KŘESŤANSKÁ CVIČENÍ

NEBO

VÝKLAD VELKÉHO KATECHISMU

PRO DOSPĚLÉ VĚŘÍCÍ,

KTERÁ KONAL A VYPRACOVAL

JAN NOVÁK,

FARÁŘ V BRUMOVICÍCH.

V BRNĚ 1905.

TISKEM A NÁKLADEM BENEDIKTINSKÉ KNIHTISKÁRNY.

S POVOLENÍM PŘEDSTAVENÝCH.

*

I. ČÁST.

O VÍŘE A APOŠTOLSKÉM VYZNÁNÍ VÍRY.

1. CVIČENÍ.

Úvod.

Které učení jest nejpotřebnější?

Pán Ježíš před odchodem svým na nebesa dal rozkaz apoštolům svým: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy . .“ (Mat. 28, 18.) Svatí apoštolové také hned po seslání Ducha sv. rozešli se do všech končin světa a všem národům zvěstovali evangelium. Jako apoštolové z rozkazu Mistra a Pána svého učili národy, co mají věřiti a činiti, aby na zemi byli šťastnými, po smrti pak došli věčné odměny v nebi, tak poručili zase svým nástupcům, biskupům a kněžím, aby učení Kristovo až do skonání světa všem národům hlásali. Církev sv. tedy ustavičně učí národy a k Bohu je přivádí. A čemu učí církev? Církev učí sv. náboženství, které zajisté jest ze všech učení učením nejpotřebnějším, poněvadž nás seznamuje s Bohem, jenž jest naším Otcem, Stvořitelem a původcem všech věcí na zemi i na nebi. My jsme dítkami Božími, tvory Božími a proto zajisté jest naší povinností, abychom Otce a Tvůrce svého poznávali a poznávajíce Ho, jej milovali a poslouchali. Poněvadž náboženství poučuje nás o Bohu a k němu vede, poněvadž ono nás blaženými činí v životě i smrti a poněvadž náboženství na světě udržuje mravnost a řád společenského života, proto náboženství jest nejpotřebnějším a nejdůležitějším učením, jak katechismus praví:

1. *„Nejpotřebnější učení jest učení katolickému náboženství.“*

Člověk na světě potřebuje různých vědomostí, aby svědomitě konati mohl povinnosti stavu svého. Kněz, učitel, lékař, úředník, obchodník, řemeslník a rolník potřebují mnoho vědomostí a zkušeností pro svůj stav a povolání. Vědomosti tyto zajisté jsou velice potřebné a užitečné. Avšak nejpotřebnější učení jest učení náboženství,

protože učení jiná vedou nás pouze k cíli pozemskému, ku blahu časnému, kdežto učení náboženství vede nás k cíli nadpřirozenému, k životu věčnému, což vysvětluje další otázka katechismu.

2. *„Proč jest učení katolickému náboženství učením nejpotřebnějším?“*

„Učení katolickému náboženství je proto učením nejpotřebnějším, že nás učí, co máme činiti, bychom Bohu sloužili a na věky spaseni byli.“

Jest, žel Bohu, za naší doby mnoho lidí, kteří ve své pýše říkají, že mají vzdělání a vědu a že proto náboženství nepotřebují, které ostatně odporuje bádání a vědě lidské. Že mnozí vzdělanci našeho věku pohrdají vírou a za náboženství se stydí, dokazují vlastně, že hlubokého a pravého vzdělání nemají. Neboť jest naopak dnes dosti vpravdě vzdělaných a vznešených lidí, kteří mají víru a náboženství si váží, ano dokazují, že věda a umění k Bohu je přivedly. Básník Tomáš Moore, přítel Byronův, jakéhož Anglie od smrti Byronovy neměla, byl mnoho let na rozpacích, kterého náboženství by přidržeti se měl. I počal křesťanství důkladně zkoumati, až konečně musil uznati, že jen v katolické církvi člověk křesťanem býti a se nazývati může. Chceme-li tedy na světě býti šťastnými a jednou také blaženě umříti, musíme nejen náboženství míti, nýbrž v něm se ustavičně vzdělávati a poučovati. Posloucháme-li rádi o pravdách náboženských a uvažujeme-li o nich, zbavíme se různých pochybností, poznáme krásu a užitečnost naší sv. víry, a bude nás pak i život i povolání naše více těšiti. Neboť jedině víra srdci našemu uštědří pokoje a blaha, jakého nám svět dáti nemůže. Kdo má víru přesvědčivou, jest nejšťastnějším člověkem na světě, neboť nikdy neztrácí důvěry v pomoc Boží ani v bídě ani v neštěstí, jsa vždy přesvědčen, že v nebi má Otce dobrého, jenž věrných dítek svých nikdy neopustí. Věřící člověk nikým nedá se klamati a o víru oloupiti, a proto volati může se svatým Pavlem: „Vím, komu jsem uvěřil a jsem jist.“ (II. Tim. 1, 12.)

Aby lidé náboženství poznali a pravou víru měli, proto Kristus Pán učení své odevzdal apoštolům a jejich nástupcům, aby učení jeho ustavičně hlásali, lidi poučovali, pravdu hájili a zachovávali. Církev sv. proto ustavičně hlásá slovo Boží. Učení Kristovo hlásá v neděle a ve svátky nejen dopoledne, nýbrž i při odpoledních službách Božích, aby věřící náboženství dobře znali a dle něho také život svůj zařídili. Při odpoledních službách Božích zvláště vysvětlují se náboženské pravdy podle knihy, kterou jmenujeme „katechismus“, a proto zoveme vyučování náboženským pravdám

prostě „katechismus“. Jest tedy křesťanské cvičení výklad náboženských pravd, které soustavně obsaženy jsou v knize, již katechismem jmenujeme.

Již v prvních dobách církve konala se náboženská cvičení zvláště pro ty, kteří připravovali se ku přijetí svátosti křtu. Těmto čekatelům křtu říkalo se „katechumeni“. Slovo to pochází z řeckého slova „katéchein“, jež znamená „vyučovati, poučení dávati“. V době naší však třeba jest zvláště náboženství dobře znáti, protože snad nikdy neměla církev katolická tolik nepřátel jako nyní. Dnes vládne svoboda tisku, vydává se mnoho novin a spisů, z nichž většina jest ducha protináboženského a tudíž v nich náboženství ustavičně jest tupeno a zlehčováno. Je také dnes mnoho lidí bezbožeckých, nevěreckých, mnoho vlažných křesťanů, kteří nevěrecké své zásady roztrušují a koho a kde mohou od víry a církve odvádějí. Uvážíme-li to vše, třásti se musíme před budoucností, stane-li se nevěra všemohoucím pánem. Jest tudíž svatou povinností katolíka cvičiti a vzdělávati se ve sv. pravdách náboženských, aby víru si zachoval, ji hájil a zastával. Jak má katolík býti uvědomělým a dobrým katolíkem, jak může víru svou hájiti proti tupitelům, když by sám víry své dobře neznal? Čeho neznáme, toho si nevážíme a za to život nedáme. Poněvadž však jest mnoho lidí, kteří nemají času a také dobré vůle, aby se cvičili a vzdělávali v náboženství, proto církev ustavičně učí, zvláště pak při odpoledních službách Božích křesťanská cvičení koná, aby věřící poučovala a připomínala jim, čemu ve škole se učili a snad již dávno zapomněli. Proto na těchto cvičeních nevykládají a nevysvětlují se pouze články víry, nýbrž předkládají se také rady a poučení, jak měli bychom život svůj na zemi uspořádati, bychom jednou bez bázně k soudu Božímu odejíti mohli.

Doufám, drazí v Kristu, že uznáte velikou důležitost vědomostí náboženských. Proto choďte pilně na křesťanská cvičení, pozorně naslouchejte svatému učení, které není učením kazatelovým, nýbrž učením Kristovým, a také doma zvláště v neděli vzdělávejte se sami v náboženství čtením dobrých a poučných knih. Abyste pak mému výkladu snadněji rozuměli, doporučuji vám co nejvřeleji, abyste také katechismus bez ostýchání do rukou vzali a se v něm učili. Též vám připomínám, že naší povinností jest den Páně celý Bohu zasvětiti. Kdo jen dopoledne chodí do kostela, zachoval sice třetí přikázání Boží, ale neučinil zadost úmyslu církve sv., která i odpoledne v neděli ustanovila bohoslužby s vroucím přáním, aby křesťané i těchto odpoledních služeb Božích, k nimž zvláště křesťanská cvičení náležejí, se súčastnili.

Bohužel dosti jest katolíků, kteří po celý rok nechodí na odpolední služby Boží. Takoví křesťané ukazují, že nejsou celými a vpravdě zbožnými křesťany; neboť žádný katolík, nepřekáží-li mu nějaká nutná záležitost, nespokojuje se pouze dopolední návštěvou chrámu Páně, nýbrž spěchá vždy rád také na odpolední služby Boží. Doufám tedy, že napomenutí mého rádi uposlechnete a na cvičení pilně choditi budete. Vždyť jedná se, moji milí, jen o vás a o vaše blaho časné a věčné.

Pravil jsem vám, že náboženství jest „nejpotřebnější učení". Uvedl jsem vám též důvody toho. Chceme-li se však přesvědčiti, že naše katolické náboženství jest nejpotřebnějším učením, musíme napřed věděti, co znamená slovo „náboženství".

Kdesi konala se veřejná schůze lidu, na které řečník dorážel na víru katolickou a na církev řka, že prý katoličtí kněží pravého náboženství ani neznají a nehlásají. A proto že oni musí hájiti víru Cyrillo-Methodějskou, kterou prý kněží pokazili. — Mnozí lidé často mluví a píší o náboženství, ač obyčejně z náboženství ani tolik nevědí, kolik školák. Pletou se do věcí, kterých neznají a kterým nerozumějí. Dnes vůbec každý se cítí povolaným rozhodovati o náboženství a o církvi, ale málo kdo se opravdu přičiňuje, aby pravdu hledal a pravdu uznal. Je tudíž velmi důležito věděti, co jest náboženství a které náboženství jest pravé.

Slovo „náboženství" sestává ze slov „na a Bůh", která nám vyznačují náš poměr a vztah k Bohu. A v jakém poměru jsme my lidé k Bohu svému? Zajisté v takovém poměru, v jakém jsou děti ku svým rodičům, poddaní ku svým vrchnostem; neboť člověk vyšel z rukou Božích, jest dítkem Božím, tvorem Božím, a Bůh jest jeho Otcem, Tvůrcem a Pánem. Jako děti povinny jsou k rodičům svým se hlásiti, je ctíti, milovati a jich poslouchati, tak všichni lidé povinni jsou poznávati Otce svého nebeského, jej ctíti, milovati a přikázání jeho zachovávati. Náboženství lidem tuto povinnost připomíná, neboť učí Boha poznávati, ukazuje, jakou úctu máme Bohu vzdávati, kterak mu máme sloužiti a proč ho máme nade všecko milovati. Můžeme tedy také říci, že náboženství jest poznání a uctívání Boha. Náboženství všech národů dosvědčuje, že lidé uznávají nad sebou vyšší bytost, kterou Bohem nazývají a jíž božskou poctu vzdávají. Proto říkáme o lidech, kteří v Boha nevěří, Boha nectí, nemodlí se a náboženských povinností neplní, že nemají náboženství, že jsou neznabozi a nevěrci. Hlavním předmětem náboženství jest tedy Bůh; avšak náboženství také nás poučuje o poměru ostatního tvorstva k Bohu, a proto vedlejším předmětem náboženství jsou také tvorové Boží. Vždyť tvorové Boží

a vůbec každé dílo božských jeho rukou mluví k člověku: Viz, jak jest Bůh tvůj všemohoucí, nejvýš moudrý a dobrotivý, jak vše krásně stvořil, moudře řídí a zachovává.

Pravé náboženství seznamuje nás tedy s pravým a jediným Bohem. Podle toho poznati můžeme, které náboženství není pravým. Kdo by sice Boha jakožto nejvyšší bytost uznával, Bohu však nesloužil, Boha nectil a vůbec celým svým chováním víry neukazoval, ten nemá pravého náboženství. Bůh stvořil člověka s tělem a duší, a proto celý člověk musí Pána Boha vyznávati. K náboženství náleží bohoslužba, modlitba, návštěva chrámu Páně a jiná náboženská ustanovení; kdo však považuje všechno toto za nepotřebné, za lidský výmysl, kdo všemu se posmívá a vším pohrdá, o tom také říci můžeme, že pravého náboženství nemá. Dnes mnozí nevěrečtí novináři a jim podobní lidé chtěli by míti takové náboženství, které by neukládalo žádných povinností, nýbrž ponechávalo každému na vůli, jakou by chtěl míti víru v Boha. A proč zvláště dnes mnozí lidé tak drze vystupují proti náboženství zvláště katolickému, proč říkají, že bohoslužba a ustanovení náboženská jsou prý jen „formalitami“, které církev zavedla? Protože tací lidé nemají vlastně žádného náboženství. Neboť k pevnému náboženskému přesvědčení nestačí jen vnitřní jakési city, nýbrž také skutky z vůle svobodné vycházející, totiž plnění povinností náboženských.

Konečně pravé náboženství poučuje nás, abychom v uctivosti měli všechno, co s Bohem spojeno jest a co z Boha vyšlo. Kdo nectí andělů a svatých, kdo v člověku nevidí obrazu Božího, ten také nemá pravého náboženství. Náboženství nás učí, že andělé a svatí jsou přáteli Božími a v úzkém spojení s Bohem, proto máme je ctíti; ovšem andělům a svatým nevzdáváme božskou poctu, nýbrž pouze je milujeme a uctíváme jako věrné služebníky Boží, kteří s Bohem a v Bohu věčně se radují. Náboženství pravé také nás poučuje, že máme milovati svého bližního a jej za svého bratra považovati; kdo však lidmi pohrdá, lidi neuznává za tvory Boží a za hodny lásky Boží, ten také nemá pravého náboženství. — Náboženství pravé poučuje nás tedy zřetelně o povinnostech k Bohu a k bližnímu a proto jest nejen poznáním a úctou Boží, nýbrž též učením o Bohu a o tvorech Božích.

Kolikero jest náboženství?

Na světě jest mnoho různých náboženství, avšak všecka náboženství nemohou býti pravá, protože jeden toliko jest Bůh a jedna pravda. Pravé náboženství může býti jen jedno. A které náboženství jest pravé? Zajisté jen ono, které správně nás poučuje o Bohu. Nepravým pak jest ono, které učení o Bohu chybně

a nesprávně vykládá. Kdo chce býti pravověřícím a jednou dojíti odměny a radosti v životě věčném, musí míti náboženství pravé, poněvadž jen ono poskytuje jistých prostředků k dosažení cíle, pro nějž stvořeni jsme.

Od počátku světa měli lidé náboženství a dle náboženství žili; neboť člověku vrozena jest touha po uctívání vyšší bytosti. Bůh sám lidem cit náboženský do duše vlil a také lidi náboženství učil. Podle toho můžeme říci, že náboženství jest přirozené a nadpřirozené neb zjevené. Přirozené náboženství jest ono, které má člověk v srdci svém vepsáno. Toto mu praví, že musí býti nějaká vyšší bytost, která všecko stvořila, řídí a spravuje, a že člověk této vyšší bytosti musí býti poddán. Člověk také poznává, že smrtí končí se sice jeho pozemská pouť, že však musí býti ještě jiný život, život věčný, kde teprve nalezne člověk pravého štěstí a spravedlnosti. Poněvadž takové myšlenky člověku jsou vrozeny, proto všichni národové mají náboženství, které jakožto vnitřní náboženské cítění též zevnějším vyznáváním a náboženskými úkony na venek se projevuje. Avšak Pán Bůh sám lidem náboženství zjevil a lidi poučil, kterak ho ctíti a jemu sloužiti mají, aby cíle svého došli. A toto náboženství jmenujeme náboženstvím nadpřirozeným nebo zjeveným. Z písma sv. dovídáme se, že Pán Bůh hned prvním lidem v ráji zjevil náboženství a dal jim přikázání, aby nebe si zasloužiti mohli. Zvláště pak Pán Bůh národu israelskému dal zákony, desatero přikázání, kterým mělo se pravé náboženství udržeti. Aby se pravá víra v jednoho Boha udržela, posílal Bůh na svět svaté muže, proroky, kteří jménem Božím zjevovali lidem, co mají věřiti a co činiti. Konečně Bůh poslal na svět Syna svého, Ježíše Krista, který náboženství zjevené doplnil a pokolení lidskému dal náboženství dokonalé a celé, na které Bůh lidstvo po tisíciletí připravoval.

Ačkoliv Kristus Pán přinesl na svět pravé náboženství, které jediné lidstvo k cíli konečnému přivésti může, přece Kristovo náboženství dosud nepronikl do všech končin světa. Ještě dnes jest na celém světě různých náboženství velmi mnoho. Náboženství, které lidé na světě vyznávají, můžeme roztříditi na dvě skupiny a sice na ty, kteří věří v jednoho Boha a na ty, kteří věří ve více bohů. K těm, kteří jednoho Boha vyznávají, náleží: křesťané, židé a mohamedáni. Ostatní uctívají více bohů a těm říkáme pohané. Křesťané vyznávají učení Kristovo a tvoří náboženské společnosti, jimž říkáme církev. Židé Krista Pána neuznávají, v něho neuvěřili, nýbrž očekávají jiného Vykupitele. Vyznávají učení mosaické, které Hospodin skrze Mojžíše židům zjevil, ačkoliv za dnů našich náboženství židovské daleko vzdálilo se od prvotního zjevení. Židům

jest dnes nejhlavnějším zákonem Talmud, to jest pravidlo a zákon židovský, který sestavili židovští zákoníci. Mohamedáni považují Mohameda, jenž v VII. století po Kristu zavedl náboženství, podle něho mohamedánským zvané, za nejvyššího proroka po Bohu. Mohamedáni též neuznávají Krista jakožto Vykupitele světa. Jejich náboženství jest smíšenina židovského, křesťanského a pohanského náboženství. Židé i mohamedáni jsou úhlavními nepřáteli Kristova učení.

Než křesťanské náboženství rozštěpilo se záhy na různá křesťanská vyznání a křesťanské církve. Nejhlavnější křesťanské vyznání jest katolické, které uznává za nejvyšší viditelnou hlavu církve římského papeže, nástupce sv. Petra, kterého Ježíš Kristus ustanovil svým náměstkem na zemi a hlavou církve své. Od pravé apoštolské církve katolické odpadli v 9. a v 11. století křesťané na východě, zvláště Rusové a Řekové, nechtějíce uznati římského papeže za nejvyšší viditelnou hlavu církve a založili samostatnou církev východní, kterou řídí sbor biskupů, svatý synod zvaný. Hlavou církve je ruský car. Východní církev dala si jméno pravoslavná, jakoby měli oni pravé zřízení církevní; my však jmenujeme je rozkolníky neb nesjednocenou církví, poněvadž učením takřka od nás katolíků se neliší, neuznávají však papeže za viditelnou hlavu církve a v tom jsou s námi nesjednocenými. Některé církve východní uznaly papeže za nejvyšší hlavu a k církvi katolické se navrátily a ty se jmenují sjednocené církve východní.

V 16. století vlivem reformatorů Luthera, Zwingliho, Kalvína a neblahým působením Jindřicha VIII. krále anglického, odpadli mnozí národové severní Evropy, zvláště v Německu, Švédsku a Anglii od katolické církve a založili protestní církve, které mají jména od svých zakladatelů. Všeobecně tyto náboženské sekty jmenujeme protestanty. Nazváni jsou tak proto, poněvadž odporovali čili protestovali usnesení katolických zástupců na sněmu ve Špíru. Dělí se na tři hlavní skupiny a sice: protestanty vyznání augsburského čili luterány, protestanty kalvínského vyznání čili reformované protestanty helvetského vyznání a konečně Anglikány.

Protestanti velmi daleko v učení svém odchýlili se od všeobecné církve a také mezi sebou rozštěpeni jsou na sta menších náboženských sekt.

Konečně roku 1870 povstali tak zvaní starokatolíci. Toho roku totiž prohlášen byl článek víry o neomylnosti papežově. Mnozí však katoličtí kněží nechtěli článku toho uznati a proto odpadli od katolické církve a založili církev, jíž dali jméno „starokatolická“, jako by se drželi staré víry. Starokatolíků není mnoho a také žádného významu nemá tato společnost náboženská.

Z toho tedy poznáváme, že my katolíci jsme křesťany. Zároveň však poznáváme, že každý křesťan není katolíkem. Protestanté jsou křesťany, ale katolíky nejsou.

Víte již, co je náboženství a kolikero jest náboženství. Naskytá se však otázka: jaký úkol má náboženství? Na počátku cvičení pravil jsem, že předmětem náboženství jest poznání a ctění Boha. Náboženství má tedy člověka poučovati o Bohu a o povinnostech k němu, musí tedy míti „učení", které nazýváme vírou. Úkolem náboženství jest lidem předkládati články víry, pravdy sv. víry vysvětlovati, pravdu dokazovati a hájiti proti bludnému učení.

Pravé náboženství musí jasně a zřetelně pravdu učení svého dokázati a pak ovšem jiná náboženství za nepravá a bludná považovati. Kdo považuje všechna náboženství za stejně dobrá a pravá, dokazuje tím, že o svém náboženství není dostatečně přesvědčen anebo že nemá vůbec žádného náboženství. V dobách starších lidé chovali náboženství u veliké úctě a vážnosti a proto také přísně trestáni byli ti, kteří náboženství učením bludným kazili. Dnes mohou lidé náboženství zlehčovati a tupiti, mohou pravé náboženství potlačovati a popírati a bludné učení rozšiřovati, jak chtějí. Aby však lidé nebyli úplně oloupeni o víru anebo popleteni, proto církev pečuje o neporušitelnost učení křesťanského tím, že články víry důkladně vysvětluje, pravdu jejich dokazuje a hájí, bludné učení vyvrací a věřící napomíná, aby se drželi pravé víry Kristovy. Nejhlavnějším tedy úkolem náboženství jest, hlásati pravé učení víry; čím toto učení jest dokonalejší, tím dokonalejší jest i náboženství. Než náboženství nejen má učiti a víru vysvětlovati, nýbrž má také věřící vésti k mravnému a ctnostnému životu; proto náboženství musí také podávati určitá pravidla mravního a ctnostného života. Neboť úkolem náboženství jest, aby lidi co nejvíce Bohu podobnými učinilo. Pravidlem pak mravného žití jest desatero Božích a patero církevních přikázání, která obsahují povinnosti k Bohu a k lidem. Nestačí tedy, abychom jen věřili, nýbrž musíme také víru dokazovati životem svým.

K náboženství náleží též uctívání Boha, což děje se nejen srdcem, nýbrž též zevnějškem, čili k náboženství nevyhnutelně náleží bohoslužebné obřady. V starém zákoně Bůh sám ustanovil bohoslužbu a řád kněžský, který jménem lidu konati měl bohoslužbu. I Kristus Pán ustanovil nové kněžstvo a novozákonní bohoslužbu. Dalť apoštolům moc kněžský úřad konati, když jim dal rozkaz, aby všecky lidi učili, křtili, hříchy odpouštěli, za všecky se modlili a nejdražší oběť Bohu přinášeli. Modlitba a oběť tvoří tedy křesťanskou bohoslužbu. Že bohoslužba k náboženství

náleží, zajisté každý člověk uznává. Neboť člověk víru a úctu, kterou k Bohu v srdci svém cítí a chová, také zevnějškem projeviti si žádá a též projevuje, což děje se bohoslužebnými obřady.

Konečně náboženství musí tvořiti svornou a viditelnou náboženskou společnost, kterou jmenujeme církev. Pan Ježíš takovou náboženskou společnost nebo církev založil, uděliv jí náboženské zřízení, aby schopnou byla učení jeho uchovati a všem lidem hlásati. Tuto církev odevzdal apoštolům, zvláště Petrovi, kteréhož i ustanovil svým náměstkem na zemi a viditelnou hlavou církve své. Že k náboženství nutně třeba jest náboženské společnosti čili církve, uznati musí každý člověk; neboť má-li učení víry všude proniknouti, lidi k určitému cíli přivésti, musí věřící sjednoceni býti ve společnost náboženskou. Církev jest takovou společností náboženskou pravověřících křesťanů, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají a papeže za svou nejvyšší hlavu uznávají. Kdyby církev neměla takové hlavy, rozpadla by se jako každá jiná společnost, která nemá předsedy. Pravá společnost náboženská čili církev Kristova musí také míti pravé kněžstvo a učitele, kteří právo mají od Krista Pána učení víry hlásati, vysvětlovati a neporušenost jeho uchovávati, čili církev musí vykonávati trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a pastýřský. Ve velkém omylu jsou tudíž oni lidé, kteří praví, že náboženství má býti věcí soukromou a že není třeba kněžstva. Náboženství nemůže býti věcí soukromou, nýbrž musí býti veřejnou a společnou, neboť jinak by každý dělal, co by chtěl, a konečně lidé by neměli žádného náboženství.

Ze všeho, co jsme dosud o náboženství řekli, poznáváme, že náboženství jest velmi potřebné a že každý člověk musí míti náboženství. Člověk musí míti náboženství, poněvadž toho žádá Bůh, který nás stvořil pro sebe. Vděčnost tedy toho žádá, abychom měli náboženství, jímž bychom Boha vyznávali a jej ctili. Než člověk náboženství potřebuje také pro sebe. Mnozí a mnozí jím pohrdají pravíce, že náboženství nás nenasytí. Celý svět však dokazuje, že člověk náboženství potřebuje a že, kdyby náboženství neměl, podobal by se divoké zvěři. Člověk jest rozumným tvorem a touží po vzdělání. A náboženství od nepaměti lidi vzdělávalo a ušlechťovalo. V dějinách čteme, že Římané a Řekové byli nejvzdělanějšími národy. A kdo je učinil tak vzdělanými? Náboženství, které celý život jejich prochvívalo a k umění a vědě povzbuzovalo. Když Římané náboženstvím pohrdli, zmohla se nemravnost, národ klesal, až zahynul.

Náboženství křesťanské má největší zásluhu o vzdělanost národů, neboť ono otevřelo všem národům bránu k pravé vzdělanosti

a ušlechtilo všecku vědu a umění. Náboženství křesťanské z divokých národů učinilo pokojné a ctnostné národy. Jenom člověk zlý a zkažený může náboženství zavrhovati. Rozumný však musí uznati, že náboženství potřebno jest i jednotlivci i všem lidem, učeným i neučeným, bohatým i chudým, šťastným i nešťastným. Vždyť jedině náboženství posvěcuje jednání lidské a poskytuje útěchy ve všech poměrech životních.

Člověk potřebuje náboženství i ve štěstí, neboť člověka úplně šťastným nečiní ani bohatství ani vznešené postavení ani sláva ani radosti světské. Byť by člověk vládl nad celým světem a měl všecko, čeho by duše jeho žádala, nemá-li náboženství, je přece největším bídákem. Císař Nero panoval nad velikou říší, vládl ohromným bohatstvím, užíval všeho, co svět poskytnouti mohl, byl všemocným pánem, jemuž všickni se kořili, před jehož pohledem všechno se chvělo. A co praví dějiny o tomto císaři? Že byl ukrutníkem, jakého svět nepoznal, nemravou, jemuž rovno nebylo, neznabohem největším, jenž sice poručil, aby mu vzdávána byla pocta božská, ale sám z náboženství činil si jen posměch. A jaký byl konec tohoto ukrutníka? Zbaven byl vladařství, z paláce vyhnán a ode všech opuštěn, sebevraždou skončil bídný život svůj. Tak bídnými činí nevěra lidi. Má-li však člověk náboženství, je-li mu víra vůdkyní v jeho životě a povolání, pak i ve štěstí a vznešeném postavení nezhrdne a nestane se obětí náruživostí tělesných. Má-li člověk víru, užívá i dovolených věcí a radostí mírně, neboť víra připomíná mu marnost a pomíjejicnost všech věcí a poučuje ho, aby na paměti měl poslední věci.

Zvláště pak potřebuje člověk náboženství v neštěstí a bídě. Mnohem více na světě žije lidí, kteří pronásledováni jsou různým neštěstím a trápením. U koho tito nešťastní lidé najdou útěchy? Nemá-li nešťastný člověk víry, je dvojnásobně nešťastným, neboť vidí-li jiné lidi šťastné, kteří dobře se mají, radosti a slávy požívají, on pak jest pohrdaným, opuštěným a hladovým, tu zmocní se ho hrozná nespokojenost a závist, která žene ho do záhuby hrozné, dopouští se zločinů, okrádá a vraždí lidi, až konečně sám bídně zahyne. Má-li však člověk víru, věří-li v Boha a miluje-li ho, necítí se i v největším neštěstí opuštěným, neboť víra dodává mu útěchy, že v nebi jest Otec předobrý, který pečuje o nejmenšího červíčka a tedy ani jemu zahynouti nedá. Když je nejhůře, pomoc Boží nejblíže, tak těší se člověk v neštěstí a sklamán nebývá. Vezměte chudým a nešťastným lidem víru, jedinou to jejich útěchu a sílu, a zničíte je na věky.

Konečně náboženství potřebuje každý člověk při smrti. Představme si umírajícího. Poznává-li nemocný, že

hodiny jeho života jsou sečteny, tu duše jeho strachem se třese, a kdyby neměl víry, bázeň před smrtí přivedla by ho k zoufalství. Umírající stojí na prahu věčnosti; ještě okamžik a duše jeho octne se na jiném světě. A co očekává duši na onom světě? Bude i tam nešťastnou? Umírající touto nejistotou hrozně se trápí a proto také smrti se bojí. Než tu víra svatá vlévá do duše naději radostnou a všecky pochybnosti a nejistoty zaplašuje. Má-li umírající víru a žil-li na světě podle víry, pak smrt nebude mu tak hroznou, neboť svatá víra svítiti mu bude na cestu do říše nadhvězdné a otevře mu bránu do života lepšího. Smrt nevěrců je hroznou, ale smrt věřících jest pokojnou, neboť jest začátkem blaženosti. Císař Napoleon I. před svou smrtí pravil toto: „Největší služba, kterou jsem Francii prokázal, pozůstává v tom, že jsem katolické náboženství opět v zemi zavedl.“ A vskutku pocítil i sám útěchy náboženské ve svém zajetí, kdež se často zpovídával a mše svaté sloužiti dával. Před smrtí pak zvolal: „Věřím v Boha, jsem katolickým křesťanem a proto chci jako katolický křesťan umříti.“ Pak dal se zaopatřiti a odevzdán do vůle Boží zemřel.

Drazí v Kristu! Poznali jsme, že náboženství jest všem nám velmi potřebné, a proto náboženství milujme a také v něm se ustavičně vzdělávejme. Bohužel lidé starají se velice o život pozemský, aby tělo mělo, čeho potřebuje; avšak o to, co jest nejpotřebnější, to jest o spásu duše své, málo pečují. My jsme křesťany, vyznáváme učení Ježíše Krista, který nás smrtí svou na kříži vykoupil, na křtu svatém za své dítky přijal a učinil nás dědici království nebeského. Nuže pamatujme tedy na budoucí osud duše své, nebuďme katolíky jen jménem, nýbrž též životem. Zvláště pak přičiňme se, abychom naše sv. náboženství dobře poznali. Neboť za našich časů má naše víra velmi mnoho nepřátel a nám velmi často naskytne se příležitost, abychom se zastali víry a církve své. Budeme-li také svědomitě a horlivě konati své povinnosti katolické, budeme i šťastnými a spokojenými v životě, Bůh žehnati bude našim pracím a dopřeje nám pokojné smrti.

Když jsme nyní poznali potřebu a užitek náboženství, počneme s pomocí Boží v křesťanských cvičeních rozjímati o učení naší svaté víry, které krátce obsaženo jest v katechismu.

3. *„Jak se jmenuje kniha, ve které je krátce obsaženo učení katolickému náboženství?“*

„Kniha, ve které je krátce obsaženo učení katolickému náboženství, jmenuje se katechismus.“

Katechismus jest školní učebnice, která jest určena pro školní katolickou mládež a také pro věřící dospělé, podle které kněz má

pravdy naší sv. víry soustavně vysvětlovati a jim učiti. Katechismus pochází od řeckého slova „katéchein“, což znamená „učiti, poučení dávati.“ Proto v katechismu jsou pravdy náboženské soustavně rozděleny a tak uspořádány, že poskytují jasný přehled celého našeho učení. Pro snadnější učení a vysvětlování pravd sv. víry sestává katechismus z otázek a odpovědí. Každému asi napadne otázka, byl li takový katechismus vždy v církvi zaveden? Můžeme se právem domnívati, že církev sv. vždy o to pečovala, jakým řádem a způsobem měla by se mládež a věřící ve sv. víře vyučovati; proto pro kněze jistě sestavena byla osnova, podle které měli náboženství učiti. Avšak pro věřící takové knihy nebylo. Katechismus první sestavil blah. Petr Kanisius, jenž žil před třemi sty lety, právě tedy v době, kdy protestantské učení náboženskou bouři způsobilo. Učený a svatý kněz tento poznával, že lid katolický potřebuje knihy, z které by lehce a brzo pravdám náboženským se naučil, a proto učebnou knihu tuto neb katechismus sestavil. Katechismus ten před několika lety byl opraven a doplněn, takže nynější katechismus obsahuje všecko, co katolický křesťan věděti má. Katechismus jest důležitou knihou, která by neměla scházeti v žádné katolické rodině. Podle tohoto katechismu budeme tedy náboženské pravdy vysvětlovati, a proto bylo by všem prospěšno, kdybyste často v něm čítali.

Když bl. Petr Kanisius katechismus sestavoval, zajisté měl na mysli, aby učení katolické v knize tak uspořádal, aby bylo přehledné a tvořilo krásný celek. V každé učebnici jest učivo rozděleno na části, tak i náš katechismus jest rozdělen na části.

4. „*Na kolik částí dělíme katechismus?*“

„Katechismus dělíme na pět částí.“

5. *O čem jedná pět částí katechismu?*

„Pět částí katechismu jedná: první o víře a apoštolském vyznání víry; druhá o naději a modlitbě; třetí o lásce a přikázáních; čtvrtá o milosti a svátostech; pátá o křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka.“

Rozdělení toto jest velmi důmyslné a moudré. Každá část jest jako nejdůležitější částí nějaké budovy. Chceme li postaviti budovu, napřed učiníme hluboké a pevné základy. I k našemu spasení jest třeba základu a tím jest zajisté víra; proto první část jedná o víře Na dobrý základ stavíme pak zdi, které tím pevnější jsou, čím pevnější jest základ. Těmito zdmi naší spásy jest naděje, která z víry vychází. Neboť kde jest víra, tam kvete i naděje na budoucí život; proto druhá část jedná o křesťanské naději a modlitbě, jíž

naději vzbuzujeme. Zdi budovy spojujeme klenbou; podobně naše naděje touží po spojení s tím, co milujeme, totiž s Bohem. Proto k naději připojuje se třetí část, která jedná o lásce a přikázáních. Než dům i sebe pevnější klenbou brzy by se sesunul, kdyby nebyl před bouří chráněn střechou, jež budovu povyšuje a chrání, jsouc souměrně sestavena z pevných krovů. Podobně při budově našeho spasení krovy tvoří milost Boží a svaté svátosti, které víru, naději i lásku naši chrání, sílí a posvěcují, abychom života věčného došli; proto čtvrtá část jedná o milosti a svatých svátostech. A jako konečně střecha kryje budovu, ji ozdobuje a dílo dokončuje, tak střechou v budově naší spásy jest křesťanská spravedlnost, která je vrcholem, koncem, výsledkem našeho věření, doufání, milování a posvěcování; a o této spravedlnosti jedná pátá část. Katechismus končí učením o posledních věcech člověka, neboť tyto věci poslední, totiž smrt, soud, nebe a peklo, nás naposledy očekávají a vzpomínka na ně ustavičně nás pobádá, abychom ustavičně zlého se varovali a spravedlivě žili.

2. CVIČENÍ.

Část první.

O víře a apoštolském vyznání víry. O křesťanské víře.

Drazí v Kristu! Začneme v těchto křesťanských cvičeních rozjímati o první hlavní části, která jedná o víře. Věřiti vůbec znamená za pravdu přijati to, o čem nám někdo zprávu podal, spoléhajíce na to, že pravdu nám pověděti mohl a chtěl. Věříme-li lidem, co nám vypravují, jest víra naše pouze lidská. A když lidem věříme, kteří pravdy často neznají a nemluví, oč více máme věřiti Bohu, jenž jest sama pravda. Věříme-li tedy Pánu Bohu, co nám zjevil, máme víru božskou, věříme křesťansky. A o této křesťanské víře budeme rozjímati.

Každý člověk věří v nějakou vyšší bytost, kterou Bohem svým nazývá; má tedy každý člověk nějaké náboženství. Toto jeho náboženství jmenujeme krátce vírou. Náboženství neb věr jest na světě, jak jsme v předešlém cvičení slyšeli, velmi mnoho. Mohou všecky víry býti stejně dobré a pravé? Rozum sám nám praví, že může býti jen jedna víra pravá; neboť jako jest jen jeden pravý Bůh, jeden Kristus, jedna pravda, tak musí býti jen jedna pravá víra, jen jedno pravé náboženství. Která jest ta pravá víra, bude mou snahou vám dokázati. Z lásky ku pravdě musím se při výkladu

svém dotknouti i nekatolických vyznání; nebudu však dotýkati se osob, neboť mnozí ani za to nemohou, že drží se učení nepravého, nýbrž toliko chci naši víru hájiti proti předsudkům jinověrců, pravdu víry naší dokazovati a bludné učení odsouditi.

My, katoličtí křesťané, vyznáváme víru, kterou hlásal Ježíš Kristus a kterou proto jmenujeme křesťanskou.

6. *Co jest křesťansky věřiti?*

„Křesťansky věřiti jest všecko za pravdu míti, co Bůh zjevil a skrze církev katolickou k věření předkládá.“

Náboženství neb víra pochází od Boha, jenž lidem oznámil nebo zjevil, co mají věřiti. Pán Bůh hned prvním lidem se zjevoval a náboženství je vyučoval, o čemž nás přesvědčuje Písmo svaté. Zvláště pak lidu israelskému zjevoval náboženské pravdy, dal mu přikázání, která obsahují pravdy, které věřiti a povinnosti k Bohu a lidem, které konati máme, abychom spaseni byli. Pán Bůh také skrze svaté proroky oznamoval, co máme věřiti, a konečně sám Pán Ježíš náboženské pravdy nebo víru doplnil a zjevení Boží dokončil. Náboženství křesťanské, které my katolíci vyznáváme, má tedy kořen již v ráji, kde se Bůh lidem zjevoval. Toto zjevené náboženství Kristovo jest tak dokonalé, že již jiného zjevení náboženského není třeba a také lidem dáno nebude.

Pán Ježíš učení své odevzdal církvi svaté, která od počátku hlásala pravé učení Kristovo a do skonání světa hlásati bude.

Kdo tedy věří, čemu učil Kristus Pán a co církev katolická z moci jeho k věření předkládá, má víru křesťanskou, věří křesťansky. Hlavním tedy pravidlem víry křesťanské jest, že věříme všemu, čemu učil Pán Ježíš, co svatí apoštolové kázali, a co církev katolická věřiti velí. Pravidla tohoto nevymyslili lidé, nýbrž jest ustanoveno od církve, kterou Pán Ježíš na skále založil, a kterou ustavičně řídí Duch svatý. Že křesťan věří církvi, není proto zbaven svobodného užívání rozumu. Církev nezapovídá přemýšleti o pravdách náboženských, ale toliko chrání nás, abychom neupadli do bludu. Katolický křesťan nevěří církvi slepě, poněvadž pravdy víry spočívají na pevných důkazech a proto ví, proč věří. Kdyby každý mohl věřiti, jak by chtěl, pak by nastal v učení víry takový zmatek, jaký panuje u jinověrců, kteří nemají jednoty v učení víry, protože každý může Písmo svaté vykládati, jak sám mu rozumí. Katolický křesťan však věří tomu, co písmo svaté a ústní podání zjevuje, a pak věří církvi, kteráž jakožto neomylná učitelka zplnomocněna jest od Krista Pána, aby Písmo svaté vysvětlovala a ustanovovala pravidla víry.

Míti takovou pevnou a přesvědčivou víru a také ji statečně vyznávati, jest jistě velikým štěstím a také darem Božím; proto pravíme, že víra je nadpřirozené světlo, dar Boží a vlitá ctnost, kterou všecko pevně a nepochybně za pravé máme, co Bůh zjevil a čemu církev věřiti velí. Víra zajisté právem jmenuje se „nadpřirozené světlo“, neboť zjevuje nám pravdy, kterých bychom nikdy nemohli poznati pouhým rozumem. Když sv. Augustin řízením Božím konečně vybředl z bludu a stal se katolickým křesťanem, tu přesvědčil se, že víra skutečně jest nadpřirozeným světlem, které rozum jeho osvítilo a ku pravdě přivedlo. Miloval potom svatou víru a srdečně plakával, že tak dlouho odporoval milosti Boží a děkoval Bohu, že přece pravdu nalezl.

Víra je také „dar Boží“, což nejlépe poznáváme z účinků víry, neboť ona nás vede k Bohu, zajišťuje spokojený a šťastný život na zemi a otvírá bránu do radosti věčné. Že víra je vzácným darem Božím, který nám Bůh bez naší zásluhy dává, nejlépe poznáváme z obrácení sv. Pavla.

Víra jest konečně „vlitá ctnost“. Ačkoliv víra jest darem Božím, milostí Boží, přece na člověku záleží, aby buď milost Boží přijal a s ní působil, nebo milosti se protivil. Poněvadž tedy třeba jest naší vůle, bychom uvěřili, proto víra je také ctností.

Víra je dar Boží! Proto prosme často Pána Boha, aby dal nám pevnou a stálou víru, bychom do smrti statečně ji vyznávali a podle ní živi byli a za to po smrti došli věčné odměny v nebi.

Víra je také ctnost! Proto musíme se přičiniti, abychom ve víře se cvičili, vzdělávali a poučovali, bychom odolati mohli pokušení a nevěře tohoto světa. Konečně abychom měli pravou víru křesťanskou, musíme věřiti všecko, co Bůh zjevil a skrze církev k věření předkládá. Není tudíž jedno, věří li někdo více nebo méně, uznává-li všecky články víry nebo jen některé.

Lidé, kteří z náboženství mnoho neznají a o spasení duše své nepečují, říkají, že prý každé náboženství je dobré, jen když prý je člověk hodným. Podle toho bylo by tedy jedno, jsem-li katolíkem, nebo protestantem, nebo židem, turkem nebo pohanem. Je-li víra jako víra, čili jestliže je každé náboženství dobré, tedy proč Pán Ježíš přišel na svět, proč hlásal nové náboženství, proč založil církev, proč tolik trpěl a tak hroznou smrtí umřel a proč poručil apoštolům, aby všemu stvoření jeho učení hlásali, když na světě již víry byly? Co však pravil Pán Ježíš o víře, kterou hlásal? „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude“ (Mar. 16, 16), to jest, kdo bude míti víru, kterou já hlásám a kterou hlásati budou moji apoštolové a jich nástupcové, ten bude spasen; kdo však neuvěří, kdo nebude míti mou víru, bude zavržen. Nuže, kdo má pravdu, Kristus Pán

nebo vlažní a nevěrečtí lidé? Ke komu půjdeme? Půjdeme se svatými apoštoly ke Kristu, jemuž pravili: „Ty máš slova věčného života, a my jsme uvěřili a poznali, že jsi Ty Kristus, Syn Boží.“ (Jan 6.)

Není tedy víra jako víra, není každé náboženství dobré, nýbrž jen jedno náboženství je dobré a jen jedna víra pravá. Kdyby každá víra byla dobrá, proč apoštolové šli mezi židy a pohany a kázali jim o ukřižovaném Kristu? A když by každé učení víry bylo dobré, proč pravil sv. Pavel: „Kdybychom pak my neb anděl s nebe kázal vám mimo to, co jsme vám kázali, budiž vyvržen.“ (Galat. 1, 8.) Sv. Pavel těmito slovy zřetelně praví, že kdyby i oni později a třebas i anděl s nebe hlásal jiné učení, než které nyní hlásají, a které hlásal Ježíš Kristus, nemá se mu věřiti, ale jako bludař budiž vyloučen. Z toho tedy poznáváme, že není víra jako víra, nýbrž že jen ta je víra pravá, kterou hlásal Pán Ježíš, a která po všecky věky věrně chována jest v katolické církvi.

Kdo tedy všecko věří, čemu učil Pán Ježíš a co církev katolická k věření předkládá, má víru křesťanskou, která jedině vede ke spasení.

7. *„Proč musíme míti za pravdu, co Bůh zjevil?“*

„Co Bůh zjevil musíme míti za pravdu, protože Bůh je pravda sama a nemůže tedy ani se mýliti ani klamati.“

Kterak mohl by zachován býti pořádek na světě, kdyby nikdo uznati nechtěl vyšší moci a nedbal zákonů? Společnost lidská zvrhla by se v divoké stádo šelem, kdyby nebylo autority, jíž musíme nejen poslouchati, ale také důvěřovati. Nejvyšší však autoritou jest Bůh. On jest nejvyšší náš Zákonodárce a proto Boha poslouchati, uznávati, Jemu věřiti, káže nám naše svědomí. A Bůh v pravdě jest bytost nejhodnověrnější, neboť jest vševědoucí a všemohoucí, všecko ví a může, tím vylučuje všelikou nejistotu, všelikou lež a klam, jak Pán Ježíš praví u sv. Matouše: „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“ (Mat. 24, 35.) Bůh nebyl by Bohem, kdyby mohl lháti a klamati. Poněvadž tedy Bůh jest neklamná, věčná pravda a moudrost, proto všecko věříme, co nám zjevil. Kdo přece Bohu nevěří, dopouští se vědomě hříchu nevěry, a o takových praví Pán: „Kdo neuvěří bude zatracen.“ (Mat. 16, 6.)

Pán Bůh tedy zjevil nám, co máme věřiti; avšak kdo nám pověděl, co Bůh zjevil? Pán Bůh je všemohoucí a proto mohl různým způsobem lidem zjeviti, co mají věřiti. Pán Bůh také skutečně lidem se zjevoval a náboženství jim dal, které potom od pokolení do pokolení ve společnosti lidské se uchovalo. Skrze koho zvláště Pán Bůh víru nám zjevil, poznáváme z otázky katechismu.

8. *„Skrze koho zjevil Bůh, co máme věřiti?“*

„Co máme věřiti, zjevil Bůh skrze patriarchy a proroky a nejposléze skrze Syna svého Ježíše Krista a apoštoly.“

Na počátku světa byla jen jedna víra a to božská, kterou lidé věřili v jednoho Boha, Stvořitele všech věcí. Tuto víru v jednoboštví dal lidem sám Bůh hned v ráji, kde se prvním lidem zjevoval a je poučoval o věcech týkajících se života pozemského a věčného. Že skutečně Bůh prvním lidem se zjevoval, dosvědčuje písmo svaté, které nám vypravuje, kterak Bůh prvního člověka stvořil z hlíny, vdechl do něho nesmrtelnou duši, postavil ho do ráje a dal mu první přikázání, od jehož zachování závisela věčná blaženost prvních lidí a jejich potomstva. Když první lidé byli Boha neposlušni a přikázání přestoupili, vyslovil Bůh přísný rozsudek nad nimi i nad ďáblem, kterýž je ke hříchu svedl. V tomto soudu Božím vidíme zjevení budoucího vykoupení lidstva nebo zaslíbení vykupitele světa. Neboť Bůh slovy, která k ďáblu pravil: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a semenem tvým a semenem jejím, ona potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její.“ (I. Mojž. 3, 15), slibuje, že ze ženy narodí se Syn, jenž vysvobodí lid z moci ďáblovy, do které uvedeno bylo pokolení lidské hříchem Adamovým. Naděje na budoucího Vykupitele a vůbec všechno zjevení, které první rodičové od Boha přímo přijali, sdělili zase svým synům a tito opět svým potomkům, a tak zjevení Boží ústním podáním uchovalo se mezi všemi národy.

Když potom pokolení lidské velmi se rozmnožilo a do všech končin země rozešlo, tu mnozí lidé z části na zjevení Boží zapomněli a vymyslili sobě náboženství nepravé, klanějíce se modlám a věcem stvořeným. První zjevení Boží bylo sice porušeno, ale jádro jeho zůstalo. Ze všech pohanských bájí poznáváme, že na první zjevení Boží zcela nezapomněli. U všech národů shledáváme pověsti o zlatém věku, v němž blaženě žili prarodičové pokolení lidského. Z toho poznáváme, že, ačkoliv lidé prazjevení Boží různými výmysly znetvořili, přece nezapomněli na štěstí prvních rodičů, jimž Bůh v ráji se zjevoval a jež poučoval.

Než Bůh zjevoval se nejen prvním rodičům, ale později zjevoval se také mnohým spravedlivým a nábožným lidem, kteří památku na Stvořitele svého v srdci si uchovali a jemu věrně sloužili. Tyto nábožné lidi starého věku jmenujeme patriarchy.

Kdo byli patriarchové? Patriarchové byli mužové, kteří ve své rodině vykonávali vládu nejen nad svými dětmi, ale i nad dětmi svých synů a dcer. Celý rod byl jim poddán a oni nejen pečovali o tělesné blaho celého rodu, nýbrž byli také učiteli a kně-

žími v rodině své. Z těchto patriarchů vyvolil si Bůh některé, kterýmž obzvláště se zjevoval a vůli svou jim oznamoval.

Patriarchové, o nichž Písmo svaté mluví a kteří zvláště v dějinách starého věku vynikali, byli: Abraham, Isak, Jakob a jiní, kteří také se jmenují arciotcové t. j. otcové zvláště Bohem vyvolení a vyznamenaní. Že těmto patriarchům Bůh se zjevoval, dosvědčuje písmo svaté. Bůh zvláště oblíbil si Abrahama, s nímž jako s přítelem zacházel, poučuje ho o budoucím národu vyvoleném a o zaslíbené zemi. Podobně miloval Bůh patriarchu Jakoba. Řízením Božím jeho syn Josef prodán byl od vlastních bratří do Egypta, kde stal se místokrálem a zachovatelem země. Brzo na to uvádí Josef starého otce svého i bratry do země egyptské a tam za několik set let povstává veliký národ israelský, který učinil Bůh národem svým, z něhož naroditi se měl Vykupitel světa.

Patriarchové a národ israelský žili uprostřed národů pohanských a přece zachovali si víru v jednoho Boha, věřili v nesmrtelnost duše, život věčný, ctili anděly, báli se hříchu a mnozí vynikali velikými ctnostmi. Milovali Boha a lásku a vděčnost ukazovali tím, že stavěli oltáře a Bohu hojné oběti přinášeli. Ze všeho toho poznáváme, že sami od sebe nebyli by si mohli zachovati víru v pravého jednoho Boha po tolik tisíc let, kdyby Bůh nebyl se jim zjevoval a sám je nebyl poučoval.

Aby zjevení Boží a naděje na budoucího Vykupitele nikdy nezanikla, povolal Bůh Mojžíše, který z rozkazu Božího vyvedl Israelity z Egypta a uvedl je do země zaslíbené. Na cestě do Palestýny učinil Bůh s lidem svým úmluvu a dal jim na hoře Sinai desatero přikázání, které mělo býti pravidlem a zákonem společenského a náboženského života národa vyvoleného. Konečně Mojžíš na věčnou paměť nevystihlého milosrdenství Božího napsal zjevení Boží a osudy lidu israelského.

Aby v národě vyvoleném udržela se pravá víra, zjevoval se Bůh lidem i v zemi zaslíbené skrze svaté proroky. Řízením Božím povstali mužové, kteří obdařeni jsouce duchem prorockým, lid v pravé víře utvrzovali, kárali hříchy a napomínali k pokání, zvláště pak oživovali naději na budoucího Vykupitele.

Pán Bůh vzbuzoval sv. proroky obyčejně v takových dobách, v nichž národ israelský oddával se modloslužebnosti. Tu svatí proroci lid kárali, napomínali, poučovali, a aby jim lid věřil, činil Bůh skrze ně mnohé zázraky.

Takových proroků bylo mnoho. Písmo svaté připomíná 4 velké a 12 malých proroků. Někteří svatí prorokové napsali větší knihy prorocké a proto je velikými nazýváme; jiní napsali menší knihy prorocké a ty jmenujeme malými proroky.

Nejznamenitějším prorokem byl Isaiaš, který žil za krále Oziaše. Tento prorok tak zřetelně předpovídal narození a život slíbeného Vykupitele, že sv. Jerolím o něm praví, že by spíše slouti měl evanděllistou než prorokem. Jiný znamenitý prorok byl Jeremiaš, jenž žil v přežalostné době mravního úpadku lidu israelského. Jerusalem byl zbořen, lid do zajetí babylonského odveden, jen Jeremiaš zůstal ve vlasti s malou částkou obyvatelstva. Jeremiaš sedával na zříceninách města a úpěnlivě oplakával zboření jeho. Když po zavraždění babylonského vladaře Židé ze zajetí utekli do Egypta, odebral se i Jeremiaš tam s nimi. Tam napomínal a káral hříšný lid, až pak od nevděčníků byl ukamenován.

Jiní pak proroci byli tito: Baruch, Ezechiel, Daniel, Oseaš, Joel, Jonáš, Micheaš, Nahun, Habakuk, Sofoniaš, Aggeus, Zachariaš, Malachiaš. Posledním prorokem Starého zákona byl sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně.

Konečně Bůh zjevil lidem pravdy božské skrze Syna svého, Ježíše Krista, jenž přišel na svět, aby předpovědění starozákonní naplnil, zjevení Boží doplnil a dokončil. Co Bůh lidem zjevil skrze Ježíše Krista, obsaženo jest v učení Kristově, které křesťanským jmenujeme. Pán Ježíš učení své svěřil svým apoštolům a jich nástupcům, kteří z rozkazu Pána a Mistra svého zjevovali pravdy božské všem národům.

Aby všichni národové pravé zjevení Boží a pravou víru Kristovu poznali, podle ní živi byli a jednou života věčného dosáhli, založil Pán Ježíš před odchodem svým na nebesa církev, království Boží na zemi.

9. *„Komu svěřil Ježíš Kristus, co Bůh zjevil?“*

„Co Bůh zjevil, svěřil Ježíš Kristus církvi katolické.“

Pán Ježíš dobře věděl, že povstanou bludaři, kteří učení jeho převraceti budou, a proto učení své svěřil církvi, to jest sv. Petru a apoštolům a jejich nástupcům, totiž římskému papeži a biskupům. Pán Ježíš zajisté důvěřoval sv. Petru a ostatním apoštolům, že učení jeho nikdy ani nezmění ani nezradí. Vždyť oni byli ustavičně s ním, slyšeli jeho kázání, viděli divy a zázraky, které Pán Ježíš konal, oni byli věrohodnými svědky zjevení Božího, které Bůh skrze Syna svého Ježíše Krista učinil, oni byli zasvěceni do všech úmyslů svého Mistra a Pána. Apoštolům tedy Pán Ježíš mohl svěřiti drahý svůj poklad, učení své, neboť byl přesvědčen o jejich věrnosti a pak slíbil jim svou milost a ustavičnou pomoc. Než Pán Ježíš nesvěřil učení svého církvi své, aby snad toto učení uschovávala a tajila, nýbrž odevzdal je církvi, aby pravou víru všem národům hlásala, proti bludařům hájila a neporušené učení Kristovo až do skonání světa zachovávala.

10. *„K čemu svěřil Ježíš Kristus církvi katolické, co Bůh zjevil?“*

„Co Bůh zjevil, svěřil Ježíš Kristus církvi katolické, aby to neporušené zachovávala, všecky lidi učila a jim předkládala, co jest jim věřiti a činiti, by došli spasení.“

Mělo-li pokolení lidské státi se účastným zásluh Ježíše Krista na kříži získaných, musil se i o to Pán Ježíš postarati. Po celém světě měli lidé poznati, že Vykupitel již na světě byl, všichni Ho měli poznati a věděti, co mají věřiti a činiti, aby spasení došli.

Pan Ježíš světu se zjevil, žil na zemi 33 let, lidi vyučoval a celou pravdu božskou zjevil. Mnozí lidé Ho znali, slyšeli, v něho uvěřili a na kříži za hříchy světa umírati viděli. Avšak všichni lidé Pána Ježíše neviděli, neslyšeli a o jeho božském poslání se nepřesvědčili. Kterak tedy měla se známost o Pánu Ježíši v lidstvu uchovati až do skonání světa? Od koho měli se i jiní národové dozvěděti, které náboženství jest pravé a spasitelné? O to přemoudře postaral se Pán Ježíš založiv náboženskou společnost, kterou nazval královstvím Božím na zemi, církví katolickou. Církvi své svěřil učení své celé, ona tudíž chová pravou, celou a neporušenou víru Kristovu, ona vládne poklady, kterých Pán Ježíš na kříži svou smrtí vydobyl. Církev katolická také učení Kristovo od počátku neporušené zachovává, ona jest vpravdě strážkyní pravého zjevení Božího.

Aby církev učení Kristovo mohla rozšiřovati a hájiti, odevzdal Pán Ježíš apoštolům a všem jejich nástupcům svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský nebo pastýřský. Trojí tento úřad odevzdal Pán Ježíš apoštolům těmito slovy: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; protož jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, cokoliv jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 18—20.) Apoštolové měli tedy národy učiti. A apoštolové také úřad učitelský svědomitě a horlivě konali; podobně i jejich nástupcové, biskupové a kněží do dnešního času vyučují národy v pravdách náboženských.

Sv. apoštolové měli nejen učiti, nýbrž měli také vésti věřící k svatému a ctnostnému životu, aby po smrti vejíti mohli do království nebeského. I tento úřad sv. apoštolové konali, neboť udělovali věřícím svaté svátosti, modlili se, nejdražší oběť konali a vůbec horlivě pečovali o posvěcování duší věřících. Udělováním sv. svátostí a konáním nejdražší oběti vykonávali druhý úřad, totiž kněžský.

A tento úřad kněžský po dnes věrně vykonává církev katolická.

Konečně aby učení Kristovo až do skonání světa neporušené uchováno bylo, dávali apoštolové a jejich nástupcové takové zákony,

jimiž pravá víra se uchovala a uchovává. Tak po všecky časy naplňují se slova Páně: „Učíce je zachovávati všecko, cokoliv jsem přikázal vám.“ (Mat 28, 30.)

Církev katolická vždy pravé učení Kristovo hlásala a také vždy proti bludařům hájila, takže právem ji nazývati můžeme strážkyní učení Kristova.

Jinověrci a mnozí vlažní katolíci obviňují katolickou církev, že prý učení Kristovo porušila. Nechť dokáží, čím a v čem katolická církev učení apoštolské porušila. Právě katolická církev může všem jinověrcům dokázati, že oni pravé učení Kristovo porušili a převrátili.

Apoštoly a jejich nástupce, papeže a biskupy, jmenujeme církví učící, poněvadž obdrželi od Krista Pána moc a právo články víry vysvětlovati a pečovati o to, aby všude pravé učení se hlásalo. Věřící pak, kteří učení církve přijímají a poslouchají, jmenujeme církví slyšící.

Církev Kristova jest veliká rodina Boží na zemi. Jako v rodině otec a matka jsou představenými a děti jejich poddanými, tak i v církvi, aby řád zachován byl, musí býti vrchnost, jíž věřící mají poslouchati. Aby duchovní vrchnost, církev učící, úřad svůj věrně konati mohla, přislíbil jí Pán Ježíš svou pomoc. Katolický křesťan vidí v církvi učící náměstky Krista Pána a proto věří církvi. Proč však zvláště musíme věřiti církvi, když nám něco k věření předkládá, poučujeme se z další otázky katechismu.

11. *„Proč musíme míti za pravdu, co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá?“*

„Co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá, musíme míti za pravdu: 1. protože Ježíš Kristus udělil církvi dar neomylnosti; 2. protože výslovně poručil, abychom církve poslouchali.“

Aby církev Kristova pravé a neporušené učení Kristovo až do skonání světa hlásati a zachovávati mohla, přislíbil jí Pán Ježíš ustavičnou pomoc, uděliv jí dar neomylnosti. Co rozumíme neomylností církve? Pravil jsem vám, že papež a s ním sjednocení biskupové tvoří církev učící. Co tato církev učící ve věcech víry a mravů se týkajících ustanoví, jest pravým učením Božím. Neomylnost církve nevztahuje se na umění a bádání lidské, neboť v těchto věcech může se i papež mýliti. Neomylnost církve vztahuje se pouze k učení o článcích víry a křesťanské kázni.

Pán Ježíš předpověděl, že jeho církev trvati bude až do skonání světa a že ani brány pekelné jí nepřemohou. Pán Ježíš však učení svého nenapsal, nýbrž svěřil je církvi živým slovem.

Aby tedy církev učení vždy neporušené hlásala, učinil ji Pán Ježíš ve věcech víry neomylnou, to jest, že církev učící nemůže se mýliti, když o článcích víry činí rozhodnutí.

Že Kristus Pán církvi dar neomylnosti udělil, potvrzuje písmo svaté. Pán Ježíš rozesílaje apoštoly kázat evanělium, pravil k nim: „Aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 30.) Těmito slovy dodal Pán Ježíš apoštolům důvěry, aby nebáli se konati svůj úřad učitelský, že nikdy jich neopustí a nedá jim se mýliti, když evanělium hlásati budou. Zvláště pak Pán Ježíš slíbil apoštolům osvícení Duchem svatým: „A já prositi budu Otce a jiného utěšitele a učitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky. Ten utěšitel, Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, naučí vás všem věcem a připomene vám všecko, cožkoli budu mluviti vám.“ (Jan 14, 16—26.)

Svatí apoštolové byli tedy osvíceni Duchem svatým, nemohli se tudíž mýliti, když učení Kristovo hlásali a různá nařízení dávali. Avšak učení Kristovo nemělo trvati jen několik let, snad jen do smrti apoštolů, nýbrž má trvati až do skonání světa; je tudíž třeba, aby Duch svatý ustavičně v církvi přítomen byl. Že Pán Ježíš Ducha svatého slíbil nejen apoštolům, nýbrž i jejich nástupcům, církvi učící, poznáváme ze slov Páně: „Aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 20.) Jako tedy svatí apoštolové vedeni byli Duchem svatým, když učení Kristovo rozhlašovali, tak i dnes církev katolická vedena jest Duchem svatým a proto nemůže se mýliti, když rozhoduje, co jest učením pravým a co není pravým.

Že katolická církev neporušené učení Kristovo věrně zachovává, dokazuje její dvoutisícileté trvání. O ní dosud platí slova Páně, že ani brány pekelné ji nepřemohou. Kdyby se církev mohla v učení víry mýliti, kdyby nebyla neomylnou, dávno by jí nebylo. Důkaz toho nejlépe poznáváme u církví protestantských, které od všeobecné a pravé církve odpadly. Sotva Luther a druzí tak zvaní reformatorové církve založili, již rozdrobily se na různé menší církve. Tomu se však nedivíme, protože původ církví protestantských jest lidský, učení lidské a proto mylné.

Poněvadž tedy Pán Ježíš ustavičně církev řídí a Duch svatý sám skrze církev vyučuje, proto pravá církev nemůže blouditi a nemůže se na různé církve rozpadnouti.

Jinověrci a mnozí vlažní katolíci často urážlivě mluví o neomylnosti církve katolické, ačkoliv sami neomylnými se činí. Než rozumem svým poznáváme, že právě neomylnost církve jedinou je strážkyní pravdy a jednoty v učení víry.

Že církev je neomylná ve věcech víry, dosvědčuje nám její trvání a její jednota v učení, které úplně srovnává se s učením apoštolským a Písmem svatým. Církev také nikdy nic nového, co by buď v Písmě svatém nebo v ústním podání obsaženo nebylo, nevyhlásila za článek víry. Dějiny nám dosvědčují, že když i církev měla nehodné papeže, přece nikdy ani jediného článku neprohlásila, kterýž by odporoval učení Kristovu a Písmu svatému. Duch svatý ustavičně bdí nad církví svou, takže nikdy nemůže se mýliti.

Sv. Pavel maje na mysli neomylnost a věrohodnost církve Kristovy, nazval ji proto „domem Božím, sloupem a utvrzením pravdy.“ (I. Tim. 3. 15.) Církev svatá jest naší matkou a učitelkou, my pak jsme jejími dítkami a žáky; proto milujme církev svou, nestyďme se za ni, nýbrž všude a vždy hlasme se k ní. Modleme se také za církev svou, aby všude nabyla svobody a co nejvíce lidí ke Kristu přivedla. Konečně církve své vždy a ochotně poslouchejme; neboť Pán Ježíš církve poslouchati poručil, když pravil: „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.)

Sv. Augustin vroucně miloval církev, žádaje, aby i všichni milovali ji; napomínal tudíž věřící: „Tuto církev všichni milujme, a takové matky, která tak něžně nás miluje, tak moudře o nás pečuje a tak laskavě pomáhá, pevně se držme.“

3. CVIČENÍ.

O Písmu svatém a ústním podání.

12. *Kde jest obsaženo, co Bůh zjevil a skrze církev k věření předkládá?*

„Co Bůh zjevil a skrze církev k věření předkládá, obsaženo jest dílem v Písmě svatém anebo bibli, dílem v ústním podání nebo tradici.“

V předešlém cvičení pověděl jsem vám, skrze koho Bůh lidem zjevil, co mají věřiti a činiti, aby došli života věčného. Slyšeli jste, že Pán Bůh zjevil pravdy víry svaté skrze patriarchy, svaté proroky a konečně skrze Ježíše Krista apoštoly a církev katolickou. Toto zjevení Boží mnozí mužové Duchem svatým osvícení napsali, aby pokolení lidskému oznámeno bylo. Napsané zjevení Boží jmenujeme psané slovo Boží nebo Písmo svaté. Avšak všecko napsáno nebylo, co Bůh lidem zjevil. Mnohé pravdy víry svaté nejsou na-

psány v Písmě svatém, nýbrž dochovaly se nám ústním podáním nebo tradicí. Poněvadž i ústní podání obsahuje slovo Boží, proto ústní podání jmenujeme „nepsané slovo Boží.“

Písmo svaté a ústní podání obsahuje zjevení Boží, čili co Bůh zjevil a skrze církev k věření předkládá; jest tedy Písmo svaté i ústní podání pramenem víry. A o těchto dvou pramenech víry dnes rozjímati budeme.

13. *Co jest Písmo svaté?*

„Písmo svaté jest sbírka knih, kteréž vnukáním Ducha svatého sepsány a od církve za slovo Boží uznány byly.“

Písmo svaté nebo bible jest tedy sbírka knih, ve kterých psáno jest o Bohu a proto jmenujeme knihy ty svatými neb Písmem svatým. Písmo sv. jmenuje se proto „sbírka knih“, poněvadž sestává z mnohých knih. Tak na příklad jsou knihy Mojžíšovy, knihy prorocké atd., které později sebrány byly v jednu knihu, kterou jmenujeme „bible“. Písmo svaté obsahuje zjevenou pravdu, vylučujíc všeliký blud a lež. Bibli musíme považovati za slovo Boží, za moudrost Boží a nikoli za moudrost lidskou. Spisovatelé Písma svatého byli ovšem lidé, kteří při spisování bible také užívali rozumu svého a vědomostí svých, byli však osvíceni a vedeni Duchem svatým, aby nedopustili se bludu nebo lži Duch svatý pohnul spisovatele, aby knihy svaté napsali. Při spisování pak Duch sv. je poučoval, co a kterak mají psáti. Jest tedy písmo sv. Bohem vnuknuto, jest slovem Božím. Proto sv. Řehoř Velký pravil: „Písmo sv. je psaní, které posílá Bůh svým tvorům.“ Svatý život spisovatelů Písma svatého také nám podává pevnou záruku, že věrohodně v Písmě svatém všecko napsali, co jim Bůh zjevil a co sami viděli. Proto máme všemu věřiti, co v Písmě svatém je obsaženo. Mnozí lidé za dob našich často Písmu svatému se posmívají, vyhlašujíce je za bezcenné staré knihy, které pro nynější vzdělání, pokrok a vědecké bádání se nehodí. A podivno! Tito nevěrečtí učenci často věří knihám a spisovatelům světským, kteří skutečně nepravdu napsali. Zbožný a pravověřící křesťan považuje však Písmo svaté za slovo Boží, za knihu všech knih, má je v uctivosti, rád v něm čítá a všemu věří, co v něm obsaženo jest.

O sv. Isidorovi, oráči a patronu rolníků, vypravuje se, že Písmo svaté u veliké choval úctě. Nejsa ve čtení cvičeným, dával si předčítati Písmo svaté, takže mnohé části zpaměti do slova uměl.

Písmo svaté jmenujeme také „zákonem“, protože obsahuje pravidla víry a mravů, a protože předpisuje, čemu máme věřiti a co máme činiti, abychom dosáhli života věčného.

14. *Jak se dělí Písmo svaté?*

„Písmo svaté se dělí na Písmo svaté Starého a Nového zákona.“ Poněvadž rozeznáváme dvě doby, v nichž Bůh lidem se zjevoval, dobu před narozením Páně a dobu po narození Páně, proto rozděluje se Písmo svaté také na dva díly, na dva zákony a sice: na Písmo svaté Starého a Nového zákona.

15. *Co obsahuje Písmo svaté Starého zákona?*

„Písmo svaté Starého zákona obsahuje zjevení Boží od stvoření světa až po Krista Pána.“

Počátek Písma svatého učinil Mojžíš, jenž lidu israelskému na věčnou vzpomínku milosrdenství a dobroty Boží napsal 5 knih, ve kterých z vnuknutí Božího popisuje stvoření světa a všech tvorů a vypravuje dějiny pokolení lidského od stvoření Adama až do své doby. Po smrti Mojžíšově ustanovil Hospodin Josue vůdcem lidu israelského. Josue pokračoval v psání bible a napsal šestou knihu, v níž vypravuje osudy lidu israelského od smrti Mojžíšovy v zaslíbené zemi. Po smrti Josuově povstali řízením Božím v národu znamenití mužové, kteří spravovali říši israelskou. Mužové tito jmenovali se Soudcové. Pokračovali v sepisování dějin národa svého a knihy, které napsali, jmenují se „knihy Soudců“. Posledním Soudcem byl Samuel. Za panování jeho zřídil Hospodin na žádost lidu království. Prvním králem byl Saul. Dějiny národa israelského za panování králů byly sepsány ve 4 knihách „královských“. Knihy, které sepsal Mojžíš a jeho nástupcové, nazývají se „dějepisnými“ knihami. K dějepisným knihám náleží také 2 knihy Machabejské, které popisují hrdinné činy synů Machabejských na ochranu víry, vlasti a národa vykonané. Konečně k dějepisným knihám druží se vypravování o znamenitých osobách Starého zákona, kterých Bůh zvláště povolal k důležitým úkolům. A knihy ty jsou: Ruth, Esther, Tobiáš, Job a Judith. Všech dějepisných knih je 21.

K dějepisným knihám druží se 7 poučných knih: kniha Jobova, kniha žalmů, kniha přísloví, kazatel, píseň Šalomounova, kniha moudrosti a kniha Sirachova. Nejznamenitější naučná kniha je žaltář. Žalm je slovo řecké (psalmos) a znamená tolik co zpěv. Žalmů je 150, které sepsal nábožný král David.

Konečně jsou knihy prorocké. Židé přáli si míti krále, jako jiní národové je měli a Pán Bůh jim krále dal. Aby však králové moci své nezneužívali, posílal Bůh občas svaté proroky, kteří měli králům i lidu připomínati zákony Boží. Svatí prorokové, jak nám písmo svaté vypravuje, oznamovali králům vůli Boží a často přísně kárali hříchy králů i lidu. Svatí proroci napsali také knihy.

Prorockých knih je 17. Jsou totiž 4 velicí prorokové: Isaiáš, Jeremiáš, s nimiž spojuje se prorok Baruch, Ezechiel a Daniel. Pak jsou knihy malých proroků: Oseáše, Joela, Amosa, Abdiáše, Jonáše, Micheáše, Nahuma, Habakuka, Sofoniáše, Aggea, Zachariáše a Malachiáše.

Všecky tyto knihy, které před Kristem Pánem byly sepsány, sebrány byly v jednu knihu, která se jmenuje Písmo svaté starého zákona, protože nám vypravuje dějiny a osudy lidu v staré době a pod starým zákonem žijícího.

16. *Co obsahuje Písmo svaté Nového zákona?*

„Písmo svaté Nového zákona obsahuje zjevení, které nám Bůh učinil skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly.“

Písmo svaté Nového zákona obsahuje učení a pravidla mravů, které hlásal Pán Ježíš a svatí apoštolové. Písmo svaté Nového zákona povstalo v době apoštolské. Bez pochyby stávající Starý zákon zavdal podnět, že někteří apoštolové a jich žáci počali spisovati nová zjevení Boží. Písmo svaté Nového zákona sestává také z dějepisných a naučných knih a má také jednu knihu prorockou.

Počátek Písma svatého Nového zákona učinili svatí evangelisté. Aby křesťané nezapomněli na Krista Pána a v živé paměti ustavičně chovali jeho život na zemi, jeho kázání, zázraky, jeho umučení, smrt a slavné vzkříšení jeho, proto čtyři mužové sepsali dějiny života Ježíše Krista. Tyto čtyry muže jmenujeme evangelisty a knihy, které napsali, jmenujeme evangelia.

Evangelium jest slovo řecké a znamená radostnou zprávu, radostné poselství. Evangelia totiž nám vypravují radostnou událost, že očekávaný Spasitel světa se narodil a smrtí svou nás vykoupil a s Bohem smířil. Evangelia jsou nejstarší dějepisné knihy o životě a působení Ježíše Krista, neboť sepsána byla brzo po na nebe vstoupení Páně. Evangelia jsou počátkem písma svatého Nového zákona a proto také jsou v bibli hned na počátku Nového zákona. Evangelia jsou vám známa, protože vždy v neděli a svátky nějaká část z nich se vám předčítá před kázáním.

Jména evangelistů jsou: sv. Matouš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Jan. Že jsou čtyři evangelistové, nesmíme se domnívati, že každý napsal jiné evangelium, neboť evangelium nebo radostná zpráva o narození Páně jest jen jedna, kterou svatí evangelistové každý svým způsobem vypravují. Proto neříkáme evangelium sv. Matouše, nýbrž evangelium podle sepsání sv. Matouše, Marka, Lukáše a Jana.

K dějepisným knihám Písma sv. Nového zákona druží se Skutky apoštolské, které sepsal evangelista sv. Lukáš. Sv. Lukáš

byl společníkem sv. Pavla na jeho cestách apoštolských a proto ve Skutcích apoštolských popisuje činnost svatých apoštolů a zvláště činnost sv. Pavla a jeho cesty apoštolské. Též vypravuje o životě a osudech prvních křesťanů.

Dále v Písmě svatém Nového zákona jsou knihy poučné, jichž jest 21 a sice: 14 epištol nebo listů sv. Pavla a 7 listů všeobecných neb katolických, totiž: 2 epištoly sv. Petra, 1 sv. Jakuba, tři sv. Jana a 1 sv. Judy.

Některé listy apoštolské psány byly pro osady křesťanské a mají tudíž svá jména, na příklad: epištola k Židům, Římanům atd. Ostatní pak epištoly nemají jména, neboť psány byly pro celou církev, pro všecky křesťany a proto všeobecnými neb katolickými slovou.

Apoštolské listy povstaly takto: Sv. apoštolové po seslání Ducha svatého rozešli se do různých končin světa hlásat evanděliúm. Když založili někde křesťanskou osadu, ustanovili jí představeného církve čili biskupa a šli zase jinam za svou apoštolskou prací. Křesťané vzpomínali na svého apoštola, a poněvadž v učení víry nebyli dosti vycvičenými, někteří pak něčemu jinému učili, tu aby byli řádně poučeni, co mají věřiti a zachovávati, tázali se apoštola. Poslali posly za apoštolem, aby k nim přišel a vše jim vyložil. Poněvadž sv. apoštol nemohl hned k nim se odebrati, napsal jim tedy psaní, list, a nač se tázali, jim odpověděl. A podle toho mnohé epištoly mají jména, ku kterým osadám psány byly. Epištoly nebo apoštolské listy jsou velmi poučné; proto církev sv. o nedělích a svátcích nějakou část z nich věřícím předčítá a v kázání vysvětluje.

Všichni apoštolové nepsali, protože Pán Ježíš toho neporučil. Ti však apoštolové, kteří něco napsali, nejednali proti rozkazu Páně, neboť také slovem živým učení Kristovo hlásali a napsali jen to, co ústně pověděti všem nemohli. Tyto apoštolské listy první křesťané pečlivě uschovávali, měli je u veliké úctě a při službách Božích je předčítali.

Konečně Písmo svaté Nového zákona má jednu knihu prorockou, totiž: Zjevení sv. Jana. Sv. Jan, miláček Páně, v době pronásledování církve za císaře Domitiána vypovězen byl na ostrov Pathmos, kde měl zvláštní vidění. Vidění to napsal a popisuje v něm z vnuknutí Božího radosti svatých v nebi a předpovídá budoucí osudy církve Boží.

Zjevením sv. Jana ukončeno jest Písmo svaté Nového zákona.

Písmo svaté Nového zákona sepsáno bylo v jazyku řeckém a Písmo svaté Starého zákona v jazyku hebrejském. Ve čtvrtém století na rozkaz papeže Damasa sv. Jeroným opravil latinský překlad Písma sv. Nového zákona, ale Písmo sv. Starého zákona

z hebrejštiny přeložil z vlastního popudu do latiny. Toto opravené Písmo sv. jmenuje se „Vulgata“, t. j. vydání, jehož se všeobecně užívá. Církev sv. toto vydání přijala za správný překlad původního Písma svatého. Tak tedy povstalo Písmo svaté Nového zákona, které přičiněním papežů římských bylo zachováno a do všech jazyků přeloženo.

Protestanté učí, že Písmo svaté obsahuje celé učení Kristovo, úplnou víru a že tudíž má se jen to věřiti a zachovávati, co psáno jest v bibli. Ústní podání zavrhli, nazývajíce je lidskými přídavky. Praví o sobě, že mají pravé a čisté evandělium. Dovolíme si skromné odpovědi k tomu. My katolíci snad máme také Písmo sv., vždyť vlastně jest naším majetkem, neboť jen přičiněním papežů bylo nám Písmo svaté zachováno a do všech jazyků přeloženo. My také věříme a zachováváme všecko, co Písmo svaté obsahuje. Než my věříme a zachováváme více než Písmo svaté podává. Jest proto víra naše znečištěna? Písmo svaté neobsahuje celé a úplné učení Kristovo, neboť sv. apoštolové nepsali všichni a nenapsali všecko, nýbrž jen to, nač se některé osady tázaly, anebo co uznávali nutným. Sv. apoštolové obyčejně končí list pozdravením a že ostatní, až přijdou, ústně vyloží. Co tedy před tím a po tom ústně kázali, není napsáno. Ostatně, kdo nám za to ručí, že Písmo svaté jest celé? Velice snadno mohla se některá kniha ztratiti v době pronásledování křesťanů, kdy židé a pohané ničili a pálili křesťanské věci. Že všecko v Písmě svatém obsaženo není, co máme věřiti a činiti, dokládá sv. Jan, jenž praví: „Ještě mnoho jiného učil a činil Pán Ježíš, co není v knize této psáno, neboť kdyby všecko mělo býti napsáno, svět by těch knih neobsáhl.“ (Jan 20, 30.)

Konečně kdyby ani písma svatého nebylo, pravá víra by se přece zachovala, neboť jest božskou a Pán Ježíš nedopustí, aby se změnila nebo ztratila. Sv. apoštolové učení Kristovo napsali, ale nikdy nehlásali, že křesťané mají věřiti jen to, co napsáno jest. Sv. Pavel napomínal křesťany Thesalonické, aby stáli pevně a zachovávali učení, kterému se naučili buď jeho kázáním nebo listy. Ze slov těchto poznáváme, že již sv. Pavel rozeznával dva prameny zjevení Božího, totiž: slovo Boží hlásané čili ústní podání a Písmo svaté. (II. Thes. 2, 14.)

První křesťané do čtvrtého století neznali celého Písma svatého a přece nepochybujeme o nich, že by proto neměli celé a pravé víry Kristovy. První křesťané právě jsou nám nejlepším vzorem ve vyznávání Krista a jeho učení a byli takřka bez Písma svatého. Tím nemíním snad říci, že Písma sv. nepotřebujeme, ale chtěl jsem jen dokázat, že protestanté velice se mýlí, tvrdí-li, že Písmo svaté jest jediným pramenem víry.

Že my katolíci Písma svatého si vážíme a je opravdu za slovo Boží považujeme, dokáži pádnými důvody. My katolíci Písmo sv. považujeme za pramen víry své a proto pravdu víry a církve své Písmem svatým dokazujeme, vždy se odvoláváme na Písmo svaté. U nás více se čte Písmo svaté než kdekoliv jinde, neboť při konání mše svaté a v kněžských hodinkách užívá se Písma sv. Starého i Nového zákona. Církev katolická největších zásluh získala si o rozšíření Písma sv., neboť jejím přičiněním bylo přeloženo do všech jazyků. Kdyby nebylo katolické církve, neměli by ani protestanté pravého Písma svatého. Katolická církev právem říci může: „čtěte Písmo,“ neboť jest její.

Protestanti vytýkají katolické církvi, že prý zakazuje věřícím čísti bibli. Není to pravda. Církev nikomu nezakazuje čísti Písmo svaté, avšak o to pečuje, aby věřící četli jen takový překlad bible, který je církví schválen a poznámkami nebo výkladem opatřen. A nařízení toto je velmi moudré, což pochopíme z následujícího.

Jisto jest, že protestanté Písmo svaté velmi porušili, neboť vynechali některé knihy (7 knih Starého zákona, 5 Mojžíšových a 2 Machabejské) ze Starého zákona a z Nového zákona zvláště epištolu sv. Jakuba. V novější době biblická společnost v Anglii vydává již sice celou bibli, přece však jsou v ní mnohé nesprávnosti a chyby a také lidské „přídavky“. Na příklad v evanděliu sv. Matouše v 6. hlavě 13. verši ku konci Otčenáše po slovech „ale zbav nás od zlého,“ přidali: „neboť tvá jest moc a sláva na věky věkův. Amen.“ Tak učil Pán Ježíš apoštoly se modliti? Protestanti slov těch upotřebují k zakončení modlitby, proto dali si slova ta do písma svatého.

Protestantům překládal bibli Luther. Překládal Písmo svaté z latiny a řečtiny do němčiny, a sám se přiznal, že je v řeckém a hebrejském jazyku slabým. Nadělal tudíž v Písmě svatém mnoho chyb vědomě i nevědomě. Co se mu do jeho učení nehodilo, jednoduše vynechal. Chlubil se, že prý on Písmo sv. vyzvedl z prachu, avšak my můžeme říci, že nikdo tak bible nezneuctil jako právě Luther, který knihám Mojžíšovým se posmíval, epištolu sv Jakuba posměšně nazval slaměnou a přemnohé části Písma svatého chybně přeložil. Luthrovi vytýkají, že udělal v překladu bible ve Starém zákoně 600 a v Novém zákoně 1000 chyb.

Nejedná tedy katolická církev moudře, když o to pečuje, aby katolíci četli bibli od ní schválenou?

Katolická církev velikou péči věnovala rozšíření Písma svatého mezi národy. Papežové svěřili překládání Písma svatého učeným a svatým mužům, kteří přeložili Písmo svaté z původního sepsání.

Překlady do jazyků jiných církev vždy zkoumala, aby Písmo sv. vždy věrně se zachovávalo. Poněvadž Písmo svaté na mnohých místech jest nesrozumitelné, proto opatřila církev překlad bible poznámkami nebo vysvětlením. A takový překlad bible s výkladem může každý katolík bezpečně čísti. Že katolická církev nikdy nezakazovala čtení bible, poznati lze z toho, že před vystoupením Luthrovým vydáno bylo Písmo svaté osmdesátkráte v různých překladech, které papežové schválili. Veliký jest rozdíl mezi námi a protestanty ve snaze rozšiřování bible. Katolická církev jedná vážně a opatrně doporučujíc věřícím bibli, protestanti však opravdu s biblí jednají lehkomyslně. V Anglii tiskne se bible ve všech překladech ovšem beze všeho výkladu a rozesílá se do celého světa. Různí agenti po osadách zdarma lidem dávají protestantské překlady bible a myslí, že tím víru Kristovu šíří. Protestantský překlad bible poznáte hned a proto jej od nikoho nepřijímejte. Máme dokonalý překlad Písma svatého náš, ten čtěme a jistě jej s užitkem čísti budeme.

Dále protestanti učí, že prý Písmo svaté může si každý vykládati svým rozumem. Někteří praví, že Duch sv. každého při čtení bible osvěcuje. Jaké následky přineslo volné vykládání Písma svatého u protestantů, vypravují nám dějiny. Mezi samými reformatory došlo k prudkým hádkám o mnohých pravdách křesťanských, na příklad o přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní. Každý jinak učil a všichni odvolávali se na Písmo sv. Také čtenáři Písma svatého podle svého rozumu jinak si vykládali Písmo svaté, proto mezi protestanty povstalo tolik různých sekt náboženských. Z toho poznáváme, že každý člověk nemá práva vykládati smysl Písma sv.

Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům odevzdal úřad učitelský a jim dal moc a právo učiti a rozhodovati, co se má věřiti a zachovávati, co je pravou vírou a co není pravým učením. Proto jen katolická církev učící, která jest apoštolskou, má úředně právo Písmo svaté vykládati a vysvětlovati. Přikazuje-li tedy církev věřícím, aby četli jen takový překlad Písma svatého, který je od ní schválen a poznámkami opatřen, pak má k tomu právo a konečně jedná rozumně a moudře. Sami někteří protestantští učenci praví, že by se mělo čtení bible omeziti jen na některé její části, poněvadž se nehodí všecko pro každého.

Mnozí protestanti také praví, že prý katolická církev proto nedovoluje lidu čísti bibli, aby prý nepoznali, v čem se odchýlila od pravého učení Kristova. Katolická církev nebojí se ani světových dějin a tedy tím méně bojí se Písma svatého, protože v ničem neodchýlila se od učení apoštolského, což dějiny i písmo svaté

dokazují. Naopak však Písmo svaté celé dokazuje, že protestanté odchýlili se od učení apoštolského, protože neučí tomu, o čem Písmo svaté zřetelně mluví.

Vytýká li se katolické církvi, že dovoluje čísti Písmo svaté jen od ní schválené a jejím výkladem opatřené, připomínáme, že protestantští kazatelé vykládají věřícím svým Písmo svaté dle svého rozumu a jak se tomu naučili ve svých bohosloveckých ústavech, a také nutí svůj lid, aby jen tomu věřil, co oni jemu káží.

Poznali jsme, že Písmo svaté jest pramenem víry. Avšak také jsme se přesvědčili, že v Písmě svatém není všecko obsaženo, co máme věřiti a činiti, abychom měli celou a pravou víru. Odkud tedy čerpáme ostatní pravdy sv. víry? Z ústního podání je čerpáme.

16. *„Co rozumíme ústním podáním?“*

„Ústním podáním rozumíme zjevené pravdy, které apoštolové sice kázali, ale nenapsali.“

Druhým pramenem víry jest nepsané slovo Boží čili ústní podání. Co rozumíme ústním podáním vůbec? Ústním podáním vůbec rozumíme vypravování nějaké události, která se za dávných časů přihodila, avšak v dějinách zaznamenána není, nýbrž udržuje se v lidu ústním sdělováním z potomstva na potomstvo. Církevní však ústní podání, o kterém máme mluviti, jest slovo Boží, jest zjevení Boží, které svatí apoštolové z rozkazu Pána Ježíše kázali, ale nenapsali. Svatí apoštolové dle rozkazu Páně měli slovo Boží hlásati živým slovem, ústně; neporučil jim Pán Ježíš, aby učení jeho rozšiřovali písmem. Proto učení Kristovo z části napsali jen někteří apoštolové a to ze zvláštních okolností a potřeb. Že svatí apoštolové nenapsali všecko učení Kristovo, nýbrž jen to, čeho bylo třeba pro poučení věřících, dosvědčuje sv. Pavel, jenž dí: „Protož, bratří, stůjte a zachovávejte ustanovení, kterýmž jste se naučili buďto skrze (naši) řeč anebo skrze náš list.“ (II. k Thess. 2, 14.) Jako první křesťané pevně věřili a zachovávali, co obsaženo bylo v listech apoštolských a ústním podání, tak i my máme věřiti nejen tomu, co je psáno v Písmě svatém, ale také máme věřiti a zachovávati to, co se v církvi vždy věřilo a učilo, neboť i toto ústní slovo Boží pochází od apoštolů. Toto ústní podání jest ovšem také napsáno a sice v různých církevních spisech a knihách, které sepsali církevní učitelové a spisovatelé.

Jinověrci nám často předhazují, že ústní podání bylo porušeno lidskými přídavky a že tudíž nemůže býti pramenem víry. Jako Písmo svaté, které církev za slovo Boží přijala, jest neporušeno a pravdivo, tak také ústní podání jest neporušeno a úplně věrohodno. Duch svatý zajisté ustavičně bdí nad církví a nedopustí, aby něco

z pravého učení změnila nebo vynechala. Že ústní podání jest neporušeno, poznáváme také z dějin církevních, které nám dosvědčují, že v církvi svaté nikdy netrpělo se učení jiného než to, které vždy v církvi se hlásalo.

Ústní podání nezaniklo, nýbrž ustavičně se v církvi uchovává.

18. *„Kterak se dostalo ústní podání až na nás?“*

Ústní podání dostalo se až na nás:

1. Ústním vyučováním a obřady svaté církve; 2. vyznáními víry, jimiž svatá církev svou víru vyznávala; 3. výroky papežův a církevních sněmů; 4. spisy církevních otců a církevními památkami.“

Na počátku církve učení svaté víry rozšiřovalo se ústním poučováním právě tak, jak to činil Pán Ježíš. Svatí apoštolové učili první křesťany v soukromých domech, v židovských školách a vůbec kde mohli. Později učení křesťanské bylo napsáno a nachází se v knihách obřadních, ve spisech církevních otců a jiných pramenech, o nichž nyní promluvíme.

1. Ústní podání dostalo se až na nás „obřady svaté církve.“

Církev svatá již na počátku konala při udělování sv. svátostí významné a slavné obřady, zvláště pak služby Boží, slavení nejdražší oběti mše svaté s mnohými obřady vykonávala. Žáci svatých apoštolů tyto posvátné obřady sepsali, aby jistým řádem služby Boží všude se konaly a svaté svátosti udělovaly. Z obřadních těchto knih poznáváme mnohé pravdy svaté víry, které svatí apoštolové hlásali a křesťané věřili, ač v Písmě svatém obsaženy nejsou. Obřadní knihy církevní jsou tedy věrohodným svědkem, že první křesťané měli tutéž víru, kterou vyznáváme my katolíci.

2. Ústní podání dostalo se až na nás „vyznáními víry“.

Vyznání víry všeobecné, kterými církev svatá víru sv. vyznávala a hájila proti bludařům, připomenouti sluší čtvero. Ze všech vyznání víry nejstarší jest „apoštolské vyznání víry“, které pochází od svatých apoštolů.

Druhé vyznání víry jest Nicejské, jež otcové na sněmu církevním r. 325. v Niceji shromáždění na základě vyznání apoštolského sestavili, aby víru apoštolskou obhájili proti novému bludu arianskému. Vyložili a objasnili učení o Ježíši Kristu „Věříme v Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, jenž jest pravý Bůh z pravého Boha zplozen od věčnosti a nikoliv stvořen, stejné podstaty s Otcem.“ V zápasu s Ariány se zvláště proslavil na tomto sněmu sv. Athanáš, tehdy ještě jáhen.

Třetí vyznání jest Cařihradské. Když pak zase povstali bludaři a bludné učení o Duchu svatém rozhlašovali, objasnili učení

církve sv. o Duchu svatém otcové na sněmu Cařihradském r. 381. Doplnili učení o Duchu sv. vyznání Nicejského a to vyznání se jmenuje Nicejsko-Cařihradské. Toto vyznání víry modlí se kněz při mši svaté, když se modlí „Credo". Také slušno připomenouti tak zvané vyznání sv. Athanáše, ve kterém je důkladně vyloženo učení katolické o nejsvětější Trojici a vtělení Syna Božího. Toto vyznání víry modlí se kněz v hodinkách církevních. Vyznání víry sv. Athanáše pochází asi ze 6. nebo 7. století. (Alzog, Kirchg.)

Konečně jest vyznání víry Tridentské, které papež Pius IV. po skončeném sněmu Tridentském předepsal. Sněm Tridentský konal se od r. 1545 - 1563. Sněm tento konal se na obhájení katolické víry proti bludařům protestantským, kteří v 16. století bludy svými vyvolali hroznou bouři. Na sněmu tomto, který konal 25 sezení u přítomnosti 255 otců, zavrženy byly bludy protestantské a obhájeny a důkladně vysvětleny byly zvláště ony články víry, které reformatoři buď popírali anebo nesprávně jim učili. Vyznání víry Tridentské složiti musí zvláště ti, kteří z protestantské církve vracejí se do církve katolické

3. Ústní podání dostalo se až na nás „výroky papežův a církevních sněmů".

V církvi svaté skoro ve všech dobách povstali mnozí bludaři, kteří rozhlašovali bludné učení a věřící od pravého náboženství odváděli. Tu papežové, vědomi jsouce svého práva a moci, výroky svými bludy odsuzovali a zavrhovali, a pravé učení Kristovo vysvětlovali. Papežové výroky své obyčejně uveřejňovali listy, které nazýváme „bully a encykliky". Takovou „bullu" napsal papež Pius IX., kterou roku 1854. prohlásil článek víry o Neposkvrněném Početí Panny Marie.

Také ve výrocích církevních sněmů zachovalo se ústní podání. Když toho potřeba žádala, svolávali papežové biskupy a znamenité církevní učitele na církevní sněmy, na kterých učení katolické bylo přesně vysvětleno a pravda jeho dokázána. Ačkoliv na jiném místě mluviti budeme o církevních sněmech, přece aspoň něco o nich podotknu. Církevní sněmy jsou buď „všeobecné" anebo „částečné". Shromáždí-li se na sněmu tolik biskupů, že zastupují celou církev, sluje takový sněm „všeobecný". Tomuto sněmu předsedá papež. První takový sněm církevní svolal sv. Petr do Jerusalema, na němž rozhodovali svatí apoštolové o věcech víry a mravů se týkajících. Takových všeobecných sněmů církevních bylo 20; poslední byl Vatikánský roku 1870., na kterém mnoho výroků bylo učiněno o víře katolické, o církvi Kristově, zvláště pak o primatu papežském a o neomylnosti papežově ve věcech víry a mravů se týkajících. Shromáždí-li se na sněmu méně biskupů, takže zastu-

pují jen část církve, tedy sluje takový sněm „částečný“. Tento jest buď „generální“ čili veliký, anebo „národní“. Shromáždí-li se na sněmu biskupové celé země, na př. Evropy, sluje takový sněm „generální“; shromáždí-li se biskupové jen jedné říše, sluje takový sněm „národní“.

Výroky a ustanovení církevních sněmů také napsali církevní učitelé a tyto spisy jsou svědky ústního podání.

4. Ústní podání dostalo se až na nás „spisy církevních otců a církevními památkami.“

Hned na počátku církve povstali znamenití církevní učenci, kteří víru katolickou spisy vědeckými hájili proti učencům židovským a pohanským. Mužové, kteří napsali učená a vědecká díla o učení katolickém, jsou svatí otcové. Církevní otcové byli mužové, kteří svými spisy celou církev učili, a proto od celé církve byli ctěni a oslavováni. Kteří církevní otcové vynikali zvláštní učeností a svatostí, nazváni byli „učitelé církevní“. Znamenití učenci církevní, kteří sice víru hájili svými spisy, avšak nevynikali svatostí, nazváni byli církevními spisovateli. (Tertulian, Klement Al., Origines a j.)

Církevní otcové, kteří žili v době apoštolské, jmenují se „apoštolští svatí otcové“. Byliť žáky svatých apoštolů, znali apoštoly, od nich víru přijali a proto spisy jejich jsou velké důležitosti. Apoštolští otcové byli tito: Sv. Klement, jenž byl žákem sv. Pavla a třetím nástupcem sv. Petra; Barnabáš, Hermes, Ignát Ant., jenž byl žákem sv. Jana a biskupem v Antiochii; sv. Polykarp, jenž též byl žákem sv. Jana a přítelem sv. Ignáta, Papias a neznámý spisovatel listu k Diognetu.

V druhém a třetím století byli také mnozí znamenití církevní otcové, kteří pro znamenité spisy své a svatý život nazváni byli církevními učiteli. K těmto náleží: sv. Justin, sv. Irenej a sv. Cyprian. Krvavé pronásledování křesťanů přestalo, avšak povstali zase nebezpečnější nepřátelé církve než byli pohané a židé, totiž různí bludaři, kteří vnitřnímu rozvoji církevnímu velmi škodili. Bludařství dalo přemnohým učencům podnět, že počali křesťanské učení hluboko zkoumati, aby opříti se mohli bludařům a bludnému učení. V dobách těch povstali věhlasní mužové, kteří vědeckými svými spisy pravdu obhajovali a vítězně bludy poráželi. I tito učení obhájcové víry nazváni byli pro svatý svůj život a učenost svou církevními učiteli. Někteří z nich žili ve východní církvi, která užívala při obřadech jazyka řeckého, proto je jmenujeme církevními učiteli východními neb řeckými. Jiní zase žili v církvi západní, která obřady konala v jazyku latinském, a proto tyto církevní učitele jmenujeme latinskými neb učiteli na západě

Nejslavnějšími učiteli na východě byli tito: Sv. Athanáš, patriarcha Alexandrinský, sv. Basil Velký, biskup v Cesarei, sv. Řehoř Nyssenský, sv. Řehoř Nazianský a sv. Jan Zlatoústý.

V církvi latinské neb na západě proslavili se tito církevní učitelé: sv. Ambrož, arcibiskup Milánský, jenž mnoho přispěl na obrácení sv. Augustina; sv. Augustin, syn sv. Moniky, biskup v městě Hippo. Sv. Augustin v mládí svém oddán byl bludům a hříšnému životu, konečně milostí Boží a modlitbou své matky sv. Moniky nastalo obrácení jeho k životu bohumilému. Sv. Augustin vynikal neobyčejnou učeností a výmluvností. Sepsal mnoho znamenitých spisů, které svědčí o jeho učenosti, avšak také o zbožnosti a pokoře. Sv. Augustin získal si o církev sv. nesmrtelných zásluh.

Dále byli církevními učiteli na západě sv. Jeroným, v Dalmacii narozený (r. 346.), jenž jak jsme dříve slyšeli, velikých zásluh si zjednal uspořádáním bible, a konečně sv. Řehoř Veliký, papež, jenž vyznamenal se nejen péčí o církev, ale také o celou Italii, jíž v dobách válečných mocným byl ochráncem.

Také v pozdějších dobách povstali v církvi znamenití učitelové církevní. Ve středověku sluší připomenouti tyto: sv. Anselma, sv. Bernarda, sv. Tomáše Aqu. a sv. Bonaventuru. V nové době vyznamenali se učeností a svatostí zvláště sv. František Sales., biskup ženevský a sv. Alfons Lig., biskup ve sv. Hátě u Neapole.

Konečně ústní podání dostalo se až na nás „církevními památkami.“ Památkami církevními rozumíme vzácné a starobylé obrazy, peníze, sochy, oltáře, roucha, knihy mešní, náhrobní nápisy, chrámy a různé budovy. Zvláště pak k těmto církevním památkám náleží katakomby, podzemní to pohřebiště prvních křesťanů. V těchto katakombách ukryta jest celá naše víra, tam jsou nástěnné obrazy, sochy, oltáře, kaple a hroby, s nápisy, což vše nám odhaluje život a víru prvních křesťanů. Ze všech těchto památek poznáváme, že první křesťané vyznávali právě takovou víru, jakou vyznáváme my katolíci. Katakomby jsou nejlepším důkazem pravého a neporušeného ústního podání církevního. Katolický křesťan má tedy věřiti, že některé články víry a pravidla mravů, ač nejsou obsažena v Písmě svatém, přece jsou učením Kristovým a svatých apoštolů. Modlíváme se „Věřím v Boha“ a přece toto vyznání víry není v Písmě sv., ač všichni uznáváme, že pochází od apoštolů. Odkud je tedy známe? Z ústního podání. Křtíme dítky, ač se to v Písmě svatém zřetelně neporoučí. Že i malé děti mají býti křtěny, víme z obřadních knih církevních, z ústního podání. Slavíme neděli za den Páně, konáme různé slavnosti a o tom též Písmo sv. zřetelně nemluví. Obyčeje a církevní slavnosti dostaly se až na nás ústním podáním. Protestanté ústní podání zavrhli, přece však mnohé věci

zachovávají, ač to v Písmě sv. psáno není. Poněvadž Písmo sv. a ústní podání jsou pramenem víry, mějme proto Písmo sv. v uctivosti, rádi v něm se poučujme a dle něho se spravujme.

Jedna paní v Německu špatným a nevěreckým čtením tak se zkazila, že s opovržením mluvila o Písmu sv., nazývajíc je hloupou knihou. Řízením Božím stalo se, že jí náhle zemřel muž, kterého vroucně milovala. Neštěstím tímto byla celá zoufalá a nedala se potěšiti. Kudy chodila, všude plakala. Najednou v druhém pokoji nalezla Písmo sv., které na stole bylo otevřeno. Pohlédla do knihy, a oči její četly slova: „V okamžení rozhněvání skryl jsem tvář svou maličko před tebou, ale v milosrdenství věčném slitoval jsem se nad tebou, praví Vykupitel tvůj Hospodin.“ (Is. 54, 8.) I zvolala paní: „Jak? Tato kniha že by nebyla od Boha, když božské pravdy obsahuje? Pryč, vy mudrci, takovou útěchu jste mi nikdy nedali.“ I přemýšlela a četla, a jsouc dříve tupitelkou víry, stala se zbožnou křesťankou.

4. CVIČENÍ.

O vlastnostech víry.

V minulém cvičení poznali jsme prameny, z nichž čerpáme víru svou a pravil jsem vám, že co máme věřiti a činiti, obsaženo jest v Písmě svatém a ústním podání. Pravdy náboženské, které nám Bůh zjevil skrze patriarchy a proroky a konečně skrze Ježíše Krista a apoštoly, jsou pravdy božské, neboť původcem jich jest nikoliv rozum lidský, nýbrž nezměrná moudrost Boží. Některé z těchto pravd sv. víry můžeme pochopiti a poznati svým rozumem, jiné pak přesahují náš slabý rozum. Promluvím napřed o otázce:

19. *„Můžeme-li také rozumem poznati zjevené pravdy?“*

„Některé zjevené pravdy můžeme také rozumem poznati, mnohých však nemůže žádný rozum stvořený poznat a tím méně pochopiti.“

Často slýcháte dnes mnohé vlažné a nevěrecké lidi mluviti, že prý pravdy sv. víry nelze rozumem pochopiti a o nich tak se přesvědčiti, jako $2 + 2 = 4$. A proto mnozí říkají, čeho nevidím a čemu nerozumím, tomu nevěřím. Ovšem pravdy náboženské jsou většinou nadsmyslny, nelze jich pochopiti pouhým rozumem, avšak proti rozumu nejsou. Jsou však přemnohé pravdy zjevení Božího, kterých i rozumem svým pochopiti můžeme. Církev sv. také vždy

učila a učí, že některé pravdy sv. víry můžeme pouhým rozumem pochopiti. Vždyť víru nabýváme hlavně rozumovým poznáním čili přesvědčením a svobodnou vůlí Když svatí apoštolové na vlastní oči viděli divy a zázraky, které Pán Ježíš konal, tedy přesvědčili se, že Pán Ježíš jest Synem Božím a pravým Bohem, a proto také v něho uvěřili. Nám také dovoleno jest rozumem zkoumati pravdy a o nich přemýšleti, abychom tím pevnější nabyli víry a náboženského přesvědčení. Církev sv. zajisté nechce, abychom slepě všemu věřili, nýbrž ona si přeje, abychom rozumovým zkoumáním přicházeli k věření. Církev svatá také sama rozumovými důvody objasňuje a vysvětluje pravdy zjevení Božího A které pravdy sv. víry můžeme pochopiti pouhým rozumem? Bytost božskou, Boha, ovšem nemůžeme vystihnouti rozumem svým, jakým totiž jest Bůh; avšak že jest Bůh a býti musí, to rozumem pochopujeme a sice z přírody a tvorstva. Podobně rozumem poznáváme, že duše lidská jest nesmrtelná, že jest život věčný, odplata věčná, že jest nebe, peklo a očistec. Že mnozí lidé přece nechtějí uznati mnohé pravdy, ačkoliv je rozumem poznati mohou, dokazují, že nemají dobré vůle, která by je k přesvědčení přivedla.

Mnohé tedy pravdy zjevení Božího můžeme poznati svým rozumem. Avšak jsou také mnohé pravdy víry sv., které rozumem pochopiti nemůže nikdo, ani člověk a ani andělé. Takové pak pravdy zjevení Božího, jichž rozumem svým nemůžeme pochopiti, nazýváme „tajemstvím víry“.

20. *„Jak se jmenují zjevené pravdy, kterých nemůže žádný rozum stvořený ani poznati ani pochopiti?“*

„Zjevené pravdy, kterých nemůže žádný rozum stvořený ani poznati ani pochopiti, jmenují se tajemství víry.“

Pravá víra musí obsahovati taková zjevení, která jsou lidskému rozumu tajna a nepochopitelna, poněvadž bez nich víra nebyla by vírou. Tajemství proto jsou ve víře, protože víra pochází od Boha nekonečného, jehož rozumem vyzpytovati nemůžeme. Ostatně i v přírodě, kterou vidíme, jest mnoho tajůplných zjevů, o nichž sice jsme přesvědčeni, avšak rozumem jich nepochopujeme. Kdybychom mohli lidským rozumem pochopiti všecky pravdy zjevené, pak by nebyla víra naše božskou, nýbrž lidským výzkumem a byla by tudíž nedokonalou a nezáslužnou. Věříme li však tomu, co Bůh zjevil, ač toho nemůžeme pochopiti, pak jest naše víra záslužnou.

Nejhlavnější tajemství naší víry jsou zvláště tato: vtělení Syna Božího, tajemství nejsvětější Trojice a proměňování chleba a vína

ve mši svaté v Tělo a Krev Ježíše Krista čili nejsvětější svátost oltářní. Tyto zjevené pravdy božské jmenujeme „tajemstvím víry“, poněvadž jich nemůžeme bez zjevení Božího pouhým rozumem pochopiti. Poněvadž však tato tajemství víry pocházejí od samého Boha, který nemůže ani lháti ani klamati, proto jim máme věřiti. Když Pán Ježíš vstal z mrtvých, vstoupil zavřenými dveřmi do síně, v níž shromážděni byli apoštolové. Všichni ho poznali a radovali se. Ale Tomáš, jeden ze dvanácti, nebyl s nimi, když přišel Ježíš. Když mu apoštolové vypravovali, že viděli Pána, pravil: „Neuvěřím, nepřesvědčím-li se sám.“ Po osmi dnech opět ukázal se jim Pán Ježíš a Tomáš byl s nimi. I řekl Pán Ježíš Tomášovi: „Vlož prst svůj sem a viz ruce mé; a vztáhni ruku svou a vpusť v bok můj; a nebuď nevěřícím, ale věřícím.“ (Jan 20, 19.—31.) A Tomáš zvolal: „Pán můj a Bůh můj.“ Pán Ježíš na to mu řekl: „Že jsi mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi; blahoslaveni, kteří neviděli a uvěřili.“

Blahoslavenými tedy nazývá Pán Ježíš ty, kteří, ač pravdy zjevené rozumem nepoznávají a takřka očima nevidí, přece věří. Abychom i my jednou blahoslavenými byli, musíme také věřiti všemu, co Pán Ježíš učil, apoštolové kázali a co církev svatá k věření předkládá.

Můžeme-li o tajemstvích víry rozjímati a přemýšleti? Ovšem, můžeme a máme. Když se modlíme sv. růženec, připomínáme si mnohá tajemství víry. Modlíme se sv. růženec rozumně a s užitkem, když po každém desátku aspoň okamžik se zastavíme a rozjímáme o tomto tajemství. Jeden nemocný pravil knězi při zaopatřování svatými svátostmi, že když je mu v noci velmi smutno a dlouhá chvíle, modlí se sv. růženec celý a aby to dlouho trvalo, že rozjímá o každém tajemství. „Vzpomínám-li,“ pravil nemocný, „na utrpení Páně, pak rád trpím své bolesti, neboť Pán Ježíš trpěl nevinně za naše hříchy, my pak trpíme za své hříchy.“ Podobně rozjímati můžeme o tajemství nejsvětější svátosti oltářní, když jest pozdvihování anebo když jsme byli u svatého přijímání. Takové zbožné rozjímání o tajemstvích víry jest nejen dovoleno, nýbrž i velmi prospěšno. Varovati se však máme zbytečného a všetečného hloubání o tajemstvích víry, poněvadž snadno bychom mohli státi se pochybovačnými u víře. Všetečné hloubání o tajemstvích víry jest nebezpečno a také hříšno.

Poznali jsme, že některé pravdy zjevení Božího můžeme rozumem pochopiti, některých pak pravd pochopiti nemůžeme a že jest tedy třeba jim věřiti, poněvadž jsou od Boha. Bez víry nemůžeme k Bohu přistoupiti a jemu se líbiti. Je tedy ke spasení víry třeba, o čemž nás poučuje další otázka.

21. *„Je li víry ke spasení nevyhnutelně třeba?“*

„Víry jest ke spasení nevyhnutelně třeba, neboť bez víry nemožno jest Bohu se líbiti.“ (K Žid. 11, 6.)

22. *„Proč jest víry ke spasení nevyhnutelně třeba?“*

„Víry jest ke spasení nevyhnutelně třeba, protože člověk určen je k cíli, který jenom skrze víru může poznati, a kterého jenom životem podle víry může dosíci.“

Když lid israelský putoval širou pouští do země zaslíbené, předcházel ho Hospodin v noci ve sloupu ohnivém, ve dne pak v mraku tmavém. Kdyby nebylo toho znamení, nebyl by národ vyvolený došel cíle svého. Tak i my nedošli bychom určeného cíle, pro který jsme stvořeni, totiž života věčného, kdyby nám nesvítilo světlo Bohem zjevené víry. Víra sv. je tedy naším ohnivým sloupem, naším vůdcem, kterýž ukazuje nám cestu do života věčného.

Proto bez víry nikdo nebude spasen, bez víry nikdo nenalezne prostředků, kterými by duše jeho byla ospravedlněna a posvěcena. Víry jest všem nám nevyhnutelně třeba, neboť bez víry nepoznali bychom vůle Boží, nepoznali bychom Boha a nevěděli bychom, kterak máme žíti, abychom se Bohu líbili a dobrými lidmi byli. Víra jest základem mravnosti, poctivosti a spravedlnosti lidské. Víra činí lidi bohumilými a hodnými věčné blaženosti.

Že víry třeba jest k dosažení života věčného, potvrzuje Pán Ježíš, jenž pravil: „Já jsem cesta a pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci, než skrze mne.“ (Jan 14, 6.) Chceme-li tedy po smrti přijíti k Otci nebeskému, chceme-li býti věčně blaženými, musíme míti víru, kterou nám Bůh zjevil skrze Ježíše Krista a tou jest víra katolická. Kristus Pán žádal víry na apoštolích, žádal jí na posluchačích, a kteří v něho uvěřili, těm dobře činil již na zemi. Nevěřící však káral a trestal a spravedlivý soud nad nimi vyřkl: „Kdo neuvěří, bude zavržen.“ (Mat. 16, 6.)

Víry je tedy ke spasení třeba. Slyšeli jsme však, že každá víra nás nespasí, že není víra jako víra Proto má-li víra člověka opravdu oblažiti a jednou spasiti, musí míti jisté vlastnosti.

23. *„Jaká musí býti víra naše?“*

„Víra naše musí býti: 1. obecná; 2. pevná; 3. živá; 4. stálá.“

Věření jest v srdci, skutky však ukazujeme, co v srdci věříme; proto byť by člověk všemu věřil, co Pán Ježíš hlásal a co církev

věřiti velí, ale podle víry nežil, pak taková víra nikdy ho před Bohem neospravedlní a nespasí.

Aby nás víra spasila, musí býti předně „obecná“.

24. *„Kdy jest víra naše obecná?“*

„Víra naše jest obecná, věříme-li všecko bez výjimky, čemu církev katolická učí.“

Kristus Pán prokázal nám veliké dobrodiní, že přišel na svět a svým božským učením vysvobodil nás z temnoty nevěry a bludů. Byli bychom proto velmi nevděčnými, kdybychom se nepřičinili dokonale poznati zákon Boží a učení, které Ježíš Kristus hlásal. Víru Kristovu můžeme poznati, poněvadž ji Pán Ježíš svěřil své církvi, kteráž, jak dí sv. Pavel, jest „domem Božím, sloupem a utvrzením pravdy.“ (I. Tim. 3, 15.) Kdo tedy míti chce celou víru křesťanskou, musí ji hledati v katolické církvi, o níž platí slova Páně: „Kdo vás slyší, mne slyší.“ (Luk. 10, 16)

Katolická církev na místě Krista Pána hlásá učení Jeho a články víry věřícím předkládá a vysvětluje. Ona jedině oprávněna jest učiti o víře, neboť jí Pán Ježíš řekl: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy.“ (Mat. 28, 19) Katolický křesťan musí tudíž bez výjimky všecky články víry uznávati, kterým církev učí. Kdo by některých článků, jimž církev učí, nepřijal, jim nevěřil anebo jinak je vykládal než církev vykládá a je vysvětluje, ukazoval by, že pohrdá učením Kristovým. Kdo nevěří všemu, čemu učil Pán Ježíš a co církev k věření předkládá, nemá víry všeobecné a celé.

Mnohým lidem zdá se to neb ono učení víry nepotřebným nebo méně důležitým. Stává se tudíž, že proti některému článku víry reptají anebo docela jej zavrhují. Kdo to činí vědomě a zlomyslně, hřeší proti rozkazu Ježíše Krista, jenž poručil, abychom bez výjimky uznávali všecky zjevené pravdy, neboť apoštolům poručil: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy . . . učíce je zachovávati všecko, cokoliv jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 19.) Sv. apoštolové také hlásali všecko učení Páně, které jim svěřil, ničeho nevynechavše; věřící pak povinni jsou věřiti a zachovávati všecko, a nikoliv, co by se jim líbilo. Jako apoštolové celé učení Kristovo hlásali, tak i církev podnes celé a neporušené učení Kristovo hlásá. Máme tedy víru obecnou, když věříme a zachováváme všecko, čemu učil Pán Ježíš, co apoštolové kázali a co katolická církev věřiti velí.

Než nejen musíme míti víru celou, avšak musíme také všecky články víry uznávati a víře své býti věrni. Musí tedy víra naše býti „pevnou a stálou“.

25. *„Kdy jest víra naše pevná?“*

„Víra naše jest pevná, věříme-li tak, že ani dosti málo nepochybujeme.“

26. *„Kdy jest víra naše stálá?“*

„Víra naše jest stálá, jsme-li ochotni raději všecko i život dáti, než bychom od víry odpadli nebo ji zapřeli.“

Pevnou víru má, kdo o svatých pravdách ani dosti málo nepochybuje, kdo nedá se ani lidmi nevěreckými ani protináboženskými spisy o víru a přesvědčení katolické oloupiti. Jeho víra je stálou, když také ochotně všecko, ano i život obětuje, než by od víry odpadl nebo ji zapřel.

Pevnou a stálou víru měli sv. apoštolové a první křesťané, kteří raději trpěli nejhorší muka, ano i život obětovali, než by byli odpadli od víry nebo ji zapřeli. A takové pevné a stálé víry potřebujeme i my v nynějších dobách všeobecné náboženské netečnosti a vlažnosti. Jako židé a pohané pronásledovali první křesťany a církev Kristovu zničiti usilovali, tak i dnes moderní pohané pronásledují církev katolickou a všude ji potlačují. Žádné náboženství na světě, žádná církev nemá tolik nepřátel jako víra a církev naše. Jinověrci a také mnozí vlažní katolíci brojí proti naší víře.

Kdo by nevěděl, jakými prostředky jinověrci zvláště protestanté bojují proti církvi katolické! V nedávné době někteří nevěrečtí lidé vydali heslo „Pryč od Říma“ a všelikým způsobem neuvědomělé a vlažné katolíky přemlouvají k odpadnutí od církve katolické. Aby se jim hanebné jejich dílo dařilo, tupí katolickou církev a katolické učení v novinách, spisech a na schůzích. Plakati však musíme, když i mezi katolíky jsou přemnozí i v milém našem národě, kteří pomáhají protestantům církev katolickou tupiti a zlehčovati. Dosti jest dnes katolíků, kteří za víru svou se stydí, všude ji zapírají, s jinověrci a nepřáteli víry se spolčují, každodenně v novinách církev a kněžstvo tupí, protikatolické noviny odbírají a rozšiřují, a povinnosti katolické nekonají. Mnozí katolíci doma v rodině náboženství zachovávají, děti křesťansky vychovávají, také se modlí a postí. Přijdou-li však do společnosti, za víru se stydí, víru zapírají, k církvi své se nehlásí bojíce se nevěreckých a zkažených lidí, aby se jim snad nevysmáli nebo je do novin nedali. Takoví katolíci jsou slaboši, bojíce se více lidí než Boha.

Jest tudíž třeba právě v naší době stálé a pevné víry, aby katolíci bez bázně hájiti mohli čest víry a církve své. Dnes musíme také tak neohroženě a statečně víru vyznávati, jak to činili první křesťané, chceme-li býti jmenováni katolíky.

Než nejen musíme víru svou hájiti a vyznávati, nýbrž musíme také pro víru a církev svou přinášeti oběti. Nám, Bohu dík, netřeba se báti ničeho pro vyznávání víry. Jsou však krajiny a země, kde katolíci pro víru i život i statky, všecko obětovati musí. Vzpomeňme jen Francie. V této době právě zednářští a nevěrečtí zástupcové říše pronásledují katolickou církev jako císař Julian, odpadlík, jenž křesťanům školy bral a do škol jim bránil. Ve Francii zrušeny jsou školy katolické a katolické řády ze země vypuzeny. Lid sice se brání, avšak čím jest proti vyšší moci! Ačkoliv nám nehrozí takové nebezpečí, přece vždy musíme i u nás býti stálými a pevnými ve víře, abychom také budoucí pokolení dobře vychovali a na možná nebezpečí ve víře utvrdili. Jak máme míti pevnou a stálou víru, podaly nám příklad milliony mučedníků a statečných vyznavačů víry.

Překrásný příklad pevné a stálé víry zanechal světu šlechetný muž Tomáš z Mooru, nejvyšší úředník krále anglického Jindřicha VIII. Král tento odpadl od katolické církve, protože papež nedovolil mu zapuditi pravou manželku a pojmouti jinou. Jindřich VIII. ze vzdoru donutil národ anglický k odpadu od církve a hrozných zločinů dopustil se na těch, kteří věrnými zůstali církvi své. Neušetřil ani věrného a svědomitého svého nejvyššího úředníka Tomáše z Mooru, kteréhož uvrhnouti poručil do tuhého vězení, když tento nechtěl odříci se víry katolické. Jeho žena, dítky a přátelé jeho přišli za ním do vězení a s pláčem prosili ho, aby učinil králi po vůli a tak život si zachoval. I tázal se Tomáš z Mooru: „Jak dlouho mohu býti ještě živ?“ Přítomní přátelé mu odpověděli: „Nejméně dvacet let.“ „Nuže,“ pravil Tomáš, „já měl bych pro těch dvacet let časného života ztratiti život věčný? Toho nikdy neučiním.“ Za několik dnů na to skonal na popravišti. Vznešený a statečný tento muž podal světu důkaz, že i v novější době žili a žijí katolíci, kteří za příkladem prvních křesťanů raději obětovali statek i život, než by zapřeli víru svou.

Drazí v Kristu! Pán Ježíš žádá od nás, abychom byli stálými a pevnými u víře a nedali se nikým a za nic oloupiti o víru svou. Nuže! buďme i my statečnými katolíky, nestyďme se za víru svou, ale všude ji vyznávejme, aby potěšila nás jednou slova Páně: „Kdo vyzná mne před lidmi, toho vyznám já před Otcem svým nebeským.“ (Mat. 10, 33.)

Aby naše víra Bohu se líbila a jednou nás věčně blaženými učinila, musí konečně býti „živá“.

27. *„Kdy jest víra naše živá?“*

„Víra naše jest živá, jsme-li tak živi, jak toho víra žádá.“

Pán Ježíš pravil: „Chceš-li vjíti do života věčného, zachovávej přikázání.“ (Mat. 19, 17.) Chceme-li tedy, aby nás víra naše spasila, musíme ji ukazovati zachováváním přikázání Božích, životem vpravdě křesťanským. Kdo o sobě praví, že jest katolickým křesťanem, musí tedy jako katolík žíti nejen v rodině, nýbrž také ve společnosti, musí všude plniti všecky povinnosti, které nám ukládá církev naše. Sama víra nikoho nespasí, neboť i hříšníci věří a přece spaseni nebudou, neobrátí-li se. Víra bez skutků je mrtva, jak praví svatý apoštol Jakub: „Jako tělo bez ducha jest mrtvo, tak i víra bez skutků jest mrtva.“ (2, 26.)

Musíme tedy míti víru živou, to jest nesmíme se za víru styděti, nýbrž všude ji hájiti a zvláště ctnostným a bohumilým životem velebnost a pravdu víry své ukazovati. Že máme víru svou ukazovati dobrými skutky a ctnostným životem, opět dávají nám překrásný příklad první křesťané. Ačkoliv ustavičně žili v nebezpečenství života, přece veřejně víru svou vyznávali a podle ní žili. Sv. Justin, znamenitý učenec a spisovatel, jenž žil v 2. století po Kristu, napsal obranný spis, ve kterém hájil život křesťanů proti pomluvám pohanských spisovatelů. Světec tento obranný spis podal samému císaři a senatu římskému. Sv. Justin takto psal o křesťanech: „My, kteří jsme kdysi oddáni byli chlípnosti, milujeme nyní andělskou čistotu. Dříve byly nám peníze a statky pozemské nade všecko, nyní však dělíme se s chudými. Dříve žili jsme v nepřátelství a nyní, co jsme poznali Krista, žijeme se všemi v pokoji a modlíme se i za své nepřátele.“ Tak dokonalými byli první křesťané. I naši předkové byli zbožnými křesťany a podnes na staré časy ukazujeme, přejíce si všichni, aby i nynější náš lid podobal se zbožností a mravností předkům našim. Bohužel za našich časů zbožnosti, poctivosti a mravnosti ubývá, takže sv. Justin sotva by o všech křesťanech naší doby tak skvělé vysvědčení napsati mohl. Přemnozí naši katolíci jmenují se katolíky jen jménem, avšak životem svým od pohanů málo se liší.

Jak šťastným, mocným a bohatým byl by náš národ, kdyby zanechal protináboženských štvanic a držel se pevně víry otců svých! Kdyby všichni synové a dcery milého našeho národa byli dobrými katolíky, oč více pokoje, svornosti a blahobytu bylo by v zemi, obcích a rodinách! Není však živé víry, a proto je všude tolik svárů a hříchů.

Abychom vznešené a důležité povinnosti náboženské svědomitě konati mohli, musíme ovšem víru svou dobře znáti. Povrchní náboženské vzdělání činí i povrchní křesťany. Kdo nezná učení víry katolické, ten také ho nemiluje a pro ně života neobětuje. Je tudíž

třeba, abychom zjevené pravdy nejen všeobecně, povrchně znali, nýbrž abychom je výslovně věděli a věřili.

28. *„Stačí-li jenom všeobecně věřiti, co Bůh zjevil?“*

„Nestačí jenom všeobecně věřiti, co Bůh zjevil, nýbrž máme se přičiniti, bychom zjevené pravdy také výslovně věděli a věřili.“

Zjevené pravdy víry svaté poznáváme z Písma sv. a z ústního podání. Církev sv. ovšem nepřikazuje, aby každý katolík podrobně znal celou nauku katolickou, avšak tolik přece musí každý z náboženství věděti a uměti, čeho třeba jest k životu ctnostnému na zemi a k dosažení života věčného. Aby katolický křesťan nabyl většího vzdělání náboženského, má se o to také sám přičiňovati. Zvláště má často poučovati se čtením Písma sv. a takových spisů, v nichž nalezne hojnost důkazů pravdy víry katolické. Máme také rádi poslouchati kázání a křesťanská cvičení, v nichž pravdy náboženské se vysvětlují a přednášejí. Sv. Augustin sotva by se byl obrátil na víru křesťanskou, kdyby nebyl poslouchal kázání svatého Ambrože, biskupa milánského.

„Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.“ (Jan 8, 47.) Proto tak rádi poslouchejme kázání, jako Maria, sestra Lazarova, která sedíc u nohou Ježíšových naslouchala slovům jeho. Pán Ježíš ji proto pochválil a pravil o ní, že „nejlepší stránku vyvolila, která nebude od ní odňata.“ (Luk. 10, 42.) Abychom i my, drazí v Kristu, jednou „nejlepší stránku“ přijali, totiž život věčný, proto pokud jsme na zemi, pečujme o duši svou a napájejme ji ze studnice vody živé, jíž jest učení Kristovo. Kdo má dobrou vůli, pravdu naleznouti a poznati může a pravda osvobodí ho.

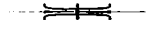

5. CVIČENÍ.

Které pravdy musíme zvlášť výslovně věděti a věřiti?

Posledně rozjímali jsme, jaká musí býti víra naše, aby nás spasila. A poznali jsme, že víra naše musí býti: obecná, pevná, živá a stálá. Tuto víru můžeme částečně poznati rozumem, můžeme ji zkoumati a tedy také posouditi rozdíly různých věr. Nikdo nemysliž, že víra jest slepá, že jí nelze pochopiti a proto že snad nesmí ani o ní uvažovati. Učení katolické víry je tak rozumné, že přemnohé i jinověrecké učence přivedlo ku poznání, že jen katolická církev má celé a neporušené učení Kristovo.

Pověděl jsem vám také, že máme se přičiniti, abychom pravdy víry svaté znali a věděli. Každý katolický křesťan povinen jest, aby podle svých nadání a svého postavení uvědomělým byl i v pravdách náboženských. Od vzdělaných a učených lidí zajisté právem větší vědomosti náboženské žádati můžeme, než od lidí neučených a méně vzdělaných. Bohužel bývá tomu často naopak. Lidé prostí, nestudovaní mnohem více z náboženství znají, než mnozí lidé studovaní. Jednou všichni budeme skládati účty na věčnosti, kde věčný Soudce více žádati bude od těch, jimž více dáno bylo, méně pak od těch, jimž méně dáno bylo. Než každý křesťan, učený i neučený, některé pravdy znáti a věřiti musí. Pravdy, které každý dospělý křesťan věděti a věřiti musí, je „šestero pravd základních". Pravdy ty jmenují se „základní", poněvadž jsou základem celé naší víry a křesťanského života.

29. *„Které pravdy musíme zvlášť věděti a věřiti?"*

Zvlášť výslovně musíme věděti a věřiti:

1. „Že jest jeden Bůh."

Že Bůh jest a že toliko jeden jest Bůh, rozjímati budeme v prvním článku víry.

2. „Že Bůh je spravedlivý soudce, který dobré odměňuje a zlé tresce."

Na světě ode všech lidí nikdy nedojdeme ani pravdy ani spravedlivosti. Svět nás často sklamává, neboť na něm jest mnoho lži a nepoctivosti. Často vidíme, že lidé bezbožní mají se na světě dobře, požívají úcty a vážnosti a považováni jsou za dokonalé a spravedlivé lidi. Ovšem lidé mohou nás klamati, neboť nikomu nevidíme do jeho svědomí a proto také lidem věříme, dokud se v nich nesklameme.

Mnozí zase hodní a poctiví lidé musí na světě trpěti lidskou nepřízeň, pomluvy, zášť a mstu. Jsou nevinni, ale svět toho nevidí a často viděti nechce. Na světě tedy darmo čekáme pravé spravedlivosti a zasloužené odměny. Jinak však jest u Boha. Bůh jest nejvýš spravedlivý a tato neklamná jeho spravedlivost jest jednou z nejpodstatnějších vlastností Božích. Bůh jakožto nejsvětější bytost nemůže ani lháti a nemůže býti ani nespravedlivým, neboť by nebyl Bohem. Bůh musí býti spravedlivým, musí trestati zlé a podle zásluhy dobré odměňovati. Když na světě není spravedlivosti, kde jinde máme jí čekati, ne li na věčnosti? Kdyby člověk neměl pevné naděje na věčnou spravedlivost, musil by si často na světě zoufati.

Avšak Bůh nás ujistil, že na věčnosti spravedlivosti dojdeme; proto rádi trpíme na zemi, pevně doufajíce, že jednou pravda a spravedlivost zvítězí a slzy naše osuší.

Bůh jmenuje se „spravedlivý soudce“, protože nás zvláště po smrti spravedlivě bude souditi, a každého podle zásluhy buď odmění nebo potrestá.

3. „Že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch svatý.“

Bůh jest jeden, ale ve třech osobách. Rozumem ovšem tuto pravdu pochopiti nemůžeme, avšak Bůh ji zjevil a proto musíme věřiti. Písmo svaté dosvědčuje nám, že tajemství nejsvětější Trojice již poněkud zjeveno bylo ve Starém zákoně, avšak teprv v Novém zákoně Kristus Pán pravdu tu jasně prohlásil a k věření předložil. Že jsou tři božské osoby, zjevil Bůh lidem při křtu Ježíšově v řece Jordanu. Když totiž sv. Jan Křtitel Pána Ježíše pokřtil, otevřela se nebesa, nad Ježíšem vznášel se Duch svatý v podobě holubice, a s nebe volal hlas: „Tento jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil.“ (Mat. 3, 17.) Vidíme tu všecky tři božské osoby, Boha Otce, jenž s nebe volá, Boha Syna, jenž jest křtěn, a Ducha svatého ve způsobě holubice. Že jsou tři božské osoby, poznáváme také z toho, že Pán Ježíš poručil apoštolům udělovati křest svatý ve jménu Trojjediného Boha, když jim řekl: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) O této pravdě budeme ještě později mluviti.

4. „Že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás smrtí svou na kříži vykoupila a na věky spasila.“

O narození Páně, o životě a vykupitelské smrti Pána Ježíše budeme také později rozjímati.

5. „Že duše lidská jest nesmrtelná.“

Byli v dávných již dobách lidé, kteří jako moderní naši nevěrci, materialisté a darvinisté říkali, že není Boha, a že Bůh nestvořil ani svět ani člověka Člověk prý povstal ustavičným ušlechťováním ze zvířete, z opice. Staří i novodobí nevěrci tedy povídají, že člověk jest jen dokonalejším zvířetem a že duše jeho není nesmrtelná. Než ať si učenci povídají, co chtějí, o původu prvního člověka, pravdou jest, co Písmo sv. nám o stvoření člověka praví: „Učinil Hospodin člověka z hlíny země a vdechl v tvář jeho dechnutí života; i učiněn jest člověk v duši živou.“ (I. Mojž. 2, 7.)

Člověk tedy sestává ze dvou částí: z viditelného a hmotného těla a z ducha nehmotného a neviditelného, který tělu dává život. Tělo bez duše jest mrtvo, nemůže mysliti, žádati a užívati svých údů. Když Bůh učinil člověka z hlíny, nebyl živým. Když však vdechl v tvář jeho duši, ihned byl živým. Bytost tedy, která člověku dává život, jmenujeme „duší“. Že duše naše jest „duch“, poznáváme ze slov Hospodinových, když v člověka vdechl dechnutí života, neboť Bůh pravil: „Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému.“ (I. Mojž. 1, 26.) Bůh tedy dal člověku ducha, kterýž jest obrazem Boha. Bůh jest duch, tedy i duše naše jest duch. A jako Bůh, jenž jest pouhý duch, žije, tak i duše lidská žije, tělu život dává a také bez těla žíti bude. Poněvadž duše lidská jest duch, neskládá se z hmotných částí a proto se také nemůže někdy rozpadnouti. Každá hmota, na příklad naše tělo, sestává z částí; proto jednou ty části opět od sebe se oddělí, rozpadnou se, čili člověk umře. Poněvadž naše duše nesestává z pomíjejících hmotných části, proto nemůže se opět rozpadnouti, nemůže umříti, jest nesmrtelná. Že duše lidská jest nesmrtelná, dosvědčuje nám Písmo svaté, ústní podání, náboženství všech národů nejstarších a konečně náš rozum.

Písmo svaté Starého i Nového zákona zřetelně dokazuje nám, že duše lidská je nesmrtelná. Tak čteme v knize Moudrosti: „Duše spravedlivých jsou v ruce Boží a nedotkne se jich muka smrti.“ (Moudr. 3, 1.) Že duše naše nikdy neumře, nýbrž ustavičně bude živa, i když tělo se rozpadne, vyznal starozákonní trpitel Job. Když spravedlivý a nábožný Job upěl v největším trápení, zbaven byv dětí a statku a ode všech lidí opuštěn na smetišti seděl, čím pak těšil se v soužení svém? Pohlížel k nebesům pln jsa naděje, že tam na nebi bude mu vše nahrazeno, co mu na zemi bylo odňato. I volal: „Vím, že Vykupitel můj živ jest a že v poslední den ze země vstanu, a zase oblečen budu koží svou a v těle svém uzřím Boha svého.“ (Job 19.) Nábožný Job těmito slovy vyslovil víru v budoucí těla vzkříšení a obživení těl zemřelých. Obživnou-li naše těla při posledním soudu, musí tedy opět spojiti se s duší svou, která tělu život dala. A poněvadž duše obživne mrtvá těla, musí býti i tehdy živou, když tělesná její schránka v prach a popel se rozpadla. O pravdě této byl přesvědčen Juda Machabejský, když do Jerusalema poslal peníze, aby tam oběti konány byly za duše padlých vojínů, „neboť svaté a spasitelné jest myšlení za zemřelé se modliti, aby hříchů sproštěni byli.“ (Mach. 12, 46.) Kdyby Juda Machabejský nebyl přesvědčen býval o nesmrtelnosti duše lidské, nebyl by jistě 12 tisíc drachem stříbra na modlení posílal a nebyl by ani tak mluvil.

Že duše naše jest nesmrtelná, zvláště poučuje nás Pán Ježíš, jenž při všech kázáních na mysli měl vždy nesmrtelnou duši lidskou. Když posílal apoštoly do celého světa hlásat evanděliom a připravoval je na mnohá protivenství, která pro jméno jeho trpěti budou, těšil je, řka: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabíti, než bojte se raději toho, který může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně. (Mat. 10, 28.)

Jako Pán Ježíš učil o nesmrtelnosti duší lidských, za jejichž spásu trpěl a umřel, podobně učili i svatí apoštolové. Sv Pavel praví: „Kdo rozsívá v duchu, z ducha žíti bude život věčný.“ (Galat. 6, 8.)

Také sv. otcové učili, že duše naše jest nesmrtelná a že žíti bude věčně. Sv. Augustin praví: „Duše nazývá se proto nesmrtelnou, protože nikdy nepřestane žíti.“

Všichni národové věřili, že duše lidská jest nesmrtelná, že po smrti těla jest jiný život věčně trvající, v němž duše zemřelých buď radosti nebo trápení požívati budou. Proto národové pohanští ve veliké úctě měli pohřebiště a o životu duší zemřelých různé báje měli. Z toho poznáváme, že víra v nesmrtelnost duše pochází z prazjevení Božího, které u všech národů v rozmanitém přetvoření se uchovalo.

I rozum lidský uznává nesmrtelnost duše lidské. Všem nám vrozena jest touha po lepším životě, po jiné radosti a spravedlivosti, než jakou svět podává; proto musí býti jiný nadpřirozený život, v němž dostane se nám všeho, co svět dáti nemůže. Kdyby duše naše byla smrtelná, smrtí těla vše bylo by ukončeno a tím byl by také konec naděje, která člověka na zemi v jistých mezích drží. Nevěra v nesmrtelnost duše učinila by z lidí divoké šelmy, poněvadž nikdo by se nebál budoucího života po smrti. Není-li duše lidská nesmrtelná, není člověk tím, čím je, totiž bytostí rozumnou a svobodnou. Nesmrtelnost duše lidské úzce spojena jest se spravedlivostí božskou; neboť nebyl by Bůh Bohem, kdyby duši naši učinil smrtelnou. Spravedlivost Boží žádá, aby dobré skutky byly odměněny a zlé potrestány. Pán Bůh však vždy na světě hned neodměňuje spravedlivých a také netrestá hříšníků. Poněvadž však Bůh jest nejvýš spravedlivý, musí dobré odměniti a zlé potrestati na věčnosti, když toho na zemi neučinil. Aby tedy duše lidská došla zasloužené odměny, musí býti nesmrtelná.

Konečně srovnává se nesmrtelnost duše se svrchovanou dobrotou Boží. Pán Bůh do srdce každého člověka vložil touhu po blaženosti. Naše srdce ustavičně touží po štěstí a nikdy nemůže býti nasyceno. Sotva dosáhlo něčeho, přeje si zase něčeho jiného. Proto praví sv. Augustin: „Nepokojné jest srdce naše, dokud nespočine v Bohu.“

Vložil-li Pán Bůh do srdce našeho touhu po blaženosti, a nemůže-li člověk na světě nikdy touhy své ukojiti, tedy jisto jest, že Bůh za hrobem ustanovil život slastiplný, kde naše touha bude ukojena. Proto duše naše musí býti nesmrtelná, aby věčné blaženosti okusiti mohla.

Vědouce, že naše duše jest nesmrtelná, a že Pán Ježíš pro spásu duší našich na svět přišel, trpěl a umřel, pak pečujme o ni a ozdobujme ji ctnostmi, aby Bohu se líbila a jednou věčně s Bohem a Tvůrcem svým se radovala.

Konečně má každý věděti a věřiti:

6 „Že jest milosti Boží ke spasení nevyhnutelně třeba.

Když duše naše jest čistou a není poskvrněna hříchy, pravíme, že nalezá se ve stavu milosti Milost Boží je tedy přátelství a láska duše s Bohem, jenž v duši čisté a nevinné má zalíbení. Proto také pravíme, že kdo jest v milósti Boží, jest přítelem Božím, dítkem Božím a dědicem věčného spasení. Milost Boží jest vnitřní dar od Boha nám daný. Takové milosti dostalo se nám na křtu svatém, ve kterém odpuštěn nám byl hřích prvopočátečný a trest věčný a my znovu jsme se narodili pro nebe. Milost, kterou nabýváme na křtu svatém a ve svátosti pokání, jmenujeme „posvěcující“, poněvadž duši naši posvětila a Bohu milou učinila.

Každá svátost uděluje nám zvláštní milost, abychom povinnosti křesťanské plniti mohli a odolali všem pokušením ďábelským. Mimo to Pán Bůh nám uděluje milosti, abychom hříchů zanechali a k němu se obrátili, pobádá a posilňuje nás, abychom dobré skutky konali a v dobrém až do smrti setrvali. Proto sv. Pavel volal: „Milostí Boží jsem, co jsem a milost nebyla ve mně marna.“ Poněvadž milosti Boží potřebujeme ke každému dobrému skutku, aby u Boha měl ceny nadpřirozené, a poněvadž bez milosti Boží nemůžeme býti spaseni, proto často prosme o milost Boží a s milostí Boží pracujme o spasení duše své.

O milosti Boží obšírněji rozjímati budeme ve 4 části katechismu.

31. *Mimo šestero základních pravd přikazuje se nám ještě věděti:*

„1. apoštolské vyznání víry; 2. modlitbu Páně a pozdravení andělské; 3. desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních; 4. sedmero svatých svátostí; 5. hlavní pravidla křesťanské spravedlnosti.

Šestero pravd základních, o nichž jsme mluvili, a patero těchto pravd musí každý křesťan, který nabyl užívání rozumu, věděti a znáti. Každý dospělý člověk, chce-li se státi křesťanem, musí

věděti a věřiti, že jest jeden Bůh a že jsou tři božské osoby. Kdyby ani těchto pravd nevěděl a neznal, nemohl by býti pokřtěn. Mimo tyto pravdy má křesťan také znáti apoštolské vyznání víry, má se je modliti a aspoň všeobecně všem článkům rozuměti a jim věřiti. Má také uměti a modliti se modlitbu Páně. Otče náš a pozdravení andělské. Desatero Božích přikázání má znáti každý křesťan a má také aspoň obsahem věděti, co se nám v každém přikázání poroučí a zapovídá. I přikázání církevní má každý katolík znáti, aby se podle nich řídil, a konal své katolické povinnosti. O sv. svátostech má míti katolík dostatečnou vědomost, aby je hodně, často a s užitkem přijímati mohl. Konečně každý křesťan musí znáti všeobecná pravidla křesťanské spravedlnosti, aby uměl se varovati zlého a činiti dobré. Zkrátka přikazuje se nám, abychom uměli katechismus aspoň v jeho obrysech. Proto církev svatá mládež katechismu učí ve škole po několik let a v kostele jej ustavičně dospělým věřícím přednáší a vysvětluje, aby každý znal aspoň ty nejdůležitější pravdy naší sv. víry.

Dlužno však připomenouti, že každý křesťan podle nadání, příležitosti ku vzdělání a povolání svého povinen jest větších a dokonalejších vědomostí náboženských si zjednati. Komu bylo více dáno, od toho bude i více požadováno. Tyto pravdy věděti a věřiti přikazuje se nám pod smrtelným hříchem, takže kdo by těchto pravd vlastní vinou nevěděl, nemohl by býti ve sv. zpovědi ani rozhřešen. Vyjímkou jsou umírající, kteří by v těchto pravdách již vyučeni býti nemohli. Stává se totiž v krajinách zámořských, že některý nemocný pohan povolá k sobě missionáře a žádá o svatý křest. Když není možno nemocného dokonale poučiti o nejhlavnějších pravdách sv. víry, může býti pokřtěn, věří-li v Ježíše Krista a odplatu v nebi.

O všech těchto pravdách budeme na jiném místě zvlášť rozjímati.

Když jsme v předešlém cvičení rozjímali o víře, pravil jsem vám, že naše víra musí míti jisté vlastnosti, zvláště že musí býti živá. Nestačí tedy, abychom učení Kristovo znali a uměli, ale musíme také podle něho býti živi.

32. *„Stačí-li, abychom víru toliko znali a v srdci chovali?“*

„Nestačí, abychom víru toliko znali a v srdci chovali; musíme ji také zevně slovem i skutkem vyznávati.“

Že máme víru sv. a učení Ježíše Krista celým životem ukazovati, k tomu nás napomíná Pán Ježíš, jenž praví: „Kdožkoli vyzná mne před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým, jenž jest

v nebesích; kdož by pak zapřel mne před lidmi, zapřímť i já ho před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.“ (Mat. 10, 32. 33.)

a) Víru máme vyznávati „slovem“. Jsme katolíky a proto máme všude a na každém místě svou víru i svou řečí ukazovati. Slovem vyznáváme víru, zastaneme-li se svého náboženství proti utrhačným pomluvačům. Bohužel, mnozí lidé bojí se slova promluviti na obranu víry, mlčí, když ve schůzích veřejných anebo ve společnosti bohaprázdní a nevěrečtí lidé víru a církev naši tupí a zlehčují. Nebuďme takovými slabochy a zbabělci, ale zastaňme se víry své, kde toho potřeba a okolnosti dovolují a poroučí. Kdyby náš katolický lid na schůzích protikatolických rázně a statečně zakřikl pomluvače a tupitele církve, zajisté by si řečníci tací dali pozor na jazyk svůj. Třeba jest tedy statečnosti ve vyznávání víry.

Že máme víru vyznávati slovem, napomíná nás Písmo svaté a mnohé příklady statečného vyznání víry v Starém a Novém zákoně. Sv. Pavel napomíná nás: „Budeš-li ústy svými vyznávati Pána Ježíše a v srdci svém věřiti, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých, spasen budeš.“ (Řím. 10, 9.) Slovem hájili víru svou tři mládenci, kteří nepodrobili se rozkazu krále Babylonského a neklaněli se modle, kterou král postaviti dal k veřejnému uctění Ačkoliv mládenci věděli, že, neuposlechnou-li rozkazu králova, budou do ohnivé pece uvrženi, statečně odpověděli králi: „Známo buď tobě, králi, že bohů tvých nectíme, a soše zlaté, kterou jsi postavil, se neklaníme.“ (Dan. 3 18.) Slovem vyznali víru svou sv. apoštolové, když radě židovské statečně odpověděli: „Více sluší poslouchati Boha, než lidí.“ (Skut. ap 5.) Slovem statečně vyznávali víru: svatí apoštolové Petr a Jan před židovskou radou, sv. Štěpán, sv. Pavel, Marta a jiní.

Víru slovem statečně vyznala svatá Františka de Chantal již v útlém mládí. Když u přítomnosti její jistý vznešený pán tvrdil, že Ježíš Kristus není přítomen skutečně v nejsvětější Svátosti oltářní, odvětila se vší rázností: „Vy nevěříte, že Ježíš Kristus jest skutečně přítomen v nejsvětější Svátosti oltářní, a přece víte, že On to potvrdil. Prohlašujete tedy Pána Ježíše za lháře. Kdybyste byl krále ze lži vinil byl by vás můj otec k smrti odsoudil. Což tedy máte k očekávání od Otce nebeského, Jehož Syna ze lži se odvažujete viniti?“ Nevěrec nemohl na tato slova odpověděti a proto započal řeč o jiném předmětě Chtěje pak si dívku usmířiti, nabízel jí několik dárků. Dívka však je popadla a hodila do ohně se slovy: „Hleďte, tak budou všichni lidé v ohni hořeti, kteří nechtěli tomu věřiti, co náš Pán a Spasitel Ježíš Kristus řekl.“

b) Víru musíme vyznávati „skutkem“. Pán Ježíš přišel na svět viditelně, veřejně hlásal učení své, všude vyznával, že jest

Synem Božím, a založil také viditelnou církev, která sestává z věřících, které poznati můžeme. I my tedy musíme katolickou víru svou ukazovati viditelně, nesmíme své přesvědčení katolické zatajovati, nýbrž všude musíme počínati si po katolicku. Příkladem krásným ve vyznání víry skutkem svítí nám Matka Páně, bl. Panna Maria, která bez bázně doprovázela Syna svého až na Kalvarii, a pod křížem stála až do konce umučení Páně. Podobně sv. Jan, miláček Páně, vyznal skutkem víru v Ježíše Krista, neboť s Matkou Páně stál pod křížem, ačkoliv musili dosti urážek za to trpěti od katanů a nepřátel Ježíšových. Víru skutkem vyznali všichni svatí apoštolové a mučedníci, kteří raději život obětovali, nežli by byli Krista zapřeli. Že máme víru vyznávati skutkem, napomíná nás sv. Jakub, jenž praví: „Co prospěje, bratří moji, praví-li kdo o sobě, že má víru, nemá li skutků? Zdaliž jej bude moci víra spasiti? Tak i víra, nemá-li skutků, mrtvá jest v sobě.“ (Jak. 2, 14. 17—20.)

A kterými skutky vyznává katolický křesťan svou víru?

Katolík vyznává víru skutkem, když veřejně a ochotně navštěvuje služby Boží zvláště v neděle a svátky, když se súčastňuje veřejných průvodů a pobožností, když se veřejně modlí, na příklad, když se zvoní ráno, v poledne a večer, když se modlí před jídlem a po jídle, když zachovává církevní posty, přijímá svaté svátosti, svatému kříži, obrazům svatých a sochám úctu vzdává, když veřejně klaní se nejsvětější Svátosti oltářní, kterou kněz k nemocnému přináší, když vůbec všude skutkem a životem svým soukromým i veřejným ukazuje své katolické přesvědčení.

Sv. Vincenc, jáhen, byv s Valeriem, biskupem saragoským, za Diokleciana k soudu povolán, odpověděl soudci, jenž je k modlářství nutil, s povolením biskupa: „Tys nám víru zapříti radil; nuže věz, že mezi námi křesťany za ohavnost se pokládá zapřením víry Bohu se rouhati. A proto veřejně vyznáváme, že jsme ctiteli náboženství Kristova a služebníky jednoho a pravého Boha, který věčně věkův žije.“ Za toto neohrožené vyznání víry byl sv. Vincenc hrozně mučen, až skončil mučednickou smrtí.

Víru svou máme tedy vyznávati všude skutkem. Avšak zdali pak je někdy dovoleno víru zatajiti? Kdybychom zapřením své víry dopustili se hříchu a dali pohoršení, pak víry zatajiti nesmíme. Někdy však nemusíme víru svou ukazovati, zvláště když bychom vyznáním víry své náboženství naše uvedli v posměch. Tu platí výrok Páně: „Nedávejte svatého psům, aniž metejte perel svých před svině“ (Mat. 6 7.) Zvláště není radno pouštěti se do bezúčelných náboženských hádek s jinověrci a lidmi nevěreckými a surovými v hostincích. Takovou náboženskou hádkou ničeho nepořídíme, naopak znesvěcujeme svatou svou víru a dáváme pohoršení. Mluví-li tací lidé proti

našemu náboženství, buď zkrátka je zakřikněme anebo ze společnosti odejděme. — Roku 1848. přišel pozdě na večer cizinec do hostince v jižním Německu. V hostinci byla společnost vínem rozjařena a tu jeden osvícenec počal katolíkům spílati zpátečníků a nepřátelů svobody, v čemž mu ostatní přizvukovali. Cizinec vše klidně poslouchal a mlčel. Tu obrátil se k němu onen mluvka a pravil: „Jaké pak víry jste vy?“ Cizinec odpověděl docela klidně: „Může se zde mluviti svobodně?“ „Arci že,“ odpověděli všichni. „Nuže,“ pravil cizinec, „je-li zde svobodno mluviti, myslím, že jest i svobodno mlčeti. Dobrou noc, pánové.“ Odešel a ostatní zahanbeni jsouce umlkli.

Také nemusíme na dotěrné a všetečné otázky jinověrců víru svou ukazovati a vykládati. Stává se často, že jinověrecký hospodář všetečně vypytává se katolické čeládky na kázání, nebo na to neb ono z našeho náboženství ne snad proto, aby se o pravdě poučil, nýbrž aby měl příležitost posmívati se naší sv. víře a tupiti katolické kněžstvo. Takovým dotěrným lidem odpovězme krátce a rozhodně: Já se neptám, co vám kázal váš pastor, tedy se neptejte na naše kázání.

Když bychom vyznáním víry náboženství zneuctili a dali pohoršení, tedy nemáme ukazovati víru svou. Avšak kdykoliv bychom zapřením víry urazili Boha a dali bližnímu pohoršení, pak jsme povinni víru ukázati a vyznati, byť by náš vyznání víry stálo i život. Příkladem takového vyznání jest nám Pán Ježíš, který veleknězi Kaifášovi otevřeně řekl: Ano, já jsem Syn Boží. (Mat. 26, 63.)

I my vyznávejme všude, že jsme katolíky a nikde svého přesvědčení katolického nezapírejme, aniž se za víru svou stydíme. Zvláště v době dnešní musíme víru svou ukazovati skutkem, abychom sebe utvrdili ve víře a vlažné a slabé povzbudili k statečnému vyznání víry katolické. Příležitosti k tomu máme dosti, zvláště při volbách buďme muži statečnými, kteří nestydí se za své katolictví. Na paměti mějme vždy slova sv. Augustina, jenž pravil: „Kdo se bál více lidí než Boha, neujde trestu Božímu.“

Pověděl jsem vám, drazí v Kristu, že musíme víru svou vyznávati „slovem a skutkem“. Avšak od počátku církve měli křesťané jisté viditelné znamení, kterým rozeznávali se od pohanů, a kterým také vyznávali svou víru. A znamení to jest znamení svatého kříže. My katolíci i dnes rozeznáváme se zvláště od protestantů znamením sv. kříže, kteréž oni zavrhli. Znamením sv. kříže vyznáváme tedy také víru svou.

33. *„Kterým znamením zvláště vyznává katolický křesťan svou víru?“*

„Katolický křesťan vyznává svou víru zvláště znamením svatého kříže.“

Znamení svatého kříže pochází již od dob apoštolských. Že první křesťané znamenali se svatým křížem, dosvědčují sv. otcové a nejstarší církevní spisovatelé. Tak Tertulian, církevní spisovatel z prvního století, praví: „Cokoli činíme, ať už někam jdeme, vycházíme neb vcházíme, oblékáme se nebo svlékáme, myjeme se, zasedáme k stolu, rozsvěcujeme, léháme, sedáme, znamenáme se na čele křížem.“ Sv. Augustin ve svých spisech praví, že znamení sv. kříže jest mezi křesťany starým obyčejem: „Všichni křesťané znamenají se svatým křížem.“ Svatým křížem žehná církev osoby a věci službě Boží zasvěcené, svatým křížem koná všecka svěcení a modlitby. My všichni často znamenáme se svatým křížem, zvláště pak před modlitbou. Církev svatá vždy napomínala věřící, aby víru svou znamením svatého kříže vyznávali. Tak sv. Cyrill Alex. napomíná křesťany: „Ať nikdo nestydí se Ukřižovaného vyznávati, nýbrž důvěrně znamenej se na čele svatým křížem, křížem vše počínej, ať jíš nebo piješ, vycházíš nebo vcházíš, jdeš spat nebo vstáváš.“ Nábožní křesťané také nikdy nestydí se za znamení sv. kříže, proto žehnají se jím často za den. Jakmile vstanou z nočního odpočinku, žehnají se sv. křížem, než počnou práci svou, znamenají se svatým křížem, před jídlem a po jídle žehnají se, burácí-li hrom a blesky na obloze se křižují, žehnají se sv. křížem. Doráží-li na nás pokušitel, žehnáme se sv. křížem.

Sv. Antonín, poustevník, byl často pokoušen duchem zlým, avšak znamením sv. kříže vždy vítězně mu odolal. I říkáva' často žákům svým: „Věřtež mi, ďábel bojí se nočních bdění, modliteb a postů lidí zbožných, avšak jediné znamení sv. kříže odnímá mu sílu a na útěk ho žene, tak jako lev před zpěvem kohoutím prchá.“

Znamení sv. kříže také jest velmi mocné. Tímto znamením mnozí svatí nemocné uzdravovali, duchy zlé vymítali a otrávené věci neškodnými činili.

Jistý pacholík, jediný syn vdovy, polkl rybí kost, která mu v hrdle zůstala vězeti. Nižádnému lékaři nemohlo se podařiti kost vytáhnout. Ubohý hoch byl blízek smrti. Matka jeho uslyšela o zázračné moci sv. Blažeje, i spěchala k němu se synáčkem svým a položivši jej k nohoum světcovým, vroucně sv. Blažeje prosila, aby jí jediného syna uzdravil. Sv. Blažej vroucně modlil se k Bohu a požehnav nemocného chlapce svatým křížem, uzdravil jej. (Na památku toho uděluje se sv.-Blažejské požehnání.)

Poněvadž znamení sv. kříže je také vyznáním sv víry, máme proto vždy uctivě a slušně jím se znamenati.

34. *„Kterak děláme kříž?“*

„Kříž děláme dvojím způsobem:

1. tak, že znamenáme palcem pravé ruky čelo, ústa a prsa znamením kříže, říkajíce: Ve jméno Ot†ce i Sy†na i Du†cha svatého Amen.

2. tak, že se dotýkáme pravou rukou čela a prsou, pak levého a posléze pravého ramene, říkajíce: Ve jméno Otce - i Syna - i Ducha - svatého. Amen.“

Můžeme tedy dělati sv. kříž dvojím způsobem. První způsob jmenujeme malým křížem a druhý způsob velkým křížem nebo latinským křížem. Malým křížem znamenáme se obyčejně, když se předčítá sv. evanděliun, ačkoliv i tímto znamením při modlitbě své znamenati se můžeme. Druhý způsob znamení kříže jmenuje se latinský nebo veliký kříž, poněvadž tento kříž dělá kněz při konání nejdražší oběti.

Co nám připomínati má znamení sv. kříže?

Když děláme kříž, znamenáme palcem čelo znamením svatého kříže, abychom si připomínali, že nemáme se nikdy styděti za svou víru; znamenáme křížem ústa na znamení, že povinností naší jest sv. víru slovem vyznávati, hájiti a zastávati; konečně znamenáme prsa svatým křížem na znamení, že máme míti víru nejen v srdci svém, nýbrž máme také podle víry žíti a dobrými skutky ji ukazovati. Než znamením a uctíváním sv. kříže vyznáváme také velmi důležité pravdy sv. víry.

35. *„Které pravdy svaté víry zvláště vyznáváme znamením svatého kříže?“*

„Znamením svatého kříže vyznáváme zvláště tyto dvě pravdy sv. víry:

1. že jsou tři božské osoby; 2. že nás Ježíš Kristus svou smrtí na kříži vykoupil.“

Dělání znamení sv. kříže jest nám nejen užitečno, nýbrž také znamením sv. kříže vzdáváme úctu sv. kříži, na kterém Pán Ježíš za hříchy celého světa umřel Úcta k sv. kříži jest tudíž nejen dovolená, nýbrž také důkazem lásky k ukřižovanému Spasiteli. Sv. kříž od smrti Páně stal se křesťanům znamením pravé víry a spásy. Před smrtí Páně kříž byl znamením potupy a hanby, poněvadž na smrt kříže odsuzováni byli ti největší zločinci. Když však náš nevinný Beránek, Ježíš Kristus, na dřevě kříže nejdražší krev svou vycedil za všecky lidi, povýšil a posvětil toto znamení, kteréž stalo se vítězným praporem vyznávačů Kristových.

Kdo ctí sv. kříž ctí samého Krista Pána, neboť patříme li okem víry na toto znamení spásy, jako v nějaké knize čteme o nezměrné lásce Syna Božího, kterou nám tím prokázal, že za nás trpěl a bolestnou smrtí na kříži nás vykoupil. Že již první křesťané sv. kříž u veliké úctě měli, poznáváme ze zachovalých obrazů kříže, které v katakombách, prvních to křesťanských hřbitovech a chrámech, na zdích a náhrobcích nalezáme.

Kříž Páně všeobecné úcty zvláště došel, když císař Konstantin Veliký na nebi znamení kříže uviděl. Roku 312. Konstantin vedl válku s Maxentiem, nepřítelem svým. Když pak se mu v boji nejhůře dařilo, modlil se k Bohu. Pohlédl pak k nebi a tu uviděl i celé jeho vojsko na nebi jasné znamení sv. kříže s nápisem: „V tomto znamení zvítězíš.“ Konstantin dal udělati prapor v podobě kříže, který ozdobil křížem a začátečnými písmenami jména Ježíšova. Na to vytáhl do boje proti nepříteli a slavně nad ním zvítězil. Od té doby Konstantin, jenž byl dosud pohanem, vážil si náboženství křesťanského a vydal v říši zákony, kterými křesťanům dána úplná svoboda náboženská. Císař také zakázal, aby nikdo k smrti kříže odsuzován nebyl. Nyní kříž stal se znamením největší úcty a kříže stavěny byly na náměstí, ulicích a cestách, v kostele i příbytcích křesťanských.

Církev svatá také kříž Páně oslavuje dvěma slavnostmi a sice slavností „nalezení svatého kříže“ (3. května) a „povýšení svatého kříže“ (14. září).

Slavností „nalezení svatého kříže“ připomíná nám církev onu památnou událost, kdy svatá Helena, matka císaře Konstantina V., v Palestýně nalezla kříž svatý, na kterém Pán Ježíš byl umučen. Když Pán Ježíš umřel a do hrobu byl pochován, nábožní učedníci Páně trnovou korunu a hřeby odnesli a uschovali, avšak kříž nechali na Kalvarii státi. Kříž Páně i dva kříže, na nichž lotři byli ukřižováni, bezpochyby byly na Golgothě do země zakopány.

Císařovna sv. Helena byla velikou ctitelkyní sv. kříže a proto umínila si vyhledati kříž Páně. Roku 327. odebrala se do Sv. země a tam nařídila, aby na Kalvarii země byla prokopána. Dělníci kopali a nalezli tři kříže. Poněvadž na žádném kříži nebylo nápisu, poněvadž nápis s kříže Kristova byl nalezen odloučený, nevědělo se, který z křížů je Kristův kříž. Tehdejší jerusalemský biskup, svatý Makarius, vroucně modlil se k Pánu Ježíši, aby sám křesťanům ukázal, který ze tří křížů je pravý kříž Páně. A Pán Ježíš ukázal. V Jerusalemě jistá paní byla těžce nemocna, i nařídil sv. biskup, aby kříž donesli k nemocné. Sotva křížem dotekli se nemocné, ihned byla uzdravena. Zázrakem tímto křesťané byli ujištěni, že mají pravý kříž Páně, nejvzácnější to pozůstatky po Kristu Pánu.

Sv. Helena menší část sv. kříže zaslala svému synu Konstantinovi do Cařihradu, císař pak polovici vzácného daru poslal papeži Sylvestrovi a druhou nechal sobě. Ostatní část sv. kříže dala svatá Helena obložiti stříbrem a uložila ji v chrámě Božího hrobu, kterýž postavila na tom místě, kde Pán Ježíš byl pochován. Sv. kříž nalezal se v tomto chrámě až do roku 614. V tomto roku povstala válka mezi císařem řeckým a Peršany. Král perský Chosroes dobyl Palestýny a města Jerusalema. Město a chrámy dal zapáliti a nejvzácnější památku křesťanskou, sv. kříž, odnesl do země perské. Než později válečné štěstí obrátilo se na stranu řeckou, takže Peršané uzavřeli s císařem řeckým Herakliem mír. Za hlavní podmínku míru bylo ustanoveno, aby Peršané odňatý sv. kříž křesťanům navrátili. Roku 629. opět slavným způsobem sv. kříž umístěn byl v chrámě Božího hrobu. Císař Heraklius sám vzal na ramena sv. kříž a nesl jej touže cestou, kterou kdysi kráčel milý náš Spasitel s křížem na horu Kalvarii, a za veliké radosti a slávy křesťanů kříž Páně v chrámě Božího hrobu opět umístil. Církev svatá památnou tuto událost oslavuje svátkem „povýšení sv. kříže“ 14. září.

Z událostí těchto poznáváme, že křesťané, křesťanští císařové a církev sv. u veliké úctě chovali nejvzácnější památku po Spasiteli světa, totiž jeho svatý kříž. Kříž, na kterém Pán Ježíš umřel, není tedy jen obraz, nýbrž je to pravý kříž Kristův, ono smrtelné lože, na kterém Pán Ježíš dokonal. Kříž tento je tedy sv. ostatek a proto přináleží mu úcta největší. Proto církev sv. na Velký pátek oslavuje sv. kříž a pobádá věřící k uctívání kříže volajíc: „Ejhle dřevo kříže, na němž Spása světa pněla. Pojďte, klaňme se jemu“ Jiná tedy naleží úcta kříži pravému a jiná jeho obrazům, podobám.

Poněvadž pravý kříž Páně všichni viděti a míti nemůžeme, proto křesťané od počátku církve stavěli všude obraz kříže buď ze dřeva nebo z kamene. Kříže tedy, které na osadách, cestách, v kostele a příbytcích stavíme, jsou obrazem kříže Kristova. Kříže tyto ctíme tedy tak jako ctíme obrazy vůbec, svaté bytosti nám představující. Smekáme-li tedy před obrazem sv. kříže, nenáleží pocta tato obrazu, nýbrž tomu, koho obraz představuje, totiž ukřižovanému Pánu Ježíši.

Drazí v Kristu! Poznali jsme, že úcta k sv. kříži byla vždy v církvi, proto nestyďme se za toto znamení spásy naší. Nejen uctívejme sv. kříž, ale také o to pečujme, aby kříže všude byly pěkné, aby hlásaly, že v osadě také žijí zbožní křesťané, kteří Krista Pána milují a veřejně Ho vyznávají. Také vždy na kříž svatý patřme, neboť kříž Páně nejlepší jest útěchou v trápení a největší silou v pokušení.

Když sv. Filip z Benecie umíral, úpěnlivě volal: „Podejte mi mou knihu.“ Přátelé jeho nemohli hned pochopiti, kterou by knihu chtěl. Konečně důvěrný jeho přítel poznav myšlení umírajícího, dal mu do rukou sv. kříž. A sv. Filip objav jej zvolal: „Ano, to jest má kniha, to je ta má nejlepší kniha; v této knize jsem žil, v této knize chci umříti;“ a políbiv sv. kříž vypustil svatou duši svou.

Jako katolický křesťan nemá se styděti za svou víru tak také nemá se styděti za znamení sv. kříže. Znamenejme se tímto sv. znamením často, nábožně a bez ostýchání, neboť kdykoliv nábožně znamenáme se sv. křížem, získáváme 50 dní odpustků, a zároveň vyznáváme veřejně své katolické náboženství. Sv. Ignac Ant. napomíná nás, abychom se za toto znamení nestyděli, neboť dí: „Ďábel se raduje, vidí-li, jak někdo zapírá kříž; neboť kříž jest znamením jeho záhuby a znamením vítězství proti jeho moci.“

Pán Bůh často odměnil nábožné křesťany, kteří za znamení sv. kříže se nestyděli. Sv. Edita, dcera anglického krále Edgara, byla zvláštní ctitelkyní znamení sv. kříže. Při každé práci, kterou konala, při každém východu znamenala se znamením sv. kříže. I dosáhla velké dokonalosti křesťanské, žila jen Kristu a svatě potom dokončila pouť svou pozemskou. Pán Bůh zázrakem ukázal, jaké zalíbení měl na této dívce, že tak ráda znamenala se svatým křížem. Po 13 letech totiž po smrti její nalezen byl palec pravé ruky její, kterým tak často sv. kříž činila, úplně neporušený.

Znamenejme se tedy sv. křížem s pozorností a nábožností, a přinese i nám toto znamení požehnání na zemi a pomůže nám k vítězství po tomto boji pozemském na nebi.

6. CVIČENÍ.

Oddělení druhé.

O apoštolském vyznání víry.

Na předešlém cvičení rozjímali jsme o základních pravdách sv. víry, které každý katolický křesťan musí nejen věděti a věřiti, ale také slovem a skutkem vyznávati. Všecky tyto zjevené pravdy obsaženy jsou v Písmě svatém a ústním podání; avšak mohou také vyjádřeny býti krátkými větami, z nichž sestaveno jest vyznání víry. A takové vyznání víry máme od svatých apoštolů sestavené, ve kterém krátce jest obsaženo, co musíme věděti a věřiti.

36. *„Kde je krátce obsaženo, co má katolický křesťan věřiti?“*

„Co má katolický křesťan věřiti, je krátce obsaženo v apoštolském vyznání víry.“

37. *„Jak zní apoštolské vyznání víry?“*

„Apoštolské vyznání víry zní:

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. - I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho; - jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny; - trpěl pod pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest; - sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých; - vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího; - odtud přijde soudit živých i mrtvých. - Věřím v Ducha svatého; - svatou církev obecnou, svatých obcování; - hříchů odpuštění; - těla vzkříšení; - život věčný. Amen“

Toto vyznání víry pochází od sv. apoštolů, kteří je, jak nám dosvědčuje ústní podání, složili před svým rozchodem z Jerusalema. Na počátku bylo zcela kratičké, později bylo doplněno tak, jak dnes se je modlíme.

38. *„Proč se jmenuje apoštolské vyznání víry ‚apoštolské‘?“*

„Apoštolské vyznání víry jmenuje se „apoštolské“, protože pochází od apoštolů“

V katolické církvi máme několik vyznání víry, které sestaveny byly od sněmů církevních anebo od církevních učitelů, na příklad: vyznání víry Nicejské, Cařihradské, Athanášovo a Tridentské. Avšak nejstarší a nejpamátnější vyznání víry jest „apoštolské“, neboť vyznání toto v církvi první bylo sestaveno a jest základem ostatním vyznáním víry. Pozdější vyznání víry jsou jen doplnění a vysvětlení apoštolského vyznání víry. Toto nejstarší vyznání víry jmenuje se proto „apoštolské“, poněvadž je svatí apoštolové složili. Je tudíž vzácnou památkou po svatých apoštolech a zároveň vzorem vyznání víry. Svatí otcové nám vypravují, že apoštolové, než se rozešli do všech končin světa hlásat učení Kristovo, sestavili krátce celé učení křesťanské ve formuli, které říkáme „vyznání víry“. Poněvadž toto „vyznání víry“ počíná slovy „Věřím v Boha“, proto je krátce jmenujeme „Věřím v Boha“. Apoštolské vyznání víry, kteréž stručně obsahuje všecky pravdy zjevení Božího, tvořící pěkný celek učení křesťanského, mělo býti všem učedníkům a nástupcům svatých apoštolů základem a pravidlem, podle kterého měli nové křesťany v náboženství učiti a víru křesťanskou rozšiřovati.

Apoštolské vyznání víry sestává z krátkých vět, které vyjadřují nějakou pravdu zjevení Božího, a tyto věty jmenujeme „články víry“.

39. *„Kolik článků má apoštolské vyznání víry?“*

„Apoštolské vyznání víry má dvanáct článkův.“

Ačkoliv každý článek víry jinou pravdu zjevení Božího obsahuje, přece jeden s druhým tak pevně jest spojen, že kdyby některý z nich byl vynechán, naše víra byla by neúplnou. Všecky články víry tvoří tak celou naši víru, jako články pevným spojením svým tvoří řetěz.

Apoštolské vyznání víry dostalo se až na nás ústním podáním. Každý totiž křesťan musil toto vyznání víry znáti; byloť „symbolem“, odznakem, znamením pravověřícího křesťana. První křesťané „vyznání víry“ složiti musili před udělením svátosti křtu. Proto i nyní při udělování svátosti křtu modlí se kmotrové „Věřím v Boha“. Také se tato apoštolské vyznání víry modlili každodenně při mši svaté. Poněvadž v apoštolském vyznání víry spočívá zvláštní síla, neohroženost a útěcha, proto máme se je často modliti. Katolický křesťan modlívá se apoštolské vyznání víry zvláště ráno a večer. Sv. Augustin nás k tomu nabádá těmito slovy: „Neopomeňte nikdy se modliti své „Věřím“, kdykoli z lůžka vstáváte, anebo na lůžko se ubíráte! Neopomeňte častěji si je opakovati! Neboť toto častější opakování jest pro vás spasitelné; nezapomeňte takto nikdy na svého Pána Boha. Neříkejte: ‚Včera jsem se je modlil, též dnes, modlím se je neustále!‘ Kdykoli si je opakujete, obnovte víru v srdci svém, a „Věřím v Boha“ zůstaniž vám vůbec povždy zrcadlem, v němž se ohlížeti budete, zdali všemu věříte, co vyznáváte. Budiž vaším bohatstvím, každodenním oděvem ducha vašeho! Či snad se neoblékáš, křesťane, když ráno vstáváš? Podobně máš i modlitbou „Věřím v Boha“ duši svoji obléci, aby snad nahou jednou býti nemusila, ježto jsi se nemodlíval snešení apoštolské.“

O těchto článcích apoštolského vyznání víry budeme tedy rozjímati. Dnes začneme o prvním článku víry, kterýž zní takto:

40. *„Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.“*

Tento článek víry rozdělen jest na pět částí: 1. část jedná o Bohu a o vlastnostech Božích; 2. část jedná o třech božských osobách; 3. o stvoření, zachování a řízení světa; 4. o andělech; 5. o lidech.

41. *„Čemu učí první článek víry?“*

„První článek víry učí: 1. že jest jeden Bůh; 2. že se první božská osoba jmenuje Otec; 3. že Bůh stvořil nebe i zemi.“

1. O Bohu.

První část tohoto článku poučuje nás, že Bůh jest. Kdo nevěří v Boha, nevěří také v ostatní pravdy, které obsaženy jsou v apoštolském vyznání víry. Víra v Boha jest tedy základem naší víry a proto učení o Bohu právem náleží na první místo vyznání víry.

42. *„Co jest Bůh?“*

„Bůh jest bytost, která je sama od sebe a nekonečně dokonalá.“

Co svět světem jest, vždy jedna otázka ve všech věcech a na všech místech byla kladena a různě zodpovídána a sice: co jest Bůh, jaký jest Bůh a kde jest Bůh. Od počátku světa lidé mluví o této nejvyšší bytosti a kolem ní otáčí se všechno umění lidské a všechna věda lidská. Všecko, co lidé vymyslili, vztahuje se přímo nebo nepřímo k Bohu. Jen nemoudrý člověk, jak praví Písmo svaté, říká: „Není Boha.“ Takových nemoudrých lidí, kteří v Boha nevěřili, bylo za starých časů mnoho. Bohužel i v našem vzdělaném světě jsou též lidé, kteří volají: není Boha, není nebe, není pekla, není po smrti žádného života.

Bůh jest a tuto pravdu hlásá nám celý svět.

Pozorujeme li svět, vidíme na něm věci, které mohou býti a nemusí. Jsou-li tyto věci na světě, pak je musil sem někdo dáti, samy od sebe nepovstaly, neboť každá věc má od někoho původ a také příčinu, proč tu jest. Pátráme-li po příčině všech věcí, přijdeme k poslední příčině, k počátku a původci všech věcí a tím jest Bůh, jenž jest první a poslední příčinou, původcem a Stvořitelem všech věcí na nebi i na zemi.

Že Bůh jest, dokazuje člověk svými tělesnými i duševními mohutnostmi. Již to tělesné ústrojí lidské dosvědčuje, že člověk vyšel z rukou nejvyšší bytosti, která panuje nad ním i nad celou přírodou. Zvláště pak lidský duch, svědomí, v němž vepsána jsou pravidla zákona mravního a svobodného určování, dokazuje, že jest Bůh. Člověk jest bytostí rozumnou a svobodnou, může proto duševních svých schopností užívati nejen ku blahu svému, nýbrž také ku blahu společenstva. Člověk jsa si vědom své svobodné vůle, může v sobě potlačovati přirozené tělesné pudy a tělo své může podrobiti vůli své. Může tedy člověk přemáhati své náruživosti a smyslnosti, může si něčeho odepříti, může se zapírati. Odkud má člověk v sobě tyto duševní mohutnosti? Dal si sám rozum a svobodnou vůli, jíž právě dělí se od zvířete? Nevěrci praví: člověk má všecko od přírody. Kdyby člověk duševní schopnosti měl od přírody, pak by člověk podroben byl jako zvířata, rostliny a kamení

neuprosným zákonům přírodním, pak by mu vnitřní jeho hlas, svědomí pouze rozkazovalo: „ty musíš“ a nikoliv „ty máš“ tak nebo jinak jednati.

Naše svědomí tedy nám praví, že musí býti nad námi bytost nejvýš moudrá, která nás stvořila a rozumem a svobodnou vůlí obdařila.

Galenus, věhlasný lékař pohanský, pravil nevěreckému učenci Epikurovi, jenž o božství ničeho věděti nechtěl, tato zajímavá slova: „Viz jen tělo své a podivnou postavu jeho a pověz mi pak, zdaž ještě o jsoucnosti božské pochybovati můžeš. Hle! sto let chci tobě dáti na rozmyšlenou, abys zpytovati mohl, zdali na celém těle lidském jen jednu chybu lze naleznouti, nebo zdaliž snad údy těla změniti můžeš, aniž bys mu tím také krásy, užitečnosti, síly a mohutnosti odňal. Ne člověk, ale toliko Bůh mohl tak velebné a mistrovské dílo učiniti.“

Hle! tak mluvil pohanský učenec! Kterak zahanbuje mnohé naše nevěrecké mluvky, kteří o Bohu nechtějí slyšeti!

Že jest Bůh, obzvláště dosvědčuje nám zjevení Boží. Vezměme do rukou Písmo svaté a každý řádek volá k nám: Bůh jest, Bůh býti musí.

Že Bůh jest, konečně dokazují dějiny všech národů, neboť všichni národové mají náboženství, kterým božství vyznávají.

Bůh tedy jest, což nám dosvědčuje: příroda, sám člověk, Písmo svaté a všichni národové.

A tedy, co jest Bůh?

Pravíme, že Bůh jest „bytost“. Všecko, co skutečně jest, co bytuje, jmenujeme bytost. Dokázali jsme, že Bůh jest, že musí býti, je tedy bytostí. Jaký jest Bůh podle své bytosti, rozumem lidským poznati nemůžeme, protože Bůh jest duch. Podle toho, jak Bůh lidem se zjevil a jak Písmo svaté o Bohu mluví, představujeme si Boha jako bytost nekonečnou, nejvýš krásnou, nejdokonalejší, všemohoucí a nejsvětější. Jakým jest Bůh, poznáme teprv na věčnosti, kde duše naše, která stvořena jest k obrazu a podobenství Božímu, tváří v tvář na Boha patřiti bude.

Co jest Bůh a jakým jest Bůh, mnozí lidé toužili věděti; ale čím více přemýšleli o nejsvětější bytosti božské, tím méně jí chápali. Mojžíš žádal Hospodina, aby mu ukázal velebnost a slávu svou. I řekl Hospodin: „Nebudeš moci viděti tváře mé, neboť neuzří mne člověk a živ bude.“ (II. Mojž. 33.)

Že Bůh musí býti nejvelebnější a nejkrásnější bytostí, dosvědčuje nám událost na hoře Tabor, na níž Pán Ježíš před svými apoštoly se proměnil a částečně slávu svou jim zjevil. Apoštolové sv. Petr, Jan a Jakub nemohouce snésti velebnosti božské, padli

na tváře své. Že Bůh musí býti nejvýš krásným a duši lidskou oblažující, dokázali titíž apoštolové, kteří po proměnění Páně vroucně si žádali věčně na hoře Tabor zůstati, neboť pravili: „Pane, dobře jest nám zde býti, učiňme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.“ (Mar. 9, 4.)

Co jest Bůh, oznámil Hospodin Israelitům skrze Mojžíše: „Já jsem, který jsem.“ (II. Mojž. 3.) Slovy těmito říci chtěl Hospodin, že Bůh jest bytost nevystihlá, nejdokonalejší a nejvyšší, původce všelikého dobra a svatosti, stvořitel nebe i země, Pán nejvyšší, jemuž všecko podrobeno jest. Sv. Pavel mluvě o nejdokonalejší a nejsvětější bytosti Boží, pravil: „V něm živi jsme a hýbáme se i trváme.“ (Skut. ap. 17, 28.)

43 Bůh je tedy bytost, kterou nikdo nestvořil, kteráž jest sama od sebe, jak dí katechismus: *„Bůh jest sám od sebe,“* znamená: „Bůh nepovstal a nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti.“

Bůh jest původcem a tvůrcem všech věcí na nebi i na zemi, proto sám nemůže míti nějakého počátku, nemohl od jiné bytosti povstati. Bůh byl a věci nebyly, Bůh jest od věčnosti sám od sebe. Proto praví Bůh skrze ústa sv. Jana: „Jáť jsem Alfa a Omega, počátek a konec, praví Pán Bůh, kterýž jest a kterýž byl, a kterýž přijíti má, všemohoucí.“ (Zjev. 1, 8.)

Poněvadž Bůh jest bytostí nejkrásnější a stvořitelem všech věcí, proto pravíme, že Bůh je bytost nejdokonalejší.

44. *„Proč říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý?“*

„Říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý, protože má všecky dobré vlastnosti v míře největší.“

Pán Bůh jest nekonečně dokonalý, znamená, že nemůže býti ani lepším ani horším, jeho dokonalost není podrobena změnám jako u jiných tvorů.

Sv. František Seraf. rozjímaje o nekonečné dokonalosti Boží, říkával: „Kdo jsi Ty, ó Pane! a kdo jsem já? Tys' hlubina moudrosti, dlouhočekání a všelikého dobrého, já hlubina nevědomosti, slabosti, hříchu, zlého. Tys' hlubina jsoucnosti a bytosti, já hlubina nicoty.“

Poznali jsme, drazí v Kristu, že Bůh jest a že jest sám od sebe. Slyšeli jsme také, že pouhým rozumem a očima přirozenýma poznati nemůžeme, jakým Bůh jest. Avšak částečně přece můžeme Pána Boha poznati, jakým jest, a sice z jeho vlastností, které poznati můžeme.

Každou věc, jaká jest, dobrá či zlá, užitečná nebo škodlivá, mocná nebo slabá, poznati můžeme podle známek nebo vlastností, které věci té náleží. Tak i Pána Boha částečně můžeme na světě poznati podle jeho vlastností, kterými se nám zjevuje. A o těchto vlastnostech Božích promluvím.

45. *„Které vlastnosti Boží máme sobě zvláště pamatovati?“*

„Tyto vlastnosti Boží máme sobě zvláště pamatovati“:

1. „Bůh jest pouhý duch.“

46. *„Co znamená: Bůh jest pouhý duch?“*

„Bůh jest pouhý duch, znamená: Bůh jest bytost, která má nejdokonalejší rozum a nejdokonalejší svobodnou vůli, ale těla nemá.“

Bůh tedy jest bytost duchová, která nemá žádného těla. Že Bůh nemá těla, jest proto svrchovaně dokonalým, neboť kdyby měl tělo, byl by podroben porušení a konci. Písmo sv. praví o Bohu, že jest neviditelným, je tedy duchem, kterého viděti nemůžeme.

Pokud v těle žijeme, nemůžeme Boha viděti, ale patříme na něho okem víry. Pravili jsme o duši lidské, že jest duch, že nesestává z hmotných částí, že se tedy nemůže opět rozpadnouti, či že jest nesmrtelná. Duše naše však byla stvořena podle obrazu a podobenství Božího; musí tedy obraz duše naší býti také duchem. Kristus Pán rozmlouvaje u studnice Jakobovy se Samaritánkou mezi jiným pravil jí: „Bůh jest duch a ti, kteří se mu klaní, v duchu a vpravdě mají se mu klaněti.“ (Jan 4, 3.)

Dále pravili jsme o duši lidské, že tělu dává život, takže člověk může choditi, pracovati, mysliti a žádati. Duše tedy má rozum a vůli, tělo ale nemá, ani rozumu, ani vůle. Z toho poznáváme, že duch je taková bytost, která má rozum a svobodnou vůli, ale těla nemá. Poněvadž duše lidská stvořena byla podle obrazu Božího, musí Bůh býti duchem nejdokonalejším, který má nejdokonalejší rozum a nejdokonalejší svobodnou vůli.

Že Pán Bůh má nejdokonalejší rozum, poznává člověk ze stvořených věcí.

Bůh má i nejdokonalejší svobodnou vůli, protože všecko zná, chce jen dobré a nenávidí zlé, otcovsky pečuje o blaho svých tvorů a poskytuje všem dostatek prostředků, aby cíle svého dosáhli.

Císař Napoleon I. často rozmlouval na ostrově sv. Heleny se svými společníky o náboženství, zvláště s Bertrandem. Když jedenkráte jistý generál zpurně pravil: „Co jest Bůh? Viděl jste ho již?“,

odpověděl císař: „Chci ti to vysvětliti. Co jest muž zvláštních vloh? Jsou vlohy jeho viditelné? Proč věříš v ně? Pakli při oblehání pevnosti zvláštní schopností se jí zmocníš, proč volal jsi na mne: Kde je císař? Co znamená hlas ten jiného, než že ve mne věříš? Vítězství má tě naučila ve mne věřiti a svět naučil mne věřiti, že Bůh, ač neviditelný, přece jest. Což jest nejlepší naše vítězství proti běhu hvězd! Ačkoli Bůh jest neviditelný, přece jest a já věřím v Něho.“

Bůh jest pouhý duch a přece čteme v Písmě sv. o Bohu, že vidí, slyší, hněvá se . . . Kterak máme těmto slovům rozuměti? V Písmě svatém mluví se často o Bohu jako o tělesné bytosti, poněvadž nám Duch svatý skrze slova Písma svatého názorně chce představiti vlastnosti Boží. Čteme li v Písmě svatém o oku Božím a uších Boha, neznamená to, že by Pán Bůh skutečně měl oči a uši, nýbrž rčení ta znamenají, že Bůh všecko vidí a slyší. Čteme-li tedy v Písmě svatém slova: „Oko Boží“ všecko vidí, tedy slova ta znamenají vševědoucnost a všudypřítomnost Boží. Také se v Písmě svatém mluví „o rukách Božích“. Tak čteme, že hříšník upadne v ruce Boží. „Ruce Boží“ znamenají tu všemohoucnost a přísnou spravedlivost Boží. Sám Pán Ježíš umíraje na kříži lidským způsobem volal k Otci svému nebeskému: „Otče, v ruce Tvé poroučím ducha svého,“ což znamená, že Pán Ježíš ducha svého pod ochranu Otce svého nebeského odevzdává. Z těchto důvodů zobrazujeme si také Boha Otce jako ctihodného starce se zeměkoulí, čímž naznačiti chceme, že Bůh jest věčný, Stvořitel nebe i země a Ředitel všehomíra.

2. „Bůh jest věčný.“

47. *„Co znamená: Bůh jest věčný?“*

„Bůh jest věčný, znamená: „Bůh byl vždy, jest a bude vždy.“

Svět a všecko, co na něm jest, nebylo vždy, nýbrž v čase povstalo a jednou zase býti přestane.

Toliko Bůh nemá počátku ani konce. On byl dříve, než slunce zářilo, dříve, než země povstala, On byl dříve, než jakýkoliv tvor na nebi a na zemi. A poněvadž Pán Bůh nemá počátku, nemůže také míti konce, neboť jest duch a duch jest nesmrtelný, věčný. U Boha není ani minulosti, ani budoucnosti, nýbrž ustavičná přítomnost. Proto volá žalmista Páně: „Prve než učiněny byly hory, neb způsobena země i okršlek, od věků až na věky Ty jsi Bůh.“ (Žalm 89, 2) Poněvadž všecko na světě a tedy i my vždy jsme nebyli a zase býti přestaneme, Bůh však byl a na věky bude, proto nezakládejme si na věcech pomíjejících. Smrt náhle může učiniti

konec všemu, co nás na zemi těšilo a k zemi poutalo, a duše naše odejde k Tomu, od něhož stvořena byla, aby přijala buď věčnou odplatu nebo věčný trest. Pamatujme vždy na věčnost a shromážďujme sobě poklady v nebesích, které učiní nám věčnost blaženou a šťastnou. Sv. Bernard navštívil jedenkráte těžce nemocného, který ničím a nikým nedal se pohnouti k pokání. Sv. Bernard vkročiv k němu, slyšel hrozná slova, která nemocný mluvil: „Ne, ne, dále nebudu bolesti snášeti! Učiním v krátkosti všemu konec.“ Světec slyše rouhavá tato slova, zarazil se a slzy polily tvář jeho. Vida to nemocný, pravil: „Ach, pane můj! Jakou útrpnost se mnou máte! Děkuji vám za soustrastné slzy. Můj osud je politováníhodný, není-liž pravda? „Ano,“ odvětil sv. Bernard, „tvůj osud, ubohý příteli, jest politováníhodný. Avšak já jsem zaplakal ne tak nad tvým tělesným neštěstím, jako spíše nad tvojí ubohou duší. Vzpomněl jsem si, jak duše tvá se bude snad v několika hodinách trápiti na onom hrozném místě, kde jest věčný oheň. Zde v tomto věčném ohni slyším již tvoji duši volati: „Ne? ne! dále nemohu bolestí snášeti!“ a přece bude se trápiti na věky. Ó hrozné to jsou ony věčné bolesti od věčného Boha ustanovené.“ Svatý muž se zamlčel, a opět skrápěla slza za slzou oko jeho. Tu se konečně rozehřálo tvrdé srdce hříšníkovo, a on pamatuje věčných trestů věčného Boha, svátost pokání s opravdovou lítostí přijal, aby došel milosrdenství. Zemřel po třech dnech klidně snášeje bolesti, s odevzdaností do vůle Boží.

3. „Bůh jest nezměnitelný.

48. *„Co znamená: Bůh jest nezměnitelný?“*

„Bůh jest nezměnitelný, znamená: Bůh jest od věčnosti do věčnosti sám v sobě vždy týž.“

Všecky stvořené bytosti, obloha, země, tvorstvo i člověk, podrobeny jsou ustavičné proměně. Člověk stárne, umírá a v prach a v popel se mění. Avšak i naše duševní schopnosti podrobeny jsou proměnám. Sotva něčemu se naučíme, již to opět zapomínáme, dnes vůle naše žádá si toho, zítra zase onoho. Všecko tedy na světě se mění, jen Bůh zůstává ustavičně týž. Od věčnosti stejně myslí, stejně volí, stejně jedná, On jest týmž, jakýmž vždy byl, není podroben nijaké proměně, jak praví sv. Jakub: „U Boha není proměnění, ani proměnění zastínění.“ (1, 17.)

Pravíme li „Bůh se hněvá, rmoutí,“ mluvíme pouze po lidsku, abychom těmito slovy povzbuzeni byli k pokání a polepšení života. Pán Bůh však jest ustavičně týmž, bez proměny. Ačkoliv jest Bůh ve svých úradcích od věčnosti nezměnitelným, přece můžeme v jeho

milosrdenství doufati a usmířiti jej modlitbou a pokáním. Pán Bůh zajisté od věčnosti předvídá, že buď se nepolepšíme a tedy zahyneme, aneb pokání činiti budeme a dojdeme věčné odplaty v nebi.

Mnozí nábožní a kající lidé poznavše marnost a pomíjejicnost věcí stvořených a nezměnitelnost Boží, opustili svět a jeho radosti a žili jedině Bohu svému trpělivě snášejíce bídu, chudobu a největší bolesti.

Sv. Teresie 40 let byla nemocnou a přece nikdy nenaříkala, ale byla vždy mysli pokojné. Poznalať marnost a nestálost všech věcí pozemských, proto jedině v Bohu hledala útěchy a radosti, říkajíc: „Pomni, jak často lidé se mění a jak málo lze jim důvěřovati; proto pevná bude tvá naděje v Toho, kterýž jest nezměnitelný.“

4. „Bůh jest všudypřítomný.“

49. „*Co znamená: Bůh jest všudypřítomný?*“

„Bůh jest všudypřítomný, znamená: Bůh jest všudy, na nebi i na zemi.“

Není místa ani na nebi ani na zemi, kde by Bůh nebyl, On je všude, jakž vyznává skrze ústa sv. proroka Jeremiáše: „Já nebe i zemi naplňuji.“ (Jer. 23, 24) Pán Bůh jest přítomen na každém místě, ovšem nikoli jako nějaká hmota prostor zaujímající, ale způsobem nevystižitelným Duch Boží všudy jest přítomen. Ačkoliv Pán Bůh všudy jest přítomen, přece však obzvláště na nebesích sídlí. Pán Bůh zvláštním způsobem přítomen jest také v chrámu Páně, v němž nabýváme mnoho milostí a kde naše modlitby Bohu jsou nejmilejší. Rádi tedy choďme do chrámu Páně, kde ve svatostánku ustavičně mezi námi přebývá Pán Ježíš v nejsvětější Svátosti oltářní.

Jakou útěchou naplňuje srdce naše víra: Bůh jest všudypřítomný! Jsi-li v neštěstí a zármutku, opustil-li tě celý svět, máš Boha svého, který vždy je u tebe a nikdy tě neopouští, když ho důvěrně vzýváš. Sv. Jan Zlat., jemuž císařovna Eudoxia vyhrožovala vyhnanstvím ze země, klidně odpověděl: „Jak, císařovno, ty mne chceš strachem naplnit? Což nevíš, že Bůh je všudypřítomen? I byť bys mne vyhnala, kamkoli chceš, jsem jist, že i tam naleznu Boha svého.“ Víra sv. učí nás, že Bůh jest všudypřítomen, že všecko vidí a slyší, proto varujme se zvláště zlých skutků, kterými Boha nejvíce potupujeme. Mysleme a jednejme vždy tak, jak myslil a jednal sv. Hyacint, který vždy a všude na Boha a jeho všudypřítomnost myslil. Při sebemenším pokušení k hříchu říkával si: „Neuraz oko Boží, které všecky lidi vidí.“

5. „Bůh jest vševědoucí.“

50. *„Co znamená: Bůh jest vševědoucí?“*

„Bůh jest vševědoucí, znamená: Bůh ví všecko, minulé, přítomné i budoucí; ví i naše nejtajnější myšlenky.“

Vše, co se na zemi děje, jest Bohu známo, ano i nejtajnější lidská myšlení a žádosti jsou mu známy. Není pravdy, není umění, kterého by Bůh neznal, neboť všecka moudrost lidská od Boha vychází. Bůh všecko zná a všecko ví, minulé, přítomné i budoucí. Proto žalmista Páně, vyznávaje vševědoucnost Boží, volá takto: „Pane, i noc vůkol mne jest Tobě světlem. Neb ani tmy ničeho před Tebou ukrýti nemohou; noc Tobě svítí jako den, tma rovněž tak jako světlo.“ (Žalm 138, 11—13.) Pán Bůh musí všecko viděti, znáti a věděti, vždyť jest Pánem a stvořitelem všech věcí, z jeho rukou vyšel tento viditelný svět, lidé i moudrost lidská.

Jistý urozený pán vstoupil do stavu vojenského. Pro své schopnosti a zvláště také pro vzorné a bezúhonné chování brzy povýšen byl na setníka. Muž tento byl dobrým katolíkem a ani u vojska nezanedbával náboženských povinností. Když jednou bavil se ve společnosti se svými druhy, přišli také v řeči své na náboženství a tu setník vyznal se, že se nikdy nedopustil smrtelného hříchu. Když všichni tomu se divili a tázali se ho, kterých prostředků užíval, kdyžtě u vojska tolik hříšných příležitostí se nalezá, odpověděl: „V každém okamžení na mysli jsem měl naučení, které jsme v ústavu vychovatelském často slýchali, a které nám v srdce vštěpováno bylo, abychom hříchu se uvarovali. Naučení ono jsou tato krátká slova: „Bůh tě vidí.“ Kdykoliv mne pokušení navádělo k hříchu, vždy jsem si vzpomněl na vševědoucího Boha, kdykoliv jsem byl v nebezpečenství života, myslil jsem na Boha a říkával jsem: „Bůh je při tobě, vidí nebezpečenství tvé, On jedině může ti pomoci.“

Podobně jednejme i my. Kdykoliv nás naše tělo, naše smyslnosti, hříšný svět a ďábel k hříchu ponoukají, vždy si vzpomeňme: Bůh tě vidí, kterak bys mohl bez bázně Ho urážeti? Jestli nás pronásleduje neštěstí, trápení, nemoc a různé nebezpečenství, nezoufejme, ale důvěřujme v Boha, který naše trápení vidí, a těšme se nadějí, že když bývá nouze největší, pomoc Boží je nejbližší.

6. „Bůh jest nejvýš moudrý.“

51. *„Co znamená: Bůh jest nejvýš moudrý.“*

„Bůh jest nejvýš moudrý, znamená: Bůh pořádá všecko tak, že vždycky dosahuje svých nejsvětějších úmyslův.“

Nejsvětější úmysl Boha jest jeho čest a sláva a blaho jeho tvorů. Pohleďme na nebesa! všecko hlásá neskončenou moudrost Boží. Na nebi i na zemi vládne nám nepochopitelný pořádek, všecko vespolek se udržuje a všecko spěje k cíli svému. Stvoření a zachovávání světa jest zajisté nejvýmluvnějším svědectvím nekonečné moudrosti Boží. Sv. Pavel obdivuje moudrost Boží, takto volá: O hlubokosti bohatství, moudrosti a umění Božího." (Řím. 11, 33.)

Hlubokou a nezměrnou moudrost Boží vidíme v tom, že na světě nic není nadarmo stvořeno, nýbrž každý tvor má určený svůj účel, k jehož dosažení Pán Bůh mu poskytuje potřebných prostředků. Pravdu tuto dosvědčuje nejen sám člověk, ale i nejmenší červíček na zemi. Vizme jen, kterak účelně sestrojeno lidské tělo, každý úd má svůj účel a pospolu tvoří krásné tělo lidské, mistrovské to dílo Boha nejvýš moudrého. Než Pán Bůh nejen všecko přemoudře stvořil a určitému cíli přikázal, ale Pán Bůh také všecko moudře řídí a zvláště pak osudy každého člověka, ano i celých národů. Písmo svaté uvádí nám mnoho krásných příkladů moudrosti Boží. Vzpomeňme si jen na Josefa Egyptského. Byl od svých bratří do ciziny prodán, kdež nevinně uvržen byl do žaláře. Zdálo by se, že takovou cestou Josef skončí smutně život svůj. A hle! moudrost Boží všecka ta ponížení dopustila na Josefa, aby jej povýšila za krále a zachovatele země egyptské a také svého otce Jakoba a bratří. — Vědomí, že Pán Bůh všecko dobře řídí a svou moudrostí zlé obraceti umí v dobré, naplňuje nás blahou útěchou a pevnou důvěrou v Boha, takže potká-li nás sebe větší neštěstí, nezoufáme, nýbrž důvěrně odevzdáváme se do vůle Boží, která zajisté o nás pečuje a nedá nám zahynouti.

Chudá vdova měla po druhé zaplatiti veliký dluh, který její muž už zaplatil. Marně hledala kalendář, ve kterém její zemřelý muž poznamenal, kdy který dluh platil. Následujícího dne již bylo stání u soudu. Večer ještě se modlila ona vdova s dětmi k Bohu o pomoc. V tom přiletěla oknem svatojanská muška a zalétla za skříň. Nejmladší dítě vší mocí chtělo viděti onu mušku. Matka tedy odstavila poněkud skříň a hle! dlouhohledaný kalendář padl na zem. (Příklady Spirag.) Hle, takovými nepatrnými prostředky Pán Bůh lidem pomáhá.

7. „Bůh jest všemohoucí."

52 *„Co znamená: Bůh jest všemohoucí?"*

„Bůh jest všemohoucí, znamená: Bůh stvořil nebe i zemi i všecko, což jest; může všecko, cožkoli chce."

Bůh v moci své jest nekonečným a neobmezeným. Co chce, všecko tak se stane, jak se mu líbí. Jeho všemohoucnosti podrobeno jest nebe i země i všecko stvoření. Jeho vůlí slunce svítí, prší, vše se rodí, žije a umírá. Bez něho nebylo by ničeho a co jest, ani okamžiku by netrvalo, kdyby jeho všemohoucí ruka všeho neřídila. On rozdává chudobu i bohatství, dopouští radosti i žalosti. Proto volá žalmista Páně: „Země, boj se Pána; třeste se před Bohem obyvatelé země; on dí, a děje se; on káže, a hned to stojí před očima jeho.“ (Žalm 33.)

Všemohoucnosti Boží nic nemůže překážeti, aby jeho nejsvětější úmysly splněny byly. (Zázraky.)

„U Boha není nic nemožného“ (Mat. 19, 26.), praví Kristus Pán. Bůh všecko může a co chce, jediným slovem učiní. Že Pán Bůh všecko může, nejlepší důkaz podává stvořený svět, který Pán Bůh z ničeho stvořil. Ačkoliv Pán Bůh všecko může, přece nemůže činiti, co by se protivilo svatosti Boží. Pán Bůh tedy nemůže ani lháti ani nespravedlivým býti; Pán Bůh nemůže hřešiti. Všemohoucnost Boží vztahuje se tedy jen na dobré.

Pán Bůh jest všemohoucí a proto můžeme od něho očekávati pomoci v bídě a soužení. A Pán Bůh také prosícím pomáhá, jestliže to, zač prosí, jest Boha důstojno a nám k spasení užitečno. Kdybychom vzývali všemohoucnost Boží, aby hned potrestala lidi, kteří nám zle činí anebo kterých nenávidíme, žádali bychom na Bohu, co ve své dobrotě konati nemůže.

Když císař Maxmilian jednou byl na honu, překvapila jej a družinu jeho hrozná vichřice. Celá společnost chvěla se strachem na celém těle. Císař však padl na kolena a modlil se: „Tobě, o Bože, jenž hřmíš, buď čest a chvála. Ty jediný máš moc, Ty jediný jsi král a my všichni Tvoji sluhové.“

8. „Bůh jest nejvýš svatý.“

53. *„Co znamená: Bůh jest nejvýš svatý?“*

„Bůh jest nejvýš svatý, znamená: Bůh chce a miluje jenom dobré a zlého nenávidí.“

Bůh jakožto bytost nejdokonalejší volí vždy jen to, co srovnává se s nejvyšším rozumem jeho. Bůh proto nemůže voliti něčeho nedokonalého nebo zlého, nýbrž vždy volí a chce dobré, protože jest nejvýš svatým, kterýž miluje jen dobré a nenávidí zlé. Pán Bůh sám nazývá se svatým, neboť skrze Mojžíše lid israelský napomínal takto: „Svatí buďte, neboť já svatý jsem.“ (III. Mojž. 11, 44.) Také sv. Petr věřící k svatosti napomínal, řka: „Jako ten, kterýž vás povolal, svatý jest, tak i vy svatí ve všem obcování buďte.“ (I. Petr. 1, 15.)

Pán Bůh je tedy nejvýš svatý a chce, abychom i my svatými byli. Proto Pán Bůh nemůže míti zalíbení v hříších a tudíž hříchy také trestá. Vzpomeňme jen, jak přísně potrestal první naše rodiče pro hřích jejich a jak nekonečného bylo třeba zadostučinění, aby svatost Boží byla usmířena a hřích shlazen.

Vědouce, že Bůh jest nejvýš svatý, který miluje jen dobré a nenávidí zlé, vynasnažme se, abychom ctnostně a poctivě živi byli a jednou připočteni byli ku sboru svatých, kteří s anděly nebeskými věčně oslavují Boha svého zpívajíce: „Svatý, svatý, svatý, Pán Bůh zástupů, plna jsou nebesa i země slávy Jeho. Hossana na výsostech.“

9. „Bůh jest nejvýš spravedlivý.“

54. *„Co znamená: Bůh jest nejvýš spravedlivý?“*

„Bůh jest nejvýš spravedlivý, znamená: Bůh dobré odměňuje a zlé tresce, jak kdo zasluhuje.“

Kdyby nebylo spravedlivosti ani na věčnosti, co by z nás lidí bylo? Byli bychom jistě nejnešťastnějšími tvory. Avšak Bůh jest nad námi spravedlivý, kterýž jednou všecko dobré odmění a zlé potrestá. Pán Bůh jest nejvýš svatý, miluje jen dobré a nenávidí zlé, přeje si proto, aby lidé také dobré milovali a konali a zlého se varovali. A poněvadž Pán Bůh jest nejvýš svatým, musí také býti nejvýš spravedlivým, musí dobré odplatiti a zlé potrestati. A Pán Bůh skutečně jest nejvýš spravedlivý, neboť často již zde na světě dobré odměňuje a zlé tresce, zvláště však jeho spravedlivost ukáže se na věčnosti. Tam na věčnosti nebudeme moci před Bohem něčeho zatajiti ani zapříti, Bůh nebude také hleděti na nás, čím jsme na světě byli, neboť Bůh není přijímačem osob, nečině žádného rozdílu ani mezi králem a žebrákem, ani boháčem a chudákem, ani mezi vzdělaným a nevzdělaným, nýbrž „každému,“ jak praví Písmo svaté, „odplacuje podle skutků jeho.“

Že Pán Bůh často již na světě dobré odměňuje a zlé trestá, dosvědčuje Písmo svaté přemnohými příklady. Pán Bůh zbožného Noema vysvobodil ze všeobecné zkázy, požehnal spravedlivému Abrahamovi, vyvedl Lota ze Sodomy, nevinně trpícího Josefa povýšil, Mojžíše učinil vůdcem lidu vyvoleného, poctivost Zuzany a trpělivost Jobovu odměnil. Naopak zase pyšné anděly potrestal, Adama a Evu z ráje vyhnal, bratrovraha Kaina potrestal, bezbožné pokolení lidské potopou zahladil, města hříšná, Sodomu a Gomorrhu, ohněm a sírou zahubil, lid israelský pro jeho neposlušnost často trestal a konečně Jerusalem byl sbořen.

Také ze života přemnohých lidí máme mnoho příkladů, že Pán Bůh na světě nevinně trpících se ujal a spravedlivost svou zjevil.

Ze života sv. Alžběty, královny portugalské, dovídáme se o zvláštním spravedlivém soudu Božím. Jeden dvořenín pro svou zbožnost a poctivost odměněn byl zvláštní důvěrou královninou, čehož mu druhý dvořenín záviděl. Aby se zbavil soka svého, osočil zlomyslný tento dvořenín spoluslužebníka svého u krále, obviňuje jej, jakoby s královnou byl v milostném poměru. Král se velmi rozhněval a poručil vápenníkům, aby do pece vhodili toho dvořenína, který k nim první přijde. Prozřetelnost Boží zůstává vždy mocnou ochránkyní utlačované nevinnosti. Obviněný služebník, ničeho netušící, poslán byl k vápenníkům, na cestě však zastavil se v kostele na mši sv. Závistník jsa nedočkavým a domnívaje se, že sok jeho již v peci shořel, kvapí k vápenníkům, aby se přesvědčil, zdali rozkaz králův vyplnili. Tito však chopivše se ho a nedbavše jeho křiku, vhodili jej do pece. Tak naplnila se na něm slova: „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.“

Poněvadž Bůh jest nejvýš spravedlivý, který dobré odměňuje a zlé tresce, proto máme se Pána Boha báti. K tomu nás napomíná sám Pán Ježíš, řka: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí těla; ale bojte se toho, kterýž může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně.“ (Mat. 10, 28.)

Naše bázeň nemá však býti otrocká, nýbrž dětinná. Otroci třesou se před svým pánem a jen ze strachu před trestem vykonávají rozkazy pána svého. Taková poslušnost a bázeň není žádnou ctností a vůbec něčím dobrým, poněvadž, konáme-li něco dobrého nebo co jsme povinni pouze ze strachu před trestem, jistě nečiníme věrně svých povinností, nemusíme-li se obávati potrestání. Proto kdo pracuje ze strachu před trestem, pravíme, že má bázeň otrockou. Takovou bázní nemáme se báti Boha, nýbrž máme se báti Boha tak, jako hodné dítko bojí se rodičů, jichž poslouchá ne ze strachu před trestem, nýbrž proto, aby jim nezpůsobilo zármutku. Naše bázeň je tedy Bohu milou, když se bojíme hříchy ho urážeti z lásky k němu. Tato pravá a dětinná bázeň Boží velice napomáhá k ctnostnému a svatému životu, neboť pravá bázeň Boží chrání před hříchem a posiluje v dobrém. Že se Josef Egyptský bál Boha, proto nedal se svésti k hříchu. Dobře tudíž praví sv. Bernard: „Jako vítr zahání mraky, tak bázeň Boží zahání žádosti tělesné.“ Bázeň Boží posiluje nás v ctnostném životu. Všichni spravedliví lidé báli se Boha, a proto v dobrém setrvali až do konce. Mějme tedy na zemi pravou bázeň Boží a nemusíme se pak báti soudu na věčnosti, jakž praví sv. Řehoř Vel.: „Tím méně se nám bude báti Božského soudce jednou na věčnosti, čím více se ho nyní bojíme.“

10. „Bůh jest nejvýš dobrotivý.“

55. *„Co znamená: Bůh jest nejvýš dobrotivý?“*

„Bůh jest nejvýš dobrotivý, znamená: Bůh jest pln lásky ke svým tvorům; všecko dobré máme od něho.“

Bůh jest nejvýš svatý a proto zajisté jest sama láska a dobrota. Kdo dovede vypověděti mluvou lidskou, co dobrého Bůh nám učinil a dosud činí? Dobrota a láska Boží jest nekonečná. Pán Bůh z lásky k nám stvořil překrásný svět a učinil člověka pánem na zemi. A Pán Bůh stará se o nás jako nejdobrotivější otec, všecko nám dává, čeho potřebujeme. Člověku slouží zvířata, rostliny, všecko, ano i živlové jemu slouží. Všecko to dal nám Pán Bůh, abychom poznali jeho štědrost a lásku. Největší však lásku ukázal nám tím, že dal nám Vykupitele světa, kterýž svou smrtí na kříži lidstvo s Bohem smířil a zavřené nebe opět otevřel.

Všude vidíme a zakoušíme dobroty Boží. Je sice také na světě dosti bídy a zla, ale radosti přece je více. Že mnozí lidé trpí, není toho Bůh vinen, nýbrž lidé sami. Avšak i v neštěstí Pán Bůh nás neopouští a vždy kroky naše tak řídí, že všecko zlé konečně k našemu dobru obrací. Poněvadž Bůh nás všecky miluje, ano i hříšníky, proto máme ho nade všecko milovati. Vypravuje se o Japoncích, že, když jim missionáři evanělium hlásali, o nevystihlé dobrotě Boží a zvláště o veliké lásce Syna Božího, který za nás na kříži umřel, vykládali, nadšeně volali: „O jak veliký, jak dobrotivý a jak laskavý je Bůh křesťanů!“ Když však uslyšeli, že také zvláštním přikázáním se poroučí, aby lidé Boha milovali, tu se velmi divili, pravíce: „K čemu takového přikázání? Což je třeba lidem přikazovati, aby Boha milovali? Zdaž to není největším štěstím Boha milovati a největším neštěstím Ho nemilovati?“ A uslyševše, že je dosti lidí na světě, kteří Ho nemilují a urážejí, bolestně volali: „Ó ten hříšný a nevděčný lid!“

11. „Bůh jest nejvýš milosrdný.“

56. *„Co znamená: Bůh jest nejvýš milosrdný?“*

„Bůh jest nejvýš milosrdný, znamená: Bůh rád hříchy odpouští a zlé od nás odvrací.“

Pán Bůh je velmi dobrotivým ke všem tvorům, nenávidí sice zlých a bezbožných lidí, přece však navždy se od nich neodvrací. Bůh není mstivým jako lidé, ale jest milosrdným a rád odpouští hříchy, jestliže hříšník opouští cestu nepravosti a k Bohu svému

se vrací. Pán Bůh kajícím hříšníkům vždy odpouští hříchy jejich, neboť Bůh nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl. Bůh hledá člověka hříšného a na obrácení jeho dlouho čeká, často napomíná a milosti své a mnohých příležitostí poskytuje, aby jej uvedl na cestu pokání.

Než Pán Bůh také často různé nehody a neštěstí od lidí odvrací a chrání je ode všeho zlého. Mnohý člověk zajisté v životě svém často zakusil milosrdenství Božího.

Pán Bůh vždy lidem ukazoval milosrdenství a otcovskou shovívavost. První rodičové velice urazili Boha, věříce více ďáblu než Jemu, a přece jich na věky nezavrhl, nýbrž z milosrdenství svého slíbil jim hned v ráji Vykupitele.

Obyvatelé ninivetští velice hřešili, takže hříchy jejich volaly k nebi o pomstu. Když však uposlechli hlasu jeho kárajícího skrze ústa proroka Jonáše a činili pokání, odpustil jim Bůh hříchy jejich. Israelité Hospodina často hněvali neposlušností, nedůvěrou, nevěrou, modlářstvím a jinými hříchy, takže chtěl je zahladiti a povolati jiný národ. Mojžíš však prosil za lid svůj a Hospodin odpustil lidu hříchy. Největší milosrdenství ukázal Bůh pokolení lidskému zvláště vykupitelskou smrtí svého jednorozeného Syna. Pán Ježíš sám prokazoval také lidem na zemi milosrdenství a mnohé zlo od lidí odvracel. Pán Ježíš uzdravoval nemocné, těšil nešťastné, nasycoval hladové, křísil mrtvé a zvláště ujímal se kajících hříšníků, jimž hříchy odpouštěl. Maria Magdalena byla velikou hříšnicí, ale jakmile uslyšela kázání Ježíšovo, zanechala hříchů, milovala Pána Ježíše, který jí proto hříchy odpustil. Také sv. Petrovi odpustil hřích jeho. Petr zapřel Pána Ježíše, ale potom hořce oplakával vinu svou. Pán Ježíš znal jeho lítost, odpustil mu nevěrnost jeho a nikdy nevzpomínal hříchu jeho.

Pán Ježíš byl vždy milosrdným a posud své milosrdenství nám nabízí. Jistá dcera vedla velmi špatný život. Aby nemusila ustavičně poslouchati napomínání svých rodičů, dopustila se hrozného zločinu; zabila totiž své rodiče a sebravši peníze a různé drahocenné věci, utekla do cizí země, kdež dále vedla prostopášný život. Jednoho dne šla kolem chrámu Páně. I vkročila tam a poslouchala kázání. Kněz na kazatelně velebil neskonalé milosrdenství Boží. Dívka, jsouc velice pohnuta kázáním, přišla ku knězi a prolévajíc slzy tázala se, zdali i jí Pán Bůh odpustí hříchy její. „Zajisté,“ pravil kněz, „vždyť milý Pán Bůh ještě dosud nevyčerpal milosrdenství lásky své.“ Na to dívka skroušeně vyzpovídala se ze svých hříchů a obdrževši rozhřešení — skonala. Puklo jí lítostí srdce!

12. „Bůh jest nejvýš pravdomluvný a věrný.“

57. *„Co znamená: Bůh jest nejvýš pravdomluvný a věrný?“*

„Bůh jest nejvýš pravdomluvný a věrný, znamená: vše, co Bůh mluví, je pravda; a co přislibuje nebo čím hrozí, splní.“

Bůh jest sama pravda a nekonečná moudrost, nemůže tedy ani klamati, ani lháti, neboť by pak nebyl nejvýš svatým. Proto praví Písmo svaté o Bohu: „Není Bůh jako člověk, aby klamal, i ani jako syn člověka, aby se měnil.“ (IV. Mojž. 23, 19.) Svatý Klement Řím. praví: „Ten, jenž zakázal lháti, tím méně bude sám lháti.“

Pán Bůh nemůže klamati a proto také, co slíbil, vždy plní, neboť jest v slibech svých věrný. O lidech říci nemůžeme, že jsou věrnými ve slibech svých, poněvadž někdy nemohou slibů splniti a často nechtějí. Bůh však je všemohoucí a pravdomluvný, proto může a chce splniti, co slíbil. Volá tudíž žalmista Páně: „Věrný Hospodin ve všech slovech svých; a svatý ve všech skutcích svých.“ (Žalm. 114, 13.)

Písmo sv. dosvědčuje nám, že Bůh vždy věrným byl ve slibech svých. Bůh slíbil prvním rodičům, Abrahamovi, Isakovi, Jakubovi a celému pokolení lidskému Vykupitele a také jim ho dal. Bůh slíbil své církvi ochrany až do skonání světa a také ji církvi skutečně dává.

Co Pán Ježíš předpověděl a čím hrozil, také se do slova vyplnilo. Na příklad: Pán Ježíš předpověděl zkázu města Jerusalema a skutečně Jerusalem byl zničen a nevěrný národ židovský stal se poběhlíkem na světě.

Císař Julian odpadlík chtěl v posměch uvésti předpovědění Páně a počal stavěti chrám i město Jerusalem. Povolal židy z celé říše a chtěl založiti opět židovské království a postaviti chrám Jerusalemský. Dělníci vykopali základy, navozili vápna, písku a kamení, a počali stavěti. Tu však v noci nastal hrozný vichor, který vápno i písek pryč odnesl. Přece však císař poručil ze vzdoru pracovati dále. I učinil Bůh zázrak, že ze země vyrazil oheň a dělníky zachvátil. Dělníci polekáni uprchli a přemnozí stali se křesťany. I musil Julian ustati od práce a tím celému světu potvrdil pravdivost předpovědění Páně.

Pán Ježíš pravil: „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou;“ proto, drazí v Kristu, vždy pokorně věřme, co nám Pán Bůh zjevil a co nám skrze svou církev zjevuje. Pán Bůh miluje pravdu a nenávidí lež a neupřímnost, proto i my milujme pravdu, varujme se lži a neupřímnosti a budeme se líbiti Bohu i lidem.

To jsou tedy vlastnosti Boží, ze kterých poznáváme, že Bůh jest a jaký jest. Avšak tyto vlastnosti Boží nejsou všecky, neboť Bůh má veliké množství dobrých vlastností, kterých my lidé ani rozumem ani ze stvořených věcí poznati nemůžeme. Pán Bůh jest bytostí nejdokonalejší a proto má všecky vlastnosti nejdokonalejší. Žádný tvor, ani andělé nemají všecky vlastnosti dokonalé. I někteří andělé ukázali nedokonalost a mnohem více nedokonalosti máme my hříšní a křehcí lidé. Poněvadž člověka a ostatní tvorstvo na zemi můžeme viděti, proto také můžeme vlastnosti tvorů poznati. Boha však nemůžeme očima viděti a vlastnosti jeho poznati dokonale, protože Bůh jest pouhý duch.

58. *„Z čeho poznáváme, že Bůh jest a jaké vlastnosti má?“*

„Že Bůh jest a jaké vlastnosti má, poznáváme: 1. z viditelného světa; 2. z hlasu svého svědomí; 3. zvláště pak z nadpřirozeného zjevení.“

Pokud duše naše v těle smrtelném na této zemi přebývá, dotud neuvidí Boha v pravé jeho podobě a také dokonale nepozná jeho vlastností. Ačkoli Boha zde na zemi nemůžeme viděti, přece však víme a věříme, že Bůh jest, a že musí býti bytostí nejdokonalejší. A odkud to víme? Pán Bůh sám nám to zjevil a sice zjevením přirozeným a nadpřirozeným. Co rozumíme zjevením přirozeným? Zjevením přirozeným rozumíme takové zjevení Boží, které můžeme rozumem pochopiti. Ku zjevení přirozenému náleží tento viditelný svět a hlas svědomí, neboť Pána Boha a jeho vlastnosti v tomto viditelném světě jako v zrcadle můžeme poznati.

Co rozumíme nadpřirozeným zjevením? Nadpřirozeným zjevením Božím rozumíme zjevení, která jsou mimo tento svět, která tedy sdělena byla buď přímo od samého Boha anebo skrze anděly, patriarchy, proroky, Pána Ježíše a apoštoly. Zjevení nadpřirozených člověk by nikdy neznal a neměl, kdyby jich Bůh člověku nebyl oznámil.

Že Bůh jest a jaké má vlastnosti můžeme poznati:

1. ze zjevení přirozeného totiž:

a) z viditelného světa.

Vidíme-li na zemi krásná města, osady, zahrady, silnice, železnou dráhu a jiné krásné a umělé věci, obdivujeme krásu a dokonalost věcí těch, a zajisté se tážeme, kdo vše to vykonal. Víme jistě, že věci ty samy od sebe nepovstaly, nýbrž že je někdo musil učiniti. Každá věc má původce, má příčinu, ze které povstala. Pohlédneme-li na nebe a na zemi, vidíme velkolepé dílo,

jehož lidé do skonání světa obdivovati budou. A kdo učinil krásnou tu oblohu, kdo rozsvítil slunce na obloze, kdo vodí měsíc a milliardy hvězd? A popatř na zemi! co tu různých tvorů na zemi, v zemi, ve vodě a ve vzduchu, co tu stromů, bylin a květin! Plna jest země tvorů a nitro její přebohato jest poklady nevyčerpatelnými. Kdo to vše učinil, musíš se tázati. Samo od sebe nic není, tedy ani nebe ani země samy od sebe nepovstaly, nýbrž byly jednou stvořeny. A zkoumáme-li původ všech věcí stvořených, tedy přijdeme k poslední příčině, která jest sama od sebe, které nikdo nestvořil, ale která jest původcem všech věcí a tím jest bytost nejdokonalejší, všemohoucí a nejvýš moudrá, kterou nazýváme Bohem. Že Bůh jest a jaké má vlastnosti, poznáváme ze stvořeného a viditelného světa, což také potvrzuje Písmo svaté, v němž čteme: „Zeptej se hovad a naučí tebe, ptactva nebeského a oznámí tobě, mluv zemi, odpoví tobě a vypravovati budou tobě ryby mořské; kdož neví, že všecko to ruka Hospodinova učinila?“ (Job. 12, 7—9.)

Že Bůh jest a jaké má vlastnosti, poznáváme z pořádku, který na světě vidíme. Pohleďme opět na oblohu. Vidíme na ní slunce, měsíc a nesčíslné množství hvězd. Slunce vždy kráčí svou drahou, na minutu vychází a zapadá, měsíc pravidelně koná dráhu okolo země a hvězdy putují po nebi určitou svou cestou. Nebeská ta tělesa tak přesně se pohybují, jako kolečka v hodinách; žádná z dráhy své nevybočí, neopozdí se, na druhé nenarazí, ale od svého stvoření kráčí určenou drahou svou. A kdo řídí oběh nebeských těles? Hvězdáři praví, že zákon přírody je řídí. Jestliže všecko řídí zákon věčný a nezměnitelný, pak musí býti věčný a nejvýš moudrý zákonodárce, který dal zákon slunci, měsíci, hvězdám a naší zemi, podle kterého pořádek se udržuje na nebi i na zemi. A zákonodárcem tím není ani člověk ani anděl, nýbrž sám Pán Bůh, Stvořitel a původce všech věcí. Kamkoliv se člověk podívá, všude vidí a poznává ruku všemohoucího Boha a Ředitele všech věcí. Nejslavnější učenci čím déle bádali v přírodě, tím více poznávali jsoucnost a všemohoucnost Boží, a proto kořili se před velebností Boží. Znamenitý přírodozpytec Linée pravil: „Všude, v říši nerostů, rostlin a zvířat nacházíme stopy věčného, všemohoucího, moudrého a milujícího Boha. Pln úžasu a hrůzy padám před ním v prach země a klaním se jemu.“

Že jest Bůh a jaké má vlastnosti, vidíme v přírodě jako v knize, a proto přírodu jmenujeme také knihou, ze které se učíme poznávati Boha a jeho velebnost. Všímejme si této knihy a buďme ujištěni, nebudeme-li zakrývati očí, jistě poznáme moc a dobrotu Boží.

b) Že Bůh jest a jaké má vlastnosti, poznáváme „z hlasu svého svědomí“. Každý člověk má v nitru svém hlas, který

mu káže činiti dobré a napomíná, aby se varoval zlého. Tento hlas jmenujeme svědomí. Ve svědomí máme vepsaný zákon, kterému jsme se nenaučili z knih, a kterého nemůžeme ani změniti ani vymazati, poněvadž jest nám vrozen. Tímto zákonem má se říditi král i poddaný, boháč i žebrák, učený i neučený. A zákon tento učí nás bez dlouhého uvažování rozeznávati dobré od zlého. Máme-li v srdci svém určitý a nezměnitelný zákon, tedy musí také býti původce toho zákona, a tím jest věčný a nezměnitelný Zákonodárce nebeský, Pán Bůh. Hlas svědomí nám praví, že máme činiti dobré, a činíme-li dobré, chválí nás; napomíná nás, abychom se varovali zlého, avšak neposloucháme-li napomenutí svědomí a hřešíme, svědomí nás trestá.

Proč pak mnozí vrahové se třesou strachem a nikde nenalezají pokoje, ačkoliv zločin jejich světu není znám? Hlas svědomí je pronásleduje. Císař Konstanc dal zavražditi svého bratra Theodosia, zbožného jáhna, a to právě téhož dne, kdy jáhen podával mu Tělo Páně. Po spáchané vraždě neměl císař nikde pokoje, ve dne v noci snášel hrozné výčitky svědomí. Kamkoliv šel, všude viděl krev bratra svého. Utekl z Cařihradu do Italie a na Sicilii, aby tam nalezl pokoje, avšak marně — pokoje nikde nenašel. Odkud ten strach a nepokoj, když přece císaře nikdo nesměl potrestati? Císař věděl dobře, jako každý hříšník, že na věčnosti jest přísný Soudce, před nímž nikdo neuteče. — Jestliže hlas svědomí hříšníkům oznamuje, že Bůh jest a jaké má vlastnosti, tím více spravedlivým a bohabojným lidem hlas svědomí poznávati dává, že na nebi jest Bůh, který jednou bohatě odmění všecko dobré, které na zemi konali, a setře slzu, kterou nevinně prolili. Proto spravedliví a svatí lidé, ačkoliv na zemi nespravedlivě trpí a odměny nedocházejí, jsou tichými a spokojenými, neboť jejich svědomí jim praví, že jednou odplaty a spravedlnosti dojdou.

2. Že jest Bůh a jaké má vlastnosti, poznáváme zvláště „z nadpřirozeného zjevení“.

Ačkoliv z viditelného světa, krásného pořádku na světě a z hlasu svědomí poznáváme, že jest Bůh a jaké má vlastnosti, přece poznání naše není ani dokonalé ani úplné. Krásně o tom praví sv. Ludvík Granad.: „Podle krásného obrazu soudíme sice o dovednosti umělce, ale nepoznáme z něho jeho mravů, původu, vlasti a jména. Tak také z tvorstva poznáváme sice moudrost a všemohoucnost Boží, ale mnoho jiného jasně nepoznáváme.“ A sv. Pavel praví, že nyní Boha poznáváme jenom jako v zrcadle. (I. Kor. 13, 12.) První lidé před pádem svým znali Pána Boha dokonale, když však zhřešili, zatemněn byl rozum jejich a pak Boha a jeho vlastnosti nemohli

jasně poznati. Jejich potomci upadali do větších ještě hříchů a proto jejich poznání Boha bylo menší a nedokonalejší, takže vůbec zapomněli na Boha. Aby lidé na Boha nezapomněli, musil sám Bůh lidem zjevovati, že Bůh jest a jaké má vlastnosti. Pán Bůh zjevoval se lidem zvláště ve Starém zákoně a sděloval jim pravdy náboženské zvláště skrze svaté patriarchy a proroky a naposledy skrze Ježíše Krista a apoštoly. Poněvadž zjevení tato pocházela od Boha, proto nazývají se „zjevení nadpřirozená“. Tato zjevení nadpřirozená činil Pán Bůh proto, aby celý svět Boha poznal a pravou víru do skonání světa uchoval. Nejhlavnější a nejdůležitější zjevení sdělil Pán Ježíš, který zjevení Boží doplnil a dokončil.

Poznali jsme, drazí v Kristu, z dnešního rozjímání, že Bůh jest a jaké má vlastnosti. Bůh jest a býti musí. „Řekl nesmyslný v srdci svém: Není Boha,“ (Ž. 13, 1.) praví Písmo sv. Pošetilcem tedy jest ten, který popírá Boha. A kdo popírá Boha? Lidé pyšní a hříšní, kteří by si přáli, aby Boha nebylo, jak praví sv. Augustin: „Jen ten popírá Boha, kdo by měl z toho užitek, kdyby Boha nebylo.“ Proto kořme se velebnosti božské a nikým nedejme se oloupiti o víru v Boha všemohoucího.

Jistý hostinský zkažen jsa nevěreckou četbou a špatnou společností kazil i hosty své nevěrou svou. Jednoho večera přenocovali u něho dva zbožní cestující. Po celý večer rouhal se hostinský a smál se, že ještě jsou lidé na světě, kteří v Boha věří. Pozdě v noci všichni ulehli a nastal v hostinci klid. Najednou povstal na ulici křik. Naproti hostinci stojící dům byl v plném plameni. Jiskry lítaly na všechny strany, — hostinec, v němž spali, byl ve velikém nebezpečenství. Rychle proto spěchali hostinského zbudit. Vyskočiv ze svého lůžka a spatřiv hroznou záři a z té kynoucí nebezpečenství jeho majetku, zalomil rukama a zděšeně volal: „Ó milosrdný Bože! ó velký, všemohoucí Bože! zpomoziž mně nešťastnému v tomto okamžiku!“ — „Hle! hle!“ zvolal jeden z cestujících, „vždyť jsi včera, ty nerozumný člověče, proti Bohu se rouhal říkaje, že není Boha; a nyní ti má býti milosrdným, má ti pomoci, ježto v nouzi se nalezáš?“

Mnoho je dnes takových rouhačů, avšak dotkne-li se jich ruka Boží, o pomoc k Bohu volají. Kéž by aspoň už nikdy se ho nespouštěli, ale jej milovali a věrně jemu do smrti sloužili.

7. CVIČENÍ.

2. O třech božských osobách.

V předešlém cvičení rozjímali jsme o jsoucnosti Boží a pověděl jsem vám, že Bůh jest a že jest nejsvětější a nejdokonalejší bytostí. Avšak nejdokonalejší bytost může býti toliko jedna. Pán Bůh jest bytost nejvyšší a nejdokonalejší. nad Boha nic vyššího není, On jest nade vším a nikdo mu není roven. Každý zajisté uznává, že dvě bytosti nejdokonalejší býti nemohou, neboť kdyby jedna nejdokonalejší bytost měla vedle sebe jinou právě tak dokonalou, pak by žádná nebyla nejdokonalejší. Poněvadž Bůh jest bytost nejvyšší a nejdokonalejší a nikdo mu není roven, proto věříme a vyznáváme:

59. *„Jeden toliko jest Bůh.“*

Že je toliko jeden Bůh, poznáváme ze zjevení Božího, z Písma svatého a z rozumu.

Když Israelité zapomínali na jediného a pravého Boha a oddávali se pohanskému modlářství, přísně káral je Mojžíš připomínaje jim první přikázání Boží: „Slyš, Israeli, Hospodin Bůh jeden jest.“ (V. Mojž. 6, 4.) Tuto pravdu připomínal Bůh lidu israelskému často skrze sv. proroky. Tak mluvil Hospodin skrze proroka Isaiaše, kteréhož poslal, aby pomazal krále Cyra za osvoboditele lidu israelského a oznámil mu, že Bůh jest králem všech králů: „Já jsem Hospodin a není žádného více; kromě mne není Boha.“ (Is. 45. 5.) Podobně hlásal sv. Pavel: „My máme toliko jednoho Boha Otce, od něhož všecko jest.“ (I. Kor. 8, 5.)

Slovy překrásnými vyličuje a dokazuje nutnost jediného Boha sv. Cyprian, jenž praví: „Jednoho jen krále mají včely, jednoho jen vůdce mají bravové, též stáda skotů jednoho jen pastýře. Oč tedy více musí svět jen jednoho vládce míti, který svým rozkazem všecko drží, svou moudrostí všecko spravuje a svou mocí božskou všecko vykonává.“

První křesťané tak pevnou měli víru v jednoho Boha, že za tuto pravdu i nejhroznější smrt podstupovali. Když sv. Prokopu, biskupovi a mučedníku, přikázáno bylo, aby obětoval modlám, odpověděl: „Já vím, že jen jeden jest Bůh, kterýž velí, aby se jen jemu samému obětovalo.“ I bylo mu nařízeno obětovati čtyřem císařům. K tomu mučedník tato slova prohlásil: „Neníť dobrou věcí mnoho míti pánů, jeden budiž králem.“ I byl hned sťat.

Že jest toliko jeden Bůh, poznávali již i někteří pohanští učenci. Jak vám známo, pohané věřili ve mnohobožství. Na příklad

Řekové a Římané uctívali mnoho tisíc různých bohů a bůžků, jimž mnohé oběti i lidské přinášeli. Několik set let před narozením Páně byli mezi pohany znamenití mudrcové, kteří po celý život svůj zabývali se otázkou: jest toliko jeden Bůh anebo jest více bohů? Cicero, znamenitý římský řečník, napsal obsažné pojednání o Bohu. Avšak nade všecky mudrce doby pohanské vynikl Sokrates, věhlasný athénský mudřec, který žil 400 let před narozením Krista Pána. Učenec tento dlouholetým přemýšlením přišel k poznání, že Bůh jest toliko jeden. Pravdu tuto hlásal veřejně a také o ní mnoho napsal. Jeho spoluobčané, zvláště ostatní učenci, pro smýšlení jeho jej pronásledovali a konečně ho otrávili.

Že musí býti toliko jeden Bůh, poznáváme také pouhým rozumem. Pozorujeme-li přírodu a překrásný pořádek na nebi i na zemi, musíme uznati, že pořádek ten zachovávati může jen jedna nejdokonalejší a všemohoucí bytost. Kdyby byly dvě nejvyšší bytosti, dva bohové nebo více, tedy jistě by ve všem nastal zmatek a nepořádek, jako všude tam, kde jsou dva hospodářové Jako v jednom království jen jeden král vládnouti musí, má-li v něm býti řád, pokoj a mír, tak i v království Božím musí býti jen jediný král, jediný Pán a vládce, jediný Bůh.

Zjevení Boží, Písmo sv., pohanští učenci a konečně náš rozum hlásají: jeden toliko jest Bůh. Proto celou duší, celou myslí a celým srdcem milujme Boha svého, o jeho čest a slávu dbejme a zvláště jeho svatá přikázání svědomitě plňme

Že jest toliko jeden Bůh, lze nám snadno dokázati; avšak naše sv. víra učí nás, že sice je toliko jeden Bůh, ale v jednom Božství že jsou tři osoby. Tuto pravdu rozumem svým nedovedeme pochopiti a proto učení o nejsvětější Trojici Boží jmenujeme tajemstvím víry. A o tomto tajemství poučuje nás další otázka katechismu:

60. *„Kolik jest v Bohu osob?“*

„V Bohu jsou tři osoby.“

Co rozumíme „osobou“? Osobou rozumíme bytost, která má rozum a svobodnou vůli. Člověk jest osoba, protože má rozum a svobodnou vůli a může sám o sobě býti. O člověku pravíme, že jest osoba lidská, to znamená, že člověk má vše, co ho člověkem činí. Tělo lidské není osobou, protože nemůže býti samo o sobě, to jest, nemůže býti živo bez duše, a duše také není osobou, protože k tomu jest určena, aby spojena byla s tělem. Tedy celý člověk, to jest tělo s duší jest lidskou osobou. Anděl je také osoba, protože má rozum a vůli a může sám o sobě býti; je tedy osobou andělskou.

O Pánu Bohu učí nás víra naše, že jsou v něm tři osoby, to jest, že v Bohu jsou tři, kteří mají rozum a svobodnou vůli. Poněvadž tyto tři božské osoby od sebe se rozeznávají, proto má každá své jméno.

61. *„Jak se jmenují tři božské osoby?“*

„Tři božské osoby se jmenují: první Otec, druhá Syn, třetí Duch svatý.“

Že jest jeden Bůh, ale ve třech osobách, bylo ve Starém zákoně Bohem naznačeno, avšak v Novém zákoně skrze Ježíše Krista hlásáno a církví vždy jako článek víry k věření předkládáno.

Ve Starém zákoně Bůh sám naznačil, že jsou tři božské osoby, neboť čteme v I. knize Mojžíšově: „Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému.“ (I. Mojž. 26.) Pán Bůh tu mluví tak, jakoby se radil s více osobami. Svatí otcové nás poučují, že mluvil-li Bůh při stvoření člověka v množném čísle: „učiňme“, nemají se rozuměti ani andělé ani jiní tvorové, nýbrž tři božské osoby, protože Bůh nás stvořil nikoliv k podobenství andělů, ale k podobenství svému. Ve Starém zákoně pravdu o nejsvětější Trojici Bůh lidem proto neúplně zjevil, aby Židé neupadli do modlářství, místo jednoho Boha snad tři bohy neuctívali. Pak Starý zákon byl vůbec přípravou na Nový zákon. Ve Starém zákoně byly mnohé pravdy jako ve stínu zahaleny, až teprve Kristem Pánem v Novém zákoně byly dokonale vysvětleny objasněny a vyloženy. Také víra o nejsvětější Trojici zřetelněji podána byla v Novém zákoně.

Kolik je božských osob a jak se jmenují, zjevil Bůh zvláště při křtu Ježíšově v řece Jordaně. Když totiž sv. Jan Křtitel křtil Pána Ježíše, otevřela se nebesa a bylo s nebe slyšeti hlas: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil.“ (Mat. 3, 13.) Zároveň pak vznášela se nad Pánem Ježíšem v nebeské záři bílá holubice. Hlas, který s nebe mluvil, byl Bůh Otec, první božská osoba, jenž Pána Ježíše, druhou božskou osobu, nazývá Synem svým. A holubice, nad Pánem Ježíšem se vznášející, byl Duch svatý, třetí božská osoba.

Úplně jasně a zřetelně však přesvědčil nás, že jsou tři božské osoby, sám Pán Ježíš, když rozesílaje apoštoly do celého světa zvěstovat evanděliom pravil jim: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) Jasně vysvítá tato pravda také ze slov, kterými Pán Ježíš přisliboval sv. apoštolům Ducha svatého, totiž: „Já prositi budu Otce, a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy.“ (Jan 14, 16. 17.)

Sv. Jan, miláček Páně, dokazuje Božství Kristovo praví: „Neboť tři jsou, kteříž svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo

a Duch svatý; a ti tři jedno jsou." (I. Jan 5, 7.) Jménem „Slovo" rozumí se druhá božská osoba, Ježíš Kristus, kterého sv. Jan ve sv. evanděliu „Slovem" nazývá, řka: „Na počátku bylo Slovo a Bůh byl Slovo."

Všichni sv. apoštolové a učedníci Páně pevně přesvědčeni byli o této pravdě, což dávali na jevo tím, že píšíce listy křesťanským obcím, pozdravovali je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Učení jejich přešlo na jejich nástupce a celou církev, takže právem říci mohl sv. Augustin, že ani jediného katolického spisovatele nenalezl, který by o Bohu jinak psal a učil, než jak učí svatá naše církev, že totiž je Bůh jeden, ale ve třech osobách.

Že všichni křesťané věříme a vyznáváme nejsvětější Trojici Boží, důkazem jest, že znamenajíce se sv. křížem, tři božské osoby jmenujeme, říkajíce: ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Ve jménu nejsvětější Trojice Boží udělují se sv. svátosti, zvláště sv. křest. Konečně že víra o nejsvětější Trojici Boží byla vždy v církvi, dokazuje apoštolské vyznání víry, obřadní knihy a chvalozpěv: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, kterýž, jak dosvědčuje svatý Basil, byl v obyčeji již v době apoštolské.

V Bohu jsou tedy tři osoby. Poněvadž však jest toliko jeden Bůh, mohlo by se zdáti, že každá osoba není pravým Bohem, nýbrž jen jedna. A skutečně byli bludaři, kteří popírali božství Ježíše Krista a Ducha svatého, učíce, že prý Pán Ježíš nebyl Bohem, nýbrž nejdokonalejším člověkem. Církev sv. vždy pravdu sv. víry hájila a dokázala, že i Ježíš Kristus i Duch svatý jsou pravým Bohem, že tedy každá božská osoba jest pravý Bůh a přece toliko jeden Bůh.

62. *„Je-li každá božská osoba pravý Bůh?"*

„Každá božská osoba je pravý Bůh: Otec je pravý Bůh, Syn je pravý Bůh, Duch svatý je pravý Bůh; přece však jest jeden toliko Bůh."

Že každá božská osoba jest pravý Bůh, ale že nejsou tři bohové, nýbrž toliko jeden Bůh, dosvědčuje Písmo svaté.

Božství tří božských osob vysvítá z obřadu, jímž uděluje se křest svatý, který ve jménu tří božských osob Pán Ježíš udělovati poručil. Křtem svatým odpouštějí se nám hřích dědičný a před křtem spáchané hříchy, jakož i věčné a časné tresty, stáváme se dítkami Božími a dědici věčného spasení. Tyto účinky sv. křtu mohou se díti jen mocí božskou, neboť žádný člověk nemůže učiniti svou mocí, svým jménem, aby se někdo stal dítkem Božím. Osoby tedy, jejichž jménem křest svatý se uděluje, musí býti božské. Že

pak tyto tři božské osoby jsou toliko jeden Bůh, poznáváme ze slov při křtu. Neboť křest sv. se uděluje ne „ve jménech“, nýbrž „ve jménu“ Otce i Syna i Ducha sv. Proto dí sv. Ambrož: „Ve ‚jménu‘ řekl, nikoli ‚ve jménech‘.“ Není tedy jiné jméno Otce, jiné jméno Syna, jiné jméno Ducha sv., poněvadž jest jeden toliko Bůh.“

Že každá božská osoba jest pravý Bůh, poznáváme z vlastností jejich. Otec je pravý Bůh, neboť jest bytostí nejdokonalejší, nejsvětější a všemohoucí. Jmenuje se první božská osoba Otcem, poněvadž všecko od něho počátek má, protože Ježíš Kristus jest jeho jednorozeným Synem, jak Pán Ježíš sám dosvědčuje: „Jestiť Otec můj, kterýž mne oslavuje, o němž vy pravíte, že Bůh váš jest.“ (Jan 8, 54.)

Že Bůh Syn, Ježíš Kristus, druhá božská osoba, jest pravý Bůh, dosvědčuje sv. Jan, jenž praví: „Na počátku bylo Slovo a Bůh byl Slovo.“ (Jan 1, 1.) „Slovo“ jest druhá božská osoba a praví-li sv. Jan, že „Slovo“ bylo již na počátku, to jest před stvořením světa a všech věcí, tedy jest Pán Ježíš od věčnosti Synem Božím. „Slovu“ či druhé božské osobě přikládá sv. Jan jméno „Bůh“, neboť praví: „Bůh byl Slovo.“ Sv. Jan připisuje tedy druhé božské osobě netoliko věčnost, nýbrž i všemohoucnost, skrze níž všecky věci učiněny jsou.

Že Pán Ježíš byl pravý Bůh, dokazuje celý život jeho na zemi. Neboť všude zjevoval božskou moudrost a činil skutky, které jen všemohoucí Bůh činiti může. Proto také sv. apoštolové veřejně hlásali, že Pán Ježíš jest pravý Bůh. Jak sv. Jan praví: „Tenť jest pravý Bůh a život věčný.“ (Jan 5, 20.)

Duch svatý, třetí božská osoba, jest pravý Bůh.

Že Duch svatý jest pravý Bůh, vysvítá ze slov sv. Petra, která řekl Ananiáši: „Proč pokoušel ďábel srdce tvého, abys lhal Duchu svatému a lstivě ujal z peněz za pole? Neselhal jsi lidem, ale Bohu“ (Petr 5, 3. 4.)

Duchu svatému připisují se také božské vlastnosti. Tak v knize Moudrosti praví se o Duchu svatém, že jest všudypřítomný: „Duch Páně naplňuje okres země.“ (Moudr. 1, 7.) Sv. Pavel nazývá Ducha sv. „vševědoucím“: „Nám pak Bůh zjevil skrze Ducha svatého; neboť Duch zpytuje všecky věci, také i hluboké věci Boží.“ (I. Kor. 2, 10.) Duchu svatému zvláště připisuje se „nekonečná svatost“, neboť Duch svatý jest pramenem všelikého posvěcení, všeliké svatosti.

Duchu svatému připisují se božské skutky: předpovídání budoucích věcí, osvěcování proroků, dar řečí atd. Konečně Duchu svatému vzdává se i božská úcta, což dosvědčuje sv. Pavel, jenž

praví: „Nevíte-liž, že chrám Boží jste a Duch Boží přebývá ve vás?“ (I. Kor 3, 16.) Jako chrám jest sídlem a příbytkem Božím, tak i Duch svatý přebývá v chrámě srdce našeho, musí býti Bohem.

Konečně sám Pán Ježíš učil, že Duch svatý je pravý Bůh, neboť pravil: „Kdo by se rouhal Duchu svatému, nebude míti odpuštění na věky, ale vinen bude vinou věčnou.“ (Mar. 3, 29.)

Ze všech těcto výroků Písma svatého poznáváme, že každá božská osoba jest pravý Bůh. Proto také církevní sněm v Toledě proslovil větu, že každá božská osoba jest pravý Bůh, či každá božská osoba má všecky božské vlastnosti.

Jako duše lidská jest celá v celém těle a celá i v nejmenším jeho údu, tak také božství je celé v každé osobě božské jednotlivě a celé ve všech třech božských osobách. Mohl by však někdo namítnouti: Jestliže Otec je pravý Bůh, Syn je pravý Bůh, Duch sv. je pravý Bůh, následuje z toho, že jsou tři bohové. Víra sv. však nás učí, že všecky tři božské osoby mají jednu božskou přirozenost a proto jsou toliko jeden Bůh.

63. *„Proč jsou tři božské osoby jeden toliko Bůh?“*

„Tři božské osoby jsou jeden toliko Bůh, protože mají všecky tři osoby jednu a touž nedílnou bytnost a přirozenost a tudíž i tytéž božské vlastnosti“

Tři božské osoby nejsou tři různé bytosti, které by měly zvláštní vlastnosti, nýbrž jsou jen jedna bytost, poněvadž mají jednu a touž bytnost a přirozenost.

Co rozumíme slovem „bytnost“? Bytnost či přirozenost jest to, bez čeho osoba nebo věc nemůže býti tou osobou nebo věcí, kterou jest, čili to, co osobu nebo věc činí právě tou osobou nebo věcí, kterou jest. Člověk nebyl by člověkem, kdyby neměl duše s rozumem a vůlí a těla. To tedy, co člověka člověkem činí, čili duše lidská a tělo lidské jsou přirozeností člověkovou. Kolik je na světě lidí, tolik jich má duši a tělo, tolik jich má přirozenost lidskou. Jako tedy každá bytost má svou přirozenost, bez které by nebyla tou bytostí, kterou jest, tak má i Bůh svou přirozenost a to přirozenost božskou. Bůh jest pouhý duch, to jest bytost, která má nejdokonalejší rozum a nejlepší vůli, ale těla nemá. K přirozenosti božské tedy náleží, aby byl duch, aby měl nejdokonalejší rozum a nejdokonalejší vůli.

Slyšeli jsme, že každá božská osoba jest pravý Bůh; zdálo by se tedy, že každá má svou vlastní božskou přirozenost; avšak není tomu tak. Tři božské osoby všecky mají jen jednu a tutéž božskou přirozenost, která se nedá děliti, která jest všem osobám společna, ačkoliv náleží celá též každé osobě zvláště.

Kterak je to možno, že jsou tři božské osoby, ale jeden toliko Bůh, ovšem rozumem lidským pochopiti nemůžeme; proto tento článek víry jmenujeme „tajemstvím“. Nemůžeme-li však svým obmezeným rozumem pochopiti tajemství nejsvětější Trojice Boží, nemáme je proto zamítati. Mnoho jest zajisté věcí na světě, jimž věříme, a přece nemůžeme jejich bytí a zjevy rozumem pochopiti. Přestanou proto věci ony trvati? Podobně se to má s mnohými články víry. Kdyby víra obsahovala jen to, co bychom mohli rozumem svým pochopiti, pak by to nebyla víra božská, nýbrž učení lidské, a poněvadž lidský rozum jest nedokonalým, byla by i víra nedokonalá. Tajemství o nejsvětější Trojici není proti rozumu, ale jest nad náš rozum. Zde na světě tajemství toto nikdy nevyzpytujeme.

Sv. Augustin, když spisoval knihu o tajemství nejsvětější Trojice Boží a ve dne v noci přemýšlel o tomto článku víry, chodíval po namáhavé práci své na procházku na břeh mořský. Jednoho dne uzřel na břehu podivný zjev. Spanilý mládeneček udělal si v písku jamku a mořskou skořápkou přeléval vodu z moře do té jamky. Sv Augustin tázal se chlapečka, co to činí. A on mu odpověděl: „Rád bych to moře přelil do tohoto důlku.“ Světec odvětil: „Dítě, to není možno.“ Na to odpověděl chlapeček: „A přece by se mi to spíše podařilo, než ty rozumem svým vyzpytuješ tajemství o nejsvětější Trojici Boží.“ Na to spanilý chlapeček zmizel a svatý Augustin tímto zjevem byl poučen, aby darmo nenamáhal se zpytovati tajemství víry, nýbrž aby pokorně zjevení Božímu věřil.

Nemůžeme pochopiti, kterak to možno, že jsou tři božské osoby a přece jeden jenom Bůh, volají nevěřící. Slyšeli jsme výroky Písma svatého a zvláště Krista Pána o nejsvětější Trojici, které potvrzují naši víru, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh. My ovšem rozumem svým nepochopíme tohoto tajemství víry, avšak nezapomeňme nikdy, že v přírodě jest velmi mnoho zjevů, kterých nikdy nevyzpytujeme ačkoliv je vidíme. Kdo na příklad vyzpytuje původ světla, elektřiny, magnetismu a jiných věcí? Anebo podívejme se na nepatrnou věc, kterou ustavičně máme před očima. Slepice snese vajíčko, sedí na něm několik neděl, a ze žloutku a bílku vylíhne se krásné kuřátko. Není už toto záhadný zjev! A takových tajemství je plný svět. Nemůžeme-li tedy svým rozumem pochopiti tajemství nejsvětější Trojice, tedy neříkejme, že je to nemožno, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh, neboť musili bychom býti Bohem, abychom všemu porozuměli. Ačkoliv tajemství nejsvětější Trojice jest nad rozum lidský, přece dá se znázorniti. Slunce vidíme na obloze, ve vodě a v zrcadle, které držíme nad vodou; vidíme slunce třikrát a přece jest jenom jedno

slunce. — Křesťané vždy bez hloubání věřili, že jsou tři božské osoby a přece jeden Bůh, kteroužto víru vyznávali ve spisech, obrazech a nápisech v katakombách, a konečně neohroženě hájili na církevních sněmích proti bludařům.

Nejhlavnějším a nejvýmluvnějším obhájcem božství Krista Pána proti Arianům, kteří božství druhé božské osoby popírali, byl svatý Athanáš. A světec tento sestavil vyznání víry, ve kterém překrásně vysvětluje nejsvětější Trojici takto: „Jest pak víra katolická, bychom ctili jednoho Boha v Trojici a Trojicí v jednotě, ani osob v jedno nesměšujíce, ani podstaty nerozdělujíce. Nebo jiná je osoba Otce, jiná Syna, jiná Ducha svatého; ale Otce i Syna i Ducha svatého jedno jest božství, rovná chvála a stejně věčné blahoslavenství.“

Tři božské osoby jsou sice jeden Bůh, mají jednu božskou přirozenost, ale přece něčím se od sebe rozeznávají.

64. *„Kterak se od sebe rozeznávají tři božské osoby?“*

„Tři božské osoby se takto od sebe rozeznávají: Otec jest od věčnosti sám od sebe; Syn jest od věčnosti od Otce zplozen; Duch svatý od věčnosti od Otce i Syna zároveň vychází.“

Podle toho, že první božské osobě přiznáváme jméno Otec, druhé Syn, třetí Duch sv., patrno, že tři božské osoby rozeznávají a liší se svým původem čili způsobem, jakým od věčnosti od sebe vycházejí. Bytností a přirozeností jsou si však rovny. Neboť žádná božská osoba nemá větší přednosti před druhou, ani není starší, ani mocnější, neboť každá jest pravý Bůh, každá má jednu a touž nedílnou božskou přirozenost. Všecko, co Bůh činí, jest společným činem všech tří božských osob. Od sebe se rozeznávají pouze takto: Otec jest od věčnosti sám od sebe, to znamená, že Bůh Otec od nikoho nepovstal, od nikoho se nezrodil, jest počátkem bez počátku a počátkem božství, jak nás poučují svatí otcové. První božská osoba také nepochází ani od Syna ani od Ducha svatého, jak vyznává sv. Athanáš: „Otec od nikoho nebyl ani učiněn, ani stvořen, ani zrozen.“

Syn jest od věčnosti od Otce zplozen, znamená, že druhá božská osoba má božskou přirozenost a bytnost z Otce, že se z Otce zrodila, jak volá žalmista Páně: „Z lůna před dennicí zplodil jsem tebe“ (Žalm 109, 3.), a „Hospodin řekl ke mně: Syn můj jsi ty; já dnes zplodil jsem tebe.“ (Žalm 2, 7.) Bůh Syn zplozen jest od Otce. Otec však nikdy nebyl bez Syna, neboť jako Otec je věčný, tak i Syn od něho od věčnosti zplozen jest, a přece nejsou dvě

bytosti, nýbrž toliko jedna, jeden pravý Bůh, poněvadž Otec i Syn mají jednu a touž nedílnou božskou přirozenost od věčnosti.

Věříme-li, že druhá božská osoba Syn od Otce jest „zplozen“, nesmíme se domnívati, že snad toto „zplození“ stalo se v času, že by totiž napřed byl Otec, a potom teprve zplozen byl Syn. Neboť zplození Syna z Otce nemá žádného počátku, nýbrž Bůh Otec i Bůh Syn jsou od věčnosti. Církev sv. proto také zavrhla blud Ariův, který učil, že Syn později byl zrozen, a že tedy není od věčnosti. (Nesmíme tu zaměňovati zrození časné z Marie Panny se zrozením věčným z Otce.) Že Syn zplozen jest od věčnosti od Otce, vysvětluje nám překrásně sv. Augustin takto: Kdekoliv se objeví oheň, tam zároveň jest i světlo. Mysleme si oheň Otce, světlo Syna, pochopíme hned, že Otec i Syn jsou zároveň od věčnosti. Když počal oheň, hned zplodil světlo, a nebyl oheň před světlem ani světlo nebylo před ohněm. A když bychom se tázali, kdo koho zplozuje, oheň světlo aneb světlo oheň? — zvoláte všichni: oheň plodí s ětlo a ne světlo oheň. Tak i Syn jest odleskem věčného ohně, věčné slávy Otce.

Pravíme-li, že Syn jest od Otce zplozen, nesmíme si mysliti, že Syn sice zdédil stejnou přirozenost s Otcem, ale není touž přirozeností co do počtu. Syn Boží není druhá bytost, nýbrž jest táž bytost jako Otec, poněvadž má tutéž nedílnou přirozenost od věčnosti. Proto Pán Ježíš právem o sobě řekl: „Já a Otec jedno jsme.“ (Jan 10, 30.)

Duch svatý od věčnosti od Otce i Syna zároveň vychází, znamená, že třetí božská osoba, Duch svatý, má svou bytnost a přirozenost již od věčnosti od Otce a Syna zároveň, a proto zove se třetí božskou osobou, ač jest ve všem roven jak Bohu Otci, tak též i Bohu Synu. O Duchu svatém nepravíme, že byl „zplozen“ od Otce a Syna, nýbrž že od Otce a Syna vychází jako dechnutím; proto třetí božskou osobu jmenujeme „dechem“, to jest Duchem svatým. Že Duch svatý vychází zároveň od Otce i Syna, dosvědčil sám Pán Ježíš, jenž jednou apoštolům řekl, že jim Otec pošle Ducha svatého a jindy zase pravil, že on jim pošle Ducha pravdy. Čteme u sv. Jana: „Když pak přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, kterýžto od Otce pochází, tenť bude o mně svědectví vydávati.“ (Jan 15, 26.) A na jiném místě praví Pán Ježíš: „Když přijde ten Duch pravdy, naučíť vás všeliké pravdě; nebo nebude mluviti sám od sebe, ale cožkoli uslyší, bude mluviti, a přijíti má, zvěstuje vám. Onť mne oslaví: nebo z mého vezme, a zvěstuje vám.“ (Jan 16, 13—15.) Pán Ježíš těmito slovy chce apoštolům říci, že Duch svatý pravdu vezme od Syna, jenž má vše s Otcem společno. Tomu však nesmíme rozuměti jakoby

Duch svatý od Syna se učil moudrosti, jako my lidé od jiných se učíme, Duch sv. jest od věčnosti Bohem jako Otec i Syn, a proto slova „ode mne vezme“ znamenají, že jako Syn sděluje moudrost s Duchem svatým, tak také sděluje s Duchem svatým bytnost a přirozenost božskou, čili že Duch svatý od Syna vychází.

Poněvadž bludaři Macedonius a Eunomius tvrdili, že Duch sv. toliko od Syna vychází, vysvětlil sněm Cařibradský r. 381. dokonale učení o Duchu svatém a přidal do vyznání víry, že Duch svatý vychází od Otce a Syna. Církev sv. také vždycky tuto pravdu hájila a hájí podnes.

Jako tři božské osoby rozeznávají se od sebe toliko způsobem, jakým od věčnosti jedna od druhé vycházejí, tak také říkáme o každé osobě, že něco zvláštního učinila, čili každé osobě některé zvláštní skutky připisujeme.

65. *„Které skutky se zvlášť připisují jednotlivým božským osobám?“*

„Jednotlivým božským osobám připisují se zvláště tyto skutky: Otci stvoření, Synu vykoupení, Duchu svatému posvěcení.“

První božské osobě připisujeme tedy stvoření. Tomu však nesmíme rozuměti tak jakoby sám Otec všecko stvořil. Slyšeli jsme, že Bůh nebe i zemi i všecko, co jest, stvořil. Ale Bůh je trojjediný. Tedy nejen Otec, ale i Syn a Duch svatý všecko stvořil, protože všichni tři mají tytéž božské vlastnosti, tutéž všemohoucnost. Poněvadž však nedovedeme si toho tak dobře představiti, pravíme o jednotlivých osobách božských, které při nějakém skutku zvláště působily, že ony jej vykonaly. A jelikož tedy při stvoření zvláště Bůh Otec byl činným svou všemohoucností a moudrostí, říkáme, že on stvořil svět, čili jemu připisujeme stvoření světa.

Bohu Synu připisujeme vykoupení, ježto proto na svět sestoupil, proto z Marie Panny se narodil, aby jako Bůh člověk lidstvo s uraženým Bohem Otcem opět smířil, vinu Adamovu napravil a zároveň brány království nebeského opět otevřel.

Duchu svatému připisujeme posvěcení, to znamená, že Duch svatý zvláště při posvěcení duše lidské ať již na křtu svatém, ať v kterékoliv svátosti jiné působí a člověku svých darů uděluje, ač i druhé dvě božské osoby při posvěcení našem stejně jsou činny.

66. *„Jak se jmenují tři božské osoby dohromady?“*

„Tři božské osoby dohromady jmenují se nejsvětější Trojice.“

Abychom ukázali víru svou, že jsou tři božské osoby, ale jeden toliko Bůh, proto tři božské osoby nazýváme dohromady nejsvětější Trojice. Vyjadřujeme tedy slovy nejsvětější Trojice kratším způsobem, že v Bohu jsou tři osoby jedné bytnosti a přirozenosti a těchže božských vlastností.

Slyšeli jsme, že pravda o nejsvětější Trojici Boží jest velikým tajemstvím, které člověk sám od sebe nikdy poznati nemůže. Ačkoliv tedy pravdy této na světě nemůžeme pochopiti, přece pokorně jí věříme, neboť ji sám Bůh zjevil, jenž jest věčná pravda a moudrost.

V 16. století v Římě žil sv. František Folianus, jenž byl zvláště horlivým ctitelem nejsvětější Trojice. Všecko, cokoliv činil, na toto svaté tajemství vztahoval; všecko, cokoliv svým nazýval, bylo tak zřízeno, že v tom obraz trojjediného Boha spatřoval. Kdysi procházeje se za největšího vedra ulicemi města, zůstal pojednou státi a jako u vytržení do slunce se díval. Průvodčí jeho, jemuž vedro obtížno bylo a jenž po stínu se ohlížel, pln podivení se tázal, proč zůstal státi? „Ó,“ odpověděl světec, „mně není slunce obtížné, pohled jeho naplňuje duši mou občerstvením. Vidím a rozeznávám na slunci trojí věc: bytost, světlo a teplo. Jeho nezměnitelná bytost od tisíců let připomíná mi věčného Otce, světlo jeho Syna Božího a teplo Ducha svatého. A jako od slunce všecek vznik a vzrůst, tak pochází od nejsvětější Trojice všeliký dar a všeliká milost a krása duše naší.“ A pak padnuv na kolena, počal chvalozpěvem nejsvětější Trojici Boží se klaněti a ji velebiti.

Již v XI. století oslavovali křesťané nejsvětější Trojici zvláštní slavností. Teprve papež Jan XXII. na počátku 14. století ustanovil slavnost nejsvětější Trojice pro celou církev sv. Slavnost nejsvětější Trojice koná se na první neděli po sv. Duchu. O slavnosti této připomínáme si všecko to, co tři božské osoby učinily pro naše vykoupení. Slavnost tato jest jaksi souhrnem všech slavností Páně. Zvláště pak o slavnosti nejsvětější Trojice připomínáme si rozkaz Páně, kterýž dal apoštolům: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého,“ neboť sv. apoštolové po seslání Ducha svatého skutečně počali evanělium národům hlásati.

(Nejsvětější Trojice zobrazuje se takto: Na nebi na trůně sedí ctihodný stařec — Otec; po jeho pravici Syn v oslaveném těle — Ježíš Kristus a nad nimi Duch sv. v podobě holubice.)

8. CVIČENÍ.

3. O stvoření, zachovávání a řízení světa.

V předešlém cvičení rozjímali jsme o velikém tajemství svaté víry, o nejsvětější Trojici, a pověděl jsem vám, že první božské osobě připisujeme stvoření světa, poněvadž Bůh Otec zvláště činným byl při stvoření nebe i země a všeho tvorstva. Dnes tedy promluvím o tomto největším skutku první božské osoby, totiž o stvoření, zachovávání a řízení světa.

Bylo a dosud je dosti lidí, kteří popírají zjevenou pravdu, že Bůh stvořil svět. Je tudíž velmi důležita otázka, od koho má původ celý svět a všecko, co v něm vidíme. Zjevení Boží a víra sv. nám praví, že Bůh všemohoucí všecko stvořil a proto jej „Stvořitelem“ nazýváme.

67. *„Proč se jmenuje Bůh ‚Stvořitel nebe i země‘?“*

„Bůh se jmenuje „Stvořitel nebe i země“, protože celý svět: nebe i zemi i všecko, což jest, stvořil.“

Když jsme rozjímali o vlastnostech Božích, pravil jsem vám, že Bůh je všemohoucím, protože může všecko, cokoliv chce, že stvořil nebe i zemi a všecko, což jest.

Pán Bůh tedy stvořil svět. Co jest svět? Světem nazýváme všechno, co zde jest viditelné i neviditelné, mimo Boha. Sv. Pavel mluvě o Bohu Stvořiteli, praví, že Bůh stvořil „viditelné a neviditelné.“ (Kolos. 1, 16.) Toto „viditelné a neviditelné“ jmenujeme také „svět duchový a tělesný“. Světem duchovým rozumíme nebe, místo věčné blaženosti, ve kterém přebývají andělé a svatí. Nesmíme tedy slovem „nebe“ mysliti si oblohu, slunce, měsíc a hvězdy, protože na těchto místech nepřebývají andělé. Duchový svět neviditelný je tedy nebe, sídlo Boha a andělů a svatých.

Tělesným neb hmotným světem rozumíme všecko, co vidíme, tedy oblohu, slunce, měsíc, hvězdy, naši zemi a všecky věci, které jsou na obloze a na zemi. Viditelný neb hmotný svět jmenujeme „všemír“ neb „vesmír“.

Ku světu patří nebe, slunce, měsíc a hvězdy; ku světu náleží země a vše, co na ní jest: moře, řeky, potoky, hory, lesy, rostliny, zvířata a lidé. Toto vše dohromady jmenujeme svět. I my náležíme ku světu, jediný však Bůh k němu nenáleží. „A všecko, co zde jest,“ čteme v Písmě sv., „skrze Boha učiněno jest; a nic není zde, co jím učiněno nebylo.“ (Jan 1, 1—3.) Proto žalmista Páně obdivuje všemohoucnost Boží, volá: „Nebesa vypravují slávu Boží, a

dílo rukou jeho zvěstuje obloha.“ (Žalm 18, 2.) Pán Bůh tedy všecko stvořil, a proto Stvořitelem se nazývá. A z čeho stvořil Bůh všecko? Bůh učinil celý svět z ničeho.

68. *„Co znamená slovo stvořiti?“*

„Slovo stvořiti znamená: z ničeho něco učiniti.“

Jedině všemohoucí Bůh může z ničeho něco učiniti. Chce-li člověk něco učiniti, musí k tomu míti nejen hmoty čili látky, nýbrž také zručnosti, síly, času a vůbec přípravy. Svět mu již poskytuje dostatek všeho, aby mohl něco zhotoviti. Pán Bůh však nepotřeboval ku stvoření žádné látky, ničeho nepotřeboval a také tu nic nebylo, když počal tvořiti svět. Pán Bůh stvořil svět a všecko, co na něm jest, pouhou svou vůlí, svým slovem. Bůh jen řekl, jen chtěl a hned bylo, co chtěl. Než Bůh stvořil svět, nebylo ničeho, jenom Bůh sám. A když se jeho nevystihlé dobrotě zalíbilo, pouhým všemohoucím slovem svým stvořil tento viditelný svět. A kdo nám pověděl, že Bůh stvořil svět?

Žijeme na zemi, z ní se živíme a všichni do ní jednou uloženi budeme ku věčnému spánku. Proto nejen nám, ale odjakživa všem lidem napadala otázka: odkud je tento svět, kdo jej učinil, jak povstal? Již ve starých dobách různým způsobem bájili o povstání světa. Někteří na příklad učili, že prý napřed byl jen bouřlivý vítr, který sháněl všelijaké hmoty, z nichž povstalo zrnko a z toho pak vzrostla naše země. Jiní zase praví, že na počátku byla jen voda a oheň, které spolu ustavičně se točily, ochlazovaly, až povstala hmota — země naše. Než ať povstal svět z vody, nebo z ohně, nebo z větru, na tom nám vlastně nezáleží. Ptejme se však učenců, odkud povstala voda, vítr nebo oheň, kdo tyto živly stvořil, kdo jimi otáčel, anebo kdo poručil jim takovou práci? Na to učený svět nemá odpovědi. Všecko prý děje se zákony přírodními. A odkud ty zákony zase? Svět neví.

Kdo všecko stvořil, kdo jest původcem všech věcí na nebi i na zemi, vypravuje nám zjevení Boží, Písmo sv. Písmo svaté beze všelikého vědatorství zcela jednoduše praví: Bůh, bytost nejdokonalejší, která je sama od sebe, stvořil na počátku nebe a zemi. Země pak byla pusta a prázdna, a tma panovala nad propastmi. I uspořádal Bůh svět a vyzdobil naši zemi a naplnil ji tvorstvem všeho druhu. Svou vůlí učinil všecky věci, svým slovem zaplašil tmy, na oblohu nebeskou vyvedl slunce, měsíc a miliony hvězd; na jeho rozkaz rozdělují se vody a ukazuje se suchá země, kterou odívá pestrým kvítím, keři a stromovím, v jehož ratolestech bydlí tisíce pernatých zpěváků. Na jeho slovo na zemi hemží a prohání

se živočichové všeho druhu a na dně vodstva žije a ukrývá se poklad přebohatý. Nade vším pak vládne hospodář, podle obrazu Božího stvořený, člověk, pro něhož Bůh celý svět takovou krásou ozdobil a bohatstvím naplnil. Tak jednoduše a srozumitelně vypravuje Mojžíš, vůdce národa vyvoleného, o stvoření světa.

Mojžíš stvoření roztřiďuje na 6 dní a praví, že Bůh všecko stvořil v šesti dnech a sedmého dne od práce odpočinul, a ten den zasvětil sobě.

Řekne-li někdo, že svět, jak je, nemohl povstati za šest dní, odpovídáme, že není článkem víry, doslovně tomu tak věřiti. Slovo „den“ podle židovské řeči neznamená určitý čas 24 hodin, nýbrž znamená neurčitou dobu. Svět nemusil tedy povstati za šest dní, nýbrž v šesti nestejných i tisíc let trvajících dobách. Ačkoliv Bůh, jakožto bytost všemohoucí, mohl svět stvořiti v minutě právě tak, jako jej zase může v minutě zničiti, neboť mu není nic nemožného učiniti.

Když Mojžíš a jeho nástupcové sepisovali knihy o původu světa a pokolení lidského, nechtěli sepsati nějakou vědeckou knihu o hvězdářství nebo o útvarech zemských, nýbrž chtěli svými spisy lidu vštípiti přesvědčení, že všecko, co na nebi a na zemi jest, stvořil Bůh, aby Tvůrce svého ctili, milovali a poslouchali. A podobně i my nebudeme rozumovati, z čeho povstal svět a za jak dlouho se vytvořil. My věříme a jsme přesvědčeni, že svět jest, že někdo jej učinil, a poněvadž nemohl ho učiniti ani člověk a ani samo od sebe všecko nepovstalo, proto vyznáváme, že všemohoucí Bůh všecko stvořil. Vše, co Bůh učinil, bylo dobré, protože vyšlo z jeho dobré vůle; proto jemu máme se klaněti, jeho velebiti a jemu za všecka dobrodiní děkovati.

Jeden mladík po dokonaných studiích přišed mezi děvčata, tázal se, co čtou? Čtrnáctileté děvče odpovědělo, že čtou biblickou dějepravu. I divil se jim, že ještě věří v Boha. „A vy v Boha nevěříte?“ tázala se děvčata s úžasem. „Věřil jsem, ale studovav v Paříži, smýšlím jinak.“ „Já zas nebyla jsem“, pravilo děvče, „nikdy v Paříži, nestudovala jsem filosofie, mathematiky a jiných věcí jako vy; znám jen katechismus. Než upíráte-li Boha, povězte mi, odkud pochází vejce!“ „Vejce pochází od slepice.“ „A odkud slepice?“ „Opět z vejce.“ „A které bylo dříve?“ Mladík řekl nejprv, že slepice. „Dobře tedy, připouštíte, že může býti slepice, která nepošla z vejce?“ „O ne, vejce bylo dříve.“ „Nuže, pravíte, že může býti vejce, které není ze slepice?“ „Ach slečno, ne, slepice byla dříve.“ „Dobře! Byla tedy slepice, která nepošla z vejce. Povězte mi tedy, kdo stvořil tuto první slepici, od níž všecky ostatní pocházejí a všecka vejce?“ „Zdá se mi, že slečinka mne má za drůbežníka.“ „Nikoli! řekněte mi jen, odkud jest matka

všech slepic a všech vajec?“ „Ale k čemu to?“ „Dovolte, když toho nevíte; Ten, který stvořil první vejce, stvořil i svět a bytost tu nazýváme Bohem. Hle, veleučený pane, vy nemůžete bez Boha udati, odkud pochází vejce, a vy byste chtěl bez Boha vysvětliti, odkud celý svět pošel?“ Celá společnost tleskala slečně a mladý nevěrec netázav se ničeho dále, vzal klobouk a odešel.

Často může nám napadnouti myšlenka, proč Pán Bůh stvořil tento viditelný svět. Pán Bůh nestvořil svět snad proto, že by jej byl musil stvořiti. Ani nemusil tento svět a takový stvořiti, nýbrž mohl stvořiti zcela jiný svět.

69. *„K čemu stvořil Bůh svět?“*

„Bůh stvořil svět: 1. ku své cti a slávě, 2. ku blahu tvorův.“

Pán Bůh nestvořil svět proto, že by ho byl potřeboval. Onť jsa nejvýš blažen, stačí si úplně sám a nepotřebuje ku své blaženosti nikoho a ničeho. Ale Pán Bůh jej stvořil ku své cti a slávě.

Bůh chtěl, aby rozumní tvorové poznali z tohoto světa, jak mocný, jak dobrotivý jest, čili aby poznali jeho vlastnosti, jeho dokonalosti, aby poznali jeho lásku a moc, a aby ho za to ctili a velebili. A mohou-li lidé skutečně z tohoto světa poznati, jaký Bůh jest? Sv. Antonín říkával, že svět je jako veliká kniha, ve které je velikými písmeny napsáno, jak velebný jest Bůh. Popatřme, jak moudře a krásně vše na světě jest zařízeno. Den a noc se pravidelně střídá tak jako jaro, leto, podzim a zima, rok za rokem pravidelně ubíhá, o každého tvora jest na světě postaráno, ba i ty naše strasti a žalosti jsou výrazem nevystihlé prozřetelnosti božské, ježto je Bůh vždy v dobré obrátiti dovede.

Že Bůh stvořil svět ke cti a slávě své, poznáváme nejen rozumem svým, ale poučuje nás o tom sám Bůh, jenž ústy Isaiáše proroka praví: „K slávě své stvořil jsem ho (člověka), způsobil a učinil jsem ho.“ (Isaiáš 43, 7.); a v knize Přísloví čteme: „Všecko pro sebe samého učinil Hospodin“ (kniha Přísloví 16, 4.). Slovy těmito Pán Bůh nám oznámiti chce, že všecko stvořil ke své cti a slávě; ke své oslavě zjevuje svou dobrotu na spravedlivých, že jim uděluje věčné blaženosti, na hříšnících zase zjevuje svou spravedlivost tím, že je při posledním soudu odsoudí do věčného ohně. Proto svatí v nebi věčně oslavovati a velebiti budou moc a slávu Boží a zavržení v pekle věčně oslavovati budou jeho spravedlivost.

Pravíme-li, že Pán Bůh svět stvořil ke své cti a slávě, neznamená to, že by Bůh stvořením světa chtěl slávu svou rozmnožiti,

nebo jí teprve nabýti. (Sněm Vatik.) Pán Bůh, jak jsme pravili, jest sám v sobě nejvýš blaženým a slavným, proto nepotřebuje ničeho k rozmnožení slávy své. Pán Bůh není jako lidé ctižádostivým, nýbrž žádá jen cti a slávy, která mu právem náleží.

Poněvadž tedy všichni od Boha jsme stvořeni k jeho cti a slávě, proto máme na zemi čest a slávu jména Božího hlásati, vyznávati a rozmnožovati. K tomu napomíná nás sv. Pavel, jenž dí: „Buďto že jíte nebo pijete, neb cožkoli jiného činíte, všecko ke slávě Boží čiňte.“ (I. Kor. 10, 31.)

Bůh také stvořil svět „ku blahu tvorův“. Bůh sám v sobě jest nejvýš šťastným a blaženým, nikdo nemůže mu slávy a blaženosti ani přidati ani ubrati. Přece však chtěl, aby i jiní tvorové z jeho slávy se těšili a s ním blaženými byli. A proto zařídil Bůh všecko na světě tak, aby mohli býti šťastni a spokojeni. Příroda poskytuje člověku všechno, čeho ku zachování svého života potřebuje; krása přírody a jejího tvorstva obveseluje a povznáší k jeho Původci. Pán Bůh to zařídil tak, že jest na světě mnoho lidí, aby si navzájem pomáhali, radili a poučovali, v nemoci a neštěstí sloužili. Všechno Pán Bůh na zemi dobře uspořádal, aby lidé mohli býti šťastně a spravedlivě živi a aby po smrti přijíti mohli do nebe, kde dokonale poznáme Tvůrce svého, s nímž věčně budeme se radovati.

Poznali jsme, jak krásný svět stvořil Pán Bůh a různých tvorů na tomto Božím světě. Ze všeho také poznáváme, že sám Pán Bůh musí býti velmi krásný a také dobrotivý, a proto musíme ho ustavičně velebiti a slávu jeho se všemi tvory hlásati. Ale celý tento krásný svět se všemi jeho tvory nemohl by trvati ani na okamžik, kdyby o něj nepečoval.

70. *„Kterak pečuje Bůh o svět, který stvořil?“*

„O svět, který stvořil, pečuje Bůh tím, že jej ustavičně zachovává a spravuje.“

Všecko, co Bůh stvořil na nebi a na zemi, k určitému účelu stvořil; neboť ničeho nadarmo neučinil. A všechno to, co Bůh stvořil, jak praví Písmo svaté, bylo dobré. Proto Pán Bůh tvory, které stvořil ke své cti a slávě, ani neničí a také není mu lhostejno, když lidé stvořené věci zlomyslně kazí a ničí. Pán Bůh miluje všechny své tvory, jako dobrý otec miluje své děti; a proto Pán Bůh jako z lásky a dobroty své všecko stvořil, tak z téže lásky o všecky tvory se stará a pečuje o to, aby každý tvor dosáhl cíle, ku kterému jej stvořil. Pán Bůh tedy pečuje o svět, znamená, že jej ustavičně zachovává a řídí, jak dí kniha Moudrosti: „Bůh malého i velikého učinil a jednostejně pečuje o všecky.“ (Moudr. 6, 8.)

71. *„Co znamená: Bůh zachovává svět?“*

„Bůh zachovává svět, znamená: Bůh působí svou všemohoucností, že celý svět a každý jednotlivý tvor tak dlouho trvá, dokud Bůh chce.“

Bůh zachovává svět, znamená, že pečuje o to, aby trval, jak dlouho chce. Jako svět nepovstal náhodou od sebe, nýbrž všemohoucí vůlí Boží, tak také svět ani nemůže trvati bez Boha, to jest, bez jeho vůle. Kdyby Bůh jen jediný okamžik nechtěl, aby svět trval, ihned přestal by svět a bylo by zase tak, jako když svět nebyl. Bez vůle Boží nemá nic stálého trvání. Proto praví kniha Moudrosti: „Kterak by mohlo co zůstati, kdybys ty byl nechtěl?“ (Moudr. 11, 26.) Pokud Pán Bůh vůlí svou vesmír udržuje, dotud slunce na obloze září, měsíc a hvězdy svítí a celá země krásou se odívá. Jakmile by však Bůh sílu slova svého zadržel, ihned vše se rozpadne v dým. Jako ta obloha a celý nebeský svět závisí od vůle Boží, tak i náš život, naše trvání na zemi jest v rukou Božích. Náš život visí jako na nitce. Pokud Bohu se líbí, dotud žijeme; jakmile však dotkne se nás ruka Boží, umíráme. Jak pošetilými jsou lidé, kteří tak mnoho na sobě si zakládají a jedině starají se o časný život, jakoby na této zemi věčně měli přebývati! Aby člověk a každý tvor mohl trvati dotud, pokud z vůle Boží trvati má, dává mu Pán Bůh všecko, čeho k trvání potřebuje. O každého člověka, ano i o toho nejmenšího červíčka pečuje Pán Bůh. Všem dává potravy a všechno, čeho k zachování života potřebují. Každoročně požehnává úrodu zemskou, takže lidé i zvířata mají v hojnosti všeho pro zachování života potřebného.

Kdyby nám Pán Bůh všeho toho nedal, musili bychom my i ostatní tvorové zahynouti. Proto z vděčnosti volá žalmista Páně: „Oči všech v tebe doufají, Hospodine, a ty dáváš (jim) pokrm jejich v čas příhodný. Otevíráš ruku svou: a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.“ (Žalm. 144, 15. 16.) Pán Bůh zvláště pečuje o chudé, opuštěné a ponížené, což s chválou vyznává žalmista Páně: „Vyzdvihuje ze země nuzného, a z bláta povyšuje chudého, aby posadil ho s knížaty lidu svého.“ (Žalm. 112, 7. 8.) Dopustil li Pán Bůh na nás chudobu, nemoc anebo jiné neštěstí, nikdy nezoufejme a neříkejme, že jsme opuštěni. Bůh zajisté o nás dobře ví a nedá nám zahynouti.

Mnozí znamenití učenci poznavše moudrost Boží, kterou všecko řídí a zachovává, kořili se velebnosti Boží a pokorně vyznávali všemohoucnost božskou. Newton, slavný přírodozpytec, když proniknul roušku, kterou se příroda ukrývala, a když nejjemnější a nejprudší živly v přírodě v jich dráze rozumem svým pochopil

a také prostor všehomíra nad sebou a sluneční soustavu prozkoumal: plesalo srdce jeho rozkoší, skláněl kolena svá před Nejvyšším a čta sám moudrost a mocnost a lásku Boží ve hvězdné knize, učil jí i bratří svých.

Bůh nejen pečuje o to, aby tvorové měli, čeho potřebují, a tak dlouho trvali, jak se mu líbí, ale on také všecko na světě tak řídí a spravuje, že každý tvor dosahuje svého cíle.

72. *„Co znamená: Bůh spravuje svět?“*

„Bůh spravuje svět, znamená: Bůh řídí a vede všecko k dobrému; nic se neděje bez jeho vůle nebo bez jeho dopuštění.“

Bůh všecko řídí, znamená, že Pán Bůh se postaral a dosud stará se o to, aby v celém světě byl krásný pořádek. Jako se stará dobrý hospodář o svůj dům, správce o svůj dvůr, vladař o celou říši, tak se stará Pán Bůh o celý svět. Proto také rádi Pána Boha jmenujeme „nebeským hospodářem“. On řídí svou vůlí slunce, měsíc a nesčetná tělesa nebeská. Jeho vůlí tak se země otáčí, že střídají se čtvero ročních počasí, den a noc; z jeho vůle s nebe padá na vypráhlou zemi potřebná rosa, vítr osušuje zemi; Pán Bůh dává teplo, aby rostliny rostly a užitek přinesly, zemi popřává odpočinku, zahaluje ji sněhem. Všecko děje se z vůle Boží. Proto pravil Pán Ježíš: „Zdaliž neprodávají dvou vrabců za penízek? A jeden z nich nepadne na zem bez Otce vašeho! Však i vlasové vaši na hlavě všickni spočteni jsou.“ (Mat. 10, 29.) Nic se neděje na světě pouhou náhodou právě tak, jako svět nepovstal náhodou, nýbrž vůlí Boží. Pán Bůh všecko řídí tak, aby všichni tvorové dosáhli svého cíle, pro nějž je stvořil, a sice na zemi blaženosti časné, na věčnosti pak nejvyššího dobra, jehož člověk dosíci může, věčné blaženosti.

Z toho, že Pán Bůh všecko dobře řídí a k určitému cíli vede, poznáváme jeho moc, moudrost a otcovskou lásku. Proto praví Kniha moudrosti: „Dosáhá mocně od konce až do konce, a řídí všecko líbezně.“ (Kn. moudr. 8, 1.) Všecko děje se tedy z vůle Boží a nic se neděje náhodou. „Kdo praví, že světem vládne náhoda, rouhá se Bohu“, praví sv. Efrém. Někdy dějí se věci, kterých nemůžeme ani pochopiti ani si vysvětliti, jsou pro nás záhadou. A tu lidé říkají, že se to stalo náhodou. Než náhodou nic se neděje, nýbrž všecko dobré děje se z vůle Boží a zlé (hříchy) z dopuštění Božího, o čemž se lidé často později přesvědčují a volají s Davidem: „Od Hospodina stalo se to: a jest divné před očima našima.“ (Žalm. 117, 23.)

Za velkého deště vstoupil r. 1853 urozený pán do chaloupky v jisté vesnici u Mnichova. Pán viděl v obydlí velikou chudobu a proto radil manželům, aby šli ku králi Ludvíkovi a o pomoc ho prosili. Žena však odpověděla, že král beztoho chudými bývá obtěžován. Tu pán dal se poznati, a jak se ulekli manželé, když pán jim řekl, že on sám jest králem. I děkovali mu uctivě, ale Ludvík doložil: „Neděkujte mně, nýbrž Bohu, jenž dešť seslal, a takto mne do vašeho obydlí přivedl. Zítra přijďte ke mně a bude vám pomoženo.“

Poznali jsme, že Pán Bůh řídí a vede všecko na světě k dobrému, a nic se neděje náhodou. Avšak Pán Bůh i když na nás dopouští nehody a utrpení, také nedopouští jich nadarmo, neboť umí je obraceti k dobrému.

73. *„Zdali Bůh řídí a vede k dobrému i nehody a utrpení?“*

„Bůh řídí a vede k dobrému i nehody a utrpení; chceť jimi hříšníky potrestati a napraviti, spravedlivé pak zkoušeti a jejich zásluhy pro nebe rozmnožiti.“

Někdy lidé naříkají, proč Bůh dopouští na ně tolik nehod a neštěstí? Pán Bůh zajisté není původcem zla, neboť jest nejvyšší dobro a také jen dobré miluje a dobré chce. Dopouští-li někdy na lidi různé nehody, tedy buď je trestá za jejich hříchy nebo jich zkouší, aby větší odměny došli na věčnosti. Mnohá trápení, která Pán Bůh na nás často posílá, vlastně nejsou něčím zlým, poněvadž obyčejně bývají nám pramenem pravého štěstí. Proč trestal Bůh Sodomu? Protože hříchy obyvatelů města toho tak byly veliké, že volaly do nebe o pomstu. A proč poslal Hospodin na Israelity na poušti jedovaté hady? Protože proti řízení Božímu reptali, aby jich potrestal a napravil. Proto nehody náleží k řízení a zachování lidí. Jako rodičové často berou do rukou metlu, aby neposlušné a vzdorovité děti pokárali a tím je od horšího zla zachránili, tak Otec náš nebeský také někdy musí na nás poslati metlu Boží, abychom poznali, že jest nad námi Bůh, jemuž náleží čest a úcta. Kdyby Pán Bůh hříšných lidí na světě nikdy netrestal žádnou nehodou, zatvrdili by se v hříších svých a nikdy by se k Bohu neobrátili. Hříšník v utrpení vidí svou opuštěnost a proto obrací se k Bohu, jak praví sv. Řehoř Vel.: „Utrpení, jež nás tíží, nutí nás hledati Boha.“

Než Pán Bůh často i spravedlivé navštěvuje křížem. I to je zajisté moudré. V Písmě svatém čteme poučný příklad, kterak Pán Bůh i na spravedlivé dopustil těžké nehody, aby se přesvědčil o jejich věrnosti a pak aby jim za to hojně odplatil. A příklad

onen podává nám starozákonní trpitel Job. Když Pán Bůh na něho poslal takové neštěstí, že jako ubohý a nemocný žebrák od celého světa opuštěn na smetišti seděl, nereptal proti řízení Božímu, nýbrž pokorně se modlil: „Bůh dal, Bůh vzal, budiž jméno Hospodinovo požehnáno.“ Pán Bůh přesvědčiv se o jeho věrnosti, stonásobně vše mu zase nahradil, co dříve ztratil.

Tak všichni lidé školou utrpení přicházejí k Bohu svému. Proto když nás Pán Bůh navštíví nějakým trápením, nereptejme, nýbrž děkujme za ně a buďme ujištěni, že koho Pán Bůh křížem navštěvuje, toho miluje.

Sv. Jarolím byl velmi neduživý a častěji nemocí sklíčen; ale při tom všem velmi trpěliv. „Pane,“ volával ve své nemoci, „jak dlouho necháš ještě trpěti služebníka svého na zemi? Zdaliž pak se smiluješ nad duší mou, kteráž již tak dlouho v sešlém těle svém chřadne? Avšak, o Pane, budiž jméno Tvé pochváleno; Tvá vůle staniž se! Nemoc i zdraví jest v ruce Tvé. Ty raníš, Ty hojíš, Ty usmrcuješ, Ty obživuješ. Ach, kdo jsem já, abych se proti vůli Tvé reptati opovážil? Ach, vždyť bolesti mé jsou mi velmi prospěšny. Ony mně ustavičně připomínají, že nic nejsem. Ach, trpme, trpme tak mnoho, jak se Pánu líbí. O, jak bych byl šťasten, kdyby bolesti mé shladily hříchy mé.“

Sv. Josef Kal., zakladatel řádu školních bratří, byl neduživým po celý život a přece nikdy nereptal, ale do smrti pracoval.

Pán Bůh všecko stvořil krásné a dobré, a přece vidíme na světě mnoho zlého. Lidé dopouští se velikých nepravostí a zločinů. Pravil jsem vám, že Pán Bůh všecko řídí a že bez jeho vůle nic se neděje. Zdali pak je možno, aby Pán Bůh řídil a vedl lidi ku hříchu, ke zločinům? Pán Bůh nechce hříchu, nemiluje zlého a také nemůže ani chtíti zlého, protože jest nejvýš svatý. Avšak Pán Bůh hříchy dopouští, to jest nezabraňuje, aby se nedály.

74. *„Proč dopouští Bůh i hříchy?“*

„Bůh dopouští i hříchy, protože nechce zbaviti člověka svobodné vůle a protože i následky hříchův umí obraceti v dobré.“

Ačkoliv Bůh jest všemohoucí a může všechno učiniti, tedy i hříchům zabrániti, přece toho nečiní. Pán Bůh dal člověku svobodnou vůli, aby svobodně mohl se rozhodnouti pro dobré a zlé, a aby podle skutků svých jednou mohl přijati buď zaslouženou odměnu nebo trest. Kdyby Bůh zabránil někomu dělati něco zlého, tu by mu zase bral svobodnou vůli, kterou mu dal. Toho však Bůh nečiní, protože člověk bez svobodné vůle vůbec by nebyl člověkem.

Aby však člověk neužíval svobodné vůle ke zlému, dal mu Pán Bůh rozum, aby vždy dobře uvážil, co jej za to čeká, zneužije-li své svobodné vůle ke hříchu.

Pán Bůh dopouští však hříchy, protože i následky hříchu umí obrátiti v dobré, to jest Pán Bůh všecko tak řídí, že to, co z hříchu pochází, vede konečně k jeho větší cti a slávě a ku blahu lidí. Příklad toho podává nám Písmo sv. o Josefu egyptském. Bratří jeho měli v úmyslu jej zabíti, ale na radu jednoho z nich prodali Josefa do Egypta. Josef v cizí zemi po mnohých trápeních řízením Božím stal se místokrálem, zachovatelem země a také svého otce a svých nehodných bratří. Bratří chtěli se pomstíti na svém bratru, že jej otec zvlášť miloval a vyznamenával, měli tedy zlý úmysl, a také prodavše nevinného bratra do ciziny, zločinu se dopustili. Pán Bůh nebránil tomuto zločinu, ale dovedl vše obrátiti v dobré, a použil Josefa k velikým a důležitým úmyslům svým. Josef také ve všem tom, co se s ním událo, viděl prozřetelnost Boží, a proto, když se dal bratřím poznati, pravil jim: „Vy jste myslili o mně zlé, ale Bůh obrátil to v dobré.“ (I. Mojž. 50, 20.)

Židé nespravedlivě pronásledovali Pána Ježíše a donutili Piláta vydati jej na hroznou smrt kříže. Dopustili se zajisté velikého hříchu, jak jim to sv. Petr po seslání Ducha sv. veřejně vyčetl. Ale Pán Bůh smrtí Syna svého vykoupil pokolení lidské. Tak hřích a hrozný zločin nevděčného lidu židovského obrátil Bůh v dobré pro všecky lidi na světě.

Pohané i Židé hrozně pronásledovali první křesťany po několik století. Křesťany mučili, věznili, majetek i svobodu jim pobrali a hrozným způsobem je usmrcovali. Dopouštěli se tak velikých hříchův a do nebe volající nespravedlivosti, ale Pán Bůh konečně i toto obrátil v dobré. Stateční mučedníci obdrželi za stálost u víře korunu slávy nebeské, jejich pak mučednická krev byla semenem nových křesťanů, takže vyznávačů Kristových neubývalo, nýbrž přibývalo, až konečně sv. kříž zvítězil.

Tak Pán Bůh ustavičně na zemi trpí hříchy a na lidi dopouští různá neštěstí a nehody, avšak na zlém úmyslu lidí hříšných žádného podílu nemá. Pán Bůh jedná s námi jako starostlivý a dobrý lékař. Aby lékař uzdravil nemocného, předpisuje mu trpké léky, a byli také lékaři, kteří chtějíce nemocného zbaviti zkažené krve, dávali mu pijavice. Když my churavíme na duši, oddávajíce se hříšnému životu, pýše, lakotě, nestřídmosti, tu nasadí nám Pán Bůh pijavici v podobě zlého člověka Úmysl Pána Boha při tom jest zcela jiný od úmyslu našeho nepřítele. Zlý člověk chce nás zničiti, chce se pomstíti, z nás zbohatnouti a nás o čest i majetek připraviti, a pak se nám vysmáti. Pán Bůh dopuštěním takové nehody chce

duši naši zachrániti a odejmouti jí to, co jí škodí a co by jí věčnou skázu připravilo. Pán Bůh tedy hříchův a hříšných lidí používá za nástroj k dobrým věcem, zvláště ku blahu našemu. Nemáme tudíž nikdy reptati proti řízení Božímu, nýbrž pokorně podrobiti se nevyzpytatelným cestám Božím.

Pán Bůh všecko dobře řídí a spravuje, a všecko k dobrému vede, proto nazýváme tuto péči jeho „prozřetelností Boží“.

75. *„Jak se jmenuje péče, kterouž Bůh všecko zachovává a spravuje?“*

„Péče, kterouž Bůh všecko zachovává a spravuje jmenuje se prozřetelnost Boží.“

Prozřetelným nazýváme takového člověka, který moudře uváživ všecky okolnosti a následky, které by povstati mohly z jeho jednání, tak vše zařídí, aby dosáhl pravého svého cíle Pána Boha nazýváme „prozřetelným“, poněvadž jsa vševědoucím a nejvýš moudrým od věčnosti ví, co se stane, a proto všecko tak řídí, že každý tvor dosahuje cíle, ku kterému jest stvořen. Prozřetelnost Boží poznáváme z přírody a zvláště z osudů jednotlivce a celých národů.

V přírodě vidíme všude vzorný pořádek, který nám hlásá prozřetelného a nejvýš moudrého Ředitele, Pána a Zachovatele. Popatřme na oblohu nebeskou a pozorujme oběh nebeských těles. Slunce pravidelně vychází a zapadá, takže učenci na vlas vypočítali, v kterou hodinu a minutu každého dne v roku vyjde a zapadne. Měsíc stejně koná dráhu svou, přibývá a ubývá ho pravidelně. Naše země otáčí se kolem své osy a zároveň koná dráhu kolem slunce, proto pravidelně nastává den a noc, pravidelně střídá se čtvero ročních počasí. Kdyby tělesa nebeská neměla Ředitele moudrého a prozřetelného, nastal by nepořádek na nebi. Proto praví sv. Jan Zlat.: „Jestliže by koráb bez ředitele netrval, ale snadno se pohroužil, kterak by tak dlouho obstál svět, kdyby jej nikdo neřídil?“

A jako na nebi Pán Bůh všechno dobře řídí, tak také na zemi všechno pořádá svou prozřetelností. Na zemi žije množství různých tvorů, a každý i ten nejmenší tvor stvořen jest od Boha k určitému cíli. Pán Bůh všem zvířatům dal pud, kterým hájí a zachovávají svůj život a rozmnožují svůj rod. A Pán Bůh i o tato zvířata se stará. Sv. Ambrož o této péči Boží ku zvířatům velmi krásně uvažuje takto: „Snad se tomu někdo diví, že byla dříve stvořena píce pro zvěř nežli pokrm pro člověka. V tom sluší především pozorovati moudrost Boží, která ani toho nezanedbává, co jest nejmenší, jakož v evangeliu praví Pán Ježíš: „Pohleďte na

ptactvo nebeské, žeť nesejí, aniž žnou, aniž shromažďují do stodol; a Otec váš nebeský krmí je. Nejste-li pak vy mnohem dražší nežli oni?“ (Mat. 6, 26.) Ježto i těchto živí štědrota Boží, nechť sobě nikdo nepochlebuje, že svou pílí a snahou, svou silou a mocí všeho nabývá.“

Zvláště však prozřetelnost Boží jeví se v osudech každého člověka a celých národů.

Od té doby, co člověk byl vyhnán z ráje, vidíme na světě dobré i zlé, štěstí i neštěstí. Často dějí se takové události, o kterých když soudíme svým rozumem, nezdá se nám, že by pocházely od Boha nejvýš moudrého a spravedlivého. Víme, že Bůh je moudrý a spravedlivý, a přece na světě panuje mezi lidmi nepořádek, zpustlost mravů, pýcha podmaňuje tiché bez trestu a ctnost jest nohama šlapána. Vidíme-li ve společnosti lidské tuto převrácenost, máme snad s nevěrci volati: Není Boha? Anebo máme si mysliti, že sice Bůh jest, ale nestará se o nás ponechávaje nás sobě samým? Vidíme li na světě věci, o nichž soudíme, že by se díti neměly, tedy soudíme tak jen obmezeným svým rozumem, kterým nemůžeme vystihnouti moudrosti Boží, která i to zlo na lidi dopouští, aby je zase k dobrému obrátila. A proč trpí Bůh na světě zlo? Vidíme-li na světě mnoho zlého, je to důkazem, že člověk má svobodnou vůli a rozum, a proto může konati, co chce. Kdyby člověk k nějakému skutku byl nucen vyšší mocí, nejednal by ze své vůle, ale z vůle někoho jiného. Poněvadž Pán Bůh dal nám rozum a svobodnou vůli, nemůže nás nutiti, abychom činili proti své vůli vždy dobré anebo vždy zlé. Kdybychom činili i dobré toliko z vůle Boží, pak bychom nezasloužili žádné odměny a také ne žádného trestu, když bychom činili zlé z vůle Boží. Poněvadž tedy člověk používá svobodné vůle, proto vidíme na světě mnoho nepravosti a nespravedlnosti. Avšak nad našimi skutky, které konáme svobodně, vládne prozřetelnost Boží. Jakmile vykonáme nějaký skutek, ať dobrý nebo zlý, vládne nad ním Bůh, který může svou všemohoucností náš skutek obrátiti v účinek zcela jiný, než my jsme myslili. Že Pán Bůh nad námi bdí, zlé skutky naše obrací v dobré a nepravosti trestá, poznáváme z dějin lidstva a zvláště z Písma svatého. Rozpomeňme se jen, co musil Josef egyptský vytrpěti, než došel povýšení. Vzpomeňme, co vytrpěl Pán Ježíš, aby nás vykoupil! Židé měli v úmyslu Pána Ježíše zničiti, aby jméno jeho navždy vymazáno bylo z paměti lidské. Úmysly jejich však se nezdařily, nýbrž stal se opak toho, neboť jméno Ježíš jest nejslavnějším a na věky nejsvětějším.

Když však míra nepravostí byla dovršena, tu i dnes zavzní náhle hlas Boží: Až potud a ne dále! Vzpomeňme jen na Davida

a Baltazara. Když míra hříchu byla dovršena, dotkla se jich spravedlivá ruka Boží. A tak podnes se děje. Pán Bůh trpí na světě zlo, které obrací v dobré, avšak někdy náhle trestá hřích a hříšníky. Kdybychom sledovali dějiny všech národův a osudy každého člověka, všude nalezneme stopy nevyzpytatelné prozřetelnosti Boží. Nechci schválně vzpomínati osudů našeho národa, na kterém často zjevila se prozřetelnost Boží, ale vzpomenu Bismarka. Bismark, muž železa a krve, nejvyšší kancléř říše německé, hroznou záští vzplanul proti katolíkům v Německu. Jeho působením vyháněni byli řeholníci ze země, biskupům a kněžím byl zadržován plat, mnozí byli vězněni a jinak trestáni. Zdálo se, že katolická církev v Německu bude úplně vyhlazena. A co se stalo? Katolický lid probudil se ze své ospalosti, povstali stateční katoličtí vůdcové, kteří neohroženě hájili práva církve katolické. V nemálo letech zastoupen byl katolický lid na říšské radě velkým počtem katolických poslanců, kteří utvořili pevný a svorný klub, který donutil Bismarka k odstupu. Jako kdysi Napoleon v opuštěnosti své na ostrově sv. Heleny uvažoval o podivné prozřetelnosti Boží, tak Bismark na svém zámku mohl rozjímati, že dosud žije na nebesích Bůh, který dovede ramenem svým pokořiti i muže krve a železa a obhájiti právo lidu svého. V osudech katolického lidu v Německu vidíme zvláštní prozřetelnost Boží.

Poznali jsme, drazí v Kristu, z dnešního rozjímání nezměrnou moudrost a dobrotu Boží, kterou Bůh všecko, co stvořil, řídí, spravuje a k dobrému vede. Jestliže na světě nemáme všeho, čeho bychom si přáli, jestliže trpíme nouzi a jiná soužení, nikdy nereptejme, ale buďme vždy odevzdáni do vůle Boží a důvěřujme v Boha, který sice zlé dopouští, ale nikdy neopouští, těšíce se slovy sv. Pavla: „Milujícím Boha všecky věci napomáhají k dobrému.“ (K Řím. 8, 28.)

9. CVIČENÍ.

4. O andělech.

76. *„Kteří jsou nejznamenitější tvorové Boží?“*

„Nejznamenitější tvorové Boží jsou andělé.“

Doposud v křesťanských cvičeních rozjímali jsme o Bohu Stvořiteli a pověděl jsem vám, že Bůh z ničeho stvořil nebe i zemi a všecko, což jest. Zvláště pak jsme poznali, kterak Pán Bůh všecko moudře řídí a spravuje, takže každý tvor může šťastně a spokojeně na zemi živ býti. Avšak Pán Bůh, jak nám Písmo sv.

vypravuje, mimo tento viditelný svět stvořil také neviditelný (duchový) svět, který jmenujeme nebe. Jestliže na zemi Pán Bůh stvořil množství různých tvorů, zajisté tázati se můžeme, zdali i v neviditelném světě nějaké tvory stvořil. Písmo svaté nás poučuje, že Pán Bůh i na nebi stvořil veliké množství neviditelných duchů nebeských, které nazýváme anděly.

Kdy Bůh anděly stvořil, Písmo svaté zřetelně nepraví, avšak z jiných výroků Písma svatého můžeme souditi, že Pán Bůh stvořil anděly dříve než lidi. Tak pravil Hospodin Jobovi: „Kde jsi byl, když jsem kladl základy země? Když mne chválily spolu hvězdy jitřní a plesali všichni synové Boží? (Job. 38, 4. 7.) Pán Bůh tu anděly nazývá „syny Božími“, neboť lidé to býti nemohli, poněvadž Pán Bůh je stvořil naposledy. Bůh tedy Jobovi říci chtěl: Ještě nebylo člověka a již byli andělé, kteří obdivovali dílo rukou mých a plesali, když jsem kladl základy země.

Sv. Augustin má za to, že Pán Bůh anděly stvořil prvního dne, když totiž řekl: „Buď světlo.“ Že Bůh anděly dříve stvořil než lidi a ostatní tvorstvo, můžeme také souditi z následujícího:

Ve všem stvoření vidíme stupně dokonalosti. Jsou totiž bytosti méně dokonalé, dokonalejší a nejdokonalejší. (Kámen, rostlina, zvíře, člověk, andělé a nade všemi jest Bůh, Pán a Tvůrce.) Po Bohu, bytosti to nejdokonalejší, po Pánu a vladaři celého světa postaveni jsou nejpřednější jeho tvorové, kteří nad ostatní tvorstvo jsou nejznamenitější a těmi jsou andělé. Poněvadž andělé jsou nade všecky tvory vyvýšeni, jimž žádný tvor rovnati se nemůže, proto pravíme, že andělé jsou „nejznamenitější tvorové Boží“, a proto také souditi můžeme, že je stvořil Bůh dříve než lidi. Nebe čili sídlo Boží bylo od věčnosti, a Bůh chtěje blaženost svou sdíleti s jinými bytostmi stvořil nesčíslné množství nebeských duchů, andělů.

Že andělé skutečně jsou, dosvědčuje nám Písmo svaté Starého i Nového zákona.

Písmo svaté Starého zákona přemnohými příklady dokazuje jsoucnost andělů. Anděl zjevil se prvním rodičům v ráji po pádu jejich a z rozkazu Božího vyhnal je z ráje. Anděl ukázal se Abrahámovi, oznamuje mu, že manželka jeho dostane syna Isáka. Anděl vyvedl Lota ze Sodomy. Když Jakub ubíral se do ciziny, viděl ve snu množství andělů s nebe sestupujících a vystupujících. Když král Nabuchodonozor uvrhnouti dal tři mládence do peci ohnivé, poněvadž nechtěli se klaněti modle, kterou král postavil, seslal Bůh anděla, kterýž mládence vysvobodil. Anděl doprovázel mladého Tobiáše na cestách jeho a zase ho rodičům přivedl.

V Novém zákoně: Anděl ukázal se Zachariášovi, když konal zápalnou oběť, oznamuje mu narození syna, jemuž má dáti jméno

Jan. Pán Bůh poslal anděla do Nazareta k Panně Marii, aby jí zvěstoval radostné poselství, že přiblížil se čas příchodu Vykupitelova, za jehož matku že si Pán Bůh vyvolil Marii Pannu. Anděl oznámil sv. Josefovi, co se s Marií stalo působením Ducha svatého, napomínaje ho, aby Marii Pannu k sobě vzal. Když ukrutný Herodes chtěl zahubiti božské dítko, zjevil se anděl sv. Josefovi, vybízeje ho, aby vstal a utekl s dítkem a matkou jeho do Egypta a zůstal tam, dokud by mu neoznámil. A když Herodes umřel, opět zjevuje se anděl Josefovi v cizině, oznamuje mu, že již zemřeli, kteří zahubiti chtěli Ježíška, aby se opět vrátili do vlasti své. Andělé zvěstovali narození Páně betlemským pastýřům a pastýřové viděli na nebi množství nebeských duchů, kteří radostným zpěvem oslavovali narození Páně. Když Pán Ježíš po zapuzení pokušitele ďábla na hoře osamotněl, přistoupili andělé a sloužili jemu. Anděl potěšoval Pána Ježíše na hoře Olivetské. Anděl oznámil nábožným ženám z mrtvých vstání Páně; anděl poručil sv. Filipovi, aby šel na cestu, která vede z Jerusalema do Gazy a kterou jel komorník královský, kteréhož sv. Filip poučil a pokřtil. Anděl vyvedl sv. Petra ze žaláře.

Pán Ježíš často také mluvil o andělech. Tak v podobenství o koukoli a pšenici pravil Pán Ježíš, že ženci jsou andělé, kteří při konci světa shromáždí k poslednímu soudu všecky lidi, dobré i zlé. Když Pán Ježíš kázal o pohoršování, pravil: „Viztež, abyste nižádného z maličkých těchto nepotupovali, neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích vždycky hledí na tvář Otce mého, kterýž v nebesích jest.“ (Mat. 8, 10.)

Také sv. apoštolové učili o andělech. Tak sv. Pavel často zmiňuje se ve svých listech o andělech.

V listu svém ku Galatským napomíná věřící, aby nikým nedali se svésti k bludu, že ani andělu nesměli by uvěřiti, kdyby jim jinak o Kristu kázal, než jak slyšeli. Učedníka svého Timothea při andělech zapřisahá, aby věrně konal své povinnosti. Sv. Petr mluvě o andělech, praví, že jsou Kristu Pánu v nebi podřízeni.

Konečně i pohané věřili, že jsou andělé. Pohanský učenec Seneka praví, že každý člověk má při sobě ducha, kterýž ho cestě ctnosti učí.

A jak mnoho stvořil Bůh andělů?

Pán Bůh stvořil andělů veliké množství.

Že Pán Bůh stvořil množství andělů, doznává starozákonní trpitel Job, jenž praví: „Kdo může vojsko jeho sečísti?“ Také patriarchu Jakobovi ukázalo se ve snu množství andělů. Při narození Páně veliké množství andělů viděli pastýřové na nebi. Pán Ježíš sám dosvědčuje, že andělů jest velmi mnoho. Když totiž Židé

Pána Ježíše v zahradě Gethsemanské jímali a Petr tasil meč, chtěje ho brániti, pravil mu Pán Ježíš: „Schovej meč. Zdaliž mniš, že nemohu prositi Otce svého a dáť mi ihned více nežli dvanácte pluků andělů.“ (Mat. 26, 53.) Při posledním soudu doprovázeti bude Pána Ježíše veliké množství andělů. Sv. Jan ve svém vidění viděl, že množství andělů stojí před trůnem Beránka Božího. Všichni apoštolové učili, že andělů je veliké množství. Sv. otcové konečně učí, že andělů je více než lidí a že každý člověk má svého anděla.

Ze všech těchto výroků Písma sv. poznáváme, že skutečně andělé jsou a že jich Pán Bůh stvořil veliké množství.

Písmo svaté poučuje nás, že Pán Bůh také stvořil svět neviditelný a v něm množství nebeských duchů. Nebeskými těmi duchy zajisté nikdo jiný není, než andělé. Z toho tedy poznáváme, že obyvatelé neviditelného světa jsou neviditelní duchové, které jmenujeme anděly.

77. *„Co jsou andělé?“*

„Andělé jsou pouzí duchové, to jest tvorové, kteří mají rozum a svobodnou vůli, ale těla nemají.“

Andělé tedy jsou duchové, to jest takové bytosti, k jejichž přirozenosti náleží, že jsou duch, který má rozum a vůli, ale těla nemá. Naše duše je také duch, ale sama o sobě není osobou, neboť duše k tomu je stvořena, aby s tělem lidským jsouc spojena tvořila osobu lidskou, člověka. Andělé však nepotřebují těla, neboť oni i bez něho jsou osobami andělskými, které užívati mohou svého rozumu a svobodné vůle. Proto anděly v jejich andělské přirozenosti nemůžeme viděti zrovna tak, jako Pána Boha nevidíme, ačkoliv jest všudy přítomen. Jako Bůh jest pouhý duch, kterýž sám o sobě jest, tak i andělé jsou duchové, kteří sami o sobě jsou bez těla. Andělé tedy jsou právě tak duch jako Bůh, avšak veliký jest rozdíl mezi Bohem a anděly. Bůh jest nejdokonalejší a sám od sebe, kdežto andělé jsou tvorové Boží, od Boha stvořeni, rozumem, svobodnou vůlí, nesmrtelností a mnohými dokonalostmi obdařeni. Bohu jsou jen tím podobni, že jsou duchy nesmrtelnými. Nad nás lidi vynikají však tím, že jsou bytostmi duchovými a proto nesmrtelnými a že mají dokonalejší rozum a vůli než my.

Písmo svaté na mnohých místech nám dosvědčuje, že andělé jsou pouzí duchové, neboť nemluví o nich jako o bytostech tělesných, nýbrž všude nazývá je duchy nebeskými. Pán Ježíš často mluvil o andělech dobrých i zavržených a dosvědčoval, že jsou pouzí duchové. Když vyhnal z člověka jednoho ducha zlého, měl pak delší řeč, ve které dokázal, že i nad duchy zlými má moc. O nečistých

duchových bytostech pravil: „Když nečistý duch vyjde od člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí, a nenalezna dí: Vrátím se do domu svého, odkudž jsem vyšel.“ (Luk. 11, 24.) Ze slov Páně poznáváme, že i ďáblové jsou duchové, poněvadž by nemohli do člověka vjíti. Nemají li těla duchové zlí, kteří před svým zavržením byli duchy dobrými, tedy i ti andělé, kteří v dobrém setrvali, nemají těla, jsou pouzí duchové. Pán Ježíš také často nazýval anděly služebniky Božími, kteří v nebesích Boha oslavují a jemu slouží. Poněvadž Bůh jest duch, tedy i jeho nebeští služebníci jsou duchové.

Také sv. apoštolové učili, že andělé jsou pouzí duchové. Tak praví sv. Pavel: „Nejsou-li pak všichni duchové služební posláni k službě pro ty, kteříž obdrží dědictví spasení?“ (Žid. 1, 24.)

V Písmě sv. na mnoha místech čteme, že andělé zjevili se lidem v podobě lidské. Pán Bůh všemohoucí dal jim na čas viditelnou lidskou postavu, aby je lidé viděli a oni poselství Boží jim oznámiti mohli. Když pak službu svou vykonali, odložili lidskou podobu a byli zase podle své přirozenosti pouhými duchy. Že andělé podobu lidskou jen na čas přijímali, doznal sám archanděl Rafael. Když mladý Tobiáš hledal průvodce, který by ho bezpečně dovedl do Rages ke strýci, aby tam vymáhal starého dluhu, nalezl krásného mládence, který jako na cestu byl připraven. A nevěda, že by anděl Boží byl, pozdravil a prosil ho, zdali by jej dovedl do Rages. Anděl v podobě mládence ochotně za průvodce se nabídl a starého Tobiáše potěšil, řka: „Jáť ho povedu a zase přivedu k tobě.“ Když pak mladého Tobiáše šťastně domů zase přivedl, tu starý Tobiáš mládenci děkoval srdečně a chtěl mu dáti nějakou odměnu. Mládenec nyní oznámil všem, že jest archanděl Rafael, jehož Pán Bůh jim ku pomoci poslal. Archanděl oznámil Tobiášovi, že není člověkem, že nemá skutečného těla lidského, neboť pravil: „Zdálo se, že jsem s vámi jedl a pil, ale já pokrmu neviditelného a nápoje, kterýž od lidí nemůže býti viděn, požívám.“ (Tob. 12, 19.)

Anděl v podobě spanilého mládence zjevil se Panně Marii, ženám u hrobu po z mrtvých vstání Páně, sv. Petrovi v žaláři a jiným. Proto také církevní sněm v Nicei prohlásil: ctíme anděly, kteří v lidské podobě lidem se zjevili.

Když se tedy andělé lidem zjevili v podobě lidské, tu neukázali se lidem v přirozenosti své, nýbrž v podobě cizí na čas jim propůjčené, poněvadž jiným způsobem nemohli se lidem zjeviti, aby je poznati mohli. Z toho také následuje, že andělé jsou mnohem dokonalejší než lidé. Jako na zemi je člověk nejdokonalejším tvorem, tak jím jest anděl na nebi. Proto náleží andělům větší úcta než

lidem, kteří jen tuto zemi za své sídlo obdrželi. Dokonalost andělů zvláště záleží v tom, že jsou nesmrtelni a že mají dokonalejší rozum a dokonalejší vůli než lidé.

Že andělé mají dokonalejší rozum a poznání než lidé, oznámil Pán Ježíš, jenž pravil, že andělé vědí o posledním soudu, a že při něm objeví se jako služebníci Boží a vykonavatelé rozsudku Božího. Andělé také vědí, co se děje na světě, ano je jim známo i co v srdci lidském se děje, neboť Pán Ježíš o andělech praví, že radují se nad hříšníkem pokání činícím: „Takť, pravím vám, bude radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím.“ (Luk. 15, 10.)

Andělé dokonale znají nejsvětějšího Boha, neboť ustavičně patří na tvář jeho, věčně jej oslavují, jemu slouží, a s Bohem na nebesích sídlí.

Andělé mají také dokonalejší vůli než my lidé, protože chtějí jen dobré, jen to, co Bůh chce, neboť po pádu a zavržení pyšných andělův andělé dobří tak jsou v dobrém utvrzeni, že už hřešiti nemohou. Že andělé mají svobodnou vůli, poznáváme z toho, že mnozí andělé odepřeli Bohu poslušnost a navždy od něho se odloučili, a přece duchy, ovšem zlými, zůstali.

Pán Bůh andělům také dal velikou moc. Písmo sv. proto anděly různými jmény jmenuje, naznačujíc tak moc a sílu jejich. Tak vůdce dobrých andělů nazývá se v Písmě svatém Michael, což znamená: „Kdo jest jako Bůh?“ Zjevení Boží praví nám, že Michael s ostatními dobrými anděly přemohl pyšné anděly a s nebe vypudil. Sv. Michael objeví se také při posledním soudu a bude vykonavatelem rozsudku Božího; proto si jej zobrazujeme s mečem v pravé ruce a s váhami v levé ruce. Jiný anděl jmenuje se v Písmě svatém Gabriel, to jest síla Boží. Když prorok Daniel vroucně prosil Boha za vysvobození lidu israelského ze zajetí babylonského, ukázal se mu archanděl Gabriel, kterýž mu oznámil nejen osvobození lidu israelského, nýbrž také vykoupení lidstva příchodem Vykupitele. Moc a jasnost andělova byla tak veliká, že prorok Daniel, jak sám praví, při zjevení jeho omdlel. Jiný anděl jmenuje se Rafael, to jest uzdravující síla Boží. Tento anděl doprovázel mladého Tobiáše na jeho cestách a poradil mu, aby některé části z ryby uschoval, neboť jsou k léčení užitečné. A také skutečně slepý otec, starý Tobiáš, těmito léky ozdravěl a zraku nabyl. Andělé vůbec velikou moc ukázali a lidem v nouzi pomáhali. Anděl chránil Israelity před Faraonem, anděl chránil tři mládence v peci ohnivé, andělé bojovali s Judou Machabejským, anděl vyvedl Petra ze žaláře.

Všichni andělé ovšem nejsou stejně mocnými. Písmo sv. mluví o vyšších a nižších andělech a jednotlivé stupně andělů nazývá andělskými kůry. Jako ve všem tvorstvu pozorujeme krásnou jednotu v různosti, od méně dokonalého tvora k nejdokonalejšímu, tak také mezi anděly nebeskými jsou stupně dokonalosti. Jedni jsou dokonalejší, jiní méně dokonalí. A podle dokonalosti své rozděleni jsou na sbory nebo kůry andělské. Tyto stupně dokonalosti ustanovil Pán Bůh sám, který mnohé anděly proto povýšil, poněvadž větší službu Bohu konali a větší odměny si zasloužili. Písmo sv. rozděluje anděly na 9 kůrů: andělé, archandělé, knížectva, mocnosti, síly, panstva, trůnové, cherubíni a serafíni. Jména sborů andělských naznačují nám různou činnost andělů. Nejnižší sbor andělský jmenuje se „anděly“. Jsou to obyčejní poslové Boží, jimž Pán Bůh menší úlohy svěřuje. Archandělé vykonávali zvláštní a důležitější poselství Boží. Písmo sv. nám zjevuje, že archanděl Gabriel zvěstoval Panně Marii nejdůležitější poselství, totiž narození Vykupitele. Konal tedy archanděl nad ostatní anděly důležitější službu. Jiný sbor andělský nazývá se v Písmě sv. „Síly“, protože z moci Boží činili veliké divy a zázraky. Jiní andělé jmenují se „Mocnosti“, neboť těmto andělům připisuje se moc nad duchy zlými, které krotí a přemáhají. Jiný sbor andělský jmenuje se „Knížectva“, neboť svěřena jest jim vláda nade všemi anděly. Jiní andělé jmenují se „Panstva“, to znamená, že tyto anděly musí všichni andělé poslouchati. Knížectva vládnou nad anděly a Panstva nad Knížectvem. Jiný kůr andělský jmenuje se „Trůny“. Tito andělé ustavičně stojí okolo trůnu Božího a s Bohem konají soud nad lidmi. „Cherubové“ jsou andělé, kteří nejlépe poznávají velebnost Boží ozářeni jsouce jasností Boží, vědí všecky věci. „Serafíni“, to jest „planoucí“, neboť vynikají nad ostatní anděly svatostí, pokorou a čistotou.

Písmo sv. nám tedy moc a činnost andělů zjevuje a proto také od pradávna umění lidské anděly v různé podobě vyobrazuje. Podle toho, jakou úlohu andělé konali a jaká služba nebo moc se jim v Písmě svatém připisuje zvláště umění křesťanské anděly vyobrazuje. Vidíváte na obrazích nebo na klenbě chrámové vyobrazeny anděly pouze jako dětské hlavičky s křídélky. Tato podoba andělů připomíná nám, že andělé jsou pouzí duchové, kteří mají rozum a svobodnou vůli, ale těla nemají. Hlava jest sídlem rozumu a vůle, a proto anděly zobrazujeme jako hlavičky. Hlavičky dětské znamenají nevinnost andělů. Andělé vůbec malují se s křídlama na znamení, že jsou posly Božími a že rozkazy Boží rychle a ochotně vykonávají.

Anděly obyčejně zobrazujeme v podobě lidské, poněvadž nejčastěji lidem se zjevovali v podobě spanilých mládenců. Andělé

malují se vždy v podobě mužské, z čehož nesmíme souditi, že by andělé byli rodu mužského. Andělé nejsou žádného rodu, neboť duch není ani mužem ani ženou. Anděly malujeme proto v podobě mužské, abychom naznačili jejich sílu a moc.

Andělé zobrazují se v podobě sličných mládenců, abychom si připomínali nesmrtelnost, ustavičnou mladost, čistotu, nevinnost andělů, kteří jsou v posvěcující milosti Boží. Andělé v podobě mládenců značí nám tedy krásu jejich bytosti. Anděly malujeme také jako mládence klečící, modlící se, s rukama sepjatýma, se skloněnou hlavou a očima sklopenýma. To nám značí jejich svatost, lásku k Bohu a pokoru. Andělé vyobrazují se v rouše bílém, se zlatým pásem kolem beder. Andělé v takové podobě zjevili se ženám u hrobu po z mrtvých vstání Páně, jak zaznamenal sv. Matouš ve svém evanděliu: „A byl jeho obličej jako blesk a roucho jeho jako sníh.“ (Mat. 28, 3.) Bílé roucho znamená čistotu a pás znamená panenskou zdrženlivost. Andělé jsou přečistí duchové, kteří čistotu duše milují a nás k zachování čistoty duše povzbuzují a napomínají.

Vidíváme také anděly vymalované s nástroji umučení Páně, což nám připomíná, že andělé s trpícím Kristem Pánem truchlili a z našeho vykoupení se radovali. Andělé také vyobrazují se s kaditelnicí na znamení, že andělé modlitby naše, které jako vonný kouř z kaditelnice k nebi vystupují, Pánu Bohu přednášejí a za nás se přimlouvají. Andělé malují se také s hudebními nástroji, na př. s harfou, flétnou a bubny. To nám připomíná, že andělé ustavičně v nebi Pána Boha chválí, jemu se klaní a zpěvem jej oslavují.

Konečně anděly malujeme s mečem v pravé ruce a s váhami v levé ruce a s troubami. Andělé, jak praví Písmo sv., v den soudný troubiti budou a všecky lidi volati budou k soudu, při němž objeví se s Kristem Pánem, aby jako jeho nejvěrnější služebníci jeho rozsudek nad lidmi vykonali. Andělé rozdělí lidi na dva tábory, oddělí spravedlivé od hříšníků a po vykonaném soudu uvedou spravedlivé do nebe, hříšníky pak zapudí do temností zevnitřních.

Pověděl jsem vám, že andělé skutečně jsou, slyšeli jste, že jsou pouzí duchové, které Bůh obdařil nesmrtelností a mnohými dokonalostmi. Nyní dejme si otázku, k čemu Bůh anděly stvořil? Katechismus odpovídá:

78. *„Bůh stvořil anděly, aby se mu klaněli, jej milovali, jemu sloužili a lidí ostříhali.“*

K čemu Bůh stvořil anděly, naznačuje již jméno „anděl“. Slovo toto je řecké a znamená tolik jako posel, vyslanec. Andělé skutečně jsou vyslanci a služebníky Božími. Jako pozemský král obklopen jest četným komonstvem, které mu vzdává úctu, jemu

slouží a rozkazy jeho rychle a ochotně plní, tak Král všech králů, Vladař nebe i země, Pán Bůh, obklopen jest v sídle svém nadhvězdném nesčíslným množstvím kcmonstva nebeského, nebeskými anděly, kteří v záři a jasnosti nebeské obklopují trůn Beránka Božího, jemuž ustavičně se koří a svým zpěvem Ho oslavují, jakž dosvědčuje prorok Isaiaš, jenž praví, že andělé ustavičně koří se Hospodinu zpívajíce: „Svatý, svatý, svatý, Hospodin Bůh zástupů, plna jest všecka země slávy jeho.“ (Is. 6, 3.)

Také nábožný král David o andělech praví, že všichni Hospodina oslavují, neboť praví: „Dobrořečte Hospodinu všichni andělové.“ (Žalm. 102, 20.) Podobně tři mládenci v peci ohnivé velebili Boha a anděly zpěvem, zpívajíce: „Dobrořečte, andělé Páně, Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky.“ (Daniel 3, 58.)

Že andělé Bohu se klaní, dosvědčuje též sv. Jan, miláček Páně, kterýž ve svém zjevení vypravuje, že viděl množství andělů, kteří stáli kolem trůnu Božího, a padli před trůnem na tváře své a klaněli se Bohu, řkouce: „Amen! Dobrořečení a jasnost a moudrost a díkůčinění, čest a moc i síla Bohu našemu na věky věkův. Amen.“ (Zj. 6, 12.) Také sv. Bernard v duchu viděl anděly, kteří ustavičně „Tě chválíme, Bože,“ prozpěvují, ozářeni jsouce neobyčejným leskem, což ho samého tak povzbudilo, že společně s anděly chválu Bohu prozpěvoval.

Víra sv. nás poučuje, že andělé zvláštní úctu prokazují Kristu Pánu v nejsvětější Svátosti oltářní, že se totiž Svátosti oltářní rádi koří; proto na oltáři po stranách svatostánku staví se sochy cherubínů, kteří sklonění se sepjatýma rukama koří se nejsvětější Svátosti oltářní.

Než svatí andělé nejen Bohu se klaní, jej milují a ctí, nýbrž oni mu také ustavičně slouží.

Pán Bůh často andělů používá za nástroj, aby zjevil svou všemohoucnost a spravedlivost, svou laskavost a moudrost. Tak anděl z rozkazu Božího zjevil se v ráji prvním rodičům po spáchaném hříchu, aby vykonal nad nimi rozsudek Boží, aby je totiž vyhnal z ráje, a brány rajské ostříhal. Hříchy obyvatelů měst Sodomy a Gomorhy byly tak veliké, že Bůh nemohl se již dívati na ně, proto ustanovil u sebe, města ona zahubiti. I poslal Hospodin do města dva anděly, kteří celé město i okolí se všemi obyvateli kromě zbožného Lota a jeho rodiny ohněm a sírou zahubili a zničili.

Než zvláště při díle vykupitelském Ježíše Krista služba andělská byla velmi vznešená a velebná. Archanděl Gabriel přináší radostné poselství Marii Panně, jíž zvěstuje, že vyvolena jest od Boha za matku Spasitelovu, jehož má nazvati nejsladším jménem Ježíš. Andělé bdí nad božským dítkem, když ukrutný Herodes hledá

bezživotí jeho a pobádají sv. Josefa, aby rychle uprchl s dítkem a matkou jeho do Egypta. Když Pán Ježíš překonal trojí pokušení ďábelské, sestupují s nebe andělé a slouží jemu. Na hoře Olivetské modlí se Pán Ježíš a bolestně volá: „smutná jest duše má až k smrti“, a hle, anděl Páně sestupuje s nebe a potěšuje ho. Jako andělé při umučení Páně truchlili, tak opět radují se z jeho slavného z mrtvých vstání a vítězství Páně zvěstují u hrobu ženám: „Vstalť jest, není ho tuto.“

Když Pán Ježíš na nebesa vstupoval, všickni andělé jej očekávali a slavně do nebeského sídla uvedli, apoštolům pak, kteří za odcházejícím Pánem Ježíšem do nebe smutně pohlíželi, zjevili se andělé, připomínajíce jim, že ten Ježíš, kterýž nyní před očima jejich vzat jest do nebes, opět s nebe přijde. A andělé zase s Pánem Ježíšem s nebe přijdou na konec světa, aby s ním vykonali soud nad celým pokolením lidským.

Než Pán Bůh stvořil anděly nejen k službě své, ale také k službě naší, aby nás ostříhali, opatrovali a ode všeho zlého na těle i na duši chránili, jak praví žalmista Páně: „Andělům svým přikázal o tobě, aby ostříhali tě na všech cestách tvých.“ (Žalm. 90, 10.) Pán Bůh přikázal andělům, aby každého člověka vedli po dobré cestě, povzbuzovali ho ke ctnosti, chránili ho před mocí duchů zlých a všechno tělesné zlo a nebezpečí od něho odvracovali.

Andělé tedy jsou netoliko věrnými a poslušnými služebníky Božími, ale jsou také služebníky a přáteli našimi. Andělé milují nás a pečují o spásu naši, proto zajisté máme je ctíti a vzývati a jich hlasu poslouchati. Jako ctíme na zemi služebníky královské, tak máme ctíti služebníky Krále nebeského, svaté anděly. A jako zneuctívá samého krále, kdo by zneuctil jeho služebníků, tak uráží samého Boha, kdo by andělů nectil. Nuže! ctěme a vzývejme anděly, kteří, jak praví Pán Ježíš, „vždycky hledí na tvář Otce nebeského.“

Když jsme rozjímali o Bohu Stvořiteli, pravil jsem vám, že všechno, co Bůh stvořil, bylo dobré a krásné. Stvořil-li Pán Bůh viditelný svět tak krásný, oč krásněji asi vyzdobil neviditelný svět, nebe, sídlo své! A v tomto neviditelném světě, na nebi, stvořil Pán Bůh množství duchů nebeských, andělů. Anděly Pán Bůh vyvýšil nade všecky tvory, učinil je nejpřednějšími a nejdokonalejšími tvory a svými nejbližšími služebníky. Když Pán Bůh takto anděly stvořil, zajisté byli všichni dobří a svatí. A o tom nás poučuje další otázka.

79. *„Jací byli andělé, když je Bůh stvořil?“*

„Když Bůh anděly stvořil, byli dobří a blažení; byli obdařeni posvěcující milostí a mnohými dokonalostmi.“

Všichni andělé na počátku byli dobří a svatí, byli velmi nábožní a nevinní, takže Boha nade všecko milovali a žádali jen toho, čeho žádal sám Bůh. Byli blaženi, neboť ničeho jim nescházelo, byli šťastni a spokojeni, přebývali v nebi, patřili na Pána Boha, v němž a s nímž se radujíce ustavičně měli nebeské blaženosti požívati. Blaženost jejich zvláště v tom záležela, že obdařeni byli posvěcující milostí, kterou syny Božími a nejmilejšími přáteli Božími učiněni byli. Mimo to Pán Bůh obdařil anděly velikými dokonalostmi, zvláště nesmrtelností, rozumem a věděním, jímž daleko převyšují lidi, a svobodnou vůlí.

Ačkoliv Bůh andělům tak velikých milostí udělil, přece, jak Písmo sv. nám zjevuje, všichni darů těch si nevážili a v milosti nesetrvali.

80. *„Zdali všichni andělé zachovali milost Boží?“*

„Všichni andělé milosti Boží nezachovali; mnozí ji hříchem pýchy ztratili.“

Pán Bůh sice anděly ozdobil milostí posvěcující a velikými dokonalostmi, avšak andělé mohli zvláště milost Boží ztratiti. Pán Bůh obdařil anděly rozumem a svobodnou vůlí, mohli tedy andělé svobodně se rozhodnouti buď věčně Boha poslouchati, nebo jeho neposlouchati, mohli mu býti poddáni, nebo se mu protiviti. A Písmo svaté nám vypravuje, že mnozí andělé skutečně proti Bohu a Tvůrci svému se zbouřili. Někteří andělé totiž mnoho zakládali si na svých dokonalostech, zpyšněli a chtěli převyšovati samého Boha. Písmo svaté nám vypravuje, že na nebi povstal boj mezi anděly dobrými a pyšnými. Pyšní andělé chtěli totiž i ostatní anděly svésti ke vzpouře proti Bohu a chtěli je k tomu donutiti násilím. A tak andělé byli rozděleni na dva tábory, na dobré a zlé. Vůdcem dobrých andělů byl archanděl Michael a vůdcem pyšných andělů byl ďábel, Lucifer. Andělé pyšní byli přemoženi a s nebe do pekla svrženi.

81. *„Kterak potrestal Bůh pyšné anděly?“*

„Bůh pyšné anděly potrestal tím, že je na věky zavrhl a do pekla odsoudil.“

Pán Bůh použil dobrých andělů k potrestání pyšných, kteří na věky zavrženi byli do pekla. Pyšní andělé nikdy nebudou z pekla vykoupeni, ale na věky odsouzeni jsou do hrozných míst, jež peklem jmenujeme. To potvrzuje sv. Petr, jenž praví: „Bůh hřešícím andělům neodpustil, ale pekelnými provazy je do pekla strhnuv vydal k mučení.“ (II. Petr 2, 4.)

82. *„Jak nazýváme zavržené anděly?“*

„Zavržené anděly nazýváme zlými duchy nebo ďábly.“

Pyšní andělé i po zavržení svém zůstali nesmrtelnými duchy, kteří mají rozum a vůli. Poněvadž však vůle jejich chce a miluje jen zlé, proto je nazýváme duchy zlými. Jmenujeme je také „ďábly“. Slovo „ďábel“ znamená: rozkolníka, rouhače, pomluvače, vůbec nepřítele pravdy a pokoje.

Písmo svaté také různá jména dává zlým duchům. Obyčejně ďáblové nazývají se knížaty pekelnými. Jako v nebi kůr andělský „Knížectvo“ panuje nad anděly dobrými, tak Lucifer, nejvyšší ďábel, panuje nad říší svou pekelnou. Písmo sv. také zlé duchy jmenuje Belialem, což znamená ničemníka, Belzebubem, knížetem temnosti a knížetem tohoto světa, to jest zlých lidí a zlých věcí.

Jako dobré anděly si vyobrazujeme podle toho, jak se lidem zjevili anebo jakou mocí a činností se vyznamenávají, tak zase vyobrazujeme si duchy zlé tak, aby zloba a úskočnost jejich patrna byla.

Poznali jsme, že i andělé na počátku mohli hřešiti a také zhřešili někteří. Pán Bůh všecky stvořil dobré a svaté, ale dal jim svobodnou vůli a rozum, aby sami ve zkoušce ukázali, chtějí-li býti Bohu věrnými věčně čili ne. Mnozí andělé ve zkoušce té dobře obstáli, zůstali Bohu věrnými. Proto Pán Bůh dobré anděly odměnil.

83. *„Kterak odměnil Bůh anděly, kteří v dobrém setrvali?“*

„Anděly, kteří v dobrém setrvali, Bůh odměnil věčnou blažeností v nebi.“

Věrným těmto andělům Pán Bůh udělil takovou milost, že nyní už nemohou hřešiti, tak jsou v dobrém utvrzeni, že věčně nakloněni jsou jen k dobrému, tak jako Bůh jen dobré chce a miluje. Dobří andělé milují Boha, ustavičně ho oslavují a zvláště pak ho ve všem poslouchají. Andělé dobří milují také i nás lidi, a pečují o spásu duše naší. Andělé jsou nejlepší přátelé naši a proto chovají se k nám přátelsky.

84. *„Kterak se k nám chovají andělé dobří?“*

„Andělé dobří chovají se k nám blahovolně: milují nás a ochraňují na těle i na duši; povzbuzují nás k dobrému a prosí za nás.“

Anděly sice nevidíme tělesným okem, přece však ustavičně jsou všude při nás, sloužíce a opatrujíce nás jako nejvěrnější průvodcové, rádcové a přátelé. Jim známy jsou všechny naše potřeby duchovní i tělesné a proto nám pomáhají a od neštěstí chrání. Chovají se k nám „blahovolně“, to jest pečují o naše časné i věčné blaho. Nejsou sice vševědoucími, ale Pán Bůh dává jim poznávati potřeby naše, aby nám pomoci mohli. Vědí li andělé, jak praví Písmo svaté, že hříšníci činí pokání a proto se radují, jistě také vědí o spravedlivých a o jejich bídě a soužení.

Že andělé lidem skutečně slouží, dosvědčuje Písmo svaté mnohými příklady. Anděl vedl Israelity pouští do země zaslíbené, anděl vyvedl Lota a jeho rodinu ze Sodomy, napomenuv jej: „Neohlížej se zpět, aniž stůj ve vší krajině vůkol; ale na hoře se zachovej, abys i ty spolu nezahynul.“ (I. Mojž. 19, 17.)

Že andělé lidem slouží a v nebezpečenství života je ochraňují, dosvědčují také zkušenosti a dějiny lidské. Naše české dějiny nám vypravují, že dvakráte andělé sloužili sv. Václavovi, králi českému, když v nebezpečí se nacházel. Když se proti němu zbouřil Radslav, kníže Kouřimský, vytáhl sv. Václav proti němu s vojskem do pole, a chtěje ušetřiti prolévání lidské krve, vyzval nepřítele svého, aby spolu sami zápasili. Když započal boj, aj, andělé s křížem stkvoucím po boku stáli sv. Václavovi. Vida to Radslav, seskočil s koně, padl k nohoum sv. Václava prose za milost, jíž se mu také dostalo. Od té doby měl pokoj sv. Václav.

Jindy zase závistiví a zlí lidé křivě obžalovali sv. Václava u císaře. Ihned byl povolán k císaři, aby se očistil. Sv. Václav vydal se na cestu bez prodlení. Když vstupoval do císařského sněmu a blížil se k císařskému trůnu, tu císař uviděl dva anděly, kteří sv. Václava doprovázeli. Císař ihned sestoupil s trůnu, přátelsky českého knížete objal a udělil mu titul krále českého. Na důkaz přátelství a na věčnou památku té události daroval císař sv. Václavu ostatek sv. Víta, totiž rameno, kterýžto vzácný dar zavdal podnět ke stavbě nádherného a památného chrámu Páně v Praze ke cti svatého Víta.

Andělé také nás poučují, dobrá vnuknutí nám dávají a posilují ve ctnosti. Archanděl Rafael poučoval mladého Tobiáše, aby napřed se modlil a pak teprv se oženil, že jistě bude šťastným. Anděl, vysvobodiv sv. apoštoly z vězení, povzbuzoval je k statečnému konání úřadu apoštolského: „Jděte a stojíce mluvte lidu v chrámě všecka slova života tohoto.“ (Sk. ap. 5, 20.)

Andělé chránili čistotu a nevinnost. Tak anděl uchránil nábožnou vdovu Judith od všeliké poskvrny, když odebrala se do tábora assyrského, aby lid israelský zachránila. Sama pak po

šťastném vykonání velikého a odvážného činu vypravovala spoluobčanům, kterak ji anděl chránil: „Živť pak jest on, Pán, že ostříhal mne anděl jeho i když jsem odtud šla, i když jsem tam byla, i když jsem zase sem šla, a nedopustil Pán Bůh na mne, služebnici svou, abych poskvrněna byla, ale bez poskvrny hříchu navrátil mne vám radující se z vítězství jeho, z ujití mého a z vysvobození vašeho.“ (Judith 13, 20.)

Podobně andělé chránili čistotu duše sv. Františky Římské, sv. Aloisia, Stanislava Kostky, sv. Anežky a sv. Lucie.

Andělé znají a slyší také naše prosby a modlitby, a Bohu je přednášejí. O tom poučuje nás kniha Tobiášova, v níž čteme, že archanděl Rafael ujistil starého Tobiáše, že modlitba a dobré skutky Bohu jsou velmi milé a že on je Bohu přednášel: „Když jsi se s pláčem modlíval, a nechav oběda pochovával mrtvé, donášelť jsem já modlitbu tu k Bohu.“ (Tob. 12, 12.)

Konečně andělé ochraňují nás v nemoci a při smrti. Sv. Vincenc byl na rozkaz pohanského soudce Daciána hrozně mučen, do vězení uvržen a na ostré střepiny a sklo vhozen, aby v bolestných mukách zemřel. V noci však, čehož svědky byli strážcové, bylo vězení zvláštním světlem osvíceno, okovy s rukou a nohou světcových samy spadly a na zemi byl mech a květiny. I počal mučedník prozpěvovati chválu Boží, kdyžtě ho andělé povzbuzovali, řkouce: „Viz, Vincenci, Ten, pro něhož trpíš, připravil ti korunu v nebesích. Buď tudíž klidné mysli, brzy budeš do Jeho shromáždění uveden.“

I u našeho lože stojí anděl, kterýž nás v nemoci těší a posiluje; když pak duše naše odloučí se od těla, vede ji k Bohu, aby za ni u věčného Soudce orodoval.

Poznali jsme, že andělé pečují o naše blaho a ustavičně chrání nás ode všeho zlého. Proto ctěme a vzývejme rádi anděly a také poslouchejme vnuknutí jejich. Církev sv. sama ve ctění a vzývání andělů předchází nás dobrým příkladem, neboť od dávných již časů ustanovila slavnosti ke cti andělů. Tak oslavuje církev svatá 8. května archanděla Michaele. Ke cti tohoto archanděla postaven byl v Neapolsku na hoře Garganu chrám a posvěcení tohoto chrámu oslavuje se zvláštní slavností „zasvěcení sv. archanděla Michaela“ dne 29. září. Církev sv. slaví také svátek sv. Gabriela 18. března a sv. Rafaela 24. října. Na první neděli v měsíci září slaví svátek všech andělů strážných, církev sv. zasvětila každý pondělek úctě andělů strážných. — Sv. Václav velice ctil anděly. Pondělek věnoval sv. andělům a ve dne v noci je vzýval za ochranu a pomoc proti zlým duchům. Na cestách odevzdával se pod jejich ochranu a také celý národ český doporoučel do ochrany jejich. Tak čiňme i my a jistě odoláme všem pokušením světa i ďábla.

Ačkoliv Pán Bůh stvořil anděly, aby všem lidem sloužili a jeopatrovali, přece ještě zvlášť ustanovil každému člověku anděla.

85. *„Jak jmenujeme anděly, které zvláště Bůh ustanovil k naší ochraně?“*

„Anděly, které zvláště Bůh ustanovil k naší ochraně, jmenujeme anděly strážci.“

Písmo svaté přesvědčuje nás, že Pán Bůh každému člověku přiděluje anděla strážce, kterýž ho všude doprovází a k dobrému povzbuzuje. Již pohané věřili, že neviditelní duchové člověka doprovázejí, jemu radí a ode všeho zlého chrání. Tak Aristoteles psal králi Alexandrovi Velikému, že strážní duchové jej doprovázejí a ochraňují, aby neučinil ničeho zlého. Církev svatá zvláště nás křesťany poučuje, že všichni máme anděla strážce. Učení církve svaté opírá se o zjevení Boží a výroky Písma sv., které nám dokazují, že andělé skutečně lidi chraňovali, jim pomáhali a k dobrému povzbuzovali. Zvláště Pán Ježíš ubezpečil nás, že všichni máme anděly strážce, kteří nás opatrují a u Boha za nás prosí. Když jedenkráte Pán Ježíš četným zástupům kázal o království Božím, přinášely k němu matky malé své dítky, prosíce, aby je požehnal. Pán Ježíš bral do náručí dítky a objímal je, řka: „Nechte maličkých přijíti ke mně, neboť jejich jest království nebeské.“ Napomínal pak všech, aby dítek ničím nepohoršovali, neboť kdo by jedno z maličkých těchto pohoršil, pokazil, lépe by mu bylo, aby jemu na hrdlo zavěšen byl mlýnský kámen a byl pohřížen do hlubokosti mořské: „Proto viztež, abyste nižádného z maličkých těchto nepotupovali; neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích vždycky hledí na tvář Otce mého, kterýž jest v nebesích.“ (Mat. 18, 17)

Z těchto slov poznáváme, že zvláště malé dítky mají anděly strážce, kteří je chrání a opatrují, a kteří žalují Otci nebeskému na ty, kteří je kazí a pohoršují. Každé dítko má tedy anděla strážce. A zajisté dítky potřebují zvláštní ochrany andělské. Vždyť malé dítky ustavičně nalezají se v nebezpečenství těla i duše, proto přemoudře jedná milý Pán Bůh, že maličké odevzdává pod zvláštní ochranu andělů strážců. Že anděl strážce často dětem život zachránil, dosvědčují nám zkušenosti naše.

R. 1874. stala se podivná příhoda v Praze, která byla uveřejněna ve všech novinách. U otevřeného okna v druhém patře stála manželka zámečnického pomocníka Aleše Povolného s tříletou svou dceruškou. Děvčátko klidně si hrálo. V okamžiku však, když matka se obrátila, spadlo s okna na dlažbu. Ubohá matka tak se ulekla, že hned omdlela a k zemi klesla. Jaká však byla její

radost, když otevrouc oči, uzřela před sebou svou dcerušku živou a neporušenou. Děvčátko padlo tak šťastně, že utrpělo jen nepatrné poranění na tváři. Zajisté anděl strážný dítko zachránil, o čemž nikdo nepochyboval.

Jak často stává se, že dítky jsou v nebezpečenství života, a anděl strážce je chrání. Tu dítky spadnou s kolébky, jinde zase pod vůz a často také spadly děti do studně nebo do řeky a zůstaly na živu. Anděl strážce je zachránil.

Než Pán Bůh dal anděla strážce nejen malým dítkám, nýbrž také i nám velkým dítkám Otce nebeského, každému člověku, zvláště křesťanu dal Pán Bůh anděla strážce. Vždyť i my velmi často nacházíme se v nebezpečí života tělesného i duchovního, a ochrany andělské potřebujeme. Že každý člověk a zvláště každý křesťan má anděla strážce, potvrzuje sv. Pavel, jenž praví: „Zdaliž všichni andělé nejsou služební duchové poslaní k službě pro ty, kteříž obdrží dědictví spasení?“ (Žid. 1, 14.)

Pán Bůh chce, abychom všichni byli spaseni, proto také andělům přikázal, aby nám nápomocni byli k dosažení života věčného. Andělé pečují tudíž nejen o tělo naše, ale zvláště o duši, povzbuzujíce nás k dobrým skutkům, napomínajíce nás, bychom Bohu věrně sloužili a zvláště hříchu se varovali. Sv. Františka Římská těšila se zvláštní ochranou andělskou. Anděl Páně všude ji doprovázel a často se jí v podobě sličného mládenečka zjevoval. Kdykoliv se sv. Františka sebe menšího poklesku dopustila, viděla vždy, kterak její anděl strážce pláče a tvář rukama si zakrývá. Anděl strážný po celý život byl jí učitelem a vůdcem ctnosti.

Andělé strážní také nás chrání v nebezpečenství a pomáhají nám. Když sv. Petr uvržen byl do žaláře a měl býti usmrcen, ukázal se mu v noci anděl, kterýž zázračným způsobem vyvedl jej ze žaláře a ukázal mu cestu do příbytku křesťanů, kteří tam shromážděni za sv. Petra se modlili. Sv. Petr domníval se, že všechno, co viděl a co se s ním dálo, jest pouhý sen, ale když poznal ulice a domy, přesvědčil se, že vše je skutečnost a že Pán Bůh poslal mu anděla, kterýž ho ze žaláře vyvedl.

Že i nás v nebezpečenství života často anděl strážce chrání, dosvědčuje naše zkušenost.

Známa je událost, která stala se r. 1490. v horách alpských, kterak císař Maxmilian zázračně andělem strážcem v nebezpečenství života ochráněn byl. Událost tato bývala jindy ve školních čítankách, aby děti z příkladu tohoto poznali lásku a péči andělů strážců. Císař Maxmilian vydal se s průvodci svými do hor alpských, aby

se tam pobavil honbou kamzíků. Vystupoval po srázných skalách výš a výše, až najednou s hrůzou zpozoroval, že nalezá se nad příkrou stěnou skalní, odkudž nebylo možno ani ku předu ani nazpět pokročiti. Jeho družina zůstala daleko za ním a nikdo nevěděl o císaři. Jemu pak nastala na srázné skále trapná chvíle. Volal o pomoc, ale hlas jeho v lesích se ztrácel. Několik hodin trávil tu Maxmilian, jsa přesvědčen, že nezachrání-li ho Pán Bůh nějakým způsobem, musí tu hladem zemříti. Po nějaké chvíli zpozoroval v údolí pod skalami zástup lidí, kteří poznali milovaného knížete, ale nevěděli si rady, kterak by jej vysvobodili od jisté smrti. Přišel také kněz s nejsvětější Svátostí oltářní, aby umírajícímu knížeti ji ukázal a požehnání udělil. Když všichni oplakávali smrt milého císaře a za duši jeho se modlili, najednou objevil se po boku císařově krásný jinoch v prostých šatech vesnických, který ujal císaře za ruku a šťastně ho do údolí dovedl. Tu pak náhle zmizel. „Kdo to byl?“ tázali se tisícové svědků, a všichni doznali: Anděl strážce to byl, kterýž císaři život zachránil. I velebili císař i lid Pána Boha.

I za našich dob často čteme zprávy o podivuhodném zachránění lidí v nebezpečenství života. R. 1872 vracela se jedna paní, splnivši zbožný slib, z Rekavinklu po železnici do Vídně. Když vlak právě projížděl velkým průkopem (tunelem), spolehla se poněkud na dveře vozu. Dveře byly špatně zavřeny, a tu najednou se otevřely a ubohá paní vypadla za prudké jízdy z vlaku. Jakmile průvodce vlaku zpozoroval, co se stalo, ihned zastavil vlak, ale jak se všichni podivili, když nalezli paní v příkopu bez pohromy vzdávající Rodičce Boží a anděli strážci vroucí díky za ochranu.

Písmo sv. i sám Pán Ježíš potvrzují, že každý člověk má anděla strážce. A to nás vždy naplňuje útěchou. Andělé strážní všude jsou našimi průvodci a stojí při nás ve všech tělesných i duševních potřebách, jak praví žalmista Páně: „Postaví se anděl Hospodinův kolem těch, kteříž se ho bojí, a vytrhne je z nebezpečenství.“ (Žalm 38, 8.) Andělé strážní nejen nás ochraňují v nebezpečenství života, ale také nám dávají dobrá vnuknutí, radí nám a konečně i modlitby naše přednášejí Otci nebeskému a orodují za nás. Anděl strážný jest nejvěrnějším naším průvodcem na této pouti pozemské a bude také státi u smrtelného lože našeho, posiluje a potěšuje nás, a když pak ukončíme pozemskou svou pouť, uvede nás před trůn nebeského Soudce.

Poněvadž andělé strážní tak o nás pečují a tak nám slouží, proto máme jim býti vděčni, máme je milovati, ctíti a vzývati, a vnuknutí jejich vždy poslouchati.

86. *„Čím jsme povinni svým andělům strážcům?“*

„Svým andělům strážcům jsme povinni tím, že je máme ctíti a vzývati, jejich vnuknutí poslouchati a jim vděčni býti.“

Pověděl jsem vám, že andělé strážní jsou našimi služebníky, ochránci a dobrými rádci, proto zajisté vděčnost toho žádá, abychom anděly strážce ctili a vzývali. Pán Bůh sám napomínal lidi, aby anděly ctili a jich poslouchali. Tak Hospodin Israelitům slíbil anděla, kterýž je povede pouští do země zaslíbené a poručil jim, aby anděla poslouchali; pravilť Hospodin: „Aj, já pošlu anděla svého, kterýž by šel před tebou a ostříhal na cestě a uvedl tě na místo, kteréž jsem připravil tobě. Šetřiž ho a poslouchej hlasu jeho, aniž se domnívej, že by směl potupen býti; neboť neodpustí, když prohřešíš a jest jméno mé v něm.“ (II. Mojž. 23, 20.)

Co Bůh poručil Israelitům, platí i nám. I my máme poslouchati hlasu svého anděla strážce a všeho se varovati, zač bychom se musili styděti před ním, kterýž vidí, co činíme. Ctěme a vzývejme anděla zvláště modlitbou, doporoučejíce se ráno i večer do ochrany jeho. Zvláště pak vy, křesťanské matky, odevzdávejte maličké své pod ochranu andělů strážných a proste je, aby nad nimi bděli; samy pak nechtějte špatným příkladem maličkých pohoršiti, aby jejich andělé na vás u soudu Božího jednou nežalovali, že jste nevedly dítky k dobrému. Učte malé již dítky své ctíti anděly a každodenně modlívejte se s nimi k andělu strážci krásnou modlitbu: Anděle Boží, strážce můj.

Bl. Klement Maria Hofbauer, náš krajan, jenž blaženou smrtí zemřel r. 1820., choval velikou úctu v srdci svém k andělům strážným. Vypravuje se o něm, že ke cti andělů strážných po městech a vesnicích s nepokrytou hlavou kráčel, jakoby nebeské duchy pozdravoval, kteříž tu nad lidmi bdí a jich ostříhají.

Církev sv. také dává nám příklad, abychom anděly strážce ctili a vzývali, neboť zavedla na oslavu sv. andělů strážných slavnosť, která se koná 2. října, a na mnohých místech a také u nás první neděli v září. Svátek andělů strážných slavil se již v 6. století ve Španělsku a odtud rozšířil se po celé církvi, až konečně papež Klement X. r. 1670 slavnost andělů strážných nařídil pro celou církev katolickou.

Jako andělé dobří jsou našimi přáteli, ochránci a služebníky, a k dobrému nás povzbuzují, tak i naopak duchové zlí, ďablové, jsou nepřáteli Boha i našimi. Pyšní andělé od té doby, co zavrženi byli do pekla, stali se nepřáteli všeho dobrého, jejich vůle odvrátila se navždy od Boha, nenávidí Boha a proto pracují proti němu.

Snahou ďáblů jest, aby co nejvíce lidí odvrátili od Boha a do věčné záhuby uvedli. Proto sv. Petr varuje věřící před pokušitelem pekelným a napomíná ku bdělosti a opatrnosti: „Střízliví buďte a bděte; neboť protivník váš, ďábel, jako lev řvoucí obchází hledaje, koho by zahubil; jemužto odpírejte silni u víře.“ (I. Petr. 5, 8. 9.)

87. *„Kterak se k nám chovají duchové zlí?“*

„Duchové zlí se k nám chovají nepřátelsky: nenávidí nás a závidí nám; pokoušejí nás ke hříchu; hledí nám škoditi na těle i na duši a nás učiniti nešťastnými na věky.“

Pyšní andělé neb ďáblové neposlušností a odbojností svou stratili sice největší blaženosti nebeské a posvěcující milosti, svatosti a přátelství Božího, avšak rozumu a svobodné vůle nepozbyli. Ďáblové také mají velikou moc a proto mnoho zlého lidem působiti mohou. A proč Pán Bůh ponechal zlým duchům takovou moc? Jako Pán Bůh na zemi trpí zlé lidi a dopouští, že nám škodí a zlé páchají, ale všechno to zlé zase k našemu dobru obrací, tak také Pán Bůh dopouští, že zlí duchové mohou nás pokoušeti, ke hříchu naváděti a zlé věci páchati; avšak Pán Bůh i pokušení a působení ďábelská nevyzpytatelným způsobem obrací k dobrému.

Moc duchů zlých před Kristem Pánem byla velmi hrozná, o čemž nás Písmo sv. mnohými příklady poučuje. Ďáblové netoliko lidi pokoušeli, ke hříchu naváděli, ale také do lidí vcházeli, hrozně lidi trápili a veliké škody na majetku jim působili. Ďábelské toto své dílo započali hned v ráji. Viděliť štěstí a blaženost prvních rodičů a záviděli jim, proto v podobě úlisného hada svedl ďábel Evu k neposlušnosti proti Bohu a tím celé pokolení lidské uvedl do hrozného neštěstí. Po pádu prvních rodičů moc a drzost ďáblů byla tím větší, neboť v moci jejich byl takřka celý svět. Aby pokolení lidské ochráněno bylo od panství duchů zlých, musil sám Syn Boží sestoupiti na zemi a moc ďáblů zlomiti. Drzost ďáblů byla tak veliká, že se odvážili i samého Krista Pána pokoušeti. Avšak Pán Ježíš svou vykupitelskou smrtí a svým slavným s mrtvých vstáním navždy přemohl moc ďáblů. Od té doby ďábel nemá již takové moci na lidi, což dosvědčuje sv. Pavel, jenž praví: „Smrtí svou zkazil toho, kterýž měl vládu smrti, to jest ďábla.“ (Žid. 2, 14.) Sv. Augustin praví, že před Kristem Pánem ďábel byl odvázán, příchodem však Krista Pána jako pes uvázán jest na řetěz. Jako uvázaný pes může jen štěkati a kousnouti toho, kdo se k němu přiblíží, tak také ďábel může nás jen pokoušeti a sváděti ke hříchu, ale zničiti nás nemůže, leč bychom se mu sami poddali.

Nyní tedy nemusíme se báti ďábla, ačkoliv nás ustavičně ponouká a svádí ke hříchu, jen když mu odporujeme a jej od sebe zaháníme, jak Pán Ježíš nám příklad dal, který satana zapudil.

Aby nám ďáblové neškodili ani na těle ani na duši, musíme vždy užívati zbraně a prostředků, jež nám Kristus Pán zůstavil a církev sv. poskytuje.

88. *„Kterak máme odpírati zlým duchům?“*

„Zlým duchům máme odpírati bděním a modlitbou a statečným přemáháním jejich pokušení.“

Poněvadž ďáblové ustavičně nás ponoukají ke zlému, musíme ustavičně také proti nim bojovati, abychom neupadli v moc jejich. Víra sv. poskytuje nám dosti mocných zbraní, jimiž snadno zvítěziti můžeme nad každým pokušením. Pokušení přichází na každého člověka, avšak přemáhá-li hned pokušení, tedy jistě nad ním zvítězí. Kdo však pokušení neodpírá, jemu povoluje a se poddává, také obyčejně bývá přemáhán. Chceme-li tedy nad ďáblem zvítěziti, musíme hned pokušení zapuzovati a statečně mu odpírati.

Před lety nějaká nestoudná ženština žalovala u soudu na jistého muže, že ji svedl k hříchu. Soudce tázal se jí, proč se nebránila? Svedená plakala a naříkala, že prý se nemohla bránit, že jí bylo učiněno násilí Soudce tedy poručil, aby obžalovaný hned vyplatil dívce 50 dolarů, kterých požadovala. Na to dívku propustil. Avšak hned zavolal tajně k sobě svého služebníka a nařídil mu, aby onu dívku na chodbě na oko přepadl a dělal, jakoby jí chtěl vzíti ony dolary. Stalo se, jak bylo umluveno. Tu však žena počala hrozně křičeti a nadávati, takže velký zástup lidu hned se sběhl a také sám soudce přišel, aby viděl, co se děje. Vida, kterak ženština se bránila, aby jí nebyly peníze sebrány, ostře k ní pravil: „Nestydatá ženštino, kdybys byla se tak bránila a křičela při hříchu, jistě bys byla počestnou pannou zůstala.“

Silnou byla, když se jednalo o peníze, slabou však, kde jí hrozila zkáza duše. Kdybychom i my vždy silnými byli v době pokušení, jistě bychom zvítězili; proto braňme se statečně a to hned.

Aby ďábel na nás neměl moci, buďme opatrnými, pracujme a modleme se. Zahálka jest počátkem všech hříchů, proto také ďábel u lenochů má nejsnadnější práci, aby si je podmanil. Nikdy neoddávejme se lenosti a nečinnosti, nýbrž ustavičně tělo i ducha zaměstnávejme prací, aby k nám ďábel ani přistoupiti nemohl.

Jistý mladý poustevník velice jsa od ďábla pokoušen, přišel k starému poustevníku a prosil o radu, jak by nejsnadněji odolati mohl pokušení. Starý poustevník mu pravil: „Co jsem na poušti,

stále buď pracuji neb se modlím, nikdy jsem se do syta nenajedl ani nevyspal, tudíž mám pokoj od pokušení.“ Tedy práce, střídmost, bdění a zvláště vroucná modlitba jsou nejvydatnější prostředky proti ďábelskému pokušení Pán Ježíš zvláště modlitbu a bdění doporučoval jako zbraň proti pokušení, když apoštolům v zahradě Gethsemanské pravil: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 41.)

Konečně vždy odevzdávejme se pod ochranu Boží, Panny Marie a anděla strážného, a tito naši přátelé vždy nás ochrání ode všeho zlého. Sv. Vincenc Fer. v čas pokušení utíkal se vždy k Bohu a Rodičce Boží. Vroucná modlitba a důvěra v Boha vždy jej tak posilnily, že nad každým pokušením zvítězil. Nuže! i my bojujme proti pokušení, modleme se a odevzdávejme se pod ochranu Boží, Panny Marie a sv. andělů, a buďme ubezpečeni, že neklesneme.

Drazí v Kristu! Rozjímali jsme dnes o andělech, které Pán Bůh stvořil k službě své a k službě naší. Poznali jsme, kterak andělé nás milují, ode všeho zlého chrání a nám pomáhají, proto milujme i my anděly, ctěme je a vzývejme, a aby svatí andělové v každé a tedy i v této chvíli nás opatrovali, pomodleme se k nim na ukončení našeho rozjímání krásnou modlitbu, kterou se denně modlíváme:

Anděle Boží, strážce můj!
Rač vždycky být ochránce můj, . . .

10. CVIČENÍ.

5. O lidech.

V předešlém cvičení rozjímali jsme o andělech, nejdokonalejších to tvorech na nebi. Jako Pán Bůh v neviditelném světě stvořil nebeské duchy, anděly, jimž ustanovil za příbytek nebe, tak také na zemi stvořil nejdokonalejšího tvora, kterýž hned po andělech v dokonalosti následuje a tím je člověk.

89. *„Kteří jsou po andělech nejznamenitější tvorové Boží?“*

„Po andělech jsou lidé nejznamenitější tvorové Boží.“

Pravíme, že lidé jsou po andělech nejznamenitější tvorové Boží, poněvadž od Boha obdařeni jsou dokonalostmi, kterými povýšeni jsou nade všechno pozemské tvorstvo. To nám hlásá tělo

naše a zvláště duchové mohutnosti. Popatřme jen na tělo lidské, zdaž nehlásá nám, že člověk je králem všeho tvorstva! Je sice učiněno z hlíny a opět v hlínu se obrátí, avšak přece ozdobeno jest velkými přednostmi nad ostatní živočichy. Člověk po zemi kráčí vzpřímen, jeho hlava, obličej, oči, ruce, nohy a všecky údy hlásají, že člověk není stvořen pouze pro tento viditelný svět, nýbrž že cíl jeho jest vyšší a vznešenější, než ku kterému stvořena jsou zvířata. Zdá se, že naše tělo co do ústrojí podobá se tělu zvířat, avšak rozumný člověk uznává, že mezi tělem lidským a zvířecím přece jest veliký rozdíl, a že nedá se najíti nějaké pojidlo, z kterého by se dalo dokázati, že člověk pošel ze zvířete.

Než dokonalost a přednost člověka zvláště v tom záleží, že člověk má duši nesmrtelnou, obdařenou rozumem a svobodnou vůlí, a že, co myslí a cítí, může slovem, řečí vyjádřiti. Člověk je tedy bytostí rozumnou a svobodnou, po andělech nejdokonalejší, což s vděčností uznává žalmista Páně, řka: „Učinil's ho málo menším andělů, slávou a ctí korunoval jsi jej a ustanovil nad dílem rukou svých.“ (Žalm 8.)

Pán Bůh v úmyslu měl člověka stvořiti a úmysl svůj ve skutek uvedl, učiniv prvního člověka, když už pro něho sídlo bylo na zemi připraveno. Pán Bůh napřed stvořil všecky věci na nebi a na zemi a konečně šestého dne, když země byla bylinami a tvorstvem naplněna, stvořil hospodáře království svého, nejznamenitějšího tvora na zemi, člověka.

Mojžíš v knize své vypravuje nám, kterak se to stalo. I řekl Hospodin: „Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému, a ať panuje nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským i nad zvířaty, i nad všelikým plazem, který se hýbe na zemi. Učinil pak Hospodin člověka z hlíny země a vdechl v tvář jeho dechnutí života i učiněn jest člověk v duši živou.“ (Mojž. 1.) Pán Bůh nazval prvního člověka „Adam“, to jest muž ze země učiněný. Na to Pán Bůh Adama uvedl do ráje, rozkošné to krajiny, a vykázal mu ráj za obydlí.

Adam podle ustanovení Božího měl býti pánem všeho tvorstva, kteréž mělo mu býti poddáno a poslušno. Proto Pán Bůh přivedl k Adamovi všechna zvířata a Adam jim dal jména. Avšak mezi všemi tvory nebylo ani jediného, kterému by se byl první člověk podobal a s kterým by byl mohl rozumně jednat, mluvit, se radit a těšit. Říkáme sice na příklad o koni, psu a j., že jsou zvířata rozumná a člověku věrná, ale co je vše platno, když přece jsou to jenom zvířata, ze kterýchž může se sice člověk těšiti a jich k službě upotřebiti, avšak srdce své nemůže jim otevříti a své myšlenky nemůže jim ani nejkrásnějšími slovy pověděti. Adama

obklopovalo množství zvířat, která hlasu jeho poslouchala, jemu sloužila a jeho živila, ale přece mu nemohla býti společníkem. I bylo Adamovi smutno. A Pán Bůh pravil: „Není dobře člověku býti samotnému: učiňme mu pomocnici podobnou jemu.“ I dopustil na Adama sen, a vyňav jedno žebro učinil ženu a přivedl ji k Adamovi. I zradoval se Adam a nazval ženu „Eva“, to jest matka všech lidí. Pán Bůh dal Evu Adamovi za manželku, požehnal jim a řekl: „Rostěž a množte se a naplňte zemi a podmaňte ji.“ (I. Mojž.) První lidé byli tedy stvořeni od Boha a od nich pochází pokolení lidské čili Adam a Eva jsou prarodiči celého pokolení lidského.

Byli a jsou na světě mnozí lidé, kteří popírají, že by Pán Bůh tak byl prvního člověka stvořil, jak to Mojžíš vypravuje, ale učí, že prý člověk povstal staletým vyvinováním z nejdokonalejšího zvířete, z opice. Učení toto pochází od Darvina, anglického učence, jenž r. 1858 vydal spis o původu živočišstva a rostlinstva. On učil, že prý všichni živočichové povstali z nějakých neživých látek, že povstal jakýsi prvotvor, z něhož pak vyvinuly se různé druhy, plemena a rody zvířat. Člověk pak že povstal z nejdokonalejšího a jemu nejbližšího zvířete, totiž z opice. Bohužel učení toto bludné nepěstují pouze učenci, nýbrž i mnozí polovzdělaní lidé rádi o něm rozumují a píší. Zapomíná se však buď zlomyslně nebo z nevědomosti, že ani Darvin tolik nepovídal o původu člověka, kolik někteří nevěrečtí lidé učení i neučení na účet jeho mluví a píší. Darvin učil, že všechno povstalo z jakéhosi prvotvoru, kterémuž Bůh vdechnul život. Tím tedy vlastně uznal, že Pán Bůh přece jest původcem živé bytosti. Mnozí lidé i to popírají a tvrdí, že člověk a všechno ostatní povstalo samo od sebe zákony přírody. Že by člověk povstal vyvinováním z nějakého tvora, nedokáže nikdo.

Pán Bůh stvořil různé květiny a stromy, různé živočichy a zvířata. Odrudy bylin byly vždycky a různá plemena zvířat také byla vždycky, neboť nestalo se od počátku světa, aby některý rod bylin nebo živočichů přerodil se v jiný rod. Tak na příklad žito, které sel Kain, bylo právě takové, jaké sejeme my. Pěstěním můžeme ovšem docíliti vzácnějšího druhu, ale nikdy ze žita nevypěstujeme ječmen nebo mák. Podobně můžeme pěstěním vychovati krásné koně, avšak z koně nikdy nevypěstujeme slona. Kdybychom vybrali z opic tu nejchytřejší a nejdokonalejší opici, a kdybychom ji učili a cvičili několik set let a více, přece zůstane zase opicí, a nikdy nebude z ní ani hvězdář ani přírodozpytec. Kdyby člověk byl povstal vyvinováním z opice, tedy museli by lidé i dnes povstávati z opic, neboť zákony přírody konají svou povinnost od věčnosti. Věru, nejen nerozumno jest tvrditi, že člověk povstal

z opice, ale také jest člověka nedůstojno, aby považoval za své prarodiče nějakou opici. Dobře proto pravil Šeb. Brunner: „Nemohu uvěřiti, že povstal člověk z opice; jen tolik je pravda, že mnozí lidé stávají se opicemi.“

Veliký rozdíl, propast, která se nedá mostem překlenouti, mezi člověkem a zvířetem činí duchový život jeho. Rozdíl ten vyjádřujeme krátkými slovy, že totiž člověk je bytostí rozumnou a myslící, zvíře pak je němou tváří. Člověk svým rozumem, učeností, různými vynálezy, uměním a vědou vyniká vysoko nade všecko tvorstvo pozemské. I ty nejchytřejší opice nejeví ani nejmenší jiskry duševního života. Opice napodobí lidi v různé práci, přece však rozumu nemá a míti nebude. Onehdy četl jsem, že opice obyvatele velice zlobily a mnoho škody jim činily na úrodě. Pozorovaly totiž lidi, jak trhají ovoce a jedí, a tedy také se daly do trhání ovoce a všechno jim snědly. Obyvatelé chtěli opice nějak potrestati. Umývali se před nimi a pak nachystali nějakého lepkavého mazadla pro opice. Opice přišly a začaly se také umývat, mazadlem zalepily si oči, a tak obyvatelé dlouhý čas měli pokoj. Z toho příkladu vidíme, že opice nemá rozumu.

Darvinisté říkají, že prý lidé na počátku také byli nerozumní a nevzdělaní a že žili jako divoká zvěř. Výzkumy však dosvědčují, že i ti nejdivočejší národové velice lišili se od zvířat, neboť i tito národové žili po lidsku v rodinách a společnosti, stavěli si příbytky, měli zbraně, domácí nářadí, ano měli i hudební nástroje a konečně měli náboženství. Člověk je myslící bytostí a byť by i nebyl z počátku učeným a vzdělaným, přece jakési vzdělání měl anebo aspoň měl schopnost státi se vzdělaným, kdežto zvířata k všelikému pokroku jsou neschopna. Z toho poznáváme, že v člověku jest něco, co ve zvířeti není, totiž duchový život. A poněvadž zvíře nemá duchového života, totiž nesmrtelné duše, rozumu a svobodné vůle, proto nemohl člověk povstati ze zvířete.

Člověk obdařen jest svobodnou vůlí, může činiti, co chce, a má také v nitru svém hlas, svědomí, které rozhodnutí jeho schvaluje nebo kárá. Nižádné zvíře nemá v sobě takového mravního zákona, který by mu pravil: toto jest dobré, toto je zlé, nýbrž zvíře jedná z pudu a nutnosti.

Člověk miluje společnost, zřizuje rodinu a tvoří národy a státy, které ustanovují zákony, jimiž majetek, život a práva lidí se řídí, spravují a zastávají. Zvířata také sice žijí v rodinách a společnostech, ale netvoří nějaký národ a soustavnou společnost zákonitou.

Konečně jen člověk má vlohy k vědě a umění. Člověk svým duchem proniká vnitřek země i propasti mořské, zkoumá povrch zemský a vše, co na něm žije, a zpytuje i nebeské hvězdy a vy-

počítává dráhy jejich. Duch lidský umí upotřebiti přírodních sil a dovede různé věci vynalézti. O zvířatech nemůžeme říci, že by měla vlohy k vědě a umění. Zvířata ovšem také konají k zachování života svého různé věci, na příklad pavouk tká síť tak jemně a přesně, že toho člověk nedovede. Než zvířata všechno konají jen mechanicky, ze vrozené zručnosti, kterou Pán Bůh jim udělil a jíž nejsou sobě vědoma. Tato zručnost náleží k jejich přirozenosti a proto bez učení přechází z pokolení na pokolení. Sotva mladý pavouk se vylíhne, ihned tká svou síť, nepotřebuje se teprve učiti tkaní.

Člověk však nedědí po rodičích umění a vědění. Syn lékařův nenarodí se hned lékařem, nýbrž chce-li býti také lékařem, musí se dlouho učiti a vzdělávati, a může býti buď dovednějším nebo méně dokonalým lékařem než jeho otec. Každý člověk v srdci svém má nadání k umění a práci, avšak tyto vlohy samy od sebe se nevyvinují, nýbrž vyžadují cvičení, a konečně u každého člověka nejsou vlohy stejné.

Ze všeho tedy poznáváme, že člověk v sobě má duši, která od Boha obdařena jest vlohami, které člověk pěstuje a jichž používá. A tento duševní vývoj u člověka tvoří onen veliký rozdíl, kterým liší se člověk od zvířete. Člověk rozumem svým poznává, že povýšen jest nade všecky pozemské tvory, že jest bytostí, která má na zemi důležitý úkol a že kráčí ke vznešenějšímu cíli, jenž jest za hrobem. Člověk cítí, že není stvořen jen pro tento svět, nýbrž pro život nadpřirozený a proto koří se Tvůrci svému, kterýž jej málo menším andělů učinil, děkuje mu za dokonalosti a duševní vlohy a vynasnažuje se, aby dosáhnul také vyššího cíle, pro nějž ho Bůh stvořil.

Když Pán Bůh pojal úmysl prvního člověka stvořiti, učinil napřed tělo z hlíny a potom teprve do něho vdechl dechnutí života, duši nesmrtelnou. Podle toho skládá se tedy člověk ze dvou částí.

90. *„Z čeho skládá se člověk?“*

„Člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše, kteráž jest přirozeným obrazem Božím.“

Pravil jsem vám, že Darvin a jeho stoupenci praví, že člověk povstal z opice; popírají tudíž stvoření člověka podle obrazu Božího. Avšak pověděl jsem vám, že nauka ta je bludná a dokázal jsem vám, že člověk nemohl nikdy povstati z nějakého nižšího tvora, nýbrž že člověk najednou v dokonalosti své octl se na zemi. Než jako žádná věc na světě nepovstala sama od sebe nebo náhodou, tak ani člověk neoctl se na světě náhodou nebo nějakým staletým vyvíjením z jiné bytosti. Všechno, co jest na nebi a na zemi, má svou příčinu, svého původce a Tvůrce a tím je Bůh, jakž jsme

dříve slyšeli. Tedy i člověka Pán Bůh stvořil. Kterak Pán Bůh prvního člověka stvořil, již jsme slyšeli. Učinil napřed tělo a potom do něho vdechl duši. Vidíme tu patrný rozdíl mezi hmotným tělem, které z hlíny, ze hmoty bylo učiněno a neviditelným, nehmotným dechnutím, které tělu viditelnému a hmotnému dalo život. To tedy, co tělu dává život, myšlení, cítění, žádání, řeč, pohyb a svobodné určování, jest duch, druhá to část člověkova. Celý tedy člověk skládá se z viditelného a hmotného těla a z neviditelného a nehmotného ducha, duše nesmrtelné.

Že máme tělo, zajisté nepochybujeme, a že toto tělo je hmotné a viditelné, podrobené ustavičné změně, sami se přesvědčujeme.

Že má člověk v sobě neviditelnou duši, která tělu dává život, poznáváme z Písma sv. a z rozumu. Když Pán Bůh stvořiti chtěl prvního člověka, pravil: „Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému.“ Pán Bůh jest pouhý duch, tedy i obraz jeho musí býti bytostí nehmotnou, nedílnou, duchovou, a poněvadž tělo naše jest hmotou, nemůže býti obrazem Božím, proto člověk pouze podle duše je obrazem Božím.

Že člověk má v sobě duši, kteráž jest Bohu podobna, dosvědčují všichni učenci křesťanští. Tak sv. Tomáš Aq. praví: „Duše jest oživující formou těla, jest podstatou svou všude v těle a proto nemůže býti tělesná, neboť dvě tělesa nemohou zaujímati jeden a týž prostor.“

K přirozenosti lidské tedy náleží, aby člověk měl tělo a duši, neboť bez duše nebyl by člověkem.

Pán Bůh zvláště lidskou duši učinil nad jiné bytosti dokonalejší, čímž člověka povýšil nade všechny tvory pozemské, které duše nemají. Pán Bůh do těla lidského vdechl ducha nesmrtelného, kteréhož stvořil podle obrazu svého. Duše lidská jest tedy podobou, obrazem Božím, a sice přirozeným.

91. *„Čím jest duše lidská přirozeným obrazem Božím?“*

„Přirozeným obrazem Božím jest duše lidská tím, že jest nesmtelný duch a má rozum a svobodnou vůli.“

Duše lidská je tedy přirozeným obrazem Božím. Jak máme těmto slovům rozuměti? Když jsme rozjímali o nejsvětější Trojici, pravil jsem vám, že tři božské osoby jsou toliko jeden Bůh, protože mají jednu a touž přirozenost. Co rozumíme slovem „přirozenost“ nebo „přirozený“? „Přirozeným“ jest to, bez čeho osoba nebo věc nemůže býti tou osobou a věcí, kterou jest, čili to, co osobu nebo věc právě tou osobou nebo věcí činí, kterou jest. Jako každá bytost má svou přirozenost, má i Bůh svou přirozenost a ta je

přirozeností božskou. K přirozenosti božské náleží, že Bůh jest nesmrtelný duch, sám od sebe, a že má nejdokonalejší rozum a vůli. Člověk jest také bytostí, jest osobou lidskou a tudíž má také přirozenost, to jest má to, co je mu přirozeným, co ho člověkem činí a bez čeho by člověk člověkem nebyl. K přirozenosti lidské náleží viditelné tělo a neviditelná duše s rozumem a svobodnou vůlí. Duše lidská jest také bytostí. K přirozenosti duše lidské náleží, aby byla nesmrtelný duch a měla rozum a svobodnou vůli.

Pravili jsme, že Bůh stvořil člověka k obrazu svému, neboť pravil: „Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému.“ (I. Mojž. 1, 26.) Jaký jest ten obraz, ku kterémuž Pán Bůh člověka podobným učinil? Víra sv. a zjevení Boží nás poučují, že Bůh jest pouhý duch, který nemá těla, tedy ani údů, ani tváře, proto nepodobáme se Bohu tělem svým, naše tělo není obrazem Božím, nýbrž obraz Boží musíme hledati jinde a sice v duši. Naše duše stvořena jest podle obrazu Božího, neboť i my máme mysliti, chtíti a tak jednati, abychom podobali se Bohu. Duše naše jest obrazem Božím, to znamená, že duše naše jest stvořena podle dokonalosti Boží. Bůh jest nejvýš dokonalý, my máme se aspoň snažiti, aby dokonalosti Boží v srdci našem jako v zrcadle se odrážely. Že duše naše jest podle obrazu Božího stvořena, neznamená, že jest Bohu rovna, nýbrž že jest pouze Bohu podobna. A duše naše podobna jest Bohu zvláště tím, že jest nesmrtelný duch a že má rozum a vůli, ovšem daleko méně dokonalou než má Bůh.

Že duše lidská jest nesmrtelný duch, pověděl jsem vám dříve (v 5. cvičení), když jsme rozjímali o šesteru základních pravd, které má každý věřiti a věděti. Na tomto místě aspoň krátce připomeneme si, co jsme dříve o nesmrtelnosti duše rozjímali.

Že duše lidská jest duch, poznáváme ze stvoření prvního člověka. Když Bůh učinil z hlíny lidské tělo, bylo neživé, když však Pán Bůh do něho vdechl duši, ihned oživlo. Bytost, která tělu život dává, je tedy duše. Poněvadž duše neskládá se z částí, jest bytostí nehmotnou a nedílnou, proto nemůže se rozpadnouti, nemůže míti konce, jest nesmrtelnou. Ze duše lidská jest nesmrtelna, dosvědčuje Písmo sv., Kristus Pán, národové, kteří věřili v nesmrtelnost duše a konečně i rozumem poznáváme, že duše naše musí býti nesmrtelna. Duše naše podobna jest Bohu tedy tím, že jest nesmrtelný duch.

Dále duše naše podobna jest Bohu, protože má rozum a svobodnou vůli.

Duše lidská obdařena jest od Boha rozumem, takže dovede mysliti o všem, co se vůkol děje, myšlenky projevuje city radosti nebo žalosti, nadšením nebo odvážností a podle myšlení také mluví

a jedná. Nábožný král David uměl oceniti dar Boží, lidský rozum, a proto pravil: „Divní jsou skutkové Tvoji a duše má zná je výborně.“ (Žalm 138, 14.) A moudrý Sirah dí: „Mně pak to dal Bůh, abych mohl vypravovati, jak smýšlím.“ (Moudr. 7, 15.) Velikým tedy darem Božím jest náš rozum, který zvláště jeví se moudrou řečí a skutky. Člověk proto jmenuje se rozumným tvorem, poněvadž jediný ze všech tvorů obdařen jest vzácným darem, řečí. Jsou ovšem někteří vědatoři, kteří by rádi dokázali, že řeč dána jest člověku od přírody; avšak právě nerozumná, němá zvířata dokazují opak toho učení. I zvířata mají jazyk, ústa a mluvidla a přece nemluví, nýbrž vydávají zvuky, jimž nikdo nerozumí. Zvířata také nikdy nenaučí se jiné „řeči“ než kterou mluví. Naši vrabčíci tak štěbetali na počátku světa jako dnes a dosud nepřiučili se nějaké lepší řeči. Důkazem toho jest, že zvířata nemají rozumu a proto mluviti nemohou. Také jest pravda, že špačka a papouška naučiti můžeme některým slovům, avšak tito ptáci naučená slova říkají bezmyšlenkovitě napodobujíce lidská slova, jimž je člověk po dlouhém a namáhavém cvičení naučil; avšak více docíliti nelze. Kdyby papoušek třebas sto a více slov se naučil, přece sám nedovede skládati věty, tázati se a odpovídati rozumně. Všechno tedy jest pouze mechanické.

Člověk však má rozum, myslí a proto může používati i mluvidel k řeči. Jsou ovšem lidé, kteří nemohou mluviti, na příklad němí; avšak i oni mluví, neboť jejich rozum a mysl dovede vymysliti znamení, kterýmiž ukazují, co myslí, a čeho žádají.

Jiný účinek rozumu lidského jest ten, že člověk poznává dobré a zlé, ví, co činiti má a čeho nemá činiti, ví, co jest slušno a spravedlivo, co jest hříšno a neslušno. Člověk rozumem poznává minulost, dějiny a osudy pokolení lidského, pozoruje přítomnost a soudí do budoucnosti. Člověk dovede konati různé práce tělesné i duševní, vůbec schopen jest pokroku, čehož všeho nejsou schopna zvířata.

Rozumem člověk poznává pravdu a původce pravdy, svého Stvořitele, čili člověk má náboženství. Sv. Pavel praví: „Neviditelné jeho věci od stvoření světa skrze ty věci, které jsou učiněny, rozumem pochopeny a spatřiny bývají: tak jeho věčná moc a božství.“ (Řím. 1, 20.) Člověku tedy jest vrozeno, aby skrze věci stvořené poznával Boha, proto v něho věřil a jemu božskou úctu vzdával. U nižádných zvířat nenalezneme náboženství. Ovšem nevěrci říkají, že náboženství jest lidským výmyslem, avšak dějiny dokazují, že lidé náboženství měli, a nikdo dosud nedovedl náboženství vykořeniti z lidstva, protože náboženství je člověku vrozeno. Náboženskými

vlohami tedy také velice liší se člověk od ostatního tvorstva a dokazuje, že jest skutečně podle obrazu Božího stvořeným, nejdokonalejším tvorem na zemi.

Člověk je obrazem Božím také tím, že má svobodnou vůli. Člověk není podroben zákonu nutnosti, on jest svobodným, může činiti, co chce, může se rozhodnouti pro dobré nebo zlé, může tělo své a náruživosti krotiti a duši podmaňovati, a také může náruživostem uzdy popouštěti a tedy hřešiti. Zvířata nemají vůle, nýbrž jednají dle zákona nutnosti, jak jejich přirozené pudy je donucují.

Jaké poučení čerpati máme z pravdy, že duše naše je podle obrazu Božího stvořena?

Pán Bůh učinil člověka pánem tvorstva, člověk má tedy na zemi panovati jako Pán Bůh panuje nade vším na nebi i na zemi. Člověku poddána jsou zvířata, byliny, stromy, voda i oheň, vše to Bůh člověku odevzdal, aby nad tím panoval a všeho k dobru svému používal. Avšak člověk nemá panovati nespravedlivě, nýbrž má se podobati Bohu, Panovníku nebeskému, kterýž vládne spravedlivě. Proto i člověk panovati má spravedlivě a ku každému tak se má chovati, jak toho žádá zákon a právo Boží. Člověk ve svém pozemském panování nemá nikdy zapomínati, že nad ním zase panuje Pán Bůh, jemuž jednou účet klásti bude z vladařství svého. Pán Bůh nás stvořil k obrazu a podobenství svému, proto přičiňme se, abychom skutečně podobali se Bohu, kterýž jest nejvýš spravedlivý a dobrý a tudíž abychom i my byli spravedlivými a svatými. Tím zajisté nejlépe obraz Boží v sobě čistý a neporušený uchováme.

Víme-li, že duše naše jest nesmrtelna, že bude věčně živa, proto nehledejme blaženosti a jediného štěstí v pozemských věcech, nýbrž všeho používejme mírně a rozumně, abychom na věčnosti věčné radosti si zasloužili. Dopouští-li Pán Bůh na nás kříže a trampoty, nesme je s trpělivostí, plni jsouce důvěry v Boha spravedlivého, který dovede všechno zlé obrátiti zase v dobré. Zvláště pak varujme se hříchu, kterýž duši zabíjí, to jest, o život věčný olupuje. Na paměti mějme vždy slova Písma sv.: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, duši pak své škodu učinil?“ (Mar. 8, 36.) Avšak nejen zlého se varujme, ale také dobré a záslužné skutky konejme, aby duše naše jednou patřiti mohla na obraz, podle něhož stvořena byla.

Z toho také, drazí v Kristu, poznáváme, že Pán Bůh nestvořil nás jen pro tento svět, nýbrž pro sebe a pro život nadpřirozený. A o tom nás poučuje další otázka.

92. *„K čemu stvořil Bůh lidi?“*

„Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali a ctili, jej milovali a jemu sloužili, a tak na věky spaseni byli.“

Všecky věci, které na světě jsou, stvořil Bůh k určitému cíli a užitku. Pán Bůh ničeho nadarmo nestvořil, neboť ani ten nejmenší červíček není na zemi bez účelu a užitku. Má-li každý tvor a každá bytost určitý cíl, je-li každá věc k něčemu dobrému stvořena, pak jistě i člověk, nejdokonalejší to tvor na zemi, stvořen byl k určitému cíli a úkolu. Pán Bůh ani člověka nadarmo neučinil. A tu jistě všem lidem od počátku světa tanula na mysli otázka, proč jsme tu na světě a k čemu tu jsme. Otázka tato jistě je pro nás velké důležitosti, neboť nevíme-li, proč jsme na světě, pak také neznáme svého cíle, nevíme, proč pracujeme, proč myslíme, vzděláváme se a se staráme. Bohužel, dosti je dnes lidí, kteří nestarají se o tuto otázku, proč jsme na světě, jaký jest náš úkol a cíl, ačkoliv naše náboženství jasně nám odpovídá, proč nás Bůh stvořil. Pohané neznali pravé příčiny, proč jsme na světě a proto také jejich život nebyl spořádaný. I ti nejučenější pohané měli za to, že cílem člověka jest pouze tento pozemský život. Proto štěstí a blaženost hledali jen v bohatství, rozkoších a užívání světa. Avšak na svět přišel Pán Ježíš, který jasně a zřetelně vysvětlil, co již ve starém zákoně o úkolu a cílu člověka na zemi naznačeno bylo. Pán Ježíš pověděl nám, proč jsme na světě, jaký jest náš cíl a úkol, proč jsme stvořeni.

Jedenkráte tázali se židé Pána Ježíše, které jest nejhlavnější přikázání? A Pán Ježíš řekl jim: „Milovati budeš Pána Boha svého nade všecko a bližního svého jako sebe samého.“ (Mat. 22, 37.) Slovy těmi pověděl Pán Ježíš, proč jsme na světě. Prvním tedy úkolem naším jest, abychom Pána Boha poznávali a poznavše ho nade všecko jej milovali, ctili a jemu sloužili.

Předně tedy úkolem naším jest, abychom Boha poznali.

Pán Ježíš pravil: „Tentoť jest pak život věčný, aby poznali tebe samého pravého Boha, a kterého jsi poslal Ježíše Krista.“ (Jan 17, 4.) Všecky věci stvořené, celý svět hlásá nám, že Bůh jest, jenž všemohoucností a moudrostí svou řídí a spravuje celý svět a všecko k dobrému vede. Rozum náš nám praví, že musí býti nad námi nejdokonalejší bytost, která všecko stvořila a zachovává. Čeho pak rozumem poznati nemůžeme, o tom poučuje nás zjevení Boží. Povinností naší jest, abychom poznávali Boha a jeho zákony svědomitě zachovávali. Pán Ježíš zjevil nám pravé náboženství a nejlépe poučil nás o povinnostech k Bohu a proto o to hlavně pracovati máme, abychom učení Kristovo dokonale poznali, v něm se vzdělávali,

poučovali a tak nejhlavnější povolání své na světě plnili. Abychom Pána Boha poznávali, máme rádi poslouchati slovo Boží, kázání, ve kterém učení Kristovo se přednáší a vysvětluje, a konečně sami máme se poučovati v pravdách náboženských čtením dobrých a poučných knih.

Když Pána Boha známe a v něho věříme, pak jest naší povinností, abychom jej ctili, milovali a jemu sloužili. A to je druhá příčina, pro kterou Bůh lidi stvořil. Pán Bůh všecky věci stvořil ku své cti a slávě a jistě tedy i člověka za tím účelem stvořil. Že člověk stvořen jest ke cti a slávě Boží, že hlavním úkolem lidí jest, aby Boha ctili a jej milovali a že také všechny naše skutky směřovati mají ku slávě Boží, poučuje nás Pán Ježíš v Otčenáši nebo modlitbě Páně. Pán Ježíš v prosbě Otčenáše poučuje nás, zač nejprve máme prositi, neboť praví: „Posvěť se jméno tvé.“ Prvním úkolem tedy naším jest, abychom oslavovali jméno Boží a všude rozmnožovali čest a slávu jména Božího.

Proto sv. Pavel nás napomíná: „Buďto že jíte, nebo pijete, neb cožkoli jiného činíte, všecko k slávě Boží čiňte.“ (I. Kor. 10, 31.) Aby člověk mohl žíti a pracovati, zajisté nejdůležitější jest pro něho pokrm a nápoj. A sv. Pavel napomíná nás, že když se staráme o život svůj a o jeho zachování, máme to činiti ke cti a slávě Boží.

Čím však nejzřetelněji ukážeme někomu, že si ho vážíme, že mu dáváme přednost před jinými, že ho ctíme? Zajisté tím, že ho milujeme. A tak i člověk úctu k Bohu nejlépe ukazuje upřímnou a dětinnou láskou k němu. A člověk má Pána Boha milovati, vždyť povýšil člověka nad všecky tvory, učinil jej pánem celého světa, Pán Bůh člověku v jeho práci žehná, živí a šatí ho a stará se o něho jako nejlepší otec. Pán Bůh tolik dobrého nám činí, tak nás miluje, proto byli bychom velmi nevděčnými, kdybychom ho nemilovali. Pán Bůh chce, abychom ho milovali nejen tehdy, když ho potřebujeme, ale abychom ho milovali vždycky i když nám ničeho na světě nechybí. Pán Bůh také chce celé naše srdce, on nechce, aby naše srdce bylo rozděleno, snad aby větší část patřila světu a menší jemu, on žádá, bychom jemu přednost dávali přede všemi věcmi, bychom ho milovali nade všecko, jak pravil Pán Ježíš: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a z celé duše své a ze vší mysli své.“ (Mat. 22, 37.)

A kterak ukážeme, že Pána Boha milujeme nade všecko? Pán Ježíš pravil: „Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš.“ (Mat. 4, 10.) Máme se tedy Bohu klaněti, to jest, vzdávati mu úctu, jaká jen Bohu přísluší. A klaníme se Bohu, když se k němu pokorně a vroucně modlíme, služby Boží pilně navštěvujeme a jeho přikázání svědomitě zachováváme. Plníme-li vždy

horlivě vůli Boží, uznáváme Pána Boha za svého nejvyššího pána a sebe za jeho služebníky. Koho milujeme, tomu také rádi sloužíme a všelikým způsobem lásku jemu ukazujeme. Lásku k Bohu zvláště dokazujeme zachováváním jeho přikázání. Sám Syn Boží žádá od nás tento důkaz lásky, neboť pravil: „Chceš-li do života vjíti, zachovávej přikázání.“ (Mat. 19, 17.)

Pán Bůh nás stvořil, abychom ho poznávali, jej ctili a jemu sloužili. A co nám Pán Bůh za to dá, budeme-li na světě všechno činiti k jeho cti a slávě? Bůh nám slíbil život věčný, věčnou blaženost. Pán Bůh tedy také proto člověka stvořil, aby jednou byl odměněn věčnou radostí v nebi, aby byl na věky spasen.

Cílem člověka na zemi také jest, aby dbal a pečoval o svou blaženost. Slovem „blaženost“ nerozumí se pozemská rozkoš a štěstí, ale rozumí se život věčný, blaženost nebeská, která spočívá v dokonalém poznání Boha a patření na něho. Tato blaženost nebeská má býti hlavním naším cílem a proto napomíná nás Pán Ježíš: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.) První tedy naší starostí má býti, abychom po dokonané pouti pozemské dosáhli blaženosti nebeské. Tím ovšem nepravím, že nemáme se starati o pozemské věci a o svůj život. Vždyť Pán Bůh Adama postavil do ráje, aby jej vzdělával. Měl tedy i první člověk pracovati, starati se o svou rodinu a vůbec povinnosti stavu svého plniti; neboť k nečinnosti a lenosti nestvořil Pán Bůh ničeho a tedy ani ne člověka. I my musíme pracovati a starati se, abychom si připravili aspoň nějakou blaženost na zemi a tato blaženost pozemská jest podřízeným naším cílem. Proto nesmíme považovati pozemskou blaženost za nejhlavnější a jediný úkol a cíl svůj a nemáme tak pečovati o časný život, aby nám byl na překážku k dosažení života věčného. Nejprve tedy starati se máme o život věčný a to ostatní, jak praví Pán Ježíš, bude nám přidáno.

Nejsme stvořeni pro tento život, nýbrž pro život věčný. Naše náboženství nás poučuje, že tam za hrobem jest život jiný, život věčné radosti a blaženosti, kde duše naše podle skutků svých odměny dojde. Zde na světě máme Bohu sloužiti, vůli Boží plniti a za tuto službu dá nám Pán Bůh věčnou blaženost, o které člověk na světě nemůže si ani představy učiniti. Abychom této blaženosti dosáhli, musíme již na zemi toužiti po ní. Na paměti vždy mějme slova Písma sv.: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, duši pak své škodu učinil?“ Nepečujme tedy jen o tento svět, který pomine, ale pečujme o věčnost, která trvá věčně. Abychom jednou byli šťastnými na věčnosti, musíme těch věcí, kteréž s hůry jsou, vyhledávati a nikoliv, které na zemi jsou.

Sv. Bonaventura celým srdcem toužil po nebeských věcech a také se snažil tuto touhu u jiných vzbuditi. Proto říkával: „Bůh sám, andělé a ostatní nebešťané očekávají nás toužebně a těší se, až do nebe zavítáme. Jak bychom tedy i my neměli žádoucně po nebi toužiti? Jak velmi se zastydíme, až se k nim dostaneme, že tak málo v tomto slzavém údolí ku vlasti nebeské ducha svého jsme pozvédali!“

Pověděl jsem vám, že Pán Bůh člověka stvořil ke cti a slávě své a k jeho věčné blaženosti, aby totiž po smrti na věky byl spasen.

93. *„Mohou-li lidé dojíti věčného spasení pouhými silami svými přirozenými?“*

„Pouhými silami svými přirozenými nemohou lidé dojíti věčného spasení, neboť blaženost ku které povoláni jsou, jest nadpřirozená a může tedy jenom nadpřirozenými prostředky víry a milosti dosaženo býti.“

Slovem blaženost rozumíme úplné štěstí, které člověka šťastným a spokojeným činí. Když člověk má, čeho tělo jeho potřebuje, když nemá bídy a hladu, dosahuje-li, po čem touží, daří-li se mu práce a obchody a nemá-li nepřátel a trápení, říkáme, že takový člověk je na světě šťastným. Než taková blaženost je pouze pozemská, přirozená, nahodilá a pomíjející. A této přirozené blaženosti může ovšem člověk dosáhnouti přirozenými svými silami a schopnostmi. Kdyby byl Pán Bůh prvního člověka a jeho potomky stvořil jen pro tento svět, pak by ovšem mohl blaženosti této přirozené dosáhnouti silami přirozenými. My však víme, že blaženost pozemská není pravým cílem, ani pravou blažeností a konečně že přece každý člověk ani té přirozené blaženosti nedosahuje, proto Pán Bůh slíbil nám jiný život, jinou blaženost, a sice život věčný. Poněvadž však život věčný nebo blaženost věčná jest štěstím, jež přirozenost lidskou daleko přesahuje, proto jmenuje se blažeností nadpřirozenou. A v čem záleží tato nadpřirozená blaženost? Blaženost nadpřirozená záleží v dokonalém poznání Boha a patření na něho. Nebe, sídlo Boha a andělů, jest ona věčná blaženost, která se nikdy nemění a která nikdy nepomine. Na tuto nadpřirozenou blaženost neměl by člověk žádného práva, ba ani by o ní nevěděl, kdyby Bůh nebyl lidem ji zjevil a o ní mluvil. Této nadpřirozené blaženosti nemůže člověk dosáhnouti přirozenými svými silami a schopnostmi, ale poněvadž Pán Bůh stvořil lidi pro tuto věčnou blaženost, proto přidal jim k přirozeným jejich silám a mohutnostem také nadpřirozené prostředky, kterými by dosáhnouti mohli života věčného. A nadpřirozené

ony prostředky jsou: víra a milost Boží. Abychom po smrti mohli býti spaseni, zjevil nám Pán Bůh náboženství, které poskytuje dosti mocných prostředků nadpřirozených, jimiž nebe si můžeme zasloužiti. Musíme tedy míti víru pravou a musíme také věrně zachovávati všecko, co víra sv. poroučí a pak můžeme doufati, že dojdeme nadpřirozené blaženosti, jak dí Pán Ježíš: „Kdo uvěří, ten bude spasen, kdo pak neuvěří, bude zatracen.“ (Mat. 16, 16.) Mimo to jest nám třeba ke spasení milosti Boží, kterou duše bývá posvěcována a Bohu milou činěna. Pán Bůh každému člověku uděluje dosti milosti a protož působí-li člověk s milostí Boží, mnohých zásluh pro nebe dosáhnouti může. Zvláště pak ve svatých svátostech dostává se nám mnoho milostí; proto přijímáním sv. svátostí, zvláště svátosti pokání a svátosti oltářní, duši svou máme posvěcovati, aby jednou dosáhla života věčného.

Pravil jsem vám, že když Pán Bůh stvořil svět, nebylo na zemi ještě člověka. Pán Bůh šestého dne naposledy stvořil prvního člověka z hlíny a dal mu jméno Adam, to jest muž ze země učiněný. Avšak na světě nebylo žádného tvora, který by se Adamovi podobal; proto Adamovi bylo smutno. I řekl Bůh: „Není dobré, člověku býti samotnému: učiníme mu pomoc podobnou jemu.“ (I. Mojž. 2, 18.) Pán Bůh poslal na Adama spánek a vyňal z něho žebro a z toho stvořil ženu. Adam procitnuv zaradoval se a nazval ženu „Eva,“ to jest, matka všech lidí.

94. *„Kterak se jmenovali první lidé?“*

„První lidé se jmenovali Adam a Eva; oni jsou prarodiči celého pokolení lidského.“

Adam a Eva byli prvními lidmi na zemi, od nichž pochází celé pokolení lidské podle těla a proto je nazýváme „prarodiči“ nebo prvními rodiči. Písmo sv. i dějiny lidstva nám dosvědčují, že od prvních lidí pochází celé pokolení lidské. Sv. Pavel dí: „Bůh učinil z jednoho všecko pokolení lidské, aby přebývalo na vší tváři země.“ (Skut. ap. 17, 26.) Že od jednoho člověka pocházejí všichni lidé, ukázal Pán Bůh stvořením Evy. Neboť Bůh neučinil Evy z hlíny jako prvního člověka Adama, nýbrž ze žebra Adamova. Adam měl býti praotcem celého pokolení lidského. Pán Bůh první rodiče uvedl do ráje, kterýž jim vykázal za obydlí. Ráj, jak se všeobecně za to má, nalezal se v Asii v krajině Mesopotamii. V tomto krásném a úrodném kraji byla tedy kolébka pokolení lidského. Odtud pak po pádu prvních lidí a zvláště po potopě světa rozšiřovali se potomci Adamovi do všech dílů světa, takže dle slov sv. Pavla „přebývalo pokolení lidské na vší tváři země.“ Lidé podle podnebí,

ve kterém žili, a podle způsobů života roztřiďují se na různá plemena lidská (5.), která liší se od sebe barvou pleti, útvarem lebky a postavou těla; avšak nejsou jiného druhu, nýbrž všichni tvoří jednu rodinu Adamovu. Všichni přírodozpytci v tom se shodují, že všechna plemena lidská mají stejná ústrojí tělesná, zvláště pak tytéž duševní síly. Všichni lidé mají rozum a svobodnou vůli, myslí a myšlenky projádřují řečí. Na světě jest ovšem mnoho různých řečí, avšak všecky pocházejí z jedné řeči, kterou Pán Bůh dal Adamovi. Všichni národové mají náboženství a u všech národů zachovalo se zjevení Boží o stvoření a štěstí prvních lidí. Ze všeho toho tedy poznáváme, že všichni lidé pocházejí od Adama.

Pán Bůh stvořením Evy ze žebra Adamova ukázal, že všichni lidé z jednoho člověka vyšli; avšak Pán Bůh stvořením Evy ze žebra Adamova dal nám ještě jiné poučení důležité. Pán Bůh stvořil Evu ze žebra Adamova na znamení, že muž a žena jako manželé mají se milovati a býti sobě věrni, neboť jsou jedno tělo a jedna duše. Proto Adam uzřev ženu zvolal: „Tato jest kost nyní z kostí mých, a tělo z těla mého.“ (I. Mojž. 2, 23.) Pán Bůh nestvořil Evy z hlavy nebo jiného údu těla Adamova, nýbrž ze žebra, aby nás poučil, že žena má býti muži svému ve všem dobrém poddána, avšak muž nemá ženy považovati za svou služebnici, nýbrž za svou společnici a družku života svého.

Všechno, co Pán Bůh stvořil, bylo dobré. I lidi stvořil krásné dle těla a ještě krásnější podle duše. Že Pán Bůh stvořil člověka k věčné blaženosti, dal mu k darům přirozeným také dary nadpřirozené. Tím povýšil ho nad přirozenost jeho a učinil ho i nadpřirozeným obrazem Božím. Byli tedy první lidé dobří a blažení.

95. *„Jací byli první lidé, když je Bůh stvořil?“*

„Když Bůh první lidi stvořil, byli dobří a blažení neboť:

1. měli posvěcující milost, byli svatí a spravedliví a tak i nadpřirozeným obrazem Božím;

2. byli dítkami Božími a měli nároky na nadpřirozenou blaženost v nebi;

3. byli obdařeni velikými vědomostmi a vůlí nakloněnou k dobrému;

4. žili v ráji, byli prosti všeho utrpení a také dle těla nesmrtelni.“

První lidé v ráji byli dokonalými podle těla i podle duše. Pán Bůh udělil jim darů přirozených i nadpřirozených, byli svatí a spravedliví. Dary přirozenými rozumíme mohutnosti tělesné a duševní,

které člověku jsou přirozeny, které k jeho přirozenosti náleží. Na příklad lidské tělo, nesmrtelnost duše, rozum a svobodná vůle. Nadpřirozenými dary rozumíme zvláštní přednosti ducha i těla, které jsou nad jeho přirozenost a bez kterých člověk člověkem býti může. Nadpřirozené ony dary jsou: milost posvěcující, synovství Boží, nárok na nebe, neobyčejné vědomosti, nezkažená vůle, přebývání v ráji, osvobození od nemocí a nesmrtelnost těla. Tyto dary Pán Bůh lidem darmo dal a proto jim je zase mohl vzíti.

První lidé obdařeni jsouce těmito dary nadpřirozenými, byli účastni přirozenosti Boží a tedy i nadpřirozeným obrazem Božím. Neboť duše jejich byla svatá, rozum jejich byl zdravým a osvíceným, takže Boha dokonale znali a všechno dobře a moudře na zemi pořádali. Vůle jejich byla dobrá, byla nakloněna jen k dobrému, činili jen dobré neznajíce hříchu. Neměli také smyslných náruživostí, neznali zlosti, msty, nepřátelství, nečistoty a jiných nepravostí. Pán Bůh ozdobil duši jejich posvěcující milostí, proto byli svatí a spravedliví a milovali Pána Boha láskou dokonalou. Poněvadž duše jejich byla vpravdě chrámem Ducha svatého, proto byli i dítkami Božími a měli nároky na věčnou blaženost v nebi. Těmito přednostmi ozdobil Pán Bůh ducha prvních lidí. Avšak Pán Bůh první lidi i podle těla ozdobil zvláštními přednostmi. Měli sice tělo jako my, avšak tělo jejich bylo krásnější a nebylo podrobeno ani změnám ani nemocem a ani smrti, neboť podle určení Božího měli býti i podle těla nesmrtelni. Žili v ráji. Ráj byla rozkošná krajina jako krásná zahrada stromovím, zvířaty a vším ozdobená, bohatá a příjemná. Prvním lidem všechno sloužilo a bylo podrobeno. I zvířata poslouchla člověka, neboť byla krotká. (I. Mojž. 2, 19.) V ráji první lidé sice také pracovali, ale práce jich neunavovala, nýbrž těšila je a také hojného užitku přinášela. Pán Bůh první lidi učinil velmi šťastnými, připravil jim již na zemi nebe, neboť měli nejen to, co k přirozenosti lidské náleží, tělo totiž s nesmrtelnou duší, s rozumem a svobodnou vůlí, ale měli též nadpřirozené dary, jimiž učiněni byli svatými a blaženými. Pán Bůh se jim často zjevoval a obcoval s nimi jako otec se svými dětmi.

Jako všichni lidé od Adama pocházejí a po něm zdědili dary přirozené, tak také všichni lidé měli zděditi i tyto dary nadpřirozené.

96. *„Zdali dostali první lidé dary od Boha jim propůjčené toliko pro sebe?“*

„První lidé nedostali darův od Boha jim propůjčených toliko pro sebe; i jejich potomci měli je po nich děditi.“

Všichni lidé měli býti svatými a nesmrtelnými a byli by také jimi se stali, kdyby Adam nebyl zhřešil.

Aby však první rodičové těchto darů si zasloužili a na věky i potomkům svým uchovali, dal jim Pán Bůh přikázání. Uprostřed ráje stál strom, jehož ovoce na pohled bylo krásné a líbezné, ale neslo v sobě zhoubu, poněvadž rostlo na stromu vědění dobrého a zlého. (I. Mojž. 2, 9) Aby Pán Bůh zkusil poslušnost a věrnost prvních lidí, dal jim toto přikázání: „Se všelikého stromu rajského jez: se stromu pak vědění dobrého a zlého ať nejíš; neboť v kterýkoliv den s něho jísti budeš, smrtí umřeš.“ (I. Mojž. 2, 15.)

Uvážíme-li, že první rodičové obdařeni byli nadpřirozenými dary, tedy toto přikázání nebylo pro ně žádnou obtíží. Avšak ďábel záviděl lidem jejich blaženosti a proto pokusil se, aby je oloupil o štěstí a blaženost. Bohužel první lidé pokušení se poddali a těžce zhřešili.

97. *„Zdali zůstali první lidé dobrými a blaženými?“*

„První lidé nezůstali dobrými a blaženými; zhřešili těžce a stali se tak nešťastnými na duši i těle.“

Jak dlouho první lidé byli Boha poslušni, písmo sv. nám nevypravuje. Mnozí svatí otcové mají za to, že první rodičové přestoupili první přikázání Boží hned po svém stvoření, tedy šestého dne v pátek. Svatí otcové asi odůvodňují mínění své tím, co Mojžíš vypravuje o pádu prvních lidí, totiž: „A když byli zaslechli hlas Hospodina Boha procházejícího se v ráji, při větérku po poledni..“ (I. Mojž. 3, 8.) Zhřešili tedy první lidé v pátek odpoledne, v kterýžto den také jsme byli Kristem Pánem vykoupeni. Ačkoliv tedy nevíme s určitostí, kdy spáchán byl první hřích, přece víme, že první lidé dlouho nezůstali blaženými a svatými, nýbrž brzo po stvoření svém přestoupili první přikázání a oloupili sebe i své potomky o blaženost, kterou jim Pán Bůh dal.

98. *„Čím těžce zhřešili první lidé?“*

„První lidé těžce zhřešili tím, že ďáblem byvše svedeni, jedli se stromu, se kterého jim Bůh zapověděl.“

Ďábel vida, jakými přednostmi na duchu a na těle obdařeni jsou první rodičové, záviděl jim blaženosti a štěstí pozemského, zvláště však blaženosti nebeské, na kterou měli nárok. Proto umínil si první rodiče oloupiti o věčnou blaženost a strhnouti je do věčné záhuby, do níž sám svou vinou byl uvržen. Aby snadněji první lidi ke hříchu svedl, použil podoby hada. Sv. Augustin k tomu

poznamenal, že ďábel tak z hada mluvil, jako zlý duch mluvíval z lidí duchem zlým posedlých. Ďábel použil hada také proto, poněvadž Pán Bůh nedovolil mu jiného zvířete použíti, nýbrž pouze úlisného a jedovatého hada, aby naznačena byla jedovatost a úlisnost pokušitele pekelného. (Sv. Augustin.) Had zjevil se Evě a ji sváděl, protože věděl, že Adam moudrostí a silou duševní převyšoval Evu. (Tom. Aq.) První rodiče nebyli by zhřešili, kdyby nebyli všetečnými bývali. Proto praví sv. Augustin, že málo dbali Boha a rozptylovali se pozorováním viditelných věcí. Tím právě způsobem přišla Eva k zapovězenému stromu, na kterém uzřela hada, kterýž k ní počal mluviti: „Proč vám přikázal Bůh, abyste nejedli se všech stromů rajských?“ Eva odpověděla: „Z ovoce stromů, kteréž v ráji jest, jíme, ale z ovoce stromu, kterýž jest uprostřed ráje, přikázal nám Bůh, abychom nejedli, neboť v kterýžkoli den bychom z něho jedli, smrtí zemřeme.“ Eva tedy dobře znala přikázání Boží a věděla také, jaké následky mělo by přestoupení přikázání Božího. Přece však neprchla před pokušitelem, nýbrž vyslechla další řeči jeho. Ďábel jí odpověděl: „Nikoli, nezemřete, ale budete-li s toho stromu jísti, otevrou se vám oči vaše a budete jako bohové, vědouce dobré i zlé.“ (I. Mojž. 3, 1—5.) Těmito slovy ďábel lásku a víru Evinu v Boha tak seslabil, že počala nedůvěřovati pravdomluvnosti Boží. Pýcha opanovala srdce její, lichotilo jí: „budete jako bohové“. Maličko uvažovala a pak jedla se stromu a dala také Adamovi, kterýž také jedl. Zapomněl Adam na Stvořitele svého, zapomněl na veliká dobrodiní, kterých mu Bůh udělil. K vůli ženě své stal se velkým nevděčníkem Bohu svému, dopustil se těžkého hříchu. A tak první rodičové svésti se dali k neposlušnosti ďáblem, kteréhož Pán Ježíš nazval otcem lži a vrahem od počátku. (Jan 8, 44.)

Že první lidé zhřešili a o milost a přátelství Boží se oloupili, nebylo napřed určeno, a ani nebyli první lidé donucováni, aby se zapovězeného stromu jedli ovoce. Jednali zcela svobodně a dobrovolně. Vždyť Pán Bůh jim dal osvícený rozum a dokonalou svobodnou vůli, obdařil je mnohými přednostmi ducha, mohli tedy sami věděti, co mají činiti a čeho se mají varovati. Mohli se tedy svobodně rozhodnouti buď pro dobré nebo zlé. Bohužel první rodičové rozhodli se pro zlé, proto není Bůh vinen pádu jejich a také ne následků hříchu, které je po pádu stihly.

99. *„Kterak se stali první lidé hříchem svým nešťastnými na duši i na těle?“*

„První lidé stali se hříchem svým nešťastnými na duši i na těle takto:

1. ztratili milost posvěcující a přestali býti nadpřirozeným obrazem Božím;
2. přestali býti dítkami Božími, pozbyli nároků na nadpřirozenou blaženost v nebi a stali se hodnými věčného zavržení;
3. rozum jejich se zatemnil a vůle jejich naklonila se ke zlému;
4. byli vyhnáni z ráje a mnohým utrpením a smrti podrobeni."

Jako první rodičové po svém stvoření byli velmi šťastní a blažení, tak nyní po svém hříchu byli velmi nešťastnými. Před pádem byli svatí a spravedliví, po hříchu ztratili však blaženost, štěstí a spokojenost. Do srdce jejich vstoupil červ nepokoje a studu, kterýž je připravil o všechno štěstí a radost. Otevřely se oči jejich, ale nikoliv aby se rovnali Bohu, nýbrž aby poznali, do jaké bezedné propasti vehnal je ďábel, arcilhář. Nyní styděli se a Boha se báli. Neposlušností svou urazili Boha a přivolali na sebe spravedlivý trest Boží. Tresty, které první rodiče po pádu stihly, byly opravdu veliké. Abychom představiti si mohli, jak nešťastnými stali se první rodičové po pádu, uvažme, jakými byli před pádem a co je očekávalo po pádu.

1. Když Pán Bůh první lidi stvořil, obdařil je posvěcující milostí, byli svatí a spravedliví a tak i nadpřirozeným obrazem Božím. Duše jejich byla svatá a spravedlivá, neznali hříšných náklonností a milovali jen dobré. Požívali takové svatosti a štěstí, jaké požívají andělé a svatí v nebi.

Jakmile však zhřešili, ztratili nejvzácnější ozdoby duše, totiž posvěcující milosti, už nebyli svatými a spravedlivými a nebyli také nadpřirozeným obrazem Božím. Před hříchem milovali a chtěli jen dobré, nyní pak otevříny jsou oči jejich a poznali zlé. Byli zlí a v srdci jejich povstaly neznámé náruživosti a zlé náklonnosti, o nichž dříve nevěděli.

2. Posvěcující milostí učiněni byli dítkami Božími, Pán Bůh je miloval, jako dobrý otec miluje své děti, a dal jim naději na věčnou blaženost. Měli tedy býti dědici Otce nebeského v jeho království, měli věčně přebývati v nebi.

Po hříchu ztratili synovství Boží i lásku Boží a uvalili na sebe spravedlivý hněv Boží. Pán Bůh už se jim nezjevoval, neměl v nich zalíbení a odňal jim také nároky na věčnou blaženost. Z přátel stali se nepřáteli, ze synů Božích syny ďáblovými. O smutné této změně prvních rodičů praví sv. Augustin: „Ztratili blahoslavenství, ku kterémuž stvořeni byli, a nalezli bídu, ku kteréž učiněni nebyli."

3. Před hříchem obdařeni byli první rodičové dokonalým rozumem a velkými vědomostmi, takže Boha dokonale znali a všecko moudře činili. Vůle jejich chtěla a milovala jen dobré a nebyla podrobena náruživostem a slabostem.

Po hříchu však zdravý rozum a dobrá vůle byly pokaženy. Rozum jejich byl zatemněn, takže nemohli jasně a snadno pochopiti pravd, o nichž dříve dokonale byli přesvědčeni. Tuto zatemnělost rozumu poznali zvláště později v životě svém, neboť zapomínali na minulé věci a nesnadno chápali, čeho jim bylo třeba ku zřizování života svého. Vůle jejich nakloněna byla ku zlému a náklonnosti zlé opanovaly ji. Zlá vůle působila, že lidé více milovali svět než Boha, že nedbali na jeho zákony a přikázání, že žili v nesvornosti a nepokoji a nikde naleznouti nemohli spokojenosti a štěstí.

4. Před pádem žili první lidé v ráji a měli býti i podle těla nesmrtelni, t. j. Pán Bůh je tak stvořil, že přirozeným způsobem nemohli býti zničeni.

Po spáchaném hříchu stala se s nimi změna i podle těla. Bůh je vyhnal z ráje a vynesl nad nimi přísný ortel. Pravil k Evě: „Rozmnožím bídy tvé a počínání tvá: v bolestech roditi budeš syny, a pod mocí muže budeš a on panovati bude nad tebou.“ Adamovi pak řekl: „Že jsi uposlechl hlasu ženy své a jedl jsi se stromu, s kteréhož jsem přikázal tobě, abys nejedl, zlořečená země v díle tvém: v pracích budeš jísti z ní po všecky dny života svého. Trní a hloží tobě ploditi bude, a budeš jísti bylinu země. V potu tváře své jísti budeš chléb, dokavad se nenavrátíš do země, ze kteréž vzat jsi; neboť prach jsi a v prach se navrátíš.“ (I. Mojž. 3.)

Poznali jsme, jak první hřích nešťastnými učinil naše prarodiče na těle i na duši, avšak hřích ten uvedl do věčné a časné záhuby nejen je, nýbrž i jejich potomky, neboť hřích jejich i jeho následky přešel také na nás a uškodil nám všem.

100. *„Uškodil-li hřích Adamův toliko prvním lidem?“*

„Hřích Adamův neuškodil toliko prvním lidem, nýbrž přešel i se zlými následky svými také na nás, kteříž od Adama pocházíme.“

Jako měli synové Adamovi děditi blaženost a nadpřirozené dary, jimiž Pán Bůh první rodiče obdařil, tak také zdědili jejich potomci hřích Adamův a všecky následky hříchu.

První rodičové urazili Boha nejvýš svatého a trest Boží sami na sebe přivolali. Hřích a jeho následky staly se nyní majetkem prvního člověka. Jako měli jejich synové děditi po nich blaženost, tak nyní stali se dědici hříchu a jeho následků. My všichni jsme

synové Adamovi a proto jako dědíme po něm lidskou přirozenost, tak také dědíme všechno, čím tato přirozenost byla pokažena, t. j. dědíme hřích a jeho následky. Zdědili jsme tedy po Adamovi: pokažený a zatemnělý rozum, neboť i my nepoznáváme dokonale Pána Boha. Rozum náš je zkažený, neboť jsme pyšní a domýšliví, přivlastňujíce si dobré, které jsme vykonali a zapomínajíce, že mnohé naše skutky u Boha nemají ani ceny ani zalíbení. Člověk nechce nad sebou uznati Boha, raději pocházeti chce od opice než od Boha, nechce ani bližního svého uznávati za sobě rovného, nýbrž sám chce vládnouti a všechno opanovati.

Zdědili jsme po Adamovi pokaženou vůli, neboť i my jsme nakloněni více ke zlému než k dobrému. Uznáváme sice, že ctnost jest dobrou vlastností, ale přece raději volíme hřích než ctnost. Jako srdce prvních rodičů bylo pokaženo, tak i naše srdce jest nevděčné a zlé, ačkoliv ustavičně mnohá a velká dobrodiní přijímáme od Boha. Srdce naše plno je náruživostí a žádostivostí, více touží po věcech pozemských než nebeských.

Konečně zdědili jsme po Adamovi bídu tělesnou i duševní, časnou smrt těla a věčnou smrt duše. Všichni zakoušeti musíme na světě mnoho bolestí a bídy na těle i na duši a všichni musíme jednou umříti.

Kdyby Bůh nebyl se nad padlým člověčenstvem smiloval a nebyl mu poslal Vykupitele, byli bychom všichni na věky nešťastnými a na věky od tváře Boží odloučeni.

Že všichni dědíme hřích Adamův i jeho následky, dosvědčuje Písmo sv. a náš rozum. Čteme v knize Mojžíšově: „Bůh viděl, že všeliké myšlení srdce náchylno bylo ku zlému po všechen čas.“ (Mojž. 6, 5.) Ze slov těchto poznáváme, že lidé vždy toužili více po zlém než po dobrém. Zároveň pak ze slov těch poznáváme, že Pán Bůh nestvořil člověka zlým, neboť Bůh jako nejvýš svatý nemohl nic zlého učiniti, tedy ani nemohl stvořiti zlou duši lidskou. Náklonnosti hříšné povstaly v člověku až po stvoření jeho, my pak s nimi se rodíme a přinášíme je na svět jako smutné dědictví po rodičích, Adamovi a Evě. I naše srdce jest pokaženo a touží více po zlém než po dobrém, jak praví Pán Ježíš: „Ze srdce vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložství, smilství, krádeže, křivá svědectví.“ (Mat. 15, 19.) Dle slov Pána Ježíše je tedy srdce lidské pramenem, z něhož prýští se mnohé nepravosti. Kdo z nás mohl by se domýšleti, že by byl Pán Bůh stvořil prvního člověka s takovým srdcem zlým? Vždyť první lidé před pádem byli dobří a svatí, neměli tedy zlé srdce. Jistě tedy srdce jejich pokazilo se až po stvoření. A to pokažené a zlé srdce je také smutným dědictvím naším.

Že tomu tak, vidíme již na Kainovi. Kain, prvorozený syn Adamův, zabil svého bratra. Kdo mu vložil do srdce mstu a takovou zlobu? Snad rodičové nebo Pán Bůh? Nikoliv. Pokažené srdce přešlo také na něho jakožto následek prvního hříchu.

Že všichni dědíme hřích Adamův, dosvědčuje také sv. Pavel, jenž dí: „Jako skrze jednoho člověka vešel na tento svět hřích a skrze hřích smrt: tak na všecky lidi smrt přišla, v němž všichni zhřešili.“ (Řím. 5, 12.) Člověk, který první zhřešil, byl Adam, a od něho přešel hřích i jeho následky na všechny lidi. Všichni rodíme se poskvrněni hříchem dědičným, všichni snášíme pokuty za hřích a všichni umíráme. I ta nemluvňata hříchem jsou poskvrněna a umírají, neboť smrt jest pokuta za hřích. Dítky ničeho nezavinily, nezhřešily a přece umírají. Smrt je tedy dědictví, všeobecná pokuta, kterou nám všem hřích Adamův způsobil.

Jako had v ráji první rodiče pokoušel a sváděl, tak týž pokušitel ustavičně ponouká a svádí lidi ke zlému. Všem nám tedy uškodil hřích, neboť všichni pocházíme od Adama, v němž jsme všichni zhřešili, jak dí sv. Augustin: „Všichni jsme byli onen Adam.“ První rodičové byli jako semeno, z něhož vyrostlo pokolení lidské a proto všichni rodíme se s touž pokaženou přirozeností, jakou měl po pádu praotec náš, jak žalostně volá žalmista Páně: „Aj, v nepravostech počat jsem a v hříších počala mne matka má.“ (Žalm 50, 7.)

Že přicházíme všichni na svět poskvrněni hříchem dědičným, poznává rozum náš a naše zkušenost. Tak sv. Pavel praví: „Já jsem tělesný, otrok hříchu. Nečiním to dobré, co chci, ale činím to zlé, kteréž nechci. Mám sice zalíbení v zákoně Božím podle vnitřního člověka, ale nacházím jiný zákon v údech svých, jenž odporuje zákonu mysli mé.“ (Řím. 7, 14—23.) Co praví sv. Pavel slovy těmito o sobě, platí o každém člověku, neboť všichni poznáváme v nitru svém dvojí život, dvojí chtění, které sobě odporuje. Kdykoliv člověk chce učiniti něco dobrého, vnitřní hlas mu to schvaluje, avšak hned ozývá se druhý hlas, který ponouká člověka, aby toho nečinil. To tedy, co v člověku chce dobré, nazývá svatý Pavel vnitřním člověkem, a to, co touží po zlém, nazývá tělem nebo jak dí: „zákonem v údech“. Tyto dva zákony ustavičně proti sobě bojují a ze zkušenosti víme, že přirozeností svou žádost po zlém jest mocnější než touha po dobrém. Nikdo nás nenutí konati zlé a přece bývá nám příjemnější hřích než ctnost. Že by Pán Bůh nás byl stvořil takovými, nemůžeme tvrditi, poněvadž by to odporovalo svatosti a dobrotě Boží. Když Pán Bůh stvořil prvního člověka, učinil ho pánem nad celým světem, tedy učinil také ducha jeho pánem nad tělem a tělesnými žádostmi. Když však člověk

zhřešil, ztratil nadpřirozených darů, rozum a vůle mu sice zůstaly, ale nikoliv v takové dokonalosti, nýbrž pokazily se a převrátily. Zůstal sice člověk pánem nad světem, ale jako on se Bohu protivil, tak protiví se mu tvorstvo a často bývá bezmocným.

Písmo sv. a rozum náš přesvědčují nás, že následky hříchu Adamova také přešly na nás. Avšak nejen následky hříchu prvního jsme zdědili, nýbrž také i sám hřích, ačkoliv jsme se ho sami nedopustili. Že všichni lidé rodí se na svět poskvrněni hříchem Adamovým, je tajemstvím víry. Přece však i rozumem můžeme pravdu tuto pochopiti. Pravili jsme, že první rodičové nedostali nadpřirozených darů toliko pro sebe, nýbrž i jejich potomci měli je děditi. Jako Adam byl od Boha obdařen milostí posvěcující, osvíceným rozumem, nesmrtelností i podle těla, tak i jeho synové měli od něho děditi všecky tyto zvláštní přednosti ducha a těla. Kdyby byl Adam přikázání Boží zachoval, byli by jeho potomci bez zásluhy zdědili nejvyšší blaženost. Adam však zhřešil, následuje z toho, že ztratil nadpřirozené dary nejen sám, nýbrž i všichni jeho potomci. Poněvadž tedy všichni lidé Adamův hřích dědí, proto první ten hřích jmenuje se „dědičný“.

101. *„Jak se jmenuje hřích, který od prvních lidí také na nás přešel?“*

„Hřích, který od prvních lidí také na nás přešel, jmenuje se hřích dědičný, protože jsme se ho sami nedopustili, nýbrž jej jakoby zdědili.“

První hřích zdědili jsme tedy všichni, ačkoliv jsme se ho sami nedopustili, proto hřích ten jmenuje se dědičný. Jmenuje se také „prvotní“, protože na počátku světa první byl spáchán. Konečně jmenuje se také „hřích Adamův“, protože se ho dopustil Adam; jemu tudíž byl hřích onen netoliko prvním, ale také osobním hříchem.

Že jsme všichni zdědili hřích Adamův, věřili Židé a také pohané. Plato, pohanský učenec, praví, že z počátku lidé byli dobří, pak ale zmohla se v nich náklonnost ke zlému a stala se příčinou všeho zlého, které člověka potkává.

Církev sv. na základě Písma sv. vždy učila, že všichni lidé rodí se s dědičným hříchem a jeho následky, a také pravdu tu hájila na církevních sněmích proti různým bludařům, kteří mylně učili o dědičném hříchu.

Tak na příklad Luther a Kalvín mylně učili o následcích dědičného hříchu. Učili totiž, že prý prvním hříchem rozum a vůle lidská byly úplně zkaženy, takže člověk nakloněn jest jen ke zlému

a nemůže činiti dobré a co činí, není jeho zásluhou. Církev sv. na církevním sněmu Tridentském toto bludné učení zavrhla a prohlásila, že prvním nebo dědičným hříchem nebyly rozum a svobodná vůle úplně zničeny a potlačeny, nýbrž pouze pokaženy, převráceny, takže člověk může činiti dobré, kteréž mu připočteno bude k zásluze.

Kdyby člověk neměl svobodné vůle, kdyby již nemohl činiti nic dobrého, pak by nemohl míti ani víry a víra by také nebyla jeho zásluhou a tudíž ani skrze víru nemohl by býti spasen.

Ačkoliv všichni lidé přicházejí na svět poskvrněni hříchem dědičným a všichni podrobeni jsou hříchu, přece jedna osoba od tohoto pravidla byla vyjmuta a sice blah. Panna Maria, o níž naše sv. víra učí, že jediná ze všech lidí byla počata a narozena bez poskvrny hříchu prvopočátečného.

102. *„Kdo jediný zůstal uchráněn hříchu dědičného?“*

„Jediná blahoslavená Panna Maria zůstala zvláštní milostí, vzhledem na zásluhy Ježíše Krista, uchráněna hříchu dědičného.“

Všichni lidé rodí se na svět poskvrněni hříchem dědičným, od kteréhož očištěni bývají pouze sv. křtem. Pán Bůh však výjimku učinil u blah. Panny Marie. Maria Panna zvláštní milostí Boží uchráněna byla od poskvrny hříchu dědičného; proto církev sv. oslavuje její narozeniny (dne 8. září) a koná slavnost „Neposkvrněného početí“ bl. Panny Marie (8. prosince). Pán Bůh ne bez příčiny uchránil Pannu Marii od poskvrny hříchu dědičného. Maria Panna vyvolena byla od Boha za matku Vykupitele světa a proto musila býti bez hříchu.

103. *„Proč zůstala blahoslavená Panna Maria uchráněna hříchu dědičného?“*

„Blahoslavená Panna Maria zůstala uchráněna hříchu dědičného, protože byla vyvolena za matku Boží.“

Všichni lidé rodí se poskvrněni hříchem dědičným, Pán Bůh však jedinou Pannu Marii osvobodil od tohoto zákona, protože byla vyvolena za matku Vykupitele světa. Učení katolické církve jest, že blahosl. Panna Maria zvláštní milostí pro zásluhy Ježíše Krista od poskvrny hříchu prvopočátečného byla uchráněna a tudíž bez poskvrny hříchu počata.

Od počátku církve byla mezi křesťany víra, že blahoslavená Panna Maria jediná hříchu Adamova nezdědila a také žádného hříchu se nedopustila. Již v druhém století po Kristu nazval svatý

Amfilofius, biskup ikonský, Pannu Marii neposkvrněnou a bez hříchu počatou. V církvi východní v V. století konala se slavnost, kterou oslavovali početí sv. Anny, matky blah. Panny Marie, kteroužto slavností vyznávali víru všech křesťanů, že Maria Panna v lůně matky své byla bez hříchu počata. V VII. století slavnost tato rozšířena byla po celé církvi. Roku 1476, když povstaly spory o neposkvrněném početí blahoslavené Panny Marie, zakázal papež Sixtus IV. bludné učení a nařídil, aby věřící věřili to, co se vždy v církvi věřilo, totiž, že Panna Maria byla bez hříchu prvotního počata. Také Tridentský sněm pojednávaje o dědičném hříchu, odvolával se na tato nařízení. Papež Řehoř XVI. dovolil, aby v litanii loretanské připojiti se směla slova: „Královno bez hříchu prvotního počatá, oroduj za nás.“

Že církev svatá od počátku věřila, že Panna Maria uchráněna byla od poskvrny hříchu dědičného, pochází odtud, že všichni sv. otcové a církevní učitelé slova, která Hospodin v ráji nad ďáblem propověděl, totiž: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím; onať (žena) potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její“ (I. Mojž. 3, 15.), vždy vztahovali na Pannu Marii. Ona byla tou druhou Evou, tou ženou, která potřela hlavu ďáblovu, neboť byla vyvolena za matku Boží. Že Maria Panna rozumí se tou ženou, poznáváme ze slov pozdravení archanděla Gabriela, jenž při zvěstování svém Marii Pannu nazval „milostí plnou, Pán s tebou, požehnanou mezi ženami“. Jen ten jest v milosti, jenž hříchu jest prost. A Maria Panna jakožto Matka Spasitele světa musila býti plnou milostí, a nesměla ani okamžiku býti pod mocí ďáblovou. Pán Bůh tedy sám andělským poselstvím světu oznámil, že Panna Maria uchraněna jest od poskvrnění hříchu dědičného A Maria Panna jako budoucí Rodička Vykupitele světa musila býti nejdokonalejší ze všech dcer Eviných, kdyžtě sám Bůh vyvolil si ji za prostřednici díla svého vykupitelského. Dle ustanovení Božího měl sám syn Boží sestoupiti na zemi, měl státi se člověkem, aby vina Adamova smazána býti mohla. Proto Syn Boží potřeboval matky. Bůh chtěl, aby osoba, která měla býti matkou Vykupitele světa, úlohu tuto převzala dobrovolně, aby jako Eva dobrovolně zhřešila, tak druhá Eva dobrovolným přijetím mateřství Božího přinesla světu spásu. Nejdražší krví Kristovou byli jsme vykoupeni, a krev jeho byla z krve Marie Panny a proto zajisté po Kristu Pánu musí nám Maria Panna býti bytostí nejsvětější, neboť bez ní nemožno bylo narození Páně. Poněvadž Bůh Marii Pannu k takové úloze vyvolil, musil ji také vyznamenati a učiniti ji hodným a svatým příbytkem Syna Božího. A že to Bůh učinil, poznáváme z pozdravení andělského. Proto

vším právem církev svatá vždy věřila a učila, že Maria Panna uchráněna byla od poskvrny hříchu prvotního a že také nedopustila se ani hříchu osobního.

Co církev vždy vyznávala a učila, to vyhlásil papež Pius IX. na žádost celé církve dne 8. prosince roku 1854 za článek víry. Od té doby po celé církvi katolické koná se slavnost „Neposkvrněného početí blahoslavené Panny Marie“ 8. prosince a slavnost ona je zasvěceným svátkem.

Článek víry o neposkvrněném početí blah. Panny Marie překrásně znázorňuje nám obraz neposkvrněného početí blah. Panny Marie. Umělci vyobrazili Pannu Marii takto: Panna Maria oděna jest bílým rouchem a opásána modrým pásem. Stojí na zeměkouli, okolo kteréž ovinut je had, který má ústa otevřená, jakoby vše chtěl pohltiti. Avšak jest bezmocným, neboť na hlavě mu stojí Panna Maria. Panna Maria má oči k nebi obráceny a nad hlavou má korunu dvanácti hvězd.

Bělostkvoucí roucho znamená její panenství a neposkvrněnost, její bezhříšnost a čistotu. Roucho bílé jest odznakem nevinnosti. Modrá stuha znamená pokoru Panny Marie, neboť barva modrá jest odznakem pokory. Panna Maria zajisté byla nejpokornější ze všech lidí. Had kolem země ovinutý znamená, že všichni lidé přichází na svět poskvrněni hříchem Adamovým. Jediná blah. Panna Maria od poskvrny hříchu dědičného byla uchována a proto stojí jednou nohou na hlavě hadově — „a ona potře hlavu tvou“, předpověděl Bůh v ráji. Koruna 12 hvězd v záři jasné nad hlavou Panny Marie připomíná zjevení sv. Jana: „Žena oděná sluncem a měsíc pod nohama jejíma, na hlavě její koruna 12 hvězd.“ Ženou tou jest Panna Maria, oděna jest sluncem, t. j. ona je milostí plnou, neboť slunce znamená život v milosti. Dvanáct hvězd znamená plnost ctností, kterými Panna Maria byla ozdobena, a sice třemi božskými ctnostmi a devíti mravními ctnostmi.

Protestanté neuctívají Panny Marie a praví, že byla ženou jako jiné, tedy hříšnou, ač mnozí uznávají, že jakási úcta jí náleží, že však nám svou přímluvou pomoci nemůže. Proto Marianských slavností nemají a také nevěří v zázraky, které na přímluvu Panny Marie Bůh činil a činí. Aby jaksi omluvili své jednání, že totiž nectí Rodičky Boží, chtějí dokazovati hříšnost Panny Marie a uvádějí ztrátu dvanáctiletého Ježíška. Praví, že prý Panna Maria nepečovala o Syna Božího a dopustila, že se jí ztratil. Nepřátelé Panny Marie zapomínají, že život Pána Ježíše byl ne lidský, ale božský, a proto nemůžeme o jeho životě tak souditi jako o životě lidském, neboť musili bychom pak říci, že i Pán Ježíš hřešil, když zůstal bez vědomí své matky v chrámě. Pán Ježíš nehřešil, poněvadž

jednal jako Bůh a božství bylo v něm i když byl dítětem; nebyl tudíž vázán zákony, jimiž vázán jest člověk. Panna Maria také nehřešila, poněvadž věděla, že Syn její jest Bůh a spolu člověk. Ostatně nemůžeme-li obyčejnou matku viniti z hříchu a z nedbalosti, když pošle dvanáctiletou dceru nebo syna do vzdálenějšího místa a nebojí se, že se ztratí, proč by se měla Matka Boží báti o božského Syna svého? Hříchu tu není, ale je tu božské řízení, jemuž nepřátelé Marie Panny nechtějí rozuměti.

První lidé těžce zhřešili a zasloužili si věčného zavržení. Pán Bůh však nechtěl tak potrestati první lidi, jak potrestal pyšné anděly, kterým neodpustil a které na věky zavrhl. Vida totiž lítost prvních lidí, ve své dobrotě a milosrdenství slitoval se nad nimi a slíbil jim hned v ráji Vykupitele.

104. *„Co učinil Bůh, aby lidé po pádu zase mohli dojíti spasení?“*

„Aby lidé po pádu zase mohli dojíti spasení, smiloval se Bůh nad nimi a slíbil hned prvním lidem Vykupitele.“

Člověk byl určen k nebeské blaženosti, o kterou však sám se oloupil svou neposlušností. Aby lidé věčného cíle svého i po pádu dojíti mohli, slíbil jim Pán Bůh Vykupitele, jenž by moc ďáblovu zničil a napravil, co Adam hříchem pokazil. Přislíbení Vykupitele stalo se v ráji a to hned po rozsudku, který Bůh nad neposlušnými rodiči pronesl. Když Hospodin oznámil trest Adamovi a Evě, obrátil se potom k hadovi, kterýž původcem byl prvního hříchu, a pravil mu: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím; onať potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.“ (I. Mojž. 3, 15.)

Že tou ženou, která potře hlavu ďáblovu, rozumí se Rodička Boží, jsme slyšeli.

První lidé, Adam a Eva, potěšeni jsouce slibem Hospodinovým, žili na světě kajicně a ctnostně až do své smrti. Přislíbení Hospodinovo chovali v srdci svém a oznámili je také svým synům, aby naděje na Vykupitele se zachovala až do času jeho příchodu. Pán Bůh prvním lidem prodloužil života, takže několik set let žili a potom zemřeli. Duše jejich přišly do předpeklí, kdež pokojně a bez bolestí očekávaly Vykupitele, nyní pak se radují jako svatí v nebi. (Adama a Evy připadá na štědrý den.)

Slíbený Vykupitel lidí nepřišel na svět hned, nýbrž musili lidé na příchod jeho čekati čtyry tisíce let.

105. *„Kdy přišel slíbený Vykupitel?“*

„Slíbený Vykupitel přišel asi čtyry tisíce let po stvoření prvních lidí.“

První rodičové po pádu musili opustiti ráj a žili v opuštěnosti a v mnohých strastech až do své smrti. Po nedlouhé době lidí na světě přibývalo a následkem převrácené vůle a zatemnělosti rozumu rozděleni byli na syny dobré a syny zlé. Lidé zapomněli na Boha a takových nepravostí se dopouštěli, že Pán Bůh ustanovil pokolení lidské zahladiti potopou. Jediný spravedlivý a zbožný Noe se svou rodinou byl zachráněn, jenž stal se pak otcem nového pokolení lidského. Než i toto pokolení lidské nezůstalo Bohu věrno, neboť opět rozdělili se na dva tábory: na dobré a zlé. Ďábel velikou měl moc a proto větší část lidí svedl a od Boha odvrátil. Zkažení a zlí lidé kazili jiné, takže málo bylo již lidí, kteří věřili a uznávali jediného Boha a Tvůrce svého. Lidé zapomněli na Boha všemohoucího a upadli do modlářství, klanějíce se věcem stvořeným. Modloslužebníky tyto nazýváme pohany. Než uprostřed pohanského světa ozývala se přece naděje na budoucí lepší časy, živeno bylo zaslíbení Hospodinovo na Vykupitele, kterýž měl pokolení lidské opět uvésti do prvotního jeho stavu. A tato touha po Vykupiteli žila mezi všemi národy, zvláště pak v národu Židovském, kterýž Bůh sobě vyvolil a jemuž přislíbil, že z něho v plnosti času vyjde očekávaný Spasitel.

Stav pokolení lidského byl hrozný, proto nedivme se, že touha po nápravě všude se ozývala. Kdo pak měl v lidstvu nutnou nápravu způsobiti? Mohl člověk vysvoboditi lidstvo z bludů a nepravostí, v nichž vězelo? Člověk jsa na duši i na těle porušen, nemohl sám ničím přispěti ku své záchraně. Dějiny lidstva nám dokazují, že lidský duch nemohl se sám probrati z mrákot, do kterých zabředl. Nejmakavějším důkazem toho byli Římané a Řekové. Oba tito národové vynikli vzdělaností nade všechny národy, zápasili o prvenství a nadvládu, avšak ve věcech náboženských klesli tak hluboko, že jejich úkony náboženské byly velmi hnusné a nelidské. Nejučenější lidé mezi nimi, na příklad Sokrates a Plato, doznávali, že nápravy v životě náboženském a společenském jest velmi třeba, ale sami uznávali, že žádný člověk provésti jí nemůže, leč jedině sám Bůh. Člověk tedy nebyl schopen přivésti kleslé člověčenstvo k jeho pravé blaženosti a proto zraky všech obracely se k nebi, odkud záchrana se očekávala. A záchrana ta slíbena byla hned v ráji.

Aby zaslíbení Hospodinovo mohlo býti splněno, vyvolil si Bůh ze středu zkaženého lidstva zbožného muže Abrahama, kteréhož učinil arciotcem národa vyvoleného. Abrahamovi Hospodin udělil

zvláštní přislíbení, neboť mu pravil: „Požehnám tobě a rozmnožím potomstvo tvé a budou v tobě požehnána všecka pokolení země.“ (I. Mojž. 12, 2. 3.). A skutečně povstal národ israelský, kterýž požíval zvláštní přízně a lásky Hospodinovy. Národ tento vyvolil si Bůh, aby v něm naděje na Vykupitele uchována byla. V dějinách lidstva nenalezáme podobného národa, jehož dějiny a osudy by zjevovaly tak podivné řízení Boží. Národ israelský, počtem neveliký, žil uprostřed zkaženého lidu a přece zůstal ve věcech náboženských jediným, jenž v době předkřesťanské víru v jednoho a pravého Boha si uchoval. U nižádného národa nenalezáme tak věrný obraz slíbeného Vykupitele, jako u tohoto národa israelského. Svatí prorokové, které Bůh občas lidu posílal, věrně a spravedlivě nakreslili obraz Mesiáše, takže každé písmeno na něm se naplnilo. A poněvadž ona proroctví jsou pravdou historickou, proto také jest pravdou, že zaslíbení ona se naplnila narozením Ježíše Krista, na němž splnila se všecka předpovědění a jenž jest tím slíbeným Vykupitelem lidí.

106. *„Proč neposlal Bůh Vykupitele hned, jak jej slíbil?“*

„Bůh neposlal Vykupitele hned, jak jej slíbil, protože chtěl, aby lidé bídu hříchu poznali, po Vykupiteli toužili a ochotně jej přijali.“

Tuto dobu, v níž lidé čekali na příchod Vykupitele, připomíná nám církev svatá v době adventní, která trvá 4 neděle, na památku, že lidé 4 tisíce let čekali na Mesiáše. Advent je latinské slovo a znamená příští, příchod. Jako národové připravovali se na příchod Mesiášův, tak církev sv. v době adventní připravuje nás na dokonalé oslavení památky narození Páně. Advent je v době zimní, kdy jsou dny mlhavé, tmavé a pochmurné, což nám má připomínati dobu bludů, která panovala před příchodem Vykupitelovým. Advent je dobou kající, neboť jako sv. Jan Křtitel připravoval lidi na příchod Páně pokáním, tak i my máme srdce své pokáním připravovati na radostné oslavení Narození Páně. Církev sv. zapovídá proto v adventu hlučná veselí, svatby a taneční zábavy a přikazuje přísnější půst a horlivější modlitbu. Na znamení kajicnosti jest bohoslužebné roucho barvy fialové.

V chrámech slouží se před svítáním mše svatá, Rorate zvaná. Mše sv. tato jmenuje se „Rorate“, protože modlitba na počátku mše svaté začíná slovy: „Rorate coeli“, t. j. „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové deštěte Spravedlivého, otevři se země a vydej Spasitele.“ Slovy těmito volal sv. prorok Isaiaš po Vykupiteli a vzbuzoval v celém národu touhu po příchodu jeho.

Roraty konají se před svítáním na znamení, že před příchodem Páně na světě panovala tma bludů, avšak jako kostel při roratech ozářen jest mnohým světlem, tak Pán Bůh ve Starém zákoně zaplašoval tmu nevěry a bludů svými proroky, kteří občas povstávali v národu israelském a oživovali naději na příchod Mesiáše. Poslední den v adventě jmenuje se štědrý den nebo štědrý večer. Tento den jest vigilie neb svatvečer Božího Hodu vánočního a jako jiné svatvečery přísným postním dnem. Večer tento jmenuje se „štědrý“, protože si připomínáme lásku Boha Otce, „který tak miloval svět, že Syna svého dal, aby žádný, kdo věří v něj, nezahynul, ale měl život věčný.“ Tohoto večera koná se slavnost „vánočního stromku“, kterýž nám připomíná strom v ráji, strom vědění dobrého a zlého, a zároveň strom kříže, na němž nám uzrálo ovoce našeho vykoupení. Při slavnosti vánočního stromku rozdávají se dětem různé dárky, které na stromku visely, aby rodičové podobali se štědrému Otci nebeskému, děti pak poslušnému Ježíškovi. Četná světla na stromku a pěkné dárky mají připomínati dětem, aby vždy ozářeny byly pevnou vírou a ctnostným chováním.

Drazí v Kristu! Pověděl jsem vám, kterak Bůh první lidi stvořil a mnohými dary je ozdobil, takže byli málo menšími andělů. Slyšeli jste však, že první lidé dobrodiní těch si nevážili a těžce zhřešili a tak učinili sebe i všechny své potomky nešťastnými na těle i na duši. Bůh však smiloval se nad nimi a slíbil hned v ráji padlému člověčenstvu Vykupitele. Pán Ježíš jest tím Vykupitelem, jenž v době sv. proroky předpověděné na svět přišel a napravil, co Adam hříchem zkazil. Nyní opět jsme syny Božími a opět máme otevřenou bránu do blaženosti nebeské, proto vždy pokorně uznávejme cenu našeho vykoupení a užívejme prostředků, jichž Pán Ježíš v církvi sv. nám zůstavil, abychom všichni byli spaseni.

107. *„Kdo je slíbený Vykupitel?“*

„Slíbený Vykupitel jest Ježíš Kristus.“

O Pánu Ježíši, Vykupiteli a Spasiteli světa, kterého Bůh lidem hned v ráji přislíbil, rozjímati budeme na příštím cvičení.

11. CVIČENÍ.

O druhém článku víry.

108. *„Jak zní druhý článek víry?“* Druhý článek víry zní: *„I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.“*

V předešlém křesťanském cvičení ukončili jsme výklad o prvním článku víry. Rozjímali jsme na několika cvičeních o první božské osobě, o Bohu Otci, Stvořiteli nebe i země a všeho, což jest na nebi a na zemi. Ze stvořených tvorů největší pozornost věnovali jsme nejpřednějším tvorům Božím, totiž andělům a lidem, a poznali jsme, že na počátku všichni andělé byli dobří, později však mnozí zpyšněli a proto s nebe do pekla byli zavrženi. Také první lidé po stvoření byli svatí a spravedliví, později však svedeni byvše ďáblem přestoupili první přikázání Boží a tím těžce zhřešili. Hříchem tím stali se nešťastnými na těle i na duši a také do záhuby časné i věčné uvedli své potomky. Pověděl jsem vám, že Bůh nezavrhl lidí na věky, ale slíbil jim Vykupitele. Na tohoto Vykupitele toužebně čekali všichni národové, neboť všichni byli přesvědčeni, že žádný člověk nemůže hrozné poměry v lidstvu odstraniti a lepší časy na světě způsobiti, leč sám Bůh. Že Vykupitel s nebe přijde, věřili a věděli zvláště Israelité, kteří samým Bohem k tomu byli vychováváni, aby naděje na Vykupitele v národu ustavičně se chovala a pěstovala. Bůh také národu vyvolenému slíbil, že z něho narodí se onen Vykupitel, a proto, aby lid ustavičně nadějí tou se těšil a posilňoval, vzbuzoval Bůh sv. proroky, kteří příchod Mesiáše předpovídali a také lidu oznamovali, kdy se narodí, z koho se narodí a kde se narodí. A když předpověděný onen čas se naplnil, přišel na svět Vykupitel, jenž jest Ježíš Kristus, druhá božská osoba. A o této druhé božské osobě, o Ježíši Kristu, poučuje nás druhý článek víry.

109. *„Čemu učí druhý článek víry?“*

„Druhý článek víry učí, že Ježíš Kristus jest: 1. jednorozený Syn Boha Otce, 2. Bůh a spolu člověk, 3. náš Pán.“

Druhý článek víry nás tedy poučuje, že slíbený Vykupitel lidí jmenuje se Ježíš Kristus, jenž jest jednorozeným Synem Boha Otce.

Jmenuje se tedy Ježíš. A co znamená jméno Ježíš?

110. *„Jméno Ježíš znamená: Vykupitel anebo Spasitel.“*

V nevystihlé úradě Boží bylo ustanoveno, aby padlému člověčenstvu poskytnuta byla zvláštní pomoc. Pomoc a záchranu tu přinésti měla druhá božská osoba, Ježíš Kristus, která k tomu od věčnosti Bohem Otcem zplozena byla, aby lidstvo vykoupila. Aby Ježíš Kristus lidstvo vykoupiti mohl, musil státi se člověkem a mimořádným způsobem naroditi se jako Bůh a spolu člověk. A Kristus Pán působením Ducha svatého počat byl v lůně Marie Panny, kteráž nám porodila Bohačlověka, Ježíše Krista, jenž božství své spojil s člověčenstvím v jedné božské osobě Kristově. Pán Ježíš nebyl tudíž synem lidským a potomkem lidským, a proto také neměl na sobě hříchu Adamova ani jeho následků. Jeho srdce bylo nejsvětější, jeho život neměl poskvrny lidského hříchu a lidské slabosti a proto mohl Pán Ježíš říci Židům: „Kdo z vás může mne trestati z hříchu?“ A takto vtělený a narozený Syn Boží mohl býti naším Vykupitelem a Spasitelem. Proto právě Syn Boží na svět přišel, aby lidstvo svým utrpením a smrtí svou spasil, neboť jako pouhý člověk nemohl nás vykoupiti a jako Bůh nemohl zase trpěti. Vzal tudíž na sebe člověčenství, spojiv božství s člověčenstvím a tak stal se naším Vykupitelem. Že tak se to stane, zvěstoval archanděl Gabriel Panně Marii, jíž oznámil, za jakým účelem narodí se Syn Boží a kterak jej nazvati má, pravilť archanděl: „Nazveš jméno jeho Ježíš; onť zajisté vysvobodí lid svůj od hříchů jejich.“ (Mat. 1, 21.)

Ze slov těch tedy poznáváme, že úkolem Vykupitele bylo vysvoboditi lidstvo od hříchu a věčné záhuby. Proto Vykupitel náš jmenuje se Ježíš. Všem nám křesťanům jméno toto jest nejmilejším a nejvzácnějším a nejsladším. Sv. Petr v kázání svém k Židům o tomto jménu nejsvětějším pravil: „Neníť v žádném (jménu) spasení, aniž jest zajisté jiné jméno pod nebem dáno lidem, skrze něž bychom měli spaseni býti.“ (Skut. ap. 4, 12.) Ze slov sv. Petra poznáváme, že jméno Ježíš jest nade všecka jména nejsvětější, všemohoucí a věčné.

Jméno Ježíš jest všemohoucí. Když Pán Ježíš rozeslal své apoštoly kázati evanělium do celého světa, nepropůjčil jim k tomu ani vojska ani zbraně, nýbrž ujistil je, že ve jménu jeho všechno se jim poddá, příroda, lidé i duchové zlí. A skutečně svatí apoštolové ve jménu Ježíše tisíce pohanů a Židů obrátili na víru Kristovu a mnohé divy a zázraky konali. Tak sv. Petr uzdravil chromého žebráka, kterýž sedával u dveří chrámových, jemuž řekl: „Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to tobě dám: ve jménu Ježíše Krista vstaň a choď.“ (Skut. ap. 3, 6.) A sv. Pavel ve jménu Ježíše Krista vyhnal zlého ducha z jedné dívky, neboť pravil duchu zlému: „Přikazuji tobě ve jménu Ježíše Krista, abys vyšel od ní. A odešel v tu hodinu.“ (Skut. ap. 16, 18.)

Než sv. apoštolové nejen divy činili ve jménu „Ježíš“, nýbrž také sami na sobě zkusili všemohoucnosti tohoto nejsvětějšího jména. Dříve byli bojácnými a před Židy se ukrývali, nyní stali se horlivými a statečnými vyznavači nejsvětějšího jména Ježíš, takže s radostí největší muka ano i smrt trpěli pro toto jméno. Když vysoká rada židovská je uvěznila a dala je bičovati, protože kázali o ukřižovaném Ježíši Kristu, radovali se, že mohli trpěti pro nejsvětější jméno Ježíš, jakž čteme ve Skutcích apoštolských: „Oni pak šli z tohoto shromáždění radujíce se, že hodni učiněni byli trpěti pohanění pro jméno Ježíše.“ (Skut. ap. 5, 41.)

Svatí apoštolové divy a zázraky, kteréž konali, připisovali jedině všemohoucímu jménu Ježíš.

Že církev sv. tak zázračně se šířila a všude jméno Ježíš bylo vzýváno, ctěno a velebeno, připisovati musíme všemohoucímu jménu Ježíš. Vzpomeneme-li, kterak Židé a pohané protivili se tomuto jménu, kterak ukrutně po mnoho století pronásledovali vyznavače a ctitele jména Ježíše, věru obdivovati musíme moc nejsvětějšího jména Ježíš, kteréž bez meče a násilí všude vítězilo a národy sobě podmaňovalo. Sv. Pavel, jenž napřed byl zuřivým nepřítelem jména Ježíš, na jediná slova: „Já jsem Ježíš, jemuž ty se protivíš,“ stal se ze Šavla nejznamenitější apoštol a ctitel nejsladšího jména Ježíše. Mocná a pyšná města Jerusalem, Řím, Antiochie a jiná sklonila se před tímto jménem, a mnozí národové s obdivem poslouchají o Ježíši ukřižovaném, přijímají ochotně učení jeho a sv. křtem stávají se ctiteli a vyznavači mocného jména Ježíš. Jméno toto všude vítězí a celý svět si podmaňuje, a jménu tomuto koří se všichni národové. Ve jménu tom obrozují se národové a ve všech tísních a potřebách k tomu jménu se utíkají.

Když Turci s mocným vojskem obléhali Bělehrad a již přes druhou hradbu do pevnosti se drali, tu sv. Jan Kapistran postavil se v čelo křesťanského vojska a maje kříž v ruce, mohutným hlasem volal: „Ježíš, Ježíš!“ A hle! Turci dávají se na útěk, úplně jsou poraženi, takže ztratili více mužů než jich bylo v celém vojsku křesťanském, ano i sám turecký sultán byl poraněn.

Než jméno Ježíš bude mocné na věky. „Kralovati bude v domě Jakobově na věky a království jeho nebude konce“, tak oznamoval archanděl Gabriel Marii Panně. Jména znamenitých mužů žijí sice v dějinách lidstva, avšak jména ta hlásají, že na světě všechno je pomíjející, neboť oni mužové, jejichž jména zaznamenána jsou, dávno umřeli. Avšak jméno Ježíš věčně žije, věčně trvá, jak vyznává sv. Pavel: „Ježíš Kristus jako včera, tak i dnes a tentýž na věky.“

Jméno Ježíš je tedy mocné a věčné, proto nemáme nikdy nejsvětějšího jména tohoto zneuctívati a ani bez uctivosti vyslovovati.

Sv. Bernard byl velikým ctitelem nejsladšího jména Ježíš a proto napomínal svých bratří: „Ach, bratří, jakou sílu má jméno Ježíš, aby nás poutalo k zákonu Páně a nás proti hříchu chránilo; proto nikdy nezapomínejte toto nejsvětější jméno nejčastěji vzývati.“

Když nás trápí chudoba a opuštěnost, pozvedněme zraků svých k nebesům a vyslovujme důvěrně jméno Ježíš a buďme ubezpečeni, že nedá nám milý náš Spasitel zahynouti a způsobí, že naskytne se prostředek, kterýž bídu a soužení naše zmírní. Jestliže nás pronásleduje pokušení, vzývejme jméno Ježíš, před nímž ďáblové prchají, a jistě přemůžeme každé pokušení. Zvláště pak jméno Ježíš máme uctívati křesťanským pozdravením: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus. Až na věky. Amen.“ Pozdravení toto jest velmi starodávné, neboť se jím hned první křesťané pozdravovali. Tak sv. Pavel ukončuje list svůj k Římanům tímto pozdravem: „Skrze Ježíše Krista, jemu čest a sláva na věky věkův.“ (Řím. 16, 27.) Podobně i sv. Petr a jiní apoštolové chválu a čest vzdávali nejsladšímu jménu Ježíš.

Aby křesťané rádi pozdravovali se křesťanským pozdravením, udělil papež Sixtus IV. r. 1587 odpustky pokaždé 50 dní i těm, kteří na pozdrav poděkují.

Křesťanské pozdravení jest velmi vznešené, Bohu milé a mocné, proto nikdy nestyďme se pozdravovati tímto krásným a významným pozdravem. „Pamatuji se,“ praví protestantský učenec Klopstock, „kterak jsem na své cestě po Švýcarsku tímto pozdravením byl pohnut. Byl den velmi příjemný, proto vystoupili jsme z vozu, já pak odloučiv se od společnosti, šel jsem opodál za ní. Potkával jsem lidi, kteří mne z daleka pozdravovali: „Pochválen buď Ježíš Kristus“, já pak nevěděl jsem, že je to pozdravení a také jsem neuměl odpověděti, ač jsem byl velmi pohnut. Když jsem se později dověděl, kterak se má na pozdravení to odpověděti, zdá se mi odpověď tak přirozenou, že jsem se velice divil, kterak mi sama od sebe nepřišla na mysl.“ Tak protestant velebil naše pozdravení.

Jméno Ježíš je tedy velmi mocné a slavné a proto také církev svatá oslavuje „nejsvětější Jméno Ježíš“ zvláštní slavností a sice na druhou neděli po Zjevení Páně. O slavnosti nejsladšího jména Ježíš a po celou oktávu uděluje církev plnomocných odpustků všem, kteří předepsané podmínky k dosažení odpustků vyplní, zvláště kteří vykonají sv. zpověď a nábožně přijmou Tělo Páně. Za prvních dob křesťanských neslavila se slavnost Jména Ježíš zvláštním svátkem, ježto jméno Ježíš oslavovalo se spolu na den Obřezání Páně, ve kterýžto den božskému dítku dáno bylo jméno Ježíš.

Sv. Bernard první k tomu dal podnět, aby nejsladší jméno Ježíš zvláštní slavností se oslavovalo, neboť on po kázání ukazoval vždy posluchačům jméno Ježíš paprsky ozdobené, čímž mnoho lidí Kristu získal a úctu ke jménu Ježíš rozmnožil. Slavnost nejsladšího jména Ježíš brzo na to rozšířila se po celé církvi svaté, až konečně papež Inocenc XIII. r. 1721 nařídil, aby se všude slavnost nejsladšího jména Ježíš konala na druhou neděli po Zjevení Páně.

Pán Ježíš jmenuje se Spasitel a Vykupitel.

111. *„Proč nazýváme Pána Ježíše Vykupitelem anebo Spasitelem?“*

„Pána Ježíše nazýváme Vykupitelem anebo Spasitelem, protože nás od hříchu a věčného zatracení vykoupil a nám milost a spásu přinesl.“

Také ve Starém zákoně někteří znamenití mužové jmenovali se Ježíš neb Josue, neboť oni lidu israelskému prokázali veliké služby osvobodivše ho ze zajetí. Avšak Pán Ježíš netoliko jeden národ, nýbrž celé pokolení lidské osvobodil od otroctví a moci pekla a hříchu. O tom ujišťuje nás sám Bůh, jenž skrze anděla svého oznámil sv. Josefovi: „Josefe, synu Davidův, neboj se vzíti k sobě manželku svou; neboť což v ní zrozeno jest, z Ducha svatého jest. Porodíť pak Syna a nazveš jméno jeho Ježíš. Onť zajisté vysvobodí lid svůj od hříchů jejich.“ (Mat. 1, 20. 21.) Pán Ježíš je tedy osvoboditelem a záchrancem pokolení lidského. Jméno Ježíš není tudíž prázdným jménem, pouhým názvem osoby, nýbrž jest jménem plným pravdy, neboť znamená a vyjádřuje vše, co Syn Boží pro lidstvo učinil. Proto pravil sv. Pavel: „Bůh povýšil ho a dal jemu jméno, kteréž jest nade všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše Krista každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelných.“ (Filip. 2, 9.)

Pán Ježíš jmenuje se také „Kristus“.

112. *„Co znamená jméno Kristus?“*

„Jméno Kristus znamená totéž, co jméno Mesiáš, totiž: Pomazaný.“

Pána Ježíše nazýváme také Kristem Pánem. Jméno Kristus je slovo řecké a znamená po česku: Pomazaný. Také nazýváme Pána Ježíše „Mesiášem“. Slovo to je hebrejské (židovské) a znamená také jméno Kristus, totiž: Pomazaný. Jméno Kristus obyčejně spojujeme se jménem Ježíš. Mluvíme-li o Pánu Ježíši nebo se k němu modlíme, vyslovujeme obyčejně obě jména spolu, totiž: Ježíš Kristus. Tím vyznáváme, že Pán Ježíš jest naším Spasitelem a Pomazaným

Páně. Také nazýváme Pána Ježíše „Nazaretským“. Na každém kříži je nápis: J. N. R. J. Jsou to začáteční písmena nápisu, kterýž Pilát na kříž Páně napsati dal, totiž: Jesus Nazarenus, Rex Judaeorum, to jest: Ježíš Nazaretský, Král Židovský. Jmenujeme Pána Ježíše „Nazaretským“, protože jako Bůh a člověk v městě Nazaretu byl vychován a tam se svými pěstouny do 30. roku věku svého žil. Pán Ježíš nebyl králem židovským, ale jest králem nebe i země, jak sám Pilátovi odpověděl: „Království mé není z tohoto světa.“ (Jan 18, 33.—37.)

113. *„Proč se jmenuje Pán Ježíš ‚Pomazaný‘?“*

„Pán Ježíš se jmenuje „Pomazaný“, protože ve Starém zákoně nejvyšší důstojnost a moc mazáním se udílela, Ježíš pak všelikou důstojnost a moc v sobě spojil, jsa naším nejvyšším učitelem, knězem a králem.“

Ve Starém zákoně kněží, prorokové a králové bývali k úřadu svému olejem mazáni a sluli pomazanými Páně. Sám Hospodin nařídil, aby služebníci jeho, kněží, proroci a králové, mazáním uvedeni byli v úřady své. Tak Hospodin poručil Mojžíšovi, aby pomazal bratra svého Arona na velekněze. Pravilť Hospodin Mojžíšovi: „Arona také a synů jeho pomažeš a posvětíš jich, aby úřad kněžský mi konali.“ (II. Mojž. 30, 30.) Z rozkazu Hospodinova pomazal velekněz Samuel nového krále israelského Saula, když pak byl nehodným úřadu královského, pomazal Samuel z rozkazu Hospodinova na krále mládenečka Davida z Betléma. Podobně z rozkazu Božího prorok Eliáš pomazal krále Jehu a proroka Elisea. (3. Král. 19, 15. 16.) Toto mazání olejem bylo zevnějším obřadem, svěcením osoby k službě Boží vyvolené, právě tak jako mazáním svěceny byly bohoslužebné nádoby, roucha a jiné věci. Mazáním chtěl Pán Bůh lidem naznačiti, že pomazanému udílí úřad kněžský, prorocký anebo královský.

Nazýváme-li Pána Ježíše „Pomazaným Páně“, tedy neznamená to, že by snad Pána Ježíše byl pomazal velekněz židovský. Pán Ježíš nepotřeboval žádného pomazání, protože jest od věčnosti nejvyšším knězem, prorokem a králem, neboť od Otce svého nebeského od věčnosti k těmto důstojnostem byl ustanoven. Pán Ježíš sluje Pomazaným, protože v tom okamžiku, kdy duši lidskou spojil s přirozeností božskou, Bůh do ní vlil plnost milosti Boží, jak praví sv. Petr: „Bůh pomazal Ježíše z Nazaretu Duchem svatým a mocí.“ (Skut. ap. 10, 38.) Sám Pán Ježíš také nazývá se Pomazaným, když pravil: „Duch Páně nade mnou: pročež pomazal mne a poslal mne kázat evangelium chudým, uzdravovat nemocných

srdcem.“ (Luk. 4, 18.) Pán Ježíš tudíž právem sluje Pomazaným Páně, neboť vznešené důstojnosti, které ve Starém zákoně mazáním se udílely, měl od věčnosti, a kteréž jako Bůh a člověk na zemi konal. Pán Ježíš byl nejvyšším učitelem, knězem a králem.

a) Pán Ježíš sluje nejvyšším „učitelem“, protože učil božským pravdám. On nás naučil znáti pravého Boha a pověděl nám, co máme věřiti a činiti, abychom jednou dosáhli věčné blaženosti. On přinesl na svět světlo víry, které zapudilo tmu nevěry a bludu. Právem tudíž sv. Jan nazývá Pána Ježíše „světlem“: „Byl světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět.“ (Jan 1, 9.)

b) Pán Ježíš jest nejvyšším „knězem“, ne však z pokolení Levi, nýbrž knězem podle řádu Melchisedechova, jak dí sv. Pavel: „Protož majíce nejvyššího velekněze, který pronikl nebesa, Ježíše, Syna Božího, držmež vyznání.“ (Žid. 4, 14.) Pán Ježíš jest naším nejvyšším knězem, protože za nás na kříži se obětoval a dosud na oltáři za nás se obětuje a ustavičně u Otce nebeského za nás prosí. Onť jest naším Prostředníkem u Otce nebeského, jak dí sv. Tomáš Aq.: „Ježíš Kristus jest Prostředníkem mezi Bohem a lidmi a netoliko mezi Bohem a několika, nýbrž mezi Bohem a všemi lidmi.“

c) Pán Ježíš jest nejvyšším „králem“. Pán Ježíš sám nazývá se králem. Když Pilát tázal se ho: „Ty-li jsi král?“, odpověděl mu Pán Ježíš: „Ty pravíš; já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych svědectví vydal o pravdě.“ (Jan 18, 37.) Pán Ježíš nebyl králem nějaké říše, nýbrž Králem všech králů a nejvyšším Pánem na nebi i na zemi, zvláště však jest králem své církve, jejíž jest neviditelnou hlavou.

Pán Ježíš sluje „nejvyšším“ učitelem, knězem a králem, protože jest Bohem a má tedy v sobě všelikou důstojnost a moc. Proroci, kněží a králové ve Starém zákoně byli jen předobrazy nejvyššího učitele, kněze a krále Ježíše Krista.

Pána Ježíše jmenujeme „jednorozeným Synem Božím“.

114. *„Proč se jmenuje Pán Ježíš ‚jednorozený‘ Syn Boží?“*

„Pán Ježíš se jmenuje jednorozený Syn Boží, protože jest jediný a pravý Syn Boží.“

Pán Ježíš sluje „jednorozený“ Syn Boží, protože jest druhá božská osoba, kteráž jest od věčnosti stejné podstaty s Otcem. Když jsme rozjímali o nejsvětější Trojici, pravili jsme, že jest sice

toliko jeden Bůh, ale v Bohu jsou tři osoby: první Otec, druhá Syn, třetí Duch svatý. Jako je tedy jenom jeden Otec, jenž jest sám od sebe od věčnosti, tak je také jenom jeden Syn, jenž jest od věčnosti od Otce zplozen a kterýž jest jedné a téže přirozenosti s Otcem. Když pak druhá božská osoba stala se člověkem a obdržela jméno „Ježíš“, tu také jest jediným a jednorozeným Synem Božím, protože nikdo jiný Synem Božím nebyl a býti nemůže. Pán Ježíš i jako člověk jest druhou božskou osobou, a poněvadž druhá božská osoba jest toliko jedna, proto sluje Pán Ježíš jednorozeným neb jediným Synem Božím. Duch svatý jest sice téže bytnosti a přirozenosti jako Otec a přece nejmenuje se Synem Božím, protože Duch svatý od věčnosti nezrodil se z Otce, nýbrž z Otce a Syna vychází.

Pán Ježíš jmenuje se „pravý“ Syn Boží. Ačkoliv druhá božská osoba stala se člověkem a nazvána jest nejsvětějším jménem Ježíš, a jako člověk nemá stejné přirozenosti s Otcem, přece není Pán Ježíš pouze přijatým Synem Božím, nýbrž jest pravým Synem Božím. Neboť Pán Ježíš jako Bůh a člověk jest jedna a táž druhá božská osoba, ve které božství a člověčenství nerozlučně jest spojeno. Pán Ježíš nazývá se „pravým“ Synem Božím proto, aby naznačen byl rozdíl od andělů a lidí, kteří také syny Božími se nazývají. V Písmě svatém nazývají se andělé a lidé také „syny Božími“, avšak to neznamená, že by byli pravými a přirozenými syny Božími, nýbrž znamená to, že Bůh anděly a lidi z lásky a milosti za své dítky přijal. Syny Božími a dědici věčného spasení zvláště stáváme se na křtu svatém a ve svátosti pokání. Je tedy veliký rozdíl mezi naším „synovstvím Božím“ a mezi „synovstvím“ Ježíše Krista. My býváme za syny Boží přijati, když duše naše jest ve stavu posvěcující milosti, a jen tak dlouho jsme dítkami Božími, pokud jest milost Boží v duši naší. Jakmile milost posvěcující těžkým hříchem ztratíme, ztrácíme i synovství Boží. Pán Ježíš však jest Synem Božím od věčnosti svou přirozeností, nemůže tedy nikdy Synovství ztratiti; On jest od věčnosti jediným a pravým Synem Božím a zůstane jím na věky. Že Pán Ježíš jest jednorozeným Synem Božím, potvrzuje Písmo svaté a zvláště potvrdil to sám Ježíš Kristus, jenž se vždy za Syna Božího vydával. Tak praví Pán Ježíš o sobě u sv. Jana: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3, 16.) Pán Ježíš tedy i jako člověk jest jednorozeným Synem Božím, neboť proto stal se člověkem, aby nás mohl svou smrtí na kříži vykoupiti, poněvadž jako Bůh nemohl ani trpěti ani umříti. Ačkoliv Pán Ježíš zplozen jest od Otce nebeského od věčnosti a v čase stal se člověkem, přece

nenarodili se dva Synové. Neboť Syn, který od Otce od věčnosti byl zplozen, jest týmž, který v čase působením Ducha svatého jako člověk narodil se z Marie Panny.

Ve čtvrtém století povstali kacíři, kteří upírali Pánu Ježíši Synovství Boží učíce, že Pán Ježíš jest pouze přijatým (adoptovaným) Synem Božím. Zvláště byl to Arius, který učil, že prý Pán Ježíš byl pouze tvorem jako andělé a lidé, ale pro výtečnou jeho moudrost a ctnost, jakož i pro zásluhy jeho o lidstvo povýšil prý ho Otec nebeský k důstojnosti Syna Božího, takže nyní sluší jemu božskou poctu vzdávati. Církev svatá zavrhla toto bludné učení na všeobecném sněmu v Niceji r. 325 a prohlásila, že Ježíš Kristus jest jediným a pravým Synem Božím stejné podstaty s Otcem.

Pán Ježíš jest od věčnosti Bohem, avšak v čase stal se člověkem, proto říkáme, že Ježíš Kristus jest „Bůh a spolu člověk.“

115. *„Proč říkáme: Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk?“*

„Říkáme: Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk, protože jsa Bohem od věčnosti, v čase vzal na sebe i lidskou přirozenost, tělo totiž a duši, a tak se stal člověkem.“

Pán Ježíš jest Bůh a zároveň člověk. Od věčnosti jest Bohem, v čase pak stal se člověkem a proto Pána Ježíše nazýváme „Bohočlověkem“. Že Pán Ježíš jest od věčnosti Bohem a Otci nebeskému ve všem roven, vyznává sv. Jan: „Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh byl Slovo.“ (Jan 1, 1.) Sv. Jan druhou božskou osobu Syna nazývá „Slovem“. Ježíš Kristus tedy jako Bůh jest od věčnosti. Že Pán Ježíš byl Bohem, že měl přirozenost božskou, poznáváme z celého jeho života. Pán Ježíš nebyl počat způsobem lidským, ale zázračně z Ducha svatého, tedy mocí nadpřirozenou. Již jeho dětství hlásá božský původ jeho, proto sv. Pavel nazývá člověka Krista „nebeským“, že totiž zázračným způsobem narodil se z Marie Panny. Božství bylo v dítěti božském skryto, neboť nenadešla doba, aby božství Páně všem lidem bylo zjeveno. Když však Pán Ježíš začal konati svůj úřad učitelský, tu zjevil své božství všem lidem. Jeho učení, jeho nejsvětější život a jeho skutky hlásaly, že není pouze člověkem, ale též Bohem. Proto posluchači jeho často nadšeně volali: „Nikdy jsme nic takového neslyšeli, jistě je tento prorok, který přijíti má, Syn Boží.“ (Jan 7, 10.) Pán Ježíš připisoval si někdy božské vlastnosti, jindy zase lidské, někdy se nazýval Synem Božím, jindy zase Synem člověka. Tak pravil: „Já a Otec jedno jsme“ (Jan 10, 30.), a jindy zase pravil: „Otec

jest větší mne.“ (Jan 14, 28.) Proto sv. Augustin praví, že Pán Ježíš choval se vždy tak, že každý musil věřiti, že jest Bohem a člověkem.

Pán Ježíš chtěje Židům dokázati, že jest stejné podstaty s Otcem nebeským a tedy jako Bůh od věčnosti, pravil jim: „Pravím vám, prve než byl Abraham, já jsem.“ (Jan 8.) Jako Bůh je tedy od věčnosti, avšak jako člověk nebyl starším Abrahama, neboť v čase stal se člověkem.

„A Slovo tělem učiněno jest,“ praví sv. Jan (1, 14.). Pán Ježíš jako člověk není od věčnosti, nebyl vždycky, nýbrž jednou stal se člověkem. Den ten, kdy Pán Ježíš stal se člověkem, kdy zázračně narodil se z Marie Panny, jest pro nás velepamátným, a proto také narozením Páně počíná letopočet křesťanský. Kdy Syn Boží stal se člověkem, víme všichni; bylo to před devatenácti sty lety. Poněvadž Pán Ježíš od věčnosti zplozen jest od Otce, nazývá se proto Synem Božím a poněvadž jako člověk přijal přirozenost lidskou od Marie Panny, proto podle těla jmenuje se Synem Marie Panny, Synem člověka. Pán Ježíš jako člověk jest nám lidem ve všem podoben, jen ne ve hříchu, neboť hříchu nemá. Měl tudíž lidské tělo, lidskou duši, tedy i lidský rozum a lidskou vůli, která podrobena byla vůli božské.

Že Pán Ježíš byl skutečně člověkem, o tom se lidé přesvědčili a nás o tom přesvědčuje Písmo svaté a naše učení křesťanské. Měl-li Kristus Pán vykoupiti pokolení lidské, musil se státi člověkem, aby mohl za hříchy lidské na kříži umříti. Proto v Božím úradku bylo, aby Syn Boží narodil se jako člověk ze ženy, aby měl lidské tělo a lidskou přirozenost. Ze života Ježíšova pozemského poznáváme, že skutečně byl člověkem, že měl skutečné lidské tělo, neboť narodil se jako dítě, prospíval věkem, žil mezi lidmi, pracoval, odpočíval, jedl, trpěl a umřel. Že Pán Ježíš ve všem kromě hříchu nám byl podoben, hlásá sv. Pavel: „Ku podobenství lidí učiněn a v způsobu nalezen jako člověk.“ (Filip. 2, 7.)

Pán Ježíš měl také duši lidskou a lidský rozum a lidskou vůli, neboť Písmo sv. o něm praví, že prospíval moudrostí, byl poslušným svých pěstounů, byl pokoušen od ďábla, radoval se, plakal, truchlil; „Smutná jest duše má až k smrti“ a „Otče, ne má, ale tvá vůle se staň“ (Luk. 22, 42.) v bolesti volal.

Pán Ježíš byl pravým člověkem ve všem nám podobným, jenom ne hříchem. Neboť Pán Ježíš narodil se bez poskvrny hříchu Adamova, poněvadž nebyl počat způsobem lidským, nýbrž způsobem nadpřirozeným, z Ducha svatého. Pán Ježíš sám o sobě praví, že hříchu nemá, neboť pravil Židům: „Kdo z vás trestati mne může z hříchu?“ (Jan 8.)

Pán Ježíš jest Bohem a spolu člověkem, má tedy dvě přirozenosti: božskou, protože jest pravým Bohem, a lidskou, protože jest pravým člověkem.

116. *„Kolik jest přirozeností v Ježíši Kristu?“*

„V Ježíši Kristu jsou dvě přirozenosti: božská a lidská.“

Na těchto cvičeních často slyšeli jste slovo „přirozenost“. Přirozenost je to, co osobu nebo věc činí touž osobou nebo věcí, kterou právě jest. Tedy to, co je všem lidem společno, co všichni lidé mají, tělo totiž a nesmrtelnou duši s rozumem a svobodnou vůlí jmenujeme přirozeností lidskou, to však, čím se liší od ostatních bytostí a čím se stává samostatnou bytostí, jmenujeme osoba. Tutéž přirozenost může míti více jednotlivců, ne však tutéž osobu. Všichni lidé mají přirozenost lidskou tutéž, ale všichni lidé nejsou jedna osoba, nýbrž každý člověk o sobě jest osobou. V Kristu Pánu spojily se dvě přirozenosti, božská a lidská, v jednu osobu. Pán Ježíš má božskou přirozenost, neboť má vše, co náleží Bohu, jest všemohoucí, nejvýš svatý a věčný, má všecky božské vlastnosti a dokonalosti. Pán Ježíš má lidskou přirozenost, neboť má lidské tělo a lidskou duši s rozumem a svobodnou vůlí. Obě přirozenosti v Kristu Pánu se spojily, ale nesmísily se tak, že by jedna zmizela. Přirozenost lidská nezměnila se v božskou, neboť to, co jest změnitelné, tedy tělo, nemůže se proměniti v nezměnitelné a nekonečné.

Poněvadž má Kristus Pán dvojí přirozenost, božskou a lidskou, má také dvojí poznání, božské a lidské. Jako Bůh jest vševědoucí a jako člověk neví ani dne ani hodiny posledního soudu. Pán Ježíš má také dvě vůle, božskou a lidskou. Že má Pán Ježíš lidskou vůli, která je božské vůli podrobena, poznáváme z jeho modlitby na hoře Olivetské, neboť volal: „Ne má, ale tvá vůle, Otče, se staň.“ (Jan 6, 38.) Poněvadž má Pán Ježíš dvě vůle, proto měl i dvojí skutky, božské a lidské.

Jako Bůh činil zázraky, jako člověk se modlil, pracoval, trpěl a umřel. Jako přirozenosti božská a lidská v božské osobě Kristově se nesmísily, tak také vůle božská a lidská nejsou v Kristu Pánu smíšeny.

Učení církve o dvou přirozenostech v Kristu Pánu popírali někteří bludaři. V V. století učil Eutyches, opat cařihradský, že v Kristu Pánu jest jen jedna přirozenost, totiž božská, ve kteréž přirozenost lidská zmizela. Eutyches, ačkoliv církví svatou poučen byl o svém bludu, přece na svém stál a mínění své vysvětloval tím, že vzal dva železné pruty a dal je do ohně a pak je spojil

v jeden prut. „Takto“, pravil, „i v Kristu z dvojí přirozenosti jedna se stala.“ Tu však jeden mladík v náboženství dobře vycvičený učenci odpověděl: „Ty se mýlíš, pane! Máš-li železný prut za lidskou přirozenost, musíš vzíti za obraz božské přirozenosti zlatý prut. Oba-li pak ohněm spojíš, bude pak prut ten samo zlato nebo samo železo? Dva tyto pruty, ačkoliv rozdílné, budou jeden prut.“ Tak se to má i s Kristem Pánem: jsou tu dvě přirozenosti, božská a lidská, obě pak jsou spojeny v osobě jedné, proto však člověčenství v božství nesplynulo.

Církev svatá také vždy hájila, že v Kristu Pánu jsou dvě vůle, božská a lidská, kteráž jest vůli božské ve všem podrobena a tudíž i činnost vůle lidské podrobena jest vůli božské. Proto církev zavrhla bludné učení těch, kteří popírali v Kristu Pánu dvojí vůli. Eutyches bludným učením svým natropil mnoho svárů a rozkolu v církvi, proto císař Konstans II. chtěje „monofisity“ s církví smířiti žádal, aby církev přijala jeho mínění, že jsou totiž v Kristu Pánu sice dvě přirozenosti, avšak toliko jedna vůle božská, se kterou lidská vůle splynula. Bludaři tito proto nazváni byli „monotheleti“ (z řeckého slova monos = jeden, thelos = vůle). Papež Martin I. bludné učení to zavrhl, začež musil mnoho trpěti, byl pronásledován a v opuštěnosti zemřel. Konečně r. 680 konán byl obecný církevní sněm v Cařihradě, na němž slavně bylo dokázáno, že v Kristu Pánu jako jsou dvě přirozenosti, tak také jsou dvě vůle a ovšem jeden toliko směr této vůle božské-lidské. Blud monotheletův potom brzo úplně zaniknul.

Ačkoliv v Pánu Ježíši jsou dvě přirozenosti, božská a lidská, a dvě vůle, božská a lidská, přece v Kristu Pánu nejsou dvě osoby, nýbrž toliko jedna osoba, a sice božská.

117. *„Kolik jest osob v Ježíši Kristu?“*

„V Ježíši Kristu jest jedna toliko osoba, a to osoba božská, kteráž v sobě spojuje přirozenost božskou i lidskou.“

Pán Ježíš je tedy jedna osoba, a to osoba božská. Že Pán Ježíš jako Bůh a spolu člověk jest jen jedna božská osoba, církev svatá vždy učila a pravdu tu hájila, jakž poznáváme z vyznání víry sv. Athanáše, v němž praví: „Ačkoliv jest Bůh a spolu člověk, přece nejsou dva, nýbrž toliko jeden Kristus. Neboť jako rozumná duše a tělo jest jeden jen člověk, tak jest Bůh a člověk jeden Kristus.“ Jako tedy duše s tělem spojená tvoří člověka a jednu osobu lidskou, tak také v Kristu Pánu božství a člověčenství jest nerozlučně spojeno v jedné osobě božské. V tom okamžiku, kdy

Maria Panna andělovi uvěřila a pokorně přivolila státi se matkou Syna Božího, „Slovo stalo se tělem“. Druhá božská osoba spojila se hned při početí s člověčenstvím, jako duše lidská spojuje se s tělem lidským v životě rodičky počatém. Božství a člověčenství v Kristu Pánu není smíšeno, ani nevytvořilo osobu jinou a ani se božství neztrácí v člověčenství a člověčenství v božství. Tak jako nestane se obyčejný člověk králem, tedy jinou osobou, oděje-li se rouchem královským, tak také Syn Boží nestal se jinou osobou, když na sebe vzal člověčenství. Božství a člověčenství v Kristu Pánu asi tak úzce jest spojeno, jako duše lidská spojena jest s tělem, jehož život od duše závisí. Rozdíl však jest ten, že lidská duše není nerozlučně spojena s tělem, neboť při smrti se od těla oddělí, avšak božství a člověčenství v Kristu Pánu nikdy se od sebe nerozloučí, nýbrž věčně v Kristu Pánu spojeno bude v jedné božské osobě Kristově. Proto i když Pán Ježíš umřel, božství neodloučilo se ani od těla ani od duše. Pán Ježíš jako Bůh a spolu člověk vstal z mrtvých, na nebesa vstoupil, sedí na pravici Boží a jako Bůh a spolu člověk přijde zase s nebe soudit živých i mrtvých. Toto spojení božství a člověčenství v Kristu Pánu není tedy jen zevnější, nýbrž i vnitřní, takže není v Kristu Pánu osoba božská zvlášť a lidská vedle ní. Neboť Syn Boží nepřijal člověčenství za časný příbytek, ale jak praví sv. Jan: „Slovo tělem učiněno jest.“ Syn Boží je tedy táž osoba jako Ježíš Kristus, Bůh a spolu člověk. Toto spojení božství s člověčenstvím v Kristu Pánu nazýváme „vtělením“, poněvadž „Slovo“ tělem učiněno jest. Poněvadž rozumem svým nemůžeme pochopiti, kterak je to možno, že Bůh a člověk jest jedna osoba, proto „vtělení“ Syna Božího nazýváme tajemstvím víry. Poněvadž Pán Ježíš jako Bůh a spolu člověk jest jedna božská osoba, a to druhá božská osoba v nejsvětější Trojici, proto pravíme a vyznáváme, že Ježíš Kristus i jako člověk jest pravý Bůh. Právem tudíž říkáme, že se Bůh narodil, trpěl a umřel. Z toho pak následují tyto pravdy:

1. Pán Ježíš již jako dítko byl všemohoucím, nejvýš svatým a nejdokonalejšího rozumu a vůle. Praví-li Písmo sv. o Pánu Ježíši, že prospíval moudrostí, neznamená to, že by byl moudrosti a vědomosti nabýval jako lidé učením a cvičením, nýbrž znamená to, že moudrost božská na Pánu Ježíši více a více se lidem zjevovala. Pán Ježíš nechodil do školy, žádný zákoník neučil ho Písmu svatému, a přece již jako dvanáctiletý mládeneček takovou vědomost ukazoval, že se mu všichni divili. Moudrost a vševědoucnost Boží byla v jedné osobě Ježíše Krista.

2. Poněvadž Pán Ježíš jest Bohem a spolu člověkem v jedné osobě, proto nezdědil hříchu Adamova a také nemohl ani hřešiti

ani se mýliti ani klamati, neboť byl Bohem. Pravdu tu církev vždy hájila a na sněmě Chalcedonském r. 451 prohlásila, že Pán Ježíš byl nám jako člověk ve všem podoben kromě hříchu.

3. Všecky skutky Pána Ježíše mají také nekonečnou cenu, neboť všecko konal Bůh Syn. Skutky Pána Ježíše byly některé lidské, ale poněvadž je Ježíš Kristus pravý Bůh, byly také božské. Proto jeho smrt na kříži jest nekonečné ceny.

4. Poněvadž Pán Ježíš jest pravým Bohem, proto mu náleží božská pocta, klanění. Klaníme-li se Pánu Ježíši, klaníme se druhé božské osobě, kteráž jest Bůh a spolu člověk. Církevní sněm Cařihradský II. prohlásil, že neklaníme se člověčenství Ježíšovu pro ně samotné, nýbrž pro jeho jednotu s osobou božskou. Proto píše sv. Pavel: „Protož i Bůh povýšil ho a dal mu jméno, jež jest nade všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše všeliké koleno klekalo, nebeských, pozemských i pekelných.“ (K Filip. 2, 7.—10.)

Poněvadž klaníme se Pánu Ježíši, proto můžeme poctu božskou vzdávati i nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu, poněvadž je to Srdce Syna Božího, jenž stav se člověkem, srdce toto má, v něm láska jeho přebývá a dosud nás miluje. Z toho též důvodu božskou poctu vzdáváme pěti ranám Krista Pána.

5. Konečně že Pán Ježíš jest pravým Bohem, proto Maria Panna právem sluje Matkou Boží, Bohorodičkou, protože porodila Ježíše Krista, jenž hned při svém početí byl Bohem a spolu člověkem. Jako rodička jest matkou dítěte, ačkoliv mu nedala duše, nýbrž jen tělo, tak Panna Maria jest Rodičkou Boha, třebas mu nedala božství. Církev svatá vždy hájila tuto pravdu a zavrhla blud nestoriánů, kteří Panně Marii upírali názvu „Rodička Boží“. Původcem bludu toho byl Nestorius, patriarcha cařihradský, který sice slynul výmluvností, avšak byl povrchního vzdělání. Poněvadž učil, že v Kristu jsou dvě osoby, božská a lidská, proto nechtěl toho trpěti, aby Maria Panna nazývána byla Bohorodičkou, ale že se má jmenovati pouze matka Krista člověka. Tak by vtělení Syna Božího bylo pouhým přebýváním v člověku a nemohlo by se říci, že Syn Boží stal se člověkem. Církev sv. na sněmě v Efesu r. 431 bludné učení Nestoriovo zavrhla a jasně dokázala, že Maria Panna právem má se nazývati Matkou Boží.

První lidé v ráji nekonečně urazili Boha hříchem svým. Avšak Bůh nezavrhl prvních lidí na věky, nýbrž slíbil jim Vykupitele. Aby Vykupitel napraviti mohl to, co pokazil Adam, musil se státi člověkem. Než jako pouhý člověk nebyl by nás mohl vykoupiti, proto Bůh Syn, jemuž od věčnosti ustanoveno bylo vykoupení lidstva, vzal na sebe lidskou přirozenost a stal se člověkem. Ježíš Kristus jako Bůh a spolu člověk mohl nás vykoupiti.

118. *„Proč se stal Syn Boží člověkem?“*

„Syn Boží se stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.“

Pán Ježíš stal se člověkem, aby nás vykoupil. Bůh mohl nás sice vykoupiti i jiným způsobem, poněvadž však urážka Bohu hříchem Adamovým učiněná byla nekonečná, bylo třeba i nekonečného dostiučinění, které vykonati mohl pouze Bohočlověk. Vykoupení naše a smíření s Bohem bylo tedy hlavním účelem vtělení Syna Božího. Po tomto Vykupiteli toužili všichni lidé a všichni na příchod jeho čekali skládajíce v něho všecku naději. Pán Ježíš také lidem oznamoval, proč přišel na svět, ne aby ho trestal, ale aby hledal, co bylo ztraceno, aby nás spasil. Proto Pán Ježíš přišel na svět a stal se člověkem, aby za nás trpěl a smrtí svou na kříži pouta hříchu rozvázal a nebe nám otevřel, aby nás poučil a cestu k nebi ukázal a konečně aby svým příkladem nás povzbudil k následování ve ctnosti.

Pán Ježíš tedy přišel na svět, aby za nás trpěl a umřel.

Aby Bohu bylo dostiučiněno za spáchané hříchy, musil Syn Boží utrpením a poslušností svou až k smrti kříže Boha usmířiti. Jako Bůh nemohl však trpěti ani umříti, proto musil se státi člověkem. Jako Bůh a spolu člověk mohl dostiučiniti uražené velebnosti božské a zároveň nám ukázati milosrdenství a lásku Boží. Hřích lidský byl vzpourou proti Bohu a proto pokuta za hřích byla smrt. A smrt za hříchy lidstva podstoupil Bůh a spolu člověk, Ježíš Kristus a tak nás vykoupil.

Syn Boží stal se také proto člověkem, aby nás dokonale poučil, co máme věřiti a činiti, abychom si zasloužili života věčného. Hospodin již ve Starém zákoně slíbil lidem, že pošle na svět učitele, který naučí lidi dokonale znáti vůli Boží. Tak praví Hospodin Mojžíšovi: „Proroka jim vzbudím z prostředku bratří jejich, podobného tobě; a vložím slova má v ústa jeho, a bude mluviti k nim všecko, což mu přikáži.“ (5. Mojž. 18, 18.) A slíbeným tím učitelem byl Pán Ježíš, jenž o sobě praví: „Já jsem světlo světa“ (Jan 8, 12.), a Pilátovi řekl: „Proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě.“ (Jan 18, 35.) Pán Ježíš po tři léta učil lidi a zjevil lidem, že láska Boží je to, která Syna Božího na svět poslala, aby hřích byl smazán a Bůh usmířen. Pán Ježíš naučil nás se modliti a všecku důvěru v Boha skládati. Konečně Pán Ježíš svým přesvatým životem, svou láskou a zvláště svým utrpením zanechal nám vznešený příklad, abychom kráčejíce za ním ve ctnosti a utrpení, jednou vešli do slávy jeho.

V tom, že Pán Ježíš stal se člověkem, vidíme velikou lásku Boží. Pán Bůh jakožto bytost nejsvětější všecko, co činí, koná z lásky a k oslavě jména svého. Když tedy Pán Ježíš stal se člověkem, vtělil se hlavně pro Boha, aby vtělením svým oslaven a veleben byl Bůh sám. Neboť mnozí církevní učitelové praví, že vtělení Syna Božího bylo hlavní pohnutkou Boha Otce, takže kdyby Adam nebyl ani zhřešil, byl by Bůh Syna svého přece na svět poslal, aby dílo Boží bylo zvelebeno a protože Pán Ježíš větší má cenu, než všichni tvorové. Můžeme tedy říci, že hlavní příčinou, proč Syn Boží stal se člověkem, byla čest a sláva Boží. Ačkoliv Syn Boží k rozmnožení cti a slávy jména Božího na zemi sestoupil, přece také stal se člověkem k vůli nám lidem, aby nás totiž s Otcem nebeským smířil a nás spasil. Že Pán Ježíš také k našemu spasení člověkem se stal, dosvědčuje sám, neboť praví: „Neboť přišel Syn člověka, aby spasil, co bylo zahynulo.“ (Mat. 18, 11.)

Pán Ježíš přišel na svět, aby lidi vykoupil a přece ho nepřijali a neuznali, ačkoliv na něho toužebně čekali. Národ židovský po staletí připravován byl na příchod jeho a přece tak nevděčným byl, že, když přišel, jej ukřižoval. Pán Ježíš učil lidi a ukazoval cestu ke spasení, nedbali jeho učení Židé a nedbají jeho zákonů i dnes mnozí křesťané. Bůh z lásky k nám stal se člověkem, z lásky k nám trpěl a umřel, nuže, aspoň my ho milujme a buďme mu vděčnými.

Po pádu prvních lidí přestali lidé býti syny Božími, byli syny ďáblovými, byli poddanými ducha zlého. Avšak Bůh slitoval se nad padlým člověkem a poslal na svět Syna svého, který smrtí svou na kříži vydobyl nám synovství Boží a vytrhl nás z moci ducha zlého. Pán Ježíš tedy nejdražší krví svou nás vykoupil a proto my jemu zcela náležíme, on jest naším Pánem.

119. *„Proč se nazývá Ježíš Kristus Pánem naším?“*

„Ježíš Kristus se nazývá Pánem naším, protože jest Bůh a Vykupitel náš a my tedy jemu zcela náležíme.“

Ježíš Kristus jest pravý Bůh, je tedy naším Pánem. On jest Otci svému nebeskému ve všem roven, neboť Otec i Syn Boží mají tutéž bytnost a přirozenost, a proto Pán Ježíš má tutéž moc jako Otec. Bůh Otec jest naším Pánem, protože nás a všecky věci stvořil. Avšak i Pán Ježíš jest Pánem všech věcí, neboť i On při stvoření světa a všech tvorů byl činným, jak praví sv. Jan: „Všecky věci skrze něho učiněny jsou a bez něho nic není učiněno, což učiněno jest.“ (Jan 1, 3.)

Pán Ježíš zvláště proto nazývá se naším Pánem, poněvadž nás svou smrtí na kříži vykoupil z otroctví hříchu a ďábla. Proto dí sv. Pavel: „K tomu zajisté Kristus zemřel a z mrtvých vstal, aby nad mrtvými i nad živými panoval.“ (Řím. 14, 9.)

Pán Ježíš jest naším Pánem, protože na křtu svatém stali jsme se jeho vyznávači a služebníky a slíbili jsme mu, že odřekneme se světa a ďábla, a že jen jemu chceme až do smrti náležeti. Pán Ježíš jest naším Pánem, neboť jest naším zákonodárcem a učitelem. Dal nám zákony a přikázání, podle nichž jednou nás bude souditi. Učil nás sám, pokud byl na zemi, a učí nás ustavičně skrze církev svou, abychom poznávali vůli Boží a potom ji svědomitě plnili. Konečně Pán Ježíš bude naším Soudcem. Nyní sedí na pravici Otce nebeského v moci a slávě, řídí a spravuje jako nejvyšší panovník království své na nebi i na zemi, štědře pečuje o věrné své služebníky a jednou odplatí nám službu naši věčnou blažeností v nebi. Než Pán Ježíš také přísně trestati bude ty, kteří se mu protivili a jméno jeho zlehčovali a tupili. Pán Ježíš má nejvyšší moc na nebi i na zemi, my pak jsme jeho poddanými služebníky, my jemu náležíme, poněvadž nás vykoupil za nejdražší cenu, svou vlastní krví. Když tedy Pán Ježíš jest naším Pánem, králem a soudcem, buďme mu vždy poddáni a milujme ho jako věrné děti milují starostlivé své rodiče.

Když pohanský soudce sv. Polykarpa pro víru křesťanskou hrozně dal mučiti a nutil jej, aby zapřel Ježíše ukřižovaného a obětoval bohům pohanským, odpověděl soudci: „Přes sedmdesát let sloužím Kristu, a po všechen ten čas mně nejen nic zlého neučinil, nýbrž mnoho milostí mně prokazoval, jak bych mohl nyní býti tak nevděčným k pánu tak dobrotivému a jemu býti nevěrným ve službě své?“

I my, drazí v Kristu, následujme vznešených příkladů svatých mučedníků a prvních křesťanů, kteří věrně Kristu Pánu sloužili a raději život obětovali, než by byli nevěrnými se stali Pánu a Vykupiteli svému. I my buďme Pánu Ježíši vděčnými za všecky milosti, jimiž nás ustavičně obdařuje, i my zachovávejme jeho svatá přikázání a věrně mu služme až do smrti, aby byl naším milosrdným soudcem na věčnosti a odměnil naši službu královstvím nebeským.

Pravil jsem, drazí v Kristu, že Pán Ježíš jest pravým Bohem a spolu člověkem. My lidé sami od sebe nepoznali bychom, že Pán Ježíš jest jednorozeným Synem Božím a pravým Bohem, kdyby nám to sám Bůh skrze Ježíše Krista, apoštoly a církev sv. nebyl zjevil. Poněvadž Pán Ježíš jest naším Vykupitelem a zakladatelem církve svaté, je tedy třeba, abychom dokonale přesvědčeni byli, že

On jest skutečně Synem Božím a pravým Bohem. Promluvím tedy o svědectvích, kterýmiž Pán Ježíš prohlášen byl za pravého Boha a Syna Božího.

120. *„Odkud víme, že Ježíš Kristus je Syn Boží a pravý Bůh?“*

„Že Ježíš Kristus je Syn Boží a pravý Bůh, víme:
1. ze svědectví Otce nebeského;
2. z jeho vlastních výpovědí;
3. z učení apoštolův;
4. z ustavičného podání církve katolické.“

Poněvadž i za dnů našich jsou lidé, kteří popírají božství Ježíše Krista, jest proto velmi důležito, abychom byli přesvědčeni, že Pán Ježíš skutečně jest pravým Bohem, neboť na tomto přesvědčení spočívá celá naše víra.

Kdyby Pán Ježíš nebyl pravým Bohem, pak církev svatá není původu božského a naše náboženství není božským, nýbrž lidským. Abychom utvrzeni byli ve své víře, musíme býti věrohodnými svědky přesvědčení, že Ježíš Kristus jest Synem Božím a pravým Bohem.

Že Pán Ježíš jest Synem Božím, víme:

1. ze svědectví Otce nebeského. Otec nebeský prohlásil Ježíše Krista za svého Syna při křtu v řece Jordáně a na hoře Tabor.

V Písmě sv. čteme, že když Pán Ježíš byl ve 30 letech věku svého a než počal konati úřad svůj vykupitelský, šel k řece Jordanu, aby se dal od Jana Křtitele pokřtíti. Sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně, připravoval lidi na příchod Páně a hlásal pokání. Kteří pokání činili, ty křtil. Pán Ježíš žádal na sv. Janu, aby ho také pokřtil. A tu když Pán Ježíš vstoupil do řeky a Jan ho křtil, otevřela se nebesa a Bůh Otec vydal hlas: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil.“ (Mat. 3, 17.) Podobně při proměnění Páně na hoře Tabor těmitéž slovy Otec nebeský Pána Ježíše prohlásil za svého Syna a nařídil apoštolům, aby ho poslouchali. Také archanděl Gabriel, když Marii Panně zvěstoval narození Páně, nazval Pána Ježíše „Synem Nejvyššího“. (Luk. 1, 32.) Archanděl zajisté mluvil tak z rozkazu Božího, neboť byl k Panně Marii od Boha poslán.

2. Že Pán Ježíš jest Synem Božím a pravým Bohem, poznáváme „z jeho vlastních výpovědí“ a ze všeho, čím výpovědi své potvrzoval, totiž z jeho zázraků, proroctví, učení a z jeho svatého života.

Pán Ježíš veřejně vydával se za Syna Božího.

Když Pán Ježíš uzdravil v sobotu chromého člověka, tu hněvali se na něho fariseové, že i v den sváteční uzdravuje nemocné. Pán Ježíš chtěje jim dokázati, že má k tomu právo, pravil: „Otec můj až dosavad dělá, i jáť dělám.“ (Jan 5, 19.) Židé proto chtěli Pána Ježíše zabíti, že Boha nazýval svým otcem. Pán Ježíš před veleknězem Kaifášem slavně vyznal, že jest Synem Božím, ačkoliv věděl, že za vyznání to odsouzen bude k smrti. Kaifáš vzal pod přísahu Pána Ježíše, když se ho tázal: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?“ A Pán Ježíš odpověděl: „Já jsem.“ (Mat. 26, 63.) Pán Ježíš nikoho nevyhlašoval za svého otce, leč Otce nebeského, ačkoliv Židé považovali jej za syna tesařova. Pán Ježíš také vždy hlásal, že jest pravým Bohem stejné podstaty s Otcem nebeským, neboť připisoval si vlastnosti a skutky božské. Tak pravil Pán Ježíš Židům: „Já a Otec jedno jsme.“ (Jan 10, 30.) Pro tato slova chtěli Židé Pána Ježíše kamenovati, neboť nazvali to rouháním, že on jsa člověkem činí se Bohem. Pán Ježíš vyhlašoval se za Boha a proto o sobě pravil, že jest od věčnosti, neboť pravil: „Dříve než Abraham byl, já jsem.“ (Jan 8, 58.)

Pán Ježíš připisoval si i božské skutky. Pán Ježíš odpouštěl kajícím hříšníkům hříchy, Marii Magdaleně a člověku dnou sklíčenému. Pán Ježíš žádal, aby mu byla božská pocta vzdávána (Jan 5, 23.), nazývá se původcem a pánem života, proroky starozákonní nazývá svými služebníky, apoštolům dává rozkazy: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.“ (Mat. 28, 18.) Konečně Pán Ježíš připisuje si soudcovství nad celým světem, že on bude všecky lidi souditi při posledním soudu. (Mat. 25, 31.) Ze všech výroků těchto a mnohých jiných, které zaznamenali svatí evangělistové, poznáváme, že Pán Ježíš veřejně hlásil se za Syna Božího a pravého Boha.

Pán Ježíš také slova svá potvrzoval skutky, které nebyly lidskými, nýbrž božskými. Když Židé nechtěli věřiti jeho slovům, odkazoval je na své skutky, pravilť jim: „Nevěříte-li mně, tedy mým skutkům věřte.“ (Jan 10, 38.)

Božství Pána Ježíše a tedy jeho všemohoucnost dokazovaly zvláště **zázraky**, které Pán Ježíš konal. Svatí evangělistové zaznamenali nám přemnohé divy, které Pán Ježíš od svého veřejného vystoupení až do svého nanebevstoupení konal. A skutky ty, které konal Pán Ježíš ne ve jménu Božím, nýbrž ve jménu svém, byly takové, že nemohly se přirozeným způsobem díti. Zázraky Ježíšovy hlásaly, že děly se z moci nadpřirozené, z moci Boží. A Pán Ježíš nečinil zázraků skrytě, tajně, on je činil veřejně před zástupy lidí,

před přáteli i nepřáteli. Celá země židovská byla svědkem jeho divů, všichni lidé věděli o nich, ano i nepřátelé Ježíšovi byli přesvědčeni, že divy koná. Když nemohli zázraků upříti, tedy aspoň snažili se moc Ježíšovu seslabiti tím, že hlásali jakoby zázraky konal z moci ducha zlého. Pán Ježíš činil divy nejen na lidech, se kterými se setkal, nýbrž činil divy i na těch, jichž ani neviděl, kteří byli daleko od něho vzdáleni, na příklad uzdravení služebníka setníkova. Pán Ježíš konal mnohé zázraky, které hlásaly jeho všemohoucnost, jeho božství. Pán Ježíš ukázal, že má moc nad přírodou a jejími zákony, nad živly i nad zlými duchy. Proto jeho zázraky, jak nám je svatí evanděliste zaznamenali, roztříditi můžeme na 5 tříd: na zázraky, které konal na neživých bytostech, v přírodě, na lidech, na mrtvých, ďáblech a konečně sám na sobě.

Pán Ježíš divy činil v přírodě. I příroda ho poslouchala a uznávala za svého Zákonodárce a Pána. Zázraky, které činil Pán Ježíš v přírodě, sluší poznamenati aspoň dva. Na svatbě v Káni Galilejské proměnil vodu ve víno. Všichni první zázrak Páně viděli a proto uvěřili v něho. Pán Ježíš jediným kynutím ruky utišil hroznou bouři na moři. Lidé divili se a pravili: „Kdo jest tento, že ho větrové i moře poslouchají.“ (Mat. 8.) (Nasytil dvakráte pěti chleby mnoho tisíc lidí, chodil po vodě a způsobil zázračné zahrnutí ryb.)

Pán Ježíš konal zázraky na lidech, uzdravoval nemocné všeho druhu, slepé, hluché, němé, chromé, dnou sklíčené a malomocné. Uzdravení ta děla se pouhým slovem Ježíšovým, ano jediným slovem uzdravil Pán Ježíš i více lidí najednou. Pán Ježíš nemocnému řekl: Vstaň a choď, vezmi lože své a jdi do domu svého, a nemocní byli uzdraveni hned. Takovou měl Pán Ježíš moc, že stačilo dotknouti se jeho roucha a nemocný byl uzdraven. (Žena 12 let nemocná.)

Pán Ježíš i mrtvé vzkřísil. Svatí evanděliste nám sdělují, že Pán Ježíš tři panice mrtvé vzkřísil, a sice: mládence Naimského, dvanáctiletou dceru Jairovu a Lazara, bratra Marie a Marty, který již čtyry dny byl v hrobě pochován. (Má se za to, že Lazar byl svobodným, tedy panicem.)

Pán Ježíš tyto mrtvé vzkřísil jediným slovem, řekl: „Mládenče, tobě pravím, vstaň!“ (Luk. 7, 14.) a mládenec ihned posadil se na máry a byl živ. Mrtvou dceru Jairovu vzal Pán Ježíš za ruku a řekl: „Dívko, vstaň“, a dívka se posadila na posteli a byla živa. Nedivme se, že lidé vidouce tyto divy, báli se, neboť všichni se přesvědčili, že Pán Ježíš není pouhým člověkem, protože takových zázraků žádný člověk konati nemůže. Avšak největší bázní naplněni byli lidé a nepřátelé Ježíšovi hněvem, když Pán Ježíš vzkřísil Lazara čtyry dny v hrobě ležícího. Poněvadž všecek lid Pána

Ježíše velebil a za Vykupitele svého vyhlašoval, tu fariseové a nejvyšší kněží uradili se, aby co nejdříve Pán Ježíš byl zabit, neboť celý národ jde za ním.

Pán Ježíš také nad zlými duchy panoval. Za časů Krista Pána bylo mnoho lidí posedlých duchem zlým. Pán Ježíš zlé duchy z lidí vymítal. Tito zlí duchové vycházejíce z lidí sami dosvědčovali, že Pán Ježíš jest Bohem, neboť volali: „Co je nám po tobě, Ježíši, Synu Boží? Přišel jsi sem před časem trápit nás?“ (Mat. 8, 29.)

Konečně Pán Ježíš zázraky činil na sobě. Největším jeho zázrakem jest jeho slavné vzkříšení, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení. Že Pán Ježíš i sebe z mrtvých vzkřísil a vlastní mocí třetího dne z hrobu živý a slavný povstal, dal celému světu důkaz o svém božství. Proto pravil sv. Pavel: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, marná jest víra vaše.“ (I. Kor. 15, 12.—22.)

Zázraky Páně jsou tedy nejvýmluvnějším svědkem božství Krista Pána. A zázraky ty jsou skutečnou událostí, za kterou nám ručí věrohodnost svatých evandělistů, kteří pravdivě vše zaznamenali, co buď sami viděli nebo od hodnověrných svědků slyšeli.

Že Pán Ježíš byl Synem Božím a pravým Bohem, dokazují jeho proroctví. Pán Ježíš předpovídal takové věci, které věděti může jen vševědoucí Bůh. Byli sice v Starém zákoně také prorokové, kteří předpovídali budoucí věci, avšak neprorokovali ze své vědomosti, nýbrž z vnuknutí Božího. Pán Ježíš však z vlastní vševědoucnosti předpovídal budoucí věci. Proto i jeho proroctví jsou zázraky. Pán Ježíš předpověděl, že bude od Židů zajat, bičován a zabit, avšak že třetího dne vstane z hrobu; že ho Petr třikráte zapře a Jidáš zradí, že bude Jerusalem rozbořen a že bude konec světa a potom soud. Všechna proroctví se do slova vyplnila, zajisté vyplní se i proroctví Páně o konci světa a posledním soudu

Konečně z učení Ježíšova a jeho přesvatého života poznáváme jeho božství. Pán Ježíš hlásal takové náboženství a takové zásady, které hodí se pro všecky národy a pro všecky poměry, a které všecky lidi spokojenými a šťastnými činí i na zemi. Učení Kristovo odhalilo všecky záhady a určitě vytknulo cíl, pro který jest člověk stvořen. Kristus Pán také poukázal na prostředky, kterými možno určeného cíle dosáhnouti. Zvláště pak ctnosti doporučoval a napomínal lidi k vespolné lásce, trpělivosti, milosrdenství, štědrotě a lásce k nepřátelům. Vůbec učil takovým vznešeným pravdám, kterých žádný člověk by nevymyslil. Všecko, čemu Pán Ježíš učil, jest moudré a rozumné. A co Pán Ježíš lidem činiti kázal nebo doporoučel, to sám věrně zachovával. Pán Ježíš byl nejvýš svatým a ctnostným, neboť ani úhlavní nepřátelé nemohli mu nějaké chyby nebo hříchu vytýkati. Pán Ježíš nepodléhal ani

té nejmenší lidské slabosti, neměl žádných náruživostí a žádné nedokonalosti. Zvláště však Pán Ježíš zjevoval lásku k lidem ano i k nepřátelům a neobyčejnou pokoru. Žádný člověk na světě nemůže se Pánu Ježíši dokonalostí rovnati. Proto také Pán Ježíš byl milován od lidí hodných, nepřátelé pak musili ho míti v uctivosti.

Učení Kristovo a přesvatý život jeho jsou tedy také svědectvím, že Pán Ježíš nebyl pouhým člověkem, nýbrž pravým Bohem a spolu člověkem.

3. Že Pán Ježíš jest Synem Božím a pravým Bohem, dosvědčují všickni svatí apoštolové.

Svatí apoštolové věřili, že Pán Ježíš jest Synem Božím a pravým Bohem, neboť pro něho všecko opustili a šli za ním. Svatí apoštolové také všem národům hlásali, že Ježíš Kristus jest pravým Bohem a proto také i s radostí mučednickou smrt podstoupili. Svatí apoštolové přesvědčeni byli, že jest Pán Ježíš Bohem pravým, neboť oni ho nejen znali, ale také dokonale poznali. Když Pán Ježíš jednoho dne tázal se apoštolů, za koho mají Syna člověka, tu svatý Petr jménem ostatních odpověděl: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ (Mat. 16, 16.) Všickni svatí apoštolové vyznávali, že Pán Ježíš jest pravým Bohem. Tak sv. Jan praví: „V tomť se ukázala láska Boží k nám, že Syna svého jednorozeného poslal Bůh na svět, abychom živi byli skrze něho.“ (I. Jan 4, 9.) Sv. Tomáš po vzkříšení Páně uzřev Ježíše, zvolal: „Pán můj a Bůh můj“. Sv. Pavel připomíná lidu dobrodiní, která Pán Ježíš prokázal a chtěje označiti milost nejvyšší, praví: „Skrze něho stvořeny jsou všecky věci a on jest přede vším a všecky věci jím stojí.“ (Kol. 1, 16.) Sv. Jan, jenž tolik svědectví vydal o božství Krista Pána, na konci svého evandělia píše: „Toto psáno jest, abyste věřili, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží, a abyste věříce život měli ve jménu Jeho.“ (Jan 20, 31) Svatí apoštolové také vydali svědectví o božství Ježíše Krista tím, že ve jménu Ježíše činili zázraky.

4. Že Ježíš Kristus jest Syn Boží a pravý Bůh, víme: „z ustavičného podání církve katolické“.

Církev svatá vždy učila a věřila, že Ježíš Kristus jest Syn Boží a pravý Bůh. Tuto víru hájila proti bludařům na církevních sněmech a sestavila vyznání víry, jímž vyznává víru v božství Ježíše Krista. Zvláště na sněmě v Niceji (r. 325) slavně prohlásila, že Pán Ježíš jest stejné podstaty s Otcem, že jest pravým Bohem. Také všichni věřící a mučedníci vyznávali, že Ježíš Kristus jest pravý Bůh. Sv. Vavřinec před svou mučednickou smrtí pravil soudci Tiburciovi: „My nevěříme v žádného jiného boha, leč v Ježíše Krista, Syna živého Boha, který stvořil nebe i zemi.“ Že církev vždy učila a věřila, že Ježíš Kristus jest pravým Bohem, pozná-

váme ze spisů, jimiž církevní spisovatelé hájili náboženství křesťanské proti učencům pohanským. Takovými spisovateli byli: Athenagoras, Justin, Tertulian, Cyprian, Klement Alex., Arnobius a jiní. Uvedu slova aspoň Arnobia, jimiž hájil božství Kristovo proti pohanům, pravilť: „Poněvadž Kristus vpravdě jest Bohem, tedy musíte také uznati, že jej máme ctíti a jemu se klaněti. Hněvá-li se někdo a posměšně volá: Tedy onen Kristus jest Bohem? Odpovídáme: Ano, on jest pravý a živý Bůh."

I sami pohané vydávali svědectví o božství Ježíše Krista, neboť křesťany pronásledovali a mučili jedině proto, že vyznávali Ježíše Krista za svého Boha a jemu poctu božskou vzdávali.

Všichni svatí otcové učili, že Ježíš Kristus jest pravý Bůh. Tak sv. Kliment Řím. píše: „Bratří, o Ježíši Kristu dlužno nám smýšleti jako o Bohu, jako o soudci živých i mrtvých, abychom blahoslavenství, kteréž od něho doufáme, za málo nepokládali."

Konečně křesťanské naše náboženství a zvláště trvání církve dosvědčují, že zakladatel křesťanství a církve jest Bohem, neboť kdyby církev byl založil pouhý člověk, byla by dávno zahynula. To dosvědčil i Gamaliel ve vysoké radě židovské, jenž varoval židy od pronásledování křesťanů, neboť pravil: „Nebo jestliže z lidí je ta rada aneb to dílo, rozpadneť se; pakliť z Boha jest, nebudete ho moci zrušiti." (Skut. ap. 5, 38.)

Ze svědectví Otce nebeského, z vlastních výpovědí Ježíše Krista, z učení apoštolů a církve sv. jsme poznali, že Ježíš Kristus jest Syn Boží a pravý Bůh. Také jsme poznali, že Pán Ježíš proto stal se člověkem, aby nás vykoupil. Na Vykupitele čekali lidé čtyry tisíce let a vroucně po něm toužili. Konečně Vykupitel na svět přišel a byl jím Ježíš Kristus. Že Pán Ježíš byl tím slíbeným Vykupitelem, dosvědčují proroctví a předobrazy starozákonní, neboť naplnilo se na něm, co proroci předpovídali o Vykupiteli.

121. *„Odkud víme, že Ježíš Kristus je slíbený Vykupitel?"*

„Že Ježíš Kristus je slíbený Vykupitel, víme odtud, že se na něm vyplnilo všecko, co o Vykupiteli předpověděli proroci, a co o něm naznačovaly předobrazy."

Aby Bůh lidi na budoucího Vykupitele připravil a naději na příchod jeho ustavičně živil, vyvolil si národ israelský, jemuž přislíbil, že z něho vyjde slíbený Vykupitel. Aby pak Vykupitele poznali, vzbudil Bůh v národu sv. proroky, skrze něž lidu oznamoval vlastnosti slíbeného Vykupitele. Svatí proroci Duchem svatým osvícení předpovídali čas, kdy se Vykupitel narodí, místo, kde se

narodí, z koho se narodí, co bude činiti. Svatí proroci předpovídali i jeho umučení, smrt a zmrtvýchvstání. Všecko, co proroci o Vykupiteli předpovídali, naplnilo se na Kristu Pánu.

Bůh také ve Starém zákoně různými obrazy lidu připomínal Vykupitele. Předobrazy rozumíme osoby, události a věci, které měly znázorniti něco budoucího. Předobrazy Vykupitelovými rozumíme osoby, události a věci ve Starém zákoně, které nastiňovaly život, utrpení a smrt Ježíše Krista. Takovým předobrazy byli na příklad: Abel, Isak, Josef egyptský a jiní, o čemž zvlášť budeme mluviti.

Pohlédněme nyní do Starého zákona, co předpovídali proroci o Vykupiteli.

122. *„Co předpovídali proroci o Vykupiteli?“*

„Proroci o Vykupiteli předpověděli:
1. čas jeho příští a místo jeho narození;
2. jeho zázraky, utrpení a smrt;
3. jeho zmrtvýchvstání a nanebevstoupení;
4. založení a ustavičné trvání církve jeho.“

Všecko, co Bůh skrze patriarchy a proroky ve Starém zákoně o Mesiáši lidu oznámil, vztahovalo se jedině na Krista Pána a také se do slova na něm všecko naplnilo.

Bůh hned v ráji prvním lidem slíbil, že pošle Vykupitele světa a předpověděl, že se narodí ze ženy. Pravilť Hospodin k hadovi: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a jejím: ona potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její“ (Mojž. 3, 15.) Toto přislíbení Mesiáše bylo pouze všeobecně předpověděno. Avšak bylo pramenem ostatních přislíbení, která Bůh skrze vyvolené muže světu oznamoval.

Tisíc let uplynulo od prvního přislíbení Mesiáše a tu Hospodin obnovuje slib svůj a naznačuje, z kterého pokolení vyjde Spasitel světa. Mluvčím tohoto přislíbení Mesiáše a narození jeho z národa israelského byl Noe, kterýž hodným synům svým Semovi a Jafetovi požehnal: „Požehnaný Hospodin Bůh Semův, budiž Chanaán služebníkem jeho.“ Dva tisíce let později slíbil Bůh Abrahamovi, že Vykupitelem bude jeden z jeho potomků. Pán Bůh oblíbil si Abrahama pro jeho zbožnost a poslušnost, a proto vykázal mu úrodnou Palestinu za obydlí a slíbil mu, že z jeho pokolení narodí se Spasitel světa: „V něm budou požehnána všecka pokolení země.“ (2. Mojž. 12, 3.) Podobná přislíbení učinil Bůh i jiným patriarchům. Když pak se přibližovala doba příchodu Mesiášova, vzbuzoval Bůh v ná-

rodu israelském svaté proroky, kteří již určitěji mluvili o slíbeném Vykupiteli. Svatí prorokové předpověděli čas příští Mesiáše a místo jeho narození.

1. Svatí proroci výpověďmi svými naznačili čas, ve kterém na svět přijde Vykupitel.

Patriarcha Jakob, otec Josefa egyptského, před svou smrtí oznámil synům svým čas, ve kterém slíbený Vykupitel na svět přijde, neboť prorokoval: „Nebude odňata berla od Judy a kníže z beder jeho, dokavadž nepřijde, který má poslán býti a on bude očekávání národů.“ (I Mojž. 49, 10.) Jakob zvláště požehnal synu svému Judovi a předpověděl mu, že panovati bude nad celým pokolením, a že v jeho rodu zůstane vláda, dokud nepřijde Vykupitel světa. Proroctví Jakobovo vyplnilo se do slova. Po mnohých letech císař římský Augustus podmanil si říši židovskou a za svého zástupce v zemi ustanovil Herodesa. Židé ztratili „berlu“, to jest neměli krále, a tu právě za panování císaře Augusta přišel na svět Ježíš Kristus, slíbený Vykupitel.

Prorok Aggaeus předpovídal, že Vykupitel světa přijde, pokud bude ještě státi chrám jerusalemský. Když Židé po návratu ze zajetí babylonského počali stavěti nový chrám, tu starci, kteří viděli chrám Šalomounův, plakali, že se nynější nevyrovná jeho kráse. Aggaeus je těšil, že nový chrám bude slavnějším, neboť v něm se objeví slíbený Mesiáš. Praviť: „A pohnu všemi národy: a přijde žádoucí všechněm národům: a naplním dům tento slávou, praví Hospodin zástupů.“ (Agg. 2, 8.)

I toto proroctví se vyplnilo, neboť chrám jerusalemský byl zbořen teprve r. 70 po narození Páně a již nikdy nebyl vystavěn.

Prorok Daniel předpověděl dobu, ve které Pán Ježíš počne svůj úřad učitelský. Prorok tento tak určitě předpovídá rok veřejné činnosti Ježíše Krista, že naplněni jsme neobyčejným úžasem. Prorok Daniel totiž předpověděl, že od nového opevnění Jerusalema, kteréž perský král Artaxes Židům učiniti povolil r. 453, uplyne 69 ročních téhodnů do veřejného vystoupení Ježíše Krista. Jeden roční téhoden rovná se 7 rokům, tedy sedmkrát 69 téhodnů činí 483 roky. Počítáme-li tedy od r. 453, kdy dovoleno bylo Židům Jerusalem opevniti, oněch 69 téhodnů či 483 roky, obdržíme 30. rok po narození Páně. Písmo sv. nám praví, že Pán Ježíš započal v 30. roku věku svého veřejný svůj úřad učitelský.

Čas narození Páně předpověděl i pohanský prorok Balaam. Když Israelité z Egypta k zaslíbené zemi se přibližovali, vedli boje s různými národy. Hospodin bojoval za ně, takže vítězně vešli na hranice Palestiny. Pohanský král moabský Balak velice se polekal Židů a proto povolal znamenitého proroka Balaama, aby vojsku

israelskému zlořečil a tak vítězství od nich odvrátil. Balaam hned vypravil se na cestu, těše se na dobrou odměnu. Hospodin sice ho zdržoval, aby nikam nechodil; i ve snách se mu zjevil a napomínal ho, aby nezlořečil lidu jeho. Než Balaam na nic nedbal a jel. A tu když chtěl zlořečiti Israelitům, nemohl toho učiniti, a musil po vůli Boží Israelitům žehnati. K požehnání připojil i proroctví o příští Mesiáše, neboť pravil: „Vidím ho, ale ne nyní; patřím na něho, ale ne z blízka. Vzejde hvězda z Jakoba, a povstane prut z Israele.“ (4. Mojž. 24, 17.) Toto proroctví známo bylo mezi pohany a tedy znali je i svatí tři králové. Proto uzřevše neobyčejnou hvězdu, přijeli do Betlema poklonit se narozenému Spasiteli.

Prorokové předpověděli, že Pán Ježíš narodí se v Betlemě z Panny Marie.

Prorok Micheáš předpověděl, že Vykupitel narodí se v Betlemě: „A ty, Betleme, země judská, nikoli nejsi nejmenší mezi knížaty judskými; neboť z tebe vyjde vévoda, kterýž by spravoval lid můj israelský.“ (Mich. 5, 2.)

Prorok Isaiáš předpověděl, že Mesiáš slouti bude knížetem pokoje, že se narodí z Panny a z rodu Davidova. Hospodin poslal proroka Isaiáše ku králi Achabovi, aby vyžádal si od Boha nějaké znamení. Achab však nechtěl viděti žádného znamení Boží všemohoucnosti, proto prorok pravil: „Protož sám Bůh dá vám znamení. Aj, panna počne a porodí syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel — Bůh s námi.“ (Is. 7, 14.) David i Isaiáš předpověděli, že Vykupitel vyjde z pokolení Davidova. Praví Hospodin Davidovi: „Přisáhlť Hospodin Davidovi pravdu a nezmaří jí (řka): Z plodu života tvého posadím na stolici tvou.“ (Žalm 131, 11.) Sv. prorokové také předpověděli, co se díti bude při narození Páně. Předpověděli, že přijdou králové poklonit se Mesiáši, že narozený Spasitel bude utíkati do Egypta a že v Betlemě povražděna budou pacholata.

David předpovídá příchod mudrců, praví: „Králové Tharsis a z ostrovů dary obětovati budou, králové arabští a sabejští dary přinesou.“ (Žalm 71, 10.) Že se toto proroctví vyplnilo, je nám všem známo. Jeremiáš jakoby v duchu viděl ukrutné vojáky vražditi betlemská pacholata a slyšel nářek matek, proto praví: „Hlas naříkání, žalosti a pláče slyšán jest na výsosti: Ráchel pláče synů svých a nechce se potěšiti nad nimi, protože jich není.“ (Jer. 31, 15.)

O osobě Mesiáše předpověděli proroci, že bude Synem Božím, Bohem a spolu člověkem. Tak David ve svých žalmech často nazývá Vykupitele Synem Božím. V žalmu 2, verši 7. oslovuje Bůh Mesiáše takto: „Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe.“ Prorok Isaiáš předpověděl, že Mesiáš bude Bůh a spolu člověk, praví:

„Maličký narodil se nám, a syn dán jest nám — a nazváno bude jméno jeho Podivný, Rádce, Bůh.“ (Is. 9, 6.)

2. Proroci předpověděli jeho zázraky, utrpení a smrt. Svatí prorokové předpověděli také skutky, po kterých pozná se Mesiáš. Aby lid israelský poznal, že Mesiáš již mezi nimi dlí, předpověděli prorokové, že ho předcházeti bude prorok, kterýž připravovati bude cesty jeho. A předchůdcem Páně byl sv. Jan Křtitel. Že sv. Jan bude žíti na poušti a povede život andělský, oznámili sv. prorokové. Isaiáš praví: „Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Hospodinovu, přímé učiňte na pustině stezky Boha našeho. Všeliké údolí povýšeno bude, a všeliká hora a pahrbek ponížen bude.“ (Is. 40, 3.) A Malachiáš o předchůdci Páně praví: „Aj, já posílám anděla svého, a připraví cestu před tváří tvou. A hned přijde do chrámu svého Panovník, kteréhož vy chcete.“ (Malach. 3, 1.)

Svatí prorokové předpověděli, že po Předchůdci Páně hned objeví se Vykupitel a bude učiti a zázraky veliké konati. Prorok Isaiáš vidí Vykupitele, kterak koná svůj úřad učitelský a učení své zázraky potvrzuje, neboť dí: „Duch Hospodinův nade mnou, protož Hospodin pomazal mne: k zvěstování tichým poslal mne, abych léčil skroušené srdcem a kázal jatým propuštění a zavřeným otevření.“ (Is. 61, 1. 2.) Pán Ježíš na toto proroctví se sám odvolával, aby Židům dokázal, že On je tím slíbeným Mesiášem, o němž prorokové mluvili. Prorok Isaiáš předpovídá také divy, které Mesiáš činiti bude, neboť praví: „Tehdáž otevrou se oči slepých, a uši hluchých otevřeny budou. Tehdáž poskočí kulhavý jako jelen, a rozvázán bude jazyk němých.“ (Is. 35, 4.)

Svatí prorokové předpověděli slavný vjezd Páně do Jerusalema. Prorok Zachariáš předpověděl o Mesiáši, že bude chudý, že sedě na oslátku slaviti bude vjezd svůj do Jerusalema, a prodán bude za 30 stříbrných. Praví totiž: „Vesel se, dcero Sionská, a plesej, dcero Jerusalemská! Aj, Král tvůj přijde tobě spravedlivý a Spasitel sám chudý sedě na oslici a oslátku mladém oslice“ (Zach. 9, 9.—10.) a „Odvážili mzdu mou třiceti stříbrných.“ (Zach. 11, 12.)

Proroci předpověděli, že Mesiáš ustanoví novozákonní oběť a bude knězem podle řádu Melchisedechova, kterýž Bohu obětoval chléb a víno. Tak praví David v žalmu svém: „Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova.“ (Žalm 109, 4.) Pán Ježíš při poslední večeři vskutku ustanovil novou oběť, proměnil chléb a víno v tělo a krev svou a naporučil apoštolům, aby totéž činili na jeho památku. Mše svatá je ta oběť, která každodenně se koná a do skonání světa konati se bude.

Svatí proroci líčí utrpení Mesiášovo, předpovídají, že ho Jidáš zradí a učedníci opustí, že bude tupen, bičován, trním korunován, octem a žlučí napájen. Slyšme Davida, jak lká nad ponížením a utrpením Páně: „Já červ jsem a ne člověk, pohanění lidí a povrhel obce. Všichni vidouce mne, posmívají se mi. Rota zlostníků oblehla mne: zbodli ruce mé a nohy: i sčetli všecky kosti mé, a rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los.“ (Žalm 21.) Co David předpovídal o utrpení Páně, do slova se vyplnilo. Když Pán Ježíš na kříži v mukách hrozných umíral, Židé se mu posmívali a jemu se rouhali, říkajíce: „Jiným pomáhal, sobě pomoci nemůže.“ (Mar. 15, 31.) Ze sv. evandělia víme, že vojáci rozdělili se o jeho roucho a o sukni metali los. Pán Ježíš byl bičován, trním korunován a octem se žlučí napájen. Že i jeho ruce a nohy byly probodeny, dosvědčují sv. evangelistové.

Proroci předpověděli jeho smrt a jeho pohřeb, a že u bohatého nalezne svůj hrob. Isaiáš totiž praví: „A dá bezbožného za pohřeb a bohaté za smrt svou.“ (Is. 53, 9.) Pán Ježíš umřel mezi dvěma zločinci a pochován byl od zámožných mužů Nikodema a Josefa z Arimathie.

Proroci také předpověděli, že umře Mesiáš dobrovolně za hříchy lidstva a že bude trpělivý jako beránek. Isaiáš praví: „Všichni my jako ovce zbloudili jsme, jedenkaždý na cestu svou uchýlil se, a Hospodin složil na něm nepravosti všech nás. Obětován jest, protože sám chtěl, a neotevřel úst svých: jako ovce k zabití veden bude a jako beránek před střížícím jej oněmí a neotevře úst svých.“ (Is. 53, 6. 7.)

3. Proroci předpověděli jeho zmrtvýchvstání a nanebevstoupení.

David předpověděl, že Pán Ježíš vstane z hrobu, neboť dí: „Nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.“ (Žalm. 15, 10.) Svatí evangelistové, učedníci Páně, ano i fariseové nám dosvědčují, že Pán Ježíš slavně z hrobu povstal.

David také předpověděl, že Pán Ježíš vstoupí na nebesa, neboť praví: „Kterýž vstupuje nad nebesa nebes k východu. Hle, dá hlasu svému zvuk mocnosti.“ (Žalm. 67, 34.) A že bude Pán Ježíš seděti na pravici Boží, předpovídá týž David, řka: „Řekl Hospodin ku Pánu mému: Seď na pravici mé. Dokavadž nepodložím nepřátel tvých za podnoží noh tvých.“ (Žal. 109, 1.)

4. Svatí prorokové předpověděli „založení a ustavičné trvání církve jeho.“

Prorokové předpověděli, že učení Kristovo rozšíří se z Jerusalema do všech končin země, že pohané budou se mu klaněti a jméno jeho vyznávati, a konečně že Židé, kteří Pána Ježíše usmrtili, budou

potrestáni a do celého světa rozptýleni. Toto předpověděl David, jenž dí: „A panovati bude od moře až k moři. A klaněti se budou jemu všickni králové, všickni národové sloužiti budou jemu.“ (Žalm. 71, 8.—11.)

Církevní dějiny nám dosvědčují, že evangelium bylo hlásáno všem národům a že i pohané přijali víru Kristovu. Církev svatá rozšířena jest po celém světě a všude jméno Ježíš jest vzýváno a ctěno. Že Židé skutečně jsou rozptýleni po celém světě bez jednoty, vidíme i dnes. Konečně David předpověděl, že Mesiáš bude všecky lidi souditi, praví: „Soud činiti bude mezi národy, naplní (zemi) porážkami: roztříští hlavy na zemi mnohých.“ (Žalm. 9, 6.) Toto proroctví vyplnilo se na Pánu Ježíši do slova. Avšak Bůh ve Starém zákoně vzbudil mnohé osoby a věci, které vztahovaly se na budoucího Vykupitele čili jej předobrazovaly.

123. *„Které jsou hlavní předobrazy Vykupitele?“*

„Hlavní předobrazy Vykupitele jsou: Abel, Melchisedech a Isak, Josef egyptský a Jonáš; beránek velkonoční a měděný had.“

Spravedlivý a zbožný *Abel,* syn Adamův, jest předobrazem Ježíše Krista. Abel byl pastýřem a Kristus Pán také se nazýval pastýřem: „Já jsem pastýř dobrý . . .“ Abel obětoval oběť Bohu příjemnou, Kristus Pán sám sebe Otci nebeskému obětoval na kříži; Abel byl od svého bratra nevinně zabit, Krista Pána Židé, rodáci jeho, k hrozné smrti kříže odsoudili a na hoře Kalvarii ukřižovali.

Melchisedech jest předobrazem Ježíše Krista, neboť Melchisedech byl králem a knězem Boha nejvyššího, jemuž obětoval chléb a víno. Pán Ježíš také byl králem a nejvyšším knězem, neboť při poslední večeři obětoval Bohu chléb a víno, ustanoviv oběť mše svaté, která do skonání světa obětovati se má Bohu nejvyššímu.

Isak, syn Abrahamův, byl předobrazem Ježíše Krista, neboť jako on k dobrovolné oběti byl ustanoven a na horu Moria sám na bedrách dříví obětní si nesl, tak Pán Ježíš dobrovolně se za nás na kříži obětoval a obětní oltář, kříž, sám si na horu Kalvarii nesl.

Josef egyptský byl předobrazem Ježíše Krista, neboť z nenávisti od bratří svých prodán byl za 20 stříbrných peněz, Pána Ježíše také jeho rodáci zajali a od Jidáše za 30 stříbrných byl prodán a nepřátelům vydán. Jako Josef egyptský byl povýšen, tak Pán Ježíš po svém zmrtvýchvstání byl oslaven a povýšen, neboť nyní sedí na pravici Boží a má nejvyšší moc nade vším, co na nebi a na zemi jest.

Beránek velkonoční byl předobrazem Ježíše Krista, neboť jako beránek bez poskvrny o velkonocích byl obětován a kosti jeho nesměly býti zlámány, tak Pán Ježíš byl Beránkem bez poskvrny hříchu, jenž za nás o velkonocích na kříži umřel a také jeho kosti nebyly zlámány, nýbrž bok jeho kopím byl otevřen na znamení, že již dokonal. Pán Ježíš byl tím pravým Beránkem Božím, který osvobodil nás od hříchu a krví svou nejdražší osvobodil nás od záhuby věčné.

Měděný had byl předobrazem Ježíše Krista. Když Israelité na poušti proti Hospodinu ustavičně reptali, poslal na ně jedovaté hady, jejichž uštknutím mnozí umírali. Lid činil pokání a prosil Mojžíše, by přimluvil se u Boha, aby jedovaté hady odňal. Hospodin poručil Mojžíšovi, aby postavil do země kůl a pověsil naň měděného hada, kdo pak by na hada pohleděl, že bude uzdraven. Měděný had na tyči vztyčený předobrazuje kříž Páně, na kterémž Kristus Pán byl od země pozdvižen. Pán Ježíš smrtí svou na kříži vysvobodil nás od smrti věčné, a kdo s důvěrou na sv. kříž hledí, mnohých milostí, ano spasení dosahuje.

Konečně *Jonáš* byl předobrazem vzkříšení Páně. Neboť jako Jonáš byl tři dny v břiše ryby, tak Pán Ježíš tři dny ležel v hrobě po své smrti a třetího dne slavně vstal z mrtvých.

Rozjímali jsme dnes, drazí v Kristu, že Pán Ježíš jest naším Vykupitelem a jednorozeným Synem Božím. Poznali jsme, že jest pravým Bohem a pravým člověkem, a že proto stal se člověkem, aby nás smrtí svou vykoupil a na věky spasil. Nuže, milujme Pána Ježíše, vyznávejme horlivě jeho svaté učení a nikdy nezapírejme Krista, Vykupitele svého. Ctěme a vzývejme nejsladší jméno Ježíš, neboť jméno toto jest nejmocnější a také nejkrásnější. Zvláště v dobách našich, kdy i křesťané za své náboženství se stydí a s nepřáteli víry naší proti Kristu a jeho církvi bojují, buďme dobrými křesťany a všude bez bázně a studu hlasme se pod prapor sv. kříže. Pán Ježíš buď naším vůdcem, naším rádcem a utěšitelem ve smutných těchto dobách.

Sv. Firmus a Rustikus, když císař Maximin r. 305 nutil je k modlářství, odpověděli: „Čiň, co činiti míníš; nebo věz, že my se modlám klaněti nebudeme, majíce Spasitele, Pána našeho Ježíše Krista na nebesích, jehož se jedině bojíme, jemužto jedině se klaníme a jemužto se samému za oběť chvály přinášíme.“

Kéž bychom všichni křesťané tak milovali Pána Ježíše a jemu také vždy věrnými byli!

12. CVIČENÍ.

O třetím článku víry.

V předešlém cvičení poznali jsme, že Pán Ježíš jest tím slíbeným Vykupitelem lidí, poněvadž se na něm všechno naplnilo, co o něm předpovídali sv. prorokové. Poznali jsme také, že druhá božská osoba, Ježíš Kristus, jest Bohem a spolu člověkem, neboť v čase vzal na sebe lidskou přirozenost, tělo totiž a duši, a tak se stal člověkem.

Kterak se Syn Boží stal člověkem, o tom poučuje nás třetí článek víry, kterýž zní:

124. *„Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.“*

125. *„Čemu učí třetí článek víry?“*

„Třetí článek víry učí, kterak se Syn Boží stal člověkem.“

Aby nás Pán Ježíš mohl vykoupiti, musil své božství spojiti s člověčenstvím, musil býti v jedné osobě Bohem a spolu člověkem. Rozumem svým ovšem nemůžeme pochopiti tajemství vtělení Syna Božího, kterak se totiž stalo, že božství s člověčenstvím nesmíšené jest v Kristu Pánu a kterak utvořilo se tělo Kristovo v lůně Rodičky Boží. Písmo sv. nám zjevuje, že se to stalo zázračným způsobem.

126. *„Kterak se stal Syn Boží člověkem?“*

„Syn Boží se stal člověkem tak, že zázračným způsobem, mocí Ducha svatého vzal na sebe lidskou přirozenost.“

Kterak věčné „Slovo“, druhá božská osoba. Ježíš Kristus stal se nadpřirozeným způsobem mocí Ducha sv. člověkem, vypravuje nám sv. Lukáš ve sv. evanděliu.

Když nadešla doba sv. proroky předpověděná, poslal Bůh archanděla Gabriela do městečka Nazareta k panně na statky pozemské sice chudé, za to však na ctnosti bohaté, jejíž jméno bylo Maria, aby jí oznámil radostnou zprávu, že se stane matkou slíbeného Mesiáše. Maria Panna trvala právě na modlitbách ve své světnici když tu najednou obklopena byla neobyčejným světlem a zjevem. Maria spatřila anděla v podobě krásného mládence, kterýž ji takto pozdravil: „Zdráva's, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná

jsi mezi ženami.“ Uslyševši slova ta, ulekla se a přemýšlela, co by to pozdravení znamenalo. I řekl jí anděl: „Neboj se, Maria, neboť nalezla jsi milost u Boha! Aj, budeš míti Syna a jméno jeho máš nazvati Ježíš Tenť bude veliký a Syn nejvyššího slouti bude, a dá jemu Bůh trůn Davida otce jeho, a království jeho nebude konce.“ I řekla Maria andělu: „Kterak se to stane, když jsem Bohu ustavičné panenství slíbila?“ Anděl jí odpověděl: „Duch svatý vstoupí v tě a moc nejvyššího zastíní tebe: a proto, co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.“ I uvěřila Maria andělovi a řekla: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“ (Luk. 1, 30.—35.) Od toho okamžiku stala se Maria Panna zázračným způsobem, mocí Ducha svatého, matkou Ježíše Krista. Tak nám sv. Lukáš vypravuje vtělení Syna Božího, čili vysvětluje nám článek víry: „Jenž se počal z Ducha svatého.“

Sv. Bernard k tomuto největšímu divu Božímu dokládá: „Toto slovo Marie stáhlo Slovo s nebe na zem.“ Jakmile totiž Panna Maria svolila býti matkou Syna Božího, ihned počala Ježíše Krista ve svém životě, v němž Pán Ježíš objevil se jako Bůh a spolu člověk. Jest tudíž bludným učení těch, kteří se domnívají, že v lůně Panny Marie napřed utvořilo se člověčenství Kristovo a potom teprve spojilo se s božstvím. Pán Ježíš také nesestoupil s nebe již jako Bůh a spolu člověk, aby jen přebýval v lůně Panny Marie, nýbrž jen druhá božská osoba, Bůh Syn sestoupil s nebe a tělo přijal z Marie Panny. Pravíme-li tedy, že Syn Boží s nebe sestoupil, znamená to, že druhá božská osoba s nebe sestoupila a působením Ducha svatého přijala člověčenství z těla Marie Panny. Proto spojení božství s člověčenstvím jmenujeme „vtělením“. Při tomto vtělení ovšem byly činny všecky tři božské osoby, poněvadž je toliko jeden Bůh, avšak Duchu svatému zvláště připisuje se vtělení Syna Božího, protože vtělení jest největším skutkem lásky Boží a skutky lásky připisují se Duchu svatému.

Církev sv. událost tuto velepamátnou připomíná nám každoročně slavností, zasvěceným svátkem „Zvěstování Panny Marie“ 25. března. Zvěstování andělské připomínáme si také každodenně, když totiž se zvoní ráno, v poledne a večer. Při tomto zvonění modlíme se ono pozdravení, které anděl Marii Panně zvěstoval, čili modlíme se: Anděl Páně zvěstoval Panně Marii poselství, a ona počala z Ducha svatého. Zdráva's Maria. Při tom máme si připomínati zázračné vtělení Syna Božího. Starodávný to obyčej pozdravovati Marii pozdravením andělským. Pozdravení toto pozůstává ze slov archanděla Gabriela, sv. Alžběty a církve svaté. Pán Ježíš sám pozdravení to naplňoval skutkem svým, neboť Matku svou miloval, ctil a jí byl poddán.

Má se za to, že sv. Petr modlitbu tuto zavedl. I sv. Jan Zlat. praví ve své liturgii: „Vpravdě hodno a spravedlivo jest, aby oslavovali tebe, Rodičko Boží, Pannu přeblahoslavenou a neposkvrněnou, cherubínů uctění hodnější a serafínů nevyrovnaně slavnější, kteráž jsi bez porušení porodila Boha, tebe zvelebujeme jako skutečnou Rodičku Boží: „Zdráva buď, Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého, poněvadž jsi porodila Spasitele duší našich.“ A sv. Athanáš, biskup a obhájce Panny Marie, modlil se: „K tobě voláme, Panno nejsvětější, rozpomeň se na nás, jež jsi i po porodu zůstala pannou. Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou, všecky andělské i zemské řády blahoslaví tebe. Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého; zastupuj nás, velitelko, paní, královno a Matko Boží!“

A tak všichni zbožní a svatí lidé po všechny věky pozdravení andělské s největší vroucností se modlívali.

Bůh lidem hned v ráji slíbil, že Vykupitel narodí se ze ženy, která potře hlavu ďáblovu. A ženou tou byla Panna Maria. Pán Bůh si ji vyvolil za matku Vykupitele a proto ji také ozdobil svou milostí a vzácnými ctnostmi.

127. *„Koho má Ježíš Kristus jako člověk za matku?“*

„Ježíš Kristus má jako člověk za matku Marii, nejblahoslavenější Pannu.“

Poněvadž Ježíš Kristus jest od věčnosti zplozen od Otce, proto jako Bůh nemohl míti žádné matky. Ale jako člověk měl za matku Marii, nejblahoslavenější Pannu. Pán Bůh hned v ráji oznámil prvním lidem, že Vykupitel světa narodí se ze ženy, neboť pravil hadovi: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi potomstvem jejím a potomstvem tvým, ona potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.“ (Mojž. 3, 15.) Ženou tou, která potřela hlavu ďáblovu, nikdo jiný není, než Maria Panna, která od Boha vyvolena byla za matku Vykupitele světa. Maria Panna také hned po andělském zvěstování nazvána byla „Matkou Páně“. Když totiž odebrala se do hor k návštěvě příbuzné své, Alžbětě, aby jí oznámila radostnou událost, kterou jí anděl zvěstoval, tu sv. Alžběta naplněná Duchem svatým vyšla jí vstříc a radostně ji vítajíc, takto ji pozdravila: „Požehnaná jsi mezi ženami a požehnaný plod života tvého. Odkud mi ta milost, že matka Pána mého přichází ke mně?“ (Luk. 1, 43.) (Navštívení Panny Marie 2. července.).

Pán Ježíš má tedy jako člověk za matku Pannu Marii. Jméno Maria znamená: hvězda mořská, také hořkost mořská. Jako hvězda plavcům na širém moři cestu ukazuje a vede je k přístavu, tak

Maria Panna věrné své vede ku přístavu věčnosti. Jméno Maria znamená také „hořkost“, neboť zkusila mnoho trpkostí a hořkostí utrpením milého Syna svého. Také jméno Maria znamená „paní“, neboť Maria Panna jest paní, vládkyní a královnou andělů a svatých.

Maria Panna byla dcerou nábožných rodičů, sv. Joachyma a Anny z rodu Davidova. Dle starobylého podání uvedli ji rodičové jako tříleté děvčátko do chrámu jerusalemského, při kterémž zřízen byl ústav pro vychování zbožných dívek. V ústavě tomto učily se Písmu svatému, modlitbě a také různým pracím k ozdobě chrámu Páně. V tomto ústavě strávila Panna Maria svá dětská léta. Rodičové jí brzy umřeli, a bez pochyby zůstala v Jerusalemě až do své panenské dospělosti. Na to ústav opustila a žila tiše v Nazaretě, živíc se prací rukou svých. Nazaret jest městečko v půvabném údolí v galilejském kraji ležící, které dnes čítá asi 6 tisíc obyvatelů, z nichž 4 tisíce je katolíků, ostatní pak jsou mohamedáni. Na tom místě, kde stál domek Marie Panny a kde se stalo zázračné vtělení Syna Božího, stojí krásný katolický chrám. Domek Panny Marie r. 1291 přenesen byl od andělů do Tersate v Dalmacii, a později do Lorety v Italii, kde se dosud nalezá. Odtud jmenujeme modlitbu litanie „loretanská“.

Ač Panna Maria zaslíbila se Bohu, že vždy pannou zůstane a se neprovdá, přece řízením Božím stalo se, že zasnoubena byla muži spravedlivému, jehož jméno bylo Josef, a jenž také pocházel z rodu Davidova. A v době zasnoubení stalo se k ní slovo Boží.

Poněvadž Pán Ježíš byl Bůh a spolu člověk, proto Maria Panna nazývá se Matkou Boží.

128. *„Proč se nazývá Maria matkou Boží?“*

„Maria se nazývá matkou Boží, protože porodila Ježíše Krista, jenž jest Bůh a spolu člověk.“

Pán Ježíš narodil se z Marie Panny jako člověk, ale poněvadž božství bylo v něm nerozlučně spojeno, a poněvadž hned při početí byl Bohem a spolu člověkem, proto právem Maria Panna nazývá se „Rodičkou Boží, Matkou Boží“, což i sám anděl Boží potvrdil, neboť Marii Panně zvěstoval: „Co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží.“ Maria Panna je tedy tou vyvolenou ženou, která od Boha nazvána byla požehnanou mezi ženami a milostí plnou, a tudíž jen ona hodnou byla, aby pod srdcem nosila Vykupitele světa.

Zdálo by se, že není možno, aby Matka Spasitelova měla nepřátely, kteří by jí nejen nectili, ale také ji tupili; a přece měla a má nepřátely. R. 428 povstal kacíř Nestor, kterýž počal rozhlašovati bludné učení, že Maria Panna nemá se nazývati Boho-

rodičkou, nýbrž toliko matkou Krista člověka. Nestor totiž bludně učil, že jsou-li v Kristu Pánu dvě přirozenosti, božská a lidská, jsou také dvě rozdílné osoby, osoba božská a osoba lidská, čímž upíral zázračné vtělení druhé božské osoby. Podle učení Nestorova mocí Ducha svatého utvořilo se v lůně Panny Marie jen tělo Ježíšovo, do něhož později sstoupilo božství Páně, kteréž těla lidského použilo jako nástroje k vykoupení lidstva. A podle toho tedy jest jinou osobou Syn Boží a jinou osobou Ježíš Kristus. Tímto učením Nestor popíral spojení božství s člověčenstvím v jedné božské osobě Kristově. Proto pak bludně učil, že Maria Panna porodila jen člověka, a tudíž nemá se nazývati Bohorodičkou, nýbrž pouze matkou člověka Krista. Kacíř tento tak hluboko poklesl, že tvrdil, že Pán Ježíš nemá se jmenovati Bohem a že se mu nemá vzdávati božská úcta. Bludné a rouhačné toto učení způsobilo mezi křesťany mnoho trpkostí a pohoršení, neboť věřící vroucně milovali Krista Pána i jeho panenskou matku, Pannu Marii. Poněvadž bludné učení křesťany pletlo a velice se rozmáhalo, proto svolán byl církevní sněm do města Efesu r. 431, na němž bludné učení Nestorovo bylo zavrženo a bylo dokázáno, že Pán Ježíš byl pravým Bohem a zároveň pravým člověkem, a že tudíž Maria Panna má se nazývati Matkou Boží a Bohorodičkou. Když shromážděný lid uslyšel toto rozhodnutí církve, s jásotem volal: „Svatá Maria, Matko Boží, oroduj za nás.“ Císař Theodosius II. neposlušného a vzdorovitého Nestora ze země vyhnal. Dlouho bloudil pustinami, kletba Boží všude jej pronásledovala, až konečně hroznou nemocí navštíven nešťastnou smrtí skončil život svůj.

Maria Panna jest vpravdě Matkou Boží a tím povýšena jest nade všecky anděly a svaté a proto jmenuje se Královnou nebeskou. Než Panna Maria je také naší Matkou. Jako první naše matka Eva hříchem svým uvedla pokolení lidské do záhuby, způsobila nám časnou i věčnou smrt, tak Maria Panna přijavši mateřství Boží stala se prostřednicí našeho spasení; neboť Syn její na stromě kříže nás vykoupil a k novému životu zrodil a tím Matka Páně stala se duchovní matkou všech nás. Maria Panna je také naší prostřednicí a orodovnicí u Syna svého. Jako dobrý Syn vždy vyslyší každé přání matky své, tak Pán Ježíš jistě nikdy neodepře Matce své, kdykoliv ona k trůnu nebeskému pozvedá přesvaté ruce své k prosbě za nás. Proto od počátku církve křesťané Marii, Matku Boží, ctili a za přímluvu u Syna Božího vzývali. Sv. Athanáš, velký ctitel a obhájce Marie Panny, volá k ní: „Pros za nás, svatá Panno, velitelko, Královno a Boží Máti.“

Maria Panna byla tedy matkou Ježíše Krista, ale přece zůstala pannou neporušíc panenství mateřstvím Syna Božího, a proto Matku Boží nazýváme „nejblahoslavenější Pannou.“

129. *„Proč se nazývá Maria nejblahoslavenější Pannou?“*

„Maria se nazývá nejblahoslavenější Pannou, protože vždycky pannou zůstala a my ji blahoslaviti máme nade všecky panny.“

V apoštolském vyznání víry modlíme se: „Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.“ Slova tato, která sv. apoštolové vložili do vyznání víry, nám již praví, že Maria Panna porodila Ježíše Krista, jenž jest Bůh a spolu člověk, a že přece po porodu zůstala pannou neporušenou. Že Vykupitel světa narodí se z panny, předpověděl prorok Isaiáš, jenž pravil: „Aj, panna počne a porodí syna, a nazváno bude jméno jeho Emanuel.“ (Is. 7, 14.) Podle předpovědění svatého proroka měla býti matka Spasitelova pannou před porodem, proto pravil „aj, panna počne“, a měla zůstati pannou po porodu, a proto pravil „a porodí syna“.

Panna Maria byla sice zasnoubena sv. Josefu, ale oba Bohu slíbili panenství. Že Maria Panna Bohu se zaslíbila, vysvítá ze slov, která odpověděla andělovi, když jí oznamoval, že se stane matkou, neboť pravila: „Kterak se to stane, neboť muže nepoznávám?“ (Luk. 1, 34.) Že by byla později muže poznala, nikde není o tom psáno v Písmě sv., ale všude nazývá se „Pannou“.

Církev sv. od počátku hlásala, že Maria Panna i po porodu pannou zůstala, proto také bludná učení, jimiž jak vtělení Syna Božího tak panenství Rodičky Boží bylo zlehčováno, zavrhla a prohlásila, že se má tak věřiti a učiti, jak vždy věřila a učila církev a sv. apoštolové, kteří do vyznání víry vložili slova „narodil se z Marie Panny“. Církev sv. zvláště na sněmu Cařihradském r. 381 prohlásila, že Maria Panna vždy pannou byla a po porodu pannou zůstala.

Evandělíci sice také se modlí ve „Věřím v Boha“ „narodil se z Marie Panny“, přece však Marii Pannu tak jako my nectí a praví, že byla obyčejnou ženou a že měla více synů.

Písmo sv. na žádném místě nepraví, že by Panna Maria se byla provdala, naopak všude nazývána jest Pannou a Matkou Páně. Kdo tvrdí, že Panna Maria měla později více synů, zneuctívá Syna Božího a podkopává zázračné vtělení jeho. A kterak povstalo u protestantů domnění, že měl Pán Ježíš bratry? V Písmě svatém na některých místech čteme, že tam nebo onde byli bratří Páně. Ze slov těchto soudí tedy evandělíci, že Pán Ježíš měl rodné bratry. Na mysli mají Jakoba, Josefa, Šimona a Judu, o nichž čteme v evanděliu sv. Matouše, že se v něm nazývají „bratří Páně“. Avšak u sv. Jana (19, 25.), sv. Matouše (27, 56.) a sv. Marka (15, 40.) čteme, že Jakob a Josef byli syny Marie, kteráž byla manželkou Kleofášovou.

A o této Marii Kleofášově praví sv. Jan, že byla příbuznou Matky Páně. Tito tedy „bratří Páně“ byli příbuznými Pána Ježíše, a sice byla-li Marie Kleofášova sestřenicí Marie Panny, tedy byli pouze vlastníky Páně. O Panně Marii všeobecné jest mínění, že neměla ani bratří ani sester. A proč se příbuzní Páně nazývají v Písmě sv. „bratří Páně“? V řeči židovské bylo zvykem, že příbuzní jmenují se bratřími. Čtemeť o Abrahamovi, že nazývá bratrovce svého Lota také bratrem, neboť praví: „Prosím tě, ať není sváru mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými, neboť bratří jsme.“ (I. Mojž. 13, 8.) A přece víme, že Lot nebyl synem Abrahamovým, nýbrž synem jeho bratra. Pán Ježíš také nazývá se synem Davidovým, ačkoliv byl toliko z rodu Davidova. — Neměla Maria Panna již žádných synů.

Nedá se, drazí v Kristu, ani pomysliti, že by Panna Maria, kteráž více cenila panenství a čistotu než mateřství, později byla svolila k poskvrnění stánku Božího. My věříme, že Maria Panna byla bez poskvrny hříchu prvotního počata a že se ani hříchu osobního nedopustila. Představujeme si Marii Pannu jako přečistou a spanilou světici, miláčka Božího, jejíž srdce nebylo poskvrněno žádnou světskou myšlenkou a hříšnou náklonností, nýbrž že jedině náležela nebi a Bohu. A právě tak neposkvrněnou, čistou, nevinnou, svatou a pokornou pannu chtěl míti Ježíš Kristus za svou matku.

Církev sv. od počátku Marii Pannu velebí a ctí jako přečistou Pannu a proto v litanii nazývá ji: „Královnou panen“. A zajisté právem ji tak jmenuje, neboť Maria Panna čistotou a svatostí předčila všecky panny, kolik jich na zemi žilo a žíti ještě bude. Jak velice si sama Panna Maria vážila panenství, poznáváme z andělského zvěstování. Když ji anděl Páně nazval „požehnanou mezi ženami“, kterak se ulekla? Vždyť srdce její si žádalo, aby požehnanou byla mezi pannami! Její obava se zvyšuje, když anděl dále jí oznamuje: „Aj, počneš a porodíš syna.“ Celá ulekaná a udivená táže se: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám?“ Jakoby chtěla říci andělovi: „To se nemůže státi, neboť jsem Pánu Bohu slíbila ustavičné panenství, chci žíti a umříti jako panna.“ Sv. Augustin k slovům těmto dokládá: „Maria tedy vzdává se hned předem důstojnosti božského mateřství, kdyby to s porušením jejího panenství mělo se státi.“ Aby však anděl upokojil Marii Pannu, vyložil jí, kterak se stane matkou: „Duch svatý sstoupí v tě a moc nejvyššího zastíní tebe, a protož co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží.“ Když nyní Maria Panna byla přesvědčena, že zázračným způsobem stane se matkou nikoliv syna lidského, ale Syna Božího, svolila a pokorně zvolala: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“

Poněvadž Panna Maria od Boha tak byla vyznamenána, že Matkou Vykupitele světa učiněna byla, proto ji velebíme a „nejblahoslavenější“ nazýváme. A věru, žádná panna, žádná lidská dcera nebyla ozdobena takovými milostmi jako Maria Panna. Pán Bůh jedinou ji uchránil od poskvrny hříchu dědičného, udělil jí tolik milostí, že nedopustila se ani nejmenšího hříchu osobního. Srdce její nebylo nakaženo nižádnou náruživostí anebo hříšnou náklonností, nýbrž bylo čisté a svaté, jak se slušelo na Matku nejsvětějšího Boha-člověka. Vyznamenána byla nade všecky lidi a anděly, neboť vyvolena byla od Boha za Matku Spasitelovu, byla matkou a přece pannou. Zemřela sice jako jiní lidé, ale Bůh neponechal těla jejího na zemi, nýbrž vzal je i s duší do nebe, kdež ve slávě nejblíže stojí trůnu Božího a vyvýšena jsouc nade všecky anděly a svaté, jest Královnou nebeskou. Proto křesťané Marii Pannu vždy ctili a velebili nade všecky anděly a svaté. Maria Panna nadšena jsouc milostí a vyznamenáním Božím při navštívení svaté Alžběty zapěla přerozkošný chvalozpěv: „Velebí duše má Hospodina“, jímž předpovídala slávu svou: „Aj, od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové.“ A předpovědění její se naplnilo; neboť úcta k Panně Marii rozšířena jest po celém světě křesťanském. K oslavě a cti jména jejího posvěceny jsou přemnohé chrámy, není chrámu křesťanského, v němž by nebyl obraz nebo socha představující Královnu nebeskou, na sta písní a modliteb složili ctitelé její. Všude její jméno jest ctěno a vzýváno, takže vpravdě po celém světě blahoslavenou ji nazývají národové.

Zvláště naši předkové byli velikými ctiteli Panny Marie od svého pokřesťanění. A kdo naučil předky naše ctíti a vzývati Rodičku Boží? Svatí naši věrověstové, slovanští apoštolové, svatý Cyrill a Methoděj, kteří přinesli na Moravu nejen pravou víru Kristovu, nýbrž také úctu k Rodičce Boží. Že sv. bratří s křesťanstvím přinesli a zaváděli úctu k Panně Marii, jest důkazem, že úcta tato byla známkou pravého křesťanského náboženství, kteréž od svého začátku Pannu Marii po Bohu nejvíce ctilo. Sv. Cyrill a Methoděj byli ctiteli Panny Marie a proto také úctu k ní všude rozšiřovali. Že sv. bratří Marii Pannu ctili, důkaz podali tím, že první křesťanský chrám na Velehradě zasvětili ke cti nanebevzetí blah. Panny Marie. Brzy na to zasvěcovány byly nové chrámy na Moravě i v Čechách ke cti Marie Panny a sláva její byla rozmnožena, když Bůh na přímluvu Matky své na některých posvátných místech divy činil. Dějiny nám připomínají, že z dob cyrillomethodějských zachovaly se nám nejpamátnější poutní chrámy Marianské, kteréž podnes hlásají starobylou úctu předků našich k Panně Marii, a chrámy ty jsou: ve Staré Boleslavě v Čechách

u v Tuřanech na Moravě. Od těch dob úcta k Panně Marii u nás se zakořenila v lidu, a Pán Bůh jméno matky Spasitelovy mnohými ještě divy na Moravě oslavil. Kdo by neznal památný náš sv. Hostýn, kde Matka Boží divy tvoří, kdo by neznal sv. Kopeček, Křtiny, Sloup, Žarošice a jiná poutní místa, která hlásají slávu a mocnou přímluvu Královny nebeské? Národ náš vždy ctil a vzýval Rodičku Boží a dokud věrným jí zůstal, dotud také byl šťastným. Úcta k Panně Marii zjemnila mravy lidu a posvětila rodinný život, takže předkové naši opravdu byli upřímnými a zbožnými křesťany. A když hrozné mraky vztahovaly se nad milou naší vlastí, když nával nevěřících ohrožoval pravou víru Cyrillo-Methodějskou, tu všichni věrní obraceli zraků svých k nebesům a o pomoc vzývali pomocnici křesťanů, Marii Pannu, a Maria neopustila věrného lidu svého.

Drazí v Kristu! Rádi se často nazýváme dítkami Cyrillo-Methodějskými a Marianskými, nuže buďme jimi zvláště v této době, kdy v našem národu povstávají mnozí, kteří by rádi víru Cyrillo-Methodějskou vykořenili a ze srdcí věrných synů vyrvali. Vyznávejme Krista, milujme ho nade všecko a ctěme také Matku jeho, neboť oni jsou nejlepšími našimi přáteli. Odvraťme se od nepřátel víry a neposlouchejme hlasu jejich, ale ukažme, že jsme věrnými syny sv. našich apoštolů, kteří nás naučili znáti Krista i jeho panenskou Matku. Vděčnost a lásku k sv. věrověstům našim ukážeme, když vždy pamětlivi budeme napomenutí sv. Methoděje: „Synové moji a dcery mé, ctěte Pannu Marii; tím se mi nejvíce zavděčíte, tím památku mou nejlépe oslavíte.“

Pán Ježíš jako člověk měl tedy za matku nejblahoslavenější Marii Pannu. Poněvadž však počat byl zázračným způsobem, mocí Ducha sv., proto nemohl míti jako člověk otce, neboť nebyl synem lidským, ale Synem Božím. Že sv. Josef nebyl otcem Ježíše Krista, o tom nás poučuje další otázka katechismu.

130. *„Má-li Ježíš Kristus jako člověk otce?“*

„Ježíš Kristus jako člověk nemá otce; Josef, ženich Panny Marie, byl jen pěstounem Ježíše Krista.

Ježíš Kristus počat byl jako člověk v lůně Panny Marie nadpřirozeným způsobem, totiž mocí Ducha sv., jakž anděl Marii Panně byl zvěstoval, když ona se otázala: „Kterak se to stane, neboť muže nepoznávám?“ Anděl jí řekl: „Duch sv. sstoupí v tě, a moc Nejvyššího zastíní tebe, a proto co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží.“ (Luk. 1, 35.) Kristus Pán jako člověk neměl otce, což již ve Starém zákoně předpověděl prorok Isaiáš: „Aj, panna počne a porodí syna, a nazváno bude jméno jeho Emanuel.“ (Is. 7, 14.)

Sv. Josef nebyl Otcem Ježíše Krista, nýbrž byl toliko jeho pěstounem, to jest živitelem a ochráncem. Bůh musil se postarati o dítě božské a proto dal mu pěstouna, snoubence Marie Panny, aby Syn Boží, než od světa poznán bude jako Spasitel, měl před lidmi otce. Proto Pán Ježíš považován byl za syna Josefova. Také se tak proto stalo, aby Maria Panna uchráněna byla od pohany, neboť lidé nebyli by uvěřili, že božské dítě jest Synem Božím. Pán Bůh proto vše tak řídil, že sv. Josef stal se ženichem Panny Marie, pěstounem Ježíše Krista a hlavou sv. Rodiny; proto po Panně Marii zaujímá nejpřednější místo mezi anděly a svatými. Církev sv. majíc na paměti zásluhy sv. Josefa o nejsvětější Rodinu, oslavuje památku jeho 19. března.

O životě pěstouna Páně, sv. Josefa, zaznamenali nám svatí evandělistové nepatrné jen zprávy, z nichž poznáváme, že sv. Josef byl mužem poctivým, spravedlivým a zbožným.

Sv. Josef také pocházel z královského rodu Davidova, ale sám byl chudým, jako všichni potomci kdysi mocného a slavného rodu Davidova. Žil v městečku Nazaretu a živil se řemeslem tesařským. Řízením Božím zasnoubil se s přesvatou a čistou Pannou, jejíž jméno bylo Maria, kteráž také pocházela z rodu Davidova, a též byla na pozemské statky chudá. Nevěda, co by se bylo stalo s Marií, jako muž spravedlivý a poctivý chtěl ji tajně propustiti, aby ji uchránil od zlé pověsti. Než tu zjevil se mu anděl, kterýž ho napomenul, aby nebál se Marii k sobě vzíti, neboť stala se působením Ducha sv. matkou, porodíť Syna, kteréhož má nazvati Ježíš, a on bude osvoboditelem lidu israelského. I přijal sv. Josef Marii, a od toho okamžiku byl jí opravdu mužem, ochráncem a starostlivým živitelem. Zasnoubení sv. Josefa s Marií Pannou stalo se podle předpisu zákona židovského, a církev sv. oslavuje událost tuto ze života nám milých bytostí slavností církevní 23. ledna.

Sv. Josef věda, že choť jeho jest vyvolenou matkou Vykupitele světa, choval se k ní velmi uctivě a zároveň s ní učinil Bohu slib ustavičné čistoty. Církev sv. vždy tak učila o sv. Josefovi a proto zobrazuje ho jako ženicha Panny Marie s božským děťátkem na rukou, dávajíc mu do ruky lilii, odznak to panické čistoty.

Jako nám jest vtělení Syna Božího tajemstvím, tak také tehdy lidem známo nebylo, a proto považovali sv. Josefa za otce Ježíšova. Než sv. Josef byl toliko pěstounem a živitelem božského dítka. A sv. Josef povinnosti své pěstounské také svědomitě konal. Spěchal se svou nevěstou do Betlema k zápisu, starostlivě tam hledal přístřeší a velice se rmoutil, když spokojiti se musili s chladnou jeskyní za městem. Ale radoval se, když spatřil Spasitele světa, a vynasnažil se, co mohl, aby božskému dítku připravil aspoň nějaké pohodlí.

Sv. Josef pečlivě staral se o to, aby podle zákona bylo dítě obřezáno, a dal mu jméno Ježíš, jak od anděla bylo mu zvěstováno. Čtyrycátého dne po narození Ježíška ochotně vydává se s Marií do Jerusalema, tam obětuje za ně předepsanou oběť, a radostí zaplesal, uslyšev chvalořeč nábožného Simeona. Potom radoval se z příchodu tří králů, ale ulekl se, když mu anděl ve snu oznámil, aby rychle prchal do Egypta, že Herodes v úmyslu má zabíti dítě. Sv. Josef hned ubíral se s dítětem božským a Matkou jeho do ciziny, a tam pečoval o život i bezpečnost jejich. Potom vrací se zase do Nazareta. Jako zbožný muž spěchá o svátcích do Jerusalema a dvanáctiletého Ježíška vede sebou. Jakou žalostí naplněno bylo dobré srdce jeho, když dítko se jim ztratilo; všude ho na zpáteční cestě hledali a když ho nenalezli, vraceli se opět do Jerusalema. Jak se zaradoval, když třetího dne nalezli Ježíška živého a zdravého ve chrámě rozmlouvajícího s učenci židovskými.

Sv. Josef přebývaje se sv. osobami, s Pánem Ježíšem a jeho Matkou, jistě také svatým byl, a říkáme-li, jaký život, taková smrt, tedy jistě i sv. Josef svatě umřel. Nemáme sice určitých zpráv, kdy umřel sv. Josef, ale jistě dříve umřel než Pán Ježíš, neboť při smrti Páně nebyl a umírající Pán Ježíš nebyl by Matku svou doporučoval svému učedníku, kdyby sv. Josef byl býval ještě na světě.

Křesťané od počátku v uctivé památce chovali sv. Josefa a mnohé země zvolily si jej za svého patrona; tak od roku 1654 jest sv. Josef také patronem České země. Papež Pius IX. roku 1870 prohlásil sv. Josefa za patrona celé církve. Sv. Josef zajisté byl hlavou sv. Rodiny, kteráž byla semenem církve Kristovy, a proto jako sv. Josef ochraňoval sv. Rodinu ode všeho nebezpečí, tak ochraňuje velikou rodinu Boží, církev svatou, ode všeho zlého.

Také řemeslníci a křesťanské rodiny vůbec uctívají sv. Josefa jako svého patrona. Konečně sv. Josef jest pomocníkem umírajících.

Dle zbožného podání umřel sv. Josef blaženou smrtí v náručí Božského Syna, Ježíše Krista, proto křesťané zvláště při smrti pod ochranu sv. Josefa se odevzdávají, aby u Syna Božího vyprosil jim blažené smrti.

Ctěme sv. Josefa, bylť zajisté hlavou sv. Rodiny a pěstounem Páně. Vzývejme ho ve všech potřebách duševních a tělesných, neboť jeho přímluva je u Boha mocná.

Když Bůh postaral se o to, aby Vykupitel světa měl matku a před lidmi otce, a když sv. proroky předpověděný čas se naplnil, přišel na svět Spasitel, jenž narodil se v Betlemě, městě Judově.

131. *„Kde se narodil Ježíš Kristus?“*

„Ježíš Kristus se narodil v Betlemě ve chlévě.“

Jak se to stalo, že Pán Ježíš narodil se v Betlemě, vypravuje nám ve sv. evanděliu sv. Lukáš.

Tehdy panoval v říši římské, která sáhala do všech tehdy známých zemí, mocný císař Augustus, jemuž i země židovská poddána byla. Císař válkami rozšířil říši svou a tu chtěl věděti, kolik má poddaných, aby pak vypsati mohl daň na udržování ohromného svého vojska. Nařídil, aby i v zemi židovské vykonáno bylo sčítání lidu. V židovské zemi konalo se sčítání lidu podle rodin a pokolení. Dle toho nařízení musil každý se svou rodinou odebrati se do rodného města, z něhož praotec rodiny pocházel, aby se u úřadů ke sčítání lidu ustanovených ohlásil a zapsati dal. Také Josef a Maria, kteráž byla v požehnaném stavu, vydali se na cestu do rodného města Betlema, aby se tam zapsati dali.

Město Betlem, vzdálené od Jerusalema asi 1½ hodiny, jest v utěšené a úrodné krajině, odtud také jest jeho jméno; neboť Betlem znamená tolik, co dům chleba. Také se město to jmenuje Efrata, to jest úrodné místo. Betlem má asi 5000 obyvatelů, z nichž většina je náboženství křesťanského. Město jest pěkné a čistotné. Z Nazareta do Betlema trvá cesta asi 30 hodin, takže sv. Josef a Panna Maria čtyry dny musili putovati v nepohodě zimní. Přišli do Betlema k večeru. Hledali přístřeší napřed u známých, a když tito jim ho dáti nemohli nebo nechtěli, šli k cizím a klepali na dveře tu i onde, ale nikde nedostali přístřeší. Sv. evandělista udává hlavní příčinu, proč nikde nemohli dostati noclehu, totiž pro množství cizinců. Než asi také proto nikde nemohli dostati noclehu, protože bylo na nich viděti chudobu a že tedy málo zaplatí za nocleh, a konečně viděli, že Maria Panna je v požehnaném stavu, a proto aby neměli nepříjemnosti, odepřeli jim přístřeší. Když Betlem nepopřál jim přístřeší, šli tedy za město a tam nalezli prázdnou jeskyni. Za Betlemem byly stráně, v nichž nalezaly se jeskyně, kterých pastýřové používali v čas deštů za chlévy pro stáda svá. A do takové prázdné a chladné jeskyně vešli a tu o půlnoci přišel na svět Spasitel, Ježíš Kristus. Panenská Matka zavinula spanilé děťátko do plének a položila je na slámu do jesliček, protože nic jiného lepšího neměla. Maria a Josef radovali se radostí nejčistší a se svatou bázní patřili na božské dítko.

Pán Ježíš v takové chudobě se narodil, že neměl ani toho, co má při narození nejchudší dítě. Sotva se narodil, leží na tvrdém dřevě, a když se světa odcházel, opět ležel na smrtelném loži — na dřevě kříže.

Nad betlemskou jeskyní, kde Spasitel světa se narodil, dala sv. Helena, matka císaře Konstantina Vel., postaviti r. 330 chrám „Panny Marie u jesliček“, při němž nalezají se tři kláštery. Z chrámu

může se po schodech sestoupiti do jeskyně narození Páně. Jeskyně je obložena a vyzdobena mramorovými deskami a na místě, kde se narodil Pán Ježíš, je nápis na desce mramorové: „Zde se narodil z Marie Panny Ježíš Kristus.“ Před velepamátným místem tímto hoří ustavičně 32 lamp.

Narození Páně připomíná nám každoročně církev sv. vánočními svátky. Hlavní svátek vánoční jmenuje se „Boží Hod“, o němž připomínáme si narození Páně a slaví se 25. prosince. Jmenujeme slavnost tu „Božím Hodem“, protože věřící slavný den ten oslavovali zvláště přijímáním nejsvětější Svátosti oltářní. První křesťané o tomto dni mimo to připravili chudým věřícím hostinu, což jmenovali „hody lásky“, neboť láska a štědrost Otce nebeského, jenž tak svět miloval, že dal nám svého jednorozeného Syna, vedla jich ku štědrosti, aby se tak podobali Otci nebeskému. Na označení veliké radosti z narození Páně slouží kněz na Boží Hod vánoční tři mše svaté: první o půlnoci, půlnoční, druhou při svítání a třetí dopoledne. Půlnoční sluje také „andělská“, poněvadž se čte evandělium o tom, kterak nebeští andělé oslavovali zpěvem narození Páně. Druhá mše svatá na úsvitě sluje „pastýřská“, poněvadž čte se evandělium o tom, kterak anděl pastýřům zvěstoval narození Páně. Třetí mše sv. ve dne sluje „velká“, neboť čte se evandělium sv. Jana: „Na počátku bylo Slovo, a Bůh byl Slovo“, jímž vydává svědectví o božství Ježíše Krista. První a třetí mše sv. jsou slavné. Tři mše svaté také nám znázorňují trojí narození Páně, totiž: věčné z Boha Otce, časné z Marie Panny a příchod jeho do srdcí našich.

Slavnost Narození Páně a celá doba vánoční jest ze všech církevních slavností nejradostnější. O Narození Páně radují se všichni křesťané a radost svou projevují radostnými zpěvy, které „koledami“ jmenujeme. Jak plesá srdce naše, když o Božím Hodě na jitřní zahlaholí radostný zpěv napodobující zpěv andělů a pastýřů! Nebyly by svátky vánoční ani radostnými, kdybychom neslyšeli „naše starodávné koledy“. Staří i mladí těší se na ně a slyšíce je, v duchu spěchají do Betlema s chudými pastýři pokořit se božskému dítěti. Proto nepohrdejme krásnými našimi koledami, ale oslavujme jimi radost velikou, narození Páně.

Betlemští obyvatelé nechtěli poskytnouti přístřeší sv. Rodině, proto také narození Spasitele nebylo jim nejdříve zvěstováno, nýbrž chudým pastýřům, jakožto majitelům chudých jeskyň, potom pohanským králům.

132. *„Kdo zvěstoval narození Ježíše Krista?“*

„Narození Ježíše Krista zvěstovali: 1. anděl pastýřům; 2. hvězda mudrcům na východě; 3. mudrcové

králi Herodesovi a zákoníkům; 4. Duch svatý starci Simeonovi a prorokyni Anně v Jerusalemě; 5. Simeon a Anna lidu v chrámě.“

Asi 20 minut od Betlema nachází se krásné údolí s úrodnými pastvinami a poli a tam chudí pastýřové pásli ponocujíce u stád svých. Jediným majetkem jejich byly ovečky, které po celý rok na těchto nivách pásli. Živili se mlékem ovčím a ostatní nepatrné potřeby životní uhražovali prodejem ovec, které na trh do Jerusalema honili. Té noci, v níž Spasitel se narodil, byla obloha jasná a krásné hvězdičky ozařovaly ji. A tu najednou uviděli pastýřové na jasné obloze neobyčejnou záři a ulekli se. I tázali se s úžasem vespolek: „Co as má ta záře znamenat?“ I zjevil se jim anděl a pravil jim: „Nebojte se, pastýřové, aj, zvěstuji vám velikou radost, která bude všemu lidu, neboť narodil se vám dnes v městě Davidově Spasitel, jenž jest Kristus Pán. A to vám bude znamením: Naleznete nemluvňátko plénkami obvinuté a položené v jeslích.“ A v touž dobu ukázalo se na nebi množství duchů nebeských, kteří radostným zpěvem oslavovali narození Páně zpívajíce: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Jako se rmoutili andělé a plakali, když první lidé z ráje byli vyhnáni, tak nyní zase plesali, když brána do ráje věčné blaženosti lidem byla otevřena.

Pastýřové přijavše andělské zvěstování zaradovali se a odešli chvátajíce do jeskyně, aby viděli, co jim zvěstoval Pán. Uvěřili, že dítko plénkami ovinuté a v jesličkách položené jest Spasitel světa, a proto padše na kolena svá klaněli se Jemu. Jako chudí lidé obětovali novorozenému Spasiteli to, co měli, a potom s radostí navrátili se ke svým stádům. Dlouho vypravovali si o spanilém děťátku a zajisté zvěstovali narození Páně svým známým, kteří také do Betlema přicházeli, aby se poklonili Ježíškovi.

Na památku toho, že Pán Ježíš po svém narození do jesliček byl položen, zřizují se v chrámech jesličky, k nimž mladí i staří spěchají, aby připomenuli sobě narození Páně a v duchu s pastýři klaněli se novorozenému Spasiteli. Pravé jesličky, na nichž Pán Ježíš odpočíval, dosud se nám zachovaly. Sv. Helena dala je obložiti stříbrem a uloženy jsou v Římě v chrámu Panny Marie Větší. O Božím Hodu o půlnoci nosívají se u slavném průvodu a vystavují se k uctění.

Aby se naplnilo proroctví o narození Vykupitele, že totiž, až se ukáže neobyčejná hvězda, přijde na svět Vykupitel, jenž byl očekávání všech národů, zjevil Bůh narození Páně třem mužům neobyčejnou hvězdou. A muži těmi byli svatí tři králové. Byli hvězdáři, pozorovali dráhy hvězd a proto je také nazýváme mudrci.

Nazývají se králi, protože byli vladaři buď v rodném městě svém anebo nad svým rodem. Písmo sv. o nich praví, že přijeli od východu; pocházeli asi z Arabie nebo Persie. Když tedy uviděli na nebi neobyčejnou onu hvězdu, ihned vydali se na cestu, aby vyhledali novorozeného krále a jemu se poklonili. Zahanbili tak betlemské a jerusalemské obyvatele, kteří nevšímavě chovali se k novorozenému Spasiteli světa. Sv. třem králům cestu ukazovala hvězda, kteráž je přivedla až do Jerusalema a tu se jim ztratila. Domnívali se, že jsou u svého cíle. Poněvadž měli za to, že novorozený Spasitel bude králem, proto hledali ho v královském paláci. I šli ku králi Herodesovi a tázali se ho, kde by se měl nový král židovský naroditi. Zprávu svou, že totiž musil se naroditi, potvrzovali slovy: „Viděli jsme hvězdu jeho.“ Tím chtěli Herodesovi a zákoníkům připomenouti, že sám Bůh zjevením neobyčejné hvězdy naplňuje proroctví o narození Vykupitele, kteréž Balaam byl pověděl: „Hvězda vzejde z Jakoba, berla povstane z Israele.“ Herodes a celý Jerusalem zprávou tou byli velmi polekáni. Herodes bál se o trůn, lid pak lekal se, že nastane boj o vladařství, a znajíce mstivého Herodesa, báli se, že nastane pronásledování a hrozné krveprolití. Také jim bylo divno, že ačkoliv nový král narodil se z nich a u nich, přece o tom ničeho neví, ale dovídají se o tom teprve od cizinců. I počali nyní hledati v Písmě svatém, kde by se měl naroditi Vykupitel. Nalezli to snadno, neboť znali proroctví Micheáše, jenž předpověděl, že Spasitel narodí se v Betlemě. Povolal tedy Herodes tři krále a vyptav se jich tajně na čas, kdy se jim hvězda ukázala, pověděl jim, že Spasitel narodil se v Betlemě. Rozloučiv se s nimi přátelsky úskočně jim řekl: „Jděte a pilně se ptejte po dítěti a až ho naleznete, navraťte se ke mně, ať i já přijda, pokloním se jemu.“ Mstivec, na jazyku měl med, v srdci pak jed. Kdyby byl upřímnou pravdu mluvil, proč hned nejel se sv. králi do Betlema poklonit se narozenému Spasiteli? V té chvíli již Herodes pojal hrozný úmysl zavražditi božské dítko.

I vydali se sv. tři králové na cestu do Betlema, a aj, hvězda, kteráž se jim ztratila, zase je předcházela a stanula nad místem, kdež bylo dítě Ježíš. I sestoupili sv. tři králové a padše, klaněli se Spasiteli, a otevřevše poklady, obětovali mu: zlato, jako králi, kadidlo, jako Bohu a myrhu, jako člověku. Sv. tři králové tím ukázali svou víru, že božské dítko měli za Boha a Vykupitele světa. V noci pak zjevil se jim anděl napomenuv je, aby nevraceli se k Herodesovi, neboť v úmyslu má božské dítě zabíti. I uposlechli napomenutí božího a velebíce Boha navrátili se jinou cestou do vlasti své.

Událost tuto oslavuje církev sv. zasvěceným svátkem „Zjevení Páně neb sv. tří králů 6. ledna. „Zjevení Páně“ jest nejstarší církevní

slavnost, neboť jindy na ten den konala se památka narození Páně, tedy zjevení se Krista Pána na zemi. V církvi řecké dosud advent trvá až ke svátku Zjevení Páně. — O slavnosti této připomínáme si trojí zjevení Páně a sice: zjevení se pohanským třem králům; křest Páně v řece Jordaně, při němž Bůh Otec Pána Ježíše prohlásil za svého Syna, o němž sv. Jan Křtitel pravil, že jest Beránkem Božím, kterýž snímá hříchy světa; první zázrak Ježíšův na svatbě v Kani Galilejské, kde proměnil vodu ve víno a tím zjevil své božství.

Ve svatvečer Zjevení Páně světí se tříkrálová voda, křída a kadidlo. Posvěcenou křídou napisujeme v příbytcích svých jména sv. tří králů K † M † B, abychom si připomínali jejich pevnou víru, která neochabla ani dalekou cestou ani chudobou božského dítka, a abychom také tak neunavně Ježíška hledali a jemu se klaněli jako oni. Dle ústního podání byli sv. tři králové pokřtěni od apoštola sv. Tomáše. Jejich těla dala sv. Helena přenésti do Cařihradu, odtud pak do Milána, a když pak císař Bedřich Rudcvous Milána dobyl, převezena byla do Kolína nad Rýnem, kdež se dosud nalezají.

133. *„Co víme z dětství Ježíšova?“*

1. Sv. Lukáš ve sv. evanděliu vypravuje nám, že když bylo Ježíškovi osm dní, byl obřezán a Ježíš nazván. Podle zákona židovského každé pachole osmého dne po narození musilo býti obřezáno a tím prohlášeno bylo za člena národa vyvoleného. Obřízka byl nábožný obřad, který Židům ustavičně připomínal úmluvu, kterou Hospodin učinil s Abrahamem.

Pán Ježíš tomuto obřadu se podrobil, aby podán byl důkaz, že jest opravdu potomkem Abrahamovým a tedy členem národa israelského. Pán Ježíš dobrovolně při obřízce prolil svou krev, aby napřed ukázal, že proto na svět se narodil, aby nás nejdražší krví svou na kříži vykoupil a hříchy naše smazal. Pán Ježíš podrobil se obřízce, aby ukázal, že nepřišel rušit zákonů, ale jich naplnit, a aby všem dal příklad pokory a poslušnosti.

Církev sv. oslavuje památný den obřezání Páně zasvěceným svátkem „Obřezání Páně nebo Nový rok“ prvního ledna. Pohané Nový rok oslavovali velikými slavnostmi, při nichž dopouštěli se také mnohých prostopášností. Aby církev sv. křesťany odvrátila od těchto pohanských hříšných zvyků, zavedla tuto slavnost novoroční, aby křesťané první den v roku ne světskými radovánkami, ale pobožností započali. Církev sv. zajisté bez příčiny neobrací o Novém roku náš zřetel ku Kristu Pánu; vždyť na něm zakládá se všechno naše bytí, on životu našemu časnému vtiskl ten pravý význam a určil přední účel jeho. Proto církev sv. mysl naši obrací

ku Kristu Ježíši, jenž jest základem veškerého času, a že dle jeho vůle i k účelu od něho vytknutému času života svého používati máme. Poněvadž narození Páně jest světovou událostí a poněvadž Pán Ježíš jest základem času minulého, přítomného i budoucího, proto letopočet křesťanský začíná prvním lednem a léta čítají se od narození Páně.

Ve svatvečer Obřezání Páně konají se slavné služby Boží na poděkování Bohu za všechna dobrodiní za celý rok přijatá.

2. Dále z dětství Ježíšova víme, že když mu bylo čtyřicet dní, nesli jej Maria a Josef podle zákona do chrámu, aby ho obětovali Pánu. Podle zákona židovského považována byla každá matka, která porodila pacholíka, 40 dní za nečistou a nesměla po tu dobu vstoupiti do chrámu. Teprve čtyřicátého dne přicházely matky s dítkem do chrámu, aby obětí a modlitbou se očistily a dítko Bohu představily. Maria Panna nepotřebovala sice žádného očišťování, neboť byla bez hříchu, ale přece pokorně podrobuje se tomuto předpisu a přichází do chrámu, aby božské dítko Bohu představila a dala předepsanou oběť chudých, dvé holoubátek. Zámožné matky obětovaly beránka a holoubátko, chudá Maria obětovala dvé holoubátek, jedno jako oběť smírnou a druhé jako oběť zápalnou a pak něco na penězích.

Když Panna Maria obětovala Ježíška Bohu nebeskému a přinášela za něho oběť chvály, bylo tehdy mnoho lidí v předsíni chrámové, avšak nikdo ani netušil, kdo jest Maria a její dítě. Toho času žil v Jerusalemě spravedlivý a bohabojný stařec Simeon, který s toužebností očekával Spasitele jako osvoboditele nikoliv z moci římské, jak Židé očekávali, ale jako osvoboditele z hříchu a z moci temnosti. A proto Duch sv. mu zjevil, že neumře, dokud by neuzřel Pomazaného Páně. A když Panna Maria přišla do chrámu s Ježíškem, tu puzen Duchem svatým přišel tam také Simeon. Ihned poznal Vykupitele, zaradoval se a vzal božské dítě na lokty své a chválil Boha, řka: „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji, neboť viděly oči mé spasení tvé.“ Potom blahopřál Marii Panně a sv. Josefovi a pak pravil Marii: „Položen jest tento ku pádu a ku povstání mnohým v Israeli, a za znamení, jemuž bude odpíráno, a tvou vlastní duši pronikne meč.“ Nábožný Simeon předpovídal, že mnozí Spasitele budou pronásledovati a v něho neuvěří a zaviní tak svůj pád; ale mnozí v něho uvěří a ti povýšeni budou k věčné spáse.

Byla také v Jerusalemě prorokyně, jménem Anna, která od mladosti své Bohu sloužila a nevycházela nikdy z chrámu. Když Maria Panna Ježíška v chrámě Bohu obětovala, byla tam také Anna. I ona poznala, že toto dítě jest očekávaný Spasitel a proto velebila

Pána. Anna byla u veliké vážnosti u lidu a proto jí uvěřili, když jim zvěstovala, že očekávaný Spasitel již se narodil.

Církev sv. památku tu oslavuje zasvěceným svátkem „Obětování Páně neb Očišťování Panny Marie“ druhého února. Slavnost tu také jmenujeme „Hromnice“. Toho dne světí se přede mší sv. svíce na památku toho, že nábožný Simeon nazval Pána Ježíše „světlem k osvícení pohanů“. Kněz světí svíce a prosí za osvícení a ochranu všech, kteří budou s uctivostí užívati těchto svící, přede mší svatou, rozděluje je mezi věřící, a potom koná se průvod s rozžatými svícemi okolo chrámu Páně. Průvod tento připomíná nám cestu, kterou Panna Maria s Ježíškem konala do Jerusalema. I my jednou vejdeme do chrámu věčné slávy, budeme-li vždy v tomto životě kráčeti s Ježíškem. Křesťané rozžehají „hromničky“ v čas bouře a při tom se modlí, vyznávajíce tak, že Pán Ježíš jest Pánem přírody, a že víra naše v moc Boží ani za hrozné bouře neuhasíná.

Nábožný Simeon předpověděl, že mnozí Spasitele světa pronásledovati budou, a proroctví jeho brzy se naplnilo. Když Herodes propouštěl sv. tři krále, pravil jim: „Až ho naleznete, navraťte se ke mně.“ Herodes netrpělivě očekával návrat mudrců z Betlema. Když dlouho nešli, poslal vyzvědače do Betlema, zdali králové ještě tam dlí. Dozvěděv se, že už dávno odjeli a že tedy darmo čeká, rozhněval se náramně a vydal ukrutný rozkaz, aby byla zavražděna v Betlemě a v okolí všechna pacholata, kteráž by byla ve stáří dvou let. Ukrutník tento již více vražd spáchal, neboť zavražditi dal svou manželku a dva syny. Nyní toužil po krvi nevinného dítěte. Podle udání mudrců, od nichž tajně a lstně vyzvěděl zjevení se hvězdy, domníval se, že dítku může býti asi jeden rok. Aby však jistěji se ho zbavil, dal rozkaz, aby všechna pacholata v Betlemě a v okolí povražděna byla. Kojil se nadějí, že mezi nimi bude také Ježíš. Bůh však bděl nad dítětem. Anděl Páně řekl Josefovi ve snách: Utec do Egypta. Egypt náležel také pod panství císařské a od dávných časů žilo tam mnoho Židů, kteří v Egyptě požívali úplné svobody náboženské i národní. Sv. Rodina byla tedy mezi svými rodáky a daleko od Herodesa, jehož moc do Egypta nesáhala.

Sv. Josef uposlechl napomenutí andělova a rychle vstav, vzal dítě a matku jeho a odešel do Egypta. Cesta z Betlema do Egypta byla dosti daleká a velmi nebezpečná, neboť musili putovati širou pouští, kde nebylo ani vody, ani příbytků lidských, za to mnoho divoké zvěře tam bylo a tlupy loupežníků, kteří pocestné přepadali a zabíjeli. Anděl Páně doprovázel svaté poutníky na cestě a uvedl je na místo bezpečné.

Když sv. Rodina byla již za hranicemi země židovské, přišli do Betlema od Herodesa vyslaní vrahové, kteří brali pacholátka z náručí mateřských a usmrcovali je. Počet zavražděných dítek není znám, avšak souditi můžeme podle počtu obyvatelů betlemských, že jich bylo asi 70—90. Zpráva o hrozném skutku Herodesově roznesla se brzy po celé zemi, ano i císař Augustus o tom se dozvěděl a s ošklivostí jednání Herodesovo odsoudil. Tu naplnilo se proroctví Jeremiášovo, jenž předpovídal: „Hlas naříkání a pláče slyšán jest na výsosti. Rachel pláče synů svých a nechce se potěšiti nad nimi, protože jich není.“ (Jer. 31, 5.) A věru nedaly se potěšiti matky betlemské, když vrahové milé dítky jejich jim brali a vraždili. (Slavnost mláďátek 28. prosince.)

Než trest Boží Herodesa neminul. Několik let na to navštíven byl hroznou nemocí, údy jeho otékaly, maso na něm hnilo, červi prolézali jeho tělem a takový zápach z něho vycházel, že nikdo u něho nemohl vydržeti. Ukrutník zemřel po hrozných bolestech stíhán i po smrti kletbou veškerého národa.

Když Herodes umřel, ukázal se anděl sv. Josefovi a pravil mu: „Navrať se do vlasti své, neboť zemřeli ti, kteří hledali bezživotí dítěte.“ Poněvadž v Judské zemi panoval syn Herodesův, Archelaus, který také byl ukrutným, nešel sv. Josef do Betlema, ale odebral se do Nazareta, města galilejského. Tam Ježíšek rostl a v skrytosti žil. Léta mu plynula v modlitbě a práci. Nikdo si ho nevšímal, ačkoliv moudrost Boží na něm zjevna byla.

134. *„Co víme z mládí Ježíšova?“*

Sv. Rodina žila nyní v Nazaretě, v městě to Židy pohrdaném, aby se naplnilo, že Ježíš Kristus slouti bude „Nazaretský“. Sv. Josef pilně pracoval v dílně tesařské, Maria Panna pečovala o domácnost a malý Ježíšek prospíval věkem a moudrostí.

Podle zákona židovského povinen byl každý muž každoročně dostaviti se do Jerusalema ku třem náboženským slavnostem a sice: o velkonocích, letnicích a slavnosti stánků. Ženy nebyly vázány tímto předpisem, avšak zbožné ženy pravidelně chodívaly se svými muži. Maria a Josef chodívali každého roku do Jerusalema na tyto slavnosti. Rodičové obyčejně brávali sebou i dospělejší dítky, zvláště pacholíky, kteří od 12. roku zavázáni byli s muži do Jerusalema putovati. A proto když bylo Ježíškovi 12 let, vzali ho s sebou. Pán Ježíš s radostí vydal se na cestu a trpělivě snášel všeliké nepohody na cestě. Větší byla radost jeho, když uzřel svaté město a ponejprv vstoupil do krásného chrámu. Pravíme, že ponejprv vstoupil do chrámu, ač dá se mysliti, že s rodiči svými již dříve častěji do chrámu chodíval, neboť rodičové sotva by jej byli svěřili cizím

lidem, když do chrámu putovali, ale bezpochyby brávali jej i dříve s sebou. Slavnost v chrámě jerusalemském trvala 8 dní. Když se dokonala slavnost, vraceli se v průvodech domů. Avšak mládeneček Ježíš zůstal v chrámě a rodičové o tom nevěděli. To se dá snadno vysvětliti. Poutníků bylo v Jerusalemě na tisíce a aby při návratu nepanoval zmatek, putovali do rodiště svého ve sborech a sice mužové pospolu, ženy též a potom zvlášť panny a zvlášť jinoši. Sv. Josef a Panna Maria domnívali se tedy, že Pán Ježíš nalezá se v zástupu jinochů. Poutníci vyšli z Jerusalema časně z rána a putovali celý den. K večeru došli do města Sichema a tam si vyhledávali noclehu. Známí a příbuzní se shromáždili a společně noclehovali. Také Maria a Josef v zástupu hledali Ježíška, ale kterak se ulekli, nenalezše ho. Představme si zármutek a strach Panny Marie a sv. Josefa. Báli se, aby snad nebyl zabit a tak nebylo zmařeno dílo, ku kterémuž se narodil. Ihned vrátili se do Jerusalema, nedbajíce tmavé noci a únavy. Na cestě všude po Ježíškovi se tázali, všude ho hledali, ale nikdo o něm nevěděl. Také v Jerusalemě všude se po něm ptali, až konečně po třech dnech nalezli ho v chrámě, an sedí mezi učiteli, poslouchaje a otazuje se jich a odpovídaje jim. Zákoníci vysvětlovali Písmo sv. v předsíni chrámové a posluchači mohli jim dávati otázky a žádati o vysvětlení, čemu nerozuměli. Mládeneček Ježíš napřed jen poslouchal a teprv potom, když učitelé všimli si jeho pozornosti a vzorného chování, otazoval se jich a pokorně jim odpovídal. Všichni divili se jeho moudrosti. A když Pán Ježíš rozmlouval s učiteli, vešli do chrámu Maria a Josef a velice se zaradovali a také divili. Panna Maria přistoupila k němu a laskavě mu pravila: „Synu, proč jsi nám tak učinil? S bolestí hledali jsme tebe.“ Panna Maria nečiní výtky Ježíškovi, ale chce mu pouze ukázati, jak velice jej ona a sv. Josef milují a proto s bolestí jej hledali. Pán Ježíš potěšiti chtěl milé své pěstouny a proto odpověděl: „Proč jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já v tom, co jest Otce mého, musím býti?“ Jakoby jim chtěl říci: Nemusili jste se o mne strachovati, vždyť vám je známo, že vždy a ve všem jednám podle vůle Otce svého nebeského.

Pán Ježíš byl by rád zůstal v domě Otce svého, ale ochotně vzdal se práva svého a navrátil se s rodiči svými do Nazareta a byl jim poddán. Ačkoliv poznala a věděla Panna Maria, že Pán Ježíš jest Synem Božím, přece s radostí byl jí poslušen a poddán. Pán Ježíš dal tak všem dětem nejkrásnější příklad lásky, oddanosti a poslušnosti k rodičům. Prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí, to jest vyvíjel se tělesně, takže konati mohl i práce tělesné, za které se nikdy nestyděl, duševní mohutnosti a milost Boží víc

a více na něm se jevily, takže i lidé poznati mohli, že je zvláštním vyvolencem Božím.

Až do třicátého roku žil v Nazaretě se svými pěstouny jsa jim poddán a poslušen. Pilně pracoval a v dílně sv. Josefovi pomáhal a tak posvětil práci, která bývala v neváženosti a pouze otrokům ponechávána. Celá sv. Rodina všem lidem byla vzorem a příkladem, neboť poctivě se živili, svědomitě pracovali, bližní milovali, dobré skutky konali, spokojeně a svatě žili a zvláště Bohu sloužili a jméno jeho ctili a velebili.

Této nejsvětější Rodině Boží mají se podobati všecky rodiny křesťanské. Poněvadž za dob našich i v katolických rodinách zakořenily se nepravosti, bázeň Boží se vystěhovala a často nevěra a bezbožnost zavládly, proto zbožní lidé založili spolek pod ochranou nejsvětější Rodiny Boží, zvaný „spolek sv. Rodiny“. Sv. Otec Lev XIII. dostávaje zprávy z celého světa o zbědovaných náboženských poměrech křesťanských rodin, spolek sv. Rodiny r. 1892 schválil a také zavedl slavnost nejsvětější Rodiny, která se slaví na třetí neděli po Zjevení Páně. Sv. Otec učinil to proto, poněvadž byl přesvědčen, že k napravení kázně v křesťanských rodinách nepostačí sami lidé, nýbrž že jest třeba pomoci samého Boha. Proto křesťanské rodiny postavil pod ochranu nejsvětější Rodiny Boží, aby zvláště Syn Boží milostí svou působil, by v rodinách křesťanských panovala manželská věrnost, bázeň Boží a poslušnost. Aby rodiny křesťanské se obrodily v duchu křesťanském a spolek sv. Rodiny přinesl dobrého ovoce, bylo přáním sv. Otce, by křesťanské rodiny staly se nejen členy spolku sv. Rodiny, ale také stanovy jeho svědomitě plnily. Neboť kdyby rodiny samy ničeho nečinily, byly by mrtvými a neužitečnými členy spolku. Povinnosti, které členové spolku sv. Rodiny a vůbec křesťanské rodiny konati mají, můžeme shrnouti v následující: 1. křesťanské rodiny mají dobře znáti členy nejsvětější Rodiny Boží; 2. mají nejsvětější Rodině se zasvětiti; 3. členy nejsvětější Rodiny ctíti a vzývati; 4. věrně nejsvětější Rodinu Boží v životě svém následovati.

Nejpřednějším členem nejsvětější Rodiny Boží jest Syn Marie Panny, Ježíš Kristus. Není tedy v Rodině posledním, ale prvním členem, protože je také Synem Božím. A o Pánu Ježíši víme, že ačkoliv byl Bohem, přece byl svým pěstounům poddán a poslušen. Druhým členem nejsv. Rodiny je Maria Panna, protože jest Matkou Syna Božího a protože nad ni v celém světě není dokonalejší bytosti, ona jest královnou andělů a všech svatých. A Panna Maria zajisté byla též poslušnou, neboť poslouchala Boha ve všem a také ctila a poslušna byla sv. Josefa, ačkoliv nad něho vynikala dokonalostí a svatostí. Panna Maria byla si vždy vědoma, že sv. Josef jest

hlavou rodiny. Třetím členem nejsv. Rodiny Boží jest sv. Josef, kterého Bůh ustanovil za pěstouna Syna svého a ochránce celé sv. Rodiny. Sv. Josef svědomitě konal povinnosti otcovské ku Kristu Pánu, pečoval o něho od jeho dětství a proto zajisté náleží mu v nebi první místo po Panně Marii. Tyto členy nejsv. Rodiny mají tedy křesťanské rodiny dokonale znáti. Bohužel mnoho jest dnes křesťanských rodin, které nestarají se o náboženství a věcí náboženských vůbec nedbají. V mnohých křesťanských rodinách modlitba se nekoná, do kostela se málo chodí nebo vůbec nechodí. Mnozí rodičové nestarají se o náboženské vychování svých dítek a nevedou jich k pobožnosti a bázni Boží. Jak je tu třeba, aby křesťanské rodiny často vzpomínaly na členy nejsv. Rodiny Boží! Kdyby křesťanské rodiny často patřily na obraz nejsv. Rodiny Boží, snad by se přece upamatovaly na své povinnosti a snažily by se podobati se nejsv. Rodině Boží. Aby se tak stalo, třeba jest, aby křesťanské rodiny zasvětily se nejsv. Rodině Boží, aby se staly její majetkem. Sv. Otec Lev XIII. zvláště vyzýval křesťanské rodiny, aby se zasvěcovaly nejsv. Rodině Boží. To pak se děje tím způsobem, že členové spolku sv. Rodiny před obrazem sv. Rodiny konají pobožnost, kterou prosí Boha, aby celou jejich rodinu pod zvláštní ochranu přijala nejsv. Rodina Boží. Když budou rodiny křesťanské zasvěceny nejsv. Rodině Boží, pak můžeme doufati, že nejsv. Rodina pečovati bude o svůj majetek, o křesťanské rodiny. Než rodiny křesťanské mají také nejsvětější Rodinu ctíti a vzývati. Rodičové dobře vědí, jak mnoho na světě mají starostí, trápení a nedostatku. A ku komu mají se obraceti s důvěrou o pomoc, ne-li k nejsv. Rodině, která sama na zemi zakusila mnoho bídy, trampot a pronásledování? Budou-li rodiny nejsvětější Rodinu znáti, ji ctíti a vzývati, ale nebudou-li ji následovati ve svém životě, tedy přece nebudou podobnými nejsv. Rodině. Proto vy, otcové, následujte sv. Jose a a buďte tak starostlivými a dobrými otci a hospodáři, jakým on byl; vy, matky, následujte Marii Pannu, ctěte muže své a buďte jich ve všem dobrém poslušny, zvláště však vychovávejte dítky své v bázni Boží. Vy pak, dítky, následujte Pána Ježíše a buďte rodičům svým poddány a poslušny. — K takovým dobrým věcem povzbuzuje spolek sv. Rodiny, proto kdo opravdu touží po nápravě v rodinách, staň se členem toho spolku a jistě toho nebudeš želeti.

Pán Ježíš do 30. roku věku svého žil v Nazaretě a potom veřejně vystoupil jako učitel.

135. *„Kdy začal Pán Ježíš konati svůj úřad učitelský?“*

„Pán Ježíš začal konati svůj úřad učitelský, když mu bylo třicet let.“

Podle zákona židovského nesměl nikdo veřejně zastávati úřad učitelský, dokud mu nebylo 30 let. Pán Ježíš, ačkoliv byl vševědoucím a nejvýš moudrým i jako dítě, podrobil se tomuto zákonu, poněvadž nechtěl rušiti, co bylo přikázáno. Když tedy dospěl 30. roku, vystoupil z úkrytu svého a začal konati svůj úřad učitelský.

136. *„Co bylo přípravou na učitelský úřad Pána Ježíše?“*

„Přípravou na učitelský úřad Pána Ježíše bylo toto:

1. Jan Křtitel kázal pokání a svědčil, že Ježíš jest Beránek Boží, který snímá hříchy světa;

2. Ježíš se dal od Jana v řece Jordaně pokřtíti;

3. při křtu Ježíšově Duch sv. sestoupil na něho viditelně ve způsobě holubice a Bůh Otec vydal hlas: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil.“ (Mat. 3, 17.)

4. Ježíš odešel veden jsa od Ducha sv. na poušť a tam se čtyřicet dní a nocí postil; byl pak pokoušen od ďábla, a andělé mu sloužili.“

Aby se naplnila proroctví sv. proroků, zvláště Isaiášovo, jenž lidu israelskému oznamoval, že povstane muž, kterýž připravovati bude lid na uvítání Spasitele, vzbudil Bůh předchůdce Páně, jímž byl sv. Jan Křtitel; o něm Isaiáš předpovídal: „Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Hospodinovu, přímé čiňte na pustině stezky Boha našeho.“ (Is. 40, 3.) Sv. Jan Křtitel připravoval tedy cestu Pánu Ježíši, on byl jeho předchůdcem.

Kdo byli rodičové sv. Jana Křtitele?

Rodičové sv. Jana Křtitele jmenovali se Zachariáš a Alžběta. Žili v jednom městečku v horách Judských. Ačkoliv žili uprostřed hříšných lidí, byli spravedliví před Bohem, zachovávali přikázání Hospodinova ne na oko, ale upřímně a svědomitě. Ale neměli dítek, a to je velmi rmoutilo, neboť ve stáří neměli žádné podpory a pak domnívali se, že jich Bůh nemiluje. Proto vroucně se modlívali, aby jim Pán Bůh dal syna.

Zachariáš byl knězem a přišel na něho pořádek, aby konal službu Bohu v chrámě jerusalemském. Židovské kněžstvo rozděleno bylo na 24 tříd a každá konávala po celý týden služby Boží ve chrámě jerusalemském. Zachariáš náležel do třídy Abiášovy, a když na ni přišla řada, spěchal do Jerusalema. Vstoupil do svatyně, aby na oltáři kadidlo zaněcoval a Bohu obětoval. A tu ukázal se mu anděl, kterýž mu pravil: „Zachariáši, modlitba tvá vyslyšena jest: narodí se tobě a manželce tvé syn, jejž nazveš Jan. Budeš míti

z něho radost velikou a mnozí budou se radovati z jeho narození; budeť zajisté veliký před Pánem. Vína a nápoje opojného nebude píti, a Duchem svatým, dříve ještě než se narodí, bude naplněn.“ Anděl oznámil Zachariášovi, že Bůh odměnil horlivou modlitbu jejich, že dostanou syna, jenž má se jmenovati Jan, to jest nábožný. Anděl o Janovi předpovídá, že povede přísný život, že se bude postit a modlit a že milost Boží bude s ním.

Zachariáš tak byl polekán a překvapen zprávou touto, že pochyboval o pravdě slov andělových a proto se ho tázal: „Po čem poznám, že se tak stane?“ Za trest, že hned andělu neuvěřil, oněměl. Shromážděný lid ve chrámě divil se, že Zachariáš nad obyčej déle ve svatyni se zdržuje, ale ještě více se podivili, když nemohl nad nimi říkati požehnání. Ze znamení, kteráž jim Zachariáš činil, porozuměli, že měl nějaké vidění. Když Zachariáš dokonal službu chrámovou, spěchal s radostí do domova svého.

Když se naplnil čas, dostala Alžběta syna. Příbuzní a známí přišli k Zachariášovi a radovali se s ním. Když pak osmého dne dítko mělo býti obřezáno, tu všichni žádali, aby se jmenovalo podle otce „Zachariáš“. Avšak matka pravila: „Slouti bude Jan.“ Všichni se divili, jakou novotu zavádějí Zachariáš a Alžběta, ježto bylo zvykem synům dávati jméno po otci. I tázali se otce, jak by se synáček měl jmenovati. Poněvadž byl Zachariáš ještě němý, napsal na tabulku: „Jan jest jméno jeho“, a hned počal mluviti. Všichni se divili věcem těmto a poznávali, že ruka Páně byla s tímto dítětem. Tušili všichni, že dítě toto od Boha určeno jest k něčemu zvláštnímu a proto tázali se vespolek: „Kým medle dítě toto bude?“ Zachariáš oplýval radostí a předpovídal příchod Vykupitele překrásným chvalozpěvem: „Bůh navštívil lid svůj a připravil vykoupení jemu.“

Malý Jan rostl a již v mladosti své vyvolil sobě poušť za stálé obydlí.

Narození sv. Jana Křtitele oslavuje církev svatá 24. června. Církev sv. oslavuje „narození“ tří bytostí a sice: narození Kristovo, narození Panny Marie a narození sv. Jana Křtitele. Narození Krista Pána a Panny Marie proto oslavujeme, poněvadž hříchu dědičného nezdědili. O sv. Janu Křtiteli učí církevní učitelé, že sice byl počat v hříchu dědičném, ale že se bez něho narodil. Proto tedy slavíme jeho narozeniny. U svatých však slavíme den úmrtí, protože svatost jejich teprve po smrti byla zjevena.

Sv. Jan žil v tiché samotě na poušti až do té doby, kdy Pán Ježíš dospěl asi 28. roku, a tu přikázal mu Hospodin, aby vystoupil z úkrytu svého a veřejně lidu hlásal, že Spasitel již přišel. I vystoupil sv. Jan Křtitel v krajině jordanské a volal hlasem

velikým: Čiňte pokání, neboť přiblížilo se království nebeské. Přicházeli k němu lidé ze všech stavů a poslouchali kázání jeho, neboť všichni toužili po Vykupiteli. Mnozí uposlechli hlasu jeho, činili pokání a Jan je křtil. Také k němu přicházeli fariseové a saduceové. Fariseové (oddělení) byli nejmocnější nábožensko-politickou stranou v národě židovském, neboť požívali veliké vážnosti a také velikého vlivu na obyčejný lid. Horlili pro zachování zákona židovského, ale sami vykládali si jej podle svého zdání a přidávali různé předpisy žádajíce, by všichni lidé podle jejich výkladu se řídili. Předpisy zákona konali jenom zevnějšími obřady, v srdci svém pak byli bezbožnými a nespravedlivými. Toužili jen po slávě, lidské chvále a panovačnosti a proto byli pyšní a nadutí. Brojili proti nadvládě římské a toužili po samostatnosti národní. Očekávali Mesiáše, avšak nikoli jako osvoboditele od hříchu a bludu, ale jako vítězného krále nad císařem římským. Nebyli fariseové všichni zlí, nýbrž někteří byli také spravedliví, ale bylo jich málo.

K fariseům náleželi saduceové. Byla to židovská náboženská sekta, sestávající z lidí mravně pokleslých, kteří štěstí a blaženost hledali jen v požívání světských rozkoší. V Boha sice věřili, ale upírali, že by Bůh pečoval o lidi, nevěřili v jsoucnost andělů, duše a soudu po smrti. Politické smýšlení jejich bylo zcela rozdílné fariseů, neboť byli za jedno s Římany a proto považováni byli za zrádce národa.

Také fariseové a saduceové přicházeli k Janovi, aby poslouchali jeho kázání, ne však k poučení svému, nýbrž aby snad s ním se hádali o pravdách náboženských. Sv. Jan dobře je znal a proto nazval je „plemenem ještěrčím“, úlisnými a úskočnými lidmi, kteří netouží po pravdě, nýbrž kde by někoho ve slovu polapiti mohli. Sv. Jan je napomínal: „Čiňte hodné ovoce pokání,“ neboť ani vy neujdete nastávajícímu soudu; přijde zajisté Mesiáš a bude trestati vaši neupřímnost, nevěru a nemravnost.

Obecný lid rád poslouchal sv. Jana a v četných zástupech k němu přicházel. Vidouce jeho svatý a přísný život, považovali jej za Vykupitele, Ježíše Krista. Znamenaje to Jan pravil: „Já nejsem Kristus,“ ten přijde po mně a mocnější jest mne, jemuž nejsem hoden rozvázati řeménků u obuvi jeho. Já vás křtím toliko vodou, ale On vás křtíti bude Duchem svatým. (Jan 1, 19.—28.) Sv. Jana Křtitele jmenujeme „předchůdcem“ Páně, Pán Ježíš pak jej jmenuje „andělem“, neboť pravil zástupům: „Co jste vyšli na poušť vidět? Proroka-li? — více než proroka. Tentoť jest zajisté, o němž psáno jest: „Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýžto připraví cestu tvou před tebou.“ (Mat. 11, 2.—10.)

Když jednoho dne zase Jan u řeky kázal o Kristu, přišel k němu také Pán Ježíš. Sv. Jan, ačkoliv byl příbuzným jeho, osobně ho neznal. Když však k němu přišel poučen jsa Duchem svatým poznal jej a ukazoval ho lidem volaje: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ Pán Ježíš, aby všem dal příklad a zároveň ukázal, že kdo chce býti jeho učedníkem, musí přijmouti křest pokání, sám chtěl býti veřejně pokřtěn. Sv. Jan zdráhal se ho pokřtíti, řka: „Já měl bych od tebe pokřtěn býti.“ Pán Ježíš však chtěl všem ukázati, že kajícností, pokorou a poslušností otvírá se brána k novému zákonu, a proto pravil Janovi: „Nechej jen tak státi se, neboť sluší nám naplniti všeliké nařízení Boží.“ Tedy dopustil jemu Jan a pokřtil jej. Jsa pak Ježíš pokřtěn, vystoupil ihned z vody: a aj, otevřína jsou mu nebesa: a viděl Ducha Božího sstupujícího jako holubici a přicházejícího na něj. A aj, hlas s nebe řkoucí: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil.“ (Mat. 3, 17.)

Pán Ježíš na to veden jsa Duchem svatým odešel na poušť a tam se čtyřicet dní a nocí postil a modlil. Jako Mojžíš a prorok Eliáš modlitbou a postem připravovali se k činnosti své prorocké, tak Pán Ježíš jako nejvyšší prorok připravoval se postem a modlitbou k vykupitelskému úřadu svému. Potom zlačněl. Po čtyřicet dní dlel o samotě na poušti, ustavičně se modlil, na tvrdém kamení klečel a ničeho nepožíval, posilován jsa božskou milostí a silou. I přistoupil k němu ďábel, aby ho pokoušel. Ďábel věděl, že Pán Ježíš jest Vykupitelem světa, ale nevěděl, zdali jest pouhým člověkem nebo Bohem a spolu člověkem; tajemství vtělení Syna Božího bylo mu neznámo. Poněvadž však slyšel, že při křtu v Jordaně nazval Pána Ježíše Bůh Otec svým milým Synem, proto chtěl se přesvědčiti, v kterém smyslu je Synem Božím. Pokoušel ho, to jest snažil se, aby Pána Ježíše svedl k neposlušnosti a tím dílo vykupitelské překazil. Ďábel věděl, že Pán Ježíš zlačněl, proto chtěl hned zkusiti jeho moc, a proto pokoušel ho, řka: „Jsi-li Syn Boží, rci, ať kamení toto chlebové jsou.“ Pán Ježíš mu odpověděl: „Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteréž vychází z úst Božích.“ Slovy těmi Pán Ježíš říci chtěl, že všemohoucí Bůh může hladového nasytiti i bez chleba, a pak že člověk má především pečovati o duši a potom teprve o tělo.

Ďábel pokusil se k druhému pokušení. I pojal Pána Ježíše a postavil jej na střechu chrámu jerusalemského a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů. Neboť psáno jest, že andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tě, abys snad o kámen nohy své neurazil.“ Pán Ježíš při prvním pokušení odvolával se na Písmo svaté, proto ďábel zanesl jej na střechu a odvolávaje se na Písmo sv.

žádal ho, aby se dolů spustil a ukázal tak všemohoucnost svou. Pán Ježíš odbyl pokušitele opět Písmem svatým, neboť mu pravil: „Zase psáno jest: nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ Slovy těmi Pán Ježíš říci chtěl, že nemá se člověk zbytečně vydávati v nebezpečí života a při tom očekávati zázračné pomoci Boží.

Konečně ďábel odhodlal se k třetímu pokušení. Zanesl Pána Ježíše na vysokou horu, odkud bylo viděti celé Judsko, a pravil mu: „Toto všecko tobě dám, jestli padna budeš se mi klaněti.“ Tu Pán Ježíš spravedlivým hněvem jsa rozhorlen, zapudil ďábla, řka: „Odejdi, satane, neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu sloužiti budeš.“ Ďábel se leká a rychle se vzdaluje. A tu přistoupili k Pánu Ježíši andělé a sloužili jemu.

Pán Ježíš dovolil, aby byl pokoušen, aby nám ukázal, že přišel na svět napraviti vše, co Adam zkazil. Adam také byl pokoušen od ďábla, ale pokušení podlehl, druhý Adam, Ježíš Kristus, nechal se pokoušeti, avšak nad pokušením zvítězil. Všem nám Kristus Pán ukázal, kterak máme se pokušení brániti. Konečně chtěl nám ukázati, že i spravedliví pokoušeni bývají, avšak budou-li pokušení také tak přemáhati jako on, tedy jistě zvítězí.

Na památku toho, že Pán Ježíš postil se čtyřicet dní, ustanovila církev sv. čtyřicetidenní půst, kterýž nyní počíná popeleční středou a trvá až do Božího Hodu velkonočního. Jindy počínal půst nedělí „devítník“, někde 1. a 2. nedělí po devítníku. Nyní všeobecně počíná popeleční středou a trvá 46 dní. Poněvadž v neděli se nepostíme, tedy půst trvá čtyřicet dní.

Když se byl Pán Ježíš postem a modlitbou připravil na nastávající úřad svůj učitelský, vystoupil veřejně v krajinách židovských a počal kázati.

137. *„Kterak konal Pán Ježíš svůj úřad učitelský?“*

„Pán Ježíš konal svůj úřad učitelský takto:

1. chodil ve své vlasti s místa na místo a všude dobře činil; 2. přijímal učedníky a vyvolil z nich dvanáct apoštolův; 3. učil pravdám, které věřiti a ctnostem, které konati máme.“

Pán Ježíš chodil ve své vlasti s místa na místo, to jest procházel zemi židovskou a všude hlásal nové učení náboženské. Učil v jerusalemském chrámě, učil ve školách, synagogách, které v každé větší osadě zřízeny byly. V den sobotní scházeli se obyvatelé města nebo vesnice ve škole, v modlitebně, v níž mládež i dospělí učili se Písmu svatému a konali pobožnosti. Pán Ježíš přicházel také do těch škol, ačkoliv všude učil, kdekoliv se lidé shromáždili, rozvíral

listy Písma svatého a posluchačům vykládal, že se nyní naplnilo vše, co sv. prorokové předpovídali. Pověst o jeho moudrosti roznesla se brzy po celém Judsku a přicházeli tisícové lidí za ním, aby slyšeli slova jeho. Také sv. Jan Křtitel horlivě na příchod Vykupitelův zástupy upozorňoval a dokazoval, že Pán Ježíš je ten očekávaný Mesiáš, o němž pravil: „Po mně přichází muž, kterýž přede mnou učiněn jest.“ (Jan 1, 29.)

Sv. Jan měl mnoho učedníků. Těmto zvláště dokazoval, že Ježíš jest ten Beránek Boží, který snímá hříchy světa. Učedníci uvěřili sv. Janovi a šli za Pánem Ježíšem. V krátké době měl Pán Ježíš mnoho učedníků, kteří všechno na světě opustili a šli za ním. Z učedníků vyvolil si Pán Ježíš 12 apoštolů. Jména apoštolů jsou: Šimon Petr, Ondřej, bratr jeho; Jan, Filip, Bartoloměj, Jakob, syn Zebedeův, Matouš, Tomáš, Jakub, syn Alfeův, Šimon Zelotes, Juda, bratr Jakubův a Jidáš Iskariotský. Šimona Petra učinil Pán Ježíš hlavou apoštolů a zároveň svým náměstkem, neboť mu pravil: „Ty jsi Šimon, syn Jonášův; ty budeš slouti Petr, to jest skála.“ Slovy těmi Pán Ježíš oznámil Petrovi, že on bude základem jeho církve a že bude hlavou její na zemi.

Pán Ježíš učil pravdám, které věřiti máme, to jest hlásal víru křesťanskou, hlásal články víry, které věřiti musíme, chceme-li dojíti života věčného. Učil ctnostem, které konati máme, to jest předkládal pravidla mravů, které z víry pocházejí, které jsou a býti mají ovocem našeho věření.

Jako k Janovi přicházeli fariseové a zákoníci, aby se přesvědčili o jeho učení, tak přicházeli nyní k Pánu Ježíši a často učení jeho snažili se vyvrátiti a lid od něho odvrátit. Než Pán Ježíš veřejně odhaloval pokrytectví fariseův a prostředky tak mocnými dokazoval pravdu svého učení, že lidé dobré vůle jemu věřili a také vroucně jej milovali.

138. *„Čím potvrzoval Pán Ježíš pravdu svého učení?“*

„Pán Ježíš potvrzoval pravdu svého učení:

1. svatostí svého života; 2. svědectvími svatého písma; 3. zázraky a proroctvími.“

Pán Ježíš pravdu svého učení potvrzoval „svatým svým životem“. Od mládí svého svatým byl a hříchu se nedopustil, protože byl Bůh a spolu člověk.

Pán Ježíš nikdy se hříchu nedopustil a proto volati mohl k fariseům: „Kdo z vás bude mne trestati z hříchu?“ (Jan 8, 46) Pán Ježíš káral všeliké hříchy, ale sám jich byl prost, odpouštěl kajícníkům, ale sám odpuštění nepotřeboval, neboť nikdo na něm

viny naleznouti nemohl, což potvrdil i Pilát, jenž pravil Židům: „Já na něm žádné viny nenalezám.“ Čistý a svatý byl život jeho, takže každý na něm poznati mohl vyvolence Božího. Avšak i svědkové dokazovali svatost jeho života. Sv. Jan Křtitel vydal o něm svědectví, že jest Beránkem Božím, který snímá hříchy světa. Měl-li Pán Ježíš zahladiti hříchy lidské a lid s Bohem usmířiti, musil býti Beránkem čistým a neposkvrněným. Sv. Pavel praví, že Kristus Pán byl nám ve všem podoben, kromě hříchu. Fariseové a zákoníci sice hledali na něm nějakou chybu, ale naleznouti jí nemohli; proto chtějíce jej zničiti a na smrt vydati, musili si najmouti falešných svědků. Jidáš zradil Židům svého Mistra a Pána, ale poznav pozdě skutek svůj hanebný, hodil Židům k nohoum peníze a pravil: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou.“ (Mat. 27, 4.) Pilát přesvědčiv se o jeho nevinnosti, umývá si ruce na znamení, že nechce míti podílu na smrti Ježíšově, proto pravil Židům: „Nevinen jsem já krví Spravedlivého tohoto.“ (Mat. 27, 24.) Také lotr na kříži uznává jeho nevinu, neboť napomínal druhého lotra těmito slovy: „My spravedlivě za své skutky trpíme, ale tento nic zlého neučinil.“ (Luk. 23, 41.)

Také žena Pilátova varovala muže svého, aby neškodil Pánu Ježíši, neboť mu do soudní síně vzkázala: „Nic neměj se spravedlivým tímto: nebo jsem mnoho trpěla dnes ve snách pro něho.“ (Mat. 27, 20.) Tedy i žena Pilátova považovala Pána Ježíše za spravedlivého. Přátelé dosvědčovali svatost života Ježíšova a nepřátelé musili uznati jeho svatost, třebas skutky svými o zničení jeho pracovali. Pán Ježíš jest všem nám nedostižitelným vzorem svatého života. On byl spravedlivým a shovívavým, přísným a velmi dobrotivým, vpravdě nejdokonalejším vzorem všech ctností. On také jediný říci mohl těm, kteří chtějí vjíti do života věčného, že musí ho následovati, to jest, chceme-li k němu jednou do nebe přijíti, musíme býti svatými, jako on svatým je.

Pán Ježíš pravdu svého poslání a božského učení dokazoval „svědectvími svatého Písma“. Pán Ježíš veřejně o sobě hlásal, že jest Synem Božím a ve všem Bohu rovným, že jest vpravdě tím slíbeným Mesiášem, který na svět přišel, aby lidstvo vykoupil. A slova svá dokazoval z Písma svatého, kteréž o něm mluví. Zvláště nevěřícím fariseům dokazoval, že všechna proroctví na něm se vyplňují a proto je vybízel zkoumati Písmo sv., když jim pravil: „Zpytujte písma . . . tať jsou, ježto svědectví vydávají o mně.“ (Jan 5, 39.)

Pán Ježíš božství své a pravdu svého učení zvláště potvrzoval zázraky svými a proroctvími.

139. *„Co je zázrak?“*

„Zázrak jest mimořádný skutek, který nemůže býti vykonán žádnou silou přirozenou, nýbrž toliko všemohoucností Boží.“

Slovem „zázrak“ všeobecně rozumíme takové zjevy, kterých pochopiti nemůžeme a kterým se tudíž divíme. V pravém slova smyslu jmenujeme však zázrakem ony mimořádné skutky, které Bůh všemohoucností svou činí buď přímo anebo prostřednictvím lidí svatých. Rozumíme tedy zázrakem takové zjevy, které sice můžeme viděti, ale nemůžeme jich přirozeným způsobem vyložiti, poněvadž převyšují známé i poznatelné síly celého světa. Zázrakem tedy je takový zjev anebo skutek, který vykonal všemohoucí Bůh sám buď přímo anebo prostřednictvím lidí, dále který uchyluje se od řádu veškeré přírody a proto lidem jest podivným a nevysvětlitelným. Poněvadž Bůh jest všemohoucím, proto jako z ničeho stvořil svět a světu dal zákony, tak také může i nyní zázraky činiti a od zákonů přírodních se uchýliti. Pán Bůh zázraky konal a koná dosud, třebas mnozí lidé zázrakům nevěří.

140. *„Které zázraky činil Pán Ježíš.“*

„Pán Ježíš činil rozličné zázraky, na příklad: proměnil vodu ve víno a dvakrát nasytil tisíce lidí několika chleby; vymítal ďábelství a utišil bouři na moři; uzdravoval pouhým slovem nemocné všeho druhu, křísil mrtvé a sám vstal slavně z mrtvých.“

Pán Ježíš, aby mu lidé věřili, že jest Vykupitelem světa a Bohem, činil mnohé zázraky. Zázraky Páně rozvrhnouti můžeme na tři druhy a sice: na zázraky, které činil z lásky na lidech, dále které činil v přírodě a konečně v životě duševním čili ve světě mravním.

Pán Ježíš konal zázraky na lidech, uzdravoval nemocné, ano vzkřísil i mrtvé. Nikdy však na lidech neučinil zázraku bez příčiny mravní; nekonal zázraků, aby vzbudil u diváků podivení, ale činil zázraky, aby lidem v bídě pomohl a víru k sobě utvrdil. Věda lékařská ode dávna vynasnažuje se, aby zárodky nemocí poznala a nemocné vyléčila. Než všimněme si, jaký je rozdíl mezi léčením lékařským a Ježíšovým. Lékařové, aby hned poznali druh nemoci, potřebují k tomu druhých osob, to jest vyptávají se, co se nemocnému přihodilo, a někdy vůbec nemoci pravé ani nepoznají. Dále uvažme, jak dlouho často musí nemocné navštěvovati a různé léky jim předpisovati, než někoho uzdraví. Pán Ježíš však nepotřebuje

léků, ba ani nemusí nemocného viděti a hned ho uzdravuje. Tak na příklad: uzřev člověka 38 let nemocného, dí jemu: „Vstaň, vezmi lože své a choď. I vstal, vzal lože své a šel velebě Boha.“ (Jan 5, 8.) Tak uzdravovati může toliko Bůh.

Věda lékařská učinila veliký pokrok v léčení očních nemocí, avšak vždy slepým zraku nenavrátí. Pán Ježíš ale slepému od narození vrací zrak pouhým slovem: „Chci, abys viděl.“ (Jan 9, 1.—38.)

Člověk zvláště malomocným jest při smrti; neboť mrtvého nikdo již nevzkřísí. A hle, Pán Ježíš moc má i nad smrtí, on mrtvé vzkřísil. Lazar, který čtyři dni byl pochován v hrobě, na slova Páně: „Lazare, pojď ven“ (Jan 11, 1.—48.) vstává z hrobu a žije dále. Největší však zázrak učinil Pán Ježíš sám na sobě, neboť třetího dne vstal vlastní mocí svou z hrobu.

Pán Ježíš činil zázraky také v přírodě, dokázal tím, že zákony přírodní ho poslouchají. Věda přírodní tak daleko pokročila, že dovede poznati příčiny účinků, zná látku, z níž se věci skládají, dovede přírodních sil ke všemu použíti, ale přece nedovede činiti toho, co činil Pán Ježíš. Jediným jeho slovem umlká bouře na moři, sám po vodě chodí, proměňuje vodu ve víno, pěti chleby nasycuje tisíce lidí a konečně moc svou propůjčuje i jiným, takže ve jménu jeho zázraky konati mohou.

Pán Ježíš uzdravoval zázračně nejen choré tělo lidské, ale také nemocnou duši. Stav duše lidské byl velmi ubohý, neboť pro ni bylo nebe zavřeno. A hle, Pán Ježíš křtem svatým obmývá hříchy naše a činí nás dědici věčného spasení. A podobný zázrak děje se v duši naší, když z hříchů svých se ve sv. zpovědi vyznáváme a odpuštění dosahujeme. Jak blaženě účinkovala slova Ježíšova na všechny kající hříšníky: doufej synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji, jdi v pokoji!

Pán Ježíš potvrzoval pravdu svého učení proroctvím.

141. *„Co jest proroctví?“*

„Proroctví jest určitá předpověď o takové budoucí věci, které nemůže nikdo věděti, leč Bůh sám.“

Proroctví jest určité oznámení toho, co se v budoucnosti stane. Tato předpověď musí tedy býti určitá, ne však dvojsmyslná, takže by odpověď čili skutek i jinak se mohl vykládati. Proroctví týkají se událostí takových, jichž žádný člověk, ba ani andělé poznati a věděti nemohou. Proroctví náleží tedy jen Bohu, kterýž jest vševědoucí, kterýž ví minulé, přítomné i budoucí. Svatí prorokové také předpovídali budoucí věci, které se do slova vyplnily. Avšak neprorokovali z vlastního vědění, nýbrž Bůh zjevil jim budoucí

věci, předpovídali tedy z vnuknutí Božího. Také pohané měli tak zvané věštce, kteří z hvězd, útrob zvířecích a jiných věcí předpovídali štěstí nebo neštěstí. Avšak proroctví to žádná nebyla, protože předpovídali dvojsmyslně, nejistě, a obyčejně jejich předpovědění zcela jinak se uskutečnila. Věštírny řecké a římské byly jen chytré čáry a kouzla na oklamání neprozíravých lidí. Někdo řekne, že dnes lidé také prorokují, na příklad: na celý rok určují počasí, bouře, deště, zimu a teplo. Toto nejsou žádná proroctví, nýbrž soudění nebo řekněme hádání podle znamení a zkušenosti. Stává se velmi často, že nám předpovídají dešť a zatím prší, až Pán Bůh dá.

Pán Ježíš byl prorokem, protože jako vševědoucí Bůh budoucnost znal. A Pán Ježíš také skutečně prorokoval budoucí skutky, které se také naplnily a ostatní se jistě stanou. Proroctví je tedy také zázrakem. Rozdíl mezi proroctvím a zázrakem je ten, že proroctví jeví se v duchu a jest důkazem vševědoucnosti Boží, kdežto zázrak jeví se viditelným skutkem a jest důkazem všemohoucnosti Boží. Proroctví vztahuje se na budoucí skutky, které často za dlouhý čas se uskuteční, kdežto zázraky dějí se ihned.

142. *„Co Pán Ježíš předpověděl?“*

„Pán Ježíš předpověděl, že ho Jidáš zradí a Petr zapře, že bude ukřižován a vstane z mrtvých, že vstoupí na nebesa a sešle Ducha svatého, že Jerusalem bude zbořen a mnoho jiného.“

Pán Ježíš předpověděl, že ho Jidáš zradí a Petr zapře. Písmo svaté nám dosvědčuje, že skutečně Jidáš Pána Ježíše Židům zradil a za 30 stříbrných prodal. (Mat. 26, 21.) Když sv. Petr ujišťoval Pána Ježíše, že s ním i na smrt půjde, řekl mu Pán Ježíš: „Ještě této noci, než kohout dvakráte zazpívá, třikráte mne zapřeš.“ (Mar. 14, 30.) A sv. Petr skutečně zapřel Pána Ježíše. Pán Ježíš o sobě předpověděl, že bude ukřižován, neboť pravil apoštolům: „Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí býti povýšen i syn člověka“ (Jan 3, 14.); že vstane z mrtvých: „Zrušte chrám tento, a ve třech dnech jej zase vzdělám“ (Jan 2, 19.); že vstoupí na nebesa: „Uzříte syna člověka vstupovati, kde dříve byl“ (Jan 6, 63.); že desátého dne sešle na apoštoly Ducha sv.: „Když přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, jenž od Otce pochází, ten svědčiti bude o mně, i vy svědčiti budete, poněvadž od počátku se mnou jste.“ (Jan 15, 26, 27.)

Pán Ježíš předpověděl zkázu města Jerusalema a skutečně r. 70 po Kristu Jerusalem byl sbořen, takže nezůstal kámen na kameni. Pán Ježíš předpověděl apoštolům, že pro jméno jeho budou

trpěti a každý, kdo je zabije, domnívati se bude, že by Bohu tím sloužil. A skutečně apoštolové brzy po odchodu Ježíšovu byli pronásledováni a mučeni. O církvi sv. předpověděl, že se velmi rozšíří a že jí ani brány pekelné nepřemohou. Mnohá proroctví Páně se již naplnila, jiná se plní a ostatní se vyplní, na příklad: že bude konec světa a poslední soud. Že Pán Ježíš budoucí věci předpovídal, dosvědčují věrohodní svědkové, jeho přátelé i nepřátelé. Tak sami fariseové svědky jsou jeho proroctví o zmrtvýchvstání, neboť když vojáci jim zvěstovali, že Pán Ježíš skutečně, jak byl pravil, z hrobu povstal, podplatili je penězi, aby říkali, že když usnuli, apoštolové tělo Ježíšovo ukradli a řekli, že vstal z mrtvých. Také Julián odpadlík a na tisíce Židů přesvědčili se o proroctví Páně zkázy města Jerusalema. Proroctví dokazují, že Ježíš Kristus byl pravým Bohem a proto právem říci mohl Židům: „Skutkové, kteréž já činím, svědectví o mně vydávají, že mne Otec poslal.“ (Jan 5, 36.)

Ačkoliv Pán Ježíš pravdu svého učení a božského poslání takovými jasnými svědectvími potvrzoval, přece mnozí v něho neuvěřili.

143. *„Zdali všichni uvěřili v Pána Ježíše?“*

„Všichni neuvěřili v Pána Ježíše; zvláště nejvyšší kněží, zákoníci a fariseové nenáviděli ho pro jeho učení a hleděli ho usmrtiti.“

Po čtyři tisíce let připravoval Bůh lidstvo na příchod Vykupitele a vyvolil si zvláště národ židovský, kterýž zastupovati měl celé pokolení lidské. Pán Bůh praotcům národa tohoto slíbil, že z něho vyjde Mesiáš, kterýž osvobodí lid od hříchu a celé pokolení lidské obrodí k novému životu. Vzbuzoval Bůh v národu tomto sv. proroky, kteří předpovídali z vnuknutí Božího příchod Mesiáše, oznamovali, kdy a kde se narodí, předpovídali jeho divy, které konati bude, i jeho smrt, kterou vykupitelské dílo dokončí. Všichni národové toužebně čekali Vykupitele, horlivě zkoumali písma a těšili se na příchod jeho. Vykupitel přišel, narodil se v Betlemě v tom času, kterýž předpovídali proroci, lidu se zjevil a poslání své božské potvrdil přesvatým životem svým, učením i svými zázraky, takže všichni, zvláště pak znalci Písma sv. poznati mohli, že je tím slíbeným Vykupitelem, na kterého se všichni těšili a jehož toužebně čekali. Všichni jej viděli, znali a slyšeli, mohli se tudíž přesvědčiti, že jest skutečně tím, za kterého se vydával. A přece všichni ho nepřijali a v něho neuvěřili, jak s bolestí doznati musil sv. Jan: „Do vlastního přišel a svoji ho nepřijali.“ Lidé chudí a spravedliví v Pána Ježíše uvěřili a stali se jeho učedníky, bohatí však a učení

fariseové, zákoníci a kněžstvo v něho neuvěřili, nemilovali ho a hleděli jej usmrtiti. A proč neuvěřili v Pána Ježíše právě ti, kteří nejlépe přesvědčiti se mohli o pravdě jeho učení a o jeho božském poslání?

Nejvyšší kněží židovští byli vůdci národa celého, osobovali si největší přednost a moc i soudcovskou. Vidouce vážnost a svatost Ježíše Krista a pozorujíce, že všechen lid za ním spěchá a jich si nevšímá, strachovali se o svou slávu a proto nenáviděli Pána Ježíše.

Zákoníci byli vykladači Písma sv., jichž úřadem bylo Písmo svaté ve školách a chrámě vysvětlovati, zákonům učiti a o jejich přesné plnění pečovati. Zákoníci s nejvyšším kněžstvem tvořili nejvyšší soudní radu. Zákoníci hrdými byli na vědomosti své a pokládali se za jedině oprávněné vykladače Písma svatého a zákonů. Když viděli a slyšeli, že Pán Ježíš Písmo sv. vykládá jinak než oni, a že lid mu více věří než jim, hněvali se a také usilovali o jeho zničení, ačkoliv dobře poznávali, že na něm naplňují se písma. Pouhá zášť a nenávist zaslepovala je, takže k vůli své slávě štvali obecný lid proti Ježíšovi.

Fariseové tvořili zvláštní náboženskou sektu židovskou, dbali více na zevnější obřady a vedlejší předpisy, odchylujíce se od ducha zákona a proto sluli „oddělenými“. Fariseové byli zámožnými, byla to židovská šlechta, která penězi a zevnější pokryteckou pokorou vážnost lidu si zjednala. Pán Ježíš znal smýšlení všech těchto lidí a proto přísně je káral a ku pokání napomínal. Vytýkal jim jejich bludné učení, jejich pýchu a pokrytectví a proto ho nenáviděli. Rada židovská, fariseové a zákoníci, stali se zuřivými nepřáteli Ježíše Krista a všemožně o to pracovali, aby se ho zbavili. Proto všude ho pronásledovali, kázání jeho poslouchali nikoliv k poučení svému, nýbrž aby mu mohli v něčem dokázati nesprávnost. Pomlouvali ho u lidu, vyhlásili jej za rouhače a buřiče a dvakráte chtěli jej usmrtiti. Poněvadž však nepřišla ještě hodina, ve které Pán Ježíš dobrovolně za nás obětovati se chtěl, tedy vždy nepřátelům svým unikl. Když pak sláva Pána Ježíše po celé zemi se vzmáhala a celý takřka národ k němu se hrnul, tu vysoká rada židovská se domluvila, že ho usmrtí. A od toho dne hledali příležitosti, aby nenáviděného Ježíše Krista na vždy se zbavili.

Když pak nadešla doba sv. proroky předpověděná, milerád a dobrovolně vydal se Pán Ježíš v ruce nepřátel svých, aby bolestnou smrtí na kříži umřel za hříchy lidské a spasení všem dobyl. A o bolestné jeho smrti na kříži rozjímati budeme ve čtvrtém článku víry.

Rozjímáme-li o životu Krista Pána, poznáváme velikou lásku Boží, kterýž nás tak miloval, že neušetřil ani svého jednorozeného

Syna, abychom byli spaseni. Milujme tudíž Pána Ježíše, držme se pevně jeho učení a následujme ho. Onť volá k nám: „Já jsem cesta, pravda i život. Žádný nepřichází k Otci, než skrze mne.“ (Jan 14, 6.)

13. CVIČENÍ.

O čtvrtém článku víry.

Ačkoliv Pán Ježíš tolik dobrodiní lidem prokazoval, ačkoliv všichni lidé, učení i neučení, přesvědčiti se mohli o jeho božství a božském poslání, neboť viděli jeho přesvatý život a jeho zázraky, a slyšeli božské jeho slovo, přece přemnozí v něho neuvěřili, ano nenáviděli ho a hleděli jej usmrtiti. Lidská zášť a hněv odsoudily Pána Ježíše k hrozné smrti kříže. Ovšem nepřátelé Kristovi ani nepoznávali, že vlastně vyplní to, co od Boha ustanoveno bylo, neboť Syn Boží proto na svět byl poslán, aby za hříchy lidstva umřel a obětí svou na kříži je vykoupil. Kdyby Bůh nebyl chtěl, aby Syn Boží na kříži umřel, nebyli by ho Židé ani k smrti odsouditi mohli a ani ukřižovati, vždyť víme, že kolikráte mu činili úklady a přece ničeho mu nemohli ublížiti, protože ještě nepřišla hodina jeho. Když však nadešel den, ve kterém učiněn býti měl smír mezi Bohem a lidmi, tu vydal se Syn Boží dobrovolně na smrt a obětoval se za nás jako tichý Beránek. A o této oběti Pána Ježíše na kříži a o umučení jeho rozjímati budeme v tomto článku víry.

144. *„Jak zní čtvrtý článek víry?“*

„Čtvrtý článek víry zní:

Trpěl pod pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.“

Kterak dostal se Pilát do apoštolského vyznání víry? Aby se do skonání světa vědělo, v kterou dobu a v kterém roku Pán Ježíš byl ukřižován, uvedli ve vyznání víry sv. apoštolové jméno vladaře Piláta, za kteréhož Židé Pána Ježíše k smrti odsoudili a kterýž z bázně před Židy Pána Ježíše na smrt kříže vydal. Pilát Pána Ježíše odsoudil na smrt, ale Pán Ježíš mu pravil: „Neměl bys moci nade mnou, kdyby tobě nebyla dána shůry.“ (Jan 19, 11.) Proto však přece Pilát dopustil se velikého hříchu, vydav nevinnou krev na smrt; většího pak hříchu dopustili se Židé, kteří z nenávisti a závisti obžalovali Pána Ježíše u vladaře Piláta a vynutili na něm potvrzení rozsudku smrti.

Pravili jsme, že Pán Ježíš jest Bůh a spolu člověk. Nastává nyní otázka, trpěl-li Pán Ježíš jako Bůh a jako člověk, nebo pouze jako člověk?

145. *„Ježíš Kristus trpěl pouze jako člověk; neboť jako Bůh nemohl trpěti.“*

Měl-li nás Syn Boží vykoupiti, musil státi se člověkem, aby mohl za nás trpěti a smrtí svou nám připraviti spasení; neboť jako Bůh nemůže ani trpěti ani umříti, protože jest pouhý duch, nekonečně dokonalý, blažený a nezměnitelný. Proto Pán Ježíš vzal na sebe lidskou přirozenost, spojiv božství své s člověčenstvím, a tak mohl nás vykoupiti. Syn Boží měl skutečné lidské tělo a lidskou duši, byl také pravým člověkem a proto mohl jako člověk trpěti na těle i na duši. A poněvadž lidské tělo a lidská duše náleží druhé božské osobě, Pánu Ježíši, proto utrpení Páně má cenu nekonečnou a právem tudíž pravíme, že Pán Ježíš, Syn Boží, za nás trpěl a umřel. A Pán Ježíš trpěl mnoho bolestí na duši i na těle.

146. *„Co trpěl Ježíš Kristus?“*

„Ježíš Kristus trpěl nevýslovně veliké bolesti na duši i na těle.“

Žádný člověk na světě netrpěl tolik bolestí, kolik musil Pán Ježíš vytrpěti od kolébky až k smrti své. Sotva se narodil, již měl nepřítele, kterýž úklady činil životu jeho. Proto utíká Ježíš do cizí země a tam v chudobě a nedostatku se ukrývá. Když pak Pán Ježíš počal konati úřad učitelský a zjevoval lidem božské své poslání, žil velmi chudě, takže často neměl ani pokrmu a bylo mu hlad i žízeň trpěti. Ačkoliv Pán Ježíš všem lidem pomáhal a dobře činil, měl přece mnoho nepřátel, kteří ho nenáviděli, pronásledovali, pomlouvali a osočovali a konečně k hrozné smrti kříže odsoudili. Rozjímáme-li o umučení a utrpení Páně, poznáváme, že trpěl Pán Ježíš nevýslovné bolesti na těle i na duši, takže naplnilo se na něm, co svatí prorokové o umučení jeho předpovídali: „Pozorujte a vizte, je-li bolest vaše jako bolest má“ (Pláč Jer. 1, 12.) a „veliké jest jako moře potření mé“ (tamtéž 2, 13.)

Poněvadž Pán Ježíš byl pravým člověkem, proto trpěl bolesti při umučení svém na duši i na těle.

147. *„Co trpěl Ježíš Kristus na duši?“*

„Na duši trpěl Ježíš Kristus velikou úzkost a zármutek, posměch a pohrdání, pomluvy a jiné křivdy.“

Pán Ježíš trpěl velikou úzkost. Když hrozná bouře na širém moři zachvátí loď, zmítá jí jako skořápkou, hned ji do výše vyhazuje, hned zase do prohlubni mořské ji strhuje; když stožáry praskají a celá loď zápasí s hrozným vlnobitím, tu cestující na lodi strachem a úzkostí omdlévají, pot na čele jim vystupuje a mnozí i umírají. Pán Ježíš mnohem větší úzkost zakusil, neboť ve veliké úzkosti své krvavým potem se potil. Doprovoďme v duchu Pána Ježíše na horu Olivetskou a pozorujme velikou jeho úzkost. Když Pán Ježíš na zelený čtvrtek povečeřel naposledy se svými apoštoly, odebral se s nimi na horu Olivetskou. Hora Olivetská byla asi čtvrt hodiny od Jerusalema. Hora ta bývala porostlá olivovými stromy a tam také je zahrada, která sluje Gethsemanská. V této zahradě Pán Ježíš rád dlíval na modlitbách. Do této tedy zahrady za tmy noční ubíral se tiše malý průvod: Pán Ježíš a jeho učedníci. U vchodu zůstavil Pán Ježíš osm apoštolů a ostatní tři Petra, Jakoba a Jana vzal s sebou. Tito tři učedníci byli svědky jeho proměnění na hoře Tabor a nyní měli býti svědky jeho úzkosti a ponížení.

Pán Ježíš se zarmoutil a pravil apoštolům: „Smutnáť jest duše má až k smrti: zůstaňtež tuto a modlete se se mnou.“ (Mat. 26, 38.) Pán Ježíš velice se rmoutil z dvojí příčiny. Pána Ježíše velice bolelo, že lidé velikými hříchy Boha urážejí a množství hříchů ustavičně kupí. Vzpomínka na množství hříchů a na zlobu a zatvrzelost lidskou tak zarmoutila Pána Ježíše, že mu mohla způsobiti smrt, kdyby božství nebylo ho posilovalo k větším ještě mukám. A bolest Ježíšovu můžeme pochopiti, vždyť žádný člověk tak nemiloval lidí, jako Pán Ježíš. Pán Ježíš rmoutil se také proto, poněvadž věděl, že lidé i později pohrdati budou zásluhami jeho na kříži nám získanými a proto v hříších věčně mnozí zahynou. Poněvadž Pán Ježíš viděl budoucí zkázu duší lidských, které tak miloval, že milerád za spásu jejich trpěl a umřel, proto se rmoutil a volal bolestně: „Smutnáť jest duše má až k smrti.“ Než bolest duševní a úzkost se stupňovala při modlitbě jeho na hoře Olivetské. Pán Ježíš maličko poodešel od apoštolů a padnuv na svou tvář vroucně se modlil, řka: „Otče můj, je-li možno, odejmi kalich tento ode mne; avšak ne má, ale tvá vůle se staň.“ Pán Ježíš tuto modlitbu modlil se po třikráte a tu takovou úzkostí byl sklíčen, že se krví potil. Bolest jeho byla již tak veliká, že přesahovala lidské síly; i ukázal se mu anděl, posiluje ho.

Tuto smrtelnou úzkost Pána Ježíše připomínáme si vždy ve čtvrtek na večer. Modlíme se modlitbu, kterou Pán Ježíš na hoře Olivetské se modlil, připojujíce po každé modlitbě „Otčenáš“.

Pán Ježíš trpěl „posměch a pohrdání, pomluvy a jiné křivdy“. Pán Ježíš tolik dobrodiní prokazoval lidem, tak moudře

vysvětloval zákony Boží a tak svatý a spravedlivý vedl život, že zdá se nám to nemožností, aby vyskytli se mezi učenými zákoníky a farisei takoví mužové, kteří by Pánem Ježíšem pohrdali a z něho si posměch tropili. A přece tomu tak bylo. Nadutí a hříšní fariseové a zákoníci poštvali lid proti Pánu Ježíši a tak vše nastrojili, aby jiní provedli jejich hříšné úmysly. Oni si tedy najali žoldnéře a různé lidi, aby Pána Ježíše polapili a usmrtili. Nebylo to pohrdáním Ježíše, když jako na lotra vyšli s kyji, meči a provazy? Toho, kterémuž náleží největší úcta na nebi a na zemi, vedou svázaného za křiku a lomozu luzy, jakoby snad byli zatkli nebezpečného vraha. Ze zahrady Gethsemanské vedou Pána Ježíše do Jerusalema k veleknězi Annášovi. Hříšný tento muž před celou rotou a čeládkou svou posměch si činí z Pána Ježíše, vyptávaje se na jeho učení. Dobře věděl Annáš, o čem Pán Ježíš učil, ale chtěl se nyní na něm pomstíti a proto se mu posmíval. Od Annáše vedli Pána Ježíše ke Kaifášovi. Židovská vysoká rada, kterou souditi a odsouditi měl právo Pán Ježíš, soudí a odsuzuje na smrt Pána Ježíše. Lidé hříšní a nespravedliví vyslýchají nejvýš svatého a spravedlivého Ježíše, a aby mu ukázali, jak jím pohrdají, nechají jej státi svázaného, sami pak sedí na trůnu a stolcích soudcovských. Bylo to veliké ponížení, které Pán Ježíš musil trpěti. Vysoká rada vede Pána Ježíše k Pilátovi. Celé město je na nohou, všichni vidí Ježíše svázaného a táží se sebe vespolek: ‚to je ten, který divy činil a pravil se býti naším Vykupitelem?‘ Všichni jím najednou pohrdali a jemu se posmívali. Pilát posílá Pána Ježíše k Herodesovi, kterýž nemoha na něm vymoci, aby pro obveselení krále a domu jeho učinil nějaký zázrak, na posměch obléci káže Pána Ježíše do bílého roucha a opět posílá jej k Pilátovi. I ti žoldnéři a katané posmívají se Pánu Ježíši klekajíce posměšně před ním a provolávajíce: „Zdráv buď králi židovský!“ Ku všeobecnému rozveselení luzy vtiskují Pánu Ježíši na hlavu trnovou korunu a do ruky místo žezla dávají mu prut. — Když Pán Ježíš v bolestech pněl na kříži, neměli na tom dosti fariseové, ale obcházejíce kříž, posmívali se mu, říkajíce: „Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže a uvěříme v tebe. Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci.“

Kdož by nezaplakal, když vzpomínáme na všecky ty urážky, jimiž Pán Ježíš nejsvětější byl posmíván a tupen!

Nepřátelé také Pána Ježíše pomlouvali. Zalovali na Pána Ježíše u Piláta, že se činí králem, že zapovídá dávati císaři daň, že bouří všechen lid. A všecko to bylo lží a pomluvou. Veliká křivda děla se Pánu Ježíši, neboť nic zlého neučinil, naopak ti lidé, kteří ho prohlašovali za hodna smrti, sami byli bezbožnými, nespravedlivými a bezectnými. Pán Ježíš všecky tyto lidské křivdy trpělivě

snášel a bolestí svou duševní usmiřoval Boha za všecky nespravedlivosti a křivdy, jichž se lidé dopustili, dopouštějí a dopouštěti budou.

Než Pán Ježíš trpěl netoliko na duši veliké bolesti, nýbrž také i na těle.

148. *„Co trpěl Ježíš Kristus na těle?“*

„Na těle trpěl Ježíš Kristus mnoho trýznění, bití a ran, byl bičován, trním korunován a ukřižován.“

Přesvaté tělo Ježíšovo bylo při umučení velmi zneuctěno a celé ranami poseto. Velekněz a vysoká rada Pána Ježíše tupili a způsobovali mu hrozné bolesti na duši, jejich pak služebníci a najatí žoldnéři surovým způsobem zranili jeho přesvaté tělo. Když velekněz Annáš tázal se Pána Ježíše na jeho učení a Pán Ježíš mu odpověděl, že ničeho tajně nemluvil, aby se tedy otázal těch, kteří ho slyšeli, tu jeden ze služebníků Annášových, chtěje se pánu svému zalichotit, udeřil Pána Ježíše pěstí do tváře, řka: „Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi?“ Pán Ježíš trpěl mnoho nelidského trýznění od najatých pochopů, kteří vedouce jej k Pilátovi a na horu Kalvarii jím smýkali, nemilosrdně kopali a bili. Hrozné bolesti trpěl Pán Ježíš zvláště při bičování. Pilát chtěje Pána Ježíše propustiti, dal vojákům rozkaz, aby Pána Ježíše bičovali. Domníval se, že až lid uzří Ježíše tak zohaveného, jej také propustí. Vojáci odvedli Pána Ježíše na nádvoří, obnažili jej a přivázavše ho k sloupu, hrozně jej bičovali pruty a řemeny. Když katané tělo Ježíšovo hrozně zranili, takže bylo sama rána a krev, vzpomněli si, že se nazýval králem. Přioděli jej tedy vojenským pláštěm a trnovou korunu vtlačili na hlavu jeho. Do ruky dali mu třtinu, kterou opět mu z ruky brali a jí ho bili. Dlouho takto mučili Pána Ježíše a byli by ho snad k smrti ubili, kdyby Pilát nebyl rozkázal, aby Ježíš byl vyveden na pavlán, aby jej všichni uviděli. Když Pilát Pána Ježíše uzřel, byl útrpností nad ním tak pohnut, že k lidu zvolal: „Ejhle člověk!“ Popatřte, lidé, zdali podoben jest člověku! Avšak lid poštván jsa od fariseů a zákoníků zvolal: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ Pilát tedy jim Ježíše vydal. Po čem prahly tvrdé a závistivé duše fariseů a zákoníků, nyní se stalo. S největším chvatem vložili na bedra Ježíšova dlouhý a těžký kříž a vedli jej na horu Kalvarii, aby ho ukřižovali. O polednách přišli na horu Kalvarii. Nyní nastala kvapná práce katanů. Jedni kopali důl pro kříž, druzí svlékali Ježíše z oděvu jeho, a chystali si hřeby a kladiva. Položili Pána Ježíše na kříž a přibíjeli hřeby ruce a nohy k dřevu. Potom zvedli kříž a postavili jej do jámy. Pán Ježíš pněl na kříži mezi nebem a zemí a krev řinula se z jeho ran, stékajíc po kříži na zemi. Hrozné bolesti trpěl Pán Ježíš

na kříži tři hodiny, až konečně skloniv hlavu zvolal: „Dokonáno jest!“ a potom umřel.

Smrt Páně připomínáme sobě každého pátku, kdy o 3. hodině odpoledne se zvoní a my se modlíme ku cti pěti ran Ježíšových 5 Otčenášů a Věřím v Boha. Také umučení a smrt Páně připomínáme si, když se modlíme bolestný růženec. Zvláště pak umučení a smrt Páně připomínáme si na Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílou sobotu, o čemž budeme později rozjímati.

Ačkoliv Pán Ježíš jednou bude i jako člověk všecky lidi souditi, tedy i své nespravedlivé soudce, přece tak se na zemi ponížil, že se nechal odsouditi na smrt od lidí.

149. *„Kdo odsoudil Pána Ježíše na kříž?“*

„Pontský Pilát, vladař judský, z bázně před Židy odsoudil Pána Ježíše na kříž.“

Vysoká rada židovská, která byla zároveň soudem, sice odsoudila Pána Ježíše k smrti, avšak usmrtit ho nesměla. Římané odňali Židům právo vykonávati ortel smrti nad zločinci. Nesměli tedy ani Pána Ježíše ukřižovati, dokud soudce a vladař římský ortel smrti nepotvrdil. Soudcem a vladařem v Judsku římským císařem ustanoven byl Pilát. Vedli tedy Pána Ježíše k Pilátovi, aby ortel smrti potvrdil. Pilát vyslýchal Pána Ježíše, ale přesvědčil se, že jest nevinen a pouze ze závisti a nepřátelství od Židů k smrti odsouzen. Proto chtěl Pána Ježíše propustiti. Vidouce zákoníci a fariseové, že Pilát nechce jim vydati Ježíše na smrt, počali mu vyhrožovati žalobou u císaře, řkouce: „Nejsi přítel císařův, neboť kdo se činí králem, protiví se císaři.“ Pilát se ulekl; věděltˇ, že císař Tiberius jest velmi nedůvěřivým a že by žalobě jistě uvěřil a jej snad i vlády zbavil. Z bázně tedy před Židy a ze strachu o své panství vydal jim Ježíše, aby jej ukřižovali. Aby však omluvil svou nevinu, umyl si ruce, řka: „Nevinen jsem já krví tohoto spravedlivého. Vy, vizte.“ Slavným způsobem prohlásil, že byl donucen k nespravedlivému odsouzení a že všechna zodpovědnost před Bohem padá na ně. Krvelační Židé ani toho nedbali, volajíce: „Krev jeho na nás i na naše syny.“ Ačkoliv Pilát Pána Ježíše z bázně před Židy k smrti odsoudil, přece je také vinen nevinné smrti jeho, a dopustil se nespravedlivého rozsudku.

Jako každému zločinci musí býti dokázána jeho vina, musí býti obžalován, vyslýchán a souzen, tak také Židé vyhlásivše Pána Ježíše za nebezpečného člověka, musili jej žalovati u právního soudu a vinu mu dokázati. Poněvadž velekněz a fariseové byli zástupci lidu, proto oni vedli žalobu na Pána Ježíše.

150. *„Kdo obžaloval Pána Ježíše u Piláta?“*

„Nejvyšší kněží a zákoníci z nenávisti a závisti křivě obžalovali Pána Ježíše u Piláta, řkouce, že prý se rouhal Bohu a chtěl býti králem židovským.“

Nejvyšší kněží, fariseové a zákoníci dobře věděli, že Pán Ježíš pravdu vždy mluvil, avšak z nadutosti, chtivé panovačnosti, ze sobectví a zatvrzelosti a slavomamu nenáviděli Pána Ježíše a záviděli mu přízně lidu. Proto po tři léta pracovali proti němu, všude ho pronásledujíce. Zvláště bylo jim trnem v oku, že obecný lid Pána Ježíše miloval a k němu se hrnul. Chytrý a zlý Kaifáš proto všecko tak nastrojil, aby před lidem objevil se jako zastánce lidu a zákona, a aby Pána Ježíše oloupil o důvěru a přízeň lidu. Proto s radostí uvítal Jidáše a hned mu peníze za jeho zradu vyplatil. Nyní dychtivě čekal večera, kdy podle úmluvy měl Jidáš Pána Ježíše v ruce jeho vydati. Noc nastala, celá vysoká rada byla pohromadě a radila se. A tu přivádějí svázaného Ježíše. I počal hned soud. Pán Ježíš byl vyslýchán, falešní svědkové vydávali svědectví, avšak velmi si odporovali. Zdálo se, že soud dopadne šťastně pro Ježíše. A tu za všeobecného ticha povýšeným hlasem tázal se Kaifáš Ježíše: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boha požehnaného.“ A Pán Ježíš slavně odpověděl: „Já jsem.“ Kaifáš na tuto odpověď čekal; proto v duchu se zaradoval, před lidmi však ukazoval bolest nad urážkou Boha a proto na znamení bolesti roztrhl roucho své. Radost ale hned zjevil další řečí svou: „Co ještě potřebujeme svědků? Slyšeli jsme rouhání jeho. Co se vám zdá?“ A všichni odpověděli: „Hoden jest smrti.“ Vysoká rada rychle ukončila soud a zákoníci se rozešli. Pána Ježíše odevzdali žoldnéřům, kteří jej uvedli do tmavého žaláře, a přivázavše jej ke sloupu po celou noc jej mučili, bili, na tvář mu plivali a jemu se posmívali.

Ráno nastal druhý soud s Pánem Ježíšem. Žoldnéři vyvedli Pána Ježíše ze žaláře a vedli ho k vládnímu soudci Pilátovi. Napřed vážně a hrdě kráčeli nejvyšší kněží a zákoníci a za nimi jejich sluhové, žoldnéři a uprostřed svázaný Ježíš. Vysoká rada židovská nevešla do domu Pilátova, neboť se nechtěli poskvrniti vstoupením do domu pohanského, pohrdali i Pilátem. Pilát vyšel ven a vida svázaného Pána Ježíše, tázal se Židů: „Jakou žalobu vedete proti tomuto člověku?“ Židé chtěli, aby rozsudek smrti pouze potvrdil a už Pána Ježíše nevyslýchal. Pilát však nenáviděl vysoké rady a proto chtěje jich ponížiti, počal vyslýchati žalobce a obžalovaného. Chytří židé začali vykládati, že prý Pán Ježíš bouří lid, dělá se králem a zapovídá dávati císaři daň. Všecko bylo lží a překruco-

váním pravdy. Poněvadž nemohli na Pána Ježíše nic zlého udati a dokázati, tedy si vymyslili věci, jichž se Pán Ježíš nedopustil. Žalovali na Pána Ježíše, že se dělá králem a Bohem, aby Piláta oklamali a donutili potvrditi rozsudek smrti, poněvadž podle zákona židovského odsouzen byl k smrti, kdo se Bohu rouhal, a podle zákona římského, kdo se bouřil proti císaři. Uslyšev Pilát, že Pán Ježíš jest králem, dal ho k sobě do domu přivésti a tázal se ho: „Ty-li jsi král židovský?“ Pilát se zajisté ulekl, neboť dobře věděl, že Židé touží po králi a království. Pán Ježíš mu odpověděl: „Já jsem král, ale mé království není z tohoto světa.“ Pán Ježíš pověděl Pilátovi, že nepřišel na svět, aby Židům obnovil království a Římanům panství nad Židy odňal, že tedy nebouří lid proti císaři, ale že proto přišel na svět, aby založil království Boží. Pilát poznal, že Pán Ježíš jest nevinen, proto pravil Židům: „Já žádné viny nenalézám na tom člověku.“ Zástup však volal: „Bouří všecken lid od Galilee až do Jerusalema.“ Galilejští často bouřili se proti Římanům, proto zákoníci hned se toho chopili a žalovali na Pána Ježíše, že je vůdcem buřičů. Pilát jim nevěřil, ale slyše mluviti o Galilei zaradoval se, že ho nemusí souditi, a proto poslal Pána Ježíše k Herodesovi, který právě dlel v Jerusalemě. Herodes nemínil Pána Ježíše vyslýchati a souditi, proto když Pán Ježíš na jeho všetečné otázky neodpovídal, poslal jej nazpět k Pilátovi. Pilát se přesvědčil, že zákoníci a nejvyšší kněží Pána Ježíše odsoudili ze závisti a nenávisti, a proto všeho zkusil, aby mohl Ježíše na svobodu propustiti. Vzpomněl si tedy, že o svátcích velkonočních bylo obyčejem jednoho vězně propustiti. Měl tehdy ve vězení lotra Barabáše. I kázal jej postaviti vedle Pána Ježíše a tázal se lidu: „Kterého chcete, abych vám propustil?“ Domníval se, že budou li porovnávati mírného Ježíše s Barabášem, jenž byl postrachem lidu, žádati budou za propuštění Ježíšovo. Ale zmýlil se. Zástup poštvaný zákoníky zběsile volal: „Ne toho, ale Barabáše nám propusť a Ježíše ukřižuj!“ Pilát přece jim Ježíše nevydal a dal ho bičovati, aby snad obměkčila se srdce židovská a propustili Ježíše. Ale opět se sklamal. Židé volali: „ukřižuj, ukřižuj ho“ a počali vyhrožovati Pilátovi, až konečně jim Pána Ježíše vydal.

Spravedlnost a pravda byla pošlapána, závist, lež a msta opanovaly. Pán Ježíš jako tichý beránek vzal na bedra svá těžký kříž a kráčel po kamenité cestě na popraviště, aby smrtí svou zvítězil nad hříchem, světem a ďáblem.

151. *„Kde byl Pán Ježíš ukřižován a umřel?“*

„Pán Ježíš byl ukřižován na hoře Kalvarii, blíže města Jerusalema a tam na kříži umřel, když se duše jeho od těla odloučila.“

Hora Kalvarie byl malý kopec asi 1300 kroků od Jerusalema vzdálený. Na tomto kopci konaly se popravy zločinců a proto slul místem popravním a také horou lebek. Pán Ježíš v poledne byl na kříž přibit a o 3 hodině odpoledne na kříži umřel. Tři hodiny trpěl nevýslovnou bolest na celém těle. Jeho nepřátelé ani na tomto smrtelném lůžku nedali mu pokoje. Ustavičně obcházeli kříž a posmívali se Pánu Ježíši. Pán Ježíš tiše poslouchal rouhavé řeči, nehněval se na nepřátele své, ale modlil se za ně: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ Jaký to vznešený příklad lásky k nepřátelům! První slovo, které Pán Ježíš s kříže promluvil, jest modlitba za nepřátele

S Pánem Ježíšem ukřižováni byli dva lotři, jeden na pravici, druhý na levici jeho. Lotr na levici se také rouhal Pánu Ježíši, ale druhý lotr, slyše modlitbu Ježíšovu, byl pohnut a pln jsa úcty a víry k Pánu Ježíši, zvolal: „Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého.“ A Pán Ježíš přislibuje mu ráj, řka: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ To bylo druhé slovo umírajícího Pána Ježíše.

Pod křížem Páně stála matka Ježíšova, sv. Jan, nejvěrnější učedník Páně, a několik nábožných žen, příbuzných Rodičky Boží. Panna Maria trpěla velikou bolest, avšak vědouc, že Syn její umírá za hříchy lidstva, aby spravedlnosti Boží bylo dostiučiněno, trpěla s odevzdaností do vůle Boží. Pán Ježíš s kříže pohleděl na ni okem synovské lásky, těší ji a doporučuje ji svému věrnému učedníku Janovi, řka: „Hle, syn tvůj“, a miláčkovi svému Janovi a všem svým věrným odevzdává Marii Pannu za matku: „Hle, matka tvá.“ To bylo třetí slovo umírajícího Spasitele.

Smrtelný zápas Ježíšův byl nyní krutější. I počal se Pán Ježíš modliti a potom zvolal: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil.“ To bylo čtvrté slovo, které Pán Ježíš s kříže promluvil. Těmito slovy začíná žalm 21., v němž David předpovídá umučení a ukřižování Páně. Pán Ježíš hlasitě volaje slova tato, upozorniti chtěl okolostojící, že slova proroctví na něm se nyní vyplňují, že on je tím Vykupitelem lidí. Pán Ježíš podle své lidské přirozenosti v bolestech naříká, nečiní však výčitky nebeskému Otci, a ani nevolá ze zoufalství.

Panovalo veliké horko, které zvětšeno bylo tmou a hustým davem lidstva, a tu Pán Ježíš jsa velmi vysílen ztrátou krve a trápen jsa palčivou bolestí, zvolal: „Žízním.“ A to bylo páté slovo. I podali mu houbu v octu s vodou namočenou, ale Pán Ježíš nechtěl píti. Na to Pán Ježíš zvolal: „Dokonáno jest.“ To bylo šesté slovo Konečně Pán Ježíš velkým hlasem zvolal: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého“ a nakloniv hlavu, vy-

pustil duši. To bylo sedmé a poslední slovo umírajícího Spasitele. Pán Ježíš volal hlasem velikým a naklonil hlavu svou, aby naznačil, že umírá dobrovolně.

Ukřižování bylo tehdy nejpotupnějším trestem smrti a kříž byl tak odporným lidem, jako dnes je šibenice. Jen největší zločinci byli ukřižováni. Avšak od té doby, kdy Pán Ježíš na kříži umřel, není už kříž znamením hanby a pohoršení, nýbrž je znamením spásy, útěchy a vítězství. Pán Ježíš kříž posvětil nejdražší krví svou a učinil jej posvátným předmětem a věčnou kazatelnou, která nám hlásá nezměrnou lásku Boží k lidem, lásku Kristovu k nepřátelům, trpělivost a poslušnost jeho k Otci nebeskému, všemohoucnost a moc Boží. Proto rádi máme patřiti na svatý kříž, abychom se naučili následovati Krista Pána a tak hodnými se stali slavného vzkříšení.

Smrt Páně připomínáme si zvláště na Velký pátek, o čemž zvlášť promluvím. Utrpení a umučení Páně také si připomínáme pobožností křížové cesty, která má 14 zastavení, kteráž nám připomínají nejdůležitější události z utrpení Páně a jeho cesty na horu Kalvarii.

Pán Ježíš umřel, duše od těla se oddělila jako se děje při smrti každého člověka. Pán Ježíš byl však také Bohem, neboť božství bylo nesmíšeně spojeno s člověčenstvím. Božství v Ježíši Kristu neumřelo, neboť Bůh nemůže umříti, ale zůstalo spojeno i po smrti s tělem i duší.

152. *„Zdali se při smrti Pána Ježíše odloučilo božství od jeho člověčenství?“*

„Při smrti Pána Ježíše neodloučilo se božství od jeho člověčenství, nýbrž zůstalo s tělem i s duší nerozlučně spojeno.“

Při smrti Ježíšově neodloučilo se božství od těla a duše, nýbrž zůstalo spojeno s mrtvým tělem i s duší, která oddělivši se od těla vstoupila do předpeklí. Božství totiž náleželo tělu i duši Ježíšově, nemohlo se tudíž ani při smrti odloučiti, protože na věky s člověčenstvím bylo spojeno. Poněvadž tedy tělo náleželo Ježíši Kristu, Bohu a spolu člověku, proto nemohlo se od těla odloučiti, a tolikéž i duše náležela Bohočlověku a proto božství nemohlo se též odloučiti od duše. Pravil jsem vám (ot. 117.), že v Kristu Pánu je toliko jedna osoba a to osoba božská, kteráž v sobě spojuje přirozenost božskou i lidskou. Božství s člověčenstvím v Kristu Pánu spojilo se vtělením v lůně Panny Marie nerozlučně, to jest tak úzce se spojilo, že nikdy se od sebe nemůže odděliti. Proto i když

Pán Ježíš umřel, božství neodloučilo se ani od těla ani od duše. Kdyby se božství bylo od Pána Ježíše při smrti oddělilo, tedy by smrt jeho neměla nekonečné ceny. Poněvadž tedy i při smrti božství zůstalo spojeno s člověčenstvím v Kristu Pánu, proto právem říkáme, že za nás Bůh zemřel. Tělo Ježíšovo bylo do hrobu pochováno, aby Pán Ježíš důkaz dal, že byl pravým člověkem, a pak aby ukázal, že smrt, kterou zavinil hřích Adamův, bude cestou k vítězství, k novému životu.

Aby všichni lidé i nepřátelé Ježíšovi poznali, že na kříži umřel pravý Bůh a spolu člověk, proto udály se při ukřižování Páně mnohé zázraky.

153. *„Které zázraky staly se při smrti Ježíšově?“*

„Při smrti Ježíšově staly se tyto zázraky: slunce se zatmělo, opona chrámová se roztrhla, země se třásla, skály pukaly, hroby se otvíraly a mnozí zemřelí vstali z mrtvých.“

Když Pána Ježíše s křížem pozdvihli do výše, tu děly se v přírodě zjevy, které hlásaly, že ten, který na kříži umírá, není jen pouhým člověkem, ale že jest i Bohem. Právě bylo poledne, když Pán Ježíš pněl na kříži, a tu stala se tma jako v noci a trvala tři hodiny. Slunce se úplně zatmělo, takže panovala úplná tma. Nemůže se říci, že právě toho dne bylo zatmění slunce, neboť byl úplněk měsíce a tehdy nemůže býti přirozené zatmění slunce. Zatmění slunce bylo tedy proti zákonům přírodním, bylo zázračným, které hlásalo, že shaslo světlo světa. O tomto zatmění slunce píší i pohanští spisovatelé. (Phlegon.) Podle všeho zatmění slunce bylo pozorovati nejen v Jerusalemě, ale i v jiných krajinách.

Když Pán Ježíš dokonal, hned roztrhla se opona chrámová, která dělila svatyni svatých od velesvatyně. Kněžstvo židovské právě bylo v chrámě, připravujíc oběti k nastávajícím svátkům velikonočním. A tu najednou opona sama od sebe se roztrhla na dvě polovice od vrchu až dolů na znamení, že Bůh nemá již zalíbení na místě tomto a nepřebývá v arše úmluvy. Zákon starý byl ukončen, úmluva stará přestala a oběti starozákonní nemají už ceny, neboť dokonána byla oběť na kříži, kterou oběti starozákonní předobrazovaly.

Země se třásla a skály pukaly při smrti Páně. I toto zemětřesení nebylo přirozeným zjevem, nýbrž zázrakem. Bůh chtěl lidu israelskému ukázati, že Pán Ježíš je také nejvyšším Zákonodárcem a proto při smrti jeho země se třásla právě tak, jako se třásla a kouřila, když na hoře Sinai dával jim Bůh desatero. Až dosud

na Kalvarii viděti lze trhliny na skalách, kteréž nejsou ve směru žil skalních, nýbrž proti nim. Hroby se otvíraly a mnozí zemřelí vstali z mrtvých. Po smrti Páně otevřely se hroby některých svatých a spravedlivých lidí, jichž těla ukázala se v Jerusalemě. Lidé jich viděli a také poznali. Nebyli to snad duchové zemřelých, nýbrž skuteční lidé, kteří s vlastním tělem všemohoucností Boží z hrobu povstali a při vzkříšení Páně oživli a v oslaveném těle lidem se zjevili. Tito svatí z mrtvých vzkříšení už neumřeli potom, nýbrž vstoupili s Kristem Pánem na nebesa.

Tyto zázraky děly se při smrti Ježíšově proto, aby nepřátelé Kristovi byli potrestáni, a spravedliví lidé ve víře v Krista Ježíše utvrzeni. Zákoníci a fariseové strachem a výčitkami svědomí jako poplašení utíkali do města a zavřeli se do svých příbytků. Po celém Jerusalemě panoval zmatek a hrůza, nikdo se ani na ulici neodvážil vyjíti. Přátelé však Ježíšovi zůstali na Kalvarii pohříženi jsouce v nábožné rozjímání, neboť byli přesvědčeni, že Pán Ježíš jistě je Synem Božím. I ti vojáci, kteří střežili tělo Ježíšovo, báli se a najednou utichli, neboť poznávali, že ten, kterého pomáhali ukřižovati, je také Bohem. Proto setník vida ty zázračné zjevy při smrti Páně, uvěřil v božství Ježíše Krista a zvolal: „Jistě Syn Boží byl tento!“

Nastávala noc. Lidé odcházeli s Kalvarie, zůstali tam pouze nejbližší přátelé Ježíšovi, Maria Panna, Matka jeho, sv. Jan a několik nábožných žen. Radili se, co nyní učiní s mrtvým tělem Ježíšovým. Panna Maria obávala se, že mrtvé tělo nejmilejšího Syna bude bezectně na Kalvarii zahrabáno, jak obyčejně ukřižovaným se dělo. Než řízením Božím se tak nestalo, ale Pán Ježíš uctivě byl pochován.

154. *„Kdo pochoval tělo Ježíšovo?“*

„Josef z Arimathie a Nikodem pochovali tělo Ježíšovo; položili je do nového, ve skále vytesaného hrobu, do něhož ještě nikdo položen nebyl.“

Pán Ježíš umřel v pátek, a v sobotu nastávaly svátky židovské, proto těla ukřižovaných nesměla zůstati přes sobotu na kříži, ale musila býti večer v pátek pochována. K večeru přišli vojáci na Kalvarii, zlámali kosti obou lotrů a pochovali je. Vidouce, že Pán Ježíš jest mrtvým, nelámali kostí jeho, ale aby se přesvědčili o smrti jeho, probodli kopím bok jeho a hned vyšla krev a voda. A právě v tom okamžiku přišli na Kalvarii dva tajní učedníci Ježíšovi, Josef z Arimathie a Nikodem, aby pochovali tělo Ježíšovo. Oba byli zámožnými měšťany a členy vysoké rady židovské. Věřili, že Pán Ježíš jest Vykupitelem od Boha poslaným, ale z bázně před

Židy víru svou tajili. Nyní však odloživše strach, šli k Pilátovi a prosili, aby jim daroval tělo Páně. Pilát znal Josefa, neboť byl bohat a u vážnosti všeho lidu, proto daroval mu tělo Ježíšovo a zároveň písemné dovolení k pochování těla Ježíšova. Oba mužové nakoupili plátna, vonných mastí a jiných potřebných věcí a vydali se na cestu na Kalvarii. Vojákům ukázali listinu Pilátovu a pak hned sňali mrtvé tělo Ježíšovo s kříže a položili je na klín Rodičky Boží. Maria Panna s ostatními ženami uctivě umyly tělo Ježíšovo a pomazaly vonnými mastmi, jak to bývalo obyčejem u Židů. Mužové potom zavinuli tělo Ježíšovo do velkého prostěradla, a malý pohřební průvod hnul se s Kalvarie ku hrobu. Josef z Arimathie měl nedaleko Kalvarie zahradu, ve které měl ve skále vytesaný hrob pro sebe, a tento nový hrob, do něhož nikdo položen nebyl, daroval Pánu Ježíši. Tak se naplnilo proroctví Isaiášovo: „A dáš bezbožného za pohřeb a bohaté za smrt svou.“ (Is. 53, 9) Oba mužové, Josef a Nikodem, nesli na prostěradlech tělo Páně a svatý Jan i vojáci jim pomáhali. Matka Páně a nábožné ženy tiše kráčely za mrtvolou. Hrob Páně byl asi 50 kroků od Kalvarie. Sestával z předsíně a komory, v níž byl vytesán hrob, který uzavříti se mohl velkým kamenem. Mužové s tělem Páně vešli až do hrobu a tam je položili. Ženy zůstaly před hrobem, posadily se do předsíně hrobové, aby dobře viděly, kam tělo Ježíšovo položí, neboť v úmyslu měly sem přijíti a znova pomazati mastmi tělo Páně. Rozloučili se všichni s milým Pánem Ježíšem a zadělavše otvor kamenem, navrátili se do Jerusalema.

Nad hrobem Páně jest nyní chrám „Boží Hrob“, který sestává z několika kaplí. První chrám Božího hrobu postavila sv. Helena. Strážci Božího hrobu jsou františkáni, ačkoliv část chrámu toho náleží též rozkolným Řekům.

Zákoníci, nejvyšší kněžstvo a fariseové neradi tomu byli, že byl Pán Ježíš tak uctivě pochován. Zatvrzelým Židům ani smrt Páně nedostačovala, ustavičně se radili, co by ještě učiniti měli, aby památka na Ježíše Krista navždy byla utlumena. A tu vzpomněli si, že Pán Ježíš pravil: „Zrušte chrám tento, a já ho ve třech dnech zase vzdělám.“ (Jan 2, 19.) Nyní rozuměli slovům těm, že totiž Pán Ježíš mluvil o svém zmrtvýchvstání. Aby tomu zabránili, šli k Pilátovi a žádali, aby postavil ke hrobu stráž. I postavili ke hrobu četnou vojenskou stráž a zapečetili hrobový kámen, aby nikdo jej odvaliti nemohl.

Pán Ježíš smrtí svou na kříži dokonal dílo své vykupitelské, pro kteréž s nebe na zem sestoupil. Nemusil za nás na kříži umříti, ale chtěl dobrovolně právě na kříži za nás umříti, aby smrt jeho do skonání světa hlásala dobrotu a lásku Boží.

155. *„Proč chtěl Ježíš Kristus trpěti a umříti?“*

„Ježíš Kristus chtěl trpěti a umříti: 1. aby za nás spravedlnosti Boží dokonale dostiučinil; 2. aby nás od hříchu, otroctví ďábla a věčného zatracení vysvobodil; 3. aby nám hojnou milost a věčnou blaženost zasloužil.“

1. Hříchem Adamovým uražena byla spravedlnost Boží nekonečně, proto třeba bylo nekonečného dostiučinění, to jest dokonalého napravení všeho, co hřích lidí zkazil. Hřích prvních lidí oloupil pokolení lidské o přátelství Boží, posvecující milost a o naději na věčnou blaženost. Žádný člověk však ani smrtí ani jinou obětí nemohl lidstvo vykoupiti ze smutného jeho stavu a také nemohl Boha usmířiti a spravedlnosti Boží dostiučiniti. Proto praví svatý Augustin: „Když člověk spravedlnosti, kterou obdržel, bez milosti Boží ani si uchovati nemohl, kterak si jí mohl opět vydobýti, když ji byl ztratil?“ Proto Bůh sám musil se nad lidmi slitovati a poslati na svět svého jednorozeného Syna, aby smrtí svou na kříži Boha usmířil a hříchem ztracenou milost lidem opět vydobyl.

A Pán Ježíš přijal úkol ten, podrobiv se dobrovolně bolestné smrti na kříži. Jeho oběť na kříži byla ceny nekonečné a proto úplně dostačila, aby urážka Boží hříchem způsobená dokonale byla napravena. Proto praví sv. Jan: „On jest oběť slitování za hříchy naše a netoliko za naše, ale i za hříchy všeho světa.“ (I. Jan 2, 2.) Pán Ježíš smrtí svou dostiučinil Bohu za všecky hříchy celého světa, které spáchány byly od Adama až do smrti jeho a také i za ty hříchy, které spáchány budou do skonání světa. Avšak zásluh Kristových nám na kříži vydobytých jen ti účastnými budou, kteří také se přičiní, aby jim hříchy odpuštěny byly, a kteří použijí všech prostředků, kterých Pán Ježíš pozůstavil k odpuštění hříchů.

Poněvadž Pán Ježíš dobrovolně za nás se obětoval na kříži, proto smrt jeho jest pravou obětí smírnou a poněvadž oběť na kříži je ceny nekonečné, proto Pán Ježíš jest pravým a nejvyšším knězem pokolení lidského.

2. Druhá příčina, proč Pán Ježíš chtěl za nás umříti, jest hřích, od kterého nás smrtí svou osvobodil. Hřích byl příčinou urážky Boží, a proto, mělo-li pokolení lidské býti přijato od Boha na milost, musil býti hřích smazán. A Pán Ježíš smrtí svou osvobodil nás od hříchu dědičného i ostatních hříchů, zanechav nám zvláště svaté svátosti, řádné to prostředky k osvobození od hříchu, jichž užíváme-li po vůli Kristově platně a horlivě, můžeme býti osvobozeni od hříchů skrze zásluhy Ježíše Krista. Že nás Pán Ježíš smrtí svou osvobodil od hříchu, dosvědčil již sv. Jan Křtitel, který

Pána Ježíše nazval „Beránkem Božím“, jenž snímá hříchy světa. Sám Pán Ježíš oznámil, že krví svou osvobodí nás od hříchu, neboť při poslední večeři, ustanovuje nejsvětější Svátost oltářní, pravil nad kalichem: „Totoť jest krev má nového zákona, která za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.“ (Mat. 26, 28.)

Pán Ježíš vysvobodil nás od otroctví ďábla. Hříchem stal se člověk poddaným ducha zlého, upadl v moc a otroctví ďáblovo. Avšak Pán Ježíš smrtí svou na kříži moc ďáblovu zničil a nás z otroctví a moci ďáblovy vysvobodil. Že Pán Ježíš zvítězí nad peklem a nás vysvobodí z moci ďáblovy, předpověděl již před svou smrtí, když apoštolům pravil: „Nyníť jest soud světa: nyní bude kníže tohoto světa vyvrženo ven. A já, když budu povýšen od země, všecko potáhnu k sobě.“ (Jan 12, 30.—31.) Pán Ježíš na kříži smrtí svou přemohl moc ďáblovu navždy, takže nám nemůže uškoditi, jestliže sami nechceme. Od té doby jest sv. kříž znamením vítězství, před nímž peklo prchá a strachem se třese.

Pán Ježíš vysvobodil nás od věčného zatracení. Hřích Adamův a osobní hříchy lidské uchystaly pokolení lidskému smutné dědictví, totiž věčné zavržení. Satan panoval nad lidmi a všichni náleželi do jeho království. Z této moci satanovy žádný člověk nemohl lidstvo vysvoboditi, avšak poněvadž nás Bůh nestvořil k zatracení, nýbrž k věčné blaženosti, proto Kristus Pán smrtí svou na kříži vysvobodil nás z moci ďáblovy a tedy i od věčného zavržení.

3. Pán Ježíš zasloužil nám smrtí svou hojnou milost a věčnou blaženost. Jako skrze hřích Adamův upadli jsme v nemilost Boží a všecky milosti a dary nadpřirozené pozbyli, tak Pán Ježíš smrtí svou nám ztracené milosti vydobyl a ještě mnoho jiných milostí získal, takže všichni můžeme býti spaseni, budeme-li spolupůsobiti s milostí. Sv. Jan Zlat. proto praví, že Pán Ježíš netoliko dokonale napravil, co Adam hříchem zkazil, nýbrž ještě mnohem více pro nás učinil, takže jsme smrtí Kristovou více nabyli, než jsme závistí ďáblovou pozbyli.

A když nám Pán Ježíš smrtí svou získal hojnou milost, zasloužil nám i věčnou blaženost. Kristus Pán smrtí svou otevřel zase nebe, které od hříchu prvních lidí bylo zavřeno. Poněvadž smrtí Kristovou jsme vykoupeni z otroctví a synovství ďáblova, učiněni jsme milostí Boží opět syny Božími a tedy dědici království nebeského. Proto sv. Pavel pravil, že skrze krev Kristovu přijdeme do nebe (K Žid. 10, 19.), a sv. Jan Zlat. praví, že kříž Kristův jest klíčem k nebi.

Avšak Pán Ježíš nejen duši naši vysvobodil od následků hříchu dědičného, nýbrž smrtí svou na kříži osvobodil nás také od tělesných následků hříchů. Pán Ježíš umřel za nás, abychom my

jednou po své smrti vstali z mrtvých, jak dí sv. Pavel: „Skrze jednoho člověka přišla smrt a skrze jednoho člověka vzkříšení ze smrti.“ (I. Kor. 15, 21.) Pán Ježíš smrtí svou nám zanechal příklad, kterak máme na světě žíti, abychom tento svět proměnili v ráj, a tedy již na zemi blaženě a spokojeně žili. Kdo zachovává přikázání Boží a podle víry Kristovy vždy žije, jest vždy šťastným a spokojeným. Konečně Pán Ježíš smrtí svou dal nám hojnost prostředků, abychom pokušení ďábelskému odolali a v dobrém až do konce setrvali. Mnoho, velmi mnoho zasloužil nám Kristus Pán smrtí svou. Proto milujme milého Spasitele svého a chápejme se všech prostředků a milostí, kterých nám vydobyl, abychom bohumile žili a svatě skonali.

Všecky milosti, kterých nám Pán Ježíš smrtí svou zasloužil, jsou nekonečné ceny a úplně dostačují, aby Bůh byl usmířen a člověk ztracenou svatost zase nabyl, neboť zásluhy Ježíšovy nejsou lidské, nýbrž božské.

156. *„Proč mohl Pán Ježíš za nás dokonale dostiučiniti?“*

„Pán Ježíš mohl za nás dokonale dostiučiniti, protože jest netoliko člověk, nýbrž také Bůh, a tudíž jeho utrpení a smrt mají cenu nekonečnou.“

Poněvadž v Pánu Ježíši, jak jsme dříve rozjímali, nerozlučně spojeno jest v jedné osobě člověčenství s božstvím, proto všecky skutky, které Pán Ježíš konal, náležejí druhé božské osobě, jednorozenému Synu Božímu, a mají tedy nekonečnou cenu. Pán Ježíš tedy mohl za nás dokonale dostiučiniti, mohl nás s Bohem smířiti a zásluhy své nám věnovati.

Pán Ježíš trpěl a umřel za všecky lidi celého světa.

157. *„Mohou-li pro zásluhy Ježíše Krista všichni lidé dojíti spasení?“*

„Všichni lidé mohou pro zásluhy Ježíše Krista dojíti spasení, konají-li, čeho třeba jest, aby se jich stali účastnými.“

Pán Ježíš nepřišel na tento svět pouze pro národ židovský, a netrpěl také pouze pro některé lidi, nýbrž Pán Ježíš se narodil a zemřel pro spásu celého pokolení lidského, jemuž již v ráji byl slíben, a proto také Spasitelem světa se nazývá. Za všecky lidi, kteří od počátku světa žili a do skonání světa žíti budou, zemřel Pán Ježíš, a všichni mohou pro jeho zásluhy na kříži spasení dojíti. Jeden zajisté úkol měl Pán Ježíš, když umíral na kříži, aby totiž

všecky lidi spasil. Proto pravil tajnému svému učedníku Nikodemovi: „Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak povýšen musí býti Syn člověka, aby každý, kdo věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3, 15. 16.) Jako Židé na poušti pohledem na měděného hada uzdraveni byli od uštknutí, tak všichni lidé smrtí Ježíše Krista na kříži zbaveni jsou hříchu a věčné smrti Kdo věří v Pána Ježíše a očima víry hledí na smrt jeho, dosahuje zdraví duše a života věčného. Zásluhy Pána Ježíše na kříži jsou tedy bohatou studnicí milostí, z níž čerpati mohou všichni lidé bez rozdílu. Avšak má-li nám smrt Ježíše Krista působiti odpuštění hříchů, musíme se také sami přičiniti, abychom zásluh Kristových si získali. Musíme tedy uchopiti se všech prostředků, které Pán Ježíš ustanovil k dosažení spásy. Pán Ježíš sice více učinil za hříchy naše než bylo třeba, tím však není řečeno, že nám není třeba již ničeho činiti, abychom byli spaseni. Musíme si tedy nebe zasloužiti také svým přičiněním. Proto založil Pán Ježíš církev svatou, která chová poklady zásluh Ježíše Krista a rozdává z něho všem, kteří uvěřili v Ježíše. Tedy víra v Ježíše, zachovávání přikázání Božích, svaté svátosti a dobré skutky jsou ty prostředky, jimiž státi se můžeme účastnými zásluh Kristových na kříži. Kdo nevěří, kdo není křesťanem, kdo Kristu odpírá a jemu se protiví, kdo nepečuje o posvěcování duše své, za toho Pán Ježíš nadarmo umřel. Chceme-li tedy, aby smrt Páně nám přinesla spasení, pak musíme konati všechno, čeho je ke spasení třeba.

Umučení a smrt Páně, o níž jsme dnes rozjímali, připomíná nám církev sv. každoročně posvátnou dobou velkonoční. Přípravou k svátkům velkonočním jest čtyřicetidenní půst, který nyní počíná popeleční středou a trvá až do Božího Hodu velkonočního.

V době postní připravuje nás církev svatá na bolestné utrpení Páně a proto zapovídá v té době všeliké hlučné radovánky, doporučujíc nám horlivější modlitbu, přísnější posty a vykonání velkonoční sv. zpovědi, neboť těmito kajícími skutky nejlépe oslavíme záslužnou smrt Ježíše Krista.

V době postní konají se kázání, která mají za předmět umučení a smrt Páně, abychom s větší vroucností a bolestí vzpomínali na Spasitele světa, jenž tak se pokořil, že na dřevě kříže za hříchy naše umřel. V pátek anebo v neděli odpoledne koná se pobožnost křížové cesty, abychom představili si v mysli své onu bolestnou cestu, kterou Pán Ježíš z domu Pilátova s křížem vykonal na horu Kalvarii. Křížová cesta má 14 zastavení, která nám připomínají nejdůležitější výjevy, které na bolestné cestě té se udály. Jindy konala se pobožnost křížové cesty jen na posvátném místě v Jeru-

salemě, nyní však konati se může po celém světě, a koná se buď před 14 obrazy nebo kapličkami, které na způsob hory Kalvarské na nějakém kopci zřízeny jsou.

V době postní modlívají se nábožní křesťané každodenně nebo aspoň v pátek bolestný růženec.

Nejdůležitější neděle v době postní jsou: neděle smrtelná a květná.

Na neděli smrtelnou připomínáme si onu událost, kdy Židé chtěli Pána Ježíše kamenovati, protože se nazval Synem Božím. Pán Ježíš se však před nimi skryl, protože ještě nepřišla hodina jeho. Na památku toho, že musil se Pán Ježíš skrývati před úklady Židů, zabalují se fialovou rouškou kříže.

O neděli květné připomínáme si slavný vjezd Krista Pána do Jerusalema, při němž zástupové ratolesti a roucha prostírali na cestu, volajíce: „Hosanna Synu Davidovu.“ Na květnou neděli světí kněz přede mší svatou ratolesti a potom koná se průvod okolo chrámu Páně. Jedna část lidu se zpěváky vejde do chrámu, ostatní s knězem zůstanou před zavřenými dveřmi. Zpívají střídavě chvalozpěv Páně. Na to kněz třikráte křížem zatluče na hlavní dveře chrámové, po třetím udeření dveře se otvírají a průvod vejde do chrámu Páně, načež se slouží slavná mše svatá, při níž zpívají se pašije čili popsání umučení Páně podle sepsání sv. Matouše.

Týden, který počíná po květné neděli, nazývá se svatý nebo veliký týden, poněvadž připomíná nám umučení a smrt Páně.

Nejpamátnějšími dny svatého týdne jsou tyto: Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílá sobota.

Zelený čtvrtek jmenuje se tak proto, poněvadž první křesťané toho dne tak přísně se postili, že požívali pokrmy jen ze zelenin upravené. Tento den je tím památným, že Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil nejsvětější Svátost oltářní a novozákonní nekrvavou oběť mše svaté. Na zelený čtvrtek konají se tyto obřady:

Ve farním a biskupském chrámu Páně slouží se jen jedna slavná mše svatá, ostatní kněží přistupují k stolu Páně jako jiní věřící. To nám připomíná, že při poslední večeři sám Pán Ježíš první konal novozákonní oběť, proměniv chléb a víno v tělo a krev svou a podával apoštolům první svaté přijímání. Na znamení radosti je barva mešního roucha bílá. Při Gloria zvoní se všemi zvony, které potom umlkají až do Bílé soboty, neboť ještě toho večera umlkla všechna chvála Ježíši dříve vzdávaná, ježto byl v zahradě Gethsemanské zajat a do žaláře odveden. Kněz při mši svaté posvěcuje tři hostie, z nichž jednu přijímá, dvě pak uschovají se na Velký pátek, kdy se mše sv. neslouží, z nichž jedna dá se potom do monstrance na Boží hrob. Po mši svaté přenáší se velebná

Svátost oltářní s hlavního oltáře k postrannímu oltáři nebo do kaple. Tabernakul na hlavním oltáři zůstane otevřen na znamení, že Pán Ježíš nebyl na svobodě, ale v žaláři. Potom umývají a odhalují se oltáře, což nám připomíná, kterak žoldnéři zbavili Pána Ježíše jeho oděvu.

V chrámě biskupském světí biskup sv. oleje a sice: nemocných, křtěnců a křížmo. Po mši svaté umývá dvanácti starcům nohy, aby se připomněla ona vzácná událost pokory a lásky Pána Ježíše, jenž po večeři umýval apoštolům svým nohy. V Římě papež umývá nohy dvanácti kněžím a náš císař pán dvanácti mužům.

Velký pátek jest památka smrti Páně. Na Velký pátek konají se obřady v rouchu barvy černé na znamení smutku. Toho dne neslouží se mše svatá, neboť máme na mysli nejdražší oběť, kterou Pán Ježíš vykonal za hříchy naše na kříži, obětovav sebe samého svému nebeskému Otci.

Na znamení bolesti a smutku vrhají se kněží na stupně oltáře, rozjímajíce umučení a smrt Páně. Na to zpívají se pašije podle sepsání sv. Jana, jenž byl svědkem utrpení a smrti Páně. Potom modlí se kněz za všecky stavy, za věřící lid, za pohany a židy. Při každé modlitbě kleká, jenom když se za židy modlí, nepoklekne, protože židé toho dne na posměch poklekali před Pánem Ježíšem. Potom koná se odhalení a pocta kříže. Kněz bere zahalený kříž a stoje na epištolní straně obrácen k lidu zpívá: „Ecce lignum crucis“, to jest „ejhle, dřevo kříže, na němž pnela spása světa“. Sbor pak odpovídá: „Pojďte, klaňme se jemu.“ Slova ta zpívá třikráte vždy vyšším hlasem. Po každém zazpívání odhalí část roušky s kříže a postupuje až do prostřed oltáře. Částečné odhalování kříže znamená, že lidé poznenáhla poznávali Syna Božího a jeho učení. Na to nese kněz kříž na určité místo v chrámě, položí jej na zemi, poklekne před ním, modlí se a líbá pět ran Krista Pána, což potom činí i věřící. Položení kříže na zemi připomíná nám, kterak nábožní mužové, Josef z Arimathie a Nikodem, uctivě pochovali tělo Ježíšovo, položivše je do nového, ve skále vytesaného hrobu.

Na to koná kněz obřady podobné mši svaté. Z kaple nebo postranního oltáře přenesou se na hlavní oltář dvě posvěcené hostie. Kněz položí je na oltář, naleje do kalicha víno s vodou a okuřuje velebnou Svátost oltářní a oltář. Na to pozdvihuje sv. hostii a přijímá. Druhou sv. hostii dá do monstrance, kterou zastře bílým, průsvitným závojem a v průvodu odnáší ji na Boží hrob k veřejnému uctění. Boží hrob jest bohatě ozdobený a ozářený oltář, na němž postavena jest zahalená monstrance s velebnou Svátostí, dole pak je obraz mrtvého Spasitele v hrobě ležícího.

Velebná Svátost oltářní zahaluje se závojem na znamení, že Pán Ježíš skryt byl v hrobě. Na Velký pátek odpoledne o třetí hodině koná se obyčejné kázání a pobožnost křížové cesty. Na večer koná se soukromá pobožnost u Božího hrobu a potom se velebná svátost uschová do postranní kaple.

Bílá sobota proto tak se jmenuje, poněvadž jindy byli křtěni na tuto sobotu katechumeni a bílým rouchem oděni na znamení očištění duše od hříchu. Na Bílou sobotu světí se oheň, světlo, zrna kadidlová, velkonoční svíce a křestní voda. Jahen nese trojkrutec, to jest žerď, na níž upevněny jsou tři svíce dole spojené a pak ve tři se rozcházející, a u dveří v chrámě poklekaje, zpívá: „Lumen Christi“, Světlo Kristovo, načež lid odpovídá: „Bohu díky“, a zapálí od nového ohně jednu svíci. Zpívá tak třikráte a vždy zapálí svíci, až dojdou k oltáři.

Trojkrutec znamená nejsvětější Trojici, o níž nás poučil Pán Ježíš, a proto svíce zapalují se od posvěceného ohně, jenž nám znamená Ježíše Krista, světlo světa.

U hlavního oltáře světí se potom paškál neboli velkonoční svíce. Kněz zpívá chvalozpěv Krista Pána, při němž zasazuje do svíce pět kadidlových zrn. Od paškálu rozsvěcují se ostatní světla v kostele. Velkonoční svíce znamená Pána Ježíše a pět zrn patero jeho ran; vonné kadidlo upomíná na vonné masti, kterými tělo Páně bylo pomazáno.

Potom světí kněz křestní vodu. Na konec zpívají se litanie o všech svatých, jimiž prosíme, aby Pán Bůh na přímluvu všech svatých všem lidem milost sv. křtu uděliti a v milosti té jich zachovati ráčil.

Konečně slouží kněz zpívanou mši svatou v rouchu barvy bílé. Jindy sloužila se mše svatá tato v neděli časně z rána, na radostnou památku zmrtvýchvstání Páně. Obyčej tento zachovává se ještě v církvi řecké. Při Gloria zvoní se všemi zvony a pěje se radostné „Alleluja“.

Velebná Svátost oltářní až do večera zůstává na Božím hrobě, načež slaví se slavné vzkříšení Páně. Kněz zazpívá napřed „Regina coeli“, Raduj se, nebes Královno, neboť ze všech lidí Maria Panna největší radost měla ze vzkříšení Páně. Potom odhalí kněz s monstrance závoj, bere do rukou velebnou Svátost a obrácen k lidu zazpívá: „Vstalť Vykupitel této chvíle“, na to koná se průvod osadou. Po navrácení do chrámu Páně ukončí se slavnost „Te Deum“, Bože chválíme Tebe, a sv. požehnáním.

Rozjímali jsme dnes o bolestném utrpení a smrti Páně, kterou Pán Ježíš jako tichý Beránek za nás milerád podstoupil, aby nás

vykoupil. Poznali jsme jeho trpělivost, jeho lásku k nepřátelům, k hříšníkům a zvláště k jeho matce a věrným přátelům. Následujme Spasitele svého v jeho trpělivosti i lásce a budeme mu jistě tak milými, jako mu milými byli všichni jeho věrní přátelé. Často patřme na svatý kříž, s něhož volá k nám Ježíš: „Chce-li kdo za mnou přijíti, vezmi kříž svůj a následuj mne.“

14. CVIČENÍ.

O pátém článku víry.

„Dokonáno jest!“ Tak volal Pán Ježíš, když na Velký pátek na kříži umíral. Dokonáno bylo dílo vykupitelské, pro něž přišel na tento svět. Dokonána byla také pouť Pána Ježíše na této zemi, na které po 33 let žil, dokonáno bylo jeho poslání. V pátek o třetí hodině odpoledne skonal Pán Ježíš a duše jeho odloučila se od těla, jako se odlučuje při smrti každého člověka. Tělo jeho zůstalo viseti na kříži bezduché, mrtvé. Přátelé jeho vystrojili mu slušný pohřeb a položili tělo jeho do hrobu. Po pohřbu přátelé Pána Ježíše a jeho Matka prodleli do soumraku u hrobu na modlitbách, potom se s pláčem rozloučili s Pánem Ježíšem a smutni navrátili se do svého domova. Věděli sice, že Pán Ježíš předpověděl své zmrtvýchvstání, ale byli ještě malé víry a proto při pohřbu Páně tak si vedli, jakoby Pána Ježíše už nikdy neměli uzříti. Domnívali se, že jako běh života každého člověka na tomto světě ukončuje se smrtí, tak také ukončen jest život Pána Ježíše jeho smrtí. Avšak nebylo tomu tak u Pána Ježíše. Pán Ježíš byl sice pravým člověkem, kromě hříchu ve všem nám podobným, měl pravé a skutečné tělo lidské a duši lidskou, přece však tělo jeho nebylo podrobeno všeobecnému zákonu porušitelnosti jako těla naše. Pán Ježíš trpěl sice na svém těle nevýslovné bolesti, byl bičován, trním korunován a ukřižován, umřel jako každý jiný člověk, avšak tělo jeho nezůstalo v hrobě, neproměnilo se v prach a popel, nýbrž třetího dne spojilo se opět s duší k novému životu, aby nikdy už ani netrpělo ani neumřelo.

A kde byla duše Pána Ježíše po tu dobu, než se opět spojila se svým tělem? Kde se nalezala duše Ježíšova do třetího dne, o tom poučuje nás patý článek víry, kterýž zní:

158. *„Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.“*

Pán Ježíš, druhá božská osoba, byl netoliko Bohem, ale také spolu člověkem; měl tudíž i nesmrtelnou duši. Když Pán Ježíš

na kříži umřel, tu duše oddělila se od těla a někde musila se zdržovati, než třetího dne opět se spojila s tělem. A kam sstoupila duše Ježíše Krista? Duše Pána Ježíše sstoupila do pekel. Slovem „peklo“ nerozumí se tu místo věčného trápení, místo ďáblů a zavržených lidí, nýbrž rozumí se skryté místo na věčnosti, v němž zdržovaly se duše zemřelých spravedlivých lidí, a toto místo jmenujeme předpeklí. A do tohoto předpeklí sstoupila duše Ježíše Krista.

159. *„Co znamenají slova: ‚Sstoupil do pekel‘?“*

„Slova: ‚Sstoupil do pekel‘ znamenají, že duše Pána Ježíše, když se od těla odloučila, sestoupila do předpeklí.“

Tělo Ježíšovo po smrti uloženo bylo do hrobu a duše sstoupila do skrytého místa na věčnosti. Do nebe nevstoupila, protože v nebi nebylo třeba žádného vykoupení, poněvadž tam nebyly žádné duše lidské, nebeť po pádu prvních lidí nebe bylo zavřeno. A kam tedy sstoupily duše svatých, před Kristem zemřelých lidí? Duše svatých a spravedlivých lidí, jako kajících prvních rodičů, Mojžíše, arciotců, patriarchů, sv. proroků, rodičů blah. Panny Marie a jiných nacházely se v onom skrytém místě na věčnosti, které jmenujeme předpeklím. A do tohoto nám neznámého místa sstoupila duše Ježíše Krista, když se od těla odloučila, aby duše svatých lidí potěšila a zvěstovala jim, že jsou vykoupeny.

Pán Ježíš umřel nejen za ty živé lidi, kteří žili v době smrti jeho, nýbrž umřel také za všecky lidi, kteří od stvoření prvních lidí žili a zemřeli, a umřel také i za všecky lidi, kteří se narodí a žíti budou až do skonání světa. Proto vykoupení potřebovaly i ty duše, které v předpeklí se zdržovaly, neboť ačkoliv na zemi Bohu sloužily a svatý život vedly, poskvrněny byly hříchem dědičným a proto nebyly by mohly vjíti do nebeské radosti. Že duše nábožných zemřelých lidí potřebovaly vykoupení, dosvědčuje sv. Petr, jenž dí: „Kristus byl umrtven sice podle těla, ale oživen podle ducha, v kterémž i těm duchům, kteříž byli v žaláři, přišed kázal.“ (I. Petr 3, 18.) Sv. Petr na mysli má předpeklí, které nazývá žalářem, protože duše zemřelých nábožných lidí, které tam se zdržovaly, byly jako v temném žaláři, neboť neviděly „světlo světa“, tváře nejsvětějšího Boha.

Kalvín domníval se, že Pán Ježíš skutečně sstoupil do pekla, místa hrůzy a věčného trápení, aby sám vytrpěl muka pekelná k dokonání díla svého vykupitelského. Než domněnka jeho jest bludná, neboť slovem „peklo“ nemůže se tu rozuměti místo ďáblů a zavrženců, poněvadž duše nejsvětějšího Ježíše nemohla sstoupiti

do místa nepřátel Božích, kteří z pekla nikdy nebudou vykoupeni, nýbrž slovem „peklo“ rozumí se předpeklí, ve kterém zdržovaly se duše nábožných lidí, které na zemi Boha milovaly, jemu sloužily, po Vykupiteli toužily a v tomto místě bez bolesti na vykoupení své toužebně čekaly.

160. *„Co rozumíme předpeklím?“*

„Předpeklím rozumíme místo, kde duše spravedlivých, před Kristem zemřelých, pokojně a bez bolesti očekávaly Vykupitele.“

Duše Pána Ježíše sstoupila tedy do skrytého místa na věčnosti, ve kterém se zdržovaly duše nábožných zemřelých lidí od stvoření světa až do smrti Páně. Toto místo tajné jmenujeme předpeklí; bylo to místo, abychom mluvili lidským způsobem, nádvořím sídla nebeského. V Písmě svatém nazývá se místo toto „lůnem Abrahamovým“ a také „žalářem“, ne však proto, že by snad duše tam byly trpěly, nýbrž proto, že nemohly odtud před smrtí Kristovou vyjíti. Pán Ježíš nazval předpeklí „rájem“, protože příchodem jeho žalář proměnil se v ráj. A v tomto místě tedy zdržovaly se duše spravedlivých, před Kristem zemřelých lidí. Spravedliví tito lidé na světě žili bohabojně, Pánu Bohu věrně sloužili, po Vykupiteli toužili, na příchod jeho lidi připravovali a svým dobrým příkladem a svatým životem své bližní napomínali a povzbuzovali k dobrému a bohumilému životu. Svatě žili a svatě zemřeli; měli tedy vlastně přijíti do nebe. Poněvadž však hříchem Adamovým, hříchem dědičným poskvrněni byli všichni lidé, tedy i svatí a spravedliví, proto nemohl Pán Bůh ani duše spravedlivých lidí vzíti do nebe, neboť do nebe nevejde nic nečistého a poskvrněného. Do pekla nemohl Pán Bůh duše spravedlivých lidí zavrhnouti, protože skonaly v bázni Boží a v naději na Vykupitele; proto Bůh pro tyto duše ustanovil na věčnosti zvláštní tajné místo, v němž měly se svaté duše zdržovati až do příchodu Vykupitelova, a místo to jmenujeme předpeklí. V předpeklí netrpěly duše žádné bolesti, nýbrž pokorně a důvěrně očekávaly, až Pán Ježíš k nim vstoupí a brány nebeské jim otevře.

161. *„Proč sstoupil Pán Ježíš do předpeklí?“*

„Pán Ježíš sstoupil do předpeklí, aby zvěstoval duším spravedlivých, že jsou vykoupeny.“

Pán Ježíš smrtí svou na kříži dokonale dostiučinil za hříchy naše spravedlnosti Boží a proto nesstoupil do pekel, aby znova trpěl anebo snad dokončil utrpení své, nýbrž sstoupil do předpeklí,

aby duším spravedlivých, které toužebně očekávaly jeho příchodu, oznámil vykoupení pokolení lidského a jim zvěstoval radost, že nyní jsou ze žaláře vysvobozeny. Že Pán Ježíš příchodem svým do předpeklí tento „žalář“ proměnil v ráj, to jest v radost a plesání, předpověděl kajícímu lotru, když mu pravil: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ (Luk. 23, 43.) Jakmile duše Pána Ježíše sstoupila do předpeklí, ihned zazářilo předpeklí světlem nebeským a nastala radost a plesání duší spravedlivých, neboť touha jejich po nebeské radosti byla splněna.

Tak se naplnilo, co prorokové předpovídali: „Nebo nezanecháš duše mé v hrobě: aniž dáš svatému svému viděti porušení“ (Žalm. 15, 10.) a „Proniknu všecky nižší strany země, a shlédnu všecky, kteří spí, a osvítím všecky doufající v Pána.“ (Sir. 24, 45.)

Pán Ježíš také sstoupil do předpeklí proto, aby duším spravedlivých v předpeklí a ďáblům a duším zavrženým zvěstoval slávu a vítězství své. To poznáváme ze slov sv. Pavla, jenž dí: „Aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelných.“ (Filip. 2, 10.) I ďáblové zvěděli, že Pán Ježíš zvítězil nad nimi. Avšak Pán Ježíš jim se nezjevil, nýbrž slávu svou dal jim z předpeklí poznati.

Duše spravedlivých lidí zasloužily si, aby první zvěděly o vykoupení svém, neboť na zemi uprostřed hříšných lidí zůstaly Bohu věrnými a do konce jej milovaly. Pán Ježíš odměnil tak jejich věrnost a splnil jejich touhu a naději po vykoupení. Duše všech těchto spravedlivých lidí příchodem duše Pána Ježíše zakusily hned radosti nebeské, do níž pak uvedeny byly s Kristem Pánem při jeho nanebevstoupení. Jak se zaradoval Mojžíš, když uzřel Spasitele světa, po kterémž tak na světě toužil, jak plesal král David, který svými žalmy opěvoval a předpovídal Spasitele, jak se radovali svatí prorokové, kteří předpovídali jeho příští a lid na příchod jeho připravovali, jak se potěšili první naši rodičové, Adam a Eva, když konečně slib Hospodinův byl vyplněn a zavřený ráj opět jim otevřen! Duše Pána Ježíše zůstala v předpeklí do vzkříšení Páně.

Když po nanebevstoupení Páně duše spravedlivých lidí vzaty byly do nebe, přestalo hned předpeklí, takže nyní na věčnosti jsou jen tato tři skrytá místa: nebe, očistec a peklo. Z toho také poznáváme, že předpeklí nebylo očistcem a také ne peklem, neboť v očistci duše trpí časné tresty, v pekle věčné, v předpeklí však duše ničeho netrpěly, nýbrž pokojně a bez bolesti očekávaly vykoupení svého.

Když Pán Ježíš svou smrtí vykupitelskou takovou způsobil radost duším v předpeklí, oč více máme se i my radovati z vykoupení svého! Pán Ježíš svou smrtí otevřel nám nebe, vysvobodil nás z moci a otroctví ďábelského a uchystal nám na nebi věčnou

radost. My nemusíme na věčnou radost v nebi čekati několik tisíc let, jako na ni čekaly duše v předpeklí, ale můžeme jí dosáhnouti hned po smrti. Abychom však hned po dokonané pouti pozemské vjíti mohli do věčného ráje, musíme na zemi tak spravedlivě žíti a po Pánu Ježíši toužiti, jako oni nábožní lidé, jichž duše v předpeklí očekávaly pokojně věčné odplaty své. Nám také usnadněn jest vstup do nebe, neboť Pán Ježíš zůstavil nám hojnost prostředků, jichž užívajíce, můžeme si nebe zasloužiti. Proto přičiňme se všichni, abychom jednou mohli se shledati s Pánem Ježíšem a s těmi svatými dušemi, které na příchod jeho toužebně v předpeklí čekaly.

Mstiví a krvelační fariseové a zákoníci dosáhly toho, po čem práhly jejich hříšné duše. Pán Ježíš umřel na kříži a již je také pochován. Zbavili se tedy toho, kterýž je káral a na nepravosti jejich ukazoval. Polekali se sice velice, když při smrti Ježíšově země se třásla, skály pukaly a s hrozným rachotem padaly na zemi, když opona chrámová se rozpoltila a mnozí zemřelí vstali z hrobů a zjevili se v Jerusalemě, ale brzy na všechno zapomněli pro radost, že mrtev je ten, jehož z celého srdce nenáviděli. Aby však radost jejich byla dokonalá, uradili se, aby hrob Páně dobře byl střežen, by nikdo k němu neměl přístupu. Požádali tedy Piláta, aby postaviti dal u hrobu silnou stráž, aby snad tajně nepřišli učedníci Ježíšovi a neukradli jeho tělo, a potom neřekli, že vstal z mrtvých. Vzpomněli si totiž Židé na předpovědění Páně, kteréž jim pravil: „Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám.“ (Jan 2, 19.) Dobře tedy porozuměli slovům Páně, věděli nyní, že nemluvil o zboření chrámu jerusalemského, ale o svém těle, které když zabijí, opět třetího dne oživne a z hrobu slavně povstane. Pilát jim stráž dal. Fariseové postavili stráž u hrobu, hrob uzavřeli velikým kamenem a zapečetili jej. Nyní domnívali se, že mají už po starosti.

V Jerusalemě nastal zase obyčejný život. Byly veliké svátky, a každý hleděl si nyní své pobožnosti. Mluvilo se ovšem všude o těch věcech, které se udály v těchto dnech, jedni se Pána Ježíše zastávali, druzí zase jej odsuzovali. Všichni pak v tom se shodovali, že vysoká rada jen ze závisti a ctižádosti odsoudila Ježíše k smrti. Všichni také tázali se vespolek: Co se nyní stane? Vstane z mrtvých, jak pravil, nebo nevstane? To byla nyní důležitá otázka, na kterou nikdo nedovedl odpověděti. A co činili přátelé Ježíšovi, jeho učedníci? Všichni se uzavřeli do svých příbytků a báli se ukázati se na ulici. Pouze za noční tmy se scházeli, aby se těšili a radili. I oni tázali se: Vstane Pán Ježíš z hrobu? A tak přátelé i nepřátelé Ježíšovi nemohli se dočkati třetího dne.

Konečně nastalo jitro třetího dne a tu vyplnilo se předpovědění Páně, neboť Pán Ježíš skutečně třetího dne vstal z mrtvých.

162. *„Co znamenají slova: ‚Vstal z mrtvých‘?“*

„Slova: ‚Vstal z mrtvých‘ znamenají, že Ježíš Kristus vlastní mocí spojil duši svou opět s tělem a ze zavřeného hrobu vyšel slavný a nesmrtelný.“

Tělo Pána Ježíše odpočívalo v hrobě v pátek odpoledne, celý den v sobotu a do rána prvního dne po sobotě. Po tu dobu v Jerusalemě bylo ticho a u hrobu také panoval klid. Byla sobota Veliká a proto ani přátelé Ježíšovi z města nevyšli, aby neporušili svátečního dne. Vojáci seděli u hrobu ve dne v noci a bedlivě střežili ho. Apoštolové a přátelé Ježíšovi shromáždili se u svých známých a v tichosti vypravovali si o těch věcech, které se byly staly. Ženy v sobotu večer nakoupily vonných mastí a květin, a všechno si připravily, aby časně ráno vypraviti se mohly k hrobu Páně, neboť chtěly hrob Páně ozdobiti květinami a tělo Páně pomazati mastmi. Všichni pak nedočkavě čekali třetího dne. Srdce jejich jim sice pravilo, že očekává je veliká radost, ale přece neměli ještě pevné jistoty. Jen Matka Páně s důvěrou hleděla do budoucnosti, tiše se v úkrytu modlila, jsouc přesvědčena, že nedopustí Bůh, aby Syn její byl pohaněn.

Konečně nastalo ráno prvního dne po sobotě. Červánky lemovaly již východ, ptactvo se probudilo ze spánku svého a veselým zpěvem oslavovalo Tvůrce svého. Vojáci pilně pozorovali hrob a ani se nehli od něho. A tu najednou hrob a země v nejbližším okolí hrozně se zatřásla, hrob ozářen byl neobyčejnou jasností, a Pán Ježíš vyšel z hrobu živý a slavný. Vstal z mrtvých vlastní svou mocí, spojiv duši svou opět s tělem, a tím jasně dokázal své božství. Jeho tělo bylo oslavené a překrásné, slávou nebeskou ozářené a tak jemné, že nepotřebovalo nějakého prostoru. Mělo takovou vlastnost, že mohlo se rychle pohybovati s místa na místo a zjeviti se jako duch na kterémkoliv místě. Bylo to totéž tělo, které na kříži viselo, ale nyní bylo neporušitelné a oslavené, které nepotřebovalo ani pokrmu ani nápoje. Bylo duchové, jemné a průhledné (Filip. 3, 21.). Bylo také nesmrtelné, neboť Pán Ježíš nikdy už nezemře, ale věčně živ bude v oslaveném těle svém. Aby všichni uvěřili, že vstal z mrtvých s týmž tělem, které trpělo a na kříži bylo přibito, ponechal si Pán Ježíš na těle svém pět ran, to jest zářící jizvy, kteréž ukázal apoštolům a kteréž ukáže i nám při soudném dni.

Jako andělé oslavovali Pána Ježíše při jeho narození a v utrpení mu sloužili, tak také když z mrtvých vstal, sestoupili s nebe, aby mu sloužili, jemu se poklonili a slavné vzkříšení jeho lidem zvěstovali. Právě v tom okamžiku, kdy Pán Ježíš vstal z hrobu, sestoupil anděl

s nebe a odvalil kámen od hrobu. Podle učení všech sv. otců neučinil tak anděl snad proto, aby Kristus mohl vyjíti z hrobu, neboť Pán Ježíš byl již vyšel ze zavřeného hrobu. Kámen byl teprve potom odvalen a to k vůli lidem, kteří přišli ke hrobu. V hrobě zanechal Pán Ježíš prostěradla, do nichž bylo jeho tělo zabaleno, a stáli tam dva andělé, když ženy přišly ke hrobu.

Vojáci spatřivše, co se u hrobu dělo, ulekli se velice a padli k zemi omráčeni. Když se vzpamatovali, uzřeli hrob prázdný. Hrůzou a strachem se třesouce dali se na útěk do města. Jerusalemští obyvatelé pohříženi byli ve spánku a na ulicích panoval úplný klid. Vojáci sotva dechu popadajíce letěli ulicemi jerusalemskými zrovna k domu Kaifášovu a počali bušiti na dveře. Kaifáš uzřev stráž hrozně se ulekl zlou předtuchou. Vojáci pak nečekajíce na otázku ihned zvěstovali, co viděli: Ukřižovaný vstal z hrobu, viděli jsme ho. Velekněz na smrt ubledlý ihned svolal celou radu, aby se hned uradili, co si nyní počnou, neboť nynější věci budou horší prvních. Členové vysoké rady hned se sešli. Všichni zděšeně poslouchali, co jim Kaifáš přednášel. Nastala rada, a konec rady byl tento: Zavolali vojáky a davše jim peníze, poručili jim, aby všude vykládali, že když usnuli, přišli učedníci Ježíšovi a ukradli z hrobu tělo, a potom řekli, že vstal z mrtvých. Co bylo platno podplacení vojáků, když pravda nedala se ničím umlčeti. Pilát také uslyšel o zmrtvýchvstání Páně, vyslechl strážce, ale nepotrestal jich. Učedníky Páně také nikdo nehledal, aby je postavili před soud a potrestali pro podvod. Vše to bylo by se jistě stalo, kdyby vysoká rada byla měla jistotu, že podezření její je pravdivé. Zpráva stráže o zmrtvýchvstání Ježíšově byla pravdivá a Židům docela nic neprospělo, byť by byli vojáci potom vykládali, že učedníci vzali tělo Páně.

Kdyby byli učedníci chtěli odstraniti tělo Ježíšovo z hrobu, byli by tak učinili dříve. Než učedníci sami byli plni strachu a neodvážili se ani k hrobu přistoupiti. Všichni se rozprchli při zatčení Mistra svého a ze strachu před Židy ani nebyli přítomni smrti Pána svého. Všechno počínání vysoké rady bylo marné, protože zpráva o zmrtvýchvstání Pána Ježíše již ráno rozšířena byla po celém Jerusalemě.

Co se toto vše dálo, vyšly z města před východem slunce některé nábožné ženy (Maria Magdalena, Maria Kleofášova a Salome) pospíchajíce k hrobu, aby pomazaly vonnými mastmi tělo Ježíšovo a hrob vyzdobily vonnými květinami. Na cestě vzpomněly si, že hrob je zadělán velikým kamenem a proto pravily sobě vespolek: Kdo nám odvalí kámen? Než nepřemýšlely o tom déle, ale spěchaly, aby co nejdříve byly u hrobu. Slunce právě vyšlo, když přišly

k hrobu; ale jak se ulekly, uzřevše kámen odvalený a hrob otevřený! Vešly do hrobu a nenalezše tam těla Ježíšova, velmi se ulekly. Domnívaliť se, že snad nepřátelé Ježíšovi vzali tělo jeho a tajně je někam ukryli. Tu najednou uzřely dva anděly ve skvoucím rouchu sedící na hrobě. Znova se ulekly, ale zároveň zaradovaly. Anděl pravil jim: „Koho hledáte? Ježíše Nazaretského? Vstalť jest, není ho tuto. Vizte místo, kam jej položili. Jděte do města a povězte to jeho učedníkům a zvláště Petrovi.“ (Mat. 28, 5.—7.) Kdo popíše radost, kterou pocítily v srdcích svých nábožné ony ženy! Ihned utíkaly do města a oznámily Petrovi a všem učedníkům radostnou zprávu: Vstalť Ježíš Kristus, jděte a přesvědčte se.

Maria Magdalena přišla ke hrobu dříve než ostatní ženy, vidouc však hrob otevřený nevešla do něho, nýbrž vrátila se do města, aby to oznámila Petrovi a Janovi. Oba učedníci hned spěchali ke hrobu a uzřevše hrob prázdný a prostěradla, ve kterých bylo tělo Ježíšovo zavinuto, na hrobě ležící, uvěřili, že Pán Ježíš vpravdě vstal z mrtvých. Hned se vrátili do města a všem učedníkům zvěstovali radostnou zprávu tu. Maria Magdalena, kteráž vroucně milovala Pána Ježíše a smrt jeho ustavičně oplakávala, vrátila se opět ke hrobu. Vešla do hrobu a srdečně plakala, nenaleznouc těla Ježíšova. Vyšla z hrobu a chodila po zahradě naříkajíc: Vzali Pána mého a nevím, kam jej položili. Najednou zjevil se jí Ježíš a nepoznala ho. Domnívala se, že by to byl zahradník Josef z Arimathie, a proto se ho tázala: „Nevíš, kam položili Pána mého?“ Pán Ježíš k ní promluvil známým hlasem: „Maria.“ Hned jej poznala a padši k nohoum jeho, zvolala radostně: „O Mistře!“ Více pro radost promluviti nemohla. Pán Ježíš řekl jí laskavě: „Jdi a pověz učedníkům mým, že brzy vstoupím k Otci svému a k Otci vašemu.“ (Jan 20, 11.—17.) Pán Ježíš Marii Magdaleně zjevil se dříve než apoštolům, aby ji odměnil za její vytrvalou lásku. Právem můžeme se domnívati, že Pán Ježíš po zmrtvýchvstání svém nejdříve se ukázal Matce své, Panně Marii. O, kterak zaradovala se Rodička Boží, když opět uzřela svého milého Syna živého a oslaveného! Všecky ty útrapy, které zakusila při umučení jeho, byly jí v této chvíli stonásobně nahraženy.

Potom Pán Ježíš zjevil se také Petrovi a Janovi. Všichni apoštolové již věděli, že Pán Ježíš vstal z mrtvých, ale přece ještě pochybovali o zprávě té. Když potom sami Pána Ježíše viděli, uvěřili a radovali se.

Pán Ježíš vpravdě vstal z mrtvých a tím zřetelně dokázal své božství a božské své poslání. Kdyby Pán Ježíš nebyl vstal z mrtvých, nebyla by nám nic prospěla jeho smrt, proto praví sv. Pavel: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, marné jest naše kázání, a marná jest i víra vaše.“ (I. Kor. 15, 14.)

Pán Ježíš vpravdě vstal z mrtvých, neboť o tom přesvědčili se vojáci, kteří hrob střežili, nábožné ženy, které Pána Ježíše viděly, a všichni apoštolové, jimž po čtyřicet dní často se zjevoval, s nimi mluvil a nařízení různá jim dával. Apoštolové tedy jsou prvními svědky vzkříšení Páně.

163. *„Kdo dosvědčuje, že Ježíš Kristus vpravdě z mrtvých vstal?“*

„Že Ježíš Kristus vpravdě z mrtvých vstal, dosvědčují apoštolové, kteří jej po jeho zmrtvýchvstání častěji vídali a jeho se dotýkali, s ním mluvili a jedli, a za tuto pravdu život svůj položili.“

Svatí evanděllistové zaznamenali nám, že Pán Ježíš po svém zmrtvýchvstání častěji zjevoval se apoštolům. Sv. Petrovi a Janovi zjevil se Pán Ježíš hned ráno po svém vzkříšení. Téhož dne zjevil se také dvěma učedníkům do Emaus jdoucím. (Luk. 24, 13.—33.) Dva učedníci, z nichž jeden jmenoval se Kleofáš, byli toho dne v Jerusalemě a tam dověděli se od apoštolů a nábožných žen, že Pán Ježíš vstal z mrtvých. K večeru vraceli se do domova svého, do Emaus, které byly asi tři hodiny vzdáleny od Jerusalema. Spěchali domů a cestou živě rozmlouvali o tom, co slyšeli v městě. I přidružil se k nim Pán Ježíš v podobě cizince a nepoznali ho. Pán Ježíš vida jejich smutné tváře, tázal se jich: „Proč jste tak smutni?“ Učedníci zaradovali se, že neznámý člověk dává se s nimi do řeči, měli srdce přeplněno dojmy a nyní naskytla se jim příležitost všecko pověděti, co srdce cítilo. I pravili cizinci: „Což jsi ty jediný z příchozích do Jerusalema, jenž nevíš, co se tam stalo v těchto dnech?“ A počali mu vypravovati všechno o Pánu Ježíši od jeho narození až do jeho hrozné smrti a pak dodali: „My pak jsme se nadáli, že vykoupí lid israelský z poddanství římského, ale byl vydán k smrti kříže. Také poděsily nás ženy některé, tvrdíce, že ho viděly vzkříšeného.“ A tu Pán Ježíš ujal se slova a počal jim z Písma sv. dokazovati, že Vykupitel všechno to trpěti musil, aby se naplnila proroctví. Učedníci pozorně poslouchali řeč jeho a přesvědčili se, že Pán Ježíš skutečně byl tím slibeným Mesiášem, který za nás umříti musil a který také vstal z mrtvých. Za rozmluvy rychle jim minula cesta a než se nadáli, byli u brány města Emaus. Pán Ježíš si počínal, jakoby dále jíti chtěl, a tu učedníci prosebně k němu pravili: „Pane, zůstaň s námi, neboť se připozdívá a den se nachýlil.“ Ze srdce přáli si, aby ještě s nimi rozmlouval o milém Pánu Ježíši. Pán Ježíš vešel s nimi do domu a přijal jejich pohostinství. Po večeři vzal Pán Ježíš chléb do svých svatých rukou, dobrořečil, lámal a podával jim tělo své k požívání, jak to

učinil při poslední večeři. V tom otevřely se oči jejich a poznali Pána Ježíše. Zaradovali se a než se vzpamatovali, zmizel Pán Ježíš. Ač byli unaveni cestou, hned povstali a ještě toho večera spěchali do Jerusalema, a radostně oznamovali apoštolům: Viděli jsme Pána a poznali jsme ho po lámání chleba.

Když ještě učedníci ti apoštolům vypravovali o všem, co se jim na cestě přihodilo, najednou vešel Pán Ježíš zavřenými dveřmi a stál uprostřed nich. Všichni se ulekli, domnívajíce se, že by to byl jeho duch. Pán Ježíš je pozdravil: „Pokoj vám! Jáť jsem, nebojte se!“ Aby se všichni přesvědčili, že on to skutečně jest, pravil jim: „Vizte ruce mé, nohy mé, dotýkejte se mne.“ Radost apoštolů byla tak veliká, že nemohli ani slova promluviti. S radostí i bázní patřili na milého Pána a Mistra svého. Nyní všechna pochybnost zmizela a uvěřili, že vpravdě vstal z mrtvých. Při tomto zjevení dal Pán Ježíš apoštolům moc hříchy odpouštěti, posvětil je na kněze a ustanovil svátost pokání.

Když se apoštolům Pán Ježíš zjevil, bylo jich tam deset, Tomáš nebyl s nimi. Když se potom navrátil, vypravovali mu všichni, že viděli Pána Ježíše, jeho se dotýkali a s ním jedli. Ale Tomáš nevěřil. Radoval se sice z té zprávy, ale přece chtěl sám o té pravdě se přesvědčiti, sám chtěl Pána Ježíše viděti a proto pravil: „Neuvěřím, leč uzřím bodení hřebů, vpustím prst v místo hřebů a ruku v bok jeho.“ (Jan 20, 25.—29.) Po osmi dnech opět zjevil se Pán Ježíš apoštolům a Tomáš byl s nimi. I přistoupil Pán Ježíš k němu a řekl mu: „Tomáši, viz ruce mé a nohy mé, a vlož ruku v bok můj, a nebuď nevěřící, ale věřící.“ Tomáš padnuv na kolena, klaněl se Pánu Ježíši a pokorně zvolal: „Pán můj a Bůh můj.“

Svatí apoštolové odešli nyní z Jerusalema do Galilejska. Jednoho dne shromáždili se u jezera Genesaretského a tu se jim Pán Ježíš opět zjevil. Požehnal jejich rybolovu a pojedl s nimi. Potom ustanovil sv. Petra za svého náměstka a hlavu církve a předpověděl mu, kterou smrtí oslaví jméno jeho. Odtud odešli apoštolové na jednu horu. Byla to asi táž hora, na které Pán Ježíš kdysi vyučoval a proslovil osmero blahoslavenství; proto hora ta jmenuje se „hora blahoslavenství“. Na tuto horu přišlo více než pět set učedníků Páně, to jest všichni ti, kteří v Pána Ježíše uvěřili. A tu se opět Pán Ježíš všechněm zjevil. Všichni se přesvědčili, že on to skutečně jest a proto padše klaněli se jemu. Na to vrátili se opět do Jerusalema. Takovým způsobem zjevil se Pán Ježíš učedníkům svým častěji, poučuje jich a dávaje jim nařízení k budoucímu řízení a rozšiřování církve.

Že Pán Ježíš vpravdě vstal z mrtvých, na vlastní oči přesvědčili se svatí apoštolové a také pravdu tu všem lidem oznamovali a dokazovali. O žádné pravdě nebyli sv. apoštolové více přesvědčeni, než o zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Když sv. Petr po seslání Ducha svatého poprve kázal v Jerusalemě o ukřižovaném Ježíši Kristu, pravil Židům: „Toho Ježíše vzkřísil Bůh, čehož my svědkové jsme.“ (Skut. ap. 2, 32.) Podobně sv. Pavel hlásal zmrtvýchvstání Páně, když pravil: „Počteno bude nám k spravedlnosti, když budeme věřiti v toho, kterýž vzkřísil Ježíše Krista, Pána našeho, z mrtvých, jenž vydán jest pro hříchy naše, a vstal z mrtvých pro ospravedlnění naše.“ (Řím. 4, 24. 25.)

Že Pán Ježíš vpravdě vstal z mrtvých, dokázali jeho nepřátelé a zvláště pak jeho přátelé, všichni apoštolové, kterým se po třikráte ukázal, kteří s ním mluvili a jedli, všem lidem o vzkříšení Páně kázali a za tuto pravdu také život svůj položili. Naplnilo se tak do slova, co svatí prorokové o Pánu Ježíši předpovídali a co on sám o sobě nepřátelům svým byl předpověděl.

164. *„Co dokazuje zmrtvýchvstání Ježíše Krista?“*

„Zmrtvýchvstání Ježíše Krista dokazuje:

1. že se vyplnilo, co o něm proroci předpověděli, i co sám o sobě předpověděl;

2. že je skutečně Bůh, a jeho učení že je pravé;

3. že i my jednou z mrtvých vstaneme.“

1. Ve Starém zákoně předpovídali svatí prorokové o Spasiteli, kde a z koho se narodí, jaké zázraky konati bude a jakou smrtí umře. Všechna ta proroctví naplnila se na Pánu Ježíši do slova. Také předpovídali o Spasiteli, že třetího dne vstane z mrtvých. Tak volal žalmista Páně, král David: „Nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.“ (Žalm. 15, 10.) A proroctví Davidovo skutečně se vyplnilo, neboť nejsvětější tělo Ježíšovo nezůstalo v hrobě, nýbrž opět k životu povstalo, aby nikdy už nezemřelo.

Pán Ježíš také sám o sobě předpověděl, že třetího dne vstane z mrtvých. Ačkoliv fariseové byli svědky přemnohých zázraků Ježíšových, přece jednou ho žádali, aby jim ukázal nějaké znamení s nebe, jímž by dokázal, že jest od Boha poslaným Mesiášem. I řekl jim Pán Ježíš: „Pokolení zlé a cizoložné hledá znamení, a nebude mu dáno, jedině znamení Jonáše, proroka. Neboť jako byl Jonáš v břiše velryby tři dni a tři noci: tak bude Syn člověka v srdci země tři dni a tři noci.“ (Mat. 12, 39. 40.)

Pán Ježíš také apoštolům předpověděl své zmrtvýchvstání. Jednoho dne pojal Pán Ježíš Petra, Jakuba a Jana a vyvedl je na horu Tabor a tam se před nimi proměnil a zjevil jim slávu svou. Když se navraceli s hory, pravil Ježíš učedníkům: „Žádnému nepravte o tom vidění, dokudž by Syn člověka nevstal z mrtvých.“ (Mat. 19, 9.) Konečně Pán Ježíš největším svým nepřátelům, zákoníkům a fariseům předpověděl své zmrtvýchvstání, neboť jim pravil: „Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám... Ale on to pravil o chrámu těla svého. (Jan 2, 19. 21.)“

2. Pán Ježíš svým zmrtvýchvstáním také dokázal, že jest pravý Bůh a učení jeho že jest božské a tudíž jedině pravé. Všichni apoštolové při hlásání učení Kristova odvolávali se hlavně na jeho zmrtvýchvstání. Tak sv. Pavel pravil: „Nevstal li Kristus z mrtvých, marné jest naše kázání, a marná jest i víra vaše.“ (I. Kor. 15, 14.) Jest ovšem pravda, že Pán Ježíš dokázal své božství a božské své učení i mnohým jiným způsobem, zvláště pak svými zázraky. Kdo může na příklad utišiti bouři na moři jediným kynutím ruky? Kdo může nemocné všeho druhu, slepé, hluché, němé, kulhavé a malomocné jediným slovem uzdraviti? Kdo vzkřísil kdy pouhým slovem mrtvé? Kdo z lidí zná nejtajnější myšlenky lidské a budoucí věci? Pán Ježíš uzdravoval pouhým slovem, vzkřísil mrtvé a znal i myšlenky lidské a předpovídal budoucí věci, které se vyplnily. Těmito skutky tedy Pán Ježíš již dříve dokázal, že není pouze člověkem, nýbrž že je také všemohoucím Bohem, neboť žádný člověk nemůže činiti takových věcí. Kdyby však Pán Ježíš nebyl vstal z mrtvých, marna by byla přece naše víra, poněvadž by scházel pravý a nejdůležitější důkaz božství Ježíšova. Tu by pak fariseové byli zvítězili, když umírajícímu Spasiteli se posmívali, říkajíce: „Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže . . . jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže.“ Kdyby nebyl Pán Ježíš vstal z mrtvých, byli by zákoníci a fariseové všechen lid svedli na svou stranu a byli by řekli: Vidíte nyní, že my máme pravdu, neboť kdyby byl tento Synem Božím, byl by jistě vstal z mrtvých; nyní však jeho tělo hnije v zemi jako tělo každého jiného člověka, a proto nebyl Bohem a nebyl také tím slíbeným Vykupitelem. Kdyby nebyl Pán Ježíš vstal z mrtvých, byli by na něho všichni zapomněli, a jeho učení nikdy by se nebylo stalo světovým.

Než ale nad slunce jest nyní jasnější, že Kristus Pán vstal z mrtvých a svým slavným zmrtvýchvstáním zaplašil všechny pochybnosti. Pán Bůh tuto nejdůležitější a na světě ojedinělou událost, totiž vzkříšení Páně, tak zařídil, že nikdy ani stín pochybnosti zavaditi nemůže o tuto největší pravdu. Aby nikdy nikdo nemohl říci, že Pán Ježíš opravdu neumřel a tudíž že byl zdánlivě

mrtev, bylo jeho srdce kopím probodeno, takže z něho vyšla krev a voda, důkaz to dokonalé smrti. Aby snad zase někdo neřekl, že tělo jeho bylo v hrobě zaměněno, tedy bylo pochováno do nového hrobu, ve kterém ještě žádné tělo pochováno nebylo. I nepřátelé Kristovi nevědomky starali se o to, aby vzkříšení jeho bylo nad slunce jasnější, neboť dali hrob střežiti četnou vojenskou stráží a kámen u hrobu tak zapečetili, že nikdo do hrobu vejíti nemohl. Že přemnozí ze Židů uvěřili ve vzkříšení Páně, poznáváme také z toho, že na den seslání Ducha sv. tři tisíce dalo se jich pokřtíti, což by se nebylo stalo, kdyby Pán Ježíš nebyl vpravdě vstal z mrtvých, a tím tedy největší podal důkaz o svém božství a o pravdě svého učení, které po seslání Ducha svatého hned se zázračně šířilo, hluboké a pevné kořeny zapustilo a do celého světa se rozvětvilo. To by se však nebylo stalo, kdyby nebyl Pán Ježíš vstal z mrtvých.

3. Konečně Pán Ježíš vstal z mrtvých, aby nás ujistil, že i my jednou vstaneme z mrtvých. Že také my i podle těla živi budeme, věřili lidé od počátku světa. Zvláště Židé věřili v těla vzkříšení. Tak starozákonní trpitel Job volal: „Vím, že Vykupitel můj živ jest, a že v poslední den ze země vstanu, a zase oblečen budu kůží svou, a v těle svém uzřím Boha svého, kteréhož uzřím já sám, a oči mé spatří jej, a ne jiný; složena je ta naděje má v lůně mém.“ (Job. 19, 25. 27.) A prorok Daniel pravil: „Mnozí z těch, kteří spí v prachu země, procítí; jedni k životu věčnému a druzí ku pohanění, aby je viděli vždycky.“ (Dan. 12, 21.) Víra v těla vzkříšení byla tedy všeobecná. A zdali pak může Bůh naše těla opět k novému životu probuditi? Mohl-li Bůh všecko i nás stvořiti z ničeho, může tedy i mrtvá naše těla opět vzkřísiti. Sv. Irenej praví: „Bůh nad přírodu mocnější, má k tomu i vůli, poněvadž jest dobrotivý; máť i moc, neboť jest všemohoucí, také to i vykoná, neboť jest bohat a dokonalý.“ Konečně sám Pán Ježíš předpověděl, že i my vstaneme z mrtvých, neboť pravil: „Přichází hodina, v kteroužto všichni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího; i půjdou, kteří dobře činili, na vzkříšení života, kteří pak zle činili, na vzkříšení soudu.“ (Jan 5, 28. 29.)

Drazí v Kristu! Pán Ježíš první vstal z mrtvých a předešel nás na nebesa, aby nám připravil tam místo. O kéž jednou s ním vstaneme z mrtvých také tak slavně jako vítězi nad smrtí a ďáblem! Tato naděje na budoucí vzkříšení umírňuje naši bolest při smrti a potěšuje nás, že smrtí časnou nekončí naše bytí, ale že nastane nám po smrti těla jiný život, život věčný, ve kterém duše naše sama žíti bude až do skonání světa a po skonání jeho spojí se opět s tělem svým a tak celý člověk bude věčně živ, aby i podle těla

buď byl věčně oslaven anebo věčně zahanben. Abychom tedy jednou slavně z mrtvých vstali a se vzkříšeným Kristem Pánem věčně se radovali, proto pokud na zemi žijeme, následujme Pána Ježíše v jeho trpělivosti a svatosti, varujme se všeho zlého, povstaňme na zemi z hrobu hříchů a nepravostí, a pak jistě povstaneme s Kristem Pánem ve slávě.

Památku vzkříšení Páně oslavuje církev svatá svátky velkonočními. V sobotu na večer, jak jsem vám v minulém cvičení pravil, slavíme slavnost vzkříšení, která vlastně konati se má v neděli časně z rána. Velkonoční svátky jmenují se tak proto, poněvadž křesťané po celou noc ze soboty na neděli v chrámě na modlitbách trvali a s velkou slávou vzkříšení Páně oslavovali.

Boží Hod velkonoční slaví se dle starobylého obyčeje vždy na první neděli po prvním jarním úplňku měsíce, proto svátky velkonoční nebývají vždy ve stejnou dobu, nýbrž někdy dříve, někdy později, ale vždy mezi 22. březnem a 25. dubnem. Tyto svátky jmenují se také proto „Velkonoce“, poněvadž židovské velkonoční svátky, ve kterých obětován byl beránek velkonoční, byly předobrazem oběti Ježíše Krista na kříži. Na památku toho světí se na Boží Hod velkonoční po mši svaté pokrmy, zvláště beránek, chléb, víno a červená vejce. Beránek připomíná nám beránka velkonočního, chléb a víno připomíná nám poslední večeři, ve které Pán Ježíš tyto způsoby proměnil v tělo a krev svou, a červená vajíčka, kraslice, jsou obrazem vzkříšení Páně, neboť jako kuřátko samo proklube se ze skořápky k životu, tak Pán Ježíš vlastní mocí prolomil hrob a z mrtvých povstal živý a slavný.

Pondělí velkonoční je druhý zasvěcený svátek, o kterém si připomínáme onu událost, kdy Pán Ježíš po svém zmrtvýchvstání zjevil se dvěma učedníkům do Emaus jdoucím.

Po velkonoci slaví se šest neděl. Až do svátku Nanebevstoupení Páně hoří při mši sv. paškal a na oltáři jest soška Krista vítěze. Kristus Pán drží v ruce prapor na znamení jeho vítězství nad smrtí, hříchem a ďáblem. První neděle po velkonocích sluje „Bílá“ či provodní neděle, poněvadž na počátku církve ti, kteří na Bílou sobotu byli křtěni, v tuto neděli naposledy v bílém rouchu v průvodu vedeni byli do chrámu a tam křestní sliby obnovovali. Nyní obyčejně na Bílou neděli vedeme dítky k prvnímu sv. přijímání.

Velkonoční svátky jsou slavným a radostným svátkem. Radost z vítězství Krista Pána nad smrtí, ďáblem a světem projevuje církev svatá radostným zpěvem „alleluja“ (Chvála Bohu). A právem zpívati můžeme „alleluja“, neboť Pán Ježíš svým slavným vzkříšením dokázal své božství a své pravé učení. Abychom však opravdu radovati se mohli ze vzkříšení Páně, proto musíme také povstati z hrobu

hříchů. Chceme-li připraviti si pokojnou a blaženou smrt a jednou slavné těla svého vzkříšení, pak povstaňme napřed z nepravostí, zanechme hříchů, které nás uvrhují do žaláře smrti časné i věčné. Povstaneme-li i my znovuzrozeni, očištěni od hříchů, pak opravdu celým srdcem nadšeně volati můžeme: „Allelujal Živ buď nad smrtí zvítěziteli!“

15. CVIČENÍ.

O šestém článku víry.

Pán Ježíš, jak jsme minule rozjímali, vpravdě vstal z mrtvých a dokázal tak své božství a božské své poslání. Smrtí svou a svým zmrtvýchvstáním dokončil dílo vykupitelské, vyplnil vůli svého Otce nebeského, kterýž jej proto na svět poslal, aby zahladil hřích, a pokolení lidské vysvobodil z moci ďáblovy. Pán Ježíš dokonav tak dílo své vykupitelské, vstoupil opět na nebesa k Otci svému nebeskému, avšak nikoli pouze jako Bůh, nýbrž i jako člověk, a nyní sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího. A o tomto oslavení Syna Božího, o jeho nanebevstoupení, poučuje nás šestý článek víry, kterýž zní:

165. *„Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.“*

166. *„Kdy vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?“*

„Ježíš Kristus vstoupil na nebesa čtyřicátého dne po svém zmrtvýchvstání.“

Pán Ježíš nevstoupil na nebesa hned po svém zmrtvýchvstání, nýbrž zůstal ještě čtyřicet dní na zemi, aby uspořádal a zařídil království své na zemi. Aby všichni lidé poznali pravé učení božské a měli tak na zemi dosti příležitosti a prostředků, by jednou dosáhli slávy věčné a s Kristem Pánem oslaveni v nebesích sídleli, založil Pán Ježíš církev svatou, které odevzdal své učení a poklady svých zásluh na kříži získaných. Církev tuto odevzdal svým učedníkům a Petra ustanovil svým náměstkem a hlavou apoštolů i celé církve své. Než Pán Ježíš vstoupil na nebesa, po čtyřicet dní dlel s apoštoly na zemi, dávaje jim různá nařízení a naučení, kterak říditi a spravovati mají jeho království, církev svatou. A tak Pán Ježíš jako starostlivý a dobrý otec postaral se o církev svou, prve než odešel do nebe, aby ji odtud řídil a do skonání světa zachovával.

Po celou dobu tu připravoval apoštoly na svůj odchod do nebe, neboť často jim připomínal, že za krátko od nich odejde k Otci nebeskému. Než Pán Ježíš i dříve a to před svým utrpením předpovídal přátelům i nepřátelům, že vstoupí na nebesa. Tak když v městě Kafarnaum přisliboval nejsvětější Svátost oltářní, když Židům pravil, že dá k požívání své tělo a svou krev, tu přemnozí nad tím se pohoršili, a tu pravil jim Pán Ježíš: „To-li vás pohoršuje? Což pak až uzříte Syna člověka, an vstupuje, kde prve byl?“ (Jan 6.) Slovy těmito Pán Ježíš chtěl říci Židům: Nyní mně nevěříte a nerozumíte mým slovům a proto horšíte se na mne, že jsem vám pravil, že dám vám své tělo k jedění a krev svou k pití; ale co teprve řeknete tomu, až se přesvědčíte, že jsem vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa? Potom i nevěřící poznají, že jsem Synem Božím a všemohoucím Bohem a že toto vše učiniti mohu.

Pán Ježíš zvláště apoštolům často oznamoval, že vstoupí na nebesa. Když naposledy s nimi slavil beránka velkonočního, po večeři dojemnou řečí s nimi se louče, předpovídal bolestnou svou smrt, slavné zmrtvýchvstání své, odchod svůj na nebesa a sliboval jim, že z nebe jim pošle Utěšitele, Ducha svatého, kterýž jim všechno připomene a naučí je všemu, co jim kázal a čemu je učil. Svatí apoštolové velice se rmoutili, slyšíce milovaného Pána a Mistra svého mluviti o odchodu s tohoto světa; avšak Pán Ježíš jich těšil a ujišťoval je, že jeho odchod bude jim jenom k prospěchu, neboť jim pravil: „Prospějeť vám, abych já odešel, neboť neodejdu-li, nepřijde Utěšitel k vám, pakli odejdu, pošlu ho k vám.“ (Jan 16, 7.)

A co Pán Ježíš předpovídal, naplnilo se, neboť čtyřicátého dne po svém vzkříšení vstoupil slavně na nebesa jako Bůh a spolu člověk.

167. *„Kterak vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?“*

„Ježíš Kristus vstoupil na nebesa s hory Olivetské svou vlastní mocí, s tělem i s duší, před očima svých učedníkův.“

Proč asi Pán Ježíš vstoupil na nebesa s hory Olivetské? Na hoře této počalo utrpení Páně a apoštolové tu viděli zahanbení a ponížení jeho, neboť tu jej Jidáš zradil a vydal vrahům. Pán Ježíš proto vstoupil na nebesa právě s této hory Olivetské, aby apoštolové uviděli jeho slávu a moc a zapomněli tak na jeho pokoření a ponížení. Pán Ježíš také chtěl apoštoly povzbuditi, že cesta utrpení je také cestou k nebi.

Pán Ježíš po svém vítězném zmrtvýchvstání zůstal na zemi ještě 40 dní, zjevuje se apoštolům a poučuje je o nastávajícím úřadu jejich. Odevzdal jim veškerou správu církve své a poučil je o roz-

šíření a spravování království svého. Hned po svém vzkříšení dal jim moc hříchy odpouštěti a zadržovati, ustanoviv tak svátost svěcení kněžstva a svátost pokání. Čtyřicátého dne opět a to naposledy se jim zjevil v Jerusalemě a poručil jim, aby z Jerusalema neodcházeli, dokud jim nepošle Ducha svatého. Potom vedl je na horu Olivetskou, aby tam před zraky jejich vlastní mocí vstoupil na nebesa. Apoštolové zarmoucení kráčeli s Pánem Ježíšem na horu, neboť věděli, že poslední cestu konají s milovaným Otcem svým. Na cestě Pán Ježíš je těšil, napomínal, ve víře utvrzoval a dával jim ještě různá nařízení. Zvláště pak jim poručil, aby jeho učení do celého světa rozhlašovali a všude o něm svědectví vydávali; pravilť jim: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi: Protož jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, cokoliv přikázal jsem vám: a aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 19.) Slovy těmito odevzdal Pán Ježíš apoštolům trojí svůj úřad: učitelský, kněžský a pastýřský. Aby se ničeho nebáli při hlásání evandělia, slibuje jim ustavičnou svou pomoc: „a aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“ Pán Ježíš přislibuje apoštolům v úřadu učitelském svou milost a zvláště dar neomylnosti, takže do skonání světa v církvi jeho pravé učení potrvá a nikdy nebude změněno

Pán Ježíš dále vysvětloval apoštolům, že ke spasení třeba jest víry a svátosti křtu, pravilť jim: „Kdo uvěří a bude pokřtěn, spasen bude;“ kdo vašemu kázání uvěří a dá se pokřtíti, a podle víry žíti bude, může doufati, že bude spasen; kdo však neuvěří, kdo bude vámi pohrdati, vás pro jméno mé pronásledovati a slovům vašim odpírati, kdo neuvěří vám, bude zatracen. Než ke spasení nestačí jen víra, ale třeba je také dobrých skutků, a proto napomíná Pán Ježíš apoštoly, aby lid učili zachovávati všecko, cokoliv přikázal, to jest, aby věřící plnili vůli Boží a zachovávali jeho svaté zákony.

Když apoštolové přišli s Pánem Ježíšem na horu Olivetskou, ještě s nimi Pán Ježíš rozmlouval jako otec se svými dětmi, těšil je a konečně s nimi se rozloučiv, požehnal je a před zraky jejich vstupoval na nebesa, až úplně v oblacích zmizel. Se slzami v očích dívali se sv. apoštolové do nebe za odcházejícím Ježíšem, nechtějíce ani tomu věřiti, že skutečně odchází od nich milovaný jejich Pán a Mistr, a že nyní opuštěni sami na zemi zůstanou. Nedivme se, drazí v Kristu, jejich zármutku, vždyť nebylo tomu dávno, co srdce jejich naplněna byla po přestálých mukách rozkoší a blahem, když ukřižovaný Kristus Pán vstal z mrtvých, a oni přáli si, aby už nikdy nebyli od něho odloučeni. A nyní sotva okusili jeho lásky, již opět jich opouští. Co si nyní sami počnou, kterak odolají ne-

přátelům mocným, kterak vykonají úřad, který jim Pán Ježíš svěřil? Jako sirotci opuštění oplakávají smrt svých rodičů a od hrobu takřka hnouti se nechtějí, tak apoštolové klečíce na hoře Olivetské plakali a do nebe se stále dívali. O, proč jich s sebou nevzal jejich Mistr do nebe! A když tak do nebe hleděli a nemohli se rozloučiti s místem tímto, ukázali se jim dva andělé v bílém rouchu, kteří jim pravili: „Muži galilejští, co tu stojíte hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jak jste ho viděli jdoucího do nebe.“ (Skut. ap. 1, 11.) Zjevem andělským vzpamatovali se apoštolové a rozpomenuli se na rozkaz Páně, aby vrátili se do Jerusalema a tam zůstali, až jim pošle Ducha svatého. Proto poklonili se Pánu Ježíši, věříce, že i s nebe na ně patří, a potom vrátili se do Jerusalema, chválíce a velebíce Boha. — Má se za to, že Pán Ježíš vstoupil na nebesa v poledne.

168. *„Proč vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?“*

„Ježíš Kristus vstoupil na nebesa: 1. by také jako člověk vešel do slávy, které sobě zasloužil; 2. by církvi své seslal Ducha svatého; 3. by v nebesích byl naším prostředníkem a přímluvcem u Otce; 4. by nám otevřel nebe a nám tam připravil místo.“

Pán Ježíš vstoupil na nebesa v oslaveném těle svém, tedy jako Bůh a spolu člověk, aby tak slavně potvrdil své božství a zvětšil své vítězství nad smrtí, ďáblem a světem. Veliké bylo ponížení Páně, když ho Židé jali a k smrti kříže odsoudili. Židé zabivše Pána Ježíše, domnívali se, že navždy zbaveni jsou nepohodlného karatele svého a že nyní opět zalesknou se ve své slávě a moci. Než radost jejich netrvala dlouho. Pán Ježíš vstal z hrobu živý a nesmrtelný, jako vítěz nad smrtí a nepřáteli svými. Svým zmrtvýchvstáním ukázal a dokázal celému světu, že jest pravým Bohem a Vykupitelem, na jehož příchod tak toužebně národové čekali po čtyři tisíce let. Aby však sláva a vítězství Ježíšovo bylo slavnější a věčné, vstoupil s oslaveným tělem svým jako Bůh a spolu člověk na nebesa. A proč Pán Ježíš vstoupil na nebesa i jako člověk? Pán Ježíš vstoupil na nebesa předně pro sebe, aby sám sebe, své člověčenství, oslavil. O tomto oslavení člověčenství mluvil Pán Ježíš již před svým utrpením. Když jednou zástupové viděti chtěli slávu jeho, pravil jim Pán Ježíš: „Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka,“ a volaje k Otci nebeskému, pravil: „Otče, oslaviž jméno mé.“ Tehdy s nebe volal hlas: „I oslavil jsem a opět oslavím.“ (Jan 12.) Otec nebeský tedy přisliboval, že oslaví jméno Syna svého, Ježíše Krista,

a oslavy veliké skutečně dostalo se Pánu Ježíši, neboť vzat byl do nebe a nyní sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího, a vládne nade vším, co je na nebi i na zemi. Celé nebe koří se Synu Božímu a oslavuje jej, jak praví sv. Jan ve svém Zjevení: „Sedícímu na trůnu Beránkovi dobrořečení i čest a sláva i moc na věky věkův.“ (Zjev. 6, 12. 13.)

Pán Ježíš zajisté zasloužil si utrpením a smrtí svou, aby i se svým člověčenstvím došel na nebi takové cti a slávy; proto Pán Ježíš učedníkům do Emaus jdoucím pravil: „Zdaliž nemusil těch věcí trpěti Kristus a tak vejíti do slávy své?“ (Luk. 24, 26.) Pán Ježíš tedy byl oslaven pro své zásluhy a tím nám podal naději, že i my budeme jednou oslaveni, jestliže s Kristem budeme trpěti a o vlastní své oslavení již na zemi horlivě pracovati.

Pán Ježíš dále vstoupil na nebesa pro apoštoly a církev svou, aby totiž jim seslal Ducha svatého. Pán Ježíš těšil apoštoly, aby se ničeho nebáli, že jich nenechá sirotky, nýbrž že jim pošle Utěšitele, Ducha pravdy, aby svěřené úřady, učitelský, kněžský a pastýřský konati mohli, proto pravil jim: „Užitečné jest vám, abych já odešel, neboť neodejdu-li, nepřijde k vám Utěšitel; pakli odejdu, pošlu ho k vám.“ (Jan 16, 11.)

Pán Ježíš vstoupil na nebesa také pro nás, aby nám byl v nebi prostředníkem a aby nám v nebi přichystal místa. Proto zajisté přišel na svět Pán Ježíš, proto trpěl, umřel a vstal z mrtvých, aby osvobodil nás z moci pekla a aby nám zavřené nebe otevřel. Na nebesa pak vstoupil, aby nás v království svém očekával a všem svým věrným služebníkům za odměnu připravil místo. O tom ujišťuje nás sám Pán Ježíš ve sv. evanděliu podle sepsání sv. Jana: „V domě Otce mého jsou mnozí příbytkové . . . jdu, abych vám připravil místo.“ (Jan 14, 2.)

Pán Ježíš před svým nanebevstoupením i po něm vždy po tom touží, abychom byli i my oslaveni a spaseni. Dokud byl na zemi, všecky lidi miloval a všem dobře činil a pomáhal, zvláště pak smrtí svou na kříži prokázal nám největší lásku svou, učiněn jsa naším smírcem. Pokolení lidské hříchem Adamovým připravilo se o nebe, o věčnou radost, bylo v moci pekla. A tu nikdo nemohl nás smířiti s Bohem, nikdo nemohl zavržené pokolení lidské z hříchu a otroctví ďábelského vysvoboditi, leč jedině Syn Boží. A Ježíš Kristus za velikou cenu, za svou krev nás vykoupil a smířil s Bohem. Aby jeho vykupitelská oběť nesla ovoce na věky, byl také naším učitelem, neboť po tři leta procházeje Palestýnu, všude hlásal božské své učení, hlásal pravdy, které věřiti máme, a učil ctnostem, které konati máme, abychom skrze zásluhy jeho na kříži dosáhli věčného oslavení. Než Pán Ježíš nejen učil pravdám svatým, nejen nabádal

lidi k mravnému životu, ale sám svým svatým životem dával všem příklad ctnosti a svatosti. Tohoto vznešeného vzoru máme se vždy přidržovati a jeho následovati. Byl tedy Pán Ježíš na zemi naším smírcem, vůdcem a učitelem, a tím zůstal i když na nebesa vstoupil. Když Pán Ježíš předpovídal apoštolům své nanebevstoupení, těšil je, že nenechá je sirotky, ale že po všechny dny bude s nimi: „Ai, já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa.“ Pán Ježíš založil církev, kterou svěřil apoštolům a jejich nástupcům, ale nyní, když je na nebi, neopouští církve své, nenechává jí sirotkem, nýbrž jako nejvyšší neviditelná hlava jest ustavičně s ní, řídě a spravuje ji, takže nemůže se mýliti v pravdách svaté víry a nemůže také býti zničena. Než Pán Ježíš chrání nejen církve, nýbrž pečuje a stará se o každého z nás, On jest u Otce nebeského naším prostředníkem a přímluvcem. Jako Pán Ježíš na zemi lidem pomáhal a dobrodiní duševní i tělesná prokazoval, tak to činí i na nebi. Zná zajisté potřeby naše a proto pomáhá nám a dobře činí ustavičně. Pán Ježíš také bude na věčnosti naším odplatitelem a soudcem. On nás svou smrtí vykoupil, je tudíž naším Pánem, a my jemu zcela náležíme, a proto nyní má moc nad námi, nad živými i mrtvými, spravedlivými i hříšnými.

Že Pán Ježíš bude naším soudcem, jest pro spravedlivé útěchou, pro hříšníky však hrůzou a postrachem. Pán Ježíš byl na zemi, žil tu jako člověk mezi lidmi, On tudíž nejlépe zná lidskou bídu a soužení, lidskou křehkost a slabost, a proto také může nás podle spravedlnosti souditi. Bude nás souditi milosrdně, ale přísně účtovati bude s těmi, kteří ačkoliv přijali dosti milosti a měli hojnost prostředků a příležitosti ke konání dobrého, jemu se protivili, jím pohrdali a v něho nevěřili. Těmto nevěřícím a hříšným lidem bude Pán Ježíš postrachem při soudu na věčnosti, neboť připomene jim všechna dobrodiní a milosti, kterýchž jim štědře uděloval, jimiž však oni pohrdali a nevděkem spláceli.

Pán Ježíš konečně na konci světa všecky nás opět vzkřísí a všichni vstaneme z mrtvých, abychom i podle těla buď byli oslaveni anebo zahanbeni.

Když Pán Ježíš prokázal nám tolik dobrodiní, když nás tak miloval a dosud miluje a o dobro naše pečuje, nuže, splácejme mu jeho lásku zase láskou. Milujme Pána Ježíše vroucně a buďme mu vděčnými za všechna dobrodiní, která nám učinil a kterých nám dosud hojně uděluje. Sv. Bernard, na mysli maje svou hříšnost, malomyslněl skoro až k zoufalství. Tu však důvěrně obracel oči k nebesům a říkal: „Nezoufej, duše má! Co Kristus na nebe vstoupil, máme v nebi prostředníka, Spasitele. Vímť sice, že pro své hříchy nebe nezasluhuji, avšak Kristu nebe náleží jakožto Synu Božímu

a tomu, jenž krev svou vycedil. Pro jeho krev tedy mám naději, že milostivý a milosrdný Otec nebeský nebe mi udělí.“

Syn Boží, Ježíš Kristus, tak se ponížil, že stal se člověkem, v chudobě se narodil, v chudobě žil, po 33 let trpěl a konečně hroznou smrtí na kříži dokonal život svůj. Avšak Otec nebeský, jakž byl slíbil, povýšil jej a oslavil jméno Syna svého, neboť vzkřísil ho z mrtvých a potom vzal ho s tělem i duší na nebesa, kdež nyní přebývá ve slávě Otce svého. Pán Ježíš je tedy nyní na nebi, přebývá v sídle svém a tam vládne nejen jako Bůh, ale i jako člověk. Že Pán Ježíš nyní i jako člověk jest všemohoucím a má nejvyšší moc na nebi i na zemi, vyjádřujeme tuto pravdu slovy: „sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.“

169. *„Co znamená: Ježíš sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího?“*

„Ježíš sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího, znamená: Ježíš má i jako člověk nejvyšší slávu a moc nade vším na nebi i na zemi.“

Ježíš Kristus jest pravý Bůh, jehož sídlem jest nebe; proto musil opět vrátiti se do nebe, do svého sídla. Nyní pak v nebi sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího. Slova „sedí na pravici Boží“ neznamenají, že by Pán Ježíš skutečně seděl na trůnu po pravici Boha, Otce svého, nýbrž obrazně znázorňují nám nejvyšší moc a panování, které nyní má druhá božská osoba, Ježíš Kristus. Bůh jest jeden a je pouhý duch, proto nemůže míti ani levice ani pravice. Ježíš Kristus sedí na pravici Boží tedy znamená, že Pán Ježíš i jako člověk vládne nyní na nebi, má nejvyšší moc nade všemi anděly a svatými, kteří ho oslavují, jemu se koří a jemu slouží; panuje také nade vším, co je na zemi, jest na zemi oslavován, jeho jméno je ctěno a velebeno nade všechna jména a při tomto jménu sklání se každé koleno. Slova „sedí na pravici Boží“ tedy znamenají nejvyšší moc a slávu, neboť pravá strana podle lidské mluvy znamená vždy obzvláštní poctu a přednost, a proto tedy, když pravíme, že Ježíš sedí na pravici Boží, vyjadřujeme slovy těmi jeho nejvyšší moc a slávu, kterou i jako člověk má nade vším, co jest na nebi i na zemi.

Tak tedy Pán Ježíš i podle těla byl oslaven, takže nyní sídlí na nebesích a panuje nad anděly a nade všemi lidmi a tvory na zemi, jak dí sv. Pavel: „Vzkřísiv jej z mrtvých a posadiv na pravici své na nebesích, nade všecko knížectvo i mocnost i sílu i panstvo i všeliké jméno, kteréž se jmenuje, netoliko ve věku tomto, ale i v budoucím.“ (K Efes. 1, 20.—22.)

Jako Bůh jest Pán Ježíš všudy přítomen, na nebi i na zemi, ale jako Bůh a zároveň člověk přítomen jest pouze na nebi a ve svátosti oltářní. Sv. Augustin obdivuje velebnost a moc Boží, že přirozenost lidská, kterou Pán Ježíš přijal, tak jest oslavena, že, ačkoliv jest smrtelna, přece učiněna jest nesmrtelnou.

Tím, že Ježíš Kristus i s tělem vstoupil na nebesa a podle těla jest nesmrtelným, oslavil také i nás a potěšil nás nadějí, že i my jednou s tělem svým z hrobu povstaneme a do nebe vzati budeme, abychom s Kristem Pánem přebývali v nebeské slávě, jakž nás o tom ujišťuje sv. Pavel, jenž dí: „Kristus učinil, abychom spolu seděli v nebesích skrze Ježíše Krista.“ (Efess. 2, 6.) Jednou tedy i my máme s tělem i duší seděti po pravici Kristově. Kéž bychom tudíž schránky Ducha svatého, těla svého, neposkvrňovali nepravostmi, nýbrž ustavičně je posvěcovali modlitbou a pobožností, aby jednou hodno bylo vejíti do slávy nebeské.

Sv. František Seraf. se těžce roznemohl. K trapnému bolení hlavy, kterým se tělo jeho vysilovalo, přidala se i silná pokušení, která duši jeho nemálo mučila. Ubohý světec domníval se, že již ani snad nepřekoná těchto útrap. S důvěrou pohlédl k nebeskému blankytu, který posledními červánky zapadajícího slunce ozářen v nevýslovné kráse se skvěl. Jakoby nadpřirozenou nějakou mocí posilněn byl, zvolal v tomto posvátném okamžiku: „O, jak majestátná jest již ta nebeská záclona, která mně onu nevyslovitelnou nebeskou krásu zahaluje! Jak mnohem ještě krásnější to musí býti teprve tam před stánkem Beránka Božího, který mne předešel, aby mně tam příbytek připravil! Ach! Což jest všecka krása a bohatství tohoto světa proti oné blaženosti, což jest krátká bolest proti věčným radostem, což jest pomíjející boj proti onomu triumfu tam nahoře v těch nebeských výšinách! O, nebeský paprsku tak oblažující naděje — nikdy, nikdy mně neuhasni.“ A hle! Pokoj vstoupil v jeho duši a nebeskou silou naplnilo se jeho srdce tak, že se již neobával ani tělesných ani duševních sužování.

Památku nanebevstoupení Páně oslavujeme zasvěceným svátkem, který připadá po páté neděli velkonoční, která sluje prosebná, neboť po této neděli, a sice v pondělí, úterý a ve středu konají se prosebné průvody do polí, aby nám Pán Bůh úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil.

Původcem těchto průvodů prosebných byl svatý Mamertus, biskup ve francouzském městě Vienně. V pátém století panovala mezi národy velmi pokleslá kázeň, lidé dopouštěli se nepravostí a mnohých velikých zločinů. Mnoho bylo tehdy vedeno válek, vojsko pustošilo krajiny a mnohá města byla požárem úplně zničena. Také divoká zvěř obrožovala příbytky lidské, takže celá země chvěla se

strachem. A v této době žil svatý Mamertus, kterýž na usmíření Boha a odvrácení metly Boží nařídil prosebné průvody před slavností Nanebevstoupení Páně. Překrásný tento obyčej brzo na to rozšířil se z Francie po celé církvi katolické a zachovává se podnes. Průvody tyto jmenujeme také „křížové“, poněvadž přednáší se svatý kříž a obyčejně u čtyřech křížů průvod se zastavuje, konaje pobožnost za vyprošení úrody zemské. Před průvodem nese se sv. kříž, protože ukřižovaný Pán Ježíš jest vítězem všech mocností nepřátelských, onť jest naším vůdcem a kříž svatý jest praporem vojska Kristova. Pán Ježíš smrtí svou na kříži otevřel nám bránu nebes a zjednal nám nevyčerpatelný poklad milostí. Proto ve všech prosbách svých odvoláváme se na zásluhy Ježíše Krista a skrze zásluhy tyto doufáme, že dojdeme vyslyšení. Proto tedy před průvodem nese se sv. kříž a proto zastavujeme se u křížů v poli, poněvadž doufáme, že Pán Ježíš pro zásluhy své na kříži získané uchová úrodu naši a ochrání nás i naše statky od všelikého neštěstí.

Při těchto a jiných průvodech nesou se také prapory nebo korouhve. Prapor jest znamením vítězství, proto také soška Krista vítěze, kterou o vzkříšení při průvodu nosíme, má v ruce prapor na znamení vítězství, kterého Pán Ježíš dobyl svým zmrtvýchvstáním nad smrtí, ďáblem a světem. První křesťanský prapor shotoviti dal císař Konstantin Veliký z rozkazu Kristova a s tímto praporem, jenž ozdoben byl znamením svatého kříže, táhl do boje proti nepříteli a znamenitého vítězství dobyl. Od té doby křesťané podobné prapory zaváděli a v průvodech je nositi počali. Prapory tyto připomínají nám, že jsme bojovníky Kristovými a že tudíž bojovati máme pro oslavu a čest vůdce a Krále svého, Ježíše Krista. Na korouhvích bývají obrazy svatých, které nám připomínají, že svatí a světice Boží byli statečnými bojovníky Kristovými a že tudíž máme následovati příkladu jejich.

Prosebné průvody konají se po tři dny, v pondělí, úterý a ve středu. Časně ráno slouží se napřed zpívaná mše svatá v rouchu barvy fialové, značící kajícnost, a po mši svaté vychází průvod do polí. V městech koná se průvod z hlavního chrámu do jednoho z kostelů městských střídavě. Průvod zastavuje se v chrámech na znamení, že i Kristus Pán s nebe sestoupil na zemi a opět vrátil se na nebesa; i my vstupujeme do domu a příbytku Božího, abychom ukázali, že jsme vyznávači Kristovými a že chceme připočteni býti k těm, kteří zvítězivše na zemi nad hříchem, připojeni jsou ku blahoslaveným v nebi. Průvody konají se do polí, abychom projevili víru, že jako Bůh živí a zachovává všechno tvorstvo v přírodě, tak také zachová i nás i naše statky od všelikého zla a moci ducha zlého.

Když sv. Mamertus konal první průvody prosebné, cestou se modlili a svaté písně zpívali; proto i my konajíce křížové průvody, cestou zpíváme litanie o všech svatých a modlíme se. Zastavujeme se totiž na čtyřech místech v poli a vykonáváme pobožnost, aby Pán Bůh úrody nám zachoval a nás od časného a duchovního zla chránil. Při každém zastavení čte kněz částku ze sv. evandělia podle sepsání čtyr evandělistů, na znamení, že sv. evandělium hlásáno bylo na všecky strany světa. Kněz modlí se kající žalm „Smiluj se nade mnou, Bože“ a potom koná modlitby za dešť nebo vyjašnění a za odvrácení krupobití, povodně, ohně a jiných neštěstí. Pobožnost tato ukončuje se v kostele závěrečnými modlitbami litanií a sv. požehnáním.

Po těchto křížových dnech slaví se ve čtvrtek slavnost Nanebevstoupení Páně. Při slavné mši svaté po sv. evanděliu odnášejí se s oltáře velkonoční svíce (paškál) a soška Krista vítěze, což nám připomíná nanebevstoupení Páně.

Rozjímali jsme dnes o slavném vítězství Ježíše Krista, kteréž tím bylo dovršeno, že s tělem i duší vstoupil na nebesa. Nanebevstoupení Páně má nás povzbuzovati, bychom za příkladem svatých a světic Božích často hleděli do nebe, kde slavný Pán Ježíš sedí na pravici Boží a náš příchod očekává. I my máme jednou býti oslaveni i podle těla, i my máme vzati býti do nebes; proto nermuťme se v bídách a souženích, ale pamatujme, že po tomto boji dojdeme věčné oslavy. Nezoufejme tedy, ale vzhůru srdce mějme k nebi, kde jest pravá naše vlast, pravý náš domov, kde uchystány jsou pro nás mnozí příbytkové. Kdo pak na zemi vládnete statkem a oslaveni jste důstojnostmi tohoto světa, nezhrdněte, neboť chvála a sláva tohoto světa jest pomíjející. Tam v nebi pravá a věčná jest sláva, tam pravý poklad; proto po slávě nebeské bažme, a všichni horlivě pracujme, abychom jednou spojeni byli s oslaveným Kristem Pánem.

16. CVIČENÍ.

O sedmém článku víry.

Když Pán Ježíš s hory Olivetské vstupoval na nebesa, svatí apoštolové dívali se za ním do nebe, nemohouce odloučiti se od tohoto místa. A tu ukázali se jim dva andělé, kteří jim pravili: „Muži galilejští! co tu stojíte hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jakož jste ho viděli jdoucího do nebe.“ (Skut. ap. 1, 11.) Pán Ježíš tedy přijde opět s nebe, ne

však, aby lidi poučoval, znova za ně trpěl a umřel, ale přijde zase s nebe s velikou mocí a slávou, aby soudil všecky lidi, živé i mrtvé, dobré i zlé. A o tomto druhém příchodu Pána Ježíše poučuje nás sedmý článek víry, kterýž zní:

170. *„Odtud přijde soudit živých i mrtvých.“*

Pán Ježíš již jednou s nebe na zemi přišel, když se totiž jako člověk v Betlemě narodil a po 33 let přebýval na zemi. Tento první jeho příchod s nebe na tento svět oznámen byl lidem hned v ráji a později Bůh skrze sv. proroky po 4 tisíce let oznamoval lidem znamení, která předcházeti budou příchod Vykupitele a po nichž ho poznají, když přijde. A znamení ta, která ohlašovala první příchod Páně, do slova se naplnila. Když Pán Ježíš poslání své na zemi dokonal, vstoupil opět na nebesa. Předpověděl však apoštolům, že opět jednou s nebe přijde, a andělé apoštolům pravdu tu připomněli, když jim do nebe se dívajícím za odcházejícím Pánem Ježíšem pravili: „Tento Ježíš, kterýž před vámi vzat jest do nebe, tak přijde, jakož jste jej viděli jdoucího do nebe.“ Kdy Pán Ježíš po druhé s nebe přijde, není nám známo a nevíme také, jak dlouho čekati budou národové na druhý jeho příchod. Jako však Bůh oznámil lidem proroctvími a znameními první příchod Páně, tak také zjevil lidem znamení, která předcházeti budou druhý jeho příchod s nebe na tento svět. Pán Ježíš sám často mluvil o druhém svém příchodu a oznámil, že přijde na konec světa.

171. *„Kdy přijde Pán Ježíš zase s nebe?“*

„Pán Ježíš přijde zase s nebe v poslední den, to jest na konec světa, s velikou mocí a velebností.“

Viditelný tento svět nebyl vždycky, ale měl počátek, neboť v jisté době byl učiněn, a proto bude míti také konec, jako každá jiná stvořená bytost. Nastane tedy jednou konec světa a veškerého života na něm, bude jednou poslední den. Kdy nastane konec světa, není nám známo právě tak, jako nám není známa hodina smrti či konec našeho pozemského života. A po čem poznají lidé, že blíží se konec světa? Pán Ježíš sám předpověděl nám konec světa a oznámil také znamení, která předcházeti budou konec světa. Bylo to v úterý po slavném vjezdu Páně do Jerusalema, když Pán Ježíš k večeru vycházel z chrámu jerusalemského se svými učedníky, aby do něho nikdy už nevkročil; neboť chrám jerusalemský přestal býti místem Bohu milým, protože ti, kteří v tomto chrámě vládli, pohrdali Pánem Ježíšem, Pánem tohoto domu. Svatí apoštolové s chloubou ukazovali na krásu a pevnost chrámu a města, avšak

Pán Ježíš pravil jim: „Věřte, že přijde hodina, nebude tu zůstaven kámen na kameni, kterýž by nebyl zbořen.“ (Mat. 24.)

Potom pojal apoštoly a zavedl je za město na horu Olivetskou, s níž rozkošný byl pohled na město Jerusalem a chrám jeho. A tu apoštolové tázali se Pána Ježíše, kdy nastane zkáza města a chrámu, a kdy bude konec světa, neboť domnívali se, že snad hned po zboření města, nastane také konec světa. Pán Ježíš předpověděl napřed zkázu Jerusalema a pověděl, která znamení zkáze budou předcházeti. Přijde ohromné vojsko nepřátelské, které obklíčí hradby jerusalemské, zboří je a město i chrám zničí, takže nezůstane kámen na kameni.

Potom předpověděl Pán Ježíš konec světa. Daleko větší hrůzy nastanou před koncem světa, než budou při zkáze města Jerusalema. Mnohá a strašná znamení ukáží se na nebi, neboť: „Slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati; a tehdy se ukáže znamení Syna člověka na nebi . . . uzří Syna člověka přicházejícího v oblacích nebeských s mocí velikou a velebností.“ (Mat. 24, 30.)

Proroctví o zkáze města Jerusalema se do slova vyplnilo. Roku 70. po narození Páně Židé svedeni jsouce mnohými falešnými proroky, kteří hlásali, že nyní Mesiáš přijde a národ židovský vysvobodí z moci římské, vzbouřili se proti římskému císaři a nastala válka židovsko-římská, která Židům připravila úplnou zkázu. Římský vojevůdce Titus přitáhl s ohromným vojskem do země židovské a všude potlačoval zbouřené Židy, až přitáhl k hradbám města Jerusalema, které obklíčil a dobývati počal. V Jerusalemě nastal zmatek, zoufalý strach, hlad a nakažlivé nemoce; přece však obyvatelé jsouce štváni dobrovolně se nechtěli poddati, nýbrž zoufale se bránili, až konečně Titus města dobyl. Vojsko jako prudká řeka valilo se do ulic všecko ničíc, zapalujíc a lidi vraždíc. Ačkoliv Titus zachovati chtěl chrám, byl i tento zapálen a zbořen. Krásné město a památný chrám zmizely s povrchu země, takže z nich vpravdě nezůstal kámen na kameni, nýbrž hrozné hromady neladného kamení. Tak naplnilo se, co Pán Ježíš předpovídal.

Jestliže se tedy naplnila první část proroctví Páně, totiž o zkáze města Jerusalema, zajisté naplní se i druhá část jeho o zkáze celého světa. Zkáze města Jerusalema předcházela jistá znamení. Povstali totiž lžiproroci a falešní svůdcové, kteří lid proti císaři pobouřili a k válce takřka donutili.

Podobně před zkázou světa objeví se znamení vzdálenější a nejbližší, která pak následovati bude konec světa. A znamení ta objeví se na nebi i na zemi. Znamení ta budou: Evanděliuni hlásati se bude s obzvláštní horlivostí všem národům, na slunci a na mě-

síci objeví se změny, budou hvězdy padati na zemi a nebudou se pohybovati v drahách svých, na zemi povstane strašná bouře, takže lidé, kteří tehdy živi budou, strachem budou umírati.

Před těmito strašnými znameními povstane na světě antikrist, t. j. odpůrce a nepřítel Kristův, který vydávati se bude za Krista a Mesiáše. O tomto antikristu předpovídal Pán Ježíš, že bude pronásledovati pravověřící vyznavače Kristovy a „bude tehdáž soužení". (Mat. 24, 21.) Dle výkladu církevních učitelů povstane antikrist ze židů a narodí se v Babyloně. Již od svého narození naplněn bude nepravostmi a zároveň chytrostí, neobyčejnou učeností a výmluvností. Z počátku ukazovati se bude velmi nábožným a zvláště dbáti bude o zvelebení obřadů židovských, takže přemnozí budou jej považovati za Mesiáše.

Bude také činiti divy a zázraky, takže mnozí považovati ho budou za Boha a budou mu vzdávati božskou úctu. Mnozí však ukazovati budou na jeho přetvářku, budou se mu protiviti a jemu odporovati, a tyto bude antikrist hrozně trýzniti a proti nim bojovati. Zvláště svaté a spravedlivé křesťany bude pronásledovati, a zlých a hříšných lidí bude se ujímati. Antikrist bude nejhorším a také nejpyšnějším člověkem, jakéhož na světě nebylo. Když dosáhne nadvlády, počne bojovati proti Kristu a jeho církvi, o jejíž zničení všemi prostředky bude pracovati. Antikrist bude velmi nemravným a nemravnost hrozně bude šířiti mezi lidmi, takže lidé dopouštěti se budou nejohavnějších skutků beze studu, jako kdysi Sodomští a Gomorhští. Nastanou doby velmi zlé a nebezpečné, jak praví sv. Pavel: „V posledních dnech nastanou časové nebezpeční." (Tim. 3, 1.) Antikrist se svými stoupenci pronásledovati bude křesťany po celém světě a tehdy, aby lidé nebyli uvedeni v blud, pošle Bůh na svět proroky, Henocha a Eliáše, kteří těšiti budou křesťany a ve víře je utvrzovati. Kázati budou evanělium a mnoho židů obrátí se na víru křesťanskou. Antikrist bude proti nim hrozně bojovati, avšak bude poražen, a potom bude jeden ovčinec a jeden pastýř.

Jak dlouho trvati bude řádění antikristovo, není nám známo, avšak dle slov Pána Ježíše nebude dlouho trvati, neboť Pán Ježíš pravil: „A kdyby ukráceni nebyli dnové ti, nebyl by zachován nižádný člověk; ale pro vyvolené ukráceni budou dnové ti." (Mat. 24, 22.) A po těchto hrůzách antikristových nastane konec světa. Slunce se zatmí a měsíc nevydá světla a tělesa nebeská budou s nebe padati a všecek pořádek bude zrušen. V ten den hrozný ukáže se na nebi znamení Syna člověka, Pán Ježíš objeví se na oblacích se sv. křížem, na kterém nás vykoupil, obklopen zástupy andělskými. Andělé hlasem trouby volati budou všecky lidi k soudu

a všichni lidé vstanou se svými těly z mrtvých, aby i podle těla buď byli odměněni anebo potrestáni. V poslední ten den nastane tedy všeobecný neb poslední soud.

172. *„Proč přijde Pán Ježíš zase v poslední den?“*

„Pán Ježíš přijde zase v poslední den, aby soudil všecky lidi, živé i mrtvé, dobré i zlé.“

Odkud víme, že Pán Ježíš na konci světa s nebe zase přijde, aby vykonal soud nade všemi lidmi? Jako Pán Ježíš předpověděl konec světa, tak také oznámil, že v poslední den bude všecky lidi pospolu a veřejně souditi. Pán Ježíš předpověděl poslední soud podobenstvím o rozsévači, pravilť: „Podobno jest království nebeské člověku, který nasel dobrého semene na poli svém. Když pak lidé usnuli, přišel nepřítel jeho a nasel koukole mezi pšenici a odešel. A když bylina vzrostla a užitek učinila, tehdy ukázal se i koukol. Přistoupivše pak služebníci hospodářovi řekli jemu: Pane, zdaliž jsi dobrého semene nenasel na poli svém? Odkudž tedy má se koukol? I řekl jim: Nepřítel člověk to učinil. Služebníci pak řekli jemu: Chceš-li, půjdeme a vytrháme jej? I řekl: Ne, abyste snad trhajíce koukol nevytrhali spolu s ním i pšenice. Nechte, ať obé roste spolu až do žní; a v čas žní řeknu žencům: Seberte nejprv koukol a svažte jej ve snopky k spálení: pšenici pak shromážděte do stodoly mé.“ (Mat. 13, 24.—30.) Pán Ježíš také podobenství toto hned vysvětlil. Rozsevač dobrého semene jest Syn člověka a pole je svět; dobré símě jsou synové království, t. j. spravedliví, koukol pak jsou synové zlého, t. j. hříšníci. Nepřítel, kterýž zasel koukol, jest ďábel, žeň pak je skonání světa, poslední soud, a ženci jsou andělé. Jako koukol bývá sebrán a spálen, tak při posledním soudu andělé oddělí dobré od zlých, dobré uvedou do nebe, zlé pak uvrhnou do pekla.

Tento poslední soud nade všemi národy konati bude druhá božská osoba, Syn Boží, Ježíš Kristus, neboť on nás vykoupil svou smrtí, on nám ukázal cestu do nebe a zanechal nám hojnost prostředků k dosažení věčné blaženosti. Že Pán Ježíš bude nás souditi, poznáváme z jeho slov, neboť pravil: „Aniž pak Otec soudí koho: ale veškeren soud dal Synu.“ (Jan 5, 22.) Pán Ježíš bude souditi všecky lidi bez rozdílu, katolíky i nekatolíky, židy i pohany, všecky lidi, a nikdo soudu tomu neujde, jak dosvědčuje sv. Pavel: „Všichni zajisté ukázati se musíme před soudní stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý na těle vlastním, jakož činil, buďto dobré nebo zlé.“ (II. Kor. 5, 10.) Písmo sv. tedy nám dosvědčuje, že poslední soud jistě bude.

Pán Ježíš poslední soud předpověděl a my zajisté slovům jeho věříme, neboť jest pravda sama. Když se naplnilo vše, co předpovídal, tedy vyplní se i proroctví o posledním soudu.

Pán Ježíš předpověděl zradu Jidášovu a zapření Petrovo a vše se skutečně stalo; předpověděl umučení své, svou smrt a vzkříšení své a vše se také do slova vyplnilo. Předpověděl apoštolům, že pro jeho jméno budou žalářováni a zabíjeni, a vše se stalo, jak byl předpověděl. Předpověděl zkázu města Jerusalema, rozšíření a pronásledování církve, a vše se také vyplnilo. Pán Ježíš jest Bůh a pravda sama, proto vyplní se vše, co předpovídal, nastane jednou jistě konec světa a poslední soud, což Pán Ježíš potvrdil svými slovy: „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“

Kdyby Bůh nikdy nebyl lidí soudil, mohli bychom pochybovati o tom, že nás v poslední den bude souditi. Avšak Pán Bůh vždycky lidi soudil. Tak vynesl rozsudek hned v ráji nad Adamem a Evou, soudil a potrestal všeobecnou potopou hříšný lid za času Noema, soudil Sodomu a Gomorhu, soudil ve Starém zákoně a soudí dosud a trestá, a bude tedy souditi i v poslední den neb na konec světa.

Pán Ježíš bude souditi živé i mrtvé, dobré i zlé. Při posledním soudu budou všichni lidé živi. Vstaneme totiž všichni z mrtvých, naše těla opět míti budou dřívější podobu, neboť duše opět spojí se s tělem svým a tak budeme všichni živi. Po hrozných znameních, která předcházeti budou konci světa a poslednímu soudu, zavzní hlas trouby andělské a andělé do celého světa volati budou: „Vstaňte mrtví, pojďte k soudu.“ Hrobové se otevrou a všichni lidé, kteří od Adama v prach a popel byli proměněni, povstanou živí z hrobů. Potom shromáždí se všichni před soudnou stolicí Ježíše Krista, aby s tělem i duší veřejně byli souzeni a přijali buď odměnu věčnou anebo věčný trest. I ti lidé, kteří dočkají se posledního dne, umrou a pak vstanou z mrtvých. Budeme tedy při posledním soudu všichni živi.

Avšak „živými“ rozumíme také spravedlivé, to jest, kteří bohabojně žili a v milosti Boží zemřeli, a jejichž duše do soudného dne požívala již nebeské blaženosti. Každý člověk má totiž dvojí život: tělesný a duchovní. Soud Boží více směřovati bude k životu duchovnímu. A který je ten duchovní život? Když duše naše nachází se ve stavu posvěcující milosti, pravíme, že jest živa, to jest ona spojena je s Kristem Pánem, jenž jest cesta, pravda a život. A takové duše ve stavu milosti se nalezající jsou zajisté spravedlivé.

Pán Ježíš bude také souditi mrtvé. Mrtvými předně rozumíme ty, kteří zemřeli před soudným dnem. Potom „mrtvými“ rozumíme hříšníky, to jest ty, kteří na zemi hříchů se dopouštěli, nekajícně žili a v nemilosti Boží umřeli, a jejichž duše do skonání světa

odsouzena byla do pekla. Hříšníky nazýváme mrtvými, protože smrtelným hříchem zbavuje se duše milosti, nadpřirozeného života, a je tudíž pro život věčný, pro nebe, mrtva.

Podle toho tedy spravedlivé jmenujeme živými, hříšníky pak mrtvými. A tyto živé a mrtvé, dobré a zlé, souditi bude Pán Ježíš znova při posledním soudu, a to i s jejich těly, aby i tělo, které s duší buď dobře činilo nebo hřešilo, došlo zasloužené odměny nebo trestu.

Kdykoliv, drazí v Kristu, vzpomeneme si na poslední věci, které nás očekávají na věčnosti, zajisté zachvějeme se hrůzou a strachem. A není také divu! Soud, který konati bude Pán Ježíš, bude veřejný, na něm uvidí se všichni lidé, známí, přátelé i nepřátelé, věřící i nevěřící, všichni státi budou vedle sebe, a celý svět uvidí spravedlnost i hříšnost jednoho každého. Jedni se budou radovati, druzí budou naříkati a styděti se za nepravosti své.

O kéž bychom často pamatovali na tento poslední soud a nikdy neoddávali se lehkomyslnosti, že snad hříchy naše s námi umrou a na věky s tělem pochovány budou.

Sv. Efrém, církevní učitel, káže jednou o posledním soudu, musil několikráte pro pláč umlknouti. A když ho posluchači žádali, aby jen v kázání pokračoval, pravil: „Rozmilí v Kristu! Při soudném dni bude hleděno, jak jsme zachovávali křestní slib, zdali jsme odpírali ďáblu. O přešťastný, kdož slibu toho nezrušil! A potom nastane loučení manželů, dětí, rodičů, bratří, sester a přátel. O nešťastní, kteří opustiti musí navždy Krista a blaženost nebeskou.“

Soud, který Syn Boží konati bude nade všemi lidmi veřejně a společně, ustanoven jest na poslední den, t. j. na konec světa, když potom už nebude žádný svět a žádný den. Poněvadž tento soud konati se bude naposledy, po němž už nebude žádného soudu, proto jmenuje se tento soud „poslední“.

173. *„Jak se jmenuje soud, který se bude konati v poslední den?“*

„Soud, který se bude konati v poslední den, jmenuje se poslední neb obecný soud, protože po něm nebude už žádného jiného soudu a protože na něm všichni lidé celého světa souzeni budou.“

Kdy se tento poslední soud konati bude, není nikomu známo, o tom dni nikdo neví, leč sám Bůh. Kristus Pán předpověděl sice znamení, která předcházeti budou poslednímu soudu, ale přece apoštolům neoznámil ani dne ani hodiny té hrozné. Když se sv. apoštolové tázali Pána Ježíše, kdy bude konec světa a poslední soud, pravil jim: „O tom dni a hodině žádný neví, ani andělé

nebeští, jedině sám Otec.“ (Mat. 24, 36.) Pán Ježíš tedy den a hodinu posledního soudu nezjevil a zajisté tak učinil z božské své moudrosti; neboť jakoby nebylo nám užitečným, kdybychom věděli, kdy umřeme, tak také nebylo by lidem prospěšno, kdyby věděli, kdy nastane konec světa a poslední soud. Jisto však jest, že jednou bude se konati všeobecný soud, ku kterémuž všichni musíme se dostaviti.

Abychom na poslední soud často myslili a proto varovali se nepravostí, pověděl nám Pán Ježíš, kterak se konati bude poslední soud.

174. *„Kterak bude Ježíš Kristus v poslední den lidi souditi?“*

„Ježíš Kristus bude v poslední den lidi takto souditi: 1. oddělí dobré od zlých; 2. vyjeví skutky jejich dobré i zlé před celým světem; 3. spravedlivé vezme do nebe, hříšníky pak zavrhne do pekla.“

Všichni zajisté jsme přesvědčeni, že musíme jednou umříti a tento svět navždy opustiti. Abychom však blaženě a pokojně umřeli, musíme pamatovati na poslední věci své, na smrt a soud. Kdo často myslí na tyto věci, zajisté nebude pečovati pouze o časný svůj život, nebude hledati jen světských rozkoší, o nichž ví, že jsou pomíjející a duši hubící, nýbrž pracovati bude s bázní a starostí o spásu duše své nesmrtelné. Sv. Jarolím často rozjímal o smrti a soudu na věčnosti a kolikráte několik hodin hledě na umrlčí lebku vyznal, že se mu zdá, jakoby ustavičně slyšel hlas trouby andělské: „Vstaňte, mrtví, pojďte k soudu.“ A rozjímání toto velmi blahodárně působilo na jeho život. Blaze tedy těm, kteří pamatují na poslední soud a nyní třesou se hrůzou, neboť potom, až nastane poslední soud, nebudou se třásti.

Představme si nyní, kterak bude se konati poslední soud, až nastane konec světa, až ukáží se na nebi hrozná znamení a Syn člověka přijde s nebe s velikou mocí a slávou, aby nás soudil. Nebe se otevře a v oblacích, v nebeské záři objeví se Syn Boží, Ježíš Kristus, se znamením spásy, se sv. křížem, obklopen zástupy svého nebeského komonstva andělského, a posadí se na soudnou stolici. Pán Ježíš objeví se v oslaveném svém těle, na němž zářiti budou rány jeho. Všichni národové vstanou z mrtvých a spatří Soudce svého, Ježíše Krista, v jeho velebnosti, moci a slávě. O, jak třásti se budou všichni ti, kteří na světě mu odpírali, jemu se protivili, učení jeho nepřijali, v něho neuvěřili, církev jeho tupili pronásledovali! Jaká hrůza a strach zachvátí všecky ty křesťany, kteří ačkoliv jeho učení znali, k církvi jeho náleželi, avšak za Krista

a jeho učení se styděli, zákonů jeho nezachovávali a hříchů přemnohých se dopouštěli. Pán Ježíš ukáže všem své rány a řekne: „Vizte tyto mé rány, toť památka mého utrpení a mé smrti, kterou jsem pro vás a vaše spasení z lásky k vám podstoupil.“ Ach, kterak budeme moci patřiti na velebnost a moc Boží, kterak odvážíme se pozvednouti zraku svého k Pánu Ježíši, svému Vykupiteli a štědrému dárci? Sv. Efrém, jenž vroucně Boha miloval, jemu sloužil a tělo své umrtvoval, zachvěl se vždycky, kdykoliv si vzpomněl na poslední soud, plakal a úpěnlivě volal: „Jak já hříšník v onu hroznou dobu obstojím před soudnou stolicí Boží?“

Pro hříšníky pravá hrůza nastane, když na rozkaz Syna Božího počnou andělé vybírati koukol z pšenice, to jest, když oddělí dobré od zlých. Tehdáž oddělena bude spravedlnost od nespravedlnosti, zbožnost od bezbožnosti, hřích od ctnosti, dobré od zlého. Nastane hrozné loučení osob. Na věky odloučeni budou od sebe mužové od žen, děti od rodičů, přátelé od přátel, jedni budou zavrženi, druzí půjdou do věčné radosti. A odloučení toto díti se bude beze všeho smilování a milosrdenství. Pokud trvá svět, Pán Bůh jest milosrdným a velmi shovívavým, nechce smrti hříšníka, ale napomíná a prosí ho takřka, aby se polepšil a od nepravostí odvrátil. Tam na věčnosti při posledním soudu nebude už žádného milosrdenství a smilování, tam vládnouti bude přísná spravedlnost, podle zásluhy každému dána bude buď radost nebo žalost. Tenkráte ani Pán Ježíš ani andělé a svatí nebudou pohnuti k milosrdenství a orodování za zatvrzelé hříšníky, jejich nářek a zoufání nepohne již srdcem Ježíšovým a jeho věrných.

Hříšníci volati budou o slitování, jako onen boháč volal z pekelného ohně, ale marně volati budou. Na světě svou hříšností, nevěrou a zlými svými skutky oddělili se sami od Boha a ode všech spravedlivých, nuže, nyní zasloužený trest je stihne, neboť jako na zemi odlučovali se od Krista a jeho církve, tak při soudu Božím na věky odloučeni budou od tváře Boží a od sboru andělů a svatých, a odloučení toto bude věčné.

Odloučení spravedlivých od nespravedlivých a odsouzení hříšníků do věčného zavržení a uvedení spravedlivých do radosti věčné bude ukončením boje Krista s ďáblem, hříchem a peklem.

Po tomto oddělení bude jiný život, jiný svět; spravedliví věčně radovati se budou v nebi, na věky osvobozeni budou od pokušení ďábelských a ode všelikých křehkostí. Budou věčně svatými. Hříšníci pak na věky budou zavrženi do pekla, nikdy neuzří Boha, nikdy nezakusí radosti, nikdy nezbaví se ďábla a jeho pokušení, na věky budou v pekle, věčně trpěti budou pekelná muka, nikdy nebudou z nich vysvobozeni a nikdy nebudou muka jejich zmenšena. Po

vykonaném posledním soudu budou na věčnosti pouze dvě místa: nebe, království Boží a peklo, království ďáblovo. Nyní království tato ustavičně spolu zápasí, po vykonaném soudu bude boj na věky skončen vítězstvím království Božího.

Když andělé odloučí spravedlivé od hříšníků a postaví spravedlivé po pravici Ježíšově a po levici hříšníky, nastane přísný a spravedlivý soud. Otevřena bude kniha života, v níž zapsány jsou všech lidí všecky jejich dobré úmysly, myšlenky, řeči a skutky a také všecky hříšné myšlenky, řeči a skutky. Všechno bude zjeveno, i nejtajnější myšlenky budou odhaleny před celým světem, nic nezůstane skryto a zatajeno. Pán Ježíš svou vševědoucností, jako slunce paprsky svými osvětluje zemi a tělesa nebeská, osvítí rozum všech lidí, takže každý člověk pozná dokonale sebe a všecky lidi, uvidí jako v zrcadle všecky své skutky a všech lidí. Zjeveny a odkryty budou všecky dobré i zlé myšlenky, řeči a skutky. Všecky ty hanebné, nevěrecké a bezbožné řeči, které hříšníci na světě mluvívali, zjeveny budou před celým světem k jejich zahanbení a ponížení. Avšak také řeči dobré, modlitby a zastávání jména Božího a bližního budou oznámeny všem lidem ke cti a radosti spravedlivých. Všecky zlé skutky nespravedlivých, krádeže, podvody, lichvy, smilstvo, nepoctivé a neupřímné jednání, vůbec všecky hanebné a zlé skutky budou odkryty, takže hříšníci budou se hrozně styděti, hrůzou třásti a volati budou: hory, padněte na nás, pahrbky, přikryjte nás! Proti nim povstanou žalobci, kteří ukazovati budou na slzy své, na bídu svou a neštěstí, do kteréhož nepoctiví a lakomí lidé je uvedli. Bude to hrozné shledání a hrozné souzení. Ale také objeveny budou všecky dobré skutky spravedlivých, jejich štědrost, almužna, pobožnost a poctivost. Všichni lidé poznají, s jakou námahou a sebezapíráním spravedliví bojovali proti světu a ďáblu. Spravedliví také poznají, jak moudře Pán Bůh vše řídil, když na zemi dopouštěl na ně utrpení, když za dobré své skutky trpěli, byli neuznáni a dožili se nevděku. Vše jim nyní bude stonásobně nahrazeno, co činili z lásky k Bohu a lidem. Když uvidí hříšníci, kteří na světě panovali a vypínali se nad spravedlivými, slávu a odměnu těchto, budou se velice hanbiti a litovati hříšného svého života, ale lítost jejich bude marna. Nespravedliví sami se budou souditi. Neboť ačkoliv budou na věky zavrženi, přece uznají spravedlivost Boží, záviděti sice budou spravedlivým jejich slávu, přece však uznají rozsudek Boží za spravedlivý a zasloužený. Nebudou činiti výčitky ani Bohu ani svatým, ale sami sobě. Poznají jasně pravdu, které zatvrzele na světě odpírali, poznají svou lehkomyslnost a zatvrzelost, poznají, že skutečně nejsou hodni žádného smilování a milosrdenství, ale že zasluhují věčný trest.

Spravedliví pak radovati se budou, neboť nyní poznají, jak dobrým je Pán Bůh a jak jest jim nyní dobře, že pro Boha a slávu jeho na zemi horlili a trpěli. Odměna za spravedlivý život bude veliká, neboť spravedliví s Kristem Pánem souditi budou národy, jak praví Písmo svaté. Zvláště svatí apoštolové radovati se budou při posledním soudu, neboť seděti budou na dvanácti stolicích a s Kristem Pánem souditi budou dvanáctero pokolení, jimž evandělium hlásali a tak naplní se přislíbení Páně: „Vy, již jste mne následovali, budete seděti na dvanácti stolcích, soudíce dvanáctero pokolení israelské.“ (Mat. 19, 28.)

Nyní Pán Ježíš pronese rozsudek nade všemi lidmi. Obrátí se ke spravedlivým na pravici a řekne jim: „Lačněl jsem a vy jste mne nasytili, žíznil jsem a napojili jste mne, nah jsem byl a oděli jste mne.“ Spravedliví se otáží: „Pane, kdy jsme ti to učinili?“ I řekne jim Pán Ježíš: „Kdykoliv jste milosrdenství prokázali jednomu z maličkých těchto, mně jste to učinili; protož pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. I půjdou spravedliví do života věčného.“ (Mat. 25, 34.)

Potom obrátí se Pán Ježíš k hříšníkům na levici a řekne jim: „Lačněl jsem a nenasytili jste mne, žíznil jsem a nenapojili jste mne . . .“ A hříšníci se otáží: „Pane, kdy jsme ti tak neučinili?“ I odpoví jim Pán Ježíš: „Kdykoliv jste ruku svou zavřeli před chudinou, kdykoliv jste byli nemilosrdni k bližnímu, mně jste to činili: protož odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblům a andělům jeho. I půjdou tito do trápení věčného.“ (Mat. 25, 34.—41.)

Po vykonaném rozsudku nastane věčné oddělení a rozloučení. Spravedliví oslavujíce a velebíce Boha vznášeti se budou do nebe, aby věčně požívali radostí nebeských, kterých ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo a žádné srdce nepocítilo. Hříšníci uvidí slávu spravedlivých, uzří je odcházeti do nebe a tu počnou hrozně kvíleti, naříkati a zoufale volati o smilování, ale nikdo jich poslouchati nebude. Opuštěni budou od Boha i od lidí, a odloučení od tváře Boží způsobí jim hroznou bolest a trýzeň, neboť poznají, že sami se oloupili o pravé štěstí a radost. Budou nyní zoufale lomiti rukama, hrozný nářek a pláč bude se rozléhati, budou se hněvati a zuřivě vyčítati sobě i jiným hříchy, jichž se dopouštěli. Červ neumírající usadí se do jejich svědomí a věčně bude jich trýzniti a ustavičně činiti výčitky. I odejdou zahanbeni do trápení věčného, kde je očekávati budou věčná muka a posměch ďáblů, kteří jich ke zlému naváděli. Nyní peklo panovati bude nad nimi a věčně rozmnožovati bude nová muka a novou trýzeň na duši i na těle. Ach, jak rádi by nyní činili dobré, jak rádi by věřili v Krista

a jeho učení, avšak vše jest na věky ztraceno. Naděje na vysvobození z pekla jest marna, neboť mezi peklem a nebem jest propast, takže kteří jsou v nebi, nemohou do pekla a kteří jsou v pekle, nemohou do nebe.

Poněvadž Pán Ježíš bude nás souditi podle našich skutků, proto často pamatujme na smrt a soud, abychom nebyli před celým světem zahanbeni. Dokud jsme na světě, milujme Pána Ježíše, vyznávejme statečně jeho učení, svědomitě plňme jeho přikázání, abychom někdy neuslyšeli hrozný hlas přísného a spravedlivého Soudce: „Kdo mne zapřel před lidmi, toho i já zapru před Otcem svým, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 10, 33.) Vzpomínka na poslední soud přemnohé hříšníky obrátila na cestu ctnosti a Kristu získala. Krásný příklad této pravdy podávají nám naše dějiny ze života sv. Methoděje, apoštola našeho a prvního biskupa moravského. Sv. Methoděj, dříve než přišel s bratrem svým, sv. Cyrillem, na Moravu kázat evanělium, zvěstoval evanělium v zemích slovanských, zvláště v Bulharsku. Přišel ku králi Borisovi a kázal mu o Kristu, avšak pyšný pohan nechtěl ani slyšeti o křesťanském náboženství. Všechna námaha sv. apoštola a sestry královy byla marna. Král Boris byl velikým milovníkem obrazů zvláště hrůzu představujících. Uslyšev sv. Methoděj o tom, pokusil se, bude-li moci tvrdé srdce královo obrátiti strachem a hrůzou. Jsa výborným malířem, namaloval obraz představující poslední soud, vyobraziv velebný příchod Soudce spravedlivého se zástupy andělskými, věčnou slávu spravedlivých do nebe se ubírajících a věčná muka zavrženců do pekla odsouzených. Obraz ten sv. Methoděj daroval králi Borisovi. Král spatřiv obraz a uslyšev výklad jeho z úst sv. Methoděje, velice se poděsil, a nechtěje věčně dlíti tam, kde bude věčný pláč a skřípění zubů, prosil sv. Methoděje, aby ho v náboženství křesťanském vyučil a pokřtil, což se stalo léta Páně 861.

Všichni jednou musíme umříti. Při smrti duše naše odloučí se od těla, které uloženo bude v hrobě, aby zase proměnilo se v prach a popel, z něhož stvořeno bylo. A kam půjde duše naše? Kde dlíti bude duše, než se v soudný den opět s tělem spojí? Co čeká naši duši hned po smrti těla, vysvětluje nám sv. Pavel, jenž praví: „Uloženo jest lidem jednou umříti, a potom bude soud.“ (Žid. 9, 24.)

Jakmile duše naše odloučí se od těla, objeví se hned před Kristem Pánem a bude sama zvlášť souzena a buď vzata bude do nebe, nebo odsouzena do očistce, nebo do pekla. Je tedy kromě posledního soudu také soud hned po smrti každého člověka, a tento soud jmenuje se zvláštní neb soukromý.

175. *„Je-li kromě soudu obecného ještě zvláštní soud?“*

„Kromě soudu obecného jest ještě zvláštní neb soukromý soud, na kterém souzena bude duše každého člověka hned po smrti.“

Že hned po smrti duše bude souzena a buď do nebe vzata anebo k pekelným mukám odsouzena, věřili nejen Židé, ale také i pohané. Tak vnuknutím Božím praví moudrý Sirach: „Neuteče s loupeží a nebude meškati odplata toho, kterýž milosrdenství činí. Každé milosrdenství učiní místo jednomu každému podle zásluhy skutků jeho, podle rozumnosti putování jeho.“ (Sir. 16, 14. 15.) Král David bál se soudu po smrti a proto úpěnlivě volal k Bohu: „Nevcházej v soud se služebníkem svým, nebo není ospravedlněn před obličejem tvým žádný živý.“ (Žalm. 142, 2.)

Také pohané věřili v soukromý soud. Dle jejich učení byli na věčnosti tři soudcové: Rhadamantus, Minos a Aeakus, kteří každého člověka po smrti ze skutků života jeho přísně soudili a trestali. I sám učený Plato, jak sám vyznává, veliký měl strach před těmito soudci, a opovrhnuv světskou slávou vedl život ctnostný.

Zvláště však Pán Ježíš poučil nás, že hned po smrti očekává soud každou duši. Pravdu tuto ukázal nám Pán Ježíš podobenstvími o Lazaru a boháči, o desíti pannách opatrných a neopatrných, o hřivnách a jinými podobenstvími. O žebrákovi Lazarovi pravil Pán Ježíš, že umřel a byl hned po smrti od andělů nesen do lůna Abrahamova, umřel pak i boháč a pohřben jest v pekle. Byli tedy Lazar i boháč hned po smrti souzeni a podle skutků svých odměněni.

Abychom vždy pamatovali na smrt a soud po smrti, pověděl nám Pán Ježíš podobenství o desíti pannách, z nichž pět bylo opatrných a pět neopatrných. Pán Ježíš pravil: Podobno jest království nebeské desíti pannám, kteréžto vzavše lampy své, vyšly vstříc ženichovi a nevěstě. Opatrné připravily si lampy, nalivše do nich oleje, aby, když by ženich v noci přišel, mohly ho uvítati. Neopatrné nachystaly si sice lampy, ale oleje do nich nenalily, domnívajíce se, že až ženich přijde, budou míti dosti času, aby si zaopatřily oleje. Nastala noc a všechny panny usnuly. O půlnoci náhle přišel ženich, opatrné panny rychle povstavše rozsvítily své lamy a uvítaly ženicha. Neopatrné panny náhlým příchodem ženichovým byly rozrušeny, chtěly také rychle rozsvítiti lampy, ale neměly oleje. Prosily opatrné panny, aby jim trochu půjčily, ale tyto se vymlouvaly, že by pak nedostávalo se oleje ani jim, aby si tedy šly nakoupit. Neopatrné panny rozběhly se nyní po kupcích nakoupit oleje, zatím však ženich přišel a všed do domu svého, zavřel dveře. Neopatrné panny přišly pozdě, tloukly na dveře

a prosily ženicha, aby jim otevřel, ale ženich odpověděl jim: ‚Neznám vás.‘ Smysl tohoto podobenství jest tento: Ženich jest Kristus Pán, nevěsta jest jeho církev, panny jsou duše křesťanské, které čekají na příchod Kristův k soudu, aby uvedeny byly do nebe. Olej znamená milost Boží a dobré skutky. Jako opatrné panny zásobily se olejem, aby jim lampy nevyhasly, tak opatrní křesťané zásobují se dobrými skutky, aby nebyli překvapeni, když přijde smrt a půjdou k soudu Božímu. Jako neopatrné panny z lenivosti nezásobily se olejem a potom nebyly k ženichu připuštěny, tak mnozí křesťané lehkomyslně zanedbávají své křesťanské povinnosti domnívajíce se, že smrt a soud jsou ještě daleko a že proto dosti je času připravovati se na smrt. Smrt však přichází náhle a potom není času ani na pokání ani na konání záslužných skutků. Duše bude náhle překvapena, přijde k soudu a uslyší hrozný rozsudek: neznám tě. Proto Pán Ježíš tímto podobenstvím nás napomíná, abychom ustavičně pamatovali na smrt a soud, neboť nevíme dne a hodiny, v kterou nás k sobě povolá: „Protož bděte, neboť nevíte dne ani hodiny.“ (Mat. 25, 30.)

Pán Ježíš tedy sám často mluvil o soudu po smrti a proto nás napomínal, abychom pamatovali na smrt, by nepřekvapila nás nepřipravené. Na soudu soukromém bude duše sama souzena a hned vezme zaslouženou odplatu. Za dobrý život a dobré své skutky dojde na věčnosti hned odměny, za své zlé skutky zaslouženého trestu. Duše až do skonání světa sama požívati bude buď věčné radosti, nebo trpěti bude v pekle, nebo v očistci. V očistci tak dlouho bude trpěti, dokud neučiní zadost spravedlnosti Boží, potom však vzata bude do nebe. Když pak nastane soudný den, tu duše se spojí se svým tělem, aby celý člověk došel zasloužené odměny nebo trestu.

176. *„A proč bude kromě soudu soukromého ještě soud obecný?“*

„Kromě soudu soukromého bude ještě soud obecný: 1. by Boží moc a spravedlnost, láska a moudrost před celým světem zjevena byla; 2. by Ježíš Kristus ode všech lidí uznán a oslaven byl; 3. by spravedliví zasloužené cti, bezbožní pak zaslouženého zahanbení došli.“

Ačkoliv duše každého člověka bude hned po smrti souzena a spravedlivě buď odměněna nebo potrestána, přece Pán Ježíš bude ještě jednou souditi každou duši, ne však samu a soukromě, ale s tělem a veřejně před celým světem. Všeobecný a veřejný tento soud jest potřebným a nutným, neboť všichni národové poznati musí spravedlnost Boží a Pán Ježíš musí býti uznán a oslaven.

Pán Ježíš při posledním soudu musí ukázati svou moc a slávu. Byl naším Vykupitelem, po 33 let žil na zemi, vyučoval národy, všem lidem dobře činil a konečně za spásu duší lidských bolestnou smrt podstoupil. On jest naším Vykupitelem, Spasitelem a Prostředníkem u Boha, Otce svého nebeského. Náleží mu tedy nejvyšší čest a sláva. Než Pán Ježíš na zemi byl a dosud jest neuznáván. Židé jím pohrdali, jej pronásledovali, takže s bolestí volal: „Přišel jsem mezi své, a moji mne nepřijali.“ A zdali pak nynější pokolení lidské uznává Krista Pána a jeho učení? Ach, mnoho jest dnes i křesťanů, kteří větší bolest a urážku Pánu Ježíši působí než působili Židé. I dnes lidé potupují Krista, jeho učení zavrhují, církev jeho pronásledují a jí pohrdají. Musí tedy býti oslaven Syn Boží i jeho církev, musí zjevena býti božská moc Ježíše Krista a musí také nastati doba, kdy církev Kristova dojde cti a oslavy, a doba ta bude v poslední soudný den. V ten den všichni lidé uvidí moc Syna Božího a poznají, že jest pravým Bohem a Vykupitelem a že církev jest jeho neposkvrněnou nevěstou.

Poslední soud také proto bude se konati, aby zjevena byla „spravedlnost Boží“, jak praví Písmo svaté: „Hospodin odplatí jednomu každému podle spravedlnosti jeho a věrnosti.“ (I. Král. kniha 26, 23.) Bůh jest nejvýš spravedlivý a proto musí odměniti dobré a potrestati zlé podle jejich zásluhy. Zde na světě nemůže Pán Bůh spravedlnost konati, nemůže podle zásluhy spravedlivé dokonale odměniti a hříšníky dokonale potrestati. Spravedliví lidé, kteří s milostí Boží mnoho dobrého vykonali na světě, nemohou zde řádně býti odměněni, protože život pozemský je krátký a odplata byla by tedy malá. A kdyby Pán Bůh spravedlivé na světě odměnil, tedy odměna ta byla by časná a pomíjející. Pán Bůh ani hříšníky nemůže na světě podle zásluhy potrestati. Vždyť hřích jest nekonečnou urážkou Boží, a kdyby hříšníci byli potrestáni jen časnými tresty na zemi, tedy tresty ty nerovnaly by se velikosti hříchu a urážce nejvyššího Boha. Aby tedy zjevena byla spravedlnost Boží, aby spravedliví zaslouženou odměnu a hříšníci zasloužený trest vzali, proto ustanovil Bůh poslední a veřejný soud, na kterémž ukáže se spravedlnost Boží, která dokonale odmění dobré a dokonale potrestá zlé.

Konečně poslední soud bude se proto konati, aby spravedliví došli zasloužené cti, bezbožní pak zaslouženého zahanbení. Na světě málo vidíme spravedlnosti a nejméně vděčnosti a odplaty za dobré, které konáme. Často vidíme, že lidem bezbožným, hříšným a nepoctivým dobře se daří, požívají hojnosti statků, důstojnosti, vážnosti, moci a slávy. Spravedliví pak a zbožní lidé, kteří za víru se nestydí, ale všude ji vyznávají, hájí a podle ní žijí, bývají na světě pronásledováni, tupeni, pohrdáni a často také trpí nedostatkem časných věcí.

Mnohý hodný křesťan věrně slouží Bohu a církvi, poctivě se živí, nikomu neubližuje, pracuje horlivě pro čest a slávu Boží, pomáhá bližním a vůbec dobré koná, a přece na světě nedochází ani uznání ani odměny. Bůh však je spravedlivý a proto musí nastati doba, kdy dobré skutky budou oceněny a odměněny, kdy ctnost bude veřejně oslavena, zlé pak skutky a hřích budou podle zásluhy zahanbeny. A doba ta nastane v poslední neb soudný den.

Drazí v Kristu! Rozjímali jsme dnes o velice vážných pravdách náboženských, totiž o soudu, který nás všecky očekává po smrti a na konci světa. Nynější svět ovšem nerad poslouchá taková kázání a často slýcháte mluviti lehkomyslné lidi, že prý poslední soud nebude tak hrozným a přísným, jak nám jej kněží malují, vždyť Bůh je dobrotivým a milosrdným a proto nemůže s námi s takovou přísností jednati. Ovšem pravdou jest, že Pán Bůh jest nejvýš dobrotivý a milosrdný, vždyť ustavičně shovívá a čeká na naše obrácení a polepšení. Kdo by však spoléhal na milosrdenství Boží i v posledním okamžiku, kdy takřka již postaven bude před soudnou stolicí, zdaž nadíti se může jakého smilování? Na věčnosti Pán Bůh bude jen sklízeti žeň, bude jen souditi, tam nebude shovívavosti, tam bude spravedlnost, která dobré odmění a zlé potrestá podle zásluhy. Mohl by Pán Bůh na věčnosti zatvrzelým hříšníkům a úhlavním nepřátelům všechno odpustiti a míti na nich zalíbení? Kdyby to Pán Bůh učinil, nebyl by nejvýš svatým. Než Bůh jako nejvýš svatý miluje jen dobré a nenávidí zlé, proto musí hříšníky potrestati a dobré odměniti. Kdyby i hříšníci a lidé zatvrzelí dosáhli na věčnosti milosrdenství Božího, pak nemusili spravedliví na světě bojovati proti hříchu a pokušení, mohli tak nevázaně žíti jako hříšníci a pouze spoléhati se na milosrdenství Boží. Kde by tedy byla spravedlnost a odměna za ctnost?

Poněvadž jednou všichni ukážeme se u soudu Božího a poněvadž nevíme dne a hodiny, kdy Pán Bůh k sobě nás povolá, proto buďme vždy připraveni k smrti, aby nás nezachvátila v hříchu a nemilosti, bychom pak nebyli věčně zahanbeni a zavrženi.

Jistý řecký král mysle neustále na své hříchy a budoucí soud, byl vždy velmi vážným, což mu vždy předhazoval jeho bratr. Král ničeho mu neodpovídal, ale jednoho dne poručil, aby se před domem jeho bratra troubilo, což dle tamějšího zvyku znamenalo, že jest odsouzen k smrti. Ráno dostavil se bratr s celou rodinou ve smutečním oděvu do paláce královského a padl na kolena před králem. A když se ho král tázal, co by to znamenalo, odpověděl: „Jak bych neměl býti zarmoucen, když v noci hlasem trouby jsem k smrti odsouzen, ačkoliv nevím proč?“ Načež král odvětil: „Pakli tebe hlas trouby tak poděsil, aniž bys byl vědom, že jsi smrti hoden,

jak můžeš rozumně ode mne žádati, abych nebyl v zármutku a úzkosti, ježto mně ustavičně hlas trouby zní v uších, který mne jednou k soudu Božímu povolá a kdež výrok nade mnou se vyřkne, poněvadž jsem si vědom, že jsem zhřešil a proto snad budu i odsouzen? Jdi tedy a neboj se; chtěl jsem tě jen poučiti, že vším právem se obávám soudu posledního."

17. CVIČENÍ.

O osmém článku víry.

Až dosud na křesťanských cvičeních rozjímali jsme o první a druhé božské osobě. V prvním článku víry jednali jsme o stvoření světa a všeho tvorstva a pravili jsme, že všecko stvořil Bůh Otec, tedy první božská osoba, jíž připisujeme stvoření. V ostatních článcích víry rozjímali jsme o druhé božské osobě, o Pánu Ježíši a o jeho vykupitelském díle. Zbývá nám pojednati o třetí božské osobě, o Duchu svatém, jemuž připisujeme posvěcení. A o této třetí božské osobě poučuje nás osmý článek víry, kterýž zní takto:

177. *„Věřím v Ducha svatého."*

Když Pán Ježíš vstupoval na nebesa, poručil apoštolům, aby neodcházeli z Jerusalema, dokud jim nepošle Ducha svatého, kterýž je naučí všeliké pravdě a připomene jim všecko, cokoliv k nim byl mluvil.

Svatí apoštolové, Matka Páně, ostatní učedníci a některé nábožné ženy, počtem 120 osob, shromáždili se v památném večeřadle a trvajíce na modlitbách, očekávali Utěšitele, Ducha svatého. Desátého dne po nanebevstoupení Páně sestoupil Duch svatý v podobě ohnivých jazyků na shromážděné apoštoly a přátele Ježíšovy a všichni naplněni byli Duchem svatým a počali mluviti rozličnými jazyky. Zázrak tento způsobil Duch svatý, o němž nás poučuje tento článek víry.

178. *„Kdo jest Duch svatý?"*

„Duch svatý jest: 1. třetí božská osoba; 2. pravý Bůh; 3. Utěšitel, kterého Ježíš Kristus církvi své poslati slíbil."

1. Duch svatý jest třetí božská osoba rozdílná od Otce a Syna, o čemž nás zřetelně ujišťuje Písmo svaté.

Že Duch svatý jest rozdílná božská osoba v pořadě třetí, poznáváme ze slov Páně, kterými sv. apoštolům naporučil udělovati svatý křest, neboť jim pravil: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) A sv. Jan praví: „Tři jsou, kteříž svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý.“ (Jan 5, 7.) Že Duch svatý jest třetí božská osoba rozdílná od Otce a Syna, dosvědčuje též rozdílné zjevení se Ducha svatého. Když Pán Ježíš byl křtěn v řece Jordaně, zjevil se Duch sv. v podobě holubice, která vznášela se nad Pánem Ježíšem. Duch sv. v podobě holubice se zjevil, aby světu ukázal, že jest pramenem nevinnosti, dobrotivosti a pokoje. Na apoštoly pak sestoupil v podobě ohnivých jazyků, naznačuje tělesnou touto podobou moc a působení své. Jako ohněm čistí se zlato a drahé kovy, tak byla očištěna srdce apoštolů od hříchů, slabosti a žádosti tělesné. Oheň osvěcuje a zahřívá, také rozum sv. apoštolů byl Duchem svatým osvícen a jejich srdce rozehřála se láskou k Bohu a povzbuzena byla k horlivosti ve službě Boží. Duch svatý zjevil se v podobě jazyků, aby naznačil milost a dar, kterého apoštolům udělil, totiž dar řeči. Z toho poznáváme, že Duch sv. jest rozdílná božská osoba, která se lidem zjevila samostatně v podobě holubice a ohnivých jazyků.

2. Duch sv. jest pravý Bůh. Písmo sv., kdykoliv mluví o Duchu svatém, vždy ho nazývá Bohem. Když Ananiáš a Safira prodali pole ve prospěch církve a část z utržených peněz lstně si ponechali, ostatní pak přinesli sv. Petrovi, kterému zapřeli, že by si čeho byli ponechali, vytýkal jim sv. Petr jejich nepoctivost těmito slovy: „Proč pokoušel ďábel srdce tvé, abys lhal Duchu svatému? Neselhal jsi lidem, ale Bohu.“ (Sk. ap. 5, 34.)

Písmo svaté připisuje také Duchu svatému božské vlastnosti, neboť praví o něm, že jest od věčnosti. Čteme v první knize Mojžíšově: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi, země pak byla pustá a prázdná, a Duch Boží vznášel se nad vodami.“ (I. Mojž. 1.) Dále Duchu svatému připisuje se všemohoucnost, jak praví sv. Pavel: „Vše působí jeden a týž Duch, rozděluje jednomu každému, jak chce.“ (II. Kor. 12.) Duch svatý jest vševědoucí, neboť osvětloval svaté proroky a napovídal jim budoucí věci, které z vnuknutí Ducha svatého předpovídali. Duch sv. nazývá se Duchem pravdy, což poznáváme ze slov Páně, která pravil apoštolům: „Utěšitel, Duch svatý, naučí vás všem věcem a připomene vám, cokoliv budu mluviti vám.“ (Jan 14.)

Duch svatý jest původcem Písma svatého, neboť milostí svou osvěcoval spisovatele Písma svatého. Duch svatý jest pramenem moudrosti, zachovatelem a ředitelem všeho, proto jemu taková ná-

leží úcta, jako Bohu Otci a Synu. Ze Duchu svatému náleží rovná sláva a víra jako Otci a Synu, poznáváme z výstražných slov Páně: „Kdo by se rouhal Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto ani v budoucím věku.“ (Jan 14.) Církev sv. vždy hlásala, že Duch svatý jest pravý Bůh a se sv. Athanášem vyznává: „Jedno jest Otce a Syna a Ducha svatého božství; rovná sláva, spolu věčná velebnost. Jaký jest Otec, takový jest Syn, takový Duch svatý.“ Že tuto víru vyznáváme a Ducha svatého s Bohem Otcem a Synem jedné bytnosti a přirozenosti prohlašujeme, se srdcem radostným voláme: „Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku, i nyní i vždycky, až na věky věkův.“

Církev sv. o Duchu svatém učí, že vychází od Otce a Syna. Když jsme rozjímali o nejsvětější Trojici Boží, pravil jsem vám, že jest sice jeden toliko Bůh, ale ve třech osobách. První božská osoba, Bůh Otec, je sama od sebe od věčnosti, Bůh Syn jest od věčnosti zplozen od Otce a o Duchu svatém pravíme, že od věčnosti vychází z Otce a Syna zároveň. Církev sv. tuto pravdu vždy učila a poučovala nás, že Duch svatý vychází z Otce a Syna, že jest jakoby dechnutím obou božských osob, Otce a Syna. Tomuto článku víry nikdo neodporoval, až teprve roku 866 povstal v Cařihradě bludař Photius, nadutý to muž, který počal učiti, že Duch svatý nevychází z Otce a Syna zároveň, ale pouze že vychází z Otce. Blud Photiův natropil mnoho zlého, neboť přemnohá biskupství odtrhla se od katolické církve. Po smrti Photiově blud byl potlačen, avšak znova byl probuzen v jedenáctém století. V Cařihradě Michael Corularius, patriarcha, obnovil bludné učení Photiovo a způsobil na východě velký rozkol církve. Řekové odtrhli se od římské církve a hrozně pronásledovali ty, kteří nechtěli odloučiti se od staré a pravé církve Kristovy. A tak Řekové vypověděli boj Duchu svatému. Než brzo odpůrcové Ducha svatého zakusili trestu Božího. L. P. 1453 obklíčil Mohamed II. ohromným vojskem Cařihrad. Po krutých a krvavých bojích stalo se 29. května právě o svátcích svatodušních smutné rozhodnutí boje Dvakráte byli Turci odraženi, po třetím útoku však zvítězili. Císař Konstantin bojoval v řadách s vojíny, odložil šarlatový císařský plášť a vrhl se zoufale na nepřítele; padl však rekovnou smrtí a s ním nejpřednější Řekové. Tři dni trvalo vraždění, drancování a pálení; čtvrtého dne vjížděl Mohamed do hlavního města, opanoval císařský palác a učinil z památného chrámu ke cti sv. Žofie zasvěceného tureckou mešitu. Od té doby Řekové podlehli mohamedanským podmanitelům svým.

Bohužel, rozkol řecký neobmezil se pouze na Řecko, ale rozšířil se zvláště mezi slovanskými národy, čehož opravdu musí nám býti líto. Celé Rusko, Řecko, jižní slovanská knížectva odpadla od

pravé církve římské a zřídila si samostatnou církev východní. Církev tuto jmenujeme rozkolnickou nebo také řeckou a v Rusku jmenuje se pravoslavnou. Rozkolníci dosud houževnatě lpí na rozkolu a ničím nedají se přesvědčiti o bludu svém. Slavné paměti sv. Otec Lev XIII. pracoval všemožně o sjednocení východní církve, povoluje, co se povoliti dá, ale přece vše jest dalekou otázkou budoucnosti. Malá část rozkolných Řeků vrátila se do církve katolické a tyto jmenujeme sjednocenými Řeky.

3. Duch sv. dále nazývá se také „Utěšitelem“, neboť všecka zaslíbení příchodu Ducha svatého znázorňují působení jeho jako utěšitele a původce pokoje a milosti. Již prorok Jeremiáš těšil se na Ducha svatého a proto volal: „Vyleji Ducha svého na símě tvé, a požehnání mé na kmen tvůj, a pučiti budou mezi bylinami, a jako vrby podle tekoucích vod.“ (Jer. 44, 3. 4.) Pán Ježíš slibuje apoštolům Ducha svatého, nazývá jej Utěšitelem: „Já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy, jehož svět nemůže přijati, neboť nevidí ho, aniž ho zná: ale vy jej rozeznáte; neboť u vás zůstane a u vás bude.“ (Jan 14, 16.—17.) A Duch svatý skutečně potěšil a posilnil svaté apoštoly, takže stali se statečnými hlasateli učení Kristova. Než Duch svatý dle zaslíbení Páně zůstává vždy v církvi, neboť ji ustavičně osvěcuje, řídí a spravuje a skrze ni věřícím uděluje milosti, posvěcení a pokoje vnitřního.

179. *„Proč se jmenuje třetí božská osoba Duch ‚svatý‘?“*

„Třetí božská osoba jmenuje se Duch „svatý“, protože nás posvěcuje a všecka svatost od ní pochází.“

Duchu svatému připisuje se v Písmě sv. udělování milosti, kterou bývá duše naše posvěcena a učiněna chrámem Ducha svatého; proto zajisté právem pravíme, že Duch, třetí božská osoba, jest „svatý“. Svatost Ducha sv. také tím se jeví, že nám dává spasitelná a svatá myšlení a povzbuzuje nás k dobrému. Zvláště pak ve svatých svátostech uděluje nám Duch sv. posvěcení duše, neboť ve svátostech křtu a pokání uděluje nám milost posvěcující, kterou duše naše stává se svatou a Bohu milou, v ostatních pak svátostech posvěcující milost v nás rozmnožuje a ještě nám uděluje zvláštní milosti a pomoci, bychom povinnosti stavu svého dokonale plniti mohli. Vším právem tudíž připisujeme Duchu sv. posvěcení a právem ho nazýváme Posvětitelem.

Duch svatý konečně proto jmenuje se „svatý“, protože jest Bohem, Otci a Synu ve všem roven a tedy nejvýš svatým.

Bůh hned ve Starém zákoně sliboval pomoc a seslání Ducha svatého, což poznáváme ze slov proroka Isaiáše, který praví, že „vystoupí květ z kořene Jesse, a Duch Hospodinův spočine v něm.“ (Is. 11.) Zvláště pak Pán Ježíš sliboval apoštolům pomoc a seslání Ducha svatého, který vždycky s nimi zůstane a naučí je všeliké pravdě. A co Pán Ježíš sliboval, naplnilo se desátého dne po nanebevstoupení Páně.

180. *„Kdy poslal Ježíš Kristus církvi své Ducha svatého?“*

„Ježíš Kristus poslal církvi své Ducha svatého desátého dne po svém nanebevstoupení, o slavnosti letnic, když se ukázali ohniví jazykové nad hlavami apoštolů.“

Když se apoštolové po nanebevstoupení Páně navrátili s hory Olivetské do Jerusalema, shromáždili se v památném večeřadle, ve kterém Pán Ježíš slavil poslední večeři a ustanovil nejsvětější Svátost oltářní a dvakráte se v něm zjevil apoštolům. Památné ono večeřadlo stalo se apoštolům a všem věrným přátelům Ježíšovým místem posvátným a považovali ho za první chrám křesťanský, ve kterém se modlili a nejdražší oběť novozákonní Bohu přinášeli. Apoštolové a ostatní přátelé Páně vystoupili v domě tom do vrchní síně, t. j. na plochou střechu, kdež obyčejně Židé se shromáždili k modlitbě. Tu pak trvali s Marií, Matkou Páně, po deset dní jednomyslně na modlitbách, připravujíce se na příchod Ducha svatého. Desátého dne po nanebevstoupení Páně konala se právě židovská slavnost, letnice. Slavnost letnic ustanovena byla ve Starém zákoně na památku desatera Božích přikázání, která Hospodin dal Židům na hoře Sinai, a pak na poděkování Bohu za úrodu zemskou, neboť toho dne počínaly v židovské zemi žně. O slavnosti letnic přibylo do Jerusalema mnoho cizinců ze všech zemí, v nichž Židé roztroušeně žili.

Toho dne apoštolové a učedníci modlili se a postili ve večeřadle. Pojednou stal se zvuk s nebe, jako přicházejícího větru a naplnil všecken dům. I ukázali se ohniví jazykové nad hlavami všech a naplněni jsou všichni Duchem svatým a počali mluviti rozličnými jazyky. Když cizinci a obyvatelé jerusalemští uslyšeli neobyčejný ten zvuk, přiběhli plni úžasu k domu tomu, z něhož zvuk vycházel, a v němž shromážděni byli apoštolové. Tisíce lidí stály před domem a tu apoštolové vyšli mezi ně a mluvili s nimi. I divili se všichni, když slyšeli apoštoly mluviti mateřskou jejich řečí. Byli tam totiž lidé z různých zemí a národů a všichni rozuměli apoštolům, kteří beze strachu počali kázati o ukřižovaném Kristu. I volali někteří

ze zástupu: „Zdaliž nejsou tito všichni, kteříž mluví, Galilejští? Kterak tedy slyšíme od nich jeden každý jazyk svůj? I co to má býti?“ Jiní pak posmívajíce se pravili: „Sladkého vína plni jsou tito.“ Tu vystoupil sv. Petr, hlava apoštolů a církve, a počal kázati: „Tito nejsou zajisté opilí, jakž vy se domníváte; ale nyní naplnilo se, což dávno předpověděno bylo skrze proroka Ioele: Vyleji Ducha svatého na všeliké tělo. Muži israelští! slyšte slova tato: Vy jste Ježíše Nazaretského, kteréhož Bůh mezi vámi oslavil mocnými skutky, zázraky a znameními, skrze ruce bezbožných na kříž přibili a usmrtili. Ale Bůh ho vzkřísil, čehož my všickni jsme svědky. A on povýšen jsa na pravici Boží, vylil nyní Ducha svatého na nás, jakož sami vidíte a slyšíte. Protož neomylně jistým jest důkazem, že Bůh učinil Ježíše Krista Spasitelem a Pánem všeho světa. (Sk. ap. 2, 6.—17.)

To bylo první kázání, které hlava církve, sv. Petr, konal. Bez bázně veřejně vystoupil a stručně Židům přednesl život Krista Pána a dokázal jim, že Pán Ježíš jest tím slíbeným Vykupitelem, na kteréhož čekali po čtyři tisíce let, kterým však Židé pohrdli, ukřižovavše jej. Kázání Petrovo velice dojalo posluchače, takže přemnozí litovali toho, že také súčastnili se boje proti Kristu a byli tak příčinou jeho umučení a smrti. I tázali se Petra a apoštolů: „Bratří, co máme činiti?“ Slovy těmito ukázali, že již nejsou nepřáteli apoštolů a odpůrci Krista Pána, ale že chtějí s apoštoly býti v jednotě a státi se vyznavači Kristovými. A Petr odpověděl jim: „Čiňte pokání, a pokřtíti se dej jeden každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů; pak přijmete i vy Ducha svatého.“ Na ta slova dalo se hned pokřtíti tři tisíce duší.“ (Sk. ap. 2.)

Na den seslání Ducha svatého po prvé vystoupila církev Páně na veřejnost. Před tím k církvi náleželo jen málo lidí, nyní semeno počíná klíčiti a v mocný strom se rozvětvovati.

Památný den seslání Ducha svatého oslavuje církev svatá slavností, kterou jmenujeme Boží Hod svatodušní, která se koná desátého dne po nanebevstoupení Páně, nebo padesátého dne po vzkříšení Páně. Ve svatvečer Božího Hodu svatodušního světí se křestní voda na památku toho, že jindy toho dne bývali křtěni katechumeni na památku seslání Ducha svatého, kdy sv. apoštolové po prvé udělovali svátost křtu. Toho dne také je přísný půst, abychom se za příkladem svatých apoštolů, kteří po deset dní modlitbou a postem připravovali se na přijetí Ducha svatého, řádně připravili se na slavnost seslání Ducha svatého. Na Boží Hod svatodušní je slavná mše svatá v rouchu barvy červené, protože Duch svatý sestoupil na apoštoly v podobě ohnivých jazyků a rozehřál srdce jejich láskou k Pánu Ježíši, takže bez bázně učení jeho

hlásali a radostně za Krista umírali. O svátcích svatodušních uděluje ve svém chrámě svátost biřmování; neboť jako Duch svatý posilnil a posvětil apoštoly, tak také posilňuje a posvěcuje nás ve svátosti biřmování, abychom víru svou statečně vyznávali a podle ní živi byli. V pondělí je druhý svátek svatodušní. Po sv. Duchu bývá pravidelně 24 neděl.

A proč Pán Ježíš seslal na apoštoly a církev Ducha svatého? Kristus Pán sliboval apoštolům Ducha svatého a těšil je, že Duch svatý naučí je všeliké pravdě. Duch svatý od věčnosti blahodárně působil na lidi, neboť již ve Starém zákoně osvěcoval proroky a mnohé spravedlivé lidi, takže podnes diviti se musíme moudrosti a učenosti jejich. A takové moudrosti, milosti a pomoci bylo třeba zvláště sv. apoštolům, aby konati mohli úřad, který jim Pán Ježíš svěřil. Apoštolové dle rozkazu Páně měli hlásati evanděliúm všem národům, měli vydávati svědectví o Kristu po celém světě, měli vykonávati úřad kněžský, učitelský a pastýřský; obtížný a veliký úkol odevzdal Pán Ježíš apoštolům, kteří byli bázlivými a křehkými lidmi, neučenými a chudými rybáři. Aby nyní svěřený úřad apoštolský bez bázně přijali, těšil je Pán Ježíš, že jich neopustí, ale že jim pošle Utěšitele, Ducha pravdy, který je osvítí, posilní a všemu naučí. A Pán Ježíš slibu svému dostál, neboť desátého dne po svém nanebevstoupení seslal jim Ducha svatého, kterýž způsobil v apoštolích zázračnou změnu.

181. *„Kterak působil Duch svatý v apoštolech?“*

„V apoštolech působil Duch svatý takto: 1. posvětil je; 2. osvítil a posilnil je; 3. dal jim dar rozličnými jazyky mluviti, zázraky činiti a evanděliúm neomylně hlásati.“

Apoštolové před sesláním Ducha svatého byli tak slabými a nestálými ve víře a ve všem dobrém, jako jiní lidé. Milovali sice vroucně Pána Ježíše, vždyť z lásky k němu opustili rodiny a živnost svou, přece však nebyli by mohli dokonale zastávati úřad apoštolský, kdyby je Duch svatý nebyl posvětil a posilnil. Svou slabost a lidskou bázeň zvláště ukázali při umučení Páně. Napřed Pánu Ježíši slibovali věrnost, že ho neopustí, byť by s ním měli zemříti, sotva však byl Pán Ježíš jat v zahradě Gethsemanské, všichni opustili Pána svého a uschovali se před Židy. Petr pak, který přísahal Pánu Ježíši věrnost, zapřel jej třikráte. Když však na ně sestoupil Duch svatý, byli úplně změněni. Všeliká slabost, nerozhodnost a bázeň zmizely, víra v Pána Ježíše v srdci jejich tak oživla, že hotovi byli pro ni všechno obětovati, trpěti, ano

í smrt podstoupiti. Že pozbyli lidské bázně, nejlepší důkaz podali hned v den seslání Ducha svatého, neboť vyšli na ulici jerusalemskou a neohroženě kázali o ukřižovaném Ježíši Kristu s takovým výsledkem, že tři tisíce lidí toho dne pokřtili. A ostatní život jejich až do smrti byl ustavičnou prací pro Krista a jeho církev. Neboť hned po seslání Ducha svatého kázali evanděliu nejen v Jerusalemě, ale po celé zemi židovské. Jako Pán Ježíš učil v chrámě, v židovských školách a na různých místech, tak apoštolové činili. Vstoupili do chrámu jerusalemského a kázali o ukřižovaném Kristu. Židovští kněží a fariseové povstali proti nim, vztáhli na ně ruce a dali je do žaláře. Postavili je pak před soud a zakazovali jim mluviti o ukřižovaném Ježíši. Avšak apoštolové neohroženě se hájili a odpověděli Židům: „Suďte sami, zdali bylo by spravedlivo, abychom vás více poslouchali než Boha?“ (Skut. ap. 4, 16.) Poněvadž Pán Ježíš skrze ně činil mnohé zázraky a všecken lid k nim se hrnul, báli se zákoníci a starší lidu apoštolům ublížiti a proto jich propustili, zakazujíce jim mluviti o Pánu Ježíši.

Než apoštolové přece kázali a mnohé divy činili, takže počet věřících každodenně se rozmnožoval. I lekali se toho fariseové a hned radili se, co by měli činiti s těmito lidmi. Znova všecky apoštoly uvěznili a měli v úmyslu je zavražditi. Tu však v radě vystoupil znamenitý a mocný člen rady, jménem Gamaliel, kterýž zastal se apoštolů. Pravil Židům: „Nechte těchto lidí, neboť jestliže jest z lidí tato rada anebo dílo to, rozpadne se; pakli z Boha jest, nebudete ho moci zrušiti.“ (Skut. ap. 5, 38. 39.) I uposlechli Gamaliele a zmrskavše apoštoly, propustili je. Tito pak velebíce a chválíce Boha, že hodni učiněni byli pro jméno Kristovo trpěti, kázali evanděliu v Jerusalemě a po celé říši římské.

Sv. apoštolové horlivě všude kázali, křesťanské osady zřizovali, sami svatě žili a věřící k svatému a ctnostnému životu povzbuzovali. Požehnání Boží všude za nimi kráčelo.

Duch svatý konečně udělil apoštolům dar rozličnými jazyky mluviti, to jest, že bez učení mluvili rozličnými jazyky, čímž bylo jim možno kázati evanděliu všem národům. Duch svatý pomáhal jim rozšiřovati církev také tím, že jim dal dar ve jménu Ježíše Krista zázraky činiti.

První zázrak učinil sv. Petr. Jednoho dne Petr a Jan vstupovali do chrámu. U dveří chrámových seděl žebrák od narození chromý a žebral. Uzřev apoštoly, vztáhl k nim ruku a prosil o almužnu. Tu sv. Petr přistoupiv k němu pravil: „Pohleď na nás.“ Žebrák na ně hleděl, doufaje obdržeti hojnou almužnu. Petr však jemu řekl: „Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to tobě dám. Ve jménu Ježíše Krista vstaň a choď.“ (Skut. ap. 9, 2.—8.) A ujav

jej za ruku, pozvedl ho a hned byl zdráv, vstal a chodil, velebě Boha. Takových divů činili apoštolové mnoho, takže lidé vynášeli nemocné na ulici, aby aspoň stín sv. Petra dotkl se jich a byli uzdraveni. Hle! takovou změnu učinil Duch svatý v apoštolech; ze slabých učiněni byli statečnými, z hříšných svatými a vyvolenými Božími.

Svatí apoštolové však divy ty nepřipisovali sobě, ale všecko působení své připisovali Duchu svatému, jakž vyznával sv. Pavel: „Nedal nám Bůh ducha bázně, ale moci a milování a střízlivosti.“ (II. Tim. 1, 7.)

Než Duch sv. nepůsobil jen v apoštolech, nýbrž také i v těch, kteří se dali pokřtíti; neboť všichni věřící přijali Ducha svatého, mluvili rozličnými jazyky a divy činili. Duch svatý zvláště působil na první křesťany tím, že je ozbrojil nepřemožitelnou trpělivostí v trápení a pronásledování. Tak sv. Štěpán pln jsa Ducha svatého, divy mnohé činil a mocným byl ve slovu, takže Židé plni jsouce hněvu jej kamenovali. Sv. Štěpán s radostí umíral a modlil se za své nepřátele. Duch svatý sílil věřící a zvláště posilňoval nástupce svatých apoštolů, aby učení Kristovo vždy neomylně hlásali a pravdu učili. Duch svatý tedy zůstal neviditelně v církvi, kterou do skonání světa řídí a učí.

182. *„Kterak působí Duch svatý v církvi?“*

„V církvi působí Duch svatý takto: 1. učí a řídí ji; 2. rozdává skrze ni své milosti.“

Jako Duch svatý svou milostí prospěl apoštolům, tak týž Duch svatý pomáhá církvi; neboť ji ustavičně řídí a učí, aby v učení nepobloudila, ale vždy pravé učení hlásala a zachovávala. Že Duch svatý církev řídí a neomylnou ji činí v učení víry a mravů se týkajícím, důkazem jest její dvoutisícileté trvání.

Církev Kristova jest první náboženskou, křesťanskou společností, kromě ní nebylo nikdy takových náboženských církví. Jestliže později povstaly různé církve křesťanské, které také se nazvaly Kristovými, ačkoliv z původního učení Kristova a apoštolského mnohé články víry zavrhly nebo jinak vykládaly, pak nejsou tou prvotní církví a tedy v nich není ani Duch svatý. Jen v pravé církvi Kristově, kterouž jest katolická, uloženy jsou poklady zásluh Ježíše Krista, z nichž Duch svatý uděluje skrze církev milosti a posvěcení pravověřícím. Jen této pravé církvi platí tedy přislíbení Ducha svatého, kterého Pán Ježíš církvi a její hlavě přislíbil. Že Pán Ježíš jen své církvi a pravým svým náměstkům slíbil Ducha svatého, poznáváme ze slov, která pravil Pán Ježíš apoštolům: „A já

prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky.“ (Jan 14, 16.) Ze slov těchto poznáváme, že Pán Ježíš církev svou až do skonání světa řídí, učí a spravuje skrze Ducha svatého. Duch sv. učí církev, t. j. pečuje o to, aby hlava církve, náměstek Ježíše Krista a biskupové s ním spojení, vždy pravé učení hlásali a také poznali vždy, které články víry jsou pravým učením Kristovým a které nejsou pravým. Duch svatý bdí tedy nad církví, aby správcové její nic bludného věřícím k věření nepředkládali, ale vždy pravé učení hlásali a zachovávali. Duch svatý také řídí církev Kristovu, neboť pečuje o to, aby v církvi vždy vše zachováváno bylo, co ustanovil Pán Ježíš. Duch svatý církev zachovává, t. j. pečuje o to, aby církev Kristova nikdy nezanikla, nýbrž aby trvala až do skonání světa.

Duch sv. rozdává skrze církev své milosti. Pramen všelikých milostí a posvěcení vychází ze svatých svátostí, které Pán Ježíš ustanovil k našemu posvěcení. A těmito svatými svátostmi Duch svatý uděluje nám milosti své a posvěcení. Poněvadž Kristus Pán jen své církvi odevzdal prostředky k posvěcení duší a udělení milosti, proto jen pravá církev Kristova má pravé svátosti a jen ona má právo jimi přisluhovati.

Duch svatý, jak jsme slyšeli, působil nejen v apoštolech, ale také v těch věřících, kteří dali se pokřtíti, a působí také ustavičně v církvi učící. Pán Ježíš však slíbil Ducha svatého všem svým věřícím, a sice po všechny dny až do skonání světa. Duch svatý tedy působí svou milostí v každém věřícím, ve všech nás, jestliže působení tomu nepřekážíme.

183. *„Kterak působí Duch svatý v nás?“*

„V nás působí Duch svatý takto: 1. posvěcuje nás milostí posvěcující; 2. pomáhá nám milostí pomáhající; 3. uděluje nám svých darů.“

1. Duch svatý posvěcuje nás milostí posvěcující.

Milostí Boží rozumíme vůbec každé dobrodiní, jehož se nám od Boha dostává bez naší zásluhy. Milostí Boží zvlášť pak rozumíme vnitřní posvěcení duše, které Duch svatý působí, když slabostem našim pomáhá, rozum osvěcuje, vůli posilňuje, nás k dobrému povzbuzuje a utvrzuje. Všecky tyto prostředky, jimiž nás Duch sv. vede k svatosti, jmenujeme milostí Boží. Zvláště pak Duch svatý posvěcuje duši naši posvěcující milostí, kterou stáváme se dítkami Božími a dědici věčného spasení. A této posvěcující milosti uděluje nám Duch svatý ve svátostech křtu a pokání. Všichni přišli jsme na svět poskvrněni hříchem Adamovým, všichni narodili jsme se

s hříchem a tudíž duše naše byla pro nebe mrtvou. Ale na křtu svatém byl nám odpuštěn hřích dědičný, duše naše byla od všeliké poskvrny hříchu očištěna, posvěcena a působením Ducha svatého pro nebe znovu zrozena. Dokud jsme se nedopustili smrtelného hříchu, Duch svatý přebýval v nás, byli jsme ve stavu posvěcující milosti, byli jsme chrámem Božím, jak praví sv. Pavel: „Nevíte-li že chrám Boží jste, a že Duch Boží přebývá ve vás?“ (I. Kor. 3, 16.)

Bohužel, my lidé jsme křehkými a více ke zlému než k dobrému nakloněni, a proto často dopouštíme se hříchu. Když člověk dopustí se smrtelného hříchu, tu vyhání Ducha sv. ze srdce svého, neboť přečistý a svatý Duch nemůže zároveň s Duchem zlým na jednom místě přebývati; opouští tedy hříšníka a člověk ztrácí posvěcující milosti. Bez milosti posvěcující však nikdo nemůže býti spasen. Aby tedy člověk, který po křtu svatém zhřešil a milosti posvěcující pozbyl, opět stal se dítkem Božím a opět nabyl posvěcující milosti, ustanovil Pán Ježíš druhou svátost, kterou dosahujeme odpuštění hříchů a nabýváme opět posvěcující milosti, a svátost ta jest pokání. Když hříšník srdečně lituje svých hříchů a upřímně se z nich vyzná, opět Duch sv. vstupuje do jeho srdce a posvěcuje duši jeho milostí posvěcující.

Abychom byli Bohu milejšími a povinnosti stavu svého horlivě konati mohli, uděluje nám Duch sv. v ostatních svátostech zvláštních milostí, a milost posvěcující v nás rozmnožuje.

2. Duch svatý pomáhá nám milostí pomáhající.

Milostí pomáhající rozumíme zvláštní pomoc Ducha svatého, kterou nám pomáhá, abychom dobré poznali a konati začali, v dobrém pokračovali a až do konce setrvali, čili povzbuzuje nás, abychom zbožně a svatě žili. Duch svatý zvláště osvěcuje náš rozum.

Duchu svatému připisuje se moudrost; vždyť Pán Ježíš sám nazval Ducha svatého „Učitelem“, který nás naučí všeliké pravdě, náš rozum osvítí, abychom dokonale poznali vůli Boží a činili, čeho ke spasení jest třeba. Rozum lidský následkem prvního hříchu jest zatemněn, takže nesnadno poznává pravdy, dobré a zlé; proto Duch svatý osvěcuje náš rozum, abychom pravdy božské poznávali, abychom poznali, co jest dobré a co jest zlé.

Duch sv. posilňuje naši vůli a pobádá ji k dobrému. I vůle naše jest slabá a více ke zlému než k dobrému nakloněna. Abychom tedy jednali podle vůle Boží, abychom vůli svou podrobovali vůli božské a přikázání Boží svědomitě plnili a všeho zlého se varovali, potřebujeme pomoci Ducha svatého. A této pomoci dostává se každému, kdo o ni prosí a s milostí působí. Proto o tuto milost pomáhající často prosme Ducha svatého, aby nás sílil, bychom vždy dobré činili a zlého se varovali, pokušením světa a ďábla odpírali

a v dobrém až do konce života svého setrvali. Zvláště prosme Ducha svatého o pomoc v trápení a utrpení. Duch svatý zajisté milostí svou způsobí, že i největší utrpení trpělivě snášeti budeme. O tom ujišťuje nás sv. Pavel, jenž dí: „A pokoj Boží, kterýž převyšuje všeliký smysl, ostříhej srdcí vašich i myslí vašich v Kristu Ježíši.“ (Filip. 4, 7.) Sv. Pavel účinek milosti Boží nazývá „pokojem Božím“. Duch sv. působí často na nás v rozličných příležitostech, zvláště na kázání, křesť. cvičení, napomínáním rodičů a představených, při čtení dobrých knih, utrpením, nehodami, náhlou smrtí a jinými i nepatrnými událostmi. Že Duch sv. v takových příležitostech takřka zázračně působí na lidi, dosvědčují mnohé příklady ze života lidí svatých. Krásným příkladem působení Ducha svatého jest obrácení sv. Augustina. Dlouho modlila se sv. Monika za svého syna Augustina a konečně modlitba její byla vyslyšena. Sv. Augustin řízením Božím přišel do Milána. V městě tom byl sv. Ambrož arcibiskupem, jenž proslavil se zvláště výmluvností kazatelskou. Svatý Augustin ze zvědavosti chodil na kázání sv. arcibiskupa. A hle! smýšlení jeho brzo se změnilo. Dlouho sice bojoval, ale milost Boží zvítězila. Jednoho dne seděl v zahradě a plakal nad svou nerozhodností. A tu slyšel hlas: „Vezmi a čti!“ Naplněn úžasem, sahá Augustin po knize, kterou si byl s sebou vzal. Byly to listy svatého Pavla. Otevřel knihu a zrak jeho utkvěl na těchto slovech: „Hleďte pak, aby snad srdce vaše nebyla obtížena obžerstvím a opilstvím a pečováním tohoto života; a aby nepřišel na vás ten den (soudný) náhle . . . protož buďte, abyste hodni se stali těch věcí, kteréž se díti budou, a státi před Synem člověka.“ (Luk. 21, 34.) A tu jakoby bělmo s očí jeho spadlo, on vidí jasně cestu, po které má kráčeti, aby pokoje dosáhl, jehož svět nám dáti nemůže; srdce jeho jest naplněno milostí Boží, a on posilněn tak nastoupil cestu pokání.

3. Konečně „Duch svatý uděluje nám svých darů.“

Všecky milosti, kterých nám uděluje Duch svatý, jmenujeme dary Ducha svatého, poněvadž jsou nám darmo, bez naší zásluhy a našeho přičinění dány.

184. *„Které dary jmenujeme zvláště ‚dary Ducha svatého‘?“*

„Dary Ducha svatého jmenujeme zvláště dary, kterými nás Duch svatý nakloňuje, abychom jeho osvícení ochotně přijímali, jeho vnuknutí poslouchali a tak ve ctnosti dokonaleji prospívali.“

Duch svatý jest jakoby pokladníkem milosti a zásluh Ježíše Krista, neboť rozdává milosti, komu chce, a tolik, kolik každý

ke spasení potřebuje. Hříšníkům uděluje tolik milosti, aby se polepšili, spravedlivým pak, aby v dobrém až do konce setrvali. Proto milosti Ducha svatého nazýváme „dary“. Zvláště však „dary Ducha svatého“ jmenujeme ony milosti, kterými Duch sv. rozum náš osvěcuje a zvláštní vnuknutí nám uděluje, abychom dobré poznali a v něm setrvali. Často jest řeč o „osvícení“ a „vnuknutí“ Ducha svatého. Co tedy rozumíme slovem „osvícení Duchem svatým“? „Osvícením“ rozumíme zvláštní působení Ducha svatého na náš rozum, že snadněji poznáváme a pochopujeme věci, kterým jsme dříve nerozuměli. Jako slunce vycházející paprsky svými zaplašuje noční temnotu a působí světlem svým, že všecko zřetelně a jasně vidíme, tak Duch svatý milostí svou působí na náš rozum, že pravdy svaté víry poznáváme a jim rozumíme. Duch svatý tak nás osvěcuje, že poznáváme následky svého hříšného života. Tento účinek Ducha svatého zvláště vidíme na sv. apoštolech. Po tři léta poslouchali učení Ježíšovo a přece mu dokonale nerozuměli, takže Pán Ježíš jim řekl: „Ještě mnoho vám mluviti mám, ale nemůžete nyní snésti,“ (Jan 16, 12.), t. j. nemůžete tomu pochopiti. Když však na ně sestoupil Duch svatý, hned všemu porozuměli a na všechno si vzpomněli, co jim kázal Pán Ježíš. A podobně působí Duch sv. na nás. Proto nábožní lidé, kdykoliv něco důležitého konati mají, prosí za osvícení Ducha svatého, aby dílo se jim dobře podařilo. Proto také modlí se děti před vyučováním, proto zpíváme před kázáním píseň „Otče náš, milý Pane,“ aby Duch sv. rozum náš osvítil, bychom pravdám Božím porozuměli. Kdykoliv začínáme něco důležitého, vzýváme Ducha svatého „Veni Sancte Spiritus — Přijď, ó Duše přesvatý — rač nám mysli osvítit.“

Co rozumíme „vnuknutím Ducha svatého“? Vnukáním neb vnuknutím rozumíme zvláštní vnitřní povzbuzení a myšlenky, které nám Duch sv. dává, abychom buď dobré konali anebo k něčemu dobrému se rozhodli. Duch svatý vnukal spisovatelům Písma sv. nejen myšlenky, nýbrž i slova při spisování Písma sv. Podobným způsobem působil Duch sv. i na apoštoly, neboť kázali a mluvili jen to, co jim Duch sv. napovídal. Když se svatí apoštolové obávali, že nedovedou učení Kristova hlásati a hájiti, tu Pán Ježíš je těšil, řka: „Nepečujte, kterak aneb co byste mluvili: Duch svatý zajisté naučí vás v touž hodinu, co byste měli mluviti.“ (Luk. 12, 11.) Duch svatý i nyní dává nám dobrá vnuknutí, t. j. radí nám, co máme v těžkých záležitostech činiti, aby jednání naše bylo dobré a prospěšné nám i bližnímu. Duch svatý dává nám i myšlenky i slova, co a jak máme někdy mluviti a činiti. Neříkáme o člověku, který někdy v těžké záležitosti moudře promluvil a velikému zlu zabránil, že Duch svatý mu vnuknul, aby tak mluvil? Proto

nejen prosme za dobrá vnuknutí Ducha svatého, ale také vždy poslouchejme vnuknutí Božího.

Stává se často, že Duch svatý lidem zvláště svatým dává zvláštní vnuknutí, která jsou i zázračná. Blahoslavený František Hieronymský († 1716) jednou náhle vystoupil ze zpovědnice, spěchal ku kostelu a zastavil tudy právě jdoucího neznámého jemu člověka, a tázal se ho: „Kam spěcháš?“ Cizinec mu nevrle odpověděl: „Jdu za svým obchodem; proč se mne ptáš?“ „Tomu tak není,“ dí blah. František, „jen se vyznej upřímně, kam jdeš?“ Tu cizinec počal blah. Františkovi spílati, ale on se nedal másti a pravil: „Nejdeš do Neapole, abys tam svého přítele zabil?“ Cizinec se hrozně ulekl a přiznal se, že takový má úmysl. Blah. František pravil cizinci: „Nuže, tedy věz, že Bůh mne k tobě posílá, abych tě obrátil.“ Cizinec velice byl dojat a skutečně vykonal zpověď a polepšil se dokonale. — Tak někdy působí vnuknutí Ducha svatého.

185. *„Kteří jsou darové Ducha svatého?“*

„Darové Ducha svatého jsou: 1. dar moudrosti; 2. dar rozumu; 3. dar rady; 4. dar síly; 5. dar umění; 6. dar pobožnosti; 7. dar bázně Boží.“

Těchto darů Ducha sv. jest sedm, neboť Písmo svaté nám tolik darů připomíná. Prorok Isaiáš počítá sedm darů Ducha sv. a praví, že všemi těmito dary ozdoben bude budoucí Mesiáš. Svatý Cyrill Jerusalemský soudí, že zlatý, sedmiramenný svícen, který stál před archou úmluvy a na němž ustavičně hořelo sedm lamp, byl předobrazem 7 darů Ducha svatého.

Duch sv. těchto sedm darů udílí nám zároveň s posvěcující milostí, aby zdatněji působiti mohl na náš rozum a vůli, a abychom bezpečněji kráčeli cestou ctnosti. Těchto darů nabýváme hned na křtu svatém, které pak později s vírou, nadějí a láskou v duši naší působí. Také ve svátosti biřmování nabýváme těchto 7 darů Ducha svatého. Jako těžkým hříchem ztrácíme posvěcující milost, tak ztrácíme i 7 darů, avšak zase jich s novou posvěcující milostí ve svátosti pokání nabýváme.

1. Dar moudrosti.

186. *„K čemu nám pomáhá dar moudrosti?“*

„Dar moudrosti nám pomáhá k tomu, bychom Boha v jeho velebnosti a dokonalosti poznávali, jemu se podivovali, jej milovali a všecko podle toho poznání a milování posuzovali a cenili.“

Dar moudrosti jest nejvzácnější a nejvýbornější dar Ducha svatého, jemuž v Písmě sv. dávají se vzácná jména a o kterém se praví, „že shůry jest“. Praví sv. Jakob: „Všeliké dání výborné, a každý dar dokonalý shůry jest, sstupující od Otce světel, u něhož není proměnění, ani z proměny zastínění.“ (Jak. 1, 17.) Pravá moudrost pochází tedy od Boha. O této moudrosti praví sv. Bonaventura, že jest nadpřirozená, Duchem svatým vlitá schopnost, abychom Boha dokonale poznali a proto jej nade všecko milovali. Dar moudrosti osvěcuje tedy náš rozum, že ze stvořených věcí poznáváme lásku a všemohoucnost Boží, a proto Boha obdivujeme v jeho moci a velebnosti a jemu v pokoře se klaníme. Když pak srovnáváme v mysli své nestálost a pomíjejícnost věcí stvořených a radostí pozemských s věcmi nebeskými a věčnou blažeností, tu moudrost Ducha svatého působí na naše srdce, že věcmi a radostmi pozemskými pohrdáme a toužíme jedině po Bohu, jenž jest největším pokladem a radostí. Proto sv. František říkával: „O Bože a mé všecko!“ Pravá moudrost činí nás již na zemi spokojenými, šťastnými a blaženými. Učinky daru moudrosti popisuje blah. Tomáš Kemp. takto: „Hledej pravou moudrost, kterou Kristus hlásal a na sobě ukazoval. Opravdově moudrý nenávidí bezpráví, mluví pravdu a jedná spravedlivě. Kdo střídmě, čistotně a nábožně jest živ a nebezpečných pokušení se chrání, jest moudrý a bohumilý. Stojíť v ctné pověsti, zachovává si dobré svědomí, neví o zármutku, oplývá pokojem, a od Boha tak veselou myslí bývá obdařen, že jí svět ani nezná a ani neokusil.“ Takovou moudrostí obdařeni byli ve Starém zákoně svatí mužové, zvláště pak vynikali moudrostí král Šalomoun a prorok Daniel. Také sv. apoštolové měli dar moudrosti a zvláště sv. Pavel ozdoben byl tímto darem, takže všemi věcmi světskými pohrdal, jak praví: „Všecky věci považuji za škodu, pro vznešenou známost Ježíše Krista, Pána mého, pro nějž jsem vším povrhl, a mám za lejna, abych Krista získal.“ (Filip. 3, 8.)

Také přemnozí světcové, učitelé církevní a svaté panny a vdovy obdařeni byli darem moudrosti. Sv. Augustin, sv. Tomáš Aq. a jiní vynikali pravou moudrostí. I my máme se přičiniti, aby Duch sv. mohl v nás působiti darem moudrosti. Vždyť pravá moudrost činí křesťany Bohu věrnými a k bližnímu spravedlivými. Pyšní lidé, kteří chlubí se moudrostí lidskou, nejsou opravdu moudrými, neboť moudrost jejich není shůry. Poněvadž však dnes vládne světem moudrost lidská a moudrostí Ducha svatého jest pohrdáno, proto usilujme o dosažení pravé moudrosti, bychom vždy Bohu přednost dávali před věcmi časnými a jedině v nebi hledali pravou blaženost. Sv. Kateřina Alex., mučednice, věnovala mnoho času a mnoho práce na učení světské moudrosti; avšak konečně naučila se znáti i nej-

potřebnější umění, víru Kristovu, a tou se pak vždy řídila, ano pro ni obětovala i život svůj.

2. Dar rozumu.

187. *„K čemu nám napomáhá dar rozumu?“*

„Dar rozumu nám pomáhá k tomu, bychom ve smysl pravd svaté víry hloub vnikali.“

Rozum není moudrostí, ale jest prostředkem k moudrosti. Rozumem poznáváme Boha, jeho všemohoucnost, lásku a ostatní vlastnosti Boží. Rozumem poznáváme, proč jsme na světě a jaký jest náš cíl a úkol konečný. Rozumem poznáváme zjevené pravdy sv. víry. Tyto a podobné pravdy poznati můžeme rozumem bez zvláštního osvícení Duchem svatým, avšak tajemství víry a hlubokost pravd sv. víry nemůžeme vždy rozumem poznávati a jim dokonale rozuměti. Když však Duch sv. osvítí rozum některého člověka, že dá mu nahlédnouti do tajemství sv. víry, tu pravíme, že mu Duch svatý udělil daru rozumu. Dar rozumu pomáhá nám, že důkladněji poznáváme pravdy sv. víry katolické a snadněji pochopujeme smysl učení Kristova. Stává se často, že mnohý prostý člověk neučený lépe a snadněji chápe články víry, než mnozí učení a nadaní lidé. Duch svatý zvláště osvítil a osvěcuje rozum učených svatých mužů, kteří učeností svou velmi mnoho prospěli a prospívají církvi svaté. Mnozí tito církevní učitelé sami se přiznávají, že Duch svatý rozum jejich rozsvítil. První křesťané znali dokonale učení Kristovo a uměli také víru svatou zastávati a hájiti. Proto sv. Jan pravil o prvních křesťanech: „Ale vy máte pomazání od Svatého a znáte všecko.“ (I. Jan 2, 20.)

Kdo má dar rozumu, jest pevně přesvědčen o pravdě katolického náboženství a dovede je znamenitě hájiti. Sv. Kateřina Alex. obdařena byla tímto darem rozumu. Jsouc pro víru Kristovu postavena před soud, ukázala před císařem Maximínem takovou výmluvnost a rozumnost, že odolala padesáti pohanským učencům, kterých císař povolal do paláce svého, aby sv. Kateřinu porazili a k pohanství přemluvili. Než nemohli jí odolati, neboť s takovou moudrostí a vážností hájila křesťanské náboženství a pohanské pověry odsuzovala, že všickni ti učenci prohlásili se za poražené a křesťanskou víru přijali a za ni také hned mučednickou smrt ochotně podstoupili.

Za doby naší, která smutně proslavena jest lstivým chytráctvím, bylo by si opravdu přáti, aby katolíci také takovým vynikali rozumem jako sv. Kateřina, aby uměli víru katolickou hájiti proti pomluvačům a také dokazovati pravdu víry naší.

3. Dar rady.

188. *„K čemu nám pomáhá dar rady?“*

„Dar rady nám pomáhá k tomu, bychom v pochybných a těžkých případech volili, co se Bohu líbí.“

Přísloví praví, že dobrá rada lepší jest než peníze. A zajisté tomu tak jest. Rada dobrá pochází z moudrosti a zkušenosti, a proto kdo darem rady jest obdařen, bývá hledaným člověkem. Dobré rady potřebujeme všichni, neboť člověk nikdy není ve všem dokonale vycvičeným a zkušeným, a proto často prosme Ducha svatého za dar rady, abychom vždy to volili, co se Bohu líbí.

Stává se nám často, že nevíme si někdy rady, jak bychom úmysl svůj uskutečnili, abychom dobře jednali a neurazili ani Boha ani lidí. Aby nás naše sebeláska anebo špatní lidé nesvedli ke skutku zlému, proto v takových těžkých záležitostech prosme Ducha svatého za dar rady, by Duch sv. osvítil náš rozum a sám nám ukázal způsob, jak máme úmysl svůj uskutečniti, by náš skutek byl dobrým. Zvláště daru rady potřebujeme při volbě stavu. Proto zbožní rodičové dříve než určí děti své k nějakému povolání, prosí Ducha sv. za dar rady, aby dítkám svým vyvolili takové povolání, ve kterém by byly šťastnými, lidem užitečnými a Bohu milými. Zvláště potřebují daru rady studenti před volbou budoucího svého povolání. Kdyby všichni studenti napřed prosili Ducha svatého za dar rady, jistě by zvolili si takový stav, ku kterému mají náklonnost a jehož povinnosti pak by konali opravdu z povolání, ale nikoli za mzdu. Podobně daru rady potřebují snoubenci před sňatkem manželským.

Duch svatý mnohé světce obdařil darem rady v takové míře, že stali se opravdu hledanými. Sv. Bernard, jenž odloučen od hluku světského žil v klášteře, vynikal zvláštním darem rady, a proto o radu k němu chodili papežové, biskupové a také knížata světská. Jeho výroky byly překvapující a ukazovaly božský původ toho, jemuž ve dne v noci sloužil.

4. Dar síly.

189. *„K čemu nám pomáhá dar síly?“*

„Dar síly nám pomáhá k tomu, bychom obtíže na cestě ke spasení přemáhali.“

Křesťan má od Boha určenou dalekou cestu, neboť putuje k nebi. Jak mnoho a to velikých překážek staví se nám v cestu, jak veliký boj podstupovati musíme se svým tělem, světem a ďáblem,

takže přemnozí v boji padají a cíle svého nedosahují. Na tuto dalekou cestu a k tomuto pozemskému boji proti hříchu potřebujeme všichni daru síly. Kdo není ozbrojen tímto darem síly, padá v boji a zápasu s náruživostí. Když pak na nás Bůh dopouští neštěstí, utrpení a různé nehody, když nás zkouší jako Joba, tehdy zvláště potřebujeme daru síly, bychom byli trpělivými a všecka utrpení zmužile snášeli.

Dar síly také nás povzbuzuje, že se nestydíme za svou sv. víru, že jí nezapřeme a od ní neodpadáme, nýbrž ji statečně hájíme, vyznáváme a když by toho třeba bylo i život za ni dáme. Dar síly také nám k tomu pomáhá, že vůli Boží ochotně a rádi vždy plníme. Poněvadž vůle Boží jeví se zvláště v přikázáních Božích a církevních, proto tedy dar síly na nás působí, že přikázání Boží a církevní vždy svědomitě plníme, a že se nám nikdy nezdají obtížnými. Darem síly obdařeni byli mnozí svatí lidé Starého i Nového zákona. Krásný příklad statečnosti zanechal Abraham, kterýž tak byl silným vůli svou podrobiti vůli Boží, že byl odhodlán jediného syna svého Bohu obětovati. Darem síly obdařeni byli zvláště svatí mučedníci, kteří raději nejhorší muka a smrt trpěli, nežli by byli zapřeli Krista Pána.

Krásný a vznešený příklad síly vidíme u sv. Jana Nepomuckého a blah. Jana Sarkandra. Oba tito svatí kněží raději trpěli hrozná muka, pálení, lámání na skřipci a kole, ano i mučednickou smrt trpěli, nežli by byli vyzradili tajemství zpovědní.

5. Dar umění.

190. *„K čemu nám pomáhá dar umění?“*

„Dar umění nám pomáhá k tomu, bychom o věrohodnosti zjevených pravd pevného přesvědčení nabyli a poznali, co jest nám činiti a čeho zanechati.“

Uměním rozumíme vědění, znalost něčeho a provozování tohoto vědění a znalosti. Malíř musí nejen uměti malovati, ale také musí věděti, jak má malovati. I my křesťané musíme míti umění neb znalost toho, čeho jest nám třeba ke spasení. Nejen musíme znáti články víry, ale také musíme věděti, co máme činiti a čeho se varovati. Duch sv. učí nás poznávati pravdy a také osvěcuje náš rozum, abychom konali jen to, co nás vede k Bohu a varovali se zlého, které nás odvracuje od Boha. Vědomost, umění života vpravdě křesťanského a ctnostného jest největší umění. Žádné umění a žádná vědomost nemůže se vyrovnati umění a vědomosti náboženské, uměti totiž býti ctnostným a spravedlivým. Kdo přivedl to až ke stupni svatosti, ten jest největším umělcem. Duch svatý také darem umění obohacuje rozum a ducha vyvolených Božích, kteří často, ač neučení,

katolické učení hlásají a vysvětlují, že výroků jejich musíme obdivovati. Svatí apoštolové po seslání Ducha svatého velmi výmluvně kázali o Kristu Pánu a všecko učení Kristovo dokonale znali, ačkoliv byli pouze neučenými rybáři. Sv. Jan Kapistran po 40 let kázal v různých zemích a také i na Moravě, mnohdy ho až 100.000 lidí poslouchalo a to s takovým výsledkem, že přemnozí se obrátili a hříchu zanechali.

6. Dar pobožnosti.

191. *„K čemu nám pomáhá dar pobožnosti?“*

„Dar pobožnosti nám pomáhá k tomu, abychom k Pánu Bohu vždycky dětinnou mysl na jevo dávali.“

Kdo ochotně a rád koná, co náleží k oslavě Boží, sluje pobožný. Pobožný tudíž rád se modlí, do kostela chodí, často se zpovídá, miluje svou víru, všude ukazuje ducha katolického, trpělivě snáší utrpení, lidskou zášť a nenávist, miluje bližního a rád mu ve všem pomáhá a nic mu pro Boha není obtížného. Sv. Pavel povzbuzoval věřící zvláště k pobožnosti, o jejíž výbornosti pravil: „Pobožnost ke všem věcem jest užitečná, znající zaslíbení života, kterýž nyní jest i budoucího.“ (I. Tim., 4, 8,) Pobožný člověk, jehož nábožnost jest pravá a upřímná, ne však strojená a pokrytecká, opravdu zná cenu života věčného a proto jest pobožným, aby jednou došel radosti věčné.

Sv. Václav, král český, byl velmi pobožným, neboť ničeho nečinil bez Boha a modlitby, ale vše s Bohem počínal a ve všem modlitbou se posilňoval. Proto také když pozván byl do říšského sněmu, který svolal císař Otto I. do Wormsu, dříve než vstoupil do sněmovny, odebral se do chrámu na mši svatou, aby sobě na Bohu vyžádal moudrosti k důležité poradě. Někteří z přítomných knížat mrzeli se, že dlouho nepřichází a usnesli se na tom, že až vstoupí do sněmovny, neprokáží mu obvyklou poctu. Císař však, znaje příčinu jeho prodlévání, jakmile sv. Václav vstoupil do sněmovny, šel mu vlídně v ústrety, objal jej a vykázal mu místo hned vedle sebe. Takové vážnosti požíval sv. Václav u císaře pro svou upřímnou a pravou zbožnost. Poznáváme, drazí v Kristu, z tohoto příkladu, že skutečně jak dí sv. Pavel, pobožnost ke všemu je užitečná. Praví nábožní lidé i dnes ve světě hříšném a bezbožném všude docházejí úcty, vážnosti a také důvěry. Nepohrdejme tudíž vpravdě zbožnými lidmi, naopak ctěme jich a snažme se, abychom také byli opravdu nábožnými křesťany. Poněvadž pobožnost pravá jest darem Ducha sv., proto často prosme o dar pravé pobožnosti.

7. Dar bázně Boží.

192. *„K čemu nám pomáhá dar bázně Boží?“*

„Dar bázně Boží nám pomáhá k tomu, bychom z úcty k velebnosti Boží všeho se vystříhali, co by se Bohu nelíbilo.“

Bázeň Boží jest korunou všech darů Ducha svatého, neboť v bázni Boží zahrnuta jsou všechna blahoslavenství. Proto nábožný král David blahoslaví muže, kterýž se bojí Hospodina, když praví: „Blahoslavený muž, kterýž se bojí Hospodina, mocné na zemi bude símě jeho, a rodina jeho požehnána bude.“ (Žalm 111, 1.) Písmo sv. bázeň Boží velmi zvelebuje a praví o ní, že jest počátkem moudrosti. (Přísloví 1, 16.) Bázní Boží nerozumí se strach před Bohem, kterým třesou se otroci před svým tyranem, ale bázní Boží rozumíme dětinnou úctu a přítulnost k Bohu. Jenom otroci konají své práce z bázně před svým pánem, avšak křesťan koná vůli Boží tak, jako děti plní vůli svých milovaných rodičů, bojíce se neposlušností svou způsobiti jim bolest a zármutek. A takové bázně Boží jest nám všem vždy třeba. Bohužel na světě dnes není bázně Boží. Lidé bojí se žaláře, bojí se světských zákonodárců, vladařů a představených vůbec, a proto jsou opatrni, aby v ničem ani nezavadili o světské zákony. Vladaře nebeského Zákonodárce všemohoucího, nejsvětějšího Boha však se nebojí, toho uráží, jeho zákony přestupují ano takřka nohama šlapou. Jestliže se snad přece bojí Boha, tedy je to bázeň, která svědomí jejich děsí. To však není ona bázeň Boží, kterou uděluje Duch svatý a za takovou také neprosme, nýbrž prosme Ducha svatého, aby nám uděliti ráčil pravé bázně Boží, která uctivě šetří zákona Božího a Boha dětinně miluje.

Jakého smýšlení jsou dnes lidé, znázorňuje nám následující příklad. V železničním vozu sedělo několik mladých pánů, kteří činili si posměch z náboženství a pobožnosti. Jeden z nich se vychloubal, že se nebojí ani Boha ani ďábla. Ďábla proto ne, že žádného není, Boha pak proto, že ho nechává na pokoji. Ostatní páni rouhavé řeči této se smáli, dávajíce jí za pravdu. V témže vozu seděl také vážný jeden měšťan, který s pravou nevolí rouhavé řeči odsuzoval, hněval se a důrazně pány napomínal, aby takových nevěreckých řečí nemluvili. Uštěpačně tázali se ho páni: A koho vy se bojíte? A měšťan odpověděl: Já se bojím Boha a pak takových lidí, kteří se Boha nebojí! Všichni hned umlkli, stydíce se. Ano, drazí v Kristu, báti se musíme dnes těch bezbožných lidí, kteří nemají žádné bázně Boží, neboť kdo se nebojí Boha, nebojí se ani lidí, jest nebezpečným člověkem, který i z největšího zločinu ničeho

si nedělá. Proto dnes je na světě tolik zlodějů, podvodníků, nepoctivců, vrahů a smilníků, protože není mezi lidmi bázně Boží. Nechtějme v tomto následovati světa, nýbrž vždy na mysli mějme věčnost, kde jednou účet klásti budeme ze všech skutků svých a proto vždy bojme se Boha, spravedlivého a přísného soudce, jehož pravici nikdo neunikne.

Poznali jsme, drazí v Kristu, k čemu nám pomáhá sedmero darů Ducha svatého. Kdo z nás mohl by říci, že darů Ducha sv. nepotřebuje? Všichni potřebujem pomoci Ducha sv. každodenně, neboť bez jeho rady a pomoci nemůžeme bezpečně kráčeti cestou ctnosti. Sv. Otec Lev XIII. znaje ze zkušenosti výbornost darů Ducha sv., proto věřícím zvláště doporoučel ve svých listech úctu k Duchu sv. R. 1897 ustanovil devítidenní pobožnost k Duchu sv. před slavností svatodušní a opětně ji doporučil r. 1902. Také pobožnost tu obdařil plnomocnými odpustky o slavnosti svatodušní a v oktávě. Odpustky lze přivlastniti i duším v očistci.

Moc Ducha sv. jest zázračná a neobmezená. Duch sv. proto udělil mužům svatým a také i ženám často i zcela mimořádné dary na příklad: dar řeči, dar zázraky činiti, prorokovati, vidění a zjevení. Apoštolům udělil dar jazyků a zázraků kromě ostatních darů, aby učení Kristovo mohli do celého světa všem národům hlásati. Apoštolové před sesláním Ducha sv. uměli toliko jednu řeč, po seslání Ducha sv. však mluvili různými jazyky, jak nás o tom ujišťuje Písmo sv. Duch sv. i pokřtěným prvním křesťanům udělil daru řeči a zázraku. Také později Duch sv. uděloval mimořádných darů svatým lidem, neboť mnozí svatí činili zázraky, prorokovali a měli různá vidění. Blah. Kateřina Emerichová viděla v duchu celé utrpení Páně, popisovala místa v Palestýně tak zevrubně a zřetelně, jako by celému umučení Páně byla bývala přítomna. Doporučuji vám ku čtení umučení Páně dle zjevení Kateřiny Emerichové, abyste poznali moc a působení Ducha sv.

Duch sv. také často zvláštním darem obdařil některé muže v dobách církvi nebezpečných. Tak blah. Petra Kanisia povolal Duch sv., aby v době protestantismu mocně působil na vzdělání lidu. Týž sv. kněz z vnuknutí Ducha sv. sestavil katechismus pro lid. Kdykoliv církev a víra naše byly v nebezpečí, vždy Duch sv. vzbudil nadšené lidi, které obdařil mimořádnými dary, aby pravda sv. víry byla uhájena a blud poražen.

Poněvadž tedy působení Ducha sv. nepřestalo, ale ustavičně jest činným, proto i my ctěme Ducha sv. a každodenně prosme za jeho dary, bychom v tomto životě poctivě kráčeli po cestě ke spasení svému.

18. CVIČENÍ.

O devátém článku víry.

1. O založení a zařízení církve.

Hned v prvním křesťanském cvičení pověděl jsem vám, že náboženství potřebno jest všem lidem. Aby však náboženství lidé poznali, přijali a podle něho žili, zajisté třeba jest náboženské společnosti, která by měla představené a učitele, kteří by náboženské pravdy lidem předkládali, vysvětlovali a jim učili. Pán Ježíš proto na svět přišel, aby lidem dal pravé náboženství, které by lidstvo přivedlo k pravému cíli, ku kterému jest stvořeno.

Mělo-li učení jeho se rozšířiti a až do skonání světa zachovati a všecky lidi oblažiti časně i věčně, pak musil Pán Ježíš založiti viditelnou náboženskou společnost. A Pán Ježíš skutečně založil náboženskou společnost, kterou nazýváme církví. Pán Ježíš dobře znal lidi a proto věděl napřed, že, když dokoná dílo své vykupitelské, povstanou proti němu a jeho učení odpůrcové, kteří o to pracovati budou, aby zničili ovoce jeho vykupitelského díla. Proto chtěl-li Pán Ježíš zajistiti světu ovoce svého vykoupení až do skonání světa, musil založiti církev, která by jeho učení ustavičně neporušené zachovávala, všem lidem hlásala a hájila, a tak v díle jeho vykupitelském pokračovala a lidi ustavičně pro nebe vychovávala. Z toho poznáváme, že založení církve bylo velmi nutné a potřebné. Vždyť dějiny minulé i nynější časy nám jasně dokazují, že kdyby nebylo církve, jistě by pravé náboženství Kristovo bylo vyhynulo tam, kde dosud jest. A o této církvi, kteráž jest ovocem vykupitelského díla Pána Ježíše a dcerou Ducha svatého, kterýž ji ustavičně řídí a spravuje, takže neomylně pravé učení hlásá a zachovává, poučuje nás devátý článek víry, kterýž zní takto:

193. *„Svatou církev obecnou, svatých obcování.“*

194. *„Co jest církev obecná nebo katolická?“*

„Církev obecná nebo katolická jest viditelná společnost všech pravověřících křesťanů, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají, a římského papeže za svou nejvyšší viditelnou hlavu uznávají.“

Slovo „církev“ jest původu řeckého a znamená po česku „Páně“. Je to tedy náboženská společnost, kterou ustanovil Pán Ježíš. V Písmu sv. slovem „církev“ naznačuje se sbor nebo shromáždění vyznavačů Kristových nebo křesťanů. Jménem „církev“ pojmeno-

vány byly osady křesťanské, které v chrámě shromažďovaly se ke službám Božím. Každá osada byla částí celé církve, všech pravověřících křesťanů a odtud pak, poněvadž všichni křesťané spojeni byli jednou páskou jednoho učení a jedněch svátostí, nazvána byla celá náboženská společnost vyznavačů Kristových církví.

Pán Ježíš tuto církev založil pro lidi, a proto tak ji uspořádal, aby ji lidé poznali, viděli a údy jejími státi se mohli. Opatřil tedy Pán Ježíš církev svou poznatelnými známkami, podle nichž každý ji může poznati a kterýmiž pravá jeho církev rozeznává se od jiných náboženských společností. A první známka, kterou Pán Ježíš dal církvi je ta, že jest viditelnou náboženskou společností všech pravověřících křesťanů.

Kristus Pán založil na světě viditelnou svou církev, jíž údy státi se mohou lidé všem viditelní a poznatelní. Údem církve stává se každý člověk, který dá se pokřtíti a všechno věří, co církev k věření předkládá. Zůstává pak údem církve potud, pokud z ní nevystoupí nebo není z ní vyloučen. Pán Ježíš založil tedy církev viditelnou; neboť sám byl viditelným a veřejně hlásal nové učení a poručil, abychom také veřejně a viditelně jeho učení vyznávali. Pravil zajisté Pán Ježíš: „Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem, jenž jest v nebesích; a kdo mne zapře před lidmi, toho i já zapřu před Otcem svým nebeským!“ (Mat. 10, 32.) Svatí apoštolové také učení Kristovo veřejně a viditelně živým slovem rozšiřovali a poučovali věřící, že máme věřiti srdcem, ale ústy že děje se vyznání víry. Že Kristus Pán založil církev viditelnou, poznáváme také z toho, že ustanovil viditelná znamení ku vnitřnímu našemu posvěcení, čili že ustanovil svaté svátosti, aby ti, kteří uvěřili, přijmutím těchto viditelných a působivých znamení ukázali před světem, že náležejí k církvi Kristově. Proto Pán Ježíš nařídil apoštolům, aby ty, kteří uvěří, křtili viditelným znamením, aby odpouštěli hříchy, konali nejdražší oběť, na pokřtěné skládali ruce, učedníky světili na kněžství, manželskému sňatku požehnali a obřady a služby Boží konali.

Že Pán Ježíš založil církev viditelnou, poznáváme také z toho, že údy církve mohou býti všichni pokřtění lidé spravedliví i hříšníci. Že tomu tak jest, pověděl sám Pán Ježíš ve svém podobenství o církvi, kterou připodobňoval k poli, na kterém roste pospolu pšenice i koukol. Pán Ježíš chce, aby všichni lidé byli spaseni, proto založil církev, jejímž úkolem jest, aby poskytovala dostatek prostředků k dosažení života věčného i těm, kteří sice nyní buď křesťany nejsou anebo po křesťansku nežijí, aby pravdu poznali a k pokání pohnuti byli; neboť Pán Ježíš nepřišel na svět, aby ho zahubil, ale přišel, aby hledal, co bylo ztraceno, a spasil, co zahynulo.

Z toho poznáváme, že Hus velice pobloudil, když učil, že církev sestává pouze z vyvolených Božích, a že tudíž jest neviditelnou. Poněvadž nikdo z nás nemůže věděti ani o sobě ani o jiných, zdali jest ospravedlněn a tedy vyvoleným Božím, tedy ani Hus nemohl o sobě tvrditi, že náleží k církvi, že jest knězem a vyvoleným Božím. Kdyby toto byl Hus uvážil, zajisté nebyl by tak zatvrzele hájil svého bludu.

Dále pravíme o církvi, že údy jejími mohou býti jen pravověřící křesťané. Pravověřícími křesťany rozumíme ty křesťany, kteří vyznávají jednu a pravou víru Kristovu, a kteří ničím neodchylují se od učení, které církev hlásá. Kdo se drží jiného učení, o kterém říci lze, že není Kristovým a apoštolským, ten není pravověřícím křesťanem a tudíž nenáleží k církvi. Tak pravoslavní křesťané, Řekové, starokatolíci a protestanté nenáležejí k pravé církvi, protože nemají jedno učení a neužívají jedněch svátostí, které vždy v církvi Kristově se udělovaly.

Že církev Kristova jest viditelnou náboženskou společností, poznáváme také z toho, že Pán Ježíš dal církvi viditelné zřízení, neboť sv. apoštoly ustanovil představenými církve a sv. Petra nejvyšší viditelnou hlavou apoštolů a celé církve. Jako každá společnost, má-li v ní panovati jednota a pořádek, musí míti předsedu, tak také církev Kristova jakožto viditelná náboženská společnost musí míti nejvyššího představeného čili nejvyšší viditelnou hlavu A za nejvyšší viditelnou hlavu církve ustanovil Pán Ježíš sv. Petra. Poněvadž církev trvati má do skonání světa, musí tedy míti ustavičně nejvyšší hlavu, a tou jest římský papež, řádný to nástupce sv. Petra. Pravíme tedy, že církev jest viditelná společnost pravověřících křesťanů, kteří římského papeže za svou nejvyšší hlavu uznávají. Kteří křesťané římského papeže uznávají za svou viditelnou nejvyšší hlavu, náleží tedy k pravé církvi, kteří pak papeže neuznávají za nejvyšší hlavu, jsou mimo církev a do ní nenáležejí.

Církev se také nazývá „království Boží“ na zemi, protože má vychovávati lidi pro nebe. Jmenuje se také církev „matkou“, protože křtem svatým dává lidem duchovní život a vychovává věřící jako matka své děti. Také se církev nazývá „ovčincem Kristovým“, protože věřící mají býti trpělivými jako ovce a poněvadž církev má svého nejvyššího pastýře.

Poznali jsme, co jest církev a kdo jest jejím údem; nastává nám nyní zodpověděti otázku: „kdo založil církev?“

195. *„Ježíš Kristus založil církev.“*

Církev sv. jest tou novou náboženskou společností, kterou na světě založil Pán Ježíš a jejíž údové po zakladateli církve nazývají

se křesťany a učení této církve křesťanstvím. Náboženství křesťanské proměnilo úplně život lidí, neboť blahodárně působilo nejen na jednotlivce, nýbrž i na celé národy a veškeren jejich společenský život. Právem říci můžeme, že církev a její učení zrodilo nové pokolení lidské.

Ptáme-li se, kdo tento převrat na světě způsobil, kdo zasadil mohutný ten strom, na němž tak utěšeně kvete život lidský, vzdělanost, umění, věda a vzácné ctnosti, tu vyznati musíme, že člověk toho nemohl učiniti, ale že sám Bůh původcem je tohoto obrodu lidského. Křesťanství tedy jest původu božského, a poněvadž pravé křesťanství nalezá se jen v pravé církvi, proto i církev jest původu božského, jest božská, a právem tudíž nazývá se „svatou“.

196. *„Kterak Ježíš Kristus založil církev?“*

„Ježíš Kristus založil církev takto: 1. shromažďoval kolem sebe věřící; 2. Vyvolil z nich dvanáct apoštolů a odevzdal jim svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský nebo pastýřský; 3. ustanovil místo sebe apoštola Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve, sám pak zůstal hlavou její neviditelnou.“

Kdy církev svatá počátek vzala, poznáváme z Písma svatého. Když Pán Ježíš byl ve třiceti letech, vystoupil ze svého úkrytu, z Nazareta, a počal veřejně učiti. První slova, která hlásal, směřovala k založení církve, neboť volal: „Přiblížilo se království Boží“. Královstvím Božím na zemi rozumí se církev Kristova. Počet posluchačů každodenně rostl. A tyto první věřící Pán Ježíš kolem sebe shromažďoval a jich po tři léta vyučoval. Tito první věřící byli tím hořčičným semenem, z něhož vyrůsti měl mohutný strom, církev svatá, kteráž měla se rozvětviti do celého světa. Z prvních těchto věřících vyvolil si Pán Ježíš 12 mužů, kterým dal jméno „apoštol“. Slovo toto znamená tolik, jako vyslanec, neboť apoštolové měli vysláni býti do všech končin země, aby všude vydávali svědectví o Kristu Pánu. Kromě apoštolů vyvolil si Pán Ježíš 72 učedníků, kteří pod dozorem apoštolů měli kázati; bylo to první nižší kněžstvo. Apoštoly a učedníky vyučoval Pán Ježíš zvláště, aby po jeho odchodu na nebesa mohli trojí úřad Ježíše Krista zastávati.

Apoštoly ustanovil Pán Ježíš představenými církve a před svým nanebevstoupením odevzdal jim veškerou moc, kterou sám měl. Dal jim moc kázati, sv. svátosti udělovati a celou církev říditi, čili odevzdal jim trojí svůj úřad: učitelský, kněžský a královský nebo pastýřský.

Pán Ježíš také, než vstoupil na nebesa, dal církvi své úplné zřízení, čili dal jí církevní ústavu. Co rozumíme slovem církevní zřízení nebo ústava? Jako stát má své zřízení, svou ústavu a vládu, to jest, má vladaře, krále nebo císaře, jimž připojeni jsou k radě ministři a úředníci, tak Pán Ježíš v církvi své zřídil podobnou vládu duchovní. Jako ve státu jsou představení a poddaní, tak také církev rozdělena na dvě části a sice: na představené, čili církev učící a poddané, čili církev slyšící. Vládu v církvi odevzdal Pán Ježíš apoštolům, jimž dal rozkaz, aby všecky lidi učili, křtili, zákony dávali a církev řídili. Věřícím pak poručil, aby církve, to jest představených poslouchali, neboť pravil apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá“, a na jiném místě: „Kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán (t. j. veřejný hříšník)“. (Mat. 18, 17.) Byl tedy hned od počátku rozdíl mezi kněžími a nekněžími, mezi duchovními a věřícími. Svatí apoštolé také podle toho se chovali, neboť jen oni evanělium kázali, křtili, nejdražší obět konali, učedníky své na kněžství světili a do správy duchovní je ustanovovali. Svatí apoštolové dávali také zákony a různá nařízení, neboť konali v Jerusalemě první církevní sněm, na kterémž rozhodli, že není třeba, aby pohané napřed přijímali obřízku, jak tomu chtěli někteří ze židovstva obrácení, a potom teprve dali se pokřtíti. Svatí apoštolové řídili bohoslužbu a ustanovili, kterým řádem se má konati. Vůbec apoštolové vykonávali v církvi vládu.

Ačkoliv Pán Ježíš vládu v církvi odevzdal všem apoštolům, přece vyvolil si z nich jednoho, kterého ustanovil nejvyšším představeným nejen věřících, ale také apoštolů, celé církve učící i slyšící, čili Pán Ježíš ustanovil nejvyšší viditelnou hlavu církve. A viditelnou nejvyšší hlavou církve ustanovil Pán Ježíš svatého Petra, sám pak zůstal její neviditelnou nejvyšší hlavou.

Protestanté a odštěpené církve učí, že hlavou církve jest toliko Kristus Pán, proto římského papeže neuznávají za hlavu církve. Že Pán Ježíš jest také hlavou církve a sice neviditelnou, učí i církev katolická. Pán Ježíš založil církev, ona tedy jest jeho královstvím na zemi a On jest jejím králem, nejvyšší hlavou. Poněvadž pak Pán Ježíš nezůstává mezi námi viditelně, neboť vstoupil na nebesa, jest tedy neviditelnou hlavou církve, kterouž s nebe řídí Duchem sv. a pečuje o to, aby trvala až do skonání světa. Neboť pravil Pán Ježíš: „A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa“. (Mat. 28, 20.) Pán Ježíš jest tedy neviditelnou hlavou církve, čemuž učí církev a což všichni i my věříme a vyznáváme. Ačkoliv nekatolíci praví, že jest jen Kristus Pán hlavou církve, přece se dle toho nespravují, neboť mají také své nejvyšší hlavy a představené viditelné.

Pán Ježíš založil církev viditelnou a dal jí viditelné zřízení, proto musí také míti viditelnou nejvyšší hlavu své církve. Měla-li však jeho církev rozšiřovati se do celého světa, a měla-li vždy zachovati jednotu a svornost v učení a kázni, musela po jeho odchodu míti zase viditelnou hlavu. Každá společnost, má-li se v ní udržeti pořádek, musí míti předsedu, který společnost řídí a ji na venek zastupuje. A takové zřízení vidíme v každé rodině (a v obci), ve které otec jest hlavou a ředitelem domu, jemuž všichni domácí jsou poddáni. Církev svatá jest také veliká rodina Kristova a proto musí míti hospodáře, musí míti ředitele a tím jest nejvyšší hlava církve. Pán Ježíš proto hned před svým nanebevstoupením vyvolil si sv. Petra ze dvanácti apoštolů, ustanoviv jej svým náměstkem a viditelnou nejvyšší hlavou církve; učinil ho nejvyšším učitelem, knězem a králem nebo správcem celé své církve. A zřízení toto jest velmi důležité. Vždyť mohla povstati v církvi různá bludná učení a různé pochybnosti, a kdo měl by tu rozhodnouti, co jest pravda, co se má učiti a věřiti? Proto Pán Ježíš ustanovil sv. Petra svým náměstkem na zemi a proto mu odevzdal nejvyšší moc: dávati zákony, rozkazovati apoštolům i věřícím, rozhodovati co je pravým učením a co je nepravým, souditi a rozsuzovati. A tuto moc nepřijal sv. Petr ani od apoštolů ani od věřících, nebyl zvolen za předsedu církve od apoštolů, nýbrž sám Pán Ježíš, jak z výroků jeho poznáme, odevzdal mu nejvyšší moc v církvi.

Protestanté praví, že Pán Ježíš neustanovil svého náměstka, že se nedá dokázati z Písma sv., že by byl Pán Ježíš ustanovil sv. Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve. Papežství prý je zavedeno císaři. K tomu odpovídáme zcela krátce: Žádný císař, žádný člověk neustanovil nejvyšší hlavy církve, nýbrž sám Pán Ježíš sv. Petra ustanovil za hlavu církve a pravdu tu dokážeme z Písma sv.

Každý rozumný člověk musí uznati, že církev jakožto viditelná náboženská společnost musí míti nejvyšší hlavu. Církev rozšířena jest do celého světa, ona jest dle slov Kristových stádcem a proto musí míti nejvyššího pastýře, aby se ovečky, to jest, věřící nerozutíkaly, jak toho máme důkaz u církví nekatolických. Nejvyšší hlavy třeba jest i také proto, že Pán Ježíš předpověděl o církvi, že bude trvati až do skonání světa. Kterak by mohla v jednotě u víře a mravech na věky trvati, když by neměla ustavičně Petra? Pán Ježíš sice předpověděl, že církve ani brány pekelné nepřemohou, ale jen tehdy, pakli bude míti apoštoly a Petra, na jehož základu ji postavil. Jim řekl: „Aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 20.) Proto, má-li církev trvati až do skonání světa, musí míti ustavičně Petra a apoštoly, a těmi jsou biskupové a papež.

Chlubí-li se protestanté, že u nich je pravá církev, pak rozhodně nemají pravdy, protože právě protestantská církev dosvědčuje pravdivost slov: Stádce bez pastýře se rozběhne. A nekatolické církve opravdu jsou takovým rozběhlým stádcem bez jednoty v učení a řádu. Katolická církev však podává nám obraz spořádaného ovčince, řádné společnosti náboženské, kteráž od počátku jest nezměněnou, poněvadž v ní hlásá se totéž učení a těchže užívá se svátostí. Nikdo nemůže říci, že by církev novou víru zaváděla, nebo že by papežové dělali články víry, jak často rádi protestanté praví, církev učila a učí vždy totéž učení, které apoštolové hlásali a které vždy v církvi bylo. Že katolická církev dosud trvá v jednotě, jest nejlepším důkazem její pravosti, jejího božského původu, že ona jedině jest tou církví, kterou Pán Ježíš zbudoval na skále, a skalou tou je právě papežství.

Tento nejvyšší úřad v církvi zavedl sám Pán Ježíš, což dá se z Písma sv. jasně dokázati.

197. *„Kterými slovy ustanovil Ježíš Kristus apoštola Petra za nejvyšší hlavu církve?“*

„Ježíš Kristus ustanovil apoštola Petra za nejvyšší hlavu církve těmito slovy: „Ty jsi Petr (to je skála), na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského. A což bys koli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi; a což bys koli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18. 19.) — „Pasiž beránky mé! — Pasiž ovce mé!“ (Jan 21, 15. 17.)

Pán Ježíš za první nejvyšší viditelnou hlavu církve ustanovil svatého Petra, neboť jej k tomuto úřadu povolal, vyvolil a potvrdil. Čteme v Písmě sv., že, když Pán Ježíš Petra přijal za apoštola, změnil jeho jméno. Napřed sv. Petr jmenoval se Šimon, a když Pán Ježíš jej přijal za učedníka, řekl mu: „Slouti budeš Petr, to jest skála, a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné nepřemohou jí.“ (Mat. 16, 18.) Od té doby Pán Ježíš dával sv. Petrovi přednost před ostatními apoštoly, a sv. Petr také vždy si počínal jako vůdce ostatních apoštolů.

Jednou tázal se Pán Ježíš apoštolů, za koho jej lidé mají? Apoštolové pravili: „Někteří mají tě za Jana Křtitele, jiní za Eliáše, neb některého z proroků.“ A Pán Ježíš dí jim: „A kým vy mě býti pravíte?“ Tu vystoupil Petr a pravil: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ Hle! tu již neodpovídají všichni apoštolové, nýbrž sám sv. Petr, hlava jejich. Pán Ježíš odměnil vyznání jeho, neboť

mu pravil: „Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův, nebo tělo a krev nezjevilo tobě, ale Otec můj, jenž jest v nebesích. A já pravím tobě: „Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou a brány peke'né nepřemohou jí. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoliv svážeš na zemi, svázáno bude i na nebi, a cokoliv rozvážeš na zemi, rozvázáno bude i na nebi.“ (Mat. 16, 19.) Těmito slovy Pán Ježíš povolal a vyvolil sv. Petra za hlavu církve. Nazval jej „skalou“. Petr má býti církvi tím, čím základ jest každé budově. A že sv. Petr má býti nejen základem království Božího na zemi, ale také Pánem jeho, poznáváme ze slov: „A tobě dám klíče království nebeského.“ Slovy těmito odevzdal Pán Ježíš sv. Petrovi plnou moc nad církví a v církvi, neboť odevzdání klíčů znamená odevzdání úplné moci nad domem, hospodářstvím. Církev sv. jest království Boží, jest domem Božím, do něhož vpustiti právo má ten, kterýž obdržel od toho domu klíče, a pánem domu Božího na zemi jest viditelná nejvyšší hlava církve.

Pán Ježíš dále sv. Petrovi dal moc: svazovati a rozvazovati. Slova tato znamenají; něco ustanovovati, nařizovati, odpouštěti, prominouti nebo něco zapověděti, nedovoliti, neodpustiti. Pán Ježíš těmito slovy odevzdal sv. Petrovi nejvyšší moc v církvi, že totiž, cokoliv na zemi ustanoví ku spáse duší lidských, bude míti platnost i na nebi, a cokoliv na zemi zapoví, bude rovněž míti platnost i na nebi. Sv Petr tedy dle výroku Pána Ježíše byl zvolen za nejvyšší hlavu církve. Avšak Pán Ježíš také slavnostně potvrdil sv. Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve.

Jednoho dne zjevil se Pán Ježíš apoštolům po svém vzkříšení u jezera Genezaretského. Apoštolové poznavše Pána Ježíše, po zázračném zabrnutí ryb, ihned šli k němu. Tu Pán Ježíš obrátiv se k Petrovi, tázal se ho: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne více než tito?“ Petr odpověděl: „Ovšem, Pane, víš, že tě miluji.“ I dí mu Pán Ježíš: „Pasiž beránky mé!“ Po druhé tázal se Pán Ježíš Petra: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne více než tito?“ Odpověděl Petr: „Ovšem Pane, ty víš, že tě miluji.“ Dí mu Pán Ježíš: „Pasiž beránky mé.“ Po třetí tázal se Pán Ježíš Petra: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mě více než tito?“ Zarmoutil se sv. Petr, že tolikráte Pán Ježíš se táže, zda-li ho miluje a proto vroucněji a nadšeně pravil: „Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji.“ I dí mu Ježíš: „Pasiž ovce mé.“ (Jan 21, 15, 17.) Těmito slovy Pán Ježíš sv. Petra slavnostně přede všemi apoštoly ustanovil za nejvyššího pastýře církve své. Slovo „pásti“ dle mluvy Písma svatého znamená: říditi, spravovati, vládnouti. Pán Ježíš ustanovil sv. Petra nejvyšším pastýřem stádce svého, kteréž voditi má na dobrou pastvu. Pán Ježíš často přirovnával církev svou ku stádu beránků a oveček.

Ovečkami rozumíme apoštoly a kněžstvo, neboť jako ovečky rozmnožují stádo, tak kněžstvo má rozmnožovati církev hlásáním slova Božího; beránky rozumíme věřící lid. Pán Ježíš tedy odevzdal sv. Petru celé stádce své, apoštoly, učedníky i věřící, měl říditi celou církev, učící i slyšící. Jako pastýř má bdíti nad stádcem svým, tak sv. Petr, jako nejvyšší pastýř stádce Kristova, má bdíti nad celou církví, aby v ničem neodchýlila se od pravého učení, aby jednota a řád v celé církvi vždy byl zachován. Poněvadž tak velikou zodpovědnost žádal Pán Ježíš od sv. Petra, proto také třikráte se ho tázal, zda-li ho miluje více než ostatní apoštolové.

Sv. Petr vznešený úřad nejvyššího pastýře přijal a byl si také vždy důstojnosti své vědom, což poznáváme z toho, že hned po nanebevstoupení Páně úřad svůj zastával a apoštolové i věřící uznávali jej za svou nejvyšší hlavu. Sv. Pavel po svém obrácení hned se představil sv. Petrovi v Jerusalemě. V Písmě sv. jméno sv. Petra vždy uvádí se na prvním místě mezi jmény apoštolů. Sv. Petr řídil před sesláním Ducha svatého volbu nového apoštola na místo zrádného Jidáše, po seslání Ducha svatého první kázal o ukřižovaném Ježíši Kristu, první učinil zázrak ve jménu Ježíše Krista, uzdraviv chromého žebráka, první do církve přijal pohany a první konal apoštolské cesty. Sv. Petr na cestách svých přišel do Říma, kdež založil první církev křesťanskou, jíž byl prvním biskupem. Odtud přišel do Jerusalema, kdež r. 52. předsedal prvnímu apoštolskému a církevnímu sněmu. Opět se vrátil do Říma, kde spravoval církev do r. 67., v kterémžto roku za císaře Nerona zemřel mučednickou smrtí, byv ukřižován k vlastní žádosti hlavou dolů. Církev svatá oslavuje mučednickou smrt knížete apoštolského, sv. Petra, dne 29. června zasvěceným svátkem.

Když Pán Ježíš uspořádal církev a ustanovil sv. Petra svým náměstkem na zemi, odevzdav mu správu nad celou církví svou, vstoupil na nebesa. Aby apoštolové, zvláště pak Petr, svěřený úřad plniti mohli, poslal jim Pán Ježíš desátého dne po svém nanebevstoupení Ducha svatého, kterýž je posilnil, posvětil a připomenul jim všecko, cokoliv Pán Ježíš jim byl kázal. Nyní po seslání Ducha svatého počali svatí apoštolové vykonávati trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a pastýřský.

198. *Kdy počali apoštolové vykonávati trojí úřad Ježíše Krista?*"

„Apoštolové počali vykonávati trojí úřad Ježíše Krista po seslání Ducha svatého, když Petr uprostřed apoštolů povstal, učení Ježíše Krista hlásal, věřící kolem sebe shromažďoval a je křtil."

V předešlém cvičení pravil jsem vám, že v den seslání Ducha svatého bylo v Jerusalemě mnoho cizích lidí za příčinou slavnosti letnic, kteří uslyševše neobyčejný zvuk, který vycházel z domu, v němž apoštolové byli shromážděni, přišli všichni k domu tomu, aby zvěděli, co se to děje. Svatí apoštolové jsouce osvíceni Duchem svatým vyšli mezi lid a počali hned konati apoštolský svůj úřad. První kázání o ukřižovaném Ježíši Kristu konal sv. Petr, a toho dne pokřtíti dal tři tisíce lidí. Na to počali i ostatní apoštolové v Jerusalemě kázati, křtíti a nejdražší oběť nového zákona konati. V Jerusalemě povstala četná křesťanská obec. První tato církev jest nám všem nejvznešenějším vzorem. První křesťané shromažďovali se každý den ve známém památném večeřadle na služby Boží, každodenně přijímali z rukou svatých apoštolů tělo Páně a ustavičně trvali na modlitbách. Všichni se milovali jako bratří a nebylo mezi nimi žádného rozdílu. Bohatí skládali poklady k nohoum apoštolů a tito rozdělovali je mezi chudé. Věřících každodenně přibývalo, takže apoštolové sami už nestačili všem sloužiti; proto přibrali si pomocníky. Vybrali si muže plné víry, které posvětili na biskupy, kněze a také vyvolili 7 jáhnů, kteří měli kázati, při službách Božích přisluhovati a zvláště pečovati o chudé.

Mezi jáhny vynikal zvláště Štěpán, kterýž pln jsa Ducha sv. činil mnohé divy a mocným byl ve slovu. V Jerusalemě byly různé vysoké školy, které navštěvovalo mnoho žáků z celé země židovské. Když učitelové a žáci těchto škol slyšeli o Štěpánovi, dali se s ním do náboženské hádky, t. j. učené rozmluvy o pravdách náboženských. Sv. Štěpán neobyčejnou svou výmluvností porážel Židy a dokázal jim, že nikoliv on rouhá se Bohu a Mojžíšovi, nýbrž oni protiví se Duchu svatému, a že stali se vrahy nejsvětějšího Boha a spolu člověka, Ježíše Krista, a tím dopustili se největšího hříchu. Židé slyšíce řeč tuto hrozně se hněvali a skřípajíce zuby vyvedli sv. Štěpána za město a tam jej kamenovali. Svatý Štěpán rekovně podstoupil mučednickou smrt za Krista a po příkladu jeho odpustil nepřátelům svým a za ně se před smrtí svou modlil. Mučednická smrt svatého Štěpána stala se semenem nových křesťanů, neboť pověst o zlosti židovské a statečné smrti prvního jáhna rozšířila se hned po celé zemi židovské a přemnozí Židé, ano i židovští kněží uvěřili v Pána Ježíše a dali se pokřtíti.

Učedníci svatých apoštolů rozešli se do měst a osad v zemi židovské, všude hlásajíce evanděliúm. Jáhen Filip kázal v Samaří a pokřtil obyvatele města toho. Židé nyní obořili se na církev a počali ji hrozně pronásledovati. Apoštoly věznili, mrskali, zakazujíce jim mluviti o Ježíši. Než apoštolové neohroženě se hájili a poslání své dokazovali.

Mezi nepřáteli církve vynikal zvláště Šavel, rodilý z Tarsu v Cilicii. Přišel do Jerusalema, aby na tamějších školách dosáhl vyššího vzdělání. I on souhlasil s odsouzením sv. Štěpána a súčastnil se kamenování jeho. Na to vyžádal si od vysoké židovské rady povolení, aby směl pochytati po městech křesťany a uvésti je do vězení. Obdržev povolení, vydal se s vojskem do města Damašku, aby tamější křesťany zajal a do Jerusalema přivedl. Když se přibližoval k Damašku, najednou obklopen byl neobyčejným světlem a s nebe slyšel hlas: „Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ?“ I řekl Šavel: „Kdo jsi ty, Pane?“ Hlas s nebe odpověděl: „Já jsem Kristus, jemuž ty se protivíš.“ Na to Pán Ježíš poučil Šavla, aby jel do města, že je tam kněz Ananiáš, kterýž ho o všem poučí a pokřtí. Šavel byl pokřtěn a na křtu sv. dostal jméno Pavel. Od té doby stal se vyvolenou nádobou Ježíše Krista a apoštolem Páně. Sv. Pavel vynikal neobyčejnou učeností a moudrostí a proto velice prospěl církvi Páně. Kázal evandělium po celém tehdy známém světě, vykonal veliké tři cesty, procestoval Asii, Evropu a přemnohé ostrovy. Na cestách těchto založil na sta křesťanských obcí a sepsal veleučených 14 epištol k různým křesťanským obcím. V době pronásledování církve byl zajat a do Říma odveden, kde s hlavou církve, se sv. Petrem, byl umučen. Památku mučednické smrti jeho oslavuje církev 29. června, spolu se svatým Petrem.

Až posavad apoštolové hlásali evanděliym jen Židům. Když však sv. Petr poučen byl zvláštním zjevením Božím, ze kterého poznal, že i pohané povoláni jsou do církve, pokřtil pohanského setníka Kornelia a jeho rodinu. Nyní apoštolové rozešli se do různých krajin a kázali evanděliym i pohanům. V městě Antiochii mnoho pohanů přijalo sv. křest a překrásně kvetla tam křesťanská obec. Tu nejprve nazváni byli vyznavači Kristovi „christiany“ neboli křesťany. Mezi všemi obcemi křesťanskými první místo měla obec římská, protože tam sídlil sv. Petr a jeho nástupcové. Tak svatí apoštolové věrně vykonávali první úřad Ježíše Krista, totiž učitelský, kážíce evanděliym všem národům a zakládajíce křesťanské obce v celém světě.

Svatí apoštolové také konali druhý úřad Ježíše Krista, totiž úřad kněžský. K úřadu kněžskému náleží: obětovati novozákonní oběť, přisluhovati svatými svátostmi a konati bohoslužbu a pobožnosti. Svatí apoštolové každodenně konali oběť mše svaté a věřícím podávali tělo Páně; křtili a na pokřtěné vskládali ruce čili biřmovali. Tak když Samarští přijali sv. křest, přišli tam apoštolové Petr a Jan a vskládali ruce na pokřtěné a tito přijali Ducha svatého. Svatí apoštolové odpouštěli hříchy, navštěvovali nemocné, světili učedníky na biskupy a kněze a ustanovovali je v osadách kře-

sťanských za duchovní správce. Když svatí apoštolové pokřtili obyvatele některé osady, tedy hned v této osadě vše zřídili, jak to vidíme v každé farnosti anebo diecesi. Ustanovili pořádek služeb Božích a duchovní správu v osadě anebo v okrsku odevzdali muži věrnému, kterémuž odevzdali celou moc, kterou sami od Pána Ježíše přijali. Posvětili jej na biskupa a učinili ho svým nástupcem. Ku pomoci mu přidali několik mužů plných víry, jimž odevzdali část moci své, t. j. posvětili je na jáhny a kněze. Kněží vedli duchovní správu v osadách, byli však podřízeni svému biskupovi, pod jehož dozorem kázali, křtili a bohoslužbu konali. Toto zřízení církevní učinili sv. apoštolové hned po seslání Ducha svatého. Apoštolové se rozešli do všech dílů světa a každému byl vykázán kraj působení. Sv. Petr byl biskupem po nějakou dobu v Antiochii, na to přišel do Říma a tam se usídlil trvale. V Římě byl biskupem a odtud řídil celou církev až do své smrti. Sv. Jan byl biskupem v Efesu, sv. Jakub starší kázal ve Španělsku, Jakub mladší byl biskupem v Jerusalemě, sv. Ondřej kázal v krajinách podunajských, sv. Tomáš a Bartoloměj kázali v krajinách u Eufratu, sv. Šimon v Egyptě a sv. Pavel v různých zemích. Všude zakládali osady a ustanovovali v nich své nástupce a duchovní správce. Činili tak zajisté z rozkazu Páně, neboť Pán Ježíš jim poručil, aby nástupce své volili a ustanovovali, což poznáváme ze slov Páně: „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.“ (Jan 20, 21.) Sv. Pavel proto Titovi připomíná toto právo, když mu píše: „Z té příčiny zanechal jsem tebe v Krétě, abys, čeho se nedostává, zpravil a ustanovil po městech kněží, jakož i já jsem tobě nařídil.“ (K Tit. 1, 5.)

Konečně konali i úřad pastýřský. Pravilť jim Pán Ježíš: „Cožkoli svážete na zemi, bude svázáno na nebi.“ (Mat. 18, 18.) „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.) Ze slov těchto poznáváme, že Pán Ježíš ustanovil svaté apoštoly za zákonodárce ve své církvi. A sv. apoštolové moci jim dané také užili, neboť dávali zákony a nařizovali, jak se věřící chovati mají k sobě vespolek a k nevěřícím. Na sněmě Jerusalemském prohlásili zákon židovský za neplatný a nezávazný, t. j., že křesťané nejsou povinni zachovávati obyčeje a zvyky židovské, nýbrž říditi se mají zákonem novým, kterýž přinesl Pán Ježíš. Tak svatí apoštolové, podporováni jsouce Duchem svatým, uspořádali církev, kteráž již v době jejich rozšířena byla po celé říši římské.

Do církve náleželi různí národové různých jazyků a všichni tvořili jednotu, jednu rodinu křesťanskou, kterou řídil a spravoval sv. Petr, nejvyšší hlava církve. Byla to tedy církev všeobecná neb katolická.

A jaké osudy potkaly církev po smrti svatých apoštolů? Již v době apoštolské židé hrozně pronásledovali křesťany a všemi silami pracovali o to, aby církev ze světa vyhladili. S nimi spojili se pohané, zvláště římští císařové, kteří církev po tři sta let hrozně pronásledovali, takže se zdálo, že již není ani jednoho křesťana v říši římské. Než církev vítězně přežila všechna pronásledování, a dosud trvá a trvati bude dotud, pokud jí bude na světě třeba. Poněvadž církev svatá vykonávati má božské své poslání až do skonání světa, proto také trvati bude až do skonání světa.

199. *„Jak dlouho má církev trvati?“*

„Církev má po vůli Ježíše Krista trvati ustavičně až do skonání světa.“

Pán Ježíš nezaložil církve jen pro jedno pokolení, nýbrž založil ji pro všecky lidi a pro všecky časy, aby všichni lidé až do skonání světa skrze ni spasení věčného dojíti mohli. Proto církev musí trvati vždycky a nesmí nikdy zahynouti. Církev bude vždycky trvati znamená, že učení její nikdy se nezmění, že budou v ní vždy představení, řádní to nástupcové sv. Petra a apoštolů, vždy bude udělovati těchže svátostí, vždy bude církev učící a slyšící, čili že nikdy nebudou věřící bez kněžstva a kněžstvo bez věřících. Že církev trvati bude až do skonání světa, předpověděl Pán Ježíš, neboť pravil o církvi: „Brány pekelné nepřemohou jí“. (Mat. 16, 18.) Slovy těmi naznačil Pán Ježíš, že církve nepřemohou a nezničí ani nejúhlavnější nepřátelé, nýbrž že trvati bude vždy, byť by proti ní povstalo celé peklo. Že církev odolá všem nepřátelům, ujistil nás Pán Ježíš ustavičnou svou ochranou, neboť pravil: „Aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa“. (Mat. 28, 20.) Pán Ježíš nedá své církvi zahynouti, neboť ustavičně přítomen bude nejen s apoštoly, ale i s jejich nástupci. A je-li Kristus Pán a Duch sv. ustavičně v církvi a s církví, tedy nikdy nezahyne, nikdo jí nezničí, ale trvati bude na věky.

Byli sice kacíři v dobách dávných i nedávných, kteří tvrdili, že prý pravá církev Kristova vyhynula již ve čtvrtém století, poněvadž papežové pravé učení převrátili a jiné zavedli. Kacíři tito, jak značí jejich jméno „čistí“ — neboť slovo kacíř pochází z řeckého slova katharos a znamená po česku čistý — vyhlašovali o sobě, že oni mají to čisté učení Kristovo, kdežto římská církev že má učení znečištěné lidskými přídavky. Dějiny však a zdravý rozum nám dosvědčují, že právě kacíři mají znečištěné učení křesťanské, neboť oni k pravému učení přidali, co se jim líbilo a hodilo, a zahodili, co se jim nelíbilo a nehodilo. Církev římská však ničeho ani ne-

zavrhla ani nepřidala ani nezměnila, nýbrž učí totéž učení, kteréž vždy v církvi se učilo, a uděluje těchže svátostí, kterých již i apoštolové udělovali. Církev pak učení toto zachovává, proti bludařům hájí a hájiti bude do skonání světa. Nezahynula tedy pravá církev a nezahyne. Mnozí údové její, ba i celí národové mohou od ní odpadnouti, ale sama církev nikdy nezmizí, nýbrž trvati bude po vůli Ježíše Krista až do skonání světa.

Aby církev sv. vždy trvala, aby totéž učení vždy hlásala, které hlásali apoštolové, a aby ve všem jednotu zachovávala až do skonání světa, proto dal Pán Ježíš církvi sv. Petra, kterýž také až do skonání světa bude náměstkem Ježíše Krista, hlavou církve, nejvyšším pastýřem a pečlivým ochráncem jednoty a tímto ustavičným Petrem jest viditelná hlava církve, papežství. Sv. Petr umřel sice, ale úřad jeho trvá dosud.

200. *„Kdo jest od smrti apoštola Petra nejvyšší viditelnou hlavou církve?“*

„Od smrti apoštola Petra jest římský papež nejvyší viditelnou hlavou církve.“

Poněvadž sv. Petr byl smrtelným a nemohl do skonání světa církev říditi, proto jeho moc a právo přešlo na jeho nástupce, biskupy římské, kteří jsou zároveň viditelnou hlavou církve. Protestanté, aby mohli před světem omluviti svůj vzdor k papežství, praví, že Pán Ježíš neustanovil sv. Petra za hlavu církve a že sv. Petr v Římě neumřel. Že Pán Ježíš sv. Petra za hlavu církve ustanovil, jsem vám dokázal. Že sv. Petr v Římě žil a tam mučednickou smrtí umřel, dokazuje Písmo sv., církevní spisovatelé a památky církevní. Jisto jest, že sv. Petr byl římským biskupem od r. 42—67, tedy 25 let. Z Říma nikam neodcházel, aby jinde trvale sídlil, nýbrž měl své sídlo stále v Římě. Důkazem toho jest jeho list, v němž píše z Říma: „Pozdravuje vás církev, kteráž jest v Babyloně.“ (I. Petr 5, 13.) Babylonem nerozumí se tu Babylon egyptský nebo assyrský, neboť tam sv. Petr nikdy nebyl, nýbrž rozumí se město Řím, které první křesťané pro zpustlost mravů nazývali Babylonem. Že sv. Petr v Římě umřel se sv. Pavlem, dosvědčuje sv. Klement, papež, jenž asi r. 100 napsal: „Petr a Pavel byli umučeni s nesmírným množstvím vyvolených a zanechali u nás krásný příklad.“ O mučednické smrti sv. Petra v Římě mluví také ve svých spisech spisovatelé Tertulian (r. 200) a Origenes. Konečně v Římě jest hrob sv. Petra, který dosvědčuje, že sv. Petr v Římě umřel. Nad tímto hrobem hned první křesťané postavili kapli, kterou císař Konstantin Vel. proměnil v nádherný chrám

sv. Petra, který podnes stojí a v něm jest hrobka sv. Petra. Chrám sv. Petra byl opravován a rozšířen v různých dobách a jest dnes největším chrámem na světě.

Sv. Petr umřel tedy v Římě a papežové jsou jeho řádní nástupcové.

201. *„Proč jest římský papež nejvyšší viditelnou hlavou církve?“*

„Římský papež jest nejvyšší viditelnou hlavou církve, protože apoštol Petr umřel jako biskup římský a tudíž jeho řádným nástupcem jest římský papež.“

Pán Ježíš nezaložil církve do smrti apoštolů, nýbrž založil ji pro všecky časy až do skonání světa. Má-li tedy církev po vůli Ježíše Krista trvati až do skonání světa, musí býti ustavičně takovou, jakou byla na počátku, to jest, musí míti totéž zřízení, musí míti ustavičně Petra, čili nejvyšší viditelnou hlavu a tou jest římský papež, řádný to nástupce sv. Petra. Poněvadž církev má vždy trvati, proto po smrti sv. Petra musil zase někdo jiný církev říditi, čili sv. Petr musil míti nástupce v úřadě s touže mocí a s tímže právem. A nástupci sv. Petra jsou všichni římští papežové, kteří jsou nejvyšší hlavou církve a náměstky Ježíše Krista na zemi.

Písmo sv. dosvědčuje, jak jsme slyšeli, že Pán Ježíš sv. Petra ustanovil za nejvyšší viditelnou hlavu církve, a že věřící i kněžstvo sv. Petra i jeho nástupce za nejvyšší hlavu církve vždy uznávali. Že věřící i také biskupové z celého světa římského papeže za hlavu církve od počátku uznávali, poznáváme ze spisů nejstarších církevních učitelů. Sv. Ignác, biskup antiochijský († 107), nazývá obec římskou „předsedkyní spolku věřících“, t. j. hlavou všech křesťanských osad. Sv. Irenej († 202) podává nám seznam prvních dvanácti papežů, počínaje od Petra a praví: „S církví římskou musejí všichni věřící celého světa souhlasiti k vůli její vynikající přednosti. Sv. Augustin († 430) praví: „Kdykoliv biskupy římské počítáme, vždy od Petra počínáme; po Petrovi nastoupil Linus, pak Klement, po něm Anaklet, na to Evarist atd.“ Poněvadž první papež sv. Petr za své sídlo sobě vyvolil Řím, v Římě žil a umřel, proto všichni biskupové římští jsou jeho řádnými nástupci v hodnosti papežské. Jako sv. Petr z Říma celou církev řídil a vedl si jako hlava církve, tak také jeho nástupcové církev řídili a ode všech obcí křesťanských uznáváni byli za nejvyšší správce celé církve. Pravdu tuto potvrzují nám dějiny. Za panování Klementa papeže, povstaly spory církevní v křesťanské obci korintské. Ačkoliv té doby ještě žil apoštol Jan, přece Korinťané nepředložili žádosti o urovnání a rozhodnutí sporu sv. Janovi, nýbrž odeslali posly do Říma k papeži sv. Klementu,

kterýž vše urovnal a rozsoudil. Římští papežové vždy řídili církevní sněmy a jim předsedali od prvního sněmu v Nicei až podnes, kdykoliv povstal někde nějaký blud, vždy se biskupové tázali o radu papeže. A tak vždy papežové užívali práv svých, rozepře urovnávali, bludné učení zavrhovali, bludaře napomínali, soudili a trestali. Všichni pravověřící křesťané po všecka století římského papeže uznávali za nejvyšší hlavu církve a ve všech důležitých věcech víry a mravů se týkajících obraceli se k papeži.

Kdo tedy chce býti pravověřícím křesťanem a náležeti chce k pravé církvi Kristově, musí uznávati papeže za nejvyšší viditelnou hlavu církve.

202. *„Jak se jmenuje církev katolická, protože římský papež jest její nejvyšší viditelnou hlavou?“*

„Protože římský papež jest nejvyšší viditelnou hlavou církve katolické, církev katolická jmenuje se také církev římsko-katolická.“

Církev Kristova jmenuje se „katolická“, poněvadž jest všeobecnou a pro všecky národy od Krista Pána založenou církví. Jmenuje se také „římsko-katolická“, aby se rozeznala pravá církev Kristova od jiných církví, které neprávem nazývají se také „katolické.“ Poněvadž hlava církve sídlí v Římě, proto také celá církev jmenuje se „římsko-katolická“.

Nástupce sv. Petra římský biskup jmenuje se „papež“. Slovo toto odvozeno jest z řeckého „pappas“, což znamená „otec“. Nazýváme papeže „otcem“, protože jest hlavou celé církve, kteráž tvoří velikou rodinu Kristovu, o jejíž duchovní život pečuje papež. Říkáme „svatý otec“, Jeho Svatost, otec křesťanstva a náměstek Kristův, poněvadž papež zastává úřad svatý, jestiť náměstkem samého Ježíše Krista na zemi. Papeže jmenujeme také otcem křesťanstva, protože papežství udržuje křesťanství vůbec. Jmenuje se také „biskupem biskupů“, protože jest prvním a nejvyšším biskupem v církvi, jemuž všickni biskupové jsou podřízeni.

Papežství, to jest, svrchovanou moc papežskou jmenujeme také „Stolice Petrova, Svatá stolice nebo apoštolská stolice.“ Jméno to pochází odtud, že sv. Petr vykonávaje úřad pastýřský seděl na stolici. První papežové skutečně konajíce úřad papežský sedávali na stolici Petrově. Později tuto stolici uložili do bronzového trůnu. Apoštolská stolice dnes znamená nejvyšší úřad papežský.

Poněvadž papež má v církvi nejvyšší důstojnost, proto má také největší práva a privilegia. Jako Pán Ježíš sv. Petrovi změnil jméno (napřed se jmenoval Šimon), podobně noví papežové dávají

si jiná jména. Obyčejně dávají si jména slavných svých předchůdců papežů. Z úcty k prvnímu papeži sv. Petrovi žádný papež nejmenuje se Petr. Na důkaz nejvyšší hodnosti má papež při slavnostech na hlavě „tiáru“, to jest, trojnásobnou korunu na znamení, že vykonává trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a pastýřský. Papež oděn jest rouchem bílým.

Papež jako nejvyšší pastýř církve má právo rozhodovati o článcích víry a ustanovovati kázeň církevní. Papeži proto podrobena jest celá církev a on má právo biskupy ustanovovati, potvrzovati a také sesazovati.

Papež ku pomoci své v úřadě má 70 kardinálů, z nichž někteří sídlí v Římě, ostatní pak jsou arcibiskupy nebo biskupy v různých zemích. Kardinálové mají právo voliti nového papeže. Kardinálové, kteří sídlí v Římě, jsou předsedy různých sborů církevních, ve kterých různé potřeby církevní vyřizují s kněžstvem jim podřízeným. Sbory ty mají různá jména podle věcí, o kterých činiti mají rozhodnutí. Tak jsou sbory: sbor bohoslužby, svatořečení, zařízení missií, zkoumání různých žádostí a rozepří, vyjednávání s vládami světskými atd. Papež ovšem rozhodnutí kardinálů potvrzuje anebo svůj náhled připojuje. Papež dle toho není závislým ani od vlády světské ani duchovní, neboť jako náměstek Ježíše Krista má v sobě nejvyšší moc duchovní.

Aby papežové mohli blahodárně v církvi působiti a zvláště učení Kristovo do celého světa rozšiřovati, proto již v prvních stoletích obdrželi od štědrých dobrodinců statky pozemské. Od císaře Konstantina Vel. římští císařové přesídlili do Cařihradu, odevzdavše papeži Řím pod vlastní správu. Řím a okolí jeho náleželo papeži a to byl první církevní stát. Později císařové (Pipin) darovali papeži města a kraje italské, což Karel Veliký r. 774. potvrdil a právo papežské na panství ono uznal. Papež tedy měl i pozemskou říši a byl králem poddaným svým, o jejichž časný život otcovsky pečoval. Papežům mnozí vladařové záviděli jmění a proto často násilím církevní stát zabrali, ale zase vrátiti musili. Konečně za papeže Pia IX. byl stát církevní vládou italskou zabrán. Roku 1859 zabráno bylo území v Italii a konečně r. 1870 i Řím. Vláda italská ponechala papeži pouze Vatikán, to jest část města, ve které jest palác papežský a rozsáhlé zahrady. Vláda italská dopustila se tím veliké nespravedlnosti a porušila právo držebnosti papežské. Nabízela sice papeži náhradu, ale tento nesmí ji přijmouti, poněvadž by pozbyl nároků na svůj majetek. Poněvadž papež nyní nemá dostatečných příjmů, aby uživiti mohl kardinály, kněžstvo, služebnictvo a vůbec správu svého domu a pak ústavy missionářské a jiné ústavy církevní, proto věřící z celého světa skládají dary pro papeže. Dary ty jmenují se

„Petrský halíř“, protože slouží ke správě církve, stolce Petrova. Mnozí lidé svedeni nepřáteli církve často brojí proti sv.-Petrskému haléři a praví, že papež má ohromné jmění. Všechno je vylhané. Co má, má jedině z darů, a neužívá toho pro sebe, nýbrž pro církev.

Papežů bylo od počátku církve 260, z nichž mnozí byli svatými a vynikali velikou učeností. Nynější papež jmenuje se Pius X., narozen v Italii r. 1835 a zvolen r. 1903. Pochází z občanského rodu, avšak pro svou učenost a lidumilnost požívá úcty všeobecné.

Aby církev trvala do skonání světa, musí míti také apoštoly a učedníky.

203. *„Kdo jsou kromě papeže řádnými nástupci apoštolů?“*

„Kromě papeže jsou řádnými nástupci apoštolů biskupové, kteří trvají ve spojení s papežem.“

Jako Pán Ježíš vyvolil si z věřících dvanáct apoštolů a 72 učedníků, tak také svatí apoštolové přibírali si z věřících učedníky, které světili na biskupy a kněze. Pán Ježíš odevzdal apoštolům trojí svůj úřad, a tento úřad trvati měl v církvi až do skonání světa. Proto Pán Ježíš dal apoštolům moc ustanovovati své nástupce, neboť řekl jim: „Jako mě poslal Otec, tak i já posílám vás.“ (Jan 20, 21.) Církev svatá každodenně rozšiřovala se do různých končin světa, zřizovaly se v městech a osadách křesťanské obce, které potřebovaly duchovních správců, mělo-li pravé učení a jednota všude zachovávány býti. Apoštolové všude nemohli býti představenými, nemohli na všech místech kázati, křtíti, biřmovati a bohoslužbu konati, proto hned na počátku církve ustanovovali ve větších obvodech představené, kteří nazváni byli biskupy. Slovo „biskup“ jest původu řeckého (episkopos) a znamená tolik jako dohližitel nebo dozorce. Biskupové byli řádnými nástupci svatých apoštolů, jimž apoštolové odevzdali tutéž moc, kterou přijali od Pána Ježíše. Biskupové mají tedy moc: spravovati a říditi církevní záležitosti většího obvodu, kterýž se nazývá „diecese“, udělovati všecky svaté svátosti, zvláště pak svátost biřmování a svěcení na kněžství, světiti biskupy a ustanovovati kněžstvo do duchovní správy. Biskupové jsou nejpřednějšími učiteli v církvi, a proto oni s papežem tvoří „církev učící na rozdíl od ostatních věřících, kteří se jmenují církev slyšící.“

Biskupové mají právo rozhodovati o pravdách náboženských a svým podřízeným nařizovati, co se má učiti a jak se má učiti. Každý biskup, kterýž posvěcen byl od jiného biskupa, kterýž jest řádným nástupcem svatých apoštolů a ve spojení ustavičném s římským papežem, jest řádným nástupcem svatých apoštolů a má tedy tutéž

moc, kterou apoštolové od Krista Pána přijali a svěcením na biskupství na své nástupce biskupy přenesli. Někteří biskupové požívali v církvi větší vážnosti a moci, a těmto podřízeni byli biskupové celé země nebo okolního území. Tak hned na počátku církve kromě římského biskupa přední místo v církvi zaujímali biskupové v Antiochii, Jerusalemě a Cařihradě. Těmto předním biskupům dáno bylo jméno „patriarchové“. Později první biskup v zemi, jemuž podřízeni byli ostatní biskupové, nazván byl arcibiskupem.

Kdo měl právo biskupy voliti? Na počátku církve svatí apoštolové volili a ustanovovali biskupy sami. Že o radu tázali se Boha a dbali přání lidu, souditi můžeme z volby apoštola Matěje místo zrádného Jidáše. V těch dnech, kdy apoštolové trvali na modlitbách očekávajíce seslání Ducha svatého, vystoupil ve shromáždění sv. Petr a vybídl všecky, aby ze středu svého zvolili muže plného víry, aby počet dvanácti apoštolů byl doplněn. I zvolili dva: Matěje a Josefa. Sv. Petr poručil, aby metali los, by tak Bůh sám ukázal, kterého z nich chce míti apoštolem. I zvolen byl Matěj, na něhož los padl. Zdali apoštolové i později tímto způsobem volili své nástupce, není známo, ale zajisté dá se předpokládati, že vždy se modlili a radili, prve než někoho ustanovili za biskupa. Na to na zvoleného nástupce svého, na biskupa, vzkládali ruce a modlili se, čili světili jej na biskupa a potom jej ustanovili v některé osadě křesťanské.

Již v nejstarších dobách církve svaté volba biskupa děla se po příkladu sv. apoštolů. Když uprázdněno bylo biskupské místo v některé církvi, tedy kněžstvo a lid vyvolili si z kněží anebo jáhnů muže nejhodnějšího za biskupa svého. Obyčejně k volbě nového biskupa pozváni byli sousední biskupové, aby dbali o to, by ničeho nedovoleného nedělo se proti řádu církevnímu. Volbu nového biskupa prozkoumal přední biskup území čili Metropolita, který s jinými biskupy zvoleného biskupa vyslýchal, zdali dokonale vycvičen jest v pravdách náboženských a zdali také neporušenou pravdu učení Kristova vyznává. Pakli nově zvolený biskup byl mužem plným víry a ctnosti, byla volba schválena. Na to veškeré volební listiny odeslány byly do Říma. Biskupové papeži oznámili volbu nového biskupa a připojili také své dobrozdání. Na to zvolený biskup buď osobně nebo písemně papeži předložil žádost za potvrzení a slib poslušnosti a věrnosti. Papež pak takto řádně zvoleného biskupa potvrdil.

Než svatí apoštolové všem pomocníkům svým neudělovali téže hodnosti, kterou sami měli, neustanovovali jen biskupů, nýbrž přibírali si z věřících k hlásání slova Božího také učedníky, kterýmž menší moci udělovali, než sami měli, totiž světili je na kněze a jáhny. Tyto pak přidělovali ku pomoci biskupům.

205. *„Kdo podporuje biskupy v jejich úřadě?“*

„Biskupy podporují v jejich úřadě hlavně kněží jim podřízení.“

Biskupové sami nemohou v celé diecesi své pečovati o potřeby duševní všech věřících. Proto v úřadu jejich podporují je kněží. Již za dob apoštolských duchovní nebyli stejné hodnosti a důstojnosti, byl rozdíl mezi biskupy, kněžími a jáhny. Kněží mají jen díl moci biskupské a mohou vykonávati kněžský úřad jen tenkráte, jsou-li od svého biskupa splnomocněni; jsou tedy biskupům podřízeni. Moc kněžská v tom záleží, že kněží mohou pod dozorem svých biskupů učiti, evanděliúm hlásati, nejdražší oběť mše svaté konati, křtíti, velebnou Svátost oltářní věřícím podávati, zpovídati, služby Boží konati, žehnati a světiti. Pouze svátost biřmování bez dovolení biskupského nemají práva udělovati a svátost svěcení kněžstva. Kněží, kteří splnomocněni jsou biskupem trvale říditi duchovní správu v menších obvodech, farnostech nazvaných, nazývají se duchovními správci nebo faráři. Je tedy farář zástupcem biskupovým ve farnosti. Ve větších farnostech přiděleni jsou jim pomocní kněží, které jmenujeme kaplany. Farář, který jménem biskupovým dozírá na faráře a kněžstvo nějakého okresu, nazývá se děkanem a obvod jeho správy sluje děkanství.

Na kněžství světí biskup čekatele (bohoslovce) modlitbou a vskládáním rukou a ustanovuje je ve své diecesi do duchovní správy.

Církevní zřízení bylo tedy následující: V každé církvi, to jest v každé diecesi v čele stál biskup, jenž byl hlavou církve své, jemuž podřízeni byli kněží, jáhnové a věřící. Právo a moc vyučovati v náboženských pravdách měl biskup, a s jeho povolením kněží a jáhnové, avšak kněží a jáhnové konali úřad učitelský pod dozorem biskupovým. Moc nejdražší obět konati a svatých svátostí udělovati měl biskup jakožto nejvyšší kněz. Tutéž moc měli také kněží, když biskup buď nemohl svátostmi přisluhovati anebo nestačil. Jáhnové takové moci neměli, nýbrž pouze měli právo kázati, křtíti, Tělo Páně podávati věřícím a přisluhovati kněžím při posvátné bohoslužbě. Diecesi říditi právo měl biskup sám, jenž z kněžstva svého vybral sobě rádce a pomocníky.

Jako v každé diecesi, části to církve, panovala jednota, tak všecky diecese se svými biskupy a kněžstvem spojeni byli páskou jednoty v učení, kázni a řádu s nejvyšší hlavou v Římě, jež ode všech uznávána byla za nejvyššího správce a hlavu všech církví. Tak církev svatá sestávajíc z částečných církví tvořila jedno tělo, jehož hlavou byl římský papež.

Od počátku církve nikómu nenapadlo popírati pravomoc papežů římských, až teprve v 9. století ctižádostivému Photiovi. Muž tento nepoctivým způsobem vetřel se na biskupský stolec cařihradský a hned počal brojiti proti římskému papeži. Dokazoval totiž, že prý římští biskupové nemají práva nad celou církví, nýbrž biskupové cařihradští, poněvadž císařové římští sídlo své mají v Cařihradě. Photius tím vlastně nejvyšší hlavu uznával, jen že jí chtěl býti sám. Moc papežů římských nezávisela od cařihradských císařů, třebas Konstantin Vel. a jeho někteří nástupcové papežům přáli, poněvadž Pán Ježíš ustanovil sv. Petra za nejvyšší hlavu církve a netázal se ani Židů ani římského císaře za dovolení. Podobně po smrti svatého Petra zvolili si křesťané Lina za papeže, a také netázali se za povolení ani Nerona, císaře římského, ani koho jiného. Církev jest samostatné království Boží na zemi a její vláda nepochází od lidí, nýbrž zřízena jest Kristem Pánem. Proto důkazy Photiovy byly jen přetvářkou a vymyšlenou záminkou k provedení rozkolu.

V 16. století tak zvaní reformátoři, Luther, Zvingli a Kalvín, také odepřeli papeži poslušnost a učili, že papež není hlavou církve, nýbrž sám Ježíš Kristus. I tito lidé musili nějakou záminku nalezmouti, aby před světem omluviti mohli zpupné své jednání. Nechtěli uznávati papeže hlavně proto, poněvadž byli tvrdošijní, nadutí a že sami chtěli panovati a hráti si na papeže. Nepoddaností svou neopravili církve, jak činiti chtěli, nýbrž roztrhali nesešívané roucho Kristovo, učinili v církvi roztržku svedše mnoho nevinných duší do bludu a oloupivše celé národy o milosti, které Kristus Pán v církvi své uložil. Ačkoliv církev římsko-katolická tím mnoho ztráty utrpěla, přece nezahynula, naopak získala zase jinde, čeho v Evropě pozbyla, a trvati bude do skonání světa, neboť „ani brány pekelné jí nepřemohou“.

19. CVIČENÍ.

2. O známkách církve.

V předešlém křesťanském cvičení rozjímali jsme o založení a zřízení církve a poznali jsme, že Pán Ježíš založil jen jednu církev a proto může býti jen jedna církev pravá, kteráž jest neposkvrněnou nevěstou Ježíše Krista. V různých dobách povstaly mnohé a různé církve. Jsou církve východní, řecká, pravoslavná, starokatolická a různé protestantské sekty, které také se jmenují církví. Mohou všecky tyto církve býti pravými a Kristovými?

Zajisté rozum náš nám praví, že všichni nemohou míti pravdu a že všecky církve nemohou býti Kristovými, protože Pán Ježíš založil jen jednu církev.

206. *„Je-li více, než jedna pravá církev?“*

„Pravá církev je toliko jedna, protože Ježíš Kristus toliko jednu církev založil.“

V církvi, kterou Pán Ježíš na zemi založil, uloženo jest celé jeho učení, které na zemi hlásal, a které z rozkazu jeho rozšiřovali apoštolové jeho. A toto učení Kristovo jest božská pravda, jak o sobě pravil Pán Ježíš: „Já jsem cesta, pravda a život. Kdo ve mne věří, spasen bude.“ Poněvadž na svět přišel jen jeden Kristus Pán, který jedno učení hlásal, jednu církev založil a vždy jen o jedné církvi mluvil, proto také může býti jen jedna pravá církev, ostatní pak církve jsou nepravými, poněvadž Pán Ježíš nemůže býti rozdělen na dvě nebo více stran. Jedna je tudíž pravá církev, protože jest jen jedna božská pravda.

Guizot, protestantský učenec, pravil: „Nejpodstatnější známkou pravdy jest jednota. Pravda jest jen jedna, a lidé, kteří tuto pravdu zachovávají, tvoří jednotu. Dvě církve pravé nemohou býti, poněvadž pravda svou podstatou se nerozštěpuje, ona jest jedna. Církev Kristova, jakožto božská pravda, nemůže býti rozdvojena, musí býti jedna.“ Jednota tedy jest základem pravosti církve. Již pohanský učenec Cicero pravil: „Ze všech náboženství může býti jen jedno pravé.“ A přece máme na světě mnoho různých křesťanských náboženství a církví, z nichž každá o sobě tvrdí, že jest pravou a Kristovou. Může-li Kristus býti rozdělen?

207. *„Po čem poznáváme pravou církev Kristovu?“*

„Pravou církev Kristovu poznáváme po známkách, jež dal Kristus své církvi.“

Pán Ježíš hned na zemi církev svou tak zařídil a uspořádal, že ji lidé mohou poznati, neboť dal jí jisté známky, po kterých ji každý pravdy milovný člověk poznati může. Známkami církve rozumíme vlastnosti, po kterých poznává se církev Kristova a od nepravých církví rozeznává. Tyto pak vlastnosti pravé církve musí býti viditelné, aby každý je mohl poznati a pravou církev naleznouti.

208. *„Které hlavní známky dal Kristus své církvi?“*

„Kristus dal své církvi tyto hlavní známky; máť býti: 1. jedna; 2. svatá; 3. katolická neb obecná; 4. apoštolská.“

Že Pán Ježíš dal církvi své tyto čtyři známky neb vlastnosti, poznáváme z nejstarších vyznání víry, z apoštolského vyznání víry a z nicejsko-cařihradského. Apoštolské vyznání víry pochází od apoštolů a církevní sněmy v Niceji r. 325 a v Cařihradě r. 381 konané toto apoštolské vyznání víry doplnily. Poněvadž tato vyznání víry jsou nejstarší a všecky církve křesťanské je uznávají, proto měly by také i nekatolické církve uznávati pravé známky církve Kristovy, které v těchto vyznáních zvlášť vytknuty jsou.

V apoštolském vyznání víry modlí se všichni křesťané: „Věřím svatou církev obecnou". Vyznáváme tedy všichni křesťané, že církev Kristova jest „svatá a obecná neb katolická". Ve vyznání nicejsko-cařihradském pravíme, že církev Kristova jest jedna, svatá, katolická a apoštolská. V tomto tedy vyznání víry praví se o církvi Kristově, že má čtyři známky neb vlastnosti, které náležejí pravé církvi a po nichž se pravá církev Kristova poznati může.

1. Pravíme-li, že církev Kristova jest jedna, neznamená to jen tolik, že Pán Ježíš založil pouze jednu církev, nýbrž znamená to, že církev Kristova musí uvnitř býti jednotnou, t. j. musí míti jednostejné učení, jedny svátosti a jedno zřízení čili svatovládu. Že Pán Ježíš chce míti jednu církev, poznáváme z jeho řeči, neboť církev svou připodobňuje k říši, městu, ovčinci a révě, a chce, aby její údové také byli „jedno". Pán Ježíš před svým utrpením napomínal apoštoly ke stálosti a věrnosti, a dokonav řeč svou, modlil se za sebe, za apoštoly a za všecky, kteří sjednoceni budou v církvi jeho. Modlil se takto: „Neprosím pak toliko za ně (apoštoly), ale i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě jedno jsme." (Jan 17, 20.—23.) Pán Ježíš tedy chce, aby všickni údové církve vírou a životem svým na zemi ukazovali jednotu, aby již na věřících bylo viděti, že jsou údy jedné církve Kristovy. Proto Pán Ježíš chce, aby všude hlásalo se jedno učení, které on hlásal a jeho apoštolové, aby užívalo se všech svátostí, které on ustanovil, a aby v církvi bylo jedno zřízení, které on v církvi zavedl.

2. Církev Kristova musí býti „svatá", t. j. musí býti takovou, že údy své může učiniti svatými. Musí tedy církev Kristova míti prostředky, které věřící k dokonalosti a svatosti vedou. A církev Kristova jest svatá, neboť ji založil Ježíš Kristus, jenž jest nejsvětější a jenž proto na svět přišel, aby lidi ke svatosti přivedl. Tato svatost církve není tedy neviditelnou známkou církve, ale viditelnou, protože ji poznáváme ze svatého učení církve, ze svatých svátostí, pramenů to všelikého posvěcování, ze všech pobožností a obřadů a konečně svatost církve poznáváme ze svatosti mnohých údů. Církev je svatá, neznamená to, že by všichni věřící byli svatými,

ale že svatými býti mohou. Že Pán Ježíš chce míti církev svatou a všecky údy její svatými, poznáváme z jeho modlitby, neboť prosil Otce nebeského: „Posvětiž jich v pravdě (poznání pravdy). Řeč tvá pravda jest. Jakož jsi ty mne poslal na svět, i já posílám je na svět, a já posvěcuji sebe samého za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě.“ (Jan 17, 17—19.)

3. Církev Kristova musí býti všeobecná neb katolická. Již Hospodin Abrahamovi přislíbil, že z pokolení jeho vyjde Vykupitel, kterýž bude požehnáním všem národům. Praví Hospodin: „Požehnáni budou v semeni tvém všickni národové země.“ (I. Mojž. 12, 3.) Pán Ježíš přišel zajisté na svět pro spásu všech národů a založil církev netoliko pro Židy, nýbrž pro všecky národy. Že Pán Ježíš církev založil pro všecky lidi, poznáváme ze slov jeho, která pravil apoštolům: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy.“ (Mat. 28, 19.)

4. Konečně církev Kristova musí býti apoštolská. Církev Kristova jest apoštolská, znamená, že nesmí míti jiného zakladatele kromě Krista a apoštolů. Církev Kristova jest apoštolská, neboť Pán Ježíš vyvolil si 12 apoštolů, jimž odevzdal svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a pastýřský, a sv. Petra ustanovil viditelnou hlavou apoštolů a celé církve a svým náměstkem. Proto sv. Pavel praví, že církev jest vzdělána „na základě apoštolů“ (Efes. 3, 20) a sv. Jan nazývá církev městem, jehož „zeď má základů dvanáct a na nich dvanácte jmen dvanácti apoštolů Beránkových“. (Zjev. sv. Jana 21, 14.) Církev Kristova musí tedy míti učení, svátosti, oběť a svatovládu od apoštolů. Která církev všeho toho nemá, není pravou církví Kristovou a apoštolskou. Aby tedy pravá církev Kristova na světě byla viditelnou a poznatelnou, dal jí Pán Ježíš tyto čtyři známky. A tyto čtyři známky má církev římsko-katolická.

209. *„Která církev má čtyři hlavní známky církve Kristovy?“*

„Čtyři hlavní známky církve Kristovy má toliko církev římsko-katolická.“

Na světě jest mnoho církví, z nichž každá o sobě praví, že jest pravou církví Kristovou. Poněvadž Pán Ježíš jen jednu církev založil, může tedy býti jen jedna pravá církev. A která církev jest pravá? Pravá církev je ta, která má všecky tyto známky. Tyto čtyři známky má církev římsko-katolická. Římsko-katolická církev je ta, ku které my náležíme. Ona jest první církví na světě, od které v různých dobách odloučily se jiné náboženské společnosti a založily nové církve. Poněvadž dnes zvláště protestanté popírají pravost církve naší, jest velmi důležito, abychom o pravdě

byli poučeni a přesvědčeni. My katolíci pravíme, že toliko církev naše jest Kristova a tedy pravá, proto musíme pravost církve své zřetelně dokázati.

A čím jasně dokážeme, že církev naše jest pravá? Tím, že pravdy náboženské nikdy se v ní nezměnily. Pravda zajisté je toliko jedna a proto pravda nesmí se měniti. Učení Kristovo jest pravda a proto se také nesmí měniti. Protestanté o sobě tvrdí, že oni mají pravdu; a přece to není pravda, protože učení Kristovo v mnohém změnili. Dobře tudíž pravil biskup Bossnet: „Protestantisme, ty se měníš, tedy nejsi pravdivým!“ Katolická církev však se nezměnila, neboť ustavičně učí tomu, čemu učil Pán Ježíš a svatí apoštolové. Protestanté sice vytýkají církvi katolické, že prý vyhlásila nové články víry. Že tomu tak není, poznáme v dnešním rozjímání. Jestliže církev vyhlásila články víry, tedy nevyhlašovala nového učení, nýbrž pouze učení apoštolské vysvětlila a zvlášť k věření zavázala.

Katolická církev má pravou víru Kristovu a pravdu celou; onať jest jedna svatá, katolická a apoštolská.

210. *„Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická jest jedna?“*

„Že církev římsko-katolická jest jedna, poznáváme po tom:

1. že má jednu společnou nejvyšší hlavu;
2. že její údové jedno učení vyznávají a jedněch svátostí užívají.“

„Jeden jest Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech“ (k Efes. 4, 4—6.), proto také je toliko jedna pravá církev. Že Pán Ježíš chtěl míti toliko jednu církev, poznáváme z toho, že vždy mluvil toliko o jedné církvi.

Tak pravil Petrovi: „Ty jsi Petr, to jest skála, a na té skále já vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou.“ (Mat. 16, 18.) Jednu tuto církev svou přirovnával Pán Ježíš k lidskému tělu. Jako tělo pozůstává z údů a tvoří celek, tak pravá církev pozůstává z údů a tvoří jednotný celek. Jindy zase přirovnával Pán Ježíš církev svou k ovčinci: „Bude jeden ovčinec a jeden pastýř.“ Z toho tedy poznáváme, že Pán Ježíš založil jen jednu církev. Že jest jen jedna pravá církev Kristova, dosvědčují také apoštolové. Sv. Pavel praví: „Jeden jest Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec nás všech.“ (Ef. 4, 4—6.)

Církev, o které Pán Ježíš mluvil a kterou založil, jest církev římsko-katolická, neboť jen ona má známku jednoty; máť jednu společnou nejvyšší hlavu, má jedno učení a užívá jedněch svátostí.

Pravá církev Kristova musí míti jednu společnou nejvyšší hlavu. Pán Ježíš hned na zemi dal církvi své ústavu viditelnou nebo zřízení, zvláště sv. Petra učinil základem a nejvyšším pastýřem čili viditelnou nejvyšší hlavou církve, který má celou církev říditi a spravovati. Apoštolové pak a jejich nástupcové, biskupové a kněží, mají býti ve všem podřízeni hlavě církve, římskému papeži. A církev římsko-katolická má společnou nejvyšší hlavu, má římského papeže, s nímž v jednotě spojeni jsou praví nástupcové apoštolů, biskupové, kteří papeže za nástupce sv. Petra uznávají a jemu věrně jsou oddáni. Katolická církev jest vpravdě tím tělem, jehož hlavou jest náměstek Ježíše Krista, římský papež a věřící údy jeho. Katolická církev jest jednotnou ve svém původu i ve svém zřízení.

Pravá církev Kristova musí míti jedno učení, které Pán Ježíš hlásal a apoštolové kázali, a musí užívati těchže svátostí, které ustanovil Pán Ježíš a jimiž přisluhovali svatí apoštolové. Katolická církev má jedno učení a užívá jedněch svátostí. Římsko-katolická církev jediná zachovává jednotu v učení po celém světě. Učení, které hlásá dnes, hlásali i apoštolové, ona v ničem učení nezměnila, ničeho nepřidala ani neubrala. Jděte, kam chcete, všude hlásá totéž učení, které hlásali apoštolové, a všude uděluje sedmero svátostí, které ustanovil Pán Ježíš a kterými přisluhovali svatí apoštolové. Katolická církev nemá ve středu svém žádných sekt, ona jest v sobě nerozdělena a jednotna.

Zdali pak vidíme takovou jednotu v církvích nekatolických?

Nekatolické církve nemají jedné a společné nejvyšší hlavy. Reformátoři protestantští papeže neuznali za hlavu církve a novou církev svou svěřili světským vladařům. A tak protestanté mají tolik hlav, v kolika zemích nebo říších žijí.

Nemají-li nekatolické církve jedné hlavy, nemají také jednoty v učení. Co Bůh zjevil, víme buď z Písma svatého nebo z ústního podání. Ústní podání bylo dříve než Písmo sv., neboť Pán Ježíš ničeho nepsal a psáti neporoučel, a apoštolové nepsali všichni a také nepsali hned. Sv. apoštolové živým slovem rozšiřovali učení Kristovo, křtili, biřmovali, zakládali křesťanské osady a ustanovovali své nástupce modlitbou a vkládáním rukou. Církev byla již velmi rozšířena, ačkoliv ještě nebylo Písma svatého, a přece nikdo nesmí říci, že by tito první křesťané nebyli měli pravé a celé víry Kristovy. Bible povstala později a celá nebyla známa všem křesťanům. Protestanté však učí, že se má věřiti jen to, co je obsaženo v Písmě svatém; Písmo sv. prý obsahuje celou víru. Když jsme mluvili o Písmě svatém, pověděl jsem vám, že sice v Písmě svatém obsaženy jsou přemnohé pravdy učení Kristova, ale že přece v něm celá víra Kristova obsažena není, nýbrž doplňuje se ústním podáním.

Nikdo však nesmí nám katolíkům vyčítati, že bychom proto pohrdali biblí. Církev svatá chová Písmo sv. u veliké vážnosti a uctivosti, neboť přičiněním římských papežů bylo nám zachováno a do všech jazyků přeloženo, dříve než Luther přišel na svět. Církev sv. Písmo svaté předčítá ustavičně a čerpá z něho důkazy pro pravdu učení svého. Ovšem mnoho záleží na tom, jak kdo Písmo svaté vykládá. Písmo sv. na mnohých místech je velmi nesrozumitelno, takže obyčejný člověk nedovede pochopiti smyslu jeho. Je tudíž třeba dokonalého výkladu Písma svatého. V katolické církvi nemůže vykládati Písmo sv. leckdo, nýbrž jedině církev učící má právo vysvětlovati Písmo svaté. U protestantů však tomu tak není. Pohrdli římským papežem a Luther hlásal, že Písmo svaté vykládati může každý člověk. Následek tohoto bludného učení byl ten, že mnozí vykládajíce Písmo sv. podle svého rozumu, způsobili mnoho zmatků a různých náboženských sekt, které porušily jednotu v učení. A při všem tom Luther byl velmi nedůsledným. Vyhlásil napřed, že každý může Písmo vykládati svobodně, později pak, když mnozí také chtěli si hráti na apoštoly, svobodného výkladu Písma svatého ponechal jen pro sebe, pronásleduje ukrutně ty, kteří opovážili se Písmo svaté vykládati jinak, než on. Přece však proti jeho vůli od jeho vystoupení za 78 let povstalo 270 církví protestantských následkem různého výkladu Písma svatého.

Luther také učil, že víra sama nás spasí, že tedy není třeba dobrých skutků, dále že jsou jen dvě svátosti a to dle Písma sv. Kalvín, Lutherův odpůrce a zakladatel helvetské církve, zase učil, že sice jsou dvě svátosti, křest a večeře Páně, ale že ve Svátosti oltářní není skutečně přítomen Kristus Pán, a že svátost vůbec neuděluje žádné milosti. Pro různá tato mínění hádali se spolu oba reformátoři a oba odvolávali se na Písmo svaté. Vůbec mezi protestanty není žádné jednoty v učení. Tak daleko to dospělo v protestantismu, že mnozí duchovní protestantští a spisovatelé veřejně praví, že Kristus Pán není pravý Bůh. Staří i nynější protestanté o sobě tvrdí, že Duch svatý jich osvěcuje. Zdali pak Duch svatý mohl by jednomu tak, druhému zase jinak napovídati? Ze všeho je tedy zjevno, že bludařům Duch svatý nenapovídal, protože Duch svatý je toliko jeden a nemůže sobě odporovati.

V církvích nekatolických není tedy jednoty ani v hlavě ani v učení a proto, kde není jednoty, tam není ani pravdy.

Uprostřed různých bludařských sekt vypíná se na skále zbudovaná jednotná, nerozborná tvrz, na kterou marně nepřátelé útočí. A silnou tou tvrzí jest římsko-katolická církev. Učení její jest apoštolské a jednotné, počet svátostí týž, jako na počátku, a zřízení církevní totéž. Církev naše zachovává ve všem jednotu a právě

proto odolala a odolá všem útokům na věky. Naše církev jediná může o sobě říci, že má první známku pravé církve Kristovy, totiž, že jest jedna.

O jednotě církve katolické překrásně napsal biskup Jirsík toto: „Církev katolická, ačkoliv jest po celém světě rozšířena, činí toliko jednu velikou rodinu. Proto také katolický křesťan, co se víry tkne, všude jest doma, kde církev křesťanská stává. Ona jest jedno tělo. Zde jsou farníci se svými pastýři, tito se svými biskupy a tito se svou hlavou, biskupem římským, co nejpevněji spojeni. Sv. Otec v Římě o to pečuje, aby všichni biskupové pravou víru zachovávali, každý biskup bdí a stará se zase, aby jeho pomocníci na vinici Páně zdravou pastvu ovečkám Kristovým podávali, a posléz každý z domácích pastýřů pečuje o to, by se v jeho osadě pravé učení rozmáhalo, zachovávalo a plnilo. Takovým způsobem všickni údové, jakkoli rozliční, úzkými svazky vespolek jsou spojeni, tvoříce tělo jedno, církev jednu.“

Pravá církev Kristova musí býti „svatá“. Pravíme-li, že církev jest svatá, netvrdíme tím, že proto každý její úd je svatým. Údy církve jsou lidé a tito jsou buď spravedliví nebo hříšní. Církev je „svatá“, znamená, že pravá církev vede věřící k svatosti, že má prostředky, které k svatosti vedou a že ten, kdo jich užívá, může býti svatým.

211. *„Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická je svatá?“*

„Že církev římsko-katolická je svatá, poznáváme po tom: 1. že její učení je svaté; 2. že vede údy své ke svatosti, a to prostředky svrchovaně účinnými, zvláště svatými svátostmi; 3. že jsou v ní vždycky svatí, o jejichž svatosti i zázraky svědčí.“

Pravá církev Kristova musí býti svatá, poněvadž její zakladatel Ježíš Kristus jest nejvýš svatý. Kristus Pán tuto církev odevzdal apoštolům a jejich nástupcům, jimž přislíbil pomoc Ducha svatého a ustavičnou svou přítomnost, neboť pravil jim: „Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“ (Mat. 18, 20.) Pán Ježíš nemohl tedy jinaké než svaté církve založiti, neboť proto přišel na svět a proto založil církev, aby lidé došli svatosti.

Pán Ježíš také dal své církvi svaté učení a svaté prostředky, které k svatosti vedou, totiž sv. svátosti, nejdražší oběť mše svaté a svatou vládu. A touto svatou církví jest římsko-katolická církev, neboť jejím zakladatelem jest Ježíš Kristus, jenž jest nejvýš svatý, její učení je svaté, uděluje svaté svátosti a měla a má svaté.

Církev katolická předkládá věřícím učení, které obsahuje povinnosti k Bohu a k bližnímu, ona nás poučuje, jak máme žíti, abychom byli spravedlivými a svatými. Církev svatá také vládne prostředky, kterými dosáhnouti můžeme svatosti, a těmi jsou svaté svátosti. Hodným přijímáním svatých svátosti bývá duše naše posvěcena a stává se dědičkou věčného spasení. Úkolem církve na zemi tedy jest, aby přivedla co možná nejvíce lidí k mravní dokonalosti a svatosti, dle napomenutí Ježíše Krista: „Svatí buďte, jakož i já svatý jsem.“ (1 Petr 1, 15.)

Mnozí odpůrcové katolické církve v dřívějších dobách i nynějších upozorňují na hříchy mnohých katolíků, ano i papežů, biskupů a kněží, a proto prý církev katolická nemůže býti svatou. Mohli bychom reformátory od Husa počínaje až do nynějších odbýti zkrátka: „zametejte před svým prahem“; ale přece aspoň něco o tom řekneme. Je pravda, že byli v církvi hříšní papežové, biskupové a kněží, a že snad i dnes mnozí představení církve i věřící jsou hříšní. Proto však přece církev sama je svatá. Vždyť ta církev, kterou založil Pán Ježíš, nepřestala býti svatou, třebas Jidáš Pána Ježíše zradil a Petr zapřel. Dejme tedy tomu, že biskupové nebo kněží někdy dopustí se hříchu, přece tím církev neztrácí ničeho na svatosti své. Vždyť jsme pravili, že církev sestává z lidí, kteří mohou býti hříšnými nebo spravedlivými. A pak jsem pravil, že církev je svatá, neznamená to, že údové její proto již jsou svatými, ale proto je svatá, poněvadž vše, co v církvi Kristem Pánem je ustanoveno, k svatosti vede. Jestliže údové církve prostředků k svatosti neužívají a tudíž svatými nejsou, je to jejich vina a škoda; tím však církev sama nepozbývá své svatosti. Ostatně odsuzovati církev proto, že někteří údové její, ať papež nebo věřící, jsou hříšnými, jest špatný důvod, protože by pak i církev za dob Kristových nemohla se nazývati svatou, poněvadž údem jejím byl lakotný a zrádný Jidáš. Ostatně i když v církvi naší byli a jsou hříšní lidé, má zase církev tolik prostředků, že z hříšných lidí učiniti může svaté. Petr také hřešil, ale potom oplakával hřích svůj a stal se svatým. Svatost církve nezávisí od lidí, nýbrž Kristus Pán učinil církev svou svatou. Konečně však dlužno poznamenati, že odpůrcové velmi rádi hledají chyb na papežích a biskupech a často zveličují všecky zprávy, ale svých chyb nevidí.

Než pohleďme nyní na církve nekatolické, zdali mohou o sobě říci, že jsou svaté?

Světové dějiny určitě nám oznamují, kdo a jakými byli zakladatelé církví nekatolických. Zakladateli hlavních protestantských církví jsou tito: Luther, Zwingli a Kalvín. Byli tito lidé svatými? Protestanté rádi je nazývají „muži Božími“, ale zdali právem?

Luther nebyl svatým, nýbrž naopak plným nepravostí a náruživostí, jak sám o sobě napsal, když byl na hradě ve Vartburku: „Tonu ve hříších.“ Byl napřed katolickým knězem a sice mnichem řádu svatého Augustina, potom slib i přísahu řeholní i kněžskou zrušil, mnohých hříchů se dopouštěl, štval lidi proti všelikému řádu, čemuž říkal reformace čili že opravuje církve. Zlořádů v církvi, o kterých ustavičně mluvil, neodstranil, nýbrž zaváděl ještě horší a větší zlořády, než byly. Mimo to pravé učení Kristovo překrucoval a učil mnohým věcem, které nevedou ke svatosti. Chtěl opravovati církev, ale sebe samého opraviti nedovedl. Učení katolické nepotřebovalo žádné opravy, a jestli za časů Lutherových panovala nekázeň u kněžstva a lidu, pak Luther nejméně ze všech lidí byl povolaným, aby zaváděl kázeň a mravy. Podobně Kalvín a Zwingli nebyli svatými. Jakými byli zakladatelé církví, takovým bylo i jejich učení; bylo lidské a tudíž mylné, nestálé a nesvaté. Co pak dobrého v církvi své ponechali, bylo vzato z katolické církve.

Učení reformátorů nebylo svaté, neboť ono nevede k svatosti. Zavrhli pět svatých svátostí, mši svatou, úctu k svatým, zvláště k Panně Marii, Matce Páně, víru v očistec, dobré skutky a modlitbu za zemřelé. Dále učili, že člověk nemá svobodné vůle, a proto za skutky své nezasluhuje ani odměny ani trestu. Kalvín docela učil, že Bůh lidi od věčnosti předurčil buď do nebe nebo do pekla, bez ohledu na zásluhy dobrých skutků nebo na spáchané hříchy.

Z toho poznáváme, že církve protestantské nejsou svaté, protože jejich zakladatelé nebyli svatými, učení jejich nevede k svatosti a konečně neužívají všech svátostí. Napomínají-li své věřící k zbožnosti, činí tak k vůli nám

Římsko-katolická církev má známku svatosti, neboť ji nezaložil žádný papež ani kněz ani císař, nýbrž Ježíš Kristus. Dějiny nám dosvědčují, že zakladatelem katolické církve jest Ježíš Kristus, o jiném zakladateli nikde se nemluví. Praví-li odpůrcové, že Ježíš Kristus nezaložil církve katolické, nechť nám tedy poví, kdo a kdy ji založil. Toho však ničím nedokáží, neboť věčnou jest pravdou, že zakladatelem církve katolické jest Ježíš Kristus a apoštolové.

Katolická církev je svatá, protože učení její není výmyslem lidským, ale jest učením božským a tudíž svatým. Protestanté vyčítají naší církvi, že prý papežové učení Kristovo pokazili různými lidskými přídavky, které pak vyhlásili za články víry. Výtka tato není však oprávněna. Papežové nikdy nic nového nevymyslili a co vyhlásili za článek víry, tomu se v církvi vždy učilo a věřilo. Stávalo se totiž, že v každém století povstali různí bludaři, kteří proti některým pravdám náboženským vystoupili, popírajíce je nebo jinak je vykládajíce. Proto na církevních sněmech papež s biskupy

a učiteli církevními pravdy ony zkoumali a z Písma svatého, církevních otců a ústního podání dokazovali, že to, čemu církev učí, vždy se tak učilo a věřilo. Aby pak všem sporům učiněn byl konec, znova ony pravdy vysvětlené za článek víry prohlásili. Církev tedy nic nového neprohlásila, nýbrž starou víru vysvětlila a odůvodnila. Uvedu příklad: V prvních stoletích povstali bludaři, kteří upírali Panně Marii úctu a hlásali, že se nemá jmenovati Rodičkou Boží. Učení toto bylo bludné, neboť od počátku církve všichni křesťané věřili a vyznávali, že Maria Panna byla Rodičkou Bohačlověka, Ježíše Krista, a že tudíž náleží jí úcta jakožto Matce Páně. Když papež a biskupové toto učení na sněmu prohlásili za článek víry, tedy nevyhlásili nic nového. Podobně církev nevyhlásila nového článku víry, když r. 1854 prohlásila článek víry, že Panna Maria byla bez poskvrny hříchu prvotního počata. Neboť víra v neposkvrněnost Rodičky Boží byla již na počátku církve, což církevní sněm a papež Pius IX. dokázali.

Učení katolické církve je tak vznešené a vede k takovým ctnostem, že svět musí obdivovati toto učení a uznati, že není lidským, nýbrž božským. Pomlouvati učení katolické církve jest obyčejem těch, kteří ho neznají. Učení naše vede věřící k svatosti, neboť zapovídá i nejmenší hřích, povzbuzuje k ctnostnému a bohabojnému životu, doporučuje a přikazuje sebezapírání, posty, ustavičnou modlitbu a zvláště častější přijímání svatých svátostí. Kdo svědomitě zachovává a koná všecko, co víra naše poroučí, ten musí býti dokonalým, ano i svatým.

Konečně církev katolická je svatá, protože měla a má svaté. Že církev katolická skutečně vede údů svých k svatosti, poznáváme z toho, že má na tisíce světců a světic, kteří na zemi řídili se učením jejím, a proto svatě žili a umřeli. Lid pak sám je ctil a Bůh svatost jejich mnohými zázraky dosvědčil. A církev dosud v lůně svém má svaté a spravedlivé lidi, kteří svatě žijí a vynikají velikými ctnostmi. Právem tudíž můžeme říci, že církev katolická jediná o sobě tvrditi může, že jest svatá. V církvích nekatolických žijí sice mnozí lidé podle svého náboženského přesvědčení také zbožně, poctivě a spravedlivě, ale přece o žádném z nich Bůh sám nezjevil zázrakem, že by považováni býti měli za svaté.

Na otázku jednoho nevěrce: Jak může církev katolická svatou se nazývati, ježto tak mnoho nesvatých členů čítá, odpověděl uvědomělý katolík takto: „Zdali pak nevíš, milý příteli, že v písni Šalomounově choť Kristova černou se nazývá, ale přece krásnou; černou, pro nepravosti špatných křesťanů, kteří jí zneuctívají, krásnou, pro ctnosti dobrých křesťanů, kteří jí k ozdobě a okrase

slouží. Nazývá se archou, která za časů Noea čistá i nečistá zvířata v sobě chovala; ona jest pole, na němž mezi pšenicí i koukol roste; ona jest onen mlat, na němž plevy s obilím smíšeny zůstanou až do dne posledního soudu; jest ona síť, v níž dobré i špatné ryby chovány budou až do dne, kdy anděl Páně na zem sestoupí, aby je rozdělil; jest ono stádce, v němž ovečky i berani se nacházejí; společností, v níž spravedliví i hříšníci žijí.“ Na omylu jsou tedy ti, kteří větu: „církev katolická je svatá“ tak vykládají, jakoby musili všichni její členové svatými býti; neboť ježto bohužel vždy a všude jsou lidé hříšní, ba i mezi apoštoly jeden Jidáš byl, pak by vůbec nemohla ani církev svatá stávati, kdyby jen ze svatých pozůstávati měla. Stačí proto již, i když ne všichni, alespoň někteří členové svatí jsou. A kdo by mohl popříti, že církev katolická nemá světců? I Čechové nejsou planou ratolestí na stromě jejím. Který Čech nezná sv. Ludmilu, sv. Václava, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa, sv. Jana Nepomuckého, blah. Anežku, blah. Jana Sarkandra, blah. Hoffbaura atd.? Ano, církev katolická jediná jest, která má svaté; všechny ostatní náboženské sekty vzaly je jen z ní; na doklad toho stačí nám jen nahlédnouti do jejich kalendáře.

Pravá církev Kristova musí býti „obecná neb katolická.“

Římsko-katolická církev jest pravou církví Kristovou, neboť ona jest katolickou, což uznávají i jinověrci, poněvadž církev i nás tímto jménem, t. j. „katolíky“, nazývají.

212. *„Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická jest obecná?“*

„Že církev římsko-katolická jest obecná, poznáváme po tom: 1. že od času Ježíše Krista po všechny doby trvá; 2. že je způsobilá pojmouti v sebe všecky lidi a národy, a že se o to také přičiňuje; 3. že jest rozšířena po všech dílech světa a ustavičně dále se rozšiřuje.“

Pravá církev je obecná, znamená, že je způsobilá pojmouti v sebe všecky národy. A Pán Ježíš proto založil církev takovou, aby všichni národové údy jejími státi se mohli. Vždyť naporučil svým apoštolům, aby šli do celého světa a všem národům hlásali evanděliúm. Pravá církev jest obecnou také proto, že vyhovuje všem potřebám lidským, duševním i tělesným, hodí se pro všecky stavy a poměry časové. Ona tedy nesmí nikdy býti zastaralou, nepotřebnou a přežilou, nýbrž ustavičně živou a potřebnou všem lidem a všem poměrům. Pravá církev není jen pro jednu zemi anebo pro jeden národ, nýbrž jest matkou všem národům. A takovou obecnou neb katolickou církví jest římsko-katolická církev, neboť

trvá od časů Ježíše Krista a apoštolů až do dnešního dne a trvati bude do skonání světa. Katolická církev trvá tedy již 19 set let. Církev naše hned v dobách apoštolských byla obecnou, neboť údy jejími byli Židé, pohané, Řekové a Římané a různí jiní národové A tato církev dosud je obecnou, neboť v katolické církvi zastoupeni jsou všichni národové. Není tedy církev katolická jen pro jeden národ, ale jest pro všechny národy světové a proto obecnou neb katolickou slove.

Církve nekatolické nemohou říci o sobě, že jsou obecné, poněvadž netvoří v celém světě jednotného celku, nýbrž jsou roztříštěny na různé sekty.

Naše církev nemá žádných sekt, ona jest všude jedna, jest stromem, jehož větve sáhají do všech končin země. Církev naše všude jmenuje se katolickou, každý její člen jmenuje se katolíkem, všechno to tedy hlásá, že naše církev jest obecná neb katolická.

Katolická církev jest obecná, protože nejen v ní zastoupeni jsou všichni národové, ale také o to se přičiňuje, aby mezi národy ustavičně se rozšiřovala. Pravda razí si cestu všude a stává se všeobecným majetkem světa, avšak blud nikdy nestane se všeobecným a nemůže ovládati všecky národy, celý svět, nýbrž pouze nějakou část lidí a národů. Pravdu tuto poznáváme při rozšiřování se církve katolické a církví nekatolických. Jinověrecké církve nedošly všeobecnosti, ač některé z nich rozšířeny jsou skoro po celém světě. Jsou sektami, a nastane doba, kdy, jako jiné podobné sekty zahynuly, také zahynou. Doklad toho vidíme všude i dnes. V Anglii protestantská víra katolickou církev úplně potlačila a ze země vypudila. A dnes církev katolická v Anglii utěšeně zkvétá a každoročně na tisíce učených a vznešených Anglikánů navracuje se do staré své katolické církve. Podobně i v německé říši, zemi to protestantské, katolický duch utěšeně se vzmáhá. Také v Německu katolická církev byla potlačena a násilím vyhubena a protestantství Lutherem zavedeno. A hle, dnes po 380 letech v protestantské říši žije přes 10 millionů katolíků, kteří překonali statečně nejhorší náboženské boje za Bismarka, a dosud statečně a svorně bojují za práva svá. Církev katolická, ačkoliv má mnoho a mocných nepřátel, nikdy nezanikne, naopak rozšíří se ještě více, protože hlásá pravdu, která nikdy nezahyne. Ačkoliv katolická církev jest ze všech církví nejčetnější (čítá 260 millionů lidí), přece odpůrcové praví, že prý musí zaniknout, poněvadž se nehodí pro všecky lidi a pro nynější vzdělanost.

Jest pravda, že v době nynější mnoho katolíků odpadlo od církve katolické a přestoupilo k protestantismu, avšak z toho nesmí nikdo hned souditi, že zahyne, že přestane trvati, že nebude světovou

a obecnou. Z církve katolické vystupují lidé obyčejně vlažní nebo vůbec nevěrci z důvodů politických anebo jiných. Litovati musíme sice nerozvážného jednání odpadlíků, kteří ze vzdoru nebo z jiné nepoctivé příčiny z pravé církve vystoupili, ale zase radujeme se, že jinde daleko větší počet lidí přistoupil k církvi katolické, takže odpadem i těch 20 tisíc ničeho nepozbyla. Můžeme s jistotou tvrditi, že svůdcové oním heslem „pryč od Říma“ mnoho nepořídí, neboť svět dobře poznává nepoctivé ty úmysly, které tímto heslem se zakrývají. Štvanice protikatolické mají ten účel, aby říši naši zničili a národ náš dostali pod nadvládu německo-prušáckou. A právě proto hnutí proti katolické církvi možná spíše prospěje, než uškodí, ačkoliv hnutí to nemáme podceňovati.

Odpůrcové dále církvi katolické vyčítají, že je zastaralou a nehodí se již pro vzdělaný svět a že nepřeje pokroku, vědě a umění. V době dnešní povstala strana, která si dala jméno „pokroková“. A tito pokrokovci rádi by církev katolickou zničili a proto praví o ní, že se pro nynější vzdělanost nehodí se svými starými dogmaty, latinskou bohoslužbou a různými zvyky náboženskými. Co se týká článků víry, tedy ty zůstanou do skonání světa nezměněnými, byť by nynější moderní vzdělanci sebe více křičeli po jejich odstranění nebo změnění. Kdyby články víry mohly se každého století měniti a přizpůsobovati lidskému přání a chuti, pak by církev přestala býti obecnou a jednotnou. Církev nesmí měniti učení, ona musí býti v učení jednotnou i dnes, jako byla jednotnou v době apoštolské. Ohledně církevní kázně, obřadů a vnitřního řízení církve mohou podle poměrů a potřeby nastati změny a také církev v té věci změny činí. Že by však církev katolická nepřála pokroku, vědě a umění, se vší rozhodností musíme výtku tuto jako nespravedlivou od sebe odmítnouti. Církev že nepřeje vědě? Kdo pak první podnět dal ku všeliké vědě, umění a vůbec vzdělanosti? Byla to církev katolická, která od počátku vědu pěstovala, podporovala a rozšiřovala. Církev a její kněžstvo učili národy vědám a umění, církev zřizovala školy obecné i školy vysoké, církev byla učitelkou všech národů. Nebylo na světě vědy a umění, kteréhož by církev nebyla pěstovala anebo podporovala. Či staré školy byly špatné? Mnozí lidé rádi posměch si činí ze staré školy, avšak kdo vychoval znamenité učence a vědatory, jakých dnes je po skrovnu? Stará škola. Proto není spravedlivo šmahem odsuzovati všecko staré a do nebe vychvalovati všecko nynější. Staré školy nebyly špatné, byly-li nedokonalé, pak se proto nemají odsuzovati, neboť počátky v každé vědě a umění byly nedokonalé a teprve pozdějším bádáním byly zdokonaleny. Církev vždy přála pravé vědě a posud pravou vědu podporuje. Ovšem církev nepřeje vědě nevěrecké a neznabožské,

která spíše lid kazí než poučuje. A to je ta příčina, proč mnozí moderní vzdělanci útočí na katolickou církev. Praví učenci nejsou nepřáteli církve, naopak ctí církve, kdežto nevěrečtí učenci jí pronásledují a tupí. Že za našich časů tak zvaná intelligence církvi je odcizena, není vinou církve, ale špatného a beznáboženského vzdělání a vychování, které zásadně odcizuje vzdělaný mladý lid církvi.

Konečně často činí se nám katolíkům výtka, že prý jsme nesnášenlivými k druhým církvím. Výtka tato jest nespravedlivá. Každá církev hájí a zastává své učení a svá práva. Podle toho tedy ve věcech věrouky se týkajících není žádná církev snášenlivá. Ve snášenlivosti činiti dlužno rozdíl ohledně víry a vyznavačů. Trpíme-li druhou víru a nenapadáme-li ji, tedy jsme snášenlivými. Avšak snášenlivost tato nesmí jíti tak daleko, že by jí bylo zcela lhostejno jakékoliv náboženství. Bludné učení musíme vždy odsuzovati a nesmíme ho nikdy v církvi trpěti a ani ho uznávati. Kdo by i bludné učení za stejně dobré uznával jako pravé učení, ten by nebyl snášenlivým, ale vlažným katolíkem a hřešil by proti víře. S jinověrci však jakožto lidmi a svými spoluobčany máme se snášeti, ano i jim prokazovati skutky lásky křesťanské, jak napomíná svatý Augustin: „Lidi milujte, ale bludy usmrcujte.“ A zdali pak v tomto ohledu jsou katolíci nesnášenlivými? Přijděte do osad smíšených a přesvědčte se. Působím ve smíšených osadách již 17 let a proto mohu o této snášenlivosti nebo nesnášenlivosti promluviti. Katolický lid je k jinověrcům velmi snášenlivým, až mu to škodí. Snad tedy kněží katoličtí jsou nesnášenliví štváči? Kněží jsou pastýři svěřeného svého stádce a proto oči všech na ně jsou obráceny. Jaký příklad dal by katolickému lidu kněz, když by přátelství důvěrné choval k židům nebo protestantům, když by veřejně důvěrně obcoval s jinověrci? Kněz tedy musí býti ve shodě se svým lidem. A zdali pak jsou jinověrci, zvláště evandělíci a jejich kazatelé, snášenliví s katolíky? Kdo zkusil, může mluviti. Evandělíci jsou nesnášenliví ve všem, v životě náboženském i občanském. Oni drží pohromadě, ze svého kostela ničeho nevynesou, na své kazatele nedopustí, svou vírou se chlubí, náboženské sváry začínají a všecko by rádi obsadili sami. Kde v obci je evandělíků jen poněkud značný počet, snaží se celou osadu ovládati. My katolíci nejsme tedy nesnášenlivými, ale až příliš uhýbavými a trpělivými.

Římsko-katolická církev tedy jest obecná neb katolická, neboť trvá od časů Ježíše Krista, jsou v ní zastoupeni všichni národové a dosud do všech dílů světa se rozšiřuje, vyhovujíc všem poměrům národním i časovým.

Konečně pravá církev Kristova musí býti „apoštolská“. Pravá církev jest „apoštolská“, znamená, že zakladatelem jejím

musí býti Pán Ježíš a apoštolové, že musí míti pravé nástupce apoštolů, musí míti apoštolské učení a musí udělovati těchže svátostí, kterých z rozkazu Pána Ježíše udělovali apoštolové. Římsko-katolická církev jest „apoštolská“, protože tuto známku má.

213. *„Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická je apoštolská?“*

„Že církev římsko-katolická jest apoštolská, poznáváme po tom: 1. že její představení, papež a biskupové, řádnými jsou nástupci svatých apoštolů; 2. že učí tomu, čemu učili apoštolové; 3. že uděluje tytéž svátosti, kteréž udíleli apoštolové.“

Pravá církev Kristova je apoštolskou, nebot její představení, papež a biskupové, jsou řádnými nástupci svatých apoštolů, kteří trvají v jednotě s hlavou církve a spojeni jsou s Kristem Pánem. Že v pravé církvi představení musí býti řádnými nástupci apoštolů a spojeni s Kristem Pánem, poznáváme z řeči, kterou měl Pán Ježíš k apoštolům před svou smrtí. Pán Ježíš přirovnával sebe k vinnému kmeni a apoštoly k ratolestem. Pravilť: „Já jsem vinný kmen a vy jste ratolesti. Jako ratolest nemůže sama od sebe nésti ovoce, není-li spojena s kmenem, tak i vy, leč zůstanete ve mně. Já jsem vinný kmen, vy ratolesti, kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé, nebo beze mne nemůžete ničeho činiti. Jestli kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude jako ratolest a uschne, a seberou jej a uvrhnou na oheň a zhoří.“ (Jan 15, 4—6.)

Pán Ježíš je tím vinným kmenem, kterým štípena byla jeho vinice, církev svatá, apoštolové pak jsou větvemi a ratolestmi ostatní věřící, kteří všichni spojeni jsou s kmenem, s Kristem Pánem. Odtrhneme-li některou větev od stromu, uschne, neboť nedostává se jí od kmene živoucí šťávy. A tak se to má s církví a jejími údy. Kdo odpadl od pravé církve, je tou uťatou ratolestí, nemá spojení s pravou církví a jejím zakladatelem Ježíšem Kristem, jest suchou ratolestí. Avšak pravá církev musí míti ustavičně spojení s Kristem a toto spojení musí pocházeti hned od začátku a trvati musí až do skonání světa. Římsko-katolická církev jest apoštolská, protože o sobě dokázati může, že pochází z dob apoštolských, a že její představení, papež a biskupové, jsou v nepřetržité řadě nástupci svatých apoštolů. Pravá církev Kristova musí míti jednu viditelnou hlavu a apoštoly, neboť Pán Ježíš sv Petra ustanovil za hlavu církve a jen apoštolům dal rozkaz, aby kázali evanděliúm všemu stvoření. Pán Ježíš církev svou, jak dí svatý Pavel, vzdělal na apoštolech. Církev římsko-katolická jest apoštolská, protože papežové jsou řádnými nástupci sv. Petra a biskupové řádnými nástupci

apoštolů. Církev naše má nepřetržitou řadu papežů, řádných to nástupců sv. Petra až do nynějšího papeže Pia X. Namítají-li proti tomu odpůrcové, že v jisté době byli tři papežové, tedy tím ničeho není vyvráceno, poněvadž dějiny nám dosvědčují, že vždy byl pravým papežem pouze jeden, druzí pak byli protipapeži. Také každý katolický biskup může o sobě dokázati, že jest nástupcem svatých apoštolů, že jest posvěcen od biskupa, kterýž jest v posloupné nepřetržité řadě nástupců svatých apoštolů. A jsou-li katoličtí biskupové pravými a řádnými nástupci svatých apoštolů, tedy i od nich posvěcení kněží katoličtí jsou pravými kněžími, učedníky a služebníky Kristovými.

Zdali pak nekatolické církve mohou o sobě říci, že jsou apoštolskými, že pocházejí od Krista Pána a apoštolů? Když v katolické církvi svěcen bývá biskup, tu táže se ho světitel: „Máš-li poslání apoštolské?“, to jest, zdali má potvrzení od nejvyšší hlavy církve? Od koho obdrželi reformátoři poslání a právo zakládati nové církve? Může snad Luther o sobě dokázati, že měl apoštolské poslání? Snad tím to dokazoval, že listy apoštolské kazil a jim se posmíval? Či snad řekne Luther, že sám Bůh ho poslal, aby církev opravil, nebo novou založil? Bůh nevyslal ani nevyvolil Luthra k takové věci, neboť jednání jeho ničím neukazovalo, že by pocházelo z vůle a rozkazu Božího. Erasmus Roterdamský, souvěký dějepisec, volal k reformátorům: „Kdo vám dal právo zakládati nové víry, ukažte aspoň jediným zázrakem, že k tomu jste povoláni!“ Reformátorové nejen že nemohli proukázati se žádným zázrakem, kterýž by potvrzoval jejich činnost, naopak životem svým dokazovali, že nejsou apoštoly a poslanci Božími. Čím tedy byli reformátoři? Vetřelci na cizí majetek. Samozvaní tito reformátoři hlásali, že církev je zkažená a špatná, a že proto ji musí opraviti a očistiti. Zatím však církev Kristovu bourali a zaváděli všude tyranskou svou vůli.

Římsko-katolická církev jest apoštolská, poněvadž má učení apoštolské a udílí tytéž svátosti, které udíleli apoštolové. Katolická církev podnes hlásá totéž učení, které svatí apoštolové z rozkazu Pána Ježíše po celém světě hlásali. Jako apoštolové vyznávali učení Kristovo svým „vyznáním apoštolským“, tak také církev katolická zachovává všecky články víry a vyznává totéž apoštolské vyznání víry. Církev katolická, jak jsme dříve slyšeli, ničeho k učení apoštolskému nepřidala ani neubrala, nýbrž učí ustavičně tomu, čemu se vždy v církvi učilo.

Církev římsko-katolická udílí také tytéž svátosti, které udíleli apoštolové. Již v době apoštolské udílelo se sedmero svátostí a tatáž působnost jim se přikládala, jak učí dnes církev katolická.

Nekatolické církve nejsou apoštolskými, poněvadž ani nepocházejí od apoštolů, ani nemají učení apoštolského a ani neudílejí tytéž svátosti, které udíleli svatí apoštolové. Ze všeho tedy, co jsme pravili o známkách pravé církve, poznáváme, že jedině katolická církev má všecky hlavní známky církve Kristovy a proto jen ona jest pravou církví.

214. *„Co jde z toho, že jediná církev římsko-katolická má hlavní známky církve Kristovy?“*

„Z toho, že jediná církev římsko-katolická má hlavní známky církve Kristovy, jde, že ona jediná je pravou, od Ježíše Krista založenou církví.“

Katolická církev má velmi mnoho nepřátel; jedněm nelíbí se její učení, o němž praví, že je zastaralé, jiným zase trnem v oku jest jmění církevní, bohoslužba a nádherná roucha bohoslužebná. Nepřátelé církve praví, že nynější církev katolická není tou prvotní apoštolskou církví, protože prvotní církev byla prostá a chudá, kdežto církev katolická je bohatá, apoštolové chodili bosí a v prostém oděvu, biskupové a kněží katoličtí mají bohatství a nádherně se odívají. Je pravda, že prvotní církev byla chudá a prostá, a také je pravda, že církev katolická má jmění a že i kláštery i biskupové i někteří kněží mají jmění. A z toho má se soudit, že církev katolická není tou prvotní církví apoštolskou? Takové řeči povídal Viklef a po něm Hus, ale žádný z nich neměl se k tomu, aby také chodil bos a v jednom rouchu. Tu mluví z lidí pouhá zášť a závist, která by ráda sebrala církvi jmění i víru. Prvotní církev byla prostá a ve všem jednoduchá, protože byla v začátku a pak nesměla ani nádherně vystupovati.

Prvotní církev neměla chrámů, neměla bohoslužebných rouch, neměla ničeho a proto byla chudá a prostá. Avšak později, zvláště když dosáhla svobody a pronásledování ustala, vyvíjela se církev i v tomto ohledu, totiž stavěla nádherné chrámy, konala slavnostně bohoslužbu v drahocenných rouchách a nabývala jmění. Bohatí věřící po příkladu prvních křesťanů kladli k nohoum nástupců apoštolských statky, aby církev měla jmění a mohla uživiti kněžstvo a podporovati chudé věřící. Konečně církev potřebuje jmění jako každá říše, poněvadž správa rozsáhlé církve stojí také peníze. Ostatně církev jmění neukradla, nýbrž nabyla ho právním způsobem, proto není třeba jí posuzovati a majetku jí záviděti. Církev z majetku svého živí tisíce lidí, mnozí však posuzovační boháči nedají haléře ani chudému ani na účely národní. Že tedy církev má dnes jmění a koná bohoslužbu okázale, není důkazem, že by

nebyla tou prvotní církví apoštolskou. To jsou věci vedlejší, které podléhají změnám a které dle poměrů časových mohou býti a nemusí.

Církev katolická v podstatných věcech jest touže církví, jaká byla v době apoštolské a zůstane takovou na věky. Trpěla vždy a trpěti bude do skonání světa. Avšak jako přežila nejhorší pronásledování, tak přežije i nynější protivenství, neboť jest pravou církví Kristovou, kteráž nikdy nezahyne.

Drazí v Kristu! Poznali jsme, že jen naše církev jest pravou církví, neboť jest jedna, svatá, katolická a apoštolská, a proto držme se jí pevně, milujme ji a také ji hajme proti tupitelům. Věrnou dcerou svaté církve byla sv. Terezie. Šťastnou a blaženou se cítila, že je katoličkou, a proto říkala: „O, jak se raduji z toho, že jsem dcerou církve římsko-katolické. Jak nevýslovně drahé jest mi jméno katolického křesťana, kteréž nosím. Svatá církvi, ty nevěsto Kristova, ty matko synů Božích, ty učitelko pravdy, ty rozdavatelkyně milosti, ty pokladnice slitování Božích, nikdy, ani v hodině smrti na tebe nezapomenu.“

Kéž by všichni katolíci tak mluvili o církvi své a kéž by také tak hrdými byli na katolické své jméno jako sv. Terezie!

20. CVIČENÍ.

3. O úkolu církve.

Pán Ježíš zajisté ničeho nadarmo nečinil a nečiní a proto také ani nadarmo nebo bez účelu nezaložil církve. A k čemu Pán Ježíš založil církev, budeme dnes rozjímati.

215. *„Ježíš Kristus založil církev, aby vedla lidi k věčnému spasení.“*

Účelem církve tedy jest spása všech lidí, neboť Pán Ježíš proto přišel na svět, proto po tři leta neunavně kázal, proto trpěl a umřel, aby všichni lidé došli života věčného. Církev svatá je tou pokladnicí zásluh Kristových a proto její úlohou jest, aby pokračovala v díle vykupitelském svého zakladatele a aby pracovala o spásení pokolení lidského. Aby úkol tento konati mohla, odevzdal jí Pán Ježíš prostředky spasitelné, zvláště svaté svátosti, kterýmiž údové církve bývají posvěcováni a pro nebe vychováváni. Než člověk sestává nejen z duše, nýbrž také z těla, proto církev také pečovati má o pozemský život svých údů. Kdo vede na světě nepořádný život, zajisté nevejde do radostného života věčného, kde panuje řád,

pokoj a svatost. Proto úkolem církve na zemi jest, aby také o to pečovala, by údové její žili podle víry a přikázání, čili aby duch křesťanský pronikal život soukromý i společenský, aby všichni žili ctnostně a spravedlivě, jak se na „svaté“, t. j. údy svaté církve, sluší. Aby církev tento úkol řádně konati mohla, odevzdal jí Pán Ježíš svůj trojí úřad.

216. *„Kterak vede církev lidi k věčnému spasení?“*

„Církev vede lidi k věčnému spasení tím, že vykonává s pomocí Boží trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a královský.“

Trojí tento úřad odevzdal Pán Ježíš apoštolům těmito slovy: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; protož jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, cokoliv jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 18. 20.) Apoštolové měli tedy předně býti učiteli národů. Pokud Pán Ježíš byl na zemi, vyučoval lidi sám, byl učitelem, „Mistrem“, jakž jej apoštolové a posluchači nazývali. Aby však učení Ježíšovo i po jeho odchodu na nebesa rozšířilo se do celého světa, musili býti ustavičně učitelé, kteří by lid učili a učení Kristovo všem národům zvěstovali. A úřad tento svěřil Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům, papeži a biskupům, čili církvi učící.

217. *„Kterak vykonává církev učitelský úřad Ježíše Krista?“*

„Učitelský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že učení Ježíše Krista stále čisto a neporušeno zachovává, hlásá a vykládá.“

Jako apoštolové nejen národy učili, ale také vychovávali si své nástupce a pečovali o to, aby všude jednota v učení byla zachovávána, tak také papež a biskupové předkládají svým podřízeným kněžím a věřícím učení Kristovo a pečují o to, aby po celé církvi pravé učení se hlásalo a vysvětlovalo. Církev učící také netrpí v církvi žádného bludného učení, nýbrž každý blud odsuzuje, zamítá a pravdu zastává, dokazuje a hájí. A poněvadž často povstávají spory o některých pravdách náboženských, proto církev učící rozhoduje na základě Písma svatého, spisů církevních otců a ustavičného podání církve, co a jak se má věřiti a učiti. Církev učící také vychovává a cvičí kněžstvo, aby umělo a dovedlo přednášeti a vysvětlovati věřícím náboženské pravdy. Proto v každé diecesi zřízen jest ústav pro vzdělání kněžstva, ve kterém klerikům neb bohoslovcům přednáší a vysvětluje se učení Kristovo. Kněží pak

od svých biskupů ustanoveni jsou ve správě duchovní v městech a osadách a oznamují věřícím učení křesťanské na kázaních, křesťanském cvičení a ve škole mládeži, a všecky vedou k náboženskému životu. V Římě zřízeny jsou ústavy pro vzdělání kněží-missionářů, aby ustavičně do cizích krajů mohli býti rozesíláni apoštolové sv. evandělia.

Aby apoštolové úřad učitelský konati mohli, poslal jim Pán Ježíš Ducha svatého, kterýž je osvítil a posilnil, takže neomylně hlásali celé učení Kristovo. Aby však učení Kristovo neporušené zachovalo se až do skonání světa, musí Duch svatý osvěcovati a posilňovati i nástupce apoštolů. A Pán Ježíš nejen apoštolům, nýbrž i jejich řádným nástupcům, čili církvi učící, slíbil pomoc Ducha svatého, uděliv jí dar neomylnosti.

218. *„Který dar udělil Ježíš Kristus církvi, aby mohla vykonávati jeho úřad učitelský?“*

„Aby církev mohla vykonávati úřad jeho učitelský, udělil jí Ježíš Kristus dar neomylnosti, takže v učení o víře a mravech nemůže se mýliti.“

Papež a biskupové s ním spojení tvoří církev učící. Pravíme-li tedy, že Pán Ježíš udělil církvi dar neomylnosti, tedy myslíme tím církev učící, papeže a biskupy, jimž Pán Ježíš přislíbil pomoc Ducha svatého, takže co ve věcech víry a mravů se týkajících ustanoví, jest pravým učením. Neomylnost církve je tedy Kristem Pánem církvi učící propůjčená zvláštní milost, kterou ve věcech víry nemůže se zmýliti, čili nemůže učiti něčemu, co by nebylo Bohem zjeveno. Podle toho neomylnost církve vztahuje se pouze k učení o článcích víry a mravů se týkajících. Této neomylnosti jest církvi třeba, má-li v ní nezkalená pravda božská uchována býti do skonání světa. Pán Ježíš předpověděl, že jeho učení a církev trvati musí až do skonání světa. A jak by se mohlo učení jeho zachovati neporušené, když Pán Ježíš ho nesepsal, nýbrž odevzdal ho církvi v živém slově? Než kdyby i byl celé své učení napsal, přece ještě nebylo by jistoty, že se neporušené vždy uchová, neboť lidé i napsanou pravdu často převrátí. Aby učení jeho zůstalo věčně neporušeným, učinil Pán Ježíš ve věcech víry církev neomylnou, čili dal církvi zvláštní pomoc Ducha svatého, aby v ničem se nezmýlila, když učení o víře a mravech vysvětluje.

219. *„Odkud víme, že Ježíš Kristus udělil církvi dar neomylnosti?“*

„Že Ježíš Kristus udělil církvi dar neomylnosti, víme ze slov, jimiž přislíbil církvi ustavičnou pomoc svou a pomoc Ducha svatého.“

Pán Ježíš nemohl ustavičně zůstati na zemi, proto odevzdal církev apoštolům a jich nástupcům. Oni měli býti učiteli do skonání světa, a aby vždy pravdu hlásali, proto slíbil jim svou pomoc, učinil je neomylnými a přislíbil jim Ducha svatého, který je naučí všeliké pravdě.

220. *„Kterými slovy přislíbil Ježíš Kristus církvi ustavičnou pomoc?“*

„Ustavičnou pomoc přislíbil Ježíš Kristus církvi těmito slovy: ‚A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.‘ (Mat. 28, 20.) — ‚Já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy.“ (Jan 14, 16. 17.)

Pán Ježíš před svým nanebevstoupením slíbil apoštolům, že pošle jim Ducha svatého, kterýž je osvítí a všecko jim připomene, takže v ničem se nezmýlí. A tento Duch sv. zůstane vždy v církvi a osvěcovati bude i nástupce apoštolů, aby jako nejvyšší učitelé v církvi vždy pravé učení Kristovo poznali a věřícím je předkládali. Mimo to Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům slíbil ustavičnou svou pomoc, neboť jim pravil: „A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 20.) Slovy těmito přislíbil Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům ustavičnou svou přítomnost, aby se nebáli úřad učitelský vykonávati a učení jeho všem národům hlásati. Při poslední večeři také slíbil Pán Ježíš apoštolům svou pomoc, neboť jim pravil: „Já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy.“ (Jan 14, 16. 17.) A že Duch svatý do skonání světa církev poučuje a posilňuje, poznáváme z přislíbení Ježíšova: „A já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky. Ten Utěšitel, Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, naučí vás všem věcem a připomene vám všecko, cokoliv budu mluviti vám.“ (Jan 14, 16—26.) Apoštolové skutečně osvíceni byli Duchem svatým, takže se nemýlili, když učení Kristovo hlásali a vysvětlovali. Že si toho také byli vědomi, poznáváme ze slov sv. Pavla, kterýž pravil Galatským: „Kdyby anděl s nebe kázal vám něco jiného mimo to, co jsme vám kázali, proklat buď.“ (Gal. 1, 8.)

Než učení Kristovo nemělo trvati jen několik let, nýbrž trvati má na věky; proto pomoc Ducha svatého a Krista Pána ustavičně je v církvi potřebna. A Duch svatý a Kristus Pán neopouští nikdy církve, nýbrž ustavičně ji řídí. Jako tedy byl Pán Ježíš ustavičně s apoštoly, tak ustavičně jest s jejich nástupci, neboť jinak církev nemohla by až do dnešní doby udržeti neporušené učení Kristovo.

Poněvadž však Pán Ježíš a Duch sv. církev ustavičně učí, proto nemůže blouditi, když rozhoduje o víře a mravech.

Pravíme-li, že Duch svatý a Kristus Pán ustavičně osvěcuje i nástupce apoštolů, neznamená to, že každý biskup sám pro sebe jest neomylným. Apoštolové byli neomylnými každý jednotlivě, protože Duch sv. každého osvítil, takže co mluvil, kázal a napsal, bylo z vnuknutí Ducha svatého a tudíž sama pravda. Nástupcové apoštolů, biskupové, jsou neomylnými pouze ve sboru, t. j. když jsou shromážděni s hlavou církve, aby rozhodovali o víře a mravech celé církve.

221. *„Komu přísluší dar neomylnosti?“*

„Dar neomylnosti přísluší: 1. papeži spolu s biskupy; 2. také papeži samému, když jako nejvyšší učitel a pastýř o víře a mravech pro celou církev činí rozhodnutí.“

Pověděl jsem vám, že církev jest neomylnou v učení o víře a mravech. Neomylnost tato netýká se celé církve, všech údů její, nýbrž náleží pouze církvi učící, nejvyšším představeným, papeži a biskupům, protože jen oni jsou nástupci apoštolů v úřadu učitelském. Neomylnost na prvém místě náleží papeži spojenému s biskupy, neboť slova, kterýmiž Pán Ježíš církvi neomylnost uděloval, vztahovala se jen na sv. Petra a apoštoly a jejich nástupce. Jen jim Pán Ježíš řekl: „A aj, já s vámi jsem . . . až do skonání světa.“ Že jen papež s biskupy mají dar neomylnosti, dosvědčuje ustavičná víra v církvi, neboť nikdy nerozhodovali věřící o pravdách náboženských, nýbrž vždy papež a biskupové, protože na ně přešla tatáž moc a milost, kterou sv. Petr a apoštolové přijali od Pána Ježíše.

Papež spolu s biskupy jsou neomylnými ve věcech víry tehdy, když shromážděni jsou na sněmu církevním a jednají o článcích víry a mravů.

Co jsou církevní sněmy?

Církevní sněm je shromáždění biskupů, které buď sám papež povolá do některého města, aby s nimi rokoval o věcech víry a mravů se týkajících, anebo s jeho svolením shromáždí se biskupové ku poradě a usnesení sněmu předloží k potvrzení papeži. Potvrdí-li papež usnesení sněmu, tedy je také neomylné.

Shromáždí-li se na sněmu tolik biskupů, že zastupují celou církev, sluje takový sněm „všeobecný“. Tomuto sněmu předsedá papež, a co na něm biskupové s papežem ustanoví, jest pravdou neomylnou, kterou celá církev přijmouti musí. První takový sněm

svolal sv. Petr do Jerusalema, kdež shromáždili se všichni apoštolové a za předsednictví hlavy církve, sv. Petra, rozhodnutí činili o věcech víry a mravů se týkajících.

Shromáždí-li se na sněmu méně biskupů, takže zastupují jen část církve, tedy sluje takový sněm „částečný“. Tento jest buď „generální“, čili veliký, anebo „národní“. Shromáždí-li se k poradě biskupové celé země, na příklad Evropy, Ameriky atd., sluje takový sněm generální. Shromáždí-li se biskupové všech krajin nějakého národa nebo říše, tedy sluje sněm takový národním. Shromáždí-li se biskupové jen některé krajiny, na příklad biskupové království českého, tedy takový sněm sluje krajinský. Shromáždí-li se kněžstvo některé diecese se svým biskupem ku společné poradě, tedy takový sněm sluje „synoda“.

Církev katolická konala mnoho všeobecných sněmů, na nichž víru Kristovu proti bludařům hájila a pravdivost katolického učení dokazovala. Od prvního sněmu církevního, který konali sv. apoštolové, bylo 20 obecných sněmů církevních. Poslední byl ve Vatikáně r. 1870. Konati sněmy všeobecné bývalo vždy spojeno s velikými obtížemi a někdy vůbec není možno pro různé překážky svolati sněm. A tu musí sám papež se svými rádci pečovati o církev a její zřízení. Když biskupové nemohou dostaviti se na sněm všichni, tu papež táže se jich písemně na mínění o článku víry, který se má prohlásiti. A tato písemná rozhodnutí biskupů jsou také neomylná. To se stalo roku 1854, kdy papež Pius IX. tázal se biskupů celé církve, věří-li křesťané v neposkvrněné početí blah. Panny Marie. Poněvadž skoro všichni uznali učení toto za pravé, proto papež 8. prosince r. 1854 prohlásil článek víry o neposkvrněném početí blah. Panny Marie. Aby papež úřad svůj mohl vykonávati, proto Pán Ježíš i jemu, svému náměstkovi, hlavě církve, také udělil dar neomylnosti, když jako nejvyšší učitel a pastýř o víře a mravech pro celou církev činí rozhodnutí.

Dar neomylnosti přísluší tedy také samému papeži. Papež je nejvyšší hlavou církve, správcem církve a náměstkem Ježíše Krista na zemi, proto zvláště on jako nejvyšší učitel a kněz potřebuje zvláštního přispění Božího, aby stádce Kristovo vedl po bezpečné cestě ke spasení a předkládal věřícím čisté a nezkalené učení. Ovšem, papežem má býti muž učený a bezúhonný, přece však i ta největší učenost a bystrost ducha nepostačuje k udržení a řízení tak veliké a po celém světě rozšířené náboženské společnosti. Aby papež jako nejvyšší učitel vždy zachovával pravé učení Kristovo, potřebuje daru neomylnosti pro tento svůj těžký úřad. A papež dar neomylnosti má a užívá ho, když jako nejvyšší učitel pronáší rozhodnutí ve věcech víry a mravů celé církve se týkajících.

Že také samému papeži přísluší dar neomylnosti, bylo za článek víry prohlášeno r. 1870 na sněmu vatikánském. Prohlášením tohoto článku nebylo zavedeno nové učení, nýbrž předložena a vysvětlena byla pravda, která se vždy v církvi věřila. Že papeži přísluší dar neomylnosti, poznáváme ze slov Kristových, kterýmiž prvnímu papeži, sv. Petrovi, dar neomylnosti slíbil, neboť mu pravil: „Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou.“ (Mat. 16, 18.) Sv. Petr a všichni jeho nástupcové mají býti skalou, základem, na kterém církev Kristova má býti vzdělána. Má-li církev býti pevnou tak, aby jí ani svět a ani peklo nepřemohlo, pak musí základ býti žulový. Poněvadž tedy Pán Ježíš sv. Petrovi a všem jeho nástupcům takovou důležitost trvání církve přikládá, vysvítá z toho, že sv. Petrovi a jeho nástupcům také udělil zvláštní milost a pomoc svou, aby tím žulovým základem církve býti mohli. Kdyby papež se mýlil v učení víry a mravů, tedy by s ním církev upadla do bludu.

Že Pán Ježíš hlavě církve udělil dar neomylnosti, poznáváme také z následujících slov, která Pán Ježíš promluvil k sv. Petrovi: „Já jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá, a ty někdy, obrátě se, potvrzuj bratří svých.“ (Luk. 22, 32.) Slovy těmito přislibuje Pán Ježíš sv. Petrovi zvláštní přispění Boží, aby ve víře neklesl a mohl v čas pokušení ostatní apoštoly ve víře posilňovati. Zvláštní toto božské přispění neslibuje Pán Ježíš sv. Petrovi pro jeho osobu, nýbrž pro potřebu své církve. Vždyť církev pro všechny věky bude bojovati s nepřítelem pravdy, s ďáblem a jeho služebníky, a proto ustavičně potřebuje silného ve víře Petra, který by ji před bludem chránil a bratří svých v době pokušení ve víře posilňoval a utvrzoval.

A tímto strážcem církve a pravého učení Kristova jest římský papež, jemuž také platí ona slova, kteráž Pán Ježíš pověděl sv. Petrovi.

Konečně, že papeži přináleží dar neomylnosti, poznáváme z dalších slov, která Pán Ježíš pravil sv. Petrovi: „Pasiž beránky mé, pasiž ovce mé.“ (Jan 21, 15—17.) Těmito slovy odevzdal Pán Ježíš sv. Petrovi, svému náměstku na zemi, úplnou moc nad celou církví, svěřil mu celé své stádce, apoštoly, kněžstvo i věřící. Když tedy Pán Ježíš sv. Petrovi odevzdal celou církev, ustanoviv jej nejvyšším pastýřem, následuje z toho, že celá církev musí hlasu jeho slyšeti, musí jeho rozhodnutí, když jako nejvyšší učitel a pastýř mluví, přijímati a věnovati mu neobmezenou poslušnost. Kdyby papež jako hlava církve ve věcech víry a mravů mohl blouditi, uvedl by celou církev do bludu, a tak by celá církev odpadla od

zjevené pravdy božské. Kristus Pán však církvi své zaručil ustavičnou svou pomoc, která záleží v daru neomylnosti, a proto církev nikdy v učení nepobloudila a také nezbloudí.

Konečně třeba poznamenati, že papež jest neomylným pouze ve věcech víry a mravů celé církve se týkajících, čili když jako nejvyšší učitel církve činí rozhodnutí ve víře a mravech pro celou církev. Ve věcech jiných není neomylným, nýbrž může se mýliti. Neomylnost papežova nevztahuje se na osobu papežovu, neboť jako člověk může chybiti a mýliti se jako každý člověk. Neomylnost nevztahuje se také na všecky řeči papežovy a na vědecká pojednání jeho. Mluví-li tedy papež v Římě s poutníky, má-li kázání, nebo vůbec dopisuje-li vládám nebo biskupům, tedy v těchto věcech není neomylným. Podobně není neomylným v nějaké vědě, na příklad: v astronomii, dějepisu, počtech atd. Avšak kdykoliv mluví jako nejvyšší učitel církve „z kathedry“, to jest, činí rozhodnutí o víře a mravech, pak jest neomylným. A neomylným slovem jest pouze to, co se týká přímo článku víry, tedy předmět a ta věta, kterou se činí rozhodnutí ve víře na základě Písma sv. a ústního podání. Ostatní důkazy a slova, v řeči neb vědeckém spisu obsažená, nejsou neomylná. Podobně papežské výnosy nejsou neomylnými, poněvadž tu papež nečiní rozhodnutí o nějakém článku víry. Ačkoliv tyto a podobné řeči a skutky papežovy nejsou neomylnými, přece věřící mají je míti v uctivosti, nejsou-li chybnými. Toto připomínám proto, poněvadž odpůrcové neomylnosti papežské z nevědomosti neb zlomyslnosti posmívají se článku víry o neomylnosti a říkají, že papeže děláme vševědoucím. Když papež činí rozhodnutí v učení víry a mravů, tedy nečiní ho sám ze sebe, nýbrž za přispění Božího a pomocí Ducha svatého, kterýž bdí nad církví a její učením. Této neomylnosti hlavy církve je třeba, neboť chtěl-li Kristus Pán, aby církev jeho trvala až do skonání světa, pak nesmí nikdy blouditi v učení.

Poněvadž církev učící obdařena jest darem neomylnosti, může tedy úřad učitelský dokonale zastávati a všecky lidi učiti. Avšak Pán Ježíš poručil apoštolům, aby netoliko učili, nýbrž aby také o to pečovali, aby učení přinášelo ovoce bohumilým životem věřících. Pán Ježíš také odevzdal apoštolům úřad kněžský, kterým měli k tomu napomáhati, aby věřící posvěcováni byli, by nejen věřili, ale také prostředků ke spasení užívali. Pán Ježíš sám nebyl pouze „Mistrem“, ale byl také nejvyšším knězem. K úřadu kněžskému náleží tyto povinnosti: modliti se, konati oběti a pečovati o posvěcení duší. A Pán Ježíš jako nejvyšší kněz ustavičně se modlil za všecky lidi, rozdával milosti, odpouštěl hříchy, napomínal a povzbuzoval a také konal oběť, a sice při poslední večeři nekrvavou a na kříži krvavou, obětovav sebe samého za hříchy celého světa.

Jako učitelský úřad k zachování církve musí v církvi trvati až do skonání světa, tak také kněžský úřad musí vždy trvati. A tento kněžský úřad odevzdal Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům.

223. *„Kterak vykonává církev kněžský úřad Ježíše Krista?“*

„Kněžský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že koná oběť mše svaté a uděluje svátosti, že světí a žehná a za všecky lidi se modlí.“

Pán Ježíš kněžský úřad odevzdal apoštolům, když před svým nanebevstoupením jim pravil: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) Slovy těmito dal jim moc kázati a svátost křtu udělovati, což přísluší k úřadu kněžskému. Pán Ježíš také dal apoštolům moc odpouštěti věřícím hříchy, neboť pravil jim: „Kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou.“ (Jan 20, 20.) Konečně dal jim moc konati oběť, neboť při poslední večeři, ve které ustanovil oběť nového zákona, mši svatou, řekl jim: „To čiňte na mou památku.“ (Luk. 22, 19.)

Apoštolové byli tedy kněžími Nového zákona a úřad kněžský také hned po seslání Ducha svatého vykonávali. Neboť všichni apoštolové kázali, křtili, nemocné navštěvovali, Tělem Páně přisluhovali, na pokřtěné ruce vskládali čili biřmovali, světili biskupy a kněze a konali nejdražší oběť mše svaté. Úřad kněžský musí v církvi trvati na věky a proto jako Pán Ježíš dal apoštolům moc křtíti, hříchy odpouštěti, nejdražší oběť konati, čili konati úřad kněžský, tak zase apoštolové moc tu přenášeli na své nástupce. A úřad kněžský podnes vykonává církev, neboť uděluje svaté svátosti věřícím, koná nejdražší oběť Nového zákona, žehná a světí a za všecky lidi živé i zemřelé ustavičně se modlí.

Konečně Pán Ježíš církvi své odevzdal vládu čili úřad královský neb pastýřský. Úřad pastýřský v tom záleží, že představení církve mají moc věřícím dávati zákony a nařízení, podle kterýchž mají zaříditi si na světě život společenský tak, aby jednou dosáhli života věčného. Církev učící má tedy o to pečovati, aby věřící zachovávali všecko, co Pán Ježíš zachovávati přikázal. Zvláště pak představení církve o to pečovati mají, aby v celé církvi kázeň a mravy křesťanské zachovávány byly.

224. *„Kterak vykonává církev královský úřad Ježíše Krista?“*

„Královský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že všechny věřící k bohumilému životu přidržuje, dává zákony a přikázání, soudí a trestá.“

Úřad pastýřský odevzdal Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům těmito slovy: „Cokoliv svážete na zemi, svázáno bude i na nebi, a cokoliv rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 18, 18.) Slova „svazovati a rozvazovati“ znamenají něco nařizovati, zapovídati, odpouštěti a prominouti. Svatí apoštolové úřad tento vykonávali, neboť věřící vedli k svatému životu, dávali jim nařízení a zákony, jak se mají chovati doma, ve společnosti mezi nevěřícími, při bohoslužbě, čili učili všechny zachovávati všecko, cokoliv přikázal Pán. Že svatí apoštolové dávali zákony pro celou církev, poznáváme z toho, že r. 52 shromáždili se v Jerusalemě na prvním církevním sněmu, jemuž předsedal sv. Petr, hlava církve. Na sněmu tomto bylo rozhodnuto, že křesťané nejsou povinni zachovávati obřady a obyčeje židovské, nýbrž že pro ně závazným je Nový zákon, jakž apoštolové prohlásili: „Vidělo se Duchu svatému i nám žádného více břemene na vás nevskládati.“ (Sk. ap. 15, 28.)

Sv. Petr i ostatní apoštolové zřizovali křesťanské obce, kterým dávali potřebná nařízení a zákony a zvláště ustanovovali představené v obcích, jimž nařizovali, kterak mají církev říditi a věřící své vésti ke ctnostnému a bohumilému životu. Svatí apoštolové pro celou církev dávali zákony ohledně manželství, jakým řádem konati se mají bohoslužby, jaká práva mají biskupové, kněží, jáhnové a věřící.

V katolické církvi tento úřad pastýřský podnes věrně vykonávají papež a biskupové. Papež různá nařízení a zákony pro blaho církve vydává a pečuje o to, aby věřící i kněžstvo ozdobeni byli ctnostmi, otcovskou péči věnuje všem národům a stará se o dokonalou kázeň v celé církvi. Poněvadž papež sám by nemohl úřad tento zastati, proto ku pomoci jeho ustanoveni jsou kardinálové, z nichž mnozí stále bydlí v Římě a různé církevní úřady vykonávají. Rozděleni jsou na různé odbory, ve kterých s přiděleným kněžstvem různé žádosti a záležitosti týkající se správy celé církve vyřizují a papeži k prozkoumání a potvrzení předkládají. Jedni, na příklad, vyřizují žádosti manželství se týkající, jiní zase bohoslužby se týkající a t. d.

Jako papež řídí a spravuje celou církev, tak zase biskupové řídí své diesese a pečují o kázeň stádce svého. I biskupové ku pomoci mají rádce své, kanovníky a kněze, kteří tvoří biskupskou konsistoř, ve které různé záležitosti diecese se týkající se vyřizují. Biskupové také často navštěvují osady křesťanské, aby se sami přesvědčili o veškerém stavu náboženském diecese své.

Poněvadž církev má právo dávati zákony, má proto také právo neposlušné údy své trestati. Pán Ježíš také neposlušné káral a trestal, a církvi své dal moc, aby také přestupníky jeho zákona

trestala, neboť pravil apoštolům: „Kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ Podle slov Kristových věřící povinni jsou poslouchati církve, t. j. zachovávati církevní přikázání a zákony. Kdo neposlouchá církve a jí pohrdá, neposlouchá samého Krista a jím pohrdá. A tu církev neposlušné své údy má právo trestati. Apoštolové také trestali neposlušné věřící. Sv. Petr potrestal nepoctivé manžely Ananiáše a Safíru, sv. Pavel z církve vyobcoval jednoho Korintana pro hřích smilstva, varoval před bludaři a vylučoval je z církve. A tuto moc vykonává také církev, která ustanovila pro nehodné údy své různé církevní tresty.

225. *„Které jsou hlavní tresty církevní?“*

„Hlavní tresty církevní jsou: 1. odepření svatých svátostí; 2. vyobcování z církve (exkomunikace), kterýmž vyobcovaný pozbývá všech milostí a všeho požehnání církve svaté; 3. odepření církevního pohřbu.“

Sv. svátosti zajisté jsou nejhlavnějšími prostředky k posvěcování duší. Církev sv. z důležitých příčin může zvláště neposlušným a pohoršlivým katolíkům odepříti přijímání některé svátosti. Stává se často, že katolík proti vůli a zákonům církevním vstupuje ve stav manželský s osobou nekatolickou a dá se také sezdati v nekatolickém chrámě nekatolickým duchovním. Poněvadž takový katolík veřejně pohrdá svou církví, na předpisy její nedbá a veřejné pohoršení dává, proto církev má právo ho potrestati, což činí jemu odepřením svátosti pokání, Svátosti oltářní, a nesmíří-li se s církví a neučiní-li předpisům církevním zadost, odepře mu i svátost posledního pomazání. Je to sice velký trest, když se takřka odnímá někomu příležitost, aby očistil své svědomí a s Bohem se smířil, ale církev nesmí jinak jednati. Chce-li katolík něčeho skrze církev dosáhnouti, tedy má k ní náležeti celým srdcem a nemá pohrdati milostmi jejími. Neposlušný katolík má pamatovati na slova Páně, kteráž o církvi řekl: „Kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ Mnozí katolíci, kteří uzavřeli smíšený sňatek v nekatolickém kostele před nekatolickým duchovním, dobře vědí, že ve své farnosti nemohou jíti ke sv. zpovědi, proto jdou snad k neznámému knězi. Avšak zdali pak jest zpověď jejich platná? Zamlčí-li zpovědníkovi, že dali se sezdati nekatolickým duchovním, jest jejich zpověď neúplná a tudíž neplatná; vyznají-li se z hříchu svého a dle napomenutí zpovědníkova vše nenapraví, nemohou obdržeti rozhřešení nikde. Zahynou-li pak i na věčnosti, bude to jen jejich vinou, protože nechtěli církve poslouchati.

Svaté přijímání a svátost pokání může církev také odepříti takovým katolíkům, kteří životem svým dávají veřejné pohoršení.

Na příklad opilcům, smilníkům, těm, kteří žijí v souložnictví, kteří církev sv. pronásledují, s nevěrci se spolčují a vůbec hanbou jsou katolické církvi.

Není-li naděje, že by se neposlušný katolík polepšil, naopak pozoruje-li církev, že některý katolík podrývá víru a věřící kazí a počíná si jako největší nepřítel církve, pak musí se církev chopiti přísnějšího prostředku ku potrestání neposlušného katolíka. A přísnější trest ten jest vyobcování z církve, kterým katolík neposlušný vylučuje se ze společnosti katolické církve a pozbývá všech nároků i milostí církve. I tohoto přísného trestu musí někdy církev použíti, aby řád a kázeň zachována byla v církvi. Církev také mnohé bludaře, kteří tvrdošíjně církvi vzdorovali a blud rozšiřovali, musila z církve vyobcovati. Konečně církev může mnohým, kteří církvi byli jen k hanbě a zvláště v nekajícnosti i zemřeli, také odepříti křesťanského pohřbu, jako na příklad samovrahům, o kterých bylo dokázáno, že ve stavu příčetném sáhli si na svůj život.

Že církev někdy musí přísně trestati neposlušné své údy, nemá se jí to vytýkati. Má-li stát právo trestati žalářem ano i hrdlem ty, kteří zlovolně přestupují jeho zákony, pobuřují lid proti vládě a jsou nebezpečnými společnosti lidské, má tedy i církev, království Boží na zemi, tatáž práva; může totiž a také musí zákony své hájiti a přestupníky trestati, jinak by nepanoval žádný pořádek v církvi. Že církev při tom je milosrdná a shovívavá, pečujíc o to, aby neposlušných získala a k polepšení přiměla, dosvědčují nám dějiny a každodenní zkušenost.

Poněvadž církev zřízena jest samým Pánem Ježíšem, jenž jí tak vznešený úkol svěřil, aby totiž vedla lidi k spasení, proto jest povinností všech lidí, aby k pravé církvi náleželi, ji milovali, všemu věřili, čemu učí, a všecko konali, co přikazuje.

226. *„Které povinnosti máme k církvi?“*

„K církvi máme tyto povinnosti: máme k ní náležeti, věřiti, čemu učí, a konati, co přikazuje.“

Přesvědčili jsme se, že Pán Ježíš založil toliko jednu církev a touto jest církev římsko-katolická. Církvi své odevzdal svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a pastýřský, aby všecky lidi učila, posvěcovala a k spasení vedla. Církev také úkol svůj vždy konala a koná dosud. Poněvadž tato církev jest jediným prostředkem k dosažení života věčného, proto kdo touží po životě věčném, má náležeti k pravé církvi Kristově. K této povinnosti jsme zavázáni svým svědomím a jednou pykati budou toho mnozí, že katolickou církví na zemi pohrdali.

V krajinách nábožensky smíšených není to žádnou zvláštní událostí, jestliže katolík některý odpadne od církve a naopak zase, jestliže některý evandělík vrátí se do církve katolické. Někteří vlažní a neuvědomělí katolíci a též evandělíci říkají, že prý člověk nemá měniti náboženství, nýbrž má zůstati v tom náboženství, ve kterém se narodil a byl vychován. To však říkají jen tehdy, když evandělík stane se katolíkem, přestoupne-li k protestantismu katolík, říkají, že našel pravdu.

Odpadnouti od pravdy a od pravé církve k sektě a nepravdě přestoupiti, nikdy neznamená nalézti pravdu. Přesvědčí-li se však evandělík, že katolická církev jest pravou církví Kristovou, tedy stane-li se katolíkem, s dobrým svědomím může náboženství změniti, t. j. může a také má opustiti nepravé a přidržeti se pravého. Každý člověk jest ve svědomí zavázán náležeti k církvi katolické, jestliže ji poznal a o pravosti její se přesvědčil. Každý rozumný člověk zajisté tolik ví a věděti má, že není víra jako víra, to jest, že nebude člověk v každé víře spasen. Jen jedna víra nás spasí. Proto každý člověk povinen jest hledati pravou víru, a když ji nalezne, musí se jí přidržeti. Při hledání pravdy víry nesmí se člověk dáti klamati lidmi, kteří pravdy neznají nebo znáti nechtějí, nýbrž musí poučení hledati tam, kde se pravda upřímně a poctivě přednáší. Chceme-li se o pravdě katolické církve přesvědčiti, musíme také různé předsudky proti církvi zapuditi a vážně po pravdě toužiti. Jsem přesvědčen, že kdo v církvi katolické pravdu hledá, jistě ji nalezne. Proto přemnozí učenci a vznešení lidé stali se katolíky, poněvadž se dokonale přesvědčili, že jen v katolické církvi jest pravé učení Kristovo. Vizme jen Anglii. Tam je dnes na denním pořádku otázka: Jest církev anglikánská pravá, nebo římsko katolická? A touto otázkou zabývají se kněží i věřící lid. Přemnozí uznávají, že katolická církev jest církví Kristovou a tedy pravou, a proto tisíce vznešených lidí i kněží anglikánských stávají se katolíky. Podobně děje se i v Německu. Kdyby u nás evandělický lid znal učení katolické, kdyby nebyl vychováván v zášti a předsudcích ku katolické církvi, kdyby se mu pravda pověděla, tedy by nezůstal v protestantismu, touží-li opravdu po pravdě a spasení.

Poněvadž Pán Ježíš založil církev jako jediný řádný prostředek k dosažení spasení, proto každý má k ní náležeti. Proto také rodičové hned dítky své uvádí do chrámu Páně a žádají, aby církev sv. křtem svatým přijala je za dítky své.

Poněvadž církev svatá jest „sloup a utvrzení pravdy“, proto také jsme povinni všemu věřiti, čemu učí. Rozjímali jsme dnes, že Pán Ježíš církvi svěřil úřad učitelský a udělil jí dar neomylnosti, aby do skonání světa nezměněné učení Kristovo hlásala a zachovávala.

Proto povinni jsme všemu věřiti, co církev nám k věření předkládá. Dnes bohužel mnozí katolíci málo váží si církve své. Ačkoliv je třeba víry netoliko ke spasení, ale též pro život pozemský, přece mnozí vírou pohrdají a často mluví proti církvi, jakoby snad učila nepravdě. Že se dnes pravou vírou pohrdá, proto také vidíme ovoce nevěry a vlažnosti náboženské v rodinách, osadách a národech. Aspoň tedy my buďme pravověřícími křesťany ochotně věříce všemu, čemu církev svatá učí, neboť ona jest pečlivou naší matkou, která hledá jen naše blaho časné a věčné.

Konečně jsme povinni konati, co církev přikazuje. Pán Ježíš poručil nám, abychom církve poslouchali, neboť pravil apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal.“ (Luk. 10, 16.) Též svatí apoštolové napomínali věřících, aby církve poslouchali a nařízení církve věrně konali. Tak sv. Pavel píše: „Poslušni buďte správců svých a poddáni buďte jim.“ Oniť zajisté bdí nad vámi, jako počet majíce vydávati za duše vaše, aby to s radostí činili a ne se stýskáním; neboť to není užitečné vám.“ (K Žid. 13, 17.) Proto věřící mají si vážiti církve, t. j. papeže, biskupů a kněží, aby jednou nestěžovali si u soudu Božího na vzdorovitost a neposlušnost jejich. Věřící ukazují lásku, oddanost a poslušnost k církvi zvláště tím, že ochotně přikázání církevní zachovávají, různých nařízení a poučení dbají, za církev se nestydí a věrně za jedno jsou se svým kněžstvem. Věřící také úctu k církvi tím dokazují, že se modlí za svého nejvyššího pastýře, papeže, za svého biskupa a kněze, následujíce tak prvních křesťanů, kteří modlili se za sv. Petra, když uvržen byl do žaláře, jak čteme ve Skutcích ap.: „A Petr zajisté ostříhán byl v žaláři. Modlitba pak dála se bez přestání od církve Bohu za něj.“ (12, 5.)

Pán Ježíš založil církev pro spásu lidí. Proto, kdo chce býti spasen, musí k církvi náležeti. Co tedy stane se lidem, kteří buď z církve katolické vystoupili anebo vlastní vinou k ní nenáležejí?

227. *„Může-li býti spasen, kdo nenáleží k církvi katolické?“*

„Kdo vlastní vinou nenáleží k církvi katolické, nemůže býti spasen, protože Pán Ježíš jedinou církev katolickou ustanovil za řádný prostředek, skrze který mají lidé vedeni býti ke spasení.“

Pán Ježíš založil církev, aby vedla lidi ke spasení, proto také si přeje, aby všichni lidé k církvi jeho náleželi, a proto modlil se před svým utrpením k Otci svému nebeskému, aby všichni lidé byli jedno, jako Otec a Syn jsou jedno. Podobně i svatí apoštolové

napomínali věřící k jednotě a varovali před roztržkami a bludy. Přece však dosud mnoho lidí nenáleží k církvi a mnozí dělali roztržky v ní a odpadli od pravé církve.

Mnozí tedy k církvi nenáležejí vlastní vinou, jiní pak bez vlastní viny. Vlastní vinou nenáležejí k církvi zvláště odpadlíci. U nás v Rakousku hlásá se štváčské heslo „pryč od Říma". Protestanté lákají katolíky do své církve a slibují jim království na zemi i na nebi. Všechno však jest klam a mam. Bohužel, mnoho tisíc katolíků odpadlo od své církve a vstoupilo do protestantské. Co tedy mají k očekávání tito odpadlíci? Jestli všichni dobře věděli, že katolická církev jest pravá, a odpadli od ní pro časný nějaký zisk, pak platí o nich slova Páně: „Kdož by mne zapřel před lidmi, zapřímť i já ho před Otcem svým, jenž jest v nebesích." (Mat. 10, 33.) Zle se jim tedy povede na věčnosti, jestli se s církví svou nesmíří ani na smrtelném lůžku. Podobně nemají na život věčný naděje, kteří pro sňatek odpadají od církve a přestupují k protestantismu. Takoví měli by pamatovati, že velikým hříchem jest dávati přednost štěstí pozemskému před radostí věčnou. I katoličtí rodičové, kteří dětem nebrání k odpadlictví, jednou těžce budou odpovídati před Bohem za slabost svou. Proto, katolíci, raději bídu, utrpení, ano i smrt podstupme, než bychom odpadli od církve své.

Spasení věčného také nedojdou ani ti, kteří, ačkoliv poznali pravou církev katolickou, přece z bázně nebo jiných ohledů do ní nevstoupili. Odpadlíci i tito bázliví lidé hřeší proti Duchu svatému, „poznané křesťanské pravdě odpírati", a o tomto hříchu pravil Pán Ježíš, že nebude odpuštěn ani na zemi ani na věčnosti. Kdo tedy vlastní vinou k církvi nenáleží, nemůže býti spasen, což potvrzuje sv. Cyprian, jenž dí: „Nemůže mít Boha za Otce, kdo nemá církev za matku."

Poněvadž církev katolická jediná jest řádným prostředkem k dosažení života věčného, proto pravíme, že je samospasitelnou.

228. *„Jak se nazývá církev katolická, protože podle ustanovení Ježíše Krista jediná jest řádným prostředkem, skrze který mají lidé vedeni býti ku spasení?"*

„Církev katolická nazývá se proto, že podle ustanovení Ježíše Krista jest jediná řádným prostředkem, skrze který mají lidé vedeni býti ku spasení, církev samospasitelnou."

Proti tomuto článku víry často brojí jinověrci a také neuvědomělí katolíci předhazujíce katolické církvi, jakoby samojediná osobovala si pojištění spásy lidské a všecky jinověrce odsuzovala

do pekla proto, že nejsou katolíky. Kdo chce o tomto článku víry mluviti, musí napřed odložiti nesprávné předsudky a posuzovati učení katolické vážně a spravedlivě.

Pravili jsme, že Pán Ježíš jedno učení hlásal a jednu církev založil, kterou ustanovil za jediný řádný prostředek, skrze kterýž lidé dojíti mohou spasení. Hlavní otázka tedy nastává, která je tou pravou církví Kristovou ze všech těch různých církví, které na světě dnes jsou? Protestanté vyznání augsburského praví, že jejich církev jest Kristova, protestanté helvetského vyznání zase tvrdí, že oni mají čisté evanděliúm, a všecky rozkolnické církve také o sobě tvrdí, že ony jsou tou pravou církví, a konečně my katolíci pravíme, že toliko naše církev jest Kristova a apoštolská. Kdo má pravdu, dokázali jsme na základě Písma svatého, když jsme rozjímali o známkách církve Kristovy a dokázali jsme, že církev římsko-katolická jediná má pravdu, že jest jedinou na světě pravou církví, protože má celé učení Kristovo a užívá těchže svátostí, které ustanovil Pán Ježíš a které udělovali svatí apoštolové. Jinověrci však zatvrzele lpí na svém bludu a tvrdošíjně odpírají pravdě, stále volajíce: my máme pravdu, my máme čisté učení, ač dějiny i sami mnozí jinověrci dosvědčují, že tomu tak není. Koho tedy budeme poslouchati? Toho, kdo má pravdu a kdo pravdu jasně dokazuje. Církev katolická je sice nenáviděna a ode všech tupena a pronásledována, avšak právě to jest nejlepším důkazem její pravosti, neboť kdyby nebyla pravou, kdyby se o ní mohlo dokázati, že ji založil papež nebo císař, tedy dávno by už netrvala a trvala-li by, pak byla by rozštěpena na sekty a měla by od světa pokoj, protože každá nepravda a blud sám se roztrhuje a ničí. Dokázali jsme, že katolická církev jest jedinou pravou církví Kristovou. A poněvadž jest jen ona pravou církví, tedy také jen ona jest jediným řádným prostředkem, který ustanovil Pán Ježíš k dosažení spasení. Ona jediná jest Kristem Pánem pověřena lidi ke spasení vésti. Z tohoto důvodu tedy pravíme, že církev je samospasitelná, poněvadž mimo ni řádným způsobem spasení dojíti nelze. Tím však nepravíme, že každý katolík, protože jest údem církve katolické, musí býti spasen, ať žije, jak chce, a také nepravíme, že každý jinověrec bude zavržen, nýbrž pravíme a tvrdíme, že kdo je údem katolické církve, jistě spasení dojíti může, jestliže užívá všech prostředků, které Pán Ježíš v církvi pozůstavil. Církev nepraví, kdo bude spasen, nýbrž jen, co vede člověka ke spasení. Kdo bude spasen a kdo nebude, ponechává církev Bohu, který nejlépe zná srdce lidská. Z toho také poznáváme, že nedostačí ke spasení, aby někdo pouze zevně, t. j. jménem toliko byl katolíkem, nýbrž musí býti údem církve i duší, čili musí býti spojen s Kristem Pánem posvěcující milostí. A této

posvěcující milosti řádným způsobem dostává se všem údům církve, pakli o to pracují a milosti se neprotiví. Poněvadž milost Boží jest dar Boží, proto i jinověrci mohou ji míti, když nevlastní vinou žijí mimo pravou církev, ale po pravdě touží a Bohu spravedlivě slouží. O takových pravíme, že duchovně náležejí k církvi a že tedy mimořádným způsobem mohou býti spaseni.

Katolická církev neosobuje si tedy něčeho neprávem, nýbrž z důvodu, že toliko ona jest pravou církví a tedy jediným od Krista Pána ustanoveným prostředkem ke spasení, činí pravé důsledky, pravíc o sobě, že jest samospasitelná a že kdo není údem jejím ani viditelným ani neviditelným, nemůže býti spasen. Že takové učení bylo vždy v církvi, dosvědčují nejstarší církevní spisovatelé. Tak sv. Ignác, mučedník a žák sv. Jana, apoštola, praví: „Kteříkoliv jsou Boží, jsou Ježíše Krista, a ti jsou také s biskupem. Nemylte se, bratří moji, kdo následuje toho, jenž činí rozkol, dědictví života věčného nedojde.“ A sv. Cyprian († 257) napsal: „Nemůže míti Boha za Otce, kdo nemá církve za matku.“ Sv. Augustin napomínal křesťany, aby se pevně přidržovali matky své, církve. Že myslil církev katolickou, víme z toho důvodu, že tehdy ještě nebyla žádná křesťanská společnost, která by se také církví nazývala. Že sv. Augustin byl katolickým biskupem a žil v jednotě s římským papežem, nedovedou vyvrátiti jinověrci.

Děkujme Pánu Bohu, že jsme se narodili v katolické církvi a že jsme údy pravé církve Kristovy. Proto tím více přičiniti se máme, abychom byli hodnými údy církve své, neboť mnohem přísněji budeme souzeni na věčnosti než ti, kteří nevlastní vinou do církve nenáležejí. Zároveň také poznáváme, jak hrozného hříchu dopouštějí se ti, kteří pro nějaký časný prospěch nebo ze vzdoru odpadají od katolické církve. Nesmějí své jednání omlouvati tím, že snad i v jiné církvi lidé Bohu slouží a že tedy je to jedno, zdali jsou katolíky nebo protestanty. Jejich svědomí jim praví, že to jedno není. Odpadlíky očekává hrozný soud. Na světě pohrdli Kristem a jeho církví a proto nemohou na věčnosti za svou zradu žádné milosti očekávati.

Církev katolická je tedy samospasitelná, a jen ti doufati mohou spasení, kteří k ní náležejí buď viditelně nebo žádostí. A jaký osud očekává ty, kteří nejsou údy církve žádným způsobem? Zahynou všichni? Kteří tvrdošíjně pravdě odpírají a vlastní vinou nenáležejí do církve, tedy osud jejich jest zpečetěn. A co bude s těmi, kteří za to nemohou, že nejsou v katolické církvi, kteří nevlastní vinou nenáležejí k církvi? Katechismus odpovídá:

229. *„Kdo bez vlastní viny nenáleží k církvi katolické, může sice býti spasen způsobem mimořádným, hledá-li upřímně pravdy a koná-li svědomitě vůli Boží, jak ji poznává; nedostává se mu však mnoho prostředků, by snáze a jistěji spasení došel.“*

Pravíme-li, že církev katolická je samospasitelná, neznamená to, že proto každý katolík má již bez práce a přičinění nebe pojištěno, a také neznamená, že všichni lidé, kteří nenáležejí do církve, beze všeho budou zavrženi. My pouze tvrdíme, že katolík jistěji dosáhnouti může spasení, protože církev mu poskytuje všecky prostředky, kterýmiž zasloužiti si může nebe. Jinověrci však nemají tolik prostředků a nemají hlavního prostředku, totiž pravé církve, kteráž řádným způsobem vede ke spasení, proto nesnadněji a nejistěji dosáhnouti mohou života věčného. Přece však církev katolická učí, že i jinověrci, židé, pohané a křesťanští rozkolníci a bloudící mohou mimořádným způsobem dojíti spasení, když o pravé církvi nevědí anebo jsou toho mínění, že v pravé církvi jsou a zatvrzele pravdě neodpírají, nýbrž po pravdě touží, Bohu věrně slouží a vůli Boží, jak ji poznávají, svědomitě plní. Tak pokřtěné dítky jinověreckých rodičů, zemrou-li po křtu svatém, přijdou do nebe, protože křest svatý jest platný a působí odpuštění dědičného hříchu, ať jest udělován kýmkoliv. I také dospělí jinověrci, jestliže se nedopustili žádného smrtelného hříchu a jsou-li ve stavu posvěcující milosti, dojdou života věčného. Kdo však dopustil se těžkého hříchu, potřebuje odpuštění ve svátosti pokání, jestliže však nemůže dosáhnouti tímto řádným způsobem odpuštění, musí vzbuditi dokonalou lítost nad svými hříchy, a Pán Bůh i nad pravými kajícníky se smiluje.

A co se stane s dětmi, které beze křtu umírají? Budou také v nebi? Nekřtěňátka nepřijdou do nebe, ale také ne do pekla, nýbrž požívati budou na věčnosti přirozené blaženosti, nebudou ničeho trpěti, ale nadpřirozené radosti, t. j. Pána Boha neuzří.

Ze všeho, co jsme dnes o církvi rozjímali, poznáváme, že katolická církev není tak ukrutnou, jak o ní nepřátelé píší a mluví. Práv svých ovšem hájiti musí a také nesmí v lůně svém trpěti bludu, neboť pak by nebyla jedna, svatá, katolická a apoštolská. A poněvadž církev proto je založena, aby lidé skrze ni došli života věčného, proto nestačí býti katolíkem jen jménem, nýbrž také životem, čili jak dí katechismus:

230. *„Toliko zevně k církvi náležeti nestačí, nýbrž třeba jest, abychom s ní také vnitřně spojeni byli: živou vírou, věrnou poslušností a vroucí láskou.“*

Údem církve stává se každý pokřtěný člověk. Na křtu svatém každý buď sám nebo ústy svých kmotrů slíbil, že chce do smrti

žíti podle víry a učení církve svaté. Jsme tedy povinni křestní slib věrně plniti, čili máme býti katolíky nejen jménem, nýbrž také celým svým životem. Bohužel, dosti je dnes katolíků, kteří, kdyby se o nich nevědělo z matriky, že jsou katolíky, nedokazují životem svým katolíky, nýbrž jsou nepřáteli své církve a horší než jinověrci. Bohužel, musíme si stěžovati na náboženskou netečnost a neuvědomělost mnohých katolíkův, ačkoliv církev za našich časů mnoho činí pro časné i duševní blaho lidu.

Proč panuje dnes zvláště u intelligence katolické náboženská netečnost a skoro nepřátelství proti církvi, jest nám všem dobře známo Tisk je nebezpečný a podvratný, školy nejsou naše a společnost lidská příliš je chlebařská a hmotařská. Všecko se žene za prázdnými hesly, všecko chce býti svobodno, nikdo uznávati nechce vyšší autority a každý chce hodně užívati světa a jeho rozkoší. Vyšších ideálů dnes lidé nemají a proto katolické náboženství a církev přemnohým se nelíbí. Poněvadž poměry všude jsou smutné, proto také na světě panuje rozervanost, nespokojenost, sváry a bída. Mají-li však poměry ve všech stavech a národech býti zlepšeny, má-li bývalý pokoj a blahobyt i časný nastati, musí se lid vrátiti k těm starým a osvědčeným zásadám katolickým, čili musíme se vrátiti ke Kristu a jeho učení.

Dějiny nás učí, že jen tehdy národům dobře se vedlo, jen tehdy panovaly pokojné a zlaté časy, když představení i poddaní věrnými byli církvi. Chceme-li tedy býti spokojenými a šťastnými ve svém srdci, ve své domácnosti a v národě, nuže, buďme dobrými katolíky, milujme svou církev, zachovávejme zákony Boží a církevní, buďme katolíky nejen jménem, ale také životem.

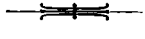

21. CVIČENÍ.

4. O obcování svatých.

V předešlých křesťanských cvičeních rozjímali jsme o církvi a přesvědčili jsme se, že jen církev naše katolická je tou pravou církví Kristovou a apoštolskou, kterou Pán Ježíš ustanovil za jediný řádný prostředek k dosažení života věčného. Kdo tedy dojíti chce spasení, musí k této církvi náležeti. Avšak také jsem vám pravil, že nestačí ke spasení pouze zevně náležeti k církvi, ale že k ní náležeti musíme také vnitřně, to jest, nestačí býti údem církve toliko jménem, ale musíme s Kristem Pánem spojeni býti jednotnou páskou víry, naděje a lásky. A tvoří-li všichni údové církve ve

všem jednotu, mají také právo na všecky milosti a duchovní poklady, které Pán Ježíš v církvi své uložil. Poněvadž církev sv. je takovou jednotnou společností všech pravověřících křesťanů, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají a římského papeže za nejvyšší viditelnou hlavu uznávají, tedy všichni tito údové jsou jedno tělo, jedna rodina, jejíž členové živí i zemřelí na věky mezi sebou spojeni jsou tou jednotnou páskou víry, naděje a lásky, jak praví sv. Pavel: „Vy jste tělo Kristovo a údové z údů.“ (1 Kor. 12, 27.) Toto pak spojení všech údů církve jmenujeme obcováním svatých, poněvadž všichni údové církve křtem svatým byli posvěceni a povoláni jsou ke svatosti a poněvadž všichni společný podíl mají na všech milostech, které Kristus Pán skrze církev údům uděluje. Tento článek víry, „věřím v obcování svatých“, o kterém dnes rozjímati budeme, připojen jest k devátému článku víry, „věřím v svatou církev obecnou“, protože obcování svatých jest ovocem působení církve.

Všichni pravověřící křesťané, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají a římského papeže za nejvyšší hlavu uznávají, tvoří mezi sebou jednotu, a tomuto jednotnému svazku věřících říkáme obcování svatých.

231. *„Kdo náleží k obcování svatých?“*

„K obcování svatých náležejí: 1. pravověřící na zemi nebo církev bojující; 2. svatí v nebi nebo církev vítězná; 3. duše v očistci nebo církev trpící.“

Údem církve stává se každý pokřtěný člověk a trvá jím tak dlouho, dokud z ní nevystoupil nebo nebyl vyloučen. A jsme-li tedy údy církve, zůstáváme jimi na věky, protože všichni pravověřící křesťané, živí i kteří buď v nebi nebo v očistci jsou, Krista vyznávají, ctí a milují. Podle toho rozdělujeme církev na tři části: na církev bojující, trpící a vítěznou. Rozdělujíce církev na tyto tři části nepravíme tím, že jsou tři církve, ale chceme tím říci, že všichni údové církve živí i zemřelí ustavičně jsou údy jedné církve a ustavičně mezi sebou spojeni a na všech duchovních pokladech podíl mají podle toho, v jakém poměru k církvi se nalézají. Tak věřící na zemi nazýváme církví „bojující“, protože žijí na světě a ustavičně bojují proti pokušení světa, ďábla a svého těla. I hříšníci v církvi žijící jsou údy církve bojující, ovšem mrtvými. Kdo byl z církve vyobcován, není údem církve a tedy nenáleží k obcování svatých. Kteří pak údové církve pozemský tento život dobojovali, zvítězivše nad ďáblem a hříchem, a nyní v nebi se radují, tvoří církev „vítěznou“. Konečně údové, kteří s tohoto světa odešli

sice v milosti Boží, ale zadost neučinili spravedlnosti Boží za odpuštěné hříchy, nalézají se v očistci, kdež po jistou dobu trpí časné tresty, které na světě docela nevytrpěli. Tyto duše v očistci, poněvadž milostí Boží spojeny jsou s Kristem, jsou také živými údy církve svaté, a poněvadž po nějaký čas v očistci trpí, jmenují se církví „trpící“.

Hříšníci, kteří nekajícně žili a ve stavu nemilosti zemřeli, odsouzeni bývají do pekla, odkudž není vysvobození. A poněvadž ani na zemi nebyli spojeni s Kristem Pánem milostí posvěcující, ani na věčnosti s ním spojeni nejsou, nýbrž od tváře jeho jsou odloučeni, proto nenáležejí do společnosti království Božího, nenáležejí do obcování svatých, neboť jsou uschlými ratolestmi na stromu církve Kristovy.

Církve bojující, trpící a vítězná jsou živými údy církve a proto mají mezi sebou obcování.

232. *„Proč jmenujeme obcování církve bojující, trpící a vítězné ‚obcování svatých‘?“*

„Obcování církve bojující, vítězné a trpící jmenujeme ‚obcování svatých‘, protože všichni údové tohoto obcování na křtu svatém byli posvěceni a ke svatosti povoláni, mnozí pak z nich už dokonalé svatosti dospěli.“

První křesťané nazývali se svatými ne snad proto, že mnozí skutečně svatými byli, ale proto, že na křtu svatém stali se údy církve svaté, že povoláni byli ke svatosti a nároky měli na nebe, sídlo Boha a svatých. Svatost naše započala křtem svatým, na kterém jsme Pánu Bohu slíbili, že svatost duše si uchováme až do smrti. Abychom svatými byli na zemi a po smrti k svatým připočteni byli, pomáhá nám církev svatá svými prostředky, zvláště sv. svátostmi, jimiž duše naše bývá posvěcována, a jinými milostmi, kterými vládne. Celý náš život má býti ustavičným posvěcováním sebe, jak nás napomíná sv. Petr, jenž dí: „Jako ten, kterýž nás povolal, svatým jest, i vy svatí buďte ve všem obcování.“ (1 Petr 1, 15.) Mnozí z těch, kteří k svatosti povoláni byli, skutečně svatosti došli, neboť duše jejich buď již požívají nebeské slávy anebo jsouce v očistci brzy jí požívati budou.

233. *„A v čem záleží obcování svatých?“*

„Obcování svatých záleží v tom: 1. že jsou všichni mezi sebou co nejúžeji spojeni jako údové jednoho

těla, jehož hlavou jest Kristus; 2. že jsou všichni účastni duchovních statků tohoto obcování: jeho milostí a zásluh, jeho modliteb a dobrých skutků."

Všichni pravověřící křesťané jsou mezi sebou duchovně spojeni, neboť jsou údy jedné a svaté církve, jedno učení vyznávají a jedněch svátostí užívají a uznávají společnou jednu nejvyšší viditelnou hlavu církve. Shromažďují se společně ve chrámě na služby Boží chudí i bohatí, prostí i učení stejně čerpají z pokladu církve svaté, tvoři tak velikou rodinu, která činí nerozborné spojenství nejhlavnějšími ctnostmi: vírou, nadějí a láskou. Kdo k této rodině náleží, má podíl ve všem dobrém, které koná se v této rodině, církvi Boží. Jak pevné je toto spojení všech údů církve, ukazuje sv. Pavel, jenž údy církve přirovnává k tělu, jehož hlavou jest Kristus Pán. Sv. Pavel praví: „Jako v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všickni údové jednostejného díla: tak mnozí jedno tělo jsme v Kristu a obzvláště jedni druhých údové." (Řím. 12, 4.) Udy našeho těla tak úzce jsou spolu spojeny, že úd údu pomáhá, slouží a prospívá, raduje se a trpí. Hlava, ruka nebo kterýkoliv jiný úd slouží celému tělu, a trpíme-li na jednom údu bolest, trpí celé tělo. Každý úd koná svou práci a žádný nevypovídá spolupůsobení. A podobně i my křesťané jakožto údové jedné církve mezi sebou pevně jsme spojeni, majíce podíl na všem, co dobrého neb zlého ostatní údy potkává. My jsme jako poddaní jednoho království, jako dítky jednoho otce, jako ovečky jednoho ovčince. Proto sv. Pavel dí: „Všickni jsme jedním Duchem napojeni." (1 Kor. 12, 13.) Všichni jsme spojeni s Kristem, jenž jest hlavou církve bojující, trpící i vítězné. Že takovou jednotou jsme všichni spojeni, proto tento duchovní svazek nazývá se obcováním svatých.

Naše obcování také v tom záleží, že máme podíl na duchovních statcích tohoto obcování. Má-li rodina nějaké jmění, jež statkem jmenujeme, mají všichni údové rodiny podíl na tomto statku, poněvadž jest všem společným. I my věřící údové církve tvoříme rodinu a také máme společné statky, nikoliv ovšem časné, ale statky duchovní, které jsme zdědili zásluhami Ježíše Krista na kříži. A tyto duchovní poklady jsou: svaté svátosti, oběť mše svaté, modlitby, dobré skutky a zásluhy věřících. To je tedy oben společný duchovní poklad církve, na který má právo každý živý úd církve. Podle výroků Písma svatého a učení církve modlitby a záslužné dobré skutky, které konají údové církve, prospívají nejen jim, nýbrž také všem údům. Na příklad: kdo modlí se Otčenáš, nemodlí se ho jen pro sebe a za sebe, ale také za všecky věřící, což poznáváme ze slov modlitby Páně. Konáme-li dobré a záslužné skutky ve stavu milosti,

prospíváme nejen sobě, nýbrž celé církvi. Víme zajisté, že Pán Bůh často pro spravedlnost jednoho člověka požehnával a požehnává celému národu. Že i z každodenního obětování mše sv. celá církev dosahuje všeobecných užitků této nejdražší oběti, jest nám známo a více o tom uslyšíme, až o mši svaté rozjímati budeme.

Poněvadž tedy všichni údové církve, živí i zemřelí, mezi sebou jsou duchovně spojeni a všichni podíl mají na duchovních pokladech církve svaté, proto tomuto spojenství jednotnému říkáme obcování svatých. Pravil jsem vám, že údové církve rozdělují se na tři části a sice: církev bojující, t. j. věřící na zemi, církev vítěznou, t. j. svatí v nebi, a církev trpící, t. j. duše v očistci. Všichni tito údové mezi sebou spojeni jsou společnou páskou víry, naděje a lásky a mimo to jednotliví údové kterékoliv části církve zase mezi sebou mají obcování. Věřící na zemi mají obcování mezi sebou, avšak také se svatými v nebi a s dušemi v očistci. Svatí v nebi a duše v očistci mají mezi sebou obcování, ale také s námi na zemi žijícími mají obcování. Jako všickni máme podíl na pokladech církve, tak také všickni vzájemně si můžeme pomáhati.

234. *„V čem záleží obcování věřících na zemi?“*

„Obcování věřících na zemi záleží v tom, že všichni jsou účastni oběti mše svaté, modlitby a jiných dobrých skutků veškeré církve.“

Všichni pravověřící křesťané vespolek spojeni jsou jednotnou páskou jako členové rodiny a proto všecko dobré, které církev a údové její konají, všem je společno a všem prospívá. Věřící sobě navzájem pomáhají zvláště modlitbou a konáním dobrých skutků. Je také naší povinností, abychom se modlili za všecky údy církve svaté, k čemuž nás vybízí sv. Jakub, jenž praví: „Modlete se za sebe vespolek, abyste spaseni byli; mnohoť zajisté může modlitba spravedlivého ustavičná.“ (Jak. 5, 16.) Podobně sv. Pavel napomíná věřící, aby se za sebe modlili, praviť: „Napomínámť pak, aby přede vším činěny bývaly pokorné modlitby, prosby, žádosti a díkučiněni za všecky lidi.“ (1 Tim. 2, 1.) Také Pán Ježíš modlil se za všecky lidi a poroučí nám, abychom se za sebe vespolek modlili; proto dal nám modlitbu „Otče náš“, kterou Bohu přednášíme prosby za své i všech věřících potřeby. První křesťané ustavičně modlili se za trpící, pronásledované a uvězněné křesťany. Láska křesťanská, společná víra a jedna naděje na společné kralování v nebi nás napomínají, abychom se modlili a záslužné dobré skutky konali za sebe i za všecky bratry u víře. Ve všem tom církev svatá dává nám nejlepší příklad, neboť ustavičně modlí se za živé i zemřelé

údy své a zvláště užitky nejdražší oběti mše svaté obětuje blahu časnému i věčnému všech údů církve, ano celého člověčenstva. Všichni tedy údové církve na zemi žijící podíl mají na všem dobrém, které církev nebo údové její konají, a proto právem volati můžeme se žalmistou Páně: „Bože, účastníkem jsem já všech se tě bojících a ostříhajících přikázání tvá.“ (Žalm 118, 63.)

Než věřící na zemi netoliko mezi sebou mají obcování, nýbrž také jednotnou páskou víry, naděje a lásky spojeni jsou s těmi věřícími, kteří na zemi žili, ale nyní v nebi se radují. Věřící na zemi mají tedy také obcování se svatými v nebi.

235. *„V čem záleží naše obcování se svatými v nebi?“*

„Naše obcování se svatými v nebi záleží v tom, že svaté ctíme a vzýváme, svatí pak, že za nás u Boha prosí.“

Obcování, které údové církve mají mezi sebou, ani smrtí se neukončuje. Smrt činí sice konec našemu pozemskému žití a pozemskému obcování s věřícími, avšak smrt jest počátkem života nového, nadpřirozeného, který vede duše nesmrtelná. Poněvadž obcování čili podíl na duchovních pokladech církve týká se hlavně duše a jejího věčného života, proto obcování duší nikdy nepřestane, ale trvati bude věčně. My všichni posláni jsme na tento svět jako poutníci, někteří se z pouti vracejí, jiní ještě putují. Ti pak, kteří pozemskou pouť svou dokonali, jsou všichni zemřelí, a kteří ještě putují, jsou věřící na zemi. Poněvadž někteří od nás již na věčnost odešli, tím svazek náš není roztržen, poněvadž všichni spěcháme do jedné společné vlasti na věčnosti. Ta láska, kterou spojeni jsme byli na zemi, nekončí u hrobu, ale trvá až za hrob. Jsme tedy v ustavičném spojení i s těmi údy církve, kteří nás předešli na věčnost a již požívají nebeské radosti. A v jakém spojení jsme se svatými v nebi? Sv. Pavel praví: „Trpí-li jeden úd, trpí všickni, pakli jest ve slávě jeden úd, radují se s ním všickni údové“ (1 Kor. 12, 27.) Podle slov sv. Pavla obcování naše se svatými v nebi v tom záleží, že my radujíce se ze slávy jejich je ctíme.

Někoho ctíti, znamená někoho si vážiti, poctu mu prokazovati a dávati mu přednost před jinými. Lidé na světě se ctí a pocty si prokazují. Tak muže zasloužilé o národ a blaho lidu ctíme a poctu jim vzdáváme. A proč ctíme svaté? Svaté ctíme proto, poněvadž na zemi vynikali nadpřirozenými dokonalostmi, hrdinnými ctnostmi, svatým a spravedlivým životem. Úcta, kterou vzdáváme svatým, není občanská, ale posvátná, náboženská. Ačkoliv však svaté ctíme posvátnou poctou, přece tím nevzdáváme jim božskou

poctu. Bůh jest bytost nejdokonalejší a proto jen jemu náleží nejvyšší pocta, totiž klaněti se. Svatí byli dokonalými lidmi, ale dokonalosti nabyli milostí Boží a proto jim nenáleží nejvyšší úcta, klanění, nýbrž pouze úcta, kterou je ctíme jakožto věrné služebníky Boží, což jest zcela rozumno a dovoleno. Křesťané od počátku církve ctili svaté a posvátnou poctu jim prokazovali. Sám sv. Pavel praví: „Sláva a čest a pokoj náleží každému činícímu dobré.“ (Řím. 2, 10.) Pán Ježíš také svaté ctí. Vždyť přislibuje všem svým věrným, že s ním na věky v nebi budou kralovati. Jestliže tedy sám Bůh své vyvolené ctí a oslavuje, proč bychom i my nesměli a neměli svaté ctíti a oslavovati? Že ctíme svaté, Boha tím nesnižujeme, ani slávy jemu neubíráme, poněvadž svaté nepovažujeme za bohy, aniž jim poctu božskou vzdáváme. Bůh sám rád vidí, když jeho miláčky ctíme, jako otec rád vidí, když jeho dítky jsou ctěny a váženy. Cest a sláva prokazovaná dětem jest zároveň ctí a slávou otcovou. Podobně čest a úcta přátel Božích, svatých a světic Božích, je ctí a slávou Boží, neboť velebíce svaté, velebíme a oslavujeme Boha, jehož milostí a pomocí mnozí svatými učiněni jsou.

Svaté ctíti káže nám také vděčnost, protože svatí jsou našimi dobrodinci, neboť ustavičně za blaho naše časné i věčné u Boha orodují. Již ve Starém zákoně lidé ctili anděly, svaté a spravedlivé muže, patriarchy a svaté proroky pro jejich dokonalosti a zásluhy o lid israelský. A Písmo sv. jednání to neodsuzuje, nýbrž schvaluje. Jestliže tedy jinověrci zavrhli úctu k svatým a této úctě se posmívají, tím jen dokazují, že jsou vyznavači náboženství nového, které prvním křesťanům známo nebylo, a tedy že jest nepravé a bludné. Svaté ctíti není žádným modlářstvím, nýbrž jest projevem vděčnosti a lásky, kterou spojeni jsou živí se zemřelými, kteří zajisté úcty zasluhují. Ctíme-li na zemi lidi zasloužilé, proč bychom neměli v slavné památce chovati ty, kteří vynikali dokonalostmi a ctnostmi a kteří zjednali si zásluhy o celé člověčenstvo?

Se svatými v nebi máme obcování také tím, že svaté za přímluvu vzýváme a oni se za nás u Boha přimlouvají.

Písmo sv. napomíná nás, abychom se za sebe vespolek modlili. Jestliže tedy modlitba lidí na zemi žijících jest užitečná a mocná, oč více prospěje prosba těch, kteří již spojeni jsou s Kristem Pánem a před trůnem Božím stojí? Jestliže láska mezi námi a svatými v nebi nepřestala, tak ani modlitba a přímluva smrtí nezanikla. Může-li dítě prositi zemřelé rodiče, aby se za ně na věčnosti modlili, jak to činívali na zemi, proč bychom nesměli prositi svaté, které Bůh oslavil, aby se za nás modlili čili orodovali? Čteme v Písmě svatém, že Israelité utíkali se o přímluvu k Mojžíšovi a svatým prorokům, a Bůh prosby svých služebníků vyslyšel. Proč bychom

my křesťané nesměli prositi za přímluvu Matku Boží, svaté a světice Boží, kteří na zemi s Kristem trpěli a nyní s ním radují se v nebi? A svatí mohou za nás orodovati, protože jsou přáteli Božími.

Prosíme-li svaté za přímluvu, neznamená to, že pomoci očekáváme od nich, neboť ani Rodička Boží ani svatí nemohou nám pomoci ze své moci, protože všechna dobrodiní pocházejí od všemohoucího Boha. Avšak Rodička Boží a svatí mohou se za nás přimlouvati u Boha, mohou ho prositi, aby to dobro, za které prosíme, nám uděliti ráčil. Že svaté za orodování žádáme, vysvítá z toho, že v litaniích nemodlíme se: „Svatá Maria, svatí Petře a Pavle, smilujte se nad námi“, ale voláme: „Orodujte za nás“. Máme tedy obcování se svatými v nebi, když je vzýváme, a oni za nás orodují. Svatí za nás mohou orodovati u Boha, protože vědí, oč je prosíme, neboť patří na Boha vševědoucího, který, jak dí sv. Terezie, dává svatým všecko viděti, co se děje na zemi, jako v zrcadle. Protestanté také se modlí „věřím v svatých obcování“, ale svatých nemají a svatých nectí. Všechno to zavrhli, ač někteří přece učí, že mezi věřícími a zemřelými panuje „styk“; v čem však tento styk záleží, nedočetl jsem se v protestantském katechismu.

Církev svatá obcování svatých připomíná nám zasvěceným svátkem „Všech svatých“, který se koná 1. listopadu.

Pravil jsem vám, že údy církve jsou také duše v očistci, neboť ony v milosti Boží odešly s tohoto světa a když si vytrpí časný trest v očistci, vejdou do nebe a připojeny budou ke sboru andělů a svatých. I tyto duše v očistci mají tedy podíl na všem dobrém, které církev a její údové konají a mají obcování s věřícími na zemi i se svatými v nebi.

236. „*V čem záleží naše obcování s dušemi v očistci?*“

„Naše obcování s dušemi v očistci záleží v tom, že duším v očistci modlitbou a dobrými skutky, odpustky a zvláště obětí mše svaté pomáháme, ony pak, že za nás, jak doufáme, u Boha prosí.“

Církev svatá, jak jsme pravili, podobá se tělu. Jako údové jednoho těla navzájem si slouží a pomáhají, tak se také děje mezi údy v církvi. Sv. Pavel pravil: „Trpí-li jeden úd, trpí všichni . . .“ (1 Kor. 12, 27.) Duše v očistci jsou těmi trpícími údy a proto spravedlivo jest, aby ostatní údové s plačícími plakali, s trpícími trpěli a podle možnosti jim pomáhali a za ně se modlili, aby muka jejich ukrácena byla. A věřící také za zemřelé se modlí, pečujíce tak o blaho a pokoj trpících duší podle napomenutí sv. Pavla, jenž dí: „Aby nebyla roztržitost v těle, ale aby údové jedni o druhé

vespolek pečovali.“ (1 Kor. 12, 25.) Sv. Pavel těmito slovy napomíná věřící, kteří dosud netrpí, aby pečovali o ty, kteří trpí. Než péče naše o údy církve nevztahuje se jen na údy živé, ale také na zemřelé, poněvadž i ti jsou našimi bratřími. My pak o trpící údy v očistci pečujeme tím, že se k Bohu modlíme, aby jim lehkého odpočinutí popřáti ráčil.

Lidé od jakživa modlili se za zemřelé, i pohané oběti přinášeli za zemřelé, proč bychom tedy my křesťané, kteří věříme v život věčný, ve kterém toužíme shledati se se svými přáteli, neměli se modliti za zemřelé? Že jsme povinni modliti se za zemřelé a že tak činili křesťané již v době apoštolské, dosvědčuje sv. Jan Zlat., jenž praví: „Apoštolé ne bez příčiny přikázali, by se při konání služeb Božích památka činila zemřelých.“ Dobře tedy činíme, když se za zemřelé modlíme. Církev sv. vždycky pamatovala na zemřelé a obětovala a dosud obětuje nejdražší oběť mše svaté za ony duše, které snad nalézají se v očistcových mukách. A činí tak jistě ve smyslu ustavičné víry, která i ve Starém zákoně modlitbu za zemřelé poroučela. Tak čteme v knize Makabejské, že Juda, vůdce vojska israelského, poslal do Jerusalema dvanáct tisíc drachem stříbra, aby obětována byla oběť za hříchy padlých vojínů: „Neboť svaté a spasitelné jest myšlení, za mrtvé se modliti, aby od hříchů sproštěni byli.“ (2 Mak. 12, 46.) Můžeme a máme tedy modliti se za duše v očistci, aby jejich muka ukrácena byla.

A kterými prostředky nejvydatněji pomáhati můžeme duším v očistci?

Dle učení církve svaté a svatých církevních otců jest mše sv. nejmocnějším prostředkem, kterým pomoci můžeme duším v očistci.

Když protestanté učení o očistci zavrhli, pojednávala církev na sněmu Tridentském o tomto článku víry a dokázala na základě Písma svatého a ustavičného učení církve, že očistec jest a že věřící na zemi duším v očistci pomáhati mohou. Církev schválila obyčeje církve, že za zemřelé zvláště koná se nejdražší oběť, protože tak církev vždy činila.

Že křesťané vždy za zemřelé obětovali mši svatou, nejlepší důkaz podává sv. Augustin, který ve svých spisech prosí všecky, kteří jich čísti budou, aby při oltáři vzpomněli na jeho zemřelou matku sv. Moniku a jeho otce Patricia. Že sv. Augustin sám za svou zemřelou matku mše sv. obětoval a obětovati dával, nemohou ani protestanté popříti.

Duším v očistci pomáhati můžeme také modlitbou. Písmo sv. samo vybízí nás, abychom za zemřelé se modlili, neboť praví, že

„svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů sproštěni byli.“ Podobně všichni svatí církevní učitelové, nábožní a spravedliví lidé, ano celá církev nás napomínají, abychom se ustavičně modlili za mrtvé, aby Pán Bůh ukrátil všem těm duším muka, které v očistci se nacházejí. Proto také všichni zbožní křesťané každodenně zvláště večer modlívají se za duše v očistci a vyprošují jim lehkého odpočinutí věčného. Abychom za duše v očistci se modlili, povzbuzuje nás církev svatá zvláště zvoněním umíráčkem na skonání a po klekání.

Za duše v očistci obětovati také můžeme odpustky, jsou-li od církve k tomu účelu povoleny. Odpustky jsou odpuštění časných trestů a duše v očistci právě trpí časné tresty za odpuštěné hříchy, a proto, jsou-li odpustky uděleny také pro duše v očistci, můžeme je získati a duším v očistci na způsob přímluvy přivlastniti. Získáme-li odpustky pro duše v očistci, prokazujeme jim veliké dobrodiní. Vždyť víme, že plnomocné odpustky jsou odpuštění všech časných trestů, které musili bychom po odpuštěné vině buď na zemi nebo v očistci trpěti. Dosáhne-li některá duše v očistci naším přičiněním plnomocných odpustků, tedy v tom okamžiku vysvobozena jest z trápení. Když to víme, proto pomáhejme trpícím bratřím svým a oni budou nám za to velmi vděčnými.

Konečně duším v očistci můžeme pomáhati almužnou a konáním dobrých skutků, když totiž bližnímu dobře činíme a zásluhu dobrého skutku věnujeme duším v očistci. Konáme-li na ten úmysl dobré skutky, abychom trpícím duším pomohli a Boha usmířili, budou nám duše v očistci vděčnými a budou se zase přimlouvati za nás.

Duše v očistci sice samy pro sebe, ve svůj prospěch ničeho nemohou konati, avšak poněvadž nebudou na věky od tváře Boží zavrženy, nýbrž brzy vejdou do slávy nebeské, proto jich právem považujeme za miláčky a přátele Boží. A jsou-li duše v očistci přáteli Božími, tedy mohou se za nás přimlouvati jako svatí v nebi. Že všichni naději tu máme, vyjádřujeme písní, kterou zpíváme ke cti dušiček: „Na dušičky vzpomínejme, z očistce jim pomáhejme, budou na nás vzpomínat, až budeme umírat.“

Hle! drazí v Kristu, modlitbou, dobrými skutky a nejdražší obětí mše svaté všichni jsme mezi sebou spojeni, navzájem si pomáháme a sloužíme jako údové jednoho těla a všickni ze všeho dobrého každý zvlášť užitek máme.

Jestliže my na zemi za duše v očistci se modlíme, zajisté také svatí v nebi orodují za trpící duše v očistci. Mají tedy i svatí v nebi obcování s dušemi v očistci.

237. *„V čem záleží obcování svatých v nebi s dušemi v očistci?“*

„Obcování svatých v nebi s dušemi v očistci záleží v tom, že svatí duším v očistci svou přímluvou u Boha pomáhají.“

Svatí v nebi jsou také bratřími duší v očistci, neboť svatí i duše v očistci jsou údy těla Kristova, církve svaté, a proto mají též mezi sebou obcování. Jestliže svatí orodují u Boha za nás žijící, kteří jsme od nich vzdálenější, tím více orodují za duše v očistci, které jsou jim bližší, neboť jsou již na věčnosti a brzy vejíti mají do města věčného. Aby duše v očistci brzy rozmnožily počet obyvatelů království nebeského, proto svatí ustavičně za duše v očistci trpící orodují. Ze všech svatých nejvíce matka Páně, blah. Panna Maria, oroduje za duše v očistci. Sv. Petr Dam. praví, že na slavnost nanebevzetí Panny Marie tisíce duší z očistce bývá vysvobozeno přímluvou Rodičky Boží. Také doufáme, že andělé strážní a svatí patronové orodují za duše svých svěřenců, kteří trpí v očistci.

Památku obcování našeho s dušemi v očistci oslavujeme slavností „Všech věrných zemřelých“, kterou konáme 2. listopadu. Toho dne konají se zádušní služby Boží za všecky zemřelé, navštěvujeme hřbitovy a tam za lehké odpočinutí všech zemřelých se modlíme.

Drazí v Kristu! Z dnešního cvičení poznali jsme, že všichni tvoříme jednu rodinu Boží, jejíž otcem jest Pán Ježíš a my jsme jeho dítkami. Proto nebuď mezi námi roztržek a svárů, ale panuj mezi námi láska a jednota, jako mezi dobrými bratry a sestrami vládne. My věřící na zemi milujme se a za sebe vespolek se modleme a navzájem si pomáhejme. Nezapomínejme na zemřelé své přátele, rodiče, bratry a sestry, ale modleme se za ně, aby jim Pán Bůh lehkého odpočinutí a slávy nebeské uděliti ráčil. Konečně buďme věrni své církvi, nikde se za ni nestyďme, všude se k ní hlasme a statečně jí zastávejme. Církev sv. jest naší matkou a proto buďme také až do smrti věrnými, hodnými a vděčnými její dítkami.

22. CVIČENÍ.

O desátém, jedenáctém a dvanáctém článku víry.

Pán Ježíš založil církev, aby vedla všecky lidi k ctnostnému životu na zemi a po smrti k dosažení života věčného. Všichni tedy jsme povoláni k svatosti a všichni také můžeme svatosti dosáhnouti, kdybychom užívali všech prostředků, které Pán Ježíš v církvi sv. k našemu posvěcování uložil. Než mnozí údové církve často pod-

dávají se pokušení světa a ďábla a přestupují zákony Boží. Hříchem ovšem nepřestávají býti údy církve, avšak duchovně nejsou spojeni s Kristem a se spravedlivými údy církve svaté, jsou mrtvými údy církve. Pán Ježíš však chce, aby i tito chybující věřící, tyto zvadlé ratolesti stromu církve zase oživly, rozzelenaly se, kvetly a ovoce přinášely, čili Pán Ježíš chce, aby všichni hříšníci se polepšili, od hříchu se odvrátili a k Bohu obrátili. Vždyť nepřišel Pán Ježíš na svět, aby lidi zahubil, ale aby všecky spasil. A proto Pán Ježíš jako dobrý pastýř hledá pobloudilé ovce své a dává jim příležitost opět navrátiti se do jeho ovčince. A prostředek, kterým hříšníci opět stávají se živými ratolestmi církve a živými údy obcování svatých, je svátost pokání, ve které kněz na místě Božím hříšníkovi spáchané hříchy odpouští. Že Pán Ježíš církvi své dal moc hříchy odpouštěti, poučuje nás desátý článek víry.

238. *„Jak zní desátý článek víry?“*

„Desátý článek víry zní: ‚Hříchův odpuštění‘.“

239. *„Čemu učí desátý článek víry?“*

„Desátý článek víry učí, že Ježíš Kristus dal církvi moc odpouštěti hříchy.“

Člověk následkem prvotního hříchu jest křehkým a slabým, více ke zlému než k dobrému nakloněn a proto často upadá do hříchu. Na křtu svatém stali jsme se sice dítkami Božími a dědici věčného spasení, ale tuto svatost a čistotu své duše nedovedeme si bez zvláštního přispění Božího až do smrti uchovati. Všichni zajisté hřešíme a nikdo z nás nemůže říci o sobě, že by se nebyl dopustil nějakého hříchu. Poněvadž jsme tedy po křtu sv. všichni zhřešili, nikdo z nás by nevešel do nebe, protože do nebe nic nečistého, nic hříšného vejíti nemůže. Čím tedy pomohl a pomáhá Pán Ježíš naší slabosti a křehkosti? Pán Ježíš předobře znal lidskou slabost a věděl, že získané milosti hříchem ztratíme, proto dal církvi své moc, aby padlým hříšníkům podala pomocné ruky, aby kajícím hříšníkům na místě a jménem jeho hříchy odpouštěla a tím jim bránu do nebe otvírala.

Pokud Pán Ježíš byl na zemi, odpouštěl sám hříchy těm, kteří pokání činili. Že Pán Ježíš skutečně hříšníkům hříchy odpouštěl, víme z Písma svatého. Jednoho dne vešel Pán Ježíš do domu Šimona Petra, aby tam vyučoval. Sešlo se tu mnoho lidí, aby kázání jeho poslouchali. Když se o tom dověděli přátelé člověka šlakem poraženého, vzali ho na nosítka a nesli jej do domu toho. Poněvadž však množstvím lidu nemohli se protlačiti k Pánu Ježíši, vynesli

nemocného na střechu domu toho a otvorem spustili nemocného k nohoum Ježíšovým. Pán Ježíš vida víru jejich pravil k nemocnému: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ Přítomní fariseové reptali slyšíce slova tato a pravili mezi sebou: „Tento se rouhá, nebo jen Bůh může hříchy odpouštěti.“ Pán Ježíš, znaje smýšlení jejich, pravil jim: „Proč myslíte v srdcích svých zlé věci? Co jest snáze říci: odpouštějí se tobě hříchové tvoji anebo říci: vstaň a choď. Ale abyste věděli, že Syn člověka má moc hříchy odpouštěti, pravím tobě,“ obrátě se k nemocnému, „vstaň a choď.“ (Mat. 8, 1. 4.) Nemocný hned vstal a byl zdráv a odešel velebě Boha. Pán Ježíš tímto zázrakem dokázal židům, že jako má moc uzdraviti nemocné tělo, tak má také moc uzdraviti i duši, to jest, odpouštěti hříchy. Pán Ježíš mnohým kajícníkům hříchy odpustil. Tak odpustil hříchy Marii Magdaleně, Zacheovi, Petrovi a umírajícímu lotrovi na kříži. Když tedy Pán Ježíš měl moc hříchy odpouštěti, měl zajisté také moc odevzdati moc tuto jiným, aby totiž na místě a jménem jeho kajícníkům hříchy odpouštěli.

Protestanté také se modlí „věřím v hříchů odpuštění“ a přece nevěří, že kněží mají moc na místě Božím hříchy odpouštěti, a mluví jako ti staří fariseové, že jen Bůh může hříchy odpouštěti. Nemají tedy zpovědi a odvolávají se na Písmo svaté, ve kterém nikde není řeči o zpovědi. Kdyby i slova „zpověď“ nebylo v Písmě svatém, tedy Písmo svaté přece jasně a zřetelně dosvědčuje, že Pán Ježíš dal moc apoštolům a jejich nástupcům hříchy odpouštěti. Pán Ježíš nemohl věčně zůstati na zemi, ale lidé tu budou do skonání světa, a jako za života Ježíšova byli na světě hříšníci, kteří potřebovali odpuštění, tak dosud jsou a budou na zemi hříšníci, kteří potřebují odpuštění. Kdo jim má oznámiti, litují-li hříchů svých, že Bůh jim odpouští, kdyžtě Boha nevidíme? Odpůrcové praví, že k odpuštění hříchů dostačí pouze lítost. Lítost nad hříchy, a sice dokonalá ovšem působí odpuštění hříchů, avšak jen u těch, kteří nemajíce příležitosti se zpovídati, dobrou vůli mají, co možná nejdříve se zpovídati. Dokonalou lítostí, jak jsme dříve slyšeli, dosahují odpuštění hříchu také ti kající hříšníci, kteří nejsou viditelnými údy církve a nevlastní vinou nenáležejí k církvi a nevědí o svátosti pokání, tehdy však dokonalou lítostí dosahují odpuštění hříchu mimořádným prostředkem. Pán Ježíš však žádá nejen lítosti, nýbrž také vyznání se z hříchů, neboť jinak by nebyl apoštolům řekl: „Kterým odpustíte, bude odpuštěno, co svážete, bude svázáno, a kterým neodpustíte, nebude odpuštěno, a co rozvážete, bude rozvázáno.“ (Jan 20, 23.) Podle těchto slov Páně apoštolové měli moc od Krista Pána hříchy buď odpouštěti nebo neodpouštěti, a měli-li řádně tuto moc vykonávati, tedy musili znáti lidské hříchy, čili lidé se jim

musili ze hříchů napřed vyznati, aby jim je buď odpustili nebo neodpustili. Není-li tedy v Písmě svatém řeči o zpovědi, tedy je v něm řeč o tom, co se děje při zpovědi.

Kdy dal Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům biskupům a kněžím moc hříchy odpouštěti? Moc, odpouštěti hříchy dal Pán Ježíš církvi po svém z mrtvýchvstání. Když Pán Ježíš slavně vstal z mrtvých, vstoupil zavřenými dveřmi do domu, ve kterém shromážděni byli apoštolové. Pán Ježíš pozdravil apoštoly slovy: „Pokoj vám.“ Apoštolové, uzřevše Pána Ježíše, velmi se ulekli, domnívajíce se, že by to jeho duch byl. Když však se přesvědčili, že před nimi stojí živý Pán Ježíš, uvěřili, že vstal z mrtvých a radovali se. I řekl jim Pán Ježíš opět: „Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ To pověděv, dechl na ně a řekl: „Přijměte Ducha svatého; kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějíť se jim; a kterýmž zadržíte, zadrženy jsou.“ (Jan 20, 22, 23.) Těmito slovy doplnil moc kněžskou apoštolů, odevzdav jim moc odpouštěti nebo zadržovati hříchy. I jiná místa Písma svatého dosvědčují, že církev má moc jménem Ježíše Krista hříchy odpouštěti, o čemž mluviti budeme při svátosti pokání.

Že církev vždy kajícím hříšníkům hříchy odpouštěla a že křesťané již v době apoštolské z hříchů svých se vyznávali, dosvědčuje svatý Jan, který k časté zpovědi věřící napomíná těmito slovy: „Vyznávejme se z hříchů svých, věrný a spravedlivý jest Bůh, a odpustí nám hříchy naše.“ (Jan 1, 9.) Ze slov těch poznáváme, že jen ti dosáhli odpuštění hříchů u Boha, kteří z hříchů vyznali se církvi, to jest, kněžím, kteří svěcením kněžstva moci a práva nabyli zpovídati a hříchy odpouštěti. Proto praví sv. Augustin: „Jen v katolické církvi se odpouštějí hříchy; nebo jen ona k tomu dostala za záruku Ducha svatého.“ Církev svatá má tedy právo a moc hříchy odpouštěti, a ona může odpouštěti všecky, i největší hříchy, jestliže jen kajícníci vyplní všecky podmínky k dosažení rozhřešení.

240. *„Mohou-li všecky hříchy býti odpuštěny?“*

„Všecky, i nejtěžší hříchy mohou býti odpuštěny, činí-li hříšník pravé pokání.“

Pán Ježíš smrtí svou na kříži zasloužil všem lidem odpuštění hříchů. A neumřel jen za některé hříchy, nýbrž za všecky, i nejtěžší, které lidé spáchali a spáchají. Proto také Pán Ježíš v nevystihlém milosrdenství svém odpouští všecky hříchy, jestliže hříšník činí pravé pokání. Pravda tato vysvítá ze slov Písma sv.: „Budou-li hříchové naši jako šarlat, jako sníh zbíleni budou; a budou-li červení

jako červec, jako vlna bílí budou.“ (Is. 1, 18.) Pán Ježíš přijímal veliké kající hříšníky a všecky hříchy jim odpouštěl. Odpustil Marii Magdaleně, Zacheovi, sv. Petrovi, ano i umírajícímu lotru na kříži. Pán Ježíš hříšníků vyhledával, miloval kající hříšníky a nikdy nevzpomínal na hříchy jejich. Odpouštěl tedy Pán Ježíš všecky i nejtěžší hříchy, jen o hříších proti Duchu svatému pravil, že nedojdou odpuštění ani na tomto ani na onom světě. Jestliže Pán Ježíš odpouštěl i nejtěžší hříchy kajícníkům, tedy jistě tutéž moc dal i apoštolům a jich nástupcům. A v církvi svaté také odpouštějí se všecky i nejtěžší hříchy, činí-li hříšníci pravé pokání.

241. *„Které zvláštní prostředky ustanovil Ježíš Kristus na odpuštění hříchů?“*

„Ježíš Kristus ustanovil na odpuštění hříchů tyto zvláštní prostředky: svátost křtu a svátost pokání.“

Každý člověk přichází na tento svět poskvrněn hříchem Adamovým, pro který by do nebe nikdy nevešel, jak Pán Ježíš Nikodémovi pravil: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha svatého, nevejde do království nebeského.“ (Jan 3, 5.) K odpuštění hříchu dědičného a všech přede křtem spáchaných hříchů je tedy třeba svátosti křtu. Křest svatý je tedy ten první prostředek, který Pán Ježíš ustanovil k odpuštění hříchu. Víra svatá nás učí, že beze křtu nikdo, ani dítě spasení dojíti nemůže, proto pravíme, že křest jest nejpotřebnější svátost. Na křtu svatém dosahuje duše naše odpuštění a ozdobena jest posvěcující milostí Boží. Než po křtu svatém člověk opět klesá a hřeší a pozbývá milosti a přátelství Božího. Kdyby hříšník zůstal ve stavu nemilosti, nedošel by věčného spasení. Aby lidé na věky nezahynuli, ustanovil proto Pán Ježíš druhý prostředek k odpuštění hříchů, totiž svátost pokání, ve které se nám odpouštějí všecky hříchy, kterých jsme se po křtu svatém dopustili, jestliže se z nich dokonale vyznáme, pravou lítost ukazujeme a slíbíme, že se polepšíme a za hříchy své dosti učiníme. Že k dosažení odpuštění hříchů třeba jest svátosti křtu a pokání, hlásali také svatí apoštolové. Tak svatý Petr po seslání Ducha sv. pravil shromážděnému lidu: „Pokání čiňte, a pokřtěn buď jedenkaždý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů.“ (Skut. ap 2, 38.)

Když se modlíme slova apoštolského vyznání víry „věřím v hříchů odpuštění“, vyznáváme tedy víru, že Pán Ježíš církvi své dal moc svazovati a rozvazovati, odpouštěti nebo neodpouštěti. Zároveň poznáváme velikou lásku a péči Spasitelovu o spásu duší našich, jenž nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl.

Buďme tedy Pánu Ježíši vděčnými za tu milost, že nám již na zemi poskytuje příležitosti zbaviti duši všech poskvrn, pro něž bychom na věky byli zavrženi. Příležitosti této často užívejme a vyznávejme se z hříchů svých, abychom pojistili sobě radost věčnou.

O jedenáctém článku víry.

Často slýcháme za dnů našich nevěrecké lidi říkati, že smrtí všecko se ukončuje a že po smrti už nic není, člověk umře jako jiní tvorové a jeho tělo zhnije a nikdy už neoživne. Není prý ani možno, aby části těla, které po celém světě jsou rozmeteny a v prach a popel obráceny, opět se někdy sloučily a znova žily. Vždyť byliny a zvířata také hynou a nikdy neožijí. To je sice pravda, ale zvíře a člověk není jedno a totéž, a proto bude také mezi nimi rozdíl v budoucnosti. My víme, že všichni podrobeni jsme smutnému osudu smrti, víme, že zemřeme. Ale také věříme, že těla naše zaseta budou do země jako símě, aby jednou vstala a k novému životu se probudila, věříme a vyznáváme těla vzkříšení. A o tomto našem vzkříšení jedná tento článek víry, kterýž zní: „Těla vzkříšení.“

243. *„Čemu učí jedenáctý článek víry?“*

„Jedenáctý článek víry učí, že Ježíš Kristus v den poslední tělo naše vzkřísí, to jest, duši opět s tělem spojí.“

Víme, že všichni musíme umříti. Tělo naše vzato jest ze země a proto opět přijde do země a promění se v prach a popel. Tělo však bylo příbytkem duše nesmrtelné a tvořilo s ní bytost, která slove člověk. Duše naše jest nesmrtelná, ale sama není člověkem a proto také nemůže od těla, příbytku svého, na věky býti oddělena. Když člověk umírá a duše od těla se odděluje, tu jakoby volala k starému a věrnému svému příteli: na shledanou tam na věčnosti. A duše s tělem opět se shledají a spojí, tělo naše vstane z hrobu a duše vstoupí do něho a budeme zase živi s tělem a duší. A toto vzkříšení stane se na konci světa až nastane soudný den. Tehdy vyjdou andělé do čtyř úhlů světa a hlasem trouby volati budou lidi mrtvé k soudu: „Vstaňte mrtví a pojďte k soudu.“ A to budou ty žně, které nebeský Hospodář konati bude na každém hřbitově, na svatém poli, ve kterém zaseta byla těla lidská jako semena.

Že jednou všichni opět z hrobu vstaneme a s duší živi budeme věčně, poznáváme ze zjevení Božího, které víru ve vzkříšení těl od počátku světa mezi národy udrželo. I mnozí pohané věřili a učili těla vzkříšení. Tak Seneka pravil: „Vše toto pomine, ale nezahyne; smrt, jíž tak mnozí se bojí, život sice zastaví, avšak neodejme

na vždy. Den nastane, kterýž nás zase na světlo přivede a proto může každý s dobrou myslí odcházeti, jelikož zase se navrátí.“ Zvláště Židé, poučeni jsouce Bohem a svatými proroky pevně věřili, že jednou všichni vstaneme z mrtvých. Tak Marta, sestra Lazarova, před Kristem Pánem vyznala víru v těla vzkříšení, když pravila o zemřelém bratru svém Lazarovi: „Vím, že vstane bratr můj při vzkříšení v den nejposlednější.“ (Jan 11, 24.) A starozákonní trpitel Job, těšil se ve svých bolestech nadějí na vzkříšení a proto volal: „Vím, že Vykupitel můj živ jest, a že v poslední den ze země vstanu, zase oblečen budu v kůži svou, a v těle uzřím Boha svého, kteréhož uzřím já sám a oči mé spatří jej; složena je ta naděje má v lůně mém.“ (Job. 19, 25, 27.) A tuto víru v těla vzkříšení potvrdil sám Pán Ježíš, jenž mnohými výroky svými zvláště Saduceům, kteří v těla vzkříšení nevěřili, dokázal, že všemohoucí Bůh, který člověka z hlíny země stvořil, zase jej z prachu povolá k novému životu. Pravilť Pán Ježíš: „Tato pak jest vůle Otce mého, kterýž mne poslal, aby každý, kdož vidí Syna a věří v něho, měl život věčný a jáť jej vzkřísím v den nejposlednější.“ (Jan 6.) Aby Pán Ježíš Židům dokázal, že má moc mrtvé vzkřísiti, vzkřísil mnohé mrtvé před zraky četných zástupů. Tak vzkřísil mrtvého mládence Naimského, dceru Jairovu a Lazara, kterýž již čtyři dni byl v hrobě pochován. Konečně Pán Ježíš naději naši na budoucí vzkříšení posilnil tím, že sám slavně vstal třetího dne z mrtvých. Také svatí apoštolové kázali o těla vzkříšení. Tak sv. Pavel pravil: „Jestliže duch toho, kterýž vzkřísil Ježíše Krista z mrtvých, přebývá ve vás, ten obživí i smrtelná těla vaše, pro přebývajícího ve vás ducha jeho.“ (Řím 8.)

Naděje na vzkříšení těla vždy těšila a posilňovala křesťany, a proto i nejhroznější muka s radostí trpěli. Když sv. Jakob byl mučen pro víru křesťanskou a donucován byl, aby zapřel Krista a pohanským bohům obětoval, volal k nepřátelům: „Jak se můžete domnívati, že bych údů svých, které Bohu jsou zasvěceny, zneužíti mohl? Vytrhněte mi jazyk, utněte mi ruce a nohy, to můžete učiniti, ale proto nezapru Boha a Pána svého.“ Nyní mučitelé po 9 hodin hrozně jej mučili, usekávajíce mu úd po údu. Než statečný mučedník volal: „Jdi, ruko má, jdi jen, noho má, jdi jazyku můj. V den soudný vás zase všecky shledá věčný Stvořitel a v celek krásný sloučí. Jemu jste sloužily, On vás za to odplatí.“

244. *„Proč vzkřísí Ježíš Kristus naše tělo?“*

„Ježíš Kristus vzkřísí naše tělo: 1. Aby i tělo bylo účastno odměny nebo trestu, jako bylo za živa účastno dobrých nebo zlých skutků. 2. Aby vítězství Ježíše Krista nad hříchem a smrtí bylo úplné.“

Na světě duše spolu s tělem jednaly, mluvily a cítily, všechno bylo jim společno, dobré i zlé. Duše používala těla k hříchu, ale také s ním činila skutky milosrdné a Bohu milé. Tělo sloužilo duši, když před Bohem se kořilo, modlitbu k nebesům přednášelo a záslužné skutky konalo. Oba mají tedy zásluhy a proto oba zasluhují odměny. Poněvadž však na světě není trestu, který by spravedlivě nepravosti těla a duše potrestal, a poněvadž také odměna pozemská není přiměřena odměně za život spravedlivý a svatý, proto musí jednou duše s tělem se spojiti, aby oba spravedlivě byly buď odměněny nebo potrestány. Co nám o vzkříšení našem rozum dosvědčuje, to jasně potvrzuje Pán Ježíš, jenž praví: „Já jsem vzkříšení a život. Nedivte se tomu, přichází hodina, v kteroužto všichni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna božího; i půjdou, kteříž dobře činili, na vzkříšení života, kteří pak zle činili, na vzkříšení soudu.“ (Jan 5, 28, 29.) Pán Ježíš proto tedy nás všecky opět vzkřísí, abychom i podle těla buď byli odměněni nebo potrestáni. Avšak také nás proto vzkřísí, aby jeho vítězství nad smrtí a ďáblem bylo úplné. Když sám vstal z mrtvých, zvítězil nad hříchem, smrtí a ďáblem, aby však smrt, ďábel a hřích na věky byli přemoženi, učiní Pán Ježíš konec světa, vzkřísí všecky mrtvé a všecky lidi i s tělem bude souditi. Po tomto soudě posledním na věky zlomena bude moc smrti a ďábla a hříchu, neboť na spravedlivé, kteří s Kristem kralovati budou, již nikdy ani hřích, ani ďábel, ani smrt žádné moci míti nebudou. Svatý Pavel, na mysli maje vítězství toto, pravil: „Musí zajisté toto porušitelné tělo obléci nesmrtelnost, a když smrtelné tělo obleče nesmrtelnost, tedy se naplní řeč, kteráž napsána jest: ‚Pohlcena jest smrt ve vítězství. Kde jest, ó smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten tvůj?‘“ (I. Kor. 15, 53—55.) Dle slov svatého Pavla smrt na věky bude přemožena, když vstaneme z mrtvých.

245. „*Vstanou-li všichni lidé z mrtvých?*“

„Všichni lidé, dobří i zli, vstanou z mrtvých.“

Z mrtvých nevstanou jen spravedliví, ale i hříšníci; všichni vstaneme z mrtvých, abychom všichni podle zásluhy buď byli odměněni nebo potrestáni. Že všichni lidé při konci světa z mrtvých vstanou, oznámil Pán Ježíš, jenž pravil: „Přichází hodina, v kteroužto všichni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího.“ (Jan 5, 28.) Po z mrtvýchvstání nebude pak již smrti, ale nastane věčný život. Spravedliví žíti budou věčně v radosti a slávě, hříšníci pak věčně trápiti se budou v pekle.

Pán Ježíš vstal z mrtvých se svým tělem, s tímže tělem, ve kterém duše jeho žila, a s tímže tělem, které trpělo a umřelo.

Avšak po zmrtvýchvstání přece tělo Ježíšovo bylo změněno. Bylo oslaveno, ozářeno a nesmrtelno. I my vstaneme z mrtvých a zajisté rádi bychom věděli, jaká budou naše těla po vzkříšení.

246. *„Budou-li těla vzkříšených stejná?“*

„Těla vzkříšených nebudou stejná; těla zlých budou ohyzdná, těla pak dobrých velice krásná a oslavená.“

Vstaneme tedy všichni z mrtvých, ale naše těla nebudou stejná, což potvrzuje sv. Pavel, jenž dí: „Vichni zajisté vstaneme z mrtvých, ale ne všichni budeme proměněni.“ (I. Kor. 15, 51.) Poněvadž duše spravedlivých již před vzkříšením těl radostí nebeských požívati budou, proto také těla jejich při vzkříšení budou proměněna, budou totiž tak ozdobena a ozářena, aby podobna byla duším svatým a tak bude celý člověk podobati se oslavenému Kristu Pánu. Budou tedy těla spravedlivých krásná, nebeskou září ozářená, budou taková, že nebudou potřebovati ani šatu, ani potravy, ani nápoje. Těla spravedlivých nebudou moci trpěti, budou rychlá jako myšlenka a budou pronikati věci. Těla spravedlivých budou duchová, to jest, nebudou podrobena žádostem a vášním, budou podobna krásné své duši. Čím bude duše krásnější, tím i tělo vzkříšené bude krásnější. Konečně budou také nesmrtelná, to jest, po vzkříšení nastane život bez konce, ve kterém spravedliví lidé i s tělem věčně se budou radovati. Naproti tomu jako duše zavržených lidí v pekle zbaveny jsou všeliké krásy, ježto odloučeny jsou od tváře nejsvětějšího Boha, tak také i těla jejich budou zohavena a zbavena všeliké krásy. Hřích a nepravost jeviti se bude i na tělích zavrženců při vzkříšení.

Poněvadž pevně věříme a přesvědčeni jsme, že vstaneme z mrtvých, proto podle napomenutí sv. Pavla choďme v přikázáních božích a stůjme pevně u víře v naději na slavné vzkříšení své. Nebojme se smrti, ani příliš se nermuťme nad smrtí přátel svých, vždyť všichni máme naději, že se zase jednou všichni shledáme.

Těla naše po smrti uložena bývají do země jako símě, kteréž zaseto jsouc v zemi umírá, aby na jaře probudilo se k novému životu a přineslo stonásobnou úrodu. Proto křesťané posvátné místo, na kterém těla zemřelých pochována bývají, mají v posvátné úctě a církev svatá také je napřed světí, než je odevzdá účelu svému. Hřbitovy jindy bývaly okolo chrámu, aby živí s mrtvými ustavičně spojeni byli a na sebe nezapomínali; dnes však hřbitovy staví se za osadou. Aby nikdo neznenctil posvátného místa, jest ohrazeno zdí. Hřbitovy světí buď biskup nebo kněz. Jakým obřadem koná

se svěcení hřbitova a jaké obřady konají se při pohřbu, rozjímati budeme ve čtvrté hlavní části, kdež zvlášť jednati budeme o svěceninách a žehnáních.

O dvanáctém článku víry.

Všichni musíme umříti a po smrti nastane nám život jiný, věčně trvající a který proto věčným životem jmenujeme. Hned po smrti životem věčným žíti bude napřed duše a při konci pak světa i tělo, které povstane z hrobu, bude s duší věčně žíti. A o tomto budoucím věčném životu jedná dvanáctý článek víry, kterýž zní: „Život věčný.“

Tento článek víry nás učí, že věčnost skutečně jest a že spravedliví i hříšníci věčně žíti budou. Jaký život očekává spravedlivé poučují nás otázky katechismu.

248. *„Čemu učí dvanáctý článek víry?“*

„Dvanáctý článek víry učí, že po tomto životě pozemském nastane život bez konce, ve kterém budou spravedliví dokonale blaženi.“

Poněvadž duše lidská jest nesmrtelná, proto po smrti těla, když se od těla odloučí, musí někde žíti. Je tedy za hrobem také život a poněvadž jest bez konce, proto jmenuje se život věčný. Podle slov Písma sv. a výroků Spasitelových rozumíme slovem „život věčný“ vlastně nebe, to jest, věčnou blaženost, kterou Bůh připravil všem Ho milujícím. Tímto článkem víry vyznáváme tedy také víru, že na onom světě jest místo věčné blaženosti, které nebem nazýváme. Nebe jmenujeme životem věčným, poněvadž spravedliví, kteří přijdou do nebe, spojeni budou s Kristem Pánem, jenž jest život a původce života. Naproti tomu peklo jest smrt, poněvadž zavrženci Bohu odumrou, to jest, nikdy tváře boží nespatří a nikdy s ním žíti nebudou. Tento život věčný úplně vyplní touhu všech věrných služebníků božích. Člověk na světě žije, pracuje a shromažďuje zásoby dobrých skutků a tak ustavičně pracuje a touží po věčném tom životu. A tato touha po radosti věčné jest duši naší vrozena, jak dobře praví sv. Augustin, že nepokojno jest srdce lidské, dokud nespočine v Bohu. Pán Bůh tedy, největší dobro, bude jednou odměnou těm, kteří na světě Ho milovali, po něm toužili a jemu věrně až do smrti sloužili.

249. *„Čím budou spravedliví dokonale blaženi?“*

„Spravedliví budou dokonale blaženi tím, že na

Boha věčně patřiti, jej milovati a v něm všeliké radosti a blaženosti požívati budou."

Duše naše dychtí po poznání Boha, ona chce jej viděti a znáti v celé jeho dokonalosti a slávě. Zde na světě poznáváme Pána Boha jen z části z jeho stvoření a proto naše poznání jest neúplné. Jaký však jest Bůh, uvidíme až na věčnosti. Svatý Pavel dí: „Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobenství, ale tehdáž tváří v tvář; nyní poznáváme z částky, ale tehdáž poznám, jakož i poznán jsem." (I. Kor. 13, 12.) Viděti Boha, znamená, Boha dokonale poznávati. Na věčnosti poznáme Boha, poznáme všecko, co nám na světě bylo nepochopitelno. Tam na věčnosti přestane tajemství, tam všecko uvidíme a pochopíme vše. A všichni ti, kteří do této radosti věčné vejdou, uzří Boha ve vší jeho moci a slávě, nikdy od něho odloučeni nebudou a nebudou si ničeho jiného přáti, než ustavičně na Boha patřiti, ustavičně ho milovati a ustavičně s ním přebývati v nebi. Spravedliví tedy tím budou dokonale blaženi, že věčně viděti budou Boha a věčně budou s ním blaženě žíti. Duše spravedlivých v nebi také budou se vespolek milovati, nebude u nich ani závisti ani žárlivosti, jestli někteří z nich větší slávy a radosti požívati budou, nýbrž radovati se budou čistou radostí andělskou z povýšení jiných. Svatí v nebi nebudou trpěti žádných utrpení, nýbrž požívati budou dobra a radostí nám nepochopitelných, jak praví sv. Pavel: „Čeho oko nevídalo, ani ucho neslýchalo a co na srdce lidské nevstoupilo, to připravil Bůh těm, již ho milují." (I. Kor. 2, 9.) Svatí nebudou trpěti žádného nedostatku, zármutku, bolesti, nikdy neumrou a také nikdy nebudou moci hřešiti, neboť jejich vůle bude vůli Boží dokonale podrobena. Pán Bůh všecky bolesti a utrpení, která svatí na zemi trpěli, stonásobně jim nahradí, jak dí sv. Jan: „Setře Bůh všelikou slzu s očí jejich, a smrti více nebude, ani smutku, ani křiku, ani bolesti nebude více; nebo první věci zašly." (Zjev. sv. Jana 21, 4.) Konečně blaženost svatých v nebi trvati bude věčně. (O těchto radostech nebeských více rozjímati budu v páté části.) A jaký osud čeká hříšníky, budou oni také věčně žíti?

250. *„Budou-li i bezbožní míti život věčný?"*

„I bezbožní budou míti život věčný; ale jejich život bude nejvýš nešťastný, protože jim bude za jejich hříchy trpěti věčně v pekle."

Tedy i hříšníci budou věčně živi, avšak jako jejich těla po vzkříšení budou poznamenána a ohyzdna, tak i jejich život věčný bude hrozný a nešťastný, jak sám Pán Ježíš všem nespravedlivým

předpověděl: „I půjdou tito (zlí) do trápení věčného.“ (Mat. 25, 46.) Zavržení trpěti budou na věčnosti hrozná muka. Největší trápení, zlost, závist a zoufalství jim bude působiti, že nikdy nespatří Boha. Velké trápení tělesné i duševní budou trpěti od duchů zlých. Již ta společnost ďáblů a zavržených způsobí jim hrozné trápení. Budou se trápiti v ohni, svědomí jim věčně bude činiti hrozné výčitky. A ze všech utrpení těchto nikdy nebudou vysvobozeni, ale věčně budou trvati. Když uvažujeme o budoucím svém životu po smrti, zajisté hrůza nás obchází. Bez vykoupení a zásluh Kristových na kříži a bez prostředků, které Pán Ježíš uložil v církvi své, nikdy bychom nemohli sami zasloužiti si života věčného. Proto používejme všech milostí a prostředků ke spasení, pokud jsme na světě, dokud čas jest k získání zásluh pro nebe. Na paměti vždy mějme věčnost, neboť nevíme, kdy nás Pán Bůh k sobě povolá, pamětlivi jsouce napomenutí Páně: „Bděte, nebo nevíte ani hodiny ani dne.“ (Mat. 12, 40.)

251. *„Kterým slovem končíme apoštolské vyznání víry?“*

„Apoštolské vyznání víry končíme hebrejským slovem ‚Amen‘.“

252. *„Co znamená slovo ‚Amen‘?“*

„Slovo ‚Amen‘ znamená: ‚Tak jest,‘ potvrzujeme-li něco, nebo: ‚Staň se,‘ přejeme-li si, by se něco stalo.“

Pán Ježíš často užíval slova „Amen“. Kdykoliv nějakou důležitou pravdu chtěl zvlášť svým posluchačům pověděti, nebo důležité věci budoucí oznámiti, obyčejně počínal takto: „Amen, amen, pravím vám . . .“ Slavnostním způsobem potvrzoval tak slova svá. Také svatí apoštolové často končili promluvy své slovem „Amen“, čímž po příkladu Pána Ježíše slavnostně potvrzovali slovo boží, anebo vyslovili přání, aby všecko stalo se, o čem mluvili. Proto také apoštolské vyznání víry končíme slovem „Amen“, abychom potvrdili, že všecko pevně věříme, co je v něm obsaženo.

253. *„Proč končíme apoštolské vyznání víry slovem Amen?“*

„Apoštolské vyznání víry končíme slovem ‚Amen‘, ‚Tak jest‘, abychom potvrdili, že všecko pevně věříme, co je v něm obsaženo.“

Apoštolské vyznání víry modlíme se každodenně, je tedy i modlitbou a tedy ji ukončujeme slovem Amen. Kdykoliv se modlíme a Boha prosíme za pomoc a smilování, ukončujeme modlitbu slovem

Amen, prosíce, aby se tak stalo, zač prosíme. Po kázání a křesťanském cvičení také říkáme Amen, čímž na jevo dáváme svůj souhlas „Tak jest“, tak tomu vpravdě jest a tak ať se stane.

Tím jsme, drazí v Kristu, ukončili naše rozjímání o víře a apoštolském vyznání víry. Poznali jsme, že mnohé a velmi důležité pravdy božské a poučení obsaženy jsou v tomto krátkém vyznání víry. Modlívejme se proto apoštolské vyznání víry rádi a každého dne, neboť tak ustavičně vyznávati budeme víru svou. Všichni svatí, mučedníci a spravedliví křesťané modlívali se apoštolské vyznání víry. Budeme-li se vždy nábožně a pozorně modliti apoštolské vyznání víry, naučíme se znáti a milovati svou víru a nikdy jí nezapřeme. Poznali jsme také, že třeba jest víry ke spasení i ku spokojenému životu pozemskému; proto zachovejme si drahocenný poklad sv. víry katolické, kterou nám přinesli naši slovanští apoštolové svatí Cyrill a Methoděj. Hajme a vyznávejme všude víru katolickou i svým životem. Buďme katolíky nejen doma a v chrámu Páně, ale také všude ve společnosti a všichni o to pracujme, aby duch katolický všude byl uplatněn. Buďme katolíky nejen jménem, nýbrž celým svým chováním. Konečně všem dobře čiňme, vespolek si pomáhejme a jednotu zachovávejme. Budeme-li vždy pamětlivi svých katolických povinností a budeme-li i činiteli zákona, pak jednou Bůh odmění nám stonásobně všecko, co jsme na světě dobrého učinili. Pamatujme vždy na slova sv. Pavla: „Dobré činíce neustávejme; nebo časem svým žíti budeme neustávajíce.“ (Gal. 6, 9.) Amen.

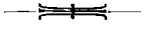

II. ČÁST.

O NADĚJI A MODLITBĚ.

23. CVIČENÍ.

Část druhá.

(Oddělení první.)

O křesťanské naději.

První část katechismu, která jedná o víře, to jest, o tom, co máme věřiti a věděti o Bohu, Pánu Ježíši, Duchu svatém a o církvi, jsme probrali. Nyní přistoupíme k druhé části katechismu, která jedná o naději a modlitbě. Svatý Pavel praví, že víra jest základem naděje, která z víry vychází jako kmen z kořene. A proto také blahoslavený Kanisius, spisovatel katechismu, rozdělil katechismus tak, že v první části pojednává o víře, jakožto základu našeho spasení a na základě tomto staví hned naději a důvěru v Boha, o které jedná v druhé části katechismu. Slovem „naděje“ rozumíme touhu a jisté očekávání splnění dobrého, které nám bylo slíbeno. Dítě na př. má naději čili doufá, že rodičové jistě mu dají, co slíbili. Co tedy od lidí čekáme, jmenujeme nadějí lidskou. Doufáme-li pomoci boží důvěrně od Boha, co nám slíbil, protože je všemohoucí, nejvýš dobrotivý a milosrdný, pak je ta naděje božská. A o této poučuje nás druhá část katechismu. Abychom bohumile doufati mohli, musí nám dáti Bůh schopnost a sílu. Schopnost tuto dává Bůh duši naší s milostí posvěcující na křtu svatém. Na křtu svatém vlévá nám božskou ctnost naděje. A tuto božskou ctnost jmenujeme křesťanskou nadějí, protože nám Kristus Pán ji zasloužil a nás jí naučil. Naděje křesťanská je tedy ctnost, kterou jakožto dítky Otce nebeského důvěrně očekáváme od Boha všecko, co nám slíbil, věčnou totiž blaženost a prostředky k dosažení této blaženosti. Kdo má takovou naději v Boha, o tom pravíme, že doufá křesťansky.

254. *„Co jest křesťansky doufati?“*

„Křesťansky doufati jest všecko pevně a důvěrně očekávati, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil.“

Naděje pochází z víry, proto kdo má celou a pevnou víru křesťanskou a podle ní také žije, ten také chová v srdci svém zvláštní radostnou útěchu, kterou jmenujeme nadějí. A tato naděje posiluje křesťana v boji proti pokušením, že spravedlivý Bůh jeho dobrý křesťanský život jednou odmění, když ne na světě, tedy jistě na věčnosti. Pravý křesťan nikdy nepochybuje o spravedlnosti boží, neboť jest přesvědčen, že Bůh, znaje naše myšlení a skutky, jistě naši důvěru a očekávání odmění.

Poněvadž naše naděje vztahuje se toliko na Boha, proto také naděje jest křesťanská, božská ctnost. Jako božská ctnost víra — musí míti jisté vlastnosti, po kterých se poznává, tak i křesťanská naděje musí se jeviti jistými známkami nebo vlastnostmi.

A jaká musí býti naše naděje?

Naděje naše předně musí býti „křesťanská“, to jest, nesmíme spasení a život věčný očekávati od lidí, nýbrž od Boha pro zásluhy Ježíše Krista, neboť není v žádném jiném jméně spasení, leč v Kristu Ježíši, Pánu našem. Sv. Pavel pravdu tu dosvědčuje, neboť praví: „Majíce tehdy, bratří, doufání, že vejdeme do svatyně skrze krev Kristovu.“ (K Žid. 10, 19.) Naše naděje je křesťanská, když vztahuje se hlavně k dosažení života věčného a potom teprve k dosažení časných věcí dle napomenutí Pána Ježíše: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a to ostatní bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33)

Naše naděje musí býti pevná, to jest, s odevzdaností do vůle Boží máme důvěrně očekávati, že Pán Bůh žádost naši splní. Svatý Bernard téměř na každé stránce spisů svých dokazuje, jak pevně se důvěřoval v Boha. „Ty, ó Pane, jediná jsi má naděje. Cokoliv činím, myslím, trpím, žádám, při všem v tebe důvěřuji. Ty jsi jediný předmět všech zaslíbení, jediný důvod všech mých očekávání. Jen Boha se chci držeti ve všem. Naděje má založena jest na tvé otcovské lásce, pravdě tvých zaslíbení a moci, jíž ji splniti můžeš.“

Naděje naše musí býti „živá“, to jest, nesmíme jen očekávati od Boha blaženost a odměnu, nýbrž musíme také se přičiniti, abychom slíbené odměny si zasloužili. Musíme tedy s nadějí působiti a pak nás jistě nesklame. Pán Ježíš proto praví: „Ne ten, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest, ten vejde do království nebeského.“ (Mat. 7, 21.) Svatá Theresie říkávala: „Seznala jsem, že na sliby

lidské spoléhati nelze. Jediný přítel, v něhož důvěřovati mohu, jest Bůh. Důvěřujíc v něho, tak se cítím posilněnu, že se domnívám, že bych mohla celému světu odporovati."

Naše naděje musí býti „vytrvalá", to jest, nesmíme přestati doufati, když Pán Bůh hned prosby naší nevyslyší, nýbrž musíme trpělivě a stále očekávati, jak nás Pán Ježíš napomíná: „Kdo setrvá až do konce, ten spasen bude." (Mat. 10, 22.) Vytrvalá naděje také nás velmi sílí v utrpení a smrti. Svatý Apolonius říkával, že ti, kteří Bohu jsou oddáni a v Boha naději skládají, nikdy nemají býti zarmouceni. Zarmouceni nechť jsou hříšníci nad svými hříchy, spravedliví však i v největších strastech ať jsou veselé mysli; neboť kdo Boha miluje, má na něm dosti."

Konečně naděje naše musí býti „pokorná". Všichni zajisté vědomi jsme si mnohých hříchů, jimiž Pána Boha každodenně urážíme a proto nesmíme sebevědomě se domýšleti, že snad života věčného dosáhneme svým přičiněním. Mnozí svatí lidé měli pevnou víru a naději, a přece klesli. Proto sv. Pavel nás napomíná: „S bázní a třesením spasení své konejte." (Filip. 2, 12.) Jsouce si tedy vědomi křehkosti a hříšnosti své, podle sil svých s milostí Boží pracujme o spásu svou a pokorně doufejme, že Pán Bůh nás neopustí. Na sebe a lidskou pomoc nikdy nespolehejme, neboť důvěra v pomoc lidskou jest marna. Takovou marnou naději měli fariseové, kteří před lidmi se modlili, postili a almužnu dávali, domnívajíce se, že pro tyto dobré skutky, které z nepravého úmyslu konali, dojdou slávy lidské i odměny v nebesích. A sklamali se, protože naděje jejich na odměnu věčnou byla pyšná, to jest, oni zrovna takřka Bohu předpisovali, jakou odměnu v nebesích jim dáti musí.

Z toho, drazí v Kristu, poznáváte, že kdo má takto spořádanou křesťanskou naději, má také ctnosti, které z naděje vyrůstají. Má totiž: 1. „Horlivost v dobrém," neboť ochotně koná všecko, co pomáhá k oslavě Boží a k jeho spáse. Zvláště pak horlivým jest v konání dobrých skutků a nestará se, co lidé o něm mluví, nýbrž jedině touží po tom, aby Bohu se zalíbil a odměny věčné zasloužil. Řídí se vždy napomenutím sv. Pavla: „V pečování buďte neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící." (Řím. 12, 11.) 2. Jest „trpělivým a odevzdaným do vůle Boží." Kdo má pravou křesťanskou naději, ve všelikém utrpení pevně doufá, že ho Bůh neopustí a utrpení pozemské jednou odmění. Proto všichni svatí a spravedliví lidé trpělivě snášeli i největší muka ano i mučednickou smrt, neboť doufali v odplatu hojnou v nebesích. Svatý Pavel proto těší nás v utrpení, ukazuje na odplatu nebeskou, když praví: „Utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, která se na nás zjeví." (Řím. 4, 3.) Křesťan, který má pravou naději, jest vždy

odevzdaným do vůle Boží, neboť ví, že nic se neděje bez vůle Boží, na paměti maje slova sv. Petra: „Všelikou péči svou uvrhněte na něj (Boha), neb on má péči o vás.“ (I. Petr. 5, 7.) 3. Jest „skromným a pokorným“, neboť vždy se vším jest spokojen, co Bůh činí a jemu udílí a ve všem hledá spásu duše své. Řídí se vždy napomenutím sv. Pavla: „O věci, kteréž s vrchu jsou, pečujte, ne o ty, které jsou na zemi.“ (Kol. 3, 2.) 4. Konečně jest „neohroženým a statečným“, neboť důvěra v Boha jej sílí tak, že všecko koná a podniká, čím by si zasloužil věčné odplaty. Svatý Pavel byl statečný, neboť Kristus Pán byl mu nade všecko, proto pravil: „Mně žíti Kristus jest a umříti ziskem.“ (Filip. 1, 21.)

Každý křesťan má míti pravou a dobře spořádanou naději. Kdo nemá pravé naděje, kdo buď málo nebo ničeho nedoufá od Boha, anebo zase mnoho bezdůvodně od Boha doufá, hřeší proti naději. A hříchy proti naději jsou: 1. Nedůvěra a zoufalství. 2. Opovážlivé spoléhání na milosrdenství Boží.

„Nedůvěrou“ se prohřešuje, kdo ne dosti v Boha doufá. Když se nám vede zle, nemáme nedůvěřovati v pomoc Boží, jakoby nám Bůh pomoci nemohl. Kdo málo v Boha doufá, uráží Boha, neboť o něm myslí, že není všemohoucím. Větším však hříchem proti naději jest zoufalství, kterého se dopouští, kdo pozbyl veškeré naděje na milosrdenství Boží. Takového hříchu dopustil se Kain, pravilť: „Větší jest nepravost má, než abych odpuštění došel.“ (I. Mojž. 4, 12.)

Proti naději hřeší se „opovážlivým spoléháním“. Hříchu toho dopouští se, kdo pohrdá milostí a pomocí Boží a úplně spoléhá na vlastní síly své. Mnozí zkusili, že zahanbeni byli, kteří na sebe spoléhali. Svatý Petr spoléhal na své síly a proto zapřel Krista Pána. Mnozí nedojdou života věčného, protože spoléhali na sebe a na lidi, Bohem a jeho pomocí pak pohrdali. Opovážlivým spoléháním hřeší, kdo očekává života věčného bez vlastního přičinění, kdo páchá nepravosti v domnění, že milosrdenství Boží nikoho nezavrhne, byť by hříšníci se nepolepšili a neužili prostředků k odpuštění hříchu. Kdo se Boha nebojí a spoléhá na jeho dobrotu a milosrdenství, hřeší proti naději a chystá si zahynutí. Proto pravil Pán Ježíš: „Nebudete-li pokání činiti, všichni zahynete.“ (Luk. 13, 3.)

Proti křesťanské naději hřeší, kdo Boha „pokouší“. Kdo svévolně vydává tělo své v nebezpečí v naději, že všemohoucí Bůh zázračně jej od smrti zachrání, pokouší Boha. Toho hříchu dopouštěli se fariseové, kteří pokoušeli Pána Ježíše, aby jim ukázal znamení na nebi.

Naděje křesťanská vede k Bohu, hříchy proti naději duši odtrhují od Boha a v záhubu věčnou uvrhují. Proto prosme Boha za

dar křesťanské naděje. Máme-li pak spořádanou křesťanskou naději, můžeme míti pevnou důvěru, že Bůh jistě nám splní vše, co nám slíbil.

255. *„Co nám slíbil Bůh pro zásluhy Ježíše Krista?“*

„Bůh nám pro zásluhy Ježíše Krista slíbil věčnou blaženost jakož i prostředky, kterými bychom jí dosáhli.“

Pan Ježíš proto přišel na svět, aby všecky lidi spasil a všem připravil život věčný, čili věčnou blaženost. Když započal dílo své vykupitelské, volal: „Přiblížilo se království nebeské.“ Slovy těmi oznamoval lidem budoucí blaženost, která všem těm dána bude za podíl, kteří v něho uvěří. Předmětem tedy naděje naší jest odměna v nebesích, věčná blaženost, a pohnutkou naděje jest všemohoucnost Boží. Na tuto blaženost nebeskou těšili se všichni spravedliví lidé, a pro ni všecko podnikali a největší útrapy pozemské rádi snášeli. Nábožný Tobiáš mnoho se modlil a dobré skutky konal všem lidem, takže přátelé jeho se mu posmívali, říkajíce: „Kde jest naděje tvá, pro kterou jsi almužny dával a mrtvé pochovával?“ Ale Tobiáš, ačkoliv nouzi trpěl, domlouval jím, řka: „Nemluvtež tak, neboť synové svatých jsme, a očekáváme onoho života, kteréhož Bůh dá těm, jižto víry své nikdy nemění od něho.“ (Tob. 2, 15—18.) Podobnou nadějí na věčnou odplatu v nebi těšil se Job a všichni spravedliví a trpící lidé. Pán Ježíš apoštoly a své věrné, aby nebáli se světa a zloby jeho, nýbrž aby mu zůstali vždy věrnými, těšil, že hojná odplata čeká je v nebesích: „Radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích.“ (Mat. 5, 12.)

Abychom této věčné blaženosti dojíti mohli, dal nám Pán Ježíš také prostředky, jichž užívajíce, nebe dojdeme. A které jsou ty prostředky, které nám Pán Ježíš dal k dosažení věčné blaženosti?

Nejhlavnější prostředek k dosažení života věčného jsou zásluhy Ježíše Krista a z nich řinoucí se prameny všeliké milosti, svaté svátosti. Pán Ježíš všem nám dává dosti milostí, abychom dobré konati mohli a zásluhy pro nebe si získali. Kdo prosí o milost a s milostí působí, může pro svou blaženost věčnou mnoho si zasloužiti. Pán Ježíš sv. Pavlu udělil mnoho milostí, avšak sv. Pavel také s milostí pracoval, a proto dobře o sobě napsal: „Milostí Boží jsem, co jsem, a milost nebyla ve mně marna.“ (I. Kor. 15, 10.) Všem nám třeba jest ke spasení milosti, proto o ni prosme a také často přijímejme svaté svátosti, abychom získanou milostí pojistili sobě naději na věčnou blaženost.

Jiný prostředek k dosažení věčné blaženosti jest odpuštění

hříchů. Kdyby nebyl Bůh milosrdným a neodpouštěl nám hříchy naše, tedy nedosáhli bychom věčné blaženosti, protože hřích zavírá bránu do nebe. Než Pán Ježíš sám za hříchy naše na kříži umřel, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. (Jan 3, 16.) a církvi dal moc, kajícníkům hříchy odpouštěti. Jestliže tedy hříšník činí pokání, život svůj polepší a přikázání Boží věrně zachovává, odpouští mu Pán Bůh hříchy jeho a živ bude.

Kromě těchto nadpřirozených prostředků, kterými můžeme dosáhnouti věčné blaženosti, dává nám Pán Bůh také přirozené prostředky, jimiž také můžeme si zásluh zjednati pro odplatu věčnou. K přirozeným prostředkům náleží, na př. schopnosti duševní a tělesné, jmění a povolání. Užíváme-li těchto přirozených prostředků moudře a podle vůle Boží, můžeme si také mnoho zásluh pro nebe získati. K moudrému a zbožnému muži Petru Faberovi ve Španělích přišel jakýsi bohatý šlechtic a tázal se ho: „Co mám činiti, abych v tom světském hluku neutrpěl škody na své duši?“ I pravil mu Faber: „Často vzbuzuj v srdci svém tyto myšlenky: Kristus, můj Bůh a Pán, narodil se a žil v největší chudobě a já v hojnosti a přepychu; Kristus lačen a žízniv, a já za stolem bohatým hojnými pokrmy; Kristus nah a já v nádheře; Kristus v hoři a bolesti a já v rozkoši a radovánkách. Na to pamatuj a duše tvá zůstane v hříšném světě čistá a neporušená.“ Šlechtic, pamětliv jsa toho napomenutí, užíval bohatství rozumně, mnoho dobrého konal a tak zachoval si čistou duši k životu věčnému. Nuže i my čiňme podobně. Považujme pozemské statky za propůjčené nám dary od Boha a snažme se z mamony činiti si přátely i na nebi.

Pán Ježíš slíbil nám tedy věčnou blaženost a svou pomoc k dosažení blaženosti, proto také důvěrně můžeme očekávati, že slibu svému dostojí, pakliže svým životem odměny věčné si zasloužíme, neboť Bůh jest věrným ve slibech svých.

256. *„Proč doufáme od Boha, co nám slíbil?“*

„Doufáme od Boha, co nám slíbil, protože je všemohoucí, nejvýš dobrotivý a věrný a proto splniti může a chce, co nám slíbil.“

Co Pán Ježíš sliboval všem svým věrným, to jistě splní, protože jest všemohoucí, nic mu není nemožného učiniti, jen když my tak žíti budeme, abychom hodnými se stali odměny věčné. Doufáme také od Boha, co nám slíbil, protože je věrný a pravdomluvný a nemůže ani lháti a klamati. Svět také slibuje odměnu svým služebníkům, ale sliby jeho bývají chyby; víme ť ze zkušenosti, že svět nás obyčejně klame. Bůh však není, jak dí Písmo svaté,

jako člověk, aby klamal; co slíbil, to jistě splní, protože může a chce. Konečně doufáme od Boha, co nám slíbil, protože je nejvýš dobrotivý. Bůh nás všecky miluje jako otec své dítky, a proto chce, bychom byli věčně blaženými, jak praví sv. Jan (3, 16): „Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.“ Kdyby nás celý svět oklamal a opustil, Bůh nás neopustí a neoklame. Když svatý Mikuláš zvolen byl za biskupa, ve své skromnosti obával se, že obtížný úřad biskupský dobře nezastane. A tu kdykoliv mu nastala těžká práce v úřadě, modlil se k Bohu, volaje: „Důvěřuji se v Tebe, Bože a Otče můj! Ty mne zajisté neopustíš a podporovati mne budeš milostí svou, abych neklesl pod břemenem, které jsi uložil na bedra má. Jako Bůh můžeš mně pomoci, jako Otec chceš přispěti slabému; proto doufám pevně, že otcovská láska tvá neopustí dítě volající k Tobě o pomoc.“ Tak se svatý biskup modlíval a nikdy nebyl sklamán.

Křesťan, jenž tak pevnou naději chová v srdci svém na budoucí život, jest mnohem šťastnějším a spokojenějším než ti, kteří naději svou skládají ve svět a jeho odměnu. Naděje na věčnou odplatu dodává člověku síly a trpělivosti, takže bez reptání snáší své kříže, s radostí a horlivostí koná své práce a povinnosti stavu svého, věda dobře, že jednou nebude zahanben. Takovou naději na věčnou odplatu měli svatí apoštolové. Jednoho dne tázal se sv. Petr Pána Ježíše: „Aj! my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe; což tedy bude nám?“ Jakou nadějí svatí apoštolové mohou se těšiti, že pro Ježíše všecko opustili, pověděl jim Pán Ježíš: „Zajisté pravím vám, že vy, kteří jste následovali mne, v druhém narození (t. j. na soudném dni), když seděti bude Syn člověka na stolici velebnosti své, budete i vy seděti na dvanácti stolcích, soudíce dvanáctero pokolení israelské.“ (Mat. 19, 27, 28.) Poněvadž apoštoly očekávala taková odměna a sláva, proto neunavně konali poslání své apoštolské a proto také z lásky k Pánu Ježíši i největší utrpení snášeli.

Přemnozí lidé za dnů našich nemyslí na budoucí život po smrti, nedoufají a ničeho neočekávají po smrti, protože jim je tento svět nebem, jim je milejší svět a jeho radost, než věčnost a její radosti. Než hrozná bude smrt takových lidí a hroznější jejich osud po smrti.

Poněvadž křesťanské naděje jest ke spasení třeba, proto musíme ji často v srdci svém vzbuzovati a pěstovati. A naděje křesťanská nejlépe pěstuje se modlitbou.

257. *„Čím se zvláště pěstuje křesťanská naděje?“*

„Křesťanská naděje se pěstuje zvláště modlitbou.“

Slovo „pěstovati“ znamená: oživovati, probouzeti, zdokonalovati, vzbuzovati a upevňovati. Pravíme-li tedy, že naděje pěstuje se modlitbou, rozumíme tím, že zvláště modlitbou upřímnou a ustavičnou probouzíme v srdci svém naději, že Bůh, jenž jest všemohoucí, nám v potřebách našich pomoci může. A naději v sobě upevňujeme, když často Bůh prosbu naši vyslyší. Tím býváme v naději i na odplatu v nebesích upevněni, tím tedy naše naděje je pevnější. Poněvadž modlitba jest nejhlavnější prostředek, kterým se pěstuje křesťanská naděje, proto skoro celá druhá část katechismu jedná o modlitbě.

(Oddělení druhé.)

O modlitbě.

1. O modlitbě vůbec.

258. *„Co jest modlitba?“*

„Modlitba jest nábožné pozdvižení mysli k Bohu.“

Křesťan, jenž na Boha myslí, jeho se bojí, jemu věrně slouží a za to jednou chce býti blaženým, ten rád s Pánem Bohem rozmlouvá, čili rád se modlívá. Modlitba tedy jest uctivé obcování a rozmlouvání s Bohem. Člověk ztratil osobní obcování s Bohem v ráji, a tu modlitba aspoň z části nahrazuje nám osobní ono obcování s Bohem, jakého požívali v ráji naši prarodičové, Adam a Eva. Modlitba jest veliké dobrodiní pro člověka, neboť modlitba těší stísněné srdce, je jako balsám a člověku zbožně se modlícímu zdá se, jakoby sám Bůh u něho stál a pomocné ruky mu podával. Modlitba zajisté jest něco více, než pouhé myšlení na Boha, neboť pochybovači u víře a nevěrci také myslí na Boha, jak a čím by jeho svaté náboženství potupili. Že takové myšlení na Boha není modlitbou, rozumí se samo sebou. A ani obyčejné rozmlouvání neb řečnění o Bohu není modlitbou. K modlitbě náleží mysl zbožná a věřící, člověk modlící se musí nejen myšlenkami, nýbrž i vůlí svou i srdcem svým opustiti takřka tento svět a pozvednouti se nad pozemské věci a musí celou duší dlíti u Boha. A také kdo zbožně se modlívá, zaujat bývá v srdci svém věcmi nebeskými, zapomínaje na celý svět a starosti pozemské. Jeho duch povznáší se k trůnu Božímu a koří se Bohu svému, jemuž pokorně, uctivě a důvěrně přednáší prosby své. Aby tedy naše modlitba byla „pozdvižení mysli k Bohu“, musíme mysliti na to, co ústy projádřujeme a musíme se varovati všeliké nepozornosti, neboť modlitba nedbalá a nepozorná není modlitbou, protože v duši své nerozmlouváme s Bohem,

nýbrž s věcmi pozemskými které nejsou předmětem modlitby. Modlitba špatná Bohu se nelíbí a uráží jej.

Ačkoliv Pán Bůh nepotřebuje naší modlitby, přece přeje si, ano poroučí, abychom se modlili, protože pomoci Boží ustavičně potřebujeme. Pravil jsem vám, že modlitba jest pro člověka neocenitelným darem. A vpravdě! Není už to velikým dobrodiním, že člověk, jsa v utrpení, nemoci, žalosti a také i v radosti může Bohu svému projeviti své city? Svatý Jan Zlatoústý praví, že modlitbou rozeznáváme se od němé tváře a spojujeme se s anděly. Bylina, nerost a zvíře nemohou se modliti, ale člověk může se modliti, a modlitbou ukázati může nábožné své srdce, které pro Boha žije.

Člověk tedy jediný ze všech pozemských tvorů může se modliti. Avšak třeba jest hned poznamenati, z jakých pohnutek máme se modliti. Někteří lidé ani nevědí, proč se máme modliti. Oni se modlí někdy horlivě, někdy nedbale a někdy vůbec se nemodlí. Když na mnohého člověka náhle dopadají rány Jobovy, tu honem utíká se k Bohu, na kolenou svíjí se před Bohem a zoufale prosí o pomoc a smilování. Modlí se z bázně před horším zlem, bojí se o sebe a proto jako otrok Boha za smilování prosí. Když pak neštěstí pomine, přestane se modliti. Nemáme se modliti z otrocké bázně, nýbrž blížiti se máme k Bohu svému jako dítky ku svému dobrému otci, s láskou dětinnou máme se tedy modliti. Bůh je sama láska a kdo Boha miluje, zůstává v Bohu a Bůh v něm. Kdo tedy Boha miluje, nemodlí se ze strachu, ani pouze ve svůj prospěch, nýbrž modlí se ke cti a slávě Boží. A to je tedy onen pravý důvod, proč se máme modliti.

Podle toho, zač se modlíme, můžeme modlitbu rozděliti na čtyři druhy, a sice: 1. na modlitbu chvály; 2. modlitbu díků; 3. modlitbu prosby; 4. modlitbu smírnou.

259. *„Proč se modlíme?“*

„Modlíme se: 1. Bychom Boha chválili.“

Andělé a všichni nebeští duchové koří se ustavičně před velebností božskou a ustavičně Boha oslavují, volajíce: „Svatý, svatý, svatý, Pán Bůh zástupů, plna jsou nebesa i země slávy jeho.“ Jako nebešťané ustavičně oslavují Boha, tak i my, pozemčané, chváliti máme Tvůrce svého modlitbou. Všichni lidé od počátku světa Boha oslavovali modlitbou, zpěvem a hudbou. Tak nábožný král David sepsal překrásné žalmy, jimiž opěvoval jméno Hospodina, Boha svého. Podobně činili všichni spravedliví a svatí lidé, kteří modlili se proto, aby modlitbou vzdali Bohu čest a chválu. Nej-

přednějším tedy účelem modlitby jest oslava jména Božího, k čemuž nás povzbuzuje žalmista Páně: „Chvalte Hospodina všichni národové, velebtež ho všichni lidé.“ (Žalm. 116, 1.)

Když již pohanští učenci napomínali lid, aby bohy své uctívali modlitbou, jak Plato dí: „Muži ctnostnému k blaženému žití nejvíce pomáhá, když modlitbami a sliby ustavičně udržuje se ve spojení s bohy,“ oč více my křesťané máme se modliti, bychom pravého Boha uctili a oslavili! Proto modleme se rádi a horlivě, neboť modlitbou vyznáváme moc a velebnost Boží, a slávu Boží rozmnožujeme. K této modlitbě chvály povzbuzují nás všichni věrní ctitelé Boží Starého i Nového zákona. Král David po celý svůj život oslavoval velebnost Boží a napomínal Israelity, aby Hospodina s ním oslavovali s plesáním a zvukem trouby, když přenésti dal archu úmluvy na horu Sion. Vzpomeňme si, kterak Rodička Boží, blah. Panna Maria, při navštívení sv. Alžběty chválila a velebila nejsvětějšího Boha. Srdce její přeplněno bylo láskou a vděčností k dobrotivému Bohu a proto zpívala přerozkošný chvalozpěv: „Velebí duše má Hospodina.“ První křesťané, jak nám vypravují Skutky apoštolské, scházeli se každodenně na služby Boží a jednomyslně trvajíce na modlitbách, chválili Boha. Církev sv. také ke cti a slávě Boží koná pobožnosti a modlí se. Při mši svaté modlí se „Gloria“, které obsahuje chválu Boží, při slavnostech zpívá „Tě Bože chválíme“. Kněz při hodinkách po každém žalmu připojuje chvalozpěv: „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.“ Věřící pozdravujíce se slovy: „Pochválen buď Ježíš Kristus,“ chválí Boha. Přední tedy naší povinností jest, abychom Boha modlitbou chválili Než jeho nesmírná a nevyčerpatelná dobrotivost toho žádá, bychom jemu vděčnost prokazovali modlitbou. Máme se modliti:

2. „Bychom mu děkovali.“

Povinni jsme modlitbou čest a slávu Boží hlásati, avšak nesčíslná dobrodiní, která nám Bůh každodenně uděluje, nutí nás k díkučinění. V srdci každého člověka ozývá se zvláštní cit, který vděčností nazýváme, a tento cit nutí nás modliti se. Zvíře tulí se k svému pánu a živiteli, ukazujíc mu vděčnost, a člověk neměl by aspoň modlitbou ukázati svou vděčnost Pánu Bohu, kdyžtě tolik dobrodiní z ruky jeho přijímá? Vždyť Pánu Bohu nemůžeme ani jiným způsobem projeviti vděčnost svou než právě vroucnou modlitbou. A Pánu Bohu máme vždy díky vzdávati. Rozhlédneme-li se okolo sebe a pozorujeme-li veškeren život na světě, tu všecko nám hlásá štědrost a dobrotivost Boží. Jen zlý člověk neuznává dobrodiní Božího, a proto také Bohu neděkuje. Zbožný člověk však vděčně uznává i to nejmenší dobrodiní, které má od Boha a proto

jemu ustavičně díky vzdává. Od počátku světa lidé Bohu projevovali vděčnost slovem i skutkem. Již první synové Abel a Kain vzdávali Bohu obětí dík za udělenou úrodu zemskou. Židé měli slavnost „díkůčinění“, kterou oslavovali dobrého Boha a společnou pobožností vzdávali mu díky za všecka dobrodiní jim prokázaná. Nás pak církev sv. ustavičně napomíná ku vděčnosti k Bohu a sama v tom nás předchází příkladem. Církev svatá každodenně při mši svaté díky činí Bohu za všecka duchovní i tělesná dobrodiní a na konci občanského roku zavedla veřejné díkučinění, čili pobožnost, na které všichni Pánu Bohu děkujeme za udělená nám dobrodiní v uplynulém roce.

K této vděčnosti k Bohu povzbuzuje nás zvláště veliká láska Boží k nám. Kdo pak prve miloval nás? Bůh miloval nás a bděl nad námi prve, než jsme se narodili. Bůh z lásky k nám poslal na svět svého jednorozeného Syna, aby osvobodil pokolení lidské od hříchu a otroctví ďábelského, on nás obmyl od poskvrn hříchu a učinil nás na křtu svatém svými bratry a dědici věčného spasení. Nikdo nás nemůže tak milovati, jak nás miluje Bůh, Otec náš; proto zajisté slušno a spravedlivo jest, abychom také milovali Boha svého a jemu byli vděčnými. — Když Krištof Kolumbus konečně přistál k nové zemi a vstoupil na pevninu, ihned padl na kolena, naplněn jsa upřímnou vděčností k Bohu a se slzami v očích jemu děkoval, že podniku jeho požehnal a z mnohých nebezpečenství na cestě ho vysvobodil. Tak i my buďme Pánu Bohu vděčnými a děkujme mu vroucnou modlitbou za mnohé milosti a dobrodiní, kterých nám ustavičně udílí, a Pán Bůh štědřeji udělí nám nových milostí a dobrodiní. Na paměti vždy mějme, že Bůh proto často lidi trestá pohromami, neúrodou a jiným soužením, protože Bohu nebývají vděčnými a neděkují za dobrodiní. Velebnost a dobrotivost Boží nutí nás tedy, bychom k Bohu se modlili, a zajisté malou lásku ukázali bychom k Bohu, když bychom zapomínali čest a vděčnost k Bohu modlitbou prokazovati. Kdyby však ani velebnost a štědrost Boží nedonucovaly nás k Bohu se modliti, tedy naše potřeby duševní a tělesné ukládají nám povinnost, bychom se k Bohu modlili. Máme se tedy dále modliti:

3. „Bychom jej prosili za dobrodiní a milosti, zvláště pak za odpuštění hříchů.“

Povinni jsme se k Bohu modliti, aby nám dáti ráčil všeho, čeho k životu duchovnímu i tělesnému potřebujeme. Takovou modlitbu jmenujeme „prosebnou“. Velmi mnoho potřeb máme v tomto životě pozemském. A ke komu máme se s důvěrou obrátiti o pomoc? Máme pomoci hledati u lidí? Lidé často nám pomoci odeprou a

kdyby pomoci chtěli, zase nemohou, a člověk sám si pomoci nemůže. Má si člověk tedy zoufati? Odstup od nás takové smýšlení. Nebuďme malomyslnými, vždyť nad námi žije náš dobrotivý Otec nebeský, jenž zná naše potřeby a jako stará se o toho nejmenšího červíčka, tak pečuje i o nás a neopustí nás, budeme-li jej pokorně a důvěrně prositi, o čemž ujišťuje nás Pán Ježíš, jenž praví: „Proste a obdržíte, tlucte, a bude vám otevříno.“ (Mat. 7, 7.) Bůh chce, abychom ho prosili, a abychom dary považovali za dobrodiní, nikoliv pak za povinnost. Proto Pán Ježíš naučil nás modliti se „Otče náš“, jenž jest modlitbou prosby. Lidé od počátku světa v potřebách svých utíkali se k Bohu o pomoc a konali společné pobožnosti za odvrácení zlého. A takového původu jsou naše prosební, čili křížové dny, ve kterých v průvodu vycházejíce do polí, prosíme Pána Boha aby nám úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil.

Konečně máme se modliti:

„Zvláště pak za odpuštění hříchů.“

Modlíme-li se za odpuštění hříchů, tedy takovou modlitbu jmenujeme „kající nebo smírnou“, poněvadž modlitbou chceme Boha hříchy uraženého usmířiti a k odpuštění pohnouti. Ku kajicné modlitbě nutí nás naše svědomí, které stále nám připomíná naše provinění. Všichni hříšníci jen kající modlitbou vyprosili sobě odpuštění hříchů. Obyvatelé města Ninive modlitbou kajícnou Boha usmířili. David kajícími žalmy prosil Hospodina za slitování: „Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikosti milosrdenství svého.“ (Žalm. 50.) Svatý Petr, apoštol Páně, zapřel Mistra a Pána svého, ale že hořce oplakával vinu svou, odpustil mu Pán a nikdy nevzpomínal hříchu jeho. Maria Magdalena oplakávala také hříchy své, a poněvadž kající život vedla a mnoho se modlila, odpustil jí Pán Ježíš hříchy její. Publikán v chrámu jerusalémském modlil se za odpuštění hříchů. Podobně i lotru na kříži odpustil Pán Ježíš hříchy jeho, protože kajícně jich oplakával a za smilování prosil. Jestliže tedy Pán Ježíš odpustil kajícím hříšníkům na zemi, nezamítne ani naší modlitby kající nyní, když je na nebesích.

Všichni jsme hříšní a Boha každodenně hněváme, proto se modleme, aby se nad námi Bůh smiloval a netrestal nás pro hříchy naše. Avšak nejen se modleme za odpuštění hříchů, nýbrž také čiňme pokání a s pokorným srdcem vyznávejme se z hříchů svých, a potom vyslyší Bůh kající naše modlitby.

Pán Bůh chce, abychom ho za pomoc důvěrně prosili a dobrou naši modlitbu vyslyší, je-li k našemu spasení, oč prosíme. Když král český, Vladislav I. roku 1164 v Uhrách s vojskem ve válce dlel, biskup Daniel v Praze každý pátek za krále a lid jeho, aby

Pán Bůh štěstí dáti ráčil, všemu lidu postiti se kázal a sám s kanovníky, kněžími a se vším lidem ustavičně k Bohu se modlil. Královna Judita se svými pannami uzavřela se do kláštera a každý den k Pánu Ježíši se modlila, prosíc za zdraví a šťastný návrat manžela svého, krále českého. A modlitba všech těchto prosících byla vyslyšena. Protož i my ve všech tísních a potřebách modleme se k Bohu a opuštěni nebudeme.

24. CVIČENÍ.

O potřebnosti a užitku modlitby.

V předešlém cvičení rozjímali jsme zvláště o modlitbě a poznali jsme, v čem záleží modlitba, a proč se modlíme. Modlíme se, bychom Boha chválili, jemu děkovali a jej prosili za dobrodiní a milosti. Poněvadž Bůh jest naším Stvořitelem, Vykupitelem a posvětitelem, a poněvadž všecko dobré máme od něho, proto všem nám třeba jest modlitby.

260. *„Je-li modlitby třeba?“*

„Modlitby je třeba, a to všem lidem, jakmile do rozumu přišli.“

Že povinni jsme se modliti, nikdo zajisté neodváží se popírati. Jsou sice na světě lidé zlí a bezbožní, kteří říkají: „Co mně pomůže modlitba? Nasytí mne?“ Avšak i na takové lidi obyčejně přichází trest Boží, a mnozí z nich hledají pak v modlitbě pomoci a útěchy. Jako Dalibora nouze naučila housti, tak bída, neštěstí a nebezpečenství naučí i bezbožné lidi modlitbě. Kdo zakusil hrůzu válečnou, anebo bouři na moři, ten nám dosvědčí, jak jediná modlitba jest posilou a útěchou všem v nebezpečenství života se nalézajícím. Když je zle, modlí se i zlý a bezbožný člověk. Kdo však není úplně zkaženým, uznává vždy modlitbu za první povinnost našeho náboženství, neboť kdo by ani této náboženské povinnosti nekonal, kterak potom může konati ostatní povinnosti náboženské? My jsme slabí lidé, co zmůžeme bez Boha? Mnoho máme potřeb, sami si však často pomoci nemůžeme, proto ve všem závisíme od Boha, v jehož rukou spočívá naše blaho časné i věčné. Tedy již ty naše potřeby pozemské nutí nás, abychom se modlili. Mimo to uvažujeme-li o neskonalé velebnosti a dobrotivosti Boží, tedy musíme se modliti k Bohu, jenž všecky tvory nebeské i pozemské ve své

lásce chová a svou prozřetelností řídí a spravuje. Myšlení takové pobádá nás k pokoře, a proto volati musíme se žalmistou Páně: „Protož vyznávati budu tebe. Pane, mezi národy, a jménu tvému budu zpívati.“ (Žalm. 17, 50.) Velebnost a neskonalá láska Boží a naše závislost na Bohu tedy nás nutí, modliti se. Kdo se nemodlí, není hoden lásky Boží, nezasluhuje požehnání Božího, a také Bůh od takových lidí odvrací štědrou svou ruku.

Všem lidem třeba jest modlitby, bohatým i chudým, starým i mladým, neboť všichni jsme dítkami jednoho Otce nebeského.

261. *„Proč je modlitby všem lidem třeba?“*

„Modlitby je všem lidem třeba: 1. Protože Pán Ježíš výslovně přikázal, abychom se modlili, a nás příkladem svým modliti se učil; 2. protože bez modlitby nedosahujeme potřebných milostí, bychom bohumile žili a v dobrém až do konce setrvali.“

1. Zkoumáme-li dějiny všech národů a všech náboženských vyznání na světě, přesvědčíme se, že jako nejhlavnější povinnost všem vyznavačům ukládá se modlitba. Není náboženství, není národa, který by podřízeným svým nedoporoučel zvláště modlitby. A rozkaz ten je zcela přirozený, neboť naše srdce nutí nás, abychom se modlili. Pán Bůh všem lidem do srdce vepsal touhu po modlitbě. Spravedliví modlívají se ochotně a rádi, bezbožní pak a hříšní lidé ze strachu před horší nehodou. Že i zcela zkažení a zlí lidé někdy se modlí, poučuje nás zkušenost. Z toho poznáváme, že povinnost modliti se nepochází od lidí, nýbrž od Boha, kterýž v srdce všech lidí vepsal zákon, který lidi pobádá k modlitbě. Proto také pohané i Turci se modlí, ač pravého Boha neznají. A když tedy Židé, pohané a Turci se modlí, a modlitbu u veliké uctivosti chovají, my, křesťané, měli bychom modlitbou pohrdati? My, křesťané, kteří známe pravého Boha a věříme v Ježíše Krista, Vykupitele světa, máme vlastně celému světu ukazovati, že modlitba jest nám dána s nebe, a že jest důkazem věřícího srdce. Mimo to zvláště my povinni jsme se modliti, protože Pán Ježíš poručil, abychom se modlili, a nás příkladem svým modliti se učil.

Celý život Pána Ježíše na zemi byl ustavičnou modlitbou. Hned již jako dvanáctiletý mládeneček spěchal se svými pěstouny na slavnost do Jerusalema a tam ustavičně dlel v chrámě, trvaje na modlitbách a rozmluvě o Bohu. A než počal veřejný svůj úřad učitelský, po 40 dní a nocí modlil se na poušti, připravuje se modlitbou na vykupitelské dílo své. Když pak zástupy vyučoval, často odcházel do samoty a po celou noc trval na modlitbách. Pán

Ježíš modlil se, když činil lidem dobrodiní, když uzdravoval nemocné, modlil se, když umíral. Modlil se za přátele i nepřátele, za všecky lidi. Pán Ježíš nepotřeboval modlitby, nemodlil se také za sebe, ale modlil se, aby nám zanechal příklad a ukázal nám, jak modlitby jest všem lidem třeba. Pán Ježíš často mluvil o potřebě a užitku modlitby, a proto napomínal apoštoly k ustavičné modlitbě: „Proste, a bude vám dáno, hledejte, a naleznete; tlucte, a bude vám otevříno, nebo každý, kdo prosí, béře; a kdo hledá, nalezá, a tomu, kdo tluče, bude otevříno.“ (Mat. 7, 7, 8.) Pán Ježíš apoštolům doporučoval modlitbu zvláště v pokušení, neboť napomínal je: „Bděte, a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 4.) Aby pak apoštolové byli ujištěni, že Pán Bůh prosby jejich vyslyší, a proto aby s důvěrou k němu se obraceli, pravil jim: „Amen, amen, pravím vám, budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“ (Jan 16, 23.) Svatí apoštolové a první křesťané dobře pochopili rozkazu Páně, že totiž máme se ustavičně modliti, a proto také modlili se soukromě i společně. Každodenně shromažďovali se v soukromých domech, později v podzemních skrýších, a ustavičně se modlili, jak čteme v Písmě sv.: „Trvali jednomyslně na modlitbách.“ (Skut. ap. 1, 14.) Svatí apoštolové nejen se sami modlili, ale také věřící napomínali k modlitbě. Tak svatý Pavel psal Kolosenským: „Na modlitbě trvejte, bdíce v ní s díkůčiněním.“ (Kol. 4, 2.) A na jiném místě píše: „Chci tedy, aby se muži modlili na všelikém místě.“ (I. Tim. 2, 8.)

Jako první křesťané v modlitbě nalezali útěchy a síly v dobách pronásledování církve, tak podnes křesťané v modlitbě nalezají síly a radosti. Svatí a spravedliví lidé také budou se vždy modliti a až do skonání světa považovati budou modlitbu za nejpřednější povinnost našeho náboženství. Že na modlitbě záleží naše blaho časné a věčné, kdož by o tom pochyboval? Proto zbožné matky, když posílají dítky své do světa, vroucně a s pláčem je napomínají: „Synu můj, nespouštěj se Boha a modlitby.“ Kteří synové a dcery nezapomněli na matčino napomenutí, jistě uchránili srdce své od zkázy tohoto světa, jsou šťastnými a Pán Bůh i v cizině jim žehná v podnicích jejich.

2. Modlitby je všem lidem třeba, „protože bez modlitby nedosahujeme potřebných milostí, bychom bohumile žili a v dobrém až do konce setrvali“.

Pán Bůh všecky nás povolal k blaženosti. Avšak vyvolenými budou jen ti, kteří vyplní všecky podmínky spasení. Abychom všichni byli i vyvolenými, abychom po smrti dosáhli věčné blaženosti, musíme v dobrém až do konce setrvati. K tomu však po-

třebujeme pomoci a milosti Boží, neboť blaženost nebeská jest dobro nadpřirozené, jehož přirozenými silami svými si zasloužiti nemůžeme. Bez milosti Boží nemůžeme ničeho pro nebe záslužného vykonati. Bůh však uděluje všem nám dosti milosti, on nás předchází svou milostí, neboť uděluje nám první (předchozí) milosti i bez naší prosby; avšak druhé neb následné milosti nám bez prosby naší neuděluje, protože také musíme si svými zásluhami odplaty věčné, zasloužiti. Proto Pán Ježíš chce, bychom ho prosili o tuto milost, neboť dí: „Proste a bude vám dáno; hledejte a naleznete; tlucte, a bude vám otevřino.“ (Mat. 7, 7.) Slova tato týkají se milosti Boží, kterou Bůh dává nám, abychom mohli přikázání Boží zachovávati, dobré konati a v dobrém až do konce setrvati. O tuto milost musíme Boha prositi, neboť Bůh ji udílí jen těm, kteří o ni prosí. Kdo neprosí, neobdrží. Abychom tedy v dobrém až do konce setrvali, musíme Boha o pomoc a milost prositi a Bůh zajisté prosícím udělí tolik milosti, kolik ke spasení potřebují. Kdo o tuto milost, neprosí, tedy mu ji Bůh nedá. Všichni tedy potřebujeme modlitby, abychom vyprositi si mohli potřebné milosti k bohumilému životu až do konce. Proto svatí otcové modlitbu velebí, nazývajíce ji pramenem milosti a klíčem od pokladů nebeských. Tak sv. Augustin praví o modlitbě: „Modlitba jest klíčem ku všem pokladům božské dobroty.“ Z toho tedy následuje, že modlitby je třeba spravedlivým, aby pokušení odolali, hříchů se uchránili a v dobrém až do konce setrvali; hříšníkům pak, aby dosáhli odpuštění hříchů.

Spravedliví potřebují modlitby v pokušení. Člověk v tomto slzavém údolí ustavičně musí bojovati proti nepřátelům spasení svého. Ďábel a svět, to jest zlí lidé, svádějí nás ke zlému a také vlastní tělo, to jest různé vášně, žádostivosti a smyslnosti, pokoušejí nás ke hříchu. Aby spravedlivý pokušení přemohl, musí se modliti, musí Boha za pomoc prositi. Že modlitbou pokušení zvláště ďábelská můžeme přemáhati, potvrdil Pán Ježíš, jenž dí: „Toto pak pokolení nevymítá se, leč modlitbou a postem.“ (Mat. 17, 2.) Proto kdo bez přestání se modlí, pokušení zapuzuje a zůstává v přátelství a milosti Boží. Kdo však modlitby zanedbává, podléhá pokušení a čím je v modlitbě lenivějším, tím hlouběji klesá. Proto sv. Chrysostomus praví: „Kdo se nemodlí, nemá síly, by odporoval pokušením. Podobá se vojáku beze zbraně, lodi bez plachet a vesla. Člověk bez modlitby jest třtina, kterou vítr klátí sem a tam. Kdo se nemodlí, již zemřel.“ (To jest pro život věčný.) Chceme-li tedy pokušení světa, ďábla a svého těla odolati, musíme se bez přestání modliti. Všichni svatí a spravedliví jedině modlitbou zvítězili nad pokušením. Svatý Jarolím, byv pokoušen, vroucně Pána Boha prosil o pomoc a trval tak dlouho na modlitbách, až pokoj do srdce jeho se navrátil.

Svatá Kateřina Sienská mívala strašná pokušení; již byla na pokraji záhuby, přece však důvěrně se pomodlila k Bohu a pokušení byla sproštěna. Modlitba uchránila od hříchu svaté a uchrání i nás, proto zvláště v pokušení se modleme, pamatujíce na napomenutí Páně: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 41.)

„Spravedliví potřebují modlitby,“ aby v ctnosti prospívali a v dobrém až do konce setrvali. Svatý Augustin praví: „Kdo se umí dobře modliti, umí i dobře žíti.“ Chceme-li dobře, to jest ctnostně žíti, musíme se tedy ustavičně modliti. Že bez modlitby ani svatí nezůstali by svatými až do konce, poznáváme ze zkušenosti. Neboť jakmile člověk ochabuje v modlitbě, ochabuje také ve své horlivosti ve službě Boží. Svatí uchovali si ctnost až do smrti pouze horlivou modlitbou. Rozjímáme-li život svatých, poznáváme, že modlitba byla jim nejmilejším a nejhlavnějším zaměstnáním. Práci počínali modlitbou a při práci i po práci se modlívali, ano i v noci vstávali a trvali na modlitbách. Modlitba byla jim mocnou zbraní proti pokušením a silou a povzbuzením v konání dobrého. Chceme-li tedy i my býti ctnostnými a v dobrém vytrvalými až do konce, musíme se modliti a Boha bez přestání za pomoc prositi. Svatý Makarius považoval modlitbu za základ veškeré ctnosti, protož také sám větší část noci na modlitbách probděl a nic ho od modlitby nezdrželo; také svého žáka k vytrvalé modlitbě napomínal, ježto tak nejlépe roztržitosti odolá.

Že modlitby potřebujeme ve všech okolnostech a potřebách životních, musíme doznati všichni. To potvrdil malý dráteník krásnou svou odpovědí. Jednoho dne prosil malý dráteníček kněze o almužnu. I tázal se ho kněz: „Umíš-li pak se modliti?“ Dráteníček odpověděl: „Ach, co by z nás ubohých žebráků bylo, kdybychom se neuměli modliti?“

Modlitby zvláště je třeba „hříšníkům“, aby se obrátili a odpuštění hříchu dosáhli. Že modlitbou přemnozí hříšníci dosáhli milost odpuštění hříchů, dosvědčuje nám Písmo svaté mnohými příklady. Lotr na pravici modlil se k Pánu Ježíši: „Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého;“ a Pán Ježíš prosbu jeho hned vyslyšel. (Luk. 23, 42.) Publikán modlil se pokorně v chrámě: „Bože, buď milostiv mně hříšnému,“ a Pán Ježíš o něm pravil, že odešel z chrámu ospravedlněn. (Luk. 18, 13) Modlitba na srdce hříšníků působí jako slunce na led, neboť modlitbou vyprošují si od Boha lítosti nad hříchy. Když hříšník poznává hříšnost svou, padá na kolena a k Bohu o smilování prosí, tu ledová kůra srdce jeho puká a bolest nad hříchy umírňuje se modlitbou. Pán Bůh na modlitbu kajícího hříšníka se zalíbením patří a udílí mu milosti pomáhající, aby v kajícnosti setrval a cestu ctnosti

zmužile nastoupil. Modlitba kajícné hříšníky potěšuje a posilňuje, aby v dobrém předsevzetí setrvali. Ano Bůh nezatvrzuje se ani nad takovým hříšníkem, který sice ještě v hříších trvá a hříchů se dopouští, ale přece nezanedbává modlitby. Neboť pokud se člověk modlí, dotud jest naděje, že se k Bohu obrátí a hříchů zanechá. Těchto hříšníků zvláště ujímá se Panna Maria, která u Syna svého za obrácení jejich oroduje; proto blah. Pannu Marii nazýváme „útočištěm hříšníků“.

Že modlitba z nespravedlivých učinila spravedlivé a z hříšníků světce, dosvědčuje nám Písmo sv. i lidská zkušenost. Svatý Augustin praví, že Šavel, modlitbou učiněn byl Pavlem, velikým apoštolem a hlasatelem evandělia všem národům. Bez modlitby žádný hříšník se neobrátil a nedosáhl odpuštění hříchů. Proto sv. Augustin praví: „Kdo začíná se modliti, přestává hřešiti.“ Pravda ta osvědčila se zvláště na něm. Bylť v mladém věku oddán hříšnému životu, avšak milostí Boží a vytrvalou modlitbou matky své sv. Moniky nalezl pokoj v Bohu a do své smrti sám vytrvale se modlíval. Modlitbou posiloval se ve svém pokání a modlitbou dosáhl i svatosti. Všichni kajícníci jen modlitbou vyprosili si milost odpuštění hříchu a dokonalého polepšení.

Všichni tedy potřebujeme modlitby, spravedliví, aby v dobrém až do konce setrvali a hříšníci, aby se k Bohu obrátili. Z toho také poznáváme veliké a oblažující účinky modlitby.

262. „*Které jsou hlavní účinky modlitby?*“

„Hlavní účinky modlitby jsou: 1. Modlitba nás spojuje s Bohem; 2. osvěcuje nás a posiluje k dobrému; 3. těší nás v soužení a v nouzi nám pomáhá; 4. zjednává nám milost, setrvati v dobrém až do konce.“

1. První účinek modlitby pokorné jest, že „nás spojuje s Bohem“.

Velké dobrodiní prokázal nám Pán Ježíš, že naučil nás modliti se, neboť modlitbou pozvedáme ducha svého z prachu země ku Tvůrci svému, s nímž v modlitbě můžeme rozmlouvati jako se svým milým Otcem. Svatý Alfons praví, že není každému člověku dovoleno, kdykoliv se mu zlíbí, přistoupiti ku králi pozemskému a rozmlouvati s ním, avšak nám dovoleno jest každého dne, každé hodiny, kdykoliv nám libo, rozmlouvati s králem nebeským, se svým Bohem. Již Mojžíš ve Starém zákoně vděčně uznával přízeň a milost, které jemu a lidu israelskému Hospodin popřál, že totiž mohli s Hospodinem rozmlouvati. Takové milosti nepožívali pohané, neboť se ke svým bohům přiblížiti nesměli. Praví totiž Mojžíš:

„Aniž jest jiný národ tak veliký, kterýž by měl bohy k sobě se přibližující, jako Bůh náš přítomen jest všem prosbám našim.“ (5. Mojž. 4, 7.) S mnohem větší důvěrou můžeme my, křesťané, přistupovati k Otci nebeskému. A činíme tak v modlitbě. Neboť když se modlíme nábožně, rozmlouváme s Bohem a vineme se k němu jako k nejlepšímu otci svému. Modlitba je tedy ta zlatá nit, která duši naši spojuje s Bohem. Proto sv. Jan Zlat. praví, že Otec nebeský vybízí nás, abychom s ním rozmlouvali a přání svá mu přednášeli. Kdo této rozmluvy nehledá a v ní si nelibuje, tomu vpravdě chybí pravý život a zdravý náhled. Čím častěji a vroucněji se k Bohu modlíme, tím větší má Bůh v nás zalíbení a tím více udílí nám milostí. Ustavičná a zbožná modlitba činí lidi již na zemi blaženými a spokojenými, tak že zapomínají na věci pozemské a duchem přebývají v nebesích. Proto praví sv. Bonaventura: „Není nic, co by v tomto životě srdce člověka mohlo naplniti větší radostí, jako horlivá modlitba.“ Svatá Teresie velice milovala modlitbu a po vykonané modlitbě nadšeně říkávala, že přichází ze světa, s nímž se tisíc takových pozemských světů porovnati nemůže.

Zbožná modlitba zvláště oživuje v srdci našem tři božské ctnosti: víru, naději a lásku. Neboť zbožná modlitba rozmnožuje víru naši ve všemohoucnost Boží, přesvědčuje nás o pravdomluvnosti Boží a působí, že pokorně všecko věříme, co nám Bůh zjevil. Modlitba chrání nas před náboženskou vlažností, netečností u víře a zapíráním víry. Kdyby se všichni křesťané vždy zbožně a vroucně modlili, více by milovali svou církev a horlivěji by konali povinnosti náboženské. Můžeme tvrditi se vší jistotou, že ani jeden by od církve sv. neodpadl, kdyby se vždy dobře a zbožně modlíval.

Zbožná modlitba utvrzuje v srdci našem naději v dobrotivost a milosrdenství Boží. Modlitba vytrvalá učí a cvičí nás v naději, že Bůh nedá nám ani trpěti ani v utrpení zahynouti. Zvláště pak modlitba utvrzuje v srdci našem naději, že Bůh dá nám jednou okusiti pravého blaha v nebesích.

Konečně modlitba rozněcuje v srdci našem lásku k Bohu a naplňuje srdce šlechetnými city a úmysly. Zbožná modlitba zajisté ušlechťuje a ozdobuje srdce naše myšlenkami a žádostmi bohumilými, učí nás milovati Boha nade všecko a bližního jako sebe samého. Modlitba ukazuje nám nicotnost pozemských věcí a zjevuje nám krásu a nepomíjející cenu radostí nebeských. Proto kdo se často a zbožně modlí, myslí na Boha a věčnou radost a snaží se, aby svědomitým plněním povinností svých Bohu se líbil a odplaty věčné si zasloužil. Lidé, kteří nemilují modlitby, nemilují také Boha a nemyslí na věci nebeské, nýbrž hledí jen na tu hroudu pozemskou a shánějí se po radostech světských. Kdo se nemodlí, nemá spojení

s Bohem, kdo však modlitbu miluje, obcuje ustavičně s Bohem a proto srdce jeho naplněno jest bázní Boží, moudrostí a statečností křesťanskou.

Svatý František Sal., biskup žehevský, vysvětloval kdysi dětem radosti prvních rodičů v ráji. „Jednou z nejsladších radostí jejich," pravil, „bylo, že Adam a Eva s Pánem Bohem obcovali a s ním jako s otcem rozmlouvati směli." Tu zvolal jeden chlapec: „Ach! škoda, že již to nyní tak není! Jak rád bych mluvil se samým Bohem a jak krásné by to bylo s ním obcovati!" Svatý biskup velice se potěšil touto srdečnou odpovědí nevinného dítěte a pousmáv se pravil: „Nermuť se, synáčku můj, třebas jsme skrze prvotní hřích ztratili ráj, Pána Boha jsme neztratili. On jest nám blízek a každou hodinu a na každém místě můžeme s ním rozmlouvati, totiž v modlitbě."

Ano, my ustavičně můžeme rozmlouvati se svým Bohem v modlitbě a toto obcování s Bohem působí blahodárně na srdce naše. Jako ušlechťují se mravy naše, obcujeme-li ustavičně s lidmi šlechetnými, tak ušlechťuje a posvěcuje se naše srdce, rozmlouváme-li ustavičně v modlitbě se svým Pánem Bohem.

2. Zbožná modlitba „osvěcuje nás a posiluje k dobrému".

a) Pán Ježíš praví: „Proste, a bude vám dáno." (Mat. 7, 7.) Kdo prosí, kdo ustavičně důvěrně se modlí, dosahuje od Boha potřebné milosti a pomoci. Duch svatý sestupuje do srdce jeho a uděluje mu milosti a síly. Všichni spravedliví a zbožní lidé, kdykoliv podnikají nějaké důležité dílo, hledají v modlitbě rady, posily a pomoci. A Pán Bůh prosícím udílí milosti, neboť osvěcuje náš rozum, dává nám dobrá vnuknutí, abychom vykonati mohli spasitelné úmysly své. Svatý Tomáš Aquinský vynikal neobyčejnou učeností a moudrostí, napsal znamenité spisy, avšak sám pokorně vyznal, že učenosti a moudrosti více nabyl modlitbou, než prací a studováním. Modlitba osvěcuje vždy rozum náš a proto sv. Bonaventura praví: „V modlitbě zajisté dosahujeme pomazání Ducha sv., kterýž mysl naši všemu naučuje." Proto všichni světci v modlitbě hledali osvícení ducha svého a u mnohých osvícení to bylo i zevně znatelné. Tak Mojžíš, když sestupoval s hory po rozmluvě s Hospodinem, ozářen byl nebeským světlem, jeho tvář tak se skvěla, že lid bázní se třásl. Zvláště na Pánu Ježíši viděli apoštolové účinek modlitby, neboť při modlitbě celý byl proměněn, jak čteme v Písmě sv.: „A když se modlil, učiněna jest podoba obličeje jeho jiná a oděv jeho bílý a skvoucí." (Luk. 9, 29.) Poněvadž modlitba takový účinek působí, že osvěcuje modlícího se vnitř i zevně, proto hledejme často v modlitbě pomoci a rady, a buďme ubezpečeni, že Bůh milosti nám neodepře-

Všichni nábožní lidé modlili se za osvícení ducha a také vyslyšeni byli. Svatý Ferdinand, král kastilský, před každým podnikem prosil Boha za osvícení a pomoc. Tak čiňme i my.

b) Zbožnou modlitbou posilujeme se také k dobrému, neboť Pán Bůh dává nám poznávati, co jest dobré a co jest zlé, co činiti máme a čeho se máme varovati. Kdo se často dobře modlívá, mnohem snadněji překoná pokušení než ti, kteří se nemodlí. Svatý Ambrož praví, že „modlitba jest štítem, jímž odrážíme ohnivé střely ďábelské“. Kdo se rád modlívá, jeví také vždy větší radost v konání dobrých skutků a ve službě Boží, neboť zbožní lidé milují soukromé i veřejné pobožnosti, rádi chodí často na služby Boží, rádi poslouchají slovo Boží a sami v náboženských pravdách se cvičí a poučují, konají milosrdné skutky bližnímu, milují pokoj s lidmi, jsou tichými a pokornými a všemožně varují se všeho, co by je odvracelo od Boha. Kdyby všichni křesťané každodenně vroucně a horlivě se modlívali, bylo by mezi námi více víry, spravedlnosti, obětavosti, milosrdenství, pokoje, mravnosti a křesťanského obcování. Bohužel lidé málo se modlí a proto také málo je dnes zbožnosti a ctnosti. První křesťané milovali modlitbu, neboť ustavičně trvali na modlitbách, a proto také byli pevnými ve víře, věrnými Bohu i církvi, a vytrvalými ve všem dobrém. Modlitbou tak byli posilněni ve víře a lásce k Pánu Ježíši, že s radostí a plesáním podstupovali i nehroznější smrt, čemuž sami pohané se divili. Modlitba posiluje a povzbuzuje také i v době dnešní mnohé missionáře, kteří z lásky ku Kristu a jeho církvi opouštějí svou vlast a ubírají se do neznámých krajů, aby evanděliúm hlásali. Že i v dobách nynějších všeobecné náboženské netečnosti dosti jest statečných mužů a žen, kteří pohrdnouce radostmi tohoto světa oddávají se stavu kněžskému a řeholnímu, pak i to jistě jest ovocem modlitby. Jsou-li mezi křesťany dosud lidé šlechetní, dobročinní, obětaví, upřímní a zbožní, tedy jistě modlitba k dobrým skutkům je povzbuzuje a posiluje. Proto modlitba jest nejbezpečnější náš průvodce v tomto životě, neboť kdo modlitby nezanedbává, nezapomíná také na cíl života svého.

Jistý otec vypravoval syna svého na cesty. I tázal se ho: „Máš všecko, co potřebuješ na cestu?“ „Všecko,“ odpověděl syn, „až na cestovní knížku!“ „Tato cestovní knížka,“ vece otec, „ta provede celým světem a všude pomůže.“ Na to podav synu modlitební knížku, doložil: „Budeš-li se pilně modliti, synu můj, Bůh neodstoupí od tebe, On bude s tebou a žehnati tě bude a chrániti v každém nebezpečí.“

3. Modlitba „těší nás v soužení a v nouzi nám pomáhá;“ to je třetí účinek dobré modlitby. Pozemský tento život

často nazýváme slzavým údolím. A zajisté právem! Není snad na světě člověka, který by aspoň někdy v životě svém navštíven nebyl soužením a trápením. Ani král, ani boháč, ani žebrák uchráněn není od nějakého trápení. A soužení, která nás potkávají, jsou četná a často velmi trpká. Mnozí rodičové s pravou pečlivostí vychovají dítky své v bázni Boží, pracují pro ně do únavy a starají se o jejich blaho do úpadu, a místo vděku, dočkají se často na dětech nevděku a hanby. Jaký zármutek souží dobré rodiče, když vidí, že jejich dospělé dítky jimi pohrdají, je ve starobě opouštějí, a příkoří jim působí! Mnohá matka ani spáti nemůže starostí o své děti, pláče a běduje, když pozoruje, že synové a dcery její nedbají na dobrá její napomenutí. Věru, bývá to hrozné soužení v rodině, když buď otec nebo dítky nezdárné působí sváry a ustavičné domácí mrzutosti. Než mnohem větší neštěstí stihne rodinu, když její živitel, starostlivý otec zemře a zanechá na světě slabou vdovu a několik nezaopatřených dítek. Jaká starost, jaké útrapy očekávají opuštěnou vdovu, když nyní odkázána jest sama na sebe a živiti má tolik dětí? Není taková vdova opravdu nešťastná? Kdo dovede vylíčiti všecka ta soužení a trápení, kterými lidé navštíveni jsou na světě! A v takových souženích zajisté všichni potřebujeme útěchy a povzbuzení, bychom neoddali se myšlenkám zoufalým. Pravé však útěchy v soužení nemohou nám lidé nikdy poskytnouti. Jest pravda, že těší nás velice, když lidé mají v neštěstí s námi soustrast, a slovem i skutkem zmírňují náš bol, než pravého pokoje a pravé útěchy stísněnému srdci našemu poskytnouti nemohou. Kam se tedy máme v soužení obrátiti, kde máme hledati útěchy a pomoci? „Vzývej mne v den soužení, a já vytrhnu tě,“ (Žalm. 49, 13.) tak volá Hospodin k trpícím, jimž zavázal se slibem, že každému pomůže a každého potěší, když k němu o pomoc volati bude. U Boha tedy v soužení a trápení nalezneme jistě pravé útěchy. Proto také všichni zarmoucení křesťané obracejí zraků svých k nebesům a spínají ruce k modlitbě, a také útěchy docházejí. Svatý Bernard proto praví: „Modlitbou nabýváme nové síly a jsme posilněni, bychom mohli snášeti strasti.“ Kdykoliv tedy navštíví nás Bůh soužením, nezoufejme, ale vroucně se modleme, jak nás napomíná sv. Jakob: „Je-li mezi vámi někdo smuten, tedy nechť se modlí.“ (Jak. 5, 10.) A Otec nebeský vleje do srdce utrápeného hojivý balsám, a pak s odevzdaností do vůle Boží trpěti budeme zármutek svůj. Svatý Chrysostomus praví, že modlitba je nebeskou rosou; jako rostliny osvěží noční rosou a opět se křísí, tak se občerstvuje duše modlitbou. Vzpomeňme si vždy na příkladnou trpělivost svaté Moniky, která po 14 let plakala a horlivě se modlila za svého bloudícího syna Augustina, až konečně Pán Bůh modlitby její vyslyšel a dal jí

svatého Augustína. Nuže! navštíví-li nás soužení, pamatujme, že živ jest na nebesích Otec náš, kterýž vidí naše slzy, a budeme-li ho vroucně vzývati, osuší je.

Modlitba také „v nouzi“ nám pomáhá. Nouze, bídy a hladu jest dnes více na světě než přebytku a bohatství. Mnoho jest rodin, které různým nezaviněným neštěstím upadají do hrozné bídy a chudoby. Oheň, válka, pád dobytka, krupobití, povodně, nemoc a jiná neštěstí přivádí mnohé a mnohé rodiny na žebrotu. Jak bolestná je chudoba anebo dlouhotrvající nemoc! A kdo nejlépe potěší nuzné a nemocné lidi? Pravda, má se člověk také sám přičiniti, aby poctivou prací a přičiněním umírnil si bídu, avšak hůře jest, když pracovati nemůže. Tu potřebuje pomoci lidské i božské! A v této nouzi, zvláště v trapné nemoci, zajisté modlitba vždy dodává trpícím velké útěchy a často také i pomoci. Že Pán Bůh lidem v nouzi pomáhal a pomáhá, dosvědčuje nám Písmo sv. mnohými příklady. Vzpomeňme si na osudy lidu israelského v Egyptě, na cestě do Palestýny a v různých dobách přebývání v zemi zaslíbené. Národ tento často hněval Hospodina a proto Hospodin sesílal na něho mnohá soužení. Avšak Mojžíš vždy modlil se za lid a Hospodin osvobodil lid od všelikého trápení na přímluvu Mojžíšovu. Modlitbou posilovali se tři mládenci v peci ohnivé, a Daniel v jámě lvové a Bůh vytrhl je z rukou nepřátelských. Zvláště však Pán Ježíš pomáhal všem trpícím, kteří ho o pomoc prosili. Slepý od narození úpěnlivé volal: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou;“ (Luk. 18) a Pán Ježíš hned mu navrátil zrak. Všichni nemocní, hluší, chromí a duchem zlým posedlí spínali ruce k Pánu Ježíši, a on všem pomohl. A jako tehdy Pán Ježíš modlitby trpících vyslyšel, tak i nyní na nebesích slyší prosby naše a pomáhá nám. Milionové trpících v modlitbě útěchy nalézají; na všech nás ustavičně vyplňují se slova žalmisty Páně: „I volali k Hospodinu v soužení svém: a z nouze jejich vysvobodil je.“ (Žalm. 106, 13.)

Za panování papeže Štěpána IV. navštíven byl Řím strašlivými metlami, suchem, neúrodou, hladem, kobylkami. Štěpán se modlil a nebesa vydala přehojný déšť; Štěpán posvětil vodu a kdekoliv posvěcená voda vylita byla, všude kobylky zmizely a více se nevrátily.

4. Konečně „modlitba zjednává nám milost, setrvati v dobrém až do konce“.

Mnohý hříšník, poznav hrozný a nebezpečný stav duše své, celým srdcem obrátí se k Bohu a činí předsevzetí, že do smrti chce se varovati starých nepravostí. Kéž by jen setrval v tomto dobrém předsevzetí. Setrvání v dobrém až do konce, to jest, ctnostně a

spravedlivě žíti až do smrti, jest zajisté velkým uměním a znamenitým vítězstvím nad světem i nad svým tělem. Tohoto setrvání v dobrém jest nám všem ke spasení třeba, neboť praví Pán Ježíš: „Kdo setrvá až do konce, ten spasen bude.“ (Mat. 10, 22.) Nejen máme v dobrém začíti, ale máme také v dobrém až do konce setrvati, a pak budeme spaseni. Mnozí lidé začali dobře, ale špatně skončili, jiní zase špatně začali, ale dobře skončili. Jidáš začal dobře, byltˇ apoštolem Páně, znal Krista Pána a mohl státi se svatým, avšak skončil špatně, zahynul na věky, protože nesetrval v dobrém až do konce. Svatý Pavel zase začal špatně, neboť byl nepřítelem Krista a jeho církve, avšak milostí Boží se obrátil a stal se apoštolem Páně a nejvěrnějším ctitelem Páně a služebníkem církve; jeho konec byl dobrý, a proto stal se svatým. Nepomůže nám tedy ke spasení dobrý začátek, nýbrž dobrý konec. Než setrvání v dobrém až do konce jest velikou milostí, které dává Bůh těm, kteří o ni prosí a s ní působí. Svatý Augustin praví, že setrvání v dobrém jest největší milost a koruna všech milostí. A zajisté právem tak praví, neboť dává-li nám Pán Bůh milost, že s pomocí Boží varujeme se zlého a dobré konáme, propůjčuje nám také jiných darů, které nám napomáhají k setrvání v dobrém až do konce. Poněvadž setrvání v dobrém jest milost, nemůžeme si jí tedy sami zasloužiti, proto máme Boha každodenně prositi, aby nás chránil ode všeho zlého a pomáhal nám v dobrém až do konce setrvati. K tomu nás také napomíná Pán Ježíš: „Vizte, bděte a modlete se, nebo nevíte, kdy bude čas.“ (Mar. 13, 33.) Svatí a spravedliví křesťané vždy pamatovali na toto napomenutí Páně, proto ustavičně se modlili, aby pokušení zapudili a hříchu se uchránili. Setrvali tak v dobrém až do konce, protože bez přestání se modlili. Budeme-li i my horlivě se modliti, popřeje nám Bůh síly, bychom všemu zlému odpírali, hříchu se chránili, a v dobrém vždy zalíbení měli.

Tak mocné účinky působí dobrá modlitba. Aby však modlitba vždy takové ovoce přinášela, musí naše modlitba míti všecky vlastnosti spořádané modlitby. Bude-li naše modlitba Bohu příjemna, pak můžeme doufati, že Bůh ji vyslyší, o čemž ujišťuje nás Pán Ježíš svým slovem: „Kdo prosí, obdrží“

263. *„Býváme-li vždycky vyslyšeni, kdykoliv se za něco modlíme?“*

„Býváme vždycky vyslyšeni, kdykoliv se za něco modlíme náležitě.“

Pán Ježíš ujistil nás, že, budeme-li ho za něco prositi, vždycky vyslyší prosby naše. Neboť Pán Ježíš pravil: „Budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“ (Jan 16, 23.) Bůh zajisté

jest všemohcucí a proto může nám dáti, zač jej prosíme a může také odvrátiti od nás zlo, za jehož odvrácení se modlíme. Někdy však Bůh nevyslyší naší modlitby. Tu nesmíme se domnívati, že Bůh nás neslyší, že neví o nás, anebo že nemůže splniti prosby naše. Bůh dobře ví o nás a ví také, čeho potřebujeme, a co nám prospívá. Avšak Bůh také ví, co by nám uškoditi mohlo, kdyby prosby naše vyslyšel; proto ve své moudrosti někdy nedává nám toho, oč prosíme. Příčiny, pro něž nám Bůh nedává, čeho žádáme, sou mnohé.

Někdy nás Pán Bůh nevyslyší hned, protože chce zkusiti naši vytrvalost v modlitbě. Nechá nás prositi dlouho a potom dá nám mnohem více, než jsme si přáli. Proto praví sv. Augustin: „Neboť některé věci neodpírají se, nýbrž odkládají, aby byly uděleny v čas příhodný.“ Jindy zase Bůh modlitby naší nevyslyší, protože má s námi a s těmi věcmi, o něž, nebo za které prosíme zvláštní úmysly. Svatá Monika vroucně modlila se k Bohu, aby nějakým způsobem překazil zamyšlenou cestu syna jejího Augustina do Italie, neboť se obávala, že se tam ještě více zkazí. Avšak Pán Bůh její prosbě nevyhověl. Mělť zajisté Bůh s Augustinem jiný úmysl. Bůh Augustina právě do Italie vedl, aby v Miláně měl příležitost poznati učeného a svatého Ambrože, aby slyšel jeho kázání a tak přiveden byl na pravou cestu. Bůh modlitbu sv. Moniky sice vyslyšel, ale musila se podrobiti vůli a úmyslu moudrosti Boží.

Někdy zase Bůh prosby naší nevyslyší, protože se modlíme za něco, co by nám mohlo škoditi časně i věčně. Mnohý člověk navštíven jsa trapnou nemocí, prosí Boha za zdraví. Bůh však, poněvadž je vševědoucí, prosby jeho nevyslyší, protože předvídá, že člověk ten zdraví uděleného by zneužil a utrpěl by mnohem většího zla, než mu působí nemoc Jiný zase prosí Boha o bohatství nebo jiné časné dobro, a Bůh také modlitby jeho nevyslyší, neboť ví, že by bohatství bylo onomu člověku k časné i věčné záhubě. Když tedy Bůh někdy modlitby naší nevyslyší, nereptejme proti řízení Božímu, neboť Bůh dobře ví, čeho potřebujeme. O tom zvláště přesvědčen byl sv. Augustin, a proto pravil: „Často jsem v modlitbě prosil o něco, ježto se mi to zdálo prospěšným, a setrval jsem v prosbě, nemoudře čině násilí vůli Boží. I nedal mi toho Pán, aby mne spíše dle moudré rady své mohl zaopatřiti, co viděl, že by pro mne bylo prospěšnější.“

Konečně Bůh modlitby naší nevyslyší, protože vyslyšení nezasluhujeme. Zvláště Bůh neslyší modlitby lidí bezbožných, kteří žádají na Bohu věcí i hříšných. Svatý Jakub praví: „Prosíte a nebéřete, protože zlé prosíte, abyste na své žádosti vynakládali.“ (Jak. 4, 3.) Jak by mohl Bůh vyslyšeti prosby zlého a mstivého

člověka, který prosí Boha o pomoc, aby protivníka svého zničiti mohl? Taková prosba uráží Boha, jenž miluje každého člověka, a jenž nenávidí nepravosti.

Bůh také nikdy nevyslyší modlitby hříšníků, kteří nechtějí se polepšiti a hříchů zanechati. Že Bůh neslyší prosby hříšníků, potvrzuje Písmo svaté na mnohých místech. Tak čteme u sv. Jana: „Víme pak, že Bůh hříšníků neslyší; ale jestli kdo ctitel Boží, a vůli jeho činí, toho vyslyší.“ (Jan 9, 31.)

Ačkoliv nás Bůh vždycky nevyslyší, přece nemodlíme se nadarmo, neboť Bůh dá nám jistě toho, čeho potřebujeme k dobru svému. Proto v modlitbě vytrvejme. K tomu povzbuzuje nás svatý Jan Zlatoústý: „Nechť pak obdržíme, čeho žádáme, aneb neobdržíme, vždycky na modlitbě setrvejme. A netoliko díky vzdávejme, když obdržíme, nýbrž i když odmrštěni býváme. Neboť odepře-li nám Bůh něčeho, není to méně, než když dopřeje. My zajisté nevíme, co nám prospívá, jak On to ví.“

Aby Bůh modlitby naše vyslyšel, musíme se modliti náležitě.

264. *„Kdy se modlíme náležitě?“*

„Náležitě se modlíme: 1. Když se modlíme za to, co jest ke cti a chvále Boží a k našemu spasení; 2. když se modlíme ve jménu Pána Ježíše; 3. když se modlíme nábožně, pokorně a důvěrně, s odevzdaností do vůle Boží a vytrvale.“

Aby modlitba naše Pánu Bohu se líbila a nám prospěla, musíme se modliti za to, co jest dobré a Bohu milé. Především tedy máme se modliti za to, co slouží ke cti a chvále Boží a k našemu spasení, a potom teprve o to, čeho potřebujeme pro časný život. A co slouží ke cti a chvále Boží? Všecko, čím jméno Boží jest velebeno, ctěno a oslaveno. Máme se tedy modliti, aby všichni lidé Pána Ježíše poznali a v něho uvěřili, aby všichni lidé k pravé církvi náleželi a církev svatou hájili, zastávali a všude víru životem vyznávali. Máme se také za to modliti, aby spravedlnost panovala na světě a hřích a pohoršení byly odstraněny. Modlíme-li se za takové věci, pak modlíme se za to, co jest ke cti a chvále Boží.

Máme se také modliti za to, co jest k našemu spasení. Víra, zbožnost, odpuštění hříchů a ctnostný život slouží k našemu spasení, a proto modliti se máme za milost, bychom bohumile žili, soužení a křivdy trpělivě snášeli a tím zasluh pro nebe si získali.

Konečně můžeme se modliti i za potřeby časné, na příklad za zdraví, úrodu zemskou, pokoj, moudrost a jiné potřeby, pokud napomáhají k rozmnožení cti a chvále Boží a k našemu spasení.

Vždy při prosbách svých říditi se máme napomenutím Kristovým: „Hledejte tedy nejprv království božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.) Poněvadž Pán Ježíš jest naším Vykupitelem a Pánem, proto všecky naše modlitby směřovati musí k němu, čili musíme se modliti ve jménu Pána Ježíše, jak nás sám k tomu vybízí: „Budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“ (Jan 16, 23.)

265. „*Kdy se modlíme ve jménu Pána Ježíše?*“

„Ve jménu Pána Ježíše se modlíme, když modlíce se, zásluh Ježíše Krista se dovoláváme a všecku svou důvěru v ně skládáme.“

Modliti se ve jménu Pána Ježíše znamená, prositi ve spojení s Prostředníkem naším, Ježíšem Kristem, jehož zásluhy jsou nekonečny. Pán Ježíš tedy jest naším Prostředníkem u Otce nebeského. Člověk velice klesl, neboť hříchem svým urazil Boha a sebe oloupil o pozemský pokoj a o radost věčnou. Snadno bylo mu hřešiti, ale nemožno z hříchu povstati a uraženou velebnost Boží usmířiti. Než Bůh smiloval se nad padlým člověčenstvem a dal mu svého jednorozeného Syna, kterýž z lásky k nám vzal na sebe lidské hříchy a smrtí svou na kříži za ně dosti učinil spravedlnosti Boží. Než i když Pán Ježíš vstoupil na nebesa, nepřestal nás milovati a u Otce nebeského za nás se přimlouvati, čili jak dí sv. Pavel: „Prostředník mezi Bohem a lidmi člověk Ježíš Kristus.“ (II. Tim. 2, 5.) Podle slov svatého Pavla máme v nebi všemohoucího Prostředníka, Ježíše Krista, kterýž modlitby naše rád přijímá a s námi se modlí. Chceme-li tedy něčeho dosáhnouti, modleme se ve jménu Pána Ježíše, jenž z lásky k nám tolik pro nás trpěl a ze zásluh svých na kříži vydobytých uděluje každému, kolik potřebuje.

Modlíme se také ve jménu Pána Ježíše, když se modlíme podle vzoru a příkladu Pána Ježíše, to jest, když se tak modlíme, jak on se modlíval. Modlíme se tedy v duchu a dle úmyslu Pána Ježíše, když se modlíme za takové věci, které neodporují cti a slávě Boží a našemu spasení. Pán Ježíš všecko činil k oslavení jména Otce svého, on se také modlil jen za to, co nebeský Otec jeho chtěl. Když Pán Ježíš modlil se na hoře Olivetské, tu v úzkosti volal: „Otče, chceš-li, odejmi tento kalich ode mne, avšak ne má, ale tvá vůle se staň.“ (Luk. 20, 42.) A tak tedy i my, křesťané, kteříž máme býti následovníky Pána svého, modleme se dle jeho příkladu: „Ne naše, ale tvá, ó Bože, vůle se staň.“ Budeme-li se při modlitbě dovolávati zásluh Ježíše Krista a budeme-li se modliti v duchu Ježíše Krista, pak modlitba naše bude náležitá a spořádaná.

Církev svatá v tom nám dává příklad, neboť ona se vždycky modlí ve jménu Pána Ježíše. Všecky modlitby končí: „Skrze Krista Pána našeho.“ Proto svatý Augustin praví, že nejlépe se modlí, kdo se modlí s církví.

Modlíme se náležitě: když se modlíme nábožně, pokorně a důvěrně, s odevzdaností do vůle Boží a vytrvale.

Aby se naše modlitba Pánu Bohu líbila, musí býti „nábožná“.

266. *„Kdy se modlíme nábožně?“*

„Nábožně se modlíme, když při modlitbě na Boha myslíme a všeliké roztržitosti, co možná se varujeme.“

Odříkávání zbožných a svatých slov není ještě modlitbou. Slova modlitby musí vycházeti ze srdce, musíme se modliti ústy i srdcem. Z toho tedy poznáváme, že, má li modlitba naše býti nábožná, třeba jest pozornosti a pozdvižení mysli k Bohu, to jest, když se modlíme, musíme také mysliti na to, co slovy pravíme. Jestliže duch náš při modlitbě obírá se věcmi pozemskými a ani neví, co ústa šeptají, pak taková modlitba není nábožná a Bůh ji nevyslyší. Proto praví svatý Cyprián: „Kterak můžeš žádati, aby Bůh dával pozor na tebe, když ani ty sám na sebe pozor nedáváš.“ Modleme se tedy vždy s pozorností, a nemodlíme-li se vnitřně toliko, nýbrž i ústy, vyslovujme slova modlitby zřetelně, pomalu a vážně, mějme sepnuté ruce, pokorně klečme a varujme se všeliké roztržitosti, aby o nás neplatila slova, která Pán Ježíš pověděl fariseům: „Pokrytci, dobře o vás prorokoval Isaiáš, řka: ‚Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne.‘“ (Mat. 15, 7.)

Abychom při modlitbě uchránili se roztržitosti, proto vždy před modlitbou mysl i srdce své připravme k modlitbě. Představme si, že klečíme před Pánem Ježíšem a přednášíme mu své prosby. Dobře činíme, když modlíce se, hledíme na svatý kříž, neboť tímto obrazem připomínáme si největší lásku Ježíšovu. K takové přípravě před modlitbou napomíná nás moudrý Sirach, jenž dí: „Před modlitbou připrav duši svou a nebuď jako člověk, kterýž pokouší Boha.“ (Sir. 18, 23.) Abychom se zbavili roztržitosti, modleme se po příkladu Pána Ježíše. Když Pán Ježíš se modlíval, uchýlil se obyčejně do samoty a tam srdce své k Bohu pozvedal. Tak i my, chceme-li se zbaviti při modlitbě roztržitosti, vyhledejme si takové místo a dobu, kdy bychom se modliti mohli nerušeně a nábožně. Svatí a světice Boží když se modlili, napřed se k modlitbě připravili, a zvláště mysl svou odvrátili od světských starostí a obrátili ji k Bohu a věcem nebeským. Svatý Bernard když se chtěl modliti, říkával: „Počkejte venku, myšlení nevhodná, zlé žádosti a náruživosti

srdce, i vy, nezbedné žádosti těla, ty však, duše má, vejdi do radosti Pána Boha svého, abys viděla rozkoš Páně a navštívila svatý chrám jeho.“ Ovšem vždy nám není možno zapuditi při modlitbě roztržitost mysli, avšak není-li roztržitost zaviněná, nevyhledáváme-li při modlitbě takřka schválně myšlenky světské a nezdržujeme-li se při nich dobrovolně, nýbrž je zapuzujeme, pak modlitbě naší nevadí. Svatá Teresie praví, že taková modlitba, ve které musíme bojovati proti roztržitosti, může býti i záslužnější, poněvadž člověk při tom trpí. Varujme se tedy při modlení vědomé roztržitosti, neboť říkají-li ústa naše modlitby, ale srdce jest odděleno od prosebných slov, jsme pak odděleni i od Boha a modlitba nepozorná spíše nám uškodí než prospěje, protože kdo vlastní vinou nepozorně se modlí, hřeší a uráží Boha. Svatý František Sal. modlíval se vždy velmi nábožně a uctivě doma i v kostele. Modlíval se vážně, maje oči sklopené, aby se před roztržitostí uchránil, a proto každý, kdož ho viděl se modliti, byl velmi povzbuzen.

Modlitba naše dále musí býti „pokorná“.

267. „*Kdy se modlíme pokorně?*“

„Pokorně se modlíme, když při modlitbě slabost a hříšnost svou na mysli máme.“

Modlitba naše jest prosba, kterou vyprošujeme si od Boha potřebných milostí a darů, a proto prosba naše musí býti pokorná. Když někdo prosí bližního o pomoc, zajisté nesmí pánovitě si poroučeti, ale musí poníženě a pokorně prositi. Jestliže tedy pokořujeme se před lidmi, žádajíce o dary, oč více musíme se pokořiti před Bohem? K pokorné modlitbě donucuje nás zvláště naše hříšnost a slabost, neboť jsme si vědomi, že dobrodiní božích často nezasluhujeme a sami sobě pomoci nemůžeme. Všecko, co máme a čím vládneme, máme od Boha, ze sebe máme jen zlobu a hříšnost. Nemá tedy člověk na čem by si zakládal a co by nazvati mohl svým. Jestliže tedy ve všem máme býti pokornými, pak zvláště když se modlíme, máme se pokorně modliti. Svatý Augustin praví: „Když se modlíme, jsme jako žebráci, kteří stojí předc dveřmi mocného hospodáře.“ Uvažme jen, kdo jsme my, a kdo jest Bůh, jemuž prosby přednášíme. My jsme hříšní a bídní lidé, jsme prosebníci, kteří prosí o almužnu. A bude-li žebrák prositi o almužnu drze a pánovitě, obdrží ji? Neobdrží, nýbrž odehnán bude ode dveří. Tedy i my, chceme-li od Boha dobrodiní přijmouti, musíme prositi pokorně. A kdo jest ten, kteréhož prosíme? Jest Bůh nejvýš svatý, náš Pán a Stvořitel. Kdybychom vždy na mysli měli, ku komu se modlíme a koho prosíme, byla by naše modlitba jistě vždy pokorná. David, vědom

jsa si své nuznosti, modlil se: „Já nuzný a chudý jsem: Bože, spomoziž mi!“ (Žalm 69, 6.) Pán Ježíš také přeje si, bychom se pokorně modlili. Vždyť on sám pokorně se modlíval, pokorným byl a pokoru všem svým následovníkům doporučoval, řka: „Učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11, 29.) Že se Pánu Ježíši nelíbí pýcha a pyšná modlitba, ukázal podobenstvím o fariseovi a publikánu. „Dva mužové,“ praví Pán Ježíš, „vstoupili do chrámu, aby se modlili, jeden fariseus a druhý publikán. Fariseus postavil se v chrámě na přední místo, aby ode všech byl viděn, a modlil se takto: ‚Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci, jako tento publikán.‘ Publikán pak, stoje opodál, nechtěl očí svých ani k nebi pozdvihnouti, ale bije se v prsa svá pokorně volal: ‚Bože, buď milostiv mně hříšnému.‘“ Pánu Ježíši líbila se modlitba publikánova, protože byla pokorná a proto pravil: „Tento sestoupil do domu svého ospravedlněn nad farisea, neboť kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen.“ (Luk. 18, 9—14.) Chceme-li tedy, aby naše modlitba byla příjemna Bohu, modleme se tak, jak se modlili svatý Petr a Pavel, Maria Magdalena a všichni svatí, to jest, modleme se pokorně. Sv. Kateřině Sienské Bůh oznámil, že ten všech ctností a milostí dosáhne, kdo v pokorné modlitbě vytrvá. (Liguori.)

Máme se modliti důvěrně.

268. *„Kdy se modlíme důvěrně?“*

„Důvěrně se modlíme, když se vší jistotou očekáváme, že nás Pán Bůh vyslyší.“

Když se zbožně modlíme k Bohu svému, prosíce za potřebné milosti a dary, tu důvěrně očekáváme, že Pán Bůh modlitbu naši vyslyší. A zajisté nemáme žádné příčiny o tom pochybovati; vždyť Bůh jest všemohoucí, všecko může, a nás miluje, jako otec své dítky. Od počátku světa lidé v Bohu viděli svého pomocníka a ochránce, a proto se vší důvěrou k němu se o pomoc utíkali. A Pán Bůh důvěru jejich také nikdy neoklamal. Vzpomeňme si jen, kolikráte a jak často Mojžíš v rozličných potřebách k Bohu se modlíval a za lid prosil, když jej vedl do země zaslíbené. A Pán Bůh prosby jeho vždy vyslyšel. A s jakou důvěrou nemocní, nešťastní a kající lidé přistupovali ku Kristu Pánu, prosíce ho za uzdravení a dobrodiní! Jistě jen pro velikou jejich důvěru udělil jim Pán Ježíš milosti, o kterou prosili. Kornelius, pohanský setník, prosil Pána Ježíše, aby uzdravil nemocného jeho služebníka. A když Pán Ježíš prosbu jeho vyslyšel a ubíral se do jeho příbytku, volal setník pln důvěry: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci

slovem, a uzdraven bude služebník můj.“ (Mat. 8, 8.) Pán Ježíš tuto setníkovu důvěru veřejně pochválil a také hned uzdravil nemocného služebníka. S takovou důvěrou všichni spěchali k Pánu Ježíši, neboť on volal: „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.) Protož i my vždy s důvěrou obracejme se k Bohu a buďme ujištěni, že nás Pán Bůh neopustí. Svatý Pavel napomíná nás k důvěrné modlitbě, když praví: „Přistupmež tedy s doufáním k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství, a nalezli milost k příhodné pomoci.“ (Žid. 4, 16.) Nejen spravedliví dojdou u Boha vyslyšení, modlí-li se důvěrně, ale také kající hříšníci. Když kající hříšník modlí se k Bohu s vírou a důvěrou o milost odpuštění hříchů, Bůh důvěrné prosby jeho laskavě vyslyší. S takovou důvěrou přistoupila k Pánu Ježíši Maria Magdalena a Pán Ježíš jí hříchy odpustil, neboť jí pravil: „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji, jdi v pokoji.“ (Luk. 7, 48.) Podobně šlakem poraženému pravil: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ (Mat. 9, 2.) I největší hříšník doufati může v odpuštění hříchů, jestliže jen s důvěrou Boha za odpuštění prositi bude. Milosrdenství Boží zajisté jest nekonečné, proto všichni s důvěrou modleme se k Bohu ve všech potřebách svých a důvěra naše nebude sklamána. Kdo však s pochybováním a malou důvěrou nebo s nedůvěrou k Bohu se modlí, neobdrží ničeho. To potvrzuje sv. Jakub, jenž dí: „Žádej pak s důvěrností, nic nepochybuje; nebo kdo pochybuje, podoben jest vlnám mořským, které se větrem hýbají a zmítají. Protož nedomnívej se člověk ten, by co vzal od Pána.“ (Jak. 1, 6, 7.) Že Pán Bůh důvěrnou modlitbu vždy vyslyší, zkusili naši předkové. Roku 1241 byli Moravané na Hostýně obklíčeni divokými Tatary a souženi byli nevýslovnou žízní. I odebrali se všichni do chrámu Páně a tam důvěrně prosili Pána Boha, by na přímluvu Rodičky Boží osvobodil je od nepřítele a uhasil žízeň. I vyslyšel Bůh prosbu jejich. Najednou obloha se zamračila, zahučel hrom, blesky se křižovaly a spustil se hojný déšť, takže všichni žízeň uhasili a mimo to osvobozeni byli od krutého nepřítele.

Mnozí lidé modlí se sice nábožně a důvěrně, ale když Pán Bůh prosby jejich hned nevyslyší, ochabují v modlitbách. Nemáme tak činiti, neboť nevíme, proč Pán Bůh hned nevyhovuje prosbám našim. Buďme tedy trpělivými a úplně odevzdejme se do vůle Boží, říkajíce: „Buď vůle tvá.“ Máme se tedy modliti s odevzdaností do vůle Boží.

269. *„Kdy se modlíme s odevzdaností do vůle Boží?“*

„S odevzdaností do vůle Boží se modlíme, když úplně ponecháváme nejsvětější vůli Boží, kdy a jak nás vyslyší.“

Pán Bůh zajisté dobře ví, čeho jest nám třeba, proto, když ho za něco prosíme, ponechejme jeho nejsvětější vůli, kdy a jak nás vyslyší. Všichni nábožní lidé byli vždy odevzdáni do vůle Boží, neboť byli přesvědčeni, že ani jediného vlasu na hlavě nebude jim bez vůle Boží skřiveno; proto také modlívali se vždy s odevzdaností do vůle Boží. Krásný příklad odevzdanosti do vůle Boží zanechal nám starozákonní trpitel Job. Bůh Joba navštívil velikým soužením, a Job přece nezoufal, nýbrž odevzdán jsa do vůle Boží, ponechával úplně Bohu, co s ním učiní, těšil se nadějí, že Bůh ho ani v neštěstí neopustí a proto se modlil: „Hospodin dal, Hospodin vzal; jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo: buď jméno Hospodinovo požehnáno.“ (Job. 1, 21.) Tři mládenci v peci ohnivé odevzdáni byli do vůle Boží a proto odpověděli králi Nabuchodonozorovi: „Neboť hle! Bůh náš, kteréhož ctíme, může vyprostiti nás z pece ohně hořícího a z rukou tvých, ó králi, vysvoboditi.“ (Dan. 3, 17.) A odevzdanost jejich do vůle Boží nebyla sklamána. Pán Ježíš sám příkladem svým ukázal nám, kterak odevzdáni býti máme do vůle Boží. Když před svou smrtí modlil se na hoře Olivetské, byla duše jeho nastávajícím umučením a vzpomínkou na nevděčnost a hříšnost lidskou tak sklíčena, že úpěnlivě k Otci svému nebeskému se modlil. A modlitbou tak byl posilněn, že volal: „Ne jak já chci, ale jak ty chceš, ne má, ale tvá vůle se staň.“ (Mat. 26, 39.) Tak i my ve svých modlitbách volejme: „Jak ty chceš, ó Pane, staň se, tvá vůle ve všem buď.“ Svatý Martin, umíraje, loučil se se svými spolubratry. Když pak ho učedníci prosili, aby se k Bohu modlil, by mu života ještě prodloužil, ježto vydáni budou v moc nepřátel, dal se svatý Martin do pláče jako otec nad svými dětmi a takto se modlil: „Pane, jsem-li tvému lidu ještě potřebným, nehrozím se práce a namáhání; děj se vůle tvá.“

Budeme-li se i my vždy s takovou odevzdaností do vůle Boží modliti, jistě nás Pán potěší a posilní.

Konečně modleme se „vytrvale“.

270. *„Kdy se modlíme vytrvale?“*

„Vytrvale se modlíme, když nepřestáváme modliti se, byť nás Bůh hned nevyslyšel.“

Nemáme býti malomyslnými, ba dokonce se horšiti, jestliže Bůh hned modlitby naší nevyslyší. Bůh často dlouho nechává nás prositi a často nedá nám, zač prosíme. Pán Bůh o nás dobře ví a také ví, že někdy to, zač prosíme, nebylo by nám prospěšno, a proto zdá se, jakoby naše modlitba byla marná. Jindy zase Pán Bůh nechává nás dlouho prositi, aby zkusil naši vytrvalost. Pán

Ježíš sice pravil, proste a obdržíte, ale také pravil, hledejte a naleznete, tlucte, a bude vám otevříno. Pán Ježíš slíbil nám, že nás vyslyší, ale neřekl kdy a kde. Proto tedy žádá, bychom hledali pomoc, a to tak dlouho, až ji nalezneme, bychom tloukli na dvéře jeho milosrdenství a sice vytrvale a tak dlouho, až nám otevře, až nás vyslyší.

Příklad vytrvalé modlitby dal nám sám Pán Ježíš, neboť na hoře Olivetské dlouho se modlil a třikráte padal na svou tvář, až se mu útěchy od Otce nebeského dostalo. Pán Ježíš také nás mnohými příklady a podobenstvími napomínal k vytrvalé modlitbě. Když naučil apoštoly modliti se „Otčenáš“, napomínal je k vytrvalé modlitbě podobenstvím o „nezbedném příteli“. Pravil: „A bude-li on trvati tluka, pravímť vám, že ač nedá jemu vstana, protože jest přítelem jeho, avšak pro nezbednost jeho vstane a dá jemu .... I jáť pravím vám: Proste, a bude vám dáno.“ (Luk. 11, 5—9.)

Krásný příklad vytrvalé modlitby zanechala nám žena Kananejská. Pán Ježíš přišel do krajin pomořských měst Týru a Sidonu; tam bydleli potomci kananejských, tak nazváni dle Kanaána, syna Chámova. Byli pohané a modloslužba jejich byla nemravná a ukrutná. (Moloch.) Z těch krajin přišla k Pánu Ježíši jedna žena pohanka a prosila ho: „Pane, Synu Davidův, smiluj se nade mnou, dcera má zle se trápí od ducha zlého.“ Ale Pán Ježíš jí neodpověděl a šel dále, jakoby jí neslyšel. Chtělť zkoušeti její víru a vytrvalost. Žena však šla za ním a ustavičně volala: „Smiluj se nade mnou.“ To dojalo apoštoly a přimlouvali se za ni. Pán Ježíš odpověděl: „Nejsem poslán než k ztraceným ovcím domu israelského.“ Dle předpovědění sv. proroků měla činnost Vykupitelova vztahovati se pouze na Israelity a potom teprve skrze ně a od nich měli i národové pohanští súčastněni býti milosti vykoupení. Žena kananejská doufala v pomoc Ježíšovu a poněvadž mnoho o jeho zázracích slyšela, přišla k němu a pokloníc se jemu pravila: „Pane, pomoz mi.“ A Pán Ježíš jí odvětil: „Popřej nejprv dětem nasycení, neboť není dobré vzíti chléb synům a vrci jej psíkům.“ Židé byli první povoláni do církve a proto je Pán Ježíš nazývá „syny“. Židé pohany považovali za nečisté a přirovnávali je k psíkům, proto neměli s nimi v ničem žádného účastenství. Žena to věděla, a proto pokorně pravila: „Tak jest, Pane, avšak i štěnata jedí drobty, které padají ze stolů pánů jejich.“ Jakoby říci chtěla: „Když mně, Pane, pomůžeš, neutrpí tím žádné škody Israelité, kteří na nás pohany pohlížejí s opovržením a pánovitou pýchou. Židé ustavičně tebe slyší a přijímají hojnost darů tvých, a přece mnozí nevěří v tebe. Já věřím, když i drobtů mně dáš.“ Pán Ježíš, přesvědčiv se o její víře a vytrvalosti, pravil: „O ženo, veliká jest víra tvá; staň

se tobě, jak chceš.“ (Mat. 15, 21—28.) Hle! tato žena pohanská mnohé z nás zahanbuje vytrvalostí svou v modlitbě.

Musíme ve své modlitbě býti vytrvalými a neodbytnými jako onen slepec, o němž mluví sv. evanděliúm. Uslyšev slepec, že Pán Ježíš ubírá se po silnici, vedle níž seděl žebře, počal hlasitě volati: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou.“ (Luk. 18, 35.) Lidé, kteří šli napřed, domlouvali mu, aby tak hlasitě nevolal, ale čím více mu zakazovali volati, tím hlasitěji volal o pomoc, až konečně byl vyslyšen a uzdraven. Proto i my musíme ustavičně prositi, byť by modlitba naše nebyla vyslyšena. Zachariáš a Alžběta mnoho let se modlili, aby jim dal Hospodin syna a zdálo se, že Bůh modlitby jejich neslyšel. A hle! modlitba jejich vytrvalá přece byla vyslyšena, neboť ve starosti své dostali syna, Jana Křtitele. A jak dlouho modlila se svatá Monika za obrácení svého syna Augustina? Čtrnáct let plakala nad bloudícím synem svým, čtrnáct let prosila a modlila se za něho, a přece zdálo se, že všecko je marno. A Pán Bůh vyslyšel vytrvalou modlitbu svaté Moniky, viděl její slzy a znal její bolest, a proto řídil kroky Augustinovy tak, že přišel na pravou cestu, že se obrátil, a byl potom největší radostí matky své. Tolik zmohla vytrvalá modlitba. Proto nikdy nezoufejme, když modlitba naše není hned vyslyšena, nýbrž modleme se bez ustání vytrvale, však Pán Bůh nás přece vyslyší.

Krásný příklad vytrvalé modlitby dal nám sv. Karel Borromejský. Za jeho doby řádil strašný mor v Miláně. Svatý Karel zaopatřoval nemocné lidi po několik měsíců. Více než tři tisíce lidí navštívil a všem v bídě pomáhal. Když již ničeho neměl, prodal všecko stříbrné náčiní, ano i postel svoji dal donésti do nemocnice. Pak, ježto mor strašně řádil, postavil na ulicích oltáře, aby skonávající mši sv. přítomni byli. Sám pak modle se, zástupem procházel město, popelem jsa pokryt a bos, v ruce kříž, v očích slzy. A hle, modlitbou vytrvalou najednou mor přestal.

25. CVIČENÍ.

Kolikerým způsobem můžeme se modliti?

Poznali jsme, drazí v Kristu, krásu, velebnost, moc a užitek spořádané modlitby. Všichni uznáváme potřebu modlitby. Co by z nás bylo, kdybychom se modliti neuměli, a kdybychom se nemodlili! Od počátku světa lidé potřebu a užitek modlitby uznávali a proto se také modlili. I pohané, kteří neznali pravého a jediného

Boha, také se modlili. A kterak se lidé modlili? Pravili jsme, že modlitba jest nábožné pozdvižení mysli k Bohu. Modlitba tedy vychází ze srdce. A tyto zbožné city srdce svého můžeme také zevně projeviti, proto modlíme se buď toliko srdcem, to jest, v duchu, anebo srdcem a zároveň tělem. Od jakživa lidé modlili se dvojím tímto způsobem, modlili se toliko v duchu a také city zbožné pronášeli slovy a zevnějšími znameními. A zajisté tento způsob modlení jest člověku zcela přirozeným a také rozumným. Pán Ježíš sám modlil se v duchu, vnitřně, neboť často pozvédal oči k nebesům, jakoby Otce svého nebeského prosil, anebo mu děkoval. Modlíval se také vnitřně a spolu zevnitřně, neboť při modlitbě klečel a na tvář padal. Takovým způsobem modlívali se vždy všichni zbožní lidé. Lidé při modlitbě užívali i zevnějších znamení, aby také tělem projevili vnitřní své nábožné city a myšlenky. Proto při modlitbě klekali, oči k nebi obraceli, ruce spínali, na zem se vrhali a ústy zbožné city, díky a prosby Bohu přednášeli. Tak Mojžíš při modlitbě ruce pozvédal, jakoby pomoc Boží s nebe stahoval. Také pohanští kněží při modlitbě a obětech ruce pozvédali, na zem padali a hluboko se klaněli. Člověk těmito zevnějšími úkony při modlení ukázati chtěl Bohu svou pokoru, slabost a oddanost; proto ani my, křesťané, nemáme pohrdati těmito zevnějšími úkony při modlitbě. Nejsou sice zevnější úkony při modlitbě nutny a ani nejsou hlavní podstatou modlitby, ale jsou jen výmluvným projevem vnitřního zbožného cítění a myšlení. Proto i my křesťané při modlitbě klečíme, na zem se vrháme, klaníme se, ruce spínáme, svatým křížem se žehnáme a oči k nebi pozvédáme a slovy modlitbu přednášíme. Lidé, kteří těmto zevnějším úkonům při modlitbě se posmívají, obyčejně modlitby nemilují a ani duchem se nemodlí. Můžeme se tedy modliti buď toliko vnitřně anebo vnitřně a spolu zevnitřně.

271. *„Kolikerým způsobem můžeme se modliti?“*

„Modliti se můžeme dvojím způsobem: 1. toliko vnitřně, 2. vnitřně a spolu zevnitřně.“

222. *„Kdy se modlíme toliko vnitřně?“*

„Toliko vnitřně se modlíme, když se modlíme pouze v myšlenkách, jako na příklad při rozjímání, aniž svou vnitřní modlitbu také slovy pronášíme.“

Když nábožný člověk v duši své obírá se Bohem a věcmi nebeskými, avšak žádných slov při tom nepronáší, pravíme, že se modlí vnitřně, to jest, v duchu. Často stává se, že člověk velice jest pohnut v srdci svém buď nějakým podivným zjevem, nebo

neočekávaným dosažením nějakého dobrodiní, a tu ani nenalézá slov, jimiž by Boha velebil a jemu děkoval. Jeho srdce naplněno jest úctou, pokorou a vděčností, jeho oko slzou jest zaroseno, ale ústa nemohou vnitřní pohnutí slovy vyjádřiti. Jindy zase v duchu rozjímáme o některých pravdách náboženských. Na příklad máme na mysli kázání, které jsme slyšeli a nyní o něm v duchu přemýšlíme a slovo Boží srovnáváme se svými skutky a svým životem. Takovou tedy modlitbu, při které na Boha sice myslíme, jemu se kořímé, ale žádných slov při tom nepronášíme, jmenujeme modlitbou vnitřní. Této vnitřní modlitbě, ve které zvláště uvažujeme o životě a utrpení Pána Ježíše a o posledních věcech člověka, říkáme rozjímání.

273. *„V čem záleží rozjímání?“*

„Rozjímání záleží v tom, že o životě a utrpení Pána Ježíše, o posledních věcech člověka nebo jiných pravdách víry přemýšlíme a při tom zbožné city a spasitelná předsevzetí vzbuzujeme.“

Člověk sestává z těla a duše. Avšak duše jest dokonalejší bytostí než tělo, a proto také i modlitba, kterou koná sama duše, jest výbornější a dokonalejší. Svatý Isidor praví: „Lépe jest se modliti srdcem beze slov, než pouhými slovy bez ducha pozorného.“ A když duše naše modlí se k Bohu sama, když uvažuje o nějaké pravdě náboženské a při tom vzbuzuje dobrá předsevzetí, tu pravíme, že rozjímá. Modliti se tímto způsobem, to jest, rozjímati, jest zajisté umění, které každý nedovede. Neboť rozjímáním má se cvičiti nejen cit, ale také rozum a vůle. Zvolíme-li si k rozjímání některou vlastnost Boží, na př. všemohoucnost, tu při rozjímání musíme rozumem poznati, že Bůh skutečně všecko může, a že mu nic není nemožného, naše vůle musí uznati všemohoucnost Boží a jí se úplně podrobiti. A když rozum i vůle všemohoucnost uznávají, následuje obdiv všemohoucnosti božské, láska a úcta k Bohu a konečně pevné předsevzetí Boha milovati a jemu věrně sloužiti. Úkolem rozjímání tedy jest, nakloniti a povzbuditi vůli naši k dobrým úmyslům a skutkům.

Podle toho rozjímání jest opravdu vznešená modlitba, kterou by konati měl každý křesťan. Někdo však řekne: takto rozjímati mohou jen kněží a řeholníci, my obyčejní lidé tomu nerozumíme, nemáme k tomu času, neboť jsme rádi, když se můžeme pomodlit, jak nás matka naučila. — K rozjímání není třeba voliti si takovou náboženskou pravdu, o které mnoho nemůžeme uvažovati pro nedostatečnou vědomost, neboť rozjímání není učené hloubání o pravdě,

nýbrž přemýšlení a uznání pravdy. Proto vybereme si k rozjímání takovou pravdu božskou, kterou pochopujeme a pak můžeme o ní rozjímati tak, aby rozum i vůle ji uznaly a dobrý úmysl vzbudily. Na př. v neděli jsme slyšeli kázání o setrvání v dobrém. Kazatel nám vyložil, v čem záleží setrvání v dobrém a jak Pán Bůh vytrvalost odměňuje. V srdci svém uvažovati můžeme, zda-li jsme kráčeli po dobré cestě anebo dosud kráčíme, a co nás očekává, pakli neodvrátíme se od hříšného života a nenastoupíme cestu ctnosti. Nebo slyšeli jsme kázání o umučení a smrti Páně. Jak obsáhlá to látka k tichému rozjímání či k přemýšlení o lásce Syna Božího! O tom zajisté dovede každý křesťan rozjímati a důsledná předsevzetí si učiniti.

A kdy můžeme konati rozjímání? Rozjímati můžeme leckdy, zvláště však užitečno jest rozjímati po večerní modlitbě. Kdybychom jen minutu před spaním rozjímali o Pánu Ježíši a jeho lásce k nám, zajisté takové rozjímání prospělo by velice duši naší. Rozjímati také můžeme při službách Božích, po kázání a mezi mší svatou. Také po odpoledních službách Božích můžeme rozjímati. Církev svatá doporučuje nám, bychom po odpoledních nedělních službách Božích četli nábožné a poučné knihy. Přečteme-li si na př. životopis některého svatého nebo nějakou částku z Písma svatého, můžeme o tom uvažovati a na sebe obraceti. Mnohé ctnosti nebo pravdy božské ze čtení poznáme a ty nám poskytnou dostatek látky k rozjímání a činění dobrých úmyslů. Svatí a světice Boží k dokonalosti a svatosti dospěli nejvíce vnitřní modlitbou čili rozjímáním. Svatý Alfons praví: „Všichni svatí stali se svatými rozjímáním.“ Svatý Filip Ner. skoro celé noci věnoval tiché a rozjímavé modlitbě. Svatý Ignác rozjímáním se obrátil.

Poněvadž rozjímání je tak užitečné, proto je často konejme. Buďme ujištěni, že ovoce rozjímání brzo objeví se na obcování našem. Avšak rozjímání musí býti spojeno s modlitbou ústní. Svatý Bernard praví, že rozjímání a modlitba ústní musí se střídati, jako chůze a sedění. Proto nejen duše má se k Bohu modliti, nýbrž také tělo, celý člověk. A když se modlí celý člověk, to jest, duše i ústa, tedy takovou modlitbu nazýváme „vnitřní a spolu zevnitřní“.

274. *„Kdy se modlíme vnitřně a spolu i zevnitřně?“*

„Vnitřně a spolu i zevnitřně se modlíme, když vnitřní modlitbu zároveň i slovy pronášíme.“

Mluvíme-li o modlitbě, myslíme obyčejně modlitbu, kterou konáme slovy. Když své city a myšlenky, žádosti a prosby pronášíme slovy, pak se modlíme vnitřně a spolu i zevnitřně. Modliti

se slovy naučil nás Pán Ježíš, jenž také své myšlenky a city v modlitbě slovy pronášel. Také církev svatá naučila nás se modliti slovy. Církev sv. hned na počátku zavedla modlitby, kterými věřící Bohu projevovali své city a přednášeli své prosby. Jak bychom mohli se společně modliti, když bychom neměli sestavené modlitby? Modlitba vnitřní, to jest, beze slov, jest, jak jsme slyšeli, výborná, ale srdce naše také chce city své slovy projádřiti. Modlitba zevnitřní je také užitečná, neboť modlíme-li se pozorně a zbožně, udržujeme v pozornosti a nábožnosti i srdce. Modlitba zevnitřní také povzbuzuje bližní k nábožné modlitbě, neboť vidí-li mnohý vlažný křesťan, kterak jiní modlí se nábožně a důvěrně, vidí-li, kterak nábožně ruce spínají k modlitbě, kterak pokorně a uctivě klečí a modlí se buď společně s druhými nebo sami pro sebe, bývá tak povzbuzen, že také kleká a s ostatními se modlí. Kdybychom se modlili jen v duchu, tedy beze slov, nikdo by modlitby naší neslyšel, a ani by nevěděl, že se modlíme. Konečně zevnitřní modlitby jest třeba k veřejnému uctívání Boha a vyznání víry. Obojí modlitby je třeba, vnitřní i zevnitřní, protože člověk klaněti se má Bohu srdcem i tělem. Abychom tedy modlitbou Boha veřejně vyznávali a chválili, a abychom Bohu přednášeti uměli prosby své, proto církev svatá za příkladem Pána Ježíše naučila se nás modliti. Církev svatá zavedla překrásné modlitby, které každý křesťan zná a modliti se má. Můžeme se také modliti svými slovy, neboť Bůh hledí více na srdce než na slova. (Sv. Řehoř.)

Avšak má-li naše modlitba nazývati se modlitbou, tedy nesmíme se modliti pouze ústy, neboť:

275. *„Modlitba pouze zevnitřní nemá před Bohem žádné ceny; vycházíť jedině z úst.“*

Kdyby někdo celý den říkal modlitby a pomodlil se třeba celý žaltář, ale srdce jeho daleko bylo od Boha, pak vpravdě se nemodlil, protože modlitba jest nábožné pozdvižení mysli k Bohu. Kdo se tedy modlí nepozorně, roztržitě, kdo na slova modlitby nemyslí, nýbrž pouze odříkává modlitby, toho modlitba nemá ceny, protože vychází pouze z úst. „Mnozí volají k Bohu jen hlasem těla, ale ne také hlasem ducha.“ (Sv. Aug.) O takových, kteří bezmyšlenkovitě se modlí, platí slova Páně: „Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne.“ (Mat. 15, 8.) Když se modlíme, tedy modleme se, jak se na křesťany sluší, nábožně a pozorně. K tomu napomíná nás Pán Ježíš, jenž praví: „Bůh jest duch; a ti, kteříž se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti.“ (Jan 4, 24.) Modleme se tedy srdcem i slovem, a takovou modlitbou oslavíme Boha, a také sobě prospějeme.

Poněvadž modlitbou prokazujeme Bohu veřejnou poctu a zároveň víru svou vyznáváme, proto máme se modliti netoliko soukromě, nýbrž také veřejně a společně s jinými.

276. *„Máme-li se modliti také společně s jinými?“*

„Máme se modliti také společně s jinými, protože Pán Ježíš společnou modlitbu zvláště doporučil řka: ‚Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich.“ (Mat. 18, 20.)

Všichni povinni jsme se modliti a můžeme se modliti všude a na každém místě, poněvadž Bůh je všudy přítomen. Zvláště však křesťanský chrám jest nejpříhodnějším místem k modlitbě. Chrám křesťanský jest sídlem Boha, je to dům Boží, proto sem před trůn Boží předstupovati máme, abychom si vyprosili potřebných milostí. V kostele také všecko nás povzbuzuje k modlitbě. Ovšem modliti se můžeme všude, doma, na cestě, při práci nebo někde o samotě na poušti, neboť Pán Bůh je všude přítomen a všude slyší modlitbu naši. Avšak chrám zvláště ustanoven jest k modlitbě, protože v něm Pán Bůh uděluje nám mnohých milostí, a poněvadž Pán Ježíš zvláště doporučoval nám modlitbu společnou ve chrámě, což potvrdil svými slovy: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich.“ (Mat. 18, 20.) V chrámě shromážděni jsou nejen tři, ale sta věřících, a proto veřejná a společná modlitba jejich tím více Bohu jest milá. Modlitba společná ve chrámě jest velmi důležitá, což uznávali i pohané, kteří stavěli nádherné chrámy, v nichž shromažďovali se ku společným modlitbám a obětem. Pán Ježíš také chrám miloval, do něho často vstupoval a domem modlitby jej nazval. Jednoho dne vstoupil Pán Ježíš do chrámu jerusalemského, a tam nalezl lid prodávající voly, ovce a holuby k obětem. Také tam byli penězoměnci, kteří lidem vyměňovali řecké a římské peníze za židovské peníze, kterými platila se chrámová daň a jiné poplatky. Mnoho lidu stálo kolem prodávajících a penězoměnců a hrozný hluk a křik se rozléhal a pobožnost vyrušoval. Pán Ježíš, vida to, rozhorlil se svatým hněvem a udělal z provázků bič a všechny vyhnal z chrámu, řka: „Psáno jest: Dům můj, domem modlitby slouti bude, ale vy jste jej učinili peleší lotrovskou.“ (Mat. 21, 13.)

Než zvláště chrám náš jest domem modlitby, neboť v chrámech katolických jest ustavičně přítomen Ježíš Kristus v nejsvětější Svátosti oltářní, nevyčerpatelný to pramen všech milostí. Od počátku církve věřící shromažďovali se v chrámech, aby se v nich společně modlili za potřeby své a církve svaté. Společná modlitba zajisté jest

velmi mocnou, neboť Bohu jest milou a působivou na jiné. Mnozí vlažní lidé, pozorujíce shromážděné věřící zbožně se modlící, často bývají tak pohnuti, že v srdci jejich probudí se cit zbožnosti a také poklekají k modlitbě.

V chrámě i doma můžeme se modliti buď z paměti, nebo z modlitebních knih. Křesťan mnohé modlitby umí z paměti, avšak pro mnohé potřeby a žádosti duše své nemá vhodných slov, jimiž by Bohu svému city srdce svého přednesl. Nábožní a svatí mužové napsali proto různé modlitby a pobožnosti, ze kterých církev svatá pro potřeby soukromé i veřejné sestavila modlitební knihu, jíž říkáme „kancional“, nebo zpěvník. V kancionalu zařazeny jsou písně, které zpíváme při mši svaté a při různých veřejných pobožnostech. Písně obsahem vztahují se ke mši svaté nebo pobožnosti, kterou konáme, a jsou tedy také modlitbou. Mimo písně jsou v kancionálu různé modlitby, které věřící modlí se v kostele i doma, na příklad: modlitby ke mši svaté, litanie, pobožnost křížové cesty, modlitby před sv. zpovědí a po sv. zpovědi, pobožnost a příprava k sv. přijímání a díkůčinění po sv. přijímání, modlitby k Pánu Ježíši, Panně Marii a svatým, modlitby za nemocné a umírající, modlitby za vyprošení úrody zemské, modlitby za rodiče, duchovní a světskou vrchnost a vůbec za všeliké duchovní i tělesné potřeby. Že kancional dobrý jest velmi nutnou pomůckou k nábožnému životu věřících, zajisté nikdo o tom nepochybuje. Když si kupujete kancional, nikdy se nedívejte na zevnější krásnou vazbu, ale na obsah modliteb. Hlavně při kupování kancionálů jednejte dle předpisů církevních, a kupujte si takové kancionály, jichž používati můžete při farních službách Božích.

Modliti se můžeme na každém místě a zvláště máme se modliti v chrámu Páně. Než vždycky nemůžeme se modliti v chrámě, a poněvadž dle rozkazu Páně máme se modliti neustále, tedy musíme se také modliti jinde, i mimo chrám.

277. *„Kdy se máme modliti?“*

„Podle napomenutí Ježíše Krista máme vždycky se modliti a neustávati.“ (Luk. 18, 1.) „Zvláště máme se modliti: 1. ráno a večer, a když se k modlitbě zvoní; 2. před jídlem a po jídle; 3. před prací a po práci; 4. v pokušeních; 5. ve všech tísních a potřebách.“

Podle napomenutí Ježíše Krista máme se modliti bez přestání, neustále.

278. *„Kterak se můžeme neustále modliti?“*

„Neustále modliti se můžeme, když často na Boha myslíme, a dobrým úmyslem všecky své myšlenky, slova i skutky, radosti i žalosti mu obětujeme.“

Svatý Pavel nás napomíná: „Bez ustání se modlete.“ (I. Thes. 5, 17,) Kterak máme tomuto rozkazu rozuměti? Byli někteří lidé, kteří tomuto rozkazu rozuměli do slova a proto zanechali práce a ustavičně chtěli se modliti. Toho však neporoučel Pán Ježíš ani svatý Pavel a ani církev svatá nám neporoučí, abychom ustavičně klečeli a se modlili. Také není ani možno, aby člověk ustavičně se modlil, protože má také tělo, které potřebuje pokrmu a odpočinku. Pokrmu a všech potřebných časných věcí dobýváme si však prací. Pán Bůh zajisté stvořil člověka i k práci, proto musíme také pracovati. Sv. Pavel proto praví: „Kdo nepracuje, ať nejí.“ (2. Thes. 2, 10.) Modlitba tedy musí se spojovati s prací. Kristus Pán v tom dal nám nejkrásnější příklad, neboť ustavičně pracoval a ustavičně se modlil. Všichni poustevníci a řeholníci následují Krista Pána, neboť střídavě pracují a modlí se. Podobně všichni svatí a spravedliví lidé práci spojují s modlitbou, jistou dobu konají práce své a v určité hodiny zase trvají na modlitbách. Neznamenají tedy slova Páně „vždycky se modliti a neustávati“, že bychom měli jenom se modliti a nepracovati, nýbrž slova ta znamenají, že máme všecky své práce, úmysly, myšlenky a řeči zasvěcovati Bohu a při všem svém konání na Boha pamatovati. Bl. Tomáš Kempenský praví: „Kdo ke cti a chvále Boží stále jen dobré myslí, mluví a činí, ten neustále se modlí.“

„Neustále“ se modlí, kdo modlí se vytrvale a nezanechá modlitby, když by ho Bůh hned nevyslyšel. Neustále se modlí, kdo často za dne aspoň krátce se pomodlí a na Boha vzpomene. Když tedy pracujeme na poli, v dílně, v úřadě, ve škole, ano i když jsme na procházce a zábavě, můžeme se neustále modliti, když totiž všecko činíme ke cti a slávě Boží a vždy na mysli máme Boha.

Církev svatá nás k neustálé modlitbě povzbuzuje tím, že všude staví kříže, sochy, kaple a chrámy, abychom ustavičně připomínali si modlitbu. Proto když jdeme okolo chrámu Páně, můžeme se krátce modliti: „Pochválena a pozdravena budiž nejsvětější Svátost oltářní od tohoto času až na věky! Amen.“ Krátkou touto modlitbou oživíme v srdci svém víru v ustavičnou přítomnost Krista Pána ve Svátosti oltářní. Když jdeme okolo svatého kříže, požehnáme se a můžeme se modliti: „Klaníme se tobě, o nejsvětější Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme tobě, neboť skrze svatý kříž svůj svět jsi

vykoupil.“ I když pohlédneme na slunce, krásnou oblohu, když pozorujeme úrodu zemskou a tvorstvo, můžeme se modliti krátce chválíce a velebíce všemohoucnost, dobrotu a lásku Boží.

Neustále se modlíme, když při práci, v utrpení a nemoci a jiných příležitostech modlíme se krátké modlitby, které nazýváme „střelné“, protože jsou rychlé a mocné jako střela. Takové střelné modlitby a nábožné vzdechy jsou: Pochválen buď Ježíš Kristus! Na věky! Amen.“ „Ježíši, Bože můj, nade všecko tě miluji.“ (Odpustky 50 dní.) „Můj Ježíši, smilování!“ (Odpustky 100 dní.) Svatí a světice Boží často užívali těchto střelných modliteb a některým byly i heslem životní pouti. Svatý František z Assisi volával: „Můj Bože a mé všecko!“ Svatý Ignác: „Všecko ke cti Boží.“ Svatá Theresie: „Buď trpěti, buď umříti.“ Svatý Tomáš Aquinský míval obyčej, že, když buď jedl, buď studoval, buď z pokojíka svého vycházel, nebo se do něho vracel, vždy k Bohu roznícenym srdcem vzdychal a o pomoc s hůry volal.

Tyto střelné modlitby jsou velice mocné a proto máme se je modliti v pokušení, netrpělivosti, únavě a vůbec v nebezpečí hříchu. Taková střelná modlitba nebo nábožný vzdech ihned nás vzpamatuje a srdce naše v utrpení potěší a myšlení hříšného uchrání. Proto svatý František S. pravil: „Střelná modlitba, kterou stokrát vroucně opakujeme, má mnohdy větší cenu, nežli sto rozličných modliteb, které jen jednou konáme.“

Konečně neustále se modlíme, když každodenně, zvláště ráno, vzbuzujeme „dobrý úmysl“ a často za dne jej obnovujeme. K tomu nás napomíná sv. Pavel: „Buďto že jíte, nebo pijete, nebo cokoliv jiného činíte, všecko ke chvále Boží čiňte.“ (I. Kor. 10, 32.) Když ráno vstaneme, učiňme si dobrý úmysl, že všecky své práce, starosti, utrpení i radosti konati chceme ke cti Boží a všecko chceme obětovati Bohu, abychom si zasloužili života věčného. Sv. Augustin praví, že ten neustále se modlí, kdo ustavičně touží po životě věčném. Kdo každého dne vzbuzuje dobrý úmysl, uvaruje se snadněji hříchu smrtelného, snadněji překoná pokušení a své hříšné náklonnosti a zlozvyky. Dobrý úmysl můžeme vzbuditi takto: „Bože můj! K větší cti a chvále tvé obětuji tobě všecky své myšlenky, slova a skutky; obětuji je tobě ve spojení s úmyslem a zásluhami Ježíše Krista, jeho nejsvětější matky Marie a všech milých svatých. Amen.“

Svatý Ignác, mučedník, tvrdil o jednom křesťanském zedníku, že si chystá tolik korun v nebi, kolik kamenů klade do zdi a kolik ran kladivem činí, protože všecku tu práci svou z nejčistšího úmyslu, totiž pro Boha, konal.

Proto i my každodenně čiňme dobré úmysly a zasvěcujme svá zaměstnání Pánu Bohu. Buďme přesvědčeni, že Pán Bůh uchová nás svou milostí od hříchu a také požehná podnikům našim.

Ačkoliv tedy máme se tímto způsobem neustále modliti, přece povinni jsme v jistou dobu práce zanechati a modliti se. Jako je čas k dílu a jídlu, tak také je ustanovený čas k modlitbě, a to buď soukromé nebo společné.

1. Zvláště máme se modliti „ráno a večer a když se k modlitbě zvoní.“

Ptáčkové, sotva jitro nastalo, již se ze sna probouzejí a svým zpěvem oslavují Tvůrce svého. A my lidé neměli bychom hned z rána Pána Boha chváliti, jemu děkovati za vše dobré a o milosti nové jej prositi? Vděčnost nutí nás, bychom hned z rána Bohu děkovali, že nás a naše statky uchránil od všelikého neštěstí. Svatý Isidor, patron rolníků, každého dne, než lidé ze sna povstali, spěchal do chrámu Páně, aby napřed Bohu se poklonil a požehnání Božího vyprosil a potom dal se do práce. Pobožností svou nezanedbal nikdy práce své, naopak první býval na poli a s ním požehnání Boží ve statku. A proč se máme ráno modliti? Nastává den, a s ním denní naše práce a povinnosti. Zdaž tu nemáme Boha, dárce všech věcí, pokorně prositi, aby naší práci žehnal a všeho potřebného nám udělil? Všichni nábožní lidé ráno se modlili a modlí, a ze své zkušenosti dokazují, že ranní modlitba mnoho požehnání jim přinesla pro celý den. Zvláště křesťanští rodičové mají se ráno modliti a dítky své i všecky domácí k modlitbě přidržovati. Kde hned ráno zaznívá zbožná modlitba, tam také přebývá spokojenost, pokoj a bázeň Boží a také požehnání Boží. Čtemeť v knize přísloví: „Kteří budou bdíti k němu, naleznou požehnání.“ (Sir. 23, 18.) A které modlitby máme se ráno modliti? Ráno modlíme se modlitby, kterým nás naučili rodičové, a které se všichni křesťané modlívají. Všecky naše modlitby ranní jsou prosebné, neboť prosíme Pána Boha, aby nás na přímluvu Rodičky Boží a andělů strážných ode všeho zlého chránil a pracím našim požehnával. Naši předkové vyznamenávali se pobožností, a proto ráno modlívali se společně a také zpívali prosebné písně, které se nám dosud zachovaly, jako na př.: „Minula noční hodina.“ Touto písní Boha chválili a jej prosili, by je uchránil od hříchu, a aby celý den ztrávili k jeho cti a slávě. Naši předkové milovali modlitbu a proto také bylo u nás dříve více blahobytu, mravnosti, svornosti a lásky. Bohužel za našich časů mnozí lidé modlitby nemilují. Sotva ráno vstanou, místo modlitby se hádají, vadí a klnou, a proto také v mnohých rodinách nemůže sídleti svatý pokoj a požehnání Boží. Mnozí lidé nemodlí se ráno, jakoby

snad zanedbali svou práci. Buďte ujištěni, že ještě nikdo nepřišel na mizinu pro ranní modlitbu, ale že mnozí přišli na žebrotu, protože se nemodlívali, ze zkušenosti dokázati můžeme. Sv. Ambrož praví, že kdo se ráno nemodlí, podobá se nerozumným zvířatům. Proto nikdy nezanedbávejme ranní modlitby, nýbrž vždy, než se dáme do práce, poklekněme a vroucně se pomodleme. Modlitba nás potěší a posilní, takže s radostí a chutí dáme se do díla svého.

Máme se také modliti, když se zvoní k modlitbě. Překrásný obyčej zaveden jest v katolické církvi, že totiž hlasem zvonu věřící třikráte za den voláni bývají k modlitbě. Zvoní se ráno, v poledne a večer. Při tomto zvonění modlíme se „Anděl Páně“, to jest, připomínáme si andělské poselství k Panně Marii, kterou Pán Bůh vyvolil si za matku Spasitelovu. Modlíme se pozdravení andělské, slova, která anděl Páně z rozkazu Božího Marii Panně zvěstoval. Modlíce se pozdravení andělské, máme sobě připomínati lásku Boha Otce, který nás tak miloval, že dal nám svého jednorozeného Syna, aby nás vykoupil. Připomínáme si tedy zázračné vtělení Syna Božího a pokoru Marie Panny, která andělské poselství přijala a vůli Boží pokorně se podrobila. Při tom máme také uctívati Pannu Marii, protože sám Bůh ji poctil andělským poselstvím a mateřstvím Syna svého. (V době velikonoční modlíme se místo „Anděl Páně“, „Raduj se, nebes královno“.) Když tedy zvoní se „Anděl Páně“ v poledne, večer a ráno, modleme se pozdravení andělské ať jsme doma nebo na poli, nebo ve společnosti. I tato modlitba jest veřejným vyznáním víry. Uvažte sami, není to velkým pohoršením a zapíráním víry, když mnozí katolíci slyší hlas zvonu a chovají se tak, jakoby se jich to netýkalo? Co si máme pomysliti o takových katolících, kteří při zvonění ani nesmeknou, ani se nemodlí, nýbrž buď pracují nebo se baví? Kdo by řekl, že jsou to katolíci, kteří přece mají věděti, že se za modlitbu nemáme stydět? Když Turek uslyší znamení k modlitbě, hned padá na zemi a modlí se. A naši katolíci mnozí jsou horší než pohané, slyší znamení k modlitbě a nemodlí se. Tím, že pohrdají modlitbou, neukazují, že jsou pokročilí a vzdělaní, nýbrž ukazují svou zkaženost a bezbožnost, která není známkou pravé vzdělanosti. Drazí v Kristu! Nenásledujme ve zlém mnohé lidi a také nenechme se sváděti ke zlému, zvláště pak ve vyznání víry nebuďme slabochy. Všude a před každým konejme své náboženské povinnosti a tedy i všude se modleme. Kdyby se nám i zkažení lidé smáli, když při zvonění se modlíme, nedbejme na smích těchto lidí, ale buďme ujištěni, že více ceny a vážnosti má ten, kdo se nestydí za modlitbu, než ti, kteří si z modlitby tropí smích. — Abychom se rádi „Anděl Páně“ modlili, uděluje církev sv. 100 dní odpustků pokaždé, když se modlíme kleče. V sobotu večer, v neděli

a v době velikonoční modlíme se při zvonění stoje. K modlení se také zvoní ve čtvrtek před klekáním a v pátek o 3 hodinách. Ve čtvrtek u večer zvonívá se na památku smrtelné úzkosti Pána Ježíše, kterou zakusil na hoře Olivetské, když před svým umučením třikráte modlitbu konal. Na památku trojí modlitby Páně na hoře Olivetské v zahradě Getsemanské, modlíme se tři Otčenáše a Zdrávasy. V pátek zvoní se o 3. hodině odpolední na památku smrti Páně. V pátek o 3 hodině dokonal Pán Ježíš na kříži, a proto církev svatá každého pátku připomíná nám bolestnou smrt našeho milého Spasitele a napomíná nás, abychom aspoň krátce rozjímali o bolestné smrti jeho. Když se tedy v pátek zvoní, zanechme práce a poklekněme a modleme se 5 Otčenášů a Zdrávas Maria ke cti pěti ranám Krista Pána. V katechismu v přídavku a v mnohých modlitebních knihách jsou překrásné modlitby pro čtvrtek a pátek, které můžeme se doma společně modliti. Večer po klekání několikráte zatrhne se umíráčkem. Co to znamená? Zvoněním umíráčkem po klekání býváme povzbuzováni, abychom se aspoň jeden Otčenáš pomodlili za duše v očistci a přáli jim lehkého odpočinutí.

Modliti se máme večer před spaním. Po celý den Pán Bůh doprovázel požehnáním svým naše práce, proto slušno jest, bychom na večer jemu poděkovali za všecka dobrodiní. Mimo to jiná ještě myšlenka povzbuzuje nás k večerní pobožnosti. Večerem nastává klid, tmavá noc, kdy všecko ukládá se k odpočinku po denní námaze. Než co hrozného může se za jedinou noc přihoditi? Může nás náhle přepadnouti smrt, oheň a bouře zničiti mohou náš statek a vůbec neočekávané neštěstí může nás potkati. A tu zajisté, než ulehneme k odpočinku, máme nejen Pánu Bohu děkovati, že nás ve dne chránil ode všeho zlého a požehnával práci naší, ale máme také Boha vroucně prositi, by nás i v noci od všelikého neštěstí, náhlé smrti a jiného zla chrániti ráčil. Poněvadž nevíme ani hodiny, kdy nás Bůh k sobě povolá, proto také zpytujme svědomí, vzbuďme dokonalou lítost a tři božské ctnosti. Jestliže s modlitbou na rtech usínáme, pošle Pán Bůh anděla svého, kterýž bdíti bude nad naším životem a statkem pozemským. Proto modleme se ráno i večer, pamětlivi jsouce slov sv. Františka Sal., jenž praví: „Ranním modlením otvíráme okna duše své slunci spravedlnosti, večerním pak je před pekelnými temnostmi zavíráme.“

Že se nemáme nikde styděti za večerní modlitbu, poučuje nás tento příklad.

Jistý vojenský nováček v kasárnách, než ulehl, klekl u své postele a nábožně konal svou večerní modlitbu. Tu jeden z vojáků hodil po něm čepicí, jiný zase něco jiného. Všecko se směje, píská, zpívá a křičí, ano jeden křičel mu i do ucha. Než nováček na nic

nedbal a klidně modlitbu svou dokončil. Druhého večera opět se modlil a opět ho soudruhové znepokojovali a se mu smáli, ale nováček opět na křik nedbal a modlil se dále. Třetí večer řádění již poněkud ustalo, tišeji bylo čtvrtý a pátý večer a šestého dne bylo úplné ticho. Jeden pak voják pravil: „Ten jest pravý hrdina, ten obstojí i v ohni!“ Od té doby nováček modlil se v pokoji, všichni ho milovali a přemnozí jej v modlení následovali.

2. Máme se modliti „před jídlem a po jídle.“

Všecko máme od Pána Boha, i to jídlo pochází ze štědré ruky Boží. Kdyby nám Pán Bůh nedal úrody, neměli bychom chleba, proto povinni jsme Pánu Bohu děkovati za pokrmy. K tomu nás napomíná Písmo svaté: „Když bys jedl a nasytil bys se, varuj se pilně, abys nezapomínal na Hospodina.“ (5. Mojž. 6, 12.) Naši předkové byli Bohu vděčnější než my, neboť bývalo v obyčeji, že před jídlem i po jídle modlívali se všichni domácí společně a hlasitě. Byla to zajisté dojemná podívaná, když okolo stolu klečela celá rodina a všecka čeládka, a když hospodář modlitbu řídil a požehnání pokrmů na Bohu vyprošoval a po jídle díky Bohu činil za udělené dary. Tenkráte vážili si chleba, a poněvadž pernou prací si ho zasloužili, byli také Bohu vděčnějšími. Bohužel, dnes vidíme lidi sedati k jídlu bez modlitby, mnozí ani sv. křížem se nepoznamenají a mnozí docela s kloboukem na hlavě pojídají pokrmy. Takoví lidé horší jsou než pohané, neboť tito před jídlem i po jídle obětovali svým bohům dary a stavěli si bůžky na stůl, aby před tváří jejich požívali darů zemských. Kterak tito pohané zahanbují vzdělané naše lidi, kteří před jídlem za modlitbu se stydí. Divná to věru věc, že naši katolíci zcela jinak se chovají doma, a zcela jinak ve společnosti. Můžeme říci, že skoro všichni katolíci v rodinách modlí se před jídlem nebo aspoň se požehnají sv. křížem, avšak přijdou-li mnozí z nich do společnosti nynějších pokrokářů a falešných svobodomyslníků, stydí se za své náboženství a před jídlem se nemodlí. Bojí se, že by je považovali za klerikály, nebo zpátečníky. Než taková bázeň je hříšná a trestuhodná, protože je to veřejné zapírání víry. Jsme katolíci, proto nestyďme se za svou víru a modlitbu, kterou víru ukazujeme. Nestydí-li se žid, turek a pohan za své pobožnosti, proč měli bychom my styděti se za svou modlitbu, kteráž jest první povinností našeho náboženství?

Stává se často, že venkovan, přijde-li do města a je tam na obědě, zbožně se před jídlem pomodlí, ač někdy uslyší úsměšky a všeliké neslušné poznámky. Než statečný muž nebo i žena může dobře zahanbiti posměváčky. Jedenkráte jeden zbožný rolník z Valašska přišel do hospody v městě k obědu. U stolů sedělo ně-

kolik mladých hejsků. Než počal rolník jísti, udělal kříž a pomodlil se. Panští hejskové s úsměškem se na něho dívali a neslušně o něm vtipkovali. Než rolník si jich ani nevšiml, najedl se, pomodlil se opět, zaplatil a pokojně ubíral se ke dveřím. Mladí páni za ním volali: „Vy, strýčku, slyšíte, u vás se ještě všichni modlívají před jídlem a po jídle?“ Strýček se obrátil, a zcela klidně odpověděl: „O ne všichni, vepřové se u nás nemodlívají.“ Pánové se zastyděli a rolník vážně šel svou cestou.

3. Máme se modliti také „před prací a po práci“.

Přísloví praví: „S Bohem počni každé dílo, podaří se ti až milo.“ A zajisté je tomu tak, neboť ze zkušenosti víme, že kdo před prací nebo početím důležitého díla za pomoc a ochranu Boží prosí, také dílo jeho se mu zdaří. Tobiáš napomínal svého syna: „Pros Boha, aby spravoval kroky tvé.“ (Tob. 4, 20.) Pán Ježíš sám dal nám příklad, abychom před prací se modlili. Neboť než počal konati učitelský svůj úřad, modlil se 40 dní a nocí, než vyvolil si z posluchačů svých 12 apoštolů, modlil se, než učinil nějaký zázrak, pohlédl napřed k nebesům. Podobně i po práci se modlíval a apoštoly do samoty odváděl, aby se nerušeně pomodlili. Svatí apoštolové následovali i v tom Pána svého, a také se vždy modlívali před každou důležitou věcí. Tak než na ně sestoupil Duch svatý, po 10 dní trvali na modlitbách, než odeslali sv. Pavla a Barnabáše na cesty apoštolské, modlili se. Podobně všichni svatí a světice Boží modlili se před každou prací a podnikem.

Po ukončené práci máme Pánu Bohu děkovati za ochranu a pomoc. O slavném králi českém Karlu IV. čteme v dějinách, že kdykoliv něco pro vlast a národ podnikal, vždy všecko Bohu zasvěcoval a za všecko mu děkoval. Sv. Isidor, patron rolníků, ani jedinou práci nezačal bez modlitby, a proto také požehnání Boží všude ho doprovázelo. Tak čiňme všichni, i my modleme se před prací a po práci a všecko se nám lépe bude dařiti.

4. Dále máme se modliti v „pokušeních“.

Žádný člověk neujde pokušení. Sotva jedno zapudí, hned nastává mu druhé, daleko nebezpečnější. Ani svatí a spravedliví lidé pokušení neujdou. Všichni tedy jsme pokoušeni, t. j., všichni jsme sváděni ke hříchu, a všichni musíme bojovati proti pokušení, proto také jmenujeme se bojovníky Kristovými. Vůdcem v tomto boji proti pokušení a pokušitelům jest nám sám Ježíš Kristus, který také byl od ďábla třikráte pokoušen, avšak slavně nad ním zvítězil. Abychom i my zvítězili nad pokušením, naučil nás Pán Ježíš pokušení odporovati, a pak dal nám mocnou zbraň, kterou pokušení jistě

zapudíme. A zbraní tou jest ustavičná modlitba. Pán Ježíš napomíná nás v čas pokušení k modlitbě: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 41.) Nespoléhejme tedy v pokušení na sílu svou, ale hledejme pomoci u Pána Ježíše a důvěrně k němu v modlitbě volejme: „Bože, ku pomoci mě pospěš.“ Když pak pokušení odejde, a v srdci našem svatý pokoj se uhostí, neskládejme zbraně, nýbrž buďme vždy pohotově, neboť nepřítel náš, ďábel, ustavičně na nás číhá, a jakmile pozoruje, že jsme odložili zbraň, že jsme přestali se modliti, ihned činí útok na nás, a potom porážka naše byla by osudná. Proto bděme a modleme se ustavičně. Svatý Vincenc Fer. v pokušení utíkal se k Bohu a Rodičce Boží a vroucná modlitba a pevná důvěra v pomoc s hůry vždy ho tak posilnily, že z tuhého boje skutečně jako pravý vítěz vycházel.

Jistá zbožná babička byla od svého vnuka otázána, jak by nejlépe pokušení přemohl? Babička mu dala prsten v němž vyryto bylo: „Bdi a modli se.“ Čítávala slova ta každodenně ráno a večer. I mladík činil tak a přemohl vskutku všecka pokušení.

5. Konečně máme se modliti „ve všech tísních a potřebách“.

Jako je na světě mnoho pokušení, podobně je mnoho soužení a trápení. Žádný člověk není bez nějakého soužení. Má-li všeho dosti, nemá zase zdraví nebo domácího pokoje, má-li zdraví, zase má bídu a hlad. Každý tedy má nějaký kříž a soužení. Vždyť soužení je také jedna z pokut za spáchaný hřích v ráji, kterou i my jsme zdědili. Soužení, která lidé trpí, jsou různá, vnitřní i zevnitřní, čili člověk trápen jest v srdci svém i na těle svém různým soužením. A tak všichni potřebujeme v soužení a tísni své útěchy a pomoci. A kde najdeme pravé útěchy v soužení? Nejlépe se potěšíme modlitbou. „Vzývej mne v den soužení, a já vytrhnu tebe, a ty mne budeš oslavovati.“ (Žalm. 49, 15.) Jsme-li tedy v soužení a tísni, nezoufejme, ale obraťme se k milému svému Spasiteli, který všecky zarmoucené laskavě k sobě volá: „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.) Po delší čas již nepršelo v Toledě. Tu biskup, sv. Isidor, důvěrně k Bohu se modlil a Bůh, vyslyšev nábožnou prosbu, udělil hojného deště.

Všichni povinni jsme se modliti, avšak máme se modliti nejen za sebe, nýbrž za všecky lidi, zvláště pak za věřící, poněvadž jsme všichni údové jedné svaté církve.

279. *„Máme-li se také za jiné modliti?“*

„Máme se také za jiné, ano za všecky lidi modliti, za živé i za mrtvé, za přátele i nepřátele, zvláště pak za rodiče a příbuzné, za duchovní i světskou vrchnost.“

Že se máme modliti za sebe, tuším netřeba připomínati, avšak povzbuzováni býti musíme, abychom se také za jiné lidi modlili, ano abychom se modlili za všecky lidi. K tomu nás pobízí svatý Pavel, jenž dí: „Napomínámť pak, aby přede vším činěny bývaly pokorné modlitby, prosby, žádosti a díkůčinění za všecky lidi.“ (I. Tim. 2, 1.) Svatý Jakob zase napomíná nás, abychom se modlili za přátele a spoluvěřící: „Modlete se jedni za druhé, abyste uzdraveni byli. Mnohoť může modlitba spravedlivého ustavičná.“ (Jak. 5, 16.) Všichni jsme údy jedné církve, proto na prvém místě modliti se máme za sebe vespolek. Modlitba zajisté jest jeden z nejpřednějších dobrých skutků, který Pán Ježíš konati poručil. Nemůžeme-li všichni bližnímu pomáhati hojnou almužnou a jinými milosrdnými skutky, tedy můžeme aspoň za bližního svého se modliti. I největší chudák a žebrák tento dobrý skutek, totiž modliti se za jiné, může konati, a koná-li ho rád a často, dojde také v nebi hojné odplaty. Modlíme-li se za lidi, tedy máme se zvláště modliti proto za ně, aby varovali se hříchu, aby pravdu poznali a všichni jednou spaseni byli. Taková modlitba důkazem jest pravé křesťanské lásky k bližnímu, protože vyprošuje bližnímu to největší a nejtrvalejší blaho, totiž věčnou blaženost. Pán Ježíš se modlil za apoštoly a za všecky lidi. Panna Maria prosila Syna svého v Káni Galilejské; svatí apoštolové modlili se za věřící. Církev sv. při mši sv. každodenně „vzpomíná“ za živé. Čtvrté přikázání poroučí nám, abychom zvláště modlili se za živé a zemřelé rodiče, bratry a sestry a příbuzné a za duchovní i světskou vrchnost. Dítky ničím nedovedou rodičům splatiti dobrodiní, která od nich přijaly, proto aspoň ať se za své rodiče modlí. Vděčnost a láska poroučí dětem, aby se za rodiče modlily. Hodné děti také každodenně modlívají se za rodiče své. Že se také modliti máme za duchovní a světskou vrchnost, k tomu nás napomíná sv. Pavel, jenž praví: „Modlete se za krále i za všecky v moci postavené, abychom pohodlný a pokojný život vedli, ve vší pobožnosti a šlechetnosti; neboť toť jest dobré a vzácné před Spasitelem, Bohem naším.“ (I. Tim. 2, 2, 3.) Že křesťané modlili se za nejvyšší hlavu církve, dosvědčují Skutky apoštolské, neboť tam čteme: „Petr ostříhán byl v žaláři. Modlitba pak se dála bez přestání od církve za něj.“ (Sk. ap. 12, 5.) I my následujme první křesťany a modleme se za sv. Otce, aby vždy církev svatou dobře řídil a aby mu Pán Bůh milosti a zdraví uděliti ráčil, by těžký úřad svůj ku blahu církve zastával. Modleme se také za svého biskupa a za své duchovní správce, aby vezdy v dobrém setrvali, aby byli strážci pravé víry, našimi pak dobrými učiteli, vůdci, rádci, utěšiteli a světlem života ctnostného. Také máme se modliti za nepřátele své i víry naší. Kterak máme nepřátele milovati a za

ně se modliti, ukázal nám svým příkladem sám Pán Ježíš, který na kříži umíraje, nepřátelům odpouštěl a za ně se modlil: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ (Luk. 23, 34.) Pán Ježíš také nám poručil, abychom modlili se za nepřátele, neboť pravil: „Milujte nepřátele své a dobrořečte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám.“ (Mat. 5, 44.) Milovati nepřátele a dobře jim činiti, máme se učiti od Pána Ježíše, jenž nepřátelům odpouštěl a podnes odpouští a všem dobře činí. Kdyby Pán Bůh všecky své nepřátele a tupitele chtěl zahubiti, musil by většinu lidí zničiti. Než Pán Bůh nechce smrti hříšníka, ale aby se polepšil a živ byl; proto trpělivě čeká a trpí hříšné a zlé lidi, až snad se poznají a k Bohu obrátí. I my buďme k nepřátelům shovívavými a milosrdnými, nemstěme se, neodplácejme se za zlé zlým, ale raději odpouštějme všem a za všecky se modleme, neboť žádná modlitba Bohu není tak příjemná, jako modlitba za nepřátele. Svatý Pavel, mučedník, když měl již býti mečem sťat, prosil kata, aby mu popřál malého okamžení. A tu nejprve modlil se za křesťany, aby žili v pokoji, za Židy, aby se obrátili, pak za bludaře, pohany a soudce své, takže všichni přítomní byli velmi dojati. Na to radostně sklonil hlavu svou, aby byla od těla oddělena, což se stalo r. 308.

Konečně máme se modliti za zemřelé, zvláště za duše v očistci, které úzkostlivě volají k nám o pomoc: „Smilujte se nad námi aspoň vy, přátelé naši, nebo ruka Páně dotkla se nás.“

280. *„Všecko, zač se máme modliti, je krátce obsaženo v Otčenáši nebo modlitbě Páně,“* o které zvlášť budeme rozjímati.

Naučení: Modli se často a nábožně; neboť v modlitbě můžeš rozmlouvati s Bohem jako dítko se svým otcem. „Kdo se umí náležitě modliti, umí také náležitě žíti.“ (Sv. Augustin.)

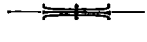

26. CVIČENÍ.

O modlitbě Páně.

Po několik cvičení rozjímali jsme o modlitbě, v čem záleží, jaká musí býti, kdy se máme modliti a za koho se máme se modliti. Avšak posud nemluvili jsme o nějaké modlitbě zvlášť. Od počátku světa snažili se lidé sestaviti modlitby, kterými by Pána Boha oslavovali a za dobrodiní prosili. Víme na příklad, že i svatý Jan

Křtitel učil učedníky své modlitbám různým. Avšak takové modlitby, která by zahrnovala obsahem svým všecky naše potřeby duše i těla, žádný člověk nesložil. A takovou vzácnou modlitbu máme my, křesťané, a tou je „Otčenáš“, který krátce obsahuje všecko, zač se máme modliti. A o tomto Otčenáši čili modlitbě Páně budeme nyní rozjímati. Otčenáš jmenujeme také modlitbou Páně.

281. *„Proč se jmenuje otčenáš modlitbou Páně?“*

„Otčenáš se jmenuje modlitbou Páně, protože mu nás naučil Ježíš Kristus, Pán náš.“

Nejkrásnější ze všech modliteb jest modlitba Páně, nebo otčenáš, neboť krátce obsahuje velemoudře sestavené všecky naše prosby a city srdce. Blahoslavený Tomáš Kemp. proto praví: „Není krásnější a světější modlitby nežli otčenáš.“ Jmenuje se otčenáš, protože začíná slovem: Otčenáš, jenž jsi na nebesích. Jmenuje se také „modlitbou Páně“, protože jí nás naučil sám Pán Ježíš. Pán Ježíš neustále se modlíval. Zvláště pak rád se modlíval v chrámě a na hoře Olivetské v zahradě Getsemanské. Jednou Pán Ježíš před apoštoly zase se vroucně modlil. Svatí apoštolové patřili na něho se svatou bázní a uctivostí, přejíce sobě, by se také tak nábožně uměli modliti. Dlouho neosmělovali se poprositi Pána, by je naučil modliti se, jak sv. Jan Křtitel žáků svých modliti se učil. Konečně vroucí touha po modlitbě dodala jim smělosti, takže přistoupili k Pánu Ježíši, když byl modlitbu ukončil, a pokorně ho prosili: „Pane, nauč nás se modliti, jakož i Jan naučil učedníky své.“ (Luk. 11, 1.) Pán Ježíš, potěšen jsa žádostí jejich, pravil jim: „Když se modlíte, říkejte: Otčenáš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé; přijď království tvé; buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi; chléb náš vezdejší dej nám dnes; a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům; a neuvoď nás v pokušení; ale zbav nás od zlého. Amen“ (Luk. 11, 2.)

Pán Ježíš, prve než nám poručil modliti se, sám se modlil a modliti se nás naučil. Proto vážiti si máme této překrásné a převzácné modlitby. Mnozí svatí prorokové a spravedliví lidé zanechali nám také modlitby, ale takové modlitby, jakou nám dal Pán Ježíš, nikdo z lidí nezanechal. Modlitba Páně všecko v sobě obsahuje, zač se máme modliti, proto svatí otcové církevní praví, že v otčenáši takřka všecky řeči Páně jsou obsaženy, a že tudíž otčenáš jest krátký obsah sv. evandělia.

Modlitba tato tak jest vznešena a přece ze všech modliteb nejprostší. Proto praví Tertulián: „Otčenáš nemá sice mnoho slov,

ale bohatý obsah.“ Otčenáš je modlitba obsažná a přece tak snadná, že každý člověk, i děti, se jí snadno naučí a jí porozumí. Otčenáš je také modlitba velmi mocná, protože je to modlitba samého Pána Ježíše; proto sv. Cyprián praví, že, modlíme-li se otčenáš, modlíme se nejen ve jménu Pána Ježíše, ale modlíme se zároveň jeho vlastními slovy. Otčenáš jest nejkrásnější modlitbou zvláště proto, poněvadž prosby Otčenáše tak krásně a účelně jsou uspořádány, že každý musí uznati, že tuto modlitbu nesestavili lidé, ale sám Bůh.

283. „*Z čeho se skládá modlitba Páně?*“

„Modlitba Páně se skládá z oslovení a sedmi proseb.“

Otčenáš jest prosba a proto jako v každé prosbě ústní nebo písemní napřed oslovujeme toho, komu prosbu přednésti chceme, tak také v otčenáši napřed oslovujeme Pána Boha a potom pronášíme prosby. Proseb je v otčenáši sedm. Je to 7 dílů nebo vět, kterými Boha vždy o něco zvláštního prosíme. Prosby tyto tak jsou obsažné, že v nich krátce obsaženo jest všecko, co od Boha doufáme a oč uctivě prositi můžeme. Tyto prosby tak jsou uspořádány, že velmi krásně naznačují náš konečný cíl, k němuž nás Bůh stvořil. V prvních čtyřech prosbách prosíme nejprve o to, čeho potřebujeme k dosažení našeho konečného cíle, totiž života věčného, v ostatních třech prosbách prosíme, aby Bůh odvrátil od nás všecko, co nám překáží k dosažení života věčného. Svatý Tomáš Aquinský praví o těchto prosbách, že předmětem našeho žádání a modlení jest předně účel našeho života a co k tomu účelu vede. Účelem našeho života jest Bůh, k němuž dvojím způsobem v modlitbě své máme směřovati. Žádati máme jeho vlastní slávy, a pak požívání jeho slávy. Krátký obsah proseb otčenáše nám slova svatého Tomáše vysvětlí částečně a podrobné rozjímání o každé zvlášť jasněji ukáže.

První prosba, „posvěť se jméno tvé“, jest výrazem lásky, kterouž Boha v sobě milujeme, druhá pak prosba, „přijď království tvé“, jest výrazem lásky, kterou sebe v Bohu milujeme, neboť prosíme, aby Bůh kraloval v srdci našem a po smrti bychom byli spojeni se svým Bohem. Abychom dosáhli království Božího, proto v třetí prosbě, „buď vůle tvá“, žádáme, abychom vůli Boží vždy plnili. Poněvadž na této zemi jsme jen poutníky a potřebujeme pro tělo i duši pomoci Boží, proto ve čtvrté prosbě voláme: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ Avšak k dosažení života věčného překáží nám trojí zlo: minulé, přítomné a budoucí. Minulým zlem jsou naše hříchy, kterýchž jsme se dopustili; proto v páté prosbě prosíme „odpusť nám naše viny“. Přítomným zlem jsou různá pokušení

k hříchu, proto v šesté prosbě prosíme „Neuvoď nás v pokušení“. Budoucím zlem naším jest nešťastná smrt a věčné zavržení; proto v sedmé prosbě, „Ale zbav nás od zlého“, prosíme, aby nás Bůh osvobodil ode všeho zla, které vede k věčnému zavržení. — Když jsem vám takto vysvětlil překrásné uspořádání prosob v otčenáši, počneme jednotlivé části otčenáše podrobněji vysvětlovati.

a) O oslovení.

284. *„Jak zní oslovení v modlitbě Páně?“*

„Oslovení v modlitbě Páně zní: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“

Chceme-li od vznešené osoby obdržeti nějaké milosti nebo daru, tu buď k ní osobně jdeme, anebo napíšeme žádost, kterou prosbu svou přednášíme. V prosbě své napřed osobu onu oslovujeme jménem a titulem, jímž naznačujeme její důstojnost, stav a rod. Tak na příklad, podáme-li žádost k císaři pánu nebo ku knížeti, tedy napřed vznešené osoby oslovíme: Vaše Veličenstvo, Vaše knížecí jasnost. Tak i my, synové a poddaní Otce nebeského, dříve než Boha o něco prosíme, napřed ho oslovujeme. A slova, kterými označujeme důstojnost a vznešenost Pána Boha, jmenujeme „oslovením“. Pána Boha předně nazýváme Otcem.

285. *„Proč oslovujeme Boha jménem ‚Otče‘?“*

„Boha oslovujeme jménem Otče, protože nás k obrazu svému stvořil a otcovsky o nás pečuje, zvláště však proto, že nás na křtu svatém za své dítky přijal.“

Od počátku světa lidé z bázně a úcty jmenovali Stvořitele svého Bohem, Hospodinem a Pánem. Pán Ježíš však chtěl, abychom k Pánu Bohu důvěrně se tulili a lnuli jako jeho dítky, a proto nám poručil, bychom jej v modlitbě nazývali „Otcem svým“. Svatý Augustin praví: „Bůh nechce, bychom se ho báli, nýbrž bychom jej milovali. Bůh se dává nazývati „Otcem“, poněvadž je to jméno plné lásky a lásku budí.“ Že Boha nazýváme Otcem, vyznáváme tím, že Pán Bůh nás stvořil, že pocházíme od něho, že jsme tedy jeho tvory a jeho dítkami. Pán Bůh dal nám život, dal nám nesmrtelnou duši, která jest k obrazu Božímu stvořena, a proto jsme dítkami Tvůrce svého a on jest naším Otcem. A jako tělesný náš otec a matka o nás pečují, tak stará se o nás nebeský milý náš Otec, jenž dává nám všecko, čeho k zachování života potřebujeme. Než Pána Boha nazýváme Otcem také proto, poněvadž nás na křtu

svatém za své dítky přijal. Bůh dal nám svého jednorozeného Syna, aby nás osvobodil od věčné záhuby, kterou nám připravili naši prarodičové svou neposlušností, a tím zajisté ukázal nám největší svou otcovskou péči a lásku. Syn Boží, Ježíš Kristus, zůstavil nám poklad zásluh svých, jichž užívajíce stáváme se hodnými věčné radosti v nebi a tedy syny Božími. Zvláště křtem sv. býváme znovu zrozeni a proto Boha Otcem právem nazývati můžeme, protože na křtu svatém působením Ducha svatého osvobozeni jsme od poskvrny hříchu a otroctví ďáblova a znova jsme zrozeni pro nebe, které nám před pádem prvních rodičů slíbeno bylo. Proto praví svatý Pavel: „Nebo všichni jste synové Boží skrze víru, kteráž jest v Krista Ježíše. Nebo kteřížkoli jste v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli.“ (Gal. 8, 26, 27.) Na křtu svatém přijal nás tedy Pán Bůh opět za své dítky. My, křesťané, tedy důvěrně nazývati můžeme Boha svým Otcem, avšak také máme vždy k Otci svému nebeskému tak se chovati, jak se sluší na vděčné a hodné dítky. Úctu a lásku synovskou k Otci nebeskému ukážeme, když všeho se uchráníme, čím bychom jej uraziti mohli. Varujme se tedy zvláště hříchu, kterým Boha nejvíce hněváme a zarmucujeme. Milujme Pána Boha celým srdcem, jako děti dobrého otce svého celým srdcem milují. Pohané své bohy nenazývali otcem, protože bohové se o ně nestarali a lidé se jich báli. Náš nebeský Otec však o nás pečuje, zná naše potřeby a vždy nám pomáhá, kdykoli ho důvěrně o pomoc vzýváme. Pán Bůh také nás miluje, a chce, abychom i my jej milovali. My křesťané tedy máme na nebi starostlivého Otce, který o nás ví a nás zná, a my známe jej, a beze strachu k němu se obracíme v potřebách svých o smilování a pomoc. A tento vzájemný poměr naše srdce oblažuje, takže i v soužení a tísních nepovažujeme se za sirotky, neboť máme v nebesích dobrého a milého Boha, kteréhož důvěrně Otcem jmenujeme. Proto sv. Pavel těšil věřící Korintské a psal jim, že máme na nebi Otce, kterýž jest dobrotivý a laskavý: „Bůh všelikého potěšení, kterýž těší nás ve všelikém soužení našem.“ (II. Kor. 1, 3, 4.)

Pána Boha jmenujeme dále Otcem „naším“.

286. *„Proč jmenujeme Boha Otcem naším?“*

„Boha jmenujeme „Otcem naším“, protože jest Otcem všech lidí a my tudíž jako bratří za sebe vespolek modliti se máme.“

V modlitbě Páně jmenujeme Pána Boha „Otcem naším“, abychom tím ukázali, že všichni vyznáváme Pána Boha za svého společného Otce, od něhož všichni pocházíme, a že tudíž všichni

jsme jeho dítkami a mezi sebou bratřími. Bohatí i chudí, učení i neučení, urození i prostí, domácí i cizí, všichni mají jednoho Otce v nebesích, a proto všichni se mají milovati a za sebe vespolek se modliti. Pán Ježíš sám nám poručil, bychom Boha nazývali Otcem a sebe vespolek bratřími, neboť pravil: „Vy pak nedejte se zváti Rabbi, neboť jeden jest mistr váš, vy pak všichni bratří jste. A otce nenazývejte sobě na zemi, nebo jeden jest otec váš, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 23, 8, 9.) Jaká to pro nás útěcha, můžeme-li k Bohu svému tak důvěrně a přátelsky o pomoc volati! Israelité sice věřili v jednoho a pravého Boha, ale přece ho nejmenovali Otcem. Když Hospodin zjevil se Mojžíšovi v hořícím keři, volal k němu: „Já jsem, který jsem,“ a od té doby Israelité jmenovali Boha „Jehovah“, což značí, že Bůh jest sám od sebe nejvyšší bytostí. Jméno „Jehovah“ vyslovovali Israelité s největší uctivostí, nazývajíce Boha „Pánem“. Pán Ježíš však poručil, bychom k Bohu svému blížili se ne jako otroci, nýbrž jako jeho milé dítky, a proto v modlitbě Páně naučil nás Pána Boha jmenovati „Otcem naším“. Proto svatý Augustin pln nadšenosti volá: „O sladké jméno Otče! jméno plné lásky. Tímto jménem vzbuzuje se láska a dětinná přítulnost, ježto lidé smějí k Bohu volati: Otče náš! V tomto jméně máme záruku, že Bůh nás vždy vyslyší; prve než jsme se počali modliti, obdrželi jsme veliký dar, že totiž říkati můžeme Bohu, Otče náš. Čeho tedy nedal by Bůh prosícím, když jim dal, že jsou jeho dítky?“

Máme-li všichni jednoho Otce, tedy všichni jsme vespolek bratřími. Jako Pán Ježíš apoštoly a nás nazýval bratřími, tak svatí apoštolové nazývali sebe vespolek a všecky věřící bratřími. Tak svatý Pavel píše křesťanům v Římě: „Nechciť pak, bratří, abyste nevěděli, že jsem častokráte uložil přijíti k vám.“ (Řím. 1, 13.) Také první křesťané nazývali se vždy bratřími. Z toho následuje, že máme se všichni jako bratři milovati a sobě vespolek prokazovati lásku bratrskou. A lásku bratrskou nebo k bližnímu nejlépe ukážeme, budeme-li se za sebe vespolek modliti. K této lásce napomíná nás svatý Jakub: „Modlete se za sebe vespolek, abyste spaseni byli; mnohoť zajisté může modlitba spravedlivého ustavičná.“ (Jak. 5, 16.) Modlitba „Otčenáš“, je tedy modlitbou celé církve, jest modlitbou všeobecnou, kterou máme se modliti nejen za sebe, nýbrž i za všecky lidi. Proto také neříkáme „Otče můj“, nýbrž „Otče náš“. Svatý Chrysostomus z toho důvodu napomíná nás, abychom se za sebe vespolek modlili, neboť dí: „Za sebe se modliti nutí nás potřeba; láska bratrská však nás pudí, bychom se modlili také za jiné.“

Konečně v oslovení Otčenáše pravíme, že Otec náš přebývá v nebesích.

287. *„Proč říkáme: jenž jsi na nebesích?“*

„Říkáme: ‚Jenž jsi na nebesích,‘ protože jest Bůh na nebesích zvláštním způsobem přítomen a tam bude jednou sám převelikou naší odplatou.“

Pán Bůh je všude přítomen, avšak my ho nevidíme tak, jako ho viděl Adam v ráji, my Pána Boha poznáváme pouze z jeho tvorů. My víme a věříme, že jest mezi námi, ale přece nemůžeme s ním rozmlouvati leč srdcem svým, modlitbou. Ačkoli Pán Bůh jest všude přítomen, přece zvláštní sídlo své má v nebi, kdež svatým a vyvoleným svým dává se poznávati a kdež všichni Pána Boha vidí a s ním spojeni jsou. Když se tedy modlíme „jenž jsi na nebesích“, vyznáváme pokorně a uctivě, že Bůh sídlí na nebi, v místě to nejkrásnějším, a zároveň vyjadřujeme touhu po nebi se žalmistou Páně: „K tobě pozdvihuji očí svých, kterýž přebýváš na nebesích.“ (Žalm. 122, 1.) Tedy tam v nebi uvidíme Pána Boha, tam bude nám věčnou odplatou, pak-li že na zemi spravedlivě jemu budeme sloužiti. Říkáme tedy, „jenž jsi na nebesích“, abychom se upamatovali, že jako křesťané o to pečovati máme, bychom jednou přišli do nebe k Bohu svému.

Máme tudíž po nebi ustavičně toužiti a tak na zemi žíti, abychom jednou slavně s Kristem Pánem z mrtvých vstali a věčně v nebi s ním se radovali. — Proto svatý Pavel nás napomíná, abychom příliš nelnuli k tomuto světu, neboť pravým příbytkem naším není tento svět, zde jsme jen poutníky, ale život věčný jest pravou vlastí naší, proto dí: „O věci, kteréž s hůry jsou, pečujte, ne o ty, kteréž jsou na zemi.“ (Kol. 3, 1, 2.) Když se předmluvu Otčenáše modlíme, máme tedy v srdci svém vzbuditi pevnou důvěru a naději, že Otec náš nebeský nás miluje a nikdy nás neopustí, jestliže jen budeme jeho věrnými a oddanými syny. Když svatý František z Assisi uslyšel, že ho otec vydědil, protože vstoupil do stavu duchovního, snášel pokoření ono trpělivě a sama sebe takto těšil: „Nuže, nemám li nyní pozemského otce, mohu tím vroucněji modliti se: Otče náš, jenž jsi na nebesích.“ A když týž světec žádal papeže za potvrzení řádu, tázal se papež sv. Františka, jak uživí řád, když nemá žádného majetku? A svatý František odvětil: „Máme sice chudou matku, avšak bohatého Otce, kterýž řád zajisté uživí almužnou.“

Když tedy vzdána byla čest Bohu, počínáme přednášeti své prosby. Avšak jako hodné dítky Otce nebeského, dříve než počneme prositi o dary pro sebe, vzdáváme čest jménu Božímu. Vždyť hlavním účelem modlitby jest čest a sláva Boží.

b) O sedmi prosbách.

288. *„Jak zní první prosba otčenáše?“*

„První prosba otčenáše zní: ‚Posvěť se jméno tvé‘.“

289. *„Zač prosíme v první prosbě otčenáše?“*

„V první prosbě otčenáše prosíme: 1. Aby jméno Boží nikdy nebylo zneuctěno, nebo rouháním zlehčeno, nýbrž spíše by bylo ctěno a velebeno; 2. by všichni lidé skrze pravou víru Boha poznali a křesťanským životem oslavovali.“

1. Povinností pravého křesťana jest, aby víru svatou hájil proti tupitelům, kteří nevěrou, rouháním a bludy učení Kristovo zlehčují, církev tupí a tím jméno Boží snižují. Za našich časů často bývá zlehčováno a tupeno učení Kristovo. Když se tedy modlíme první prosbu otčenáše, „Posvěť se jméno tvé“, tu vroucně prosme Boha, aby nepřátele pravé víry ponížil a srdce jejich k pravdě otevřel, aby jméno Boží velebili a nikdy ho nezlehčovali svou tvrdošíjností a nekřesťanským životem.

Jako svatí apoštolové po celém světě čest a slávu jména Božího rozhlašovali a do smrti o to pracovali, aby jméno Boží všude bylo ctěno a velebeno, tak všichni jejich nástupcové za jediný životní úkol sobě zvolili čest a slávu jména Božího. K této oslavě jména Božího napomíná svatý Pavel, jenž dí: „Nebo koupeni jste za velikou mzdu. Oslavujtež a noste Boha v těle svém.“ (I. Kor. 6, 20.) Mezi horlitele o rozmnožení cti a slávy jména Božího zvláště jmenovati sluší sv. Ignáce, zakladatele řádu tovaryšstva Ježíšova. Svatý Ignác napřed byl vojínem a byv v jedné bitvě u Pampeluny raněn, odnesen byl do nemocnice, kde z dlouhé chvíle čítal život Krista Pána a svatých. Čtením nábožných knih tak byl pohnut v srdci svém, že odřekl se života a slávy světské, a oddal se stavu kněžskému. S některými svými přáteli založil řád, kterýž obral sobě za úlohu poučovati lidi ve víře a všecko činiti a podnikati ku větší slávě Boží. Členové tohoto řádu rozešli se jako kdysi apoštolové do celého světa a všem lidem hlásali evanělium. Mnoho pohanských národů v Americe, Indii, Číně a Japonsku obrátili na víru Kristovu a tak přičiněním jejich miliony lidí oslavovali jméno Boží.

2. Když se modlíme „posvěť se jméno tvé“, prosíme, by všichni lidé skrze pravou víru Boha poznali a křesťanským životem oslavovali. Když říkáme „posvěť se jméno tvé“, nežádáme slovy těmi, aby

jméno Boží bylo světější, protože jméno Boží bylo, jest a bude i bez nás vždy nejsvětější; ale my prosbou tou vyslovujeme přání, aby jméno Boží nám a všem lidem svatým bylo. Poněvadž však jméno Boží jen těm svatým býti může, kteří Boha znají, proto prosíme Pána Boha touto prosbou, aby všichni lidé Boha poznali a pravou víru křesťanskou. I nám, křesťanům, třebas známe učení Kristovo, třeba jest víc a více poznávati Boha. Bohužel mnozí křesťané ve věcech pozemských snaží se úsilovně o to, aby dosáhli větších vědomostí, ale v poznání Boha a jeho pravd většího vědění nehledají a po něm netouží. Když se modlíme „posvěť se jméno tvé“, tedy také prosíme Pána Boha, aby i vlažní a pochybovační křesťané vybředli z temnoty nevěry a učiněni byli pevnými a horlivými vyznavači Kristovými. K tomu napomíná nás Pán Ježíš: „V tomť oslaven jest Otec můj, abyste velmi mnoho užitku přinesli, a byli mými učedníky.“ (Jan 15, 8.)

Jestliže mezi křesťany třeba jest lepšího poznání Boha a pravd náboženských, co máme teprve říci o národech, kteří vůbec neznají pravého Boha a pohříženi jsou v temnotě bludů? I pohané jsou našimi bratry, i za ně umřel Pán Ježíš, a proto láska k bližnímu pobádá nás, abychom za národy pohanské se modlili, by i oni pravého Boha poznali a jméno Boží ctili a velebili. Aby tito národové pohanští poznali pravého Boha, o to ustavičně pečuje církev svatá. Neboť jako apoštolové hlásali evanělium pohanům, tak podnes církev svatá rozesílá apoštoly, missionáře, do všech dílů světa, kteří všem národům hlásají pravé náboženství a s nasazením života čest a slávu jména božího rozšiřují. Modleme se proto za svobodu církve svaté a jejího nejvyššího správce, aby mu Pán Bůh poskytl síly i prostředků, by v pokoji slávu a čest jména božího šířiti mohl mezi všemi národy.

Když se modlíme „posvěť se jméno tvé“, máme také Boha prositi, aby jméno Boží bylo ctěno a velebeno křesťanským životem věřících a nebylo zlehčováno hříchy a nepravostmi a nevěrou. — K tomu napomíná nás Pán Ježíš, jenž dí: „Tak sviť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 5, 16)

Mnoho je na světě zla a hříchu, jímž i křesťané jméno Boží zlehčují a potupují. Křesťané znají pravého Boha, ale málo dbají na přikázání jeho. Když se tedy modlíme „posvěť se jméno tvé“, prosme Pána Boha, aby působil svou milostí na srdce hříšníků a vlažných katolíků, aby poznali hříšnost svou a pokání činili. Církev svatá ustavičně modlí se za obrácení hříšníků, nuže následujme ji a také se modleme za hříšníky a zvláště za nerozhodné a vlažné katolíky, aby svými hříchy a zvláště zapíráním víry nezneuctívali

nejsvětějšího jména božího, ale aby se polepšili a bohumilým a vpravdě křesťanským životem čest a slávu jména božího rozmnožovali.

Svatý Tomáš Aquinský vysvětluje tuto prosbu otčenáše, praví, že proto modlíme se „posvěť jméno tvé“, aby křesťané pravého Boha ustavičně poznávali a vyznávali. Již staří pohané poznávali, že kdo v bohy nevěří, také jich nectí; a kdo bohů nectí, že dává pohoršení mladým lidem. Neboť kdo nevěří v Boha, ten sobě nebude vážiti ani lidí. Proto vyhnali Athenští filosofa Protagora, neznaboha, z města.

Ve středověku nevěra a zrada vlasti kladena na jeden stupeň a trestány smrtí. Mnozí lidé nazývají jednání to barbarstvím. Než uvážíme-li vše vážně a moudře, tedy usoudíme jinak. Když pohané vyhnali z města neznaboha, aby nepokazil mládeže, tedy hájili čest svých bohů a svého národa. A trestá-li se zrada vlasti žalářem a smrtí, neměla by se trestati i zrada, které dopouští se nevěrci na Bohu? Kdo jest mocnější a důstojnější, Bůh, anebo člověk? Než Bůh toho nežádá, aby zrádci víry tak přísně trestáni byli, on jim popřává milosti, aby se mohli obrátiti, a neobrátí-li se, pak je potrestá smrtí věčnou. Za našich časů jest nevěry a nevěrců dosti, kteří dávají mnoho pohoršení mládeži a lidem neuvědomělým. Proto tedy, aby se u nás nevěra nešířila, vroucně volejme: „Posvěť se jméno tvé.“

27. CVIČENÍ.

O druhé, třetí a čtvrté prosbě otčenáše.

V předešlém cvičení pravili jsme, že zvláště o to prositi máme, aby jméno Boží všude bylo ctěno a velebeno. Pán Bůh sice sám v sobě jest nejslavnějším a jméno jeho jest nejsvětější, nemůžeme tedy my ničím slávu Boží rozmnožiti, avšak naší povinností jest, bychom o to pečovali, aby sláva jména božího mezi lidmi na zemi byla známa a rozšiřována. Když se tedy modlíme „posvěť se jméno tvé“, prosíme, aby na zemi oslaveno bylo všecko, co souvisí se jménem Božím. A se jménem Božím spojeno je také sídlo Boha, to jest, království nebeské, dále jeho církev, království Boží na zemi a konečně i naše srdce, které má býti sídlem Boha. A proto v druhé prosbě otčenáše prosíme za oslavu trojího království božího, volajíce: „Přijď království tvé.“

Když se tuto prosbu otčenáše modlíme, nemáme ovšem na mysli nějakou moc a království pozemské, ale na mysli máme

království Boží. Královstvím Božím rozumíme svrchovanou moc Boží, která vládne nebem i zemí, čili na mysli máme království nebeské. Než Pán Bůh království založil i na zemi, které nazval církví. — Pán Ježíš svým pozemským přebýváním a svou smrtí vykupitelskou snesl takřka s nebe své království a založil je mimo nás, v nás i nad námi. Trojí je tedy království Boží a sice: církev svatá, naše srdce a nebe.

291. *Když se modlíme druhou prosbu „přijď království tvé“, prosíme za trojí toto království, totiž:*

1. „Aby Bůh skrze víru, naději a lásku panoval v nás; 2. aby království Boží na zemi, totiž církev katolická, víc a více se šířilo a upevňovalo; 3. aby nás Bůh jednou do království nebeského přijal.“

1. Aby království Boží na zemi, církev svatá, bylo pevným a ustavičně se rozšiřovalo, musíme napřed my, údové jeho, býti pevnými ve víře, musíme býti živými údy církve své, čili musí býti království Boží v nás. Jako Pán Ježíš vládne nad církví, tak musí vládnouti i v našem srdci, musí v něm míti svůj trůn. Aby však Pán Ježíš kralovati mohl v srdci našem, musí býti očištěno od hříchů, musí býti ve stavu posvěcující milosti. Naše srdce musí býti ozdobeno božskými ctnostmi, živou vírou, nadějí a láskou, tak abychom se sv. Pavlem volati mohli: „Živiť jsme již ne my, ale živ jest v nás Kristus.“ (Gal. 2, 20.) Že v srdci spravedlivých jest království Boží, vysvětlil sám Pán Ježíš. Jednoho dne kázal Pán Ježíš zástupům o království Božím, a tu tázali se fariseové: „Kdy přijde království Boží?“ Pán Ježíš jim odpověděl: „Nepřijdeť království Boží s okázalostí; aniž řeknou: Aj, tuto! anebo: Aj, tamto! Nebo hle! Království Boží uvnitř vás jest.“ (Luk. 17, 20, 21.) Těmito slovy chtěl Pán Ježíš říci, že království Boží můžeme si sami zbudovati ve svém srdci, budeme-li ve stavu posvěcující milosti a bude-li srdce naše ozdobeno živou vírou, nadějí a láskou. Neboť v takovém srdci přebývá Duch svatý, jenž srdce naše naplní dokonalou láskou k Bohu a tak Bůh sám bude v srdci kralovati, budeme míti království Boží v nás. Kdo tedy nemá víry, naděje a lásky, nemůže míti v sobě království Boží. Z toho poznáváme, že, ačkoliv mnohý svatým křtem stal se údem království božího na zemi, církve svaté, přece není dědicem království božího, má-li srdce své poskvrněno hříchy. V hříšném srdci nesídlí Duch svatý, ale duch zlý; není v něm království Boží, ale království ďáblovo. Proto dí svatý Pavel: „Království Boží není pokrm a nápoj, ale spravedlnost a pokoj a radost v Duchu svatém.“ (Řím. 14, 17.) Aby tedy v nás

bylo království Boží, musíme srdce své očistiti od hříchu a království ďáblovo v sobě potlačiti. Když tedy tuto prosbu se modlíme, prosme Pána Boha, aby srdce naše naplnil svou milostí, bychom ve ctnosti a křesťanském životě víc a více prospívali.

„Přijď království tvé“ modlívala se sv. Kateřina Sienská: „Jen ty, o Pane, máš panovati v srdci mém, jen ty si máš trůn milosti své v něm zbudovati.“ A prosba její byla vyslyšena, neboť Bůh přebýval v srdci jejím a nedopustil, aby kdy pokušení podlehla.

2. V druhé prosbě dále prosíme, aby církev katolická víc a více se šířila a upevňovala.

Pán Ježíš často církev svou přirovnával ku království a také církev královstvím svým nazýval. „I jiným městům,“ praví Pán Ježíš, „musím zvěstovati království Boží; neboť proto jsem poslán.“ (Luk. 4 43.) A mluvě o posledním soudu, pravil: „Pošleť Syn člověka anděly své, i vyberou z království jeho všecka pohoršení, a ty, kteříž činí nepravosti.“ (Mat. 13, 41.) Církev Kristova rozšířena jest po celém světě, je tudíž nejmocnějším a největším královstvím na světě. Nemá sice opevněných měst, zástupy vojska a zbraně, nýbrž pouze má slovo Boží, pravdu božskou, kterou podmaňuje si národy a říše pozemské. Králem tohoto království jest sám Ježíš Kristus, jenž sídlo své má na nebesích, a zástupcem jeho na zemi jest viditelná hlava církve, římský papež.

Proti žádnému království tak se nebrojí, jako proti království Božímu, proti církvi svaté. Církev svatá má mnoho nepřátel, kteří bojují proti jejímu učení a zřízení, kteří ohrožují její svobodu a práva, a zvláště pronásledují její hlavu nejvyšší a kněžstvo. Ze všech stran napadají církev různí nepřátelé, usilujíce ji potlačiti, potupiti a vyvrátiti, takže se zdá, jakoby protivné království ďáblovo vítězilo. I ďáblové mají své království, jehož poddanými jsou všichni ti, kteří Boha neuznávají, proti Kristu a jeho církvi brojí a o zničení církve se přičiňují. Čím více je nepřátel království božího, tím větší počet je poddaných království pekelného, a tím také větší panuje radost v pekle, které ustavičně bojuje proti království Božímu, a usiluje o zničení víry mezi lidmi. Když se modlíme „přijď království tvé“, prosme vroucně Boha, aby církev svou na zemi chránil proti nepřátelům, počet údů její rozmnožoval a tak ji upevňoval, by ani brány pekelné jí nepřemohly.

Avšak nejen se máme modliti za rozšíření a upevnění církve svaté, nýbrž máme také dle své možnosti pracovati o rozšíření církve. Církev svatá horlivě přičiňuje se, aby počet údů církve ustavičně se rozmnožoval, neboť již v dávných dobách zřídila ústavy na vychování missionářů, kteří by učiněni byli schopnými k hlásání

sv. evandělia mezi národy pohanskými. Takový ústav je zřízen v Římě a jmenuje se „Propaganda“, to jest ústav ku vzdělání missijního kněžstva, jehož úkolem jest šířiti pravou víru mezi pohany. Tento ústav vydržovati musí papež ze svých příjmů, a poněvadž nyní, kdy církev oloupena jest o všecek majetek, nemá dosti prostředků k udržení důležitého tohoto ústavu, proto prosí všecky katolíky, aby církev podporovali a pomáhali peněžitými dárky rozmnožovati království Boží na zemi. Dary tedy, které skládáme a papeži posíláme, jmenujeme Petrským halířem, jehož papež upotřebuje hlavně na udržení Propagandy. Papež pro svou osobu potřebuje málo, avšak pro výživu úředníků při papežském dvoře a pro ústavy missionářské potřebuje mnoho peněz. Jindy papeži náležela skoro celá Italie a proto měl dosti prostředků pro vládu církevní, nyní však, když jest o všecko oloupen, odkázán jest pouze na milodary svých věrných katolíků. Proto neposlouchejme štváčů a závistivých lidí, kteří často z nevědomosti nebo zlomyslnosti brojí proti svatopetrskému halíři, nýbrž podle své možnosti obětujme almužnu, abychom také získali si nějaké zásluhy o rozšíření království božího na zemi.

3. Konečně když se modlíme „přijď království tvé“, prosíme, aby nás Bůh jednou do království nebeského přijal. Je tedy království Boží nad námi, říše to duchů nebeských a místo pokoje a radosti věčné. Pán Ježíš nebe nazýval vždy královstvím. Tak řekne při posledním soudu spravedlivým: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa.“ (Mat. 25, 34.)

Kdo jest údem království božího na zemi a kdo má království Boží ve svém srdci, ten může doufati, že po dokončené pozemské pouti své vejde také do království Božího v nebi. Do nebeského království pozváni jsme všichni, neboť nejsme stvořeni pro tuto zemi, nýbrž pro život věčný. Jiná je tedy naše vlast, jiný jest náš cíl. Po nebeské vlasti toužili všichni spravedliví a svatí lidé. Svatý Pavel považoval pozemský tento život za vyhnanství a s toužebností žádal sobě co nejdříve na Boha patřiti a radostí nebeských požívati. Všichni lidé přejí si po smrti býti blaženými, a proto volají: „Přijď království tvé.“ I ty, křesťane, každodenně modlíš se slova tato, i ty vyslovuješ přání, abys jednou přišel do nebe. Než zda-li pak přičiňuješ se, abys nebe došel? Vidíš, ty více miluješ sebe a svět než Pána Boha a na smrt ani nevzpomínáš! Odkládáš polepšení své ustavičně a myslíš, že na modlení dosti času. Neodkládej, aby nebylo pozdě. Jistý učený mladík vstoupil do řádu sv. Františka. Tu ho navštívila matka a se slzami v očích ho prosila, aby, ježto

poslední halíř obětovala na jeho vzdělání, z kláštera vystoupil a věnoval se jinému stavu, by ji mohl podporovati. Syn, obměkčen slzami matčinými, chtěl jí uposlechnouti. Než se však rozhodl, pomodlil se otčenáš, a tu, když říkal prosbu „přijď království tvé“, pravil mu vnitřní hlas: „Což nenazýváš mne Otcem svým, nejsem já i Otcem tvé matky a nebudu se o tvou matku starati?“ Rozmyslil se mladík a zůstal v klášteře, aby jistěji dosáhl království Božího.

V druhé prosbě otčenáše prosíme, aby nám Pán Bůh po smrti dal nebe; avšak my jsme také poznali, že nejen máme prositi o dosažení království nebeského, nýbrž musíme se také vynasnažiti, abychom si nebe zasloužili. Pán Ježíš volá k nám: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 7, 21.) Království Božího tedy dojdeme, budeme-li plniti vůli Boží. Když Pán Ježíš učil nás modliti se, poručil nám, abychom prosili za milost, bychom vůli Boží plnili. Proto v třetí prosbě otčenáše voláme: „Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.“ Vůlí Boží rozumíme všecko, co Bůh chce, poroučí, anebo na nás dopouští mimo hřích. Tuto vůli Boží poznáváme zákonem Božím nebo přikázáními, která dal Bůh a církev svatá. Poznáváme ji také z nařízení představených, z hlasu svědomí a ze všeho, co Bůh na nás dopouští. Kdo tedy svědomitě zachovává přikázání Boží a církevní, plní vůli Boží. Než k plnění vůle Boží třeba jest milosti Boží a spolupůsobení naší vůle, proto když se modlíme třetí prosbu „buď vůle tvá“, prosíme za milost:

293. 1. *„Abychom vůli Boží na zemi vždy tak dokonale a tak rádi plnili, jak ji andělé a svatí v nebi plní.“*

Pán Bůh jest naším Stvořitelem a Pánem našeho života, proto z toho již následuje, že Bohu svému máme býti ve všem poddáni. Bohužel, člověk často vzdoruje Bohu, pohrdá jeho zákony, a tak neplní vůli Boží, nýbrž svou zkaženou vůli. Když se modlíme „buď vůle tvá“, tu máme Bohu takřka slavně přísahati, že ve všem chceme mu býti poddanými, že chceme svaté jeho zákony věrně zachovávati, a to tak, jak je andělé a svatí v nebi dokonale zachovávají. Andělé ve všem podrobují se vůli Boží, a proto jsou miláčky Božími a radují se v nebi. Svatí, pokud byli na zemi, svědomitě zachovávali přikázání Boží, vždy odevzdáni byli do vůle Boží a Pánu Bohu pokorně a věrně sloužili až do smrti. Nyní pak v nebi zajisté s anděly oslavují Boha a také i tam vůli Boží rádi a dokonale plní.

My všichni povoláni jsme k svatosti, avšak musíme napřed na zemi tak žíti a Bohu sloužiti, abychom se stali vyvolenými. Kdyby všichni lidé vždy věrně plnili vůli Boží, kdyby žili podle zákonů Božích, nebylo by na světě ani hříchů, ani svárů a nepokoje. Jen ti, kteří jsou dobré vůle a vůli Boží plní, milují a zachovávají pokoj. Chceme-li tedy jednou býti také vyvolenými Božími, nesmíme na světě sloužiti dvěma pánům, Bohu a světu, neboť kdo chce plniti vůli Boží, nemůže zároveň činiti to, co chce svět a tělo.

Svatá Gertruda, kdykoliv se modlila otčenáš, vždy zvláštní důraz kladla na slova: „Buď vůle tvá," a tato slova často opakovala: „Ano, buď vůle tvá, buď vůle tvá." Tak čiňme i my a vždy se snažme, bychom činili jen to, co Bůh chce. Poněvadž k plnění vůle Boží potřebujeme milosti, proto o ni prosme se žalmistou Páně: „Nauč mne činiti vůli tvou, nebo Bůh můj jsi ty. Duch tvůj dobrý vediž mne po cestě přímé." (Žalm. 142, 10.)

Když říkáme v otčenáši „buď vůle tvá", prosíme:

2. *„Abychom i v utrpení a soužení vůli Boží se podrobovali."*

Že neplníme vůli Boží vždy věrně, překáží nám často zlí lidé, ďábel, naše nezřízené žádosti a často také naše mnohá utrpení a soužení. Mnoho je také na světě pohoršení a špatných příkladů; vše to odvrací nás od Boha a plnění jeho nejsvětější vůle. Když se modlíme: „Buď vůle tvá", tu nechtějme, aby byla vůle naše, ale vůle Boží, ne vůle světáků a pokušitelů, ale vůle Páně. Odevzdejme se do vůle Boží a prosme Boha, by nám propůjčil milosti, bychom všecko, čeho na nás žádá, svědomitě plnili a vzdálil od nás pokušitele, kteří nás svádějí od plnění vůle Boží. Dopustí-li Pán Bůh na nás soužení a trápení, nereptejme proti Bohu, nýbrž trpělivě je snášejme a odevzdáni jsouce do vůle Boží volejme: „Buď vůle tvá". K tomu budiž nám vždy příkladem sám Pán Ježíš, jenž vždy podroben byl vůli Otce nebeského, a proto pravil: „Nehledám vůle své, ale vůle toho, kterýž mne poslal." (Jan 5, 30.)

Jistý nábožný rolník byl vždy veselé mysli, ať pršelo nebo panovalo sucho, nikdy nereptal proti Bohu. Když se ho jednou soused tázal, kterak může býti tak klidným, když mnohá neštěstí nás navštěvují, odpověděl: „Já mám vždy povětrnost, které si žádám, neboť si žádám vždy takové, jakou nám Pán Bůh za dobré seslati uznává."

V prvních třech prosbách prosíme za všecko, co se týká cti a slávy Boží, v ostatních pak prosbách přednášíme prosby, které se týkají našeho života tělesného a duševního. Člověk sestává z těla a duše, a proto také má dvojí život, tělesný a duševní, obojí pak život potřebuje pomoci Boží. Ve čtvrté prosbě prosíme Pána Boha,

aby nám dal pokrmu tělesného i duševního a proto voláme: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ Ve čtvrté prosbě prosíme tedy za vezdejší chléb. Co rozumíme slovy: vezdejší chléb? Chléb, obyčejný to a nejpotřebnější pokrm náš, zastupuje všecko, čeho potřebujeme k zachování života tělesného. Chlebem rozumíme tedy nejen jídlo, nýbrž také oděv, příbytek, živnost, vůbec všechno, čím si dobýváme živobytí a všeho potřebného pro život. Proto také stav a povolání své, které nám poskytuje výživy, jmenujeme „chlebíčkem“. A živíme-li se namáhavě a trapně, tedy říkáme, že máme „trpký chlebíček“.

Pravíme v otčenáši „dej nám chléb *náš*“. Proč tak naučil nás Pán Ježíš říkati? Aby člověk věděl, že nemá toužiti po cizím majetku, a že ho také nemá nabývati nespravedlivým způsobem, nýbrž že se má poctivě živiti a poctivým způsobem dobývati si chleba vezdejšího. Neříkáme „chléb můj“, ale „chléb náš“, poněvadž láska křesťanská nám poroučí, bychom nejen sobě, nýbrž i bližnímu živobytí přáli a jemu pomáhali.

Pravíme „dej nám *dnes*“, což znamená, že máme Pána Boha každodenně za chléb prositi, protože každodenně požehnání Božího potřebujeme. Avšak nemáme příliš pečovati o budoucnost a sháněti se po pokladech tohoto světa, které nám mohou škoditi k dosažení života věčného. Proto Pán Ježíš napomínal své učedníky: „Protož nepečujte o zítřejší den: nebo zítřejší den pečovati bude sám o sebe; dostiť má den na své zlosti.“ (Mat. 6, 34.) Konečně ze slov „dej nám dnes“ se učíme, že není nám známo, zda-li zítra potřebovati budeme chleba, neboť nevíme, zda-li nás zítra k sobě Pán Bůh nepovolá.

295. „*Zač prosíme ve čtvrté prosbě otčenáše?*“

„Ve čtvrté prosbě otčenáše prosíme, by nám Bůh dáti ráčil všecko, čeho denně pro tělo i pro duši potřebujeme.“

Když v této prosbě prosíme Boha, aby nám dal chleba, nezapomínejme při tom na svou duši, která také potřebuje každodenní stravy. Tedy nejen o tělo máme se starati, nýbrž také o duši, dle slov Páně: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši škody utrpěl?“ (Mar. 8, 36.) Chlebem vezdejším rozumí se tedy také potřeby duchovní, jimiž spása duše se zabezpečuje. Nejhlavnější každodenní stravou duchovní jest modlitba. Bez modlitby hyne duše a podobá se lampě, která nemá oleje. Duše naše ustavičně lační a žízní po Bohu, a tu modlitbou duše se nasycuje a živí a proto každodenně se modleme, aby i duše naše byla pro Boha živa.

Jiná duchovní strava jest slovo Boží. Pán Ježíš satanovi, když jej pokoušel, pravil: „Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem Božím.“ (Luk. 4, 4.) Tuto duchovní stravu, slovo Boží, předkládal Pán Ježíš posluchačům svým po tři léta každodenně. I my potřebujeme ustavičně slova Božího, aby duše naše ve víře se posilnila, nadějí potěšila a láskou vzplanula ke všemu dobrému.

Nejdůležitějším pokrmem duše naší jest milost Boží, které nabýváme přijímáním svatých svátostí. Bez milosti Boží jest duše naše pro Boha mrtvou. Proto za milost Boží ustavičně máme prositi a prostředků, jimiž milosti Boží nabýváme, máme často užívati. Pramenem milostí jest zvláště přijímání nejsvětější Svátosti oltářní, proto po tomto andělském chlebě ustavičně prahnouti má duše naše. Než také se máme starati o pokrm tělesný, aby tělo mělo, čeho potřebuje, by s duší Bohu a lidem sloužiti mohlo Když tedy modlíme se čtvrtou prosbu „chléb náš vezdejší dej nám dnes“, prosíme Pána Boha, aby nám dal úrodu zemskou a aby všecko odvrátil, co by našemu živobytí uškoditi mohlo. Největším neštěstím zajisté jest neúroda. Neurodí-li se rolníkovi na poli chleba, pak nastává všude bída. Neúroda plodí drahotu, a není-li peněz, povstává všude hlad a bída. Pán Bůh často dopouští na lidi neúrodu pro jejich hříchy, ano někdy i pro jednoho hříšníka trestá celý národ neúrodou. Tak čteme v Písmě svatém Starého zákona, že za krále Achaba, jenž mnoho nepravostí páchal a lid od pravého Boha odvracel, poslal Bůh proroka Eliáše ku králi, aby mu oznámil, že nebude pršeti, dokud ho Bůh opět k němu nepošle. A skutečně nepršelo více než tři léta, takže po celé zemi nastal veliký hlad a bída. Tento trest zajisté byl spravedlivým a také dobrým, neboť v době bídy a hladu Židé i král skrotli a volati počali k Bohu o pomoc a smilování. Tak Pán Bůh podnes na lidi posílá neúrodu za jejich nepravosti, avšak i tehdy nás neopouští, nýbrž toto soužení obrací k našemu dobru. Když se modlíme: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes,“ prosme pokorně Boha, aby žehnal práci naší a odvrátil od nás krupobití, škodlivé bouře, povodně a sucho; avšak prosme také Pána Boha, aby lidé Bohu věrně sloužili, Boha svými hříchy nehněvali, a tak na sebe a na nevinné metly Boží nesvolávali.

Když se modlíme „chléb náš vezdejší dej nám dnes“, tedy neprosíme Boha, aby nám bez našeho přičinění uděloval chleba, jako Židy na poušti živil chlebem zázračným, nýbrž prosíme, aby Bůh práci naší žehnal a dal nám zdraví, bychom povinnosti stavu svého horlivě konati mohli a tak dům svůj mohli uživiti. Také v této prosbě neprosíme za bohatství, nýbrž pouze o to, čeho potřebujeme. Nemáme tedy prositi o něco zbytečného; proto svatý

Pavel dí: „Máme-li pokrm a nápoj, buďme s tím spokojeni.“ (I. Tim. 6, 8.) Avšak Pán Bůh nezakazuje nám, abychom se starali o svou budoucnost a nám svěřených lidí, on chce jen na nás, abychom v pečování o věci časné nebyli příliš úzkostlivými a při tom nezapomínali na poslední náš cíl, totiž na život věčný.

Není vroucnější prosby, není tklivější prosby, která by srdcem otcovským více hnula, nad prosbu dítěte o chléb. Ctihodný sluha Boží, Ludvík z Granady, praví: „Často jsem slyšel tuto prosbu z úst dítek, když žalostivým hlasem prosily otce o chléb k ukojení hladu, a nikdy jsem neviděl, že by který otec, když dítěti vyhověti mohl, prosby té byl oslyšel. A jestli otec lidský nedovede zamítnouti prosby svého dítěte, žádajícího pokrmu, tím spíše zajisté vyslyší prosbu podobnou všemohoucí Otec nebeský. Vždyť sám Syn Boží ujišťuje nás, že, jestli lidé dobré věci dávají dětem svým, tím spíše že tak učiní Otec nebeský. Ano, On nám slova prosby takřka v ústa vložil, když nás v otčenáši učil volati: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ Oč žádáme v této prosbě? Blahoslavený Ludvík z Granady praví: „Ze dvou částí skládáme se my lidé, z těla a duše. Zdaliž nemáme prositi o chléb pozemský pro obě tyto části bytosti své, pro tělo o chléb pozemský, pro duši o chléb nebeský? Dobře tudíž praví katechismus, že ve čtvrté prosbě žádáme Boha o vše, čeho jest nám třeba k zachování duchovního i tělesného života. (Vychovatel 1896.)

28. CVIČENÍ.

O páté, šesté a sedmé prosbě otčenáše.

Rozjímali jsme, drazí v Kristu, o čtyřech prvních prosbách otčenáše, kterými Boha prosíme, aby nám dáti ráčil všeho, čeho potřebujeme k dosažení života věčného. Dnes pak rozjímati budeme o posledních třech prosbách, kterými Boha prosíme, aby od nás odvrátil všecko zlé, které našemu spasení překáží. A to zlé, které nám zavírá nebe, jest buď minulé, buď přítomné, nebo budoucí. V páté prosbě otčenáše prosíme, aby nás Bůh osvobodil ode zla minulého, totiž od hříchu, kterého jsme se dopustili; v šesté prosbě prosíme, aby nás Bůh uchránil od zla přítomného, totiž od pokušení, a v sedmé prosbě prosíme Boha, aby nás chránil budoucího zla, totiž od věčného zavržení.

V páté prosbě prosíme tedy Boha, aby nás osvobodil od minulého zla, čili aby nám odpustil hříchy naše.

296. *„Jak zní pátá prosba otčenáše?“*

„Pátá prosba otčenáše zní: ‚Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.‘“

297. *„Zač prosíme v páté prosbě otčenáše?“*

„V páté prosbě otčenáše prosíme, by nám Bůh hříchy naše odpustil, jakož i my ze srdce odpouštíme všem, kdož nám ublížili.“

Pán Ježíš, jak nám vypravuje Písmo svaté, často hříšníky přijímal a vlídně s nimi vždy zacházel. Fariseové, kteří se považovali za spravedlivé a proto jinými pohrdali, neradi to viděli a proti Pánu Ježíši proto reptali. I pověděl jim Pán Ježíš podobenství o fariseovi a publikánovi, kteří vešli do chrámu, aby se tam modlili. Jak se modlil fariseus? S pýchou a domýšlivostí vykládal, že dává chudým hojnou almužnu, že se často postí a modlí a není takovým hříšníkem jako publikán, kterýž pokorně se modlil, neodváživ se ani očí k nebi pozvednouti. Fariseus považoval sebe za spravedlivého, publikánem pak pohrdal a vytýkal mu hříchy, ačkoliv snad o jeho nepravostech nebyl úplně přesvědčen. A podobně jednají někdy mnozí lidé i dnes. Modlí se: „Odpusť nám naše viny,“ ale na své hříchy nevzpomínají, ba dokonce říkají, že žádných hříchů nemají. Může-li pak který člověk o sobě tvrditi, že hříchů nemá? I spravedliví, kteří těžkých hříchů se varují, třesou se před Bohem a pokorně vyznávají svou slabost a křehkost. Proto praví sv. Jan: „Díme-li, že nemáme hříchů, sami se svádíme a pravdy v nás není. Pak-li vyznáme hříchy své, věrnýť jest a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše.“ (I. Jan. 1, 8, 9.) Poněvadž tedy všichni jsme hříšnými, proto v této prosbě Boha pokorně prosíme, aby nám hříchy naše odpustil. Avšak nejen máme prositi za milost odpuštění hříchů, nýbrž také máme si při této prosbě připomínati povinnost, bychom hříchů svých litovali, upřímně se z nich vyznávali a pokání činili. Kdo nechce pokání činiti, ten marně se modlí: „Odpusť nám naše viny.“

Prosíme-li v páté prosbě otčenáše Boha, aby nám odpustil hříchy naše, pak musíme také bližnímu odpustiti, jestli nám ublížil. Pán Ježíš zajisté pravil, že jen pod touto podmínkou odpustí nám hříchy naše. Neboť praví: „Odpouštějte, a bude vám odpuštěno . . .; tou zajisté měrou, kterouž měřiti budete, bude vám zase odměřeno.“ (Luk. 6, 37, 38.) Pán Ježíš přísně nám poroučí, abychom bližnímu odpustili, chceme-li doufati odpuštění od Boha. Praví dále: „A když se postavíte k modlení, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby i Otec váš, kterýž jest v nebesích, odpustil vám hříchy vaše. Pak-li

vy neodpustíte, aniž Otec váš, kterýž v nebesích jest, odpustí vám hříchů vašich.“ - (Mar. 11, 25, 26.) Zajisté spravedlnost Boží toho žádá, abychom napřed my odpustili svým nepřátelům a potom teprve žádali odpuštění od Boha. Neboť kdybychom nechtěli bližnímu odpustiti, ukazovali bychom zlé srdce, které se Bohu nemůže líbiti. Pán Bůh všecky lidi miluje a všecky uznává za hodny své lásky a svého milosrdenství, proto když bychom nechtěli bližnímu odpustiti a sobě bychom odpuštění žádali, ukazovali bychom, že bližního nepovažujeme za sobě rovna a lásky Boží hodna. Bůh proto také nikdy neodpustil těm, kteří v srdci svém nenávist a mstu chovali k bližnímu svému. Nechceme-li tedy bližnímu odpustiti, tedy nemáme práva doufati, že nám Bůh odpustí hříchy naše. — Svatý Chrysostomus proto praví: „Kdo se modlí: ‚Odpusť nám naše viny,‘ ale nepřátelství chová v srdci svém proti bližnímu a žádá, aby ho Bůh potrestal, jedná zrovna tak, jako onen, který tasí meč svůj, nikoliv aby se bránil proti nepříteli, nýbrž aby se sám probodl.“ Vzpomeňme si tedy vždy napřed na své hříchy a na věčné tresty, které zasluhujeme za hříchy své, a tato bázeň před věčným trestem v pekle pokoří nás, že rádi odpustíme bližnímu svému a smíříme se s nepřáteli svými. Pamatujme tedy vždy na slova Páně: „Pak-li vy neodpustíte, aniž Otec váš, kterýž v nebesích jest, odpustí vám hříchů vašich.“

Avšak odpouštěti máme bližnímu svému nejen jednou, nýbrž vždycky. K tomu napomíná nás Pán Ježíš podobenstvím o nemilosrdném služebníku.

Jednou Pán Ježíš apoštolům na srdce kladl, aby chybujícím vždy odpouštěli, kolikrátkoli by jim ublížili. Také dal Pán Ježíš sv. apoštolům moc, aby hříchy kajícím hříšníkům odpouštěli. A tu svatý Petr tázal se Pána Ježíše, kolikráte může bližnímu odpustiti, zda-li postačí, odpustí-li sedmkráte? Pán Ježíš mu odpověděl: „Pravím tobě, ne do sedmikráte, ale až do sedmdesátisedmikrát.“ (Mat. 18, 22) Slovy těmito naznačil Pán Ježíš sv. Petrovi a nám všem, že vždycky máme bližnímu odpustiti. Aby však nařízení tomu všichni apoštolové dobře porozuměli, pověděl jim podobenství o nemilosrdném služebníku. Podobno jest království nebeské člověku králi, kterýž chtěl počet klásti se svými služebníky. Jeden ze služebníků byl mu dlužen deset tisíc hřiven, které mu vlastně zpronevěřil. Dluh ten zajisté byl ohromný, neboť jedna hřivna platila asi 30 tisíc korun našich peněz, takže celý dluh obnášel asi 300 milionů korun. Když nepoctivý služebník neměl, odkud by dluh zaplatil, kázal jej pán prodati, i ženu jeho i děti, i všecko což měl. Dle zákonů, na východě platných, propadl dlužník věřiteli v otroctví i s celou rodinou a věřitel mohl jej prodati, i jeho ženu

i děti, aby aspoň nějakou náhradu dostal za dluh. Když nevěrný služebník uslyšel rozkaz pána svého, padl na kolena a prosil pána svého, aby mu poshověl, že mu všecko zaplatí. I slitoval se král nad ním a všecek dluh mu odpustil. Sotva však tento služebník vyšel ven, potkal nižšího spoluslužebníka, kterýž mu dlužen byl jen sto peněz, asi 70 korun. Ihned počal ho upomínati a hrdluje se s ním křičel: „Zaplať, co jsi dlužen.“ Chudobný služebník jej prosil, aby mu poshověl, ale vyšší služebník nedbal na jeho prosbu, nýbrž dal jej vsaditi do žaláře. Vidouce to ostatní služebníci, zarmoutili se a oznámili to pánu svému. Král velice se rozhněval a zavolav k sobě nešlechetného služebníka toho, pravil mu: „Služebníče nešlechetný, všechen dluh odpustil jsem tobě, že jsi mne prosil; zdaliž i ty neměl jsi se smilovati nad spolužebníkem svým, jakož i já smiloval jsem se nad tebou? I rozhněvav se pán jeho, dal jej mučitelům, dokud by nezaplatil všeho dluhu.“ Pán Ježíš podobenství toto vysvětlil posluchčům řka: „Takť i Otec můj, učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému ze srdcí svých.“ (Mat. 18, 23—35.)

Hle! moji milí, my se modlíme: „Odpusť nám naše viny,“ chceme a prosíme Boha, aby nám odpustil naše dluhy, t. j. naše hříchy, my chceme, aby nám Bůh byl milosrdným, avšak sami nechceme bližnímu odpustiti, hněváme se stále, mstíme se a kde můžeme, bližnímu škodíme na cti a dobrém jménu. Nepodobají se mnozí lidé onomu nešlechetnému služebníku? Pro sebe vyprošují milost a odpuštění, ale sami jsou nemilosrdnými a zlými. Chceme-li tedy, aby nám Pán Bůh odpustil hříchy naše, musíme také odpouštěti bližnímu, jestli nás urazil, jinak budeme tak potrestáni, jako potrestán byl onen nešlechetný a tvrdý služebník. Protož odpusťte a bude vám odpuštěno.

Jistý horlivý správce duchovní všemožně se přičiňoval, aby v osadě jeho panovala svornost. A vskutku všichni osadníci žili ve svornosti a lásce až na dva sousedy, kteří se na smrt nenáviděli. Duchovní správce, dozvěděv se o tom, velice se rmoutil a oba sousedy napomínal, aby se smířili, ale všecko napomínání bylo marným. Tu pravil jim: „Ježto jste tak zatvrzelého srdce, ať se modlíte modlitbu Páně k vaší záhubě. Či nemodlíte se: ‚Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům?‘“ Slova ta tak mocně působila na oba sousedy, že se hned smířili a žili potom jako věrní přátelé.

V páté prosbě prosíme, aby nám Pán Bůh odpustil naše hříchy. Avšak do hříchu obyčejně upadáme pokušením A věru! Kdyby nebylo pokušení a pokušitelů, nebylo by na světě tolik svárů, zlosti, msty, nepřátelství a vůbec hříchů. A proto, chceme-li se

uvarovati hříchů, musíme také přemáhati pokušení a bojovati proti tomuto přítomnému zlu, které nás ustavičně obklopuje. Pán Ježíš v šesté prosbě otčenáše nás napomíná, abychom Pána Boha prosili za milost, bychom pokušení odolali a do něho uváděni nebyli.

298. *„Jak zní šestá prosba otčenáše?“*

„Šestá prosba otčenáše zní: ‚A neuvoď nás v pokušení.‘“

Co rozumíme slovem „pokušení“. Pokušení znamená tolik, jako navádění a přemlouvání ke zlému. Často i naše pozemské starosti, svízele, nemoc a jiná soužení jsou pro nás pokušením; avšak toto nás nemusí naváděti ke zlému, poněvadž soužení a trápení, kterými nás Pán Bůh navštěvuje, jsou spíše seslané zkoušky, jimiž Bůh zkouší naši stálost a trpělivost. Taková pokušení nejsou k našemu zavržení, ale, snášíme-li je trpělivě, mohou nám zjednati veliké zásluhy v nebi. Pokušení však je zlým, které nás svádí ke hříchu. Taková pokušení nepocházejí od Boha, nýbrž od ďábla. Pokušení jest velmi mnoho a všude se nachází, takže žádný člověk není bez nějakého pokušení.

299. *„Zač prosíme v šesté prosbě otčenáše?“*

„V šesté prosbě otčenáše prosíme, by nás Bůh pokušení ke hříchu chránil anebo nám milost dal, abychom nad ním zvítězili.“

Bůh dopouští, ale neopouští. Pán Bůh zajisté zná naše pokušení, neboť nedějí se ani bez jeho vědomí, avšak Bůh drží nad námi svou ruku, abychom v pokušení nezahynuli. Když se tedy modlíme: „Neuvoď nás v pokušení,“ nežádáme, aby nás Bůh neuváděl do pokušení, ale prosíme, aby nás Pán Bůh v pokušení chránil a nedal nám jemu se poddati. Pán Ježíš zajisté zná naši slabost a ví, že, byť bychom byli dobré vůle pokušení přemáhati, přece často býváme malomocnými. Proto pravil apoštolům v zahradě Getsemanské: „Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno.“ (Mar. 14, 38.) Pán Ježíš také nechce, abychom se spoléhali na svou sílu, nýbrž chce, abychom ho o pomoc vroucnou modlitbou prosili. Kdykoliv se tedy modlíme tuto prosbu, pokorně vyznávejme svou slabost a důvěrně prosme Boha, aby nás v čas pokušení neopouštěl a odvrátil od nás pokušení, která by nás do věčné záhuby uvésti mohla. K tomu povzbuzuje nás sv. Pavel, jenž praví: „Věrnýť pak jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete, ale učiní s pokušením také prospěch, abyste je snésti mohli.“ (I. Kor. 10, 13.)

300. *„Odkud pochází pokušení?“*

„Pokušení pochází: 1. ze zlé žádostivosti; 2. od světa, to jest, od zlých lidí; 3. od ďábla.“

Ke hříchu sváděni býváme nejprve od svých tělesných nezřízených a zlých žádostivostí. Říkáme, že nás tělo svádí. Ovšem samo tělo, t. j. údy jeho nám ničeho zlého nečiní, avšak různé myšlenky, tělesní chtíčové a nezřízené žádosti z těla vycházející jsou ti pokušitelé, kteří nás ke hříchu svádějí. Každý člověk nosí v sobě pokušitele, jak dí sv. Jakob: „Jedenkaždý bývá pokoušen, jsa od své žádosti zachvácen a přilouzen.“ (Jak. 1, 14.) A sv. Pavel praví: „Nebo tělo žádá proti duchu, duch pak proti tělu.“ (Galat. 5, 17.) A proto také volá: „Kdo mne vysvobodí z těla smrti této?“ (Řím. 7, 24.) Ovšem takové žádostivosti a hříšné myšlenky musí člověk potlačovati a od sebe zapuzovati. Kdo zlé a hříšné myšlenky zapuzuje a jim odporuje, nejsou mu k zavržení, nýbrž k zásluze. Kdo však při zlých myšleních se zdržuje, v nich má zalíbení, ten zajisté také podléhá a hříchu se dopouští. Abychom zlým myšlením odolali, modleme se často a vytrvale. Když nám něco zlého napadne, tu hned vzpomeňme si na Boha, a nikdy nezabývejme se myšlenkami hříšnými, kterými již Boha urážíme. Vždycky mějme na mysli smutné následky zlých myšlenek a žádostí u těch, kteří jim neodporovali, nýbrž v nich se kochali a je vyhledávali. A když srdce plno jest hříšných žádostí, pak není již daleko ke hříšným skutkům. Počátkem hříchů jsou tedy zlé žádosti, a těmto musíme hned v zárodku odporovati, chceme-li srdce své v pokoji s Bohem uchovati.

Pokušení dále pochází „od světa, t. j. od zlých lidí“. Slovem „svět“ rozumíme radosti a rozkoše světské, špatné, zkažené a zlé lidi, kteří nedrží ani na Boha, ani na náboženství, nýbrž kteří žijí jen pro tento svět, vyhledávajíce jen světských rozkoší a zábav a sloužíce jen svému tělu, čili jak dí sv. Pavel: „Jichžto Bůh břicho jest.“ Takové lidi, kteří na věčnost nemyslí, nýbrž jen užívají světa, jmenujeme světáky. Světáci svádí druhé lidi ke zlému svým špatným příkladem, svými slovy a svým nemravným a bezbožným životem. Tak zloděj krade, a ku krádeži svádí druhé, smilník nemravně žije a k nemravnosti svými skutky a nemravnými řečmi svádí jiné, opilci dávají pohoršení a k nestřídmosti svádějí také jiné, nevěrci a vlažní křesťané svými řečmi a novinami nevěreckými kazí nezkušené lidi a podrývají nábožnost a víru u lidu. Nynější svět je plný špatných příkladů, ošemetných svůdců a pokušitelů, a proto tím vroucněji máme se modliti, aby nás Pán Bůh chránil od těchto pokušitelů.

Konečně pokušení pochází „od ďábla“.

Když Eva v ráji přiblížila se ku prostřednímu stromu, z něhož jísti Bůh jim zapověděl, byl na něm nejhorší pokušitel, kterýž číhal na Evu, a tím byl sám ďábel. Neukázal se v pravé své podobě, nýbrž vzal na sebe podobu hada, aby tím snadněji Evu podvedl. A tak až podnes ďábel lidi svádí, přijímaje na sebe různé podoby. Ty různé hříšné myšlenky a žádosti pocházejí od něho, on šeptá opilcovi, jen pij, však pro jednou nebude zle, anebo proč bys neužil světa, smilníkovi zase šeptá, aby jen užíval světa, a omlouvá hříšnost všelikým způsobem. Ďábel má také na světě své služebníky a pomahače, a těmi jsou všichni lidé zkažení, kteří takřka spolčili se s ďáblem, aby nevinné a hodné lidi pokazili a ke hříchu svedli.

Má tedy člověk mnoho pokušitelů a má se co bránit, aby na věky nezahynul. Proto sv. Petr nás napomíná: „Střízliví buďte a bděte; nebo protivník váš, ďábel, jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by pohltil.“ (Petr. 5 8) Ustavičně musíme býti na stráži a ustavičně musíme odhánět pokušitele, kteří na nás dorážejí jako dotěrné mouchy. Proto svatý Pavel napomíná nás, abychom pevnými byli v době pokušení, neboť praví: „Oblecte se v odění Boží, abyste mohli státi proti úkladům ďábelským.“ (Efes. 6, 11.) Kdo pokušení nezapuzuje a před ním neprchá, tomu vždy se vede zle, jak praví Písmo svaté: „Kdo miluje pokušení, zahyne v něm.“ Kdo vyhledává místa a společnosti, kde by se mohl snadno pokaziti, ten se ovšem také pokazí. Poněvadž pokušení je tak duši naší nebezpečno, proto napomíná nás Pán Ježíš k opatrnosti a modlitbě: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 41.) Mimo modlitbu a bdělost je také výborným prostředkem proti pokušení ustavičná práce duševní a tělesná. Jistý mladík stěžoval si nábožnému muži, že bývá často zlými žádostmi pokoušen. I slíbil mu světec, že se bude za něj modliti. Brzo na to přišel opět onen mladík a naříkal, že pokušení je ještě horší než jindy. I hledal světec příčinu toho a poznal, že mladík je lenivým. Řekl mu tedy: „Tvá lenost je příčinou pokušení, jdi a pracuj pilně, a pokušení zmizí.“ Mladík uposlechl, a pokušení vskutku zmizelo. Proto i my nikdy neskládejme ruce v klín, nebuďme nikdy bez práce. Každý z nás má ve svém povolání práce nazbyt, proto konejme své povinnosti svědomitě a nezbude nám nikdy chvilky k lenošení. Budeme-li pilně pracovati, budeme spokojeni a pokušení se nás ani nedotkne, anebo jistě brzo od nás odejde.

Pokušení také přemůžeme zbožným životem křesťanským. Rádi tudíž choďme do chrámu Páně, poučujme se čtením nábožných knih, obcujme s lidmi ctnostnými, vystříhejme se nestřídmosti a zvláště často se zpovídejme a pobožně přistupujme k stolu Páně. Pokušení je tedy na světě velmi mnoho, a zvláště mocná a ne-

bezpečná pokušení pocházejí od ducha zlého. Mnozí lidé říkají, že prý ďábel nepokouší lidí, neboť oni prý nezakusili pokušení ďábelského. Tomu se však nedivme, neboť mnozí hříšní lidé jsou již úplně v moci ducha zlého, a poněvadž se ďábel o duše hříšníků nebojí, proto jich nepokouší. Nejsou-li tedy hříšníci pokoušeni, tedy nalézají se v největším nebezpečí, což potvrzuje svatý Vavřinec Justinián, jenž praví, že nejnebezpečnější pokušení v tom záleží, jestliže pokoušeni nejsme, anebo nevíme, že pokoušeni jsme. Písmo svaté a zkušenost však dokazují, že zvláště od ďábla býváme pokoušeni; neboť ďáblové od té doby, kdy s nebe svrženi byli do pekla, jsou hříchem úplně zkaženi, nenávidí ctnosti a ustavičně o to usilují, aby lidi odtrhli od Boha, a království pekelné rozmnožili. Pán Ježíš sice moc ďáblů přemohl, přece však dopouští, aby nás v jistých mezích Jím ustanovených pokoušeli. A ďáblové pokoušejí nás zvláště tím, že vzbuzují v srdci našem hříšné myšlenky a smyslné žádostivosti. Zvláště pak pokouší spravedlivé lidi, neboť peklo ustavičně bojuje proti pravdě a ctnosti. Proto praví svatý Vavřinec Justinián: „Praví bojovníci Kristovi nemají ani okamžiku pokoje.“ Bůh tedy nás nepokouší, ale pokušení dopouští.

301. *„Proč dopouští Bůh pokušení?“*

„Bůh dopouští pokušení: 1. by nás zachoval v pokoře a bdělosti; 2. by nás zkoušel a naše zásluhy rozmnožil.“

1. Bůh dopouští pokušení, by nás „zachoval v pokoře“. V pokušení zajisté poznáváme svou slabost a nedostatečnost, a proto v pokušení hledáme pomoci u Boha, neboť jsme přesvědčeni, že, kdyby Bůh nepodal nám pomocné ruky své, jistě bychom pokušení podlehli. Sv. Pavel sám se přiznává, že na něho dopouštěl Bůh pokušení ku pokoření, neboť praví: „Aby velikost zjevení mne nepozdvihla, dán jest mi osten těla mého, anděl satanův, aby mne zašíjkoval.“ (II. Kor. 12, 7.) Hle! Bůh na sv. Pavla, kterýž přece byl dokonalým, dopouštěl různá a mnohá pokušení, nemoc, lidské nepřátelství, pronásledování a různé tělesné žádostivosti, aby nezpyšněl. Tato pokušení měla sv. Pavla ustavičně napomínati, aby nezapomínal, že při vší milosti jemu dané od Boha přece jest křehkým a slabým člověkem. Když tedy Bůh na nás dopouští pokušení, činí tak proto, aby nás zachoval v pokoře. Svatý Alfons Liguori byl zajisté svatým a přece ve vysokém stáří svém pokušení neušel. Dotíral na něj pokušitel mocně a ze všech stran osmaosmdesátiletého starce biskupa obsypával hanebnými pomluvami, uvnitř naváděl duši k malomyslnosti a dokonce i k nečistým žádostem.

V této úzkosti stařičký biskup v slzách pokorně volal: „Ach, 88 roků jsem již stár a ten oheň mladý ve mně ještě nevyhasl.“ Statečný bojovník však hledal pomoci u Boha a bl. Panny Marie, kterouž po celý život ctil dětinnou láskou a na její přímluvu také nad pokušením slavně zvítězil.

Bůh dopouští na nás pokušení, aby nás povzbudil k ustavičné „bdělosti“. Blah. Tomáš Kempenský praví: „Bdíti musíme zvláště s počátku pokušení, poněvadž nepřítel tehdy snadněji přemožen bývá, když se mu ke vchodu naší mysli přístupu nedá, ale hned, jak zaklepal, před práh jemu naproti se vychází.“ Ďábel nedoráží na nás hned celou silou a mocí svou, nýbrž s počátku pokouší nás věcmi zdánlivě nepatrnými a teprve potom, když vidí, že se nebráníme, že nejsme k boji připraveni, útočí na nás horšími myšlenkami, a žádostivostmi. Proto, chceme-li odolati pokušení, musíme býti vždy ostražitými, jako ostražitými jsou vojáci, když na blízku jest nepřítel. Jakmile tedy na nás přichází i nejmenší pokušení, ihned proti němu bojujme a od sebe jej odpuzujme. K tomu napomíná nás svatý Petr: „Střízliví buďte a bděte; nebo protivník váš, ďábel, jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by zahubil: jemužto odpírejte silní u víře.“ (I. Petr 5, 8, 9.)

Svatý Romuald, opat, ačkoliv ve ctnostech velmi prospíval, přece povždy bděl a neustále bojoval se svými smysly. Lepších pokrmů nepřijímal, volaje: „Smyslnosti, smyslnosti! ty mne chceš oklamati; já ti vypovídám válku neustálou.“ Tím si vydobyl dokonalé vlády nad svou přirozeností.

2. Bůh dopouští na nás pokušení, „by nás zkoušel“. Svatý Basil praví: „V bouři ukáže se statečnost plavců, v boji udatnost vojínů a v pokušení věrnost křesťanů.“ A věru, v pokušení nejlépe ukážeme, jsme-li Bohu věrnými či nevěrnými, neboť dokud pokušení na nás nedoléhá, můžeme bez boje a sebezapírání Bohu sloužiti a věrnost jemu zachovati. Bůh proto dopouští na nás pokušení, aby zkusil naši věrnost a lásku. Obstojíme-li v této zkoušce, pak zaleskne se láska naše k Bohu září pravých bojovníků Kristových. Takovou zkoušku věrnosti učinil Bůh s Jobem, starozákonným trpitelem, na nějž dopustil mnohá a veliká pokušení. Avšak Job ve zkoušce znamenitě obstál a proto zůstavil nám Bůh Joba za příklad stálosti a věrnosti v pokušení.

Podobně Bůh i na spravedlivé dopouští ustavičně mnohá pokušení, aby je zkoušel jako zlato v ohni. Bůh zkoušel Abraháma, Tobiáše, Davida; zkoušel sv. Pavla a první křesťany. Bůh zkouší i celou církev, neboť často dopouštěl a dopouští na církev mnohá utrpení, aby zkusil věrnost a stálost kněžstva i věřícího lidu. —

Jestliže tedy trpíme mnohá soužení, nereptejme proti Bohu, nýbrž statečně bojujme proti pokušení, abychom Bohu ukázali svou věrnost a stálost u víře. K této věrnosti napomínal Mojžíš Israelity a slova jeho týkají se i nás. Praví Mojžíš: „Nebo zkouší vás Hospodin, Bůh váš, aby známo bylo, milujete-li ho z celého srdce svého, a z celé duše své, čili nic.“ (5. Mojž. 13, 3.)

Bůh také často dopouští na nás pokušení, aby „potrestal naši nevěrnost a nestálost ve službě Boží“. Když člověk má v sobě zalíbení, obcuje s lehkomyslnými osobami, všetečně hledí na věci nestoudné, čte nemravné a nevěrecké spisy, dopouští se lakoty, nestřídmosti a jiných hříchů, tu Pán Bůh dopouští na nás pokušení, která z těchto hříchů povstávají, aby nás za hříchy trestal. Také dopouští Bůh na nás pokušení, jestliže jsme dobrovolně roztržitými v modlitbě, jestliže modlitbu často zanedbáváme, na služby Boží nedbale chodíme, a zřídka se zpovídáme. Neboť konáme-li povinnosti křesťanské ledabylo a povrchně, nedostává se nám dosti milosti a prostředků, abychom pokušení zapudili. Jestliže však přece i při vší spravedlnosti a věrnosti k Bohu pokušení na nás doléhají, tedy nebojme se, bojujme a prosme o pomoc Boží, neboť „věrný jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, cóž můžete, ale učiní s pokušením také prospěch, abyste je snésti mohli.“ (I. Kor. 10, 13.)

Konečně Bůh dopouští na nás pokušení, aby „naše zásluhy rozmnožil“.

Svatý Alfons Liguori praví: „Bůh na nás dopouští pokušení také proto, aby nás v zásluhách bohatšími učinil, jakož bylo praveno Tobiášovi: ‚A že jsi byl příjemný Bohu, protož bylo třeba, aby pokušení zkusila tebe.‘“ (Tob. 12, 19.) Dokud budeme na světě, potud musíme bojovati proti hříchu a pokušení, neboť hřích a pokušení do skonání světa nezahynou. Avšak pokušení dána jsou nám k našemu prospěchu a k větší zásluze na věčnosti, jestliže nad nimi zvítězíme. Bez boje ovšem nezvítězíme a také koruny slávy věčné nedosáhneme. Musíme tedy ustavičně bojovati proti pokušení a pak doufati můžeme, že Bůh zásluhy naše rozmnoží. To potvrzuje sv. Jakob, jenž dí: „Blahoslavený muž, kterýž snáší pokušení; nebo když bude zkušen, vezme korunu života.“ (Jak. 1, 12.)

Svatá Gertruda navštívena byla velikým soužením, a tu zjevil se jí Pán Ježíš, jenž ji těšil těmito slovy: „Nermuť se ve svém soužení, neboť s tebou bydleti jest rozkoš má, a abys i ty se mnou bydlela, sesílám tobě protivníky, abys, nenalézajíc nikde stálosti a věrnosti, tím důvěrněji ke mně se utíkala.“

Ze všeho, co jsme mluvili o pokušení, poznáváme, že pokušení vlastně není hříchem. Že samo pokušení není hříchem, zvláště poznáváme z toho, že ďábel i Pána Ježíše třikráte pokoušel. Pán Ježíš dovolil ďáblovi, aby jej pokoušel, aby nám ukázal, že pokušení neunikneme a pak aby nám ukázal, kterak máme pokušení přemáhati. Avšak pokušení jest hříchem, jestliže sami pokušení na sebe voláme, v nebezpečí hříchu dobrovolně a lehkomyslně se vydáváme, proti pokušení nebojujeme a v pokušení zalíbení máme.

Když se modlíme „neuvoď nás v pokušení“, vzpomínejme vždy na mnohá a nebezpečná pokušení, která na nás ze všech stran doléhají a chopme se také všech prostředků, kterých nám Pán Ježíš a církev svatá uděluje. Bojujme proti světu, ďáblu a svému tělu, abychom po skončeném boji pozemském odměněni byli palmou vítězství a korunou slávy věčné, neboť bez boje nedojdeme vítězství. O tom ujišťuje nás Pán Ježíš, jenž dí: „Kdo zvítězí, dám jemu seděti se mnou na trůnu svém; jako jsem i já zvítězil a sedím s Otcem svým na trůnu jeho.“ (Zj. sv. Jana 3, 21.)

Když jsme prosili Boha, aby nás uchránil od zla minulého a přítomného, tu v poslední prosbě otčenáše prosíme Boha, aby nás chránil zla budoucího, totiž hříchu a příčiny hříchu a zvláště věčného zavržení.

302. *„Jak zní sedmá prosba otčenáše?“*

„Sedmá prosba otčenáše zní: ‚Ale zbav nás od zlého.‘“

303. *„Zač prosíme v sedmé prosbě otčenáše?“*

„V sedmé prosbě otčenáše prosíme: 1. by nás Bůh chránil zla největšího, totiž hříchu a věčného zatracení; 2. by nás Bůh chránil i časného zla, prospívá-li to k našemu spasení.“

Zlem rozumíme všecko, co nám působí nepříjemnost, co se nám nelíbí a co nám připravuje duševní i tělesnou bolest. Je tedy dvojí zlo: tělesné a duchovní. Když se modlíme tuto prosbu, tedy prosíme, aby nás Bůh chránil od obojího tohoto zla.

1. Poněvadž duchovní zlo pro naši budoucnost jest daleko nebezpečnější než časné a tělesné zlo, proto v sedmé prosbě napřed prosíme, aby nás Bůh chránil duchovního zla. Duchovním zlem rozumíme všecko to, co nás od Boha, největšího to dobra vzdaluje a odtrhuje. A největším tím zlem jest smrtelný hřích, který duši naši olupuje o posvěcující milost a přátelství Boží a chystá nám věčné zavržení. Proto v této prosbě zvláště prosíme Boha, aby nás

chránil smrtelného hříchu, kterýž jest pravým a jediným zlem, jemuž žádné tělesné a časné zlo přirovnati se nemůže. Časné zlo, nemoc, chudoba, utrpení, ano i smrt není pravým a jediným zlem, protože časné zlo neodtrhuje nás od Boha, nepřipravuje nám věčné zavržení, nýbrž naopak přivádí nás k Bohu a rozmnožuje naše zásluhy na věčnosti, jestliže časné zlo s trpělivostí a odevzdaností do vůle Boží snášíme. Avšak smrtelný hřích odvádí nás od Boha, poněvadž hříchem urážíme nejsvětějšího Boha a dopouštíme se tak nejhoršího zla. I všední, nebo malý hřích jest horším a větším zlem než časné zlo, protože i malým hříchem urážíme velebnost božskou.

Ačkoliv v předešlé prosbě otčenáše prosíme Boha, aby nás chránil pokušení ke hříchu a udělil nám síly a milosti, bychom pokušení odolali, přece stává se často, že pokušení podléháme a hříchu se dopouštíme. Proto naše slabost a křehkost pobádá nás, abychom znova prosili Boha, by nám udělil milosti, bychom se hříchu uchránili. Jestliže však byli jsme tak nešťastnými a zhřešili jsme, tu v této prosbě prosíme Boha, aby nás chránil náhlé smrti a dopřál nám času k pokání a polepšení, abychom nezemřeli ve hříchu smrtelném a nebyli pak na věčnosti zavrženi.

2. Hříchy lidské bývají často příčinou, že Bůh na nás posílá časné tresty, neúrodu, nemoc a různá utrpení. Proto v sedmé prosbě otčenáše prosíme nejen za odvrácení hříchů, ale také za odvrácení trestu za hřích, čili prosíme, „aby nás Bůh chránil i časného zla, prospívá-li to k našemu spasení!“ Jako ve čtvrté prosbě „chléb náš vezdejší dej nám dnes“ prosíme Boha, aby nám dáti ráčil všeho, čeho potřebujeme k zachování života časného i věčného, tak zase v této prosbě prosíme Boha, aby od nás všecko zlé odvrátil, které nám překáží k zachování života časného i věčného. Že můžeme a máme Boha prositi za odvrácení časného zla, dosvědčuje Písmo svaté. Tak volá žalmista Páně: „Hledal jsem Hospodina a vyslyšel mne; a ze všech zármutků mých vytrhl mne.“ (Žalm. 33, 5.) Také svatí a spravedliví dosvědčují, že máme v utrpení Boha o pomoc prositi, neboť svatí modlili se nejen za sebe v neštěstí, ale modlili se i za bližní své, aby Bůh od nich odvrátil různé časné zlo.

Svatý Lev velký, papež, modlil se za Řím a zachráněn jest před zkázou, kterou mu hrozil ukrutný Attila. Církev sv. zvláště ustavičně modlí se za odvrácení všeho zlého a povzbuzuje nás, bychom v potřebách tělesných a v nouzi zvláště k Bohu se o pomoc utíkali. Církev svatá také na odvrácení časného zla zavedla pobožnosti a zvláště prosební průvody do polí, na kterých prosí Boha, aby od nás odvrátil nejen hřích a věčné zavržení, ale také bouři a hromobití, mor, hlad, pád dobytka, válku, drahotu, bídné časy a

jiná soužení. Jestliže prosíme Boha za odvrácení těchto časných utrpení z lásky k Bohu a bližnímu, pak Bůh takové prosby upřímné a nezištné rád vyslyší. Někdy ovšem Pán Bůh prosby naší nevyslyší a soužení od nás neodvrátí. A tu utrpení a soužení trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží snášejme, neboť i ta utrpení pozemská někdy jsou potřebna k našemu polepšení a ku potrestání zlých a zatvrzelých lidí. Jsou tedy metly Boží někdy milostí a důkazem lásky Boží. Proto napomíná nás sv. Pavel: „Synu můj, nezamítej kázně Páně, aniž ustávej, když od něho trestán býváš. Nebo koho Pán miluje, toho tresce.“ (Žid. 12, 5, 6.) Prosíme-li tedy Boha, aby od nás odvrátil časné zlo, tedy prosme jen s tou podmínkou, prospívá-li to k našemu spasení.

Svatí a světice Boží milovali Boha a svou vlastní duši; láska tato v nich působila, že raději chtěli snášeti útrapy, svízele, příkoří jakákoliv, než aby jen jedinkého hříchu smrtelného se dopustili. To bylo jediné, čeho se báli. Jedenkráte žádal kdosi světce, aby na rozkaz císařův jen jedinkého těžkého hříchu se dopustil. Na to odpověděl muž tento svatý významně: „Jen jedenkráte, pravíte, abych těžce zhřešil; to jest právě tolik, jako kdyby někdo druhému řekl: ‚Nežádám od tebe ničeho, než abys si nechal jen jedenkráte hlavu useknouti.‘“ (Sv. Theodor.)

Otčenáš končíme slovem „Amen“ — „Staň se“.

304. *„Proč končíme otčenáš slovem ‚Amen‘?“*

„Otčenáš končíme slovem ‚Amen‘, ‚Staň se‘, bychom vyjadřili, že toužíme po tom, aby Bůh naše prosby vyslyšel.“

„Amen, amen, amen! Přijď, Pane Ježíši!“ Tak se modlil Šimeon osmdesátiletý stařec na smrtelné posteli sepjatýma rukama, mile se usmívaje. „Ach, otče,“ pravila dcera Helena, „proč pak voláš ustavičně ‚Amen‘?“ Načež odpověděl Šimeon: „Milé dítě, kéž bys vědělo hluboký význam tohoto slova pro křesťana. Všecka zaslíbení Boží jsou: Amen, ano! všecka se vyplní a nejlepší nám dal Kristus Pán v modlitbě Páně. Tuto modlitbu tak často jsem se již modlil a moc její sám na sobě tak často pocítil. Onť nám sám ručí za to, že prosby se vyplní, proto volám: ‚Amen‘, a mohu-li slova utěšenějšího pronésti? Pozoruji-li běh života svého, poznávám, že Bůh u mne všecko dobře učinil, splnil na mně, co mi přislíbil a proto ‚Amen, amen, amen; Pane Ježíši, přijď již!‘“ Domluvil, a tiše zesnul v Pánu.

První křesťané modlitbu Páně, otčenáš, měli u veliké úctě, proto modlívali se ji pravidelně třikráte za den. Otčenáš zvláště se

modlívali před svatým přijímáním, poněvadž čtvrtou prosbu „chléb náš vezdejší dej nám dnes“, vztahovali na Tělo Páně, chléb nebeský. Proto také otčenáš modlí se kněz při mši svaté před sv. přijímáním. Také křtěnci musili před udělením svátosti křtu modliti se otčenáš a dosud modlí se kmotrové přede křtem tuto modlitbu Páně. Církev svatá modlí se otčenáš při všech pobožnostech a obřadech posvátných. Obyčejně, modlíme-li se otčenáš společně, říká kněz první tři prosby, věřící pak ostatní čtyři. Kněz se totiž modlí za statky věčné, věřící za statky časné, čemuž ovšem nesmíme rozuměti tak, jakoby věřící nepotřebovali prositi za věci nebeské. Kněz zastupuje církev a jménem církve přednáší prosby za věci věčné. Poznali jsme, drazí v Kristu, krásu, velebnost a moc modlitby Páně, proto často modleme se otčenáš. Avšak modleme se vždy pozorně a pobožně, neboť otčenáš sestává ze slov Božích, ze slov, které Pán Ježíš sám vyslovil. Budeme-li se otčenáš vždy nábožně modliti, oslavovati budeme ustavičně jméno Boží a kdo oslavuje jméno Boží, bude sám jednou oslaven.

29. CVIČENÍ.

O pozdravení andělském.

„Aj! od této chvíle zajisté blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové.“ (Luk. 1, 48.) Nadšeným a vznešeným zpěvem tímto předpovídala blah. Rodička Boží budoucí poctu a slávu jména svého. A proroctví její se vyplnilo, neboť od počátku církve všichni pravověřící křesťané Marii Pannu ctí a vzývají. Zvláště pak ctíme Pannu Marii tím, že k otčenáši připojujeme modlitbu „Zdrávas Maria“, kterou jmenujeme pozdravením andělským. Tuto modlitbu připojujeme k otčenáši proto, aby blah. Panna Maria, kteráž nyní v nebesích u Syna svého se raduje, podporovala slabé naše prosby k Bohu svou mocnou přímluvou u Syna svého. Modlitbou „Zdrávas Maria“ také každodenně si připomínáme památnou onu událost, která v Nazaretě se stala, kdy totiž archanděl Gabriel od Boha poslán byl k Panně Marii, aby jí zvěstoval poselství, že ona jest od Boha vyvolena za matku Vykupitele světa. Proto my, katoličtí křesťané pozdravení andělské v takové úctě chováme jako otčenáš, neboť i pozdravení andělské jest modlitba nám Bohem daná.

305. *„Jak zní pozdravení andělské?“*

„Pozdravení andělské zní: ‚Zdrávas Maria, milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami; a požehnaný plod života tvého, Ježíš. — Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní, i v hodinu smrti naší. Amen.“

Porušila církev katolická modlitbu Paně, otčenáš, když „Zdrávas Maria“ připojila k němu? Zajisté neporušila, poněvadž pozdravení andělské jest modlitba samostatná, kterou k otčenáši můžeme připojiti a také nemusíme. Vždyť „Zdrávas Maria“ modlíme se i samotné bez otčenáše. Touto modlitbou zvláště ctíme Pannu Marii a za přímluvu ji prosíme a proto nekatolíci říkají, že jsme porušili otčenáš přídavkem „Zdrávas Maria“. Můžeme-li pak ctíti Pannu Marii a modlitbou ji vzývati? Můžeme, a také máme Pannu Marii pozdravovati modlitbou, která od Boha vyšla. Dobře tedy činíme, když k otčenáši připojujeme „Zdrávas Maria“. Neboť když jsme v otčenáši přednesli Králi nebes i země vznešené prosby, tu k těmto prosbám připojujeme také prosbu ku Královně nebeské, bl. Panně Marii, o níž pevně věříme, že, když sama od Boha tolik milostí a vyznamenání dosáhla, také může jako královna nebeská a Matka Kristova vyprositi nám mnohých milostí u Syna svého. Když tedy my, katoličtí křesťané, ctíme a vzýváme Pannu Marii pozdravením andělským, tedy nečiníme něco nového, nýbrž toliko následujeme prvních křesťanů kteří Pannu Marii již velice ctili, dokud byla na zemi, a po smrti její nikdy na ni nezapomněli, ale ji zvláště pozdravením andělským uctívali. Následovali tak archanděla Gabriela a svatou Alžbětu, kteří Pannu Marii vznešenými slovy pozdravili a oslavili. První křesťané modlili se tedy pozdravení andělské, poněvadž slova této modlitby nejsou lidská, ale Bůh sám skrze anděla je mluvil. Je tedy pozdravení andělské také modlitbou Boží, které jsme se naučili. Že první křesťané „Zdrávas“ se modlili, dosvědčují nám obřadní církevní spisy, a svatí učitelové církevní. Slova této modlitby nalézají se v nejstarší obřadní knize, která se připisuje sv. Jakobu apoštolu. Mnozí mají za to, že svatý Petr již modlitbu „Zdrávas“ zavedl. První křesťané modlili se pouze slova, která pronesl anděl k Panně Marii a která pověděla sv. Alžběta. Později k těmto slovům svatí a nábožní mužové připojili prosbu k Panně Marii. V obřadní knize sv. Jana Zlatoústého čteme: „V pravdě hodno a spravedlivo jest, aby oslavovali Rodičku Boží a Matku Boha našeho, vždy přeblahoslavenou a neposkvrněnou, Cherubinův uctění hodnější a Serafinů nevyrovnaně slavnější, kteráž ji bez porušení porodila Boha, tebe zvelebujeme jako skutečnou Rodičku Boží: Zdráva buď,

Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého, poněvadž jsi porodila Spasitele duší našich.“ Svatý Athanáš modlil se pozdravení andělské takto: „Zdrávas buď, milosti plná, Pán s tebou, všecky andělské i zemské řády blahoslaví tebe. Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého; pros za nás, velitelko, paní a Panno, Královno i Matko Boží.“ V 15. století všeobecně připojovali křesťané k pozdravení andělskému a slovům sv. Alžběty prosbu nynější, totiž: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné.“ — Modlitba pozdravení andělské zvláště tehdy zobecněla a oblíbena byla u všech křesťanů, když Nestorius a jiní bludaři úctu k blah. Panně Marii napadali neslušně a popírali, že by Panna Maria měla nazývána býti Bohorodičkou. Čím více zuřili bludaři proti úctě Mariánské, tím více křesťané Pannu Marii ctili a tím více také po celé církvi zdomácněla modlitba pozdravení andělské. Z toho poznáváme, že modlitbu „Zdrávas Maria“, nezavedl ani papež ani kněží, nýbrž že modlitbu tuto křesťané od pradávna uvykli se modliti, poněvadž slova modlitby jsou také původu božského. Pouze přidala církev slova: Ježíš a prosbu svatá Maria. Modlíme-li se i my, katoličtí křesťané, pozdravení andělské, následujeme tím zbožné a svaté první křesťany, kteří Pannu Marii pozdravovali slovy andělovými: Zdrávas Maria.

„Zdrávas Maria“ jmenujeme pozdravením andělským, poněvadž těmi slovy archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii, když jí přinesl od Boha poselství, že stane se matkou Vykupitele světa. Modlitbu tuto také krátce jmenujeme „Zdrávas“, protože tímto slovem začíná.

Jako otčenáš skládá se z částí, tak i pozdravení andělské se skládá z částí nebo vět, kterými Pannu Marii ctíme a vzýváme. Je tedy pozdravení andělské modlitbou chvály a prosby.

306. *„Z kolika částí skládá se pozdravení andělské?“*

„Pozdravení andělské skládá se ze tří částí: 1. Z pozdravení archanděla Gabriela; 2. z pozdravení svaté Alžběty; 3. ze slov církve.“

307. *„Kterými slovy pozdravil Marii archanděl Gabriel?“*

„Archanděl Gabriel pozdravil Marii slovy: „Zdrávas Maria, milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami.“

Když nadešla doba Bohem ustanovená a sv. proroky předpověděná, ve kteréž na svět přijíti měl toužebně očekávaný Spasitel světa, poslal Bůh archanděla Gabriela do městečka Nazareta ku nábožné panně, jížto jméno bylo Maria, aby jí zvěstoval poselství,

že Bůh ji vyvolil za matku Vykupitele světa. Že Bůh právě Marii Pannu vyvolil za matku svého jednorozeného Syna, jest důkazem, že této veliké důstojnosti Maria Panna byla hodna. A vpravdě Maria Panna vynikala nade všecky lidi ctnostným a svatým životem již od narození svého. Vždyť již její narození bylo neobyčejným zjevem, neboť svatí rodičové její, Joachim a Anna, dostali ji u vysokém stáří svém. Že Maria Panna byla zvláštním dítkem Božím, dosvědčuje neobyčejné poselství andělské a jeho podivné pozdravení. Archanděl Gabriel v podobě spanilého mládence v běloskvoucí říze a v jasu nebeském zjevuje se Panně Marii na modlitbě trvající a pozdravuje ji neobyčejnými slovy: „Zdrávas, milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami.“ Pozdravení archandělovo skládá se z oslovení a chvály. Archanděl Gabriel napřed Marii Pannu oslovuje pozdravením: „Zdrávas“, t. j., „zdráva buď, pozdravena buď.“ Slovo „zdrávas“ také znamená požehnání, pokoj a štěstí. Archanděl tedy napřed tímto pozdravením prokazuje Panně Marii náležitou úctu a přeje jí štěstí a požehnání božího. Bývá zajisté zvykem, že vznešené osoby podobným způsobem pozdravujeme a všeho dobrého jim přejeme. Tak když král nebo císař anebo papež a biskup přijdou mezi své poddané, tu lid nadšeně je pozdravuje: „Zdráv buď, králi! Ať žije náš král! Sláva našemu nejvyššímu pastýři!“ Také Jidáš, ačkoliv v srdci choval jedovatou zradu k Pánu a Mistru svému, přece jej pozdravuje: „Zdráv buď, Mistře!“ Pozdravení takové není pouze znamením přátelství, ale zároveň jest znamením hluboké úcty a oddanosti. — Když tedy archanděl Gabriel Pannu Marii pozdravil slovem „zdrávas“, prokazoval jí tím největší čest a poctu, jakáž jí, budoucí matce Vykupitele světa právem náleží. Proto také když my Pannu Marii pozdravujeme modlitbou „Zdrávas Maria“, vyznáváme tím, že Maria Panna vyvýšena jest nade všecky anděly a svaté, a že jí po Bohu náleží největší úcta.

Jako po slovech „požehnaný plod života tvého“, připojujeme jméno „Ježíš“, tak po slově „zdrávas“, přidáváme jméno „Maria“, abychom označili, ke komu anděl mluvil. Jméno Maria jest po nejsladším jménu Ježíš nejkrásnější, nejsvětější a nebeským andělům nejmilejší. Jméno Maria jest hebrejské slovo a znamená „hvězda mořská“. Církev sv. od pradávna oblíbila si nazývati Pannu Marii „hvězdou mořskou“, a proto také ctitelé Mariánští sestavili překrásné hymny, ve kterých Marii Pannu nazývají hvězdou. Znám jest zajisté překrásný hymnus: „Ave maris stella“ — „Zdrávas, hvězdo strážná,“ který zpíváme o slavnostech P. Marie. Blahoslavená Panna Maria právem sluje „hvězdou“ na obzoru života našeho zářící, neboť jako plavci po bouři hledají hvězdu, která by jim

ukázala směr plavby ku kýženému přístavu, tak Maria Panna svými ctnostmi a mocnou přímluvou svou u Boha ukazuje nám cestu do přístavu věčného na nebesích.

Slovo „zdrávas“ latinsky sluje „Ave“, a slovo to nám velmi krásně připomíná, že Maria Panna je tou druhou Evou, která celému světu přinesla život a požehnání. Neboť čteme-li „Ave“ nazpět, tedy značí nám jméno „Eva“. Svatí otcové, vysvětlujíce pozdrav andělský, praví, že Maria Panna napravila všecko, co Eva hříchem zkazila a proto Marii Pannu druhou Evou, druhou matkou všech lidí nazývají.

Slova „Zdrávas Maria“ jsou tedy oslovením, ostatní slova andělova: „milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami,“ jsou modlitbou chvály, jimiž anděl naznačiti chtěl poměr Panny Marie k Bohu a k nám lidem.

Druhá část pozdravení andělského jsou slova, kterými svatá Alžběta pozdravila Marii Pannu.

308. *„Kterými slovy pozdravila Marii svatá Alžběta?“*

„Svatá Alžběta pozdravila Marii nejprve slovy andělovými: ‚Požehnaná ty mezi ženami,‘ a pak ještě přidala: ‚A požehnaný plod života tvého.‘“

Po zvěstování andělském, jak vypravuje nám sv. evanděliun, odebrala se Maria Panna do hor, navštíviti příbuznou svou svatou Alžbětu, aby jí oznámila radostnou zprávu andělskou. Sotva Maria Panna přibližovala se příbytku příbuzné své, již tato vnuknutím Božím osvícena přichází jí naproti a nadšenou radostí ji objímajíc, pozdravuje ji: „Požehnaná ty mezi ženami; a požehnaný plod života tvého.“ Svatá Alžběta, poučena byvši Duchem svatým o tom, co se s Marií bylo stalo, opakuje slova andělova a pak přidala, co jí chtěla Maria Panna zvěstovati.

I slova, kterými sv. Alžběta pozdravila Pannu Marii, jsou modlitbou chvály, neboť sv. Alžběta velebí a blahoslaví Pannu Marii proto, že stala se matkou Ježíše Krista. Že sv. Alžběta velebila a chválila Marii Pannu, poznáváme z dalších slov jejích, neboť ukončivši pozdravení, pravila: „Odkud mi ta veliká milost, že Matka Pána mého přišla ke mně? Blahoslavená jsi, žes uvěřila, neboť vykonáno bude, co tobě od Pána povědíno.“ (Luk. 1, 43, 44.) Tedy „plod života“ — Ježíš Kristus, Syn Marie Panny, jest předmětem a příčinou úcty a oslavy Panny Marie.

V prvních dobách církve sv. modlili se křesťané pouze slova andělova a sv. Alžběty, tedy první dvě části pozdravení andělského. Později mnozí svatí mužové, jak jsme pravili, připojovali k modlitbě

chvály také krátkou prosbu k Panně Marii. Církev svatá prosby ty uspořádala a přidala je k pozdravení andělskému a sv. Alžběty, aby všude křesťané stejně modlili se překrásnou modlitbu tuto.

309. *„Která slova přidala církev?“*

„Církev přidala slova: ‚Ježíš. Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší. Amen.‘“

Církev vložila po slovech „plod života tvého“ slovo „Ježíš“, abychom sobě připomínali, že božské dítě Ježíš, které Panna Maria z Ducha sv. počala a v Betlémě porodila, jest příčinou naší úcty k Panně Marii. Ostatní slova, „svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší. Amen“, jsou modlitbou prosebnou, kterou Pannu Marii za přímluvu u Syna Božího pokorně žádáme.

Proč pak křesťané od pradávných dob Marii Pannu velebili a modlitbou uctívali? Příčinou toho jest poselství andělské a slova, kterými posel Boží Marii Pannu pozdravil. K žádné panně neposlal Bůh anděla svého s takovým poselstvím a ani nejvznešenější dceři královské nebyla vzdána taková pocta, jakouž Bůh prokázal Marii Panně. Hle! Bůh sám s nebe posílá anděla k chudé panně v Nazaretě a vzkazuje jí pozdravení! Není-liž to důkazem, že Maria Panna zvláštní přízně a přátelství Božího požívala a k veliké věci od Boha ustanovena byla? Archanděl Gabriel zajisté poučen byl od Boha o důstojnosti Marie Panny a proto s takovou úctou poselství své vyřizoval. Archanděl Gabriel, osloviv Pannu Marii uctivým pozdravením „zdrávas“, hned připojuje slova, kterými naznačuje, že Maria Panna takového pozdravení a poselství zasluhuje. Nazývá Pannu Marii „milosti plnou“.

310. *„Proč se nazývá Maria ‚milosti plnou‘?“*

„Maria se nazývá ‚milosti plnou‘, protože byla uchráněna hříchu dědičného a povždy prostou zůstala i každého hříchu osobního, a protože byla ozdobena všemi milostmi Ducha svatého.“

Maria Panna nazývá se „milosti plnou“, neboť již před svým narozením naplněna byla všelikou milostí Boží a v životě svém vždy byla plna milosti. Jest zajisté článkem víry, že Panna Maria v prvním okamžiku početí byla zvláštní milostí a výsadou Boha všemohoucího pro zásluhy Ježíše Krista uchráněna od hříchu prvopočátečného. My všichni přicházíme na svět poskvrněni hříchem Adamovým, a teprve na křtu svatém očištěni býváme od poskvrny

hříchu dědičného. Bůh u jediné Panny Marie učinil výjimku, uchrániv ji zvláštní výsadou od poskvrny hříchu dědičného a každého i nejmenšího hříchu osobního. A proč Bůh jedinou Marii Pannu vyjmul od všeobecného zákona? Maria Panna vyvolena byla od Boha za matku Vykupitele světa a pro tuto největší důstojnost ozdobil duši její zvláštní milostí, že ji totiž uchránil poskvrny hříchu dědičného a každého i nejmenšího hříchu. Bůh zajisté nemohl dopustiti, aby Matka Syna Božího byla poskvrněna hříchem. Proto vždycky v církvi se věřilo a proti nepřátelům úcty k Panně Marii zastávalo učení církve, že blah. Panna Maria jediná uchráněna byla od dědičného hříchu. Čteme zajisté v prastaré památce, v listě o mučednictví sv. Ondřeje apoštola, vzácný důvod, proč Maria jest beze hříchu: „Poněvadž z neposkvrněné země učiněn byl první člověk — třeba bylo, aby z neposkvrněné Panny se narodil dokonalý člověk, Syn Boží.“

Archanděl Gabriel zajisté na mysli měl vznešenou důstojnost Marie Panny a proto ji nazval „milosti plnou“. Avšak Maria Panna nejen při početí a narození svém byla bez hříchu, ale také po celý svůj pozemský život nedopustila se žádného ani nejmenšího hříchu osobního. Neboť Bůh, kterýž ji při početí vyznamenal milostí a zvláštní výsadou, udělil jí i v životě tolik milosti, že nemohla se dopustiti žádného hříchu osobního. Maria Panna také s milostí Boží působila a proto vynikala všemi ctnostmi, zvláště pak božskými ctnostmi vírou, nadějí a láskou.

Maria Panna také proto sluje „milosti plnou“, protože pod srdcem svým nosila pramen všeliké milosti a svatosti, totiž Ježíše Krista. Ustavičná přítomnost a blízkost Syna Božího také působila, že Maria Panna uchráněna byla od všelikého pokušení a že milost Boží v duši její se rozmáhala. Maria Panna tudíž jest nejsvětější ze všech svatých, neboť ona více milostí přijala nežli všichni svatí dohromady. Proto praví sv. Jeroným: „Na Marii byla milost ve vší své plnosti vylita, kdežto všichni ostatní svatí obdrželi jen díl.“ Proto také svatí otcové praví, že nadarmo nemá bl. Panna Maria jméno „Maria“. Slovo „Maria“ znamená totiž také moře. Jako moře jest veliké, hluboké a nepřehledné, tak milost, kterou Bůh Marii Pannu obdařil, jest veliká a nekonečná. — Maria vpravdě jest mořem milosti.

Archanděl Gabriel dále odůvodňuje, proč Marii Pannu nazval „milostí plnou“, neboť praví: „Pán s tebou.“

311. *„Co znamenají slova: ‚Pán s tebou‘?“*

„Slova: ‚Pán s tebou‘ znamenají, že se Bůh s nikým tak úzce nespojil jako s Marií.“

Kdo jest ve stavu posvěcující milosti, pravíme, že jest s ním Bůh, že Bůh přebývá v srdci jeho, že má v sobě království Boží. Proto také v Písmě svatém spravedliví nazývají se syny Božími, bratřími Páně. Sám Pán Ježíš praví, že kdo činí vůli Otce nebeského, jest jeho bratrem, sestrou a matkou, neboť praví: „Nebo kdožkoli činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, tenť jest bratr můj i sestra i matka.“ (Mat. 12, 50.) Svatý Augustin vysvětluje slova tato takto: Nábožný člověk, který činí vůli Boží, jest matkou Kristovou, neboť svými záslužnými skutky v posvěcující milosti konanými působí, že Kristus Pán duchovně se znova zrozuje v duši jeho. Svatí a spravedliví jsou tedy bratřími, sestrami a Matkou Ježíše Krista jen v duchovním smyslu, že totiž Bůh duše ozdobené posvěcující milostí za syny, bratry a sestry přijímá a duchovním příbuzenstvím s nimi se spojuje. Toto příbuzenství Boží není však věčné, poněvadž každým smrtelným hříchem ho pozbýváme.

Maria Panna však není spřízněna s Bohem ve smyslu pouze přeneseném nebo duchovním, nýbrž v doslovném smyslu spojena jest s Bohem. Slova „Pán s tebou“ ovšem také znamenají, že Bůh s Marií spojil se duchovně, to jest, milostí, kterou byla duše její ozdobena, avšak slova „Pán s tebou“ mají ještě větší a hlubší význam. Maria Panna nejmenuje se Matkou Kristovou pouze proto, že vždy plnila vůli Otce nebeského, ale proto sluje matkou Boží, poněvadž skutečně porodila Ježíše Krista, jenž jest Bůh a spolu člověk. Slova „Pán s tebou“ tedy znamenají, že Bůh spojil se s Pannou Marií podle duše i podle těla. Proto praví sv. Augustin: „Pán jest s tebou, ó Maria, poněvadž jest v tvém srdci a v tvém těle, poněvadž naplňuje tvou duši i tvé tělo.“ Bůh spojil se s Marií Pannou tak, jako s nikým se nespojil. Neboť Syn Boží přijal tělo lidské z těla Marie Panny a jako Bůh a spolu člověk z ní se narodil. Maria Panna tedy nejužším svazkem příbuzenství, jež řečí lidskou naznačiti nedovedeme, spojena jest s Bohem; toto pak spojení není na čas, nýbrž na věky. Maria Panna tím, že se stala Matkou Ježíše Krista, zvláštním způsobem spřízněna jest s celou nejsvětější Trojicí; neboť jest dcerou Otce nebeského, nejčistější nevěstou Ducha svatého a nejctihodnější Matkou Syna Božího.

Poněvadž Bůh Marii Pannu takovou milostí a takovou důstojností vyznamenal, že ji za Matku Vykupitele ustanovil, proto archanděl Gabriel ji velebí a nazývá ji „požehnanou mezi ženami“.

312. *„Co znamenají slova: ‚Požehnaná ty mezi ženami‘?“*

„Slova: ‚Požehnaná ty mezi ženami‘ znamenají, že máme Marii nade všecky ženy blahoslaviti, poněvadž za matku Boží byla vyvolena.“

Slovem „požehnaný“ rozumíme toho, komu Bůh požehnal buď na darech duchovních nebo časných. Tak pravíme o snoubencích, že sňatek jejich byl požehnán, o hojné úrodě, že nám Bůh požehnal, o rodičích, že jim Bůh požehnal dětmi. „Požehnaným“ nazýváme také toho, skrze něhož Bůh zvláštní štěstí a požehnání jiným uděluje. V tomto smyslu nazvali zástupové Pána Ježíše „požehnaným“, když jej u slavném průvodu vedli do Jerusaléma, neboť volali: „Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.“ (Mat. 21, 9.) — Maria Panna sluje „požehnaná mezi ženami“, poněvadž ona jediná ze všech žen vyvolena byla za Matku Ježíše Krista a poněvadž skrze ni přišlo na svět požehnání. Maria Panna jest Matkou Boží a pro tuto největší důstojnost vyvýšena jest nade všecky ženy. Důstojnost mateřství Páně je tak veliká a zázračná, že pln obdivu praví sv. Bonaventura: „Bůh mohl stvořiti ještě větší svět, i větší nebe, ale větší matky, nežli jest matka Boží, stvořiti nemohl.“ Panna Maria také tím vyvýšena jest nade všecky ženy, poněvadž byla Matkou Ježíše Krista a přece neposkvrněnou Pannou zůstala. Maria Panna zaslíbila se Bohu a netoužila jako ostatní ženy po požehnání rodinném, poněvadž věděla, že to není nectí, nemíti dítek. Proto když jí anděl zvěstoval, že má se státi matkou, velice se ulekla a tázala se: „Kterak se to stane, když jsem Bohu panenství zaslíbila?“ Panna Maria nebyla by důstojnosti mateřství přijala, kdyby ji anděl nebyl ujistil, že zázračným způsobem, působením Ducha sv., stane se matkou. — Poněvadž tedy Maria Panna byla Matkou Ježíše Krista a zároveň Pannou zůstala, proto ji nazýváme „požehnanou mezi ženami“.

Marii Pannu nazýváme „požehnanou“ také proto, poněvadž nám dala Ježíše Krista, Vykupitele světa, neboť tak stala se prostřednicí našeho spasení a záchranou celého pokolení lidského. — V Starém zákoně Juditha také nazvána byla „požehnanou“. Když totiž odvážila se pro zachránění národa israelského vstoupiti do tábora Holofernova a Holoferna zabila, tu když objevila se před knížetem Oziášem, nazval ji tento požehnanou mezi všemi ženami země. (Jud. 13, 23.) Juditha zachránila pouze národ jeden od záhuby a takové pocty se jí dostalo. Avšak Maria Panna tím, že dala světu Vykupitele, zachránila všecky národy od záhuby věčné a proto jí zvláště přísluší název „požehnaná mezi ženami“. Maria Panna zajisté jest druhou Evou, druhou matkou živých. Neboť ona napravila všecko, co první Eva hříchem zkazila. Eva neposlušností svou v ráji uvalila na pokolení lidské kletbu a smrt, Maria Panna však tuto kletbu z nás sňala, neboť ona je tou ženou, která potřela hlavu hadovu, a která dala světu život a spásu, Ježíše Krista, Vykupitele světa, který nás svou smrtí na kříži vykoupil. Proto tedy anděl a sv. Alžběta nazvali Pannu Marii „požehnanou“, poněvadž měla býti

matkou Ježíše Krista, kterýž jest největším požehnáním na světě, a proto i my ctíme a nazýváme Pannu Marii požehnanou nade všecky ženy.

Maria Panna také proto sluje „požehnanou mezi ženami“, poněvadž svými ctnostmi vyniká nade všecky ženy. Vynikala nade všecky panny andělskou čistotou a nade všecky ženy pokorou. V Marii Panně soustředěny byly všecky ctnosti božské i mravné v míře takové, jako v nižádném člověku.

Ctihodný kazatel Augustin z Leonissy byl nadšeným chvalořečníkem Panny Marie, k její cti a chvále kázal a vysvětloval kdysi: „Požehnaná ty mezi ženami“ takto: „Maria jest vskutku požehnaná a blahoslavená nade všemi ženami; neboť zůstala osvobozena od kletby, kteráž všech z pohlaví ženského zastihla a za to obdržela milosti, jako žádná jiná pohlaví jejího. Maria zůstala Pannou a přece jako Panna byla plodnou, učiněna byvši matkou Boží; ona počala bez všeliké poskvrny hříchu, ona bez obtíže a všelikého namáhání božské dítě v životě mateřském nosila a bez bolesti porodila.“

Maria Panna nazývá se „požehnanou“ zvláště proto, poněvadž nám dala Vykupitele světa, jenž jest požehnáním naším největším. Proto svatá Alžběta Marii Pannu velebí, avšak také velebí „plod“ její, totiž Ježíše Krista, který se z ní narodí, neboť velikým hlasem volala: „A požehnaný plod života tvého.“

313. *„Proč říkáme: ‚A požehnaný plod života tvého, Ježíš.‘?“*

„Říkáme: ‚A požehnaný plod života tvého, Ježíš:‘ 1. abychom Ježíše, Syna Panny Marie velebili; 2. abychom naznačili, že úcta k Pánu Ježíši nerozlučně spojena je s úctou k jeho matce.“

Pána Ježíše, Syna Božího a Syna Marie Panny nazýváme v pozdravení andělském „požehnaný plod“. A věru Pán Ježíš je „požehnaným“, neboť celému pokolení lidskému přinesl pravé požehnání a štěstí. Neboť kdyby Pán Ježíš nebyl na svět přišel, kdyby nebyl na sebe vzal lidské tělo, nebyli bychom usmířeni s Bohem a nebyl by Adamův hřích a jeho následky smazány. Ježíš Kristus jest „požehnaný“, poněvadž nás smrtí svou na kříži vykoupil a vysvobodil z moci pekla. Pán Ježíš jest „požehnaný“, protože nás naučil znáti Boha, ukázal nám cestu k našemu spasení, zanechal nám pravé náboženství a hojnost prostředků k dosažení života věčného. Pán Ježíš sluje „požehnaný“, poněvadž jest pramenem pravého blaha a štěstí, původcem pokoje, lásky k Bohu a bližnímu. Modlíme se tedy v pozdravení andělském „a požehnaný plod života tvého“, abychom Pána Ježíše, jenž jest Bohem a Tvůrcem naším, vždy

velebili a ctili i jako Syna Marie Panny. Anděl a sv. Alžběta nazvali Pannu Marii „požehnanou“, protože věděli, že bude matkou Ježíše Krista. Velebili tedy Pannu Marii pro dítě božské, které se z ní narodí. Proto také i my máme Pannu Marii ctíti nejen pro její přednosti a milosti, ale také pro Ježíše. — Pán Ježíš i Panna Maria zasluhují naší úcty, a nemáme tedy úctu k Pánu Ježíši odlučovati od úcty k jeho matce. Církev sv. také nikdy úcty k Panně Marii neodlučuje od úcty k Pánu Ježíši. „Jako strom chválíme pro jeho plody, tak se Maria velebí k vůli svému dítku.“ (Sv. Bernardin.) Pán Ježíš, Syn Boží a syn Panny Marie, je tedy podstatnou a hlavní příčinou úcty a oslavy Panny Marie, neboť lidé vždycky matky ctili a ctí k vůli dokonalým a slavným jejich dětem. Proto kdo ctí Pána Ježíše, ctí také jeho matku, a kdo nectí matky, nectí upřímně a dokonale Syna jejího a Syna Božího, Ježíše Krista. Vytýkají-li nám katolíkům protestanté, že té úcty k Panně Marii je v církvi naší mnoho, pravíme, že by neškodilo, kdyby jí bylo ještě více. Neboť tam, kde křesťané Marii Pannu něžně a vroucně ctí, tam také jsou horlivější a dokonalejší ctitelé Krista Pána. Ctěme tedy a oslavujme Rodičku Boží, neboť tím oslavovati budeme i jejího Syna, Pána Ježíše, neboť nejsladší jméno Ježíš nedá se odloučiti od jména matky jeho Marie.

Věrný vyznavač a obhájce vznešené důstojnosti božského mateřství Marie Panny byl sv. Maximin, jenž za císaře Konstance byl říšským kancléřem a nemoha kacířského vzduchu dvorního déle snésti, opustil dvůr a vstoupil do kláštera. Marně snažil se císař k smýšlení svému nevěreckému jej nakloniti a proto dal jej nejprve do žaláře a potom ho vypověděl do Thracie. I rozšířil císař mezi vojskem pomluvu, že sv. opat Maximin mateřství Marie Panny potupil, chtěje, aby ho vojáci ubili. Poněvadž však vojáci svatého Maximina milovali, pověděli mu, co se o něm povídá. Sv. Maximin uslyšev takovou pomluvu o sobě, poklekl na kolena a před celým zástupem pohnutlivě, avšak důrazně pravil: „Kdokoliv ještě nevyzná, že Maria, svatá a požehnaná Panna, jest matkou Boha, Stvořitele nebe i země, zlořečen buď od Otce, od Syna i Ducha svatého, ode všech nebeských mocností a ode všech svatých nyní a na věky věkův!“ Oči všech přítomných přetékaly hojnými slzami a ze všech stran voláno: „Ctihodný otče! jak velice se vám křivdilo.“ Vyznání toto stalo se v sedmém století.

Kdykoliv jmenujeme matku některého vznešeného a záslužného muže, vždy také matce připojujeme její důstojnost a rod. Proto také Marii Pannu nazýváme „matkou Boží“, abychom tím naznačili její důstojnost, čili abychom pověděli, koho jest matkou.

314. *„Proč vzýváme Marii jménem ‚Matko Boží‘?“*

„Vzýváme Marii jménem ‚Matko Boží‘, protože jméno to vyjadřuje nejvyšší její důstojnost a nám dodává zvláštní důvěry, že Bůh přímluvu její vyslyší.“

Marii Pannu nazýváme „Matko Boží“, protože porodila Ježíše Krista, jenž jest pravý Bůh a spolu člověk. Církev sv. vždy Marii Pannu nazývala „Matkou Boží“, aby netoliko naznačila vznešenou její důstojnost, ale aby také vždy hlásala učení pravé, že Maria Panna právem slouti má „Matkou Boží“, poněvadž porodila Bohačlověka. Církev svatá tím ustavičně potlačuje bludné učení těch, kteří v dávných dobách i novějších Panně Marii upírali názvu „Rodička Boží“. První, jenž Panně Marii upíral jména „Matko Boží“, byl Nestorius, patriarcha cařihradský, jenž učil, že Maria Panna porodila pouze Krista člověka a proto nemá se nazývati „Bohorodičkou“, nýbrž pouze matkou Krista člověka. Když bludné učení toto zavrženo bylo na obecném sněmu v Efesu roku 431, tu shromážděný lid zvolal s jásotem: „Svatá Maria, Matko Boží, oroduj za nás.“ Po Nestorovi zvláště protestantští reformatorové upírali Panně Marii názvu „Matko Boží“. Protestanté nectí Panny Marie tak, jako vždy v církvi obecné se dělo a děje, oni také nikdy ji nenazývají „Rodičko Boží“, nýbrž pouze „Matkou Ježíšovou“. Nazýváme tedy Marii Pannu jménem „Matko Boží“, abychom vyznali víru, že Maria Panna jest Matkou Vykupitele světa, Ježíše Krista, jenž jest pravým Bohem a pravým člověkem.

Marii Pannu nazýváme „Matkou Boží“, poněvadž jméno to dodává nám zvláštní důvěry, že Bůh přímluvu její vyslyší. Nemůžeme si ani mysliti, že by Bůh něčeho odepřel Matce Syna Božího. Jestliže Syn Boží na zemi Marii Panně, Matce své byl poddán, ji miloval a ctil, jestliže na zemi přímluvu její vyslyšel, tím více nyní v nebi vyslyší orodování její. Svatý Bernard praví: „Poněvadž Maria jest Matkou Boží, proto nenedostává se jí ani moci ani vůle, aby nám pomáhala.“ Maria Panna činila vždy jen to, co Bůh chtěl, ona v nebi činí také, co Bůh chce, a proto Bůh také činí, oč Matka Boží ho prosí. A Maria Panna také chce nám pomáhati, poněvadž nás miluje. Vždyť Maria je také naší Matkou, poněvadž porodila Ježíše Krista, skrze něhož jsme znovuzrozeni a syny Božími učiněni. Pán Ježíš, umíraje na kříži také nám ji za Matku doporučil, když sv. Janu pravil: „Hle, Matka tvá.“ Kterak by tedy Maria Panna, Matka naše, mohla nás opouštěti? A Maria Panna neopouští dítek svých, ona všem ustavičně pomáhá a za všecky u Boha oroduje. Všichni svatí a nábožní lidé od pradávných dob Marii Pannu ctili a o přímluvu u Boha vzývali a nikdy v prosbách svých

nebyli sklamáni. Svatý Dominik a sv. Tomáš Aquinský vyznávají, že, začkoliv Boha skrze přímluvu nejblahoslavenější Marie Panny prosili, vždycky dosáhli. Totéž vyznal i sv. Antonín a mnozí svatí.

Maria Panna nazývá se Matkou milosrdenství, jak dí Gerson: „Soud odevzdal Bůh svému Synu, milost a milosrdenství však jeho Matce.“ Proto Marii Pannu prosíme, aby „za nás hříšné“ orodovala.

315. *„Proč říkáme: ‚Pros za nás hříšné?‘“*

„Říkáme: ‚Pros za nás hříšné,‘ by Maria vyznáním naší hříšnosti tím spíše byla pohnuta a nám milost a pomoc od Boha vyprosila.“

Maria Panna jest naší Matkou, neboť všichni jsme bratřími Pána Ježíše a tedy jejími duchovními syny. Jsme-li jejími syny, pak jistě oroduje za nás. Dějiny světové dosvědčují nám přemnohými důkazy, že Maria Panna svou mocnou přímluvou u Boha pomáhala jednotlivcům i celým národům a proto také Marii Pannu nazýváme „Pomocnicí křesťanů“. Zvláště hříšníci potřebují přímluvy Rodičky Boží. Pravíme-li „pros za nás hříšné“, vyznáváme tím pokorně svou slabost a hříšnost a zároveň chceme pohnouti Matku Boží, aby se za nás u Boha přimlouvala. Maria Panna také vždy oroduje za hříšníky, kteří o přímluvu prosí; proto Marii Pannu nazýváme „útočištěm hříšníků“. Svatý Basil napomíná hříšníky, aby hledali pomoci u Marie Panny, neboť dí: „Netrať, ó hříšníče, netrať důvěry své, nýbrž ve všech svých úzkostech k Marii se utíkej. Vzývej ji o pomoc; vždy ji shledáš hotovou tobě přispěti, ježto je to vůle Boží, aby pomáhala ve všeliké nouzi.“

Asi před padesáti lety zuřila v okolí Kladna a Slaného morová rána. Lidu se zmocnil strach; lehkomyslnost ustoupila vážným myšlenkám a kajícím předsevzetím. Tehdy putovali osadníci kladenští u velikém průvodu do Družce, aby před památnou sochou Rodičky Boží poprosili Boha za odvrácení morové rány. Kněz družecký kázal důtklivě, aby se dali lidé na pokání. Slova jeho uchvátila nejvíce jednu dívku rodilou z Motyčina. Tato dívka sloužila ve Slaném v jednom hostinci, kdež její čest byla zlehčena. Z toho tak se rozlítostnila, že ztratila řeč a byla po několik let němou. Když poslouchala ono kázání, tu po celé služby Boží modlila se k Panně Marii, aby jí u Boha vyprosila milosti, by mohla zase mluviti a ze svých hříchů se vyznati. Po službách Božích šla se svou tetou ke studánce pod kopcem, na němž stojí družecký kostel. Když byla pojedla, schýlila se ke studánce, aby se napila vody. V tom zakmitlo se jí před očima divné světlo, v němž viděla sochu družecké Panny Marie. Napila se vody a vzkřikla hlasitě: „Tetičko, ta voda je

dobrá!“ a od té doby opět mluvila. Ještě téhož dne šla ke svaté zpovědi a vyznala se ze svých hříchů, jak si byla přála, a potom pobožně žila až do své smrti. O této události sepsána byla úřední zpráva, kterou potvrdil kladenský kněz a lékař, a zpráva tato nalézá se na faře družecké. Je to jeden z mnoha důkazů, že Rodička Boží ze všech milostí nejraději nám vyprošuje lítost nad hříchy.

Křesťan zvláště má v nemoci a v hodině smrti prositi Marii Pannu o pomoc a přímluvu, neboť Maria Panna zvláště potěšuje umírající.

316. *„Proč říkáme: ‚Pros za nás, nyní i v hodinu smrti naší?‘“*

„Říkáme: ‚Pros za nás, nyní i v hodinu smrti naší,‘ protože přímluvy Marie Panny potřebujeme vždycky, zvláště však v hodinu smrti.“

Jestliže se nám doporučuje, abychom vždycky ve všech potřebách vzývali Pannu Marii o přímluvu u Boha, pak přímluvy Matky Boží zvláště v nemoci a hodině smrti máme žádati. Nemocný a umírající musí zajisté mnoho trpěti; nemoc a blížící se smrt působí mu hrozné bolesti, mimo to pak zlý duch nemocného pokouší a znepokojuje ho nejistotou budoucího osudu na věčnosti. Svatý Bonaventura proto praví: „O jak mocně doráží ďábel na člověka v hodinu smrti, a to proto tak mocně, poněvadž jest krátký čas, jenž mu ještě k pokušení zbývá.“ Poněvadž však od smrti závisí veškerá naše věčnost radostná nebo bolestná, proto zvláště umírající potřebují zvláštní ochrany a pomoci, aby šťastně a pokojně zemřeli. A Maria Panna pomoci své umírajícím nabízí. Maria Panna, jak dí sv. Bonaventura, posílá anděla k loži umírajícího, sama pak v nebi prosí u trůnu Syna svého za umírajícího, aby jej svou milostí posiloval proti pokušením ďábelským. Že nadarmo umírající nevzývají za přímluvu Pannu Marii, dosvědčují nám mnohé příklady. Křesťané, kteří v životě svém Marii Pannu upřímně ctili, nezapomínají ani při smrti na Matku svou Marii a Maria vyprosí jim sladké a pokojné smrti. Proto praví sv. Anselm: „Křesťan, jenž Marii dětinně ctí, zemře jistě blaženě.“

Svatý Jan z Boha, zakladatel milosrdných bratří, choval vždy velikou lásku k Panně Marii. A proto dostalo se mu té milosti, že před svou smrtí uviděl Matku Boží, která mu zjevila, že věrných sluhů svých ani v hodině smrti neopustí. A jaká byla smrt tohoto věrného ctitele Marie Panny? Když se dal zaopatřiti sv. svátostmi umírajících, a když byl přijal tělo Páně na cestu do věčnosti, sestoupil s lože, klekl na kolena a modlil se: „Ježíši, v ruce tvé poroučím ducha svého,“ a to řka, usnul v Pánu.

O některých jiných modlitbách a pobožnostech.

Když jsme rozjímali o modlitbě, pravil jsem vám, že se můžeme modliti vnitřně, t. j. v duchu, aniž bychom modlitbu slovy pronášeli. Modlíme se také vnitřně a spolu zevnitřně, když totiž modlíme se také slovy a srdcem. Poznali jsme, že modlitba duchem a ústy konaná jest velmi prospěšná, a že sám Kristus Pán naučil nás slovy se modliti. Také svatí apoštolové napomínali věřící k ústní modlitbě zvláště společné a proto jistě sestavili modlitby, které se věřící měli modliti. Poněvadž modlitba jest všem nám potřebna, proto také církev sv. sestavila různé modlitby a pobožnosti. Otčenáš a Zdrávas Maria jsou modlitby nejobyčejnější, které modliti se každodenně zvykli křesťané. Než kromě těchto modliteb naučila nás církev mnohým krásným modlitbám, kteréž nám doporučuje k naší soukromé i veřejné pobožnosti.

317. *„Které modlitby a pobožnosti mimo „Otčenáš“ a „Zdrávas Maria“ se zvláště ještě doporučují?“*

„Mimo ‚Otčenáš‘ a ‚Zdrávas Maria‘ se zvlášť ještě doporučují: 1. modlitba ‚Anděl Páně‘; 2. modlitba svatého růžence; 3. pobožnost křížové cesty; 4. litanie; 5. procesí nebo průvody a poutě.“

O modlitbě „Anděl Páně“.

Kdy se modlíme modlitbu „Anděl Páně“? „Anděl Páně“ se modlíme, když se ráno, v poledne a večer k modlení zvoní. Modlitbou „Anděl Páně“ uctíváme Pannu Marii, neboť připomínáme si ono radostné andělské poselství, kdy archanděl Gabriel Marii Panně zvěstoval, že se stane Matkou Vykupitele světa. Zároveň připomínáme si touto modlitbou vtělení Syna Božího, neboť jakmile Maria Panna přijala andělské poselství a řekla: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého,“ hned Syn Boží vstoupil do lůna Panny Marie a ona počala z Ducha svatého.

318. *„Jak zní modlitba ‚Anděl Páně‘?“*

„Modlitba „Anděl Páně“ zní: ‚Anděl Páně zvěstoval Panně Marii, a ona počala z Ducha svatého.‘ — Zdrávas Maria... I řekla Maria: ‚Aj, dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.‘ — Zdrávas Maria... A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. — Zdrávas Maria...“

„Anděl Páně“ modlíme se, když se ráno, v poledne a večer k modlení zvoní. Zda-li se v církvi vždy zvonívalo k modlení?

V prvních dobách křesťanských neužívalo se zvonů poněvadž vynalezení zvonů stalo se v dobách pozdějších. První křesťané v dobách pronásledování církve vůbec neužívali žádných viditelných znamení, kterými by věřící volali na služby Boží anebo k modlitbě, protože tehdy nebylo radno před Židy a pohany veřejně oznamovati místo a čas služeb Božích. Tehdy křesťané konali služby Boží tajně v soukromých domech anebo v podzemních skrýších, a na služby Boží volali věřící jáhnové anebo zvláštní důvěrou vyznamenaní křesťané. Když však církev svatá ve čtvrtém století dosáhla svobody a stavěny byly velkolepé chrámy, tu voláni byli věřící na služby Boží různým způsobem. Obyčejně upevněna byla na vyvýšeném místě plechová deska, na kterou kladivem dávalo se znamení. Tento způsob ohlašování služeb Božích dal asi podnět k vynalezení zvonů Vynalezení zvonů připisuje se svatému Paulinovi, biskupovi Nolanskému v Kampanii. (Odtud asi jméno zvonu „campana“.) Malých zvonků užívalo se již dávno před Kristem Pánem, avšak kdy kostelní zvony věžní byly zavedeny, o tom nemáme určitých zpráv. Jisto jest, že začalo se v církvi užívati zvonů v sedmém století.

Proč zvony zavedeny byly do křesťanských chrámů, vysvětlují nápisy, které na starých zvonech byly nalezeny, a sice: „Chválím pravého Boha, svolávám lid, shromažďuji kněžstvo, oplakávám zemřelých, zaháním mračna, oslavuji svátky.“

Zvony tedy hlásají slávu Boží, jakoby s anděly nebeskými volaly: „Sláva na výsostech Bohu,“ proto také jest obyčejem, že některé části mše sv. oznamují se hlasem zvonu, aby věřící i mimo chrám dlící věděli, která část mše sv. se koná. O slavnostech zvonívá se obyčejně při „evangelium“ a „gloria“, ve všední dny a v neděli vždy zvoní se při pozdvihování. Hlas zvonu připomíná nám tajemství, které na oltáři se děje, a povzbuzuje nás, bychom Bohu čest a díky vzdali. Také se zvoní ve čtvrtek na večer, na památku bolestné úzkosti Pána Ježíše v zahradě Getsemanské, a v pátek o 3. hodině odpolední na památku smrti Páně. Každodenně pak zvoní se ráno, v poledne a večer ku klekání. Toto trojí zvonění jest významné a starodávní. Ve 13. století za papeže Řehoře IX. bývalo zvoněno večer. Dávalo se totiž zvoněním znamení, aby lidé oheň na krbu dobře zaopatřili, by se v noci nepřihodilo neštěstí. Jindy totiž nebylo zápalek, nýbrž rozdělávali oheň třením, a proto musili si aspoň uhlí žhavé ustavičně udržovati, by rychle mohli topiti a svítiti. U večer uhlí v krbu shrnuli a popelem zakryli. Při tomto večerním zvonění modlili se věřící různé modlitby. Papež Jan XXII. r. 1327 nařídil, aby se věřící při večerním zvonění modlili třikráte „Zdrávas Maria“. Než z dějin dovídáme se, že již v dobách křižáckých válek

v jedenáctém století nařídil papež Urban II. na církevním sněmu Klermonském ve Francii (r. 1095), aby se ve všech křesťanských chrámech ráno a večer zvonilo ku povzbuzení křesťanů, by Rodičku Boží za přímluvu vzývali k dosažení vítězství nad Turky, kteří Evropu ustavičně znepokojovali. Věřícím bylo nařízeno, aby při ranním zvonění modlili se pět otčenášů ke cti pěti ranám Krista Pána a sedm zdrávasů ke cti sedmibolestné Panny Marie. Polední zvonění zavedeno bylo v patnáctém století a sice na památku slavného vítězství vojska křesťanského nad Turky u Bělehradu r. 1456 dobytého. Vítězství ono připisuje se mocné přímluvě Marie Panny, kterou křesťané vzývali o pomoc a v jejíž ochranu se poroučeli. Když papež Kalixt III. obdržel zprávu o tomto vítězství, nařídil, aby na památku tohoto vítězství zvonilo se v poledne po celém křesťanském světě a při tom aby se věřící modlili pozdravení andělské na poděkování Rodičce Boží za mocnou její přímluvu. Od té doby zvonívá se ráno, v poledne a večer a věřící při tom modlí se „Anděl Páně“, kterým připomínáme si zázračné vtělení Syna Božího a zároveň uctíváme modlitbou tou Pannu Marii. Papež Benedikt XIII. prohlásil roku 1724, že věřící získají si 100 dní odpustků, kdykoliv se pomodlí „Anděl Páně“ kleče. Kdo pak jednou za měsíc nábožně přijímá svaté svátosti, může i plnomocných odpustků dosáhnouti.

Poněvadž věřící „Anděl Páně“ modlili se a dosud se modlí kleče, proto večerní zvonění jmenujeme „klekání“. V neděli a v době velikonoční, t. j. od bílé soboty večer až do soboty večer před slavností nejsvětější Trojice, modlíme se „Anděl Páně“ stoje, na památku z mrtvých vstání Páně.

Modlitba „Anděl Páně“ má veliký význam, neboť připomíná nám zázračné vtělení Syna Božího a zároveň jest veřejným projevem úcty k Panně Marii. Obsah této modlitby na paměť nám uvádí památné a důležité poselství, které archanděl Gabriel od Boha přinesl Panně Marii. Když se „Anděl Páně“ modlíme, tedy poselství andělské živě si představujeme a pravíme: „Anděl Páně zvěstoval Marii, a ona počala z Ducha svatého.“ K slovům těmto připojujeme andělské pozdravení: „Zdrávas Maria“, abychom s andělem Pannu Marii uctivě a pokorně pozdravili.

Slovy: „I řekla Maria: ‚Aj, dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého,‘“ připomínáme si poslušnost a pokoru Rodičky Boží, kteráž ochotně přijala rozkaz Boží a s odevzdaností do vůle Boží přijala důstojnost mateřství. A opět opakujeme pozdravení andělské: „Zdrávas Maria.“

Slovy: „A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi,“ vyznáváme, že, jakmile Panna Maria pokorně přijala poselství

andělské a řekla: „Aj, dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého,“ hned z Ducha svatého počala, Slovo, to jest Bůh Syn; tělem učiněno jest.

319. *„Co znamenají slova: ‚A slovo tělem učiněno jest?‘“*

„Slova: ‚A slovo tělem učiněno jest,‘ znamenají, že druhá Božská osoba, která v Písmě svatém také ‚Slovo‘ se jmenuje, člověkem učiněna jest.“

Svatý Jan ve sv. evanděliu nazývá druhou božskou osobu, Ježíše Krista, „Slovem“, neboť praví: „Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo.“ (Jan 1, 1.) Slovy těmito vyznává sv. Jan, že Bůh Syn od věčnosti zplozen jest od Otce a že Bůh Otec i Bůh Syn jsou stejné bytosti a přirozenosti. Když se modlíme: „A slovo tělem učiněno jest,“ vyznáváme, že Pán Ježíš s nebe sestoupil na svět, vtělil se v lůno Panny Marie, přijav člověčenství z Marie Panny a přebýval mezi lidmi jako Bůh a spolu člověk, aby nás smrtí svou na kříži vykoupil. Poněvadž slovy „A Slovo tělem učiněno jest“, připomínáme si zázračné vtělení Syna Božího a převelikou lásku Boží, že sám Bůh stal se člověkem a mezi lidmi 33 let přebýval, proto při slovech těch klekáme a bijeme se pokorně v prsa svá na znamení, že tak veliké lásky Boží nejsme hodni.

Modlitbu „Anděl Páně“ ukončujeme modlitbou k Panně Marii; modlíme se:

V. Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko.
R. Abychom hodni učiněni byli zaslíbení Kristových.

Modleme se. Milost svou, prosíme, ó Pane, rač v mysli naše vlíti, bychom andělským zvěstováním vtělení Krista, Syna tvého, poznavše, skrze umučení a kříž jeho ke slávě vzkříšení přivedeni byli. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.

V době velikonoční modlíme se místo „Anděl Páně“ tuto modlitbu: „Královno nebeských říší, alleluja — plesej na nebeské výši, alleluja. — Toběť byla milost dána, alleluja — pod srdcem svým nosit Pána, alleluja. — Tvůj Syn hrobu pout se zbavil, alleluja — jakož to byl napřed pravil, alleluja. — Pros, ať Kristus Pán a sudí, alleluja — také nás k životu vzbudí, alleluja.“

V. Raduj se a vesel se, Panno Maria, alleluja.
R. Vstalť zajisté Pán právě, alleluja.

Modleme se. Bože, jenž jsi vzkříšením Syna svého, Pána našeho, svět oblažiti ráčil: uděl, prosíme, abychom na přímluvu Rodičky

jeho Panny Marie, blaženosti života věčného dosáhli. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Večer po klekání modlíme se také za duše v očistci: Otčenáš a Zdrávas Maria.

V. Odpočinutí věčné dejž jim, o Pane.
R. A světlo věčné ať jim svítí.
V. Ať odpočívají v pokoji.
R. Amen.

Kdo se modlí tuto modlitbu za duše v očistci kleče při zvonění večerním, dosáhne odpustků 100 dní, modlíme-li se za duše v očistci při každém zvonění, tedy ráno, v poledne a večer, dosáhneme 200 dní odpustků jednou za den.

321. *„Proč se modlíme ‚Anděl Páně'?"*

„Anděl Páně se modlíme, bychom za vtělení Ježíše Krista děkovali, Matku Boží ctili a v její ochranu se poroučeli."

Modlitba „Anděl Páně" jest výbradně modlitbou katolickou; proto katoličtí křesťané touto modlitbou také vyznávají svou víru a zároveň projevují vděčnost k Bohu, který nás tak miloval, že nám dal Vykupitele. Konečně modlitbou „Anděl Páně" veřejně ukazujeme, že jsme upřímnými ctiteli Matky Boží a že v její ochranu se poroučíme. Modleme se tudíž „Anděl Páně" vždy a všude. Kdykoliv uslyšíme hlas zvonu, ráno, v poledne a večer, vždy zanechme práce, rozmlouvání a zábavy, a modleme se pobožně „Anděl Páně". Nikdy ve společnosti za tuto modlitbu se nestyďme, ale vždy pamatujme, že zanedbáním modlitby této vlažným katolíkům a jinověrcům dáme pohoršení, kdežto pobožným modlením zahanbíme vlažné katolíky a snad jim dodáme odvahy, že také povstanou a modliti se budou s námi „Anděl Páně".

Svatý Alfons Lig. každodenně třikráte „Anděl Páně" se modlil. Jakmile zvon zavzněl, ihned poklekl a modlil se, ať to bylo kdekoliv, třeba i na ulici. Ohluchnuv, dal si oznamovati, kdy se zvoní a na dané znamení i při jídle se modlil. Podobně sv. Ignác z Lojoly, kdykoliv slyšel zvoniti klekání, povždy modlil se „Anděl Páně", k Bohu pozdvihl mysl svou, děkuje vřele Bohu, že Syn jeho, Pán Ježíš, se stal člověkem.

Od dávných časů uvykli katoličtí křesťané Pannu Marii uctívati modlitbou „růžencem" zvanou, kterou sobě připomínají tajemství víry a ctnosti Panny Marie.

322. *„Co jest růženec?“*

„Růženec jest modlitba, ve které určitým, od církve svaté předepsaným způsobem o tajemstvích vtělení, utrpení a z mrtvýchvstání Ježíše Krista rozjímáme a blahoslavenou Marii Pannu zvláště ctíme, protože jako Matka Ježíšova v těchto tajemstvích největší účastenství měla.“

Růženec jest milá a užitečná modlitba, která od dávných časů v církvi katolické zavedena byla. Za modlitbu tuto nikdo nemá se styděti, protože pobožnost sv. růžence povznáší srdce k Pánu Ježíši a Matce jeho, a protože potěšuje nás v soužení a tísni. Mimo to růžencem připomínáme si nejdůležitější tajemství našeho vykoupení. Proto jen méně nábožní nebo vůbec bezbožní lidé růžencem pohrdají a ho se nemodlí. Zbožný a věřící křesťan nestydí se za růženec, naopak často se ho modlívá a pobožnost růžencovou v uctivosti chová. Mnozí znamenití a vzdělaní lidé růžence si vážili a jej se modlívali. Tak slavný vojevůdce Radecký růženec vždy míval při sobě a také se ho modlíval, a proto dobýval slavných vítězství.

Růženec zavedl sv. Dominik, zakladatel řádu kazatelského, po něm dominikánského nazvaného. Ve Francii povstali kacíři Albigenští, kteří velice ohrožovali církev i stát. Svatý Dominik s některými kněžími založil řád, který obral si za hlavní úkol kázati pravou víru mezi kacíři. Již před ním pokoušeli se mnozí o obrácení kacířů, avšak všechna námaha byla marna. Sv. Dominik než vydal se na cestu mezi tvrdé kacíře, modlil se k Panně Marii, aby vyprosila mu u Syna Božího požehnání k práci jeho. A tu Panna Maria se mu zjevila a naučila ho modliti se svatý růženec, který měl býti nejmocnější zbraní proti kacířům. Svatý Dominik pobožnost sv. růžence zavedl ve svém řádu a také hned Pán Bůh žehnal jeho působení, neboť v krátké době kacíře uvedl do lůna církve Kristovy. Od té doby pobožnost růžencová rozšířila se po celé církvi a stala se velmi oblíbenou modlitbou.

Růženec jest modlitba, která sestává z věřím v Boha, otčenášů a zdrávas Maria. Po každém zdrávasu připojuje se krátké rozjímání obsahující tajemství víry a proto je také „tajemstvím“ nazýváme. Modlitbu růžence začínáme jako každou modlitbu svatým křížem: Ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen, na znamení, že tuto modlitbu konáme ke cti nejsvětější Trojice Boží. Pak se modlíme „Věřím v Boha“, kterým vyznáváme tutéž víru, za kterou svatí apoštolové život obětovali. Na to modlíme se otčenáš a tři zdrávasy, po prvním zdrávasu připojujeme po slově „Ježíš“ slova: „v kterého věříme,“ po druhém „v kterého doufáme“ a po třetím „kterého

nade všecko milujeme". Tím krátce vzbuzujeme tři Božské ctnosti: víru, naději a lásku. Potom pravíme: Sláva Otci, i Synu, i Duchu svatému, čímž oslavujeme trojjediného Boha. Na to modlíme se otčenáš a deset zdrávasů, což jmenujeme desátkem. Růženec sestává z 15 tajemství, a každé tajemství má deset zdrávasů a jeden otčenáš. Má tedy celý růženec 15 otčenášů a 150 zdrávasů. V prvních dobách křesťanských modlili se poustevníci, kteří neuměli čísti, místo 150 žalmů 150 otčenášů a Zdrávas Maria. Místo toho zavedl svatý Dominik růženec, který sestává ze 150 zdrávasů. Nazývá se tedy růženec také žaltářem Marie Panny. Obyčejně modlíváme se jen jednu třetinu růžence, protože růženec rozdělujeme na tři části, a sice: růženec radostný, bolestný a slavný.

Radostným růžencem připomínáme si radostné zvěstování andělské Panně Marii, jíž anděl oznámil, že na svět přijde Vykupitel světa, a že ona vyvolena jest za Matku jeho. Radostný růženec připomíná nám tajemství vtělení Syna Božího, narození a obětování Páně a nalezení Ježíška v chrámě jerusalemském. Tajemství toto uvádíme si na mysl, když po slově Ježíš v každém desátku pravíme a sice v prvním desátku: „Kterého jsi Panno z Ducha svatého počala." V druhém desátku: „S kterým jsi svatou Alžbětu navštívila." V třetím desátku: „Kterého jsi, Panno, v Betlémě porodila." Ve čtvrtém desátku: „Kterého jsi, Panno, v chrámě obětovala." V pátém desátku: „Kterého jsi, Panno, v chrámě nalezla." Radostný růženec modlíváme se v době vánoční.

Bolestným růžencem připomínáme si umučení a smrt Páně, a proto po slově Ježíš připojujeme tajemství v prvním desátku: „Který pro nás krví potiti se ráčil." V druhém desátku: „Který pro nás bičován býti ráčil." V třetím desátku: „Který pro nás trním korunován býti ráčil." Ve čtvrtém desátku: „Který pro nás těžký kříž nésti ráčil." V pátém desátku: „Který pro nás ukřižován býti ráčil."

Bolestný růženec obyčejně modlíváme se v době postní. Nábožní křesťané modlívají se bolestný růženec po celý půst každodenně anebo aspoň v pátek u večer společně ve svých domácnostech.

Slavný růženec připomíná nám slavné vzkříšení Páně, jeho nanebevstoupení, seslání Ducha svatého, nanebevzetí Panny Marie a korunování Panny Marie. Proto po slově Ježíš v prvním desátku připojujeme tajemství: „Který z mrtvých vstáti račil." V druhém desátku: „Který na nebe vstoupiti ráčil." V třetím desátku: „Který nám Ducha svatého seslati ráčil." Ve čtvrtém desátku: „Který tě, Panno, na nebe vzíti ráčil." V pátém desátku: „Který tě, Panno, na nebi korunovati ráčil."

Slavný růženec modlíváme se v době velkonoční a svatodušní. Modlitbu sv. růžence modlíváme se pomocí růžence, který ze zrnek pozůstává, buď na šňůrce navlečených, nebo drátky spojených. Každý růženec má křížek a zrnka jsou na desátky rozdělena. Větší zrnka značí otčenáše a malá zrnka zdrávasy. Růžence mají býti posvěcené, poněvadž také odpustky jim jsou uděleny. Modlíme-li se růženec soukromě, musíme v rukou růženec držeti; modlíme-li se společně, tedy může míti růženec jen ten, jenž se předmodlívá. Poněvadž růženec je tak vznešená modlitba, proto modleme se ho rádi a nestyďme se za tuto modlitbu. Svatí otcové praví, že, kdo Marii Pannu ctí, nebude zahanben, a proto můžeme také říci, že kdo růžencem uctívá a oslavuje Matku Boží a jejího Syna, že také nebude na věčnosti zahanben. Mnozí lidé, zvláště mužové, myslí, že růženec není pro ně, že snad jen ženy a staří lidé mají se růženec modliti. Kdo tak myslí, mluví a jedná, ukazuje, že modlitbě sv. růžence nerozumí, a že je srdce méně nábožného. Svatý Otec Lev XIII. zvláště doporučoval věřícím modlitbu sv. růžence, a proto nařídil, aby v měsíci říjnu každodenně při mši svaté věřící modlili se růženec. Že křesťané od dávných dob uctívali Královnu nebeskou růžencem, poznáváme z toho, že zavedena byla v církvi slavnost Panny Marie Růžencové. Slavnost tato koná se prvou neděli v říjnu na památku slavného vítězství, kterého křesťané dobyli nad Turky r. 1571 dne 7. října, jenž připadal na prvou neděli v říjnu. Toho dne na rozkaz papeže konala v Římě bratrstva růžencová veřejné průvody, aby vyprosila na Bohu vítězství pro zbraně křesťanské. Slavnost Panny Marie Růžencové zvláště v kostelích řádu svatého Dominika koná se s velikou okázalostí. S rozžatými svícemi koná se průvod okolo chrámu za písní Marianských.

Pobožnost sv. růžence tak se v církvi rozšířila a takové obliby nabyla, že koná se nejen soukromě, ale také společně před službami Božími a při odpoledních službách Božích. Také zavedena byla v církvi bratrstva sv. růžence a spolky „živého růžence“.

Bratrstvo sv. růžence zavedl sv. Dominik pro řád Dominikánský zvláště pro třetí řád sv. Dominika. Brzo pak bratrstva růžencová rozšířila se po celé církvi. Aby v některém místě zřízeno býti mohlo bratrstvo růžencové, jest k tomu třeba splnomocnění velmistra řádu dominikánského a povolení diecesálního biskupa. Členové tohoto bratrstva mají se za týden pomodliti jednou celý růženec, který má býti posvěcen od kněze k tomu splnomocněného. Kdo jest do bratrstva přijat a řádně plní povinnosti jeho, stává se účastným všech milostí, kterými bratrstvo jest obdařeno, zvláště mnohými odpustky. Členové bratrstva růžencového získají plnomocných odpustků v těchto případech:

1. Když do bratrstva dají se zapsati a vykonají sv. zpověď a nábožně přijmou Tělo Páně.

2. Když po sv. zpovědi a svatém přijímání pomodlí se jednu třetinu růžence (5 desátků).

3. Kdykoliv na první neděli v měsíci vykonají sv. zpověď a přistoupí ke stolu Páně a pomodlí se za vyvrácení bludařství a za pokoj mezi křesťanskými knížaty, dosahují plnomocných odpustků.

4. O slavnostech Panny Marie: neposkvrněného Početí, narození, obětování, zvěstování, navštívení a nanebevzetí Panny Marie dosáhnou plnomocných odpustků po vykonané sv. zpovědi. Podobně o slavnostech slavného vzkříšení Páně, nanebevstoupení Páně a božím hodu svatodušním.

5. Zvláště o slavnosti Panny Marie Růžencové na prvou neděli v říjnu dosáhnou členové bratrstva plnomocných odpustků, vykonají-li předepsané podmínky.

6. Umírající, kteří přijali svátosti umírajících, také dosahují plnomocných odpustků. Jestliže umírající před smrtí pomodlí se svatý růženec po sv. zpovědi a sv. přijímání a umírajíce drží svíci růžencovou, dosahují taktéž plnomocných odpustků.

7. Také pro duše v očistci možno získati plnomocných odpustků, když splnomocněný kněz slouží mši sv. na oltáři privilegiem obdařeným. Ve všech chrámech, při kterých zřízena jsou bratrstva růžencová, oltáře Panny Marie Růžencové jsou privilegované a mohou se sloužiti mše svaté za všecky zemřelé, aby dosáhli plnomocných odpustků. Papež Pius IX. ze dne 3. března 1857 povolil, že, není-li v chrámě privilegovaný oltář, může kněz na každém oltaři sloužiti mši svatou s tím úmyslem, aby duše v očistci dosáhly plnomocných odpustků.

Konečně všichni členové bratrstva mohou získati plnomocné odpustky pro duše v očistci, když na způsob přímluvy za zemřelé je obětují. (Pius IX. 5. dubna 1869.)

V našich farnostech obyčejně zařízen jest spolek „živého růžence“. Spolek živého růžence záleží v tom, že 15 členů utvoří jednu růži a každý po celý měsíc každodenně modlí se jeden desátek, a to tak, aby všichni dohromady pomodlili se celý růženec. Spolek živého růžence založila nábožná paní Marie Paulina Jaricoutová v Lyoně r. 1826. Účelem spolku živého růžence jest, aby členové každodenně pomodlili se jeden desátek růžence a zároveň rozjímali o tom tajemství. Členové živého růžence mají tedy o tom tajemství, které se v měsíci modlí, maličko rozjímati a přičiniti se, aby víra v srdci jejich se rozmáhala a také v životě veřejném dobrými skutky jevila. Proto dobře činí ti, kteří modlí se i modlitby, které na cedulkách čili na tajemství jsou obsaženy. O každém tajemství

můžeme velmi snadno a s užitkem rozjímati, všimneme-li si jen modliteb, které na tajemství jsou vytisknuty. Kterak můžeme při modlitbě jednoho desátku rozjímati? Vezměme na př. I. tajemství: „Kterého jsi, Panno, z Ducha svatého počala.“ Představme si živě předmět tohoto tajemství. Zaleťme v duchu do domku Panny Marie v Nazaretě, představme si Marii Pannu na modlitbách trvající a příchod andělův. Uvažujme o významu poselství andělského, o pokoře a poslušnosti Marie Panny k Bohu a zázračném vtělení Syna Božího. Obracujme pokoru a poslušnost Marie Panny na sebe a uvažujme, jsme-li i my tak pokornými a poslušnými k Bohu svému. Učiňme si předsevzetí, že chceme Marii Pannu následovati v poslušnosti Bohu, k rodičům a představeným. Po každém desátku můžeme se pomodliti otčenáš a zdrávas na některý dobrý úmysl, na př.: za sv. lásku otčenáš, zdrávas a věřím v Boha a připojiti slova: „O nejsladší Ježíšovo Srdce! Dejž, ať miluji tě vždy více.“ Za obrácení hříšníků: Zdrávas Maria, a připojiti: O Maria, bez poskvrny počatá, pros za nás, již k Tobě útočiště bereme. (Plnomocné odpustky od papeže Řehoře XVI. ze dne 21. dubna 1838.)

Konečně pomodleme se za duše v očistci, na které nikdy nezapomínejme, a připojme slova: „Pane, přivlastniž i duším v očistci všelikou pobožnost mou.“ (Plnomocné odpustky od papeže Řehoře XVI., 8. ledna 1841.) Na každém tajemství jsou uvedena napomenutí k dobrým úmyslům a modlitbám, a proto dobře a s užitkem modlí se desátek ti, kteří se modlí i modlitby tam obsažené. Lidé staří a kteří neumějí anebo nemohou čísti, mohou podobným způsobem svými slovy nebo v duchu rozjímati o každém tajemství. Ovoce takového rozjímání jest hojné pro duši naši. Z toho také poznáváme, že modlitba růžence není pouhým odříkáváním zdrávasů, nýbrž velmi účelnou a rozumnou modlitbou.

Modlitba sv. růžence jest velmi užitečná, poněvadž modlitbou touto vyprositi můžeme od Boha na přímluvu Panny Marie mnoho milostí pro sebe i pro jiné. Svatý Alfons Lig. vším právem řekl: „Mnoho dobrého má svět pobožnosti svatého růžence co děkovati.“ Mnozí hříšníci touto modlitbou pohnuti byli k pokání, mnozí přivedeni byli k životu svatému, svatě umřeli a svatosti došli na nebi i na zemi. Proto všichni světci na zemi růženec se modlili a modlitbu růžence všem vroucně doporučovali. Než i králové, knížata, umělci, generálové, prostí lidé, zdraví i nemocní modlili se růženec a mnoho milostí zakusili. — Ve všech bídách utíkali se křesťané růžencovou pobožností o pomoc k Panně Marii a prosby jejich byly vyslyšeny. Kéž by proto všichni katolíci sv. růženec si zamilovali a do spolku živého růžence zapsati se dali, neboť ovoce ustavičné

modlitby této brzo by se ukázalo v životě společenském. — Jiná pobožnost jest „křížová cesta“.

323. *„Co jest křížová cesta?“*

„Křížová cesta jest pobožnost, ve které božského Spasitele po čtrnácte zastavení, od jeho odsouzení až k jeho pohřbení v duchu provázíme a o přehořkém jeho utrpení a smrti rozjímáme.“

Pobožnost křížové cesty má čtrnáct zastavení, která nám připomínají nejdůležitější výjevy bolestné cesty Páně, kterou konal Pán Ježíš z domu Pilátova až na horu Kalvarii. Památná ta místa v Jerusalémě jsou u veliké úctě a na některých zřízeny jsou nádherné chrámy. Pobožnost křížové cesty podle vidění zbožné řeholnice Kateřiny Emerichové a zbožné pověsti, první konala Matka Páně a některé nábožné ženy, které s Pánem Ježíšem kráčely až na horu Kalvarii a potom doprovodily ho až do hrobu. Tutéž pobožnost konali první křesťané, kteří často spěchali na památná místa v Jerusalémě, aby rozjímali o bolestném umučení a smrti Páně. Když církev sv. dosáhla za Konstantina Velikého svobody, putovali z dalekých zemí křesťané do Jerusaléma, aby spatřili svatá ta místa, kudy kráčel trpící Spasitel, a aby připomenuli sobě umučení Páně. Tak povstala pobožnost křížové cesty. Poněvadž však nebylo možno každému křesťanu putovati do Jerusaléma, aby tam vykonati mohl pobožnost křížové cesty, proto ctihodný řád sv. Františka, jenž jest strážcem posvátných míst v Jerusalémě, zavedl pobožnost křížové cesty ve všech chrámech Františkánských. Papežové pobožnost tuto schválili a také udělili tytéž odpustky pro křížovou cestu v kostelích, jako by ji v Jerusalémě konali. Poněvadž u nás málo je kostelů řádu sv. Františka, proto papež povolil, aby v každém farním chrámu Páně konati se mohla pobožnost křížové cesty před obrazy nebo sochami, představujícími zastavení křížové cesty Páně. Obrazy tyto napřed směli světiti jen kněží z řádu sv. Františka, avšak nyní smí je s povolením biskupovým světiti každý kněz. Obrazy křížové cesty mohou býti buď v kostele anebo mohou býti zřízeny kapličky na nějakém návrší, které by nám připomínalo cestu Páně na horu Kalvarii. Taková křížová cesta zřízena jest na posvátném Hostýně a na jiných místech. Na poutním místě ve Vambeřicích zřízena jest křížová cesta tak, že připomíná nám všecka zastavení, která konal Pán Ježíš v Jerusalémě, když vyšel s křížem z domu Pilátova. Na každém obraze musí býti dřevěný křížek bez obrazu těla Kristova. Pobožnost křížové cesty konáme podle schválených modliteb. V průvodu napřed nese se svatý kříž. Kněz zastavuje se s věřícími u každého obrazu, zpívá se píseň,

jejíž obsah vztahuje se na zastavení, potom kněz modlí se modlitbu a na konec otčenáš a zdrávas Maria. Koná-li se pobožnost křížové cesty v chrámu Páně, tedy stačí, když kněz nebo i věřící některý pohybuje se od obrazu k obrazu a hlasitě se modlí. Ostatní věřící mohou klečeti na svých místech.

Konáním pobožnosti křížové cesty dosáhnouti můžeme těchže odpustků, kterých bychom dosáhli, kdybychom konali křížovou cestu ve Svaté zemi. Pobožnost křížové cesty velmi působí na obrácení hříšníků a pobádá ku pokoře a jiným ctnostem. Proto praví svatý Augustin: „Naše pýcha, naše lakota, náš hněv léčí se pokorou, chudobou a trpělivostí Syna Božího.“ — Pobožnost křížové cesty můžeme konati i doma ve svých příbytcích. Chceme-li pobožností křížové cesty soukromě konanou dosáhnouti odpustků, musíme držeti křížek k tomu účelu posvěcený. Kdož soukromě konají křížovou cestu, dosáhnou odpustků pobožnosti této přidělených, když drží v rukou křížek a modlí se 14 otčenášů a zdrávasů, po každém otčenáši sláva Otci... a potom 5 otčenášů ke cti pěti ran Kristových. Těžce nemocným stačí, drží-li křížek a vzbudí-li lítost nad hříchy. Křížovou cestu konáme v době postní v pátek o 3. hodině anebo v neděli odpoledne.

Jiná pobožnost jsou litanie.

324. „Litanie jsou jisté prosebné modlitby, ve kterých tři božské osoby, blahoslavenou Pannu Marii jakož i svaté a světice Boží opět a opět vzýváme.“

Pravidelně v neděli a svátky při odpoledních službách Božích modlíme se litanie. Litanie modlí se kněz s lidem, a to střídavě, že kněz přednáší krátkými větami vlastnosti Boží, vzývá Pannu Marii a svaté, a věřící ve sboru odpovídají: smiluj se nad námi, vyslyš nás Pane, anebo orodujte za nás. Litanie, jichž v církvi se užívá při veřejných službách Božích, jsou čtvery: litanie k Pánu Ježíši, k Panně Marii, ke všem svatým, nejnověji zavedeny jsou litanie ke cti nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Tyto čtyři modlitby litanií jsou od církve svaté schváleny, a proto nemá nikdo práva libovolně něco přidati anebo měniti. Mimo tyto schválené litanie jsou ještě mnohé jiné, jichž se užívá při soukromých pobožnostech. Aby se ve všem jednota zachovávala, nemá nikdo k veřejným modlitbám ničeho přidávati, nýbrž máme se tak modliti, jak nám církev nařizuje.

Po litaniích modlí se kněz případné modlitby, které ku každé litanii jsou připojeny. Po litaniích k Panně Marii, které loretanské litanie se jmenují odtud, že nejprve konávaly se v poutním místě Loretě v Italii, modlí se kněz tyto modlitby: k Panně Marii: „Pod

ochranu tvou se utíkáme", potom k sv. Josefovi, pak „Zdrávas Královno" a modlitbu prosebnou dle církevního roku. Krásná tato modlitba, kterou modlíme se velmi často při pobožnostech veřejných a každodenně při soukromé pobožnosti, pochází od zbožného Benedikta z 11. století. Svatý Bernard, jenž v XI. století žil, když přišel do Spíru na říšský sněm, provázelo jej veškero duchovenstvo do chrámu, kdež zpíval „Zdrávas Královno". Když zpěv dokonal, přistoupil k oltáři Marie Panny a poklekna zpíval: „O dobrotivá, o přívětivá, o sladká Panno Maria!" Na věčnou památku toho, že svatý Bernard tato slova připojil k modlitbě „Zdrávas Královno", visí v tamějším chrámě tři lampy, na nichž tato slova jsou vyryta.

325. *„Co jsou processí?"*

„Processí jsou slavné průvody, při kterých Boha společnou modlitbou veřejně velebíme, jemu za přijatá dobrodiní děkujeme, za odvrácení zlého a za jiné milosti prosíme."

Od dávných časů zavedeny byly v církvi veřejné slavnostní průvody, jimiž věřící jako jedna rodina buď slávu Boží rozmnožovali anebo Pána Boha za milosti a milosrdenství prosili. Jsou tedy průvody buď radostné, nebo prosební.

Radostné nebo slavné průvody, jimiž velebíme a veřejně oslavujeme Boha, konají se o Božím těle, kdy veřejně vyznáváme víru v přítomnost Krista Pána v nejsvětější svátosti oltářní, a o slavnosti vzkříšení Páně, kdy s velebnou Svátostí konáme slavný průvod po osadě nebo okolo kostela, abychom projevili svou radost ze slavného vzkříšení Páně.

Abychom vyprosili sobě milosti Boží a zvláště úrody zemské, konáme prosební průvody do polí a sice o svátku sv. Marka a po tři dny před slavností nanebevstoupení Páně. O všech těchto průvodech církevních pojednám obšírně na příležitostném místě výkladu našeho. Podotknouti sluší, jakého významu jsou obřady při průvodu církevním. Věřící napřed shromáždí se v chrámu Páně a z chrámu v pořádku ustanoveném vycházejí. Napřed se nese kříž na znamení, že za tímto znamením vítězství kráčí vojsko Kristovo, věřící křesťané, kteří, chtějí-li nad hříchem, smrtí a ďáblem zvítěziti, musí býti následovníky Kristovými. Za křížem jde školní mládež, potom panny, mládenci, pak zpěváci kostelní, za nimi kněz, za knězem mužové a naposledy ženy. V průvodu nesou se církevní prapory nebo korouhve s obrazy svatých a nahoře se znamením svatého kříže. Tyto korouhve nám uvádějí na mysl, abychom za příkladem svatých, jichž obrazy jsou na korouhvích, byli statečnými vyznavači Kristovými.

Při průvodu se vyzvání všemi zvony, abychom povzbuzeni byli k modlitbě a pobožnosti. Při průvodu ustavičně se buď zpívá nebo modlí. Není to zajisté pěkné, když se při průvodech hrají pochody světské. Zpěv nábožný může však hudba doprovázeti. Při průvodech máme míti hlavy obnažené, poněvadž se modlíme; máme se chovati slušně, neobraceti se na všecky strany, nemluviti mezi sebou, nýbrž modliti se nebo zpívati. Konají-li se průvody s nábožností, jsou velmi užitečny a také povzbuzující k pobožnosti.

Veřejné průvody jsou také veřejným a společným vyznáním víry a proto nemáme se nikdy styděti účastniti se tohoto veřejného a slavnostního projevu víry své.

Konečně k veřejným pobožnostem náležejí také pouti.

326. *„Co jsou pouti?“*

„Pouti jsou pobožné návštěvy posvátných míst, které konáme, protože na takových místech k větší pobožnosti býváme povzbuzeni, vroucněji a důvěrněji se tam modlíme a nejednou i zázračně vyslyšeni býváme.“

Nynější svět často činí si posměch z poutí a říká, že prý pouti jsou maření času, zbytečné rozhazování peněz a staré pověry. Doma prý se také může každý pomodliti a není třeba na daleká místa putovati. A podivno! Tito lidé rádi by poutě zakázali, ale sami toulají se na světské výlety každou neděli a často do dalekých zemí a měst. Na takových výletech promární se mnoho peněz, zmaří se mnoho času a ze všeho nikdo nemá ani poučení, ani nějakého mravního nebo hmotného užitku. Pouti, které konají křesťané na posvátná a památná místa, nejsou ani mrháním peněz a času, a ani nějakou škodou mravní nebo hmotnou. Kdo jde na pout s pravým úmyslem, ten neutratí peněz, protože žije skromně, nezmaří času, protože si domácnost svou tak zařídí, aby ničeho neutrpěl. Pouti jsou užitečné, konají-li se v duchu církevním, protože poutníci mnoho se modlí, svaté svátosti přijímají a návštěvou památného a zázračného místa ve víře upevní. Oč méně je horlivosti v návštěvách posvátných poutních míst, tím menší je zbožnost mezi lidem. Pouti nejsou žádnou novotou, neboť lidé vždy pouti konali. Již staří Řekové a Římané konali pouti, jak nám připomínají řečtí spisovatelé. Pohané tito měli ve zvláštní úctě některá místa, na př. v Epidauru, v Libii, v Galii, v Indii, Číně a Japonsku, na která putovali, aby náboženství veřejně vyznali. Také Turci konají pouti zvláště do Mekky.

Také Židé milovali pouti a daleké cesty konali na památná a jim posvátná místa. Tak nábožný Elkana se svou neplodnou

manželkou Annou putoval do Silo, aby si tam vyprosil syna a modlitba jeho byla vyslyšena. U Židů docela bylo přikázáno třikráte do roka putovati do jerusalémského chrámu, aby se tam ukázali před Hospodinem. Tam putovali i rodičové Pána Ježíše a Pán Ježíš zajisté nejednou s nimi putoval na slavnost do Jerusaléma.

Zcela přirozeno jest navštěvovati památná místa, která nám připomínají největší události světové, které zvláště týkají se našeho náboženství. Proto první křesťané konali pouti zvláště do Palestiny, aby viděli ona svatá místa, na kterých Pán Ježíš za nás trpěl a umřel, a aby tam mnohých milostí vyprosili sobě pro spásu duše své. Než nejen první křesťané putovali do Palestiny, nýbrž pozdější i nynější křesťané putují jednotlivě i u velikých průvodech do Svaté země. Aby poutníci v Jerusalémě nalezli ochrany a rady, zřízeny jsou tam poutnické domy, v nichž poutníci noclehu a zaopatření za laciný poplatek obdrží a mimo to snadněji navštíviti mohou všechna památná místa v Palestině.

Brzy také počali putovati křesťané do Říma, aby navštívili hroby sv. apoštolů Petra a Pavla. Do Říma podnes konají se pouti za různých příležitostí v církvi památných. Tak na př. v době milostivého léta konají se velké a hromadné pouti ku hrobům knížat apoštolských. Když roku 1600. rozhlásil papež Klement VIII. milostivé leto, tu kromě celého Říma asi tři miliony poutníků z celého světa křesťanského do Říma přišlo, mezi nimiž byl i vévoda bavorský Maxmilian I., jenž přišel do Říma v poutnickém oděvu.

Brzo také povstaly pouti k milostným obrazům a chrámům Panny Marie, zvláště když Pán Bůh na přímluvu Rodičky Boží na některých místech zvláštní zázračné milosti prosícím uděloval. Tak na př. pověstným bylo poutní místo Marianské v Einsiedeln ve Švýcarsku, Loretto v Italii, Maria Cell ve Štýrsku, u nás na svatém Hostýně, svatém Kopečku u Olomouce, ve Křtinách, na Vranově, ve Sloupě, v Tuřanech, a v Čechách ve Staré Boleslavě a jinde. Nám, Moravanům, zvláště památným a posvátným místem jest Velehrad, kolébka křesťanství našeho a hrob sv. Methoděje, prvního biskupa moravského. Každý Moravan rád spěchá na Velehrad, aby se pomodlil na hrobě sv. Methoděje a posilnil se v boji tohoto života. V zemích koruny svatováclavské jest přes 200 poutnických míst. Konati pouti na posvátná místa je tedy přirozeno a užitečno. Než chceme-li z pouti míti duševní požitek, musíme choditi na pout s dobrým úmyslem, že chceme Pánu Bohu sloužiti, slávu jeho rozmnožiti a život svůj polepšiti. Aby pout naše byla nám záslužnou, musíme se všeho pohoršlivého varovati a všude slušně a nábožně se chovati. Bohužel mnozí chodí po poutích, ale dělají církvi své hanbu, neboť mnozí nestřídmě jedí a pijí, nemodlí se, neslušně se

chovají a často poutnímu průvodu mrzutosti a ostudy působí. Kdo nemíní se na pouti zbožně a příkladně chovati, ten nechť raději zůstane doma; neboť právě pro nezbedné chování některých poutníků nepřátelé víry proti poutím brojí a o nich lehkovážně mluví. Aby tedy tato pobožnost neutrpěla, proto chovejme se na pouti vždy řádně, na paměti majíce, že oči všech lidí na nás obráceny jsou. Církev svatá sice nedala nařízení, že každý věřící musí choditi na pout, chce-li býti dokonalým křesťanem, avšak poutí nezapovídá, konají-li se v duchu církevním, ke cti a slávě Boží, Panny Marie a svatých. Účel poutí tedy jest předně rozmnožení cti a slávy jména Božího, povzbuzení k nábožnému životu a potom k dosažení milostí pro duši a tělo. Proto na pouti choditi máme s dobrým úmyslem, na mysli majíce vždy zbožný účel pouti. Pouti mají se konati na místa posvátná, která od církve svaté k poutním pobožnostem jsou povolena a schválena. Kdykoliv nějaká pouť se podniká, má býti ohlášena a také vůdcové poutnického průvodu mají se ohlásiti svým duchovním správcům. Poutní průvody z celé země do dalekých krajin konané, jako do Říma, Lurd a jinde, mají býti ohlášeny biskupu diecese, aby z církevního povolení pout konati se mohla. Vůdcem poutních průvodů bývá buď kněz, nebo také některý muž, který má býti zbožným, zachovalým a poctivým člověkem. Aby poutníci dosáhli zbožného účelu pouti, třeba jest řádného pořádku pro poutníky. Nejlepším průvodcem poutí jest poutní kniha, ve které obsaženy jsou krásné a schválené církevní modlitby a písně. Podle této poutní knihy má vůdce průvodu poutního ustanoviti pořádek pobožnosti. Mají se poutníci ustanovenému řádu ochotně podrobiti a všichni se přičiniti, aby kudykoliv jdou, vždy byli povzbuzujícím příkladem k pobožnosti. Po celé cestě putování svého mají střídavě se modliti, rozjímati a nábožné písně zpívati. Konají-li pout na delší dobu, nemají nikdy zanedbati služeb Božích v neděli anebo svátek. Na cestě i na noclehu v cizině chovati se mají mravně a uctivě. Na místě posvátném, kam na pout jdou, mají poutníci vykonati pobožnosti předepsané. Zvláště obyčejem bývá, že poutníci vykonají pobožnost křížové cesty a jiné pobožnosti. Možno-li, mají poutníci vykonati sv. zpověď a na místě poutnickém přistoupiti ke stolu Páně. Podle toho pout je kajícím skutkem, neboť na poutním místě můžeme dokonale se vyznati ze svých hříchů a zároveň obtíže s poutí spojené, jsou záslužnými kajícími skutky. Proto svatý Jeroným dí: „Ne to chvály zasluhuje, že jsme v Jerusalémě byli, nýbrž to, že v Jerusalémě zbožně a kajícně jsme se chovali.“ Slova tato platí všem poutníkům, kteří s takovým úmyslem pouti konají.

Poněvadž pouti mají býti prostředkem k dosažení milosti, proto po vykonané pouti snažme se přijatou milost uchovati a varovati

se pohoršlivého života. Budeme-li po návratu z pouti lepšími a pobožnějšími křesťany, pak jsme dosáhli účelu, pro kterýž pouti v církvi jsou zavedeny.

Tím jsme ukončili rozjímaní naše o modlitbě. Poznali jsme, že modlitba jest všem nám nutna a užitečna pro duši i pro tělo, proto modleme se vždy často soukromě i společně ve chrámě. Vzpomeňme si na první křesťany, kteří jednomyslně trvali na modlitbě a proto byli tak pevnými ve víře a trpělivými v utrpení. Milujme modlitbu a nikdy se nestyďme za veřejné pobožnosti, které církev svatá k našemu vnitřnímu posvěcení zavedla. Kdo ustavičně s Bohem v modlitbě rozmlouvá, jistě dopřeje mu Bůh a Matka Boží milosti, že šťastně dokoná pozemskou pout svou a po blažené smrti vejde duše jeho do radosti věčné. Amen.

III. ČÁST

O LÁSCE A PŘIKÁZÁNÍCH.

30. CVIČENÍ.

Část třetí: O lásce a přikázáních.

(Oddělení první.)

O křesťanské lásce.

Doposud na křesťanských cvičeních rozjímali jsme, drazí v Kristu, o důležitých pravdách svaté víry, které obsaženy jsou v první a druhé části katechismu. V první části rozjímali jsme o víře a apoštolském vyznání víry. Poznali jsme, že sv. víra je tím nebeským světlem, v němž poznáváme pravého Boha, svého Tvůrce, Vykupitele a poslední cíl svůj. Poznali jsme také, co učinil Bůh pro nás, abychom po smrti mohli býti blaženými. Bůh poslal na svět svého jednorozeného Syna Ježíše Krista, kterýž dal nám pravou víru a založil církev svatou, které odevzdal učení své a poklady svých zásluh na kříži získaných. Pán Ježíš nás ujistil, že, budeme-li učení jeho věrně vyznávati, vyzná také i nás před Otcem svým, jenž jest na nebesích. A bychom naději na život věčný ustavičně v srdci svém oživovali a pěstovali, naučil nás Pán Ježíš modliti se a přikázal nám, abychom se neustále modlili, chceme-li obdržeti, čeho k dosažení života věčného potřebujeme. A o této naději a modlitbě rozjímali jsme v druhé části katechismu. Poznali jsme krásu, potřebnost, užitek a moc modlitby a přesvědčili jsme se mnohými příklady, že modlitba jest klíčem ku všem pokladům božské dobroty. Než, drazí v Kristu, Bůh jen tehdy splní naši naději, budeme-li vždy věrně plniti jeho vůli. Proto v otčenáši naučil nás modliti se „Buď vůle tvá“, abychom každodenně sobě připomínali, že jen ti obdrží, co Bůh slíbil, kteří také na zemi vždy činiti budou vůli Boží. Pán Bůh tedy s podmínkou slíbil nám život věčný. A

která je ta podmínka? Pán Ježíš nám tu podmínku zjevil, neboť pravil: „Chceš-li vejíti do života, ostříhej přikázání.“ (Mat. 19, 17.) Třetí část katechismu, o které nyní rozjímati počneme, jedná o přikázáních, ve kterých Bůh uložil svou vůli. Tuto svou vůli zjevuje buď sám, nebo skrze svou církev. Proto přikázání, podle nichž máme se v životě svém říditi, abychom dosáhli života věčného, dělí se na desatero přikázání, které Bůh sám dal, a patero přikázání církevních, které církev z moci Ježíše Krista dala. Kdo přikázání tato zachovává, plní vůli Boží a ukazuje dětinnou lásku k Bohu a církvi. K zachovávání přikázání třeba je tedy lásky; nebo kde není lásky, tam také není poslušnosti. Proto třetí část katechismu jedná napřed o lásce a potom teprve o přikázáních. Dnes tedy promluvím o křesťanské lásce.

327. *„Co jest ‚křesťansky milovati‘?“*

„‚Křesťansky milovati,‘ jest Boha pro něho samého nade všecko, sebe pak a bližního pro Boha milovati.“

Milovati někoho nebo něco, znamená: někoho nebo něco míti rád, po něčem toužiti, v něčem míti zalíbení. Koho milujeme, tomu také vše dobré přejeme a činíme. Rodičové milují své dítky, proto také o ně pečují; děti zase milují své rodiče, jsou jim vděčnými a přejí jim všecko dobré. Než lidé milují i věci, které lásky nezasluhují. Mnozí milují bohatství, pozemské rozkoše, ano milují i hříchy a nepravosti. Taková láska ovšem není křesťanská, nýbrž hříšná a smyslná. Každá láska nás tedy nespasí, nýbrž jen taková, kterou nám přikázal Kristus Pán. A láska, kterou nám Pán Ježíš poručil a kteréž nás naučil svými slovy a svým příkladem, jmenuje se křesťanská láska.

„Kdy tedy milujeme podle rozkazu Kristova, čili, kdy milujeme křesťansky?“

Křesťansky milujeme, když především milujeme Boha a jedině v Bohu máme zalíbení; když radujeme se z jeho dokonalosti, dobroty a krásy; když na Boha myslíme, o něm rádi mluvíme a posloucháme; když si upřímně žádáme, aby také druzí lidé Boha poznali a jej nade všecko milovali. Křesťansky milujeme, když také vždy milujeme a chceme dobré, které Bůh miluje a chce, a proto raději vše obětujeme, všeho se vzdáme a trpíme, než-li bychom Boha zarmoutili a urazili. Předmětem lásky křesťanské je tedy sám Bůh a pohnutkou této lásky jest jeho dokonalost, dobrota a láska. Bůh zajisté jest nejdokonalejší a nejkrásnější bytost. On jest souhrnem všeho dobrého, svatého a krásného; On je tedy nejvyšší,

největší a jediné dobro, které máme nade všecko milovati. Kdo Boha nade všecko miluje, miluje křesťansky.

Než křesťansky milujeme, když také ochotně plníme vůli Boží, to jest, když přikázání Boží věrně a svědomitě zachováváme, ne ze strachu před trestem jako otroci, ale z dětinné lásky, abychom se Bohu líbili, jemu úctu a vděčnost ukázali a jednou s ním na věčnosti spojeni byli. Svatý Pavel miloval Boha nade všecko, a proto všecko činil ku cti a slávě Boží a přál si ze srdce, aby s Bohem svým brzy byl spojen, proto volal: „Úzko mi jest zajisté s obou stran; žádost maje rozdělen býti (umříti) a býti s Kristem.“ (Filip. 1, 23.)

Konečně milujeme křesťansky, když také sebe a bližního pro Boha milujeme Křesťanská láska musí vztahovati se na všecky tvory, které Bůh miluje, zvláště však na lidi. Všecky lidi stvořil Bůh k obrazu a podobenství svému, všecky miluje, o všecky otcovsky pečuje a všecky také povolal k věčné blaženosti. Proto milujeme křesťansky, když milujeme anděly, bl. Pannu Marii, svaté a světice Boží, kteréž Bůh obzvláště miluje a s nimi jest spojen; když milujeme všecky lidi, přátele i nepřátele, domácí i cizí, známé i neznámé. Neboť milujeme-li bližního, milujeme v něm i Boha, Otce všech nás K této lásce napomíná nás Pán Ježíš, jenž dí: „Totoť jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jakož i já miloval jsem vás.“ (Jan 15, 12.)

1. O lásce k Bohu.

Křesťansky milujeme, když přede všemi věcmi milujeme Boha; neboť kdo Boha nemiluje, nemiluje křesťansky ani sebe ani bližního. Proto napřed naučiti se musíme milovati Boha. Proč musíme Boha milovati? Boha musíme milovati pro něho samého.

328. *„Co jest Boha ‚pro něho samého‘ milovati?“*

„Boha ‚pro něho samého‘ milovati, jest milovati jej proto, že pro svrchovanou dokonalost svou veškeré naší lásky hoden jest.“

Člověku jest vrozeno, že zalíbení má ve všem krásném a dobrém; čím nějaká věc je krásnější a dokonalejší, tím více ji miluje a po ní touží. Ze všech bytostí však nejdokonalejším a nejkrásnějším jest Bůh, náš Stvořitel, Vykupitel a Posvětitel. Dokonalost a krásu Boha poznáváme z věcí stvořených. Neboť všecko, co vidíme na nebi a na zemi, jest dokonalé a krásné a hlásá nám, že ten, jenž tyto věci stvořil, musí býti nejdokonalejší a nejkrásnější. Bůh štědrou rukou okrášlil tento svět, stvořil tolik a tak krásných

a užitečných tvorů, stvořil člověka k obrazu svému, jehož obdařil rozumem a svobodnou vůlí a učinil ho pánem a hospodářem na zemi. Všecko pak Bůh na nebi i na zemi řídí a spravuje svou moudrostí a všemohoucností, a pečuje o to, aby každý tvor dosáhl cíle, ku kterému jest stvořen.

Bůh zvláště nám, lidem, ukazuje otcovskou lásku, neboť požehnává našim pracím, pečuje o naše tělo i duši a uděluje nám všeho, čeho potřebujeme k zachování života časného a dosažení života věčného. Proto dí sv. Jakub: „Všeliké dání výborné, a všeliký dar dokonalý s hůry jest, u něhož není proměnění ani změny,“ (Jak. 1, 17) a svatý Pavel praví: „A co máš, čeho jsi nepřijal? Pak-li jsi přijal, proč se chlubíš, jakobys byl nepřijal?“ (I. Kor. 4, 7.)

Největší lásku však ukázal nám Bůh tím, že poslal na svět svého jednorozeného Syna. Proto praví Pán Ježíš: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3, 16.) Syn Boží z lásky k nám stal se člověkem, v největší chudobě se narodil, po 33 roků na zemi mezi lidmi žil v chudobě a pokoře, pro všecky lidi horlivě a neúnavně pracoval, všem sloužil, dobře činil a pomáhal, za nás trpěl a na kříži umřel. Právem tudíž říci mohl Spasitel světa: „Většíhoť milování nemá žádný nad to, by kdo život svůj položil za přátele své.“ (Jan 15, 13.)

Avšak láska Boží nepřestala ani tehdy, když Pán Ježíš dokonal dílo vykupitelské, pro něž od Otce nebeského poslán byl na tento svět. Bůh dosud miluje nás a ustavičně hledá našeho spasení, proto uděluje nám své milosti a pomoci, bychom hříchu se uchránili, odstraňuje od nás všeliká nebezpečí duše i těla, naše modlitby přijímá a slyší a ustavičně nás posiluje v dobrém. Pán Bůh ukazuje nám svou lásku také tím, že ustavičně jest mezi námi. Ačkoliv Bůh sídlí na nebi, přece jest stále mezi námi a s námi svou všudypřítomností; zvláště však přítomen jest mezi námi v nejsvětější Svátosti oltářní, ve které se nám podává za duchovní pokrm.

Hle! tolik lásky prokazuje nám Bůh náš! Byli bychom tudíž velmi zlými a nevděčnými, když bychom Boha nemilovali. Pán Ježíš také přikazuje nám, abychom Boha milovali, neboť praví: „Milovati budeš Pána svého ze všeho srdce svého a ze vší duše své, a ze vší mysli své, i ze vší síly své.“ (Mar. 12, 29.) Poněvadž tedy Bůh jest nejvyšší dobro a svrchovaná dokonalost, a poněvadž Bůh sám napřed miloval nás, proto vroucně milujme Boha svého a lásku svou zvláště bohumilým životem jemu ukazujme. K této lásce napomíná nás sv. Jan: „My tedy milujme Boha, nebo Bůh prve miloval nás.“ (I. Jan 4, 15.)

Poněvadž Bůh jest největší dobro a svrchovaná dokonalost, proto máme Boha milovati „nade všecko“.

329. *„Co jest Boha ‚nade všecko‘ milovati?“*

„Boha ‚nade všecko‘ milovati je tak si ho vážiti, že jsme hotovi, raději všecko obětovati, než bychom se těžkým hříchem připravili o jeho lásku a přátelství.“

Láska, kterou Boha máme milovati, nesmí se rovnati lásce, jakouž milujeme nějakou věc nebo bytost, ale láska naše k Bohu musí pocházeti z víry v Boha, musí býti ne přirozená, ale nadpřirozená. Jaká má býti láska naše k Bohu, udává nám sám Pán Ježíš, když praví: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své.“ (Mat. 22, 37.) Láska naše k Bohu musí tedy býti bez míry, jak dí sv. Bernard: „Pravá míra lásky k Bohu jest, abychom jej milovali bez míry.“ Bez míry, nade všecko milujeme Boha, když si ho vážíme více než všeho, co nám na tomto světě milým a drahým jest, a když také ochotně odpíráme si každé radosti, všech věcí, ano i života pro lásku Boží. Zvláště pak z lásky k Bohu máme se všeho odříci, co by nás od Boha odvrátilo a o přátelství a lásku Boží oloupilo. Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Kdo miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden; a kdo miluje syna neb dceru více nežli mne, není mne hoden.“ (Mat. 10, 37.) Pán Ježíš slovy těmito nezapovídá milovati rodiče a příbuzné, ale žádá, abychom napřed milovali Boha, abychom Boha více milovali než rodiče, bratry a sestry a rodiče a příbuzné pro Boha a po Bohu. Sv. František Sal. proto praví: „Smíme sice vedle Boha milovati ještě jiné předměty, ale ani jednoho z nich jinak, než v Bohu a k vůli Bohu.“

Kdo miluje Boha nade všecko, jest vždy ochoten z lásky k Bohu vše obětovati, vše raději ztratiti, nežli by Boha hříchem urazil a přátelství jeho pozbyl. Takovou lásku k Bohu měli svatí apoštolové, kteří z lásky k Pánu Ježíši opustili rodiny, svou živnost a následovali jej. Jejich láska byla tak vroucná, že pro Mistra a Pána svého snášeli ochotně pronásledování, žalářování, mučení a také hroznou smrt.

Podobně první křesťané a svatí mučedníci milovali Boha nade všecko, neboť raději život obětovali, než-li by se byli zřekli Krista Pána a víry Kristovy. Takovou láskou k Bohu nadšeni jsou milosrdní bratři a sestry, kteří z čisté a nezištné lásky k Bohu a bližnímu život svůj obětují nemocným. A co vede missionáře do cizích a neznámých světů, ne-li láska k Bohu? Hle! tak mnoho a krásných příkladů lásky k Bohu máme, a my bychom nechtěli

Boha nade všecko milovati? Či jsou nám peníze, pozemské statky, rozkoše a zábavy milejšími než Bůh a věčné statky nebeské? Ó nelněmež k té hrudě, abychom pro lásku světskou neztratili pravé radosti, kterou Bůh připravil všem, kteří ho milují.

Lásku k Bohu zvláště ukážeme, když říditi se budeme slovy Pána Ježíše: „Milujete-li mne, přikázání má zachovejte.“ (Jan 14, 15.) Láska naše k Bohu má se tedy jeviti skutky. Křesťan, který Boha miluje a jeho se bojí, vždy uvažuje, než něco podniká: je toto mé jednání dobré? Neprotiví se vůli Boží? Když tak své myšlenky a úmysly dobře prozkoumá, potom teprve jedná správně a jistě ničím Boha neurazí a o přátelství Boží se nepřipraví. Pravý milovník Boha neleká se také nesnází, trápení a různých překážek, které mu plnění vůle Boží obtížnějším činí. Když tak křesťan přemáhá všecko, co by mu překáželo zachovati si přátelství Boží, a když ustavičně důvěřuje v pomoc Boží, tu miluje Boha nade všecko. Takovou pevnou lásku k Bohu doporučoval sv. Jan, miláček Páně, když říkával svým milým křesťanům: „Synáčkové moji, nemilujmež slovem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou.“ (Jan 3, 18.)

Lásku k Bohu ukázala blah. Anežka Přemyslovna, abatyše pražská, dcera krále českého Otakara I. (nar. 1205, † 1228.) Po smrti otce svého měla se provdati buď za Jindřicha III., krále anglického, anebo německého císaře Bedřicha II. Král Václav, bratr, dal přednost císaři. Avšak Anežka nedala mu přednost před Kristem, Jehož sobě dávno vyvolila. Bratr Václav chtěl však provésti svou vůli. Avšak Anežka prosila papeže Řehoře IX., aby jeho prostřednictvím směla zůstati věrnou svému slibu čistoty panenské. A tu teprve ustoupil i Václav i císař Bedřich a Anežka stala se klášternicí klariskou.

330. *„Jak se nazývá láska, kterou Boha pro něho samého nade všecko milujeme?“*

„Láska, kterou Boha pro něho samého nade všecko milujeme, nazývá se láskou dokonalou.“

Pravil jsem vám, že láska jest zalíbení v nějaké věci a touha po zamilované věci. Dle toho láska k Bohu záleží v zalíbení v Bohu a upřímné touze po Bohu jakožto největším dobru a zdroji všeho dobra. Bůh zajisté jest největší dobro, nejen pro své vlastnosti, nýbrž také proto, že i k nám jest nejvýš dobrotivým. Dobrota a dokonalost Boží sama v sobě má nám tedy býti pohnutkou, abychom jej nade všecko milovali. K této dokonalé lásce pobádá nás zvláště vděčnost, že, jak dí svatý Jan, „Bůh prve miloval nás“. (Jan 4, 15.) Člověk, v pravdě vděčný, jistě miluje a váží si svého dobrodince

více než daru, který od něho přijal, více miluje jeho dobročinnost než dary. Proto také i my dokonale milujeme Boha, milujeme-li jej ne pro dobrodiní, kterých nám udílí, ale proto, že Bůh sám v sobě jest nejdokonalejším, nejvýš dobrotivým a milosrdným. Dokonalá láska k Bohu jest nejkrásnější ozdobou věrných služebníků Božích, neboť milují-li Boha nade všecko pro něho samého, Bůh je také miluje, má v nich zalíbení a Duch svatý přebývá v srdci jejich. Z toho poznáváme, že dokonalá láska k Bohu již na zemi nám mnoho dobrého přináší, zvláště však zabezpečuje nám život věčný. Neboť kdo miluje Boha upřímně a dokonale, jest se vším na světě spokojen a za všecko Bohu děkuje, v utrpení je trpělivým a odevzdaným do vůle Boží, s bližním žije v pokoji a lásce, vždy je tichým, pokorným, upřímným, k bližnímu laskavým, vlídným a milosrdným. Pán Bůh milujících neopouští, ale již na zemi je odměňuje mnohými radostmi. Svatý Ignác, biskup v Antiochii, miloval Boha nade všecko a proto právem mohl o sobě říci: „Já jsem s Bohem a Bůh jest se mnou.“ A tuto blaženost nebyl by vyměnil za nic na světě, proto říkával bratřím: „Kdo má Boha, má růži bez trní, oheň bez kouře, majetek bez konce.“ A svatý Ignác tak vroucně miloval Boha, že si nepřál ani uslyšeti, aby někdo o Bohu rouhavě mluvil, proto pravil: „Největší mukou bylo by pro mne, kdybych někoho slyšel mému nejmilejšímu Bohu se rouhati.“ A když již divé zvěři měl býti předhozen, zvolal: „Děkuji ti, ó Bože, že jsi mne uznal za hodna, za Tebe umříti a se svatým Pavlem okovy nésti.“

Dokonalá láska k Bohu také působí, že dosahujeme odpuštění hříchů. Bez lásky zajisté nelze vzbuditi dokonalé lítosti, proto také jen ti dokonale k Bohu se obrátili a pravé pokání činili, kteří Boha dokonale milovali. Příkladem dokonalé lásky k Bohu jsou nám přemnozí kající hříšníci, zvláště pak Maria Magdalena, která byla veřejnou hříšnicí.

Když však poznala Pána Ježíše, opustila hříšný život a milovala nade všecko Boha svého. Proto Pán Ježíš odpustil jí všecky hříchy, „neboť“, jak jí řekl, „mnoho milovala; komu pak se méně odpouští, méně miluje.“ (Luk. 7, 47)

Konečně dokonalá láska dojde odměny na věčnosti, neboť všichni, kteří na zemi dokonale milují Boha, činí vždy jen to, co Bůh velí, a proto Bůh na věčnosti jejich lásku a oddanost hojně odmění. O tom ujišťuje nás sv. Pavel, jenž dí: „Čeho oko nevidělo, čeho ucho neslyšelo a co na srdce lidské nevstoupilo, to připravil Bůh těm, kteří ho milují.“ (I. Kor. 2, 9.)

Nižší stupeň lásky k Bohu jest láska nedokonalá.

331. *„Kdy jest naše láska k Bohu nedokonalá?“*

„Naše láska k Bohu jest nedokonalá, když ho milujeme sice nade všecko, ale nikoli pro něho samého, nýbrž pro dobro, které od něho máme a doufáme.“

Kdo miluje Boha nade všecko, ale nikoliv proto, že Bůh sám v sobě jest nejvyšší dobro a svrchovaná dokonalost, nýbrž proto, že Bůh jest pramenem dobra pro nás, miluje Boha láskou nedokonalou. Nedokonalou láskou vlastně na Pánu Bohu žádáme napřed dobrodiní a potom teprve, když jsme dobrodiní přijali anebo pevně doufáme, že přijmeme, milujeme Boha, poněvadž jsme poznali, že Bůh byl k nám dobrotivým a milosrdným.

Ačkoliv tedy milujeme Boha pouze z vděčnosti, že jsme přijali dobrodiní a dary, přece tato naše nedokonalá láska Pánu Bohu se líbí, poněvadž jí vyznáváme, že Bůh jest nejvýš dobrotivý, milosrdný, všemohoucí a že všecko dobré máme od něho. Nedokonalá láska liší se tedy od dokonalé lásky tím, že nedokonalou láskou Boha milujeme jakožto nejvyšší dobro k vůli sobě a svému prospěchu, kdežto dokonalou láskou milujeme Boha pro něho samého, pro jeho svatost a dokonalost, byť bychom ničeho od něho nebyli přijali. Z toho poznáváme, že nedokonalá láska není tak čistá jako láska dokonalá, poněvadž hledáme vlastního dobra. Přece však nedokonalá láska není něčím hříšným, poněvadž také Boha nade všecko milujeme. Vždyť vděčnost také se Bohu líbí. Kdybychom za přijatá dobrodiní byli Bohu nevděčnými, kdybychom mu neděkovali a za laskavého Otce ho neuznávali, tu bychom dopustili se černého nevděku a hřešili bychom. Nedokonalá láska nepřináší nám takového užitku jako láska dokonalá, avšak působí, že hříchů svých litujeme, k Bohu se navracujeme a doufáme, že Pán Bůh i na věčnosti nás na milost přijme.

Takovou nedokonalou lásku měl onen marnotratný syn, o němž nám vypravuje sv. evanděliúm. — Když byl dědictví otcovo rozmrhal a hladu zakoušel, tu litoval, že odešel z domu otce svého, v němž i dělníci měli do sytosti chleba. A v bídě a opuštěnosti své zatoužil po domě otcovském: „Vstanu a půjdu k otci svému.“ Na tomto marnotratném synu vidíme, že něco lásky k otci svému choval v srdci svém; přece však hlavní pohnutkou návratu jeho k otci byl hlad a naděje na lepší život.

Ačkoliv nedokonalá láska k Bohu jest nižším stupněm křesťanské dokonalosti, přece však byli bychom dosti blaženými na zemi i na věčnosti, kdybychom aspoň touto láskou Boha milovali. Bohužel mnozí z nás dosahují od Boha mnoho dobrodiní každodenně a přece Pánu Bohu neukazují ani trochu lásky a vděčnosti. Mnozí

tak si vedou, jakoby snad Bůh povinen byl nám udíleti dobrodiní a o nás se starati. Nechtějme Boha urážeti nevděkem, ale milujme Boha svého nade všecko, neboť jeho pomoci a milosti ustavičně potřebujeme. K lásce k Bohu má nás pobádati i strach před věčným zavržením, neboť kdo nemiluje Boha, nebude spasen, jak dí svatý Jan: „Kdo nemiluje, zůstává v smrti.“ (I. Jan 3, 14.)

Jestliže Boha milujeme toliko pro sebe a své dobro, tedy láskou nedokonalou, přičiňme se, abychom naučili se Boha milovati pro něho samého láskou dokonalou.

Abychom vzbudili v srdci svém dokonalou lásku k Bohu, musíme uvážiti, jak miloval Bůh napřed nás.

332. *„Co máme činiti, abychom snadněji mohli vzbuditi lásku dokonalou?“*

„Abychom snadněji mohli vzbuditi lásku dokonalou, máme uvážiti:

1. Jak velice Bůh napřed nás miloval, když nás stvořil, skrze Syna svého vykoupil a nám nesčíslná dobrodiní prokázal.

2. Jak dokonalým, dobrým a lásky hodným Bůh tudíž sám v sobě býti musí, když nás tak nezištně miluje.“

V dnešním cvičení již slyšeli jsme, co učinil Bůh pro nás od stvoření našeho a co dosud pro nás činí. Dobrota a láska Boží k nám jest veliká a proto naší povinností jest, abychom lásku spláceli láskou. A lásku k Bohu ukážeme, když také ochotně konati budeme, co láska Boží od nás žádá a čím bychom Bohu ukázali, že ho opravdu nade všecko milujeme. A Bůh žádá od nás, abychom dobrými skutky lásku k němu dokazovali. Proto svatá Teresie praví: „Pravá láska k Bohu nezáleží v prolévání slzí, ani v sladkých toliko hnutích srdce, nýbrž v tom, bychom Bohu pokorně, spravedlivě a neohroženě sloužili.“ Čím tedy dokážeme, že Boha opravdu milujeme?

1. Kdo Boha upřímně a dokonale miluje, myslí na Boha a obírá se jím v srdci svém. Jako hodné dítko rádo dlí u své milované matky a je-li v cizině daleko vzdáleno od ní, na ni vzpomíná a myslí na ni, tak také hodný křesťan myslí na Boha ustavičně, v utrpení i v radosti; ustavičně obírá se svým Bohem, neboť kamkoli pohlédne, všechno ho upamatuje na dobrotivého a všemohoucího Boha. Kdo však Boha nemiluje, nemyslí na něho a proto také na něho zapomíná a nedbá na jeho přikázání. Zpytujme své svědomí a řekněme si upřímně, milujeme Boha opravdu? Mnozí z nás, sotva

rána dočkají, myslí na své práce, na obchody, zisk a jiné světské a často hříšné věci, ale na Pána Boha nevzpomenou. Než milující Boha zcela jinak se chová. Kdo miluje Boha, počíná s Bohem práci svou, vzbuzuje hned ráno dobrý úmysl, že všecko konati chce ke cti a slávě Boží a ku svému spasení. Tak činili všichni svatí a světice Boží, neboť vždy všecku práci svou obětovali Bohu a při práci a povolání svém často na Boha vzpomínali. Tak čiňme i my. Mysleme na Boha často za dne i při své denní práci, častěji pozvedněme zraků svých k nebesům a vzbuzujme v srdci svém nábožné krátké modlitby, které *„střelnými“* nazýváme. Když se nám zdá naše práce obtížnou, když nás nemoc, utrpení a neštěstí svádí k netrpělivosti a nespokojenosti, tu vzbuzujme v srdci svém nábožné povzdechy: „O Ježíši, tys má jediná láska; o můj Bože, miluji Tě nade všecko, protože jsi největší dobro; můj Bože a mé všecko; všecko ku větší cti a slávě Boží,“ a podobně. „Kdo Boha miluje,“ praví sv. Bonaventura, „podobá se andělům, kteří ustavičně patří na tvář Boží.“ Andělé v nebi ustavičně Boha milují, jemu slouží a ho oslavují, proto jim podobají se spravedliví, kteří na zemi také ustavičně na Boha myslí, jemu slouží, a všecko ku jeho cti a slávě obětují.

2. Kdo Boha miluje, „modlí se“ každodenně ráno, v poledne, před jídlem a po jídle, modlí se častěji za dne, modlí se večer a zvláště rád spěchá v neděle a svátky do chrámu Páně, aby s věřícími společnou modlitbou Boha chválil, jemu děkoval a o milosti prosil. Milujícím Boha není obtížnou ani modlitba ani návštěva chrámu Páně, naopak, kdo Boha miluje, největší potěšení a radost nachází v modlitbě a návštěvě domu Božího. Kdo však se málo modlí nebo vůbec se nemodlí, a kdo na kostel mnoho nedrží, ukazuje, že nemá lásky k Bohu.

3. Kdo Boha miluje, rád o Bohu a náboženství „poslouchá a mluví“. Proto praví milovníci Boha rádi chodí na kázání, těší se na neděli a bylo by jim velmi smutno, kdyby nemohli poslouchati slova Božího. Jaká je to radost v nebi, jakou radostí naplněno jest srdce spravedlivých na zemi, když vidí, že v neděli věřící lid v zástupech četných spěchá do chrámu Páně, aby v náboženství se posilnil, poučil a víru svou vyznal!

Posloucháme-li tedy rádi o Bohu a nebeských věcech, ukazujeme lásku Bohu a platí o nás slova Krista Pána: „Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.“ (Jan 8, 47.) Kdo Boha miluje, také rád mluví o Bohu, neboť, jak praví Pán Ježíš, „z hojnosti srdce ústa mluví“ (Mat. 13, 34), t. j. čeho jest srdce plno, tím ústa přetékají. Srdce, milující Boha, plno jest lásky k Bohu a proto city své projevuje

slovy, mluví o Bohu a náboženství. Proto nábožní lidé nebaví se řečmi bezcennými, malichernými, oplzlými a pomluvami, ale nejraději mluví o náboženských věcech, vzpomínají na kázání a činí dobrá předsevzetí, čtou náboženské knihy, poučují se ve víře a také poučují jiných.

4. Kdo Boha miluje, „horlí pro čest a slávu jména Božího“. Zbožní lidé vždy zastávají se náboženství a nedovolují, aby zlí a nevěrečtí lidé před nimi náboženství tupili a uráželi. Kdo miluje Boha, miluje také církev svatou a proto nejen sám církve poslouchá, ale také spoluvěřící povzbuzuje k poslušnosti a oddanosti k církvi. Zbožní křesťané také vždy neohroženě hájí církev proti tupitelům a podle možnosti podporují vše, co církvi prospívá. Nestydí se proto za veřejné průvody, pouti a jiné církevní pobožnosti, nýbrž všeho se súčastňují, co církev podniká k rozmnožení slávy jména Božího a k utvrzení katolického ducha mezi věřícími. Kdo miluje Boha, nechodí do společností nevěřících anebo protikatolicky smýšlejících, nečte a neodebírá novin a spisů protináboženských, nýbrž obcuje s lidmi zbožnými a poučuje se čtením spisů katolických. Kdo Boha miluje, varuje se pohoršlivých míst, chrání se hříchu a příležitosti ke hříchu. Kdo však často proti náboženství a církvi mluví, kdo se stydí veřejně konati náboženské povinnosti, kdo mlčí, když jiní víru tupí a kdo vyhledává přátelství s lidmi bezbožnými a nepřáteli víry, ukazuje, že Boha nemiluje. Proto praví svatý Augustin: „Horlivost jest dílem lásky; kdo nehorlí, ten nemiluje.“

5. Kdo miluje Boha, miluje také bližního. Kristus Pán poručil nám, abychom milovali bližního a dobře mu činili, neboť praví: „Cokoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“ (Mat. 25, 40.) Všichni jsme dítkami Otce nebeského a vespolek bratřími, proto milujeme-li Boha, Otce a Stvořitele svého, musíme milovati i jeho dítky, to jest všecky lidi. Nuže, tažme se svého svědomí: milujeme bližního pro Boha? Mnozí milují lidi, avšak pohnutka lásky k bližnímu jest zcela jiná, než jak přikazuje Pán; neboť mnozí milují bližního, poněvadž buď mají z něho užitek anebo smyslnou rozkoš; jiní zase milují lidi, aby jich využitkovali k obohacení svému, aby je šidili, podváděli a okrádali. Není upřímné lásky ani mezi příbuznými ani cizími, protože je málo lásky k Bohu. Kdo však miluje Boha upřímně, miluje také bližního upřímně, raduje se s radujícími a pláče s plačícími, ochotně každému pomáhá, radí, chybující laskavě napomíná a k dobrému povzbuzuje. Pravá láska pracuje o to, aby mezi lidmi všude láska k Bohu a bližnímu se rozmáhala.

6. Kdo miluje Boha, je také Bohu vděčným a vždy mu děkuje i za nejmenší dar; nikdy proti Bohu nereptá, ale vždy chválu vzdává Bohu, byť by i navštíven byl utrpením a nehodami. Činí jako Job, jenž i v největší bídě a opuštěnosti Boha velebil: „Hospodin vzal; jakž se Hospodinu líbilo, tak se i stalo; buď požehnáno jméno Hospodinovo.“ (Job. 1, 21.) Kdo Bohu neděkuje za dobrodiní, kdo ani po jídle se nemodlí a v utrpení jest netrpělivým a nespokojeným, ten Boha nemiluje. Utrpení právě jest zkušebným kamenem naší lásky a věrnosti k Bohu. Proto buďme v trápení trpělivými, neboť Bůh jednou utrpení naše promění v radost nehynoucí. Proto svatí mučedníci trpěli rádi i nejhorší muka, protože věděli, že trpělivostí nejlépe ukáží Bohu svou lásku.

7. Kdo Boha miluje, touží „po spojení s Bohem“. Žalmista Páně volá: „Jako jelen dychtí po studnicích vod, tak dychtí duše má po tobě, ó Bože. Žízní duše má po Bohu, po Bohu silném, živém (říkajíc): když přijdu, a ukáži se před tváří Boží.“ (Ž. 41, 2, 3.)

Všichni dokonale milující Boha toužili po Bohu, aby brzo k němu do nebe se dostali. Tak svatý Pavel volal: „Žádost mám, rozdělen býti a býti s Kristem.“ (Filip. 1, 23.) Kdo Boha miluje jako sv. Pavel, nebojí se smrti, ale toužebně čeká na smrt, aby pak duše jeho na věky spojena byla s nejmilejším Bohem. Takové dokonalé lásky jest ovšem málo na světě. My snad milujeme Boha, rádi se modlíme, rádi do kostela chodíme a dobré konáme, ale také milujeme sebe a svět, a vše, co nás k němu poutá. Nejvíce bojíme se smrti a žádný z nás nerád by ještě umřel. Nechci tím říci, že si máme přáti smrti. Můžeme a máme milovati sebe i život, avšak pošle-li Pán Bůh k nám anděla smrti, neoddávejme se zoufalému nářku, neboť tím bychom ukazovali, že více milujeme sebe než Boha, že po Bohu netoužíme a tedy ho dokonale nemilujeme. Pracujme a své povinnosti konejme horlivě, živme se poctivě, a když na nás Bůh sešle nemoc, buďme odevzdaní do vůle Boží. Nebojme se smrti, neboť láska k Bohu nás potěší a posilní nadějí, že tam nad hvězdami přebývá náš milý Bůh, kterýž nám bude dán za podíl u věčné radosti.

2. O křesťanské lásce k sobě.

Po Bohu máme milovati sebe a bližního. Poněvadž člověk jest sám sobě bližším než-li každý jiný tvor, proto může a má sebe napřed milovati. Avšak každá láska, kterou lidé sebe milují, není spořádaná a křesťanská. Proto rozjímati budeme o křesťanské lásce k sobě, abychom poznali, kterak máme sebe pro Boha milovati.

333. *„Co je sebe ‚pro Boha‘ milovati?“*

„Sebe ‚pro Boha‘ milovati je sebe proto milovati, že i Bůh nás uznává za hodny své lásky, a že nás k účastenství ve své vlastní blaženosti povolal.“

Sebe milujeme, přejeme-li si jen dobré, toužíme-li po dobru a konáme-li to, co prospívá našemu blahu tělesnému a duchovnímu. Tato láska k sobě nebo sebeláska jest všem tvorům vrozena. Vždyť i nerozumná zvířata sebe milují, pečují o svůj život a brání se proti svým škůdcům. Nedivme se tedy, že i člověk sebe miluje. Bůh proto nedal zvláštního zákona, abychom sebe milovali, protože zákon sebelásky máme v sobě od přírody. Svatý Augustin proto praví: „Nebylo třeba zvláštního přikázání o sebelásce, poněvadž každý sebe miluje již dle přirozeného zákona, jejž Bůh v srdce naše vepsal.“ Láska tedy, kterou milujeme sebe, jest dovolena, ano přikázána, neboť Pán Ježíš nám přikázal: „Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého.“ V tomto přikázání lásky k bližnímu jest obsažen také rozkaz, abychom také sebe milovali. Naše sebeláska musí býti měřítkem lásky k bližnímu. Neboť kdyby člověk nemiloval sebe, nedovedl by milovati ani Boha, ani bližního. Vše to dobré, které přejeme bližnímu, máme přáti také sobě. Můžeme tedy sebe milovati a každý člověk také sebe miluje.

„Proč máme a musíme sebe milovati?“

„Máme sebe milovati, ‚protože i Bůh nás uznává za hodny své lásky‘.“

Bůh zvláště ukázal nám lásku tím, že nás stvořil k obrazu a podobenství svému. Bůh zajisté ku svému štěstí a blaženosti své nás nepotřeboval, neboť blaženým byl již tehdy, než jsme stvořeni byli. Avšak Bůh, jenž jest sama láska, chtěl, aby i jiní tvorové na jeho blaženosti podílu měli. Proto stvořil zvláště člověka a od jeho stvoření stará se o něho, jako starostlivý otec pečuje o dítky své. My jsme dříve již rozjímali o tom, co Bůh pro nás od stvoření prvních lidí učinil a poznali jsme, že Bůh obzvláštní péči a lásku věnoval nám lidem. Největší lásku ukázal nám Bůh, že nás povolal k věčné blaženosti. Poněvadž však člověk neposlušností svou, vlastní vinou o věčnou blaženost se připravil, proto Bůh z lásky k nám poslal na svět svého jednorozeného Syna, aby nás vykoupil a nebe nám opět otevřel. A Syn Boží přišel na svět, stal se člověkem a naším bratrem, miloval nás a z lásky k nám umřel za hříchy naše na kříži. Proto sv. Petr napomíná věřící, aby pečovali o posvěcování duše své, neboť Ježíš Kristus ji vykoupil nejdražší krví svou; praví: „Vědouce, že ne porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem

vykoupeni jste ze svého marného obcování dle otcovského ustanovení: nýbrž drahou krví Kristovou, jakožto Beránka nevinného a neposkvrněného." (I. Petr. 1, 18, 19.) Bůh miluje nás i nyní ustavičně, neboť nás posvěcuje Duchem svatým a činí nás chrámem Ducha svatého Hle! tolik lásky věnoval nám Bůh, proto co Bůh miluje, hodno jest lásky. Poněvadž tedy nás uznává za hodny lásky své, proto musíme také sebe milovati.

Máme sebe také milovati proto, protože „nás k účastenství ve své vlastní blaženosti povolal".

Bůh nás proto stvořil a vykoupil, abychom jednou s ním věčně v nebi se radovali. Věčná blaženost je to největší dobro, kteréhož člověk může dosáhnouti. Poněvadž však blaženosti nebeské dosahujeme toliko milostí Boží a tudíž na věčnou blaženost vlastně nemáme práva, proto zajisté ukázal nám Bůh největší lásku, když nás k věčné blaženosti povolal a dal nám dosti prostředků, kterými bychom si jí mohli zasloužiti. Každý člověk touží po blaženosti a štěstí, a poněvadž víme, že na světě pravé blaženosti nikdy nedojdeme, proto, kdo si zachoval víru, přeje si, aby aspoň po smrti byl šťastným a blaženým. Toužíme-li po této věčné blaženosti, pak přejeme sobě největšího dobra, milujeme sebe pro Boha. Z toho poznáváme, že předmětem sebelásky hlavně musí býti naše duše, neboť bude-li duše blažena, bude blaženým celý člověk, tedy i naše tělo.

334. *„Kdy milujeme sebe pro Boha?"*

„Sebe pro Boha milujeme, když především pečujeme o spásu duše své."

Milujeme sebe křesťansky, když zvláště pečujeme o posvěcení duše své a toužíme po věčné blaženosti, ku kteréž Bůh zvláště duši lidskou povolal. Milujeme-li tedy duši svou více, nežli pozemské věci, a pečujeme-li o spasení duše své více nežli o blaho těla svého, pak naše sebeláska je křesťanská a spořádaná. K této křesťanské sebelásce napomíná nás Pán Ježíš: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a to ostatní bude vám přidáno." (Mat. 6, 33.) Kterak máme pečovati o spásu duše své?

1. O spásu duše své pečujeme, varujeme-li se hříchu a příležitosti ke hříchu. Hřích jest pro duši naši největším neštěstím a zlem; neboť smrtelným hříchem zbavuje se duše posvěcující milosti, přestává býti chrámem Ducha svatého, pozbývá nároku na věčnou blaženost a upadá v duchovní smrt. Kdo pokušení neodporuje, kdo dopouští se hříchu a nevyhýbá se příležitosti ke hříchu, nýbrž

lehkomyslně v nebezpečí ku hříchu se vydává, nemiluje duše své a nemiluje sebe křesťansky. Proto praví žalmista Páně: „Kdo miluje nepravost, nenávidí duše své,“ (Ž. 10, 6) a moudrý Sirach praví: „Kdož miluje nebezpečenství, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.)

2. Jestliže však člověk zhřešil, nemá z lásky k sobě trvati ve stavu nemilosti, ale má co nejdříve z hříchu se vyznati a pravé pokání činiti. Nemiluje duše své, kdo s pokáním ustavičně odkládá, neboť nikdo z nás neví, kdy nás Bůh k sobě povolá. Proto napomíná nás sv. Pavel: „Neboť sami výborně víte, že den Páně tak přijde, jako zloděj v noci.“ (I. Tesal. 5, 2.) Kdo tedy miluje svou duši, často přijímá svaté svátosti, aby ustavičně připraven byl na smrt.

3. Kdo miluje svou duši pro Boha, cvičí se ve ctnostech a koná ustavičně dobré skutky. Nestačí ku spasení, abychom se toliko varovali zlého, nýbrž musíme také konati dobré; proto ke spasení třeba jest křesťanských ctností a dobrých skutků. Zvláště máme přemáhati a krotiti tělesné náruživosti, hříšné náklonnosti a zlozvyky; musíme si i dovolených věcí někdy odepříti, abychom v dokonalosti křesťanské prospívali. Proto praví sv. Pavel: „Tresci tělo své a v službu podrobuji, abych snad, jiným káže, sám nebyl zavržen.“ (I. Kor. 9, 27.) Kdo povoluje svým žádostem hříšným, kdo vyhledává jen rozkoše a radosti světské, ten nemiluje duše své, protože tyto věci duši usmrcují.

Duši svou miluje a o spasení pečuje, kdo koná záslužné, dobré skutky. K tomu napomíná nás sv. Petr: „Protož, bratři, tím více se snažte, abyste skrze dobré skutky jisté učinili své povolání a vyvolení; nebo to činíce, nehřešíte nikdy.“ (II. Petr 1, 10) Zvláště pak máme se mnoho modliti, neboť ustavičná modlitba rozmáhá touhu po Bohu a s ním nás spojuje.

Můžeme-li milovati své tělo a pozemské statky?

V sebelásku zahrnouti můžeme i tělo své; vždyť tělo jest příbytkem nesmrtelné duše; s duší koná dobré skutky, slouží Bohu, a jednou s duší má býti také oslaveno a odměněno. Lásku máme ku svému tělu, když rozumným způsobem časných věcí užíváme jako prostředků, aby tělo mělo, čeho potřebuje. Z lásky k sobě máme právo hájiti též svou dobrou pověst proti pomluvám a chrániti tělo své proti násilí. Máme pečovati o zdraví těla svého, a proto v nemoci hledati máme pomoci a rady lékařské. Všeho se máme varovati, čím bychom zdraví svému škodili anebo nemoc ano i smrt sobě přivodili.

I pozemské statky můžeme milovati. Avšak časné věci, peníze, polnosti a vůbec majetek máme považovati za dar

Boží a prostředek k dosažení života věčného, jak nás o tom poučuje Písmo svaté: „Bůh všelikému člověku, kterémuž dal bohatství a statek (spolu), i dal moc, aby jedl z nich, a požíval dílu svého, a veselil se z práce své; neboť i to jest dar Boží.“ (Kazatel 5, 18.) Kdo tedy má majetek a poctivě ho rozmnožuje, aby z něho živil rodinu podle svého stavu, děti zaopatřil, bližnímu pomoci a almužny udílel a podporoval věci cti a slávy Boží se týkající, ten zajisté užívá pozemských statků křesťansky, miluje majetek svůj pro Boha a Pán Bůh mu také požehnává. Církev svatá potřebuje také lidí zámožných, neboť kdyby věřící neměli peněz, nemohla by stavěti chrámy a je v důstojné ozdobě udržovati. Kdo tedy pozemské statky považuje za dar Boží, a kdo statků křesťansky užívá, podle možnosti a poměrů ze statku svého udílí almužnu a podporuje účely a podniky šlechetné, kdo nelpí na svém zboží a nepovažuje majetek za cíl a jedinou radost života svého a svého povolání na světě, ten může statky milovati a rozmnožovati je poctivou prací a moudrou opatrností. Proto praví moudrý Sirach: „Dobrý je statek, při kterémž není hříchu ve svědomí.“ (Sir. 40, 17.)

Můžeme-li pozemské statky míti a je pro Boha milovati, máme také právo a často i povinnost, majetek svůj a práva svá proti škůdcům hájiti. Bůh sám majetek náš vzal pod svou ochranu, neboť dal přikázání: „Nepokradeš, nepožádáš ani statku jeho.“

Sebeláska rozumná, křesťanská a pokorná jest nám nejen dovolena, ale také přikázána. Člověk však nesmí překročiti hranice sebelásky, aby dovolená sebeláska neproměnila se v hříšné sobectví. Peníze, bohatství, a vůbec velký blahobyt bývají obyčejně příčinou, že lidé více lnou k časným věcem než k věcem nadzemským. Proto Kristus Pán pravil: „Bohatý nesnadno vejde do království nebeského.“ (Mat. 19, 23.) Mnozí lidé skutečně statky pozemské a svou osobu více milují než Boha a statky nebeské, bohatství a zbohatnutí považují za jediný cíl svůj, a proto shánějí se po majetku a starají se pouze o sebe, aby ukojili své žádostivosti a jen sami hodně užili pozemského štěstí. Kdo miluje sebe takovou sebeláskou, nemiluje sebe spořádaně, nýbrž převráceně proti rozkazu a vůli Boží a dopouští se hříchu, který jmenujeme „sobectví“.

Sobectví se dopouští, kdo jest ctižádostivým a pyšným, kdo nad sebou nikoho nechce uznávati, kdo nechce vůli svou podrobiti vůli Boží. Svatý Augustin praví: „Sebeláska byla záhubou prvního člověka.“ Adam a Eva stvořeni byli od Boha, aby ve všem podrobeni byli Tvůrci svému. Než první člověk zpyšněl; neboť když mu ďábel řekl: „Budete jako Bůh,“ hned toužil po slávě a proto ze samolásky hříšně přestoupil přikázání Boží. Podobně i dnes mnozí lidé z pýchy a hříšné samolásky pohrdají Bohem a jeho svatými zá-

kony, hledají jen slávu svou a všude a ve všem na mysli mají jenom sebe. Sobečtí lidé nemají lásky k bližnímu, nemají v úctě čest a dobré jméno bližního, pohrdají lidmi a ve všem chtějí jenom svou vůli uplatniti.

Hříšné samolásky se dopouští, kdo více miluje své tělo, pozemské statky a smyslnosti, než Boha, svou duši a život věčný. Pověděl jsem vám, že jen tehdy naše samoláska jest dovolena a bohumila, když především pečujeme o spásu duše své a ochotni jsme všecko, ano i život obětovati, než bychom duši svou zahubili a o věčnou blaženost se oloupili. Kdo však zapomíná na duši svou a nestará se o její budoucí blaženost, kdo všechen čas a starost věnuje jen svému tělu, pozemským statkům a různým světským věcem, ten nemiluje sebe křesťansky, ale dopouští se hříšné samolásky. Bohužel přemnozí lidé milují jen své tělo, shání se po bohatství, slouží mamoně a světu. Každý chce býti bohatým, proto do únavy pracuje, ve dne v noci přemýšlí, kde a jak by hodně vyzískal; raduje se, podařil-li se mu dobře jeho obchod. Sedí u své pokladny, čítá a počítá, čeho ještě vyzíská a raduje se z bohatství svého, jako onen boháč ve sv. evanděliu: „Duše má, máš mnoho zboží složeného na mnohá léta; odpočívej, jez, pij, hoduj!“ (Luk. 12, 19.) Avšak zapomíná, co Pán Ježíš onomu boháči řekl: „Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, co jsi pak připravil, čí bude?“ (Luk. 12, 20.) Pán Ježíš „bláznem“, to jest, nerozumným nazývá toho, kdo stará se toliko o pozemský život a na duši svou zapomíná. Všichni zajisté musíme umříti a statky pozemské zůstanou na zemi, těch nevezmeme s sebou na věčnost. Proto Pán Ježíš zapovídá hříšnou lásku k bohatství a praví, že na věčnosti zavrženi budou ti, kteří bohati byli sice na statky pozemské, avšak chudými na ctnosti a dobré skutky: „Takť jest každý, kdo sobě shromažďuje pokladů, a není bohat v Bohu.“ (Luk. 12, 21.)

Konečně hříšného sobectví se dopouští, kdo k vůli vlastnímu blahobytu okrádá a utiskuje svého bližního. Mnozí lidé neštítí se ani bezpráví a nešlechetnosti, jen aby dosáhli, po čem touží. Takové nešlechetnosti dopustil se král Achab. Král tento měl u paláce svého v městě Jezraheli vinici, kterou by byl rád rozšířil. Vedle jeho vinice měl zahradu chudý Naboth. Králi zachtělo se Nabothovy vinice, a poněvadž tento ji ani darovati ani prodati nemohl, neboť dle zákona Mojžíšova nesměly býti zděděné pozemky prodávány, proto rozhněval se Achab a na radu zlé své ženy Jezabety dal Nabotha zabiti a potom vinici jeho si přivlastnil.

Podobné nešlechetnosti a ukrutnosti dopouštějí se dnes mnozí sobečtí a lakomí lidé. Sobecká hrabivost a nepoctivost jest nejhorším zlem naší doby a také nejpotupnější protivou lásky křesťanské.

Naše náboženství křesťanské hlavně založeno jest na lásce k Bohu a bližnímu. Kde potom je to křesťanství, když mnozí křesťané jsou horšími pohanů, kteří v bohatství, moci a panovačnosti viděli svou slávu a jediné štěstí! Nedivme se proto, že chudý lid nenávidí boháčů, že všude panuje nespokojenost, že lidé jsou nepoctivými, že se o každou brázdu soudí, hádají a vraždí. Lásky není a proto tolik nepravostí mezi lidmi.

Ačkoliv se nám zapovídá, abychom více milovali statky než duši svou, přece zase nesmíme býti marnotratnými, nemáme lehkomyslně majetek utráceti a rozhazovati. Čteme v knize Přísloví: „Kdo miluje hodování, bude v chudobě; a kdo miluje víno a tučné věci, nezbohatne.“ (Přísl. 21, 17.) Této chyby dopouštějí se mnozí lidé Zdědili po rodičích pěkný statek bez dluhů, mnozí vydělají pěkné peníze, tak že mohli by všichni spokojeně a slušně býti živi. Než mnozí lidé jsou marnotratníky; chtějí užíti světa, proto rozhazují majetek, těžce vydělaný groš utratí, v zábavách rozhází, na marné a nepotřebné věci vyhazují. Mnohý chce se rovnati zámožným, proto kupuje si drahocenné oděvy, žije v přepychu, ničeho si neodpírá, nic nedbaje, že na takové věci statek jeho nedostačuje. Proto lidé dělají dluhy a zbavují se svou nehospodárností a marnivostí dědictví otcovského. Lidé ustavičně naříkají na zlé časy, na neúrodu, veliké platy a daně, avšak na svou lehkomyslnost a nedbalost nenaříkají, vidí všude chyby, jen ne na sobě. Proto je nyní mezi lidmi tolik bídy a nespokojenosti, poněvadž nejsou s málem spokojeni a neváží si toho, co mají a co jim Bůh dává.

Drazí v Kristu! Pověděl jsem vám, v čem záleží láska k sobě a kterak se máme křesťansky milovati. Milujme tedy sebe a pozemské statky pro Boha, nebuďme otroky svých náruživostí a věcí pozemských, ale služme Bohu svému dle rozkazu Kristova a užívejme časných statků podle vůle Boží; zvláště však pečujme o duši svou, aby byla chrámem Ducha svatého a jednou na věčnosti patřila na tvář Boha nejsvětějšího.

3. O křesťanské lásce k bližnímu.

Povinni jsme také milovati bližního, neboť Pán Ježíš dal nám přikázání: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ Máme tedy milovati nejen sebe, ale máme také vážiti si svého bližního a všeho mu přáti, čeho sami sobě přejeme, a ničeho mu nečiniti, čeho sami nechceme, aby nám jiní činili. Láska k bližnímu je také ovocem lásky k Bohu, neboť kdo miluje Boha, miluje také svého bližního; kdo však bližního nemiluje, jest jeho láska k Bohu pokrytectvím. Proto praví svatý Jan: „Dí-li pak kdo: miluji Boha,

a nenávidí bratra svého, lhář jest.“ (I. Jan 4, 20.) Bůh nám tedy přikazuje, abychom také milovali svého bližního.

335. „*Koho rozumíme slovem ‚bližní‘?*“

„Slovem ‚bližní‘ rozumíme každého člověka, přítele i nepřítele.“

Slovem „bližní“ rozumíme toho, kdo jest nám blízkým původem, povoláním, rodem a smýšlením. Člověku blízkým jest zase člověk, proto „bližním“ rozumíme každého člověka. Všichni zajisté pocházíme od Adama, jenž jest naším praotcem. Všichni tedy jsme jeho syny a vespolek bratřími a sestrami. Všichni máme lidskou přirozenost, tělo totiž sobě podobné a nesmrtelnou duši, rozumem a svobodnou vůlí obdařenou. Tvoříme tedy dle svého původu velkou rodinu a proto máme se vespolek všichni milovati. Svatý Augustin proto praví: „Bližním tvým jest každý, kdo jako ty od Adama a Evy pochází. Bližní jsme sobě vespolek pro společný původ svůj, ale ještě mnohem více pro společnou naději na nebeské dědictví. Za svého bližního musíš pokládati každého člověka, byť by nebyl křesťanem.“ Každý člověk je tedy naším bližním, ať jest naším bratrem, přítelem nebo nepřítelem, křesťanem nebo pohanem, Čechem nebo Němcem. Že každý člověk jest naším bližním, poučil nás Pán Ježíš podobenstvím o milosrdném Samaritánu. Židé nepovažovali každého člověka za svého bližního, nýbrž pouze zase Žida, ostatní lidi, zvláště pohany a také Samaritány, kteří smísili se s pohany, považovali za cizince, ničeho s nimi neměli a nenáviděli jich. Od Samaritána nebyl by Žid ani vody přijal, jakž to poznáváme ze slov Samaritánky, která u studnice Jakubovy s Pánem Ježíšem mluvila.

Jednoho dne Pán Ježíš kázal o lásce k bližnímu, a tu přistoupil k němu zákonník a tázal se ho: „Kdo jest můj bližní?“ A Pán Ježíš pověděl mu podobenství o milosrdném Samaritánu. Člověk jeden šel z Jerusaléma do Jericha. Na cestě upadl mezi lotry, kteří jej oloupili a zranili, zanechavše jej polomrtvého ležeti na cestě. Šel tudy kněz židovský a levita, ale žádný z nich se ho neujal. Samaritán pak ubíraje se cestou a uzřev poraněného člověka, netázal se ho, aniž zkoumal, zda-li poraněný jest jeho krajanem, nýbrž hned k němu přistoupil a ujal se ho, neboť viděl, že člověk ten potřebuje lidské pomoci. Samaritán tímto skutkem ukázal, že miluje každého člověka, přítele i nepřítele, neboť onen poraněný byl Židem, a tedy jeho nepřítelem. Proto Pán Ježíš pravil zákonníkovi: „Jdi, i ty čiň podobně.“ (Luk. 10, 25—37.) Pán Ježíš tímto podobenstvím nám pověděl, že každý člověk jest naším

bližním, a že tedy máme prokazovati dobrodiní všem lidem bez rozdílu, ať jsou i nepřátelé naši, ať jsou jakékoliv víry, jakéhokoli národa. Neboť všichni lidé jsou naši bližní. Máme všecky lidi milovati z důvodu přirozeného, že totiž jsme všichni dítkami jedněch rodičů, Adama a Evy. Avšak máme a musíme každého člověka považovati za svého bližního, a tudíž jej milovati také z důvodu nadpřirozeného, že totiž všichni jsme dítkami Otce nebeského. — Milujeme-li tedy bližního z tohoto důvodu, pak milujeme bližního pro Boha.

335. *„Co jest bližního ‚pro Boha' milovati?"*

„Bližního ‚pro Boha' milovati jest milovati jej proto, že i Bůh jej uznává za hodna své lásky, a že jej k účastenství ve své vlastní blaženosti povolal."

Koho Bůh uznává za hodna své lásky, ten zasluhuje, abychom ho i my milovali. Poněvadž Bůh všecky lidi miluje, proto musíme i my všecky lidi bez rozdílu milovati a všeho dobrého jim přáti. Že Bůh všecky lidi uznává za hodny své lásky, poznáváme z těchto důvodů; neboť:

1. Bůh stvořil všecky lidi k obrazu a podobenství svému, předrahou krví Syna svého je vykoupil a všecky k blaženosti nebeské povolal. Nejen mne, ale každého člověka stvořil Bůh a dal mu nesmrtelnou duši, kteráž jest obrazem Božím. Všichni tedy máme jednoho Otce v nebesích, a proto všichni jsme jeho dítkami a vespolek bratřími a sestrami. Jako děti milují své rodiče a sebe vespolek, tak také my, lidé, máme se pro Boha vespolek milovati. Společný náš původ od Boha má nás pobádati, abychom se milovali jako synové jednoho Otce a členové té velké rodiny Boží. Proto táže se svatý prorok: „Zda-li není jeden Otec nás všech? Zda-li jeden Bůh nestvořil nás? Proč tedy pohrdáte jeden každý bratrem svým?" (Mal. 2, 10.) Oč více však musíme milovati bližního, když uvážíme, že Ježíš Kristus, Syn Boží, za všecky lidi trpěl a hroznou smrtí na kříži vykoupil nás od hříchu a otevřel nám věčnou blaženost? Proto dí sv. Pavel: „Syn Boží miloval nás a vydal sebe sama za nás." (Gal. 2, 20.)

Uvážíme-li, že Bůh každého člověka uznal za hodna drahého vykoupení, tu musíme bližního považovati za svého bratra, za něhož také Kristus Pán prolil svou krev a pro něhož v království nebeském místo připravil. V nebi tedy jest budoucí naše sídlo, tam všichni máme přijíti a společně žíti s Bohem a s ním se radovati. Abychom však tam v nebi, ve společné naší vlasti všichni se shledali, musíme již na zemi tvořiti společnost milujících.

2. Kristus Pán poručil, abychom bližního milovali, neboť dal nám nové přikázání, ve kterém nám poroučí, abychom milovali bližního: „Přikázání nové dávám vám, abyste i vy milovali se. Po tom poznají všichni, že jste moji učedníci, budete li se milovati vespolek.“ (Jan 13, 34, 35.) Kristus Pán slovy těmito nechce říci, že by snad takového zákona nebylo bývalo, ale proto nazval přikázání toto „nové“, protože lidé přikázání lásky k bližnímu převrátili, nesprávně mu učili a podle něho se neřídili. Když tedy Pán Ježíš dal nám přikázání lásky a zvláště nám křesťanům přísně poručil je zachovávati, obnovil jen zákon lásky, který Bůh dal lidem hned na počátku světa. Zachováme-li toto přikázání, ukážeme světu, že jsme učedníci Kristovi.

Důležitost tohoto přikázání zvláště z toho poznáváme, že nám je Pán Ježíš dal krátce před svou smrtí. Pán Ježíš podobá se tu otci, kterýž před svou smrtí k loži svému povolal všecky své děti, aby jim ještě jednou připomenul napomenutí a poučení, kteráž jim v životě svém dával. Pán Ježíš často mluvil o lásce k bližnímu a před odchodem svým na nebesa znova učedníkům svým připomenul přikázání lásky, důtklivě je napomínaje, aby přikázání toto věrně plnili. „Po tom poznají všichni,“ pravil Pán Ježíš, „že jste moji učedníci, budete-li se milovati vespolek.“ Přikázání lásky k bližnímu je tedy známkou a odznakem křesťanů. Tato láska křesťanská poroučí nám, abychom v každém člověku viděli svého bratra a proto každého milovali, všem v bídě a nouzi pomáhali, dobře činili, nikoho nenáviděli a nikomu neškodili. Plníme-li toto přikázání Kristovo, tedy milujeme bližního pro Boha.

3. Kristus Pán konečně svým příkladem naučil nás milovati bližního svého. Pán Ježíš z lásky k nám přijal na sebe člověčenství, přišel s nebe na zem a žil mezi lidmi v chudobě a poníženosti. Nepřišel na svět jako král, aby se mu sloužilo, ale přišel, aby všem lidem sloužil. A Pán Ježíš po celý svůj život lidem dobře činil, po tři léta neunavně hlásal lidu pravdy božské, všecky lidi miloval, nikomu neublížil, ale všem lidem pomáhal, nemocné uzdravoval, mrtvé křísil, zarmoucené těšil, ano i hříšníky přijímal a hříchy jim odpouštěl. Pán Ježíš žádným člověkem nepohrdal, miloval všecky, ano i své největší nepřátele. Je tudíž nejkrásnějším vzorem lásky k bližnímu.

Konečně Pán Ježíš z lásky k nám i na kříži umřel, aby nás od věčné záhuby vysvobodil. Proto napomíná nás svatý Pavel: „Buďte tedy následovníci Boží, jakožto synové nejmilejší: a choďte v lásce, jakož i Kristus miloval nás a vydal sebe samého za nás v dar a oběť Bohu k vůni rozkošné.“ (Efes. 5, 1, 2.)

337. *„Kterak máme bližního pro Boha milovati?“*

„Bližního máme pro Boha milovati jako sebe.“

Milujeme bližního jako sebe, milujeme-li bližního podobným způsobem, jako milujeme sebe. Láska naše k sobě má tedy býti měřítkem lásky k bližnímu. Čeho sobě žádáme a přejeme, toho máme také přáti bližnímu, čeho nechceme, aby nám lidé činili, toho nečiňme my jim. Proto Pán Ježíš nám poroučí: „Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy čiňte jim.“ (Mat. 7, 12.) Nikdo ovšem není povinen, aby bližního více miloval než sebe; proto, pravíme-li, že máme milovati bližního jako sebe, neznamená to, že bychom měli se vzdáti dobrého ve prospěch bližního, a sami škodu trpěti.

Ačkoliv nám Kristus Pán neporučil, abychom bližního milovali k vlastní škodě a bolesti, abychom sobě něčeho odepřeli z lásky k bližnímu, sami nouzi trpěli a bližnímu pomáhali, ano za bližního i život obětovali, přece bylo a jest dosti křesťanů, kteří více milují bližního než sebe. Kdo více miluje bližního než sebe, miluje bližního hrdinskou láskou, kterou zvláště Pán Ježíš konal, neboť obětoval život a krev svou za nás. „Většíhoť milování nad to nikdo nemá, by duši svou položil kdo za přátele své,“ pravil Pán Ježíš učedníkům svým. (Jan 15, 13.) V této hrdinské lásce následovali Krista Pána svatí apoštolové, první křesťané a svatí mučedníci, kteří za bližního obětovali všecko, ano i život. Láskou rekovnou vyznamenávají se i missionáři, neboť z lásky k bližnímu opouštějí svou vlast, národ, své přátele a ubírají se do cizích zemí, aby o cizí a neznámé národy pečovali, pro jejich tělesné a duchovní blaho pracovali. Že mnozí missionáři v cizích zemích mnoho útisků, pronásledování, bídy, hladu a různého trápení musí trpěti a ustavičně jsou v nebezpečenství života, poznáváme z dějin a skutečných případů v nejnovější době. Vzpomeňme jen na pronásledování křesťanů v Japonsku, Indii a nyní v Číně. Také milosrdní bratři a sestry milují bližního více než sebe, neboť obětují pohodlí, zdraví i život nemocným, které často nadlidskou láskou a obětavostí ošetřují. Slyšeli jste někdy o malomocných. Hrozná jest nemoc malomocenství a nešťastnými jsou malomocni. Žijí umírajíce, neboť nemocí tou pzvolna kráčejí k hrobu. A o tyto nešťastné pečují dobrovolně mnozí kněží a jeptišky, žijí s nimi, pracují s nimi, těší je, ošetřují je, trpí s nimi a umírají s nimi. Věru jen křesťanství zplodilo takové reky, kteří pro blaho bližního obětují své blaho. Krásný příklad rekovné lásky k bližnímu zanechal nám sv. Alois. Svatý Alois byl členem řádu Tovaryšstva Ježíšova. Roku 1591. počala v Římě zuřiti morová rána. Jesuité zřídili v městě veřejnou nemocnici pro chudé a opuštěné nemocné.

Svatý Alois vyžádal si od svých představených, by mohl posluhovati v této nemocnici. I konal horlivě svou službu, nic se neohlížeje na své mládí a na svou slabost. Myl nemocné, ovazoval jejich rány, podával jim pokrmu, nápoje a léků, žebral pro ně po městě, přestlával jejich lože, čistil jejich světnice, povzbuzoval chuďasů k trpělivosti a důvěře v Boha, modlil se s nimi a připravoval je k hodince smrti. Avšak netrvalo dlouho, sv. Alois zachvácen je touž nakažlivou nemocí a musil ulehnouti. Ihned se dal zaopatřiti sv. svátostmi. Osmého dne na to dostal zimnici a stonal od té doby po 3 měsíce. Po celý ten čas se modlil, rozjímal umučení Páně, čítal duchovní knihy a přijímal často sv. svátosti. V poslední den šeptal neustále: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!“ Vysloviv hlasem již zemdleným nejsvětější jména Ježíš a Maria, usnul v Pánu dne 21. června 1591.

Nejsme povinni milovati bližního více než sebe, ale máme ho milovati podobně jako sebe.

338. *„Kdy milujeme bližního jako sebe?“*

„Bližního milujeme jako sebe: 1. Když mu prokazujeme všecko, čeho sami právem žádati můžeme, a ničeho mu nečiníme, co bychom rozumně sami nerádi měli. 2. Když především pečujeme o spásu duše jeho.“

Abychom přikázání lásky k bližnímu dle rozkazu Kristova zachovávali, třeba jest dbáti toho, co nám přikázání toto poroučí a co nám zapovídá. V přikázání tomto poroučí se nám, abychom bližnímu svému něco činili a něčeho nečinili. Co máme bližnímu činiti a prokazovati? Bližnímu máme činiti všecko, čeho sami právem žádati můžeme, aby nám jiní činili. My si přejeme a žádáme, aby bližní dobře o nás myslil, mluvil a v nouzi nám pomáhal. Totéž máme tedy prokazovati bližnímu dle slov Páně: „Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy čiňte jim.“ (Mat. 7, 12)

Čeho nemáme bližnímu činiti? Bližnímu nemáme toho činiti co bychom rozumně sami neradi měli. My si nepřejeme a nechceme aby nás lidé pomlouvali, o nás zle smýšleli, nám škodili, nás okrádali a podváděli. Co tedy sami neradi máme, nemáme činiti svému bližnímu. — „Co nechceš, aby ti jiní činili, toho nečiň jiným.“ (Tob. 4, 16.)

Bližního milujeme „pro Boha“, když především pečujeme o spásu duše jeho. Bůh všecky lidi povolal k blaženosti nebeské, proto, pečujeme-li o spásu duše své, milujeme sebe křesťansky. My však máme také bližního milovati křesťansky jako sebe, proto máme

také pečovati o to, aby i duše našeho bližního byla blaženou. A pečujeme-li upřímně o spásu duše svého bližního, prokazujeme mu pravou křesťanskou lásku, protože duše lidská má větší cenu než tělo. Také u Boha budeme míti větší zásluhy, pečujeme-li o spásu duše bližního, neboť Bohu jest velmi milo, když zvláště duši bližního prokazujeme křesťanskou lásku. Proto praví svatý Filip Nerejský: „Jedná-li se o to, abychom bližnímu pomohli v duchovních potřebách, tedy Bůh jest s tím spokojen, byť bychom proto i modlitby zanedbali.“ Svatý Řehoř napomíná nás, abychom především pečovali o spásu duše svého bližního, když praví: „Toužíš-li přijíti k Bohu, pečuj o to, abys nešel sám.“ Kterak můžeme pečovati o spásu svého bližního? O spásu bližního na prvním místě pečuje církev sv. prostředky, které jí Kristus Pán odevzdal. Avšak každý křesťan může býti v jistém smyslu apoštolem, neboť naskytá se mu dosti příležitosti, aby vlažné k horlivosti náboženské povzbudil, chybující napomínal a neumělé poučoval. Činíme-li to ochotně, horlivě a rádi z lásky k bližnímu, pečujeme o spásu duše jeho. Zvláště pak pečujeme o spásu duše bližního, když se za obrácení hříšníků modlíme a všem lidem dobrý příklad dáváme.

Milujeme-li bližního svého „pro Boha“, činíme-li mu, co sami máme rádi a zanecháme všeho, co bychom sami neradi měli, pak naše láska má vlastnosti spořádané křesťanské lásky. A které vlastnosti má spořádaná láska? Láska křesťanská k bližnímu musí míti tyto vlastnosti: musí býti: 1. upřímná; 2. nezištná; 3. všeobecná.

1. Kdy jest naše láska upřímná? Láska naše k bližnímu jest upřímná, milujeme-li bližního ne na oko nebo lichotivými slovy, nýbrž milujeme-li bližního srdcem a skutky. K upřímné lásce napomíná nás sv. Jan, jenž dí: „Synáčkové moji, nemilujmež slôvem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou.“ (I. Jan 3, 18.) Upřímnou lásku k bližnímu máme ukazovati myšlením, slovem a skutky svými. O bližním máme vždy raději dobře než zle mysliti, spíše máme bližního považovati za spravedlivého než hříšného, zvláště nemáme-li dostatečného důkazu, bychom pochybovati mohli o poctivosti a spravedlnosti jeho. Fariseové nebyli upřímnými, neboť v srdci svém podezřívali bližní z nepravostí, ano i o samém Pánu Ježíši zlé věci myslili.

Jednoho dne Pán Ježíš uzdravil člověka dnou sklíčeného a pravil mu: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ Fariseové, slyšíce slova tato, myslili u sebe: „tento se rouhá Bohu.“ Zakrývali sice chytře své myšlenky před Ježíšem, ale on je hned pokáral, řka: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?“ (Mat. 9, 1—7),

to jest, proč viníte mne ve svých srdcích z nejhoršího hříchu? Aby Pán Ježíš Fariseům dokázal, že mu křivdili, proto uzdravil hned nemocného, čímž jim ukázal, že jest Synem Božím a tudíž že má moc i hříchy odpouštěti. Kdo o bližním domýšlí se něčeho hříšného, ač k tomu nemá práva a příčiny, jest k bližnímu neupřímným.

Naše láska k bližnímu jest upřímná, když se k bližnímu chováme zdvořile a uctivě, což ukázati můžeme slovem i skutkem. Člověk ukazuje zlé srdce, když o bližním v jeho nepřítomnosti neslušně mluví, avšak hrubosti se dopouští, uráží-li bližního neslušnými a neuctivými slovy přímo do očí. Křesťané nemají k sobě mluviti slovy neuctivými, ale mají spolu vždy slušně a zdvořile mluviti. Upřímnost ovšem nejeví se pouze sladkými a lichotivými slovy a tituly, ale přece nesmíme bližního hrubými slovy urážeti, nýbrž každému máme prokazovati čest, která jemu náleží. A to se děje když nejen slovy zdvořilými oslovujeme bližního, ale také v srdci svém jsme uctivými a zdvořilými. Zdvořilost a slušnost ukazujeme pozdravováním. Kdo lidí nepozdravuje a na pozdravení neděkuje, je pyšným a nevzdělaným člověkem. Neboť pozdravovati jest povinností, poděkovati slušností.

Ferdinand II., císař a král Český (1620—1637), spatřil-li někoho na ulici, jehož žádost právě vyřídil, šel k němu a sděliv mu to, odkázal jej na toho nebo onoho pána, jenž měl věc obstarati. Bavil se také rád s osobami, kteréž se k němu dostavily a sice bez rozdílu důstojnosti, ano jevil i zvláštní zálibu v obcování s osobami stavu nízkého. — Jan Soukop, horlivý kněz, spisovatel a vlastenec moravský († 1892), byl povahy veskrz ušlechtilé a nad míru jemné. V obcování svém byl velice přívětivý a počínal si vždy jako pravý vzdělanec.

Upřímnost k bližnímu ukážeme, když mu všeho dobrého ze srdce přejeme, radujeme se, vede-li se mu dobře a máme s bližním útrpnost, potkalo-li ho neštěstí. Proto napomíná nás svatý Pavel: „Radujte se s radujícími, plačte s plačícími.“ (Řím. 12, 15.) Dobrý křesťan nikdy nezávidí štěstí bližnímu, ale raduje se, když se mu dobře vede; jeví také útrpnost s nešťastnými a projevuje jim soustrast slovy a skutky milosrdnými. Zlí a závistiví lidé však nikomu ničeho nepřejí, rmoutí se, vede-li se bližnímu dobře a radují se, vede-li se bližnímu zle anebo potkalo-li ho neštěstí. Takové závistníky nazýváme škodolibými lidmi. — Že škodolibost lidská velice bolí, netřeba připomínati.

Upřímnou lásku k bližnímu ukazujeme zvláště milosrdnými skutky. Proto praví sv. Jakub: „Jestliže pak bratr a sestra nazí jsou a potřebují vezdejší živnosti, a řekne jim kdo z vás: Jděte v pokoji, ohřejte se a najezte se a pak-li jim nedáte, čeho tělo

potřebuje, což bude platno?“ (Jak. 2, 15, 16.) Lásku k bližnímu musíme dokázati nikoli takovými slovy, ale skutkem, t. j., prosí-li nás někdo o pomoc a my pomoci můžeme, tedy nemáme ho odehnati ode dveří, nýbrž máme mu ochotně a hned pomoci. Chudým lidem a žebrákům máme udíleti almužny, neboť almužnu dávati jsme povinni. Co pomůže hladovému žebráku, když mnohý lakomec mu řekne: Pán Bůh vás naděl? Těmto zvláště platí ona slova svatého Jakuba: „Vám, bohatí, Pán Bůh nadělil hojnost statků, proto povinni jste, abyste z hojnosti almužnu štědře a bez reptání udělovali.

Nešťastným lidem máme v nouzi jejich rádi pomáhati, při čemž přednost dávati máme těm, kteří naší pomoci nejvíce potřebují a kteří jsou nám bližšími. Písmo svaté uvádí nám mnoho krásných příkladů upřímné lásky. Tak Abraham upřímně miloval Lota, bratrovce svého. Když pozoroval, že pastviny jim nestačí a pastýři se mezi sebou svářili, povolil Lotovi, aby si vyvolil krajinu, kterou by k obývání chtěl, sám pak se spokojil se vším. Když Hospodin Abrahamovi sdělil, že zahubí Sodomu, ulekl se Abraham, neboť tam bydlil Lot a proto prosil za něho i za spravedlivé, aby nezahynuli s nespravedlivými. Maria Panna upřímně milovala svou tetu sv. Alžbětu; sousedé a příbuzní milovali sv. Alžbětu, neboť všichni upřímně radovali se z narození Janova; setník miloval upřímně svého služebníka, neboť pro uzdravení jeho hledal pomoci u Pána Ježíše. Zvláště však Pán Ježíš miloval nás upřímně, neboť za nás dal svůj život.

Svatý Václav, kníže království českého, miloval všecky lidi zvláště chudobné velmi upřímně. S takovou láskou ujímal se chudých, nemocných, opuštěných a zvláště vdov a sirotků, že svět obdivovati musí dobré a šlechetné srdce tohoto krále. I v noci vstával a navštěvoval nemocné, dříví jim přinášel, pokrmy a nápoje nosil a hojné almužny udílel. Kdokoliv k němu přišel prositi o pomoc, nikoho nepropustil bez útěchy a pomoci. — Poněvadž tak miloval všecky lidi, proto byl milován ode všech a Bůh odměnil dobrotu jeho slávou věčnou.

2. Naše láska k bližnímu má býti nezištnou, t. j., máme bližnímu dobré činiti pro Boha z lásky, nikoli však ze zisku a prospěchářství. Konáme-li bližnímu dobré a pomáháme-li mu v nouzi proto, abychom z toho měli užitek a za dobré své skutky byli od lidí velebeni a chváleni anebo bližního zavázali k zvláštní vděčnosti a službě, pak konáme milosrdné skutky z lásky k sobě, nikoliv však pro Boha a z lásky k bližnímu. Takové dobré skutky nemají u Boha žádné ceny. Fariseové také konali dobré skutky, dávali desátky a hojnou almužnu, avšak ne z lásky k Bohu a

bližnímu, nýbrž aby byli od lidu ctěni, chváleni a aby dosáhli předního místa a vlivu v národu. Proto Pán Ježíš o Fariseích řekl: „Proto když dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí ve školách a na ulicích, aby ctěni byli od lidí. Zajisté, pravím vám, vzali odplatu svou.“ (Mat. 6, 2.) Čiňme tedy dobré a milosrdné skutky pro Boha a z lásky k bližnímu nezištně, neočekávajíce odplaty na zemi, ale u Boha na věčnosti. Spravujme se vždy slovy Kristovými: „Ale ty když dáváš almužnu, nevěz levice tvá, co činí pravice tvá.“ (Mat. 6, 3.)

Někdy nemáme ani čekati na prosbu nešťastných a nouzi trpících lidí, ale máme sami od sebe nešťastným pomáhati. Někomu zhoří majetek, tak že ničeho mu nezbylo k živobytí, tu máme všichni vyhořelým hned pomáhati podle poměrů svých. Podobně nemáme zavírati ruky své k darům, když v mnohých krajích vlasti naší lidé mnozí krupobitím, povodní a jinými nehodami jsou navštíveni a v hrozné bídě se nalezají. Těmto nešťastníkům máme ochotně pomáhati, aniž bychom čekali díků a vděčnosti.

Příkladem nezištné lásky k bližnímu byl Abraham. Cizí králové vpadli do země, poplenili Sodomu a Gomorhu, zajali obyvatele, mezi nimiž byl i Lot. Abraham, uslyšev o tom, ihned vypravil se do boje se 318 ozbrojenými sluhy svými, a dohoniv nepřítele, porazil jej a zajaté osvobodil a také i jmění uloupené sebral nepříteli. Když se z boje vracel, šel mu vstříc Melchisedes, král Salemský, a obětoval na poděkování za vítězství Bohu nejvyššímu chléb a víno. Sodomský král nabízel Abrahamovi všecky věci, které byly jemu uloupeny od nepřátel a Abrahamem jim odňaty. Ale Abraham nepřijal ničeho, ale vrátil mu všecko. Podobně nezištnou byla Ruth, která z lásky ku své tchýni Noemi opustila zem i lid svůj a šla s ní do Betléma. Tobiáš činil dobré skutky i pohanům a nežádal žádné odplaty. Zvláště však Pán Ježíš nezištně nás miloval, neboť za nesmírnou lásku svou nežádal ničeho, leč zase lásky a ani té se mu nedostalo a nedostává od mnohých.

3. Láska naše k bližnímu musí býti všeobecná, to jest, máme milovati všecky lidi bez rozdílu. Kristus Pán praví: „Milujete-li ty, kteří vás milují, jakouž odplatu míti budete? Zdaliž i publikáni toho nečiní?“ (Mat. 5, 46.) Máme milovati nejen přátele, ale všecky lidi, protože všichni lidé jsou k obrazu Božímu stvořeni, Kristem Pánem vykoupeni a k věčné blaženosti povoláni. Máme tedy milovati bohaté i chudé, křesťany i pohany, domácí i cizí, známé i neznámé, přátele i nepřátele. Lidem cizím prokazovati máme lásku tím, že se k nim uctivě chováme, zdvořile je pozdravujeme, jim neškodíme, nuzným almužny udělíme a za všecky

lidi se modlíme. Máme milovati i lidi zlé a hříšníky. Zlým lidem máme přáti dobré a nemáme jim zlomyslně ani škoditi ani něčeho zlého činiti, abychom jich nepopouzeli ještě k horšímu zlu. Milujme na zlých lidech osobu jejich, avšak chyb a hříchů jejich nenáviďme a snažme se, bychom laskavým jednáním a modlitbou přivedli je k dobrému. Proto praví sv. Augustin: „Člověk jest dílem Božím, chyba jest dílem člověka. Miluj to, co učinil Bůh, nikoliv však toho, co učinil člověk.“

Kdysi přišel Maria Hoffbauer, redemptorista, do nemocnice. Ležel tu voják těžce raněný, ale i též v bolestech nemalých rozlícený vztekem ďábelským proti knězi. Zbožný kněz přiblížil se k loži nešťastného zoufalce, který naň křičel z daleka: „Pojď, pope, pojď jen! Já ti oči z lebky vyškrabu.“ Blah. Hoffbauer přistoupil k němu a laskavostí svou v krátce tak jej obměkčil a pohnul, že se upřímně obrátil a smířil s Bohem.

Ačkoliv všecky lidi máme milovati, přece se nám nepřikazuje, abychom všecky lidi milovali stejně. Můžeme a musíme více milovati ty, kteří zvláštním svazkem přátelství s námi spojeni jsou. Tak své rodiče, bratry a sestry, příbuzné a přátele můžeme více milovati než ostatní lidi. Podobně více milovati můžeme své souvěrce než jinověrce, krajany než cizince. S jinověrci nemusíme a nemáme uzavírati důvěrného přátelství, avšak nesmíme jimi ani pohrdati, ani je vylučovati ze všeobecné lásky k bližnímu, nýbrž žijme s nimi jako se spoluobčany v pokoji, slušně se k nim chovejme a v potřebách jim také pomáhejme.

Milovati také máme lidi, kteří zvláště nárok mají na naši lásku, jsou to: duchovní a světská vrchnost, lidé spravedliví, zbožní, obětaví a zasloužilí o vlast, národ a církev. Povinni jsme upřímně milovati zvláště své dobrodince a přátele.

Dobrodincům svým povinni jsme vždy projevovati lásku vděčnosti. Nemáme si vážiti dobrodinců pouze pro dary, které jsme od nich přijali, ale máme je milovati pro jejich šlechetné srdce. Lásku k dobrodincům ukazovati máme slovy i skutky. Nevděk jest hříchem, vždyť sám Pán Ježíš nevděk káral a rmoutil se nad lidským nevděkem. Když se Pán Ježíš ubíral do Jerusaléma a šel středem Samaři a Galilee, potkalo se s ním deset malomocných, kteří hlasitě volali: „Ježíši, přikazateli, smiluj se nad námi!“ Pán Ježíš všecky uzdravil. Avšak pouze jeden z nich a ten byl Samaritán, vrátil se k Pánu Ježíši, a padnuv k nohoum jeho, děkoval za uzdravení. Vida ho Pán Ježíš, řekl: „Zdaliž jich není deset očištěno? a kdež jest jich devět? Nenalezl se, který by se byl vrátil a vzdal chválu Bohu, leč tento cizozemec.“ (Luk. 17, 11, 18.) Nevděčnost nejen

bolí dobrodince, ale také zatvrzuje srdce dobročinné; proto nevděčníci sami sobě škodí, neboť obyčejně nedosahují nových dobrodiní. Černého nevděku se dopouští, kdo dobré odplácí zlým. Tito nevděčníci hřeší proti Bohu i bližnímu a neujdou spravedlivému potrestání, jak dí kniha Přísloví: „Kdo odplácí zlým za dobré, neodejde zlo z domu jeho.“ (Přísl. 17, 13.) Hrozného nevděku dopustil se Jidáš. Pán Ježíš učinil jej svým mučedníkem, vyznamenal ho svým přátelstvím, udělil mu mnoho milostí a Jidáš za všechno dobrodiní odměnil se hanebným nevděkem; neboť Mistra a Pána svého zradil a Židům vydal. — Než nevděk a zrada tak duši jeho pálily, že skončil sebevraždou.

Varujme se nevděku k Bohu i lidem, ale buďme vždycky vděčnými za dobrodiní, která přijímáme od Boha a od lidí. Zvláště ve štěstí nezapomínejme na dobrodince své a vždy děkujme za dobrodiní nám udělená.

Konečně můžeme více a důvěrněji milovati své přátele než ostatní lidi.

Přítelem rozumíme osobu, která jest nám zvláště blízkou společnými zásadami a smýšlením. Jsou-li zásady a smýšlení přátel ušlechtilé, krásné a neprotiví-li se náboženství, pak takové přátelství jest nejen dovoleno, ale i nutno. Kdo však vyhledává přátelství s lidmi ze sobectví, smyslné rozkoše a jiných nepoctivých úmyslů, tedy takové přátelství jest hříšné. Podobně hříšným a nešlechetným jest přátelství, které uzavírají mezi sebou lidé bezbožní a ducha protináboženského, aby náboženství tupili, pronásledovali, nevěru šířili a věřící od Boha a církve odvraceli. Spolčují-li se však lidé za tím účelem, aby společně pracovali o povzbuzení ducha náboženského mezi sebou a bližními, aby pomáhali lidské bídě, zastávali se práva a spravedlnosti, aby pěstovali ušlechtilé umění a vědu, aby horlili pro čest a dobré jméno vlasti, národa a církve, pak přátelství takové jest dovoleno a také potřebno. Než můžeme také míti osobního přítele, jehož můžeme více milovati než jiné. Ovšem i takové přátelství dvou osob musí býti ušlechtilé a ctnostné. Máme-li dobrého a věrného přítele, máme nejvzácnější poklad pozemský. Přátelé jsou jedno srdce a jedna duše, milují se stejně v radosti i v žalosti, nikdy se neopouštějí a ochotni jsou i život dáti jeden za druhého. Přátelé obcují spolu důvěrně, ničeho před druhým netají, vše si důvěrně sdělují, navzájem se poučují, na chyby přátelsky se upozorňují a zvláště v neštěstí se podporují. Proto také Písmo sv. věrné přátelství velebí: „Přítel věrný jest obrana mocná, a kdož jej nalézá, nalézá poklad.“ (Sir. 6, 14.) Písmo svaté také nám popisuje krásné přátelství dvou milujících se duší Davida a Jonathy,

kteří uzavřeli spolu věrné a ušlechtilé přátelství. Milovali se oba vroucně a upřímně. Když Saul pronásledoval Davida a chtěl ho zabiti, tu Jonathas, syn Saulův, přimlouval se u otce za Davida a s něžnou uctivostí otci připomínal: „Nic nezavinil proti tobě, ano skutkové jeho jsou ti prospěšní.“ Upřímnou řečí synovou tak byl král pohnut, že litoval své chyby a přísahal, že Davidovi neublíží. Když však Saulova nenávist k Davidovi znovu propukla a David nebyl v domě životem jist, oznámil Jonathas příteli svému, aby se ukryl. Přátelé se rozloučili a plačíce přátelství si obnovovali: „Co jsme sobě přísahali ve jménu Hospodinovu, při tom ať zůstane.“ Když pak v boji padl Jonathas, tu David na znamení bolu a smutku roztrhl roucho své a srdečně plakal, volaje: „Žalost mám nad tebou, bratře můj Jonatho, krásný příliš a milostný nad milost ženskou. Jako matka miluje syna svého jediného, tak jsem já tebe miloval.“ (II. Kniha král. 1, 26.)

Také Pán Ježíš měl přátele, které více miloval než ostatní lidi. Miloval své učedníky, kteréž nazýval „svými přáteli a synáčky“ a vždy s nimi důvěrně obcoval a vše jim svěřoval. Z učedníků pak nejvíce miloval Petra, Jakuba a zvláště sv. Jana, kterýž proto „miláčkem Páně“ sluje. Pán Ježíš také miloval Lazara, kteréhož též nazýval svým „přítelem“. Podobně první křesťané milovali se vespolek více než s ostatními lidmi.

Můžeme tedy i my míti důvěrného přítele a můžeme ho také více milovati než ostatní lidi. Máme-li věrného a upřímného přítele, tedy si ho važme a buďme mu věrnými, ale pouze ve věcech dovolených. Kdyby přítel žádal od nás něčeho hříšného, co se protiví zákonu Božímu, tedy v tom mu nesmíme vyhověti, nýbrž musíme se uctivě omluviti, přítele poučiti, neboť více sluší Boha poslouchati než lidí. Kdyby proto přítel na nás se hněval, raději obětujme přátelství lidské, nežli bychom byli nevěrnými svému Bohu.

Poněvadž přátelství má velký vliv na naše srdce, proto při volbě přítele buďme opatrnými. Než s někým uzavřeme přátelství, napřed dlouho přítele pozorujme a zkoušejme a neodhalujme mu hned své nitro. Nikdy však nezvolme si za přítele člověka, kteréhož dobře neznáme, který nepožívá dobré pověsti a o kterém je určitě známo, že jest zarytým nepřítelem naší víry a církve. S lidmi nevěreckými, nepoctivými, nemravnými a zlými nechtějme se přáteliti, neboť snadno bychom mohli se od nich nakaziti. Ze zkušenosti víme, že, pokud mnohý člověk neobcoval s lidmi zkaženými, dotud byl hodným, poctivým a zbožným, jakmile však uvázl v tenatech lidí nemravných a bezbožných, brzo nadchnut byl převrácenými zásadami a učiněn jest nepřítelem a odpůrcem všeho, co mu dříve bylo svatým. Proto chceme-li sobě uchovati lásku a přátelství Boha

svého, milujme sebe, lidi a přátele pro Boha, to jest, jak nás tomu učí naše sv. víra.

O lásce k nepřátelům.

Kristus Pán poroučí nám, abychom milovali všecky lidi bez rozdílu; proto musíme milovati i své nepřátele. Koho rozumíme nepřítelem? Nepřítelem rozumíme osobu, která nás nenávidí, nám ubližuje a škodí nám bezprávně a nespravedlivě. Skoro každý člověk má nějakého nepřítele, buď tajného nebo zjevného, neboť není člověk ten, aby se líbil všem. Mnohý člověk ovšem sám si nepřátele působí, neboť svými neuctivými slovy a hříšnými skutky bližního k hněvu a nepřátelství popuzuje. Mnozí však lidé mají mnoho nepřátel, ačkoliv nikomu neublížili a nepřátel ani neznají. Za našich časů věrní a zbožní katolíci, zvláště pak papež, biskupové, kněží, mnichové a jeptišky mají celé zástupy nepřátel, kteří katolíky pomlouvají, jim spílají, škodí jim, ačkoliv přemnozí a přemnozí katolíci ničím se neprovinili, nikomu neubližují a každému pokoj dávají. Jedinou mají chybu, že jsou řádnými katolíky. Mnozí lidé ani nevědí, proč zuří proti papeži, biskupům, kněžím a věrným katolíkům; činí to, co jejich soudruzi činí, aby se o nich snad neřeklo, že jsou pobožnůstkáři. Mnozí takovou zlobou a nenávistí jsou proti církvi katolické naplněni, že dopouštějí se hrozného bezpráví a nelidské nespravedlnosti na církvi a katolících. Zvláště francouzští zednáři před tváří celého světa dopouštějí se na církvi katolické do nebe volajícího bezpráví.

Máme tedy nepřátele, trpíme protivenství, ač jsme nepřátelství nezavinili. Kterak se tu máme zachovati k těmto nepřátelům a kterak chovati se máme k osobním a známým nepřátelům? Hlavní zásadou křesťanství jest, že křesťan nesmí v srdci svém chovati zášť a nepřátelství ku svému bližnímu. Křesťan nemá nepřátelství a hněv působiti, a nemá svých nepřátel nenáviděti, jim ubližovati, mstíti se, nýbrž musí i nepřátele milovati, všeho dobrého jim přáti a v nouzi a potřebě jim pomáhati. K tomu napomíná nás svatý Pavel, jenž praví: „Žádnému zlého za zlé neodplacujíce: opatrně činíce dobré, netoliko před Bohem, ale také přede všemi lidmi. Může-li býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce.“ (Řím. 12, 17, 18.) Podle napomenutí sv. Pavla, křesťan nikdy se nemá na nikom mstiti a zlem za zlé spláceti; neboť msta patří Bohu. Kristus Pán netoliko zapovídá mstu, ale přikazuje, abychom nepřátele milovali: „Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteříž vás nenávidí, a modlete se za ty, kteříž vám protivenství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, jenž

jest v nebesích.“ (Mat. 5, 44, 45.) My, křesťané, kteří máme nový zákon a nové přikázání, musíme v lásku křesťanskou zahrnovati i nepřátele. Nesměli bychom se křesťany zváti, když bychom z lásky své vylučovali nepřátele. K dokonalosti křesťanské zvláště náleží, potlačovati v srdci svém náruživosti a zvláště hněv a nenávist k bližnímu. Chceme-li slouti dokonalými křesťany, musíme i nepřátelům prokazovati skutky lásky. Máme tedy nepřátelům přáti všeho dobrého, zvláště pak věčné blaženosti, máme se za nepřátele modliti a v nouzi jim pomáhati. Spíše máme za zlé odměniti se dobrodiním.

Svatý Štěpán upřímně miloval nepřátele své, neboť umíraje, za ně se modlil: „Pane, nepokládej jim toho za hřích! A to pověděv, usnul v Pánu.“ (Sk. ap. 7, 59.) Kdo však nepříteli slovem i skutkem ukazuje nenávist, kdo nepřítele ani nepozdravuje, k němu nezdvořile se chová a k němu ani ve společnosti nemluví a v nouzi mu nepomahá, ačkoliv by měl a mohl, hřeší proti všeobecné lásce, kterou jeviti máme ke všem lidem bez vyjímky. Proto napomíná nás svatý Pavel: „Ale lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej, žizní-li, dej mu píti; nebo to čině, uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho. Nedej se přemoci zlému, ale přemáhej zlé dobrým.“ (Řím. 12, 20, 21.)

Nejsme sice povinni nepřátelům vždy prokazovati zvláštní pozornost a úctu a také nejsme povinni jim nabízeti pomoci, nepotřebují-li nás a nestojí-li o naši pomoc; avšak někdy musíme k nepřátelům chovati se uctivě, na jevo dáti jakousi pozornost a vlídnost, bychom cvičili se v lásce k nepřátelům, potlačili v srdci svém hněv, jiným dali příklad, pohoršení odstranili a nepřítele naklonili ku smíření. „Jako červ má měkké tělo, ale přece nejtvrdší dřevo provrtává, tak smířlivostí překoná nejhoršího nepřítele a nejsurovějšího utrhače,“ praví ctih. Beda.

Kterak máme nepřátele milovati, učíme se od Pána Ježíše.

339. *„Od koho se nejlépe učíme, kterak i své nepřátele milovati máme?“*

„Kterak i své nepřátele milovati máme, učíme se nejlépe od Ježíše Krista, jenž nepřátelům svým odpustil a za ně se modlil, za ně i život svůj obětoval a nám přikázal, abychom nepřátele milovali.“

Máme milovati nepřátele, neboť:

1. Pán Ježíš dal nám příklad lásky k nepřátelům. Pán Ježíš na pozemské pouti své miloval všecky lidi upřímně a nezištně, miloval také i největší své nepřátele. Ačkoliv všem lidem dobře činil a pomáhal, ačkoliv nikomu ani slovem ani skutkem ne-

ublížil, přece měl mnoho nepřátel. Zvláště židovští nejvyšší kněží, Fariseové, zákonníci, Saduceové a vůbec vládnoucí strana v národě nenáviděli Pána Ježíše pro jeho učení a přesvatý život. Mimo to ti vyšší báli se o svou nadvládu v národě, o své veliké příjmy, o svou slávu a důstojnost, a proto ze samolásky a slávomamu brojili ustavičně proti Ježíši a obecný lid proti němu štvali. A Pán Ježíš i těmto nepřátelům, kteří životu jeho úklady činili, projevoval lásku, nikomu ničeho zlého nepřál a nekonal, ale spíše plakal a rmoutil se nad zatvrzelostí nepřátel svých. Mohl nepřátele kynutím ruky pokořiti a zničiti, ale neučinil toho, nýbrž trpělivě jako Beránek snášel protivenství. Ani na svého nevěrného a zrádného učedníka Jidáše se nehněval, když jej vydal v ruce nepřátel a políbením jej zradil. Pán Ježíš nevytýkal Jidášovi jeho černý nevděk, nýbrž i v největší bolesti nazývá Jidáše „přítelem"; neboť řekl mu Ježíš: „Příteli, k čemu jsi přišel?" (Mat. 26, 50.) Pán Ježíš na kříži visel v nejhroznějších mukách a nepřátelé neměli žádné útrpnosti ani soustrasti, nýbrž až do konce se mu posmívali a rouhali. A Pán Ježíš nesplácel zlé zlým, nýbrž za své nepřátele se modlil a vše jim odpustil. Tehdy řekl Ježíš: „Otče! odpusť jim, neboť nevědí, co činí." (Luk. 23, 34.) I tomu lotru kajícímu prokázal velikou lásku, neboť mu řekl: „Zajisté pravím tobě: dnes budeš se mnou v ráji." (Luk. 23, 43.)

Chceme-li býti následovníky Kristovými, pak musíme jako On milovati nepřátele, nesmíme se mstíti, ale raději křivdy trpělivě snášeti, jak dí Pán Ježíš: „A kdo tebe bije v líce, nasaď i druhého." (Luk. 6, 29.) Za příkladem Ježíšovým nehněvejme se na nepřátele, když nás pomlouvají a nás tupí, ale pokorně snášejme protivenství, neboť i nepřátelství slouží vždy k našemu blahu duchovnímu. Slyšíme-li, že lidé o nás roztrušují pomluvy, zpytujme dokonale a přísně své svědomí a zkoumejme se, nemluví-li snad nepřátelé pravdu, a proto varujme se toho, čím zavdáváme podnět k pomluvám. Konečně přijímejme rádi nepřátelství, neboť lidská zloba nám neuškodí, konáme-li své povinnosti věrně, naopak dojdeme uznání na zemi a odplaty na věčnosti, jak dí svatý Pavel: „Víme pak, že milujícím Boha všecky věci napomáhají k dobrému, těm, kteří podle uložení povoláni jsou svatí." (Řím. 8, 28.)

2. **Máme milovati nepřátele, neboť to Pán Ježíš přikázal.** Pán Ježíš jednoho dne vyučoval na hoře. Pověděl osmero blahoslavenství a potom vysvětloval některá přikázání Boží. Pravil: „Slyšeli jste, že řečeno jest: Milovati budeš bližního svého a nenáviděti budeš nepřítele svého. Ale jáť pravím vám: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteříž vás nenávidí, a modlete se

za ty, kteříž vám protivenství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 5, 43—45.) Židovští zákonníci učili o lásce k bližnímu nesprávně, neboť pravili, že máme milovati toliko přátele, nepřátel však máme nenáviděti. Podle této zásady jednají i za našich časů mnozí lidé, neboť také milují jen své přátele, odpůrců však a těch, kteří jsou jiného smýšlení a mínění, nenávidí. I dnes mnohým lidem platí židovská zásada: „Oko za oko a zub za zub.“ (Mat. 5, 38.) Zlé zlým spláceti jest nekřesťanské, proto Pán Ježíš poroučí nám: „Milujte nepřátele své.“ I nepřátelé jsou tvory Božími k obrazu Božímu stvořenými, i za nepřátele umřel Pán Ježíš, a proto přikazuje nám, abychom i nepřátele milovali.

3. Nepřátele máme milovati a jim ze srdce odpuštěti, protože každodenně v otčenáši prosíme Boha, aby nám hříchy naše odpustil. Modlíme se mnohokráte za den: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.“ Slovy těmito vyznáváme svou hříšnost a zároveň vyslovujeme podmínku, za kterou doufáme odpuštění od Boha, to jest: Odpusť nám . . . jakož i my odpouštíme. Proto dí Pán Ježíš: „Jestliže odpustíte lidem hříchy jejich, odpustíť i vám Otec váš nebeský hříchy vaše. Pak-li neodpustíte lidem, aniž Otec váš odpustí vám hříchů vašich.“ (Mat. 6, 14, 15.) Chceme-li tedy od Boha dosáhnouti odpuštění, musíme napřed nepřátelům ze srdce odpustiti. Odpuštění a smíření má před Bohem větší cenu, než všeliká dobročinnost. Kdybychom všecky statky rozdali chudým, ustavičně se modlili, postili a na poušť odešli, ale nenávist a hněv k nepříteli v srdci svém chovali, přece budeme zavrženi. Mnozí hněv a nepřátelství k lidem omlouvají, říkajíce: Když on mne tak urazil, potupil a zahanbil, kterak mohu na vše zapomenouti! — Když nepřátelství a spor povstalý vyšetřujeme, tu jeden svádí začátek hněvu na druhého, vpravdě však jsou oba vinni, jeden více, druhý méně. Než dejme tomu, že nás někdo nespravedlivě urazil, zůstaneme v hněvu až do smrti? Půjde náš hněv i za hrob? Uvažme tyto otázky moudře a odpovězme sobě: Když my na zemi nechceme odpouštěti, zda-li pak na věčnosti odpustí nám Bůh? A Pán Ježíš ti odpovídá: „Pak-li neodpustíte lidem hříchy jejich, aniž Otec váš odpustí vám hříchů vašich.“

Mnozí lidé sice smíří se s nepřáteli, buď že musí anebo aby byl pokoj, avšak říkají: „Já mu odpouštím, ale nechci ho ani vidět.“ Kdo tak mluví, ukazuje, že v srdci svém na dále chová odpor a nenávist k nepříteli, tedy neodpustil a nebude ani jemu odpuštěno. Někteří lidé hněv a nenávist k bližnímu také tím ukazují, že jich ani nepozdravují. To je nezdvořilost trestuhodná. Nejsme sice

povinni každého pozdraviti a každému podávati ruce na vítanou, avšak panuje-li kde chvalitebný tento obyčej, tedy nesmíme této veřejné slušnosti odepříti ani nepříteli. Není to velmi neslušné, ano i hříšné, když mnohý ve společnosti anebo i ve chrámu Páně podává všem ruce, ale svého nepřítele (schválně) jako na potupu vynechá a ruky mu nepodá? Kdo tak jedná, nemá v srdci svém křesťanské lásky. Chceme-li, drazí v Kristu, doufati v odpuštění na nebi, musíme na zemi všem upřímně a ze srdce odpustiti, za odpuštění prositi a s nepřáteli se dokonale smířiti. Jestli jsme sami dali příčinu k hněvu a nepřátelství, tedy jděme k rozhněvanému a prosme za odpuštění. Jest sice někdy pro nás ponižujícím, musíme-li za odpuštění prositi, avšak učiniti tak musíme. K této povinnosti napomíná nás Pán Ježíš těmito slovy: „Vejdi v dobrou vůli s protivníkem svým rychle, dokudž jsi s ním na cestě, aby snad nedal tebe protivník tvůj soudci a soudce dal by tě služebníku a byl bys uvržen do žaláře.“ (Mat. 5, 25.)

Slovy těmito napomíná nás Pán Ježíš, abychom, dokud jsme na světě, s lidmi se porovnali, smířili a pokání činili, neboť na věčnosti nastane jen soud, odměna nebo trest. Tedy s nepřítelem musíme se smířiti, pokud jsme na živu. A můžeme s nepřítelem smířiti se buď osobně, nebo prostřednictvím druhé osoby, anebo snad i dopisem. Smíření pak musí býti úplné a dokonalé, tak že úplně zapomínáme na křivdy, které nám nepřítel způsobil. Urazil-li někdo nás, máme rádi nepříteli odpouštěti, smíření usnadniti a ruku ku smíření nabídnouti. Vidíme-li, že nepřítel rád by zase s námi mluvil a se smířil, nečiňme mu obtíží, aniž ho pokořujme, nýbrž s radostí a ochotou podejme ruku ku smíření. Kdyby však protivník náš trval v zatvrzelosti své a smířiti se nechtěl, naopak námi pohrdal, dále nás urážel, potlačme v srdci svém nevoli, trpělivě protivenství snášejme a nehněvejme se.

Krásný příklad, kterak chovati se máme k nepříteli, podává nám Písmo svaté. David porazil obra Goliáše a mnohé nepřátele lidu israelského, zjednal sobě proto velikých zásluh o lid a také o krále Saula. Saul přijal ho za svého oděnce ano dal mu i svou dceru za manželku, když však pozoroval, že lid Davida ctí, miluje a oslavuje, tu nenáviděl ho a umínil si jej zabíti. David musil prchnouti z domu a skrýval se v horách. Saul i tam ho pronásledoval. Když vojsko táborem se položilo a Saul ve stanu svém spal, vešel do stanu David, mohl tu krále zničiti a jednou ranou zbaviti se svého nepřítele, ale neučinil toho, nýbrž uťal jen kus pláště králova, aby Saulovi ukázal, že mohl jej zničiti, kdyby byl chtěl. Král Saul, uslyšev o šlechetnosti Davidově, tak se obměkčil, že srdečně plakal a Davidovi přísahal, že mu více neublíží. A řekl k Davidovi:

„Spravedlivější jsi ty, nežli já; nebo ty odplatils mi se dobrým; já pak zlým tobě jsem se odplacoval.“ (I. Král. 24, 18.) Trpíme li nevinně protivenství, nermuťme se příliš, ale modleme se za nepřátele své, aby Bůh obměkčil srdce jejich a naklonil je ku smíření. Konečně těšme se nadějí, že Bůh nám na věčnosti naše utrpení hojně odmění.

Musíme-li však vždy urážky trpěti? Někdy toho žádá naše povolání a zloba lidská, že nemusíme urážky beztrestně trpěti, ale můžeme dovolávati se právního dostiučinění. Musíme-li nepřítele pro urážky žalovati, čiňme tak zřídka a nehledejme zadostučinění u soudu ze msty a hněvu. Není zajisté křesťanským, kdo pro nepatrnou urážku běží k soudu, aby se pomstil na nepříteli svém. Konečně si pamatujme, že urážky učiněné ani soudem se nenapraví, naopak, nepřátelství, hněv a nové urážky působí.

Rozjímali jsme, drazí v Kristu, o křesťanské lásce a poznali jsme, že milujeme křesťansky, milujeme-li Boha pro něho samého nade všecko a sebe a bližního pro Boha. Vyložil jsem vám, kdy milujeme Boha nade všecko, kdy milujeme sebe pro Boha a konečně kterak máme milovati bližního. Poznali jsme také důvody, pro kteréž máme Boha milovati. Kde není lásky, tam jest smrt, proto ke spasení třeba jest lásky, neboť nebudeme-li míti lásky, nespasí nás ani víra ani dobré skutky.

340. *„Je-li křesťanské lásky třeba?“*

„Křesťanské lásky je tak třeba, že bez ní nemožno jest dojíti života věčného.“

Křesťanské lásky třeba jest k našemu spasení, poněvadž Pán Ježíš ji zřetelně poručil a za podmínku k dosažení života věčného ustanovil. Svatý Jan praví: „Kdo nemiluje, zůstává v smrti.“ (I. Jan 3, 14.) Kdo nemá lásky k Bohu a bližnímu, nemá naděje na život věčný, jest mrtvým pro nebe; kdo však miluje Boha nade všecko a bližního jako sebe samého, přebývá Bůh v něm a bude jednou jeho odplatou.

Čím je větší naše láska, tím záslužnějšími jsou i naše dobré skutky, neboť Bůh nehledí na velikost darů, ale na velikost lásky, s kterou dobré činíme. Proto Pán Ježíš pochválil dar chudé vdovy, která darovala do pokladny poslední halíř, neboť více dala než boháči, protože z lásky dala. Proto pravil Pán Ježíš: „Zajisté, pravím vám, že tato chudá vdova více uvrhla než všichni, kteříž metali do pokladnice. Neboť všichni z toho, co jim zbývalo, metali; ale tato uvrhla ze své chudoby všecko, co měla, všecku živnost svou.“ (Mar. 12, 43, 44.) Čím kdo více má lásky, tím více také dosahuje

již na zemi milostí, proto Pán Ježíš i největším hříšníkům odpouštěl hříchy, protože mnoho milovali. Konečně kdo miluje Boha nade všecko a bližního jako sebe, dojde v nebesích větší odplaty. Proto praví sv. František Sal.: „Kdo více miloval, bude i více oslaven.“

341. *„Čím dokazujeme křesťanskou lásku?“*

„Křesťanskou lásku dokazujeme tím, že zachováváme přikázání Boží a církevní.“

Přikázání Boží a církevní obsahují vůli Boží, co činiti máme a čeho máme se varovati. Kdo zákony Boží svědomitě a ochotně zachovává, ukazuje lásku k Bohu, jakž praví Pán Ježíš: „Kdo má přikázání má a zachovává je, tenť jest, kterýž mne miluje.“ (Jan 14, 21.) Pán Ježíš také zachovávání přikázání označil za prostředek k projevení lásky k Bohu a dosažení života věčného, proto pravil bohatému mládenci: „Chceš-li vejíti do života, ostříhej přikázání.“ (Mat. 19, 16.)

Jsou však zvláště dvě přikázání, ve kterých obsažena jsou ostatní přikázání Boží i církevní. Tato dvě přikázání jmenujeme hlavní přikázání křesťanské lásky, neboť kdo je zachovává, zachovává již desatero Božích přikázání i patero přikázání církevních.

342. *„Která jsou hlavní přikázání křesťanské lásky?“*

„Hlavní přikázání křesťanské lásky jsou tato dvě: ‚Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a z celé duše své a ze vší mysli své. Toť je to největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ (Mat. 22, 37—39.)

Pán Ježíš jednoho dne vyučoval zástupy, jak možno dosáhnouti života věčného. A tu přistoupil k němu jeden zákonník, a pokoušeje ho, tázal se: „Mistře, co čině, život věčný obdržím?“ I řekl mu Pán Ježíš: „V zákoně co jest psáno? kterak čteš?“ Zákonník odpověděl: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své.“ I řekl mu Ježíš: „Právě jsi odpověděl, to čiň a živ budeš.“ (Luk. 10, 25—28.) Kdo tedy tato dvě přikázání zachovává, dosáhne života věčného. Poněvadž láska k Bohu jest přednější než láska k bližnímu, proto první hlavní přikázání poroučí, abychom především Boha milovali.

Boha máme milovati z celého srdce a ze vší mysli, t. j., ve všem máme se Bohu podříditi z lásky, citem i myšlením, vůlí a tužbami svými. Milovati máme Boha tělem i duší, všemi silami tělesnými i duchovními. Boha máme milovati nade všecko, to jest,

musíme býti ochotni všeho se vzdáti, kdyby toho Bůh žádal. Svatý Augustin po svém obrácení tak láskou k Bohu zahořel, že v Něm jedinou rozkoš svou nalézal. Říkávalť, že se mu zdá, jakoby slunce, měsíc a hvězdy, hory a doly, moře a všichni viditelní tvorové k němu volali: Miluj Boha! Proto bývá často vyobrazován se srdcem v ruce, z něhož plamen vychází, na znamení, že z celého srdce miloval Boha.

Druhé přikázání lásky poroučí nám, abychom milovali bližního svého jako sebe samého. O tomto přikázání praví Pán Ježíš, že jest podobno prvnímu, to jest, i toto přikázání jest veliké a k dosažení života věčného potřebné.

Tato dvě hlavní přikázání obsahují všeobecně povinnosti k Bohu a bližnímu, obšírně pak vysvětlena jsou v desateru Božích přikázání a pateru církevních.

343. *„Kde jsou dvě hlavní přikázání křesťanské lásky obšírněji vysvětlena?“*

„Dvě hlavní přikázání křesťanské lásky jsou obšírněji vysvětlena:

1. V desateru Božích přikázání.
2. V pateru přikázání církevních.“

O těchto přikázáních budeme obšírněji rozjímati v dalších cvičeních. Z přikázání těch poznáme, které povinnosti máme k Bohu, bližnímu a církvi, proto kéž nejen dobře vštípíme si v srdce své povinnosti, které přikázání nám ukládají, ale kéž zvláště ochotně plníme, co Bůh poroučí a varujeme se všeho, co zapovídá, abychom tak skutky svými ukazovali lásku Bohu a aby také o nás platila slova Páně: „Kdo má přikázání má a zachovává je, tenť jest, kterýž mne miluje.“ (Jan 14, 21.)

31. CVIČENÍ.

(Oddělení druhé.)

O desateru Božích přikázání.

V minulém cvičení uvažovali jsme o lásce k Bohu, k sobě a bližnímu a pověděl jsem vám, že lásku křesťanskou zvláště dokazujeme zachováváním přikázání Božích. Jako Bůh dal přírodě pevné zákony, podle nichž všechno se děje a spravuje, tak také lidem dal Pán

Bůh zákony, dle nichž říditi se mají ve společenském životě na zemi, aby dosáhli konečného svého cíle, ku kterémuž stvořeni jsou. A zákony těmi zvláště jest desatero Božích přikázání, o kterém nyní v našich cvičeních rozjímati budeme.

344. *„Jak zní desatero Božích přikázání?“*

„Desatero Božích přikázání zní:

1. V jednoha Boha věřiti budeš.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš statku jeho.

Přikázání tato, která Bůh lidem zjevil, krátce nazýváme „desatero“, protože jakoby desíti slovy Bůh nám něco velí a něco zapovídá. Toto desatero jest velmi důležitým a velemoudrým zákonem. Neboť přikázání ta jsou základními kameny spořádaného a rozumného života na zemi a věčné blaženosti na věčnosti. Kdyby všichni lidé tyto zákony svědomitě zachovávali, nebylo by třeba na světě žádných jiných zákonů. Desatero zřetelně a jasně předpisuje nám povinnosti k Bohu a Pánu našemu, ukazuje cestu ku konečnému našemu cíli a předkládá dokonalá nařízení a poučení, kterak máme uspořádati rodinný a společenský život, abychom na tomto světě žíti mohli pokojně, spravedlivě a bohabojně, jak náleží tvorům rozumem a vůlí obdařeným. Jestliže svět, říše a společnosti dávají různé zákony, aby pořádek a řád ve společnosti lidské byl zachován, aby právo a majetek bližního byl chráněn, pak tyto zákony a nařízení jsou již v desateru obsažena. Desatero je takřka sborníkem všech moudrých a dobrých zákonů, které panovníci poddaným svým dali a dávají. Křesťanští panovníci také vždy zákony dávali podle desatera, jež jim bylo vodítkem k vydání různých nařízení pro blaho časné poddaných. Desatero jest nejstarším zákonem, a poněvadž jest původu božského, proto jest zákonem nezměnitelným, věčně tutéž platnost a závaznost majícím. — Podle tohoto desatera budou všichni lidé na věčnosti souzeni, odměněni, anebo potrestáni. Je tudíž zvláště pro nás, křesťany, velmi důležito, abychom desatero,

ve kterémž obsažena jest vůle Boží, dokonale znali. Nedostačuje však, abychom desatero toliko uměli se modliti, ale musíme také věděti, co se nám v desateru přikazuje a zapovídá. Budeme tudíž tato přikázání jedno po druhém obšírně probírati a vysvětlovati, abychom nejen dokonale poznali, co Bůh jimi nám poroučí a zapovídá, ale abychom také jako v zrcadle poznali své nedostatky a chyby, a proto přičinili se, všeho nedovoleného se varovati.

Podíváme-li se na desatero, jak je uvádí náš katechismus, tedy poznáváme, že v Písmě svatém jinak jest uvedeno. To zavdává protestantům často podnět k výtce, jakoby církev desatero byla porušila. Církev desatera neporušila, nýbrž pouze židovské desatero, které Hospodin zvláště Židům dal, pro křesťany upravila a uspořádala, abychom se mu snadno přiučili. Tím však ničeho neporušila, poněvadž obsah křesťanského desatera je týž jako židovského. Pro snadnější pochopení toho všimněme si desatera, jak je uvádí Písmo sv. a jak církev je upravila.

V Písmě svatém první přikázání zní: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, kterýž jsem tě vyvedl ze země egyptské, z domu služebnosti. Nebudeš míti bohů cizích přede mnou.“ Druhé přikázání pak zní: „Neučiníš sobě rytiny ani jakého podobenství těch věcí, kteréž jsou na nebi s vrchu, ani těch, kteréž jsou na zemi dole, ani těch, kteréž jsou ve vodách pod zemí. Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti; Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, silný, horlivý, navštěvující nepravost otcův na synech, do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteříž nenávidí mne, a činí milosrdenství nad tisíci těm, kteříž milují mne a ostříhají přikázání mých.“ (II. Mojž. 20, 1—6.)

Těmito slovy uvádí Mojžíš první dvě přikázání lidu israelskému. Hospodin prvním přikázáním poroučí Židům, aby toliko Jej za Boha vyznávali, a že on je tím, kterýž je z Egypta vyvedl a kterýž jim tolik dobrodiní prokázal. Zapovídá pak Hospodin Židům, aby neměli cizích bohů. Neboť ostatní národové neklaněli se pravému a jedinému živému Bohu, nýbrž klaněli se tvorům a různým věcem. Proto Hospodin pohanské bohy nazývá cizími a zapovídá se jim klaněti.

Poněvadž pohané bohy své si zobrazovali sochami a rytinami, proto Hospodin zakázal Židům: „Neučiníš sobě rytiny, abys se jí klaněl. Zákazem tím chtěl Hospodin Židy odvrátiti od pobloužnění a modloslužby, do níž by snadno byli upadli, kdyby byli měli dovoleno užívati obrazů a soch. Proto tedy Hospodin zákaz o klanění se rytinám a sochám zjevil ve zvláštním přikázání.

Církev katolická pro křesťany upravila tato dvě přikázání tím, že je sloučila v jedno přikázání a řekla: „V jednoho Boha věřiti budeš.“ V tomto přikázání poroučí se nám, abychom věřili toliko

v jednu Nejvyšší bytost, v jednoho Boha a zapovídá se nám, abychom se věcem stvořeným, tedy obrazům a sochám klaněli jako Bohu. Církev tedy desatera neporušila, nýbrž pouze kratšími slovy vyjadřuje první dvě přikázání, která Hospodin dal Židům.

V židovském desateru třetí přikázání zní: „Nevezmeš jména Hospodina, Boha svého, nadarmo.“ V našem pak desateru je toto přikázání druhým a zní: „Nevezmeš jména Božího nadarmo.“ Čtvrté přikázání v židovském desateru zní: „Pomni, abys den sobotní světil,“ v našem pak desateru přikazuje se nám, abychom světili neděli a ustanovené svátky, proto třetí křesťanské přikázání zní: „Pomni, abys den sváteční světil.“ Páté přikázání židovského desatera zní: „Cti otce svého i matkou svou, abys dlouho živ byl na zemi, kterouž tobě dá Hospodin, Bůh tvůj.“ V křesťanském desateru toto přikázání jest čtvrté a zní: „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.“ Církev k tomuto přikázání přidala slova: „A dobře ti bylo na zemi,“ a učinila tak k vůli slovům, která svatý Pavel v listu svém k Efesským napsal, neboť dí: „Synové, poslouchejte rodičů svých v Pánu, nebo je to spravedlivé. Cti otce svého i matku svou; kteréž jest první přikázání se zaslíbením: aby dobře bylo tobě a dlouho živ byl's na zemi.“ (Ef. 6, 1, 3.) Další přikázání jsou nezměněna, toliko desáté přikázání židovského desatera církev upravila, že je totiž rozdělila ve dvě přikázání. Desáté přikázání v desateru židovském totiž zní: „Nepožádáš domu bližního svého: aniž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani ničehož, což jeho jest.“ Církev, chtějíc úctu a vážnost křesťanské ženy zvýšiti, oddělila zákaz „nepožádáš manželky jeho“ od zákazu „nepožádáš domu jeho“, aby časné věci nebyly považovány za rovnocenné se ženou. Proto naše deváté přikázání zní: „Nepožádáš manželky bližního svého“, a desáté přikázání zní: „Aniž požádáš statku jeho.“

Porovnáme-li tedy křesťanské desatero se židovským, tedy poznáváme, že církev desatero moudře upravila pro křesťany, přece však ničeho neporušila. Protestanté také se nemodlí desatero těmi slovy, kterými jest uvedeno v Písmě svatém, pouze se zvláštním důrazem modlí se druhé přikázání: „Neučiníš sobě rytiny, abys se jí klaněl,“ aby tím omluvili učení své, kterým zapovídají užívání a uctívání obrazů a naznačili rozdíl od nás katolíků, kteří obrazy a sochy ctíme a jich užíváme. Činíme-li my, katolíci, dobře, že v uctivosti máme obrazy a sochy svatých, o tom poučíme se v jiném cvičení.

345. *„Komu dal Bůh desatero přikázání?“*

„Bůh dal desatero přikázání národu israelskému, když po východu z Egypta na poušti dlel.“

Bůh hned v ráji prvním lidem dal přikázání, podle něhož měli se i jejich potomci spravovati. Bůh sice zákonů nenapsal na kamenné desky, ale vepsal je do srdce každého člověka. Člověk již od svého stvoření má v duši své zákon, který mu ukládá povinnosti k Bohu, k sobě samému a k bližnímu. Všichni lidé vědí, co jest dobré a co jest zlé; i pohané svědomím svým poznávají, že lež, krádež, vražda a jiné nepravosti jsou věcmi nedovolenými. Desatero tedy, kteréž Hospodin napsal na dvě kamenné desky, měli lidé od svého stvoření napsáno ve svém srdci. Když však pokolení lidské zapomnělo na jediného a pravého Boha a Tvůrce svého, když hlas svědomí svého udusilo, tu vyvolil si Bůh ze všech pokolení národ jeden, v němž měla býti uchována pravá víra a naděje na budoucího Vykupitele. A tímto vyvoleným národem byli Israelité nebo Židé. Praotcem národa toho byl Abraham, s nímž Hospodin učinil smlouvu, že rozmnoží potomky jeho jako písek mořský, a že z tohoto pokolení narodí se slíbený Vykupitel lidí. Řízením Božím dostali se potomci národa vyvoleného do Egypta, kamž je uvedl Josef, jeden ze dvanácti synů Jakubových.

Písmo svaté vypravuje nám, že synové Jakubovi ze závisti a žárlivosti prodali bratra svého Josefa kupcům, kteří jej odvedli do Egypta a tam jej prodali. V Egyptě Josef řízením Božím stal se místokrálem a zachovatelem země. Josef, v době všeobecné neúrody a hladu povolal do Egypta otce svého Jakuba a syny jeho, jimž vykázána byla krajina Gessen za obývání. Za několik set let povstal z potomků Jakubových veliký národ, jenž Egypťanům stal se nebezpečným. Proto král Farao počal Israelity pronásledovati, a umínil si, že je úplně vyhubí. Hospodin však národ vyvolený vyvedl z Egypta a vedl jej do země zaslíbené, nynější Palestýny. Za vůdce lidu ustanovil Bůh Mojžíše. Israelité táhli z Egypta dalekými cestami, pustinami arabskými do nové své vlasti. Po 45 dnech putování přišli k horám sinajským, kdež položili se táborem a po celý rok na místě tom se zdržovali. Pod horami sinajskými rozprostírá se údolí, kteréž bohato bylo na tučné pastviny, hory pak porostly byly hustým lesem. Proto mohli Israelité i se svými četnými stády na tomto místě zdržeti se po celý rok. Z údolí toho pozvolna zvédá se horstvo sinajské, kteréž rozděluje se na tři horská pásma. Největší pásmo jest střední, na němž jsou dvě vysoké hory, na severu Horeb, na jihu Sinaj. Poněvadž obě tyto hory jsou součástí jednoho pohoří, proto v Písmě svatém jména hor často se zaměňují. Na těchto horách zjevil se Hospodin Mojžíšovi v keři hořícím, když pásl stáda kněze Jethra, a odtud vyslal Hospodin Mojžíše do Egypta, aby vyvedl národ israelský. Stala se tedy hora ta Mojžíšovi místem posvátným a proto také jistě ne bez příčiny zdržel se lid israelský

na úpatí této hory. Na tomto místě měla býti uzavřena smlouva mezi Bohem a lidem jeho.

Israelité neměli dosud souhrnných předpisů ani pro život náboženský ani pro život občanský, řídili se toliko rozkazy svých otců, kteří od Boha různá nařízení dostávali. Neměli také ani bohoslužebného řádu ani kněžstva ani chrámu. Nyní však Hospodin učiniti chtěl národ israelský v zemi zaslíbené samostatnou říší, kteráž by měla své zákony a samosprávu; proto hned na cestě dal jim zákony, dle nichž by měli žíti v nové své říši. Zákony těmi uspořádal Bůh poměr lidu k Bohu svému a k sobě vespolek. Dal jim tedy řád náboženského a společenského života. Všecka pak přikázání k tomu směřovala, aby v lidu israelském uchována byla víra v jednoho Boha, aby mravnost a bázeň Boží byly pěstovány a zvláště aby naděje na budoucího Vykupitele v lidu byla živena a udržována. Desatero bylo Židům zákonem Božím i státním, neboť Hospodin byl jejich panovníkem.

Než Hospodin oznámil lidu nové zákony, povolal Mojžíše na horu Sinaj a oznámil mu, že chce s lidem učiniti smlouvu a jej vzíti pod zvláštní ochranu svou, jestliže mu slíbí svrchovanou poslušnost. Hospodin tedy napřed žádal poslušnost a za to sliboval ochranu a hojné požehnání. Pravilť Hospodin: „Jestliže poslouchati budete hlasu mého a budete-li ostříhati úmluvy mé, budete mi za království kněžské a národ svatý.“ (II. Mojž. 19, 5, 6.) Když Mojžíš lidu vůli Boží oznámil, líbila se jim řeč Hospodinova a přísahali, že všechno zachovají, co Hospodin přikáže.

Na to Hospodin poručil, aby lidé po dva dny připravili se k slavnosti prohlášení přikázání a k uzavření smlouvy. Měli trvati na modlitbách, zdržovati se nečistoty a všelikého hříchu a také podle těla se připraviti; proto poručil jim Mojžíš, aby vyprali svá roucha a svátečně se oděli ku dni třetímu. Zajisté smlouva, kterou uzavříti měli s Bohem, toho vyžadovala, aby v největší slávě k uzavření jí se připravili. Mojžíš také z rozkazu Hospodinova učiniti dal kolem hory zábradlí, aby nikdo neodvážil se na horu vystoupiti. Třetího dne shromáždil se lid pod horou. Tu časně z jitra celá hora pokryta byla hustým mrakem, celá hora byla v plameni a kouřila, nastalo hrozné hromobití a blesky se křižovaly. Hospodin povolal Mojžíše na horu, lid pak stál před zábradlím. Z temného mraku vystoupil Hospodin ve vší slávě a moci své, provázen jsa zástupy andělů, kteří troubili na trouby. A tu Hospodin za hromu a blesku prohlásil lidu svůj zákon — desatero. Lid s velikou bázní poslouchal Hospodina. Nemohouce déle snésti hrůzy, prosili Mojžíše: „Mluv ty s námi a poslouchati budeme; nechť nemluví s námi Hospodin, abychom snad nezemřeli.“ (II. Mojž. 20,

19.) Potěšil je Mojžíš a řekl jim, že Hospodin proto tak slavně a s takovou hrůzou zákony jim zjevil, aby přikázání jeho zachovávali a hříchu se varovali. Na to Mojžíš opět vstoupil na horu a přijal od Hospodina ostatní nařízení, týkající se zřízení svátků, bohoslužby, řádu kněžského a jiných důležitých ustanovení. Potom Mojžíš na potvrzení úmluvy s Bohem učiněné, postavil oltář a okolo něho 12 kamenů, které naznačovaly 12 pokolení israelských a obětoval Hospodinu na znamení, že se chce lid obětovati s tělem i duší Bohu. Potom Mojžíš pokropil lid obětní krví, že lid chce ve službě a poslušnosti k Bohu i krev svou obětovati.

Hospodin přikázání napsal zlatým písmem na dvě kamenné desky a dal je lidu. Na jedné desce byla přikázání, která obsahují povinnosti k Bohu, na druhé pak napsána byla přikázání, která obsahují povinnosti k bližnímu. Na jedné desce napsáno bylo pět přikázání, totiž: Já jsem Hospodin, Bůh tvůj; neučiníš sobě rytiny..; nevezmeš jména Hospodinova nadarmo; pomni, abys den sobotní světil a cti otce svého...

Rodičové jsou zástupci Božími a proto v židovském desateru i toto přikázání nalézá se na desce, na kteréž uvedena jsou přikázání obsahující povinnosti k Bohu, kdežto na druhé desce jest ostatních pět přikázání, která obsahují povinnosti k sobě a bližnímu.

Hospodin dal přikázání na dvou deskách, aby naznačil, že desatero jest obšírnějším vysvětlením hlavních dvou přikázání lásky: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce — a bližního svého jako sebe samého.

346. *„Jsme-li i my povinni, zachovávati desatero přikázání, jež Bůh dal národu israelskému?“*

„I my jsme povinni zachovávati desatero přikázání, jež Bůh dal národu israelskému, a to proto:

1. že toliko vysvětlují zákon přirozený, jejž Bůh každému člověku již svědomím poznati dává;

2. že je Pán Ježíš potvrdil a zachovávati přikázal.

a) Když Spasitel světa, Ježíš Kristus, přišel na svět a hlásal nové učení, desatero ani v Novém Zákoně nepozbylo platnosti. I my, křesťané, povinni jsme desatero zachovávati, poněvadž v něm jest obsažena vůle Boží, kterou Bůh zvláště tímto zákonem zjevil. Bůh vždy lidem dával zákony, a to buď určitými slovy, anebo je vštípil v naše srdce. Takové zákony, které Bůh dal a skrze vyvolené muže nebo církev svatou lidem oznámil, jmenujeme zákony kladnými. Takové zákony dal Bůh ve Starém Zákoně a v Novém Zákoně. Rozeznáváme tedy zákony předkřesťanské čili mosaické a zákony

křesťanské. K mosaickým zákonům náležejí různá nařízení, která Hospodin zjevil patriarchům, svatým prorokům a králům. Zvláště pak k mosaickému zákonu náleží desatero, které Hospodin národu židovskému dal napsané na dvou deskách. V novém Zákoně dal Pán Ježíš mnohé zákony a zvláště desatero vysvětlil a doplnil. Církev svatá z moci Ježíše Krista zákony dávala a dává. Zákony tyto, které Bůh lidem zjevil, mají nás vésti k dosažení nadpřirozeného života a proto slují zjevenými zákony nadpřirozenými.

Bůh však dal všem lidem zákon přirozený, který vede lidi k cíli přirozenému. A který je ten zákon přirozený? Pán Bůh do srdce každého člověka vložil zákon, kterýž jmenujeme hlasem svědomí. Tento vnitřní hlas nám praví, co máme činiti a čeho se máme varovati. Každý člověk, který užívá svého rozumu, sám již ze sebe poznává rozdíl mezi dobrým a zlým a rozumem svým poznává, že některé věci má konati a některých věcí má se varovati. Tímto hlasem svědomí řídí se i pohané. Proto i u divokých národů shledáváme některé dobré skutky, které konají jedině z rozkazu svého svědomí. I pohané, ačkoli v mnohém hlas svědomí hříšnými návyky utlumili, přece dobře poznávají, zda-li jednali poctivě a spravedlivě anebo nespravedlivě a nešlechetně, neboť i oni děsí se z hrozných a nelidských skutků svých. Z toho poznáváme, že každý člověk od přirozenosti má v duši své vepsaný zákon, kterýž mu předpisuje nejhlavnější pravidla mravů. Proto dí svatý Augustin: „Tento zákon není napsán, nýbrž vrozen.“ Také Písmo svaté nám dosvědčuje, že každý člověk má od Boha vepsaný do duše zákon, který mu poroučí dobré činiti a zlého se varovati. Svatý Pavel praví o pohanech, že od přirozenosti puzeni jsou konati to, co zákon poroučí, ačkoliv jim Bůh nezjevil desatera jako Židům a proto že dle tohoto zákona budou na věčnosti souzeni. Praví svatý Pavel: „Když pohané, kteří neznají zákona, od přirozenosti činí, co jest zákon, takoví, nemajíce zákona, sami sobě jsou zákonem a ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých.“ (K Řím. 2, 14.)

Také světové dějiny dosvědčují nám, že všichni národové plní nejhlavnější povinnosti, které zákon přirozený v desateru obsažený přikazuje. Všichni národové od počátku světa uznávali vyšší bytost nad sebou, kterou Bohem jmenovali a Bohu svému nejvyšší úctu prokazovali. I pohané zachovávali čtvrté přikázání, neboť i oni přikazovali dětem, aby rodiče své ctily, milovaly, jich poslouchaly a jim vděčnými byly. Také pohané věděli, že msta a nepřátelství jest nešlechetností. I oni věděli, že nemáme bližnímu činiti, čeho sami nerádi máme. Dějiny nám také vypravují, kterak mládež k tomu byla vedena, aby stáří měla v uctivosti. Také přátelství pěstovali pohané mezi sebou a za nectného byl prohlášen ten, jenž věrného

přítele zradil. Také víme, kterak národové milovali svou vlast a národ a jakého opovržení dostalo se těm, kteří zradili svou vlast a národ.

Poněvadž tedy tento zákon přirozený mají všichni lidé v srdci svém vepsaný, proto platí pro všecky lidi, doby a místa a nemůže býti ani změněn ani vymazán, jak dí Tertulián: „Tento zákon může sice býti zatemněn, ale nikoli vymazán.“

Přirozený tento zákon, který Bůh všem lidem do srdce vepsal, vysvětlil Bůh zjeveným zákonem, který jmenujeme „desatero“, neboť desatero obsahuje všechna pravidla mravná, která od přirozenosti člověk v srdci svém má vštípena. Poněvadž desatero jest výkladem zákona přirozeného, proto má platnost pro všecky časy, místa a lidi a proto také i my, křesťané, povinni jsme desatero zachovávati.

b) I my jsme povinni, desatero zachovávati, proto „že je Pán Ježíš potvrdil a zachovávati přikázal.“

Chceme-li jednou náležeti mezi vyvolené v království nebeském, musíme všecko věřiti, co nám Bůh zjevil. Avšak my víme, že sama víra nás nespasí, nýbrž že třeba je také skutků. A co máme věřiti a činiti, abychom dosáhli života věčného, oznámil nám Bůh svými zákony. Proto Pán Ježíš pravil onomu bohatému mládenci: „Chceš li vejíti do života, ostříhej přikázání.“ (Mat. 19, 17.) Kdo přikázání Boží a církevní zachovává, může doufati, že přijde do nebe; kdo však přikázání neplní, nebude spasen. Proto pravil Pán Ježíš: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli otce mého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 7, 20, 21.) Chceme-li tedy vejíti do království nebeského, musíme nejen všecko věřiti, co Bůh zjevil, ale musíme také všecko zachovávati, co nám Bůh svými zákony přikazuje. Desatero jest nejhlavnějším zákonem Božím, jenž nepřestal míti platnosti ani tehdy, když Pán Ježíš na svět přišel a nový zákon vyhlásil; proto musíme i desatero zachovávati. Že desatero platí i pro nás křesťany, prohlásil Pán Ježíš, jenž pravil: „Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona nebo proroků; nepřišelť jsem rušit, ale naplnit.“ (Mat. 5, 17.) Desatero dal lidem Bůh a proto Kristus Pán, Syn Boží, nemohl rušiti toho, co ustanovil jeho Otec nebeský. Pán Ježíš také desatera nerušil, nýbrž sám je zachovával, vysvětloval a doplňoval. Tak Pán Ježíš druhé přikázání „Nevezmeš jména Božího nadarmo“ doplnil, že zapověděl přísahu bez potřeby; zapovídal nenávist k bližnímu a přikázal, abychom i nepřítele milovali. Pán Ježíš v šestém přikázání zapovídá netoliko hříšné skutky, ale také hříšná myšlení a žádosti. Ukázal tím Pán Ježíš, že nemáme přikázání zachovávati jako Fariseové, kteří

úzkostlivě drželi se písmena, ale v srdci svém zákony přestupovali. Křesťané mají zákony zachovávati nejen zevně, nýbrž také srdcem, nemají hleděti jen na slova zákona, ale také na ducha jeno.

Písmo svaté nám potvrzuje, že spravediiví lidé i v Starém Zákoně přikázání Boží věrně plnili. Tobiáš zákony Boží ve svaté měl uctivosti a také syna svého napomínal, aby vždy zákony Boží zachovával. Daniel ani v nejmenším nechtěl přikázání Boží porušiti. Krásný příklad zachovávání přikázání Božích zvláště nám zanechali stařec Eleazar a sedm makabejských bratří s matkou, kteří raději smrt podstoupili, nežli by byli přestoupili svaté zákony. — Také v Novém Zákoně první křesťané a mučedníci zákony Boží zachovávali a pro ně i život obětovali.

Svatý Polion, mučedník, za císaře Diokleciána pro víru křesťanskou byl pohnán k soudu. Když vladař Probus víru Kristovu tupil, pravil svatý Polion: „Mýlíš se, křesťané tak vyznávají pravdu, že ani muka jich neodstraší, aby přestoupili zákony věčného krále!“ „O jakých zákonech mluvíš?“ pravil Probus. Načež Polion: „Míním zákon Pána Ježíše.“ Vladař: „K čemu vás zákony ty zavazují?“ Polion: „Velí nám, abychom se klaněli jednomu Bohu, kterýž vládne v nebi i na zemi; učí nás, že dřevo a kámen nemohou bohové býti, napravují naše mravy a spravedlivých v ctnosti utvrzují. Kážou nám čistotu, věrnost, lásku; pánům vlídnost a spravedlnost, poddaným ve věcech slušných poslušnost. Učí nás, abychom rodiče ctili, přátelům sloužili, nepřátelům odpouštěli, dobré skutky konali, na pozemské věci srdce své nevěsili a konečně, že věrný křesťan dosáhne radosti nebeské.“ Než ani toto krásné učení nepohnulo vladařem, Polion za živa byl upálen.

Poněvadž nás vzácné a mnohé příklady povzbuzují, abychom přikázání Boží zachovávali, poněvadž zvláště Kristus Pán přikázal nám, přikázání zachovávati a věčnou odměnu slíbil těm, kteří přikázání plniti budou, proto svědomitě zachovávejme zákony Boží. Abychom přikázání Boží zachovávali, dává nám Pán Bůh k tomu milost. —

347. *„Můžeme-li desatero přikázání zachovávati?“*

„Desatero přikázání můžeme zachovávati, protože Bůh každému, kdo ho prosí, milost k tomu dává.“

Desatero přikázání Božích můžeme zachovávati, protože jest dáno pro lidi. Bůh pak neukládá lidem, co by vykonati nemohli, neboť nemožného ani Bůh od nás nežádá. Bůh zajisté jest nejmoudřejším zákonodárcem, proto bylo by nerozumem a rouháním, domnívati se, že by lidé nemohli zachovávati přikázání, která Bůh jim dal a za-

chovávání jich pod trestem věčného zavržení přikázal. Kdyby lidem bylo nemožným, přikázání Boží zachovávati, pak by také Bůh nemohl lidi trestati věčným zavržením pro přestupování zákonů božských. Že však lidé mohou přikázání Boží zachovávati, potvrzují všichni spravedliví a svatí lidé Starého i Nového Zákona, kteří, ačkoliv byli lidmi křehkými jako my, v životě svém v plnění zákonů Božích ustavičně se cvičili, zákony Boží vždy na mysli měli, po celý život podle nich se řídili a raději život obětovali, nežli by byli i nejmenší přikázání přestoupili. Člověk ovšem následkem dědičného hříchu více jest nakloněn k neposlušnosti než k poslušnosti, ku zlému než k dobrému, poněvadž jeho vůle jest seslabena a rozum zatemněn, a proto často přichází mu za těžko, přikázání Boží zachovávati. Než tu Bůh doplňuje naši slabost, neboť udílí nám své milosti a pomoci, tak že pak při dobré vůli a s milostí Boží můžeme zachovávati všechno, co Bůh nám přikazuje. Když Bůh dá nám svou milost, pak přikázání Boží nejsou těžká, jak praví svatý Jan: „Nebo ta jest láska Boží, abychom přikázání jeho zachovávali: a přikázání jeho nejsou těžká.“ (I. Jan 5, 3.)

Svatý Augustin, slavný církevní učitel, sám na sobě zkusil, že není nesnadným, zachovávati přikázání Boží, jestliže jen člověk Boha o milost k tomu prosí a jeví dobrou vůli. Proto praví: „Bůh, co jest nemožného, nepřikazuje, nýbrž poroučeje, nabádá konati, co můžeš, a za to prositi, čeho vykonati nemůžeš. Pro každého tedy, kdo se k Bohu, jak se poroučí, z celého srdce svého i z celé duše své obrátí, pro toho nemůže těžkým býti příkaz Boží. Neboť kterak je těžký, jelikož to zákon lásky? A tak buď nemiluje kdo, a tudíž jest mu přikázání obtížné; anebo miluje, a pro něho nemůže býti těžké.“ — Jestliže tedy mnozí lidé přikázání Boží přestupují, ukazují, že buď nemají dobré vůle, anebo neprosí za milost, aby plnění přikázání Božích nebylo jim obtížným. Poněvadž přikázání Boží jsou zákonem lásky, proto, milujeme-li Boha upřímně, zachovávejme jeho přikázání. Prosme také Boha o milost a pomoc, a Bůh zajisté neodepře nám milosti své. S milostí Boží pak snadno zachováme přikázání Boží, neboť jak dí svatý Pavel: „Všecko mohu v tom, jenž mne posiluje.“ (Filip. 4, 13.)

Přikázání Boží povinni jsme zachovávati všechna a ustavičně.

Že máme všechna přikázání zachovávati, napomíná nás svatý Jakub: „Kdo by pak koli celý zákon zachovával, ale přestoupil by v jediném (přikázání), učiněn jest všemi vinen.“ (Jak. 2, 10.) A sv. Augustin praví: „Jestliže kdo jedno přikázání plní, a jiné přestupuje, nic mu to neprospívá.“ Přikázání Boží tvoří jeden celek a proto musíme všechna zachovávati, chceme-li dosáhnouti odměny věčné. Hrozný pak trest na věčnosti čeká ty, kteří neplní všechna přikázání.

Jistý kazatel proto pravil: „Považte, křesťané, peklo jest plno zavržencu, kteří většinu přikázání Božích zachovávali; jsou však proto zavrženi, protože nezachovávali všech.“

Nuže z lásky k Bohu a k sobě zachovávejme svědomitě všechna přikázání Boží.

Přikázání Boží máme konečně zachovávati bez přestání. — K tomu nás má povzbuzovati upřímná láska k Bohu. Neboť kdo Boha nade všecko miluje, tomu není těžkým a obtížným, co Bůh poroučí. Proto praví Pán Ježíš: „Jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké.“ (Mat. 11, 30.) Láska činí i nejtěžší přikázání lehkým a snadným. Kdo tedy Boha miluje, věrně také plniti bude vždy vůli Boží, neboť koho milujeme, tomu chceme se zalíbiti. Bohu pak nejlépe se zalíbíme, když po celý život jeho svaté zákony věrně plniti budeme. K tomu pak povzbuzuje nás Pán Ježíš: „Kdo setrvá až do konce, ten bude spasen.“ (Mat. 10, 22.)

Desatero přikázání Božích ukazuje nám, co máme činiti a čeho činiti nesmíme. Obsahuje tedy desatero rozkaz a zákaz. To, co činiti máme a musíme, jmenujeme povinnost. A desatero ukládá nám jisté povinnosti k Bohu a k bližnímu.

348. *„Které povinnosti obsahuje desatero Božích přikázání?“*

„První tři přikázání Boží obsahují povinnosti k Bohu, ostatních pak sedm povinnosti k sobě a k bližnímu.“

Desatero židovské, jak jsem dříve pravil, napsáno bylo na dvou kamenných deskách. Na jedné desce bylo prvních pět přikázání a na druhé ostatních pět. Přikázání „cti otce svého...“ připojili k prvním přikázáním, které obsahují povinnosti k Bohu, neboť rodiče jsou zástupci Božími. My pak, křesťané, rozdělujeme desatero na dvě části, tak, že první tři přikázání „v jednoho Boha věřiti budeš, nevezmeš jména Božího nadarmo a pomni, abys den sváteční světil“ tvoří jednu část a jeden celek, neboť obsahují povinnosti, které Bohu konati máme. Přikazujeť se nám, abychom v jednoho Boha věřili, jemu úctu a čest prokazovali a jemu sloužili svěcením neděle. Ostatních sedm přikázání tvoří druhou část a celek, neboť přikázání tato týkají se nás lidí a obsahují povinnosti k sobě a k bližnímu. Čtvrté přikázání uspořádává život rodinný, páté přikázání chrání život náš, šesté hájí čistotu, sedmé majetek, osmé čest a dobré jméno, deváté a desáté zapovídá hříšné žádosti po tom, co náleží bližnímu.

Všimneme-li si každého přikázání, tedy vidíme, že v každém přikázání přikazuje se nám, co máme činiti, tedy něco se nám

poroučí, pak se nám přikazuje, čeho činiti nemáme, tedy něco se nám zapovídá.

Naučení: „Boha se boj a přikázání jeho ostříhej; nebo to jest všeliký člověk. (Kaz. 12, 13.) — Bůh dal svoje přikázání na hoře Sinaji za hřímání a blýskání, aby ukázal, s jakou přísností a spravedlností potrestá ty, kteří jich nezachovávají.

32. CVIČENÍ.

O prvním přikázání Božím.

V minulém křesťanském cvičení rozjímali jsme o desateru přikázání Božích vůbec a pověděl jsem vám, že Hospodin dal desatero přikázání lidu israelskému na hoře Sinaji. Vyložil jsem vám, že i my, křesťané, povinni jsme, zachovávati desatero, protože jest výkladem přirozeného zákona, který Bůh do srdce každého člověka vepsal a protože Kristus Pán nám poručil, přikázání zachovávati. Poněvadž v desateru obsažena jest vůle Boží, proto chceme-li se Bohu líbiti a jednou dojíti na věčnosti odměny, musíme ochotně a svědomitě přikázání Boží zachovávati. Přikázání Boží ukládají nám jisté povinnosti k Bohu a k bližnímu a zapovídají nám hříšné myšlenky, žádosti, řeči a skutky, kterými přestupuje se zákon Boží a tím děje se největší urážka nejsvětějšímu Bohu. Proto s pozorností sledujte výklad můj, když vám s pomocí Boží budu vysvětlovati, co se nám v každém přikázání poroučí a zapovídá, abyste dokonale poznali, které máme povinnosti k Bohu, k sobě a k bližnímu a čeho se musíme varovati. Přikročíme tedy dnes k prvnímu přikázání Božímu.

349. *„Jak zní první přikázání Boží?“*

„První přikázání Boží zní: ‚V jednoho Boha věřiti budeš.“

Slovy těmito přikazuje nám Bůh, abychom jej uznávali za svého nejvyššího Pána a proto v něho věřili, jemu sloužili, a jej nade všecko milovali.

350. *„Co se poroučí v prvním přikázání Božím?*

„V prvním přikázání Božím se poroučí, bychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli.“

V prvním přikázání Božím poroučí se nám, abychom Bohu prokazovali nejvyšší úctu, která pouze jemu, jakožto našemu Stvořiteli a Pánu náleží. Nejvyšší úctu prokazujeme Bohu zvláště vzbuzováním tří božských ctností, víry, naděje a lásky. Proto svatý Augustin na otázku, kterak máme ctíti Boha, odpovídá, že Bůh má býti ctěn věrou, nadějí a láskou.

a) Nejvyšší úctu vzdáváme Bohu vzbuzováním božské ctnosti víry. Božskou ctností věrou vyznáváme, že je toliko jeden Bůh, jenž jest počátkem a původcem všech věcí a jenž jest nejvýš pravdomluvným, a proto všecko pevně věříme a za pravdu máme, co buď sám zjevil anebo skrze církev svou k věření předkládá.

V prvním přikázání Božím poroučí se nám víra v jednoho Boha. Když Hospodin na hoře Sinaji dával lidu israelskému přikázání, tu s velikou mocí, slávou a velebností představil se lidu jako jeho Bůh, Pán a král a proto na první místo v desateru dal rozkaz, aby jej uznávali za svého Boha a nejvyššího Pána. Pravilť Hospodin: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, a nebudeš míti bohů jiných mimo mne.“ Tímto přikázáním vyhražuje si Hospodin především víru a největší úctu, která jemu jakožto pravému Bohu a Stvořiteli náleží. A rozkaz tento zajisté byl oprávněným a nutným, poněvadž všichni ostatní národové v poznání pravého Boha pobloudili, nevěříce v jednoho Boha, ale vzdávajíce božskou poctu věcem stvořeným, obrazům a sochám. Pohané tedy měli mnoho bohů, kteří však nebyli žádnými bohy, neboť byli bezmocnými a mrtvými. — Když tedy Hospodin dal Israelitům přikázání: „Nebudeš míti jiných bohů mimo mne,“ tím jim přikázal: „Mně, jakožto pravému Bohu se budeš klaněti, jiným bohům však nebudeš vzdávati žádné úcty.

A co Bůh poručil Israelitům, to platí i nám. I my musíme věřiti, že je toliko jeden Bůh, jenž jest naším nejvyšším Pánem a Zákonodárcem. Této víry v jednoho Boha je třeba všem lidem, neboť věrou přistupujeme k Bohu. Kristus Pán také ode všech žádal napřed víru, žádal ji od apoštolů a ode všech, kteří od něho očekávali dobrodiní. Bez víry, jak dí Písmo svaté, nemožno jest Bohu se líbiti, bez víry nedojdeme života věčného. Proto praví Pán Ježíš: „Kdo nevěří, bude zatracen.“ (Mor. 16, 16.)

V prvním přikázání dále se nám poroučí, abychom Boha vyznávali za původce všech věcí na nebi a na zemi a také za svého Stvořitele. Bůh jest nejvyšším Pánem všech věcí na nebi a na zemi, neboť všecky věci skrze něj učiněny jsou. Všude vidíme stopy Tvůrce svého, všude poznáváme všemohoucnost a moudrost Boží, která všecko tvoří, řídí, spravuje a zachovává. Proto volá žalmista Páně: „Nebesa vypravují slávu Boží a obloha zvěstuje dílo rukou

jeho.“ (Z. 18, 2.) Poněvadž Bůh jest stvořitelem všech věcí a také nás, lidí, proto povinni jsme jej ctíti, jemu sloužiti a uznávati jej za svého Pána.

Božskou ctností, věrou, konečně vyznáváme, že Bůh jest nejvýš pravdomluvným a proto všechno za pravdu máme, co Bůh nám zjevil a k věření přikázal. Bohu věříme, neboť Bůh jest sama pravda, nemůže tedy ani se mýliti ani lháti. Bůh jest bytostí nejdokonalejší a všemohoucí a proto nemůže se mýliti. Bůh jest nejvýš svatý a proto nemůže hřešiti, nemůže tedy ani lháti. Proto praví svatý Klement: „Ten, jenž zakázal lháti, tím méně bude sám lháti.“ Poněvadž tedy Bůh jest nejvýš pravdomluvný, proto pevně všemu věříme, co nám zjevil a tím vzdáváme úctu vševědoucí a neklamné pravdě božské, Bohu pravdomluvnému.

Božskou ctností, věrou, tedy uznáváme a vyznáváme Boha za svého nejvyššího Pána, Stvořitele, Zachovatele, Ředitele a nejvyššího Zákonodárce a proto vzdáváme mu božskou úctu. Kdo celým srdcem v Boha věří a v duši své jest přesvědčen, že nad námi jest Bůh, který všecko vidí a ví, ten zajisté chová v srdci svém bázeň Boží a varuje se všeho, čím by se prohřešil proti této svaté víře.

b) Nejvyšší úctu vzdáváme Bohu vzbuzováním božské ctnosti naděje. Božskou ctností nadějí vyznáváme, že Bůh pro svou všemohoucnost, pro své milosrdenství a pro svou věrnost všecko nám dá, co nám slíbil. A co nám slíbil Bůh? O tom již jsme rozjímali v II. části. Bůh nám slíbil: 1. Odpuštění hříchů, budeme-li činiti pokání. 2. Milost k dobrému. 3. Požehnání časných věcí. 4. Život věčný. Toto všechno pevně doufáme od Boha, neboť věříme, že Bůh jest věrným v slibech svých. V prvním přikázání se nám tedy poroučí, abychom v Boha doufali, v něho důvěřovali a pouze od něho očekávali, čeho potřebujeme pro tento život a dosažení života věčného. Kdo v Boha doufá, kdo v jednoho a pravého Boha skládá naději svou, uznává tím Boha za svého Pána všemohoucího a nejvýš dobrotivého a proto jest mu zcela oddán. Oddanost svou k Bohu ukazuje pak krásnými ctnostmi, které z naděje křesťanské vyrůstají. Člověk, který všechnu naději skládá v Boha, jest Bohu ve všem poslušným, svědomitě a radostně zachovává přikázání Boží, podrobuje svou vůli nejsvětější vůli Boží a jeví vždy ochotnost a horlivost v konání dobrého. Kdo v Boha doufá, ve všech osudech svých odevzdán jest do vůle Boží, ve všech strastech je trpělivým, neboť utrpení považuje buď za zasloužený trest anebo za zkoušku, kterou Bůh zkouší jeho vytrvalost. Kdo má pevnou naději v Boha, nikdy neprohřešuje se proti Bohu nedůvěrou, malomyslností, netrpělivostí a zoufalstvím.

c) Konečně nejvyšší úctu vzdáváme Bohu vzbuzováním božské ctnosti lásky. Božskou ctností láskou vyznáváme, že Boha pro jeho nekonečnou dokonalost a dobrotu nade všecko milujeme. A Bůh zajisté hoden jest lásky naší. Vždyť Bůh napřed miloval nás a miluje nás ustavičně, neboť otcovskou péčí stará se o nás a dává nám všeho, čeho potřebujeme pro život časný i věčný. Bůh miluje všecky tvory své a obzvláštní láskou miluje nás lidi bez rozdílu. Proto volá žalmista Páně: „Kdo jako Hospodin, Bůh náš, kterýž na výsostech přebývá a na ponížené patří?“ (Žalm. 112, 5, 6.) Poněvadž Bůh jest k nám nejvýš dobrotivým a nás miluje, proto přikazuje nám v prvním přikázání, abychom jej nade všecko milovali. Kdo Boha miluje, jest mu také vděčným za prokázaná dobrodiní a snaží se, aby nejen sám, ale také i jeho bližní vzdávali Bohu čest a náležitou úctu.

Kdo Boha miluje, rád se modlívá, Bohu slouží, pro čest a slávu Boží horlí a zvláště pak varuje se hříchu, kterým nejvíce Bůh bývá urážen.

Poněvadž Bůh jest k nám nejvýš dobrotivým, proto právem žádá od nás, abychom mu sloužili a jemu se klaněli. Ve všem závisíme od Boha a všecko dobré máme od něho. Proto praví svatý František Ass.: „Kdyby ti někdo vrátil ruce, oči, nohy a ostatní údy těla, které bys byl pozbyl, zda-li bys mu ze srdce po celý život nesloužil? A hle! Bůh ti dal nejen ruce, oči, nohy, nýbrž všechna možná dobra tělesná i duševní. Zdá se ti tedy toho mnoho, když od nás žádá, abychom mu sloužili, jej milovali a ho ctili?“

Pán Bůh nám tedy v prvním přikázání poroučí, abychom se mu klaněli. Co rozumíme klaněním? Bohu se klaněti, jest Bohu prokazovati poctu, která pouze jemu, jakožto nejvyššímu Pánu přísluší. (Otázka 364., o čemž více na tom místě.)

Bohu můžeme se klaněti dvojím způsobem: vnitřně a zevně. Klaníme-li se Bohu a uznáváme-li jej za svého nejvyššího Pána toliko ve svém srdci, podrobujeme-li Bohu svůj rozum a svou vůli, tedy klaníme se Bohu v duchu, vnitřně. V duchu nebo vnitřně klaníme se Bohu zvláště vzbuzováním tří božských ctností, víry, naděje a lásky. Avšak tyto tři Božské ctnosti, víru, naději a lásku, toto vnitřní klanění Bohu, můžeme a máme projevovati také svým tělem a zevnějšími svými skutky. Takové zevnější klanění Bohu jest: modlitba, klekání a klanění se, přijímání svatých svátostí a obětování nejdražší oběti mši svaté. Bůh jest bytost nejvyšší, nejsvětější, jest naším Pánem a Vykupitelem a proto jemu náleží největší pocta, klanění. Kristus Pán sám poroučí, abychom se Bohu klaněli, neboť pravil satanovi: „Psáno jest: Bohu samému se klaněti a jemu sloužiti budeš.“ (Mat. 4, 10.)

Bůh nám v prvním přikázání poroučí víru, naději a lásku k Bohu a povinnost, Bohu se klaněti. Z toho poznáváme, že zapovídají se nám myšlenky, žádosti, řeči a skutky, které jsou proti víře, naději, lásce a povinnosti, Bohu se klaněti. Jako vzbuzováním tří božských ctností a klaněním vzdáváme Bohu nejvyšší úctu, čest a poslušnost, tak zase hříchy proti víře, naději, lásce a povinnosti, Bohu se klaněti, urážíme nejsvětějšího Boha a odpíráme jemu úctu a čest, která mu právem náleží.

351. *„Co se zapovídá v prvním přikázání Božím?“*

„V prvním přikázání Božím zapovídají se všecky hříchy proti víře, naději a lásce, jakož i hříchy proti povinnosti, Bohu se klaněti.“

Které jsou ty hříchy, kterými prohřešuje se někdo proti třem božským ctnostem a proti povinnosti, Bohu se klaněti, objasňují tyto otázky, o kterých promluvíme.

352. *„Které hříchy jsou proti víře?“*

„Proti víře jsou tyto hříchy:

1. Nevěra a bludařství.
2. Odpadlictví a zapírání víry.
3. Lhostejnost u víře.
4. Dobrovolné pochybování u víře.
5. Mluvení proti víře a ochotné poslouchání řečí proti ní.
6. Čtení a rozšiřování víře nepřátelských knih, novin a spisův.“

353. *„Kdo se prohřešuje nevěrou?“*

„Nevěrou se prohřešuje, kdo vlastní vinou v Boha nebo ve zjevení Boží nevěří.“

Kdo nevěří vlastní vinou, že jest jeden Bůh, že jest všemohoucí a nejvyšší Bytost, která všecko stvořila, všecko řídí, spravuje a zachovává, kdo nevěří, co nám Bůh buď sám anebo skrze církev svou zjevil, dopouští se hříchu proti víře, jejž nazýváme nevěrou. Člověka nevěřícího jmenujeme pak nevěrcem.

Z toho poznáváme, že vlastně nevěrci nazýváni býti mají tací lidé, kteří víru poznali a potom jí pozbyli. Takovou nevěru jmenujeme proto zaviněnou. Mezi nevěřící obyčejně počítáme také pohany, kteří bloudí v temnotě, neznajíce pravého náboženství, poněvadž jim dosud nezasvitlo světlo pravé víry. Pohané neznají víry kře-

ťanské, avšak náboženství mají, podle něhož žijí a bohoslužby konají. Pohané tedy nemohou za to, že nemají pravé víry a proto také nehřeší proti víře. Chceme-li je jmenovati nevěřícími, tedy jejich nevěra jest nezaviněná a proto nebudou souzeni jako my, nýbrž Bůh je bude souditi podle jejich svědomí a skutků jejich.

Mluvíme-li o nevěře a nevěrcích, nemáme na mysli pohany, nýbrž křesťany, kteří pravou víru Kristovu poznali, v ní se narodili a vychováni byli, avšak víru vlastní vinou později pozbyli. Kdo tedy vlastní vinou pozbyl víru a nevěří ani v jednoho Boha ani neuznává zjevení Božího a církve křesťanské, hřeší proti víře a dopouští se nevěry.

Doba naše chlubí se neobyčejným pokrokem ve vědě a umění, avšak zpátečnickou jest v tom, co člověka vpravdě šlechtí a vzdělává. Náboženství a pevná víra povznáší člověka a činí ho pravou perlou vzdělanosti a pravého pokroku. Proto praví učenci nejsou nevěrci, nýbrž zbožnými a věřícími lidmi. Než za našich časů mnoho jest lidí, kteří sice vydávají se za vzdělance, avšak na náboženství nedrží, víru křesťanskou vyhlašují za báchorky, které snad hodí se pro děti a prostý lid, a proto neváží si víry a také podle ní nežijí. Mnozí posmívají se pravdám náboženským a říkají, že prý náboženství není žádnou vědou, poněvadž se nedá rozumem tak poznati, jako poznávají se věci pozemské. Proto nevěru svou omlouvají otřepanými slovy: „Co nevidím a čemu nerozumím, tomu nevěřím.“ Než jak jsou tito lidé nedůslednými! Různým vymýšleným a lživým zprávám novinářským věří na slovo, věří spisovatelům, ať už mluví pravdu čili nic; lidem tedy věří, ale Bohu, který tolikerými důkazy pravdu slova svého potvrdil, nevěří. Věru smutným jest zjevem doby naší, že i mnozí lidé vzdělaní, kteří mohou se přesvědčiti o pravdách náboženských a mají věděti, že náboženství jest všem lidem potřebno a užitečno, přece však pohrdají věrou a nemají žádného přesvědčení náboženského. Jak zahanbují tyto vzdělané lidi divocí Indiáni, kteří mají náboženství a uznávají vyšší bytost nad sebou, které se klaní a božskou poctu vzdávají!

Nevěrci, kteří vlastní vinou pozbyli víry, dopouštějí se hrubé urážky nejvýš pravdomluvného Boha, dopouštějí se největšího hříchu, který Bůh potrestá také největším trestem, totiž věčným zavržením. Neboť na věky zůstanou pravdivými slova Páně: „Kdo nevěří, bude zatracen.“ (Mar. 16, 16.) Nevěru nazýváme právem největším hříchem, protože nevěra zavírá nebe a nemůže býti odpuštěna. Každý, i největší hřích může nám býti odpuštěn, činíme-li pokání. Nevěra však nedojde odpuštění, poněvadž nevěrec nevěří v milosrdného Boha a nelituje nevěry své. Kdyby nevěra měla býti odpuštěna, musil by nevěrec zase věřiti a pokání činiti. Poněvadž

však nevěrci nevěry se nevzdávají, proto nedojdou milosrdenství Božího.

Nevěrci škodí nejen sobě, ale škodí také bližnímu, neboť zkušenost nás učí, že ani nevěrec nechce býti osamoceným, nýbrž chce míti stoupence a spojence. Proto nevěrci jsou společnosti lidské nebezpečnějšími než vrahové a zloději, neboť tito ohrožují pouze tělesný život lidský, kdežto nevěrci uvádějí do věčné záhuby nesmrtelné duše lidské. Nevěrci zásady nevěrecké rozšiřují mezi lidmi, kazí mladé i staré, zvláště pak novinami a spisy svými podkopávají víru a lidi k nevěře svádějí. A tak nevěrci jsou nebezpečnými národům, neboť podrývají mravnost, porušují všecek řád, věrnost a poctivost ve společnosti lidské. Poněvadž nevěrci neváží si zákonů Božích a nebojí se Boha, nemají v uctivosti ani zákonů světských a nebojí se pozemských vladařů. Všude, kde nevěra opanovala národ, nastaly bouře nejen proti církvi, ale také proti vládě. Padají-li oltáře, padají i trůny. Důkaz toho vidíme ve Francii, kde nevěra provádí svou hrůzovládu. Nevěrci jsou tedy nepřáteli vlasti a národa.

Které jsou prameny nevěry? Každé zlo má své zřídlo, z něhož pramení, proto i nevěra má mnohé prameny, z nichž povstává a všude se rozlévá. Nejhlavnější prameny nevěry jsou: 1. Zanedbávání náboženských povinností. 2. Špatný život. 3. Nevědomost a pýcha.

1. Zanedbávání náboženských povinností jest pramenem nevěry.

Víra jest nadpřirozené světlo, které osvěcuje rozum náš a povzbuzuje naši vůli, abychom pokorně všemu věřili, co Bůh zjevil, Bohu svému sloužili a od Boha důvěrně očekávali zvláště věčnou odměnu v nebi. Víra svatá ukazuje nám cestu do nebe a poučuje nás, kterak máme na zemi žíti, abychom dosáhli konečného svého cíle. Aby však naše víra byla vpravdě světlem ozařujícím naši duši, musí býti živou. Víra naše musí se tedy jeviti nábožným a spravedlivým životem. Živou víru zvláště ukazujeme horlivou modlitbou, návštěvou chrámu Páně, přijímáním svatých svátostí a věrným konáním všech povinností, které nám víra naše ukládá. Věřící člověk proto se modlí, neboť modlitba udržuje v duši světlo víry. Kdo modlitbu zanedbává, kdo se vůbec nemodlí, uhasíná v duši jeho světlo víry, až úplně zhasne. Proto mnozí pozbyli víru, protože se nemodlili.

Věřící člověk rád spěchá na služby Boží, poslouchá slovo Boží, přijímá často svaté svátosti a ustavičně pečuje o spásu duše své. Kdo nedrží na kostel, kdo málo kdy anebo nikdy neposlouchá

slova Božího, kdo nechodí ke sv. zpovědi a stydí se za pobožnosti, tomu zajisté nepřibude víry, ale pomalu pozbude i ten nejmenší paprsek světla víry. Zkušenost nás učí, že všichni nevěrci nastoupili dráhu nevěry zanedbáváním náboženských povinností. V minulém století žil ve Francii Voltaire, jenž svými nevěreckými spisy mnoho lidí oloupil o víru a po celý život o to pracoval se svými spojenci aby víru křesťanskou úplně vyhladil. O tomto neznabohu se praví, že v mládí svém náboženství si nevážil, modlitbě se posmíval a náboženské povinnosti zanedbával.

2. Špatný život je také příčinou nevěry.

Člověk, který má víru živou, zachovává přikázání Boží a varuje se všeliké nepravosti. Jakmile však člověk oddá se nepravostem a špatnému životu, hledí odstraniti vše, co mu předhazuje jeho nepořádný život. Nepravosti jsou vždy proti náboženství, protože náboženství hříchy zakazuje a trestem vyhrožuje. Proto hříšným lidem jsou nepohodlnými přikázání Boží a církevní, a aby upokojili své svědomí, namlouvají si, že zákony a přikázání dali jen kněží a proto netřeba jich zachovávati. Vidí-li pak hříšní lidé, že i jiní se nemodlí, ke zpovědi nechodí, dopouštějí se krádeže, podvodu, smilstva, a jiných hříchů a přece se jim dobře vede, tu sobě namlouvají, že nepotřebují také náboženství. Proto o takových lidech praví svatý Isidor: „Kdo není živ podle učení sv. evandělia, tenť buďto víru svou již ztratil, anebo ji co nejdříve ztratí.“ Že nemravný, prostopášný a pustý život jest pramenem nevěry, dosvědčuje také Písmo svaté. Čtemeť v knize Kazatele: „Víno a žena jsou příčinou, že mnozí odpadli od víry.“ Svatý Pavel pak praví: „Mnozí chodí, o nichž jsem vám častokráte pravil (nyní pak i s pláčem pravím), že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zahynutí, jichžto Bůh břicho jest, a sláva v zahanbení jejich, kteříž o zemské věci pečují.“ (Filip. 3, 18, 19.) Kdo slouží jen svému tělu, kdo v nemravnosti hledá radosti, kdo, jak dí svatý Pavel, jedině stará se o svůj žaludek, zajisté nemiluje náboženství, které poroučí čistotu a střídmost. Nemravní a zpustlí lidé obyčejně nemají víry. Podobně nepoctiví a podvodní lidé nedrží na víru, protože by musili všechno navrátiti, co nabyli podvodem a nepoctivostí. Zkušenost nás učí, že lidé, kteří se chlubí svou nevěrou, obyčejně mají na čele svém znamení Kainovo, že totiž jsou buď nepoctivými anebo nemravnými. Víra svatá jest jako zrcadlo, které nám ukazuje věrnou naši podobu. Proto mnozí nemravní a hříšní lidé víru zahazují, protože víra jim praví, jak jsou zlými a špatnými.

Nemravnost jest vůbec matkou nevěry. Před několika lety kázal v Římě znamenitý kazatel Augustin z Monte Feltro a po-

jednával ve svých kázaních o příčinách nevěry. Kazatel táže se, kdo zavrhuje víru? Je to zástup sobeckých lidí, kteří požírají své jmění jako dravci svou kořist, kteří oddávají se vyražením a rozkoším a nepamatují, že na blízku mnozí lidé umírají hladem. Plní tito lidé své náboženské povinnosti? Ani jeden. Vedle těchto sobců jest zástup nemravných lidí, kteří hoví zkaženému srdci svému a hledí jen užíti světa. Kolik z těchto lidí chodí ke zpovědi a plní ostatní povinnosti náboženské? Ani jeden. Vstupme do žaláře. Je tu mladý muž 24letý a již je vrahem. Vedle něho je stařec, který sešedivěl v neřestech. Jak dlouho tito lidé nebyli na kázání, jak dlouho se nezpovídali? Bůh sám ví, jak dlouho! A kdybychom se jich otázali, proč nekonali náboženských povinností, řeknou vám s drzým posměchem: „My nevěříme.“ A podívejme se jinde. Zástupy dělníků svědomitě a poctivě starají se o své živobytí. A co je k tomu vede? Co je v práci sílí a těší? Jejich pevná víra. Vidíte zástup lidí čistých, mravných, zachovalých a poctivých, kteří skromně se živí, nikoho neokradli, ani krejcarem neposkvrnili rukou svých. Kolik z nich je dobrými křesťany? Všichni, neboť víra je činí poctivými a spravedlivými. — Nuže! kteří z těchto lidí se vám líbí, ti kriminálníci bez víry, ti nemravní a nepoctiví lidé anebo ti skromní a poctiví lidé, kteří mají víru? Ku které straně chcete se přidati? Řekne li vám tedy někdo, že už ničemu nevěří, optejte se ho, od které doby nevěří a proč nevěří? A tu hned se vám otevrou oči a poznáte, že od té doby stal se nevěrcem, kdy oddal se smyslnému a světáckému životu.

3. Konečně pramenem nevěry jest nevědomost a pýcha.

Za našich časů mnozí lidé ukazují úžasnou nevědomost náboženskou. Mnozí lidé myslí, že když několik škol vystudovali, že všemu již rozumí a všechno vědí, proto také dovolují si posuzovati náboženství a beze všeho odsuzují mnohé hluboké pravdy sv. víry. Velmi často slyšíme dnes mnohé mladíky nedostudované řečniti a rozumovati o víře a učení církve svaté, jakoby již byli všecku moudrost světovou obsáhli. Tito, a jim podobní kritikové náboženství ukazují, že z náboženství málo znají, ano snad ani tolik nevědí, kolik z náboženství zná prostý venkovan. Že tedy někdo studoval, není důkazem, že už musí rozuměti i náboženství. Vyučil-li se někdo dokonale řemeslu nějakému, proto nemůže o sobě tvrditi, že rozumí také hudbě, malířství a jinému umění. Proto také nenásleduje z toho, že mnohý učenec, prozkoumal-li dokonale nitro zemské a poznal vědu světskou v její základech, musí také dokonale znáti hloubku pravd náboženských. Obyčejně takoví učení lidé, kteří po celý

život shánějí se po vědomostech světských, z náboženství rozumějí velmi málo anebo naplněni jsou předsudky a bludy. Poněvadž mnozí neznají pravdy svaté víry a nepřičiňují se, aby se v náboženství vzdělali, proto přístupnými jsou spíše k zásadám protináboženským a nevěreckým, než k důkazům pravdu hájícím. Jak hroznou nevědomost náboženskou ukazují mnozí i vzdělaní lidé, přesvědčujeme se každého dne, čteme-li protikatolické noviny a posloucháme-li řeči mnohých řečníků ducha protináboženského. Člověk žasnouti musí často nad neuvědomělostí a nevědomostí náboženskou, kterou projevují mnozí lidé. A tito lidé mají často tolik drzosti a smělosti, že obviňují církev, jako by lidi balamutila a ohlupovala. Mnozí lidé proto nevěří, protože víry neznají, za to však mnoho si o sobě domýšlí. Dnes je to modou, chlubiti se nevěrou a říkati: „Já dávno nedržím na ty kněžské povídačky, přece jsem studoval a mnoho četl, mohu tedy něco posouditi a něčemu rozuměti.“ Zkoumáme-li však toho druhu lidi, tedy přesvědčíme se o jejich hlouposti a pokrytectví.

Diderot, přívrženec Voltairův, praví o nevěrcích: „Jsou tři druhy neznabohů. Jedni jsou jimi — dle mínění Diderota — z přesvědčení, druzí hlásí se k nim, poněvadž nevědí sami, kterak a na čem stojí, třetí pak druh záleží z větroplachů, kteří, nemajíce zcela žádného přesvědčení, dělají se neznabohy a žijí jako neznabozi. První jsou k politování, poněvadž nemají na světě žádné útěchy a radosti, za druhé sluší se modliti, třetími pak náleží pohrdati, poněvadž jsou pokrytci a podvodníci.“

Nevěrců toho třetího druhu jest dnes mnoho. Nevědomost, nezkušenost a domýšlivost činí je nevěrci, aby se také mohli počítati mezi pokročilé a vzdělané nynějšího světa. Proto pyšní a nadutí lidé pohrdají modlitbou, službami Božími a vůbec náboženstvím. Považují víru za překonané stanovisko a hledí s vysoka na pobožný a věřící lid, kterým pohrdají a za zpátečnický a nevzdělaný prohlašují.

Pýcha jest první příčinou nevěry. Proč pak mnozí lidé tupí církev katolickou, proč pohrdají učením a zřízením jejím? Protože jsou pyšní a protože myslí, že jejich rozum jest nejdokonalejší. Proč mnozí lidé nechodí na kázání? Protože jsou pyšní a domýšliví. Mnozí mají pěkné postavení na světě, mají mnoho bohatství, svět je obdivuje a klaní se jim, proto myslí, že ani Boha nepotřebují. Pyšní lidé pohrdají nejen církví, ale pohrdají vším, co katolická církev činí. Pro pýchu svou nevidí v církvi ničeho ani dobrého ani užitečného. Pyšní nevěrci jsou k politování, avšak také často jsou směšnými.

K slavnému přírodozpytci přišel kdysi švihák, vyfintěný od hlavy až k patě; měl na sobě šat dle nejnovějšího střihu, ale

v hlavě měl modu nejnovější, t. j., nevěru. Dal se s vážným učencem do rozmluvy a vnucoval mu své nevěrecké zásady. Učenec jej však odbyl: „Jste příliš mlád, abyste se mnou o takových věcech chtěl mluviti a mne přesvědčovati.“ Mladý člověk nedal se odbýti a pravil: „Abyste mne znal úplně, tedy vězte, že jsem neznaboh.“ Slavný učenec upřel na něho ostře svůj zrak. „Nevěříte mi?“ tázal se větroplach, „že si mně tak důkladně prohlížíte?“ „Věřím,“ odpovídá učený přírodozpytec. „Zda-li pak ale uznáte, že já znám živočišstvo?“ Mladík se hluboce uklonil před učencem. „Hleďte, dosud nepoznal jsem jediného zvířete, které by se jmenovalo neznaboh, a proto si vás chci zapamatovati a věnovati vám zvláštní pojednání ve své knize, kterou chci vydati.“ Švihák hned se vytratil a nikdy se nechlubil svou nevěrou.

Uvedl jsem vám prameny nevěry. Avšak musím vám také aspoň několika slovy připomenouti, od kdy a odkud povstal nynější mor nevěry, která označuje se různými, často i krásnými jmény jako: svoboda, pokrok, rovnost atd.

O čiré nevěře, jaká dnes mezi lidem vzdělaným i nevzdělaným jest zahnízděna, nebylo před sto lety ani řeči. Na konci 18. století povstalo ve Francii několik zkažených mužů, kteří rádi se nazývali „filosofy“, a tito bezbožní a nemravní spisovatelé ve svých spisech činili si posměch z víry katolické, z katolické církve a vůbec ze všeho katolického. Všecko učení katolické a obřady katolické nazývali pověrou a vymyslem kněžským. Lid s počátku těmto nevěreckým spisovatelům nerozuměl, ale tolik přece poznával, že tito zkaženci podrývají víru v jednoho Boha a o jsoucnosti nejvyšší bytosti pochybují. Nevěrecké spisy byly po Francii nesmírně rozšířeny, a jed nevěry, v nich obsažený, hrozné přinášel ovoce. Dokud lid měl víru, měl se oč opříti v trpkých bojích tohoto života; když však neznabozi lidu víru vzali, když hlásali zásady, že, co člověk na světě užije, to má, po smrti není ničeho, že není žádného Pána ani na nebi ani na zemi, nýbrž jedině vůle lidská jest každému zákonem a pánem, pak vytratila se ze světa ctnost a úcta k vyšší autoritě či vrchnosti, a ve světě zavládla nevěra, nepoctivost a sobectví. Neznabožské zásady zplodily ve Francii liberalismus, falešné svobodářství, a potom hroznou revoluci.

Nevěrecké zásady záhy dostaly se do Německa, odtud pak k nám a do jiných zemí. Lid vyšší i nižší třídy nakažen jest falešným liberalismem, a proto dnes tolik nepřátel církve katolické, proto tolik nepoctivosti mezi lidmi, proto panuje dnes pouhé mamonářství a užívání světa. Z tohoto liberalismu povstali také socialisté, kteří nemají žádné víry ani národnosti, honí se jen po užívání světa. Jsou pak nejnebezpečnějšími nepřáteli nejen církve, ale i státu.

Dnešní poměry nám představují hrozný obraz budoucnosti, jestliže sám Pán Bůh nějak nezasáhne do osudů našich.

Poněvadž nevěra tak hrozné ovoce světu přináší a lidi nešťastnými činí, proto važme si svaté víry své, buďme pevnými ve své víře katolické, která nám již na světě zabezpečuje blažené a spokojené živobytí, smrť činí méně hroznou, a po smrti poskytuje naději na věčnou radost.

354. *„Kdo se prohřešuje bludařstvím?“*

„Bludařstvím (kacířstvím) se prohřešuje, kdo tvrdošíjně nevěří pravdy, kterou církev k věření předkládá.“

Kristus Pán založil církev, aby vedla lidi ku spasení. Církev vede lidi ku spasení zvláště tím, že s pomocí Boží koná úřad učitelský. Církev katolická jediná má moc a právo od Pána Ježíše, aby učení Kristovo hlásala, předkládala a vysvětlovala. Věřící pak jsou povinni všemu věřiti, čemu církev učí. Pravilť Kristus Pán: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdož pak mnou pohrdá, pohrdá tím, kdož mne poslal“ (Luk. 10, 16.) a na jiném místě dí Pán Ježíš: „Kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Mat. 18, 17.) Kdo však pravé učení církve převrací, jinak vykládá anebo některé články víry zavrhuje a nové nepravdivé hlásá, pravíme o něm, že bloudí ve víře. Bloudící pak jmenujeme bludaři nebo kacíři. Slovo „kacíř“ pochází z řeckého slova „katharos“, t. j. čistý. Ve 13 století povstali ve Francii bludaři, kteří se nazývali „kataři“. Tito katarové nebo čistí, jak se rádi nazývali, zaváděli čiré pohanství a usilovali o vyhubení křesťanské víry. Poněvadž se také dopouštěli násilí, byli nebezpečnými nejen církvi, nýbrž také státu, a proto králové francouzští po dlouhá léta proti bludařům těmto bojovali. Konečně sv. Dominiku se podařilo, že bludaře na víru obrátil poučováním a zvláště modlitbou sv. růžence. Takových bludařů, kteří pravé učení Kristovo převraceli a bludné učení hlásali, bylo v církvi ve všech stoletích mnoho. Již za časů apoštolských byli bludaři Ebionité, kteří Krista Pána považovali za pouhého člověka a Nazarejští, kteří sice věřili, že Maria Panna Ježíše Krista počala z Ducha svatého, ale bludně učili, že prý Pán Ježíš přede křtem v řece Jordanu byl též poskvrněn hříchem dědičným. Mimo to i jiné bludy hlásali. — Ve čtvrtém století byli bludaři Ariáni, kteří bludy svými způsobili mnoho bouří a nepokoje. V 5—7 století povstali bludaři Pelagiáni, Nestoriáni, Eutychiáni a jiní, kteří hlásali bludné učení o Kristu Pánu a jeho božství. Ve 14. století povstal v Anglii bludař Wiklef,

jehož bludné učení zastával, hájil a přijal Hus. Ve století 16 povstali tak zvaní reformatorové Luther, Kalvín a Zvingli, kteří také hlásali bludné učení, a kteří způsobili pravou náboženskou revoluci. Tito bludaři jsou zakladateli protestantských církví.

Církev svatá nikdy nemohla připustiti, aby učení Kristovo bylo převracováno a bludně vykládáno, proto vždy bludy zavrhovala, pravdu učení na církevních sněmech vysvětlovala, a věřící před bludným učením varovala. Již svatý Jan napomínal křesťany, aby vystříhali se bludařů, neboť praví: „Přichází-li k vám kdo a toho učení nepřináší, nepřijímejte ho do domu: aniž ho pozdravujte.“ (II. Jan 10.) Církev svatá má také od Krista Pána moc a právo, aby bludaře i potrestala. Pravilť Pán Ježíš: „Jestliže pak církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán (t. j., neměj s ním obecenství).“ (Mat. 18, 17.) A svatý Pavel napomíná Tita: „Člověka kacíře, po jednom a druhém pokárání varuj se; věda, že jest převrácený, kdož je takový, a hřeší svým vlastním soudem jsa odsouzen.“ (Tit. 3, 10, 11.) Církev svatá vždy řídila se slovy sv. Pavla, neboť bludaře ne jednou, ale častokráte napomínala a poučovala, aby pravdu poznali, uznali a bludů zanechali. Když pak všeliké napomínání ukázalo se marným a bludaři tvrdošíjně v bludu trvali a církve své poslouchati nechtěli, tu církev bludaře z církve vyobcovala a byli-li kněžími, zbavila je důstojnosti kněžské a věřícím zakázala jich poslouchati a s nimi obcovati. Církev musila potírati bludy a bludaře trestati, neboť kdyby věčné pravdy Kristovy mohly býti zkomoleny a bludy znešvařeny, ztratilo by lidstvo onu nit, které se má držeti, aby dosáhlo cíle, ku kterémuž je Bůh povolal.

Církev svatá vždy vyhlašovala bludařství za největší hřích, který má tytéž prameny a příčiny jako nevěra. Hlavní příčina bludů u bludařů byla vždy vzdorovitost a neposlušnost k řádným nástupcům svatého Petra a apoštolů, k papeži a biskupům; dále pýcha, hrozná domýšlivost a často poloviční vzdělanost. Posuzujeme-li nestranným okem všechny bludaře, kteří po všecky věky v církvi povstali, musíme doznati, že všichni bludaři buď byli pyšnými, neústupnými, neposlušnými anebo nemravnými a slabého nadání. Čteme-li dějiny ať o Husovi nebo Luthrovi a jiných bludařích bez všelikých předsudků, nestranně, musíme doznati, že ani jeden ani druhý nevěděli, že také pokora a poslušnost jsou křesťanskými ctnostmi. Proto praví svatý Augustin: „Jiná sekta jest v Africe, jiné kacířství na východě, jiné v Evropě, jiné v Mesopotamii. Na rozličných místech rozličná kacířství, leč všechny zplodila jedna matka, hrdost; jakož všechny věrné, po veškerém světě rozšířené křesťany jediná zrodila Máti — církev katolická.“ Bludaři a ti, kteří bludů se přichytli, omlouvají své jednání tím, že prý katolická církev pobloudila a že jsou v ní

nepořádky. Omluva ta však není úplně správna. Církev v učení nepobloudila, neboť vždy učila a učí tomu, čemu učil Pán Ježíš a svatí apoštolové. Učení církve tedy nepotřebovalo žádné reformy nebo opravy. Jestliže v církvi byly nepořádky a zlořády, nenásleduje z toho, že byl někdo oprávněn převraceti a kaziti učení, které bylo dokonalé a čisté. Konečně ani bludařům nepříslušelo, aby představené církve napomínali a na nepořádky ukazovali, ježto sami nebyli pořádnými. Konečně, kdyby byli reformatoři na pranýř stavěli pouze chyby a zlořády církevní, a kdyby byli pracovali o zlepšení církevní kázně, avšak učení se nedotýkali, byli by si zjednali v dějinách slavného jména.

K bludařům druží se šiřitelé bludařství. Nesmíme šiřitele bludů stotožňovati s bludaři, avšak i šiřitelé bludů jsou lidmi nebezpečnými a také dopouštějí se hříchu proti víře. Šiřitelé bludařství jsou náhončími a spojenci bludařů, kteří bludy rozšiřují, zastávají a nevědomým lidem vnucují. Přicházejí jako vlci v rouchu ovčím, aby svedli mnohé k bludu. Proto církev varuje věřící před těmito šiřiteli bludů a také je z církve vylučuje, trvají-li tvrdošíjně ve vzdoru svém. Šiřitelé bludů způsobili mnoho na světě nepokojů, odvedli mnoho duší od pravdy a dosud působí mnoho zlého. Šiřitelů bludů jest i dnes velmi mnoho a jidášskou práci svou konají rozličným způsobem. Podloudným způsobem rozhazují mezi lid bludné spisy, brožury a noviny; pořádají schůze a přednášky, farisejsky se tváříce, jakoby chtěli lid poučovati, zatím však lidi štvou a víru zlehčují. Proto těchto šiřitelů bludů musí se křesťané varovati. Svatý Pavel nás tudíž napomíná: „Přikazujeme pak vám, bratří, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, abyste se oddělovali od každého bratra, který se chová neřádně, a ne podle učení, kteréž přijali od nás.“ (II. Thes. 3, 6.)

Od bludařů musíme rozeznávati ty, kteří bludné učení vyznávají, v něm žijí, avšak o pravém učení Kristovu nemají známosti. Tito lidé nejsou bludaři. Lid protestantský a pravoslavný narodil se a vychován jest v bludném nebo rozkolnickém náboženství, on tedy bez své viny a nevědomky žije v bludu, blud považuje za pravou víru a proto hříchu nemá. Kdyby však někdo pravou víru poznal a o ní se přesvědčiti mohl anebo i přesvědčen byl, ale přece tvrdošíjně pravdě odpírá, pak se dopouští hříchu dle slov svatého Pavla, „hřeší svým vlastním soudem jsa odsouzen.“ (Tit. 3, 10, 11.)

Ve vlastech našich žije dosti jinověrců, kteří smíšeně přebývají s katolíky v osadách a městech. Zvláště protestantů nebo evangelíků vyznání helvetského a augšpurského žije dosti ve vlasti naší, kteří o sobě tvrdí, že jsou potomky husitů. Jak se máme tedy k jinověrcům chovati?

Všichni jsme lidmi a syny jednoho národa, proto nemáme pohrdati jedni druhými, nýbrž máme se v duchu křesťanské lásky mezi sebou snášeti. Často se mluví a píše o snášelivosti a nesnášelivosti náboženské, proto promluvíme si o tom několik slov. Evangelíci praví, že katolíci jsou nesnášelivými a my totéž pravíme o nich. Kdo má pravdu, rozsouditi může někdo třetí — a tím bude zvláště Pán Bůh. Nemíním se nikoho zastávati a nikoho odsuzovati, avšak my, katolíci, musíme rozhodně odmítnouti od sebe stálé podezřívaní, jako bychom jenom my byli nesnášelivými a nepokojnými. Katolická církev ustavičně v novinách i na schůzích vyhlašována jest za nesnášelivou. Všichni, židé, protestanté, socialisté, liberálové a pokrokáři mohou dělati co se jim líbí, mohou své zásady rozšiřovati, hájiti a pronásledovati každého, kdo s nimi nedrží, jenom my, katolíci, máme mlčeti a všecko trpěti. Je to svoboda a spravedlnost? Když se ozve církev, tu hned se křičí: „Vidíte ty nesnášelivé katolíky!“ V čem tedy může býti katolík snášelivým a v čem nemůže a nesmí?

Jako každá pravda nesnáší se se lží, tak také pravdy náboženské nemohou se snášeti s bludem. Víra pravá jest vždy nesnášelivá. Hájí-li tedy katolická církev učení Kristovo, které hlásá a chová, a odsuzuje-li bludné učení a nevěrecké zásady, pak není nesnášelivou, protože jest její povinností, aby pravdu proti bludařům hájila a chránila. Církev také nemůže věřícím dovoliti, aby ve věcech víry smíchali se s protestanty a jinověrci. Jako protestantští kazatelé zapovídají svým věřícím, by nesúčastňovali se bohoslužeb katolických, má totéž právo církev katolická, zakazovati katolíkům, by ve věcech čistě náboženských s nikým se nespolčovali. Kdo tedy říká víra jako víra, komu je jedno, jde-li na služby Boží do svého katolického kostela nebo do protestantského, ten sice u lidí vlažných sluje snášelivým, vpravdě však dopouští se hříchu. Jiná je tedy snášelivost náboženská a jiná osobní. Ačkoliv ve víře musíme býti nesnášelivými, přece však ve společenském obcování máme býti s jinověrci snášelivými. Nemáme tudíž jinověrci pohrdati ani jich tupiti proto, že jsou jiného vyznání a jiné víry, nýbrž máme se k nim chovati slušně a vlídně. K tomu napomíná nás sv. Pavel: „Může-li to býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj mějte.“ (Řím. 12, 18.) V obcování svém snášejme se s jinověrci, prokazujme jim skutky křesťanské lásky, žijme s nimi v pokoji, při tom však zůstaňme řádnými katolíky a nikdy nepohrdejme ani svou věrou ani svými spoluvěřícími. Přičiňme se zvláště, abychom pravdu a krásu naší víry dokazovali bezúhonným životem a tím o pravdě přesvědčovali jinověrce. Buďme všichni apoštoly a rozšiřovateli pravé víry. Církev svatá dává nám v tom příklad, neboť ustavičně o to se přičiňuje, aby bloudících poučila a o pravdě přesvědčila. Svatý Augustin,

stav se biskupem, vyvracel bludy manichejské, Arianů a Pelagianů slovem i svými spisy a také veliké množství bludařů na víru obrátil. Církev svatá také tímto způsobem pracuje, neboť vydává dobré spisy, jimiž víru hájí a bludy potírá, zvláště pak zakládá různé spolky a jednoty, jejichž účelem jest, bloudících poučovati a pravdu šířiti. K těmto spolkům zvláště náleží apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje, jenž pořádá schůze, konference a missie, aby věřící utvrzeni byli ve své víře a pobloudilí přivedeni byli ku pravdě. Proto apoštolát máme hmotně podporovati, aby mohl vždy účinně konati svou práci apoštolskou. Konečně máme se za bloudící modliti, aby Bůh osvítil jejich rozum a přivedl je ku poznání pravdy.

355. *„Kdo se prohřešuje odpadlictvím?“*

„Odpadlictvím se prohřešuje, kdo se křesťanské víry zříká.“

Kdo dobrovolně přijal víru Kristovu a dal se pokřtíti, slíbil Bohu, že do smrti zůstane křesťanem a věrně plniti bude křestní slib. Víra naše má tedy býti stálou, raději máme všechno, ano i život obětovati, nežli bychom víru zapřeli anebo od ní odpadli. Kdo však víry křesťanské se zříká a odpadá k židovství anebo se prohlásí za bez vyznání, dopouští se hříchu, který nazýváme odpadlictví. Takovým odpadlíkem byl římský císař Julián, jenž, ačkoliv v náboženství křesťanském byl vychován, přece od víry odpadl k pohanství. Dějiny proto císaře tohoto nazývají „odpadlíkem“. Než i za našich časů často se stává, že přemnozí křesťané z příčin nepatrných a hříšných odpadají od víry křesťanské a přestupují k židovství anebo prohlásí se za bez vyznání, t. j., že se nehlásí k žádnému u nás uznávanému náboženství.

V jednom městě odpadla katolická žena od církve a přestoupila k židovskému náboženství. Měla známost se židem a doufala, že sňatkem s ním pojistí si dobré živobytí. Sňatek byl uzavřen, avšak za několik dní manžel ji opustil a prchl do ciziny, zanechav nešťastnou ženu v bídě a hanbě. Někteří lidé nešťastnou ženu litovali, jiní se jí smáli a moudří lidé ji radili, aby nerozumný krok svůj napravila a vrátila se tam, odkud odešla, t. j., do církve katolické. Než nešťastná žena neposlechla dobré rady, nýbrž zůstala židovkou a chodila do synagogy a ještě se chlubila, že se jí židovská víra lépe líbí než křesťanská. Než tak jen mluvila před světem. Svědomí jí činilo hrozné výčitky, ale z lichého studu a pýchy nechtěla se přece vrátiti do církve. Domnívala se, že muž snad přece se vrátí. Čekala a doufala ovšem nadarmo, až konečně v největší bídě zemřela. Podobných příkladů máme dnes hojnost zvláště v Uhrách a Americe.

Pýcha, marnivost, touha po dobrém a pohodlném životě a náboženská lhostejnost jsou příčiny, ze kterých mnozí odpadají od křesťanské víry. A jsou-li v odpadlictví šťastnými? Pravda, člověk může svědomí uspati a umlčeti, avšak na věky ho přece neumlčí. Nastanou odpadlíkovi v životě trpké okamžiky, v nichž ucítí mocné výčitky svědomí, a tu, není-li úplně otupělým, nenalezne klidu a pokoje, dokud se nevrátí do církve. Často se však stává, že odpadlíci končí sebevraždou.

Julian, odpadlík, kterýž usiloval vší mocí pohanství obnoviti, a křesťanské náboženství vyhladiti, tázal se jednou křesťana jakéhosi: „Co dělá Galilejský?“ nazývaje tak potupně Krista Pána. Načež onen směle odpověděl: „Dělá rakev Julianovi.“ A vskutku, netrvalo dlouho, táhl tento do boje proti Peršanům, musil pak utíkati a na útěku, stíhán od nepřítele, skryl se v jedné chatrči, kterouž však tito zapálili a kdež udušen bídně zahynul, kdežto Kristus a víra jeho pevně stojí a trvá až dosud.

Odpadlíky také jmenujeme ony katolické křesťany, kteří odpadají od katolické církve a přestupují k protestantské církvi nebo jiné, nekatolické náboženské společnosti. Příčiny, ze kterých přemnozí od církve katolické odpadli a odpadají, jsou všechny hříšné. Neboť ani jeden odpadlík nemůže rozumným a poctivým důvodem omluviti nerozvážný svůj krok. Obyčejně odpadají lidé od církve z osobních zájmů. Mnozí odpadají od církve, protože církev nemůže vyhověti jejich libovůli.

Jindřich VIII., král anglický, který dříve katolické učení proti Luthrovi zvláštním spisem o svátostech obhajoval a proto papežem Klementem VII. vyznamenán byl čestným titulem „obhájce víry“, zanevřel na papeže, poněvadž mu nemohl dáti dovolení, aby pravou manželku Kateřinu Arragonskou mohl propustiti a vzíti si za manželku Annu Bolleynovu. Na radu špatných svých rádců dal sám Jindřich prohlásiti své první manželství za neplatné a zasnoubil se s Annou. Než papež za to dal jej do klatby. Jindřich VIII. ze vzdoru odtrhl celou říši od Říma a prohlásil se sám za nejvyšší hlavu církve. Později pak celá Anglie násilím musila přestoupiti k protestantismu.

Vzdorovitost bývá i dnes příčinou, že mnozí od církve odpadají. Jestliže církev v národně smíšené farnosti povolí Čechům někdy české kázání a bohoslužby, ihned se Němci bouří a vyhrožují odpadlictvím. Časný prospěch bývá také příčinou odpadu. Katolická dívka učiní si známost s evandělíkem, a poněvadž v tomto sňatku vidí časný prospěch, dá se přemluviti lichými slovy a odpadne od církve.

Konečně uražená pýcha a nevědomost bývají hlavní příčinou odpadu. Pyšní a polovzdělaní lidé vyhlašují církev katolickou za nesnášelivou, zpátečnickou, nepřátelskou pokroku a svobodě a proto utíkají k protestantům, aby mohli žíti svobodně. Žádný z odpadlíků vážně neuvažuje o svém jednání, neboť tito lidé obyčejně v srdci svém dávno byli odpadlíky, neboť své katolické povinnosti neplnili. Řádný katolík, který své náboženské povinnosti svědomitě plní, v náboženství se poučuje a vzdělává, nikdy neodpadne od církve. Jen plevy odpadají od čistého zrna. Proto katolická církev odpadlíky ničeho neztrácí, avšak protestantská církev zase ničeho nezíská, neboť víme ze zkušenosti, že jako odpadlíci nekonali věrně svých povinností náboženských, dokud byli v církvi katolické, tak jich nebudou zachovávati ani v jiné církvi. Odpadlíci obyčejně nemají žádného náboženského přesvědčení.

Poněvadž za našich časů vzmáhá se a mnoho hluku činí ve vlastech našich hnusné a nemravné heslo „Pryč od Říma“, jež má býti vnadidlem, aby vlažní a neuvědomělí katolíci odpadli od církve a rozmnožili církev protestantskou, nebude od místa, když o tomto hnutí promluvíme.

Kdo všímá si tohoto hnutí, musí uznati, že hlasatelům hesla „Pryč od Říma“ vlastně jedná se o to, aby zničili rakouskou říši a nás zatáhli pod nadvládu prušáckou. Je tedy hnutí toto politické, a poněvadž vlastně má zníti „Pryč od Rakouska“, proto jest heslem vlastizrádným a tudíž velmi trestuhodným. Posuzujeme-li heslo „Pryč od Říma“ se stanoviska náboženského, tedy protestanté tímto heslem vypověděli boj církvi katolické, kterou by rádi zvláště v Čechách vyhubili. Heslo „Pryč od Říma“ znamená „pryč od nejvyšší hlavy církve, pryč od papeže“. Římský papež, jehož katolická církev uznává za nástupce svatého Petra a nejvyšší hlavu církve, je tedy protestantům trnem v oku a proto jej tupí, pomlouvají a aby nemyslící lidi snadněji polapili, praví, že papežství jest nepřítelem svobody a pokroku a národního vývoje. Protestanté dobře vědí, že jednotu a skálopevnou svornost církve jedině papežství udržuje, a proto bojují proti skále Petrově a tvrdí, že Kristus Pán neustanovil žádného papeže za hlavu církve. V devátém článku víry jsem vám jasnými důkazy z Písma svatého dokázal, že papež jest řádným nástupcem svatého Petra a náměstkem Ježíše Krista na zemi. Písmo svaté a 19 věků pravdu tuto potvrzuje. Proto, kdo vypovídá poslušnost papeži, odvrací se od svatého Petra a prohřešuje se proti Kristu Pánu, jenž Petrovi a apoštolům pravil: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.) A slova tato platí i nástupcům svatého Petra a apoštolů, papeži a biskupům. Proto, kdo volá „Pryč od Říma,“ volá „Pryč od sv. Petra“.

Kdo volá „Pryč od Říma“, volá „Pryč od církve Kristovy“. Kristus Pán ustanovil sv. Petra nejvyšší hlavou církve své, kterou na něm založil. Pravilť mu: „Ty jsi Petr (to jest ská'a), na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského. A což bys koli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi; a což bys koli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18, 19.) „Pasiž beránky mé... pasiž ovce mé.“ (Jan 21, 15, 17.)

Pán Ježíš tedy na Petrovi postavil církev svou a odevzdal mu nejvyšší vládu a moc v ní a nad ní. Poněvadž církev Kristova dle ustanovení Ježíše Krista má trvati až do skonání světa, proto musí církev ustavičně spočívati na skále Petrově, a tou jsou všichni řádní nástupcové svatého Petra, římští papežové. Kdo tedy volá „Pryč od Říma“, volá pryč od církve. Poněvadž církev katolická jediná jest církví Kristovou a žádná jiná, ať se jmenuje jakkoliv, proto také heslem „Pryč od Říma“ svádí se lid k odpadu od Krista. A poněvadž Kristus Pán jest Bohem, proto odvrací se lid heslem tím od Boha. Kdo tedy katolíky svádí, aby odpadli od církve, svádí je k hroznému hříchu, třebas by odpadlíkům namlouval, že také v jejich církvi věří se v Krista. Věří v Krista, ale nevěří všemu tak, jak Pán Ježíš věřiti učil a poručil. Uvážíme-li nemravný a nepoctivý úmysl hesla „Pryč od Říma“, pak musíme býti na stráži a otcovskými slovy varovati věřící před těmito svůdci, kteří nemají na mysli spásu duší lidských, nýbrž své politické a sobecké záměry. Víra naše jest nejlepší, protože jest božská, a proto kdo touží opravdu po dokonalosti a dosažení života věčného, nechť se jen řídí zásadami a učením katolickým. Žádná církev nemá tolik prostředků, které bezpečně vedou ku spasení, proto važme si své církve a varujme se nepřátel víry, kteří k nám přicházejí se sliby, ale zanechají v srdci našem jen poušť.

Konečně uvažme, jak velikého hříchu dopouštějí se odpadlíci. Odpadlík vydává duši svou v nebezpečenství věčného zahynutí. Tím nepravíme, že snad všichni nekatolíci budou zavrženi, protože nejsou katolíky. Ale pravdou jest, že odpadlík nastoupil nebezpečnou dráhu. Odpadlík pohrdá věrou a církví, kterou Pán Ježíš k našemu spasení založil, a zapomíná, co podstoupil Pán Ježíš pro nás, abychom dosáhli života věčného. Odpadlík vším tím pohrdl a jest největším nevděčníkem Bohu svému. Nikdo rád neslyší jména Jidáš a nikdo nechce býti Jidášem. Než odpadlíci jsou Jidáši, neboť i oni zradili a prodali Krista a víru. Jako Jidáš špatně skončil, že bez lítosti a pokání bídně zhynul, tak obyčejně odpadlíci jsou k pokání zatvrzelými a také bídně umírají. Jindřich VIII., král anglický, musil za to, že od víry katolické odpadl, poslední dny života svého

prasmutně tráviti; mělť otevřenou nohu, což mu velikou působilo bolest. Ku konci života svého podobal se lítému zvířeti, tak že každý se bál k němu přistoupiti a ho na nebezpečí upozorniti. Svědomí se v něm strašně probudilo a kvapně poslal pro primasa Krammera, jenž mu ke všem hanebnostem radil. Než Krammer nalezl již krále bez řeči. Podobnou smrtí nekajícnou a hroznou zemřeli skoro všichni odpadlíci a bludaři.

Drazí v Kristu! Važme si nade všecko drahocenné víry své a buďme Bohu za to vděčnými, že jsme se narodili v katolické církvi. Milujme matku svou církev, buďme jí věrnými syny a varujme se těch, kteří ze vzdoru a jiných nekalých příčin brojí proti církvi katolické.

356. *„Kdo se prohřešuje zapíráním víry?“*

„Zapíráním víry se prohřešuje, kdo svým mluvením anebo jednáním vzbuditi chce domněnku, že není katolickým křesťanem.“

Pán Ježíš praví u sv. Matouše: „Kdo vyzná mne před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 10, 22.) Slovy těmito napomíná nás Pán Ježíš, abychom víru všude a přede všemi lidmi vyznávali slovem i skutkem. Kdo však za víru svou se stydí a ji zapírá, dopouští se hříchu proti víře.

Zapírání víry děje se slovy a skutky.

a) Slovy zapírá víru, kdo před lidmi tak mluví, jako by nebyl katolickým křesťanem, byť by v srdci věřil, anebo kdo zapře, že jest katolickým křesťanem. Zapíračů víry obojího druhu jest dnes dosti. Mnozí lidé ve své domácnosti jsou dobrými katolíky, modlí se, zachovávají přikázání Boží i církevní, děti vedou k nábožnosti a netrpí řečí proti víře, přijdou-li však do společnosti lidí vlažných nebo jinověrců, stydí se za své katolictví. Poslouchají nevěrecké a protikatolické řeči, ku všemu mlčí, nezastanou se ani víry ani své církve. Bojí se, aby se jim někdo nevysmál anebo je nepovažoval za zpátečníky. Nejsme sice povinni vždy ukazovati svou víru, zvláště pak když bychom viděli, že vyznáním víry spíše bychom dobrou věc poškodili než obhájili. Kdo však mlčí, kdy jest jeho svatou povinností zastati se víry a ji vyznati, dává pohoršení a dopouští se hříchu zapíráním víry. V takových případech neplatí žádná omluva: já se nepokazím, nesouhlasím v srdci svém s řečí protináboženskou. Toho však nikdo nevidí a neví; mlčíš-li, tedy ukazuješ, že souhlasíš. Slaboši tito zapomínají na slova Páně: „Kdo

vědomostech náboženských, o to všechno se nestará a na takové věci se netáže. Panuje-li v rodině náboženská lhostejnost, pak v takové rodině málo je křesťanské ctnosti. Dopustí-li Bůh na tuto rodinu nějaké neštěstí, nemoc nebo bídu, pak jest velmi nešťastnou, protože neumí a nechce hledati útěchy a síly u Boha a v náboženství. Náboženskou lhostejnost nacházíme nejen u katolíků, nýbrž také u jinověrců a Židů. Náboženská lhostejnost jest velikým hříchem, protože lhostejní lidé pohrdají Bohem, jemuž náleží největší úcta, pohrdají Kristem Pánem, jenž pro naše spasení tolik utrpení podstoupil, vydávají se pak v nebezpečí, že víru ztratí a duši svou uvedou do záhuby věčné. Kdo se nestará o náboženství, jest nepřítelem Božím a o něm platí slova Páně: „Kdo není se mnou, proti mně jest.“ (Mat. 12, 30.)

b) Náboženské lhostejnosti se dopouští, kdo považuje každé náboženství za stejně dobré a pravdivé. Slyšeli jste snad anebo četli v novinách slovo „náboženský indifferentismus“. Slovo toto znamená: náboženství stranou, náboženství každé jest dobré, jen když člověk dobře činí, proto nemá se žádnému náboženství dávati přednost. Témito falešnými zásadami hemží se noviny a spisy, tyto zásady uslyšíte na schůzích, ve společnosti, všude a mnozí vzdělaní lidé tyto zásady chválí, osvojují si je a zastávají se jich. Poznamenati však musíme, že při tom na mysli mají naše náboženství. Naše tedy náboženství musí stranou v každém spolku, naše náboženství nesmí se plésti do politiky a voleb, naše náboženství jest stejné jako jiná náboženství, ano jiná vyznání jsou lepší, neboť mnozí, kteří hlásají náboženský indifferentismus, k jinověrcům, zvláště k protestantům a rozkolníkům, ano i k Židům chovají se vždy smířlivěji a blahovolněji a jsou jim ve všem ústupnějšími, než k nám katolíkům.

Takto musíme rozuměti náboženskému indifferentismu, který u nás vzdělanci hlásají a jemuž v každé schůzi tleskají. A co máme souditi o této zásadě? Nemůže býti většího nesmyslu jako zásada náboženského indifferentismu. Jest každé náboženství stejné? Každý školák nám odpoví, že tomu tak není. Náboženství nejsou stejná, neboť každé náboženství má své vlastní učení a předpisy. Jinak o Bohu učí a věří Žid, jinak pohan, jinak o Kristu Pánu, jeho učení a církvi věří protestant, jinak věříme a učíme my, katolíci. Proto vzdělaný a rozumný člověk nikdy neřekne takového nesmyslu, že každé náboženství jest stejné.

Konečně není pravdou, že každé náboženství jest stejně dobré a pravdivé. Kdo hlásá tuto zásadu, prohlašuje, že náboženství pohanské, židovské, protestantské a katolické jsou stejně dobrá a

pravdivá, že blud a pravda jest jedno a totéž. Kdyby každé náboženství bylo dobré a pravdivé, kdyby pravdivou byla zásada: víra jako víra, pak nemusil Pán Ježíš s nebe na svět přicházeti, nemusil učiti a církev zakládati, nemusil trpěti a umříti, protože i před příchodem jeho byla na světě náboženství. Každé náboženství není stejně dobré, protože nehlásá každé náboženství stejně dobré a pravdivé učení. Katolická církev na základě zjevení Božího a učení Kristova učí, že kdo chce býti spasen, musí míti víru všeobecnou, to jest, musí věřiti všemu, čemu učil Pán Ježíš a svatí apoštolové, a musí také všechno zachovávati, co Pán Ježíš přikázal. Musíme tedy nejen věřiti, ale také podle víry žíti a dobré činiti. Protestanté však učí, že ke spasení stačí jen víra beze skutků. Katolická církev učí, že k dosažení odpuštění hříchů třeba jest lítosti a zpovědi, protestanté však zpovědi neuznávají. Z toho poznáváme, že není každé náboženství ani stejně dobré ani stejně pravdivé. Náboženská lhostejnost je tedy nesmyslem a zároveň urážkou spravedlnosti, neboť klade zjevný blud pravdě na roveň. Je také velikým hříchem, poněvadž hlásá, jako by se mohl Bůh mýliti a sobě odporovati; popírá pravdomluvnost Boží a zavrhuje zjevení Boží. Náboženskou lhostejností uráží se též Kristus Pán, jakoby nebyl založil jednu a pravou církev, jakoby i Kristu Pánu bylo lhostejno, věříme-li všemu, co poručil, anebo věříme-li a zachováváme, co se nám líbí.

Prameny a příčiny náboženského indifferentismu nebo náboženské lhostejnosti jsou mnohé. Hlavní příčina však náboženské lhostejnosti jest náboženská neuvědomělost a nemravný nebo světský život. Mnozí lidé nazývají se vzdělanými, avšak v náboženských věcech jsou nevzdělanými, neboť z náboženství často neznají ani těch nejhlavnějších pravd, které každý katolík znáti musí. Mnozí vzdělávají se ve vědách světských, ale v pravdách náboženských se necvičí a ani nedají si práci, aby aspoň o něčem se poučili. Mnozí znají církevní dějiny velmi povrchně, anebo čerpají vědomosti z pramenů církvi katolické nepřátelských, a proto nedovedou rozlišovati pravdu od lži, blud od pravého učení.

Konečně příčinou náboženské lhostejnosti bývá pustý a světský život. Jestliže člověk po dlouhá léta se nemodlí, do kostela nechodí, slova Božího neslyší, z hříchů se nevyznává, o svou duši se nestará, pak zpustne a zvlažní a potom náboženství jest mu věcí lhostejnou a zbytečnou. Lidé nábožensky lhostejní jsou velmi nešťastnými, protože chystají duši své hroznou budoucnost, neboť o takových pravil Pán Ježíš: „Že nejsi studený ani horký, ale že jsi vlažný, vyvrhnu tebe z úst svých.“ (Zjev. 3, 16.) Do jakého nebezpečí přivádí náboženská lhostejnost, poznáváme z tohoto podobenství.

vědomostech náboženských, o to všechno se nestará a na takové věci se netáže. Panuje-li v rodině náboženská lhostejnost, pak v takové rodině málo je křesťanské ctnosti. Dopustí-li Bůh na tuto rodinu nějaké neštěstí, nemoc nebo bídu, pak jest velmi nešťastnou, protože neumí a nechce hledati útěchy a síly u Boha a v náboženství. Náboženskou lhostejnost nacházíme nejen u katolíků, nýbrž také u jinověrců a Židů. Náboženská lhostejnost jest velikým hříchem, protože lhostejní lidé pohrdají Bohem, jemuž náleží největší úcta, pohrdají Kristem Pánem, jenž pro naše spasení tolik utrpení podstoupil, vydávají se pak v nebezpečí, že víru ztratí a duši svou uvedou do záhuby věčné. Kdo se nestará o náboženství, jest nepřítelem Božím a o něm platí slova Páně: „Kdo není se mnou, proti mně jest.“ (Mat. 12, 30.)

b) Náboženské lhostejnosti se dopouští, kdo považuje každé náboženství za stejně dobré a pravdivé. Slyšeli jste snad anebo četli v novinách slovo „náboženský indifferentismus“. Slovo toto znamená: náboženství stranou, náboženství každé jest dobré, jen když člověk dobře činí, proto nemá se žádnému náboženství dávati přednost. Témito falešnými zásadami hemží se noviny a spisy, tyto zásady uslyšíte na schůzích, ve společnosti, všude a mnozí vzdělaní lidé tyto zásady chválí, osvojují si je a zastávají se jich. Poznamenati však musíme, že při tom na mysli mají naše náboženství. Naše tedy náboženství musí stranou v každém spolku, naše náboženství nesmí se plésti do politiky a voleb, naše náboženství jest stejné jako jiná náboženství, ano jiná vyznání jsou lepší, neboť mnozí, kteří hlásají náboženský indifferentismus, k jinověrcům, zvláště k protestantům a rozkolníkům, ano i k Židům chovají se vždy smířlivěji a blahovolněji a jsou jim ve všem ústupnějšími, než k nám katolíkům.

Takto musíme rozuměti náboženskému indifferentismu, který u nás vzdělanci hlásají a jemuž v každé schůzi tleskají. A co máme souditi o této zásadě? Nemůže býti většího nesmyslu jako zásada náboženského indifferentismu. Jest každé náboženství stejné? Každý školák nám odpoví, že tomu tak není. Náboženství nejsou stejná, neboť každé náboženství má své vlastní učení a předpisy. Jinak o Bohu učí a věří Žid, jinak pohan, jinak o Kristu Pánu, jeho učení a církvi věří protestant, jinak věříme a učíme my, katolíci. Proto vzdělaný a rozumný člověk nikdy neřekne takového nesmyslu, že každé náboženství jest stejné.

Konečně není pravdou, že každé náboženství jest stejně dobré a pravdivé. Kdo hlásá tuto zásadu, prohlašuje, že náboženství pohanské, židovské, protestantské a katolické jsou stejně dobrá a

pravdivá, že blud a pravda jest jedno a totéž. Kdyby každé náboženství bylo dobré a pravdivé, kdyby pravdivou byla zásada: víra jako víra, pak nemusil Pán Ježíš s nebe na svět přicházeti, nemusil učiti a církev zakládati, nemusil trpěti a umříti, protože i před příchodem jeho byla na světě náboženství. Každé náboženství není stejně dobré, protože nehlásá každé náboženství stejně dobré a pravdivé učení. Katolická církev na základě zjevení Božího a učení Kristova učí, že kdo chce býti spasen, musí míti víru všeobecnou, to jest, musí věřiti všemu, čemu učil Pán Ježíš a svatí apoštolové, a musí také všechno zachovávati, co Pán Ježíš přikázal. Musíme tedy nejen věřiti, ale také podle víry žíti a dobré činiti. Protestanté však učí, že ke spasení stačí jen víra beze skutků. Katolická církev učí, že k dosažení odpuštění hříchů třeba jest lítosti a zpovědi, protestanté však zpovědi neuznávají. Z toho poznáváme, že není každé náboženství ani stejně dobré ani stejně pravdivé. Náboženská lhostejnost je tedy nesmyslem a zároveň urážkou spravedlnosti, neboť klade zjevný blud pravdě na roveň. Je také velikým hříchem, poněvadž hlásá, jako by se mohl Bůh mýliti a sobě odporovati; popírá pravdomluvnost Boží a zavrhuje zjevení Boží. Náboženskou lhostejností uráží se též Kristus Pán, jakoby nebyl založil jednu a pravou církev, jakoby i Kristu Pánu bylo lhostejno, věříme-li všemu, co poručil, anebo věříme-li a zachováváme, co se nám líbí.

Prameny a příčiny náboženského indifferentismu nebo náboženské lhostejnosti jsou mnohé. Hlavní příčina však náboženské lhostejnosti jest náboženská neuvědomělost a nemravný nebo světský život. Mnozí lidé nazývají se vzdělanými, avšak v náboženských věcech jsou nevzdělanými, neboť z náboženství často neznají ani těch nejhlavnějších pravd, které každý katolík znáti musí. Mnozí vzdělávají se ve vědách světských, ale v pravdách náboženských se necvičí a ani nedají si práci, aby aspoň o něčem se poučili. Mnozí znají církevní dějiny velmi povrchně, anebo čerpají vědomosti z pramenů církvi katolické nepřátelských, a proto nedovedou rozlišovati pravdu od lži, blud od pravého učení.

Konečně příčinou náboženské lhostejnosti bývá pustý a světský život. Jestliže člověk po dlouhá léta se nemodlí, do kostela nechodí, slova Božího neslyší, z hříchů se nevyznává, o svou duši se nestará, pak zpustne a zvlažní a potom náboženství jest mu věcí lhostejnou a zbytečnou. Lidé nábožensky lhostejní jsou velmi nešťastnými, protože chystají duši své hroznou budoucnost, neboť o takových pravil Pán Ježíš: „Že nejsi studený ani horký, ale že jsi vlažný, vyvrhnu tebe z úst svých.“ (Zjev. 3, 16.) Do jakého nebezpečí přivádí náboženská lhostejnost, poznáváme z tohoto podobenství.

Nedaleko Vídně pne se k nebi nad hlubokým srázem v lesnaté krajině kříž. Praví se, že tam bloudil kdysi vojín na koni času nočního. Dral se lesem, pobádal koně stále ku předu, jel a nevěděl kam. Najednou zastavil se kůň a nehnul se s místa, ač mu bylo mnoho ran trpěti. Co učinil vojín? Sestoupil s koně, uvázal jej u stromu a přenocoval v lese. Jak se podivil ráno! Ještě jeden krok, a byl by sám i kůň v hlubokou padl propast. Z vděčnosti postavil tam potom onen kříž! — Podobně bloudí, kdo o tělo a svět se starají a na duši zapomínají. Kdož netečni jsou u víře, propast věčného zavržení hrozí každému. Proto, že si jí někdo nevšímá, proto, že zaslepen temností světa tohoto, nechce jí viděti, proto tam přece padne, nevzpamatuje-li se brzo.

358. *„Kdo se prohřešuje pochybováním u víře?“*

„Pochybováním u víře se prohřešuje, kdo svoluje k myšlence, že by mohlo něco býti nepravdou, co církev k věření předkládá.“

Mnozí lidé rádi rozumují o pravdách náboženských, posuzují učení katolické a často pronášejí myšlenky pochybovačné. Říkají: „Kdož ví, zda-li je všechno pravda, čemu katolická církev učí!“ Jestliže člověk někdy o nějaké pravdě pochybuje, avšak nemá žádného zlého úmyslu, nýbrž touží po dokonalém poučení a vysvětlení, pak taková pochybovačnost u víře není hříchem. Kdo však úmyslně, nerozumně a zlomyslně buď v srdci svém o zjevených a dokázaných pravdách náboženských pochybuje, anebo pochybnost svou hlásá a nedá se ničím a nikým přesvědčiti o pravdě, hřeší proti víře pochybováním. Hříchem tímto uráží Boha nejvýš pravdomluvného a pohrdá církví, kteráž jest „sloup a utvrzení pravdy“. Kdo úmyslně pochybuje o zjevených pravdách náboženských, nemůže se Bohu líbiti. Mojžíš jen maličko pochyboval, zda-li bude moci ze skály vodu vyvésti a Bůh potrestal pochybovačnost jeho, neboť nevešel do zaslíbené země.

Pochybovačů náboženských je také mnoho. Vezměme do rukou různé noviny a spisy, vstupme do společností polovzdělaných, pyšných a nemravných lidí, a uslyšíte samé pochybovačné řeči. Lidé náboženských pravd nezkoumají, nemají často ani schopnosti ani dobré vůle, aby se o pravdě učení katolické církve přesvědčili, nýbrž prostě církev odsuzují a tvrdí, že neučí všemu tak, jak učil Pán Ježíš. Neuvědomělost a předsudky špatnými nabubřelá domýšlivost rodí pochybovače náboženské. Kdyby náš katolický lid a zvláště studovaní lidé pilně se vzdělávali ve svatém náboženství, kdyby hned nevěřili každému nevěrci a nevěreckým novinám a

knihám, nýbrž také čtli dobré a vědecké knihy katolická a o učení katol. církve rozumně a vážně uvažovali, jistě by nebylo tolik náboženských pochybovačů. Bohužel mnozí katol. vzdělanci pohrdají katol. spisy a raději moudrost hledají ve spisech protikatolických. A tážeme-li se pochybovačů, proč o některé pravdě pochybují, často neumějí odpověděti.

Před několika lety, ale ještě v tomto století, v noci ze dne 12. na 13. den měsíce listopadu přiblížila se hodina smrti dceři jistého vysokého vojenského důstojníka, o kterém bylo známo, že jest nevěrcem. Dcera povolala si otce k svému loži, vzala ho za ruku a řekla slabým hlasem: „Otče, umírám! Řekněte mi tedy zjevně, mám nyní věřiti, že není pekla, ani nebe, jak vy jste říkával, aneb mám se toho držeti, čemu mně má drahá zesnulá matka učila?“ Domněle nevěřící otec stál jako bleskem omráčen! Prudká bolest projela mu srdcem! Naklonil se k svému dítěti a řekl třesoucím se hlasem: „Dítě mé! Věř tomu, čemu tě učila matka!“ Z toho patrno, že ani otcem sváděná dcera, ani on sám neměl jistoty, ale jen pochyboval; smrt mu vynutila přiznání. A poněvadž tedy jistější věcí jest, učiniti to, čím bychom peklu ušli, proto tak dceři poradil.

Z příkladu toho poznáváme, že mnozí lidé stali se pochybovačnými u víře vlivem cizím. K pochybovačnosti u víře přichází obyčejně lidé, „mluvením proti víře a ochotným poslouchánim řečí proti ní.“

Kdo neslušně a neuctivě mluví o náboženství a posmívá se některé náboženské pravdě nebo pobožnosti, hřeší také proti víře. Zkažení, nemravní a pyšní lidé posmívají se učení o pekle, o odpustcích a jiných pravdách náboženských. Bezbožnou řečí nejen dopouštějí se urážky náboženství, nýbrž dávají pohoršení a kazí lidi. Tací lidé, kteří posměšně mluví o víře a církvi, jistě nemají mnoho víry a proto neděje se jim křivda, když je zbožný lid nazývá neznabohy. Neboť kdyby se báli Boha a v něho věřili, neposmívali by se svatým věcem.

K pochybovačnosti u víře přicházejí lidé posloucháním řečí proti víře. Kdo rád poslouchá řeči nevěrecké a protináboženské, kdo obcuje s lidmi zkaženými, zajisté nepřiučí se od nich ctnosti a nerozmnoží víry, nýbrž načichne protináboženským duchem a stane se pochybovačným a zapíračem víry. O tom nás poučuje každodenní zkušenost. Kdyby mnozí dělníci neposlouchali svůdců a nevěrců, nemluvili by rouhačných řečí proti Bohu a náboženství, a nebyli by zarytými nepřáteli církve.

Kdo utrhačně a neuctivě mluví proti víře a poslouchá protináboženské řeči, zlehčuje víru a olupuje se o největší bohatství

Víra sv. jest zajisté nejvzácnějším pokladem, kterýž nám Bůh svěřil a jednou musíme před Bohem klásti účet, jak jsme si tohoto pokladu vážili a z něho těžili pro duši svou. Proto běda bude těm, kteří si sv. víry neváží a jí pohrdají.

Ačkoliv lidé často na víru nedrží a jí pohrdají, přece skoro všickni hledají útěchy ve víře, když totiž je zle, a zvláště když se blíží smrt. Že tomu tak, potvrzuje obrácení jistého socialisty.

Dokud člověk zdráv, snadno zapomíná na sladké jho Kristovo, ale na smrtelné posteli vše se jinak jeví. Posledně se to ukázalo též na Witoldu Regnerovi, vynikajícím a neunavném vůdci sociálně demokratické strany v Přemyšlu, který před svou smrtí nedávno nastalou navrátil se opět do lůna matky církve a odvolal ústně i písemně všecko, v čemkoli vystupoval proti článkům sv. víry, obyčejům i církvi a přijal pak svátosti umírajích. Jak ohromná jest síla pravdy naší víry, když dovede k sobě upoutati člověka, jenž veškerý svůj život a veškery dary ducha svého vynaložil na nepřátelství proti církvi. Tato příkladná smrt, ač život byl jiný, není hanbou pro zesnulého na zemi, neboť viní tovaryše jeho z bludů, že pravé štěstí nezáleží v boření oltářů, nýbrž v životě bohumilém. Je to pravé bohatýrství uznati svoje bludy a je odvolati.

Z příkladu tohoto poznáváme, že nešťastný tento člověk pokazil se čtením nevěreckých spisů a dopisováním do špatných novin. Chce-li křesťan zvláště v době dnešní uchovati si víru celou a živou, musí se varovati každého nebezpečí, které nástrahy činí víře. A takovým velikým nebezpečím víry jsou zvláště protináboženské noviny a knihy. Proto hřeší proti víře, „kdo čte a rozšiřuje víře nepřátelské knihy, noviny a spisy“

Nejnebezpečnějším nepřítelem víry jsou nevěrecké a protináboženské knihy, spisy a noviny. Dnes vydává se nesmírné množství spisů, knih a novin, z nichž většina jest ducha židovského, položidovského a protináboženského. Poněvadž jest svoboda tisku, zlehčuje se v novinách těchto ustavičně náboženství zvláště katolické a katol. církev, kterou může kdejaký list tupiti, pomlouvati a ze všeho surový posměch si činiti. Kdo má příležitost čísti protináboženské noviny, žasnouti musí nad tou bohaprázdností, otupělostí, záští a lží, jimiž tyto noviny jsou přeplněny. Není snad článku víry, proti němuž by nepsaly tyto noviny, není svaté věci, kteréž by se neposmívaly. Tak daleko to u nás dospělo, že mnozí v novinách posmívají se Bohu, Kristu Pánu, nejsv. svátosti oltářní, posvátným obřadům a všeliké vůbec pobožnosti. Protináboženské noviny tupí církev, převracejí církevní dějiny, tupí zvláště katol. kněžstvo a kláštery. Vylhané a nepravdivé zprávy uveřejňují a dostanou-li opravu, přidají novou lež. Noviny tyto tak jsou nepo-

ctivými, že dobrovolně pomluvy neodvolají: Tyto noviny žijí jedině z tupení a spílání katol. církve. Kdyby nebylo církve, neměli by o čem psáti, protože nejde jim o pravé vzdělání lidu. Jakou zkázu mravní rozsívají nevěrecké noviny, nedá se ani vysloviti. Nevěrecké a protináboženské spisy a noviny nejvíce kazí lid a rozšiřují náboženskou lhostejnost, nepřátelství k církvi a nevěru. Proč jsou mnozí dělníci, rolníci, úředníci a jiní lidé lhostejnými u víře, proč nenávidí církve a kněžstva? Protože se čtením špatných novin pokazili. Nikdo neříkej, že se čtením člověk nemusí pokaziti. Sv. Theresii dostalo se do rukou různých knih, ve kterých puzena zvědavostí ustavičně čítala, nejvíce pak libovala si v románech. A následek toho byl, jak sama vyznala, že hasla láska k Boku v srdci jejím a lásky k světu den ode dne přibývalo. A snad by byla navždy zahynula, kdyby Bůh jí byl neuvedl na cestu milosti. — Že čtením špatných spisů může se pokaziti i zbožný a učený muž, dosvědčuje nám zkušenost a dějiny Sv. Ambrož maje značné jmění, čítal velmi pilně v knihách bludařských. A snad by byl sám v bludy zabředl, kdyby mu byl Origenes oči neotevřel, že zcela se čtení knih těch vzdal a raději čítal v písmě svatém. Kdežto mistr Jan Hus, jinak horlivý kněz, nakazil se čtením bludných spisů Vikleffových a proto k takovému smutnému konci dospěl.

Čtení špatných spisů a novin nerozmnožuje u nikoho ani víru ani pobožnost, naopak špatné knihy a noviny otravují mravnost, podrývají víru a zkazí i nejlepší lidi. O tom není žádné pochybnosti. Proto varujme se špatného čtení a také nepřijímejme od nikoho protináboženských novin. Nepředplácejme se také na špatné noviny, abychom se nestali spoluvinnými nešlechetnosti, kterou páchají zlopověstné noviny. I tu zachovávejme heslo „svůj k svému“ a podporujme a odebírejme spisy a noviny katolické. Proti špatným novinám musí čeliti noviny dobré. Aby pak tyto mohly konati apoštolské poslání své a zdatně potíraly lži a pomluvy nevěreckých novin, musíme je podporovati a rozšiřovati. Církev sv. i v této věci pečuje o nás, neboť přičiněním jejím vydávají se mnohé dobré a poučné spisy a knihy, kterými lid utvrdí se ve víře a ozbrojí proti nevěrcům a tupitelům pravé víry. Zmínky zvláště zasluhují dědictví sv. Janské, Cyrillo-Methodějské a dědictví maličkých, kteréž každoročně do světa vysílají dobré knihy Kéž by katol. rodiny všímaly si těchto družstev a staly se údy jejími. Knihy těchto dědictví v dávných letech rozšiřoval po vlasti naší zbožný muž Kubínek. Muž tento odřekl se jmění otcovského a ustanovil život svůj věnovati k rozšiřování dobrých a křesťanských spisů. Dobrou knihou byv sám probuzen k příkladnému životu, odhodlal se z vděčnosti k Bohu a z lásky k bližnímu dobrým knihám

pomáhati do obcí, příbytků, do rukou i srdcí lidských. Především obrátil zřetel svůj na dědictví svatojanské I vydal se na cesty po kraji. Píseň, kterou si sám složil, schvaluje čtení dobrých knih. Vroucnosti jeho nemohl nikdo odolati. Tak odevzdal r. 1848. dne 14. listopadu kanovníkovi Pešinovi 1000 zl. dílem za knihy, dílem na vklady nových členů dědictví. Později neméně horlil i pro dědictví sv. Cyrilla a Methoděje na Moravě, jehož knihy také po Moravě roznášel. Proč vzpomínám tohoto muže? Protože bychom i dnes několik takových Kubínků potřebovali, kteří by horlivě rozšiřovali dobrou knihu mezi náš lid.

Varujme se netečných a lhostejných lidí, neposlouchejme řečí protináboženských a zvláště nečtěme novin, knih, kalendářů a různých spisů a brošurek protináboženských, jinověreckých a nevěreckých, abychom se nenakazili a o víru nepřipravili. Poslouchejme vždy napomenutí Kristova, jenž dí: „Pilně se varujte falešných proroků, kteříž přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hladoví.“ (Mat. 7, 15.)

Vyložil jsem vám, dr. v Kr., které hříchy jsou proti víře. Nuže važte si drahého pokladu sv. víry, milujte církev matku svou a buďte dobrými vyznavači Kristovými, aby se na vás naplnila slova Páně: „Amen, amen, pravím vám, že kdo slyší slovo mé a věří tomu, kterýž mne poslal, má život věčný, a nepřijde na soud: ale přešel ze smrti do života.“ (Jan. 5, 24.)

33. CVIČENÍ.

O hříších proti naději a proti povinnosti, Bohu se klaněti.

Pravil jsem vám, dr. v Kr., že nejvyšší úctu vzdáváme Bohu zvláště vzbuzováním tří božských ctností víry, naděje a lásky. Božskou ctností věrou vyznáváme Boha za svého nejvyššího Pána a Stvořitele, božskou ctností nadějí vyznáváme, že Bůh pro svou všemohoucnost a milosrdnost dá nám všechno, čeho potřebujeme a božskou ctností láskou vyznáváme, že Boha pro jeho dokonalost nade všecko milujeme. Kdo proti těmto ctnostem hřeší, nevzdává Bohu úctu, která mu náleží. Na minulém cvičení vyložil jsem vám, které jsou hříchy proti víře a povzbudil jsem vás, abyste sobě vždy víru uchovali. Než nejen věrou uctíváme Boha, nýbrž také ctností nadějí. Neboť chceme-li dosáhnouti života věčného, musíme nejen až do konce věřiti, ale musíme také doufati, že jediný Bůh může víru naši odměniti. Kdo nemá naděje na život věčný, kdo

neočekává od Boha pomoci, kdo spoléhá na sebe a na svět, ten také neplní vůle Boží a neužívá prostředků, kterými by jistě a bezpečněji dosáhl života věčného. Proto napomíná nás sv. Pavel: „Nebo v naději spaseni jsme,“ (Řím. 8, 24.) a žalmista Páně: „Doufej v Hospodina, a čiň dobré.“ (Žalm. 36, 3.) Abychom tedy na zemi pokojný a bohumilý život vedli a jednou šťastně umřeli, musíme s věrou spojovati křesťanskou naději. Bohužel mnozí lidé zapomínají na všemohoucnost Boží a neočekávají od něho pomoci v duchovních a tělesných potřebách. Pozbyli naděje v Boha nevěrou s hříšným životem, a když vede se jim na světě zle, nemají důvěry v pomoc Boží a často si zoufají. Kdo tedy vlastní vinou pozbyl naděje, dopouští se hříchu proti naději.

359. *„Které hříchy jsou proti naději?“*

„Proti naději jsou tyto hříchy:

1. Nedůvěra a zoufalství.
2. Opovážlivé spoléhání.“

360. *„Kdo se prohřešuje nedůvěrou?“*

„Nedůvěrou se prohřešuje, kdo nedosti pevně v Boha důvěřuje.“

Křesťanská víra učí nás, že nemáme spoléhati ani na sebe ani na pomoc lidskou, nýbrž že máme se pokořiti Bohu a od něho očekávati pomoci. A víra také nás poučuje, kterak naše naděje a důvěra v Boha má býti spořádána, aby se Bohu líbila. Naše naděje je spořádána, doufáme-li od Boha především život věčný a potom teprve časné dobro. Doufá-li tedy křesťan, že Bůh může mu skrze zásluhy Ježíše Krista dáti, co nám slíbil, má křesťanskou naději, důvěřuje v Boha. Této důvěry v Boha potřebujeme všickni, abychom na světě bohabojně a odevzdaní do vůle Boží žili a jednou dosáhli života věčného. Pevná důvěra v Boha také člověka blaží a posiluje, takže s radostí snáší i největší utrpení, neboť pevně doufá, že ho Bůh neopustí. Takovou pevnou důvěru v Boha měl sv. Pavel a proto praví: „Odevšad trpíme soužení, ale nestýskáme si; býváme v nesnázích, ale nebýváme opuštěni; protivenství trpíme, ale nebýváme bez pomoci zanecháni; býváme poraženi, ale nehyneme.“ (II. Kor. 4, 8, 9)

Této pevné důvěry v Boha nemají, kteří málo doufají v pomoc Boží. Kdo sice úplně nepozbyl důvěry v Boha, avšak nedosti pevně v Boha důvěřuje, hřeší proti naději nedůvěrou. Nedůvěry dopouštěli se israelité na poušti, neboť při každé nehodě a nepohodlnosti reptali proti Bohu a malomyslněli. Sám Mojžíš, kterýž ve

jménu a pomocí Boží tolik zázraků vykonal, prohřešil se jednou nedůvěřivostí proti Bohu, když mu poručeno bylo, aby udeřil holí svou na skálu, že voda vyprýští, proto za trest nevešel do zaslíbené země. Nedůvěry se dopustili a malou víru ukázali také učedníci Páně, kteří, ačkoliv na vlastní oči viděli mnohé zázraky, které Pán Ježíš konal, přece při bouři na moři Genesaretském poděšeni přistoupili k Pánu a budili jej řkouce: „Pane, zachovej nás, hyneme.“ I dí jim Ježíš: Co se bojíte, malověrní? A vstav, přikázal větrům a moři, a stalo se utišení veliké.“ (Mat. 8, 25.)

Jako učedníci Páně byli malověrnými a slabé důvěry v Pána svého, tak často i my v neštěstí a utrpení malomyslníme a ukazujeme malou a někdy žádnou důvěru v pomoc Boží. Kdo v utrpení a opuštěnosti neztrácí úplně víry a důvěry v Boha, ale jenom si stěžuje a běduje, jakoby snad Pán Bůh na něho zapomněl, při tom však nepozbývá naděje, ovšem nedopouští se těžkého hříchu proti naději.

Slabá nebo malá nedůvěra v Boha pochází ze slabé víry v Boha. Kdo málo věří, ten také málo doufá. Proto také obyčejně lidé neteční a lhostejní u víře jsou nedůvěřivými a malomyslnými, když Pán Bůh dopustí na ně nějaké neštěstí. Pokud se lidem dobře daří, málo vzpomínají na Boha, avšak dotkne-li se jich dosti malé neštěstí, hned naříkají a bědují, a když Bůh od nich neodejme hned neštěstí, pozbývají důvěry v Boha.

Nebuďme nikdy malomyslnými a malověrnými, ale pamatujme, že Bůh sice utrpení dopouští, ale nikdy neopouští, kdo v něho důvěřuje. K této důvěře napomíná nás žalmista Páně: „K Hospodinu, když jsem soužen býval, volal jsem a vyslyšel mne.“ (Žalm. 119, 1.)

Sv. Václav, patron české země, vynamenával se zvláště velikou důvěrou v Boha. Když jednou v boji byl zajat, tázali se ho, jak je mu u srdce? A sv. Václav odpověděl: „Nikdy jsem nebyl pokojnější mysli jako nyní; neboť dokavad jsem byl ze všech stran lidmi ohrožen, sotva jsem měl času mysliti na Boha, nyní pak lidské pomoci prost, důvěřuji jedině v Boha, kterýž mne zajisté neopustí, když jej vzývati budu.“

Proti důvěře v Boha také se prohřešuje, kdo spoléhá pouze na sebe a své síly anebo na pomoc lidskou a pomocí Boží pohrdá. Tuto důvěru v sebe a v pomoc lidskou nazýváme převrácenou důvěrou. Převrácená důvěra obyčejně pochází z pýchy a domýšlivosti. Hříchu tohoto dopustili se lidé po potopě světa, kteří tak zpyšněli, že nechtějíce poslouchati Boha, věž až k nebi vystavěti chtěli, aby Mu odporovali. Bůh však je potrestal, neboť zmátl jim řeč, takže jeden druhému nerozuměl a musili se rozejíti do všech končin světa. Také král Farao spoléhal na svou moc

a pohrdavě mluvil o Hospodinu. Když však pronásleduje Židy tonul ve vlnách Rudého moře, poznal malomocnost svou a pravdu slova prorokova: „Zlořečený člověk, který doufá v člověka, a od Hospodina odstupuje srdce jeho.“ (Jer. 17, 5.) Také císař Napoleon spoléhaje na svou moc v pýše své pravil, že on jest jediným pánem na zemi a Bůh na nebi, brzo však zakusil moc spravedlivě trestající ruky Boží, neboť brzo na to táhl do Ruska s velikým vojskem svým, ale byl poražen a všecko vojsko jeho zahynulo.

I dnes mnozí lidé důvěřují jenom v sebe a ve své síly a pyšně chlubí se, co všechno provedli a provedou bez pomoci Boží. Než i na těchto lidech naplňuje se, že kdo spoléhá na sebe, obyčejně bývá zahanben. Proto praví sv. Augustin: „Kdo se spoléhá na své vlastní síly, nikoliv však na Boha, bude míti ochrance jen v sobě samém; Bůh ho nebude chrániti, poněvadž v jeho ochranu nedoufal.“

Nemáme také spoléhati pouze na pomoc lidskou. Lidé sice mohou nám pomáhati a prospěti, avšak kdo by pouze od lidí doufal pomoci a na Boha zapomněl, hřeší také proti důvěře v Boha. Že bývají lidé ve své důvěře v pomoc lidskou často sklamáni, zakusili přemnozí z vlastní zkušenosti. Z toho však nesmíme souditi, že nemáme nikdy u lidí hledati pomoci v potřebách svých. Když je člověk nemocným, nesmí spoléhati jedině na pomoc Boží a očekávati zázračného uzdravení, nýbrž má také hledati pomoci lidské. Proto v nemoci má povolati lékaře a užívati předepsaných léků.

Varujme se nedůvěry v Boha, avšak také nespolehejme na sebe a svět, nýbrž hledejme vždy útěchy a pomoci u Boha a s pomocí Boží konejme, co vykonati můžeme.

361. *„Kdo se prohřešuje zoufalstvím?“*

„Zoufalstvím se prohřešuje, kdo se veškeré důvěry v Boha vzdává a se domnívá, že mu Bůh již nemůže nebo nechce pomoci neb odpustiti.“

Kdo nemá docela žádné důvěry v Boha, kdo nečeká a nedoufá, že by mu Bůh hříchy odpustil anebo v nouzi pomohl, dopouští se hříchu proti naději zoufalstvím. Hřích tento náleží mezi hříchy proti Duchu svatému a velikost jeho v tom záleží, že zoufalec upírá Bohu všemohoucnost a milosrdnost. Když sv. Kateřina Sien. kdysi oplakávajíc v modlitbě hříchy své jakousi zoufalost v sobě pociťovala, zjevil se jí Pán Ježíš a těšil ji řka: „Hříšníci, kteří si zoufají, více mne urážejí, a více se mi protiví pro tento hřích než pro všecky, kterých se dopustili, ježto upírají nesmírné milosrdenství mé.“

Hříchu zoufalství dopustil se Kain, jenž zavraždiv bratra svého Abela, pozbyl veškeré naděje v odpuštění hříchu svého a zoufale volal: „Větší jest nepravost má, než-li abych odpuštění zasloužil.“ (I. Mojž. 4, 13.) Hříchu zoufalství dopouštějí se lidé velmi často. Mnozí lidé po celý život svůj nevzpomínají na Boha, náboženstvím pohrdají, o víru a náboženské povinnosti se nestarají, ale slouží jen sobě, svým náruživostem a světu. Zabředli do nepravostí a zločinů, a když pak Bůh dopustí na ně bídu a soužení, pozbývají všeliké naděje na milosrdenství a pomoc Boží. Nešťastníci tito hrozně bědují, rukama lomí, Bohu se rouhají a často dopouštějí se sebevraždy. Mnohý člověk po dlouhá léta okrádal a podváděl lidi, cizí majetek si přivlastňoval, aby hověti mohl svým chtíčům, a když potom jeho podvody se prozradí, tu aby ušel hanbě světské a spravedlivému potrestání, zoufá si a dopustí se sebevraždy.

Zoufalcům nedostává se víry a bázně Boží. Neboť kdyby se báli Boha a náboženské povinnosti vždy věrně plnili, nezabředli by do hrozných nepravostí, a když by někdy zhřešili, nepozbyli by důvěry v milosrdenství Boží. Proto napomíná nás sv. Řehoř: „Před hříchem se boj spravedlnosti, po hříchu však důvěřuj v Boží milosrdnost.“ Jestliže jsme tedy zhřešili, neztrácejme nikdy naděje v milosrdného Boha, avšak čiňme pokání a navraťme se k Bohu svému. I největší hřích odpustí nám Bůh, budeme-li ho kajícně litovati. Jestliže pak dopustil Bůh na nás neštěstí, nemoc, bídu a různá soužení, nezoufejme, ale pamatujme na slova písma sv.: „Je-li nouze největší, pomoc Boží nejbližší.“ Varujme se zoufalství, neboť zoufalství jest veliký hřích, který Bůh trestá zavržením.

Vzpomeňme si vždy na Jidáše. Z lakoty prodal židům Mistra a Pána svého. Vida pak, že Pán Ježíš odsouzen byl k hrozné smrti, hryzen výčitkami svědomí šel a oběsil se. Jidáš dobře poznával, že těžce zhřešil, ale nedovedl oplakati svého hříchu a činiti pokání, protože se domníval, že mu Bůh nemůže odpustiti. Proto praví sv. Jeroným: „Jidáš tížeji více urazil Boha tím, že zoufal nad milosrdenstvím Božím, nežli když Krista zradil.“ A sv. Augustin dí: „Jidáš nezahynul ani tak pro svůj zločin, nežli spíše proto, že si zoufal.“ Kdyby byl Jidáš zločinu svého tak kajícně oplakával jako sv. Petr zapření Krista, byl by Pán Ježíš i jemu hřích jeho odpustil. Poněvadž však Jidáš zoufal, proto bídně zahynul.

362. *„Kdo se prohřešuje opovážlivým spoléháním?“*

„Opovážlivým spoléháním se prohřešuje, kdo toliko na Boha spoléhá a sám nečiní, co činiti může a má.“

Kdo v Boha málo doufá anebo docela pozbyl naděje, že mu Bůh odpustí nebo pomůže, prohřešuje se proti naději nedůvěrou a zoufalstvím. Kdo však zase mnoho doufá a hříšně spoléhá na milosrdenství Boží prohřešuje se proti naději opovážlivým spoléháním. Opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží, kdo bez bázně hříchů se dopouští, hříchy hromadí a v hříších žije, poněvadž Bůh jest nejvýš milosrdný a proto musí nám odpustiti všecky hříchy. Opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží, kdo s pokáním a polepšením ustavičně odkládá a myslí, že v hodině smrti odpustí mu Bůh hříchy jeho, jako kajícímu lotru na kříži odpustil.

Kdo opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží, pohrdá milosrdenstvím a dobrotou Boží, protože toliko odvolává se na milosrdenství Boží, sám však ničeho nečiní, aby hoden byl milosrdenství Božího. Bůh zajisté jest nejvýš milosrdným a shovívavým, neboť dlouho čeká na obrácení hříšníkovo a odpouští rád i největší hřích, jestliže hříšník opravdu ho lituje, upřímně a zkroušeně se z hříchů vyzná a užije všech prostředků, jichž Pán Ježíš v církvi pozůstavil k odpuštění hříchů. Kdo však ke zpovědi nechodí a vůbec ničeho nečiní, aby odpuštění hříchů dosáhl, nýbrž pouze spoléhá na milosrdenství Boží, hřeší na milosrdenství Boží a uráží nejsvětějšího Boha, jenž jest nejen milosrdným, ale také spravedlivým a přísným, který dobré odměňuje a zlé tresce. Z toho poznáváme, že ten, kdo opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží, hřeší proti naději jako ten, který zase nevěří v milosrdenství Boží. Rozdíl mezi nimi jest ten, že zoufalec příliš bojí se Boha a myslí, že Bůh mu nemůže pomoci, kdežto kdo opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží, vůbec Boha se nebojí, nemá žádné bázně Boží, a zapomíná, že i milosrdenství Boží má své meze. Proto napomíná nás sv. Bernard: „Nepohrdej milosrdenstvím Božím, nechceš-li pocítiti jeho spravedlnosti.“

Bohužel mnozí zatvrzelí hříšníci nedbají tohoto napomenutí. Vidí, že mnozí hříšníci náhle bez pokání umřeli, přece však srdce jejich zůstává zatvrzelým k pokání a polepšení. Domnívají se, že na pokání mají dosti času až ve stáří, proto odkládají s polepšením a chlácholí své svědomí, že na smrtelné posteli z hříchů se vyznají a Pán Bůh jim všecko odpustí, jako odpustil kajícímu lotru. Ovšem Pán Ježíš odpustil kajícímu a umírajícímu lotru a slíbil mu nebe, avšak nikoliv proto, abychom spoléhali na milosrdenství Boží, nýbrž abychom nezoufali, když zhřešíme. Pán Ježíš odpustil kajícímu lotru proto, poněvadž, ačkoliv Pána Ježíše před tím neznal, přece nyní v něho uvěřil, jej miloval, hříchů litoval a za milost prosil. Kdo odvolává se na to, že Pán Ježíš v poslední hodině lotru hříchy odpustil a očekává, že i jemu Pán Bůh dopřeje milosti

odpuštění hříchu v poslední hodině, avšak po celý život ničeho nečiní, aby odpuštění si zasloužil, sotva milosrdenství Božího dojde. Ostatně kdo po celý život hřeší, hříchů nikdy nelituje a nezanechá, zřídka kdy bez zvláštní milosti Boží v poslední hodině pokání činí. Mimo to, kdo z nás ví, že dočká se stáří, kdo může říci, že bude míti času aspoň hodinu před smrtí, aby s Bohem se smířil a z hříchu se vyznal? Z toho poznáváme, jak velikého hříchu dopouští se ti, kteří pokání odkládají a spoléhají na milosrdenství Boží. Zapomínají na slova Páně: „Nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete.“ (Luk. 13, 3.)

Opovážlivé spoléhání jest velký hřích, který Bůh často přísně trestá. Písmo sv. připomíná nám mnoho příkladů, kterak Bůh nekajícné lidi potrestal, protože nedbali jeho napomenutí.

Za časů nábožného a spravedlivého Noema byli lidé velmi hříšnými. Bůh nemohl se již ani dívati na nepravosti lidské a proto ustanovil, že svět zahladí potopou. Noe, jehož Bůh s rodinou jeho zachrániti ustanovil, 120 let napomínal hříšný lid a varoval jej před jistou záhubou. Lidé však nedbali jeho slov, smáli se mu a oddávali se bezstarostně nepravostem, až konečně přísná spravedlnost Boží je zachvátila.

Židé za časů Krista Pána, ačkoliv poznali Božské učení Páně a napomínáni byli ku pokání, přece neuvěřili a domnívali se, že Bůh je nemůže zavrhnouti, poněvadž jsou vyvoleným jeho národem. Kristus Pán však nejednou vyslovil nad nimi výstražné slovo „běda vám“ a předpověděl jim trest Boží. Nad zatvrzelostí Jerusaléma a celého národa plakal Pán Ježíš a předpověděl budoucí jeho zkázu, neboť volal: „Jerusaléme, Jerusaléme! kterýž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteříž k tobě posláni jsou: kolikrát jsem chtěl shromážditi syny tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi. Aj, zanechá se vám dům váš pustý.“ (Mat. 23, 37, 38.) A předpovědění Páně se naplnilo, neboť pyšný a hříšný Jerusalem byl od Římanů r. 70. po nar. Páně dobyt a vyvrácen, lid pak rozehnán do celého světa.

Také ze života lidského poznáváme, že Pán Bůh často trestá opovážlivě spoléhající na Boha.

Odstrašující příklad, jak hrozně se zmýlí každý, kdo opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží a s pokáním odkládá, vypravuje se z času znamenitého a zbožného kancléře anglického, Tomáše Mora, o jistém lehkomyslném hříšníku, který od kancléře a jiných zbožných křesťanů k pokání napomínán, vždy odpověděl, že má tři slova, kteráž potřebuje v čas nějakého nebezpečenství vysloviti, aby odpuštění dosáhl. Na otázku, která jsou ta slova, odpověděl: „Bože, odpust mi!“ Napomínán a varován opět před

opovážlivým spoléháním na svá slova, posmíval se napomínajícím ho a zůstal vždy starým hříšníkem. Jednoho dne vyjel si v dobrém rozmaru na koni, a když jel přes most, splašil se kůň jeho, jenž přelomiv zábradlí, vrhl se i s jezdcem do hluboké řeky. Nešťastník nevzpomněl na ona tři slova, ale zcela jiná, slova kletby: „Vem to ďábel“, vyslovil, a utonul.

Opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží, kdo očekává milosti a pomoci Boží mimořádným způsobem. Kdo uděluje almužnu a vůbec dobré skutky koná v domněnce, že Bůh odpustí mu hříchy jeho pro tyto dobré skutky, ačkoliv hříchů svých ani nelituje, ani se z nich nevyznává a ani nezanechává, hřeší také proti naději opovážlivým spoléháním. Mnozí lidé chlácholí své hříšné svědomí myšlenkou: dám hojnou almužnu a Pán Bůh mně odpustí mé nepravosti. Jestliže nebudeme hříchů litovati, nebudeme-li činiti pokání a nezanecháme-li nepravostí, neodpustí nám hříchy naše, byť bychom všecko rozdali. Dobré skutky jsou ke spasení potřebné, avšak musíme je konati v milosti Boží. Kdo tedy proto doufá odpuštění hříchů, že koná dobré skutky, ale pokání uznává za zbytečné a polepšiti se nechce, spoléhá opovážlivě na milosrdenství Boží.

Opovážlivě spoléhá na milosrdenství Boží, kdo svévolně a bez potřeby vydává se v nebezpečenství duchovní a tělesné a očekává, že ho Bůh zázračně zachrání od pohromy.

Tohoto hříchu se dopouští, kdo dobrovolně a svévolně obcuje s lidmi hříšnými a chodí do společností nemravných a zkažených lidí a očekává, že ho Bůh zázračným způsobem uchrání hříchu. Takový člověk pokouší Pána Boha, poněvadž křesťan povinen jest, vystříhati se nebezpečné příležitosti ku hříchu a těžce hřeší, vydává-li úmyslně a svévolně duši svou v záhubu. Proto napomíná nás moudrý Sirach: „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3 27.)

Pokouší také Pána Boha, kdo vydává se bez potřeby v nebezpečí života a očekává, že ho Bůh zázračným způsobem uchrání úrazu nebo smrti. Kdo leze na srázná místa, kdo vrhá se do vln, kdo vydává se na nebezpečnou cestu bez potřeby a svévolně, aby Boha takřka zkoušel, zdali jej uchrání smrti, pokouší Pána Boha. K tomuto hříchu sváděl satan Pána Ježíše, když ho žádal, aby spustil se se střechy chrámové.

Konečně proti naději hřeší opovážlivým spoléháním, kdo nestará se o život věčný a netouží po nebeské radosti, nýbrž hledá na zemi nebe. Lehkomyslní a světáčtí lidé smějí se nábožným lidem, kteří především starají se o spásu duše své, a nazývají blázny ty, kteří pohrdají světem a jeho radostmi. Tito hříšní lidé

shánějí se jen po dobrém a veselém životě a říkají: vždyť jsme jen jednou na světě, proč bychom ho neužívali, dokud můžeme? Jest pravda, že jsme jen jednou na světě, avšak také jest pravda, že jen jednou umřeme a nevrátíme se na tento svět, abychom napravili a dohonili, co jsme svou leností a netečností pronedbali. Lidé, kteří nestarají se o spásu duše své a jen na zemi hledají nebe, měli by vzpomenouti na osud bohatcův, o němž nám písmo sv. vypravuje. Bohatec ten jen hodoval a veselil se, nestaral se o duši svou ani o věčnost, byl spokojen, že měl plné stodoly. Než Bůh ho náhle k sobě povolal: „umřel bohatec a pohřben jest v pekle.“ (Luk. 16, 17—31.) Tento osud očekává ty, kteří nestarají se o budoucí osud duše své.

Pověděl jsem vám, dr. v Kr., kdo hřeší opovážlivým spoléháním; proto varujme se tohoto hříchu. Neodkládejme s pokáním na zítřek, neboť nevíme ani hodiny ani dne, kdy nás Pán Bůh k sobě povolá. Doufejme v milosrdenství Boží, avšak také sami všeho se chápejme, abychom hodnými učiněni byli milosrdenství Božího.

Bohu máme vzdávati nejvyšší úctu vzbuzováním Božské ctnosti lásky. Božskou ctností laskou vyznáváme, že Boha pro jeho dokonalost, dobrotivost a svatost nade všecko milujeme. Kristus Pán v hlavním přikázání poroučí nám, abychom Boha nade všecko milovali, neboť praví: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, ze vší mysli své a ze vší síly své.“ (Mor. 12, 30.) Kdo Boha nemiluje, kdo nemá žádného zalíbení v Bohu a po Bohu netouží, hřeší proti lásce.

363. „*Které hříchy jsou proti lásce?*“

„Proti lásce jsou všecky těžké hříchy, zvláště pak odpor a nenávist proti Bohu.“

1. Proti lásce k Bohu prohřešujeme se těžkým neb smrtelným hříchem. Každý hříšník, jenž zlovolně přestupuje přikázání Boží, ukazuje, že Boha nemiluje; neboť kdyby Boha upřímně miloval, bál by se urážeti ho mnohými a těžkými svými hříchy. Proto praví Pán Ježíš: „Kdo má přikázání má a zachovává, tenť jest, kterýž mne miluje.“ (Jan 14, 21.) Hříšník však přikázání Boží nezachovává a proto jest nepřítelem Božím. Smrtelný hřích zbavuje duši naši milosti posvěcující, odvrací nás od Boha, jenž jest největší dobro, a uvrhuje nás do otroctví světa, ďábla a těla.

Kdo zalíbení má v nepravostech, kdo miluje hřích a po hříchu touží, pokládá nepravosti za modlu, které se klaní a ji zbožňuje. Poněvadž hříšník svým náruživostem a vášním přednost

dává před Bohem, proto pohrdá Bohem a ukazuje mu svou nevšímavost a nelásku. Pro svět vzdává se Boha a tím tedy hřeší proti lásce k Bohu. Bůh tak nás miloval a miluje, a hříšník raději miluje svět a rozkoše jeho! Zdali pak kdy vážně uvažujeme, jakého nevděku dopouštíme se k Bohu nejsvětějšímu, když ho mnohými hříchy urážíme? Kdybychom v srdci svém měli takovou lásku k Bohu, jakou měli přemnozí spravedliví a svatí lidé, lekali bychom se i nejmenším hříchem urážeti Boha, jemuž nic se tak neprotiví, jako hřích. Bůh jest naše láska, proto nechtějme ho hříchy urážeti, nýbrž raději protivenství největší trpme, nežli bychom ztratili přátelství Božího.

Blahoslavený Mikuláš láskou k Bohu pravou byl naplněn, neboť nebál se ničeho více, jako aby Boha urazil a hleděl, aby ve všem se mu líbil. Proto napomínal bližních: „Bojte se a milujte především Boha; neboť láska jest matkou všech ctností na nebi i na zemi.“ Se zármutkem však pozoroval, že mnozí rady jeho neuposlechli.

2. Proti lásce k Bohu se prohřešuje, kdo se nestará o Boha a miluje toliko svět. Kdo více miluje peníze než Boha, více svět než nebeské radosti, nemá lásky k Bohu. Takové lidi, kteří milují svět a časné věci nade všecko, jmenujeme světáky a jejich lásku k světu láskou světskou. Světská láska jest nepřítelem Ducha sv., jenž jest láska a pramenem lásky k Bohu, a vyhání Ducha sv. ze srdce, neboť kde hřích se usadil, tam nemůže přebývati Duch sv., láska Božská. Boha milující mají zalíbení v Bohu, v němž nalézají pravé radosti, blaha a útěchy. Světáci však pohrdají Bohem a zalíbení mají jedině ve věcech světských a hříšných. Světská láska tak je zaslepuje a od Boha vzdaluje, že i ve smrti jsou zatvrzelými a nemohou se odtrhnouti od mamonu.

Sv. Bernardin vypravuje příklad nezřízené lásky k světu. K nemocnému člověku lakomci, který 30 let se nezpovídal, byl příbuznými povolán kněz. Všemožně se namáhal mysl a srdce nemocného k Bohu pozdvihnouti. Ale lakomec, jehož srdce lpělo na věcech pozemských, přerušil řeč kněze onoho a řekl: „Ale, velebný pane! Přicházíte právě z města! Nevíte, jak drahý je pepř? Jak platí vlna? Jest mnoho zásob na trhu?“ Kněz na to vyložil nemocnému, že jest čas zapomenouti na časné zboží a na Boha pomýšleti a se zpovídati. Jak to nešťastník uslyšel, vzkřikl: „Já nemohu, já nemohu, já nemohu!“ a vypustil duši.

Někdo z vás, dr. v Kr., řekne, že toto jest jen příklad, který se nemusil ani přihoditi. A což, když vám řeknu z vlastní zkušenosti, že mnozí lidé i dnes tak lpí a lnou k penězům, že i s nimi spávají a lidé domácí teprve po smrti na těle zemřelého peníze najdou.

Hrozná je ta světská láska, která tak zaslepuje lidi, že ani v poslední hodině smrti nemohou srdce své odloučiti od světa.

3. Proti lásce k Bohu se prohřešuje, kdo reptá proti řízení Božímu. Pán Bůh často dopouští na nás různé nehody, neúrodu a jiná soužení. Křesťan, jenž Boha miluje, přijímá i tyto tresty s trpělivostí a důvěrou v Boha, neboť ví, že koho Bůh křížem navštěvuje, toho miluje. Kdo však v neštěstí reptá proti Bohu a myslí, že Pán Bůh o nás nepečuje, neboť by na nás nedopustil neštěstí, ten hřeší proti lásce. Lidé zapomínají, že Bůh, jenž jest prozřetelný, dobře ví, proč někdy na nás sesílá pohromy. Pán Bůh vždy má dobrý úmysl s námi a pečuje o nás, zvláště o naše spasení a proto někdy musí nás pokárati za mnohé naše hříchy, kterými ho urážíme a na duši svou zapomínáme. Pán Bůh jedná s námi jako dobrý otec, jenž ustavičně nechválí a nehladí svých dítek, ale také někdy, když toho zasluhují, z lásky k nim je trestá. A podobně činí Pán Bůh. Než i to zlé, které na nás Pán Bůh dopouští, obrací zase v dobré a potom člověk s vděčností uznává a velebí moudrost božskou.

Manželům nekřesťansky žijícím zemřelo jediné dítě, nad čímž rodičové nejen se rmoutili, nýbrž nevrlost a nevůli svou proti řízení Božímu slovy projevovali, tázajíce se s trpkou výčitkou duchovního otce: Proč Bůh, jenž dle výroku písma sv. jest láska, jim jedináčka vzal? Duchovní přislíbil netrpělivým rodičům, že jim zodpoví otázku, až u hrobu dítěte pohřební řeč konati bude, což na konci své řeči splnil takto: „Rodičové“, řekl jim, „vy jste žádostivi zvěděti, proč Bůh dítě vaše k sobě povolal? Tedy slyšte: Bůh jest láska; proto i z vaší rodiny chce míti jednoho v nebi. Vy ovšem netoužíte po nebi, aniž byste tam pustili dítěte svého, kdyby vám bylo zůstalo. Povšimněte si následujícího podobenství: Byl jeden dobrý pastýř, kterýž připravil výbornou píci v ovčinci pro ovce své: pak otevřel dvéře ovčince, ale ovce nechtěly vejíti; dlouho nadháněl a nutil je dobrý pastýř, ale ovce utíkaly ode dveří. Konečně chopil pastýř jehňátko a nesl je napřed do ovčince, a hle! všecky staré matky hned následovaly jich. — Dobrý pastýř je Ježíš Kristus, otevřený ovčinec je nebe; jehňátko jest dítě vaše. Máte-li srdce rodičů hodné, následujte dítěte svého! Jaká pošetilost protiviti se moudrému řízení Božímu!“

4. Proti lásce se prohřešuje, kdo ukazuje odpor a nenávist proti Bohu.

Kdo nerad slyší o Bohu, kdo nestará se o Boha a náboženství, komu je náboženství nejen lhostejným, ale i odporným, hřeší proti lásce odporem proti Bohu. Lidé, kterým je náboženství protivno

a odporno, nemodlí se, nechodí na služby Boží nepřijímají sv. svátostí a vůbec nekonají žádných náboženských povinností. Kdykoliv tito lidé ve společnosti slyší řeč o náboženství, odvrací se anebo plni zlosti a hněvu mluví proti náboženství a věcem náboženským. Dopustí-li Bůh na ně těžkou nemoc nebo nějaké neštěstí, aby je vyléčil z hrozné zatvrzelosti a k sobě obrátil, tu nechtějí se Bohu pokořiti, nýbrž ještě větší odpor proti Bohu ukazují a často i v poslední hodině smrti v odporu proti Bohu trvají a pohrdají smířením. Jak hroznou smrtí často končí lidé, kteří po celý život ukazovali odpor proti Bohu, vidíme na následujícím příkladu.

Mirabeau byl jedním ze stoupenců neznabohů a nevěrců francouzských. Jeho srdce naplněno bylo hroznou nelibostí a odporem proti Bohu a náboženství vůbec, a proto poddal se všem nejohavnějším tělesným žádostem, čímž připravil si předčasnou smrt. V posledních chvílích probudilo se v něm svědomí; jen Bůh mohl je utišiti, on však netoužil po Bohu, bylo mu protivno a odporno, hledati útěchy v náboženství. Proto hudbou, zpěvem a pitím chtěl zapuditi hlas svědomí; ale nebylo možno. Žádal jed od lékaře. Ten mu ho však odepřel. I vzkřikl: „Mé bolesti jsou nesnesitelny! Mám sil ještě na celá století, ale odvahy ani na okamžik.“ Po těch slovech zkalil se mu zrak a těkal divoce po místnosti; nastalo trhnutí všemi údy; na to vydal ze sebe nešťastník hrozný výkřik a skonal. — Takovou hroznou smrtí často končí lidé, kteří nemají lásky k Bohu a pohrdají náboženskou útěchou. K tomuto odporu proti Bohu a nechuti k náboženským věcem přicházejí lidé nemravným a světáckým životem. Neboť kdo miluje nepravosti a věci pozemské, nemůže míti zalíbení v Bohu a ve sv. náboženství. Proto dí Pán Ježíš: „Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti: nebo zajisté jednoho nenáviděti bude a druhého milovati, anebo jednoho strpí a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti i mamoně.“ (Mat. 6, 24.)

Proti lásce k Bohu prohřešuje se nenávistí proti Bohu. Kdo nenávidí Boha a jeho svaté náboženství, kdo v srdci svém se hněvá, že lidé věří v Boha a zbožně žijí a přeje si, aby Boha a jeho církve nebylo a aby lidé víry neměli, ten dopouští se hrozného hříchu nenávisti proti Bohu. Takovým nepřítelem Krista a jeho sv. církve byl císař Julián odpadlík. Byl vychován v křesťanském náboženství, ale později sveden svými pohanskými vychovateli a nepřáteli církve, odpadl od křesťanské víry a počal církev Kristovu pronásledovati. Po celý svůj život bojoval proti Kristu a jeho církvi, židy a pohany štval proti křesťanům, z učení křesťanského činil si posměch, církev Kristovu chtěl úplně vyhladiti a pohanství obnoviti. Než trestu Božímu neušel. V bitvě proti Peršanům byl

poražen a na útěku bídně zahynul, probodnut byv kopím; umíraje zvolal: „Zvítězil jsi Galilejský“, jak posměšně nazýval Krista Pána.

Tomuto zuřivému nepříteli Krista a církve podobají se mnozí zavilí nepřátelé a zvláště mnozí odpadlíci, kteří také nenávidí církve katolické, proti níž brojí slovem i písmem a také usilují o zničení její. Než jako Julián odpadlík ničeho nezmohl proti Kristu a jeho církvi, tak ani novodobí Juliáni neuškodí církvi.

Hrozným hříchem jest nenávist k náboženství a proto vystříhejme se zvláště dnes všeho, co ukazuje zášť proti církvi. Zvláště varujme se nepřátel církve a nečtěme listů a novin, které zrovna zuří nenávistí proti církvi katolické. Milujme církev svou a modleme se, aby Bůh nepřátele církve ponížiti a k poznání pravdy přivésti ráčil.

5. Konečně proti lásce hřeší se nevděkem. Vše, co máme a čím vládneme, máme od Boha. Bůh dal nám život, zachovává nás ve zdraví, uděluje nám úrody zemské a duši naší udílí mnoho darů a milostí. Bůh jest největším naším dobrodincem a nejpečlivějším otcem, a proto spravedlnost toho žádá, abychom mu byli vděčnými. Proto napomíná nás sv. Pavel: „Ze všeho díky čiňte, nebo toť jest vůle Boží v Kristu Ježíši a všech nás.“ (I. Tes. 5, 18.) Vděčností zasloužíme si přátelství Božího a jeho dalších dobrodiní. To věděl moudrý a zbožný král Alfons arragonský a proto tázal se kdysi učených mužů, čím vydobudeme si lásky? Všickni mu odpověděli, že zase láskou. „Nikoliv“, pravil král, „znám jednoho, který nás nesmírně miluje a přece milován není. Anebo kdo by o tom chtěl pochybovati, že Bůh nesmírně nás miluje a pro nás i Syna svého na svět poslal, abychom tím vroucněji ho milovali? A kdo z nás lidí by se mohl chlubiti, že ze všech sil Bohu lásku láskou splácí?“ — Čím tedy ukážeme Bohu, že ho milujeme? Budeme-li mu vděčnými.

Ačkoliv však Bůh tak nás miluje a tolik dobrodiní nám prokazuje, přece často splácíme jeho lásku nevděkem. Nevděku k Bohu dopouštíme se, nepovažujeme-li dary Boží za milost anebo nevážíme-li si jich a pohrdáme-li jimi.

Bůh nám požehnal úrodu zemskou a uchránil nás všelikého neštěstí a nehody, my však mu neděkujeme, nýbrž dobrou žeň připisujeme své přičinlivosti a práci. Pán Bůh mnohému dal veliké vlohy duchovní, takže dosáhl hodností a velikých důstojenství. Než člověk zapomíná na Boha, od něhož vycházejí všeliká výborná dání, a chlubí se, že jen svou přičinlivostí a vytrvalostí dospěl k vysoké hodnosti. Proto napomíná nás prorok Jeremiáš: „Toto praví Hospodin: Nechlub se moudrý v moudrosti své, ani se chlub silný v síle své, aniž se chlub bohatý v bohatství svém.“ (Jer. 9, 23.)

Nevděk k Bohu ukazujeme, když darem Božím pohrdáme a ho si nevážíme. Pán Bůh mnohému požehnal úrodu zemskou, všeho má hojnost, avšak člověk neváží si daru Božího, rozhazuje, utrácí a kazí jej. Mnohý nedbalý rolník, ačkoliv mu Pán Bůh úrodu zachoval, nechává obilí přezráti, až z klasů zrno vypadá; jiný zase obilí nesklidí nechá je zkaziti, ačkoliv mohl šťastně uschovati je ve stodole. Jiní zase chlebem pohrdají, po něm šlapou a jej pohazují. Kdysi jeden stařec viděl děti rozhazovati a pohazovati kousky chleba. Nemohl se dívati na tuto rozpustilost a proto pravil dětem: „Nyní pohrdáte darem Božím, avšak nedej Bůh, abyste někdy hladem kousali hrudu.“ A slova jeho se naplnila. Nepořádný dům přišel na mizinu a děti byly rády, když u sousedů dostaly kousek chleba. Važme si darů Božích a nepohrdejme milostí Boží, ale děkujme Bohu za dobrodiní a buďme vždy vděčnými. Neboť nevděk nelíbí se Bohu. Jestliže my lidé nemilujeme nevděčných lidí a se slzou v oku stěžujeme si na lidský nevděk, oč více bolí Boha naše nevděčnost!

Pán Ježíš přikázal nám, abychom dobrodincům byli vděčnými a sám nevděčnost přísně odsuzoval. — Jednoho dne Pán Ježíš ubíral se Samařskem a Galileí a na této cestě potkalo se s ním deset malomocných, kteří zdaleka volali: „Ježíši, přikazateli, smiluj se nad námi.“ Uzřev je Pán Ježíš, pravil jim: „Jděte, a ukažte se kněžím.“ A když šli ku kněžím, aby je vyhlásili za uzdravené a čisté, poznali, že všickni jsou uzdraveni. Jeden pak z nich uzřev, že učiněn jest zdráv, vrátil se k Pánu Ježíši, velebě Boha hlasem velikým, a padl na tvář svou, klaněl se Pánu Ježíši, vyznávaje víru v jeho Božství a děkuje mu; a člověk ten byl Samaritán. Pán Ježíš uzřev jej pravil: „Zdaliž jich deset není očištěno, a kdež jest jich devět?“ (Luk. 17, 17.) Sv. Bernard k tomu dokládá: „Pamatujete se myslím, že jsou to slova Spasitelova, jimiž kárá nevděk oněch devíti od malomocenství očištěných. Čte se o nich, že sice dobře a náležitě prosili, modlili se a žádali, avšak čtvrté, co sv. Pavel připojil (I. Tim. 2, 1.) díků činění totiž, toho se jim nedostávalo, poněvadž se nenavrátili a nevzdali chválu a díky Bohu.“ Pán Ježíš vděčného Samaritána pochválil, avšak nevděčných devět pokáral.

Také národ vyvolený — israelité nevděčnými byli Bohu za všecka dobrodiní, která jim prokazoval. Kdykoliv dost malé neštěstí je potkalo, hned reptali proti Bohu a dobrodiní spláceli zlým. Proto bolestně naříká Hospodin na hrubý nevděk Israelitů ústy proroka Oseáše: „Podle pastev svých naplněni jsou a nasyceni: a pozdvihli srdce svého, a zapomněli na mne.“ (Os. 13, 6.) Jak bolestná to výčitka! Zapomněli na Boha svého, bez jehož milosti

ani zrnko obilí neroste, jenž otvírá ruku svou a naplňuje všelikého živočicha požehnáním, od jehož pokynutí závisí déšť i sucho, úroda i neúroda!

Nejšerednější známkou nevděku jest, kdo za dobrodiní zlým se odsluhuje. Zdálo by se, že není ani možno, aby lidé za prokázaná dobrodiní odměňovali se zlým. A přece jest tomu tak, neboť dosti jest lidí, kteří za dobrodiní nejen neděkují, nýbrž odsluhují se nepřátelstvím a zlobou. Věru ani mezi zvířaty nenalezneme tolik příkladů nevděku jako u lidí. Proto naříká prorok Isaiáš nad hrubým nevděkem lidu Israelského, když praví: „Znáť vůl hospodáře svého a osel jesle pána svého; Israel pak mne nepoznal a lid můj neporozuměl.“ (Is. 1, 3.) Ach! jak mnohým z nás platí tato slova! Mnohý člověk obdržel od Boha výborné vlohy duševní. Jak pak se Bohu za to odměňuje? Právě těchto vloh užívá ku zlému, neboť svými spisy a malbami podrývá víru, mravnost a brojí proti Bohu a jeho náboženství. Jiným Pán Bůh navrátil po těžké nemoci zdraví. A jak se za to odplácí? Právě této zdraví hubí nestřídmostí, vášněmi a zvláště nečistotou. Než nevděčnost má zlé následky. Jako vděčnost a vůbec ctnosti Pán Bůh odměňuje na zemi i na nebi, tak také nevděk Bůh trestá časně i věčně. Kdo jest Bohu vděčným, tomu Bůh uděluje nových a větších dobrodiní, nevděčníkům však odjímá i dané milosti. Čtemeť v knize Přísloví: „Kdo odplacuje zlým za dobré, neodejdeť zlé z domu jeho.“ (Přísl. 17, 13) K tomu dokládá bl. Tomáš Kemp: „Jen tomu vždy milost se uděluje, kdo věrně za ni díky skládá, hrdému pak se odjímá, co pokornému poskytnuto bývá.“ Ze zkušenosti poznáváme, že který dům jest k Bohu nevděčným, požehnání a štěstí z něho odchází. Nevděk trestá Bůh tedy tím, že odjímá nevděčníkům nových darů. Avšak Pán nevděčníky často i většími tresty trestá. Doklad toho podává nám písmo svaté.

Za panování krále Ezechiáše vtrhl do země judské Sannacherib král assyrský a počal obléhati Jerusalém. Ezechiáš a lid israelský prosili v tísni své Boha o pomoc. Hospodin poslal anděla svého, kterýž porazil vojska assyrská. S hanbou prchali assyrští do vlasti své, israelští pak radovali se z vítězství svého. Král Ezechiáš byl oslavován nejen v říši své, ale i do ciziny roznesla se pověst o slávě a moci jeho. Avšak v největší radosti a slávě Ezechiáš onemocněl a umřel. Proč umřel král tak náhle? Sv. Jeroným udává nám příčinu toho: „Hebreové vypravují, že Ezechiáš proto onemocněl, že uslyšev o vítězství židů a zahynutí krále assyrského, žádného chvalozpěvu Hospodinu neobětoval, jako to činil Mojžíš po záhubě Faraonově a Debora po zabití Sisary a Anna po na-

rození Samuelově.“ — Pán Bůh často nevděčníky trestá smrtí náhlou a věčným zavržením.

Drazí v Kristu! Vyložil jsem vám, jak hrozným hříchem proti lásce k Bohu jest nevděk. Nuže varujme se této nepravosti. Nechtějme následovati nevděčného Jidáše, kterýž za to, že jej Pán Ježíš učinil svým apoštolem, odsloužil se mu černou zradou a proto na věky zahynul. Ani nechtějme podobati se zlým a nevděčným Židům, kteří, ačkoliv tolik dobrodiní po staletí od Boha přijímali, odměnili se hrubým nevděkem, že Syna Božího, Ježíše Krista, jehož Bůh národu israelskému napřed poslal, pronásledovali a k hrozné smrti kříže odsoudili. Nic tak Pána Ježíše nebolelo jako ten lidský nevděk. A proto volá sv. Bonaventura: „Viz, člověče, co pro tebe trpím, patř na hřeby, jimiž mne probíjejí, hleď na muky, jež na mne trnou! Ačkoliv pak jest bolest zevnitřní tak veliká, přece těžší zármutek vnitřní, ježto tvůj nevděk tak veliký shledávám.“ Buďme proto Bohu za vše vděčnými a nepřestávejme jemu díky vzdávati každého dne, každé hodiny. Poslechněme napomenutí žalmisty Páně: „Chvalte Hospodina, nebo dobrý jest.“ (Ž. 105, 1.)

V prvním přikázání poroučí se nám, abychom se Bohu klaněli.

364. *„Co jest Bohu se klaněti?“*

„Bohu se klaněti jest prokazovati Bohu poctu, která pouze jemu, jakožto nejvyššímu Pánu, přísluší.“

Od počátku světa uznávali lidé Stvořitele svého za nejvyššího Pána, za svého největšího dobrodince a starostlivého Otce, a proto snažili se různým způsobem ukázati mu svou úctu, lásku a vděčnost. Obyčejně to činili obětmi. Tak hned synové prvních lidí, Kain a Abel, chtějíce projeviti Bohu svou oddanost, úctu a vděčnost, postavili oltáře a obětovali Bohu prvotiny úrody své. Podobně i v pozdějších dobách spravedliví lidé Bohu úctu a lásku projevovali obětmi. Noe, Abraham, Jakob a jiní spravedliví mužové úctu k Bohu projevovali modlitbou a obětmi. Než lidé nejen obětovali Bohu, nýbrž také klaněním a bohoslužbou vzdávali mu čest a chválu. Kdykoliv totiž Boha chválili a velebili, o pomoc prosili a jemu díky činili, na kolena padali, modlitbou, zpěvem a hudbou Boha oslavovali a jej vzývali.

Tak když král David přenášel archu Hospodinovu do města svého, doprovázelo krále 7 kůrů pěvců a hudebníků, a král sám před archou hrál na harfu a prozpěvoval velebné písně na oslavu Hospodinovu. Že při modlitbě ruce pozdvihovali k nebi, též nám dosvědčuje písmo svaté. Mojžíš, kdykoliv se modlil, pozdvihoval

ruce své k Hospodinu. Když Israelité bojovali proti Amalechovi, modlil se Mojžíš za ně k Bohu s pozdviženýma rukama: „A když pozdvihoval Mojžíš rukou, přemáhal Israel; pak-li maličko upouštěl, přemáhal Amalech.“ (II. Mojž. 17, 11.) Lidé při modlitbě také klekali na kolena anebo na tvář padali. Sám Pán Ježíš na hoře Olivetské na tvář padal, jakž vypravuje sv. Matouš: „A poodešed maličko, padl na tvář svou, modle se.“ (Mat. 26, 39) O sv. Jakobovi, apoštolu, vypravuje sv. Jeroným, že často a dlouho modlíval se kleče na kolenou, takže měl kůži otlačenou a tvrdou jako velbloud. Všickni křesťané již v dobách apoštolských modlívali se klečíce na kolenou a majíce ruce složené. Proto dí sv. Pavel: „Protož i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno, kteréž jest nad všeliké jméno; aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelních.“ (Filip. 2, 9, 10.)

Bůh sám přikázal lidem, aby se mu klaněli a bohoslužbami jméno jeho oslavovali; neboť již na hoře Sinaji ustanovil národu israelskému řád bohoslužebný, nařídil slavnosti a zřídil kněžstvo, kteréž mělo právo bohoslužbu konati. Také sv. apoštolové z moci Krista Pána ustanovovali obřady bohoslužebné a různé církevní slavnosti. Jejich nástupcové, církev učící, papežové a biskupové, bohoslužbu apoštolskou rozšířili, doplnili a předepsali obřady, které v církvi dle jistého řádu se konají. Obřady tyto, které jmenujeme křesťanskou bohoslužbou, jsou klaněním se Bohu, poněvadž jimi vzdává se Bohu nejvyšší úcta, která pouze jemu přísluší. Středem pak křesťanské bohoslužby jest novozákonní oběť mše sv., poněvadž ostatní bohoslužba obyčejně spojuje se se mší svatou.

Obřady křesťanské, naše modlitba soukromá i společná, skládání a sepínání rukou, klekání, obnažování hlavy, bití se v prsa, znamenání se sv. křížem a jiné zevnější pocty Bohu prokazované jsou klaněním se Bohu. Tato pocta zevnější jest nutna, poněvadž jsme povinni Boha, jakožto nejvyššího a nejsvětějšího Pána a Vykupitele svého, ctíti nejen srdcem, ale také tělem. Celý člověk musí Bohu se klaněti, aby ukázal, že Boha miluje z celé duše a z celého srdce svého. Z toho poznáváme, že klaníme se Bohu dvojím způsobem: vnitřně a zevně.

O vnitřní poctě, kterou Bohu máme prokazovati, jsme již dříve mluvili. Vnitřně klaníme se Bohu, když v duši své chováme k Bohu dokonalou, upřímnou a synovskou lásku, úctu a bázeň. Zvláště pak vnitřní klanění se Bohu projevujeme vzbuzováním tří Božských ctností víry, naděje a lásky, dále každou zbožnou, tichou modlitbou a pokorným odevzdáním se do vůle Boží.

Bohu se klaníme „zevně“, když vnitřní lásku a úctu k Bohu ukazujeme slovy nebo skutky, na příklad: klekáním, spo-

lečnou modlitbou, návštěvou chrámu Páně, obcováním mše sv., přijímáním svatých svátostí, klaněním se nejsvětější svátosti oltářní a vůbec súčastněním se všech pobožností a církevních slavností.

Povinni jsme Bohu se klaněti i těmito zevnějšími skutky, protože člověk sestává z těla a duše, a proto celý člověk má se Bohu klaněti. Neboť nejen duše, ale i tělo stvořeno jest od Boha; proto nejen duše, nýbrž i tělo má oslavovati svého Tvůrce, má se mu klaněti. Člověku také jest vrozeno, že to, co v duši své cítí, také tělem a skutky svými projeviti se snaží. Mají-li dítky rodiče své upřímně rády, tedy lásku a úctu k nim projevují také skutky. Hodné dítko líbá ruce svým rodičům, modlí se za ně a vynasnažuje se jim odvděčiti se poslušností a pilností. Milujeme-li my svého Otce nebeského, tedy musíme mu lásku svou také skutky dokazovati.

Zevnitřními skutky, klaněním zevnějším také rozmáhá se vnitřní klanění se Bohu. Proto praví sv. Augustin: „Vševědoucí nepotřebuje sice zevnějších znamení jako klekání, sepínání rukou a p, jelikož dobře zná úmysl toho, jenž se modlí; přece však jest těchto znamení třeba člověku, poněvadž se jimi vnitřní city srdce více rozhojňují a vnitřní klanění rozmáhá.“

Konečně zevnější pocta Bohu vzdávaná bohoslužbou a posvátnými obřady jest povzbuzujícím příkladem k pobožnosti věřících a zároveň zevnějším vyznáním víry. Církev Kristova jest viditelnou náboženskou společností a proto musíme ji také poznávati zevně, a my sami také zevnějšími skutky musíme ukazovati, že jsme údy této viditelné církve. A to se děje zvláště bohoslužbami a návštěvou jich z naší strany, jakož i súčastněním se církevních pobožností. Tyto zevnější náboženské úkony jsou potřebny a užitečny, neboť jinak by náboženství, ctnost a dobré mravy v lidu zanikly. Aby se tedy nábožnost a víra rozmáhaly, třeba jest veřejné a zevní bohoslužby. Kdo těmito bohoslužbami pohrdá, kdo nesúčastňuje se služeb Božích, kdo se Bohu neklaní, prohřešuje se proti Bohu, ježto jím pohrdá; avšak prohřešuje se také proti společnosti lidské, protože dává špatný příklad a podrývá náboženství, kteréž jest nejhlavnějším základem veřejného pořádku a mravnosti.

Než klanění se Bohu nesmí býti toliko zevní, nýbrž musíme vnitřní pobožnost spojiti se zevnějšími skutky, čili, musíme se Bohu klaněti srdcem i tělem. Proto dí Pán Ježíš: „Bůh jest duch, a kteří se mu klaní, v duchu a pravdě se mu mají klaněti.“ (Jan 4, 24.) Kdo při modlitbě a pobožnosti soukromé i veřejné nemyslí na to, co zevně koná, klaní se Bohu pouze tělem. Že takové klanění Bohu se nelíbí a není „v duchu a pravdě“, pověděl Pán Ježíš o fariseích, kteří mnoho drželi na zevnějšek, avšak srdce jejich

bylo daleko od Boha, proto pravil o nich: „Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne.“ (Mat. 15, 7.) I mezi námi jsou někteří, kteří pokryteckou pobožností klamou lidi a škodí našemu náboženství. Mnozí hluboko se klaní, ruce stále sepínají, skroušeně se tváří a jiné pobožné skutky, které konáme-li upřímně, jsou v pravdě pobožností, konají, aby lidé o nich soudili, že jsou svatými, avšak nejsou-li pozorováni, klnou, spílají, kradou a jiných hříchů se dopouštějí. Tímto pokrytectvím uráží se nejsvětější Bůh a církev sv. uvádí se v posměch, jakož i posvátné obřady, poněvadž nepřátelé církve obyčejně pak tupí církev, že prý z lidí činí pokrytce. Aby tedy naše zevnější pocta Bohu vzdávaná děla se dle úmyslu Božího a církve svaté, musíme se Bohu klaněti srdcem i tělem, to jest, musíme vnitřní úctu k Bohu spojovati se zevnějšími skutky nebo obřady. Kdo koná povinnosti náboženské upřímně, ne k vůli lidem a chvále lidské, kdo se modlí a slouží Bohu srdcem i tělem, tenť jest vpravdě nábožným, tenť dává ostatním dobrý příklad a vpravdě klaní se Bohu v duchu a pravdě.

Poněvadž veřejné a společné služby Boží jsou nejhlavnějším zevním klaněním se Bohu, proto zvláště služby Boží máme konati s pravou nábožností. Máme se tedy v chrámu Páně Pánu Bohu klaněti, máme se modliti, zpívati, klečeti a mši sv. obcovati nejen tělem, ale zvláště duchem. Musíme mysl svou obraceti k Bohu a posvátné obřady musíme sledovati očima tělesnými a také duchovníma, to jest, srdcem svým. Proto kdo při službách Božích chová se neuctivě, roztržitě a nepozorně, prohřešuje se proti povinnosti, Bohu se klaněti. Sv. Bernard proto nás napomíná: „Služby Boží buďtež odbývány nábožně a s úctou, bez roztržek a náležitě a pozorně, tak jako před anděly a v přítomnosti Boží; jakož se přikazuje v knize Kazatele (39, 4.): Vším srdcem i ústy chválu vzdávejte, a dobrořečte jménu Páně.“

Služby Boží jsou nejvyšší poctou, kterou vyznáváme Boha za svého nejvyššího Pána. Kdo Bohu nejvyšší pocty nevzdává, ale klaní se věcem stvořeným, od nichž také očekává rady a pomoci, prohřešuje se proti povinnosti, Bohu se klaněti.

365. *„Které hříchy jsou proti povinnosti, Bohu se klaněti?“*

„Proti povinnosti, Bohu se klaněti, jsou tyto hříchy:

1. Modlářství.
2. Pověra, hádání, čáry nebo kouzla.
3. Svatokrádež.
4. Pokoušení Boha.
5. Zanedbávání modlitby a služeb Božích.“

Kterak hřeší se těmito hříchy proti povinnosti, Bohu se klaněti, vyložíme následujícími otázkami.

366. *„Kdo se prohřešuje modlářstvím?“*

„Modlářstvím se prohřešuje, kdo nějaké věci stvořené božskou poctu prokazuje.“

Lidem jest vrozeno, že nad sebou uznávají nejvyšší bytost, které vzdávají nejvyšší poctu, klaní se jí. Na počátku světa věřili lidé v jednoho a pravého Boha a jemu také se klaněli a oběti přinášeli. Když pak národové se rozmnožili a rozešli se do všech končin země, zjevení Boží a pravou víru porušili různými bájemi a na pravého Boha zapomněli. Poněvadž však člověk musí míti nějakou víru a Boha, proto lidé bohy si vymyslili a klaněli se tvorům, zamněnivše tak pravého Boha nepravými bohy. Lidé klaněli se tvorům jako Bohu a proto toto klanění sluje modlářství. Modla totiž jest tvor, kterému se vzdává pocta božská.

Kterak povstalo modlářství?

Ježto Bůh jest pouhý duch, proto otcové pokolení lidského chtěli na něho se pamatovati. Nejkrásnější a nejvelebnější na světě jest slunce; ono tedy mělo jim Boha připomínati a proto modlíce se, pohlíželi k němu. Avšak jejich děti a vnuci zapomněli, že slunce má je toliko na Boha neviditelného pamatovati a klaněli se slunci jako Bohu. Později klaněli se měsíci a hvězdám. V Egyptě nejdříve zabývali se pozorováním hvězd, všímali si oběhu i seskupení hvězd, a dávali hvězdám různá jména. Obyčejně hvězdám dávali jména některých zvířat. Poněvadž některé hvězdy v jistou dobu se ukazují a udávají roční počasí, ctili je a klaněli se jim jako Bohu. Poněvadž hvězdám dávali jména zvířat, proto později poctu božskou vzdávali i zvířatům. Ježto některé byliny a zvířata byly lidem užitečny, připisovali jim božskou moc a klaněli se jim. Pohanští kněží lehkověrnosti lidské použili k svému zisku a nové bohy vymýšleli. Ve skutcích apoštolských čteme, že zlatník Demetrius, kterýž dělal stříbrné a zlaté chrámky a sošky bohyně Diany, zbouřil lid v Efesu proti sv. Pavlu, protože kázal o pravém a jediném Bohu a tím zlatníkovi ubývalo zisku.

Pohané vymýšleli si bohy ve své fantasii a představovali si je jako lidi s tělem, očima, nohama a rukama a bájili o nich, že žijí a baví se po způsobu lidí. Konečně mnozí zpupní králové vydávali se za bohy a žádali poctu božskou. Pohanští básníci, spisovatelé a kněží rozmnožovali počet bohů, o nichž vymýšleli různé báje a připisovali jim lidské vášně a náruživosti. Zvláště Římané a Řekové měli nesmírné množství bohů.

Modloslužba pohanská byla nejen pošetilá, ale také podvodná, nemravná a ukrutná. Římané a Řekové, nejvzdělanější to národové starověku, byli tak pošetilými, že se klaněli lidem, zvířatům, modlám z dřeva, kamene a kovu a stavěli jim nádherné chrámy. Každá ctnost, ale také každá nepravost měla svého chráněnce, svého boha. Tak ctili boha Merkura, jenž byl ochráncem zlodějů a podvodníků; Bakcha, jenž byl ochráncem opilců. Každý se domníval, že boha nejlépe uctí, bude-li k jeho cti a slávě páchati nepravosti. Proto pohanská bohoslužba byla nemravna a hříšna, neboť na počest bohů konali rozpustilé a nemravné slavnosti a dopouštěli se ohavných skutků Modloslužebnost pohanská tak hluboko poklesla, že modlám obětovali i dítky. Nedivme se tedy, že národové pohanští hrozně v mravnosti poklesli, a že nepravosti jejich volaly o pomstu Boží. I naši předkové byli pohany a modláři. Než náboženství našich předků bylo mírné a poněkud přibližovalo se k jednobožství. Vzývali totiž hlavního boha jménem Bog, Svarog. V tomto prabohu poznávali jakousi Trojici a jmenovali ji Triglav. Také nejvyššího boha ctili jménem Peruna, Radegasta a Zeměny. Radegast se ctil i pod jménem Svantovit, Jarovit, Rugevit. Jako bohyni jara ctili Vesnu, bohyni zimy a smrti Moranu. Mimo toto hlavní božství ctili Slované i menší různé bůžky jako: polednice, rusálky, vily a domácí bůžky šotka a skřítka. Modloslužba předků našich byla mírná, ačkoliv také někdy i lidi bohům obětovali. Těla zemřelých spalovali a popel ukládali do popelnic. Hřbitovy byly v posvátné úctě.

Poněvadž pohané ke cti bohů svých páchali nepravosti, proto modlářství nebylo službou Boží, nýbrž bohoslužbou ďábelskou. Proto velá žalmista Páně: „Všickni bohové národů jsou ďáblové.“ (Žalm. 95, 5) A sv. Pavel praví: „Ba co obětují pohané, ďáblům obětují a ne Bohu“ (I. Kor. 10, 20.) Modloslužba proto jest hrozným hříchem a největší urážkou pravého Boha. Proto Bůh modlářství přísně zapověděl a již na hoře Sinaji volal k Israelitům: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, a nebudeš míti bohů cizích.“ Přece však i Židé dopuoštěli se modlářství. Hned na poušti, když jim Hospodin dával přikázání, tak se zapomněli, že klaněli se zlatému teleti. Když totiž Mojžíš prodléval na hoře 40 dní rozmlouvaje s Hospodinem, lid se domníval, že se již nevrátí. Zlý příklad modlářských Egypťanů dosud na ně působil zhoubnou mocí a proto pravili Aronovi: „Udělej nám bohy, jaké mají Egyptští.“ Aron ze strachu před lidem a z nedůvěry k Bohu dal učiniti zlaté tele, modlu podobnou egyptskému Apisovi (býku). Před teletem nápodobili israelští modloslužbu Egypťanů: obětovali, jedli, pili a tancovali. A tu sestupoval Mojžíš s hory nesa kamenné desky, na nichž napsáno

bylo desatero. Mojžíš domníval se, že lid trvati bude na modlitbách, avšak vida zlaté tele a rozpustilost lidu, rozhněval se a udeřil deskami o zemi. Zlaté tele spálil, Aronovi jeho slabost domlouval a lid z rozkazu Hospodinova přísně potrestal. Aby lid nikdy takového hříchu se nedopustil, dal Mojžíš zavražditi všecky, kteří v modlářství trvali, a bylo pobito 23 tisíc modlářů.

Také moudrý král Šalomoun tak se zapomněl, že klaněl se modlám. Nakaženo jest srdce jeho skrze ženy pohanské, že opustil Boha, a aby se ženám zavděčil, stavěl chrámy pohanské a klaněl se modlám. Moudrého Šalomouna zaslepilo bohatství a sláva a chtěje ze ctižádosti líbiti se pohanům, nevážil si náboženství a upadl v modlářství. Za to však ztratil přátelství Hospodinovo. „Protož rozhněval se Hospodin na Šalomouna, že mysl jeho odvrátila se od Hospodina Boha israelského.“ (III. Král. 11, 9.) Bůh také Šalomouna potrestal, neboť říše po smrti jeho se rozpadla a pouze část zůstala synu jeho. Šalomoun činil také pokání a proto Hospodin přijal ho na milost.

Král Achab také zavedl v zemi israelské modloslužbu, neboť na radu ženy své Jezabely postavil chrám bohu Bálovi (jemuž se obětovaly dítky) a povolal do země pohanské kněze Bálovy. Hospodin potrestal tohoto krále, neboť poslal k němu proroka Eliáše, jenž jménem Hospodinovým oznámil králi i lidu, že nebude pršet 3 léta a šest měsíců, dokavad se lid nevrátí k Hospodinu. I mnozí jiní králové israelští prohřešili se modlářstvím, avšak Hospodin vždy je i lid přísně trestal. Než i mnozí křesťané v době pronásledování církve dopustili se modlářství tím, že z malé víry a ze strachu před mučednickou smrtí zapřeli Krista a obětovali pohanským modlám. Tyto slabochy církev trestala a jen tehdy je za údy přijala, jestliže činili tuhé pokání a ukazovali statečnost u víře.

Modlářství, o kterémž jsme dosud mluvili, sluje modlářství hrubé, protože upírá se jím náležitá pocta pravému Bohu a prokazuje se pocta božská věcem stvořeným a modlám neživým. Když na svět přišel Spasitel světa a založil nové náboženství a církev křesťanskou, potlačováno bylo hrubé modlářství a zaváděna pravá a rozumná bohoslužba, kterou Bůh jest náležitě ctěn a oslavován. Křesťanství modly kácelo a naučilo národy klaněti se Bohu v duchu a pravdě. I my jsme tak šťastnými, že narodili jsme se v křesťanském náboženství a klaníme se Pánu Bohu pravou a Bohu milou bohoslužbou. Proto praví sv. Klement: „Jakou chválu vzdáme Ježíši Kristu? Slepí jsme byli rozumem, kamenu, dřevu, zlatu, stříbru, mědi, stvůrám lidským se klaníce, a celý život náš jenom smrti se podobal; tmou jsme byli obklíčeni, a zrak náš byl mlhou zahalen. Ale na rozkaz jeho prohledše, odložili

jsme obklíčující nás mrákotu. Slitovalť se nad námi, a proniknut jsa bídou naší pomohl nám, vida, ježto v rozličných bludech vězíme, a že nemáme naděje ku spasení, leč toliko skrze něho.“

Ačkoliv křesťané poznali pravého Boha a nesmyslnost pohanské modloslužby, přece i mezi námi bují v různých podobách modlářství. Takového modlářství dopustil se lid francouzský, jenž sveden a zkažen nevěrci a nevěreckými spisy tak zvrhl se v pýše své, že prohlásil lidský rozum za svého nejvyššího Boha. Když pak lidská bezúzdnost a surovost ohrožovaly celou říši, a když mnozí poznávali, k jakým koncům vede nevěra, zrušen byl kult rozumu a uznán byl Bůh za nejvyšší Bytost, které jedině náleží božská pocta.

Podobného modlářství v přenešeném slova smyslu dopouštějí se i dnes mnozí pyšní učenci, kteří rozum a moudrost svou vyvýšují nad moudrost božskou, a také moudrosti své obětují kadidlo sebechvály, ctižádosti a chvály lidské. Tohoto modlářství dopouštějí se také všickni ti, kteří život svůj obětují náruživostem a vášním, jimž slouží jako svému Bohu. Modloslužebníky jsou všichni lakomci, neboť jejich bohem jsou peníze, jak dí sv. Pavel: „Protož mrtvěte údy své, kteříž jsou na zemi: smilstvo, nečistotu, chlípnost, zlou žádost a lakomství, jež jest modloslužba.“ (Kolos. 3, 5.) Smilníci a nečistí lidé jsou modláři, neboť bohem jejich jest tělo a smyslnost. Opilci a labužníci jsou modloslužebníky, neboť bohem jejich jest břicho, jak dí sv. Pavel: „Neboť mnozí chodí, o nichž jsem častokrát pravil vám (nyní pak i s pláčem pravím), že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zahynutí, jichžto Bůh břicho jest.“ (Filip. 3, 18, 19.) Hříchu modlářství se dopouští, kdo lidi miluje nezřízenou láskou, kdo zbožňuje člověka a koří se mu jako Bohu. I rodičové jsou modloslužebníky, milují li děti láskou opičí.

Modlářství hrubé i toto, o němž nyní jsem promluvil, jest velikým hříchem, poněvadž člověk slouží a klaní se tvorům, jimž přednost dává před Bohem. Bůh trestal modlářství Israelitů a pohanů, avšak trestá také modloslužbu naši. Lakotu, smilstvo, nestřídmost a pýchu trestá Bůh na zemi a potrestá zvláště na věčnosti věčným zavržením, jak dí sv. Pavel: „Ani zloději, ani lakomci, ani opilci, ani zlolající, ani dráči nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (I. Kor. 6, 10.)

Pověděl jsem vám, jak povstalo pohanské modlářství a jak jest modloslužba potěšilou a hříšnou. Litujme nevědomých pohanů, kteří sedí ve stínu smrti, jak dí písmo svaté, avšak modleme se k Bohu, aby osvítil srdce jejich a aby poznali světlo pravé víry. Pohanů jest ještě velmi mnoho, neboť počítá se jich na 800 millionů, kteří zvláště bydlí v Africe, Indii, Číně, Japonsku a také v Americe a Australii. Církev svatá rozesílá missionáře k pohanům, aby jim

zvěstovali evangelium, proto podporujme církev dary, aby apoštolskou činnost mezi pohany zdárně konati mohla. Potlačujme však také modlářství v srdci svém a kácejme modly lakoty, nečistoty, opilství a pýchy, a stavme v srdci svém chrámy křesťanských ctností pobožnosti, bázně Boží, dobročinnosti, čistoty, střídmosti a pokory. Služme Bohu v bázni a pokoře, a pak naše služba Boží bude Bohu i andělům milou a duši naší prospěšnou.

367. *„Kdo se prohřešuje pověrou?“*

„Pověrou se prohřešuje, kdo věcem připisuje tajnou moc, které jim Bůh nedal.“

Slovo „pověra“ pochází od slova „pavěra“, což znamená víru špatnou, pokaženou, převrácenou a nerozumnou. Lidé, kteří na pověry drží a jim věří, nazýváme pověrčivými. Poněvadž dosud mnozí lidé zvláště malověrní a neuvědomělí jsou pověrčivými, proto promluvíme o pověře.

Pověry se dopouští, kdo nectí Pána Boha pravou bohoslužbou. Kdo chtěl by Bohu poctu vzdávati obětmi a obřady starozákonními, židovskými, dopustil by se pověry, poněvadž židovské obyčeje před Bohem nemají žádné už ceny. Proto sv. Pavel napomínal Tita, aby věřící varoval před bohoslužbou židovskou, neboť píše: „A protož tresci je přísně, ať jsou zdraví u víře, nešetříce židovských básní a přikázání lidí těch, kteří se odvracují od pravdy.“ (Tit. 1, 13, 14.) Pověry se dopouští, kdo nectí Krista Pána, bl. Panny Marie a svatých tím způsobem a řádem, jakž Kristem Pánem a církví jest nařízeno. Sem náleží některé pobožnosti a modlitby, kterých církev sv. neustanovila a neschválila, jimiž spíše úcta svatých se snižuje, ano zneuctívá.

Pověry se dopouští, kdo stvořeným věcem připisuje tajnou a vyšší moc, než jakou mají buď od přírody anebo svěcením církevním.

Každá věc na světě má v sobě nějakou sílu a působnost, kterou jí Stvořitel dal. Některé byliny mají moc léčivou, jiné zase otravující. Voda má také jakousi moc; očišťuje z těla a předmětů nečistotu a také nemoci léčí. Od počátku světa k bohoslužbě používalo se některých stvořených věcí. I církev sv. užívá některých věcí stvořených, které posvěcuje a žehná, vyprošujíc jim od Boha vyšší moci a síly. Světí na př. křestní vodu, která mimo svou sílu přírodní má také moc nadpřirozenou, neboť dle rozkazu Krista Pána jest křestní voda působivým a viditelným znamením svátosti křtu. Církev sv. světí a žehná svíce, kadidlo, křídu, popel, ratolesti, květiny a zeleniny, růžence, škapulíře a jiné předměty k nábo-

ženskému užívání. Posvěcené tyto věci modlitbou církevní dosahují zvláštní moci. Užívá li křesťan těchto posvěcených věcí dle úmyslu Božího a církve svaté, může doufati zvláštní ochrany Boží a pomoci zvláště proti pokušení ďábelskému. Tyto věci však nepomáhají nám samy ze sebe, nýbrž skrze modlitbu církve, neboť církev při svěcení těchto věcí se modlí a Boha prosí, aby pod ochranu svou přijal těch, kteří by těchto věcí náležitě užívali. Kdo tedy posvěcených věcí užívá dle úmyslu církve svaté, nedopouští se pověry.

Kdo by však od posvěcených věcí očekával nějaké zázračné moci, které nemají a které jim neudělil Bůh ani svěcením a modlitbou církevní, dopouští se pověry. Sem náleží zaříkání a zažehnávání vymyšlenými modlitbami a zneužíváním svěcené soli, vody, bylin a j. Mnozí lidé dosud myslí, že zlí lidé mohou dobytku uškoditi nějakým zaříkáním. Jedné hospodyni nedojily krávy; smutná přišla na faru a stěžovala si, že jí někdo učaroval, žádajíc nějaký posvěcený předmět proti tomuto zlu. Farář dobře věda, že by tu poučování nebylo nic platno, dal jí psaní a nařídil jí, aby v noci vstala a psaním dotkla se všech koutů ve stáji. První noc nalezla chlév otevřený; zavřela, vykonala předpis a jakou měla radost, když ráno krávy dojily. Druhou noc byl chlév opět otevřený; tu již děvečce přísně domluvila. Když přišla potřetí, nalezla chlév zavřený, ale když prohledala kouty, s uleknutím našla tam schoulenou ženu s dojačkou. Byla to jedna dělnice, které děvečka dvéře od stáje nechávala otevřeny, aby v noci mohla si nadojiti mléka. Hned tu věc oznámila faráři, kterýž ji nyní poučil a kázal jí otevříti psaní. Rozdělavši psaní, přečetla tato slova: „Déle bdi, večer jdi za děvečkou ku kravám, konec bude všem čarám.“

Pověry se dopouští, kdo modlí se vymyšlené modlitby, od nichž očekává ochranu před zloději nebo neštěstím a spásu duše. Slyšeli jste snad o modlitbách, které prý s nebe spadly. Zlomyslní a hloupí lidé vnucují lidem cedulky, na nichž je jakási modlitba. Kdo prý se tu modlitbu pomodlí pětkrát, stoje nebo v jistou stranu obrácen, kdo ji druhému opsati dá a bude ji na těle nositi, uchrání se neštěstí a zavržení. Takové modlitby rozšiřují se na potupu církve, která zapovídá zneužívati modlitby a posvěcených věcí k účelům pověrčivým. Bez křivého podezřívání můžeme říci, že podobné modlitby na potupu katol. církve tisknou a rozšiřují nepřátelé církve, aby mohli říci: hle! tak ten lid kněží ohlupují. Před takovými modlitbami vás varuji. Ostatně takové podvodné modlitby hned poznáte, neboť není na nich vytisknuto „s povolením duchovní vrchnosti.“

Pověry se také dopouští, kdo by se sice modlil správné a schválené od církve modlitby a užíval posvěcených věcí, ale

domníval by se, že pro tyto věci musí dojíti spasení, ať činí dobře nebo hřeší.

Pověry se dopouští, kdo nějakým zjevům a znamením připisuje moc, které nemají.

Mnozí vzdělaní lidé v tom chybují a lid kazí, že sami nevědí, co je pověrou a co pravou věrou. Říkají, že bojují proti pověře, do níž prý katol. církev lid uvedla; bojují však proti víře, neboť to, co mají za pověru, jest víra. Náboženské obřady, pobožnosti a pouti nazývají pověrou, čemu katol. církev učí, věřící však dobře zná účel a potřebu posvátných obřadů a nepovažuje je za pověru, nýbrž za vyznání pravé víry. Než ačkoliv vzdělaní lidé bojují proti pověrám, přece sami často jsou až směšně pověrčivými. Všeobecně zakořeněna je pověra, že pátek je nešťastným dnem. Proto v pátek i vzdělaní lidé ničeho nepodnikají. Mnozí myslí, že číslo 13 jest nešťastno. Sedí-li u stolu 13 osob, říkají, že prý jeden do roka umře. Že ta 13 po celém světě lidi děsí, vidíme z následujícího příkladu. V Mnichově jistá majitelka domu přišla k městské radě se žádostí, že je všecka nešťastna, neboť má jen samé neštěstí, protože číslo jejího domu je 49. Poněvadž se 49 skládá z 9 a ze 4, což je dohromady 13, nemůže býti šťastna. Žádala proto o jiné číslo; žádosti však nebylo vyhověno. („Hlas“.)

Pověra jest původu pohanského, neboť pohané věřili různým zjevům a znamením, a také měli hadače a kouzelníky, kterým věřili a dle výpovědí jejich se řídili. Než pověra jest těžkým hříchem, poněvadž pověrčivý člověk věří stvořeným věcem, jimž připisuje tajnou moc, které nemají a očekává pomoci od věcí těchto, Bohem všemohoucím pak pohrdá. Pověra zvláště velikým jest hříchem, jestliže člověk Bohu nedůvěřuje, ale dovolává se pomoci zlého ducha. Konečně pověra jest i pokoušení Boha, protože pověrčivý člověk od stvořených věcí očekává divů a zázraků.

Bohu se protiví každá převrácená víra, tedy i pověra a také ji trestá. Příklad toho čteme v písmě sv. Král Ochoziáš spadl s vrchního ponebí svého večeřadla, kteréž měl v Samaři, a stonal. I poslal posly, řka jim: „Jděte, ptejte se Belzebuba, boha Akkaron, budu-li moci povstati z této své nemoci.“ Z nařízení Božího potkal se s posly prorok Eliáš a řekl poslům: „Zdaliž není Boha v Israeli, že jdete dotazovati se Beelzebuba, boha Akkaron? Protož toto praví Hospodin: „S lože, na kterémž se složil, nesejdeš, ale smrtí umřeš.“ (IV. Král. 1, 2—4.) A král brzo na to zemřel.

Příčina pověrčivosti jest obyčejně náboženská lhostejnost a nevěra. Již v starém zákoně mnozí utíkali se k pověrám, protože pozbyli víry. Tak Saul ztrativ milost Boží, uchýlil se k hadačům. I staří Římané a Řekové proto používali hadačů, čarodějníků a

jiných znamení, aby oklamaným lidem vládli. Mocnáři dobře věděli, že všecka kouzla jsou klamem; proto Cicero upřímně se vyznal, že se diví, proč se haruspikové nesmějí, když se potkají.

Mnozí vlažní katolíci a jinověrci říkají, že prý v katolické církvi je mnoho pověry a že církev pověru šíří. Myslí pověrou bohoslužby katolické, posvěcené věci, růžence atd. Než tyto věci nejsou žádnou pověrou, nýbrž vyznáním pravé víry Kristovy. Věřící katolík není pověrčivým, nýbrž věří tomu, čemu věřiti mu káže Bůh a církev svatá; věřící katolík nevěří ani málo ani mnoho, nýbrž věří, čemu učil Pán Ježíš a co kázali sv. apoštolové. Církev nezavádí žádných pověr, nýbrž pověry potlačovala a dosud potlačuje. Jen blázen nebo zlomyslný člověk může tvrditi, že kněží učí lidi pověrám. Mezi pravověřícím lidem jest nejméně pověry, za to však kde roste nevěra, tam kvete i pověra. Nejvíce pověry shledáváme v protestantských zemích v Německu a zvláště v osvíceném Berlíně.

368. *„Kdo se prohřešuje hádáním?“*

„Hádáním se prohřešuje, kdo buď výslovně nebo mlčky pomoci zlého ducha se dovolává, by věci skryté vyzkoumal.“

Budoucnost známa jest pouze Bohu, jenž jest vševědoucím. Lidem není dáno, aby věděli, co je zítra očekává. Bůh však někdy mnohým lidem zjevil budoucí věci. Zjevení tato směřovala vždy k oslavě Boží a spáse lidu. Bůh zvláště v starém zákoně zjevoval budoucí věci svatým a vyvoleným mužům, kteří z vnuknutí Božího předpovídali příští dobu narození a utrpení Vykupitele světa. Tyto muže svaté nazýváme proroky. Svatí prorokové nezjevovali budoucích věcí, aby ukojili všetečnost lidskou, nýbrž předpovídali jménem Božím Vykupitele, aby lid na příchod jeho připravovali. A neprorokovali z nějakých znamení, nýbrž z vnuknutí Božího, které jim sám Bůh učinil. Poněvadž sv. proroci ne ze sebe, ale ze zjevení Božího budoucí věci předpovídali, proto proroctví jejich jsou pravdivá a my jim musíme věřiti. Také všechna proroctví na Spasiteli se vyplnila. Pán Bůh někdy i svatým a světicím Božím zjevil nadpřirozeným způsobem budoucí věci. Když tedy svatí proroci a někteří svatí předpovídali budoucí věci, tedy nesmíme je připodobňovati hadačům. Hadači, o nichž chceme mluviti, ze znamení a nebo pomocí zlého ducha chtěli vyzkoumati budoucnost a proto hřešili proti Bohu. Kdo tedy chce poznati budoucí věci z nějakých tajných zjevů a znamení anebo pomocí ducha zlého, dopouští se hříchu hádání.

Hádání jest původu pohanského jako pověra a kouzla. Římané měli mnoho hadačů, kteří z letu ptactva, z vnitřností obětních zvířat a jiných nedostatečných a lichých znamení předpovídali lidem štěstí nebo neštěstí, vítězství nebo porážku. Řekové měli zase věštce a věštkyně, kteří z různých zjevů předpovídali budoucí věci. V Delfách měli velikou věštírnu, ve které bylo mnoho vykládačů snů a různých dvojsmyslných průpovědí. Byla tam zvláštní kněžka, která, kdykoli králové nebo vojevůdcové o radu se tázali, posadila se na zlatou třínožku nad propastí, z níž umělým způsobem vycházely omamující páry. Když věštkyně těmito parami byla omámena, vydávala ze sebe nesrozumitelná a dvojsmyslná slova, která hadači sestavovali a budoucnost předpovídali. Celé Řecko ano i cizí národové v zástupech přicházeli do Delf o radu. Obyčejně však byli sklamáni, neboť buď se nevyplnilo, co hadači předpovídali, anebo vyplnilo se zcela opáčně. Hadači však vždy uměli lidi oklamati a jim namluviti, že věštba měla pravdu, ale oni se dle rady její neřídili.

Toto pohanské a nesmyslné hádání dosud nevyhynulo, neboť dosud jsou podvodní lidé, kteří hádání provozují a lidi šálí, a dosti také jest lidí, kteří jsou tak pošetilými, že hledají rady a pomoci u různých hadačů a hadaček.

Hádání jest těžkým hříchem, poněvadž jím uráží se vševědoucnost a moudrost Boží a poněvadž lehkověrně věří se více klamným znamením než Bohu, v jehož rukou nalézá se naše budoucnost.

Hádání zvláště se dopouští, kdo chce někomu z tahů na dlani nebo z karet předpověděti budoucí jeho osudy, štěstí nebo neštěstí. Linie nebo čáry na rukou a karty nemohou nám zjeviti budoucnost a proto hadači a vykladači karet klamou a podvádějí hloupých lidí. A podivno! Jiným hádají budoucnost a sobě ji nedovedou uhodnouti, jak praví sv. Ambrož: „Své vlastní budoucnosti neznají a cizí by měli znáti? Bláhovec, kdo něco takového věří.“

Jistá žena byla v celém okolí jako výborná vykladačka karet známa. Mámila lidi, že jí Bůh v kartách tajné osudy lidské vyjevuje; jednomu prorokovala dlouhý život, druhému velké dědictví, každému dle žádosti srdce jeho něco dobrého a radostného. To trvalo tak dlouho, až konečně u soudu byla obžalována a dle zákona přísně potrestána, čehož jí zajisté karty nevyjevily, sice by se tomu záhy byla vyhnula.

Hroznějšího hříchu však dopouští se hádáním, kdo pomocí ducha zlého chce vyzkoumati budoucí věci.

U nás a zvláště v Americe jest jistá společnost „duchařů“, kteří zabývají se ohavným řemeslem vyvolávání duchů a obcování

s duchy zlými. Těmto duchařům říká se „spiritisté“. Duchaři propůjčují se duchu zlému za „medium“ t. j. nástroj, aby skrze ně oznamoval tajné a skryté věci. Duchy zlé obyčejně vyvolávají klepáním stolku. Hříšný tento způsob pomocí klepání stolku duchy vyvolávati rozšířil se zvláště mezi obyčejným lidem. V severní Americe vycházelo několik časopisů s orakulem psacích stolků a otázaných duchů přeplněných, z nichž na budoucí události mělo se souditi.

Duchaři dopouštějí se hrozného hříchu, zároveň hřeší také ti, kteří s duchaři obcují a schůze jejich navštěvují. Neboť kdo s ďáblem se spolčuje, jest jeho přítelem a spojencem, avšak nepřítelem Božím. Lidé rádi by znali budoucnost, ač ku své škodě a často záhubě, proto hrnou se k duchařům a různým podvodným hadačům. Zapomínají však, že budoucnost naši vlastně nikdo nemůže nám vyjeviti, leč sám Bůh, v jehož moci jsou budoucí lidské osudy, jež může měniti, jak chce. Mnozí podvodníci zneužívají hlouposti lidské, vymámí na nich peníze za nesmyslné vykládání a pak se jim vysmějí. Hádání jakož i spolčování s hadači bylo již ve starém zákoně přísně zakázáno. Bůh zapověděl Israelitům, aby chodili o radu k hadačům, zaklínačům a kouzelníkům, „nebo všecky tyto věci v ohavnosti má Hospodin, a pro takové hříchy zahladí je, když vejdeš (do země).“ (V. Mojž. 18, 13.) Zvláště křesťané mají se varovati takových hříchů a nemají Pána Boha pokoušeti.

Ku „hádání“ náleží vykládání snů. Co je sen? Sen je obraz, jejž duše naše, když tělo spí, si kouzlí z toho, co člověk viděl, zkusil, poznal a nač myslil, když bděl. Podle toho bývají sny různé: krásné, milé, hrozné, podle toho jaké povahy je člověk a čím se před spaním zabýval. Člověk ctnostný, mírný a střídmý nemívá divokých snů; avšak lidé nemravní, hašteřiví a nestřídmí mívají těžké a hrozné sny. Proto ze sna se hádají, křičí, rukama házejí a často i s postele spadnou. Na naše sny působí nejen naše jednání, čtení a myšlení před spaním, ale často i byt a okolí. Některému člověku málo kdy se něco zdá, jiný zase každé noci má nějaký sen. Kdo by snům přikládal víry a dal si je od vykladačů anebo ze snáře vykládati, jimi se řídil a ode snů očekával něčeho dobrého nebo zlého, prohřešil by se proti Bohu hádáním. Bůh již Israelitům zapovídal víru ve sny, neboť dí ústy proroka: „Toto praví Hospodin zástupů, Bůh israelský: Nechť vás nesvodí proroci vaši, kteříž jsou uprostřed vás, a hadači vaši; a nepozorujte na sny své, kteréž se vám zdají.“ (Jer. 29, 8.) Bohužel lidé dosud věří snům a jsou velmi zarmouceni, jestliže se jim zdálo něco smutného. Jiní zase na sny sázejí do lutrie, chtějíce obohatnouti. Lutristé mají snáře a dle nich sestavují si pak čísla k sázení do

lutrie. Spal-li někdo cizí v domě, hned ráno táží se ho, co se mu zdálo. Na to vsadí do lutrie a pravidelně prohrají. Jisté paní, která snů velice dbala, se zdálo, že číslice 77 veliký los vyhrá; proto sázela do loterie tak dlouho, až všecko jmění své prosázela a konečně bídou zahynula. — Neočekávejme ani od snů ani lutrie bohatství, nýbrž pracujme a přičiňme se a Pán Bůh nám požehná.

Sny, o nichž jsme mluvili, jsou přirozené. Jsou však také sny nadpřirozené, kterých si člověk ničím nemůže vyložiti. Nadpřirozené sny vnuká někdy lidem sám Bůh. O Josefu egyptském čteme v písmě sv., že mu Bůh ve snách zjevil budoucí jeho povýšení. Také Bůh Josefovi udělil milosti, vykládati sny. I sv. Josef měl nadpřirozené sny. Když totiž chtěl nevěstu svou bl. Pannu Marii propustiti, „anděl Páně ukázal se mu ve snách, řka: Josefe, synu Davidův, neboj se přijmouti Marii . . .“ (Mat. 1, 20.) Když ukrutný Herodes úklady činil Božskému dítěti, také ve snách obdržel Josef napomenutí, aby rychle utekli do Egypta, neboť čteme u sv. Matouše: „Aj anděl Páně ukázal se Josefovi ve snách, řka: Vstaň a vezmi dítě a i matku jeho a utec do Egypta.“ (Mat. 2, 13.) Také třem mudrcům ukázal se anděl ve snách, kterýž je napomenul, aby nevraceli se k Herodesovi. Také sv. Pavlu zjevil se Pán Ježíš ve snách, dávaje mu různá napomenutí. (Skut. ap. 16, 8—10 a 18, 9, 10.) I mnohým zbožným a svatým lidem zjevil Bůh ve snách různá napomenutí anebo vůli svou. Takovým snům věřiti a dle nich jednati, není ovšem žádným hříchem. Bůh ovšem podobné sny dává jen zvláštním svým služebníkům a činí tak zřídka.

Než ze snů obyčejných neb přirozených smíme si učiniti napomenutí mravní. Zdá-li se nám často o penězích, nečistotě, nestřídmosti a jiných nepravostech, bývají takové sny znamením, že člověk za dne a v životě svém těchto hříchů buď se dopouští anebo na ně myslí. Takové sny buďtež karatelem naším a proto varujme se nepravostí, o nichž se nám zdává. Jindy zase vidíme ve snách své zemřelé rodiče, přátele a známé. Dobře učiníme, když se budeme za zemřelé horlivě modliti. Snům nepřikládejme žádné víry a nemysleme na ně. Vždy mějme na paměti slova písma sv.: „Jako kdo lapá stín a honí vítr, tak jest i ten, kdo věří a spoléhá na sny.“ (Sir 34, 1.)

369. *„Kdo se prohřešuje čarami a kouzly?“*

„Čarami a kouzly se prohřešuje, kdo pomocí zlého ducha chce konati věci zázrakům podobné.“

V době pohanské bylo mnoho lidí, kteří konali na pohled divné věci. Takovým lidem říkalo se kouzelníci nebo čarodějníci.

Čarodějníci vyvolávali zlé duchy anebo dovolávali se pomoci ducha zlého, aby mohli lidem a zvířatům škoditi. Pověrčiví pohané báli se kouzelníků a věřili jim. I za časů Mojžíšových byli kouzelníci, kteří pomocí zlého ducha konali různé divy, které lidé považovali za zázraky. Když Mojžíš před Faraonem hůl svou obrátil v hada, tu egyptští kouzelníci chtějíce zázraku upříti, také vrhali o zemi hole a vše tak nastrojili, že lid viděl hady. Avšak hůl Aronova pohltila ony kouzelnické hady. Mojžíš také Israelity varoval před podvodnými čarodějníky a vyhrožoval neposlušným přísnými tresty, jakž čteme v písmě sv.: „Člověk, který by se uchýlil k čarodějníkům a hadačům, postavím tvář svou proti němu a vyhladím jej z prostředku jeho.“ (II. Mojž. 20, 6.) Také za časů apoštolských byli kouzelníci, kteří buď skutečně pomocí ďábla činili věci zázrakům podobné, aneb svými divnými a obratnými kejkly, jichž si lidé neuměli vysvětliti, lidi klamali. Tak čteme ve Skutcích ap., že když sv. Pavel přišel do města Filippy v Macedonii, byla tam jakási děvečka, která pomocí zlého ducha předpovídala budoucí věci. Sv. Pavel vyhnal z ní ducha zlého, proto však páni oné děvečky, poněvadž jim čarami mnoho peněz vydělávala, pobouřili obyvatele proti sv. Pavlu, kteréhož zajali a odvedli do města Sily, kdež byl na těle mrskán.

Čarodějníci obyčejně svými kousky klamali lidi, aby na nich peníze vymámili. Proto mnohý toho želel, že se k čarodějníkům o radu obrátil V Hessensku chtěl jistý rolník na cikánce, aby mu uzdravila krávu, které prý bylo učarováno. Cikánka svolila; poručila však rolníku, který jí ve své pověrčivosti slepě důvěřoval, aby všecky v domě se nalézající peníze na stůl vyložil. Rolník tak učinil. Na to odvedla cikánka rolníka do stáje a nařídila mu, aby tu čekal, co ona mezi tím své čary ve světnici prováděti bude. Ženu, která by se k němu přiblížila, měl chytiti a držeti, neboť bude prý to čarodějka. Podvodná cikánka, poslala ze světnice ženu hospodářovu do stáje a co tam muž bránící se vlastní ženu držel, shrábla cikánka peníze a prchla. — Je to opravdu k smíchu, že byli lidé tak pošetilými; avšak až dosud mnozí považují cikánky za hadačky a čarodějky, bojí se jich a věří jim.

Čarodějnictví, ať už bylo podvodné nebo skutečné spolčování se s duchem zlým, bylo v církvi přísně zapovídáno, jakožto opovážlivé pokoušení a zlehčování Boha, mámení lidu a obcování s ďáblem. Ve středověku bylo mnoho čarodějníků a čarodějnic, proti nimž i světské vrchnosti musily přísně zakročiti. Bohužel litovati musíme poblouznění ducha lidského, že takovým hříchům pohanským lidé se oddávali, a ne méně litovati dlužno, že čarodějnice hrozným trestem, upalováním totiž, musily býti vyhlazovány. Nikdo

však nedomnívej se, že čarodějnice byly toliko v katolických zemích. Čarodějnictví rozšířeno bylo jak v katolických zemích tak i v protestantských, a čarodějnice upalovali také protestanté. Proti upalování čarodějnic první vystoupil jesuita Bedřich Spee, jenž připravoval k smrti 200 žen odsouzených k upálení pro čarodějnictví. Vydal spis proti této ukrutnosti a zaslal jej císaři Ferdinandovi, což mělo ten výsledek, že upalování čarodějnic poznenáhla ustalo. Z toho jest patrno, že děje se katol. církvi křivda, jakoby byla zavedla upalování čarodějnic.

Když začalo se používati přírodních živlů na př. páry, elektriky, magnetismu a pod., mnozí lidé považovali zjevy takové za čáry. Často také učenci přírodními vědami se zabývající považováni byli za kouzelníky, mnozí pak z nich zneužívali lidské nevědomosti a lidi klamali.

Prokop Diviš, farář v Příměticích, na Moravě, vynalezl hromosvod, jejž r. 1754 u fary postavil. Toho roku bylo nesmírné sucho; rozmrzelí sedláci přičítali pohromu tuto kouzelnickému působení hromosvodu, proto se shlukli a hromosvod rozbili. Podobně lidé pro neznalost svou často mnohé vědecké vynálezy považovali za čáry a kouzla. Později ubývalo víry v kouzla, dnes pak jest již málo lidí, kteří by věřili kouzlům a báli se různých strašidel.

Umělecké kejklíře, kteří dovedností a obratností svou činí podivné kousky, nemůžeme považovati za kouzelníky, protože kejklíři nespolčují se s duchem zlým a také nechtějí klamati lidi.

370. *„Kdo se prohřešuje svatokrádeží?“*

„Svatokrádeží se prohřešuje, kdo zneuctívá osoby, místa nebo věci Bohu zasvěcené, zvláště pak kdo některou svátost nehodně přijímá.

Svatokrádeže se dopouští, kdo službě Boží posvěcené osoby, to jest kněžstvo, zneuctívá, pronásleduje, týrá, mučí a vraždí a službu Boží konati zapovídá. Již v starém zákoně kněžstvo požívalo zvláštní ochrany a Bůh zapovídal ubližovati služebníkům svým. Čtemeť v písmě sv.: „Nedotýkejte se pomazaných mých a prorokům mým nečiňte zlého.“ (1. Paralip. 16, 22.) Hospodin také trestal přísně Israelity, protože reptali proti Mojžíšovi a chtěli jej usmrtiti. Když pak Koze, Dathan a Abiron osobovali si moc kněžskou a proti Mojžíšovi se vzbouřili, potrestal je Bůh smrtí, neboť země se pod nimi otevřela a je pohltila; ostatních pak 250 spojenců jejich zabil oheň ze země vyšlý. Podobně král Oziáš osobeval si práva kněžská, ježto konati chtěl obřady, jež konati podle zákona Božího příslušelo pouze kněžím. Kněží hájili svých

práv, ale král uchopiv kadidelnici, hrozil jim zabitím. Trest Boží ihned stihl bezbožného krále, neboť raněn byl malomocenstvím. Osoboval si úřad kněžský, ztratil však královský svůj úřad; byl zbaven trůnu, z města jako nečistý vypovězen a nesměl se ani lidem přibližovati.

Pán Bůh vždy trestá ty, kteří kněžstvo nespravedlivě tupí, pronásledují a vraždí. Dnešním tupitelům a pomluvačům kněžstva bude jednou těžko zodpovídati se ze svého hanebného jednání.

Svatokrádeže se dopouští, kdo chrámy, hřbitovy a jiná posvátná místa poškozuje a zneuctívá, anebo věci službě Boží zasvěcené kazí a krade. Chrámy, hřbitovy, posvátná místa a nádobí bohoslužebná byly vždy v posvátné uctivosti a velkými tresty stíháni byli ti, kteří zneuctili posvátná místa anebo nářadí bohoslužebné. Král Baltasar ustrojil knížatům a předním mužům národa hostinu ku poctě bohů babylonských. Ve zpupnosti své a na potupu pravého Boha poručil přinésti posvátné nádoby, jichž používáno bylo k obětem v chrámě Jerusalemském, a kteréž král Nabuchodonosor byl ukradl, a pili z nich A tu ukázala se na stěně tajemná ruka píšící tato slova: Mane, Thekel, Fares. Nikdo neuměl třesoucímu se králi význam těch slov vyložiti. Byl tu však prorok Daniel, jenž tajemná slova králi takto vyložil: „Ty jsi se pozvedl proti Panovníku nebeskému a domníval jsi se, že můžeš urážeti Boha. Proto sečteny jsou dnové tvého života i království, jsi zvážen, žádný dobrý skutek tvůj nevyváží tvých nepravostí, jsi proto nehoden Božího smilování. O tvou říši rozdělili se, nad kterýmiž jsi panoval.“ (Dan 5.) Předpovědění Danielovo se splnilo, neboť již následující noci byl král zavražděn, a říše jeho dostala se Peršanům a Médským. Tak Bůh potrestal svatokrádež. Pán Ježíš také trestal Židy, kteří chrám Jerusalémský zneuctívali kupčením a prodáváním obětních věcí a proto ve spravedlivém rozhorlení vyhnal je z chrámu a pravil jim: „Psánoť jest: Dům můj dům modlitby slouti bude, ale vy jste jej učinili peleší lotrovskou.“ (Mat. 21, 13.) Co jest zasvěceno Bohu a službě Boží, nemá nikdo opovážiti se zneuctívati, kaziti nebo krásti, aby také nezakusil trestu Božího. Bohužel i dnes jsou bezbožní a zpustlí lidé, kteří nemají žádné úcty k věcem posvátným. Stává se za našich časů často, že bezbožní a bohaprázdní lupiči ani chrámu nemají v uctivosti a okrádají stánek Boží. Násilně vloupají se do chrámu, kradou kalichy, zlaté a stříbrné monstrance, okrádají milostné obrazy, berou kostelní pokladny, z oltářů kradou svíce a jiné posvátné věci. Před lidskou zvrhlostí a zkaženostní nejsou dnes ani chrámy bezpečny. Než tyto svatokrádeže trestá nejen svět, ale také sám Bůh.

Jindřich VIII., král anglický, mimo jiné ukrutnosti přes tisíc kostelů a klášterů oloupil a zkazil, tak že by desetina toho k vyživení celého dvora královského byla postačila. Než sotva čtyry leta uplynula, všecko to nespravedlivě nabyté bohatství jako písek větrem bylo rozprášeno a král, jenž ještě k tomu poddané nesnesitelnými daněmi utiskoval, stal se opět nuzným. Umíraje úzkostlivě vzdychal: „Všecko jsme ztratili!“ Tím mínil nejen zemské, ale i nebeské poklady.

V kostele sv. Jakuba v Praze visí na pravo od hlavních dveří na řetízku zčernalá ruka lidská, kteráž obecně „rukou zlodějskou“ sluje. Vypravuje se, že nějaký zloděj dal se zavříti na noc do chrámu, aby mohl posvátný obraz Matky Boží okrásti. Když však ruku svou vztáhl k obrazu a chtěl zlaté předměty bráti, tu tajemnou jakousi mocí nemohl ruky odtrhnouti. Musil tedy do rána tam zůstati. Když ráno přišli do chrámu mniši, nemálo se ulekli a zároveň podivili. Snažili se zloděje odtrhnouti od obrazu, ale živou mocí nemohli. Tu pravil nejstarší řeholník, že kat musí zloději ruku useknouti, což se také stalo. Uťatá pravice na to sama spadla s obrazu a pověšena jest k výstraze na zeď chrámovou, kdež ji podnes lze viděti.

Posvátná místa a bohoslužebné nářadí mějme v uctivosti, neboť určeny jsou ke službě Boží. Nepoškozujme ničeho, co náleží Bohu a službě jeho. Také se v chrámu Páně vždy uctivě chovejte, varujte se šeptání, hašteření a jiných neslušností, aby také o vás neplatila slova Páně, kteráž pověděl kupčícím židům: „Dům můj jest domem modlitby, ale vy jste jej učinili peleší lotrovskou.“

Svatokrádeže se dopouští, kdo v chrámu Páně někoho v hádce poraní, zavraždí anebo sebevraždy se dopustí.

Konečně svatokrádeže se dopouští, kdo některou svátost přijímá ve stavu hříšném, poněvadž jako lupič uchvátiti chce milost Boží, která ve svátosti se uděluje. Zvláště hrozného hříchu svatokrádeže se dopouští, kdo bez zpovědi v hříšném stavu přijímá Tělo Páně, ačkoliv příležitost má z hříchů se vyznati. Takové svatokrádeže dopustil se Jidáš, jenž, ačkoliv v srdci svém choval zradu k Pánu Ježíši, přece odvážil se z nejsvětějších rukou Pána a Mistra svého přijmouti poprvé Tělo Páně. To byl první svatokrádce nejsvětější svátosti oltářní a proto také bídně zahynul. Jidáš budiž nám výstrahou, abychom podobného hříchu se nedopustili, a aby nestihl nás trest, o němž mluví sv. Pavel, že kdo nehodně přijímá Tělo Páně „jí sobě odsouzení, jelikož nerozsuzuje Těla Pána.“ (I. Kor. 11, 29.)

Svatokrádeže se dopouští, kdo sv. hostii zlomyslně a úmyslně nechá padnouti na zemi, jak se tohoto hříchu nedávno dopustil jeden studující.

371. *„Kdo se prohřešuje pokoušením Boha?“*

„Pokoušením Boha se prohřešuje, kdo opovážlivě zázraku na Bohu žádá neb od něho očekává.

Pokouší Boha, kdo opovážlivě spoléhá na milosrdenství a pomoc Boží, jak jsme již dříve o tom rozjímali. Pokoušením Boha se zvláště prohřešuje, kdo Pána Boha zkouší, zda-li se mu povede, co obmýšlí neb podniká. Takové opovážlivé myšlení pochází z malé naděje v Boha, anebo z nedůvěry, zdali bude moci Bůh pomoci.

Národ vyvolený často pokoušel Boha na cestě pouští do země zaslíbené. Když nedostávalo se jim vody nebo pokrmů, hned reptali proti Hospodinu a zle o něm mluvili, řkouce: „Zdaliž bude moci Bůh připraviti stůl na poušti?“ (Žalm 77, 18) Hospodin proto nepokojné židy trestal. Sv. Pavel tudíž napomíná věřící, aby nepokoušeli Boha nepotřebnými žádostmi, an píše: „Aniž pokoušejme Krista, jakož někteří z nich pokoušeli, a od hadů zahynuli.“ (I. Kor. 10, 19.)

Pokoušením Boha také se prohřešuje, kdo v prosbách svých určuje Bohu čas a způsob pomoci, předpisuje takto Bohu, co by mu učiniti měl a jak by mu žádost jeho vyplniti měl. Pokouší Boha, kdo bez potřeby v nebezpečí života se vydává, aby zkusil všemohoucnost Boží, zda-li ho Bůh zázračně uchrání úrazu nebo smrti. Tak pokoušel ďábel Pána Ježíše, žádaje na něm, aby dokázal, že je Synem Božím, a učinil z kamene chléb a spustil se s chrámové střechy. Pán Ježíš však odbyl ho slovy: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ (Mat. 4, 7.) Zbožný křesťan nikdy nechová v srdci svém myšlenky, jíž by všemohoucího Boha vyzýval k nějakým divům, ale odevzdán jsa do vůle Boží, očekává a přijímá, co mu Pán Bůh uděluje. Prosí Boha za věci potřebné a možné, v křížích a utrpení neztrácí důvěry v něho, neboť jest pevně přesvědčen, že Bůh nikoho neopouští, kdo se k němu s důvěrou obrací.

Pokoušením Boha se prohřešuje, kdo by chtěl vinu nebo nevinu dokázati tak zvanými „soudy Božími“.

Soud Boží neb Ordalie v tom záležel, že obžalovaný donucen byl choditi bosýma nohama po rozžhaveném železe a jestli se nepopálil, uznán byl za nevinného. Tímto soudem pokoušeli Boha, aby zázrakem uchránil nevinného. Soudy Boží nalezáme u všech národů i nejstarších i nejvzdělanějších. Soudy tyto konaly se různým způsobem. Písmo sv. nám připomíná, že často konal se soud Boží

„losem.“ Tak o slavnosti židovské „smíření“ bylo nařízeno, aby k oběti vybráni byli dva kozlové a postaveni byli přede dvéře stánku. Na to losem mělo býti určeno, který kozel má býti Hospodinu obětován a který má býti na poušť puštěn. „Na kterého padne los, Hospodinu toho obětovati bude za hřích.“ (III. Mojž. 16, 7, 9.) Soud losem byl u Židů vůbec oblíbeným. Když dobyli Palestýny, rozdělili ji na 12 pokolení losem; kněžstvo také losem určováno bylo dostaviti se ku konání služby Boží.

Nedivme se proto, že i volba apoštola Matěje děla se losem. Toto losování nebylo pokoušením Boha, nýbrž ponechání vůli Boží, aby Bůh sám rozhodnul, koho míti chce apoštolem. Jestliže až dosud někdy losem se něco rozhoduje, není to také pokoušením Boha. Soudu „losem“ obyčejně se užívá při volbách, když dva kandidáti mají stejný počet hlasů.

Soud Boží konal se podáváním nejsvětější svátosti oltářní. Křesťané totiž tak měli živou víru a takovou bázeň před nehodným sv. přijímáním, že se domnívali, že vinník ihned umře, když by opovážil se přijmouti Tělo Páně. Kdo tedy přijal Tělo Páně a neumřel, měli za to, že jest nevinným a byl obžaloby sproštěn. Takovou zkouškou byl přímo Bůh vyzýván, aby rozsudek hned konal nad obžalovanými. Odtud také zachovalo se rčení: „hned bych na to vzal hostii, nemluvím-li pravdu.“ Soud Boží konal se na marách. Nemohla-li se někomu dokázati vražda, musil obžalovaný dotknouti se těla zavražděného, kteréž položeno bylo na mary, a zůstal-li zdráv, uznán byl za nevinného. V Pomořansku tohoto soudu užívalo se ještě v 17. století.

Soud Boží konán byl také pomocí vody a ohně. Naši předkové soudili nejčastěji uvržením obžalovaného do vody. Obžalovaného svázali a uvrhli jej do řeky a neutonul-li, byl nevinen. Také u nás bylo obyčejem, že obžalovaný musil choditi po žhavém železe; neuškodil-li mu oheň, uznán byl za nevinna. Ze života sv. Kunhuty čteme, že také musila choditi po žhavých radlech. Nepřátelé obvinili ji u císaře Jindřicha II., chotě jejího, jakoby mu nebyla věrnou. Aby císařovna nevinnost svou dokázala, z vnuknutí Božího podrobila se soudu Božímu a kráčela bosýma nohama po žhavých radlech. Sv. Kunhuta nedopustila se hříchu pokoušení Boha, protože nezkoušela Boha, zdali se popálí čili nic.

Ordalie neb soudy Boží zvláště ve středověku hojně se odbývaly takřka u všech národů. Církev sv. také vždy zapovídala „soudy Boží“ jakožto pokoušení Boha. — Konečně prohřešujeme se proti povinnosti, Bohu se klaněti, „zanedbáváním modlitby a služeb Božích.“

Nejpřednější povinností našeho náboženství jest modlitba. Všickni povinni jsme se modliti, protože Pán Ježíš nám to poručil, a protože bez modlitby nikdo nemůže v dobrém setrvati až do konce. Než také jsme povinni proto se modliti, poněvadž modlitba jest klanění se Bohu. Podobně návštěva služeb Božích jest naší povinností, neboť i služby Boží jsou klaněním se Bohu. Kdo tedy se nemodlí a nechodí úmyslně na služby Boží, pohrdá Bohem a ukazuje, že nepovažuje Boha za svého nejvyššího Pána, jemuž náleží nejvyšší pocta. My jsme již rozjímali o potřebě a užitku služeb Božích (viz ot. 364.), a pověděl jsem vám, že návštěva služeb Božích a společná modlitba jest vyznáním víry a povzbuzujícím příkladem pro věřící. Kdo tedy bez potřeby zanedbává služby Boží, zapírá Krista a dává veřejné pohoršení. A to jest zajisté těžkým hříchem.

Drazí v Kristu! Pověděl jsem vám v dnešním cvičení, že máme důvěrně v Boha doufati, jemu pokorně sloužiti a jemu se klaněti. Poznali jsme hříchy proti naději a proti povinnosti, Bohu se klaněti. Nuže varujme se těchto hříchů a služme Bohu jak sluší na křesťany. Konejme horlivě své pobožnosti, modleme se ráno, v poledne, večer a nikdy nezapomínejme na Boha. Varujme se smrtelného hříchu, abychom neztratili lásky a přátelství Božího. Milujme Boha nade všecko a přede všemi věcmi. Lásku k Bohu ukazujme přijímáním svatých svátostí a horlivou návštěvou služeb Božích. Pospíchejme často do chrámu Páně, neboť tu se nejlépe modlí a nejvíce milostí dostává. Milujme dům Boží, chovejme se nábožně a uctivě při službách Božích a pečujme o to, aby také duše naše byla milým a svatým chrámem Ducha svatého. Budeme li Pánu Bohu na zemi dobře a věrně sloužiti, požehná nám práci naši a až dokončíme putování své, vezme nás k sobě do nebe.

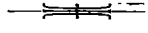

34. CVIČENÍ.

O úctě andělů a svatých.

Na několika cvičeních rozjímali jsme o povinné úctě, kterou prokazovati máme Pánu Bohu, jakožto svému nejvyššímu Pánu, Stvořiteli a Vykupiteli. Poznali jsme, že se nám v prvním přikázání Božím zvláště poroučí, abychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli. Pán Bůh sám vyhradil si tuto nejvyšší úctu, neboť již na poušti dal Israelitům přikázání: „Já

jsem Hospodin Bůh tvůj, a nebudeš míti bohů jiných mimo mne.“ Pán Ježíš také nám poručil, abychom se jenom Bohu klaněli, neboť pravil satanovi: „Psáno jest: Bohu samému se klaněti a jemu sloužiti budeš.“ (Mat. 4, 10) Nesmíme tedy kromě Boha nikoho ctíti? Klaněti se ovšem nesmíme nikomu jinému, leč Bohu samému, a také nesmíme žádnému tvoru větší úcty prokazovati, než Bohu. Ale my katoličtí křesťané ctíme bl. Pannu Marii, anděle a svaté, prohřešujeme se tedy proti povinnosti, Bohu se klaněti? Neprohřešujeme, protože se svatým neklaníme.

V 16. století povstali mužové, tak zvaní reformatoři, kteří zavrhli úctu svatých, odvolávajíce se na první přikázání, které dal Hospodin Israelitům: „Já jsem Hospodin Bůh tvůj, a nebudeš míti bohů cizích přede mnou. Neučiníš sobě rytiny, abys se jí klaněl.“ Aby bludné své učení před světem omluvili, vyhlašovali, že katolická církev dopouští se modlářství, poněvadž uctívá anděle a svaté. Reformatorové dobře věděli, že to, co o katol. církvi rozhlašují, jest nepravdou, neboť napřed byli katolickými kněžími a sami dříve učili děti i lidi o úctě svatých. Věděti tedy anebo věděti měli, že katol. církev neporoučí, abychom svatým se klaněli, nýbrž že klanění se tvorům, tedy i svatým zapovídá. Věděli, v čem záleží úcta svatých obrazů, ale učení katol. církve převrátili, a proto vzali na sebe zodpovědnost za všechny urážky, které do dnes dějí se od jejich stoupenců svatým a církvi katolické. Jestliže i dnes někteří protestanté považují nás za modláře, že v uctivosti máme svaté a jejich obrazy, pak jim odpouštíme, protože neznají našeho náboženství a mluví jen to, čemu se od svých kazatelů naučili. Kdyby však věděli, v čem záleží úcta svatých, netupili by katolíků.

Že můžeme ctíti bl. Pannu Marii, anděle a svaté, a že uctíváním svatých neprohřešujeme se proti prvnímu přikázání, poznáme z dnešního rozjímání,

372. *„Není-li proti prvnímu přikázání Božímu ctíti anděly a svaté?“*

„Ctíti anděly a svaté není proti prvnímu přikázání Božímu, protože se jim neklaníme; ale dobré jest a prospěšné je ctíti a vzývati.“

Každý národ v památce a uctivosti chová o vlast a národ zasloužilé muže; a čím je národ vzdělanějším, tím větší úcty požívají zasloužilí a slavní mužové. Vděčnost zajisté nám káže, abychom nezapomínali na zasloužilé muže. Rozum náš sám uznává, že slušno jest, abychom oslavovali slavné lidi. Proto také i ti národové, kteří pohrdají úctou svatých, oslavují své za-

sloužilé muže, jimž staví velkolepé pomníky a ku jejichž poctě pořádají slavnosti a konají chvalořeči. A právě z tohoto rozumného důvodu jest slušno a spravedlivo, abychom v úctě měli památku svatých, kteří na zemi proslavili se neobyčejnými ctnostmi, kteří svatě žili, zlého se varovali, učením a příkladem svým a rekovnou láskou k bližnímu zjednali si nesmrtelných zásluh o lidstvo. Ano svatí větší zasluhují úcty než všickni umělci a učenci, protože proslavili se největším uměním, že totiž uměli vítěziti nad svými náruživostmi a všelikým pokušením a konečně, protože nyní přebývají v nebi, kde požívají u Boha největší slávy a úcty. Svaté máme také proto ctíti, protože jsou našimi bližními. Ctíme-li na zemi spravedlivé a ctnostné lidi, tím více ctíti máme ony své bratry, kteří již dokončili pozemský tento boj a nyní na nebi ozdobeni jsou vítěznými palmami a svatozáří.

Také písmo sv. dosvědčuje nám, že můžeme ctíti svaté. Již Israelité v starém zákoně ctili anděly a lidi, kteří vyznamenávali se ctnostmi a svatostí. O Abrahamovi a Lotovi praví písmo sv., že se až k zemi poklonili andělům, kteří se jim zjevili. Čtemeť v I. knize Mojžíšově: „Když pozdvihl Abraham očí, ukázali se mu tři muži stojící blízko něho, kteréžto když uzřel, běžel jim vstříc ze dveří stanu, a poklonu učinil až k zemi. (I. Mojž. 18, 2.) V 3. knize královské čteme o Abdiášovi, vladaři domu Achabova, že u veliké úctě měl proroky, které Jezabel, manželka Achabova, pronásledovala a vražditi dávala. Abdiáš proroky skryl v jeskyni a nosil jim potravu. O tomto muži praví písmo sv., že se bál Hospodina, to jest, věrně Bohu sloužil a jemu se klaněl, a přece když potkal na cestě proroka Eliáše, padl před ním na tvář svou, a řekl: „Ty-li jsi, pane můj, Eliáš?“ (III. Král. 18, 7.)

Prohřešili se tito starozákonní mužové proti prvnímu přikázání, že v úctě měli anděly a svaté? Zajisté že nikoli, neboť neklaněli se svatým jako Bohu, nýbrž vzdali jim poctu, kterou svatým prokazovati napomíná nás písmo sv. Neboť čteme v knize Sirachově: „Chvalme muže slavné, a otce naše v pokolení jejich. Těla jejich v pokoji pochována jsou a jméno jejich žije od národu do národu.“ (Sir. 44, 1.)

Konečně církevní památky a svatí otcové dosvědčují, že křesťané vždy ctili anděly a svaté. Církev sv. zajisté hned na počátku svém byla přesvědčena, že uctívání andělů a svatých jest nejen dobré, ale také užitečné pro žijící věřící. Proto již v II. století na sněmě Smyrnenském bylo ustanoveno, aby věřící každoročně scházeli se na hrobě sv. Polykarpa na jeho oslavení. Sv. Justin, jenž žil v době apoštolské, píše ve své apologii: „Ctíme a vzýváme zástupy andělů a duchy proroků, čemuž učíme jiných,

jakož jsme byli vyučeni.“ První křesťané ctili sv. apoštoly a mučedníky, uctivě těla jejich pochovávali a na hrobích jejich každoročně v den úmrtí konali památku jejich. To potvrzuje Tertulián, jenž žil v II. století, těmito slovy: „Dle posloupného učení konáme každoročně v ustanovený den památku umučení svatých.“ Aby křesťané nezapomínali na sv. mučedníky, a aby v oslavování jejich památky zachován byl pořádek, proto v III. století nařídil sv. Cyprian kněžím, aby jména i den smrti sv. mučedníků bedlivě zapisovali, aby se mohla slaviti památka jejich. Již první křesťané měli kalendář jmen svatých, které ctili. Že již první křesťané svaté ctili, hlásají katakomby, podzemní to pohřebiště, v nichž těla svatých byla pochována. Na hrobích sv. mučedníků stavěny oltáře, na nichž nejdražší oběť byla konána. V katakombách nalezáme obrazy a sochy svatých, na nichž jsou nápisy a jména svatých.

Rozum náš, písmo sv., církevní památky a nejstarší učitelé a spisovatelé církevní zřetelně dosvědčují, že dovoleno a užitečno jest ctíti svaté. Snad tedy my katolíci chybujeme tím, že nectíme a nevzýváme svatých tím způsobem, kterým ctili a vzývali svaté první křesťané? Protestanté praví o nás, že prý větší úctu vzdáváme bl. Panně Marii a svatým než Pánu Ježíši. Křivdí nám velice. Co znamená ctíti anděly a svaté? Anděly a svaté ctíti znamená, vážiti si svatých pro jejich ctnosti a zásluhy a prokazovati jim poctu, kterou prokazujeme lidem hodným a dobrým. Spravedlivé lidi na zemi ctíme tím, že o nich vždy dobře myslíme, chvalně mluvíme a uctivě se k nim chováme. Svaté v nebi také ctíme myšlením, slovem a skutky. Neboť na svaté vzpomínáme a rozjímáme o jejich svatém životě a krásné smrti; jména svatých uctivě vyslovujeme, na křtu svatém si je dáváme, svatost a zásluhy jejich velebíme slovem a písní a za přímluvu u Boha je prosíme; konečně památku jejich oslavujeme slavnostmi a svátky, ku poctě svatých stavíme pomníky, sochy, oltáře, malujeme obrazy, zasvěcujeme jim chrámy, kaple, zvony a místa posvátná, a konečně přičiňujeme se, abychom je následovali v ctnosti a dokonalosti křesťanské. Ctíme-li svaté tímto způsobem, tedy ctíme je vlastně pro Boha a k vůli Bohu. Svatí zajisté byli také lidmi, jež Bůh stvořil k obrazu a podobenství svému, a proto jsme-li povinni milovati bližního pro Boha, tím více máme milovati a ctíti svaté, kteří s milostí Boží působili a přičinili se, aby se co nejvíce podobali obrazu svému, to jest, Pánu Bohu. Ctíme-li svaté pro jejich ctnosti a zásluhy, ctíme v nich samého Boha, jehož svatost odráží se ve svatých jeho.

Proto úcta svatých není žádným modlářstvím, protože na svatých vidíme moc a působnost milosti Boží a proto je uctíváme, že uměli si vážiti pomoci Boží. My zajisté všichni víme, že svatí

bez milosti Boží nebyli by svatými. Proto uctívajíce svaté, koříme se Bohu všemohoucímu, jenž milostí svou posilňoval služebníky své, aby odolali světu a ďáblu a dosáhli nejvyšší dokonalosti, totiž svatosti. Konečně uctívání svatých jest nám žijícím věřícím velmi prospěšno, protože s úctou svatých vždy spojena jest snaha, státi se také svatým. Pověděl jsem vám, že úcta svatých je rozumna, dovolena a užitečna. Uvažme nyní, proč vlastně máme svaté ctíti a vzývati.

373. *„Proč máme anděly a svaté ctíti a vzývati?“*

„Anděly a svaté máme ctíti a vzývati:

1. Protože jsou přátelé Boží.
2. Protože nás milují a za nás u Boha orodují.“

1. Písmo sv. poučuje nás, že Bůh stvořil veliké množství nebeských duchů, které nazýváme anděly. Bůh stvořil anděly ku své cti a slávě, ke službě své a službě naší. Andělé jsou tedy služebníky Boha nejvyššího, avšak zároveň jsou jeho nejvěrnější a nejmilejší přátelé. Pán Bůh anděly velice miluje. Jako pozemský vladař miluje věrné a oddané své komonstvo, tak nebeský vladař, Bůh a náš Pán miluje své miláčky — anděly, kteří obklopují trůn Pána svého, chválíce a posluhujíce mu. Že andělé jsou přáteli Božími, poznáváme z mnohých výroků písma svatého. Andělé radovali se z narození Páně a radostným zpěvem je opěvovali. Andělé pečovali o Božské dítko, neboť ve snách zjevili se svatému Josefovi a sv. třem králům, jimž oznámili, že Herodes úklady chystá novorozenému Spasiteli. Andělé sloužili Pánu Ježíši na poušti a posilovali jej na hoře Olivetské. Andělé velikou účast měli na dílu vykupitelském. Ze všeho toho poznáváme, že andělé nade všecko milují Boha a žádají jen toho, čeho žádá Bůh. Pán Bůh také anděly vyznamenával, neboť svěřoval jim důležitá poslání a vznešené poselství. Bůh anděly ozdobil mnohými milostmi a dokonalostmi, zvláště pak tím, že ustavičně patří na něho, s ním všecko řídí a jednou všecky lidi souditi budou. Proto praví sv. Jan: „Kde jsem já, tuť i služebník můj bude.“ (Jan 12, 26.)

Poněvadž andělé jsou přáteli Božími a našimi ochranci, proto lidé je od počátku světa ctili a vzývali. Andělé také nás milují, slouží nám a orodují za nás. Písmo sv. starého i nového zákona mnohými výroky dosvědčuje nám, že andělé lidi milují a jim slouží. Andělé navštívili Abraháma, andělé vyvedli Lota ze Sodomy hořící, anděl zadržel meč na rozkaz Boží, když Abrahám Isáka obětovati chtěl. Anděl ochraňoval Israelity na poušti a bojoval za ně, když assyrští obléhali Jerusalém. Archanděl Rafael provázel

ml. Tobiáše na cestách jeho, potom uzdravil slepého st. Tobiáše a ujistil jej, že jeho modlitbu a dobré skutky přednášel Hospodinu.

Křesťané vždy ctili a vzývali anděly, protože o jejich moci a ochraně byli přesvědčeni. Andělé zvěstovali ženám a apoštolům vzkříšení Páně, anděl vyvedl sv. Petra ze žaláře. Andělé slouží nám a ochraňují nás od časného i věčného zla, proto dí sv. Pavel: „Zdaliž všickni andělé nejsou služební duchové, posláni k službě pro ty, kteří obdrží dědictví spasení?“ (Žid. 1, 14.)

Andělé také u Boha za nás orodují a přednášejí Bohu modlitby naše. Archanděl Rafael potěšil Tobiáše, že modlitby jeho Bohu přednášel, když mu řekl: „Když jsi se modlil s pláčem a pochovával mrtvé, a nechávals oběda svého, a mrtvé ukrýval jsi přes den v domě svém, a v noci pochovávals je, jáť jsem obětoval modlitby tvé Pánu.“ (Job. 12, 12.) Andělé zvláště orodují za hříšníky a radují se nad jedním hříšníkem pokání činícím, o čemž ujišťuje nás sám Pán Ježíš, jež dí: „Takť pravím vám, bude radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím.“ (Luk. 15, 10.)

(O andělech viz v I. části ot. 76—86.)

Církev sv. vyučena jsouc Kristem Pánem a svatými apoštoly vždy napomínala věřící, aby v uctivosti měli anděly Boží a za ochranu je vzývali. Církev sv. také jsouc přesvědčena, že andělé naše modlitby a zvláště novozákonní obět mše sv. přednášejí Otci nebeskému, proto po pozdvihování modlí se: „Pokorně tě prosíme, všemohoucí Bože, kaž tyto dary donésti rukama anděla svého na vznešený oltář tvůj, přede tvář božské velebnosti své, abychom všichni, kolikrátkoli z tohoto účastenství oltáře svatosvatého těla a krve Syna tvého požívati budeme, všelikým požehnáním nebeským a milostí naplněni byli.“

2. Máme ctíti a vzývati také svaté, neboť i oni jsou přátelé Boží.

Svatí, pokud žili na zemi, milovali Boha nade všecko, vůli jeho vždy věrně a ochotně plnili, z lásky k Bohu odpírali si pozemských radostí, zvláště však varovali se hříchu, aby neztratili lásky a přátelství Božího. Svatí snášeli trpělivě všeliké utrpení a pronásledování a obětovali Bohu vše, ano i život svůj. Svatí toužili jedině po Bohu a v něm hledali pravé a jediné blaho a radost. Proto sv. Pavel toužil po spojení s Kristem a toužebně volal: „Úzko mi jest zajisté s obou stran: žádost maje rozdělen býti a býti s Kristem, což by mnohem lépe bylo.“ (Filip 1, 23.)

Bůh také miluje svaté a lásku svou ukazuje jim na zemi, při jejich smrti a zvláště po smrti. Pán Ježíš upřímně miloval sv. apoštoly, kteréž nazýval svými bratry, synáčky a miláčky. Za své apoštoly často se modlíval a prosil Otce svého nebeského, aby

jednou v nebi s ním se radovali a slávu jeho viděli: „Otče, chci, aby kde jsem já, i oni, které jsi mi dal, se mnou byli, aby viděli slávu mou, kterou jsi mi dal.“ (Jan 17, 24.) Pán Ježíš vyznamenal sv. apoštoly již na zemi, neboť svěřil jim vznešený úkol, aby totiž pokračovali v díle jeho vykupitelském a všem národům hlásali božské učení a duše pro nebe vychovávali. Apoštolové byli nástrojem Božím u vykonání velikého díla — založení a rozšíření církve Kristovy. Zvláště pak Pán Ježíš vyznamenal sv. Petra, jemuž svěřil správu církve své, a sv. Pavla, kteréhož sobě vyvolil za nástroj k vykonání velikých věcí. Ve skutcích apoštolských čteme, že Pán Ježíš zjevil se knězi Ananiášovi v Damašku a nařídil mu, aby Šavla, jenž na cestě své do Damašku zázračně byl obrácen, pokřtil a do církve přijal, „neboť“, praví Pán Ježíš, „nádobou vyvolenou jest mi on, aby nesl jméno mé před pohany i králi i syny israelskými.“ (Skut. ap. 9, 15.) Pán Ježíš miloval apoštoly a proto také poručil, aby i věřící je milovali a ctili. Pravilť Pán Ježíš: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.) Ze slov těchto poznáváme, že Pán Ježíš pohrdání sv. apoštoly považuje za pohrdání sebou.

Pán Ježíš své věrné služebníky oslavil již na zemi, neboť na jejich hrobech děly se divy a zázraky. Zvláště však oslavil je tím, že duše jejich vzal do nebe, kdež patří na tvář nejsvětějšího Boha a požívají věčné radosti a slávy. Sv. Augustin popisuje radosti svatých těmito slovy: „Dána jsou jim jednomu každému roucha bílá“ (zjev. 6, 11); bílým rouchem musí se vyrozumívati mzda křestu, odměna mučednictví, odplata statků věčných a radost nebeské vlasti. Dále praví sv. Jan: „Stáli před trůnem a před Beránkem, oblečeni v bílá roucha, a palmy v rukou jejich.“ Stojíť nyní před trůnem Božím, korunováni, kteří druhdy před trůnem soudců zemských leželi, pokutami sklíčeni. Stojíť před obličejem Beránka, nemohouce způsobem nijakým od patření na Jeho slávu odděleni býti od Jehož lásky ani mukami se odloučiti nedali. Skvějíť se bílým rouchem, v rukou majíce palmy, poněvadž jim ze skutků plynou odměny.

Poněvadž Bůh sám svaté ctí, proto máme je také i my ctíti.

Svaté máme zvláště proto ctíti, protože mají o nás mnohé zásluhy, a protože nás milují a orodují za nás. Vzpomeňme na svaté apoštoly, jak velikých zásluh získali si o národy, jimž přinesli světlo pravé víry. Apoštolové neunavně hlásali slovo Boží, nedbajíce utrpení a pronásledování. Památka jejich jest nesmrtelna na zemi i na nebi. Také svatí mučedníci a přemnozí svatí velikých zásluh zjednali si o národy. Svatí naši patronové

Cyrill a Me'hoděj opustili svou rodnou zemi a přišli k nám na Moravu, aby pohanským předkům našim hlásali v mateřském jazyku evandělium Kristovo. Po tři léta horlivě kázali procházejíce zemi naši, až celý národ přivedli ku Božské pravdě. Jejich jest zásluhou, že národ náš nezahynul, jejich jest zásluhou, že národ náš má svou literaturu, že stal se národem samostatným a vzdělaným, jejich jest zásluhou, že jsme dosud pravověřícími křesťany. Kdož by nechoval v uctivosti sv. věrověstů slovanských, kdož by jich neoslavoval a zásluh jejich vděčně nevzpomínal!

Mnozí svatí proslavili se velikými vědomostmi, byli znamenitými učiteli, spisovateli a kazateli. Sv. Augustin napsal znamenité spisy, kterýmiž neohroženě hájil pravdu katolickou proti bludařům; svatý Tomáš Aqu. sepsal mnoho knih, které podnes hlásají jeho moudrost, učenost a zbožnost. V církvi svaté vychováno bylo mnoho znamenitých, učených a svatých mužů, kteří pro své zásluhy nazývají se církevními otci, učiteli a spisovateli. Mnozí svatí zjednali si zásluhy tím, že v mnohých zemích až dosud udržela se církev katolická. Když v 16. století tak zvaní reformatorové bludným učením mnoho lidí a národů církvi a pravé víře odcizili a národy i země ohrožovali, vzbudil Bůh v církvi mnohé veliké a apoštolské světce, kteří životem svatým a horlivou apoštolskou svou prací tisíce lidí uchránili poblouzení. K těmto zasloužilým světcům náleží sv. František Saleský. Řízením Božím působil ve Švýcarech, kde Zvingli a Kalvín zaseli koukol mezi pšenici. Sv. František s obdivuhodnou horlivostí a sebezapřením konal po celé zemi missie a na tisíce protestantů uvedl do církve. Když stal se biskupem, konal vznešený úřad svůj jako apoštol a snažil se všem vším býti sám. Zvláště o to pečoval, aby měl dobré, vzdělané a dokonalé kněžstvo, kteréž by mu nápomocno bylo v apoštolské práci. Proto sám poučoval kněží, konal schůze a povzbuzoval k horlivé práci pro Boha a bližní. Při své apoštolské činnosti mnoho zakoušel protivenství od protestantů, byl tupen, pronásledován, ano i životu jeho byli činěny úklady, neboť podán mu byl otrávený nápoj. Ačkoliv dostalo se mu hned lékařské pomoci, přece až do smrti postonával. Nepřátelé po něm i stříleli, ale Bůh ze všech nebezpečí jej vytrhl a práci jeho tak požehnal, že 72 tisíc protestantů uvedl do církve

Podobně velkých zásluh o lidstvo získali si i jiní světcové: sv. Alfons Liguori, zakladatel redemptoristů, sv. Ignác z Loyoly, zakladatel řádu jesuitského, bl. Petr Kanisius, spisovatel katechismu, sv. Vincenc de Paula a mnozí jiní. Mnozí světci získali si velikých zásluh tím, že zakládali školy, nemocnice, sirotčince a jiné ústavy, jejichž účelem jest konání milosrdné lásky k bližnímu. Svatí věnovali zdraví a život svůj nemocným, chudým a opuštěným,

a vše konali pro Boha a bližního, nehledajíce žádné světské odměny. A kdo vypíše zásluhy, jichž sobě svatí na zemi dobyli svou prací, strádáním, štědrotou, dobrotou, pokorou a utrpením! Kdybychom svatých nevzpomínali a památky jejich neoslavovali, dopustili bychom se nevděku proti Bohu, jenž svaté a přátele své ctil, milostí svou posiloval a k apoštolské práci poslal. Kterak mohli bychom doufati, že v nebi shledáme se se služebníky Božími, kteří Krista Pána na zemi tak milovali a nám sloužili, když bychom na zemi si jich nevážili a jich nectili? Dobře tudíž praví sv. Ambrož: „Kdo ctí svaté, ctí Krista, a kdo pohrdá svatými, pohrdá Kristem.“

Konečně máme svaté ctíti a vzývati, protože za nás u Boha orodují.

Sv. Jakub napomíná věřící, aby se za sebe vespolek modlili, neboť modlitba spravedlivého mnoho zmůže. (Jak. 5, 16.) Sv. Jakub zajisté nedal tohoto napomenutí sám ze sebe, nýbrž na základě všeobecného učení církve, kteréž potvrzuje také písmo svaté. Již v starém zákoně lidé prosili spravedlivé, aby se u Boha za ně přimlouvali, a Bůh prosby svatých vyslyšel. Mojžíš ustavičně modlil se za lid israelský, kdykoliv Hospodin národ neposlušný zahladiti chtěl, avšak na přímluvu Mojžíšovu „ukrocen jest Hospodin, tak že neučinil zlého, kteréž byl mluvil proti lidu svému.“ (II. Mojž. 32, 12—14.) Také svatí proroci modlili se za lid a Bůh modlitby jejich vyslyšel. Prorok Eliáš modlil se k Bohu a na prosbu jeho seslal Bůh na zemi hojný déšť a požehnal úrodu zemskou. Prorok Jeremiáš mnoho se modlil za lid israelský, jakž vyznává Oniáš: „Tentoť jest milovník bratří a lidu israelského: tenť jest, kterýž se mnoho modlí za lid a za všecko město svaté, Jeremiáš, prorok Boží.“ (II. Mak. 15, 14.)

Bůh sám napomínal lidi, aby svatých žádali za přímluvu. Tak pravil Hospodin k přátelům Jobovým, kteří v jeho neštěstí jej opustili a domnívali se, že Bůh ho trestá pro hříchy: „Jděte k služebníku mému Jobovi. Job pak, služebník můj, modliti se bude za vás; tvář jeho přijmu, aby vám nebylo připočteno bláznovství; nebo nemluvili jste o mně pravého, jako služebník můj Job.“ (Job. 42, 8.) Také svatí apoštolové a mučedníci modlili se za věřící a Bůh skrze ně činil divy a zázraky. Skutky apoštolské vypravují nám, že Bůh skrze apoštoly takové divy činil, že lidé nemocné na ulice vynášeli, aby když by šel Petr, aspoň stín jeho zastínil někoho z nich a byli osvobozeni od nemocí svých. (Skut. ap. 5, 15.)

Jestliže tedy Bůh vyslyšel prosby svatých za živa, oč spíše vyslyší jejich přímluvy nyní, když patří na tvář jeho! A svatí zajisté po své smrti nezapomněli na své přátele a národ svůj, ale

jako za živa nás milovali, dobře všem činili a za nás se modlili, tak nyní zvláště v nebi myslí na nás a pomáhají nám mocnou svou přímluvou. Ani si nemůžeme mysliti, že by svatí na lid svůj zapomněli, když nyní v nebi se radují po přestálém pozemském boji. Vždyť svatí ani smrtí nepřestali býti údy církve a našimi bratřími. Pravdu tu vyznáváme apoštolským vyznáním víry, když se modlíme „věřím svatých obcování“. Dle učení církve svaté k obcování svatých náleží nejen věřící na zemi, ale také svatí v nebi. I svatí v nebi jsou údy těla Kristova, církve svaté. Když jsme o tomto článku víry rozjímali, poznali jsme, že věřící na zemi ustavičně spojeni jsou se svatými v nebi a sice tím, že my svaté ctíme a vzýváme, svatí pak za nás u Boha prosí. Z učení o obcování svatých poznáváme, že zásluha všech údů prospívá ostatním údům církve. Jako údové jednoho těla mezi sebou jsou spojeni a jeden druhému slouží, tak že trpí li jeden úd, trpí všecky, a raduje-li se jeden, raduje se celé tělo, tak také svatí s námi jsou spojeni jako údové církve sv., i oni s námi trpí a se radují, i oni nám slouží a pomáhají, a zvláště o to pečují, abychom jednou i my k počtu svatých přiděleni byli. Církev sv. podobá se tu rodině Jako členové rodiny vespolek se milují, sobě pomáhají a na sebe ustavičně myslí, tak údové rodiny Boží, církve sv., vespolek se milují a vzájemně si pomáhají. Svatí náleží k rodině Boží a proto nás, bratry své, milují a pečují o blaho naše časné i věčné. Proto dí sv. Jarolím: „Jestliže apoštolové a mučedníci, dokud se v těle zdržovali, a ještě sami o sebe pečovati musili, za ostatní se přimlouvati mohli; čím více pak, když již obdrželi koruny, palmy a vítězství. Sv. Pavel praví, že 276 duší v korábě pro něho bylo zachováno (skut. 27, 24): a když rozdělen byv, s Kristem býti počal, pak snad úst svých uzavře, a ni slůvka nepronese za ty, kteří po všem světě v jeho evandělium uvěřili?“

Že svatí za nás u Boha orodují a nám pomáhají, dosvědčují přečetné zázraky, které Bůh na přímluvu svatých učinil. A zázraky ty činil Bůh v každém věku a na každém místě, ano Pán Bůh každého světce oslavil zázrakem, aby nám sám ukázal, že duše světcova jest v nebi. Proto věřící hned od počátku církve vzývali sv. mučedníky a zvláště pak ony světce, kteří vyšli z jejich národa. Svatí sice milují veškero lidstvo, přece však právem se domníváme, že více myslí na své přátele a rodáky, na svou rodnou zemi a svůj národ. Proto již v dávných dobách každý stav zvolil si za svého patrona a orodovníka toho světce, který zvláště o stav ten či onen se zasloužil za živa nebo po smrti svou přímluvou; každá země a každý katolický národ má své světce, které obzvláště ctí a vzývá. Náš český národ v uctivosti chová a vzývá své světce:

Sv. Cyrilla a Methoděje, apoštoly slovanské, sv. Václava, knížete českého, sv. Ludmilu, sv. Anežku, sv. Prokopa, sv. Jana Nepom., bl. Jana Sarkandra. My všickni doufáme, že naši patronové na nás vzpomínají a za nás i národ celý ustavičně orodují. A Bůh i skrze naše patrony mnohé divy činil, čímž nám ukázal, že i oni jsou přáteli Božími, a že jejich přímluva je mocná. Všickni věřící zvláště uctívají sv. Josefa, pěstouna Pána Ježíše; velice jest rozšířena úcta k sv. Antonínu. Zajisté uctívání a vzývání svatých nám prospívá a proto také úcta svatých jest všeobecnou.

Terezie Krebsova, šlechtična z Mejnova, v Mostě narozená, vymknula si dne 28. května 1701 palec u levice. Z chybného léčení nemohl jí žádný lékař více pomoci. Majíc rameno zapálené a oteklé ubytovala se v Praze v uršulinském klášteře na Hradčanech, v němž byla její sestra řeholnicí, ale bylo jí zde hůř a hůře, až rameno schromlo, uschlo a zmrtvělo. Lékař jí radil, aby si dala rameno uříznouti, chce-li býti živa. Krebsova hledala tu pomoc u Boha a prosila sv. Jana Nep. za přímluvu. I učinila si zvláštní pobožnost ke cti sv. Jana Nep. a šla konečně dne 21. listopadu k sv. zpovědi a sv. přijímání za velkých bolestí do kostela Loretanského na Hradčanech, aby pobožnost a slib svůj doplnila. Jakmile přijala Pána Boha v nejsvětější svátosti oltářní, projela celým ramenem ohnivá palčivost, obvazek odpadl, chromé a scvrklé prsty se narovnaly, mžikem učiněny ruka i rameno ohebnými, šťavnatými a masitými. Jeptišky uzřevše zázrak ten, chválily Boha. Div ten stvrdil přísahou zkušený lékař Bohumír Schafhürt. — Pán Bůh na přímluvu sv. Jana Nep. mnoho učinil zázraků, jakož i na přímluvu jiných svatých dosud divy činí. Zázraky ty hlásají, že skutečně svatí za nás orodují a nám přímluvou svou pomáhají.

Poznali jsme z výroků písma sv. a sv. otců, že svaté ctíti a vzývati jest dovoleno, prospěšno a užitečno. Avšak nestenčujeme uctíváním svatých povinné úcty k Bohu? Ctíme-li a vzýváme-li svaté dle úmyslu Božího a nařízení církve, tedy nestenčujeme uctíváním svatých úcty Bohu povinné, poněvadž veliký jest rozdíl mezi úctou, kterou vzdáváme Bohu, a poctou, kterou uctíváme svaté. Bohu totiž se klaníme, svaté však toliko ctíme jako přátele Boží.

374. *„Kterak se rozeznává klanění se Bohu od pocty andělům a svatým vzdávané?“*

„Klanění se Bohu rozeznává se od pocty andělům vzdávané takto: klanění se přísluší toliko Bohu samému, protože jest pánem svrchovaným; andělům a svatým však náleží pocta proto, že jsou služebníci a přátelé Boží.“

Církev sv. vždy učila a učí, že prohřešuje se proti prvnímu přikázání, kdo by tvorům nebo věcem stvořeným poctu božskou vzdával. Nikdo nedokáže, že by některý papež nebo církevní sněm byl nařídil, abychom svatým vzdávali poctu božskou, naopak výroky papežů, sv. otců a církevních sněmů dosvědčují, že vždy zapovídalo se tvorům vzdávati větší úctu než Bohu. Sv. Augustin praví: „Ctíme mučedníky. Avšak onou poctou, jež se dle řeckého jazyka Bohoslužbou (latreja) jmenuje, nectíme, ani že by se kdo ctíti měl, učíme, leč jediný Bůh.“ Církev sv. vždy hlásá, že nejvyšší pocta klanění se náleží pouze Bohu, jenž jest naším Stvořitelem. Pánem a Vykupitelem. Anděly a svaté můžeme ctíti, avšak nikdy takovým způsobem, jakým poctu vzdáváme Bohu. Veliký jest tedy rozdíl mezi klaněním se Bohu a poctou, kterou prokazujeme svatým. My sice také sepínáme ruce a klečíme, když svaté za přímluvu prosíme, avšak neklekáme před svatými, nýbrž před Bohem, u jehož trůnu svatí za nás orodují. Zdá-li se někomu pokorná modlitba věřících před obrazem nebo sochou některého světce pohoršujícím anebo dokonce modlářstvím, nechť si jen vzpomene na ubohé a nešťastné lidi, kteří v nouzi na kolena padají před lidmi, aby se nad nimi smilovali. Člověk ve své tísni a slabosti hledá pomoci u svatého a uznávaje svou hříšnost a nehodnost, padá na kolena jako dítě před matkou, která odpuštění a milost u otce má sprostředkovati. A tak činíme my, kdykoliv modlíme se k svatým. My víme, že světec není Bohem a že sám nám nemůže pomoci, ale také víme, že světec patří na Boha, jest přítelem a služebníkem Božím, a proto vzdáváme mu poctu, jaká náleží služebníkům Boha nejvyššího.

Mnozí divným okem dívají se na nás, když před obrazem svatých se modlíme a klečíme, ale sami uznávají to za zcela slušné ano přikázané, koří-li a klaní-li se lidem, kteří takové pocty ani nezasluhují. Ačkoliv tedy vzývajíce svaté klečíme a modlitby jim přednášíme, přece svatým nevzdáváme poctu božskou, nýbrž pouze je ctíme jako miláčky Boží a mocné své orodovníky.

Rozdíl mezi klaněním se Bohu a poctou, kterou prokazujeme svatým, dále v tom záleží, že Boha ctíme a jemu se klaníme pro něho samého, pro jeho nekonečné dokonalosti, svaté však ctíme pro ctnosti, kterými je Bůh obdařil, a pro zásluhy, které s milostí Boží si dobyli. Církev svatá vždy učí, že Bůh jest pramenem všeliké ctnosti a milosti. Jestliže tedy ctíme svaté pro jejich ctnosti a zásluhy, oslavujeme ve svatých samého Boha. Proto volá žalmista Páně: „Chvalte Hospodina ve svatých jeho“ (ž. 150), a proto také Maria Panna při návštěvě sv. Alžběty nezpívala: Já jsem učinila veliké věci, nýbrž pokorně vyznávala moc a milost Boží řkouc: „veliké věci učinil mi ten, jenž mocný jest, a svaté jméno

jeho.“ (Luk. 1, 49.) Svatí také nepřejí si, abychom je ctili jako Boha. Když archanděl Rafael oznámil Tobiášovi, že od Boha k němu byl poslán, tu ulekl se Tobiáš i jeho syn a padli na tvář svou, a klaněli se mu. Archanděl nechtěl, aby se mu klaněli a pravil jim: „Když jsem byl s vámi, z vůle Boží byl jsem: jemu tedy dobrořečte, a jemu zpívejte píseň chvály.“ (Job. 12, 18) Když sv. Petr přišel do domu Korneliova, aby ho do církve sv. přijal, tu Kornelius chtěl se sv. Petrovi klaněti, ale on jej vzal za ruku řka: „Vstaň, neboť i já jsem člověk.“ (Skut. 10, 26.)

Když sv. Pavel a Barnabáš kázali v Lystře a sv. Pavel uzdravil chromého žebráka, tu obyvatelé považovali je za bohy a chtěli jim obětovati. Svatí apoštolové zármutkem roztrhli roucho své a volali: „Mužiʼ co to činíte? I my jsme smrtelníci, vám podobní lidé, kteříž zvěstujeme vám, abyste se obrátili od bohů těchto marných k Bohu živému, kterýž učinil nebe i zemi.“ (Skut. 14, 14)

Křesťané také nikdy neklaněli se svatým jako Bohu, což dosvědčuje sv. Jeroným, jenž žil ve 4. století, a jenž napsal obhajovací spis proti kacíři Vigilantovi, v němž píše: „O ty pošetilý člověče! Kdo pak kdy svaté jako bohy ctil? Kdo pak kdy člověka za Boha měl?“ A sv. Augustin praví: „My ctíme svaté mučedníky ne jako bohy, ale jako přátele Boží.“

My katoličtí křesťané ctíme tedy svaté jako věrné a dokonalé služebníky Boží a prokazujeme jim poctu, jakou vděčný národ prokazuje svým slavným a zasloužilým mužům. Ovšem úcta naše k svatým jest vroucnější, protože svatí také větší pocty zasluhují, neboť přebývají v nebi a jsou vyvolenými přáteli Božími. Církev sv. uctívá svaté tím, že každodenně slaví památku některého svatého. Ve všední dny ovšem jen církev při mši svaté a církevními hodinkami oslavuje tiše památku svatých a za přímluvu jich prosí. Některé světce však oslavuje církev slavně zasvěceným svátkem. V celé církvi zasvěceným svátkem oslavují se sv. Štěpán a sv. Petr a Pavel. Dne 1. listopadu slavíme památku všech svatých. Mimo to každá země má svého patrona, kteréhož oslavuje zasvěceným svátkem. Již první křesťané slavili památný den mučednické smrti svatých a konali slavnosti na památku jejich, což potvrzují nejstarší letopisy a památky v katakombách.

Svaté zvláště však ctíme následováním jejich ctnostného a svatého života. Církev sv. o slavnostech svatých uvádí nám na mysl všechno to dobré a záslužné, které svatí vykonali, ukazuje na jejich zbožnost, trpělivost, sebezapírání, lásku k Bohu a bližnímu, a napomíná věřící se sv. Pavlem: „Následovníci buďte těch, kteří skrze víru a trpělivost dědičně obdrželi zaslíbení.“ (Žid. 6, 12.)

Svatí jsou našimi učiteli v dokonalosti křesťanské, trpělivosti, v horlivé službě Boží a v konání všeliké ctnosti, a proto přemnozí stali se také svatými, poněvadž následovali svaté v ctnosti.

Sv. Augustin pobloudil, ale obrátiv se milostí Boží horlivě a bedlivě následoval svatých a čítaje jich životopis povzbuzoval se sám k následování, říkaje sobě: „Mohl-li ten neb onen, proč ne i ty, Augustine.“ Sv. Ignác z Loyoly jen čtením a rozjímáním života svatých nastoupil dráhu nového života a stal se z vojína bojovníkem Božím.

Blah. Anežka Česká († 1282) měla neustále před očima příklad sv. Václava, dědice země české, a jej v lásce a úctě k nejsv. Svátosti oltářní, k Matičce Boží a v úctě sv. pozůstatků horlivě následovala. Za času nočního před úsvitem navštěvovala blah. Anežka za příkladem sv. Václava bosýma nohama v chatrném a chudém oděvu chrámy Páně, aby mším sv. obcovati mohla. Zimního času navracovala se s nohama krvácejícíma na úsvitě do komnat královských.

I my buďme následovníky svatých, zvláště učme se od nich horlivosti v modlitbě, návštěvě služeb Božích a v konání milosrdných skutků. Neboť kdybychom jen svaté oslavovali a velebili, ale ve ctnostech jich nenásledovali, neměli bychom za to žádné zásluhy.

375. *„Kterak se rozeznává modlitba naše k Bohu od modlitby k andělům a svatým?“*

„Modlitba naše k Bohu rozeznává se od modlitby k andělům a svatým takto: k Bohu se modlíme, by nám pomohl svou všemohoucností; anděly a svaté vzýváme, by nám pomáhali svou přímluvou u Boha.

Katoličtí křesťané v různých potřebách duše i těla rádi obracejí se o přímluvu k svatým a světicím Božím. Avšak modlíme-li se k svatým, tedy nežádáme jich o pomoc, jakoby z vlastní moci nám pomoci mohli, nýbrž pouze je prosíme, aby k modlitbě a prosbě naší připojili mocnou svou přímluvu a u Boha za nás orodovali. My dobře víme, že svatí nemohou nám sami pomoci, protože vše, co mají, mají od Boha, jenž jest dařitelem všech milostí. Proto také naše modlitba k svatým rozeznává se od modlitby k Bohu. V litaniích zajisté voláme k Bohu: „smiluj se nad námi“, k svatým však „orodujte za nás“. Modlitbou touto vyznáváme všemohoucnost Boží, od níž pomoci očekáváme, svaté pak prosíme, aby se nad námi smilovali a naše slabé modlitby doprovázeli mocnou svou přímluvou u Boha, jehož přáteli a miláčky nyní jsou. Vidí snad někdo v modlitbě k svatým něco nedovoleného, anebo jest naše modlitba

k svatým stenčováním všemohoucnosti Boží anebo snad nedůvěrou v Boha? Nejednáme my na zemi podobným způsobem? Když dítko něčeho si žádá, obrací se obyčejně k matce, aby přimluvila se u otce za ně a vyprosila mu, oč prosí. Matka jest tu prostředkyní mezi otcem a dítkem. Podobně svatí v nebi jsou našimi pomocníky u nejsvětějšího Prostředníka Ježíše Krista, jemuž modlitby naše přednášejí a mocnou svou přímluvou doporučují. Sv. František Sal. překrásně vyličuje, v čem záleží naše prosba k svatým, neboť praví: „Dle výpovědi svatých otců jest modlitba pozdvižení mysli k Bohu; a kdyžtě se takto k Bohu povznášíme, potkáváme se s anděly a svatými na cestě naší. K nim ale nepovznášíme srdcí svých tak, abychom u nich zůstali, aniž se na ně s prosbami svými obracíme (jakž nám ze zlého úmyslu vytýkají bludaři), nýbrž toliko o to prosíme, aby svou modlitbu spojili s prosbou naší, aby tímto svatým spojením naše prosba stala se nebeskému Otci tím milejší a tím spíše od něho byla přijata.“

Již první křesťané vzývali svaté za přímluvu u Boha, což nám nejlépe dosvědčují katakomby. Na mnohých hrobech v katakombách nalézáme nápisy a modlitby obsahující prosbu k svatým mučedníkům, aby za živé své bratry u Pána Ježíše se přimlouvali. Tak čteme na hrobech sv. mučedníků: „Pros za mne; pros za své bratry.“ Roku 1694 nalezen byl v katakombách hrob sv. Sobecia, na němž bylo napsáno: „Sobecie, duše slastná, pros a přimlouvej se za své bratry a druhy.“ Na jiném náhrobku čteme: „Anatolius zbudoval tento pomník synu svému velezasloužilému, který 7 let žil. Odpočívej klidně v pokoji a modli se za své sestry.“ Z těchto a jiných příkladů z prvních dob křesťanských poznáváme, že první křesťané modlili se k svatým a za orodování je prosili. Zajisté i oni vyučeni byli od apoštolů, že vzývání svatých jest nejen dovoleno, ale také užitečno a prospěšno. I první křesťané věděli, že Pán Ježíš jest naším nejmocnějším Prostředníkem u Otce nebeského, přece však obraceli se s prosbou i k sv. mučedníkům, protože věděli, že svatí jsou miláčky Božími, a že sám Bůh si přeje, abychom modlitby své spojovali s modlitbou svatých. Že Bůh rád vidí vzývání svatých poznáváme z toho, že na přímluvu svatých uděluje prosícím na zemi milostí rozličných jako: uzdravení, odvrácení neštěstí, vítězství nad nepřáteli duše i těla a jiná dobrodiní. Křesťané vzývali zvláště přede všemi svatými bl. Pannu Marii, neboť přímluva její u Boha jest nejmocnější; sv. Josefa již v dávných dobách vzývali zvláště za šťastnou hodinku smrti a za ochranu domácnosti. Ve všech dobách všickni křesťané ano i vznešení hodnostářové, císaři a králové vzývali o pomoc různé světce, k nimž měli zvláštní důvěru, a modlitby jejich Bůh na orodování sv. vyslyšel.

Velikou úctu k sv. Václavu choval vždy český národ a králové čeští ve všech tísních obraceli se důvěrně k sv. patronu země české, aby nedal zahynouti nám, ni budoucím. Karel IV., otec vlasti, byl velikým ctitelem sv. Václava a ustavičně k němu se modlíval. Přemysl Otakar II. na přímluvu sv. Václava dobyl slavného vítězství nad Maďary r. 1261. Také Jan Lucemburský vzýval sv. Václava a veřejně vydal svědectví, že mnohá dobrodiní od sv. Václava obdržel, ano častokráte na jeho sváteční den slavného vítězství dobyl nad nepřáteli. Když německý císař Lothar proti Soběslavu I., knížeti českému, brannou mocí povstal, pravil Soběslav: „Doufám v milosrdenství Boží a v pomoc sv. Václava a Vojtěcha, že země naše nebude dána v moc cizinců.“ I vzat jest prapor sv. Vojtěcha z kostela vrbčanského a Čechové dobyli slavného vítězství u Chlumce roku 1126.

Po všecky časy křesťané vzývali svaté o přímluvu u Boha, avšak vždy vyznávali, že svatí nám pomáhají jedině skrze zásluhy Ježíše Krista. Proto modlitba naše k svatým je dovolena, poněvadž svatých žádáme pouze za orodování a přímluvu u Boha.

Poněvadž protestanté zavrhli úctu svatých, nebude na škodu, když tuto uvedeme některé námitky jejich proti uctívání a vzývání svatých.

1. Protestanté praví, že není třeba svaté o pomoc prositi, ježto Pán Ježíš jest všemohoucím naším Prostředníkem u Otce nebeského. (I. Tim. 2, 5.) Sv. Pavel, na něhož se odvolávají, zajisté dobře věděl, že Pán Ježíš jest naším Prostředníkem, a že všecka moc a milost od něho pochází, přece však sám žádal věřících, aby se za něho modlili. Mohou-li se tedy věřící na zemi za jiné modliti a je-li modlitba jejich mocná, proč by se svatí v nebi nemohli za nás modliti? Svatí již za živa svými modlitbami a zásluhami prospívali celé církvi, všem věřícím, neboť dle článku víry „obcování svatých“ prospívá modlitba a dobré skutky nejen těm, kteří je konají, nýbrž všem údům k obcování náležejícím. Avšak modlitby a dobré skutky svatých mají cenu jen proto, poněvadž se dály skrze Krista a ve spojení s Kristem; neboť modlitby a dobré skutky mají jen tehdy záslužnou cenu, konají-li se ve jménu Pána Ježíše. Svatí na zemi modlili se s Kristem a Kristus modlil se s nimi. A na nebi svatí činí totéž; přimlouvají se za nás, avšak nedovolávají se svých zásluh, nýbrž zásluh Ježíše Krista a orodují za nás ve spojení s Kristem, jak to činili na zemi. Vzýváme-li svaté za přímluvu, nestavíme Pána Ježíše do pozadí, aniž mu nedůvěřujeme, naopak při každé prosbě stavíme Pána Ježíše do popředí a pouze doufáme, že svatí mohou nám pomoci skrze Krista Pána, proto také každou modlitbu k svatým

ukončujeme slovy: Skrze Krista Pána našeho. Konečně církev nepřikazuje, že musíme vzývati svaté, ale pouze praví, že vzývání svatých jest dobré a prospěšné. Církev sv. pouze na základě písma sv. doporučuje věřícím vzývání svatých, poněvadž je přesvědčena, že vzývání svatých jest nejen dovoleno, ale i Bohu milo. Vždyť svatí jsou miláčkové Boží a proto Bůh jistě si přeje, abychom i jeho přátele ctili a vzývali. Všickni zajisté přejeme si přijíti do nebe, a kterak směli bychom doufati, že připočteni budeme k vyvoleným přátelům Božím, když bychom na zemi zlovolně jimi pohrdali, jich si nevšímali, jich nectili a o jejich přímluvu nestáli!

2. Nepřátelé úcty svatých praví, že prý svatí nemohou nás vyslyšeti, protože nejsou vševědoucími a tudíž nevědí, že je prosíme. — I my víme a vyznáváme, že svatí nejsou vševědoucími a také ani není třeba, aby všecko věděli. Avšak my jsme přesvědčeni, že svatí o nás vědí a potřeby naše dokonale znají. Svatí patří na Boha vševědoucího a Bůh sám dává jim poznati, oč je prosíme. Proto dí sv. Řehoř: „Poněvadž v onom věčném dědictví všickni společnou jasností na Boha patří, i což jest, čeho by tam nevěděli, ježto znají toho, kterýž ví všecko.“ Svatí prorokové již na zemi věděli, co se stane v budoucích časech, proč by svatí v nebi nemohli věděti, co se děje na zemi, když nyní patří na vševědoucího Boha, jenž jako slunce paprsky svými ozařuje všecka tělesa, tak svou vševědoucností celé nebe ozařuje, že všickni nebešťané o všem vědí, co se děje na zemi! Že svatí v nebi o nás vědí a prosby naše slyší, potvrzuje písmo svaté. O andělech praví písmo sv., že o nás vědí; neboť kterak by byl mohl archanděl Rafael ujistiti Tobiáše, že modlitby a dobré skutky jeho přednášel před trůn Hospodinův? Anebo kterak by Pán Ježíš říci mohl o andělech, že se v nebi radují nad hříšníkem pokání činícím, když by nevěděli, co se děje na zemi? (Luk. 15, 10.) Vědí li o nás andělé, proč by svatí, kteří nyní Boha chválí s anděly a s nimi na tvář vševědoucího Boha patří, nevěděli o nás a o tom, co se na zemi děje? Jako andělům Bůh zjevuje, čeho jim věděti třeba, tak Bůh i svatým sděluje, čeho věděti potřebují.

3. Konečně nepřátelé svatých praví, že nikdo z lidí nemůže věděti, kdo se stal svatým a kdo je v nebi; papež nemůže nikoho učiniti svatým.

Pán Bůh nás všecky povolal k svatosti a také každý může býti i vyvoleným, žije li na zemi tak, jak Pán Ježíš nám přikázal. Papež nečiní svatých, ale Pán Bůh svou milostí činí svaté a zjevuje nám často zázraky, že ten neb onen jest v nebi a tedy svatým. Papež jako nejvyšší hlava církve pouze prohlašuje, že někdo může býti ctěn za svatého. Protestanté mají tedy na mysli blahořečení

a svatořečení a proto praví, že papež svaté činí. Než svatořečením nevpouští se nikdo do nebe, nýbrž papež svatořečením pouze prohlašuje na základě přísného soudu, že někdo již jest v nebi a proto může býti ctěn jako světec. Toto prohlášení někoho za svatého děje se vždy s velikou přísností a opatrností. Církev nikdy nikoho neprohlásila za svatého, jenž by hodnosti té si nebyl zasloužil. Než někdo má býti prohlášen za svatého, trvá to dlouho a nebývá také vždy hned za svatého prohlášen, nýbrž napřed za ctihodného služebníka Božího, za blahoslaveného a konečně za svatého. A co pohne papeže, že někoho prohlásí za svatého? V některém národu žil muž, jenž v životě svém vyznamenával se neobyčejnými ctnostmi, láskou k Bohu a k bližnímu, jenž velikých zásluh získal si o lid a snad i mučednickou smrt podstoupil pro Ježíše Krista, národ hned po smrti jeho ctil jej za svatého. Když pak sám Bůh světce oslavil mnohými zázraky, tu žádali věřící papeže, aby jim bylo dovoleno oslavence ctíti a vzývati jako světce. Papež však hned neučiní po vůli žadatelům. Než papež někoho prohlásí za svatého, koná se napřed přísné vyšetřování všech událostí týkajících se světce a děje se to nejméně za 50 let po jeho smrti. Ustanoven jest zvláštní soud, složený z kardinálů, lékařů, přírodozpytců a svědků, kteří jsou všickni vzati pod přísahu. Zkoumají se zprávy o životě světcově, přísně vyšetřují se zázraky, které Bůh učinil buď na ostatcích světcových anebo na lidech na přímluvu světcovu. Pravdivost zázraků musí svědkové, lékaři a přírodozpytci přísahou potvrditi. Vzpomeňme si jen s jakou přísností, opatrností a přesností konal se soud prohlášení sv. Jana Nep. za svatého. Hrob jeho byl otevřen, svědkové musili přísahou dosvědčiti, že jazyk sv. Jana jest živý a že živý býti může jen zázrakem; všecky zázraky, které Bůh na přímluvu sv. Jana Nep. učinil, byly sepsány a přísahou musily býti potvrzeny.

Církev v ničem nevede si lehkověrně, zvláště však při prohlášení někoho za svatého počíná si velmi opatrně. Když tedy všecky podmínky, jichž třeba jest k prohlášení někoho za svatého, jsou vyplněny, pak papež po vzývání Ducha sv. jménem Božím prohlásí, že věřící toho neb onoho ctíti mohou za světce. Nečiní tedy papež svatých, ale sám Bůh.

Poznali jsme, že můžeme ctíti svaté a světice Boží a že uctívání svatých jest nám prospěšno. Přede všemi však anděly a svatými máme ctíti bl. Pannu Marii. Svatí podobají se hvězdám na obloze nebeské. Jako na nebi září nesčíslné množství hvězd různé velikosti a jasnosti, tak v nebeské říši sídlí nepřehledné zástupy duchů svatých, kteří ozářeni jsou větší nebo menší září svatosti a slávy. Všecky však tyto nebeské duchy, anděly a svaté,

převyšuje bl. Panna Maria svou důstojností, svatostí a slávou. Maria jest tou první a nejkrásnější hvězdou na blankytu nebeském. Proto Marii Pannu máme ctíti přede všemi anděly a svatými.

376. *„Koho máme přede všemi anděly a svatými zvláště ctíti a vzývati?“*

„Přede všemi anděly a svatými máme zvláště nejblahoslavenější Pannu Marii ctíti a vzývati.“

377. *„Proč máme nejblahoslavenější Pannu Marii přede všemi anděly a svatými zvláště ctíti a vzývati?“*

„Nejblahoslavenější Pannu Marii máme přede všemi anděly a svatými ctíti a vzývati:

1. Protože je matkou Boží.
2. Protože milostí a svatostí všecky anděly a svaté převyšuje.
3. Protože její přímluva u Boha jest nejmocnější.“

My katoličtí křesťané zvláště ctíme a vzýváme bl. Pannu Marii, poněvadž Bůh sám ze všech svých tvorů nejvíce ji miluje, ctí a oslavuje. Bůh oslavil Pannu Marii tím, že ji vyvýšil nade všecky anděly a svaté nejvznešenější důstojností, velikou svatostí a nejmocnější přímluvou

Maria Panna převyšuje anděly a svaté důstojností svou. A která jest ta vznešená důstojnost Panny Marie, pro niž ji máme více ctíti než anděly a svaté?

Maria Panna jest matkou našeho Vykupitele Ježíše Krista. Kdyby Maria Panna ničím jiným nepřevyšovala andělů a svatých a všech nás, tedy důstojnost mateřství Vykupitele světa již by dostačila, aby ode všech křesťanů byla ctěna a velebena nade všecky tvory. Uvážíme-li však, co učinil Bůh, aby Maria Panna mohla býti důstojnou matkou Vykupitele světa, pak musíme ji z lásky k Bohu a Kristu Pánu nejvíce ctíti a prokazovati jí úctu po Bohu největší. A co učinil Bůh, aby Maria Panna vyvýšena byla nade všecky tvory?

Bůh chtěje vykoupiti padlé pokolení lidské, ustanovil ve své nevyzpytatelné moudrosti, že pošle na svět svého jednorozeného Syna, kterýž by kletbu Boží z lidu sňal a bránu nebeskou otevřel. Aby však Syn Boží přijati mohl lidskou přirozenost, aby se mohl státi člověkem a takto smrtí svou nás vykoupiti a s Bohem smířiti, musil míti matku. A otec nebeský hned v ráji slíbil prvním lidem, že narodí se druhá Eva, druhá žena, kteráž napraví, co první Eva hříchem zkazila. Bůh již v ráji vyvolil si Marii Pannu za matku

Vykupitele světa a předpověděl o ní, že potře hlavu ďáblovu, to jest, že nebude pod mocí ducha zlého. My všickni rodíme se na svět poskvrněni hříchem dědičným, všickni byli jsme v otroctví hříchu a ďábla; jediná však ze všech lidí Maria Panna uchráněna byla zvláštní milostí Boží od poskvrny hříchu dědičného. Maria počata byla bez hříchu, Maria narodila se neposkvrněna a čista. A takové přesvaté a přečisté matky potřeboval Syn Boží nejvýš svatý. Tím, že Bůh Marii Pannu uchránil hříchu dědičného a každého hříchu osobního, a že ji od věčnosti ustanovil za matku Vykupitele světa, povýšil ji nade všecky anděly a svaté a nade všecky lidi vůbec. Žádný tvor, ani andělé ani největší světci nemohou se jí rovnati důstojností, neboť žádný nemůže říci Pánu Ježíši: „Synu můj“, avšak Maria Panna může Pána Ježíše, Boha a Tvůrce nazývati Synem svým. Poněvadž Bůh takovou důstojností Marii Pannu vyznamenal, proto právem voláme k ní: Matko předivná, Matko Boží, Matko Stvořitele, oroduj za nás.

Bůh Marii Pannu vyvýšil nade všecky tvory nejen tím, že ji uchránil hříchu dědičného a vyvolil si ji za matku Vykupitele, nýbrž že ji uchránil každého i nejmenšího hříchu a ozdobil duši její velikou milostí a všemi ctnostmi. Slušelo se zajisté, aby Pán Ježíš za matku měl přesvatou a přečistou Pannu. Vždyť Pán Ježíš jest Synem Božím a proto nemohl naroditi se ze ženy hříšné a poskvrněné. Aby Maria Panna byla nádobou Ducha svatého a trůnem přečistým Syna Božího, proto udělil jí Bůh náplň svatosti a ctnosti. Maria Panna přijala od Boha více milosti, než potřebovala a více než všickni svatí dohromady. A Maria Panna také milosti Boží si vážila a s ní působila. Neboť již v mladosti své převyšovala všecky svaté neobyčejnou svatostí a krásnými ctnostmi, zvláště pak andělskou pokorou, čistotou a nábožností. Svatost její dosáhla pak vrcholu a trvání věčného, když stala se matkou Ježíše Krista, jenž jest pramenem a původcem všeliké svatosti. Maria Panna jsouc co nejúžeji spojena s Bohem, učiněna jest nádobou duchovní, nádobou ctihodnou a nádobou výborné pobožnosti. Maria Panna jest nejsvětější a nejdokonalejší ze všech tvorů, a proto také jest Bohu nejmilejší, Bůh miluje ji více než anděly a svaté.

Když tedy sám Bůh Marii Pannu tak vyvýšil a vyznamenal, zajisté slušno jest, abychom také my ji ctili a oslavovali více než anděly a svaté, více než všecky lidi. Že máme Marii Pannu ctíti více než všecky tvory, ukázal nám sám její Syn Kristus Pán, jenž jako nejhodnější Syn miloval a ctil Matku svou. Vizte, kterak Pán Ježíš jako božské dítko vine se k Matičce své, kterak ručkou svou objímá přesvatou Rodičku svou, když ukrutný Herodes úklady činí

životu jeho! Pán Ježíš miloval matku svou a byl jí poddán, jak nám zaznamenali sv. evangelistové.

Pán Ježíš nezapomněl na Matku svou ani při smrti. Poslední okamžiky života svého věnoval nejmilejší své matce. Viděl s kříže bolest dobré Matky své, viděl její opuštěnost a znal dobré to srdce, kteréž s ním tolik trpělo; proto těšil ji a doporučoval ji nejvěrnějšímu učedníku svému Janovi: Hle syn tvůj, hle matka tvá! Pán Ježíš poctil Marii Pannu zvláště tím, že po smrti její vzal ji do nebe i s tělem. Maria Panna první z lidí slavila slavné těla vzkříšení, první sídlí na nebesích v oslaveném těle. A zajisté slušelo se, aby to tělo, kteréž bylo schránkou nejsvětějšího Boha, uchráněno bylo porušení, a aby oslaveno bylo zároveň s tělem Ježíše Krista, jež povstalo z těla jejího. Bůh vzal matku Syna svého na nebe a tam jí připravil nejpřednější místo u trůnu svého. Povýšil ji i na nebi nade všecky anděly a svaté, neboť ji korunoval za královnu nebeskou a královnu andělů a všech svatých. A zajisté takové pocty zasloužila si Panna Maria, neboť jest matkou Boží a matce Boží náleží po Bohu největší čest, sláva a pocta na zemi i na nebi. A Maria Panna byla vždy ctěna od andělů i od lidí. Již na zemi za živa ji ctili jako vyvolenou Matku Páně a přesvatou Pannu. Archanděl Gabriel vzdal Marii Panně poctu velikou, když jí přinesl poselství, že stane se matkou Vykupitele světa. Anděl věděl, že Maria Panna hodna jest této převeliké důstojnosti a proto ji velebil nazývaje ji milostí plnou a požehnanou mezi ženami. Sv. Alžběta, ačkoliv byla její příbuznou a mnohem starší, přece jí vzdala velikou poctu, neboť šla jí v ústrety a uctivě ji pozdravila: požehnaná jsi mezi ženami a požehnaný plod života tvého. Jaká to milost, že matka Pána mého přichází ke mně. (Luk 1. 48.) Anděl i sv. Alžběta z vnuknutí Božího velebili Rodičku Boží a blahoslavenou ji nazývali, neboť věděli, že tato chvála náleží matce Boží.

Také svatí apoštolové, učedníci Páně a věřící milovali a ctili Matku Boží. Zvláště sv. Jan, miláček Páně, miloval Pannu Marii a přeblaženým byl, že matka milovaného Mistra a Pána jeho přebývala s ním v Efesu. První křesťané, jak ani jinak býti nemohlo, velice ctili Rodičku Boží, vždyť v ní poznávali a živě si připomínali jejího Syna a našeho Spasitele. Proto první křesťané toužili spatřiti ji a spěchali do Efesu, aby potěšili se s matkou Pána svého a vyprosili si její přímluvy. Úcta k Panně Marii po celé církvi rozšířila se zvláště po jejím nanebevzetí. Aby křesťané nezapomněli na dobrotivou matku Spasitelovu a matku svou, proto sv. Lukáš vymaloval obraz Bohorodičky, který chován byl u veliké uctivosti.

První křesťané s úctou k Pánu Ježíši vždy spojovali úctu k Panně Marii a proto v katakombách nalezáme vedle obrazů Pána Ježíše také obrazy Panny Marie. Nejstarší modlitby a obřadní knihy církevní také dosvědčují, že křesťané vždy Pannu Marii ctili a vzývali. Ve všech stoletích svatí otcové a učitelé církevní Marii Pannu velebili, chválili a proti bludařům panenskou čistotu její obhajovali. Zvláště ve 4. století úcta Mariánská po celém křesťanském světě byla zvelebena a rozšířena. Tehdy totiž povstali někteří bludaři, kteří brojili proti úctě k Marii Panně a upírali jí názvu „Rodička Boží". Proti těmto bludařům vystoupili věhlasní učitelé církevní sv. Athanáš, Efrém, Basil, Řehoř Naz., Epifanius, Ambrož, Jan Zlat., Jarolím, Augustin a jiní, kteří neohroženě zastali se úcty Bohorodičky a svými spisy dokázali, že Maria Panna právem sluje Matkou Boží, protože porodila Ježíše Krista, jenž jest Bůh a spolu člověk. Svatí otcové milovali vroucně Rodičku Boží a po Bohu jí největší úctu vzdávali. Jak svatí již v prvních dobách křesťanských Marii Pannu ctili, poznáváme ze slov sv. Cyrilla Alex., jenž těmito vroucnými slovy velebil Matku Boží: „Dobrotivá, milosti plná, slavná Královno nebes! Kéž by tě mohl člověk tak, jak zasluhuješ, chváliti. Budiž ode mne pozdravena, Maria, matko mého Boha, cti nejhodnější ochranitelkyně celého křesťanstva, světlo, kteréž nikdy nehasne, skvoucí koruno všech blažených kůrů, jasně svítící hvězdo pravdy a pravé lásky." V každém století žilo mnoho takových vroucích ctitelů a chvalořečníků Marianských. Od počátku církve až na naše časy biskupové i kněží, králové i knížata, učenci i umělci, bohatí i chudí, všickni pravověřící křesťané vroucně ctili a ctí Rodičku Boží. Ku její cti psali krásné a vznešené řeči a velebné písně, stavěny chrámy, kaple, oltáře, konány pouti, malovány obrazy, zakládána bratrstva, spolky a pobožnosti. Po celém světě rozhlášena jest úcta a chvála Matky Boží. Všude, kde první kříž byl vztýčen a vzdávána chvála Kristu Pánu, tam také ctěna a velebena matka Spasitelova, Panna Maria. Naplnilo se tak proroctví Marie Panny, když o sobě pravila: Aj, od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové.

I naši předkové vždy vyznamenávali se láskou k Rodičce Boží. Svatí apoštolové Cyrill a Methoděj přinesli k nám s věrou Kristovou i úctu k matce jeho. Sami Marii Pannu ctili, a proto památný a všem nám přemilý chrám velehradský zasvětili památce matky Páně. Národ náš vždy uctíval Rodičku Boží a ve všech tísních pod ochranu její se utíkal, proto také národem Mariánským sluje. Arnošt z Pardubic, první arcibiskup Pražský, a císař Karel IV., otec vlasti, od svého dětinství horlivými byli ctiteli Matičky Boží Panny Marie. A tito dva slavní mužové

rozšířili a upevnili úctu, důvěru a lásku k Matce Boží ve všem národu tou měrou, že ji potom ani dlouhé, krvavé rozbroje náboženské, které nastaly v dobách protestantských, z mysli a srdce lidu našeho nemohly vykořeniti.

Církev sv. ctí Pannu Marii zvláště modlitbou „Zdrávas Maria“ a „Anděl Páně“ Starodávným obyčejem jest v církvi katolické, že třikráte denně k modlitbě se zvoní a při tomto zvonění modlíme se Anděl Páně, abychom sobě připomínali zázračné vtělení Syna Božího a zároveň důstojnost Matky Boží. Marii Pannu pozdravujeme modlitbou „Zdrávas Královno“. Již v dobách apoštolských nazývána byla Maria Panna královnou nebeskou a proto nábožní ctitelé Mariánští sepsali krásnou modlitbu onu, kterou již v XI. století zpíval sv. Bernard a doplnil ji slovy: „O milostivá, o přívětivá, o přesladká Panno Maria!“ Pannu Marii uctíváme litanií loretanskou a církevními hodinkami. Císař Karel IV. rád modlíval se hodinky Mariánské a sám praví ve svém životopisu: „A tak naučil jsem se čísti hodinky blahoslavené Marie Panny oslavené a něco jim rozuměje, na každý den od svého dětinství říkal jsem je tím raději.“ Marii Pannu oslavujeme májovou pobožností, neboť měsíc květen zasvěcen jest Marii Panně, která pro své krásné a vznešené ctnosti, jimiž převyšuje všecky anděly a svaté, nazývá se růží duchovní. Také v měsíci říjnu oslavujeme Rodičku Boží, neboť každodenně při mši sv. modlíme se růženec a litanii, aby Matička Boží orodovala za nás a celou církev. Marii Pannu ctí církev sv. zvláště tím, že ku její cti zasvěcuje chrámy, z nichž přemnohé proslaveny jsou obzvláštní milostí Boží. Bůh totiž na přímluvu Panny Marie v některých chrámech jí zasvěcených učinil mnohé a veliké zázraky. Proto ona místa stala se všem křesťanům zvláště posvátnými a ze všech krajin spěchají zbožní ctitelé Mariánští tam, aby sobě vyprosili milosti a útěchy. U nás na Moravě památnými a posvátnými poutními chrámy Marianskými zvláště jsou: Hostýn, Velehrad, sv. Kopeček, Křtiny, Vranov, Sloup, Tuřany, Žarošice a jiné.

Konečně církev uctívá Pannu Marii svátky a slavnostmi. Některé památné dny Matky Boží slavíme jen ve chrámu Páně ve všední dny, jiné však oslavuje církev zasvěceným svátkem. Zasvěcené svátky Marie Panny jsou tyto: Neposkvrněného početí Panny Marie 8. prosince; Očišťování Panny Marie 2. února; Zvěstování Panny Marie 25. března; Nanebevzetí Panny Marie 15. srpna; Narození Panny Marie 8. září a v neděli na to Jména Panny Marie. (O původu a významu těchto slavností promluvíme v otázce 483.)

Ačkoliv Marii Pannu ctíme nade všecky anděly a svaté, přece jí nevzdáváme poctu božskou, neklaníme se jí. My víme, že i Maria

Panna jest tvorem Božím jako my, že není všemohoucí, avšak že jest Matkou našeho Spasitele a Vykupitele a že Bůh tak ji poctil a ctnostmi ozdobil, proto ji ctíme a vzdáváme jí poctu, jaká náleží matce Boha našeho.

Marii Pannu také proto ctíme a vzýváme přede všemi anděly a svatými, protože její přímluva u Boha jest nejmocnější. Jestliže Bůh vyslyší orodování andělů a svatých, jestliže na přímluvu svatých prosby naše vyslyší, tím spíše vyslyší proseb našich, oroduje-li za nás sama Matka Boží. A Bůh nikdy neodepře matce své ničeho, oč jej prosí. Pán Ježíš již na zemi vyslyšel každé prosby matky své. Když v Káni Galilejské Maria Panna pozorovala úzkost a nesnázi snoubenců, že neměli vína, orodovala za ně u Syna svého a prosebně mu pravila: Synu, nemají vína. A Pán Ježíš na prosbu její učinil první zázrak, neboť proměnil vodu ve víno. Když Pán Ježíš již na zemi prosby její vyslyšel, oč spíše vyslyší přímluvy její nyní v nebi. Kterak mohl by Syn Boží odepříti přesvaté matce své nějaké prosby? A Bůh vyslyší každé prosby Marie Panny, protože prosí vždy za věci dobré a naší duše se týkající. Proto praví sv. Cyrill Alex.: „Jako u dvora královského všeho dosáhne ten, koho se ujme královna, tak u dvora krále nebeského všeho dosáhne ten, jehož se ujme Maria, královna nebes.“

Maria Panna ustavičně za nás u Boha oroduje, protože jest také naší matkou. Každá dobrá matka stará se o dítky své a vyhledává štěstí dítek svých. Maria Panna jest nejlepší matkou, proto také nejvíce nás miluje a pečuje o to, abychom všickni jednou požívali nebeské radosti. Panna Maria pomáhá nám svou přímluvou ve všech tísních a potřebách, zvláště pak oroduje za hříšníky a prosí ustavičně milého Syna svého, aby milostí svou působil na srdce hříšníkovo. Poněvadž přímluva Marie Panny jest velmi mocná, proto křesťané po všecky časy k ní se utíkali a o přímluvu ji prosili. Zvláště všickni svatí a spravedliví lidé byli velikými ctiteli Rodičky Boží a sami vyznali, že jen na přímluvu její přemohli pokušení a hříchu se uchránili. Nikdo nebyl ani opuštěn ani zahanben, kdo se odevzdal pod ochranu Rodičky Boží. Proto praví sv. Bernard: „Kdo si může vzpomenouti, že by byl vzýval Marii a nebyl by býval vyslyšen, ať přestane dále velebiti její milosrdenství.“

Maria Panna ukázala se vždy naší dobrotivou matkou a proto v litanii dáváme jí překrásná jména, která značí její důstojnost, svatost a mocnou přímluvu u Boha. Aspoň některá jména vysvětlíme.

Marii Pannu nazýváme „matkou milosrdenství“. Maria Panna právem nazývá se „milosrdnou“, neboť ustavičně oroduje za nešťastné a nuzné křesťany a za všecky, kteří milosrdenství potřebují a se ho dovolávají. Jako v Káni ukázala milosrdné srdce

své, tak ustavičně nad námi se smilovává a prosbou svou milosti a útěchy nám poskytuje. Všickni nuzní a nešťastní ctitelé Mariánští k ní se utíkají, a žádný nebývá bez pomoci a útěchy. — Jedna zbožná dceruška měla dobrou matku a ta jí zemřela. Tu žalostně plakala volajíc: O drahá máti, kdo ustrne se nade mnou? Kdo mne bude živiti? Nyní jsem od celého světa opuštěna! Když si ulevila pláčem, šla do lesíčka ku kapli Rodičky Boží a prosila Marii, aby ona jí byla matkou. A Maria ji vyslyšela a po celý život ji neopusila, po smrti pak vzala ji k sobě do nebe.

Marii Pannu nazýváme „uzdravení nemocných“. Kdo by nevzpomněl si na přečetná uzdravení, jichž zázračně dosáhli přemnozí nemocní na přímluvu Rodičky Boží! Slavné Lurdy i dnes dosvědčují, že Maria Panna jest uzdravení nemocných, neboť tam na tisíce nemocných nalezlo zdraví. Vzpomenouti tu musíme zvláště francouzského advokáta Lasserre, jenž na přímluvu Panny Marie Lurdské nabyl zraku a potom stal se velikým ctitelem a obhájcem Panny Marie. Sepsal také knihu, ve které uvádí mnoho zázračných uzdravení, která přísežně byla potvrzena a která sám viděl. Mnozí nemocní a často i nevěrci a jinověrci čtouce jeho knihu, zajeli do Lurd a přemnozí tam byli uzdraveni na těle i na duši.

Maria jest „útočiště hříšníků“. Maria Panna nade všecko miluje Boha a proto po tom touží, aby lidé Boha milovali a zvláště hříchu se varovali. Maria sice hříchu nepoznala, avšak poznala hrozný stav hříšníků a proto nejvíce o to usiluje přímluvou svou, aby hříšníci k Bohu se obrátili. Který hříšník k Marii se o pomoc obrátí, může býti ujištěn, že ona ho k Bohu přivede. Proto volá sv. Basil: „Netrať, o hříšníče, netrať důvěry své, nýbrž ve všech svých úzkostech k Marii se utíkej. Vzývej ji o pomoc; vždy ji shledáš hotovou tobě přispěti, ježto jest to vůle boží, aby pomáhala v nouzi všeliké.“

K sv. Brigitě, která měla od Boha zjevení, promluvila Panna Maria: Jdi a zvěstuj celému světu, že já jsem matka hříšníků a že za hříšníky vždy se přimlouvám. Kdyby člověk sebe více zhřešil, obrátí-li se ke mně, hotova jsem vracejícího se hned přijmouti. Nezdráhám se rány jeho hojiti, poněvadž matkou milosrdenství se nazývám a vskutku i jsem. Bídný jest ten, kdo ke mně matce své se neutíká. — Sv. Dominik mnoho bludařů albigenských obrátil na přímluvu Marie Panny. Přemnozí hříšníci, kteří při vší své hříšnosti nezapomněli k Marii Panně se modliti, se obrátili a svatý život vedli. Sv. Maria egyptská v mládí svém oddána byla velikým neřestem, ale poznavši konečně milostí Boží ohavnost života svého, utekla se k Panně Marii, aby jí přímluvou

svou přispěla, by opravdu se polepšila. A hle, prosba její nebyla marna; stala se opravdovou kajícnicí a vedla život svatý.

Marii nazýváme „potěšení zarmoucených“. Křesťané od jakživa ve všeliké tísni a neštěstí hledali útěchy u Panny Marie a potěšeni byli.

Kdykoliv krajiny naše navštíveny byly morem, neúrodou a jiným neštěstím, utíkali se předkové naši pod ochranu Panny Marie a vždy byli vyslyšeni. Proto z vděčnosti k Bohu a Matce Boží konají záslibné pouti na některé posvátné místo Marianské. — Když roku 1680 morová rána v Čechách zuřila a již také na Chlumě a v okolních osadách se objevila, učinil hrabě Jan František Kolovrat-Krakovský slib slavné pouti do Marie Záře; a ejhle, ni jedna osoba na veškerém panství Chlumském morem již zachvácena nebyla. I dostáli Chlumští slibu svému, přišli u slavném průvodu do Marie Záře a Matce Boží za patrnou její ochranu vroucí díky vzdávali.

Maria Panna jest zvláště útěchou a útočištěm umírajících, neboť svých věrných ctitelů zvláště v hodině smrti neopouští. Poněvadž církev sv. jest přesvědčena, že Maria Panna zvláště v hodinu smrti přímluvou svou u Boha jest mocnou a že nikdo věčně nezahyne, kdo se o pomoc k Marii utekl, proto připojila k modlitbě „Zdrávas Maria“ a prosbu: „pros za nás nyní i v hodinu smrti naší.“

Maria Panna nazývá se „pomocnice křesťanů“. A jména toho Maria právem zasluhuje, neboť samy dějiny nám dosvědčují, že Maria mocnou svou přímluvou zachránila nejednou křesťanské národy od návalu divokých Tatarů a Turků.

Hrozný strach pojal ubohé Moravany, když krutý a sveřepý nepřítel křesťanstva asiatský Tatar, dobyv Ruska a popleniv Polsko a Slezsko, cestu namířil k Čechám a Moravě. Postrašení předkové naši utíkali do hor a lesů, nejvíce na vrch Kotouč u Štramberka. Obyvatelé úrodné Hany utekli se před ním na horu Hostýn, kde již tenkráte posvátná kaple ke cti Panny Marie vystavěna byla. K ní vzali útočiště své a příkopy ohradili se proti nepříteli. Mongolové oblehli horu a dotírali mocně na křesťany, zastavili potok, aby křesťané buď žízní zahynuli, aneb se dobrovolně poddali. Na neštěstí vyschla studánka na Hostýně a velká žízeň počala trápiti křesťany. Tu poklekli všickni kolem oltáře Matky Boží a volali o pomoc k nebesům a hle, Bůh na orodování Marie vyslyšel modlitbu jejich. Černá mračna obtáhla horu a z nich řinul se takový lijavec, že všickni hned občerstveni a posilněni byli; stany Mongolů však hromy a blesky tak zničily, že odtáhnouti musili. A tak ochranou Marie Panny zachráněna byla celá Morava a ostatní křesťanské země od ukrutného nepřítele křesťanstva.

Drazí v Kristu. My katolíci víme, čím je nám Maria Matka Boží, proto zůstaňme věrnými jejími ctiteli, milujme Matičku Boží a vroucně ji vzývejme, neboť není slýcháno, aby koho opustila, kdo ji o pomoc vzývá. Zvláště v tísni a zármutku k ní se vezdy utíkejme a ona nám vyprosí útěchy u Syna svého Ježíše Krista. Modleme se každodenně vroucně pozdravení andělské a sv. růženec, neboť Maria nikdy neopustí svých ctitelů. Národ náš sluje Mariánským, nuže snažme se, aby jím zůstal; a Bůh na přímluvu Matky své dopřeje i našemu národu lepších časů. Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko!

S úctou svatých spojena je úcta svatých ostatků a obrazů.

378. *„Co rozumíme svatými ostatky?“*

„Svatými ostatky rozumíme:

1. Pozůstatky těl svatých a světic Božích.
2. Předměty, jež byly v blízkém spojení s Kristem Pánem anebo se svatými osobami; na příklad částečky svatého kříže.“

Slovem „svaté ostatky“ rozumějí se na prvním místě těla zemřelých anebo umučených světců a to buď celá těla nebo jen některé části těla, na příklad hlava, ruka, noha, nějaká kost nebo i malé částky kosti.

Na druhém místě svatými ostatky rozumíme předměty a věci, které svatým bytostem náležely, na příklad šaty, pásky a šátky, knihy a jiné věci; dále k sv. ostatkům náleží i mučednické nástroje, jimiž byly svaté osoby mučeny, na příklad sv. kříž, kopí, hřeby a trnová koruna, jimiž mučen byl Pán Ježíš, pak okovy, meče, skřipce a jiné mučednické nástroje, jimiž mučeni byli svatí a světice Boží.

Nejmilejším a nejvzácnějším předmětem, který úzce spojen byl s Kristem Pánem, jest nám křesťanům sv. kříž. Vždyť na kříži tom Pán Ježíš tři hodiny v největších bolestech trpěl, předrahou krví svou jej posvětil a na něm za spásu celého světa umřel. Proto již první křesťané toužili po tom, aby drahý tento ostatek majetkem byl křesťanstva. Než v dobách ukrutného pronásledování církve nebylo možno na to mysliti, aby na Kalvarii kříž svatý byl hledán a veřejné úctě odevzdán. Konečně za císaře Konstantina V. církev sv. dosáhla svobody a pokoje, a mohla nyní shledávati všechny památné a nám křesťanům drahé předměty po Kristu Pánu. O nalezení sv. kříže dobyla si největších zásluh svatá Helena, matka císaře Konstantina V. Roku 325 putovala do Pale-

stýny, aby navštívila posvátná ona místa, na kterých Pán Ježíš žil, trpěl a umřel. Z rozkazu jejího kopáno bylo na místě popravním, aby nalezen byl sv. kříž.

Po smrti Páně byly všechny tři kříže na Kalvarii zakopány, jak to tehdy vůbec bylo obyčejem. Sv. Helena to věděla a proto nařídila, aby celý vrch popravního místa byl překopán. Veliké množství věřících shromáždilo se na Kalvarii, aby přítomni byli hledání sv. kříže. A skutečně nalezeny byly tři kříže. Poněvadž tabulka s nápisem, kterou Pilát na kříž Kristův upevniti dal, vykopána byla zvlášť, proto nevěděli, který kříž jest pravý. Na radu jerusalémského biskupa Makaria zaneseny byly všechny kříže k jedné nemocné ženě, aby se jich dotkla. Biskup totiž doufal, že Bůh sám zázrakem ukáže, který kříž je pravý. Nemocná dotkla se kříže prvního a druhého, avšak bez účinku; když se však dotkla třetího kříže, byla hned uzdravena. Z toho všickni poznali, že tento kříž jest pravým křížem, na kterém Pán Ježíš umřel. Svatá Helena část z kříže toho zaslala papeži, část synu svému do Cařihradu a největší část ponechala v Jerusalémě. Na hrobě Pána Ježíše zbudovala sv. Helena chrám „Božího hrobu“ a v tomto chrámě uložena byla část sv. kříže stříbrem obložená, kde v největší úctě chována byla do r. 614. Toho roku perský král Chosroes II. dobyl Jerusaléma a odnesl odtud jako vzácnou kořist sv. kříž. Když pak císař Heraklius r. 627 Peršany porazil, vyžádal si za hlavní podmínku míru, aby křesťanům vrácen byl sv. kříž. Císař sám u slavném průvodu s bosýma nohama nesl sv. kříž do chrámu Božího hrobu a tam jej postavil na oltář. Církev sv. události tyto oslavuje dvojí slavností a sice nalezení sv. kříže 3. května a povýšení sv. kříže 14. září. Z tohoto ostatku sv. kříže podělovány jsou malými částkami některé chrámy a také vznešené osoby. Luther a Kalvín podezřívali církev, jakoby snad rozdávala nepravé částečky, ježto prý množství rozdaných částí více jest, nežli obsahovati mohl kříž Páně. Než znamenitý učenec Rohault de Fleury sestavil podrobný seznam míst a osob, jimž ostatky sv. kříže zaslány byly a dokázal, že všechny rozdané částky činí asi 45. díl pravého ostatku sv. kříže.

Se sv. křížem nalezla sv. Helena také hřeby, jimiž byl Pán Ježíš na kříž přibit. Pravé hřeby zachovány byly pouze dva; jeden nalézá se v Římě a druhý v Trevíru. Ostatní hřeby byly majetkem různých vznešených osob a není o nich bezpečné známosti, protože hřeby byly na částky rozděleny a mnozí králové částky ony dali si připevniti na korouhve, žezla a kopí. Nalezeno bylo také ono kopí, kterým setník Longinus otevřel bok Krista Pána. Kopí chová se v uctivosti v Římě v chrámě sv. Petra. Také část jesliček, na nichž spočívalo novorozené dítko Božské chová se v úctě v Římě

v chrámu Panny Marie Větší. Roucho Kristovo chová se v úctě v chrámu Trevírském. Ono roucho, které podala sv. Veronika Pánu Ježíši na jeho bolestné cestě a na kterém vytisknuta jest tvář Spasitelova, nalézá se v chrámě sv. Petra v Římě. Také zachován jest onen stůl, na kterém Pán Ježíš slavil poslední večeři a ustanovil nejsvětější svátost oltářní. Sv. apoštolové na tomto stolu konali nejdražší oběť. Nyní nachází se v chrámě sv. Petra v Římě.

Posvátnými ostatky jsou nám všechna místa, na kterých Pán Ježíš žil, trpěl a umřel, ano celá Palestýna jest všem křesťanům místem posvátným a proto také svatou zemí sluje. Na všech památných místech postavili krásné chrámy císař Konstantin a sv. Helena. Křesťané chtěli, aby Sv. země náležela národům křesťanským a proto dlouho bojovali za osvobození země sv. z panství mohamedánského. Podniknuto bylo několik křižáckých výprav, avšak pro vzdálenost a jiné poměry nebylo možno Sv. zemi podržeti v moci králů křesťanských. Sv. země náleží mohamedánům, avšak posvátná místa a chrámy náleží křesťanům. U chrámů zřízeny jsou kláštery, které pečují o nejdražší naše památky po Kristu Pánu. Na tato místa putují z celého křesťanského světa poutníci, aby viděli místo narození, utrpení a umučení Páně a aby v největší pokoře uctili svatá místa tato.

K svatým ostatkům náleží předměty, které úzce spojeny byly se svatými a světicemi Božími, na příklad šaty, knihy, mučednické nástroje, místa narození svatých a jejich hroby.

První křesťané pečlivě vyhledávali na místech popravních těla a kosti sv. mučedníků, ano i popel, šaty a nástroje, jimiž umučeni byli, a uschovávali je na bezpečných místech. Ve zvláštní úctě chovány byly okovy sv. Petra, neboť mnozí dotknutím jich uzdraveni byli. Okovy sv. Petra rozumíme ony okovy, jimiž svázati dali sv. Petra Herodes v Jerusalémě a císař Nero v Římě. Ty okovy, kterými svázán byl sv. Petr v žaláři za císaře Nerona, nalezaly se v Římě, druhé pak okovy, jimiž uvězněného sv. Petra dal svázati Herodes, nalezaly se v Jerusalémě. Když císařovna Eudocia navštívila posvátná místa v Jerusalémě, obdržela tam darem okovy sv. Petra, jimiž byl v žaláři svázán na rozkaz Herodesův. Císařovna tyto okovy zaslala do Říma dceři své Eudoxii, kteráž je zanesla papeži a tvrdila, že jsou to okovy sv. Petra. Aby se papež o pravdě přesvědčil, položil jerusalémské okovy k okovům římským a hle! okovy se hned spojili tak, jakoby shotoveny byly jedním řemeslníkem. Zázrakem tímto taková úcta vzdávána okovům, že Eudoxia dala v Římě zbudovati velkolepý chrám ke cti sv. okovů sv. Petra a církev oslavuje je slavností na 1. srpna.

K ostatkům svatých náleží zvláště hroby svatých, na kterýchž křesťané stavěli chrámy, oltáře a k nimž zdaleka putovali, aby na přímluvu svatých dosáhli od Boha milosti.

Všech těchto pozůstatků svatých vážili si křesťané a měli je vždy v uctivosti jako drahé památky po milých svatých. Částečky sv. kříže dávali do zlatých schránek nebo do křížků a dávali je věřícím uctívati. I dnes částečky sv. chovají se ve schránkách podobných monstranci a dávají se věřícím líbati. Kosti svatých chovány jsou v drahocenných, zlatých a stříbrných rakvích, schránkách a na oltáři. Ačkoliv takovou poctu vzdáváme sv. ostatkům, přece se jim neklaníme a nečekáme od nich pomoci, nýbrž ctíme v nich Pána Boha, jenž těmito sv. ostatky zjevuje svou všemohoucnost.

379. *„Není-li proti prvnímu přikázání ctíti svaté ostatky a obrazy?“*

„Ctíti svaté ostatky a obrazy není proti prvnímu přikázání, protože se jim neklaníme.“

380. *„Proč ctíme svaté ostatky?“*

„Svaté ostatky ctíme:

1. Protože Bůh skrze ně mnoho zázraků učinil.
2. Protože těla svatých byla chrámem Ducha sv. a nástrojem ctností jejich, a protože jednou slavně z mrtvých vstanou.“

Láska a vděčnost káže nám, abychom vážili si všeho, co po milých zemřelých přátelích a zasloužilých mužích zůstalo. Dítě proto váží si i nepatrného oděvu po rodičích, přítel pečlivě uschovává nějakou památku po milém druhu svém a národové v posvátné úctě mají rodné domy a hroby znamenitých a zasloužilých mužů. V museích vystavují a uschovávají se staré knihy, nářadí, válečné nástroje a různé starobylé předměty, které náležely slavným králům, umělcům a vojevůdcům. Za drahé peníze kupují se staré památky po slavných mužích a národech. Všem lidem jest tudíž vrozeno, že váží si ostatků po zemřelých.

Již pohané v uctivosti měli těla zemřelých a předměty, které s nimi byly v úzkém spojení. Staří Egypťané těla zemřelých drahými mastmi mazali a různými látkami ovinovali, aby uchráněna byla porušení. Zemřelé pochovávali velmi uctivě a nad hroby budovali umělecké a velkolepé hrobky a pomníky. Podobně Řekové a Římané u veliké úctě měli těla zemřelých slavných mužů. Tak Achiles Patroklovy kosti na spáleništi od kostí jiných reků dal

odděliti a do zlaté nádoby uložiti poručil. Hroby zemřelých měli v posvátné uctivosti a zákonem přísně bylo zakázáno zneuctívání hřbitovů.

Písmo sv. nám dosvědčuje, že i národ židovský v uctivosti měl ostatky zemřelých sv. proroků a nábožných lidí. Když Mojžíš s lidem svým vycházel z Egypta, nechtěl v cizině zanechati kosti Josefovy, nýbrž vzal je s sebou do země zaslíbené, kdež je uctivě pochovali. Jestliže všickni národové váží si těl zemřelých a pozůstalých předmětů po nich, proč bychom my křesťané neměli vážiti si ostatků svatých, kteří Pánu Bohu věrně sloužili, mučednickou smrt pro Krista podstoupili a o nás velikých zásluh si získali? Proto již první křesťané ve veliké úctě měli zvláště těla sv. apoštolů a mučedníků. Když svatí apoštolové Petr a Pavel byli umučeni, vzali věřící jejich těla a na zvláštní místa je položili. Později na hrobech jejich postavili velkolepé chrámy, kamž z celého světa věřící putují, aby navštívili hroby knížat apoštolských. Roku 107 byl sv. Ignác, biskup Antiochijský, za císaře Trojana v Římě líté zvěři předhozen a usmrcen. Kosti, kterých šelmy nepozřely, věřící s největší úctou sebrali a zanesli je do Antiochie a tam pochovali. První křesťané v takové úctě měli ostatky svatých, že krev svatých mučedníků zachycovali do šátků a nádobek a uschovávali ji v katakombách na nejpřednějších místech. V podzemních těchto pohřebištích, v nichž v době pronásledování církve věřící shromažďovali se na služby Boží, pochovávali těla sv. mučedníků do zvláštních kaplí a na hrobech jejich stavěli oltáře, na kterých konala se nejdražší oběť. Odtud pak jest obyčejem v církvi, že na každém oltáři, na němž slouží se mše sv., musí uprostřed uloženy býti kosti z těla některého svatého.

Po všecky časy křesťané u veliké úctě měli ostatky svatých. Karel Veliký měl ostatky svatých v takové úctě, že částečky jejich nosil na zlatém řetězu na krku a vévoda bavorský Tassillo musel mu na tyto ostatky přisahati. Císař Karel IV., otec české vlasti, horlivým byl milovníkem a ctitelem ostatků svatých a pečoval o to, aby v říši jeho v každém chrámě uloženy byly ostatky svatých. Ostatky sv. Jana Nep. povždy se ctily a ctí zvláště pro neporušený jazyk jeho. Tak zavítal r. 1824 císař František I. sám s chotí svou císařovnou Karolinou Augustou do Prahy a projevil arcibiskupovi přání, aby ostatky sv. Jana byly veřejně k úctě věřících vystaveny. Arcibiskup Chlumčanský s největší ochotou přání vyhověl a nařídil, aby od 27. května do 4. června 1824 tělesné ostatky sv. Jana Nep. v rakvi křišťalové byly veřejně vystaveny v chrámě sv. Víta. Hned prvního dne o slavnosti Nanebevstoupení Páně přišel šlechetný císař František se svou vznešenou chotí do chrámu, byl přítomen

slavné mši sv., načež oba císařští manželé vykonali pobožnost před sv. ostatky ku vzdělání všeho lidu. Příkladu císařských manželů následovalo veliké množství věřících, kteří po celou oktavu z Prahy i z dalekého okolí spěchali do chrámu sv. Víta, aby uctili ostatky mučedníka českého sv. Jana Nep. Praví se, že v oktavě té okolo 60 tisíc věřících uctilo ostatky sv. Jana.

Písmo sv. a dějiny dosvědčují nám, že křesťané vezdy velice vážili si ostatků svých. I také náš rozum uznává, že ctění ostatků svatých jest nejen dovoleno, ale také slušno a zcela přirozeno. Avšak křesťané uctívají ostatky svatých z většího důvodu a důležitější příčiny. Křesťané uctívají svaté ostatky zvláště proto, poněvadž Bůh skrze těla svatých učinil mnohé zázraky. Písmo sv. i nejstarší spisovatelé církevní dosvědčují, že Bůh skrze ostatky svatých činil divy.

1. Ve starém zákoně čteme o proroku Eliseovi, že činil divy za živa i po své smrti. Ve 4. knize královské vypravuje se nám, že když prorok Eliáš vzat byl do nebe na ohnivém vozu, spadl plášť jeho na zemi, kterýž zdvihl prorok Eliseus. Šel pak k břehu řeky Jordanu a udeřil pláštěm na vodu a hned rozestoupila se na dvě strany, i přešel Eliseus na druhou stranu. (4. Král. 2, 14.) Větším zázrakem oslavil však Bůh proroka Elisea po smrti. Kdysi hrobaři pochovávali mrtvého člověka; najednou uzřeli blížiti se lupiče i pustili strachem tělo mrtvé do hrobu Eliseova, kteréž když dotklo se kostí Eliseových, ožil člověk a postavil se na nohy své. (4 Král. 13, 22.) Sv. Cyrill Jerusalémský praví, že prorok Eliseus neožil, aby mrtvého vzkřísil, nýbrž zůstal mrtvým, aby se onen zázrak nemohl přičísti duši jeho, nýbrž aby bylo zjevno, že i bezduchá těla světců, která byla příbytkem a nástrojem spravedlivých duší, mají také moc, zázraky činiti.

Písmo sv. nového zákona také nám dosvědčuje, že Bůh skrze ostatky svatých činil zázraky. Ve svatém evangeliu čteme, že nemocná žena dotknutím se roucha Kristova ihned uzdravena byla. Podobná zázračná uzdravení činil Bůh i skrze roucha sv. apoštolů. Čtemeť ve skutcích apoštolských: „I nemalé divy činil Bůh skrze ruce Pavlovy, tak že i šátky a pásky s jeho těla na nemocné nosívali, a odstupovali od nich nemoci a duchové zlí vycházeli.“ (Skut. ap. 19, 11, 12.) Ano i stínem sv. Petra nemocní uzdraveni byli a proto věřící nemocné kladli na ulice, aby aspoň stín Petrův se jich dotkl.

I svatí otcové dosvědčují, že Bůh skrze ostatky svatých činil zázraky. Sv. Augustin ve svých spisech mluví o několika zázracích, které učinil Bůh skrze ostatky svatých sv. Protasia a Gervasia. Neboť píše: „Tehdáž jsi, Bože, oznámil sv.

Ambroži ve snách, na kterém místě se chovají těla mučedníků Protasia a Gervasia. Když pak do chrámu ambrosianského se přenesla: nejen ti, kdož trýzněni byli duchy nečistými, uzdraveni byli, ale i jistý měšťan od mnohých let osleplý dotknuv se šátkem nosítek sv. ostatků a přiloživ ho k očím, ihned viděl."

Bůh po všecky věky činil skrze ostatky svatých mnohé a veliké divy, nejen mnozí nemocní na hrobech svatých dosáhli zdraví, ale i mnozí mrtví skrze ostatky svatých byli vzkříšeni; ostatky svatých chránily před morem a pomáhaly v bídě. Roku 1262 panovalo v Čechách veliké sucho a následkem toho byla veliká neúroda. K vyprošení pomoci Boží konáno procesí z Prahy do Břevnova. V průvodu tom nesen vzácný ostatek a sice rámě sv. Markéty, které Přemysl II. obdržel od papeže na památku vítězství u Kressenbrunu 12. července. Jakmile prosebný průvod do Břevnova přišel, ihned úrodný déšť zemi svlažil. Na památku toho dobrodiní dáno rámě sv. Markéty klášteru břevnovskému a lid začal jej jmenovati klášterem sv. Markéty.

Ostatky svatých obracejí hříšníky k pokání. Když ostatky sv. Marcelina a Petra neseny byly, byl jeden muž tak pohnut, že přede vším lidem vyznal, že odpouští ze srdce vrahu svého otce, kteréhož ze msty chtěl zavražditi. A vskutku se s ním veřejně smířil a jemu odpustil.

Z příkladů těchto poznáváme, že Bůh skrze ostatky svatých lidem uděluje mnohých milostí a dobrodiní. Ovšem ostatky svaté nepůsobí uzdravení zázračných samy ze sebe, nýbrž Bůh užívá jich za nástroj své všemohoucnosti a pak, aby nám ukázal, že i ta mrtvá těla svatých jsou mu milá jako duše, které v nich přebývaly. Není tedy žádnou pověrou, uctíváme-li ostatky svatých.

2. Ostatky svatých uctíváme, protože byly chrámem Ducha svatého a nástrojem ctností světců. Církev na sněmě Tridentském prohlásila, že pro tyto důvody máme uctívati těla svatých, neboť pravila: „Těla svatých mučedníků a jiných svatých, kteráž byla živými údy Kristovými a chrámy Ducha sv., a též budou od něho k životu věčnému vzkříšena a oslavena, mají věřící v úctě míti, ježto se skrze ně lidem od Boha mnoho dobrodiní uděluje." Dle výroku církevního sněmu máme tedy ostatky svatých ctíti, protože byla chrámem Ducha svatého. Sv. Pavel praví, že těla naše jsou chrámem Ducha sv. a proto nemáme údy své poskvrňovati hříchem. Praví: „Zdaliž nevíte, že údové vaši jsou chrámem Ducha svatého, jenž jest ve vás." (I. Kor. 6, 19.) My víme, dr. v Kristu, že Duch svatý přebývá jen v té duši, která je ve stavu posvěcující milosti, tedy v duši spravedlivé a svaté; neboť tam, kde vládne duch zlý,

nemůže zároveň přebývati milost a původce milosti Duch svatý. Dokud duše naše jest bez hříchu smrtelného, dotud jest i tělo naše chrámem Ducha svatého a údem těla Kristova. Těla svatých byla chrámem Ducha svatého, protože duše, pokud v těle přebývala, byla čista a svata a proto posvětila i celé tělo, schránku svou. Svatí tělo své posvětili ustavičnou modlitbou, přijímáním nejsvětější svátosti oltářní, dobrými skutky a všemi ctnostmi a zásluhami, které konala nejen duše, ale také tělo, které bylo nástrojem všeho dobrého, co duše konala. Proto to tělo, kteréž s duší Bohu sloužilo, ustavičně pracovalo k rozmnožení cti a slávy Boží, které trpělo, sobě všech pozemských radostí odpíralo, ustavičně se postilo, zasluhuje vším právem, aby i po oddělení duše bylo odměněno a oslaveno.

Konečně máme ctíti těla svatých, protože jednou slavně z mrtvých vstanou. Bůh těla mnohých svatých již na zemi oslavil. Neboť když mnohá těla svatých z hrobů byla vykopána, byla buď úplně neporušena anebo pouze částečně. Když sv. Václav přenésti dal tělo sv. Ludmily z hradu Tetína do Prahy, nalezli v hrobě tělo její neporušeno, tváře zářící a líbeznou vůni vydávající. Šaty na těle také byly neporušeny, jakoby právě byla pochována. Podobně při vyzdvižení ostatků sv. Jana Nepomuckého nalezen byl jeho jazyk úplně neporušený a živý, který podnes v největší úctě chová se ve chrámě svatovítském v Praze. Když Pán Bůh těla svatých již na zemi oslavil a ozdobil, oč více okrášlena a oslavena budou při slavném vzkříšení všech lidí! Při soudném dni vzkřísí Bůh těla všech lidí, a víra sv. nás učí, že těla spravedlivých podobati se budou oslavenému vzkříšenému tělu Kristovu. Svatí byli na zemi spravedlivými, duše jejich nyní radují se v nebi a proto oslaví Bůh i těla, aby opět byla důstojným příbytkem již oslavených duší. Poněvadž tedy těla svatých byla chrámem Ducha sv., poněvadž slavně vstanou z mrtvých a poněvadž sám Bůh již na zemi těla svatých oslavuje, proto my katolíci ostatky svatých ctíme a jich si vážíme. K této úctě ostatků svatých povzbuzuje nás sv. Ambrož, jenž odpůrcům úcty ostatků svatých těmito slovy odpověděl: „Ctím v těle mučedníka v jménu Kristovu obdržené rány, ctím památku ustavičně žijící ctnosti, ctím popel, posvěcený vyznáním Páně, ctím v popelu símě věčnosti, ctím tělo, jež mně ukázalo, jak bych měl Pána milovati, jež mne naučilo, smrti se pro Pána nebáti. Ctím tedy tělo, kteréž Kristus poctil v smrti, a kteréž s Kristem kralovati bude v nebi.“

Protestanté často považují nás za pověrčivé, že ctíme ostatky svatých, ale sami váží si míst i pozůstalých předmětů po svých reformatorech, ač tito toho ani nezasluhují. Ostatně Luther, když ho nezaslepovala vášeň a nepřátelství ku katolické církvi, tedy ve

vážné chvíli pravil: „Nikdo nemůže zapříti, že až podnes při tělech a hrobích milých svatých Pán Bůh patrné činí zázraky.“

Katoličtí křesťané v uctivosti mají také obrazy, které nám živě připomínají Krista Pána, bl. Pannu Marii a svaté. Uctívání a užívání obrazů není proti prvnímu přikázání, protože se obrazům neklaníme, ale pouze si jich vážíme.

381. *„Proč ctíme svaté obrazy?“*

„Svaté obrazy ctíme, protože něco ctihodného představují; tato úcta se však nevztahuje týmž způsobem na obraz, jakým na předmět obrazem vypodobněný.“

Protestanté vytýkají nám, že uctíváme sochy a obrazy svatých, kteréžto uctívání někdy až je modlářské, ač Hospodin řekl: „Neučiníš sobě rytiny, aby ses jí klaněl.“ Proč pak však mají ve svých příbytcích obrazy Husa, Luthra, Kalvína, Komenského, večeři Páně a jiné? Zajisté mají tyto obrazy proto, aby ustavičně měli před očima své muže a aby tímto jim poctu vzdali. A jistě nebylo by jim lhostejným, kdyby jejich obrazy někdo zlomyslně zneuctil. Co tedy sami činí a milují, toho nám nepřejí a předhazují. Co Bůh v prvním přikázání poroučí a zapovídá, víme a známe my katolíci velice dobře a také vše zachovávati poroučí církev. Než proč Hospodin zapověděl Israelitům užívání rytin a soch? Židé obklopeni byli pohany, kteří sochy, obrazy a vůbec stvořené věci považovali za bohy a proto se jim klaněli. Aby Židé nenásledovali pohanů a nepovažovali sochy za Boha, proto jim dal zákaz: Neučiníš sobě rytiny, aby ses jí klaněl. Z toho však nenásleduje, že nesměli míti obrazů nebo soch. Z písma sv. víme, že i Židé měli v uctivosti obrazy. V 2. knize Mojžíšově čteme, že Mojžíš z rozkazu Hospodinova učinil archu a na víko udělati dal dva zlaté cheruby. Také Šalomoun do chrámu Jerusalémského udělati dal krásné cherubíny a jiné obrazy. Ve chrámě Jerusalémském byly oltáře, svícny a na zdech, na oponě a stropě překrásné malby a rytiny ve zlatě a vzácném dřevě vyřezávané. Také obřadní roucha kněžstva byla vzácná a různými symbolickými obrazy ozdobena. Z toho poznáváme, že zákaz Hospodinův užívání obrazů měl jiný význam. Hospodin pouze zakázal Židům dělati sochy takové, jaké měli pohané, aby totiž nepozbyli víry v jednoho Boha; avšak Hospodina nebo některé náboženské pravdy a události ze života národa si zobrazovati jim nezapověděl.

Ostatně sám Duch svatý zjevil se lidem v podobenství neb obrazu, neboť ukázal se nad Pánem Ježíšem při křtu v Jordaně

v podobě holubice a na apoštoly sestoupil Duch sv. v podobě ohnivých jazyků. Pán Ježíš sám dal obraz neb podobu tváře své sv. Veronice; když totiž podala mu roucho k utření potu, byl na něm obraz tváře Spasitelovy. Nezjevil tím Pán Ježíš přání, aby zbožná Veronika vážila si jeho podoby? A sv. Veronika také velice vážila si tohoto obrazu, který považovala za největší dar a odměnu, jakou jí Pán Ježíš prokázal. Již z tohoto můžeme poznati, že zcela rozumným jest, vážíme-li si také my obrazů Krista Pána a jeho svatých.

V prvních dobách křesťanských málo sice nalézáme obrazů svatých, přece však již na začátku druhého století spatřujeme v katakombách různá vyobrazení na zdech, stropě, na hrobech a posvátných nádobách. Na kalichu obyčejně vyobrazen byl Pán Ježíš s beránkem na ramenou, na křtitelnici holubice — obraz to Ducha svatého; na hrobech mučedníků kříže, beránek a ryba. I podobizny Spasitele, Panny Marie, sv. Petra a Pavla, jež dle zbožného podání sv. Lukáš vymaloval, v úctě chovány byly. Že hned v době apoštolské nespatřujeme obrazů, jest zcela přirozeno. Předně křesťané nechtěli používati obrazů hojně, aby noví křesťané, kteří ve víře ještě nebyli utvrzeni, nebyli zmateni a nepovažovali obrazů za Boha, za druhé pak proto, že neměli umělců a místa čestného pro obrazy. Ve všem musili býti opatrnými, skromnými a jednoduchými. Proto tedy vidíme v katakombách z prvních století málo soch a obrazů. Avšak na konci druhého století a v třetím století nalézáme již v katakombách umělecké oltáře, obrazy a sochy svatých. R. 1551. nalezena byla při basilice sv. Vavřince v katakombách sv. Hippolyta krásná socha, dílo to z třetího století, představující kněze učitele, sedícího na kathedře. Po stranách kathedry, jež nalezá se dnes v křesťanském museu v Lateráně, vyryty jsou tituly jeho spisů jakož i jím uspořádaný cyklus velkonoční, obsahující dobu od roku 222—234. Socha tato představuje znamenitého kněze a mučedníka sv. Hippolita, jakž z nápisu a životopisu v kameni vytesaného jest zřejmo. Katakomby tedy jasně nám hlásají, že již první křesťané obrazů užívali a je ctili. Když pak za císaře Konstantina V. církev nabyla svobody, užívání obrazů v církvi všeobecně se rozšířilo. Konstantin sám z vděčnosti, že pod znamením sv. kříže zvítězil nad nepřítelem, postavil v Římě chrám, ve kterém postavil sochy Spasitele, 12 apoštolů, sv. Jana Křtitele a zlatý kříž.

Svatí otcové ve 4. století žijící sv. Basil, Řehoř, Jarolím, Ambrož a Augustin mluví ve svých spisech o užívání obrazů v chrámě a příbytcích a uctívání jich doporučují. Sv. Basil praví: „Obrazy, apoštoly a mučedníky představující ctíme také veřejně; mámeť zajisté podání apoštolské, že se toho zakazovati nemá.“

Uctívání obrazů svatých bylo všeobecným a nikdo tím ani nepozbyl víry ani lásky k Pánu Ježíši. Než v 8. století proti uctívání obrazů povstali na východě nepřátelé, jimž říká se „obrazoborci". Počátek boje proti obrazům učinil arabský chalif Jezid, jenž návodem jakéhosi žida všecky obrazy ve svých dobytých zemích křesťanských pobořiti dal r. 723. K podobnému činu dal se přemluviti řecký císař Lev Isaurský (716 – 741). Poručil, aby všechny obrazy, sochy a kříže z kostelů, domů a ulic byly odstraněny a zničeny. Také syn jeho a nástupce Konstantin Kopronymus byl nepřítelem obrazů a hrozně pronásledoval přátele obrazů zvláště mnichy, kteréž ukrutným způsobem dal mučiti. Také syn jeho Lev IV. bořil sochy a ničil obrazy, až konečně jeho manželka Irena si umínila, že zabrání dalšímu pronásledování, jež hrozilo záhubou církvi i státu. V té době bylo konečně možno papeži Hadrianovi I., jenž statečně zastával se úcty obrazů, svolati církevní sněm do Niceje r. 787, na němž vysvětleno bylo učení církve o úctě obrazů a rozhodnuto bylo, že uctívání obrazů jest dovoleno a užitečno. Než tím boj proti obrazům nebyl ani ukončen ani překonán, poněvadž církev proti násilí byla bezmocnou. Pronásledování obrazů trvalo až do roku 842. Konečně po smrti císaře Theofila manželka jeho Theodora napravila všechny křivdy, které církvi a obrazům natropili císařové řečtí, neboť dala obrazy u slavném průvodu donésti do chrámu Cařihradského.

Obrazoborství opakovalo se, ač v menším rozměru, v prvních dobách tak zvané reformace. Činili tak Karlstadt a jeho přívrženci ve Vitemberce, Zvingliani ve Švýcarsku a zimní král Bedřich v Praze.

Bezbožné řádění obrazoborců musí každý rozumný člověk odsuzovati, neboť k odstraňování obrazů svatých nebyli vedeni láskou ku pravdě a zachování pravé víry, nýbrž spíše umíněností, lichými předsudky a nepřátelstvím ku katol. církvi. Řečtí císařové domnívali se, že odstraněním obrazů z kostelů, příbytků a veřejných míst získají Kristu Židy a Mohamedány, zatím však byli by nerozumným svým jednáním zničili církev i říši svou. Ani reformatorům, kteří také brojili proti uctívání obrazů, nejednalo se o víru, nýbrž hlavně o to, aby měli nějakou zbraň proti nenáviděné církvi a nemyslící lidi odlouditi církvi. Tisíckráte bylo dokázáno, že katolíci neklanějí se obrazům, tisíckráte bylo vysvětleno učení církve o ctění obrazů a poukázáno, že užívání obrazů neprotiví se ani rozumu ani víře, přece však podnes protestanté používají proti nám dávno odsouzené zbraně, že se klaníme obrazům a v ně důvěřujeme. Než nám se zdá, že mají málo pádných důvodů na obranu svého učení a proto chytají se věcí, kterými mohou nemyslící lidi pro

sebe navnaditi. Rozumný však člověk poznává, že úcta k obrazům svatých jest zcela přirozenou. Užívání obrazů osvědčuje se zvláště ve škole. Kterak učinily by si dítky představu o věcech, osobách a místech, kterých neznají a nikdy neviděly, když by jim nebyly znázorněny obrazem? Proto ve škole pomocí obrazů a map obeznamují se dítky s věcmi, osobami, krajinami a silou přírody. Obraz zajisté jest jako kniha, z níž může i ten čísti, který nezná písmen. Obraz připomíná nám osoby a věci, obraz vypravuje nám o minulosti osob a poučuje nás často účinněji než kniha. Obraz je také milou vzpomínkou na zemřelé a vzdálené přátele, obraz dodává nám v tísni útěchy a síly a povzbuzuje nás k dobrému. Proto hodné dítko váží si podobizny svých rodičů a nikdo nebude je proto kárati, jestliže v cizině nebo opuštěnosti těší se obrazem svých rodičů a líbá-li podobiznu jejich.

Jestliže užívání obrazů v obyčejném životě jest užitečno a rozumno, proč by nesmělo se užívati obrazů v náboženství, které má lidi ušlechťovati, poučovati, k dobrému napomínati a k nadpřirozenému životu vychovávati? Jako děti ve škole obrazem poznávají věci, tak v náboženství obraz Kristův, Panny Marie a svatých má věřící poučovati o těchto svatých bytostech, má nám jejich život, utrpení, smrt, ctnosti a zásluhy ustavičně připomínati a k následování ctností jejich povzbuzovati. Z tohoto tedy důvodu již první křesťané malovali obrazy v katakombách a měli je v uctivosti. A z toho též důvodu i my katolíci podnes obrazy Spasitele, Panny Marie a svatých ctíme, v kostele na oltář a na zdi zavěšujeme a příbytky své jimi ozdobujeme. Přede všemi obrazy zvláště máme v uctivosti znamení naší spásy sv. kříž. Již v prvních dobách křesťanských sv. kříž byl odznakem křesťanů a předmětem největší úcty. Kříže stavěli na poli a u cest, na výšinách i rovinách, křížem ozdobují se chrámové věže, kříž nalézá se v každém kostele a na každém oltáři; v každém křesťanském domě kříž visí na předním místě, kříž zdobí koruny královské, prsa statečných a zasloužilých mužů, šíje křesťanských panen a žen, kříž stavíme na hrob milých svých zemřelých. Kříži a obrazům svatých prokazujeme úctu, že je máme v uctivosti, před nimi smekáme, žehnáme a modlíme se, avšak ani se jim neklaníme ani od nich pomoci neočekáváme. Každé dítě, každý křesťan ví, že obraz není Bohem ani světcem, nýbrž toliko podobou jeho; proto úcta, kterou prokazujeme sv. kříži a obrazům svatých, nevztahuje se na ně, nýbrž na svaté osoby, které obraz představuje. Proto praví sv. Athanáš: „My křesťané obrazů jako Boha nectíme, nýbrž úcta naše na původní podobu, totiž na toho, jehož obraz před očima máme, se vztahuje.“

Sv. opat Štěpán odpověděl r. 768 císaři Konstantinu Kopronymu, jenž byl nepřítelem obrazů, na jeho výčitku, že ten, kdo v úctě má obrazy, ctí dřevo a kámen, takto: „Ctíme Ježíše Krista v jeho obrazích a nikdo z nás není tak pošetilým, aby kámen, dřevo, stříbro a zlato ctil a vzýval. Pohled na lidské obrazy pozdvihuje mysl naši k neviditelným předmětům naší lásky a uctivosti; vy ale, obrazoborci, tupíte Ježíše a jeho panenskou matku šlapajíce obrazy jejich nohama a házejíce je do ohně.“ Císař slovy těmito rozhněván volal: „My že Ježíše Krista nohama šlapeme?“ V tom hodil sv. opat peníz, na němž byl obraz i nápis císařův, na zemi a jal se po něm šlapati. Avšak ihned vrhli se naň služebníci císařští, viníce ho z urážky velebnosti císařské. „O slepci“, zvolal sv. opat, „vy trestáte toho, jenž obraz zemského krále zlehčuje, a ten, jenž obraz nebeského krále zlehčuje, neměl by býti trestu hoden?“ Přece však opat Štěpán musel za slova svá zemříti.

Ze slov sv. Štěpána znova poznáváme, že křesťané po všechny doby věděli, proč máme ctíti obrazy a v čem úcta k obrazům záleží.

Že můžeme ctíti obrazy, ukázal sám Bůh. Neboť často skrze obrazy činil divy a zázračná uzdravení. Takové obrazy jmenujeme milostné nebo zázračné a proto také k těmto milostným obrazům máme větší úctu než k ostatním. Pán Bůh často na některých poutních místech obrazy Matky Boží oslavil tím, že před obrazem Rodičky Boží dosáhli nemocní zdraví a jiných milostí. Proto věřící putují k milostným obrazům, aby před nimi vyprosili sobě na přímluvu Matky Boží nebo svatého potřebné milosti pro tělo i duši.

Uctívání obrazů svatých prospívá, neboť povzbuzuje ku zbožnosti a ctnosti.

Sv. Kateřina Janovská měla v pokoji svém obraz představující ukřižovaného Spasitele, an na klíně truchlící mateře spočívá. Kdykoliv pohlédla na obraz ten, budil se v duši její vždy veliký bol a soustrast a bol ji tak pronikal, že odhodlána byla z lásky k ukřižovanému Spasiteli vše, co by koliv bylo, oddaně snášeti a trpěti. A proto činila sobě veliké násilí a mrtvila se rozličným způsobem.

Uctívání obrazů vede k polepšení života.

Obraz představující Pána Ježíše na kříži způsobil ve sv. Theresii velmi podivnou a velikou proměnu. „Když jsem jednoho dne“, tak sama vypravuje, „vešla do domácí kaple, uzřela jsem obraz, jenž zde ku slavnosti schován byl. Představoval Pána Ježíše, krví zalitého a na celém těle zraněného. Tento pohled, kterýž mne na všecko upamatoval, co Pán Ježíš pro nás trpěl, pohnul duší mou, vzbudiv v ní lítost nejvroucnější. Bolest, kterouž jsem v sobě

pocítila z toho, že jsem posud tak málo sobě vážila svatých ran Jesu Krista, byla náramná. Srdce moje bylo celé roztříštěné. I padla jsem na kolena, a s pláčem Pána jsem prosila, aby mne ráčil posilniti, abych Ho budoucně již neurážela. Pravila jsem, že nevstanu, dokudž prosby mé nevyslyší. Nyní však jsem úplně tím ujištěna, že mne vyslyšel; neboť od toho času jsem den ke dni v nápravě života svého více a více prospívala."

Uctívání obrazů posiluje nás v pokušení a utrpení. Mnohý z nás sám může vypravovati, jak často v kříži a trápení nalezl útěchy a síly u sv. kříže nebo obrazu. Vždyť patříme-li na sv. kříž, zdá se nám, jako bychom rozmlouvali se samým Pánem Ježíšem a jemu bolest svou přednášeli. Že modlitba před sv. křížem každému prospívá, dosvědčiti můžeme všickni.

Když královna Marie Stuartka vedena byla na popraviště, držela v rukou křížek. Vida to hrabě ze Salisbury pravil k ní: „Co jest vám platen kříž, paní? Krista máme v srdci nositi, ne však v ruce." Statečná královna mu odpověděla: „Netoliko v srdci, ale také v rukou a před očima celého světa má býti kříž Vykupitele mého znamení a vítězství víry mé." V pravdě pohledem na kříž se posilovala a došla útěchy a posily mysli a pak hrdinsky podstoupila smrt, k níž ji nespravedlivě odsoudila bezbožná Alžběta.

Poněvadž obrazy svatých nám připomínají Krista Pána, jeho panenskou matku a světce, proto uctivě se chovejme k obrazům a nepoškozujme jich. Jako přísně trestán bývá pro urážku Veličenstva, kdo zlomyslně obraz císařův potupuje, tak často i Bůh rouhače trestá. Císař cařihradský Lev byl vášnivým nepřítelem obrazů křesťanských a úctu jejich násilím snažil se vykořeniti. Než trest Boží ho neminul; přišlo zemětřesení, hlad, povstala v říši občanská válka, v níž Lev od vlastního lidu svého byl usmrcen.

Ctěme svaté obrazy a ozdobujme dům svůj slušnými obrazy. Zvláště o to pečujme, aby na veřejných místech postavené kříže a sochy vždy udržovány byly v čistotě a kráse a proto je rádi opravujme a nové budujme. Kde vidíme pěkné a opravené kříže, poznáváme, že tam jsou horliví a zbožní křesťané, kteří milují Boha, váží si své víry a veřejně ukazují smýšlení své náboženské.

Naučení. Klaněj se Bohu jakožto svrchovanému Pánu svému a choď pilně na služby Boží! Cti také zbožně milé svaté, čítej rád jejich životy a následuj jejich ctností! Netrp ve svém příbytku obrazů pohoršlivých, nýbrž zdob jej raději obrazy, které k dobrému povzbuzují, zvláště pak ať v něm nikdy neschází obraz Ukřižovaného a blahoslavené matky jeho.

35. CVIČENÍ.

O druhém přikázání Božím.

V prvním přikázání přikazuje nám Bůh, abychom božské jeho velebnosti prokazovali přede všemi tvory největší úctu. „Bohu samému se klaněti a jemu sloužiti budeš,“ pravil Pán Ježíš. Bůh zákonem svým vyhražuje tu sobě, své osobě největší poctu klanění. Avšak Bůh přikázal, abychom nejen jeho nejsvětější osobě prokazovali největší poctu, ale abychom také v největší úctě měli jméno Boha svého. Proto Hospodin dal zvláštní přikázání, kterým přísně zapovídá zlehčovati a zneuctívati jména Božího a přikazuje, abychom jméno Boží a vše, co s ním spojeno jest, vždy ctili a uctivě ho užívali.

382. *„Jak zní druhé přikázání Boží?“*

„Druhé přikázání Boží zní: Nevezmeš jména Božího nadarmo.“

Jménem Božím rozumíme všemohoucí a nejsvětější Bytost, kterou nazýváme: Tvůrcem, Stvořitelem, Hospodinem, Bohem a Pánem. Jménem Božím rozumíme také každou božskou osobu, Boha Otce, Boha Syna, Ježíše Krista, Spasitele a Vykupitele a Boha Ducha svatého. Jménem Božím nazýváme také všechno, co Bohu náleží, co jest s Bohem spojeno a co náleží ke službě Boží jako: jména svatých, zvláště pak jméno bl. Panny Marie a sv. Josefa, sv. kříž, svaté svátosti, zvláště nejsvětější svátost oltářní, nebe, obřady církevní a posvátná místa. Jméno Boží a vše, co se vztahuje k Bohu, máme vždy míti v největší úctě, protože jméno Boží jest ze všech jmen nejsvětější, nejvznešenější a nejmocnější. Proto Bůh v druhém přikázání výslovně poroučí ctíti jméno Boží a zapovídá zneuctívání jména Božího a všeho, co náleží Bohu. Kdo váží si vznešeného a slavného muže, jistě v uctivosti má nejen jeho osobu, nýbrž i jeho jméno, jeho rod, dům jeho a vše, co mu náleží a nikdy potupně nemluví ani o něm ani o jeho rodině. Bůh jest naším Stvořitelem, Vykupitelem a největším dobrodincem, proto musíme v uctivosti míti i jméno jeho.

Aby lidé jméno Boha svého vždy se svatou bázní vyslovovali a chránili se nadarmo bráti jméno Boží, proto přikázal: „Nevezmeš jména Božího nadarmo.“ Nadarmo bere jméno Boží, kdo jména Bůh, Ježíš, Maria, Josef a jména svatých a svatých svátostí ze žertu, zlozvyku a ve zlosti lehkomyslně vyslovuje. Poněvadž neuctivým a bezpotřebným vyslovováním jména Božího sama velebnost

Boží, sám Bůh jest zlehčován a tupen, proto zapovídá se nám v tomto přikázání zneuctívati jméno Boží.

383. *„Co se zapovídá v druhém přikázání Božím?“*

„V druhém přikázání Božím se zapovídá jméno Boží zneuctívati.“

384. *„Kdo zneuctívá jméno Boží?“*

„Jméno Boží zneuctívá:

1. Kdo je neuctivě vyslovuje.
2 Kdo se Bohu rouhá.
3. Kdo bříšně přisahá nebo přísahy neplní, ačkoli by ji splniti mohl.
4. Kdo učiněný slib ruší.“

385. *„Kdo vyslovuje jméno Boží neuctivě?“*

„Jméno Boží neuctivě vyslovuje, kdo buď jméno Boží nebo jména svatých a svatých věcí lehkomyslně nebo v hněvu vyslovuje nebo jich ke klení zneužívá.“

Již pohané o svých bozích uctivě mluvili a vybízeli k uctivému chování se k bohům. Tak Cicero praví: „O moci bohů má člověk vždy s posvátnou úctou mluviti.“ Zvláště u Židů jméno Boží bylo v největší uctivosti. Boha označovali jménem „Jehova“, to jest, Já jsem, kterýž jsem sám od sebe nejdokonalejší bytost. Jména Jehova nesměl žádný Žid ani vysloviti. Jenom nejvyšší kněz jednou za rok směl jméno Jehova vysloviti. Nejvyšší kněz jméno Jehova nosil vyryto na obvazku na čele, aby lid při pohledu na ně rozpomenul se, že má jméno Hospodinovo vždy míti v největší úctě. Židé proto Boha nejmenovali Jehova, nýbrž nazývali ho Hospodinem, Pánem. Jméno Jehova v uctivosti měli a báli se ho i někteří pohané. Alexandr Vel., král macedonský, takovou úctu měl ku jménu Jehova, že pro ně, když země židovské dobyl, Jerusaléma a chrámu ušetřil. Jestliže pohané a Židé v uctivosti mají jméno Boží, tím více my křesťané ctíti máme jméno Boha a Vykupitele svého a vše, co nám svatým jest. Zneuctívá proto samého Boha, kdo jméno Boží vyslovuje nadarmo, v žertu a ve zlosti.

Mnozí lidé mají ošklivý obyčej, že ustavičně vyslovují bez potřeby jméno Boží a svatých. Zlozvyk, za každým slovem volati Bože, Ježíši a pod., panuje nejen mezi lidem venkovským, ale i mezi lidmi vzdělanými. Od dospělých učí se i děti tomuto zlozvyku. Kdo bez potřeby, nadarmo a lehkomyslně vyslovuje jméno Boží, ukazuje, že v srdci svém nemá mnoho lásky a bázně Boží.

Proto napomíná nás sv. František Sal.: „Mluv o Bohu jako o Bohu, to jest, s největší uctivostí a pobožností. Nesvědčí o Bohu a božských věcech žertovně a jako z kratochvíle mluviti: nýbrž s velikou pobožností a šetrností.“

Kdo jméno Boží vyslovuje lehkomyslně v obyčejné řeči své, ale nemá v úmyslu Boha a velebnost Boží potupovati a snižovati, dopouští se jen všedního hříchu; přece však uráží Boha a ukazuje nevážnost a jakousi nevšímavost k Bohu a svatým jeho. Proto varujme se tohoto zlozvyku, dávejme pozor na svou řeč a nejmenujme svatých jmen v obyčejné rozmluvě, když toho není třeba. Vždy pamatujme, že, byť bychom neměli při tom zlého úmyslu, přece zlehčujeme jméno Boží a to se nemůže líbiti Pánu Bohu, o čemž nás ujišťuje písmo sv.: „Neboť nebude míti za nevinného Hospodin toho, kdo by vzal jméno Hospodina Boha svého nadarmo.“ (II. Mojž. 20, 7.)

Jistý francouzský missionář cestuje kdysi jistou vesnicí a slyše tu jméno Boží od dětí zlehčovati, pravil: „Podle řeči poznáváme, jaké kdo jest národnosti a podle této bohaprázdné řeči dětí poznávám, že jsou národnosti pekelné a že trest strašný je očekává!“ A věru pověděl missionář ten svatou pravdu. Kde na ulici, na poli, v hostinci, při zábavě a hrách slyšeti samé klení a jmenování nejsvětějších jmen nadarmo, tam také nebývá mnoho pobožnosti, bázně Boží a mravnosti. Aby se tedy i o nás neřeklo, že jsme národnosti ďábelské, proto odvykejme klení a bezpotřebnému jmenování svatých jmen, ale mluvme vždy o Bohu vážně a uctivě.

Těžkého hříchu však se dopouští, kdo jméno Boží vyslovuje ve zlosti, v hádce a ku zlořečení a proklínání. Mnozí lidé jsou velice suroví a hrubí, neboť kdykoliv se rozhněvají anebo něco se jim nepodaří, spílají nejen lidem, zvířatům, nástrojům, ale tupí samého Boha, jehož jméno ve zlosti vyslovují, jako by své zlosti a nadávání svému chtěli dodati pádného důrazu a síly. Před takovou bohopustou řečí varuje nás sv. Jan Zlat., jenž dí: „Což nevíte, kdo jest Bůh, a jakými ústy má jmenován býti? Mluví-li kdo o některém vážném muži zle, říkáváme takovému: Prve než o něm budeš mluviti, vymej ústa svá! A naproti tomu s tím, jenž jest vší úcty hoden, před nímž ďáblové se třesou, s tím zacházíme s největší lehkomyslností?“

Jméno Boží zneuctívá, kdo výroků písma sv. k žertu a zábavě rozpustilé zneužívá. Písmo svaté a výroky svatých jsou k našemu poučení a povzbuzení ku ctnosti, písma sv. užívá se na kázání, v modlitbě a při mši sv. a posvátných obřadech, proto musíme i písmo sv. a modlitby míti v posvátné úctě, protože jest

to slovo Boží. Kdo bez potřeby a posměšně cituje písmo sv., potupuje slovo Boží a Boha samého, jenž písmem svatým zjevil nám pravdy svaté.

Jméno Boží a vše, co s Bohem jest spojeno, jest svaté, proto nechtějme je ani lehkomyslně ani ve zlosti tupiti. Máš-li zlozvyk ustavičně volati jméno Boží nadarmo, považ, koho zlehčuješ, čí jméno neuctivě vyslovuješ! Zneuctíváš jméno svého Boha, ku kterémuž se modlíš, k němuž ruce spínáš, když se ti vede zle. Nuže neber jména Božího nadarmo, za to však často je vyslovuj v modlitbě a nábožných myšleních.

Jméno Boží zvláště bývá zneuctíváno kleením a zlořečením.

386. *„Co jest klíti?“*

„Klíti jest buď sobě nebo jiným zlého přáti, při čemž se často užívá svatých anebi zlých slov a jmen.“

Slovo „klíti“ pochází od slova kletba, proklínání. V písmě sv. často děje se zmínka o kletbě neb zlořečení, které Bůh i lidé nad někým vyslovili. Kletba, kterou Bůh vyslovil nad lidmi nebo věcmi, znamená odejmutí požehnání Božího a seslání na někoho zaslouženého trestu časného nebo věčného. Tak Hospodin zlořečil hadovi, když svedl první lidi k hříchu a Adamovi, jenž dal se od ženy svésti, neboť mu pravil: „Že jsi uposlechl hlasu ženy své, a jedl jsi se stromu, s kteréhož jsem přikázal tobě, abys nejedl, zlořečena bude země v díle tvém: v pracích budeš jísti z ní po všecky dny života svého.“ (I. Mojž. 3, 17.) Také Israelitům zlořečil Hospodin pro jejich neposlušnost, tvrdost a hříšnost. I Pán Ježíš volal „běda“ fariseům a obyvatelům měst Jerusaléma, Chorozaimu a Bethsaidy a o soudném dni vynese kletbu nad hříšníky. Kletba Boží znamená tu výjev spravedlnosti a svatosti Boží, ku kteréž jej sami lidé donucují. Když mnozí lidé dopouštěli se hrozných nepravostí a hříchy svými samo nebe o pomstu vyzývali, když Bůh nemohl již patřiti na bezbožnost a tvrdost lidskou, odňal jim své požehnání a pohrozil tresty časnými i věčnými. Taková kletba Boží jest zaslouženým trestem pro nekajícné, tvrdé a zlé lidi, které musil Bůh na výstrahu ostatním přísně potrestati a ukázati tak svou moc a spravedlnost.

Jest však také kletba lidská, která v tom záleží, že lidé buď ze spravedlivého nebo nespravedlivého hněvu vyzývají Boha, aby někoho potrestal. Písmo sv. vypravuje nám, že mnozí spravedliví lidé volali k Bohu, aby bezbožné lidi a hříchy lidské potrestal. Když rozpustilá mládež posmívala se proroku Eliseovi posměšně

naň volajíc: „Vstupuj lysý, vstupuj lysý,“ ohlédl se sv. prorok a zlořečil jim ve jménu Hospodinovu: „i vyšli dva medvědi z lesa, a roztrhali z nich čtyřicet a dvě pacholata.“ (4. Král. 2, 23, 24.) Také sv. Petr vyzýval Boha za potrestání podvodných manželů Ananiáše a Safiry (Skut. ap. 5.) a kouzelníka Šimona Maga, jenž nabízel apoštolům peníze, aby mu udělili moc, zázraky činiti: I řekl k němu Petr: „Peníze tvoje buďtež s tebou na zatracení.“ (Skut. ap. 8, 20.)

Tito a jiní svatí mužové ze spravedlivé nevole pronášeli kletbu Boží nad bezbožnými lidmi a Bůh také kletbu splnil.

Kdo však svolává kletbu Boží na lidi nebo na sebe ze zlosti, msty, netrpělivosti a vůbec z nespravedlivé nevole, uráží jméno Boží, protože vyzývá spravedlnost božskou ku pomoci své pomstě a nespravedlivému hněvu. Zlořečení takové neb proklínání jest hrozný hřích, protože proklínač nejen žádá nespravedlivého potrestání anebo neštěstí svého bližního, nýbrž zneužívá ku proklínání jmen svatých a často jmen zlých a hrozných. Lidé při proklínání svolávají na své protivníky hromy a blesky, zatracují je, an si samého ďábla volají, aby je vzal. Proklínání dopouštějí se obyčejně lidé nevzdělaní a hrubí, kteří ničeho nezačínají a nekončí bez klení. Lidé proklínají bližního, sebe, zvířata, nástroje a jiné věci.

a) Lidé proklínají svého bližního. Každý člověk jest naším bratrem, neboť všickni stvořeni jsme od jednoho Otce nebeského a všecky nás vykoupil Pán Ježíš smrtí svou; proto máme se vespolek milovati. „Potomť poznají, že učedníci moji jste, budete-li míti lásku jedni k druhým,“ pravil Pán Ježíš. Pán Bůh také všem nám požehnává a uděluje, čeho k životu potřebujeme, proto nemáme nikomu ani záviděti ani zlého přáti. Mnozí však lidé nemají žádné lásky k bližnímu. Jestliže někdo jim dosti málo ublížil anebo nepodařilo-li se jim něco, ihned hněvají se na bližního, svalují vinu nezdaru svého na druhého a hrozně ho proklínají. V hněvu svém volají: Ať ho Bůh zatratí, ať ho hrom zabije, ať ho čert vezme! Hrůza obchází člověka, když slyší takové strašné proklínání. A takové bohopusté proklínání ozývá se na poli, na ulici, v domácnosti, v hospodě a jinde. Mnohý muž proklíná ženu, děti a čeládku, žena pak, děti a čeládka proklínají zase ho. Přijde-li mnohý hospodář na pole a uvidí-li, že mu někdo jel po osení anebo uoral pole, ihned zuří, spílá, hromuje a proklíná, až se nebe hrůzou třese. Taková bohopustá řeč není křesťana hodnou, naopak je známkou bezbožného a zlého srdce. Proto sv. Jakub nás napomíná: „Jazykem dobrořečíme Bohu a Otci, a jím zlořečíme lidem, již ku podobenství Božímu učiněni jsou. Z jedněch úst pochází dobro-

řečení i zlořečení. Nemá tak býti, bratří moji.“ (Jak. 3, 9, 10.) Sv. Jakub mluvil sv. pravdu, neboť mnoho jest křesťanů, kteří před chvílí v modlitbě Boha chválili a za pomoc prosili, a hned na to proklínají a jméno Boží zneuctívají.

Bůh často proklínání lidská trestá, že splňuje totiž jejich kletbu.

Kdysi přivedli k sv. Františku Sal. mládence, aby jej pro jeho prostopášný život pokáral. Sv. František mluvil k němu co nejlaskavěji. Vida však zatvrzelost jeho, slzel a pravil, že tvrdé a neoblomné srdce to smutný konec vezme. A když mu pravili, že vlastní matka nezdárnému synu zlořečila, zvolal velmi pohnutlivě: „Ach, to jest to nejhorší! Až paní ta kletbu svou uvidí naplňovati se, bude toho nadarmo pykati. O, té politování hodné matky a mnohem nešťastnějšího syna!“ A předpovědění sv. Františka se brzy splnilo. Nezdárný syn zahynul v souboji a tělo jeho stalo se kořistí psů a vlků, matka se však trápila, tak že brzy zármutkem zemřela.

Tohoto hříchu dopouštějí se často mnozí rodičové, neboť nevděčné, rozpustilé a nezdárné děti často proklínají. Varujte se rodičové toho, neboť proklínáním svoláváte kletbu Boží na vlastní svou krev a často i na sebe. Děti své dobře vychovávejte, od mala k dobrému veďte, trestejte a napomínejte je, ale neklňte jim, nýbrž raději se za ně modlete.

b) Lidé proklínají i sebe. Nedaří-li se někomu obchod a práce, potká-li někoho náhlá pohroma nebo neštěstí, proklíná hned svůj život, den svého narození, svou duši a často přeje si i smrti. Jiní zase, aby odvrátili od sebe podezření z krádeže, pomluvy, lhaní a pod. zapírají a zaklínají se říkajíce: Ať mne Bůh tresce, ať se propadnu, ať mne ďas vezme, mluvil-li jsem to. Drazí v Kristu! Není taková řeč hrozná a bohopustá? Děsíte se při těch slovech, a přece mnozí jich často ba denně užívají! Každý červíček váží si svého života a člověk, jenž má duši nesmrtelnou, která jest k obrazu Božímu stvořena a jednou chce na Boha patřiti, proklíná tu svou duši a přeje si, aby si ji ďábel vzal. Kdo často má na jazyku ďábla a často ho volá, ať dá jen pozor, aby ho skutečně jednou nesebral.

Na potoku poblíž Vltavy žil mlynář, jenž rád pytlačil. Myslivci po něm slídili, ale nemohli ho při činu dopadnouti. Myslivci udali věc soudu. Nyní četníci dávali pozor na mlynáře, avšak i těmto uměl se opatrně vyhýbati. Konečně jednoho dne četník H. se starostou vešli do mlýna, aby tam hledali pušku. Mlynář přivítal je zcela lhostejně a tázal se, co mu přinášejí. Četník mu bez obalu řekl, že přišli hledati ručnici. Hledejte si, pravil mlynář, já ručnice nemám. Četník hledal po celém domě, ale ručnice nenašel. Mlynář

se zapřisahal a proklínal, že ručnice nikdy ani v ruce neměl, při čemž i Boha za svědka bral. Četník pokáral mlynáře řka: Šedivý starče, jednou nohou stojíte nad hrobem a ještě se nebojíte trestu Božího? Vím, že pušku máte a pytlačíte. Na to mlynář dušuje se pravil: Ať se zdráv s tohoto místa nehnu. když u mne pušku naleznete. Četník najednou vstoupil do komůrky na dvoře a tam pod peřinou nalezl ručnici. Vyjda ven, zvolal vesele: Pane otče, co je to? Mlynář leknutím nemohl ani promluviti a stál jako ohromen. Četník se starostou odešli sepsati protokol a tu při psaní uslyšeli umíráčkem zvoniti. Mlynář leknutím zemřel, raněn byv mrtvicí. Jak si přál, tak se mu i stalo.

c) Lidé také proklínají dobytek, nástroje a práci.

Mnozí hospodáři a dělníci mají ošklivý zvyk, že klnou na dobytek. Jděte do polí a zdaleka uslyšíte klení, proklínání a nadávání na dobytek. Kdyby mnohý oráč počítal hrozná ta slova kletby, která za jeden den svolává na dobytek, jistě by se zhrozil. Člověk musí s pravou nevolí odvrátiti se od lidí, vidí-li, jak surově zacházejí s dobytkem, který překládají a když nemůže z bláta nebo do kopce s těžkým nákladem vyjeti, tlukou dobytek a každou ránu doprovázejí hrozným proklínáním. Věru, je to veliká hanba pro nás křesťany, že i tomu nerozumnému zvířeti klneme. Mnozí se omlouvají říkajíce: ono to bez klení nejde. Taková omluva je lživá a hříšná. Sv. Isidor, oráč, pilně pracoval na poli, jezdil a oral dobytkem a přece nikdy neklel a práce vykonal více než druzí. Odvykněte si klení při práci, neboť je to veliký hřích. Když zaséváte semena, prosíte Boha, aby práci požehnal a konáte ji s ďáblem; kterak potom může vám Pán Bůh požehnávati, když všechno proklínáte? A uvažte, jak jednáte nerozumně a pošetile! Když někomu nedaří se práce, když dobytek nemůže tahati, vylévá si zlost na dobytku, na motyce nebo kladivu. Mrští nástrojem o zemi a při tom zakleje. Což pak ta motyka nebo kladivo za to mohou, že ti práce neubývá? Hledej příčinu nezdaru jinde a nejlépe u sebe samého a nebudeš proklínati nerozumné tvory.

Jistý hospodář měl čeledína, jenž při všem, co se mu rychle nedařilo, hned klel a zlořečil. Když mu proto hospodář domlouval, vymlouval se, že od malička tomu uvykl. Jednoho dne z rána pravil hospodář: „Jene, jestli dnes nevyjde z úst tvých žádné lání a proklínání, dostaneš večer za odměnu tvrdý zlatník.“ Domácím pak nařídil, aby čeledína pozorovali a mu pověděli, zdaž a kolikráte zaklel. A hle, na večer se shledalo, že ani jednou nezaklel. Hospodář dal mu slíbený zlatník, řka: „To je přece pro tebe hanba, že pro časný zisk, pro mizerný groš dovedeš se klení zdržeti, ale z lásky

k Bohu, jehož tím urážíš, a z lásky k spasení duše své nechceš to učiniti. Styď se, Janku!“

Mnozí lidé klnou ze zvyku; ať se hněvají nebo smějí, doprovázejí řeč svou klením. Smutným je dnes zjevem, že klnou i ženy i děti. Mnohá žena klne jako starý voják, klne a zatracuje děti, husy, všechno. Jest pravda, že mnozí lidé jsou jinak pobožní a poctiví, ale co je všechno platno, když řeč jejich není nábožná, nýbrž horší než ďábelská. jak dí sv. Řehoř: „Toť jest jistou měrou ještě horší řeč, nežli řeč ďábelská.“ Ďáblové, ačkoli jsou nepřátelé Boha, přece nevyslovují jména Božího, nýbrž, jak dí sv. Pavel, při jménu Ježíš se třesou a na kolena padají. Proto kdo ustavičně klne, horším je ďábla. Kdo klnutí neodvyká, je vždy v nebezpečí, že může věčně zahynouti. Sv. Pavel praví, že proklínači nevejdou do království nebeského, neboť čteme v listu ku Korintským: „Ani zloději, ani lakomci, ani opilci, ani zlolající, ani dráči nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (I. Kor. 6, 10.)

Drazí v Kristu! Pověděl jsem vám, jak velikým hříchem a šerednym zlozvykem jest klení a proklínání. Nechtějme Pána Boha tupiti klením a proklínáním, neboť zlehčujeme nejen jméno Boží, ale také sv. náboženství. Odvykejte této neřesti, neboť jen nevzdělaní lidé klnou. Lidé vzdělaní, byť by na náboženství nedrželi, neklnou, protože klení považují za řeč sprostou a surovou. Kdo máš ve zvyku proklínati, přemáhej se a pros Boha o pomoc, abys zlozvyku zanechal. Když ráno vstaneš, učiň si dobrý úmysl, že po celý den při své práci nezakleješ a budeš-li míti dobrou vůli, odnaučíš se jistě klení. Zvláště varujme se klení před dětmi, abychom jim nedali pohoršení a nekazili jich. Mluvme vždy vážně a slušně, jak sluší se na křesťany a vždy na mysli mějme slova Hospodinova, která praví skrze Mojžíše: „Člověk, který by zlořečil Bohu svému, ponese hřích svůj.“ (3. Mojž. 24, 15.)

Jméno Boží zneuctívá, kdo se Bohu rouhá.

387. *„Co jest Bohu se rouhati?“*

„Bohu se rouhati jest o Bohu, o jeho svatých aneb svatých věcech potupně mluviti.“

Bůh jest bytost nejvyšší a nejsvětější, on jest naším Pánem a Vykupitelem, v jehož moci jest náš život, naše zdraví, smrt i věčnost. Proto člověk má Boha svého míti v největší úctě a nikdy nemá ho ani tupiti ani proti prozřetelnosti božské promlouvati. Bůh zajisté jako nejvýš moudrý všecko dobře řídí a spravuje a nejlépe ví, co má činiti a nám dávati, abychom dosáhli cíle svého.

Kdo však proti Bohu spurně vystupuje a zlolajně posuzuje řízení Boží, dopouští se hrozného hříchu rouhání.

Rouhání dopouští se lidé myšlením, řečí a skutkem.

1. Mnozí lidé vlastní vinou upadnou do neštěstí, přijdou náhlou pohromou o majetek anebo propuštěni jsou z úřadu, služby atd., a v tomto svém bídném stavu nepřičítají vinu sobě, své nedbalosti a neopatrnosti, ale svalují vinu na Boha a reptají proti němu. Mnozí lidé říkají: Kdyby Bůh byl spravedlivý a milosrdný, nedopouštěl by na nás toto soužení, kdyby Bůh viděl naši bídu a trápení, smiloval by se nad námi a odvrátil by od nás zlé. Vidí-li mnohý rolník obilí zničené krupobitím a povodní, myslí si: Jak se může Bůh dívati na tuto spoustu, na zničenou naši práci! Tak a podobně myslí a mluví často lidé nespokojení a bezbožní a ani nepováží, že se Bohu rouhají.

2. Rouhání se dopouští, kdo o Bohu posměšně mluví, jeho nejsvětější jméno znetvořuje a Bohu nadává. Surovost lidská tak hluboko již klesla, že i nejsvětějšího Boha napadá jako lupič a vrah. Veliké urážky se dopouští, kdo o pozemském králi a jeho rodině potupně mluví, jeho obraz ničí a zneuctívá a proto pro urážku Veličenstva přísně trestán bývá. A rouhač uráží Krále všech Králů, svého Tvůrce a Boha; a poněvadž nemůže vražednou rukou napadnouti Boha, tedy tupí a zlehčuje ho hanebnou řečí, písmem a skutky svými. Takového rouhání dopouštěli se Israelité, kteří pochybovali o všemohoucnosti Boží, že by jim Hospodin mohl připraviti pokrmu. Praví o nich písmo sv.: „A zle mluvili o Bohu, řkouce: Zdaliž bude moci Bůh připraviti stůl na této poušti?“ (Žalm 77, 19.) Také fariseové a zákonníci rouhali se Kristu Pánu umírajícímu, říkajíce: „Ha, ha, kterýž rušíš chrám boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomoz sám sobě: jsi-li Syn Boží, sestup s kříže.“ (Mat. 27, 39.) O Juliánu odpadlíku čteme v dějinách, že nadával Kristu Pánu nazývaje ho posměšně „Galilejský“. A tomuto rouhači podobají se mnozí lidé, kteří mluví a píší o Kristu Pánu posměšně. Nedávno v socialistických listech tropili si posměch z narození Páně, posměšně nazývali Božské dítko „děckem“ a posmívali se milosrdnému a dobrotivému Kristu.

3. Rouhání se dopouští, kdo připisuje přírodě anebo lidské síle a moudrosti moc božskou. Mnozí lidé nevěrečtí říkají, že všecko děje se jen osudem, příroda je sama od sebe, člověk sám si může pomoci a nepotřebuje Boha, který o nás neví a o nás se nestará. A podivno! Když příroda bouří, když blesky se křižují a hrom strašně burácí, když ledové kusy na zemi padají a úrodu ničí, nevěrci jsou tak drzými, že zlořečí Bohu

a připisují jemu všelikou pohromu. Když se jim dobře daří, Boha neznají, když však neštěstí se jich dotkne, vzpomínají na Boha, a místo aby se mu kořili a za smilování prosili, tupí ho a spílají mu. Sv. František Xav. píše v jednom svém listu: „Mnohdy se mi život tento hnusí a raději bych pro víru svou i smrt trpěl, než abych žil na světě, kde tak často Bohu se rouhá a jeho sv. jméno zneuctívá.“ A věru toho rouhání proti Bohu i dnes jest velmi mnoho. Lidé rouhají se v neštěstí a také rouhají se v blahobytu, rouhají se lidé nevzdělaní a ještě více rouhají se učení a vzdělaní lidé. Kdyby sv. František dnes byl na živu, mluvil by totéž, co pravil o lidech svého věku.

4. Rouhání se dopouští skutkem, kdo vztahuje ruku svou s úmyslem potupným a úmyslným, aby zneuctil, zničil anebo poškodil obrazy a předměty, které představují Boha anebo Bohu náleží.

Zlí a bezbožní lidé nejen Bohu nadávají a pěstí nebi hrozí, daří-li se jim někdy zle, nýbrž i rukou zločinnou zneuctívají a potupují obraz Boha.

Všechny mnichovské listy psaly před několika lety o následující události, zajisté vážné a výstražné pro každého zlolajce a rouhače. Jednoho dne vyjel s povozem jistý dělník ze vrat jedné zdejší továrny. Dělník byl rozmrzelý a klel jako ďábel. Když uzřel z daleka kříž, zlořečil ještě hůře, a když přijel až ke kříži, pronesl slova rouhavá a šlehl bičem po Spasiteli ukřižovaném. Byl za to ihned soudu odevzdán. Při výslechu nemohl však ani slova pronésti, a všecken pokus donutiti obžalovaného k řeči, zůstal marným. Ačkoliv znalci lékaři prohlásili, že ústa, jazyk a hrdlo dělníkovo jest úplně v pořádku a zdravé — nemohl promluviti. Hlas, který ze sebe vydával, byl zcela podoben psímu štěkotu. (Kazatel 1895.)

5. Rouhání se také dopouští, kdo tupí církev, náboženství, obřady a neuctivě mluví o svatých a světicích Božích. Kdo potupně mluví o náboženství, tupí samého Boha, jenž pravé náboženství nám zjevil a církev svatou založil ku spáse duší lidských a ku blahu národů. Kdo zlehčuje svaté a světice Boží, zlehčuje a tupí Boha, protože Bůh svaté ctí, miluje a svými přáteli činí. Za našich časů často mnozí nepřátelé víry naší a nevěrečtí lidé posměch si činí ze svatých, potupně a neslušně mluví a píší o náboženství a církvi. Zvláště protestanti často urážejí blah. Pannu Marii, o níž neslušně, neuctivě a urážlivě mluví. Maria Panna jest matkou Syna Božího Ježíše Krista a proto kdo tupí matku Boží, tupí i Syna Božího. Maria Panna sluje bránou nebeskou, neboť všickni pravověřící křesťané vyznávají, že na

přímluvu matky Boží brána nebeská otvírá se těm duším, za které Maria oroduje. Kdo tedy Marii Pannu tupí, zavírá si bránu nebeskou.

Rouhání se dopouští, kdo posměch si činí ze svatých svátostí. Mnozí bohaprázdní lidé rouhavě mluví o sv. zpovědi, ba jdou ke zpovědi, aby si blázna činili z kněze a samého Boha. I to je rouhání, kdo před svatbou jde ke zpovědi, že to musí býti, ale potom si ze všeho dělá posměch, vykládá, co mu kněz pravil, a dává svou zpověď ve společnosti sobě rovné k lepšímu. Rouhání se dopouští, kdo svatokrádežně přijímá některou svátost, zvláště nejsvětější svátost oltářní, kdo svatou hostii spustí zúmyslně na zemi, kdo kostely vylupuje a svaté hostie po zemi rozhazuje a nohama šlape.

Rouhání se dopouští, kdo si činí posměch ze svatých obřadů zvláště ze mše svaté. Stalo se a stává se, že rozpustilí lidé v masopustě pochovávají basu a nápodobují při tom obřady pohřební. To je hrubé rouhání a tupení náboženství. Trestuhodnými jsou nejen ti, kteří posměšně obřady nápodobí, ale též diváci, kteří se smějí a tleskají.

Asi r. 1873 přihodila se následující událost. Byl konec masopustu a byla musika v osadě D. V. Druhého dne byla popeleční středa. Napilí a rozpustilí nejen chasníci, ale i sousedé a muži posmívali se popelci. I vyšed jeden ven, vzal saze z komína a dělaje posunky po knězi kráčel od jednoho k druhému a uděloval popelec. A hle, ještě nebyl u konce s rouhavým obřadem svým, vyšlehl náhle vedle hospody oheň a do rána lehla hospoda a několik stavení popelem. Ten pak, jenž kněze dělal a z posvátné věci nejvíce posměch si tropil, popálen tak, že za několik hodin zemřel. Nechtějte se mýliti, Bůh nebývá posmíván.

6. Rouhání se dopouští, kdo obrazy svatých, sochy a posvátné věci a místa tupí, poškozuje a ničí. Často slýcháme a čteme v novinách, že mnozí bezbožní a zpustlí lidé polní kříže znečistili, poškodili a polámali, obrazy a sochy svatých potupili a znetvořili, na hřbitově hanebnosti nemravné se dopustili, kříže zlámali a věci z kostela a hřbitova pokradli. To je hanebné rouhání, kterého Bůh bez potrestání nenechá. Někdy se stává, že děti na obrazích křížové cesty vypíchají oči lotrům a katanům, kteří umučili Pána Ježíše. Rouhání se nedopustili, ale máme děti poučiti, by toho nečinily, neboť poškozují obraz; ukazují sice lásku k Pánu Ježíši, ale ne čistou, neboť jeví ve své horlivosti mstu a to se Bohu nelíbí.

Varujme se poškozovati obrazy, sochy, kostel nebo hřbitov, neboť tyto věci náleží Bohu a jsou předmětem náboženské úcty. Bůh také trestá rouhače, kteří potupují obrazy a posvátné věci. Výstražný příklad čteme v písmě sv. o babylonském králi Balta-

sarovi, kterýž dal k hostině přinésti posvatné nádoby, které Nabuchodonosor z chrámu Jerusalémského ukradl, a pil z nich s hosty svými. Bůh ho potrestal, neboť ještě téže noci byl zavražděn.

Roku 1874 na podzim dala jistá zbožná žena z B. u Brna postaviti kříž v poli na místo dosavadního již velmi sešlého. Nový kříž s velkou slavností byl posvěcen. Za několik dní však našli lidé kříž z kamene vytržený, sochu Spasitele přeraženou a kusy rozházené I nástroj, jehož bezbožný člověk při pekelné té práci používal, ležel na tom místě. Veřejné mínění mělo blízkého příbuzného oné ženy za pachatele. Žádný však nechtěl zločin udati soudu, ale ponechali soud Bohu Ten ho též učinil. Za několik dní po zločinu jel onen muž do Brna na trh úplně zdráv, vrátiv se však domů, byl stižen hroznými bolestmi v životě, tak že přivolaný kněz ničeho s ním nepořídil a téhož dne v hrozných bolestech skonal.

Rouhání jest jedním z největších hříchů, neboť každý hřích pochází buď z lidské slabosti, nevědomosti nebo pokušení, ale rouhání pochází z lidské zloby a zvrhlosti; proto rouhání nazývá se také hříchem ďábelským. Sv. Bernardin praví: „Rouhání jest hřích pekelný, neboť proklínati a zlořečiti jest řeč pekla.“ V pekle ozývá se samé proklínání a rouhání, neboť zavrženci proklínají Boha, jehož jim není popřáno viděti, proklínají ďábly, s nimiž musí ustavičně žíti a trápiti se, proklínají svět, na němž zle žili, proklínají náboženství a sebe. Proto sv. Ignác z Loyoly říkával, že kdyby ho Bůh do pekla uvrhl, za největší trest by považoval, že by musil rouhání zavrženců poslouchati. — Kdo se Bohu rouhá, podobá se pekelníkům a peklu neujde, protože za rouhače nebude se v nebi nikdo přimlouvati u Boha, jak praví písmo sv.: „Zhřešil-li člověk proti člověku, může jemu ukrocen býti Bůh; pakli hřeší proti Hospodinu, kdo se bude zaň modliti? (I. Král. 2, 25.) Rouhání jest smrtelným hříchem, proto chraňme se ho, neboť Bůh nebývá posmíván a přísně trestá rouhače na zemi i na věčnosti.

Již v starém zákoně ustanovil Bůh na rouhače trest smrti ukamenováním. Čtemeť v 3. knize Mojžíšově: „Kdož by se rouhal jménu Hospodinovu, ať smrtí umře; kamením uhází ho všecko množství.“ (3. Mojž. 24, 16.) O králi Davidovi čteme v písmě sv., že dal příčinu nepřátelům k rouhání se Bohu a syn, který se mu narodil, za trest umřel. (2. Král. 12, 14.) Sancherib, král assyrský, rouhal se za panování krále Ezechiáše v listu mu zaslaném a „tedy stalo se tu noc, že přišel anděl Hospodinův, a porazil v ležení assyrském 185 tisíc mužů.“ (4. Král. 19, 22.) Také církev trestala rouhače. V dobách, kdy v církvi ještě konalo se veřejné pokání kajícníků, musili rouhači, kteří potupně mluvili o Pánu Ježíši a jeho panenské Matce, sedm

neděl státi předę dveřmi chrámu bez pláště, majíce řemen okolo krku. Mimo to musili se 7 neděl každý pátek při chlebě a vodě postiti, nesměli kostel navštěvovati a musili dva i tři chudé dle možnosti živiti. Neuposlechli-li církve, nesměli nikdy do kostela vkročiti a nebyli po smrti církevně pochováni. Na sněmu lateránském za papeže Lva X. bylo nařízeno, aby rouhači rozhřešení se neudělilo, leč po dokonalém velkém pokání.

Také světské úřady trestají rouhače. Za starých časů bylo náboženství u veliké úctě a proto zvláště rouhači byli velmi přísně trestáni, tak že by dnes lidé ony tresty nazvali nelidskostí. Měl by však každý uvážiti, jaké surovosti dopouští se rouhač svými ústy a skutky proti nejsvětějšímu Bohu, pak by uznal i přísné ony tresty za zaslouženou pokutu. Někteří mocnáři vydali zákony proti rouhačům. Ludvík XIV., král francouzský, vydal r. 1666. velmi přísný zákon na rouhače. Všickni totiž, jimž se dokázalo, že se Bohu, Panně Marii anebo svatým rouhali, byli po 3 a 4kráte vždy větší a větší částkou peněžitou pokutováni. Po páté však musili v neděli a ve svátek od 8 hodin ráno až do 1 hod. odpoledne na potupném vyvýšeném místě státi. Po šesté vpálilo se jim znamení na hořejším a po sedmé na dolejším pysku a pakli se kdo nikterak polepšiti nechtěl, měl se mu jazyk vyříznouti. Pokutováni byli i ti, kteří rouhačů soudu neudali.

Císař rakouský Ferdinand II. r. 1624 dal zase tento zákon proti rouhačům: Kdo by pronesl rouhavá slova o Bohu, bl. Panně Marii, o světcích Božích, obřadech církve katol., o císaři a jeho rodině, ztratí statek ano i hrdlo.

Tak trestalo se rouhání jindy. A dnes? Dnes ovšem je také trestní zákon na rouhače čili jak se říká na rušení uznaného státem náboženství, ale obžalovaní mohou se z obžaloby zase jinými zákony vytočiti. Žalujte dnes někoho, že neklekl, když šel kněz s Pánem Bohem k nemocnému a co se mu stane? Obžalovaný řekne, já jsem jiné víry a jiného přesvědčení, má víra učí jinak a proto nejsem povinen klekati. Jenom pohoršlivé chování proti náboženskému úkonu může se žalovati, když by někdo zlomyslně na př. kněze jdoucího s Pánem Bohem tupil neb vůbec vyzývavě se choval. Náboženství naše vydáno jest dnes v šanc všeliké lidské zlobě a surovosti. V novinách protináboženských tupí se nejen církev a kněžstvo, ale tupí se i Bůh, zlehčuje se náboženství, potupně se píše o obřadech a uráží se i nejsvětější svátost oltářní. Nevěrcům a nepřátelům katol. církve nic není svatým, vše, co jest katolické, napadají, tupí, hanobí a slinou svou pošpiňují.

Drazí v Kristu! Vyložil jsem vám jak hrozným hříchem jest rouhání, proto chraňte se ho. Rouhání je vždy smrtelným hříchem,

leč by snad někdo v návalu rozčilení nějaké rouhavé slovo promluvil, ale hned ho srdečně litoval, pak by bylo rouhání hříchem malým. Rouhačné řeči zpravidla mluví jen lidé bezbožní a kteří Boha nemilují, jak dí sv. Pavel: „Protož známo vám činím, že žádný, kdo Duchem božím mluví, nezlořečí Pánu Ježíši.“ (I. Kor. 12, 3.) Milujeme-li tedy Boha a náboženství, nuže posvěcujme úst svých nábožnou modlitbou, chvalozpěvy a díkučiněním. Nemluvme proti Bohu a nereptejme, když nás navštíví nějaká metla Boží, ale čiňme pokání, aby Bůh byl usmířen. Rouhání lidských neposlouchejme a dle možnosti rouhání zamezujme. Jednejme vždy za příkladem sv. Polykarpa. Neboť když něco rouhavého slyšel, zacpával si hned uši, naříkaje na zlé časy, jakých se dočkal. Když mu hrozili před soudem, že bude za živa upálen, nebude-li se rouhati Kristu, statečně odpověděl: „Je tomu více než 86 let, co mně Kristus mnohá dobrodiní prokazuje, a já bych měl nyní tak uraziti Pána a Spasitele?“ A podstoupil smrt radostně r. 167.

Jméno Boží zneuctívá, kdo hříšně přisahá nebo přísahy neplní, ačkoli by ji splniti mohl.

Nemohou-li lidé pravdu výpovědí svých potvrditi svědky, dovolávají se svědectví všemohoucího a vševědoucího Boha, berou Boha za svědka, přisahají. Přísaha od počátku světa považována byla za věc svatou, neboť lidé byli sobě vždy vědomi, že všemohoucí a vševědoucí Bůh může pravdu potvrditi a křivou výpověď potrestati. Zvláště však nám křesťanům jest přísaha posvátnou, poněvadž dovoláváme se svědectví Krista Pána, bl. Panny Marie a svatých a vyzýváme Boha k zavržení duše naší, nemluvíme-li pravdu. Proto od počátku církve přísaha považována za náboženský úkon a žádný křesťan neodvážil se zneužíti přísahy. Poněvadž dnes mnozí křesťané často přisahají lehkomyslně, je třeba, abychom dokonale poučeni byli o přísaze a následcích křivé přísahy.

388. „*Co jest přisahati?*“

„Přisahati jest Boha za svědka bráti, že mluvíme pravdu nebo že chceme splniti, co slibujeme.“

Dovolává-li se někdo svědectví Božího, že pravdou jest, co mluví, anebo splní, co slibuje, nazýváme to přísahou. Přísaha proto jest buď potvrzovací nebo přislibovací. Přísahou potvrzovací chceme svědectvím Božím potvrditi pravdivost svých slov, přislibující přísahou připovídáme neb zavazujeme se Bohu, že to, co slibujeme, jistě splníme. Podle toho pak, kdy a jak přisaháme, rozeznáváme přísahu jednoduchou a slavnou.

Kdy je přísaha jednoduchá? Voláme-li Boha za svědka v obyčejném životě, abychom potvrdili pravdu svých výpovědí, sluje taková přísaha jednoduchou. Takovou přísahu skládají lidé často ve své obyčejné rozmluvě. Někdo na př. jest v podezření, že bližního svého pomlouval, něco mu ukradl, nebo někdo vypravuje nějakou událost, kterou sám viděl, ale nemůže ji svědky potvrditi, proto dovolává se svědectví Božího a praví: Bůh jest můj svědek, že jsem to nemluvil, že tomu tak jest; jako že je Bůh nade mnou, tak se to stalo. Jindy zase lidé vzývají Boha za trestatele, nemluví-li pravdy, říkajíce: ať mne Bůh hned potrestá, zavrhne, usmrtí. Takovou přísahou voláme přímo Boha za svědka. Než někdy dovolávají se lidé svědectví Božího nepřímo, to jest, přisahají při věcech, které jsou nám svatými a které buď Bohu náleží nebo na Boha se vztahují. Přisahají totiž lidé na evangelium, při svatých, na kříž, při nebi atd. Přísahou touto nedovoláváme se svědectví Božího přímo, nýbrž skrze bytosti a předměty, jimiž Bůh zjevuje svou všemohoucnost, spravedlnost a svatost. Přisaháme-li na kříž, tedy sv. kříž ovšem nemůže býti svědkem naší výpovědi nebo našeho slibu, ale poněvadž sv. kříž představuje Krista Pána, proto dovoláváme se svědectví samého Krista. Přisaháme-li na svou duši, tím vyzýváme Boha za svého soudce, aby duši zatratil, nemluvíme-li pravdu. Sv. Pavel často dovolával se svědectví Božího a přisahal na svou duši, aby věřící přesvědčil o své upřímnosti a ospravedlnil se proti pomluvačům, jak čteme v listu jeho ke Korintským: „Já pak za svědka beru Boha na duši svou.“ (II. Kor. 1, 23.) Slovy těmi chtěl sv. Pavel věřícím říci: nemluvím-li pravdu, nechť Bůh duši mou zatratí. Že skutečně bereme samého Boha za svědka, přisaháme-li na kříž, na svou duši, bl. Panně Marii, svatým a nebi, potvrzuje Pán Ježíš, jenž dí: „Kdo přisahá skrze oltář, přisahá skrze něj i skrze všecko, což na něm jest; a kdožkoli přisahá skrze chrám, přisahá skrze něj a skrze toho, kterýž přebývá v něm.“ (Mat. 23, 20, 21.)

Kdo tedy slov: při sám Bůh, jako že je Bůh nade mnou, ať mne Bůh zatratí, na mou duši atd. k potvrzení výpovědi své vážně a opravdově užívá a úmysl má, Boha za svědka bráti, skládá jednoduchou avšak pravou přísahu. Proto takových slov nemáme nikdy lehkomyslně a bez potřeby vyslovovati, zvláště však mluvíme-li o věcech nepatrných a takových, které snadno lze svědky dokázati, poněvadž voláním Boha za svědka bez potřeby zlehčujeme nejsvětější jméno Boží a samého Boha.

Potvrzujeme-li výpověď svou slovy: na mou čest, jak jsem živ, jak tu stojím, pak slova ta nejsou přísahou, nýbrž pouhým potvrzením naší výpovědi.

Kdy je přísaha slavná? Přísaha je slavná, přisaháme-li v chrámě, v úřadu nebo u soudu se slavnými obřady. Zvláště slavná je přísaha, kterou něco Bohu neb představeným slibujeme a Boha bereme za svědka, že slibu dostojíme. Takovou slavnou přísahu skládá novokněz v ruce svého biskupa a slibuje mu věrnost, poslušnost a oddanost; manželé při oddavkách, kdy před oltářem a před svědky slavně přisahají sobě věrnost manželskou až do smrti; úředníci, učitelé a vojínové, kteří přisahají, že povinností úřadu svého věrně plniti budou.

Slavná přísaha koná se také u soudu, aby svědkové slavným způsobem potvrdili, že pravdu mluviti budou. U soudu koná se přísaha takto: Na stůl postaví se sv. kříž, po jehož stranách stojí rozžaté dvě svíce a evangelium. Přisahající s obnaženou hlavou přistoupí před sv. kříž, dotkne se pravou rukou evangelia, pozdvihne tři prsty vzhůru a zřetelně říká přísežnou formuli, kterou mu soudce předříkává a přísahu končí slovy: „K tomu mi dopomáhej Pán Bůh, matka Boží a všickni svatí. Amen.“ Kříž sv. má přisahajícímu připomínati, že Kristus Pán, jenž na tomto znamení nás smrtí svou vykoupil, jest vševědoucím a všemohoucím Bohem, který pravdu miluje a lež nenávidí a trestá. Hořící svíce znamenají, že Bůh jest věčná pravda, která nás osvěcuje a spásu přináší. Hořící svíce připomínají také věčný oheň v pekle, do něhož zavrženi budou ti, kteří křivě přisahají. Evangelium má nám připomínati, že Bůh skrze písmo sv. zjevil věčné pravdy a že v písmě svatém potvrzuje se všemohoucnost a spravedlnost Boží. Pozdvižené tři prsty znamenají nejsvětější Trojici, kterou přisahající bere za svědka svých výpovědí a zároveň vyzývá za mstitele, mluví-li nepravdu. Poněvadž přísaha jest slavným vyznáním víry, proto soudce před přísahou vyloží přisahajícímu vážnost a svatost přísahy a zároveň mu připomene tresty Boží i světské, kdyby křivě přisahal. Tímto slavným obřadem přisaháme my katolíci. Protestanté přisahají na bibli a Židé na písmo sv. starého zákona neb ustanovené formuly.

Již národové pohanští užívali přísahy a považovali ji vždy za posvátný úkon náboženský. Staří Římané přisahali u Joviše, nejvyššího svého Boha, Řekové u bohů spravedlivých. Obyčejně přísahu skládali u obětních oltářů. Židé přisahali slovy: Živť jest Hospodin. Křesťané na počátku církve přisahali ve jménu nejsvětější Trojice.

Můžeme-li přisahati? Přísaha jest dovolena, poněvadž přísahou vyznáváme veřejně víru v Boha všemohoucího a nejvýš spravedlivého soudce. Písmo sv. dosvědčuje nám, že přísaha jest dovolena, neboť sám Bůh přisahal, přisahali svatí v starém zákoně a přisahal též Pán Ježíš.

Když Abrahám z rozkazu Hospodinova obětoval mu na hoře Moria syna svého Isáka, přisahal mu Hospodin, že rozmnoží pokolení jeho jako hvězdy na nebi a písek na břehu mořském, neboť mu pravil: „Skrze sebe samého přisáhl jsem“, praví Hospodin, „že jsi učinil tu věc, a neodpustil jsi synu svému jednorozenému pro mne.“ (I. Mojž. 22, 16.) Bůh také Židům přisahati nařídil, neboť čteme v knize Mojžíšově: „Hospodina, Boha svého báti se budeš a jemu samému sloužiti, a skrze jméno jeho přisahati budeš.“ (5. Mojž. 6, 13.) Přemnozí spravedliví mužové a králové starozákonní přisahali; David přisahal své matce Bethsabe a příteli svému Jonathovi přisahal věrné přátelství; israelité přisahali Hospodinu na poušti.

I Pán Ježíš přisahal. Když postaven byl před soud vysoké rady židovské, zapřisahal jej nejvyšší kněz Kaifáš řka: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?“ A Pán Ježíš vážně a slavnostně odpověděl: „Ty jsi řekl“ (Mat. 26, 63.), to jest, přísahou potvrzuji, že jsem Synem Božím.

Také sv. Pavel přisahal, jak jsem dříve připomenul, a o přísaze v listech svých často mluví a praví, že lidé Boha berou za svědka při rozepři, aby soud byl ukončen, praví: „Lidé zajisté skrze většího, nežli jsou sami, přisahají, a konec jest všeliké rozepři jejich, když potvrzeno bývá přísahou.“ (Žid. 6, 16.)

Církev sv. vždy učila, že přísaha v důležitých věcech jest dovolena. Na církevním sněmu v Kostnici bylo rozhodnuto, že přísaha jest křesťanům dovolena. Na sněmu tom také mnozí přisahali. Také církevní obřadní knihy svědčí, že se v církvi přísahy užívalo, neboť obsaženy jsou v nich formule, kterými králové mají přisahati.

Koná-li se přísaha ve věci důležité, aby pravda byla potvrzena a nevina dokázána, tehdy přísaha jest nejen dovolena, ale i nutna. Pro společnost lidskou jest přísaha nesmírné důležitosti, neboť dokud národové přísahu mají v uctivosti, dotud mají i víru v Boha, váží si náboženství a bojí se nevěrnosti. Kdo přísahou pohrdá a jí se posmívá, ukazuje, že nemá ani víry v Boha a bázně Boží a ani bázně lidské, a proto takovému člověku nemůže se nikdy věřiti. Jsou však některé náboženské sekty, které vyhlašují přísahu za nedovolenou. V Čechách jsou tak zvaní duchaři, kteří jsou nepřáteli přísahy a v Rusku jest jakási sekta, jejíž stoupence ani vláda nemůže donutiti k přísaze. Tito a jiní odvolávají se na slova Kristova, která praví u sv. Matouše: „Slyšeli jste, že řečeno bylo starým: nebudeš křivě přisahati, ale splníš Pánu přísahy své. Ale já pravím vám, abyste nepřísahali ani skrze nebe, nebo trůn Boží . . . Ale buď řeč vaše, jest, jest, ne, ne; což pak nad to více jest, to od zlého jest.“ (Mat. 5, 33—37.) Slovy těmito Pán Ježíš nezapověděl

přísahy, vždyť sám přisahal, nýbrž pouze chtěl fariseům říci, že není dovoleno na každou nepatrnou věc přisahati, jak to oni činili. Židé podnes mají v obyčeji, že při každém obchodu se dušují a zaklínají. Staří Židé tak nečinili, ale přísahy si vážili a přisahali jen v důležité věci. Poněvadž tedy fariseové přisahali bez potřeby a lehkomyslně, proto pravil Pán Ježíš, abychom ustavičně se nezaklínali, ale raději pravdu mluvili a nelhali.

Kdy smíme přisahati? Sv. Alfons Liguori praví: „Aby přísaha byla dovolenou, je trojí podmínky třeba: pravdy totiž, rozvahy a spravedlnosti. 1. Pravdy třeba, to jest, záležitost, kteráž se přísahou stvrzuje, musí býti jistou, protož hříchu se dopouští, kdo přísahou tvrdí věc nejistou. 2. Rozvahy, to jest, že se toliko pro věc rozumnou přisahati má. 3. Spravedlnosti; proto dvojnásobného hříchu se dopouští, kdo přisahá, že vykoná něco nedovoleného neb nespravedlivého.“ Také písmo sv. nám praví, kdy smíme přisahati, neboť Hospodin praví ústy proroka Jeremiáše: „Přisahati budeš v pravdě, soudu a spravedlnosti.“ (Jer. 4, 2.)

1. „V pravdě“ musíme přisahati, to jest, přisahající musí býti přesvědčen naprostou jistotou, že to, co mluví, jest skutečnou pravdou. O čem tedy jsme úplně přesvědčeni, na to můžeme bez bázně přisahati. Kdo však přisahá na něco, o čem dokonale není přesvědčen, čeho neviděl a neslyšel, ale tvrdí jakoby o tom měl dokonalou vědomost, přisahá proti pravdě, přisahá křivě. Než přisaháme, musíme na vše dávati dobrý pozor. Jestliže u soudu klade se více různých otázek v nějaké rozepři, musíme napřed uvážiti, na které z nich můžeme přisahati. Poznáváme-li, že některou věc v obžalobě obsaženou nemůžeme s dobrým svědomím za pravdivou a jistou dokázati, tedy musíme pochybné a nejisté věci od přísahy odloučiti a zřetelně říci, že na ty a ony otázky nemůžeme přisahati. Proto každý má před přísahou vážně uvážiti, na co bude přisahati, neboť po vykonané přísaze marnou byla by výmluva: já jsem přisahal jen na to, ale ne na všechno. Ostatně, kdo se bojí Boha, přisahati bude jen na pravdu. Konečně při přísaze nesmíme užívati dvojsmyslných a nejistých slov, ale musíme mluviti, co máme na srdci.

2. „V soudu“ čili s rozvahou musíme přisahati, to jest, přisahající musí vážně uvažovati o věci, na kterou přisahati míní a shledá-li, že věc jest pravdiva, důležita a že nemůže ani svědky ani čímkoliv jiným dokázána býti než přísahou, pak může přisahati. Proto na věcí nepatrné, na nichž ničeho nezáleží, nemáme přisahati, leč by soud žádal přísahy. Sv. Augustin v mládí svém často lehkomyslně a bez rozvahy přisahal, když však se k Bohu obrátil, miloval pravdu, Boha se bál a říkával: „Co se mne týká, mám

přísahu v největší vážnosti; a proto jen když třeba jest, přisahám, ale vždy po náležitém uvážení a svatou bázní a uctivostí."

3. „Ve spravedlnosti" musíme přisahati, to jest, přisahající musí věděti, že věc, na kterou přisahá nebo kterou slibuje, jest dobrá a spravedlivá. Kdo by přisahal, že se na někom pomstí, že někoho zabije, že nebude konati dobré, k němuž se zavázal, přisahá hříšně. Za papeže Lva XII. utvořily se v různých zemích tajné spolky; ve Francii a Belgii svobodní zednáři, v Německu illuminváti, v Italii karbonáři, kteří zavázali se hříšnou přísahou proti státu a církvi. Papež vyřkl r. 1825 klatbu na hříšnou tu přísahu, zvláště poukazuje k tomu, že tajné společnosti usmrtí toho, kdo by tajnosti spolku vyzradil, ježto vražda hříšná jest. Zednáři podnes musí přisahati, že se nedají na smrtelné posteli zaopatřiti sv. svátostmi a proto, aby některý jejich člen přísahy nezrušil, střeží umírajícího a kněze do domu nepustí. Také jsou zavázáni přísahou, že kdo losem jest určen, aby zavraždil krále neb jinou vznešenou osobu, musí zločin vykonati, byť by sám přišel o život.

Můžeme-li tedy přisahati za těchto podmínek, to jest, v pravdě, rozvaze a spravedlnosti, pak přísaha jest dovolena. Slibujeme-li přísahou něco dobrého nebo povinného, jsme povinni přísahu plniti. Manželé přisahali si u oltáře věrnost až do smrti, proto jsou povinni slibu věrně dodržeti. Kteří manželé jsou věrolomnými, ruší přísahu a dopouští se těžkého hříchu. Podobně kněží, řeholníci a řeholnice, úředníci, učitelé a vojínové povinni jsou věrně plniti, k čemu se slavnou přísahou zavázali. Krásný příklad věrnosti k císaři zanechal v dějinách Karel ze Žerotína, slavný pán moravský. Když r. 1618 odbojní stavové čeští proti zákonitému králi Ferdinandovi II. se vzbouřili, zůstal Žerotín věrným přísaze králi učiněné a to přes všeliké domlouvání a výhrůžky, přes veškeré nátisky proti němu užívané.

389. *„Kdo přisahá hříšně?"*

„Hříšně přisahá:

1. Kdo přisahá bez potřeby.
2. Kdo přisahá křivě.
3. Kdo přisahá, že něco nedovoleného učiní."

1. Jako nesmíme nadarmo a bez potřeby bráti jméno Boží, tak také nesmíme nadarmo a bez potřeby přisahati. Jen tehdy můžeme přisahati, nemůžeme-li pravdu důležité věci svědky dokázati, anebo žádá-li soud přísahy. Můžeme li však výpověď svou dokázati hodnověrnými svědky, tedy v obyčejném životě není třeba přísahy. Již pohanští Římané a Řekové nedovolovali přisahati

lehkomyslně a bez potřeby. Agesilaus říkával o národech barbarských, že ničím tak bohů neurážejí, jako že lehkovážně přisahají a přísahu ruší. Také Židé přisahali na každou i nepatrnou věc a proto je Pán Ježíš přísně káral Před lehkomyslným přisaháním varuje nás písmo sv., neboť čteme v knize Sirachově: „Přisahání nechť nepřivykají ústa tvá, nebo mnozí jsou pádové v něm.“ (Sir. 23, 9.)

Bohužel mnozí lidé přisahají na každou nepatrnou věc. Vypravují různé historky ze života, cest a vojny, nevěří-li jim někdo, hned se dušují a Boha dovolávají. Těžkého hříchu však se dopouští nepokojní a hašteřiví lidé, kteří pro nepatrné věci, lecjakou pomluvu a klevetu hned se soudí a přisahají. Kdo často přisahá, neváží si přísahy a také snadno křivě přisahá, jak dí sv. Jan Zlat.: „Nikoho není, jenž by často přisahaje, někdy nepřisahal křivě; jakož není, aby ten, jenž sobě navykl mnoho mluviti, nemluvil časem věcí nepříhodných.“ Přísahu máme považovati za lék. Léku užíváme jen v nemoci, když ho potřebujeme, přísahy také máme užívati jen zřídka a v důležité věci.

Vypravuje se o jednom muži, že pro nepatrného ptáka složilo se u soudu 20 přísah. Roku 1858 ztratil se mu totiž kanárek. Okradený žaloval a pro tuto maličkost musilo 20 svědků složiti přísahu. Nejsou i mezi námi někteří hašteřiví lidé, kteří také již více než 20kráte přisahali pro darebné a nepatrné věci? Varujme se přisahati bez potřeby, aby nás Pán Bůh nepotrestal.

Když kdysi k sv. opatu Auxenciu přišli dva malomocní a o pomoc ho vzývali, pravil k nim: „Víte, proč vás Bůh tak ošklivou nemocí potrestal? Proto, že jste při každé maličkosti lehkomyslně přisahali a jméno Boží zneuctívali. Poznejte chybu svou, litujte jí a učiňte si předsevzetí, že již tak činiti nebudete.“ I padli na kolena a prosili kajícně Boha za odpuštění, načež je světec olejem pomazal, i uzdraveni byli.

2. Hříšně přisahá, kdo křivě přisahá.

Kdo přísahou potvrzuje, co není pravda a lež vyhlašuje úmyslně a vědomě za pravdu, dovolávaje se svědectví Božího, dopouští se křivé přísahy. Křivě také přisahá, kdo nejisté a pochybné věci prohlašuje za jisté a pravdivé, ačkoliv pravdy dokázati nemůže. Křivě přisahá kdo před soudem přísežní formuli říká, ačkoliv v srdci svém nesouhlasí. Stává se někdy, že mnohý byl by odsouzen, kdyby nepřisahal. Křivé přísahy se bojí a přece rád by rozepři vybrál anebo potrestání ušel, proto přisahá, říká formuli, ale v srdci svém si myslí: já nepřisahám, nechci bráti Boha za svědka. Tímto jednáním chtějí svědomí své utišiti, ale marně. Dopustili se podvodu, neboť přísahou svou podvedli soud, jenž není

vševědoucím a nezná myšlení lidských. Ačkoliv řekli si v srdci svém: nechci přisahati, přece přisahali skutkem a přisahali křivě.

Přisahá křivě, kdo učiněnou přísahu ruší, na příklad: kněží, manželé, řeholníci, úředníci, učitelé a vojáci, když povinností svých nekonají, když slibu čistoty ruší, když manželé dopustí se nevěry manželské, když vojáci a úředníci i poddaní zradí mocnáře, vlast a vůbec nekonají svých povinností. Kdo ruší přísahu, nazývá se křivopřísežníkem a zrádcem.

Křivá přísaha jest hrozným hříchem, který Bůh přísně zapovídá a trestá. Již staří pohané považovali křivou přísahu za veliké provinění. Tak praví Cicero: Censorové žádné provinění tak přísně nevyšetřovali a tak přísně netrestali, jako křivou přísahu. Kdo křivě přisahal, ztratil víru i kdyby při mnozích bozích přisahal. — Bůh vždy zapovídal křivou přísahu a ustanovil na ni přísné a veliké tresty. Čtemeť v písmě sv.: „Přijde (zlořečení) do domu toho, jenž přisahá skrze jméno mé lživě, a přebývati bude uprostřed domu jeho a stráví jej.“ (Zach. 5, 4.) Pán Bůh křivopřísežníkům odňal svou milost a požehnání a často je náhlou smrtí zahubil. V písmě sv. čteme o králi Sedechiášovi, králi judském, že zlé věci činil před Hospodinem a zrušil přísahu králi Nabuchodonosorovi učiněnou. Prorok Ezechiel předpověděl mu smrt, neboť dí: „Živť jsem já, praví Pán Bůh: že v místě královĕ, kterýž ustanovil ho králem, jehož přísahu zrušil a smlouvu protrhl, kterouž s ním měl, uprostřed Babylona umře.“ (Ez. 17, 16.) Brzo na to zajal Nabuchodonosor Sedechiáše, dal mu oči vypíchati a odvedl jej v okovech do Babylona, kdež bídně zahynul. (4. Král. 23.)

Varujme se křivé přísahy a nikoho také ani nenuťme ani nesvádějme ku křivému přisahání. Sv. Augustin praví k tomu: „Hle, přisahá, přisahá křivě a zahyne. A co jsi tím získal? Avšak i ty zahyneš, protože jsi nutil k přísaze.“ Bůh křivou přísahu i dnes často trestá náhlou smrtí. Proto ne nadarmo se říká, že do roka umře, kdo křivě přisahal. Roku 1896 jistý nezdárný syn v Černé Hoře vedl rozepři se svou starou matkou o výminek U soudu křivě přisahal a hned padl k zemi mrtev. („Hlas“ r. 1896.)

Jistý kněz byl ku starému bezbožníku povolán, kterého Bůh pro křivou přísahu mrtvicí jazyka potrestal, tak že řeč ztratil. Byl ještě při sobě, ale žádným napomínáním neodstoupilo od něho zoufalství. A když se ho kněz tázal, proč jest tak zoufalým, naznačil znamením, že křivě přisahal a brzy na to bídně zemřel.

Také světské zákony vždy trestaly křivou přísahu. Staří Egypťané a Skythové křivopřísežníky na hrdle trestali. Dle starosaského zákona byly tomu, kdo ponejprv křivě přisahal dva prsty u pravé ruky uťaty; kdo podruhé křivě přisahal, veřejně

byl bičován; kdo potřetí, mečem byl odpraven. Dle nynějšího trestního zákona křivá přísaha trestá se žalářem i víceletým. Kdo křivě přisahal, nesmí již býti k přísaze připuštěn, nesmí zastávati úřady, k nimž třeba jest přísahy, a nedostane se mu žádné čestné odměny a vyznamenání.

Také církev trestá křivou přísahu. Dle církevního práva platí křivopřísežník za bezectného a podléhá církevnímu pokání po celý život. Křivá přísaha odpouští se sice ve sv. zpovědi, avšak hříšník musí nahraditi veškerou škodu, kterou bližnímu způsobil na statku a cti. Mnoho jest však křivopřísežníků, kteří svůj zločin ve zpovědi zamlčují. Jak hrozný je stav duše takového hříšníka, který s hříchem tím vstupuje do chrámu, modlí se, zpovídá se a vyslyšen není! Jak bude křivopřísežník umírati a co ho očekává na věčnosti? Hrozný rozsudek Boží, věčné zavržení.

3. Hříšně přisahá, kdo přisahá, že něco nedovoleného učiní.

Kdo volá Boha za svědka, kdo přisahá, že někoho zabije, na někom se pomstí, přisahá hříšně. Taková přísaha není dovolena a proto, kdo ji učinil, má zlého úmyslu litovati a od něho upustiti. Takovou hanebnou přísahu učinili Židé, kteří se zapřisáhali, že nebudou ani jísti ani píti, až by sv. Pavla zabili. (Skut. ap. 23, 12.) Podobnou přísahu nedovolenou učinil Herodes. Jednoho dne připravil Herodes knížatům a předním mužům země velikou hostinu. Když hosté byli vínem rozjařeni, vešla do síně hodovní dcera Herodiadina a tancovala. I líbila se všem. Herodes, jenž s matkou oné dívky žil v souložnictví, velmi se zaradoval a pravil k dívce: „Pros, zač chceš, byť by to byla polovice mého království.“ Lehkomyslný král i přisahal. Bezbožná matka dívčiny, znajíc lehkomyslnost Herodesovu, vše tak nastrojila, aby svedla jej ke slibu, který by král musil vykonati. Bezbožná žena nenáviděla sv. Jana Křtitele, kterého Herodes v žaláři držel, a byla by ráda přísného karatele jejího bezbožného života se zbavila. Když tedy její dcera ze síně hodovní k matce své se navrátila a tázala se, zač by měla prositi, matka jí přikázala, aby žádala hlavu sv. Jana. Bezbožná dívka předstoupivši před krále pravila: „Chci, abys mi dal hned na míse hlavu Jana Křtitele.“ Zarmoutil se král, ale pro přísahu a pro spoluhodovníky nechtěl jí oslyšeti a poručil sv. Jana stíti. Král nevěda, že přísaha na něco zlého učiněná není dovolena, a že hroznou jest urážkou Boha, kdo takovou přísahu splní, učinil dívce po vůli. Herodes dopustil se najednou dvou zločinů: křivě přisahal a dopustil se vraždy.

Nikdy nesmíme přisahati, že něco zlého učiníme a také nesmíme přísahy takové splniti, byť bychom i musili trpěti. Tomáš

Morus, kancléř anglický a biskup Fischer, majíce přisahati na zákony proticírkevní, neučinili tak a raději hněv krále Jindřicha VIII. na sebe popudili a pro víru a pravdu zemřeli.

390. *„Proč jest křivá přísaha hříchem velmi těžkým?“*

„Křivá přísaha jest hříchem velmi těžkým:

1. Protože se jí Bůh, nekonečná pravda, za svědka volá ke lži.

2. Protože se jí lidská společnost zbavuje posledního prostředku, dopátrati se pravdy a ochrániti právo i spravedlnost.“

Kdo křivě přisahá, dopouští se hrozného zločinu proti Bohu, sobě a společnosti lidské.

a) Křivopřísežník největší potupu a urážku metá v tvář nejsvětějšího Boha, protože opovažuje se nejvýš pravdomluvného a svatého Boha, který miluje dobré a nenávidí zlé, jenž jest sama pravda a původcem pravdy, bráti za svědka ke lži. Křivopřísežník tím veřejně ukazuje, jakoby snad Bůh pravdy neznal, lež schvaloval anebo ji potrestati nechtěl nebo nemohl. Křivopřísežník potupuje Krista Pána. I ti největší padouchové uleknou se, když postaví se k přísaze kříž a hořící svíce, třesou se strachem, avšak křivopřísežník maje v úmyslu křivě přisahati bez bázně obnažuje hlavu, zdvihá tři prsty a netřese se hrůzou před sv. křížem vypovídati lež a potvrzovati ji svědectvím ukřižovaného Krista. Jak zlehčuje a potupuje tím jméno Kristovo, jehož svět dosud si váží a pro nějž přisahajícím věří. Kdyby nikdo v uctivosti neměl Boha, kdyby nikdo nebál se všemohoucnosti božské, nikdo by také nikomu nevěřil a ani ne přisahajícím. Křivopřísežník této všeobecné víry a úcty k Bohu zneužívá a bere nejvyššího Soudce za svědka ke své lži. Může-li býti větší potupy Kristu a jeho náboženství učiněné? Křivopřísežník při přísaze praví: „K tomu mi dopomáhej Pán Bůh, Matka Boží a všickni svatí“, tedy ke lži, k podvodu má pomáhati Bůh a jeho svatí Kéž by lidé uvážili, jak hrozného hříchu se dopouští křivou přísahou, kéž by vzpomněli toho okamžiku, až státi budou před nejvyšším Soudcem svým, kterýž je souditi bude před anděly a svatými a kde již nebudou moci lháti a podváděti!

b) Křivopřísežník škodí také sobě, neboť křivou přísahou vzdává se Boha a duši svou odevzdává ďáblu. Kéž by si křivopřísežník vzpomněl na význam hořících svící, které mu připomínají věčný oheň v pekle, do něhož odsouzeni budou všickni křivopřísežníci, kteří pokáním Boha neusmířili. Křivopřísežník volá na sebe kletbu Boží. Sv. Isidor praví: „Jestliže se lež člověka

právem světským odsuzuje, jestliže se podvod právem světským tresce, jestliže se faleš světskou hanbou a pomstou hrdla ztracení vykořeňuje, jak větší u Boha bude trestání toho, kdož k svým nepravým věcem a skutkům za svědka Pána Boha sobě béře; ústa zajisté lživá zabijí duši. A zatratíš všecky, kteříž lež mluví. Před Pánem Bohem, soudcem tím spravedlivým, jedenkaždý počet vydati musí z každého slovíčka prázdného. Každý od něho pomstu vezme, za každé slovíčko marné. A falešný svědek také pomstě neujde." Křivopřísežník také neujde trestu světskému, neboť bude-li usvědčena jeho křivá přísaha, bude trestán žalářem a jinými časnými pokutami. V duši své má pak červa neumírajícího, kterýž jej do smrti hlodati a pronásledovati bude R. 1888 oběsila se ve Štětíně v Prusku 60letá žena ze zoufalství, že před 20 lety křivě přisahala. Dlouho mlčelo a spalo její svědomí, teprve po 20 letech počalo ji ale tak trýzniti, že sebevraždou skončila.

Křivopřísežníka stíhá i kletba lidská. Všichni ti, kteří jeho křivou přísahou utrpěli škodu na cti a statku, proklínají křivopřísežníka. Tato kletba bývá příčinou, že požehnání Boží stěhuje se z domu křivopřísežníkova a často zachvacuje i potomky jeho.

Jeden advokát v Boloni složil křivou přísahu; od té doby pronásledovalo ho neštěstí za neštěstím. V brzku mu zemřel bratr, pak sotva 20letá jeho choť a konečně byl sám mrtvicí raněn a zemřel.

c) Křivopřísežník škodí celé společnosti lidské, protože křivou přísahou podvádí lidi a soudy, které přísahy užívají jako posledního prostředku, aby pravda byla potvrzena. Již svatý Pavel praví, že lidé přisahají, aby učiněn byl konec rozepří, neboť dí: „Lidé zajisté skrze většího, nežli jsou sami, přisahají, a konec jest všeliké rozepře jejich, když potvrzena bývá přísahou." (Žid. 6, 16.) Kdyby všichni lidé křivě přisahali, kdo by mohl někomu věřiti a důvěřovati? Čím by se učinil konec soudům a čím by pravda a nevinnost byla hájena? Kdyby všickni lidé křivě přisahali, jakou důvěru měl by mocnář ve své úředníky a poddané, jak by manželé si věřili vespolek? Křivopřísežník boří a ničí vzájemnou důvěru a věrnost, zlehčuje náboženství, které přísahu činí posvátnou a otvírá bránu všelikému podvodu.

Přísaha, dr. v Kr., jest věcí svatou, jest vyznáním víry v Boha, proto mějme ji v uctivosti a nezlehčujme ji. Na nepatrné věci nepřisahejme a v důležité věci přisahejme zřídka a v pravdě. Pověděl jsem vám, jak Bůh křivou přísahu trestá, proto chraňme se křivé přísahy. Mluvme vždy pravdu, nesuďme se ustavičně pro

klevety a nepatrné urážky, nýbrž odpouštějme si hříchy a odpustí i nám Bůh hříchy naše.

Ku přísaze druží se slib.

391. *„Co je slib?“*

„Slib je dobrovolná, Bohu učiněná přípověď, kterou se člověk pode hříchem zavazuje, že vykoná něco Bohu milého.“

Slib jest vlastně slavná přísaha, kterou dobrovolně pod hříchem Bohu se zavazujeme, že něco dobrého vykonáme nebo něčeho zlého zanecháme. Aby naše přípověď Bohu učiněná byla slibem, musí míti tyto vlastnosti, musí býti: 1. přípověď svědomí pod hříchem zavazující; 2. přípověď dobrovolně učiněná; 3. přípověď Bohu učiněná; 4. přípověď, že vykonáme něco dobrého.

1. Náš slib je svatým, učiníme-li Bohu přípověď, že pod smrtelným hříchem něco dobrého učiníme nebo něčeho zlého zanecháme. Kdo by si učinil jen dobrý úmysl, že se uchrání toho neb onoho hříchu, že bude pilně choditi v neděli na služby Boží, neučinil slibu. Také to by nebylo slibem, kdyby někdo řekl: Dá-li Pán Bůh, půjdu letos na pouť na sv. Hostýn. Pouhé předsevzetí nebo dobrý úmysl není již slibem. Kdo však zaváže se ve svědomí pod hříchem, že vykoná něco dobrého, k čemuž třebas není zákonem Božím vázán, činí slib, který vyplniti jest povinen, jinak by se dopustil hříchu. Lidé často Pánu Bohu činí sliby. Mnohý nemocný člověk prosí Boha za zdraví, a aby spíše zdraví nabyl, slibuje něco dobrého Pánu Bohu. Řekne-li nemocný: Zavazuji se ve svém svědomí, dá-li mně Bůh zdraví, uzdraví-li mne, půjdu na sv. Hostýn, pak učinil závazný slib. Kdyby mu Bůh zdraví udělil, jest povinen slibu svého splniti.

Takové sliby Pánu Bohu činili lidé již v starém zákoně. Nábožná Anna, žena Ekkanova, dlouho modlila se k Bohu za syna a slibovala, že vyslyší-li Bůh prosby její, obětovati bude syna službě Boží. Bůh dal jí syna Samuele (t. j. na Bohu vyžádaný), kteréhož pak Anna skutečně odevzdala službě Boží. Také Maria Panna učinila Bohu slib ustavičné čistoty, kterýž také zachovala. První křesťané zavazovali se před Bohem, že nebudou nikoho klamati, nýbrž že budou vždy věrnými v slovu svém a že sliby učiněné věrně plniti budou.

Sv. Bonifác, apoštol Němců, učinil slib, že vstoupí do kláštera. Otec jeho však měl s ním jiné záměry a proto nepovolil. Když pak těžce onemocněl a ležel na smrtelném loži, poznal marnost

světa a jeho rozkoší, učinil Bohu slib, že synu svému nebude brániti, jestliže ho Bůh na živu zachová. I pozdravil se otec a Bonifáce, syna svého, hned poslal do benediktinského kláštera v Exetru.

2. Ku slibu náleží dobrovolná přípověď. Slib náš jest před Bohem závazným, jestliže dobrovolně a po zralém uvážení něco Bohu slíbíme.

Kdo nemá užívání rozumu, kdo je nedospělým, pomateným nebo blbým, nemůže činiti závazného slibu. Proto slib dětí nemá platnosti. Také slib není závazným, učiní-li ho někdo v hrozném strachu a rozčilení. Tu však musí býti dokázáno, že rozčilení bylo tak veliké, že člověk neměl rozumné rozvahy a svobodné vůle. Kdo by však učinil slib ze strachu před smrtí nebo neštěstím, jest jeho slib závazným, protože nebyl zbaven ani rozumu ani svobodné vůle. Slib učiněný z donucení nemá platnosti. Mnozí rodičové nutí svého syna, aby jim slíbil, že se chce věnovati stavu kněžskému a vyhrožují mu bitím anebo vyděděním, neuposlechne-li. Když syn učiní slib, že bude knězem, není slibem vázán, protože neučinil přípovědi dobrovolně. Mnohé dívky v mladosti své učiní slib, že se nevdají, že půjdou do kláštera a později toho litují. Proto nedospělí lidé nemají takových slibů činiti, poněvadž nemají ani rozvahy ani zkušenosti dokonalé. Avšak i dospělí nemají činiti sliby bez náležitého uvážení. Než učiníme nějaký slib, vždy napřed moudře uvažme, budeme-li moci vykonati oběť, kterou Bohu chceme přinésti.

Jistá paní uslyšela, že sv. František Sal. již v mládí slibem se zavázal, že každodenně bude se modliti růženec. I chtěla totéž učiniti a tázala se sv. Františka o radu, což jí ale zrazoval. „Jak“, pravila paní, „vy mně zrazujete, co jste sám v mládí učinil?“ Na to sv. František: „To slovo v mládí zde právě rozhoduje; neboť tehdy jsem si nerozmyslil dobře, co jsem sliboval; nyní však v dospělém věku vám radím, abyste toho nečinila. Proto ale se jen pilně modlete růženec, nezavazujte se však slibem, abyste ho snad nezrušila.“

3. Slib musíme činiti Bohu. Pravil jsem, že slib vlastně jest přísaha, kterou Bohu se zavazujeme, že něco dobrého vykonáme nebo něčeho zlého zanecháme. Slib tedy můžeme činiti pouze Bohu, neboť slibem zavazujeme se k nějaké oběti, kterou chceme Bohu poděkovati za dobrodiní anebo vyprositi si nějaké milosti. Můžeme však také učiniti slib bl. Panně Marii a svatým, že je budeme ctíti, následovati v ctnosti, že k jejich cti postavíme oltář, sochu, vyprosí-li nám u Boha zdraví nebo jiné milosti. Aby takový slib svatým činěný byl slibem, musíme míti na mysli Boha, jemuž oběť slibujeme skrze svaté. Slibujeme-li něco slovy: zavazuji se Bohu a

jeho panenské Matce, že jistého dne budu se postiti, pak jsme učinili závazný slib. Při každém slibu musíme míti na mysli Boha, jemuž přímo nebo nepřímo něco slibujeme. Kdyby někdo umírající manželce slíbil, že se více neožení, neučinil slibu Bohu, a proto když by po smrti manželky se oženil, nezrušil slibu Bohu, nýbrž slibu ženě své daného. Kdyby ale manžel umírající ženě slib učinil před Bohem a Boha za svědka bral, pak učinil slib také Bohu a musí ho splniti.

4. Bohu slibovati musíme jen dobrou věc, to jest, takové skutky, které se Bohu líbí a které slouží k jeho cti a slávě. Kdo by však sliboval něco zlého nebo hříšného, tedy takový slib není Bohu milým, protože hřích nemůže býti předmětem slibu. Zlé, které slibujeme, nesmíme konati. Proto praví sv. Bernard: „Zlé, co jsi slíbil, nečiň; čeho jsi neprozřetelně slíbil, nesplňuj. Bezbožný to slib, jenž se splňuje nešlechetností“ Takový slib učinil Jefte, jenž Bohu slíbil, že, zvítězí-li nad Ammonity, bude mu obětovati v oběť zápalnou toho, kdožkoliv mu první vyjde vstříc z domu jeho, až se bude vraceti z bitvy. A když po vítězství domů se navracel, šla mu vstříc jeho dcera jediná se zástupem plesajících a on ji obětoval. Slib tento nebyl Bohu milým a proto Jefte velice zhřešil. (Soudci 11.) Slib náš nebyl by Bohu milým, kdybychom mu něco slibovali sice dobrého, ale zase zanedbávali svých povinností. Kdyby někdo Bohu slíbil, že vykoná pouť do Vambeřic, ale při tom by zanedbal služby Boží v neděli anebo povinnosti stavu svého, tedy taková pouť by Bohu nebyla milou. Máme tedy Bohu slibovati jen věci dobré, ale také takové, které budeme moci splniti. Můžeme také Bohu slibovati, k čemu i přikázáním Božím jsme zavázáni.

Kdo slíbí, že se bude každodenně modliti, v neděli na služby Boží choditi, příležitosti ke hříchu se varovati, jisté osobě se vyhýbati, do špatné společnosti nechoditi, učinil závazný slib, ku jehož plnění zavazuje se dvojnásobnou povinností, slibem totiž a zákonem Božím. Kdo slibu nesplní, dopouští se pak dvojnásobného hříchu.

Sliby Bohu činiti jest skutkem dobrým a Bohu milým. Bůh sám zalíbení má na dobrých slibech a slibuje zase lidem požehnání a vyslyšení prosby. Proto volá skrze ústa žalmisty Páně: „Obětuj Bohu oběť chvály a splň Nejvyššímu sliby své. A vzývej mne v den soužení: já vytrhnu tě, a ty mne budeš oslavovati.“ (Žalm. 49, 14, 15.) Církev sv. také vždy učila, že sliby jsou dobrým skutkem a že kdo sliby činí a plní, mnoho zásluh v nebi míti bude. Dobré sliby také prospívají nám, neboť cvičíme se v trpělivosti, nábožnosti a odevzdanosti do vůle Boží. Slibující přináší Pánu Bohu milou oběť, ukazuje mu větší lásku a důvěru

a zároveň Pána Boha jaksi zavazuje k udělení milosti. A Pán Bůh dobrými sliby bývá obměkčen a také dříve modlitby vyslyší. Proto všickni spravedliví a svatí lidé Bohu sliby činili a ustavičně je obnovovali Sv. František Xav. každodenně obnovoval sliby Bohu učiněné a říkával, že každodenní jich obnovování jest nejlepší zbraní proti světu a ďáblu.

Sliby konati nejsme povinni, avšak činíme-li je, jsme ve svědomí zavázáni je splniti. K tomu napomíná nás Hospodin, jenž ústy Mojžíšovými praví: „Když slib učiníš Hospodinu Bohu svému, nebudeš prodlévati splniti ho; nebo vyhledávati bude toho Hospodin Bůh tvůj; a budeš-li měškati, bude tobě počteno za hřích.“ (5. Mojž. 23, 21, 22.) Sv. Augustin pak praví: „Lépe jest slibu nečiniti, nežli učiniti a nesplniti.“ Kdo Bohu činí sliby a nikdy jich neplní, dělá si posměch z Boha. Jestliže vyžaduje toho slušnost, abychom lidem učiněné sliby splnili, oč více máme Bohu dodržeti daného slova! Proto, co Bohu jsme slíbili, věrně splňme, chceme-li, aby i nám Bůh udělil své milosti.

Lidé obyčejně Bohu něco slibují s podmínkou, na příklad požehná-li nám Bůh letos úrodu zemskou, věnuji na kostel sto korun, uzdravím-li se, půjdu na sv. Hostýn. Slibující činí jakousi smlouvu s Pánem Bohem, něco mu slibuje a za to zase od něho něčeho žádá. Když Bůh prosby slibujícího vyslyší, dá mu hojnou úrodu, navrátí mu zdraví, pak jest povinen obětovati Bohu, co mu slíbil. Kdo by učiněného slibu nesplnil, dopouští se hříchu buď lehkého nebo smrtelného, podle toho, byl-li jeho slib nepatrný nebo veliký a důležitý. Proto napomíná nás sv. Isidor: „Mnoho budeš Pánu Bohu vinen, jestliže toho, co jsi slíbil jemu, nevyplníš. Ti Pánu Bohu se nelíbí, kteří slibů svých nevyplňují.“ Bůh také často již na zemi trestá ty, kteří sliby činili, ale jich nesplnili, ačkoli mohli. Král Saul slíbil Davidovi za manželku starší dceru svou Merob, pozdeji však slib svůj zrušil a dal mu mladší Michol, aby Davidovi byla k záhubě, neboť řekl Saul: „Dámť mu ji, aby mu byla osidlem, a aby byla proti němu ruka Filištinských.“ (I. Král. 18, 21.) Avšak přání Saulovo nebylo splněno; naopak David dobýval větších a slavnějších vítězství nad Filištinskými, kdežto od Saula odstoupil Duch Boží a odvrátil se od něho národ.

Císař Justinian II. vypuzen ze své říše utíkal k bulharskému Trebelliu a byl na své cestě v nebezpečí, že utone. Tu ho vyzýval jeden ze společníků, aby učinil Bohu slib, že všem nepřátelům svým odpouští a nikdy že se nebude na nich mstíti. Císař uposlechl a slib učinil. A hle, zachován jest na životě a pomocí krále bulharského dosazen opět na trůn. Avšak nevděčník zrušil slib a krvavě

se pomstil na svých nepřátelích. Než trest Boží ho neminul; Filipikus mu odňal říši a dal ho i s jeho synem odpraviti.

Učiněné sliby nesmíme sami rušiti ani měniti, leč by někdo malý slib změnil ve větší a lepší. Někdy však stává se, že učiněného slibu nemůžeme splniti pro nepředvídané překážky. Tehdy jen církev může nás slibu sprostiti nebo slib náš v jiný proměniti. Některé sliby může zpovědník změniti nebo odpustiti, jiné zase, zvláště sliby ustavičné čistoty, sliby řeholní a jiné větší sliby může odpustiti papež anebo biskupové jím splnomocnění. Že papežové sliby mnohým prominuli nebo v jiné změnili, dosvědčují dějiny. Pan Hroznata, syn Sezimy, jsa s knížetem českým Konrádem Otou v Italii r. 1190, učinil slib, že se do Palestýny přeplaví a ku křižáckému vojsku císaře Bedřicha Rudovousa přidruží; avšak smrtí císařovou a nešťastným koncem celé výpravy odstrašen v Italii zůstal a v Římě od papeže Celestýna III. za změnu svého slibu prosil, začež mu papež uložil, aby až do své vlasti se navrátí, klášter tam založil. Toto předsevzetí pak r. 1193 ve skutek uváděti začal a vystavěl klášter v Teplé. Do kláštera pak uvedl řeholníky praemonstrátské ze Strahova, jichžto prvním opatem byl Jan.

Církev má právo sliby měniti anebo odpouštěti na základě moci rozhřešení hříchů, neboť Pán Ježíš řekl apoštolům: „Cožkoliv svážete na zemi, svázáno bude i na nebi, cožkoliv rozvážete na zemi, rozvázáno bude i na nebi.“ (Mat. 18, 18.) Ze slov těchto poznáváme, že Pán Ježíš dal apoštolům a jejich nástupcům moc nejen odpouštěti hříchy, ale také odpouštěti závazky slibů, kdykoliv toho žádá čest Boží a blaho duší věřících. Proto kdykoliv chceme učiniti nějaký důležitý slib, vždy napřed poraďme se svého zpovědníka. Nečiňme sliby rychle a neslibujme ani mnoho ani na dlouhou dobu života, neboť nevíme, jaké změny nastati mohou v životě našem. Když by se stalo, že bychom nemohli slibu splniti, ačkoliv máme dobrou vůli, tedy svěřme srdce své zpovědníkovi, kterýž nám zajisté dá dobrou radu.

Slib nemá závaznosti, nebyla-li podmínka slibu splněna. Slíbil-li nemocný, že věnuje na kostel sto korun, dá-li mu Bůh opět zdraví, není povinen je darovati, neuzdravil-li se. Také manželka, děti a čeládka, učinily-li slib s podmínkou, dovolí-li toho muž, otec nebo hospodář, nejsou povinny slibu splniti, když muž nedovolí. Vůbec manželky a podřízení nemají činiti sliby, kterými by buď přestupovali přikázání Boží anebo práva vrchnosti své skracovali.

Mimo sliby, které činí lidé v obyčejném životě, jsou zvláštní sliby, které skládají řeholníci a řeholnice. Sliby řeholní jsou tyto tři: ustavičná čistota, poslušnost pod správcem duchovním a ustavičná chudoba. Sliby řeholní jsou buď

jednoduché anebo slavné. Když někdo vstoupí do kláštera a život svůj věnovati chce službě Boží, musí napřed podrobiti se zkoušce, čili musí býti v noviciátu, který trvá rok nebo i déle. Po odbytém noviciátu skládá řeholník jednoduché sliby, které ho nezavazují k doživotnímu žití v řádě. Později pak řeholník skládá slavné sliby řeholní v ruce představeného kláštera, jimiž zavazuje se, že do smrti zachovávati bude řeholní sliby: ustavičnou čistotu, poslušnost a chudobu. Kdo by z kláštera uprchl nebo sliby zrušil, dopustil by se těžkého hříchu a uvalil by na sebe církevní tresty. Od těchto klášterních slibů může někoho jen papež osvoboditi, což však se děje jen zřídka.

K těmto slibům nikdo není nucen a ani jich nepřikazuje Pán Ježíš, nýbrž pouze radí těm, kteří touží po větší křesťanské dokonalosti, jakž patrno ze slov, která pravil k bohatému mládenci: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi, a pojď, následuj mne.“ (Mat. 19, 21.)

Ačkoliv nejsme povinni činiti sliby, přece však dokonalejším jest ten, kdo sliby nějaké Bohu činí a plní než ten, jenž nikdy Bohu ničeho neslibuje. Kdo činí Pánu Bohu sliby, přináší mu milou oběť, povzbuzuje se k horlivější modlitbě a věrnějšímu plnění všech povinností a spíše odolá pokušení. Kdo nečiní Bohu žádných slibů, jeví menší lásku k Bohu a menší horlivost ve službě Boží. Zvláště rádi máme Bohu slibovati, že věrně konati budeme povinnosti náboženské a že chrániti se chceme těžkých hříchů. K tomu sice zavázáni jsme zákonem Božím, avšak zavážeme-li se i slibem, že konati budeme dobré a varovati se zlého, budeme Bohu milejšími a jeho milosti hodnějšími. Sliby učiněné věrně plňme a nebuďme podobni lidem, kteří slibují, ale ničeho neplní.

Jméno Boží máme vždy míti v uctivosti, proto v druhém přikázání se nám poroučí, abychom jméno Boží světili.

392. *„Co se poroučí v druhém přikázání Božím?“*

„V druhém přikázání Božím se poroučí jméno Boží světiti.“

393. *„Kterak světíme jméno Boží?“*

„Jméno Boží světíme:

1. Když je uctivě vyslovujeme a důvěrně vzýváme.

2 Když Boha svobodně před celým světem vyznáváme a pro jeho slávu horlíme.

3. Když skrze náležitou přísahu Boha za svědka bereme.

4. Když učiněné sliby věrně plníme.

5. Když vůbec všecko ke cti Boží konáme a obětujeme.“

1. Jméno Boží světíme, když je uctivě vyslovujeme a vzýváme ve všech potřebách duševních a tělesných a když jsme Bohu za všechno vděčnými. K tomu napomíná nás moudrý Sirach: „Chváliti budu jméno tvé ustavičně a schvalovati budu je s díkučiněním, že vyslyšena jest modlitba má.“ (Sir. 51, 15.) Všickni národové jméno Boží měli v uctivosti a vždy s úctou je vyslovovali. Naši zbožní předkové jméno Bůh vždy psávali velkým písmenem, aby tím ukázali největší úctu k Bohu a Pánu svému. Mluvíce o Bohu, vždy jej nazývali „milým Bohem a Pánem“. Zvláště nejsvětější jméno Ježíš máme uctivě vyslovovati. Jméno Ježíš náleží milému našemu Vykupiteli, jenž nás předrahou krví svou vykoupil; proto jméno toto jest ze všech jmen nejsvětější, nejkrásnější a nejmocnější, neboť skrze jméno toto budeme spaseni, jak dí Písmo sv.: „A není v žádném jiném spasení; neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti.“ (Skut. ap. 4, 12.) Jméno Ježíš jest nejmocnější, neboť ve jménu tomto sv. apoštolové divy činili a nemocné uzdravovali. Jméno Ježíš věčně jest nejmocnější, neboť i nám skrze toto nejsv. jméno uděleno bývá mnoho milostí. Proto nejsvětější jméno Ježíš máme vždy s největší úctou vyslovovati. Krásným zajisté jest zvykem, že křesťané při vyslovení jména Ježíš hlavu skloní, klekají a hlavy obnažují. Jan z Jenštýna, arcibiskup pražský, kdykoliv jméno Ježíš anebo Maria při modlitbě vyslovil anebo uslyšel, vždy poklekl; zaslechnuv je sedě vstal, smekl a vzhlédl k nebesům. Podobně kdykoli znamenitý astronom Newton uslyšel jméno Boží, smekl uctivě a poklonil se hluboce.

Nejsvětější jméno Ježíš uctivě vyslovujeme, když se pozdravujeme křesťanským pozdravením: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus. Až na věky. Amen.“ Pozdravení toto vyslovujme vždy s pozorností a pobožností, neboť slovy těmi vzdáváme chválu jménu Božímu. Vypravuje se o německém básníku Götheovi, protestantu, že když ho lidé na cestách jeho v alpských krajinách pozdravovali slovy: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus“, nevěděl, co by měl odpověděti. I tázal se známého svého katolického kněze, a když ten mu sdělil, že má na pozdravení odpověděti: „Až na věky“, nemohl se krásnému pozdravu katolíků vynadiviti, jakož i tomu, že nemohl sám na to přijíti, co má odpověděti, kdyžtě odpověď je tak snadná.

Jméno Ježíš světíme, když je vzýváme ve všech potřebách duše i těla se týkajících. K tomu napomíná nás žalmista Páně: „Vzývej mne v den soužení a já vytrhnu tě, a ty mne budeš oslavovati.“ (Žalm. 49, 15.) Jestli nás trápí nemoc, bída, doráží li na nás pokušení světa a ďábla, volejme uctivě jméno Ježíš a Maria a dojdeme útěchy, síly a milosti.

Sv. František Xav., nalezaje se v království Travankör v Indii, kteréž Badagerové národ surový a loupežný přepadli, vzal kříž do ruky a poručil nepřátelům ve jménu Božím, aby se vzdálili. A hle, strach přepadl nepřátele, že se dali na útěk.

Nejsvětější jméno Boží světíme, když jméno Boží s vděčností velebíme a Bohu za všecka dobrodiní díky vzdáváme. K tomu povzbuzuje nás žalmista Páně, jenž volá: „Dobrořečiti budu Hospodinu každého času: vždy bude chvála jeho v ústech mých.“ (Žalm. 33, 2.) Sv. Augustin měl výborné vlohy, psal veleučená díla, která i nyní s oblibou se čtou, pracoval s největší horlivostí na vinici Páně, obrátil nesčíslné množství hříšníků, velmi mnoho učinil pro čest Boží. A přece nikdy nebyl pyšným, ale vše přičítal Bohu, pravě, že by to považoval za svatokrádež, kdyby jménu Božímu chtěl něco odejmouti.

Než nejen máme býti Bohu vděčnými ve štěstí, ale i v bídě a soužení máme jméno Boží chváliti a děkovati i za tresty, kterými nás zkouší nebo spravedlivě trestá, aby duši naši zachoval. Job starozákonní tolik trpěl a přece ani jediné slovo trpké nevyšlo z úst jeho, nýbrž i v největší bídě chválil jméno Hospodinovo řka: „Hospodin dal, Hospodin vzal; jakž se Hospodinu líbilo, tak se i stalo: buď požehnáno jméno Hospodinovo.“ (Job. 1, 21.)

2. Jméno Boží světíme, když Boha svobodně před celým světem vyznáváme a pro jeho slávu horlíme.

V otčenáši prosíme Boha volajíce: „Posvěť se jméno tvé.“ Slovy těmi vyjádřujeme prosbu a touhu, aby jméno Boží u všech národů bylo v uctivosti, aby všemu světu bylo svatým. A jméno Boží bude všem národům svatým, budou-li všickni národové jméno Boží znáti a milovati, budou-li víru v jednoho Boha vyznávati, podle ní žíti a před celým světem ji hájiti a zastávati. Ve vyznávání víry zůstanou všem křesťanům nejvzácnějším příkladem první křesťané, kteří bez bázně hlásili se ku Kristu a statečně i nejpotupnější smrt podstoupili pro jméno Boží. — Gurias a Samonas, mučedníci, s radostí předstoupili před soudce Antonia a vyznávajíce víru pozdvihli očí svých k nebesům a modlili se: „Bože a Spasiteli náš! Tebe nikdy nezapřeme, ale pro jméno tvé vše vytrpíme. Dej

nám milosti své a síly, abychom pro jméno tvé a ku tvému uctění i nejhorší muky podstoupili.“

Nám nehrozí muka a žalář pro horlivé vyznávání víry, proto vyznávejme bez bázně a studu víru svou a obětujme pro čest jména Božího své práce, trápení i jmění. Vyznáme-li Krista Pána na zemi, vyzná i on nás na věčnosti, jak sám dí: „Kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým, jenž jest v nebesích, a kdo mne zapře před lidmi, toho i já zapřím před Otcem svým.“ (Mat. 10, 32, 33.)

3. Jméno Boží světíme, když skrze náležitou přísahu Boha za svědka bereme.

Mnoho jsme mluvili o přísaze a pověděl jsem vám, že přísaha je dovolena, aby pravda byla potvrzena a spravedlnost na světě konána. Náležitá přísaha, to jest, přisaháme-li v pravdě, rozvaze a spravedlnosti, slouží vždy k oslavě jména Božího, poněvadž bereme-li Boha za svědka, vyznáváme jej za bytost vševědoucí, za Otce pravdy a nejvýš spravedlivého Soudce, který pravdu odmění a lež přísně trestati bude. Náležitá přísaha jest slavným vyznáním víry v jednoho a pravého Boha a proto také oslavou jména Božího. Nevěrci nepřisahají anebo přisahají křivě a proto neoslavují jména Božího, ale nevěrou ho zneuctívají. Kdo však náležitě přisahá, miluje pravdu a ji vyznává a oslavuje.

4. Jméno Boží světíme, když učiněné sliby věrně plníme. Pánu Bohu sliby činiti jest vždy dobré a Bohu milé. Avšak učiněné sliby musíme také věrně plniti, to jest, tak je musíme vykonati, jak jsme se Bohu zavázali nebo Bohu připověděli. K tomu napomíná nás písmo svaté: „Slíbil-lis co Hospodinu, neprodlévej to splniti.“ (Kaz. 5, 3) Kdo sliby Bohu učiněné rád a věrně plní, světí a oslavuje jméno Boží, protože Boha oslavujeme každým dobrým skutkem. Bůh také věrné plnění slibů hojně odměňuje.

Když r. 468 ve Francii hlad a nemoci povstaly a také četné ohně, přislíbil biskup sv. Mamert, že, budou-li od nehod těch vysvobozeni, každého roku tři dni prosební Bohu věnovati budou. Když Bůh prosby jeho vyslyšel, slavily se každoročně prosebné dni ve Francii, odkudž pak rozšířily se po celém světě křesťanském.

5. Jméno Boží světíme, když vůbec všecko ke cti Boží konáme a obětujeme. Nejlépe posvětíme jméno Boží, když Bohu zasvětíme všecky své myšlenky, žádosti, řeči a skutky, když Bohu obětujeme všecky své skutky dobré a když všechno konáme jedině k oslavě jména Božího. Nejvzácnějším příkladem horlivosti pro čest a chválu Boží jest sám Kristus Pán, jenž po tři léta chodě po své vlasti s místa na místo, lid vyučoval,

kázal slovem i příkladem, takže právem mohl o sobě říci: „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste, jakož já jsem činil, i vy činili.“ Všude vyhledával jen čest Otce svého nebeského, tak mohl i říci: „Jáť jsem oslavil Tebe na zemi.“ (Jan 17, 4.) I jeho učedníci všecko činili ke cti a slávě Boží a celý život svůj obětovali oslavě jména Božího. Podobně všickni svatí konali vše ke cti jména Božího a v ničem nehledali cti a slávy své. Sv. František na svých missionářských cestách říkával: „Nikoli nám, o Pane, nikoli nám, ale jménu Tvému dej čest.“ A zakladatel řádu jesuitského sv. Ignác za hlavní heslo řádu svého vyhlásil: „Všecko ku větší slávě Boží.“ Proto i my při všech svých starostech a pracích na mysli mějme čest a slávu Boží a všecko své jednání a myšlení zasvěťme Bohu. Budeme-li Bohu všecky své skutky obětovati, budou míti také cenu pro nebe záslužnou Proto cvičme se v tomto obětování a zasvěcování se Bohu. Když ráno vstaneme, rceme: ve jménu Páně vstávám. Když pak konáme ranní modlitby, obětujme Pánu Bohu všecky své práce a vzbuďme v srdci svém dobrý úmysl, že při denní práci své na Boha mysliti a práci svou k jeho cti a slávě konati budeme. Sv. František Regis vyznamenával se neobyčejnou horlivostí o čest a slávu Boží a říkával: Ježto nás Bůh z ničeho stvořil, patříme Jemu a musíme všecko Jemu ke cti konati. Pro čest Boží mnoho vykonal a také milerád vytrpěl.

Drazí v Kristu! Poznali jsme z dnešního rozjímání, jak velikých hříchů dopouští se, kdo jméno Boží zneuctívá. Odvykněme sobě zvláště klení, jímž tupíme Boha a svaté a zlehčujeme sv. náboženství. Jména Božího neberme nikdy nadarmo, za to však v modlitbě a rozjímání uctivě vzývejme jméno Boží, bl. Panny Marie a svatých. Varujte se zvláště křivé přísahy a vždy na mysli mějte tresty, kterými Bůh i svět trestá křivopřísežníky. Nechtějte býti zrádci ani Boha ani lidí, ale mluvte vždy pravdu a věrně plňte, co jste Bohu i lidem slíbili, pak váženi budete na zemi a na věčnosti odmění Bůh vaši upřímnost, pravdomluvnost a horlivost v dobrém.

36. CVIČENÍ.

O třetím přikázání Božím.

Nestačí, abychom Bohu prokazovali nejvyšší poctu toliko srdcem a slovem, ale musíme Boha oslavovati také svými skutky. Bůh sám přikázal lidem, aby mu prokazovali nejvyšší poctu skutkem, neboť poručil, aby se mu klaněli. O tomto klanění se Bohu jsme

již dříve rozjímali a pověděl jsem vám, že máme se Bohu klaněti vnitřně a zevně. Vnitřně klaníme se Bohu, když v Boha věříme, v něho doufáme a jej nade všecko milujeme. Zevně se Bohu klaníme, když mu nejvyšší poctu prokazujeme zevními pobožnými skutky. K těmto zevním skutkům bohopocty náleží veřejné i soukromé pobožnosti, bohoslužba, posvátné obřady a svěcení svátečního dne. Již rozum lidský uznává, že Bůh má býti oslavován veřejnými službami božími a zvláště slavnostními a svátečními dny. Bůh zajisté jest naším Stvořitelem a Pánem a proto naší povinností jest, abychom mu čest a poctu prokazovali.

A nejvyšší poctu Bohu svému zvláště prokazujeme tím, že v jisté dny od práce odpočíváme a ducha svého z prachu země pozvedáme k Bohu svému a jedině jemu sloužíme. Také blaho duše naší nesmrtelné toho žádá, abychom jí aspoň jeden den v týdnu věnovali a pečovali o její budoucí spásu. Neboť nejsme stvořeni jen pro tento svět, ale pro život věčný. Proto Bůh hned na počátku světa ustanovil v týdnu jeden den, který zasvětil sobě a službě Boží a přikázal, aby lidé toho dne zase pracovali pro nebe, to jest, pro blaho duší svých. Co Bůh na počátku světa ustanovil, slavnostně zvláštním zákonem prohlásil za povinnost, dal totiž desatero přikázání, ve kterém na třetím místě přísně přikázal svěcení dne svátečního, neboť volal: „Pomni, abys den sváteční světil.“ Poněvadž přikázání Boží platí i pro nás křesťany, proto i my jsme povinni světiti den sváteční. Svěcení svátečního dne jest nesmírné důležitosti, neboť od svěcení neděle závisí blaho časné i věčné nejen jednotlivce, nýbrž i rodiny a společnosti lidské. Svěcení neděle přikazuje se nám v třetím přikázání desatera a proto rozjímati budeme dnes o tom, co se nám v tomto přikázání poroučí a co se nám zapovídá.

394. *„Jak zní třetí přikázání Boží?“*

Třetí přikázání Boží zní: „Pomni, abys den sváteční světil.“

395. *„Co se poroučí v třetím přikázání Božím?“*

„V třetím přikázání Božím se poroučí světiti den Páně.“

Hned když Bůh stvořil svět, učinil rozdíl mezi dny všedními a svátečními. Neboť jisté dny určil k práci, jiné pak dny ustanovil k oslavě jména svého. Čtemeť v Písmě sv., že Bůh sám šest dní konal dílo, tvořil svět a sedmého dne ustal od tvoření a den ten zasvětil sobě: „A dokonal Bůh dne sedmého dílo své, kteréž učinil; a odpočinul dne sedmého ode všeho díla, kteréž byl dělal. I po-

žehnal dni sedmému a posvětil ho.“ (I. Mojž. 2, 2.—3.) Sedmého dne tedy Bůh přestal pracovati a odpočíval. Tím sám Bůh ukázal, že člověk má také v týdnu šest dní pracovati a starati se o své tělo, sedmého pak dne má ustati od práce, má odpočívati a pracovati o blaho a spásu duše své. Sedmý den patří tedy Bohu, zasvěcen jest službě Boží, modlitbě a dobrým skutkům, a proto den tento sluje „sváteční den, den Páně“. Že Bůh jeden den v týdnu ustanovil k službě Boží, ku pečování o spásu duše a k odpočinku tělesnému, zajisté jest dílem nejvyšší Božské moudrosti. Člověk zajisté potřebuje odpočinku po šestidenní namáhavé práci, potřebuje zotavení na těle i na duchu, aby zase s chutí a čerstvou silou dále mohl pracovati a povinnosti stavu svého horlivě plniti. Proto Hospodin maje na zřeteli blaho lidstva, ustanovil sedmý den dnem svátečním a dnem všeobecného klidu a odpočinku. Na počátku světa lidé svědomitě světili den Páně; později však zapomínajíce na pravého Boha, zanedbávali svěcení dne sedmého. Pohané odvrátivše se od Boha, nesvětili soboty, ale ustanovili si své slavnostní dny ke cti bohů svých. I národ vyvolený, Israelité, žijíce mezi pohany, zapomínali na svěcení soboty a světili svátky pohanské. Proto Hospodin, když Israelity vyvedl z Egypta, na hoře Sinaji připomněl jim sobotu Hospodinovu a přísně jim přikázal: „Pomni, abys den sváteční světil.“

396. „*Který den je dnem Páně?*“

„V Novém zákoně je dnem Páně neděle; ve Starém zákoně jím byla sobota.“

Ve Starém zákoně svátečním dnem byla sobota, poslední to den v týdnu. V sobotu nesměli Židé konati žádné práce, nýbrž musili zachovávati klid a Bohu sloužiti

Dříve než Hospodin lidu israelskému dal přikázání svěcení soboty, připravoval a napomínal je ku svěcení dne sobotního. A činil tak zázraky svými na poušti. Když totiž na poušti nedostávalo se Israelitům pokrmu a měli hlad, reptali proti Mojžíšovi, že je vyvedl z Egypta, kdež měli masa a chleba do sytosti. Mojžíš prosil Hospodina, aby smiloval se nad lidem svým. Hospodin oznámil pak Mojžíšovi, že padati bude s nebe každého dne pokrm, manna nazvaný, kterou živiti bude lid po všechny dny putování jeho pouští. A skutečně každého dne z rána napadlo manny tolik, kolik každý potřeboval k nasycení. Šestého dne však napadlo manny jednou tolik jako jiného dne. Židé měli jednu polovici manny upotřebiti šestého dne a druhou polovici uschovati měli pro sobotu, neboť v sobotu manna nikdy nepadala. Když se tomu lid divil, pravil

jim Mojžíš: „Totoť jest, což mluvil Hospodin: Odpočinutí soboty posvěceno jest Hospodinu zítra. Cožkoli má děláno býti, dělejte (dnes), a co má vařeno býti, vařte (dnes); což pak koli zbude, uschovejte to k ránu.“ (II. Mojž. 16, 23.) Někteří však Mojžíšovi nevěřili a v sobotu vyšli na pole, aby sbírali mannu, avšak ničeho nenalezli. Hospodin je přísně pokáral a nařídil jim, aby v sobotu nevycházeli ze stanu svého. I odpočinul lid v den sedmý. Tak Hospodin Israelitům připomínal onen sedmý den, ve kterém ustal od tvoření a zasvětil jej sobě. Proto sedmý den ten nazván byl Sabat, to jest, den odpočinku Hospodin pak sobotu za sváteční den židovský prohlásil na hoře Sinaji, když dal jim desatero, neboť pravil: „Pomni, abys den sobotní světil; šest dní budeš pracovati a dělati všecka díla svá. Sedmého pak dne sobota Hospodina Boha tvého jest. Nebudeš dělati žádného díla v něm.“ (II. Mojž. 20, 9, 10.) Sobota byla tudíž Židům dnem odpočinku, památným dnem dokonání stvoření světa a vyvedení jich z Egypta; sv. Augustin pak dodává, že sobota byla přeobrazem odpočinutí Kristova v hrobě.

Sobota byla Židům dnem odpočinku, neboť Hospodin jim přikázal: „Nebudeš dělati žádného díla v něm.“ Židé také sobotu světili velmi přísně, neboť nekonali ani nejmenší práce, neuzavírali žádné smlouvy ani obchodu a nekonali žádné delší cesty. Žid se v sobotu nehnul se svého místa, jakž mu to Hospodin přikázal. Na rušení sobotního klidu ustanoveny byly veliké tresty ano i smrt. Hospodin dal Mojžíšovi právo, aby vyhlazen byl člověk, kterýž by pohrdal Bohem a přikázání jeho zlomyslně rušil. Když pak nalezli jednoho člověka, „an sbírá dříví v den sobotní“, ukamenovali jej. (4. Mojž. 15, 36.)

Židé tak drželi se litery zákona svěcení soboty, že nedovolovali v sobotu ani dobré skutky konati; proto fariseové vytýkali Pánu Ježíši, že v sobotu uzdravoval a tím den sobotní rušil. Pán Ježíš však jim vysvětlil, že den svateční k tomu jest ustanoven, abychom Bohu sloužili a dobré skutky konali. Sobota byla Židům také dnem Páně; proto v sobotu shromažďovali se v chrámě a ve školách, tam předčítali a vykládali Písmo svaté, modlili se a Hospodinu přinášeli oběti.

V Novém zákoně místo soboty jest svátečním dnem neděle, první to den po sobotě.

Svatí apoštolové z důležitých příčin a jistě také z rozkazu Kristova ustanovili pro křesťany neděli za den sváteční a den odpočinku. Porušili tím přikázání Boží? Neporušili, protože svěcení dne svátečního nezrušili, nýbrž ustanovili pouze jiný den k odpočinku a ke službě Boží. Sobota byla památným dnem národu židovskému, proto mohla býti v Novém zákoně zaměněna jiným dnem, který

zase křesťanům byl památným a veledůležitým. Neděle jest nám křesťanům tím památnou, poněvadž Pán Ježíš v neděli vstal z mrtvých a seslal Ducha svatého. V neděli dokonal dílo vykupitelské a osvobodil nás z otroctví ďáblova. Proto tedy apoštolové právem ustanovili neděli za svátek křesťanů.

397. *„Proč je v Novém zákoně dnem Páně neděle?“*

„V Novém zákoně je dnem Páně neděle:

1. Protože Pán Ježíš v neděli vstal z mrtvých.
2. Protože v neděli seslal Ducha svatého.“

Smrtí Ježíše Krista na kříži přestaly míti před Bohem platnost všecky starozákonní oběti a slavnostní dny, poněvadž byly pouze předobrazy novozákonní oběti a svátků křesťanských. Křesťanství musilo míti svou oběť a své svátky; a poněvadž předobrazy starozákonní smrtí Páně byly naplněny, proto byly židovské obřady i svátky zrušeny, a křesťan není povinen je zachovávati. Pán Ježíš také proto přišel na svět, aby zákony Boží doplnil, nové dal a pokolení lidské takřka znova stvořil. To bylo úkolem jeho díla vykupitelského, kteréž dokonal svou nejdražší obětí na kříži, svým slavným z mrtvýchvstáním, založením církve a sesláním Ducha svatého. Božské své poslání a božství své dokázal svým z mrtvýchvstáním. Z mrtvýchvstání Páně stalo se v neděli a proto neděle jest nám křesťanům nejpamátnějším dnem, neboť kdyby nebyl Kristus Pán vstal z mrtvých, marnou byla by naše víra, jak dí sv. Pavel. Kristus Pán v neděli seslal Ducha svatého na apoštoly a položil tím základ ke zbudování království Božího na zemi, církve svaté. Poněvadž tyto dvě velepamátné události staly se v neděli, má tudíž neděle pro nás křesťany větší důležitost než sobota. Neboť sobota připomínala Židům stvoření světa a osvobození z otroctví egyptského, nám však křesťanům neděle připomíná dokonání díla vykupitelského, osvobození z otroctví ďáblova a znovuzrození pro život věčný. Avšak i v neděli připomínáme si stvoření světa, neboť prvního dne začal Bůh tvořiti a stvořil nejdůležitější věc, totiž světlo, neboť prvního dne řekl: „Buď světlo“ a hned bylo světlo. Proto neděle zasvěcena jest nejsvětější Trojici, Bohu Otci, Bohu Synu a Duchu svatému, poněvadž stvoření súčastnily se všecky tři božské osoby. Proto praví sv. Lev Vel.: „Den Páně jest řízením Božím tolika tajemstvími zasvěcen, že cokoliv znamenitějšího od Pána jest ustanoveno, na něm se pro jeho vznešenost přihodilo. Na něm počal svět; na něm skrze vzkříšení Kristovo i smrt byla zničena, i život počátek vzal. Na něm posléze slíbený od Pána Duch svatý na apoštoly vstoupiti ráčil.“

Kdy ustanovena byla neděle sváteční dnem? Křesťané neděli světili jako den sváteční již v době apoštolské. Kristus Pán před svou smrtí soboty ani nezrušil, ani neděle neustanovil, neboť z Písma sv. víme, že pokud na zemi žil, sobotu světil. Avšak svou smrtí a odpočíváním v hrobě v sobotu sváteční den sobotní zrušil, protože sobota byla obrazem jeho odpočinku v hrobě. Když pak prvního dne po sobotě z hrobu povstal, ukázal tímto skutkem, že svěcení soboty přestává a nastává svěcení neděle. Proto svatí apoštolové poučeni Kristem Pánem a Duchem svatým ustanovili neděli místo soboty za den Páně a přikázali věřícím toho dne od práce odpočívati a navštěvovati služby Boží. Že první křesťané již v době apoštolské světili neděli, dosvědčuje Písmo sv. a nejstarší církevní otcové. Tak čteme ve skutcích apoštolských: „Tehdy první den po sobotě, když jsme se byli sešli k lámání chleba, mluvil k nim Pavel. (Skut. ap. 20, 7.) Sv. Pavel napomíná věřící, aby prvního dne po sobotě při společných službách Božích sbírky konali. Píšeť: „První den po sobotě vezmi jedenkaždý z vás k sobě a vlož do pokladnice, co se mu líbiti bude, aby ne teprv, až přijdu, sbírky se dály.“ (1 Kor. 16, 2.) Že věřící již v době apoštolské neděli nazývali „dnem Páně“, potvrzuje sv. Jan ve svém zjevení: „Bylť jsem u vytržení ducha v den Páně, i uslyšel jsem za sebou hlas veliký, jako hlas trouby.“ (Zj. 1, 10.)

Konečně svatí otcové a nejstarší spisovatelé církevní svými spisy dosvědčují, že již první křesťané světili neděli. Sv. Justin nazývá neděli „dnem Páně“, neboť píše: „Na den Páně, kterýmž nazýváme neděli, shromažďují se všichni, již ve městě a vně bydlí, na jistém místě. Scházíváme se pak proto v neděli, poněvadž je to první den v týdnu, kteréhož stvořil Bůh svět, Pán Ježíš vstal z mrtvých a učedníky své všeliké pravdě vyučoval.“

Slyšeli jsme, jak Židé světili sobotu. V sobotu nesměli docela ničeho konati, nesměli cestovati a museli shromážditi se k modlitbě a obětem. I my křesťané musíme podobným způsobem neděli světiti, neboť zákon Boží o svěcení dne svátečního nebyl zrušen.

398. *„Kterak světíme neděli?“*

„Neděli světíme, když od prací služebných odpočíváme, předepsaným službám Božím obcujeme a bohumilé skutky konáme.“

Církev sv. jménem Božím přikazuje nám neděli světiti takto: 1. máme odpočívati od prací služebných, to jest, nemáme konati tělesných prací, které konají služebníci, řemeslníci a dělníci, a takových prací, které se konají za mzdu a kterými by byl rušen

sváteční den; 2. Máme navštěvovati služby Boží a 3. konati bohumilé skutky.

1. V neděli máme odpočívati od práce. Člověk ovšem stvořen jest k práci, ale není strojem, aby zapřažen byl do práce bez oddechu. Člověk potřebuje odpočinku; proto zajisté velemoudře to zařídil Bůh, že jako každého dne ustanovil noc k odpočinku a zotavení, tak také nařídil v témdni jeden den k delšímu odpočinku. Neboť zdraví a život našeho těla toho žádají, aby člověk popřál si delšího odpočinutí. Nedělní klid je také užitečným pro blaho rodinné. Pracovitý člověk zajisté těší se na neděli, že s těla smyje všední prach, osvěží a se svou rodinou se potěší. Vždyť mnohý dělník po celý týden zapřažen jest do práce, od časného rána až do tmavé noci pracuje a nemá ani času, aby se podíval na své děti. Večer přijde domů unaven, hledí, aby se trochu nasytil a spánkem posilnil. Mnohý otec skoro po celý týden ani dětí nevidí, ani s nimi nemluví. Zdá se, jakoby takový dělník neměl ani duševního života. Proto neděle jest pro něho již z ohledů časných velikým dobrem. Již ten sváteční oděv přivádí ho na jiné myšlenky, poznává, že je člověkem, který jest k vyššímu cíli stvořen než nerozumné zvíře. Ovšem nynější hladový a lakotný svět nerad má neděli a svátky. Mnohý mamonář počítá, kolik by se vyzískalo, kdyby lid v neděle a svátky pracoval. Těm se to ovšem lehko počítá, protože sami těžké práce nekonají, nýbrž jen shrabují výdělek; dělník však není ani němou tváří ani strojem, aby se dřel ve dne v noci. Než na dělnickém lidu samém záleží, aby se zachovával nedělní klid. — Sv. Notburga, služka, vyjednala si vždy s hospodářem, u něhož do služby vstupovala, že v neděli a ve svátek k žádné těžké práci přidržována býti nesmí, a také nikdy v neděli jí nekonala. Kdyby dělnický lid svorně odepřel bezpotřebnou práci v neděli konati, musili by továrníci, obchodníci i statkáři zachovávati nedělní klid. Za našich časů dosti učiněno kroků, aby nedělní klid všude panoval, avšak mnoho se nám ještě nedostává, než řádný a všeobecný nedělní klid bude zaveden.

Práce nedělní škodí zdraví tělesnému i duchovnímu, což vidíme na lidech. Za starých časů, kdy neděle světila se opravdu křesťansky, byli lidé zdraví a dosáhli vysokého věku. Dnes však jest mnoho lidí neduživých a mnoho jich umírá v mladém věku. Nedělní práce také neprospívá blahu časnému; práce v neděli konaná nepřináší nikomu požehnání, což vidíme sami. Ačkoli nynější svět ustavičně pracuje, přece poskytuje obraz všeobecné bídy a nespokojenosti. Za starých časů tak nebývalo. Naši předkové pilně pracovali šest dní, v sobotu odpoledne ustali od práce, poklidili v domě a připravovali se modlitbou a pobožností na neděli. Neděli pak jako

řádní a zbožní křesťané světili, od práce odpočívali, pilně chodili na služby Boží a neměli proto žádné bídy.

V jisté osadě žil zbožný rolník, jménem Šimon, na němž se požehnání Boží na odměnu svědomitého svěcení neděl patrně jevilo. Dlouhá leta žil na svém dědičném statku, aniž by ho byla po celý ten čas nějaká větší pohroma potkala. Se všemi sousedy žil v pokoji a lásce; pole jeho byla vždy nejlépe vzdělána, sady jeho vydávaly nejhojnější ovoce, stodoly byly plny obilí, slovem, všude bylo zřejmo požehnání Boží. To pohnulo některé mladší sousedy, že se ho důvěrně tázali, čemu by tak zjevnou milost Boží připisoval. Rád jim odpověděl, řka: „Těší mne, že se mne po tom tážete; posloužím vám upřímně svým míněním. Nic není nad požehnání Boží! A co myslím, že mi k tomu dopomohlo, je toto: Když má matka umírala, zavolala si mne ještě jednou k sobě a řekla mi: Synu můj! Ještě bych tě ráda k něčemu napomenula. Pamatuj si slova své umírající matky. Boj se Boha, služ mu věrně a měj svátky jeho v uctivosti! Učiníš-li tak, uvidíš, že tě požehnání Boží nemine. To řekši, skonala. Já pak, milí sousedé, jak víte, co mně matka umírajíc přikázala, vždy věrně jsem plnil, a tomu, díky Bohu, připisuji požehnání Boží.“ I ty, milý křesťane, jdi a učiň totéž; nepracuj v neděli, ale svěť sváteční den a Bůh ti také požehná.

2. V neděli máme obcovati předepsaným službám Božím.

V neděli nemáme jen od práce odpočívati, ale máme jíti na služby Boží. Pán Bůh neděli zasvětil sobě, neděle jest dnem Páně, a proto máme v neděli zanechati všední práce a sloužiti Bohu. Zvláště pak se nám poroučí, abychom dle příkladu prvních křesťanů shromáždili se v chrámě a přítomni byli mši sv., pozorně poslouchali slovo Boží a odpoledne spěchali na křesťanské cvičení a sv. požehnání. Mše svatá jest nejpřednější bohoslužbou křesťanskou, jest středem veškeré bohoslužby, neboť jest novozákonní obětí, vždy trvající památkou oběti Ježíše Krista na kříži. Oběť mše sv. jest Bohu nejmilejší, a proto kdo jí pobožně přítomen bývá, spolu s knězem přináší tuto oběť Bohu, a tím nejlépe Bohu slouží. Proto církev věřícím pod smrtelným hříchem přikazuje, aby v neděli přítomni byli mši svaté, nejhlavnější to bohoslužbě.

V neděli máme poslouchati také kázání. Písmo sv. nazývá slovo Boží pokrmem duchovním, a proto Pán Ježíš pravil: „Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích.“ (Mat. 4, 4.) Kdo o kázání nestojí, ukazuje, že netouží po duchovním pokrmu a že nemá mnoho pobožnosti a víry. Kázání má poslouchati každý křesťan, vzdělaný i prostý; protože poučení a povzbuzení k bohumilému životu všichni potřebujeme. Po celý

týden zaměstnán je člověk prací a pozemskými starostmi, myslí jen na své živobytí a nemá času, aby rozjímal o Bohu a jeho učení a vzpomněl na duši svou. Posloucháním slova Božího probudí se duše jeho ze sna, povznese se jeho duch k nebeským věcem, člověk poučí se v náboženství a konečně potěší se ve svých starostech a trápení svém. Proto zbožný křesťan těší se na neděli a nepovažoval by neděli za den sváteční, kdyby nebyl v kostele. V neděli máme také přijímati sv. svátosti, máme se zpovídati a k stolu Páně přistupovati. Neděli zajisté nejlépe oslavíme, očistíme-li duši svou od hříchů a spojíme-li se s Pánem svým ve Svátosti oltářní přítomném. Proto praví sv. Bonaventura: „Z úcty k neděli má člověk netoliko zbytečný vlas a vous ostříhati, nýbrž tím více má odstraniti hříchy a nepravosti.“

3. V neděli máme konati bohumilé skutky.

Řádný křesťan použije nedě e k domácí pobožnosti, ku konání milosrdných a jiných bohumilých skutků. V neděli máme se zvláště více modliti než ve všední den. Kdo nemůže jíti na dopolední služby Boží pro nemoc a jiné nutné domácí poměry, má se modiiti doma, aby aspoň duchem svým přítomen byl nejdražší oběti. Jest však žádoucno, aby ti, kteří dopoledne nemohli jíti na služby Boží, vystřídali se s domácími a aspoň odpoledne šli do chrámu Páně. Po odpoledních službách Božích máme čísti náboženské a poučné knihy, jimiž v náboženství se poučíme, ve víře utvrdíme a k dobrému povzbudíme. Dobrá a poučná kniha je jako slovo Boží, neboť dobrou knihou mluví k nám Bůh, jak krásně pověděl jeden církevní učitel: „Když se modlíme, mluvíme s Bohem; když však čteme nábožné knihy, mluví s námi Bůh.“ Krásný příklad, jak neděli světiti máme, zanechali nám naši zbožní předkové, kteří vždy v neděli a ve svátek přišedše ze služeb Božích vyptávali se domácích a zvláště dětí, jaké bylo evangelium, o čem bylo kázání a jaké napomenutí dával sluha Páně. Čemu děti nerozuměly, to jim vysvětlili a zapomenuté doplnili. Po odpoledních službách Božích čítali buď z Písma sv. anebo z jiné nábožné knihy.

Po odpoledních službách Božích máme konati bohumilé skutky: navštěvovati staré rodiče, příbuzné a nemocné. Po celý týden nemá mnohý křesťan ani hodiny volné, aby navštíviti mohl rodiče a nemocné; v neděli však zbývá mu dosti času k návštěvám a ku konání dobrých skutků. K těmto bohumilým skutkům napomíná nás Pán Ježíš svým příkladem, neboť v den sváteční nejen chodil do chrámu a tam kázal, ale také konal milosrdné skutky. Ve sváteční den mnohé nemocné uzdravoval na př. člověka, jenž měl pravou ruku uschlou (Mat. 12, 9—21); ženu, která mnoho let trápena byla zlým duchem (Luk. 13, 10—17); slepého od narození

v Jerusalemě (Jan 9) a mnohé jiné. I svatí apoštolové ve sváteční den konali milosrdné skutky a uzdravovali nemocné. Sv. Petr v Jerusalemě uzdravil v sobotní den sváteční chromého žebráka a sv. Pavel zase v Lystře uzdravil chromého ve sváteční den. (Skut. ap. (14, 7—10.) Kdo v neděli koná skutky lásky a milosrdenství, přináší Bohu milou oběť, kterou mu Bůh hojně odmění na zemi i na věčnosti, o čemž ujišťuje nás sv. Pavel, jenž dí: „Dobročinnosti pak a sdílnosti nezapomínejte; nebo takovými obětmi bývá získán Bůh.“ (Žid. 13, 16)

V neděli odpoledne můžeme se také podívati na pole a na práci, kterou jsme v témdni vykonali; prohlédneme si úrodu zemskou a zároveň poznáme, co máme po neděli napřed začíti dělati. Nikdo nemá za zlé hospodářům a dělníkům, pečovati o své zotavení mimo odpočinkem také slušnou zábavou. Avšak zábav a radovánek máme v neděli užívati mírně, neboť není den Páně ustanoven ke hrám a zábavám, ale ke službě Boží. Varujme se proto zábav hříšných a hlučných, jimiž by sváteční klid byl znesvěcován. V neděli má panovati posvátný klid nejen na poli a v dílně, ale také na ulici a též i v hostinci.

Když tímto způsobem křesťan neděli světí, prospívá mu svěcení neděle nejen v časném tomto životě, ale zvláště odměny dojde na věčnosti, o čemž ujištuje nás Hospodin, jenž dí: „Sobot mých ostříhejte a svatyně mé se bojte. Já Hospodin. Budete-li choditi v přikázáních mých, a poručení mých budete-li ostříhati a je činiti, dám vám deště časy svými, a země vydá úrodu svou, a stromoví plní budou ovoce.“ (III. Mojž. 26, 2—4.)

399. *„Co rozumíme pracemi služebnými?“*

„Pracemi služebnými rozumíme takové práce tělesné, které obyčejně vykonávají lidé služební a nádeníci, řemeslníci a dělníci tovární nebo jiní dělníci jim podobní.“

400. *„Co se zapovídá v třetím přikázání Božím?“*

„V třetím přikázání Božím se zapovídá:

1. Služebná práce v neděli bez potřeby nebo bez řádného církevního dovolení.

2 Všecko, co neděli znesvěcuje nebo světiti ji překáží, na příklad: nestřídmost a rozpustilé hry, hříšné radovánky a jiné věci podobné.“

V neděli zapovězeny jsou služebné práce.

I. V třetím přikázání zapovídá se nám služebná práce. K těmto náleží zvláště všecky tělesné práce polní, jako: orání, setí, kopání, sečení, vázání, svážení obilí, mlácení a podobné těžké práce polní. Dále práce zahradní: rytí, sázení stromů a zeleniny, pletí a okopávání, vydobývání a sklizeň zeleniny a jiné nepotřebné zahradní práce, které docela dobře mohou se konati jindy. K služebným pracím náleží práce v továrnách a dílnách řemeslnických na př. obuvníků, stolařů, kolářů, zámečníků, kovářů, zedníků, krejčích atd. K služebným pracím také náleží nepotřebné a těžké práce domácí, jako: štípání a řezání dříví, čištění prádla pradlenami, čištění stájů, líčení a malování světnic a domů a podobné práce domácí, které mohou se odložiti beze škody na všední dny. Kromě těchto dělnických prací zapovídají se v neděli takové práce, které sice nevyžadují přílišné námahy tělesné, avšak ducha lidského odvracejí od služeb Božích a svěcení neděle překážejí. Sem náleží: soudní bezpotřebné vyšetřování, vyslýchání svědků, odbývání poroty a obhajovacích řečí, pronášení rozsudků a skládání přísahy. Dále zapovídají se veřejné trhy, jarmarky, veřejné dražby, hlučné honby a jiná podobná zaměstnání, kterými ruší se služby Boží, návštěvě chrámu Páně překáží a velké pohoršení se dává. V čas služeb Božích neměly by otevřeny býti ani hostince ani obchody, a nemělo by se také ani prodávati ani zboží kupovati a skládati.

Tyto a podobné práce nezapovídají se v neděli snad proto, že by člověka snižovaly a byly ho nedůstojny, nýbrž proto se zapovídají, poněvadž srdce naše odvracejí od Boha a péče o spásu nesmrtelné duše. V neděli má člověk ducha svého pozvednouti k nebeským věcem, má sloužiti Bohu a starati se o spásu duše své. Kterak však může křesťan pamatovati na Boha, kterak může mu sloužiti a o duši svou pečovati, když tělo i duch jeho slouží světu a úplně věnují se práci, obchodu a jiným pracím? Proto dí Pán Ježíš: „Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti. Nemůžete Bohu sloužiti ni mamoně.“ (Mat. 6, 24.) Člověk má pamatovati, že má duši nesmrtelnou, a proto jako po celý týden stará se o tělo, tak aspoň jeden den v témdni věnovati má duši a jejímu budoucímu životu. Považme také, že po celý týden Bůh nám žehná a tudíž spravedlivo jest, abychom z vděčnosti k Bohu den Páně světili, zanechávajíce všeliké denní práce a starosti. To vše na mysli měl Bůh a proto dal přikázání: „Pomni, abys den sváteční světil.“ Církev sv. jako zástupkyně Boží na zemi, majíc na zřeteli spásu duší lidských a časné blaho věřících, hned v prvních dobách křesťanských přikázání Boží o svěcení svátečního dne doplnila a dle poměrů a potřeb lidu upravila, zapovídajíc v neděli všeliké služebné a jim podobné namáhavé práce. Tak sněm laodicejský

žádá od křesťanů, aby v neděli od těžké práce se zdržovali; podobně i církevní sněm v Makoně ve Francii r. 585 konaný poroučí, aby věřící v neděli zdržovali se prací služebných a na neděli připravovali se modlitbou; na sněmě v Arlesu r. 813 zapovězen byl v neděli obchod a všecken hluk u kostela, aby služby Boží nebyly rušeny. Církev také ustanovila tresty pro rušení a znesvěcování dne svátečního. Kdo v neděli bez potřeby a bez církevního dovolení konal těžkou práci, musil se tři dni o vodě a chlebě postiti. Církev na sněmě tridentském ustanovila, aby vybízeni byli křesťanští panovníci, by o to pečovali, aby poddaní neděle a svátky křesťansky světili.

První mocnář, jenž svěcení neděle zákonem poručil, byl Konstantin Vel. Také jeho nástupcové moudrá nařízení dávali o svěcení neděle a svátků. Také v jiných křesťanských říších pečovali panovníci o zachovávání nedělního klidu a svěcení neděle. Císař Karel V. peněžitou pokutu uložil těm, kteří v neděli k soudu neb obchodu se shromažďovali, anebo hlučným radovánkám se oddali. Pipín Krátký zapověděl v neděli všelikou ruční práci. Sv. Štěpán, král uherský, odejmul potah tomu, koho v neděli při práci zastihl, kterýž si potom vykoupiti mohl. V mnohých zemích a městech zapovězeny jsou v neděli všecky práce vůbec, obchody musí býti po celou neděli zavřeny, továrny nesmějí pracovati, ano zapovězeny jsou i hlučné radovánky, aby tiše den sváteční mohl se světiti. Nynější světské zákony ovšem také pod ochranu berou svěcení neděle a také vydána jsou různá nařízení o nedělním klidu pro úřady, obchody a jiné stavy, ale přece nařízení nejsou tak zevrubná nýbrž pouze ukládají trest, jestliže prací služebnou ruší se bohoslužba anebo dává-li se všeobecné pohoršení. Než při nynější svobodě svědomí mnozí lidé nedbají ani zákonů Božích ani světských, a proto vidíme v městech i na vesnicích konati v neděli práce, které jindy nesměly se pod přísnými pokutami konati. Dnes bez potřeby a bez dovolení církevního lidé vážou, sečou, vozí mandele, silnice a ulice dláždí a jiné hrubé a těžké práce konají. Kdo má právo takové práce zakázati aneb kdo dokáže, že těmito pracemi dává se veliké pohoršení? Mlčí-li lidé, když dnes jako na posměch náboženství vozí se v neděli i v čas služeb Božích řepa, řízky, uhlí, cihly a hemží-li se lidé na poli i na trhu, jakoby ani neděle nebyla, pak jsme sami vinni, že den sváteční takto jest znesvěcován. Kdyby křesťanský lid rázně opřel se znesvěcování neděle, a kdyby zákonitou cestou zakročil proti bezpotřebným pracím v neděli, jistě by neodvažovali se bezbožní lidé rušiti den Páně. Vidí-li lidé vázati na poli nebo jiné práce bez potřeby konati, reptají sice, ale jdou-li okolo dělníků, ještě je pozdravují: Pomáhej Pán Bůh! Ptám se: Kdo potom odváží se říci, že nedělní práce

dává pohoršení? Na nás tedy je vina, že se nedělní den prací znesvěcuje. Kdyby dělníci, řemeslníci, tovaryši a vůbec služebníci svorně odepřeli pracovati v neděli, musili by i chlebodárcové zachovávati nedělní klid. Ale bohužel mezi naším lidem jsou přemnozí, kteří, buď aby se pánům zalichotili anebo nějaký ten groš vyzískali, jdou v neděli do práce, otročí pánům a na nejvyššího Pána a živitele úplně zapomínají, ano službami Božími pohrdají. A co ze všeho mají páni i dělníci? Vidím to každoročně na své oči. Dělníci, kteří z uvedeného ohledu v neděli pracují anebo pracovati musí, ježto by byli z práce propuštěni, konají v neděli práci nedbale, povrchně, s proklínáním a hněvem a vůbec hledí, aby práci co nejdříve dokonali. Práce kvapná, málo platná, praví osvědčené přísloví. Páni z práce nedělní mají jen škodu a přece se nepolepší. Avšak i dělník má škodu. Dostane sice za nedělní práci třeba dvojnásobnou mzdu, ale i té mu nestačí na večerní jeho hýření. Sotva doběhne z nedělní otročiny, rychle se oděje a řekne: nyní musím si nedělní odpoledne nahraditi. Jde do hostince, tam sedí a pije celou noc, takže více utratí, než-li vydělal; nevyspí se, neodpočine si a v pondělí vyspává anebo při práci dříme. Takový užitek přináší nedělní práce.

Lidé nedělní práce všelijak omlouvají. Statkáři a rolníci říkají: „čekáme na tu úrodu celý rok, musíme tedy použíti času, abychom vše dostali pod střechu“. A což! pod střechou máš již vše v bezpečnosti? Nemůže oheň vše zničiti za hodinu? Ostatně v čas žní, žádá-li toho nutnost, církev vždy dovoluje pracovati. Jindy však na př. na jaře není přece třeba na poli pracovati. Jiný zase praví: „Já vím, že je neděle, rád bych si také odpočinul a šel do kostela, ale co mám dělati, když se chce jísti, když musím starati se o živobytí četné rodiny.“ Nikdo se nedomnívej, že nedělní prací si pomůžeš, bídu zapudíš a sbohatneš, naopak v rodinách, kde pracují ustavičně i v neděli, bývá obyčejně nedostatek, nepořádek a nespokojenost; kdežto v rodinách, kde se den Páně světí, přebývá pokoj, spokojenost a blahobyt. V Americe, Anglii a jiných státech nesmí nikdo ani pracovati ani obchodovati, ba ani v hostincích vysedati, a přece země ty známy jsou bohatstvím, znamenitým obchodem a světoznámým průmyslem. Proto i my svěťme neděli a nepracujme ani sobě ani cizímu, byť bychom i větší mzdy obdrželi.

Za krimské války byli Rusové donucováni, aby v neděli Francouzům pomáhali v těžké práci. Avšak ani penězi nemohli jich přivábiti. Pozdvihujíce rukou svých k nebesům volali: „A kdybyste nám nabízeli tolik dolarů, co máme prstů na rukou, nedáme se pohnouti k bezbožné této práci.“ Kéž by tak jednal náš katolický lid!

A což není nikdy dovoleno v neděli konati práce služební?

Již dříve jsem se zmínil, že Židé sobotní den tak přísně světili, že nedovolovali ani nejmenší práce. Drželi se více mrtvé litery zákona než ducha jeho, a proto je Pán Ježíš káral, když mu vytýkali, že sobotu ruší uzdravováním nemocných. Pán Ježíš vysvětlil jim, kterak má se sváteční den světiti a pravil k nim: „Který bude z vás člověk, jenž by měl jednu ovci, a ta by upadla do jámy v sobotu, zdaliž nesáhne a nevytáhne ji? Čím lepší jest člověk nežli ovce? i protož sluší v sobotu dobře činiti.“ (Mat. 12, 11, 12.) Ze slov Páně poznáváme, že z důležitých příčin dovoleno jest někdy v neděli pracovati. Avšak připomenouti musím, že některé práce zvláště polní a továrnické mohou se v neděli konati pouze s dovolením církevním. Biskup může dovolení dáti pro celou diecesi a duchovní správce pro svou farnost. Církev má k tomu právo, neboť zastupuje na zemi Boha nejvyššího Zákonodárce.

Proto nikdo proti tomuto nařízení nereptej. Musí-li spolky úřadům světským oznámiti pořádání divadla, výletů a tanečních zábav a nesmějí-li ani schůze ani zábav pořádati bez dovolení úřadů, proč by církev měla býti skracována ve svých právech?

Práci služebnou v neděli konati jest dovoleno, kdykoliv toho vyžaduje úcta k Bohu, láska k bližnímu a nutná potřeba.

1. V neděli dovolena je práce, koná-li se k oslavě Boží. Židé ve Starém zákoně také v sobotu pracovali, neboť v chrámě připravovali oběti, zvířata obětní poráželi a různé práce kostelní konali, jak dí Pán Ježíš: „Nečetli jste v zákoně, že kněží ve dny sobotní v chrámě sobotu ruší a jsou bez hříchu?“ (Mat. 12, 5.) Proto také i v Novém zákoně dovoleny jsou v neděli práce kostelní, jako: zvonění, ozdobování oltářů, různé přípravy k slavnosti, stavění oltářů o Božím těle a podobné práce týkající se služby Boží a spásy duší lidských. Kněží v neděli mají nejvíce práce; zpovídají, káží, zaopatřují a jiné práce stavu svého konají. Takové práce jsou dovoleny, protože slouží k oslavě jména Božího a duchovního blaha věřících.

2. Práce v neděli je dovolena, žádá-li toho láska k bližnímu, blaho všeobecné a nutná potřeba. Pán Ježíš sám v den sváteční konal skutky lásky; proto i my můžeme v neděli konati těžké práce z lásky k bližnímu. V neděli můžeme ošetřovati děti a nemocné, lékař může v čas potřeby i v neděli navštěvovati nemocné, operace konati. V neděli může hrobař kopati hrob a stolař dělati rakev, musí-li práce tyto býti vykonány.

Sv. Odilia, abatyše v Hohenburku, dala nemocnici vystavěti a neznala větší rozkoše než nemocné navštěvovati, těšiti a obsluhovati. Kromě služeb Božích meškala téměř celý nedělní den v nemocnici, kdež v nemocných Kristu, Pánu a Mistru svému sloužila.

V neděli i v čas služeb Božích dovoleno jest majetek bližního v náhlém neštěstí chrániti. Hasiči mohou požár hasiti, lidé mohou v bouři a povodni mosty a hráze stavěti a jiné záchranné práce konati. V neděli mohou se i polní práce konati z lásky k bližnímu. Ve francouzské osadě Brivyde roznemohl se jeden rolník právě v nejpilnější čas o žních. Tři malé dítky byly celá čeleď jeho toho času, kdy rolníku i sedmerých rukou třeba. Již myslil, že úroda jeho přijde na zmar. Avšak útrpní sousedé umluvili se, že pro pilnou práci vlastní ve svátek sousedu nemocnému obilí sklidí. I oznámili žádost svou správci duchovnímu, jenž arci milerád svolil. S radostnou ochotou pospíšili na pole nemocného souseda, malí i velcí tu žali a vázali, snášeli a sváželi, tak že za dvě takové neděle vše, co nemocný soused na poli měl, doma ve stodole bylo uloženo.

V neděli mohou se konati práce, které slouží ku blahu všeobecnému. Žádá-li toho bezodkladná nutnost, může se v neděli konati soudní řízení, četník může vyšetřovati svědky a zločince. I některé úřední práce mohou se konati na př. poštu a telegramy odesílati, vlaky vypravovati a podobné.

V neděli dovolují se práce nutné. Kolář nebo kovář může poštovní vůz neb jiný nutný zlámaný povoz opraviti, koně okovati; pekař, řezník, hostinský mohou ráno zboží prodávati a chystati, protože toho lidé potřebují k živobytí. Vůbec v neděli mohou se konati práce nutné, jichž zanedbání mohlo by přinésti velikou škodu a jež naprosto nemohou se odložiti na všední den.

V neděli dovoleny jsou i polní práce, když je toho nutná potřeba. Nastane-li o žních nestálé počasí, mohou rolníci s povolením duchovní správy vázati, svážeti mandele a jiné polní práce nutné konati. Podobně v cukrovarech, pivovarech a jiných závodech může se v neděli pracovati, jestliže by zastavením práce veliká škoda povstala. Avšak statkáři, továrníci i rolníci mají si vyžádati církevního povolení, jinak přestupují přikázání Boží a ukazují zjevně, že církví pohrdají. Je-li však o žních stálé a pohodlné počasí, tedy je to bezbožností a nešetrností trestuhodnou, konají-li se práce polní, neboť bezpotřebnou prací dává se pohoršení a zrovna Bůh se vyzývá k potrestání bezpotřebného znesvěcování dne Páně.

V neděli mohou se konati všechny nepatrné práce domácí: zametati světnice, umývati nádobí, dobytek krmiti, vařiti a podobné. Není však dovoleno v neděli jezditi na jetelinu a připravovati řezanku; takové práce pořádný hospodář vykoná v sobotu. Kdesi

jeden rolník zlomyslně právě v neděli ráno jezdí po celý rok na pole pro píci a říká, že prý i dobytek chce míti čerstvý pokrm, ale ve všední dny vždy toho nečiní. V tom viděti spurnost proti zákonu Božímu.

V neděli mohou chudé ženy spravovati oděvy, nepatrné prádlo čistiti, žehliti a podobné práce konati, které ve všední den pro svou dělnickou práci konati nemohou. V neděli také dovoleny jsou práce ku vzdělání ducha na př. psáti, účtovati, zpívati, na klavír hráti atd. Tyto práce můžeme konati, byť bychom za ně byli placeni, nezanedbáváme-li jen služeb Božích.

Kdo bez potřeby a bez církevního dovolení koná v neděli těžkou práci, dopouští se hříchu. Čím déle kdo pracuje a čím větší pohoršení dává, tím většího hříchu se dopouští. Sv. Ambrož praví: „Ti, kteří neděli zneuctívají a v čas nedělní bohatství tohoto světa hledají, naleznou ovšem bohatství hříchů, a ztrácejí poklady nebeské hledajíce poklady světské.“ Menšího hříchu se dopouští, kdo v neděli k práci je donucen jakýmkoliv způsobem. Těžkého hříchu však se dopouští, kdo čeládku, dělníky a vůbec poddané v neděli k nepotřebné práci nutí anebo konati dovoluje. Hospodin již v Starém zákoně zapověděl nutiti poddané k práci ve sváteční den, neboť pravil: „Šest dní pracovati budeš, a dělati budeš všeliká díla svá, ale sedmý den jest sobotní, to jest, odpočinutí Hospodina Boha tvého. Nebudeš v něm dělati žádného díla ani ty, ani syn tvůj, ani dcera, ani služebník, ani děvka tvá, ani vůl, ani osel, ani všeliké hovado tvé, ani příchozí, kterýž jest v branách tvých: aby odpočinul služebník tvůj, děvka tvá, jako i ty.“ (5. Mojž. 5, 13, 14.)

Tento rozkaz Boží platí i pro křesťanské hospodáře, neboť i jeho dělníci a služebníci potřebují odpočinku a zotavení. Dělník také je křesťanem a proto zvláště on potřebuje modlitby a slova Božího, aby se potěšil a posilnil ve svém bídném povolání. Konečně hospodáři a vrchnost vůbec má z toho prospěch největší, přidržuje-li poddané k nedělnímu klidu a návštěvě služeb Božích; neboť zbožní poddaní bývají též věrnými a svědomitými ve svých povinnostech, kdežto bezbožní, jako jsou nevěrnými Bohu, tak jsou nevěrnými i pánům svým.

II. Neděli znesvěcuje, kdo zanedbává bez potřeby služby Boží. Mnozí lidé sice v neděli od práce odpočívají, avšak zase nekonají náboženských povinností. Lenost ve službách Božích jest velkým hříchem a pramenem mnohých jiných hříchů. Náboženské lenosti se chraňme; vždyť neděle jest k tomu dnem odpočinku, abychom pracovali zase pro blaho duše své. Mnozí lidé však i od této práce odpočívají, zanedbávají totiž služeb Božích nejen někdy, ale mnohdy po celý rok a mnohá léta. Řekněte sami: mohou tito

lidé býti bohabojnými, spokojenými a poctivými? Kdo není Bohu věrným, není věrným ani lidem. Bůh neustanovil neděle, aby lidé oddali se zahálce, nýbrž aby Bohu sloužili a pracovali pro nebe. Těžce proto prohřešují se ti, kteří buď úplně zanedbávají služeb Božích anebo nedbale docházejí na služby Boží. Také ti znesvěcují den Páně, kteří v kostele neslušně se chovají, šeptají a snad i spí. Proto, drazí v Kristu, světme neděli v duchu Kristově, varujme se nepotřebných prací a pilně choďme na služby Boží.

Jak krásně křesťané Indiáni den nedělní světí, píše missionář Smet v listu svém r. 1841. Ve dnech nedělních a svátečních trvá modlení a cvičení v pobožnosti mnohem déle, nežli ve dnech všedních, aniž se kdy nějaká vlažnost neb umdlenost v modlení u tohoto dobrého lidu jeví. Na těchto divoších zřejmě se vidí, že pravá blaženost prostých a ponížených pouze a jedině v obcování s Otcem nebeským pozůstává a že nic na světě jich tak k sobě netáhne, jako dům Boží, dům modlitby. Odpočinek ve dnech svátečních tak přísně a svědomitě se u nich zachovává, že, ačkoliv jsou náruživými střelci, přece by v neděli jeden středem jich pokojně proběhnouti mohl; nebo pevně mají za to, že v neděli lučiště vzíti a šípy střileti tak jest trestuhodno, jako bylo sbírání dříví Israelitů ve Starém zákoně.

III. V třetím přikázání se zapovídá: „všecko, co neděli znesvěcuje nebo světiti ji překáží, na příklad: nestřídmost a rozpustilé hry, hříšné radovánky a jiné věci podobné.“

Neděle je dnem Páně, kdy věřící mají jméno Boží uctívati, Bohu sloužiti a jemu se klaněti. Než mnozí neděli zneuctívají velice, neboť právě v tento svatý den nejvíce hřeší. Ve všední dny při ustavičném zaměstnání a práci nehřeší lidé tak mnoho, jako v neděli. Proto dí sv. Augustin: „Bylo by věru ještě lépe, kdyby lidé v neděli pracovali na poli, nežli když neděli znesvěcují hříchem.“ A věru! Kdy pak nejvíce vidíme pýchy a marnivosti, ne-li právě v neděli? Mnozí myslí, že neděle je k tomu, aby oděli se vzácným rouchem; proto mnohá neví, jaké šaty by v neděli oblekla, aby se ne Bohu, ale lidem zalíbila a parádu svou ukázala. V neděli máme odíti se svátečním rouchem, vždyť svátek toho žádá, avšak při tom zůstati máme pokornými a zbožnými, neboť ne zlatem a šperky oslavíme den Páně, ale nábožným a pokorným srdcem. A dále kdy více páše se nemravností, ne-li právě v neděli? V neděli pořádají se taneční zábavy; co tu mluví se nestoudných řečí a zpívá oplzlých písní, co je tu obžerství, hádek, křiku, hrozného lomozu a rvaček! V neděli má si člověk odpočinouti, na těle i duchu zotaviti a osvěžiti, mnozí však neděli prosedí v hostinci, nestřídmě pijí, do

rána tančí, zapovězené hry hrají anebo o velké peníze, při čemž dopouští se lži, podvodu, proklínání, pomluv a nactiutrhání a jiných nepravostí. Jest těmto lidem neděle dnem odpočinku a zotavení? Jak mají potom v pondělí s chutí a čerstvou silou dáti se do práce, když po nedělním hýření jsou jako po namahavé práci zemdleni, ospalí a nemocní! Svátky Páně staly se dnes svátky pekla. Dobře tudíž praví sv. Euseb: „Ti, kteří Pána ctí, těší se na den Páně, aby k Bohu své prosby činili a tělem a krví Páně posilněni byli. Vlažní však a leniví čekají na den Páně, aby jsouce bez práce, neřestem se oddali. Jdi v neděli a uzříš, kterak někteří k hudbě zpívají, jiní tančí a opět jiní sedíce pomlouvají jiné, jiní se hádají a půtky vedou.“

Poněvadž neděle těmito hříchy nejvíce bývá zneuctívána, proto církev již v dávných dobách zakazovala tance a jiné hříšné radovánky. Tak na sněmě církevním v Kolíně r. 1536 zapovězeny byly v neděli tance, divadla a hlučné radovánky. Jestliže dnes církev mlčky trpí tance a divadla v neděli pořádané, kéž by aspoň křesťanský lid bavil se slušně a radoval se v Pánu! — Nejmilejší dnové byli blah. Kolettě, panně, neděle a svátky, ne snad proto, aby si mohla vyjíti na procházky, nebo návštěvy činiti, nebo snad k tanci běhati, nýbrž do kostela jíti, aby tam Ježíše, svého miláčka, mohla navštíviti, slovo Boží poslouchati a sv. svátosti přijímati.

Než nejen tancem, nestřídmostí a jinými hříchy znesvěcuje se den Páně, nýbrž také mnohými jinými nepotřebnými záležitostmi. Tak v neděli v čas služeb Božích není dovoleno pořádati hony, veřejné trhy, dražby, schůze, tance, koncerty a podobné zábavy. — Neděli znesvěcuje, kdo v čas služeb Božích vysedá v hostinci, pije, karty a jiné hry hrá, hádá se a jiné hříchy páchá. Ale i jinak dovolené zábavy jsou hříšné, jestliže neděli světiti překáží, to jest, jsou-li příčinou, že pro ně někdo služby Boží zanedbá. Výlety anebo koncerty mohou se v neděli pořádati, avšak až po odpoledních službách Božích. Pořádají-li se však tyto zábavy dopoledne v čas služeb Božích, jsou pak tyto dovolené zábavy hříšnými, protože odvracejí od návštěvy služeb Božích a dávají veliké pohoršení. K tomu zajisté není neděle, aby Bůh a jeho sv. zákony byly zlomyslně zlehčovány a uráženy, ale k tomu ustanovil Bůh sváteční den, aby jej lidé v pobožnosti a pokoji strávili. Bohužel za našich časů smutně vypadá nedělní klid. Jindy v neděli všude bylo viděti svátek; na ulicích panoval klid, vše bylo čisto, i ty ulice hlásaly den Páně, obchody byly zavřeny, nikdo nebyl volán na úřady, nikdo neodvážil se ani jezditi, ani choditi za nějakou všední záležitostí. Ulicemi hrnuly se zástupy věřících do chrámu Páně; dnes však právě v neděli dopoledne jest největší šum a trh. V obchodech

plno lidí, na náměstí plno hluku a zvláště v hostincích bývá velmi hlučno. Obchodníci na neděli čekají, že nejvíce utrží a proto nechtějí zavésti úplný klid. Vymlouvají se, že by utrpěli veliké škody. Kdyby však všichni v neděli obchody měli zavřeny, uvykl by si lid nakupovati si zboží v sobotu a obchodníci by ničeho nepozbyli. Odpočinuli by si od práce páni a zvláště jejich pomocníci, kteří notavení a zvláště návštěvy chrámu Páně velmi potřebují. Kdyby nedělní klid ve všem a všude byl přísně zachováván, mnoho dobrého učinilo by se ve prospěch sociální otázky, která dnes jest tak palčivou.

Jistý mlynář uslyšev jednou na kázání, že v neděli nemáme konati žádnou těžkou práci, činil si výčitky, že v neděli mele, i umínil si, že v neděli nikomu nebude mlíti. S počátku vedlo se mu zle, neboť mnozí, kteří u něho mleli, od něho odešli; avšak netrvalo to dlouho a zase všickni mleči se k němu navrátili, ctíce ho, že den sváteční světí.

401. *„Co nás má odstrašovati od znesvěcování neděle?“*

„Od znesvěcování neděle má nás zvlášť odstrašovati:

1. Bázeň časných i věčných trestů, jimiž hrozil Bůh rušitelům soboty.

2. Myšlenka, jak trestuhodno jest, po šestidenní péči o tělo ani jednoho dne nevěnovati péči o duši.

3. Velikost pohoršení, když člověk den Páně znesvěcuje, jiné k tomu svádí neb i nutí.

4. Jiné smutné následky znesvěcování neděle, jako: ztráta Božího požehnání, zpustnutí srdce, mravní úpadek lidské společnosti.“

1. V Starém zákoně bylo přísně zakázáno Israelitům den sobotní prací znesvěcovati. Hospodin rušitelům soboty vyhrožoval nejen tresty časnými, ale též věčnými. Tak pravil Hospodin: „Šest dní dělati budete dílo a den sedmý sobota jest, odpočinutí svaté Hospodinu; každý, kdož by dělal dílo v ten den, umře.“ (II. Mojž. 35, 2.) A skutečně smrtí potrestán byl jistý muž, jenž v sobotu dříví sbíral. Hospodin rušitelům soboty vyhrožoval také neúrodou a jinými časnými tresty. Čtemeť v knize Mojžíšově: „Pakli nebudete mne poslouchati, a nebudete-li plniti všech přikázání mých, navštívím vás rychle chudobou a horkostí, kteráž by zkazila oči vaše, a shubila duše vaše. Nadarmo budete síti semeno, nebo od nepřátel vašich sněděno bude.“ (III. Mojž. 26, 14—16.) Hospodin nejen vyhrožoval neposlušným Židům, ale také je často pro rušení soboty

trestal, neboť mnozí zahynuli, jiní pak do zajetí odvedeni byli a konečně celý národ židovský byl vydán v ruce nepřátel, protože soboty nesvětil.

V Novém zákoně sice není ustanovena smrt za rušení neděle, avšak i křesťany trestá Bůh různými tresty časnými pro znesvěcování neděle. Neboť Bůh posílá na nás neúrodu, krupobití, povodně, nemoci a jiné soužení. Bůh také na věky zavrhne duše těch, kteří zlomyslně neděli znesvěcují; neboť jestliže v Starém zákoně rušení soboty bylo velikým hříchem, a vyhrožovalo-i Hospodin zahubením duše, tedy jistě zavrhne i duše těch křesťanů, kteří nyní den sváteční poskvrňují. Že Bůh odnímá požehnání své od těch, kteří znesvěcují neděli, a často na zemi trestá, víme ze zkušenosti. Nedávno četl jsem v „Obraně Víry“ následující příklad: Bylo to o jedné neděli po Velkonoci r. 1884, kdy v čas dopoledních služeb Božích, asi o 10 hodinách v Novém Bydžově v Čechách poblíž budovy c. k. soudu jistý rolník z blízkých Hlušic nakládal na vůz koupené seno. Lidé jdoucí do chrámu Páně pravili: „Toť přece nepotřebná práce. K tomu venkovan přijel znesvěcovat neděli do města?“ Po chvíli šli lidé okolo, ale rolník již nenakládal, seděl a odpočíval, běduje při nedokončené práci, a zástup lidí kolem! A co se stalo? Se sena sklouznuv, zlomil si nohu a jen přispěním cizích lidí mohl býti naložen na svůj vůz a dovezen býti k lékaři. Prací nedělní chtěl získati, zatím však ztratil mnoho. Událost ta vážně působila na přítomné.

Bojme se trestů Božích a nechtějme bez potřeby znesvěcovati den Páně.

2. Od znesvěcování neděle má nás odstrašovati: „myšlenka, jak trestuhodno jest, po šestidenní péči o tělo ani jednoho dne nevěnovati péči o duši“.

Po celý týden člověk hledí jen na tu zemskou hroudu a shání živobytí pro své tělo. Při práci své málo kdy vzpomene na svou duši a její budoucí osud. Aspoň tedy v neděli má člověk sobě připamatovati, proč ho Bůh stvořil, jaký má cíl. Nebudeme přece na světě věčně, jednou musíme z něho se odebrati do života jiného, musíme umříti a jak nám bude v poslední hodince, jestliže jsme po celý život sloužili jen světu a svému tělu a na duši svou jsme zapomínali? Hroznou bude smrt těch, kteří po celý život na Boha nedbali a den Páně znesvěcovali. Nevymlouvejme se na zlé časy, nedělní práce je neučiní lepšími. Kdo poctivě a svědomitě pracuje po celý týden a neděli světí, vždy se uživí a nedopustí Bůh, aby trpě nedostatkem. Pamatujme, že máme duši, která bude věčně žíti, a proto aspoň jeden den v témdni věnujme péči o blaho její. Na mysli vždy mějme slova sv. Jana Zl., jenž dí: „Bůh tobě dává

šest dní a zanechává sobě jen jeden; a ty se tak málo Boha bojíš, že ani ten jediný den jemu zcela obětovati nechceš, nýbrž pozemským zaměstnáním zneuctíváš? Nebojíš se, rovnati se svatokrádežníku, kdyžtě Bohu i tento posvátný, k rozjímání a slyšení slova Božího ustanovený den kradeš a časnými starostmi poskvrňuješ?“ — Jeden muž, jenž po několik roků sv. svátostí nepřijímal a do kostela nechodil, když ho v neděli přátelé napomínali, aby šel na mši sv., odpověděl: „však mně kostel neuteče!“ A hle, odpoledne se roznemohl a cítě již na sobě smrt zvolal: „O kéž bych mohl do kostela jíti!“ Než nebylo mu dopřáno, neboť téhož dne zemřel. Jaký život, taková smrt.

3. Od znesvěcování neděle má nás odstrašovati: „velikost pohoršení, když člověk den Páně znesvěcuje, jiné k tomu svádí neb i nutí.“

Prací v neděli bez potřeby a bez dovolení církevního konanou zajisté neutvrzují se lidé ve víře a pobožnosti, nýbrž kazí se, o víru a zbožnost se okrádají a jiným dávají hrozné pohoršení. Když dnes mnozí lidé v neděli konají zbytečné práce, vozí mrvu na pole, vozí cihly, řepu, když dováží se zboží do obchodů, v městech dláždí se ulice, staví se domy a jiné těžké práce se konají, nedává se tím pohoršení? Kdo by řekl, že jsme křesťany? Podívejme se na Židy, kterak světí sobotu a své svátky! Hospodin dal Židům přikázání o svěcení soboty a zavázal je smlouvou k svěcení sobotního dne. Svěcení soboty bylo veřejným přiznáním se k židovství; a dosud Židé poznávají se po svěcení soboty. Pro nás křesťany neděle jest odznakem našeho náboženství, neboť po svěcení neděle poznávají se křesťané. Jakého as náboženství jsou ti, kteří neděli znesvěcují? Židy nejsou, neboť pracují i v sobotu; čím tedy jsou? Kdo neděli znesvěcuje prací, není dobrým křesťanem, zapírá Krista a podkopává víru a náboženství jeho. Kdyby všichni lidé v neděli pracovali, co by na nich bylo ještě křesťanským? Proto, kdo neděli znesvěcuje zbytečnou prací, jest největším škůdcem společnosti lidské a dává největší pohoršení. Hřích jejich jest větším, jestliže také své poddané k práci nutí a od služeb Božích zdržují. Špatné příklady kazí i jiné. Vidí-li tudíž mnozí lidé, že ten neb onen bez bázně a trestu v neděli pracuje, myslí si: mohou li ti pracovati, proč bych i já nepracoval! Pohoršení toto znemravňuje lidstvo velice. Může-li se beztrestně a jako na potupu přestupovati třetí přikázání Boží, proč pak se trestají přestupky proti sedmému přikázání „Nepokradeš“ anebo proti jiným přikázáním? Na zloděje podnikají se hony, ale rušitelé neděle mají pokoj. Svět už je tak znemravnělým, že znesvěcování neděle nepovažuje za žádný přestupek. V jiných zemích však svěcení neděle považuje se za nejdůležitější věc. Vzpomenu

opět Ameriky. Ve státu Massachusetts byl vydán následující zákon o svěcení neděle: „Uvažujíce, že svěcení neděle jest věcí velmi prospěšnou, že člověku popřívá odpočinku od práce a pobádá jej k přemýšlení o povinnostech života, že mu poskytuje příležitosti, aby úctu vzdal Stvořiteli a konal skutky lásky; uvažujíce dále, že bezbožní lidé, nepamětlivi povinnosti, jež jim svěcení neděle ukládá, ani prospěchu, jenž odtud pro celou společnost vyplývá a kteříž neděli nesvětí, nýbrž práci a radovánkám se oddávají, že lidé tito proti vlastnímu blahu, které jim jako křesťanům na srdci ležeti má, jednají, a jiným pohoršení dávají a nemravnost rozšiřují: nařizuje senát, aby obchod v neděli se nevedl, ani divadla a radovánky veřejné provozovaly; aby bez potřeby nikdo necestoval, hostince byly zavřeny, jinak by platily pokuty, jakož i ti kdož by bez omluvy rozumné tři měsíce veřejným službám Božím přítomni nebyli, nebo na blízku kostela neslušně se chovali, trestáni budou.“ Tak bylo ustanoveno v Americe. U nás v největší svátky dává se pohoršení nejtěžšími nepotřebnými pracemi a nejhlučnějšími radovánkami, které i blízko kostela se konají.

4. Od znesvěcování neděle mají nás konečně odstrašovati: „jiné smutné následky znesvěcování neděle, jako: ztráta Božího požehnání, zpustnutí srdce, mravní úpadek lidské společnosti.“

Že znesvěcování neděle přináší světu smutné následky, kdož by toho neznamenal? Nedělní práce ničí zdraví lidské a zabíjí duši. Doklad toho vidíme na dělnících továrních. Tovární dělníci ustavičnou prací jsou zmrzačeni na těle a v mladém věku umírají. V neděli pracují, mnozí pak v noci hýří, chtějíce si nedělní odpočinek noční zábavou nahraditi. Nešťastní tito lidé skoro nikdy do kostela nepřijdou, neslyší slova Božího, nemodlí se, čtou špatné časopisy a užívají hříšných zábav a tak jsou i na duchu zmrzačeni. Lidé, kteří neděli znesvěcují a nikdy do kostela nechodí, zpustnou a zatvrdí srdce své ku všeliké ctnosti. Takovým lidem není nic svatým a proto často se stává, že i bez Boha umírají.

Znesvěcování neděle odvrací požehnání Boží a přináší mravní úpadek lidské společnosti. Nedělní práce nikdy není požehnaná, neboť na práci nedělní spočívá kletba Boží. Již ve starém zákoně trestal Bůh Židy pro znesvěcování soboty, a proto pravil jim ústy proroka Aggea: „Seli jste mnoho a vnesli jste málo . . . hleděli jste k více a hle! dostalo se vám méně: a vnosili jste do domu a rozdmýchal jsem to. Pro kterou příčinu? dí Hospodin zástupů. Proto, že dům můj pustý jest a vy pospícháte jedenkaždý do domu svého.“ (Agg. 1, 6—9.) I dnes odnímá Bůh požehnání lidem, kteří neděli

znesvěcují prací, neboť čím více v neděli pracují, tím méně mají štěstí i bohatství.

Známo jest, že ve Švýcarsku jsou velmi čistě upraveny silnice, veřejné budovy a příbytky lidské. V neděli panuje tam skutečně sváteční klid, jiného zaměstnání tam v neděli nemají než spěch na služby Boží; a přece je Švýcarsko vzorem občanské spořádanosti a blahobytu. Konečně Židé nepracují v sobotu a jak vidíme — neschudli, nýbrž mají jmění nazbyt. U nás však pracuje se ve dne v noci, v neděli i ve svátek a přece nám nepřibývá, nýbrž všude jest bídy nazbyt. Kde lidé nerozumně žijí, z neděle všední den činí, tam nemůže býti blahobytu.

Znesvěcování neděle škodí nejen jednotlivci, ale i rodině a společnosti lidské Jak má otec vychovati dobré, zbožné a poctivé děti, když sám nemá zbožnosti, když neděli znesvěcuje všední prací a prostopášností? V které rodině nedbá se na neděli a kostel, tam vždy bývá nepořádek, nepoctivost a nemravnost. A podobně se to má se společností lidskou. Nemá-li národ v uctivosti neděli, neváží si náboženství a ukazuje vzdor Bohu i církvi. V takovém národu musí nastati všeobecné zdivočení. Za revoluce francouzské zrušena byla neděle a jaký byl toho následek? Hrozná mravní zpustlost, nevázanost, vzpoura proti zákonům světským, zvířecká chlípnost, vraždy a loupeže. Poněvadž znesvěcování neděle přináší takové hrozné ovoce, proto nejen církev, ale i křesťanští zákonodárcové usilují o to, aby neděle všude byla svěcena. Zkušenost nás učí a přesvědčuje, že svěcení neděle oltáře a trůny podpírá, znesvěcování neděle je však podkopává a boří.

Hospodin pravil Israelitům: „Svěťte soboty, a já dám vám dešť v pravý čas, símě vzejde hojně na polích vašich a stromy plné budou ovoce; nebudete-li držeti soboty, navštívím vás horkem a suchem, marně budete síti a neplodná bude práce vaše.“ (2 Mojž. 26.) Slova Hospodinova naplňují se podnes; proto chceme-li, aby nám Bůh požehnával a chránil nás od pohrom a neštěstí, chceme-li, aby všude panovala bázeň Boží, poctivost, úcta k vrchnosti duchovní i světské, chceme-li, aby všude nastal blahobyt a spokojenost, nuže zachovávejme třetí přikázání: „Pomni, abys den sváteční světil.“

37. CVIČENÍ.

O čtvrtém přikázání Božím.

O povinnostech dětí k rodičům.

Dosud na křesťanských cvičeních rozjímali jsme o prvních třech přikázáních Božích, které obsahují povinnosti k Bohu. A pověděl jsem vám, že máme Bohu prokazovati nejvyšší úctu srdcem, ústy a skutky. Nyní pak počneme rozjímati o ostatních přikázáních Božích, které Hospodin napsal na druhou desku, a které obsahují povinnosti k lidem. Ze všech lidí nejbližšími jsou nám rodičové, jimž po Bohu největší úctu prokazovati máme. Neboť rodičové jsou zástupci Božími, oni dali nám život a vychovali nás; proto také Bůh po přikázáních, které obsahují povinnosti k Bohu, zařadil v desateru čtvrté přikázání, ve kterém přikazuje dětem, aby po Bohu nejvíce rodiče své ctili, milovali a jich poslouchali. Dnes tedy rozjímati budeme o povinnostech dětí k rodičům.

402. *„Jak zní čtvrté přikázání Boží?“*

Čtvrté přikázání Boží zní: „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.“

Čtvrté přikázání Boží jest základem všech dalších přikázání, neboť zachovávají-li členové rodiny povinnosti, které Bůh v tomto přikázání poroučí, zachována budou i ostatní přikázání, která obsahují povinnosti k ostatním lidem, k celé společnosti lidské. Společnost lidská skládá se z rodin a proto rodina důležitý úkol má pro tuto společnost lidskou. Neboť jaké členy rodina dodává společnosti nebo národu, takovým je pak celý národ. Vychovají-li rodičové děti dobré, jest i národ dobrým a zachovalým; vycházejí-li však z rodin děti bezbožné a zlé, jest pak i národ zlým a surovým. Na dobrém vychování dítek závisí tedy blaho národů a společnosti lidské vůbec. Avšak i blaho časné a věčné rodiny závisí na zachování čtvrtého přikázání; proto v zájmu vlastního blaha rodinného měli by rodičové a dítky svědomitě plniti povinnosti čtvrtého přikázání. Bůh sám na zřeteli měl časné i věčné blaho rodin a národů, a proto čtvrté přikázání slavnostním způsobem prohlásil hned po přikázáních, kterýmiž sobě vyhradil nejvyšší poctu.

Než čtvrté přikázání netýká se toliko rodičů a dětí, nýbrž také hospodářů a služebníků, vrchností a poddaných, poněvadž i vrchnost má býti otcem a matkou svým poddaným, i vrchnost jest zástupkyní Boha, jenž jest všech nás Otcem a Stvořitelem. Poněvadž však rodičové jsou nejbližší naší vrchností, proto čtvrté

přikázání napřed připomíná povinnosti dětí k rodičům a rodičů k dětem, a potom teprve povinnosti vrchnosti k poddaným.

403. *„Co se poroučí ve čtvrtém přikázání Božím?“*

„Ve čtvrtém přikázání Božím se poroučí rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost.“

404. *„Proč mají děti svým rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost?“*

„Děti mají svým rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost, protože rodiče zastupují u dětí místo Boží a jsou po Bohu největšími jejich dobrodinci.“

Děti mají ctíti rodiče, protože jsou zástupci Božími. Všecky nás stvořil Bůh a proto vlastně jsme dítkami Otce nebeského dle slov Kristových: „A otce nenazývejte sobě na zemi, nebo jeden jest Otec váš, kterýž jest v nebesích.“ (Mat. 23, 9.) Pán Bůh rodičům děti dal a svěřil jim je, aby na místě jeho pečovali o tělo i duši jejich a vychovávali je pro nebe. Proto děti v rodičích svých viděti mají svého Stvořitele, jehož u vychování zastupují. Rodičové jsou také největšími po Bohu našimi dobrodinci, neboť dali nám život, od maličkosti o nás pečovali, živili a vychovali nás. Proto Bůh přikazuje dětem, aby rodičům svým prokazovali úctu, lásku a poslušnost.

1. Děti mají rodičům svým prokazovati úctu. Sama příroda tuto povinnost dětem ukládá. Popatřme jen na zvířata, kterak mláďata tulí se ke svým roditelům a vespolek se milují. Mladí čápové, vidouce, že sobě staří potravy hledati již nemohou, sami jim, čeho třeba, přinášejí. (Sv. Ambrož.) Jestliže u zvířat pozorujeme jakousi úctu a lásku k roditelům, čím více u lidí jeviti se má přirozená úcta a láska k rodičům! Proto i pohané v uctivosti měli svých rodičů a pohanští učitelé přikazovali dětem, aby ctily nejen rodiče, nýbrž i staré a vážené lidi. Vypravuje se z letopisů missionářských, že jeden pohanský náčelník chystal se ku přijetí sv. křtu, a uče se desateru, nad jednou věcí kroutil hlavou. Na otázku, co se mu nelíbí, odpověděl missionáři: „Všecko se mi líbí, jedno však nejde mi do hlavy.“ „A které?“ tázal se missionář. Náčelník odpověděl: „Že křesťanská víra učí znáti a konati něco, co každý člověk má znáti a konati, totiž rodiče své ctíti a milovati. To my pohané plníme, aniž by nám to náboženství musilo přikazovati.

My křesťané, kteří nejkrásnější příklad synovské úcty a lásky k rodičům vidíme na Synu Božím, jenž jako Bůh poddán byl matce své a pěstounu svému, tím lépe a dokonaleji máme znáti

povinnosti ku svým rodičům, než je znali pohané, kteří nemají pravého náboženství. Rodičové zasluhují největší úcty, neboť dali nám život, od narození našeho pečovali o tělesný i duchovní život náš, oni byli prvními našimi učiteli; proto v rodičích máme viděti zástupce Boha samého a tudíž máme je po Bohu nejvíce ctíti. Když děti poněkud jen uvažují o strastech, starostech a pracích, které rodičové o ně měli, musí je ctíti, milovati a svým dobrým chováním radost jim působiti.

Děti mají ctíti rodiče své nejen srdcem, ale také slovem a skutkem. Slovem prokazují dítky rodičům úctu, když je uctivě oslovují, zdvořile jim odpovídají, rodiče své chválí, chyby jejich trpělivě snášejí a zakrývají. K této úctě k rodičům napomíná nás moudrý Sirach, jenž dí: „Skutkem i slovem i se vší trpělivostí cti otce svého.“ (Sir. 3, 9.)

Nikdy se mi nelíbí, když už malé dítky oslovují rodiče slovem „ty“. Takto nedělo se za starých, lepších časů. Tehdy děti oslovovaly rodiče slovem „vy“, „oni“ nebo „naši“. Otci říkaly „tatíčku“ nebo „tatínku“, matce „matičko“, „matinko“ nebo „maminko“; to jsou zajisté ta pravá, upřímná, uctivá a srdečná jména, která náležejí rodičům. Naše moderní doba učí děti rodičům „tykati“, ale jak hrozným je někdy mnohému otci tykání synovské, připojí-li nezdárný syn k slovu „ty, otče“ surové nadávky a proklínání! Proto rodičové zůstaňte při starém a dobrém zvyku a učte děti říkati vám uctivě „vy“. Děti prokazují rodičům úctu, když jim vždy zdvořile odpovídají. Táže-li se otec neb matka na něco dítka svého, má vždy uctivě odpovídati. Je to neslušností a neuctivostí, když rodiče volají syna a on se ozve slovem „co?“ Hodný syn vždy uctivě odpoví: „čeho si přejete, tatínku?“ Když rodičové děti napomínají a kárají, mají děti pokorně slova jejich přijímati a mlčeti. Nejsou-li vinnými, mají se zdvořilým způsobem omlouvati.

Děti prokazují rodičům úctu skutkem, když se za ně nestydí, byť by byli chudobnými a hříšnými. K tomu napomíná nás Písmo svaté: „Slyš otce svého, který tě zplodil, a nepohrdej matkou, když se sestará“ (Přísl. 23, 22.) Děti mají pamatovati, že rodičům svým děkovati mají za život a vychování. Rodičové mnohé a veliké oběti přinesli, než děti své zaopatřili a dopomohli jim k živobytí; proto dosáhne-li syn nebo dcera vznešené hodnosti nebo bohatství, nemají se za své rodiče styděti, nýbrž vždy se mají k nim hlásiti, je navštěvovati a úctu jim prokazovati. Josef Egyptský již v mládí svém velice si vážil svého otce. Když pak řízením Božím stal se místokrálem v Egyptě, nestyděl se za starého svého otce, nýbrž poslal pro něho královské povozy, jel mu daleko vstříc a

když ho spatřil, sestoupil s vozu, objímal a líbal ho a radostí plakal. Pak ho představil králi a živil jej až do jeho smrti. Když pak Jakob umřel, pochoval uctivě kosti jeho v zemi zaslíbené.

Také z dějin a ze života máme dosti krásných příkladů synovské úcty k rodičům. Tomáš Morus, kancléř anglický, ve vysoké jsa důstojnosti prokazoval otci svému vždy dětinnou uctivost. Bylť otec jeho jedním z nejstarších soudců při královském soudu. A hodný syn neopomenul každodenně, dříve než k úředním pracím přistoupil, k otci jíti a jej především na kolenou kleče pokorně o jeho požehnání prositi. A jako vděčný syn ošetřoval nemocného otce s nejútlejší láskou a pečlivostí, líbal jej, když umřel, a se slzami v očích doporoučel duši jeho Bohu všemohoucímu.

Děti mají i chyby svých rodičů trpělivě snášeti a zakrývati. Hodné dítě nikdy nepomlouvá svých rodičů a nevykládá s posměchem o jejich chybách, nýbrž raději rodiče omlouvá, jich se zastává, neboť dobře ví, že hanba otcova jest i jeho hanbou. Čteme v Písmě sv. o Noěmovi, že po potopě světa začal vzdělávati zemi a štípil vinici. Neznaje však síly vína, pil a opil se a obnažen ležel ve stanu svém. To když viděl syn jeho Chám, pověděl to bratřím svým. Tehdy Sém a Jafet vložili plášť na ramena svá a kráčejíce zpátkem, zakryli otce, a tváře jejich odvráceny byly, aby neviděli obnažení otcova. (1 Mojž. 9, 20—23.) Tak čiňme i my a chyby rodičů svých zakrývejme pláštěm lásky své.

2. Dítky mají rodiče své milovati. Lásku rodičům prokazují děti tím, že jim všeho dobrého přejí a za dobrodiní prokázaná jsou vděčnými, že jim v práci a nouzi pomáhají, ve stáří a nemoci je ošetřují a ustavičně se za ně modlí.

Jsme-li povinni lásku k bližnímu dokazovati skutky, tím více rodičům svým jakožto po Bohu největším svým dobrodincům prokazovati máme lásku slovem i skutkem. Vždyť rodičové a děti jejich jsou mezi sebou spojeni nejužší páskou lásky, a proto když rodičové o děti od jejich maličkosti pečují, je živí, o budoucnost jejich se starají, mají děti jim býti vděčnými a nikdy jich nemají ani zarmucovati, ani v bídě a nouzi opouštěti.

Láska dokazuje se opět láskou. Děti ovšem nikdy neodslouží se rodičům za všechna dobrodiní, která od nich obdržely; přece však mají se snažiti rodičům svým pomáhati, jestliže jsou v bídě. K tomu napomíná nás sv. Pavel: „Pakli která vdova syny anebo vnuky má, ať se učí nejprve dům svůj spravovati a rodičům odměnou službu prokazovati; nebo to jest vzácné před Bohem.“ (1. Tim. 5, 4.) Rodičové starali se o děti po celý život a těší se, že na stará kolena děti jim všecko odplatí. Hodné děti také rodičům

skutečně pomáhají ve stáří a bídě. Jak je to krásné a dojemné, když mnozí synové, ačkoliv těžkou prací dobývají si vezdejšího chleba, přece dělí se o výdělek se svými rodiči. Mnohý syn odepře si každé zábavy, sklenice piva i toho tabáku, aby mohl svým starým a chudým rodičům něčím pomoci a jim v živobytí přilepšiti. Alžběta, dcera hodných, ale chudých venkovských rodičů, šla v 13. roce do služby, aby rodičům ubylo starostí. Ačkoli s počátku měla malou službu, uspořila si v prvním roce několik zlatých, které rodičům s tímto listem poslala: „Nejmilejší rodiče! Tolik roků jste mne živili a šatili a zbožně vychovávali! Dnešního dne slavím své narozeniny a tu tanou mně živě na mysli všechna dobrodiní, která jste mi prokázali. O kéž bych vám jen malý díl dluhu tak velikého splatiti mohla! Než přijměte na důkaz mé dobré vůle těchto několik zlatých, které jsem za rok uspořila. Doufám, že na rok vám budu moci více zaslati. Nezavrhujte, nejmilejší rodiče, tohoto daru a požehnejte své vděčné dceři.“

Děti prokazují rodičům lásku, když zvláště v jejich nemoci je ošetřují a pečují o ně. Děti mají nemocným rodičům sloužit, lékaře jim povolati a dáti je zavčas sv. svátostmi zaopatřiti. Umrou-li rodičové, mají se děti postarati o slušný pohřeb, za pokoj duší jejich se modliti a na jejich hrob nikdy nezapomínati. K tomu napomíná nás Tobiáš, jenž umíraje pravil synu svému: „Když vezme Bůh duši mou, pochovej tělo mé: a v poctivosti míti budeš matku svou po všecky dny života jejího“ (Tob. 4, 3.) Děti mají také svědomitě vyplniti poslední vůli rodičů a dědictví mezi sebou pokojně a svorně rozděliti. Smutné a bolestné je to, když po smrti rodičů děti se soudí o dědictví a často pro nepatrné věci se dlouho hněvají.

Konečně děti prokazují lásku k rodičům, když se za ně ustavičně modlí. Sv. Pavel napomíná nás, abychom se modlili za všecky lidi, zvláště pak za vrchnosti, praví: „Prosím tehdy především, aby činěny byly prosby, modlitby, přímluvy, díkučinění za všecky lidi, za krále i za všecky, kteří jsou v úřadech, neboť to dobré jest a vzácné před Spasitelem naším, Bohem.“ (1. Timot. 2, 1—3.) Po Bohu nejpřednější vrchností jsou dětem jejich rodiče; proto děti povinny jsou zvláště za ně se modliti, aby jim Bůh popřál dlouhého života, zdraví a požehnání v práci jejich. Hodné děti modlí se každodenně aspoň Otčenáš za své živé a zemřelé rodiče.

Sv. Jenovefa, panna, modlila se důvěrně k Bohu za svou osleplou matku Geroncii, a hle, matka opět nabyla zraku; ve všem ji před tím poslouchala, ač matka často jí ubližovala a ji i bila, že do kostela chtěla choditi, a proto matka raněna byla slepotou.

3. Děti mají rodičům prokazovati poslušnost. Jak milým a útulným jest dům, v němž rodiče i děti něžně se milují, kde

neslyšeti křiku, zlosti, hádek a proklínání! Ovšem v takovém domě zachovává se čtvrté přikázání, tam zvláště přebývá krásná ctnost, poslušnost. Dítky ochotně a rychle konají vše, co jim rodičové poroučejí, nikdy neodmlouvají, ani nevzdorují. A tak to má býti všude. Rodičové zajisté jsou zástupci Boha a proto děti jsou povinny ve všem dobrém jich poslouchati. Bůh sám napomíná nás k poslušnosti, neboť čteme v knize přísloví: „Zachovej, synu můj, přikázání otce svého a neopouštěj napomenutí matky.“ (Přísl. 6, 20.) Milé dítky! Jednou státi budete před soudnou stolicí Otce nebeského, kde účty skladati budete, jak jste plnily povinnosti čtvrtého přikázání Božího a vaši rodičové budou o vás vydávati svědectví. Bojte se trestu Božího, kdyby rodičové trpce na vás si stěžovali a musili býti vašimi žalobníky! Buďte svým rodičům tak poddanými, jako Syn Boží poddán byl pozemským svým pěstounům Marii a Josefovi. Uvažte, Pán Ježíš, náš Bůh a Vykupitel, byl jim poddán. Sv. Bernard k slovům těm dokládá: „Kdo, komu? Bůh lidem, Bůh, pravím, jemuž jsou poddáni andělé, jehož poslouchají mocnosti a knížectva, byl poddán Marii a netoliko Marii, nýbrž i Josefovi pro Marii.“ Hle, tak vznešený příklad poslušnosti zanechal Syn Boží všem dětem! Nuže, vy byste nechtěly poslušnými a poddanými býti svým rodičům? Vy jste ještě nezkušeny, potřebujete proto ustavičně poučení a rad pro budoucí svůj život. Naučíte-li se v mládí dobře poslouchati, budete v dospělosti uměti poroučeti. Poslušni buďte rodičů ve všem dobrém, zvláště pak ničeho nečiňte proti vůli svých rodičů. Varujte se všelikých toulek a hříšných známostí. Stává se často, že dcery neb synové za zády svých rodičů přátelí se s osobami, které nemají dobré pověsti anebo vůbec rodičům z důležité příčiny se nelíbí. Zakazují-li rodiče vám, děti, abyste zanechaly takové známosti hříšné, poslechněte. Dobře zajisté víte, kolik mrzutosti, hněvu a nepřátelství v rodinách bývá pro podobné věci. Dbejte tedy vždy dobré rady svých dobrých a starostlivých rodičů a dobře se vám vždy povede. Vzpomeňte, jak Tobiáš vždy poslouchal svých rodičů a ničím jich nezarmucoval. Starý jeho otec mnohá nařízení mu udělil a syn vše ochotně činil a otce ujišťoval: „Otče, všecko, což jsi mi přikázal, učiním.“ (Tob. 5, 1.) Sv. Augustin v mladosti své byl neposlušným synem, nedbaje ani proseb, ani slzí starostlivé matky své sv. Moniky. Když však milostí Boží se obrátiv svatý a bohumilý život vésti počal, často upřímně litoval, že svou dobrou matku tak dlouho hněval a bolestným srdcem vzdychával: „O Bože, když jsem pohrdal matkou, kterou jsi mi dal, Tebou jsem pohrdal!“ A veliký tento světec a učitel církevní vždy zvláště děti napomínal k poslušnosti rodičů, neboť věděl, jak velikou nešlechetností a nevděkem jest neposlušnost; proto napomínal syny a dcery: „Synové

nechť zvykají poslouchati, bojíce se rodičů rozhněvati. Psáno jest: Požehnání otcovo utvrzuje domy dítek, zlořečení matčino podvrhuje základy.“ Poslušnost líbí se Pánu Bohu a proto poslušné děti již na zemi odměňuje svým hojným požehnáním. Kéž byste, milé dítky, poznávaly, jak Pánu Ježíši líbí se ctnost poslušnost! Když jednou Pán Ježíš zjevil se blahoslavené Marketě, pravil k ní: „Věz, dcero má, že nejmilejší jest mi poslušnost. Z této poslušnosti obětoval jsem svůj život a bez této poslušnosti nikdo se mi nemůže líbiti.“ Nuže! dítky křesťanské, poslouchejte svých rodičů, abyste se líbily svému Spasiteli a také všem lidem.

Zvláštní poslušností rodičů vyznamenávají se Indiáni. Otec jen řekne: „Chci, aby se to neb ono stalo a dobré dítě uposlechne mne.“ Slovo „dobré“ tak působí na děti, že závodí v poslušnosti. — Kéž by i křesťanské děti byly tak poslušnými!

Děti povinny jsou rodičů poslouchati ve všem dobrém a spravedlivém, avšak v některých věcech nemusí rodičů poslouchati. Kdy děti nemusí anebo nesmějí rodičů poslouchati?

Rodičové jako zástupcové Boha mohou od svých dětí žádati poslušnosti jenom v těch věcech, které zákonem Božím jsou dovoleny a přikázány. Kdyby rodičové poroučeli dětem něco, co by bylo proti zákonům Božím a církevním, co se Bohu nelíbí a co není ani dobré ani spravedlivé, pak by nejednali jako zástupcové Boží, a děti nejsou povinny jich poslouchati. Tu platí dětem slova Písma svatého: „Více sluší poslouchati Boha než lidí“ (Skut. ap. 5, 29.) Sv. Augustin praví: „Přikázal Pán, aby synové poslouchali otce. Jedině tehdáž nemá syn poslouchati otce svého, kdyby něčeho otec přikazoval, co jest proti Pánu Bohu jeho. Aniž se proto smí hněvati otec, když se takto před ním Bohu přednost dává.“

Děti nesmějí poslouchati rodičů, když by je sváděli nebo nutili zapříti víru katolickou a přestoupiti k víře jiné. Ve smíšených krajinách často se stává, že rodičové jsou různého náboženství a jejich děti jsou katolíky, ježto strana protestantská dala církvi úmluvu, že dovolí, aby dítky vychovány byly v katolické víře. Tu však katolický otec umře a matka protestantka přemlouvá děti, aby odpadly od církve. V takovém případu děti nesmějí matky poslechnouti, byť by i škodu z toho měly. Sv. Perpetuu, mučednici, žádal otec pohan, ukazuje na své šediny, aby modlám obětovala, avšak Perpetua, ač srdce jí krvácelo, neuposlechla ho v tom, nýbrž podstoupila raději mučednickou smrt.

Děti nesmějí rodičů poslouchati, když je navádějí k něčemu špatnému. Zřídka stává se, že by rodičové poroučeli dětem konati špatnosti, neboť i ti nejnepořádnější rodiče chtějí míti děti dobré. Přece však stává se, že lehkomyslní rodičové poroučejí dětem

íháti, něco zapírati, lidem nadávati a také i krásti. Jsou i některé bezbožné matky, které dcery své navádějí ke špatnostem, takřka je nutí hledati si ženichy, v domě přechovávají a trpí návštěvy nedovolené, radují se, že hoši o její dcery takřka se bijí, že jsou v tanci první a vzácné, dovolují dcerám i synům noční toulky, často s dětmi okrádají domácnost a jiné nedovolené a hříšné věci páchají. Hodné děti zajisté samy uznají, že takové věci konati není dovoleno a mají je tudíž rodičům slušně odepříti. Děti nemusí též poslouchati rodičů, když je nutí k stavu, ku kterému nemají chuti a schopnosti. Student nemusí rodičů poslechnouti, nutí-li ho, aby vstoupil do stavu duchovního, a také není povinen poslechnouti, když mu zbraňují věnovati se stavu kněžskému. Sv. Tomáši Aquinskému nechtěli dovoliti ani rodičové, ani bratří a sestry vstoupiti do řádu sv. Dominika a všech prostředků i hříšných použili, aby ho odvrátili od jeho úmyslu. A sv. Tomáš přece neposlechl, stal se knězem a tak věrně sloužil Bohu, že svatostí života a velikou učeností vysoko vynikl, takže jeho spisy podnes jsou pramenem moudrosti.

Rodičové nemají nikdy děti své nutiti do stavu manželského s osobou, k níž nemají náklonnosti, neboť nucené manželství obyčejně bývá pro rodinu hrozným neštěstím. A což tedy děti mohou dělati, co by se jim líbilo? Rodičové nemají žádného práva na své děti? Ó, ano. Děti jsou povinny ve všem o radu se tázati svých rodičů, mají jejich rady poslouchati a zvláště, míní-li to rodičové s dětmi dobře a na starosti mají jejich budoucí blaho časné a věčné, mají svých rodičů poslouchati. K tomu napomíná je Písmo sv.: „Synu, bez rady nic nečiň a po účinku nebudeš želeti.“ (Sir. 32, 24.) Když rodičové vidí, že děti jejich takřka slepými jsou v některých svých žádostech, na př. ve volbě sňatku, z něhož ničeho dobrého nelze se nadíti, mají rodičové právo takovému sňatku překážeti, a děti jsou povinny starostlivých svých rodičů poslechnouti. Ostatně v které rodině jsou moudří, pořádní a zbožní rodičové, k takovým domácím nesrovnalostem zřídka kdy přichází, protože zbožní rodičové hned od malička děti k dobrému vedou. Jsou-li děti již dospělými a samostatnými hospodáři, nemusí ve všem rodičů poslouchati, mohou svou domácnost spravovati dle svého rozumu, avšak přece mají dobré rady rodičů rádi poslouchati.

Že děti nemají rodičů poslouchati, když jim něco proti zákonu Božímu poroučejí, nýbrž mají slušně odepříti, vysvětlí nám následující příklad: V jistém francouzském městě připravoval se syn vznešených rodičů, kteří málo o náboženství se starali, k prvnímu sv. přijímání. V rodině nedbalo se na posty a v pátek a jiné postní dny pravidelně připravovaly se masité pokrmy. Školák poučen byl ve sv. zpovědi, kterak i on již povinen jest posty zachovávati a jak

by se měl zachovati k rodičům, když by ho nutili masité pokrmy jísti. Když na to v pátek na stůl přišlo maso a otec mu na talíř dával, tu školák slušně otci poděkoval a skromně oznámil, že masa jísti nebude, že se spokojí s kouskem chleba. Na otázku proč, odpověděl syn: „Otče, dnes je pátek, a církev zapovídá požívati masitých pokrmů.“ Otec se rozhněval a synovi nařídil, že za trest celý den bude doma zavřen a ani kouska chleba nedostane. Školák se trestu tomuto bez omluvy tiše podrobil. Matce bylo synáčka líto, dávala mu po straně něco jísti a také mu vytýkala jeho vzdorovitost. Syn však matce vlídně odvětil: „Kdyby mně byl otec poručil činiti něco slušného, ochotně bych jej poslechl, nečiním tedy ničeho ze vzdoru. Otec mně poručil doma zůstati a ničeho nejísti, tedy ho poslechnu.“ Matka pohnuta jsouc příkladným chováním synovým, slzíc oznámila vše otci, který uslyšev to, sám byl velice pohnut, že syn jeho tak dokonale je vycvičen, a tázal se, kdo by ho tak byl vycvičil. Když uslyšel, že zpovědník, šel mu hned poděkovat a sám také dal se na pokání a nikdy nezanedbával náboženských povinností.

Bůh přikazuje dětem, aby rodičům prokazovali úctu. Mnohé děti však nectí rodičů a proto těžce prohřešují se proti čtvrtému přikázání.

405. *„Kdy se prohřešují děti proti úctě rodičům svým povinné?“*

„Děti se prohřešují proti úctě rodičům svým povinné:

1. Když rodiči pohrdají nebo se za ně stydí.
2. Když o nich zle mluví, nebo se jim posmívají.
3. Když se k nim hrubě nebo zpurně chovají.“

Jak bolestným je pro staré rodiče, když dočkají se na dětech hrozného nevděku! Mnohé děti, když dorostly a dosáhly pomocí rodičů dobrého postavení, stydí se za prosté a staré rodiče, nehlásí se k nim anebo nevlídně se k nim chovají. Takové chování dětí musí rodiče boleti. Když jste, děti, byly maličkými, matička vás chovala a opatrovala jako oko své, bez počtu nocí pro vás probděla, poslední sousto od úst sobě odtrhla a vám dala. Otec i matka po celý den těžce pracovali, aby vás uživili, ošatili a budoucnost vám zaopatřili. Nezasluhují proto, abyste se nyní za ně styděly a jimi pohrdaly.

Bohužel mnohé nezdárné děti nejen se za staré své rodiče stydí, ale také je pomlouvají, jim se posmívají a hrubě k nim se chovají. Mnozí zlí synové tak se zapomínají, že rodiče staré bijí, ano i vraždí.

V Nové Vsi u Trhových Svinů šli staří rodičové na výměnek a odevzdali synovi celý statek. Nějaký čas šlo vše dobře. Ale najednou napadlo nezdárnému synu obmezovati rodičům výměnek a posléze počal se docela o něj souditi. Prohrál však při a v bohaprázdnosti své chtěl se rodičům pomstíti. Jedné noci padly oknem do výměnkářské světničky dvě střelné rány a poranily otce i matku ve tváři. Podezření padlo ihned na nezdárného syna, který odveden byl do vězení. Případ ten sloužiž mnohým rodičům k výstraze, aby příliš záhy neubírali se na výměnek, neboť často bývá jim tento odpočinek příčinou nesvárů a trápení.

O podobných zločinech, jichž se dopouštějí nezdární synové na rodičích, dočítáme se dnes v novinách velmi často. Nezdárné děti, které nectí rodičů, působí rodičům žal, sobě pak chystají záhubu, což potvrzuje Písmo sv.: „Kdo sužuje otce svého a zahání matku, hanebný syn jest a nešťastný.“ (Přísl. 19, 26.) Bůh také nezdárným dětem vyhrožuje hroznými tresty časnými i věčnými, neboť čteme v knize přísloví: „Oko, které se posmívá otci a které pohrdá matkou svou, to ať vyklubou krkavci a snědí je mláďata orlice.“ (Přísl. 30, 17.) Bojte se, děti, trestu Božího. Vězte, že nezdárným dětem nikdy se na světě dobře nevedlo a také ani rodičové jim nežehnají, nýbrž je proklínají a jim zlořečí. Když Noe uslyšel, že nezdárný jeho syn Chám se mu posmíval, když ve stanu svém obnažen ležel, zlořečil mu řka: „Zlořečený Chanaán, služebník služebníků bude bratřím svým.“ (1 Mojž. 9, 25.) Noe vyřkl kletbu nejen nad synem svým, ale i nad celým jeho rodem. Proto, milí synové a dcery, nechtějte nevděčností svou donucovati své rodiče, aby i nad vámi musili vyřknouti kletbu Boží. Milujte a ctěte své rodiče, vlídně a zdvořile se k nim chovejte, vážte si jich, pokud jsou na světě, nepohrdejte jimi a každodenně se za ně modlete. Vždy na mysli mějte napomenutí, která dával Tobiáš synu svému: „V poctivosti míti budeš matku svou po všecky dny života jejího.“ (Tob. 4, 3.)

406. *„Kdy se prohřešují děti proti lásce rodičům svým povinné?“*

„Děti se prohřešují proti lásce rodičům svým povinné: 1. když na rodiče nevraží nebo jim zlého přejí; 2. když je zarmucují nebo hněvají; 3. když jim v potřebách nepomáhají nebo křehkosti jejich trpělivě nesnášejí; 4. když se za ně nemodlí.“

Pravil jsem, že rodičové a děti spojeni jsou mezi sebou nejužší páskou přátelství, takže i bez zvláštního nařízení Božího mají se všickni členové rodiny ctíti a milovati. A přece tak vždy nebývá. Ačkoliv děti od rodičů obdržely nesčíslných dobrodiní, přece pře-

mnohé svých rodičů nenávidí, na ně se mrzí a hněvají. Mnohé děti jsou svéhlavé, dopouštějí se různých nedovolených věcí, a když rodičové je napomínají, tu se hned na rodiče hněvají, hrubě jim odpovídají a často jim i zlého přejí. V Písmě sv. čteme, že nikdo nemá nenáviděti svého bližního a kdo ho nenávidí, že jest vražedníkem: „Každý, kdo nenávidí bratra svého, vražedník jest.“ (Jan 3, 15.) Většího hříchu dopouštějí se děti, které nenávidí rodičů, největších to svých dobrodinců na světě; a poněvadž žádný vrah nevejde do života věčného, tedy i děti, které nenávidí svých rodičů, po smrti v nebi místa míti nebudou.

Děti nemají také svých rodičů zarmucovati, to jest, trápení, bolest a hanbu jim dělati. Rodiče mnoho vynaložili na dobré vychování svých dětí, pečovali také podle své možnosti o jejich budoucnost, a proto musí je boleti, když děti za všecky starosti odměňují se jim pohrdáním a špatným chováním. Co se mnohá dobrá matka napláče nad nezdárnou svou dcerou, která nedbá na dobrá napomenutí její, mnohých nepravostí se dopouští a tak rodičům svým bolest a hanbu působí! Než pamatujte, děti, že Pán Bůh vás jistě za to potrestá, že jste rodičům hanbu dělaly a je zarmucovaly. Odstrašující příklad, jak potrestal Pán Bůh takové děti, podává nám Písmo sv. Nejvyšší židovský kněz Heli měl dva syny, Offny a Tines, kteří nezpůsobným svým chováním dobrému otci svému ustavičně bolest a hanbu připravovali. Tak byli rozpustilými, že si činili posměch z obětí, které lidé Bohu přinášeli, a lidi od obětování odvraceli. Heli, otec jejich, často je v dobrém napomínal, ale synové nedbali; za to Hospodin je potrestal, neboť když Israelité vedli válku s nepřáteli svými, první v boji padli nezdární synové Heli. Pán Bůh vždy trestává nezdárné děti, neboť podnes platí slova Písma sv.: „Zlořečený, kterýž nectí otce svého a matky.“ (5 Mojž. 27, 16.)

Povinností dítek jest, aby rodičům svým v živobytí pomáhaly. Rodičové po celý život strádají pro děti, ve dne v noci se starají a pracují, aby děti uživili, ošatili a budoucnost jim uchystali. Mnozí rodičové nepamatují ani na své stáří a dají dětem všecko, co pracně zahospodařili, domnívajíce se, že děti budou vděčnými a do smrti je slušně dochovají. Než jak mnozí rodičové se sklamali! Mnozí rodičové odevzdali dětem pěkné hospodářství; děti slibovaly, že je do smrti budou opatrovati, že nebudou museti těžko pracovati; ale sotva syn dostal hospodářství do svých rukou, hned jsou mu rodičové obtížnými. Starý otec nesmí v domě poroučeti ani raditi, naopak musí poslouchati všeliké výčitky, že nic nedělá, že všude zavazí, že jest velikou obtíží a břemenem. Nevěsta starého otce nemá ráda, ve všem ho odstrkuje a muže proti jeho otci navádí.

Neradi dávají starým rodičům povinný výměnek, neradi je vidí v domě a u stolu a nelibost svou také na jevo dávají slovy i chováním svým. Stává se velmi často, že nezdární synové z domu vyženou staré své rodiče a nechají je v největší bídě ano i žebrotě.

Mnohý syn často se vymlouvá: „Jsem ženat, mám rodinu, nemohu pro rodiče ničeho učiniti.“ Než taková výmluva je planá. Považ synu, že jsi byl také dítkem a rodiče tě nevyhnali, abys si hledal živobytí, ale oni tě živili, až ti k něčemu dopomohli. Křesťanská láska vám káže, abyste nyní odpláceli rodičům za dobré dobrým. Není to bolestno, když mnohý otec musí soudně vymáhati si výměnek, který mu děti dávati odpírají? Opravdu, v mnohém domě má se čeládka ba i ta zvířata domácí lépe, než mnozí staří výměnkáři, bývalí to hospodáři. Vypravuje se, že jistý nedobrý zeť, který nechtěl starého otce ženina v domě při stolu trpěti, z vlhké a nezdravé komory stavěl světničku pro starého výměnkáře. Světnička ta podobala se spíše chlívku než lidskému příbytku. Když ze starých rozbitých kachlů stavěl kamna, přišel k němu jeho synáček a tázal se: „Tatínku, pro koho pak děláš tu světničku?“ I odpověděl otec: „Pro tvého dědka, aby zde na smrt čekal a déle s námi z jedné mísy nejídal.“ Tu prohodil synáček: „Viďte, až já budu tak velikým jako vy, a vy tak starým jako náš dědeček, můžete v této světničce také zůstávati.“ Otec se zamračil, stavěl dále a skutečně stavěl světničku pro sebe, nebo na stará leta také v ní se trápil a umřel. — Tak Pán Bůh mnohé nevděčné děti potrestal.

Konečně děti prohřešují se proti lásce rodičům svým povinné, „když se za ně nemodlí.“

Dětinskou lásku k rodičům nejlépe ukazují děti, když se za živé i zemřelé své rodiče modlívají. Vděčné a hodné děti modlí se každodenně za své rodiče, aby jim Pán Bůh popřál zdraví a dlouhého života, aby je chránil před nemocí a odvrátil všeliké nehody. Zvláště pak děti povinny jsou modliti se za své zemřelé rodiče. Které děti za rodiče se nemodlí, ukazují, že nemají dobrého srdce ani pravé zbožnosti; neboť jsou-li tak nevděčnými k rodičům, tedy najisté ani k Bohu svému nejsou vděčnými a za dobrodiní Mu neděkují v modlitbě.

Jistý otec byl dlouho těžce nemocen. Konečně Pán Bůh se nad ním smiloval a ulehčil mu tak, že mohl s lože povstati. Bylo to právě o Novém roku. I sepjal ruce své a vroucně děkoval Bohu za uzdravení. Vzpomněl si pak na své děti, které ho v nemoci tak ochotně obsluhovaly a divil se, že mu jako jindy nepřicházejí přáti k Novému roku. „Což pak na mne letos zapomenuly, že se dnes ani nehlásí?“, hořekoval u sebe. I vstal, oblekl se a vešel tiše do

vedlejšího pokoje a co viděl? Děti klečely před sv. křížem a vroucně se modlily: „Bože, uzdrav otce našeho, aby měl veselejší Nový rok.“ Otec byl velmi pohnut láskou svých dítek, plakal srdečně a objímal milé své dítky, a poklekna s nimi, vroucně děkoval Pánu Bohu za své uzdravení. — Kéž by tak bylo v každé křesťanské rodině, jistě bylo by v nich více štěstí a pokoje.

Děti povinny jsou rodičů svých poslouchati, dokud pod jejich mocí postaveny jsou. Které děti rodičů neposlouchají, prohřešují se proti poslušnosti rodičům povinné.

407. *„Kdy se prohřešují děti proti poslušnosti rodičům svým povinné?“*

„Děti se prohřešují proti poslušnosti rodičům svým povinné, když jejich rozkazů, napomínání a výstrah nedbají.“

V každé společnosti musí býti někdo, kdo má právo poroučeti a ostatní zase mají povinnost poslouchati. Jaký nepořádek nastal by ve státu, kdyby poddaní nechtěli poslouchati mocnářů a jejich zástupců! Podobně v rodině vše bylo by převráceno, kdyby děti nechtěly poslouchati rodičů. Rodičové zajisté jsou nejvyšší vrchností dětem, oni mají od Boha právo a moc dávati rozkazy v domě svém a děti jsou povinny jich poslouchati. Proti této poslušnosti rodičům povinné prohřešují se však mnohé děti, když rodičů vůbec neposlouchají anebo s reptáním poslouchají, a když nedbají dobré rady svých rodičů.

Pán Ježíš jednou pravil následující podobenství: „Člověk jeden měl dva syny a přistoupiv k prvnímu řekl: ‚Synu, jdi dnes, dělej na vinici mé‘. A on odpovídaje řekl: ‚Nechci!‘ Potom pak hnut jsa lítostí, šel. I přistoupiv k druhému, řekl totéž. A on odpovídaje řekl: ‚Půjdu, pane!‘ a nešel.“ (Mat. 21, 28—30.) Tak jednají často mnohé děti. Otec poroučí dětem: „vykonejte to neb ono, jděte do chrámu Páně, ať jste včas doma, nočních toulek netrpím.“ Mnohý syn řekne: „ano, otče, učiním to“, avšak nařízené práce nevykoná, domů včas nepřijde, vůbec nedbá rozkazů otce svého a vždy činí opak toho, co mu bylo poručeno.

Děti, které rodičů neposlouchají, dopouštějí se smrtelného hříchu a platí o nich slova, která napsal sv. Pavel v listu svém k Římanům: „Kteří rodičů jsou neposlušni, hodni jsou smrti.“ (1, 30—32.)

Proti poslušnosti a úctě rodičům povinné prohřešují se děti, které sice rozkazy jejich vykonávají, avšak s reptáním, omlouváním, hněvem a proklínáním, a když uloženou práci konají nedbale a povrchně. Mnohé děti jsou tak vzdorovitými a neposlušnými, že

ani jediné práce nevykonají, aby ji stokráte neomluvily. Vždy mají tisíc výmluv a námitek. Když pak práci konati musí anebo zapovězené věci musí zanechati, nadávají rodičům, při práci vším mlátí ano i na nerozumných tvorech zlost si vylévají. Také prohřešují se děti proti poslušnosti rodičům povinné, když pohrdají dobrým napomenutím rodičů anebo protiví se zaslouženému trestu. Mnohá matka napomíná dceru: „nechoď do toho neb onoho domu, neměj ničeho s tím neb oním“, ale nezdárná dcera hrubě a vzdorovitě matce odsekne: „však já vím, co dělám, pořád budete mně cosi poroučeti“. Ano jsou i mnohé dcery tak bezbožné, že i matku svou bijí, když je napomíná. Ve Vídni roku 1864 jistá matka domlouvala dceři své pro její hříšnou známost. Dcera tak se zapomněla, že matku i bila. Když však podruhé ruku pozdvihla, sklesla mrtvicí raněna k zemi a ruka zůstala jí ochromena.

Jiné děti prohřešují se proti poslušnosti rodičům povinné, že rozkazů svých rodičů neplní hned, avšak pokárány byvše, litují svého hříchu a ochotně činí, co jim rodiče poručili a zanechají toho, co jim zapověděli. Tyto děti podobny jsou onomu prvnímu synu, o němž Pán Ježíš mluvil, jenž sice řekl: „nechci“, ale potom hnut jsa lítostí, šel. Takové neposlušné děti neukazují zlé vůle, ale jsou zkažené; proto rodičové musí je vlídně a otcovsky napomínati a uvykati je k okamžité poslušnosti. Když by však otcovské napomenutí neúčinkovalo, musí rodiče neposlušné děti přísně trestati. Neboť kdyby jim ustavičně vše prominuli, zvykly by děti neposlušnosti a snadno mohly by se státi docela neposlušnými a vzdorovitými. Děti neposlušné a vzdorovité musí rodičové přísně trestati. Kdyby však vzdorovitost a neposlušnost dětí ohrožovala domácnost ano i společnost lidskou, mají takoví nezdarové dáni býti do polepšovny, kdež je odnaučí všelikému vzdoru a neposlušnosti.

Neposlušnost dítek jest ohavným hříchem, který Bůh vždy přísně zapovídal a tresty časnými i věčnými trestal. Čtemeť v knize Mojžíšově: „Má-li kdo syna spurného a protivného, jenž by neposlouchal přikázání otce neb matky, a jsa trestán, nechtěl by poslouchati, tedy kamením jej uhází lid města a umře.“ (5 Mojž. 21, 18—21.) Tímto hrozným trestem smrti potrestán byl nezdárný syn Absolon, jenž neposlouchal otce svého Davida a pobouřil lid proti němu. Absolon s vojskem táhl proti otci svému, avšak v bitvě svedené byl poražen, utíkaje pak zachytil se svými dlouhými vlasy za větve stromové a vojáci, kteří ho pronásledovali, kopím jej probodli, mrtvolu do jámy uvrhli a hromadu kamení na ni naházeli.

Tímto a jinými příklady chtěl Bůh dětem ukázati, jak velikým a trestuhodným hříchem jest neposlušnost. Přísná nařízení, která Bůh v Starém zákoně dal, mají dosud platnost; jestliže však lidé

dnes neposlušných dětí netrestají tak, jak v Starém zákoně bylo přikázáno, a jestliže i Pán Bůh někdy nechává neposlušné děti bez trestu, následuje z toho, že mnohem přísněji potrestá vzdorovité děti na věčnosti. Jestliže dle zákona Božího neměly neposlušné děti trpěny býti ve společnosti lidské, jestliže měly umříti, pak na věčnosti očekává je smrt věčná, věčné zavržení.

Než neposlušné děti často již na zemi dožijí se zaslouženého trestu. Neposlušné děti nepožívají vážnosti a lásky u cizích lidí, nemají štěstí a požehnání Božího.

Suďte sami: kdo by si z vás vzal do služby syna, o němž by věděl, že jest neposlušným a vzdorovitým k rodičům? Nechce-li poslouchati rodičů, nebude poslouchati ani hospodářů ani mistrů. Jak zle se vede v cizině dětem, které nenaučily se rodičů poslouchati! Cizí lidé musí nezdárné děti cvičiti a často mnozí učňové musí pro svou svéhlavost trpěti i bití.

Neposlušné děti nemají štěstí v ničem a také žádné přízně lidské Jistý syn velice zarmucoval starého otce svou neposlušností. O tom uslyšel vzdálený a zámožný jeho strýc. Když strýc zemřel, činil si bratrovec naději na veliké dědictví, neboť strýc neměl žádných jiných příbuzných. Strýc však rozhodl jinak. V závěti své odporučil bratrovcovi jenom 64 hal., aby prý si koupil katechismus a z něho naučil se povinnostem syna k svému otci.

Milí synové a dcery! Poznali jste, jakým hříchem jest neposlušnost; proto nechtějte zarmucovati rodiče neposlušností, ale buďte jim tak poddáni, jak Syn Boží poddán byl Panně Marii a sv. Josefovi. Pamětlivi buďte napomenutí sv. Pavla, jenž dí: „Synové, poslouchejte rodičů svých v Pánu, neb jest to spravedlivé.“ (Efes. 6, 1.)

408. *„Co slíbil Bůh dětem, které otce a matku ctí?“*

„Dětem, které otce a matku ctí, slíbil Bůh v tomto životě ochranu a požehnání, v budoucím pak věčnou blaženost.“

K žádnému přikázání nepřipojil Bůh nějakého přislíbení neb připovědi; avšak ku čtvrtému přikázání připojil připověď odměny těm, kteří je zachovají. Proto dí sv. Pavel: „Cti otce svého i matku svou, kteréž jest první se zaslíbením tímto: aby dobře bylo tobě, a abys byl dlouho živ na zemi.“ (Efes. 6, 1—3) Bůh tedy slibuje hodným dětem dlouhý život. Jak vzácným darem a dobrodiním Božím jest zdraví a požehnaný věk, dlouhý život! Jak mnoho dobrého může člověk pro spásu duše své vykonati, jak mnoho dobrých skutků může vykonati a mnohých zásluh pro život věčný sobě získati, dopřeje-li mu Pán Bůh dlouhého života! Co by mnohý

člověk za to dal, kdyby mu Bůh prodloužil života aspoň o několik roků, ba jen o několik dní? A hle! Pán Bůh hodným a zdárným dětem slibem svým se zavazuje, že jim prodlouží života, že je chrániti bude od pohromy a že jim dopřeje požehnaného stáří. A Bůh slibu svému také vždy dostál. Hodnému Isáku Pán Bůh žehnal a dopřál mu dlouhého věku; Josefa egyptského odměnil Bůh na světě tím, že stal se místokrálem v Egyptě a dosáhl vysokého věku 110 let. A podnes zdární synové a dcery těší se zdraví a dosahují požehnaného věku. Jest ovšem pravda, že někdy v mladém věku umírají hodné dítky; avšak tím Bůh neruší dané přípovědi. Dáváť místo časného strastiplného života život věčný. Pán Bůh často nevinné a čisté duše děti záhy k sobě povolá, aby později nestaly se nehodnými a tak ztratily život věčný. Ostatně nábožný a svatý život odměňuje Bůh jako dlouhý život, což potvrzuje Písmo svaté; čtemeť v Knize Moudrosti: „Spravedlivý pak, byl-li by před časem smrtí zachvácen, v občerstvení bude. Nebo stáří ctihodné není vždy to, které jest dlouhověké, ani počtem let měřené, nýbrž za šediny jest mysl člověka, a za věk starý život neposkvrněný.“ (Kn. Moudr. 4, 7—9.)

Jestliže tedy Pán Bůh hodné děti k sobě záhy povolal, nermutte se, rodičové, ale děkujte Bohu, že je uchránil zla a snad i zavržení. Sv. Alois byl jistě hodným a vzorným synem a hle! nedočkal se dlouhého života, ale v nejkrásnějším věku zemřel. Na něm vyplnila se slova Písma sv.: „Líbila se Bohu duše jeho, protož pospíšil vyvésti jej z prostředku nepravosti.“ (Kn. Moudr. 4, 14.)

Pán Bůh slibuje hodným dětem nejen ochranu v životě, ale také požehnání své. Již to je velikým štěstím pro hodné dítky, požívají-li úcty a vážnosti lidské. Hodné děti miluje každý řádný člověk. Než mimo čest dobrého jména a dobré pověsti slibuje Bůh hodným dětem požehnání na statcích pozemských. Hodné děti obyčejně mají požehnání na dětech a dočkají se na nich radosti; avšak i na statcích jim Bůh požehnává a když by neměli hojnosti, přece netrpí nedostatkem, žijí ve spokojenosti a pokoji, což jest nade všecky pozemské poklady. Proto napomíná nás moudrý Sirach: „Cti otce svého, aby došlo na tě požehnání od něho, a požehnání jeho aby do posledního času zůstalo!“ (Sir. 3, 9, 10.) Že požehnání Boží i požehnání rodičů hodným dětem v hojné míře uděleno bylo i na statcích a šťastném životě, potvrzuje Písmo sv. mnohými příklady. Mladý Tobiáš miloval své rodiče a byl jim ve stáří útěchou, radostí a podporou, proto žehnal mu Bůh a žehnali mu i rodičové jeho. Bůh miloval Tobiáše, neboť poslal mu anděla, jenž ho doprovázel na daleké jeho cestě, na jeho radu dobře se oženil, takže nabyl opět mnoho majetku. Mimo to Tobiáš dosáhl vysokého věku, takže

viděl vnuky až do pátého pokolení. Jak Bůh odměňuje již na zemi hodné děti, ukázal nám příklad nábožné ženy Ruth. Za časů soudců odešli z Betlema manželé Elimelech a Noëmi se svými syny do krajiny Moábské. Manžel tam brzo umřel a synové pojali za manželky ženy moabské. Po 10 letech však oba zemřeli a osiřela vdova Noëmi. Bylo jí v cizí zemi smutno a proto vrátila se do vlasti své. Obě nevěsty Orfa a Ruth nemohouce ji zdržeti, provázely ji. Noëmi jim děkovala za všecku lásku a napomínala je, aby se domů navrátily. Orfa se vrátila, avšak Ruth nechtěla opustiti starou matku a pravila k ní: „Kamkoliv půjdeš, půjdu s tebou, lid tvůj bude lid můj, Bůh tvůj jest Bůh můj.“ Věrná nevěsta přišla s matkou svou do Betlema, kde byly právě žně. I chodila pilně sbírati klasy, aby uživila starou matku. Hospodář Booz pozoroval pilnou ženu a uslyšev o ní mnoho chvály, kterak zvláště opatruje starou matku Noëmi, pojal ji za manželku. Booz a Ruth stali se pak prarodiči Spasitelovými. Hle, tak Bůh odměnil hodnou dceru.

Než nejen v Starém zákoně odměňoval Bůh hodné děti, ale také dosud hojného požehnání udílí všem zdárným dětem a často povolává je k vysokým úřadům a důstojnostem. Tak sv. Jan Nepomucký, jehož rodičové zbožně vychovali, byl vždy rodičům svým ozdobou a radostí. Vynikal nejen ctností, ale také pilností a učeností, proto povýšen byl za vysokého církevního hodnostáře a věčnou památku zachoval si v národu českém svou mučednickou smrtí. Sv. Václav, patron náš a vojvoda Český, radostí a chloubou byl otce svého knížete Vratislava, zvláště pak zbožné babičky své sv. Ludmily. Svatý Vojtěch, druhý biskup pražský, velké činil pokroky v umění i ve ctnostech, nad čímž plesalo srdce rodičů jeho, kteří ho Bohu obětovali.

Konečně Bůh hodným dětem slibuje **život věčný**, největší to odměnu. Hle, milé dítky, toto vše vás očekává, budete li věrně plniti povinnosti čtvrtého přikázání. Vím, že všechny chcete býti šťastnými na zemi i na věčnosti, nuže zachovávejte čtvrté přikázání a všeho toho se vám jistě dostane.

409. *„Čeho je se obávati dětem, které otce a matky nectí?“*

„**Dětem, které otce a matky nectí, je se obávati v životě tomto kletby Boží, v životě pak budoucím věčného zavržení.**“

Jako Bůh přislibuje hodným dětem požehnání, dlouhý život a věčnou radost v nebi, tak zase nezdárným a neposlušným dětem vyhrožuje věčným zavržením a neštěstím v tomto životě. Nad nezdárnými dětmi vyslovil Bůh kletbu: „Zlořečený, kterýž nectí otce

svého a matky.“ (5 Mojž. 27, 16.) A kletba Boží vyplňuje se na nezdárných dětech, neboť Bůh dopouští na ně v tomto životě hanbu a opovržení, neštěstí a často i náhlou smrt.

Nezdárné děti netěší se ani vážnosti ani dobré pověsti u lidí; jsou bezcitnými a domu jejich každý se vyhýbá. Vyplňujíť se na nich slova moudrého Siracha: „Jak zlé pověsti jest, kdo opouští otce, tak i prokletý jest od Boha, kdo k hněvu popouzí matku.“ (Sir. 3, 18.) Odstrašujícím příkladem všem nezdárným dětem jest Chám, syn Noemův. Nezdárný tento syn posmíval se otci svému, když obnažen ležel ve stanu svém. Skutkem tímto svolal na sebe kletbu Boží, kterou pak otec jeho Noe nad ním vyřkl; neboť uslyšev od hodných synů svých o bezbožném skutku Chamovu, zlořečil mu i celému rodu jeho. A kletba tato se vyplnila. Neboť potomci Chámovi v opovržení byli u všech Israelitů, vyloučeni byli z národu, dílem pak byli pobiti, dílem v otroctví podmaněni. A kletba Boží dosud lpí na tomto národu, jenž v Africe žije v bídném otroctví a dosud nepoznal víry Kristovy.

Jako potrestal Bůh nezdárného Cháma, tak trestá i dnes nezdárné děti, neboť i ony nepožívají lásky a dobré pověsti u lidí. Zkušenost nás učí, že děti, které rodičů nectily a neposlouchaly, když se staly hospodáři, nebývají lepšími. Jako v otcovském domě působily sváry, hádky a zlosti, tak činí i nyní ve vlastním domě. Dům jejich je ve špatné pověsti, domu jejich pořádný člověk se vyhýbá a v takovém domě nedrží se ani čeládka ani dělníci. Kletba Boží spočívá na domě nezdárných dětí.

Nezdárné děti nemají štěstí a požehnání Božího. Jako Pán Bůh hodným dětem ve všem požehnává a statek jejich rozmnožuje, tak zase nezdárným dětem odnímá svého požehnání a dopouští na ně pohromy a neštěstí. Ze zkušenosti víme, že nezdárným dětem nedaří se obchody a práce. Pracují sice a namahají se, ale práce nepřináší ovoce. Dosti máme příkladů, kdy mnozí nezdární synové na mizinu přišli. Vyplňují se na nich slova Sírachova: „Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, ale kletba matčina do kořenů je vyvrací.“ (Sir. 9, 10.)

Biskupa Paulina prosil kdys bezruký žebrák o almužnu. Biskup útrpně se ho tázal, jak přišel o ruku. Žebrák pokorně odpověděl: „Vám jedině se svěřím. Jsem synem jedné vdovy. Hned v mládí neposlouchal jsem matky a později jsem jmění její promárnil. Když mi jednou poslední peníz, který uschovaný měla, dáti nechtěla, rozhněval jsem se tak, že jsem ji udeřil tou rukou, o niž jsem přišel a stalo se to ve středu před zeleným čtvrtkem, když jsem přistoupiti měl ku sv. přijímání. Sotva ale jsem tělo Páně přijal, počala mně ruka za hrozných bolestí schnouti, až uschla. Tu jsem

v bolesti a křiku utekl z domova a potloukám se světem, trápen zlým svědomím a bázní před smrtí, naplněn jsa i zoufalstvím. Biskup ho těšil a pohnul k tomu, že činil veřejné pokání a s Bohem se smířil.

Nezdárné děti nedočkají se dlouhého věku a často umírají bídně a náhle. Nezdárné děti obyčejně oddány bývají různým vášním a náruživostem, zvláště hněvu, nestřídmosti a nečistotě, kterýmižto hříchy podkopávají si zdraví a proto umírají brzo nebo náhle. Bůh sám mnohdy nemůže již patřiti na bezbožné skutky nezdárných dětí, a proto ukracuje jim života, aby déle nesužovaly rodičů a ostatních lidí. Vyplňují se tu na nich slova Písma svatého: „Kdo zlořečí otci svému a matce své, toho svíce shasne uprostřed temnosti“ (Přísl. 20, 2), to jest, opuštěn bude ve smrti. Proto napomíná nás moudrý Sirach: „Pamatuj na otce i matku svou, aby se snad nezapomenul nad tebou Bůh, že bys si přál, by ses byl nenarodil, a že bys zlořečil dni narození svého.“ (Sir. 23, 18, 19.) Bůh také v Starém zákoně ustanovil trest smrti na nezdárné syny, neboť dí: „Syna zpurného a protivného, jenž by neposlouchal přikázání otce neb matky, ať lid kamením uhází, by všechen Israel slyše to se bál.“ (5 Mojž. 21, 18—21.) Tohoto trestu zkusil nezdárný Absolon, jenž pobouřil lid proti vlastnímu otci Davidovi a s vojskem proti němu táhl. Byl však v bitvě poražen a na útěku nezdárné srdce jeho vojíni probodli kopím, mrtvolu pak uvrhli do jámy a zaházeli hromadou kamení. I dnes trestá Bůh často nezdárné syny bídnou smrtí.

Přemysl Otakar, jeden z nejslavnějších našich králů, jenž proslavil se hrdinstvím a slávou, jejž cizí králové nazývali králem zlatým pro jeho bohatství a králem železným pro jeho statečnost, který v 30 bitvách zvítězil a panství své až k moři rozšířil, zahynul konečně v nejkrásnějším věku bídně a od svých vlastních opuštěn v bitvě nešťastné a s ním shasla sláva vlasti naší na celá století. A čím zasloužil si muž tento takové pohromy? On jako někdy Absolon za věku mladého proti otci svému se vzbouřil, jej zajal a v žaláři věznil, tak že otec lítostí a hořem usoužený před časem zemřel. Umíraje pak otec nešťastný zlořečil synu svému, řka: „Běda tobě! nebo jako já zradou tvojí umírám, tak i ty zradou svých vlastních zahyneš.“ A tak se i stalo.

Nezdárné děti pletou na sebe bič, neboť obyčejně mívají nezvedené děti, které jim splácejí, co samy činily svým rodičům. Dobře praví Kniha moudrosti: „Čím kdo hřeší, tím bývá trestán. (Moudr. 11, 17.)

Jistý bezbožný a špatně vychovaný otec měl nezdárného syna. Otec i syn dopouštěli se velikých nepravostí. Svéhlavý syn byl

velmi zlostným a zuřivým jako lítá šelma; není tudíž divu, že se s otcem svým ustavičně hádal a bil. Jednoho dne starý otec káral nezdárného syna a vytýkal mu jeho hrubé chování; ale nezdara vrhl se na otce, uhodil jím o zemi a popadnuv ho za šediny, táhl jej po schodech ke dveřím, chtěje jej z domu vyhoditi. Když ho dovlekl až k prahu, zvolal otec: „Stůj, bídníče! až potud a ne dále vlekl jsem já otce svého, když jsem byl ve tvých letech.“ Starý otec rozpomenul se v trapné chvíli té na svůj hřích, že i on tak nelidsky choval se ke svému otci, a nyní pomsta Boží přišla na něho, kterou vlastní jeho syn vykonal. Tak to obyčejně bývá na světě, že kletba Boží přechází z dětí na jejich potomky, jestliže se nepostaraly o dobré vychování dětí svých.

Stává se často zvláště v době dnešní, že mnozí zbožní rodičové mají nezdárné a bezbožné děti; ale těch nezkazili rodičové, nýbrž špatní lidé, cizina a nemravná a nevěrecká četba. Rodičové povinni jsou takové zkažené děti napomínati, příležitost k horší zkáze odstraniti a za polepšení dětí k Bohu se modliti.

Jestliže již na světě Pán Bůh trestá nezdárné děti, oč více mají se obávati trestu na věčnosti? Bůh vyřkl nad nezdárnými dětmi kletbu: „Budiž proklat, kdo nectí otce a matky.“ (5 Mojž. 27, 16.) Bůh jistě na věky zavrhne duše nezdárných dětí, jestliže na zemi nebudou činiti pokání. Proto, děti, vždy na paměti mějte výstražné příklady, milujte své rodiče, ctěte je a poslouchejte jich; buďte jim vděčnými za mnohá dobrodiní, neopouštějte jich ve stáří a modlete se za ně, Bůh vám bude žehnati a odmění vás i věčnou radostí.

38. CVIČENÍ.

O povinnostech poddaných k představeným.

Čtvrté přikázání týká se netoliko dětí a rodičů, ale i poddaných a představených. Představení jsou zástupci Boží a rodičů, oni jsou podřízeným a poddaným otcem a matkou; proto poddaní mají se ke svým představeným a vrchnostem tak chovati jako děti ke svým rodičům. Budeme tedy dnes rozjímati o povinnostech služebníků k pánům a poddaných k vrchnosti a o povinnostech představených ku svým poddaným.

410. *„Komu jsme mimo rodiče ještě povinni prokazovati úctu, lásku a poslušnost?“*

„Mimo rodiče jsme ještě svým představeným povinni prokazovati úctu, lásku a poslušnost.“

411. *„Koho rozumíme slovem ‚představený‘?“*

„Slovem ‚představený‘ rozumíme pěstouny a učitele, mistry a hospodáře, duchovní a světské vrchnosti.“

Představeným vůbec rozumíme osoby, které postaveny jsou v čele rodiny, společnosti, národa, říše a církve. Podle důstojnosti, úřadu a moci rozeznáváme představené nižší a vyšší.

K nižším představeným náleží: pěstounové, to jest, osoby, které, chudé a opuštěné dítky přijaly za své, o kteréž pečují jako rodiče, je vychovávají a živí. Poručníci, kteří dobrovolně převzali dozor na vychování sirotků; kmotři, kteří povinni jsou jako duchovní rodiče křtěnců o náboženské jejich vychování pečovati, zvláště zanedbávají-li tělesní rodiče svou povinnost. Učitelé, kteří na místě rodičů děti vyučují a vychovávají. Mistři, kteří povinni jsou učně a pomocníky nejen řemeslu učiti, ale také pečovati o časné a duchovní blaho jejich. Hospodáři, kteří služebníky do rodiny ku pomoci své přijímají a nejen o tělo jejich, ale i o duši pečovati mají. Poněvadž všickni tito představení zastupují u dětí a podřízených rodiče, proto mají k nim tatáž práva jako rodiče, kteří jim je svěřili, a podřízení mají zase k představeným svým tytéž povinnosti jako ke svým rodičům, to jest, mají jim prokazovati úctu, lásku a ve všem dobrém ochotnou poslušnost.

Slovem „představený“ rozumíme také vrchnost, to jest, takové osoby, které svým úřadem a důstojností zvláště jsou vyvýšeny a jimž náleží právo a moc od Boha, aby řídily a vládly nad rodinami či nad jistou společností lidskou. Podle působnosti a úřadu, který vrchnosti vykonávají, rozeznáváme vrchnosti světské a duchovní.

Která jest vrchnost světská? Všickni lidé na světě tvoří jednu velikou rodinu, jejíž otcem a představeným jest sám Bůh, náš Stvořitel a Pán. Jako v rodině zastupují Boha rodiče, pěstounové, hospodáři a mistři, tak Bůh velké své rodině, společnosti lidské dal své zástupce, jež vrchností nazáváme, aby jménem jeho národy řídili, pořádek, mravnost a pokoj udržovali. Společnost lidská řízením a vůlí Boží rozdělena jest na různé národy, říše, království nebo státy. Každý stát má svou nejvyšší vrchnost, kterou nazýváme zeměpánem, císařem, králem, mocnářem. Mocnář z vůle Boží jest nejvyšším představeným říše a národů a jeho úředníci, kteří jsou jeho zastupci a kteří mu nápomocni jsou ve správě říše, slují též představenými, jimž jako mocnáři prokazovati máme úctu, lásku a ve spravedlivých věcech neobmezenou poslušnost. Poněvadž

světská vrchnost pečuje o pozemské věci a blaho časné poddaných, proto sluje vrchností světskou.

Bůh také ustanovil vrchnost duchovní. Kristus Pán založil na světě duchovní království, království Boží nebo církev, jíž nejvyšší hlavou neviditelnou jest on sám. Aby však do skonání světa církev trvala, pravé učení a božský řád zachovala, ustanovil Pán Ježíš před odchodem svým na nebesa své zástupce nebo náměstky, kteří jsou představenými neb vrchností církevní. Nejvyšším představeným církve jest viditelná nejvyšší hlava církve papež, nástupce sv. Petra, jenž jménem Kristovým řídí a spravuje celou církev; biskupové, nástupcové to sv. apoštolů, kteří řídí menší části neb obvody církve, jež nazýváme diecese; faráři, kteří jménem biskupovým řídí osady neb farnosti. Poněvadž představení církevní pečují o duchovní blaho, to jest, o spásu duší svých poddaných, proto jmenujeme je duchovní vrchností.

Dle nařízení Božího povinni jsme, vrchnosti světské a duchovní prokazovati úctu, lásku a poslušnost, poněvadž zastupují Boha a od něho zřízeny jsou, jak praví sv. Pavel: „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; neboť není mocnosti, leč od Boha, a kteréž jsou, ty od Boha zřízeny jsou.“ (Řím. 13, 1.)

Promluvím tedy o povinnostech poddaných k představeným a počnu od nejnižších, totiž o povinnosti služebníků k hospodářům a o tom, čím se služebníci nebo podřízení prohřešují proti pánům svým.

412. *„Čím se prohřešují podřízení proti svým představeným?“*

„Podřízení prohřešují se proti svým představeným zvláště:

1. Neposlušností, leností a nevěrností.
2. Nactiutrháním, pomluvou a rušením pokoje.
3. Sváděním jejich dětí a domácích.“

Podřízení, jimiž rozumíme služebníky, pomocníky a učně, povinni jsou pány své ctíti a milovati, jich ve všem dobrém ochotně poslouchati a jim věrni býti. K této povinnosti zavázáni jsou přikázáním Božím, učením Kristovým a zákonem lidským. Hospodáři zastupují u služebníků místo rodičů, a proto i pro ně platí čtvrté přikázání: Cti otce svého i matku svou. Služebníci považovati mají své pány za zástupce Boha a rodičů a proto mají jim prokazovati úctu, lásku a poslušnost. Církev svatá také hned v době apoštolské služebníky napomínala, aby pro Boha věrně sloužili pánům svým dobrým i zlým, křesťanským i pohanským, následujíce příkladu Ježíše Krista, jenž o sobě pravil, že nepřišel na svět, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sám jiným sloužil. Proto napomíná sv. Pavel:

„Služebníci, poslušni buďte ve všem pánů tělesných, ne na oko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale v sprostnosti srdce, bojíce se Boha. Cožkoli činíte, ze srdce čiňte, jako Pánu a ne lidem, vědouce, že od Pána vezmete odplatu (věčného) dědictví. Pánu Kristu služte.“ (Kol. 3, 22—24.)

Kristus Pán a víra křesťanská přikazuje služebníkům, aby sloužili pánům svým jako křesťané poctivě a věrně, neboť jest to povinností jejich povolání na světě. Bůh jednou souditi bude každého z nás, kterak jsme konali povinnosti stavu svého; bude tedy i služebníky souditi, kterak oni povinnosti své k pánům konali. Nevěrné služebníky potrestá, věrné odmění, neboť řekne jim: „To dobře, služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohým tebe ustanovím; vejdiž v radost Pána svého.“ (Mat. 25, 21.)

Konečně služebníci povinni jsou pánům svým věrně sloužiti, protože je k tomu váže zákon lidský. Když hospodář do domu a rodiny své přijímá služebníka, učiní s ním smlouvu: ty mně budeš sloužiti, uložené práce konati a majetek můj spravovati, za to zase já tě budu živiti, platiti a za člena rodiny považovati. Služebníci proto jsou povinni ve svém svědomí, smlouvy věrně dodržeti, by si spravedlivě a poctivě zasloužili své mzdy.

1. Z vůle Boží povinni jsou služebníci pány své ctíti a milovati.

Jako děti v uctivosti mají své rodiče a vždy slušně a zdvořile k nim se chovají slovem a skutkem, tak také služebníci mají pány své ctíti a milovati slovem i skutkem. K tomu napomíná je svatý Pavel: „Kteřížkoli služebníci jsou pode jhem, mějtež pány své za hodné vší cti, aby jméno Páně a učení nebylo porouchána.“ (1. Tim. 6, 1.) Dobrý služebník ctí a miluje svého pána jako otce, uctivě ho oslovuje, zdvořile mu odpovídá a čest a dobré jméno pána svého hájí a zastává. Věrný služebník nikdy svému pánu nenadává ani se s ním nehádá, nýbrž jest v řeči své mírným, pokorným a raději křivdu trpí, než by odmlouval nebo pána svého pomlouval. Dobrý služebník jest k pánu svému upřímným, mluví vždy pravdu a nikdy ho neobelhává. Řádní služebníci nevynáší z domu klevety, byť by i v něm nepořádky a sváry byly, ale vždy domácnost šetrně omlouvají a chyby pánů svých zakrývají. Jestliže někteří hospodáři jsou zlí a nepořádní, dokud u nich služebník slouží, má trpělivě vše snášeti, mlčeti a nepomlouvati jich, nýbrž soud ponechati Bohu.

Proti úctě a lásce pánům povinné prohřešují se služebníci „nactiutrháním, pomluvou a rušením pokoje.“

Mnozí služebníci jsou velmi neústupnými a prolhanými. Neváží si svého pána, neboť často před cizími o něm mluví neuctivě, spílají

mu a hádají se s ním jako se sobě rovným. Uloží-li hospodář služebníku nějakou práci, vždy odmlouvá, odporuje a ve všem chce míti poslední slovo. Taková hubatá čeládka bývá největším trápením v domě, neboť svým odmlouváním působí ustavičné sváry a křiky. Ještě hůře však je, když je čeládka prolhaná a pomluvačná. Hospodář svěří čeládce celou svou živnost, ve všem jí důvěřuje a na ni spoléhá, zatím však ho ve všem obelhává. Jak je to protivno, míti v domě, živiti a platiti lháře. Mnohé děvečky jsou velmi prolhané, člověk jim nemůže ničeho věřiti, neboť umějí se přetvařovati a lež jako pravdu velmi mistrně přednášeti. Kolik zlostí, hádek, nedorozumění a mrzutostí na svědomí mají prolhaní služebníci! Domlouvá-li hospodář služebníku jeho lhaní, drze odpovídá, křičí a nadává. A jak jsou mnozí služebníci pomluvačnými! Služebníci někteří jsou domácími slídiči, všechno chtějí věděti, za dveřmi poslouchají a páni před nimi nesmějí slova promluviti, neboť hned všechno z domu vynesou. Mnozí služebníci pomluvami působí sváry nejen v domě, ale také mezi lidmi a často jsou vinni nepřátelství a soudů mezi sousedy. Pomluvačná čeládka roznese celý dům, pomlouvá pány, domácí poměry, stravu, práci, zkrátka jazykem svým utrhačným připraví dům o veškeru úctu a vážnost.

Než prolhaní a pomluvační služebníci škodí nejen pánům, ale nejvíce sobě; neboť páni poznavše neupřímnost a pomluvačnost jejich, propustí je ze služby. Přesvědčí-li se jiný pán o jejich prolhanosti, propustí je také, takže pak takové prolhané služebníky nikdo do služby nevezme. A zajisté dobře tak činí, neboť darmo se neříká, že, kdo lže, také krade. Než i Bůh trestá prolhanou čeládku; neboť jako dětem vyhrožuje časnými tresty pro jejich neuctivost a nelásku k rodičům, tak potrestá i zlou a neupřímnou čeládku.

Proto služebníci ctěte a milujte své pány, byť by i nehodnými byli. Děje-li se vám křivda, domáhejte se svého práva slušným způsobem, nikdy však nevzdorujte a nepomlouvejte domu, ve kterém jste sloužili. Jest pravda, že někteří hospodáři jsou vrtkaví a tvrdí, avšak služebníci nemají zlé spláceti zlým, neboť to není křesťanským. Také byste měli uvážiti, jaké starosti má hospodář, aby všem svým povinnostem dostál. Vy se nestaráte o nic, za vás a o vás stará se hospodář, vy musíte dostati své, ať vezme hospodář kde vezme. Proto jste povinni, hospodářům sloužiti poctivě a věrně.

Svatá Kristina, panna, byla do Iberie za otrokyni prodána. Vrchnost, k níž se dostala, byla s počátku tvrdá a nemilostivá, ukládala jí mnohé a těžké práce a jen málo odpočinku jí přála. Osud její byl těžký, ježto nikomu si nemohla postesknouti. Jediná modlitba byla jí útěchou a radostí ve smutném tomto postavení.

K pánům byla velmi vlídná, úslužná a povzbuzovala je k pobožnosti. I počestnosti a čistoty byla pilná. Výbornými ctnostmi získala si Kristina poznenáhla vážnost a důvěru své vrchnosti, a když uzdravila ve jménu Ježíše Krista nemocné dítě královo, celý dvůr i celý národ obrátila na víru křesťanskou.

2. Služebníci mají býti pánům svým věrnými a poslušnými.

Dobrý služebník považuje pána svého za otce a proto jest mu celým srdcem oddán. Raduje se, daří-li se vše pánu, truchlí, má-li neštěstí. Dobrý služebník přeje pánům svým všeho dobrého a stará se o ně i o jejich majetek. Uloženou práci koná poctivě a ochotně, nikdo ho nemusí dvakráte volati a napomínati, ale poslouchá na slovo; nikdy nezahálí, nýbrž sám od sebe pracuje, čeho třeba a vždy si práci najde. Věrný služebník řídí se slovy sv. Pavla, jenž dí: „Služebníci buďte poslušni pánů tělesných s bázní a třesením v sprostnosti srdce svého jako Krista, ne na oko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale jako služebníci Kristovi činíce vůli Boží.“ (Efez. 6, 5.) Věrný služebník jest také poctivým, neboť práci a povinnosti své koná tak, jako by vše konal sobě a stará se o celý dům jako o vlastní. Proto také nečiní pánu svému žádné škody, s dobytkem zachází moudře, nářadí nekazí ani netratí, nýbrž vše uchovává v nejlepším pořádku. Dobrý služebník neokrádá pána svého, naopak chrání a hájí jeho majetek před škodou a přičiňuje se, aby jmění jeho zachováno a rozmnoženo bylo. Věrný služebník neopouští pánů svých v neštěstí a hotov jest i život dáti za pána svého. Věrný služebník jest radostí pána svého a štěstím domu. Dobrého a věrného služebníka také milují nejen páni, ale i cizí lidé. Takovým věrným a hodným služebníkem byl Eliézer, služebník Abrahamův. Požíval u pána svého takové důvěry a lásky, že svěřil mu veliký úkol, aby totiž synu jeho Isákovi vyhledal bohabojnou manželku. „Jdi do otčiny mé“, pravil Abraham služebníku svému. Do Haranu v Mesopotamii, kde žil mladší bratr Abrahámův Nachor, bylo asi 200 hodin z Bersabe, kdež bydlil Abraham. Eliézer ihned vypravil se na cestu, vzav vzácné dary pro nevěstu Isákovu. Po několika dnech šťastně dorazil do otčiny pána svého a odpočíval u studnice před městem. Večer dcery městské vycházely vážit vodu z této studnice. Věrný a zbožný služebník Eliézer modlil se k Bohu, aby mu sám ráčil ohlásiti, která z dívek je ctnostnou a kterou by měl Isákovi přivésti za manželku. I čekal u studny a pravil k sobě: „Která dcera dá se mně napíti a napojí velbloudy, ta bude manželkou Isákovou, neboť ukáže se úslužnou a dobrotivou k cizinci.“ I přišla pro vodu Rebeka, panna počestná a velmi sličná a jsouc stydlivou ani nepohlédla na cizince, ale sestoupila k studni a vážila vodu.

Eliézer ji oslovil zdvořile prose: „Dej mi píti!“ Rebeka rychle s ramenou věderec složila na loket a tak jej držela, by se mohl cizinec pohodlně napíti. „I velbloudům navážím“, pravila a hned do koryt lila vodu. Velbloudi vypijí mnoho vody a proto bylo nemalou prací, než je napojila. Eliézer na dívku mlčky pohlížel a ji pozoroval při práci. Poznává, že tato dívka má srdce dobré, že umí pracovati a myslil si dle své staré zkušenosti, že by se nejlépe hodila za manželku Isákovu. Když dívka velbloudy napojila poděkoval jí uctivě a daroval jí zlaté náušnice a dvě náramnice. Jak se však zaradoval, když mu řekla, že jest dcerou Batuele, syna Nachorova. Rebeka hned vedla Eliézera do domu otcova, kdež jako věrný služebník příbuzného Abraháma byl uctivě uvítán a pohoštěn. Než věrný sluha nedbá mdloby a hladu a nejprve vyřizuje poslání své. Všickni poznali, že od Hospodina vyšla ta věc a slíbili hned Rebeku Isákovi za manželku. Eliézer děkoval Hospodinu s největší vroucností a když byl úkol svůj dokonce vyplnil, potom teprve byl pamětliv sebe, potom přijal pohostinství. Druhého dne vydal se služebník s Rebekou na cestu a šťastně ji odevzdal pánu svému a Isákovi. — Také Josef Egyptský věrným byl služebníkem Putifarovým, neboť raději dal se do žaláře uvrhnouti, nežli by se zpronevěřil pánu svému.

Bohužel takových věrných služebníků jest dnes pořídku. Mnoho jest služebníků, kteří pánům jsou nevěrnými a neposlušnými. Nepoctiví služebníci konají práce uložené povrchně a nedbale, pracují jen tehdy, když pán je pozoruje, jsou-li však sami, konají práci špatně anebo docela zahálí. Mnohým služebníkům nezáleží na tom, má-li hospodář škodu z jejich nedbalosti, pracují, aby jim čas ušel; ke stolu ale hlásí se rychle a hned reptají a pomlouvají pány, zdá-li se jim pokrmů málo anebo méně dobrých. Zapomínají však na slova Písma sv.: „že nechce-li kdo dělati, aby také nejedl“. (2. Tes. 3, 10.) Mnohý nedbalý služebník mnoho škod činí pánu svému a když ho za to pán kárá, jest ještě drzým a zlostným. Mstí se pak na všem, kazí nářadí, trýzní dobytek a práci konají s nadáváním a proklínáním. Takové zlé služebníky kárá sv. Pavel: „Neslušíť se na služebníka vaditi se, ale aby byl tichý ke všemu, způsobivý k učení, trpělivý.“ (2. Tim. 2, 24) Zlí služebníci pánů svých neposlouchají. Hospodář řekne služebníku: vykonej to neb ono, jdi tam a tam; služebník jde, ale sotva nohy vleče, všude se zastavuje, na potkání s každým mluví, jen aby čas prochodil a nemusel pracovati. Takových neposlušných služebníků neměl onen setník Kornelius, jehož služebníka Pán Ježíš uzdravil, ale měl služebníky poslušné, neboť řekl-li jednomu z nich, jdi, šel hned, přijdi, hned přišel. Na mnohého služebníka musí však hospodář

volati desetkrát, nežli přijde. Mnohý služebník snad nikdy neuvažuje o tom, kolik zlosti, trápení a škody natropí svým pánům svou neposlušností. Jest to však nesvědomitostí velikou, nechat se živiti a řádnou mzdu vypláceti, ale nekonati svých povinností.

Hůře je na tom pán a jeho dům, jsou-li služebníci jeho nepoctiví a zlodějští. Před domácím zlodějem se neuchrání, kdybys vše desíti zámky uzavřel. Mnohý služebník vše krade, peníze, pokrmy, obilí, co mu pod ruku přijde. Věru nemůže býti horšího škůdce domácnosti než nad zlodějskou čeládku. Jestliže jeden služebník má dlouhé prsty, nakazí i druhé ano i děti pánovy. Mnohý nepoctivý služebník říká druhému: „Co bys sobě něco nevzal, však se na pány dost nadřeš za ten mizerný plat“. Mnozí krádež svou omlouvají, že prý páni jsou lakomí a nepřejí jim ani chleba, musí prý si tedy něco vzíti. To však je hříšno a trestuhodno. A co se týká toho platu, měla by zase čeládka počítati, co hospodáře stojí do roka živnost. Hospodář musí čeládku živiti, musí opatřiti světlo i teplo a mzdu vyplatiti, kdyby i dluhy měl dělati. Zřídka se stává, že by hospodáři zůstali čeládce dlužni. Kdyby čeládka uvážila, co stojí domácnost, tedy by byla spokojena a ještě by i nějaký groš ušetřila. Ale nynější služebníci mají mnoho potřeb a proto jim nikdy nestačí, byť by měli i větší mzdu.

Nejhorším neštěstím pro domácnost jest čeládka nemravná a bezbožná. Neboť nemravností svou kazí druhé služebníky a často zkazí i děti, protože před nimi nemravně mluví a jednají. Nemravná čeládka uvádí i dům do hanby a ve špatnou pověst. Proto takové čeládky nesmí hospodář ani hodiny v domě trpěti, ale má ji hned propustiti

Milí služebníci! Vím, že váš stav a vaše povolání jest někdy velmi trpké a že mnohdy i křivdu musíte trpěti. Avšak pamatujte, že sloužíte pánům pro Boha, že tomu Bůh chce; proto služte pánům poctivě, věrně a spravedlivě. Řiďte se vždy napomenutím sv. Pavla: „Abyste se snažili pokojni býti, a svou práci konati, a rukama svýma pracovati, jakož jsme přikázali vám, a abyste poctivě chodili před těmi, kteříž jsou vně, a cizího nic nepotřebovali.“ (1. Tes. 4, 11.) Zvláště pak buďte bohabojnými, neboť modlitba a pobožnost dodá vám síly, útěchy a spokojenosti, a učiní vám jho vaše sladkým a lehkým.

Svatá Zíta, dcera chudobného rolníka, již v mládí svém byla bohabojná. Ve 12. roce šla do služby do města Lukky v Italii k jedné šlechtické rodině. Zde konala věrně práce své, sloužila ale i Bohu a vyvolila si Pannu Marii za svou ochrankyni. Vždy se vyhýbala zlé příležitosti, varovala se lenosti a zvláště na úzdě držela jazyk svůj. Práci každou považovala za povinnost svou,

velice milovala i čistotu panickou. Trpělivě snášela pomluvu a nepřízeň spoluslužek a též i vrtochy pánů svých. Avšak páni poznavše jí, svěřili jí potom celou velikou domácnost. Tu se chovala k podřízeným služkám velmi laskavě a i dítky pánů vedla k dobrému, jakož i služky. Ze služby své udělovala i almužnu. V této první a poslední své službě vydržela až do smrti, totiž 48 let a umřela v 60. roce věku svého. Vychovala dvě pokolení a když zemřela, oplakávána byla pro svou moudrost a dobrotu srdce nejen od rodiny, ale od celé osady. Bůh sám oslavil věrnou tuto služku na zemi mnohými zázraky a proto církev sv. uctívá ji jako světici 27. dubna.

O povinnostech ku světské a duchovní vrchnosti.

413. *„Kdo se prohřešuje zvláště proti duchovním a světským vrchnostem?“*

„Proti duchovním a světským vrchnostem prohřešuje se zvláště:

1. Kdo je drze haní a tupí.
2. Kdo se jim protiví a proti nim se bouří.“

Aby společnost lidská na světě se udržela a cíle svého došla, musí ji někdo říditi, zákony dávati a o pořádek pečovati. Na počátku světa nejvyšší vrchností nad lidmi byl sám Bůh, jenž panoval nad Adamem a přikázání mu sám dával. Když pak pokolení lidské se rozmnožilo, svěřil Bůh Adamovi vladařství nad lidmi Adam byl tudíž první vrchností rodiny své, nad kterouž dle vůle Boží panoval a zákony dával. Později každý rod měl svého vladaře. Tak Noe byl vladařem ve své rodině; Abraham, Isák a Jakob, patriarchové, byli vladaři nad celým rodem svým. Zřízení toto slula vláda patriarchální. Z této patriarchální vlády utvořily se pak vlády různého druhu a jména. Již v dobách pohanských národové volili si jednoho vladaře, jenž nazýval se králem, císařem, knížetem a jenž měl neobmezenou vládu nad celou říši. I národ israelský, když uveden byl do zaslíbené země, měl vladaře, které jim sám Hospodin ustanovil. Prvními vladaři národa vyvoleného byli nejvyšší kněží, sv. prorokové a soudcové. Vladařové jménem Božím panovali nad lidem, udržovali pořádek, soudili rozepře a poddaný lid pod trestem smrti podrobiti se musil rozkazům jejich. Za panování nejvyššího kněze a soudce Samuele žádali Israelité o krále, jako měli pohané. Z rozkazu Božího dal jim Samuel krále Saula, kteréhož k úřadu královskému pomazal na znamení, že král má vládouti z milosti Boží jako zástupce Boží a pomazaný Páně. Hospodin také hned lidu oznámil, jaká práva bude míti král a které povinnosti míti bude k němu lid poddaný.

Z uvedeného poznáváme, že všickni králové a vladařové pozemští od samého Boha obdrželi moc nad lidem, oni jsou zástupci Božími a proto vláda jejich má býti odleskem Božské nejvyšší vlády. Proto dí sv. Pavel: „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; neboť není mocnosti leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou“. (Řím 13, 1.) Králové a vladaři k tomu jsou ustanoveni, aby pečovali o obecné blaho lidu, spravedlnost pěstovali, dobré zákony dávali a v říši své pokoj a mír udržovali, „abychom“, jak dí sv. Pavel, „pokojný a tichý život vedli ve vší pobožnosti a čistotě“. (1. Tim. 2, 2.) Proto poddaní povinni jsou, prokazovati králům a vladařům úctu, lásku, poslušnost a věrnost jako děti rodičům. K této povinnosti zavazuje nás sám Ježíš Kristus, jenž často mluvil o poslušnosti služebníků k pánům a poddaných ku králi a také poručil, bychom králům poddáni byli, neboť pravil: „Dávejte, co je císařovo císaři, a co jest Božího Bohu.“ (Mat. 23, 21.) Také svatí apoštolové napomínali křesťany, aby krále v uctivosti měli a jemu ve všem dobrém byli poddáni. Tak praví sv. Petr: „Poddáni buďte králi, jako nejvyššímu, nebo vladařům, jako od něho poslaným k potrestání zločinců a k pochvale dobrých, neboť tak jest vůle Boží.“ (1. Petr 2, 13—15.)

a) Bůh sám tedy nám přikazuje, abychom krále a jeho zástupce ctili a milovali.

Vladařové mají sice velikou moc, avšak také velké povinnosti a starosti, o kterýchž poddaní ani zdání nemaji. Alfons, král arragonský, často přál sobě, aby každý z jeho poddaných stal se králem, aby poznal obtíže a starosti panování. Filip III., král španělský, umíraje v 43. roce věku svého pravil: „O, moji poddaní, mluvte při mém pohřbu o smrti mé, co uvidíte. Zvěstujte, že král při smrti má tím větší úzkost. O bych byl někde na poušti Bohu sloužil, nemusel bych se nyní tak velice soudu Božího strachovati.“ Uvážíme-li, že vladařové právě v nynějších tak bouřlivých a nespokojených dobách tolik mají starostí a ustavičně strachovati se musí o svůj život, pak je musíme ctíti a milovati. Věrní poddaní také milují svého mocnáře, v uctivosti mají i jeho dům i jeho úředníky, kteří jménem jeho o blaho a pokoj v říši pečují. Proto také nedají se buřiči a nespokojenci svésti k nějakému odporu proti vládě anebo ku zlehčení autority mocnářovy, nýbrž vždy pevně a věrně stojí při mocnáři svém. Sv. Bernard u veliké úctě měl krále, což ukázal svým jednáním a svými slovy: „Kdyby celý svět proti mně povstal, abych se něco odvážil učiniti proti královské velebnosti, přece bych se bál Boha a neopovážil bych se, krále od něho ustanoveného uraziti, nebo vím, že kdo se vrchnosti protiví, řízení Božímu se protiví.“

I vladaře zlé a nehodné máme ctíti a milovati. Vladařové jsou křehkými lidmi jako každý člověk, proto chybují-li, nemáme je tupiti a haněti, nýbrž omlouvati a veškeren soud ponechati Bohu, jenž i vladařům řekne: „Vydej počet z vladařství svého, nebo již nebudeš vládnouti.“ (Luk. 16, 2.) První křesťané poddáni byli pohanským vladařům, kteří je pronásledovali a nespravedlivě vraždili, a přece křesťané krále ctili, což dosvědčuje sv. Polykarp, jenž píše: „Byli jsme tak vyučeni, že vrchnostem a mocnostem, jež od Boha zřízeny jsou, čest prokazovati máme, která jim přísluší.“ Svatý Petr pak napomíná nás: „Poddáni buďte ve vší bázni pánům netoliko dobrým a mírným, ale také nehodným.“ (1. Petr 2, 18.)

Proti úctě vladařům povinné prohřešují se poddaní tím, že je haní a tupí.

Mnozí lidé často říkají: není jak králům, mají bohatství, vše se před nimi třese, všickni jim slouží a poslouchají jich. Než naše doba nás poučuje, že nemají králové ustláno na růžích. Co je jim platna moc a sláva, když na všech místech nástrahy vražedné činí se korunovaným hlavám! Není tudíž královský trůn k závidění, naopak velkou oběť přináší král lidu, ježto musí trpěti zneuctění a pomluvy více než nějaký dělník. Proto neměli by lidé za našich časů ukazovati nespokojenost a reptati proti všelikým nařízením a zákonům. Mnoho jest dnes lidí, kteří, ačkoliv nedovedou ani svou domácnost říditi, do všeho se pletou, všemu chtějí rozuměti a často neuctivě mluví o vrchnosti a zákonech. Lidé zapomínají na slova sv. Petra: „Boha se bojte, krále v uctivosti mějte.“ (1. Petr 2.) Svatá Kateřina z Bologni nemohla toho snésti, když někoho proti vrchnostem reptati slyšela, plna svaté horlivosti volávala: „Běda duši, kteráž bez bázně o svých představených smýšlí. Nemůžeť od Boha žádného požehnání očekávati.“

b) Poddaní mají vrchnosti prokazovati poslušnost. Aby ve státu pokoj a pořádek se zachovával, aby občané bezpečnými byli před zlými lidmi životem i statkem svým, aby právo a spravedlnost všude provozována byla, vydávají vladařové zákony a různá nařízení, jež zachovávati jsou poddaní povinni. Nebylo by zajisté ani v nejmenší osadě pořádku a pokoje, kdyby lidé neměli v uctivosti zákonů a neposlouchali vrchnosti. Proto sv. Pavel napomíná nás, abychom poslouchali vladařů a zákony jejich zachovávali ne ze strachu před trestem, ale pro Boha, neboť dí: „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď, neboť není mocnosti, leč od Boha, a které jsou, od Boha zřízeny jsou. Nebo knížata nejsou k strachu dobře činícím, ale zle činícím.“ (Řím 13, 1—5.) Bůh již Israelitům přikázal, aby vladařů poslouchali a oni také králům svým přísahali

poslušnost. Když pak byli pod mocí vladařů pohanských, i těch ve všech věcech spravedlivých poslouchali. Proto vidíme, kterak sv. Josef a Maria Panna spěchala do Betlema, aby podrobili se rozkazu císaře římského Augusta a tam zapsati se dali. I první křesťané poslouchali pohanských císařů a svědomitě zachovávali zákony jejich, pokud se neprotivily zákonům Božím. Svědectví o tom podává Tertulian, jenž píše: „Ctíme císaře, ale tak, jak nám jest dovoleno a jemu prospívá. Ctíme ho jako člověka po Bohu druhého, kterýž vše, co má, dosáhl od Boha. Vždy se modlíme za císaře, vyprošujíce mu dlouhý život, panování bezpečné, krov jistý, vojsko udatné, radu věrnou, národ šlechetný, zemi pokojnou a cokoli jest jiného, čeho si člověk žádá a přeje. Jsme od včera a naplnili jsme všecky kraje vaše, města, hrady, posádky, sbory i tábory, palác císařský, senát a veřejná místa. Zdali bychom nebyli schopni a hotovi k boji a byť nás byl i počet menší, ježto tak ochotně na smrt se vydáváme, kdyby nám nebylo přikázáno, raději od jiných smrt trpěti, než abychom sami zabíjeli?“ Těmito slovy Tertulian veřejně obhajoval věrnost a poslušnost křesťanů k císaři a dokázal pohanům, že křesťan ve všem spravedlivém vždy jest věrně císaři oddán. Podobně i my ve všem dobrém máme býti poslušnými císaři a jeho úředníkům. Kde se však jedná o víru, říditi se máme slovy Písma svatého: „Více sluší Boha poslouchati než lidí.“ Sv. Augustin praví o prvních křesťanech: „Julian, císař, byl nevěřící odpadlík a přece mu křesťané věrnost prokazovali, co by však proti Bohu bylo, v tom neuposlechli.“

Krásný příklad věrnosti k císaři a k Bohu zanechali nám stateční vojínové thebajské legie, jejíž vůdcem byl svatý Mauric. Pohanský císař římský Maximian chtěje podniknouti válečnou výpravu do Gallie, poručil, aby před odchodem konány byly oběti bohům za šťastný boj. Této oběti mělo se súčastniti veškero vojsko. V táboře nacházela se thebajská legie, která čítala asi 6 tisíc mužů, kteří všickni byli křesťany. Legie tato vyznamenávala se neobyčejnou statečností a věrností. Všecky legie obětovaly bohům, avšak thebajská legie odepřela a modlila se k Bohu svému. Císaře tato neposlušnost tak rozhněvala, že vydal ukrutný rozkaz, aby každý desátý muž byl zabit. Než tímto zločinem nedali se zastrašiti ostatní vojínové a zůstali věrnými svému Bohu. Podruhé poručil císař odpraviti každého desátého muže. Než i po tomto krveprolití zdráhali se křesťanští vojínové obětovati bohům, povzbuzováni jsouce statečným svým velitelem sv. Mauricem. Znova vyzval je císař, aby obětovali bohům, nebo že je všechny dá popraviti. Tu stateční vojíni odvětili císaři: „Císaři, my jsme tvoji vojíni, avšak my jsme také služebníky Božími, což bez bázně vyznáváme. Tobě jsme povinni sloužiti

v boji, Bohu však povinni jsme zachovati věrnost u víře. Od tebe přijímáme za službu mzdu, od Boha však přijali jsme život. Nesmíme poslouchati tvého rozkazu, nesmíme zapříti Boha, jenž jest naším i tvým Bohem i Stvořitelem, třeba o tom nechceš věděti. Nežádej od nás, co se protiví našemu svědomí, za to budeme ti věrně sloužiti a ve všem dovoleném ochotně a svědomitě poslouchati. Máme sice v ruce zbraň, ale nebudeme se brániti proti násilí, neboť raději zemřeme, nežli bychom rukou svých poskvrnili nevinnou krví. Učiň tedy s námi, co ti libo, my jsme i na smrt připraveni. My jsme křesťany a těmi zůstaneme." Císař odpovědí touto se tak rozzuřil, že zapomněl na statečnost a věrnost křesťanské legie a poručil ji úplně zahubiti. Armáda obklíčila křesťanskou legii a všecky vojíny posekala, takže celé pole pokryto bylo mrtvolami křesťanských vojínů. Křesťanští vojínové se nebránili, ale složivše zbraň radostně podstoupili mučednickou smrt. Církev památku této věrné a statečné legie slaví dne 22. září.

Proti poslušnosti k vrchnosti prohřešují se poddaní tím, že se jí protiví a proti ní bouří.

Kdo se protiví vrchnostem zákonitě ustanoveným, protiví se zřízení Božímu; každá tudíž vzpoura proti králi jest vzpoura proti Bohu. Proto dí sv. Pavel: „Kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví; a kteří se protiví, odsouzení sobě dobývají." (Řím. 13, 3.) Písmo sv. a dějiny nás poučují, že často poddaní vzbouřili se proti zákonitým vladařům a protrestáni byli. Prvním buřičem byl Luciper, jenž z pýchy vzbouřil se proti Bohu a ku vzpouře svedl mnoho duchů nebeských. Způsobil na nebi boj, ve kterém buřiči byli poraženi a do pekla zavrženi. Od té doby první onen buřič proti vrchnosti pokouší a svádí poddané ku všeliké nespokojenosti a vzpouře proti zástupcům Božím, pozemským vladařům. A skutečně dosti bylo a jest lidí, kteří brojí proti všelikému ustanovení a zřízení vrchností a rádi by veškeren řád převrátili. Než Bůh vždy každou vzpouru trestá. Ve 4. knize Mojžíšově čteme o vzpouře, kterou způsobili pyšní a nespokojení mužové Kore, Datan a Abiron. Buřiči tito vzbouřili 250 levitů proti Mojžíšovi a Aronovi, které Bůh ustanovil za vůdce lidu israelského a pravili: „Všecko množství jest svaté, proč se vyzdvihujete vy?" Mojžíš velice se zarmoutil nad bohaprázdnou touto řečí a nad nespravedlivou výčitkou vzbouřenců. Hospodin sám povýšil Arona za nejvyššího kněze a levity povolal ke službě Boží, povýšil je tedy, avšak oni osobiti si chtěli proti právu vyšší důstojnosti a proto vzbouřili se proti Mojžíšovi a Aronovi. Mojžíš ustanovil, aby sám Bůh rozhodl, co se má státi. I řekl k buřičům: „Zítra ať vezme každý kaditelnici a postaví se

před Hospodinem.“ 250 levitů poslechlo, ale náčelníci jejich setrvali ve své neposlušnosti. I rozstoupila se země a pozřela tři buřiče i se statkem jejich a 250 levitů také zemřelo, byvše zasaženi ohněm vzplanuvším z oblakového sloupu. Bůh sám ukázal takto, jak přísně trestá vzpouru proti těm, které byl nad lidem ustanovil, jak žádá, aby jich lid ctil a poslouchal. Podobně přísně potrestal Bůh Absolona, který také vzbouřil se proti otci svému, králi Davidovi, neboť v boji byl zabit a bezectně pochován.

Jak zhoubným jest odboj a vzpoura proti vladařům, vidíme patrně na francouzské revoluci. Nešlechetní lidé slovem a písmem štvali lid proti králi, slibovali lidu svobodu, rovnost a blahobyt, krále pak vyhlašovali za tyrany, a lid naváděli k revoluci. Když svůdcové poznávali, že již jest půda k všeobecnému povstání dosti připravena, pozdvihli prapor odboje. Lid jako divoké šelmy vrhl se, jak to obyčejně bývá, na kláštery, které zrušil a církevní jmění pobral. Odbojníci vzbouřili se napřed proti Bohu, náboženství katolické pronásledovali, kněžstvo vraždili a neušetřili ani nevinných jeptišek. Z Paříže rozšířila se zuřivost a ukrutnost po celé zemi. Vražděna i šlechta, ba král Ludvík XVI. sám skonal 21. ledna a choť jeho 16. října 1793 guillotinou. Počet všech zavražděných nedá se ani určiti, ale čítá se obyčejně až na 500.000. Revolucí tou ztenčeno bylo obyvatelstvo Francie, mnoho tisíc lidí bylo ožebračeno; obchod a orba zničeny, krásné a památné chrámy povaleny a zneuctěny. Odbojníci tak sesurověli, že náboženství křesťanské odstranili a zavedena úcta rozumu lidského. Francie podobala se zemi pustých zvířat, kteráž v kalu krve, hříchu, nepravosti a nemravnosti se brodila.

Ve Francii ještě jednou zaleskla se koruna na hlavě císaře Napoleona, avšak opět povalena byla v prach revolucí novou a zavedena jest republika, to jest, vláda lidu bez krále. Francie tedy má svobodu, nemá krále, ale volený president řídí celou říši, za to však nikde nezrodilo se tolik nepravostí nespravedlností a bezpráví, jako v té svobodné Francii. Pán Bůh vždy trestává národy, kteří se sprotivili zákonité své vrchnosti, neboť každá vrchnost pochází od Boha. Proto kdyby vrchnost i zlou a nespravedlivou byla, nemají poddaní práva proti ní se bouřiti. První křesťané poddanými byli pohanským ukrutným císařům, kteří je vraždili a přece nedočteme se v dějinách, že by se byli bouřili proti císařům a jejich zástupcům. Svatý Efrém vždy napomínal křesťany k poslušnosti k vrchnosti a napsal celou knihu o povinné poslušnosti k vrchnostem, v níž mezi jiným blahoslavenými nazývá ty, kteří vrchnosti poslouchají, následujíce tak v poslušnosti svého Mistra a Pána. Sv. Tomáš Aqu. praví, že křesťané proto nikdy se nebouřili

proti mocnáři, protože zradu poddaných k vrchnosti považovali za smrtelný hřích. Podnes také bohabojní lidé nikdy neprotiví se žádné vrchnosti, ale konají své občanské povinnosti vzorně a věrně.

c) Poddaní mají býti vladařům svým věrnými. Věrnost svou nejlépe ukazují poddaní v čas války a neštěstí, neboť neopouštějí mocnáře svého v jeho tísni, ale obětují za něho a za vlast jmění i život. Poddaní k této povinnosti zavázáni jsou ve svědomí. Již v Starém zákoně Hospodin oznámil lidu, jaké povinnosti mají ku králi. Byli povinni králi dodávati mužstvo k boji schopné, z něhož král si utvořil svou stráž a válečné vojsko k ochraně celé říše; dále musili králi odváděti koně, osly a jiný dobytek k válce potřebný. I pohané musili svým králům tyto věci dodávati. Proto i dnes poddaní musí mocnáři dávati daň z krve, to jest, dodávati schopné a zdravé muže k službě vojenské. Vojsko přísahati musí mocnáři věrnost a úplnou oddanost. Této věrnosti potřebuje mocnář zvláště v době války, kdy vojsko i lid státi má při něm a s radostí obětovati má jmění i život za krále a vlast. Věrní poddaní také nikdy neopouštějí mocnáře svého. Krásný příklad věrnosti k císaři zanechali nám naši předkové z dob válek Marie Teresie s Pruskem 1740—1780. Dlouholetou válkou Marie Teresie, císařovna, zakoušela mnohých strastí a obav o celou říši svou. Avšak věrný lid neopustil milé své císařovny, ale podporoval ji v tísni její vším, čeho k vedení války třeba bylo. Císařovna sama projížděla říši svou a žádala národy o pomoc a podporu. Když stavům uherským se šestiměsíčním synem Josefem se představila a je o pomoc, oddanost a lásku žádala, zajásali Uhři a nadšeně volali: Krev a život za královnu a říši. Podobně činili všickni národové rakouští. Mnozí také císařovně pomáhali penězi a mužstvem. Beno II., od r. 1738 opat v Broumově, poslal 28. prosince 1740, zaslaným listem Marie Teresie pohnut, bez meškání 6000 zl. a 400 korců mouky do Kladska k zasobení vojska a slíbil, že do válečné pokladny přispěje 24 tisíci zl. Že však slíbený obnos nebyl pohromadě, dal s usnešením kapitoly ze stříbrných nádob kostelních naraziti peněz, jež desíti oděnci do Prahy odeslal. Roku 1742 najal na panství Broumovském a Polickém 200 mužů, kteréž ozbrojil a vydržoval; ti nemálo k tomu přispěli, že Frankové obsazenou tvrz Těšín do 28. listopadu vydati musili.

d) Poddaní prokazují úctu a poslušnost k vrchnosti zvláště odváděním daně. Vladař nemůže všude sám úřadovati a sám také neuhájí říše, proto musí míti úředníky, vojsko, a vůbec potřebné věci ke správě říše. Vladař má pečovati nejen o bezpečnost, mír a pokoj, ale také o vzdělanost lidu, obchod a průmysl, musí tedy zřizovati školy a různé užitečné ústavy. K tomu však potřebuje peněz a proto poddaný lid musí platiti daně.

Poddaní vždy musili platiti králům daně. Sám Hospodin oznámil Israelitům, že králi Saulovi musí platiti desátky ze všeho. Také pohanští národové platili daně králům. U Římanů tak zvaní svobodníci sproštěni byli daně, ostatní však musili odváděti veliké daně. Sv. Ambrož křesťany napomínal, aby daně svědomitě platili, upozorňuje je na Krista Pána, jenž také daň odváděl, ježto mocnáři ku řízení říše peněz potřebují. Rozumný člověk také uznává, že k udržení pořádku v zemi a k řízení říše třeba jest mnoho úředníků, vojska, četníků a jiných prostředků a proto k vyživení a placení služebníků státních třeba jest peněz. Poněvadž ale všechno zřízeno jest pro blaho a potřebu poddaných, proto musí si na všechno, co jim slouží, život a majetek chrání, také sami platiti. Proto praví sv. Augustin: „Kdo chce světské ochrany požívati, musí náklad na to pomáhat vydržovati.“ Lidé ovšem dnes naříkají na velké daně; než není zde k tomu ani místa ani práva, abychom o tom mluvili, to jest starostí našich poslanců, kteří povinni jsou stesky lidu přednášeti na místě náležitém a kteří mají se zastati lidu, jsou-li jeho požadavky spravedlivy a oprávněny. Jindy ovšem nebývalo tolik daně, avšak dříve také nebylo tolik potřeb a ani tolik různých zřízení jako dnes. Ostatně kdykoliv lid postižen jest neúrodou, má právo žádati o slevení daně, jíž se mu také dostává. Kdo mluví proti povinnosti daně platiti, mluví nemoudře a protiví se všeobecnému pořádku. — Když vévoda Savojský veda válku v nesnázi peněžní byl, obdržel od papeže povolení, aby k válce i církevního jmění použil, čemuž se poddaní, kdež sv. František Sal. biskupem byl, protivili. I napomínal je sv. František, aby neodpírali, a na povinnost ku vladaři svému pamatovali, ježto, ač i on majetek církevní zastává a hájí, pro nebezpečí, že by poraženi a od nepřátel drancováni byli, potřebuje církevních statků. I zastyděli se všickni a když on sám velkou dobrovolnou daň dal, následovali jeho příkladu.

e) Konečně poddaní mají se modliti za císaře a krále svého, poněvadž zvláště panovník potřebuje v těžkém úřadu svém hojné milosti a pomoci Boží, aby říši svou dobře a ku blahu poddaných spravovati mohl. Proto církev nařizuje věřícím, aby v den narozenin a jmenin císařových službám Božím obcovali a za blaho císařovo se modlili. Církev také nařídila, aby kněží při mši svaté každodenně se modlili za císaře dle napomenutí sv. Pavla: „Prosím, aby dály se prosby a modlitby za krále i za všecky, kteří v úřadech postaveni jsou.“ (1 Tim. 2, 1.)

Předkové naši ve všech dobách věrně stáli při svém mocnáři, jehož ctili a vroucně milovali; i my následujme zbožných předků svých a ctěme svého panovníka, milujme ho a buďme mu věrni.

Bůh také ustanovil na zemi duchovní vrchnost. Jako světská vrchnost pečuje o tělesné blaho svých poddaných a zákony svými udržuje pořádek a mír ve státu, tak zase duchovní vrchnost stará se o duchovní blaho svých poddaných, řídí a spravuje, království Boží, církev svatou, pečuje zákony církevními o mravnost, řád a spásu věřících.

Nejvyšším představeným církve jest sv. Otec, římský papež, jenž jest náměstkem Ježíše Krista a tudíž prvním po Bohu na zemi představeným. Nejvyšší vládu nad církví, to jest, nade všemi křesťany odevzdal Pán Ježíš sv. Petru, jemuž pravil: „Pasiž beránky mé, pasiž ovce mé.“ (Jan 21, 15—17.) Poněvadž církev má podle ustanovení Kristova do skonání světa trvati, proto musí míti ustavičně nejvyšší viditelnou hlavu. Proto přešla veškerá moc Petrova na jeho nástupce římské biskupy. Římského biskupa od počátku církve uznávali všickni biskupové, kněží a věřící za nejvyšší svou hlavu a nejvyššího pastýře a správce církve Kristovy. Papež jest tedy nejvyšší vrchností duchovní a proto věřící povinni jsou jemu jakožto prvnímu zástupci Božímu, prokazovati nejvyšší úctu, lásku a neobmezenou poslušnost ve věcech víry a mravů se týkajících.

Křesťané vždy prokazovali papeži největší úctu, ano i králové a knížata vážili si římských papežů a vzdávali jim poctu, která prvnímu služebníku Božímu přináleží. Když papež Lev X. k vůli francouzskému králi do Bononie cestoval, byl všude slavnostně vítán. I Král František I. s celým dvorem vyjel papeži vstříc, vzdal mu všemožnou úctu a pravil: „Svatý Otče, těší mne z celého srdce, že náměstka Kristova osobně vidím. Jsem věrný syn a sluha Vaší Svatosti a odhodlán ve všem přání Vašemu vyhověti.“ I papež ctil Františka jako vladaře.

Papeže máme poslouchati ve všech věcech duchovních dle slov Kristových: „Kdo vás slyší, mne slyší.“ (Luk. 10, 16.) Proto věřící ochotně zachovávati mají všechna nařízení, která papež jménem Božím církvi dává. Velikou úctu a poslušnost k papeži projevili naši moravští sv. apoštolové Cyrill a Methoděj. Když totiž u papeže Mikuláše II. byli od závistivých biskupů německých obžalováni, jakoby na Moravě hlásali bludné učení, obesláni byvše do Říma k papeži, ihned na cestu se vydali, aby papeži věrnost a poslušnost projevili. Když pak podruhé sv. Methoděj u papeže Jana VIII. obžalován byl, opět r. 879 vydal se na cestu do Říma, aby se očistil z pomluvy a věrnost papeži a církvi katolické ukázal. Také králové a knížata poslušni byli papežů ve věcech církevních a věrně jim byli oddáni. Císař Karel V. velice si vážil papeže, ctil a miloval ho jako otce a také syna svého

napomínal k poslušnosti k papeži, neboť mu před svou smrtí pravil: „Buď, synu, vřele oddán církvi katolické a papeži jejímu, jako otci duchovnímu každého času poslušným se prokazuj.“

Konečně za papeže máme se modliti a milodary ho podporovati. Již první křesťané modlili se za prvního svého papeže sv. Petra, když Herodes ho v žaláři věznil; čtemeť ve skutcích apoštolských: „A Petr zajisté ostříhán byl v žaláři. Ale modlitba dála se bez přestání od církve k Bohu za něho.“ (Skut. ap. 12, 5.) Následujme tudíž prvních křesťanů a modleme se za svatého Otce, neboť jest naším nejvyšším pastýřem a pečuje o spásu duší našich. Církev sv. také majíc na zřeteli příklad prvních křesťanů a veliké starosti papežovy, každodenně při mši sv. modlí se za papeže, aby mu Bůh milosti a síly uděloval, by církev Kristovu dobře řídil a ku blahu duchovnímu věřících vše podnikal.

Poněvadž papež oloupen byl o všecek majetek, proto podporujme ho svými milodary. Řízení církve, rozesílání a vychování missionářů do cizích zemí vyžaduje mnoho peněz, proto podporujme rádi papeže v apoštolské jeho činnosti, nebo i tím zásluhy si zjednáme u Boha.

Po papeži nejvyšší duchovní vrchností jsou biskupové, nástupcové to sv. apoštolů, kteří vedou nejvyšší duchovní správu ve svých diecesích. Diecesáni mají svého biskupa ctíti a milovati, nařízení jeho ochotně poslouchati a za něho se modliti.

K duchovní vrchnosti náleží faráři a kněží vůbec, které biskup ve farnostech ustanovuje, aby o spásu duší svěřených pečovali. Jako společnost lidská nemůže býti bez náboženství, tak náboženství nemůže býti bez kněžstva. Kněžstva lidstvo potřebuje. Již pohané uznávali potřebu kněžstva, měli tudíž kněžstvo, které tvořilo zvláštní třídu, kněží si vážili a první místo jim všude vyhražovali.

Větší úcty a vážnosti zasluhuje katolický kněz, protože je služebníkem živého Boha, poslem Božím a prostředníkem mezi Bohem a lidmi.

Kněze potřebujeme vždycky. Sotva se člověk narodí, uvádí ho kněz sv. křtem do společnosti křesťanské, ve škole i v kostele vštěpuje v útlá srdce náboženské pravdy, učí ho Boha znáti a podává mu nejdůležitější základ k mravnému a ctnostnému životu, posilňuje ho, aby v tomto životním boji v náboženství nalezal posily a podpory, aby v pokušeních neklesal, a v neštěstí neumdléval a nezoufal. Působení knězovo a učitelovo, jenž s knězem v témže duchu má pracovati ku vzdělání a umravnění lidu, zasluhuje úcty otecké, a proto kněžím říkáme také: duchovní otče.

Klesne-li člověk, kdo podává mu pomocné ruky a dodává mu mysli, ne-li kněz, jenž jest vždy nejlepším rádcem a těšitelem všem nešťastným lidem.

Kněží úřad svůj nekonají ve jménu svém a z moci své, ale ve jménu Božím a z moci Boží, neboť Pán Ježíš jim řekl: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy.“ (Mat. 20, 18, 20.) Kněz je tedy poslem a služebníkem Boha nejvyššího, a proto kdo kněží nectí, nectí samého Boha, jenž kněží svěcením ku kněžství povolal a lidu poslal. Kristus Pán řekl apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.) Slova tato vztahují se také na každého kněze; proto věřící mají své kněze ctíti, milovati, jich poslouchati a za ně se modliti.

Věřící úctu ku kněžím ukazovati mají slovem i skutkem. Dočítáme se v Písmě sv., že Galatští tak milovali sv. Pavla, že by byli pro něho oko i život obětovali. Dnes ovšem by se takové osady nenalezlo, která by za svého duchovního správce oko dala; ale také toho není třeba a nikdo takových obětí nežádá. Kéž by aspoň věřící svým kněžím ukazovali vlídné oko, z kterého by hleděla dětinná oddanost, láska a upřímnost, ale ne zloba a msta! Bohužel za našich časů mají kněží mnoho nepřátel. Musí-li kněz někdy kárati a chyby vytýkati, tu mnozí lidé hned se na něho hněvají, zlobivě na něho hledí a ukazují mu nepřátelství a pohrdání.

Než mnozí lidé nejen na kněze zlobivě hledí, oni ho také slovem a skutkem urážejí. Jak dnes mnozí i katolíci o kněžích neuctivě mluví a v novinách píší, nedá se ani pověděti. Snad v celém světě nejsou lidé tak nezdvořilými ke kněžím, jako v českém národě, ač české kněžstvo miluje upřímně svůj národ a lid a svědomitě plní své vlastenecké povinnosti. Kněžstvo, ač je nejméně placeno, podporuje nejvíce literaturu a nejvíce obětuje na národní potřeby; a přece jsme často vyhlašováni za zrádce a nepřátele národu. Naši katolíci měli by se učiti ctíti kněží od jinověrců, kteří proto také lepší vzdělání ukazují, že si váží svých kněží jakožto mužů vzdělaných, slušně o nich mluví, uctivě je pozdravují, ano mnozí jinověrci i u nás katolické kněze zdvořileji často pozdravují, než mnozí katolíci, protože jinověrci i v knězi katolickém vidí vyšší osobu, jíž úcta náleží. Velmi smutné vysvědčení vydávají o svém vzdělání mnozí katolíci, když často veřejně před jinověrci své kněžstvo pomlouvají, neslušně o něm mluví a ho zlehčují. Špatný pták, který své hnízdo znečišťuje a špatný katolík, který své kněžstvo zlehčuje. Dobrý katolík zajisté vždy o kněžích mluví slušně, a kdyby i viděl, že mnohý kněz chybuje, přece ho nezlehčí, protože ví, že i kněz je křehkým člověkem a tedy může chybiti. Svatý Jan Zlat. napomíná nás, abychom kněze ctili: „Kněží jsou

náměstkové Kristovi. Kdo Kristova velebí kněze, velebí i Krista, kdož pak křivdí knězi Kristovu, křivdí samému Kristu, jelikož kněz jest náměstek Kristův.“

Věřící mají lásku ku kněžím ukazovati také skutkem. Sv. Pavel praví: „Sdílejž se pak ten, kterýž naučení přijímá o slávu Páně s tím, od kohož naučení béře, vším statkem svým.“ (Gal. 6, 6.) Mají tedy věřící knězi svému bez reptání platiti, co jsou mu povinni a vůbec živnost jeho podporovati, zvláště nemá-li kněz dostatečných příjmů. V našem lidu je zakořeněný blud, jako by kněží měli se na světě ze všech lidí nejlépe; slýcháme každodenně: „Kdo má dost peněz, ne-li kněží?“ Když se mají kněží tak dobře, proč pak dnes málo kdo věnuje se stavu kněžskému? Proč studující i z chudších domů věnují se jiným odborům? Protože dobře vědí, že kněží jsou nejméně placeni a mimo to nejvíce tupeni.

Proč u lidu je zakořeněné mylné domnění, že kněžím se nejlépe vede? Kněz žije mezi lidem, lid vidí jenom ho z panstva ostatního, zná jeho dům, vidí každý krejcar, který za svou službu obdrží, kdežto co přijímají advokáti, úředníci, ministři a jiní páni, toho nevidí a nezná, a proto o nich nemluví. Ovšem kněz bídy a hladu netrpí, ale to je zásluhou jeho, že se dovede uskrovniti a si odepříti všeho, čeho není nutně třeba a mimo to si snad za tak dlouholeté studie zasloužil, aby aspoň nyní slušně mohl býti živ. Ostatně kněžské příjmy nejsou tak veliké, většinou jsou kněží chudobní. Poukazuje-li někdo na štolu, tedy když již o tom mluvíme, podotýkám, že na mnohých místech nemělo by se o tom ani mluviti, protože kněz většinou poslouží lidem zdarma. Lidé po mnoho let mu dluhují, a přece kněz nikoho neupomíná. Ostatně kdyby stát dal kněžím řádný roční plat, jako mají úředníci a jiné osoby, mohla by se i štola zrušiti a kněz osvobozen by byl od mnohých nepříjemností. Kdo si však váží náboženství a kněží, tedy milerád zaplatí knězi, jestliže služby jeho potřeboval a nikdy mu ničeho nevyčítá ani nezávidí. Měl by ale také každý uvážiti, jak mnoho dobrého kněží podporují, chudým almužny dají a vůbec na různé účely mnoho věnují. Každý žebrák, pocestný a chudák nejprve jde prosit na faru. Co kněží přijmou, zase rozdají buď za živa nebo po smrti. Kdyby všickni kněží jednali tak, jako světští mnozí lidé bohatí, kteří spoří jen pro sebe a pro své rodiny, pak by bylo dosti zle na světě. Konečně co se toho platu kněžského týká, tedy náš lid nemůže naříkati, neboť kněžstvo jest placeno z náboženské Matice a poplatníci na kněze neplatí. V Americe a jiných zemích musí si lid sám kněze vydržovati a činí to rád a ochotně.

Věřící mají svých kněží poslouchati ve věcech týkajících se duševního blaha. Hodní věřící nereptají, když kněz chyby kárá

a napomíná. Řádní křesťané často v různých záležitostech o radu žádají a lnou ke svému knězi jako děti ke svému otci.

Mnohý řekne: „Všecko je to pravda a uznávám to, jenže kněží sami nekonají, co nám káží.“ Kněží jsou lidé, krev z vaší krve, nespadli s nebe, nýbrž vyšli z lidu a jsou tedy takoví, jakým je lid. Je-li dnes v rodinách mnoho hříchu, málo zbožnosti a víry, jsou-li naše školy vedeny duchem bezbožeckým, máme-li mnoho špatných knih a zkaženou společnost, pak se nedivme, jestliže naši studující mají málo zbožnosti a pevného katolického přesvědčení. Za ta čtyři leta v bohosloveckém ústavu není možno vychovati svaté kněze. Základ k dokonalosti musí dáti rodina, v ctnosti a víře má je vycvičiti a utvrditi škola. Nejste-li tedy se svým kněžstvem spokojeni, tedy vinu máte vy sami. Jaký je národ, takové má kněžstvo. Ostatně nemáte příčiny stěžovati si na své české kněžstvo, které na nepatrné výjimky je vzorně vychováno, své povinnosti horlivě koná a lidu svému se obětuje. Chybí-li kněz, tedy nikdo není oprávněn ho souditi, nebo on účet klásti bude Soudci svému v nebesích ze svého života.

Vážte si, drazí přátelé, svého kněžstva, neboť kněží potřebujete a kněží vás nikdy neopustí. Co by bylo z lidí, kdyby nebylo víry a kněží? Svět by zpustl a zahynul. Na paměti vždy mějte slova sv. Pavla, jenž dí: „Poslušni buďte správců svých (duchovních) a poddáni buďte jim. Oniť zajisté bdějí, jako počet mající vydati za duše vaše, aby s radostí to činili, a ne se stýskáním.“ (Žid. 13, 17.)

Konečně věřící mají se za své duchovní správce modliti. Sv. Pavel žádal věřících, aby se za něho modlili, by slovo jeho přineslo užitek, pravilť: „Dále pak bratří modlete se za nás, aby řeč Boží běh svůj měla a oslavena byla jako i u vás.“ (II. Thes 3, 1.) Kněží každodenně při mši sv. a svých modlitbách vzpomínají na své farníky, modlí se za všecky lidi, za časné i věčné jejich blaho; proto věřící z vděčnosti a z lásky mají se také modliti za své kněze: aby je Bůh posilňoval v těžkém povolání jejich a udělil jim milosti, by svatě konali vznešený úřad svůj a poklesků se uchránili. Jako hodné dítě modlí se za své rodiče, tak dobrý křesťan modlí se za svého duchovního otce, modlí se za živé i zemřelé kněze. Bolestným je to zajisté, když hroby zemřelých kněží, kteří často velkých zásluh si dobyli o farnost, bývají zanedbávány, opuštěny a když skoro nikdo na hrobě jejich nepomodlí se za lehké odpočinutí duchovních správců. Často říkáváme si kněží: modlíme se za všecky lidi, všecky s Bohem smiřujeme a k smrti připravujeme, k hrobu doprovodíme, ale kdo nás k smrti připraví, kdo za nás bude se modliti, kdo navštíví náš hrob, když odpočívati budeme v cizině daleko od svých příbuzných? Věru není stav náš

k závidění. Než miluje-li kněz svůj stav kněžský, těší-li ho povolání jeho a koná-li povinnosti své svědomitě z lásky k Bohu a ku spáse svých věřících, dochází i na zemi lásky a byť by od některých nevěrných zakusil nevděku a nepřátelství, bude mu na věčnosti věrná služba Boží stonásobně odměněna.

414. *„Kdy nesmíme rodičů a představených poslouchati?“*

„Rodičů a představených nesmíme poslouchati, když něco hříšného přikazují.“

Jako děti nesmějí rodičů poslouchati, když by jim něco poroučeli, co by bylo proti přikázání Božímu, tak také podřízení a poddaní nesmějí poslouchati pánů a vrchností, když by jim přikazovali něco konati, co jest hříšného. Sv. Pavel napomínaje služebníky k poslušnosti k hospodářům praví: „Služebníci, poslušni buďte pánů svých“, avšak dodává „bojíce se Boha“. (Kol. 3, 22—24.) Služebníci nesmějí k vůli pánům ničeho činiti, čím by urazili Boha, jehož musí se báti. Kdyby tedy na př. hospodář poroučel služebníku, aby bližnímu činil škodu na majetku, aby na poli a v lese kradl a kradené zboží do domu pánova přinášel, nesmí služebník hospodáře poslouchati, byť by pozbyl služby. Kdyby hospodář zakazoval čeládce choditi v neděli na služby Boží, svaté svátosti přijímati a od práce odpočívati, není povinna pána poslouchati, neboť i čeládce platí slova Písma sv.: „Více sluší Boha poslouchati než lidí.“ (Skut. ap. 5, 29.) Také poddaní nejsou povinni poslouchati vladařů a jejich zástupců, když by jim něco nařizovali, třebas i pod trestem smrti, co se protiví Bohu a přikázání jeho. Proto první křesťané, jak jsme dříve pravili, raději mučednickou smrt podstoupili, nežli by byli zapřeli víru a Boha svého. Krásný příklad věrnosti k svatým zákonům zůstavili nám tři mládenci v peci ohnivé a bratří machabejští.

Nabuchodonosor, král babylonský, postaviti dal na rovině zlatý sloup s pozlacenou sochou babylonského boha Béla a poručil, aby na dané znamení všickni klaněli se modle. Rozkazu králova neuposlechli však tři židovští mládenci Ananiáš, Misael a Azariáš. Král dal rozkaz, aby každý, kdož by nechtěl se bohu klaněti, uvržen byl do vypálené cihlářské pece. Král měl mládence ony velmi rád a pro jejich moudrost povýšil je za vysoké úředníky říšské, čehož jim babylonští záviděli. Proto také škodolibě na mládence u krále žalovali, že neposlechli rozkazu králova. Ačkoliv je král miloval, přece velice se na ně rozhněval a poručil, aby pec byla rozpálena sedmkrát více, načež mládence svázali a do pece ohnivé uvrhli. Bůh však věrné služebníky své uchránil smrti, neboť poslal

k nim anděla, jenž palčivost ohně učinil neškodnou, tak že mládencům nejen ničeho se nestalo, ale bylo jim tam příjemno a proto zpívali chválíce Boha. Král i lid vidouce div tento, poznali, že Bůh, jemuž tři mládenci se klaní, jest pravým a všemohoucím Bohem. I volal na mládence, aby vyšli a velebil je jakožto služebníky Boha nejvyššího.

Také 7 bratří machabejských s matkou svou raději podstoupili hroznou mučednickou smrt, nežli by byli přestoupili svaté zákony. Král Antioch poručil jim, aby požívali maso vepřové, jehož požívati Israelitům bylo zapovězeno, když pak se zdráhali, dal je mučiti, biči a žilami mrskati. Než bratří i matka raději smrt podstoupili a pravili: „Hotovi jsme raději umříti, nežli přestoupiti otcovské zákony Boží.“ I kázal jim král jazyky uřezati, kůži s hlavy stáhnouti, ruce a nohy osekati a do ohně hoditi. Matku pak, která na muka synů svých patřiti musila a je k vytrvalosti napomínala, naposledy dal ukrutný král umučiti.

Také dějiny nám zanechaly mnoho krásných příkladů o statečnosti a věrnosti křesťanů k Bohu. Čtvrté přikázání Boží netoliko přikazuje dětem, aby ctili a vážili si rodičů, učitelů, poručníků a pěstounů, ale aby také v uctivosti měly staré a vážené lidi.

415. *„Kterak se má chovati mládež k lidem starým.“*

„K lidem starým má se mládež chovati uctivě.“

Od počátku světa staří a vážení lidé byli v uctivosti; vždyť staří lidé mnoho zkusili a často i vytrpěli, mají proto velkou zkušenost a zároveň zásluhy. Řekové a Římané, národové pohanští a v starověku nejvzdělanější, ctili stáří a mládež učili vážiti si starých a zasloužilých lidí. U Řeků stáří bylo zvláště u veliké úctě, proto starci zastávali nejvyšší úřady. Římští jinoši v takové úctě měli starce, že je vodívali do shromáždění a pak čekali před radním domem, aby je opět domů doprovodili. Kdykoliv starci přišli do shromáždění, mladší lidé ihned povstali a přední místo starým vykázali. I králové v uctivosti měli stáří. Když Alexander Vel. přes vrchy sněhem pokryté táhl, seděl jednou na trůnu vedle ohně, zahřívaje se. I zpozoroval starého macedonského vojína, jenž opodál zimou se třásl. Alexander povstal a na rukou svých vnesl stařečka na trůn řka: U Peršanů dostalo by se ti smrti, kdybys se dotkl trůnu vládcova, ale u mne, pozemského krále a člověka, musíš si tímto způsobem zachovati život.

Jestliže již pohané v takové uctivosti měli stáří, oč více my křesťané povinni jsme vážiti si starých a vážených lidí! Náboženství naše poroučí nám, abychom vůbec lidi ctili a milovali, tím více

tedy máme ctíti zasloužilé a staré lidi. K tomu také i Písmo svaté nás napomíná: „Před člověkem šedivým vstaň, a cti osobu starého.“ (III. Mojž. 19.) Zvláště mládež uctivě se má chovati k starým lidem. Úctu k starým pak prokazuje, když k starým lidem uctivě a skromně mluví, jich netupí a neposuzuje, uctivě pozdravuje a rady a poučení starých vyhledává a přijímá. Krásný příklad úcty k stáří zanechala císařovna Maria Teresia. Když totiž s chotěm svým Františkem I., vévodou Lotarinským, ve Frankobrodu korunována býti měla, žila ještě její 70letá babička Kristina Aloisie, vévodkyně Brunšvická, kteráž si umínila, radostí velikou naplněna nad svou vnučkou, že korunovaci se súčastní a proto přišla také do Frankobrodu. Císařovna před slavností sama ji navštívila a ježto babička ještě spala, čekala půl hodiny ve vedlejší komnatě. Když pak babička na komornou zazvonila, překvapila ji Marie Teresie, která místo komorné sama jí posluhovala.

Mládež zvláště má rady a poučení starých poslouchati, neboť staří lidé tázáni bývali o radu. Tak Mojžíš a Aron shromáždili všecky starší synů israelských, aby jim vyvolení Hospodinovo přednesli a s nimi se poradili, kterak by národ bezpečně vyveden byl z Egypta. Všickni králové israelští vážili si rad starců a proto když Roboam opustil radu starců a obrátil se k mladým, odtrhlo se od něho 10 pokolení, které sobě za krále zvolilo Jeroboána. (3. Král. 12.) I králové křesťanští vážili si starců a jich rad poslouchali. Ludvík XI., král francouzský, napomínal syna a nástupce svého, aby si za rádce kmety volil a rady jejich také vždy dbal. Také u nás u Slovanů kmeti byli rádci a vůdci národa.

Bohužel nynější mládež, smutná to naděje vlasti, málo ukazuje zdvořilosti a uctivosti k starým lidem. Mnohý mladík, jenž nedovede sobě ani chleba vydělati, posměch si činí ze starých lidí, pohrdá jimi, posuzuje je, rad a napomínání jejich nedbá, považuje se za moudřejšího a vzdělanějšího; pomalu by mládež poroučeti chtěla starým lidem. Nejednou slyšíme mladé a nezkušené mladíky pyšně mluviti: „Ti staří ničemu nerozumějí, teď je jiný svět, starým patří růženec, do ostatního ať se už nemíchají.“ Pyšná mládež chtěla by již říditi obecní i politické záležitosti, ano i rozsuzovati by chtěla náboženské i církevní věci. Mnozí mladí lidé také neuctivě chovají se k stáří, neboť starých lidí nepozdravují, z chyb tělesných si posměch činí a nezdvořile se k nim chovají. Taková mládež zřetelně prozrazuje, že nemá žádného vychování, vzdělání a citu, docela zapomínajíc, že jednou snad dočká se také šedin a požadovati bude úcty a vážnosti. Kdo však v mládí svém nectil jiných, nedostane se i mu náležité úcty v stáří, jestliže vůbec stáří se dočká. Pán Bůh nezdvořilou a nešlechetnou mládež vždy trestal. Příklad podává

nám Písmo sv. Když jednoho dne ubíral se sv. prorok Eliseus, jenž byl holohlavým, z Jericha do města Bethel, posmívali se mu rozpustilí hoši volajíce na něho: „vstupuj lysý!“ Eliseus se obrátil a zlořečil nezdárným dětem. V tom vyběhli z lesa medvědi a 42 chlapců roztrhali.

Když sv. Kolumbán působením zlé královny Brunhildy ze země vypovězen přes řeku měl plouti a jsa se svými druhy unaven pomalu do lodě vystupovali, udeřil jeden surový vojín stařičkého přítele Kolumbánova veslem. I pokáral ho za to sv. Kolumbán, že stáří nectí a předpověděl mu trest Boží. A vskutku když svatého Kolumbána do Navaresu dopravili a domů se vraceli, upadl na témž místě onen surový vojín a utonul. — Tímto a jinými příklady chce Bůh ukázati mládeži, aby neodvažovala se stáří zneuctívati. Mládeži přísluší tichost, skromnost a poslušnost; proto, křesťanská mládeži, ozdobuj srdce své těmito ctnostmi a Bůh ti dopřeje požehnaného a blaženého stáří.

Čtvrté přikázání týká se netoliko dětí, ale také rodičů a vrchností; ukládá totiž rodičům a představeným povinnosti k dětem a poddaným a všelikou zodpovědnost za chování podřízených.

416. „*Obsahuje-li čtvrté přikázání Boží toliko povinnosti dětí a podřízených?*“

„Čtvrté přikázání Boží neobsahuje toliko povinnosti dětí a podřízených, nýbrž i povinnosti rodičův a představených.“

417. „*Jakou povinnost mají rodiče ke svým dětem?*“

„Rodiče mají: 1. své děti v pravé víře vyučovati a ke všemu dobrému přidržovati; 2. všelikého svádění je chrániti a jim dobrý příklad dávati; 3. je kárati, a když třeba, i trestati; 4 též o jejich časné blaho se starati.“

Rodičové, vy jste prvními učiteli svých dětí, vy kladete do útlých srdcí základ budoucího jejich štěstí nebo neštěstí. Abyste měli dobré děti a dočkali se na nich jednou radosti, proto veďte je od mala k bohabojnému a ctnostnému životu Hned v mládí učte je znáti Pána Boha, rozmlouvejte s nimi o Kristu Pánu, často s nimi čítejte náboženské knihy, aby tak hned od mladosti naučily se milovati sv. náboženství a aby báli se Boha urážeti hříchem. Pamatujte, že bázeň Boží jest počátkem moudrosti. Sami pak často patřte na sv. kříž a z něho čerpejte posily a pomoci v těžkostech svých. Přičiňte se všemožně, abyste z dětí svých

vychovali dobré křesťany. Dobrý zajisté křesťan, jenž váží si svaté víry a povinnosti náboženské horlivě plní, jest člověkem šlechetným, poctivým a spravedlivým, neboť má stále Boha na mysli a třese se, aby přikázání Boží v ničem nepřestoupil. A tak šlechetnými a poctivými lidmi budou vaše děti, jestliže je ke zbožnosti naváděti budete. Kdybyste svým dětem sebe větší vzdělání dali anebo velikého jmění zanechali, ale nedali byste jim dobrého a náboženského vychování, nikdy nebudou poctivými, šlechetnými a spravedlivými lidmi. Chcete-li tedy, a doufám, že všickni rodičové si přejí, aby dítky jejich byly i šťastnými na zemi i na věčnosti, nuže veďte je od malička ku křesťanskému životu.

Nábožný Tobiáš vroucně miloval svého syna a proto pečoval o jeho vychování. Překrásná napomenutí mu dával a zvláště varoval ho před hříchem, jak čteme v knize Tobiášově: „Kteréhožto od dětinství učil báti se Boha, a zdržovati se od všelikého hříchu.“ (Tob. 1, 10.) A také rodičové ve stáří dočkali se veliké radosti na zbožném a ctnostném synu svém.

Sv. Františka z Chantalu vychovávala své dítky sama zbožně. Když ráno dítky vstaly, učila je modliti se k Bohu, vyučovala je pravdám sv. náboženství. Nedovolovala, by se promluvilo nějaké slovo, které by mohlo uraziti jejich nevinnost, pečujíc o to, aby za stolem jen dobré věci slyšely. Večer modlila se s nimi litanie k Panně Marii a žalm: „Z hlubokosti volal jsem k tobě,“ za jejich zemřelého otce. Napotom kázala jim zpytovati svědomí, poručiti se do ochrany anděla strážného a říkati nahlas: „V ruce tvé, Pane, poroučím ducha svého.“ Konečně pokropivši je svěcenou vodou a udělivši jim mateřské požehnání, položila každé zvlášť do postýlky a nikdy pospolu. Setrvala ještě půl hodiny na modlitbách, dokud dítky neusnuly.

Kdyby všecky matky podobným způsobem děti k pobožnosti vedly, vychovaly by dokonalé lidi. Bohužel jsou na světě mnozí rodičové, kteří o děti své se nestarají a k ničemu dobrému je nevedou. Za našich časů dostává se dětem zcela jiného vychování než jindy. V mnohých rodinách pečují rodičové o to, aby jejich děti naučily se různým, často nepotřebným věcem, jako: tanci, zpěvu, hře, aby se líbily světu, nejméně však se věnuje náboženství; tím nechtějí děti trápiti; bez toho prý v náboženské hodině ve škole se dost namučí katechismem. Není proto dnes řídkým zjevem, že dítko přicházející do školy neumí ani sv. kříž dělati a Otčenáš se modliti. Aby děti byly zbožnými, musejí rodičové dětem svým dávati dobrý příklad a musí se všeho sami varovati, čím by dětem pohoršení dáti mohli. Od mala učte, rodičové, dítky své poslušnosti a pracovitosti, a při tom nešetřte ani metly. Kniha přísloví

praví: „Kdo šetří metly, nenávidí syna svého, ale kdo ho miluje, v čas jej tresce.“ (Přísl. 13, 24.)

Kteří rodičové v mládí děti nekárali a netrestali, upletli na sebe bič ve svých nezdárných dětech. Vy matky, jimž zvláště ponechána je výchova dětí, pečujte o dítky své, nábožně s nimi se modlívejte, voďte je do chrámu Páně, poučujte a napomínejte je ustavičně. Všecku tuto práci, kterou dětem svým věnujete, stonásobně Pán Bůh vám odplatí; neboť vychováte-li si dokonalé syny a dcery, budete míti na zemi a zvlášť na nebi nehynoucí zásluhu.

Také mnoho záležeti musí rodičům, s kým děti jejich obcují, v jaké společnosti bývají. Přísloví praví: „Špatná společnost kazí dobré mravy.“ Mnozí rodičové vychovali si děti dobře, ale zlí a nemravní soudruhové jim je zkazili. Buďte tudíž rodičové strážnými anděly svým dětem a nedovolujte jim obcovati s lidmi špatnými, abyste jednou nenaříkali. Rodičové musí bedlivě pozorovati děti doma i mimo dům, s kým chodí, kde se zdržují, co činí, mluví a čtou. Jediný nemravný společník velmi brzo zkaziti může všecky děti. Mnozí rodičové dětí svých si nevšímají, nic špatného na nich nevidí a o ničem zlém dětí svých nechtějí slyšeti, ač celá dědina vykládá o nepočestných skutcích jejich dětí. Řekne-li jim někdo něco, horší se, hněvají se a myslí, že lidé jsou jejich nepřátelé. Mnohý hospodář důkladně zná svůj dobytek a zná dopodrobna dobré i špatné vlastnosti svého dobytka ve stáji, ale o svých dětech ničeho neví, dětí svých nezná a všecko ponechává manželce, která zase pro samé klepy a jiné zbytečnosti děti ponechává lecjaké chůvě, které by snad lépe svědčilo husy pásti, než vychovávati děti. Při takovém dozoru a výchově není možno, aby z dětí z takových nepořádných rodin něco dobrého vyrostlo. Řádní rodičové nikomu nesvěří svých dětí, sami dbají a přičiňují se, aby děti dobře si vycvičili a od všeliké nákazy uchránili.

Konečně rodičové nemají jen napomínati a trestati, ale z lásky k dětem ve všem dobrém příkladem předcházeti. Staré přísloví praví: „Slova hýbají, příklady táhnou.“ Napomínáte-li děti ku zbožnosti, návštěvě chrámu Páně a vůbec k dobrému, musíte také sami se modliti a slovem i skutkem křesťanský život dětem ukazovati. Zbožní rodičové také obyčejně mají zdárné a hodné děti, protože se zbožnosti naučily od nich. Jaký vliv má na děti dobrý příklad rodičů, poznáváme ze života svaté Teresie.

Sv. Teresie se svatou uctivostí vzpomínala na své rodiče a takto o nich napsala: Můj otec velmi rád čítal dobré knihy a dával je nám dítkám čísti, v čemž jej matka podporovala, učíc nás k Bohu se modliti a vzbuzujíc v nás úctu k Panně Marii a svatým. Tyto

pocity ozývaly se v srdci mém již v 6. a 7. roce mocně. Velice na nás působil příklad rodičů. Otec můj byl velmi laskav k chudým a útrpný k nemocným. Se služebníky zacházel velmi laskavě. Povždy jevil skromnost a upřímnost; nikdo ho neslyšel přísahati, klíti anebo někoho pomlouvati. Nikdo se mu nevyrovnal v útrpnosti a zdvořilosti k bližnímu. I matka má byla velmi ctnostná. Ačkoliv byla velmi hezká, málo si na tom zakládala a počínala si jako stará paní, když v 33. roce věku svého zemřela. — Poněvadž svatá Teresie měla tak dobré a ctnostné rodiče, proto taká v ctnosti byla utvrzena a svatě žila.

Konečně rodičové mají se starati o časné blaho dětí. Rodičové dali dětem život, proto také povinni jsou pečovati o to, aby dítky tělesně vychovávali a o zdraví jejich se starali. Zvláště malé děti potřebují mateřské ochrany, proto matka má dítě sama kojiti, často koupati a vůbec starati se, aby dítko tělesně se vyvíjelo a sílilo. Má také ustavičně je míti na očích, aby nikde nevzalo úrazu. Stává se často, že neopatrností a nedbalostí matčinou dítky se opaří, utopí nebo vůbec se zmrzačí. R. 1847 položila jistá rolnice dítko své s kolébkou za vedra do stínu a odešla po práci. Teprve za několik hodin šla se na dítko podívati a shledala, že kolébka nyní byla v největším vedru a že mouchy a hmyz dítko pokryly. Dítko dostalo boule a osleplo.

Rodiče mají nejen o zdraví a výživu dětí pečovati, ale mají se také starati o budoucí zaopatření jejich. Proto jmění a majetek nemají rozhazovati ani ztenčovati, nýbrž mají se přičiniti, aby dětem majetek zachovali a podle možnosti rozmnožili. K tomu napomíná rodiče sv. Pavel, jenž dí: „Nemají synové rodičům poklady shromažďovati, ale rodičové synům.“ (II. Kor. 12, 14.) Proto těžce se prohřešují mnozí otcové, kteří zděděný statek nestřídmostí a leností promární a dětem ničeho nezanechají.

Když děti dorůstají, povinni jsou rodiče je učiti práci, dáti je vyučiti řemeslu, přidržovati k hospodářství anebo dle poměrů dáti je na studie. Vůbec rodičové mají se záhy starati o budoucí tělesné blaho svých dětí, aby někdy děti nenaříkaly na ně, že je k práci nevedli a ničemu dobrému jich nenaučili. Rodičové, kteří o děti se nestarají, je nevychovávají, k Bohu ani k práci nevedou, dopouštějí se těžkého hříchu a jednou děti u Boha na ně žalovati budou. Sv. Pavel přísně odsuzuje nedbalé rodiče, když o nich praví: „Jestliže kdo o své a zvláště o domácí péče nemá, zapřel víru, a jest horší než nevěřící.“ (I. Tim. 5, 8.)

Krásný příklad starostlivé matky zůstavila všem matkám sv. Monika. Když poznala, že syn její Augustin nadán jest od Boha nevšedními schopnostmi, vychovala ho co nejsvědomitěji a pečujíc

o dokonalé křesťanské vzdělání jeho, poslala ho v 16. roce věku jeho do Karthagu v Africe. Tam vynikal Augustin horlivostí, ostrovtipem a prospěchem, avšak lehkovážnou mládeží sveden oddal se prostopášnému životu, ano upadl i v blud manichejský. Sv. Monika dozvěděvši se o tom, napomínala syna a tak dlouho se za něho modlila, až se obrátil a stal se potom ozdobou církve a chloubou dobré matky své.

Vychovati děti dobré a zbožné jest jistě velikým uměním a proto k dílu tomuto veledůležitému třeba jest pomoci Boží. Proto, rodičové, proste Boha každodenně o pomoc a sílu, abyste dítky své v bázni Boží vychovali. Modlete se také za dítky své. Svatá Monika ustavičně modlila se za svého syna a nemodlila se nadarmo I vy, rodičové, modlete se za dítky své, aby jim Pán Bůh dal zdraví těla i duše, aby anděl strážný na všech cestách je doprovázel, by s cesty ctnosti nezbloudily, ale vždy kráčely po cestě dobré k vaší radosti a ku svému blahu časnému i věčnému.

Představení, to jest, hospodářové, mistři a zaměstnavatelé vůbec a vrchnosti zastupují u podřízených a poddaných rodiče, proto mají k nim tytéž povinnosti jako rodiče k dětem.

418. *„Jakou povinnost mají představení ke svým podřízeným?“*

„Představení mají ke svým podřízeným povinnost, aby se o ně starali podobně jako rodiče o své děti.“

Hospodáři z lásky k Bohu povinni jsou starati se o blaho tělesné a duchovní svých služebníků.

a) Hospodáři považovati mají služebníky své za členy rodiny; neboť oni pomáhají jim živnost opravovati, udržovati a rozmnožovati. Nemá tudíž hospodář s čeledí zacházeti jako s otroky, ale má býti k ní mírným a vlídným. K tomu napomíná je moudrý Sirach: „Máš-li čeledína věrného, budiž tobě jako duše tvá, a jako s bratrem, tak s ním nakládej.“ (Sir. 33, 31.) Sv. Františka Římská bděla nad čeládkou svou jako pečlivá matka; zacházela s ní dobře a laskavě a slovem i příkladem v dobrém je vedla. Když se roznemohli, nedala je do nemocnice, ale sama doma je ošetřovala.

Poněvadž služebníci obstarávají živnost hospodářovu a pro něho pracují, proto má hospodář řádně a pravidelně vypláceti jim umluvenou mzdu, nemá jim ani mzdy zadržovati ani ujímati; má jim také popřáti odpočinku a nikdy je prací přemáhati. Aby těžkou práci mohl konati, má jim dávati dobrou a sáživnou stravu. K tomu napomíná hospodáře sv. Pavel, jenž dí: „Vy páni dávejte služebníkům svým, co slušno a spravedlivo, vědouce, že i jejich i váš Pán jest v nebesích, a přijímání osob

není u něho.“ (Efes. 6, 9.) Nábožný Tobiáš napomínal svého syna, aby vždy dělníkům hned mzdu vyplácel, pravilť mu: „Kdož by koli něco dělal, hned zaplať mzdu jemu, a mzda dělníka tvého ať nezůstává u tebe.“ (Tob. 4, 15.) Hospodář také má o to pečovati, aby jeho čeládka měla potřebný oděv, ale má ji napomínati, aby si nezjednávala nádherných a nepotřebných šatů a věcí. Za našich časů mnozí služebníci věnují mnoho peněz na hříšnou parádu, tak že obyčejně celoroční služba nestačí jim na šaty a jejich marnivost. Hospodář jako zkušený muž nechť navádí čeládku, aby kupovala si vhodný oděv, jednoduchý a dobrý, a aby hleděla aspoň něco ze služby si ušetřiti pro budoucnost.

b) Hospodář pečovati má nejen o tělesný život své čeládky, ale také o duchovní blaho její. Hospodář zastupuje u čeládky místo rodičů, a proto má také o to se starati, aby čeládka prospívala ve ctnosti a nábožnosti. Má tudíž hospodář dohlížeti, aby čeládka konala každodenní modlitbu, v neděle a svátky má ji posílati na služby Boží a povzbuzovati ku častému přijímání svatých svátostí. Ovšem hospodář sám musí čeládce své ve všem tom předcházeti dobrým příkladem. K tomu napomíná nás sv. Pavel: „Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků.“ (Tit. 2, 7.) Hospodáři samému prospěje, bude-li míti čeládku zbožnou a ctnostnou, neboť bude mu věrně sloužiti a jeho si vážiti. Jistý zbožný rolník otcovsky pečoval o čeleď svou, čeledi špatné pověsti nepřijal, a staral se i o to, aby čeleď dobré a poučné knihy čítala; prací jí nepřemáhal, nemocné ošetřoval, těšil je, přidržoval je, aby navštěvovali kostel, vykonávali své modlitby, a hle, požehnání Boží přebývalo v domě tom.

Konečně hospodář dbáti má o mravnost své čeládky. Hospodáři obyčejně mají čeládku mladistvou, která potřebuje napomínání a poučování. Hospodář nesmí si mysliti: co je mně po čeládce, nechť si dělá, co chce, jen když mně uloženou práci řádně vykoná. Hospodáři rodiče svěřili své děti, proto musí pečovati i o jejich mravné chování. Samému hospodáři musí na tom záležeti, jak čeládka jeho mluví, se baví a jedná. Vždyť má malé i dospělé děti, kteří s čeládkou ustavičně obcují; jak snadno může nemravná čeládka pokaziti jeho děti? Řádný hospodář tudíž netrpí čeládce nočních toulek, nemravných řečí a skutků, nestřídmosti a jiných nepravostí. Proto sv. Karel Bor. napomíná pány: „Tvou první starostí buď, aby tvoji služebníci byli počestní; netrp jim žádných rozpustilých řečí, rouhání, proklínání, hry, obžerství, zahálky, ale veď je ku zbožnosti.“ A sv. Jan Zlat. napomínal své posluchače: Každý může, pokud jen chce, býti učitelem bratří svých. Ty sice

nemůžeš napraviti celou obec, ale můžeš k dobrému povzbuzovati manželku svou. Ty nemůžeš celému sboru mluviti jako kněz, ale můžeš syna svého přivésti na lepší cestu. Ty nemůžeš vyučovati všechen lid; ovšem ale můžeš napraviti čeládku svou. Kazatel bývá u vás jen jednou v témdni; ty ale maje domácí stále okolo sebe, můžeš jim po celý den dávati dobrá naučení.

Kdyby se hospodáři těmito slovy řídili, byla by i dnes čeládka lepší a mravnější. Že však mnozí hospodáři chovají se k čeládce cize a jí si vůbec nevšímají, proto tolik stesků slyšíme na smutné poměry služebníků. Ovšem i čeládka velkou vinu toho nese, protože i ona chová se k hospodáři neupřímně, cize a nepoctivě. Za starých časů neměla čeládka velkého platu, avšak byla tehdy hned z domova lépe vychována, byla uznalou a proto také spokojenou, zvláště viděla-li, že se s ní nezachází jako s cizím člověkem. Že čeládka jindy byla poctivější, upřímnější, věrnější a mravnější než dnes, jest také ta příčina, že neznala podvratných zásad a špatných řečí a spisů, jimiž služebnictvo štve se proti pánům svým. Než, ačkoliv je dnes služebnictvo pokaženo, přece dosti ještě jest služebníků věrných a poctivých. Máš-li dobrou a zbožnou čeleď, miluj ji jako své dítky, dobře jí plať, povzbuzuj ji k dobrému, a svou vlídností a laskavostí proměňuj jí trpký chléb v chutný a sladký.

419. *„Jakou povinnost mají vrchnosti ke svým poddaným?“*

„Vrchnosti mají své poddané v pravé víře chrániti, s nimi po právu a spravedlnosti jednati, a vůbec jim ku blahu pomáhati.“

Koho Bůh povolal k vysokému úřadu, má vždy pamatovati, že jest zástupcem Božím na zemi a že jednou nejvyššímu Soudci klásti bude účet z vladařství svého. Vladařům Pán Bůh udělil na zemi velikou moc, avšak také odevzdal jim veškerou zodpovědnost za skutky jejich, a proto i více od nich požadovati bude. Poněvadž vrchnost zřízena jest od Boha, a jak dí sv. Pavel: „Božím služebníkem jest nám k dobrému“ (Řím. 13, 4.), proto vrchnost má k poddaným tyto povinnosti: 1. Vrchnost má poddané předcházeti příkladem v nábožnosti; 2. má pečovati o blaho poddaných; 3. právo a spravedlnost hájiti a konati; 4 zločince trestati.

1. Vrchnosti mají lidu dávati dobrý příklad konáním náboženských povinností a zachováváním přikázání Božích a církevních. K tomu napomíná je Pán Ježíš podobenstvím o městu na hoře ležícím. Pán Ježíš pravil apoštolům: „Vy se podobáte městu na hoře ležícímu. Vy jste představenými církve, jste postaveni

v hodnosti vysoké, oči všech se obracejí k vám. Při úřadě, který vám jest svěřen, nemůže ani jinak býti; jako nemůže zůstávati ukrytým město na hoře ležící, tak nemůžete ani vy ujíti pozornosti mnohých lidí, proto že nad nimi jste ustanoveni. Má-li svíce svítiti, nesmí se stavěti pod kbelec, ale na svícen; abyste vy plnili úkol svůj, musíte veřejně mezi lidi, aby vás viděli, slyšeli a pozorovali vaše skutky. Tak svět vaše světlo, rozšiřujte pravou víru mezi lidmi nejen slovy, ale i svým svatým životem, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Boha.“ (Mat. 5, 14—16.)

Vidí-li poddaný lid, že jeho vrchnosti, král i jeho úředníci, biskup i kněží, milují církev a přikázání Boží svědomitě zachovávají a zbožný život vedou, následuje vznešených příkladů a koná také ochotně a svědomitě náboženské povinnosti. Dějiny nám také dosvědčují, že tam jest lid trůnu věrným, kde vladař jest Bohu věrným. Kde však vladařové a jeho úředníci náboženstvím pohrdají, proti němu nepřátelsky vystupují a církev pronásledují, tam také poddaný lid není věrným ani Bohu ani králi. Běda proto vladařům, kteří chtějí bez Boha a náboženství panovati nad lidem. Proto vladařové pro blaho své a říše v uctivosti míti mají náboženství a podporovati církev v úřadu jejím.

Církev napomíná věřící, aby poddáni a poslušni byli světské vrchnosti, proto zase světská vrchnost má svými zákony a příkladem svým působiti, aby církev požívala svobody, pokoje a aby duch náboženský všude panoval.

Svatý Václav, kníže český, byl velmi zbožným panovníkem, miloval církev a podporoval ji a při tom svědomitě konal své panovnické povinnosti. — Císař Karel IV., otec vlasti, byl za tehdejší doby nejmocnějším vladařem na světě; byl však po celý svůj život upřímným a zbožným katolíkem a zachovával přikázání Boží a církevní s takovou horlivostí, že jej vůbec za muže a panovníka svatého pokládali. Pečoval o mravnost a zbožnost lidu svého a proto také za jeho panování poddaný lid byl velmi zbožným, všude panoval pořádek, bezpečnost a také blahobyt. Právem tudíž vláda Karla IV. nazývá se zlatým věkem.

2. Vladařové pečovati mají o blaho poddaného lidu. Jako otec stará se o zdraví svého dítka, chrání je před úrazem a neštěstím a stará se o jeho zaopatření, tak panovníci otcovsky pečovati mají o časné blaho lidu svého; proto vladařové mají zastávati se utlačovaných, mají hájiti práva a svobodu národů, v nouzi a neštěstí jim pomáhati, nemají lid utlačovati nepotřebnými daněmi a státního jmění užívati mají ku blahu říše a lidu. Takovým dobrým a starostlivým vladařem byl Karel IV., král český. Staral se

svědomitě o všecky národy a země, zvláště o Čechy; pomýšlel na všecky potřeby vlasti naší. Zveleboval Prahu; nespouštěl s očí vzdělanost a náboženství, mravnost a církev; přemýšlel o prostředcích ku podporování obchodu a průmyslu, rolnictví a hornictví; podporoval všeliké umění a vědu; ujímal se i chudiny zápasící s nouzí a bídou. Spravedlivým způsobem rozšiřoval říši svou. V Praze založil Nové město r. 1348; rozšířil Malou stranu r. 1351; položil základ ke Kamennému mostu; vystavěl mnoho klášterů a chrámů, zvláště sv. Víta na hradě pražském; chrám sv. Jarolíma, nyní Emauský klášter, kdež kněží služby Boží konali jazykem slovanským. Přičinil se o povýšení pražského biskupství na arcibiskupství r. 1344 a založil biskupství v Litomyšli; založil i universitu pražskou a panovav blahodárně 30 roků, zemřel r. 1378 v 63. roce věku svého. Pro dobrotu srdce svého a blahodárné panování nazván jest otcem vlasti.

3. Vladařové mají konati spravedlnost. Vladařové i jejich úředníci nemají nikomu dávati přednost, jedněm vše odpouštěti, druhé nezaslouženě trestati a pronásledovati, nýbrž mají býti ku každému spravedlivými, k bohatým a vznešeným i k chudým a poníženým. K tomu napomíná je sám Bůh, jenž ustanoveným soudcům v městech judských pravil: „Vizte, co činíte, nebo nevedete soudu lidského, ale Hospodinův; a cožkoliv souditi budete, na vás se obrátí. Budiž tedy bázeň Hospodinova při vás, a s pilností všecko čiňte, neboť není u Hospodina Boha našeho nespravedlnosti, ani přijímání osob, ani žádosti darů.“ (II. Parolp. 19, 6, 7.) Sv. Štěpán, král. uherský, věda, že láska k vlastní řeči a národnosti každému vštípena jest, ona že jest hlas Boží v nás, stejně spravedliv byl ku všem národnostem říše své a v závěti své i syna Emericha k tomu napomínal, aby všecky poddané rovným právem miloval. — Na císaři rakouském Františku I., jehož heslem bylo: „Justitia regnorum fundamentum“ chválí se zvláště spravedlnost a vlídnost, které mu všeobecnou vážnost a náklonnost poddaných zjednaly.

4. Vladařové mají býti mírnými, avšak také mají zločince trestati. Jako otec lehkomyslné, avšak poslušné děti hned netrestá pro nepatrné chyby, nýbrž laskavě napomíná a odpouští, podobně mocnářové mají býti mírnými k chybujícím a vidí-li polepšeni trestanců, mají jim milost uděliti. Císař Antonius Pius byv kárán, že některým obžalovaným daroval svobodu a jim odpustil, odpověděl: „Panování nemá pozůstávati v trestání, nýbrž v mírnosti a laskavosti.“ Někdy však vladař musí zločince přísně trestati i smrtí, neboť jinak by lidé nikoho se nebáli, dopouštěli by se hrozných zločinů a ohrožovali by pokoj, majetek i život poddaných. Velké a nebezpečné zločince vladař má právo potrestati smrtí. Proto

sv. Pavel napomíná poddané, aby poslušni byli vladařů, „neboť vladaři ustanoveni jsou k strachu zle činícím. Pakli zle činiti budeš, boj se, neboť ne nadarmo nosí meč.“ (Řím 13, 1—7.)

Ludvík IX., král francouzský, právě když se modlil žalm 106., dostal návštěvu a tu byl žádán, aby jednomu k smrti odsouzenému zločinci trest prominul; avšak Ludvík prosbu tu oslyšel, řka: „Knížata, kteří mohouce, zločin netrestají, tak se proti Bohu prohřešují, jako by se sami zločinu toho dopustili.“

Obyčejně mocnářové udělují milosti k smrti odsouzeným, není-li zločin jejich příliš do nebe volající a jeví-li zločinci neobyčejnou lítost nad svými zločiny.

Naučení: Cti své rodiče, duchovní správce, učitele a všechny své představené; poslouchej jich ochotně a dokonale podle příkladu božského Spasitele a modli se za ně; tím dosáhnéš milosti a požehnání od Boha. — „Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, zlořečení pak matčino z kořene vyvrací základy.“ (Sir. 3, 11.)

39. CVIČENÍ.

O pátém přikázání Božím.

Pán Bůh čtvrtým přikázáním „cti otce svého i matku svou“ uspořádal na zemi rodinný a společenský život a zákonem svým zabezpečil pokoj a štěstí v rodině a ve státu. Aby tento pokoj byl uchován a aby rodina i stát dosáhly určeného cíle, proto Bůh jisté povinnosti přikázal dětem a rodičům, poddaným a představeným. V ostatních šesti přikázáních obrací Bůh zřetel svůj k jednotlivcům společnosti lidské, ku každému člověku a pod svou ochranu béře časné i duchovní statky jednotlivcovy a zapovídá všecko, čím by štěstí a pokoj v rodině a státu byl rušen. Ze všech statků pozemských, jimiž člověk od Boha na zemi jest uštědřen, nejvzácnějším a nejdražším jest život lidský. Bůh dal nám život a vložil do srdce našeho lásku k životu a touhu po jeho zachování; proto člověk od přirozenosti miluje svůj život a raduje se z něho Kdyby člověk ničeho na světě neměl, má-li zdraví, má-li život, má největší poklad. Než veliká cena a důstojnost našeho života zvláště v tom záleží, že tělo naše jest příbytkem nesmrtelné duše, která k obrazu a podobenství božímu jest stvořena a jejíž život jest největší ceny, neboť stvořena jest pro nebe.

Budoucí štěstí a blaženost duše závisí od života tělesného, neboť člověk proto žije, aby svými dobrými skutky, svým dobrým

životem zasloužil si nadpřirozeného života, radosti věčné, kterou Bůh zvláště pro duši lidskou uchystal. Tím, že Bůh člověku dal život tělesný a duchovní, povýšil ho nad zvířata, která mají pouze tělesný život. Poněvadž tedy život lidský tak jest drahocený, proto Bůh obojí život náš, tělesný i duchovní, pátým přikázáním „Nezabiješ“ béře pod svou ochranu a přísně zapovídá škoditi sobě nebo bližnímu na těle a na duši.“

420. „*Jak zní páté přikázání Boží?*“

Páté přikázání Boží zní: „Nezabiješ.“

421. „*Co se zapovídá v pátém přikázání Božím?*“

„V pátém přikázání Božím se zapovídá, sobě nebo bližnímu na těle nebo na duši škoditi.“

Bůh nestvořil člověka jen pro tento život pozemský, nýbrž stvořil jej také pro život věčný, pro nebe. Má tedy člověk dvojí život: tělesný a duchovní. Tělesný život náš počíná, když duše s tělem se spojila a končí, když duše od těla se oddělí. Pokud duše přebývá v těle, dotud žijeme, smrtí však končí se náš život pozemský. Poněvadž člověk nedal života ani sobě ani bližnímu, proto nemá práva na svůj život a nesmí ani sobě ani bližnímu na těle jakýmkoli způsobem škoditi, života ukracovati anebo dokonce ho zničiti. Bůh dal nám život, on jest Pánem jeho a proto Bůh může život náš prodloužiti nebo dle vůle své ukrátiti anebo ukončiti.

Druhý náš život jest duchovní, kterým duše naše žije. Když duše naše jest čistá a svatá, když je bez hříchu a ve stavu posvěcující milosti, pravíme, že žije pro nebe, že má duchovní život. Dopustí-li se člověk smrtelného hříchu, zbavuje duši duchovního života, připravuje ji o nebe, zabíjí duchovně duši svou a chystá jí duchovní smrt, věčné zavržení.

Obojí tento náš život, tělesný i duchovní, hájí Bůh pátým přikázáním „Nezabiješ“ a zapovídá škoditi nebo zabíjetí tělo nebo duši svou nebo bližního. Pán Bůh proto zvláštním přikázáním chrání život lidský, poněvadž lidé tak hluboko poklesli, že nevážili si a nešetřili ani života svého ani bližního, ale jako dravé šelmy žíznili po krvi lidské a poskvrňovali rukou svých krví svou a krví bratra svého. Zvláště pohané dopouštěli se sebevraždy a vraždy a zločin ten nepovažovali za žádný hřích. Proto Hospodin chtěje národ israelský upamatovati na důstojnost lidskou a zvláště na budoucí život duše, oznámil mu desaterem pravidla života, podle nichž jakožto Bohem vyvolený národ a nositel naděje budoucího Vykupitele po všecky časy spravovati se měl. Zvláště však nám křesťanům

má býti život lidský drahým a milým, protože ho Kristus Pán předrahou krví svou vykoupil od věčné záhuby a posvětil k nadpřirozenému životu; proto zvláště my křesťané máme se všeho varovati, čím bychom uškoditi mohli sobě nebo bližním na životě tělesném anebo duchovním.

Poněvadž tělo naše jest příbytkem a schránkou duše a zároveň nástrojem, jímž máme duši život věčný zabezpečiti, proto Bůh napřed bere pod ochranu tělo naše a zapovídá škoditi sobě nebo bližnímu na těle.

422. *„Kdo škodí sobě na těle?“*

„Sobě škodí na těle, kdo si život bere neb ukracuje nebo jej bez potřeby v nebezpečenství vydává.“

I. Sobě škodí na těle, kdo si život bere. Kdo zbavuje se života svého, dopouští se hrozného zločinu sebevraždy a sluje sebevrahem. Člověk dopouští se sebevraždy, když po zralém uvážení, úmyslně, vědomě a dobrovolně sáhne si na život, zastřelí se, oběsí, otráví, utopí nebo z výše nějaké ve vražedném úmyslu vrhá se na zemi. Také ten dopouští se hříchu, kdo se pokusil o sebevraždu, ačkoliv při životě byl zachráněn.

Sebevražda jest hrozným a nelidským zločinem. Je opravdu podivem, jak mohou lidé tak klesnouti, že si berou život. Vždyť každý červíček miluje svůj život a nebere si ho; a člověk, nejdokonalejší tvor na zemi, jenž často bývá až hříšně úzkostlivým o své zdraví a život svůj, jindy zase ho život omrzí, zoufá si a život si bere. Za dnů našich úžasně množí se samovraždy; již i nedospělé děti dopouštějí se hrozného tohoto zločinu. A které jsou příčiny smutného tohoto zjevu naší doby, že lidé tak málo váží si svého života a tak často končí sebevraždou? Příčin sebevraždy je mnoho. Hlavní však příčiny jsou tyto: 1. nedostatek náboženství a důvěry v Boha; 2. zoufalství; 3. nepořádný život.

1. Že za našich časů tak často lidé berou si život, nejhlavnější příčinou jest nedostatek náboženství a víry. Lidé jsou špatně vychováni, nemravná a nevěrecká společnost kazí lidi a olupuje je o náboženství a bázeň boží, zvláště pak protináboženské spisy a noviny velikou vinu mají na všeobecné zkaženosti lidu. Náboženství slovem i písmem je zlehčováno a hříchy lidské omlouvány a schvalovány. Známý universitní professor a odpadlík vydal před lety spis, jímž samovraždu obhajuje a schvaluje. Není to do nebe volající hřích, když popletený učenec nevěrecké své názory

uveřejňuje a zločin, jejž i pohané za něco nečestného považovali, schvaluje? Nedivme se potom, že přemnozí lidé čtením nevěreckých spisů ztratí víru v Boha, v život věčný, trest a odplatu po smrti, a proto na Boha nikdy nevzpomenou, nemodlí se, na služby Boží nechodí, nezpovídají se, vůbec vedou život bezbožný a nekřesťanský. Takoví lidé nestarají se o duši a o její budoucí život, ale na mysli mají pouze rozkoše a radosti světské, a když pak je vše omrzí anebo nedosahují toho, po čem touží, omrzí je život a skončí sebevraždou.

Jistý obchodník měl s počátku obchodu svého mnoho štěstí, oženil se šťastně a měl se svou manželkou tři dítky, které velmi miloval. Tu mu umřela žena a zároveň všecko štěstí ho opustilo; bylať choť jeho bohabojná, ctnostná a přičinlivá, kdežto on byl nepořádný, nedbalý a Boha zpuštěný. I odstěhovalo se s hodnou manželkou i jeho štěstí a požehnání Boží. Bůh ho navštívil křížem, aby se obrátil, ba seslal na něho i ostřejší metly, chudobu, nouzi a hlad. Avšak nešťastník místo aby se polepšil, zabil nejprve všecky své tři dítky a konečně i sebe.

2. Sebevraždy dopouštějí se lidé ze zoufalství. Mnozí lidé po celý život tropí zločiny na zločiny, nikdy nelitují hříchů svých a o pokání slyšeti nechtějí. Když pak svědomí činí jim hrozné výčitky, zoufají nad milosrdenstvím Božím a končí život sebevraždou. Tohoto hříchu dopustil se zrádný a lakotě oddaný Jidáš, jeden ze dvanácti apoštolů; neboť když viděl, že jeho Mistr a Pán, kteréhož židům za 30 stříbrných vydal, odsouzen byl k hrozné smrti kříže, zmítán byl hroznými výčitkami svědomí, pobíhal s místa na místo, nikde nemaje pokoje, až konečně se oběsil.

Podobného hříchu ze zoufalství dopouštějí se lidé často. Mnohý člověk okrádá lidi, zpronevěřuje cizí majetek, a když zločiny jeho jsou prozrazeny, aby ušel hanbě světské a zaslouženému trestu, sáhne si na život.

V Bechyni zastřelil se v únoru 1872 měšťan a stavitelský mistr, zanechav vdovu a dva hochy. Příčinou sebevraždy bylo toto: Vybral jako jednatel jisté pojišťovací společnosti v okolí soběslavském peníze na pojištění proti krupobití a neodvedl společnosti ničeho. Náhodou potlouklo v celém okolí, a když se nešťastní lidé u společnosti hlásili o vyplacení pojištění, byli odmrštěni, poněvadž nebyli zaznamenáni jako pojištěnci. Hlásili se tedy u jednatele, ten se všelijak omlouval, avšak poškození byli netrpělivi, doráželi na něho, a konečně právní cestou vymáhali náhradu. A tu celá věc se prozradila. Jednateli měla býti zabavena část jeho majetku a měl také býti zavřen pro podvod. Takové hanby nechtěl snésti, a proto se zastřelil.

3. Sebevraždy dopouštějí se lidé z nepořádného života. Mnozí lidé slouží různým vášním a náruživostem. Mnozí oddáni jsou hříšným hrám o veliké peníze. Často čteme v novinách, že nejen sprostí karbaníci, ale také vznešení mužové a ženy dopustili se sebevraždy, když veškeren svůj majetek byli prohráli. Známa je hříšná herna v Monaku, kde každoročně mnoho lidí ve vášnivé hře štěstí a zbohatnutí hledá, a když mnohý všecko prosáže a prohrá, zoufá si.

Jiní zase v domácnosti nepořádně žijí. V mnohém domě jsou samé sváry a hádky; muž vyčítá ženě její chyby nebo že nepřinesla slíbeného věna, žena zase předhazuje muži nevěrnost, nestřídmost, krutost a jiné hříchy. Domácí tyto ustavičné svár, bývají často příčinou, že muž nebo žena, aby sprostili se bídného toho života, skončí sebevraždou.

Velmi často dopouštějí se sebevraždy mladí lidé z nešťastné lásky. Nerozumní lidé a výdělkářské noviny sebevraždu jejich omlouvají, podobizny jejich vyvěšují a dopodrobna život i smrt jejich popisují, čímž nepřímo se jich zastávají a sebevraždu dokonce za rekovství prohlašují. Opilci a nemravní lidé také čas o končí sebevraždou. Konečně často lidé berou si život pro nepatrnou příčinu, z uražené pýchy, marnivosti a jiné nepatrné příčiny.

Ve Vídeňském Novém Městě otrávil se syn školníka tamnější realky. Příčina smrti byla nepatrná. Professor Binder udeřil ve škole hocha kouskem kůže, proto že nechtěl říci, kdo byl příčinou hluku a smíchu. Hrdý žák hned pravil, že pohany takové nesnese a že jest dnes ve škole naposledy. Za hodinu po vyučování našel jej otec na záchodě mrtvého. Otrávil se cyankalim.

Často se také přihází, že si lidé berou život z jakési vrozené zádumčivosti, z vnitřní duševní rozervanosti anebo i z pomatenosti. Jistý finanční úředník byl velmi svědomitým, mravným a řádným mužem. Avšak vždy byl velmi zádumčivým a nemluvným a vyhýbal se lidem. Nikdo nevěděl, co by mu bylo, a sám také nikomu nezjevil nitra svého. Najednou roznesla se po městě zpráva, že nalezen v bytě svém oběšený. O takových sebevrazích nesmíme hned přísného soudu pronášeti, poněvadž nevíme, zdali dopustili se toho skutku vědomě a při rozumu, anebo v návalu pomatenosti nebo nepříčetnosti.

II. Sebevraždy dopouštějí se lidé netoliko přímo, že totiž úmyslně násilně si na život sáhnou, ale také nepřímo, když totiž používají jistých věcí a prostředků, jimiž sobě ponenáhlu život ukracují a otravují anebo nezanechají něčeho, čím si zdraví a život podkopávají.

Největším dobrodiním a darem Božím jest zdraví; proto člověk povinen jest o zdraví své pečovati a všeho se chrániti, čím by zdraví svému ubližoval. Proto když člověk těžce onemocní anebo vůbec churaví, má zavčas hledati rady a pomoci lékařské. Kdo by z lakoty anebo jiné hříšné příčiny o uzdravení své nepečoval, pomoci a rady lékařské nehledal, dopustil by se hříchu proti pátému přikázání. Škodí sobě také na těle, kdo nezanechá věcí, které zdraví jeho škodí, na př. nemírného kouření, tance, rozčilujících her a zábav, a zvláště nestřídmého pití lihovin. Opilci a nestřídmí lidé podkopávají si svůj život a zdraví, a proto také v mladém věku často a náhle umírají. Lihoviny obsahují jedovaté látky, jimiž ponenáhlu tělo se otravuje, chřadne a slábne, až konečně klesá v hrob. Proto moudrý Sirach praví: „Pro obžerství mnozí zemřeli: a kdo střídmý jest, přidá si života.“ (Sir. 37, 34.)

Zdraví svému škodí a život si ukracuje, kdo jest hněvivým a mstivým. Hněviví lidé při sebe menší nehodě nebo protivenství hrozně se rozčilují, čímž škodí sobě na zdraví a často i způsobí si náhlou smrt. O hněvivých lidech, kteří z hněvu onemocněli anebo i zemřeli, říká se, že se jim rozlila žluč. Samo Písmo sv. varuje nás před hněvem, jímž lidé sobě škodí na zdraví, praví Sirach: „Závist a hněv ujímá dnů, a pečování přivádí předčasem stáří.“ (Sir. 30, 26.) R. 1871 ve čtvrtek spatřil jistý hospodář v obci Dubíkově u Budějovic na své louce cizí pasačku s dvěma kravami. To ho tak dohněvalo, že proklínaje hned běžel na pasačku. V běhu však náhle klesl k zemi, aby již nepovstal. Ze zlosti ranila ho mrtvice.

Zdraví sobě podkopává a na těle škodí marnivým oděvem, utahováním se šněrovačkami, malou obuví atd.

Škodí sobě na těle a často i smrt přivodí rozpustilými sázkami. Mnozí lidé chlubí se svou silou a o sázku zdvihají nebo nosí těžké předměty, předbíhají se nebo o sázku plavou. Stalo se často, že mnozí sobě těžce uškodili na těle ano i náhle zemřeli. Proto by lidé neměli takových rozpustilých kousků dělati, neboť nemáme od Boha život a zdraví, abychom s ním zahrávali.

Jsou také lidé, kteří se sází, kdo více vypije nebo sní. Mnozí sázku sice vyhráli, ale život ztratili. Život si ukracuje a na těle škodí, kdo z lakoty přemáhá své tělo prací. Pracovati musíme všickni, avšak ve všem musí býti střídmost. Jest čas k dílu a čas k jídlu. Mnozí lidé však z lakoty ve dne v noci se dřou, nepřejí si ani odpočinku, ani pořádné a záživné stravy. Zahálka je hřích, ale nenasytná práce jest také těžkým hříchem.

Konečně na těle sobě škodí, kdo se bez potřeby vydává v nebezpečenství života. Mnozí bez potřeby lezou na věž, střechu, po příkrých skalách, přeskakují o závod, bez potřeby vydávají se na cesty v noci, za bouře a sněhových vánic. Mnozí často odvážlivost svou zaplatili smrtí. V nebezpečenství vydávají se také komedianti a kejklíři, kteří provádějí krkolomné kousky, po provazech chodí a jiné odvážné kousky provádějí. Nejednou se stalo, že takový umělec s provazu spadl a zabil se.

Zdraví svému škodí, kdo uhřátý náhle se ochlazuje pitím anebo vstupováním do studené místnosti, kdo nápoje a pokrmy míchá a nepořádně jí a pije. Mnozí lidé hned pijí pivo, na to zase víno, kořalku a jiné nápoje, jiný zase požívá zároveň pokrmy sladké i hořké a ještě se chlubí, že dobrý žaludek všechno ztráví. Neucítí-li následků hned, ucítí je později jistě; proto ve všem má panovati pořádek a mírnost.

Zdraví a životu škodí sobě lidé neopatrností. Mnozí neopatrně zacházejí s nabitou zbraní. Často se stává, že neopatrným zacházením se zbraní mnozí se poranili, zastřelili anebo jiného poranili nebo zabili. Zbraň nemá nikdy býti v domácnosti přístupna nerozumným lidem a zvláště dětem; proto ti, kteří mají dovoleno zbraň nositi a jí užívati, mají sami o to dbáti, aby se nepřihodilo nějaké neštěstí.

Zdali pak je někdy dovoleno obětovati zdraví a život? Jsme-li úřadem a povoláním zavázáni i život obětovati pro vznešené účely, pak nejen jest dovoleno obětovati zdraví a život, ale jest to naší povinností a také zásluhou. Tak pro zachování života věčného musíme, když toho potřeba žádá, i život obětovati, neboť život věčný má větší cenu než život tělesný. Kdo pro víru život obětuje, nehřeší, ale jest mučedníkem. Proto první křesťané a svatí mučedníci raději volili nejhorší muka a smrt, nežli by byli zapřeli víru Kristovu. Sám Kistus Pán nám poroučí, abychom i život pro víru obětovali, neboť praví: „Kdo nalezne život svůj, ztratíť jej, a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezneť jej.“ (Mat. 10, 39.)

Kde se jedná o čest a slávu Boží a o spásu duší lidských, tam nesmíme šetřiti ani zdraví ani života Proto missionáři s radostí obětují život svůj pro Boha a bližního, když mezi pohany víru hlásají, nemocné obsluhují a Bohu slouží. Také kněží a lékaři z povolání a úřadu svého musí i život obětovati, neboť musí i nemocné v nákažlivé nemoci navštěvovati, zaopatřovati a léčiti. Podobně vojáci v čas války a obrany vlasti a říše musí povinnosti své věrně konati a život obětovati za císaře a vlast. Konečně i z lásky k bližnímu máme obětovati i život. Proto hasiči nevydávají se

v hříšné nebezpečenství, když hájí statek a životy bližního, když někdo tonoucího vysvobozuje, ale konají skutky milosrdné a záslužné. Kdo sobě úmyslně a vědomě život bere, dopouští se hrozného hříchu.

423. *„Jakého hříchu se dopouští, kdo sám sobě život bere?“*

„Kdo sám sobě život bere, dopouští se hříchu velmi těžkého; neboť hřeší:

1. Proti Bohu, jenž jest jediným pánem nad životem a smrtí.

2. Proti své duši, kterou uvrhuje v záhubu věčnou.

3. Proti svým bližním, kterým působí zármutek a škodu.“

Samovražda jest hříchem do nebe volajícím a kdo se úmyslně tohoto hříchu dopouští, prohřešuje se proti Bohu, proti sobě a proti společnosti lidské.

1. Sebevrah hřeší proti Bohu, jenž jest pánem našeho života. Od Boha přijal člověk život, a proto Bůh právo má nás na životě nechati, jak dlouho chce, Bůh může nám život prodloužiti nebo ukrátiti; v rukou jeho jest život náš i smrt naše, jak praví kniha moudrosti: „Ty jsi Pane, kterýž máš moc nad smrtí i nad životem a přivádíš k branám smrti a zase vyvádíš“ (Moudr. 16, 13.) Není tedy člověk majitelem svého života, ale pouze jeho správcem. Proto kdo sebe vraždí, drzou rukou sahá na právo a majetek Boží. Sv. Pavel proto dí: „Žádný zajisté z nás není sobě živ, a žádný sobě neumírá. Buď že jsme živi, buď že umíráme, Páně jsme.“ (Řím. 14, 7, 8.)

Sebevrah dopouští se hrozného nevděku proti Bohu. Bůh z lásky k nám stvořil překrásný svět a vše na něm velemoudře uspořádal a člověka ustanovil pánem a hospodářem nade vším. Celá příroda a všickni tvorové slouží člověku, poslouchají ho a život na zemi mu oslazují. Bůh učinil člověka málomenším andělů, neboť dal mu rozum, svobodnou vůli a veliké duševní schopnosti, aby podmanil si přírodu, nad ní panoval a jí používal jako prostředku k dosažení cíle nadpřirozeného. Bůh také pro člověka uchystal na věčnosti věčnou radost, věčné štěstí, kterého mu vydobyl předrahou krví Syna svého. Proto život lidský jest nesmírné ceny a velkým dobrodiním Božím, neboť jest jedinou podmínkou k dosažení všeho dobrého, co Bůh pro člověka připravil na zemi a na věčnosti. Kdybychom se nebyli narodili, k čemu by nám byla krása světa a život věčný? Sebevrah všeho toho si neváží a pohrdá nejvzácnějším darem Božím životem svým a vrhá jej pod nohy svému

Stvořiteli. Nevděčníků nikdo nemiluje. Co byste řekli o lidech, kteří od svých dobrodinců přijali velké dobrodiní a oni by jim nejen neděkovali, ale s opovržením dary nazpět vrátili? Řeknete: to jsou zvrhlí lidé, kteří nejsou hodni milosrdenství. A daleko většího nevděku dopouští se sebevrah proti Bohu, když největším darem a dobrodiním Božím, svým životem pohrdá, jej si zúmyslně bere, jakoby Bohu říci chtěl: Nechci života, vezmi si ho, nestojím o něj.

Sám Rousseau a jiní nevěrci vyhlašovali sebevraždu za hroznou nepravost. „Chceš přestati žíti?“ píše Rousseau, „ale rád bych věděl, proč jsi žíti počal? Jsi-li tu proto, abys nic nedělal? Zdaž nemáš svého povolání? Když jsi dílo vykonal, můžeš podvečer odpočinouti. Co odpovíš soudci, až na tobě bude počet žádati? Ty díš: život jest zlo na zemi! Ano, zlo jest pro nešťastného hříšníka, ale dobro pro člověka poctivého. Jen naprav své žádosti a nezažehnej domu, abys práce si uspořil, spořádati ho. Nemluv! na mně záleží, chci-li žíti, nebo umříti! Spíše musel bys říci, že smíš také nebýti člověkem, že smíš se protiviti svému původci a klamati své povolání. Samovražda jest krádež, která se páchá na člověčenstvu. Navrať, co jsi obdržel, dříve než život opouštíš.“

2. Sebevrah hřeší proti sobě a své duši, kterou uvrhuje v záhubu věčnou. Bůh proto člověka stvořil, aby životem svým pozemským zasloužil sobě věčné odměny na věčnosti. Proto člověk na zemi má bojovati proti hříchu a pokušení, má trpělivě snášeti svízele a útrapy, které Bůh na něho posílá, až ho sám Bůh ze všelikého utrpení vysvobodí a na věčnosti všelikou bolest věčnou slastí nahradí. Sebevrah však olupuje se o drahý čas, kterého mu Bůh popřává k pokání a polepšení života, olupuje se o zásluhy dobrých skutků, které pro nebe ještě vykonati mohl a vrhá se dobrovolně a chladnokrevně do věčné záhuby, odevzdávaje duši svou v ruce přísné spravedlnosti Boží. Sebevrah uniknouti chce pozemské bídě, trápení, hanbě a trestu, nechce na světě ničeho trpěti, ale zbaběle zahazuje zbraň a z boje utíká. Trestu a trápení pozemskému, které obyčejně sám si způsobil, sebevraždou sice unikl, avšak neunikne trápení a trestu horšímu na věčnosti, do něhož dobrovolně se uvrhuje a duši své věčnou bídu chystá. Menšímu zlu unikl, ale do většího upadl, neboť Písmo sv. zřetelně praví, že sebevrahové nebudou vládnouti v království nebeském.

Sebevrah hrozné neštěstí sobě uchystal pro celou věčnost a platí o něm slova, která pronesl Pán Ježíš nad Jidášem: „Lépe by bylo jemu, kdyby se byl nenarodil člověk ten.“ (Mat. 26, 24.) Sebevrah prohřešuje se také proti přírodě, která člověku do srdce vložila touhu po zachování života. Proto lidé pro zachování života obětují jmění a vše, co jest jim nejdražším, aby jen zůstali ještě

na živu. Člověk také bojí se smrti a s hrůzou čeká chvíle, kdy se duše jeho od těla oddělí. A sebevrah pud tento po zachování života v sobě násilně potlačuje a sahá si na život, čehož ani zvíře nečiní.

3. Sebevrah prohřešuje se proti rodině, státu a společnosti lidské. Kdo vypíše, jak mnoho bolestí, bídy, zármutku a hanby připravuje sebevrah svým příbuzným? Sebevrah prohřešuje se proti státu a společnosti lidské, jejíž jest členem a k níž zavázal se mnohými povinnostmi. Stát v mládí o něho pečoval, popřál mu vzdělání, chránil život i jmění jeho a mnohá dobrodiní mu prokázal; proto člověk povinen jest až do smrti věrně společnosti lidské sloužiti a povinnosti stavu svého svědomitě plniti Každý člověk zajisté jest a býti má užitečným členem rodiny a společnosti lidské, byť by i chudým dělníkem byl, neboť lidé v tomto životě pozemském zaujímají místo určené jako kolečko v hodinách. Nikdo není na světě nadarmo a každý může prospěti všeobecnému dobru Sebevrah však vypovídá službu rodině i státu, pohrdá svými dobrodinci a nechce pracovati a konati své povinnosti, k nimž povolán byl. Proto také všickni národové od pradávna pohlíželi na samovraha jako na bezectného člověka, jejž nepovažovali za hrdinu, za jakého jej dnes mnohé noviny vyhlašují, nýbrž vyhlašovali jej za zbabělce, jenž nedovedl trpký osud na světě snášeti, až by ho sám Bůh přirozenou smrtí z něho vysvobodil.

Císař Napoleon I., jenž tisíce svých vojínů v bitvách padati viděl, haněl důtklivě sebevraždu, která při výpravě egyptské v jeho vojsku počala se vzmáhati. Napoleon, pln jsa nevole, vydal rozkaz, dle něhož považován býti měl sebevrah za bezectného sběha, který zbavuje se života, opouští své stanovisko na stráži.

Poněvadž sebevrahové pokládáni byli za bezectné, proto také nedostávalo se jim čestného pohřbu. Židé nechali těla sebevrahů na pospas zvěři; pohané Athenští a Thebánští vydali zákon, aby mrtvoly sebevrahů znamením hanby na čele byly poznamenány a veřejně na palouku pohaněny. U Římanů mrtvoly sebevrahů byly pohaněny a pohřbu zbaveny. Křesťané od pradávna sebevrahům úmyslným odpírali počestný pohřeb a pochovávají je na místech osamělých nebo na místě na hřbitově pro sebevrahy odděleném. Sebevrahu také nepřísluší pohřeb takový, jaký koná se počestně zemřelým křesťanům, poněvadž sebevrazi po křesťansku nežili a neumřeli, a proto nemají práva, aby po smrti odpočívali na místě posvěceném. Trest tento ustanovila církev pro výstrahu všem a zároveň aby ukázala, jak hrozného zločinu vrahové se dopustili proti Bohu a sv. víře. Bohužel nevěrecký svět často reptá proti knězi a pomlouvá ho, když koná svou povinnost a sebevrahům

pohřbu církevního odpírá. Lidé takovým jednáním spravedlnost šlapou a zločinů se zastávají. Se samovrahem mají útrpnost, ale poctivých a řádných křesťanů při smrti jejich křesťanské a bolestné si často ani nevšimnou.

Jako není dovoleno škoditi sobě na těle nebo se usmrtiti, podobně není dovoleno škoditi bližnímu na těle nebo jej usmrcovati.

424. *„Kdo škodí bližnímu na těle?“*

„Bližnímu škodí na těle, kdo jej bezprávně usmrcuje nebo zraňuje, nebo kdo mu příkořím a hrubostí života ukracuje.“

1. Bližnímu škodí na těle, kdo jej bezprávně a úmyslně usmrcuje nebo zraňuje. Bůh nás všecky stvořil, on dal nám život, a proto Bůh jest pánem našeho života, on má právo nad životem a smrtí, jak sám v knize Mojžíšově praví: „Pohleďtež, že jsem já sám, a že není jiného Boha kromě mne: já usmrcuji, a já obživím: já raním a uzdravím, a není, kdo by mohl z ruky mé vytrhnouti.“ (V. Mojž. 32, 39.) Kdo však bližního usmrcuje, sahá na právo Boží a dopouští se vraždy. Aby usmrcení bylo vraždou, musí díti se bezprávně a úmyslně. Bezprávně usmrcuje bližního, kdo proti právu, bez potřeby a násilně vražednou rukou sahá na bližního. Když vrchnost zločince odsoudí k smrti anebo kdo v nutné sebeobraně člověka usmrtí, nedopouští se vraždy a není vrahem. Úmyslně usmrcuje člověka, kdo vražednou rukou sahá na něho s úmyslem, aby mu život vzal, aby jej zabil. Kdo by zabil člověka, avšak neměl v úmyslu ho zabiti ani poraniti, nýbrž náhodou nebo neopatrností jej usmrtil, je sice vinným smrti bližního, ale není vrahem a někdy docela hříchu se nedopustil. Takovým způsobem často na honě nebo při stavbách mnozí nevědomky usmrtí člověka. Kdo však bezprávně a úmyslně bližního usmrcuje, dopouští se hrozného zločinu vraždy a sluje vrahem. Vraždy dopouští se lidé různým způsobem a z různých příčin. Jest pak vražda buď prostá nebo úkladná anebo loupežná.

Vraždy prosté se dopouští, kdo bližního bezprávně a úmyslně zastřelí, probodne, otráví, utopí nebo jiným způsobem o život oloupí. Úkladné vraždy se dopouští, kdo bližního tajně a zákeřnicky přepadne a usmrtí. Loupežné vraždy se dopouští, kdo bližního přepadne, aby ho oloupil o jmění a zároveň zabil.

Velikým zločinem a do nebe volajícím hříchem jest vražda, jíž se lidé dopouštějí na nevinných bližních. Prvním úmyslným a bezprávným vrahem byl Kain, jenž z nenávisti nevinného a spravedli-

vého bratra svého Abela zabil. Bohužel zlý příklad Kainův od té doby hrozně řádí mezi lidmi, kteří i podnes často pro nepatrnou příčinu vrhají se na bližního jako dravé šelmy a brodí se v krvi bratra svého. Zdálo by se, že za nynějšího pokroku a vzdělanosti takové zločiny nelidské nejsou ani možny. A přece! Každodenně čteme v novinách zprávy o hrozných vraždách. Suroví lidé vraždí bližního v hádce, rvačce, ze msty, pro peníze; synové nezdární vraždí staré rodiče, krkavčí matky rdousí a otravují své dítky, lupiči napadají pocestné, vloupají se do příbytku a kradou i vraždí lidi. Lidé od počátku světa dopouštěli se sice vraždy, avšak nikdy nevraždili bližního s tak lehkým srdcem a takovou chladností jako dnes. Zdá se, jakoby lidé život lidský považovali za rovnocenný života zvířecího. A které jsou příčiny častých vražd? Všechny příčiny úmyslných vražd shrnouti můžeme ve dvě příčiny: nevěru a lidské vášně.

Nelze upříti, že dnešní svět má málo víry v Boha a náboženství. Lidé neváží si zákonů Božích a nemají žádné bázně Boží. Neboť kdyby lidé zachovávali přikázaní Boží, kdyby se báli Boha, jenž všecko vidí a jednou přísně souditi bude, báli by se sáhnouti na život lidský. Avšak lidé žijí bez Boha, neplní povinností, které obsahují první tři přikázání desatera, a proto přestupují lehce i ostatní přikázání, která nám ukládají povinnosti k bližnímu. Mnozí lidé nevěří v Boha ani život posmrtný, nevěří v peklo a tresty věčné, proto žijí jako zvířata, a nehrozí-li jim trest světský, loupí a vraždí svého bližního bez bázně.

Druhá příčina vražd jsou lidské vášně a náruživosti, jimž lidé slouží. Pozorujme jen, jak se dnes lidé k sobě chovají v hostinci, v domácnosti a vůbec ve světě. Pro nepatrnou věc hned se hádají, hněvají a pomstu přísahají. Mnozí lidé jsou známí rváči, kteří jsou postrachem celého okolí; neboť kdykoliv přijdou do společnosti ať k zábavě nebo na schůzi lidu, ihned začínají hádky, vytahují nože a revolvery a vrhají se na lidi, které poraňují a také i usmrcují. Zvláště nebezpečnými lidmi jsou mstivci, z jejichž očí srší vášnivá touha po vykonání msty. Ze msty nejčastěji lidé vraždí.

V Krumlově zastřelil dne 18. června 1879 porybného Wastla jeho nemanželský syn, malíř Illek, ranou z revolveru. Na to střelil Illek sám sebe do hlavy a do prsou a poranil se smrtelně. Wastlovi bylo 76 let a zastřelil prý ho syn ze msty, že mu nechtěl v jeho rezervaných poměrech peněžních vypomoci.

Lidé dopouštějí se vraždy z lakoty. Dne 3. ledna 1876 otrávil rolník Havlík v Radostíně na Moravě svého výměníka. Příčina ukrutného toho zločinu byla lakota. Aby se výměníka zbavil,

přišel k němu návštěvou a nasypal mu nepozorovaně do polévky a do kořalky síry. Dne 4. ledna byl výměnkář zaopatřen a o polednách zemřel ve velkých bolestech. Havlík se přiznal a byl soudu odevzdán

2. Vraždy se také dopouští, kdo sice sám vražednou rukou nesahá na život bližního, ale jiným způsobem hříšným mu ho bere nebo smrt zaviňuje, což děje se: Kdo radí nebo poroučí bližního usmrtiti; kdo nezanechá něčeho, čím může zaviniti smrt bližního; z neopatrnosti.

Vraždy jest vinen, kdo poroučí bezprávně a nespravedlivě vražditi lidi. Takového zločinu dopustil se král David, jenž poručil svému vojevůdci, aby Uriáše postavil v bitvě do první řady a do nejprudšího boje, aby jistě zahynul. Ohavná královna Jezabel byla příčinou vraždy chudého Nabotha, neboť radila králi Achabovi, jenž toužil po vinici Nabothově, aby ho obžaloval, že se rouhal Bohu a krále potupil. Mstivá a ukrutná žena sama napsala žalobu starším a předním města, kteří bez ostychu hříšný rozkaz její vykonali a Nabotha ukamenovali. Vraždy se dopustili nejvyšší kněží a fariseové židovští, kteří donutili Piláta, aby Pána Ježíše na smrt kříže vydal. Císař Nero dopustil se vraždy, neboť nesčíslný počet křesťanů dal zavražditi a také sám vlastní matku Agripinu zavraždil.

Také vraždy jest vinným, kdo si najme a podplatí lidi, aby nepohodlné osoby otrávili nebo jinak usmrtili. Toho hříchu dopustila se Drahomíra, matka sv. Václava, která najala vrahy, aby zavraždili sv. Ludmilu.

Vraždy se dopouštějí mnozí ukrutní mužové, kteří surově zacházejí se svými ženami těhotnými, je bijí a vůbec tak s nimi jednají, že vinou jejich dítko narodí se mrtvé. Vrahové tito často uniknou trestu světskému, ale trestu Božímu neuniknou, neboť před Bohem nebudou moci ani lháti ani zapírati. Bližnímu škodí na těle nebo zaviňují jeho smrt nezkušení a nedbalí lékařové, kteří nepoznávají příčiny nemoce a neznají účinku léku a přece nemocného léčí nesprávně a tím smrt zaviňují. Vraždy dopouštějí se špatné a prohnané ženštiny, které těhotným matkám pomáhají a plod z těla vyhánějí.

Vraždy se také dopouští, kdo z neopatrnosti příčinou jest smrti nebo poranění bližního na př. matky, které do postele berou malé dítky a ve spánku je zalehnou; kdo se zbraní nabitou neopatrně zachází anebo z rozpustilosti vystřelí a bližního poraní nebo usmrtí.

3. Bližnímu na těle škodí, kdo mu příkořím a hrubostí života ukracuje. Mnozí lidé ďábelskou mají radost,

mohou-li bližního svého zlobiti, bolest a trápení mu působiti. Jedovatým svým jazykem špiní čest svého bližního, posmívají se mu, spílají mu a ponižují ho před lidmi nebo v novinách trpkými a nespravedlivými výčitkami. Tímto a podobným způsobem strpčují bližnímu život, popuzují ho k hněvu a tím mu na zdraví škodí a ukracují života. Tohoto hříchu nejčastěji dopouštějí se nezdárné děti, které své rodiče trápí svou neposlušností, nemravností a surovostí. Rodiče se rmoutí nad nezdárnými dětmi, vlasy jim předčasně šediví, chřadnou a často brzo umírají. Mnoho bolesti a trpkosti způsobili Jakubovi jeho synové, kteří nevinného Josefa do Egypta prodali. Jakob dlouho se trápil nad ztrátou milovaného syna. Než trápení jeho se rozmnožilo, když nastal hlad a neúroda a synové jeho z Egypta dováželi obilí, kdež Josef žil a byl místokrálem. Když synové Jakobovi žádali otce, aby nejmladší bratr jejich Benjamin s nimi šel do Egypta pro obilí, že to přísně přikázal místokrál, rmoutil se Jakob a bolestně volal: „Způsobili jste, abych bez synů byl; Josefa není na živě, Simeon sedí ve vězení a Benjamina vezmete; na mneť se tyto všecky zlé věci svalily. Přihodilo-li by se mu něco zlého v zemi, do které jdete, uvedli byste šediny mé s bolestí do hrobu.“ (I. Mojž. 42, 35—38.)

Císař římský Severus usoužil se až k smrti nesvorností a příkořím vlastních dětí. A podobně i dnes mnozí rodičové příkořím, jehož se jim dostává od vlastních dětí, chřadnou a umírají.

Hrubostí škodí bližnímu na těle, kdo surově a nelidsky s bližním zachází, nespravedlivě ho pronásleduje, utiskuje, trestá, hladem a prací moří. Tohoto hříchu dopouštějí se lakomí a tvrdí hospodářové, kteří s čeládkou krutě zacházejí, špatně ji platí, prací přemáhají a nepopřejí jí ani chleba do sytosti se najísti. Tito lakomci podobají se onomu boháči, o němž vypravuje sv. evangelium, jenž všeho měl dosti, jedl a pil, avšak chudému Lazaru, kterýž u vrat jeho prosil o drobty, které ze stolu boháčova padaly, ničeho nedaroval. Hrubostí ukracují života sirotkům a dětem mnozí nelidští pěstounové a rodičové, kteří je hladem, bitím a vězněním moří, aby se jich zbavili. Podobně nezdárné děti hrubě zacházejí s rodiči, jejichž nemoc ano i smrt zaviňují.

Jistá stařena Barbora N. z Bekenhaimu žila na výměnku u dcery, jíž postoupila celé hospodářství. Nelidská dcera chtěla se však co nejdříve matky zbaviti a proto zavřela ji do chléva. To stalo se o vánocích r. 1873. Stařena trápila se hladem a zimou v chlévě tom půl roku. Jednoho dne však lidé ušlyšeli úpění a bědování nebohé stařeny; udali věc četníkům, kteří v červnu 1874 náhle přišli do domu a učinili prohlídku. Stařenu nalezli v hrozném stavu; ležela na hnoji, jsouc polonahá a do kostí vyzáblá. Nešťastná

matka odevzdána byla cizí rodině k ošetřování a ukrutná dcera byla zatčena a soudu k potrestání odevzdána.

Jakého hříchu se dopouští, kdo bližnímu život bere?

Kdo bližnímu život bere, dopouští se hříchu do nebe volajícího. Vražda jest hrozným zločinem, poněvadž vrah drzou rukou sahá nejen na právo Boha, jenž jest Pánem života lidského, ale také na právo a majetek bližního, protože mu bezprávně bere život, nejdražší to jeho statek. Vrah jest tedy i zlodějem. Avšak vrah olupuje bližního i o duchovní život, o život věčný; neboť ukrácením života tělesného oloupil bližního o milosti a zásluhy, jichž sobě mohl v životě zasloužiti a budoucí blaženost duše zabezpečiti. Náhlým usmrcením odňal mu možnost s Bohem se smířiti, z hříchů se vyznati a na smrt se připraviti. Vrah prohřešuje se také proti rodině a příbuzným zavražděného, neboť jim násilně odňal živitele a snad starostlivého otce, rodině způsobil hrozný žal, bolest a uvádí ji do veliké bídy. Vrah prohřešuje se proti společnosti lidské, protože ji okrádá o užitečného a nutného člena a mimo to dává zlý příklad a hrozné pohoršení.

Vrahové neujdou zaslouženému trestu. Bůh sám vrahy trestá na zemi nepokojným svědomím a často náhlou smrtí, na věčnosti pak je potrestá věčným zavržením. Na vrazích spočívá kletba Boží. Když první vrah Kain zavraždil bratra svého Abela, Hospodin mu zlořečil volaje s nebe: „Co jsi učinil? Hlas krve bratra tvého volá ke mně ze země. Protož nyní zlořečený budeš na zemi, kteráž otevřela ústa svá a přijala krev bratra tvého z ruky tvé. Tulákem a poběhlíkem budeš na zemi.“ (I Mojž. 4, 10—14.) Tato kletba Boží stíhá všecky vrahy. Vrah nemá nikde pokoje. Kdyby měl na světě všeho hojnost, kdyby žil v přepychu, slávě a rozkoších, uprostřed největší radosti ozve se v jeho svědomí hrozný hlas: ty vrahu! Vrah všude vidí svou oběť, všude staví se mu před oči děsný obraz vraždy, kterou spáchal. Svědomí vraha tak trýzní a pronásleduje, že jako Kain jest tulákem, nikde nemaje ani pokoje ani bezpečnosti, až buď sám si život vezme nebo soudu se udá.

Jistý řeznický tovaryš ucházel se o ruku dcery pána svého, bohatého hostinského; byl však odmítnut, protože byl chudý To ho tak rmoutilo, že nemluvil, nespal a ustavičně byl zasmušilým. Čím se zabýval ve svém srdci? Toužil po penězích, aby dosáhl cíle svého. Co neučiní člověk vášnivý? Jednoho večera přišel do hostince na noc cestující, u něhož tovaryš viděl mnoho peněz. Hrozná myšlenka uzrála v srdci jeho. V noci přepadl spícího cestujícího, zabil ho, peníze mu ukradl a ještě téže noci odjel do

svého rodiště na pohřeb nějakého strýce, jak domácím byl udal. Za několik dní vrátil se nazpět s velikým dědictvím. O hrozném činu, jehož se dopustil, nikdo nevěděl a také ho ze spáchané vraždy nepodezříval, protože znám byl jako velmi pořádný a zachovalý muž. Měl tedy nyní peníze a hostinský se nezdráhal, dáti mu svou dceru za manželku. Z tovaryše stal se najednou bohatý hostinský, majitel pěkného domu a vážený občan, jenž i v obecním výboru zasedal a také za porotce byl zvolen. V tom čase konalo se porotní zasedání a jednalo se o prohlášení viny nějakého vraha, jenž udán byl jako vrah neznámého onoho cestujícího, jenž v hostinci byl zabit a oloupen. Všichni porotcové po celou dobu přelíčení pozorovali nápadnou roztržitost a rozčilení hostinského; ale nikdy tak bledým a rozčileným nebyl jako v tom okamžiku, kdy měl býti vynesen rozsudek. Všichni porotcové odevzdávali svůj hlas klidně, když však přišla řada na hostinského, vstal, zoufale rukama lomil volaje: „Já mám souditi vraha, já, vrah?“ A nyní pověděl celou tu hroznou událost. Hned byl odveden do vězení a pro mnohé polehčující okolnosti odsouzen byl k dlouholetému žaláři. Z příkladu tohoto poznáváme, že vrahovi jeho svědomí nedá pokoje, dokud spravedlnosti není dosti učiněno.

Vrah zaslouženému trestu neujde; buď se sám usmrtí, nebo usmrtí ho lidé nebo světská vrchnost. Písmo sv. dí: „Kdobykoli vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho.“ (I. Mojž 9, 6.) Slova ta naplnila se zvláště na Achabovi, králi judském, na jeho domu a zvláště na bezbožné královně Jezabele, kteráž byla příčinou smrti chudého Nabotha. Když král Achab vedl válku s králem syrským, všechno nepřátelství obrátilo se proti němu. Král syrský poručil vojínům svým, aby proti nikomu nebojovali, než proti samému králi israelskému. V prudkém boji natáhl jeden vojín lučiště a střelil na krále Achaba, jehož těžce poranil. Večer pak král umřel a krev tekla z rány jeho do vozu. Když pak po pohřbu královu umývali služebníci královský vůz, lízali psi krev jeho a tak se naplnilo, co Hospodin předpověděl králi, když Nabotha dal usmrtiti: „Na tom místě, na kterémž lízali psi krev Nabothovu, i tvou krev také lízati budou.“ (III. Král. 21, 19.) Avšak ani jeho manželka Jezabel neušla spravedlivému trestu. Po smrti Achabově stal se králem jeho syn Ochoziáš a brzo na to druhý syn Joram. Avšak oba tyto krále zabil Jehu, jenž pomstil hříchy domu Achabova, a stal se pak králem. Trest ještě čekal na bezbožnou Jezabel. I ona byla potrestána smrtí, kterou jí prorok Eliáš předpověděl. Nový král judský přicházel do města Jezrahel. Uslyševši Jezabel o příchodu jeho, nalíčila tvář svou a ozdobila hlavu svou šperky královskými, doufajíc, že neodváží se Jehu jí ublížiti, ježto ho tak do města

vítá. Ozdobena dívala se s okna. Když však ji Jehu shlédl, řekl služebníkům: „Svrzte ji dolů.“ Služebníci ukrutnou Jezabel svrhli s okna dolů a koňská kopyta pošlapala ji. Když pak ji přišli pochovati, nenalezli než lebku a kosti z nohou a rukou. Naplnila se slova proroka Eliáše: „Na poli Jezrahel žráti budou psi tělo Jezabel.“ (4. Král. 9, 30—36.)

Podobně násilnou smrtí potrestáni byli i jiní vrahové a podnes vrahové smrtí trestáni bývají. Zvláště světská vrchnost trestá vrahy trestem smrti, neboť by lidé bez bázně dopouštěli se vražd. Světská vrchnost trestá vrahy smrtí, byť by i kajícně litovali zločinu, neboť spravedlnosti musí býti dostiučiněno.

Konečně Bůh potrestá vrahy na věčnosti tresty pekelnými. Kdyby vrah unikl trestu světskému, neunikne trestu věčnému, jakž dí kniha přísloví: „Člověka, kterýž násilí činí krvi duše, byť až na onen svět utekl, žádný ho nezadrží.“ (Přísl. 28, 17.) Sv. Pavel pak praví, že ani vrahové nebudou vládnouti královstvím nebeským. (Gal. 5, 19.)

Vražda jest hrozný zločin, avšak někdy dovoleno jest člověka usmrtiti. Kdo má právo člověka usmrtiti? Usmrtiti člověka dovoleno jest: 1. světské vrchnosti, kteráž od Boha zřízena jest ku potrestání zločinců; 2. vojínům ve válce; 3. každému v nutné sebeobraně.

1. Vrchnost světská má právo zločince odsouditi k smrti. Bůh sice jediný jest pánem života lidského a on jen má právo nad životem a smrtí, avšak právo to může odevzdati vrchnosti jakožto svému zástupci na zemi. Že Bůh dovoluje vrchnosti vrahy smrtí trestati, dosvědčuje Písmo svaté. V II. knize Mojžíšově čteme: „Kdobykoli udeřil člověka, chtěje ho zabíti, smrtí ať umře.“ (II. Mojž. 21, 12.) V III. knize Královské čteme: „Prorok řekl k Achabovi: Toto praví Hospodin: že jsi propustil muže hodného smrti z ruky své, budeť život tvůj za život jeho, a lid tvůj za lid jeho.“ (III. Král. 20, 24.) Ze slov těch poznáváme, že králové jsou povinni zločince potrestati, jinak stali by se spoluvinnými zločinu a trest Boží na sebe volali. Že vrchnost má právo zločince trestati smrtí, potvrzuje i sv. Pavel, jenž dí: „Knížata nejsou k strachu dobře činícím, ale zle činícím. Pakli zle činiti budeš, boj se; neboť ne nadarmo nosí meč.“ (Řím. 13, 3—4.) Vrchnost světská od Boha zřízena jest k tomu, aby v říši udržovala pořádek, pokoj a bezpečnost a aby chránila jmění i životy svých poddaných. Proto, jako hlíza z těla musí býti odstraněna anebo i úd nemocný uřezán, aby celé tělo zachováno bylo, tak pro pokoj a bezpečnost státu musí nebezpeční lidé ze společnosti lidské býti

odstraněni, musí je vrchnost usmrtiti a navždy neškodnými učiniti. Vrchnost, která po právu a spravedlnosti vrahy a nebezpečné zločince k smrti odsuzuje, neprohřešuje se proti pátému přikázání, nýbrž právě tímto trestem donucuje poddané, aby páté přikázání „Nezabiješ“ zachovávali.

Mnozí lidé sice vyhlašují trest smrti za barbarství a proto slovem i písmem vystupují proti trestu smrti. Skutečně také v některých státech trest smrti byl zrušen a místo něho pro vrahy a lotry z lásky „bratrství“ ustanoven jest trest dlouholetého anebo doživotního žaláře. Než právě v těchto státech nejvíce vyskytuje se vražd a atentátů na korunované hlavy, takže nyní opět volají po trestu smrti. Ze se v těchto státech množí vraždy, tomu netřeba se pranic diviti; neboť zkažení a zločinní lidé jsou jistí, že pro vraždu o život nepřijdou a dlouholetého žaláře se nebojí, protože se jim v něm zle nepovede a konečně mají naději, že z něho jednou vyjdou anebo utekou. Dlouholetý anebo i doživotní žalář není vždy přiměřeným trestem za spáchané zločiny. Některé zločiny jsou takového druhu, že pouze smrtí může býti dostiučiněno spravedlnosti božské i lidské. Vrah oloupil bližního o život, o statek nejdražší, proto zasluhuje, aby za život dal svůj život, aby potrestán byl stejným trestem, jakž to i Písmo sv. hlásá: „Kdobykoli vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho“ (I. Mojž. 9, 6), a sv. Jan dí: „Kdo mečem zabije, musí mečem býti zabit.“ (Zjev. 13, 10.)

Mimo to každý trest ukládá se nejen na potrestání a spravedlivé pokárání zločince, nýbrž také k jeho nápravě a polepšení. Ze zkušenosti jest známo, že zločinci k dlouholetému žaláři odsouzení málo kdy se polepší a pokání činí, kdežto ti, kteří odsouzeni bývají k smrti, obyčejně před popravou hříchu litují, s Bohem se smíří a tím trest svůj na věčnosti zmírní anebo docela ruší. Kdyby tedy vrchnosti zrušily trest smrti, podporovaly by vlastně zločince a lupiče, kteří by beze strachu dále loupili a vraždili. Proto vrchnost pro zachování pokoje a bezpečnosti ostatních poddaných musí trestati zločiny smrtí. Ovšem vrchnost musí každý zločin řádně vyšetřiti a vinu vrahovu jasně dokázati a potom teprve rozsudek smrti vykonati. „Lépe jest, aby zločin zůstal bez trestu, než-li aby byl nevinný člověk odsouzen.“ (Trajan.) Kdyby vrchnost někoho nespravedlivě k smrti odsoudila, dopustila by se vraždy.

2. Usmrtiti lidi dovoleno jest ve spravedlivé válce a v obraně vlasti. Činí-li nepřítel vlasti nebo říši bezpráví, a nemůže-li spor býti vyrovnán po dobrém, má právo poškozený nebo napadený stát, dostiučinění vymáhati si válkou. Válka spravedlivá jest vlastně obranou proti nepříteli, jenž nespravedlivě jej napadá,

olupuje, poddané znepokojuje a mír ruší. Hospodin v Starém zákoně lid israelský k boji proti nepřátelům posílal a za ně bojoval a jim žehnal. Když Israelité přišli ku hranicím země Zaslíbené a vyzvědači lid strašili, že obyvatelé země té jsou náramně silni a mocni, a že mají města veliká a ohrazená, báli se velmi a volali: „kam půjdeme?“ I řekl Mojžíš lidu: „Nebojte se, ani se strachujte jich. Hospodin Bůh, kterýž vůdce váš jest, on sám bojovati bude za vás, jakož učinil v Egyptě, an to všichni viděli.“ (V. Mojž. 1, 29, 30.) Abraham věrně sloužil Hospodinu a proto i spravedlivou válku považoval za službu lásky k bližnímu. Proto uslyšev, že cizí králové vpadli do země a poplenili Sodomu a Gomorrhu, lidi i Lota zajali, ihned spěchal se 318 ozbrojenými sluhy za nepřítelem a v noci jej porazil. Osvobodil nejen Lota, ale i všecky zajatce z rukou nepřátel a dobyl jim uloupeného jejich jmění. Když se Abraham vracel z boje, vyšel mu vstříc Melchisedech, král Salemský, jenž na poděkování Bohu za vítězství obětoval chléb a víno. (I. Mojž. 12, 13, 14.) Hospodin vždy ve spravedlivé válce, kterou Israelité vedli na obranu vlasti, jim pomáhal a zbraním jejich žehnal. Také křesťané ve spravedlivé válce a obraně vlasti vzývali Boha a Matku Boží za pomoc, a jak nám dějiny dosvědčují, Bůh na přímluvu Panny Marie dal vítězství křesťanským zbraním. (Tataři na Moravě, obléhání Vídně od Turků a j.) Z toho poznáváme, že spravedlivá válka jest dovolena. Kdo však vede války, aby z lakoty a panovačnosti říši svou rozšířil, vede válku nespravedlivou. Také ten vede válku nespravedlivou, jenž zákeřnicky přepadá cizí říši, loupí a vraždí pokojné obyvatelstvo.

Zdali je válka spravedlivá či nespravedlivá, o tom rozhodovati nepřináleží vojínům a vůdcům. Proto jsou-li do boje posláni, povinni jsou věrně králi sloužiti a za vlast i krále život obětovati. Křesťanství tudíž nezapovídá vojínům ve válce nepřítele usmrcovati, ale pouze je napomíná, aby se varovali nedovolených věcí. Když sv. Jan kázal u Jordanu, přišli k němu vojáci a tázali se ho: „A my co budeme činiti?“ I řekl jim: „Žádného nepotlačujte, aniž čiňte křivdy, a dosti mějte na svém platu.“ (Luk. 3, 14.) Vojínové, kteří i ve válce nepřítele usmrcovali, mohou býti dobrými ano i svatými lidmi. Ovšem musí konati jen to, co jest dovoleno a k čemu jsou zavázáni. Proto zvláště ve válce mají si počínati lidsky. Není tudíž dovoleno, surově trýzniti nepřítele, neschopné nepřátelské vojíny týrati a mrzačiti, jakž se toho dopouštěli Turci a Tataři, kteří polapené vojíny křesťanské mučili, uši a nosy jim uřezovali a jiným surovým způsobem je trýznili. Takové skutky křesťanskému vojínu nejsou dovoleny. I pohané neschvalovali každého ukrutenství. Alcinous, syn krále Antigona, hodil hlavu v bitvě u Argos padlého krále Pyrrha otci před nohy, doufaje, že otec z jeho činu bude se

radovati. Avšak Antigonu se nelíbila synova ukrutnost, vyhnal ho holí od sebe a plakal nad mrtvolou nepřítele. Křesťanství zapudilo i ve válce všelikou krutost. Proto na poli válečném prokazuje lásku a milosrdenství raněným bez rozdílu. Lékaři, kněží i jeptišky raněné obvazují, ošetřují a uctivě pochovávají padlé bez rozdílu.

Vojínům také není dovoleno, pokojné obyvatelstvo trýzniti, okrádati, statky bez potřeby páliti a lidi vražditi. Pohané měli heslo „běda přemoženým“ a také poraženým bylo opravdu běda. Křesťanům však takové heslo není dovoleno, nýbrž musí s přemoženými zacházeti lidsky. Potřebují-li pokrmu, peněz a jiných věcí, přemožení jim to dáti musí, avšak nesmí se to vymáhati ukrutností.

3. Konečné člověka usmrtiti jest dovoleno v nutné sebeobraně, ježto napadený nemá v úmyslu bližního usmrtiti, ale donucen jest život svůj brániti. Přepadne-li nás lupič nebo vrah v úmyslu vražedném, můžeme se brániti, a není-li možno ničím života svého uhájiti než usmrcením útočníka, tedy nehřešíme proti pátému přikázání, když v této sebeobraně bližního usmrtíme. Kdybychom však mohli se zachrániti útěkem, voláním o pomoc nebo jen poraněním bližního, pak ho nesmíme usmrtiti. Kdyby útočník na naše volání dal se na útěk, nesmíme po něm střeliti; ovšem ale můžeme ho pronásledovati, chytiti a soudu k potrestání odevzdati. Můžeme-li se ubrániti pouze lehkým poraněním útočníkai tedy taková sebeobrana dostačuje. Také není dovoleno útočníka usmrtiti, když by nás pouze o peníze chtěl oloupiti, ale neměl v úmyslu nás usmrtiti. Kdyby však nás někdo přepadl a zvolal: „peníze nebo život“ a revolver již na nás mířil, nejsme povinni mu peníze dáti, ale můžeme se brániti. Nutnou sebeobranou však nejsou rvačky mládeže, byť by se i napadali, neboť takové krvavé bitky bývají trestány, ať už se někdo bránil nebo útočil.

Sebeobrana jest dovolena z přirozeného práva, dle něhož každý povinen jest, chrániti života svého před úrazem; z křesťanské lásky k sobě, která nám sice poroučí, abychom bližního milovali jako sebe, ale nepřikazuje nám, abychom někoho milovali více než sebe. Proto život náš musí nám býti dražším a milejším než útočníkův, a tudíž z lásky k sobě můžeme se brániti, byť bychom i bližnímu na těle uškodili nebo ho usmrtili. Konečně sebeobrana jest nutna, protože by lidé beze strachu bližní napadali a vraždili.

Volá-li přepadený o pomoc, můžeme a máme mu přispěti ku pomoci, brániti jeho život proti útočníku; při této obraně bližního říditi se musíme pravidly o sebeobraně, o nichž jsme mluvili.

Konečně můžeme brániti i svůj majetek proti lupičům. Že dovoleno jest při vloupání lupiče poraniti a také i usmrtiti, zvláště kdyby vyhrožoval zabitím, potvrzuje Písmo sv.: „Jestliže zloděj

vylamuje nebo podkopávaje dům byl by stižen, a jsa raněn umřel by, ten, kdo ho ranil, nebude vinen krví.“ (II. Mojž. 22, 2.) Obyčejné zloděje nesmíme však usmrtiti, avšak můžeme je rozehnati střelbou na prázdno nebo lehkým poraněním, když by pokoušeli se o násilí. Jinak, kdo nám škodí na cti a jmění, nesmíme se na něm mstíti poraněním ho, ale dostiučinění máme si zjednati u soudu. Na těle bližního může se také škoditi soubojem, proto i souboj se zapovídá v pátém přikázání.

425. *„Zapovídá-li se pátým přikázáním Božím také souboj?“*

„Pátým přikázáním Božím se zapovídá také souboj, protože z něho obyčejně poranění, ano často i usmrcení pochází.“

Co rozumíme soubojem? Soubojem rozumíme boj, který dva mezi sebou vedou, aby buď ukončili nějakou rozepři nebo pomstili uraženou čest. Souboj obyčejně koná se po obapolné úmluvě a na určitém místě a ustanovenými zbraněmi před svědky. V některých případech takový boj mezi dvěma neb souboj jest dovolen a také za starých časů se ho užívalo. I Písmo sv. mluví o souboji. Když Israelité vedli válku s Filištinskými, vedlo se jim špatně. Filištinští totiž měli ve svém vojsku obra Goliáše, jenž každodenně posmíval se Israelitům a Hospodinu a vyzýval Israelity, aby vyslali jednoho ze svého vojska, který by s ním zápasil. Kdo zvítězí, toho vojska celého bude vítězství Israelité se velmi báli, protože nikdo nechtěl se odvážiti bojovati s Goliášem sám a sám. Tu do tábora israelského přišel mládenec David, jenž uslyšev Goliáše tupiti Hospodinovo vojsko, vyžádal si od krále Saula povolení, aby bojovati směl s Goliášem. David důvěřoval v pomoc Boží a odhodlal se k boji bez meče Když se Goliáš k němu blížil, vyňal David z torby kámen, položil jej do praku a mrštil Goliáše do hlavy tak, že obr k zemi omráčen klesl. Na to David rychle přiskočil a mečem jeho uťal mu hlavu. Tímto bojem ukončeno bylo prolévání krve a Filištinští jako poražení odtáhli.

Také u Římanů často ustanoven byl souboj, aby ve válce méně životů lidských bylo zničeno. Když za římského krále Tulla Hostilia Římané s Albánskými válku vedli, byla na obou stranách trojčata, u Římanů Horaciové a u Albánských Kuriátové. Obě vojska usnesla se na tom, aby trojčata soubojem rozhodla boj. Horaciové zvítězili, a Albánští poddali se Římanům. O podobném souboji čteme také v našich českých dějinách. Sv. Václav, král český, podstoupil souboj s nepřítelem, aby mnoho životů ušetřil. Když se totiž proti sv. Václavovi zbouřil Radslav, pán Kouřimský,

vytáhl proti němu sv. Václav s vojskem a přiměl odbojného knížete k tomu, aby sami dva soubojem bitvu rozhodli. Když pak Radslav viděl v boji nad sv. Václavem vznášeti se anděly, zanechal boje a prosil sv. Václava, aby mu provinění jeho odpustil. Takový souboj, jímž mělo se ve spravedlivé válce ušetřiti zbytečného prolévání krve, nebyl hříšným a také ani církevními tresty ani světskými nebyl stíhán. Souboje však, které dnes se konají, jsou hříšné a církev je vždy zapovídala, protože zbytečně v souboji vydává člověk v nebezpečenství svůj nebo bližního život a protože i příčiny souboje bývají hříšné Na souboj obyčejně vyzývají se lidé z uražené pýchy, čemuž panstvo říká „urážka na cti“. Často se stává zvláště mezi důstojníky a také za našich dob mezi poslanci a studenty, že pro nepatrnou slovnou urážku ihned uražený protivníka vyzve na souboj. Mnozí mají za to, že uražené cti ničím obhájiti nelze než soubojem. Než souboj není právním obhájcem cti a dobrého jména, poněvadž při souboji nerozhoduje pravda, ale zručnost, síla a obratnost Mnohý rváč může každého v souboji zabiti, a přece zůstane u slušných lidí bezectným. Nactiutrhače můžeme jiným způsobem pronásledovati a dostiučinění sobě zjednati, nikdy však bojem; neboť pak by to byla msta. Vinae, professor mathematiky na universitě cambridské, tvrdíval vždy, že souboj jest věcí nerozumnou. Jednou pravil to i ve společnosti důstojníků, kteří se obzvláště rádi bili. I pravil jeden z nich Vinaeovi: „Dobře; ale co byste učinil, kdyby vám někdo řekl do očí: Vy jste lhář?“ — „Co bych učinil? Dokažte to, pane, řekl bych. A on by to buď dokázal, buď nedokázal. Dokázal-li by, nesměl bych se ozvati já; nedokázal-li by, byl by lhářem on sám, a já bych byl ospravedlněn.“

V naší době je zakořeněno falešné mínění, že urážka na cti může jen soubojem býti odčiněna. Avšak k čemu jsou zákony trestní a soudy? Či tyto platí jen pro obecný lid, pro mládež, která se podobně jako důstojníci po hádce a spílání porve? Či důstojníkova čest jest dražší než obyčejného člověka, že by pouze bojem mohla býti uchována? Nikoliv; voják nemá větší cti než druzí a nemá ani před Bohem ani před světem nějakého zvláštního práva k uhájení své cti. Vojákům lépe by slušelo zbraně užívati v boji počestném na obranu vlasti, ale ne zneužívati meče, který nesí, k souboji a bitkám často pro hloupost. U vojska dosud jsou toto mínění, že kdo se bojí nebo nechce soubojem vyrovnati rozepři, že jest zbabělcem. Než toto mínění jest bludné. Pak by musili býti zloději a vrahové nejpočestnějšími lidmi, protože mají odvahu na krádež a životy lidské, a poctiví lidé byli by zbabělci, protože krásti a vražditi nechtějí.

Souboj jest také věcí nemravnou a zbytkem barbarství pohanského. Pohané souboje užívali k vyrovnávání rozepří. Tak v Dánsku vydal král Trothro zákon, aby rozepři mající právo soubojem rozhodli. Zvláště u Germanů v soudech užívalo se souboje, aby právo a pravda se vyjevila. Takové soudy soubojem konané spočívaly na pověře, že Bůh nevinnému v souboji pomůže k vítězství. Že mnoho nespravedlnosti a bezpráví se při tomto způsobu soudění dělo, přiznal sám Luitprand, král Langobardský, za jehož panování také soubojem se rozepře soudily. Naše doba sice nepoužívá souboje k soudu, avšak libuje si v surovosti a ukrutnosti pohanské.

Souboj jest těžkým hříchem, neboť soubojníci protiví se zákonodárci božskému, jenž přísně přikázal „Nezabiješ". Soubojníci v souboji nebrání života svého v nutné sebeobraně, ale úmyslně podstupují boj s úmyslem soupeře usmrtiti. Dopouštějí se tím dvojnásobné vraždy, neboť tím, že v úmyslu mají jeden druhého usmrtiti, vydávají také svůj život v nebezpečenství. Zavraždí-li soupeře, dopouští se vraždy, padne-li v souboji, dopustil se sebevraždy. Než soubojníci usmrcují i duši svou a olupují se o život věčný. Kdo v souboji padne, neztratil toliko život tělesný, ale i život věčný, protože umřel ve stavu smrtelného hříchu. Zabije-li soupeře, volá krev zabitého do nebe o pomstu, a jako Kaina stíhá jej kletba Boží, neboť zlým svědomím a nepokojem pronásledován jest vítězný soubojník a často bídně končí život svůj.

Jistý rytíř v 17 soubojích zvítězil, tak že stal se postrachem v celém okolí. Najednou však zmalomocněl, poznav marnost slávy své a vida před sebou nevinně prolitou krev. Ustavičně slyšel zoufalý nářek příbuzných, kteří buď syna nebo manžela soubojem ztratili. Nemaje nikde stání a nemoha ničím svědomí utišiti, uchýlil se do samoty, do kláštera La Trappe. Když však revoluce řeholníky z kláštera vypudila, vypuzen byl i on do světa, kdež roku 1907 samovraždou bídně skončil.

Soubojníci prohřešují se také proti světským zákonům, protože jimi pohrdají a sami na sobě rozsudek vykonávají. Konečně prohřešují se proti církvi, která souboj přísně zapovídá a tresce. Katolický křesťan má býti poslušen církve své a proto má souboj odmítnouti, byť by jej soudruhové za zbabělce vyhlásili.

426. *„Kterak trestá církev samovraždu a souboj?"*

„Církev trestá samovraždu a souboj odepřením církevního pohřbu; souboj pak nad to ještě vyobcováním z církve všech, kdož se ho súčastnili."

(Kterak trestá církev samovrahy viz ot. 423.)

Poněvadž souboj jest bezprávná a úmyslná vražda, proto církev vždy souboje odsuzovala jako barbarské zvyky a přísně je zakazovala. Církev také ustanovila na souboje přísné tresty. Na sněmu Tridentském bylo ustanoveno: Soubojníci jakožto lidé nectní mají býti z církve vyobcováni, jakož i svědkové a účastníci. K tomuto trestu odsouzeni býti mají i ti, kteří k souboji se vyzvali, avšak ho pro různé překážky nevykonali, dále i ti, kteří se v souboji jen lehce poranili a konečně nejen sekundanti, ale i diváci a všichni, kteří k souboji radili, pomáhali a povzbuzovali. Církev také padlým v souboji odpírá církevního pohřbu a nedovoluje jich pochovati na posvěceném hřbitově. Kdyby však někdo v souboji byl jen smrtelně raněn, do domu nebo nemocnice dopraven, kdyby činil pokání, s Bohem se smířil a potom umřel, dopřeje mu církev čestného pohřbu.

Na soubojníky přísné zákony vydali i světští panovníci. Tak Ludvík XIV. dal r. 1627 jisté soubojníky odpraviti. Náš rakouský zákonník trestá souboj vězením od 5 až do 20 roků. Než bylo by přáním, aby také vojenský soud souboj zrušil a soubojníky trestal. Vždyť i důstojníci jsou křesťany, i oni mají říditi se zákonem Božím. Jestliže obyčejní lidé napomínáni jsou, aby urážky bližnímu odpouštěli a po dobrém se smířili, jistě bylo by i ku cti našim důstojníkům, kdyby hrdinství své ukazovali v odpuštění, trpělivosti a pokoře. Všickni šlechetní lidé souboj odsuzují a zamezují. O souboji jsem se proto obšírněji zmínil, poněvadž často o něm v novinách čteme, a abyste také poznali, jakého hříchu dopouštějí se ti, kteří na souboj vyzývají, k němu radí a jemu přítomni bývají.

Bližnímu můžeme škoditi na těle nejen vražednou rukou, ale také jazykem a srdcem, to jest takovými hříchy, které ze srdce nebo z úst vycházejí, a kterýmiž můžeme bližnímu života ukrátiti nebo i jej usmrtiti.

427. *„Hřeší-li se proti pátému přikázání Božímu toliko skutky?“*

„Proti pátému přikázání Božímu nehřeší se toliko skutky, nýbrž i nenávistí a závistí, hněvem a žárlivostí, spíláním a kleením a vůbec vším, co může býti příčinou tělesného poškození bližního; také jest hříšno, z omrzelosti nebo zoufalosti sobě nebo bližnímu smrti přáti.“

Bližnímu můžeme na těle uškoditi srdcem, chováme-li v něm závist a nenávist, hněv a žárlivost proti svému bližnímu, poněvadž vnitřní toto nespravedlivé hnutí dráždí srdce naše, abychom bližnímu na těle uškodili.

1. Bližnímu škodíme na těle závistí. Co jest závist? Závist je zármutek z přednosti nebo statku bližního, protože nechceme, by nás předčil anebo se nám vyrovnal. Závistivý člověk bývá obyčejně pyšným, a proto chce sám nade všecky vynikati chválou, slávou a mocí. Vidí-li, že svět někoho jiného miluje a chválí, nepřeje mu toho a v srdci svém rmoutí se z přednosti a dokonalosti, jíž ho bližní převyšuje. Závistník také nepřeje bližnímu statku a štěstí, a proto v srdci svém se hněvá, vidí-li, že bližnímu dobře se vede, vede-li se však bližnímu špatně, má-li neštěstí a nehody, raduje se a přeje mu všeho toho zlého.

Závist je hlavním hříchem, protože z ní pocházejí jiné těžké hříchy, kterými bližnímu škodíme na těle i na duši. Závistník, nemůže-li bližního překonati ani ctností a slávou a ani bohatstvím a přízní lidskou, škodí bližnímu pomluvou, nactiutrháním, ano i násilím a vraždou. Původcem hříchu závisti jest ďábel, jenž, vida štěstí, spokojenost a blaženost prvních rodičů, záviděl jim blaženosti, protože sám o blaženost se připravil. Proto ze závisti svedl první rodiče k hříchu a dosáhnuv toho, po čem toužil, radoval se. Závistí ďáblovou přišla na svět smrt, jak dí Písmo sv.: „Závistí ďábelskou přišla smrt na okršlek země Následují ho pak ti, kteříž jsou se strany ďábla.“ (Mat. 2, 24. 25.) Neboť jako ďábel závistí zničil štěstí prvních lidí a uvedl je do záhuby časné a věčné, tak všickni závistníci olupují bližního nejen o čest a spokojenost, ale často i o zdraví těla a život časný i věčný. Příklad podává nám Písmo sv. i lidská zkušenost. Kain ze závisti zabil bratra svého Abela; neboť když viděl, že Bůh se zalíbením shlédl na oběť Abelovu a na jeho neshlédl, rozhněval se, tak že opadla tvář jeho a umínil si, že bratra svého zabije. Jednoho dne vylákal ho do polí a zabil jej. Podobně synové Jakobovi záviděli bratru svému Josefovi, že ho otec pro jeho mravnost a poslušnost více miloval, a proto závist tak je zaslepila, že ho chtěli zabiti. Židovští nejvyšší kněží a fariseové záviděli Pánu Ježíši lásku lidu, a proto tak dlouho proti němu štvali, až ho k smrti kříže přivedli. Závistí i dnes bývají lidé usmrcováni.

Před nedávnem žili v Belgii dva malíři, oba v umění svém výteční, jenom že jeden druhu svému nepřál cti a slávy. Nemohl snésti chválu a obdivování, jakéž lidé uměleckému dílu druha jeho vzdávali. Přemýšlel všelijak, jak by soka svého o dobrou pověst připravil, vynasnažil se tedy všemožně při každé příležitosti haněti práce a výrobky jeho, jakož i neslušnou prý za ně cenu, najal sobě mnohé náhončí, aby tyto pomluvy roztrušovali, obrazy nenáviděného druha káleli a rozbíjeli. Avšak ani tímto hanebným jednáním nedosáhl cíle svého, naopak sláva potupeného ještě více vzrůstala, a tudíž vášeň jeho dostoupila nejvyššího stupně, tak že,

aby soupeře navždy byl zbaven, smrt mu přísahal a brzy na to úkladně ho zavraždil.

Také nenávistí škodíme bližnímu na těle. Nepotlačí-li člověk v srdci svém závist, promění se brzo v nenávist, která jeví se nepřátelským odporem k bližnímu, nebo jak dí sv. Augustin: „Nenávist jest hněv a horkost po delší čas trvající. Nenávist jest velikým hříchem, neboť nenávistníku bližní tak jest odporným, že ho ani viděti nechce, všeho zlého mu přeje a nemůže-li mu uškoditi skutkem, tedy v srdci svém přeje mu smrti.“ Proto nenávistník v srdci svém je vrahem svého bližního, jak praví sv. Jan: „Každý, kdo nenávidí bratra svého, vražedník jest, a víte, že každý vražedník nemá života věčného v sobě zůstávajícího.“ (I. Jan 3, 15.)

Že nenávist vede ku vraždě, dosvědčuje Písmo sv. i zkušenost lidská. Synové Jakubovi záviděli bratru svému Josefovi, že mu otec dával přednost a vyznamenal ho i zvláštním lepším oděvem. Když pak Josef měl podivné sny, které vypravoval bratřím a otci svému, hněvali se na něho a nenáviděli ho, jakoby se nad ně chtěl vyvyšovati. Z nenávisti chtěli ho usmrtiti, ale na radu bratra svého prodali ho do Egypta jdoucím kupcům. Esau nenáviděl bratra svého Jakoba pro požehnání otcovské, o které ho byl obelstil a proto řekl v srdci svém: „Přijdouť dnové smutku otce mého, a a zabiji Jakoba bratra svého.“ (I. Mojž. 27, 41.) Proto Jakob musil z domu otcovského utéci, až by přešla prchlivost bratrova. — Aman nenáviděl Mardochea a chtěl ho usmrtiti a také Israelity vyhubiti. Po zajetí babylonském zůstal veliký díl Židů v říši babylonské a rozšířili se po říši perské, kdež nabyli mnoho pozemků. Osiřela tam jedna krásná dívka jménem Esther, jíž se ujal strýc její Mardocheus. Králi zalíbila se Esther pro krásu a spanilost a pojal ji za manželku. Mardocheus miloval Esther jako vlastní dceru a proto každodenně přicházel k bráně královského domu, aby ji uviděl a potěšil se z jejího blaha a zdraví. Do domu královského přicházel také Aman, nejvyšší kancléř říšský. Aman byl mužem pyšným a ctižádostivým, ale u krále velmi oblíbeným. Lid znal ho dobře a věděl také, že veliké důvěry a moci u krále požívá a proto ze strachu před jeho mstou se mu klaněli a klekali před ním. Mardocheus však neznal lidské bázně, proto neklaněl se Amanovi, neboť věděl, že taková pocta náleží jen Bohu. Proto Aman se velmi rozhněval, jeho pýcha a ctižádost byla velice uražena, chtěl se pomstíti na Mardocheovi a také si umínil, že vyhladí všecky Israelity, protože i tito nechtěli mu vzdávati pocty božské. Křivě obžaloval Mardochea a Israelity, že by spiknutí kuli proti králi. Král ustanovil den, ve kterém měli býti všickni Israelité pobiti. Řízením Božím však zachránila Esther nejen Mardochea, ale i národ

svůj od smrti. Král odvolal rozkazu svého, když se byl přesvědčil, že Mardocheus jest přítelem královským. Mardocheus totiž prozradil králi tajné spiknutí komorníků, čímž mu život zachránil. Proto král Mardochea povýšil a Amana pověsiti dal na šibenici, kterou týž pro Mardochea dal postaviti.

Také fariseové a nejvyšší kněží nenáviděli Pána Ježíše, protože je podle zásluhy káral. Proto poštvali lid proti němu a donutili Piláta, aby ho na smrt kříže vydal. Fariseové sice nevložili rukou svých na Ježíše, přece však jsou vrahy jeho, protože v srdci svém toužili po jeho smrti a místo sebe najali žoldnéře, kteří Pána Ježíše ukřižovali.

Kdo nenávidí bližního svého a přeje mu v srdci svém smrti, jest vražedníkem. Proto odložme všelikou nenávist, jak nás napomíná sv. Petr: „Složte všelikou zlost, a všelikou lest a pokrytectví, a závisti, i všecka utrhání.“ (J. Petr. 2, 1)

3. Bližnímu škodíme na těle hněvem, jenž jest nezřízené rozčilení mysli spojené se žádostí, pomstíti se. Mnozí lidé jsou velmi popudlivými a prchlými. Pro nepatrnou urážku a často pro pouhý klep tak se rozčilí a rozhněvají na bližního svého, že ho napadají nejen nadávkami, zlořečením a vyhrožováním, ale touží i po pomstě Hněv lidi tak zaslepuje, že dopouštějí se i vraždy. Proto praví sv. Jakob: „Nebo hněv muže nekoná spravedlnost Boží.“ (Jak. 1, 20.)

Král Antioch nutil Židy, aby přestupovali sv. zákony. Když pak Židé nechtěli ho poslouchati, ukrutně je pronásledoval. Dvě ženy dal svrhnouti se zdi dolů, že dítky své daly obřezati, Eleazara starce dal usmrtiti, že nechtěl požívati zapovězených pokrmů; podobně hrozně mučiti poručil sedm bratří a matku, že nechtěli přestoupiti svaté zákony. — Herodes poznav, že oklamán byl od mudrců, rozhněval se náramně, a poslav vojsko, zavražditi dal všecka pacholata, kteráž byla v Betlemě, i ve všech končinách jeho. (Mat. 2, 16.)

Z Neukirchenu v západním Prusku uveřejněna byla následující zpráva v „Čechu“ r. 1878: Jistý tamější rolník přijel z Konic z trhu domů a položil stržené peníze na stůl. Sotva že na několik okamžiků odběhl, přišel jeho synáček, hrál si s pěknými obrázky a konečně zkoušel, budou-li na krbu pěkně hořeti. V tom přijde otec a vidí, co se stalo Přiskočí k chlapci a tak ho udeřil, že se na zem mrtev svalil. Matka právě koupala nemluvně a vidouc, co učinil otec, odskočila k chlapci, aby jej, možno-li, vzkřísila. Na dítě ve vaně zapomněla, kteréž zatím se utopilo. Otec uzřev mrtvoly svých dítek, ze zoufalství se na půdě oběsil. Takové hrozné následky má hněv a prchlivost.

Také Václav IV., král český, byl velmi prchlivým a zlobivým a z hněvu mnohých ukrutností se dopouštěl. Když mu jednou přinesl kuchař na stůl kapouna, který z nedopatření nebyl dosti vypečen, tak se král rozhněval, že hned vydal ukrutný rozkaz, aby kuchař za živa na rožni byl pečen.

4. Bližnímu škodíme na těle žárlivostí. Žárlivost jest netoliko neodůvodněná nedůvěra ve věrnost některé osoby, ale jest také nezřízená snaha nějaké dobro výhradně jen pro sebe míti, spojená s obavou, že také někdo jiný dobra toho by mohl dosíci. Žárlivost pochází z pýchy, neboť pyšný člověk vše sám chce míti a nade všecky vynikati. Vidí-li však, že i jiní jsou ctěni a váženi, žárlí a závidí jim cti i jiné přednosti. Proto ze žárlivosti pomlouvá bližního, osočuje ho a škodí mu slovem i skutkem. Ze žárlivosti pocházejí sváry, hádky a často i vraždy. Dobře tudíž praví moudrý Sirach: „Bolest srdce a truchlení jest žena žárlivá. Při ženě žárlivé jest bič jazyka se všemi se sdělující.“ (Sir. 26, 8, 9.)

Že ze žárlivosti pochází pomsta a vražda, vidíme na králi Saulovi. Vida, že všechen lid oslavuje Davida pro jeho hrdinství, žárlil a hněval se na něho tak, že činil úklady životu jeho. — Když naši sv. apoštolové Cyrill a Methoděj s velkým úspěchem na Moravě šířili víru Kristovu, němečtí biskupové ze žárlivosti žalovali na ně u papeže a zvláště sv. Methoději mnoho utrpení působili. Že ze žárlivosti dějí se vraždy a sebevraždy, podávají nám noviny důkaz každodenními smutnými zprávami.

Sv. Agatha Hildegardis, hraběnka v Korutansku, byla u svého manžela Pavla očerněna z nevěrnosti. Pavel jsa žárliv, velmi sužoval proto choť svou, ba jednou v prchlivosi své shodil ji s hradeb hradních. Bůh však Agathu zázračně na životě zachoval. Hrabě nyní teprve přesvědčiv se o nevině manželčině, činil tuhé pokání.

5. Bližnímu můžeme škoditi na těle jazykem, když totiž mu spíláme a zlořečíme. Spíláním rozumíme neslušné a utrhačné nadávky a ošklivá jména a slova, jimiž bližního buď v jeho přítomnosti nebo v nepřítomnosti před lidmi tupíme a zlehčujeme, abychom ho dohněvali, popudili a život mu strpčovali. Zlořečením rozumíme slova, kterými někomu zlého přejeme nebo nad někým pronášíme. Spílání a zlořečení jsou velikými hříchy, protože z nich povstávají hádky, urážky a často i rvačky, při nichž snadno někdo může býti usmrcen. Bůh hříchy tyto trestá často na zemi a zvláště na věčnosti je bude trestati pekelným ohněm, jak dí sám Pán Ježíš: „Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezabiješ! Pak-li by kdo zabil, hoden bude soudu. Ale jáť pravím vám, že každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu, kdož by pak řekl bratru

svému: ‚Racha!‘ (t. j. hloupý, ničemný) hoden bude rady. A kdož by řekl: ‚blázne!‘ (t. j. bezbožníku, neznabohu, největší to potupa u Židů) hoden bude pekelného ohně.“ (Mat. 5, 21, 22.)

Varujme se hádek a svárů, které vždy špatně končí a smutné následky přinášejí nám i protivníkům. Chovejme se k sobě vespolek mírně a zdrženlivě a přemáhejme všeliké své vášně. Pozorujeme-li, že svárliví a mstiví lidé čekají na naši prchlivou odpověď, aby začíti mohli hádku, raději ze společnosti odejděme, neboť tím uchráníme se vlastní trpkosti a zabráníme většímu zlu. Zkušenost nás poučuje, že vášniví lidé často pro různice nejen se urážejí spíláním a zlořečením, ale také se dopouštějí poranění i vraždy bližního. Rolníci na Hrádku Josef Frejšek a Antonín Malina již od delšího času velice na sebe nevražili. V pondělí setkali se o žních na poli a začali se hádati a sobě nadávati. Slovo dalo slovo, a netrvalo dlouho a oba soupeři byli v sobě. Malina se ve svém vzteku tak zapomněl, že uchvátiv kosu, zamávl jí a jednou ranou Frejškovi hlavu srazil.

Takové hrozné následky má řevnivost lidská; proto jako křesťané potlačujme v srdci svém hněv proti bližnímu, nespílejme lidem pro nepatrnou urážku a neodplacujme zlým za zlé, ale odpouštějme křivdy a urážky, a protivenství lidské trpělivě snášejme. K tomu napomíná nás sv. Petr: „Neodplacujte zlého za zlé, ani zlořečení za zlořečení, ale naproti tomu dobrořečíce; nebo k tomu povoláni jste, abyste požehnáním dědičně vládli.“ (I. Petr. 3, 9.)

6. Konečně v pátém přikázání se zapovídá z omrzelosti nebo zoufalosti sobě nebo bližnímu smrti přáti. Všickni sice musíme jednou umříti, protože smrt jest pokuta za hřích, avšak nikdy nesmíme si přáti smrti z příčin hříšných. Nábožní lidé přejí si často smrti, avšak nikoli z omrzelosti života, ale z touhy po vyšším dobru, po spojení s Bohem. Tak nábožný stařec Simeon, když uzřel Spasitele světa a na loktech svých ho držel, přál si smrti a pravil: „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji; neboť viděly oči mé spasení tvé.“ (Luk. 2, 29. 30.) Také sv. Pavel přál si, aby co nejdříve spojen byl s Kristem v království nebeském: „Žádost má, rozdělen býti a býti s Kristem.“ (Filip. 1, 23.) Že sv. Pavel nepřál si smrti ani ze zoufalství ani z omrzelosti života, nýbrž z lásky k Bohu a z touhy po Kristu Pánu, zajisté nikdo nepochybuje. Věříme-li, že tento náš pozemský život je přípravou pro život věčný, pak můžeme toužiti po smrti se sv. Pavlem, aby smrtí počátek byl radosti nebeské; avšak usmrtiti se nesmí nikdo ani pro tuto příčinu. První křesťané umírali sice rádi na popravišti pro víru a Krista, avšak schválně smrti i mučednické nevyhledávali. Ovšem v nemoci a trápení můžeme toužiti po smrti, aby nás Bůh osvobodil z utrpení, avšak vždy

v prosbě své musíme dodati, jestliže jest to vůlí Boží a k našemu spasení. Jinak musíme býti i v největším utrpení odevzdáni do vůle Boží.

Kdo však přeje si smrti ze zoufalství, že se mu něco nedaří nebo ho pronásleduje neštěstí, dopouští se hříchu proti pátému přikázání. Tohoto hříchu dopouštějí se často mnozí lidé, neboť dotkne-li se jich trestající ruka Boží, jsou hned plni zoufalství a netrpělivosti říkajíce: „Kdyby mne Bůh raději s tohoto světa vzal, kéž bych raději umřel!“ Taková žádost smrti je hříšná, protože člověk netouží po smrti, aby dosáhl dobra vyššího, nýbrž aby se zbavil často zaslouženého trestu časného. Křesťan nemá býti netrpělivým, ale rád má snášeti utrpení tohoto světa, protože mu jednou připočtena budou k zásluze. K tomu napomíná nás svatý Pavel: „Jestliže však spolu s Kristem trpíme, budeme i spolu oslaveni. Nebo mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás.“ (Řím. 8, 17, 18.)

Jeden řemeslník upadl do takové bídy, že si nevěděl ani rady a oddav se zoufalství umínil si, že se usmrtí. I vyšel si k řece a obcházel ji, chtěje se utopiti. Najednou však uslyšel ze vzdálí krásnou píseň vybízející v nouzi a neštěstí k důvěře v Boha. I zastyděl se zoufalec a dav se do pláče, prosil Boha za odpuštění a navrátiv se domů doufal vždy pevně v Boha a klidně snášel osud svůj.

Pátým přikázáním zapovídá se škoditi sobě a bližnímu nejen na těle, ale také na duši a duchovním životě. Duchovní život v duši naší udržuje se zvláště posvěcující milostí; škodí proto bližnímu na duši, kdo ho olupuje o milost Boží. Duše naše zbavuje se milosti Boží každým smrtelným hříchem; proto kdo bližního svádí k hříchu anebo jest vinným, že bližní hříchu se dopustil, prohřešuje se proti pátému přikázání Božímu, poněvadž vraždí duši lidskou a okrádá ji o nejdražší statek — o milost a život věčný. Bližního k hříchu svádí, kdo dává pohoršení.

428. „*Kdo škodí bližnímu na duši?*“

„Bližnímu škodí na duši, kdo dává pohoršení.“

429. „*Kdo dává bližnímu pohoršení?*“

„Bližnímu dává pohoršení, kdo mu vlastní vinou slovem anebo skutkem zavdává příležitost ke hříchu nebo jej snad i úmyslně ke hříchu svádí.“

Slovem „pohoršení“ rozumíme řeči a skutky, kterými můžeme bližního mravně zkaziti, horším učiniti. Toto pak se děje

tím, že buď pohoršení dáváme nebo přijímáme. Pohoršení dává, kdo mluví, činí anebo něčeho opomíjí, čím bližnímu dává příčinu, že stává se špatnějším nebo horším. Pohoršení přijímá, kdo slovem a skutkem jiných bývá k hříchu sváděn a horším se stává. Pohoršení dáti můžeme buď úmyslně anebo bez úmyslu. Úmyslně pohoršení dává, kdo s tím úmyslem hříšné věci mluví anebo hříšně jedná, aby bližního zkazil a k hříchu svedl. Avšak i ten dává pohoršení, kdo sice nemá úmyslu bližního k hříchu svésti, přece však mluví a jedná hříšně, ač dobře ví nebo věděti může, že tím může někoho k hříchu svésti.

Pohoršení dáti můžeme: a) slovem, b) skutkem.

a) Pohoršení dává slovem, kdo mluví proti náboženství a církvi, kdo lidi pomlouvá, nactiutrhá a jim spílá, kdo mluví nemravné a oplzlé řeči.

V knize královské čteme, že Jeroboam a mnozí králové israelští sváděli lid k modlářství a slovem svým dali velké pohoršení lidu. Když po smrti Šalomounově nastoupil trůn syn jeho Roboam, nechtěl poslechnouti dobré rady starších, kteří mu radili, aby těžká břemena, která otec jeho na lid vložil, zmírnil, ale počal lid poddaný ještě více utiskovati, nežli to činil otec jeho Salomoun. Proto deset pokolení odstoupilo od něho a zvolilo si za krále Jeroboama, dvě pak pokolení Judovo a Benjaminovo přidržela se Roboama. Následky tohoto rozdělení říše israelské byly velmi škodlivé. Jerusalem zůstal hlavním městem říše judské a chrám jerusalemský byl střediskem mravního a náboženského života židovského. Králem této říše byl Roboam. Druhá říše slula israelská, jejíž králem byl Jeroboam. Tento bál se, aby lid navštěvováním jerusalemského chrámu od něho se neodtrhl a zase nepřipojil k Roboámovi, proto zvolil si za hlavní město Sichem (později Samaří) a zavedl v říši své modlářství. „A vymysliv radu udělal dvé telat zlatých, a řekl jim: Nechoďtež více do Jerusaléma! Hle, bohové tvoji Israeli, kteříž tebe vyvedli ze země egyptské! I postavil jedno v Bethel a druhé v Dan a věc ta byla (podnětem) hřešení; nebo chodíval lid klanět se teleti až do Dan“ (III. Král. 12, 28—30.) Jeroboam svedl tak lid k nevěře a modlářství. A tohoto zločinu se dopouští, kdo řečí svou protináboženskou dává pohoršení a lid k nevěře svádí.

Největším zlem doby naší jest náboženská lhostejnost a nevěra. Mnoho jest dnes lidí, kteří na náboženství nedrží, o pravdách náboženských pochybují, proti víře mluví, církev a kněžstvo pomlouvají a proti nim štvou a vůbec náboženství v posměch uvádějí. Tito pochybovači a nevěrci veřejně náboženské pravdy, jichž dokonale sami ani neznají, popírají a převracejí. A odkud čerpají

nepřátelé víry zášť a nenávist proti církvi? Z protináboženských novin a spisů, jimž více věří než Bohu a církvi. Tito odpůrcové církve často to, co v novinách lživých četli, hlásají jako pravdu před lidmi, kteří dosud ve víře a zbožnosti byli pevnými. Takovými protináboženskými řečmi a spisy úmyslně kazí se lid a dává se veliké pohoršení. Mnohý člověk dotud byl věřícím a zbožným, pokud neposlouchal řečí nevěreckých a nečetl novin a spisů protináboženských. Zkažené lidi na svědomí mají mnohé noviny a lidé, kteří nevěreckými řečmi svými oloupili je o víru. Pohoršení také dává, kdo protináboženské noviny odbírá a předplácí, prodává a půjčuje. I o těchto pohoršlivých lidech platí slova Páně: „Běda světu pro pohoršení.“

Pohoršení dává slovem, kdo lidem spílá, zlořečí a je nactiutrhá. Mnozí lidé nejen ze zlosti, ale také ze škodolibosti bližnímu spílají a jméno jeho potupně překrucují, aby ho uvedli v posměch. Jiní zase neuctivě mluví o svých představených duchovních a světských, je pomlouvají, tupí a proti nim štvou. Lidé hrozně zlořečí při práci a zábavě, doma i na ulici. Tyto pomluvačné řeči, zlořečení a spílání slyší i malé děti. Jaký pak div, když děti, které ještě ani Otčenáš se neumějí modliti, již umí hrozně lidem nadávati a zlořečiti! Lidé zapomínají na slova Spasitelova: „Kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto, které ve mně věří, lépe by mu bylo, aby zavěsen byl žernov osličí na hrdlo jeho, a pohřížen byl do hlubokosti mořské.“ (Mat. 18, 6.)

Pohoršení dává, kdo nemravnou řečí, spisy a necudnými obrazy svádí k nečistotě. Nemravnost, nečistota a smilstvo jest jedním z nejohavnějších hříchů. Tohoto hříchu dopouštějí se myšlením, žádostmi, slovem i skutkem nejen mladí, ale i staří lidé. A odkud pochází všeobecná znemravnělost a zkaženost nynější mládeže? Špatné příklady a nemravná společnost je kazí. Mnohá dívka byla velmi ctnostnou a mravnou, nevěděla o ničem zlém, srdce její bylo nevinné a čisté; přišla však mezi družky nemravné a zkažené, poslouchala hanebné řeči, četla nemravné knihy, hleděla na necudné obrazy a zkazila se. Zkažení, nemravní a nečistí lidé, špatné řeči, nemravné knihy a necudné obrazy, divadla a zábavy jsou pohoršením veřejným, protože nevinné duše svádí ke hříchu a vzbuzují v srdci hříšné žádosti a myšlenky, o kterýchž dříve ani nevěděly. Před takovým pohoršením varuje nás sv. Pavel: „Nedejte se svoditi; porušujíť zlá rozmlouvání dobré mravy.“ (I. Kor. 15, 33)

Roku 1843 procházel se slušně oděný mladý muž ulicemi v Paříži a tu zůstal před krámem jednoho řezbáře státi, kdež vystaveno bylo mnoho nestoudných obrazů a soch. Mladý muž, vstoupiv

do krámu, dal si sochy ze sádry ukázati a tu uzřel zvláště jedno hanebné skupení. Smluviv obraz ten a zaplativ, před očima řezbáře jej na kusy rozbil, řka: „Musím s matkou a sestrou často kolem krámu choditi a tu se obávám, aby i ony na obraz ten se nepodívaly a proto jsem ho raději rozbil.“ Bohužel za našich dob beztrestně dává se dětem a nevinným lidem hrozné pohoršení vystavováním necudných a nemravných obrazů a soch.

b) Pohoršení dává skutkem, kdo úmyslně nekoná, co Bůh přikazuje a nezanechá toho, co Bůh zapovídá. Pohoršení dává, kdo v neděle a svátky nechodí na služby Boží, ačkoliv jíti může; kdo v čas služeb Božích v hostinci vysedá, pije a baví se hrou a jinými věcmi; kdo v čas služeb Božích bez potřeby a církevního povolení pracuje; kdo v čas služeb Božích pořádá schůze, koncerty, výlety a jiné zábavy, které věřící od služeb Božích a svěcení neděle odvrací a den Páně zneuctívá. Pohoršení také dává, kdo v kostele neuctivě a neslušně se chová, šeptá, směje se, rozmlouvá s druhými a pobožnost vyrušuje. Pohoršení dává, kdo stydí se konati veřejně náboženské povinnosti, kdo při zvonění se nemodlí, když jede kněz s Pánem Bohem nesmekne a neklekne, kdo veřejným průvodům se vyhybá anebo v průvodu neslušně se chová. Pohoršení dává, kdo v pátek a postní dny požívá masitých pokrmů, jinověrce do domu zve a předkládá jim v pátek masité pokrmy. Kdyby někdo pro chorobu dovoleno měl v pátek požívati masitých pokrmů, dává také pohoršení, požívá-li masa veřejně, protože každému není známo, že má dispens od zdržování se masitých pokrmů. Abychom tedy nedali pohoršení, musíme se před lidmi i dovolených věcí zdržeti, k čemuž nás napomíná sv. Pavel: „Pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky, abych bratra svého nepohoršil.“ (I. Kor. 8, 13.)

Pohoršení dává, kdo důvěrně obcuje s nepřáteli víry, kdo navštěvuje domy špatné pověsti, kdo udržuje hříšnou známost s osobami pochybné pověsti, kdo z domu neodstraní obrazů necudných, špatných novin a osob, které snadno mohou pohoršiti děti a domácí. Pohoršení dává, kdo přechovává v domě svém zloděje, opilce a náruživé hráče a jiné lidi špatné pověsti. Pohoršení dávají ženy a dívky, které se neslušně a nepočestně odívají a chovají. Všeho toho máme se pečlivě chrániti, protože ani nevíme, jak mnoho zlého pohoršením činíme.

Když sv. Rosu limanskou bratr její upozornil, že krásné její vlasy mládeži mohou býti příčinou mnoha hříchů, ihned si je ostříhala a aby pro sličnou tvář muže nerozpalovala, zřídka vycházela a musela-li vyjíti, třela si pokaždé tvář a ruce korou a prachem z indického pepře, jímž se život barvám ujímá.

Co rozumíme pohoršením farisejským?

Někteří lidé pohoršují se někdy nad skutky dobrými. Takové pohoršení nazýváme farisejským. Dobrým příkladem nebo zachováváním toho, co Bůh přikazuje, nedává se pohoršení, nýbrž dobrý příklad a povzbuzení k dobrému. Mnozí lidé však, vidí-li, že některý člověk koná něco dobrého a přikázaného, posuzují jeho jednání a praví, že dává pohoršení. Než právě ti dopouštějí se hříchu, kteří se pohoršují nad dobrými skutky. Takového hříchu dopouštěli se fariseové, kteří pohoršovali se nad dobrými skutky Pána Ježíše a odtud pohoršení takové nazýváme farisejským. Když Pán Ježíš uzdravil člověka šlakem poraženého a řekl mu: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ A, aj, někteří ze zákonníků řekli v sobě: „Tento se rouhá.“ (Mat. 9, 2, 3.) Zákonníci pohoršili se nad tím, že Pán Ježíš odpustil nemocnému hříchy. Proto jim Pán Ježíš domlouval: „Proč myslíte zlé věci v srdci svém?“ Jindy zase Židé a fariseové pohoršili se nad tím, že Pán Ježíš hříšníky přijímal a s nimi stoloval. „Stalo se pak, když seděl za stolem v domě Matoušově, aj mnozí publikáni a hříšníci přišedše, stolovali s Ježíšem a učedníky jeho. A vidouce to fariseové, řekli učedníkům jeho: Proč s publikány a hříšníky jí Mistr váš?“ (Mat. 9, 10, 11.) Fariseové také nad tím se horšili, že učedníci Páně v sobotu klasy trhali a jedli. Pán Ježíš je poučil, odvolávaje se na Davida, který z nouze a hladu posvátné chleby bral a jedl. Fariseové se pohoršovali, že Pán Ježíš v sobotu dobré skutky konal a nemocné uzdravoval. Pán Ježíš je poučil, že ve sváteční den dovoleno jest konati dobré: „Kdo z vás nevytáhne v sobotu ovce, která by padla do jámy? Zdaliž není člověk mnohem lepší nežli ovce? Protož sluší v sobotu dobře činiti.“ (Mat. 12, 11.)

Takové farisejské pohoršení často berou za našich dob mnozí špatní a vlažní katolíci, kteří, vidouce vznešenější osobu veřejně súčastniti se projevů náboženských, ji posuzují, pomlouvají a říkají: „že se nestydí něco takového činiti!“ Súčastní-li se processí nebo jiné veřejné pobožnosti poslanec, advokát nebo jiný vznešený muž a koná-li povinnosti katolické i veřejně svědomitě, hned se nad tím pozastavují novodobí fariseové a také volají: „nesluší se to na tebe“; jiní zase osobu onu pomlouvají, že je pokrytcem, že slouží klerikalismu atd. Na takové farisejské pohoršení nesmíme nikdy dbáti, ale máme bez ohledu na to, co tomu lidé říkají, konati svou povinnost a žádá-li toho nutnost, řádně a čestně se obhájiti.

Svatý František Xav. plavě se z Portugalska do Indie, jako apoštolský vikář, čistil a pral si sám prádlo a oděv. A když mu to kdosi předhazoval, že se to pro něho nesluší a že dává pohoršení,

odpověděl: „Jen ze zlého může se vzíti pohoršení, práce pak není ničím zlým.“

Co nás má odstrašovati od pohoršení?

Pohoršení obyčejně jest smrtelným hříchem a bývá tím trestuhodnějším, čím vznešenější je osoba, která pohoršení dává, a čím hodnějším a ctnostnějším je člověk, kterému se pohoršení dá'o. Většího hříchu proto dopouštějí se představení duchovní a světští, dávají-li svým špatným životem poddaným pohoršení, protože špatné příklady těch, kteří svítiti mají dobrým příkladem, nejhůře působí. Na představené obráceny jsou oči poddaných a podle jejich skutků řídí se podřízení. Proto zvláště kněz, učitel, úředníci a rodičové mají se všeho chrániti, čím by poddaným svým mohli dáti pohoršení. Od pohoršení zvláště má nás odstrašovati:

1. Myšlenka, že pohoršlivý člověk jest největším nepřítelem lidstva, protože je olupuje špatným svým příkladem o nejdražší poklad — o ctnost a dobré svědomí. Pohoršlivý člověk je horší než zloděj a vrah, neboť lupiči a zloději okrádají nás o jmění a časný život, ale pohoršlivý člověk olupuje nás o život duše a život věčný. Pohoršlivý člověk kazí nevinné duše a bývá příčinou zkázy mravní i věčné svedených. Na počátku tohoto století žila v jednom německém městečku zbožná a vůbec vážená rodina. Otec jmenoval se Traumund. Měli jediného dobře vychovaného syna Bedřicha, jenž jako mládenec byl u strýce. Bedřich upadl později v ruce špatného svůdce šlechtice Filipa z Richmondu, a svůdcem tím stal se náruživým karbaníkem, a že prohrával, okrádal i svého strýce, a jiných také nemravností se dopouštěl. Tu jednou prohrál Bedřich značnou ukradenou částku peněz a uvažuje o svém hanebném životě, jehož původcem byl svůdce Filip, ze zoufalství a zaslepenosti druha svého zavraždil, sám pak odsouzen byl k doživotnímu žaláři.

2. Pohoršlivý člověk je nepřítelem Kristovým, jenž pro vykoupení lidstva stal se člověkem a předrahou krev svou za nás v největší bolesti vycedil, aby duši naši zachránil od záhuby věčné. A pohoršlivý člověk tuto lidskou duši špatným příkladem a sváděním ke hříchu usmrcuje a do věčné záhuby uvádí, a ničí tak vše, co Ježíš pro spásu duše lidské podstoupil. Proto Kristus Pán nad pohoršlivými lidmi vyslovil hroznou kletbu: „Kdo by pak pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho a pohřížen byl do hlubokosti mořské. Běda světu pro pohoršení. Ačkoliv musí to býti, aby pocházela pohoršení: ale však běda člověku tomu, skrze něhož přichází pohoršení.“ (Mat 18, 6. 7.)

3. Pohoršlivý člověk je také společníkem satanášovým. Satan jest největším nepřítelem Božím, a proto ustavičně bojuje proti Kristu a jeho království. Satan rozmnožiti chce své království pekelné a úsilovně o to pracuje, aby co nejvíce lidí zkazil a od Boha odvrátil. V této práci zhoubné pomáhá satanu pohoršlivý člověk, neboť daným pohoršením svádí lidi k hříchu a tak pracuje ve službách satanášových. Ano, pohoršlivý člověk je horší ďábla, neboť ďáblové proti sobě nebojují. Zdálo by se, že lidé z lásky k sobě svorně bojovati budou proti satanovi, nej většímu to nepříteli svému, aby nikdo neupadl v osidla jeho. Avšak pohoršlivý člověk sváděním ke hříchu zrazuje své bližní a spojuje se s ďáblem ku věčné zkáze bratří svých.

4. Konečně od pohoršení odstrašovati nás mají hrozné následky jeho. Kdyby člověk špatným příkladem pouze jednoho člověka pokazil, byl by to dosti veliký hřích, který zasluhuje věčného zavržení. Avšak pohoršlivý člověk nesvádí jen jednoho člověka, ale často rodiny, obec a celý národ. Při pohoršování právě ta okolnost bývá trestuhodnější, že svedený člověk pravidelně stává se svůdcem druhých, a tím celá řada lidí jedním daným pohoršením se nakazí a mravně zničí. Proto následky pohoršení jsou hrozné jak pro toho, kdo pohoršení dal, tak i pro ty, kteří pohoršení vzali, a proto Pán Ježíš nad pohoršením vyslovil kletbu: Běda světu pro pohoršení.

Pohoršení jest velikým hříchem, který Bůh věčným ohněm trestati bude, což poznáváme ze sv. evandělia o pšenici a koukoli. V podobenství tom praví Pán Ježíš, že koukol jest dané pohoršení, které andělé na konec světa při soudném dni vyberou a do pekla uvrhnou. Praví Pán Ježíš: „Pošleť Syn člověka anděly své i vyberou z království jeho všecka pohoršení, a ty, kteří činí nepravost, a uvrhnou je do peci ohnivé. Tamť bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 13, 41. 42.) Proto varujme se bedlivě všeho, čím bychom bližnímu dáti mohli pohoršení. Zvláště rodičové buďte před dítkami opatrnými, abyste jich slovem nebo skutkem nepohoršili. Neříkejte: děti nemají rozumu. Děti, co vidí a slyší, pamatují si dobře a napodobí nás. Poněvadž mnozí rodičové před dětmi neslušně mluvili a jednali, proto zkazili děti své, které pak jsou nebezpečnými ostatním dětem a společnosti lidské. Proto, rodičové, nejen sami nedávejte pohoršení, ale také z domu všechno odstraňte, co by mohlo děti vaše pokaziti. Vyhoďte z příbytku necudné obrazy, spalte nemravné knihy, netrpte v domě špatných novin a vyžeňte z domu čeládku pohoršlivou. Karel V., král francouzský, vyhnal ode dvora jednoho šlechtice, jenž u přítomnosti královských princů velmi

smyslné řeči vedl, řka, že princové se musí učiti, aby dobrými mravy ty předčili, jež předčí vysokým postavením svým.

Varujme se také nynějších falešných proroků a nedejme se jejich slovy sváděti k hříchu. Vím, že mnoho jest dnes pohoršlivých lidí, kteří vás lichotivými a na pohled přesvědčivými slovy ponoukají, abyste nechodili ke sv. zpovědi, na průvody, do kostela, abyste nevěřili kněžím a neposlouchali jich; slyším slova: co bys sloužil kněžím, co bys nadháněl panovačnosti kněžské a pomáhal klerikalismu, to se nesluší na lidi pokrokové a svobodomyslné. Těchto falešných proroků se varujte, k čemuž nás napomíná Pán Ježíš: „Pilně se varujte falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, uvnitř pak jsou vlci hltaví.“ (Mat. 7. 15.) Važme si svého svatého náboženství a vyznávejme beze strachu víru svou. Na pohoršení daná nedbejme, ale odvraťme se od nich a hleďme na dobré příklady a těch následujme. Poslechněme napomenutí sv. Pavla: „Prosím pak vás, bratří, abyste se hleděli těch, kteříž činí různice a pohoršení na odpor učení, kterémuž jste se vy naučili, a varujte se jich.“ (Řím. 16, 17.)

V pátém přikázání není obsažen tolik zákaz, abychom neškodili sobě a bližnímu na těle a na duši, ale také rozkaz, abychom o tělo a duši svou a svého bližního pečovali.

430. *„Co se poroučí v pátém přikázání Božím?“*

„V pátém přikázání Božím se poroučí, bychom:

1. O život svůj a duši svou pečovali.
2. S bližním v pokoji a svornosti žili.
3. Každému dobrý příklad dávali.
4. Škodu, kterou jsme bližnímu na těle nebo na duši způsobili, zase napravili.“

1. V pátém přikázání se nám poroučí, abychom pečovali o zdraví těla a život duše. Život a zdraví těla jsou nejvzácnějším statkem časným, neboť jsou hlavní podmínkou k dosažení všelikého dobra a zvláště největšího dobra života věčného. Náš pozemský život jest dobou setby pro život věčný, proto největším dobrodiním Božím je dlouhý a požehnaný věk, poněvadž můžeme si mnoho zásluh pro nebe nashromážditi. Proto máme si života svého vážiti a pečovati o zdraví těla, abychom mohli povinnosti stavu svého řádně plniti a Bohu sloužiti. Abychom vždy zdravými byli, pečujme především o čistotu těla a příbytku.

Čistota půl zdraví, praví přísloví. Proto milujme čistotu ve všem. Očišťujme často své tělo a nebojme se vody aniž jí šetřme, dbejme o čistotu oděvu a příbytku svého. Kdo zůstává ve špíně a

nečistotě, obyčejně přivodí sobě různé nemoce. Proto mnohé děti jsou chorobné a nemocné, protože v domácnosti nedrží se ani na čistotu ani na pořádek. Čistý příbytek je nejen zdravým, ale také milým a útulným. Čistota mnoho práce nevyžaduje, ale za to mnoho dobrého poskytuje.

Aby tělo bylo zdrávo a mohlo konati práci svou, potřebuje pokrmu; proto starejme se o záživný a zdravý pokrm a buďme v jídle a pití střídmými. — Jeden perský král poslal arabskému knížeti učeného a dovedného lékaře, aby nemocné v jeho zemi léčil. Lékař již několik roků byl v Arabii a přece ho nikdo k sobě nevolal, nad čímž si u knížete stěžoval. I pravil mu kníže: „Lidé v mé říši žijí tak, že jedí jen, když mají hlad a to ještě střídmě.“ Na to odpověděl lékař: „To jest arci nejlepší prostředek trvalého zdraví a tím způsobem jsem zde zbytečným.“

Zachovávejme náležitou míru v práci a odpočinku. Sv. Augustin dí: „Zachovávej pořádek a pořádek zachová tebe.“ Proto když je čas k práci, pracujme pilně a rozumně, když je čas k jídlu a odpočinku, tedy sedejme ke stolu a uložme se na lože. Nepřemáhejme těla svého ani prací ani nestřídmostí, ale ve všem buďme mírnými a prodloužíme sobě života. Přemáhejme v sobě všeliké náruživosti, zvláště zlost, pomstychtivost, závist, pýchu a jiné vášně, které zdraví škodí a buďme vždy tichými a trpělivými, čímž si také života prodloužíme, jak potvrzuje kniha Přísloví: „Bázeň Hospodinova přidá dnů: léta bezbožných ukrácena budou.“ (Přísl. 10, 27.)

Onemocníme-li, pečujme podle možnosti o své uzdravení. Je-li nemoc těžká, povolejme si lékaře a přísně zachovávejme předpisů jeho. Kdo by lékaře k sobě nepovolal, ačkoliv na to má prostředky, prohřešil by se proti pátému přikázání. Když svatý Augustin onemocněl, rozpomenuv se na rozkaz Boží: „Cti lékaře pro potřebu, dej místo lékaři, nebo i jej Pán stvořil“ (Šir. 38.), povolal si lékaře, kdyby byla vůle Boží, aby se pozdravil a Bohu a církvi sloužil. Nevolejme však k sobě lidí nezkušených, zvláště ne různých bab, které často svým léčením nemocné usmrtily.

Babské léčení bylo příčinou smrti manželky sklenáře Neumanna v Žižkově, která měla podebranou ruku a uposlechla rady jedné své známé, aby si přiložila na otevřenou ránu rozříznutou žábu. Učinila tak, ale s výsledkem velmi nešťastným. Do rány vnikla jedovatina a nešťastná žena skonala brzy za velkých bolestí, ač jinak byla zdravá a statná. Dle výroku lékařova měla žába ve vnitřnostech hnijící maso, čímž se krev otrávila.

Avšak nejen máme pečovati o tělo, nýbrž také o duši. O duši pečujeme, když zvláště staráme se o vzdělání rozumu a

srdce svého. Svůj rozum obohacujeme náboženskými vědomostmi a též takovými, jichž ku svému povolání potřebujeme. Nepřestávejme na vědomostech, které jsme o Bohu a náboženství nabyli ve škole, ale vzdělávejme se ustavičně, abychom tím dokonaleji poznávali krásné učení křesťanské a lépe znali povinnosti, které konati máme. Vzdělávejme se ve svém stavu, abychom se zdokonalili a tím prospěli svému časnému životu. Zvláště však věnujme velkou píli svému srdci. Srdce naše má býti sídlem Boha, milosti Boží, ono má býti chrámem Ducha svatého. Proto rádi se modleme, často přijímejme sv. svátosti, častěji se zpovídejme a o zachování milosti Boží pečujme, neboť nevíme ani hodiny ani dne, kdy nás Pán Bůh k sobě povolá. Onemocníme-li, dejme se zavčas zaopatřiti svatými svátostmi dle napomenutí sv. Jakoba: „Stůně-li kdo z vás, uveďiž kněží církve, ať se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně.“ (Jak. 5, 14.)

Pečujme také o život těla a duše svého bližního. Neškoďme mu na zdraví, ale raději mu dle možnosti v bídě pomáhejme milosrdnými skutky; zvláště pak pečujme o jeho duši. O duši svého bližního pečujeme, když s ním žijeme v pokoji a dáváme mu dobrý příklad.

2. V pátém přikázání se poroučí, „bychom s bližním v pokoji a svornosti žili.“

Všickni jsme dítkami Otce nebeského a vespolek bratřími, proto žijme spolu v pokoji a svrnosti, k čemuž nás napomíná sv. Pavel: „Se vší pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejíce se vespolek v lásce, usilujíce zachovávati jednotu ducha v svazku pokoje.“ (Efes. 4, 2, 3.) Varujme se hněvu, jenž škodí netoliko zdraví, ale působí také mnoho svárů, hádek a nepokoje mezi lidmi. Snažme se v pokoji žíti s každým, neboť pokoj a svornost prospívají nejen tělesnému životu, ale také duchovnímu, neboť kde vládne pokoj a láska, tam přebývá spokojenost, bázeň Boží a požehnání Boží Milujme se vespolek, jak nám to přikazuje naše náboženství; buďme svornými, neboť svornosti a jednoty jest nám katolíkům v době dnešní zvláště třeba. Nynější svět nemiluje ani pokoje ani svornosti, proto také ve všem vládne zlý duch, jehož ovocem jsou sváry, hádky, soudy a štvanice. My katolíci a Čechové mezi sebou ustavičně se sváříme pro různá politická smýšlení, bratr bratra tupí, zlehčuje a pronásleduje, a naši nepřátelé církve i národa z toho mají radost i užitek. Kéž bychom jednou zmoudřeli.

Krásný příklad svornosti a mírumilovnosti dal Abraham. Z počátku bydleli Abraham a bratrovec jeho Lot pospolu v krajině u Bethelu. Když však stáda jejich velice se rozmnožila a pastviny

nedostačovaly, povstaly sváry mezi pastýři Abrahamovými a Lotovými. Abrahama hnětly sváry služebníků, kteří hájili prospěch svých pánů a proto chtěli míti lepší pastviny pro stáda sobě svěřená. Abraham, jsa strýcem Lotovým a vlastně pánem země, kterou mu Bůh dal, mohl zcela po právu poručiti Lotovi, aby přikázal svým pastýřům, by nezačínali hádek. Avšak Abraham jsa mírumilovným, raději ustoupil a Lota prosí: „Prosím, ať není sváru mezi mnou a tebou, a mezi pastýři mými a pastýři tvými, nebo bratří jsme. Hle, všecka země jest před tebou; odstup ode mne, prosím, jestliže na levou stranu půjdeš, já pravou držeti budu, jestliže ty pravou zvolíš, já na levou půjdu.“ (I. Mojž. 13, 8, 9.) I zvolil si Lot krásnou, vodami svlažovanou krajinu okolo Jordanu a bydlil v Sodomě, Abraham pak u Hebronu, jižně Betlema.

V pátém přikázání se nám poroučí, abychom s bližním v pokoji žili; avšak se všemi lidmi někdy nemůžeme v pokoji žíti, zvláště s lidmi hříšnými, nepoctivými a nespravedlivými, jinak bychom musili souhlasiti s jejich nepravostmi anebo ke hříchům jejich mlčeti. Proto sv. Pavel v této věci nás napomíná: „Může-li to býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj mějte.“ (Řím. 12, 18.) Ze slov těchto poznáváme, že s lidmi máme žíti v pokoji, pokud nám je to možno a dovoleno. Kdo by v pokoji žíti chtěl s lidmi hříšnými a bezbožnými, prohřešoval by se proti Kristu Pánu, jenž nepřinesl pouze pokoje, ale také meč, aby rozdvojil spravedlivé od bezbožných. S hříšníky a bezbožnými lidmi nesmíme žíti v pokoji, to jest, nesmíme s nimi přátelsky obcovati, jim přednost dávati před zbožnými, neboť takový pokoj byl by nepravý a shnilý. Zvláště představení duchovní a kněží nesmějí ke všemu mlčeti a hříchy lidské trpěti, aby pokoj měli s lidmi, nýbrž musí chybující kárati a shnilý pokoj rušiti. Podobně i věřící nesmějí pro pokoj osobní obcovati přátelsky s lidmi špatnými, neboť tím dávali by pohoršení a dopouštěli se hříchu. Zlým lidem, nemůžeme-li jich k pokání pohnouti, máme se vyhýbati a jich se chrániti a za ně se modliti. K tomu napomíná nás Písmo sv.: „Varuj se, abys nikdy s obyvateli země té nevcházel v přátelství, kteréž by tobě bylo ku pádu.“ (II. Mojž. 34, 12.)

3. „Každému dobrý příklad dávali.“ Dobrým příkladem rozumíme řeči a skutky, jimiž bližního k dobrému povzbuzujeme. Zkušenost nás učí, že dobrým příkladem více dobrého učiníme než mnohými krásnými slovy, proto latiníci říkali: Slova hýbají, příklady táhnou. Kristus Pán napomíná nás, abychom každému dávali dobrý příklad, neboť dí: „Tak svěť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a chválí Boha, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 5, 16.) Zvláště ale dobrým příkladem svítiti mají představení

duchovní a světští, učitelé a rodiče. K tomu napomíná je sv. Pavel: „Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků v učení, v celosti, ve vážnosti“ (Tit. 1, 2, 7.) Na představené obráceny jsou oči poddaných, proto představení mají býti svící na svícnu postavenou a svými skutky dobrými mají podřízeným dávati dobrý příklad. Vidí-li podřízení u vrchnosti dobrý příklad, následují ji v dobrém. Kde představení buď kněží nebo učitelé, úředníci anebo rodiče jsou příkladnými lidmi, tam mnoho platí jejich slovo. Kdo však vede špatný život, kdo sám nekoná svých povinností, může napomínati, poučovati a trestati, jak chce, kázně a bázně Boží u podřízených nikdy nedosáhne, protože lidé neřídí se tak dle slov jako dle dobrého příkladu.

Krásný příklad dávali: Abel Kainovi, Noe lidem před potopou světa svou spravedlností a zbožností, Job svou trpělivostí a odevzdaností do vůle Boží, Tobiáš zbožností a milosrdenstvím, Daniel a tři mládenci svou stálostí u víře, Eleazar odepřením nedovolených pokrmů a mučednickou smrtí za svaté zákony; první křesťané svou čistotou mravů tak působili na Římany, že tito ctnost jejich připisovali čarodějství. Svatý Lucian jen životem svým svatým obrátil mnoho pohanů a císař Maximian, jenž ho k sobě povolal, mluvil s ním, zastřen jsa záslonou, obávaje se, aby svým pohledem ho nepřiměl k tomu, by sám se stal křesťanem.

Dobrý příklad dávati můžeme slovem, skutky svými a vzorným svým chováním. O tom velice byl přesvědčen sv. Antonín, jenž pouhým objevením se na ulici dával lidem dobrý příklad. Kdysi pravil jednomu bratru: „Pojď, bratře, budeme kázati.“ I šli mlčky městem. Bratr častěji se zastavoval domnívaje se, že sv. Antonín počne kázati, ale tento kráčel vážně ani slova nemluvě, až se opět v klášteře octli, kdež se ho bratr s podivením tázal, proč nekázal. „Buď ujištěn,“ odpověděl světec, „že jsme svými mravnými pohledy a svou vážnou chůzí dosti kázali.“

4. „Škodu, kterou jsme bližnímu na těle nebo na duši způsobili, zase napravili.“

Vrah, jenž bližního svého oloupil o život a rodinu, o živitele a ochrance, vlastně ničím nemůže nahraditi škodu a zármutek, který jí zločinem svým způsobil, přece však má se přičiniti, aby aspoň částečně škodu napravil a bolest příbuzných zmírnil. Má se nejen ze zločinu pokorně a upřímně vyzpovídati, ale má také hříchu toho hrozného zkroušeně litovati, spravedlnosti světské dosti učiniti, za duši zavražděného se modliti a příbuzným jeho nahraditi škodu, kterou jim způsobil. Kdyby vrah nemohl anebo nechtěl rodině zavražděného škodu nahraditi, jsou jeho dědicové k této náhradě zavázáni.

Kdo bližního úmyslně a bezprávně poranil, povinen jest o uzdravení jeho pečovati, lékaře a léky zaplatiti, bolestné dle soudního rozsudku zapraviti a ztrátu času nemocnému nahraditi peněžitou náhradou. Poněvadž ze rvaček a hádek bývají obyčejně soudy, mrzutosti a hmotná i mravní škoda útočníka i poraněného, proto měli by se lidé všeho varovati, čím dává se podnět k poranění nebo uškození bližnímu na těle.

Kdo řečí a skutky dával pohoršení a bližnímu škodil na duši, musí nejen ze svého hříchu se upřímně vyzpovídati, ale musí také dle možnosti pohoršením způsobené zlo napraviti dobrým příkladem, odvoláním pohoršlivých řečí a kajicím životem. Kdo pohoršení dával, musí se sám napraviti a polepšiti, a musí se přičiniti, aby ty, které k hříchu svedl, zase napravil a k ctnostnému životu povzbuzoval. Proto musí se za svedené modliti, musí jim svítiti dobrým příkladem zvláště v tom, čím jim dříve dával pohoršení a je kazil. Kdo dával pohoršení nestřídmostí v jídle a pití, musí nyní býti vzorem střídmosti; kdo kazil lidi nemravnými řečmi a skutky, musí s kajicí Magdalenou pokání činiti a ctnostným životem očistiti špatnou svou pověst a pohoršeným dávati nyní příklad čistoty a mravnosti. Kdo mluvil proti víře a církvi, musí pomluvu odvolati a životem opravdě křesťanským úctu a lásku k náboženství a církvi ukazovati.

Dané pohoršení svatým životem napravila sv. Markéta z Kortony. Sv. Markéta, kajicnice, narodila se r. 1249 v Alvianě v Toskánsku, kde rodiče živili se rolnictvím. V 8. roce věku svého pozbyla svou matku zbožnou, která dcerušku svou v bázni Boží vychovávala, ostříhajíc jí pečlivě jako zřítelnici oka svého. Jsouc sama sobě zůstavena Markéta oddala se rozpustilému, hanebnému životu a byla známa jako veřejná hříšnice. Jednoho dne vyšla za město očekávajíc milence svého Amosia, s nímž často hřešívala. Dlouho čekala a dočkati se ho nemohla. Najednou odskočí psíček Markétin stranou a běží ke hromadě dříví, kolem něhož nápadně pobíhá a vyje. Markéta jde ke dříví, a hle! jaká hrůza ji leká! Uzřela tu ve dříví zohaveného, mrtvého Amosia. V tom dotkla se jí ruka Páně a Markéta počala hořce plakati. Vrátila se hned do města, odložila nádherné šaty a skvosty hříšné, ostříhala si vlasy, oděla se rouchem žíněným, vzala provaz kolem krku a rovnou cestou namířila do chrámu Páně. Tam padla na tvář svou před oltářem a prosila v slzách Spasitele za smilování. Na to vykonala kajicně sv. zpověď a vyšedši na náměstí hlasem velikým veřejně vyznávala všecky poklesky své prosíc za odpuštění všech, jimž pohoršení byla dávala. Na to odebrala se do Kortony, kde po tříletém přísném pokání byla přijata do III. řádu sv. Františka. Hojnými slzami smáčela viny své. Spávala na holé zemi, majíc pod hlavou kámen anebo

kus dřeva. Tělo své trýznila postem a bičováním. Po 23 let konala pokání rozjímajíc nábožně utrpení Páně a bolesti Panny Marie, kterouž vroucně uctívala sv. růžencem. Pán Ježíš odměnil kajicnou Markétu již na zemi, neboť udělil jí dar proroctví a uzdravování nemocných. Svatě umřela v 50. roce věku svého a 23. roce pokání nebyčejně velikého Církev sv. slaví památku její 25. února.

V pátém přikázání přikazuje se nám, abychom i zvířatům neškodili. Zvíře jest také tvorem Božím, proto nemáme zvířata nelidsky trýzniti, prací přemáhati a špatně je opatrovati. Pán Bůh stvořil zvířata k našemu užitku a potřebě; zvířata zvláště domácí pomáhají nám konati práci, takže bez nich nemohli bychom ani pole obdělati a chleba si dobývati. Zvířata nám také věrně slouží, často věrněji než lidé, proto zacházejme s nimi lidsky. Zvíře má zvláštní cit, ono dobře poznává dobrého svého pána a bojí se zlého čeledína, jemuž často se mstí za trýznění a bití. Proto hřeší proti pátému přikázání, kdo zvířata bez potřeby bije, prací přemáhá, špatně krmí a vůbec nelidsky s nimi zachází. Kdo zvláště s domácími zvířaty surově zachází, ukazuje, že je člověkem bezcitným a surovým. Proto dí kniha Přísloví: „Spravedlivý pečuje také o život dobytka svého, ale srdce bezbožných jest ukrutné.“ (Přísl. 12, 10.)

Sami pohané měli v ošklivosti týrání zvířat. Soud athenský, Areopagem zvaný, uslyšev, že jistý rozpustilý hoch ptáčatům oči vypichoval, kázal ho bez prodlení usmrtiti, jelikož za to měl, že z ukrutného hocha vyroste ukrutný muž, divoký tyran. Císař římský Domician byl ukrutný tyran, jenž tisíce lidí nevinných dal ukrutně trýzniti a popraviti. Však Domician již jako dítě zvířata, zvlášť pak mouchy trýzníval, a napotom, když dospěl a císařem se stal, každodenně v jisté době se uzavřel a ku své rozkoši zlatou jehlicí je bodával. Jak necitelný a ukrutný to císař!

Zvířata ovšem můžeme zabíti a za pokrm jich užívati. Bůh sám lidem stvořil zvířata nejen ku pomoci, službě a obveselení, ale také za pokrm, neboť pravil: „A všecko, což se hýbe, a jest živo, bude vám za pokrm“ (I. Mojž. 9, 3.) Zvířata, která nám škodí, můžeme také usmrcovati, avšak nesmíme je trýzniti a mučiti. Některá zvířata, zvláště užitečné a zpěvné ptactvo, jsou pod ochranou zákona a přísně zapovězeno jest, je chytati a hubiti.

Hříchem jest, zvířata trýzniti a trápiti, avšak také jest hříšno, zvířata milovati jako lidi anebo více než lidi. Mnohé paní velice milují kočky a psy. Mazlí se s nimi jako s dětmi, chovají je, postýlky jim strojí a nejlepší pokrmy jim předkládají. Mnohá paní na chudé, nahé a hladové dítě se oboří, prosí-li o almužnu, a kočkám a psíkům dá smažená kuřátka. Jistý kapucín Felix uzřev

jednu římskou paní mazliti a líbati se se psíkem, pravil jí: „Jak více by ti to prospělo, kdybys tak milovala Boha, jak miluješ toto zvíře.“ Pes a kočka jsou věrná a lichotivá zvířata, která jsou člověku nejvěrnější, proto však není třeba ukazovati jim lásku líbáním a mazlením; to se na člověka nesluší, je to hříšno a často i škodlivo.

Mnozí lidé, zvláště dámy, mají neslušný zvyk, že dávají se i ve tváři od psa lízati. Co z toho pochází, vidíme z následujícího příkladu, který se udál v Berlíně. Zdravá služebná dívka začala náhle churavěti, aniž bylo lze příčinu nemoci vypátrati. Konečně dověděl se lékař, že služka ráda se dávala líbati psíkovi svých pánů. Služka měla v játrech červy přenesené ze psa, ježto jen pes podobnou nemocí trpí. Dívka snášela ukrutné bolesti a zemřela. Podobným způsobem v Berlíně zemřela 22letá nadějná dcera jisté zámožné rodiny. Pes jest sice dobré zvíře, ale takové lásky ani si nežádá, ani jí nezasluhuje.

Mnoho povinností ukládá nám páté přikázání Boží, avšak všechno můžeme splniti a vykonati, když nikdy nezapomeneme na Boha svého. Buďme tudíž ve všem mírnými a přemáhejme všeliké své vášně a náruživosti, konejme své povinnosti k Bohu i lidem svědomitě a nebude nás pozemský život mrzeti, nebudeme nespokojenci a zoufalci, kteří si život berou, ale bude nás těšiti život, práce a vše, co Bůh nám na zemi připravil. Milujme se vespolek jako dítky Otce nebeského, čiňme bližnímu dobře, trpělivě snášejme utrpení i lidskou zášť a s odevzdaností do vůle Boží čekejme, až dozrajeme jako klas na poli a ovoce na stromě, až nás Pán Bůh z tohoto slzavého údolí povolá do světa lepšího, do radosti věčné, kterou připravil všem těm, kteří na zemi vůli jeho věrně plní.

40. CVIČENÍ.

O šestém přikázání Božím.

Pátým přikázáním „Nezabiješ“ pod svou ochranu vzal Bůh život našeho těla a duše a zapovídá jakýmkoliv způsobem škoditi sobě nebo bližnímu na těle a na duši. Tímto přikázáním pečuje Bůh o pokojné spolužití lidstva na zemi a zároveň o jeho trvání a zákonité rozmnožování až do posledního dne světa. Aby pokolení lidské řádným způsobem se rozmnožovalo a zemi naplnilo, ustanovil Bůh hned v ráji stav manželský a zřídil rodinu, jejíž život, trvání a blaho časné i věčné chrání svým božským zákonem. Jenom stavu

manželskému dal Bůh právo pečovati o rozmnožení pokolení lidského, proto svazku manželskému požehnal a řekl: „Rostež a množte se a naplňte zemi.“ (I. Mojž. 1, 27) Manželství jest tudíž k trvání společnosti lidské tak potřebno jako život těla a duše. Proto jako vraždou a sebevraždou ohrožena jest bezpečnost společnosti lidské, tak znesvěcování manželství podkopává sloupy pevné a mravné společnosti lidské. Bůh proto zapovídá nevěrnost manželskou, kterou ničí se mravnost, posvátnost a trvání rodin.

Aby Bůh posvátnost rodiny a manželství až do skonání světa uchoval, zapověděl přísným zákonem nejen manželům rušiti věrnost manželskou, ale také všem neženatým poskvrňovati tělo a duši svou hříchem nečistoty. Bůh chce míti pokolení lidské mravným a mravnost dá se udržeti jedině věrností manželskou. Mravnost jest andělem strážným šťastného manželství a duší každé rodiny. Vyjde li mravnost z rodiny, zmocní se jí hniloba a rodina se rozpadá. A zmocní-li se hniloba všech rodin, které tvoří národ a stát, hyne a rozpadá se týž. Blaho rodiny a společnosti lidské spočívá tedy na mravnosti. Kdyby všem lidem bylo dovoleno činiti to, co manželům je dovoleno, kdyby nastala „volná láska“, jaké přejí si socialisté, pozbylo by manželství své posvátnosti a lidstvo podobalo by se zvířectvu, které beze studu ukojuje své pudy. Aby lidé uchovali v duši své obraz Boží a jako dítky Boží na zemi svatě a čistě žili, proto Bůh přikázal čistotu a mravnost, kterou zabezpečuje se přirozené rozmnožování pokolení lidského a manželství činí se posvátným a nutným prostředkem k rozmnožení lidstva a zachování mravnosti. A přikázání, ve kterém Bůh poroučí mravnost, jest šesté „nesesmilníš“, které Bůh v desateru po pátém přikázání položil.

Pátým přikázáním zapovídá Bůh vraždu těla, šestým zapovídá vraždu duše. Nečistota jest nejohavnějším hříchem, kterýmž duši svou vraždíme a Boha nejvíce potupujeme. Neboť ze všech nepravostí nečistota nejvíce protiví se Bohu, protože nečistotou poskvrňuje a ničí se v duši lidské obraz Boží. Proto Bůh nečistotu vždy zapovídal a přísně trestal. Pro hřích nečistoty zahladil Bůh potopou pokolení lidské a obyvatele měst Sodomy a Gomorrhy zahladil ohněm a sírou. Nečistota v Starém zákoně trestána byla smrtí. Jestliže Bůh již v Starém zákoně nečisté a nemravné lidi tak přísnými tresty trestal, tím přísněji trestati bude nás křesťany pro nečistotu, protože těla naše posvětil předrahou krví svou a učinil je chrámem Ducha svatého. Proto zvláště křesťané mají se varovati nečistoty a všeho, čím se čistota duše porušuje. Mezi křesťany, jak dí sv. Pavel, nečistota nemá býti ani jmenována. Proto o tomto hříchu nemá se mnoho a obšírně ani mluviti, aby nikdo ani myšlením čistoty neporušil. Než přece musíme i na tomto posvátném místě

o nečistotě mluviti, poněvadž tohoto hříchu zvláště v dobách dnešních dopouštějí se lidé všeho věku a stavu. Všude naříká se na zkaženost a nemravnost lidí. Poněvadž tedy nemravnost jest dnes úžasna, proto musíme o nečistotě a následcích její mluviti.

Když však o tomto hříchu mluviti budeme, mějme na mysli nejsvětějšího Boha a panenskou Jeho Matku, blah. Pannu Marii, a snažme se vzbuditi v srdci svém ošklivost proti všeliké nečistotě. Pro spásu duší nesmrtelných musíme o tomto hříchu mluviti a proto posvětiž Bože ústa má, abych ničeho neřekl, čím bych myšlení zlá probudil, ale abych tak mluvil o tomto hříchu, bych své i vaše srdce naplnil bázní před hříchem nečistoty a povzbudil je k mravnému a čistému myšlení, mluvení a chování.

431. *„Jak zní šesté přikázání Boží?“*

„Šesté přikázání Boží zní: „Nesesmilníš.“

432. *„Co se zapovídá v šestém přikázání Božím?“*

„V šestém přikázání Božím se zapovídá:

1. Všecko, co porušuje čistotu neb stydlivost.

2 Všecko, co k porušení čistoty svádí.“

V šestém přikázání Božím zapovídá se nám tedy dvojí věc, totiž: co čistotu porušuje a co k porušení čistoty svádí. Co rozumíme čistotou a stydlivostí? Čistotou rozumíme ctnost, kterouž žádosti těla krotíme a všeliké nezřízené rozkoše hříšné se zdržujeme. Kdo v srdci svém potlačuje všeliké nemravné myšlenky a žádosti, kdo varuje se úzkostlivě každého slova a skutku nečistého, sluje čistým, cudným a mravným člověkem.

Stydlivost jest ctnost, jež se rdí nejen pro zlé skutky, nýbrž pro každé domnění a zdání zlého. Stydlivost jest znamením útlého svědomí ve všem, co se týká slušnosti a mravnosti. Stydlivý člověk rdí a stydí se nejen před nemravnými věcmi, ale zvláště stydí a hanbí se po spáchaném hříchu. Stydlivými byli první naši rodičové po pádu svém. Neboť před hříchem byli oba nazí a nestyděli se, protože neznali hříchu. Když však zhřešili, styděli se a proto ukryli se v ráji a navázali listí fíkového, a udělali sobě zástěry. (I. Mojž. 3, 7.)

Čistota a stydlivost jsou andělskými ctnostmi, které se Pánu Bohu ze všech ctností nejvíce líbí a proto také Pán Ježíš blahoslaví čisté lidi a slibuje jim, že oni Boha viděti budou. Pán Bůh také člověka stvořil čistým a krásným, neboť dal mu duši, kterou stvořil podle obrazu a podobenství svého. Jako Bůh jest Bytostí nejkrásnější a nejčistší, tak i duše lidská, kteráž podle nejčistšího obrazu Božího

jest stvořena, vyšla z rukou Stvořitelových čistá a svatá. Člověk proto má si tuto čistotu duše své po všecky dny života svého uchovati, aby jednou navrátiti se mohla duše jeho k Bohu, kterýž jí člověku dal. Kdo však dopouští se nečistoty, poskvrňuje v sobě obraz Boží a snižuje důstojnost lidskou k podobě zvířectva, kteréž nemá ani duše ani rozumu. Bohužel člověk zapomíná na důstojnost svou a na obraz Boží duše své a dopouští se nečistoty, kterou zneuctívá těla svého, příbytku Ducha svatého a duše své nesmrtelné. Čistotu duše porušuje, kdo nemravnými a nečistými myšlenkami se obírá, kdo smyslných věcí žádá, o nemravných věcech mluví a nečistých skutků se dopouští. Všecky tyto hříchy, kterými čistota duše se porušuje, jmenujeme nečistotou neb nemravností. A tyto všecky hříchy zapovídá Bůh v šestém přikázání „Nesesmilníš". Než Bůh také zapovídá všecko, co k porušení čistoty svádí, to jest, všecko to, co může býti příčinou porušení čistoty nebo stydlivosti. Rozjímati budeme napřed o tom, co čistotu porušuje a pak o tom, co k porušení čistoty svádí.

433. *„Co porušuje čistotu?"*

„Čistotu porušují:

1. Dobrovolné nepočestné myšlenky a žádosti.
2. Nepočestné řeči, žerty a písně.
3. Nepočestné pohledy a všecky nepočestné skutky."

1. Čistotu porušují dobrovolné nepočestné myšlenky a žádosti. Kdo vědomě a dobrovolně myslí na věci nečisté a nemravné, kdo v mysli své vytváří sobě obrazy a představy nečistých věcí a skutků, kdo v těchto nečistých myšleních a citech má zalíbení, je probouzí a v nich se zdržuje, těžce hřeší proti šestému přikázání Božímu. Bůh, jenž jest vševědoucím, zná i myšlenky naše a proto jak dí kniha Přísloví: „Nenávidí srdce, kteréž chová myšlení zlé." (Přísl. 6, 18.) Myšlenky hříšné a nemravné proto Bůh nenávidí, protože vedou k nepočestným řečím a skutkům. Neboť kdo ustavičně myslí na věci nečisté, těžko uvaruje se nemravných skutků, neboť myšlenka jest jako jiskra, ze které snadno může propuknouti požár. Proto napomíná nás sv. Řehoř Vel.: „Nečistotu ihned musíme vyhladiti, sice se roznítí jako oheň ve slámě, a povstává plamen, kterého již nelze uhasiti." Zlá myšlení ovšem na každého člověka přichází, neboť následkem prvního hříchu pokažena jest naše přirozenost a vůle naše více nakloněna jest ku zlému než k dobrému. Proto zlá myšleni v srdci našem často povstávají sama od sebe a pronásledují a pokouší každého člověka. Svatý Pavel byl zajisté

velikým světcem a vyvolenou nádobou Boží a přece naříkal, že dán jest mu osten do těla, to jest, že zlými myšlenkami a zlou žádostí těla dlouho byl trápen. (2 Korint. 7, 9.) Také jiní svatí a nábožní lidé pokoušeni bývají nečistými myšlenkami.

Jistý řeholník stěžoval si opatu svému, že příliš ho sužují zlá myšlení. Opat vyvedl jej ven a kázal mu, aby do klína chytal větry „Toho nedovedu“, pravil bratr. „Tak také myšlením brániti nemůžeš,“ pravil opat, „ale tvou jest povinností, abys srdcem zmužilým myšlením zlým odpíral.“ — Jestliže v srdci našem hříšné a smyslné myšlenky samy od sebe povstaly a jestliže je zapuzujeme a při nich dobrovolně se nezdržujeme, pak hříchu nemáme, ale dojdeme odměny u Boha, že jsme proti pokušení statečně bojovali.

Kdo však vnitřnímu pokušení se dobrovolně poddává a v hříšných myšleních se kochá, dopouští se hříchu, porušuje čistotu myšlením a snadno porušiti ji může i skutkem. Žena Putifarova patříc na sličného mládence Josefa, zahořela k němu hříšnou žádostí a poněvadž ustavičně myslila na hříšné a nečisté věci, proto tak se zapomněla, že dvakráte nevinného a čistého Josefa k hříchu sváděla. Proto bojujme proti zlým myšlením a hned v počátcích je potlačujme. Jak nebezpečnými jsou zlé myšlenky a proč je máme potlačovati, poučuje nás sv. Bernard, jenž praví: „Udus zlá myšlení hned při početí jejich; neboť myšlenku, neudusí-li se, následuje zalíbení, z toho povstává svolení, načež následuje skutek, a opakovaný vícekráte stává se zvykem, pak nutností, kterouž uvržena bývá duše do nekajicnosti. Již pohanský básník tušil tuto pravdu a proto napsal: „Braň se začátku.“ Pozdě připravuje se lék, když zlo dlouhou pevně se uhnízdilo dobou. Kdo udusí jiskru, zamezí plamen, jemuž nelze odolati. Proto bojujme proti myšlením zlým, poněvadž přivádí jistou záhubu duše.

Varujme se zlých myšlení také proto, že Bůh jednou bude nás souditi i z našich myšlení a že i pro hříšná myšlení můžeme býti na věky zavrženi, což potvrzuje kniha Moudrosti: „Bezbožní podle toho, co obmýšleli, trestáni budou.“ (Moudr. 3, 10.)

Z nečistých myšlení povstávají nečisté žádosti, to jest, touha po nečistých řečích a skutcích. Kdo ustavičně myslí na věci nepočestné, touží také po věcech nečistých. I takové zlé žádosti často mimovolně povstávají v srdci našem, přece však nejčastěji vzbuzujeme a probouzíme je sami svým zlým myšlením. Jestliže pak zlé žádosti nepotlačíme, ale přejeme si, aby jí bylo vyhověno, pak dopouštíme se hříchu nečistoty, jako bychom skutkem zhřešili. Proto praví Pán Ježíš: „Já pravím vám, že každý, kdož by pohleděl na ženu k požádání jí, již cizoložil s ní v srdci svém. (Mat. 5, 28.)

Žádosti zlé proto jsou těžkým hříchem, poněvadž člověk vůlí svou již zhřešil a kdyby mohl zhřešil by skutkem Žádost zlá jest proto také těžkým hříchem, poněvadž probouzí nečisté a nezřízené hnutí těla.

Takového hříchu žádosti dopustili se oni dva bezbožní starci, kteří hříšnou láskou zahořeli k nábožné a počestné ženě Suzaně. V knize Daniele proroka vypravuje se, že v Babylonĕ přebýval muž velmi zámožný a vážený jménem Joakim, jenž za manželku pojal Suzanu, počestnou a krásnou pannu nábožných a vznešených rodičů. Poněvadž Joakim byl u všeho lidu israelského u veliké vážnosti, proto k němu chodili lidé na návštěvu Tehdy nad Židy ustanoveni byli dva starci za soudce. Ti také často navštěvovali dům Joakimův a tam soudili rozepře. I vídali každodenně krásnou Suzanu. Zahořeli k ní hříšnou žádostí zapomenuvše na nebe i na spravedlivé soudy a pronásledovali Suzanu. Oba toužili po ní, avšak styděli se myšlení a žádosti své sobě sděliti. Jednoho dne o polednách zvěděli, že Suzana bude v zahradě se procházeti a koupati. Řekli si: „Pojďme k obědu.“ Šli každý jinou cestou, ale vrátili se a v zahradě se setkali. Nyní si pověděli, po čem touží. Hříšní tito starci se domluvili, že Suzanu přepadnou. Ukryli se proto v zahradě a čekali. Krásná Suzana přišla do zahrady s dvěma děvečkami, kteréž, když jí připravily koupel, poslala pro mýdlo a poručila jim, aby zahradu zavřely. Sotva odešly děvečky, přepadli starci Suzanu a chtěli ji znásilniti, vyhrožujíce jí křivým udáním, neučiní-li jim po vůli. I vzdychla Suzana a pravila: „Úzkosti jsou mi ze všech stran, nebo učiním-li to, smrt mi jest; pakli neučiním, neujdu rukou vašich“ I volala Suzana o pomoc, avšak starci, aby podezření od sebe odvrátili, také počali křičeti a když se lid sešel, křivě obvinili Suzanu, jako by ji byli dopadli hřešiti s nějakým mládencem. Lid, ačkoliv znal počestnost Suzany a nikdy ničeho zlého o ní neslyšel, uvěřil starcům a odsoudili Suzanu k smrti. I zvolala hlasem velikým Suzana a řekla: „Bože věčný, kterýž jsi skrytých věcí poznavatel, kterýž znáš všechny věci prve než se stanou, ty víš, že křivé svědectví vydali proti mně; a aj! umírám, nic toho neučinivši, což tito zlostně složili proti mně.“ I vyslyšel Pán hlas její Neboť když vedena byla na smrt, vystoupil v zástupu prorok Daniel, jenž zastal se nevinné Suzany a znamenitým svým vyšetřováním odhalil bezbožnost starců Lid se zaradoval a odsoudil oba starce k smrti, k níž oni nevinnou Suzanu křivě odsoudili. I zabil lid starce a vysvobozena jest krev nevinná toho dne. (Daniel 13)

Z uvedeného příkladu poznáváme, kterak hříšná žádost lidi zaslepuje a do záhuby vrhá, proto potlačujme v srdci svém všeliké nezřízené žádosti a užívejme všech prostředků, kterými bychom nad ní zvítězili. Nejlepší zbraní proti zlým žádostem jest bdělost a

ustavičná modlitba, k čemuž napomíná nás Pán Ježíš: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 47.) Jistý muž mnoho zkoušel zlými žádostmi, avšak pevně jim odporoval a proto žil jen Bohu. Když se ho kdosi tázal, kde nalezl Boha, odpověděl: „Kde jsem veškeru žádost k tvorům v sobě umrtvil, tam jsem nalezl Boha.“ — Abychom žádosti zlé přemohli, musíme ustavičně také pracovati, tělo své mrtviti, postiti se a zvláště mnoho se modliti. Svatý Augustin, ucítiv v sobě zlé myšlenky nebo zlou žádost, ihned počal se modliti k pěti ranám Krista Pána a vždy zvítězil. Svatá Teresie radí: Připadne-li ti zlé myšlení nebo hříšná žádost, poznamenej se sv. křížem, pomodli se Otčenáš, bij se v prsa a mysli na něco spasitelného a pokušení od tebe odejde a bude ti i k zásluze připočteno.

2. „Čistotu porušují nepočestné řeči, žerty a písně.“ Za našich časů ve společnosti a při zábavách velmi často vedou se řeči nepočestné a dvojsmyslné; nejen rozpustilá mládež smyslné řeči a žerty mluví, ale často i ženatí a staří lidé nemravné věci vykládají a nepočestné takové řeči nepovažují za hřích, nýbrž za žertování a zábavu. Myslím, že mužům nejméně sluší taková zábava. Kdo neslušně mluví, dává pohoršení a ukazuje, že není mravným. Proto dí sv. Jeroným: „Kdo má zálibu v nestydatých řečech, není daleko od hříšných skutků.“ Neboť jako poznáváme strom po ovoci a ptáka po peří, tak poznává se člověk po řeči. „Čeho srdce plno, tím ústa přetékají“, praví přísloví; a věru, nač člověk ustavičně myslí, čím se stále zabývá, o tom také nejraději vykládá. Rolník nejraději mluví o svém hospodářství, obchodník o svém obchodu, nestřídmý o jídle a pití a nemravný člověk o nestydatostech. Kdo nemravné věci mluví, dává pohoršení, kazí nevinné a zkažené činí zkaženějšími.

Než nemravný člověk škodí i sobě, protože i méně pořádný člověk má v ošklivosti takového nemravu, a řádní lidé nepočestného mluvku ve své společnosti netrpí. Nemravnými řečmi zvláště kazí se nevinná mládež. Proč mnohé děti sotva škole odrostlé ani se nezardí studem, mluví li někdo před nimi nepočestné věci, nýbrž smějí se a ještě doplňují nemravnou řeč dospělých svými nepočestnými poznámkami? Protože nemravnými řečmi pel nevinnosti a stydlivosti dávno setřen jest z čela jejich. Zkáza naší mládeže pochází hlavně z nemravných řečí a nemravné společnosti. Bolestno jest poslouchati mládež, čím a jak se dnes baví. Jestliže nemá studu v hanebné své řeči, nemá studu i ve zlých skutcích. Proto varujme se nepočestných a dvojsmyslných řečí, které vždy prozrazují nestydaté a nepočestné srdce a také netrpme ani doma ani ve společnosti řečí nemravných.

Kterak máme se zachovati, mluví-li někdo před námi nemravné řeči? I tu platí slova Páně: „Kdo vyzná mě před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž je v nebesích.“ Bez bázně zakřikněme nemravného mluvku a rázně zapovězme si nepočestných řečí, zaveďme řeč na věci vážnější, a nemůžeme-li bez urážky cti své zameziti oplzlým řečem, tedy z takové společnosti odejděme.

Jistý křesťanský hostinský, jenž rád nevinně si zažertoval, kdykoliv nestydatou řeč uslyšel, ihned na jiný předmět ji uvedl, řka, aby o něčem rozumnějším mluvili. I hostům neslušných řečí netrpěl a zřejmě řekl, že o takového hostě nestojí. Z počátku si mnoho hostů odvrátil, později ale měl jich tím více. Ničeho nezmohla u něho v tom ohledu ani vlastní manželka, která mu domlouvala, že takovým způsobem si škodí. Když kdysi nějaký cizinec v hostinci nestydatě mluvil, podíval se na něho hostinský přísně a konečně poručil, aby se okna otevřela. A když ostatní se tázali proč, odvětil, že cizinec nestydatou řečí svou vzduch otrávil ve světnici. I rozlobiv se cizinec pravil: „Toť si člověk v hospodě nesmí ani zažertovati.“ Na to odpověděl hostinský: „Což myslíte, že hostinec jest dovolené místo pro neslušné řeči? Těší mne, že jste ke mně zavítal, avšak nectnou hubu ponechejte venku! Slušný žert slýcháme i my rádi.“ Kéž by všichni hostinští byli tak hodnými!

Také nemravné a neslušné písně porušují čistotu. Zpěv sám sebou zajisté není ničím zlým, naopak krásný zpěv šlechtí srdce a říkává se, že, kdo nemiluje zpěvu, nemá dobrého srdce. Avšak nemravný zpěv, to jest nemravná slova písně, nemůže se počestnému člověku líbiti, protože nemravný obsah písně neušlechťuje srdce, ale uráží a kazí Naši předkové rádi zpívali zvláště národní písně, které dýchali něhou a zbožností, a bylo opravdu radostí a rozkoší naslouchati krásnému a nadšenému zpěvu. Než kde jsou ty časy, kdy ozývaly se krásné naše národní písně při svatbách a jiných národních slavnostech? Hanba o tom mluviti, jaké písně dnes naše mládež prozpěvuje. Mládež zpívá písně sprosté, nemravné, různé odrhovačky, které vojáci nebo tovaryši z ciziny přinesli. Takovými písněmi mládež nezíská ani na své mravnosti ani vzdělání. Nemravné písně také prozrazují srdce nemravné a zkažené. Neboť obyčejně nemravné písně zpívají se ve společnosti nemravné, když se všickni podnapili a hanebně namluvili. Že nemravné písně kazí nevinné srdce a porušují čistotu, poznáváme ze života.

V Paříži žil mladík, jenž pro svou zbožnost a mravnost všeobecně byl ctěn a vážen. Studovav, získal si lásku učitelů a úctu

svých spolužáků. I stalo se kdysi, že byl pozván do společnosti, kdež se vedly hanebné a nepočestné řeči. Mnoho se jedlo, ještě více pilo a když se všickni rozveselili, počali vykládati nemravné příhody a také zpívali nemravné písně. Mladík se červenal a byl jako na trní. Konečně společnost pozdě v noci se rozešla. Když mladík přišel domů a ulehl si, nemohl usnouti a ustavičně zněly mu v uších hanebné řeči a písně. Když ráno dlouho nevstával, vstoupili domácí do ložnice, aby ho probudili. Ale kterak se ulekli, nalezše mladíka mrtvého. Přivolaný lékař nemohl ho již vzkřísiti. Když pak ho otevřel, shledal, že mu v životě praskla žila a nešťastný mladík následkem necudných řečí zemřel. — Hle, jak záhubnou jest nemravná řeč nebo píseň, neboť jediné slovo špatné může květ nevinnosti zlomiti a zničiti. Proto, mládeži křesťanská, varuj se nepočestných řečí a písní, abys nekazila sebe a nezahubila čistého srdce nevinných a stydlivých.

3. Čistotu porušují nepočestné pohledy a všechny nepočestné skutky.

Oči jsou velikým darem Božím, jehož oceniti dovede jen ten, jenž zraku pozbyl. Když archanděl Rafael pravil slepému Tobiášovi: „Radost budiž tobě vždycky!“ řekl Tobiáš: „Jakáž jest mi radost, ježto v temnotách sedím, a světla nebeského nevidím?“ (Tob. 5, 11, 12.) Slepota jest tudíž největším neštěstím člověka. Proto máme si zraku vážiti a užívati ho ku blahu svému časnému i věčnému. Pán Bůh dal nám oči, abychom těšili se pohledem na stvořené věci a očima přesvědčovali se o jsoucnosti, všemohoucnosti a dobrotivosti Boží. Oči jsou velmi důležitým údem, neboť i očima nabýváme víry v Boha. Svatý Tomáš dokud neviděl vzkříšeného Krista, dotud nechtěl věřiti; když však Pána a Mistra svého uzřel, uvěřil a pokorně zvolal: „Pán můj a Bůh můj.“ Apoštolové také proto neohroženě kázali o vzkříšeném Kristu, protože na vlastní oči viděli jeho divy a také viděli Pána Ježíše po vzkříšení, proto pravili nepřátelům: „Nemůžeme nemluviti toho, co jsme viděli a slyšeli.“ (Skut. ap. 4, 20.) Mnozí uvěřili v Krista jedině proto, že viděli divy a zázraky, které jménem Ježíše Krista apoštolové konali. Ačkoliv oči jsou tak užitečny, přece také mohou býti příčinou nevěry a zkázy mravní.

Zdálo by se, že člověk nemůže očima hřešiti. Než právě oči obyčejně bývají příčinou zlé žádosti a hříšného skutku Oči jsou okny schránky duše, těla našeho, kterými do duše vnikají dojmy dobré i zlé. Proto praví sv. Řehoř Vel.: „Kdo neprozřetelně hledí hledí okny svého těla, propadá mimovolně hříšné žádosti.“ A svatý Augustin praví: „Jakmile se oči pohledem hledí pokochati, zmocňuje se hřích srdce.“ Prohřešuje se proto proti čistotě a stydlivosti, kdo

dobrovolně hledí na věci nemravné a nepočestné skutky, aby pokochal se v nečistotě aspoň očima. Pohledy takové slují nepočestné, protože člověk žádostivě hledí na nemravné obrazy a sochy, které probouzí nezřízenou žádost a nečisté myšlenky a často svádí i k nečistým skutkům.

Nepočestnými pohledy přemnozí lidé se zkazili a nečistých skutků dopouštěli. O tom přesvědčuje nás Písmo sv. Čtemeť v knize Mojžíšově, že když synové Boží, to jest, potomci nábožného Setha, kteří věrně Bohu sloužili a proto syny Božími nazváni jsou na rozdíl od synů tohoto světa, potomků to Kainových, kteří od Boha a jeho služby se odvrátili a proto syny světa nazváni byli, uzřeli dcery lidské, že by krásné byly, pokazili se a hřešili s nimi.“ (I. Mojž. 6.) Podobně moudrý král Šalomoun pohledy nepočestnými na ženy pohanské tak nakazil srdce svého, že je uvedl do země israelské a k vůli nim zavedl modly a sám se jim klaněl. Pohledy žádostné na osoby druhého pohlaví jsou vůbec pro každého velmi nebezpečny. Sv. Benedikt pohleděl kdysi mimovolně na ženu a od té doby často i na poušti trápen býval pokušením proti svaté čistotě. Svatý Jarolím tvrdí o sobě: „Já svou křehkost vyznávám, že, ačkoliv bděním, postem a mrtvením sebe všechen jsem schřadlý, přece jen popatření na osoby ženské mohlo by mně býti nebezpečné.“ Proto týž světec radil jisté panně, aby, chce-li panenství své zachovati neporušené, na své pohledy byla vždy opatrnou a skromnou, by loupežníci, to jest, zlé myšlénky a žádosti očima jako okny v duši se nevloupaly.

Proto nejen jazyk držme na úzdě, ale i oči své, abychom nepočestnými pohledy nenakazili srdce svého. Očí svých střežme a odvracujme je ode všech věcí nemravných a zvláště nehleďme žádostivě na osoby druhého pohlaví, neboť dle slov Kristových smilstva se dopouští, kdo by pohleděl žádostivě na ženu, jakž praví: „Každý, kdo by pohleděl na ženu ku požádání jí, již cizoložil v srdci svém.“ (Mat. 5, 27.)

Jak to tedy učiníme se svýma očima, když nelze vyhnouti se příležitosti, abychom nemuseli na ženy hleděti? Veliký je rozdíl mezi pohledy a patřením, o čemž překrásně poučuje nás svatý František Sal. Svatý František Sal., byv jednou otázán, co by soudil o sličnosti jisté paní, kteráž byla jeho krajankou a příbuznou, odpověděl: „Viděl jsem ji, ale nepatřil jsem na ni.“ „Jak?“, tázal se ho divě se, „celou hodinu jste s ní rozmlouval a nepatřil jste na ni? Jaký činíte rozdíl mezi viděním a patřením?“ I odpověděl sv. František: „Je-li rozdíl ten podle mluvnice pravý nevím, ale v církevním smyslu je dobrý.“ Potom mu ten rozdíl vyložil, řka, že pouhé vidění pozornost mysle v sobě nezavírá, tím že jen ro-

zeznáváme, že osoba, s kterou mluvíme, jest buď muž nebo žena, pohledy nebo patřením však, že jakousi zálibu již jevíme a proto oči naše nikdy trvati nemají v hledění na osoby druhého pohlaví.

Čistotu porušují všecky nepočestné skutky.

Nepočestnými skutky rozumíme takové nemravné skutky, jichž se někdo dopouští buď sám na sobě, nebo druhému dovoluje na sobě páchati anebo sám se dopouští nečistoty s druhou osobou. Písmo sv. rozličnými jmény naznačuje nemravné skutky, jichž se lidé dopouštějí Dopustí-li se ženatí nečistoty s druhou osobou, sluje hřích ten cizoložství, dopustí li se nečistoty neženatí, sluje smilstvem, hřeší-li příbuzní mezi sebou, dopouštějí se krvesmilstva, hřeší-li někdo sám na sobě, hřeší proti přírodě a hřeší-li s dobytkem, dopouští se hrozného sodomského hříchu.

Hrozným hříchem je cizoložství, neboť tímto hříchem nevěrný manžel nejen porušuje čistotu srdce svého, ale dopouští se nevěrnosti manželské, ruší přísahu, kterou před Bohem manželce slíbil věrnost, že na druhou osobu ani nepohlédne; hřeší proti všeliké spravedlnosti, protože manželské dítky okrádá o čest a statek a hroznou hanbu připravuje celé rodině; hřeší proti náboženství a církvi, protože pohrdá svátostí stavu manželského, která k tomu je ustanovena, aby řádným způsobem pokolení lidské se rozmnožovalo a mravnost mezi křesťany se udržela.

Nevěru manželskou Bůh vždy přísně trestal časnými i věčnými tresty. Kniha přísloví praví: „Ale kdo jest cizoložníkem, pro nepravost srdce ztratí duši svou; mrzkost a hanbu si shromažďuje, a pohanění jeho nebude shlazeno.“ (Přísl. 6, 33.) A sv. Pavel dí: „Manželství buď ve všem poctivé a lože neposkvrněné; nebo smilníky a cizoložníky souditi bude Bůh.“ (Žid. 13, 4.)

Nevěrností manželské dopustil se král David a proto na sobě zakusil hrozné kletby Boží, která stihla i jeho potomky. Neboť když svedl ženu Uriášovu k cizoložství a Uriáše dal v boji zavražditi, poslal Bůh k němu proroka Nathana, jenž králi oznámil trest Boží: „Neodejde meč z domu tvého až na věky, proto že jsi pohrdl mnou, a vzal jsi manželku Uriáše Hethejského, aby byla manželka tvá. Ale však poněvadž jsi dal příčinu, aby se rouhali nepřátelé Hospodinovi, protož syn, kterýž se narodí tobě, smrtí umře.“ (I. Král. 12, 10—14.) Bůh již na zemi přísně trestal Davida pro cizoložství a byl by i duši jeho na věky zavrhl, kdyby David nebyl činil tuhé pokání po celý svůj život. Cizoložství u všech národů bylo v opovržení a přísně trestáno. U Židů hřích cizoložství zapovězen byl 9. a 10. přikázáním Božím. Žena, která byla v podezření z cizoložství, musela píti před levitou hořký nápoj, při čemž pro-

klínání nad ní se vyslovovalo. Dokázané cizoložství trestáno bylo smrtí. Také pohané cizoložství zapovídali a přísně trestali. Na ostrově indickém Panama manželství jest v takové posvátnosti, že, dopaden-li jest někdo v cizoložství, veden bývá k rodičům, aby ho zabili. I spoluvinník bývá mečem probodnut. Zákonodárce Seleukus poručil, aby cizoložníku oči vypíchány byly, ježto jsou pramenem té ohavnosti. Proto i synu svému jedinému, když cizoložství se dopustil, oči dal vypíchati.

Hle, pohané v takové úctě měli posvátnost stavu manželského a tak přísnými tresty trestali nevěrnost manželskou, oč více nám křesťanům manželství má býti posvátným! Proto velikou potupu a hanbu křesťanskému náboženství a církvi Kristově působí ti, kteří hrozného hříchu cizoložství se dopouštějí. Církev ovšem také v prvních dobách přísně trestala cizoložství. Neboť kdo se dopustil tohoto hříchu patnáct roků musil činiti veřejné pokání. Nyní však církev nemůže cizoložství ani brániti ani trestati, jí zbývá jedině slovo Boží, kterým působí na křesťanské manžely, aby svatě a poctivě žili. Bohabojní a věřící manželé třesou se hrůzou před tímto hříchem a raději smrt podstoupí, než-li by dobrovolně dopustili se zpronevěry manželské.

Jistý obchodník, utrpěv značnou ztrátu, byl pro dluhy uvržen do vězení. Boháč, spatřiv krásnou ženu obchodníkovu, povolal jí k sobě a přislíbil, že dluhy za muže zaplatí, bude-li mu po vůli. Avšak hodná manželka odvětila: „Véz, že dle slov sv. apoštola nemám moci já nad svým tělem, nýbrž můj muž, jdi tedy k němu a co on poručí, učiním.“ Vše to oznámila choť muži svému, jenž jí řekl: „Jdi jen v pokoji a doufej v Krista, raději chci umříti, než abys takovým způsobem Boha urazila.“ Slova ta uslyšel i jeden spoluvězeň a užasnuv nad věrností manželů, dal jim peníze, které měl ukryté, aby jimi dluhy zaplatili žádaje, aby na něj v modlitbě pamatovali.

Avšak nejen cizoložstvím porušuje se čistota, nýbrž i smilstvem a každým nepočestným skutkem, jehož se dopouštějí svobodní Jak hrozně poklesla mládež, nedá se na tomto místě posvátném ani pověděti Hřeší nečistotou a nemá ani studu. Mnozí mladí lidé sotva škole odrostli, již jsou nakaženi morovou ránou nečistoty. Kolik mladých lidí tímto hříchem připravilo se o čest, dobrou pověst a štěstí, kolik synů a dcer hříchem nečistoty uvedli šediny rodičů do hrobů! Mluvte mladým lidem o studu hříchu a trestu Božím, vše vám není nic platno, hřeší dále. Chlípnost lidská tak je hrozná a slepá, že neušetří ani nedospělých dětí a neštítí se ani násilí a vraždy.

Bůh smilstvo vždy trestal hroznými tresty.

Když potomci Kainovi dopouštěli se smilstva, nemohl Bůh patřiti na hříchy jejich a proto raději celé pokolení lidské zahladil potopou světa. (I. Mojž. 7.). Obyvatelé měst Sodomy a Gomorrhy dopouštěli se ohavných skutků nečistoty na sobě, mezi sebou, ano i děti tohoto hříchu se dopouštěly, takže nepravost Sodomských volala o pomstu a proto Bůh obě města i s obyvateli a zvířaty zahladil sírou a ohněm. V knize Soudců čteme, že obyvatelé Gabaonští dopouštěli se veřejně nečistoty a proto Hospodin poslal proti nim vojsko israelské, kteréž 60 tisíc mužů nemravných povraždilo a téměř celé pokolení Benjaminovo vyhubilo. Tak trestal Bůh nečisté a nemravné lidi. Kolik lidí dnes musilo by býti zahubeno, kdyby nečistota trestána byla smrtí! Ne 60 tisíc, ale miliony, neboť nemravnost jest tak rozšířena, že se i veřejně prodává, aby smilní lidé ukojiti mohli hříšné žádosti těla. Ve vzdělaném světě trpí se hříšné ženštiny, které mravnost a stud lidský nohama šlapou. A co činí svět proti tomuto veřejnému pohoršení? Ničeho. Ba dnes nesmí nikdo nemravných lidí ani kárati, neboť mohl by snadno býti žalován pro urážku na cti, jíž nepočestní lidé vůbec nemají.

Chraňme se všeliké nečistoty, varujme se nemravné společnosti a každé příležitosti ke hříchu, na mysli majíce slova sv. Pavla: „Utíkejte před smilstvem. Všeliký hřích, kterýkoli učiní člověk, kromě těla jest; ale kdo smilní, hřeší proti svému tělu. Zdaliž nevíte, že údové vaši jsou chrámem Ducha svatého, jenž jest ve vás, jejž máte od Boha, a nejste svoji? Neb koupeni jste za velikou mzdu. Oslavujtež a noste Boha v těle svém.“ (I. Kor. 6, 18—20.)

Volme raději smrt, nežli poskvrniti srdce své nečistotou. Že svatá Pontamiána pánu, u něhož sloužila, statečně odpírala, když ji k nepěkným a nečistým skutkům sváděl, obžalována byla křivě u pohanského vladaře, že jako křesťanka rouhala se bohům a císaři. I rozkázal vladař kotel plný smůly připraviti a oheň podložiti, pak řekl děvečce: „Buď jdi a vykonej vůli svého pána, anebo do té vřelé smůly budeš vhozena.“ Ona pak odpověděla: „Poruč, vladaři, ať mne spustí zvolna do kotle, ale tak, jak jsem přioděna, abys věděl, jakou trpělivostí ozbrojil mne Kristus, v kterého ty nevěříš.“ I stalo se, jakž sobě žádala, když podvoliti se nechtěla vůli pánově. Ztratila sice život časný, ale zachovala čistotu a obdržela dvojnásobnou korunu panenství a mučednictví.

Jako v pátém přikázání zapovídá se nejen vražda, ale také vše, co bývá příčinou vraždy a sebevraždy, tak také v šestém přikázání zapovídají se nejen nepočestné věci a skutky, které čistotu porušují, ale zapovídá se také vše, co k porušení čistoty svádí.

434. *„Co svádí k porušení čistoty?“*

„K porušení čistoty svádí:

1. Všetečnost očí.
2. Nemravné obrazy a čtení nemravných knih a spisů.
3. Nepočestnost v oděvu.
4. Příliš volné obcování s osobami druhého pohlaví a lehkovážná společnost.
5. Neslušné tance, divadelní hry a představení.
6. Zahálka a nestřídmost v jídle a pití.“

1. K porušení čistoty svádí všetečnost očí.

Co rozumíme všetečností? Všetečností neb zvědavostí rozumíme nezřízenou touhu, všecko bez rozdílu, dobré i zlé, dovolené i nedovolené viděti a slyšeti. Všetečnost jest ošklivou chybou mnohých lidí zvláště žen, které všechno chtějí viděti a o všem věděti. Jestliže před nimi něco začnete mluviti, nehnou se z místa, dokud všeho se nedozví. Stane-li se někde někomu nějaká příhoda, všeho nechají a běží tam, aby uviděly a uslyšely, co se stalo. Zvláště pak oči mnohých jsou velmi všetečny. Mnozí mladí lidé a často i staří očima na všecky strany všetečně točí, každého všetečně očima pronásledují, na všechno se dívají a nikdy studem zraku neklopí a neodvracují. Kdo všetečně na všechno se dívá, snadno probudí v srdci svém hříšné myšlenky a žádosti a sotva uchrání se zlého skutku.

Vzpomeňme jen, kterak zvědavost a všetečnost uškodila první ženě Evě. Ze zvědavosti přiblížila se k prostřednímu stromu a všetečně hleděla na ovoce jeho. Kdyby byla oči své držela na úzdě, kdyby nebyla všetečně hleděla na ovoce a nebyla se dala do rozmluvy s hadem, nebyla by zhřešila. Všetečnost očí byla příčinou hříchu a smrti časné i věčné. Všetečnost očí zvláště svádí k nečistotě, jakž praví kniha přísloví: „Oči tvé hleděti budou na cizí ženy, a srdce tvé mluviti bude převrácené věci.“ (Přísl 23, 33.) Písmo sv. připomíná nám množství příkladů, že přemnozí i spravedliví lidé všetečností oči nakazili srdce své nečistotou. Manželka Putifarova pohledem na sličného mládence Josefa nečistou zahořela láskou; král David, neostříhav očí, dopustil se cizoložství, Holofernes, spatřiv Juditu, nečistou láskou k ní zahořel. Také všickni svatí otcové a církevní učitelé učí, že všetečné oči jsou velmi nebezpečny čistotě. Sv. Isidor praví: „Oči jsou přední šípové chlípnosti. Pohleděním zlé žádosti ku požádání žen se vzbuzují. Mysl zajisté z pohledění se porušuje. Popatřením lidská mysl zraněna bývá, a

žádost chlípností se krmívá. A protož uskrovňuj hledění, přivírej oči, nehleď všude, zavírej oči, ať nezevlují na věci oplzlé."

Hle, Písmo svaté samo vypravuje nám, jak nebezpečnými jsou všetečné pohledy; proto přemáhejme svou zvědavost a buďme opatrnými na oči své. Učiňme si takové předsevzetí se svýma očima, jaké si učinil Job, jenž si umínil, že nikdy nepohlédne na žádnou pannu: „Učinil jsem smlouvu s očima svýma, abych ani nemyslil o panně." (Job 31, 1.) Proto napomíná nás starozákonný kazatel: „Nevzhlédej na pannu, abys snad nepohoršil se na kráse její." (Ekl. 9, 5.)

Makrina, choť konsula Torquata, žena stydlivá a počestná, když jednookého člověka z Egypta v Římě ukazovali, nevyšla ze zvědavosti ani před dům, ač by byla ráda člověka toho viděla. Že však manžel její nebyl právě doma, pravila k služkám, které ji vybízely, aby se šla podívati na podivného toho člověka: „Raději bych umřela, než-li bych ze všetečnosti vyšla před dům." — To byla žena pohanská a ta dovedla přemáhati zvědavost. Zdali pak by naše ženy křesťanské toho dovedly? Velice pochybuji o tom. Avšak přece bylo dosti křesťanských žen a dosud snad se i takové najdou, které nejsou všetečnými. Svatá Klára nepohleděla po celý život svůj na mužského. Sama se kdys vyslovila, že nechce ani obrazu mužského viděti. Když z domu vyšla na ulici, zahalila si obličej, že ani její tvář nemohla býti spatřena a ani ona tváří jiných nemohla viděti. Že svatí a nábožní lidé tak přísně střežili očí svých, proto také snadněji uchránili se všelikého hříchu.

2. K porušení čistoty svádí nemravné obrazy a čtení nemravných knih a spisů.

Za našich časů tiskne se a vydává nesmírné množství knih, časopisů a novin. Můžeme směle tvrditi, že dvě třetiny vydávaných spisů a novin jsou ceny pochybné a pro mravnost nebezpečné. Zvláště mravnosti a čistotě srdce nebezpečny jsou romány a různé povídky a časopisy obrázkové. V těchto spisech ustavičně popisuje se láska, líčí se řeči a skutky nemravných osob tak, jako by to bylo něco dobrovolného a dobrého. Často ve spisech takových velebí se nevěrná žena nebo nepočestná panna a spisovatel krásnými slovy představuje tyto osoby jako nějaké hrdinky nebo trpitelky. Čtenáři z takových románů ssají nečistotu, v srdcích jejich probouzí se nečisté myšlénky a žádosti; není pak divu, když se sami podobných nemravností dopouštějí. Špatné a nemravné knihy pokazily a popletly hlavy mnohých lidí.

Z Jihlavy zmizela v prosinci 1876 14letá dívka, která v učení dosti pokračovala, ale následkem čtení všelijakých románů stala se

poněkud přepjatou, tak že je odůvodněna doměnka, že některé z dobrodružství ve svých románech chtěla prakticky zkusiti. — Že na mládež čtení fantastické a nemravné hrozně zle působí, vidíme na vlastní oči. Dokud děvčata, která zvláště rády čítají zamilované povídky, nečtla žádných románů a vůbec podobných spisů, dotud jsou mravnými a stydlivými. Jakmile však dostane se jim do rukou kniha i na pohled bezvadná, jsou zádumčivými, všetečně hledí po druhých, šeptají si o věcech oplzlých a rozumí věcem, o nichž nemají míti ani zdání. Proto sv. Alfons napomíná rodiče: „Zakažte přísně svým dětem čísti romány, neboť romány mnohdy škodí více, nežli knihy zjevně nemravné; zanechávají ve mladých lidech jisté neslušné dojmy, které je dráždí ke hříchu.“ Sv. Teresii dostalo se do rukou všelijakých knih, ve kterých puzena zvědavostí ustavičně čítala, nejvíce však libovala si v románech. A následkem toho byl, jak sama vyznala, že hasla láska k Bohu v srdci jejím a lásky k světu den ode dne přibývalo. A snad by byla navždy zahynula, kdyby Bůh ji nebyl uvedl na cestu milosti.

Proto rodičové nedovolte dětem čísti špatné knihy a také v domě svém netrpte ani nemravných knih ani špatných novin. Svatý Alois dostal za svého mládí jakýsi román a počal ho čísti, ježto spisu neznal. Sotva však si přečetl název spisu, hodil knihu do ohně a umyl si ruce, aby si jich ani neposkvrnil nemravnou knihou. Tak čiňte i vy rodičové s každou knihou špatnou a bezbožeckými novinami, byť by vás svět nazýval zpátečnickými. Kniha nemravná jest horší ostré dýky, neboť usmrcuje nevinné duše.

Proto již za časů sv. Pavla, jakž čteme ve Skutcích apoštolských, obyvatelé v Efesu po kázání sv. Pavla spálili špatných knih v ceně 15 tisíc zlatých. Církev svatá také vždy zakazovala věřícím čísti knihy nemravné a nevěrecké a pálila špatné knihy. Mnozí lehkomyslní a vlažní lidé církvi jednání toto často vytýkají, avšak zapomínají, že církev svatá jako dobrá a starostlivá matka musí pečovati o dítky své, aby ničím se nezkazily. Ostatně i mnozí moudří mocnářové zakazovali nemravné knihy vydávati a odsuzovali špatné knihy k ohni. Tak císař Theodosius II. vydal přísný zákon, aby špatné a nevěrecké knihy se vyhledávaly a pálily. Konečně každý rozumný otec, jenž chce míti dítky své mravnými a ctnostnými, bedlivě si všímá, co dítky čtou a hned odebere jim knihu, o níž se přesvědčil, že se pro ně nehodí. Také noviny opatrně ukrývá a z domu odstraňuje, aby čtením špatných novin jeho děti se nepokazily.

Jako nemravná a nevěrecká kniha svádí k nečistotě a bezbožnosti, tak naproti tomu kniha dobrá poučuje, k mravnosti vede a ve víře utvrzuje. Proto rádi čteme knihy a noviny dobré a

vpravdě ducha i srdce vzdělávající. Zvláště v zimě a v neděli čítejme v Písmě sv., životopisy svatých a jiné poučné a dobré knihy a časopisy, které srdce naše potěší, k dobrému povzbudí a na dobrou cestu obrátí.

Svatý Ignác z Lojoly, zakladatel řádu tovaryšstva Ježíšova, který jsa dříve vojínem a v boji raněn, když v nemocnici na loži leže z dlouhé chvíle v životopisech svatých četl, náhle uchvácen byl touhou, jim podobným se státi, zvláště pak ho dojal život Pána Ježíše. A proto zvláště s velikou láskou čítal knihu Tomáše Kemp. „Následování Krista". Čtením nábožných knih z vojína učiněn byl bojovník Kristův, zakladatel učeného řádu a veliký světec.

Jako nemravné knihy svádí k nečistotě, tak i nemravné a necudné obrazy a sochy kazí lidi a vzbuzují v srdci nečisté myšlenky a žádosti. Neboť to, co vidíme, mocněji působí na srdce naše, nežli co slyšíme nebo čteme. Císař Tiberius, jenž byl smilstvu oddán, měl ve svém paláci samé necudné obrazy, aby ti, kteří k němu přišli, pohledem na ně svedeni byli k hanebnostem.

Bohužel i přemnozí křesťané rádi dívají se na nemravné obrazy a často i v příbytcích svých je vyvěsují. Smutným také je zjevem nynějšího pokroku, že mnozí umělci libují si v malbě nemravných obrazů a nahot lidských a že naši obchodníci ve svých obchodech zvláště nemravné obrazy vystavují. Vystavováním necudných obrazů dává se hrozné pohoršení zvláště mládeži. Proto jednou těžce odpovídati budou před Bohem ti, kteří obrazy necudné malovali, veřejně vystavovali a prodávali. Také těžce se prohřešuje proti čistotě, kdo všetečně na necudné obrazy se dívá a v domě je vyvěsuje. Kdo miluje necudné obrazy, buď už je pokaženým a nemravným anebo po nemravnosti touží. Obraz je jako kniha, z níž můžeme buď poučení nebo zkázu duše své vyčísti. Proto již pohané starali se o to, aby špatné obrazy nikde se netrpěly. Aristoteles činil návrh zákona, aby nečistá a nestoudná socha anebo obraz se netrpěly v městě a zapovídal i pohled na necudné obrazy. Terentius a staří filosofové praví, že jest to zločin proti člověčenstvu, nestydaté obrazy vystavovati, jimiž mládež k hanebnostem se vybízí. Hle, již pohané poznávali, jak nebezpečným pro čistotu je obraz nemravný. Proto nedejme se pohany zahanbiti a netrpme nikde obrazů nemravných.

Francouzský král Ludvík XIII. byl jednou pozván od bohatého knížete k obědu. Vkročiv do večeřadla uviděl, že naplněno jest obrazy nestydatými, obrátil se a měl se k odchodu. Byv ale snažně žádán, aby poshověti ráčil, se slušnou důstojností pravil: „Tedy připrav mi místo takové, abych jako křesťanský král bez urážky oči pozdvihnouti mohl."

V mnohých hostincích rádi vystavují obrazy nestoudné anebo stydlivost urážející. Netrpme toho a zakažme si vyvěsování takových obrazů. Kdyby hostinský nám po vůli nechtěl učiniti, nechoďme nikdy do jeho domu. Kdyby tak každý učinil, zmizely by najednou všecky neslušné obrazy. Zvláště však v příbytcích svých netrpme obrazů necudných. Smutným je to zjevem našich vzdělaných lidí mnohých, že se stydí za svou víru a vlažnost a netečnost náboženskou ukazují i v domě svém. U takových lidí neuzříte v celém domě křesťanského obrazu, za to všude vyvěšeny jsou různé hrady, krajiny, pohanské bohyně a jiné obrazy bezvýznamné a často i necudné. Kdybyste nevěděli, že obyvatelé toho domu jsou katolíky, považovali byste je za pohany. Křesťan má víru svou vyznávati i úctou obrazů, které mu připomínají Krista Pána, jeho život a smrt a vše, co se k němu vztahuje. Proto v katolickém domě na prvním místě viseti má sv. kříž a obrazy Matky Boží a svatých. Pohled na sv. kříž a sv. obrazy vzbuzuje v srdci našem zbožné myšlenky, dodává v trápení útěchy a sil; a v dobrém utvrzuje. Proto, drazí v Kristu, obrazy špatné z domu odstraňte a nahraďte je obrazy Krista a jeho Matky a svatých a odstraníte z domu velikého pokušitele čistoty.

3. K nečistotě svádí „nepočestnost v oděvu.“ Člověk může a také má tělo své odívati slušným oděvem, může se šatiti podle svého stavu, avšak nesmí se tak odívati, aby oděvem svým dával pohoršení a ukazoval marnivou pýchu. Šat má zvláště k tomu sloužiti, abychom tělo své přikryli, proti zimě a úrazům chránili a slušným způsobem schránku a příbytek nesmrtelné duše ozdobili. Proto máme milovati čistotu v oděvu, neboť zevnějšek náš prozrazuje i vnitřní pořádek srdce. Avšak nikdy nemáme v oděvu hledati jedinou radost a nemáme oděvem ani se činiti směšnými ani vystavovati tělo své všetečnosti očí bližního. Toto zvláště týká se žen, které na oděv nejvíce myslí a mnoho si zakládají na zevnějšku svém. Nechci tím říci, že by ženy neměly na sebe držeti a že by měly choditi roztrhané a nečisté. Zvláště žena musí na zevnějšek svůj držeti, avšak musí býti velmi opatrnou, aby neupadla do marnivosti. Když žena slušně a cudně se odívá, prospívá sobě i jiným. Nelze zapříti, že oči lidské hledí na ženy. Toho mají si ženy býti vědomy a proto tak se mají odívati, aby nikomu nedaly pohoršení a v nikom nevzbudily smyslné žádosti. I šat svádí a vábí k ženám. Mnohé ženy to ovšem vědí a proto, aby obrátily na sebe pozornost a zvláště aby se líbily druhému pohlaví, strojí se nádherně, často nápadně, nepočestně a nestoudně. Než takové ženy prozrazují své nitro; neboť jisto jest, že žena, která chce se líbiti a poplésti hlavy druhých nepočestným oděvem, bývá obyčejně pyšná a nemravná. Proto praví sv. Cyprian: „Jen dívky a ženy

naprosto zvrhlé si dovolují honositi se příliš vyšňořeným šatem a nápadnou nádherou. Osobám, jimž je oděv nade všecko, není ctnost ničím.“ Již pohané měli v opovržení našňořené parádnice a vyhlašovali je za smyslné a pyšné. Císař Augustus pohrdal přeskvostným a marnivým oděvem. Často říkával: „Oděv drahocenný a marnivý jest korouhev pýchy a nádoba lehkomyslnosti.“

Církev sv. vždy křesťany napomínala, aby se varovali marnivosti a nepočestnosti v oděvu a proto nepočestně oděných žen ani do chrámu ani k svátostem nepřipouštěla. Svatý Ambrož byl velmi přísným a zvláště o to pečoval, aby nedála se žádná pohoršení. Proto jednou pravil k jedné vyšňořené a neslušně oděné paní, když do chrámu kráčela: „Kam spěcháš?“ „Do kostela“, odpověděla paní. „Já bych spíše myslil,“ pravil svatý Ambrož, „že jdeš do divadla anebo k tanci. Vrať se domů, nepočestná ženo a přicházej do kostela, abys zde hříchy své oplakávala, nikoli ale Kristu na potupu jiným pohoršení dávala.“ Avšak nejen do kostela nemají ženy choditi nepočestně a necudně oděné, nýbrž i do každé společnosti vůbec, neboť všude dávají pohoršení a k smyslnostem svádějí. Ženy ovšem nedbají na napomínání, ale chtějí se líbiti a muže uloviti. Proto strojí se nestoudně zvláště do divadla a na taneční zábavy. Krášlí tělo své jako ta bezbožná Jezabel, hlavu okrašlují pentlemi a drahokami a těla svého nezakrývají. Za císaře Ferdinanda ukázala se první zpěvačka při dvorním koncertu v tak nepočestném oděvu, že na ni stydlivá císařovna Maria Anna nemohla ani popatřiti. Proto poslala jí vlastní vzácný šátek, aby si jím zakryla ramena a nahotu.

Dosti o tom. Každý poznává, že nestoudným oděvem dává se pohoršení a svádí k nečistotě. Proto milujme jednoduchý a počestný oděv. Pán Ježíš nosil vždy jednoduchý a prostý oděv, avšak slušný a sebe důstojný. I první křesťané nosili se jednoduše, cudně a slušně. Tertulian praví: „My křesťané, co se oděvu týká, nedělíme se od jiných lidí, ale řídíme se vedle obyčeje vlasti své, s tím toliko rozdílem, že se varujeme marnivosti a zbytečné nádhery.“ A tak se zachovejme i my. Na mysli vždy mějmě, že tělo naše je chrámem Ducha svatého; proto tuto schránku tělesnou odívejme slušně a cudně. Noste se podle domácího svého kroje, s nímž i dobré mravy se udržují, ale varujte se zbytečné nádhery. Pamatujte, že marnivé ženy vždy špatně skončily. Kupujte si šaty jednoduché, slušné a zdravé, abyste si uchovali srdce nevinné a čisté a tím budete se líbiti Bohu i lidem. Nemyslete si, že nádherou v oděvu a nestoudným šatem dobře se provdáte.

Cyrus, král perský, dal rozhlásiti po vší zemi, že si chce některou pannu ve svém království za manželku vzíti a že všecky

panny mohou se o tu hodnost ucházeti. V ustanovený den sešlo se množství chtivých nevěst v domě krá'ovském. Všecky se nádherně oděly a ozdobily, těšíce se, že každá krále okouzlí a že si ji vezme za manželku. I vešel do síně král, aby pohleděl na dívky a nalezl mezi nimi jednu krásné sice tváře, ale prostě, ač čistě a počestně ozdobenou. Tuto za ruku ujav, řekl: „Chciť já za manželku míti dívku počestnou, nikoli ale marnivou, tuto si volím.“ Ostatní s hanbou propustil.

4. K porušení čistoty svádí příliš volné obcování s osobami druhého pohlaví a lehkovážná společnost.

Velkým nebezpečenstvím k porušení čistoty bývají tak zvané známosti dvou osob různého pohlaví. Svatý Alfons Ligouri praví o známostech toto: „Všeobecně řečeno, každá osoba, která udržuje nedovolený poměr nebo známost s jinou osobou, vydává se v nebezpečenství ke hříchu. Zkušenost nás učí, že málo jest lidí, kteří mají známosti a při tom uchránili se těžkého hříchu. A jestliže se hned na počátku neprovinili, tedy později jistě klesnou. Z počátku mluví spolu z náklonnosti, později však z náklonnosti povstává vášeň, která zatemní rozum a působí, že dopouštějí se nečistoty v myšlenkách, slovech a konečně i skutkem. — Nikdo proto se neomlouvej, že nemáš zlých úmyslů a ani nepočestných myšlenek. Ďábel umí vše tak zaříditi, že z počátku nevzbuzuje v srdci zamilovaných žádných hříšných myšlenek, když však pozoruje, že náklonnost v srdci se zakořenila, působí, že člověk ani nepozoruje, že něco činí, čím uráží Boha a duši svou v záhubu uvádí. Dobře proto sv. Jeroným známosti nazývá zápasem smrtelným umírající čistoty, stromem hříchu a uštknutím pekelného hada. Jak mnoho ctnostných a bohabojných dívek kleslo v nečest a hanbu následkem příliš volného obcování s druhým pohlavím! Zvláště pak nebezpečnými jsou pro čistotu duše tajné a noční schůzky osob obojího pohlaví. Vědomí, že nikdo jich nevidí, ba ani sebe nevidí, seslabuje stydlivost a vášeň jsouc uvolněna přemáhá lehce člověka, tak že dopouští se hříchu, kterého by před lidmi neučinil. Tisíce mladých lidí nočními schůzkami oloupili se o čest a spásu duše a tisíce matek jest na věky zavrženo, protože tomu nebránily.

Rodičové střežte dítek svých a nedovolujte jim činiti si tajné známosti, abyste nebyli spoluvinnými hříchu jejich. Vy mně však řeknete: „Mají-li se mladí lidé později vzíti, musejí se častěji scházeti, aby se lépe poznali.“ Známosti za příčinou sňatku jsou sice dovoleny, avšak nesmějí trvati dlouho a nesmějí býti tajné. Nechť ženich přijde k vám za dcerou ve dne a veřejně, ať se baví před vámi. Konečně sami nejlépe víte, že z dlouhých a tajných známostí nepovstávají šťastná a spokojená manželství. Mnozí za

svobodna se milovali a po svatbě od sebe utekli. K tomu, tuším, netřeba žádného příkladu, neboť živých příkladů máme dosti.

Také lehkovážná společnost svádí k nečistotě. Moudrý Sirach napomíná nás: „Odděl se od nepřátel svých, ale na pozoru se měj před svými přáteli.“ (Sir. 6, 13.) Mnozí lidé staví se nám do očí jako upřímní a nejlepší přátelé, avšak nejsou ani dobrými ani pravými přáteli, nýbrž často nebezpečnějšími než zjevní nepřátelé. Takovými nepravými přáteli jsou všichni pochlebníci, kteří, aby se vedrali v srdce naše, nám lichotí, chválí nás, ať už jednáme dobře nebo špatně. K těmto pochlebníkům druží se svůdcové, kteří svými ošemetnými řečmi a špatnými příklady svádí nás k nemravným skutkům a namlouvají nám, jakoby vše to bylo něčím dovoleným. Kdo v takové společnosti rád dlí, jistě se pokazí. Proč mnohý syn neb dcera nemá doma stání, ale hledí z domu se vytratiti, proč ustavičně běhá do jistého domu? Tam jsou jejich přátelé, tam mohou se nenuceně baviti a prostopášnosti páchati. Že špatná společnost kazí dobré mravy, je osvědčené přísloví.

Jistý Portugalec měl jediného syna, jehož vroucně miloval. S bolestí však pozoroval, že se syn jeho po nějaký čas přidržuje soudruhů zlých; bál se tudíž o jeho nevinnost a napomínal ho. Syn vyslechl sice napomenutí otcovo uctivě, pravil však, že není třeba se obávati, mají-li soudruhové nějaké vady, že on se přičiní, aby je odložili. Otec nespokojil se odpovědí touto, ale dal jednoho dne darem synu svému bedničku plnou krásných meruněk, mezi ně vmísil však několik nahnilých. Syn chtěl nahnilé meruňky vybrati, aby se od nich nepokazily zdravé, čehož však otec nedopustil a uschoval si klíček od bedničky. Po delším čase teprv dovolil otevříti bedničku. Než jaká to změna! Všecky meruňky byly zkaženy, vydávajíce ošklivý zápach. Skoro s pláčem litoval syn ztráty. Ale otec řekl mu vážně: „Synu! Tu vidíš, že se snáze dobří od zlých nakazí, než zlí od dobrých napraví.“ Syn poznal, jak velice bloudil, a jak moudrého, svědomitého otce má.

5. K nečistotě svádí neslušné tance, divadelní hry a představení.

Tanec jako umění podle taktů a zvuků písně nebo hudby prováděti, sám v sobě vlastně není žádným hříchem. Vždyť u některých národů tanec jest i částí bohoslužby. V Starém zákoně u Židů tanec nepovažoval se za něco zlého nebo rozpustilého, ale za nadšené oslavování Hospodina. Proto ženy israelské tančily ve společnosti se sestrou Aronovou Marií a zpívaly chvalozpěvy na poděkování Hospodinu za osvobození z Egypta a vítězství nad Egypťany. Podobně i král David tancem oslavoval Hospodina, když za zpěvu a hudby archa Hospodinova přenášena byla do Jerusaléma. (2 Král.

6, 5.) Takový tanec nebyl nepočestným a také nesváděl k porušení čistoty. Avšak tance, které nyní jsou v obyčeji, obyčejně jsou příčinou zkázy mravní i tělesné. Tanec jest náruživá zábava, při které ani ctnostnému nelze se uchrániti nečisté myšlenky neb žádosti. Věc jest zcela přirozena. Tančící rozdrážděni jsou divokou hudbou, opojnými nápoji, veselými písněmi a příliš volným obcováním a pohybováním těla, což vše velice probouzí lidskou smyslnost. Proto již u pohanů tance spojeny byly s ohavnostmi, k nimž právě tanec s osobami druhého pohlaví lehko sváděl. I pohané náruživé tanečníky považovali za nemravné lidi. Kdo chtěl v Římě nemravnou osobu vylíčiti, pravil o ní, že tančí uměleji než se sluší na ženskou. Sám nemravný básník Ovid tanec nazývá osením všelikých nepravostí. Církev vždy křesťany varovala před tancem, poněvadž vždy jest toho přesvědčení, že člověk musil by býti andělem, aby se tancem nepokazil.

Že tanec skutečně jest velmi nebezpečným pro čistotu duše, potvrzuje církevní spisovatel Tertulian, jenž žil v prvních dobách křesťanských. Vypravuje ve svých dějinách následující příklad: Jistá žena, která v chování svém byla nepočestnou a velmi světáckou, aby ukojila smyslným svým žádostem, často navštěvovala taneční zábavy a divadla, jimž řádní křesťané se vyhýbali. Při jedné taneční zábavě najednou byla ďáblem posedlá. Ihned k ní přivedeni byli kněží, kteří svými modlitbami a zaříkáním donutili ďábla k řeči. I tázali se ho, proč se opovážil křestanku napadnouti? Zlý duch odpověděl: „Měl jsem k tomu právo, neboť jsem ji nalezl na svém území a ve vlastnictví svém.“ Dobře proto praví sv. Karel Boromejský, že tanec je kruhem, jehož středem je ďábel a čárou tanečníci, jeho otroci. Proto sv. František Sal. nás napomíná: „Máš-li nevyhnutelně tančiti, hleď to s dobrým úmyslem, ctně a vážně dělati. Tanči málo a zřídka, neboť při vší opatrnosti jest to věc nebezpečná.“ Dnes ovšem na slova jeho se nedrží, neboť tanečních zábav je mnoho, tančí se dlouho a často. Každá slavnost musí se zakončiti tancem. Řekne někdo z vás: vždyť při tanci se nemusí hřešiti. Ovšem; ale kolik je mezi lidmi tak pevných, kteří by i při tanci uchránili se i nejmenší hříšné myšlenky? Tanec sám sebou není ničím hříšným, ale tančícím je rozhodně příčinou zkázy. Všimněme si děvčat. Která dívka nechodí k muzikám, je vždy ctnostnější, pobožnější a pokornější než ty, které musejí býti na každé muzice. Muziky zkazily již přemnohé počestné dívky. U muziky naučily se všetečným a nepočestným pohledům, rozpustilým a neslušným řečem a nepočestnému chování; u muziky pozbyly čistotu duše a čest svou. Mnohá a mnohá dívka podnes byla by zachovalou, kdyby nebylo muzik. Taneční zábavy ovšem nemohou se zakázati,

ale kéž by rodičové o to sami dbali, aby muzik co nejméně se povolovalo a aby mládež nikdy nezůstala bez dozoru.

Slušnou zábavu nikdo nezapovídá, ale i při slušné taneční zábavě a na slušném místě konané třeba jest opatrnosti. Svatý František Sal. proto tančící napomíná, aby vždy si při tanci vzpomněli, kolik duší trápí se v pekelném ohni pro hříchy, jichž se při tanci dopustily; a proto i při tanci máme pamatovati na smrt a soud Boží. Kdo se chce uchrániti pokušení a hříchu proti čistotě, varuj se rozpustilých muzik a zřídka kdy tanči. Svatá Alžběta Durynská pravila, když kdysi ze zdvořilosti kousek potancovala: „Jeden tanec postačí pro svět, ostatních se však z lásky k Bohu zdržím.“ Že tanec škodí zdraví lidskému, netřeba připomínati, neboť stává se velmi často, že mnozí v tanci náhle klesli k zemi mrtvi a přemnozí z tanečních zábav odnesli si nebezpečnou nemoc.

Také divadla a divadelní představení bývají příčinou mravní zkázy. U nás v době probuzení národa byla divadla a divadelní hry školou života, neboť na divadle předváděl se živě posluchačům nějaký poučný děj ze života anebo z dějin našeho národa. Pokud i dnes taková vážná a poučná představení se dávají, nezapovídá se ani do divadla choditi ani úlohy hráti. Než nynější svět nemá záliby ve vážných představeních, ale chce viděti a poslouchati veselé a často nestoudné kusy. Nemravná divadelní představení velice záhubně působí na mravnost, neboť nejen obsah hry jest nemravný, ale zvláště herci a herečky k nečistotě ponoukají. Herečky obyčejně bývají nepočestně oděny a nestoudně se pohybují. Kdyby někdo při některé opeře ani slova nerozuměl, přece může se úplně zkaziti patřením na nestoudné herečky. Taková divadla zajisté nejsou školou života, ale jsou místem pohoršení a mravní zkázy. Filip II., poznav zkázu divadla, vyhnal všecky herce a herečky ode dvora, jakožto lidi, kteří jen smyslnosti a lenosti lahodí, mravy kazí a v srdci posluchačů nezřízené žádosti vzbuzují a víru umrtvují. I mnozí spisovatelé vážní uznávají, že divadlo více škodí než vzdělává. Racine, spisovatel divadelních her, později divadla ani nenavštěvoval a napomínal syna svého, aby se vyražení toho vzdaloval. — Jedna duchaplná paní byvši kdysi tázána, co o divadle soudí, pravila: „Divadlo jest učitel jedné hodiny a svůdce mnoha roků.“ I pohané považovali divadelní hry za záhubné a nedovolené. Cicero píše: „Hříčky tyto a vesměs kratochvíle divadelní za lehkost mravů považuji, aby posluchači nejen cti měšťanské zbavováni, ale i v opovržení uvedeni byli u ostatních měšťanů.“

Že divadelní hry slouží jen smyslnosti, viděti vlastně nejvíce na samých hercích, kteří obyčejně nebývají vzorem ctnostného a pořádného života. Že i tak zvaná ochotnická divadla mnoho ne-

přispívají k mravnosti a ušlechtilosti srdce, nelze zapříti. Mládež schází se ke zkouškám obyčejně večer, bývá bez náležitého dozoru a proto už ty zkoušky bývají mnohým k záhubě. Mimo to častým hraním divadla přivykají jakémusi volnějšímu chování, drzejší a nestydaté řeči a také v srdce jejich dere se pýcha a touha, nápodobiti divadelní představení v praktickém životě. Proto i při ochotnických představeních třeba opatrnosti a přísného dozoru. Nejsem proti tomu, aby někdy na osadě pořádalo se divadelní představení, neboť slušné divadlo je vždy ušlechtilejší zábavou než tance a jiné zábavy. Avšak vždy třeba jest k tomu přihlížeti, aby se vybíraly kusy slušné, mravné a opravdu poučné a také i obsahu náboženského. Při cvičení divadelní hry musí řiditel o to dbáti, aby mládež ničím se nekazila a vůbec počestně se chovala. Poněvadž však při vší přísnosti přece nelze se ubrániti mravní porušenosti, proto buďtež divadelní hry zřídka představovány.

6. Konečně k nečistotě svádí zahálka a nestřídmost v jídle a pití.

Zahálka jest počátkem všech nepravostí, zvláště pak nečistoty, jak dosvědčuje kniha přísloví: „Žádosti zabíjejí lenivého, nebo nechtěly ničeho ruce jeho dělati; celý den žádá a dychtí.“ (Přísl. 21, 25, 26) Lidé, kteří nemají žádné práce a žádných starostí, obyčejně oddávají se myšlenkám nečistým a vyhledávají smyslných rozkoší, aby čas zabili. Král David pokud zaměstnán byl válkami a pečováním o říši svou, dotud zůstal mužem podle srdce Božího. Když však oddal se nečinnosti a zahálce, klesl hluboko a dopustil se cizoložství. Proto právem praví učení a svatí učitelé církevní, že ďábel používá lidské zahálky, aby ve společnosti nečistých myšlenek a hříšných žádostí vedrati se mohl do srdce lidského. Pracovitého člověka pokouší jeden satan, ale na lenošného vrhá se sto satanů.

Misnia, veřejná hříšnice, šla k sv. opatu Albertu k svaté zpovědi a že nad hříchy velmi plakala, dal jí rozhřešení. Misnia ale upadla v brzku zase do starých hříchů. Milostí Boží však se poznavši přišla opět kajicně k sv. zpovědi a tu ji sv. opat odkázal na druhý den, aby horlivou modlitbou tím lépe se na sv. zpověď připravila. Druhého dne jí sv. opat pravil: „Především se musíš vystříhati zahálky, neboť ta jest příčinou, že jsi opět do hříchu padla. Budoucně musíš pilně pracovati a postiti se a potom více nezhřešíš a proto jen pod tou podmínkou ti dávám rozhřešení.“ Misnia uposlechla rady té a blaženě skončila život svůj.

Varujme se tudíž zahálky, která uvádí každého do hříchu. Neboť nemá-li člověk žádného zaměstnání, přichází ďábel a svádí nás k myšlením nečistým, kteréž zase lehko svedou nás k hříšnému skutku. Má-li však člověk ustavičně na mysli svou práci a povin-

nosti stavu svého, pak žádná zábava, žádné vyražení nedovedou ho zdržeti se od práce a oddati se lenosti. Proto kdo se chce uvarovati hříšných myšlenek a skutků, musí ustavičně zaměstnávati tělo i ducha prací. Ustavičná práce a denní starosti trýzní tělo a odnímají mu bujnosti; proto pracovitý člověk nemá ani času mysliti na věci nečisté nebo zábavy nepočestné. Sv. Ignac z Lojoly velice nerad viděl, když někteří bratří oddávali se zahálce a proto je často káral a trestal. Jednou spatřil tři bratry, kteří o polednách stáli zahálejíce u vrat. I šel k nim a poručil jim, aby hned odnesli hromadu kamení na blízku ležící do nejhořejšího patra. Po třech měsících nalezl tytéž bratry u brány opět zahálející. I musili na rozkaz jeho opět kamení to na předešlé místo odnésti, při čemž jim dal poučení: „Nic není služebníku Božímu nebezpečnějšího než zahálka. Proto nikdy neskládejme ruce v klín a neoddávejme se zahálce, nýbrž ustavičně se užitečnými věcmi zaměstnávejte, aby mysl naše netoulala se po věcech marných a hříšných.“

Konečně k nečistotě svádí nestřídmost v jídle a pití. Nestřídmým pitím ztrácí člověk užívání rozumu, klesá pod obraz Boží; proto také i jeho řeči a skutky jsou zvířecí. Opilec nestoudně mluví, nemravně se chová a tak dává dvoje pohoršení: obžerstvím a nemravností. Nestřídmost v jídle a pití svádí k nečistotě, neboť opojné nápoje dráždí tělo a rozplameňují smyslné žádosti. Jako kůň, jenž nepracuje, ale dobrý obrok dostává, jest bujný a zlý, tak nestřídmý člověk nestřídmým pitím a jídlem jest bujným a rozpustilým. Proto sv. Pavel nás napomíná: „Neopíjejte se vínem, v němž jest chlípnost, ale naplněni buďte Duchem svatým.“ (Efes. 5, 18.) Nejen víno dráždí, více ještě kořalka a vůbec nemírné pití lihovin. Že nestřídmí lidé nejčastěji dopouštějí se nečistých skutků, dosvědčuje lidská zkušenost. Jistý kněz, jenž byl duchovním správcem v trestnici, ze své zkušenosti dosvědčuje, že mezi trestanci bylo mnoho mladých i starých zločinců, kteří pro násilné smilství na nedospělých v žaláři odpykati musili své nepravosti. Když duchovní správce vyptával se vězňů po příčině pádu jejich, co je přimělo k takovému hříchu, tu mladí trestanci pokorně vyznali: „Kořalka byla příčinou, byli jsme opilí.“ Staří neříkali ničeho, klopili zraky studem. Varujme se tudíž nestřídmosti v jídle a pití poslouchajíce napomenutí svatého Pavla: „Jako ve dne poctivě choďme, ne v hodování a opilství, ne ve smilstvech a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, ale oblecte se v Pána Ježíše Krista a nepečujte o tělo podle žádostí.“ (Řím. 13, 13, 14.)

Jest ještě mnoho věcí, které svádí k porušení čistoty a jichž katechismus neuvádí. Proto křesťan v pochybnostech, je-li něco

proti šestému přikázání, čehož se dopustil, má se optati svého zpovědníka anebo zkušených a pobožných lidí.

435. *„Co máme činiti, jsme-li v pochybnosti, je-li něco proti šestému přikázání Božímu?“*

„Jsme-li v pochybnosti, je-li něco proti šestému přikázání Božímu, nesmíme toho činiti, nýbrž máme rodičů nebo zpovědníka poprositi za poučení.“

Otázka tato je důležita tím, že někdy manželé nebo snoubenci dovolují si skutků, které jim svědomí jako něco nedovoleného a hříšného předhazuje. Jsme-li vůbec v nejistotě a pochybnosti, zdali něco jest hříchem proti šestému přikázání, nesmíme toho činiti omlouvajíce se svým míněním, nýbrž máme při sv. zpovědi svědomitě knězi vše vyložiti a za radu a poučení poprositi. Vůbec odporučuje se nám, abychom nejvíce pečovali o zachování studu a pokojného svědomí a všeho se vystříhali, čím bychom poskvrniti mohli nejkrásnější ctnost — čistotu.

436. *„Proč se máme hříchů proti čistotě zvlášt pečlivě chrániti?“*

„Hříchů proti čistotě máme se zvlášť pečlivě chrániti:

1. Protože hříchy tyto, ba i zcela dobrovolné nečisté myšlenky, jsou hříchy těžké.
2. Protože poskvrňují nejen duši, nýbrž i tělo člověka, kteréž jest chrámem Ducha svatého.
3. Protože mají nad míru hrozné následky.“

1. Všecky hříchy proti šestému přikázání ano i nečisté myšlenky a žádosti jsou hříchy těžké, to jest, smrtelné, jestliže se jich kdo vědomě a dobrovolně dopouští Že všecky hříchy proti čistotě, ať se jich dopouštíme skutkem nebo myšlením, jsou smrtelné, zřetelně dosvědčuje Písmo svaté. Tak Pán Ježíš praví: „Každý, kdož by pohleděl na ženu ku požádání jí, již cizoložil v srdci svém.“ (Mat. 5, 27.) A sv. Pavel dí: „Nemylte se; ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci nebudou královstvím Božím vládnouti“ (Kor. 6, 9) a v listu ke Galatům praví: „Zjevníť pak jsou skutkové těla, jež jsou: smilstvo, nečistota, nestydatost, chlípnost, o kterýchž vám předpovídám, jakož jsem prve pravil, že kdo takové věci činí, království Božího nedojdou.“ (Gal. 5, 19—21.) Dle slov sv Pavla nikdo nevejde do království nebeského, kdo se vědomě a dobrovolně dopouští hříchů nečistoty. Z toho také poznáváme, že všecky hříchy proti nečistotě jsou smrtelné, o kterýchž

nás víra učí, že nebe zavírají. Proto máme se bedlivě varovati netoliko nečistých skutků, ale vůbec všeho, co k nečistotě svádí.

Mnozí domnívají se, že jen nečisté skutky, smilstvo a cizoložství, jsou hříchem smrtelným, avšak nečisté myšlenky a žádosti považují za hříchy malé. Nedejme se klamati svým míněním! Každá dobrovolná nečistá myšlenka a hříšná žádost, každý nepočestný pohled a vůbec vše, co čistotu porušuje anebo k porušení čistoty svádí, jest hříchem smrtelným, protože tyto hříchy jsou pro každého blízkou a nebezpečnou příležitostí k porušení čistoty skutkem. Než ačkoliv všecky hříchy proti šestému přikázání jsou těžké, přece však všecky nejsou stejně veliké, nýbrž některé jsou těžší, podle toho, kdo, s kým a na kterém místě se jich dopustil a čím horší jest z hříchu toho pohoršení a záhubnější následky. Proto těžšího hříchu dopouštějí se ženatí než svobodní, osoby, které slibem vázány jsou k čistotě než ostatní lidé, příbuzní než nepříbuzní. Většího hříchu také se dopouští, kdo nečistého skutku dopustí se na posvátném místě, v kostele nebo na hřbitově. Hřích nečistoty je tím větší, s čím větší drzostí a nestoudností jest páchán anebo dokonce proti přírodě anebo se zvířaty Hřích nečistoty je těžší, jsou-li následky hříchu záhubnější pro vinníka i pro svedeného. Většího proto hříchu se dopouští, kdo nepočestným skutkem oloupí o čest dosud nevinného a zachovalého svého bližního, kdo připraví bližního o dobrou pověst a jmění, kdo dává veřejné pohoršení.

Že všecky hříchy nečistoty nejsou stejně veliké, poznáváme také z trestů, které Bůh, církev a svět ustanovili na vinníky. V Písmě sv. Starého zákona čteme, že na jisté hříchy proti čistotě ustanoven byl trest smrti ukamenováním a na jiné hříchy trest smrti ohněm. Velikost hříchu nečistoty vůbec poznáváme z toho, že Bůh žádného hříchu tak přísně netrestal jako smilství. Kain zabil bratra svého a přece ho Bůh nepotrestal smrtí, nýbrž vyřkl nad ním pouze kletbu. Když však potomci Kainovi dopouštěli se smilstva, „zželelo se mu, že učinil člověka na zemi. A bolestí srdce dotčen jsa vnitř, řekl: Vyhladím člověka, kteréhož jsem stvořil.“ (I. Mojž. 6, 6, 7.) Potopou zahladil Bůh smilné pokolení lidské. Podobně obyvatele Sodomy a Gomorrhy nezahladil sírou a ohněm pro jiné nepravosti, nýbrž pouze pro smilství a hříchy nečistoty. A konečně velikost hříchu nečistoty poznáváme z toho, že Pán Ježíš nejvíce byl potupen a ponížen pro hříchy nečistoty, neboť pro lidskou chlípnost byl obnažen a bičován a na kříž obnažený přibit.

Že hříchy nečistoty nejsou stejně veliké, poznáváme z trestů církevních a světských.

Církev v prvotních dobách trestávala smilství veřejným pokáním, které trvalo od 1 až 15 let anebo doživotně. Církevní

sněm elvirský ve Španělsku vydal r. 305 zákon, aby panny, které Bohu a službě jeho se zasvětily, byvše ve smilstvu postiženy, po celý život odsouzeny byly k veřejnému pokání.

Také křesťanští panovníci vydali přísné tresty proti smilství, neboť byli přesvědčeni, že hříchem tímto ohrožena jest veřejná mravnost a trvání národů

Čistota bývala u starých Sasů v takové vážnosti, že panna, kteráž ze smilstva, anebo žena z cizoložstva usvědčena byla, zardousiti se měla, tělo pak se spálilo; svůdce jejich oběšen byl na místě, kdež popel svedených se nalezal. Někdy také bývaly takové ženy od jiných žen metlami mrskány a ostrými ostny píchány a ode vsi ke vsi honěny, až těmto mukám podlehly. Karel Vel., císař, byl toho přesvědčení, že všeliký druh smilstva kletba Boží očekává a proto říkával: „Pro tuto nepravost celé říše i s panovníky zahynuly!“ I nechával přivázati nestydaté ženštiny a muže ke stolu a vydal je všeobecnému posměchu. Císař Majorian přísné zákony vydal proti smilstvu. Které vdovy příliš svobodně si počínaly, směly se teprv za pět roků vdávati, anebo polovici jmění zákonitým dědicům dáti. Než světské zákony trestaly i hříchy, jimiž k nečistotě se svádí. Dle franských zákonů musel ten, kdo paní nebo dívce milostně ruku stiskl, 15 dukátů za trest zaplatiti; jednou tolik musil zaplatiti, kdo ji za ruku uchopil, a čtyřikráte tolik, kdo se jí nestydatě dotekl. Vůbec každé neslušné obcování se ženskými bylo pokutováno penězi. Také i dnes světský zákon trestá vězením násilí a jiné zločiny proti mravopočestnosti. Avšak dobrovolné hříchy smilstva osob netrestá; proto zkáza mravní je právě za dnů našich hrozná.

Všecky tedy hříchy nečistoty jsou smrtelné a ani jeden není všedním nebo lehkým hříchem, jestliže se ho kdo dopustil vědomě a dobrovolně. Co se však týká hříchů, které k porušení čistoty svádí na př. čtení oplzlých knih, návštěva divadla a tanečních zábav a podobných věcí, které jsou blízkou příležitostí k porušení čistoty, tedy jsou nám pod smrtelným hříchem zapovězeny. Jestliže tyto příležitosti k porušení čistoty nejsou pro někoho nebezpečnými a jestliže ho k nečistotě nesvádí, tedy jsou pro něho menším hříchem. Kdo však i tyto příležitosti ke hříchu lehkomyslně a svévolně vyhledává, sotva uchrání se těžkého hříchu a proto nesmí bez potřeby vydávati se v nebezpečenství k porušení stydlivosti a čistoty. Konečně dlužno poznamenati, že pro některého člověka oplzlá kniha, tanec, divadlo, obraz a podobná pokušení mohou býti velikým nebezpečenstvím k porušení čistoty, kdežto pro jiného zcela žádným pokušením; proto není radno se omlouvati: „ten a onen tam byli a nepokazili se, nepokazím se tedy ani já.“ Zkušenost nás ale učí, že právě takoví se pokazili. Hlavním tudíž pravidlem

nám vždy budiž: varujme se všeho, co ruší stydlivost a utíkejme přede vším, co může býti nebezpečnou příležitostí ke hříchu a nikdy nespoléhejme na svou sílu.

2. Hříchů proti nečistotě máme se chrániti, protože poskvrňují nejen duši, nýbrž i tělo člověka, kteréž jest chrámem Ducha svatého.

Na křtu svatém očistěna byla duše naše od všeliké poskvrny hříchu, obdařena byla posvěcující milostí a člověk učiněn byl údem těla Kristova, církve svaté, přítelem Božím, bratrem Kristovým a dědicem království nebeského. Na křtu svatém i naše tělo bylo posvěceno a chrámem Ducha svatého učiněno. Proto církev svatá křtěnce napomíná, aby čistotu duše až do smrti sobě uchoval, aby jednou objeviti se mohl před svým Bohem s bílým a neposkvrněným rouchem čistoty duše. Kdo však dopouští se hříchů nečistoty, poskvrňuje netoliko obraz Boží v duši své, ale také své tělo, kteréž má býti čistým příbytkem ducha nesmrtelného, a připodobňuje se zvířatům, které duše nemají. Sv. Bernard proto praví: „Dopustí-li se člověk pýchy, jest člověkem, který sice hřeší, ale hřeší jako andělé zhřešili; dopustí-li se lakoty, jest člověkem, který sice hřeší, ale hřeší jako člověk; dopustí-li se však smilstva, hřeší, avšak hřeší jako zvíře, hřeší-li však jako zvíře, nemá v sobě světla ducha, jímž se rozeznává od nerozumných zvířat.“

Proto hřích nečistoty jest nejohavnější nepravostí, protože člověk, jenž jest k podobenství a obrazu Božímu stvořen, podobati se chce zvířatům, které v nečistotě hledají jediného svého štěstí. Proto sv. Pavel pohany, kteří nejvíce smilstva se dopouštěli, nazval blázny, neboť praví: „Nebo pravíce se býti moudrými, blázny učiněni jsou. A změnili slávu neporušitelného Boha v podobenství obrazu porušitelného člověka i ptactva i čtvernožců i plazův Pročež vydal je Bůh v žádosti srdce jejich, v nečistotu, tak že těla svá na sobě samých hanobili.“ (Řím. 1, 22—24.)

Horším a trestuhodnějším bláznovstvím jest nečistota u křesťanů, kteří život svůj obětují nečistotě a tak poskvrňují v duši své přirozený i nadpřirozený obraz Boží. Pán Bůh povolal nás k účastenství v království nebeském, učinil nás málo menšími andělů, předrahou krví svou nás očistil a posvětil, abychom jednou se svatými anděli a přáteli Božími Krista Pána velebili a radostí věčných požívali, a člověk na vše to zapomíná a vede život zvířecký! Věru nemůže býti větší hanby, které se člověk dopouští a která zasluhuje nejpřísnějšího potrestání. Bůh také zatratí nečisté lidi, kteří tělo své, chrám Ducha svatého smilstvem poskvrňují, jak praví sv. Pavel: „Jestliže pak kdo chrám Boží poskvrní, toho zatratí Bůh; nebo chrám Boží jest svatý, kterýž jste vy.“ (I. Kor. 3, 17.)

Než hřích nečistoty jest ohavným nejen před Bohem, ale také před lidmi Vždyť i lidé bezectní stydí se za nečistotu a ani jménem ji nevyslovují, leč mezi sebou anebo jsou-li podnapilými. Ve společnosti však neodváží se ani nejspustlejší člověk o této neřesti mluviti, neboť dobře ví, že by došel hanby a že by ve společnosti ani trpěn nebyl. Nečistí a nemravní lidé jsou vůbec u všech lidí v opovržení. Nemravným osobám počestní lidé se vyhýbají a do nemravného domu styděl by se veřejně vstoupiti i nemravný člověk. Dobře proto dí moudrý Sirach: „Každá žena, kteráž je smilná, jako lejno na cestě pošlapána bude.“ (Sir. 9, 10.)

3. Zvláště však máme se nečistoty chrániti, protože má nad míru hrozné následky.

437. *„Které jsou následky nečistoty?“*

„Následky nečistoty jsou:

1. Nechuť k Bohu a božským věcem.
2. Zaslepenost rozumu a zatvrzelost vůle.
3. Rozličné nemoce, hanba a bída.
4. Věčné zavržení.“

Žádný hřích nemá tak hrozných následků pro duši a tělo jako smilství, neboť z tohoto hříchu povstávají všecky ostatní těžké hříchy. Sv. Řehoř dí: „Ze smilstva zplozuje se zaslepenost mysli, nepovážlivost, nenávist k Bohu, k přítomnému životu lidskému, vzhledem na budoucí život hrůza a zoufalství.“ Hříchy nečistoty zvláště mají tyto následky:

1. Kdo se hříchu smilstva dopouští, jeví nechuť k Bohu a božským věcem. Nečistý a nemravný člověk jest velmi nešťastným, neboť žije v ustavičném vnitřním nepokoji. Ustavičně myslí na věci nestoudné, zlé žádosti nedovolují mu ani pokojně spáti, neboť i ve snu ho pokouší a nečistými sny dráždí. Nečistý člověk ustavičně touží po nečistotě a když ukojil své žádosti, nastupuje v duši jeho hrozná trýzeň a prázdnota. Následek toho jest, že nečistý člověk nemá žádného zalíbení v Bohu. Bůh zapovídá všelikou nečistotu a nečistý člověk ji koná, proto nemiluje Boha, nenávidí učení a víru Kristovu, která poroučí čistotu srdce, odtud pak v srdci nečistého člověka vzniká náboženská vlažnost, nevěra a odpadlictví.

Nečistí lidé nerádi se modlí, nechodí na služby Boží, nepřijímají svatých svátostí, a jestli chodí někdy na služby Boží, nemají zalíbení na ničem a srdce jejich nepožívá duchovní radosti ze slova Božího, nýbrž naopak odpor a nechuť. Čím hlouběji kdo klesá do nečistoty, tím více zapomíná na Boha a tím větší odpor jeví k ná-

boženství a ke všem věcem božským. A vše to jest zcela přirozeno. V nečistém srdci zajisté nemůže zároveň přebývati Duch Boží a ovoce jeho bázeň Boží, a duch zlý a jeho ovoce bezbožnost; proto který duch ovládá a opanuje srdce lidské, tomu člověk slouží. Nečistý člověk slouží ďáblu, proto nemůže míti zalíbení v Bohu a božských věcech.

Že nečistota má za následek nechuť k Bohu a často i nevěru a odpadlictví, dosvědčuje Písmo sv. a dějiny lidstva. Israelité již pro nečistotu a jiné nepravosti na Boha zapomínali a modlám se klaněli a proto Bůh musil je přísnými tresty trestati. Král Šalomoun k vůli pohanským ženám, kteréž si do domu a země israelské uvedl, zavedl modlářství a sám tak se zapomněl, že se i modlám klaněl. Saduceové, kteří žili světu a rozkošnictví, pohrdali Kristem Pánem, jenž čistotu miloval, hlásal a přikazoval. Avšak i tak zvaní refermatoři Kalvín, Luther a Jindřich VIII. hlavně ze smyslnosti odpadli od církve a mnoho lidí k odpadnutí svedli Luther nebyl čistých a bezúhonných mravů, což dosvědčují jeho „stolní řeči“, které přesyceny jsou nemravností. Sám pak nemravnost šířil svým špatným příkladem, neboť jako mnich oženil se s uprchlou jeptiškou, a uvolněným svým učením způsobil, že mnozí mniši a jeptišky následovali příkladu jeho, ženili se a vdávaly a od pravé církve a víry odpadli. Zkáza mravní byla za doby Luthrovy tak hrozná, že sám Luther se jí děsil a hrozně bědoval. Jindřich VIII., král anglický, jedině z nečisté žádosti odpadl od církve a k odpadlictví donutil celý národ. Neboť když mu papež nedovolil zapuditi pravou a hodnou manželku, odpadl a vzal si za manželku herečku, k níž zahořel nečistou láskou. Prostopášník ten, nabaživ se souložnice, dal ji odpraviti. Měl pět žen, které všecky dal usmrtiti. Sám pak bídně žil a ještě v mužném věku za největší bídy a trýzně duševní bez Boha zemřel.

2. Nečistota působí zaslepenost rozumu a zatvrzelost vůle.

Člověk, který oddán jest hříchům nečistoty, jest jako okovy spoután, tak že ani nepoznává hrozného svého duševního stavu a nevidí nebezpečenství a zkázy, do které duši svou dobrovolně uvrhuje. Jeho rozum je zatemněn a zaslepen, takže nechápe pravd nadpřirozených a náboženství jest mu bláznovstvím, jak dí svatý Pavel: „Tělesný pak člověk nechápe těch věcí, kteréž jsou Ducha Božího; nebo bláznovstvím jsou jemu a nemůže jim rozuměti.“ (I. Kor. 2, 14.) Proto také nemravní a smilní lidé jsou nepolepšitelnými a k všelikému napomínání zatvrzelými. Smilníci nedbají na slovo Boží, neposlouchají napomenutí dobrých lidí a nedbají na výčitky svědomí a hanbu, do které se uvedli hříchem, nýbrž dále otročí

svému hříchu, až stává se jim zvykem a nutností. Hříšníci tito nemají ani vůle ani síly, aby odtrhli se od nepravosti své; proto tito hříšníci i ve zpovědi zamlčují hříchy své a často i na smrtelném loži jsou němými a bídně umírají.

Jistý člověk, jenž po delší čas s jistou ženou žil v hříšném poměru, jsa na smrtelné posteli, upřímně a zkroušeně se vyzpovídal a svátosti umírajících přijal. Kněz již byl před domem, tu s nářkem přikvapí za ním žena. „Co pak se stalo?“ ptá se kněz, „zemřel snad již?“ „Nikoliv!“ pravila žena, „avšak šla jsem pro něco do pokoje a tu nemocný opět nečistou láskou ke mně zahořel a žádal, bych mu povolila, pak že rád zemře.“ Kněz se vrátil k nemocnému, nalezl ho však bez sebe i přimlouval mu, aby hříšné žádosti té litoval, než nemocný vypustil ducha.

3. Následky nečistoty jsou: rozličné nemoci, hanba a bída.

Hříchy nečistoty seslabují se tělesné síly, podkopává se zdraví a panické tváře pozbývají červenosti, svěžesti a andělské krásy. Hřích smilstva napsán jest zřetelným písmem na tváři hříšníkově. Proto pravil jistý lékař, že žádná nemoc tak nestravuje a nepodlamuje zdraví těla, neseslabuje mladické svěžesti, nepřipravuje o rozum a pamět, neukracuje života, jako náruživá nečistota. A vpravdě chlípnost ze zdravých a bujarých mladíků činí duševní i tělesné mrzáky a neduživce, ze statných mužů šedivé a shrbené starce. Nemravností mnozí uhnali si ošklivé a nevyléčitelné nemoci, které za trest do smrti snášeti musejí. Nemocnice naplněny jsou nemocnými z nečistoty a oddělení tomu každý počestný člověk se raději vyhne.

Jistá matka vyprovázela synáčka svého za osadu až ke kříži. U kříže nastalo bolestné loučení, neboť syn ubíral se do ciziny. Matka s pláčem napomínala syna svého, aby nezapomínal na Boha a varoval se špatné společnosti. Uplynulo jaro i léto a opět nastala zima. Syn už je rok v cizině. V prvních dobách často na matku vzpomínal vřelými dopisy, ale později řídly dopisy, až konečně přestaly. Tři léta uprchla. Matka vzpomínala na syna a dnem i nocí se trápila myšlenkou, co as se synu stalo, že nepíše? Děsila se myšlením, ach, kdyby se tak ve světě pokazil; kterak by to chudera přežila. A tu dostane dopis z nemocnice z dalekého města, v němž se jí dává zpráva, že tam leží její syn. Ihned chvátá do města a po dvou dnech stojí u nemocnice a doptavši se na syna, vedena byla do zvláštního oddělení, kde v dlouhých řadách na lůžku bolestném sténají ubozí nemocní. Hledí po synu. Ach, už ho vidí. O Bože, jaká to změna s ním se stala. Ty růže na tváři se ztratily a na jejich místo nastoupila smrtelná bledost. Celé tělo jako

kostlivec, z něhož vychází již hrobový zápach. „O matko, proč jste sem přišla? Vy jste předvídala při loučení, že drahé dítě vaše klesne“, tak vítal matku nešťastný syn. Matka pláče a objímá syna svého a teprve po chvíli táže se ho po nemoci jeho. „O neptej se, matko! zlá nemoc, kterou vyvolal hřích, jenž nemá býti ani jmenován, ta oloupila mne o zdraví mé.“ Ubohá matka vyděšeně poslouchá zprávu tu a pak vzkřikne: „Mé dítě!“ — a ubledlá klesá do mdlob, z nichž se probírá, ale na mysli chorá, pomatená. Ubohá pozbyvši smyslů svých, zavedena byla do blázince a syna nespatřila více.

Nemravní lidé nejen přicházejí o zdraví těla, ale také připravují se o dobrou pověst, čest a dobré jméno a jsou v opovržení u všech lidí. Hroznou hanbu připravili sobě i celé své rodině. Nemravným lidem každý se vyhýbá, s opovržením o nich mluví, ano i ti, s nimiž hřešili, za ně se stydí.

Nečistí lidé upadají také do bídy, chudoby, nespokojenosti a jiných horších neštěstí. Že nepořádný a nemravný život vede k bídě a nouzi, ukázal Pán Ježíš podobenstvím o marnotratném synu. Krásné dědictví obdržel od otce svého, avšak v krátké době rozmrhal je s osobami nešlechetnými. Když pak vše byl utratil, nastal v zemi té hlad a on počal nouzi trpěti. Jeho přátelé vidouce, že peněz už nemá, opustili ho a nehlásili se k němu V bídě a nouzi své dal se do služby u jednoho statkáře, kterýž mu poručil konati nejopovrženější službu — pásti vepře. Měl takový hlad, že žádal nasytiti se mlátem, kterým se dobytek krmíval, ale žádný mu ho nedával, to jest, nesměl si ani z koryta hrstí nabrati mláta. (Luk. 15, 11, 22) Tomuto marnotratnému synu podobají se nemravní a nečistí lidé, kteří také často jmění po rodičích zděděné v rozpustilých a nepočestných zábavách promární a potom zakoušejí bídu a hlad.

Nečistí a smilní lidé činí rodiny a manželství velmi nešťastnými. Kdo vypíše nepokoj, sváry a soudy, které v manželství jindy spokojeném a šťastném vyvolali nevěrní mužové? Kdo setře ty slzy, které opuštěná manželka s ubohými dítkami svými prolila pro nevěru muže svého? Cizoložníci zaviňují nejen bídu, nouzi, sváry a soudy v rodinách, časté rozvody manželské a jiná zla, ale často dopouštějí se i sebevraždy a vraždy.

Jistý obuvník, ženatý a otec několika dítek, udržoval po delší dobu nedovolený poměr s pradlenou, která u něho byla v bytu. Jednou přišel obuvník s onou ženštinou o desáté hodině večer domů a tu žena jeho, nemohouc již déle patřiti na zpustlost mužovu, počala manželi činiti trpké výčitky. Spor přešel až v krvavou rvačku, ve kteréž zlotřilý muž i s onou ženštinou tak nelidsky pokopali ubohou ženu, že jí střeva vykydla. Na pokřik na smrt

zraněné sběhl se lid, jenž chtěl netvory ukamenovati; avšak strážníci obuvníka i onu ženštinu odvedli na policejní úřad, ztýranou pak ženu vezli do nemocnice; na cestě však ubohá žena skonala.

4. Nejhorší následek nečistoty jest věčné zavržení. Žádná nepravost tak se Bohu neprotiví, jako hřích nečistoty. Pro hřích smilstva zahladil Bůh potopou pokolení lidské, pro smilstvo zničil ohněm a sírou obyvatele měst Sodomy a Gomorrhy a kletbu vyřkl nad krajinou Sodomskou, takže do d ešního dne na místech těch není života; lidé i zvířata místu tomu se vyhýbají. Jestliže Bůh lidi nečisté již na světě trestal smrtí, oč více trestati bude smilníky na věčnostil Hrozná budoucnost očekává smilníka, jenž hříchy svými více a více upadá v otroctví ďáblovo, kterýž ho neustále k nečistotě pokouší, aby už nikdy z moci jeho vyváznouti nemohl. Nečistý člověk nedovede již žádosti své seslabiti anebo přemoci, bojuje sice někdy proti nim, avšak při nejbližší příležitosti opět padá a žádosti hříšné se poddává. A tak celý život jeho jest nepřehlednou řadou hříchů, duševní i tělesné bídy. Blíží se smrt, smilník se jí hrozně bojí, srdce plno hrozných muk, avšak ústa jsou němá; hříšník nelituje a nevyznává se z hříchů svých. Umírá, hrozně umírá. Smrt ho sice osvobodila od časné bídy, nemoci, hanby a trýzně, avšak na věčnosti uchystala mu moře utrpení a největší hanby — věčné zavržení, jak dí sv. Jan: „Bláznivcům pak a nevěřícím, proklatým a vražedníkům a smilníkům bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sírou, jenž jest smrt druhá“ (Zjev. 21, 8), a sv. Pavel: „Nemylte se: ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (I. Kor. 6, 9, 10.)

Poznali jsme, drazí v Kristu, které následky jsou hříchů nečistoty pro duši i tělo. Hříchem nečistoty zbavuje se duše bílého roucha nevinnosti, které na křtu sv. přijala, milosti posvěcující a andělské krásy své, rozum jest zatemněn a vůle zatvrzelá ku všelikému napomínání. Nemravní lidé málo kdy se polepší, umírají nešťastně a duše jejich bude na věky zavržena. Na těle zakoušejí namravní lidé různé nemoce, bídu a nouzi a na věčnosti při z mrtvých vstání hřích nečistoty na těle jejich bude ku věčné hanbě poznamenán. Proto úzkostlivě varujme se tohoto ohavného hříchu a také všeho, co k němu svádí. Abychom srdce své uchovali od všeliké nečistoty, zachovávejme svědomitě vše, co se nám v šestém přikázání poroučí.

438. *„Co se poroučí v šestém přikázání Božím?“*

„V šestém přikázání Božím se poroučí:

1. Bychom v myšlenkách a pohledech, slovech a skutcích počestni a stydlivi byli.

2. „Bychom užívali prostředků k zachování čistoty potřebných.“

V šestém přikázání Božím se nám poroučí, abychom každý ve svém stavu čistotu srdce zachovali a všeho se chránili, co by čistotu naši porušiti mohlo. Ve společnosti lidské rozeznáváme tři stavy a sice: manželský, vdovský a panický, jenž jest ze všech nejdokonalejší a nejkrásnější. Podle toho rozdělení rozeznáváme také čistotu manželskou, vdovskou a panickou. Každý stav má si čistotu srdce zachovati a varovati se nejen všech nedovolených skutků, nýbrž i myšlenek, žádostí, nepočestných pohledů a vůbec všeho, co by jeho stavovskou čistotu porušiti mohlo.

a) Manželé mají zachovávati čistotu manželskou. Bůh sice stav manželský ustanovil jako prostředek k zákonitému rozmnožování pokolení lidského, přece však manželé nesmějí se ničeho dopouštěti, čím by posvátnost stavu manželského poskvrnili a zneuctili. Proto manželé musí se k sobě chovati počestně a musí se všeho varovati, čím by vzájemnou stydlivost mohli uraziti a dítkám svým pohoršení dáti. Manželé mají si zvláště věrnost zachovávati a proto ani pohledem na druhou osobu nesmějí dáti příčinu k nedůvěře. Proto manžely napomíná sv. Pavel: „Manželství buď ve všem poctivé a lože neposkvrněné; nebo smilníky a cizoložníky souditi bude Bůh.“ (Žid. 13, 4.) A sv. František Sal. praví: „I v manželství má se stud a počestnost zachovávati, tak aby vůle k ničemu, než co by ctného bylo, nesměřovala.“ Již pohané milovali manželskou počestnost a mnohými zákony zapovídali manželství poskvrňovati nectnými skutky. Romulus I., král římský, vydal zákon, aby pro zachování stydlivosti ženského pohlaví muž nikdy od ženy obnažený viděn nebyl, jinak by byl k smrti odsouzen. Proto také dal císař Augustus muže, které choť jeho Livia spatřila, odpraviti. Zvláště však křesťanské náboženství posvětilo stav manželský, neboť Kristus Pán jej povýšil za velikou svátost v církvi. Proto křesťanští manželé vždy počestně a stydlivě žili a bylo dosti manželů, kteří manželskou čistotu svatě zachovávali, zdržujíce se všeho nepočestného a pohoršlivého, mnozí pak dokonce i v manželství zachovávali panickou čistotu až do smrti.

Svatá Hedvika po celý život zachovávala čistotu manželskou, neboť s dorozuměním manžela svého odepřela si v adventě, postu a před velikými svátky všeliké tělesné rozkoše a všeho, co jinak manželům je dovoleno. — Svatá Kunhuta, jsouc Pánu zcela oddaná, nechtěla ve stav manželský vstoupiti. Když však na žádost rodičů do stavu manželského vstoupila se sv. Jindřichem, vévodou bavorským a později císařem německým, svolila k manželství s tou pod-

mínkou, zaváže-li se i Jindřich k ustavičné panické čistotě. Svatý Jindřich milerád tak učinil a tak oba manželé až do smrti panickou čistotu zachovali.

b) Také ovdovělí povinni jsou zachovávati čistotu. Sv. Pavel o vdovách praví: „Vdovy měj ve cti, které právě vdovy jsou. Kteráž právě vdova jest a osamělá, ať má naději v Bohu a trvá na prosbách a modlitbách dnem i nocí. Nebo která v rozkoších jest, za živa mrtvá jest.“ (I. Tim. 5, 3—6) Svatý Pavel v listu svém dává Timoteovi napomenutí a poučení, kterak by se zachovati měl ku křesťanským vdovám a kterak by je měl poučovati. Svatý Pavel rozeznává vdovy starší, které mají hospodářství, dítky a vnuky, a vdovy mladé, které dítek nemají. A proto přikazuje vdovám, které mají dítky a hospodářství, aby především staraly se o svůj dům, aby dítky uživily, budoucnost jim opatřily a dobře je vychovaly. Vdovy pak, které jsou osamělé, to jest, které jsou bezdětné, mají Pánu Bohu sloužiti, na modlitbách trvati dnem i nocí a počestný život vésti. Kdyby však dávaly životem svým pohoršení, ať se raději vdají, aby z nich byly počestné manželky, dobré hospodyně a pečlivé matky. O těchto mladých vdovách praví sv. Pavel: „Mladších vdov varuj se. Nebo když se v chlípnost vydávají proti Kristu, vdávati se chtějí. Spolu pak jsou i zahálčivé, učí se choditi po domích; a netoliko zahálčivé, ale jsou i štěbetavé i všetečně mluvíce, co se nesluší.“ (I. Tim. 5, 11, 13.)

Mnohé vdovy opravdu jsou takovými, jak je sv. Pavel líčí. Neboť sotva pochovaly muže, zapomínají na zármutek a touží po druhých vdavkách. Aby muže brzo ulovily, nápadně se strojí, navštěvují nepočestné zábavy a společnosti, mluví mnoho a často nestoudně a očí svých nestřeží. Takové vdovy ovšem nejsou ozdobou církve a neplatí o nich slova sv. Pavla: „vdovy měj ve cti“, neboť nejsou těmi, které by cti zasluhovaly. Křesťanská vdova má se vždy chovati vážně, důstojně a stydlivě, neboť zvláště ona vystavena jest mnohému pokušení. Jakými mají býti vdovy, krásně praví sv. František Sal.: „Čistota a prostnost jsou dvě ozdoby jejich oděvu; pokora a láska dvě ozdoby jejich jazyka; stydlivost a zdrženlivost dvě ozdoby jejich očí; a ukřižovaný Pán Ježíš jediná láska jejich. Slovem: pravá vdova jest v církvi jako jarní fiala, přelíbeznou vůni pobožnosti ze sebe vydávající a vždy pod širokým listem pokory se skrývající.“

Svatá Felicitas, mučednice, urozená paní římská, byla matkou sedmi synů. Po smrti manžela svého zaslíbila se věčnou čistotou, byla toliko živa Pánu Bohu a jedině v službě jeho útěchy v protivenství hledala. Syny vychovati v bázni Boží, bylo největší starostí

její. Její obcování čisté a svaté bylo všem duším věrným příkladem nejskvělejším, ba i mnozí pohané, vidouce její život, zamilovali si víru Kristovu.

Svatá Ludmila, patronka naše, dává nám krásný příklad vdovství. Jako vdova odřekla se vší slávy a nádhery světské a v tiché zbožnosti a dobročinnosti trávila život svůj. Odumřela světu a rozkošem jeho zcela a žila více Bohu a ku spasení duše. Tělem sice žila na světě, duchem ale více meškala v krajinách věčnosti. Zvláště pak vychovala bohabojně vnuka svého sv. Václava.

c) Zvláště svobodní zachovávati mají čistotu duše své, neboť panictví jest nejkrásnější křesťanská ctnost, bez níž pravý křesťan nedá se ani mysliti. Svatý Cyprian o této andělské ctnosti praví: „Panictví jest květ v zahradě sv. církve, ozdoba a okrasa milosti, nejvznešenější oddíl stádce Kristova.“ Panictví nejvíce líbí se Pánu Bohu a také lidem.

Písmo sv. nás poučuje, že panictví jest Bohu nejmilejší ze všech stavů. Neboť sám Bůh za matku Vykupitele světa vyvolil si přečistou Pannu a Syn Boží také chtěl naroditi se z přečistého panenského lůna. Proto dí sv. Antonín: „Aby nám ukázal, že Bůh jest původcem a milovníkem čistoty, přišel na svět Pán Ježíš z čistého těla Panny.“ Pán Ježíš také nejvíce miloval panice Mezi dvanácti apoštoly jediný sv. Jan byl panicem a proto Pán Ježíš ho ze všech nejvíce miloval a proto také sv. Jan nazývá se miláčkem Páně. Pán Ježíš panickou čistotu sv. Jana již na zemi odměnil, neboť jen jemu bylo popřáno největšího štěstí, že odpočívati mohl na nejčistším a nejsvětějším srdci Páně, že jediný ze všech apoštolů svědkem byl smrti Páně. Pán Ježíš sv. Jana také tím vyznamenal, že mu odevzdal pod ochranu panenskou svou matku a předpověděl mu, že nezemře smrtí mučednickou. Pán Ježíš miloval také i jiné panice. Lazar byl také panicem a Pán Ježíš nazýval ho svým přítelem. Lásku k panicům ukázal Pán Ježíš i tím, že právě panice zemřelé vzkřísil z mrtvých, neboť vypravuje nám sv. evangelium, že vzkřísil pannu dceru Jairovu, mládence Naimského a konečně Lazara. Jestliže Bůh panictví již na zemi tak odměňuje, oč větší odměna čeká panice na věčnosti? Sv. Jan ve svém zjevení praví, že viděl tisíce státi před Beránkem, kteří zpívali velebné písně na oslavu Boha svého a píseň tu žádný nemohl zpívati než ony tisíce, neboť: „Toť jsou ti, kteří se se ženami neposkvrnili, nebo panicové jsou. Ti následují Beránka. kamkoli jde. Ti jsou koupeni z lidí prvotiny Bohu a Beránkovi. (Zjev. 14, 1—5.)

Panická čistota nejen zdobí člověka, ale také mu prospívá na zemi; proto o zachování panické čistoty pečlivě se máme starati.

Kdo stydlivost a čistotu srdce si zachoval, jest vždy pokojné a veselé mysli, jeho čistá a andělská duše přebývá ve zdravém a svěžím těle, jeho chování ve společnosti jest milé, skromné a ctnostné a proto jest ode všech lidí ctěn a milován. Svatý Ladislav, syn krále uherského Bely, od mladosti srdce své všech poklesků a hříchů bedlivě chránil a všemi ctnostmi se stkvěl. Stav se králem, hleděl všemožně v zemi dobrý řád a mrav upevniti a kleslou kázeň opět pozdvihnouti. Dbal o to, aby poddaní jeho přikázání Boží věrně plnili, avšak mnohem rázněji působil na lid dobrý příklad svatého krále, než moudré zákazy. Pro svou čistotu srdce byl velmi vážen a milován a po své smrti ode všech oplakáván.

Panickou čistotu křesťané vždy pěstovali a milovali. O prvních křesťanech píše sv. Justin: „My křesťané, prve než jsme víru Kristovu přijali, byli jsme všelikým rozpustilostem oddáni, nyní pak milujeme čistotu, nebo víra naše zapovídá nám netoliko skutky nečisté, ale i slova i myšlení. To učení víry má mezi námi tak dobrý účinek, že bych tobě, ó císaři, mohl ukázati osoby obojího pohlaví, ve všech stavech, které již více než 60 roků mají a ještě čistoty své neporušily.“ A Tertulian praví, že mezi křesťany jsou starci, kteří co do čistoty pacholíkům se podobají a v mukách vyznávají, že nečistoty u nich není. O těchto čistých a panických křesťanech platí slova knihy Moudrosti: „O jak krásné jest čistotné plémě ve skvělosti; nesmrtelná zajisté jest památka jeho, neboť u Boha známé jest, i u lidí.“ (Moudr. 4, 1.)

Poněvadž čistota jest tak krásnou a Bohu i lidem milou ctností a převzácnou ozdobou duše i těla, proto, abychom si ji uchovali neporušenou, musíme užívati všech prostředků k zachování čistoty potřebných.

439. „*Kterých prostředků máme užívati, abychom čistotu zachovali?*“

„Abychom čistotu zachovali, máme:

1. Nebezpečenství a příležitosti k nečistotě se varovati.

2. Za zachování čistoty se modliti a co nejčastěji svaté svátosti přijímati.

3. Pokušení rychle odpírati a Pána Ježíše i Marii Pannu důvěrně vzývati.

4. Pamatovati, že Bůh všecko vidí, a že každé chvíle můžeme umříti.“

1. Abychom čistotu zachovali, máme se varovati nebezpečenství a příležitostí k nečistotě.

Nebezpečenstvím a příležitností ke hříchu nečistoty rozumíme osoby, společnost, zábavy, knihy, obrazy a vůbec vše, co může v srdci našem vzbuditi nečisté myšlenky a hříšné žádosti, a co by nás lehko svésti mohlo ke skutku nečistoty. Kdo chce zůstati počestným a nevinným, musí varovati se každého nebezpečenství k porušení čistoty a musí utéci před každou zlou příležitostí. K tomu napomíná nás Písmo sv. a zkušení lidé. Kniha přísloví praví: „Synu můj, nechodiž s nimi, zdrž nohu svou od stezek jejich. Nebo nohy jejich ku zlému běží, a pospíchají, aby vylili krev.“ (Přísl. 1, 15, 16.) Svatý František Seraf., jsa nanejvýš starostliv o čistotu, zrazoval svým bratřím co nejupřímněji každou zbytečnou rozmluvu a důvěrnost s druhým pohlavím, aby jich všeho pokušení vystříhal. Svatý Jarolím napomíná jistého Nepota, aby vší příležitosti ke hříchu se varoval, upozorňuje ho na Samsona, Davida a Šalomouna. Jistou pak vdovu kárá, že zůstává v domě, kdež nebezpečí spasení jejímu hrozí, neboť žena podvedla Adama, Samsona, Petra, Davida, Šalomouna. Podobně vyzývá i sv. Alfons Lig., sv. Bernard a sv. Theresie svých sester, aby příležitosti zlé se vystříhaly.

Hříšná a nebezpečná příležitost již mnohé lidi zkazila a do záhuby časné i věčné uvedla Tak první naše rodiče Adama a Evu zlá příležitott, pokušení ďábelské svedlo k neposlušnosti Boha a připravilo jim hroznou bídu časnou i věčnou. Šalomoun, který od Boha obdařen byl takovou moudrostí, že z daleka přicházeli lidé ke dvoru jeho, aby obdivovali se moudrosti jeho, moudrý tento Šalomoun klesl hluboko, poněvadž neutekl před zlou příležitostí, kterou jemu nastrojily pohanské ženy. Jestliže takoví světci a jak dí církevní učitelé, cedrové a palmy, David, Samson, Šalomoun v nebezpečné příležitosti padli, kterak bys ty, křehký a slabý člověče, mohl zvítěziti nad zlou příležitostí! Proto poslechněte napomenutí Ducha svatého v knize Přísloví řkoucího: „Synu můj, jestliže by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim. Jestliže by řekli: Pojď s námi, synu můj, nechoď s nimi, zdrž nohu svou od stezek jejich.“ (Přísl 1, 10—15)

Zlé příležitosti k nečistotě jest na světě všude velmi mnoho, proto nemůžeme-li před ní utéci, buďme aspoň opatrnými, abychom neutrpěli zkázy na duši své. Sv. Nizeta, biskupa, tázal se jistý jeho učenník: „Proč pak nyní, jsa biskupem, více skutky pokání činíš a více se postíš, než když jsi žil na poušti?“ Na to Nizeta odpověděl: „Milý synu, když jsme trávili čas na poušti, žili jsme ve skrytu a chudobě, nyní pak jsouce ve světě a obcujíce s lidmi, máme více příležitosti ku zlému a proto musíme se tím více báti, abychom nezhřešili.

Zvláště pak máme se varovati špatné a nemravné společnosti, neboť jak dí sv. Pavel: „Porušujíť zlá rozmlouvání dobré mravy.“ (I Kor. 15, 33.) Že nemravná společnost a nedovolené známosti mnohé oloupily o čistotu a nevinnost, poučuje nás každodenní zkušenost. Proto prchejme ze špatné společnosti, abychom se nenakazili otravnou řečí nemravných lidí. Abys čistotu zachoval, přetrhni všelikou známost s druhým pohlavím, zanech nočních schůzek. Mnohá dívka pozdě dnes naříká na svou lehkomyslnost. Napomínali ji rodičové, viděla sama často smutné následky známostí svých družek a přece nodbala. Tak dlouho zacházela s ohněm, až se spálila. Proto kdo chceš srdce své uchovati v čistotě, utíkej ze zlé společnosti, zanech hříšné známosti, varuj se každé příležitosti ke hříchu, neboť, jak dí sv. Filip Ner, v útěku jest spása.

Svatý Kolumbán byl velmi sličného těla a proto nezkušeného mladíka chtělo na sebe několik měšťanských dcer upoutati, když Kolumbán často do jejich společnosti chodíval. I upozornila Kolumbána jedna zbožná paní na nebezpečnost této zlé příležitosti a varovala jej. Kolumbán uposlechl a aby čistotu uchoval, vstoupil do kláštera.

2. Abychom čistotu zachovali, máme za zachování čistoty se modliti a co nejčastěji svaté svátosti přijímati.

Ustavičná modlitba a svědomité plnění povinností stavu svého jsou nejvydatnějším prostředkem k zachování čistoty. Modlitba podobá se nebeskému dešti, který hned v zárodku uhasiti může oheň hříšných žádostí. Modlitbou vzbuzujeme v srdci svém nábožné myšlenky a city, a proto kdo se často nábožně modlívá, i v pokušeních může zůstati čistým. Proto nábožný král David vroucně modlil se k Bohu, aby ho chránil v pokušeních: „V tebeť Hospodine doufám, nechť nejsem zahanben na věky. Bože můj, vytrhni mne z ruky hříšníka, i z ruky proti zákonu činícího a nepravého.“ (Žalm 70, 1—4.) Alfred Vel., král anglický, uznával modlitbu za mocný prostředek k zachování nevinnosti; proto často vstana o půlnoci, chvátal v největší zimě do chrámu, kdež padna na kolena, k Bohu se modlíval, aby udusil v srdci jeho oheň nečistý a skrotil tělo, ježto se duchu protivilo.

Avšak nejen se máme pilně modliti, ale také pilně pracovati a ustavičně zaměstnávati tělo i ducha, abychom nikdy neměli času mysliti na věci nečisté. Buďme také velmi střídmými v jídle a pití, neboť nestřídmost svádí k nečistotě. František Sušil, spisovatel, buditel národa a svatý kněz, zachoval si čistotu od mládí až do smrti. K tomu mu napomáhala jeho pilnost a střídmost. Neboť když jeho spolužáci shánějíce se po rozkošech tělesných seděli při

džbáncích piva a hojně popíjeli anebo vilným duchem vedeni, za ženštinami chodili, on sedával u knihy a čerpal odtud jiné, vyšší, trvalé a nepokálené rozkoše duchovní.

Abychom zlé žádosti nečistoty přemohli, musíme se postiti a tělo své mrtviti. Neboť čím více tělo jest hýčkáno, tím jest bujnější a k nečistotě příchylnější. Proto všickni svatí tělo své mrtvili, ano i bičovali Sv Maria Magdalena z Pazis byvši k nečistotě pokoušena, sebrala trní a bodláčí, v nichž pak jako v koupeli tělo své tak dlouho trýznila, až pokušení minulo. Na to vroucně modlila se k Panně Marii za přímluvu.

Vedle modlitby a pilné návštěvy služeb Božích jest nejmocnějším prostředkem k zachování čistoty častější přijímání sv. svátosti Kdo si chce čistotu srdce uchovati, musí častěji se zpovídati a pobožně Tělo Páně přijímati. Častou sv zpovědí cvičíme se nejen v pokoře, ale zvláště dostane se nám potřebné rady a poučení, kterak bojovati máme proti pokušení a čeho musíme se varovati, bychom čistotu zachovali. Ve sv. přijímání pak spojíme se co nejúžeji s Kristem Pánem, jenž nás posilní v boji proti hříšným náklonnostem První křesťané proto byli tak ctnostnými a mravnými, protože často se zpovídali a každou neděli Tělo Páně přijímali. Abychom v mravnosti jim se podobali, proto církev sv. napomíná nás k častějšímu sv. přijímání a k uctívání nejsvětější svátosti oltářní Za tím účelem zavedla spolek věčného klanění se nejsvětější svátosti oltářní, kterýž má členy povzbuzovati k častějšímu sv. přijímání a k zachování posvěcující milosti a nevinnosti srdce Nebylo by tudíž nikomu ku škodě, kdyby také do tohoto spolku zapsati se dal a pobožnost věčného klanění pilně konal; neboť čím více bude členů v tomto spolku, tím více bude strážců čistoty a tím více vzmáhati se bude mravnost a stydlivost

Všickni svatí a nábožní lidé sv. zpověď a sv. přijímání považují za nejmocnější prostředek k zachování čistoty. Sv František Sal. a Petr alkartánský i tím čistotu zachovali, že častěji se zpovídali a k stolu Páně přistupovali, čím neobyčejné síly nabývali. Sv. Cyrill upřímnou choval úctu k nejsvětější svátosti oltářní. Odtud jeho neunavná horlivost, kterou tak často vychvaloval nebeské ty účinky, jež působí toto tak vznešené tajemství v těch, kteří je přijímají ve stavu milosti. I říkával, že hojí všecky vnitrné bolesti a nemoce duše, že nás sílí proti úkladům a pokušením ďábelským, že hasí plamen žádosti a že nás spojuje co nejúžeji s Kristem.

3 Abychom čistotu zachovali, máme pokušení rychle odpírati a Pána Ježíše i Marii Pannu důvěrně vzývati.

Pokušení k porušení čistoty je všude velmi mnoho; pokouší nás naše tělo, oči, hříšné myšlenky a žádosti, zvláště pak nás k nečistotě pokouší ďábel a jeho služebníci, zkažená a nemravná společnost, nemravné knihy a obrazy, zábavy a zvláště nemravní lidé. Proti všem těmto pokušitelům musíme statečně a hned bojovati. Každou jiskru pokušení musíme hned v zárodku jejím udusiti, neboť kdybychom pokušení rychle neodpírali, padli bychom jistě. Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 41.) Kterak pokušení máme odpírati, ukázal nám sám Pán Ježíš Na poušti ďábel pokoušel Pána Ježíše po třikráte, ale Pán Ježíš satana vždy přemohl a zapudil: „odejdi satane“. Proto sv. Jakob nás napomíná: „Odpírejte ďáblu, i utečeť od vás.“ (Jak 4, 7.)

Sv. Jan z Kříže tak byl čistoty milovným, že už jeho přítomnost a pohled k čistotě povzbuzoval Jednou jeho nepřátelé objednali dvě ženštiny, aby ho svedly, avšak marně se namahaly. Proto ale říkával, že raději chce býti mezi mnoha ďábly, než v přítomnosti jedné nestydaté ženštiny. Jindy zase nabízela se mu hezká, avšak zpustlá osoba Sv Jan jí domluvil a domluvou tou se obrátila.

Abychom snadněji nad pokušením zvítězili, musíme také Pána Ježíše, vzor čistoty, pokorně za pomoc a ochranu prositi, jak to činíval sv Pavel, jenž ho prosil, aby jej osvobodil od pokušitele vnitřního, a Pán Ježíš sv. Pavla vzal pod svou ochranu, uděliv mu hojnost své milosti: „Dosti máš na mé milosti.“ Zvláště pak často rozjímejme o umučení, utrpení a smrti Páně, neboť pobožností křížové cesty připomeneme si bolesti i potupení milého Spasitele, jež zvláště pro hříchy nečistoty trpěti musil Sv. Augustin, horlivý ctitel umučení Páně, vyznává ve své knize: „Kdykoliv ponouká mne a láká nečisté myšlení, ihned k ranám Páně se utíkám. Když mne obtěžuje mé tělo, připomenutím ran Pána se pozdvihuji a povstávám. Když mi ďábel osidla klade, mám útočiště k milosrdenství Pána mého a hned odstupuje ode mne. Ve všelijakých protivenstvích a trápeních nenalézám mocnějšího lékařství, než jsou rány Pána Ježíše. Všecka naděje má jest v smrti Pána mého“ — Sv. Magdalena z Pazis po 5 roků trápena byla pokušením k nečistotě, pýše a rouhání Kdykoliv ale umučení Páně rozjímala, cítila se podivuhodně posilněnou a touhou hlubokou naplněna, aby se stala v utrpení Kristu podobnou

V pokušení proti čistotě vzývejme také Pannu Marii, kteráž jakožto neposkvrněná Panna jest zářícím vzorem svaté čistoty. Všickni svatí a světice Boží ctili vroucně Rodičku Boží a pod ochranu její odevzdávali celý život svůj a zvláště v pokušení proti čistotě ji vzývali a také ochrany dosáhli. Sv. Josef Kalasanský

zechoval čistotu svou a k tomu mu zvláště pomáhala hluboká úcta k Panně Marii Svatý František Saleský již od mládí svého byl vroucným ctitelem Panny Marie a jako studující odevzdal se zcela do ochrany Marie Panny. Andělští panicové sv Alois a Stanislav Kostka byli upřímnými ctitelí Marie Panny a na její přímluvu zachovali vždy čistotu a stydlivost. Křesťané po všecky časy zvláště v pokušení proti čistotě utíkají se o pomoc a přímluvu k panenské Matce Boží a v důvěře své nikdy nebývají sklamáni. Církev sv. také odporučuje nám za orodovníky a ochránce v pokušení proti čistotě některé svaté, kteří zvláště na zemi čistotou a stydlivostí se proslavili a stavu svému krásný příklad zůstavili. Proto mládenci a panny vzývají sv. Aloisa a Stanislava, jakožto patrony panické čistoty; manželé vzývají svaté manžely Zachariáše a Alžbětu, Joachyma a Annu, Pannu Marii a sv. Josefa; vdovy svatou Annu nebo sv. Ludmilu.

Jak mocnou je přímluva Panny Marie v pokušení proti čistotě, potvrzují přemnohé příklady ze života. Jeden mladík uvykl v cizině na hřích nečistoty, tak že se mu stala druhou přirozeností. Jinoch chtěl se polepšiti, chodil ke sv. zpovědi, sliboval polepšení, avšak, bohužel, při nejbližší příležitosti padl do hříchu zase. Tu mu zbožný zpovědník, maje s ním velikou útrpnost, poradil, aby se utekl pod ochranu Rodičky Boží, Panny Marie Za pokání mu uložil, aby se každodenně ráno modlil: „Má ochranitelkyně, Maria Panno! Na důkaz oddanosti a věrnosti obětuji tobě tento den, obětuji své oči, uši, svůj jazyk, své srdce, mé tělo i duši, tento den jsem tvým a proto ochraňuj mne jako svůj majetek.“ Tuto modlitbu měl se modliti i večer Při každém pokušení za dne měl zvolati: „Maria, vzpomeň, že jsem tvůj, ochraňuj mne.“ A hle, prostředek ten pomohl, jinoch se zcela polepšil a úplně zanechal hříchu nečistoty. Následujme i my této rady a každodenně doporučujme se ochraně Matky Boží a jistě uchováme srdce své od všelikého pokušení proti sv. čistotě.

4. Abychom čistotu zachovali, máme konečně pamatovati, že Bůh všecko vidí, a že každé chvíle můžeme zemříti.

Kdo pevně věří, že Bůh všecko vidí a nás dokonale zná a jednou přísně bude nás souditi z myšlení, slov a skutků našich, varuje se sám ze všech sil všeliké nepravosti a také vědomě nikoho nesvádí ku zlému. Tuto vševědoucnost Boží na mysli měl Josef egyptský. Vzpomeňme si, v jakém byl nebezpečenství, když žena Putifarova ho sváděla k nevěrnosti. A kterak zachoval se bohabojný mládenec Josef? Úzkostlivě volal: „Kterak bych mohl takovou nešlechetnost učiniti a hřešiti proti Bohu svému?“ (I. Mojž. 29, 9.)

Když trpícího Joba obviňovali jeho přátelé z nepravostí a domnívali se, že Bůh pro hříchy jeho jej trestá, odvolával se na vševědoucnost Boží, která zná všecky naše kroky i skutku, pravilť: „Oči jeho hledí na cesty lidské, a všecky kroky jejich on zpytuje.“ (Job 34, 21) Šlechetná Suzana v pokušení a nebezpečenství proti čistotě raději podstoupiti chtěla smrt, nežli by byla povolila hříšné žádosti starců a proto volala: „Lépe mi jest bez skutku upadnouti v ruce vaše, nežli hřešiti před obličejem Páně.“ (Dan. 13, 23)

Jeden studující ubytoval se v jednom domě, jenž se zdál býti ctnostným. Jinoch byl krásného těla a proto hrozilo mu všude nebezpečenství. Dobře však bylo pro něho, že hluboko v srdce vštípil si napomenutí matčino, která mu říkala: „Synu, měj vždy Boha před očima! Pamatuj povždy, že Bůh všude jest přítomen!“ Jeho obsluhovačka zahořela k němu nečistou láskou a všelikým způsobem hleděla mladíka do tenat svých dostati. Zbožný mladík dělal ale, jakoby toho nepozoroval. Konečně mu nestydatá ženština zjevně úmysl svůj zjevila. Studující vzbudil ihned v sobě myšlenku, že Bůh jest všudy přítomen a dělal se, jako by chtěl svoliti, jen to si vymínil, aby ho někam uvedla, kde by je nikdo neviděl. I zavedla ho skutečně na tajné místo, studující ale oznámil, že tu nejsou dosti bezpečni a když ho i na třetí místo uvedla, domluvil jí a řekl přísně: „Veď mne na místo, kde Bůh není a kde nevidí.“ I zhrozila se žena těch slov a od té doby dala mladíku pokoj a polepšila se.

Od hříchu nečistoty chrání nás vzpomínka, že každé chvíle můžeme zemříti. Všickni bohabojní lidé pamatují na smrt a proto sami varovali se nepravostí a přátele své napomínali k ctnostnému životu. David umíraje, napomínal Šalomouna, syna svého: „Zachovej přikázání, chodě po cestách jeho.“ (J. Paral. 29.) Také svatí apoštolové napomínali věřící aby varovali se hříchu, neboť „uloženo jest člověku umříti.“ (Žid. 9, 27.) A sv Petr dí: „Všemu se přiblíží konec, protož buďte opatrni a bděte na modlitbách.“ (I. Petr 4, 7.)

Všickni musíme tedy zemříti, avšak žádný z nás neví ani hodiny, ani dne, kdy nás Pán Bůh k sobě povolá. Proto vždy pamatujme na smrt, která přichází často náhle, neočekávaně a kteráž může člověka překvapiti právě ve skutku hříšném. Představme si nyní, jaký osud by nás na věčnosti potkal, když bychom se před soudnou stolicí Boží objevili v hříchu nečistoty! Poznali jsme, že hřích nečistoty jest nejohavnější nepravostí, která Bohu nejvíce se protiví a kterou Bůh nejpřísnějšími tresty trestal. Čeho mohli bychom na věčnosti doufati a očekávati? Do nebe nečistí lidé nevejdou, neboť sv. Pavel praví, že smilníci královstvím Božím

nebudou vládnouti. Očekávalo by nás tedy věčné zavržení, věčná hanba a věčná trýzeň. Proto, drazí v Kristu, pamatujme na poslední věci své, k čemuž napomíná nás moudrý Sirach: „Ve všech skutcích pamětliv buď na poslední věci své, a na věky nezhřešíš.“ (Sir. 7, 40.) Jistý zbožný muž, kdykoliv v sobě pozoroval náklonnost a žár smilství, ihned pomyslil na smrt a řekl k sobě: „Pojďme jen na hřbitov a pozorujme hnilobu těl, červy, kteří v mrtvolách hlodají a zápach toho těla, které nás ku smilství pokouší.“ A myšlenkou tou zapudil každou žádost k nečistotě.

Drazí v Kristu! Nikdy nezapomínejme, že jsme křesťany, jimž na počátku církve říkalo se „svatí“, poněvadž vykoupeni jsme byli nejdražší krví Páně a poněvadž máme býti chrámem Ducha svatého a poněvadž všickni ke svatosti povoláni jsme. Proto sv. Petr nás napomíná: „Jakožto synové poslušenství, ne s prvními nevědomostmi své žádosti si srovnávejte, nýbrž podle toho, kterýž vás povolal, a svatý jest, i vy ve všem obcování svatí buďte, protože psáno jest: Svatí buďte, nebo já svatý jsem.“ (I. Petr 1, 14,—16.) Proto varujme se zvláště hrozných hříchů nečistoty, o nichž jsme v tomto cvičení se poučili, že uvádí tělo i duši do věčné hanby. Užívejme všech prostředků k zachování čistoty, jichž nám svatá víra naše poskytuje, abychom poctivě a svatě žili a jednou beze strachu zemřeli.

Naučení: Opatruj ctnost čistoty jakožto největší ozdobu svou a varuj se, bys nečinil nikdy nic neslušného ani sám ani s jinými! Čistota tě činí podobným andělům a jest Pánu Bohu zvláště milá. „O jak krásné jest čistotné pléměl“ (Moudr. 4, 1.) — Jak krásní jsou před očima Božíma Panna Maria, sv. Josef, sv. Alois!

41. CVIČENÍ.

O sedmém přikázání Božím.

Bůh svěřil nám na světě statky, jimiž ve jménu Jeho máme poctivě a spravedlivě vládnouti. Pozemské statky vlastně tedy nejsou naším majetkem, ale náleží Bohu, jenž jest svrchovaným Pánem všeho, co stvořil na nebi a na zemi. Avšak z moci a dobroty Boží všecko jest naším majetkem, co jsme si poctivým a spravedlivým způsobem vydělali, nebo po rodičích sdědili, nebo spravedlivým právem nabyli. Pán Bůh nám pozemských statků přeje a požehnává, abychom na této zemi počestně se živiti, bližnímu pomáhati a na věčnosti nebeských statků dosáhnouti mohli. Proto Pán Bůh jako

náš život tělesný a duchovní bere pod svou ochranu přikázáním pátým v desateru, tak také naše statky pozemské zvláštním přikázáním chrání. A přikázání to jest v desateru sedmé, o němž dnes rozjímati počneme.

440. *„Jak zní sedmé přikázání Boží?“*

„Sedmé přikázání Boží zní: Nepokradeš.“

Pán Bůh slovem „nepokradeš“ přísně zapovídá nám: nesmíš, nebudeš bližnímu svému majetek jeho krásti. Krásti znamená, cizí majetek kradmo, to jest, tajně, skrytě sobě přivlastniti. Než v tomto přikázání zapovídá Bůh nejen krádež, nýbrž vůbec všeliké nespravedlivé škodění na cizím majetku.

441. *„Co se zapovídá v sedmém přikázání Božím?“*

„V sedmém přikázání Božím se zapovídá, škoditi bližnímu nespravedlivě na jeho majetku nebo statku.“

Co rozumíme majetkem? Majetkem nebo statkem rozumíme peníze, domy, pozemky, lesy, dobytek, nářadí a vůbec vše, co nám právem náleží, co jsme si poctivou prací zahospodařili, spravedlivě koupili, zdědili anebo právním způsobem od někoho darem obdrželi. Bůh jest sice svrchovaným majitelem všech věcí, neboť všecky věci a také nás stvořil; avšak ve své lásce a dobrotě právo vlastnictví odevzdal lidem, jimž dal celou zemi se všemi jejími poklady, aby nade vším vládli a k zachování života časného i věčného užívali Právo to odevzdal Bůh lidem hned při stvoření prvního člověka, když pravil: „Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému; ať panuje nad rybami a nad ptactvem, i nad zvířaty, a nade vší zemí.“ (I. Mojž. 1, 26—30)

Na počátku celá země se vším bohatstvím náležela lidem společně; bylo tedy všechno společným. Tento řád byl by vždy trval, kdyby lidé nebyli zhřešili. Avšak po pádu prvních lidí společný majetek stal se nemožným. Měl-li komunismus, to jest, společné užívání majetku a rodinné spolužití národů, dále trvati, pak by všickni lidé musili míti stejné duševní i tělesné síly, stejně ochotnou přičinlivost, stejně živou lásku a spravedlnost. Také celá země a zřízení světa musilo by míti jinou tvářnost, než-li nyní má. Společné užívání majetku bylo by jen tehdy možným, kdyby se všickni lidé mohli navrátiti do onoho prvotního nadpřirozeného stavu, v němž žili první naši rodičové před pádem, to jest, kdyby všickni lidé byli svatými a kdyby nezištná láska a spravedlnost panovaly. Než po pádu prvních lidí pozbylo pokolení lidské prvotní svatosti, láska vymřela a hřích nastoupil vládu svou. Sobectví, lakomství,

zahálka, hýřivost a jiné nepravosti opanovaly pokolení lidské, čímž společné užívání a spravování majetku stalo se naprosto nemožným a proto soukromý neb osobní majetek stal se nezbytnou potřebou. Bůh sám schválil, aby lidé měli osobní majetek, neboť na zachování jeho dal přikázání „Nepokradeš“, jímž zapověděl, bližnímu škoditi na majetku jeho.

Dějiny světové také nám dosvědčují, že lidé vždy měli osobní majetek. Neboť čteme v Písmě sv., že synové prvních rodičů, Kain a Abel, měli každý své vlastní jmění. Kain měl polnosti, byl rolníkem, Abel pak měl stáda dobytka, byl pastýřem Když pak pokolení lidské se rozmnožilo a povstaly rodiny, rozdělili zemi mezi sebou a každý rod stal se majetníkem jisté ohraničené krajiny. Mojžíš v I. knize své vypravuje, že po potopě světa potomci Noemovi rozdělili společný majetek mezi sebou podle národa a jazyka a přesně určili hranice krajin svých. Také země zaslíbená byla rozdělena mezi 12 pokolení národa israelského. Sám Hospodin poručil Mojžíšovi, aby na hranicích zaslíbené země všecky rody lidu israelského spočítal, zemi rozdělil na 12 dílů pro knížectva a v každém knížectví aby ustanovil podíl pro každou rodinu I mluvil Hospodin k Mojžíšovi, řka: „Těmto rozdělena bude země podle počtu jmen, aby vládli jí“ (IV. Mojž. 26, 52, 53.)

Osobního majetku jest třeba, aby majetek vůbec byl zachován a dobře spravován. Neboť kdyby majetek byl všem lidem společným, mnozí by nechtěli pracovati, nestarali by se o živobytí své a dítek svých a spoléhali by se na druhé, kteří by je musili živiti Mimo to o majetek bylo by zle postaráno. Ze zkušenosti víme, že lidé o svěřený statek cizí nebo obecní málo se starají, o svůj však majetek pečují velmi přičinlivě. Je-li tedy člověk odkázán sám na sebe, přičiňují se ze všech sil, aby sobě zaopatřil, čeho potřebuje pro zachování života a zaopatřil-li si nějaké jmění, stará se pečlivě, aby ho nepozbyl.

Osobním majetkem také se udržuje ve společnosti lidské pořádek a pokoj. Kdyby byl majetek společným, musil by býti někdo ustanoven, kdo by spravoval celý majetek, rozděloval práci a o všecky se staral. Představme si, bylo-li by možno na celém světě mezi tolika národy tímto způsobem spravovati jmění a při tom spravedlivě pečovati o každého člověka. Dnes v mnohé osadě nebo rodině nemohou se v pokoji spořádati a jmění své rozděliti a zachovati, kterak by tudíž bylo možno v celém světě udržeti pořádek a pokoj zachovati! Když však majetek jest rodělen mezi lidmi, každý stará se sám o své jmění a tím jest pořádek zachováván.

Konečně kdyby majetek byl všem lidem společným, povstaly by hádky a sváry, nepokoje a nespokojenosti, neboť nikdo by nebyl

spokojen s tím, co by k živobití svému obdržel. Nejlépe by na tom byli lenoši; neboť měli by právo na společný majetek, ačkoliv by se o jeho zachování a rozmnožení nestarali. Jestliže i při nynějším rozdělení majetku lidé se ustavičně soudí o nepatrné věci, oč bylo by více hádek, kdyby majetek byl všem spolyčným?

Osobního majetku také jest třeba, pro zachování rodinného života. Kdyby majetek byl všem lidem společným, přestala by rodina býti tím, čím je. Rodinný život by vůbec zanikl a rodičové neměli by žádných povinností k dětem a děti zase ke svým rodičům. Osobní majetek jest velikým dobrem pro každého jednotlivce vůbec. Kdyby majetek byl společným, nemohl by se jednotlivec dle vlastní vůle vzdělávati a věnovati se stavu a povolání, k němuž mu Bůh dal nadání, nýbrž osud jeho závisel by od správců a úředníků společného majetku. Že by mnoho lidí nedosáhlo svého cíle, lze si snadno představiti. Úskočnější, podlízavější a chytřejší měli by všude přednost, kdežto tiší a pokorní byli by všude odstrkováni. Konečně osobní majetek napomáhá člověku, aby si svou poctivou prací a přičinlivostí, dobrými skutky a spořádaným životem zasloužil odměny na zemi a zvláště na věčnosti.

Osobního majetku odpůrci a nepřátelé jsou komunisté a socialisté. Komunisté hlásají zásadu, aby všechno jmění bylo všem lidem společno. Pověděl jsem vám, že je to nemožnou věcí Socialisté pak hlásají, že stát je pánem všech statků a proto ať se pobere majetníkům jejich jmění a práce ať se rozdělí mezi všecky lidi stejně. Stát však není pánem osobního majetku a nemá práva někomu ho bráti. Stát pouze má povinnost dbáti o to, aby majetek byl zachován; stát tedy má chrániti osobní majetek. Ovšem ale stát má právo z majetku žádati poplatek, t. j. daně, aby mohl říši říditi.

Socialisté chtějí ve všem rovnost. Zvláště pak chtějí, aby zrušeny byly rozdíly stavu a rodu, aby žádného rozdílu nebylo mezi šlechticem a obyčejným člověkem, mezi pánem a dělníkem, mezi knězem a lidem; všickni mají býti sobě rovni bez titulů. (Ovšem musili by tu rovnost sami začíti.) Dále chtějí, aby náboženství bylo odstraněno, manželství zrušeno, aby děti byly obecním majetkem a aby stát se o ně staral. Každému člověku ať se vyměří práce, a užitek její náležeti má státu, kterýž by se staral o živobytí všech lidí. Kdyby tyto socialistické zásady měly býti uskutečněny, proměnil by se stav svobodný v otroctví, život lidský byl by protivným a zoufalým, neboť přemnohým lidem nedostalo by se spravedlivé odměny a uznání. Leniví lidé ustavičně by chtěli nové rozdělení práce a jmění a mnozí by vůbec nechtěli pracovati, ale raději by druhým rozkazovali a je trýznili. Ostatně socialisté jinak mluví a jinak jednají. Hlásají rovnost a bratrství, ale skutky svými potírají všelikou

svobodu a bratrství. Kdyby zřízen byl na zkoušku socialistický stát z nynějších socialistů, netrval by ani rok, protože by nechtěl ani jeden občan toho státu říditi se zásadami socialistickými. Proto řádný křesťan nemůže souhlasiti se zásadami sociálních demokratů, protože čelí proti všelikému přirozenému i božskému řádu.

Poněvadž člověk má právo na osobní majetek, má tedy také právo spravedlivým způsobem majetku nabývati. Majetku nabýváme: prací, kupem, dědictvím a promlčením.

a) Pán Bůh zemi obohatil mnohými statky a poklady, aby však člověk stal se majetnikem části těchto pozemských pokladů, musí si jich sám vydobýti, což se děje poctivou a přičinlivou prací. Práce není trestem za hřích, nýbrž jest posvátným prostředkem k dosažení majetku pozemského a také nebeského. Pán Bůh nás všecky k práci stvořil, jak dí nábožný Tobiáš: „Člověk je stvořen k práci jako pták k letu.“ Všickni musíme pracovati, chceme-li jísti chléb a život zachovati. Kdo poctivě pracuje, práce ho nejen uživí, ale zjedná mu i majetku. Abychom majetek prací dobytý s dobrým svědomím považovati směli za spravedlivý, musí naše práce také býti spravedlivá a poctivá. Proto sv. Pavel nás napomíná: „Prosíme pak vás, bratří, abyste se snažili pokojnými a svým obchodem se obírati a rukama svýma pracovati, jakož jsme přikázali vám, a abyste poctivě chodili před těmi, kteří jsou vně, a cizího nic nežádali.“ (Thesal. 4, 11.) Kdo tedy poctivou prací dobyl sobě majetku, nabyl ho spravedlivým a právním způsobem a nikdo nemá práva majetek mu bráti nebo mu škoditi. Sv. otec Lev XIII. práci clil a o poctivé práci pravil: „Ovoce práce jest zákonitým dobrem toho, kdo onu práci vykonal.“

b) Majetku nabýváme kupem. Kdo majetek koupil, poctivě zaplatil a kup zákonitě učinil, nabyl práva na majetek, jenž pak jest jeho vlastnictví. Aby koupený majetek byl spravedlivým naším vlastnictvím, musíme ho kupovati od právního držitele. Kdo by koupil majetek kradený, není právním majitelem statku, ví-li, že majetek jest kradeným. Kdo koupí majetek sice ukradený, ale neví o tom, jest právním majitelem statku tak dlouho, dokud nezví, že koupený majetek byl kradený. Kdo koupil majetek ukradený vědomě, byl by zlodějem, kdyby majetek zadržoval. Podobně nespravedlivě by držel cizí majetek koupený, kdo by později se dověděl, že jest ukradený. Kdo však poctivě a řádně koupil majetek, nabyl statku právním způsobem.

c) Majetku nabýváme dědictvím, odkazem nebo darováním. Bůh sám rozdával lidem pozemské statky. Hned

Adamovi daroval ráj, aby ho vzdělával a užíval. Když uvedl lid israelský do země zaslíbené, rozdělil zemi a dal jim ji k obývání a panování nad ní. Také lidé vždy majetek svůj odporučovali synům svým, přátelům anebo i cizím lidem. Proto již Mojžíš Israelitům dal určité zákony o dědictví, aby předešlo se všelikým soudům a bezpráví. Čtemeť ve IV. knize Mojžíšově: „Kdyby někdo umřel nemaje syna, přenese se dědictví jeho na dceru. Pakli by ani dcery neměl, bude míti za nápadníky bratry své. Jestliže by pak ani bratří nebylo, dáte dědictví bratřím otce jeho. Jestliže by pak ani strýců neměl, dáno bude dědictví těm, kteříž jemu nejbližší jsou. A bude to synům israelským za ustanovení právem věčným, jakož přikázal Hospodin Mojžíšovi.“ (IV. Mojž. 27, 8—11.)

Členové rodiny a příbuzní jsou tedy zákonitými dědici statku zemřelého otce, matky nebo příbuzného. Tito zákonití dědicové nabývají i dnes majetku právním způsobem. Avšak umírající nebo vůbec majitel může statky své nebo nějakou část v závěti odkázati jiným lidem, spolkům, kostelu, církvi nebo na dobré účely. Daruje-li tedy někdo někomu majetek na př. dům, peníze, pozemky a jiné věci buď za živa nebo odkáže-li tyto věci někomu řádnou závětí, pak obdarovaný stává se právním majitelem odkazu nebo daru. Proto církev darované statky právem považuje za vlastnictní, poněvadž jich právním způsobem nabyla a proto nikdo ani stát nemá práva církvi je bráti.

d) Konečně majetku nabýváme promlčením. Kdo cizího majetku nabyl koupí nebo odkazem, statku užívá, avšak není sobě vědom, že by mu právem nenáležel, stává se právním majitelem statku po uplynutí předepsané zákonité lhůty. Tento způsob nabývání statku jmenujeme „promlčením“, poněvadž právní držitel statku promlčel, zanedbal vymáhání vlastnictví. Někdo na př. koupil pozemek, kterýž však jest z části majetkem obecním. První majitel pozemku totiž před dávnými lety přioral si nějakou část z obecního pozemku a takto rozšířil pozemek vlastní Nikdo si toho tehdy nevšimnul, ničeho neříkal, až se vůbec za to mělo, že pozemek v té výměře náleží majitieli. Kdyby druhý majitel po 30 letech poznal, že vlastně část pozemku náleží obci, není povinen část tu vraceti a obec také ho nemůže žalovati, poněvadž právo vlastnictví bylo promlčeno. Kdo majetku nabyl právním způsobem, má nejen právo majetek rozmnožovati, ale také má právo hájiti statek svůj proti škůdcům. Pán Bůh sám vzal pod svou ochranu majetek lidský, neboť dal sedmé a desáté přikázání, jimiž zapovídá, bližnímu nespravedlivě škoditi na jeho majetku. Kterak můžeme bližnímu nespravedlivě škoditi na jeho majetku, vysvětluje nám další otázka katechismu.

442. *„Čím se škodí bližnímu nespravedlivě na jeho majetku?“*

„Bližnímu se škodí nespravedlivě na jeho majetku:

1. Krádeží a loupeží.
2. Lichvou a podvodem.
3. Nespravedlivým zadržováním cizího majetku.
4. Dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku.“

Předně tedy škodí se nespravedlivě na majetku bližního krádeží a loupeží.

443. *„Kdo se prohřešuje krádeží?“*

„Krádeží se prohřešuje, kdo potajmu a bezprávně cizí majetek bere.

444. *„Kdo se prohřešuje loupeží?“*

„Loupeží se prohřešuje, kdo násilím a bezprávně cizí majetek bere.“

Kdo nespravedlivým způsobem, tajně, bez vědomí a proti vůli bližního cizí statek bere, dopouští se krádeže. Člověka, jenž tohoto hříchu se dopouští, nazýváme zlodějem, protože zlou věc dělá. Aby někdo vinným byl krádeží a jméno zloděje právem zasloužil, musí býti dokázáno, že cizí majetek vzal a ho si přivlastnil bezprávně, to jest, bez právní příčiny, nespravedlivě. Vezme-li si někdo věc svou, kteráž jemu náleží, nedopouští se krádeže, byť by si ji vzal tajně a proti vůli bližního, protože nebere cizí věci, ale bere svou věc. Půjčí-li někdo bližnímu nějaké nářadí a nemůže-li ho nazpět obdržeti, může si je vzíti sám. Není však vždy radno majetek svůj tajně si bráti nebo tajně se odškodňovati. Jen tehdy můžeme si svůj majetek vzíti sami, můžeme-li dokázati, že jest naším, nemůžeme li majetku dobýti právní cestou a neuvedeme-li odejmutím své věci druhou osobu v podezření z krádeže. Abychom tajným odškodňováním nezavinili soudu a hříchu, proto vymáhejme svých věcí veřejně a nemůžeme-li svého dostati, raději trpme škodu.

Krádeže se dopouští, kdo cizí majetek bere tajně a proti vůli bližního. Kdo cizí majetek bere s vědomím majitelovým anebo jeho mlčením, nedopouští se krádeže. Když na př. dělníci při dobývání řepy vezmou si před očima svého hospodáře trochu odřezků neb listů, a nenamítá-li proti tomu ničeho, nekradou. Není zlodějem, kdo v největší bídě a hladu vezme bližnímu tolik, kolik potřebuje, aby hladem neumřel; neboť může předpokládati, že by

majitel, kdyby o tom věděl, daroval mu totéž. Avšak nesmí si více vzíti než potřebuje a musí si umíniti, že majiteli dle možnosti škodu nahradí. Proto také Pán Ježíš nekáral apoštolů, když jednou z hladu trhali klasy a jedli, aby se nasytili. Kdyby však hladový člověk měl příležitost, almužny si vyprositi, nesmí bližnímu proti jeho vůli ničeho bráti.

Kdo majetek bližnímu bere nespravedlivě a násilně, dopouští se loupeže a sluje loupežníkem, lupičem. Kdo násilně vloupá se do domu, kdo bližního zákeřnicky přepadá, zraňuje a vraždí, aby ho mohl okrásti, dopouští se loupežné vraždy. Takové loupežné vraždy dopustili se oni lotři, kteří, jak svaté evangelium vypravuje, přepadli člověka jdoucího z Jericha do Jerusaléma, kteréhož oloupili o majetek, zranili a polomrtvého na cestě nechali. Loupeže a loupečné vraždy i dnes dopouštějí se zvrhlí lidé, kteří pocestné okrádají a vraždí, obchody a skladiště vylupují a pokladny násilně otvírají a okrádají. V mnohých krajinách jsou celé lupičské bandy, které přepadají cestující, poštovní vozy ano i zastavují vlaky, aby cestující okradli. Lupičové nešetří již ani posvátných míst, kostelů a hřbitovů. V těchto letech u nás na Moravě několik kostelů a kaplí lupiči bylo oloupeno a zneuctěno. Loupež jest dvojnásobnou krádeží, což potvrzuje sv. Alfons Liguori, jenž dí: „Stala-li se krádež netajně, nýbrž mocí, jeť to hřích dvojnásobný, poněvadž jest i dvojnásobná nespravedlnost, kteráž tak spáchána byla. Jestliže pak věci kostelní byly ukradeny, aneb krádež v chrámě spáchána byla, jest to spolu i svatokrádež“.

Zloděje a loupežníka každý se bojí, jimi pohrdá a také nikdo nechce zlodějem býti nazván. A přece krádež je nejrozšířenějším hříchem, ano hříchem všeobecným. Nebezpečných a veřejných zlodějů, jest dnes již tolik, že pro ně nestačí trestnic, které ustavičně se musí rozšiřovati a budovati. Avšak mnohem více jest zlodějů tajných, jichž svět nezná. Mnozí lidé považují sebe anebo svět je považuje za poctivce, kdyby však možno bylo nahlednouti do jejich srdce, poznalo by se, že také jsou zloději. Proto sv. Jan Zlat. praví, že hřích proti 7. přikázání je všeobecným. A proč krádež je hříchem všeobecným a nejvíce rozšířeným? Sv. Jan praví, že někteří lidé kradou, protože tomu uvykli. Pracovati se v mládí nenaučili, práci nezvykli a proto záhy naučili se krásti. Jiní kradou z lakoty a závisti, aby rozmnožili statky své; jiní kradou, aby si v nouzi zaviněné pomohli. Napřed žili lehkomyslně, vydávali více, než přijímali, ničeho si neodpírali a když nadělali dluhů a nestačí jim na rozmařilý život, dopouštějí se krádeže, zpronevěřují cizí majetek a podvádějí bližního. Konečně krádež je proto všeobecným hříchem, protože je k ní všude mnoho příležitosti a proto povstalo přísloví:

„příležitost dělá zloděje“. Člověk ví dobře, že krádež je hříchem, zlodějem pohrdá, ho pronásleduje a zloději připomíná: „Nepokradeš“, ty nesmíš krásti, ale sám sobě neříká: já také nesmím krásti. Proto dí sv. Pavel: „Kterýž tehdy jiného učíš, sám sebe neučíš; kterýž pravíš, že se nemá krásti, kradeš“. (Řím. 2, 21.)

Krádež, jíž se lidé dopouštějí, jest tak rozmanitého druhu, že se nedá ani vyjmenovati. Proto promluvím aspoň o všeobecných krádežích. Krádeží se lidé dopouštějí na poli, v lese, doma a v závodech; můžeme proto krádeže roztříditi na krádeže: polní, domácí, lesní a spolkové.

a) Polní krádeže dopouštějí se lidé nejčastěji. Úroda zemská je v širé a otevřené krajině, majitel nemůže si pozemky své ohraničiti vysokou zdí a na zámky uzamknouti a nemůže také ve dne v noci pole své hlídati. Proto úroda zemská jest pod ochranou Boží a lidské poctivosti Jest pravda, že v každé osadě jsou polní hlídači, avšak jeden nebo dva neuhlídají zlodějů, kteří ve dne i v noci vycházejí do polí na lup a co mohou, ukradnou. Mnozí lidé polní krádeže nepovažují za hřích. Neklamte se a neomlouvejte se řkouce: trochu trávy, nějaká řepa nebo jeden snop neuškodí majiteli; však má všeho dost. Kdyby každý tak mluvil a jednal, nezůstalo by na poli ani jednoho snopu. Každá polní krádež je hříchem a sami víte, že je i světskými zákony přísně trestána; proto nechte cizí majetek na pokoji a nechtějte se obohacovati cizím majetkem.

b) Také krádeže domácí dějí se velmi často. Krádeží domácích dopouštějí se členové rodiny, když tajně společné a rodinné jmění kradou. Vezme-li manželka muži peníze, aby zaopatřila nutné potřeby pro domácnost, na které muž peněz dáti nechce, nedopouští se krádeže. Kdyby však tajně brala peníze anebo odprodávala obilí a jiné zboží bez vědomí svého manžela, aby synům a dcerám podstrkovala na hříšné zábavy a marnivost, dopouštěla by se domácí krádeže. Podobně dopouští se domácí krádeže muž i děti, když tajně peníze, obilí a jiné věci berou a kramářům a hostinským prodávají, aby měli na pití a zábavy. Domácími krádežemi podkopává se rodinný blahobyt, zmenšuje se společné dědictví, uvádí se rodina na mizinu, ve špatnou pověst a konečně lehko mohou uvésti čeládku v podezření, že ona snad krádeže se dopouští. Proto, synové a dcery, neberte rodičům ničeho bez jejich vědomí a pamatujte na slova Písma sv.: „Kdo ubírá něco otci nebo matce a praví, že to není hřích, účastníkem je vražedníka“. (Přísl. 28, 24.) Rodičové také přísně děti napomínejte a trestejte každou i nejmenší krádež. Jistý otec přísně trestal syna pro nepatrnou krádež. Nerozumná žena ho kárala, proč dítě pro takovou maličkost trestá.

„Nerozumně mluvíš," odpověděl muž, „trestám malého zloděje, aby se z něho nestal velký". Kdo se naučil v mládí krásti a nebyl trestán, stal se později nebezpečným zlodějem, který ohrožuje nejen cizí majetek, ale i život. Krádeže domácí dopouští se také čeládka, když pánům svým tajně bere různé věci. Někteří služebníci se omlouvají, že prý páni jsou velmi lakomí a nepřejí jim ani do syta se najísti. Vezme-li si čeládka, čeho k najedění potřebuje, má-li opravdu skoupé pány, že ji v jídle zkracují, pak se ovšem nedopouští krádeže. Avšak čeládka nesmí se sama odškodňovati, zdá-li se jí, že si zasluhuje větší mzdy. Čeládka nepoctivá sama si škodí a trest na sebe volá.

Jistý čeledín umínil si, že si musí nějaký statek koupiti. Pracoval tedy bedlivě a velmi byl šetrným. Než to všechno nestačilo k vyplnění přání jeho. Peníze staly se mu modlou, k nimžto pomáhal si všelikým způsobem nepoctivým. Zprvu ujímal koňům obroku, kterýž prodával; potom pánu svému kradl i peníze. Brzo však se prozradil a místo na statku byl ubytován v káznici.

Také hospodářové dopouštějí se krádeže, když služebníkům a dělníkům neplatí mzdy anebo jim ze mzdy nespravedlivě utrhují. Proto dí moudrý Sirach: „Kdo odjímá chléb v potu dobytý, jest jako ten, kdo zabíjí bližního svého". (Sir. 34, 26)

c) Lesní pych je také krádeží. Lidé chodí do cizího lesa jako do svého vlastnictví, berou dříví, sekají stromy malé i veliké, lámou větve, hrabou list a sekají trávu. Jestliže někde dovolují majitelé lesů chudým lidem sbírati suché větve nebo hrabati list, pak ovšem nedopouštějí se krádeže.

Jistý chudý domkař často dopouštěl se lesních krádeží a byv kárán, vymlouval se, že to nepokládá za žádný hřích, ježto Bůh pro každého dříví v lese růsti nechává; a když opětně dopaden byl při lesní krádeži a byl trestán, velice nadával. Za nedlouho však se stalo, že ve své zahradě chytil chlapce, kteří mu košík jablek natrhali. Ihned je odvedl k soudu a žádal za potrestání jich. Soudce vyslechnuv žalobu pravil, že to nepovažuje za přestupek, ježto Bůh pro všecky lidi ovoce růsti nechává. Žalobce se však tím nedal odbýti, ale stál na tom, aby chlapci byli potrestáni. Soudce potrestal malé provinilce, jak toho zasloužili; připomenul však domkaři nedávnou jeho výpověď s tím doložením: „Co nechcete, aby vám jiní lidé činili, i vy nečiňte jim".

I pytláctví je krádeží, jehož se dopouští, kdo bezprávně zvěř střílí a chytá. Pytláctví trestá světský zákon velmi přísně. Pytláctví je také náruživost, která často zle se mstí na člověku

Matěj Hrabeš z Chvaletu, pytlák, vydal se jednoho dne v květnu r. 1876 k večeru do lesa na číhanou. Aby nevzbudil podezření, rozebral svou ostře nabitou ručnici a ukryl ji pod kabátem. Sotva však se vzdálil od domova asi 50 kroků, vypadla mu hlaveň a rána z ní vyšlá zasáhla ho do břicha, následkem čehož v několika hodinách skonal.

d) Krádeže se dopouštějí pokladníci v záložnách, správcové jmění obecního a církevního, když svěřený majetek okrádají a různých podvodů se dopouštějí, aby sebe obohatili.

Krádeže se dopouštějí řemeslníci, zadržují-li si větší zbytky látky anebo cizí lepší látku si ponechávají a ze špatnější práci vykonají. Krejčí a švadleny mohou si ponechati malé zbytky, avšak větší musí majiteli vrátiti. Sv. Eligius, biskup v Noyoně, byl v mládí svém řemeslníkem. Král Dagobert, znaje velikou jeho dovednost, poslal mu veliký kus zlata, aby jím ozdobil královské křeslo. Eligius práci svěřenou vykonal svědomitě a králi odvedl místo jednoho křesla dvě. Když se tomu král divil, pravil světec, že zlata bylo příliš mnoho na jedno křeslo a proto ozdobil dvě, ježto zbylé zlato nechtěl si ponechati. Dagobert vida poctivost tak vzácnou, jmenoval jej svým pokladníkem a později biskupem v Noyoně. — Dnes takové poctivosti lidé se smějí. Než to je právě znamením nynější mravní zkázy.

e) Za zloděje sluší považovati ony tuláky a žebráky, kteří bez potřeby a z lenosti chodí po žebrotě, okrádajíce Pána Boha o drahý čas a vpravdě nuzné o almužnu. Takových žebráků, kteří štítí se práce a ze žebrání chtějí pohodlně se živiti, toulá se po světě velmi mnoho. Tito žebráci obtěžují pocestné, znepokojují občany a klamou lidi; tlačí se ku dveřím chrámovým a branám klášterním, chodí na poutní místa, všude prosíce o almužnu. Lidé ustrnou se nad nimi a často poslední haléř jim darují. Po díváte-li se však dobře na takového tuláka, seznáte, že mnozí z nich vypadají lépe, než ti, kteří jim dají almužnu. Tito žebráci netrpí žádné nouze, neboť často si popřejí dobrého jídla a pití a často zanechají po smrti mnoho majetku. Nedávno v Brně zemřel starý muž, jenž se také živil žebráním Když pak dělali v jeho bytu pořádek, nalezeno po něm přes dva tisíce peněz. A takových příkladů je mnoho. Chudým a nuzným lidem máme rádi dávati almužnu, zvláště žebrákům k práci neschopným, neboť k tomu napomíná nás Písmo sv.: „Na úrok půjčuje Hospodinu, kdož se smilovává nad chudým: a on za dobrodiní jeho odplatí jemu.“ (Přísl. 19, 17.) Kdo je tvrdého srdce k chudině, hřeší velice; avšak větší hřích má, kdo dobroty svého bližního podvodně zneužívá a

chudé okrádá. Tohoto hříchu dopouštějí se lenošní žebráci, kteří by mohli docela dobře prací se uživiti, kdyby se jim pracovati chtělo.

f) Konečně krádeže se dopouští, kdo ukradené věci přechovává a kupuje, o čemž promluvím v otázce 450.

Zda-li je každá krádež těžkým hříchem, nelze určitě stanoviti. Velikost hříchu řídí se vždy podle toho, komu bylo kradeno, jak mnoho, jaké ceny jest věc kradená a na kterém místě byla krádež spáchana. Zajisté těžkého hříchu se dopouští, kdo chudému člověku vezme i nepatrný obnos peněžní anebo to, čeho nutně potřebuje k živobytí a živnosti své. Kdo okrádá chudé lidi a nešťastné na př. při ohni, dopouští se smrtelného hříchu a zasluhuje věčného zavržení. Proto dí sv. Augustin: „Bude-li v oheň uvržen, kdo nedal věc vlastní, kam as, myslíš, bude uvržen, kdo uchvátil věc cizí? Jestliže s ďáblem hoří, kdo neodíval nahého; co se as domníváš, kde hořeti bude, kdo ho olupoval?“

U kradených věcí musí se také hleděti na cenu, kterou mají pro majitele a z jejíž odejmutí vzešla mu veliká škoda. Někdo na př. ukradne bližnímu dlužní list. Pro zloděje nemá dlužní list žádné ceny, protože za něj nic nedostane, ano snadno by se i prozradil. Pro majitele však dlužní list má velkou cenu, protože jsou to vlastně peníze, o které přijde, nemůže li se vykázati dlužním listem. Podle toho tedy, jak mnoho kdo ukradl a jakou má cenu věc ukradená, jest krádež buď hříchem smrtelným nebo menším. Sv. Tomáš Aqv. praví: „Hřích, kterého se dopouštíme proti bližnímu, řídí se vždy dle škody, která je tím bližnímu způsobena.“

Velikost hříchu krádeže také řídí se dle místa, na kterém byla spáchána. Většího hříchu zajisté dopouští se zloděj, krade-li posvátné věci v kostele a okrádá-li kostelní a církevní jmění. Kdo okrádá chrámy, dopouští se svatokrádeže. Bůh již v Starém zákoně trestal různými tresty ano i smrtí ty, kteří chrám okrádali. Seleukus, král syrský, poslal Heliodora, pokladníka svého do Jerusaléma, aby tam bohaté kostelní poklady pobral. Když Heliodor rozkaz králův vykonával, zastihla ho ruka Páně, neboť sklesl k zemi a ztratil řeč, aniž byla jaká naděje, že by se opět pozdravil. (2. Mak. 3.) Kdo zabírá církevní statky, stíhá ho kletba Boží. Italie pobrala papežům církevní majetek, avšak nepřináší jim žádného požehnání, neboť nikde není tolik bídy jako právě v Italii. Francie také dnes okrádá církev o jmění právně nabyté a budoucnost nám ukáže, jaké požehnání to zemi přinese. Krádež je hříchem, neboť zloději porušují zákon Boží i světský, a proto od obou soudců budou trestáni. Bůh zloděje trestá již na zemi, neboť je vydává v ruce světské spravedlnosti ku potrestání, odnímá jim požehnání své a trestati je bude na věčnosti věčným zavržením. Praví Písmo sv.: „Toť jest zlořečení,

kteréž vychází na tvář: nebo všeliký zloděj, jakož tam psáno jest, souzen bude". (Zach. 5, 3.) A sv. Pavel zřejmě praví, že zloději budou zavrženi, neboť dí: „Ani zloději, ani dráči, nebudou vládnouti královstvím Božím". (I. Kor. 6, 10.)

Krádež vždy byla na světě trestána. Již pohané nenáviděli zlodějů a přísně je trestali. Zeno Attikus dal otroka při krádeži dopadeného usmrtiti. A když se tento vymlouval, že osudem se dopustil krádeže, odvětil Zeno: „Abys usmrcen byl, stává se takéž osudem". U židů krádež také byla přísně trestána. Mojžíš ustanovil tresty na zloděje; čtemeť v II. jeho knize, že, kdo ukradl vola nebo ovci, a zabil ji, nebo prodal: musil za jednoho vola pět volů navrátiti, a čtyři ovce za jednu ukradenou ovci. Neměl-li by, co by navrátil, sám měl býti prodán. Jestliže by bylo u zloděje nalezeno, co ukradl, živé buď vůl nebo ovce, dvojnásobně navrátí. (II. Mojž. 22.)

Křesťanští panovníci také vydali přísné zákony proti zlodějům Král uherský Štěpán vydal tento zákon: Kdokoliv ze svobodníků krádeže se dopustí, bude ponejprv trestán, že za pokutu dá pět mladých krav. Kdo by po druhé při krádeži dopaden byl, bude se s ním jednati jako s obyčejným otrokem. Po třetí pak krádež, bude usmrcen. Dnešní trestní zákonník obsahuje mnoho trestů na krádež buď na penězích anebo vězením.

Také církev zloděje trestala. Dle starých zákonů: kdo někam se vloupil, musel ukradenou věc i s náhradou navrátiti a po celý rok o chlebě a vodě pokání činiti. Kdo malé krádeže se dopustil, musel rok činiti pokání.

Dnes církev kajícím zlodějům odpouští hřích, avšak toliko s podmínkou, pakliže dle možnosti ukradené věci navrátí a učiněnou škodu nahradí. Kdo by cizí věci navrátiti nechtěl, neobdrží rozhřešení.

A proč se krádež tak přísně trestá? Proto, poněvadž je krádež proti všelikému právu přirozenému, a proti všeliké spravedlnosti. Proto varujte se každé i nejmenší krádeže, živte se poctivou prací a vždy mějte na mysli, že zloději jsou v opovržení a bezectnými lidmi, jak dí moudrý Sirach: „Nebo nad zlodějem je hanba a žel" (Sir. 5, 17.)

Bližnímu škodí se nespravedlivě na jeho majetku lichvou a podvodem.

445 *Kdo se prohřešuje lichvou?*

Lichvou se prohřešuje:

1. kdo z půjčky nespravedlivých úroků žádá;

2. kdo zboží a potraviny umělým způsobem nad jejich skutečnou cenu zdražuje;

3. kdo nouze bližního k nespravedlivému prospěchu nebo zisku zneužívá.

Slovo „lichva“ odvozují dle lidové řeči od slova „lichý“, anebo „licha“. Slovo „lichý“ znamená: křivý, špatný, a také přebytečný, nehodící se do počtu, nespravedlivý. Říkává se: kdo měří lichem, měří špatně, šidí. Slovo „lichva“ znamená podvod. Lichva znamená tolik, jako že se „lichem“ nebo „lichou“ nad úrok béře, tedy úrok nespravedlivý. Podle toho můžeme říci, že „lichva“ jest zisk z peněz anebo nějakého majetku prodaného neb půjčeného. Lichva všeobecně jest dvojího druhu: peněžní a obilní.

a) Ošemetným a špinavým hříchem je lichva peněžní, jíž se dopouští, kdo z půjčených peněz žádá nespravedlivých úroků. Peněžní lichváři jsou nejhoršími lidmi, kteří jako úskočná zmije bližního v bídě a nouzi vyssávají. Lichvářů jest mnoho, zvláště však v židovském národu, jenž bohatne hlavně lichvařením a čachrováním. Těmto a jiným lichvářům přemnozí rolníci děkují, že dnes jsou na mizině. Mnozí potřebovali náhle peněz, do záložny styděli se jíti, aby každý nevěděl o jejich bídě; proto tajně si vydlužili peníze u boháčů křesťanských i nekřesťanských. Podepsali směnku na 20 a více procent úroků ze sta; není pak divu, že za krátkou dobu jistí lidé nápadně zbohatli, druzí pak na žebrotu přišli. Úroky a dluhy pojídají z jedné mísy, říká se. Dlužník nemůže často zaplatit úroky, zůstává dlužen a dluh roste, až vzroste v hrozný obnos. Najednou věřitel udeří na dlužníka, chce peníze i s úroky a nemůže-li zaplatiti, prodá se mu majetek a rolníkovi zůstane žebrácká mošna.

Proto právem lichváře jmenujeme zloději, dráči a lupiči, neboť nejen nespravedlivým způsobem bohatnou, ale často oběti své dohání k zoufalství.

R. 1877. v Husovicích na Moravě náhle zemřel pololáník Antonín K. Týž dostal se před nějakou dobou do rukou lichvářských, čímž se brzy zadlužil tak, že mu celý jeho majetek nestačil na zaplacení dluhu. Podvodným způsobem také jeho sestra připravena byla o poslední majetek. O rolníkovi se tvrdí, že se ze zoufalství nad svým úpadkem otrávil.

Můžeme-li z půjčených peněz žádati úroků? Za starých dobrých a poctivých časů pomáhali naši předkové v nouzi zdarma. Řídili se zajisté slovy Písma sv., kteréž dí: „Půjčujte, ničeho za to nežádajíce: a budeť odplata vaše mnohá, a budete synové Nejvyššího“ (Luk. 6, 34.) Později peníze staly se majetkem, který nese užitek jako každá jiná věc; proto zřizovány jsou spořitelny a záložny, které obchodují s penězi. Dnes nikdo nenechá ležeti peníze ladem, ale ukládá je do záložny, která ze vkladů

ročně platí jisté procento úroků; neboť i ona vydělává z těch peněz, protože je zase půjčuje dlužníkům, kteří zase musí z půjček platiti jisté úroky, což i církví jest dovoleno.

Obyčejně žádá se ze 200 korun půjčky ročně 8 nejvíce 14 korun úroků. Kdo však, chtěje využitkovati nouze anebo nevědomosti bližního, žádá větší úroky, 16 a více, dopouští se lichvy. Kdyby však někdo dobrovolně nabízel větší úrok, poněvadž rychlým zaopatřením peněz mnoho vydělá, pak ovšem nedopouští se lichvy, kdo přijímá v tomto případě větší úrok.

Peněžní lichva jest těžkým hříchem, který Bůh již v Starém zákoně zapovídal a přísně trestal. Praví Ezechiel: „Na lichvu by dával, a více bral: zdaž bude živ? Nebude živ, smrtí umře, krev jeho bude na něm“. (Ezech. 18, 13.) Pán Bůh lichváře a jejich lakotu často na světě trestá zahanbením, bídou a neštěstím. — Známý lichvář na Smíchově, jenž mnoho rodin přivedl na mizinu, potrestáu byl zvláštním způsobem. Finančnímu ředitelství bylo totiž z hodnověrné strany oznámeno, že lichvář má doma množství nekolkovaných směnek. Stráž odebrala se do jeho bytu, zabavila směnky a lichvář musel platiti pokutu 3690 zl.

b) Lichva obilní, jíž se dopouští, kdo lacino nakoupí zásoby obilí a potom je nuzným prodává za nespravedlivou cenu. Lichvy se také dopouští, kdo z lakoty nechce obilí nuzným prodati za běžnou cenu, ale čeká, až bude obilí dražší anebo sám obilí zdražuje, aby vyssával chudý lid. Slušného výdělku nikdo nezávidí obchodníkům a rolníkům, avšak velikým jest hříchem, zvyšovati nespravedlivě cenu potravin, jichž lidé nutně potřebují k zachování svého života. Proto obilní lichva jest nejšpinavějším hříchem, poněvadž většina lidí beztoho utlačována jest zdražením potravin n. př. mouky, masa, sádla, cukru a jiných, jež k živobytí musí kupovati za těžce vydřený groš. Proto sv. Bernardin obilní lichváře nazývá vrahy chudých, neboť dí: „Lichváři jsou vražedníky chudáků; neboť odnímají chuďasovi všeho, čeho potřebuje k živobytí; berou jim tedy vlastně život.“ Bůh také vždy lichvu obilní zapovídal a trestal. Na lichvářích spočívá kletba Boží, která je stíhá na zemi i na věčnosti. Proto dí kniha přísloví: „Kdo skrývá obilí, zlořečen bude od lidí“, (Přísl. 11, 26.) a skrze proroka Amosa praví Bůh: „Slyšte to, jež potlačujete chudého a vyhlazujete nuzné země, přisáhl Hospodin proti pýše Jakubově, žeť nezapomenu až do konce všech skutků jejich.“ (Amos 8, 4, 7.)

Pán Bůh také často lakotu lichvářů na zemi trestá. V městě Veroně zkazilo se jistému obchodníku 30 tisíc měřic mouky, protože nechtěl lacino ji prodávati. Úředníci mouku mu sebrali a poněvadž

mouka nehodila se ani pro dobytek, vysypali ji do řeky Adiže. Chtěl vydělati mnoho a pozbyl i své.

c) Lichvy se dopouští, kdo nouze bližního k nespravedlivému prospěchu nebo zisku zneužívá. Vydřidušství lichvářů právě v tom záleží, že nahodilé nouze bližního používají ku svému zbohatnutí. Mnohý člověk nezaviněným způsobem upadne do velké peněžní tísně; nemůže zaplatiti dluh nebo daně a jeho majetek má býti zabaven a prodán, aby dluh byl zapraven. Neštěstí toho člověka je opravdu zoufalé, neboť vidí, že majetek jeho bude ve dražbě pod cenu prodán a on bude žebrákem. Této jeho zoufalé nouze zneužije lichvář a buď nabídne nešťastnému půjčku za hrozný úrok, aneb zabavený majetek ve dražbě lacino koupí. Tak to činí všickni lichváři; napřed půjčují peníze, najednou pak shrknou se na dlužníka a vše mu prodají. Mnohý lichvář bývá ještě tak drzým, že se chlubí, že bližnímu v nouzi pomohl.

Ano, pomohl mu, jen že, co jednou rukou mu dal, druhou stonásobně krade, neboť poskytnutou pomocí zamotává v nouzi postaveného člověka do svých tenat jako pavouk mouchu, aby ho potom udusil. Dobře tudíž dí sv. Jan Zlat.: „Lichvář svou zdánlivou pomocí zvětšuje ještě bídu a za peníze prodává lásku k člověčenstvu.“

Lichvy se také dopouští, kdo zneužívá lidské nevědomosti, a neznalosti pravého ocenění prodejné věci.

Lidé od počátku světa nenáviděli lichvářů, jimi pohrdali a trestali. Sv. Ludvík, král francouzský, vydal proti lichvářům velmi přísné zákony. Židy pak donutil, aby peníze, kterých lichvou si získali, navrátili.

Varujme se lichvy, špinavého tohoto hříchu, který mezi křesťany nemá býti ani znám. Naše náboženství založeno jest hlavně na lásce, kteráž má býti ovocem křesťanské víry. A tato láska nás pobádá, abychom příliš nelnuli k pozemským statkům, abychom neutlačovali chudých, nýbrž abychom nuzným z lásky pomáhali a poctivě se živili. Neboť budeme-li konati milosrdné skutky, uložíme si v nebi poklad, kterýž nám na věčnosti mnoho úroků vynese. Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Dobře čiňte, a půjčujte, ničeho za to nežádajíce: a budeť odplata vaše mnohá, a budete synové Nejvyššího“ (Luk. 6, 34, 35.)

Krádeže se dopouští, kdo bližního podvádí a šidí.

446. *Kdo se prohřešuje podvodem?*

Podvodem se prohřešuje, kdo klamem anebo lstí bližnímu na jeho majetku škodí, na příklad:

1. kdo jej padělanými penězi, měrou a váhou šidí;

2. kdo zboží a potraviny padělá nebo podstatné vady nějakého zboží zamlčuje;

3. kdo za vykonanou práci větší mzdy požaduje než zasluhuje:

4. kdo padělaním listin, křivými výpověďmi neb uplácením svědků cizí majetek si přivlastňuje.

Lidé dopouští se různých podvodů; promluvíme o podvodech, které katechismus nám uvádí.

1. Podvodu se dopouští, kdo padělanými penězi, měrou a váhou šidí.

a) Kdo podvádí padělanými penězi? Peníze dělati nebo raziti, není dovoleno každému, nýbrž pouze stát má právo jistý pečet a druh peněz raziti a do oběhu dáti. Kdo pravé peníze nápodobí, padělá peníze, dopouští se podvodu. Za našich časů chytrost lidská tak je znemravnělou, že zneužívá umění a vynálezů lidského ducha, aby podváděla a šidila lidstvo. K tomu přináleží zvláště padělání peněz. Padělaně peníze na pohled podobají se pravým a a jen znaleckým okem dají se rozpoznati od pravých. Podvodníci padělají peníze, aby si pomohli; proto padělanými penězi platí dluhy, kupují zboží anebo je vyměňují za pravé peníze. Takovým způsobem okrádají se lidé, poněvadž padělané peníze za zboží, nesmí těmito penězi platiti jiným, neboť by se také dopustil podvodu Nechal se oklamati a proto nesmí sám druhé klamati, nýbrž musí škodu trpěti, není-li možno pachatele a podvodníka vypátrati. Podvodu se také dopouští, kdo cizozemské peníze vyměňuje a pravou cenu jejich zamlčuje a nevědomému méně vyplatí.

b) Podvodu se dopouští, kdo měrou a váhou šidí. V Písmě sv. čteme: „Nečiňte nic nepravého v soudu, v loktu, ve váze, v míře.“ (II. Mojž. 19, 35.) Proti nařízení tomuto prohřešují se mnozí obchodníci, hostinští a vůbec prodavači, kteří šidí lidi špatnou měrou a váhou Špatnou měrou šidí, kdo má malou míru, když prodává a větší míru kupuje-li zboží. Kdo málo měří, okrádá bližního, protože mu dává zboží méně; ač bere peníze za pravou míru. Kdo kupuje zboží a má svou míru větší, šidí a okrádá bližního, protože mu platí za pravou míru a přebytek mu zůstává Váhou šidí, kdo nemá spravedlivé váhy anebo nedovažuje. Špatnou měrou a váhou bývají lidé okrádáni o velké peníze. Těmito podvody mnozí obchodníci bohatnou, avšak běda jim na věčnosti, kdež postaveny budou váhy spravedlnosti Boží. Hospodin již v Starém zákoně zapovídal všeliký podvod v míře a váze. Čtemeť v knize

Mojžíšově: „Váha budiž spravedlivá a rovná ať jsou závaží, spravedlivý korec, a spravedlivý žejdlík.“ (II. Mojž. 19, 36.) Hospodin židům také zapovídal, aby neužívali dvojích závážĺ a měr, neboť dí: „Nebudeš míti v pytlíčku závaží většího a menšího; aniž bude v domě tvém korec menší a větší. Závaží budeš míti spravedlivé a pravé, a korec jednostejný a pravý budeš míti: nebo v ohavnosti má Hospodin, Bůh tvůj, toho, kterýž takové věci činí a protiví se všeliké nespravedlnosti.“ (V. Mojž. 25, 13—16.) Kéž by židé pamětlivými byli tohoto starého, avšak dosud platícího napomenutí! Než slova Hospodinova týkají se i nás křesťanů; proto buďme poctivými a varujme se všelikého podvodu v míře a váze.

Roku 1879. vezl jistý rolník z Kateřinek na trh opavský obilí. Doma navážil si obilí dobře a každý pytel zvlášť. Na trhu obilí zakoupil jeden opavský žid. Když obilí při odevzdání bylo váženo na váze obchodníkově. shledáno na každém pytli o několik kilo méně. Rolník, jsa pevně přesvědčen o pravosti domácí své váhy, nesvolil, aby směl obchodník z kupní ceny, jak to obyčejně dělávají, utrhnouti a tvrdil, že obchodník nemá váhu úředně znamenanou a proto o její pravosti pochybuje. Z toho povstal tuhý spor, obchodník nechtěl ani na radnici jíti ani obilí, ač bylo již po trhu, přijati, ani peněz dle smlouvy vyplatiti.

Rolník pak, háje práva svého, oznámil to na radnici. Váha obchodníkova uznána úředně nesprávnou a hned byla zabavena. Žid musel obilí řádně zaplatiti a mimo to byl přísně pokutován.

2. Podvodu se dopouští, kdo zboží a potraviny padělá nebo podstatné vady nějakého zboží zamlčuje. Hříchu tohoto se dopouští, kdo padělané víno prodává za přirozené, kdo do vína, mléka a jiných nápojů přilévá vody nebo vůbec je kazí, aby lidi šidil a hodně vydělal. Podvodu se dopouští, kdo špatný nápoj prodává za dobrý, na př. obyčejné pivo za plzeňské, kdo do mouky přimíchá různých přísad, na př. mleté fasule, sádry, kukuřice, anebo kdo špatnější mouku smíchá s dobrou a prodává ji za dobrou. Podvodu se dopouští, kdo staré a zkažené zboží umělým způsobem napravuje a potom za čerstvé a dobré prodává, kdo nepravé zboží prodává za pravé a sice za tutéž cenu, za kterou prodává pravé a dobré zboží. Tyto a podobné podvody jsou hrubým okrádáním bližního a nejednou citelně bývají trestány.

Vdova Voršila byla tak cizího majetku žádostiva, že kde mohla. každého obelstila a ošidila.

Děti její nebyly nic lepšího. Dcera její kdykoliv do města nesla na prodej mléko, vody do něho přilívala, mouky nasypala, pak vařečkou zamíchala a hodně napěnila. Synáček nehnal ani jednou krávy z pastvy, aby nebyl pánům a sousedům louky nebo

osení spásl. Jednoho dne však došli všickni tři dávno zaslouženého trestu. Matka dostala za dvě míry žita od neznámého obchodníka falešnou bankovku. Syn jednoho dne přišel domů z pastvy s pláčem a celý zmrskaný, neboť ho hlídač zastihl ve škodě a řádně ho potrestal. Dceru pak v městě zavřeli, poněvadž ji četník překvapil, když zase mléko kazlia. Škůdce, též kdo jiné šidí, jistě perný trest si sklidí.

Podvodu se dopouští, kdo při prodeji podstatné vady zboží zamlčuje. Tohoto podvodu nejčastěji se dopouštějí na trhu dobytčím; neboť málo je těch prodavačů, kteří by pravdu pověděli. Každý svůj dobytek chválí, při tom zamlčuje stáří, užitečnost jeho a podstatné vady i když se kupující na ně táže, a cení svůj dobytek vysoko, jakoby byl bezvadným a dobrým. Má-li však dobytek zjevné vady, které kupující snadno může uviděti, ale nepovšimne si jich, nemůže si stěžovati, že byl podveden. Někdo na př. kupuje krávu, která nemá ocasu, krávu obcházel desetkráte, ale nepovšimnul si vady té. Krávu koupil a teprve doma vidí, že jest bez ocasu. Krávu vrátiti nemůže, měl oči a proto se sám ošidil. Nejprohnanějších podvodů děje se na koňských trzích. Koňaři koně opijí a pak po trhu jezdí jako kozáci. Kdo často jezdí na trhy koně kupovati, brzo připraví se o majetek, neboť dobrého koně koupiti jest divem.

Tyto a podobné podvody zapovídal Bůh, když pravil: „Nečiňte nic nepravého v soudu,“ to jest, o věci, kterou prodáváte, nesuďte nesprávně a křivě, nevychvalujte, když chvály nezasluhuje, neceňte dražeji, než-li slušno a spravedlivo.

3. Podvodu se dopouští, kdo za vykonanou práci větší mzdy požaduje než zasluhuje. Práce považuje se dnes za nejdůležitější předmět, který má býti placen; proto práce cení se jako zboží. Čím jest práce těžší a namáhavější, čím více vyžaduje času a duševního namáhání, čím jest obtížnější a nebezpečnější zdraví, tím větší mzda se požaduje.

Kdo práci svou koná poctivě, zasluhuje spravedlivé odměny. Než jako falšuje se dnes zboží, tak lidé podvádějí i prací. Proto podvodu se dopouští, kdo uloženou aneb svěřenou práci koná špatně a povrchně, kdo místo práce zahálí, kdo za svou práci žádá větší odplaty než zasluhuje. Hříchu tohoto dopouští se nejen dělníci a řemeslníci, ale také advokáti, kteří někdy za své práce žádají ohromné odměny; dále úředníci a umělci, kteří za své výrobky na př. obrazy, sochy od nezkušených lidí žádají přehnanou odměnu; světští a duchovní představení, když za své služby a práce žádají veliké odměny. Všecky práce ovšem nesmíme považovati za stejné, rozdíl jest mezi prací a prací a proto také každá práce musí se

rozdílně platiti. Jiná jest práce tělesná, jiné ceny jest práce duševní. Obyčejný dělník přece nemůže za svou práci tolik žádati, kolik žádá lékař nebo úředník; přece však i při těchto pracích dlužno hleděti na slušnost a spravedlnost. Křesťan nemá nikdy svou práci přeceňovati, aby se obohatil vyssáváním lidu, nýbrž má se bráti cestou prostřední a žádati za svou práci spravedlivou a záslužnou odměnu. Kdo za svou práci žádá větší odměny než bývá obyčejem, okrádá bližního a sám sobě škodí.

Kdo bývá „drahým“, bývá pomlouván a lidé se od něho odráží, a jdou k takovým řemeslníkům a úředníkům, kteří za svou práci žádají slušnou odměnu.

4. Podvodu se dopouští, kdo paděláním listin, křivými výpověďmi neb uplácením svědků cizí majetek si přivlastňuje.

Lakomci pravidelně statek svůj rozmnožují podvodem a nepoctivostí. Nejčastěji okrádají bližního paděláním dlužních listů, směnek, kvitancí, závětí, které nesprávně sepisují, vpisujíce do listin vyšší obnosy. anebo dlužní listy a směnky padělají a sami podpisují, dlužní listy a směnky padělají a sami podpisují, dlužní listy kradou a pálí, aby nemusili dluhy platiti. Jak mnoho děje se podvodů paděláním směnek, kvitanci a závětí, nelze ani vypověděti. Mnozí sidé pozbyli celý svůj majetek, protože podpisovali směnky a ani si jich nepřečetli. Proto při podpisování směnek a dlužních listů třeba jest opatrnosti, abychom nebyli podvedeni a nemusili platiti více anebo dvakráte. Opatrně proto jedná, kdo směnky a dlužní listy podpisuje před svědky. Kdo padělanými listinami okrádá lidi, dopouští se podvodné krádeže, kterou i světské zákony přísně trestají.

Krištof Rosenkranz. bohatý kupec v Kodani. vymáhal na vdově po Kristiánu Tulovi zaplacený již dluh 5000 tolarů. Nadarmo ujišťovala žena, že dluh ten zaplacen jest. Věc ta přišla k soudu a poněvadž podvodný obchodník vykázal se dlužním úpisem, byla vdova odsouzena a dluh musila zaplatiti. I obrátila se ku králi a prosila o pomoc, které jí přislíbil. Král si poslal pro obchodníka a sám jej vyslýchal, avšak týž se odvolával na dlužní úpis. Král dlužní úpis podržel u sebe a bedlivě prohlížel papír. Konečně poznal, že závod papírnický, který na dlužním listu byl poznačen, později povstal, než datum listiny ukazoval a že tudíž dlužní úpis jest padělaný. Král ještě jednou povolal k sobě nemilosrdného obchodníka a domlouval mu, aby ubohé vdově navrátil nespravedlivě zaplacený dluh. A když obchodník nestydatě na svém stál, dal ho král uvězniti a zaslouženě potrestati.

Podvodem se prohřešuje, kdo křivými výpověďmi neb uplácením svědků cizí majetek si přisvojuje. Lidé nejčastěji se

soudí o majetek a o dědictví. Takové soudy obyčejně buď jsou nepotřebné anebo nespravedlivé. Nepotřebným je soud, mohu-li se s bližním po dobrém doma porovnati. Kdo nechce doma s bližním se smířiti a porovnati, ale hned běží k soudu a na bližního podá žalobu často pro nepatrnou věc, soudem tímto zbytečným ničeho nezíská, neboť obyčejně před soudem se porovnají, avšak porovnání to bývá dosti drahé. Každá strana vezme si zastavatele a potom musí je obě zaplatiti. Proto měli by lidé jednou zmoudřiti a zanechati zbytečných soudů, které často obě strany draze zaplatí, dům svůj a bližního okrádají a zbytečné sváry a nepřátelství vyvolávají.

Horší však následky má nespravedlivý soud, který mnozí vedou, aby nepoctivým způsobem zmocnili se majetku, kterýž jim právem nenáleží. Ačkoliv mnohý člověk ve svém svědomí dobře ví, že na nějakou věc nebo majetek nemá docela žádného práva, přece z lakoty a jiných nepoctivých důvodů bližního žaluje a aby soud spíše vyhrál, používá podvodu. Podplácí soudce, advokáty a zvláště najímá si nepoctivých svědků, kterým zaplatí, aby ve prospěch jeho u soudu svědčili a přisáhali. Takové nespravedlivé soudy přivedly mnohé rodiny na žebrotu a mnozí křiví svědkové za podvody své sedí v žaláři. Nespravedlivým soudem spoluvinnými jsou i advokáti, kteří k soudu radí, nespravedlivou věc obhajují, k přísaze křivé radí a nespravedlivý soud protahují, aby hodně vyzískali; dále i svědci, kteří před soudem křivé svědectví vypovídají a křivou přísahou potvrzují. Pán Bůh již v Starém zákoně zapovídal nespravedlivé soudy a smrt ustanovil na křivé svědky. V V. knize Mojžíšově čteme, že Hospodin zapovídá křivé žaloby a poroučí, aby křiví svědkové postaveni byli před soud kněží a soudců. Když by se dokázalo, že svědek mluví proti bratru svému lež, „odejmeš zlé z prostředku sebe; aby slyšíce to jiní, bázeň měli, a nikoli nesměli takových věcí činiti. Nesmiluješ se nad ním, ale života za život, oka za oko, zubu za zub, ruky za ruku, nohy za nohu požádáš“. (V. Mojž. 19, 15—21.)

Varujme se soudů a zbytečných sporů, poněvadž při tom obyčejně nejvíce se lidé dopouští lži a podvodu a snadno mohou bližního nejen o majetek, ale i o čest oloupiti. Buďme smířlivými a odpouštějme sobě urážky, neboť lepším jest pokoj než všeliké i spravedlivé soudy.

Podvodu se také dopouští, kdo hraneční ky tajně přesazuje, aby majetek svůj rozšířil. Před touto lstivou krádeží varuje nás Bůh, jenž v knize Mojžíšově praví. „Nevezmeš a nepřeneseš mezníků bližního svého, kteréžto položili předkové ve vladařství tvém, kteréž Hospodin Bůh tvůj dá tobě v zemi, již vezmeš k vládnutí.“

(V. Mojž. 19, 14.) Tohoto podvodu dopouští se mnozí nepoctiví lidé, kteří sousedu odorávají, bez jeho vědomí hranečníky přesazují, v zahradě ploty a jeho hranice ruší. Hřích tento jest tím větším, čím déle užívají ukradeného pozemku. Hranečníky nesmí majitel sám ani tehdy přesaditi, kdyby i se přesvědčil, že se mu stala křivda, nýbrž oznámí věc představenstvu, kteréž vyšle obecní ustanovené „sáče“, kteří podle mapy pozemky vyměří a před očima obou sousedů mezníky zasadí. Mnohdy někteří sudičtí lidé nejsou ani s tímto jednáním spokojeni a začnou soudy. Mnozí lidé takovými soudy o mezníky připravili se o celý majetek.

Ondřej přebýval v pěkném domku, kterýž obklopen byl pěknou zahradou. Se zahradou hraničila sousedova louka. Ondřej chtěl si zahradu rozšířiti, proto v noci tajně mezník dále postrčil. Než Pán Bůh ho potrestal. Po nějakém čase vylezl na třešni, aby ji očesal. Když již až na vršek vystoupil, překotil se žebřík a Ondřej padl zrovna na kamenný mezník a rozbil si hlavu, tak že hned skonal.

Podvodu se také dopouští, kdo vlastní majetek zapálí, aby dostal pojistné a mohl si dům lépe opraviti anebo za zboží, které nemůže prodati, dostal hodně peněz. Kdo pálí vlastní svůj majetek, uvádí v nebezpečenství majetek svého souseda a zároveň okrádá pojišťovnu, která musí pojistné vyplatiti všem pohořelým. Podvodu se také dopouští, kdo při ohni pojištěné zboží zachrání, ukryje a žádá i za ně náhradu. Podvodem se prohřešují odhadci škody, kteří učiněnou škodu krupobitím nespravedlivě oceňují, udávajíce méně nebo více. Udají-li škodu větší, než skutečně jest pravdou, poškozují pojišťovnu, udají-li méně, okrádají pojištěného.

Probrali jsme různé druhy podvodů; avšak jest ještě mnoho různých podvodů, jichž se lidé dopouští. Krádež a podvody jsou nejrozšířenějšími nepravostmi na světě, neboť poctivosti jest mezi lidmi málo. Lidé vzájemně ve všem se podvádí. Podvádí se manželé, děti rodiče klamou a šidí, čeládka hospodáře a tito zase ji; podvádí kupci, hostinští, řemeslníci, dělníci, vrchnosti světské i duchovní, lakomci a konečně i žebráci.

Podvod není nikdy dovolen a proto každý i sebemenší podvod jest hříchem buď smrtelným nebo všedním. Jako krádež není vždy stejným hříchem, podobně i podvod není vždy stejně velikým hříchem, avšak podvod vždy je horším hříchem než krádež, protože podvodník dopouští se nejen krádeže, ale i lži, přetvářky, pomluvy, nespravedlivých soudů, hádek a často i vražd. Stává se často, že podvodně porušenými nebo padělanými potravinami a nápoji mnozí lidé byli otráveni, těžce onemocněli anebo i zemřeli. Nedávno všickni svatební hosté onemocněli na příznaky otrávení. Vyšlo na jevo, že řezník jim dodal zkažené maso.

Podvod mezi křesťany nemá býti ani znám, neboť zvláště my máme věděti, že každá nepoctivost bude na věčnosti přísně trestána. Pán Ježíš varuje nás před všelikým mamonářstvím a s ním spojeným podvodnictvím, když praví: „Co platno člověku, kdyby celý svět získal a na duši své škodu utrpěl?“ (Mat. 16, 26.) Kéž by si slova tato hluboko do srdce zapsali všickni ti, kteří shání se jen po penězích a neštítí se ani podvodu ani krádeže! A co ze všeho bude míti člověk? Než se nadá, přijde smrť a co jsi nashromáždil, čí bude? Na věčnost nevezmeš sebou ničeho, jen své buď hříchy nebo dobré skutky. Smutná budoucnost očekává po smrti zloděje a podvodníky, kterouž sv. Pavel předpovídá, neboť dí: „Vy křivdu činíte a škodíte, a to bratřím. Zdaliž nevíte, že nespravedliví nebudou královstvím Božím vládnouti?“ (I. Kor. 6, 8.)

Proto varujme se všelikého podvodu a buďme ve všem pravdomluvnými a poctivými. Raději snášejme chudobu a bezpráví, než abychom svědomí své poskvrnili nepoctivým majetkem. Budeme-li vždy míti dobré a čisté svědomí, nemusíme se báti ani soudu lidského ani božského.

Malá krádež sama o sobě a jednou spáchaná není sice těžkým hříchem, avšak opakují-li se malé krádeže a podvody často, stávají se těžkým hříchem. Proto třeba si těchto malých krádeží povšimnouti.

447. *„Co je si pamatovati o malých krádežích a podvodech?“*

„O malých krádežích a podvodech je si pamatovati, že i jimi se může člověk těžce prohřešiti a to:

1. když se takových krádeží a podvodů dopouští s úmyslem, aby sobě znenáhla značnou částku přisvojil;

2. když jimi značnou částku získal, byť toho původně nezamýšlel.

Mnozí lidé říkají: co jsem někomu vzal, nestojí ani za řeč. Než i malá krádež velice lehko může se proměniti ve velkou a to stává se, dopouští-li se někdo malých krádeží často. Kdo každodenně nebo často a soustavně okrádá bližního o malou část majetku s tím úmyslem, aby poznenáhla nabyl většího majetku, jsou tyto malé krádeže těžkým hříchem, poněvadž bližního okrádá o větší část majetku a činí mu velikou škodu zrovna tak, jako těm, jenž tentýž majetek bere najednou. Ano smrtelného hříchu dopouští se i ten, kdo v úmyslu měl malými krádežemi dosáhnouti určitého obnosu, ale pro různé okolnosti ho dosáhnouti nemohl.

Těžkého hříchu také se dopouští, kdo sice napřed neměl v úmyslu malými krádežemi získati většího obnosu, ale přece často

malých krádeží se dopouštěl, až získal většího majetku. Mnohému ovšem nezdá se, že malými krádežemi poznenáhla sebe obohacuje a bližnímu škodí, kdyby však malé své krádeže spočítal, zhrozil by se, jak veliký obnos cizího majetku nespravedlivě si zadržel. Nějaká služka na př. při nakupování zboží ponechá si každodenně 4 haléře. Čtyři haléře jsou ovšem nepatrný obnos, ale nechává-li si služka tyto peníze každodenně po pět let, ukradla svým pánům za pět let 73 korun. Podobně kdyby někdo každodenně na poli lidem vzal trochu jeteliny, sena, obilí, za krátký čas měl by značnou část cizího majetku. Z toho poznáváme, že i malými krádežemi můžeme se těžce prohřešiti.

Lidé malé krádeže nepokládají za žádný hřích, říkajíce: boháči mají všeho hojnost, ani neucítí, jestliže se jim maličkost ztratí. Kdyby však všickni lidé tak mluvili a jednali, rozebralo by se všecko jmění soukromé i obecní. Varujte se proto i malých krádeží, neboť i malé krádeže jsou hříchem a tudíž nedovoleny. Malých krádeží a podvodů máme se konečně proto varovati, poněvadž obyčejně vedou ke krádežím a podvodům větším a smělejším.

Jidáš brával napřed po jednom penízku z pokladnice, kterou mu apoštolové svěřili, pak se odvážil krásti více, až konečně lakotou tak byl zaslepen, že se nestyděl svého Mistra a Spasitele prodati židům za 30 stříbrných peněz. — I u krádeže platí zásada: principiis obsta — udus hřích hned v jeho začátku.

V sedmém přikázání Božím zapovídá se nejen bližnímu škoditi na jeho majetku krádeží a podvodem, ale také nespravedlivým zadržováním cizího majetku.

448. *Kdo se prohřešuje nespravedlivým zadržováním cizího majetku?*

Nespravedlivým zadržováním cizího majetku se prohřešuje na příklad:

1. kdo nalezených, vypůjčených anebo svěřených věcí nevrací;

2. kdo neplatí v čas, co platiti jest povinen.

Cizím majetkem rozumíme peníze nebo věci, jichž užíváme a zadržujeme, ačkoliv nám nenáleží. Cizí majetek zadržuje někdo buď vědomně nebo nevědomě. Vědomě zadržuje cizí majetek, kdo dobře ví, že užívá cizí věci, která mu nenáleží. Vědomě stává se držitelem cizího majetku, kdo jej buď ukradne nebo podvodem získá, anebo kdo nalezenou nebo svěřenou a vypůjčenou věc zadržuje. Nevědomě zadržuje cizí věc, kdo neví, že mu právem nenáleží. Někdo na př. koupí ukradeného koně, ale není mu to známo.

Pokud neví, že kůň je ukradený, jest řádným majitelem jeho. Když však se doví, že onen kůň jest ukradený, přestává býti spravedlivým držitelem koně a musí ho navrátiti pravému majiteli, byť by utrpěl škodu.

Podle toho, co jsme nyní řekli, bezprávně a nespravedlivě zadržuje cizí majetek, kdo nalezených, vypůjčených anebo svěřených věcí nevrací.

1. Krádeže se dopouštějí, kdo nalezené věci zadržuje, byť by i nevěděl, komu ztracená věc náleží. Někdo nalezne peníze; dobře ví, že mu nepatří a také slyší, že se ztracené peníze hledají. Ví tedy, kdo je ztratil, a přece si je zadržuje. Proto je zlodějem, neboť podrží-li si cizí nalezené peníze, jako by je ukradl. Mnozí lidé nalezených věcí nikdy nevrátí dobrovolně a často se omlouvají říkajíce: „vždyť jsem to našel!“ Že jsi cizí věc našel, proto není již tvou. Jednou konal sv. Agathon cestu se svými žáky. Tu nalezl jeden z nich malý uzlíček zeleného hrachu na cestě a pravil k sv. Agathonovi: „Otče, poručíš-li, vezmu to sebou.“ Světec se naň s podivením podíval a řekl: „Položil jsi ty to sem?“ „Ne“, odpověděl učedník. Na to světec: „kterak chceš odnášeti, co jsi sem nepoložil?“ — Poctivý člověk nalezenou věc vždy navrátí, komu náleží, a není-li mu známo a nemůže-li vypátrati, čí jest ztracená věc, odevzdá ji buď na faře anebo na úřadě. O nalezených věcích praví sv. Alfons Ligouri toto: „I ten se dopouští krádeže, kdo náhodou najde, co jinému náleží, a majetníkovi toho nevrátí, ačkoliv ho zná; aneb tomu-li tak není, pranic o to nedbá, aby majetníka vynalezl. Věci nalezené třeba tak dlouho schovávati, jak dlouho naděje, že se majetník najde.

Kdyby někdo nalezl nějakou věc nepatrné ceny, může si ji ponechati, nehlásí-li se nikdo o ní. Než i cennější věc může si ponechati, kdyby vůbec nebylo možno vypátrati vlastníka. Zda-li však zámožnější lidé mohou si podržeti nalezené větší obnosy, o tom není ustáleného pravidla. Avšak církevní učitelé praví že věřící mají býti poučováni, aby nalezených věcí, jichž majitelé nemohou se vypátrati, si neponechávali, ale věnovali je na zbožné účely nebo rozdali chudým.

Jistý chudobný, ale poctivý člověk nalezl na cestě tobolku s penězi. Ohlížel se, zda-li by někdo před ním šel, jenž by snad byl tobolku ztratil. I uviděl nějakého pána, jehož dohoniv, tázal se: „Pane, neztratil jste něco?“ Pán ihned hledal ve svém oděvu a zvolal: „Ztratil jsem tobolku a bylo v ní tolik a tolik peněz.“ I řekl nálezce: „Zde máte tobolku, nalezl jsem ji.“ Pán obdivoval poctivého člověka a tázal se, kdo by byl a odkud, ale poctivý člověk řekl: „Nezáleží na jménu, jsem křesťan, jehož zavazuje zákon Páně navrátiti, co nalezl.“ Tak jednejme všickni.

Krádeže se dopouští, kdo vypůjčených věcí nevrací. Vypůjčených věcí smíme užívati jen tak dlouho, dokud toho dovoluje jejich majitel. Kdo si však vypůjčí cizí věc, užívá jí jako své a nevrací jí, prohřešuje se nespravedlivým zadržováním cizího statku. Bývá zvykem, že si sousedé vše ijaké věci půjčívají, neboť všechno každý míti nemůže, zvláště potřebuje-li nějaké věci zřídka kdy. Mnohý člověk však má takovou povahu, že všechno chodí po lidech vypůjčovati a ničeho nevrací, až se na to zapomene. Soused mnohdy stydí se upomínati ho, čeká dlouho, konečně slušně mu řekne: prosím tě, mám u vás knihu, vrať mi ji, neboť jí potřebuji. A co se často stává? Lidé zapírají, že ničeho si nevypůjčili, hněvají se a často i nadávají. Mnohý rozpůjčil lidem celou svou knihovnu a sotva polovici knih dostane nazpět. To je nepoctivost. Proto takovým lidem, kteří neradi vrací půjčené věci, ničeho nepůjčujme, ať si koupí a zaopatří, čeho potřebují. Kdo cizí vypůjčené věci zadržuje, jest také nevděčníkem, protože místo poděkování za výpomoc nás okrádá.

Cizí majetek zadržuje, kdo svěřených věcí nevrací. Někdo na př. před smrtí svěří příteli svému peníze, aby je odevzdal dědicům; on však peníze podrží. Dopustil se proto krádeže. Cizí majetek svěřený poškozují také správcové jmění státního, obecního a církevního, když svěřené jmění nedbale spravují, nedbalostí svou škodu a ztrátu zaviňují anebo svěřený majetek si přivlastňují. Dále poručníci a opatrovníci, kteří majetek sirotků nesprávně spravují, nespravedlivé poplatky za práci berou a sirotky okrádají. Pokladníci v záložnách, závodech a poště, když svěřené peníze a účty nesprávně opatrují anebo různých podvodů se dopouštějí.

Pán Bůh již v Starém zákoně přísně zapovídal cizí věci nespravedlivě zadržovati a ustanovil, jakou náhradu musí učiniti, kdo by bezplatně cizí majetek zadržoval nebo poškozoval. Čtemeť v III. knize Mojžíšově: „Člověk, kterýž by zapřel bližnímu svému věc k schování danou, kteráž jemu svěřena byla, aneb něco násilím by vydřel, aneb křivdu by učinil, buď že nalezna ztracenou věc zapřel by mu ji, k tomu i křivě by přísahal, jsa přesvědčen o vině, navrátí všecko, což neprávě chtěl sobě osobiti, zcela, a nad to přidá pátý díl pánu, kterémuž byl škodu učinil.“ (III. Mojž. 6, 2—5.) I dnes Pán Bůh a také světské zákony trestají nepoctivé správce svěřeného statku. Proto opatrujme svěřené jmění poctivě a nechtějme se obohacovati cizím majetkem, neboť nejen Bůh vidí nepoctivost, ale také svět je uvidí a pak následují hanba, kletba a trest.

2. Nespravedlivě cizí majetek zadržuje, kdo neplatí v čas, co platiti jest povinen.

Kdo řádně v umluvenou dobu neplatí mzdy čeládce, dělníkům a řemeslníkům, dopouští se krádeže. Mzda jest zasloužená odměna, která náleží čeládce a dělníkům za vykonanou práci. Peníze ony jsou jejich majetkem a proto kdo mzdu dělníkům zadržuje, nespravedlivě zadržuje cizí majetek a okrádá dělníka, jenž na svou mzdu čeká, aby mohl rodinu svou uživiti. Že zadržování mzdy dělníkům je hříchem do nebe volajícím, dosvědčuje písmo sv.: „Mzda dělníků, kteří žali krajiny vaše, kterou jste jim zadrželi, křičí, a křik jejich vešel v uši Pána zástupů.“ (Jak. 5, 4.)

Hospodářové varujte se tohoto hříchu; plaťte čeládce a dělníkům mzdu jejich v čas a spravedlivě, ale napomenutí Božího: „Nezůstane mzda dělníka tvého u tebe až do jitra.“ (III. Mojž. 19, 13.) Dělníci jsou zajisté chudými a nemajetnými lidmi, kteří živí se jen z toho, co rukama svýma vydělají. Buďte k chudině štědrými a raději dělníkům přidejte, než-li abyste jim ze mzdy krejcar zadrželi.

Cizí majetek také nespravedlivě zadržují dlužníci. I dlužníci povinni jsou v čas dluhy své platiti. Kdo dluží peníze vypůjčené lidem, obchodníkům za odebrané zboží, státu daně a přirážky, prohřešuje se krádeží, když v čas neplatí, co platiti jest povinen a vůbec se nestará, aby všude se vypořádal. Mnozí lidé rádi dělají dluhy, ale nerádi je platí, a proto věřitelé často musí požadavky své vymáhati žalobou, exekucí a jiným způsobem, což dlužníku škodí na statku i na cti. Říkává se, že dluhy dělati není hanba, ale dluhů neplatiti jest hanba. Mnozí lidé rádi by platili, ale nemají čím; upadli do neštěstí, nemají v domě ani krejcara. Takových dlužníků nikdo neutiskuje, anebo neměl by utiskovati, avšak tím nejsou sproštěni povinnosti platiti dluhy, ale musí se přičiniti, aby buď sami nebo jejich dědicové dluhy zaplatili. Mnozí však dlužníci jsou nedbalí, lenošní a marnotratní, dělají dluhy se smíchem a na oplacení ani nemyslí. Takové jednání jest nepoctivé, protože ani obchodníci, hostinští a vůbec věřitelé na cestě nenasbírali zboží a peněz, aby je mohli lehkomyslným lidem rozdávati. Kdo na dluh bral zboží, povinen jest v čas všechno zaplatiti, poněvadž jinak škodí bližnímu zadržováním jeho majetku.

Cizí majetek nespravedlivě zadržuje a krádeže se dopouští, kdo nemůže platiti a prohlásí „konkurs“. Mnozí obchodníci a továrníci zřídí velké závody, nakoupí velké sklady zboží na dluh, podnikají všelijaké špekulace, často také dopouští se nedbalosti a marnotratnosti a když nemohou dluhy platiti a ztratí úvěr, prohlásí konkurs čili učiní bankrot a oznámí, že se chtějí s věřiteli vyrovnati nějakým procentem. Mnozí nepoctiví bankrotáři ošidili lidi o tisíce a aby mohli dále šiditi, dají majetek připsati ženám,

aby je nikdo nemohl pronásledovati. Světské zákony trestají zaviněné úpadky žalářem, ale okradeným lidem nikdo nenahradí škody, kterou na majetku utrpěli.

Proti sedmému přikázání prohřešiti se můžeme také poškozováním cizího majetku.

449. *„Kdo se prohřešuje dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku?“*

Dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku se prohřešuje na příklad:

1. Kdo povinnou práci zanedbává nebo špatně vykonává;

2. Kdo bližnímu pomluvou kupce odráží nebo jinak mu v jeho živnosti škodí;

3. Kdo zúmyslným žhářstvím cizí majetek ničí nebo jinak svévolně poškozuje.

a) Cizí majetek poškozuje, kdo povinnou práci zanedbává nebo špatně vykonává. Každý člověk má na světě nějaké povolání, jehož povinnosti zavázán jest poctivě a svědomitě konati. Netoliko dělník má poctivě pracovati, ale i úředník, kněz, učitel, lékař a jiní povinni jsou svěřené práce a povinností stavu svého věrně a svědomitě konati. Kdo povinností stavu svého nekoná řádně, poškozuje zájmu toho, jemuž slouží a od něhož jest placen. Sv. Pavel energicky praví, kdo nepracuje, ať nejí. Nedbalci nezasluhují platu a jsou povinni škodu, kterou nedbalostí zavinili, nahraditi. Kdyby v mnohých závodech, národních podnicích zastoupeni byli poctiví a svědomití lidé, nebyl by jistě mnohý národní a křesťanský podnik zahynul.

Také dělníci v dílnách a na poli povinni jsou uloženou práci tak poctivě konati, jako by ji konali sobě. Kdo však práci koná povrchně a špatně, podvádí a okrádá svého chlebodárce, okrádá ho nejen o nezaslouženou mzdu, ale poškozuje také jeho majetek. Neboť kdyby práci vykonal včas a poctivě, dal by hospodáři majetek větší užitek. Dělníci však škodí i sobě; neboť pozná-li majitel podvodnou práci, dělníkům buď utrhne na mzdě nebo je z práce propustí. Proto konejme povinnosti stavu svého poctivě, abychom si zasloužili odměny na zemi i na nebi. Bůh vidí práci naši a budeme-li ji konati svědomitě, odmění nás: „Už vás nebudu nazývati služebníky, vy přátelé moji jste.“ Papež Pius V., ačkoliv byl již stár a churav, neunavně sloužil Bohu a konal svědomitě těžké povinnosti úřadu svého. Když mu lékaři a přátelé radili, aby

se šetřil, pravil: „Stolice sv. Petra není ku spaní, nýbrž ku starosti a namáhání a proto zdraví a dlouhý život jest poslední, o kteréž papež pečovati má.“

b) Cizí statek poškozuje, kdo bližnímu pomluvou kupce odráží nebo jinak mu v jeho živnosti škodí.

Ze zkušenosti všickni víme, že na světě jest mnoho závisti. Lidé nepřejí jeden druhému výdělku, a proto pomlouvají zboží, aby kupce odrazili. Na trhu mnozí zlomyslně pomlouvají dobytek, zhaní ho tak, že prodavač nemůže ho slušně prodati a potřebuje-li peněz, musí dobytek pod cenu prodati. Zvláště mnoho závisti jest mezi obchodníky, kteří jeden druhého pomlouvají, aby sami všecek lid k sobě přilákali. Živnost bližního poškozuje, kdo poctivého řemeslníka pomlouvá, práci jeho haní a ze škodolibosti nebo nepřátelství zákazníky mu odvádí a k sobě nebo jiným vábí. Tohoto hříchu také se dopouští mnozí cestující-agenti, kteří, aby pro své závody získali odběratelů, jiné závody pomlouvají a jejich výrobky tupí. Proto poctiví řemeslníci a závody právem naříkají na špinavou soutěž nebo konkurenci.

c) Kdo zúmyslným žhářstvím cizí majetek ničí nebo jinak svévolně poškozuje.

Lidé často ze msty založí oheň, jímž bližní velikou škodu na majetku utrpí. Žhářů mstivých je dnes mnoho. V Liškově v Čechách vyhořel statek. Oheň povstal založením a sice dopustila se toho zločinu služka ze msty, že byla od hospodyně pro krádež švestek notně vykárána. Žhářka odpykati musila zločin svůj v žaláři. Nedávno v Kloboucích u Brna zapálil 20letý mladík bratru svému ze msty domek a odsouzen byl za to na 10 let do žaláře. — Z úmyslným žhářstvím poškozuje se nejen majetek bližního a okrádá se pojišťovna, ale často vydán bývá i život lidský v nebezpečenství, zvláště vypukne-li oheň v noci. Proto žhářství jest zločinem, který trestá Bůh i světské zákony.

Majetek bližního nespravedlivě a svévolně poškozuje, kdo mu svévolně kazí nářadí, ploty láme, dům znečisťuje, stromky láme, po osení jezdí a je šlape, na louce pase, vodu na pole pouští nebo zastavuje, poštovní skřínky otvírá a poškozuje Bližnímu škodí na jeho majetku, kdo jeho dobytek trýzní a zraňuje. Hříchu tohoto dopouštějí se služebníci, když o dobytek se nestarají, špatně jej ošetřují, bijí a prací překládají.

Konečně proti sedmému přikázání poškozováním majetku se prohřešují mužové, kteří o domácnost se nestarají a místo práce oddávají se pití a hrám. Mnozí marnotratní mužové hýřením svým okradli dítky své o majetek a zanechali jim žebráckou hůl.

Nejen zloději prohřešují se proti sedmému přikázání, ale také všickni ti, kteří různým způsobem zlodějům pomáhají anebo s nimi se spolčují.

450. *„Kdo se stává spoluvinným hříchy jiných proti cizímu majetku?“*

Spoluvinným hříchy jiných proti cizímu majetku stává se:

1. Kdo poroučí, radí nebo pomáhá škoditi bližnímu na jeho majetku;

2. Kdo nespravedlivý majetek přijímá, kupuje nebo přechovává;

3. Kdo ke hříchům proti cizímu majetku mlčí nebo jim nebrání, ač by je vyjeviti nebo jim zabrániti mohl a měl.

a) Spoluvinným krádeží jsou ti, kteří ku krádeži radí, krásti poroučejí nebo při krádeži pomáhají. Kdyby nebylo pokušitelů a hříšných rádců, nebylo by na světě tolik nepravostí a zvláště tolik zlodějských, podvodných a nepoctivých lidí. Zloděj obyčejně má spojence, kteří buď mu krásti radí, nebo poroučí anebo mu krádež vykonati pomáhají. Kdo krásti velí, stává se spoluvinným krádeží, protože jeho vlivem a mocí krádež byla spáchána; proto bude tak trestán, jakoby krádež sám spáchal. Kdo může poroučeti krásti? Rodičové a představení mohou poroučeti podřízeným, aby cizí věc brali nebo majetek bližního poškozovali. Bohužel jsou mnozí rodičové a vrchnosti tak nespravedlivými, že poroučí dětem a poddaným krásti na poli, v lese, v zahradách, že je posílají do cizího majetku, aby domu z něho hojně odnášeli. Takovým způsobem mnozí rodičové vychovali zloděje, kteří později bývají postrachem osadě a celému kraji. Spoluvinnými krádeží jsou i ti, kteří vydali zákony, aby církevní jmění bylo zabaveno nebo pobráno.

Roku 1845 stála v Paříži před soudem desítiletá dívka, která mnohých krádeží se dopustila. Při výslechu přišlo na jevo, že dívka, sirotek od tety, kteráž ji přijala, ku krádeži byla vedena. Teta jí přikázala, mnoho-li peněz musí každodenně přinésti a nepřinesla-li, byla bita. Poněvadž žebráním tolik peněz sehnati nemohla, poručila jí teta, aby kradla. Dívka dána byla do sirotčince, teta pak do káznice.

Jiní zase zlodějům radí, jak by snadno cizí majetek si mohli přivlastniti. Kdo zloději radí, jak, kde a co by mohl ukrásti, jest spoluvinným krádeží a zavázán jest k náhradě, kdyby zloděj

ukradenou věc vrátiti nechtěl anebo nemohl. U brány jednoho městečka v Čechách prodávala jistá žena rozličné hračky a pamlsky. U krámku stávaly děti, hračky prohlížely a často si něco kupovaly. Mezi dětmi zvláště jednoho pacholíka zajímaly věci ty, neboť si je vždy dlouho prohlížel. Když pak se ho jednou žena tázala, proč si něco nekoupí, smutně pravil, že nemá peněz. Nepoctivá žena dala chlapci něco pamlsků a radila mu, aby místo peněz přinášel různé věci na př. nůž, šátek a jiné, že mu za to dá hračky a pamlsky; avšak napomenula ho, aby rodičům o tom ničeho neříkal. Chlapec nad takovou radou se zaradoval a, ačkoliv mu svědomí činilo výčitky, přece různé věci ženě přinášel. Poněvadž doma ztrácely se věci často, padlo podezření na děvečku, která byla propuštěna ze služby. Konečně ale prozrazen byl malý domácí zloděj. Jednoho dne otec prohledal kapsy chlapcovy a našel tam zlatý prsten a stříbrný křížek. Chlapec z počátku zapíral a všelijak se vymlouval, když však zakusil rány metly, přiznal se ku krádeži a také pověděl, že kramářka mu ku krádeži radila. Otec udal kramářku soudu a tento ji odsoudil do vězení. Když trest svůj přestála, odstěhovala se z města a více jí tam nespatřili.

Spoluvinnými krádeží jsou také všickni ti, kteří zlodějům při krádeži pomáhají, drží žebře, svítí, dávají pozor a podobně. I tito jsou povinni k náhradě.

b) Spoluvinným krádeží se stává, ano rovná se zloději, kdo nespravedlivý majetek přijímá, kupuje nebo přechovává. Kdo kradené věci přijímá, kupuje nebo přechovává, měl by býti více trestán než zloději; neboť přechovávač jest horší než zloděj; kdyby nebylo přechovávačů, nebylo by zlodějů. Kdyby zloději ukradenou věc nemohli prodati anebo uschovati u některých lidí, nedopouštěli by se tak často krádeží. Nepoctiví lidé, kteří kradené věci vědomě kupují, podporují krádeže, jsou spoluvinnými krádeží a rovnají se zlodějům. Skoro v každé osadě jsou takoví nepoctiví lidé, kteří bohatnou kupováním kradených věcí. Nezdární synové, nepoctivá čeládka a špatní hospodáři okrádají domácnost, berou obilí, potraviny a jiné věci a v noci kradené věci odnášejí do známých domů, kde zvláště kradené věci kupují za laciné peníze. Kdyby se tak najednou a neočekávaně konala prohlídka podezřelých domů, zajisté nalezla by se zásoba různého zboží, které nepoctiví lidé za hlt kořalky nebo několik zlatých koupili. Mnohý přechovávač a kupitel kradených věcí nemá ani na míru pole a na sýpce a v komoře má hojnost potravin, obilí a různého zboží. Kde to nabral? Koupil to lacino od zlodějů. Naříká se všude na časté krádeže, avšak kdyby řádně potrestáni byli ti, kteří kradené věci kupují, přestaly by krádeže brzo.

Kdo kradené věci kupuje, v domě uschovává nebo darem přijímá, ačkoliv dobře ví, že věci jsou ukradené, dopouští se krádeže a povinen je k náhradě. Varujte se kupovati ukradené věci a vůbec nechtějte míti žádného spolku se zloději, neboť trest a hanba přichází nejen na zloděje, ale též na všechny, kteří kradené věci kupovali nebo přechovávali. Kradených věcí se ani nedotýkejte; buďte tak poctivými jako Tobiáš, jenž úzkostlivým byl, aby v domě jeho nebylo něco kradeného. Jednou jeho manželka, která domácnost živila prací rukou svých, dostala za tkaní plátna kozle. Starý Tobiáš, jenž byl slepým, uslyšev bečení kozlete, pravil manželce: „Hleďtež, ať není kradený, navraťtež je pánům jeho, neboť nesluší nám ani jísti, ani dotýkati se ničehož kradeného.“ (Tob. 2, 20—21).

c) Spoluvinným krádeží se stává, kdo ke hříchům proti cizímu majetku mlčí nebo jim nebrání, ač by je vyjeviti nebo jim zabrániti mohl a měl. Mnozí lidé dobře vědí, že ten nebo onen dopouští se krádeže, slyší nářek poškozených, přece však krádež zamlčují a zloděje neprozradí. Mnohý člověk jednání své omlouvá slovy: „Co bych si dělal zbytečné mrzutosti? Ještě by se zloděj mohl na mně mstíti.“ Říkává se však: „Kdo mlčí, souhlasí.“ Kdo tedy zloděje zná a může i před soudem dokázati jeho krádež, ale zloděje nechce prozraditi, souhlasí s krádeží a jest spoluvinným krádeží. Podobně jest spoluvinným krádeží, kdo z povinnosti úřadu svého nebránil krádeži a podvodům, ačkoliv poškozování cizího majetku zabrániti mohl. Vidí-li úředník, správce statku a jiní, jimž cizí majetek je svěřen, že druhové jejich nebo podřízení dopouštějí se podvodů a nebrání tomu a neoznámí podvody své vrchnosti, jsou spoluvinnými krádeží a povinni jsou k náhradě, poněvadž jejich vinou a nedbalostí učiněna byla škoda na cizím majetku. Kdyby lidé krádeží nezamlčovali a netajili, mnoho statku bylo by zachováno, nevinní nebyli by trestáni a krádeží by ubývalo, neboť nepoctiví lidé musili by se báti prozrazení a spravedlivého trestu.

Poznali jsme, drazí v Kristu, různé druhy krádeží a podvodů a ukázal jsem vám, kdy někdo může býti spoluvinným hříchy poškozování cizího majetku. Poznali jste také ošklivost hříchu krádeže; proto varujte se každé i nejmenší krádeže; neboť jak dí písmo sv. „Lepší jest maličko se spravedlností než mnoho užitků s nepravostí.“ (Přísl. 16, 8.)

Pověděl jsem vám, že Bůh svěřil nám pozemský majetek a odevzdal nám právo nad ním. Každý člověk má právo poctivou prací nabývati majetku a majetek míti. Bůh sám chrání náš majetek a proto dal přikázání: „Nepokradeš“. Tímto přikázáním zapovídá Bůh nejen škoditi bližnímu na jeho majetku, ale také poroučí,

abychom cizí majetek chovali v posvátné úctě, bychom bližnímu jeho majetek nechávali na pokoji a nespravedlivě zadržovaný cizí majetek vrátili a učiněnou škodu nahradili.

451. *„Co se poroučí v sedmém přikázání Božím?“*

V sedmém přikázání Božím se poroučí:

1. bychom každému, což jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali;

2. bychom nespravedlivý majetek co nejdříve navrátili a učiněnou škodu podle možnosti zase napravili. Není-li možná najednou, třeba po částkách; nelze-li však majetníka nebo jeho dědice vypátrati, třeba majetek nespravedlivý vynaložiti na zbožné účely.

1. V sedmém přikázání Božím se nám poroučí, abychom k bližnímu ve všem chovali se spravedlivě a zvláště jeho majetek měli v posvátné úctě. Máme tedy:

a) Majetek bližního na pokoji nechávati. Na pokoji nechává majetek bližního, kdo mu ho nekrade, nepoškozuje a vůbec bližního neskracuje ani na majetku ani v právech jeho. Sám rozum nám praví, že máme ke každému chovati se spravedlivě a nikomu neškoditi, protože sami nechceme, aby nám někdo bezpráví činil a škodil nám na majetku, jehož jsme poctivou prací nabyli. Již v starém zákoně Tobiáš napomínal syna svého k této poctivosti, neboť mu říkal: „Čeho nechceš, aby od jiného dálo se tobě, hleď, abys ty nikdy jinému nečinil.“ (Tob. 4, 16.) A Pán Ježíš napomíná nás: „Všecko, cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy čiňte jim. Toť zajisté jest zákon i proroci.“ (Mat. 7, 13.) Slova Spasitelova mají nám býti pravidlem a zákonem v chování našem k bližnímu a zvláště k jeho majetku. Kdo tímto zákonem v životě svém se vždy řídí, nikdy neodváží se nespravedlivě sahati na majetek svého bližního, ale nechává na pokoji, což jeho jest; neboť ví, že by ho také bolelo, kdyby jemu někdo škodil nebo majetek jeho mu bral.

b) Každému což jeho jest, dávati a prokazovati. Musíme tudíž bližnímu dáti, co jsme mu dlužni nebo povinni. Dlužník povinen jest s věřiteli svými dokonale se vyrovnati, splatiti jim nejen dluh, ale i úroky z prodlení. Kdo zadržuje cizí věc vypůjčenou nebo svěřenou, musí ji vlastníkovi odevzdati v tom stavu a ceně, v jaké ji vypůjčil anebo přijal. Kdyby vypůjčenou věc zhoršil, musí bližnímu škodu nahraditi.

Bližnímu musíme prokazovati, co jsme mu povinni. Proto musíme v čas daně a různé platy zapraviti, řemeslníkům za práci

a čeládce za službu řádně a včas mzdu platiti. Čeládka, dělníci a řemeslníci jsou zase povinni. pánům věrně sloužiti, práci poctivě konati a ve všem dobrém jim poddáni býti. Hospodářové a vrchnosti musí uznávati práva a požadavky svých poddaných, musí jim dávati a prokazovati, co jim po právu náleží, poddaní pak musí uznávati práva svých představených a vrchnosti. Vůbec všickni jsme povinní, šetřiti práva svého bližního a každému dávati, což jeho jest.

Jistý zámožný rolník prohlížel kdysi staré spisy a nalezl mezi jinými starý účet jednoho tesaře, který již dávno byl zaplacen; při prohlížení však shledal, že se tesař ku své škodě o devět zlatých přepočetl. Ihned poslal peníze ty dětem tesařovým.

c) V sedmém přikázání také se nám poroučí, abychom ze statku svého chudým a nuzným almužnu udělovali Pán Bůh svěřil nám pozemské statky a požehnává nám na majetku, avšak za to žádá a poroučí, abychom z přebytku svého dávali těm, kteří statku nemají nebo neštěstím do bídy upadli. Pán Bůh chce, aby bohatí podporovali své bratry chudé, aby tak veliká ta rodina Boží vzájemně se z lásky podporovala a spokojeně žila na zemi, než odejde k Otci svému nebeskému. K tomu napomíná nás sv. Pavel: „Bohatým tohoto světa přikazuj, ať činí dobře a jsou bohati v dobrých skutcích; ať rádi dávají a se sdělují: ať si skládají dobrý základ k času budoucímu, aby dosáhli pravého života.“ (J. Tim. 6, 18, 19.)

2. V sedmém přikázání se nám poroučí, bychom nespravedlivý majetek co nejdříve navrátili a učiněnou škodu zase napravili.

Cizí majetek nespravedlivě zadržuje, kdo cizího majetku svěřeného nevrací, nalezený a ukradený cizí majetek si ponechává. Cizí majetek ustavičně volá po pánu svém a nespravedlivý majitel tak dlouho je zlodějem, dokud cizího statku nevrátí. Chce-li nespravedlivý držitel cizího statku dosáhnouti odpuštění na zemi a na nebi, musí cizí statek navrátiti; toť jest podmínka, bez kteréž odpuštění dosáhnouti nelze, jak dí Hospodin ústy proroka Ezechiele: „Vrátí-li bezbožný loupež a chodí li v přikázáních života, aniž učiní cokoliv nespravedlivého, živ bude a neumře.“ (Ez. 33, 15.) Nikdo proto se nedomnívejž, že, když jsi se z krádeže vyzpovídal, dosti jsi učinil. Chceš-li dojíti odpuštění hříchu, musíš bližnímu svému statek jeho navrátiti a škodu, kterou jsi mu způsobil, nahraditi. Proto praví sv. Augustin: „Nebude-li cizí statek, jímž jsme se prohřešili, vrácen, nekoná se pravá pokání, nýbrž toliko zdánlivé: kdyby se však vpravdě konalo, nebyl by hřích odpuštěn, leč by se vrátilo, co bylo odcizeno.“ Abychom tudíž dosáhli odpuštění a hřích byl smazán, musíme:

a) cizí statek, který nám byl svěřen a který nespravedlivě zadržujeme, majiteli nebo tomu, komu byl určen, poctivě odevzdati.

Jistý bohatý kupec, jenž na několik dní chtěl odcestovati, svěřil svému služebníku velký obnos peněz, aby je opatroval, než se vrátí. Na cestě však obchodník spadl s koně a zabil se. Když se dělník o tom dověděl, hned oznámil dědicům, že obchodník mu svěřil peníze a také jim je poctivě odevzdal. Uslyšev o tom jeho jeden příbuzný, pravil k němu: „Ale ty jsi bláhový, že jsi ty peníze odevzdal; kdo pak by to věděl, že ti peníze nějaké dal?“ „Pán Bůh“, odpověděl dělník, „jenž všecko ví, a já, jenž bych toho nikdy nezapomněl.“

b) Nalezenou věc musíme vrátiti majiteli a neznáme-li majitele, máme se o to starati, abychom ho vypátrali; nemožno-li ho vypátrati, odevzdejme nalezenou věc úřadům, na paměti majíce slova sv. Augustina: „Cos nalezl a nevrátil, uchvátil jsi.“

Vrchní sklepník v hostinci u nádraží Šedina z Českého Brodu, nalezl r. 1879 pod ubrusem tisícizlatovou bankovku; odevzdal ji policejnímu komisařství.

c) Kdo cizí statek nespravedlivě zadržuje, musí nejen odcizenou věc navrátiti, ale musí také učiněnou škodu nahraditi.

K dokonalému odpuštění hříchu jest náhrada nezbytně nutna. Aby tudíž bylo spravedlnosti lidské i božské dosti učiněno, musí odcizený majetek bližnímu býti vrácen v téže ceně a hodnotě, ve které mu byl odňat a musí také nahrazena býti všeliká škoda, kterou bližní v té době ztrátou majetku svého utrpěl. Vše musí býti napraveno a nahrazeno tak, jako by vlastník svého majetku nebyl pozbyl.

Poněvadž náhrada jest tak důležitou podmínkou k dosažení odpuštění hříchu a k dokonalému upokojení svědomí, proto o této nutné náhradě obšírněji promluvíme. Poněvadž obyčejně krádeže súčastňuje se více lidí, kteří jsou spoluvinnými krádeží, proto třeba při náhradě k těmto otázkám zřetel bráti: 1. Kdo jest povinen nespravedlivý majetek nahraditi; 2. co se musí nahraditi; 3. komu se má náhrada činiti; 4. kdy jsme povinni náhradu vykonati.

452. „*Kdo jest povinen nespravedlivý majetek navrátiti a způsobenou škodu nahraditi?*“

Nespravedlivý majetek navrátiti a způsobenou škodu nahraditi jsou po řadě povinni:

1. Kdo nespravedlivý majetek nebo stržené za něj peníze drží nebo spotřeboval;

2. kdo škodu způsobiti rozkázal;

3. kdo poškození vykonal;

4. všichni, kteří mimo to k poškození bližního nějak přispěli nebo poškození dle své povinnosti nezamezili nebo nevyjevili. Jest pak každý z nich povinen, nahraditi všecko, když tak neučinil nikdo z těch, kdož před ním k tomu zavázáni jsou.

1. Kdo jest povinen nespravedlivý majetek navrátiti?

a) Nespravedlivý majetek vrátiti a učiněnou škodu nahraditi na prvním místě jest povinen učiniti ten, kdo cizí majetek ukradl, nespravedlivě jej zadržuje a bližnímu škodí.

Kdo někomu ukradl peníze nebo vůbec nějakou věc, rozumí se samo sebou, že musí sám cizí statek navrátiti a učiněnou škodu nahraditi Prodal-li ukradenou věc anebo jí upotřebil, na př. ukradené obilí semlel a snědl, musí ukradenou věc v té ceně, jakou měla, penězi nahraditi.

b) Kdyby však tento nechtěl anebo nemohl náhradu učiniti, jsou k náhradě povinni všickni ti, kteří spoluvinnými jsou krádeží a sice, buď že ke krádeži radili, mlčeli, pomáhali anebo krádeže nezamezili, ačkoliv to učiniti měli a mohli. Majitel musí věc svou obdržeti a proto nemůže-li ji zloděj vrátiti, musí tak učiniti ti, kteří jakýmkoli způsobem ku krádeži pomáhali. Zvláště připomenouti dlužno, že k náhradě jsou povinni zvláště ti, kteří svým úřadem povinni byli, škodu zameziti, krádež vyjeviti a neučinili toho. Tak rodičové jsou povinni, nahraditi škodu, kterou bližnímu na statku učinily jejich dítky, ať již s jejich vědomím nebo nevědomím. (Ovšem rozumí se tu dítky nezaopatřené a nesamostatné.) Také úředníci, hospodáři a správcové cizího majetku povinni jsou k náhradě, jestliže o krádeži podřízených věděli.

Nemůže-li tedy cizí majetek navrátiti ten, kdo ho vzal nebo má, zavázáni jsou k náhradě všickni účastníci krádeže a to v tomto pořádku:

1. Kdo krádež nebo škodu vykonati poručil; 2. kdo z rozkazu krádež nebo škodu učinil; 3 kdo ku krádeži radil, pomáhal anebo krádeže nezamezil.

Domluvilo-li se více lidí ku krádeži a jestliže ji společně provedli a lup stejným dílem mezi sebou rozdělili, pak jsou všickni stejným dílem k náhradě povinni, to jest, každý musí ukradenou

svou část celou vrátiti a nahraditi také na tu část připadající škodu. Kdyby však jeden z nich nechtěl nebo nemohl navrátiti věc a škodu napraviti, tedy všickni ostatní jsou povinni, jeho díl zapraviti. Při tom mají však právo na něm vymáhati onu část, kterou za něho musili hraditi.

Z toho, co posud jsme o povinné náhradě pověděli, poznáváme, jak nesmírně obtížnou jest náhrada a jak lehko přemnozí vrhají duši svou do záhuby věčné. Neboť jisto jest, že lidé asi sotva tak poctivě si počínají, když učiněnou škodu míní nahraditi. Proto zlatá jest rada: nekraď a uchráníš se hrozných následků krádeže.

2. Jak mnoho musí nahraditi, kdo cizí statek nespravedlivě zadržuje?

Cizí statek může někdo, jak jsem se dříve již zmínil, držeti buď vědomě nebo nevědomky. Kdo drží cizí majetek vědomě, sluje majitelem nepoctivým a bezprávným. Kdo drží cizí majetek nevědomky, buď jej koupil, zdělil nebo obdržel, ale neví, že jest kradený, a tudíž majetek ten s dobrým svědomím považuje za svůj, sluje majitelem poctivým a právním.

Nastává nyní otázka, jakou náhradu učiniti musí oba tito držitelé cizího statku?

a) Kdo cizí majetek vědomě bezprávně drží, musí bližnímu svému nejen jeho majetek vrátiti, ale musí také všecku škodu nahraditi, kterou majitel utrpěl Musí tedy: 1. vrátiti věc a nemá-li jí, musí takovou věc koupiti anebo majiteli ji zaplatiti; 2. musí navrátiti majiteli všecek užitek, který mu ukradená věc přinesla anebo nepřinesla-li mu užitku, musí bližnímu nahraditi užitek, který by byl vytěžil, kdyby byl věci sám užíval; 3. musí majiteli škodu všelikou nahraditi. Nepoctivý majitel cizího statku může si z náhrady odraziti vydání, která měl při užívání cizí věci a které by byl i vlastník měl, aby majetek se zachoval a užitek přinášel. Příklad nám vše lépe vysvětlí. Někdo na př. ukradl bližnímu krávu, kterou nespravedlivě drží 3 leta. V době té přinesla mu kráva 2 telátka a mimo to mnoho vytěžil za mléko. Jakou as musí učiniti náhradu? Musí navrátiti krávu zdravou, obě telata, má-li je, byť byly již kravami; prodal-li je, tedy obnos peněžní, který za ně utržil; pak musí navrátiti užitek všecek, který mu kráva dala. Jestliže vlastník kravou konal polní práce a pozbyv jí, musil si najímati k práci, musí mu i tuto škodu zaplatiti. Zkrátka, vlastní majitel krávy nesmí utrpěti docela žádné škody. Nepoctivý majitel může si odpočítati výlohy, které měl při ošetřování a živení krávy té. Ukradl-li někdo řemeslníku nutný nástroj, bez něhož nemůže pracovati, musí mu zloděj zaplatiti nejen nástroj, ale všelikou škodu

nahraditi. Někdo by na př. krejčímu ukradl nebo zlomyslně zlomil jehlu na šicím stroji. Krejčí druhé jehly nemá a v osadě jí nemůže koupiti; musí tedy nechati práce a běžeti do města, čímž prozahálí půl dne. Škůdce povinen jest, nahraditi mu škodu, kterou krejčí utrpěl nepotřebnou zahálkou.

b) Kdo cizí majetek drží nevědomky, povinen jest, jakmile zví, že mu nenáleží, ihned jej navrátiti a také i to, oč z cizího majetku zbohatl. I to jest zcela spravedlivo, neboť majetek není jeho a není tedy jeho ani užitek; vlastník však musí dostati nazpět nejen věc, ale i její užitek. Jestliže však nevědomý držitel cizího majetku cizí věci upotřebil na př. koupené ovoce požil, nemusí ničeho vrátiti, protože, když ovoce kupoval, nevěděl, že jest kradené. Má-li však cizí věc, musí také vrátiti užitek, který mu přinesla. Někdo na př. zdědil tisíc korun; za nějaký čas se však dokáže, že peníze ty byly ukradeny. Musí tedy vrátiti peníze i úrok. Kdyby však peníze utratil anebo v obchodu ztratil, není povinen k náhradě. Kdyby ale za ty peníze koupil pole, musí pravému majiteli vrátiti pole a také čistý výtěžek z pole, to jest, onen obnos, kterým se obnhatil. Při tom ovšem odrazí si všecka vydání, která měl při obdělání pozemku, zvláště vynaložil-li mnoho na zlepšení pozemku na př odvodnění.

Kdo se doví, že koupil ukradenou věc, musí ji navrátiti, byť by sám škody utrpěl.

3. Komu jsme povinni činiti náhradu?

Odcizenou věc musí zloděj navrátiti pravému majiteli, zemře-li, jeho dědicům; není-li možná těmto majetek navrátiti, třeba nespravedlivý majetek vynaložiti na zbožné účely. Mnozí lidé mají za to, že, dají-li chudým nějakou almužnu, nebo obětují-li na kostel nebo jiné zbožné účely nějaký dar, že tím již nahradili krádeže. Chudí lidé a ani kostel nejsou majetníky ukradené věci, nýbrž majitel a jeho dědicové. Proto ukradené věci musí se navrátiti vlastníku a zemřel-li nebo nelze-li ho vypátrati, jeho dědicům. Teprve potom, nemohou-li se vypátrati ani majitel ani dědicové, může zpovědník dovoliti, aby cizí majetek věnován byl na zbožné účely. Ovšem náhrada se musí učiniti správně, to jest, do krejcara se musí vše nahraditi.

Známe-li vlastníka a bojíme-li se, že bychom vrácením majetku způsobili sobě hanbu a uškodili si na dobrém jménu, nemusíme náhradu činiti osobně, ale můžeme náhradu zaslati poštou anebo odevzdati ji zpovědníku, aby majiteli věc odevzdal. Jména osoby se ovšem neprozradí.

Nedávno dostal děkan táborský list od missionáře z české osady v severní Americe, v němž se mu sděluje, že se missionáři

přiznal jistý vystěhovalec z Táborska dohnán hlasem svědomí, že před 18 roky nalezl v Táboře o výročním trhu 60 zl., které, ač ztráta byla hned vybubnována, si ponechal. Vystěhovalec odevzdal peníze missionáři a prosil ho, aby peníze odeslal majiteli, kterýž tehdáž peníze ztratil I byl též z kazatelny vyzván, aby se na děkanství přihlásil.

Kdo okradl stát, obec a družstva, nesmí náhradu odevzdati členům, ale pokladně. Kdo ošidil stát na př. zapřel daň, neplatil cla anebo vůbec státu učinil škodu, musí také vše nahraditi. Náhradu může učiniti tím způsobem, že za ten obnos koupí kolků nebo poštovních známek a spálí je.

Okrádal-li obchodník své odběratele špatnou měrou a váhou, musí náhradu učiniti tím způsobem, kterým lidi šidil. Musí jim tedy na míře a váze přidati a lepší zboží dávati a to tak dlouho, jak dlouho je šidil.

Kdo učinil vlastní vinou konkurs a vyrovnal se s věřiteli nějakým procentem, jest povinen k náhradě, vede-li zase obchod anebo nabyl-li majetku. Roku 1784 vyhlásil jistý Hall, řezník v Londýně, že před 20 lety upadnuv v nezaviněný úpadek, nemohl dluhy platiti, nyní však, ježto mu Bůh požehnal, vyzývá své věřitele k společné hostině, aby své dluhy doplatil, k čemuž, nikoli zákonem, ale svědomím jest pobádán. I zaplatil všecko svým věřitelům. — Kdo ukradl majetek neznámému majiteli, cizinci, musí cizí majetek buď rozdati mezi chudé anebo vynaložiti na zbožné účely. Má se také za neznámého vlastníka modliti.

4. Kdy jsme povinni náhradu vykonati?

Náhradu máme učiniti co nejdříve možná, nesmíme však bez příčiny cizí majetek déle zadržovati, neboť bychom zavázáni byli k nové náhradě. Po sv. zpovědi máme náhradu dle možnosti učiniti hned, kdoby to však neučinil, ačkoliv mohl, musí za ten čas také škodu nahraditi. Kdo nemůže cizí majetek hned navrátiti, musí aspoň projeviti upřímnou vůli, že co nejdříve cizí statek vrátí. Kdyby nemohl cizí statek najednou vrátiti, může tak učiniti po částkách. Zámožný člověk však by těžce hřešil, kdyby cizí statek vracel po částkách, poněvadž by tím ukazoval, že i nadále z cizího statku chce bohatnouti. Někdy však se přihodí, že někdo vůbec nemůže cizí majetek navrátiti nebo učiněnou škodu nahraditi. Takových zlodějů je dosti. Co tedy tu má se činiti? Někdo jest tak chudobným, že sotva může rodinu uživiti. Co si kdo vezme na chudáku, okradl-li ho? Kající takový chudák není povinen k náhradě, avšak musí si pevně, opravdově a upřímně umíniti, že více krásti nebude a že podle možnosti nahradí, oč bližního okradl, že navrátí aspoň tolik, kolik může a bude moci. O takovém případu

praví sv. Alfons Ligouri toto: „Než namítá někdo, já nemohu ničeho vrátiti. Kdo vskutku ničeho nahraditi nemůže, ježto se svou rodinou sotva má pro příští den od čeho živ býti, taký není k náhradě vázán. Postačujeť, má-li jen vůli nahraditi, jak brzo a jak mnoho by mohl; neboť nemůže-li kdo všecko navrátiti, jest přece povinen, alespoň tolik navrátiti, co může; splácí-li týdně aspoň 6 nebo 12 krejcarů. „Než vše navrátiti nebudu nikdy vstavu.“ Na tom nezáleží, dosti jest, činíš-li prozatím, co můžeš.“ — Z toho poznáváme, že i nejchudší lidé povinni jsou k náhradě a sice dle své možnosti.

V jistých okolnostech nemusíme náhradu učiniti v určitém času a někdy vůbec nejsme povinni k náhradě. Na nějakou dobu nejsme povinni k náhradě v těchto případech: kdo nemůže náhradu učiniti hned; kdo by nucen byl obětovati život, svobodu, čest; kdo by okamžitou náhradou uvedl sebe a rodinu na mizinu. Kdyby však okradený odcizením majetku uveden byl do nouze a bídy, musí zloděj mu vrátiti majetek, byť by sám o všecko přišel. Kdo by k vůli náhradě musil prodati pod cenu a se škodou svůj majetek, není také vázán k okamžité náhradě, poněvadž by ani vlastník si toho nežádal, aby veliké škody utrpěl. Když tyto polehčující okolnosti přestanou, musí nepoctivý majitel cizí statek navrátiti a učiněnou škodu nahraditi.

K náhradě nejsme vůbec zavázáni, odpustil-li nám majetník učiněnou škodu. Kdo nevědomky drží cizí majetek, není povinen k náhradě po uplynutí zákonitého promlčení.

Drazí v Kristu! Kdo chce dosáhnouti odpuštění hříchu a na věčnost jednou odebrati se čistý, musí cizí majetek navrátiti a dle možnosti s bližním se vypořádati. To je podmínka, bez níž nikdo nemůže vejíti do života věčného. Poněvadž náhrada bývá tak obtížnou a často nemožnou, proto varujme se všeliké nepoctivosti. Abychom tudíž sedmé přikázání Boží svědomitě zachovali, uvažme ku konci, které důvody mají nás odstrašovati, abychom si cizího majetku nespravedlivě nepřivlastňovali.

Důvody pak ty jsou:

a) Cizí majetek nespravedlivě nabylý nikdy nepřináší člověku štěstí a požehnání Božího, ale obyčejně přináší hanbu, bídu a špatný konec. Největší odměna, kterou Pán Bůh hodným a poctivým lidem na zemi uděluje, bývá hojné požehnání na statcích, jak dí kniha přísloví: „Požehnání Hospodinovo obohacuje a to beze všeho trápení“ (Přísl. 10, 22.) Avšak na majetku nespravedlivě nabytém nespočívá požehnání Boží, nýbrž kletba Boží, což potvrzuje písmo sv. a zkušenost lidská. Čtemeť v knize přísloví: „Kdo seje

nespravedlnost, bude žíti neštěstí," (Přísl. 22, 8.) a Sirach praví: „Kdo staví dům svůj náklady cizími, jest jako kdo sbírá kamení své v zimě." (Sir. 21, 9.) Proto volá prorok Habakuk: „Běda tomu, kdo hromadí, co není jeho. Běda tomu, kterýž shromažďuje lakomství zlé domu svému, aby bylo na výsosti hnízdo jeho." (Hab. 2, 6, 9.) Zkušenost nás každodenně poučuje, že nespravedlivě nabytý majetek nikomu nepřináší štěstí. Mnozí pracují a namáhají se ve dne v noci, ale nic se jim nedaří a často přichází i o svůj majetek. Naplňuje se na nich přísloví: „Jak nabyto, tak pozbyto." Jesliže mnozí boháči, kteří nabyli statku podvodem a krádeží, neupadají do bídy, pak jistě potomci jejich buď statek promrhají anebo nehodami oň přijdou.

Duchovní jeden vypravuje následující událost: Přišel ke mně nedávno muž jakýsi a pravil, aniž by na to byl tázán, před veškerou mou čeládkou: Nyní poznávám jasně, že uzmuté zboží nebývá požehnáno. Ukradl jsem jednomu člověku několik zlatých a od té doby vystěhovalo se štěstí z domu mého. Nejprve vypukl mor u mého dobytka a přišel jsem o všecken. Chtěje si jiný koupiti, šel jsem si pro uspořené peníze a shledal jsem, že mi je někdo vzal. Čtyrnásobně jsem ztratil na majetku. K tomu trpím i na cti, ač jsem nevinen, a o nevinnosti mé i přátelé moji pochybují. Uznávám to za trest za krádež. I řekl jsem mu: A příteli, těmito tresty přece hřích není ti odpuštěn, aniž jsi za něho nějaké pokání činil! Trestu věčného bys došel, kdybys nechtěl krádeže litovati a nespravedlivý majetek nahraditi. I odešel pláče s pevným úmyslem, že nikoho ani o haléř neošidí, a že peníze, jež vzal, až je sežene, navrátí.

b) Od krádeže má nás odstrašovati myšlení, že nespravedlivý majetek působí ustavičný vnitřní nepokoj, a že konečně smrt vše nám odejme.

Kdo cizí majetek nespravedlivě zadržuje, nikde nemá pokoje. Neboť svědomí činí mu ustavičně výčitky a děsí ho, že krádež bude vyzrazena a potom ho očekává zahanbení a trest. Krádež také nedá se dlouho tajiti; neboť jako lež má krátké nohy a pravda brzo vyjde na jevo, tak i krádež bývá prozrazena, dříve než se zloděj nadá. Blaze ale tomu, kdo uposlechne za včas hlasu svého svědomí, z hříchu se vyzná a škodu bližnímu nahradí. Než mnoho jest lidí, kteří po dlouhá léta z cizího majetku se obohacují, z hříchu se nevyznávají, cizího statku nevracejí, až najednou přichází k nim smrt, aby učinila konec. Staří zloději a zatvrzelí mamonáři obyčejně i na smrtelné posteli nevyznají se z nepoctivosti a nemíní cizí statek navrátiti, jako by snad všecko sebou na věčnost měli odnésti. Proto bídně umírají a statek cizí, který nechtěli vrátiti, sebere jim

smrt. Na věčnost odejdou nazí jako žebráci, jenom své hříchy a krev utiskovaných sebou tam ponesou. Proto dí sv. Pavel: „Nic jsme zajisté nepřinesli na tento svět: bezpochyby že také nic odnésti nemůžeme.“ (I. Tim. 6, 7.)

Drazí v Kristu. Všickni musíme umříti a na věčnost ničeho ze statků nevezmeme; proto neshánějme se po tom, co nám může připraviti nešťastnou smrt a mnohem nešťastnější věčnost. Vzpomeňme na onoho boháče, o němž vypravuje sv. evangelium. Nashromáždil si statku plné stodoly a pravil k sobě: „Duše, máš mnoho zboží složeného na mnohá léta: odpočívej, jez, pij, hoduj. I řekl jemu Bůh: Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, co jsi pak připravil, čí bude? Takť jest každý, kdo sobě shromažďuje pokladů, a není bohat v Bohu.“ (Luk. 12, 19—21.)

c) Abychom se varovali krádeže a všelikých podvodů, máme konečně uvážiti, že jest nerozumno ano bláznovstvím, k vůli pozemským statkům ztratiti nebe a duši svou na věky do pekelného ohně uvrhnouti. Sv. Pavel nás o pravdě té přesvědčuje, že totiž nebe ztratí a do pekla zavržen bude, kdo odejde na věčnost poskvrněn hříchy proti sedmému přikázání, neboť výhružně praví: „Ani zloději, ani lakomci, ani dráči nebudou královstvím Božím vládnouti“. (I. Kor. 6, 10.) A sv. Augustin praví, jestliže do věčného ohně zavržen bude, kdo z vlastního majetku nechtěl milosrdné skutky konati nuzným, oč větší trest očekává na věčnosti ty, kteří uchvátili věc cizí! Proto k nespravedlivým lakomcům a boháčům volá sv. Jakub: „Nuže nyní, bohačové, plačte lkajíce nad bídami svými, kteréž přijdou na vás. Zboží vaše ohnilo, a roucha vaše jsou od molů pokažena. Zlato a stříbro vaše zrezavělo, a rez jejich bude na svědectví proti vám, a žráti bude těla vaše jako oheň. Shromáždili jste si na poklad hněv ve dnech posledních.“ (Jak. 5, 1—3.) Dle slov sv. Jakoba nespravedlivé boháče, zloděje a lupiče na věčnosti očekávají věčná muka, věčný oheň a hrozná trýzeň za to, že vdovy a sirotky na světě okrádali, utiskovali a cizí majetek si přivlastňovali. Není tedy vpravdě bláznem, kdo shání se po statcích, kdo k vůli mamonu krade a šidí bližního, když jednou musí vše opustiti a duši svou odevzdati ďáblu? Proto nechtějme pro kus zlata oloupiti duši svou o věčné statky nebeské, na paměti vždy majíce slova Páně: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši škodu utrpěl.“ (Mat. 16, 26.)

Bázeň před věčným ohněm mnohé nepoctivé lidi pohnula k tomu, že cizí majetek navrátili.

Jistý boháč, aby zahradu svou rozšířil, nespravedlivě připravil chudou vdovu o jediný pozemek. Když druhého dne stál na poli tom, přišla tam ona chudá vdova s pytlem a slzíc pravila k boháči:

„Prosím vás, dovolte, abych si z mého dědictví nabrati mohla do tohoto pytle tolik hlíny, kolik se do něho vejde.“ Boháč odvětil: „Žádosti této zpozdilé milerád vám vyhovím.“ Na to žena naplnila pytel hlínou a pravila k boháči: „Mám k vám, pane, ještě jednu prosbu: buďte tak laskav a pomozte mi ten pytel dáti na záda.“ Boháč, jenž nebyl práci zvyklým, dlouho otálel. Než žena tak dlouho jej s pláčem prosila, až konečně svolil. Když pak pytel chtěl pozvednouti, zvolal vzdýchaje: „Nemohu, jest příliš těžký!“ Tu pravila ona vdova: „Nuže, je-li vám tento pytel hlíny již nyní tak těžkým, jak těžkým vám bude teprve ono celé pole na věčnosti“ Slova ta boháče tak poděsila, že jí ukradené pole hned vrátil.

Drazí v Kristu! Z rozjímání o sedmém přikázání Božím jsme poznali, že krádež a vůbec nespravedlivé zadržování cizího statku jest hříchem, a že kdo chce dosáhnouti odpuštění, musí cizí statek navrátiti a učiněnou škodu nahraditi. Někdo snad řekne, že učení o náhradě jest velmi přísné, a že, kdyby všickni lidé podle něho jednali, mnoho lidí přišlo by na žebrotu. Nekraď, a nebudeš povinen k náhradě. Jisto však jest, že, kdyby všichni lidé cizí majetek navrátili, mnoho lidí bylo by šťastných; šťastnými byli by majitelé, že mají zase své věci, šťastnými byli by nepoctiví držitelé cizího majetku, neboť navrácením cizí věci zjednali by si pokoje vnitřního a blahého vědomí, že jsou poctivými a čestnými lidmi Proto kdo chceš býti šťastným na zemi, kdo chceš slouti poctivým člověkem a kdo chceš beze strachu jednou umříti, nekraď a nešiď, ale živ se poctivou prací a buď spokojen s tím, co ti Pán Bůh dal, neboť, jak dí kniha přísloví, „lepší jest maličko se spravedlností, než mnoho užitků s nepravostí.“ (Přísl. 16, 8.)

42. CVIČENÍ.

O osmém přikázání Božím.

K zachování tělesného života jsou pozemské statky potřebny; proto nikdo si nepřeje, aby o ně nespravedlivě byl okrádán. Než mnohem dražším majetkem jest čest a dobré jméno; a o tento statek také nikdo nechce býti oloupen. Pán Bůh také čest a dobré jméno chrání svým zákonem. Neboť jako přísně zapověděl nespravedlivě poškozovati statek bližního, tak také zapověděl, škoditi bližnímu na jeho statku duchovním, na jeho cti a dobré pověsti,

neboť jak dí písmo sv.: „Lepší jest jméno dobré než bohatství všeliké.“ (Přísl. 22, 1) Na ochranu cti a dobrého jména dal Hospodin přikázání, kteréž v desateru jest v popředí osmé.

453. *Jak zní osmé přikázání Boží?*

Osmé přikázání Boží zní: „Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému“

Slovem „svědectví“ rozumíme výpověď, kterou někdo učiní před druhým, že se něco stalo, co sám viděl anebo slyšel. Tato výpověď může býti buď pravdivá nebo lživá. Kdo mluví pravdu, vypovídá svědectví pravé; kdo však nepovídá úplné pravdy, ale něco zamlčí, vypovídá svědectví nepravé. Kdo pak proti bližnímu vypovídá vědomě nepravdu, ať již před soudem nebo před lidmi, dopouští se křivého svědectví. V osmém přikázání zapovídá se nám nejen křivé svědectví, ale vůbec všecko, čím se můžeme prohřešiti proti pravdě a upřímnosti, a čím můžeme bližnímu uškoditi na jeho cti a dobré pověsti.

454. „*Co se zapovídá v osmém přikázání Božím?*“

V osmém přikázání Božím se zapovídá:

1. Křivé svědectví;
2. lež a přetvářka;
3. každý hřích proti cti a dobrému jménu bližního.

455. „*Co jest křivě svědčiti?*“

Křivě svědčiti jest před soudem vědomě vypovídati, co není pravda.

Křivého svědectví se dopouští, kdo před soudem ze msty nebo z jiné hříšné příčiny vědomě a úmyslně nepravdivé udání vypovídá proti svému bližnímu. Hříchu tohoto dopouštějí se křiví žalobcové, kteří vedou nespravedlivý soud, obviňujíce bližního svého ze zločinu nebo bezpráví, jehož se nedopustil. Křivě svědčí svědkové, kteří buď za peníze nebo z přátelství nespravedlivým žalobcům křivým svědectvím chtějí pomoci, aby nespravedlivý soud vyhráli. Křivého svědectví dopouštějí se i ti svědkové, kteří před soudem důležitá udání zamlčují. Mnozí lidé jsou toho mínění, že nejsou povinni všecko udati, ale že mohou něco zatajiti, aby své straně prospěli. Svědek jest před Bohem zavázán, vypovídati úplnou pravdu, nemá mluviti ani méně ani více, byť by některé straně svou výpovědí uškodil. Kdo však něco důležitého vědomě zamlčí, prohřešuje se křivým svědectvím. A jejich křivé svědectví je trestuhodnějším, potvrzují li své nepravdivé výpovědi přísahou.

Spoluvinnými hříchy křivých žalobců a svědků jsou i oni advokáti, kteří, ačkoliv jako znalci práva dobře vědí, že žaloba jest nespravedlivá, přece zastavatelství před soudem převezmou a obhajovací řečí svou snaží se pravdu potlačiti, aby straně své rozepři vyhráli.

Křivé svědectví jest těžkým hříchem, poněvadž křiví žalobcové a svědkové bez bázně dovolávají se svědectví Božího ke lži, čímž ukazují, jako by Bůh buď pravdy neznal anebo potrestati nemohl. Kdo křivě svědčí, zapírá Boha a jest synem ďáblovým, jenž jest otcem všeliké lži.

V třetí knize královské čteme, že kdysi zachtělo se králi Achabovi vinice Nabothovy, již on dle zákona Mojžíšova jako dědictví po rodičích nemohl ani prodati ani zaměniti. Achab proto tak se hněval, že nejedl a nespal. Uslyševši o tom bezbožná jeho manželka Jezabel, smála se slabosti královĕ, avšak hned mu poradila, jak by se snadno zmocniti mohl vinice chudého Nabotha. Najala totiž dva křivé svědky, kteří měli Nabotha obžalovati, že se rouhal Bohu a králi, a přední města měli ho odsouditi k smrti ukamenováním. „Učinili měšťané jeho starší a přední, jakž byla rozkázala jim Jezabel. A přivedše dva muže syny ďáblovy, kázali jim sednouti proti němu: a oni, jakožto muži ďáblovi, svědčili proti němu před množstvím.“ (III. Král. 21, 11—13) Po tomto křivém svědectví byl ubohý Naboth nevinně a nespravedlivě odsouzen k smrti.

Proto křiví svědkové nespravedlivým svědectvím prohřešují se proti pravdě a slují též „synové ďáblovi,“ poněvadž svým křivým svědectvím škodí bližnímu na cti i na statku a klamou soud, který nevinného odsuzuje. Jak mnoho zmatků, hněvu, nepřátelství a neštěstí způsobují křiví svědkové! Kdyby pravdu mluvili, mnohý nevinný člověk, jenž trpí nespravedlivě v žaláři, byl by na svobodě, jiný pak, jenž pyšně si vykračuje, že soud vyhrál, seděl by za mřížemi, kamž dle práva náležel.

Že křivé svědectví lidem škodí a nespravedlnost podporuje, dosvědčuje písmo sv. i zkušenost. Aby fariseové a nejvyšší kněží donutili Piláta k odsouzení Krista Pána k smrti kříže, najali si křivé svědky, kteří na Krista Pána před Pilátem svědčili řkouce: „Tohoto jsme nalezli, an převrací národ náš a brání daně dávati císaři a praví se býti Kristem králem.“ (Luk 23, 2) Pán Ježíš na tuto křivou žalobu nespravedlivě byl k smrti odsouzen. Sv. Pavel na křivé udání svědků byl dvě leta nespravedlivě vězněn, žalovaliť na něho: „Nalezli jsme člověka tohoto jedovatého a vzbuzujícího sváry mezi všemi židy po všem světě a původce bouře sekty Nazaretských“. (Tak židé potupně nazývali křesťany.) (Sk. 24, 3)

Podobně ze života mnoho jest příkladů, že nevinní lidé křivým svědectvím nespravedlivě byli do vězení odsouzeni. — Před lety vyhořel v Krepenstedtu větrový mlýn. Na blízku hořícího mlýna nalezen mlynářský učeň Günther, maje ruce a nohy svázány, ústa šátkem zacpána. Přepadli prý jej — vypravoval — v noci dva mužové, kteří svázavše jej, mlýn zapálili. Jeden muž prý jest mu znám a sice jakýsi Schrada v Krepenstedtu, jenž druhdy ve mlýně byl zaměstnán. Güntherovi přemnozí nevěřili, že byl špatný a Schrada, otec rodiny a majitel domu, všeobecně vážený. Přece však Schrada pohnán byl před porotu a nemoha neviny své dokázati, odsouzen byl na 15 let do káznice. Günther po 7 let čím dále hlouběji klesal, až konečně sám v ruce spravedlnosti se vydal a přiznal se, že onen větrný mlýn, chtěje spáchané krádeže utajiti, sám zapálil. Schrada byl dne 17 listopadu 1876 z káznice propuštěn, v níž přes 7 let nevinně trpěl. Mimo to v té době majetek jeho byl prodán, rodina po světě rozptýlena a on nyní byl žebrákem. (Čech.)

Křivé svědectví bylo vždy považováno za veliký zločin a také přísně trestáno. Římané křivým svědkům vypalovali na čelo písmeno *K*, aby se jich každý jakožto prokletých varoval. U židů dostalo se křivému svědku trestu, jaký by byl dostal ten, jenž toho zločinu, jemuž onen svědčil, dopustiti se měl. Čtemeť v knize Mojžíšově: „Učiníť jemu, jakž umínil on bratru svému učiniti, a odejmeš zlé z prostředku sebe.“ (V. Mojž. 19, 19.) Církevní zákon jmenuje křivého svědka na vždy bezectným. Kdo chce dosáhnouti odpuštění hříchu ve sv. zpovědi, musí křivé svědectví odvolati, pravdu vyjeviti a škodu, které bližní křivým svědectvím utrpěl, nahraditi.

Světské zákony křivé svědectví trestají často mnoholetým žalářem.

Rolník Čihák z Radvanic u Uhlířských Janovic stál roku 1877 před porotou kutnohorskou pro podezření ze žhářství. Že však svědkové mluvili v jeho prospěch, byl ze žaloby propuštěn. Později ale svědkové znova byli vyšetřováni a odsouzeno 5 osob pro křivé svědectví na 5 měsíců. Čihák pak znova postaven byl před porotu. (Čech.) Varujme se křivého svědectví a mluvme vždy pravdu, ať obžalovanému prospějeme nebo uškodíme. Pečujme především o svou duši, abychom jí pro křivé svědectví neuvrhli do věčného zavržení, na mysli majíce slova písma sv.: „Svědek falešný nebude bez pomsty: a kdo mluví lež, neuteče.“ (Přísl. 19, 5.)

V osmém přikázání zapovídá se lež a přetvářka.

456. *„Co jest lháti?“*

Lháti jest vědomě jinak mluviti, než jak myslíme

Lži se dopouští, kdo mluví proti svému přesvědčení, anebo mluví jinak, než jak myslí, aby bližního oklamal. Aby někdo vinným byl lží, musí býti jisto, že vypovídá nepravdu vědomě, to jest, že v srdci svém jest přesvědčen, že to, co mluví, není pravda; že mluví nepravdu úmyslně, to jest, že si umínil nepravdu prohlašovati za pravdu, aby bližního obelstil Proto lež pochází ze zlomyslnosti lidské. Kdo by však nevědomky vykládal něco nepravdivého a vůbec ani nevěděl, že mluví nepravdu, nelže, protože lháti nechce, nýbrž pouze se mýlí. Podobně nedopouštějí se lži povídkáři a básníci, když vypravují vymyšlené bájky a příhody, poněvadž nespisují povídky, aby lidi klamali, nýbrž čtenářů poučili a pobavili. Čtenáři také vědí, že na př. vrána a liška neumí mluviti, a proto nedopouští se básník lži, vypravuje-li o zvířatech, že mluví a jednají jako lidé. Kdyby však někdo v novinách nebo spisech pravdu náboženskou, dějepisnou anebo nějakou událost překrucoval, nesprávně a nepravdivě uveřejňoval, aby čtenáře klamal a kazil, dopouští se lži vědomě a úmyslně

Prvním lhářem byl ďábel, jenž naše prarodiče lží k hříchu svedl. Ďábel jest původcem lží, proto arcilhářem nebo otcem lži sluje. Ďábla pak následují všickni ti, kteří lhou a lidi klamou. Bůh již v starém zákoně zapovídal lež, jakž čteme v knize Mojžíšově: „Nebudeš lháti, aniž kdo oklame svého bližního.“ (IV. Mojž. 19, 11.) A sv. Antonín praví: „Řeč není dána člověku na to, by jiné klamal, nýbrž by jiným dával na jevo své myšlení.“ Bohužel lidé zneužívají vzácného daru řeči a dopouštějí se velmi často lži. Tento hřích je všeobecným a tak nakažlivým, že i malé dítky brzo mu navykají Lhář jest nebezpečným člověkem, poněvadž bývá také neupřímným, pokryteckým, málo kdy drží slova a konečně obyčejně bývá nepoctivým; proto se darmo neříká, že kdo lže, také krade.

Lidé lhou z různých příčin. Sv. Augustin jmenuje trojí příčinu lži: 1. lež žertovnou; 2. lež služebnou; 3. lež škůdnickou.

a) Co jest lež žertovná? Mnozí lháři lží svou nikomu neškodí a nemají také zlého úmyslu někoho klamati; lhou pro obveselení a proto takovou lež jmenujeme žertovnou. Staří vojáci rádi vykládají o svých zkušenostech a chlubí se svou statečností. Ku pravdě přidají také něco nepravdy. Posluchači je již znají, nevěří jim, ale poslouchají jich, aby se pobavili a zasmáli. Žert nevinný není hříchem, mluví-li se tak, že každý hned poznává žert. Jinak ale i žertovná lež je sice hříchem všedním, přece však křesťan nemá ani ze žertu lháti, protože lež je křesťana nedůstojnou a poněvadž, kdo často lže ze žertu, snadno může uvyknouti lháti i ve věcech vážných. Jeden bratr klášterní pravil kdysi žertem

sv. Tomáši Aqu.: „Hle, vůl letí!“ Sv Tomáš vstal a díval se na všecky strany. I smál se bratr jeho lehkověrnosti, ale sv. Tomáš přísně ho pokáral řka: „Bratře, spíše můžeme věřiti, že vůl lítá, než abychom lží křesťanská ústa svá poskvrňovali.“

Varujme se žertovných lží, které někdy mohou míti smutné následky. Zvláště však sprosté a neslušné žerty vylhané jsou hříchem a často mívají zlé následky buď pro lháře nebo pro obelhané. Lidé mají ve zvyku posílati někoho „aprilem“, nebo ze žertu někomu pošlou lživý dopis o smrti známého přítele neb o nějakém neštěstí. Často takový žert mnohý zaplatil smrtí — Lhavý chlapec pásával ovce nedaleko lesa. Jednoho dne z rozpustilosti křičel, co hrdlo stačilo: „Vlk jde, vlk jde.“ Ihned přihnalo se z blízké osady mnoho lidí s cepy, vlka však nespatřivše, rozmrzele se vrátili domů. Druhého dne nezbeda opět křičel: „Vlk, vlk!“ Zase několik rolníků přišlo a neuzřevše vlka, mrzutě se rozešli. Třetího dne však přišel vlk skutečně. Chlapec volal nyní opravdově: „Pomozte, pomozte, vlk jde, vlk je zde!“ Než ani jeden rolník nepřišel Dobytek utekl do vesnice, chlapce pak, jenž nemohl tak utíkati, vlk uchvátil a roztrhal.

b) Co jest lež služebná nebo z nouze Kdo lže, aby sobě nebo bližnímu pomohl k něčemu dobrému anebo uchránil se škody nebo trestu zaslouženého, dopouští se lži služebné, poněvadž používá lži jako nějakého služebníka. Takové služebné lži dopustila se Sára, manželka Abrahámova. Jednoho dne Hospodin s dvěma anděly v podobě lidské navštívil Abraháma v jeho stanu. Když je Abraham pohostil a oni chystali se k odchodu, přislíbil Hospodin Abrahámovi, že do roka bude míti Sára syna. Sára uslyševši tu řeč, zasmála se tajně, řkouc: „Když jsem se sestarala, a pán můj kmetem jest, teprve rozkoše hledati budu? „Hospodin slyšel její smích a proto jí domlouval: zdaliž jest Bohu co nesnadného? Sára jsouc bázní přestrašena, zapírala řkouc: Nesmála jsem se. Ale Hospodin jí řekl: Není tak: ale smála jsi se“ (I. Mojž. 18, 12—15.) Lži z nouze dopustil se také sv. Petr, když ze strachu třikráte zapřel svého Mistra a Pána: „Neznám toho člověka.“ (Mat 26, 72)

Služebná lež jest vždy aspoň všedním hříchem, byť bychom si lhaním i k nepatrné věci pomáhali. Kdo by však služebnou lží dal pohoršení nebo si pomohl od zaslouženého trestu před soudem, dopouští se hříchu těžkého. Lži služebné dopouštějí se lidé nejčastěji. Manželka často z nouze lže, aby muže oklamala nebo důležitou věc před ním zatajila; děti a čeládka pomáhají si lží, aby ušli zaslouženému trestu. Taková lež je vždy hříchem, neboť nesmíme lháti, abychom sobě nebo bližnímu pomohli. Proto dí sv. Augustin: „Lháti ve prospěch bližního jest právě tak hříšným, jako krásti ve prospěch chudých.“

O sv. Antimovi, biskupu nikomedienském, vypravují letopisové církevní, že, když od žoldnéřů císaře Maximiana hledán byl na smrt, přijal je velmi laskavě a dobře je vyčastoval. Ale oni neznali ho, že by on byl ten, kteréhož hledají. Po obědě otázali se ho, nemohl-li by jim pověděti, kde by se zdržoval Antimus, biskup nikomedienský? I odpověděl jim zřejmě: „Já jsem, veďte mne, jak vám poručeno jest, já jsem hotov následovati vás.“ I zděsili se žoldnéři nad tak velikou srdnatostí k nim tak laskavého muže a řekli: „Ne, nepůjdeš ty s námi; neboť lehce jest nám oklamati mocnáře, řekneme-li, že jsme tě nemohli naleznouti.“ Jimž biskup odpověděl: „Nečiňte toho, nebo lež jest hřích; aniž já chci hájiti života svého lží.“

c) Co jest lež škůdnická. Kdo používá lži, aby bližnímu na statku nebo na cti zlomyslně a nespravedlivě uškodil, dopouští se škůdnické lži, kteráž jest vždy těžkým hříchem a tím těžším, čím větší škoda bližnímu byla způsobena. Jen tehdy byla by škůdnická lež všedním hříchem, když by bližnímu byla způsobena nepatrná škoda, anebo když by lhář větší škody nepředvídal anebo způsobiti nechtěl.

Škůdnické lži dopustila se žena Putifárova. Napřed sama pokoušela a sváděla nevinného mládence Josefa k hříchu, když pak jí odporoval a zanechav v rukou jejích plášť utekl, žalovala lživě muži svému: „Všel ke mně služebník hebrejský, kteréhož jsi přivedl, aby mi posměch učinil: a když slyšel, že jsem křičela, nechal pláště, kterýž jsem držela, a utekl ven“ Putifar manželce uvěřil, rozhněval se velmi a dal nevinného Josefa do žaláře.

Škůdnickou lží i dnes lidé okrádají bližního o jmění i o dobrou pověst. Zvláště škůdnické lži dopouštějí se mnozí protikatoličtí řečníci a novináři, kteří zlomyslně překrucují pravdu a mluví lež a tiskem uveřejňují, aby uškodili církvi a počestným lidem. Škodolibí lháři následují prolhaného nevěrce Voltaira, jenž spojencům svým v boji proti katolické církvi říkal: „Bratři, lžete jen hodně směle, neboť vždy něco uvázne.“

Každá lež jest hříšna; proto není dovoleno lháti ani ze žertu ani z nouze, ano ani tehdy ne, když bychom neměli žádného zlého úmyslu, anebo když bychom chtěli lží něčeho dobrého dosáhnouti Leč nesmí býti prostředkem k dosažení něčeho dobrého čili jak zlomyslně se jesuitům připisuje zásada: „Dobrý účel posvěcuje špatné prostředky.“

Proč není lež dovolena? Není dovoleno lháti proto, poněvadž lží *a*) urážíme Boha nejvýš pravdomluvného, *b*) poněvadž lež škodí lháři, *c*) škodí bližnímu.

a) Každá lež uráží Boha. Bůh jest nejvýš svatý, miluje dobré a nenávidí zlého. Zlem jest lež a proto Bůh, jenž jest sama pravda a Otcem pravdy, nemůže sám ani lháti a ani ve lži zalíbení míti. Proto Bůh všelikou lež zapověděl: „Nepromluvíš křivého svědectví.“ Bohu jest lež protivnou, jakž praví kniha Přísloví: „Ohavnosti jsou Hospodinu rtové lživí: ale ti, jenž veřejně jednají, líbí se jemu“ (Přísl 12, 22.)

Pán Ježíš také vždy pravdu miloval a proto o sobě řekl: „Já jsem cesta, pravda a život.“ (Jan 14, 6) Proto ze všech lidí nejvíce mu byli protivni fariseové, kteří lhali a se přetvařovali. Kristus Pán je proto veřejně káral, neboť pravil jim: „Vy z otce ďábla jste, a žádosti otce svého chcete činiti. Ten vražedníkem byl od počátku a v pravdě nestál, nebo pravdy v něm není: když mluví lež, z vlastního mluví, neboť jest lhář a otec její.“ (Jan 8, 44)

Bůh také lháře často již na zemi trestal Doklad toho podává nám písmo sv a dějiny lidstva. Ve skutcích apoštolských zaznamenáno jest na výstrahu všem křesťanům, kterak Bůh nenávidí lži a ji přísně trestá. Manželé Ananiáš a Safira přijali víru křesťanskou a za příkladem ostatních křesťanů chtěli skutkem ukázati lásku k chudým bratřím. Prodali tudíž pole a slíbili sv. Petru, že utržené peníze mu odevzdají do chudobinské pokladny. Avšak nedodrželi slova Odevzdali sv Petrovi jen část a ostatní peníze si podrželi. Duch sv. však sv. Petrovi oznámil podvod manželů a proto když Ananiáš přinesl peníze, pravil mu sv. Petr: „Ananiáši, proč pokoušel ďábel srdce tvého, abys lhal Duchu svatému a lstivě ujal z peněz za pole? Zdaliž nezůstávalo stále tobě? Neselhal jsi Bohu, ale lidem.“ Ananiáše nikdo nenutil, aby prodal pole a peníze dal chudým, mohl si nechati pole nebo peníze za ně utržené; když však slíbil Bohu, že všecky peníze daruje, neměl podváděti. Bůh ho proto potrestal, neboť padl hned a umřel. Brzo na to přišla k sv. Petru Safira. Když se jí sv. Petr tázal, zda-li za tolik prodali pole, odvětila: Ano, za tolik. I řekl Petr: „Což jste se smluvili, abyste pokoušeli Ducha Páně.“ Aj, nohy těch, kteří pochovali muže tvého, jsou u dveří a vynesou i tebe. I padla hned před nohy jeho a zemřela.“ (Skut. ap. 5, 4—10)

Pán Bůh i dnes lháře často smrtí trestá, což poznáme z následujícího příkladu. Dva žebráci se umluvili, sv. Jakuba, biskupa nisibitského, o němž věděli, že mimo půjde, o almužnu prositi, a sice tak, že jeden z nich za mrtvého se vydávati, druhý pak plakati a za dar na pohřební útraty prositi bude. Biskup přišel a žebráci učinili, jak se umluvili. Když truchlící na oko sv. biskupa o almužnu prosil, pravil tento přísným a vážným hlasem: „Bůh mu buď milostiv“! a dav prosícímu peníz, doložil: „Obstarej pohřeb.

Tento soudruh tvůj více již nepovstane.“ Žebrák na nic zlého nemysle, smál se v duchu a když svatý odešel, povzbuzoval společníka nohou, že již bezpečně může vstáti. Ale tento se ani nepohnul. „Umíš to dobře“, pravil stojící, „avšak již vstaň, sice nedostaneš ani haléře.“ Avšak ležící na zemi soudruh byl již mrtvý a neprobudil se více. Tu teprv počal žebrák opravdově kvíleti a lež svou proklínati.

b) **Lež škodí lháři.** Kdo často lže, není charakterním člověkem a proto také nepožívá vážnosti a důvěry. Sv. Efrém proto praví: „Kdožkoli sobě libuje ve lži, pozbude vší vážnosti, pozbude všeliké víry, ale i v nenávisti bude u Boha i u lidí.“ Lhářem pohrdá každý člověk a nevěří mu, byť by i pravdu mluvil. Proto praví Sirach: „Ohyzda zlá na člověku jest lež, a v ústech nezvedených ustavičně bývá.“ (Sir. 20, 26)

Již pohané nenáviděli lži, pohrdali lháři a přísně je trestali. Staří Římané považovali lež za nehodnou svobodného a poctivého muže a vypalovali lhářům znamení potupné na čele. Byl li kdo u Řeků postižen ve lži, nesměl zastávati žádného veřejného úřadu. Také lež trestali. Artaxerxes, král perský, dal jednomu vojínu, jenž při lži byl polapen, jazyk třemi hřeby proraziti.

Lži máme se co nejpečlivěji varovati, poněvadž snadno může nám býti k záhubě časné i věčné. Neboť kdo v nepatrných věcech často lže, snadno uvykne lhaní a potom mluví nepravdu i ve věcech vážných. Lháři obyčejně začínají s malými a žertovnými lžemi; později však odvažují se k větším lžím. Kdo pak uvykl lhaní, neštítí se i jiných hříchů. O lidech, kteří křivě přísahají a svědčí, můžeme se snadno přesvědčiti, že již dříve měli ve zvyku lháti a všecko zapírati. Proto lež jest velmi nebezpečnou nepravostí, poněvadž vede k jiným zločinům. Neříká se proto nadarmo: „Kdo lže, ten krade.“ Nepoctiví lidé obyčejně jsou lháři, protože hříchy své zapírají a k ničemu se dobrovolně nepřiznají. Takové tedy následky má lež pro člověka na zemi. Horší však následky lži jsou pro budoucí život na věčnosti.

Jisto jest, že lháři nemají pravé bázně Boží, nejsou dobrými a opravdu pobožnými lidmi; neboť v kterém srdci rodí se lež, tam nemůže přebývati Duch sv., milost Boží. A kde nepřebývá Duch Boží, tam sídlí duch zlý, jenž služebníky své uvádí do svého pekelného království. Proto sv. Jan ve svém zjevení praví o lhářích, že nevejdou do království Božího, neboť dí: „A nevejde do něho nic poskvrněného, ani činícího ohavnost, a lež než toliko ti, kteří jsou v knize života napsáni.“ (Zjev. 22, 15.)

c) Lež škodí bližnímu a celé společnosti lidské. Lež jest nebezpečnější a úkladnější než vrahové a vojska nepřátelská, neboť lží mnoho lidí oloupeno bývá o jmění a čest a dobrou pověst. Lež přemnohé lidi přivedla na mizinu, ano i k zoufalství dohnala. Kdo vypíše, kolik zlostí, mrzutosti, svárů a neštěstí způsobila a posud působí lež! Proto lež jest největším škůdcem spořádaného a pokojného života společenského, neboť nejen kazí a pohoršuje lidi, ale podkopává všelikou poctivost a důvěru. Kdyby všickni lidé byli lháři a kdyby lež nebyla hříchem a hanbou, přestala by ve společnosti lidské všeliká důvěra a vzájemná upřímnost, jeden druhému by nemohl věřiti a nikomu něco svěřiti. Poněvadž lež jest takovou zhoubnou nepravostí, proto milujme pravdu a upřímnost, a varujme se lhaní. K tomu napomíná nás sv. Pavel: „Pročež odloživše lež, mluvte pravdu jedenkaždý s bližním svým; nebo jsme vespolek údové.“ (Efes. 1, 25.)

Je-li každá lež stejně velikým hříchem?

Lež sama o sobě jest hříchem všedním, avšak některými okolnostmi může se proměniti v těžký neb smrtelný hřích. Kdy tedy jest lež hříchem smrtelným? Kdo lživě mluví o Bohu a jeho sv. náboženství, kdo nepravdu mluví o církvi a kněžstvu, aby je zlehčil, a o vážnost a důvěru připravil, dopouští se těžkého hříchu. Podobně těžce hřeší, kdo lží uškodil bližnímu na statku nebo na jeho dobré pověsti, anebo kdo lhaním dal veliké pohoršení. Zajisté velké pohoršení dali by lidu kněz, učitel, úředník nebo vůbec představení, kdyby vědomě a zúmyslně i v malých věcech lhali. Těžkého hříchu také by se dopustil, kdo by si žertovnou lží posměch činil z posvátné věci nebo z vážených lidí nebo z představených duchovních a světských. Těžkým hříchem obyčejně bývá každá lež škůdnická, žertovná a služebná lež bývají hříchem všedním. Avšak i žertovná lež může se státi těžkým hříchem, jestliže člověk ze zlozvyku lže. Sv. Alfons Ligouri o velikosti hříchu lži praví toto: „Lež jest vždy hřích, byť si i ze žertu, aneb ku prospěchu jiného děla; a proto není ani tehdy dovoleno lháti, když by tím i smrti ujíti možno bylo. Děje-li se lež bez uškození bližnímu, jest hříchem všedním, působí-li se pak velká škoda bližnímu, jest hříchem smrtelným. Tomu nás učí písmo svaté, jež dí: „Ústa, kteráž lhou, zabijí duši.“ (Moudr. 1, 11.) A lže-li kdo před soudem, dopouští se dvojnásobného smrtelného hříchu; a to-li přísahou potvrzuje, jakž tomu obyčejně před soudem bývá, dopouští se i svatokrádeže pro křivou přísahu, kteráž velmi těžkým jest hříchem.“

Musíme-li vždy pravdu mluviti?

Ačkoliv nesmíme nikdy lháti, přece nejsme povinni každému pravdu vyjeviti a všecko pověděti. Zavazuje li nás k mlčenlivosti

náš úřad nebo daný slib, nesmíme nepovolaným a k otazování neoprávněným osobám pravdu vyjeviti. K takové mlčenlivosti zvláště jest zavázán kněz. Kdyby se ho někdo tázal na zpověď lidí, nesmí ničeho vyjeviti ani slovem ani znamením, nýbrž prostě řekne, že ničeho neví. Nedopouští se lži, protože opravdu ničeho neví, aby co ze zpovědi vyzradil, poněvadž vyzraditi nesmí a pak také nepamatuje si hříchy lidské. Kristus Pán také nepověděl apoštolům, kdy bude poslední neb soudný den, ale odpověděl jim vyhýbavě: „O tom pak dni nebo hodině žádný neví, ani andělé v nebi, ani Syn, jedině Otec.“ (Mar. 13, 32.) Pán Ježíš jako Bůh zajisté ví, kdy bude soudný den, ale lidem toho věděti není třeba a ani radno; proto Pán Ježíš řekl, že o tom dni neví, to jest, že nemůže dne toho zjeviti.

Také úředníci, lékaři, redaktoři a důvěrníci různých závodů a spolků zavázáni jsou v jistých věcech k mlčenlivosti. Proto i oni nelhou, když tázajícímu odpoví, že ničeho neví, protože tajemství prozraditi nesmějí, ježto by mohli způsobiti mnoho zlého nebo škody.

K mlčenlivosti zavazuje nás daný slib. Přítel náš sdělí nám něco velmi důležitého, což musí zůstati nějaký čas nebo vždy tajným, a proto nám řekne: nevyzraď to, nech si to pro sebe. V takovém případu, víme-li, že bychom vyzrazením svěřeného tajemství uškodili bližnímu anebo způsobili zbytečné mrzutosti, nesmíme tajemství vyzradit i kdyby se někdo nás na ně tázal. Je-li osoba, která se nás táže, vyšší, můžeme jí říci uctivě, že jsme vázáni slibem; táže-li se nás osoba, která vůbec nemá k tomu práva a doléhá na nás ze zvědavosti, odbudeme ji zkrátka: „netaž se na věci, po kterých ti ničeho není.“ Často není nejen radno vyzraditi tajemství, ale někdy to bývá i hříchem. Proto varujme se prostořekosti a držme jazyka svého na úzdě. Přísloví praví: „Mluviti jest stříbro, mlčeti zlato.“ Mnozí lidé všechno poví a myslí o sobě, že jsou proto upřímnými. Kdo všecko, co ví, poví pozbude důvěry, protože obyčejně přidá kousek nepravdy, jak dí písmo sv.: „Mnoho mluvení nebývá bez hříchu“. (Přísl. 10, 9), a sv. Řehoř dí: „Věc to velmi nesnadná, aby také nelhal, kdo mnoho mluví.“ Buďme tedy opatrnými na svou řeč; mluvme, kdy mluviti jest třeba a mlčme, kdy užitečno jest mlčeti.

Někdy však není možno pravdu zatajiti. Jak si tu máme počínati, abychom pravdu zatajili a přece nelhali? Vy sami se často omlouváte: „Musil jsem selhati, neboť kdybych byl pravdu pověděl, bylo by velmi zle.“ Stává se často, že manželé nebo jiní lidé přijdou do takových rozpaků, že lhou, aby předešli nějaké mrzutosti. Jest i v takovém případu dovolena lež? Slyšeli jsme dříve, že nesmíme nikdy lháti, ani tehdy ne, když bychom lží zabránili

zlému. Lež je vždy hříchem a tudíž nedovolenou. V takových okolnostech, ve kterých pravdu říci není radno, musíme dáti odpověď vyhýbavou anebo dvojsmyslnou, to jest, můžeme užíti takových slov, jimiž sice pravdu vypovídáme, ale druhý odpovědi naší rozumí jinak, ačkoliv při vážném uvážení pravdy by se lehko dovtípil. Příklad nám to lépe objasní.

Za času císaře Juliána odpadlíka, byl v Alexandrii arcibiskupem sv. Athanáš, jenž v době pronásledování církve křesťany v jednotě a sv. víře neohroženě utvrzoval. Císař nařídil, aby sv. Athanáš ihned město opustil. Lid však sv. biskupa vroucně miloval a proto nechtěl ho propustiti. Císař tedy najal vrahy, kteří měli sv. Athanáše tajně zavražditi. Sv. Athanáš se o tom dověděl a proto tajně vsedl na loď a plul po řece Nilu do města Thebaidy. Sotva odplul, již hnali se za ním vrahové. Sv Athanáš spatřiv je, poznal, že nelze jim uniknouti, proto poručil svým veslařům, aby se obrátili, a rychle veslovali proti pronásledovatelům. Lodě se potkaly a vojínům císařským ani nenapadlo, že by na druhé lodi mohl býti hledaný sv. Athanáš a proto se ho chvatně tázali: „Viděl jsi Athanáše?“ A on odpověděl: „Viděl.“ „Je daleko odtud?“ tázali se vojínové, a sv. Athanáš odpověděl: „Není daleko.“ Na to vojáci rychle hnali se dále a sv. Athanáš klidně plul do Alexandrie. Sv. Athanáš svou odpovědí zachránil se od smrti a přece nelhal, poněvadž pravdu děl, ač vojáci odpovědi jeho jinak rozuměli.

Avšak dvojsmyslné odpovědi nesmíme užíti, abychom někoho podvedli a oklamali, jemuž vlastně povinni jsme pravdu pověděti Taková dvojsmyslná odpověď, kterou církevní učitelé nazývají „tajná výhrada“ (restrictio mentalis), není dovolena, protože má dvojí význam, kterémuž jinak rozumí tázající a jinak mluvící. Tázající totiž bere pronešené slovo za pravdu zjevnou, mluvící však si ještě něco k odpovědi své myslí, čeho druhý nemůže z odpovědi se vůbec domysliti. Na příklad. Jistý mladík, jenž považován byl za zámožného, ačkoliv vpravdě byl velmi zadlužen, zasnoubil se s dcerou bohatého měšťana. Před svou svatbou přišel k nastávající tchýni a vážně a zamyšlen chodil po pokoji sem a tam. Paní na něho hleděla a nemohouc si vysvětliti jeho chování, tázala se ho: „Co pak máš, milý synu?“ A ženich vážně odpověděl: „Milostivá, já nemám ničeho.“ Po svatbě za několik dní přihnalo se množství věřitelů a všickni chtěli peníze. Rodičové nevěsty se nejen hrozně ulekli, ale také mrzeli a domlouvali zeti, proč je oklamal. On však řekl: „Nepamatujete se, paní tchýně, že jsem vám zcela vážně před svatbou řekl, že ničeho nemám?“ Nemůžete tedy říci, že jsem vás podvedl.“ A přece je podvedl. Neboť, když se ho paní tázala, „co máš“, každý tomu rozuměl, že se táže, co

mu je, že tak vážně sem a tam chodí. A když jí ženich odpověděl, že ničeho nemá, rozuměla, že mu nic není, že se mu ničeho zlého nepřihodilo. On však při své odpovědi myslil na své dluhy, čehož ale z jeho odpovědi nikdo by nepoznal.

Takových dvojsmyslných odpovědí a slov se vždy varujme zvláště pak při uzavírání kupních smluv anebo výměny anebo věna, ale vždy mluvme jasně a zřetelně, aby později ten nebo onen nemohl říci: „já jsem tomu jinak rozuměl.“ Dvojsmyslných odpovědí a vytáček nesmíme zneužívati, zvláště ne tehdy, kdy jsme povinni pravdu jasně a zřetelně vypovídati.

Lži se můžeme dopustiti nejen slovem, ale i skutkem. Skutkem dopouští se lži, kdo se přetvařuje.

457. *„Co jest přetvařovati se?“*

Přetvařovati se jest dělati se lepším anebo nábožnějším, nežli skutečně jsme.

Kdo snaží se špatné své vnitřní myšlení zakrýti krásnými slovy a uhlazeným jednáním, anebo, kdo se zevně dělá jinakým, než-li jakým opravdu jest, dopouští se přetvářky. Této přetvářky dopouštějí se lidé buď proti Bohu nebo proti lidem.

Proti Bohu prohřešuje se přetvářkou, kdo zevnějšími svými skutky ukazuje pobožnost a ctnost, avšak v srdci svém jest bezbožným a hříšným. Pokrytectví takové je tím větším hříchem, čím více se jím pravá zbožnost a ctnost zlehčuje, a čím větší dává se pohoršení. Mnozí lidé na oko ukazují velikou pokoru a nábožnost, ustavičně spínají ruce, oči k nebi pozdvihují, hluboko se klaní, zkroušeně mluví a se tváří a nápadně se i odívají, jsou-li však doma nepozorováni, klnou, hádají se, spílají, pomlouvají a nemodlí se. Takové lidi nazýváme náboženskými pokrytci a lid jim říká svatoušci.

Pobožnůstkáři jsou pravému náboženství velmi nebezpečnými, ano nebezpečnějšími než zjevní hříšníci, poněvadž zevnější strojenou svou nábožností chtějí nejen oklamati Boha, ale také v posměch uvádí pravé náboženství a klamou také lidi, kteří je buď ctí pro domnělou nábožnost a často dají se k podobnému pokrytectví svésti, anebo jimi pohrdají a při tom pohrdají i pravou nábožností a ctností. Dobře proto dí sv. Jan Zlat.: „Nic tak neničí co dobrého, jako pokrytectví.“ Tito pobožnůstkáři bývají však nedůtklivými, pyšnými a vzdorovitými. Kdyby jim někdo vytknul nějakou chybu, hned jsou uraženi a ukáží pravou svou povahu. — K Abrahamu a Sancta Clara, znamenitému dvornímu kazateli ve Vídni, přišla kdysi pobožnůstkářská paní, a pravila vzdychajíc: „Ach, velebný

otče, já jsem největší hříšnice na světě.“ Na oko pokorně stála celá zhrbená očekávajíc, že Abraham její pokoru bude chváliti. Abraham ale, jsa dobrým znatelem lidí, dal jí za pravdu a připomínal jí, aby zanechala hříšného života a opravdu se polepšila Najednou však u paní pokora zmizela, hrdě se vzpřímila a hněvivě se tázala: „Kdo může o mně něco špatného říci?“

Takovými náboženskými pokrytci byli židovští fariseové, kteří před lidmi na oko a pro schloubu se postili, modlili a hojnou almužnu udělovali, ale uvnitř byli pyšnými, mstivými a hříšnými. Pán Ježíš přísně farisee káral a rozhorleně pravil jim: „Běda vám zákonníci a fariseové, pokrytci! nebo jste podobni hrobům zbíleným, kteříž se zdají lidem zevnitř krásní, ale vnitř jsou plni kostí umrlčích i vší nečistoty. Tak i vy zevnitř zajisté zdáte se lidem spravedliví, ale uvnitř jste plni pokrytectví a nepravosti.“ (Mat. 23, 23—27.) Varujme se strojené nábožnosti, kterou sice lidi můžeme někdy oklamati, ale Boha, jenž zná srdce naše, nikdy neoklameme, ale buďme zvláště ve vyznávání víry a v konání náboženských úkonů upřímnými a pobožnými v duchu a v pravdě. Sv. Alžběta durynská velmi nenáviděla zkroušených tváří pobožnůstkářů a říkávala o takových lidech: „Tiť se tváří, jako by chtěli Pána Boha strašiti; kéž by mu obět svou raději s tváří veselou a se srdcem ochotným přinášeli.“

Proti lidem prohřešuje se přetvářkou, kdo na oko ukazuje přítele, ale uvnitř s námi smýšlí nepřátelsky a záhubu nám strojí. O takových pokrytcích praví písmo sv.: „Rty svými lahodí nepřítel: a v srdci svém ukládá, aby tě zvrátil do jámy.“ (Sir. 12, 15.) Proto také říkáme o falešných lidech, že mají na jazyku med, uvnitř pak jed. Takovým pokrytcem byl ďábel, jenž na oko lichotivě mluvil k Evě, aby ji k hříchu svedl. Také Kain pokrytecky se choval k bratru svému Abelovi. Neboť po dlouhou dobu k němu nemluvil a na něho se hněval; najednou však změnil svou tvář a choval se k němu na oko přívětivě a přátelsky, avšak v srdci choval vražedné úmysly. Abel neznaje přetvářky věřil bratru svému a šel s ním do polí, kdež ho pak Kain zabil. Pokrytcem také byl Jidáš, jenž Pána Ježíše v zahradě Getsemanské přátelsky políbil řka: „Zdráv buď, Mistře“, a přece vedl zástup žoldnéřů, aby ho polapili. Proto Pán Ježíš pokrytectví jeho hned pokáral, neboť mu řekl: „Jidáši, políbením Syna člověka zrazuješ.“ (Luk. 22, 48). Takovými Jidáši jsou všickni neupřímní lidé, kteří nás do očí chválí, ustavičně nám bratrství nabízí, ale po straně nás pomlouvají, z nás si posměch činí a tajně nám škodí. Takových pokrytců se varujme, avšak také nechtějme se jim podobati neupřímností a pokrytectvím.

Jiný druh přetvářky jest lichotnictví neb pochlebnost. Lichotnictvím se prohřešuje, kdo bližního více chválí než zasluhuje, anebo i jeho špatné skutky chválí, aby z toho měl nějaký prospěch. Takovým pochlebníkem byl Absolon, syn Davidův. Stával u brány královského domu a když lidé přicházeli ku králi s nějakou rozepří, na všecko se chytře vyptával a pak pokrytecky ho litoval: „Není ustanoven, kdo by tě vyslyšel,“ to jest, není spravedlnosti u dvoru. Kéž bych já byl soudcem, jistě by se ti po právu stalo. Srdečnou sdílnost předstíral, přetvařoval se, jako by mu šlo o blaho jiných a nikoli o povýšení jeho. Aby lid oklamal a sobě naklonil, objímal každého a líbal, jakoby chtěl ukázati, že považuje všecky za sobě rovné. Když pak lid úlisností svou si naklonil, ukázal srdce své, neboť se proti otci vzbouřil a táhl s vojskem proti němu. — Také židé v době pronásledování církve lichotili králi Herodesovi. Herodes Agripa počal pronásledovati křesťany. Dal sv. Jakuba, bratra Janova, odpraviti mečem. Vida pak, že se to židům líbilo, chtěje se jim zavděčiti, dal zatknouti sv Petra a uvrhnouti jej do vězení. Avšak sv. Petr byl andělem ze žaláře vyveden. Ráno nastala hádka mezi vojáky, co by se bylo s Petrem stalo. Herodes záležitost vyšetřil, dal vojáky odpraviti a odebral se do Judska. Hněval se na obyvatele Tyru a Sidonu. Poněvadž však obyvatelé těchto měst brali potravu a výdělky od krále, proto aby nepozbyli jeho přízně, podplatili kralovského komorníka, aby krále upokojil. To se mu podařilo. Král pak v ustanovený den k lidu ve vší své královské slávě řečnil a židé pochlebně volali: „Hlas Boží a ne lidský“, to jest, mluvíš jako Bůh a ne jako člověk. Herodes velice proto zpyšněl, avšak Bůh poslal anděla, kterýž ho zranil nemocí a rozlezli se v něm červi a umřel. (Sk. ap. 12, 22.) Takového lichotnictví dopouštějí se přemnozí lidé, kteří podlízají představeným a otrocky se pokořují, aby získali přízně jejich. Lichotnictví jest ošklivou a ohavnou nepravostí, která člověka nejen snižuje, ale škodí mu a též těm, jimž lichotí. Upřímný člověk pochlebníky pohrdá, jich u sebe netrpí a trestá je.

Jistý krasopisec vyobrazil velmi umělecky rakouského orla. Na každém péru napsána byla průpovídka tak drobným písmem, že toho pouhým okem nebylo lze přečísti. Císař František obdivoval práci a chtěl zvěděti, co je tam psáno. Byly to samé pochvalné přípovědi, jimiž se ctnosti mocnářovy do nebes vyhlašovaly. Krasopisec je s nadšeností předčítal a čím dále četl, tím větší nespokojenost a nelibost jevil císař, jenž poznal, že tento obraz nepodává z lásky, ale z pochlebnosti. Dočkav konce dal mu dar a propustil ho s těmito slovy: „Tu máte, jste výborný umělec; byl bych vás ale hojněji obdařil, kdybyste byl ze sebe neučinil pochlebníka.“

Pochlebníci zvláště škodí bližnímu, neboť aby se mu zalíbili, dobré jeho vlastnosti a záslužné skutky zveličují, anebo připisují mu ctnosti a zásluhy, jichž nemá, anebo jeho špatné skutky na oko schvalují a za dobré vyhlašují. Kdo jest tak lehkověrným a samolibým, že s jakousi zálibou chválu a lichocení poslouchá a lichotníky rád vidí, obyčejně bývá tak zaslepen, že mnohých a zjevných chyb svých nevidí a viděti nechce, myslí, že opravdu jest dokonalým a že každé slovo a každý skutek jest dobrý a moudrý, tak že konečně hřích ani za hřích nepovažuje. Pochlebníci již mnoho lidí zkazili a proto již Isaiáš v starém zákoně rozhorleně je káral řka: „Běda, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmu za světlo a světlo za tmu, pokládajíce hořké za sladké a sladké za hořké.“ (Is. 5, 20.) Umírající král Karel VIII. vzpomínal na pochlebníky a žalostně na ně naříkal. V nemoci jeho podával mu sluha umývadlo a král umývaje si ruce, vzpomněl si na Piláta a pohledše smutně na sluhu svého pravil: „Odkud to přichází, Bernarde, že za často nám bývá obtížným, spravedlivě jednati?“ A když sluha udiveně mlčel, doložil král: „Proto, že málo jest lidí kolem nás, kteří nám pravdu mluví.“

Nejhoršími však pochlebníky jsou ti, kteří lichotí lidem, aby jim uškodili. Takovými škodolibými lichotníky byli fariseové, kteří uradivše se poslali k Pánu Ježíši žáky své Herodiány, aby se otázali, sluší-li daň platiti: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš, a nedbáš na nikoho, nebo nepatříš na osobu lidskou: pročež pověz nám, co se tobě zdá, sluší-li dávati daň císaři čili nic?“ Pochlebnickou a chytráckou touto otázkou chtěli Pána Ježíše sobě nakloniti, aby ho mohli v slovu polapiti a pak ho zničiti. Pán Ježíš však poznal jejich hanebný úmysl a proto pravil jim: „Co mne pokoušíte pokrytci? Ukažte mi peníz daně. Čí jest obraz a nápis? Řkouce: císařův. Dávejte tedy, co je císařovo císaři a co jest Božího, Bohu.“ (Mat. 22, 16—21.)

Takovými škodolibými fariseji jsou všickni ti, kteří nám podlízají a sladce k nám mluví, aby se vedrali do srdce našeho a aby poznavše naše smýšlení anebo naše slabosti nás pak zničili. Buďme proto opatrnými a nedejme se klamati úlisnými lidmi; neboť kdo nás do očí příliš chválí a zvelebuje, nebývá naším pravým a upřímným přítelem. Pravý přítel nechválí ustavičně všeho, co na nás vidí, ale varuje nás před poklesky, upozorňuje nás na chyby naše a napomíná nás

Sv. Ignác, mučenník, boje se pochlebníků sama sebe takto napomínal: „Abych v tom, co Bohu náleží, věrným byl nalezen, musím se chrániti těch, kteří mně všetečně pochlebují, nebo kteří mne chválí, ti mne bičují.“

V osmém přikázání zapovídá se také všecko, čím bychom bližnímu uškoditi mohli na jeho cti a dobré pověsti. Kterými hříchy můžeme bližnímu škoditi na jeho cti, vysvětluje nám další otázka.

458. *„Čím se hřeší proti cti a dobrému jménu bližního?“*

Proti cti a dobrému jménu bližního se hřeší:

1 křivým podezříváním a opovážlivým posuzováním;

2. pomluvou, na cti utrháním a donášením;

3. spíláním anebo nadáváním.

Co rozumíme slovem čest anebo dobré jméno? Slovo „čest“ pochází od slova čestný nebo ctnostný a znamená mravní zachovalost a bezúhonnost. Pravíme-li o někom, že má čest a dobré jméno, naznačujeme tím, že člověk ten jest řádným, poctivým a dokonalým. Lidé ctnostní, spravedliví a poctiví požívají u lidí vážnosti, mají dobrou pověst, to jest, lidé o nich dobře myslí a mluví, chválí je a váží si jich. Čest a dobré jméno jsou proto nejdražším statkem, jak dí písmo sv.: „Lepšíť jest jméno dobré než bohatství všeliké: a přízeň lepší než stříbro a zlato.“ (Přísl. 22, 1.) Statky pozemské jsou sice také dobrem, ale nikoli největším a nejdražším, protože nebývají vždy s nimi spojeny čest a dobré jméno. Mají-li nám statky pozemské býti dobrem užitečným, musíme je držeti poctivě a spravedlivě, musí býti ozdobeny dobrou pověstí a ctí. Proto také není každý zámožný člověk cti hodným a nemá se boháč proto ctíti, že má více statků a majetku než druzí lidé. Čest se neřídí dle statku a důstojnosti, ale dle poctivosti a bezúhonnosti. Proto kdo má sice mnoho statků, ale žádné cti a dobré pověsti, není bohatým před Bohem. Dobré jméno jest lepším statkem než bohatství, neboť dobré jméno více nám prospívá než všelijaký statek pozemský. Neboť člověk, kterýž jest sice chudobným a posledním na světě, má-li čest a dobré jméno, je-li poctivým a nemůže-li mu nikdo chyby nějaké vytýkati, jest v pravdě nejšťastnějším, nejspokojenějším a nejbohatším. Dobré svědomí jest nade všecky poklady. Poněvadž čest jest nejvzácnějším statkem, proto máme se také o to přičiniti, abychom vždy jméno své udrželi v dobré pověsti Varujme se tudíž všeliké nepoctivosti, nespravedlnosti a všelikých hříchů, abychom se sami o svou čest a dobré jméno neoloupili. Než jako pozemské statky nám lidé berou anebo na majetku škodí, tak také mohou nám lidé čest vzíti anebo na dobré pověsti uškoditi.

Dobré pověsti bližního škodí, kdo jej křivě podezřívá.

458. *„Kdo se prohřešuje křivým podezříváním?“*

Křivým podezříváním se prohřešuje, kdo bez dostatečné příčiny o bližním něčeho zlého se domýšlí.

Mnoho zla jest na světě a mnoho lidí jest zlých a nepoctivých; přece však nesmíme každého člověka považovati za špatného, nesmíme nikoho podezřívati z nějaké špatnosti nebo hříchu, dokud jsme se řádně nebyli přesvědčili. Kdo by však bližního svého bez patrných příčin a důvodů z něčeho zlého v srdci svém vinil, kdo by se domýšlel, že to neb ono zlé vykonal nebo vykonati zamýšlel, kdo by o ctnosti bližního pochyboval, prohřešil by se křivým podezříváním. Bližního můžeme podezřívati buď bezdůvodně nebo z vážných důvodů.

Kdo bližního podezřívá z něčeho zlého bezdůvodně, dopouští se křivého podezřívání a proto hřeší. Tohoto hříchu dopustili se přátelé Jobovi Elifaz, Baldad a Sofar. Pán Bůh dopustil na Joba veliké soužení, aby jeho věrnost a stálost zkoušel. V jednom dni přišel o veškeren svůj majetek a všecky děti náhle mu umřely, a mimo to Bůh navštívil Joba hroznou nemocí. Opuštěn od manželky a přátel seděl na smetišti a naříkal na soužení své, avšak ani slovem nerouhal se Bohu. Jednoho dne přišli k němu jeho tři přátelé, posadili se proti němu a truchlili nad smrtí jeho, neboť se domnívali, že musí jistě umříti. Dlouho seděli mlčky a neměli slov, jimiž by ubohého Joba potěšili. Vida Job jejich zasmušilost počal naříkati. Ale jeho přátelé, místo aby ho těšili, vytýkali mu, že utrpení jsou jistě trestem za tajné jeho hříchy; neboť se domnívali, že Bůh jenom hříšníky trestá. Pravili mu: stavěl jsi se před světem nábožným, ale tajně jsi se dopouštěl hříchů a proto tě Bůh trestá. Tato výčitka, toto podezření, že by byl pokrytcem, více Joba bolela než nemoc a neštěstí. Proto dovolával se svědectví Božího; na nebi jest svědek můj, že nejsem takovým, za jakého mne činíte. Že přátelé Jobovi křivdili a křivě jej podezřívali z hříchů, ukázal sám Bůh, jenž přesvědčiv se o věrnosti a stálosti Jobově, hojně jeho trpělivosti odměnil; neboť Job nabyl opět zdraví, dvojnásobně majetku a narodilo se mu zase sedm synů a dcer a dočkal se vysokého věku, byv ode všech lidí ctěn a milován.

Podobně učenníci Páně podezřívali z hříchu slepce od narození. Přede dveřmi chrámovými v Jerusalemě sedával žebrák, kterýž byl od narození slepým. Když Pán Ježíš s apoštoly vycházel z chrámu o slavnosti stánků, uzřel jej, to jest, tak se na něho podíval, že si toho apoštolové všimnuli. I tázali se učenníci: „Mistře, kdo jest zhřešil, tento-li čili rodičové jeho, že se slepý narodil?“

I apoštolové byli toho mínění jako všickni židé vůbec, že všeliké neštěstí jest trestem za hřích a proto podezřívali žebráka nebo jeho rodiče z hříchů. Pán Ježíš však jim řekl: „Ani tento nezhřešil, ani rodičové jeho: ale aby zjeveni byli skutkové Boží na zemi.“ (Jan 9, 2, 3.)

Křivého podezřívání dopouštějí se obyčejně lidé, kteří sami nejsou hodni; proto se říká: „podle sebe soudím tebe.“ Člověk hodný nikoho nepovažuje za špatného, dokud se o jeho špatnosti nepřesvědčil; proto považuje bližního svého spíše za dobrého a poctivého než za zlého. Dobře tudíž dí sv. Řehoř: „Kdo sám není zlým, nedomýšlí se také o jiných zlého.“ Křivé podezřívání jest hříchem proti křesťanské lásce a spravedlnosti. Nikdo zajisté z nás si nepřeje, aby někdo o nás domýšlel se bez příčiny něčeho zlého anebo nás považoval za špatného, proto co sami nemáme rádi, nečiňme druhému. Láska k bližnímu nám poroučí, abychom každého považovali za dobrého a nikomu neškodili ani v srdci svém Proto dí sv. Pavel: „Láska nehledá, co jejího jest, nevzpouzí se, nemyslí zlého.“ (I. Kor. 13, 5.) Křivým podezříváním prohřešuje se proti všeliké spravedlnosti, protože bez příčiny a důvodu v srdci svém pochybujeme o poctivosti svého bližního. Jako není spravedlivým, abychom bližního před lidmi připravili o vážnost a úctu, tak také není spravedlivým chovati v srdci svém špatné myšlení o bližním. Bližní náš má právo, abychom o něm i v srdci svém dobře myslili a proto prohřešujeme se proti spravedlnosti, když bez příčiny bližního o dobrou pověst v srdci svém olupujeme. Proto napomíná nás prorok Zachariáš: „A žádný nemyslete zlého proti příteli svému v srdcí svých.“ (Zach 8, 17.)

Kdy podezřívání není hříchem? Ačkoliv nemáme bezdůvodně nikoho podezřívati ze zlého, přece zase není radno, abychom každému věřili a důvěřovali. Lidé jsou zlí a nepoctiví, proto neprohřešujeme se proti lásce a spravedlnosti, když jistým lidem se vyhýbáme, jim nedůvěřujeme a je podezříváme. Ze zkušenosti víme a nejednou jsme se přesvědčili, že ten nebo onen nás ošidil, oklamal a obelhal, proto není divu, že mu nevěříme a že ho z toho neb onoho zlého skutku podezříváme. O kom se ví, že ustavičně krade a často při krádeži byl polapen, nekřivdíme mu, když při opětných krádežích ho podezříváme. Kdo tedy bližního podezřívá ze zlého z vážných důvodů, nedopouští se křivého podezřívání a nehřeší. Bezdůvodného podezřívání se však pilně varujme, poněvadž snadno můžeme bližnímu nejen křivditi, ale také mu velmi uškoditi.

Jistý šlechtic koupené drahokamy uschoval v tajné skříni. Po jeho smrti našli sice dědicové seznam drahokamů, kde by však

byly, nevěděli. Nemohouce jich naleznouti, podezřívali sluhu, jenž sám byl u umírajícího otce, že je ukradl. Nevinný sluha udán byl soudu a poněvadž ničím nemohl křivou obžalobu dokázati, byl uvězněn. Po nějakém času dali synové onu skříni stolaři ku spravení. Stolař rozdělav skříni nalezl v ní drahokamy a odevzdal je dědicům. Sluha byl sice hned z vězení propuštěn a dali mu i velikou náhradu, avšak bolest a čest, ježto byl věrným služebníkem, nikdo mu nemohl více nahraditi.

Dobré jméno bližního poškozuje opovážlivým posuzováním.

460. *„Kdo se prohřešuje opovážlivým posuzováním?“*

Opovážlivým posuzováním se prohřešuje, kdo bez dostatečné příčiny o bližním něco zlého za jisto a pravdivo pokládá.

Opovážlivé posuzování liší se od křivého podezřívání tím, že ten, kdo bližního podezřívá, pouze se domýšlí o bližním něčeho zlého, nemá to za jisté a pravdivé; posuzovač však soudí člověka bez dostatečných důvodů a prohlašuje domnělé zlo za jisté a pravdivé. Posuzování to jmenuje se „opovážlivé“ proto, poněvadž člověk, ačkoliv na bližního nemá žádného práva, přece se opovažuje jej posuzovati a odsuzovati. Souditi lidi má právo sám Bůh, jenž jest vševědoucím, a potom zákonitá vrchnost, kteráž jako zástupkyně Boží může z podstatné příčiny podezřelé osoby zatknouti a souditi. Kdo však bezprávně lidi posuzuje, sahá na právo Boží a vrchnosti. Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Nesuďte a nebudete souzeni; nepotupujte a nebudete potupeni.“ (Luk. 6, 37.) Kdo bez práva a bez důvodu bližního posuzuje, zasluhuje, aby ho Bůh na věky odsoudil. Neboť kdo jsme my, že opovažujeme se drze bližního souditi? Soudíme-li však bližního, činíme se samozvanými soudci jeho a proto právem kárá nás sv. Pavel: „Kdo jsi ty, že soudíš cizího služebníka?“ (Řím. 14, 4); a sv. Jakub: „Jeden jest zákonodárce i soudce, kterýž může zkaziti i vysvoboditi. Ale ty kdo jsi, jenž soudíš bližního?“ (Jak. 4, 12, 13.)

K posuzování bližního nemáme také práva proto, poněvadž bližního svého dokonale neznáme a nemůžeme nahlédnouti do jeho srdce. My proto obyčejně posuzujeme lidi podle zevnějšku, z nahodilých zjevů anebo z jednoho poklesku. Proto náš s ud obyčejně bývá nespravedlivý a hříšný. Takového opovážlivého posuzování dopustil se velekněz Heli, jenž považoval Annu, matku Samuelovu, v chrámě se modlící za opilou, poněvadž pozoroval, že při modlitbě rty pohybovala, ale hlasité modlitby nepřednášela. Z toho Heli

soudil, že je opilou. A přece se mýlil, což poznáváme z odpovědi nábožné ženy Anny, kteráž řekla: „Nikoli, pane můj; nebo já jsem žena příliš nešťastná, a vína ani nápoje opojného jsem nepila, ale vylila jsem duši svou před obličejem Hospodinovým.“ (I. Král. 1, 15.) Také fariseové opovážlivě posuzovali Pána Ježíše, když mu pravili: „Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi ty Samaritán a ďábla máš?“ (Jan. 8, 48.) Podobně obyvatelé na ostrově Maltě křivě posuzovali sv. Pavla. Když na ostrově Maltě jedovatý had utíkaje před ohněm, ovinul se na ruce Pavlově, soudili okolostojící, že jest vražedníkem a že pomsta Boží ho stíhá; když pak ale viděli, že se mu ničeho zlého nepřihodilo, změnivše úsudek svůj pravili, že jest Bohem. (Skot. ap. 28.)

Opovážlivě posuzují lidé svého bližního, když dle zevnějšku soudí na vnitřek, na mravnost a zachovalost bližního. Vidí-li někdo člověka s narudlým obličejem, hned jej považuje za pijáka a činí při tom před lidmi neslušné poznámky, ačkoliv toho člověka ani nezná.

Lidé posuzují bližního z nějakých nahodilých zjevů. Někdo na př. častěji dochází do nějakého domu, lidé to pozorují a hned posuzují bližního, jakoby do onoho domu z nekalých úmyslů docházel. Jest ovšem pravda, že lidé se někdy nemýlí ve svých soudech, ale přece není dovoleno hned nad bližním vynášeti rozsudek. Často také mnozí posuzují osoby pobožné, které častěji chodí ke sv. zpovědi, do kostela a na pouti, a posmívají se jim nazývajíce je modlaři, pobožnůstkáři a pokrytci, ačkoliv jich dokonale neznají.

Křivého posuzování se také dopouští, kdo pro chybu nebo pro poklesek jednoho, odsuzuje celý stav. Tohoto hříchu dopouštějí se často nepřátelé kněžstva, kteří chybu některého kněze hned ve všech novinách uveřejňují a při tom odsuzují všecky kněze říkajíce: „Vidíte, takoví jsou ti kněží všickni.“ Kdyby se tak smělo souditi všeobecně, pak by žádný stav neobstál před lidským soudem, poněvadž ve všech stavech jsou lidé hodní i nehodní. Nesmíme tedy pro jednoho chybujícího odsouditi všecky. Lidé obyčejně posuzují bližního z nenávisti a závisti, ze škodolibosti a nadutosti; proto nás Pán Ježíš kárá: „Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého: a v oku svém břevna nevidíš?“ (Mat. 7, 3.) Buďme proto opatrnými v soudu svém s bližním na mysli vždy majíce své chyby a slabosti, a vždy se řiďme slovy Kristovými: „Nesuďte a nebudete souzeni; netupte a nebudete potupováni.“ (Luk 6, 37.)

Proti cti a dobrému jménu prohřešujeme se pomluvou a na cti utrháním.

461. *„Kdo se prohřešuje pomluvou?“*

Pomluvou se prohřešuje, kdo o bližním chyby vymýšlí nebo jeho skutečné chyby zveličuje.

Slovo „pomluva“ znamená tolik, jako špatná, lživá mluva neb mluvení zlého o jiném. Kdo o bližním roznáší veřejně nebo tajně chyby, jichž se nedopustil a jichž vůbec ani nemá, prohřešuje se proti cti a dobrému jménu bližního pomluvou. Pomluvy se také dopouští, kdo chyby bližního, jichž se někdy dopustil anebo jež má, zveličuje a všude roznáší. Pomluva jest ošklivou nepravostí, jíž se lidé všeobecně dopouštějí, jak dí sv. Jeronym: „Sotva koho nalezneš, jenž by neposuzoval skutků svého bližního.“

Pomluva jest lží a proto se jí lidé dopouštějí z těchže příčin jako lží. Lidé tudíž pomlouvají bližního: ze zlomyslnosti a škodolibosti, chvalořečí, ze žertu a také i mlčením.

a) Těžkým hříchem je pomluva, jíž se lidé dopouštějí ze zlomyslnosti proti svému bližnímu. Mnozí nenávidí svého bližního a proto ze zášti zlomyslně o něm vykládají zlé, jehož se vůbec nedopustil, nebo chyby jeho skutečné zveličují anebo jeho dobrým skutkům připisují zlé a sobecké úmysly a vůbec dobrou pověst jeho blátem a špínou pomluvy ďábelsky potřisňují. Takové zlomyslné pomluvy dopustila se žena Putifárova, která ze zášti, že mládenec Josef nechtěl jí po vůli učiniti a raději prchl, zanechav ji zahanbenou, převrátila pravdu a přede vším domácím lidem pomlouvala Josefa. „Svolala domácí své, a řekla k nim: Hle, jak zlého člověka uvedl muž můj do domu Všel ke mně, aby mně učinil něco zlého; a když jsem já zkřikla, a on uslyšel hlas můj, nechal pláště, kterýž jsem držela, a utekl ven.“ (I. Mojž. 39, 14—15.) Také fariseové a zákonníci ze zášti a nenávisti pomlouvali Pána Ježíše u Piláta řkouce: „Tohoto jsme nalezli, an převrací národ náš a brání daně dávati císaři a praví se býti Kristem Králem.“ (Luk. 23, 2.) Ze zlomyslnosti a zášti pomlouvali a pomlouvají nepřátelé řád jesuitský, viníce členy jeho z různých zločinů, jichž se nedopustili, aby nenáviděný řád byl zrušen. Podobně i Luther ze zášti k papeži a církvi katolické pomlouval papeže, církev a její učení. Tak pravil, že prý katolíci se klaní obrazům a sochám, svatým a ostatkům svatých, že pohrdají biblí a že církev zapovídá věřícím písmo sv. čísti, aby lid pravdy nepoznal a mnoho jiného. Luther vůbec pomluvy užíval, aby své vystoupení proti církvi obhájil. A podobným způsobem i dnes mnozí lidé ze zášti pomlouvají bližního, aby ho připravili o vážnost. Vidí-li, že mnohý člověk pro své šlechetné jednání a dobré své skutky požívá všeobecné úcty, tu hned jako krtci na všech stranách ryjí svým jazykem, vymýšlejíce

nepravdivé chyby o bližním anebo přikládajíce dobrým jeho skutkům špatné úmysly. Často slyšíte zlomyslné lidi říkati: „však kdyby z toho neměl užitku, jistě by té neb oné věci nepodnikal.“ Takovou pomluvou často mnozí spravedliví a poctiví lidé připraveni byli u lidu o všecku úctu a důvěru.

V starém Řecku žil mudrc Zoilus, jenž každého člověka pomlouval, haněl a nikoho zlolajícím jazykem neušetřil. Když se ho jednou jakýsi poctivý muž otázal, jak to přichází, že o všech lidech špatně mluví, odpověděl Zoilus: „Poněvadž jim jinak nemohu uškoditi, činím to jazykem a pomlouvám je a nadávám jim, ježto pomluvu a utrhání a nadávání lidé rádi poslouchají.“ Tak zlomyslnými jsou podnes přemnozí lidé.

b) Lidé pomlouvají bližního ze škodolibosti. Zášť a msta lidská tak jsou hroznými, že nemohou-li mstiví lidé nepřítele svého zabiti, používají jazyka svého, aby pomluvou bližnímu uškodili na dobré pověsti i na jeho statku. Mstiví lidé obyčejně u představených a vrchnosti zlehčují protivníka svého, aby ho připravili o důvěru a postavení; proto jeho slabosti zveličují a vymýšli o něm lživé pověsti, jako by byl nevěrným, nespolehlivým, nepoctivým a zlým. Tohoto hříchu dopouští se i čeládka a podřízení, když své pány pomlouvají a nepravdivé věci o nich roznáší, aby jim uškodili na dobré pověsti a aby tak nemohli dostati služebníků. Škodolibé pomluvy se dopouští, kdo na bližním vidí samé jen chyby a všude ho očerňuje ze zlých skutků a na jeho špatnost ukazuje. Této škodolibé pomluvy použil Aman, nejvyšší úředník krále Asvera, aby se pomstil na židech. Aman byl velice mocným, pyšným a mstivým a proto lid se ho bál a prokazoval mu božskou poctu. Než Mardocheus, žid a strýc manželky královy Esther, se Amanovi neklaněl a podobně i ostatní židé Aman proto se velice hněval a umínil si, že celý národ židovský vyhubí. Namluvil proto králi, že židé osnují proti němu vražedné úklady. Král slovům jeho uvěřil a vydal rozkaz, aby v určitý den veškeren židovský lid byl zavražděn. Řízením Božím však Esther národ od záhuby zachránila a Aman pověšen byl na šibenici, kterou dal udělati pro Mardochea. Také nejvyšší kněží pomluvy použili, aby donutili Piláta odsouditi Pána Ježíše na smrt. Pohané a židé pomlouvali první křesťany a sváděly na ně zapálení Říma a jiné zločiny, aby poštvali proti ním císaře, kteří pak křesťany pronásledovali a brozně mučili.

Škodolibé pomluvy dopouští se všickni nepřátelé církve, aby jí uškodili a proti ní štvali. Zvláště nevěrecké a protikatolické noviny provozují řemeslo škodolibé pomluvy, neboť každodenně denní zprávy svých novin vyplňují vylhanými zprávami o církvi,

kněžstvu, klášteřích a vůbec o katolických spolcích a skutcích. Protikatolické noviny živí se jedině z nadávání a pomlouvání církve, neboť není snad článku víry, o němž by lživě nebyly psaly, není událostí, kláštera, ústavu katolického, aby je tyto noviny nepokálely slinou svého jazyka pomluvačného. Protikatolické noviny bojují proti církvi jedině lží a pomluvou, a pomluvy užívají, aby nezkušené a neuvědomělé lidi poštvali proti církvi. Tyto noviny jsou tak hanebny, že z celého světa shledávají různé klevety o kněžích a klášteřích, je uveřejňují, aby uvedli v posměch církev a její kněžstvo. Když pak se dokáže, že na celé věci není zbla pravdy, noviny ty jsou tak nepoctivé, že pomluvy neopraví a neodvolají. Pomluvačné novinářstvo jest nejhorším škůdcem cti a dobrého jména bližního. Kdyby tyto noviny dosáhly touhy své, zničení totiž církve, musily by přestati vycházeti, protože by neměly o čem psáti, ježto k poučování lidu nemají ani chuti ani nadání.

Nevěrecký list Gartenlaube zvěstoval r. 1870 svým čtenářům novinu, že prý v Neapolsku byl dopaden u oltáře katolický kněz, v jehož kapsách nalezena zásoba lidských uší, jež prý v noci lidem uřezával. A brzo na to zvěstovali bádenské noviny, že jistý Haular, spolupracovník nevěreckého listu Gartenlaube byl v kotorském povstání od Bokelců zajat a byly mu obě uši uřezány. — Jaké zlomyslné a lživé povídačky uveřejňují české protikatolické listy o církvi a kněžstvu, může se každý na své vlastní oči každodenně přesvědčiti.

c) Pomluvy se můžeme dopustiti i chválou. Otážete se, kterak je to možno? Mluvme ze života Sejde se nějaká společnost na svačinu a jak to obyčejně bývá, mluví se o domácích záležitostech všem známých a pak přejde se na osoby Každý něco ví a poví o té neb oné osobě. Hlavní řečník mluví o jisté osobě, chválí ji a v dlouhé řeči za pozorného a napjatého poslouchání mluví o její zásluhách a dobrých skutcích, ale ve své nadšené chvále najednou řekne: „Věřte mně, přátelé, ten člověk je opravdu hodný, mám ho velice rád, kdyby jen . . Škoda, přeškoda! Jinak je to člověk v mnohých věcech prospěšný, avšak v tom ohledu, abych pravdu mluvil, nemůže býti omluven . . a nyní sype se hana a pomluva. Pomluva po předcházející chvále jest horší než každá jiná pomluva, neboť posluchači pomluvu si více a lépe pamatují, než dřívější chválu. Mnohý z posluchačů, který bližního zná a vždy jej považoval za dobrého člověka, po vyslyšení pomluvy řekne: „Kdo by to byl řekl, že on je takovým! Hleďme, jak se člověk v lidech mýlí.“ Nepoznáváte, drazí v Kristu, jak ukrutnou jest pomluva po předcházející chvále? Proto varujme se takové ošemetné pomluvy.

d) Nejhorší jest pomluva žertem a vtipy činěná. Úštěpační a zlomyslní lidé nejraději napadají čest svého bližního žertem, posměchem a vtipem; vypravují totiž o bližním vylhané poklesky zvlátě proti mravopočestnosti a poctivosti a koření pomluvu svou vtipem a žertem. Tito zlomyslní lidé obyčejně však tehdy sprostými vtipy uráží bližního, když jiný ho chválí a dobré věci o něm vypravuje Aby posluchači byli oklamáni a utvořili si jiné mínění o bližním, připojují pomluvači vtip nebo nějakou žertovnou poznámku o cti bližního a rázem oloupí svého bližního o čest. Sv. František Sal. praví o žertovných pomluvách toto: „Pomlouvání žertem se dějící jest ze všech pomluv nejhorší. Nebo jako bolehlav, bylina jedovatá, sama toliko jeděná není hrubě mocna, a snadno se jed její vyhnati může, avšak podáná-li smíchaná s vínem, jest nezhojitelna: tak pomluva obyčejná snadno jedním uchem by vyšla jak do druhého vešla; ale vtipným žertem propověděná mnohem hlouběji do srdcí posluchačů vniká. Jed nejhoršího hada pod jazykem jejich, dí David Uštknutí hadovo jest skoro neviditelné a na začátku zdá se neškodným, avšak jed vnikne hluboko do těla, zkazí krev a pak následuje smrt. Takovým usmrcujícím uštknutím na cti bližního jest pomluva vtipem činěná. Zdá se nepatrnou, ale hrozné má následky, neboť bližní jediným sprostým vtipem oloupen jest o dobré jméno své.

e) Konečně bližnímu můžeme na cti uškoditi mlčením nebo smíchem. Někdo na př. uchází se o nějaké místo v úřadě, živnosti a podobně a představení táží se na ucházeče osoby, která ho může dobře znáti. Mnohý dobře zná onoho člověka, mohl by mu dáti pěkné odporučení, ale nepřeje mu místa anebo povýšení a proto, místo aby bližního chválil anebo pravdu pověděl, pokrčí pochybovačně rameny a mlčí. Tímto jednáním vzbuzuje v představeném domnění, že ucházeč asi není hodným a proto bývá odmrštěn. Mlčení vše zavinilo a bližnímu snad do smrti uškodilo. Zlomyslnější pomluvou je pouhý škodolibý úsměv. Někdo chválí bližního a mluví o jeho ctnostech a zásluhách, zlomyslný člověk se tomu škodolibě a pohrdavě usměje. O takových pomluvačích dí písmo sv.: „Jako had, když uštkne tajně, o nic menším není ten, kdo tajně utrhá.“ (Kazatel 10, 11.)

Pomluva jest ošklivou nepravostí a je hříchem proti lásce a spravedlnosti, jí okrádá se bližní o nejdražší majetek — o čest. Pomluvač je horším zloděje, neboť zloděj okrádá bližního o majetek, jehož opět může nabýti, ale pomluvač olupuje nás o dobrou pověst, které nám nikdy nenahradí. Pomluva podobá se prachu na cestě, který vítr na všecky strany roznese. Proto byť by pomluvač nebo pomluvačné noviny pomluvu odvolali, přece nikdy nám nevrátí

bývalé vážnosti, protože vždy se najdou lidé, kteří pomluvě věří, o ní mluví a na bližního s nedůvěrou patří. Proto dí sv. Bernard: „Řeč jest věc lehká, nebo se snadno rozšiřuje, bolestně však zraňuje: snadno přechází, velice však pálí: snadno v duši vchází, ne tak snadno vychází: lehce se pronáší, ale těžko odvolává: snadno rozletuje, a proto též snadno láska porušuje.“

Pomluva také škodí pomluvačům. Písmo sv. varuje nás před pomluvou, neboť čteme v knize přísloví: „Boj se Boha, synu můj, a krále, a k utrhačům se nepřiměšuj: nebo v náhle nastane zahynutí jejich.“ (Přísl. 24, 21, 22.) Pomluvačů nikdo nemiluje, jim vyhýbá a nevěří jim, proto varujme se této nepravosti, která na světě tolik zla působí. K tomu napomíná nás sv. Jakub: „Neutrhejtež jeden druhému, bratří! Kdo utrhá bratru anebo kdo soudí bratra svého, utíká zákonu a soudí zákon.“ (Jak. 4, 11.) Pomluvače trestá Bůh často již na zemi. — Jistý pomluvač, jenž jazykem svým mnoho hoře bližnímu způsobil, ležel na smrtelném loži. I žádali ho přítomní, aby pamatoval na své spasení a dal se zaopatřiti. Nemocný však nechtěl. Když pak mu přátelé domlouvali, odpověděl: „Nemohu.“ A když ho na milosrdenství Boží odkazovali, pravil: „K jakému milosrdenství Božímu mohu já se uchýliti, když jsem jazykem svým tolik chyb a vad bližního odkryl. Pamatujte si, zlým jazykem dostanu se do pekla.“

Co musíme činiti, jsme-li pomlouváni? Mnohý člověk, slyší-li o sobě vykládati hanebné a nepravdivé věci, velice se rozhorlí, někdy i pomluvači spílá, a snad mu i na těle ubližuje. Toho všeho nemáme činiti, nýbrž buďme úplně klidnými, pokojnými a dělejme jako bychom o ničem nevěděli. K tomu je ovšem třeba velikého sebezapření, ale jest to opravdu nejlepším prostředkem k zastavení dalších pomluvačných řečí. Ovšem není to vždy pravidlem; neboť někdy mlčením můžeme si na dobré pověsti uškoditi. Proto žádá-li toho nutnost, braňme se věcně a vážně proti pomluvám. Slyšíme-li o sobě a své domácnosti pomluvy, zpytujme přísně a nestranně své svědomí, nemluví-li pomluvač aspoň částečně pravdy a poznáme-li, že v něčem jsme vinnými, pak varujme se chyb a poklesků a tím zavřeme lidem ústa. Trpíme-li nevinně, můžeme se hájiti, ale přece raději trpme; a máme-li dobré svědomí, zvolejme se sv. Pavlem: „Mne pak to za nejmenší jest, abych souzen byl od vás.“ (I. Kor. 41.) Pomluvu také považujeme za časný trest za hříchy své, buďme pokornými jako král David, jenž nedovolil potrestati muže, kterýž ho proklínal, jeho chyby mu předhazoval a mu spílal, ale trpělivě snesl zaslouženou pomluvu za své hříchy. Konečně vždy na mysli mějme, že Pán Ježíš, ačkoliv byl nejsvětějším a nikdo mu nemohl chyby a hříchu vytknouti, přece

neušel lidské pomluvě. Byť by tedy byl člověk sebe dokonalejším, soudu lidskému nikdy neujde. Sv. Jarolím vypravuje sám o sobě, že, když vyučoval Pavlu a Melanii věcem náboženským, někteří ho pomlouvali, jako by s těmi dívkami se byl prohřešil. Při tom, dí sv. Jarolím, potěšoval jsem se čistotou svědomí svého a řekl jsem sám u sebe: „Však i Pána mého belzebubem a svůdcem nazývali. Dále jsem si myslil, že Bůh, kterýž mne lépe zná, bude mým soudcem a že Kristus řekl těm, kteříž křivě potupeni bývají: „Odplata vaše hojná jest v nebesích.“ Tyto věci dodávaly mně útěchy.

Proti cti a dobrému jménu bližního se prohřešujeme na cti utrháním.

462. *„Kdo se prohřešuje na cti utrháním?“*

Na cti utrháním se prohřešuje, kdo skutečné chyby bližního bez dostatečné příčiny vyjevuje

Slovem „na cti utrhání“ rozumíme někomu na cti ubrati anebo někomu vážnost u lidí zmenšiti Tohoto hříchu se dopouští, kdo bez potřeby a bez práva skutečné chyby bližního, jichž jiný nezná, vyjevuje, aby se na bližním pomstil a na dobré pověsti jemu zlomyslně uškodil. Každý člověk má nějakou chybu, neboť všickni jsme křebcí a chybám podrobeni. Bez chyby není nikdo, jak dí sv. Jan: „Díme-li, že nemáme hříchu, sami se svádíme, a není v nás pravdy.“ (I. Jan 1, 8) Člověk však chyby a slabosti své zakrývá, bojuje proti nim a snad se jich s velikým sebezapíráním varuje a tudíž si nepřeje, aby lidé věděli o jeho poklescích. Co však řeknete o člověku, kterýž by vaše tajné poklesky, o nichž se nějak dověděl, vyzradil a o nich veřejně ze škodolibosti mluvil? Řeknete, to je bídník! Ano, na cti utrhači jsou zlí a bídní lidé, neboť jazykem svým neušetří ani živých ani mrtvých, nýbrž hanebně každého očerňují a potupují. Mnohý člověk jest v povolání svém velmi svědomitým a jinak i hodným člověkem a proto požívá všeobecné úcty a dobré pověsti; má však nějaké slabosti anebo se jednou nebo vůbec velmi zřídka nějaké chyby dopustil na př. se podnapil. O tomto jeho poklesku skoro nikdo neví. Avšak mstivý jeho nepřítel doví se o jeho poklesku a s ďábelskou radostí roznáší člověka po celém okolí a snad ho i do novin dá. Na cti utrhač ovšem mluví pravdu, nelže, avšak jeho úmysl při vyzrazování chyb bližního jest hříšný a bídácký, protože ze msty mluví o chybách bližního, aby ho oloupil o čest a vážnost.

Na cti utrhání jest ohavným hříchem, jímž na cti utrhači prohlašují se proti lásce k bližnímu a proti spravedlnosti.

Hřeší proti lásce, poněvadž nepotřebným a mstivým vyzrazením chyby bližního svého zarmucuje, před lidmi zahanbuje a ho k hněvu nebo pomstě popouzí. Neboť vynášíme-li chyby svého nepřítele, dáváme mu do rukou zbraň k obhájení sebe; ze msty totiž mluví pak o našich chybách a poklescích. Urazíme-li na cti svého přítele, zarmoutíme ho a nikdy nám nebude důvěřovati a lehko můžeme se připraviti o jeho přátelství. Na cti utrhač prohřešuje se proti všeliké spravedlnosti, poněvadž bezprávně sahá na čest svého bližního a bere mu ji jako zloděj, jenž bezprávně si přivlastňuje cizí majetek. Proto dí sv. Jan Zlat.: Jest hanebným a ohavným, jíti do cizího domu a tam všechno prohledati; ale daleko hanebnějším a ohavnějším jest, prohrabovati život svého bližního.“ Na cti utrhačů proto nikdo nemiluje. Již pohanští Římané pohrdali na cti utrhači a vypalovali jim na čele písmeno *C*, to jest, calumniator, na cti utrhač, aby se ho každý člověk mohl varovati. I u židů byli na cti utrhači v opovržení a poctiví lidé báli se jich. Proto král David volal prosebně k Bohu, aby ho uchránil od lidí utrhačných: „Naostřili jazyky své jako hadi: jed hadů litých jest pode rty jejich.“ (Žalm. 139, 4.) Sv. Jakub varuje nás před na cti utrháním a napomíná nás, abychom na úzdě drželi jazyka svého, jenž jest nebezpečný jako oheň, praví sv. apoštol: „I jazyk jest oheň, veškerost nepravosti. Jazyk jest mezi našimi údy ten, kterýž znečisťuje celé tělo a zaněcuje kolo narození našeho, rozpálen jsa od ohně pekelného.“ (Jak. 3, 6.) Že utrhačný jazyk může celý běh našeho nebo bližního života zničiti, dosvědčují mnohé příklady ze života.

Roku 1829 pobil se jistý čeledín v M. s druhem svým, jenž následkem těžkého poranění zemřel. Čeledín, jenž jinak byl spořádaným, ač svého přenáhlení velice litoval, přece odsouzen byl na 5 let do vězení. Vytrpěv si svůj trest, odebral se do cizí krajiny, kdež 3 leta věrně sloužil a příkladně se choval, tak že všeobecně byl ctěn a rolník, u něhož sloužil, chtěl mu dáti jedinou dceru svou za manželku. Když již se ku svatbě chystali, přišla do oné osady obchodnice s ovocem, kteráž pocházela z té krajiny, odkudž přišel onen čeledín. Uslyševši o jeho štěstí, vyzradila na něho, že před třemi lety byl v žaláři pro rvačku. Ze svatby nyní sešlo a zahanbený a ubohý čeledín tak se zarmoutil, že odstěhoval se do Ameriky. Ovocnářka litovala své prostořekosti, vychvalovala potom čeledína, avšak bylo již pozdě, neboť nemohla napraviti, co utrhačným jazykem pokazila.

Jsou-li pomluva a na cti utrhání vždy stejně velikými hříchy?

Pomluva a na cti utrhání všeobecně praveno jsou hříchy těžkými. Pouze tehdy mohou býti lehkými hříchy, urazíme-li někoho

z neopatrnosti nepatrným slovem a nemáme-li při tom žádného zlého úmyslu. Jinak však pomluva a na cti utrhání jsou těžkými hříchy, které dle okolností mohou býti někdy méně těžkými a jindy těžšími. Pomluva a na cti utrhání jsou těžkými hříchy zvláště v těchto případech:

a) Čím je osoba vznešenější a vážnější, kterou pomlouváme, a čím jest větší chyba, kterou jsme vymyslili anebo skutečnou chybu zveličili a vyzradili, tím většího hříchu jsme se dopustili. Kdo o vznešené a vyšší osobě roznáší vymyšlené řeči, jimiž v pochybnost se uvádí čistota a poctivost její, dopouští se těžkého hříchu, protože onu vyšší osobu u poddaných připravuje o všechnu vážnost a úctu. Podobně těžkého hříchu by se dopustil, kdo by skutečné chyby vyšší osoby zlomyslně roznášel a tak o představených svých mluvil, jako by oddáni byli nějakým hříšným náruživostem. Pomluva a na cti utrhání jsou pak tím těžšími hříchy, čím více lidí tajným způsobem o chybách vyšších osob se dověděli. Těžkým hříchem jest také pomluva, jíž se dopouští vznešená a vyšší osoba, vrchnost duchovní a světská, poněvadž těmto osobám více se věří než obyčejným a známým pomluvačům.

b) Pomluva a na cti utrhání jsou tím větším hříchem, čím větší škoda byla bližnímu na cti a statku jeho způsobena. Sv. Tomáš Aqu. praví: „Velikost hříchu řídí se vždy dle škody, která bližnímu byla způsobena.“ Pomluvač nejen urazil bližního na cti, ale také uškodil mu na dobré pověsti a vážnosti u ostatních lidí a bývá příčinou různých hříchů. Neboť obyčejně z pomluv povstávají hádky a sváry v rodinách a mezi sousedy, pomluvený člověk ztrácí nejen důvěru u svých spoluobčanů, ale často i úřad, k jehož vedení zvláště poctivosti a dobré pověsti jest nezbytně třeba. Pomluvač škodí i na statku bližnímu, pomlouvá-li na př. řemeslníky a obchodníky; neboť pomluvou svou mnohé zákazníky a odběratele jim odrazí, čímž řemeslníci a obchodníci nemalé škody utrpí.

c) Pomluva a na cti utrhání jsou tím těžšími hříchy, čím více lidí pomluvu slyšelo, neboť tím také lehčeji a rychleji špatná pověst o bližním se roznese a tím horší má následky

d) Konečně pomluva a na cti utrhání jsou tím těžšími hříchy, čím horší jest úmysl pomluvačův. I když bližního pomlouváme z lehkomyslnosti, ze zvyku a povídavosti, dopouštíme se těžkého hříchu; avšak pomlouváme-li bližního ze zlomyslnosti, ze msty a jiných nekalých úmyslů, jest pomluva těžším hříchem.

Hříchů se také dopouští, kdo bez potřeby vypravuje o chybách bližního tam, kde není známým. Někdo na př. v osadě dopustí se

podvodu nebo jiného zločinu, což je všem lidem v osadě známo. Mluví-li se o jeho zločinu v osadě, není to hříchem, poněvadž je to známo. Kdyby však někdo člověka toho v jiném kraji pomlouval a bez potřeby o jeho zločinech vykládal, hřešil by proti lásce a spravedlnosti. Ostatně slušnost toho žádá, abychom jako křesťané o chybách bližního bezprávně všude nemluvili, nýbrž raději mlčeli. Proto říkala sv. Teresie: „Nemohu-li o bližním ničeho dobrého mluviti, raději o něm nemluvím.“ Neomlouvejme se také slovy: „já jsem to pověděl jen mým známým, kteří se mně zavázali čestným slovem, že slova nevyzradí.“ I když jsme vyzradili poklesky bližního jen svým známým, přece jsme se těžce prohřešili proti dobré pověsti svého bližního. Proto přemáhejme svou slabost a nepomlouvejme se vespolek.

Ačkoliv je těžkým hříchem, chyby bližního vyjevovati, přece však někdy můžeme chyby bližního vyjeviti.

463. *„Kdy smíme chyby bližního vyjeviti?“*

Chyby bližního smíme a máme vyjeviti, když je toho třeba k polepšení chybujícího nebo k zamezení ještě většího zla.

Žádá-li toho prospěch a náprava chybujícího a jedná li se o zamezení většího zla a jeho následků, můžeme chyby bližního vyjeviti, ano někdy bychom se prohřešili proti lásce, když bychom cizí hříchy tajili a zamlčovali.

a) Poznáváme-li, že vyjevením chyb někoho můžeme obrátiti a k polepšení přivésti, můžeme chyby jeho vyjeviti těm, kteří na něho mají vliv anebo právo. Konáme-li to z lásky k bližnímu, pak vyjevení jeho hříchů není na cti utrháním, nýbrž dobrým skutkem, poněvadž vlastně chceme a přejeme bližnímu dobra.

Sv. Tomáš Aqu. praví o tom: „Tehdáž je utrhání hříchem, když se děje s tím úmyslem, aby se uškodilo dobré pověsti; nikoli však, když se něco zlého projevuje, aby se novým pokleskům chybujícího předešlo anebo uškození jinému zabránilo.“ Sám Ježíš Kristus nařizuje nám, abychom chyby bližního vyjevili, neboť praví: „Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci ho mezi sebou a jím samým; pak-li tě neuposlechne, přijmi k sobě ještě jednoho nebo dva; pak-li jich neuposlechne, pověz církvi: jestliže pak ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Mat. 18, 15—17.) Ze slov těchto poznáváme, že hříchy bližního můžeme vyjeviti představeným jeho. Dopouštějí-li se dítky nebo služebníci nějakých nepravostí na př. nedovolené známosti anebo okrádají-li

hospodáře, jest povinen hříchy jejich oznámiti ten, komu jsou známy, aby rodičové, pokud jest ještě čas, mohli děti pokárati a od horšího zla uvarovati. Vidíme-li, že náš bližní dopouští se různých chyb, můžeme jeho přítele na hříchy jeho upozorniti, aby mu domluvil a na dobrou cestu ho uvedl.

b) Chyby bližního můžeme a někdy i musíme vyjeviti, abychom zabránili většímu pohoršení anebo většímu zlu a škodě, které by jiní nebo celá společnost utrpěli. Proto poddaní povinni jsou, úřadům oznámiti tajné buřiče a spiklence, kteří ohrožují pokoj a blaho církve, státu, obce anebo společnosti vůbec. Blaho a život bližního a společnosti zajisté jsou přednějšími než život zlého člověka; a proto můžeme-li zabrániti škodě, kterou bližnímu zlí lidé způsobiti zamýšlejí, máme vše vyzraditi, abychom předešli horším následkům hříchu. Proto také neprohřešuje se na cti utrháním, kdo hospodáře, jenž najímá čeledína, upozorní na jeho nepoctivost a nevěrnost; neboť kdyby chyby čeledínovy zlomyslně a škodolibě zamlčel, hřešil by proti lásce, poněvadž vyjevením chyb mohl hospodáře uchrániti od škody a trápení. Pán Ježíš fariseje často napomínal a soukromě poučoval; když však zůstali zatvrzelými a lid sváděli ku zlému, vystoupil proti nim veřejně a před lidmi ukazoval na jejich chyby, aby se jich lid varoval. Proto také i sv. Pavel varoval Timothea před jistým zlým člověkem, neboť mu psal: „Alexander, kotlář, mnoho zlého mi učinil: zaplatíť mu Pán podle skutků jeho, kteréhož i ty se varuj; nebo velmi se protivil slovům našim.“ (II. Tim. 4, 14, 13)

Chyby bližního můžeme tedy někdy vyjeviti, avšak musíme tak činiti z dobrého úmyslu a musíme je vyjeviti pouze těm osobám, které mají právo a moc dalším chybám zabrániti, vinníka pokárati anebo potrestati. Kdybychom na bližního jeho představeným žalovali z úmyslu nešlechetného, ze msty anebo škodolibosti, prohřešili bychom se těžce udavačstvím. Vyjevujeme-li chyby bližního představeným, musíme také vypovídati úplnou pravdu; nesmíme tedy chyby zveličovati anebo pochybné a nejisté věci, které známe jen z doslechu, za jisté a pravdivé vydávati.

Proti cti a dobrému jménu bližního se také prohřešuje, kdo pomluvu a na cti utrhání poslouchá a jim nebrání.

464. *„Co máme činiti, musíme-li slyšeti pomluvačné řeči o bližním.“*

Musíme-li slyšeti pomluvačné řeči o bližním, nemáme v nich míti žádného zalíbení, nýbrž máme co možná na jevo dávati, že se nám nelíbí a, seč jsme, jim bránili.

Kdy posluchači pomluv stávají se spoluvinnými hříchy proti cti a dobrému jménu bližního?

a) Posluchač pomluv dopouští se stejného hříchu jako ten, kdo pomlouvá, když pomluvu poslouchá se zalíbením. Kdo poslouchá pomluvu ze škodolibosti a raduje se v srdci sám, že bližní jest tupen a zlehčován, prohřešuje se těžce proti cti svého bližního. Proto dí sv. Bernard: „Nechci rozhodovati, kdo jest trestuhodnějším, zda-li ten, kdo ničí čest svého bližního špatnými řečmi, anebo ten, kdo tyto řeči poslouchá; jediný rozdíl jest: onen první má ďábla na jazyku, druhý pak v uších.“ Kdo poslouchá pomluvu z obyčejné zvědavosti a při tom neukazuje ani radosti ani škodolibosti, dopouští se hříchu všedního

b) Prohřešuje se proti cti bližního, kdo pomluvy poslouchá a jim nebrání, ačkoliv by měl a mohl. Křesťanská láska nám poroučí, abychom podle možnosti zabraňovali zlu, které by bližnímu mohlo uškoditi. Proto jsme-li povinni, zabrániti zlodějům, aby bližnímu neškodili na jeho statku, jsme také povinni, zabrániti pomluvačům, by bližního neokrádali o čest a dobré jméno Kdo však pomluvy poslouchá a jim nebrání, prohřešuje se proti cti bližního a jest spoluvinným hříchem pomluvy. Proto napomíná nás Sirach: „Opleť uši své trním, neslyš jazyka zlého, a ústům svým udělej dvéře a zámky.“ (Sir. 28, 28.) Menšího hříchu se dopouští, kdo z bázně a slabosti nebrání pomluvám anebo brániti nechce, ježto vidí, že by pomluvač ještě drzeji pomlouval a nadával.

c) Prohřešuje se proti cti bližního, kdo k pomluvě dal podnět anebo kdo pomluvačné a utrhačné řeči protahuje ustavičnými otázkami. Mnozí lidé jsou velmi zvědavými a proto dotazují se na chyby svého bližního a vůbec na jeho život, jednání a řeči. Proto vidí-li, že někdo mluvil s jistou osobou, hned se na ni ptají a svým dotazováním dávají příčinu k pomluvě a k na cti utrhání. Jiní zase pomluvače k pomluvačné řeči povzbuzují tím, že zlolajnou řeč potvrzují slovem nebo kýváním hlavy anebo i pochvalou. Tito posluchači pomluv jsou zrovna takovými jedovatými hady jako pomluvači a proto i stejného trestu dojdou.

Láska a spravedlnost nám přikazují, abychom nikdy se zalíbením neposlouchali pomluv, nýbrž všech prostředků se chopili, bychom nestali se spoluvinnými hříchy proti cti a dobrému jménu bližního. Jak se tedy máme zachovati, musíme-li pomluvy slyšeti?

a) Musíme li slyšeti pomluvy a na cti utrhání o bližním, vzpomínejme si vždy na své vlastní chyby a na křehkosti své. Sv. František Sal., musel-li poslouchati utrhačné

řeči, vzdychával: „O té lidské bídy, té lidské bídy! My všickni jsme obklíčeni vlastními mnohými křehkostmi. My sami ničeho nemůžeme dovésti, leč hřešiti. My bychom ještě hůře klesli, kdyby nás pravice Boží byla neochraňovala.“ Proto také volá Pán Ježíš: „Pokrytče, vyvrz prve břevno z oka svého a tehdy prohlédneš, abys odňal mrvu z oka bratra svého.“ (Luk. 6, 42.) Kdo pomlouvá bližního a vidí na něm samé chyby, měl by napřed hleděti na sebe a jak říkáme, zametati před svým prahem. Proto kdo chce jiné posuzovati a chyby jim vytýkati, musí sám býti bez chyby. Kdo z nás může to o sobě říci? Proto vzpomínajíce na vlastní chyby neposlouchejme pomluvačných řečí. U přítomnosti sv. Hugona, biskupa, nesměl nikdo bez přísného pokárání bližního pomlouvati, tím méně sám se opovážil, o jiných cos nepravého mluviti. Říkávalť, že každý má na svých hříších dosti a není třeba, klevetami svědomí své anebo jazyk przniti.

b) Musíme-li slyšeti pomluvačné řeči o bližním, dejme na jevo, že utrhačné řeči se nám nelíbí a že s nimi nesouhlasíme. Kdo slovem nebo i posuňkem dává na jevo, že s pomluvou nesouhlasí, může často pomluvačné řeči zastaviti a pomluvače umlčeti. Proto dí písmo sv.: „Vítr půlnoční rozhání déšť, a tvář smutná jazyk utrhající.“ (Přísl. 25, 23.) Nelibost nad pomluvačnými řečmi ukážeme, když se bližního zastaneme, jeho chyby dle možnosti omlouváme a na dobré jeho skutky a vlastnosti ukážeme, a potom řeč na jiný předmět zavedeme. Sv. Paškal Baylon tak nenáviděl pomluvy, že, když někdo bližního pomlouval, ihned pomlouvaného chválil říkaje, že nikdo není tak špatný a tak zkažen, aby se na něm něco chvalitebného nenašlo.

Představení však jsou povinni, pomluvám brániti a pomluvače přísně kárati a trestati. Rodiče nesmějí nikdy v domácnosti pomluv trpěti; proto mají děti i čeládku přísně kárati, aby pomluv zanechali. Zvláště kněží úřadem svým jsou povinni, pomluvám brániti a věřících poučovati o hříších proti cti a dobrému jménu bližního. Když jednou sv. František Seraf. uslyšel, jak jeden jeho domácí čest bližního urážel, pravil ku svému vikáři: „Vstaň, otče, a vyšetři věc tu důkladně. Je-li pomluvený nevinen, potresci přísně pomluvače, aby jiní z něho si vzali příklad odstrašující.“ Později se vyjádřil, že takovému bratru se má roucho řeholní odejmouti, poněvadž se neostýchal roucho cti svého bližního zlým jazykem trhati.

c) Nemůžeme-li pomluvačným řečem zabrániti, odvraťme se od pomluvače anebo odejděme ze společnosti. K tomu napomíná nás Sirach: „Opleť uši sve trním, neslyš jazyka zlého, a ústům svým udělej dvéře a zámky.“ (Sir. 28, 28.) Kdyby každý

odvrátil se od pomluvačů, musili by ustati v řeči své utrhačné; proto dobře dí sv. Jeroným: „Kdyby nebylo posluchačů, nebylo by pomluvačů“ Jednoho dne čekaje sv. Tomáš z Villanovy v předsíni, až k císaři Karlu V. povolán bude, musel tam utrhačné řeči některých dvořenínů poslouchati. I rozpálen jsa svatou horlivostí, jal se s příslušnou opravdivostí a laskavou přísností je napomínati k mlčení a konečně rozhorleně pravil: „Prosím, nemáte-li co jiného na práci, propusťte mne odtud“

Proti cti a dobrému jménu bližního prohřešujeme se donášením.

465. *„Kdo se prohřešuje donášením?“*

Donášením se prohřešuje, kdo někomu donáší, co jeho přítel nepříznivého o něm pověděl, aby je znesvářil!

Sv. Alfons Ligouri praví, že přemnozí lidé mají tu chybu, že velmi pozorně poslouchají, co kdo o jiných vypravuje, aby vše hned pomlouvanému donésti mohli. Takové lidi, kteří sem i tam klevety donáší lidem, nazýváme donášeči či ramenáči. V každé osadě jsou takoví klevetníci, kteří běhají z domu do domu po klevetách a chtějíce se zalichotiti lidem vykládají, co ten nebo onen o nich mluvil. Pro zlomyslné donášení klevet rozvadili se rodiče s dětmi, přítel s přítelem a často v celé osadě jsou veliké sváry, hněvy, soudy a nepřátelství, které zaviňují klevetiví lidé. Tito donášeči jsou horší utrhačů na cti, protože beze studu a z jakési škodolibosti působí všude sváry a štvou bratra proti bratru. Jaké následky působí donášení, živými barvami líčí Sirach, jenž donášeče nazývá třetím jazykem, praví: „Donášeč a dvojazyčník jest zlořečený; nebo mnohých, kteříž pokoj mají, pobouří. Třetí jazyk mnohé v neštěstí uvrhl a rozptýlil je z národu do národu: města pevná bohatých zbořil a domy velkomocných podkopal: vojska národů porazil, a národy silné rozptýlil. Jazyk třetí vyhnal ženy zmužilé, a zbavil je ovoce prací jejich.“ (Sir. 28, 15—20.) A proto týž moudrý Sirach nás varuje: „Ať nesluješ klevetníkem, a jazykem svým ať se nelapíš a nezahanbíš.“ (Sir. 5, 16.) Než donášeč škodí sám sobě; neboť jen jemu podobní klevetníci ho přijímají a poslouchají, avšak spravedliví lidé donášečů nenávidí a z domů je vyhánějí. Na věčnosti pak donášeči budou vyvrženi z království nebeského, sídla to svatých, tichých a pokojných duší, což potvrzuje opět Sirach, jenž dí: „Donášeč zprzňuje duši svou a mezi všemi bude v nenávisti.“ (Sir. 21, 30). Žofie byla dobré děvče, avšak velmi klevetivá. Vše, co viděla, o někom slyšela, musela

povídati, nemohouc ničeho zamlčeti. Vše, co se u sousedů přihodilo, věděla a roznesla. Proto jí lidé nenáviděli. Když dospěla, šla do služby. Z počátku byli s ní všude spokojeni, klevetami však tak se všem zprotivila, že jí nikdo nechtěl do služby; musela se tedy bídně živiti nádenickou prací u všelijakých lidí.

Konečně proti cti a dobrému jménu bližního prohřešujeme se **spíláním anebo nadáváním?**

466. *„Kdo se prohřešuje spíláním anebo nadáváním?“*

Spíláním anebo nadáváním se prohřešuje, kdo čest svého bližního v jeho přítomnosti slovy nebo skutky zlehčuje.

Zlomyslní a nepřátelští lidé zášť svou k bližnímu ukazují zvláště svým hrubým chováním. Zlehčují totiž bližního nejen pomluvou, ale také svým pohrdáním, posměchem anebo nadáváním. Bližního svého zlehčuje a náležité úcty mu neprokazuje, kdo ho ani **nepozdravuje.**

Pozdravení jest veřejným projevem úcty k bližnímu, které lidé sobě navzájem od počátku světa prokazovali. Zvláště nižší osoby vyšším prokazovali úctu pokorným pozdravením. Pozdravení dávalo se slovy i skutky. Potkal-li nižší vyššího, hluboce se mu uklonil a pronášel uctivé pozdravení, které obsahovalo přání zdraví a různého dobra. Písmo sv. nám vypravuje, kterak Abraham Hospodina a anděle, kteří s ním Abrahama navštívili, pokorně pozdravil, neboť se jim hluboko klaněl. U starých Hebreů pozdravení bylo u veliké vážnosti a pozdravovali se různým způsobem. Obyčejně se pozdravovali slovy: „Pokoj tobě; Bůh ti buď milostiv; Jehova buď s tebou.« Na pozdravení pak odpovídali: „Pozdrav tě Jehova.“ Vyptávali se na zdraví, a také se líbali. Nižší před vyšším činil hlubokou poklonu, padl na kolena a jel-li na vozu, sestoupil dolů. Při rozchodu zase si žehnali, poklonili se a políbili se. U národů východních způsob pozdravování jest mnohem slavnější než u nás a řídí se i dle osoby, kterou pozdravují. Rus padá před pánem na zemi, objímá kolena a líbá je; Poláci až k zemi se skloňují. U Slovanů vůbec pozdravení bývá srdečnou vzájemnou úctou.

Kristus Pán také miloval pozdravení a pozdravoval své apoštoly slovy: „Pokoj vám“, a tento způsob pozdravení přikázal i apoštolům. Křesťané již za prvních časů pozdravovali se: „Pán s vámi, pokoj s tebou, chvalme Krista“. Z těchto pozdravů vyvinul se u křesťanů pozdrav: „Pochválen buď Ježíš Kristus. — Až na věky. Amen.“ Lidé se pozdravují i jinými slovy a skutky. Všeobecně pozdravujeme se smeknutím klobouku, poklonou, podáváním

pravice, povstáním anebo slovy: má úcta, dobré jitro anebo podobně. Pozdravení jest vždy známkou zdvořilosti a slušnosti. Proto lidé vždy za velikou urážku považovali, když jich někdo nepozdravil anebo na pozdravení nepoděkoval. Kdo tedy známého svého bližního zúmyslně, to jest, aby i jiní viděli, a poznali, jak pohrdá svým bližním, nepozdraví anebo na pozdrav nepoděkuje, prohřešuje se také proti cti a dobrému jménu bližního, poněvadž skutkem svým vydává v posměch svého bližního a ukazuje k němu veřejně zášť a nepřátelství.

Zvláště však prohřešuje se proti cti a dobrému jménu bližního, kdo bližnímu svému do očí před lidmi spílá, jej špičkuje, z něho si posměch a zlomyslné žerty tropí. Nejčastěji tropí si lidé posměch z těch, kteří mají nějakou přirozenou vadu na př. že jsou hrbatí, kulhaví, koktaví, slepí nebo hluší. Nešťastníci tito bývají často terčem neslušných vtipů a žertů, poznámek a škodolibých posunků. Rozumný člověk zajisté odsuzuje hrubé jednání spílačů a posměvačů. Ale bohužel často se stává, že mnozí spílajícího nejen nezakřiknou, nýbrž smějí se také a neslušné poznámky připojují. Mnozí také, aby potupili bližního a zlehčili jeho dobré jméno, vytýkají chyby jeho rodičů, příbuzných anebo členů jeho stavu. Stává se dnes velmi často, že mnozí nepřátelé kněžstva v přítomnosti knězově tupí kněze jiného, jenž dopustil se nějakého poklesku, aby přítomného a bezúhonného kněze potupili a o vážnost připravili.

Spílání jest hanebným hříchem, jímž prohřešujeme se proti křesťanské lásce, kteráž nám přikazuje, abychom chyby bližního zakrývali a nikoho nepotupovali, abychom sami nebyli potupeni. Spílání také působí sváry, hádky, rvačky a vraždy; proto varujme se tohoto hříchu, jenž neprozrazuje ani vzdělanost ani slušnost, nýbrž hrubost a surovost. Kristus Pán zapovídá všeliký hněv proti bližnímu a jednou věčným ohněm trestati bude ty, kteří na bližního se hněvali a jemu spílali. Pravilť Pán Ježíš: „Každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdož by pak řekl bratru svému „Racha“ (t. j. hloupý, ničemný)! hoden bude rady. A kdož by řekl: „Blázne“ (neznabohu)! hoden bude pekelného ohně.“ (Mat. 5, 22.) Buďme proto k sobě uctivými a zdvořilými, a neukazujme záští a pohrdání k nikomu ani nepozdravením ani spílánim. Jsme křesťany a známkou naší víry má býti láska k přátelům i nepřátelům. A tuto lásku projevíme, když svému bližnímu všude prokážeme čest a úctu, kteráž jemu dle jeho stavu náleží. Budeme-li ctíti bližního, dojdeme cti i my. Nečiňme si z nikoho posměch, neboť často posměváčkové bývají potrestáni. — V životě sv. Ignáce z Loyoly čte se o této události. Vraceje se z pouti jerusalémské nalezl v přístavu dvě lodi, které právě k odplutí do Italie přichystány byly. Jedna z nich

náležela Benátčanu, veliký to a úpravný koráb s bohatým nákladem; druhá loď byla malíčká a chatrná. Sv. Ignác vyhlédl si úhlednou loď kupeckou, aby bezpečně dostal se do Italie. Velitel lodě však ho nepřijal řka posměšně: „Svatí nepotřebují lodi jako obyčejní lidé, oniť chodí po moři jako po zemi". I musel sv. Ignác za vděk vzíti s druhou, chatrnou lodí. Avšak tato chatrná loď bez úrazu vykonala svou cestu mořem, kdežto ona veliká a pevná loď kupecká ztroskotala se u jednoho ostrova a vysměvačný Benátčan zahynul ve vlnách i s bohatým svým nákladem.

V rozjímání tomto poznali jsme, jakým způsobem mohou lidé svým jazykem bližnímu uškoditi na jeho cti a dobrém jménu. Ze všeho jsme poznali, že lež, pomluva, křivé svědectví, na cti utrhání, donášení, spílání a nadávání jsou všeobecně těžkými urážkami na cti bližního, a že hříchy tyto jsou tím větším hříchem, čím větší jest škoda, která tím bližnímu způsobena byla. Chceme-li dosáhnouti odpuštění těchto hříchů, musíme bližnímu nahraditi vše, čím jsme mu na cti a statku ublížili. Jako zloděj musí odcizenou věc vrátiti a učiněnou škodu nahraditi, tak pomluvači jsou povinni čest bližnímu vrátiti a škodu, kterou utrpěl, nahraditi. Co musí činiti, kteří bližnímu uškodili na cti a dobrém jménu, poučuje další otázka.

467. *„Co je povinen, kdo bližnímu na cti a dobrém jméně uškodil?"*

Kdo bližnímu na cti a dobrém jméně uškodil, jest povinen:

1. pomluvu odvolati a, když bližního zneuctil, ho odprositi;

2. ve všech případech podle sil svých napraviti škodu, kterou bližnímu na jeho cti, jeho dobré pověsti a tím snad také na jiných statcích způsobil.

Jako v sedmém přikázání povinni jsou k náhradě zloději a všickni, kteří jakýmkoliv způsobem na krádeži měli podílu, tak v tomto osmém přikázání povinni jsou k nápravě lháři, pomluvači, na cti utrhači, kteří svým jazykem bližnímu uškodili na jeho dobré pověsti a také snad na majetku jeho K této náhradě povinni jsou také novináři, kteří uveřejněnými lživými zprávami potupili bližního, a také i čtenáři, kteří uveřejněnou pomluvu v novinách zlomyslně jiným vykládali a všude roznášeli. Konečně pomluvači jsou povinni bližnímu nahraditi škodu, kterou utrpěl na svém majetku.

Kdo musí náhradu cti učiniti?

Náhradu cti musí učiniti pomluvač sám a sice ústy svými právě tak, jak jazykem svým pomlouval a na cti utrhal. Pomluvač jazykem svým uškodil bližnímu, oloupil ho o čest a dobré jméno,

proto musí bližnímu navrátiti, co mu bezprávně vzal. Musí tudíž pomluvačné řeči odvolati, a sice pomlouval-li bližního veřejně, musí také pomluvu veřejně, na tomtéž místě a v téže společnosti, kde se pomluva stala, zase odvolati a bližního odprositi Někdy pomluva se roznesla po celém kraji, proto pomluvač musí utrhačné řeči své odvolati v novinách.

Kdo bližnímu svému na cti utrhal, kdo skutečné jeho poklesky vyjevil, nemůže ovšem utrhačná slova odvolati, protože by zase lhal. Poněvadž však je vyzradil bezprávně, bez potřeby a ze zlomyslnosti takovým lidem, kteří o tom věděti nemusili a neměli, musí se nyní vynasnažiti, aby bližního, pokud se to srovnává s pravdou a se spravedlností, omlouval, na jeho dobré vlastnosti a pravdivé zásluhy a dobré skutky ukazoval, bližního odprosil a s lítostí doznal, že se ve svých úsudcích přenáhlil.

Pomluvou utrpí často bližní velikou škodu i na majetku a živnosti své. Kdo pomluvou odrazil obchodníkům a řemeslníkům odběratele a zákazníky, musí nyní dle možnosti živnostníkům dobrou pověst zjednati a odražené zákazníky jim opět získati a dle možnosti škodu způsobenou nahraditi.

V jisté osadě žila nábožná švadlena živíc poctivou prací sebe a sirotka po zemřelém bratru. Najednou však přestali lidé dávati jí práci a všickni se jí vyhýbali. Zarmoucená nad touto náhlou změnou, přeptávala se v jistých domech na příčinu nepřátelství, prosíc úpěnlivě o práci. Než vše bylo marným. Nikdo jí nechtěl říci příčinu nedůvěry a nikdo jí také práci nedal. I upadla do takové bídy, že musila se sirotkem živiti se žebrotou. Avšak ani té almužny někde nedostala a kde jí něco dali, činili to s nelibostí a každý před ní dvéře rychle zavíral. Konečně po mnohých dnech bolu a utrpení dověděla se, že její sokyně, druhá švadlena, která se do osady přistěhovala, ji pomlouvala, že má nakažlivou tajnou nemoc, aby všecky lidi sobě přitáhla Ubohá nevinná trpitelka dovolávala se živého Boha, že se jí činí křivda; avšak lidé se jí vysmáli a neuvěřili jí. Tu však r. 1847, když papež Pius IX. dosedl na trůn sv. Petra, prohlášeny byly po celé církvi odpustky, k jichž získání všichni se náležitou pobožností připravovali. Všickni farníci spěchali ke sv. zpovědi, mezi nimiž pomluvačná švadlena i potupená a chudá její družka. Když se nešťastná trpitelka jednoho dne vracela z chrámu domů, pojal ji za ruku starosta obce a pravil k ní: „Ubohá osobo, velikou křivdu jsi utrpěla od celé obce a nevinně přišla jsi do největší bídy. Pojď a viz, jak přišla na jevo nevinnost tvá“. Přišli na náměstí, tam zástup lidu stál u jakéhosi sloupu a něco četl. Když přišli k místu, četla ubohá švadlena odvolání na černé tabuli uveřejněné tohoto obsahu: „Já níže pode-

psaná oznamuji tímto listem celé obci, že jsem z hanebné závisti osočila a potupnou řeč rozhlásila o chudé švadleně, že nakažlivou nemocí jest stižena. Odvolávám svou pomluvu, prosím celou obec i nešťastnou osobu za odpuštění.“ Když s radostí spěchala trpitelka do příbytku svého, nalezla na stole dopis a v něm 50 zl. Pomluvačná švadlena tyto peníze jí zaslala jako náhradu za škodu, kterou jí způsobila. Chudá švadlena nechtějíc peníze podržeti šla k nepřítelkyni své, aby jí je vrátila; tato však náhle se odstěhovala do jiné osady. Starosta pak rozhodl, aby si jen peníze ponechala, neboť jí právem náležejí.

Poněvadž pomluvou a na cti utrháním mnoho zlého se tropí, a poněvadž napravení cti a dobré pověsti bývá často nemožným, proto varujme se pečlivě pomluvačných řečí a držme na uzdě jazyka svého. Abychom se snadněji uchránili hříchů proti cti a dobrému jménu bližního, svědomitě zachovávejme, co se nám v osmém přikázání Božím poroučí.

468. „*Co se poroučí v osmém přikázání Božím?*“

V osmém přikázání Božím se poroučí:

1. bychom vždy a všudy pravdu mluvili a upřímni byli;

2. bychom cti a dobrého jména bližního šetřili, si vážili, a co možná, hájili.

a) Pán Bůh jen nám lidem dal dar řeči. Řeč jest tudíž nejvzácnější ozdobou člověka, kterouž vyvýšen jest nade všecko tvorstvo. Pán Bůh dal nám řeč, abychom Tvůrce svého chválili, vyznávali a velebili, a abychom city srdce svého mohli slovem projádřiti a myšlenky své bližnímu pronášeti. Proto nemáme jazyka svého zneužívati ku lži a pomluvě, nýbrž máme vždy mluviti jen to, co myslíme a cítíme, čili máme vždy mluviti pravdu a slovem i skutkem býti upřímnými. Milujme pravdu, neboť pravda nemusí se báti zahanbení; ano i tehdy pravdu mluvme, když by nám proto i smrt hrozila. A pravdu máme milovati a mluviti, protože to Bůh chce a poroučí a protože jsme údy duchovního těla Kristova.

Bůh, jenž jest sama pravda a Otcem pravdy, obzvláště pravdu miluje a odměňuje. Proto když se David tázal Hospodina, kdo bude v stánku jeho přebývati, odpověděl mu Hospodin: „Kdo mluví pravdu v srdci svém, kdo nečiní lsti jazykem svým, aniž činí zlé bližnímu svému, a pohanění nepřijímá proti bližním svým.“ (Žalm 14, 3) Kdo pravdu miluje, podobá se Bohu. Pravdu tuto hlásal již pohanský mudřec Demosthenes, jenž pravdu

a upřímnost nad míru miloval a říkával, že kdo pravdu mluví, podobá se Bohu. Bůh zajisté pravdu vždy mluvil a pravdu zjevoval, pravdu přikazoval a lež trestal a jí nenáviděl, protože jest nejvýš svatý a tudíž i nejvýš pravdomluvný. Bůh také nemůže nepravdu ani mluviti ani milovati, poněvadž lež jest ovocem a vynálezem ďáblovým, jenž jest nepřítelem pravdy a tudíž i samého Boha. Chceme-li tudíž slouti dítkami Otce nebeského, milujme pravdu a neposkvrňujme jazyka svého lží.

Pravdu máme také proto milovati a mluviti, protože jsme údy duchovního těla Kristova. Kristus Pán jest také sama pravda, neboť o sobě řekl: „Já jsem cesta, pravda a život.“ (Jan 14, 6.) Pán Ježíš pravdu na svět přinesl, pravdu neohroženě hlásal a pro pravdu trpěl a umřel. Poněvadž Kristus Pán nás vykoupil a na křtu svatém za syny své přijal, učinil nás údy církve své a duchovního těla svého, proto musíme i my pravdu milovati a nikdy nesmíme poskvrňovati se lží, poněvadž bychom tím poskvrnili i duchovní tělo Kristovo. Proto napomíná nás sv. Pavel: „Pročež složíce lež, mluvte pravdu jeden každý k bližním svým, nebo jsme vespolek údové.“ (Efes. 4, 25.) Pravdomluvnost máme tak milovati, že nemáme lháti ani ze žertu ani náhodou. Tak pravdy milovným a upřímným byl Nathanael neb Bartoloměj, jemuž Pán Ježíš, když ho za učenníka přijímal, řekl: „Aj, pravý israelita, v němžto lsti není.“ (Jan. 1, 47.)

Pravdu mluvme vždy a všude. Musíme-li vydávati svědectví před soudem nebo před lidmi, mluvme vždy pravdu, ničeho bez příčiny a důvodu nezamlčujíce. Musíme-li někoho žalovati, ať jest naše žaloba pravdivá a spravedlivá. Pravdu také vždy neohroženě zastávejme a daného slova držme. Slyšíme-li, že lidé pravdu převracejí a lež za pravdu vydávají, bez bázně zastaňme se pravdy, byť bychom za pravdu měli trpěti. Svatý Štěpán, prvomučedník Páně, neohroženě hájil pravdu; neboť když Židé mluvili proti Kristu a božství jeho popírali, bez bázně nadšenou řečí pravdu hlásal a tvrdost srdce židům vytýkal, tak že tito zlobili se v srdcích svých, a skřípěli zuby, a konečně sv. Štěpána z města vyvrhli a tam jej kamenovali. Také sv apoštolové Petr a Jan pravdu hlásali a neohroženě zastávali, ačkoliv proto musili oni i ostatní apoštolové trpěti. Když jim židé zakazovali, aby nemluvili o Ježíši Kristu, odpověděli neohroženě: „Zda-li to spravedlivé jest před obličejem Božím, abychom vás více poslouchali než-li Boha, suďte! neboť nelze nám nemluviti toho, co jsme viděli a slyšeli.“ (Sk. op. 4, 19, 20)

Jindřich VIII., král anglický, poskvrnil se přehroznými ohavnostmi a ukrutnostmi proti věrným katolíkům, kteří nechtěli ho uznávati za hlavu církve. Jan Trauers, irský kněz, vydal spis,

jímž zastával se papeže a dokazoval pádnými důvody, že papež jest řádným náměstkem Ježíše Krista a pravou viditelnou hlavou církve. Poněvadž spis ten velmi byl rozšířen a mnohé slabé v pravdě katolické upevnil, pátralo se po původci a Travers předveden byl před soud. Kněz tento nezapíral, ale bez bázně pozdvihnuv tři prsty pravé ruky, řekl: „Tyto prsty psaly tu knihu.“ I byl za to hned k smrti upálením odsouzen a ty tři prsty zůstaly prý v ohni neporušeny.

Než nejen pravdu každému mluvme, ale buďme také ke všem lidem upřímnými a varujme se zvláště všelikého pokrytectví, podlízavosti a pochlebenství. Mnozí lidé sice milují pochlebníky, avšak spravedliví lidé pochlebníky pohrdají. Nelichoťme lidem, abychom získali přátel nebo prospěchu, nýbrž choďme vždy přímou cestou. Buďme také věrnými v slovu svém; co slíbíme, to také splňme. Člověk, jenž jest vždy upřímným a pevného slova, požívá lásky a vážnosti, kdežto lidé neupřímní a nestáli jsou v opovržení.

Jiří Waschington, slovutný president spojených států amerických, když byl šest roků stár, obdržel pěknou sekerku darem, kterouž sekal vše, cokoliv mu v cestu přišlo; mezi jiným i všecku kůru s krásné třešně osekal, tak že uschla. Uzřev to jeho otec, tázal se hněvivě, kdo to učinil. Nikdo však o tom nechtěl věděti. Když konečně Jiřík přišel ku třešni, otec hned se domyslil, kdo to učinil. „Jiří“, pravil, „nevíš, kdo tuto pěknou třešni zkazil? Raději bych 60 zl. ztratil!“ Chlapec zaraziv se, pravil po chvíli otevřeně: „Otče, ty víš, že neumím lháti, já jsem do třešně sekerou rubal.“ „Pojď, synu“, zvolal otec, „do náručí mého; škodu, kterou jsi učinil, svou upřímností a otevřeností tisíckráte jsi mi nahradil.“ A slovutný Waschington po celý čas života svého dokázal, že neumí lháti.

b) V osmém přikázání se nám poroučí, bychom cti a dobrého jména bližního šetřili, si vážili a co možná, hájili. Čest a dobré jméno jsou nejdražším naším statkem; proto jako sami nechceme, aby nás někdo pomlouval nebo nám na dobré pověsti škodil, podobně nečiňme toho bližnímu svému, ale v uctivosti mějme čest a dobré jméno svého bližního. Láska křesťanská velí nám, abychom šetřili cti svého bližního, to jest, bychom každého nechávali v pokoji a nikoho nepomlouvali a neposuzovali.

Bližnímu svému máme také prokazovati náležitou úctu a čest, máme si dobrého jména bližního vážiti. K této povinnosti napomíná nás sv. Petr, jenž dí: „Všecky ctěte.“ (I. Petr. 2, 17), a sv. Pavel: „Láskou bratrskou vespolek se milujte, uctivostí

vespolek se předcházejíce." (Řím. 12, 10.) Úctu k bližnímu ukazujme slovem i skutkem, nikým nepohrdejme a nikoho nepovažujme za horšího, ale každému vzdávejme úctu, která mu náleží. Zvláště v uctivosti mějme své vrchnosti a představené a vždy mluvme o nich uctivě a slušně. Kdo je ctným, ctí i bližního, kdo však cti nemá, jinému jí nedá.

Konečně zastávejme se cti svého bližního a hajme dle možnosti dobrou jeho pověst. Mluví li někdo nepravdivé věci o nepřítomném bližním, zastaňme se ho, mluvme o jeho dobrých vlastnostech, omlouvejme poklesky a lživou pomluvu rázně vyvraťme. K tomu napomíná nás Písmo sv.: „Otevři ústa svá za němého, a u věcech lidí všelikých, kteří mimo jdou." (Přísl. 31, 8.)

V osmém přikázání přikazuje nám Bůh, abychom také pečovali o svou čest a dobré jméno své. Praví Sirach: „Péči měj o jméno dobré: neboť to ti zůstane spíše, než-li tisíc pokladů velikých a drahých" (Sir. 41, 15.) O dobrou svou pověst, to jest, aby lidé o nás uctivě mluvili, máme proto pečovati, poněvadž toho žádá Bůh, poučení bližního a čest našeho stavu.

a) Bůh sám přeje si, abychom pečovali o svou čest a ji vyhledávali. Praví Pán Ježíš: „Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích" (Mat 5, 16); a sv. Petr napomíná první křesťany: „Obcování své mezi pohany majíce dobré, aby v tom, v čemž utrhají vám jako zločincům, spatřujíce vaše dobré skutky, velebili Boha v den navštívení. Neboť tať jest vůle Boží, abyste dobře činíce k mlčení přivedli nevědomost nemoudrých lidí" (I. Petr. 2, 12, 13.) Ačkoliv nám Pán Ježíš na jiném místě přikazuje, abychom nekonali dobrých skutků pro lidskou chválu, přece však, žádá-li toho čest jména Božího, církve a naší dobré pověsti, máme dobré skutky a pobožnosti konati veřejně Zvláště neohroženě vyznávejme všude katolické své smýšlení a poctivým a pořádným křesťanským životem ukazujme, že věříme nejen srdcem, ale i svými skutky. Konáme li veřejně dobré skutky a jednáme-li všude a s každým šlechetně a upřímně, umlčíme pomluvače a obhájíme své dobré jméno, jak k tomu povzbuzoval sv. Petr první křesťany. Kdybychom se styděli před lidmi vyznávati svou víru a kdybychom dobré skutky tajně jen konali, škodili bychom nejen sobě, ale uváděli bychom v neváženost i své náboženství.

b) O svou čest máme pečovati také proto, abychom bližnímu dávali svým ctnostným životem dobrý příklad. Ze skušenosti poznáváme, že jako zlí a zkažení lidé dávají pohoršení a svádí ke hříchu bližní, tak zase ctnostní lidé životem svým

bližního poučují a k dobrému povzbuzují. Dobrý příklad více může než všeliké slovo. Sv. Pavel proto nás napomíná: „Opatrně čiňte dobré, netoliko před Bohem, ale také přede všemi lidmi.“ (Řím. 12, 17.)

Čest a dobré jméno své máme také hájiti proti pomluvačům. Již pohanský učenec Cicero dí: „Kdo lhostejným jest k řečem a k mínění jiných o sobě, jest pyšný a zcela zakrnělý.“ Někdy ovšem lépe jest mlčeti, pomlouvá-li nás někdo, avšak když bychom pomluvou utrpěli na vážnosti a tím svému úřadu a celému stavu škodili, musíme čest svou hájiti. Kdo si ničeho nedělá z pomluv, ukazuje, že asi cti nemá. Kristus Pán, ačkoliv byl vzorem pokory, tichosti a trpělivosti, přece bez potřeby netrpěl potupy. Když židé ho viní, že pomocí Belzebuba, knížete ďáblů, vymítá ducha zlého, hájil se řka: „A já vymítám-li ďábly Belzebubem, kým vymítají synové vaši? Protož oni soudci vašimi budou.“ (Mat. 12, 27) Také sv. Pavel hájil svou čest před Felixem a Agripou, když židé na něho žalovali, jako by bouřil lid. (Sk. op. 23.) Znamenití církevní spisovatelé zastávali se cti prvních křesťanů a sepsali obranné spisy, jimiž hájili svou čest proti pomluvám pohanů a židů. I mnozí světci neohroženě hájili svou čest. Sv. Antonín opustil poušť a odebral se do Alexandrie, aby čest svou proti pomluvám, jako by držel s ariány, uhájil a veřejně věrnost svou k církvi ukázal. Z příkladů těchto poznáváme, že máme nejen právo ale někdy i povinnost, hájiti čest svou. Při tom však nesmíme býti příliš nedůtklivými. Nepatrných urážek od lidí špatné pověsti nám učiněných si nevšímejme, pouze tehdy se hajme, když by nás někdo nařkl ze zločinu nebo takových skutků, které by naší dobré pověsti velmi škodily Jinak buďme trpělivými a vzpomeňme si, že Pán Ježíš, ač nejvýš svatý, mnoho posměchu, potupy a jiných křivd trpěl a přece nenaříkal. Proto i my rádi snášejme pohanění, zvláště trpíme-li pro víru a pravdu. K takové trpělivosti povzbuzuje nás sv. Petr a těší, neboť dí: „Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslaveni budete.“ (I Petr. 4, 14.)

c) Konecně povinni jsme pečovati o svou čest k vůli stavu a povolání, k němuž náležíme. Nějaký stav je společnosti lidské jen tehdy užitečným, jsou-li členové jeho poctivými a počestnými lidmi. Neboť bezectnými lidmi každý pohrdá a nedá se od nich ani poučovati ani napomínati ani říditi. Bezectní lidé proto nejvíce poškozují stav, k němuž náleží, a uvádí ve špatnou pověst ostatní členy stavu. Chceme-li tedy, aby nás lidé ctili a celý náš stav, musíme své povinnosti konati svědomitě a řádným životem uchovati své jméno v dobré pověsti. Proto sv. Pavel napomínal biskupa Timothea: „Nižádný mladostí tvou nepohrdej, ale buď příkladem věřících v slovu, v obcování, v lásce, ve víře, v čistotě.“ (I. Tim. 4, 12.)

Jestliže jsme snad špatným životem pozbyli dobré pověsti, vynasnažme se, abychom nyní dobrým životem ztracené cti a vážnosti opět nabyli.

Ačkoliv máme pečovati o čest svou a ji vyhledávati, přece zase nesmíme příliš po cti bažiti čili nesmíme býti ctižádostivými. Kdo touží jen po chvále a slávě lidské, ukazuje sobeckost, neboť nehledá cti Boží, ale jedině cti své. Diogenes, pohanský mudrc, byl ctižádostivým a proto si výstředně počinal, aby ho lid obdivoval. Kdysi postavil se za největší zimy polonahý do vody a když lid s ním utrpnost jevil, pravil Plato: „Chcete-li s ním míti útrpnost, vzdalte se a tak ho z tohoto postavení vysvobodíte.“ Podobně jednají ctižádostiví lidé, neboť často podnikají práce nebezpečné a obtížné proto, aby potom sklidili slávu. Jiní zase všecky povinnosti své konají proto dobře, aby dosáhli odměny a cti. Mnozí lidé tak se honí za ctí, že pro čest obětují zdraví i život Než ctižádostiví lidé jsou i ukrutnými, pyšnými a mstivými; neboť nevzdává-li se jim čest, na kterouž dle svého domnění mají právo, hněvají se, pomlouvají druhé a závidí cti a slávy jiným. Ctižádostiví lidé protiví se Bohu i lidem a proto často místo slávy a cti dostává se jim pohrdání a ponížení.

Napoleon I. vítězstvím tak se zaslepil, že se nespokojil světskou mocí, nýbrž i papežského území se zmocniti chtěl. Než neušel trestu a ponížení. Táhnuv do Ruska dal naraziti peníze s nápisem: „Nebe jest Tvé, země jest má.“ Suvarov, ruský jenerál, dal ihned také raziti peníze s nápisem: „Záda jsou tvá, bič jest můj.“ A hle! Rusko stalo se Napoleonu záhubou.

Chceme-li uvarovati se mnohých hříchů proti cti a dobrému jménu bližního, a chceme-li sami býti ve cti, držme jazyka svého na úzdě. Jazyk jest sice nejmenší úd těla lidského, ale jest nebezpečnější meče a velikého vojska; neboť jazyka žádný z lidí krotiti nemůže; on jest nepokojné zlé, pln jedu smrtelného. (Jak. 3, 8.) Jazykem nejvíce škodíme bližnímu na cti, proto Bůh nám v tomto přikázání poroučí, abychom užívali jazyka svého opatrně a moudře. Proto mluvme vždy s rozvahou, napřed uvažujme a potom mluvme. Konečně pečujme o srdce své. Srdce jest pokladem, z něhož jazyk nabírá. Jaké kdo má srdce, takový má i jazyk. Proto člověk, jehož srdce jest plno vášní, hněvu, nečistoty, lakoty a jiných nepravostí, toho jazyk oplývá řečmi zlými dle slov Páně: „Kterak můžete dobré věci mluviti, jsouce zli? nebo z hojnosti srdce ústa mluví.“ (Mat. 12, 34.) Chceme-li tedy jazyka ukrotiti, musíme vyčistiti srdce z nepravostí; neboť bude-li srdce naše pokojno, bude-li toužiti po chvále Boží, bude i řeč naše pokojná, mírná a Bohu i lidem milá.

Drazí v Kristu! Važme si vzácného daru řeči, užívejme jí vždy moudře a opatrně; mluvme vždy pravdu a buďme upřímnými slovem i skutkem. Varujme se lhaní, neboť kdo přivykne lži, naučí se podvodu, krádeži a jiným hříchům. Pamatujme, že jazykem již mnozí lidé a národové zahynuli; proto chceme-li na zemi žíti s lidmi v pokoji a lásce a jednou pak pokojně umírati, ostříhejme jazyka svého, k čemuž nás napomíná sv. Petr: „Kdo chce milovati život a viděti dobré dny, (ten) zdržuj jazyk svůj od zlého, a ústa jeho ať nemluví lstí.“ (I Petr. 3, 10.)

43. CVIČENÍ.

O posledních dvou přikázáních Božích.

Probrali jsme na křesťanských cvičeních 8 přikázání Božích, kterými Bůh uspořádal náš poměr k nejvyšší Bytosti k Bohu, k sobě samým a k bližnímu. V prvních dvou přikázáních přikazuje se nám totiž prokazovati Bohu nejvyšší poctu, v třetím pak přikázání ustanovil Bůh čas k službě Boží, nařizuje se nám totiž odpočinek od práce, abychom mohli konati povinnosti k Bohu, které nám první dvě přikázání ukládají; Bůh ustanovil sváteční den, ve kterém máme pouze Bohu sloužiti a pečovati o spásu duše své. Čtvrtým, pátým, šestým, sedmým a osmým přikázáním pod svou ochranu bere Bůh nejen vychování rodiny a trvání společnosti lidské, ale též každého jednotlivce, jeho život, majetek a také i jeho čest a dobré jméno. Než Bůh svými zákony chrání nás nejen od všeliké škody na časném a duchovním statku, ale chce také odstraniti příčiny a prameny, ze kterýchž povstávají všecky hříchy proti přikázáním, o nichž jsme dosud rozjímali. A pramenem všelikého hříchu a přestupování zákonů Božích jsou hříšné myšlenky a zlé žádosti, což dosvědčuje zkušenost naše a písmo sv. Proto praví Pán Ježíš: „Ze srdce vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložstva, smilstvo, krádeže křivá svědectví, rouhání. Tyto věci poskvrňují člověka praví Pán Ježíš.“ (Mat. 15, 19.) Abychom předcházející přikázání Boží plniti mohli, dal nám proto Bůh ještě dvě poslední přikázání, deváté a desáté, kterýmiž nám přikazuje, abychom ze srdce svého vykořenili všecky zlé myšlenky a žádosti, kteréž bývají příčinou přestupování ostatních osmera přikázání. Zapovídá tedy Bůh v těchto dvou přikázáních všeliká

nečistá myšlení a žádosti. V devátém přikázání zapovídá všeliké myšlení a žádosti po nečistotě, v desátém pak přikázání zapovídá nespravedlivé bažení po cizím majetku. Promluvím tedy dnes o těchto dvou přikázáních.

469. *„Jak zní deváté přikázání Boží?“*

Deváté přikázání Boží zní: „Nepožádáš manželky bližního svého.“

V tomto devátém přikázání zapovídá Bůh všelikou hříšnou žádost po cizí ženě, ano i nečistá myšlení na jinou ženu a vůbec nečisté myšlenky a hříšné žádosti. Jest tudíž deváté přikázání doplňkem šestého přikázání: „Nesesmilníš“. V šestém přikázání zapovídají se nám totiž zevnější hříchy proti čistotě jako: cizoložství, smilství a všecky nečisté skutky a řeči; v tomto devátém přikázání zapovídají se nám pak vnitřní hříchy proti čistotě totiž: nečisté myšlenky a žádosti. Že i nečisté myšlenky a žádosti jsou těžkým hříchem a že i jimi poskvrňuje se manželská věrnost, vysvětlil Pán Ježíš, když fariseům pravil: „Slyšeli jste, že řečeno bylo starým: nezcizoložíš. Ale já pravím vám, že každý, kdož by pohleděl na ženu k požádání jí, již cizoložil s ní v srdci svém.“ (Mat. 5, 27, 28.) Než toto přikázání týká se nejen manželů, ale vůbec všech nás, neboť Bůh v tomto přikázání všem nám zapovídá mysliti na věci nepočestné a žádati po nečistých skutcích, poněvadž nečistá myšlení a žádosti hříšné poskvrňují srdce každého člověka a poněvadž svádí k nečistým skutkům. Proto volá k nám písmo sv.: „Ohavností jsou Hospodinu myšlení zla!“ (Přísl. 12, 20.)

470. *„Co se zapovídá v devátém přikázání Božím?“*

V devátém přikázání Božím zapovídají se všecky dobrovolné nečisté myšlenky a žádosti.

Nečistá myšlení a hříšné žádosti povstávají v srdci lidském. Srdce lidské podobno jest poli, na kterém rostou pšenice i koukol. Jako pšenice ze semena klíčí, kořeny zapouští, vyrůstá v bylinu, která přináší stonásobný užitek, podobně i koukol ze semene vyrůstá a stonásobný počet semen špatných rodí. Aby koukol se nerozmohl a pšenice neudusil, musí býti s kořenem vytrhán a símě musí býti zničeno. V srdci našem pšenicí jsou zbožné a dobré skutky, koukolem hříchy, semenem pak hříchu jsou zlá myšlení a kořenem hříšné žádosti. Aby srdce naše přinášelo ovoce dobrých skutků, musíme do něho zasévati semena zbožných myšlení a símě hříchu, myšlení zla musíme vyhladiti. A kterak povstávají

v srdci našem hříšná myšlení? Hříšné a nečisté myšlenky obyčejně v srdci lidském povstávají ze zevnějších skutků a věcí. Patříme-li na nějakou osobu nebo věc aneb čteme-li nějakou knihu, povstávají v srdci našem představy o tom, co jsme viděli, slyšeli nebo četli. Jaké pak ty představy jsou, takovým jest naše smýšlení. Představuje-li si tedy někdo v duši své předměty, osoby nebo skutky, které v srdci jeho probouzí nepočestné vzpomínky a obrazy dle skutečnosti nečisté věci představující, pravíme, že má nečistá myšlení. Z nečistých myšlení povstávají pak nečisté žádosti, které v tom záleží, že člověk nečistá smýšlení uskutečniti touží, to jest, přeje si, aby nečisté věci a skutky, na které myslí, viděl a konal.

Jsou-li vždy nečistá myšlení hříchem?

Nečistá myšlení a zlé žádosti přicházejí na každého člověka i proti jeho vůli; neboť nejsme anděly, ale křehkými a slabými a mnohým pokušením podrobenými lidmi. Na každého z nás přichází zlá myšlení, na jednoho častější a prudší, na druhého řídčeji a slaběji. Zlá myšlení tato jsou následkem hříchu dědičného, nejčastěji pak pokušením ďábelským. Proto sv. Augustin praví: „Naše myšlenky nejsou v naší moci“, a sv. Method dí: „Toho ovšem zabrániti nemůžeme, aby se nám zlé myšlenky nevtíraly, jež se k našemu zkoušení na nás dopouští; ale jim nesvoliti, jich neužívati, to můžeme. Podobných myšlenek nechtíti jest v naší moci, ale nemůžeme však dovésti, aby zcela vyhlazeny byly a nám více nepřipadaly.“ Tuto pravdu vysvětlil jistý zkušený stařec následujícím poučením. Jistý mladík stěžoval si zbožnému a zkušenému starci, že mnoho trpí tělesnou žádostí. Aby ho potěšil, pravil mu stařec: „Aby pták přes střechu domu neletěl, toho zabrániti nemůžeš; aby si však pod střechou hnízdo učinil, tomu zabrániti můžeš“ Myšlenkám zlým brániti nemůžeme, avšak přivoliti k nim nemusíme a také nesmíme. Aby hříšné myšlenky a nečisté žádosti nestaly se hříšnými a srdce našeho neposkvrnily, musíme jim odporovati a je zapuzovati. Pokud tedy hříšná myšlení v srdci našem samy povstávají a pokud v nich nemáme zalíbení a při nich se nezdržujeme, nýbrž je zapuzujeme a jim odpíráme, nejsou hříchem, nepřipravují nás o milost a přátelství Boží, ano jsou nám připočteny k zásluze a slouží k rozmnožení ctnosti čistoty. Neboť kdo statečně bojuje proti nečistým myšlením, utvrzuje se v ctnosti a zamiluje si čistotu, které proti útokům ďábelským tak těžkým bojem brániti musí. Bůh zvláštní zalíbení má na těch, kteří bojují proti pokušením a slibuje jim nejen pomoci, nýbrž i hojné odměny, jakž dí moudrý Sirach: „Kdo zkušen jest v tom a dokonalým uznán, tomu bude sláva věčná: anť mohl přestoupiti, a nepřestoupil, zlé činiti, a neučinil. Protož utvrzeno jest zboží jeho v Pánu.“ (Sir. 31, 10, 11.)

Jeden zbožný poustevník 20 let soužen byl nečistými myšlenkami, aniž by se byl někomu svěřil, obávaje se, aby obavností takovou nikomu nedal pohoršení. Konečně ale přece si je napsal a oznámil je stařičkému poustevníku. Stařec přečta list s úsměvem pravil: „Milý synu, polož mi ruku na hlavu.“ Což když tento učinil, doložil: „Beru hříchy tvé na sebe a proto se již více nermuť.“ „Jak otče!“ divil se poustevník, „myslil jsem, že stojím jednou nohou již v pekle a ty pravíš, že nemám býti více nepokojným?“ „Což jsi měl zalíbení na myšlenkách těch?“ „Neměl, nýbrž pociťoval jsem jen starost a bolest“ „Pak jsi neměl na nich podílu a ďábel tě chtěl jimi k zoufalství přivésti. Kdyby ti opět takové myšlenky na mysl přišly, jen rci: „Běda tobě, ďáble, nečistý duchu, tobě buďtež myšlenky ty přičítány. Já nechci míti na nich podílu: raději bych tisíckráte zemřel, než Boha urazil.“

Kdy jsou nečisté myšlenky a zlé žádosti těžkým hříchem?

Nečistá myšlení a hříšné žádosti jsou těžkým hříchem, máme-li v nich zalíbení a zdržujeme-li se v nich dobrovolně Povstanou-li v srdci našem nečisté myšlenky a cítíme-li v srdci svém nad tím jakousi radost a kocháme-li se v těchto nečistých myšleních, pravíme, že máme v nečistých myšleních zalíbení. Nepřivolíme-li k těmto myšlenkám, nýbrž je hned zapuzujeme, nedopouštíme se hříchu. Aby tedy zalíbení v hříšných myšlenkách bylo těžkým hříchem, musí naše vůle s nimi souhlasiti, to jest, musí chtíti myšlenky nečisté v mysli udržovati a v nich se kochati. A takové nečisté myšlenky stávají se těžkým hříchem, byť by i kratičkou dobu trvaly, jak dí sv. Augustin: „Jestliže sobě mysl pouhým myšlením ve věcech nedovolených libuje, nelze upříti, že jest to hřích.“ Jsou-li hříšná myšlení již těžkým hříchem, pak nečistá žádost, kterou toužíme po splnění toho, nač myslíme, jest mnohem větším hříchem. Proto kdo hříšná myšlení a nečisté žádosti v srdci svém probouzí a chová, nedomnívejž se, že hříchu nemáš, ježto jsi se hříchu skutkem nedopustil; zhřešil jsi myšlením a žádostí a proto omluven nebudeš Bůh bude nás souditi nejen ze skutků a slov, ale také ze všech myšlení a žádostí; proto musíme i srdce své chrániti před zlými myšlenkami a žádostmi, neboť obyčejně nezůstávají jen v srdci, nýbrž jeví se zlými skutky, jestliže zavčas jich nevyhladíme.

Někdy však i nečistá myšlení a žádosti nejsou hříchem těžkým, ale toliko všedním. Nečistá myšlení jsou hříchem všedním, jestliže jsme jich sami nevyvolali, a na ně schválně nemyslili, nýbrž jestliže povstali pohledem na osobu nebo věc a jestliže jsme k nim nepři-

volili. Nečistá myšlení jsou všedním hříchem, jestliže jsme v nich měli zalíbení v jakési všetečnosti, avšak jestliže jsme je hned potlačovali. Konečně nečistá myšlení jsou všedním hříchem, jestliže jsme k nim úplně nepřivolili a bojovali-li jsme proti nim, ne však s tou pevnosti a silou, s jakou jsme to činiti povinni byli.

Každá dobrovolná nečistá myšlenka a žádost jest tedy hříchem a proto odvádí nás od Boha a chystá nám věčné zavržení, jak dí písmo sv.: „Bezbožní podle toho, co smýšleli, trestáni budou"; (Moudr. 3, 10) a na jiném místě v téže knize čteme: „Na myšlení bezbožníka tázáno bude: a hlas jeho půjde před Boha, k trestání nepravosti jeho. (Moudr. 1, 9.)

Ačkoliv všickni býváme pokoušeni nečistými myšlenkami, přece nemusíme jim přivoliti a v nich zalíbení míti, nýbrž můžeme jim odporovati a je zapuditi, ježto Bůh všem nám dosti milosti a pomoci uděluje, abychom nad nimi zvítěziti mohli. Proto Bůh nám v devátém přikázání poroučí, abychom proti nečistým myšlením bojovali a srdce své uchovali si čisto ode všech nečistých smýšlení a žádostí.

471. *„Co se poroučí v devátém přikázání Božím?"*

V devátém přikázání Božím se poroučí, bychom srdce zachovali čisto ode všech nečistých myšlenek a žádostí.

Bůh nám v tomto přikázání poroučí čistotu srdce. Srdce lidské jest sídlem všelikého myšlení a všeliké žádosti; v něm povstávají myšlenky dobré a úmysly bohumilé, které se pak projevují dobrými skutky. Avšak v srdci našem rodí se také hříšné myšlenky a zlé úmysly a žádosti, které také snaží se uskutečniti zlými skutky. Poněvadž srdce naše jest zdrojem buď našeho blaha časného a věčného anebo našeho neštěstí časného i věčného, proto musíme srdci svému věnovati největší péči Abychom se Bohu líbili a naději měli na věčnou radost v nebi, musíme tedy zvláště o to pečovati, aby srdce naše bylo čisto a svato, aby v něm Kristus Pán zříditi si mohl své království a aby Duch svatý v něm mohl míti svůj příbytek. A v srdci našem bude jistě druhé království Boží, budeme-li toužiti po věcech nebeských a budeme-li v mysli své zabývati se nebeskými žádostmi Srdce naše bude čisto a svato, zapudíme li v pokušení nečistá myšlení a uchráníme-li se všeho, co by srdce naše poskvrniti mohlo. Není sice v moci naší zlým myšlením zabrániti cestu do srdce, avšak s pomocí Boží a dobrou vůlí můžeme nečisté myšlenky neškodnými učiniti. K tomuto ustavičnému boji proti nečistým myšlením má nás povzbuzovati naděje na odměnu,

které Bůh slibuje všem čistého srdce, o nichž praví Pán Ježíš: „Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha viděti budou.“ (Mat. 5, 8) Tuto čistotu srdce mají si uchovati až do smrti nejen manželé, ale i svobodní, ovdovělí, všickni lidé.

Manželé, k nimž Bůh v tomto přikázání volá: „Nepožádáš manželky bližního svého,“ mají sobě věrnost manželskou zachovati nejen skutky ale i myšlením a žádostmi. Manželství jest nerozlučný svazek, a podle nařízení Kristova nesmí manžel svou manželku ani zapuditi ani jí býti nevěrným skutkem. Než Kristus Pán zapovídá i hříšné myšlení na druhou ženu, a proto manželé nesmějí ani na druhé osoby žádostivě hleděti, neboť by již v srdci svém dopustili se nevěry, jak dí Pán Ježíš: „Každý, kdož by pohleděl na ženu ku požádání jí, již cizoložil s ní v srdci svém.“ (Mat. 5, 27.) Proto manželé musí srdce své chrániti i před nečistými pohledy a musí se vůbec všeho varovati, čím by se prohřešiti mohli proti manželské věrnosti a čistotě srdce.

Avšak i svobodní a ovdovělí musí bojovati proti hříšným myšlením a musí také pečovati o čistotu srdce svého. Kterých tudíž spasitelných prostředků musíme se uchopiti, abychom uchovali si srdce čisto?

a) Abychom zachovali si srdce čisto a svato, musíme hned z počátku všelikému nečistému myšlení odporovati a zlou žádost hned v zárodku vyhladiti. Hříšné myšlenky podobají se jiskře, která, nebyla-li hned udusena, snadno způsobiti může nebezpečný požár. Abychom nad zlými myšlenkami zvítězili a záhy zabránili zlým následkům, musíme je jako jiskru hned zahladiti. Neboť kdybychom nečistým myšlením neodporovali, kdybychom jim povolovali a jen maličko v nich zalíbení měli, sesílí jako větrem rozdmychaná jiskra a promění se v plamen zlé žádosti a snad i hříšný skutek. Kdo hned neodporuje zlým myšlením, otvírá ďáblu dvéře do svého srdce, odkudž pak nelze ho tak lehko vypuditi. — Jistý mnich měl žáka jménem Pamfilia, jenž toužil po dokonalosti křesťanské. A jakého prostředku používal sv. mnich, aby žáka svého přivedl k svátosti? Když každodenně ráno vstali, říkal mu: „Dávej pozor na žádosti a náklonnosti své a kroť je, aby jsi se jim nepoddal. Toť ostříhá tě od hříchu a učiní tě dokonalým.“ A Pamfilius učinil dle rady svého učitele a stal se svatým. — Chceme-li tedy srdce své zachovati svato a čisto, bojujme vždy proti zlým myšlením a krofme zlé žádosti hned v zárodku jejich.

b) Abychom nečistá myšlení zahladili, nesmíme proti nim bojovati se strachem anebo s velikým napjetím sil svých, nýbrž opřeme se pokušení zcela klidně a snažme se mysl svou

zabývati jinými myšlenkami. Odvraťme se od nečistých myšlení a vzbuzujme v srdci svém spasitelné myšlenky; mysleme zvláště na smrt, soud, peklo a nebe. Jistý mladý poustevník tázal se staršího a zkušenějšího přítele svého, co má činiti, když ho nečisté myšlenky a žádosti trápí? I poradil mu toto: „Pamatuj i stále na poslední věci; toť trpký lék, kterýž však jistě uzdraví tvou duši.“

Nemůžeme-li se zbaviti zlých myšlenek, obraťme zraky své na nějaké jiné předměty, které v duši naší utvoří jiné představy a tedy i jiné myšlenky.

c) Zvláště však v pokušení vzývejme Boha, Marii Pannu a svaté a prosme je vroucně o pomoc. Modlitba jest nejlepším prostředkem a nejbezpečnější zbraní proti zlým myšlením, jak nás napomíná Pán Ježíš: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 44.) Sv. Augustin z vlastní zkušenosti prohlašoval vždy modlitbu za nejmocnější prostředek proti nečistým myšlením, neboť ve smutných těchto bojích, jak říkával, stojí dva protivníci proti sobě, tělo a duch; komu z nich dostane se pomoci, ten zvítězí. Bůh chce nám pomoci, avšak musíme ho o pomoc prositi. Proto kdykoliv v sobě pocítil zlá myšlení, ihned utekl se k modlitbě a zvláště modlíval se k pěti ranám Krista Pána a nad pokušením vždy zvítězil. Sv. Terezie radí: „Připadne-li ti zlá myšlenka, poznamenej se sv. křížem, pomodli se Otčenáš anebo se zkroušeně udeř v prsa a mysli na něco jiného spasitelného. Pak ti bude zlá myšlenka, že jí odpíráš, k zásluze připočtena.

d) Často také rozjímejme o křížové cestě, kterou Pán Ježíš za hříchy naše na Kalvarii konal a při svém bolestném umučení také mnoho trpěl za naše nečisté myšlenky. Zvláště v pátek, když se o třetí hodině k modlitbě zvoní, vzpomínejme na bolestnou smrt Páně a věnujme aspoň okamžik rozjímání a vykupitelské smrti Páně. Vzbuďme při tom v srdci svém lítost nad svými hříchy a učiňme si pevné předsevzetí, že nechceme více Spasitele svého zarmucovati nepočestnými myšlenkami.

Rozjímejme také často o životu svatých a světic Božích, Svatí a světice Boží byli také křehkými lidmi jako my, i oni pronásledováni byli myšlením nečistým a ďábel pokoušel je tělesnými žádostmi často více než mnohé hříšníky. Svatí však pokušením ďábelským statečně odpírali a proto v křesťanské dokonalosti tak se utvrdili, že stali se svatými. Následujme světců ve vytrvalém boji proti pokušením a nikdy nezahazujme zbraně, zdá-li se nám, že pokušení nejen neodchází, ale mocněji na nás doráží. Vytrvejme v boji, neboť Bůh nás neopustí a dá nám dostatek milosti, bychom nad pokušením zvítězili. Vzpomeňme na sv. Pavla, jenž také pronásledován byl tělesnými žádostmi, tak že Pána Ježíše třikráte

vroucně prosil, aby pokušení od něho vzdálil, a Pán Ježíš ho posilnil a potěšil, neboť mu řekl: „Dosti máš na milosti mé.“ (II Kor. 12, 9.) Sv. Pavel s milostí Boží přemohl všechna pokušení, i my je přemůžeme, budeme-li s milostí působiti. Budeme-li pak až do konce statečně bojovati proti zlým myšlením a žádostem, naplní se na nás slova sv. Jakuba: „Blahoslavený muž, kterýž snáší pokušení: nebo když bude zkušen, vezme korunu života, kterouž zaslíbil Bůh těm, kteříž ho milují.“ (Jak. 1, 12.)

Sv. Kateřina senenská byla ve velikém pokušení. Zlý duch vnuknul jí do srdce různá myšlení a aby ji tím snadněji k nečistotě svedl, s celým komonstvem v podobě mužů a žen k ní přišel a před oči jí stavěl rozmanité hanebné tělesnosti a rozkoše a pobízel ji velmi lahodnými slovy k nečistotě. Ač smyslnost ji mocně pobádala, přece nesvolila a tím čistotu zachovala a Kristus i na dále zůstal v jejím srdci.

e) Abychom si zachovali srdce čisto od nečistých myšlení, přistupujme častěji v roku k sv. zpovědi a k sv. přijímání. Čím častěji budeme se zpovídati a tělo Páně přijímati, tím slabšími budou naše tělesné žádosti a tím větší zalíbení míti budeme v Bohu a božských věcech. Veďme vůbec pořádný a vpravdě křesťanský život, vykonávejme náboženské své povinnosti svědomitě a horlivě, pilně choďme na služby Boží a nábožně poslouchejme slovo Boží; varujme se každé zlé příležitosti, místa i osob, které obyčejně v srdci našem nečisté myšlenky vzbuzují a zvláště varujme se zahálky. Zahálka jest počátkem všech nepravostí, neboť ďábel na zahálčivé lidi největší má moc a nejsnadněji je svádí k nečistým myšlením. Proto nikdy neskládejme rukou v klín, nikdy neoddávejme se nečinnosti, nýbrž ustavičně buďme zaměstnáni prací buď tělesnou nebo duchovní. Modlitba a práce zaženou od nás pokušení zlých myšlení. Sv. Antonín, poustevník, byl jednoho času dnem i nocí nečistými myšlenkami a oplzlými představami trápen. Proto zdvojil mrtvení těla, pilně pracoval, mnoho se modlil a zvítězil. Aby pilně v pokušení pracoval, byl k tomu zvláštním viděním povzbuzen.

Jako dal Bůh dvě přikázání, jimiž zapovídá nečistotu, že totiž v šestém přikázání zapovídá všecky nečisté skutky a řeči a v devátém nečisté myšlenky a žádosti: tak také dal dvě přikázání, jimiž zapovídá bližnímu škoditi na jeho majetku. V sedmém přikázání totiž zapovídá Bůh krádež, podvod, lichvu a jiné nespravedlivé skutky, jimiž můžeme bližnímu škoditi na jeho majetku, v desátém pak přikázání zapovídá nám i nespravedlivou žádost po cizím statku. Nesmíme tedy bližnímu škoditi na jeho majetku ani hříšnou žádostí.

472. *„Jak zní desáté přikázání Boží?“*

Desáté přikázání Boží zní: „Aniž požádáš statku jeho.“

473. *„Co se zapovídá v desátém přikázání Božím?“*

V desátém přikázání Božím se zapovídá všeliká hříšná žádost toho, co náleží bližnímu.

V tomto přikázání zapovídá se nám nespravedlivá žádost po cizím statku. Statkem rozumíme nejen pole, domy a peníze, nýbrž vůbec všechno, co náleží bližnímu tedy: jeho stav a živnost, důstojnost, sláva, vážnost a moc. V sedmém přikázání poroučí nám Bůh, abychom každému nechávali, dávali a prokazovali, což jeho jest. V tomto desátém přikázání zapovídá nám Bůh, abychom ani nebažili nespravedlivě po tom, co bližnímu náleží. Proto prohřešuje se proti tomuto přikázání, kdo v srdci svém nespravedlivě touží po cizím majetku, kdo chce bližnímu na statku uškoditi krádeží, podvodem a všelikou nespravedlností anebo kdo i bližnímu přeje neštěstí anebo závidí mu štěstí, radosti, vážnosti, slávy a statku. Proto k těmto závistníkům volá prorok Isaiáš: „Běda vám, kteříž připojujete dům k domu, a pole s polem spojujete až není místa: zda-liž budete bydleti vy sami uprostřed země?“ (Is 5. 8)

Neprohřešuje se však proti desátému přikázání, kdo sice touží po cizím statku, avšak nežádá si ho proti vůli Boží a nespravedlivým způsobem. Kdo na př. touží majetek svůj rozmnožiti a zvelebiti spravedlivým kupem nebo poctivou záměnou, není tato jeho žádost hříšnou a nespravedlivou, protože nechce bližnímu uškoditi na jeho statku. Kdo však touží po cizím majetku s úmyslem, aby bližnímu uškodil, dopouští se hříchu hříšnou žádostí. Tohoto hříchu dopustil se král Achab, jenž nespravedlivě toužil po vinici Nabothově, a když mu jí Naboth ani prodati ani zaměniti nemohl, hněval se v srdci svém, že ani nejedl a nespal. Žádost jeho byla pak ukojena, když na radu bezbožné manželky Jezabely dal chudého a nevinného Nabotha usmrtiti pod záminkou, že se rouhal Bohu a králi. Vinici měl, ale trest Boží zasáhnul nejen ho, nýbrž i bezbožnou jeho manželku Jezabel. Proti desátému přikázání prohřešují se také dítky a dědicové, kteří rodičům přejí brzké smrti, aby brzo mohly po nich statky děditi. Hříšnou žádostí se prohřešují kupci a obchodníci, kteří přejí si drahoty, aby zboží, které lacino koupili, draho prodali a mnoho vydělali. Proti desátému přikázání prohřešují se i králové a státy, kteří z nespravedlivé touhy po rozšíření říše, moci a slávy své, nespravedlivé války vedou a do cizích zemí

bezprávně vpadají. Hříšnou žádostí prohřešují se i sociální demokraté, kteří touží po dělení statků a svými zásadami nespravedlivě brojí proti osobnímu majetku a často i úkladnou smrtí, bouří a jinými násilnostmi uplatniti chtějí zásady své.

Hříšnou žádostí zvláště prohřešují se lakomci, kteří bližnímu ničeho nepřejí a všecko sami by rádi měli a nikdy nejsou spokojenými s tím, co mají. Lakomci milují statky a ustavičně touží po penězích a po rozmnožení majetku svého. Aby jmění své rozmožili, neštítí se žádné nespravedlnosti, dopouští se krádeže, podvodu, lichvy, utiskují chudé vdovy a sirotky. Lakomci jsou nenasytnými, nikdy nemají dosti a ustavičně baží po statcích. — Pyrrhus II., král epirský, v hltavosti své chtěl dobýti celé Italie, Sicilie a Afriky. „Když Italie dobudeme“, tázal se ho mudrc Cineáš, „což potom budeme dělati?“ „Zdaž nehraničí s Italií Sicilie?“ odpověděl Pyrrhus, „ostrov bohatý a krásný? Toho se potom lehce zmocníme“ — „A až jej budeme míti, co potom?“ — „Přeplavíme se do Afriky,“ odpověděl král. „A když konečně všeho dobudeme?“ „Pak,“ vece král, „budeme jísti, píti a radovati se.“ „Což pak nám překáží,“ odpověděl Cineáš, „abychom to již nyní činili? Vždyť vše máme, čeho je k tomu třeba. Což musíme teprv nebezpečenstvím, krveprolitím dobývati, čeho již nyní pokojně užívati můžeme?“ Bohužel, že mudrc málo u Pyrrha pořídil. — Takovými jsou všickni lakomci. Dosáhnou-li něčeho, touží po jiném zapomínajíce na slova, kteráž Kristus Pán řekl boháč: „Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, to pak, cos připravil, čí bude?“ (Luk. 12 201). Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazí, a kdež zloději vykopávají a kradou: ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí a kdež zloději nevykopávají ani kradou.“ (Mat. 6, 19, 20.)

Hříšnou žádostí prohřešují se závistníci. Závist je hlavním hříchem, ze které pocházejí nejen hříšné žádosti po cizím statku, ale také hříšné úmysly bližnímu uškoditi na jeho statku a na všem, což jeho jest. Neboť závistiví lidé, vidí li, že bližnímu dobře se vše daří, že má štěstí a požehnání na statcích, nepřejí mu toho a závistivým okem hledí na majetek jeho. Aby hříšnou závisť svou ukojili, pomlouvají a podezřívají svého bližního, štvou proti němu a hledí mu i na statku ublížiti; proto závistiví lidé o majetek nespravedlivé soudy zvčínají, sváry a nepřátelství rozdmychují a bližního zarmucují, okrádají, ano i vraždí. Závistiví lidé jsou škodolibými a mstivými, neboť radují se z neštěstí svého bližního, závidí a nepřejí mu nejen štěstí na statcích, ale také vážnosti, důstojnosti, vyznamenání a lásky lidské. Dobře tudíž o hříšné žádosti po tom,

co bližnímu náleží, praví sv. Pavel: „Kořen zajisté všeho zlého jest žádostivost.“ (I. Tim. 6, 10)

Všecko, co náleží bližnímu, máme nechati na pokoji a nemáme nespravedlivě bažiti po tom, co není našeho. Abychom tuto nespravedlivou žádost po cizím majetku v srdci svém potlačili, na mysli mějme dvě věci: pozemské statky jsou spáse duše naší nebezpečny a pomíjející.

Pozemské statky jsou nebezpečny naší duši; neboť kdo příliš miluje peníze a pozemské statky, zapomíná na Boha a na blaho duše své; místo Bohu klaní se mamonu, jemuž obětuje život i nesmrtelnou duši svou. Proto praví Pán Ježíš: „A opět pravím vám: Snáze projde velbloud uchem jehelním, než-li bohatý vejde do království nebeského.“ (Mat. 19, 24) Jistý obuvník pracoval pilně, byl velmi spokojeným ve své chudobě, modlil se a zbožné písně zpíval při práci své. Jednoho dne dal mu jistý boháč tajně na stůl měšec s penězi, aby ho zkoušel v jeho nábožnosti. Obuvník spatřiv peníze, ulekl se a ptal se ženy, kdo sem ty peníze dal. Poněvadž žena nevěděla, odkud jsou peníze, umínil si, že peníze schová, nepřihlásí-li se někdo o ně. Než stala se s ním veliká změna. Večer již nezpíval zbožných písní a málo se modlil; v noci nemohl spáti, ráno se již nemodlil a v poledne neměl ani hladu. Na večer pak řekl ženě: „Ježto nikdo se neblásí, zůstanou peníze nám. Kde však je uschováme? Nejlépe v posteli ve slámě. I učinil tak a ležel na penězích, zanedbávaje zcela modlitby, ráno pak, maje starost, aby někdo o peníze se nepřihlásil, poručil ženě, aby řekla každému, že jest nemocen a že zůstane na penězích ležeti. A vskutku dostavil se k němu ráno onen boháč a nedav se zapuditi, ptal se obuvníka, nenašel-li měšec s penězi. Obuvník zbledl a po dlouhém otálení dal mu měšec, s nímž boháč odešel. Ještě večer bylo obuvníka slyšeti zpívati a zase potom sloužil Bohu.

Abychom nespravedlivě netoužili po statcích, máme uvážiti, že statky a všecky věci pozemské jsou nestálé a pomíjející. Žalmista Páně proto volá: „V pravdě pomíjí člověk jako stín: a nadarmo kormoutí se. Poklady skládá: a neví, komu je shromážďuje.“ (Žalm. 38, 7.) Pozemské poklady nepřináší nikomu na světě spokojenosti a pokoje, neboť kdo chce míti bohatství, musí se mnoho starati a namáhati, kdo pak bohatství má, musí se ustavičně o ně starati a strachovati, aby o ně nepřišel, a kdo bohatství pozbude, má veliký zármutek. Poněvadž tedy poklady pozemské tolik starosti působí a jsou tak nestálými i pomíjejícími, kdož by po nich toužil a zbytečnými starostmi duše své trápil? Než se nadáš, přijde smrt a čí bude, co jsi nashromáždil? Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Hleďte nejprv království Božího a spra-

vedlnosti jeho, a tyto všecky věci budou vám přidány.“ (Luk. 12, 31.) Jeden kníže lotarinský leže na smrtelné posteli, ještě jednou podíval se na svůj palác a své skvostné komnaty a pak bolestně volal: „O Pane a Bože můj! Jak jest všecko marné a pomíjitelné na tomto světě! Já, jenž jsem měl tolik paláců a zámků, nevím ani nyní, kde v noci přenocuji a kdo mne tam na věčnosti přijme.“ Kéž bychom i my často v životě takovými spasitelnými myšlenkami srdce své naplňovali, jistě bychom nelnuli celým srdcem k pokladům pozemským, jichž jednou musíme opustiti, a jistě pečovali bychom horlivěji o poklady nebeské, kterých nikdy nepozbudeme.

Jako v sedmém přikázání Božím se nám poroučí, abychom bližnímu neškodili na jeho statku skutkem a každému nechávali, dávali a prokazovali, což jeho jest: tak v tomto desátém přikázání se nám poroučí, abychom každému, což jeho jest, přáli a se svým spokojeni byli.

474. „*Co se poroučí v desátém přikázání Božím?*“

V desátém přikázání Božím se poroučí, bychom každému, což jeho jest, přáli a se svým spokojeni byli

a) V tomto přikázání se nám poroučí, bychom každému, což jeho jest přáli, to jest, bychom nikomu nezáviděli ani statků ani důstojnosti, nýbrž každému upřímně a ze srdce všeho přáli, co mu Bůh na zemi dal. K této povinnosti váže nás láska k sobě a k bližnímu. Neboť jako sami sobě žádáme, aby nám nikdo nezáviděl statku, důstojnosti a vážnosti, ale blaží nás, že nám všeho toho bližní přeje a s námi se raduje; podobně máme i my bližnímu všeho, což jeho jest, přáti a máme se radovati, že i jiní lidé jsou šťastnými, váženými a chválenými. Vlastní naše štěstí a vnitřní náš pokoj toho žádají, abychom bližnímu všeho dobrého přáli; neboť závidíme-li my bližnímu jeho majetku a štěstí, snadno může se státi, že nám lidé záviděti budou všeho, co máme. Proto napomíná nás sv. Pavel: „Žádný nehledej jen toho, což jest vlastního, ale také a mnohem raději toho, což jest druhého;“ (I. Kor. 10, 24.) a na jiném místě dí týž apoštol: „Nebývejme marné chvály žádostivi, jedni druhých popuzujíce, a jedni druhým závidíce.“ (Gal. 5, 26) Zvláště pak se varujme žárlivosti, která zaslepuje rozum i srdce a působí nejen vnitřní nespokojenost, nýbrž mnohé sváry, osočování a nepokoje mezi lidmi Přejme upřímně každému jeho majetku, avšak nezáviďme bližnímu cti a vážnosti; nebuďme žárlivými na přednosti a povýšení svého bližního, ale radujme se, že i dnes ctnost a přičinlivost docházejí uznání a odměny. Krásný příklad

upřímné radosti ze cti bližního ukázal Mojžíš. Z rozkazu Hospodinova vyvolil si z lidu israelského 70 starců, kteří měli mu býti nápomocnými ve správě národa. Když jednoho dne Hospodin v oblaku s Mojžíšem mluvil, shromáždil Mojžíš kolem stánku 70 oněch mužů, aby je Hospodinu představil. Když Hospodin sestoupil v oblaku, udělil z ducha, kterýž byl dal Mojžíšovi, oněm 70 mužům a oni prorokovali. Uslyšev o tom Josue, služebník Mojžíšův, ulekl se, neboť se domníval, že tím Mojžíš na vážnosti utrpí a proto volal k Mojžíšovi: „Pane můj, Mojžíši, zabraň jim.“ Mojžíš však ho chlácholil řka: „Co horlíš pro mne? O by všecken lid prorokoval, a dal jim ducha svého.“ (4. Mojž. 11, 26—29.)

b) V desátém přikázání se nám poroučí, bychom se svým spokojeni byli, to jest, bychom rádi přestávali na tom, co nám Bůh dal a netrápiti ducha svého zbytečnými a nepotřebnými žádostmi po tom, čeho nemůžeme dosáhnouti. Každý člověk mohl by býti na světě spokojeným, kdyby se ve svých žádostech uskrovnil a nabažil po tom, čeho nepotřebuje a čeho vůbec dosáhnouti nemůže. Sokrates, pohanský učenec, pozoruje kdysi na trhu rozličné drahocenné zboží a lidi sem tam se hemžící, pravil: „O, jak mnohých věcí nepotřebují!“ Co tím chtěl říci? Těmi slovy chtěl Sokrates říci, že člověk, jenž na světě málo má potřeb, podobá se Bohu, jenž ničeho nepotřebuje. Bohužel přemnozí lidé nejsou tak skromnými jako Sokrates a jiní dokonalí lidé, ale touží po mnohých věcech a dosáhnou-li těchto, žádají nových, nejsou nikdy spokojenými. Nespokojenost je ve dne v noci souží a donucuje je sháněti se po statcích a slávě světské. Tato nespokojenost lidi tak dráždí a zaslepuje, že nejen reptají na osud svůj, ale často dopouštějí se nespravedlnosti a násilí, aby dosáhli, po čem touží. Proto kdo nezřízeně touží po statcích a v nich jen hledá spokojenosti, obyčejně nebývá dobrým a spravedlivým člověkem. Dobře tudíž dí Sirach: „Kdo miluje zlato, nebude spravedliv. Běda těm, kteří po něm baží.“ (Sir. 31, 5, 7.) Proto Bůh zapovídá všelikou lakotu a lásku k pozemským statkům a poroučí nám, bychom spokojeni byli s tím, co máme a majetek svůj poctivým způsobem rozmnožovali a nabývali. Bůh poroučí nám spokojenost nejen proto, abychom se uchránili všeliké nespravedlnosti, nýbrž abychom byli na tomto světě šťastnými a snadněji dosáhli života věčného. Blaženým a šťastným zajisté jest ten, jenž spokojen jest s tím, co mu Bůh dal, neboť má, co chce a nechce, čeho dosáhnouti nemůže; blaženým jest spokojený člověk, neboť spokojenost mu oslazuje život pozemský a posiluje ho v naději na blaženost věčnou. Proto dí Sirach: „Život sobě dostatečného dělníka oslaven bude, a v něm nalezneš poklad.“ (Sir. 40, 18.) K této spokojenosti napomíná nás sv. Pavel, jenž

dí: „Jestiť pak velkým ziskem pobožnost s dostatečností. Ale majíce pokrm, a čím bychom se odívali, dosti na tom mějme.“ (I. Tim. 6, 6, 8.)

V Paříži byl kdysi duchovní k nemocnému drvoštěpu povolán a vkročiv do světnice poznal, že nemocný jest velmi nuzný. Proto ho těšil těmito slovy: „Příteli, děkujte Bohu, že vás brzy z tohoto plačtivého údolí vysvobodí, kde tak nešťatné živobytí vésti jste musil.“ „Proč pak nešťastné?“ tázal se nemocný, „mýlíte se, duchovní otče. Já jsem byl vždy spokojeně živ a nikdy jsem si nestěžoval na svůj osud. Živ jsem byl tiše a pokojně. Nenávist a závist byly mně neznámy; ve dne jsem bez ustání pracoval a v noci pokojně spal. Ono nářadí na stěně visící vydělávalo mi tolik, kolik jsem potřeboval. Že jsem byl zdráv, chutnala mně prostá strava tak dobře, že jsem nikdy po lahůdkách boháčů netoužil. Pozdravím-li se, čehož však nedoufám, budu Boha velebiti a zase pilně pracovati a doufám, že budu tak spokojen, jako dosud jsem spokojen byl.“ Kéž bychom všickni byli tak spokojenými ve svém povolání jako tento chudý drvoštěp, oč byli bychom i šťastnějšími!

c) V devátém přikázání Božím konečně Bůh poroučí, aby bohatí statků pozemských moudře užívali a k dobrým statkům používali, chudobní pak aby chudobu a nedostatek trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží snášeli.

Bohatí považovati mají pozemské statky za dar Boží, kterýž jim Bůh k dočasné správě svěřil, neboť na věčnosti přísně na nich bude žádati, aby vydali počet z vladařství svého. Proto bohatí nemají celým srdcem lnouti k pozemským statkům a nesmějí je považovati za jediné a nejvyšší dobro, nýbrž pouze za prostředek k dosažení vyššího dobra. Proto ze statku svého rádi mají udělovati nuzným hojnou almužnu, aby si tak z mamonu činili přátele na zemi i na věčnosti.

Chudobní mají osud svůj trpělivě snášeti. Nelze zapříti, že nám lidem těžkým připadá spokojenu býti s tím, co máme a čím jsme. Bohatí a také i ti, kteří mají něco a čeho nutně k živobytí potřebují, nebývají spokojeni a touží po lepším životu, oč tedy více nespokojenými jsou ti, kteří vůbec ničeho svého nemají, kteří často nemají, kam by hlavy skryli, co by jedli a čím by se odívali. Těžká tu připadá úloha knězi, má-li chudé napomínati, aby byli trpělivými a spokojenými. A přece, moji milí, jménem Božím musím vás napomínati, abyste nereptali proti svému osudu, do něhož vás svět uvedl často bez vaší viny. Co učiníte tedy vy chudobní bratři? Budete-li reptati proti chudobě

a svému osudu, pomůžete si tím? Nepomůžete si reptáním a také ani Boha ani lidí neobměkčíte. Proto jiného vám ničeho nezbývá, než abyste chudobu rádi snášeli a spokojenými byli aspoň s tím, že vám Pán Bůh zdravé ruce dal, abyste si poctivou prací vydělali vezdejšího chleba. Za chudobu svou však se nestyďte, neboť „chudoba cti netratí.“ Kdo jest chudobným, avšak poctivým, více u Boha i u lidí platí, než nepoctiví boháči. Chudobný a poctivý člověk jest také mnohem šťastnějším než bohatí lidé, protože má málo a z mála bude i na věčnosti lehčí účet, kdo však má mnoho, z mnohého musí účet klásti.

Abyste chudobní osud svůj trpělivě snášeli a zároveň se v bídě své potěšili, uvažte následující:

1. Bohatství jest statkem zdánlivě dobrým, avšak dobré svědomí jest nejlepším a nejtrvanlivějším statkem. Když nábožný Tobiáš upadl do bídy a nedostatku, těšil syna svého těmito slovy: „Neboj se, synu můj; chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, jestliže se báti budeme Boha, a jestliže odstoupíme od všelikého hříchu, a budeme-li dobře činiti.“ (Tob. 4, 23.) Těmito slovy může se těšiti každý poctivý dělník, jenž prací rukou svých živí sebe a četnou svou rodinu, neboť ruce jeho nejsou poskvrněny žádným hříchem. Proto chudý člověk i v největší bídě může býti šťastnějším než největší boháč, poněvadž štěstí života nezáleží v hojnosti pozemských statků, ale v dobrém svědomí, jak dí kniha přísloví: „Lepšíť jest málo s bázní Hospodinovou, než mnoho pokladů, ale bez nasycení.“ (Přísl. 15, 16.) Mnohý boháč má pokladů, ani sám neví jak mnoho, má všecko, čeho duše jeho žádá, a přece není ani šťastným ani spokojeným. Vnitřní rozervanost, špatné svědomí a hrozné jeho výčitky otravují mu život a činí ho velmi nešťastným. Mnohý boháč polovici majetku by rozdal, kdyby tím spokojenosti a klidného svědomí nabýti mohl. Kdežto chudobný, avšak poctivý dělník je vesel a šťasten, neboť v duši své má pokoj, který svět dáti nemůže. Proto snášejme chudobu rádi, neboť máme-li dobré svědomí, jsme největšími na světě boháči. Svatí a světice Boží byli skoro všickni chudobnými a přece byli nejšťastnějšími na světě; byliť bohatými na statky duchovní, byliť přáteli a miláčky Božími.

2. Snášejme rádi chudobu, neboť Bůh chuďasy miluje a spíše je vezme do nebe než boháče. Kristus Pán obzvláště miloval chudobné a nuzné lidi. Vždyť za apoštoly nevyvolil si pyšných fariseů a bohatých židů, nýbrž zvolil si chudé rybáře. Evangelium zvěstoval chudým a po celou dobu svého úřadu učitelského ujímal se chudoby; neboť nejvíce chudobné a opuštěné nemocné uzdravoval, těšil a jim pomáhal. Pán Ježíš také chudým

přislíbil království nebeské a proto také je blahoslavenými nazývá. Kristus Pán sám řekl, že chudobní snadněji dostanou se do nebe než bohatí, neboť o boháčích pravil: „Snáze projde velbloud uchem jehelním, než-li boháč do království nebeského.“ (Mat. 19, 14.) Chudobný totiž nemá nikdy tolik příležitosti a pokušení ke hříchu a také ne tolik překážek ke ctnosti jako boháči, a proto chudobní snadněji se dostanou do nebe, jako snadněji a lehčeji poutník dosáhne svého cíle bez těžkých zavazadel. Proto souží-li tě chudoba, hlad a bída, nezoufej, ale těš se, že až dokonáš pozemskou pouť, snadněji vejdeš do radosti věčné, do příbytku Boha svého, kde nebude ani bídy ani chudoby, a kde nebudeš ani odstrkován a pohrdán, ale budeš prvním, neboť naplní se slova Páně, že v království Božím budou prvními, kteří na zemi byli posledními.

3. Konečně snášejme chudobu rádi, neboť Syn Boží z lásky k nám zvolil si chudobu. Kristus Pán, ačkoliv jest Synem Božím a nejvyšším Pánem nebe i země, ačkoliv mu náleží všecka království země, přece přišel na svět v největší chudobě. Vyvolil si za matku ne vznešenou a bohatou královnu, ale Pannu Marii, kteráž sice chudou byla na statky pozemské, avšak bohata na statky nebeské, na ctnosti. Narodil se také v největší chudobě, ve chlévě Betlemském a ležel na slámě v jeslích; neměl ani toho, čeho má dítko nejchudšího dělníka. Pán Ježíš po celý život žil v chudobě. Jeho pěstounové byli chudobní a živili se dělnickou prací. Syn Boží sdílel s nimi chudobu a pomáhal jim i tělesnou prací vydělávati potřebného chleba. Když pak konal úřad učitelský, chudobu miloval a chudě žil, neboť sám o sobě pravil: „Lišky doupata mají a ptáci nebeští hnízda: ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil.“ (Luk. 9, 58.)

Kristus Pán zvolil sobě chudobu, aby celému světu ukázal, že chudoba není hanbou a nectí, nýbrž štěstím a ctností. Neboť ačkoliv Pán Ježíš byl na statky pozemské chudým, přece byl nejbohatším, protože byl nejctnostnějším a nejsvětějším. Proto praví sv. Augustin: „Není bohatým ten, kdo má plné skříně zlata a stříbra, nýbrž ten, v němž přebývá Bůh a kdo jest pln Ducha svatého“ Proto, vy chudí a nuzní, patřte na svého Vykupitele v jeho chudobě a učte se od něho chudobu milovati a trpělivě snášeti a hledejte bohatství ve ctnosti.

475. *„Čemu nás učí poslední dvě přikázání Boží?“*

Poslední dvě přikázání Boží nás učí, že jest Bůh pánem i našeho srdce, a že se tedy nejen ve svých skutcích, nýbrž i v myšlenkách a žádostech nejsvětější vůli Boží říditi máme.

Bůh jest vševědoucím a proto zná nejen naše skutky, ale také i naše myšlenky a žádosti, a proto i myšlení naše podrobuje svému zákonu. Že Bůh i naše myšlení bere pod svůj dozor, důkazem jest jeho největší lásky k nám. Bůh zajisté chce, bychom mu sloužili nejen zevně, tělem, ale také duchem, aby tak naše zevnitřná jednání vždy byla v rovnováze s vnitřním myšlením srdce. Začátkem pádu našeho bývají hříšná myšlení a žádosti, které onu rovnováhu porušují a hříchy plodí. Když tedy Bůh hříšné myšlenky zapovídá, ukazuje, že otcovsky pečuje o věčné blaho naše, a zároveň nám připomíná, „že se nejen ve svých skutcích, nýbrž i v myšlenkách a žádostech nejsvětější vůli Boží říditi máme.“

Božský zákonodárce zavazuje nás plniti jeho zákony nejen zevně, ale také uvnitř v srdci. Tím zákony božské liší se od zákonů světských. Světské zákony zavazují nás toliko k zevnějším skutkům, nesmíme jich přestupovati skutky, v srdci svém však můžeme jim odporovati. Světský zákon také nás ani netrestá ani neodměňuje z myšlení a žádostí našich Zákon Boží však musíme plniti netoliko zevně svými skutky, ale musíme i v srdci svém jednati a mysliti dle něho. Bůh zajisté není jako světští zákonodárci, kteří smyšlení lidského nemohou poznati a tudíž ani netrestati, ale Bůh vidí do našeho srdce a proto bude nás souditi nejen ze skutků, nýbrž i z našeho myšlení. Proto také nesmíme zachovávati zákony Boží toliko zevně, nýbrž i v srdci svém. Kdo by zachovával zákony Boží jen zevně, a v srdci svém jich přestupoval, hřešil by jako staří fariseové, kteří zákony Boží plnili pouze zevně, aby lid je chválil, uvnitř pak byli plni hříchu. Dobré konali, co zákon poroučel, jen tělem, srdce jejich však bylo v odporu s dobrými skutky. Pán Ježíš proto věřící varoval před touto zevnější farisejskou spravedlností, kterou sice svět odměňuje, avšak u Boha ceny nemá. „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše než-li zákonníků a fariseů, nevejdete do království nebeského.“ (Mat. 5, 20.) I my tedy byli bychom pokrytci, kdybychom před světem křesťanské své povinnosti sice plnili, ale v srdci svém byli nevěrci, hříšníky a bezbožnými lidmi. Zevnějšími skutky můžeme oklamati lidi, že nás proto považují za spravedlivé a dobré křesťany, avšak Boha neoklameme, neboť dobře zná naše vnitřní smýšlení a proto zavrhne ony na věky, kteří plnili jeho zákony jako fariseové, o nichž Pán Ježíš pravil: „Tento lid ctí mne ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne.“ (Mat. 15, 7.)

476. *„Co slíbil Bůh těm, kteří jeho přikázání zachovávají?“*

Těm, kteří jeho přikázání zachovávají, slíbil Bůh mnohonásobné požehnání a život věčný.

Když Hospodin dával israelitům desatero, slíbil jim již na zemi velikou odměnu a požehnání, budou-li jeho přikázání věrně zachovávati, neboť pravil jim: „Jestliže poslouchati budete hlasu mého a budete li ostříhati úmluvy mé, budete mi za království kněžské a národ svatý.“ (II Mojž. 19, 5, 6.) Jak veliká to odměna a sláva: „budete mi za království kněžské a národ svatý!“ Hospodin slíbil těmito slovy israelitům, že on sám bude jejich králem a oni budou jeho zvláštním lidem, o kterýž zvláště bude pečovati a kterýž zvláště bude spravovati a nade všecky jiné národy vyznamenávati. Israelité měli býti národem kněžským, to jest, přímo Bohu poddaným a zcela službě jeho oddaným, právě jako by všickni jeho kněžími byli; proto měli býti národem svatým, od ostatních národů odděleným a k božským účelům zasvěceným. A přislíbení toto platí i pro nás křesťany. I my byli bychom národem svatým a Bohu zvláště milým, kdybychom přikázání Boží věrně plnili. První tedy a největší požehnání, které Bůh slibuje plnitelům zákona jeho, jest láska a přátelství Boží. Není to velikým dobrodiním pro nás, že Bůh sám chce býti naším přítelem, naším králem a vůdcem? Proto přátelství Boží má nás povzbuzovati, abychom zákony Boží rádi plnili a tím lásky Boží hodnými byli. Než i my křesťané byli bychom národem zvláštním a svatým, kdybychom zákony Boží věrně plnili. Zákony Boží jsou tak moudré a dokonalé, že vpravdě pokojný a svatý život panoval by na zemi, kdyby je všickni lidé zachovávali a podle nich se řídili v myšleních, slovech a skutcích svých. První křesťané také skutečně zákony Boží věrně zachovávali a podle nich žili, a proto dostalo se jim čestného názvu „svatí.“ I my můžeme býti dokonalými ano i svatými, budeme-li zákony Boží vždy a vytrvale zachovávati. — Sv. Makaria otázal se mladý bratr, v čem pozůstává křesťanská dokonalost? I řekl mu sv. Makarius: „Člověk daleko jest vzdálen dokonalosti, schází li mu vnitřní a zevnitřní pokora, pokud raději jiného než sebe soudí a pokud křivdu mu učiněnou trpělivě nesnáší. Daleko jsi od dokonalosti, pokud se nepřemáháš a dle přikázání Božích věrně, trpělivě, laskavě, čistě a střídmě nežiješ neboť stojí psáno: Jen ti, kteří násilí si činí, dosahují království Božího.

Bůh desaterem bere pod svou mocnou ochranu náš život, naše statky a také naši čest a dobré jméno. I to jest zajisté velikým dobrodiním Božím a požehnáním, že bezpečně kráčeti můžeme po této zemi a že pokojně užívati můžeme všech darů, jichž nám země poskytuje. Věru nebylo by třeba žádných světských zákonů, nařízení a trestů, kdyby všickni lidé zachovávali desatero a podle něho se řídili v rodině a společnosti. Desatero zabezpečuje a za-

ručuje nám pokojný a spořádaný život společenský a rodinný a to jest zajisté velikým dobrodiním a požehnáním Božím.

Než Bůh slibuje hojnou odměnu i každému jednotlivci, bude-li jeho zákony věrně zachovávati. První a největší odměna, kterou Bůh plnitelům zákona svého na zemi dává, jest vnitřní pokoj a dobré svědomí. Proto volá žalmista Páně: „Pokoj mnohý mají ti, kteříž milují zákon tvůj a jsou bez úrazu.“ (Žalm. 118, 165.) Vnitřní pokoj a dobré svědomí jest největším pokladem, jehož nelze koupiti si ani za hromadu zlata; dobrého svědomí nabýváme jen poctivým životem a svědomitým plněním povinností k Bohu, k sobě a bližnímu. Kdo tedy zachovává přikázání Boží, dosahuje od Boha za odměnu vnitřní pokoj a dobré svědomí! Jak šťastným je člověk, který o sobě říci může, že dle sil svých ochotně Bohu slouží a přikázání jeho zachovává! Tak šťastnými byli svatí apoštolové, první křesťané a všickni svatí a spravedliví lidé, jimiž vůle Boží byla nade všecko a jíž vždy ochotně podrobovali vůli svou. Proto nebáli se soudu lidského, nezáleželo jim na tom, co o nich lidé mluví, nebáli se žádného protivenství a ani smrti. Svědomí jejich bylo pokojno, neboť nebyli si vědomi žádného hříchu. Sv. opat Nilus, umíraje v 95. roce věku svého šeptal ještě jednou bratru svému: „Potom nebudu zahanben, pakli jsem se řídil, o Bože, podle přikázání tvých.“ A tak volati budeme moci i my, budeme-li po celý život přikázání Boží zachovávati.

Bůh věrným plnitelům desatera slibuje i požehnání na pozemských statcích. Když Hospodin dal lidu israelskému desatero, slíbil jim také pozemskou moc, slávu a zvláště požehnání úrody zemské, neboť pravil k nim: „Čiňte přikázání má, a soudů ostříhejte, a plňte je, abyste mohli bydleti v zemi bez všelikého strachu, a aby vydala vám země úrody své, kteréž byste jedli až do sytosti, žádného útoku se nebojíce.“ (III Mojž 25, 18, 19.) Tohoto požehnání na úrodě zemské, na statcích pozemských a také i na vážnosti a dobré pověsti hojně udělí Bůh všem nám, budeme-li přikázání Boží zachovávati. A také ze zkušenosti víme, že Bůh svých věrných neopouští, ale již na zemi štědře je odměňuje na statcích i jiném pozemském štěstí.

Konečně Bůh věrným plnitelům zákona svého slibuje život věčný, nejsvětější to božskou odměnu. Všickni zajisté přejeme si, abychom aspoň po smrti byli blaženými a šťastnými, když na zemi pravé odplaty a štěstí dojíti nelze. Chceme-li však jednou náležeti mezi vyvolené v království Božím, musíme na zemi věrně zachovávati všecko, co nám Pán Ježíš přikázal a co ustanovil za podmínku k dosažení života věčného. A která jest ta hlavní podmínka k dosažení života věčného? Zachovávej přikázání. Jednoho dne

přistoupil k Pánu Ježíši bohatý mládenec a tázal se ho: „Mistře dobrý, co budu dobrého činiti, abych měl život věčný?“ A Pán Ježíš odpověděl: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání“ (Mat. 19, 16, 17.) Když pak se mládenec tázal, kterých přikázání měl by se ostříhati, jmenoval mu Pán Ježíš desatero Božích přikázání. Kdo tedy desatero Božích přikázání věrně plní, může doufati, že po smrti vejde do království nebeského. Poněvadž království Boží, sídlo Boha, andělů a svatých, má býti posledním naším cílem a největší naší odměnou po tomto strastiplném životu, proto máme všecky síly k tomu obětovati, abychom jednou do nebe se dostali. A do nebe se dostaneme, budeme-li vždy vůli Boží plniti, jakž nám slibuje Pán Ježíš: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 7, 20, 21.)

Takové požehnání Boží slíbeno jest všem, kteří desatero Božích přikázání zachovávají. Abychom tohoto požehnání a odplaty Boží stali se také účastnými, zachovávejme věrně, ochotně a bez přestání desatero Božích přikázání.

Naučení. Chovej své srdce čisto a přemáhej zlé myšlenky a žádosti; svádějíť znenáhla i k činům zlým. — Kroť také žádost po statcích pozemských; „nebo kteří chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osidla ďáblova“ (I. Tim. 6. 9)

44. CVIČENÍ.

(Oddělení třetí.)

O pateru přikázání církevních.

Katolický křesťan povinen jest mimo desatero Božích přikázání také zachovávati patero přikázání církevních. Desatero Božích přikázání, které Bůh dal na hoře Sinaj, měli zachovávati nejen židé, ale vůbec všickni národové, poněvadž je Bůh napsal nejen na dvě kamenné desky, nýbrž i do srdcí lidských. Tyto božské zákony platí tedy pro všecky lidi, pro všecky časy a místa, neboť jich ani Pán Ježíš nezrušil, ale doplnil, vysvětlil a zachovávati přikázal. Než církev křesťanská, která svým učením a zřízením liší se od náboženství židovského a pohanského, musí míti mimo desatera ještě svá vlastní přikázání; jimiž by vázáni byli všickni křesťané. A církev t. j. církev učící taková přikázání dala v jménu

a z rozkazu Božího, která proto církevními nazýváme. Každý pokřtěný člověk povinen jest pod těžkým hříchem těmito církevními zákony se říditi a svědomitě je zachovávati.

A proč církev sv. dala zvláštní přikázání, když máme božské zákony? Církev dala svá přikázání, aby desatero Božích přikázání vysvětlila, věřící k zachovávání božských přikázání povzbudila a k bohumilému životu je vedla.

Desatero Božích přikázání jest ovšem zákonem dokonalým a nepotřebuje žádného doplnění. Avšak křesťané potřebují dokonalého vysvětlení zákonů Božích. Když tedy církev da a svá přikázání, nechce nám ukládati nějakých nových povinností, nýbrž chce svými zákony smysl desatera blíže vysvětliti a zřetelněji určiti způsob a čas, kterak božská přikázání plniti máme. Církevní přikázání nejsou proto v odporu s desaterem, poněvadž všecko, co se poroučí v církevních přikázáních, jest již obsaženo v desateru Božích přikázání. Hospodin na př. v třetím přikázání „Pomni, abys den sváteční světil“ poroučí svěcení dne svátečního. Církev svým prvním a druhým přikázáním blížeji vysvětluje a nařizuje, kdy a jak máme světiti den Páně a svátky svatých. Bůh nám poroučí, abychom tělo své krotili, žádosti přemáhali, pokání činili a tělo Páně ku spáse duše své přijímali. Proto církev svým třetím přikázáním nařizuje v ustanovené dny půst, čtvrtým přikázáním nařizuje velkonoční zpověď a sv. přijímání a pátým zapovídá v době postní a adventní odbývání svatebního veselí.

Církev dala nám přikázání, bychom horlivěji zachovávali přikázání boží a v křesťanské dokonalosti prospívali. Kdyby křesťané sami od sebe horlivě zachovávali vše, co Kristus Pán poroučí, nebylo by třeba žádných církevních přikázání. První křesťané věrně plnili vše, co Pán Ježíš poručil; choditi pilně v neděle a svátky na služby Boží, mnoho se modlili a postili, každou neděli se zpovídali a k stolu Páně častěji přistupovali, a proto nepotřebovali zvláštních nařízení církevních. Když však během času náboženská horlivost ochabla a přemnozí křesťané v neděli zanedbávali služby Boží a nechodili ke sv. zpovědi ani jednou za rok, proto musila církev věřícím dáti přikázání a musila i trestem pohroziti těm, kteří by hlasu jejího nechtěli poslechnouti.

Církev dala přikázání věřícím proto, aby je také ku ctnosti a dokonalosti vedla. Neboť chceme-li se Bohu líbiti a v dokonalosti prospívati, musíme v neděle a svátky pozorně poslouchati slovo Boží a mši svaté pobožně býti přítomni, musíme tělo své krotiti postem, z hříchů se vyznávati a s Kristem Pánem častěji se spojovati ve sv. přijímání nejsvětější svátosti oltářní.

Kdo tedy přikázání církevní zachovává, plní dokonaleji i desatero a vše, co Kristus Pán poroučí, prospívá ve ctnosti a cvičí se v dokonalé službě Boží a dokonalosti křesťanské.

Má-li církev právo přikázání dávati? Církev má moc a právo přikázání dávati, neboť Pán Ježíš sv. Petru a apoštolům a všem jejich nástupcům dal moc zákony dávati. Kristus Pán založil na zemi viditelnou společnost pravověřících křesťanů, kterou nazýváme církví neb královstvím Božím na zemi. Jako každá říše a království pozemské musí míti zákonodárnou moc, musí dávati zákony, aby v říši pořádek se udržel, pokoj panoval a aby říše trvala, podobně i církev Kristova musí míti zákonodárnou moc, která by všem svým po celém světě rozšířeným údům dávala nařízení a přikázání. Kristus Pán založil církev pro všecka místa a pro všecky časy, neboť má dle jeho ustanovení trvati až do skonání světa. Aby církev určeného cíle dosáhla, aby vedla lidi ku spasení a trvala až do skonání světa, musí míti někoho, kdo by ji na místě Kristově řídil a o jednotu v učení pečoval. A náměstkem Kristovým je hlava církve papež, nástupce sv. Petra a s ním spojení biskupové, nástupcové to sv. apoštolů. Papež a biskupové jsou tedy tou zákonodárnou mocí církevní čili církví učící, které Pán Ježíš dal moc zákony dávati.

Pán Ježíš na prvním místě sv Petrovi a všem jeho nástupcům dal moc zákony pro celou církev dávati, když mu pravil: „A tobě dám klíče království nebeského: cožkoli svážeš na zemi, svázáno bude i na nebi; a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 19.)

Apoštolům a jejich nástupcům biskupům dal Pán Ježíš také moc zákony dávati, neboť jim pravil: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás (Jan 20, 21.). Zajisté pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 18, 18.)

Slova „svázati a rozvázati“ znamenají dle způsobu řeči písma sv.: „poroučeti“ nebo „trestati,“ „odpouštěti“ nebo „rušiti“. Ze slov těch poznáváme, že Pán Ježíš sv. Petru a apoštolům dal moc věřícím něco poručiti anebo něco prominouti neb uvolniti, čili že jim dal moc přikázání dávati Ze slov těch také poznáváme, že věřící jsou povinni církevní přikázání zachovávati, neboť Pán Ježíš řekl sv. Petru: „cokoli svážeš na zemi, svázáno bude i na nebi“, to jest, cokoli nařídíš a ustanovíš v církvi, bude i v nebi nařízeno, to i já schvaluji a k zachovávání zavazují. Pán Ježíš slovy těmi ukazuje, že chce, abychom přikázání církevní v takové úctě měli, jako by je on sám nám byl dal, neboť církev přikázání dává jménem

a z moci jeho. Proto Pán Ježíš také pravil apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.)

Zdali církev zákony dávala?

Církev hned v době apoštolské zákony dávala a dává je dosud. Tak brzo po seslání Ducha sv. nařídili sv. apoštolové, aby křesťané za den sváteční světili neděli místo židovské soboty. Na sněmu jerusalemském r 52 dali zákon, že není třeba, aby křesťané zachovávali obyčeje židovské. Když totiž sv. Pavel a Barnabáš kázali evangelium v Antiochii, učili tam někteří ze židovstva obrácení křesťané, že prý ke spasení jest třeba obřízky a zachovávání židovských obyčejů a nařízení. Tomuto bludnému mínění opřeli se oba svatí apoštolové a způsobili, že svolán byl první církevní sněm v Jerusalémě, na kterémž shromáždili se všickni apoštolové a starší církve, aby učinili rozhodnutí ve věcech víry a mravů se týkajících. Sv. Petr jakožto nejvyšší pastýř a hlava církve předsedal sněmu a po náležitém rokování prohlásil jménem Kristovým následující usnesení sněmu: „Vidělo se zajisté Duchu sv i nám, žádného více na vás břemene nevzkládati, kromě těchto potřebných věcí: Abyste se zdržovali od věcí obětovaných modlám, a od krve, a od udáveného, a od smilství; od kterýchžto věcí budete-li se ostříhati, dobře učiníte.“ Ze slov těchto poznáváme, že církev toto nařízení dala z moci Ducha svatého a že tudíž jako zástupkyně Kristova má právo dle potřeby a okolnosti nová nařízení dávati, jiné měniti nebo i zrušiti.

Církev nejen na sněmu dávala zákony, ale i papežové a biskupové dávali nařízení. Tak sv. Pavel ustanovil za biskupy Timothea v Efesu a Tita na Kretě a dával jim různá nařízení. Podle ustanovení Krista Pána má církev trvati až do skonání světa; proto i zákonodárná moc musí v církvi trvati až do skonání světa. Zákonodárná moc, kterou Pán Ježíš dal apoštolům, přešla na všecky jejich nástupce, papeže a biskupy, kteří i dnes mají moc církevní zákony dávati, je měniti anebo rušiti. Papež a biskupové moci své také vždy užívali, neboť po všecky časy dávali různá církevní nařízení pro celou církev nebo pro některé diecese anebo pro některé osoby a společnosti. Církev nařízení zvláště vydávala na sněmech církevních, na nichž různá stala se usnesení, která pak buď všecky nebo některé jen věřící zavazovala.

Než církev má moc nejen zákony dávati, ale má také právo neposlušné trestati Kdyby církev měla toliko moc dávati zákony, ale věřící nebyli by ve svědomí vázáni je zachovávati, byla by zákonodárná moc církevní zbytečnou a málo ba ničeho by církvi neprospěla k řízení církve. Dal-li tedy Kristus Pán církvi moc dávati zákony, dal jí také moc a právo, aby věřící jménem

jeho k zachovávání zákonů církevních zavázala a neposlušné trestala. Církev také byla si vždy vědoma své zákonodárné moci a proto věřící napomínala k plnění církevních zákonů a neposlušné trestala; to nám dosvědčuje písmo sv. i dějiny. Sv. Pavel napomíná biskupa Timothea: „Kaž slovo, nabízej vhod i nevhod; tresci, pros, žehři se vší trpělivostí a v učení.“ (II. Tim. 4, 2.) Co sv. Pavel přikazoval biskupům činiti, to činil sám; neboť přikázal Korinťanům, aby jménem jeho vyobcovali z církve hanebného krvesmilníka (I. Kor. 3), a sám z církve vyobcoval bludaře Hymena a Alexandra. (I Tim. 1, 19.) Církev sv. vždy moci a práva svého užívala, neboť i ona neposlušné věřící trestala církevními tresty. Stát má své ustanovené tresty pro zločince a trestá provinilce buď peněžitou pokutou nebo vězením anebo smrtí. Církev také má své zákonité církevní tresty, jimiž vzdorovité má právo trestati A tresty církevní zvláště jsou tyto: odepření některé sv. svátosti, vyloučení z církve buď na čas anebo na věky, odepření církevního pohřbu. Mimo tyto církevní tresty užívala a užívá církev ještě jiných trestů na př.: interdiktu, to jest, církevní zápověď, kterou se zapovídá v některém městě nebo zemi konati veřejně slavné služby Boží, udělovati některé svátosti a odbývání pohřbů; suspense, která v tom záleží, že církev má právo neposlušnému knězi zakázati vykonávati kněžský úřad buď z části nebo úplně, buď ho zbaví kněžského úřadu na čas nebo na vždy. Církev musí těchto trestů někdy používati, poněvadž musí pečovati o čistotu učení a o dobrou kázeň církevní. Nedopouští se tudíž žádného bezpráví, neboť i světská moc zločince a přestupníky zákonů a nařízení trestá, aby ve státu řád a kázeň udržela a úctu k sobě i k zákonům vynutila. Z téže příčiny má i církev právo žádati, aby věřící její údové zákony církevní ctili a zachovávali a trestům se podrobili.

Přikázání, která církev dala, jsou mnohá a různá. Hlavních pak a všeobecných t. j. takových, která všecky katolíky ve svědomí zavazují přikázání církevních jest patero.

477. *„Jak zní patero přikázání církevních?“*

Patero přikázání církevních zní:

1. Zasvěcené svátky světiti.

2. V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.

3. Ustanovené posty zachovávati.

4. Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati.

5. V zapovězený čas svatebního veselí nedržeti.

Patero těchto přikázání církevních nazýváme všeobecnými přikázáními církevními, protože všickni křesťané bez rozdílu stavu a povolání povinni jsou pod těžkým hříchem je zachovávati Kromě patera přikázání dala církev ještě mnoho jiných nařízení a přikázání, která však netýkají se všech věřících, nýbrž dána jsou buď pro jisté osoby, pro některé stavy anebo pro některé země. Tak pro stav duchovní dává církev zvláštní nařízení, která týkají se jen kněží; pro řeholníky a řeholnice dává zase jiné zákony, jimiž říditi se musí klášterní řády. Postní řád nařiditi může v každé zemi dle poměrů a okolností, podobně i posvátné obřady může v každé zemi ustanoviti dle poměrů Tato a podobná církevní přikázání, která týkají se jistých osob, míst a věcí, nezavazují všecky křesťany a nejsou tedy obecným přikázáním zavazujícím všecky křesťany. Avšak toto patero přikázání církevních dala církev pro všecky křesťany a proto všickni křesťané povinni jsou je zachovávati.

478. *„Proč jsme povinni přikázání církevní zachovávati“?*

Přikázání církevní jsme povinni zachovávati, protože Ježíš Kristus výslovně a pod těžkým hříchem přikázal, abychom církve poslušní byli, když pravil: „Jestliže kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Mat. 18, 17.)

Přikázání církevní povinni jsme pod těžkým hříchem zachovávati, protože církev jest zástupnicí Boží na zemi a protože jest duchovní naší matkou. Církev sv. od samého Krista Pána obdržela moc dávati přikázání, neboť představené církve ustanovil biskupy, aby jménem jeho církev řídili, jak čteme ve skutcích apošt.: „Buďtež bedlivi sebe i všeho stáda, v němžto Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží, kteréž dobyl krví svou.“ (Sk. ap. 20, 28) Poněvadž tedy papež a biskupové jsou samým Duchem svatým ustanoveni za správce církve, proto musíme jich poslouchati jako Boha. Císař Karel Vel. byl mocným vladařem a přece církve byl poslušným a přikázání její věrně plnil. On poručil svým poddaným, aby nařízení biskupů a kněží bedlivě zachovávali a přísně trestal přestupníky církevních přikázání, říkaje, že kdo se nechce podrobiti církvi, také poslušnosti králi nezachová.

Církevní přikázání máme zachovávati, protože církev jest naší pečlivou matkou a ve čtvrtém přikázání Božím se nám poroučí, bychom otce a matky poslouchali. Buďme tedy hodnými

dítkami matky své církve, milujme ji a také jí ve všem ochotně poslouchejme. Kardinál Stanislav Onus, jeden z nejslavnějších biskupů XVI. století, který tak slavně víru katolickou v Německu hájil a na rozkaz papeže Pia IV. sněm v Tridentu zahájil, postíval se nejen v době postní, avšak i jiné dny od církve k tomu ustanovené. Mnozí z jeho přátel žádali ho, aby od tak přísných postů ustal, by snad zdraví jeho poškozeno nebylo; vykládali mu, jakou ztrátu by jím utrpěla církev katolická. Osvícený kardinál odpověděl: „Činím tak jen ve prospěch svůj, zachovávám-li čtyřicetidenní jakož i ostatní posty. Mám v úmyslu dlouho žíti; v přikázáních Božích jest stanoveno: „Ctí otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl . . .! Mým otcem jest Otec nebeský, matkou církev sv. na zemi. Bůh, můj Otec rozkázal, abychom se postili, a církev, má matka ustanovuje mně dní, ve kterých se postiti mám. Ochotně poslouchám obou. Doufám, že za tuto svoji poslušnost dosáhnu jedenkráte věčné a úplné blaženosti v království nebeském.

Povinni jsme církevní přikázání zachovávati, protože Ježíš Kristus výslovně poručil, bychom církve poslušni byli. Pravilť k apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal.“ (Luk. 10, 16.) Slovy těmi chce Pán Ježíš říci, že kdo poslouchá jeho náměstků a nejvyšších pastýřů církve, poslouchá samého Boha, a kdo jimi a jejich nařízeními pohrdá, pohrdá samým Kristem Pánem, jenž je ustanovil za nejvyšší správce církve Proto napomíná nás sv. Pavel: „Poslušni buďte správců svých, a buďte jim poddáni: oniť zajisté bdějí jako ti, jenž mají počet vydati za duše vaše, aby to s radostí činili a ne se stýskáním; nebo toť vám neprospěje.“ (Žid. 13, 17.) Pán Ježíš přísným trestem hrozí těm, kteří by církve neposlouchali, neboť praví: „Pak-li jich (duchovních) neuposlechna pověz církvi: jestliže pak ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Mat. 18, 17.) Slovy těmi chce Pán Ježíš říci, že kdo nechce církve poslouchati, budiž považován za pohana, jenž do církve nenáleží a za publikána, to jest, veřejného hříšníka, jenž jest bezectným na zemi a má býti vyloučen z království Božího na zemi i na nebi.

Poněvadž Pán Ježíš s takovou přísností nařizuje nám, abychom církevní přikázání zachovávali, proto smrtelného hříchu se dopouští, kdo dobrovolně, vědomě a zlomyslně přikázání církevní přestupuje. V starém zákoně přikazoval Hospodin národu israelskému nejpřísnější poslušnost ku kněžím a ustanovil trest smrti těm, kteří by představených kněží nechtěli poslouchati. Církev sv. jest v novém zákoně od samého Boha zřízena a sám Kristus Pán apoštoly a jejich nástupce papeže a biskupy ustanovil, aby jeho církev řídili;

proto musíme i my křesťané duchovní své vrchnosti poslouchati a zasloužili bychom také přísného trestu Božího, když bychom církvi vzdorovali. Proto sv. Pavel nás napomíná: „Víte zajisté, jaká přikázání dal jsem vám skrze Pána Ježíše; protož kdo tím pohrdá, ne člověkem pohrdá, ale Bohem, kterýž i dal Ducha svatého v nás.“ (Thes. 4, 2, 8.)

Poněvadž církevní přikázání vlastně vysvětlují zákony Boží a poněvadž účel přikázání církevních jest svatý, ježto duše věřících k dokonalosti a horlivější službě Boží povzbuzují a napomínají, proto zachovávejme je k vlastnímu dobru a odměně na zemi i na věčnosti. — Jistý důstojník, byv dobře ve víře vycvičen a vychován, nedbal na přikázání církevní, hově několik roků smyslnosti. Později však se poznal a zachovával pak církevní přikázání velmi svědomitě. Když jednou v pátek nechtěl maso jísti ve společnosti, posmívali se mu jeho soudruhové; on však jim řekl vážně: „Vězte, bratří, že nyní tělem i duší náležím společnosti, jejíž přikázání i zachovávám, abych i odměny slíbené dosáhnul. A ježto ctní mužové jste, doufám, že mne, an pravidla zachovávám, ctíti budete.“ I umlkli tupící jeho přátelé.

O prvním přikázání církevním.

479. „*Jak zní první přikázání církevní?*“

První církevní přikázání zní: „Zasvěcené svátky světiti“

Zasvěcenými svátky rozumíme slavnostní neb sváteční dny, které církev z moci Boží ustanovila na oslavu nejdražších nám bytostí a jimž tyto dny zasvětila. Slavnosti neb svátky nalézáme u všech národů, u pohanů i židů. Staří Římané a Řekové měli mnohé a velkolepé slavnosti ke cti svých bohů, jichž celý národ se súčastnil a různými pobožnostmi i radovánkami na př. divadelními hrami, zápasy, hudbou a zpěvem oslavoval

Zvláště však u židů zavedeny byly mnohé slavnosti a svátky, z nichž přemnohé byly předobrazením svátků křesťanských. Hospodin sám hlavní svátky v starém zákoně ustanovil, jiné pak přidali veleknězi. Hospodin na hoře Sinaj mimo sobotní den ustanovil slavnosti, které měly židům připomínati některé důležité události z dějin národa jejich anebo zvláštní milosti a dobrodiní, jichž se jim od Boha dostalo. Hlavní svátky židovské byly tyto: *a*) velkonoce, na památku vysvobození z Egypta. Svátky tyto trvaly 7 dní, o nichž každý žid měl se dostaviti do chrámu Jerusalémského. O velkonocích obětován a ve všech rodinách pojídán byl velkonoční

beránek a přesný chléb. *b*) Slavnost letnic, které konaly se na památku daného desatera Božích přikázání na hoře Sinaji a na poděkování za dokonanou žeň. *c*) Slavnost stánků na památku putování pouští; slavnost troubení čili nový rok.

K těmto hlavním svátkům přidány byly mnohé jiné slavnosti, které celý národ židovský slavil jako den sváteční. Tak na památku zachránění židů skrze Esther, když mstivý Aman vyhladiti chtěl národ židovský. ustanovena byla slavnost „Purim", kterou konali dva dny a zavázali své potomky, aby tu slavnost po všecky časy konali. Dále měli slavnost posvěcení chrámu na památku osvobození Jeruzaléma z moci Antiochovy a očištění chrámu. Mimo tyto slavnosti měli židé ještě jiné menší slavnosti.

Jestliže tedy židovští veleknězi v starém zákoně mohli zaváděti nové svátky mimo ty, které sám Bůh ustanovil, tím spíše má církev, nevěsta Kristova, moc a právo slavnosti církevní neb zasvěcené svátky zaváděti a ustanovovati. A církev sv. také hned na počátku svém mimo neděle ustanovila každoroční slavnosti ke cti Pána Ježíše, Panny Marie, jeho panenské Matky, a svatých mučedníků. Církev sv., pečlivá matka naše, chtějíc lásku a vděčnost projeviti Pánu Ježíši a všem jeho miláčkům milým svatým a chtějíc věřícím ustavičně připomínati lásku a obětavost, utrpení a slávu Vykupitelovu a svatý život a svatou smrt Matky Boží a svatých, ustanovila proto v různých dobách církevního roku svátky, které dnes slavíme.

Církev slaví každého dne památku některého svatého, avšak každý svátek není zasvěceným. Rozeznáváme tudíž svátky zasvěcené a nezasvěcené Zasvěcenými svátky rozumíme takové slavnosti, které se slaví všeobecně po celé církvi jako neděle. Nezasvěcenými svátky rozumíme ony svátky, které se slaví toliko v kostele při mši svaté a v církevních kněžských hodinkách ale mimo kostel je všední den. Dále jsou svátky zvláštní; jsou to ony zasvěcené svátky, které se slaví jako neděle jen v některé zemi na př.: na Moravě sv Cyrilla a Methoděje 5 července, v Čechách sv. Jana Nepom. 16 května a sv. Václava 28. září, ve Slezsku sv. Hedviky, v Rakousích sv. Jo efa, v Uhrách sv. Štěpána atd. Konečně svátky jsou buď stálé nebo pohyblivé. Stálými svátky rozumíme ony svátky, které se slaví každoročně v týž den na př. Narození Páně 25. prosince, všech svatých 1. listopadu. Pohyblivé svátky jsou ty, které neslaví se vždy v týž den, nýbrž někdy slaví se dříve, někdy později Pohyblivými svátky jsou velkonoce, které slaví se vždy po prvním jarním úplňku a proto podle toho, kdy jest jarní úplněk jsou velkonoce buď brzo po

22. březnu anebo později před 25. dubnem. Podle velkonočních svátků řídí se pak ostatní svátky Páně jako: na nebevstoupení Páně, sv. Duch, sv. Trojice a Boží tělo a jsou buď dříve nebo později.

Zasvěcené svátky musíme světiti jako neděli.

480. *„Co se poroučí v prvním přikázání církevním?“*

V prvním přikázání církevním se poroučí, bychom svátky od církve ustanovené právě tak zachovávali a světili jako neděli.

Církev v zasvěcené svátky neukládá nám nějaké zvláštní a větší povinnosti, nýbrž pouze nám přikazuje, bychom svátky ustanovené tak světili jako neděli, máme totiž; od prací služebných odpočívati, službám Božím dopoledne a odpoledne obcovati, nábožné skutky konati a všeho se varovati, čím bychom svátečního dne zneuctili anebo svěcení jeho překáželi. Zvláště však o svátcích na zřeteli máme míti úmysl církve, pro nějž svátky ustanovila. Církev slavnostmi připomíná nám život a vykupitelské dílo Kristovo, život a smrt bl. Panny Marie, sv. apoštolů a svatých mučedníků a proto o těchto svátcích zvláště na mysli míti máme své vykoupení a přičiniti se máme, abychom zvláště o těchto dnech ovoce vykoupení a oběti Ježíše Krista duši své získali. Máme tudíž o těchto slavnostech horlivě spěchati na služby Poží, pozorně poslouchati kázání, více se modliti, svaté svátosti pobožně přijímati, dobré skutky konati a duchovní radost jeviti ze slavností těchto.

V zasvěcené svátky zvláště máme se varovati všelijakého světského veselí, hlučných zábav, tanců a jiných radovánek, jimiž sváteční den bývá zneuctěn. První křesťané a také i naši zbožní předkové svátky slavili v pobožnosti a svatosti; proto o svátcích Páně a bl. Panny Marie nikdy neodbývaly se tance, výlety a jiné hlučné radovánky. Jak první křesťané světili svátky, popisuje ve svých spisech sv. Justin, mučedník, jenž píše: „Všickni, kteříž v městě a na venkově bydlí, na každý den posvátný v shromáždění se scházejí; na počátku se čte buď nějaká částka ze čtení prorockého anebo apoštolského, kteréž pak biskup vykládá, k naučení obrací a k věrnému následování doporoučí. Potom všickni vstanouce se modlíme, chléb, víno a vodu obětujeme, začež pak biskup díky činí a lid: Amen, odpovídá. Každému z přítomných se z posvěcené oběti částka udělí. Mimo to zámožnější ze svého jmění vedle libosti obětují, z kterýchžto obětí potom vdovy a sirotkové, nemocní a nešťastní, pocestní a cizinci podporováni jsou.“ — V tomto duchu máme i my svátky světiti.

Jako v starém zákoně byly různé slavnosti a svátky, podobně v novém zákoně slaví křesťané různé zasvěcené svátky. Podle toho, které bytosti a památky oslavujeme, rozdělujeme církevní slavnosti na různé svátky.

481. *„Kterak dělíme svátky od církve ustanovené?“*

Svátky od církve ustanovené dělíme na svátky Páně, Panny Marie a svatých.

Svátky Páně jsou ony církevní slavnosti, jimiž oslavujeme Krista Pána, jeho narození, mládí a mužný věk, jeho utrpení a smrt, vzkříšení a jeho na nebe vstoupení; vůbec nejdůležitější události z jeho pozemského života. Svátky Marianské a svátky svatých jsou ony slavnosti, které konáme ke cti Panny Marie a svatých. Všecky tyto slavnosti konáme každoročně a dohromady tvoří církevní rok. Promluvím o tomto církevním roku a uvedu všecky slavnosti, které v něm jako v nějakém kruhu překrásně a účelně jsou zařaděny. Poněvadž svátky Páně jsou středem všech slavností a takřka sluncem církevního roku, proto napřed promluvím o svátcích Páně, kdy a jak je slavíme v roku.

482. *„Které jsou zasvěcené svátky Páně?“*

Zasvěcené svátky Páně jsou:

1. hod Boží vánoční, slavnost obřezání Páně (nový rok) a zjevení Páně (svatých tří králův);

2. hod Boží velkonoční a slavnost nanebevstoupení Páně;

3. hod Boží svatodušní, slavnost nejsvětější Trojice Boží a Božího Těla.

Abychom ustavičně sobě živě představovali, co Pán Ježíš pro spásu naši učinil, a abychom stále povzbuzováni byli ovoce vykoupení sobě přivlastňovati, připomíná nám církev každoročně zvláštními slavnostmi život a působení, umučení a smrt Krista Pána. Souhrn těchto slavností, které nám každoročně připomínají, co trojjediný Bůh učinil pro naše vykoupení, nazýváme církevním rokem. Jmenují se proto církevním rokem, poněvadž jindy začíná a končí než obyčejný občanský rok. Občanský rok počíná po půlnoci 1. ledna a končí 31. prosince o půlnoci. Rok církevní však počíná první nedělí adventní, která obyčejně připadá na konec listopadu nebo na začátek prosince, a trvá až do příští neděle adventní. Má tedy církevní rok také tolik dní co rok občanský, jen že počíná dříve a nezačíná po půlnoci, nýbrž od večera k večeru.

Proto církevní den počíná večerem před slavností a jmenuje se svatvečerem nebo vigilií, poněvadž první křesťané již v předvečer slavnosti shromažďovali se k pobožnostem a na modlitbách trvali přes celou noc. Na památku toho, že svátek začíná již večer před slavností, se vyzvání, abychom si vzpoměli na horlivost prvních křesťanů, kteří svátky začali slaviti již předcházejícím večerem.

Církevní rok dělí se dle tří velkých slavností Páně na tři doby: 1. na dobu vánoční, 2. dobu velkonoční; 3. dobu svatodušní.

Každá tato doba tvoří samostatný kruh slavnosti a dělí se opět na tři části, totiž: na předhodí, to jest, na dobu přípravní, ve které máme se připraviti na vlastní slavnost; na vlastní slavnost, a na pohodí, to jest, slavnosti, které po vlastní slavnosti následují.

I. První doba církevních slavností tvoří doba vánoční. Počíná první neděli adventní a končí slavnosti očisťování Panny Marie. Přípravou k slavnosti vánoční jest advent, středem doby vánoční jsou svátky vánoční a slavnosti, které slavíme po Vánocích až do neděle devítník slují „doslavností.“ Předmětem doby vánoční jest vzpomínka lásky Boha Otce, kterýž tak nás miloval, že dal nám svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. V této době vánoční uvádí nás církev v duchu do oněch dávných dob, v nichž národové toužebně očekávali příchod Vykupitelům a na jehož příští se připravovali. Připomíná nám oněch čtyři tisíce let, které uplynuly od prvního hříchu až do příchodu Páně, následky prvního hříchu a vše, co Bůh učinil, aby naděje na příchod Vykupitele v lidu neuhasla. Dobu tuto znázorňuje nám advent, jenž proto čtyři neděle trvá, abychom na mysli měli oněch čtyři tisíce let, ve kterých národové klaněli se modlám a upadše v modloslužbu nemohli si sami pomoci, a proto po Vykupiteli toužili, židé pak, kteří byli pod vládou pohanských národů, toužebně čekali příchod Mesiášův.

Abychom se vmyslili v onu dobu pohanské modloslužby, proto církev advent ustanovila v době zimní a pochmurné, kdy bývají dny krátké, mlhavé a tmavé. Jako slunce v zimě daleko jest vzdáleno od země a málo ji osvětluje, tak v době před narozením Páně světlo pravdy Božské vzdáleno bylo od lidí a proto panovala tma nevěry a bludů. V době adventní slouží se ještě za tmy ranní mše sv. „rorate“ ke cti Panny Marie. Mše sv. sluje „rorate“ proto, poněvadž modlitby mešní začínají slovy: „rorate coeli,“ to jest: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové dštěte Spravedlivého, otevři se země a vydej nám Spasitele.“ Rorate konají se za tmy na

znamení, že před příchodem Páně panovala tma nevěry; avšak jako v chrámě hoří mnoho světel a kostel jest ozářen, tak Bůh v Starém zákonu zaplašoval tmu nevěry proroky, kteří svými proroctvími o Spasiteli národ židovský v pravé víře udržovali, v naději na příchod Vykupitelů posilňovali a k pokání povzbuzovali. Na příchod Páně sluší se připravovati v kajícnosti; proto sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně, kázal pokání a k polepšení života povzbuzoval. Církev sv. majíc na mysli onu přípravu na příchod Páně a chtějíc také v srdci našem vzbuditi pravou touhu po Spasiteli, aby v srdci našem se zrodil, ustanovila proto advent za dobu kajícnou, ve kteréž přikazuje půst, častější modlitbu, návštěvu chrámu Páně a zvláště sv. zpověď a sv. přijímání

Nejbližší přípravou k vánočním svátkům jest štědrý den. Sluje tak proto, poněvadž máme si v něm připomínati štědrost Boha Otce, kterýž nám dal svého jednorozeného Syna. Na štědrý den je přísný půst. U večer toho dne konají se slavnosti vánočního stromku, kterýž nám připomíná strom poznání dobra a zla v ráji a strom kříže, na němž nám uzrálo ovoce našeho vykoupení.

Po štědrém dni slaví církev památku narození Páně, vlastní to svátky vánoční. Vánoční slavností připomínáme si narození Páně, svátky pak, které po vánocích slavíme, připomínáme si dětství a mládí Ježíšovo a jeho skrytý život, který se svými pěstouny v Nazaretu trávil až do svého veřejného vystoupení. V době vánocní slavíme tedy tyto svátky Páně!

a) Vánoce mají jméno od oné svaté noci, v níž narodil se Spasitel. Slavnost tato pochází hned z dob apoštolských. V prvotních dobách slavila se památka Narození Páně společně se slavností Zjevení Páně dne 6. ledna. Ve IV. století však byly ty slavnosti od sebe odděleny a Vánoce ustanoveny na den 25 prosince a Zjevení Páně ponecháno na 6 ledna. O vánocích připomínáme si onu velepamátnou a sv. proroky předpověděnou událost narození Boha-člověka, Ježíše Krista, jenž přijal na sebe lidskou přirozenost a narodil se z Marie Panny v městě Betlémě. Vánoční svátky jsou nejradostnější církevní slavností, neboť všecky naše myšlenky, modlitby a zpěvy obírají se toho dne spanilým božským dítátkem v prostém chlévě narozeným a v duchu spěcháme s chudými pastýři do Betléma poklonit se božskému dítěti.

Aby církev oslavila velepamátný den narození Páně, proto slouží toho dne kněz tři mše svaté. První o půl noci, druhou na úsvitě, třetí dopoledne. První sluje andělská, neboť čte se při ní evangelium o tom, jak andělé oslavovali narození Páně; druhá sluje pastýřská, neboť evangelium její vypravuje o tom, jak pastýři Pánu Ježíši se klaněli; třetí sluje velká, při ní čte se počátek

sv. evangelia sv. Jana: Na počátku bylo Slovo... vydávající svědectví o božství Pána Ježíše. Tři mše sv. znázorňují nám také trojí narození Páně: věčné z Otce, časné z Marie Panny a příchod jeho do srdcí lidských.

O slavnosti narození Páně máme Pána Ježíše velebiti, že nás s Otcem nebeským smířil, máme mu děkovati, že nás světlem víry osvítil a k Bohu po pravé cestě vede a milostí svou oživuje.

Po slavnosti narození Páně konají se svátky Páně, které nám připomínají dětství a mládí Ježíšovo.

b) K vánočním svátkům náleží slavnost Obřezání Páně, zavedená ve čtvrtém století. Obřezání Páně slaví se osmého dne po narození Páně na nový rok. Pohané toho dne konali pohoršlivé radovánky a církev, chtějíc věřící odvrátiti od těchto pohanských obyčejů, zavedla slavnost Obřezání Páně, jíž sobě připomínáme pokornou poslušnost Pána Ježíše, jenž podrobil se židovskému zákonu, dle něhož každé novorozené pachole musilo býti osmého dne po narození obřezáno. O slavnosti této napomíná nás církev, abychom své hříšné náklonnosti, myšlenky a žádosti obřezovali, to jest, modlitbou, postem a pokáním tělo své krotili. Obřezání Páně slaví se na nový rok, abychom sobě připomínali, že máme nový rok začíti ve jménu Páně, neboť toho dne božskému dítku dle zvěstování andělského dávno bylo jméno Ježíš.

Ve svatvečer před novým rokem na sv. Sylvestra konáme pobožnost závěrečnou na poděkování Bohu za obdržená dobrodiní v minulém roku. Bývá obyčejně kázání, Te Deum, modlitby děkovací a sv. požehnání.

c) Jiná slavnost po vánocích slaví se Zjevení Páně neb slavnost svatých tří králů 6 ledna. Slavnost tato jest nejstarším svátkem církevním, který se slavil již v době apoštolské, což dosvědčují nejstarší církevní otcové zvláště sv. Klement Alexandrinský. Toho dne máme si připomínati, že Kristus Pán přišel na svět pro vykoupení všech lidí, a proto také i pohanům zjeveno bylo jeho narození. Slavnost tato jmenuje se „svatých tří králů“, poněvadž nám připomíná, kterak svatí tři králové Kašpar, Melichar a Baltazar vedení zázračnou hvězdou přišli z východních krajin do Betlema poklonit se narozenému Spasiteli, obětujíce mu dary: zlato jako králi, kadidlo jako Bohu a myrhu jako člověku. Slavnost tato jmenuje se „Zjevení Páně“, poněvadž nám připomíná trojí zjevení se Krista Pána lidem. Ponejprv zjevil se Kristus Pán jako božské dítko třem králům, po druhé v týž den, však o 30 let později, když se dal od Jana Křtitele v řece Jordaně pokřtíti a když Otec nebeský jej veřejně za svého Syna vyhlásil;

po třetí zjevil Kristus Pán své božství, když za rok po svém křtu v týž den učinil první zázrak na svatbě v městečku Káni Galilejské, proměniv vodu ve víno.

Ve svatvečer Zjevení Páně světí se u nás tříkrálová voda, kadidlo a křída. Posvěcenou křídou napisují zbožní křesťané jména sv. tří králů na dvéře příbytku svého, aby sobě připomínali, kterak svatí tři králové po Spasiteli toužili a neunavně ho hledali, a kterak i my po něm vždy máme toužiti a zvláště v chrámu Páně v nejsvětější svátosti oltářní jej hledati. Po Zjevení Páně může býti nejvíce 6 neděl. Na druhou neděli po Zjevení Páně slavíme slavnost „nejsladšího Jména Ježíš.“ Poněvadž ve jménu Ježíš nejlépe zjevila se plnost lásky a milosti Boží, proto od prvních dob křesťanských chováno nejsvětější jméno Ježíš v největší úctě. Tímto jménem křesťané žehnali se vstávajíce i léhajíce, jím počínali a končili každé dílo. Církev nejsvětější jmeniny Vykupitele svého oslavovala zprvu o slavnosti Obřezání Páně, kdy vlastně božské dítko jméno Ježíš obdrželo. V 15. století však s dovolením papežským oslavoval řád sv. Františka jméno Ježíš zvláštní slavností. Konečně v 18 století zavedena slavnost nejsladšího jména Ježíš na 2. neděli po Zjevení Páně v celé církvi a uděleny také plnomocné odpustky všem těm, kteří na slavnost jména Ježíš a v oktavě pobožně vykonají sv. zpověď a přijmou tělo Páně.

Po slavnosti jména Ježíš bývají ještě buď 4 nebo méně neděl po Zjevení Páně. Připadají-li toho roku velkonoce dříve, zkrátí se doba povánoční a jest méně neděl po Zjevení Páně; za to však po sv. Duchu je o tolik neděl více, o kolik bylo méně než šest neděl po Zjevení Páně, tedy je po sv. Duchu 26 neděl a v ty neděle čtou se evangelia, která připadala na 5 a 6 neděli po Zjevení Páně.

II. Druhá doba církevního roku jest doba velkonoční, která počíná nedělí devítník a trvá až do slavnosti Nanebevstoupení Páně. Velkonoční doba připomíná nám umučení a smrt Páně a jeho slavné vzkříšení. I tato doba sestává z delší přípravy k vlastní slavnosti velkonoční a ze slavnosti po slavném vzkříšení Páně.

Přípravou k slavnosti velkonoční jest doba postní. Dříve než Pán Ježíš započal svůj úřad učitelský, připravoval se k němu modlitbou a postem. Po svém křtu v Jordaně odebral se totiž na poušť a tam se modlil a postil 40 dní a nocí. Na památku tohoto postu Ježíšova již v druhém století zaveden byl půst v době před velkonočními svátky. Někde půst začínal již devátou nedělí před velkonocí, kteráž proto devítníkem neb septuagesima sluje, to jest, sedmdesát dní před velkonocemi; jinde začínal půst na osmou, jinde opět na sedmou neděli, kteréžto neděle slují: první a druhá

po devítníku neb sexagesima a quinquagesima t. j. šedesát a padesát dnů před velkonocemi. Aby v této důležité věci panovala v celé církvi jednota, nařídil papež Řehoř V. asi r. 600, aby velkonoční doba postní všude počínala popeleční středou a aby trvala 40 dní (neděle se nepočítají, neboť nejsou dny postními). Aby však zachovala se památka přísného postu prvních dob, proto slaví církev dobu postní aspoň v chrámu Páně počínaje nedělí devítník, na kteroužto neděli slouží se mše sv. v rouchu barvy fialové, značící kajicnost, a vynechává se při mši sv. radostné „Gloria“ a ite missa est. Věřící však nejsou zavázáni k postu, nýbrž až od popeleční středy.

Církevní půst počíná popeleční neb škaredou středou. Toho dne světí kněz přede mší sv. popel ze spálených ratolestí na květnou neděli svěcených a žehná jím čela věřících v podobě kříže, při čemž praví: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš.“ Doba postní trvá 6 neděl a církev v tu dobu přikazuje nám v jisté dny zdržování se od masitých pokrmů a ve všech dnech kromě neděle a svátků újmu v jídle. Proč nám církev ukládá půst a zdržování se od všelikých veselostí a zábav? Církev sv. chce, abychom se postem, modlitbou a jinými kajícími skutky připravili na slavnost vzkříšení Páně, neboť dle slov sv. Pavla „budeme-li s Kristem trpěti, s Kristem oslaveni budeme“ (Řím. 8, 17.) Jako Pán Ježíš musil napřed trpěti a umříti, aby potom byl oslaven, podobně musíme i my v době postní srdce své pokáním a kajícími skutky od hříchu očistiti, bychom z hrobu hříchu slavně povstali a slavili vzkříšení k novému a slavnému životu.

Církev sv. majíc na mysli duchovní naše vzkříšení, po celou dobu postní vybízí nás ku kajicnosti, k přijímání svatých svátostí, k horlivější modlitbě, k rozjímání o umučení Páně; poroučí nám přísný půst a zapovídá nám veškery hlučné radovánky. Církev chce, abychom po celou tu dobu na mysli měli bolestnou oběť Kristovu a proto v době postní konají se postní kázání, jichž předmětem bývá umučení Páně; v pátek anebo v neděli koná se pobožnost křížové cesty a doporučuje se v domácnostech modlitba bolestného růžence.

V době postní nejdůležitější neděle jsou pátá a šestá. Pátá sluje smrtelná, neboť čte se evangelium o tom, jak židé chtěli Pána Ježíše kamenovati, že se činil rovným Bohu Otci. Pán Ježíš se před nimi skryl, poněvadž ještě nepřišla jeho hodina smrti, a na památku této události zahalují se v chrámu kříže fialovou rouškou.

Šestá neděle sluje květná, poněvadž kněz žehná přede mší sv. ratolesti a koná se průvod okolo chrámu na památku slavného vjezdu Páně do Jerusalema. Týden po neděli květné sluje svatý

neb pašijový týden, poněvadž nám církev sv. zvláště na zelený čtvrtek, velký pátek a na bílou sobotu připomíná poslední dny Páně před jeho smrtí, jeho poslední večeři, modlitbu na hoře Olivetské, zradu Jidášovu, uvěznění a odsouzení Páně k smrti, jeho bolestnou smrt na kříži a jeho pohřeb. Církev v tyto dny truchlí a věřící dojemnými obřady takřka krok za krokem vede na Kalvarii, až je konečně shromážďuje okolo Božího hrobu, z něhož třetího dne má Kristus Pán povstati, aby usušil bolestné slzy naše a zarmoucené tváře naše obveselil radostnou zvěstí: Vstalť jest této chvíle ctný Vykupitel. Alleluja!

(O pašljovém týdnu obšírněji promluveno ve 4. článku víry.)

Bílá sobota jest nejbližší příprava neb svatvečer slavnosti velkonoční — vzkříšení Páně. Na večer koná se slavnost vzkříšení, která vlastně měla by se konati před východem slunce v neděli. U Božího hrobu zapěje kněz Regina coeli, raduj se nebes královno, alleluja, kterýmžto zpěvem radujeme se s Matkou Páně ze vzkříšení jejího Syna a našeho Vykupitele. Potom kněz odhalí bílý závoj z monstrance a obrácen k lidu zpívá: „Vstalť jest této chvíle ctný Vykupitel“, a na to koná se průvod okolo chrámu nebo osadou za radostného hlaholu zvonů a velkonočních písní. Po návratu do chrámu Páně je Te Deum a slavné požehnání.

Druhého dne v neděli koná se slavnost vzkříšení Páně neb Boží hod velkonoční, největší to církevní slavnost, kteráž jest středem a základem všech slavností církevních. V tento slavný den připomínáme si velepamátnou a nejdůležitější událost ze života Krista Pána, že totiž třetího dne vlastní mocí slavný a nesmrtelný vstal z mrtvých, čímž nejpádnější důkaz podal o božství svém. Proto církev vzkříšení Páně slaví již od dob apoštolských a nazývá svátek tento ze všech svátků největším. Církev sv. o slavnosti velkonoční povzbuzuje věřící k nadšené radosti různým způsobem. Po celou dobu postní chrám zbaven byl všeliké ozdoby, roucha mešní bylo fialové a černé barvy, smutek značící, prapory byly odstraněny, oltáře bez ozdob. Avšak o Božím hodu vše se hned odívá ve sváteční háv. Oltáře září množstvím světel a ozdobeny jsou nádhernými rouchy a květinami; na oltáři postavena jest soška Krista vítěze, velkonoční svíce, obraz to Krista Pána, jasně plápolá, prapory vlají, kněží odění jsou nádherným bílým rouchem na znamení radosti a vítězství Kristova nad smrtí, chrámem vlní se nadšený a radostný zpěv alleluja, povzbuzující nás, bychom bez ustání chválu a díky vzdávali Bohu za milost, již nám Kristus Pán svou smrtí a slavným vzkříšením svým získati ráčil.

O Božím hodu velkonočním po mši sv. žehná kněz pokrmy, chléb, beránka a červené vejce. Křesťané v době postní těchto pokrmů se zdržovali a proto nyní dávali si je posvětiti, prve než jich požívali. Beránek připomíná nám Beránka Božího, chléb připomíná nám onen chléb, jehož Pán Ježíš při poslední večeři požíval a v tělo a krev svou proměnil; vejce jsou obrazem našeho budoucího vzkříšení; neboť jako kuřátko proklobává skořepinu a vylíhá se, rovněž tak i my v den poslední prolomíme kůru hrobu a vstaneme živí z mrtvých.

Druhý zasvěcený svátek velkonoční jest pondělí velkonoční. Čte se evangelium o tom, jak se Pán Ježíš po svém vzkříšení zjevil dvěma učenníkům do Emaus jdoucím a jak ho poznali po lámání chleba. Slavnost velkonoční slaví se osm dní, má tedy oktavu Poslední den v oktavě jest bílá neděle neb provodní, proto tak nazvaná, poněvadž v prvních dobách církve na tuto neděli křtěnci, kteří na bílou sobotu byli křtěni a bílým rouchem oděni, v průvodu vedeni byli do chrámu, kde křestní roucho odkládali a křestní slib obnovovali.

Po slavnosti velkonoční slaví se 6 neděl. Po páté neděli konají se křížové neb prosební dni v pondělí, v úterý a ve středu. Jsou to kající dni, o nichž z rána po mši sv. konají se průvody do polí za vyprošení úrody zemské. Průvod zastavuje se na 4 místech, kde konají se modlitby, aby Bůh úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil. Cestou zpívá se litanie ke všem svatým, jichž za přímluvu u Boha prosíme.

Ve čtvrtek po křížových dnech koná se slavnost na nebevstoupení Páně. O slavnosti této připomínáme sobě, kterak Pán Ježíš čtyřicátého dne po svém vzkříšení vstoupil na nebesa na hoře Olivetské před očima svých apoštolů. Slavnost tato pochází z dob apoštolských. Císařovna sv. Helena, matka císaře Konstantina Vel., dala na hoře Olivetské postaviti chrám na věčnou památku ke cti na nebevstoupení Páně. O této slavnosti máme sobě připomínati oslavení Páně, jenž slavně zvítěziv nad smrtí, světem a ďáblem, slavně vrátil se do sídla svého nebeského, aby tam místa připravil všem svým věrným služebníkům. Budeme-li tudíž na této pozemské pouti s Kristem trpěti, sebe zapírati a světu umírati, budeme jednou také oslaveni a duše naše vejde do vlasti nebeské.

Po na nebevstoupení Páně jest ještě jedna neděle a sice šestá po velkonoci. Zároveň pak těchto deset dní až do seslání Ducha svatého jest předhodím neb přípravou k třetí době církevního roku totiž k svátkům svatodušním.

III. Třetí dobou církevního roku jsou svátky svatodušní neb hod Boží svatodušní, který počíná svátkem na nebevstoupení

Páně a trvá až do první neděle adventní. Slavnost svatodušní připomíná nám zázračné seslání Ducha svatého na apoštoly a celou církev. Přípravou k slavnosti jest oněch deset dnů od Božího vstoupení až do vlastní slavnosti svatodušní. Po těchto 10 dní trvali sv. apoštolové, Panna Maria a ostatní věrní přátelé Ježíšovi na modlitbách v onom památném večeřadle v Jerusalemě, očekávajíce slíbeného Utěšitele Ducha Pravdy. Církev sv. v době této napomíná nás, abychom za příkladem sv. apoštolů také prosili o dar Ducha svatého a modlili se vroucně: „Přijd, o Duše přesvatý, světla svého bohatý, paprsek rač na nás lít. Přijdiž Otče nebohých, dárce darů přemnohých, rač nám mysli osvítit.“ Abychom se na slavnost seslání Ducha svatého náležitě připravili, proto církev ve svatvečer Božího hodu svatodušního přikazuje přísný půst.

V neděli desátého dne po na nebevstoupení Páně a padesátého dne po vzkříšení Páně slaví se Boží Hod svatodušní. O této slavnosti připomíná nám církev vyplnění slibu, kteréhož dal Pán Ježíš apoštolům před odchodem svým na nebesa, když jim pravil: „Utěšitel pak Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, tenť vás naučí všem věcem a připomene vám všecky věci.“ (Jan 14, 26.) Desátého dne po na nebevstoupení Páně, jak nám vypravují skutky apoštolské, stal se náhle s nebe zvuk jako bouře a naplnil dům, ve kterémž shromážděni byli apoštolové. I sestoupil na všecky Duch svatý v podobě ohnivých jazyků, kteří rozděleně vznášeli se nad hlavami apoštolů. I naplněni jsou všickni Duchem svatým a počali mluviti rozličnými jazyky. Duch svatý apoštoly osvítil, posilnil a posvětil, takže nyní beze strachu vyšli na ulice Jerusalemské a počali shromážděnému lidu kázati evangelium. Účinky Ducha svatého v apoštolech byly veliké a zjevné, neboť Duch sv. připomenul jim všecko, co jim Pán Ježíš po tři leta zjevoval, všecky pravdy a celá nauka Kristova najednou jako by před jejich očima jasně a zřetelně byla napsána anebo vyložena, všemu rozuměli a všechno dokonale věděli. Duch sv. naplnil srdce jejich statečností a neohrožeností. Před tím báli se židů, že se před nimi v domě uzamkli, báli se mluviti o Kristu Pánu a též i mezi sebou o něm jen tajně mluvili. Nyní však všecka bázeň je opustila a tak byli posilněni, že se nebáli ani židovské rady ani pohanů, ale raději smrt podstoupili, než-li by byli zapřeli Krista Pána a jeho učení. Duch sv. je konečně posvětil, to jest, udělil jim posvěcující milosti, učinil je svatými. Duchem svatým takto vyzbrojeni, mohli nyní vykonávati rozkaz Páně: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy.“ Po seslání Ducha sv. také hned rozešli se do všech končin země a všem národům hlásali evangelium a s velkým úspěchem rozšiřovali církev Kristovu. Duch svatý takto dokonal a

doplnil dílo vykupitelské Kristem Pánem započaté, neboť jeho působením církev všude se šířila a pravdy svaté víry všem lidem zjevovaly a neporušené až na naše doby zachovaly. Bez pomoci Ducha svatého nemohla by církev trvati v jednotě v učení a netrvalo by ani křesťanství vůbec. Poněvadž tedy o Božím hodu svatodušním připomínáme si osvícení církve učící, neomylnost její v učení o víře a mravech, proto děkujeme Bohu za milost Ducha svatého, buďme církve své poslušnými dítkami, přijímejme slovo Boží církví hlásané ochotně, užívejme všech prostředků milosti, jež církev k našemu spasení nám nabízí, a prosme Ducha svatého, aby i naše srdce osvítil, bychom pravdy sv. víry poznávali, dle nich žili a ctnostmi ozdobeni byli.

O svátcích svatodušních udělují biskupové svátost biřmování; neboť jako Duch svatý posilnil, osvítil a posvětil apoštoly, tak posilňuje, osvěcuje a posvěcuje nás ve svátosti biřmování, bychom víru statečně vyznávali a podle ní živi byli.

V pondělí jest druhý zasvěcený svátek svatodušní. V době po svatodušní slaví se zvláště tyto svátky Páně: V oktavě Božího hodu svatodušního neb na první neděli po sv. Duchu slaví se slavnost nejsvětější Trojice. Církev sv. o této slavnosti připomíná nám lásku Boha Otce, Syna a Ducha svatého a napomíná nás, bychom vyznávali víru v nejsvětější Trojici a každé božské osobě zvlášť děkovali za dobrodiní a milosti, jichž nám udělila.

Po svátku nejsvětější Trojice ve čtvrtek jest slavnost Božího Těla, památka to ustanovení nejsvětější svátosti oltářní a mši svaté. Slavnost Božího Těla měla by se vlastně konati na zelený čtvrtek, kdy Pán Ježíš svátost oltářní ustanovil. Poněvadž však mysle naše toho dne naplněny jsou zármutkem nad umučením Páně, které již ve čtvrtek započalo, proto radostnou slavnost Božího Těla odložila církev na dobu, v níž radost naše duchovní ničím není kalena. Slavnost Božího Těla nejprve konal Hugo, biskup v Luttichu r. 1246; na sněmu církevním ve městě francouzském Vienně odbývaném byla slavnost tato od Klementa V., papeže, pro celou církev schválena. Od té doby slavnost Božího Těla se po celé církvi šířila a zvláště v 16. století všeobecně a všude byla zavedena, když reformatorové bludné učení proti staré víře o přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní počali rozšiřovati, aby nahraženy byly Kristu svátostnému všecky ty urážky, jichž se bludaři a jimi svedení lidé dopustili proti svátosti oltářní.

O Božím Těle slouží kněz slavnou mši svatou, při níž posvěcuje dvě hostie. Po svatém přijímání druhou hostii ukládá do ozdobené monstrance a koná se průvod ke čtyřem na různých stranách obce postaveným oltářům. U každého oltáře čte se evangelium

o ustanovení nejsvětější svátosti oltářní na znamení, že víra v přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní rozšířena jest po všech končinách světa. Na to koná kněz modlitby za úrodu zemskou, za vyprošení deště nebo vyjasnění a uděluje svaté požehnání. Při obřadech těchto zpívají se případné zpěvy, které k tomu účelu vhodně jsou sestaveny a jimiž pobožnost a slavnost se zvětšuje. O slavnosti Božího Těla máme veřejně vyznávati víru v přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní a proto máme se svátosti oltářní klaněti, vroucně se modliti a velmi slušně se chovati.

V kruhu těchto tří hlavních slavností Páně konají se ještě jiné slavnosti Páně, které však nejsou zasvěceným svátkem. Tak v pátek v oktávě Božího Těla slaví se církevní slavnost nejsvětějšího Srdce Ježíšova, na první neděli v červenci památka nejdražší krve Páně a na 3 neděli říjnovou slavnost Posvěcení chrámu Páně.

Svátky Páně, vánoční, velkonoční a svatodušní jsou hlavními slavnostmi v kruhu církevního roku. Předmětem všech těchto slavností jest trojjediný Bůh, jenž jako slunce ozařuje nás svou milostí Než s Kristem Pánem zvláště nerozlučně spojena jest jeho blahoslavená Matka Panna Maria a také všickni svatí apoštolové a svatí a světice Boží. Proto církev sv. do kruhu církevního roku vřadila i svátky Panny Marie a svatých, kteréž kruh ten doplňují a ozdobují jako překrásné hvězdy, které na blankytu nebeském kolem slunce milosti a moudrosti Boží jsou rozestavené. Na předním místě v církevním roku slavíme svátky Panny Marie, které vhodně proplétají věnec slavností Páně.

483. *„Které jsou zasvěcené svátky Panny Marie?“*

Zasvěcené svátky Panny Marie jsou svátky jejího neposkvrněného početí, očišťování, zvěstování, nanebevzetí a narození.

O slavnostech Panny Marie připomínáme si některé památné dny a události z jejího života, a církev sv. nás poučuje a povzbuzuje, bychom se snažili Marii Pannu ve ctnostech následovati, ji pro ctnosti a vyvolení za matku Boží oslavovali a Bohu děkovati, že skrze Marii dostalo se nám Vykupitele.

Zasvěcených svátků Panny Marie jest patero.

1. Neposkvrněného početí bl. Panny Marie 8. prosince. Tento svátek světil se již v pátém století; u nás slavil se od roku 1629. Pro celou církev však ustanoven byl r. 1854, kdy na církevním sněmu v Římě konaném za panování papeže Pia IX.

slavnostně prohlášen byl článek víry: že přeblahoslavená Panna Maria hned v prvním okamžiku početí svého zvláštní milostí Boží a vzhledem na zásluhy Ježíše Krista, prvotního hříchu prosta byla. Slavnost tato vhodně vložena jest do doby vánoční a sice v adventu, neboť nám připomíná proroctví a slib Boží o příštím Vykupiteli. Bůh totiž hned v ráji padlému člověčenstvu slíbil Vykupitele a předpověděl, že se narodí ze ženy, která potře hlavu ďáblovu, neboť nebude pod mocí jeho. O slavnosti této připomínáme si milosti, které Bůh udělil budoucí matce svého jednorozeného Syna, že si ji totiž vyvolil za matku Vykupitelovu, že jí uchránil zvláštní výsadou od poskvrny hříchu dědičného a že srdce její ozdobil překrásnými ctnostmi, aby mohla býti přesvatým a přečistým příbytkem Syna Božího.

2. Slavnost očišťování Panny Marie či Hromnic 2. února. Slavnost tato zavedena byla r. 494 za papeže Gelasia. Pohané toho dne rozžíhali na hrobech světla a potom s pochodněmi konali po ulicích průvody, při čemž dopouštěli se různých neřestí. Aby křesťané odvrátili se od těchto pohanských obyčejů, nařídil papež Gelasius, aby v chrámech toho dne světily se svíce a konaly se pobožné průvody. Těmito průvody máme sobě připomínati onu cestu, kterou Rodička Boží nastoupila s Ježíškem do chrámu Jerusalemského, aby tam podle zákona židovského Božské dítě Bohu představila a za sebe přinesla předepsanou oběť dvě holoubátek. Svíce, kteréž o slavnosti světíme, jmenujeme hromničkami. Hromnička vyznamenává Krista Pána, jehož zbožný Simeon nazval „světlem k osvícení národů.“ Nábožní křesťané za bouře a hromobití rozžíhají hromničky s tou důvěrou, že Bůh, jenž nepřestává býti Pánem přírody, i když se rozbouří příroda, příbytky naše milostivě ochrání od všelikého neštěstí.

3. Zvěstování Panny Marie 25. března. O slavnosti této připomínáme si radostné poselství andělské, jímž oznámil Bůh Panně Marii, že vyvolena jest za matku Vykupitele světa. Slavnost tato zakládá se na písmě svatém a proto jest jedna z nejstarších Mariánských slavností. Papež Benedikt XIV. se domnívá, že již v době apoštolské se konala. Jisto však jest, že sv. Proklus, patriarcha cařihradský na počátku pátého století o slavnosti této řeči konal a napsal. Zvěstování Panny Marie připomínáme si každodenně, když při zvonění modlíme se „Anděl Páně.“

4. Nanebevzetí Panny Marie 15. srpna. O slavnosti této připomíná nám církev smrt Panny Marie a její vzetí na nebesa s tělem a duší. Slavnost tato již ve 4 století sv. Jeronýmu a Augustinu byla známa. Nícefor, dějepisec řecký, dokládá, že ve století VI. za císaře Maritia na 15. srpna byla ustanovena. V zá-

padní církvi byla o sto let později od papeže Sergia spořádána, teprv pak r. 487 od papeže Lva IV. pro celou církev nařízena. V mnohých krajinách světí se v den ten byliny a koření.

5. Narození Panny Marie 8. září, kteréhožto dne oslavujeme narozeniny Rodičky Boží. Slavnost tato náleží k nejstarším slavnostem. Počátek a původ její udává se rozličně; někteří ji mylně kladou do V. století, jiní zase až do XI. století. Jisto jest, že v církvi východní již v VII. století byla známa, odkudž přešla na západ. V neděli po narození Panny Marie slaví se slavnost jména Panny Marie. Slavnost tato povstala ve Španělsku, kdež r. 1515 od papeže Benedikta XIV. byla potvrzena. Papež Inocenc XI. ustanovil na památku vítězství, kteréhož polský král Jan Sobiesky r. 1683 na přímluvu Marie Panny nad Turky u Vídně dobyl, aby se konala v celé katolické církvi. Na den tento a na slavnost narození Panny Marie lze dosáhnouti plnomocných odpustků.

Mimo tyto slavnosti Marianské koná církev ještě mnohé jiné slavnosti ke cti Panny Marie, jež však jsou pouze svátkem kostelním. K těmto zvláště náležejí: obětování Panny Marie 21. listopadu; zasnoubení Panny Marie 23. ledna; očekávání Marie ku porodu 18. prosince; Matky sedmibolestné v pátek před neděli květnou; Srdce Panny Marie; Panny Marie Karmelské 16. července; Panny Marie sněžné 5 srpna; Marie, pomocnice křesťanů 24. května.

Velká slavnost Marianská na první neděli říjnovou konaná sluje Růžencová. Slavnost tato byla napřed slavností jednoty růžencové, kteráž v XIII. století povstala. Později po vítězství vojska rakouského nad Turky roku 1571 spojena se svátkem Marie vítězné. Slavnost Panny Marie růžencové koná se nyní po celé církvi na první neděli v říjnu a zasvěcen jest sv. růženci celý měsíc říjen. Nebeskrálovně zasvěcen jest také měsíc květen, ve kterýž konají se májové pobožnosti ke cti královny nebeské. Konečně každá sobota jest zasvěcena Panně Marii. Z počátku jen v řeholích uctívána byla Panna Maria sobotou, r 1095 nařízeno kněžím v sobotu ke cti Panny Marie modliti se hodinky, později pak všem věřícím odporučeno bylo, aby zvláště sobotu zasvětili Panně Marii.

Kruh církevního roku vyplňují svátky andělů a svatých a světic Božích Křesťané hned na počátku církve oslavovali památku svatých apoštolů a mučedníků, neboť z letopisů církevních učitelů a spisovatelů poznáváme, že již první křesťané scházeli se v den úmrtí světců na jejich hrobích, aby památku jejich oslavili. Na počátku oslavovala církev umrtní den apoštolů zasvěceným svátkem,

později však jen některé svátky apoštolů a svatých ustanovila za dny sváteční, jiné pak zrušila a slaví je pouze v kostele. Po celé církvi slaví se dnes jako zasvěcený svátek pouze tři svátky svatých.

484. *„Které jsou zasvěcené svátky svatých?“*

Zasvěcené svátky svatých jsou svátky svatého Štěpána, svatých apoštolů Petra a Pavla, všech svatých a svátky patronů zemských.

a) Svátky andělů. Od dávných časů církev zvláště oslavuje nebeské duchy, anděly, jakožto naše ustavičné strážce a orodovníky v nebesích. Ze spisů sv. Justina poznáváme, že již první křesťané uctívali anděly a svátkem je oslavovali. Tak Rhabanus Maurus zmiňuje se o svátku sv. Michala. Později slavily se dva svátky ke cti sv. Michala. Zjevení sv. Michala na hoře Garganus v Neapoli 8. května, kdež i kostel k jeho cti byl zbudován. Druhá slavnost se konala posvěcení toho chrámu sv. Michala 20. září, před nímž dle nařízení Ethelreda, krále anglického, r. 1014 tři dni o vodě a chlebě mělo se postíti a nemělo se pracovati.

Církev také slaví památku archanděla Gabriela 18. března a sv. Rafaela 24. října. Křesťané zvláště ctili a oslavovali anděle strážné. Ku jejich cti ustanoven byl také již v dávných dobách zvláštní den a svátek. V VI. století ve Španělsku počali svátkem oslavovati anděle strážné, odkud pak slavnost ta rozšířila se do Francie, až konečně papež Klement X. r. 1610 svátek andělů strážných ustanovil pro celou církev. Slavnost andělů strážných koná se vždy na první neděli v měsíci září. Toho dne připomínáme si lásku a věrnost andělů k Bohu a lásku a péči jejich k nám lidem. Církev sv. nás o slavnosti této napomíná, abychom anděly ctili, vzývali a pod ochranu jejich důvěrně se odevzdávali.

b) Mimo anděly oslavovala církev hned na počátku úmrtní den svatých apoštolů a mučedníků Páně. Ačkoliv na každý den připadá památka některého světce, přece církev nařídila zasvěceným svátkem oslavovati jen ty světce, kteří zvlášť velkých zásluh o církev si zasloužili. Památku svatých oslavujeme, abychom si připomněli milosti, jimiž Bůh svaté na zemi obohatil a pak jejich příkladný a svatý život, jakýž nám jako nejkrásnější vzor vpravdě křesťanského života zůstavili.

Po celé církvi oslavuje se zasvěceným svátkem mučednická smrt sv. Štěpána, prvomučedníka Páně, dne 26. prosince. Sv. Štěpán byl jedním ze sedmi jáhnů, kteréž sobě apoštolové vyvolili,

aby kázali evangelium, biskupům a kněžím při nejdražší oběti přisluhovali, křtili a o chudé pečovali. Sv. Štěpán, jak nám vypravují skutky apoštolské, hájil božství Kristovo a pravdu jeho učení před stoupenci různých židovských škol, kteří nemohouce odolati jeho výmluvnosti vyvrhli jej za město a tam jej kamenovali. Sv. Štěpán umíraje modlil se za své nepřátele: „Pane, nepokládej jim toho za hřích," a po slovech těch usnul v Pánu r. 34 po narození Páně. Památka mučednické smrti jeho slavila se v církvi již v dobách apoštolských, na počátku VIII. století zavedena pak slavnost sv. Štěpána po celé církvi jako zasvěcený svátek. O svátku sv. Štěpána připomíná nám církev smutné doby pronásledování církve a napomíná nás, bychom za příkladem prvních křesťanů, kteří raději nejhroznější smrt podstoupili, než-li by byli zapřeli víru Kristovu, víru statečně vyznávali, hříchu se chránili a ničím nedali se svésti k nevěrnosti k církvi své. O slavnosti sv. Štěpána také nás církev napomíná, abychom za příkladem sv. Štěpána nepřátele milovali, za ně se modlili a dobré skutky jim prokazovali. Církev sv. slaví svátek sv. Štěpána hned druhého dne po Narození Páně, aby tím naznačila, že sv. Štěpán mučednickou smrtí první se pro sebe zrodil.

Druhý zasvěcený svátek svatých slaví se po celé církvi úmrtní den knížat apoštolských sv. Petra a Pavla 29. června. O slavnosti této připomíná nám církev, že Pán Ježíš sv. Petra ustanovil nejvyšší hlavou církve a svým náměstkem na zemi. Sv. Petr spravoval církev 25 let maje sídlo své v Římě, kdež za císaře Nerona byl ukřižován dle svého přání hlavou dolů r. 67 po Kristu. Dále se nám připomíná, že sv. Pavel jako Šavel byl nepřítelem církve, avšak na cestě do Damašku zázračně byl obrácen, pokřtěn, Pavlem nazván a k apoštolům přidělen. Sv. Pavel jako učenec prospěl církvi velmi a také největších zásluh si vydobyl o rozšíření církve. Vykonalť tři veliké apoštolské cesty, založiv velké množství křesťanských obcí. Sv. Pavel snášel mnoho protivenství od židů i pohanů, byl často bit, vězněn a pronásledován. Konečně připutoval do Říma za sv. Petrem, kdež byl se sv. Petrem uvězněn a zároveň s ním umučen. Sv. Pavel byl sťat mečem a se sv. Petrem v Římě uctivě pochován. Na hrobích sv. apoštolů jsou velkolepé chrámy.

Svátek Petra a Pavla konal se od dávných dob, neboť již Eusebius o něm se zmiňuje ve svých spisech. O slavnosti této povzbuzuje nás církev, bychom takovou lásku ke Kristu a k bližnímu v srdci svém roznítili, jakou vyznamenávali se knížata apoštolská sv. Petr a Pavel. Budeme-li Bohu a církvi tak věrně sloužiti jako tito dva světcové, můžeme pak se sv. Pavlem na konci svého

života zvolati: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, věrnost Pánu zachoval. A nyní schována jest mi koruna spravedlnosti, kterouž dá mně v onen den Pán, spravedlivý soudce.“

Třetí svátek svatých, který slaví se po celé církvi jako zasvěcený jest slavnost všech svatých 1. listopadu.

Slavnost všech svatých konala se dříve na první neděli po sv. Duchu, poněvadž svatí jsou ovocem milosti Ducha svatého, kterýž o Božím hodu svatodušním s srdcích lidských rozlita byla. Již sv. Jan Zlat., jenž r. 407 zemřel, zmiňuje se o tomto svátku. Papež Bonifác IV. r. 606 svátek všech svatých přeložil z důležité příčiny na 1. listopadu. V Římě nalezal se skvostný pohanský chrám, kterýž zasvěcen byl všem bohům pohanským a proto „pantheon“ nazvaný. Když křesťanství zaujalo první místo v říši římské a pohanství bylo vykořeněno, používala církev výstavných a nádherných chrámů pohanských ke službě křesťanské. Pohanské chrámy se upravily pro křesťanskou bohoslužbu a pak se posvětily. Také onen pantheon darován byl církvi a papež Bonifac IV. jej posvětil a zasvětil památce všech svatých, aby památka na pohanské bohy a neřesti s nimi spojené nahrazena byla důstojnou památkou hrdinů křesťanských. Posvěcení toho chrámu stalo se 1. listopadu a proto na památku této radostné události konala se slavnost všech svatých napřed v Římě a později rozšířena po celé církvi.

O slavnosti všech svatých připomíná nám církev statečnost u víře sv. mučedníků a svatý život svatých a světic Božích, kteří, ačkoliv byli křehkými lidmi jako my, přece sebezapíráním a horlivým konáním ctností dospěli k dokonalosti svatosti. Církev sv. představuje nám svaté jako vzory ctnosti a dokonalosti a napomíná nás, bychom jich následovali ve svatém životu. Zároveň pak nám připomíná, že svatí jsou přáteli a miláčky Božími, a proto máme je ctíti a vzývati.

Po všech svatých druhého dne konáme památku všech věrných zemřelých, duší v očistci. Toho dne konají se smuteční služby Boží za zemřelé, navštěvujeme hroby milých svých zemřelých a modlíme se za duše v očistci, aby na přímluvu svatých ukráceny byly muky jejich očistcové a uvedeny byly do rajské blaženosti.

Konečně jako zasvěcené svátky světí se svátky patronů zemských. Tyto svátky nazýváme „zvláštní“, protože jen některým zemím přikazuje se je slaviti jako sváteční den. Každá země má své patrony neb světce, kteří o zemi a národ mnohých zásluh si zjednali, a které proto národ z vděčnosti oslavuje a jako své zvláštní orodovníky u Boha vzývá. U nás na Moravě svátkem zemským je slavnost věrověstů slovanských sv. Cyrilla a Methoděje 5. července. V Čechách sv. Jan Nep. 16. května a sv. Václav 28. září.

Církev sv.; jak jsme dříve pravili, slaví každého dne památku některého svatého. Jindy mnohé svátky svatých, které jsou dnes jen kostelním svátkem, byly zasvěcenými svátky. Takové svátky nazýváme zrušenými. Jako církev má moc a právo svátky ustanovovati, podobně má moc a právo z důležitých příčin některé svátky přeložiti na jiný den anebo je dokonce zrušiti. V prvotních dobách slavil se svátek sv. Jana, miláčka Páně a apoštola, jako zasvěcený svátek 27. prosince, dále památka mláďátek, které Herodes v Betlémě povražditi dal, dne 28. prosince. Nyní oba tyto svátky jsou kostelními, to jest, slaví se v kostele při mši sv., avšak jinak jsou všedními dny.

Podobně zasvěceným svátkem slavila se památka sv. Vavřince, sv. Michala a všech sv. apoštolů. Zvláště pak slavil se v církvi svátek sv. Josefa, pěstouna Páně a ženicha bl. Panny Marie 19. března. V církvi východní slavil se svátek sv. Josefa od dávných časů, v západní církvi teprve od 17. století. Dnes svátek sv. Josefa slavíme pouze v kostele, avšak věřící skoro všude slaví tento svátek co nejslavněji. Úcta k sv. Josefu jest velmi zakořeněna v srdcích lidských, neboť sv. Josef byl hlavou nejsvětější Rodiny Boží, byl živitelem a vychovatelem milého Spasitele našeho a snoubencem blah. Panny Marie. Sv. Josef zajisté pro své zásluhy a pro svou starostlivost o blaho sv. Rodiny zaujímá v nebi první místo po královně nebeské, Marii Panně. Sv. Josefa zvláště uctívají hospodářové a otcové, neboť on jest vzorem dobrého a starostlivého hospodáře a otce; uctívají ho též řemeslníci, neboť sv. Josef byl tesařem a práci miloval; konečně sv. Josef je zvláštním orodovníkem umírajících, neboť dokonav svou pouť v náručí Spasitelově velice se přimlouvá u Boha za šťastnou hodinku smrti umírajících. Také svátek sv. Jana Křtitele a sice den jeho narození 24. června byl dříve zasvěceným svátkem. Sv. Augustin ve svých spisech mluví o tomto svátku a praví, že od dávných časů v církvi slavilo se narození sv. Jana, předchůdce Páně. U všech ostatních svatých oslavujeme poslední den jejich života, jejich úmrtí, poněvadž smrtí ukončili pozemský boj a svými zásluhami po smrti těla zrodili se pro duchovní nadpřirozený život. U jediného však sv. Jana Křtitele oslavujeme hned první den jeho života čili jeho narození, poněvadž sv. Jan byl posledním prorokem starozákonním, předchůdcem Páně, jenž již v životě matky své plesal z narození Páně a svědectví vydal o pravdě.

U veliké úctě zvláště v našich krajinách jest svátek sv. Anny, matky bl. Panny Marie, jejíž památku slavíme 26. července. V našem českém národu zvláště slavila se památka patronů zemských a sice: sv. Benedikta 21. března, sv. Vojtěcha 24 dubna, sv. Jiří

25. dubna, sv. Sigmunda 2. května, sv. Prokopa 4. července, sv. Norberta 6. března, sv. Víta 15. června, sv. Ivana 25. června, sv. Ludmily 16. září, sv. Kosmy a Damiana 27. září, sv. Volfganga 31. října, bl. Jana Sarkandra 17. března. Papežové z důležitých příčin mnohé svátky svatých, které jindy slavily se jako zasvěcené, zrušila a nyní slaví se pouze v kostele. V některých krajích i obecné zasvěcené svátky nesvětí se jako u nás v týž den, nýbrž přeloženy jsou na příští neděli. To se děje zvláště v krajinách, v nichž katolická církev jest v menšině na př. v Německu, Americe, Anglii atd.

485. *„K čemu ustanovila církev svátky?“*

Církev ustanovila svátky, bychom:

1. tajemství naší víry pobožně a vděčně uvažovali a ctili:

2. Boha v jeho svatých chválili;

3. svaté za jejich přímluvu vzývali a ctnosti jejich následovali.

Církev sv. majíc na mysli naši spásu a prospěch duší našich, představuje nám každoročně události ze života Pána Ježíše, blah. Panny Marie a svatých, abychom pobožně uvažovali tajemství víry naší a vděčnými byli Bohu za milosti, jichž svatým udělil, a abychom svaté za přímluvu vzývali a ctností jejich následovali. Máme tudíž:

a) O slavnostech Páně uvažovati tajemství víry, kteréž nám všecky slavnosti Páně připomínají a znázorňují. Jako Mojžíš napomínal národ israelský o svátcích velkonočních aby vzpomínali na dobrodiní a milosti, jichž jim Hospodin udělil, aby pamatovali na ten den, kteréhož je z otroctví egyptského vysvobodil a ustavičně mu za to byli vděčnými: tak církev sv o slavnostech Páně nám připomíná milosti, jichž se nám dostalo od trojjediného Boha. Máme tedy o vánocích sobě připomínati lásku Boha Otce, jenž nás tak miloval, že poslal na svět svého jednorozeného Syna, jenž z lásky k nám v chudém chlévě Betlémském se narodil jako Bůh a spolu člověk. O vánocích máme tudíž pobožně uvažovati tajemství zázračného vtělení Syna Božího a jeho narození. Máme se radovati s pastýři betlemskými z narození Páně a děkovati máme Bohu, že smiloval se nad padlým člověčenstvem a konečně poslal mu Vykupitele. Vánoční svátky máme tudíž v pobožnosti tráviti, srdce své od hříchu očistiti a tělo Páně přijmouti, aby Kristus Pán

i v srdci našem znova zrodil a do něho zavítal. Majíce pak na mysli chudobu božského dítka, buďme se vším, co nám Bůh dal, spokojeni a podle možnosti udělujme chudým almužny, bychom se podobali štědrému Otci nebeskému. První křesťané a mnozí svatí velmi pobožně slavili vánoční svátky. Sv. František z Assisi, jenž všecko jmění své chudým rozdal a v klášterní samotě Bohu sloužil, aby lásku k chudobě v sobě rozmnožil, rozjímal nejraději o chudém dítku božském, kteréž opustivši slávu nebes, pro nás tak se ponížilo, že v betlemském chlévě se narodilo. Zvláště pak o vánocích zabíral se v toto rozjímání, při čemž hořce plakal. Tři leta před svou smrtí postavil si jesle, aby tím živěji představiti si mohl narození Páně. V lese blíž kláštera vystavěl chlév a v něm jesle i oltář a na oltář postavil Ježíška ležícího v jeslích s Marií a Josefem vedle něho. Zde se shromáždil s bratřími ku slavení svaté noci a z daleka sešlo se veliké množství lidu k této slavnosti. I konaly se slavné služby Boží a všickni byli pohnuti, když sv. František sám jim vypravoval o lásce Syna Božího. „Milujme betlemské dítě," volal, „kteréž nám dalo takové důkazy lásky, by naše srdce sobě získalo. Milujme je i my a prokazujme mu svou lásku, lásku vroucí za lásku jeho nekonečnou."

O velkonocích máme sobě připomínati tajemství ustanovení nejsvětější svátosti oltářní a oběti naše svaté a vykupitelskou smrt Páně. Díky máme Bohu vzdávati za nesmírnou jeho lásku, že chce mezi námi jako Bůh a spolu člověk ustavičně dlíti a duše naše nebeským pokrmem k životu věčnému posilňovati. Na zelený čtvrtek proto máme pobožně přistoupiti k stolu Páně a vzpomínati na tu památnou poslední večeři, kterou Pán Ježíš se svými apoštoly před svou smrtí slavil. Na zelený čtvrtek večer a na velký pátek máme uvažovati o bolestech a smrti Páně, zvláště na pamět si máme uvésti tajemství bolestného růžence: který pro nás krví se potil, který pro nás byl bičován, trním korunován, který pro nás těžký kříž nésti ráčil a který pro nás na kříži umřel. Ve svaté ty dny rozjímati máme o bolestné smrti Páně, kterou Syn Boží za hříchy naše a celého pokolení lidského podstoupil, máme hříchů svých upřímně želeti a učiniti si pevné předsevzetí, že nechceme znova Pána Ježíše hříchy svými mučiti a zarmucovati. V těch dnech máme se také za příkladem Pána Ježíše postiti a tělo své mrtviti. Navštěvujme Boží hrob a v pokoře líbejme rány Spasitelovy, které naše hříchy způsobily. Uvažujme zvláště o nekonečné ceně vykupitelské smrti Páně, jíž nám zavřené nebe otevřel a poklady milosti a zásluh zanechal.

O vzkříšení Páně radujme se s matkou Boží, nábožnými ženami a sv. apoštoly, že Pán Ježíš svým z mrtvých vstáním

potvrdil své božství a vykupitelské dílo své slavně dokončil, avšak přičiňme se, abychom i my z hrobu hříchu k novému životu povstali a zvítězili také nad tělem, světem a ďáblem.

O svátcích svatodušních uvažujme o zázračné moci Ducha svatého, kterýž sv. apoštoly posilnil, osvítil a posvětil a prosme Ducha svatého, aby nám udělil svých darů, bychom Krista Pána všude vyznávali a učení jeho zachovávali.

b) O slavnostech svatých máme Boha chváliti. O svátcích svatých představuje nám církev svatá ony statečné bojovníky Kristovy, kteří překonavše všecky nástrahy a pokušení světa, těla a ďábla vešli jako slavní vítězové do radosti věčné, kdež tvoří církev vítěznou. O slavnostech svatých máme tudíž vzpomínati na své bratry a sestry, kteří nyní ozdobeni jsou korunou a svatozáří nebeskou a máme Boha chváliti, že jim tolik milosti v tomto pozemském boji udělil, že nad hříchem zvítězili a do nebe přijati byli, kdež nyní s Kristem králem se radují a s ním kralují. Máme také Bohu děkovati, že svaté na zemi oslavil a že skrze ně i nám mnoho dobrodiní a milosti udělil. Oslavujíce takto svaté, oslavujeme vlastně Boha, jenž jest pramenem a původcem všeliké svatosti, a jenž ve svatých svých moc a slávu svou zjevuje.

O slavnostech svatých máme svaté za jejich přímluvu vzývati a ctností jejich následovati. O svátcích svatých církev svatá zvláště nás povzbuzuje, bychom svaté za přímluvu žádali. Máme sice Pannu Marii, anděly a svaté každodenně ve svých potřebách za pomoc a přispění prositi, zvláště však tak činiti máme v těch dnech, kdy jejich památku slavíme, protože tím vzdáváme svatým náležitou poctu a protože tím spíše vyslyšeni budeme, neboť společná prosba mnohých více může. Mimo to právem se domníváme, že svatí ve své památné dny úpěnlivěji prosí Boha za ty, kteří je na zemi oslavují, a že Bůh sám miláčkům svým o jejich slavnostech ničeho neodepře.

Konečně církev svatá o slavnostech svatých nás napomíná, abychom ctnosti svatých následovali. Proto také církev o svátcích svatých ukazuje nám vzory ctnosti, líčí nám boj jejich proti tělu, světu a ďáblu, představuje nám jejich zapírání a mrtvení těla, odpírání věcí pozemských, ukazuje nám jejich pravou nábožnost, velikou víru a svatý život jejich a napomíná nás, abychom svaté v ctnostech následovali, abychom i my byli tichými, pokornými a nábožnými. Církev svatá vroucně nás napomíná, abychom patříce na vzácné květy křesťanské ctnosti učili se od svatých vítěziti nad pokušením, abychom také někdy přiděleni byli ke sboru svatých a s nimi věčně Boha chválili a oslavovali.

Mnoho užitku duchovního poskytují nám svátky, které církev sv. ustanovila; proto svěťme svátky v duchu církve svaté a buďme ujištěni, že požehnání Boží nad námi se vznášeti bude.

45. CVIČENÍ.

O druhém přikázání církevním.

V prvním církevním přikázání, o němž jsme minule rozjímali, se nám poroučí, abychom zasvěcené svátky církví ustanovené světili. V druhém církevním přikázání, o kterém dnes rozjímati budeme, vysvětluje se nám, kterak máme zasvěcené svátky světiti. Jest tudíž druhé církevní přikázání obšírnějším výkladem a vysvětlením třetího přikázání Božího: „Pomni, abys den sváteční světil.“ V třetím přikázání Božím se nám poroučí, abychom v neděle a svátky od práce odpočívali, předepsaným službám Božím obcovali a nábožné skutky konali. V druhém církevním přikázání vysvětluje nám církev, které jsou ty předepsané služby Boží, jimž v neděle a svátky máme obcovati. Předepsanými službami Božími jest zvláště mše svatá; proto církev sv. v druhém svém přikázání nám poroučí, abychom v neděle a svátky celou mši svatou pobožně slyšeli.

486. *„Jak zní druhé církevní přikázání?“*

Druhé přikázání církevní zní: „V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.“

487. *„Co se poroučí v druhém přikázání církevním?“*

V druhém přikázání církevním se poroučí, bychom každou neděli a každý zasvěcený svátek mši svaté pobožně přítomni byli.

Církev sv. v tomto druhém přikázání přikazuje nám trojí povinnost: *a*) každou neděli a každý svátek slyšeti mši svatou; *b*) slyšeti celou mši svatou; *c*) slyšeti mši svatou pobožně.

a) Každý katolický křesťan pod smrtelným hříchem povinen jest, každou neděli a každý zasvěcený svátek přítomen býti mši svaté. Mše svatá zajisté jest nejsvětější bohoslužbou, neboť ve mši svaté obětuje se za nás Ježíš Kristus pod způsobami

chleba a vína svému nebeskému Otci a přednáší Bohu Otci za nás své modlitby a přivlastňuje nám milosti a ovoce své oběti na kříži. Proto mše svatá jest obětí Bohu nejmilejší, při níž Kristus Pán modlitby své spojuje s našimi a Bohu je obětuje. Mše svatá dále jest středem veškeré křesťanské bohoslužby, jest v pravém slova smyslu nejdokonalejším způsobem, jakým můžeme se Bohu klaněti a nejdůstojnější poctu jemu prokázati. Proto křesťané od počátku církve mši svatou považovali za nejsvětější úkon a za nejlepší prostředek, jímž můžeme Bohu sloužiti a sebe posvěcovati. První křesťané, jak nám vypravují skutky apoštolské, chodili na mši svatou každého dne. „A na každý den trvajíce jednomyslně v chrámě a lámajíce po domích chléb, přijímali pokrm s veselím a sprostnosti srdce.“ (Skut. ap. 2, 46.) I s nebezpečím vlastního života spěchali první křesťané za časů pronásledování obyčejně před východem slunce na mši svatou. A proto nebylo ani třeba, aby se jim nařizovalo, by zvláště v neděle a svátky na mši svatou přicházeli. Přece však již v dobách apoštolských mše svatá považována byla za nejdůležitější část bohoslužby v neděle a svátky a proto žádný křesťan jí nezanedbal. Že zvláště v neděle a svátky přítomni byli mši svaté, dosvědčují nám skutky apoštolské, neboť tam čteme: „Tehdy první den po sobotě, když jsme se byli sešli k lámání chleba, mluvil k nim Pavel, maje na zejtří jíti pryč, i prodlil řeči až do půl noci.“ (Sk ap. 20, 7.)

Také církevní spisovatelé a učitelé ve svých spisech praví, že křesťané neděle a svátky slavili zvláště obcováním mši svaté Tak sv. Justin, mučenník, píše: „Všickni, kteříž v městě a na venkově bydlí, na každý den posvátný v shromáždění se scházejí; na počátku se čte buď nějaká částka ze čtení prorockého anebo apoštolského, kteréž pak biskup vykládá, k naučení obrací a k věrnému následování doporoučí. Potom všickni vstanouce se modlíme, chléb, víno a vodu obětujeme, začež pak biskup díky činí a lid: „Amen“, odpovídá. Mimo to zámožnější ze svého jmění podle libosti obětují, z kterýchžto obětí potom vdovy a sirotkové, nemocní a nešťastní pocestní a cizinci podporováni jsou.“

Z toho, co jsme řekli, poznáváme, že církev svatá zcela v duchu Kristovu jednala, když dala přikázání, aby věřící každou neděli a každý zasvěcený svátek přítomni byli mši svaté. Přikázání toto dáti také musila, protože mnozí křesťané v horlivosti ochabli a služby Boží v neděle a svátky lehkomyslně zanedbávali. Každý katolický křesťan proto pod smrtelným hříchem povinen jest v neděle a zasvěcené svátky přítomen býti mši svaté a sice nikoli jen někdy anebo pouze o velkých svátcích, nýbrž každou neděli a každý svátek, nebrání-li mu v tom nějaká důležitá a omluvitelná

příčina. Horliví křesťané také nikdy bez potřeby nezanedbají služeb Božích v neděle a svátky, nýbrž těší se na neděli a často dalekou cestu konají do chrámu Páně. Stařičký jistý rolník, ačkoliv měl hodinu cesty do kostela, přece každou neděli a každý svátek první byl v kostele a pobožně byl přítomen mši svaté. Když již byl kmetem přes 70 roků starým a pro slabost do kostela choditi nemohl, šel alespoň jednou v roce v čas velkonoční do chrámu, aby se vyzpovídal a tělo Páně přijal. Tu vstával ve dvě hodiny ráno a podpíraje se o dvě hole musil čtyři hodiny se velmi namáhati, než do kostela přišel, jen aby mši sv. přítomen byl. — Kéž by všickni křesťané byli tak horlivými v návštěvě služeb Božích v neděle a svátky!

b) V druhém přikázání církevním se nám poroučí, abychom přítomni byli celé mši svaté v neděle a zasvěcené svátky. Mše svatá jest obětí a proto k ní náležejí všecky modlitby a obřady, které kněz koná. Jsme tedy na celé mši svaté, když ji slyšíme od začátku až do konce, když nepřicházíme ani pozdě a ani dříve neodcházíme. Již církevní sněm r. 506 nařídil, že křesťané povinni jsou v neděle a svátky celou mši svatou slyšeti a nesmějí před požehnáním kněžským z kostela odcházeti Kdo by to učinil, má býti od biskupa veřejně pokárán. (Concil. agath con. 47, a 506 sub. Simmacho Papa.)

Řádný křesťan spěchá, aby v čas přišel na služby Boží a aby hned na začátku přítomen byl pobožnosti Bohužel mnozí křesťané jsou nepořádnými, na cestě do chrámu Páně leckde se zastavují a potom přichází do kostela pozdě a vyrušují věřící v pobožnosti. Kdo chodí na služby Boží pozdě anebo dříve odchází, nečiní zadost své křesťanské povinnosti, poněvadž není přítomen celým službám Božím. Mnozí přijdou sice v čas na služby Boží, ale vyslechnou kázání, které bývá přede mší svatou, a odejdou. Jiní zase jsou na mši svaté do pozdvihování a pak z kostela odchází. Kdo vlastní vinou přichází na mši svatou po obětování a kdo odchází před přijímáním, neučinil zadost přikázání církevnímu a dopustil se hříchu. Ano všeobecně se má za to, že i ten není přítomen celé mši svaté, kdo lehkomyslně přijde pozdě a neslyší evangelium a ostatní modlitby před obětováním a modlitby po svatém přijímání, poněvadž tyto modlitby náležejí také k celé obětí mši svaté. Ani ten nebyl na celé mši svaté, kdo přítomen byl dvěma mším svatým, jestliže totiž jedné přítomen byl od pozdvihování a druhé od začátku do pozdvihování. Abychom dosti učinili své povinnosti, musíme býti přítomni mši svaté celé, kterou týž kněz slouží. Tak ustanovil a rozhodnul papež Inocenc XI., jenž dí: „Neučinil zadost církevnímu přikázání, kdo v touž dobu

přítomen jest dvěma mšem svatým do polovice, které slouží dva kněží, a sice tak, že jedné mši svaté přítomen jest do pozdvihování a druhé, kterou slouží jiný kněz, od pozdvihování do konce."

Každý věřící zajisté dobře ví, v kterou hodinu začínají v neděle a svátky služby Boží, proto má po zvonění spěchati do chrámu, aby srdce své připravil k pobožnosti a zvláště ke mši svaté. Sv. císař Jindřich II. chodíval na mši svatou vždy o půl hodiny dříve do kaple, kdež před obrazem Ukřižovaného Spasitele kleče o umučení Páně rozjímal. „Pohled na kříž", říkával císař, „jest nejlepší příprava ke mši svaté; neboť tu se oku věřícímu živě velikost oné lásky představuje, s kterouž se Ježíš na hoře Kalvarii za nás obětoval a s kterouž on ještě každodenně na oltáři tuto obět obnovuje."

Přáním církve sv. také jest, aby věřící v neděle a svátky přítomni byli mši svaté ve svém farním chrámu Páně. Na církevním sněmu Tridentském bylo usneseno, aby věřící, pokud jim to jest možno, přítomni byli v neděle a svátky mši svaté ve svém farním kostele. Důvody nařízení tohoto zajisté jsou důležité a rozumné. Faráři jsou duchovními pastýři svých farníků, o jejichž spásu povinni jsou se starati; mají je tedy poučovati slovem Božím, za ně se modliti, je zpovídati, zaopatřovati a zvláště každou neděli a každý zasvěcený svátek za živé a zemřelé farníky mši svatou obětovati. Mají-li duchovní správcové ku svěřeným svým ovečkám mnohé povinnosti, mají tedy i ovečky, to jest, farníci ke svým duchovním správcům také jisté povinnosti. Farníci povinni jsou svých duchovních správců poslouchati, poučení a kázání jejich poslouchati a také za ně se modliti. Farníci nemají se tudíž v neděle a svátky rozběhnouti na všecky strany jako nějaké nepokojné stádce, nýbrž mají býti v neděli doma a mají se shromážditi v kostele kolem svého pastýře a s ním Bohu přinášeti obět za živé a zemřelé, a s ním modliti se za duchovní a tělesné potřeby celé farnosti. Ve farním chrámu Páně konají se ohlášky snoubenců, jež všickni mají slyšeti, konají se různé pobožnosti a oznamují se různá nařízení a pořádek služeb Božích, což všechno farníci mají věděti a znáti. Proto nejednají v duchu církve ti, kteří právě v neděle a svátky chodí do města anebo jinam za různou prací a obchodem, jež i ve všední dny beze škody vykonati mohou. Toto cestování zbytečné proto odsuzujeme, poněvadž mnozí návštěvami svými bližního zdržují od služeb Božích, sami pak nedokonale zachovávají přikázání, poněvadž obyčejně v městě zameškají služeb Božích. Z důležité a nutné příčiny můžeme však choditi na služby Boží do druhé farnosti, zvláště je-li cizí kostel blíže a slouží-li se v něm více mší svatých, kdežto doma slouží se pouze jedna mše svatá. Dnes nařízení církevní o návštěvě služeb Božích ve farním

chrámu Páně jest uvolněno, tak že dosti učinil přikázání církevnímu, kdo v neděle a svátky přítomen byl mši svaté buď v kapli nebo v kterémkoliv kostele. Přece však slušnost a úcta k farnímu chrámu Páně toho žádá, aby farníci často a alespoň o hlavních svátcích přítomni byli službám Božím ve svém farním chrámu Páně.

c) Konečně mši svatou máme slyšeti pobožně. Církev sv. poroučí nám, abychom neděle a svátky náležitým způsobem světili. Náležitým a důstojným způsobem světíme neděli, když vzdáváme Bohu největší poctu, když se mu „v duchu a v pravdě klaníme.“ Mše svatá jest nejvznešenější způsob klanění se Bohu proto církev sv. nám přikazuje, abychom přítomni byli mši svaté nejen tělem, ale i duchem. Kdo jest přítomen mši svaté jen tělem, neklaní se Bohu v duchu a v pravdě a nečiní také zadost přikázání církevnímu Abychom tedy Bohu klaněli se v duchu a vpravdě, musíme přítomni býti mši sv. nábožně, to jest, musíme v mysli své obírati se zbožnými myšlenkami, musíme mysliti na to, co se na oltáři koná a srdce své k Bohu pozvednouti. Kterak máme se při mši svaté chovati, vysvětluje nám další otázka.

488. *„Kdy jsme mši svaté pobožně přítomni?“*

Mši svaté jsme pobožně přítomni:

1. Když ji proto slyšíme, bychom se Bohu klaněli a jej ctili.

Když prorok Eliáš přinášel Bohu oběť, všickni přítomni stáli tiše a mlčky; prorok sám se modlil a hle! s nebe spadl oheň a oběť na oltáři ztrávil. A když kněz Zachariáš ve svatyni přinášel Hospodinu zápalnou oběť, ostatní lid v chrámě tiše se modlil a Bohu klaněl Hle! takovou úctu choval lid v starém zákoně k obětem, které byly pouze předobrazením novozákonní oběti. Jestliže tedy již v Starém zákoně při obětování Bohu se klaněli, oč více my křesťané máme při nejdražší oběti mše svaté, kteráž není obrazem oběti, ale skutečnou a pravou obětí, Bohu se klaněti a zbožně se chovati! Při mši svaté od pozdvihování přítomen jest na oltáři Beránek Boží, Ježíš Kristus, pod způsobami chleba a vína; proto v této blízkosti a přítomnosti samého Boha kdož by se nekořil, kdož by nepohřížil duši svou v pravou nábožnost? Jen vlažní křesťané při mši svaté chovají se netečně a nedůstojně. Na oltáři koná se nejdražší oběť, opakuje se a připomíná se nám znova umučení a smrt Páně na kříži, proto jistě slušno jest, abychom mši svaté přítomni byli nejen tělem, ale také srdcem. Vždy na mysli mějme, jak zbožně, pokorně a uctivě chovali se pod křížem

přátelé Ježíšovi, jeho nejmilejší matka Panna Maria, sv. Jan, Maria Magdalena a ostatní přátelé Páně. Srdce jejich naplněno bylo velikou úctou k Pánu Ježíši, oni s ním trpěli, s ním toužili umříti a jedině obírali se v mysli své umírajícím Spasitelem svým, tak že zapomněli na všechno, co se kolem nich dálo. Podobně máme se i my při mši svaté chovati. Na nic jiného nemáme mysliti, než na Pána Ježíše, jenž na oltáři znova se za nás obětuje, máme s anděly Božími pokorně Kristu Pánu se klaněti a vroucně mu děkovati, že ustavičně mezi námi dlíti chce. Sv. Jan Zlat. popisuje nám ve svých spisech, s jakou úctou a nábožností přítomni byli mši svaté první křesťané Přicházeli do chrámu jako do paláce vznešeného krále, kde andělé jsou jeho služebníky, kde nebe jest otevřeno, kde Kristus na trůnu sedí, kde všechno naplněno jest neviditelnými duchy. Podobně poustevníci egyptští dávali krásný příklad pokorné úcty při mši svaté, neboť vždy hluboké mlčení zachovávali, i kašlání a vzdychání se zdržovali, aby nikoho z pobožnosti nevyrušovali tak že bylo jen kněze, jenž sloužil mši svatou, slyšeti modlitby říkati. Sv. Alžběta Durynská, laskavá matka chudých, hledala a nalezla posily k těžkým skutkům křesťanské lásky v oběti mše svaté. Denně bývala přítomna při mši svaté s nejhlubší pokorou a její zbožnost byla tak vroucí, že i jiné k pobožnosti povzbuzovala. Kdo, drazí v Kristu, jest pln víry a lásky ke Kristu Pánu, jistě bude se při mši svaté tak chovati, jak se chovali první křesťané a všickni svatí a spravedliví lidé.

2. Když se vystříháme všeho, co vnitřní pobožnosti překáží nebo ji ruší.

Když vkročíme do chrámu Páně a máme býti přítomni mši svaté, zanechme za dveřmi světské své starosti a myšlenky, a zaměstnávejme ducha svého jedině tím, co se koná na oltáři. Sledujme pozorně obřady mše svaté a zvláště obírejme se v srdci svém s Pánem Ježíšem; při tom varujme se aspoň dobrovolné roztržitosti Abychom uvarovali se roztržitosti, mysleme si, že stojíme na Kalvarii a patříme na umírajícího Krista na kříži. Abychom uvarovali se všeho, co vnitřní pobožnost ruší, musíme slyšeti mši svatou pozorně a uctivě. Pozorni jsme při mši sv., když myslíme jen na to, co se na oltáři koná. Hříchu těžkého se však dopouští, kdo při mši svaté na všecky strany se ohlíží, ducha svého zaměstnává ne obětí na oltáři, ale různými světskými věcmi, po lidech hledí, stěny a strop chrámu stále si prohlíží, na kůr se obrací a více věnuje pozornosti zpěvu než tomu, co zpěv naznačuje. Těžkého hříchu se dopouští, kdo při mši svaté místo modlení a rozjímání čte noviny, zábavné knihy anebo kdo v kostele podřimuje

anebo spí. K ospalým lidem volá sv. Ambrož: Nestydíš se spáti v okamžiku, kdy Beránek Boží obětuje se za blaho tvé a tvé rodiny?

Při mši svaté máme se chovati důstojně a uctivě. Uctivě se chováme, když tak si počínáme, že dáváme ostatním příklad a povzbuzujeme je k pobožnosti. Máme tudíž při mši svaté uctivě klečeti na obou kolenou, modliti se nábožně buď z modlitebních knih anebo zpívati nábožné písně. Sedíme-li, máme seděti slušně, stojíme-li, nemáme se opírati ani o zeď ani o lavice, nýbrž stůjme uctivě. Zvláště pak máme se varovati šeptání, smíchu a jiných neslušností. Kdo při mši svaté chová se nepozorně a neuctivě, nemá žádné úcty k Bohu ani k jeho chrámu, zneuctívá Boha, uráží náboženství a dává veliké pohoršení. Není také opravdu přítomen nejdražší oběti, ale spíše obětí i obětujícím Kristem a všemi zbožnými věřícími pohrdá! Takový nejen že nemá žádného užitku ze mši svaté, nýbrž odchází z chrámu s větším hříchem, než do něho vcházel. Varujme se všeliké dobrovolné roztržitosti a neuctivého chování, neboť tím bychom ukazovali i svou vnitřní rozháranost a špatnost. Dobrý a zbožný člověk jistě chová se v kostele uctivě a nábožně a proto také ctihodným a váženým bývá. Když Jan, král saský, v pruské válce r. 1866 navštívil Jičín, slyše, že se zvoní o 6. hodině k ranní mši svaté, poslal komorníka, by se zeptal, bude-li ještě jedna mše svatá sloužena a zvěděv, že o půl osmé hodině druhá mše sv. sloužena bude, než hodiny odbily, již se svým ministrem u dveří chrámových stál, kdež od duchovenstva uvítán a do zadních lavic uveden jest. Na to celé mši svaté příkladně byl přítomen, tak že nelíčená nábožnost tohoto panovníka každého věřícího radostně dojala.

3. Když mezi mší sv., zvláště pak při hlavních částech jejích, dáváme pozor na to, co se na oltáři koná.

Pobožně jsme přítomni mši svaté, když po celou mši svatou myslíme na Pána Ježše, jenž za nás na oltáři znova se obětuje a když zvláště pozorně sledujeme modlitby a obřady, které kněz koná a s ním tiše se modlíme z modlitebních knih a zároveň rozjímáme o tajemství, které před očima našima se koná. Zvláště tudíž máme pozor dávati na hlavní části mše svaté. Hlavní části mše svaté jsou: evangelium, obětování, pozdvihování a přijímání. Ku každé této části koná kněz jisté modlitby. Abychom tudíž opravdu s knězem Bohu oběť přinášeli, musíme duchem svým konati vše, co koná kněz. Když tedy kněz modlí se stupňové modlitby a začátek mši svaté, poznamenejme se sv. křížem a modleme se z modlitebních

knih příslušné modlitby. Kněz modlí se „Gloria“, i my modleme se radostný tento zpěv duchů nebeských, a vzpomínejme na onu památnou noc, v níž narodil se Kristus Pán. Zaleťme duchem do Betléma a pospíchejme s chudými pastýři poklonit se Vykupiteli světa. Když se čte sv. evangelium, uctivě povstaňme, svatým křížem se poznamenejme na čele, ústech a na prsou a vzpomeňme si, že Pán to jest, jenž k nám ve sv. evangeliu mluví a slibme mu, že chceme vždy jeho svaté zákony zachovávati. Při obětování obětujme Pánu Bohu své myšlenky, modlitby a také své starosti a práce, a rozjímejme o té veliké oběti, kterou Pán Ježíš konal při poslední večeři, když oběť mše sv ustanovil, a když potom na kříži krvavým způsobem za nás se obětoval. Spojme úmysly své s úmysly knězovými a obětujme srdce své Bohu. Při proměňování neb pozdvihování klaňme se pokorně a uctivě přítomnému Ježíši Kristu, pokorně bijme se v prsou a tiše říkejme: „Pane, Ježíši Kriste v Tebe věřím, v Tebe doufám, Tebe nade všecko miluji“, anebo „Bože, buď milostiv mně hříšnému“. Při přijímání vzbuďme touhu po svatém přijímání, abychom Krista Pána aspoň duchovním způsobem přijali, nepřijímáme-li ho skutečně. Po sv. přijímání děkujeme Bohu za všecky milosti a za všecka dobrodiní, která nám uděliti ráčil, zvláště pak za tu milost, že ve svátosti oltářní nám se dává za duchovní pokrm a ustavičně mezi námi přebývá. Modleme se také za své živé a zemřelé rodiče, za své příbuzné a dobrodince, za duchovní a světskou vrchnost, za přátele i nepřátele a za všecky potřeby duchovní i tělesné.

Kdo, drazí v Kristu, tímto způsobem přítomen jest mši svaté, nemá v kostele dlouhé chvíle a ani se mu nezdá, že snad služby Boží trvají dlouho, ale čas mu v pobožnosti rychle ubíhá a z chrámu Páně odchází opravdu posilněn a potěšen.

Konečně připomenouti sluší, že jen ti jsou mši svaté pobožně přítomni, kteří jsou v kostele a vidí, co se na oltáři koná. Než i tehdy jsou mši svaté přítomni, když pro množství lidu do chrámu vejíti nemohou a musí státi venku. Slyší-li jednotlivé části mše svaté, když se zvonkem oznamují, a chovají-li se nábožně, jsou také pobožně přítomni mši svaté. Kdo však vysedá na hřbitově nebo okolo kostela, ačkoliv v kostele je místa dosti, neučinil zadost své povinnosti a pohřešuje se proti církevnímu přikázání, kteréž nám poroučí, abychom přítomni byli mši svaté, která se slouží v kostele.

Mše svatá jest církví předepsaná bohoslužba, které všichni věřící povinni jsou býti přítomni.

489. *„Kdo je povinen, v neděle a zasvěcené svátky býti přítomen mši svaté?“*

V neděle a zasvěcené svátky býti přítomen mši svaté, je pod těžkým hříchem povinen každý věřící, jakmile do rozumu přišel, pokud mu v tom řádná příčina nebrání.

V neděle a svátky zasvěcené povinen jest každý věřící, jenž nabyl již rozumu, to jest, umí rozeznati dobré od zlého, přítomen býti mši svaté. Tedy i školní dítky povinny jsou v neděle a svátky choditi na služby Boží. Kdo v neděle a svátky bez řádné příčiny, to jest, takové příčiny, která ho omluviti může před Bohem a církví, zanedbá mše svaté, dopouští se smrtelného hříchu. Ano dopouští se hříchu i ten, jenž přichází na mši svatou pozdě, po obětování nebo před pozdvihováním, a kdo odchází před svatým přijímáním. Mnoho jest dnes katolíků, kteří lehkomyslně a bez příčiny zanedbávají v neděle a svátky služby Boží. Mnozí a mnozí nedbají na zákony Boží a církevní, a nedělají si z toho žádného svědomí, vynechají-li často anebo po celý rok služby Boží v neděle a svátky. Jsou-li lidé tak nedbalými a lenošnými v návštěvě chrámu Páně, nedivme se pak, že lehko přestupují i ostatní přikázání Boží a církevní a také si ničeho nedělají z hříchů těchto. Poctivosti, spravedlnosti a svědomitosti v konání všech povinností vůbec dnes proto úžasně ubývá, protože lidé nesvětí svátků a nekonají nejhlavnějších náboženských povinností, to jest, nechodí v neděle a svátky do kostela.

Než někdy nedopouštíme se žádného hříchu, zanedbáme-li v neděle a svátky mše svaté. Které tudíž jsou platné důvody, které nás před Bohem i církví omlouvají ze zanedbání služeb Božích v neděle a svátky? Hlavní důvod, jímž někdo omluviti může zameškání mše sv. v neděle a svátky jest skutečná nemožnost anebo veliká škoda, kterou by někdo na těle, na statku a na duši utrpěl, kdyby musil býti přítomen mši svaté. Proto od povinnosti, v neděle a svátky obcovati službám Božím, osvobozeni jsou nemocní, staří a neduživí lidé a vůbec všichni, jimž by cesta do chrámu Páně na zdraví velmi uškodila anebo kteří by v chrámu Páně bez porušení zdraví nemohli vydržeti. Nemocní tito lidé mají proto doma v čas služeb Božích pobožně se modliti, aby aspoň duchem spojeni byli s ostatními věřícími, kteří v chrámu Páně přítomni jsou mši svaté. Někdy také veliká vzdálenost od chrámu Páně, špatné počasí, vichřice, sněhové vanice a vůbec neběžná cesta mohou omluviti zanedbání mše svaté. Konají-li se ve farnosti pouze jedny služby Boží, tedy i toho omlouvá zameškání mše svaté, kdo musí doma zůstati u malých dětí anebo

vůbec musí doma zůstati, aby snad pro vzdálenost od domu nebo pro delší nepřítomnost nějaké neštěstí se nepřihodilo. Jestliže tedy v takové farnosti nemohou se věřící každou neděli vystřídati v návštěvě chrámu Páně, ježto se slouží jen jedna mše svatá, mají se tedy aspoň vystřídati v neděle, to jest, aby ten, jenž tuto neděli musil býti doma, příští neděli šel do chrámu Páně a zase druhý člen domácnosti zůstal doma.

Skutky křesťanské lásky také omlouvají zanedbání mše svaté v neděle a svátky na př.: ošetřování nemocných, hašení ohně při požáru a podobné. Konečně i povinnosti úřední nebo povální omlouvají zanedbání mše svaté na př.: musí-li lékař navštíviti nemocného a musí-li někdo v náhlé nemoci pro lékaře jeti v čas služeb Božích; jsou li četníci a vojáci vysláni na hlídky a podobné. Také výpravčí vlaků, pošt, úředníci na telegrafním úřadu a jiných úřadech, které slouží ku dobru a blahu veškerého lidu, mohou býti omluveni ze zanedbání mše svaté, jestliže by zameškáním úředních povinností značná škoda povstati mohla. Ovšem i tu by bylo si přáti, by úředníci se v nedělní práci nutné střídali, aby aspoň někdy mohli konati své náboženské povinnosti. Kdo tedy z důležité příčiny musí někdy zameškati služby Boží v neděle, neprohřešuje se proti druhému přikázání církevnímu; kdo však bez důvodu a bez příčiny lehkomyslně a z lenosti zanedbá mše sv. v neděle a svátky, dopouští se těžkého hříchu.

490. *„Kdo se prohřešuje proti druhému přikázání církevnímu?“*

Proti druhému přikázání církevnímu se prohřešuje:

1. Kdo celou mši svatou nebo značnou její část vlastní vinou zanedbá;

2. Kdo je při mši svaté dobrovolně roztržit anebo se při ní neuctivě chová.

a) Těžkého hříchu se dopouští, kdo v neděle a svátky vlastní vinou, svévolně a úmyslně zanedbá buď vůbec mši svatou a služby Boží, anebo přijde na mši svatou pozdě anebo odchází dříve, takže neslyší některé hlavní části mše svaté. Pravíme sice, že evangelium, obětování, pozdvihování a přijímání jsou hlavními částmi mše svaté, avšak i ty modlitby, které je předcházejí a následují jsou také důležitými částmi mše svaté, protože k celé oběti náleží. Nezáleží tedy na tom, jak dlouho jsme nepřítomni mši svaté, ale záleží na důležitosti a významu části mše svaté, kterou jsme promeškali. Proto téměř všickni církevní učitelé jsou toho mínění, že nedopouští se smrtelného hříchu, kdo přijde na mši svatou před epištolou

anebo odejde po sv. přijímání a neslyší modliteb po sv. přijímání. Kdo však přijde po obětování a odchází před sv. přijímáním, dopouští se těžkého hříchu a neučinil zadost druhému církevnímu přikázání.

Kdo tedy v neděle a svátky vůbec nechodí do kostela, ačkoliv by jíti mohl, hřeší duchovní lenosti. Bohužel dnes jest náboženských lenochů mnoho. Zvon volá do chrámu Páně, a mnozí hlasu jeho neslyší, t. j. nechtějí slyšeti, nedbají na zvonění a do kostela nejdou. Mnozí lenoší doma a vyspávají, nepotřebné a zapověděné práce konají, jiní sedí v hostinci, jiní spěchají do města, jiní se procházejí po ulicích a lesích, jiní pro zábavu cestují a výlety pořádají. K tomu však nejsou ustanoveny neděle a svátky, aby křesťané mohli se do světa rozběhnouti, nýbrž k tomu jsou zavedeny, aby věřící den Páně světili, Bohu se klaněli při mši svaté a pečovali o spásu duše své. Uráží proto Boha a těžce hřeší, kdo svévolně zanedbává celou mši svatou; avšak hřeší i ten, kdo pozdě přichází anebo dříve odchází. Mnohým lidem zdají se služby Boží velmi dlouhotrvající; v divadle však a na bálu a vůbec na zábavě vydrží až do konce, ano až do bílého rána. Pro časné věci nelekají se lidé ani práce ani námahy, nešetří ani zdraví ani času, avšak pro věčné věci, pro spásu duše své nechtějí ničeho obětovati a podniknouti, vše je jim obtížným a těžkým. Než pamatujme si vždy, že kdo je lenošným ve službě Boží, obdrží jednou takovou odměnu, jakou dostávají lenoši za svou nedbalou nebo žádnou práci. Na tuto nedbalost a lenost v návštěvě služeb Božích stěžoval si již prorok Jeremiáš, jenž žalostně volal: „Cesty sionské kvílí, protože nejsou, kdož by přicházeli k slavnosti.“ (Pláč Jer 1., 4.) I my dnes často s ním můžeme volati: cesty ku chrámu Páně pro mnohé jsou ve svátky obtížny, ale do hostinců, zábav a rozkoší světských snadny a přeplněny. Bedřich III., král pruský, býval každou neděli službám Božím přítomen. Jednou při bouřlivém počasí shledal kostel prázdný; ale přišed večer do divadla, nalezl je přeplněno. „Ach“, zvolal, „jak mnoho lidé obětují pro svou zábavu, ale pro Boha, nejvyššího Pána nebes a země, velmi málo“ Od té doby ani nejhorší bouře u něho neplatila za výmluvu v obmeškání služeb Božích.

b) Proti druhému přikázání církevnímu se prohřešuje, kdo je při mši svaté dobrovolně roztržit anebo se při ní neuctivě chová.

Církev svatá nám poroučí, abychom neděle a svátky světili v duchu a v pravdě, to jest, máme býti mši svaté přítomni nejen tělem ale i duchem. Ten tedy obcuje mši svaté dle úmyslu církve svaté, kdo vnitřní pobožností svou přítomen jest mši svaté a jehož duch zaměstnává se jedině tím, co se na oltáři koná. Proti této

pobožnosti a pozornosti se prohřešuje, kdo sice tělem přítomen jest celé mši svaté, ale duchem svým dlí mimo chrám, nedává pozor ani na hlavní části mše svaté a vůbec ani neví, co se v kostele děje. Kdo při mši svaté spí, šeptá, na všecky strany se ohledá, s druhými se baví, světské knihy a snad i noviny čte, není přítomen mši svaté a podobá se oněm žoldnéřům, kteří na Kalvarii blízko kříže, na němž Pán Ježíš za hříchy celého světa bolestně umíral, se bavili, křičeli a hádali, když o roucho Spasitelovo metali los. Dopouští se také hříchu, kdo na mši svatou přichází z jiných úmyslů, nežli církev přikazuje; kdo totiž chodí do kostela z pouhého zvyku, kdo sem přichází, aby byl viděn a aby druhé uviděl, anebo aby se mu nemohlo říci, že do kostela nechodí. Nepřicházíme-li do kostela k vůli Bohu, nýbrž k vůli světským věcem, pak nejsme přítomni mši svaté a prohřešujeme se proti druhému přikázání církevnímu. Dopouští se hříchu, kdo při mši svaté na pohled slušně se chová, avšak v mysli své obírá se jinými myšlenkami. Myšlenky světské přichází na každého i v kostele; kdo však těmto myšlenkám odporuje a je zapuzuje, nehřeší. Kdo však dobrovolně světskými myšlenkami se zabývá a dobrovolně jest nepozorným a roztržitým při hlavních částech mše svaté anebo delší dobu i při jedné části, není přítomen mši svaté a neučinil zadost přikázání církevnímu. Církev svatá nám poroučí a napomíná nás, abychom v neděle a svátky přítomni byli mši svaté tělem i duchem, protože jen takovou přítomností a pobožností vpravdě Bohu se kláníme a sváteční den světíme. Proto při mši svaté buďme pozornými a nábožně se modleme anebo písně zpívejme. Komu záleží na spáse duše a kdo dosáhnouti chce milostí pro duši i pro tělo ze mši svaté, musí tedy při mši svaté pobožně se modliti a duchem svým spojiti své modlitby s modlitbami knězovými a s ním je Bohu přednášeti.

Proti druhému přikázání církevnímu se prohřešuje, kdo se při mši svaté neuctivě chová. Neuctivě se chová při mši svaté, kdo v kostele neslušně stojí anebo sedí, jak by v žádné slušné společnosti státi a seděti nesměl, nechtěl-li by býti nazván nevzdělancem. Mnozí lidé a často i vzdělaní chovají se v kostele při mši svaté hůře než v hospodě. Mnozí nekleknou ani při pozdvihování, opírají se o zdi a sloupy, neslušně kašlají a smrkají; kleknou-li, klečí na jednom koleni celí shrbeni. Mnozí chovají se v kostele tak jakoby byli někde na tržišti nebo na komedii. Smějí se, druhé štuchají a vůbec neslušně a nezdvořile se chovají. Jiní zase v lavici ani seděti neumějí. Sedí buď na stranu nahnutí, buď hlavu o lokty opírají anebo vůbec velmi neuctivě sedí, takže kdyby tak seděli při stolu obyčejného dělníka, musil by jimi pohrdati anebo je od stolu zahnati. Věru mnozí lidé chodí do kostela jen na pohoršení.

Než Bůh nebývá posmíván! Kteří Boha i v jeho domě uráží, ti nemají naděje na milosrdenství Boží. Proč pak Bůh bez milosrdenství zavrhl pyšné anděly do pekla? Sv. Bernard na tuto otázku dává odpověď, která by zastrašiti měla ty, kteří při mši svaté neuctivě se chovají. Praví, že proto Bůh bez milosrdenství pyšné anděly s nebe svrhl do pekla, protože hřešili na tom místě, kde všechno svatostí dýchalo, a v té době, ve které dobří andělé Bohu se klaněli. Kdo v chrámu Páně, na tomto posvátném místě, v příbytku Božím, kde všecko k svatosti povzbuzuje a kde sám Bůh, Ježíš Kristus jest na oltáři přítomen, hřeší, dopouští se zločinu, jehož Bůh neodpouští.

Drazí v Kristu! Nechtějme Boha v jeho domě a v jeho přítomnosti urážeti neslušným a neuctívaným chováním při mši svaté, abychom někdy nebyli zavrženi mezi pyšné anděly, kteří jedině proto byli s nebe vyhnáni, protože tam hřešili. Chrám křesťanský jest pravým domem Božím, neboť tu přebývá Kristus Pán, jenž z lásky k nám každodenně s nebe na oltář sestupuje, aby se za nás znova obětoval, za nás modlil a modlitby naše přijímal a Otci nebeskému přednášel. Poněvadž tedy oběť mše svaté jest nejsvětější a nevznešenější, proto nejen často přítomni buďme mši svaté, ale zvláště buďme jí přítomni nábožně, pozorně a uctivě; modleme se při ní vroucně a tak tiše a svatě se chovejme, jak svatě chovají se andělé v nebi, kteří před trůnem Božím klečí a Bohu se ustavičně koří.

Církev sv. vroucně sobě přeje, abychom neděle a svátky celé zasvětili Bohu, službě Boží a horlivě pracovali pro spásu duše své. Proto církev sv. si přeje, abychom v neděle a svátky netoliko přítomni byli mši svaté, ale abychom také poslouchali kázání, chodili na odpolední služby Boží a jiné dobré skutky konali.

491. *„Máme-li přestávati na tom, abychom v neděle a zasvěcené svátky pouze mši svaté přítomni byli?“*

Nemáme přestávati na tom, abychom v neděle a zasvěcené svátky pouze mši svaté přítomni byli; mámeť i kázání poslouchati a na odpolední služby Boží choditi, svaté svátosti přijímati, nábožné knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

Ke službám Božím v neděle a svátky náleží také kázání. Kázáním rozumíme výklad učení Kristova, proto kázání také jmenujeme „slovo Boží“, protože kněz nekáže své učení, ale učení Boží. Pán Ježíš neunavně hlásal slovo Boží tři leta a poručil apoštolům, aby všem lidem slovo Boží hlásali, neboť jim řekl:

„Jdouce do celého světa, učte všecky národy“. Svatí apoštolové rozkazu Páně byli poslušni; neboť hned po seslání Ducha sv. kázali a potom rozešli se do všech končin světa, aby všem národům kázali o Kristu. A kázali s takovým úspěchem, že v krátké době tisíce křesťanských obcí založili. Za příkladem sv. apoštolů kázali slovo Boží i jejich nástupcové biskupové a jimi ustanovení kněží a jáhnové.

V prvních dobách církve svaté kázalo se obyčejně mezi mší svatou a sice po evangelium. Kázání bylo tudíž částí nedělních a svátečních služeb Božích. Neboť první křesťané připravovali se na nejdražší oběť modlitbou, zpěvem, čtením listů sv. apoštolů a posloucháním části evangelia Když jáhen přečetl evangelium, vystoupil biskup nebo nejstarší kněz na vyvýšené místo a na slova evangelia měl k věřícím řeč, ve které věřícím některé pravdy náboženské vysvětloval a potřebná napomenutí uděloval. Po kázání vyznávali všickni víru a začala pak mše svatá věřících, to jest, obětování. Poněvadž tedy kázání bylo vždy spojeno se mší svatou, proto nebylo třeba věřícím přikazovati, aby kázání poslouchali. Nyní však koná se kázání obyčejně přede mší svatou, proto církev nám přikazuje, abychom následujíce prvních křesťanů také kázání poslouchali. Kristus Pán pravil: „Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst božích.“ (Mat. 4. 4.) Proto i Pán Ježíš si přeje, abychom slovo Boží poslouchali.

492. *„Proč máme kázání poslouchati?“*

Máme kázání poslouchati:

1. protože se v něm slovo Boží hlásá a vysvětluje.“

Učení křesťanské jest velmi obsáhlé a proto třeba jest věřícím ho ustavičně předkládati, vykládati a vysvětlovati, aby nejen hlavní pravdy svaté víry znali, ale také povinnosti náboženské horlivě plnili. Nezná-li katolický křesťan učení svaté víry, kterak potom má býti zbožným křesťanem, kterak může víru svou skutky ukazovati a jak může víru svou hájiti a zastávati proti tupitelům? Proto se tedy ustavičně káže, aby věřící pravdy svaté víry dokonale znali, jim rozuměli a podle nich živi byli. Že kázání mnoho působí, máme mnoho příkladů. Sv. Petr po seslání Ducha svatého s takovým svatým zápalem kázal židům v Jerusalémě shromážděným o ukřižovaném Ježíši Kristu, že mnoho tisíc lidí hned uvěřilo a pokřtíti se dalo. Uvažme, jak mnoho tisíc obcí a měst pohanských získal sv. Pavel kázáním o Kristu Pánu! Kázáním také mnoho bludařů bylo o pravdě poučeno a církvi získáno. Tak sv. Augustin na víru křesťanskou obrácen byl posloucháním kázání sv. Ambrože.

Dále také proto ustavičně se káže, poněvadž člověk snadno zapomene, čemu se z náboženství byl naučil. Mnozí lidé v mladosti nedbale chodili do školy, mnoho se neučili a proto také málo náboženských vědomostí si ze školy odnesli. Ostatně i kdo pilně učíval se náboženství, přece později mnoho zapomíná, poněvadž lidé obyčejně málo se sami vzdělávají v pravdách náboženských Dosti často se stává, že mnozí lidé neznají z víry ničeho anebo velmi málo. Umějí se snad modliti a znají některé náboženské povinnosti, ale přemnohých potřebných pravd náboženských neznají. Jsou křesťané, kteří nevědí, kolik je svatých svátostí a co každá svátost jest a k čemu jest ustanovena. Mnozí neumějí se ani zpovídati a nedovedou se řádně a důstojně připraviti k svatému přijímání. Neznají-li mnozí víry své, jak ji mají milovati, hájiti a zastávati? Nedivme se, že mnozí takoví nevědomci od víry odpadají a Krista zapírají.

Poněvadž tedy lidé náboženství dokonale neznají, musí se ustavičně kázati, poučovati a napomínati, aby věřící povinnosti křesťanské horlivě konali.

2. „protože pilné a pobožné poslouchání slova Božího je známkou dětinné lásky k Bohu“.

Mnohý člověk si myslí, že nepotřebuje poslouchati kázání, poněvadž jest dosti vzdělaným a dobře ví, co činiti má. Člověk nikdy v náboženství se nepřeučí, a nikdo o sobě ani nemůže tvrditi, že by všecko dokonale znal; neboť necvičíme-li se pořád, brzo zapomeneme i to, co jsme nejlépe uměli. Než mnozí vzdělaní lidé, kteří říkají, že kázání nopotřebují, často nesprávně něco znají. Mluví z nich pýcha, která jim brání poslouchati slovo Boží. Mnozí lidé jsou velmi vzdělaní a dobří křesťané, ale poslouchání kázání jim nikdy neuškodí, poněvadž v kázání často uslyší některé pravdy náboženské dokonale vysvětlovati, uslyší důkazy, kterých snad neznali, a tím vědomosti své náboženské rozmnoží, pochybností i nejmenších se zbaví a ve své víře se upevní. Často vidáváme poslouchati kázání nejen kněze, ale také vzdělané a učené pány různého stavu. Tím ukazují zajisté ostatním věřícím, že poslouchati kázání prospívá každému, a že jest všech nás povinností kázání poslouchati, poněvadž tím ukazujeme nejen dětinnou lásku a úctu k Bohu, ale také ke své církvi, která nařizuje kázání poslouchati. V pravdě zbožní a věřící katolíci milují kázání a na kázání rádi chodí, jak dosvědčuje sv. Jan: „Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.“ (8., 47.) S jakou radostí máme poslouchati kázání, dali nám příklad Pán Ježíš, svatí apoštolové a jiní nábožní lidé. O Pánu Ježíši vypravuje nám sv. evangelium, že již jako dvanáctiletý mládeneček v chrámě Jerusalémském poslouchal slovo Boží. Když

pak sám počal kázati, valili se k němu zástupové z dalekých krajin, aby poslouchali jeho učení. Zvláště pak horlivými posluchači slova Božího byli svatí apoštolové, kteří po tři leta každodenně poslouchali kázání Ježíšova. Také Maria Magdalena ráda poslouchala kázání Ježíšovo a proto ji Pán Ježíš pochválil, když o ní pravil, že nejlepší stránku vyvolila, která nebude od ní odňata. S dětinnou láskou poslouchali kázání obyvatelé Antiochenští, když jim sv. Pavel kázal. Všickni praví milovníci Kristovi rádi poslouchají kázání, neboť v kázání k nim mluví ústy kazatelovými sám Pán Ježíš. Sv. Františka horlivě toužila po kázání, a kdykoli je poslouchala, tvář její jako slunce se skvěla. Jí bylo jednostejným, byl-li kazatel darem výmluvností obdařen, čili nic. Každého ráda poslouchala, říkajíc, že nezáleží na tom, kdo radostné poselství nám přináší.

3. „protože je třeba, bychom neustále k dobrému byli napomínáni a povzbuzováni a ode zlého odstrašováni.“

Také proto káže se, abychom byli ustavičně povzbuzováni ke konání křesťanských svých povinností, na které obyčejně zapomínáme. Mnohý křesťan zná sice přikázání Boží, dobře ví, co se jimi poroučí a zapovídá a přece je často přestupuje. Jsme-li často v kázání upozorněni na velikost přikázání Božích a slyšíme li, jakých hříchů dopouštějí se ti, kteří zákony Boží přestupují, a jaký trest nás očekává, nepolepšíme-li se, tedy mnozí a mnozí přičiňují se, aby podrobili vůli svou vůli Boží. Při kázání býváme také často povzbuzeni, že mnohé dobré skutky, kterých jsme nekonali, nyní konáme, poněvadž kázáním byli jsme poučeni o potřebě a užitku jejich. Mnohý zase dopouští se různých nepravostí, nedbá na hrozné následky hříchu, jest nepravostmi úplně zaslepen, takže snad není si ani vědom hrozné urážky, kterou Bohu činí. A tu na kázání slyší o nepravostech, slyší jak hroznými jsou urážkami Boha, slyší, jaké tresty časné i věčné mnohé hříšníky zasáhly, a tu duše jeho se třese, hlas svědomí mocně doráží, napomíná, nutí, aby zanechal nepravostí a vedl život křesťana důstojný. Proto dobře dí sv. Jeroným: „Jako blesk a hrom, tak otřásá slovo Boží srdcem smrtelníků Horlivý a nadšený kazatel může tak slovem Božím mnohé nadchnouti ano rozohniti pro dobro, jiné zase odvrátiti od cesty hříšné. Poněvadž kázání takový užitek přináší, máme je rádi poslouchati.

V jisté osadě konaly se sv. misie. Věřící nejen z farnosti, ale z celého okolí každodenně spěchali na kázání a mnoho tisíc lidí s příkladnou nábožností vykonávali sv. zpověď a veřejně

chválili misionáře, kteří kázáním mocho dobrého způsobí. V osadě té byl jeden rolník, který znám byl svou nemravností a tvrdostí srdce. Rolník tento posměch si činil z misionářů a pravil, že na kázání jejich nepůjde. Prvního dne skutečně nešel do kostela, a po celý den byl mrzutým a nahněvaným; svědomí mu totiž nedalo pokoje a sužovalo ho i v noci. Druhého dne poslal své domácí do kostela a sám zůstal doma; ale svědomí ho tak mučilo, že nemoha doma zdržeti, vyšel do polí, chodil jako pomatený z místa na místo a nikde nemohl upokojiti hlasu svého svědomí, kteréž mu vytýkalo důrazně jeho zatvrzelost. Ani nevěděl, jak se to přihodilo, stál před kostelem, viděl plný chrám zbožného lidu, jakási tajemná moc táhla ho do vnitř. Šel do kostela a pozorně poslouchal celé kázání. Na to chodil každodenně na misionářská kázání a konečně i přiklekl ke zpovědnici. Sám později pověděl, jaká muka musil trpěti pro nechuť svou k poslouchání kázání, ale potom že slovo Boží jako nebeská rosa padala na jeho duši a blahý pokoj rozléval se v ní. Radoval se sám z obrácení svého a se slzami v očích pokorně vyznal: „Nyní jsem znovu zrozen.“

Aby kázání také tak na nás působilo, a símě slova Božího padlo na dobrou půdu, musíme kázání poslouchati pozorně.

Sv. Augustin velice si vážil kázání a považoval slovo Boží zrovna tak za duchovní pokrm jako tělo Páně. Proto pravil: „Co se vám zdá více býti, slovo Boží, čili tělo Kristovo? Chcete-li pravdu odpověděti, ovšem musíte říci, že slovo Boží není méněcennější nežli tělo Kristovo. A proto není méně vinný, kdož by slovo Boží nedbale poslouchal, než-li onen, jenž by tělu Kristovu svou nedbalostí na zem padnouti dopustil.“ Jako tedy s největší úctou a pozorností přistupovati máme k stolu Páně, podobně máme pozorně slovo Boží poslouchati. Kdyby posluchači pozorně poslouchali slovo Boží, více všímali si svatých pravd, které kněz přednáší, než-li výmluvnosti a obratů řečnických, jistě by z každého kázání měli užitek. Císař Konstantin Vel poslouchával mnohdy celé hodiny slovo Boží stoje, by ukázal, v jaké uctivosti je chová. Když mu jednou biskup pravil, aby se posadil, odpověděl: „Pokládal bych si to za hřích, kdybych jinak a nepozorně slovo Boží poslouchal.“ Ostatně i v jeho tváři zračila se uctivost k slovu Božímu.

Abychom z kázání měli užitek, musíme je obraceti na sebe a ne na jiné vykládati. Mnozí lidé chodí na kázání ze špatných úmyslů, buď aby mohli kněze ve slovu polapiti, jej pomlouvati a posuzovati, anebo aby mohli škodolibě slova kazatelova na jiné obraceti. Mnohý často říká: dnes slova kazatelova týkala se toho nebo onoho. Jeden misionář kázal kdysi o slovech: Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, na své duši ale škodu utrpěl.

Mezi jiným pravil, že přemnozí ztrácejí duši svou přílišnou štědrostí. Nad tím se posluchači pozastavovali, nemohliť pochopiti, jak by kdo pro štědrost mohl býti zavržen. Kazatel ale opakoval výrok ten řka: „Ano, milí křesťané! Mnozí navštěvují chrám Páně, poslouchají kázání a povídají ho i jiným. Tento díl, říkají, padá na tohoto muže, na tuto ženu; ono napomenutí platí oněm osobám, ona vyhrůžka oněm hříšníkům a tak rozdají celé kázání a pro sebe neponechají ničeho. Jsouť tedy vskutku příliš štědří a mohou snadno pro štědrost mezi zavržené se dostati. Nemáme tedy kázání obraceti na některé osoby, neboť kázání nekoná se jen pro některé osoby, nýbrž pro všecky věřící. Jestliže snad někdo s dobrým svědomím může říci, že napomenutí kazatelovo se ho netýká, že se nedopouští nepravostí, o nichž kazatel mluví, nemá proto práva kázání obraceti na jiné Každý člověk jest slabým a hříšným, snadno tudíž může se dopustiti těch nepravostí, o nichž je kázání. Nemá-li na sobě podobných hříchů, má Bohu děkovati za milost, že ho uchránil příležitosti, v níž byl by snad hlouběji klesl než jiní. Poněvadž pak v kázání slyší o smutných následcích hříchu, má si pevně umíniti, že říditi se bude poučením a radou kazatelovou, aby i budoucně uvarovati se mohl všech nepravostí.

Abychom z kázání měli užitek, musíme kázání obraceti na sebe a musíme podle slova Božího se také v životě svém říditi. Svědomitý kněz připravuje se pilně na kázání, aby svým farníkům vskutku hlásal slovo Boží, které by přineslo stonásobný užitek Vede je jako dobrý pastýř na dobrou pastvu, přednáší jim užitečná a potřebná mravní pravidla, aby na zemi počestně a ctnostně žili, poučuje jich pravdou, těší je v bídě a neštěstí a povzbuzuje k setrvání v dobrém až do konce. Poslouchejme proto rádi slovo Boží a přičiňme se, aby nepadalo símě slova Božího na skálu, nýbrž na úrodnou půdu a aby přineslo mnohanásobný užitek. Kdo slova kazatelova obrací pokorně na sebe, bude vždy dokonalejším a opravdu může v dokonalosti prospěti. Sv. Antonín Pad. hlásal jedenkráte slovo Boží velkému zástupu, ve kterém se nalezalo mnoho cizoložníků, vrahů a jiných zločinců. Slovo Boží osvítilo jim temnou mysl a pohnulo zkamenělým srdcem tak mocně, že povstal hlasitý plač a nářek. Sv. Antonín chvílemi musil ustati v kázání, neboť mnozí plakali nahlas volajíce: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Jiní bijíce se v prsa volali: „Běda mně, já jsem peklo zasloužil!“ Mnozí zase plní opravdového předsevzetí lomili rukama slibujíce: „Nebudu, nechci hřešiti více!“ S podobným prospěchem kázal sv. Jan Kapistran, jenž kdysi kázal proti karbanu a marnivosti. Slova jeho dobře působila, neboť posluchači, kteří

těmto nepravostem sloužili, přinesli hned karty i nádherné skvosty a vše veřejně spálili a úplně se polepšili.

Abychom neděle a zasvěcené svátky podle úmyslu církve světili, máme také choditi na odpolední služby Boží.

Horliví křesťané také rádi a ochotně spěchají na odpolední služby Boží, poněvadž jsou si vědomi, kterak den Páně křesťané mají světiti. Církev svatá nezavedla odpolední služby Boží nadarmo, nýbrž chce věřícím poskytnouti příležitost, aby den Páně řádně slavili. Církev svatá poroučí nám, abychom v neděle a svátky kromě mše svaté také jiné nábožné skutky konali. A k nábožným skutkům zajisté na prvém místě náleží návštěva chrámu Páně i odpoledne. Kdo dobrovolně a bez potřeby zanedbává odpolední služby Boží, ukazuje, že mnoho zbožnosti a křesťanské horlivosti nemá Bohužel mnoho jest katolických křesťanů, kteří myslí, že nemusejí choditi na odpolední služby Boží; proto hned po obědě vyhledávají zábavy a různá nepotřebná zaměstnání. V mnohých farnostech bývá to velmi smutné při odpoledních službách Božích; neboť v kostele bývá něco dětí a starých lidí, kostel bývá prázdný, ale hostince plny. Kde lidé nechodí pilně na svaté požehnání, tam není také mnoho křesťanské horlivosti, a tam nekonají se také ostatní dobré skutky, které konati církev v neděli poroučí.

Které konají se odpolední služby Boží v neděle a zasvěcené svátky?

V neděle a svátky zasvěcené obyčejně konají se tyto pobožnosti:

V městech obyčejně odpoledne v neděli konají se kázání, aby slovo Boží slyšeti mohli i ti křesťané, jimž dopoledne nebylo možno kázání poslouchati. Mnozí služební lidé, vojáci, úředníci a jiní lidé pro své povolání snad mohou přítomni býti dopoledne mši svaté, ale kázání poslouchati nemohou, aby nezanedbali nutných svých povinností. Aby tedy také slyšeli slovo Boží a nikdo se nemohl vymlouvati, káže se v městech i odpoledne. V době postní a v květnu o májové pobožnosti káže se také odpoledne v městech, na větších osadách a kde to vůbec je zavedeno.

Zvláště pak v neděli odpoledne koná se křesťanské cvičení. Na křesťanském cvičení, nebo jak lid říká „katechismu,“ vykládají se a vysvětlují pravdy náboženské pro dospělé věřící podle katechismu. V době dnešní náboženské netečnosti a vlažnosti jsou křesťanská cvičení velmi potřebna, poněvadž kněz může články víry věřícím důkladně vysvětliti a může také o mnohých věcech mluviti, o nichž

na kázání buď mluviti nemůže nebo příležitosti nemá. Věřící mají pilně choditi na křesťanská cvičení, aby se v náboženství pocvičili a učení křesťanské dobře poznali.

V době postní koná se v neděli odpoledne také pobožnost křížové cesty; v květnu a v říjnu modlíme se svatý růženec.

Pravidelně v neděle a zasvěcené svátky při odpoledních službách Božích modlíme se litanie a pak se udělí požehnání Nejsvětější Svátostí oltářní. Poněvadž všecky odpolední služby Boží ukončují se svatým požehnáním, proto také odpoledním službám Božím říkáme „svaté požehnání.“

Abychom neděle a svátky vpravdě křesťansky a nábožně oslavili, máme také přijímati svaté svátosti. Zvláště o svátcích vánočních, na nejsladší jméno Ježíš, o svátcích velkonočních a o svátcích Panny Marie máme se zpovídati a nábožně přistupovati k stolu Páně. Bude-li srdce naše o svátcích očištěno od hříchu a spojeno s Kristem Pánem v nejsvětější svátosti oltářní, získáme více a hojnějších milostí ze mše svaté i z ostatních pobožností. Neboť budeme se líbiti Bohu a svatým a tím hojněji obdaří nás dary svými.

Konečně v neděle a svátky konejme milosrdné skutky, navštěvujme nemocné, podporujme chudé, potěšujme zarmoucené a ostatní čas zabývejme se čtením náboženských a poučných spisů, novin a knih.

Kdo, drazí v Kristu, tímto způsobem neděle a svátky světí, požehnání Boží ho doprovází na všech cestách jeho, jest spokojeným a šťastným. Práce ho neunavuje ani neomrzuje, nýbrž po svátku s radostí spěchá do díla a celý týden v blaženosti, v pokoji a v odevzdanosti do vůle Boží prožije. Choďte tedy všickni rádi na služby Boží v neděle a svátky, abyste se podobali prvním křesťanům, kteří každodenně horlivě Bohu sloužili.

46. CVIČENÍ.

O třetím přikázání církevním.

Církev svatá, pečlivá naše matka a moudrá učitelka, majíc na mysli naše blaho časné a věčné, nabízí nám hojnost prostředků z pokladu zásluh Kristových, abychom dospěti mohli k pravé dokonalosti křesťanské. Ona chce, abychom byli dobrými křesťany a

pravými následovníky Kristovými; proto zvláště svými přikázáními vede nás k tomu, abychom ve ctnostech prospívali a konečného cíle svého dosáhli. Svěcení neděle a svátků, horlivá modlitba, poslouchání slova Božího a jiné bohumilé skutky, které nám církev konati poroučí, jsou mocnými prostředky, jichž užívajíce můžeme mnoho vykonati pro spásu duše své. Než církev svatá jest sobě také vědoma, že jen tehdy modlitba a jiné dobré skutky prospívají duši, jsou-li spojeny s jinými důležitými prostředky, které naše dobré skutky činí Bohu milejšími. A mezi takové důležité prostředky náleží také půst.

Nynější požitkářský svět nerad slyší o postu, neboť chce jen užívati všech rozkoší, jichž svět poskytuje, a zvláště nechce se zapírati a něčeho sobě odepříti. Lidé hlavně slouží tělu a smyslnosti a proto zháněj se nejvíce po jídle a pití a zábavách. Mnohému člověku jest jídlo a pití první a nejhlavnější starostí na světě. Tělo naše ovšem potřebuje pokrmu a nápoje, aby mohlo žíti a práci konati. Pán Bůh také a ani církev nezakazují nám, abychom se nestarali o pokrm a nezapovídají nám užívání pokrmů a nápojů, ale pouze nám poroučí, abychom byli střídmými v jídle a pití a abychom nepovažovali jídlo za poslední cíl svůj.

Církev svatá napomíná nás, abychom z lásky k Bohu a ku spáse duše své tělo své krotili a někdy odepřeli mu pokrmu a nápoje čili, abychom se v ustanovené dny postili. Kristus Pán volá k nám: „Kdo chce za mnou přijíti, zapři sebe sám“ (Mar. 8, 24) Půst a střídmost v nápojích jest zajisté nejlepším dobrým skutkem křesťanským. Proto kdo modlitbu a ostatní dobré skutky spojuje s postem a střídmostí, cvičí se v sebezapírání a stává se následovníkem Kristovým. Když nám tedy církev přikázáním svým nařizuje v ustanovené dny půst, nechce nás trápiti, nýbrž chce jen našeho dobra časného i věčného. Půst prospívá i našemu tělu, zvláště však prospívá duši; neboť postem krotíme žádosti a smyslnosti a tím snadněji pak uvarujeme se hříšného skutku. Toto vše měla církev na zřeteli a proto dala nám zvláštní přikázání postní, o němž dnes s pomocí Boží chceme rozjímati.

493. *„Jak zní třetí církevní přikázání?“*

Třetí přikázání církevní zní: „Ustanovené posty zachovávati.“

494. *„Co se poroučí v třetím přikázání církevním?“*

V třetím přikázání církevním se poroučí, bychom v ustanovené dny půst od církve nařízený zachovávali.

Co rozumíme postem? Postem vůbec rozumíme krocení těla, tělesných žádostí a sebezapírání; zvlášť pak postem rozumíme zdržování se po nějakou dobu vůbec od pokrmů, nebo zdržování se od jistého druhu pokrmu anebo učiniti si v jídle újmu. Půst jest tudíž skutkem kajícím, jímž člověk chce Boha usmířiti, milosti a dobrodiní jeho si zasloužiti a duši svou osvoboditi z nadvlády těla. Proto půst jest náboženským skutkem.

Půst nevymyslili lidé, ale Bůh sám ustanovil půst (v ráji prvním rodičům a židům) a do srdce lidského zákon postní vepsal. Proto posty nalezáme u všech náboženských společností. Již pohané půst měli a zachovávali. U Řeků a Římanů bylo obyčejem, že před slavnostmi a před obětmi se postívali. Indičtí braminové (kněží) tak přísně se postili, že někteří teprve čtvrtého ano až osmého dne do sytosti se najedli. Turci mají každoročně šest neděl půst, který velmi přísně zachovávají. Když začíná půst, dá se znamení třemi ranami z děla. Postí se tak přísně, že od slunce východu až do půl noci ničeho nepožívají. O půl noci dá se znamení střelbou, že jest dovoleno něco pojísti. Hospodin zvláště národu israelskému v určité dny předepsal půst. Tak v den smíření musili se postiti od večera do večera, jakž Hospodin nařídil Mojžíšovi: „Desátého dne tohoto sedmého měsíce, den očišťování bude nejslavnější, a slouti bude svatý: i trápiti budete duše své (postem) v něm, a obětovati budete zápalnou oběť Hospodinu.“ (III. Mojž. 23, 27.) Hospodin také zapověděl požívání některých pokrmů. Před potopou světa bylo zakázáno požívání masa s krví, po potopě požívání všech ryb, ptáků a zvířat. Židům bylo vůbec zapověděno požívání nečistých zvířat, zvláště pak masa vepřového. Mimo ustanovené dny postní postili se židé v různých příležitostech dobrovolně jako: v době neúrody, v nebezpečí a v době všeobecného pokání.

Písmo sv. také nám uvádí mnoho příkladů, že i mnozí zbožní lidé a obyvatelé měst se postili, buď za své hříchy na usmíření Boha anebo před nějakým důležitým podnikem. Mojžíš postil se 40 dnů za hříchy lidu. Ninivetští uposlechli, a sám král přísně se postil a všem půst nařídil. Hospodin jejich pokáním a postem byl usmířen a města nezahubil.

Židé postili se v soužení a neštěstí. Když Holofernes, vůdce assyrský, obléhal město Bethulii a hrozil zbořením města a zahubením jeho obyvatelů, kněz Eliachim vyzval všecken lid, aby se modlil k Bohu a postil se: „Věřte, že vyslyší Pán modlitby vaše, jestliže stále setrváte v postech a modlitbách před obličejem Páně.“ (Judith. 4, 12.) Také se postili před důležitým podnikem. Mojžíš

po 40 dnů trval na hoře v oblaku před dáním přikázání Božích a postil se; podobně postily se statečné ženy Juditha a Esther před důležitým podnikem k zachránění národa svého.

Židé posty tak přísně a věrně zachovávali, že raději smrt podstoupili, než-li by byli svaté zákony přestoupili. Krásný příklad zachovávání postních přikázání zůstavili nám zvláště babylonští mládenci Daniel, Ananiáš a Misael, stařec Eleazar a matka Makabejská se svými syny. Také sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně, přísně se postil. Neboť již v mladosti své vyvolil si poušť za stálé obydlí a zdržoval se od masitých pokrmů a opojných nápojů. Písmo sv. o něm praví, že pokrmem jeho byly kobylky a med lesní. Sv. Jan také lid na příchod Páně připravoval pokáním a postem.

Nejkrásnější příklad postu dal nám Pán Ježíš, jenž před započetím úřadu svého učitelského 40 dnů se postil a modlil. Pán Ježíš po celý svůj pozemský život střídmě žil a často se postil, neboť často po celý den dlel o samotě na modlitbách a postu. Pán Ježíš také věřícím půst odporučoval jako dobrý skutek a poučoval nás, jak se máme postiti, aby se náš půst Bohu líbil. Proto káral půst fariseů, kteří postili se před lidmi, aby byli chváleni. Napomínal nás, abychom se nepostili jako fariseové, nýbrž z lásky k Bohu. Pravilť: „Když pak se postíte, nebývejte jako pokrytci smutni, neboť pochmuřují tváří svých, aby vědomo bylo lidem, že se postí: Amen, pravím vám, vzaliť odplatu svou. Ty pak, když se postíš, pomaž hlavy své, a tvář svou umej, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, ale Otci tvému, kterýž jest v skrytě: a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“ (Mat. 6, 16—18.) Pán Ježíš půst schvaloval a pravil o něm, že jest nejmocnějším prostředkem proti pokušení ďábelskému; pravilť: „Toto pak pokolení nevymítá se, leč skrze modlitbu a půst.“ (Mat. 17, 20.)

Za příkladem Ježíšovým postili se svatí apoštolové a první křesťané, kteří tak přísně se postili, že v ustanovené dny postní ničeho nejedli po celý den, večer pak požívali chléb se solí a vodou.

Církev svatá, která na zemi zastupuje Krista Pána a má vésti lidi k věčné blaženosti, od svého počátku věřící nabádala k sebezapírání a mrtvení těla. Proto zvláště ustanovila posty, a aby v církvi všude jednota se zachovávala, dala zvláštní přikázání, jímž nařídila, bychom se v jisté dny v roku postili. Ustanovila tedy čas postu a také způsob postu čili, jak se máme postiti. Tyto ustanovené dny postní musíme pod smrtelným hříchem zachovávati a musíme se tak postiti, jak je nám to nařízeno. Půst, který církev

nařizuje, není stejný; někdy je přísnější, někdy mírnější; jindy nesmíme požívati masitých pokrmů, ale jiných pokrmů můžeme se do sytosti najísti, jindy zase můžeme se nasytiti jen jednou za den. To vše nám vysvětluje další otázka.

495. *„Kolikerý je půst od církve nařízený?“*

Půst od církve nařízený je dvojí:

1. půst zdrželivosti od masitých pokrmů;

2. půst zdrželivosti od masitých pokrmů a zároveň ujmy, při kterém se zdržujeme od požívání masitých pokrmů a jen jednou za den, a to nikoli před polednem, do syta se najíme. Tu však je dovoleno, pro občerstvení večer něco málo pojísti jakož i ráno něco málo požíti.

Půst, který nám církev nařizuje, jest dvojí: půst zdrželivosti a ujmy. Půst zdrželivosti záleží v tom, že se v jisté dny zdržujeme vůbec jídla, anebo zdržujeme se od požívání jistého pokrmu na př. v pátek zdržování se od masitých pokrmů. Takové dny, v nichž se zdržujeme od jídla vůbec anebo od masitých pokrmů, nazýváme dny zdrželivosti. V obecné mluvě nazýváme tyto dny postními. Postními dny vlastně jsou ony, v nichž dovoleno jest jednodenní nasycení v poledne. Takový půst jmenujeme „ujma“ a dny postní „dnové ujmy“. Dny ujmy jsou na př. všední dny v době čtyřicetidenního postu a v době adventní kromě pátků a středy suchých dnů, kteréž jsou zároveň dny zdrželivosti a dny ujmy. Ve dnech ujmy můžeme požívati masitých pokrmů, avšak toliko v poledne můžeme se do sytosti najísti.

Toto nařízení postní můžeme si tudíž rozděliti na tři části:

a) půst zdrželivosti od masitých pokrmů.

Tento půst přikazuje se v každý pátek celého roku, nepřipadá-li na něj zasvěcený svátek. V obyčejný pátek nesmíme jísti masitých pokrmů, avšak postních jídel můžeme vícekráte za den se najísti.

b) Půst ujmy, jenž v tom záleží, že jen jednou za den, a to nikoli před polednem, do syta se najíme. Tento půst přikazuje se v době 40denního postu a v době adventní. V těchto dnech kromě pátku a středy suchých dnů můžeme jísti masité pokrmy. Církev sv. také nám povoluje, bychom v těchto dnech ujmy něco málo ráno pojedli a večer požívali zbytků od oběda. Jak mnoho asi můžeme večer jísti, nelze určitě stanoviti; vše se řídí dle

sytosti pokrmů a dle potřeby jednotlivcovy, avšak nemá býti večeře tak hojnou jako oběd. Obyčejně má se za to, že ve dny ujmy má večeře obsahovati asi čtvrtinu pokrmů, jichž dovoleno jest v poledne požívati. První křesťané ovšem postili se velmi přísně, neboť oni ani ve dnech ujmy nepožívali masitých pokrmů; nejedli po celý den, až teprve na večer něco málo pojedli. Církev sv. majíc na zřeteli naši slabost a zároveň potřebu těžce pracujících, povoluje, bychom kromě poledního nasycení ráno i večer něco málo pojedli. Není však dovoleno mimo tento čas jísti. Kdo tedy i ve dny ujmy častěji za den jí, nemá li dispense, přestupuje přikázání postní a dopouští se aspoň všedního hříchu, a dopustil by se těžkého hříchu, kdyby si vůbec žádné ujmy nečinil a co chvíle jedl, takže by ustavičně byl nasyceným.

Půst ujmy, který nám církev přikazuje, jest velmi snadným. Uvážíme-li, že můžeme po celou dobu postní a adventní kromě pátků a středy suchých dnů jísti každodenně masité pokrmy v poledne, a že můžeme posnídati a večer zbytky od oběda požíti, pak takový půst může každý zachovati, protože proti dřívějšímu postu vlastně není žádným postem. Mnohý člověk po celý rok sotva jednou za den do syta se nají, musí při tom těžce pracovati a přece je zdravým. Bohužel však dosti jest katolíků, kteří ani tohoto mírného postu nezachovávají; neboť požívají masitých pokrmů již před polednem o 9—10 hodinách, v poledne zase, na svačinu zase a večer více než v poledne. Kdo takto přestupuje postní nařízení, dopouští se těžkého hříchu.

Ludvík XVI. nešťastný král francouzský, byl přísným zachovávatelem církevního postu Nikdy za celý život svůj nedovolil si jediného přestupku proti tomu přikázání, aniž si kdy bral záminku, by sproštěn byl od jeho zachovávání. Když se jednoho dne v čas postní k honbě chystal, tázali se ho, kdy velí večeřeti. Král odpověděl: „Což není ještě půst?“ I řeklo se mu, že honba, kterou má před sebou, jest unavující a že by měl večer hlad. „To jest ovšem pravda,“ pravil král, „avšak má honba není žádným církevním přikázáním. Dnes si každý nachází jakousi omluvu, aby se nemusil postiti.“

c) Konečně jest přísný půst, jenž v tom záleží, že toliko jednou za den a to v poledne do syta se najíme, při tom však zdržujeme se od masitých pokrmů. Přísnými postními dny zvláště jsou tyto dny: štědrý den, popeleční středa, zelený čtvrtek, velký pátek, bílá sobota, středy a pátky suchých dnů a sobota před svatodušními svátky. V tyto dny předepsána jest zdrželivost od masitých pokrmů a

zároveň ujma, to jest, můžeme jísti jen postní pokrmy, k nimž u nás náleží: vejce, mléko, ryby, moučné pokrmy, luštěniny (kroupy, fasole, čočka, hrách) a podobné. Církev v tyto dny povoluje malé snídaní na př. kávu, čaj, zasmaženou polévku, vejce na měko neb smažené, a podobně i večer můžeme něco málo požíti ovšem jen pokrmů postních. U nás také jest dovoleno i v tyto přísné posty připravovati pokrmy vepřovým sádlem. Co se týká nápojů, tedy postní řád nezapovídá požívání jich; proto i v postní dny můžeme píti kávu, čaj, víno a pivo, avšak těchto nápojů máme střídmě užívati a také učiniti si ujmu v pití zvláště vína a piva. Co se týká polévky, tedy masové polévky není dovoleno požívati ve dnech přísného postu, v nichž se zdržovati máme od masitých pokrmů. Podobně není dovoleno připravovati pokrmy slaninou neb tak zvanými „škvarky.“

496. *„Které dny jsme povinni zdržovati se od masitých pokrmů?“*

Zdržovati se od masitých pokrmů jsme povinni každý pátek celého roku a kde to ještě přikázáno jest, také každou sobotu.

Pátek jest dnem zdrželivosti a proto církev svatá zapovídá nám ve všecky pátky celého roku požívání masitých pokrmů. Připadne-li na pátek narození Páně a u nás vůbec zasvěcený svátek, dovoleno jest požívati masitých pokrmů, protože svátek je dnem radosti. V prvních dobách církve zdržovali se křesťané masitých pokrmů i v sobotu; nyní však všeobecně dovoleno jest v sobotu požívati masitých pokrmů.

Proč byl v církvi zaveden půst v pátek a v sobotu a proč zapověděno požívání masitých pokrmů?

Církev sv. zapověděla v pátek požívání masitých pokrmů proto, poněvadž Pán Ježíš v pátek za nás hlad a žízeň trpěl a za hříchy naše život svůj na kříži obětoval. Křesťané postili se také v sobotu na památku, že tělo Kristovo v hrobě odpočívalo a na důkaz svého žalu a vědomí své hříšnosti. Církev zapovídá v pátek masité pokrmy proto, poněvadž maso jest stravou všeobecnou a silnější, která dráždí smyslnost více než jiné pokrmy, a poněvadž masitých pokrmů můžeme si nejsnadněji odepříti.

V pátek každý křesťan vzpomínati má na svého Spasitele, kterýž toho dne bolestnou smrtí na kříži nás vykoupil, a proto má činiti pokání a trpěti s Kristem, to jest, odepříti si toho, co jest mu nejmilejším. Vlažným křesťanům toto přikázání se velice protiví a proto nejen je svévolně a drze přestupují, ale často i proti němu brojí a církev tupí. Lidé tito říkají: Proč pak církev zapovídá v pátek masité pokrmy, jež Bůh přece stvořil a k požívání dal?

Kdo tak mluví, podobá se tomu rajskému hadu, který také řekl Evě: „Proč vám zakázal Bůh, abyste nejedli ovoce ze všeho stromu rajského?“ (I. Mojž. 3.) Touto chytráckou otázkou svedl had Evu, která první postní přikázání přestoupila a tím do záhuby uvedla sebe a celé pokolení lidské. Ovoce, které Eva jedla ze stromu poznání dobrého a zlého, nepřineslo záhuby ani prvním lidem ani jejich potomkům, nýbrž jejich neposlušnost k Bohu. Proto praví sv. Augustin: „Nikoliv jablko posvrnilo Adama, nýbrž Adam poskvrnil jablko.“

A ještě jiná námitka proti postu. Aby jinověrci před světem se smluvili, proč se nepostí a v pátek masa požívají, poukazují na slova, která Pán Ježíš pravil fariseům: „Ne co vchází v ústa, poskvrňuje člověka: ale co z úst vychází, to poskvrňuje člověka.“ (Mat. 15, 11.) Zavrhl Pán Ježíš slovy těmito půst? Nikoliv, to poznáváme z okolnosti, pro niž tato slova propověděl. Jednoho dne pokoušeli fariseové Pána Ježíše řkouce: „Proč učenníci tvoji přestupují ustanovení starších? neboť neumývají rukou svých, když jedí chleba.“ (Mat. 15, 2.) Pán Ježíš kázal pokrytectví židů, kteří více zachovávali zevnější obřady a drželi více na různé obyčeje než na druha zákona. Proto Pán Ježíš povolal k sobě zástupy a vyložil jim, že pokrm sám o sobě, jejž střídmě a bez umývání rukou požíváme, neposkvrňuje srdce našeho, avšak zlá myšlení, mysl nezřízená a nezdrželivá, labužnictví a nestřídmost a všeliké jiné nepravosti, které z nich pocházejí, ty poskvrňují člověka mravně na duši a ve svědomí. Slovy těmi Kristus Pán zapověděl nestřídmost a opilství, které také vcházejí v ústa a tedy poskrňují člověka. Slovy: „ne co vchází v ústa, poskvrňuje člověka,“ na něž odvolávají se jinověrci, neodporoval Pán Ježíš postnímu zákonu, jímž se nám zapovídá požívání masitých pokrmů. Proto kdo v pátek jí masité pokrmy, neposkvrňuje se masem, ale poskvrňuje duši svou neposlušností a svou nezdrželivostí. Církev má právo dávati věřícím zákony a tito povinni jsou je zachovávati; proto kdo je přestupuje, prohřešuje se proti Kristu Pánu, jenž pravil apoštolům: „Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pak mnou pohrdá, pohrdá Otcem, kterýž mne poslal.“ (Luk. 10, 16.)

Jistý znamenitý a při tom velmi nábožný lékař francouzský byl jednoho dne od slavného přírodozpytce Buffona pozván k obědu, kdež přítomni byli také mnozí jiní více nevěrou než vědou proslulí učenci. Bylo to v pátek, nač bezpochyby hostitel zapomněl; i předkládaly se samé masité pokrmy. Než zbožný lékař, sedě za stolem, kromě chleba ničeho nejedl. I tázali se ho někteří s úsměvem, proč nejí? zda-li snad v pátek masité pokrmy jsou škodlivy? Na

to vážně odpověděl lékař: „Ano, přesvědčen jsem, že masité pokrmy tehdy velmi škodí, když jich církev požívati zapovídá.“ Buffon kázal pak svému milému hostu předložiti pokrmy postní.

497. „*Které dny jsme povinni zdržovati se od masitých pokrmů a zároveň činiti si ujmu?*“

Zdržovati se od masitých pokrmů a zároveň činiti si ujmu, jsme povinni:

1. Každý den čtyřicetidenního postu, to jest, od popeleční středy až do velikonoc; ve dny nedělní však je dovoleno, vícekráte se nasytiti;

2. ve středu, v pátek a v sobotu čtvera suchých dnův;

3. ve svatvečery jistých velikých slavností. Místo některých těchto svatvečerů jsou však u nás středy a pátky adventní za dny postní ustanoveny.

Toto přikázání postní jest všeobecným nařízením církevním, jimž církev v ustanovených dnech nařizuje újmu v jídle a zdržování se od masitých pokrmů. V mnohých diecesích však postní toto přikázání jest mírnější, neboť v době čtyřicetidenního postu nepřikazuje zdrželivost od masitých pokrmů, nýbrž jen ujmu. Ostatně pochopíme všemu při výkladu jednotlivých postních dnů. Církev sv. nařizuje půst v době čtyřicetidenního postu, v suchých dnech a v některých svatvečerech.

a) Čtyřicetidenní půst. Postní tato doba počíná popeleční středou a trvá až do Božího hodu velkonočního. Jmenuje se „čtyřicetidenní“, protože trvá 40 dnů. Od popeleční středy do velkonoc vlastně je 46 dnů, poněvadž však neděle nejsou dny postními, proto pravý půst trvá 40 dnů. Půst tento jest starobylým, neboť sv. Jan Zlat. počátek jeho klade do dob apoštolských; v III. století byl již všeobecným církevním postem.

Proč církev sv. půst čtyřicetidenní ustanovila před velkonocemi?

Církev ustanovila čtyřicetidenní půst před velkonocemi, abychom následovali Pána Ježíše, jenž před započetím díla svého vykupitelského 40 dnů se postil; zvláště pak abychom si připomínali umučení a smrt Páně a modlitbou a postem připravovali na slavnost vzkříšení Páně, ale napomenutí sv. Pavla: „Budeme-li s Kristem trpěti, s Kristem oslaveni budeme.“ (Řím. 8, 17) Pán Ježíš také musil napřed trpěti, aby potom byl oslaven. Abychom tedy i my

účastnými byli slávy a blaženosti Krista Pána, musíme také s ním trpěti. Máme se v době této postní postiti, abychom krotili tělesné žádosti, které proti duchu se vzpouzejí, a abychom čistý a počestný život vedli. Proto také církev v době velkonoční nařizuje sv. zpověď a svaté přijímání, poněvadž doba postní jest nejpříhodnější k pokání a kajícím skutkům. Jako israelité připravovali se modlitbou a postem na požívání beránka velkonočního, tak i my máme se postem připravovati k důstojnému požívání Beránka Božího, nejsvětější svátosti oltářní. Konečně postíme se 40 dnů proto, abychom alespoň poněkud dosti učinili za hříchy, jimiž jsme Boha po celý rok uráželi.

První křesťané čtyřicetidenní půst mnohem přísněji zachovávali, než-li se nyní zachovává. Po celý velkonoční půst, jenž na některých místech trval 70, 60, 50 dnů, zdržovali se netoliko od masitých pokrmů, nýbrž ode všeho, co od zvířat pochází, jako: vajec, másla a mléka; někteří ani ryb ani vína nepožívali, ačkoliv požívání ryb a nápojů od církve všeobecně nebylo zapověděno. Postili se po celý den, až teprve k večeru něco málo pojedli. Ve svatém týdnu požívali jen suché ovoce, chléb se solí a vodu; na velký pátek nejedli žádných pokrmů. V době postní zapověděny byly všecky světské radosti, divadla, tance a jiné jinak dovolené veselosti. Sv. Ambrož zapověděl v postní době i honbu.

Církev také přísné tresty ustanovila na přestupovatele postu. Sněm církevní v Toledě r. 653 nařídil, aby ten, kdo by v době postní požíval masitých pokrmů, o velkonocích k svatému přijímání nebyl připuštěn a za trest po celý rok musil se zdržovati od masitých pokrmů. Tridentský sněm zapřisahal správce duchovní, aby se všemožně přičinili, by věřící ustanovený půst svědomitě zachovávali. Za dřívějších dob i králové světským zákonem půst nařizovali a provinilce přísně trestali. Dle uherských zákonů musel ten, kdo postu nezachovával, ze země se vystěhovati. Nynější předpis postní v době čtyřicetidenního postu jest velmi mírný. Přikazuje se nám pouze, abychom si v jídle učinili ujmu. Církev na nás pouze žádá, bychom po všecky dny čtyřicetidenního postu jednou za den a sice v poledne do syta se najedli. Při tom můžeme kromě pátků a středy suchých dnů požívati každého dne masitých pokrmů, ráno můžeme také něco málo pojísti a večer můžeme požívati i masitých pokrmů, zbytků od oběda, avšak večeře má býti skromná. U nás v mnohých krajích jest chvalitebný obyčej, že věřící zdržují se od masitých pokrmů ve všecky středy a pátky čtyřicetidenního postu a večer nepožívají vůbec masitých pokrmů kromě neděl a svátků.

Abychom tuto dobu postní podle úmyslu církve svaté prožili, máme se nejen zdržovati masitých pokrmů v ustanovené dny a činiti si ujmu, nýbrž hlavně máme se varovati hříchu; neboť sám půst by nám ničeho neprospěl, když by duše nezdržela se všelikých nepravostí. Proto v době postní musíme se všeho varovati, co jest hříchem anebo co k hříchu svádí, máme se mnoho modliti, horlivě na služby Boží přicházeti, o umučení Pán rozjímati a dobré skutky konati. Spytihněv, kníže český, obyčejně celý půst přebýval v domě kanovníků, nebo v klášteře mnichů březnovských, uděluje almužny a trvaje po celý čas na službách Božích, ve bdění a modlitbách.

b) Suché dny neb kvatembry. Tyto posty připadají čtyřikráte v roku na středy, pátky a soboty. Církev nám v tyto dny přikazuje zdrželivost od masitých pokrmů a zároveň ujmu. Tyto posty zavedeny byly dle obyčejů israelských papežem sv. Lvem. U židů totiž bylo obyčejem, že Hospodinu obětovali vše prvorozené a ze všeho desátek dávali. Sv. Lev maje na mysli hříšnost lidskou ustanovil kvatembry, abychom jimi pokání činili za své hříchy. Jmenují se tyto posty „kvatembry“ od latinského slova quatuor tempora, to jest, čtvero ročních dob, poněvadž se postíme ve čtyřech ročních dobách, každého totiž čtvrt roku a sice: na jaře po první neděli postní, v létě po svátcích svatodušních, na podzim po svátku povýšení svatého kříže a v zimě po třetí neděli adventní. Jmenují se „suché dny“, poněvadž jindy křesťané v tyto dny jedli jen suché pokrmy, ovoce a chléb. Nyní přikazuje se ve středy a pátky suchých dnů zdržování se od masitých pokrmů a činiti si ujmu. Suché dny jsou tedy postními dny zdrželivosti a ujmy; dovoluje se nám jednodenní nasycení a sice postními pokrmy, ráno malé snídaní a večer postní pokrmy. V soboty suchých dnů u nás jest dovoleno požívání masitých pokrmů; kdo však této dispense použije, má se na úmysl církve pomodliti 3 otčenáše a věřím.

Proč ustanovila církev kvatembry?

Církev sv. ustanovila suché dny, abychom si připomněli dobrotu Boží a jemu za obdržená dobrodiní děkovali. Pán Bůh každého čtvrt roku uděluje nám mnohých a různých dobrodiní tělesných i duchovních, proto církev ustanovila v každém čtvrt roku 3 dny postní, abychom Bohu děkovali za všecka dobrodiní, jichž nám o tom čtvrtletí udělil; dále abychom Boha prosili, by nás po celé následující čtvrtletí chránil od všelikého zla a neštěstí, zvláště pak aby nám úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil.

Církev také proto ustanovila každého čtvrt roku tři dny postní, bychom Boha prosili za odpuštění hříchů, jichž

jsme se v minulém čtvrtletí dopustili, a abychom postem a modlitbou Boha usmířili a tím pokání činili za spáchané hříchy.

Konečně církev ustanovila suché dny pro blaho církve vůbec. V prvních dobách církve bylo totiž obyčejem, že v sobotu suchých dnů byli kněží svěceni. Věřící byli napomínáni, aby v těch dnech k Bohu se modlili, by církvi dal hodné a horlivé služebníky Boží. Církev činila tak v duchu Kristovu, jenž sám napomínal zástupy, aby se modlili za rozmnožení počtu služebníků Božích, neboť pravil: „Žeň zajisté hojná jest, ale dělníků málo. Protož proste Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou.“ (Mat. 9, 37) Ze skutků apoštolských také poznáváme, že křesťané v Antiochii se postili a modlili, když k úřadu apoštolskému svěceni byli Šavel a Barnabáš. Čtemeť tam: „A když sloužili Pánu (t. j. konali oběť mše svaté) a postili se, řekl jim Duch svatý; Oddělte mi Šavla a Barnabáše k úřadu, ku kterémuž jsem je povolal. Tehdy postíce a modlíce se a vkládajíce na ně ruce, propustili je.“ (Sk. ap. 13, 2, 3.) Proto i dnes žádá církev věřící, aby s ní spojili své modlitby a prosili Boha, by církvi poslal dostatek kněží horlivých a hodných. Aby pak naše modlitby spíše byly vyslyšeny, proto máme se v suché dny postiti.

c) Vigilie neb svatvečery. Církev sv. přikazuje nám, abychom se také postili o některých vigiliích neb svatvečerech. Vigiliemi (od latinského slova vigilare=bdíti) neb svatvečery rozumíme ony dny, které předcházejí před některými zasvěcenými svátky. Jmenují se „vigilie“ proto, poněvadž první křesťané v době pronásledování církve na svátky připravovali se již v den předcházející a již na večer shromážďovali se v katakombách a v soukromých domech, kdež po celou noc trvali na modlitbách a službách Božích. Když pak pronásledování církve přestalo, přeložili papežové vigilie na samu slavnost a pouze ponechali svatvečer vánoční. O narození Páně dosud konají se služby Boží o půl noci. Aby však po všecky časy zachovala se památka na horlivost prvních křesťanů, podržela církev posty, které křesťané o vigiliích zachovávali jako přípravu na následující církevní slavnost. Počet svatvečerů nebyl všude stejný a také dosud není stejný. Podle všeobecného církevního nařízení a obyčeje slavily se svatvečery přede všemi slavnostmi Páně, před zasvěcenými svátky Panny Marie, všech svatých, sv. Jana Křtitele, před svátky některých apoštolů a před svátkem sv. Vavřince. V některých diecesích některé svatvečery byly zrušeny, jiné přeloženy byly na středy a pátky postní doby adventní.

Dnes slaví církev svatvečery tři: svatvečer před narozením Páně čili štědrý den, bílou sobotu a sobotu

před svátky svatodušními. V tyto dny přikazuje nám církev zdržování se od masitých pokrmů a zároveň ujmu. V některých diecesích slaví se také tyto svatvečery: den před svátkem knížat apoštolských sv. Petra a Pavla, před svátkem na nebevzetí bl. Panny Marie a před svátkem všech svatých. V naší diecesi tyto svatvečery jsou zrušeny, nejsou postními dny; za to však máme se postiti ve středy a pátky adventní.

Mimo tyto postní dny máme se zdržovati od masitých pokrmů a učiniti si ujmu v tyto dny: na popeleční středu, na zelený čtvrtek, velký pátek a bílou sobotu. Také doba adventní jest dobou kajicnou a postní a proto církev přikazuje nám po celý advent takový půst, jaký ustanoven jest pro dobu čtyřicetidenního póstu. Musíme tudíž i v adventu činiti si ujmu po všecky dny kromě neděle, to jest, přikazuje se nám jedno nasycení v poledne, při tom však můžeme požívati masitých pokrmů kromě střed a pátků. Každá diecese má vlastní své předpisy postní a proto také na počátku církevního roku na první neděli adventní nebo před ní předčítá se z kazatelny postní řád, který také v chrámu Páně bývá uveřejněn, aby každý věřící dokonale se mohl poučiti o své povinnosti. Ostatně každý duchovní správce vždy ohlašuje, které a jaké posty v témdni nastávají a věřícím připomíná postní dny.

Když jsem vám nyní vysvětlil, ve které dny jsme povinni se postiti a jak se máme postiti, vyložím vám další otázky, které nám vysvětlují, kdo jest povinen tyto postní dny zachovávati.

498. *„Kdo je povinen v ustanovené postní dny zdržovati se od masitých pokrmův?“*

Zdržovati se od masitých pokrmů je v ustanovené póstní dny povinen každý věřící, jakmile do rozumu přišel, pokud řádná příčina, na příklad: nemoc, bída a nebo jiná podobná ho neomlouvá.

Církev sv., jak jsme dříve pravili, zapovídá požívání masitých pokrmů ve všecky pátky celého roku, leč by na pátek připadal zasvěcený svátek, ve středy čtvera suchých dnů, na štědrý den, popeleční středu, zelený čtvrtek, velký pátek, bílou sobotu a v sobotu před svátky svatodušními. V tyto dny povinen jest od masitých pokrmů zdržovati se každý křesťan, jakmile do rozumu přišel, to jest, rozeznává dobré od zlého, tedy asi od sedmého roku věku svého. Ačkoliv tato povinnost jest přísná, přece od ní jsou osvobozeni všickni ti, jež řádná příčina omlouvá. Katechismus

uvádí takové řádné příčiny, na příklad: nemoc, bída a jiné podobné. Mohou tudíž v pátek a jiné ustanovené postní dny jísti maso tito:

1. Nemocní a kteří jsou po těžké nemoci, kteří pro slabost potřebují silnější stravy. Nemocní vůbec nejsou vázáni postem a mají se říditi předpisem lékařským.

2. Chudobní lidé a žebráci, kteří živí se almužnou.

3. Vojínové ve stálé službě.

4. Služebníci a všichni, kteří se stravují v rodinách, kdež se jim poskytují pouze masité pokrmy. K tomu však dlužno poznamenati, že by se těžkého hříchu dopustil, kdo by právě proto sloužil v jistých domech a stravoval se v rodinách, že se tam postu nezachovává a v pátek maso jí. Kdo by schválně vyhledal si službu u jinověrců a židů, aby mohl i v pátek požívati masitých pokrmů, dával by veřejné pohoršení, ukazoval by nevážnost a neposlušnost k církvi, zapíral by víru a tudíž dopustil by se hříchu. Proto služebníci jsou povinni, aby podle možnosti u takových hospodářů sloužili, kteří půst zachovávají. Musejí-li však sloužiti u pánů, kteří na půst nedrží anebo jsou jinověrci, mají si vymíniti v pátek a postní dny postní pokrmy. Když by jim toho nebylo vyhověno, jsou povinni hledati si službu jinde. (Totéž platí o studujících). Sv. Notburga sloužila dlouho u pánů, avšak vždy posty zachovávala. V pátek nikdy nejedla masitých pokrmů a raději ničeho nepožívala a pokrmy rozdala chudým.

5. Maso v pátek mohou jísti ti, kdož pracují v továrnách a dolech, musejí-li pracovati mnoho a dlouho, a potřebují-li k zachování zdraví masitých pokrmů.

6. Všickni, kteří stravují se v hostincích, kteří konají dalekou cestu a nemohou postních pokrmů obdržeti. Všem těmto však církev přikazuje, aby alespoň na štědrý den, popeleční středu a velký pátek zdržovali se od masitých pokrmů. Dále se jim přikazuje, aby v ty dny, ve kterých dovoleno mají požívání masitých pokrmů, se pomodlili 3 otčenáše a Věřím v Boha; podle možnosti mají udělovati almužnu a jiné dobré skutky konati. Konečně není jim dovoleno o postních dnech, v nichž mohou požívati masitých pokrmů, zároveň požívati ryb. Kdybychom však dali velké pohoršení požíváním masitých pokrmů, máme se v pátek a postní dny zdržeti masitých pokrmů, byť bychom i měli dispens anebo řádnou příčinu. Zvláště kněží a vůbec katolíci mají i na cestách, o trhu ano i v hostincích zdržeti se v pátek od požívání masitých pokrmů a mají si poručiti postní jídlo, aby nikdy ne-

zapřeli víry a nikomu nedali pohoršení. — Saský král Antonín jel jednou do Vídně. Stavil se v městě B. v hostinci na oběd. Byl právě pátek. Král tázal se hostinského, může-li mu připraviti postní pokrmy? Hostinský pravil, že žádných postních jídel nemá, že může posloužiti pouze masitými pokrmy. Král na to řekl: „Uvařte nám tedy vejce na měko.“

499. *„Kdo je povinen v ustanovené dny postní zdržovati se od masitých pokrmů a zároveň ujmu si činiti?“*

Zdržovati se od masitých pokrmů a zároveň ujmu si činiti, je v ustanovené dny postní povinen každý věřící, který 21. rok věku svého už dovršil a řádnou příčinou není omluven. Namáhavá práce a veliké stáří omlouvají sice toho, kdo by si nečinil ujmy, samy sebou však nestačí na omluvu toho, kdo by se nezdržoval od pokrmů masitých.

Církev sv. v ustanovené dny přikazuje nám zdržování se od masitých pokrmů a zároveň ujmu a v jiných dnech pouze ujmu čili jedno nasycení v poledne. Přikázání toto povinni jsou zachovávati všickni křesťané, kteří dovršili 21. rok věku svého a které nemůže omluviti žádná řádná příčina.

Církev sv. jest si zajisté vědoma, že mladí lidé potřebují záživné stravy a také častěji za den, aby se jejich tělo dokonale vyvinulo a sesílilo; proto nezavazuje mladých lidí do 21. roku postním předpisem jednodenního nasycení Mladí lidé do 21. roku mohou vícekráte za den se nasytiti i v těch dnech, v nichž církev přikazuje ujmu čili jedno nasycení. Rozumí se samo sebou, že v pátek a suché dny a v ostatní dny, v nichž zapověděno jest požívání masitých pokrmů, i mladí lidé od 7 let nesmějí požívati masitých pokrmů. Ve dnech ujmy a zdrželivosti od masitých pokrmů mohou se však vícekráte za den postními pokrmy nasytiti. Kdo však dovršil 21. rok, povinen jest pod smrtelným hříchem postní řád svědomitě zachovávati.

Církev sv. nechce, aby kdo postním řádem utrpěl na zdraví, proto i v tomto přikázání ujmy uděluje dispense, že totiž mnozí mohou vícekráte za den se nasytiti, i když dovršili 21. rok. Nemusí si tudíž učiniti ujmy tito: 1. nemocní a rekonvalescenti, staří lidé, šestinedělky a vůbec všickni lidé chatrného zdraví, jimž by jednodenní nasycení škodilo. 2. Chudí lidé, kteří nemají ani v poledne tolik pokrmů, aby se mohli nasytiti. 3. Všickni, kteří konají namáhavou práci tělesnou a duchovní, jako: rolníci, dělníci, řemeslníci, úředníci, učitelé a také zpovědníci.

Kdo by však schválně v době ujmy vyhledával těžkou práci anebo vydal se na cesty, aby nemusil postu zachovávati, dopustil by se hříchu. I těžká práce a stáří vždy neomlouvá od zdržování se masitých pokrmů a ujmy ve dnech postních. Kterým lidem neškodí ani při práci ani ve stáří jednodenní nasycení, nesmějí dispense použiti, nýbrž mají půst zachovati. Ostatně mnoho lidí dělnických nemá často po celý rok masitých pokrmů a ani v poledne postních pokrmů dostatek, a přece i při těžké práci a ve vysokém stáří jsou zdravými a čilými. Proto při dobré vůli může každý křesťan postní řád zachovávati, neboť na nikom nežádá se něčeho nemožného.

V těch případech, ve kterých církev neuděluje všeobecné dispense od požívání masitých pokrmů a od ujmy, může každý jednotlivec žádati svého biskupa o zmírnění nebo prominutí postu. Církev jest ku každé žádosti spravedlivé a pravdivé přístupnou a ochotně uděluje dispense.

500. *„Kterak usnadňuje církev přikázání o postu?“*

Církev usnadňuje přikázání o postu tím, že svatý Otec biskupům dává plnomocenství, by pro své diecese nebo pro jednotlivé věřící z řádných příčin přikázání o postu zmírniti.

Jako církev má od Krista Pána moc a právo zákony dávati, tak má také moc zákony své buď zrušiti nebo změniti. Z tohoto důvodu může tedy církev přikázání postní buď změniti nebo zmírniti. Papež, nejvyšší hlava církve, má právo postní řád ustanovovati, jej měniti, přiostřiti nebo zmírniti, a on také může biskupy splnomocniti, aby ve svých diecesích postní řád uspořádali a dispensí udíleli. Proto každá diecese má svůj postní řád, který se každoročně věřícím předčítá. Dle postního řádu diecesálního musí se říditi každý, kdo v diecesi přebývá. Zásadu tuto vyslovil již sv. Ambrož. Sv Monika, matka sv. Augustina, zdržovala se po nějaký čas v Miláně, a uzřevši, že milánští nepostí se v sobotu, horšila se. K jejímu upokojení obrátil se sv. Augustin na sv. Ambrože, kterýž odpověděl: „Přijdu-li do Říma, postím se v sobotu, jsem-li zde, nepostím se. Do které církve přijdeš, její obyčej zachovávej, abys nikomu nedal pohoršení anebo někdo tobě.“ Slovy těmi sv. Monika se upokojila.

Jednotlivcům uděluje biskup dispense, když o zmírnění postu žádost podají. Má-li někdo důležité příčiny a důvody, pro něž nemohl by ustanovené posty zachovávati, může biskupu svému podati

žádost o dispens, a jistě se mu jí dostane. Dispense však jen tehdy má platnost, jsou-li uvedené důvody pravdivy. Kdo by v žádosti o dispens od postu uvedl příčiny, které na pravdě se nezakládají, hřešil by těžce, kdyby postu nezachovával, třebas dispensi obdržel. Když by důvody a příčiny dispense od zachovávání postního řádu pominuly, přestaly, dispense neplatí a povinen jest postní řád zachovávati. Kdo dispense obdržel, má v náhradu za prominutí postu více se modliti a hojnou almužnu udělovati.

Kdo má dovoleno v pátek a jiné postní dny masitých pokrmů požívati, má o to pečovati, aby bližnímu požíváním masitých pokrmů v zapověděné dny nedal pohoršení. K tomu napomíná nás sv. Pavel, jenž praví: „Pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky.“ (I. Kor. 8, 13.) Každému není známo, že ten neb onen má dovoleno v pátek jísti masa, proto dal by pohoršení, kdo by před věřícími veřejně požíval masitých pokrmů. Jinověrci také neznají našich postních nařízení a úlev, avšak to vědí, že my katolíci v pátek nesmíme požívati masitých pokrmů; proto dal by veřejné pohoršení a v nevážnost uvedl by církev před jinověrci, kdo by o trhu anebo na cestách v hostinci požíval masitých pokrmů. Abychom své církvi na pověsti neškodili a v nevážnost jí neuváděli, proto v jistých případech zachovávejme půst, byť bychom i k tomu ve svědomí vázáni nebyli.

Půst jest jedním z nejmocnějších prostředků proti pokušení a hříchu; proto sám Bůh lidem posty ukládal a zachovávati přikázal, a postícím milosti a dobrodiní prokazoval. Proto již ve Starém Zákoně lidé se postili, aby buď Boha usmířili, dobrodiní od něho dosáhli anebo v ctnostech prospívali. Z těchto důvodů nám církev přikázání postní dala a z těchže máme je zachovávati.

501. *„Proč máme přikázání o postu svědomitě zachovávati?“*

Přikázání o postu máme svědomitě zachovávati:

1. Bychom svou poslušnost k církvi osvědčili;

2. bychom příkladu Pána Ježíše a Svatých následovali;

3. bychom za své hříchy pokání činili;

4. bychom zlé žádosti své snadněji zkrotili.

a) Posty máme zachovávati, bychom svou poslušnost k církvi osvědčili. Církev má právo ustanovovati posty, neboť Pán Ježíš dal jí moc dávati věřícím zákony a nařízení, aby křesťansky, ctnostně žili a blaženosti věčné dosáhli. Proto pravil Pán

Ježíš apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.) Kdo tedy církve neposlouchá a přikázání postní zlomyslně přestupuje, pohrdá církví a pohrdá také Kristem Pánem. Církev sv. neustanovila postů, aby na nás uvalila nesnesitelného břemene, ale proto je ustanovila, abychom byli pravými následovníky Kristovými, jenž sám se postil a posty přikazoval. Posty také, které církev ustanovila, nejsou ani veliké ani těžké, aby snad někomu na zdraví uškodily. Ostatně, jak jsme slyšeli, církev posty velmi zmírnila a k tomu ještě mnoho úlev poskytuje. Mnozí národové a také i nekatolíci postí se přísněji než my. U Bulharů na příklad postních dnů v roku jsou dvě třetiny, majíť 48 dnů velkého postu, 25 dnů Petrových postů, 15 dnů Marianských postů, 40 dnů před koledou; k tomu středy a pátky v celém roku 104 dny. Dohromady postí se Bulhar 232 dnů a po celou tu dobu netkne se masitých pokrmů, ba ani ne vajec a másla, nýbrž požívá toliko chléb, ovoce a zeleniny; a přece Bulhaři jsou otužilými a zdravými lidmi. Jak nepatrným tudíž jest náš postní řád! Proto velikou neúctu a neodpustitelnou neposlušnost k církvi ukazuje ten, kdo ani těchto mírných postů nezachovává.

Abychom podle úmyslu církve svaté posty zachovávali, máme s postem spojovati modlitbu a dobré skutky. Hermas, žák svatých apoštolů, s důrazem k tomu vybízí, abychom to, co postem jsme ušetřili, darovali chudým. Také nábožný Tobiáš napomínal syna svého, jak se má postiti, neboť mu řekl: „Modlitba s postem a almužnou lepšíť jest, než-li poklady zlata shromážďovati.“ (Tob. 12, 8.); a sv. Petr Chrysol. dí: „Půst bez almužny, jest pole bez semene.“ Kdo chudým dává to, čeho postem ušetřil, koná dobrý skutek a půst jeho líbí se Bohu. V době postní musíme se také chrániti hříchu. Co by nám půst prospěl, když bychom se dopouštěli hříchu a přestupovali ostatní přikázání Boží a církevní? Aby tedy půst byl užitečným naší duši, ať se postí nejen ústa, ale také oko, ucho a všecky smysly. Zdržujme se proto v době postní nejen pokrmů, nýbrž také hříchů a pak zachováme půst podle úmyslu církve svaté.

Posty církevní zachovávejme rádi a vždycky. Proti žádnému snad přikázání církevnímu tolik se nebrojí a nereptá jako proti přikázání postnímu. Dosti jest křesťanů ano i katolíků, ovšem jen dle jména, kteří právě v pátek požívají masitých pokrmů, v jiné pak dny pochutnávají si na rybách a jiných postních pokrmech a neškodí jim tyto pokrmy na zdraví; při tom však přece tupí církev a posmívají se těm, kteří posty svědomitě zachovávají. Dosti také jest mezi námi katolíků, kteří tak jsou ve víře slabými, že snadno dají se svésti, aby se o nich neřeklo, že

se bojí církve a kněží, přestupují církevní přikázání a požívají veřejně masitých pokrmů Nejsou tito lidé slabochy a bezcharakternimi lidmi? Stydí se lidí, ale Boha se nebojí. Kdo všude a vždy posty věrně zachovává, vyznává veřejně víru, dává slabochům dobrý příklad a dochází i u nepřátel úcty a vážnosti. Proto pryč s lichou bázní, buďme katolíky nejen doma, ale i ve společnosti.

b) Půst máme zachovávati, bychom příkladu Pána Ježíše a svatých následovali.

Pán Ježíš dal nám nejkrásnější příklad zachovávání postu, neboť postil se před svým veřejným vystoupením 40 dnů a nocí. Po celý život střídmě žil a často dlel po celou noc na modlitbách a postu. Příklady svými tedy nám ukázal, že půst jest dobrým skutkem, který se Bohu zvláště líbí. Jestliže poddaní následují svých vladařů v dobrém a jsou-li jim skutky vladařů zákonem, proč neměli bychom krále králů, Pána Ježíše následovati a zachovávati posty, a proč půst, který Pán Ježíš konal, miloval a odporučoval, neměl by nám býti zákonem? Pán Ježíš volá k nám: „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jakož jsem já učinil vám, tak i vy činili.“ (Jan 13, 15.)

Než Pán Ježíš nejen nám dal v zachovávání postu příklad skutkem, ale on také půst schvaloval a přikazoval svým slovem. Jednoho dne vyučoval Pán Ježíš na hoře, kdež propověděl osmero blahoslavenství, a pak pověděl několik příkladů o křesťanské spravedlnosti a konečně mluvil o dobrém úmyslu při konání dobrých skutků. K dobrým skutkům dle slov Ježíšových náležejí: modlitba, almužna a půst. O každém tomto dobrém skutku mluvil Pán Ježíš zvlášť. Když mluvil o postu, napomínal zástupy, aby se nepostili jako pokrytci, kteří pochmuřují tváří svých, aby lidé viděli, že se postí a aby je proto chválili, ale „ty pak, když se postíš,“ praví Pán Ježíš, „pomaž hlavy své, a tvář svou umej, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, ale Otci tvému, kterýž jest v skrytě: a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“ (Mat. 6, 18.) Pán Ježíš také půst odporučoval jako nejmocnější prostředek proti pokušení ďábelskému, neboť když apoštolové nemohli z jednoho člověka ducha zlého vyhnati, pravil jim: „Toto pak pokolení nevyhání se, leč skrze modlitbu a půst.“ (Mat. 17, 20.) Poněvadž Pán Ježíš skutkem i slovem půst nařídil, proto zachovávejme ho. K tomu napomíná nás sv Ambrož: „Chceš-li býti křesťanem, musíš činiti to, co činil Pán Ježíš. Pán Ježíš, jenž nezhřešil, postil se čtyřicet dnů; a ty, jenž jsi zhřešil, nechtěl by jsi se postiti? Kristus, pravím, nezhřešil, ale postil se za naše hříchy. Jakým tedy jsi ty křesťanem, když při bohaté hostině sedíš, kdežto Kristus pro tebe hladoví?“

Příkladu Krista Pána následovali svatí apoštolové, první křesťané a všickni Svatí. Apoštolové postili se mnoho a často, křesťanům pak půst nařizovali a k němu povzbuzovali. Sv. Pavel volal ke Korinťanům: „Aj, nyní jest čas příjemný, aj, nyní dnové spasení“ (II. Kor. 6, 2) Sv. Lev Vel. vysvětluje slova sv. Pavla praví, že postní doba jest tím příjemným časem, ve kterém hříšník k Bohu se navracuje. Svatí apoštolové půst nařizovali, neboť mnohé posty církevní pocházejí z dob apoštolských. Oni také se postili před udělováním svěcení kněžstva, jakž čteme ve Skutcích apoštolských. Sv. Pavel a Barnabáš přišli do Antiochie, kázali tam a zřídili jim obec a představené církve modlíce a postíce se: „A když jim byli zřídili starší v jedné každé církvi a byli se modlili postíce se, poručili je Pánu, v něhož uvěřili.“ (Skut. ap. 14, 22)

Všickni svatí a přátelé Boží v Starém i Novém Zákoně horlivě se postili. Tak Mojžíš se postil 40 dnů za hříchy lidu, postili se David, Eliáš, Juditha, Esther, Daniel a jeho druhové, postil se celý národ israelský, postili se pohané. Zvláště však svědomitě, horlivě a s pravým duchem postili se první křesťané a svatí a světice Boží. Čteme-li životopisy svatých, přesvědčujeme se, že modlitbou a postem přemáhali pokušení a své tělo, a proto prospívali ve ctnostech a dosáhli radosti. Mnozí svatí poustevníci a řeholníci tak přísně se postili, že po celý život masa nejedli a živili se chlebem, vodou a lesními kořínky, a přece dosáhli vysokého věku a mnoho dobrého pro lid vykonali. Z toho poznáváme, že půst jest Bohu zvláště milým, dobrým skutkem, ježto takřka zázračně mnohé světce na živu zachoval, ačkoliv skoro ničeho nepožívali. Sv. Makarius, poustevník, když se přiblížil postní čas, mrtvil se a kál s jinými bratry; jedni z nich den, druzí dva, tři i čtyři dny nepožívali pokrmů, při tom však všickni ustavičně pracovali. Všecky je však předčil Makarius, neboť po celý půst ničeho nejedl i při ustavičné práci, jedině v neděli požíval vařeného lupení zelného. Všickni žasli nad tímto sebezapíráním a nad zdrželivostí sv. Makaria.

Církev sv nežádá na nás, abychom se také tak přísně postili; proto zachovejme svědomitě alespoň ty posty, které nám církev přikazuje, abychom svatých následovali v poslušnosti k Bohu a k církvi.

c) Máme se postiti, bychom za své hříchy pokání činili. Sv. Zeno praví: „Pokrmem byl Bůh uražen, postem se zase usmiřuje.“ Ústa naše nejčastěji bývají nástrojem hříchu, proto ústa mají činiti pokání. Z úst zajisté pocházejí nejen pomluvy a nemravné řeči, ale také opilství, nestřídmost, loupeže, vraždy a jiné hříchy; proto musíme ústům odpírati a postem je krotiti,

abychom Boha usmířili a za své hříchy pokání činili. Ze půst jest nejlepším kajícím skutkem, poznáváme z písma svatého. Ninivetští hřešili a hříchy jejich volali o pomstu do nebes. Hospodin poslal Jonáše proroka do města, aby obyvatele napomínali k pokání. Jonáš přišel do města a volal: „Ještě čtyřiceti dní a Ninive vyvráceno bude.“ Ninivetští Bohu uvěřili; král poručil přísný půst a sám se také postil. Odhodil roucho královské, oděl se v žíni a seděl v popeli. Krále následoval lid a postila se i zvířata. Vida Bůh jejich upřímné pokání, odpustil jim hříchy jejich a města nezahubil.

I my často Boha hříchy udržíme, proto i my jsme povinni na usmíření Boha se postiti a modliti Proto volá k nám prorok Joel: „Protož nyní praví Hospodin: Obraťte se ke mně s postem a s pláčem a s kvílením.“ (Joel. 2, 12.)

Půst jest Bohu milým a proto všickni svatí odporučovali hříšníkům půst, aby spíše dosáhli milosrdenství Božího. Sv. Augustin a sv. Jan Zlat. byli toho přesvědčení, že půst blahodárným jest prostředkem, abychom Bohu za hříchy dosti učinili a milosti Boží získali. V životě sv. panny Oportuny čteme, že mnohého dne ode všeho pokrmu a nápoje se zdržovala, zvláště každou středu a pátek se postila. V jiných dnech jedla ne z rozkoše, ale pro zachování života. Když pak se jí jistá sestra řeholní tázala, proč tak často tělo své postem krotí, odpověděla: „Adam byl pro nestřídmost z ráje vyhnán, my tedy musíme posty do ráje vejíti.“

d) Máme se postiti, bychom zlé žádosti své snadněji zkrotili Sv. Bernard, markrabě bádenský, již ve svém mládí zachovával předepsaný církevní půst velmi přísně. V pátek nejídal ničeho anebo velmi málo, aby tak poněkud následoval Krista Pána v jeho utrpení Říkával pak svým přátelům: „Postem se tělo krotí, aby i s duší věčně nezahynulo, jako kůň uzdou se krotí, aby do prohlubně nepadl.“ Když má tělo vše, čeho si žádá, když člověk nestřídmě jí a pije zbujní jako divoký oř, žádosti smyslné jsou tak časté a prudké, že snadno vůli a rozum přemáhají a člověk hluboko klesá do hříchů. Kdo však tělo své krotí postem, zdržuje smyslné žádosti jako uzdou krotí se bujný kůň, vyhání ze sebe všeliká ďábelství, to jest, hříšné myšlenky a žádosti, a uchrání se snadněji hříšného skutku. Proto dí sv. Augustin: „Nedáme-li tělu žádných nedovolených sil, nemůže proti nám začíti žádné války.“ Církev sv. proto tedy nařídila půst, poněvadž postem potlačuje se smylnost, mysl povznáší se k Bohu a nebeským věcem, uděluje ctnosti a razí cestu do nebe. Dobře tudíž dí sv. Cyprian: „Nikdy jsem neslyšel, že by některý svatý jinak než postem do nebe se dostal.“

Mimo tyto milosti, jichž postem dosahujeme, nabýváme ještě mnohých jiných dobrodiní pro duši i pro tělo, kteréž nás povzbuzují, abychom se rádi postili. Kdo se rád postí, miluje modlitbu a modlitby jeho také spíše bývají vyslyšeny; prospívá ve ctnostech zvláště v čistotě, mírnosti a trpělivosti; proto opět dí sv. Cyprian: „Kdekoliv pozorujeme velikou dokonalost, tu jí jistě dosaženo nebylo bez postu.“

Konečně půst prospívá našemu zdraví, což dosvědčuje zkušenost. Ze zkušenosti víme, že střídmí lidé jsou zdraví a dosahují požehnaného věku, kdežto nestřídmí a labužničtí lidé jsou ustavičně nemocnými a nikdy nedočkají se vysokého věku, jak dí kniha moudrosti: „Pro obžerství mnozí zemřeli: a kdo střídmý jest, přiloží sobě života.“ (Moudr. 37, 34.) Sv. Jeroným učí, že půst je matkou zdraví a nestřídmost matkou mnohých nemocí. I lékařové uznávají, že půst zdraví prospívá, a proto často nemocným ukládají zdrželivost od jistých pokrmů a nápojů. Chudí lidé, řemeslníci a dělnici nemají masa skoro nikdy, snad někdy v neděli nebo ve svátek, a musí konati velmi namáhavé práce, a přece jsou otužilými a zdravými. Mnozí svatí po celý život masa nejedli, živili se chlebem a zeleninami a dosáhli vysokého věku. Sv. Antonín žil 105 let, sv. Pachonius 110, sv. Romuald 120, sv. Makarius 90, sv. Nilus 95 let. I pohané poznávali, že půst prospívá zdraví. Lykurg, zákonodárce Spartánský, cvičil mládež tuhým postem a odvykal ji lahodným pokrmům a všelikým rozkošem a vychoval střídmý a mravný národ, jehož každý obdivovati musil. Z toho poznáváme, že půst jest vlastně nutným prostředkem k zachování zdraví a otužení těla, a že, kdyby nám ho církev nebyla ustanovila, musili bychom si půst sami uložiti.

Bohužel dnešní svět nemiluje moudrých nařízení a postů a veřejně posty přestupuje. Křesťané zapomínají, že půst je částí pokání, a že dle slov Krista Pána zahynou, kteří pokání nečiní: „Nebudete-li pokání činiti, všickni zahynete.“ (Luk. 13, 3.) Nereptejme proti postu a neutpme církve, ale raději svědomitě zachovávejme, co nám starostlivá naše matka církev sv. poroučí. Vzpomeňme si také na slova sv. Pavla, kterak bědoval nad těmi, kteří slouží tělu, jichž bohem břicho jest, a že proto jsou nepřáteli Kristovými, jichž konec bude zahynutí. (Filip. 3, 18, 19.) Nepřáteli Kristovými jsou všickni ti, kteří proti postu reptají, jemu se posmívají a ho nezachovávají; o nich pak platí slova sv. Pavla: Zbožný křesťan však horlivým je ve všem; proto ani půst nepovažuje za zbytečné nařízení, a proto jej svědomitě zachovává.

47. CVIČENÍ.

O čtvrtém a pátém přikázání církevním.

Na minulém křesťanském cvičení rozjímali jsme o postu a pravili jsme, že církev sv. půst hlavně proto ustanovila, abychom jím Boha usmířili a za své hříchy pokání činili. Půst je tedy částí pokání a nejlepším prostředkem k dokonalému polepšení života. Než samým postem nedosahujeme odpuštění hříchů, nýbrž musíme se ze svých hříchů vyznávati, upřímně jich želeti a za ně pokání činiti. Proto církev sv. majíc na mysli úplné naše s Bohem smíření, nařídila také každoroční sv. zpověď a v době velikonoční sv přijímání. Kdy si církev přeje, abychom se zpovídali a kdy povinni jsme svátost oltářní přijímati, poučuje nás čtvrté přikázání církevní, o němž dnes budeme rozjímati.

502. *„Jak zní čtvrté přikázání církevní?“*

Čtvrté přikázání církevní zní: „Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati.“

Tímto přikázáním církev nařizuje, bychom se alespoň jednou za rok dokonale a úplně ze svých hříchů zřízenému knězi vyzpovídali a abychom v době velikonoční hodně přijali velebnou svátost oltářní. Čtvrté církevní přikázání rozděluje se tedy na dvě části: 1. na přikázání jednoroční zpovědi; 2. na přikázání velikonočního svatého přijímání.

503. *„Co se poroučí ve čtvrtém přikázání církevním?“*

Ve čtvrtém přikázání církevním se poroučí:

1. Bychom alespoň jednou za rok knězi zřízenému, to jest, ke zpovídání splnomocněnému, z hříchů svých se platně zpovídali;

2. bychom v čas velikonoční velebnou svátost oltářní hodně přijímali. Kdo se této povinnosti tvrdošíjně vzpírá, může býti z církve vyobcován a odepřením církevního pohřbu potrestán.

1. Církev sv. nám poroučí, bychom alespoň jednou za rok ze svých hříchů se zpovídali.

Pán Ježíš ustanovil svátost pokání, abychom se mohli z hříchů svých na světě vyznávati a odpuštění dosáhnouti. Pravilť sv. apo-

štolům po svém vzkříšení: „Přijměte Ducha svatého, kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou.“ (Jan 20, 23.) Pán Ježíš těmito slovy dal apoštolům a všem jejich nástupcům biskupům, a od nich splnomocněným kněžím moc věřícím hříchy odpouštěti nebo neodpouštěti. Poněvadž však kněží bez vyznání hříchů nemohli by vykonávati své moci soudcovské, proto věřící musí se jim ze svých hříchů vyznati čili se zpovídati Když tedy Pán Ježíš církvi dal moc hříchy odpouštěti, naporučil také věřícím, aby se z hříchů svých zpovídali. Kdy však věřící mají se zpovídati, Pán Ježíš nenařídil, nýbrž ponechal to na vůli církvi, kteráž pečovati má o spásu svých údů. Církev sv. proto dala přikázání, abychom se alespoň jednou za rok zpovídali. Tím zpovědi nezavedla, jak rádi by protestanté světu namluvili, nýbrž pouze ustanovila čas ke zpovídání.

V prvních dobách křesťanských bylo zajisté mezi věřícími více horlivosti náboženské, a proto nebylo třeba zvláštního církevního přikázání, kdy a kolikráte měli by se zpovídati. Prvním křesťanům stačila pohnutka svědomí, aby se zpovídali, kdokoliv těžkého hříchu se dopustili. První křesťané, jak čteme ve skutcích apoštolských a v dějinách církevních, chodili k svatému přijímání každého dne, později každou neděli a konečně třikráte do roka o hlavních svátcích Páně. Že před svatým přijímáním se z hříchů svých zpovídali, rozumí se samo sebou. Když pak později v náboženské horlivosti ochabli, a mnozí ani jednou za rok ke sv. zpovědi nechodili, tu církev sv majíc na mysli spásu svých věřících, dala zvláštní přikázání, kterýmž přikazuje pod smrtelným hříchem alespoň jednou za rok se zpovídati. Kdo by tohoto nařízení nedbal, měl býti potrestán církevními tresty, zvláště měl mu býti odepřen církevní pohřeb, když by z nekajicnocti a tvrdošijnosti své zemřel. Nařízení toto dáno bylo na IV. církevním sněmu Lateránském r. 1215 a zní takto: „Každý věřící obojího pohlaví přišed k letům poznání vyznávej všecky své hříchy alespoň jednou v roce vlastnímu knězi, vykonej dle sil uložené pokání a přijmi uctivě alespoň o velkonocích svátost oltářní; kdo to opomene, nesmí za živa do chrámu vstoupiti a po smrti nebude křesťanským pohřbem pochován.“

Dle tohoto nařízení církevního sněmu ukládá se nám tato povinnost: *a*) **každý věřící má alespoň jednou za rok se zpovídati**; *b*) **má se zpovídati platně**; *c*) **má se zpovídati vlastnímu neb nařízenému knězi.**

a) Každý věřící, který již nabyl užívání rozumu, povinen jest pod těžkým hříchem **alespoň jednou za rok vykonati**

sv. zpověď Všickni tedy, kteří dovedou rozeznati dobré od zlého, kteří poznávají, co jest těžkým hříchem a kteří hříchu těžkého se dopustili, povinni jsou alespoň jednou za rok se zpovídati. Kdy se mají dítky zpovídati, nelze určitě stanoviti, poněvadž není nám o každém dítku známo, kdy posvěcující milosti, které na křtu sv. nabylo, hříchem ztratilo. Proto všeobecně se doporučuje, aby dítky co nejdříve vedeny byly k první sv. zpovědi, aby se netoliko ze svých hříchů vyznali, nýbrž aby se větších uvarovali a ve zpovídání řádně vycvičili Již školní dítky k tomu mají býti vedeny, aby zpověď považovali za velikou milost a dobrodiní Boží. Kdy dítky mají se připravovati a vésti k první sv. zpovědi, ponecháno jest na starosti duchovním správcům a katechetům, kteří nejlépe mohou věděti v kterém roku věku svého dítky mohou první zpověď vykonati.

b) Kdy se máme zpovídati? Čas k vykonání jednoroční zpovědi nebyl církví ustanoven. Že však církev sv. ustanovila sv. přijímání v době velikonoční a přijímající musí býti ve stavu posvěcující milosti, aby mohl velebnou svátost oltářní přijati hodně, následuje z toho, že si církev sv. také přeje, aby věřící v době velikonoční před sv. přijímáním se zpovídali. Přání toto vyslovila církev na sněmu Tridentském sess. 14, 5: „V celé církvi panuje spasitelný obyčej zpovídati se v oné svaté době čtyřicetidenního postu, kterýžto obyčej sv. sněm jakožto zbožný a právem zachovatelný schvaluje a uznává.“ Doba velikonoční k vykonání sv. zpovědi jest také proto vhodnou, protože v době postní připomínáme si umučení a smrt Páně, jež srdce naše důtklivěji pobádá k pokání a k vyznávání hříchů, za něž Pán Ježíš trpěl a na kříži umřel. První křesťané také zvláště v době postní se zpovídali, a ve 4. století zvláště doba postní ustanovena byla k vykonávání sv. zpovědi. Starobylý obyčej a hodné svaté přijímání velikonoční nás tedy zavazují, abychom v době velikonoční vykonali jednoroční nařízenou sv. zpověď

c) Na církevním sněmu bylo dále nařízeno, bychom vykonali zpověď platnou. Jen ten dosti učinil přikázání Božímu a církevnímu, kdo se zpovídá platně, to jest, kdo se úplně a upřímně vyzná ze všech těžkých hříchů, aby i před Bohem jeho zpověď byla platnou a odpuštění hříchů způsobilou. Kdo by tedy jednoroční zpověď vykonal neplatně, kdo by se ze všech hříchů nevyznal a vlastní vinou a úmyslně těžké hříchy zamlčel, jest jeho zpověď nejen neplatnou, ale dopouští se nového těžkého hříchu svatokrádeže a nečiní zadost přikázání církevnímu. Proto papež Alexander VII. zavrhl bludnou větu: „Kdo úmyslně vykonal neplatnou zpověď, dosti učinil církevnímu přikázání.“

d) Církevní sněm konečně nařizuje, bychom se zpovídali zřízenému knězi. Zřízeným knězem rozumí se každý katolický kněz, kterého biskup ve své dioecesi ke zpovídání zplnomocnil. Zřízeným knězem zvláště rozumíme faráře a farní duchovenstvo. V dřívějších dobách bylo nejen přáním církve ale také přikázáním, aby farníci velkonoční zpověď a sv. přijímání vykonali ve svém farním chrámu Páně. Církev sv. i dnes si přeje, aby farníci ke sv. zpovědi chodili ke svým farním kněžím a přání to není bezdůvodným. Duchovní správce jest pastýřem a otcem celé farnosti a proto slušno a důstojno jest, aby alespoň jednou v roku celá rodina křesťanská, celá farnost shromáždila se u společného stolu Páně a aby z rukou svého duchovního otce přijala tělo Páně. Mimo to farář má míti přehled o tom, kdy a v jakém počtu jeho farníci vykonávají svou povinnost, aby mohl poučováním a napomínáním nedbalce a zatvrzelé hříšníky ku pokání napomínati a k hojnějšímu zpovídání je povzbuditi. Kdo velkonoční zpověď vykonává ve farním chrámu Páně, dává ostatním farníkům dobrý příklad a ukazuje živou svou víru. Ačkoliv však církev sv. si vroucně přeje, aby farníci jednoroční sv. zpověď vykonali ve svém farním chrámu Páně a u svých farních kněží, přece úplně vyhoví přikázání církevnímu ten, jenž z oprávněných důvodů jde ke sv. zpovědi do jiné farnosti a k jinému knězi.

Církev sv. pod těžkým hříchem přikazuje všem věřícím jednoroční sv. zpověď; proto kdo úmyslně této povinnosti se vzpírá, dopouští se smrtelného hříchu. Církev sv. také ustanovila tresty pro ty, kteří by se tvrdošijně vzpírali vykonati alespoň jednou za rok sv. zpověď a přijmouti velebnou svátost oltářní v době velkonoční. Na sněmu církevním Lateránském bylo ustanoveno, že tito nedbalci mají býti vyloučeni z církve a má se jim po smrti odepříti církevní pohřeb. Bohužel za dnů našich mnoho jest katolíků, kteří nechodí ke sv. zpovědi nejen jednou za rok, ale často po mnoho let. Za sv. zpověď se stydí a proti ní brojí a posmívají se těm, kteří katolickou svou povinnost konají. Všecko do času, ale Pán Bůh na věky. Proto nenásledujme vlažných katolíků v jejich zapírání víry, nýbrž konejme své povinnosti věrně. Věřící křesťan zajisté dobře ví, že sv. zpověď všem nám jest potřebnou a užitečnou, neboť napomáhá k mravnému a ctnostnému životu, a proto pro spásu duše své nejen jednou za rok, ale častěji se zpovídá z hříchů svých.

2. Církev sv. přikazuje nám, bychom v době velikonoční velebnou svátost oltářní hodně přijali.

Kristus Pán ustanovil nejsvětější svátost oltářní, abychom jí k životu věčnému krmeni byli, neboť pravil: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný: a já ho vzkřísím v nejposlednější den.“

(Jan 6, 55) Pán Ježíš také poručil, abychom tělo Páně přijímali, chceme-li dosáhnouti života věčného, proto pravil: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě.“ (Jan 6, 54.) Ačkoliv Pán Ježíš přísně přikázal požívání jeho těla a krve, přece neustanovil, kdy a jak často přistupovati máme k stolu Páně. Proto církev sv. nařídila, bychom velebnou svátost oltářní alespoň jednou za rok a to v době velikonoční přijímali. První křesťané přistupovali ke stolu Páně každodenně. (Sk. ap. 2, 26.) Obyčej tento v církvi dosti dlouho byl zachováván, neboť čteme ve spisech církevních otců, že kněz při každé mši svaté po sv. přijímání obrátil se od oltáře k věřícím a zval je k stolu Páně: „Pojďte, bratří, k velké večeři.“ I přistupovali všickni k svatému přijímání a kněz jim podával z chlebů, kteréž byl v tělo Páně slovy Kristovými proměnil. Za doby sv. Basila bylo obyčejem, že věřící přistupovali k sv. přijímání čtyřikráte v týdnu, a sice: v neděli, ve středu, v pátek a v sobotu; mimo to na každý svátek některého mučeníka. Když později počet věřících se velmi rozmnožil, avšak také mnoho nehodných v církvi žilo, bylo nařízeno, aby ti, jimž jest to možno, přistupovali k stolu Páně každou neděli. Když pak vlažnost se vzmáhala a horlivosti ubývalo, nařídil papež Fabian, aby věřící alespoň třikráte do roka k svatému přijímání přistupovali a sice o třech hlavních slavnostech Páně: o vánocích, velkonocích a o sv. Duchu. Konečně církev na sněmu Lateránském nařídila, aby každý věřící alespoň jednou za rok v době velkonoční svátost oltářní hodně přijal.

Proč církev sv. nařídila sv. přijímání v době velkonoční? Církev sv. proto nařídila sv. přijímání v době velkonoční, protože v této době a sice na zelený čtvrtek Pán Ježíš velebnou svátost oltářní ustanovil. Když v době velkonoční přijímáme nejsvětější svátost oltářní, připomínáme sobě onu velepamátnou poslední večeři, kterou Pán Ježíš před svou smrtí se svými apoštoly naposledy slavil a při níž ustanovil svátost oltářní a obět mše svaté, zanechav nám největší důkaz lásky své.

Církev sv. také proto nařídila sv. přijímání v době velikonoční, poněvadž slavíme památku slavného vzkříšení Páně. Církev sv. proto v této době vede nás ke sv. zpovědi a ke svatému přijímání, abychom také z hrobu hříchů svých povstali a abychom hodným sv. přijímáním těla a krve Páně přijali závdavek budoucího slavného vzkříšení a nového, nebeského života.

Kterého dne v době velikonoční máme přistoupiti k stolu Páně? Církev sv. neurčuje nám dne, ve kterém máme přijímati tělo Páně, pouze nám poroučí, bychom v době velikonoční

hodně přijali velebnou svátost oltářní. Doba velikonoční vlastně počíná květnou nedělí a trvá až do první neděle po Božím Hodu velikonočním neb do neděle bílé nebo provodové; trvá tedy jen dva týdny. Aby však všickni věřící vykonati mohli velikonoční sv. zpověď a přistoupiti mohli k stolu Páně, proto biskupové velikonoční dobu svatého přijímání prodloužili. U nás doba velikonoční zpovědi a sv. přijímání počíná popeleční středou a končí v sobotu před svátkem nejsvětější Trojice. V této době může každý věřící, jenž jest dobré vůle, vykonati sv. zpověď a přistoupiti k stolu Páně. Duchovní správcové zajisté o to dbají, aby všickni věřící měli dosti příležitosti k vykonání své povinnosti, a proto po celou tu dobu horlivě zpovídají.

Kdo jest povinen v době velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati? Kristus Pán ustanovil svátost oltářní pro všecky věřící, proto k svatému přijímání mají přistoupiti všickni pokřtění, kteří jsou k sv. přijímání dokonale připraveni a řádně o této svátosti poučeni. Církevní sněm Lateránský sice poroučí, aby v době velikonoční věřící obojího pohlaví, jakmile do rozumu přišli, tělo Páně přijímali, přece však církev nařizuje, aby k prvnímu sv. přijímání připuštěni byli jen ti věřící, kteří jsou dospělejší věkem zvláště pak duchem, a kteří dokonale jsou o této svátosti poučeni a k sv. přijímání dobře připraveni. Obyčejně duchovní správcové a katechetové sami určují, které dítky schopnými jsou k prvnímu sv. přijímání. K prvnímu sv. přijímání mají býti dítky dobře připraveny, aby věděly, že přijímati budou samého Krista Pána pod způsobou chleba, a proto aby se svatou bázní a pravou zbožností přistupovali k stolu Páně. Duchovní správcové proto také po delší dobu děti cvičí a připravují k prvnímu svatému přijímání. Na prvním sv. přijímání mnoho záleží; neboť přistupuje-li někdo poprve k stolu Páně s malou vírou, bez vnitřní radosti a touhy po Spasiteli, bývá obyčejně i další jeho sv. přijímání méně hodným anebo i nehodným.

Konečně církev sv. nám přikazuje, bychom velebnou svátost oltářní v době velkonoční hodně přijali.

Abychom velebnou svátost oltářní hodně a důstojně přijali, musíme se k svatému přijímání dobře připraviti. Příprava k hodnému sv. přijímání jest dvojí: podle duše a podle těla. Příprava k sv. přijímání podle duše v tom záleží, že musíme srdce své očistiti od hříchu a v srdci svém vzbuditi tři božské ctnosti: víru, naději a lásku. Musíme tudíž před svatým přijímáním vykonati platnou zpověď a musíme hříchů svých upřímně želeti a celým srdcem k Bohu se obrátiti. V den svatého přijímání musíme býti lačnými,

to jest, nesmíme od dvanácté půlnoční hodiny ničeho ani jísti ani píti. Kdo by bez dokonalé této přípravy a nehodně tělo Páně přijímal, dopustil by se těžkého hříchu svatokrádeže a zároveň by neučinil zadost přikázání církevnímu, protože jeho zpověď a svaté přijímání bylo neplatné. Proto také církev nařiznje, aby při následující zpovědi kajícník udal, zda-li některého těžkého hříchu zamlčel při zpovědi v době velkonoční. Církev sv. také si přeje, bychom k stolu Páně přistoupili ve farním chrámu Páně a sice z těchže důvodů, které jsme uvedli o jednoroční sv. zpovědi. Avšak i tehdy učinili jsme zadost přikázání církevnímu, jestliže jsme v jiném chrámu Páně v době velikonoční velebnou svátost oltářní přijali.

Církev sv. přikazuje nám sice, bychom alespoň jednou za rok se zpovídali a v době velikonoční velebnou svátost oltářní přijímali, avšak nezapovídá nám vícekráte v roku se zpovídati, nýbrž toužebně si přeje, bychom ne jednou za rok, ale dle možnosti častěji se zpovídali a velebnou svátost oltářní přijímali.

504. *„Proč se praví ve čtvrtém přikázání církevním: ‚alespoň jednou za rok‘?“*

Ve čtvrtém přikázání církevním praví se: „alespoň jednou za rok,“ protože církev snažně si přeje, bychom netoliko jednou, nýbrž častěji za rok se zpovídali a velebnou svátost oltářní přijímali.

Přikazuje-li nám církev sv, bychom alespoň jednou za rok se zpovídali, nesmíme nařízení její bráti doslovně, nýbrž musíme na mysli míti důvod, pro nějž nařízení toto dala, a potom vlastní potřebu duše své. Církev sv. nařídila „alespoň jednou za rok“ se zpovídati a tělo Páně přijímati, avšak neřekla, vícekráte nesmíte se zpovídati. Nařízení jednoroční zpovědi týká se jen vlažných křesťanů, kteří ani jednou za rok by se nezpovídali a k stolu Páně nepřistoupili, kdyby církev toho nepřikazovala. Z toho tedy poznáváme, že církev svatá nařízením svým vlastně si přeje, bychom k sv. zpovědi a k sv. přijímání chodili častěji za rok, nejméně však alespoň jednou za rok. Každý horlivý a věřící katolický křesťan zajisté ví a cítí, proč církev sv. snažně sobě přeje, aby věřící častěji za rok se zpovídali a velebnou svátost oltářní přijímali. Církev sv. zajisté vroucně si žádá, abychom každým takřka dnem ve ctnosti prospívali a k nebi se blížili. K tomu však nejvíce nám napomáhá častější sv. zpověď a hodné sv. přijímání. Jak milým a krásným jest příbytek, který hospodyně každodenně čistí a v čistotě udržuje! A podobně krásnou a čistou bude duše naše, budeme-li ji častěji od poskvrn hříchů očišťovati, budeme-li se častěji zpovídati

a tělo Páně přijímati. Kdo však jen jednou za rok se zpovídá nebo za dlouhá léta, nikdy neuchová duše své v té kráse a milosti, ve které možno ji udržeti častější sv. zpovědí. Světnice, která se jenom za dlouhou dobu vymetá a čistí, jest nečistou a nezdravou. Vkročí-li člověk do takového příbytku, netěší ho tam delší pobyt a rychle spěchá z něho. Podobně nečistým jest srdce, které málo kdy očisťujeme sv. zpovědí, a Bůh nemá také zalíbení v nepořádném tomto srdci, jež má býti chrámem Ducha svatého.

Častější sv. zpověď také proto se doporučuje, poněvadž snadněji vykonáme platnou zpověď. Rok je dlouhý a za tu dobu nahromadí se mnoho hříchů. Kterak potom může si kajícník na všecky hříchy vzpomenouti, a kterak může se platně zpovídati a dokonale polepšiti, když se zpovídá pouze jednou za rok anebo za mnoho let? Kdo chodí ke sv. zpovědi jen jednou za rok, učinil sice zadost přikázání církevnímu, ale duši své zadost neučinil. Abychom vpravdě ctnostně žili, dokonale se polepšili, náklonnosti a pokušení snadněji přemáhali, méně hříchů páchali a více milosti a síly nabyli proti pokušením, musíme častěji svědomí své zpytovati a častěji se zpovídati a tělo Páně přijímati. Zbožný křesťan, jenž častěji za rok se zpovídá a velebnou svátost oltářní přijímá, dosvědčí nám, jak blahodárně působí častější sv. zpověď na naši duši a mravné naše obcování. První křesťané zpovídali se často a přijímali tělo Páně každodenně, proto také byli svatými, horlivými ve službě Boží a statečnými ve vyznávání víry. Podobně všickni svatí a světice Boží často se zpovídali, ačkoliv se žádných těžkých hříchů nedopouštěli. Oni však věděli, že i malými hříchy urážen bývá Bůh, a že, kdo si nevšímá malých chyb, snadno dopustiti se může velkých. Častější sv. zpověď byla jim nejmocnější zbraní proti pokušením těla, světa a ďábla, a proto také vždy vítězili. Sv. Alois zpovídal se každý týden, sv. Brigitta chodívala za živobytí svého chotě každého pátku dle příkladu otcova ke správě Boží, po jeho smrti zpovídala se každodenně s největší zkroušeností i z nejmenších poklesků. Podobně i jiní svatí a spravedliví lidé velmi často se zpovídali. Tomáš Morus, kancléř anglický a vzorný katolík, před každým důležitým dílem se zpovídal a velebnou svátost oltářní přijímal. Proto také byl statečným vyznavačem Kristovým a raději smrt podstoupil, nežli by byl zapřel víru katolickou. Také řeholníci a jeptišky často se zpovídají, ačkoliv žijí od světa odloučeni. Zpovídají se pravidelně každou sobotu nebo každých čtrnáct dnů I kněží světští mají přikázáno, aby se častěji zpovídali, a také svědomitý kněz zpovídá se nejméně jednou za měsíc. Všickni proto tak často se zpovídají, protože jen častou zpovědí udržuje v srdci plamen víry a lásky k Bohu. Proto, drazí v Kristu, nenechte se napomínati, ale choďte

k sv. zpovědi a k stolu Páně častěji za rok. Neboť jako tělo naše potřebuje častěji pokrmu a nápoje, podobně i duše naše potřebuje nebeského pokrmu, těla Páně, aby žila pro Boha a v Bohu, jak dí Pán Ježíš: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ (Jan 6, 57.)

Jistý americký misionář ve svých spisech vypravuje o tamějších křesťanech a jejich horlivosti, a praví, že mnohé křesťanské osady, poněvadž jsou daleko vzdáleny, několik let nevidí doma kněze, avšak přece zůstali věrnými víře své a každoročně přes 100 hodin vykonali cestu k misionářské stanici, aby vykonati mohli velikonoční zpověď. U nás mají křesťané kostely doma a kněží dostatek, a přece přemnozí zanedbávají velikonoční zpovědi a málokdy se zpovídají. To je ovšem smutné vysvědčení pro nynější katolíky. Než Bohu dík jest ještě dosti horlivých katolíků, kteří nejen v době velikonoční se zpovídají a velebnou svátost oltářní přijímají, ale také častěji za rok chodí ke sv. zpovědi. Obyčejně chodí ke svaté zpovědi v době adventní, zvláště na štědrý den, v době velikonoční a o svátcích Panny Marie. Čiňte tak všickni a poznáte, jaké ovoce v mravném životě našem častá zpověď ponese.

O pátém přikázání církevním.

Církev sv. chce, aby celý náš život proniknut byl duchem Kristovým, a proto dala ještě jedno přikázání, které se týká zábav a radovánek křesťanů, a zvláště odbývání svatebního veselí. Poněvadž svatební veselí a ostatní světské radovánky nesrovnávají se s duchem některých dob církevního roku, proto církev sv. dala přikázání, kterýmž se v jistých dobách a dnech církevního roku svatební veselí, tance a jiné hlučné zábavy zapovídají.

505. „*Jak zní páté přikázání církevní?*“

Páté přikázání církevní zní: „V zapověděný čas svatebního veselí nedržeti.“

506. „*Co se zapovídá v pátém přikázání církevním?*“

V pátém přikázání církevním se zapovídá v zapověděný čas, to jest, od první neděle adventní až do slavnosti Zjevení Páně a od popeleční středy až do první neděle po velikonoci, svatební veselí držeti.

Církev svatá nezapovídá nám v dovolený čas nevinných a slušných zábav a radovánek, užíváme-li jich mírně a nezapomínáme-li i při zábavách na svou důstojnost křesťanskou. Avšak církev sv. jisté doby církevního roku vyhradila pouze službě Boží, konání

kajících skutků a péči o spásu duší našich. Doby tyto tráviti máme v pobožnosti, tichosti a kajícnosti, vzdálení jsouce všeho hluku světského, abychom se důstojně připraviti mohli na slavnost, kteráž jest středem a předmětem oné doby; proto církev v těchto dobách zapovídá tance a svatební veselí, které obyčejně spojeno bývá s hudbou, tancem a hojnou hostinou. K těmto dobám, v nichž církev svatební veselí držeti zapovídá, a kteréž proto zavřeným časem jmenujeme, náleží doba adventní, a sice od I. neděle adventní až do slavnosti Zjevení Páně nebo sv. tří králů, doba postní od popeleční středy až do I. neděle po velikonoci nebo neděle bílé, pak suché dny nebo kvatembry, prosební dny a všecky pátky celého roku. Církev sv. v těchto dobách sice zapovídá svatební veselí, avšak všeobecně zapovídají se i ohlášky a oddavky. Poněvadž však stav manželský jest svátost a že svátosti mohou se vždy udělovati, proto oddavky mohou se odbývati i v době zavřené, žádá-li toho nutná potřeba. Komu by však dovoleno bylo oddavky slaviti v době zavřené, musí se konati tiše, bez hlučného průvodu a v kostele při uzavřených dveřích u přítomnosti dvou svědků a nutných osob. Církev sv. zřídka povolení dává k odbývání oddavek v době uzavřené

Církev sv. zapovídá v době uzavřené svatební veselí, protože tak vždy v církvi bylo obyčejem. Zdá se, že již za prvních dob křesťanských ve svatopostní době velkonoční svatební veselosti nesměly se odbývati. Na synodě v Laodicei r. 368 bylo zakázáno, v čas čtyřicetidenního postu slaviti svatby a hlučné narozeniny. Církevní synoda v Leridě ve Španělích zapověděla svatební veselí také v adventě a po tři neděle před sv. Janem Křtitelem, což potom znenáhla v celé církvi západní vešlo v obyčej, takže ani tiché oddavky se nedovolovaly. Od 17. století nynější řád církevní ohledně svatebních veselí trvá.

507. „*Proč se v zapověděný čas zapovídá svatební veselí?*“

V zapověděný čas se zapovídá svatební veselí, protože svatby bývají spojeny s hlučnými radovánkami, které se nesrovnávají se svatostí a vážností těchto dob.

Proč církev sv. v těchto dobách zapovídá svatební veselí a jiné hlučné radovánky, snadno porozumí, kdo naplněn jest duchem křesťanským. Proč zapovídají se svatby v adventě? Doba adventní jest dobou kajícnou a vážnou přípravou na slavnost Narození Páně. V době této připomínáme si touhu národů na příchod Messiašův, na kterouž připravovali se modlitbou, postem a jinými kajícími skutky. Jest tudíž slušno, abychom i my v době adventní

uvažovali o nekonečné lásce Boha Otce, jenž tak nás miloval, že poslal na svět svého jednorozeného Syna, jenž přijav na sebe člověčenství narodil se v největší chudobě. Proto zbožný křesťan nevyhledává v této době světských veselostí a zábav, nýbrž připravuje srdce své modlitbou, postem a přijímáním svatých svátostí na důstojné uvítání Narození Páně.

Podobně doba postní nehodí se pro svatby a tance, poněvadž v této době na mysli máme umučení Páně. Nebylo by křesťanským, kdybychom v době postní se veselili a zapomínali, že právě v této době Spasitel náš za hříchy naše byl tupen, posmíván, zrazen, opuštěn, bičován a hroznou smrtí na kříži umučen. Proto křesťan, jenž v srdci svém chová trochu citu a víry, nebude se v době postní baviti rozpustilými radovánkami. Hlučné zábavy a veselosti odvracejí srdce naše od Boha a obrací je k světu a k tělesným smyslnostem, proto tedy církev zapovídá v době postní veselosti, abychom ve vážné a svaté této době myslili na trpícího Spasitele, a také něčeho si odepřeli, abychom tak byli dokonalými následovníky Kristovými.

Kromě adventu a postní doby nedržívají katoličtí křesťané svatebního veselí v suché dny, ve svatvečery, v prosební dny a v pátky, poněvadž tyto dny jsou kajícími dny a zapovídá se požívání masitých pokrmů. Konečně svatby nemají býti ani v neděli a v zasvěcené svátky, poněvadž by se služby Boží rušily. Církev sv. ovšem může dovolení uděliti, aby zvláště dělníci sňatky slaviti mohli v neděli před nebo po službách Božích.

Než církev sv. v tomto přikázání nejen zapovídá svatební veselí, tance a plesy, v době uzavřené, ale vůbec si přeje, aby věřící i v době dovolené svatební veselí odbývali v duchu křesťanském a ostatních zábav užívali mírně a rozumně.

a) Tridentský sněm nařídil, aby biskupové o to pečovali, by věřící svatební veselí konaly uctivě a mírně, poněvadž stav manželský jest svatá a důležitá věc, a proto má se s ní svatě zacházeti. Křesťané při svatebním veselí mohou se radovati a mohou míti i hojnější hostinu, avšak ve všem ukazovati mají mírnost a křesťanský mrav. První křesťané také slavili svatby, avšak nikoli po způsobu pohanském v nemravnostech a v nestřídmosti, nýbrž v duchu Kristovu mírně a střídmě. Tertulian, nejstarší církevní spisovatel, popisuje ve svých spisech hostiny křesťanské asi těmito slovy: Naše hostiny, jak již jméno naznačuje, jsou hody lásky (agape). Poněvadž všickni víme, že Bůh zvláště chudé miluje, proto snažíme se dobrými skutky chudobu jejich mírniti. Ježto naše

hostiny z takového šlechetného úmyslu se konají, proto při nich musí býti šetřeno řádu a pravidel. Netrpí se tudíž ničeho, co by porušiti mohlo mravnost a stydlivost. Než zasedneme k stolům, posilníme se napřed pokrmem nebeským, pomodlíme se. Na to požíváme pokrmů tolik, kolik k nasycení jest třeba, a pijeme jen tolik, kolik slušno na křesťana, jenž dbá o čistotu srdce svého. Při hostině baví se křesťané jako lidé, kteří vědí, že Bůh všecko vidí a slyší. Po obědě umyjí si ruce, rožnou se svíce a vzdává se Bohu dík a chvála. Zpíváme žalmy nebo jiné nábožné písně. Hostina pak ukončí se opět modlitbou. Z hostiny odcházíme tiše a pokojně varujíce se všeliké nemravnosti a rozpustilosti, takže do svých příbytků přicházíme spíše duchovními pokrmy než tělesnými nasyceni.

I naši zbožní předkové svatební hostiny konali v duchu prvních křesťanů; neboť před hostinou společně a hlasitě se modlili, při hostině slušně se bavili, nábožné a národní písně zpívali. Obyčeje a starodávné obřady svatebních hostin, které byly vesměs ducha náboženského, částečně po dnes v některých krajích se zachovávají. Později křesťané zapomínali na důstojnost svou a konali svatební veselí po způsobu pohanském hlučně, takže mnozí svatí mužové stěžovali si na nemravnost a nestřídmost, jíž se při svatebním veselí dopouštěli. Dnes pak svatební veselí konají se bez všelikého náboženského rázu. Svatební veselí dnes hlavně záleží v bohaté hostině a tanci. Proto církev svatá přeje si, aby křesťané při svatební veselosti varovali se neslušnosti a rozpustilosti, aby novomanželé hned po oddavkách nezneuctili svátosti stavu manželského a nepřipravili se o milost, které v této svátosti nabyli. Proto, křesťané, i při svatbách radujte se v Pánu, abyste Boha žádným hříchem neurazili.

b) Církev svatá také si přeje, abychom se i jiných dovolených radovánek a vyražení i mimo dobu adventní a postní pokud možno zdržovali. Církev sv. nám sice nezapovídá zábav a vyražení, avšak přeje si, abychom jich užívali v pravý čas, mírně a s pravým úmyslem.

Člověk po těžké a namáhavé práci tělesné a duchovní potřebuje nejen zotavení a odpočinku, ale též nějakého vyražení, aby duch jeho pookřál a tělo jeho k další práci se posilnilo. Svatý František Sal. slušné zábavy uznával za potřebny, a proto pravil: „Kdo by tak byl přísným, že by nikdy žádného vyražení ani sám neužil ani jiným užíti nedal, nemoudře by jednal.“ Sv. Antonín, opat, bavil se v prázdné chvíli se svými bratřími nevinnou hrou, a když se jeden myslivec nad tím pohoršoval, poučil ho, že i vy-

ražení jest nám někdy potřebno. Můžeme se tedy někdy pobaviti nějakou slušnou zábavou, avšak máme jí použíti v pravý a dovolený čas. Napřed vykonejme své povinnosti, čas práci, modlitbě a službám Božím určený svědomitě vyplňme, a potom teprve zbytečnou hodinu věnujme procházce, zpěvu, hudbě nebo jiné slušné a nám přiměřené zábavě. Kdo by pro zábavy a vyražení zanedbával práce, modlitby a služeb Božích, dopustil by se těžkého hříchu. Zábavy naše ať netrvají dlouho a ať jsou vždy počestné

Používejme zábav také v času dovoleném. Každý křesťan dobře ví, že v době adventní a postní není dovoleno tančiti a na plesy choditi, proto o těchto dobách zdržujme se podobných zábav. Nynější svět ovšem nedbá na církevní zákony a jako na vzdor tančí i v době postní Ve městech pořádají se taneční zábavy po celý rok; tam nedbá se ani na dobu adventní, ani postní, ani na pátek. V městech žije mnoho lidu různého vyznání, kteří ovšem vázáni nejsou církevním přikázáním. Velké však nešetrnosti dopouštějí se mnozí katolíci ku své církvi, když v době postní jdou na židovský ples, tam bouří a tančí, masitých pokrmů požívají na popeleční středu, a tak s jinověrci posměch si činí z církve a ze svého náboženství. Věru velikou hanbou jest pro vzdělané lidi katolické, že nemohou se vytančit za těch 42 neděl, ve kterých tato zábava je dovolena, ač i tu přáním církve jest, aby věřící všeho mírně užívali. Neboť není důkazem katolického smýšlení, vyhledávají-li se jen samé zábavy a protančí-li se takřka celý rok. Když už tedy ty zábavy musejí býti, kéž by náš lid i v tom byl střídmým neboť i nemírné užívání zábav je také hříchem. Není také nikdy důkazem smýšlení katolického, pořádají-li se taneční zábavy a plesy v sobotu nebo před svátkem. Jak mohou tanečníci v neděli nábožně býti přítomni mši svaté, když ještě v neděli ráno tančili? Jdou-li po zábavě do kostela, jsou tam málo platni, neboť v hlavě jim víří hudba, jsou ospalí, a tedy nečiní zadost přikázání církevnímu: „v neděle a zasvěcené svátky pobožně slyšeti mši svatou“. Přemnozí vůbec po zábavě do kostela nejdou, ale vyspávají dobu služeb Božích. Řádný křesťan nechodí na zábavy v sobotu, nýbrž připravuje se na svátek tichostí a pobožností.

Dovolených zábav máme užívati mírně a jen dle potřeby, to jest, máme vyhledávati zábavy, abychom po namáhavé práci pookřáli, potěšili se a na duchu zotavili, abychom pak s radostí dali se do další práce své. Kdo však z jiného úmyslu shání se po hrách a zábavách, snadno stane se náruživým hráčem a vůbec každá zábava stane se jeho náruživostí. Má-li nám nějaká hra nebo zábava prospěti a opravdu nás zotaviti a posilniti, nesmíme se státi otroky zábavy, nesmíme býti v zábavě náruživými, neboť náruživá

hra a zábava jest hříchem. Kdo se stal náruživým karbaníkem nebo tanečníkem, zanedbává práci a náboženské povinnosti a shání se ustavičně po zábavách, kteréž mu často připravují časnou i věčnou záhubu. Aby tedy zábavy naše neproměnily se v náruživost, proto užívejme jich mírně, opatrně a dle potřeby ku svému zotavení. Václav I., král český, náruživě miloval honbu, a zameškal tím péči o dobrou správu země. Když se jednou hnal lesem za zvěří, vrazil okem do ostré snětě, tak že konečně docela na ně neviděl; pročež nazývali jej kronikáři králem Václavem jednookým.

Konečně naše zábavy buďtež slušné a na místě počestném. Varujme se zábav nemravných a hříšných, a také takových míst, kde bychom snadno o čistotu srdce mohli býti oloupeni. Při každé zábavě pamatujme na Boha, jenž vidí všecko, co konáme, a slyší, co mluvíme. Radujme se vždy v Pánu důstojně a počestně podle napomenutí sv. Pavla: „Buďto že jíte nebo pijete anebo něco jiného činíte, všecko čiňte ke cti Boží.“ (I. Kor. 10, 31.)

Tím jsme, drazí v Kristu, ukončili naše rozjímání o přikázáních Božích a církevních. Kterými slovy měl bych zakončiti naše rozjímání? Nejlépe slovy Krista Pána: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání.“ (Mat. 19, 17.) Deset zákonů dal nám Bůh a pět dala nám církev svatá jménem Božím; podle těchto zákonů bude jednou přísný a spravedlivý Soudce souditi všecky lidi. Až octne se duše naše před trůnem Božím, uslyší hlas Soudce nebeského: „Zachovával jsi má přikázání?“ Blaze tomu, jenž bez bázně bude moci odpověděti: „Ano, zachovával jsem.“ Nuže, drazí v Kristu, v rukou vašich spočívá buď vaše věčná radost anebo věčné trápení. Vyvolte si, co chcete. Pán Bůh dává nám dosti milosti, abychom přikázání jeho plniti mohli, přidejme k ní dobrou svou vůli a poslušnost, a zajisté přikázání Boží zachováme a tak vejdeme do života věčného. Amen.

IV. ČÁST.

O MILOSTI A SVÁTOSTECH.

48. CVIČENÍ.

Část čtvrtá: O milosti a svátostech.

(Oddělení první.)

O milosti.

Bůh ve své neskonalé lásce a dobrotě stvořil člověka, aby po tomto pozemském putování věčně byl blaženým a s Tvůrcem svým v jeho nebeské říši věčné radosti požíval. Než člověk svými přirozenými silami nikdy by nedosáhl nadpřirozeného cíle, ku kterémuž ho Bůh stvořil. Proto Bůh sám uděluje lidem pomoci a prostředků, aby toho konečného cíle svého došli. K těmto prostředkům ke spasení potřebným náleží také víra, naděje a láska, o nichž jsme dříve rozjímali.

V první části rozjímali jsme o víře, bez níž nelze Boha poznati, jemu se líbiti a k němu se přiblížiti. V této části poznali jsme křesťanskou víru, kteráž nejdokonaleji zjevuje nám konečný náš cíl, k němuž nás Bůh stvořil.

V druhé části rozjímali jsme o křesťanské naději a o modlitbě. Křesťanskou nadějí povzbuzováni býváme, abychom bezpečně doufali v život věčný, kterýž nám Bůh slíbil, neboť Bůh jest věrným ve slibech svých. Tuto naději na život věčný pěstujeme zvláště modlitbou, kteráž také jest důležitým prostředkem k dosažení života věčného.

Konečně ke spasení třeba jest zachovávání přikázání. Desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních ukazují

nám cestu, kterou na tomto světě máme kráčeti, abychom po smrti došli věčné odplaty v nebi. Pravilť Pán Ježíš: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání.“ (Mat. 19, 17.) Chceme-li tedy býti spaseni, musíme Boha milovati nade všecko a přikázání jeho věrně zachovávati. O této lásce k Bohu a o přikázáních rozjímali jsme v třetí části.

Všecky tyto prostředky k dosažení života věčného nemá člověk ze sebe, nýbrž obdržel je od Boha. Po pádu prvních lidí zůstal nám sice rozum a svobodná vůle, avšak rozum náš jest zatemněn a vůle seslabena. Proto člověk pouhým svým rozumem nikdy by nepoznal cíle svého nadpřirozeného a neměl by pravé víry, kdyby mu jí sám Bůh nebyl zjevil.

Naše vůle nakloněna jest více ku zlému než k dobrému. Máme sice svobodnou vůli a můžeme se rozhodnouti pro dobré nebo zlé, přece však ani přikázání Boží nemůžeme zachovávati pouhými přirozenými silami, ale potřebujeme pomoci a milosti Boží. Ze zkušenosti všickni víme, že sice často jasně a dobře poznáváme, co jest dobré a zlé a přece často raději konáme zlé než dobré. Abychom tedy dobré poznali a přikázání Boží plnili, potřebujeme pomoci Boží, neboť Pán Ježíš pravil: „Ničeho nemůžete beze mne učiniti.“ (Jan 15, 5.) Slovy těmi chce Pán Ježíš říci, že bez pomoci Boží nemůžeme ani věřiti, ani doufati, ani něco dobrého konati.

Nemůžeme-li přirozenými svými silami ničeho konati pro nebe záslužného, tím méně můžeme duši svou očistiti od hříchu a tak ji posvětiti, aby na zemi mohla býti chrámem Ducha sv. a po oddělení od těla přebývati v nebi. Očištění a posvěcení naší duše působí sám Bůh a sice hodným přijímáním sv. svátostí, kteréž Pán Ježíš ustanovil za hlavní prostředky posvěcování duší lidských. Toto vnitřní posvěcení a onu pomoc Boží, která nás schopnými činí konati záslužné skutky pro nebe, nazýváme milostí Boží. A o této milosti a o pramenech milosti poučuje nás čtvrtá část katechismu, o níž nyní počneme rozjímati.

Čtvrtá část tato rozděluje se na 4 oddělení: 1. jedná o milosti; 2. o svátostech vůbec; 3. o svátostech zvlášť; 4. o svátostinách a o církevních obřadech.

Dnes počneme rozjímati o milosti Boží.

508. *„Co je milost?“*

Milost je vnitřní, nadpřirozený dar, který nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista uděluje, bychom mohli dojíti spasení.

Slovo „milost“ má v obecné i církevní mluvě různý význam. Milostí vůbec rozumíme blahovůli nnebo přízeň, kterou představený ukazuje k podřízeným. Miluje-li na př. mocnář některou podřízenou osobu, smýšlí-li o ní dobře a přejee-li jí, říkáme, že ona osoba je v milosti mocnářově.

Milostí také rozumíme dobrodiní, jež nižší osoba od vyšší bez zásluhy přijímá. Odpustí-li mocnář zločinci zbývající trest anebo zamění-li rozsudek smrti v několikaletý žalář, pravíme, že zločinec obdržel milost. Vůbec všechna dobrodiní, která přijímáme od lidí, ačkoliv na ně nemáme žádného práva a ničím jsme si jich nezasloužili, nýbrž dostáváme je z pouhé lásky, nazýváme milostí. Tyto milosti, poněvadž je udělují lidé, nazýváme lidskými milostmi.

Jako lidé z blahovůle prokazují svým podřízeným milosti, rovněž tak jedná Bůh. Proto milost, kterou nám uděluje Bůh, nazývá se božskou milostí. A tato božská milost může se jeviti buď jako přízeň nebo blahovůle, anebo jako dobrodiní nám prokazovaná. O Panně Marii čteme v Písmě sv., že byla ve zvláštní milosti u Boha. Pravilť k ní archanděl Gabriel: „Neboj se, Maria, neb jsi nalezla milost u Boha.“ (Luk. 1, 30.) Podobně sv. Jan požíval zvláštní milosti a přátelství Božího a proto právem „miláčkem Páně“ sluje.

Milostí božskou rozumíme také všechna dobrodiní, jež nám Bůh uděluje. Milostí zajisté jest, že jsme na světě, že jsme zdravými, že máme rozum a svobodnou vůli, že se nám daří práce a obchody. Vše to dobré, jež nám Bůh dává pro tělo i pro duši, jest božskou milostí; neboť Bůh jest nekonečně vznešenějším než my a ničeho nám není povinen. Všechna tudíž dobrodiní, která nám Bůh prokazuje, pochází z pouhé jeho dobroty a milosrdenství, jsou pouhé milosti. Tyto však milosti týkají se našeho těla a pozemského blaha a proto nazýváme je přirozenými milostmi. O těchto přirozených milostech neb dobrodiních božských ovšem nepojednává katechismus na tomto místě, nýbrž o milosti nadpřirozené, jíž Bůh duši naši posvěcuje a nadpřirozeného života schopnou činí. Slovem „milost“ rozumíme tedy ony vnitřní nadpřirozené dary, osvícení a posilnění, jež Bůh duši naší uděluje, abychom dosáhli nadpřirozeného života. Mluvíme-li tedy o milosti Boží, máme na mysli vnitřní očištění a posvěcení duše, již nám Bůh skrze zásluhy Ježíše Krista udílí.

V odpovědi katechismu „co jest milost“ důležitými jsou tato slova: 1. milost jest dar; 2. dar vnitřní; 3. dar nadpřirozený. Proč nazývá se milost darem vnitřním a nadpřirozeným, vysvětlují nám následující otázky.

509. *„Proč se nazývá milost darem?“*

Milost se nazývá darem, protože si ji nemůžeme zasloužiti, nýbrž nám jenom pro zásluhy Ježíše Krista dána bývá.

Milost nazýváme darem. Co rozumíme slovem dar? Obdržíme-li od někoho darmo peníze nebo nějakou věc, anebo prokáže-li nám někdo nějaké dobrodiní, na kteréž nemáme žádných právních nároků a jehož jsme si ničím nezasloužili, nazýváme takové dobrodiní darem. Proto odměna zasloužená nebo mzda za vykonanou práci není darem, nýbrž povinnou odměnou.

Milost Boží právem nazýváme darem, protože si ji člověk ničím nezasloužil a zasloužiti nemůže. Bůh také není povinen milost nám dávati. Poněvadž však Bůh z lásky dává nám svou milost, proto právem sluje darem Božím.

Že milost jest darem od Boha nám darmo daným, dosvědčuje Písmo svaté. Tak praví sv. Pavel: „Nebo milostí spaseni jste skrze víru a to ne sami ze sebe: dar zajisté Boží jest to; ne ze skutků, aby se někdo nechlubil.“ (Eff. 4, 13.) Také všickni učitelé církevní a sv. otcové vždy hlásali, že milost jest nezaslouženým darem. Když bludaři pelagiané a semipelagiané učili, že Bůh povinen jest spravedlivým udělovati milost dle zásluhy, obhajoval sv. Augustin učení církve sv. těmito slovy: „Proč říkáme milost? Protože darem se nám dává. Protože nepředcházely zásluhy naše, nýbrž dobrodiní Boží nás předešlo.“

Milost nazývá se darem Božím také proto, poněvadž nám ji Bůh uděluje skrze zásluhy Ježíše Krista.

Kristus Pán z lásky k nám stal se člověkem, aby svým životem, utrpením a zvláště smrtí svou na kříži netoliko zahladil hřích a smířil nás s Bohem, nýbrž aby nám opět zjednal nároků na věčnou blaženost, která člověku před jeho pádem byla slíbena a aby nám získal poklady milosti, jimiž bychom ztraceného nebe opět dosáhnouti mohli. Zásluhy Krista Pána jsou tudíž pokladem a pramenem všeliké milosti, z něhož Duch sv. čerpá a do duše naší vlévá, abychom spravedlivě žili a jednou života věčného došli. Proto o Kristu Pánu praví sv. Petr: „A neníť v žádném jiném spasení; aniž jest zajisté jiné jméno pod nebem dáno lidem, skrze něž bychom měli spaseni býti.“ (Sk. op. 4, 12.) Poněvadž tedy milost Boží udělena nám bývá bez naší zásluhy a jedině skrze zásluhy Ježíše Krista, proto sluje darem Božím.

Milost Boží nazývá se darem vnitřním,

510. *„Proč se nazývá milost darem vnitřním?“*

Milost se nazývá darem vnitřním, protože se uděluje přímo duši a tudíž něčím vnitřním jest.

Milost nazývá se tu darem vnitřním, aby naznačen byl rozdíl jiných milostí, jež Bůh různým způsobem uděluje tělu a duši. Mnoho jest milostí, jež Bůh lidem uděluje pouze pro tělo a jsou také milosti, jimiž Bůh nepřímo působí na duši. Takové milosti nazýváme vnějšími. Že jsme na světě, že nám Bůh požehnává úrodu, jest také darem Božím. Poněvadž však tyto milosti týkají se jen našeho těla, proto slují vnějšími.

Milostí vnější nazýváme také ony milosti, jež Bůh duši naší uděluje nějakým vnějším nebo viditelným způsobem. K těmto vnějším milostem, jimiž Bůh nepřímo působí na naši duši, náleží na př.: Vtělení Syna Božího, jeho život a smrt, jeho učení, ustanovení sv. svátostí, poslouchání slova Božího, čtení náboženských spisů, příklad spravedlivých lidí, přímluva svatých a podobné. Slovo Boží na př. jest vnější milostí, poněvadž Duch sv. teprve posloucháním slova Božího působí na duši a uděluje jí milost obrácení a polepšení života.

Milost však, o které tu mluvíme, nazývá se darem vnitřním, protože Bůh jí uděluje toliko duši a neuděluje jí nepřímo nějakým vnějším prostředkem, nýbrž přímo duši posvěcuje a působí na rozum a vůli a na všechny duchovní schopnosti. Duch sv. totiž neviditelně vstupuje do naší duše, aby ji posvětil, osvítil, posilnil a s ní se spojil; proto dí sv. Pavel: „Nevíte-liž, že chrám Boží jste a Duch Boží přebývá ve Vás?“ (I. Kor. 11, 16.)

K této vnitřní milosti náleží tudíž všecky dary Ducha sv., jimiž Bůh duši naši od hříchu očišťuje, posvěcuje a Bohu milou činí, ze stavu otroctví k nadpřirozené důstojnosti dítek Božích a dědiců království nebeského povznáší; schopnými činí pro nebe záslužné skutky konati; osvěcuje náš rozum a posiluje naši vůli a uděluje nám dobrá vnuknutí, abychom dobré konali a zlého se varovali. Poněvadž všechny tyto dary uděluje Bůh pouze duši a to přímo, proto slují vnitřními.

Konečně milost nazývá se darem nadpřirozeným.

511. *„Proč se nazývá milost darem nadpřirozeným?“*

Milost se nazývá darem nadpřirozeným, protože ji člověk od přirozenosti ani nemá, ani nabýti nemůže, aniž má vůbec na ni práva, nýbrž mu od Boha nad jeho přirozenost udílena bývá.

Proč se nazývá milost darem nadpřirozeným, katechismus uvádí čtyři důvody, totiž:

1. Protože ji člověk od přirozenosti nemá.

Co rozumíme slovem „přirozenost?“ Přirozeností rozumíme všechno to, co nějaké bytosti od přírody náleží a bez čehož by nebyla tou bytostí, kterouž právě jest. Bůh hned při stvoření vložil každé bytosti jisté vlohy a schopnosti, aby mohla dosíci cíle, k němuž byla stvořena. Tak na př. k přirozenosti stromu náleží, že může růsti, kvésti a ovoce nésti; k přirozenosti ptáka náleží, že může lítati. Každá bytost má svou přirozenost a své vlohy, které jí, jak říkáme, od přírody jsou vrozeny a bez nichž by nemohla trvati a cíle svého dosáhnouti.

Člověk jest také bytostí, má tedy také svou přirozenost, to jest, má všechno to, co ho činí člověkem a bez čehož by člověkem nebyl. Ku přirozenosti lidské náleží viditelné tělo a neviditelná a nesmrtelná duše s rozumem a svobodnou vůlí. K přirozenosti lidské náležejí také všecky tělesné a duchovní schopnosti, jež mu Bůh dal, aby dosáhnouti mohl pozemského svého cíle. K těmto schopnostem náležejí dary, jimiž člověk vyvýšen jest nad ostatní tvory, na př., že člověk může mysliti a myšlenky své řeči pronášeti; že může konati všelijaké práce tělesné a duchovní; že se může naučiti řemeslu, různým jazykům a že může pěstovati všeho druhu umění a vědu. S těmito schopnostmi a vlohami přichází na svět každý člověk, neboť jsou mu vrozeny a v duši jeho vloženy. Vlohy tyto vyvíjejí se zároveň s tělem, uplatňují a zdokonalují se u jednoho více nebo méně, podle toho, jak kdo vrozených schopností užívá a je cvičí a vzdělává. Dary tyto ovšem jsou také milostí, poněvadž však člověku náleží k jeho přirozenosti, proto slují dary přirozenými.

K těmto darům přirozeným nenáleží milost Boží, o níž mluvíme, poněvadž jest něčím nebeským, božským, nadpřirozeným. Co rozumíme slovem nadpřirozený? Slovem „nadpřirozený“, jakž již samo slovo naznačuje, rozumíme něco, co převyšuje přírodu, co jest nad přirozenost. Že zvíře neumí mluviti a že vůbec nemluví, jest přirozeným. Kdyby však zvíře mluvilo jako myslící člověk, bylo by to něčím nad zvířecí přirozenost. Co tedy převyšuje přirozenost a co některé bytosti k její přirozenosti jest přidáno, nazýváme nadpřirozeným.

K nadpřirozenosti náleží zvláště jisté dary Boží, jimiž Bůh člověka povyšuje nad jeho přirozené určení a uschopňuje ho k dosažení nadpřirozené blaženosti. K těmto nadpřirozeným darům náleží zvláště ony, jimiž Bůh člověka povznáší do stavu prvních lidí před hříchem. A nadpřirozené ony dary, které Bůh prvním lidem k jejich

přirozeným darům přidal jsou: 1. posvěcující milost, kterou učiněni byli nadpřirozeným obrazem Božím, t. j. podobali se svatostí a spravedlností svou nejsvětějšímu Bohu a Tvůrci svému; 2. byli dítkami Božími a měli nároky na nadpřirozenou blaženost v nebi; 3. byli obdařeni velikými vědomostmi; 4. vůle jejich nakloněna byla k dobrému, t. j. chtěli jen dobré a to ochotně a rádi a nepociťovali v sobě žádné náklonnosti ku zlému; 5. žili v ráji a byli i podle těla nesmrtelnými. Tyto dary nenáležely k přirozenosti lidské, neboť i bez nich člověk může býti člověkem. Bůh všecky tyto nadpřirozené dary prvním lidem přidal a proto jim je zase mohl vzíti, a po spáchaném hříchu skutečně jim je odebral a ponechal jim pouze dary přirozené, tělo totiž a nesmrtelnou duši s rozumem a svobodnou vůlí. Poněvadž tedy milost nenáleží k lidské přirozenosti, nýbrž toliko jest lidem k jejich přirozenosti přidána, proto sluje darem nadpřirozeným.

2. Milost nazývá se darem nadpřirozeným, protože jí člověk sám nabýti nemůže. Jako strom nemůže svými přirozenými schopnostmi učiniti, aby sám mohl přecházeti z místa na místo, jako zvíře nemůže mluviti a umění a vědu pěstovati, poněvadž od své přirozenosti k tomu schopnosti nemá, podobně člověk nemůže svými přirozenými vlohami nabýti darů nadpřirozených. Člověk svými přirozenými schopnostmi tělesnými a duchovními může dosáhnouti cíle pozemského a může si připraviti pozemskou blaženost, avšak věčné blaženosti svými silami zasloužiti si nemůže. Proto Duch sv. uděluje nám své milosti, abychom dosíci mohli nadpřirozené blaženosti, jak dí sv. Jan: „A z plnosti jeho (Krista) my všickni vzali jsme, a milost nad milost.“ (Jan. 1, 16.)

3. Milost nazývá se darem nadpřirozeným, protože člověk nemá vůbec na ni práva.

Milost nenáleží k darům přirozeným, neboť i bez ní může člověk býti člověkem a také jí nepotřebuje k dosažení přirozeného svého cíle. Pán Bůh dobrovolně, z lásky a milosrdenství přidal prvním lidem nadpřirozené dary a učinil je svými syny a dědici věčné blaženosti. Lidé k této milosti neměli práva a proto také nemohli si stěžovati, když pro jejich neposlušnost jim je Bůh zase odebral. Na co lidé měli právo na př. na pozemskou blaženost, užívání rozumu a svobodné vůle, toho jim Bůh nevzal, avšak na věčnou blaženost práva neměli a proto jim ji odňal. I my nemáme práva na žádnou milost; jestliže však Bůh nám milost uděluje, duši naši očišťuje, dobrá vnuknutí dává a po smrti nebe za podíl dá, pak je to milost, které si nikdo z nás nezasluhuje.

4. Konečně milost nazývá se darem nadpřirozeným, protože člověku od Boha udělena bývá nad jeho přirozenost.

Milost Boží jest zvláštní pomoc Božská, dar nebeský, který k přirozeným schopnostem lidským nenáleží a jehož člověk svými silami dobýti nemůže. Aby však člověk konati mohl záslužné skutky pro nebe a aby dosáhnouti mohl nadpřirozeného svého cíle, proto mu Bůh k jeho přirozenosti uděluje své milosti.

Spása a věčná blaženost duše naší jest tedy jediným důvodem, proč nám Bůh k přirozeným schopnostem přidává nadpřirozený dar milosti, o čemž nás poučuje další otázka.

512. „*K čemu se uděluje člověku milost nadpřirozená?*“

Milost nadpřirozená se uděluje člověku, by povýšen byl k nadpřirozené důstojnosti dítka Božího a schopným se stal, zasloužiti sobě nebe.

Důvody, pro něž Bůh uděluje lidem milost, uvádí katechismus dva: a) aby člověk povýšen byl k nadpřirozené důstojnosti dítka Božího, b) aby schopným se stal, zasloužiti sobě nebe.

a) Když Bůh prvního člověka stvořil, obdařil ho na těle i na duši vzácnými dary, tak že člověk právem slouti může králem veškerého tvorstva. Avšak tyto vrozené schopnosti přece nedostačovaly, aby člověk jimi dosáhnouti mohl nadpřirozeného cíle, věčné blaženosti. Proto Bůh přidal člověku k jeho přirozeným darům nadpřirozené dary, t. j. svou milost, kterou člověk učiněn byl dokonale blaženým, dobrým a svatým. První člověk obdařen byl posvěcující milostí, kterou stal se dítkem Božím a měl také nároky na dědictví Otce svého nebeského. Tyto nadpřirozené dary, posvěcující milost a synovství Boží, měli jsme i my potomci Adamovi bez zásluhy zděditi. Než první člověk zhřešil a stal se nehodným milosti, kterouž mu Bůh darmo dal. První člověk přestal býti dítkem Božím a neměl více žádných nároků na dědictví Otce svého nebeského. Aby padlý člověk opět stal se dítkem Božím a měl nároky na věčnou blaženost, musil nazpět obdržeti nadpřirozené dary, jimiž před pádem byl ozdoben. Poněvadž však člověk nadpřirozených darů svými silami nabýti nemůže, proto smiloval se Bůh nad ním a poslal na svět svého jednorozeného Syna Ježíše Krista, jenž smrtí svou na kříži usmířil velebnost božskou a pohnul milosrdenství Boží, že padlému a slabému lidstvu opět uděleny byly nadpřirozené dary, milost Boží. Touto milostí povyšuje Bůh člověka k prvnímu stavu jeho před hříchem a činí ho opět svým milým synem. Proto volá sv. Jan: „Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom synové Boží sluli i byli.“ (II. Jan 3, 1).

Jako tvorové Boží jsme ovšem všickni dítkami Božími, neboť nás všechny stvořil, a proto právem Tvůrce svého nazýváme Otcem. Avšak milostí Boží povýšeni býváme k nadpřirozené důstojnosti dítka Božího. Duše naše totiž ku svému přirozenému životu přijímá druhý život a sice nadpřirozený, život božský, kterýmž s Bohem se spojuje, Bohu podobá a jak dí sv. Petr „božské přirozenosti se účastňuje.“ (II. Petr 1, 4). Poněvadž člověk ve stavu milosti podíl má na přirozenosti a životě Božím, vchází v nejužší přátelství se svým Bohem, stává se jeho dítkem a dědicem věčného království. Proto praví sv. Pavel: „Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste Ducha vyvolení synů, v němžto voláme: Abba (otče). Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. A jest-li synové tedy i dědicové, dědicové zajisté Boží a spoludědicové Kristovi.“ (Řím. 8, 15—17.)

Bůh nás tedy milostí svou povyšuje za své syny, čímž stáváme se bratry a sestrami Kristovými, ovšem nikoli přirozenými, neboť jen Kristus Pán jest podle své přirozenosti Synem Božím a Otci ve všem roveň, nýbrž pouze přijatými asi tak, jako když někdo povýšen jest do stavu šlechtického. Proto dí sv. Cyprian: „Býti počítán mezi dítky Boží, jest nejvyšší stupeň šlechtictví.“

b) Bůh uděluje člověku milost, aby schopným se stal, zasloužiti sobě nebe.

Ačkoliv Bůh člověka obdařil velikými schopnostmi tělesnými i duchovními, rozumem a svobodnou vůlí, přece člověk těmito přirozenými svými schopnostmi nemůže si zasloužiti věčné blaženosti, protože věčná blaženost jest něčím nadpřirozeným. Věčna tato blaženost záleží v dokonalém poznání Boha, patření na Boha a požívání radostí nebeských. Jest tedy něčím, co přísnost naš převyšuje, k čemuž nemáme práva a čehož svými silami dosáhnouti nemůžeme. Proto Bůh uděluje nám svou milost, abychom se stali schopnými pro nebe a abychom si ho svými dobrými skutky zasloužiti mohli. Bůh posvěcuje milostí svou naše dobré skutky, ušlechťuje je, tak že nabývají ceny nadpřirozené a jsou pro nebe záslužné.

Ačkoliv milost Boží jest vlastně jedna, přece však podle způsobu, kterým nám ji Bůh uděluje, rozeznáváme různé druhy a různá jména milosti. Katechismus uvádí dva nejhlavnější druhy milosti totiž: milost pomáhající a milost posvěcující.

513. „*Kolikerá je milost nadpřirozená?*“

Milost nadpřirozená je dvojí:
1. pomáhající,
2. posvěcující.
Promluvím napřed o milosti pomáhající.

514. „*Co jest milost pomáhající?*“

Milost pomáhající je nadpřirozená, duši na čas propůjčená milost, která nám pomáhá konati skutky dobré, to jest, k věčnému spasení prospěšné.

První druh milosti, které Bůh propůjčuje duši naší, aby mohla konati dobré skutky a varovati se hříchu, sluje milost pomáhající. Milost tato nazývá se pomáhající proto, poněvadž Bůh každému člověku ku každému dobrému skutku uděluje zvláštní pomoc, aby dobrý skutek konati počal a dokonal. Bůh totiž milostí svou působí na náš rozum, abychom jistý dobrý skutek poznali a pobádá naši vůli, aby poznané dobro konati chtěla, konala a dokonala. Bůh nám, jak říkáme, uděluje vnuknutí, jak bychom měli nějaký dobrý skutek vykonati anebo čeho bychom se měli varovati, abychom se uchránili hříchu a časného i věčného zla. Často se nám stává, že si v některé záležitosti nevíme rady. Najednou napadne nám dobrá nějaká myšlenka, která rozum náš osvítí a poučí. Vykonáme-li něco dobrého, radostně Bohu děkujeme a pravíme s vděčností: „Bůh mně tu myšlenku vnuknul, abych tu věc tak učinil.“

Taková dobrá vnuknutí dává nám Bůh často v některých příležitostech. Tak při poslouchání slova Božího, při čtení náboženských spisů, v neštěstí vlastním nebo bližního působí Bůh na naše srdce a vnuká nám dobré myšlenky, abychom jistý dobrý skutek vykonali anebo některého hříchu se varovali.

Této pomáhající milosti propůjčuje nám Bůh pouze na čas, to jest tak dlouho, pokud je jí třeba ku vykonání nějakého dobrého skutku. Milost pomáhající povzbuzuje nás totiž, abychom dobrý skutek počali konati, doprovází naše konání a potom přestane působiti, ať jsme skutek dokonali nebo ne. Poněvadž tedy Bůh nám propůjčuje své pomoci ku každému skutku jen na jistou dobu, na čas, proto pravíme, že milost pomáhající jest „duši na čas propůjčená milost.“

Pomáhající milost sluje také „nadpřirozená milost“. Proč se nazývá pomáhající milost „nadpřirozená“? Pomáhající milost sluje nadpřirozenou, protože jest nadpřirozenou pomocí Boží, kterou nám Bůh pomáhá konati dobré skutky, které mají cenu nadpřirozenou. Člověk může svými silami přirozenými konati některé mravně dobré skutky, to jest takové skutky, které se srovnávají s vůlí Boží. Takové mravně dobré skutky, které konáme bez milosti Boží, nazýváme přirozenými dobrými skutky; tyto však pro nebe nemají ceny. Aby naše dobré skutky měly před Bohem

cenu a jednou byly nám připočteny k zásluze, musejí býti nadpřirozené ceny. Konáme li tedy dobré skutky z vnuknutí Božího, pak jsou ceny nadpřirozené. Poněvadž tedy Bůh svou milostí nám pomáhá, abychom konati mohli takové dobré skutky, jimiž bychom si zasloužiti mohli věčné odplaty v nebi, proto pomáhající milost nazývá se „nadpřirozená, duši na čas propůjčená milost.“

Kterak nám pomáhající milost pomáhá konati dobré skutky, o tom poučuje nás následující otázka.

515. *„Kterak nám pomáhá milost pomáhající konati dobré skutky?“*

Milost pomáhající pomáhá nám konati dobré skutky takto:

1. osvěcuje náš rozum, pobádá a posiluje naši vůli, bychom tyto skutky konati počali, dále konali a dokonali;

2. dodává jim ceny nadpřirozené.

1. Milost pomáhající osvěcuje náš rozum.

a) Když Bůh stvořil prvního člověka, udělil mu dokonalý rozum, tak že člověk dokonale poznával Boha a svůj nadpřirozený cíl. Po spáchaném však hříchu odňal mu Bůh nadpřirozenou vědomost. Rozum jeho byl potom tak zatemněn, že již nepoznával dokonale Boha a neuměl voliti dobré prostředky k dosažení cíle svého nadpřirozeného. Následky hříchu Adamova i my jsme zdědili, a proto i náš rozum jest zatemněn, tak že nemůžeme sami ze sebe poznati pravdy sv. víry a nemůžeme ničeho dobrého činiti pro spásu duševní. Jest ovšem pravda, že přirozeným rozumem svým můžeme poznati mnohé pravdy a pochopiti mnohé věci, na př. čtením, učením nebo posloucháním, avšak to jsou prostředky přirozené, jimiž po dlouhém namáhání něčemu porozumíme a pak ještě ne dokonale. Pouhým rozumem však nepoznáme, čemu máme věřiti a co máme činiti, abychom dosáhnouti mohli nadpřirozené blaženosti. Proto Bůh milostí pomáhající osvěcuje náš rozum a posilňuje naši vůli.

Milost pomáhající jest nebeské světlo, kterým osvěcuje se náš rozum, abychom snadněji pochopili a poznali to, co jest nám nepochopitelným. Jako slunce svým světlem zapuzuje tmu a působí, že všechno zřetelně a jasně vidíme: tak Duch sv. milostí svou osvěcuje náš rozum, že poznáváme dobré, které konati máme a umíme voliti vhodné prostředky, jimiž bychom poznané dobro vykonali. Duch sv. osvěcuje náš rozum, tak že ve světle víry poznáváme, co máme činiti, abychom spaseni byli. Kdyby Bůh milostí svou neosvěcoval

našeho rozumu, neprospělo by nám kázání ani ostatní prostředky spasitelné, ano i při vší učenosti, které člověk rozumem nabýti může, nepoznali bychom pravdy sv. víry a nedosáhli bychom věčné blaženosti. Proto dí sv. Pavel: „Ne že bychom dostatečni byli mysliti sami ze sebe, jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše jest z Boha“ (II. Kor. 3, 5.)

Že Bůh svou milostí osvěcuje náš rozum, poznáváme z Písma svatého a ze života. Svatí apoštolové po tři leta poslouchali kázání božského Spasitele Ježíše Krista, a Pán Ježíš vysvětloval jim svaté pravdy mnohými příklady a potvrzoval výroky Písma sv., a přece mu nerozuměli, tak že Pán Ježíš často jim domlouval jejich malověrnost. Jejich rozum byl zatemněn, nemohli všeho pochopiti, a proto pravil jim Pán Ježíš: „Ještě mnoho vám mluviti mám, ale nemůžete snésti nyní.“ (Jan 16, 12.) Když však o letnicích na ně sestoupil Duch sv., hned všemu rozuměli a pochopili, jejich rozum tak byl osvícen, že nyní snadno zastávati mohli přetěžký úřad apoštolský. Sv. Pavel sám na sobě nejlépe zkusil působení milosti Boží, neboť byv náhle milostí osvícen, hned uvěřil v Pána Ježíše, stal se jeho učedníkem a do smrti své vyznával: „Milostí Boží jsem, co jsem.“ (I. Kor. 15, 10.)

Že pomáhající milost osvěcuje náš rozum, poznáváme ze života mnohých světců. Bůh často používá různých příležitostí, nehod, neštěstí, nemoci a jiných na pohled bezvýznamných věcí a událostí, aby osvítiti mohl náš rozum a přivedl nás ku spasitelnému jednání, k němuž bychom sami ze sebe nikdy snad nepřišli. Při takové příležitosti najednou osvítí Bůh srdce naše světlem nebeským, tak že hned poznáváme hříšný svůj život, své náruživosti, a také poznáváme dobré, jehož jsme zanedbávali. Milost osvítí náš rozum, ukáže nám velikost naší nepravosti a osvítí nám cestu, kterou musíme nastoupiti, chceme-li státi se hodnými milosrdenství Božího. Milost Boží nás takto předchází jako nějaké zářivé světlo, ona nás pobádá, abychom začali nový život. Mnozí svatí touto milostí povzbuzující poznali svou hříšnost, začali jiný život, až pak stali se svatými. Krásný příklad působení milosti pomáhající spatřujeme v obrácení sv. Augustina.

Sv. Augustin, jak vám známo, v mladosti své bloudil ve víře a dopouštěl se mnohých hříchů. Konečně ustavičná a vytrvalá modlitba sv. Moniky, matky Augustinovy, byla vyslyšena. Milost Boží působila na Augustina nejprv kázáním sv. Ambrože, jež v Milánu poslouchal. Dlouho bojoval ve svém nitru, konečně však, procházeje se pod stromem fíkovým v zahradě, uslyšel hlas: Vezmi a čti! I vzal Písmo sv., otevřel je a četl: „Ne v opilství, ne ve smilstvích a nestydatostech, ne ve sváru a závisti (Řím. 13, 13.), nýbrž v Ježíše Krista se oblecte.“ A tu najednou ho osvítila milost

Boží, odřekl se světa a sloužil zcela Bohu a stal se velikým světcem a učitelem církevním. — Podobným způsobem i sv. Ignác z Lojoly milostí Boží stal se světcem. Hle, takové účinky působí milost pomáhající! Proto prosme Ducha sv., aby rozum náš osvítil, bychom vždy dobré poznávali a pravé prostředky volili, bychom pro spásu duše své mnoho dobrého vykonali. Zvláště vzývejme Ducha sv. za osvícení rozumu před započetím nějakého důležitého díla nábožně se modlíce: „Přijď, o Duše přesvatý, světla svého bohatý, paprsek rač na nás lít. Přijdiž, Otče nebohých, dárce darů přemnohých, rač nám mysli osvítit.“

b) Milost pomáhající pobádá a posiluje naši vůli, bychom dobré skutky konati počali, dále konali a dokonali.

Také vůle náše následkem dědičného hříchu jest pokažena, neboť nakloněna jest více ku zlému než k dobrému. My sice poznáváme, že zlé, které konáme, jest proti vůli Boží a že toho činiti nemáme; avšak slabá naše vůle často jest bezmocnou proti nepřátelům spasení svého. Srdce naše ovládají totiž mnohé náruživosti, zlost, smyslnost, pýcha, lakomství, nestřídmost a jiné, kteréž mocně doráží na naši vůli, zdržujíce ji v konání dobrého a svádíce ji ku konání zlého. Aby člověk zlého se varoval a dobré konati mohl a chtěl, potřebuje pomoci Boží. A Bůh uděluje nám pomoc milostí pomáhající, která působí na naši vůli, že v poznané pravdy věříme, poznané dobré ochotně konati počneme a zlého se varujeme. Milost pomáhající působí, že člověk jeví náklonnost, chuť a lásku k dobrému, a naplněn jest ošklivostí nad spáchaným zlem. Jeho tvrdé srdce měkne jako led taje slunečními paprsky, počne milovati poznané dobro a také počíná konati dobré skutky pro nebe záslužné.

Pomáhající milost také působí, že člověk neleká se žádných obtíží a překážek, které se mu v cestu staví, nýbrž ochotně počíná konati dobré a varuje se zlého, které dříve konal.

Milost pomáhající doprovází pak naši vůli, aby v konání dobrého neochabla, nýbrž skutečně dobré dále konala a dokonala. Milostí pomáhající proměňuje se slabý a bázlivý ve statečného a hrdinného bojovníka za spásu duše své, jak dí blah. Tomáš Kemp.: „Milost jest mistryně pravdy, učitelka kázně, světlo srdce; ona těší v úzkostech, zapuzuje zármutek, odjímá bázeň, totožnost kojí a rozvodňuje slzy.“ Proto také dí moudrý Šalomoun: „Spravedlivý jest jako lev smělý, beze strachu.“ (Přísl. 25, 1)

Účinek milosti vidíme zvláště na sv. apoštolech a přemnohých světcích. Vzpomeňme si, kterak apoštolové byli slabými a bázlivými, než přijali Ducha sv.! Sv. Petr slavnostně přísahal Mistru a Pánu

svému, že ho neopustí, ano že s ním půjde i na smrt. A hle! ulekl se pouhé děvečky a třikráte zapřel Krista Pána. Podobně slabými byli ostatní apoštolové. Když Pán Ježíš byl od židů jat a k smrti odsouzen, všickni apoštolové se rozprchli a zavřeli z bázně před židy v jednom domě. Avšak po seslání Ducha sv. najednou z bázlivců stali se udatnými a neohroženými hlasateli evangelia; již se nebáli židů a nepřátel Kristových, nýbrž z lásky ku Pánu svému snášeli trpělivě a rádi všechna protivenství, ano i smrt neohroženě podstoupili.

Milost pomáhající zvláště působí na vůli hříšníků, že se dokonale polepší. Písmo sv. připomíná nám mnoho krásných příkladů, kterak i největší hříšníci milostí pomáhající poznali svou hříšnost a k Bohu se obrátili. Vzpomenu aspoň Marie Magdaleny. Písmo sv. o ní praví, že byla známou veřejnou hříšnicí. Když však poslouchala kázání Ježíšova, dotkla se milost Boží jejího rozumu a osvítila ji tak, že v jasném světle poznávala ošklivost hříšného svého života. Avšak milost nezůstala při pouhém osvícení rozumu, nýbrž působila i na její vůli, tak že padla k nohám Ježíšovým a litovala hříchů svých. Milost pohnula vůlí její, že nyní počala milovati Ježíše a zanechala dřívějších hříchů. Úplně obrátila se k Pánu Ježíši, jenž jí všecky hříchy odpustil, protože nyní mnoho milovala. Milost tedy učinila z veřejné hříšnice kající světici.

Této pomáhající milosti potřebujeme všickni při konání dobrých skutků, poněvadž všickni podrobeni jsme mocným pokušením těla, světa a ďábla, kteří nás odvracují od dobrého úmyslu, jejž nám Bůh vnuknul. Proto ustavičně prosme Boha o tuto milost, aby Duch sv. rozum náš osvítil a vůli naši posilnil, bychom dobré netoliko poznali, ale také konati počali, dále konali a dokonali. Volejme vždy se žalmistou Páně: „Dej mi rozum, ať zkoumám zákon tvůj, a ať ostříhám ho celým srdcem svým,“ avšak také „nakloň srdce mého k svědectvím svým“ (Žalm. 118, 34, 36), t. j. učiň, o Pane, abych vůli tvou poznal a z lásky k tobě vždy ji konal.

2. Milost pomáhající dodává dobrým skutkům ceny nadpřirozené.

Ačkoliv člověk může konati dobré skutky, které srovnávají se se zákonem Božím, přece nejsou mu k zásluze připočteny, nekoná-li je z vnuknutí Božího a v milosti Boží. Takové dobré skutky, které člověk koná pouze pohnut svým rozumem a vůlí, slují dobré skutky přirozené. Poněvadž však věčná blaženost jest nadpřirozeným dobrem, proto nemůže dosažena býti přirozenými skutky, ale nadpřirozenými. Člověk svými přirozenými skutky ne-

zaslouží sobě nebe, jak dí sv. Pavel: „Ne že bychom dostateční byli, mysliti něco (dobrého) sami ze sebe, jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše jest z Boha.“ (II. Kor. 3, 5.) A sv. Irenej dí: „Jako suchá země, nebývá-li deštěm svlažena, nevydá úrody: rovněž tak my nemůžeme vydávati ovoce k životu věčnému, nebýváme-li deštěm milosti Boží svlaženi“ Aby naše dobré skutky měly cenu pro nebe, musíme je konati z vnuknutí Božího. Konáme-li tedy mravně dobré skutky z milosti Boží, spojuje-li se milost Boží s naším rozumem a naší vůlí, pak naše dobré skutky ozářeny jsou světlem nebeským a nabývají ceny nadpřirozené. Takové pak z milosti Boží konané dobré skutky mají cenu pro nebe, byť bychom je konali i ve stavu hříšném. Bůh nezapomene na dobré skutky naše, ony neztratí ceny nadpřirozené, ale oživnou a promění se v záslužné skutky, když hříšník očistí duši svou od hříchu a posvětí ji milostí posvěcující. Poněvadž věčná blaženost, ku kteréž nás Bůh povolal, jest dobrem nadpřirozeným, a poněvadž člověk této blaženosti nemůže dosáhnouti přirozenými svými skutky, proto každý člověk potřebuje ke každému dobrému skutku milosti pomáhající.

516. *„Je li milosti pomáhající člověku třeba?“*

Milosti pomáhající je člověku ke každému dobrému skutku třeba: hříšníku, by se k Bohu obrátil; spravedlivému, by z milosti posvěcující setrval a skutky záslužné konal.

1. Milosti pomáhající je člověku ku každému dobrému skutku třeba.

Tak učila a učí církev svatá na základě písma sv. a výroků věhlasných učitelů církevních.

Pravili jsme, že věčná blaženost jest nadpřirozené dobro, jehož dosíci lze pouze nadpřirozenými prostředky. Proto všecky naše mravně dobré skutky, naše myšlenky a žádosti musí býti ceny nadpřirozené, aby nám nápomocnými byly k dosažení života věčného. Naše dobré skutky nabývají však nadpřirozené ceny pouze působením milosti, která je posvěcuje, řídí a nadpřirozenými činí. Člověk tedy vlastními schopnostmi rozumu a vůle nemůže ničeho spasitelného ani mysliti ani činiti, nýbrž potřebuje milosti Boží a sice nejen k některým dobrým skutkům, nýbrž ke každému dobrému skutku. Proto dí Pán Ježíš: „Beze mne nemůžete ničeho učiniti,“ (Jan 15, 5.) t. j. bez pomoci a milosti Boží nemůžeme ničeho záslužného pro nebe ani mysliti ani činiti. A sv. Pavel praví: „Nikdo nemůže říci: Pán Ježíš, jedině v Duchu svatém“,

(I. Kor. 12, 3.) t. j. nikdo nemůže jméno Boží vysloviti anebo v Pána Ježíše věřiti tak, aby si tím získal zásluhy pro nebe, leč vyslovuje-li jméno Ježíš a věří-li v něho působením milosti pomáhající.

Této milosti pomáhající potřeboval i první člověk, ačkoliv byl ve stavu posvěcující milosti a přirozenost jeho nebyla hříchem porušena Potřeboval-li tedy první člověk před pádem milosti pomáhající ku každému dobrému skutku, tím více nyní potřebuje člověk milosti, kdyžtě jeho rozum jest zatemněn a vůle nakloněna více ku zlému než k dobrému. Člověk nyní, jak dí sv. Tomáš Aqu., podobá se nemocnému, který bez cizí pomoci nemůže ani kroku učiniti. Člověk tedy potřebuje milosti pomáhající netoliko k dosažení nadpřirozeného cíle svého, ale vůbec ke všemu dobrému. Proto sv. Pavel vzpomínaje na slabost a křehkost lidskou bolestně volá: „Neštastný já člověk, kdo mne vysvobodí z těla smrti této?“ t. j. z těla smrtelného, v němž, dokud jest živo, zůstává zlá žádostivost, hříšnost, zákon hříchu. A proto hned sám odpovídá, co ho osvobodí od záhuby: „Milost Boží skrze Ježíše Krista, Pána našeho.“ (Řím. 7, 24, 25.) Z písma sv. tedy poznáváme, že ku každému dobrému skutku potřebuje každý člověk milosti pomáhající.

Učení církve sv. o potřebě milosti ku konání dobrých skutků potvrzují také všickni učitelové církevní. Tak sv. Alfons Liguori praví: Jest článkem víry, že bez milosti Boží nelze nám ani dobrého skutku vykonati, ba ani něčeho dobrého mysliti, jakž nás o tom poučuje sv. Augustin, jenž dí: „Jako nemůže oko viděti bez světla, rovněž tak nemůže člověk nic dobrého konati bez milosti“ Totéž pravil již sv. Pavel: „Ne že bychom dostatečni byli, mysliti něco (dobrého) sami ze sebe, jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše jest z Boha.“ A před apoštolem už zvolal prorok královský: „Nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracovali, kteříž stavějí jej.“ Marně o svém posvěcení pracuje člověk, nepomáhá-li Hospodin. „Nebude-li Hospodin ostříhati města, nadarmo bdí, kdož ostříhají ho.“ Jestliže Bůh neochrání duše před hříchem, nadarmo se namáhati bude, aby z vlastní síly ochránila sebe. Proto volal tentýž svatý: „Ne v lučiště své doufati budu,“ (Žalm 43, 7.) „nechci spoléhati na zbraň vlastní, nýbrž na Boha, kterýž jedině pomoci může.“ Písmo sv. i církevní učitelové dosvědčují tedy, že ku každému dobrému skutku třeba jest milosti pomáhající. O tom přesvědčeni byli všickni svatí, a proto o milost tuto ustavičně Boha prosili. Sv. Kateřina z Janova poznávala dobře slabost a nedostatečnost, v níž se člověk bez milosti Boží nalezá. Proto často vzdychávala: „O můj Bože, já nemohu ze sebe nic dobrého konati, já jen schopna

jsem, zlé páchati. Ach, kdyby mně Pán ustavičně milostí svou nepomáhal, co by ze mne bylo?“

2. Milosti pomáhající je třeba hříšníku, by se k Bohu obrátil.

Milosti pomáhající zvláště potřebují hříšníci, aby poznali své nepravosti, jich litovali, z nich se pokorně vyznali a v učiněném dobrém předsevzetí vytrvali. Hříšník sám ze sebe nepoznal by nebezpečí hříšného stavu duše své, kdyby Bůh rozumu jeho milostí svou neosvítil. Bůh milostí svou předchází hříšníka, hledá ho jako dobrý pastýř ztracenou ovci a různým způsobem působí na jeho rozum, aby mu hřích jeho ukázal v pravé podobě. Bůh často sešle napřed na hříšníka nějaké trápení nebo neštěstí, aby ho učinil přístupnějším působení milosti. V neštěstí obyčejně člověk hledá pomoci u Boha. A tu Bůh milostí svou působí na srdce hříšníkovo, že počíná o stavu svém uvažovati, poznává, jak velikým zlem je hřích a jak nekonečným dobrem je Bůh a věčná blaženost. Srdce jeho měkne a hříšník počíná litovati svých hříchů, činí dobré úmysly a navracuje se opět k svému Bohu. Aby tedy hříšník pokání činil a k Bohu úplně se obrátil, potřebuje milosti pomáhající, která pokání jeho předchází, k pokání povzbuzuje a v polepšení života posilňuje.

Písmo sv. uvádí nám mnoho krásných příkladů mocného působení milosti na hříšníky.

Král David dopustil se těžkých hříchů, svedl totiž k cizoložství ženu Uriášovu a Uriáše dal v boji zavražditi. Bůh poslal k němu proroka Nathana, kterýž ho jménem Božím káral a zločiny jeho mu vytýkal. Na přísné pokárání prorokovo činil David přísné pokání. Poznalť svůj hřích, viděl ho v celé jeho ošklivosti a velikosti, a proto pokorně volal: „Hřešil jsem.“ Milost Boží to byla, která rozum jeho osvítila, že hřích svůj poznal. Než milost Boží také v srdci jeho působila, že hned hříchu svého litoval a činil tuhé pokání. Bůh proto věčný trest mu odpustil, avšak nikoli časné tresty. David pokorně snášel všecky bolesti, které Bůh na něho seslal, a z vděčnosti k Bohu, že mu hřích odpustil, napsal krásný žalm „Miserere“, Smiluj se nade mnou, Bože, ve kterémž vyličuje ohavnost hříchu a vzpomíná na veliké milosrdenství Boží

Kterak milost pomáhající působí na hříšníka, aby se k Bohu obrátil, ukázal Pán Ježíš podobenstvím o marnotratném synu.

Že hříšníci potřebují milosti pomáhající, aby se k Bohu obrátili, ukázal Bůh na mnohých světcích a ukazuje podnes na každém kajícím hříšníku. Podivný příklad působení milosti při obrácení podává nám životopis sv. Marie Egyptské. Ve 12. roku opustila

z prostopášnosti otcovský dům a vedla v Alexandrii 17 let hanebný život. Jednoho dne uslyšela, že mnoho poutníků přistálo, aby se plavili do Jerusaléma. Ze zvědavosti jela s nimi. V Jerusalémě nemohla do chrámu sv. Kříže vstoupiti, jakoby ji neviditelná jakási bytost držela. Všecko její namahání bylo marné, nemohla ani kroku učiniti. I zalezla do koutku v předsíni a přemýšlela o příčině, a tu ji osvítila milost Boží, že poznala velikost a množství svých hříchů, a že není hodna před sv. kříž předstoupiti. Dlouho plakala a vyplakavši se, pohledla na obraz Rodičky Boží a vzpomenuvši na její útrpnost s hříšníky, přislíbila opravdové polepšení svého života, kteréž také provedla, neboť 47 roků potom žila na poušti v tuhém pokání.

3. Milosti pomáhající je třeba spravedlivému: *a)* aby v milosti posvěcující setrval; *b)* aby záslužné skutky konal.

a) Spravedlivým sluje křesťan, jenž očištěn jsa ode všech těžkých hříchů, nalezá se ve stavu posvěcující milosti, kteráž ho činí Bohu milým, dítkem Božím a dědicem království nebeského. V této spravedlnosti nemůže žádný člověk po delší dobu a tím méně do smrti setrvati bez zvláštní pomoci Boží.

Byli sice mnozí učenci, kteří tvrdili, že spravedlivý člověk nepotřebuje pomáhající milosti, aby ve ctnostném a svatém životě až do smrti setrvati mohl, poněvadž milost posvěcující a ctnosti, jimiž duše spravedlivého jest ozdobena, dostačují ku konání záslužných skutků a k dosažení věčné blaženosti. Církev sv. však na základě výroků Písma sv. a věhlasných učitelů církevních učí, že i spravedliví a ctnostní lidé potřebují ustavičně pomáhající milosti, kteráž jejich rozum osvěcuje, vůli povzbuzuje a posiluje, aby dobré skutky konali a hříchu se uchránili Církev sv. učení toto prohlásila již dříve na sněmech církevních, zvláště však na sněmu Tridentském učení toto prohlásila za článek víry těmito slovy: „Tvrdil li by kdo, že ospravedlněný bez zvláštní pomoci Boží v dosažené spravedlnosti vytrvati může nebo že s pomocí tou setrvati nemůže, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. ses. VI. 22.)

Toto učení katol. církve potvrzuje písmo sv. Pán Ježíš napomínal sv. apoštoly ku bdělosti a ustavičné modlitbě, aby odolati mohli pokušení ďábelskému, když jim pravil: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocné (Mat. 26, 41.) Pokušení zajisté přichází na každého člověka. I svatí a spravedliví lidé ustavičně musí bojovati proti žádostem těla a proti pokušením ducha zlého a proto, jak dí sv. Pavel, „s bázní a třesením spasení své konají.“ (Filip. 2, 12) Ze slov těch poznáváme, že i spravedlivým jest velmi nesnadno setrvati

ve spravedlnosti až do smrti. Sv. Celestin, papež, praví, že i pokřtění a ospravedlnění milostí posvěcující nejsou schopnými přemáhati pokušení ďábelská bez zvláštní pomoci Boží. Sv. Tomáš Aqu. vysvětluje slova tato praví, že přirozenost lidská, ačkoliv milostí posvěcující jest očištěna a uzdravena, přece zůstává v ní náklonnost ke hříchu. Rozum jest zatemněn a vůle seslabena, takže sami ze sebe nepoznáváme dokonale, co ku spáse duše své mysliti a činiti máme, jak praví kniha Moudrosti: „Myšlení zajisté lidí smrtelných jsou bázlivá, a nejistí důmyslové naši.“ (Moudr. 9, 12.) Proto tedy i spravedliví potřebují pomoci Boží ke všemu dobrému a musí se i oni modliti: „A neuvoď nás v pokušení.“

Spravedliví nemohou se také uchrániti všedních hříchů bez zvláštní pomoci Boží. Bludaři Pelagiáné učili, že ospravedlněný člověk vlastními silami může se uchrániti každého hříchu. Blud tento zavrhla církev sv. na sněmu Tridentském těmito slovy: „Tvrdil-li by kdo, že člověk jednou ospravedlněný může se bez zvláštního přispění Božího uchrániti po celý život všech hříchů i všedních, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. ses. VI. 23.)

Učení církve sv. potvrzuje písmo sv. i zkušenost naše; Písmo sv. dosvědčuje přemnohými výroky i příklady že i svatí a spravedliví podrobeni jsou chybám a často dopouští se malých neb všedních hříchů. Tak praví sv. Jan: „Díme-li, že nemáme hříchu, sami sebe svádíme a pravdy v nás není,“ (1. Jan 1, 8.) a sv. Jakub dí: „Ve mnohém zajisté klesáme všickni.“ (Jak. 3, 2.) Jsme-li tedy všichni podrobeni chybám, potřebujeme zvláštní pomoci Boží, abychom se i všedních hříchů uchrániti mohli. Spravedlivý člověk může se sice některých všedních hříchů uchrániti po nějakou dobu, avšak po celý život ani největší světec nemůže se některého všedního hříchu uchrániti bez zvláštního přispění Božího. Proto bl. Tomáš Kemp. dí: „Nestáváť žádné svatosti, jestliže ty, Pane, ruku svou odjímáš. Neprospívá žádná moudrost, jestliže ty jí neřídíš. Nepomáhá síla jakákoliv, jestliže ty chrániti ustáváš. Neníť čistota bezpečna, jestliže jí neostříháš. Neplatnost jest vlastní chránění, kde není tvé svaté ochrany. Neboť sami sobě zanecháni toneme a hyneme; Tebou však navštíveni, rychle opět pozdviženi a obživeni býváme. Nestálí zajisté jsme, ale skrze tebe dochásíme utvrzení; sami v sobě stydneme, ale skrze tebe zápalu nabýváme.“

b) Milosti pomáhající potřebuje spravedlivý, aby skutky záslužné konal.

Ačkoliv spravedlivý člověk jest ve stavu posvěcující milosti a tudíž dítkem Božím, přece ustavičně potřebuje milosti pomáhající, aby dobré skutky konati počal, dále konal a dokonal. Ku každému

dobrému a záslužnému skutku potřebují spravedliví milosti pomáhající. Pravdu tuto prohlásila církev sv. také na sněmu Tridentském proti některým, kteří tvrdili, že spravedlivý člověk bez pomáhající milosti může konati záslužné skutky pro nebe. Církev sv. prohlásila: „I Kristus jako hlava v údy, jako vinný kmen v ratolesti, v ospravedlněné neustále sílu vlévá, kterážto síla dobré jejich skutky vždy předchází, doprovází a následuje a bez nížto by nižádnou měrou Bohu milé a záslužné býti nemohly.“ (Trid. ses. VI. 16.) Církev sv. učení toto prohlásila na základě výroků samého božského Spasitele. Pravilť Pán Ježíš apoštolům: „Zůstaňtež ve mne a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu: tak ani vy, leč zůstanete ve mně. Já jsem vinný kmen, vy ratolesti: Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé, nebo beze mne ničehož nemůžete učiniti.“ (Jan 15, 4, 5.) Pán Ježíš připodobňuje sebe ku vinnému kmenu, apoštoly pak k ratolestem. Ratolest, která není s kmenem spojena a nepřijímá z něho živoucí šťávy, nenese žádného ovoce a uschne; ratolest pak, která s kmenem jest spojena a od kmene přijímá živoucí šťávu, žije a ovoce přináší. Kristus Pán jest tím kmenem, kterýž život dává všem, kteří s ním jsou spojeni jako ratolesti s kmenem. Milost Boží jest tou živoucí šťávou, která údy těla Kristova oživuje a působí, že vydávati mohou ovoce dobrých skutků. Tato síla, tato pomoc Boží jest všem nám potřebna, takže bez ní nikdo, byť by byl i apoštolem nebo světcem, ničeho záslužného pro nebe učiniti nemůže.

Že i spravedliví potřebují milosti pomáhající ku konání záslužných skutků, potvrzují také církevní učitelé, zvláště svatý Augustin, jenž dí: „Jako oko tělesné ničehož nemůže viděti, byť zcela zdrávo bylo, není-li září světla podporováno, tak ani člověk již ospravedlněný nemůže spravedlivě živ býti, jestliže věčným spravedlnosti světlem nejsvětějšího Boha podporován není“

Víme-li tedy, že bez milosti Boží nemůžeme ani v dobrém setrvati, ani něčeho pro nebe záslužného učiniti, nechlubme se dobrými skutky a spravedlností svou, jakoby byly ovocem našeho přičinění. Pamětlivi buďme slov sv. Pavla: „A co máš, čehož jsi nepřijal? Pak-li jsi přijal, proč se chlubíš, jako bys byl nepřijal?“ (I. Kor. 4, 7.) Všechno, co dobrého činíme, připisovati musíme milosti Boží, proto chlubme se v Pánu, jak praví sv. Augustin: „Od počátku obrácení až do konce chlubme se v Pánu. Neboť jako nikdo nemůže bez Pána něco dobrého dokonati, tak nikdo nemůže bez Pána něco dobrého počíti.“ Buďme tudíž vždy pokornými, konáme-li mnoho dobrého, a nikdy nepřipisujme zásluhy sobě, nýbrž Bohu a jeho pomoci; avšak také nespoléhejme na vlastní sílu svou,

nýbrž děkujme Bohu, kterýž milostí svou nás předchází, doprovází a pobádá, a prosme ho ustavičně, aby nám potřebné milosti vždy uděloval.

517. *„Zdali Bůh uděluje každému člověku milosti pomáhající?“*

Bůh uděluje každému člověku milost pomáhající, které potřebuje, by spasen byl; nebo Bůh „chce, aby všickni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli.“ (I. Tim. 2, 4.)

Bůh nestvořil člověka pro tento svět, nýbrž pro sebe a věčnou blaženost. Proto vůlí Boží jest, aby všichni lidé dosáhli nadpřirozeného cíle, ku kterémuž je povolal. Že Bůh má upřímnou vůli všecky lidi spasiti, poznáváme ze všeho toho, co pro spásu duší lidských učinil a činí. Bůh poslal na svět svého jednorozeného Syna, aby padlé člověčenstvo vykoupil a bránu nebeskou jim opět otevřel. „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3, 16.) Pán Ježíš veřejně hlásal, že jedině pro to přišel na svět, aby nás osvobodil z moci pekla a hříchy naše krví svou smazal. Pravilť Pán Ježíš: „Neboť přišel Syn člověka spasit, co bylo zahynulo.“ (Mat. 18, 11.) Poněvadž Kristus Pán přišel na svět, aby hledal, co bylo ztraceno, a spasil, co bylo zahynulo, proto dílo jeho vykupitelské nevztahovalo se pouze na národ vyvolený nebo na některé národy, nýbrž na všecky lidi a národy na světě. Bůh tedy, jak dí sv. Pavel, „chce, aby všickni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli“ (I. Tim. 2, 4.), t. j. Bůh upřímně si žádá, aby všickni lidé bez výjimky došli spasení a aby Krista a jeho sv. učení poznali, neboť Kristus Pán jest naším prostředníkem u Otce nebeského a jedinou cestou, která k Bohu vede. To potvrzuje sv. Pavel, jenž dí: „Jeden jest zajisté Bůh, jeden také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Ježíš Kristus, kterýž dal sebe samého na vykoupení za všecky, na svědectví časy svými.“ (I. Tim. 2, 4—6. Ze slov sv. Pavla poznáváme, že Bůh chce všecky lidi spasiti a že proto Kristus Pán za všecky umřel, aby všickni ze zásluh jeho na kříži dobytých čerpali ku svému spasení. Poněvadž tedy Bůh chce všecky lidi spasiti, proto musí také všem lidem tolik milosti a prostředků udíleti, aby spasení dojíti mohli. Ke spasení pak je nevyhnutelně třeba milosti; proto Bůh všem lidem bez výjimky uděluje tolik milosti, kolik každý potřebuje, aby spasení dosáhl. Bůh nikoho nevyjímá ze své lásky, ale uděluje milost všem lidem bez rozdílu: *a)* pohanům a židům; *b)* jinověrcům; *c)* hříšníkům; *d)* spravedlivým.

a) **Bůh uděluje dosti milosti nevěřícím pohanům a židům.**

Bůh pohanům, židům a vůbec nevěřícím, kteří ničeho neslyšeli ani o Kristu Pánu ani o jeho učení, dosti uděluje milosti, aby ku poznání pravdy přišli a duši svou spasiti mohli. Kterých prostředků užívá Bůh, aby nevěřící spaseni byli, není nám lidem známo. Z Písma sv. však víme, že Bůh pohanům různým způsobem zjevoval svou lásku a milosrdenství své, aby ku poznání Boha přišli a o spásu duše své pečovali. Tak sv. Pavel pravil obyvatelům v Lystře: „Kterýžto (Bůh) za předešlých věků nechával všech národů choditi po cestách svých. Avšak nenechal sebe bez osvědčení, dobře čině s nebe, dávaje deště a úrodné časy, naplňuje pokrmem a utěšením srdce naše.“ (Sk. ap. 14, 15, 16) Z těchto dobrodiní, která pohanům Bůh dával, mohli poznati jeho jsoucnost a také jeho lásku, a proto mohli jemu sloužiti a tím o spásu duše své pečovati.

Mimo to Bůh vepsal i do srdce pohanů zákon, dle něhoo poznávají dobré, jež konati mají, a zlé, jehož se mají varovati. Poslouchají-li tudíž pohané hlasu svého svědomí, mohou i oni mnoho dobrého pro spásu duše své vykonati. Bůh také uděluje pohanům dosti milosti, aby se varovali zlého, jež přirozeným rozumem poznávají, neboť jak dí sv. Jan „Bůh jest světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět.“ (Jan 9.) Bůh jest, jak dí sv. Chrysostomus, slunce milosti, kteréž svítí všem lidem, kteří nezavírají srdce svého. Odporuje-li člověk hlasu Božímu, nekoná-li dobré, k němuž ho Bůh milostí svou pobádá, pak jest to jeho vinou, nepřijde-li ku poznání pravdy a nedosáhne-li věčného života. Snaží-li se však podle svého vědomí a svědomí konati dobré a varovati se zlého, pak přivede ho Bůh jistě ku poznání pravdy a propůjčí mu dosti milosti, aby spasení dosáhl.

Že Bůh i pohanům uděluje dosti milosti, aby ku poznání pravdy přišli, ukázal Bůh na pohanském setníku Korneliovi a komorníku královny Etyopské.

V městě Cesareji byl pohanský setník jménem Kornelius, jenž sice byl pohanem, ale znal již pravého Boha a žil dle jeho zákona nábožně, bohabojně, i se vším domem svým. Byl také velmi dobročinným a mnoho se modlil, aby mu Bůh poznati dal pravdu. A Bůh prosby jeho vyslyšel. Poslal k němu anděla, kterýž mu jménem Božím oznámil: „Modlitby tvé a almužny dobyly ti u Boha té milosti, abys poznal pravdu, po které toužíš.“ Druhého pak dne přišel k němu sv. Petr, jenž zvláštním zjevením byv od Boha poučen, kázal v domě jeho o Kristu Ježíši a Kornelius i celý jeho dům dali se pokřtíti.

Také nejvyšší komorník královny Etyopské milostí Boží přišel ku poznání pravdy. Komorník byl v Jerusalémě na slavnosti, aby se tam pravému Bohu klaněl. Byl sice pohanem, ale věřil v jednoho Boha a poněvadž věděl, že pouze israelité věří v jednoho Boha, proto zachovával obřady židovské a připravoval se ku přijmutí víry židovské. Když se navracel z Jerusaléma, pilně četl cestou Isaiáše proroka, ale nerozuměl, o kom by prorok mluvil. Z vnuknutí Božího připojil se k němu jáhen Filip a nabídl se mu, že mu vysvětlí proroctví Isaiášovo. Komorník jsa velice žádostiv poučení, vyzval radostně sv. Filipa, aby k němu přisedl a slova prorocká mu vyložil. Sv. Filip nyní kázal o Kristu Pánu a dokazoval komorníkovi, že Pán Ježíš jest tím Vykupitelem, o němž prorok mluví. Komorník pozorně poslouchal a uvěřil. I toužil státi se křesťanem. Když přijeli k vodě, zvolal: „Aj, voda! což zbraňuje, abych nebyl pokřtěn?“ Řekl pak Filip: „Věříš-li celým srdcem, možnáť.“ A on odpověděl: „Věřím, že Syn Boží jest Ježíš Kristus.“ I sestoupili oba do vody a Filip komorníka pokřtil. (Sk. op. 8.) Načež komorník pln radosti nad milostmi přijatými, navrátil se do vlasti své, kdež, jak vypravuje ústní podání, kázal evangelium.

b) Bůh uděluje dosti milosti jinověrcům a bludařům, aby ku poznání pravdy přišli a dosáhli věčného spasení.

Ačkoliv katol. církev učí, že jest samospasitelnou, t. j. že kdo není její údem ani viditelným ani neviditelným, nemůže žádným způsobem dosáhnouti spasení duše své, přece však církev nikoho ani neodsuzuje ani nezavrhuje, nýbrž učí, že i jinověrci mohou mimořádným působením milosti Boží dosáhnouti věčného života, zachovávají-li přikázání Boží, varují-li se hříchu a touží-li upřímně po pravdě. Bůh často i jinověrcům uděluje milosti, že poznají pravdu a navrátí se do lůna pravé církve Kristovy. Dějiny připomínají nám dosti příkladů, kterak působením milosti Boží mnozí zatvrzeli protivníci a bludaři ku poznání pravdy přišli. — Jistý lékař v Karolíně v Americe, protestant, čítal severoamerické noviny, v nichž v pondělí i krátký obsah kázání katolických býval uveřejňován. Jeden takový výtah kázání arcibiskupa katolického v Novém Jorku lékaře tak dojal, že si umínil, státi se katolíkem. Ježto na blízku žádného katolíka nebylo, napsal psaní s adresou: „katolickému knězi ve Wilingtonu“ a hle, ono se dostalo do rukou apoštolskému vikáři Giblonse. Tento zodpověděl psaní, po několikátém vzájemném dopisování poslal lékaři několik vhodných knih a za krátký čas přišel tento s celou rodinou do Wilingtonu a vstoupil do církve katolické. Doma obrátil čtyry bratry a když

konečně přišel kněz sloužiti mši sv., dítky křtíti a jinými svátostmi přisluhovati: kázal několikráte na návsi četně shromážděným občanům a brzy se přiznávalo dosti rodin ke katolické církvi.

c) Bůh uděluje hříšníkům dosti milosti, aby se k Bohu obrátili a spaseni byli.

Bůh ani hříšníků neopouští, nýbrž uděluje i jim dosti milosti, aby spaseni byli. Že Bůh chce, aby i hříšníci byli spaseni, poznáváme ze všeho toho, co Bůh pro spásu hříšníků učinil a dosud činí. Bůh od počátku světa hříšníky různým způsobem ku pokání a polepšení života napomínal a povzbuzoval. Tak volal Hospodin ústy proroka Ezechiele: „Zda-li vůle má jest smrt bezbožného, praví Pán Bůh, a ne aby se obrátil od cest svých a živ byl? Obraťte se a čiňte pokání ze všech nepravostí svých: a nebude vám ku pádu nepravost.“ (Ezech. 18, 23, 30.) A u proroka Isaiáše volá Hospodin: „Obraťte se ke mně, a spaseny budete všecky končiny země.“ (Is. 45, 22.) Bůh tedy již v starém zákoně vzbuzoval sv. proroky, kteří jménem jeho hříšníky ku pokání napomínali. Zvláště však poslal Bůh na svět svého jednorozeného Syna, aby hledal, co bylo ztraceno a spasil, co bylo zahynulo. Pán Ježíš také veřejně hlásal, že přišel na svět, aby hříšníky k Bohu přivedl, neboť pravil: „Nepřišel jsem volat spravedlivých, ale hříšných ku pokání.“ (Luk. 5, 32.) Pán Ježíš také hříšníky vyhledával, k sobě je volal, je navštěvoval a s nimi stoloval, ačkoliv fariseové jeho jednání odsuzovali a proti němu reptali. Hříšníci také k Pánu Ježíši se přibližovali a vídouce jeho mírnost a lásku, jej milovali a přemnozí pokání činili na př. Maria Magdalena, Zacheus a jiní. Že Pán Ježíš přišel na svět hledat a spasit hříšníků, ukázal zvláště krásným podobenstvím o ztracené ovci a o ztraceném penízi. Jako dobrý pastýř hledá ztracenou ovci a nalezna ji raduje se, tak Bůh hledá hříšníka a když ho nalezne, raduje se, jak dí Pán Ježíš: „Pravímť vám, že tak bude větší radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím, než-li nad devadesáti devíti spravedlivými, kteříž nepotřebují pokání.“ (Luk. 15, 7.) Konečně Pán Ježíš za hříšníky vycedil svou krev, aby spaseni byli.

Když tedy Bůh od počátku světa tolik činil pro spásu hříšníků, jistě i dnes chce, aby spaseni byli, a proto také uděluje jim milosti, aby hříchy své poznali a k Bohu se obrátili. Bůh také největším hříšníkům, jak dlouho jsou na světě, tolik milosti uděluje, kolik potřebují ku spasení duše své. Někteří učenci byli sice toho mínění, že Bůh zatvrzelým hříšníkům konečně veškeru milost odjímá; avšak učení toto odporuje lásce a milosrdenství Božímu, jenž nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl.

Kdyby Bůh zatvrzelému hříšníku navždy odňal svou milost, odevzdal by ho hroznému osudu věčného zavržení, jemuž by nemohl ujíti. Hříšník by pak z nutnosti páchal hříchy a tím by rozmnožil pekelné tresty, které ho na věčnosti očekávají. Kdyby Bůh hříšníku odňal svou milost, odňal by mu zároveň možnost obrácení a napravení všech nepravostí a uvedl by ho do hrozného zoufalství. Ďábel měl by hříšníka úplně ve své moci a svým pokušením snadněji by v srdci jeho potlačil i přirozenou touhu po obrácení a polepšení života. Ze zkušenosti víme, jak těžká je to práce, aby zatvrzelý hříšník pohnut byl ku pokání. Mnohý starý hříšník i na smrtelném loži nechce slyšeti o pokání, darmo mu přátelé připomínají milosrdenství a lásku Boží, darmo mu připomínají příklady, kterak Bůh i největším hříšníkům v posledním okamžiku udělil milost lítosti a pokání. Hříšník je ke všemu zatvrzelým a myslí, že vše je již pozdě a ztraceno. Kdyby tedy Bůh skutečně hříšníkům navždy odňal svou milost, musili by všickni hroznou smrtí umírati a musili by zoufale volati: „nám již není pomoci, Bůh se od nás odvrátil, Bůh nás opustil a zavrhl.“

Kdo z nás, drazí v Kristu, domnívá se, že by Bůh byl tak tvrdým ke svým tvorům, které přece miluje? Byl-li by kdo přece toho mínění, poslyš, co praví Hospodin u proroka Isaiáše: „Zda-liž se může zapomenouti žena nad nemluvňátkem svým, aby se neslitovala nad synem života svého? a byť ona se zapomenula, já však nezapomenu se nad tebou.“ (Is. 49, 15) Sv. Petr také poukazuje na veliké milosrdenství a shovívavost Boží s hříšníky, neboť praví: „Nemeškáť Bůh slibem svým, jakož někteří za to mají: ale trpělivě čeká pro vás, nechtě, by kteří zahynuli, ale aby se všickni obrátili ku pokání.“ (II. Petr 3, 9.)

Z těchto a jiných výroků písma sv. poznáváme, že Bůh největšího hříšníka ani v posledním okamžiku neopouští, nýbrž i tehdy, kdy již takřka stojí před branou nebeskou, tluče na srdce jeho volaje: čiň pokání, obrať se ke mně, doufej v milosrdenství mé! Že Bůh i největším hříšníkům až do konce života uděluje dosti milosti, aby spaseni byli, vidíme na obrácení kajícího lotra. Lotr tento byl vrahem a velikým zločincem, a proto odsouzen byl k smrti. Ukřižován byl s Pánem Ježíšem po jeho pravici. Když viděl neobyčejnou trpělivost a lásku umírajícího Spasitele, když slyšel jeho modlitbu za nepřátele, velice byl dojat. Milost Boží dotkla se srdce jeho hříšného a zatvrzelého, a lotr počal hříchů svých litovati, z nich se vyznávati, a konečně pln jsa důvěry v milosrdenství Boží prosil Pána Ježíše o milost: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého!“ I řekl mu Ježíš: „Zajisté pravím tobě: dnes budeš se mnou v ráji.“ (Luk. 23, 42. 43.)

Odpustil-li Kristus Pán lotru všecky jeho hříchy, udělil-li mu v poslední hodince života svou milost, aby se obrátil, uděluje zajisté ustavičně všem hříšníkům dosti milosti, aby se poznali a k Bohu zavčas obrátili. Proto nikdo nezoufej, Bůh nikoho neopouští, avšak nepohrdej milostí a pomocí Boží, nýbrž uchop se ruky Boží, čiň pokání a navrať se k Bohu svému.

d) Bůh uděluje dosti milosti spravedlivým, aby pokušení odolali a v dobrém setrvali.

Bůh mnohá pokušení dopouští i na spravedlivé, aby je buď zkoušel anebo ku bdělosti a opatrnosti povzbuzoval. Bůh však nikoho v boji proti pokušení neopouští, nýbrž uděluje každému dosti milosti, aby nad pokušením zvítězil, o čemž poučuje nás sv. Pavel, jenž dí: „Věrnýť pak jest Bůh, kterýž nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete, ale učiní s pokušením také prospěch, abyste je snésti mohli.“ (I. Kor. 10, 13.) Ze slov sv. Pavla také poznáváme, že Bůh na nikoho nedopouští více pokušení, nežli by mohl snésti. Proto však přece nesmíme spoléhati pouze na pomoc Boží, nýbrž musíme také proti pokušení bojovati, hříšné příležitosti všemožně se chrániti a v pokušení Boha o pomoc prositi.

Bůh uděluje spravedlivým milost, aby přikázání Boží věrně zachovávali a v dobrém až do konce setrvali.

Bůh nežádá od nás ničeho nemožného a ničeho nám neporoučí, čeho bychom nemohli vykonati, nýbrž pouze nás napomíná, abychom to činili, co učiniti můžeme, čeho však vykonati nemůžeme, k tomu nám slibuje svou pomoc. Proto praví Pán Ježíš: „Vezměte jho mé na sebe, a učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem: a naleznete odpočinutí duším svým. Jho mé zajisté jest sladké, a břímě mé lehké.“ (Mat. 11, 28—30.) A sv. Jan dí: „Přikázání jeho nejsou těžká.“ (I. Jan 5, 3.) Pro hříšníky jsou snad mnohá přikázání těžká, avšak nikoli proto, že by se jim nedostávalo milosti Boží, by je zachovávati mohli, nýbrž pro jejich zlou vůli, která nechce se podrobiti působení milosti a nechce s milostí pracovati. Pro spravedlivé však zachovávání přikázání není těžkým, protože ochotně působí s milostí pomáhající, kteráž jim zachovávání přikázání usnadňuje. Bůh spravedlivým uděluje hojně milosti, aby vůbec dobré konali, hříchu se chránili a v dobrém až do konce setrvali. O tom poučuje nás sv. Petr, jenž dí: „Bůh všeliké milosti, kterýž povolal nás k věčné slávě v Kristu Ježíši, onť vás, když maličko potrpíte, dokonalé učiní, utvrdí a upevní.“ (I. Petr. 5, 10.)

Ačkoliv Bůh všem lidem bez výjimky uděluje dosti milosti, přece neuděluje jí všem stejně, nýbrž jednomu více,

druhému méně; neboť milost jest dar, a proto Bůh, jenž jest pánem pokladu milosti, může udělovati lidem tolik milosti, kolik chce a kolik jest třeba.

Že Bůh každému neuděluje stejné milosti, poznáváme ze slov Páně, která pronesl nad obyvately měst Korozaim a Betsaidy: „Běda tobě, Korozaim, běda tobě, Betsaido: nebo kdyby v Tyru a Sidonu činěni byli divové, kteří učiněni jsou ve vás, dávno by byli v žíní a v popeli pokání činili.“ (Mat. 11, 21.) Ze slov Ježíšových poznáváme, že obyvatelé měst Korozaim a Betsaidy obdrželi více milosti než obyvatelé Tyru a Sidonu, neboť kdyby obyvatelé Tyru a Sidonu byli obdrželi tolik milosti, kolik obyvatelé Korozaim a Betsaidy, byli by se jistě k Bohu obrátili a pokání činili.

Bůh také nám katolickým křesťanům více uděluje milosti než ostatním, neboť církev Kristova má všecky poklady milosti, jichž nám Kristus Pán na kříži vydobyl, a proto tedy nám i více milosti uděluje. Kdo však více milosti obdržel, má také větší povinnost a zodpovědnost. Pravdu tu vysvětlil nám Pán Ježíš podobenstvím o hřivnách. Jednoho dne kázal Pán Ježíš o odplatě v nebesích a o posledním soudu, na kterémž podle zásluhy odměny dojdeme. I pověděl posluchačům podobenství o hřivnách. (Mat. 25.) Vznešený jeden člověk chtěje se odebrati na cesty, povolal k sobě služebníků svých a rozdal jim svůj majetek podle schopnosti jejich, aby s ním hospodařili. Jednomu dal 5 hřiven (jedna hřivna platila asi 30 tisíc korun), druhému dvě a třetímu jednu hřivnu, a pak odešel. Služebník, který obdržel 5 hřiven, pilně pracoval a vytěžil jiných 5 hřiven, rovněž i druhý získal nových dvou hřiven. Ale služebník, který přijal jednu hřivnu, zakopal ji do zemi a skryl peníze pána svého. Po nějakém čase vrátil se pán z cest svých a počal účtovati se svými služebníky. Služebníky, kteří z hřiven svěřených vytěžili jednou tolik, pán pochválil. Služebníka pak, který hřivnu zakopal do země, potrestal. Vzal mu hřivnu a dal ji věrným služebníkům, a neužitečného služebníka dal uvrhnouti do žaláře.

Z podobenství tohoto poznáváme, že Bůh některým lidem udělil více schopnosti a milosti a důležitější úřad, jinému pak méně milosti a méně důležitý úřad. Avšak každý má těžiti s těmi dary, jichž přijal, má jich užívati ke cti a slávě Boží, ku spáse duše své a ku blahu svého bližního. Kdo však darů Božích neužívá, kdo je zakopává do zemi, pohrdá Bohem a volá na sebe trest Boží.

Z podobenství tohoto také se učíme, že Bůh více milosti uděluje tomu, kdo horlivěji s milostí působí, kdo s větším sebezapřením a námahou povinnosti své koná.

Jako pán onen se služebníky svými účtoval, podobně jedná Bůh s námi. Kdo si udělené milosti váží a s ní horlivě pracuje, bude nad mnohem ustanoven, t. j. Bůh ho obdaří většími milostmi. Svatí apoštolové přijali od Pána Ježíše mnoho milostí, aby úřad svůj konati mohli. Že však milosti si vážili, z ní těžili, udělil jim Pán Ježíš hojněji milosti než všem věřícím. Zvláště sv Pavel obdržel mnoho milosti, avšak s milostí také horlivě pracoval, a proto Pán Ježíš přidal mu více milosti, jakž sám sv. apoštol se přiznává: „Milostí pak Boží jsem, co jsem, milost jeho ve mně marna nebyla, nýbrž hojněji než oni všickni jsem pracoval: avšak ne já, ale milost Boží se mnou.“ (I. Kor. 15, 10.)

Bůh také uděluje více milosti těm, kteří srdce své k působení milosti připravují a kteří o milost vroucně prosí.

Kdo koná milosrdné skutky, kdo trpělivě snáší nemoc a různá soužení, kdo horlivě slouží Bohu, tomu Pán Bůh dává více milosti, aby v dobrém až do konce setrval. My sice dobrými svými skutky nemůžeme si získati milosti, jinak by milost nebyla darem Božím; avšak konáním dobrých skutků nakloňujeme si Boha, jenž z lásky a milosrdenství svého skutky naše dobré odměňuje tím, že nám více uděluje milosti, abychom horlivěji sloužili Bohu a v dobrém prospívali.

Zvláště však Bůh hojněji uděluje milosti těm, kteří o ni vroucně prosí. Vroucná a vytrvalá modlitba jest jistě jedním z mocných prostředků, jimiž dosáhnouti můžeme milosti. Pravilť Pán Ježíš: „Proste a bude vám dáno. Poněvadž tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávati synům svým; čím více otec váš, jenž jest v nebecích, dá dobré věci těm, kteříž ho prosí?“ (Mat. 7, 11) Udělují-li lidé přátelům svým hojně darů, jistě i Bůh udělí nám více milosti, budeme-li ho o to vytrvale prositi. K této naději a důvěře povzbuzuje nás sv. Pavel, jenž dí: „Přistupme tedy s doufáním k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a nalezli milost k příhodné pomoci.“ (Žid. 4, 16) Prosme tedy ustavičně o milost, a Otec náš nebeský prosby naše vyslyší a udělí nám hojněji milosti, abychom v dobrém setrvali a hříchu se uchránili.

Bůh uděluje pomáhající milosti všem lidem, pohanům i křesťanům, hříšníkům i spravedlivým, aby všickni spaseni byli; avšak milost sama nepůsobí našeho spasení, nýbrž člověk musí s milostí spolupůsobiti.

518. *„Působí-li milost sama naše spasení?“*

Milost sama nepůsobí našeho spasení, poněvadž nás nenutí, nýbrž jen podporuje; proto nesmíme milosti odpírati, nýbrž musíme ji ochotně přijímati a s ní věrně spolupůsobiti.

Víra sv. nás učí, že milosti Boží ke spasení nevyhnutelně jest třeba, poněvadž člověk nemůže si přirozenými svými silami zasloužiti věčné blaženosti. Bůh však uděluje všem lidem tolik milosti, kolik potřebují, aby spasení došli. Aby však milost Boží nás spasila, třeba jest také našeho spolupůsobení, to jest, musíme sami chtíti s milostí působiti, poněvadž milost Boží nás nenutí.

Milost Boží jest jako slunce, které paprsky svými zapuzuje tmu a všechno osvětluje. Zavře-li však člověk oči, nemůže světlo účinkovati. Podobně milost osvěcuje náš rozum nebeským světlem a působí nebeskou sílou na naši vůli, avšak působení její bývá bez účinku, zavře-li člověk před ní srdce své, nechce-li poslouchati hlasu Božího. Člověk tedy má svobodnou vůli, a Bůh, jenž mu ji dal, nechce mu jí bráti udělováním milosti, nenutí ho násilím, aby milost přijal a s ní působil Bůh chce, aby člověk svobodně a dobrovolně s milostí působil a tím odměny si zasloužil.

Pravdu tuto hlásala a hájila vždy církev katolická proti bludařům, kteří popírali svobodnou vůli lidskou. Byli to zvláště tak zvaní reformatorové protestantští, kteří učili, že člověk nemůže odpírati milosti Boží, poněvadž prý milost vlastně jest vůlí Boží, jíž se každý člověk podrobiti musí. Bludné toto učení bylo důsledkem bludného učení o svobodné vůli lidské. Reformatorové totiž učili, že vůle lidská po pádu prvních lidí úplně byla zkažena, a proto člověk nemůže prý si svobodně zasloužiti ani nebe ani pekla.

Církev katolická blud tento zavrhla na sněmu Tridentském těmito slovy: „Tvrdil-li by kdo, že svobodná vůle člověka Bohem pohnutá a povzbuzená nic spolu nepůsobí přisvědčujíc Bohu povzbuzujícímu a volajícímu, aby k obdržení milosti ospravedlnění se rozpoložila a připravila; aniž že by nepřisvědčovati mohla, kdyby chtěla, nýbrž že jako cosi bezživotného zhola nic nečiní a veskrz trpně se má, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. s VI. 4.)

Tento článek víry, který církev sv. na sněmě prohlásila, potvrzuje písmo sv., které mnohými výroky svými dosvědčuje, že člověk má svobodnou vůli a tudíž že může činiti buď dobré nebo zlé, a že může s milostí působiti anebo nemusí. Že člověk může se svobodně rozhodnouti pro dobré nebo zlé, dosvědčuje moudrý Sirach, jenž dí: „Kdo zkušen jest v tom, a dokonalým uznán, tomu bude sláva věčná: anť mohl přestoupiti, a nepřestoupil: zlé činiti, a neučinil,“ (Sirach 31, 10) a na jiném místě praví: „Budeš-li chtíti přikázání zachovávati, zachovají tebe.“ (Sir. 15. 16.) A u proroka Jeremiáše praví Hospodin: „Aj, já dávám před vámi cestu života i cestu smrti,“ (Jer. 21, 8) t. j. můžete si vyvoliti, co chcete, buď život věčný nebo věčné zavržení.

Můžc-li tedy člověk voliti si buď život nebo smrt, má-li svobodnou vůli, aby přikázání buď zachovával anebo je přestupoval, má také na vůli buď s milostí působiti nebo jí odpírati. Že Bůh člověka nenutí, aby s milostí působil, nýbrž pouze vůli jeho povzbuzuje a k sobě ji přitahuje, potvrzuje písmo svaté. Tak Hospodin volá u proroka Isaiáše: „Mluvil jsem a neslyšeli jste, a činili jste zlé před očima mýma a čehož jsem nechtěl, zvolili jste.“ (Is 65, 12.) Zvláště však Pán Ježíš mnohými výroky a podobenstvími svými ukázal, že nikoho nenutí, aby s jeho milostí působil, nýbrž že každý může si svobodně vyvoliti buď život věčný nebo věčnou smrt. Čtemeť ve Zjevení sv. Jana: „Aj, stojím u dveří a tluku: jestliže kdo uslyší hlas můj a otevře mi dvéře, vejduť k němu a budu s ním večeřeti, a on se mnou.“ (Zj. 3, 20.) Pán Ježíš těmito slovy praví, že nikoho nenutí, aby se k Bohu obrátil a pokání činil, nýbrž že pouze tluče na dvéře jeho svědomí, t. j. milostí svou ho předchází a povzbuzuje, aby hříšnost svou poznal a pokání činil. Uposlechne-li hlasu jeho, slibuje mu velkou odměnu: „Vejdu k němu a budu s ním večeřeti, a on se mnou,“ t. j. posilním ho ve všech pozemských strastech a potom vezmu ho k sobě do věčné blaženosti.

Milost Boží nás tedy nenutí, neboť pak by nás Bůh nevolal a nenapomínal ku pokání, a také by nám nemohl ani odměny slibovati ani trestem věčným vyhrožovati. Z toho tedy poznáváme, že milost Boží, jak učili reformatorové, není vůlí Boží, jíž nutno se podrobiti, nýbrž že milost Boží jest nadpřirozené světlo, které rozum náš osvěcuje, abychom vůli božskou poznali, a že jest nadpřirozená pomoc Boží, která naši vůli povzbuzuje a posilňuje, aby ochotně činila to, co Bůh chce. Bůh ovšem si přeje, aby člověk milost Boží přijal a s ní působil, přece však ho nenutí násilím, nýbrž ponechává mu na vůli, aby buď s milostí působil anebo jí odpíral; za to však Bůh ponechává si právo, věčnou blažeností odměniti ty, kteří hlasu jeho poslechli, a potrestati ony, kteří milosti jeho odpírali.

Milost tedy sama nepůsobí našeho spasení, nýbrž pouze nás podporuje, abychom snadněji dosáhli věčné blaženosti. Poněvadž pak Bůh chce, abychom všickni byli spaseni, proto nesmíme milosti Boží odpírati. Kdo odpírá milosti, dopouští se těžkého hříchu a chystá si věčné zavržení. O tom poučuje nás písmo sv. mnohými příklady.

První odpíral milosti Boží Kain. Rozhněval se na bratra svého Abela a nenáviděl ho, protože Bůh na oběť Abelovu shlédl se zalíbením a na jeho neshlédl. Kain se domníval, že Abel jest tím vinen, že oběť jeho Bohu se nelíbila, zapomínaje, že on sám

zavinil nelibost Hospodinovu svým hříšným myšlením a životem. Hněval se na bratra tak, že opadla tvář jeho. Bůh napomínal Kaina a sliboval mu touž milost a lásku, kterou oblažoval nevinného Abela, když mu pravil: „Zda-liž nevezmeš odplaty, budeš-li dobře činiti, pak-li zle, hned ve dveřích hřích přítomen bude? Ale pod tebou má býti žádost jeho, a ty panovati máš nad ním.“ (I. Mojž. 4, 7.) Ale Kain odpíral milosti Boží, nedbal dobrého napomenutí a hrozby Hospodinovy. Choval dále hněv v srdci svém, až pak zabil bratra svého. „Kde jest Abel, bratr tvůj?“ volal s nebe Hospodin. Bůh touto otázkou chtěl Kaina ještě naposledy pohnouti ku poznání hříchu a ku pokání. Avšak Kain tak se zatvrdil v srdci svém, že zpurně odpověděl: „Nevím. Zda-liž jsem já strážným bratra svého?“ Poněvadž Kain zatvrzele odpíral milosti Boží, která ho napomínala k lítosti, následoval proto hned rozsudek Boží: „Zlořečený budeš na zemi, která přijala krev bratra tvého.“ (I. Mojž. 4.)

Milosti Boží odpírali vůbec židé a zvláště obyvatelé města Jerusaléma. Pán Ježíš po 3 leta neunavně volal národ israelský do svého království, mnohými zázraky potvrzoval své poslání božské, avšak většina židů zatvrzele odpírala hlasu Božímu, tak že Pán Ježíš na tvrdost jejich si stěžoval, řka: „Nebo ztučnělo srdce lidu tohoto a ušima těžce slyšeli a oči své zamhouřili, aby snad někdy očima neuzřeli a ušima neuslyšeli a srdcem nesrozuměli a neobrátili se, a abych jich neuzdravil.“ (Mat. 13, 15.) A nad zatvrzelým Jerusalémem plakal Pán Ježíš volaje: „Jerusaléme, Jerusaléme, kterýž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteříž k tobě posláni jsou: kolikrátkoli jsem chtěl shromážditi syny tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi. Aj, zanechá se vám dům váš pustý.“ (Mat. 23, 37. 38.)

Ve slovech těchto obsažena jest spravedlivá žaloba, neboť židé, ačkoliv od svého vyvolení za národ Boží neobyčejných milostí od Boha obdrželi, přece nevážili si dobrodiní Božího, nýbrž pronásledovali sv. proroky, z nichž mnohé zabili. Pán Ježíš pak je ustavičně poučoval a napomínal, avšak vše bylo marným. Židé trvali ve své zatvrzelosti dále a dopouštěli se hroznějších ještě zločinů. Ukřižovali Pána Ježíše, pronásledovali jeho apoštoly a nenávistí zuřili proti věřícím. Právem tudíž volal k nim sv. Štěpán: „Tvrdé šije a neobřezaných srdcí a uší! Vy se vždycky protivíte Duchu svatému, jakož otcové vaši, takť i vy.“ (Sk. ap. 7, 51.) Národ židovský proto také trestu Božímu neunikl. Město Jerusalem r. 70 po Kristu bylo zbořeno, tak že v pravdě kámen na kameni nezůstal, a židé rozptýleni byli do všech končin země. Vpravdě dům jejich zůstal pustým.

Aby milost nás spasila, nesmíme jí pouze odpírati, nýbrž musíme ji ochotně přijímati a s ní věrně spolupůsobiti.

Milost Boží tluče na dvéře srdce našeho, napomíná a přitahuje nás k Bohu, abychom dobré konali a v dobrém až do konce setrvali. Proto musíme ochotně milost Boží přijímati a srdce své jí otevříti; musíme milosti Boží se uchopiti jako tonoucí, chce-li se zachrániti, chytá se pomocné ruky. Hříšník musí s milostí působiti, chce-li opravdu se polepšiti a k Bohu dokonale se obrátiti. Bez našeho spolupůsobení a přičinění ničeho nám neprospěje milost Boží. Proto dí sv. Augustin: „Ten, kterýž tě stvořil bez tebe, neospravedlní tě bez tebe; stvořil tě, o tom nevědoucího, a ospravedlní tě, jen budeš-li chtíti.“ Milost Boží ovšem má na naší spáse a vůbec všem dobrém první a největší zásluhu, neboť bez milosti Boží nemůžeme sami ze sebe ničeho pro nebe záslužného učiniti; aby však naše dobré skutky pro nebe byly záslužnými a aby byly našimi skutky, musíme také sami něco činiti, musíme totiž s milostí Boží spolupůsobiti Bůh nás tedy bez nás neospravedlní, neboť on chce, abychom si svými dobrými skutky, zachováváním přikázání, trpělivostí a konáním křesťanských ctností nebe zasloužili, k čemuž nás sám Pán Ježíš povzbuzuje: „Až dosaváde trpí království Boží násilí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je.“ (Mat. 11, 12.) Kdo pro spásu duše své ničeho nečiní, kdo s milostí nepůsobí, darmo čeká na odplatu v nebi. Kdo však pracuje a namáhá se, aby spasení došel, toho Bůh neopouští a nenechá ho bez pomoci Milost ho posilní, tak že může se sv. Pavlem volati: „Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.“ (Filip. 4, 13.)

Nuže, neodpírejme milosti Boží, nýbrž věrně s ní pracujme, jak nás napomíná sv. Pavel: „Napomínám vás, abyste nepřijímali milosti Boží nadarmo. Neboť (Pán) praví: v čas příjemný uslyšel jsem tě. Aj, nyní čas příjemný; aj, nyní den spasení.“ (II. Kor. 6, 1.) Pokud jsme na světě, pokud Bůh uděluje a nabízí nám svou milost, dotud jí užívejme a s ní pracujme, neboť nevíme ani dne ani hodiny, kdy ukončena bude setba naše pro nebe, kdy nás Pán povolá a řekne nám: vydej počet z vladařství svého. Abychom tedy na věčnosti došli odplaty hojné, proto pokud je čas příhodný pracujme s hřivnami, které nám Bůh dal, abychom i my uslyšeli jednou: „Toť dobře, služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrným, nad mnohem tě ustanovím: vejdiž v radost pána svého.“ (Mat. 25, 14—50.)

49. CVIČENÍ.

O milosti posvěcující.

Milost pomáhající, o níž jsme dosud mluvili, jest sice také nadpřirozeným darem, jejž Bůh duši naší uděluje; avšak milost pomáhající neproměňuje duši naši, nýbrž pouze osvěcuje náš rozum a pobádá a posiluje naši vůli, abychom dobré konati počali, dále konali a v dobrém až do konce setrvali. Milost pomáhající neospravedlňuje člověka, nýbrž pouze ho předchází, doprovází a posilňuje, aby pokání činil a k Bohu se obrátil. Působí-li hříšník s milostí pomáhající, nedosahuje touto milostí odpuštění hříchů, svatosti a spravedlnosti, nýbrž milost pomáhající pouze ho připravuje k přijmutí milosti jiné, která duši jeho úplně promění. Druhá tato milost duši hříšníkovu očišťuje od hříchu a posvěcuje ji, t. j. ze stavu hříchu k prvotní svatosti a spravedlnosti, ve které Adam byl stvořen, opět ho povznáší. A tato milost, která duši naši proměňuje, nový a nadpřirozený život jí uděluje, nazývá se milostí posvěcující, o níž dnes rozjímati budeme.

519. *„Co jest milost posvěcující?“*

Milost posvěcující je nadpřirozená, duši trvale propůjčená milost, která nám nový, nadpřirozený život uděluje.

Milost tato sluje „posvěcující“, protože v duši naší zahlazuje hřích a činí ji svatou a spravedlivou. „Posvětiti“ zajisté znamená, někoho svatým a spravedlivým učiniti. Neprotiví-li se člověk působení Ducha sv., tu Duch sv. vniká do jeho duše a úplně ji proměňuje, dává jí jinou podobu. Jako železo, vložíme-li ho do ohně, se rozžhaví, září a plá, tak duše naše posvěcující milostí zaleskne se neobyčejnou krásou a nabývá jiné podoby. Milost posvěcující totiž zahlazuje v duši hřích a ozdobuje ji rouchem svatosti a spravedlnosti, z nepřítele Božího činí ji přítelem Božím, z otroctví ďáblova povyšuje ji k důstojnosti dítka Božího a dává jí naději na dědictví království nebeského. Proto nadšeně volá sv. Jan: „Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom synové Boží sluli a byli,“ (I. Jan 3, 1.) a sv. Pavel dodává: „A jestliže synové i dědicové, dědicové zajisté Boží a spoludědicové Kristovi.“ (Řím. 8, 17.)

Tato proměna duše, kterou působí milost posvěcující, nazývá se „ospravedlnění“. Jestliže hříšník z nepřítele Božího stává se jeho přítelem, jestliže, jak dí Písmo sv., svleče starého člověka

a obleče nového, pak jest před Bohem ospravedlněn. Toto ospravedlnění působí milost posvěcující. Příklad vidíme na marnotratném synu. Jakmile marnotratný syn ve své bídě poznal, jak veliké urážky se dopustil proti nebi a otci svému a jakmile si umínil, že půjde k otci svému, padne před ním na kolena a řekne: Otče, zhřešil jsem, tu Duch sv. hned vstoupil do jeho duše, očistil ji od hříchu a posvětil ji milostí posvěcující, kteráž ho s Bohem smířila, ze stavu hříchu ku svatosti a spravedlnosti povýšila čili jej před Bohem ospravedlnila. Působí-li tedy hříšník s milostí pomáhající a neprotiví-li se působení Ducha sv., uděluje mu Duch sv. milost posvěcující, kteráž ho s Bohem smíří a přítelem jeho učiní. Milost posvěcující působí tudíž již před sv. zpovědí odpuštění hříchů, vzbudí-li hříšník dokonalou lítost a má-li opravdovou vůli se polepšiti.

Poněvadž milost posvěcující dává duši jinou podobu, jakoby ji znova stvořila, proto tuto proměnu duše nazýváme také „znovuzrození neb nové stvoření“.

Nachází-li se duše naše ve stavu smrtelného hříchu, pravíme, že se nalezá ve stavu duchovní smrti. Duše hříchem poskvrněná není spojena s Bohem, a proto jest pro nebe mrtvou. Jakmile však v duši vstoupí milost posvěcující, ihned probudí duši duchovně mrtvou k novému životu, k životu jinému, jenž jest zárodkem života věčného. Duše takto ozdobená milostí posvěcující jest jako nové stvoření; neboť z nepřítele Božího učiněna jest přítelem Božím, z nespravedlivého spravedlivým, z otroka ďáblova přítelem Božím, ze smrti vzkřísena jest k novému a nadpřirozenému životu, jak dí sv. Pavel: „Protož jestli kdo v Kristu nové stvoření jest: staré věci pominuly: aj, všecko učiněno jest nové.“ (II. Kor. 5, 17.)

Duše posvěcující milostí znovuzrozená začíná potom nový život. Duše naše sice jest ustavičně živa, neboť jest nesmrtelný duch; avšak tento její život jest pouze přirozený. Jakmile však Duch sv. do duše zavítá s milostí posvěcující, uděluje jí k přirozenému životu druhý, nový život. A nový tento život nazývá se nadpřirozený, poněvadž pochází od Boha a záleží v tom, že naše duše spojuje se s Bohem a stává se účastnou života Božího, t. j. nabývá schopnosti, aby mohla Boha poznati, dokonale jej milovati a jednou na něho patřiti a jej požívati. Proto bez posvěcující milosti nikdo nemůže Boha viděti tváří v tvář a nikdo nedosáhne věčné blaženosti. Pravdu tuto vyložil Pán Ježíš podobenstvím o vinném kmeni a ratolestech. Pravilť Pán Ježíš: „Já jsem vinný kmen, vy ratolesti: kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé; nebo beze mne nemůžete ničeho učiniti. Jestliže kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest, i uschne a seberou jej

a uvrhnou na oheň a hoří.“ (Jan 15, 4. 5.) Jako ratolest spojena jsouc s kmenem přijímá z něho živoucí šťávu, zelená se, kvete a nese ovoce, podobně duše naše jsouc spojena milostí posvěcující s Kristem Pánem, kmenem života, béře život z jeho života, súčastňuje se nadpřirozeného života Božího a žije životem Božím. Je-li však ratolest od kmene oddělena, není spojena s kmenem, nepřijímá šťávy živoucí z něho, a proto uschne a nehodí se leč na oheň. Podobně není-li duše naše spojena s Kristem milostí posvěcující nemá podílu na životu nadpřirozeném, nežije pro nebe, nýbrž jest pro nebe mrtvou a bude odsouzena ku věčnému ohni.

Posvěcující milost proměňuje tedy duši naši a činí ji novým stvořením. Ve stavu tomto zůstává duše naše tak dlouho, dokud se nedopustí smrtelného hříchu; proto pravíme, že milost posvěcující jest duši trvale propůjčená milost.

Milost posvěcující duši naši ospravedlňuje, znovuzrozuje a uděluje jí nový, nadpřirozený život. Kterak nám milost posvěcující uděluje nový, nadpřirozený život, poučuje nás další otázka.

520 *„Kterak nám uděluje milost posvěcující nový, nadpřirozený život?“*

Milost posvěcující uděluje nám nový, nadpřirozený život tím, že nás ospravedlňuje, to jest, že nás:

1. Ode všech těžkých hříchův očišťuje, posvěcuje a Bohu milými činí;

2. ze stavu otroctví k nadpřirozené důstojnosti dítek Božích a dědiců království nebeského povznáší;

3. schopnými činí, pro nebe záslužné skutky konati.

1. Milost posvěcující nás ospravedlňuje, neboť nás:

a) ode všech těžkých hříchů očišťuje; *b*) posvěcuje a činí nás Bohu milými.

b) Milost posvěcující očisťuje nás ode všech těžkých hříchů.

Reformatorové protestantští popírali toho učení katolické církve a působení milosti posvěcující v duši hříšníkově a učili, že milost posvěcující jest toliko jakýsi soudcovský rozsudek Boží, kterým odpouští se věřícímu hříšníku vzhledem na zásluhy Ježíše Krista tresty za hřích, avšak sám hřích se neodpouští, nezahlazuje, nýbrž toliko se zakrývá. Učení své odůvodňovali tímto: Poněvadž

prvopočátečný hřích záleží ve zlé žádostivosti, žádostivost pak zůstává i v ospravedlněném, proto ospravedlněním nezahlazuje se hřích, nýbrž toliko zakrývá, avšak k vině se nepřičítává. To je asi tak, jako když soudce obžalovaného sice uznává vinným, avšak před světem ho za nevinného prohlašuje a tedy trestu sprošťuje.

Podle učení reformatorů milost posvěcující nepůsobí ani vnitřního znovuzrození ani posvěcení duše. Ospravedlněný zůstává i po ospravedlnění uvnitř hříšným; že však hříchy jeho spravedlnost a zásluhy Kristovy zakryly, považován jest za spravedlivého.

Katolická církev však učí, že ospravedlnění, jež působí milost posvěcující, není toliko zevnější prohlášení za spravedlivého, nýbrž že jest vnitřní odpuštění a úplné zahlazení veškeré poskvrny hříchu a trestu za hřích, a zároveň posvěcení a obnovení vnitřního člověka, tak že člověk z nespravedlivého stává se spravedlivým, dítkem Božím a dědicem království nebeského. Učení toto církev sv. prohlásila za článek víry na sněmě Tridentském těmito slovy: „Popírá-li kdo, že milostí Ježíše Krista Pána našeho, která na křtu sv. udělena bývá, hřích dědičný odpuštěn bývá, anebo tvrdí-li, že nebývá odpuštěn hřích, aneb že není připočten, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. V. 5.)

Církevní sněm mluví tu sice o hříchu dědičném, avšak totéž platí o všech hříších, jichž se člověk přede křtem nebo po křtu sv. dopustil, neboť církev sv. učí, že na křtu sv. odpouštějí se nám netoliko dědičný hřích, nýbrž i všecky přede křtem spáchané hříchy. Nabýváme-li tedy na křtu sv. úplného odpuštění všech hříchů a trestů věčných, dosahujeme-li úplného ospravedlnění, tedy i ve svátosti pokání anebo dokonalou lítostí dosahujeme také úplného ospravedlnění, t. j. hřích bývá úplně zahlazen a tresty věčné úplně odpuštěny. Ovšem časné tresty neodpouštějí se ve svátosti pokání vždy všecky jako na křtu svatém; proto také po sv. zpovědi ukládány bývají kajicné skutky za pokání.

Toto učení katolické církve potvrzuje Písmo svaté mnohými jasnými a pádnými výroky, neboť nemluví o nějakém zakrývání hříchu, nýbrž o úplném odpuštění a zahlazení jeho. Praví Písmo svaté o hříších, že jsou zahlazeny, vzdáleny jako východ od západu, očištěny, vykořeněny, zahnány jako mraky, uvrženy do hlubokosti mořské, obmyty a očištěny. Výroky tyto obsahuje již sám žalm 50., neboť v něm čteme: „Podle množství slitování svých, shlaď nepravost mou. Dokonale obmyj mne od nepravosti mé: a od hříchu mého očisť mne. Pokrop mne yzopem, a očištěn budu: obmyj mne, a nad

sníh sbílen budu. Odvrať tvář svou od hříchů mých: a vymaž všecky mé nepravosti. Srdce čisté stvoř ve mně, Bože: a ducha přímého obnov v útrobách mých.“ (Žalm 50.)

Také sv. Pavel hlásal, že milostí posvěcující jsme znovuzrozeni, od hříchu očištěni a úplně ospravedlněni. Tak praví v listu svém ke Korintským: „A takoví (t. j. nespravedliví) jste někteří byli: ale nyní obmyti jste, ale posvěceni jste, ale ospravedlněni jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a v Duchu Boha našeho.“ (I. Kor. 6, 11.) A v listu k Římanům praví týž sv. apoštol: „Nyní tedy žádného není zatracení těm, kteříž jsou v Kristu Ježíši“ (Řím. 8, 1.), t. j. kdo přijal milost posvěcující jest ospravedlněn, spojen s Kristem a nemá na sobě ničeho, co by mu připravilo věčného zavržení. To potvrzuje také sv. Jan, jenž dí: „Krev Ježíše Krista, Syna jeho, očišťuje nás od všelikého hříchu.“ (I. Jan 1, 7.) Hle! tolik výroků potvrzuje pravdu učení katolické církve.

Také náš rozum nám praví, že ospravedlňuje-li nás milost posvěcující, musí v duši naší hřích netoliko zakrýti, nýbrž zahladiti a zničiti. Kdyby naše ospravedlnění bylo pouze zevnější, podobali bychom se těm obíleným hrobům, o nichž mluví Pán Ježíš, které zevně byly sice krásnými, avšak uvnitř plny nečistoty a hniloby. A jaké zalíbení mohl by Bůh míti na nás, když bychom nebyli úplně čistými a neposkvrněnými? Abychom tedy byli přáteli a dítkami Božími, proto musí milost posvěcující v duši naší hřích vyhladiti; neboť kde jest hřích, tam nemůže býti zároveň Bůh.

b) Milost posvěcující nás posvěcuje a Bohu milými činí.

Milost posvěcující nejen v duši naší zahlazuje hřích, nýbrž nás i posvěcuje, duši naši krásnou a čistou činí, tak že Bůh má v nás zalíbení. Obraz Boží, kterýž hříchem v duši naší byl poskvrněn, opět jest očištěn, tak že není na něm nejmenší poskvrny hříchu, a nyní září v nejkrásnějším světle. Proto dí sv. Pavel, že nejsme toliko obmyti, „ale posvěceni jste, ale ospravedlněni jste“ (I. Kor. 6, 11.), že Duch sv. „hojně na nás vylil,“ t. j. že jsme přijali hojnost milosti a ospravedlnění (Řím. 5, 17.), a sv. Petr dí, že božské přirozenosti účastni jsme. (II. Petr. 1, 4.)

Svatí otcové očištěnou a posvěcenou duši ospravedlněného člověka připodobňují k očištění Naamana od malomocenství. Za časů proroka Elisea žil v Syrii zámožný a statečný vojevůdce Naaman, jenž navštíven byl nakažlivou nemocí malomocenstvím. Jeho služka, židovka, radila mu, aby se vydal na cestu ku svatému proroku Eliseovi, kterýž ho jistě uzdraví. Naaman poslechl, věřil Hospodinu, že skrze svého sv. proroka může ho uzdraviti, a proto

hned se vydal na cestu. Eliseus Naamana vlídně přijal a poručil mu, aby se sedmkráte umyl v řece Jordanu. Naaman po opětné domluvě služčině tak učinil a hned byl úplně zdráv a tak čistý, že nebylo na těle jeho památky po malomocenství. Jeho tělo bylo tak krásné a zdravé, jakoby znovu bylo zrozeno. — Podobně duše naše posvěcující milostí očištěna jest od malomocenství hříchu, tak že není na ní ani poskvrny hříchu a učiněna jest krásnou, čistou a Bohu milou.

Tato svatost duše, kterou nám uděluje milost posvěcující, nezáleží tedy pouze v tom, že varujeme se hříchu a že jsme od hříchu a jeho trestu osvobozeni, nýbrž záleží také v tom, že nyní obracíme se k Bohu, Boha nade všecko milujeme a vyhledáváme a toužíme po tom, co se Bohu líbí a čím bychom se mu více zalíbili. Bůh proto má v nás zalíbení, miluje nás a činí si v duši naší svůj příbytek, jak dí božský Spasitel: „Miluje-li kdo mě, řeč mou zachovávati bude a Otec můj bude jej milovati, a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme.“ (Jan 14, 23.)

Celá tedy nejsv. Trojice vstupuje do srdce ospravedlněného a proto právem sv. Pavel nazývá ospravedlněné chrámem Božím: „Nevíte-liž, že jste chrámem Ducha sv., a duch Boží přebývá ve vás?“ (II. Kor. 6, 16.) Přebývá-li Bůh v nás, požíváme podobné radosti, jakéž požívají andělé a svatí v nebi, kteří na Boha patří a v něm a s ním se radují; neboť i ospravedlnění vyznávají Boha za svého Otce a přítele a proto ho nade všecko milují. Tato láska a přátelství Boží působí v srdci našem spokojenost a pokoj, jehož nám ani bohatství ani přízeň lidská a ani celý svět dáti nemůže, jak dí Pán Ježíš: „Pokoj zůstavuji vám, pokoj můj dávám vám: ne jako svět dává, já dávám vám.“ (Jan 14, 27.)

2. Milost posvěcující nás „ze stavu otroctví k nadpřirozené důstojnosti dítek Božích a dědiců království nebeského povznáší.“

Když duše naše nalézá se ve stavu smrtelného hříchu, pravíme, že jest v otroctví hříchu. Hříšník jest nepřítelem Božím a a služebníkem ďáblovým, a poněvadž slouží ďáblu a svým náruživostem a zlým náklonnostem jako otrok, proto jest v otroctví hříchu, jak praví Pán Ježíš: „Zajisté, zajisté pravím vám, že každý, kdo činí hřích, služebník jest hříchu.“ (Jan 8, 35.) Když však hříšník počíná Boha se báti a ho milovati, když hříchů svých zanechává, dokonale jich lituje a upřímně se z nich vyzná, tu Duch sv. vstupuje do jeho duše a osvobozuje ji z otroctví hříchu a ďábla. Milost posvěcující očišťuje duši od veškeré poskvrny hříchu, znovuzrozuje ji a Bohu podobnou činí a povyšuje ji k nadpřirozené důstojnosti dítka Božího.

Písmo sv. samo praví, že milost činí nás syny Božími. Sv. Jan zajisté praví: „Kteří ne z krve ani z vůle těla ani z vůle muže, ale z Boha zrozeni jsou,“ (Jan 1, 12, 14) proto neto'iko nazýváme se syny Božími, nýbrž také syny Božími jsme. Neboť dle slov sv. Petra ten, jenž se nalezá ve stavu posvěcující milosti, podíl má na přirozenosti Boží: „Skrze nějž velmi veliká a drahá zaslíbení nám daroval, abyste skrze ně božského přirození účastnými učiněni byli.“ (II. Petr. 1, 4) Mají-li tedy ospravedlnění dle slov sv. Petra podíl na přirozenosti božské, mají také podíl na životě Božím, čímž vstupují ve zvláštní přátelství s celou nejsvětější Trojicí. Člověk posvěcující milostí stává se nadpřirozeným synem Božím a Bůh jest jeho Otcem. Proto dí sv. Pavel: „Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste Ducha vyvolení synů, v němžto voláme: Abba (Otče).“ (Řím. 8. 15.)

Kdo tedy nalezá se ve stavu posvěcující milosti, právem nazývati může Boha svým Otcem a sebe synem Božím, jak dí sv. Pavel: „Nebo kteříkoli Duchem Božím vedeni bývají, tiť jsou synové Boží.“ (Řím. 8, 14.)

Synovství Boží zajisté jest největší ctí a důstojností, jakéž se člověku od Boha dostává, proto sv. Cyprian volá: „Býti počítánu mezi dítky Boží, jest nejvyšší stupeň šlechtictví.“ A sv. Jan, miláček Páně, tak byl unešen převelikou poctou, jaké se člověku milostí posvěcující udílí, že nadšeně volal: „Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom synové Boží sluli a byli.“ (I. Jan 3, 1.)

Povyšuje-li nás posvěcující milost k důstojnosti dítek Božích, uděluje nám také právo na dědictví Otce nebeského. To potvrzuje sv. Pavel, jenž dí: „A jestliže synové, i dědicové, dědicové zajisté Boží a spoludědicové Kristovi.“ (Řím. 8, 17) První křesťané, k nimž především sv. apoštol tato krásná a útěchy plná slova mluvil, byli si jistě vědomi té milosti, jíž se jim od Boha dostalo; proto také žili svatě a již na zemi požívali radostí nebeských. Kéž bychom i my vážili si milosti, které nám Pán Ježíš nabízí, a kéž bychom pečovali o duši svou, aby oděna byla zářícím rouchem posvěcující milosti a náležela také mezi vyvolené syny Boží a dědice věčného krá'ovství.

3. Milost posvěcující činí nás schopnými, pro nebe záslužné skutky konati.

Protestanští reformatorové učili, že člověk nemůže konati záslužných skutků, poněvadž dle jejich nauky i po ospravedlnění zůstává v duši hřích, který spravedlností Boží pouze jest zakryt, a proto pravili: „Zlý strom nemůže nésti dobrého ovoce.“

Církev katol. však učí, že posvěcující milost dokonale ospravedlňuje člověka, t. j. hřích úplně zahlazuje, duši očišťuje, posvěcuje a Bohu milou činí, a proto ospravedlněný člověk může konati pro nebe záslužné skutky, neboť „dobrý strom nese dobré ovoce.“ (Mat. 7, 17.)

Milost posvěcující jest tím dobrým semenem, které zaseto jest do očištěného a posvěceného srdce. Jako v dobré a připravené půdě símě vyhání bujné a ušlechtilé výhonky, které kvetou a přináší hojnou úrodu, tak posvěcující milost působí v srdci ospravedlněného, že vydává hojné ovoce bohumilého života. A ovocem bohumilého života jsou zvláště dobré skutky. Ospravedlněný člověk zajisté jest přítelem Božím, miluje Boha a tato upřímná láska povzbuzuje spravedlivého, aby konáním dobrých skutků v lásce své k Bohu se upevnil a Bohu se více zalíbil. Posvěcující milost tedy vlévá do srdce našeho lásku k Bohu a láska pak jeví se dobrými skutky, jak dí sv. Augustin: „Kořenem jest láska, ovocem pak jsou naše skutky, které konáme.“ Tyto dobré skutky, které spravedlivý člověk koná ve stavu posvěcující milosti, nazýváme záslužnými skutky, poněvadž Bůh za ně slibuje odměnu v nebi. Že Bůh nám přikazuje, abychom na světě konali dobré skutky a že nám za ně dá v nebi odplatu, poznáváme z písma sv.

V knize Moudrosti čteme: „Než umřeš, čiň dobré,“ (14, 13.) a na jiném místě téže knihy praví Duch sv.: „Před soudem připrav si spravedlnost.“ (18, 19.) A Pán Ježíš nás napomíná ku konání dobrých skutků těmito slovy: „Přichází noc, kdežto žádný nemůže dělati.“ (Jan 9, 4.) Proto církev sv. ustavičně nás napomíná, abychom dobře použili nynějšího času ku konání dobrých skutků, jehož nám Bůh popřává, neboť na onom světě nebudeme moci ničeho záslužného více konati. Proto pozemský život náš jest dobou setby, věčnost pak jest sklízní — odplatou.

Že Bůh odmění naše záslužné skutky, potvrzuje také Písmo svaté. Tak praví Sirach: „Nedej si překážeti, aby se modlil vždycky, a neostýchej se ospravedlňovati se až do smrti: nebo odměna Boží zůstává na věky.“ (Sir. 18, 22.) Sv. Pavel posilňoval se ve všech souženích nadějí na odplatu v nebi, a proto pravil: „Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá Pán v onen den spravedlivý soudce: a netoliko mně, ale i těm, kteříž milují příští jeho.“ (II. Bim. 4, 8.) Zvláště však Pán Ježíš sliboval všem spravedlivým hojnou odplatu v nebi za dobré skutky jejich. Když byl předpověděl apoštolům, že pro jméno jeho mnoho trpěti budou, těšil je řka: „Radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích.“ (Mat. 5, 12)

Z těchto a jiných výroků Písma sv. poznáváme, že spravedlivý člověk může konati záslužné skutky, které Bůh odmění věčnou blažeností v nebi. Proto však nesmíme se chlubiti svými dobrými skutky, nýbrž máme děkovati Bohu, jenž svou milostí působí, že naše dobré skutky mají cenu pro nebe, že jsou záslužnými; neboť bez milosti Boží nemůžeme pro nebe ničeho záslužného konati.

Aby naše dobré skutky byly pro nebe záslužnými, musíme je konati ve stavu milosti. A poněvadž všecka milost pochází ze zásluh Ježíše Krista na kříži nám vydobytých, proto bez zásluh Kristových nemůžeme ničeho záslužného pro nebe konati. Neboť jako ratolest sama ze sebe nemůže se zelenati, kvésti a ovoce nésti, není-li s kmenem spojena a nepřijímá-li z něho živoucí šťávy, podobně ani my nemůžeme ničeho pro nebe záslužného konati, nejsme-li milostí posvěcující spojeni s kmenem života s Kristem Pánem. Proto dí Kristus Pán: „Já jsem vinný kmen, vy pak jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten ovoce mnohého nese; neboť beze mne nemůžete ničeho učiniti.“ (Jan 15, 5)

Konáme li tedy dobré skutky ve stavu milosti, ve spojení s Kristem, nabývají dobré naše skutky ceny nadpřirozené. Milost posvěcující ušlechťuje a nebeskou krásou ozdobuje naše skutky jako větev z dobrého stromu ušlechťuje plánku. Dobré skutky v milosti konané podobají se ovoci ze stromu štěpovaného, a v nemilosti nebo hříchu konané podobají se ovoci z plánky. Jako z planého stromu ovoce jest neúhledné a trpké, podobně dobré skutky ve hříchu konané nemají krásy a vůně nebeské, nelíbí se Bohu. Jako však ze štěpovaného stromu jest ovoce krásné a chutné, tak také dobré skutky, které konáme v milosti Boží, jsou vpravdě dobré, užitečné a Bohu milé. Milost posvěcující tedy dobré naše skutky ušlechťuje a záslužnými činí.

Hle, drazí v Kristu! tak mocnou jest milost Boží! Očišťuje nás od hříchu, posvěcuje a činí nás dítkami Božími a bratřími Páně a chystá nám věčnou radost v nebi. Tuto milost posvěcující obdrželi jsme na křtu sv. a můžeme ztracenou zase nabýti ve sv. pokání; proto hleďme si milosti posvěcující získati upřímným pokáním a snažme se obdržené milosti uchovati, neboť ona jest tím svatebním rouchem, bez něhož nikdo nebude uveden do nebeské síně věčné slávy.

Ačkoliv nám Bůh uděluje svou milost, přece však nikdo nemůže o sobě s jistotou tvrditi, že se nalezá ve stavu posvěcující milosti.

Protestantští reformatorové učili, že skrze víru odpouštějí se nám hříchy, a proto věříme li pevně, nemusíme pochybovati o svém ospravedlnění.

Církev katolická blud tento zavrhla a učí, že žádný člověk ani věřící a spravedlivý nemůže bez zvláštního zjevení Božího jistě věděti, zdali jest ospravedlněným. Že učení toto jest moudré a správné, pochopujeme pouhým rozumem svým. My všickni jsme slabými a křehkými lidmi, často se prohřešujeme, a srdce naše naplněno bývá mnohými pochybnostmi. Věříme sice a doufáme v Boha, avšak srdce své často ani nepřipravíme dokonale ku přijmutí milosti. Nenávidíme hříchu, litujeme ho a zpovídáme se z něho a dle sil svých se ho varujeme, milujeme Boha, avšak přece nikdo z nás nemůže s jistotou říci, že naše lítost, naše pokání a naše láska k Bohu jsou ovocem milosti posvěcující. Člověk nezná dokonale svého nitra a nezná různých těch hříchů a slabostí, které v duši jeho jsou skryty. Proto sv. Pavel pravil o sobě: „Ničeho si vědom nejsem, ale tím ještě nejsem ospravedlněn; nebo kdo mne soudí, Pán jest.“ (I. Kor. 4, 4.)

Ani ten, kdo ustavičně dobré koná, nemůže s jistotou tvrditi, že jest před Bohem ospravedlněným, neboť dobré jeho skutky jsou v ruce Boží, jak dí Písmo sv.: „Jsouť spravedliví a moudří, a skutkové jejich v ruce Boží: avšak neví člověk, zdali lásky čili nenávisti hoden jest: ale všecky věci k budoucímu času chovají se nejisté.“ (Kazatel 9, 1—2.) Ze slov těchto poznáváme, že ani spravedliví nevědí, zda je Bůh miluje nebo ne, nýbrž že vše poznají až na věčnosti.

A proč nám Bůh nezjeví, že jsme ospravedlněni? Bůh proto nechává nás v této nejistotě, abychom nespoléhali na své dobré skutky a sami na sebe, nýbrž abychom vždy důvěřovali v Boha a snažili se každým dnem ve ctnosti prospívati, hříchů se varovati a za spáchané hříchy pokání činiti. Proto napomíná nás sv. Pavel: „S bázní a třesením spasení své konejte.“ (Filip. 2, 12.)

Ačkoliv tedy nikdo z nás nevyjímaje spravedlivých bez zvláštního zjevení Božího nemůže s jistotou věděti, zdali jest ospravedlněným, přece církev sv. nás poučuje, že můžeme důvěřovati, že jsme v milosti Boží, sloužíme-li ochotně Bohu a přijímáme-li hodně svaté svátosti. Milost posvěcující uděluje zajisté spravedlivým již na zemi radost nebeskou a sv. pokoje. Ovoce milosti posvěcující vidíme na svatých. Svatí a věrní služebníci Kristovi trpěli na světě mnoho protivenství, celý jejich život byl nepřetržitou řadou utrpení a bojů proti světu, tělu a ďáblu, a přece zůstali Bohu věrnými. Neboť s radostí snášeli i největší křivdy a po ničem netoužili, než po svém Bohu. I v největším utrpení rádi se modlili, sv. svátosti přijímali a milosrdné skutky konali i největším protivníkům svým. Jejich srdce plálo láskou k Bohu a k bližnímu a po ničem tak netoužil, než aby brzy dlíti mohli

u Boha svého. Proto nelekali se ani nejhroznější smrti, ale se svatým klidem a nebeskou rozkoší, která z očí jim zářila, podstupovali smrt pro Krista, neboť pevně doufali, že Bůh odmění je slávou věčnou.

Sám sv. Pavel, jenž pokorně se vyznal, že neví, zdali před Bohem jest ospravedlněn, přece odvolává se na hlas svého svědomí, kterýž mu ničeho nevytýká, „neboť ničeho si vědom nejsem," a proto na konci života svého těší se na odměnu za své práce, když praví: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá Pán v onen den spravedlivý soudce." (II. Tim. 4, 8.)

Sloužíme-li tedy rádi Bohu, připravujeme li se dokonale ke sv. zpovědi, vyznáváme-li se z hříchů svých upřímně a úplně, litujeme-li jich dokonale a snažíme-li se, abychom ve všem i nejmenším vůli Boží plnili, pak můžeme doufati, že nám Bůh udělí posvěcující milosti. Bůh zajisté jest sama láska a dobrota, a proto jistě nechce, abychom mu sloužili ve strachu a úzkosti. Praví-li nám tudíž naše svědomí, že nejsme si vědomi žádného těžkého hříchu a poznáváme-li, že zlé máme v ošklivosti a Boha nade všecko milujeme a jen po tom toužíme, jak a čím bychom se mu více zalíbili, pak můžeme důvěřovati, že Bůh má i v nás zalíbení. Vytrváme-li v této věrné službě Boží, pak nemusíme se báti ani smrti, ale můžeme se těšiti nadějí, že tam na věčnosti odplatí nám Bůh věčnou službu naši.

Milost posvěcující jest největší a nejvzácnější dar, který nám Bůh bez naší zásluhy uděluje. Máme si tudíž této milosti vážiti a všeho se chrániti, bychom jí nepozbyli. Poněvadž milost posvěcující jest ovocem Ducha sv., proto nemůže v duši naší trvati zároveň s hříchem, jenž jest ovocem ducha zlého. Proto milost posvěcující tak dlouho zůstává v duši naší, dokud se nedopustíme těžkého hříchu.

521. *„Jak dlouho zůstává milost posvěcující v duši člověka?"*

Milost posvěcující zůstává v duši člověka tak dlouho, dokud se smrtelného hříchu nedopustí.

I proti tomuto učení vystoupili protestantští reformatorové. Kalvín, zakladatel evandělické církve helvetské, učil, že člověk jednou ospravedlněný, nemůže ani hřešiti ani milosti Boží pozbyti. Luther zase učil, že člověk může milosti posvěcující pozbyti pouze hříchem nevěry.

Církev katolická zavrhla bludné učení Kalvínovo na sněmu Tridentském těmito slovy: „Tvrdil-li by kdo, že člověk jednou

ospravedlněný nemůže více hřešiti ani milosti ztratiti, a proto také že ten, jenž klesá a hřeší, nikdy nebyl ospravedlněn, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. s. VI. 23.)

Učení církve katolické potvrzuje Písmo sv.

Že i spravedlivý člověk může hřešiti a milost posvěcující ztratiti, ukázal božský Spasitel podobenstvím o vinném kmenu a ratolesti. Praví ť v něm: „Jestliže kdo ve mně nezůstane, uvržen bude ven jako ratolest, i uschne.“ (Jan 15, 6.) Sv. Pavel napomíná nás ku bdělosti a horlivosti v dobrém, neboť praví: „Kdo stojíš, hleď, abys nepadl“ (I. Kor. 10, 12.), a sv. Jan dí: „Aj, přijdu brzo: držiž, co máš, ať nižádný nevezme koruny tvé.“ (Zjev. 3, 11.)

Z těchto slov Písma sv. poznáváme, že člověk jednou ospravedlněný může opět milost posvěcující ztratiti, ze spravedlivého státi se nespravedlivým a z přítele Božího nepřítelem Božím a hodným věčného zavržení. Pravdu tuto dosvědčuje nám pád prvních našich rodičů Adama a Evy a mnohých spravedlivých lidí.

Bůh první naše rodiče obdaroval nejen dary přirozenými, ale propůjčil jim také darů nadpřirozených, tak že byli dobří a svatí, měli posvěcující milost a byli dítkami Božími. A přece klesli a hříchem pozbyli nadpřirozených darů, posvěcující milosti, synovství Božího, a neměli nároků na věčnou blaženost v nebi. Kdyby nebyli ztratili posvěcující milosti, nemusil Pán Ježíš přicházeti na svět, aby padlé člověčenstvo znovu zrodil a ztracené milosti opět vydobyl. (Jiné příklady Šalomoun, David, Jidáš a jiní.)

Písmo sv. a přemnohé příklady z dějin lidstva zřetelně a jasně dosvědčují, že jednou ospravedlněný člověk může hřešiti a tudíž nabytou milost buď na čas nebo navždy ztratiti, a při tom může býti i věřícím. Proto hrozná jsou slova Lutherova, jenž pravil: „Hřeš statečně, statečněji však věř, a neuškodí tobě ani steré vraždy ani tisíceré smilnosti.“ K tomuto hroznému výroku dospěl Luther svým bludným učením, že milost můžeme ztratiti pouze hříchem nevěry. Věří-li prý člověk, může hřešiti a nic mu to neuškodí, ztratí-li však víru, přestane býti ospravedlněným.

Církev katol. i toto bludné učení Luthrovo zavrhla a prohlásila, že milost posvěcující ztrácíme nejen hříchem nevěry, nýbrž vůbec každým smrtelným hříchem. (Trid. 6, 15.) Katolická církev učení své odůvodňuje písmem sv., které zřetelně praví, že spravedlivý člověk hříchem smrtelným ztrácí přátelství Božího a zůstane-li ve stavu hříšném, že bude zavržen. Tak čteme u proroka Ezechiele: „Pak-li by se odvrátil spravedlivý od spravedlnosti své a činil by nepravost podle všech ohavností, kteréž

obyčej má činiti bezbožný, zda-li živ bude? Na žádné spravedlnosti jeho, kteréž byl činil, nebude pamatováno: v přestoupení, jehož se dopustil, a v hříchu svém, kterýž páchal, v těch umře.“ (Ezech 18, 24.) A sv. Pavel dí: „Nemylte se, ani smilníci, ani modláři ani cizoložníci nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (II. Kor. 6, 9.)

Než protivníci mohou se odvolati na slova sv. Jana, jenž praví: „Žádný, kdož se narodil z Boha, nečiní hříchů; nebo símě jeho zůstává v něm a nemůže hřešiti, protože z Boha zrozen jest.“ (I. Jan 3, 9.) Kterak máme těmto slovům rozuměti? Smysl slov těchto jest tento: spravedliví nebo synové Boží nehřeší těžce tak dlouho, dokud v milosti Boží trvají a Bohu jsou věrnými. Mohou však hřešiti ze své lidské slabosti, když více slouží svému tělu než milosti, kteráž do duše jejich vlita byla; potom však nemohou býti zároveň spravedlivými a hříšníky, dítkami a nepřáteli Bežími. Dokud tedy spravedlivý trvá v milosti, nehřeší aspoň ne těžce, jakmile však dopustí se smrtelného hříchu, ztrácí milost a není spravedlivým. Proto také církev na sněmu Tridentském prohlásila: „Bůh neopouští těch, jež jedenkráte svou milostí ospravedlnil, když oni napřed ho neopustí.“ (Trid. VI. 11.) Hříchem smrtelným odvrací se člověk od Boha a trhá veškeré spojení s ním. Duše hříchem zbavena jest své nadpřirozené krásy, ztrácí nadpřirozený život, poněvadž nemá již žádného účastenství na božské přirozenosti a na životě božském. Hřích vypudil v duše Ducha sv. a usadil v ní ducha zlého. Proto duše ve stavu hříchu jest mrtvou pro nebe a život věčný, upadá v otroctví hříchu a ducha zlého a chystá si věčné zavržení.

Můžeme-li milost posvěcující ztratiti všedními hříchy?

Milost posvěcující neztrácí se ani se nezmenšuje všedními hříchy, poněvadž všedními hříchy neztrácíme lásky Boží, jak dí písmo sv.: „Spravedlivý sedmkrát denně padá“ (Přísl. 24, 16.), a sv Jakob: „V mnohém klesáme všickni.“ (Jak. 5, 2.) Nazývá-li písmo sv. spravedlivými ony, kteří denně sedmkrát padají, jistě pády ty neb hříchy musí býti malými, neboť jinak by nebyli spravedlivými. Kdyby všedními hříchy mohla se milost posvěcující zmenšiti, tedy bychom ji častými všedními hříchy i úplně ztratili. Všední hříchy nejsou velikou urážkou Boží a proto také Bůh neurčuje na ně tresty věčné, nýbrž pouze časné. Poněvadž pak milost posvěcující uděluje nám život věčný, nemůžeme ho proto ztratiti všedním hříchem. Všedními hříchy neztrácíme tedy milosti ani jí nezmenšíme, nýbrž pouze milost posvěcující znectíme a poskvrníme. Sv. Tomáš Aq. přirovnává všední hříchy k prachu,

kterým se sice krása a živost obrazu zastře a pošpiní, avšak nezničí se ani barva ani krása jeho. Podobně všední hřích nezničí krásy duše ospravedlněné, nýbrž pouze milost poskvrní a zneuctí. Avšak pravdou jest, že všedními hříchy a zanedbáváním dobrých skutků působení milosti bývá seslabeno, tak že člověk jest v nebezpečenství, že by snadno upadnouti mohl do smrtelného hříchu a pak milosti posvěcující úplně pozbýti. Nevšímá li si člověk malých hříchů a dopouští-li se lehkomyslně i malých chyb, jest přirozeno, že jeho vytrvalost v dobrém se zmenšuje a více nakloňuje se ke zlému. Tehdy také pokušení mocněji doráží, působení milosti seslabuje a tak člověk vlastní neopatrností a lehkomyslností klesá hlouběji, až konečně klesne tak hluboko, že dopustí se smrtelného hříchu a ztrácí úplně posvěcující milosti. Proto nebuďme lehkomyslnými, ale ustavičně bděme a modleme se, abychom se uchránili hrozného pádu.

Poznali jsme, jak vzácným štěstím a velikou důstojností jest milost posvěcující, neboť duši naši činí krásnou a čistou, tak že se líbíme Bohu i andělům jeho; proto važme si této cti božské, milosti posvěcující a snažme se, bychom si ji zachovali až do smrti. Bez posvěcující milosti nevejdeme do života věčného, onať jest tím svadebním rouchem, jímž musí duše naše ozdobena býti, aby mohla vjíti k hostině nebeské. O tom poučil nás Pán Ježíš podobenstvím o královské svatbě. Pán Ježíš pravil: Podobno jest království nebeské králi, kterýž učinil svadební hostinu synu svému. Mnohých pozval na svadbu, když však pozvaní nepřišli, kázal služebníkům, aby vyšli za ploty a koho naleznou, toho aby přivedli. Když síň svadební byla naplněna hostmi, vešel tam král, aby pohleděl na ně. I uzřel tu člověka nemajícího roucha svadebního a řekl jemu: Příteli, kterak jsi sem přišel, nemaje roucha svadebního? A on oněměl. Tehdy poručil král svým služebníkům: Svažte ruce a nohy jeho a uvrzte jej do temností zevnitřních; tam bude pláč a skřípění zubů. — My všickni jsme pozvanými na hostinu nebeskou, neboť všickni jsme přijali na křtu sv. roucho svadební milost posvěcující. S milostí touto působiti máme až do poslední hodiny, ve kteréž nás Pán povolá do království svého. Když pak vejde duše naše do síně a stánku krále nebeského, přijde Kristus Pán s anděly svými, aby pohleděl na své hosty. Nebude-li duše naše ozdobena rouchem svadebním — milostí posvěcující, stane se jí totéž, co učiniti poručil král tomu, jenž vešel do síně hodovní nemaje roucha svadebního: „Svažte ruce a nohy jeho a uvrhněte jej do temností zevnitřních; tam bude pláč a skřípění zubů.“

Poněvadž tedy jen ten, jenž má Ducha Kristova, jest Kristův, proto pečujme o posvěcování duší svých, abychom jednou s Kristem Pánem vládli a věčně se radovali.

522. *„Čím se milost posvěcující uděluje a rozmnožuje?“*

Milost posvěcující se uděluje a rozmnožuje hlavně svatými svátostmi.

Bůh jest původcem a pánem veškeré milosti, proto může nám milosti udíleti, jak mnoho a kterým způsobem chce. A kterými prostředky nebo kterým způsobem uděluje nám Bůh milost posvěcující?

a) Bůh nám uděluje posvěcující milost řádným způsobem anebo mimořádným.

Řádným způsobem uděluje nám Bůh posvěcující milost svatými svátostmi. Kristus Pán ustanovil sedmero svatých svátostí, abychom hodným jich přijímáním milosti posvěcující buď nově nabyli nebo ji rozmnožili. Jsme-li tudíž ku přijmutí sv. svátostí řádně připraveni a nepřekážíme-li působení milosti, pak sv. svátosti skutečně milost posvěcující udělují. Poněvadž sv. svátosti k tomu jsou ustanoveny, aby duši naši očistili a posvětili, proto sv. svátosti nazýváme řádnými prostředky posvěcující milosti.

Nově milost posvěcující nabýváme ve svátostech křtu a pokání.

Můžeme-li mimo sv. svátosti nabýti posvěcující milosti? Milosti posvěcující můžeme také nabýti dokonalou láskou a dokonalou lítostí; jsme však povinni co nejdříve možno sv. svátosti přijmouti. Jsme-li sobě vědomi na př. v nebezpečí života těžkého hříchu a nemůžeme li se zpovídati, tu vzbudíme-li dokonalou lítost nad svými hříchy, uděluje nám Bůh posvěcující milost, kterouž i bez zpovědi dosahujeme odpuštění hříchu. Poněvadž se nám dokonalou láskou a lítostí uděluje milost posvěcující mimořádným způsobem, proto dokonalou lásku a lítost nazýváme mimořádnými prostředky posvěcující milosti.

b) Čím se milost posvěcující rozmnožuje?

Posvěcující milost, jak jsme slyšeli, nemůže býti zmenšena, za to však může býti rozmnožena.

Protestanští reformatorové učili, že milost posvěcující, poněvadž jest jedna a táž jako Kristova spravedlnost, proto nemůže se rozmnožiti.

Církev katolická i toto učení bludné zavrhla a učí, že spravedlivý může milost posvěcující rozmnožiti. Církev na sněmu Tridentském prohlásila, že každý přijímá milosti posvěcující

podle toho, jak Duch svatý každému uděluje a uděliti chce, a pak také podle schopnosti a spolupůsobení jednoho každého, a proto také z církve vylučuje toho, kdoby pravil, že milosti posvěcující nemůžeme ani uchovati ani dobrými skutky rozmnožiti.

Že milost posvěcující můžeme rozmnožiti, dosvědčuje písmo sv. Tak sv. Jan praví: „Kdo spravedlivý jest, ospravedlniž se ještě, a svatý posvětiž se ještě“ (Zj. 22, 11.), a sv. Pavel dí: „Bůh pak naděje naplniž vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a v moci Ducha svatého. (Řím. 15, 13.) Ze slov těchto poznáváme, že spravedlivý může víru, naději a lásku a tedy i milost posvěcující rozmnožiti. Proto také modlíme se, aby Bůh víru, naději a lásku v nás rozmnožiti ráčil.

Milost posvěcující rozmnožuje se buď řádným anebo mimořádným způsobem.

Řádným způsobem nabýváme rozmnožení posvěcující milosti hodným přijímáním svátostí živých, kteréž jsou: biřmování, svátost oltářní, svěcení kněžstva, poslední pomazání a stav manželský.

Mimořádným způsobem rozmnožuje se posvěcující milost dobrými skutky: modlitbou, postem a almužnou. Že spravedlivý konáním dobrých skutků může nabýti větší svatosti a tudíž i větší odměny v nebi, dosvědčuje Písmo sv.

Z Písma sv. totiž poznáváme, že v nebi nepožívají všickni svatí stejné slávy a radosti, nýbrž dle velikosti zásluhy a dle stupně svatosti, ve kterém z tohoto světa na věčnost se odebrali. Tak sv. Pavel praví, že Bůh odplatí jednomu každému podle skutku jeho (Řím. 2, 6), a na jiném místě dí: „Jedenkaždý zvláštní odplatu vezme podle práce své.“ (I. Kor. 3, 8) Abychom pak mnoho dobrého konali a tím větší zásluhy v nebi si zasloužili, napomíná nás týž sv. apoštol řka: „Kdo skoupě rozsívá, skoupě i žíti bude: a kdo rozsívá v požehnání, z požehnání žíti bude.“ (II. Kor. 9, 6.)

Ze slov Písma sv. poznáváme, že za své dobré skutky ve stavu milosti konané odměněni budeme životem věčným, a že čím více dobrého vykonáme, tím větší odměny, slávy a radosti obdržíme. Poněvadž nám Bůh udělí větší slávu za dobré skutky, proto také již na zemi dobré skutky rozmnožují naši svatost čili posvěcující milost, neboť větší odměna v nebi musí také odpovídati větší svatosti, ve které člověk umřel. Dá-li nám tedy Bůh za naše dobré skutky hojnější slávu v nebi, jistě tedy dobrými skutky rozmnožuje se i posvěcující milost, která nás svatými a světějšími činí. Proto konejme mnoho dobrých skutků, aby milost posvěcující v duši naší rostla, jak nás napomíná sv. Petr: „Rostěž v milosti a v poznání Pána našeho a Spasitele Ježíše Krista.“ (II. Petr. 3, 18)

Bůh popřívá nám dosti času a hojnost prostředků a příležitostí, abychom si větší svatosti a větší slávy v nebi zasloužiti mohli. Proto použijme každé hodiny ku konání dobrého a pečujme o to, abychom v hříchu dlouho nežili. Neboť konáme-li dobré skutky ve stavu hříchu, nenabýváme zásluhy. Takové dobré skutky podobají se uloženému pokladu, který nepřináší žádných úroků. Aby tedy naše dobré skutky nám zjednaly zásluhy v nebi a je rozmnožily, proto očišťujme duši svou od hříchu, ozdobujme ji milostí a vynasnažme se, bychom v milosti setrvali. Konečně pamětlivi jsouce své slabosti a křehkosti neustávejme prositi Boha, by nám udělil svou pomoc, bychom v posvěcující milosti setrvali až do poslední hodiny svého života, neboť od smrti záviseti bude celá naše budoucnost. Umřeme-li ve stavu posvěcující milosti, s Bohem a lidmi smířeni, ozdobeni a obohaceni mnohými dobrými skutky, pak můžeme se těšiti na hojnou odměnu v nebi.

50. CVIČENÍ.

(Oddělení druhé.)

O svátostech vůbec.

Na dvou cvičeních rozjímali jsme o milosti Boží, které každému ke spasení jest nevyhnutelně třeba. Poznali jsme, že původcem milosti jest sám Bůh, jenž každému uděluje milosti tolik, kolik ke svému spasení potřebuje. Poněvadž Bůh jest původcem milosti, proto může nám jí udělovati kterýmkoliv způsobem chce. Z rozjímání o milosti jsme poznali, že Bůh někdy uděluje nám milosti bez našeho přičinění, a jindy zase s podmínkou, užíváme-li totiž prostředků, jichž k dosažení milosti ustanovil. A k těmto prostředkům milosti náleží sv. svátosti, které Kristus Pán v Novém Zákoně ustanovil za řádný prostředek k dosažení milosti.

Svaté svátosti jsou tudíž ony prameny, z nichž prýští se veškera milost, jíž nám Kristus Pán svou smrtí na kříži zasloužil a k našemu posvěcení v církvi své pozůstavil. Poněvadž sv. svátosti, jak na sněmu Tridentském (sess. VII.) bylo vysvětleno, působí ospravedlnění, milost posvěcující buď nově udělují nebo rozmnožují, a ztracené opět získávají, proto právem sv. svátosti nazývají se prameny spásy, z nichž, jak dí prorok Isaiáš: „Vážiti budete

vody s radostí ze zřídel Spasitelových" (Is. 12, 3.); sedmero sloupů, na nichž, jak dí Kniha Moudrosti: „Moudrost vystavěla dům, vytesavši sloupů sedm" (Kn. Moudr. 9, 1.); bojivými léky, jimiž, jak dí Sirach: „Uleví hojič bolesti" (Sir 38, 7.); konečně posvátnými nádobami, v nichž, jak praví sv. Otcové, krev Kristova a jeho zásluhy naplněny jsou. O těchto pramenech milosti, o sv. svátostech, budeme nyní rozjímati. Dnes promluvím o svátostech vůbec.

523. *„Co jest svátost?"*

Svátost je viditelné a působivé znamení neviditelné milosti, kteréž od Ježíše Krista k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Slovo „svátost", latinsky sacramentum všeobecně znamená něco skrytého, tajného nebo svatého. V písmě svatém věci svaté, které naznačovaly něco nadpřirozeného nebo tajemství, nazývají se svátostí. Tak v knize moudrosti praví Duch sv.: „A neznali tajemství Božích, aniž se nadáli mzdy spravedlnosti, aniž povážili poctění duší svatých (2, 22.), t. j. bezbožní nepovážili důstojnost, v jaké stvořil Bůh člověka, učiniv jej obrazem svým, aby proto varoval se hříchu. A sv. Pavel dí: „A zjevně veliké jest tajemství pobožnosti, kteréž zjeveno jest v těle, ospravedlněno v Duchu." (I. Tim. 3. 16.) Sv. Pavel těmito slovy nazývá vtělení Syna Božího, jeho život a smrt tajemstvím víry křesťanské, jež před pohany zostřeno jest tajemnou rouškou Z těchto a jiných slov písma sv. poznáváme, že články víry a posvátné věci, které tajeny býti měly před nevěřícími, nazývaly se tajemstvím nebo svatou věcí.

Z toho důvodu nejstarší církevní spisovatelé a sv. otcové jistá viditelná znamení, která mocí Boží duši naší udělují posvěcení a vnitřní milost, nazvali také tajemstvím víry nebo svátostí. Sv. Bernard praví: „Svaté znamení aneb svaté tajemství nazývá se svátostí!« A sv. Augustin praví, že znamení, která náleží k božským věcem, nazývati sluší svátostí. Proto týž světec krátce a jasně praví: co jest svátost? „Svátost jest znamení svaté věci." Katechismus praví totéž, jen že slova sv. Augustina blíže vysvětluje, neboť praví: „svátost je viditelné a působivé znamení neviditelné milosti, kteréž od Ježíše Krista k našemu posvěcení ustanoveno jest."

Sv. svátosti jsou tedy prameny, z nichž vlévá se do duše naší milost, které nám Kristus Pán svou smrtí zasloužil. Abychom

však i smysly svými tělesnými poznati mohli, že sv. svátosti duši naši posvěcují a neviditelnou milost jí udělují, proto Pán Ježíš přikázal sv. svátosti udělovati jistým viditelným znamením, úkonem a slovy, jež by nám vnitřní posvěcení duše znázornily. Proto ke každé svátosti náleží tyto části: viditelné znamení, t. j. věc a obřad s ní spojený, slova, která úkon doprovází, neviditelná milost, účinek to svátosti, a konečně ustanovení od Ježíše Krista čili jak dí katechismus:

524. *„Kolik částí náleží ke každé svátosti?“*

Ke každé svátosti náležejí tři části:

1. Viditelné a působivé znamení;
2. neviditelná nebo vnitřní milost;
3. ustanovení od Ježíše Krista.

Ke každé svátosti nezbytně náležejí tyto tři části. Kdyby jedné části se nedostávalo na př. ustanovení od Krista Pána, pak by viditelné znamení nebylo pravou svátostí.

První tedy část, která ke každé svátosti náleží, jest viditelné a působivé znamení.

Znamením rozumíme nějakou věc, která naznačuje něco jiného, na př. bílé roucho jest znamením čistoty vnitřní, olej znamená posilnění, voda duchovní obmytí, sůl moudrost.

Znamením viditelným rozumíme úkon, slova nebo vůbec něco, co můžeme buď viděti, slyšeti nebo některým smyslem poznávati. Po znamení poznáváme, co se děje anebo díti bude. Sepne-li někdo ruce a poklekne-li, poznáváme, že se modlí.

Svaté svátosti jsou viditelným znamením, poněvadž se nám udělují viditelným obřadem, viditelnou věcí a slovy, která můžeme slyšeti. Takovým viditelným znamením na př. u sv. křtu jest voda a slova, která kněz při lití vody praví: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Každá svátost má své viditelné znamení neb obřad, a podle tohoto viditelného znamení poznáváme, která svátost se nám uděluje.

Pozorujeme-li viditelné znamení při udělování kterékoliv svátosti, poznáváme, že toto viditelné znamení skládá se ze dvou částí: *a*) z věci (živlu) anebo úkonu, který můžeme viděti. Voda na př. jest nutnou věcí ke sv. křtu, křížmo a vzkládání rukou při svátosti biřmování, způsoby chleba a vína ke svátosti oltářní atd., b) ze slov (forma), která s obřadem a věcí musí býti spojena. Svatý

Augustin proto učil: „Přistupuje slovo k živlu, a stává se svátost.“ Kdyby tedy někdo na osobu lil vodu, ale zároveň by nepronášel slova: já tě křtím . . ., lití vody nebylo by křtem, ale obyčejným obmytím nebo schlazením.

Proč ke každé svátosti náleží viditelné znamení, poučuje nás další otázka.

525. *„Proč se jmenuje svátost „viditelné“ znamení?“*

Svátost se jmenuje „viditelné“ znamení, protože vnitřní milost zevně naznačuje.

a) Kristus Pán ustanovil při udělování sv. svátostí viditelné znamení, aby nám byla jistou zárukou, že se duši naší uděluje vnitřní aneb neviditelná milost. Kristus Pán znal naši lidskou slabost, a proto nejen nám milosti slíbil, nýbrž chtěl nás také ujistiti, že se nám milosti skutečně dostane, nebudeme-li překážeti působení milosti. Abychom tedy věděli, že milost Boží přijímáme, ustanovil Pán Ježíš každé svátosti viditelné znamení, které by tělesným našim smyslům naznačovalo milost, jíž se duši dostalo. Sv. Cyprian praví, že člověku jsou potřebna tato viditelná znamení, poněvadž se skládá z těla a z duše. Kdybychom byli anděly, nepotřeboval by Bůh milosti nám udělovati viditelným a tělesným znamením. Sv. Ambrož pak praví, že proto ustanovena jsou ona viditelná znamení, poněvadž hříchu se dopouštíme tělem a duší; proto i tělo i duše musí býti očištěny od hříchu.

Ostatně Kristus Pán na zemi také dobrodiní a milosti tělesné i duchovní uděloval nejčastěji viditelným nějakým znamením. Nemocné na př. uzdravoval obyčejně nějakým obřadem. Když přišel Pán Ježíš jednoho dne k moři galilejskému, přivedli k němu hluchého a němého a prosili ho, aby na něho ruku vložil. „A pojav jej soukromí ven ze zástupu, vložil prsty své v uši jeho a plivnuv, dotekl se jazyka jeho: a vzezřev k nebi, povzdechl a řekl jemu: Effeta, t. j. otevři se.“ (Mar. 7, 33, 34.) Slepému od narození pomazal oči blátem a řekl: jdi a umyj se v rybníku Siloe.“ (Jan 9, 6.) Pán Ježíš mohl tato dobrodiní lidem udělovati pouhým slovem bez nějakého znamení nebo věci, poněvadž jest všemohoucím. Přece však při uzdravování nemocných užíval viditelného znamení, aby zástupy upozornil, že se něco neobyčejného díti bude a aby nemocní i ostatní byli přesvědčeni o jeho moci.

Pán Ježíš i neviditelnou milost uděloval viditelným znamením. Po svém z mrtvých vstání udělil sv. apoštolům Ducha sv. a moc hříchy odpouštěti viditelným znamením, neboť na ně třikráte dechl

a řekl jim: Přijměte Ducha svatého. Kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim... (Jan 20, 22.) O letnicích seslal na sv. apoštoly Ducha sv. v podobě ohnivých jazyků, které naznačovaly milosti, jichž jim Duch sv. udělil. Pán Ježíš tyto milosti udělil apoštolům viditelným znamením, aby byli ujištěni, že se jim dostalo milosti a pomoci Ducha svatého. Proto abychom i my měli jistou záruku udělené milosti, proto přikázal Pán Ježíš sv. svátosti udělovati viditelným znamením.

b) Sv. svátosti udělují se viditelným znamením také proto, abychom se mohli k přijímání sv. svátostí dobře připraviti a abychom věděli, kdy a která milost nám udělena byla. Kdyby se nám milost udělovala bez viditelného znamení, bez obřadu a slov, nevěděli bychom, zdali jsme milosti přijali. Abychom tedy prosti byli všeliké nejistoty a pochybnosti, uděluje nám Bůh svou milost viditelným znamením.

Církev sv. k viditelným znamením připojila ještě posvátné obřady, aby nám lépe znázornila milosti udělované a aby rozmnožila pobožnost jak u těch, kteří na místě Božím sv. svátostmi přisluhují, tak u těch, kteří je přijímají. Obřady tyto nejsou sice podstatnou částí sv. svátostí, neboť mohou se někdy na př. při křtu z nouze vynechati. Jindy však jsou předepsány, poněvadž jsou potřebny a užitečny, neboť duši naši připravují k hodnému přijímání milosti a ducha našeho povznášejí k nebeským věcem.

Proto také sv. svátosti neudělují se bez předcházející přípravy, nýbrž věřící bývají cvičeni a připravováni po delší dobu, aby pak sv. svátosti hodně přijali Posvátné obřady jsou velmi významné, neboť rozmnožují pozornost a pobožnost nejen u těch, kteří svátosti přijímají, nýbrž i u těch, kteří na obřady patří; neboť patřením na obřady rozpomínají se na milosti, kterých již přijali, a obnovují v srdci svém dobré předsevzetí k bohumilému životu. Mějme tudíž posvátné obřady v uctivosti, neboť jimi mluví k nám Kristus Pán, jenž podstatné obřady každé svátosti ustanovil.

c) Konečně Pán Ježíš proto ustanovil každé svátosti viditelné znamení, abychom také před světem ukázali, že náležíme k pravé církvi Kristově. Kristus Pán založil církev viditelnou, která sestává z viditelných údů. Tvoří tak viditelnou náboženskou společnost, která podle svých viditelných známek rozeznává se od nepravých církví. K těmto viditelným známkám pravé církve náležejí i sv. svátosti. Přijímáme-li tedy sv. svátosti, veřejně a viditelně ukazujme, že náležíme k církvi katolické. Proto sv. Augustin praví: „Netvořili by lidé náboženskou společnost, kdyby nebyli mezi sebou spojeni společnými známkami a viditelnými svátostmi.“

Viditelné znamení nenaznačuje pouze vnitřní milosti, nýbrž také ji působí. Proto pravíme, že svátost je „viditelné a působivé znamení“.

526. *„Proč se jmenuje svátost ‚působivé znamení‘?“*

Svátost se jmenuje „působivé“ znamení, protože vnitřní milost nejen naznačuje, nýbrž i působí.

Písmo sv. připomíná nám mnohá viditelná znamení, která naznačují svatou věc, avšak nejsou svátostmi Nového Zákona, protože neudělují vnitřní milosti.

Takovým znamením ve Starém Zákoně byly: Manna na poušti, měděný had, ohnivý oblak, který israelity na cestě do zaslíbené země předcházel. V Novém Zákoně: Umývání nohou při poslední večeři Páně, obřady mše sv. a podobné. Znamení tato naznačovala milosti, avšak svátostmi nebyla, poněvadž nebyla ustanovena za žádný prostředek k posvěcování duši.

Také starozákonní svátosti nebyly pravými svátostmi, protože byly pouze předobrazem svátostí Nového Zákona. Sem náleží různé starozákonní oběti, obřízka, kropení krví, očišťování a podobné posvátné obřady, které sice znamenaly svatou věc, avšak vnitřní milosti neudělovaly. Starozákonní svátosti napomáhaly k pobožnosti a vnější svatosti, a předobrazovaly vnitřní posvěcení, které Kristus Pán sv. svátostmi Nového Zákona skutečně uděluje.

Sv. svátosti také liší se od svátostin, které církev zavedla, aby nám udělovaly dobrodiní a milosti pro tělo a duši. Ačkoliv svátostiny udělují nám milosti, přece nejsou svátostmi, neboť nejsou přímo od Krista Pána ustanoveny, nýbrž zavedla je církev, neudělují milosti posvěcující, nýbrž pouze milosti pomáhající, chrání nás proti pokušení a moci ďábelské a udělují nám tělesná dobrodiní. Konečně svátostiny neudělují milosti samy ze sebe, nýbrž modlitbou církve a spolupůsobením těch, kteří jich užívají. (Co jsou svátostiny, poznáme lépe později.)

Svátosti, kteréž Pán Ježíš v Novém Zákoně ustanovil, nenaznačují toliko milost, nejsou toliko obrazem a znamením milosti, nýbrž milost skutečně působí. Kristus Pán viditelnému znamení udělil takové moci, že v tom okamžiku, když se uděluje, zároveň udělena bývá i vnitřní milost. Když tedy na př. uděluje se svátost křtu, jakmile kněz leje vodu na hlavu křtěncovu a spolu říká slova: já tě křtím..., toto viditelné znamení působí úplné očištění duše od poskvrny hříchu dědičného a ode všech přede křtem spáchaných hříchů a uděluje křtěnci posvěcující

milosti, kterou bývá duchovně znovu zrozen, učiněn dítkem Božím a dědicem království Božího.

Že viditelné znamení nejen vnitřní milost naznačuje ale i působí, potvrdil sám Pán Ježíš, když pravil Nikodemovi: „Zajisté, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího.“ (Jan 3, 5.) Podobně sv. Pavel nazývá sv. křest obmytím druhého narození a obnovením Ducha svatého. (Tit. 3, 5.)

Sv. svátosti tedy nejen milost označují, nýbrž i působí a tento účinek sv. svátostí, působení vnitřní milosti, jest druhá část, která ke každé svátosti náleží.

Protestanští reformatorové, kteří učili, že toliko víra nás ospravedlňuje, některé svátosti zavrhli a které ponechali, nepřikládají jim takové moci, jakou jim dal Pán Ježíš. Podle učení protestantského nejsou svátosti znamením „působivým,“ nýbrž pouze věřícím naznačují, že se jim milost slibuje a že se stávají údy církve. Dle učení toho nepůsobí tedy samy svátosti milosti vnitřní, nýbrž závisí na smýšlení přijímajících.

Katolická církev cvšem také nařizuje k hodnému přijímání svátostí vnitřní přípravu jako podmínku k dosažení milosti, avšak působení svátosti nepřipisuje člověku a ani jeho přípravě a smýšlení, nýbrž jedině sv. svátostem, které samy ze sebe milost vnitřní působí. Proto církev na sněmu Tridentském (VII. 6.) zavrhla učení reformatorů těmito slovy: „Tvrdil-li by kdo, že sv. svátosti nového zákona nemají milosti, kterou naznačují, anebo neudělují jí těm, kteří působení nepřekáží; jakoby ne posvátným tím úkonem, ale toliko věrou milosti posvěcující udělovaly, a jakoby byly pouze jakési znamení křesťanského vyznání, jimiž věřící od nevěřících se rozeznávají, budiž z církve vyloučen.“

Konečně připomenouti dlužno, že sv. svátosti někdy neudělují přijímajícím žádné milosti. Avšak vinu toho nesmíme připisovati svátostem, nýbrž přijímajícím, kteří k hodnému přijímání nejsou dostatečně připraveni a vůbec vlastní vinou kladou překážky, že svátosti nemohou působiti milosti. Odstraní-li však člověk překážku, svátosti ihned milost působí.

Třetí část, která náleží ke každé svátosti, jest ustanovení od Ježíše Krista.

Viditelné znamení nebo úkon nemá sám ze sebe moci, aby působiti mohl vnitřní milost a ospravedlnění. Také ani lidé ani apoštolové a ani církev sami ze sebe nemohou viditelným znamením udělovati neviditelné milosti. Tak křest sv. Jana Křtitele nepůsobil

žádné vnitřní milosti a odpuštění hříchů, protože křest tento nebyl Kristův ale Janův. Jedině Kristus Pán, Syn Boží a pravý Bůh, jenž smrtí svou na kříži získal nám poklady a prameny milosti, může viditelnému znamení dáti moc, aby působilo vnitřní milost a ospravedlnění. Všecka tedy milost, jíž nám udělují svátosti, pochází od Krista Pána, v jehož boku, jak dí sv. otcové, sv. svátosti vyprýštěly. Proto svátosti mají moc a působení od Ježíše Krista.

527. *„Odkud mají svátosti moc, působiti milost?“*

Moc, působiti milost, mají svátosti od Ježíše Krista, který je ustanovil.

Kristus Pán všechny svátosti ustanovil, některé před svým z mrtvých vstáním ostatní pak před svým na nebevstoupením. Písmo sv. a ústní podání dosvědčují, že Pán Ježíš všechny svátosti sám ustanovil a každé svátosti dal podstatný obřad, kterým se má udělovati. Že tomu tak, poznáme, až o každé svátosti rozjímati budeme. Proto církev na sněmu Tridentském (VII. 1.) zavrhla bludné učení reformatorů těmito slovy: „Tvrdil-li by kdo, že všechny svátosti nového zákona od Pána Ježíše nebyly ustanoveny, budiž z církve vyloučen.“ Jest tudíž článkem víry, že Pán Ježíš svátosti ustanovil, byť v písmě sv. jména svátostí nebyla uvedena. Kristus Pán ani apoštolům nedal moci, ustanoviti svátosti. Proto i poslední pomazání nebylo ustanoveno od apoštola sv. Jakuba, nýbrž toliko prohlášeno a věřícím k užívání doporučeno.

Sv. apoštolové neustanovili svátostí, proto také v písmě sv. nenazývají se ustanoviteli svátostí, nýbrž „rozdávači tajemství Božích.“ (I. Kor. 4, 1) Církev sv. také vždy Pána Ježíše vyhlašovala za původce a ustanovitele svátostí. Proto sv. Ambrož praví: „Kdo jest původcem svátostí, ne-li Ježíš Kristus? S nebe přišly svátosti.“ A sv. Augustin dí: „Chcit, abys věřil, že náš Pán Ježíš Kristus, jakož i sám v evangelium praví, podrobil nás jhu lehkému a břemenu ne těžkému. Za tou příčinou ráčil spojiti společnost nového lidu svátostmi, co do počtu nemnohými, co do ostříhání velmi snadnými, co do významu převýbornými Jakož jest: jménem Trojice zasvěcený křest, účastenství těla a krve Jeho, a cos-li jiného se v písmech kanonických připomíná.“ Konečně že svátosti pochází od Krista Pána, vysvětluje sv. Tomáš Aqu., jenž praví, že svátosti náležejí k viditelným známkám pravé církve Kristovy; proto jako nebylo apoštolům dovoleno zakládati novou církev, rovněž nebylo jim dovoleno hlásati nové učení a ani ustanoviti jiné svátosti.

Poněvadž Kristus Pán svátosti sám ustanovil, proto také moc, působiti milost, mají svátosti od Ježíše Krista. Působení svátostí nezávisí tedy od těch, kteří jimi přisluhují, nýbrž působí mocí Ježíše Krista. Když na př. někdo uděluje svátost křtu, nezávisí odpuštění hříchu dědičného a znovuzrození od toho, kdo křtí, nýbrž od Krista Pána, jenž křest sv. ustanovil na odpuštění hříchů. Působení svátostí nezávisí také ani od toho, zda-li rozdávač svátostí jest svatým nebo hříšným. Proto dí sv. Augustin: „Kdokoli svátost přijímá ať od věrného ať od nevěrného rozdávače, toliko a jedině posvěcuje Bůh.“ A jinde praví týž sv. učitel: „Svátosti nejsou proto pevnější a světější, že jimi od lepšího posluhováno bylo: jsouť ony samy ze sebe pravé a svaté příčinou pravého a svatého Boha, jemuž přináležejí. Ujištěn jest zajisté křesťan, svatá žeť svátost Kristova, byť i méně svatým, aneb nesvatým sluhou byla udělena.“

Byť by tedy ten, jenž svátostmi přisluhuje, nalezal se ve stavu smrtelného hříchu, uděluje svátosti platně, vykoná-li všechno, co Kristus Pán nařídil a co činí církev sv. Svátost působí milost, nepřekáží-li ten, jenž ji přijímá. Proto církev na sněmu Kostnickém zavrhla učení Viklefova a Husova, kteří učili, že svátosti neudělují milosti, přisluhuje-li jimi hříšný kněz. Kdyby platnost a působnost svátostí závisela od lidí, pak bychom neměli jistoty, zda-li jsme některou svátost platně přijali, poněvadž nikdo neví ani kněz, nachází-li se ve stavu milosti. Proto dí sv. Augustin: „Všecky svátosti, ačkoliv jsou na zkázu těm, kdož jimi nehodně posluhují, prospívají přece oněm, kteří je od nich hodně přijímají.“

Ač tedy svatý nebo hříšný kněz posluhuje svátostmi, přijímáme je vždy platně a svatosti vždy působí milosti, napřekážíme-li sami působení milosti. Kněží, jak dí sv. Pavel, jsou toliko rozdávači tajemství a nástrojem Božím, skrze který Bůh milosti věřícím uděluje. Proto sv. otcové rozdávače svátostí připodobňují k vodním rourám a praví: pramen milosti stejně čistý teče, ať jsou roury ze zlata, z dřeva anebo z kamení.

Komu dal Pán Ježíš moc, svátostmi přisluhovati?

Kristus Pán ustanovil svátosti k našemu posvěcení a k věčné naší spáse. Aby svátosti duši naši posvětily a spasení nám zabezpečily, musíme je hodně a platně přijímati. Avšak sami sobě svátostmi nemůžeme posluhovati, protože přisluhovatel svátostí zastupuje Krista Pána a má býti soudcem. My však sami sebe nemůžeme souditi, proto svátosti může nám udělovati někdo druhý. Také formule udělování svátostí naznačují, že svátosti sami sobě nemůžeme udělovati, poněvadž mluví k druhé osobě.

a) Kdo tedy má právo nám udělovati svátosti?

Poněvadž svátosti jsou ustanoveny pro lidi, proto Pán Ježíš posluhování svátostmi svěřil lidem a ne andělům. Avšak Pán Ježíš nedal moc tu všem lidem, nýbrž pouze těm, které si vyvolil. A těmi jsou apoštolové a biskupové, řádní jejich nástupcové s povolením pak biskupů mohou i kněží přisluhovati svátostmi.

Protestantští reformatorové i v této věci pobloudili, neboť učili, že přisluhovati svátostmi mohou všickni lidé bez výjimky. V praksi ovšem se dle tohoto učení neřídí.

Že Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům biskupům dal moc a právo zastupovati ho při udělování svátostí, potvrzuje Písmo sv. a ústní podání. Tak Kristus Pán toliko apoštolům dal moc kázati a křtíti, neboť jen jim řekl: „Učte všecky národy, křtíce je“ (Mat. 28, 19.); „to čiňte na mou památku.“ (Luk. 22, 19.) Proto církev na sněmu Tridentském zavrhla bludné učení reformatorů těmito slovy: „Pravil-li by kdo, že všickni křesťané mají moc hlásati slovo Boží a posluhovati svátostmi, budiž z církve vyloučen.“ (VII. 10.)

Že sv. apoštolové a řádní jejich nástupcové jsou zákonitými rozdavači svátostí, potvrzuje také sv. Pavel, jenž dí: „Tak o nás smýšlej člověk, jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích.“ (I. Kor. 4, 1.)

Církev sv. nikdy nedovolovala nekněžím posluhovati svátostmi a konati úřad kněžský. Toliko posvěcení kněží nabývají svěcením kněžstva moci od Krista Pána udělovati svátosti. Aby tedy někdo platně udělovati mohl svátosti, musí k tomu míti moc a právo od Krista Pána a od církve, jeho zástupkyně. Toliko křest svatý, jenž jest ke spasení nevyhnutelně potřebný, může udělovati v čas nouze každý člověk. V katolické církvi mají tedy právo a moc udělovati svátosti biskupové jako řádní nástupcové sv. apoštolů, s jejich povolením kněží jim podřízení. Biskupové mohou všechny svátosti udělovati, kněží však kromě biřmování a svěcení kněžstva. Kdo tedy nemá od Krista Pána moci a práva k udělování svátostí, nesmí jimi přisluhovati; přisluhuje-li přece, neuděluje svátosti platně (kromě křtu) a mimo to smělou rukou sahá na práva božská.

b) Aby však biskupové a kněží platně udělovali svátosti, žádá se od nich, aby činili to, co činiti přikázal Pán Ježíš a co přikazuje církev.

Když tedy kněz uděluje některou svátost, má míti pravý a vážný úmysl, že chce konati to, co předpisuje církev. Takový

úmysl musí míti i nekněz, uděluje-li křest z nouze. Kdyby někdo křtil někoho ze žertu, neuděluje platně křtu, avšak hřeší, protože si posměch činí ze svaté věci. Také proti vůli neb násilím nesmíme někomu svátost udělovati.

Dále od přisluhovatele svátostí se žádá, aby při udělování svátostí užil předepsané věci (živlu — materiae) a slov (forma). K udělování křtu přikazuje se přirozená voda. Kdyby někdo místo vodou křtil vínem, neudělil platně křtu. Také slova, která věc a obřad doprovází, musí pronášeti zároveň a tak, jak jest předepsáno. Kdo křtí, musí při lití vody spolu říkati: já tě křtím... Kdyby napřed lil vodu a potom říkal slova, neplatně křtil; kdyby slova převrátil anebo řekl: já tě křtím ve jménu Trojice nebo ve jménu Krista, křtil také neplatně, protože nečiní to, co církev činí a co Kristus Pán činiti poručil.

Obřady, které církev k podstatným obřadům svátostí přidala, jsou posvátné a velmi významné; proto služebníci Kristovi mají je konati vážně a svatě, dle napomenutí sv. Pavla: „Tu se již na rozdavačích vyhledává, aby každý věrným byl nalezen.“ (I. Kor. 4, 2.) To jest třetí věc, která se na služebnících Kristových žádá.

c) Služebníci Kristovi mají totiž svátosti udělovati nejen platně, ale také hodně. Působení svátostí nezávisí sice, jak jsme již pravili, na hodnosti nebo nehodnosti rozdavačů, poněvadž svátosti mají moc působiti milost od Pána Ježíše; přece však důstojnost a svatost svátostí zasluhují, aby služebníci Kristovi také svatě se svatými věcmi zacházeli. Vždyť kněz jest zástupcem samého Krista Pána, jest jeho služebníkem a nástrojem k udělování milostí; proto vznešená tato důstojnost již toho žádá, aby kněz při udělování svátostí byl prost aspoň smrtelných hříchů, aby snad jiné posvěcuje, sám sobě zavržení nepřipravoval. Neboť koná-li kněz svaté úkony ve stavu hříšném, sám si škodí, jak dí sv. Augustin: „Všecky svátosti, ačkoliv jsou na zkázu těm, kdož jimi nehodně posluhují, přece prospívají oněm, kteří je od nich hodně přijímají.“ Koná-li však kněz posvátné úkony ve stavu milosti, mnoho milostí od Boha přijímá. Jest tudíž k vlastnímu jeho blahu, chrání-li se dle lidské možnosti a slabosti smrtelného hříchu. Z toho také, drazí křesťané, poznáváte, jak obtížným a zodpovědným jest úřad kněžský, a proto vroucně se modlete za nás, abychom vám s bázní a třesením sloužili.

Pán Ježíš ustanovil svaté svátosti k našemu posvěcení a ospravedlnění. Které milosti udělují nám svátosti, poučuje nás další otázka.

528. *„Kterak nás svátosti posvěcují?“*

Svátosti nás posvěcují tím:

1. Že nám posvěcující milost buď udělují nebo ji v nás rozmnožují;

2. že nám každá svátost uděluje ještě zvláštní milosti.

Protestantští reformatorové sv. svátosti vyhlásili za pouhé prázdné obřady, které žádné milosti neudělují; jsouť prý toliko znamením, jímž se věřící rozeznávají od nevěřících. Katolická církev však z Písma sv. a ze spisů církevních učitelů učí, že svátosti od Krista Pána k tomu byly ustanoveny, aby duše věřících posvěcovaly a věčné spasení zabezpečily. Svátosti nejsou tudíž prázdnými obřady, nýbrž jsou pramenem milosti, které se dostává každému, kdož je platně a hodně přijímá. Proto církev na sněmu Tridentském zavrhla učení reformatorů, když řekla: „Pravil-li by kdo, že svátosti Nového Zákona neobsahují milosti, kterou naznačují, anebo milosti neudělují těm, kteří jí nepřekáží, budiž z církve vyloučen.“ (VII. 6.)

A které milosti udělují nám sv. svátosti?

a) První a nejdůležitější účinek, který Duch sv. svátostmi v duši naší působí, jest posvěcující milost. Že svátosti udělují nám posvěcující milosti, poznáváme z Písma sv., které na mnohých místech ospravedlnění neb posvěcující milost spojuje s obřady sv. svátostí. Tak Pán Ježíš praví: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha sv., nemůže vjíti do království Božího“ (Jan 3, 5.), t. j. nebude-li kdo pokřtěn, nebude spasen. Podobně sv. Pavel připisuje svátosti křtu posvěcení a zrození pro život věčný, když praví: „Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života.“ (Ef. 5, 25. 26.) Sv. Petr ve svém prvním kázání v Jerusalemě po seslání Ducha sv. napomínal zástupy, aby činili pokání a dali se pokřtiti na odpuštění hříchů. Pravilť: „Pokání čiňte a pokřtěn buď jedenkaždý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů svých.“ (Sk. ap. 2, 38.)

Všickni církevní učitelové a sv. otcové učili vždy, že svaté svátosti nás posvěcují a spasení dávají. Tertulian, církevní spisovatel, píše: „Tělo se obmývá, aby se duše zbavila poskvrn. Tělo bývá pomazáno, aby se duše posvětila. Tělo se znamená, aby duše ochrany došla. Tělo se vzkládáním rukou zastiňuje, aby i duše Duchem osvícena byla. Tělo bývá tělem a krví Kristovou krmeno, aby se i duše živila z Boha.“ A sv. Augustin dí: „Svátosti Nového Zákona dávají spasení.“ A týž světec o působení svátostí učí: „Síla svátostí jest nevýslovně a nejvýš mocná, a tudíž se její pohrdači

stávají rouhači. Bezbožně se věru tím pohrdá, bez čehož nelze, aby zbožnost nějaké dokonalosti dosáhla.“ Konečně sv. Tomáš Aq. učí, že svátosti jsou nástroji z rukou Božích, jimiž se nám skrze zásluhy Ježíše Krista milosti udělují.

Posvěcují nás svátostí tím, že nám milost posvěcující buď nově udělují, t. j. udělují nám posvěcující milosti, jíž jsme dosud neměli, anebo působí, že ztracené milosti opět nabýváme, anebo v nás milost posvěcující rozmnožují.

Posvěcující milost nově bývá nám udělena na křtu svatém. Neboť svátost křtu očišťuje nás od hříchu dědičného, posvěcuje duši naši a znovu nás zrozuje pro nebe.

Ve svátosti pokání nabýváme opět milosti posvěcující, jíž jsme pozbyli, když jsme se po křtu sv. prvního smrtelného hříchu dopustili.

Ostatní svaté svátosti milost posvěcující v nás rozmnožují, t. j. činí nás světějšími, Bohu milejšími, a zjednávají nám větší odměny v nebi.

b) Mimo posvěcující milost udělují nám svátosti ještě zvláštní milost, kterou svátostnou nazýváme.

Ačkoliv všecky svátosti udělují nám milosti, přece tato milost není u všech stejnou, neboť pak by nebylo třeba sedmera svátostí, nýbrž dostačila by toliko jedna svátost. Pán Ježíš ustanovil svátosti k našemu spasení. Poněvadž však k dosažení života věčného potřebujeme nejen posvěcující milosti, nýbrž i mnohých jiných milostí, proto Pán Ježíš každé svátosti přidělil mimo posvěcující milost ještě jinou milost, která každé svátosti jest vlastní, a proto svátostnou milostí se zove. Každá svátost má zvláštní svůj účel, a proto také uděluje zvláštní milosti, abychom toho účelu dosáhli, jak dí svatý Tomáš Aq.: „Mimo milost duši posvěcující udělují svátosti také svátostní milost, pomoc totiž k dosažení cíle, k němuž každá svátost ustanovena byla.“

Tak ve svátosti křtu nabýváme netoliko odpuštění dědičného hříchu, nýbrž uděluje se nám také zvláštní milosti a pomoci, abychom posvěcení duše sobě uchovali a bohumilý život vedli. Ve svátosti biřmování mimo rozmnožení posvěcující milosti nabýváme ještě milosti, abychom víru statečně vyznávali a podle ní živi byli. Poslední pomazání uděluje nám útěchy a posily v posledním boji proti pokušení. Každá svátost uděluje nám zvláštní své milosti nikoli na okamžik, nýbrž pro celou dobu, v níž milosti potřebujeme. Proto snoubenci svátostí stavu manželského nabývají milosti a pomoci, aby povinnosti stavu manželského věrně až do smrti konati mohli.

Poněvadž sv. svátosti udělují nám mimo posvěcující milosti ještě zvláštních milostí, proto Pán Ježíš ustanovil více svátostí.

529. *„Kolik svátostí ustanovil Ježíš Kristus?“*

Ježíš Kristus ustanovil sedmero svátostí.

530. *„Jak se jmenuje sedmero svátostí?“*

Sedmero svátostí se jmenuje: 1. křest, 2. biřmování, 3. svátost oltářní, 4. pokání, 5. poslední pomazání, 6. svěcení kněžstva, 7. stav manželský.

V 16. století reformatorové také vystoupili proti počtu svátostí, jichž dosud v církvi od dob apoštolských se užívá, popírajíce, že by Pán Ježíš byl sedmero svátostí ustanovil. Proto některé svátosti zavrhli a podrželi toliko dvě: křest a večeři Páně.

Jest tudíž velmi důležito pro nás katolíky, abychom dokázali, že Pán Ježíš skutečně ustanovil sedmero svátostí a ne více ani méně, a že také od počátku církve sedmera svátostí se užívalo.

Že Pán Ježíš ustanovil sedmero svátostí, víme: *a)* z Písma sv., *b)* z ústního podání, *c)* z dějin.

a) V Písmě sv., na které se i reformatorové odvolávají, neuvádí se 7 svátostí jménem a na jednom místě, avšak o podstatě všech svátostí se mluví, což poznáme, až o každé svátosti zvlášť rozjímati budeme. Spočítáme-li však ona místa, na nichž Písmo sv. o svátostech mluví, přesvědčujeme se, že je jich skutečně sedmero, a nikoli jedna nebo dvě. Tak Písmo sv. mluví o svátosti křtu (Mat. 28, 19), o biřmování (Sk. ap. 8, 14.), o svátosti oltářní (Jan 2.), o svátosti pokání (Jan 20, 22.), o posledním pomazání (Jak. 5, 14.), o svěcení kněžstva (Jan 20, 21. a Sk. ap. 13, 1. 3.), o stavu manželském (Ef. 5, 32.).

Praví-li protestanté, že písmo sv. neuvádí 7 svátostí jménem, nenásleduje z toho, že není sedmero svátostí. Písmo sv. také nikde nepraví, že jsou toliko tři nebo dvě svátosti, jak protestanté tvrdí. Písmo sv. tedy poráží učení reformatorů, poněvadž mluví nikoli o dvou ale o sedmeru svátostí, třebas jich nejmenuje v tom pořádku a tím jménem, jak jest v katechismu uvedeno.

b) Ústní podání dokazuje, že v církvi od dob apoštolských užívalo se sedmera svátostí. Ústní podání obsaženo jest v památkách církevních, v obřadních knihách a ve spisech církevních učitelů a sv. otců.

Nemalé pozornosti zasluhují církevní starobylé památky zvláště katakomby, pohřebiště prvních křesťanů a zároveň chrám v době pronásledování církve. Katakomby, do nichž má každý přístup, hlásají, že v církvi prvotní všechno se

věřilo a učilo, čemu věříme a učíme my katolíci a tedy i že již první křesťané měli a užívali 7 svátostí.

Svátosti, jak učí sv. Augustin, znamenají svatou věc, proto první křesťané sv. svátosti, aby od pohanů nebyly v posměch uvedeny, nejmenovali jejich pravým jménem, nýbrž naznačovali je biblickým nebo symbolickým jménem a také je tímto způsobem v katakombách sobrazovali. Nejčastěji nalezáme v katakombách obraz ryby, která znamenala Krista Pána a svátost oltářní. Křesťané na mysli měli zázračné nasycení na poušti 5 chleby a 2 rybičkami, což jim připomínalo každodenní zázračné nasycování chlebem nebeským, svátostí oltářní. Ichtys — ryba byla tedy obrazem svátosti oltářní. Že ryba znamenala svátost oltářní, ukazuje jiný obraz, košík s pěti chleby, kterýž nese ryba a nádobku s vínem. Že první křesťané o svátosti oltářní tak věřili jak podnes církev učí, dosvědčuje nápis Aberkiův. Tento biskup Fieropolský přišel do Říma a postavil tam pomník s tímto nápisem: „A na cestě té všude průvodkyní mně byla víra, kteráž též všude skýtala mně za pokrm Rybu ze zřídla velmi velikou a čistou, kterou polapila Panna neposkvrněná a dala věřícím navždy k požívání, majíc víno výborné a dávajíc je smíšené spolu s chlebem.“ Z nápisu patrno, že biskup na cestě své přijímal tělo a krev Páně.

Ryba také znamenala sv. křest. Tertulian píše o křtu praví: „My ryby rodíme se po způsobu naší Ryby, Ježíše Krista, z vody a bez vody té žíti nemůžeme.“ Slovy těmito chtěl říci, že se znova rodíme v Kristu Ježíši jako ryby ve vodě křesťané k životu věčnému. Proto sv. Ambrož volá: „Rybou jsi, člověče! Neboj se, rybičko dobrá, udice Petrovy; nezabíjíť ona, nýbrž posvěcuje.“ Tím chce říci, že Pán Ježíš apoštoly učinil rybáři lidí a církev sítí, zahrnující různé druhy ryb, t. j. křtem sv. uvádí do církve.

Že první křesťané měli svátost biřmování, dosvědčují obrazy a nápisy. Na deskách náhrobních vyryta jsou slova: obmyt, pomazán. Obmytí znamená sv. křest, pomazán svátost biřmování. Také holubice, obraz Ducha sv., jest nejčastějším zjevem v katakombách. Že se první křesťané zpovídali, dokazují zbytky zpovědnic. Zvláště však nápis na pomníku Eusebiově dokazuje, jaký řád v prvotní církvi panoval při odpouštění hříchů. Tehdy někteří příliš horliví a přísní křesťané učili, že se hříchy nečistoty a odpadnutí od víry nemají odpouštěti. Eusebius však ukázal na dobrého Pastyře, Ježíše Krista, jenž všecky hříšníky přijímá. Obraz dobrého Pastýře znamenal sv. pokání.

Poslední pomazání také se udělovalo, neboť nachází se nápisy na náhrobních deskách: „zde odpočívá v pokoji Adjutor, jenž po přijetí pomazání odebral se k Pánu, maje 60 let.“ Že i v prvotní

církví kněží byli svěceni, poznáváme z názvu „kněz“, jenž často nalezá se na deskách náhrobních. Konečně že první křesťané uzavírali stav manželský před církví, dosvědčují obrazy v katakombách. Na náhrobních deskách jsou obrazy představující snoubence, nad nimiž je monogram Ježíše Krista.

Svatí otcové a církevní učitelové latinští i řečtí ve svých spisech všechny svátosti proti bludařům obhajují a vysvětlují. Sv. Basil v 26 žalmu sedmerý hlas Hospodinův připodobňuje k milosti sedmera svátostí. Hlas Páně nad vodami nastíňuje křest; hlas Hospodinův s mocí — biřmování; hlas Hospodinův s velebností — svátost oltářní; hlas Hospodinův lámající cedry — pokání; hlas Hospodinův rozdělující plameny ohnivé — manželství; hlas Hospodinův zatřásá pouští — svěcení kněžstva; hlas Hospodinův připravuje jeleny — poslední pomazání.

Sv. Tomáš Aqu. pak vysvětluje, proč Pán Ježíš právě sedmero svátostí ustanovil. Praví: „Sedmero svátostí církev potřebuje, aby její dítky úplnost života duchovního dosáhnouti mohly. Nebo jako člověk k dosažení a zachování života tělesného sedmera věcí potřebuje, totiž: aby byl zrozen, aby rostl, aby se sílil a stravoval, aby v nemoci hojen, v slabosti posilněn, k poučení svému učiteli a vůdci opatřen, k rozmnožení pokolení lidského zachován byl, rovněž také k dosažení a k zachování duchovního života sedmera věcí člověk potřebuje, totiž: aby na křtu svatém nově zrozen, svátostí biřmování u víře utvrzen, ve svátosti oltářní krmen a nasycován byl, aby v nemoci duše odpuštění hříchů skrze svátost pokání došel, aby v hodině smrti svatým pomazáním k šťastnému boji byl posilněn; duchovními správci a pastýři skrze svěcení kněžstva aby byl opatřen, a k rozmnožení pokolení lidského požehnání a posvěcení skrze stav manželský aby podosáhl.“

c) Konečně světové dějiny hlásají, že v církvi křesťanské od dob apoštolských počínaje sedmera svátostí se užívati má.

Když v 16. století reformatorové vystoupili proti svátostem a popírali jejich počet, tehdy nejen římsko-katolická církev, nýbrž i nesjednocené církve řecké, všecky východní bludařské církve Nestoriáni, monofisité a jiné sekty, které v dávných dobách od církve římsko-katolické se odloučily, sedmero svátostí za článek víry uznávali.

Proto když reformatorové vyzvali nesjednocené Řeky, aby se s nimi spojili a jejich nové učení přijali, odpověděl jim cařihradský patriarcha Jeremiáš, že v církvi Kristově ustanoveno jest sedmero svátostí, ne více ani méně Když později Cyrill Lukaris, jenž byl zjevným stoupencem Kalvinského učení, vetřel se na stolec patri-

archy cařihradského a počal zaváděti učení protestantské, byl pro své bludařské učení sesazen. Na to na sněmu Cařihradském r. 1638 a 1642 a v Betlemě r. 1672 za Desithea, patriarchy Jerusalemského, bylo bludné učení Lukarisovo ode všech biskupů řecké a ruské církve jednohlasně zavrženo slovy: „Budiž zavržen Cyrill, jenž nové články víry tvořil a věřil, že není sedmero svátostí v církvi podle ustanovení Ježíše Krista ani dle apoštolského podání a ustavičného obyčeje církve.“

Dějiny také dokazují, že všecky ostatní východní sekty, Jakobité, Koptové a Maronité, kteří v dávných stoletích od církve římsko-katolické se odloučili a v monofisitů a monoteletů povstali, mají a užívají sedmero svátostí. Konečně i pobloudilý náš krajan mistr Jan Hus uznával a hájil sedmero svátostí.

Tato všeobecná víra v 7 svátostí jest nejlepším a nejpádnějším důkazem, že sedmero svátostí nezavedla církev římsko-katolická, nýbrž že pochází od dob apoštolských. Proto dí sv. Augustin: „Co celá církev chová, byť nebylo na sněmích ustanoveno, přece vždy se má zachovávati, o čem právě věříme, že pochází od apoštolů.“ A vpravdě! Odkud Řekové, Rusové pravoslavní a ostatní východní nesjednocené církve měly článek víry o 7 svátostech? Jistě ne od římsko-katolické církve. Kdyby katolická církev, jak protestanté praví, počet 7 svátostí byla vymyslila, Řekové a ostatní nesjednocené východní církve, které katolickou naši církev zrovna tak nenávidí jako luteráni a kalvinisté, jistě by nebyly tuto novotu přijaly a jistě by byly protestovaly.

Poněvadž tedy katolická církev i církve východní, které v 8. a 9. století od katolické církve se odloučily, mají sedmero svátostí, jest nade vší pochybnost jisto, že již v době apoštolské sedmero svátostí se udělovalo, a tudíž že Kristus Pán sedmero svátostí ustanovil.

Církev katolická také vždy učila, že Kristus Pán ustanovil sedmero svátostí, což dokazují staré obřadní knihy, katechismy a jiné církevní spisy. Zvláště pak na církevních sněmích počet svátostí vždy hájila proti různým bludařům. Tak již ve 3. století vyloučeni byli z církve Novatiané, kteří pokřtěných nechtěli biřmovati; ve 4. století Manicheové, kteří svátost stavu manželského popírali; ve 14. století Viklef, jenž poslední pomazání zavrhl; a konečně v 16. století Luther, Kalvín a Zvirgli, kteří 5 svátostí zavrhli. Na sněmu Tridentském pak církev prohlásila: „Pravil li by kdo, že všecky Svátosti Nového Zákona od Pána našeho Ježíše Krista nebyly ustanoveny, neb že jest jich více nebo méně než 7, neb také že některé z těch sedmera není skutečně a vlastně svátost: budiž z církve vyobcován.“ (VII. 1.)

Göthe sám, ač protestant, neschvaluje, že Luther sedmera svátostí, které spolu souvisí, naprosto neuznal a zavrhl. „Mladí snoubenci, majíce až do smrti spolu žíti, přistupují k oltáři, aby jim kněz ve jménu Božím žehnal. Jejich dítky, vstupujíce do světa, sílí se svátostí biřmování; od mnohých vin bývají očištěny ve sv. zpovědi a posilněny nejsv. svátostí oltářní. Aby vyučováni byly ve sv. náboženství, ustanovena jest svátost svěcení kněžstva. I když člověk nemocí stížen jest a smrti blízek, dostává se mu útěchy v posledním pomazání. A tato vnitřní souvislost sv. svátostí zničena jest v protestantismu.“

Pravili jsme, že svátosti nám udělují posvěcující milosti anebo ji v duši naší rozmnožují. Proto také svátosti podle toho, jaké milosti nám udělují, rozdělují se na čtvero druhů.

531. *„Kterak se svátosti obyčejně rozdělují?“*

Svátosti se obyčejně rozdělují:

1. na svátosti mrtvých a svátosti živých;

2 na takové, jež lze přijmouti toliko jednou za celý život, a na takové, jež častěji lze přijímati.

Sv. Alfons Liguori praví: „Jisto jest a článkem víry, že jest sedmero svátostí a všecky že jsou Kristem ustanoveny, jakž se o tom proslovil sněm Tridentský. A některé z nich jmenují se svátosti mrtvých, jako křest a pokání, jež udělují první milost, a tudíž i od hříšníka přijaty býti mohou; jiné se nazývají svátosti živých, jakož jest velebná svátost oltářní a ostatní.“ Rozeznáváme tedy svátosti mrtvých a živých.

Nazýváme-li některé svátosti „živých“, jiné pak „mrtvých“, nemíníme tím, že by snad některé svátosti ustanoveny byly pro živé a jiné pro mrtvé, neboť svátosti jsou pro živé ustanoveny. Nemáme tudíž na mysli tělesný život a tělesnou smrt, nýbrž život duchovní a smrt duchovní. Koho tedy rozumíme „živým“ a „mrtvým“? „Živými“, jakž jsme v rozjímání o milosti poznali, rozumíme ony, jichž duše nachází se ve stavu posvěcující milosti, kteráž dává duši život nadpřirozený a činí ji schopnou dosáhnouti nebe, jež životem věčným nazýváme. „Mrtvými“ pak nazýváme ony, kteří buď vůbec nepřijali milosti posvěcující, anebo kteří posvěcující milost po křtu svatém smrtelným hříchem ztratili. Kdo posvěcující milosti ještě nepřijal anebo přijaté pozbyl, sluje duchovně mrtvým, protože není s Bohem spojen ctnostmi věrou, láskou a nadějí. Nemá tudíž naděje na život věčný, nýbrž jest hodným věčného zavržení, jež věčnou smrtí nazýváme.

532. *„Které svátosti jmenují se svátosti mrtvých?“*

Křest a pokání se jmenují svátosti mrtvých.

533. *„Proč se křest a pokání jmenují svátosti mrtvých?“*

Křest a pokání se jmenují svátosti mrtvých, protože mají moc duchovně mrtvé, to jest, hříšníky vzkřísiti k nadpřirozenému životu milosti.

Svátost křtu jmenuje se svátostí mrtvých, protože Pán Ježíš této svátosti takové moci udělil, že milostí svou zhlazuje hřích a duchovně mrtvého křísí k novému životu. Sv. křest obmývá nejen dědičný hřích, ale i všecky přede křtem spáchané hříchy, odívá duši rouchem přečistým, milostí posvěcující, která činí pokřtěného dítkem Božím, uděluje mu nadpřirozený život a činí ho dědicem království nebeského.

Svátost pokání jmenuje se „svátostí mrtvých,“ protože Pán Ježíš tuto svátost ustanovil k tomu, aby nám opět získala posvěcující milosti, již jsme těžkým hříchem ztratili. Sv. pokání také křísí hříšníka z duchovní smrti a uděluje duši jeho nadpřirozený život a synovství Boží, o kteréž ho hřích oloupil. Jestliže však někteří zbožní a spravedliví přijímají svátost pokání, ačkoliv milosti posvěcující hříchem neztratili, pak svátost pokání posvěcující milost rozmnožuje, všední hříchy zahlazuje, časné tresty za hřích umenšuje a duši Bohu milejší a světější činí.

534. *„Které svátosti jmenují se svátosti živých?“*

Biřmování, svátost oltářní, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský se jmenují svátosti živých.

535. *„Proč se jmenují všecky svátosti kromě křtu a pokání svátosti živých?“*

Všecky svátosti kromě křtu a pokání jmenují se svátosti živých, protože kdož je přijímají, nadpřirozený život milosti Boží už míti musí.

Biřmování, svátost oltářní, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský jmenují se svátosti živých, protože Pán Ježíš tyto svátosti k tomu ustanovil, aby posvěcující milost v duši rozmnožily a aby nám mimo to udělily ještě svátostné milosti a zvláštní pomoci a posily Boží. Proto kdo tyto svátosti hodně a s užitkem přijímati chce, musí již býti ve stavu posvěcující milosti. Církev sv. proto také věřícím přikazuje, aby před přijímáním

těchto svátostí duši svou napřed dobře připravili, to jest, jsou-li si vědomi smrtelných hříchů, aby upřímnou a pokornou sv. zpovědí duši svou očistili od všeliké poskvrny hříchu. Kdo by ve stavu smrtelného hříchu některou svátost živých přijal, nedosahuje žádné milosti, nýbrž těžce hřeší, poněvadž přijímá svátost svatokrádežně.

Svátosti konečně rozdělujeme na takové, jež můžeme přijmouti jen jednou za celý život a na takové, jež lze přijmouti častěji v životě.

536 *„Které svátosti lze přijmouti toliko jednou za celý život?“*

Toliko jednou za celý život lze přijmouti křest, biřmování a svěcení kněžstva.

Kdo tyto svátosti přijal, nesmí je nikdy opakovati, to jest, nesmí je podruhé přijímati. Kdo byl platně pokřtěn, byť by od křesťanské víry odpadl k židovské nebo prohlásil se za bez vyznání, nemůže býti znova křtěn, kdyby se opět do církve vrátil. Totéž platí o biřmování a svěcení kněžstva. Vrátí-li se odpadlík do církve, nepřijímá svátosti tyto znova, poněvadž ony udělují milosti pro celý život, třebas by působení milosti přerušeno bylo nevěrností, nýbrž musí činiti pokání, z hříchů svých se vyznati a kajicně želeti pobloužení svého. Sv. Augustin proto dí: „Svátost křtu postačuje, činíc kacíře, vně mimo stádce Páně bloudícího vinným před Bohem, jelikož nosí znamení Páně. Svaté učení nás učí, že má pokárán, ne však znovu posvěcen, t. j. pokřtěn býti.“

Svátosti ostatní: svátost pokání, svátost oltářní, stav manželský a poslední pomazání můžeme opakovati, t. j. častěji v životě přijímati. Svátost pokání a svátost oltářní můžeme nejen častěji za celý život přijímati, nýbrž povinni jsme je přijímati alespoň jednou za rok. Církev sv. však si vroucně přeje, abychom je častěji v roku přijímali, poněvadž jsou ustanoveny k tomu, aby duši naši ustavičně v milosti a přátelství Božím udržovaly a pro nebe nás vychovávaly.

Svátost stavu manželského mohou manželé jen tehdy opět přijímati, když svazek manželský byl zrušen smrtí jednoho manžela. Poslední pomazání mohou nemocní přijímati tolikráte v životě, kolikráte znova onemocněli anebo v nové nebezpečenství smrti upadli.

537 *„Proč lze křest, biřmování a svěcení kněžstva přijmouti toliko jednou za celý život?“*

Křest, biřmování a svěcení kněžstva lze toliko jednou za celý život přijmouti, protože tyto svátosti vtiskují duši nezrušitelné znamení.

538. *„Co jest nezrušitelné znamení, jež některé svátosti duši vtiskují?“*

Nezrušitelné znamení, jež některé svátosti duši vtiskují, jest duchovní znak, kterýž duši uděluje zvláštní stavové posvěcení a důstojenství, a zůstává v ní věčně na větší oslavu nebo na větší zahanbení.

Svátosti křest, biřmování a svěcení kněžstva vtiskují duši nezrušitelné znamení, to jest jakousi známku, kterouž pokřtěný rozeznává se od nekřtěného, biřmovaný od nebiřmovaného a posvěcený kněz od nekněze. Toto znamení není ovšem tělesným a viditelným, nýbrž jest duchovním, protože duše, které se vtiskuje, jest duch. Toto znamení toliko Bohu, andělům a svatým v nebi jest viditelným a poznatelným; duše pak je uvidí a pozná až na věčnosti. Znamení toto není něčím bezvýznamným a prázdným. Neboť toto znamení uděluje duši posvěcení stavové a důstojenství, jímž duše naše zvláštním způsobem spojena jest s Kristem Pánem a zasvěcena navždy službě jeho.

Tak svátost křtu vtiskuje duši duchovní znak, jímž křtěnec stává se údem těla Kristova a církve jeho, služebníkem a vyznavačem Kristovým, a zároveň nabývá práva k ostatním milostem, které Pán Ježíš v ostatních svátostech zanechal. Svátost biřmování vtiskuje duši duchovní znak bojovníka Kristova a zvláštním způsobem posiluje křesťana a zavazuje ho k povinnosti, aby víru Kristovu statečně vyznával a podle ní živ byl. Svěcení kněžstva vtiskuje duši duchovní znak, jímž svěcenec stává se na věky knězem novozákonním, nabývá moci a práva nad duchovním tělem Ježíše Krista, to jest, může konati nejdražší oběť Nového Zákona, svaté svátosti udělovati, žehnati a světiti. Svěcení kněžstva povyšuje člověka k veliké důstojnosti, neboť činí jej prostředníkem mezi Bohem a lidmi a nástrojem Božím, jímž Bůh lidem uděluje své milosti.

Duchovní tento znak jest nezrušitelný, to jest, nedá se ničím ani hříchem smazati nebo zničiti, nýbrž na věky zůstává v duši. Kdyby křesťan i nevěrným se stal Kristu, kdyby od víry odpadl, zůstane pokřtěný na věky před Bohem křesťanem, biřmovaný bojovníkem Kristovým a kněz služebníkem Božím. Proto duchovní tento znak bude na věčnosti nevěrným k většímu zahanbení a k věčnému zavržení, spravedlivým pak k větší slávě a odměně. Při posledním soudu oddělí andělé znamenané od sebe. Kteří duchovní znak na světě čistým a neposkvrněným zachovali, kteří Bohu věrně sloužili, zářiti a skvíti se budou, a ty andělé postaví po pravici Páně. Těm toto znamení dá za odměnu

království nebeské. Kteří pak byli Bohu nevěrnými a povinnosti, k nimž duchovní znak je zavázal, neplnili, bude tento znak k hanbě, neboť tyto poznamenané andělé postaví po levici Páně, kdež uslyší hrozný rozsudek: odejděte do věčného trápení, kteréž připraveno jest ďáblu a andělům jeho. Tehdy běda bude všem odpadlíkům!

Duchovní tento znak konečně proto sluje nerozrušitelný, poněvadž tyto svátosti nelze platně vícekráte než jednou přijmouti. Proto sv. Alfons Ligouri praví: „Některé milosti jsou takové, že hříchem mohou opět zničeny býti na př. milost ospravedlnění; u jiných pak jest to nemožno, na př. když kdo křesťanem se stal, když kdo Kristovou známkou k boji byl posilněn, a když kdo dosáhl moc v církvi bojující. Takovéto milosti jmenujeme znamením, kteréž hříchem nemůže smazáno býti.“

Viklef a reformatorové protestanští, kteří vůbec v učení o svátostech velmi se odchýlili od učení apoštolského, popírali také tento duchovní znak, kterýž svátosti křest, biřmování a svěcení kněžstva duši vtiskují. Církev katol. však vždy pevně na tom trvala a trvá, že tyto svátosti duši udělují nezrušitelný duchovní znak. Učení pak své odůvodňuje písmem sv. a spisy církevních otců.

Písmo sv. praví, že těmito svátostmi jsme na věky od Boha poznamenáni. Tak praví sv. Pavel: „Ten pak, kterýž potvrzuje nás s vámi v Kristu a kterýž pomazal nás, jest Bůh; kterýž i poznamenal nás, a dal nám závdavek Ducha v srdce naše,“ (II. Kor. 1, 21, 22.) a v listu k Efesským: „v němž i uvěřivše znamenáni jste Duchem zaslíbením svatým.“ (Af. 1, 13.) Slovy těmito sv. Pavel zřetelně naznačuje, že svátosti nejen nám udělují posvěcující milosti, nýbrž i vtiskují duši zvláštní znamení. Znamením tímto nemyslí posvěcující milost, nýbrž druhý účinek svátostí, totiž duchovní znak a proto praví: „kterýž poznamenal vás.“

Svatí Otcové tento duchovní znak nazývají pečetí, na př. Klement Římský. Sv. učitelové a církevní spisovatelé 3. a 4. století, na př. Tertulian, sv. Basil, Řehoř Naz., Cyrill Alex., sv. Ambrož a jiní ve svých spisech vysvětlují význam a účinek tohoto znaku. Praví, že duši bývá vtisknut, aby každý poznán byl, kdyby věrnosti Kristu nezachoval. Totéž učí i východní nesjednocené církve řecké. Proto církev katolická na sněmu Tridentském zavrhla učení reformatorů těmito slovy: „Tvrdil-li by kdo, že tři svátosti totiž: křest, biřmování a svěcení kněžstva nevtiskují duši znamení, t. j. duchovní a nezrušitelný znak, pro kterýž nemohou býti opakovány, budiž z církve vyloučen.“ (VII. 9.)

Když jsme mluvili o svátostech, pravili jsme, že svátosti jsou viditelné znamení, které milost netoliko naznačují, nýbrž působí. Svátosti tedy samy milost působí, splníme-li podmínky k dosažení milosti.

539. *„Působí-li v nás svátosti milost vždycky?“*

Svátosti v nás působí milost vždycky, když jim sami žádné překážky nečiníme.

Kristus Pán ustanovil sv. svátosti k našemu posvěcování a k dosažení života věčného; proto svátosti řádným způsobem udělené vždycky milost působí, nepřekáží-li přijímající působení milosti. Aby tedy svátosti milost působily, musí býti platně udělovány a hodně přijímány. Které jsou ty překážky, pro něž svátosti buď jsou neplatné anebo milosti hned nepůsobí?

Překážky ty mohou býti buď ze strany přisluhovatele anebo ze strany přijímajícího.

Svátosti jsou neplatné, kdyby přisluhovatel svátostí neměl pravého úmyslu činiti to, co činí církev, kdyby neměl od Krista Pána moci a práva svátostmi přisluhovati, anebo kdyby při udělování svátosti neužil předepsané věci (živlu a úkonu) a slov. Taková svátost byla by neplatně udělena, a proto musila by se znovu uděliti.

Ze strany přijímajícího byla by svátost neplatnou, kdyby neměl dobrovolné vůle svátost přijmouti, anebo kdyby nebyl pokřtěn a přijímal by ostatní svátosti.

Kdy přijímáme svátost nehodně? I pokřtěný, ačkoliv přijímá některou svátost platně, nedosahuje žádné milosti, překáží-li vlastní vinou působení milosti To se pak děje nehodným přijímáním svátostí. Nehodně přijímají dospělí svátost křtu a pokřtění svátost pokání, nejsou-li k přijímání svátostí dostatečně připraveni. Ostatní svátosti přijímá nehodně, kdo nalezá se ve stavu smrtelného hříchu.

Než ačkoliv někdo některé svátosti, na př. křest, biřmování, svěcení kněžstva a stav manželský nehodně přijal, přece tyto svátosti platně přijal; jest křesťanem, bojovníkem Kristovým, knězem a manželem až do smrti, poněvadž tyto svátosti vtiskují duši nezrušitelné znamení. O těchto svátostech učí církevní učitelové a církev sv., že byly-li platně uděleny, oživnou, to jest, milost působí, jakmile přijímající odstraní překážky, pro něž svátosti milost působiti nemohla. Kdo tedy na př. platně přijal svátost stavu manželského, avšak nehodně, poněvadž byl ve stavu smrtelného hříchu, svátostná milost oživne, to jest, bude působiti milost, vykoná-li upřímnou zpověď, odstraní-li tedy hřích, pro který milost nemohla působiti. Jenom u svátosti oltářní jest vyjímka. Kdo nejsvětější svátost oltářní přijal nehodně, nepřijímá žádné milosti ani tehdy, když by potom svědomí očistil. Svátostná milost, které uděluje svátost oltářní, nehodným přijímáním navždy je ztracena.

Aby svátosti působily milost, musíme je přijímati nejen platně, ale také hodně.

540. „*Kterak musíme přijímati svátosti, aby v nás působily milost?*“

Aby v nás svátosti působily milost, musíme je přijímati hodně, to jest, musíme se k nim náležitě připraviti.

Žádá se tudíž na přijímajících: *a*) Příprava podle duše a těla; *b*) schopnost; *c*) svobodná vůle.

a) Každá svátost vyžaduje zvláštní přípravu. Kdo tedy chce přijmouti svátost křtu, musí se napřed k tomu náležitě připraviti. Musí býti vyučen v křesťanském náboženství, musí hříchů svých litovati a učiniti slib, že chce až do smrti křesťansky žíti. Proto také v prvotní církvi ke křtu sv. předepsána byla delší příprava, která někdy i více let trvala (katechumeni). Již sv. Petr v prvním svém kázání po seslání Ducha sv. žádal na posluchačích, aby napřed činili pokání a potom dali se pokřtiti, neboť pravil: „Pokání čiňte a pokřtěn buď jedenkaždý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů.“ (Sk. ap. 2, 38.) U dítek nežádá se žádné přípravy; rodičové však a kmotrové jsou povinni pečovati o křesťanské vychování dítek svých. Když pak děti dospějí, musí slib křestní, který za ně kmotrové učinili, obnoviti a plniti.

Pro svátost biřmování jest třeba, aby biřmovanci řádně byli v náboženství a zvláště o svátosti biřmování vycvičeni, aby byli dospělými a aspoň jednou u sv. přijímání. Před sv. biřmováním musí jíti ke sv. zpovědi a k sv. přijímání.

Pro přijímání nejsvětější svátosti oltářní předepsána jest dvojí příprava: podle duše a podle těla. Podle duše čisté svědomí a pobožnost srdce; proto předepsána jest napřed sv. zpověď. Podle těla, abychom od 12 hodiny půlnoční lačni byli.

Pro svátost pokání předpisuje se: zpytování svědomí, lítost aspoň nedokonalá, opravdové předsevzetí, upřímná a úplná zpověď a dostičinění.

Na poslední pomazání má se nemocný připraviti živou věrou, možno-li sv. zpovědí a sv. přijímáním; pro svěcení kněžstva mimo předepsané studie a jiné podmínky mají se svěcenci připraviti sv. zpovědí a sv. přijímáním; pro stav manželský mají se snoubenci připraviti cvičením náboženským, to jest, mají znáti katechismus a aspoň v nejpotřebnějších věcech víry dobře býti vyučeni, dále se žádá čistota svědomí, a proto musí jíti před oddavkami k sv. zpovědi a k sv. přijímání.

Když duše naše náležitě je připravena pro přijímání sv. svátostí, pak jistě obdrží milosti a milost v duši také působí. Církev svatá majíc na mysli naše spasení, napomíná nás, abychom se na přijímání sv. svátostí vždy připravovali s vážností a pravou nábožností, abychom vlastní vinou nezmařili působení milosti a sobě tak nechystali věčného zavržení. Proto dí sv. Augustin: „Těm, kdož svátosti hodně přijímají, slouží svátosti ke spáse; těm však, kdož jich zneužívají, k zatracení.“ Proto pamětlivi jsouce napomenutí sv. Pavla: „Zkusiž sám sebe člověk“ (I. Kor. 11, 28.), přijímejme sv. svátosti vždy připraveni a s pravou nábožností.

b) Abychom svátosti přijímali platně a hodně, musíme také býti schopnými k přijmutí svátosti.

Kdo není pokřtěn, nemůže přijímati ostatní svátosti. Aby schopným byl ku přijímání ostatních svátostí, musí býti křesťanem, to jest, musí býti pokřtěn. Než některé svátosti nemůže ani pokřtěný přijímati. Dítky na př. nemohou přijmouti svátost pokání, protože nemají užívání rozumu a osobních hříchů; zdravý člověk nemůže přijmouti poslední pomazání, protože tato svátost ustanovena jest jen pro nemocné; žena nemůže přijmouti svěcení kněžstva, protože Pán Ježíš nezvolil si ženy za apoštoly nýbrž muže

c) Konečně k hodnému a platnému přijímání svátosti třeba jest svobodné vůle.

Ačkoliv Pán Ježíš svátosti ustanovil k našemu spasení, přece k přijímání jich nikoho nenutí, nýbrž žádá svobodnou vůli. Kdyby tudíž některá svátost někomu byla udělena proti jeho vůli a násilím, nepřijal žádné svátosti a ani milosti. Církev sv. proto vždy neuznávala násilné pokřtění pohanů a vždy žádala od přijímajících pravý úmysl a dobrou vůli. Proto v obřadní knize při udělování svátosti křtu jest uvedeno: „Chceš-li býti pokřtěn?“ U všech ostatních svátostí žádá se svobodná vůle. Někdy se stává, že poslední pomazání uděluje se nemocnému v bezvědomí; v takovém případu neuděluje se proti vůli nemocného, poněvadž se předpokládá, že by při vědomí touto svátostí jistě nepohrdl.

Pro hodnému přijímání sv. svátostí žádá se tedy náležité přípravy. Kdo však některou svátost přijímá bez této přípravy, přijímá svátost nehodně a dopouští se smrtelného hříchu.

541. *„Kterak se prohřešuje, kdo některou svátost vědomě nehodně přijímá?“*

Kdo některou svátost vědomě nehodně přijímá, prohřešuje se velmi těžce, dopouští se svatokrádeže.

Nehodné přijímání sv. svátostí nazýváme svatokrádeží, poněvadž ten, jenž některou svátost vědomě nehodně, to jest, ve stavu hříšném přijímá, nejsvětějšími věcmi pohrdá a jich zneužívá. Hříchu tohoto se dopouští, kdo vědomě přijímá některou svátost, ačkoliv jest si vědom překážek, pro které milost působiti nemůže. Kdo jest si vědom těžkého hříchu a přece opovažuje se přijímati sv. svátosti, hřeší těžce a dopouští se svatokrádeže. Kdo svatokrádežně přijímá sv. svátosti, tomu, jak dí sv. Augustin, nejsou ke spasení, nýbrž k zatracení. Bůh také často na světě trestá různým neštěstím ty, kteří vědomě nehodně sv. svátosti přijímali; proto bojme se Boha a nesvolávejme na sebe trestu Božího svatokrádežným přijímáním sv. svátostí. Pamatujme: Bůh nebývá posmíván! Připravujme se vždy k přijímání sv. svátostí s největší vážností a nábožností, a buďme pak ujištěni, že sv. svátosti budou nám sloužiti k našemu blahu časnému a věčnému.

Naučení. Děkuj Pánu Bohu, že ustanovil svaté svátosti: jsou to nejvznešenější a nejpůsobivější prostředky k dosažení milosti. Chraň se, bys jich nehodným přijímáním nezneuctil anebo slova „sakrament“, což „svátost“ znamená, ku klení nezneužil!“

51. CVIČENÍ.

(Oddělení třetí.)

O svátostech zvlášť.

1. O svátosti křtu.

Kristus Pán ustanovil v Novém zákoně sedmero svátostí za řádné prostředky k udělování milosti a k dosažení života věčného. První a ze všech sedmera svátostí nejpotřebnější jest svátost křtu, o které dnes rozjímati budeme.

Všickni lidé zdědili po prarodičích svých Adamovi a Evě hřích prvopočátečný a všecky jeho následky a proto také všickni byli nepřáteli Božími a neměli ani naděje ani práva na život věčný. I my jsme se narodili poskvrnění hříchem dědičným, duše naše nelíbila se Bohu a kdyby v tom stavu byla na věčnost odešla, neuzřela by nejsvětějšího Boha, protože do nebe nic nečistého a hříšného vjíti nemůže. Aby pokolení lidské hrozného toho následku

hříchu Adamova bylo sproštěno, aby duše očištěna byla od poskvrny hříchu dědičného a schopnou byla i jiných milostí, které Kristus Pán smrtí svou nám v církvi své pozůstavil, proto ustanovil svátost křtu, ve které býváme od poskvrny hříchu dědičného i ode všech přede křtem spáchaných hříchů očištěni, znovuzrozeni a dědici věčného spasení učiněni.

Křtem sv. stáváme se také údy církve Kristovy a vyznávači učení Kristova, křesťany. Abychom tudíž poznali, jakých milostí a dobrodiní dostalo se nám na křtu svatém a k jakým povinnostem jsme se pro celý život zavázali, proto budeme rozjímati o prvním tomto prostředku pro naše spasení nejpotřebnějším, o svátosti křtu.

542. *„Co je křest?“*

Křest je nejprvnější a nejpotřebnější svátost, ve které člověk skrze vodu a slovo Boží bývá od hříchu dědičného i ode všech přede křtem spáchaných hříchů očištěn a v Kristu Ježíši k životu věčnému znova zrozen a posvěcen.

Když se křesťanským rodičům narodí dítko, nesou je kmotrové do chrámu Páně, aby je dali pokřtíti. Obřady, které kněz nad dítkem koná, nazýváme křtem. Jméno „křest“ pochází od jména Kristus a naznačuje účinek a účel první této svátosti. Neboť obřady, které kněz nad dítkem koná, naznačují nám, že křtěnec milostí posvěcující spojuje se s Kristem Pánem, přijímá jméno Kristovo a stává se vyznavačem a stoupencem Kristovým a jeho učení čili křesťanem. Vyznavači Kristovi již v době apoštolské, jakž nás poučují skutky apoštolské (11, 26), od Římanů nazýváni byli Christiáni nebo křesťany. Proto slovanští naši předkové nazvali úkon, kterým někdo stává se vyznavačem učení Kristova neb křesťanem, svatým křtem, kteréžto slovo odvozeno jest od slova krstiti, křestiti, křtíti.

V církevním pak smyslu nazývá se křest „první svátost znovuzrození“ dle slov Spasitelových, která pravil k učedníku svému Nikodémovi: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího“ (Jan 3, 5.) A zajisté právem nazývá se křest „znovuzrození“, neboť první tato svátost uděluje nadpřirozenou milost a nadpřirozený, nový život těm, kteří tělesně se narodili a život přirozený obdrželi. Žádná svátost ani svátost pokání neuděluje nám znovuzrození; neboť svátostí pokání nebýváme znovuzrozeni, nýbrž toliko ztracené milosti a ztraceného nadpřirozeného života opět nabýváme. Proto také první svátost

křtu písmo svaté zvelebuje, překrásnými jmény nazývá a různými starozákonními předobrazy vysvětluje.

Tak sv. Pavel nazývá svátost křtu „obmytím vody“ (Ef. 5, 26), „obmytí druhého narození a obnovení Ducha sv.“ (Tit. 3, 5), „osvícení“. (Žid. 6, 4.)

Křest svatý naznačovaly některé předobrazy na př. obřízka a křest Jana Křtitele. Sv. Petr ve svém listu nazývá křest „potopou,“ neboť jako potopou zahlazen byl hřích a jediný Noe s rodinou byl zachráněn a nové pokolení zrodil, podobně křtem svatým skrze vodu a slovo Boží hřích bývá zahlazen a člověk novým stvořením učiněn. (I. Petr 3, 20.) Sv. Pavel nazývá křest „přechodem rudého moře.“ (I. Kor. 10), neboť jako židé přešli rudým mořem do země zaslíbené a skrze Mojžíše pokřtěni byli v moři, podobně i my vodou a slovem Božím býváme pokřtěni, znovu zrozeni a nabýváme nároků na slíbenou věčnou blaženost. Křest sv. nazývá se v písmě sv. také „rybníkem“, neboť jako v Betsajdě nalezal se rybník, jehož vodou nemocní uzdravováni byli od všelikých neduhů, podobně i na křtu sv. skrze vodu a slovo Boží býváme uzdraveni na duši od neduhu duchovního, to jest, ode všech poskvrn hříchu a duše naše učiněna bývá krásnou, zdravou a Bohu milou. První křesťané majíce na mysli duchovní toto znovuzrození z vody, zobrazovali si v katakombách sv. křest symbolickým obrazem „Rybou“, neboť jako ryby rodí ve vodě, rovněž věřící znova se rodí skrze vodu a slovo Boží sv. křtem; proto Tertulian praví: „My ryby rodíme se po způsobu naší Ryby, Ježíše Krista, z vody a bez vody té žíti nemůžeme.“

Konečně sv. křest nazývá se křtem Páně, neboť Kristus Pán sám dal se od Jana v řece Jordanu pokřtíti, aby tím naznačil důležitost nové svátosti a aby vodu posvětil a udělil jí moc, lidstvo znovuzroditi. Hle! tak spásonosným, velebeným a mocným jest sv. křest; proto právem církev sv. křest klade na první místo sedmera svátostí.

Než přikročíme k vysvětlování této svátosti a účinků, jichž se nám na křtu sv. dostalo, uvažujme, zda-li křest sv. skutečně jest pravou od Krista Pána ustanovenou svátostí.

Když jsme mluvili o svátostech vůbec, pravili jsme, že každá svátost musí míti tři části: a) viditelné znamení; b) neviditelnou milost; c) ustanovení od Ježíše Krista.

Křest sv. má tyto potřebné části, neboť má:

a) Viditelné a působivé znamení. Viditelným znamením svátosti křtu jest voda a slovo Boží. Toto viditelné znamení ustanovil

Pán Ježíš, když pravil k svému tajnému učedníku Nikodemovi: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha svatého, nevejde do království Božího.“ (Jan 3, 5.) Druhým viditelným znamením u křtu jsou slova: Já tě křtím . . . I toto viditelné znamení ustanovil Pán Ježíš, když poručil apoštolům: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) Svatí apoštolové také národům evangelium hlásali a křtili vodou ty, kteří uvěřili. Že křtili vodou, dosvědčují skutky apoštolské, které nám vypravují, že jáhen Filip pokřtil komorníka královny mouřenínské Kandace. Neboť když byl komorníka získal Kristu a přijeli k jedné vodě, pravil komorník: „Aj, voda, což zbraňuje, abych nebyl pokřtěn?“ (Sk. ap. 8, 36.) I sestoupili oba do vody a Filip komorníka pokřtil. Pán Ježíš tedy vodu ustanovil k udělování křtu. Voda také nejlépe nám naznačuje milost, kterou křest působí. Neboť jako vodou obmýváme a očišťujeme tělo své, tak na křtu sv. očištěna jest duše naše od hříchu.

b) Svátost křtu má druhou potřebnou část, neviditelnou milost. Duše naše na křtu sv. očištěna bývá od hříchu dědičného a ode všech přede křtem spáchaných hříchů, nabývá posvěcující milosti, kterou stáváme se syny Božími a dědici věčného spasení. Proto dí sv. Pavel: „Obmyti jste, posvěceni jste, ospravedlněni jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a v Duchu Boha našeho.“ (1. Kor. 6, 11.)

c) Konečně svátost křtu ustanovil Kristus Pán, když apoštolům dal rozkaz: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.)

Poněvadž křest sv. má všechny tři části, které ke každé svátosti náležejí, jest sv. křest pravou a od Krista Pána ustanovenou svátostí.

Pravili jsme, že křest jest nejprvnější a nejpotřebnější svátost. Proč se tak křest nazývá, poučují nás následující otázky.

543. *„Proč se jmenuje křest nejprvnější svátost?“*

Křest se jmenuje nejprvnější svátost, protože dříve musíme býti pokřtěni, nežli kterou jinou svátost přijmouti můžeme.

Kristus Pán smrtí svou na kříži zanechal církvi své zásluhy, jimiž ona ve jménu jeho vládne a rozdává všem těm, kteří života věčného dojíti žádají. Kdo chce účastným býti těchto zásluh Kristových, kdo chce dosáhnouti nadpřirozeného života, musí býti křesťanem, musí totiž napřed přijmouti svátost křtu, která duši

naší uděluje posvěcující milosti a dává jí naději na život věčný. Křest sv. jest tudíž branou duchovního života, kterou vcházíme do domu Božího a rodiny Boží, do církve. Proto chceme-li dosáhnouti milosti Boží a její rozmnožení, jehož v ostatních svátostech nabýváme, musíme býti napřed pokřtěni

Křest vody musí přijmouti i ten, kdo snad pokřtěn byl křtem žádosti, jakž se to v prvních dobách církve stávalo a v pohanských krajinách dosud stává. Neboť ačkoliv křtem žádosti odpuštěny byly hříchy a duši udělena byla posvěcující milost, nebyl však křtem žádosti vtisknut duchovní znak, kterýž křtěnce vpravdě činí křesťanem, údem církve a schopným přijímání ostatních svátostí. Proto kdo v nouzi pokřtěn byl křtem žádosti, musí míti pevný úmysl, že co nejdříve, bude-li mu možno, přijme ještě křest vody.

Že k církvi náležejí jen ti, kteří křest vody přijali, prohlásila církev na sněmu Tridentském: „Kristus Pán věřící obmytím sv. křtu činí údy církve své, a proto církev nemůže konati svatovládu nad tím, kdo branou svátosti křtu do církve nevešel.“ (Trid. 14, 2.)

Poněvadž tedy napřed musíme býti pokřtěni, abychom býti mohli údy církve a právo měli na ostatní poklady milosti, proto sv. křest jmenuje se „nejprvnější svátostí“.

544. *„Proč se jmenuje křest nejpotřebnější svátost?“*

Křest se jmenuje nejpotřebnější svátost, protože beze křtu nikdo, ani dítě, spasení dojíti nemůže.

Církev katolická od dob apoštolských vždy učila a učí, že svátosti křtu jest všem lidem bez vyjímky ku spasení nevyhnutelně třeba. Proto na sněmu Tridentském zavrhla učení Kalvínovo, jenž za příkladem Pelagianů (v 5. století) popíral potřebu sv. křtu, uče, že svátosti neudělují žádné milosti, nýbrž že jsou pouhým obřadem, a proto mohou se pominouti. Církev katolická prohlásila tudíž potřebnost křtu za článek víry, a bludné učení Kalvínovo zavrhla těmito slovy: „Tvrdil-li by kdo, že křest jest libovolným, to jest, že není ku spasení potřebným, budiž z církve vyloučen.“ (VII. 5) Učení katolické církve potvrzuje Písmo sv. a spisy církevních otců.

Kristus Pán sám učí, že křest jest ku spasení nevyhnutelně potřebným. Když totiž jednoho dne přišel k němu tajný jeho učedník a ctitel Nikodem a tázal se ho, co musíme činiti, abychom vjíti mohli do království nebeského, pravil mu Pán Ježíš: „Zajisté, zajisté, pravím tobě: nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího.“ Když pak se tomu Nikodem divil, kterak se může

člověk naroditi, jsa starý, odpověděl mu Pán Ježíš: „Zajisté, zajisté, pravím tobě: nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího.“ (Jan 3, 3. 5) Slovy těmito vysvětlil Pán Ježíš Nikodemovi, že, chce li člověk vjíti do života věčného, musí se napřed duchovně znova zroditi skrze vodu a slovo Boží, to jest, musí býti pokřtěn. Jasněji zajisté nemohl Pán Ježíš potřebu křtu vyložiti.

Že křest sv. ku spasení jest potřebným, vysvítá také z rozkazu Páně, který dal sv. apoštolům: „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdož pak neuvěří, bude zatracen.“ (Mar. 16, 15. 16.)

Také sv. apoštolové, vyučeni byvše od Pána Ježíše, vždy hlásali, že sv. křest jest ku spasení potřebným. Tak sv. Petr v prvním svém kázání po seslání Ducha sv. pravil židům tázajícím se ho, co by měli činiti, aby vešli do věčného života. „Čiňte pokání, pokřtěn buď jedenkaždý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů.“ (Sk. ap. 2, 38.)

Kristus Pán a sv. apoštolové hlásali tedy potřebnost křtu, proto církev katolická již v době apoštolské udělovala křest nejen dospělým, ale i dítkám. Že sv. apoštolové křtili i dítky, dosvědčují Skutky apoštolské, v nichž čteme, že sv. apoštolové křtili celé rodiny, osady a města, tedy jistě i dítky. Sv. Petr na př. pokřtil Kornelia a celou rodinu jeho. Pán Ježíš zajisté ani dětí nevyjmul od nutnosti křtu, neboť Nikodemovi pravil: „Nenarodí-li se kdo znova z vody . . .“, to jest, každý člověk, dítě i stařec, jinoch i muž, panna i žena, nevejde do království nebeského.

Také sv. otcové všickni učili, že křtu jest třeba všem lidem. Sv. Irenej praví: „Všechny spasiti přišel Pán; všechny pravím, kteří skrze něho znovuzrozeni bývají v Bohu, děti i maličcí i dospívající mládenci i starcové. Poněvadž jest člověk v onom stvoření, kteréž jest podle Adama, v hříchu zplozen, potřebuje koupele, aby byl znovuzrozen.“ Když za času sv. Augustina mnozí proti tomu povstali, aby dítky se křtily, hájil zásadu tu sv. Augustin, odvolávaje se na potřebu křtu a pravil: „Vina hříchu prvotního neodpouští se ani maličkým, byť i ze svatých a spravedlivých rodičů pošlým, nebyli-li pokřtěni v Kristu. Jich se musíme tím více ujímati, čím méně oni sami pomoci si mohou.“ A proto týž světec učil: „Chceš-li býti katolíkem, nevěř, ani neříkej, ani neuč, že děti předo křtem zemřelé mohou dosáhnouti odpuštění hříchu dědičného.“

Nikdo tedy, ani dítě, beze křtu nemůže býti spasen. Proto křesťanští rodičové jsou povinni, aby novorozeňátka co nejdříve dali pokřtíti, aby vlastní vinou a nedbalostí neoloupili dítka svého

o radost věčnou, kdyby beze křtu zemřelo. Nemluvňata nejčastěji umírají, proto se nemá se křtem dlouho odkládati. Kdy mají dítky neseny býti ke křtu, není psáno v Písmě sv.; avšak v církvi jest starodávným obyčejem, že dítky nejdéle do deseti dnů mají býti pokřtěny. Ve Starém Zákoně křest předobrazovala obřízka. Byl to obřad, kterým se pachole přijímalo za člena národa židovského a při tom také dávalo se mu jméno. Zákonem bylo nařízeno, aby každé pachole osmého dne po narození bylo obřezáno. Zdá se tudíž, že první křesťané, majíce na paměti obřízku předobrazení křtu, zavedli v církvi obyčej, aby dítky byly pokřtěny do 8 dnů. Svatý Alfons proto praví, že rodičové, kteří bez příčiny křest dítek odkládají přes 10 dní, dopouštějí se hříchu.

Při nepravidelných porodech má se o to pečovati, aby dítko beze křtu neumřelo. Proto církev dovoluje v nutnosti každému křest udělovati. Křest z nouze obyčejně vykonávají porodní báby, které o této povinnosti jistě řádně jsou poučeny. Kdyby však porodní bába nemohla býti přítomna v takovém nebezpečenství, může dítko pokřtiti každý člověk.

Jak velice je i dítkám křtu třeba, vypravuje sv. Augustin následující případ. Jedné matce v Kartagu zemřelo dítko, aniž mohlo býti pokřtěno. I donesla je zarmoucená matka do kostela prvomučeníka sv. Štěpána a žádala ho, by se u Boha přimluvil, aby dítko její oživlo a pokřtěno býti mohlo. I vyslyšel Bůh žádost její, a když dítko zase k sobě přišlo, ihned je dala pokřtiti, na to pak opět zemřelo. Tu však již nehořekovala matka při pohřbu, nýbrž s radostí je pochovala, poněvadž pokřtěno bylo.

Jaký osud na věčnosti očekává nekřtěňátka? Poněvadž beze křtu nikdo nevejde do nebe, proto i nekřtěňátka nemohou přijíti do nebe, protože duše jejich poskvrněna je hříchem dědičným a nemá posvěcující milosti, bez níž nikdo nemůže patřiti na Boha. Kam tedy přijdou duše ubohých nekřtěňátek? Sv. Řehoř Naz. praví: „Ani věčné blaženosti, ani pokut neuděluje nekřtěňátkům ruka spravedlivého Soudce.“ Bůh nezavrhuje tedy nekřtěňátek do trápení věčného, protože tam trestají se hříchy osobní; dítko však nedopustilo se žádného hříchu. Avšak do věčné blaženosti také nemůže je přijati, poněvadž poskvrněny jsou hříchem dědičným a do nebe nic hříšného vejíti nemůže. Bůh proto pro nekřtěňátka určil na věčnosti zvláštní místo, ve kterémž ničeho sice netrpí, avšak také nepožívají pravé radosti nebeské, kteráž připravena jest těm, kteří očištění od hříchu na věčnost se ubírají. Než duše těchto dítek požívají tam přece jakési radosti. Sv. Bonaventura praví, že radují se právě tak, jako lidé, kterým se na světě dobře vede. Radost tuto nic jim nekalí, poněvadž o radostech

nebeských ničeho nevědí, jak učí sv. Alfons Liguori, jenž praví: „Nekřtěňátka jsou sice z věčné slávy vyloučeny, nic méně však učí sv. Tomáš, že se žádné z nich nermoutí pro zbavení dobra toho, jehož schopny nejsou; neboť jako se nermoutí člověk nemoha lítati, rovněž se nezarmucují nemluvňátka, nemohouce se radovati ze slávy, již oni svou přirozeností, ani svými zásluhami chápati nikdy v stavu nebyly.“

Někteří věhlasní církevní učitelové jsou toho mínění, že po všeobecném z mrtvých vstání i tyto dítky Boha poznají, jej milovati a oslavovati budou.

Rodičové, jejichž vinou dítky beze křtu zemřely a o patření na Boha oloupeny byly, dopouštějí se těžkého hříchu a jednou od Boha přísně trestáni budou. Za našich dob velmi často mnohé krkavčí matky ukrutně rdousí a vraždí novorozeňátka, aby se zbavily nemanželského dítka a ušly hanbě světské. Dvojího zločinu se tím dopouštějí, neboť násilně berou dítku život časný a věčný. Čím jednou omluví ukrutné a vpravdě Herodovské své jednání? Na světě hanbě a trestu neujdou a na věčnosti očekává je přísná spravedlnost Boží.

Potřebnost křtu, jak jsme pravili, vysvítá také z rozkazu Páně, jenž sv. apoštolům poručil všecky lidi křtíti. Kdy tedy Pán Ježíš tento rozkaz dal a kterými slovy ustanovil křest?

545. *„Kterými slovy ustanovil Ježíš Kristus křest?“*

Ježíš Kristus ustanovil křest slovy, která promluvil k apoštolům řka: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.)

Kdy Pán Ježíš svátost křtu ustanovil, není nám známo; neboť písmo sv. neuvádí ani místa ani času, kdy Pán Ježíš křest za svátost prohlásil. Všickni však učitelové církevní jsou toho mínění, že Pán Ježíš křest za svátost Nového zákona prohlásil ještě dříve, než-li ustanovil ostatní svátosti. Křest sv. jest branou do církve a k ostatním svátostem, proto jistě byl první ustanoven. Sv. Augustin učí, že Pán Ježíš křest prohlásil za svátost asi tehdy, když sám dal se od Jana Křtitele v Jordánu pokřtíti Neboť při křtu Páně zjevila se celá nejsvětější Trojice, Otec volal s nebe, Duch svatý vznášel se ve způsobu holubice nad Synem Božím, jenž stál ve vodě a vodou byl křtěn. Tím naznačena byla svátost křtu a zároveň ustanoveno viditelné znamení, kterým křest sv. má se udělovati. Kristus Pán vstoupením svým do vody všecky vody posvětil a udělil vodě moc, očišťovati duši od poskvrny hříchu.

Že Pán Ježíš křest prohlásil za svátost před svým utrpením a smrtí svou, tedy v době, kdy konal veřejný svůj úřad učitelský, poznáváme ze sv. evangelia. Sv. Jan totiž ve svém evangelium vypravuje, že Pán Ježíš přišel s učedníky svými do krajiny Judské a tu přebývali s ním a křtili, to jest, učedníci z jeho rozkazu křtili, jakž to sv. Jan ve 4. hlavě zřetelně praví: „ačkoliv Ježíš nekřtil, ale učedníci jeho.“ (Jan 4, 2.)

Pán Ježíš tedy křest sv. za svátost prohlásil již před svým utrpením, avšak slavnostně a výslovně tuto svátost ustanovil před svým nanebevstoupením. To se stalo, když krátce před svým odchodem na nebesa apoštolům dal rozkaz, aby evangelium kázali po celém světě a křtili ty, kteří uvěří, neboť pravil jim: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) Z rozkazu tohoto poznáváme, že Pán Ježíš křest sv. vyhlásil za nejpotřebnější svátost a proto každý člověk, chce-li býti spasen, povinen jest dáti se pokřtíti.

Pravili jsme, že sv. křest nazývá se v písmě sv. svátostí znovuzrození, poněvadž duši křtěncovu očišťuje od hříchů a pro život nadpřirozený duchovně znovuzrozuje. Křest sv. uděluje tudíž duši naší velikých milostí. Které jsou ty milosti a účinky svátosti křtu, poučuje nás další otázka.

546. *„Co působí křest?“*

Křest působí:

1. odpuštění hříchu dědičného i všech přede křtem spáchaných hříchů, jakož i všech věčných a časných trestů;

2. uděluje milost posvěcující, kterouž býváme duchovně znova zrozeni, syny Božími a dědici věčného spasení učiněni;

3. činí pokřtěného údem církve katolické;

4. vtiskuje pokřtěnému nezrušitelné znamení křesťana.

1. První účinek svátosti křtu jest: „odpuštění hříchu dědičného i všech přede křtem spáchaných hříchů jakož i všech věčných a časných trestů.“ Křest sv. osvobozuje nás tedy od trojího zla: od hříchu dědičného, od hříchů osobních, od časných a věčných trestů.

a) Všickni lidé jsou potomci Adamovi a proto všickni v Adamovi zhřešili a zdědili všecky následky prvního hříchu,

Všickni narodili jsme poskvrněni hříchem dědičným, všichni byli jsme v otroctví hříchu a ďábla a neměli jsme naděje na život věčný. Bůh však nestvořil nás proto, abychom na věky odloučeni byli od tváře jeho, nýbrž chce, abychom všickni s ním požívali věčných radostí v nebi. Dal nám tudíž naději na osvobození z tohoto hříchu, jehož jsme se sice sami nedopustili, nýbrž jej jako synové Adamovi zdědili. A naději tu vyslovil Bůh již ústy proroka Ezechiale, jenž praví: „Vyleji na vás vodu čistou, a očištěni budete ode všech poskvrn vašich“ (Ezech. 36, 25.)

Naději tuto splnil Pán Ježíš, když v Novém zákoně ustanovil svátost křtu. Ze Pán Ježíš ustanovil křest na odpuštění hříchu dědičného, poznáváme ze slov, která pravil k Nikodemovi: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího.“ (Jan 3, 5.) Ze slov těch poznáváme, že člověk musí se duchovně znovuzroditi, to jest, musí býti očištěn křtem sv. od hříchu, aby schopným byl nadpřirozeného života.

Že křtem sv. odpouští se nám hřích dědičný, učí církevní otcové a spisovatelé, neboť praví, že pro hřích dědičný i nemluvňata mají býti křtěna. Tak Origenes praví: „Církev obdržela od apoštolů podání, že třeba i dítky křtíti. Oni totiž, jimž skrytá tajemství božských věcí svěřena byla, věděli zajisté, že se na každém nalezá přirozená skvrna hříchu, kteráž vodou a Duchem obmyta býti musí.“

b) Ačkoliv Pán Ježíš ustanovil křest hlavně na odpuštění hříchu dědičného, přece však křtem zahlazeny bývají i osobní hříchy, jichž se dospělí přede křtem dopustili. Pravdu tuto dosvědčuje Písmo svaté.

Sv. Petr v prvním svém kázání pravil židům: „Čiňte pokání, pokřtěn buď jedenkaždý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů“. (Sk. ap. 2, 3, 8.) Sv. Petr nepraví, že toliko dědičný hřích bude jim odpuštěn, nevyjímá žádného hříchu, nýbrž praví, že všecky hříchy i ten, jehož se dopustili, vydavše Pána Ježíše na hroznou smrt kříže, křtem sv. budou odpuštěny a smazány. Písmo sv. vůbec nejen praví, že křtem svatým býváme obmyti, posvěceni, ospravedlněni a znovuzrozeni, nýbrž ospravedlnění naše popisuje jako smrt starého člověka a znovuzrození nového. Tak sv. Pavel praví: „Zda-liž nevíte, že kteřížkoli pokřtěni jsme v Kristu Ježíši, v smrti jeho pokřtěni jsme? Tak i vy mějte za to, že jste zajisté zemřeli hříchu, ale živi jste Bohu v Kristu Ježíši, Pánu našem.“ (Řím. 6, 3, 11.) Sv. Pavel nazývá sv. křest hrobem hříchu. Jako Pán Ježíš zemřel a do hrobu byl pochován, avšak z hrobu vstal slavný a nesmrtelný, podobně křtěnci křtem

svatým z hrobu hříchu povstávají k novému a nadpřirozenému životu. Proto sv. Basil V. praví: „Dvěma předměty obírá se křest: zničuje v nás hřích a ovoce smrti, jež zplozuje smrt, a zakládá v nás říši Ducha svatého, přinášeje v nás jeho ovoce. Spasitelná koupel křtu jest obraz smrti, v níž bývá tělo pohrouženo jako v hrob; Duch Boží pak rozšiřuje život nový, kterýž znovuzrozenému křesťanu uděluje.“

Tento účinek křtu, že totiž naši duši ode všech poskvrn očišťuje a takřka novým stvořením činí, bývá proto připodobňován k očištění Naamanovu. Jako Naaman syrský, jenž raněn byl malomocenstvím, sedmerým obmytím v řece Jordanu očištěn byl od malomocenství a tělo jeho nabylo krásy dítěte, podobně duše naše na křtu sv. bývá očištěna od všeliké poskvrny hříchu a oděna bývá neobyčejnou krásou, tak že, kdyby v tom okamžiku před Boha měla předstoupiti, věčné slávy by požívala. Proto sv. Pavel dí: „Není nyní žádného zatracení těm, kteříž jsou (skrze křest) v Kristu Ježíši.“ (Řím. 8, 1.)

Sv. Augustin sám na sobě poznal účinek sv. křtu a proto vzdávaje Bohu díky za udělené milosti pravil: „Byl jsem pokřtěn, a v okamžení zmizela úzkost z duše mé pro můj dřívější hříšný život. Nemohl jsem ani dosti, o Pane, zázrak Tvé moudrosti, bys pokolení lidské zachoval, obdivovati. Jak sladké slzy jsem proléval při veřejném zpěvu Tvé osady! Jejich slzami tekla pravda Tvá do srdce mého, bázeň Boží ve mně povstala a proto jsem plakal a přece se při tom cítil blaženým.“

c) Na křtu sv. odpouštějí se nám netoliko všecky hříchy, nýbrž i všecky věčné a časné tresty.

Za každý hřích zasluhujeme trestu, a poněvadž jest dvojí život: časný a věčný, proto také trest za hřích jest dvojí: věčný a časný. Časnými tresty rozumíme ony, které bychom musili trpěti buď na zemi anebo v očistci. Věčný trest pak jest onen, který zavržení věčně v pekle trpěti musí. Na křtu sv. všecky tyto časné a věčné tresty se nám odpouštějí. To dokazuje sv. Pavel, jenž dí: „Nebo pohřbeni jsme s Kristem skrze křest a smrt; poněvadž spolu vštípeni jsme v podobenství smrti jeho: spolu i vzkříšeni budeme.“ (Řím. 6, 4 5.) Dle slov sv. Pavla pokřtěný podobá se Kristu Pánu. Neboť jako Kristus Pán smrtí svou zahladil hříchy celého světa, podobně křtem svatým zahlazují se v duši křtěncově všecky hříchy. Odpouštějí-li se nám tedy na křtu sv. všecky hříchy, příčina to našeho zavržení, odpouštějí se nám i následky hříchu, totiž věčné a časné tresty. Proto sv. Pavel právem dí: „Není žádného zatracení těm, kteříž jsou v Kristu Ježíši.“ (Řím. 8, 1.)

Církev sv. a církevní učitelové vždy učili, že na křtu sv. odpouštějí se nám nejen všecky hříchy, nýbrž i všecky časné a věčné tresty. Tak na církevním sněmu ve Florencii bylo prohlášeno: „Účinek této svátosti jest odpuštění hříchu dědičného i osobního, též veškerého trestu, jehož za hřích zasluhujeme. Proto pokřtěným neukládá se pokání za minulé hříchy, nýbrž hned dosáhnou, kdyby umřeli, dříve než se hříchu dopustili, života věčného a patření na Boha.“ Podobně na sněmu Tridentském bylo prohlášeno: „Kdo by popíral, že milostí Ježíše Krista, Pána našeho, jež se na křtu sv. uděluje, neodpouští se hřích dědičný, anebo kdo by tvrdil, že nezahlazuje vše to, co vpravdě jest hříchem, nýbrž praví-li, že hřích bývá toliko zakryt a nepřipisuje se, budiž z církve vyloučen.“ (V. 5) Církev katolická nejen na těchto sněmích učila, že se nám na křtu sv. odpouštějí hříchy a časné a věčné tresty, nýbrž učila tomu vždycky od dob apoštolských počínaje.

Také sv. Otcové připisují sv. křtu moc, odpouštěti hříchy a všecky časné i věčné tresty. Tak sv. Augustin pravil k těm, jež k přijmutí svátosti křtu připravoval, tato slova: „Buďte ujištěni, křtem sv. všechno vám bude odpuštěno: hřích dědičný, kterýž jste narozením zdědili, a také hříchy, jichž jste se ve svém životě slovem, skutkem anebo myšlením dopustili.“ A dále praví týž svatec: „Kdyby někdo po křtu sv. umřel, nemusil by ničeho trpěti, neboť všecky, jimiž byl obtížen, zahlazeny jsou.“

Podle učení církve sv. a sv. Otců všech těchto milostí dostává se vždy zvláště pokřtěným dítkám, poněvadž ony působení milosti nemohou ničím překážeti. Proto když malé dítky umřely, nekoná církev pohřební obřady v rouchu barvy černé, ani za ně neobětuje requiem, ani se za pokoj duší jejich nemodlí, protože jest přesvědčena, že pokřtěné dítky po smrti hned patří na Boha a přidáleny jsou ke sboru svatých andělů. Co musí činiti dospělý křtěnec, aby také všech těchto milostí, jež křest sv. působí, dosáhl, uslyšíme později.

Veliká tedy změna stala se s člověkem, když přijal svátost křtu, neboť duše jeho jest očištěna ode všech poskvrn hříchu a brána nebeská se mu otvírá. Než na křtu sv. nebýváme osvobozeni od ostatních následků hříchu dědičného, které Adama na zemi stihly a které také tresty za hřích jmenujeme. K těmto časným trestům náležejí: nemoc, bída, pokušení, zlá žádostivosti a náklonnosti a konečně smrt. Tyto následky hříchu dědičného nepovažujeme však za trest, nýbrž spíše za zděděnou slabost, která náleží k přirozenosti lidské.

Kristus Pán ponechal nám tyto časné následky dědičného hříchu, abychom jej v jeho utrpení následovali a abychom po dokonaném boji pozemském tím větší odměny v nebi dosáhli.

Kristus Pán, aby za lidské hříchy spravedlnosti božské dosti učinil, vzal na sebe lidskou přirozenost a chtěl také jako člověk za nás trpěti. Pán Ježíš také proto chtěl napřed trpěti a umříti, aby pak slavně vstal z mrtvých a jako vítěz nad smrtí a ďáblem oslavený vešel do sídla svého nebeského Neslušelo by se tudíž, kdybychom my ničeho nechtěli jako služebníci a bojovníci Kristovi na tomto světě trpěti, nýbrž hned bez všeliké zásluhy s Kristem Pánem slavně z hrobu povstati a věčně s ním kralovati. Bůh proto ponechal nám utrpení tohoto světa, abychym s Kristem trpěli a abychom poznali, jak hroznou urážkou velebnosti božské byl dědičný hřích. Proto nermuťme se, že i po křtu sv. musíme bojovati proti pokušením a zlým náklonnostem svým, a že musíme trpěti nemoc, bídu, různá soužení a konečně i smrt, nýbrž spíše se radujme, že popřáno jest nám s Kristem trpěti, abychom s ním slavně z hrobu povstali a věčně se radovali. V této naději těší nás sv. Pavel, jenž dí: „Jestliže však spolu s Kristem trpíme, budeme i spolu oslaveni. Nebo mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás.“ (Řím. 8, 17. 18.)

2. Druhý účinek svátosti křtu jest, že se nám uděluje milost posvěcující, kterouž býváme duchovně znova zrozeni, syny Božími a dědici věčného spasení učiněni.

Na křtu sv. nejen se nám odpouštějí hříchy a časné i věčné tresty, nýbrž duši naší vrací se ona svatost a nevinnost, kterouž ozdobeni byli naši prarodičové v ráji před svým pádem. Duši naší totiž udělena bývá posvěcující milost, kterou hřích bývá zahlazen a duše k novému životu znova zrozena, to jest, nabývá schopnosti k nadpřirozenému životu. Sv. Pavel v listu svém k Římanům praví, že křest sv. není toliko hrobem a smrtí hříchu a pohřbením starého člověka, nýbrž že také jest začátkem nového života a vzkříšením nového člověka. Praví: Nebo pohřbeni jsme spolu s ním skrze křest a smrt: abychom jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu Otce, tak i my v novotě života chodili.“ (Řím. 6, 4.) Jako Kristus Pán vstal z hrobu k novému životu, podobně pokřtěný vstává z hrobu hříchu k novému životu, aby již ne dle těla ale dle ducha živ byl. Proto povstání toto z hrobu hříchu k novému životu nazývá se v písmě sv. znovuzrození a křest sv. jmenuje se svátostí znovuzrození. A toto

duchovní znovuzrozeni na mysli měl Pán Ježíš, když Nikodemovi pravil: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího. Co se narodilo z těla, tělo jest: a co se narodilo z ducha, duch jest.“ (Jan 3, 5, 6.)

Avšak křtem sv. býváme netoliko zrozeni k novému duchovnímu životu, nýbrž také k životu věčnému. Neboť sv. Pavel dále dí: „Jestliže pak jsme zemřeli s Kristem, věříme, že spolu i živi budeme s Kristem.“ (Řím. 6, 8.) Jako Kristus Pán vstal z mrtvých, aby nikdy již nezemřel, ale věčně byl nesmrtelným ve své nebeské slávě, rovněž i my, povstavše z hrobu hříchu, v novém duchovním životu máme setrvati a všeho hříchu se varovati, abychom na věčnosti s Kristem Pánem věčně živi byli. Proto sv. Pavel nás napomíná: „Nepanujž tedy hřích ve vašem smrtelném těle, tak abyste poslouchali žádosti jeho.“ (Řím. 6, 12.)

Duchovním znovuzrozením, kteréhož člověk křtem sv. nabývá, změněna jest duše jeho tak, že stává se novým stvořením, jak dí sv. Pavel: „Protož jestli kdo v Kristu, nové stvoření jest: staré věci pominuly: aj, všecko učiněno jest nové.“ (II. Kor. 5, 17.) A vpravdě milost posvěcující duši naši úplně proměnila a jinou učinila. Přede křtem byli jsme hříšnými a proto jsme se Bohu nelíbili; po křtu sv. však duše naše učiněna krásnou, spravedlivou a svatou a proto Bůh měl v nás zalíbení. Přede křtem byli jsme otroky hříchu a ďábla, po křtu sv. však učiněni jsme syny Božími. Přede křtem byli jsme mrtvými pro nebe a hodnými věčného zavržení, po křtu sv však zrodili jsme se pro nebe. Hle! takovým novým a krásným stvořením učinil nás křest svatý! Kéž bychom vždy pamětlivými byli milosti, jíž se nám na křtu sv. dostalo.

Jeden osmdesátiletý stařec dal se od missionáře pokřtíti a nyní vskutku žil jen v Bohu. Po dvou letech onemocněl na smrt a byv otázán, kolik má let, pravil: „Jen dva roky čítám života svého, od té totiž chvíle, kdy jsem se skrze křest sv. pro Boha zrodil, těch osmdesát roků před tím byl život smrti.“

Na křtu sv. také učiněni býváme „syny Božími a dědici věčného spasení.“

Posvěcující milostí na křtu sv. býváme z Boha znova zrozeni a proto Bůh jest naším Otcem a my jsme jeho syny, jak dí sv. Jan: „Kteříž pak přijali ho, dal jim moc syny Božími býti, těm, kteříž věří ve jménu jeho: kteřížto ne z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, ale z Boha zrozeni jsou.“ (Jan 1, 12, 13.) Nenazýváme se tudíž jen syny Božími, ale skutečně syny Božími na křtu sv. učiněni býváme. Neboť dle slov sv. Petra ten, jenž se nalézá ve stavu posvěcující milosti, podíl má na přirozenosti Božské: „Skrze nějž velmi veliká a drahá zaslíbení nám daroval, abyste skrze ně

božského přirození účastnými učiněni byli.“ (II. Petr. 1, 4) Mají-li tedy ospravedlnění podíl na božské přirozenosti, mají také podíl na životě Božím a tím vstupují v nejužší přátelství s celou nejsvětější Trojicí Boží. Pokřtěný přijal na křtu sv. milost posvěcující, jest ospravedlněným a proto stává se účastným božské přirozenosti. Bůh přijímá jej za svého syna a Kristus Pán za svého bratra. Proto sv. Pavel velebě toto naše synovství Boží, praví: „Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste Ducha vyvolení synů, v němžto voláme: Abba (otče)!“ (Řím. 8, 15.)

Při křtu sv. děje se tudíž něco podobného, co dělo se při křtu Páně. Neboť jako při křtu Páně nebe se otevřelo nad Kristem Pánem a s nebe volal Bůh Otec: „Tento jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil,“ podobně při křtu našem nebe se nám otvírá, Duch sv. uděluje nám posvěcující milost a Bůh Otec přijímá nás za své syny. Synovství Boží zajisté jest největším vyznamenáním, jehož se nám od Boha dostává, proto sv. Jan, miláček Páně, tak byl unesen převelikou tou důstojností synů Božích, že nadšeně volal: „Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom synové Boží byli a sluli.“ (I. Jan 3, 1.)

Když Cheverus, biskup bordeauxský, jednou křtil dítě šlechtické, stáli v zadu kmotrové s chudým děťátkem, čekajíce na jiného kněze, který by je pokřtil. Vida to biskup, sám dítko hned pokřtil řka: „Dítě v chudých plenkách jest také syn Boží jako ono ve zlatém povlanu.“ Učinil pak sbírku u bohatých kmotrů a odevzdal hojnou částku tu chudým rodičům onoho dítěte.

Přijímá-li nás Otec nebeský na křtu sv. za své syny, dává nám také právo a nároky na jeho dědictví v království nebeském. Proto dí sv. Pavel: „A jestliže synové, i dědicové, dědicové zajisté Boží a spoludědicové Kristovi.“ (Řím. 8, 17.)

Chlodvik, král franků, byl r. 496 od sv. Remigia v Remeši pokřtěn. Vstupuje do chrámu skvostně k té slavnosti ozdobeného, tázal se překvapen: „Otče, to-li jest to království nebeské, jež jsi mi slíbil?“ I odpověděl mu sv. biskup: „Toť, pane můj, jen jeho stín: hle — ukazuje na křtitelnici — tuť jsou dvéře, kteréž tam přivádějí.“

3. Křest sv. „činí pokřtěného údem církve katolické.“

Křest sv. dvojí účinek v duši naší působí. Předně spojuje nás vnitřním způsobem s duchovním tělem Kristovým a za druhé činí nás viditelným způsobem údy církve Kristovy.

Na křtu sv. učiněni býváme syny Božími, čímž vstupujeme ve zvláštní spojenství s Kristem Pánem, stáváme se údy duchovního jeho těla. Z učení o obcování svatých seznali jsme, že Kristus Pán se spravedlivými a ospravedlněnými spojen jest jako údové jednoho těla. Kristus Pán jest hlavou a spravedliví jsou údy jeho těla. A údy tohoto těla Kristova stáváme se na křtu sv., jak to proslovil církevní sněm ve Florencii: „Křtem svatým stáváme se údy Kristovými a jeho církve.“ Již sv. Pavel hlásal, že křtem svatým spojujeme se s Kristem Pánem a stáváme se údy jeho těla. Neboť v listu svém ku Galatům praví: „Kteřížkoli jste v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli. Všickni vy jedno jste v Kristu Ježíši,“ (Gal. 3, 27), to jest, všickni jste jedno tělo a není mezi spravedlivými rozdílu, ani rodem, ani stavem, ani pohlavím, neboť Duch Kristův, kteréhož jste na křtu svatém přijali, přebývá ve vás a působí, že všickni jste s Kristem spojeni jako ratolesti s kmenem.

Jako pokřtěný vnitřním způsobem stává se údem duchovního těla Kristova, tak křtem svatým viditelně stává se údem viditelné církve Kristovy, jejížto viditelnou hlavou jest římský papež, náměstek Ježíše Krista na zemi. Křest sv. nazývá se branou do církve, proto kdo přijal dobrovolně svátost křtu, připojen jest k obcování věřících na zemi, učiněn jest viditelným údem církve katolické, kteráž jest jedinou a pravou církví Kristovou. Proto dí sv. Pavel: „Neboť v jednom Duchu my všickni v jedno tělo pokřtěni jsme, buď židé, buď pohané, buď služebníci, buď svobodní.“ (I. Kor. 12, 13)

Kdo jest údem církve Kristovy, má také právo na všechny poklady milosti, které Kristus Pán církvi svěřil. Zvláště pak pokřtěný může přijímati ostatní sv. svátosti a účastným bývá ovoce modlitby, mši svaté a jiných milostí, jež církev sv. jménem Kristovým věřícím rozdává.

Avšak k církvi své máme také mnohé povinnosti. Poněvadž Kristus Pán dal církvi moc, křtem sv. udělovati nám znovuzrození a synovství Boží, proto církev sv. máme považovati za svou duchovní matku. Krásně o tom znovuzrození z církve praví sv. Augustin: „Dvoje jest narození: jedno pozemské, druhé nebeské; první je tělesné, druhé pak jest duchovní: první z tělesného otce a tělesné matky, druhé z Boha a z církve.“ Právem tudíž nazýváme církev svou matkou a sebe vespolek bratřími a sestrami. Církev sv. také jako dobrá a pečlivá matka stará se o naše duchovní a časné potřeby, proto máme ji ctíti a milovati, jí vděčnými a věrnými býti. Sv. Augustin vroucně miloval církev, žádaje, aby i všickni milovali ji, napomínaje věřících. „Tuto církev

všickni milujme a této matky, která tak něžně nás miluje, tak moudře o nás pečuje a tak laskavě pomáhá, pevně se držme."

Věrnou dcerou sv. církve byla sv. Terezie. Jak šťastnou a blaženou cítila se tato světice v lůnu sv. církve, poznáváme z její slov, neboť volávala: „O jak se raduji z toho, že jsem dcerou církve římsko-katolické. Jak nevýslovně jest mi drahým jméno katolického křesťana, kteréž nosím. Svatá církvi, ty nevěsto Spasitele, ty matko synů Božích, nikdy, ani v hodině smrti na tebe nezapomenu."

4. Konečně křest sv. „vtiskuje pokřtěnému nezrušitelné znamení křesťana."

Když jsme rozjímali o svátostech vůbec, pravili jsme, že svátosti křtu, biřmování a svěcení kněžstva můžeme jen jednou za celý život přijmouti, protože vtiskují duši duchovní nezrušitelný znak. Znak tento sluje duchovní, poněvadž se vtiskuje duši a poněvadž ho vidí jen Bůh a andělé a duchové zlí, kteří po tomto znamení poznávají křesťany od nekřesťanů. Duchovní tento znak sluje nezrušitelný, protože se nedá ani smazati ani ztratiti, nýbrž zůstává věčně v duši. Duchovní tento znak uděluje duši posvěcení stavové a zvláštní důstojnost, kterouž duše naše spojuje se s Kristem Pánem a na věky zasvěcuje se službě jeho.

Křest sv. vtiskuje tedy duši tento duchovní znak nezrušitelný a činí křtěnce na věky křesťanem. Jakmile kněz při křtu sv. vylil na křtěnce vodu a pronesl posvátná slova: já tě křtím . . ., v tom okamžiku Duch sv. vtiskuje duši duchovní znak, kterým křtěnec stává se údem církve Kristovy, křesťanem. Od toho okamžiku novokřtěnec náleží k rodině Boží a zavazuje se, že do smrti bude údem církve katolické a že také povinnosti křesťanské horlivě a svědomitě plniti bude. Svatý Pavel připomíná nám tento znak křesťana, neboť praví: „Ten pak, kterýž potvrzuje nás s vámi v Kristu a kterýž pomazal nás, jest Bůh, kterýž poznamenal nás a dal nám závdavek Ducha v srdce naše." (II. Kor 1, 21. 22.)

Pokřtěný také tímto duchovním znakem nabývá práva na všechny milosti, které Pán Ježíš v církvi uložil, zvláště pak na přijímání ostatních svátostí. Že duchovním tímto znakem stáváme se poddanými církve a že nabýváme práva na ostatní milosti a prostředky ku spasení, potvrzuje Písmo sv. Když sv. Petr v prvním svém kázání napomínal zástupy, aby činili pokání a dali se pokřtíti: „Tehdy ti, kteříž přijali řeč jeho, pokřtěni jsou: a připojilo se duší v ten den okolo tří tisíců," (Sk. ap. 2, 41.) to jest, tři tisíce lidí stalo se křtem sv. údy církve. A sv. Pavel praví: „Nebo zajisté skrze jednoho Ducha my všichni v jedno tělo pokřtěni jsme, buďto židé, nebo pohané, buďto služebníci, anebo svobodní: a všickni jedním Duchem napájeni jsme." (I. Kor. 12, 13.)

Konečně duchovní znak působí, že svátost křtu můžeme jen jednou za celý život přijmouti. Kdo jednou platně byl pokřtěn, nesmí podruhé býti křtěn, byť by milosti posvěcující ztratil anebo od církve odpadl. Pokřtěný jest na věky křesťanem a proto pozbyl-li milosti hříchem, musí jí pokáním znova získati. Proto dí sv. Augustin: „Pokřtěný vyobrazuje svým pohroužením křtu smrt a pohřeb Kristův. Kdož tedy klesli, nemohou opětováním křtu dojíti odpuštění. Neboť jako Kristus Pán jen jednou byl ukřižován, rovněž i křest opakovati se nemá. Jedinou smrtí svou ráčil vykoupiti všecky, aby vícekráte umírati nemusil. Což pozorujíc církev, vyrozuměla, že se křest opětovati nemá. Protož se křtěným skrze ovoce pokání přivlastňuje odpuštění.“

Hle! jak velikých milostí dostalo se nám na křtu sv.! Duše naše netoliko byla očištěna od hříchu, nýbrž milostí posvěcující byla znovuzrozena, dítkem Božím a dědicem království Božího učiněna. Sv. Jan Zlat. chtěje křtěnce povzbuditi k věrnosti ku Kristu Pánu a k církvi, měl k nim po křtu sv. nadšenou řeč, v níž jim veliké účinky svátosti křtu těmito slovy vylíčil: „Vizte, kteří dříve byli zajatci, jsou nyní na svobodě; kteří v cizině bloudili, jsou občany církve sv.; kteří žili v hříchu, žijí ve spravedlnosti. Jsou nejen svobodní, nýbrž i svatí; nejen spravedliví, nýbrž i dítkami Božími; nejen dítkami, nýbrž i bratry Kristovými, nejen bratry Kristovými, nýbrž i spoludědici; nejen spoludědici, nýbrž i údy; nejen údy, nýbrž i chrámy; nejen chrámy, nýbrž i nástroji Ducha sv. Vězte, jaké dary vám křtem sv. uděleny byly! Mnozí myslí, že se nám jen hříchy odpouštějí, já však vyjmenoval jsem vám deset darů.“

Milujme proto církev svou, která nás křtem sv. za dítky přijala a těchto darů nám sprostředkovala. Buďme jí do smrti věrnými a nikdy se za církev svou nestyďme. Když se soudce pohanský tázal sv. Luciána, jenž pro víru Kristovu byl souzen a k smrti odsouzen, kdo jest, odkud jest a čím jest, odpověděl neohroženě: „jsem křesťanem.“ Kéž bychom i my vždy a všude tak statečně vyznávali svou víru a tak otevřeně odpovídali: jsem katolíkem!

50. CVIČENÍ.

Kdo může křtíti? — Obřady sv. křtu

547. „*Kdo může platně křtíti?*“

Každý člověk může platně křtíti; ale kromě nevyhnutelné potřeby smějí toliko biskupové a

faráři, s jejich pak dovolením i jiní kněží a jáhnové křtíti.

Svaté svátosti udělovati a posvátné obřady vykonávati mají právo a moc jen ti, jež Pán Ježíš k tomu splnomocnil. Za rozdávače a přisluhovatele tajemství Božích ustanovil Pán Ježíš sv. apoštoly a jejich nástupce, neboť toliko jim řekl: „Jako mě poslal Otec, tak i já posílám vás.“

Jen u sv. křtu jest vyjímka. Poněvadž beze křtu nikdo, ani dítě, nemůže býti spasen, proto křest sv. v nutnosti může platně udělovati každý člověk, muž i žena, katolík i nekatolík. Církev sv. vždy učila a učí, že v nebezpečí smrti může každý člověk křtíti. Tak na církevním sněmu Lateránském IV. bylo prohlášeno: „Křest působí spasení, ať byl kýmkoliv udělen, toliko buď vykonán vzýváním Trojice, vodou a církevním způsobem, to jest, buď vykonán jak náleží a jak to činí církev.“

I ustavičné podání církevní dosvědčuje, že křest kýmkoliv udělený za platný byl považován. Tertulian praví: „Křest udělovati má sice jen biskup, potom kněží a jáhnové, avšak s povolením biskupovým; jinak však také nekněžím jest dovoleno křtíti.“ A sv. Jeroným píše: „Víme, že z nutnosti mohou i laikové křtíti.“

Církev sv. majíc na mysli spásu každé duše, dovoluje v náhlé potřebě křest udělovati i neknězem a také vždy křest tento za platný uznává a znova nekřtí, byl-li křest sv. udělen podle úmyslu a ustanovení Ježíše Krista. Pouze nařizuje, aby dítko, kteréž z nouze bylo pokřtěno a zůstalo-li na živu, doneseno bylo do chrámu Páně, aby kněz doplnil ostatní posvátné obřady, které nekněží konati nesmějí. Poněvadž tento křest uděluje se v nebezpečenství života, proto sluje „křest z nouze“ nebo soukromý. Křest z nouze uděluje obyčejně porodní bába. Kdyby však nebylo lze jí povolati, může křest uděliti kdokoliv jiný. Tu však má se vždy přednost dáti katolíku před nekatolíkem, muži před ženou, dovede-li platně křtíti; jinak má se přednost dáti ženě, poněvadž sama okolnost při porodu a slušnost toho vyžaduje a potom proto, že ženy jsou ve věcech víry nejen nábožnějšími, ale i cvičenějšími. Rodičové však nemají své dítko křtíti. Kdyby však někdo jiný v náhlém nebezpečí nemohl křest sv. uděliti, může tak učiniti otec nebo matka.

Církev sv. také uznává za platný onen křest, který udělen byl od nekatolíka anebo nevěřícího, byl-li udělen tak, jak to církev činí. Zásadu tu prohlásila církev na sněmu Tridentském těmito slovy: „Řekl-li by kdo, že křest není pravý, byť i od kacířů ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého byl udělen, s tím úmyslem

konati, co koná církev, buď z církve vyobcován.“ Proto církev jinověrce, protestanty a rozkolníky znova nekřtí, když je do církve přijímá, poněvadž křest působí milost, ať byl kýmkoliv udělen, jak praví sv. Augustin: „Svátost a milost křtu sv. nezávisí ani od toho, který jej přijímá, ani od toho, který jej uděluje, nýbrž Kristus jest, jenž křtí; kdokoli tedy, a byť to byl Jidáš, ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého křtí, platně křtí.“

Není-li však jistoty, zda-li jinověrci křest sv. udělují tak, jak v církvi se uděluje, bývají konvertité křtěni znova s podmínkou: „nejsi-li křtěn, křtím tě.“

Ačkoliv křest sv. kýmkoli udělený jest platný, přece církev sv. nedovoluje všem lidem vždy křest sv. udělovati, nýbrž nařizuje: „Kromě nevyhnutelné potřeby smějí toliko biskupové a faráři, s jejich pak dovolením i jiní kněží a jáhnové křtíti“

Biskupové tedy mají první právo a povinnost křest sv. udělovati, neboť Pán Ježíš jen apoštolům a jejich nástupcům dal moc kázati a křtíti, když jim pravil: „Jdouce, učtež všecky národy, křtíce je“ (Mat. 28, 19) Na počátku v církvi také jen biskupové křtili. Když však církev se velmi rozšířila, biskupové dovolili i kněžím a jáhnům sv. křest udělovati. Že již v době apoštolské křtili učedníci sv apoštolů, poznáváme z Písma sv. V křesťanské osadě v Korintu povstaly různice o tom, který křest je lepší, zda-li Petrů nebo Pavlů nebo někoho jiného. Aby sv. Pavel věřící přesvědčil, že křest, kýmkoli udělený, jest Kristův a tudíž platný, proto jim psal: „Rozdělen-li jest Kristus? Zda-li Pavel ukřižován jest pro vás? anebo zda-li jste ve jménu Pavlovu pokřtěni? Děkuji Bohu, že jsem žádného z vás nekřtil, než Krispa a Kaja. Křtil jsem pak i Štěpánovu čeleď; více nevím, abych byl koho jiného křtil.“ (I. Kor. 1, 13, 16.)

Ze slov těchto poznáváme, že křtil nejen sv. Pavel a sv. Petr, nýbrž i jejich žáci, kněží a jáhnové. Že křtili také jáhnové, čteme ve Skutcích apoštolských. Sv. Filip, jáhen, hlásal evangelium v Samaři, „když uvěřili Filipovi hlásajícímu o království Božím, křtěni jsou ve jménu Ježíše Krista muži i ženy. Uslyševše pak apoštolé, kteříž byli v Jerusalemě, že Samaří přijala slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana, kteříž přišedše modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého.“ (Sk. op. 8, 12, 14, 15.)

Také z ústního podání víme, že kněží a jáhnové křtili. Tertulian praví: „Právo křest udělovati má sice biskup, potom kněží a jáhnové, ne však bez povolení biskupova.“ Na sněmu ve Florencii bylo prohlášeno: „Přísluhovatelem této svátosti jest kněz, jemuž křtíti přináleží z povinnosti.“

V katotické církvi má tudíž právo a povinnost křtíti kněz, kteréhož biskup ustanovil duchovním správcem v některé farnosti. Knězem tím jest farář a potom ostatní kněží jemu podřízení. Proto kromě náhlé potřeby nesmí nikdo křest udělovati, leč farář anebo jemu podřízení kněží anebo s jeho povolením jiní katoličtí kněží, a také nesmí se dítko ke křtu nésti do jiné farnosti, nýbrž musejí je rodičové dáti pokřtíti ve svém farním chrámu Páně. Křtem sv. totiž vstupuje novokřtěnec nejen do církve, která je po celém světě rozšířena, nýbrž i do farní křesťanské obce a proto slušnost toho žádá, aby farář, jenž jest ustanoveným představeným farnosti a duchovním otcem stádce svého, sám přijímal křtěnce do církve všeobecné a do farní obce.

Křest sv., který uděluje řádný rozdávač svátostí, tedy biskup a farář, anebo farní kněží a jáhnové, sluje proto „slavný křest," protože se koná slavně a veřejně před celou církví.

Poněvadž může každý člověk v nouzi křtíti, proto musí každý dobře věděti, kterak se má sv. křest udělovati, aby byl platným. Jak se má křtíti, poučuje nás další otázka.

548. *„Co musí činiti, kdo křtí?"*

Kdo křtí, musí:

1. míti úmysl, skutečně křtíti, to jest, činiti, co činí církev;

2. na osobu, kterou křtí, přirozenou vodu líti;

3. když lije vodu, říkati slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého."

Podstatný obřad křtu ustanovil Pán Ježíš, proto kdo křtí, musí činiti to, co činiti poručil Pán Ježíš a jak to činí církev.

1. Musí tedy míti úmysl, skutečně křtíti, to jest, činiti, co činí církev.

Kdo křtí, musí míti opravdový a vážný úmysl někomu udělovati sv. křest; musí proto ke křtu užíti vody a musí při lití vody říkati slova, jimiž Pán Ježíš křest sv. ustanovil a kteráž církev při udělování křtu říká. Kdyby někdo křest sv. jen ze žertu anebo ze zlomyslnosti nápodobil a neměl skutečného úmyslu někoho křtíti, neudělil by žádné svátosti, nýbrž dopustil by se hříchu rouhání. Aby křest byl platně udělen, nežádá se však od toho, kdo křtí, aby věřil, že křtem sv. odpouštějí se nám hřích dědičný a osobní hříchy, ani že křest sv. uděluje nám milosti, nýbrž toliko se žádá, aby měl vážný a pravý úmysl někoho skutečně pokřtíti. Proto kdyby

žid i pohan řádně někoho pokřtil, jest křest platný, poněvadž, jak jsme dříve pravili, působení křtu nezávisí od toho, kdo křtí, nýbrž, jak dí sv. Augustin, Kristus Pán křtí, to jest, jeho mocí křest působí.

2. Kdo křtí, musí na osobu, kterou křtí, přirozenou vodu líti.

Sám Kristus Pán vodu ustanovil za viditelné znamení svátosti křtu. Neboť Nikodemovi pravil: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího.“ (Jan 3, 5.) Že slova Spasitelova nesmí se bráti obrazně, nýbrž doslovně, potvrzuje písmo svaté a ustavičné podání církve.

Ve Skutcích apoštolských čteme, že sv. Petr zvláštním viděním od Boha byl poučen, aby pokřtil Kornelia, pohanského setníka, jenž s rodinou svou v Krista uvěřil Než sv. Petr do domu jeho přišel, aby tam kázal, sestoupil Duch sv. na Kornelia a celou jeho rodinu. Když přítomní křesťané ze židovstva obrácení viděli, že i na pohany sestoupil Duch sv. a divili se, že i oni mluví rozličnými jazyky, zvolal sv. Petr: „Zda-li může kdo zabrániti vody, aby nebyli pokřtěni tito? (Sk. ap. 10, 47.) a hned také pokřtil Kornelia a celý jeho dům. Také sv. Filip, jáhen, pokřtil vodou komorníka královny mouřenínské, neboť když přijeli k jedné vodě, zvolal komorník: „Aj voda, což zbraňuje, abych byl pokřtěn?“ I vstoupili oba do vody a Filip jej pokřtil. (Sk. ap. 8, 36, 38.)

Církev vždy udělovala křest vodou a proto na sněmu Tridentském prohlásila, že voda jest nezbytně nutnou věcí ku platnosti křtu, neboť pravila: „Řekl-li by kdo, že voda přirozená není k platnosti křtu nutnou, budiž z církve vyloučen.“

A proč Pán Ježíš vodu ustanovil za znamení křtu? Poněvadž křest sv. jest ku spasení nevyhnutelně potřebný, proto Pán Ježíš ustanovil vodu za viditelné znamení, neboť všude jest po ruce. Voda také nejlépe znázorňuje nám působení sv křtu. Neboť jako vodou očisťuje se tělo od poskvrn a nečistoty a horkost schlazuje, podobně křest sv. očišťuje duši od poskvrny hříchu a seslabuje tělesné žádostivosti. Sv. Augustin proto praví: „Jako voda skvrny tělesné, rovněž Duch očisťuje duši od hříchu, aby, jako viditelné věci prospívají viditelným, taktéž duch prospíval duchovním.“

Voda má býti přirozená. Přirozenou vodou rozumíme vodu, kteráž se nachází v přírodě, tedy voda mořská, říční, z potoka, ze studně, voda dešťová, z ledu anebo ze sněhu. A tato voda může býti studená anebo vlažná, jakž na sněmu ve Florencii bylo vysloveno:

„Živel této svátosti jest pravá, přirozená voda; aniž na tom záleží, zda-li je studená nebo teplá.“ Proto v zimě může se křestní voda ovlažiti, aby snad nemusili se rodičové báti, že se dítko nastudí.

Kdo křtí, musí tedy křtíti vodou přirozenou a voda ta nemusí býti ani svěcená.

Ačkoliv každou přirozenou vodou může se platně křtíti, přece však od dávných časů panuje v církvi obyčej, že se křtí vodou svěcenou, která se slavnostně světí na bílou sobotu a ve svatvečer svatodušních svátků. Církev netoliko nařizuje svěcenou vodou křtíti, nýbrž i svatost sv. křtu toho žádá, aby se ke křtu užívalo svěcené vody. Od počátku církve bylo obyčejem světiti křestní vodu, což potvrzuje sv. Cyprian, církevní učitel z třetího století, jenž praví: „Voda má prve očistěna a posvěcena býti od kněze, aby skrze křest hříchy člověka smazati mohla.“ Všechny věci, jichž církev ke službě Boží užívá, bývají svěceny a žehnány, poněvadž hříchem Adamovým i ta příroda a věci v ní se nacházející poskvrněny byly. Konečně proto světí se křestní voda, aby člověk posvěcené věci rozeznával od nesvěcených, jichž užívá ku své každodenní potřebě.

Aby křest sv. platně byl udělen, musí ten, kdo křtí, na osobu vodu líti, čili musí jej obmýti. To se může díti buď litím vody na hlavu nebo na některý úd těla, pokropením těla anebo ponořením do vody.

V prvotní církvi uděloval se sv. křest všemi těmito způsoby. V první době obyčejně uděloval se sv. křest pohroužením do vody, poněvadž takto nejjistěji tělo křtěncovo bylo vodou obmyto. V předsíni chrámové anebo vedle chrámu zřízeny byly zvláštní kapličky, v nichž byla křtitelnice, mající podobu vodní nádržky. Když se křest sv. uděloval, sestoupil křtěnec do vody, kněz ho třikráte do vody ponořil a kmotrové jej zdvihali. Řekové dosud tak křtí. Nejčastěji však se uděloval sv. křest litím vody, neboť podobným způsobem pokřtěn byl Pán Ježíš. Poněvadž křest sv. jest platným, byl li některý úd těla vodou obmyt, proto všeobecně uděluje se křest v církvi katolické litím vody na hlavu. Hlava jest sídlem rozumu a vůle a nejhlavnějším údem těla lidského, proto církev nařídila, aby se křest sv. uděloval litím vody na hlavu. Toto lití musí však díti se tak, aby skutečně hlava byla obmyta, to jest, aby voda dotýkala se těla a ne toliko vlasů. Proto radno jest, napřed hlavu vodou ovlažiti. Při křtu z nouze, při nepravidelném porodu postačí, byl-li kterýkoliv úd vodou obmyt.

Nesjednocení Řekové a pravoslavní, kteří dosud křtí potopením do vody, vinili církev římsko-katolickou, že nedrží se apoštolského učení, když křest uděluje litím vody na hlavu. Církev však na

snému Tridentském prohlásila, že učení její jest správno: „Tvrdil-li by kdo, že učení o křtu církve římsko-katolické, kteráž jest matkou a učitelkou všech církví, není pravým, budiž vyobcován.“

Že křest udělovaný litím vody na hlavu jest rovně tak platným jako potopením udělený, potvrzuje Písmo sv. a ustavičné podání církve. Neboť v církvi bylo obyčejem, že nemocní, ve vězení se nacházející a umírající neponořovali se do vody, nýbrž byli křtěni litím vody na hlavu anebo pokropením. Když po seslání Ducha sv. pokřtěno bylo tři tisíce lidí, jistě nebyli ve vodě ponořováni, nýbrž křtěni byli buď litím vody na hlavu anebo vodou pokropeni. Konečně křest ponořováním do vody není vždy ani možným ani vhodným. Zvláště v době zimní, abych pominul jiných důvodů, voda je zmrzlá a studená a nebylo by ani vhodno ze zdravotních ohledů křest sv. udělovati ponořováním. Neboť strachují-li se mnozí rodičové o zdraví dítěte, křtí-li se toliko litím trochu vody na hlavu, oč více musili by se báti, kdyby celé dítko mělo býti do vody ponořeno. Proto katol. církev moudře a rozumně jedná, když křest sv. uděluje litím vody na hlavu. (Toto jsem vše proto podotkl, protože mnozí dnes horují z nevědomosti pro pravoslaví.)

Konečně kdo křtí, musí na osobu líti vodu třikráte v podobě kříže. Tím se naznačuje, že sv. křest působí mocí a zásluhami ukřižovaného Spasitele. Sv. Augustin krásně vysvětluje význam trojího lití vody těmito slovy: „Když jste víru přisíbili, třikráte jsme hlasy vaše ve svatou pohroužili vodu. Tento pořádek křtění stává se pro dvojí tajemný význam. Neboť právem jste třikráte pohrouženi byli, ježto jste obdrželi křest ve jménu svaté Trojice. Právem jste třikráte pohrouženi byli, ježto jste obdrželi křest ve jménu Pána Ježíše Krista, který též třetího dne z mrtvých vstáti ráčil. Toto troje pohroužení vyznačuje zajisté obraz pohřbu Páně; skrze kteréž s Kristem pohřbeni jste skrze křest (Řím. 6, 3.); a s Kristem jste i z mrtvých vstali u víře, abyste od hříchů zproštěni, živí byli ve svatých ctnostech, Krista následujíce.“

3. Když lije vodu, musí říkati slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Poněvadž ku platnému udělení svátosti třeba jest viditelné věci (materia) a slov (forma), proto kdo křtí, musí při lití vody zároveň říkati slova, kterými Pán Ježíš křest sv. udělovati poručil. A slova ta jsou: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Slova tato musí říkati zároveň při lití vody a v témže pořádku. Nesmí tedy ani napřed vodu líti a potom ona slova říkati anebo opáčně. Také musí tři božské osoby v témže pořádku

jmenovati. Kdo by při křtu nejmenoval všechny tři božské osoby, anebo kdo by vynechal slova: „já tě křtím,“ anebo toliko řekl: já tě křtím ve jménu Trojice Boží, křest neplatně udělil a musil by se opakovati. Proto papež Alexandr III. nařídil: „Kdo by dítko třikráte do vody ponořil ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, ale neřekl: já tě křtím, dítko nebylo pokřtěno.“ Konečně posvátná slova: „já tě křtím . . “ musí říkati ten, kdo leje vodu na hlavu a nikoli někdo druhý, poněvadž tato viditelná znamení tvoří celek a od nich závisí platnost křtu.

Že při lití vody musejí se zároveň říkati slova: já tě křtím . ., vysvítá ze slov Kristových: „Křtíce je ve jménu Otce . .“ (Mat. 28, 19.) Sv. Ambrož pak praví: „Katechumen, nebude-li pokřtěn ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, odpuštění hříchu ani daru duchovní milosti nemůže dosáhnouti.“

Konečně kdo křtí, musí před slova: „já tě křtím“, vysloviti jméno, které si křtěnec dáti chce. Křtěncům dávají se jména svatých, aby měli vzor života křesťanského a orodovníka a patrona v nebesích.

1. Obřady sv. křtu.

Na počátku církve křtilo se všude; později však, když církev sv. nabyla svobody, zřizovaly se zvláštní kaple buď v kostele anebo u kostela, v nichž byla křtitelnice. Slavným způsobem uděloval se křest vždy v kostele jako dnes, proto není dovoleno, křest slavným způsobem udělovati v soukromém domě. Uděluje-li se sv. křest knížatům, uděluje se vždy v domácí kapli. Křesťanský chrám jest obrazem církve Kristovy a proto kdo křtem sv. vstupuje do církve, má býti pokřtěn v kostele.

Poněvadž obřady sv. křtu jsou velmi poučny a často je vidíváte, proto promluvím o významu jejich.

Obřady sv. křtu rozdělují se na tři části: 1. na obřady přede křtem, 2. při křtu, 3. po křtu.

1. Kmotrové s porodní bábou přinesou dítko do chrámu Páně a zůstanou buď u vchodu nebo v sakristii, poněvadž dítko ještě není údem církve, nýbrž křtem sv. jako branou do církve vstoupiti žádá. Proto kmotrové nebo porodní bába požádají kněze, aby svátost křtu udělil.

Kmotr nebo kmotra drží dítko na rukou a odpovídají za křtěnce. Kněz oděn v rochetu a štolou barvy fialové táže se kmotrů: „Kterak chcete tomuto dítěti říkati?“ Kmotrové jmenují jméno některého svatého, jenž má býti křtěnci v životu

křesťanském vzorem a u Boha orodovníkem. Jména mají se dávati jen ta, jež církev věřícím odporučuje. Chtějí-li rodičové dítko jmenovati jménem, jakýmž žádný světec se nejmenoval, může se také křtíti, avšak jméno to vyslovuje kněz na druhém místě a na první místo dá jméno některého svatého. Může se dáti i více jmen, avšak první jméno platí. Co se týká jmen, praví o tom sv. Alfons Ligouri toto: „Ať pečuje duchovní, aby nebyla dávána jména oplzlá, báchorkovitá anebo směšná, aniž jména ničemných bohů nebo jména bezbožných pohanů, nýbrž spíše, pokud to možno, jména svatých.“

Kněz táže se: N. co žádáš od církve Boží? Kmotrové odpoví: víru. Víra co tobě dá? Kmotrové: Život věčný. Aby nám víra sv. dala život věčný, musí býti živá, to jest, musí se jeviti dobrými skutky a zachováváním přikázání. Proto praví kněz: „Chceš li vjíti do života věčného, zachovávej přikázaní.“ Poněvadž pak desatero Božích přikázání obsaženo jest ve dvou přikázaních lásky, proto je kněz jmenuje: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vší mysli své a bližního svého jako sebe samého.“

Aby křtěnec přikázaní Boží mohl zachovávati, potřebuje pomoci a milosti Boží; proto kněz zažehnává ducha zlého, aby ustoupil Duchu svatému. Dýchá třikráte v obličej dítka a praví: „Vyjdi z něho (z ní), zlý duchu, a ustup Duchu Utěšiteli.“ Pán Ježíš také dýcháním udělil apoštolům Ducha sv., proto dýchání znamená sestoupení Ducha sv. Dítko ovšem není posedlo duchem zlým, avšak poskvrněno jest hříchem dědičným a tudíž poddaným zlého ducha. Kněz zažehnává ducha zlého, aby křtěnec osvobozen byl od pokušení ďábelských. Sv. Jan Zl. praví: „Kteří k svátosti znovuzrození přistupují, do pramene života nevstoupí dříve, leč až zaklínáním a dýcháním kněze duch nečistý se zapudí.“ A sv. Klement Alex. praví: „Nevymítají se z nás ďáblové, ale hříchové se nám odpouštějí, jichž jsme se dopustili za nevěry své.“

Potom kněz žehná dítko sv. křížem na čele a na prsou řka: „Přijmi znamení kříže jak na čele tak na srdci, budiž věrným přikázáním nebeským a takových buď mravů, abys chrámem Božím již býti mohl.“

Kněz žehná dítko sv. křížem na čele a na prsou na znamení, že Duch sv. přebývá jen v srdci nábožném, a že křtěnec nemá se za svou víru styděti, nýbrž má ji veřejně vyznávati a podle ní žíti. Kněz při posvátných obřadech častěji žehná dítko sv. křížem na znamení, že pokřtěný dosahuje všech milostí skrze smrt Ježíše Krista na kříži a že nyní vstupuje do řady vyznavačů Kristových, jichžto praporem jest sv. kříž.

Kněz modlí se pak: „Prosby naše prosíme, Pane, milostivě vyslyš a tohoto vyvoleného svého N., křížem Páně poznamenaného, ustavičnou mocí ochraňuj: aby zachovávaje počátky velikosti slávy tvé, ostříháním přikázání tvých ku slávě znovuzrození dojíti si zasloužil. Skrze Krista Pána našeho. Amen."

Kněz vzkládá ruku nad hlavu dítěte a při tom modlí se: „Všemohoucí, věčný Bože, Otče Pána našeho Ježíše Krista, račiž shlédnouti na tohoto služebníka svého N., jehož jsi ku počátkům víry povolati ráčil: zbav ho vší slepoty srdce: roztrhni všechna osidla ďábelská, jimiž svázán byl: otevři mu, Pane, dvéře slitování svého, aby znamením moudrosti tvé obdařen všech ohavných žádostí prost byl a ku příjemné vůni přikázání tvých tíhna s radostí tobě v církvi tvé sloužil a den ode dne prospíval. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen."

Vzkládání ruky nad hlavu dítěte znamená, že církev křtěnce béře pod svou ochranu, a že Kristus Pán bude jeho štítem v boji života.

Na to kněz dává do úst dítěte trochu svěcené soli řka: „N. přijmi sůl moudrosti: s litováním budiž tobě ku životu věčnému. Amen."

Sůl znamená moudrost, neboť Pán Ježíš již ve sv. evangelium sůl připodobňoval k moudrosti. (Marek 9.) Sůl také činí pokrm chutným a zachovává jej od hniloby. Dává se tedy křtěnci do úst soli na znamení, že má toužiti po nebeské moudrosti a snažiti se, aby srdce své uchoval před hnilobou hříchu a jho Páně rád a trpělivě nesl. Již Origenes, církevní spisovatel, tento význam připisuje soli, neboť praví: „Přijmi sůl moudrosti k zachování od hniloby a mrzkosti budoucích hříchů."

Na to dí kněz: Pokoj s tebou. I s duchem tvým. „Bože otců našich, Bože vší pravdy původce, pokorně tě žádáme, abys na tohoto služebníka svého shlédnouti ráčil a jej tohoto prvního pokrmu soli okoušejícího déle lačněti nenechal, aby nebeským pokrmem naplněn byl a tak vždy duchem roznícen a nadějí oblažen tvému jménu vždy ochotně sloužil. Přiveď ho, Pane, prosíme, k obmytí nového zrození, aby s věrnými tvými věčné odměny dle tvých zaslíbení dojíti zasloužil. Skrze Krista Pána našeho. Amen."

Na to kněz žehnaje dítko třikráte sv. křížem modlí se: „Zažehnávám tě, duchu nečistý, ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, abys vyšel a odstoupil od tohoto služebníka Božího N. Neboť ten tobě rozkazuje, zlořečený zatracenče, jenž nohama po moři kráčel a tonoucímu Petrovi pravici podal."

„Proto, zlořečený ďáble, uznej odsouzení své a vzdej čest Bohu živému a pravému, dej čest Ježíši Kristu, Synu jeho, a

Duchu svatému, a odstup od tohoto služebníka Božího N., neboť tohoto sobě Bůh a Pán náš Ježíš Kristus ku své milosti, ku svému požehnání a ku studnici křtu povolati ráčil."

Potom kněz palcem znamená dítko na čele sv. křížem a modlí se: „A toto znamení svatého kříže, jímž čelo jeho znamenám, ty zlořečený ďáble, nikdy ať se neodvážíš porušiti. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen."

Toto žehnání sv. křížem a zažehnávání ducha zlého znamená, aby pro ukřižovaného Krista Pána zlý duch žádné moci neměl na křesťana a k hříchu ho nemohl pokoušeti.

Kněz drže ruku nad hlavou křtěnce modlí se: „Věčnou a nejspravedlnější milost tvou vyprošuji, o Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, původci světla a pravdy, pro tohoto služebníka tvého N., abys ráčil jej osvítiti světlem moudrosti své: očisť jej a posvěť: dej mu umění pravé, aby hodným učiněn jsa milostí křtu tvého, zachoval pevnou naději, pravou radu, učení svaté. Skrze Krista Pána našeho. Amen." Na to klade konec štoly na křtěnce a uvádí jej do chrámu řka: „N. vstup do chrámu Božího, abys měl podíl s Kristem v životě věčném." To má křtěnci připomínati, že vždy má rád do chrámu Páně spěchati, aby stal se hodnějším všech milostí Božích a tím bezpečněji pak vešel do chrámu věčného v nebi.

Nyní všickni jdou do chrámu Páně ku křtitelnici a cestou modlí se Věřím v Boha a Otčenáš. Dospělí křtěnci musili přede křtem složiti vyznání víry, aby ukázali, že učení Kristovo dobře znají. Dnes modlí se Věřím v Boha a Otčenáš kmotrové s knězem. Modlí se „Věřím", aby se ukázalo, že dítko vstupuje do církve, která totéž učení vyznává, které apoštolové hlásali. Modlí se „Otčenáš," poněvadž tuto modlitbu naučil nás Pán Ježíš a pak proto, že se víra modlitbou sílí a oživuje a ctnost rozmáhá.

2. Obřady u křtitelnice přede křtem a při křtu.

Kněz modlí se nad dítětem, zažehnávaje ducha zlého: „Žehnám tě, všeliký duchu nečistý, ve jménu Boha Otce všemohoucího, a ve jménu Ježíše Krista Syna Jeho, Pána a soudce našeho, a v moci Ducha svatého, abys odešel od tohoto stvoření Božího N., jež Pán náš do stánku svého svatého povolati ráčil, by se stalo chrámem Boha živého, a Duch svatý v něm přebýval. Skrze téhož Krista Pána našeho, jenž přijde soudit živé a mrtvé a svět ohněm. Amen."

Nyní kněz dotýká se palcem slinou navlaženým uší a nosu křtěncova a dí: „Effeta," což jest, otevři se

k vůni líbezné. Ty však, ďáble, unikni; neboť se přibližovati bude soud Boží. Kristus Pán, jak čteme ve sv. evangelium (Mat. 7, 33, a 8, 23.) uzdravil hluchoněmého tímto obřadem, neboť vložil prsty své v uši a plivnuv dotekl se jazyka jeho Člověk přichází na svět raněn duchovní němotou a hluchotou a proto na křtu sv. má se mu sluch otevříti, aby poznal pravdy božské a rád poslouchal slovo Boží a toužil po vůni dobrých skutků.

Než kněz křtěnce křtí, žádá na něm, aby se odřekl ducha zlého a proto táže se: „N. odříkáš se satanáše? I všech skutků jeho? I vší pýchy jeho? Kmotři na každou otázku odpovídají: „Odříkám.“ Sv. Augustin k tomu dodává: „Udatní vojínové Kristovi, ježto se svátostní zbraně chápete, boj ďáblu prohlašujete; ježto se jeho skutků odříkáte, tím více jeho zuřivost na sebe ponoukáte. Avšak nelekejž se bojovník Kristův; neboť obleknete samého Krista, abyste skrze Něho tím rychleji přemohli ďábla protivníka svého.“

Nyní kněz maže svatým olejem křtěnců dítko na zádech mezi lopatkami v podobě znamení kříže říkaje: „Mažu tě olejem spasení v Kristu Ježíši Pánu našem, abys měl život věčný. Amen.“

Za starých časů mazávali šermíři svá těla a zvláště ruce olejem, aby tělo bylo obratnější a aby rána protivníkova na hladkých údech zachytiti se nemohla.

Křtěnec má býti bojovníkem Kristovým, proto již v dávných dobách bylo obyčejem, že křtěnci mazáni byli olejem na znamení, že posilněni bývají v boji proti pokušení ďábelskému. Maže se křtěnec na prsou na znamení, že křtem svatým posilněn bývá ku boji proti zlým žádostem a náklonnostem, které v srdci sídlo své mají; na zádech, že chce utrpení pozemská trpělivě snášeti za příkladem Krista Pána, jenž pravil: „Kdo chce za mnou přijíti, vezmi kříž svůj a následuj mne.“

Když byl kněz křtěnce sv. olejem pomazal, béře štolu barvy bílé na znamení, že již se blíží okamžik, v němž křtěnec sv. křtem očistěn bude od poskvrny hříchu a oděn bude čistotou a nevinností. Bílá barva jest znakem čistoty a nevinnosti.

Než kněz dítko pokřtí, táže se: „N. věříš v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země? Věříš v Ježíše Krista, Syna jediného, Pána našeho, narozeného a ukřižovaného? Věříš i v Ducha svatého, svatou církev obecnou, svatých obcování, hříchu odpuštění, těla vzkříšení a život věčný?“ Kmotři na každou otázku odpovídají: „Věřím.“

Kněz jmenuje hlavní tyto články víry, aby křtěnec sám vyznal, že všecko věří, čemu církev sv. učí. V prvních dobách církve sv. musili křtěnci přede křtem sv. složiti zkoušku z náboženství a potom vyznání víry. Sv. Cyrill Jerus. praví: „Posléze byli jste vedeni ku svaté koupeli božského křtu; a tu byl každý otázán, věří-li ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého; a spasitelné vyznání učinivše a třikráte ve vodu pohrouženi byvše, opět jste vyšli.“

Když křtěnec ústy kmotrů vyznal a ukázal, že chce dobrovolně býti křesťanem, táže se ho kněz: „Chceš-li býti pokřtěn.“ Kmotři odpovídají: „Chci.“ Tím církev chce naznačiti, že nikoho nenutí, přijmouti sv. křest. Nyní kmotr drží dítko tak, aby kněz mohl na hlavu křtěncovu líti vodu, druhý pak kmotr položí pravici na křtěnce, což činiti má po celý křestní obřad. Na to kněz lije vodu na hlavu křtěncovu v podobě sv. kříže třikráte a při tom praví: „N. Já tě křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“ V tom okamžiku Duch svatý uděluje křtěnci plnost milosti, kterouž jest ospravedlněn, od hříchů očištěn, dítkem Božím a dědicem království nebeského učiněn; stává se křesťanem a zavazuje se, že do smrti věrným bude Kristu a jeho církvi.

3. Obřady po křtu.

Na znamení, že křtěnec přidělen jest k Pomazanému Páně, maže ho kněz na temeni hlavy svatým křižmem v podobě sv. kříže modle se: „Bůh všemohoucí, Otec Pána našeho Ježíše Krista, jenž ti znovu naroditi se dal z vody a z Ducha svatého a kterýž tobě udělil odpuštění všech hříchů, ten sám tebe pomažiž křižmem spasení v témž Kristu Ježíši, Pánu našem, ku životu věčnému. Amen.“

Ve Starém zákoně sv. olejem mazáni bývali kněží, sv. proroci a králové k úřadu svému a nazývali se „Pomazání Páně.“ Pán Ježíš měl všechy tyto důstojnosti, neboť byl nejvyšším knězem, prorokem a králem a proto sluje „Pomazaným Páně.“ Křtěnec bývá sv. křižmem mazán na znamení, že dosáhl hodnosti křesťana a stává se vyznavačem Pomazaného Páně.

Že již v nejstarších dobách církev sv. křtěnce mazala na temeni sv. křižmem, dosvědčuje Tertulian, církevní spisovatel, jenž dí: „Jakmile z koupele sv. křtu vykročíme, býváme svatým olejem pomazáni dle starého obyčeje. Pomazání běží po těle, prospívá však duchovně.“ A sv. Augustin dí: „Všichni, kdož se církvi k obdržení spásného křtu představují, i křižmem, i požehnaným

olejem se znamenají, aby již, nejsouce nádoby prázdné, ale Boha plné, též i chrámem Božím býti zasloužili.“

Potom dí kněz: „Pokoj s tebou. I s duchem tvým.“ Pokoj Páně, kterýž sv. víra a milost Boží v srdci působí, budiž v celém životě s tebou.

Po slovech těch klade kněz na křtěnce bílé roucho a praví: „Přijmi roucho bílé, jež neposkvrněné ať přineseš před soudnou stolici Pána našeho Ježíše Krista, abys měl život věčný. Amen.“

Bílé roucho jest odznakem čistoty a nevinnosti. Tento bílý vínek má křtěnci připomínati, že svlekl se sebe starého hříšníka a oblekl nového. Pak mu připomíná, že nabytou čistotu duše má si uchovati až do smrti. Že bílý vínek má tento význam, potvrzuje sv. Ambrož, jenž dí: „Obdrželi jste roucha bílá a neposkvrněná na znamení, že svlekše ze sebe nečistotu a zdroj hříchů, v roucho čisté nevinnosti oblečeni jste, o němž vyřkl prorok: „Pokropiž mne ysopem a očištěn budu, obmyješ mne a nad sníh sbělen budu.“

V prvotní církvi křtěnci oděni byli po sv. křtu bílým rouchem, kteréž od soboty, proto Bílé nazvané, nosili až do první neděle po Velkonocích, kteráž proto Bílou sluje.

Potom kněz podává kmotrům hořící svíci, řka: „Přijmi svíci hořící a bez úhony zachovej křest svůj: zachovej Boží přikázání, abys, až Pán přijde na svatbu mohl mu vstříc vyjíti se všemi svatými ve dvoře nebeském a měl život věčný a živ byl na věky věkův. Amen.“

Obřad tento připomíná nám podobenství o desíti pannách, z nichž pět bylo opatrných, pět však neopatrných. Všechny čekaly v noci příchod ženicha, s nevěstou do domu svého se navracejícího. Dle starého zvyku měly panny snoubence doprovázeti s hořícími lampami. Pět panen nachystalo si lampy olejem naplněné, neopatrné však usnuly, nemajíce v lampách oleje. O půl noci náhle přišel ženich. Opatrné panny hned rozsvítily lampy a ženichu vyšly vstříc. Neopatrné kvapně rozžíhaly lampy, avšak hned jim zhasly. Běžely si koupit oleje; než však došly, ženich již s moudrými pannami vešel do domu svého a zavřel jej. — I my máme býti vždy připraveni na příchod ženicha Ježíše Krista.

Kterak máme se připravovati na příchod Páně, naznačuje nám hořící svíce. Hořící svíce znamená živou víru a ctnostný život, jak dí sv. Řehoř Naz.: „Světla, jež rozžíháme, nejsou-liž podobenstvím světla toho, s kterýmž nevinností ozdobené duše, s krásným světlem víry Kristu, ženichovi svému, vstříc vyjdou?“ Hořící svíce konečně křtěnci připomíná, že jest jeho povinností, aby nyní po

celý život svůj jiným křesťanům dobrý příklad dával svou živou vírou, ctnostným životem a konáním dobrých skutků Konečně kněz propouští křtěnce a praví: „Jdi v pokoji a Pán budiž s tebou. Amen.“

Po několika dnech bývá úvod matky.

Úvod neb žehnání matky po porodu koná se v církvi na památku toho, že Panna Maria podle zákona přinesla čtyřicátého dne po porodu Ježíška do chrámu Jerusalémského, aby ho Pánu Bohu představila a za sebe obětovala oběť chudých dvé holoubátek. Křesťanské matky za příkladem Matky Boží nesou novorozeňátka svá do chrámu Páně, aby je Pánu Bohu obětovaly a požehnání sobě vyprosily, by dítko své pro Boha vychovaly. Matka s dítkem na rukou poklekne u vchodu chrámu nebo v sakristii, kněz pokropí ji svěcenou vodou a podá jí hořící svíci a praví: „Pomoc naše ve jménu Páně. — Kterýž učinil nebe i zemi, Antifona. „Tato obdrží.“ Pak se modlí žalm 23.: „Hospodinova jest země a plnost její, okrsek zemský a všichni, kteří přebývají na něm atd.“

Potom kněz podá matce štolu k políbení a praví: „Vstup do chrámu Božího, klaněj se Synu blahoslavené Panny Marie, jenž tě dítkem obdařil.“

Na to uvádí kněz matku s dítkem do chrámu Páně až k oltáři. U oltáře všichni pokleknou a kněz modlí se:

„Pane smiluj se nad námi. Kriste smiluj se nad námi. Pane smiluj se nad námi. Otčenáš. A neuveď nás v pokušení. Ale zbav nás ode zlého.“

Spasiž, Pane, služebnici svou. — Bože můj, doufající v Tebe. — Sešli jí, Pane, pomoc ze svatyně své. — A ze Sionu ostříhej ji. — Nechať nepřítel proti ní nic neprospívá. — A syn nepravosti ať jí neuškodí. — Pane, vyslyš modlitbu mou. — A volání mé k Tobě přijď. — Pán s vámi. — I s duchem tvým.

Modleme se: Všemohoucí věčný Bože, jenž jsi porodem blahoslavené Panny Marie bolesti věřících rodiček v radosti obrátil, shlédni milostivě na tuto služebnici svou, jež s radostí přichází do svatého chrámu Tvého, aby Ti díky vzdalo, a uděl jí, aby po tomto životě pro zásluhy a na přímluvu téže blahoslavené Panny Marie věčné radosti a blaženosti s dítkem svým dojíti zasloužila. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

Kněz matku pokropí svěcenou vodou řka: „Pokoj a požehnání Boha Otce všemohoucího, i Syna, i Ducha svatého sestoupiž na tebe a zůstávejž vždycky. Amen.“

51. CVIČENÍ.

O povinnostech dospělých křtěnců a o kmotrech.

Křest sv. přijmouti může každý člověk, dítě i dospělý. Křesťanští rodičové povinni jsou dítky své hned po narození dáti pokřtíti. Pohanští a židovští rodičové nesmějí býti nuceni, aby své dítky pokřtíti dali, leč by o to žádali a zaručili se, že o křesťanské vychování jejich se postarají.

Dítky na křtu svatém, jak jsme dříve pravili, dosahují odpuštění hříchu dědičného a posvěcující milosti hned beze svého přičinění a vědomí, vůli však jejich nahražuje Kristus Pán a církev svatá. Pokřtěné dítky teprve později vyučovány jsou v křesťanské víře, kterou na křtu svatém za ně jejich kmotrové vyznávali.

Jinak však díti se musí u dospělých, když svátost křtu přijmouti žádají. Dospělý, jenž chce přijmouti sv. křest, musí sám se přihlásiti a říci, že z dobré vůle a z čistých úmyslů státi se chce křesťanem. Než-li však udělí se mu svátost křtu, musí se k hodnému přijímání dobře připraviti. V čem ta příprava záleží, poučuje nás další otázka.

549. *„Co musí činiti dospělý, který chce býti pokřtěn?“*

Dospělý, který chce býti pokřtěn, musí: 1. se dáti ve svaté víře dostatečně vyučiti; 2. osobních hříchů litovati; 3. učiniti vyznání víry a křestní slib.

1. V prvních dobách křesťanských uděloval se sv. křest dospělým slavným způsobem dvakráte v roku a sice: na Bílou sobotu a ve svatvečer svatodušních svátků. Ve východní církvi uděloval se sv. křest také ve svatvečer Zjevení Páně. Na Bílou sobotu proto, poněvadž Pán Ježíš ze soboty na neděli vstal slavně z mrtvých, křest sv. pak jest duchovním vzkříšením z hrobu hříchu; v sobotu před svatodušními svátky proto, poněvadž svatí apoštolové o letnicích pokřtěni byli Duchem svatým a toho dne pokřtili tři tisíce lidí; ve svatvečer svatých tří králů proto udělován byl svatý křest, poněvadž se toho dne také oslavuje křest Páně v Jordáně, kdy Bůh Otec veřejně a viditelně prohlásil Ježíše Krista za svého jednorozeného Syna a tím jeho božství světu zjevil. Kromě těchto ustanovených dnů křest svatý uděloval se dospělým i jindy, zvláště byla-li toho nutná potřeba. Nemocní lidé anebo ti, kteří v době pronásledování církve ku Kristu a jeho učení se přihlásili a smrt nebo žalář očekávali, bývali hned křtěni. Také bývali dříve pokřtěni ti dospělí, kteří ukazovali neobyčejnou horlivost náboženskou a církvi prospěti mohli.

Poněvadž křest svatý jest nejdůležitější svátostí, proto dospělí křtěnci musili se na křest často dlouho připravovati. Příprava tato slula katechumenát a čekatelé křtu jmenovali se katechumeni. Kdo státi se chtěl křesťanem, musil se ohlásiti u biskupa. Uznal-li biskup žadatele za hodna svatého křtu, přijal jej zvláštním obřadem do katechumenátu. Kladl na něho ruce, což znamenalo brzké udělení Ducha svatého, znamenal ho svatým křížem na čele a na prsou, že má v Krista a jeho učení věřiti, za ně se nestyděti, nýbrž veřejně víru skutky svými ukazovati.

Dal mu do úst soli, aby chránil se hniloby hříchu a toužil po moudrosti nebeské. Na to přidělen byl ku katechumenům.

Katechumeni dělili se na tři stupně:

1. „slyšící“, kteří po dvě léta vyučováni byli v pravdách náboženských, učili se písmu svatému, musili znáti přikázání Boží a povinnosti křesťanské. Tito katechumeni měli v chrámu vykázané zvláštní místo, poslouchali kázání a směli býti přítomni mši svaté až do obětování.

2. „Klečící“, tak sluli katechumeni druhého stupně, kteří zvláště v době postní přítomni byli křesťanským cvičením, musili se postiti a biskup jim uděloval požehnání, mazal je svatým olejem na prsou a mezi lopatkami na znamení, že Duch svatý propůjčuje jim milost, aby víru Kristovu mohli vyznávati. Po květné neděli postoupili do 3. stupně katechumenů a slouli „vyvolení“, neboť na Bílou sobotu měli býti již pokřtěni. V tom týdnu byli ještě zvlášť vyučováni o tajemství nejsvětější Trojice Boží, o apoštolském vyznání víry a o modlitbě Páně.

Na Bílou sobotu byli pak slavnostně křtěni a sice o půl noci. V poledne musili se ještě podrobiti zkoušce z náboženství a pak se odebrali domů, aby si všechno ke křtu sv. připravili. O půl noci zase se shromáždili v chrámu Páně, kdež napřed posvětila se velkonoční svíce a křestní voda. Potom křtěnci musili se odříkati ďábla, na to mazáni byli sv. olejem. Pak činili přede všemi věřícími vyznání víry a slib, že chtějí až do smrti všechno pevně věřiti, čemu učil Pán Ježíš a co kázali sv apoštolové a co hlásá církev. Někde bylo také obyčejem, že se křtěnci musili v seznamu podepsati.

Na to vedeni byli do křtitelnice muži zvlášť a ženy také zvlášť a pohroužením do vody slavně byli pokřtěni. Po sv. křtu byli mazáni sv. křižmem na temeni hlavy a místo ono pokryl kněz bílou čepičkou. Později se křižmo bavlnou utíralo. Novokřtěnci oděni byli bílým rouchem, kteréž nosili po osm dní. Do rukou také

dostali hořící svíci, kterouž po osm dní při službách Božích v ruce drželi

Takto oděné vedl pak kněz k oltáři, kdež jim udělil biskup svátost biřmování, potom za ně sloužil mši sv., při níž všickni novokřtěnci přistoupili k stolu Páně. Po mši sv. udělil jim biskup napomenutí a požehnání. Po všech osm dní byli ještě v náboženství cvičeni a každodenně přijímali tělo Páně. Osmého dne v průvodu šli do chrámu Páně, po službách Božích obnovili křestní slib a a svlékli bílé roucho.

Jako na počátku církve dospělí byli přede křtem sv. v pravdách křesťanských vyučováni, podobně i dnes dospělí, kteří chtějí býti křesťany, musejí se dáti ve sv. víře vycvičiti. Již Kristus Pán poručil sv. apoštolům, aby napřed všecky lidi učili a potom teprve ty, kteří uvěřili, pokřtili: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je.“ (Mat. 28, 19.)

Křest sv. jest branou do církve a do života věčného, proto kdo chce touto branou vcházeti, musí napřed věřiti, „neboť bez víry nemožno jest, Bohu se líbiti.“ (Žid. 11, 6.) A kterak by křesťan mohl povinnosti náboženské, které na křtu sv. na sebe přijal, svědomitě plniti, když by jich neznal? Chce-li tedy kdo opravdu býti dobrým křesťanem, musí napřed poznati víru Kristovu a křesťanské povinnosti. Proto církev nikoho bez předcházejícího vyučování náboženského nepřipouští ku svatému křtu.

2. Dospělý křtěnec musí „osobních hříchů svých upřímně litovati.“

Aby dospělý křtěnec hodně přijal svátost křtu, musí také odstraniti všechny překážky, pro které by křest sv. nemohl milost působiti: A překážkou tou jsou osobní hříchy, jichž se dospělý od užívání svého rozumu dopustil. Má-li tudíž dospělý v některém hříchu zalíbení a je-li hřích tento smrtelný, nemohl by na křtu sv. dosáhnouti ani odpuštění hříchu dědičného ani osobních hříchů. Neboť dědičný hřích může býti smazán toliko posvěcující milostí. Poněvadž milost posvěcující nemůže v duši býti vlita, dokud křtěnec všech osobních hříchů nelituje, proto křest sv. nemůže působiti ani odpuštění hříchu dědičného, ani hříchů osobních a ani věčných a časných trestů.

Kdyby dospělý křtěnec těžkých hříchů sice litoval, avšak v některém všedním hříchu měl zalíbení, přijímá sv. křest hodně, dosahuje odpuštění hříchu dědičného a hříchů těžkých osobních jakož i trestu věčného a oněch časných trestů, kteréž by za hříchy osobní trpěti musil, avšak odpuštění všedních hříchů nedochází ani

oněch časných trestů, které za ně zasluhuje. Kdyby v tomto stavu umřel, nepřišel by do nebe, nýbrž do očistce, kdež by musil trpěti časný trest za své všední hříchy. Znova však připomínám, že svátost křtu platně přijímá, kdo jest ve stavu smrtelného hříchu a nelituje ho; jest platně pokřtěným a křesťanem na věky. Že nedosáhl milosti, kterou sv. křest uděluje, jest jeho vinou, protože působení milosti překáží. Odstraní-li však překážku, lituje-li všech hříchů osobních, křest sv. hned působí ospravedlnění jako u dítek.

Z toho tedy poznáváte, že dospělý křtěnec, chce-li hodně a s užitkem přijmouti svátost křtu, má-li býti úplně očištěn, novým stvořením a znovuzrozeným synem Božím a dědicem věčného spasení učiněn, musí všech hříchů, jichž se přede křtem dopustil, upřímně a srdečně litovati. Proto již sv. Petr v prvním svém kázání napomínal posluchače své k pokání: „Pokání čiňte a pokřtěn buď jedenkaždý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů.“ (Sk. ap. 2, 38.)

Misionář Odin přišel na svých cestách apoštolských k jednomu náčelníku divochů, kteréhož jiný divoch ze msty smrtelně ranil. Příležitosti té použil misionář, aby nemocného pohana království Božímu získal. Povzbuzoval ho tedy, chce-li po smrti velikého ducha (Boha) uzříti, že si musí dáti hlavu umýti (pokřtíti se). Když k tomu nemocný svolil, vykládal mu Odin články sv. náboženství, jež nemocný ochotně přijal; avšak za těžko mu bylo, odpustiti svému odpůrci. Tu pojav misionář sv kříž vypravoval, co Kristus Pán za nás trpěl, a že žádá, abychom se všickni vespolek milovali a jako on i svým vrahům odpouštěli a za ně se modlili. A divoch pohnut tou řečí odpustil, byl pokřtěn a třetího dne pak šťastně skonal.

3. Dospělý musí učiniti vyznání víry a křestní slib.

Jako v prvotní církvi musili katechumeni přede křtem veřejně učiniti vyznání víry, že pevně všemu věří, čemu učil Pán Ježíš a co církev sv. hlásá, podobně i dnes dospělý křtěnec musí učiniti vyznání víry, to jest, musí se nábožně pomodliti hlasitě a veřejně Věřím v Boha. Potom musí také slavnostně slíbiti, že chce víru Kristovu až do smrti vyznávati a podle ní žíti. Tento slib, který dospělý křtěnec činí, nazýváme proto „křestním slibem“.

Křestní slib jest jakási úmluva mezi Bohem a křtěncem. Bůh slibuje křtěnci odpuštění hříchů, synovství Boží a život věčný, křtěnec pak Bohu slibuje věrnost u víře a službě Boží. Co zvláště křestním slibem Bohu slibujeme, poučuje nás další otázka.

550. *„Co slibujeme při křtu svatém?“*

Při křtu svatém slibujeme:

1. že se budeme odříkati ďábla, jeho pýchy i všech skutků jeho;

2. že pevně a stále věřiti budeme všecko, čemu učí církev katolická;

3. že podle této víry až do své smrti žíti budeme.

1. Na křtu sv. tázal se kněz křtěnce: „Odříkáš se satanáše?“ A křtěnec odpovídal: „odříkám.“ Slíbili jsme tedy slavnostně, že se na vždy odřekneme ďábla, jeho pýchy a všech skutků jeho. Ďábel jest největším nepřítelem Krista, církve jeho a všech křesťanů, neboť od počátku bojuje proti pravdě a svádí k odpadnutí od Boha, a proto napomíná nás sv. Petr: „Střízliví buďte a bděte; neboť protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by pohltil.« (I. Petr. 5, 3.) Ďábel to byl, jenž prarodiče naše v ráji svedl ku hříchu a ke vzpouře proti Bohu. Týž pokušitel ponouká a svádí i nás, bychom odepřeli službu a poslušnost Bohu svému a sloužili ďáblu a jeho náhončím. Komu tedy chceme sloužiti? Na křtu sv. dobrovolně stali jsme se služebníky a spojenci Kristovými, proto musíme nyní všecky svazky s ďáblem přetrhnouti a nesmíme mu sloužiti a skutky jeho konati. A které jsou ty skutky ďáblovy, jichž se musíme odříkati? Hříchy, to jsou ty skutky ďáblovy, jak dí sv. Jan: „Kdo činí hřích, z ďábla jest; neboť ďábel od počátku hřeší!“ (I. Jan. 3, 8.) Kdo tedy přestupuje přikázání Boží a dopouští se hříchů myšlením, žádostmi, slovy a skutky, koná skutky ďáblovy, slouží ďáblu a proto nikdy nedojde života věčného.

Musíme se odříkati pýchy ďáblovy. Ďábel jest velmi smělým, drzým a úskočným a proto odvažuje se různými lakadly nás svésti ku hříchu. Jako odvážil se Pána Ježíše pokoušeti a ukazuje mu království tohoto světa pravil: toto všecko tobě dám, padneš-li a budeš se mi klaněti, podobně ukazuje i nám krásu tohoto světa, probouzí v srdci našem žádosti po cti, statcích, užívání světa a také nám slibuje: toto všechno vám dám, budete-li se mi klaněti. Aby nás tím snadněji svedl, namlouvá a šeptá nám, jakoby užívání světa a rozkošnictví bylo jediným a posledním cílem naším a jedinou naší blažeností. Užívej světa, svádí ďábel, pokud jsi na světě, jez, pij a raduj se, dokud jsi mlád. Však jiní také užívají a dobře se jim vede, proč bys ty se pořád zapíral a světu odumíral?

Lákadla ďáblova jsou mocná a mnohá a proto musíme proti pokušení tomu bojovati a zvláště musíme varovati se všech blízkých příležitosti ku hříchu. Kdo by příležitosti ku hříchu vyhledával anebo před ní neprchal, kdo by sice hřích měl v ošklivosti, avšak dosud jej miloval a konal, kdo by více řídil se zásedami, špatných lidí než učením Kristovým a jeho zákony, ten dosud neodřekl se ďábla a pýchy jeho.

Proto chceme-li slouti a býti dítkami Božími, musíme odřeknouti se nejen ďábla a skutků jeho, nýbrž i světa, to jest, všech hříšných a špatných lidí, kteří jsou služebníky a náhončími ďáblovými. K tomu napomíná nás sv. Ambrož: „Vstoupils do svatyně novozrození? Opakuj, nač jsi byl tázán; rozvaž, co jsi slíbil. Odřekl jsi se ďábla a skutků jeho, odřekl jsi se světa a žádostí jeho. Tvůj hlas jest zaznamenán ne v hrobě mrtvých, avšak v knize živých. Co jsi u přítomnosti andělů mluvil, zapříti nelze.“

2. Že pevně a stále věřiti budeme všecko, čemu učí církev katolická.

Jen katoliká církev jest pravou církví Kristovou a proto učení její jest jedině pravé, protože jest božské. Kdo učení katol. církve věří a zachovává, věří samému Kristu a zachovává, co Pán Ježíš zachovávati poručil. A tato víra Kristova jest první a nejhlavnější podmínkou k hodnému přijmutí svátosti křtu a k dosažení života věčného. Křtěnec také před sv. křtem víru Kristovu přijati žádal a víru tu slavnostně vyznával. Neboť když se ho kněz tázal: „Věříš v Boha, Otce všemohoucího . . .“, odpovídal: „Věřím“ Bez této víry ničeho by nám neprospěl sv. křest, neboť Pán Ježíš pravil: „Kdo uvěří a bude pokřtěn, ten bude spasen; kdo neuvěří, bude zatracen.“ (Mar. 16, 16) Na křtu sv. jsme tedy všickni přísahali, že vždy věřiti budeme všecko, čemu katol. církev učí; proto slib svůj také věrně plňme.

Buďme církvi své věrnými a nikým nedejme se sváděti k nepřátelství proti ní. Nebuďme také nevděčnými dítkami církve sv. jako mnozí v době dnešní, kteří ačkoliv jim církev neublížila, naopak mnoho dobrodiní duchovních i tělesných prokázala, nyní se jí odplacují tím, že proti ní štvou, ji pomlouvají a proti všemu katolickému drze vystupují. Varujme se všech těchto zrádných a prodajných lidí, kteří za jidášskou mzdu církev svou, ve kteréž se duchovně znova zrodili, zrazují a od ní odpadají. Nechtějme dopustiti, aby i u nás nastaly ony smutné náboženské převraty, jimiž Francie dnes jest ovládána. Buďme pevnými a statečnými bojovníky Kristovými a seřaďme se v pevný šik pod prapor sv. kříže proti nepřátelům církve své. Budeme-li svornými a pevnými katolíky, nepřemůže nás celý svět.

Adalgisus, král Frisů, přijal křest sv. s vroucí pobožností a radostí. Když byl pokřtěn, psal mu vévoda Franků Ebroin, aby od křesťanské víry odpadl. Odstoupí-li, že jej statky a peněžitou pomocí obdaruje. Adalgisus přečta list ten vhodil jej do ohně u přítomnosti svých dvořenínů řka: „Jako tento papír, tak musí hořeti ten, kdo zruší úmluvu, kterouž na křtu svatém s Bohem svým učinil.“

3. Že podle této víry až do své smrti žíti budeme. Když jsme žádali o sv. křest, připomenula nám církev sv.: „chceš-li vejíti do života věčného, zachovávej přikázání.“ Co by nám, drazí v Kristu, prospěla víra, když bychom podle ní nežili? jak dí sv. Jakub: „Co prospěje, bratří moji, praví-li kdo o sobě, že má víru, nemá-li skutků! Víra bez skutků je mrtva.“ (Jak. 2, 14) Buďme tedy katolíky nejen jménem, nýbrž celým svým životem, chováním, řečí i skutky, aby o nás platila slova Písma sv.: „živi jsme ale ne my, nýbrž živ jest v nás Kristus.“ K tomu napomíná nás sv. Augustin: „Se sv. křtem má se srovnávati život křesťana, ježto nikomu, v tom-li se čehos nedostávati bude, život věčný přislíben není. Neboť kterýž řekl: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha sv. nevejde do království Božího“, týž také řekl: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše, než-li zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského.“ (Mat. 5, 20.)

Kéž tedy duch Kristův prochvívá naše cítění, myšlení, řeči a skutky naše, kéž jsme katolíky celým svým životem soukromým i veřejným!

Proto zachovávejme přikázaní Boží a církevní a řiďme se jimi v životě soukromém i veřejném. Dnešní svět je sobecký, neupřímný a chlebařský, protože pohrdá zákonem Božím. Nechtějme žíti jako pohané, kteří Boha a jeho zákonů neznají, nýbrž žijme jako křesťané, kteří máme pravou víru, kteráž přikazuje věrnost a lásku k Bohu a bližnímu.

Naše sv. náboženství vede nás ku mravnému a ctnostnému životu; proto posvěcujme život svůj bohumilými ctnostmi zvláště čistotou, pokorou, tichostí a trpělivostí. Všechny ctnosti křesťanské vykvetly na stromu katolické církve, neboť starý svět jich neznal a nekonal. A proto ctnosti tyto byly znamením, po kterémž poznáváni byli křesťané. Tak Tertulian praví, že jsou mezi křesťany starci, kteří čistotou pacholíkům se podobají a v mukách vyznávají, že nečistoty u nich není.

Na křtu sv. slíbili jsme, že se odříkáme ďábla, skutků a pýchy jeho, nuže bojujme proti pokušení a milujme zvláště mravnost a čistotu srdce.

Svůj život posvěcujme zvláště ustavičnou modlitbou. Rádi se modleme a domácí své přidržujme k modlitbě a nábožnosti. V kterém domě koná se každodenní modlitba, tam panuje sv. pokoj, pořádek, poctivost a bázeň Boží. První křesťané modlili se mnoho, modlitbou počínali a končili každou práci a proto byli věrnými Kristu. Tak čiňme i my.

V neděle a svátky spěchejme do chrámu Páně a súčastňujme se všech veřejných pobožností. Přijímejme často sv. svátosti, očišťujme duši svou od hříchů pokornou a upřímnou zpovědí a posilujme se v tomto pozemském boji tělem Páně.

Dopustí-li Bůh na nás soužení a kříže, nereptejme proti Bohu, nýbrž nesme své kříže rádi a trpělivě, abychom byli hodnými následovníky Kristovými. Budeme-li po celý svůj život podle sv. víry žíti, bude-li vpravdě Kristus Pán v nás žíti, pak neulekneme se ani hrozné smrti, nýbrž těšiti se budeme na shledání s Kristem Pánem a se všemi jeho věrnými služebníky a můžeme se sv. Pavlem zvolati: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá v onen den Pán.“ (II. Tim. 4, 6, 8.)

Za času krutého pronásledování katolíků za krále vandalského Hunericha předvedena byla před soud i jedna vznešená paní Dionysia se svým malým synáčkem, aby od víry katolické odpadli. Když matka pozorovala, že synáček před mukami dostává strach, domlouvala mu, aby bázeň tu zapudil a s ní pro víru Kristovu zemřel. A když pacholík před očima matčinýma krutě byl mrskán, zvolala: „O synu, pamatuj na křest sv. a slib tam učiněný; nedej si roucho nevinnosti, jež ti přístup k nebeské svatbě zabezpečuje, odejmouti. Považ, že smrtí si vydobudeš radosti nehynoucí, věčné.“ I vytrpěl hodný syn smrt mučednickou a nezrušiv křestního slibu vešel v radost věčnou.

551. *„Kdo činí za nemluvňata vyznání víry a slib křestní?“*

Za nemluvňata činí vyznání víry a slib křestní kmotrové.

Ku hodnému a platnému přijmutí svátosti křtu jest třeba svobodné vůle a vyznání víry. Poněvadž dítky nemohou toho učiniti, proto za ně o sv. křest žádají kmotrové a také slib křestní činí. Co jsou kmotrové?

Slovo „kmotr“ pochází z latinského „compater,“ spoluotec, duchovní otec, poněvadž kmotrové duchovním způsobem súčastňují se duchovního znovuzrození křtěncova a tím

stávají se spolurodiči duchovními dítěte, jež na křtu sv. drželi. Již v prvotní církvi bylo zvykem, že při křtu byli svědkové. Kdo přivedl k biskupovi křtěnce a žádal jménem jeho za sv. křest, býval pak při sv. křtu svědkem, aby církvi ručil, že křtěnec hodným jest této svátosti Později tito svědkové nazváni byli „patrini“ t. j. kmotrové.

Kmotrové jsou tedy křesťanské osoby, které dítko při sv. křtu na rukou drží, za ně odpovídají a křestní slib činí. Poněvadž stávají se duchovními rodiči novokřtěnce, proto také přijímají na sebe zodpovědnost a povinnost, že pečovati budou o křesťanské vychování dítka. Z toho též důvodu již v prvotní církvi bráni byli ku křtu svědkové, aby za křtěnce netoliko církvi ručili, nýbrž i v křesťanském životu jej cvičili. Proto sv. Diviš praví o kmotrech: „Já místo dítěte odříkání pronáším, anebo tajemství víry vyznávám, avšak takto odříká se a vyznává také nemluvně, to jest, já přislibuji, že dítě, když k rozumu přijde, pilným svým nabádáním povedu k tomu, aby se všeho zlého zcela odřeklo, a vyznávalo a konalo, co božského, a co přislíbilo.“

Ze slov sv. Diviše také poznáváme, že jsme povinni, křestní slib, který za nás kmotrové učinili, plniti.

552. *„Jsme-li povinni, plniti slib, který za nás učinili kmotrové?“*

Slib, který za nás učinili kmotrové, jsme povinni plniti, poněvadž kmotrové slíbili jen to, čeho je třeba ku spasení, a co bychom byli sami slíbiti musili, kdybychom to byli mohli učiniti.

Slib, který za nás učinili kmotrové, platí před Bohem zrovna tolik, jakobychom jej sami byli učinili, poněvadž kmotrové Bohu slíbili jen to, co bychom sami musili učiniti, abychom došli života věčného. Neboť kdo chce býti spasen, musí v Krista uvěřiti, sv. křest přijmouti a podle víry křesťanské až do smrti živu býti. Když tedy kmotrové za nás vyznávali víru a učinili křestní slib, neslibovali něčeho nového, nýbrž slibovali jen to, k čemu jsme všickni zavázáni, chceme-li býti spaseni. Kmotrové mluvili ve jménu našem a církvi byli rukojmím, že, až dospějeme k užívání rozumu, povinnosti křesťanské svědomitě plniti budeme. Proto také církev zavrhla bludné učení těch, kteří pravili: „Pokřtěné dítky, jakmile dojdou užívání rozumu, musejí býti otázány, chtějí-li činiti to, co kmotrové za nás slibovali; kdyby snad odpověděli, že nechtějí, má jim učiněno býti po vůli a nemají býti trestem donucovány ku křesťanskému životu.“ (Trident. sněm 7, 14.)

Jest ovšem pravda, že máme svobodnou vůli a můžeme buď v Krista věřiti anebo jím pohrdati; chceme-li však býti křesťany a jednou křesťansky umříti a věčné blaženosti dojíti, pak není nám dovoleno, chceme-li věřiti anebo nechceme, nýbrž musíme všechno plniti, co za nás kmotrové na křtu slíbili.

Abychom nezapomínali na povinnosti své, máme proto křestní slib, který za nás kmotrové učinili, častěji v životě obnovovati.

553. *Co máme činiti, abychom se slibu křestnímu nezpronevěřili?*

Abychom se slibu křestnímu nezpronevěřili, máme jej častěji obnovovati, zvláště ve výroční den svého pokřtění, o svých jmeninách, při svatém biřmování, svaté zpovědi a svatém přijímání.

Prvním křesťanům křestní den byl tak památným a svatým, že ho každoročně slavili a slib křestní obnovovali. Podobně činili všichni zbožní a svatí lidé. Sv. Marketa třikráte v roku vzdálila se ze společnosti a zanechala obyčejné své práce a odebrala se do samoty, aby na sv. křest a učiněný slib vzpomínala a jej obnovila. Činila tak na velký pátek, na Boží hod svatodušní a na svůj svátek.

I my nezapomínejme na památný den svého pokřtění. Vzpomínejme na den ten a obnovujme křestní slib, zvláště když přijímáme některou svátost. V den sv. přijímání vždy obnovujme křestní slib, neboť toho dne přijímáme do srdce svého Krista Pána, původce milosti a posvěcení, a spojujeme se s ním ve svátosti oltářní. Proto školní dítky při prvním sv. přijímání vedeny bývají ku křtitelnici, kde obnovují křestní slib, znova vyznávajíce víru a odříkajíce se satanáše a skutků jeho.

Obnovujme křestní slib v neděli. V neděli připomínáme si slavné vzkříšení Páně, jež jest obrazem našeho na křtu sv. znovuzrození a povstání z hrobu hříchu.

Zvláště však obnovujme křestní slib v den svých narozenin a jmenin. Obnovujme křestní slib v čas pokušení, když nás ďábel anebo zlý svět svádí k nevěře ku Kristu. Sv. Jan Zlat. měl v obyčeji, obnovovati křestní slib při každém pokušení a tu říkával: „Odříkám se ďábla a odevzdávám se Kristu.“ Budeme-li křestní slib častěji obnovovati, uchováme si srdce čisté a nevinné až do onoho dne, kdy Pán nás k sobě povolá a požádá od nás bílé roucho, které jsme na křtu sv. obdrželi. Veliká odměna očekává věrné služebníky Kristovy na věčnosti, avšak hrozného trestu báti se musejí ti, kteří křestního slibu neplnili a Krista zapřeli.

Za vandalského pronásledování měl jistý Elpidoforus sv. vyznávače mučiti. Elpidoforus byl napřed křesťanem, jemuž za

kmotra byl diakon Murilla. Když Murilla před ukrutného Elpidofora byl předveden, vyňal bílé křestní roucho, rozprostřel je přede všemi a bolestně počal mluviti: „Toto roucho křestní, zrádný Elpidofore, otroku hříchu, bude jednou před soudem Božím na tě žalovati. Na důkaz tvé špatnosti a tvého zavržení si je uschovám bedlivě, aby ono svědčilo, jakou milost jsi obdržel na křtu sv. a předhůzky ti činilo v místě zavrženců, ježto jsi je zneuctil a roztrhl, vzdav se víry, kterou jsi na křtu sv. přísahal.

554. *„Čím jsou povinni kmotrové?“*

Kmotrové jsou povinni, starati se o křesťanské vychování dětí, jimž byli kmotry, zvláště když osiřely nebo když jejich rodiče svých povinností zanedbávají. Proto mají kmotrové býti sami dobrými katolíky a věkem již dospělejší.

a) Kmotrové, jak jsme již dříve pravili, jsou duchovními rodiči dítek, které na křtu sv. drželi a proto také jsou povinni o vychování jejich pečovati Jako novorozené dítko potřebuje živitele a pěstouna, jenž by pečoval o jeho zdraví a chránil je před úrazem, podobně v duchovním narození, jehož na křtu sv. nabylo, potřebuje pěstouna, učitele a vůdce, jenž by novokřtěnce v náboženství vychovával a po cestě ctnosti vedl. Proto církev hned v prvotních dobách nařizovala, aby kmotři dozor měli na křesťanské vychování těch, které na křtu drželi. Sv. Augustin povinnost tuto kmotrům připomíná těmito slovy: „Vás, jak muži, tak i ženy, kteří dítky při křtu sv. na rukou svých držíte, napomínám, abyste pamatovali, že jste se za rukojmí víry před Boha postavili, na místě těch, jichž z vody křtu sv. pozdvihujete; protož napomínejte jich vždy, aby čistotu srdce svého šetřily, spravedlnost milovaly, a lásku zachovaly.“

Křesťanští rodičové ovšem jsou nejpřednějšími učiteli a vychovateli svých dítek, neboť jejich jest svatou povinností, aby děti k Bohu vedli a v náboženství je cvičili a cvičiti dali. Dnes tedy kmotrové nejsou vázáni tak přísnými zákony, jak to bývalo na počátku církve, kdy ještě nebylo tolik škol, v nichž by dítky v náboženství byly vycvičeny. Přece však nedomnívejte se kmotři, že jste svou povinnost vykonali, když jste rodičům posloužili a dítko při křtu sv. drželi a nějakým darem je uštědřili. Nemyslete si, že nyní nemusíte se již starati o ty, které jste na rukou drželi. Ačkoliv se nežádá dnes od kmotrů, aby ustavičný dozor měli na své svěřence, přece však úřad a důstojnost kmotrů toho žádá, by kmotrové aspoň někdy se přesvědčili, zda-li dítko dobře se chová,

zda-li pilně chodí do školy, učí se sv. náboženství a mravně se chová. K této povinnosti zvláště tehdy jsou vázáni, když buď rodičové o vychování dítka nedbají, anebo když dítko osiřelo. Kdo má se ujmouti osiřelého dítka ne-li kmotrové? Bohu díky dosti máme vpravdě křesťanských kmotrů, kteří osiřelé dítky do domu svého přijímají a starají se o ně jako o vlastní děti. Takoví kmotři konají úřad svůj podle úmyslu církve a právem zasluhují úcty, kterouž jim dítky prokazují, totiž že jim líbají ruce.

b) Poněvadž kmotrovství jest tak vznešeným a důležitým úřadem, proto kmotry mohou býti pouze katolíci. Církev zapovídá, aby za kmotry byli bráni jinověrci, nevěrci, pohoršliví a nemravní lidé, poněvadž by nemohli křtěnce ani poučovati ani mu svítiti dobrým příkladem. Kdyby však jinověrci ve zvláštní okolnosti musili býti za kmotry bráni, pak je církev ku sv křtu připouští toliko za svědky. Kmotrové také mají býti již dospělými a biřmovanými. Mají-li kmotrové křtěnce ve víře poučovati, posilňovati, napomínati a příkladem dobrým mu předcházeti, musí býti sami již ve víře dobře vycvičenými a zkušenými lidmi. Proto za kmotry připuštěni býti mohou jen ti mužové, kteří mají aspoň 14 let a děvčata 12. Obyčejně však kmotry bývají katoličtí manželé. Samo sebou se rozumí, že kmotry nemohou býti rodičové křtěncovi, nedospělé dítky a potom němí a blbí lidé.

Kmotrové z pravidla bývají dva, muž a žena, aby tím naznačili duchovní rodiče. Je-li křtěnec mužského pohlaví, drží ho na rukou kmotr, je-li děvče, drží jej kmotra. V nouzi dostačí i jeden kmotr. Je-li při křtu sv. více kmotrů, tedy vlatními kmotry jsou jen dva, ostatní pak jsou toliko svědky. Kmotrové při křtu sv. odpovídají za křtěnce, jeden drží dítko na rukou a druhý pravici položí na dítko.

Když rodičové hledají pro své novorozeně kmotry, ať při tom nehledí ani na zámožnost ani na důstojnost jejich, nýbrž více na jejich katolické uvědomění a na jejich zbožnost.

Vévoda saský Jindřich, když se mu 31. července 1516 narodil druhý syn Augustin, nehleděl na urození ani na stav kmotra a vyvolil za kmotra jednoho zbožného poddaného svého a sice ctihodného opata šťávnického. Poslal mu uctivý dopis žádaje ho, aby do Frýburku přijel a syna jeho na křtu držel. Opat přišel a vznešený úřad kmotrovský převzal. Po křtu sv. dal křtěnci do vínku dukát omlouvaje se, že jsa v chudobě lepšího daru dáti nemůže. Vévoda ale odpověděl: „Na to jsem nehleděl, nýbrž mně jen bylo záleženo na vaší modlitbě a na tom, aby se dítěti mému dostalo nábožného kmotra.“ To praviv dal kmotru svému darem pohár dukáty naplněný.

Poněvadž kmotrovství jest nejen čestným úřadem, nýbrž také důkazem křesťanské lásky k bližnímu, proto z důležité příčiny nikomu kmotrovství neodpírejme, zvláště ne chudým lidem.

Když císař Josef II zdržoval se v Záhřebě, byl od jednoho hraničára, jemuž manželka porodila dva chlapce, za kmotra požádán. Císař Josef žádosti té ochotně vyhověl a když se ho kněz tázal, jak dítky mají se jmenovati, pravil, že Josef I. a Josef II., což se i stalo. Otec dětí obdržel od císaře značný dar a dvojí služné doživotně. Spolu slíbil císař, že se o duchovní i tělesné blaho dítek postará.

555 *„Jaký zvláštní následek má kmotrovství při křtu!“*

Kmotrovství při křtu má za zvláštní následek, že se kmotrové stávají jako duchovními rodiči pokřtěného, a že proto nemohou ani s ním ani s jeho rodiči vstoupiti v manželství.

Jako církev sv., která křtěnce křtem svatým do církve přijímá a synovství Boží mu uděluje, nazývá se duchovní matkou pokřtěných, podobně kmotrové, kteří na křtu sv. křtěnce na rukou drželi a křestní slib za něho učinili, stávají se duchovními rodiči pokřtěného. Proto jako mezi dětmi a jejich tělesnými rodiči povstává příbuzenství pokrevní, tak zase mezi křtěnci a kmotry, duchovními to rodiči, povstává duchovní příbuzenství. Církev sv. považuje toto příbuzenství za tak svaté, že je vyhlásila za manželskou závadu, že totiž bez církevního povolení nedovoluje uzavříti sňatek manželský ani kmotrům se křtěncem a ani s jeho rodiči. Aby tudíž příbuzenství tohoto příliš mezi křesťany se nemnožilo a tím nepovstávalo mnoho nemanželských překážek, proto církev přikazuje, aby za kmotry připouštěny byly nejvíce dvě osoby.

Ze slov, která pravil Pán Ježíš Nikodemovi: „Nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího“ (Jan 3, 5.) poznali jsme, že beze křtu nikdo, ani dítě, nemůže dojíti spasení. Křest vody tedy jest ku spasení nevyhnutelně potřebný. A co se tedy stane s lidmi, kteří touží po křtu sv. a po pravdě, jestliže nemohou křest vody přijmouti? Církev sv. učí, že, není-li možno křest vody přijmouti, může býti nahrazen křtem žádosti a křtem krve.

556. *„Čím může svátost křtu, není-li jí možno přijmouti, nahrazena býti?“*

Svátost křtu může, není-li jí možno přijmouti, nahrazena býti křtem žádosti a křtem krve.

Křest žádosti a křest krve nazývají se také křtem, poněvadž v nutnosti, nemůže-li někdo přijmouti křest vody, působí tytéž milosti jako křest vody, totiž odpuštění hříchu dědičného a všech přede křtem spáchaných hříchů a duši ospravedlňují a posvěcují milostí posvěcující. Kdo však pokřtěn byl křtem žádostí, musí míti touhu, bude-li mu možno a má-li o křtu známost, také křest vody přijmouti. V čem záleží křest žádosti a křest krve, poučují nás další otázky.

557. *„Co je křest žádosti?“*

Křest žádosti jest upřímná touha a opravdová vůle, křest svatý přijmouti nebo, nemá-li člověk o křtu žádné vědomosti, činiti všecko, co Bůh k našemu spasení nařídil. S touto touhou a vůlí musí však býti spojena dokonalá lítost anebo dokonalá láska k Bohu.

Když jsme rozjímali o posvěcující milosti, pravili jsme, že milost posvěcující uděluje nám Bůh buď řádným způsobem, totiž ve svátosti křtu a pokání, anebo mimořádným způsobem dokonalou láskou k Bohu anebo dokonalou lítostí. Dokonalá láska k Bohu a dokonalá lítost nad hříchy působí, že člověk dosahuje odpuštění hříchů již před sv. zpovědí a nabývá posvěcující milosti, hlavní to podmínky k dosažení života věčného.

Písmo sv. zřetelně praví, že dokonalou láskou a dokonalou lítostí bývá člověk ospravedlněn a přítelem Božím učiněn. Tak praví Pán Ježíš: „Miluje-li kdo mě, řeč mou zachovávati bude, a Otec můj bude jej milovati a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme“ (Jan 14, 23.), to jest, kdo Boha miluje nade všecko a činí to, co se Bohu líbí, zasluhuje, že jej požehnáním milosti své Otec, já a Duch svatý navštívíme a u něho jako v posvátném chrámě přebývati budeme. A sv. Jan, miláček Páně, praví, že Bůh jest láska a kdo Boha miluje, v Bohu zůstává: „Láska jest z Boha. A každý, kdo miluje, z Boha se zrodil a zná Boha.“ (I. Jan 4, 7.) Kdo tedy Boha nade všecko miluje, dokonale lituje všech svých hříchů a ochoten jest činiti všecko, co se Bohu líbí, toho miluje i Bůh a jak dí Pán Ježíš: „k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme.“ Člověk dokonalou láskou stává se přítelem Božím, znovuzrozuje se z Boha a proto nemůže býti zároveň synem Božím a služebníkem ducha zlého.

Křest žádosti není ničím jiným, než-li dokonalou láskou k Bohu a dokonalou lítostí nad hříchy spojenou s touhou a upřímnou vůlí křest vody přijmouti anebo činiti všecko, co Bůh k našemu spasení nařídil. Kdo tedy Boha dokonale miluje a hříchů svých

upřímně lituje a touží po svátosti křtu, avšak přijmouti jí nemůže, dosahuje těchže milostí, jež se pokřtěným křtem vody udělují, totiž odpuštění hříchu dědičného a všech přede křtem spáchaných hříchů a kdyby v tom okamžiku zemřel, dosáhl by také života věčného. Církev sv. proto vždy učila a učí, že křest vody, ačkoliv jest ku spasení nevyhnutelně potřebným, může býti nahrazen křtem touhy neb žádosti, což na sněmu Tridentském těmito slovy proslovila: „Nelze aby kdo spasen byl, leč skrze koupel znovuzrození anebo touhu po ní.“ (VI. 4.) Právem tudíž věříme, že jako kající hříšník dokonalou lítostí nabývá již před sv. zpovědí odpuštění hříchů a ospravedlnění, podobně křtěnec přede křtem vody bývá ospravedlněn, touží-li po křtu a lituje-li dokonale svých hříchů.

Že křest žádosti má tento účinek, potvrzuje Písmo svaté. Když sv. Petr zvláštním viděním byl poučen, aby římského setníka Kornelia do církve přijal, stalo se, že když přišel ku Korneliovi, aby mu evangelium zvěstoval, „připadl Duch svatý na všecky, kteříž poslouchali slova.“ (Sk. ap. 10, 44.) A proto sv. Petr pravil: „Zda-li může kdo zabrániti vody, aby nebyli pokřtěni tito, kteříž Ducha svatého přijali, jakož i my?“ (Sk. ap. 10, 47.) Poněvadž Duch sv. sestoupil na Kornelia a jeho rodinu již přede křtem a mluvili rozličnými jazyky, právem věříme, že všickni byli již přede křtem vody pokřtěni křtem žádosti, což také vysvítá ze slov sv. Petra, jenž pravil: „I rozpomenul jsem se na slova Páně, jakož řekl: „Jan zajisté křtil vodou, ale vy pokřtěni budete Duchem svatým.“ (Sk. ap. 11, 16.)

Církev sv. vždy křest žádosti uznávala, což potvrzují svatí Otcové. Když císař Valentinian II. na cestě do Milána, kamž putoval, aby od sv. Ambrože byl pokřtěn, byl přepaden a zavražděn, těšil sv. Ambrož příbuzné těmito slovy: „Truchlíte proto, že beze křtu sv. zemříti musil? Již dlouho toužil po křtu sv. a právě proto, aby pokřtěn byl, na cestu se vydal. Neměl by míti milost, po níž toužil, jíž si přál? Zajisté, poněvadž vroucně si jí žádal, také jí dosáhl.“

Že může křest vody v nouzi nahraditi křest žádosti, znázorní nám následující příklad. Opat Ondřej putoval kdys s 10 společníky, mezi nimiž byl i žid, pouští. Žid nebezpečně se roznemohl a poněvadž poutníci, jsouce sami unaveni a slábi, nemohli ho nésti, chtěli ho nechati na poušti. I žádal žid snažně, aby ho nechali umříti jako křesťana. Poněvadž tam žádné vody neměli, posypal mu jeden hlavu pískem, říkaje při tom slova: já tě křtím... A hle, žid najednou se pozdravil a putoval s ostatními dále. Když přišli do města Askalonu, uvedli pokřtěného žida k biskupu Dionysu a vypravovali mu vše, co se jim na cestě přihodilo. I shromáždil

biskup duchovenstvo a usoudili, že žid skutečně, jakž patrno bylo ze zázračného uzdravení, byl pokřtěn, nikoli však pískem, nýbrž křtem žádosti. Na to biskup žida pokřtil křtem vody.

Křtem žádosti mohou býti pokřtěni i ti, kteří vůbec o křtu svatém žádné známosti nemají. Pohané a židé mohou býti spaseni i beze křtu vody, milují-li Boha nade všecko, litují-li svých hříchův a činí-li ochotně všecko, co Bůh k dosažení života věčného činiti nařídil. Tito nevěřící jistě by přijali křest svatý, kdyby o něm věděli. Bůh je tedy tak milosrdným, že i mimořádným způsobem dokonalou láskou a lítostí přijímá lidi na milost a do života věčného. Proto právem věříme, že svatí prorokové a všickni spravedliví lidé Starého Zákona dosáhli života věčného, poněvadž Boha milovali a toužili po tom, co se Bohu líbí. Také kající lotr, jenž s Kristem Pánem byl ukřižován, vešel do ráje touhou po tom, co Bůh ku spasení činiti nařídil, neboť miloval Pána Ježíše nade všecko a dokonale litoval svých hříchů. Proto i on pokřtěn byl křtem žádosti.

O křtu žádosti musíme si však ještě toto pamatovati. Kdo byl pokřtěn křtem žádostí a ví-li o potřebě křtu vody, musí míti úmysl, že, bude-li mu možno, přijme ještě křest vody. Neboť církevní učitelové učí, že křest žádosti nevtiskuje duši nezrušitelné znamení křesťana a nečiní člověka údem církve, nýbrž toliko uděluje mu milosti posvěcující a odpuštění hříchů. Proto když by ten, jenž pokřtěn byl křtem žádostí, měl příležitost přijmouti křest vody, musí se dáti pokřtiti, poněvadž by křest žádosti byl neplatným, nebyl by křesťanem a neměl by tudíž práva na přijímání ostatních svatých svátostí. Z toho tedy poznáváme, že křest žádosti má platnost jen v nouzi, když není možno křest vody přijmouti, anebo když někdo o svátosti křtu nemá žádné vědomosti.

558. *„Co je křest krve?“*

Křest krve je mučednická smrt, již nekřtěný člověk pro Krista podstoupí.

Křest krve zajisté jest vzácnější než křest žádosti, neboť ti, kteří pro Krista a jeho svaté učení obětují život, větší podávají důkaz živé víry a lásky k Bohu. Kristus Pán také větší zalíbení má na těch, kteří z lásky Bohu život obětují, a proto i větší naději jim dává na život věčný, jakž praví: „Kdo vyzná mne před lidmi, vyznámť i já jej před Otcem svým, jenž jest v nebesích“ (Mat. 10, 32.), a „kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej.“ (Mat. 10, 39.) Kdo tedy Krista Pána před lidmi statečně vyznává a za víru svou i život obětuje, má naději, že nalezne život věčný. Slovy těmi Pán Ježíš nečiní žádného rozdílu mezi pokřtěnými a nepokřtěnými,

nýbrž praví, že každý, kdo za něho dá život, obdrží život věčný. Proto církev sv. vždy učí, že všickni ti nepokřtění vyznavači Kristovi, kteří za Krista a sv. učení jeho podstoupili dobrovolně a ochotně mučednickou smrt, dosáhli koruny slávy nebeské, neboť pokřtěni byli svou krví. Proto také mučednickou smrt nepokřtěných nazýváme „křtem krve“.

Jestliže již vroucí touha po křtu spojená s dokonalou láskou a lítostí působí ospravedlnění a otvírá nebe, oč více doufati smějí těchto milostí ti, kteří nejen toužili po Kristu a po křtu svatém, nýbrž i za víru a za Krista nejhroznější smrt podstoupili! Proto dí sv. Jan Zlat.: „Aniž se divte, že jsem mučednictví nazval křtem, neboť jako vodou ti, kdož se křtí, rovněž i kdož mučednictví utrpí, vlastní krví obmyti bývají.“ Všickni tedy mučedníci, ano i dítky, když ne řečí, tedy smrtí Krista vyznávají.

A takových mučedníků, kteří smrtí Krista vyznávali přede křtem, bylo na počátku církve velmi mnoho. Křest krve přijali muži, paní, mládenci i panny, kteří v době pronásledování církve za víru Kristovu život položili. Často i katané, vojáci a žalářníci, kteří střežili uvězněné vyznavače Kristovy, dojati byvše statečností mučedníků a stálostí u víře, v Krista uvěřili a volali: „I my jsme křesťané,“ a potom byli umučeni.

Když sv. Kateřina byla před soud postavena a soudce 50 mudrců povolal, aby svou moudrostí učení křesťanské, jež ona statečně vyznávala, vyvrátili, nejen že toho nedocílili, nýbrž moudrostí její v Krista uvěřili. Když pak byli k mučednické smrti odsouzeni, želeli toho, že ještě nejsou pokřtěni. Svatá panna je však těšila: „Buďte bez starosti, hned ve vlastní krvi pokřtěni budete.“ Dívka římská Emerciana nebyla sice pokřtěna, než že nechtěla modlám obětovati a čest jména Kristova hájila, byla kamenována. Církev sv. v den výroční památky její o ní netoliko vyznává, že pokřtěná na věčnost s tohoto světa odešla, nýbrž i za svatou mučednici ji vyhlašuje.

Když by tedy nekřtěný člověk z čisté lásky ku Kristu pro jeho svaté učení mučednickou smrt anebo taková muka, která smrt přivoditi mohou, rád a pro spásu duše své podstoupil, pokřtěn jest křtem krve a dosáhne věčné slávy. Proto církev za takové mučedníky se nemodlí, nýbrž za svaté je vyhlašuje a vzývá. Poněvadž mučednická smrt jest nejkrásnějším následováním Krista Pána, jenž za nás trpěl a hroznou smrtí umřel, proto církev i dítky za mučedníky vyhlašuje, jestliže pro Krista byly zavražděny. Tak církev sv. oslavuje památku mláďátek betlemských, jež Herodes povražditi dal, a učí, že pacholata ona, poněvadž pro Krista byla povražděna, dosáhla slávy nebeské a náleží do sboru svatých

mučedníků. Církev sv. také oslavuje mučednickou smrt 18 měsíců starého chlapečka Šimona, jenž roku 1475 od židů ze zášti ku katolickému náboženství byl umučen a jehož hrob Bůh mnohými zázraky oslavil.

Naučení. Uvaž: Na křtu svatém obdržel jsi také jméno světce, by ti byl ochráncem a vzorem; bylo ti dáno bílé roucho na znamení dosažené nevinnosti a hořící svíce jako znak víry a dobrých skutkův. Následuj svého svatého patrona, zachovej nevinnost a osvědčuj víru svou křesťanským životem.

Vypravuje se o slavném králi Alexandrovi, že uslyšel, že jeden z jeho vojínů také se jmenuje Alexander a že se velice honosí tímto jménem. Král vyptával se na chování vojínovo a uslyšev, že vojín je nepořádným a neřestem oddaný, zavolal jej k sobě a pravil mu: „Buď se tak chovej, abys jménu mému nečinil hanby, anebo jméno to odlož.“ I my, drazí v Kristu, na křtu sv. přijali jsme jméno vyznavačů Kristových, jsme křesťany. Nuže, snažme se, bychom nejsvětějšímu jménu Ježíš nečinili hanby svým životem, nýbrž buďme křesťany nejen jménem, ale také životem, neboť jen tenkráte těšiti se můžeme nadějí, že po tomto pozemském boji dojdeme slavného vítězství v nebi.

54. CVIČENÍ.

2. O svátosti biřmování.

Druhá svátost, o které dnes rozjímati počneme, jest svátost biřmování. Tato svátost jest na druhém místě, poněvadž v prvotní církvi sv. biřmování udělováno bývalo obyčejně hned po křtu svatém dospělým i dítkám, jakž u Řeků dosud jest obyčejem. V katolické církvi však záhy sv. biřmování udělovalo se zvlášť a sice jen dospělým křtěncům; proto biskupové i cestují po diecesi, aby biřmování uděliti mohli.

Svátost biřmování zvláště však proto jest na druhém místě sedmera svátostí, poněvadž svou milostí posiluje víru, kterou jsme na křtu sv. přijali. Ktěnec učinil na křtu sv. slib, že do smrti věřiti bude všecko, čemu učí církev sv. a že podle této víry také vždy živ bude. Aby tento křestní slib věrně plniti mohl, potřebuje zvláštní pomoci Ducha svatého. Neboť na mladého křesťana doráží

mnoho pokušení a proto snadno mohl by v boji tomto padnouti, kdyby ho Bůh neposiloval zvláštní svou ochranou a pomocí. Kristus Pán k tomuto posilnění ve víře ustanovil svátost biřmování, ve které pokřtěnému uděluje se plnost milostí, aby víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl.

559. *„Co je biřmování?“*

Biřmování je svátost, ve které pokřtěný člověk skrze vzkládání ruky biskupovy, mazání svatým křižmem a slova biskupova od Ducha svatého bývá posilněn, aby víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl.

Svátost tato jmenuje se „biřmování“, poněvadž slovem tím naznačuje účinek o působení její. Slovo „biřmování,“ pochází totiž z latinského slova „firmare — confirmare“, což znamená posilňovati u víře. V Písmě sv. biřmování nazývá se „vzkládání rukou a pomazáním.“ Ve Skutcích apoštolských čteme, že sv. apoštolové vzkládáním rukou udělovali Ducha svatého. (Sk. ap. 8, 17.) Sv. Pavel nazývá biřmování „vzkládáním rukou a pomazáním“ a zřetelně praví, že jest to rozdílná svátost od sv. křtu, neboť dí: „Učení o křtech též o vzkládání rukou . . . toť učiníme my, dá-li Bůh.“ (Žid. 6, 2.)

Svatí otcové nazývají biřmování: „křižmem, křižmem spasení, mazáním, doplněním, pečetí Ducha sv., poněvadž sv. biřmování uděluje se netoliko vzkládáním rukou, nýbrž i mazáním sv. křižma. Tak sv. Augustin praví: „Svátost křižma jest v druhu viditelných znamení svátostnou, jakož jest křest sám“, a sv. Isidor dí: „Svátosti jsou: křest a křižmo.“

Z těchto jmen, jimiž biřmování v písmě sv. a ve spisech nejstarších církevních učitelů jest nazýváno, poznáváme, že biřmování jest pravou od Krista Pána ustanovenou svátostí. Biřmování není tedy pouhým obřadem ani náboženským cvičením, kterým se dospělí křtěnci ve víře vzdělávají, ani zkouškou, kterou křtěnci před církvi skládají, jak učí protestanté, nýbrž jest pravou novozákonní svátostí rozdílnou od svátosti křtu, kterou pokřtěným udělena bývá zvláštní pomoc a dary Ducha svatého. Že tomu tak, poznáváme z přislíbení této svátosti a předobrazení starozákonního.

Ačkoliv svatí apoštolové jistě před utrpením Páně a před ustanovením ostatních svátostí byli pokřtěni a Ducha sv. přijali, přece z písma sv. poznáváme, že Pán Ježíš před svým na nebevstoupením slíbil jim, že znova pošle jim Ducha svatého, kterýžby je poučil, posilnil a posvětil. A skutečně o letnicích sestoupil Duch

svatý v podobě ohnivých jazyků na apoštoly a na všechny věřící, kteří s nimi v památném večeřadle na modlitbě trvali, a udělil jim zvláštních darů, aby úřad apoštolský konati mohli. A jako Pán Ježíš apoštolům udělil i po křtu sv. zvláštní milosti Ducha sv., podobně slíbil téhož Ducha sv. všem údům církve až do skonání světa. Již ve Starém zákoně sv. prorokové jménem Božím předpovídali, že Bůh udělí všem lidem, mladým i starým, zvláštních darů Ducha sv. Tak prorok Jeël volá: „Vyleji Ducha svého na všeliké tělo, a prorokovati budou synové vaši i dcery vaše, starci vaši sny míti budou a mládenci vaši vidění viděti budou.“ (Jeël 2, 28.) Na toto proroctví odvolával se sv. Petr v prvním svém kázání po seslání Ducha sv. dokazuje zástupům, že nyní naplněno jest, co od proroka Jeële předpověděno bylo, neboť Ježíš Kristus seslal na ně Ducha sv., kterýž svou milostí způsobil, že všickni mluví rozličnými jazyky.

Tohoto Ducha sv. slíbil Pán Ježíš všem věřícím svým; jestliže však Duch sv. všem neuděluje ve sv. biřmování daru řeči, proroctví a zázraků, nenásleduje z toho, že by biřmování nebylo svátostí. Neboť Pán Ježíš neustanovil biřmování k tomu, aby všickni obdrželi mimořádných darů, jimiž jsou dary řeči a zázraků, nýbrž k tomu je ustanovil, aby Duch sv. pokřtěné u víře posilnil a doplnil milosti, jež jsme na křtu sv. přijali.

Sv. apoštolům a mnohým věřícím udělil Duch sv. dar řeči a zázraků, poněvadž těchto darů potřebovali k rozšíření církve a k utvrzení u víře. Avšak dar řeči není účinkem této svátosti ani jediným ani všeobecným, nýbrž všeobecným, stálým a hlavním účinkem této svátosti jest udělení milosti. A této milosti uděluje Duch sv. všem bez vyjímky; dar řeči však jen mimořádně některým. Že biřmování hlavně uděluje posilnění u víře, poznáváme z toho, že sv. apoštolové odešli z Jerusalema do Samaří nikoli proto, aby pokřtěným udělili vzkládáním rukou daru řeči a zázraků, nýbrž aby jim udělili Ducha sv. k posilnění ve víře.

Biřmování jest tedy pravou svátostí, neboť má také všechny tři části, které ku každé svátosti náležejí. Ku každé svátosti náleží: viditelné znamení, neviditelná milost a ustanovení od Ježíše Krista. Viditelným znamením sv. biřmování jest vzkládání ruky biskupovy, mazání sv. křižmem a posvátná slova úkon doprovázející: „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křižmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Sv. biřmování uděluje neviditelnou milost, neboť posilňuje nás, abychom víru statečně vyznávali a podle ní živi byli. Že

biřmování uděluje nám Ducha sv., potvrzuje Písmo sv.: „Vzkládali na ně ruce a přijali Ducha svatého.“ (Sk. ap. 8, 18)

Biřmování ustanoveno jest od Krista Pána. V Písmě sv. sice není psáno, kdy a kterými slovy Pán Ježíš ustanovil biřmování, avšak v Písmě sv. čteme, že sv. apoštolové vzkládáním rukou a modlitbou udělovali věřícím Ducha svatého. Poněvadž Kristus Pán jest pramenem všeliké milosti a původcem sv. svátostí, proto by nemohli apoštolové a jejich nástupcové vzkládáním rukou udělovati darů Ducha sv., kdyby Pán Ježíš tomuto znamení nebyl takové moci udělil.

O těchto částech obšírněji poučují nás další otázky.

560. *„Odkud víme, že Ježíš Kristus svátost biřmování ustanovil?“*

Že Ježíš Kristus svátost biřmování ustanovil, víme:

1. Ze sv. Písma, které vypravuje, že apoštolové biřmovali;

2. z ustavičného podání církve.

Protestanté, ačkoliv slavnostně konají „konfirmaci“, která ovšem není žádnou svátostí, nýbrž pouhým obřadem a veřejným přihlášením se k protestantské církvi, praví, že v Písmě sv. nikde není psáno, že by Pán Ježíš biřmování za svátost byl ustanovil a apoštolům udělovati je přikázal. Ovšem v Písmě sv. není psáno, kdy a kterými slovy Pán Ježíš sv. biřmování za svátost od křtu rozdílnou ustanovil, avšak psáno jest tam, že Pán Ježíš apoštolům a věřícím Ducha sv. slíbil a že apoštolové pokřtěné biřmovali.

a) Písmo sv. vypravuje nám, že Pán Ježíš věřícím Ducha svatého slíbil. Když Pán Ježíš přišel k svátkům stánků do Jerusalema, učil v chrámě a dokazuje božský svůj původ a své poslání božské, pravil: „Kdož věří ve mne, tomu, jakož dí Písmo, poplynou z těla řeky vody živé.“ Sv. Jan hned vysvětluje slova Spasitelova a praví, že řeky vody živé znamenají dary Ducha sv., neboť dí: „Ale to řekl o Duchu sv., kteréhož měli věřící v něho přijmouti: neb ještě nebyl dán Duch, protože Ježíš ještě nebyl oslaven.“ (Jan 7, 38. 39.)

Pán Ježíš zvláště apoštolům slíbil Ducha sv. Pán Ježíš po svém vzkříšení po 40 dní zjevoval se apoštolům nařizuje jim, co mají učiti a jak církev říditi. V těch dnech asi ustanovil také sv. biřmování, a sice když mluvil o království Božím. Krátce pak

před svým na nebe vstoupením naposledy se jim zjevil přikázav jim, aby neodcházeli z Jerusalema, ale očekávali zaslíbení Otcova, kteráž od něho slyšeli: „Jan zajisté křtil vodou, ale vy pokřtěni budete Duchem svatým po nemnohých těchto dnech.“ (Sk. ap. 1, 5.) A co apoštolům slíbil, to splnilo se desátého dne po na nebe vstoupení Páně, neboť toho dne „stal se náhle zvuk s nebe jako přicházejícího větru prudkého a naplnil veškeren dům, kdež byli sedíce. I ukázali se jim rozdělení jazykové a naplněni jsou všickni Duchem svatým a počali mluviti rozličnými jazyky.“ (Sk. ap 2, 2.—4) Duch sv. sestoupil nejen na apoštoly, ale i na všechny přítomné první křesťany a přátele Ježíšovy a milost Boží jako řeka vody živé plynula ze všech. Duch sv. udělil jim nejen náplň milosti Boží, nýbrž i mimořádné dary, takže počali velebiti Boha a statečně víru hlásati a vyznávati.

b) Že Pán Ježíš slíbil všem věřícím Ducha sv. a že tudíž ustanovil sv. biřmování, potvrzuje Písmo sv., které nám vypravuje, že apoštolové biřmovali.

Ve skutcích apošt. čteme, že, když židé počali pronásledovati církev, rozprchli se učedníci sv. apoštolů po Judsku a Samarsku a hlásali obyvatelům evangelium. Jáhen Filip kázal v Samaří a když Samařští uvěřili řeči jeho, všechny je pokřtil. Uslyševše apoštolové v Jerusalemě, že Samařští přijali slovo Boží, poslali tam Petra a Jana, kteří přišedše modlili se za ně, aby přijali Ducha sv.; neb ještě byl na žádného z nich nepřišel, ale pokřtěni byli toliko ve jménu Pána Ježíše. Tehdy vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého. (Sk. ap. 8, 1—17.)

O sv. Pavlu vypravuje Písmo sv., že vzkládáním rukou Ducha sv. udělil křesťanům v Effesu. Na cestách svých přišel sv. Pavel do Effesu a naleznuv tam učedníky Janovy, tázal se jich, zda-li přijali Ducha sv.? Tito však ani nevěděli, kdo by byl Duch sv. Sv. Pavel poznal, že nebyli pokřtěni ve jménu Ježíše Krista, nýbrž že křtěni byli toliko od sv. Jana Křtitele; proto napřed je pokřtil a potom na ně vzkládal ruce. Písmo sv. dí o tom: „A když Pavel na ně vzkládal ruce, přišel na ně Duch svatý a mluvili jazyky a prorokovali.“ (Sk. ap. 19, 1.)

Písmo sv. tedy zřetelně dosvědčuje, že biřmování ustanovil Pán Ježíš, neboť kdyby zavedeno bylo jen od apoštolů, nemohlo by vzkládání rukou působiti takových divů jako: mluviti rozličnými jazyky a prorokovati. Moc a působení viditelných jistých znamení pochází od Krista Pána, ale ne od lidí.

c) Také ústní podání církevní dosvědčuje, že biřmování ustanovil Pán Ježíš. Ustavičné podání církevní nám dosvědčuje, že

sv. apoštolové nejen na Samařské vzkládali ruce, nýbrž po celé církvi všecky pokřtěné biřmovali, čehož by jistě nebyli činili, kdyby jim to Pán Ježíš nebyl naporučil. Ještě nebylo Písma svatého Nového zákona a již tehdy biřmování se udělovalo. To dosvědčují nám nejstarší obřadní knihy, spisy církevních učitelů a sv. otců a církevní sněmy.

Sv. Augustin o biřmování píše takto: „Před nanebevstoupením ráčil Pán oznámiti učedníkům způsob, kterak by pokřtění přijímati měli Ducha svatého, což se nyní od biskupů zachovává.“ Sv. Jeroným hájil svátost biřmování ve svých spisech a dokazoval, že v církvi vždy se udělovalo biřmování, jakž o tom v Písmě sv. jest psáno; pravilť: „Zdaž nevíš, že v církvi i ten panuje obyčej, dle něhož se na pokřtěné ruce vzkládají, a Duch svatý se takto vzývá? Ptáš se: kdež by to psáno bylo? Ve skutcích apoštolských.“ (8, 17—19, 6.)

Že se biřmování v církvi vždy udělovalo, dosvědčují církevní učitelé všech století. Sv. Diviš Areopag, žák sv. Pavla, praví: „Pokřtěného, bílým rouchem oděného vedou k biskupovi, jenž zcela božskou mastí jej znamená“. Konečně že Pán Ježíš ustanovil sv. biřmování dokazuje ustavičné učení církve. Církev sv. vždy učila, že biřmování jest svátostí od Krista Pána ustanovenou a učení své hájila proti bludařům na církevních sněmích. Tak na sněmu v Elvíru r. 305, v Laodicei r. 372 a konečně na sněmu Tridentském proti reformatorům prohlásilo, že biřmování jest pravou od křtu rozdílnou svátostí. (Trid. VII.)

Také církve východní, které v dávných dobách od katol. církve se odloučily, biřmování udělují a za svátost od Krista Pána ustanovenou pokládají. Ostatně mimo donatistů a novatiánů nikdo svátost biřmování nepopíral, až na protestanty, kteří ji zavrhli, ač na počátku reformace i sám Luther biřmování mezi svátosti čítal.

Ku každé svátosti náleží také neviditelná milost. Které milosti biřmování uděluje, poučuje nás další otázka.

561. „*Co působí biřmování?*“

Biřmování

1. rozmnožuje milost posvěcující;

2. uděluje zvláštní milost, abychom víru statečně vyznávali a podle ní živi byli;

3. vtiskuje biřmovanci nezrušitelné znamení bojovníka Kristova.

1. Biřmování posvěcující milost rozmnožuje.

Každá svátost, jak jsme dříve pravili, uděluje nějakou milost, neboť k tomu jsou od Krista Pána ustanoveny. Svátost biřmování jest svátostí živých, proto neuděluje první milosti neb posvěcující, nýbrž druhou milost, to jest, rozmnožení posvěcující milosti, jakž na sněmu Florentském bylo vysloveno: „Sv. biřmování rozmnožuje milost a posilňuje nás ve víře.“ Jest tudíž biřmování doplněním svátosti křtu. Na křtu sv. milost posvěcující jsme nově nabyli, byli jsme znovuzrozeni k novému a nadpřirozenému životu a dítkami Božími učiněni. Ve svátosti biřmování pak posilněni býváme, bychom nový a nadpřirozený život v duši své uchovali a Bohu milejšími učiněni byli. O účincích sv. biřmování krásně mluví sv. Melchiades takto: „Na křtu svatém býváme ku křesťanským vojínům připočteni: skrze svátost biřmování ale obdržujeme k boji potřebnou zbraň. Na křtu se znova rodíme, a nový život začínáme; skrze svátost biřmování dosahujeme síly, abychom při všech nepřátelských překážkách život ten déle vésti mohli. Na křtu býváme ode všech poskvrn hříchu očištěni a obmyti: skrze biřmování proti pokušením k hříchu posilněni. Biřmování rozněcuje v nás oheň lásky božské, jížto všecky myšlenky a žádosti naše k nebi bývají pozdvihnuty. Slovem: biřmováním stávají se zemští tělesní lidé nebeskými a duchovními lidmi a dokonalými křesťany.“

Poněvadž svátost biřmování v nás život duchovní posilňuje, proto kdo chce s užitkem sv. biřmování přijmouti, musí již duchovní život míti, to jest, musí býti ve stavu posvěcující milosti. Apoštolové vzkládali ruce jen na pokřtěné, to jest, na ty, kteří milost posvěcující křtem svatým přijali. Proto biřmovanci musí napřed očištiti duši svou od hříchů, musí před sv. biřmováním úplně a upřímně vyznati se ze svých hříchů a nábožně přijmouti svátost oltářní. Jsme-li ku přijmutí svátosti biřmování dobře připraveni, pak tato svátost uděluje nám rozmnožení posvěcující milosti.

2. Biřmování uděluje zvláštní milost, abychom víru statečně vyznávali a podle ní živi byli.

Každá svátost uděluje duši naší mimo posvěcující milost anebo její rozmnožení ještě zvláštní milost, kterou nazýváme milostí svátostnou. Sv. biřmování uděluje nám sedmero darů Ducha sv., abychom víru, kterou jsme na křtu sv. přijali, vyznávali a podle ní živi byli. Duch sv. plností své milosti činí nás bojovníky Kristovými a statečnými jeho vyznavači. Posilnění u víře jest tedy hlavním účinkem této svátosti, neboť Pán Ježíš Ducha sv. slíbil věřícím k posile, jakož na sněmu Florentském bylo vysloveno: „Účinek této svátosti jest, že se jí uděluje Duch sv. k posile, jakož

byl udělen apoštolům v den svatodušní, aby křesťan jméno Kristovo neohroženě vyznával."

a) Duch sv. uděluje nám ve svátosti biřmování zvláštní milost, abychom víru statečně vyznávali. Víru křesťanskou přijali jsme na křtu svatém a slíbili jsme, že do smrti věřiti chceme všecko, čemu církev učí. Avšak pokřtěný bývá ve vyznávání víry slabým a bázlivým, proto potřebuje zvláštní milosti a pomoci, aby víru statečně vyznával, proti nepřátelům neohroženě hájil a hotov byl pro víru všechno i život obětovati.

A této pomoci a milosti uděluje nám Duch svatý svými sedmery dary. Udělujeť nám: dar moudrosti, abychom Boha a jeho velebnost poznávali a podle toho poznání Boha milovali a ctili; dar rozumu, abychom pravdy sv. víry dokonale pochopili; dar rady, bychom vždy volili jen to, co se Bohu líbí; dar síly, bychom všechny obtíže na cestě ku spasení přemáhali a statečně odporovali pokušení proti víře a ani lichocením ani vyhrožováním, ba ani mučednickou smrtí nedali se svésti k odpadnutí nebo zapírání víry; dar umění, abychom dovedli a uměli přesvědčiti se o pravdě sv. víry a poznali, co máme činiti a čeho se máme varovati; dar pobožnosti, bychom Bohu rádi sloužili a dětinnou mysl na jevo dávali; dar bázně Boží, bychom z úcty k Bohu všeho se vystříhali, co by se Bohu nelíbilo. (Viz otázku 185.)

Duch sv. těmito svými dary vyzbrojuje pokřtěného a činí jej statečným bojovníkem Kristovým, takže nejen víru zachovává ve svém srdci, nýbrž ji i neohroženě vyznává, a žádá-li toho čest a sláva Boží, za ni i rád umírá. O účincích milosti, jíž se nám ve sv. biřmování dostává, krásně praví Rhabanus: „Tenkráte (ve křtu) když tělo i duše očištěny byly, sám Duch sv. od Otce s veselím sestoupil, aby svou nádobu navštívením posvětil a osvítil: a teď (v biřmování) přichází ku člověku, aby znamení víry, jež na čelo přijal, dary nebeskými naplněn a jeho milostí posilněn, neohroženě a beze strachu před králi a mocnostmi tohoto světa nosil, a jméno Kristovo svobodným hlasem zvěstoval."

Blahodárné účinky sv. biřmování ukázaly se zvláště na sv. apoštolech a prvních křesťanech. Před seslánim Ducha sv. byli ve víře slabými a bojácnými. Ačkoliv Pánu svému slíbili, že ho neopustí, ano že i na smrt s ním půjdou, přece již při začátku umučení jej opustili, ano i zapřeli. Když však přijali Ducha sv., najednou byli změněni. Víra v srdci jejich oživla, na všechno, co jim Pán Ježíš hlásal, se upamatovali a všemu dokonale porozuměli; láska k Pánu Ježíši zazářila v srdci jejich mocným plamenem, zapudivši všelikou bázeň, slabost a nedůvěru. Nyní beze strachu hlásají o Kristu, neohroženě hájí učení jeho, beze strachu vytýkají

Židům největší jejich hřích, že totiž Pána Ježíše, Syna Božího a Spasitele světa ukřižovali, bez bázně před nejvyšší radou vyznávají Krista a radují se, že pro Mistra a Pána svého trpěti mohou. Ničeho se nelekají, ani mocného světa, ani bídy, opovržení a potupy, ani nejhorších mučidel a ani hrozné smrti, nýbrž s nadšením a apoštolským zápalem rozcházejí se do všech končin světa, aby všem národům zvěstovali radostné evangelium.

Jako Duch sv. posilnil sv. apoštoly, že pro víru i život obětovali, podobně všickni první křesťané posilněni byli Duchem svatým. Celý svět povstal proti církvi, a hle, křesťané beze zbraně statečně hájí svou víru, jsou pevnějšími a stálejšími než celý svět. Duch svatý tak je posilnil, že s radostí obětovali za Krista svobodu, jmění i život. A jako první křesťany posiloval Duch sv. svými dary, tak i nás u víře posilňuje a podnes týž Duch sv. působí, že přemnozí křesťané raději umírají nejbolestnější smrtí, nežli by zapřeli Krista a sv. víru.

Roku 1597. bylo v Meakum v Japonsku 26 mučedníků, kteréž papež Pius IX. za svaté prohlásil, ukřižováno. Mezi nimi nalézali se i tři pacholíci: Tomáš, Antonín a Ludvík ve stáří od 13 do 15 roků, kteří nedávno přijali svátost sv. biřmování a neobyčejnou statečností se vyznamenali, až se tomu i vojínové a soudcové divili. Ačkoliv se mohli útěkem zachrániti, neučinili toho, radujíce se, že mohou za Krista umříti. Když Antonína rodičové jeho a soudcové přemlouvali, aby Krista zapřel, pravil, že se ukřižování nebojí, neboť sám Kristus Pán na kříži umřel. — Matce pravil, že za ni v nebi u Boha bude orodovati a proto aby nad ním neplakala, nýbrž aby raději hořekovala nad pohany. Po jeho smrti nalezen byl dopis, jímž rodiče své k stálosti u víře povzbuzoval. Všickni pak snášeli muka radostně, čemuž se všickni divili. Umírajíce na křížích modlili se vroucně Otčenáš, Zdravas Maria a jiné modlitby.

b) Duch sv. uděluje nám milost, abychom podle víry živi byli.

Na křtu sv. jsme slíbili, že do smrti chceme podle víry křesťanské žíti a v ní také umříti. Tohoto slibu však sotva bychom splniti mohli, kdyby nám Duch sv. ve sv. biřmování pomoci a posily neudělil. Neboť mnoho máme nepřátel, kteří ohrožují naši víru a věčné spasení. Křesťan po celý život bojovati musí proti trojímu nepříteli, proti ďáblu, světu a svému tělu. Ďábel, nejhorší to nepřítel Krista a všech křesťanů, ustavičně nás svádí ku hříchu, svět, to jest zlí a zkažení lidé, náhončí to ďáblovi, slovem, svými zlými skutky a špatným příkladem ustavičně svádí nás k nevěře a neposlušnosti ku Kristu a jeho církvi. I ve svém těle nosíme nebezpečného nepřítele spasení svého, totiž své zlé náklonnosti, ná-

ruživosti a smyslné žádostivosti, kteréž ustavičně popouzejí nás ku hříchu. Se všech stran obklopeni jsme nepřáteli spasení svého a jistě bychom v boji tom padli, kdyby nás Duch sv. milostí svou neposilňoval. Tohoto Ducha síly sliboval Pán Ježíš nejen apoštolům, nýbrž i nám, když pravil: „A já pošlu zaslíbení Otce svého na vás; vy pak zůstaňte v městě, dokudž nebudete oblečeni mocí s výsosti,“ to jest, až budete Duchem sv. posilněni, abyste beze strachu zvěstovali všude učení mé. (Luk. 24. 49.) Jako sv. apoštoly Duch sv. posilnil, že přemohli trojího nepřítele svého, svět, ďábla a tělo své, podobně i nám uděluje Duch sv. síly, bychom zvítězili nad nepřáteli spasení svého a pobožně žili až do smrti. Že Duch sv. posilňuje nás zvláště v pokušení, poučují nás přemnohé příklady svatých.

Svatou Kateřinu, pannu, vší sličností pohlaví svého obdařenou, chtěl nestydatý smilník Maximin dary a sliby ku hříchu svésti. Když to nešlo po dobrém, trápil ji mukami, avšak nic nemohlo vůli její k hříchu donutiti, ona raději, posilněna sv. biřmováním, smrt podstoupila, nežli by se byla Kristu zpronevěřila. — Svatá Teresie tak byla ve víře utvrzena, že ani v nejmenším ďábel v pokušení ji přivésti nemohl. „Ano,“ píše sama, „zdálo se mi a připadalo mně, že článkům víry tím více a pevněji jsem věřila, čím méně přirozeným způsobem možné byly; čím pak byly těžší a tajemnější, tím větší pobožnost ve mně vzbuzovaly.“

Duch sv. milostí svou netoliko nás posilňuje v boji proti pokušení, nýbrž také nám pomáhá, abychom vectnosti a bohumilém životě prospívali. Duch sv. uděluje nám dary pobožnosti a bázně boží, jimiž posilňuje nás, že z lásky k Bohu odříkáme se i dovolených radostí, milujeme tichost a pokoru, tělo své sebezapíráním umrtvujeme a duši svou ozdobujeme ctnostmi, takže v dobrém den ode dne rosteme a stáváme se následovníky Krista Pána.

Na sv. Františku Sal. vidíme, že ve svátosti biřmování plnost Ducha sv. a posilnění u víře přijímáme. Jakmile světec tento v mládí svém přijal svaté biřmování, k němuž se s velikou nábožností připravoval, bylo viděti, jak v okamžení, kdy biskup mu svátost tu udělil, celá duše jeho silou a radostí nevýslovnou naplněna byla, tak že biskup po ukončeném úkonu u přítomnosti mnohých svědků pravil: „Sales bude obdivem století svého!“ A to se také skutečně stalo.

3. Vtiskuje biřmovanci nezrušitelné znamení bojovníka Kristova.

Na křtu sv. stali jsme se údy církve sv. a slíbili jsme, že povinnosti křesťanské vždy věrně konati budeme. Křtem sv. vstoupili jsme tedy do služby krále nebeského a stali jsme se jeho poddanými,

jeho vojíny. Poněvadž proti království Božímu bojuje mnoho nepřátel, svět, ďábel a náruživosti naše, proto musíme jako vojínové Kristovi tohoto boje také se súčastnili. A k tomuto boji zavazuje a posilňuje nás sv. biřmování, které duši naší vtiskuje duchovní znak bojovníka Kristova. O tomto znaku mluví sv. Pavel, neboť dí: „V němž i uvěřivše znamenáni jste Duchem zaslíbení svatých.“ (Efes. 1. 13.), a v listu ku Korintským: „Bůh jest, kterýž i poznamenal vás a dal závdavek Ducha v srdce naše.“ (II. 1. 22.)

Duchovní tento znak zavazuje nás až do smrti k povinnosti bojovníků Kristových. Neboť kdo jednou byl biřmován, musí po celý život bojovati proti ďáblu, světu a svému tělu a musí pro víru všechno i život obětovati.

Duchovní tento znak také jest nám zárukou, že Duch svatý v tomto pozemském boji udělí nám své pomoci a milosti, abychom v boji proti nepřátelům svého spasení až do smrti statečně vytrvali. Proto dí sv. Basil: „Kterak tě chrániti bude anděl? Kterak tě vytrhne z rukou nepřátel, nepozná-li na tobě znamení? Kterak chceš říci: Bohu přináležím, nevykážeš-li se známkami a znamením.“

Tento duchovní znak zůstane v duši na věky a proto svátost biřmování můžeme jen jednou v celém životě platně přijmouti. Po tomto znamení poznají nás na věčnosti andělé i duchové zlí. Svatý Řehoř Naz. praví: „Biřmovanec obdrží znamení, které ho i při samém pohřbu doprovází, i po zmrti zůstává.“ Čím statečněji vyznávati budeme víru a čím neohroženěji bojovati budeme proti pokušení, tím větší odměny na věčnosti obdržíme, neboť duchovní znak jest i závdavkem slavného vítězství.

562. *„Kdo uděluje svátost biřmování?“*

Svátost biřmování udělují řádným způsobem jenom biskupové, mimořádným způsobem také kněží, které papež k tomu zplnomocnil.

Řádnými přisluhovateli svátosti biřmování jsou toliko biskupové, řádní to nástupcové sv. apoštolů Kristus Pán jen apoštolům odevzdal veškeru moc, kterou měl od svého Otce nebeského, jen jim odevzdal celou církev, aby ji řídili a z pokladů jeho zásluh věřícím udělovali. Poněvadž pak biřmování jest doplněním svátosti křtu, proto slušno jest, aby sv. biřmování udělovali biskupové, nejvyšší to kněží, kteří plnost moci nejvyšším svěcením obdrželi. Svatý Tomáš Aqu. vysvětluje, proč jen biskupové právo mají svaté biřmování udělovati, těmito slovy: „Na stavbě všecku práci vyko-

návají dělníci, ale stavitel dílo dokončuje; tak také pouze biskup má právo biřmovati, neboť biřmování jest dokončením duchovní budovy.“

Že jen biskupové právo mají sv. biřmování udělovati, potvrzuje písmo svaté a ustavičné podání církve.

V Písmě sv. čteme, že na pokřtěné vzkládali ruce a udělovali jim Ducha sv. jen apoštolové a nikdy kněží nebo jáhnové. Skutky apoštolské vypravují nám, že jáhen Filip kázal evangelium v Samaři a obyvatele pokřtil. Uslyševše o tom apoštolové, kteří v Jerusalémě přebývali, že Samařští přijali Krista, poslali tam apoštoly Petra a Jana, aby na pokřtěné vzkládali ruce a aby přijali Ducha svatého. (Sk ap. 8, 17) Podobně sv. Pavel biřmoval pokřtěné v Effesu. (Sk. ap. 19, 1.) Z toho poznáváme, že již v době apoštolské jen apoštolové biřmování udělovali. Poněvadž biskupové jsou řádnými nástupci sv. apoštolů, proto od dob apoštolských toliko biskupové právo mají biřmování udělovati. To také potvrzují všickni církevní učitelové a církevní sněmy.

Dějiny církevní nám dosvědčují, že biskupové již v prvních stoletích cestovali po diecesi, aby svátost biřmování udělovali. Tak sv. Patricius, apoštol Irčanů, v 5. století cestoval a biřmování udílel, v 7. století sv. Vilfried, biskup v Nordhumbrii. Podobně sv. Bonifác a jiní biskupové cestovali do venkovských měst a osad, aby sv. biřmování slavným způsobem udělovali. Sv. Jarolím ve svých spisech píše o tom: „Ten panuje v církvi obyčej, že biskupové na venek vycházejí, aby vzkládali ruce na ty, kteří pokřtěni jsouce, v menších městech přebývají.“

Také papežové vždy hlásali, že biřmování udělovati mohou řádným způsobem toliko biskupové, a nařizovali biskupům, aby ochotně tuto svátost věřícím udělovali. Tak papež Evžen IV. prohlásil, že rozdávači této svátosti jsou toliko biskupové, neboť ze skutků apoštolských poznáváme, že jen apoštolové biřmovali. Sv. Inocenc I., papež, v listu k Decentiovi píše: „Že ale jediným biskupům přísluší biřmovati, aneb Ducha svatého udíleti, ukazuje netoliko obyčej církevní, nýbrž i ono čtení ve skutcích apoštolských, jež připomíná, že Petr a Jan posláni byli, aby pokřtěným udělovali Ducha svatého.“

Konečně církev na sněmu Tridentském prohlásila: „Tvrdil-li by kdo, že řádným rozdávačem svátosti biřmování není toliko biskup, nýbrž kterýkoliv kněz, budiž z církve vyobcován.“

Mimořádným přisluhovatelem sv. biřmování může býti i kněz, jehož papež k udělování sv. biřmování zplnomocnil. Sv. Řehoř, papež, praví o tom: „Připouštíme, aby, kde by biskupů

nebylo, také kněží směli pokřtěné na čele mazati.“ Sv. Alfonsa Ligouri o mimořádném tomto povolení praví: „Jeť to ale jedině a toliko zvláštním povolením papeže dovoleno; neboť bez takového povolení bylo by biřmování nejen nedovolené, nýbrž i neplatné, jakž to výslovně praví Benedikt XIV.“

Papežové obyčejně zplnomocňují missionáře, kteří působí v krajinách pohanských, kde buď ještě biskupství zřízeno není anebo sídlo biskupské velmi jest vzdáleno. A děje se tak proto, aby pokřtění nebyli připraveni o milosti Ducha svatého a aby od víry neodpadli, nýbrž aby víru statečně vyznávali. Papež Pius VII. zplnomocnil k udělování biřmování zvláště generalní vikaře, kteří v krajinách zámořských obyčejně zastupují úřad biskupský. Kde však jsou zřízena biskupství, nesmějí ani missionáři ani jiní kněží biřmovati, nýbrž sám biskup cestuje po diecesi, aby biřmování uděloval.

55. CVIČENÍ.

Obřady sv. biřmování.

Třetí část, která ku každé svátosti náleží, jest viditelné a působivé znamení.

Které jest viditelné znamení u svátosti biřmování? V písmě sv. čteme, že apoštolové udělovali pokřtěným Ducha sv. vzkládáním rukou. Zda-li také již tehdy biřmovance mazali sv. křižmem, písmo sv. výslovně nepraví; avšak sv. otcové soudí z toho, že kdykoliv mluví se o biřmování, nazývá se někdy vzkládáním rukou, jindy pomazáním a opět jindy křižmem, a proto, že již v době apoštolské vzkládání rukou spojeno bylo s mazáním sv. křižmem. Viditelným znamením sv. biřmování jest tedy vzkládání ruky biskupovy a mazání sv. olejem na čele a mazání doprovázející slova: Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křižmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Zda-li vzkládání ruky, jež děje se na počátku obřadu nade všemi biřmovanci, a poslední modlitba s biskupským požehnáním náleží k viditelnému znamení biřmování, o tom jsou různá mínění. Poněvadž však biskup modlí se jménem církve a vyprošuje biřmovancům sedmera darů Ducha sv. a naposledy uděluje jim požehnání, proto mají biřmovanci celému obřadu býti přítomni.

Kterými obřady uděluje se sv. biřmování a jaký mají význam, budeme dnes rozjímati.

V prvotní církvi udělovalo se biřmování dvakráte v roku a sice na bílou sobotu a ve svatvečer Božího Hodu svatodušního, poněvadž v těch dnech byli dospělí katechumenové křtěni a po křtu hned biřmováni. Později však, když udělování křtu přestalo v těch dnech, ale křtilo se dle potřeby každodenně, udělovalo se biřmování zvláště o letnicích na památku, že v těch dnech Duch sv. sestoupil na apoštoly.

Dnes sv biřmování uděluje se pravidelně v biskupském chrámu o svatodušních svátcích. Mimo to biskup každoročně koná visitační cesty po své diecesi a uděluje ve farních chrámech svátost biřmování.

Před sv. biřmováním sestaví si každý duchovní správce seznam biřmovanců a po nějakou dobu je cvičí, aby dokonale znali základní pravdy náboženské a zvláště dobře poučeni byli o svátosti biřmování, aby ji nábožně a hodně přijali. Před ustanoveným dnem sv. biřmování jdou všickni biřmovanci ku sv. zpovědi a k sv. přijímání, aby duši svou důstojně připravili ku příjmutí této svátosti. Každý biřmovanec obdrží po sv. přijímání cedulku, na níž napsáno jest jméno světce, kteréž biřmovanec si zvolil. V ustanovený den shromáždí se biřmovanci se svými kmotry v chrámu Páně. Biskup obyčejně napřed slouží mši sv. a potom oděn bílým pluvialem uděluje sv. biřmování. Biřmovanci postaví se do řad, a za každým biřmovancem stojí jeho kmotr.

Když započne obřad svátosti biřmování, všickni biřmovanci pokleknou, neboť biskup vyprošuje všem biřmovancům sedmera darů Ducha svatého.

Biskup obrácen od oltáře k biřmovancům vzývá Ducha sv. a koná obřad následujícím způsobem.

563. *„Kterak uděluje biskup svátost biřmování?“*

Biskup uděluje svátost biřmování takto:

1. vztahuje ruce nade všecky biřmovance a vyprošuje jim sedmero darů Ducha svatého.

Modlí se: „Duch sv. sestoupiž na vás a moc nejvyššího ostříhejž vás od hříchu.“ Amen.

Biskup žehnaje se sv. křížem praví:

℟. Pomoc naše ve jménu Páně.
℣. Kterýž učinil nebe i zemi.
℟. Pane, vyslyš modlitbu mou.
℣. A volání mé k tobě přijď.
℟. Pán s vámi.
℣. I s duchem tvým.

Biskup vztáhnuv ruce nad biřmovance, vyprošuje jim sedmera darů Ducha svatého, modle se: „Všemohoucí věčný Bože, který jsi těmto služebníkům svým z vody a z Ducha svatého znova zroditi se dal a jim odpuštění všech hříchů udělil, sesliž na ně s nebe svého Ducha svatého

Utěšitele se sedmery dary jeho. Amen.
Ducha moudrosti a rozumu. Amen.
Ducha rady a síly. Amen.
Ducha umění a pobožnosti. Amen.

Naplň je Duchem bázně své a poznač je milostivě znamením kříže † Kristova k životu věčnému. Skrze téhož Pána našeho Ježíše Krista Syna svého, jenž s tebou živ jest a kraluje v jednotě téhož Ducha svatého Bůh po všecky věky věkův. Amen.“

Na to biřmovanci povstanou a majíce složené ruce, zbožně se chovají a modlí. Obyčejně totiž mezi udělováním sv. biřmování modlí se sv. růženec, aby mysle všech ohráceny byly k Bohu, jenž v tomto okamžiku skrze Ducha sv. milosti biřmovancům uděluje.

2. Biskup nyní přistupuje ku každému biřmovanci zvlášť, „klade pravici svou na hlavu každého biřmovance zvlášť a maže jej křižmem na čele, dělaje mu na něm kříž a říkaje slova: Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křižmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.“

3. Biskup dotkne se rukou tváře biřmovaného, „dává každému biřmovanci lehký políček a praví: „Pokoj budiž s tebou.“

Při tomto obřadu položí kmotr pravici svou na pravé rameno biřmovancovo. Slušno jest, aby kmotr neměl na rukou rukavice. Po udělení biřmování zůstane biřmovanec státi na svém místě, neboť přisluhující kněží stírají sv. křižmo chlebem, solí a bavlnou, aby snad nebylo zneuctěno. Biřmovancům dávají na památku modlitby, na konci napíše si biřmovanec den a rok svého biřmování, jméno světce, jež na biřmování přijal a svého kmotra. Modlitbu si složí do modlitebních knížek, aby často vzpomínal na památný den svého biřmování a připomínal si milosti, jichž nabyl, a také povinnosti, které jako bojovník Kristův konati má. Nyní učiněn jest bojovníkem Kristovým, proto za přímluvy svého patrona bojovati musí proti pokušení a víru svou statečně vyznávati a podle ní žíti.

4. Biskup modlí se na konec nade všemi biřmovanci, dává jim svaté požehnání a propouští je.

Když všickni biřmovanci, kteří v chrámu postaveni byli, svátost biřmování přijali, umývá si biskup ruce a mezi tím jeden z kněží modlí se hlasitě: „Utvrď to, Bože, co jsi v nás způsobil, se svého svatého stánku, jenž jest v Jerusalemě. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému. Utvrď to . . .“

Při této modlitbě všickni biřmovanci pokleknou. Na to biskup od oltáře modlí se s kněžími:

℣. „Ukaž nám, Pane, milosrdenství své.
℟. A spasení své dej nám.
℣. Pane, vyslyš modlitbu mou.
℟. A volání mé k tobě přijď.
℣. Pán s vámi.
℟. I s duchem tvým.

Modleme se: Bože, jenž jsi svým svatým apoštolům dal Ducha svatého a chtěl jsi, aby skrze ně a jejich nástupce ostatním věřícím udělován byl: shlédni milostivě na službu naší poníženosti a propůjč, by srdce těch, jejichž čela svatým křižmem jsme pomazali a znamením svatého kříže poznamenali, týž Duch svatý v ně sestoupiv a v nich přebývaje učiniti ráčil chrámem slávy své. Jenž s Otcem a týmže Duchem svatým živ jsi a kraluješ Bůh na věky věkův. Amen.“

Nyní biskup uděluje všem biřmovancům požehnání modle se: „Hle, tak požehnán bude každý člověk, jenž se bojí Hospodina.“ A obrátiv se od oltáře k biřmovancům, žehná je sv. křížem a praví: „Požehnej vás Hospodin se Sionu, abyste viděli dobro Jerusalemu po všechny dny života svého a měli život věčný. Amen.“

Tímto Jerusalemem rozumí se království nebeské a také církev svatá, která nás připravuje a vede k životu věčnému. Bude-li biřmovanec víru svou hájiti, statečně vyznávati a bude-li církvi své věrným až do smrti, vejde po smrti do věčného Jerusalema v nebi. Tím ukončen jest obřad sv. biřmování. Biskup napomíná biřmovance ku stálosti u víře a vybízí je, aby se s ním pomodlili: Věřím v Boha a Otčenáš a Zdrávas Maria a potom je propouští.

Poněvadž obřad biřmování počíná první modlitbou vzýváním sedmera darů Ducha svatého a vzkládáním rukou nade všechny biřmovance a končí poslední modlitbou a požehnáním biskupovým, proto všickni biřmovanci musejí hned na počátku obřadů býti v chrámě přítomni (proto se i dvéře zavírají) a nesmějí dříve odcházeti, až obřady jsou ukončeny požehnáním biskupovým, protože i poslední modlitby, které biskup nade všemi koná, náleží k viditelnému znamení sv. biřmování. Kdyby však některý biřmovanec

omdlel anebo musil odejíti před poslední modlitbou, tedy svátost biřmování přece platně přijal, jakž rozhodla sv. stolice.

Je-li biřmovanců mnoho, rozdělí se na části a každá část biřmuje se zvlášť, proto nikdo nemá se od kostela vzdáliti, nýbrž má čekati, až na něho přijde řada.

Posvátné obřady, jimiž biskup uděluje biřmovancům svátost biřmování, jsou viditelným a působivým znamením této svátosti. Jaký význam mají jednotlivá ona znamení, poučují nás další otázky.

564. *Co znamená vkládání ruky biskupovy?*

Vkládání ruky biskupovy znamená, že na biřmovance sestupuje Duch svatý a biřmovanci že se zvláštním způsobem stávají majetkem Božím a bojovníky Kristovými.

Vkládání rukou vždy znamenalo modlitbu, kterou se někomu vyprošovalo na Bohu požehnání a zvláštní ochrana Boží. — Již v starém zákoně patriarchové a proroci užívali tohoto znamení; neboť vkládali ruce na osoby, aby jim buď požehnání Boží vyprosili, anebo je pod zvláštní ochranu Boží odporučili. Tak čteme v písmě sv., že patriarcha Jakob žehnaje synům, položil ruce na hlavy jejich: „kterýžto vztáh ruku pravou, vložil ji na hlavu Efraima, mladšího bratra: levou pak na hlavu Manassesa, kterýž starší věkem byl, přeloživ ruce. I požehnal Jakob synům Josefovým.“ (I. Mojž. 48. 14.) Také Mojžíš před svou smrtí požehnání udělil Josuovi vkládáním rukou: „Josue pak, syn Nun, naplněn jest duchem moudrosti, nebo byl Mojžíš vložil na něj ruce své.“ (V. Mojž. 34. 9.) I Pán Ježíš užíval vkládání rukou. Když matky přinášely k němu své dítky, bral je na svůj klín a vkládal na hlavy jejich ruce své a uděloval jim požehnání. Když pak Pán Ježíš vstupoval na nebesa, žehnal sv. apoštoly vkládáním rukou, jak nám zvěstuje sv. Lukáš: „Vyvedl pak je ven do Bethanie a pozdvih rukou svých, dal jim požehnání.“ (Luk. 24. 50.)

Poněvadž vkládání rukou má takový význam, proto právem věříme, že Pán Ježíš sv. apoštolům poručil, aby Ducha sv. udělovali vkládáním rukou.

Vkládání rukou biskupových naznačuje tedy, že Duch sv. biřmovanci uděluje své požehnání, svou milost a že od této chvíle v srdci jeho přebývati bude; dále že Duch sv. biřmovance přijímá pod svou ochranu a uděluje mu síly, aby statečně bojovati mohl proti pokušením světa, ďábla a svého těla.

První vzkládání ruky biskupovy, kteréž koná biskup na počátku obřadu nade všemi biřmovanci, znamená prosbu, aby Duch sv. na biřmovance sestoupil a udělil jim sedmera darů Ducha svatého, ono pak vzkládání ruky biskupovy, které činí biskup na každého biřmovance zvlášť, znamená, že Duch sv. již na biřmovance sestoupil a že od této chvíle biřmovanec je majetkem Božím a pod zvláštní ochranou Ducha svatého přebývá, jenž ho milostí svou chrání před nákazou světa.

Druhým viditelným znamením sv. biřmování jest živel sv. křižmo.

565. *Co je křižmo?*

Křižmo je smíšenina oleje olivového a balsamu, kterouž biskup na zelený čtvrtek s ostatními svatými oleji slavně světívá.

Jako u svátosti křtu působivým živlem jest voda, tak u svátosti biřmování jím jest sv. křižmo. Slove „křižmo“ pochází z řeckého slova „chrisma“, jež znamená „mast“. Křižmo způsobuje se tím, že se smíchá olej olivový s balsamem. Toto křižmo a ostatní sv. oleje — sv. olej křtěnců a sv. olej nemocných — světí biskup na zelený čtvrtek, poněvadž tento den, v němž ustanovena byla svátost oltářní a mše sv., ku svěcení látek k udílení sv. svátostí potřebných za nejvhodnější se pokládá. Již sv. Fabian připomíná svěcení sv. olejů na zelený čtvrtek, když píše: „V onen den (na zelený čtvrtek), když Pán Ježíš se svými učedníky povečeřel a jejich nohy umyl, ráčil jim (jakož naši předkové od svatých apoštolů obdrželi a nám zanechali) poučení dáti, jak by se křižmo zhotovovati mělo. Jakož se slavnost tohoto dne každoročně má odbývati, rovněž se i každoročně samého svatého křižma posvěcení děj, a každoročně obnovuj, a věřícím podávej: staré pak buď ve svatých chrámech spáleno. Toto jsme obdrželi od sv. apoštolů a jich nástupců, a aby od vás zachováváno bylo, rozkazujeme.“

Nařízení toto se také podnes plní, neboť na bílou sobotu v posvěceném ohni spalují se všechny sv. oleje, které od předešlého roku zbyly a nově posvěcené dávají se do nádobek pro sv. oleje určené.

Svatého křižma užívá církev k nejdůležitějším svěcením. Sv. křižmem mazána bývá hlava novokřtěncova, biřmovanec na čele, křižmem maže biskup dlaně a prsty novosvěcencovy, sv. křižmem pomazány bývají zvony při svěcení, sv. křižmem maže biskup posvátné nádoby: kalich, patenu, ciborium a monstranci. Křižmo jest tudíž nejdůležitějším sv. olejem, jehož církev při udělování svátostí a různých svěcení užívá. Co křižmo znamená, nejlépe

poznáváme z modlitby, kterou biskup při svěcení křižma koná. Biskup prosí Boha, aby křižmu udělil sílu Ducha svatého, aby duše křesťana tímto křižmem pomazaného ochráněna byla od porušení hříchu a jako chrám Boží líbeznou vůni života nevinného vydávala.

Že již od dob apoštolských sv. biřmování udělováno bylo vzkládáním rukou a mazáním sv. křižmem, poznáváme z písma sv. a z ustavičného podání církve.

Z listu sv. Pavla ku Korinťanům poznáváme, že již za jeho doby biřmování udělovalo se mazáním sv. křižma, neboť sv. apoštol píše: „Ten pak, kterýž potvrzuje nás s vámi v Kristu a kterýž pomazal nás, jest Bůh, kterýž i poznamenal nás a dal nám závdavek Ducha svatého v srdce naše.“ (II. Kor. 1, 21.)

Sv. učitelové církevní slova sv. Pavla vztahují na sv. biřmování, neboť touto svátostí duše naše bývá pomazána a poznamenána a obraz Ducha sv. přijímá. A zajisté křižmo vnitřní tento účinek Ducha sv. nejlépe naznačuje, jakž poznáváme ze slov Tertuliana, jenž praví: „Tělo bývá pomazáno, aby se duše posvětila. Tělo se znamená, aby i duše došla ochrany. Tělo vzkládáním rukou se zastiňuje, aby i duše osvícena byla.“ — Že v církvi sv. biřmování udělovalo se mazáním sv. křižma, poznáváme také ze slov sv. Cyrilla, biskupa Jerusalemského, jenž dí: „Chraň se, abys tento olej za obyčejný olej nepokládal a jeho si nevážil, neboť jako chléb ve svátosti oltářní po proměnění není více obyčejným chlebem, ale tělem Kristovým, tak i tento olej po vzývání Ducha sv. není již pouhým olejem a obyčejným mazáním, ale darem Krista a Ducha sv., jenž přítomností božství jeho stalo se účinným.“

Také papežové a církevní sněmy prohlásili, že sv. křižmo jest nutným živlem svátosti biřmování. Tak papež Eužen IV. praví: „Druhá svátost jest biřmování, jejíž živel jest křižmo, jež se zhotovuje z oleje, kterýž vyznačuje čistotu svědomí, a z balsamu, kterýž znamená vůni dobré pověsti, a od biskupa posvěcení.“ Na církevním sněmu Tridentském (VII. 2.) bylo prohlášeno, že z církve má býti vyloučen, kdo by upíral sv. křižmu moc, udělovati Ducha svatého.

Pravili jsme, že křižmo jest smíšenina oleje olivového a balsamu. Proč se tyto oleje míchají a jakého jsou významu, poučují nás další otázky.

566. *Co znamená olej?*

Olej znamená milost Ducha svatého, kterouž biřmovanec k boji proti nepřátelům spasení posilněn bývá.

Olivový olej připravuje se lisováním ovoce se stromu olivového. Olivy dávají jemnou a mastnou šťávu, kteráž proto olivovým olejem se nazývá. Olej velmi dobře naznačuje plnost milosti, jíž Duch sv. ve sv. biřmování uděluje. Olej má zajisté tu vlastnost, že látku proniká a nedá se smazati. Znamená tak milost Ducha sv., která vlévá se do duše a vtiskuje nezrušitelné znamení bojovníka Kristova, kteréž také ničím nedá se smazati. Olej svítí, hřeje, bolesti mírní a rány hojí. Naznačuje tak účinek milosti sv. biřmování, kteráž lásku k Bohu v srdci biřmovancovu rozmáhá, jej těší a duši jeho uzdravuje od neduhu hříchu. Význam oleje krásně popisuje sv. Rhabanus, jenž praví: „Pozorujmež již samu přirozenost oleje, zdaž by v ní něco se nalezlo, co by tomuto významu přiměřeno bylo. Olej totiž hořící osvětluje, a jako lék uzdravuje, a do vody vlit, jasnou ji činí: což milost Ducha svatého výborně naznačiti může. Onť zajisté plamenem lásky s bleskem moudrosti duše osvětluje. Onť lékem milosrdenství svého hříchy odpouštěje, rány léčí. Onť přimíšením moci své vodu křestní k rozehnání hříšných temností osvěcuje.“

Konečně olej činí tělo pružnějším, ohebnějším a silnějším. Již pohanští šermíři mazávali těla svá olejem, aby v zápasu ruce byly ohebnějšími a aby snadněji nepřátelské rány z těla se smekly. V duchovním smyslu znamená olej posilnění ducha k boji proti nepřátelům spasení. Svátostí biřmování učiněni býváme bojovníky Kristovými a proto potřebujeme milosti a posily Ducha sv., abychom statečně víru vyznávali a ji hájili. Když tedy biskup maže čela biřmovanců sv. olejem, má jim to připomínati, že Duch sv. posilňuje je proti trojímu nepříteli: světu, ďáblu a tělu.

567. *Co znamená balsam?*

Balsam znamená, že se biřmovanci uděluje milost, aby se uchoval čistým od nákazy hříchu a nábožným životem šířil vůni ctnosti.

Balsam jest bělavá a průhledná šťáva, která prýští se z pryskyřicového keře balsamovníkem zvaného. Balsam má tu vlastnost, že chrání od hniloby a vydává velmi líbeznou vůni. Proto za starých časů mrtvá těla byla balsamována, aby uchráněna byla od hniloby a aby v hrobkách rozšiřovala vůni.

Balsam, jenž míchá se s olejem a kteroužto smíšeninou maže biskup čela biřmovanců, krásně naznačuje působení milosti svátosti biřmování Neboť jako balsam chrání od hniloby a rozšiřuje líbeznou vůni, podobně Duch sv. milostí svou chrání biřmovance před zkázou hříšného světa a posilňuje ho, aby životem ctnostným vydával vůni

dobrých skutků. Bude-li biřmovanec s milostí přijatou působiti, přinese ovoce Ducha sv., křesťanské totiž ctnosti, kteréž sv. Pavel Duchu sv. připisuje, řka: „Ovoce pak Ducha sv. jest: láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, dobročinnost, dlouhočekání, tichost, věrnost, mírnost, zdrženlivost, čistota.“ (Gal. 5, 22, 23)

Když biskup maže čelo biřmovancovo, činí palcem omočeným ve sv. křižmu kříž na čele a při tom praví: „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křižmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“ Slova tato říká zároveň s mazáním a jsou tudíž také viditelným znamením (formou) svátosti biřmování.

568. *Proč dělá biskup biřmovanci na čele kříž?*

Biskup dělá biřmovanci na čele kříž, aby naznačil, že se biřmovanec nikdy nemá styděti, víru v Ježíše ukřižovavého před celým světem vyznávati.

Biskup dělá biřmovanci na čele kříž na znamení, že biřmovanec stává se vojínem vojska Kristova, jehož praporem jest znamení spásy sv. kříž Sv. kříž jest odznakem pravověřících křesťanů, neboť v tomto znamení obsaženo jest všechno učení Kristovo a zároveň nejjasnější příklad všech ctností Kristových; proto kříž jest i nejslavnějším znamením našeho Spasitele, s nímž jednou objeví se na nebi, aby soudil všecky národy.

Biskup dělá biřmovanci na čele kříž, kterýmžto znamením vůbec všecky svátosti se udělují, aby tím bylo naznačeno, že nám Kristus Pán svým utrpením a svou smrtí na kříži zjednal milostí, jichž na biřmování nabýváme.

Biskup dělá kříž na čele, aby biřmovanec za víru se nestyděl, nýbrž ji veřejně vyznával. Čelo zajisté jest nejpřednější částí obličeje, na němž nejvíce jeví se srdnatost, avšak i bázeň a stud.

Na čele tedy má biřmovanec nositi sv. kříž, to jest, po celý život má se hlásiti ku Kristu a nikdy nemá se za něho a sv. učení jeho ani styděti ani báti se je vyznávati a hájiti. Neboť kdo se stydí za sv. kříž, stydí se za samého Krista. Jako vojín odznaky svými ukazuje oddanost k mocnáři, tak křesťan znamením sv. kříže osvědčovati má před celým světem lásku a oddanost ku Kristu a má za čest považovati, že jest katolickým křesťanem. K této statečnosti napomíná nás sv. Pavel, jenž dí: „Nestydím se za evangelium, moc zajisté Boží jest k spasení každému věřícímu.“ (Řím 1, 16.) A sv. papež Eužen IV. praví: „Protože čelo přirozeným sídlem studu jest, maže se biřmovanec na něm, aby se

nestyděl za jméno Kristovo a za učení Ukřižovaného, které židům pohoršením, pohanům bláznovstvím jest."

Toto znamení sv. kříže připomíná nám také duchovní onen znak, kterýž Duch sv. na biřmování duši vtiskuje. Tímto znamením na věky poznamenáni jsme jako křesťané a bojovníci Kristovi; na věčnosti po tomto znamení poznají nás andělé. Kdo toto znamení přinese na věčnost čisté a neporušené, tomu andělé v den hněvu a soudu neuškodí. Budeme-li tedy učení Kristovo po celý život vyznávati a chlubiti se Kristem, nemusíme se báti ani nepřátel tohoto světa, ani smrti a ani přísného soudu Božího. Avšak třásti se budou všichni ti, kteří na světě styděli se za Krista, za sv. kříž a za učení Kristovo, a kteří zbaběle víru zapírali a křesťanské povinnosti zanedbávali.

Konečně biskup dává biřmovanci lehký políček a praví: „Pokoj buď s tebou."

569. *„Co znamená políček?"*

Políček znamená, že biřmovanec má býti hotov, pro jméno Ježíše Krista i potupu a pronásledování trpěti.

Políček jest něčím nejen bolestným, avšak také potupným. Takového potupení dostalo se milému našemu Spasiteli, když v domě Kaifášově udeřil jej ve tvář jeden služebník veleknězův, protože Pán Ježíš beze strachu veleknězi pravdu pověděl. Podobného potupení zakusili apoštolové, kteří pro jméno Kristovo a jeho učení byli mrskáni a poličkováni. Oni pak šli z toho shromáždění radujíce se, že mohli za Krista a Mistra svého trpěti. Z toho již poznáváme, proč biskup dává biřmovanci políček.

Biřmovanec stává se vyznavačem a bojovníkem Kristovým a proto má pro jméno Kristovo rád trpěti pohanění i utrpení. Neboť jen utrpením tohoto světa doufati můžeme odměny slávy věčné. Když tedy svět se nám posmívá, tupí a pronásleduje nás, že veřejně hlásíme se ku Kristu a jeho církvi, že horlivě sloužíme Bohu a křesťanské své povinnosti konáme, snášejme toho pohanění trpělivě, následujíce tak sv. apoštoly a první křesťany, kteří s radostí i smrt mučednickou pro Krista podstupovali. Buďme také ujištěni, že svou trpělivostí již na zemi dojdeme hojné odměny, totiž vnitřní spokojenosti a pokoje, jehož nikdy neokusí ti, kteří stydí se za Krista. O tom ujišťuje nás Pán Ježíš, jenž dí: „Na světě budete míti nátisk, ale nermutiž se srdce vaše, aniž se strachuj. Pokoj svůj dávám vám." (Jan 16)

A tohoto sv. pokoje přeje biskup biřmovanci, když praví: „Pokoj buď s tebou.“ Budeme-li věrně Bohu sloužiti, sv. učení Kristovo zachovávati a zvláště hříchu se varovati, budeme míti na zemi pokoj s Bohem, pokoj ve svém srdci a pokoj se svým bližním a na věčnosti dopřáno nám bude věčného a lehkého odpočinutí a pokoje.

50. CVIČENÍ.

O přípravě k sv. biřmování.

Když jsme poznali, co jest svátost biřmování a co o této svátosti věděti máme, promluvíme dnes o tom, čeho se od nás žádá, abychom svátost tuto hodně přijali.

570. *„Čeho je třeba k hodnému přijetí svátosti biřmování?“*

K hodnému přijetí svátosti biřmování je třeba:

1. Aby biřmovanec byl ve stavu posvěcující milosti;

2. aby, přišel-li už do rozumu, o víře, zvláště pak o svátosti biřmování, dostatečně byl poučen;

3. aby se vroucí modlitbou dobře připravil. Také si má umíniti, že den svatého biřmování stráví s myslí pobožně sebranou.

1. Svátost biřmování jest svátostí živých, proto svou milostí může prospěti jen tomu, kdo jest duchovně živým, to jest, kdo se nachází ve stavu posvěcující milosti. Svátost biřmování, jak jsme dříve poznali, uděluje duši naší rozmnožení posvěcující milosti a zvláštní milost svátostnou, bychom víru statečně vyznávali a podle ní živi byli. Touto svátostí biřmovanec má býti pomazán za bojovníka Kristova a proto jen ten jím býti může, kdož jest duchovně s Kristem spojen milostí posvěcující. Aby tedy biřmovanec sv. biřmování hodně přijal, musí napřed duši svou očistiti od poskvrny hříchu, musí se upřímně vyzpovídati a pobožně tělo Páně přijmouti.

Kdo by poskvrněn byl hříchem smrtelným, překážel by působení milosti Ducha sv.; neboť Duch sv. nikdy nemůže vstoupiti do srdce hříchem poskvrněného. Kde jest duch zlý, tam nepřebývá

duch Boží. Mimo to dopustil by se hříchu svatokrádeže, jak dí sv. Alfons Ligouri: „Kdo by bez zpovědi a sv. přijímání přijal svátost biřmování, dopustil by se smrtelného hříchu svatokrádeže.“ Aby se tedy biřmovanci neoloupili vlastní vinou o dary Ducha sv., proto ať se ku sv. biřmování tak připraví, jak to církev nařizuje.

Kdo svátost biřmování přijal ve stavu smrtelného hříchu, přijal sv. biřmování sice platně, avšak nehodně a neobdrží žádné milosti. Vykoná-li později dokonalou zpověď, tedy milost v duši jeho oživne, to jest, potom Duch sv. milostí svou působí. Aby biřmovanci hodně přijali svátost biřmování, proto obyčejně zpovídají se v den před sv. biřmováním a napomínají se, aby se před sv. biřmováním pečlivě chránili každého hříchu a příležitosti k němu.

2. Žádá se, „aby, přišel-li už do rozumu, o víře, zvláště pak o svátosti biřmování, dostatečně byl poučen.“

Svátost biřmování jest svátostí živých a proto ji mohou i pokřtěné dítky přijmouti, poněvadž sv. křtem jsou duchovně znovuzrozeni, mají posvěcující milost Také v prvních dobách udělovalo se biřmování i dětem, což so u Řeků dosud děje. Poněvadž však svátost biřmování ustanovena jest k posilnění ve víře, proto církev nařídila, aby se biřmování udělovalo dospělým, kteří už náboženství znají a mají víru životem svým ukazovati.

K hodnému přijmutí sv. biřmování nestačí tudíž, aby biřmovanec byl pokřtěn, nýbrž má také znáti učení křesťanské. Co se týká věku, ve kterém křesťané mohou býti biřmováni, nařizuje církev, aby biřmovanci měli aspoň 11 let, anebo byli-li už u sv. zpovědi a aspoň jednou u sv. přijímání. Tito biřmovanci považováni jsou za dospělé, to jest, užívají již svého rozumu a proto mohou i ve víře a o svátosti biřmování poučeni býti. Kdo tedy s užitkem přijmouti chce sv. biřmování, musí nejpotřebnější pravdy sv. víry znáti. Proto duchovní správcové po delší dobu konají s biřmovanci zvláštní náboženská cvičení, aby je ve sv. náboženství dokonale poučili, povinnosti křesťanské znova připomněli a zvláště dokonale je poučili o svátosti biřmování Neboť kdo dokonale zná, co o této svátosti máme věděti, kdo porozuměl významu posvátných obřadů, ten také s větší nábožností k biřmování se připraví a s pravou pokorou svátost tu přijme.

3. Aby se vroucí modlitbou dobře připravil. Také si má umíniti, že den svatého biřmování stráví s myslí pobožně sebranou.

Že biřmovanci mají se před sv. biřmováním vroucně modliti, připomíná nám již písmo sv. — Když sv. apoštolové a první věřící s Matkou Páně na rozkaz Pána Ježíše po jeho nanebevstoupení

shromáždilo se v Jerusalemě v památném večeřadle, tu po deset dní trvali na modlitbě, očekávajíce příchod Ducha svatého. Jako tedy apoštolové připravovali se modlitbou na seslání Ducha sv., tak i biřmovanci mají se před sv. biřmováním zbožně modliti, aby Duch svatý udělil jim plnost svých darů a učinil je dokonalými křesťany. Modlitba zajisté jest nejlepším prostředkem, jímž bychom srdce ozdobili pokorou a nábožnými myšlenkami. Biřmovanec potřebuje zvláště pokory, neboť Bůh jen pokorným dává svou milost.

Aby biřmovanec opravdu s vážnou a pokornou myslí připraviti se mohl ku sv. biřmování, musí po sv. zpovědi chrániti se všeliké roztržitosti a hříšné příležitosti ku hříchu. Má tedy před sv. biřmováním varovati se všech světských vyražení a zábav, špatné společnosti a vůbec všeho, co by ho o pokoj duše připraviti mohlo. Připraví-li k sv biřmování modlitbou, postem a dobrými skutky, pak Duch sv. hojně udělí mu své milosti, aby víru statečně vyznával.

Obyvatelé japonští přijímají svátost biřmování s takovou vroucností, že biskup krajiny té pravil veřejně, že není lidu křesťanského na světě, kterýž by podobnou lásku, pobožnost a uctivost ku svátosti biřmování ukazoval. Proto také není divu, že křesťanství i tu má počet statečných vyznavačů a mučedníků. Již r. 1590. přes 20 tisíc křesťanů pro víru dílem sťato, dílem ukřižováno, dílem upáleno. A kolik je jich, kteří i v nejnovější době i nejhroznější muky raději podstupují, nežli by se víře Kristově zpronevěřili! Duch sv. sílí je.

Ku sv. biřmování máme se také podle těla připraviti. Není sice přikázáno, abychom k sv. biřmování přistupovali lační, přece však úcta k této svátosti toho vyžaduje, aby biřmovanci učinili si před biřmováním újmu v jídle a zvláště v den sv. biřmování nepili lihových nápojů. Biřmovanci nechť se také řádně očistí, hlavu upraví a slušným oděvem odějí.

Po sv. biřmování má ten den stráviti v radostném rozjímání o milostech, jichž ve svátosti biřmování nabyl. Bylo by jistě velikou nevděčností k Duchu svatému a zneuctěním této svátosti, když by biřmovanci hned po sv. biřmování oddali se světským vyražením a ani nevzpomněli, že toho dne mazána byla jejich čela sv. křižmem na znamení, že mají víru vyznávati, bohumile žíti, hniloby hříchu se chrániti a vůni křesťanských ctností vydávati. Biřmovanci zvláště mají se vystříhati příležitosti ku hříchu. Proto hříchu těžkého by se dopustili, kdyby hned od biřmování spěchali k muzice snad i s věnečkem na hlavě a v bílých svých šatech. — Příprava k biřmování dala mnoho práce, proto nezničte si duchovní radosti

hříšnou zábavou. Netěšme se tedy na biřmování světským způsobem, ale těšme se na vzácnou tu slavnost radostí duchovní, by Duch sv. mohl nám z hojného pramene milosti plnost svých darů uděliti.

571. *Je-li biřmování ke spasení třeba?*

Biřmování není sice ke spasení třeba, ale hřešil by, kdo by ho z nedbalosti nebo netečnosti nepřijal.

Ačkoliv všickni pokřtění schopnými jsou přijmouti sv. biřmování, přece však i bez něho mohou býti spaseni, poněvadž člověk může milost ku spasení potřebnou přijmouti na křtu sv. a ztratí-li posvěcující milost, může jí opět získati svátostí pokání. Proto církev dovoluje sv. biřmování udělovati jen dospělým, poněvadž dítky ho nepotřebují.

Ačkoliv však biřmování není ku spasení potřebno, nemá ho přece žádný dospělý křesťan pro veliké milosti, jichžto v této svátosti nabýváme, opomenouti přijmouti, má-li k tomu příležitost. Kdo může sv. biřmování bez obtíže přijmouti, avšak z nedbalosti a netečnosti toho neučiní, těžce hřeší, neboť prohřešuje se:

a) proti Otci nebeskému. Kdyby rodičové dětem nabízeli vzácný nějaký dar a ony by jím pohrdly, zač bychom je považovali? Jistě za nevděčné a neuctivé děti. A hle! Bůh Otec podává nám ve sv. biřmování nejvzácnější dar, svou milost, pomoc a ochranu. Nevděčníkem tudíž jest ten, kdo touto milostí pohrdá.

b) Hřeší proti Kristu Pánu. Pán Ježíš ustanovil všechny sv. svátosti k posvěcení duší našich; všecky svátosti mají původ, moc a působení od Ježíše Krista, proto vůlí jeho jest, abychom i svátost biřmování přijali Neboť jako těšil apoštoly a slíbil jim Utěšitele Ducha pravdy, kterýž by je posvětil, osvítil a posilnil, tak i nám posílá téhož Ducha sv., aby i nás posvětil, osvítil a v tomto pozemském boji posilnil. Kdo tedy sv. biřmováním pohrdá a nepřijímá ho, ačkoliv může, jest netoliko lehkomyslným, ježto připravuje se o pomoc a dary Ducha sv., nýbrž jest i nevděčným Kristu Pánu, jenž k našemu spasení sv. svátosti jako prostředky pozůstavil.

c) Prohřešuje se proti Duchu svatému; neboť takový křesťan má zatvrzelé srdce ku spasitelnému napomínání. Hřích proti Duchu sv. neodpouští se ani na tomto, ani na onom světě. Kdo zlovolně nechce přijmouti sv. biřmování, rouhá se také Duchu sv., poněvadž zneuznává působení jeho v této svátosti.

d) Prohřešuje se proti své církvi. Církev jako dobrá a starostlivá matka pečuje o naše spasení a proto netoliko přísně

nařizuje, aby křest sv. dítkám byl udělován, by bez něho neumřeli, nýbrž také si přeje, aby pokřtěný sv. biřmováním posilněn byl ve víře, kterou na křtu přijal a vyznávati slíbil. Církev sv. majíc také na mysli náš zápas s trojím nepřítelem spásy, vždy snažně si přála, aby křesťané k boji tomu posilnili se sedmery dary Ducha sv. Proto církev lenivé nejen napomínala, nýbrž i trestala, zvláště rodiče, kteří svou nedbalostí dítky zdržovali od biřmování. Na církevních synodách bylo ustanoveno, aby rodičové, kteří by se zdráhali dítky své dáti biřmovati, potrestáni byli kajícím trestem. Každý pátek měli se postiti, o chlebě a vodě býti tak dlouho, dokud by církve neposlechli. Sv. Karel Bor. nedbalým rodičům, jejichž děti bez biřmování umřeli, ustanovil pokání na tři léta.

Dnes sice církev nikoho netrestá, kdo k biřmování nejde, avšak napomíná a připomíná, že ten, kdo stydí se sv. biřmování přijmouti, dopouští se smrtelného hříchu, neboť pohrdá Kristem a stydí se za znamení sv. kříže, jež biřmovancům biskup na čele dělá, aby je učinil bojovníky Kristovými.

e) Konečně prohřešuje se proti sobě samému. Sv. Klement Alex. k tomu poznamenal: „Když člověk z vody znova zrozen jest, musí posilněn býti sedmeronásobnou milostí Ducha svatého od biskupa, poněvadž by jinak nemohl býti dokonalým křesťanem“

A jistě ten, kdo pohrdá Duchem sv. nemůže býti ani dokonalým a ani statečným křesťanem. Nesmíme si mysliti, že statečnosti u víře třeba bylo jen apoštolům a mučedníkům, kteří žili v dobách pronásledování církve. I dnes jest církev pronásledována a nehrozí-li jí meč Neronův, hrozí jí horší meč, totiž protináboženský a nevěrecký tisk a četní nepřátelé. Tito nepřátelé víry katol. pronásledují církev lží, tupením, pomluvami a všemožně o to pracují, aby katol. církev zničili a lid o náboženství oloupili. I v této naší době „míru a pokoje“ má církev dosti mučedníků, jimiž jsou všickni ti, kteří pro víru snášeti musí pohanění, ústrky, nadávky a pomluvy. Jestliže tedy apoštolové potřebovali Ducha sv., aby mohli víru statečně vyznávati, hlásati a hájiti, podobně i nám třeba jest darů síly, rozumu a moudrosti, abychom uměli nynějším nevěrcům odporovati a víru katol. statečně hájiti.

Konečně člověk ustavičně musí zápasiti se svými tělesnými žádostivostmi a hříšnými náklonnostmi, jež jsou vlastně největšími nepřáteli našeho spasení. Proto aby křesťan těmto pokušením odolal a sám nad sebou zvítězil, potřebuje pomoci Ducha sv. Kdo pak touto pomocí a milostí pohrdá, škodí nejvíce sám sobě, neboť častěji do hříchu padá a po nebezpečné cestě kráčí ku svému věčnému

zahynutí. Odstrašující příklad vidíme na kacíři Novatianovi. V nebezpečné nemoci přijal sv. křest, pozdraviv se potom, druhou svátost biřmování přijmouti pronedbal. Seslábnul pak, ano, klesl tak velice, že netoliko stal se kacířem, nýbrž i bludy slovem svým rozšiřoval a po delší dobu v církvi nepokoje a zmatky působil. Zemřel však bídnou smrtí a sv. otcové praví, že by tento člověk nebyl tak hluboce klesl, kdyby byl svátost biřmování přijal.

Jako křtěnci mají kmotry, kteří jsou jejich vůdci a učiteli v životě křesťanském, podobně i biřmovanci musí míti kmotra.

572. *Proč se k biřmování berou kmotrové?*

K biřmování se berou kmotrové, aby biřmovanci v nebezpečenství duchovního boje pomáhali a jej slovem i příkladem v křesťanském životě utvrzovali. Na znamení, že tyto povinnosti na se berou, kmotrové kladou biřmovanci, když se biřmuje, pravou ruku na pravé rameno.

Církev sv. již v prvotní době přikazovala, aby i biřmovanci měli kmotry. Na křtu sv. kmotrové zastupují rodiče a jest jejich povinností, aby o křesťanské vychování křtěnce pečovali, jestliže rodičové o to nedbají, anebo jestliže zemřeli. K biřmování pak berou se kmotrové proto, aby bedlivě k tomu hleděli, by biřmovanci ve ctnostném životě prospívali, víru vyznávali a podle ní živi byli. Biřmovanec stává se vojínem Kristovým, jenž statečně bojovati má proti pokušením a věrně Kristu sloužiti. Aby tyto povinnosti konal, potřebuje strážce a vůdce, jenž by ho netoliko povzbuzoval, ale i jemu dobrým příkladem předcházel. A tímto vůdcem a rádcem má mu býti jeho kmotr, jenž jsa starším a zkušenějším, může svému svěřenci raditi, ho poučovati a ve vyznání víry podporovati a posilňovati. Sv. Augustin povinnosti kmotrů následujícími slovy naznačuje: „Kmotr má svěřence svého napomínati, aby čistotu zachoval, klení a zapřisahání se zdržoval, necudných písní nezpíval, závisti, hněvu a nenávisti v srdci netrpěl, dále víry katolické pevně se držel, pilně chrám Páně a služby Boží navštěvoval, duchovním a rodičům lásku a úctu prokazoval.“

Kmotr na znamení, že tuto povinnost na sebe béře, klade pravici svou na pravé rameno biřmovancovo. Tímto také dává církvi ujištění a rukojmí, že dozor míti bude na biřmovance, jenž náplň milosti přijal a s milostí působiti slíbil. Proto sv. Augustin napomíná kmotry: „Bdi nad svým duchovním synem, za něhož jsi ručil.“

Poněvadž úkol kmotrů jest tak svatým a důležitým, proto církev ustanovila při volbě kmotrů jisté podmínky a žádá, aby kmotrové měli vlastnosti, které obsaženy jsou v následující otázce.

573. *Co je si pamatovati o kmotrech při biřmování?*

O kmotrech při biřmování je si pamatovati:

1. Že mají býti katolíci, věkem dospělejší a sami už biřmováni.

Poněvadž kmotr má biřmovance napomínati, ve víře utvrzovati a dobrým příkladem mu předcházeti, proto musí sám býti dobrým katolíkem, neboť jinak by nemohl kmotrovskou povinnost svědomitě zastávati. Dále má býti dospělejší a už biřmován. Jako vojenské nováčky cvičí starší vojín, jenž všechno už umí a zná, podobně biřmovance, mladého bojovníka Kristova, má vésti a cvičiti dospělejší křesťan, jenž sám jest vycvičeným bojovníkem a sv. biřmováním přidělen k vojsku Kristovu.

Proto při volbě kmotrů nemá se hleděti ani na důstojnost ani na bohatství, nýbrž na zbožnost, mravnost a uvědomění katolické.

Antonín Slomšek, kníže-arcibiskup labudský, když jako hoch připravoval se ku sv. biřmování, tázal se matky, koho si má vzíti za kmotra. Matka, ačkoliv byli dosti zámožnými, odpověděla: „Dítě, kmotra si vyvol ty sám; ale poslechni mé rady: vyvol si za kmotra toho, kdo v kostele při cvičení nejlépe bude odpovídati“ Chlapec uposlechl. Příští neděli vyhledal si v kostele místo, odkud by dobře mohl přehlédnouti shromážděnou obec a s napnutím sledoval cvičení. Dle úsudku jeho dával nejlepší odpovědi jistý chudý podruh; toho si zvolil za kmotra. Když před biřmováním sbíral kněz lístky, nemálo se podivil, že syn ze „Slomu“ sobě za kmotra vyvolil chudého podruha. Ale po krátkém přemýšlení pravil: „Dobře jsi učinil, Antoníne; jest sice tvůj kmotr chudičký člověk, avšak dobrý a nábožný křesťan.“

2. Že mají býti rozdílní od kmotrů křestních a stejného pohlaví s biřmovancem.

Biřmovanec musí míti za kmotra muže, biřmovanka ženu. Kmotry nesmějí býti ani rodiče biřmovancovi ani křestní kmotrové, protože už jsou s ním příbuzni a proto pro nové příbuzenství duchovní, které z kmotrovství na biřmování povstává, nemohou opět kmotry býti.

3. Ze povstává mezi nimi a biřmovancem, jakož i jeho rodiči duchovní příbuzenství, pro které nemohou kmotři s biřmovancovými rodiči vstoupiti v manželství.

Jako při křtu sv. kmotrové stávají se duchovními otci a matkami křtěncovými a vstupují s ním a s jeho rodiči v duchovní příbuzenství, kteréž dle nařízení církve jest manželskou závadou, podobně při sv. biřmování kmotr stává se otcem duchovním svého svěřence a povstává mezi ním a biřmovancem, jakož i jeho rodiči duchovní příbuzenství. I toto duchovní příbuzenství jest manželskou závadou, takže bez církevního dovolení nesměla by na př. matka biřmovancova ve stav manželský vstoupiti s kmotrem svého syna. Aby tato příbuzenství a závady manželské se nemnožily, proto připouští se k biřmování toliko jeden kmotr, jenž musí býti téhož pohlaví s biřmovancem.

Také jest přáním církve, aby kmotr jen jednomu biřmovanci za kmotra stál, poněvadž snadněji své povinnosti zastane. Ostatně v této věci říditi se musíme nařízením svého biskupa, jenž může dovoliti, aby jeden kmotr i více biřmovancům kmotrovstvím posloužil.

Konečně biřmovanci dávají si při biřmování jména některého světce a sice jiného než křestního. Na počátku církve, kdy dospělý křtěnec byl hned po křtu biřmován, ponecháno mu bylo jméno křestní. Když však později biřmování udělovalo se zvlášť, bylo nařízeno, aby si biřmovanci zvolili nového patrona, aby tak měli dva orodovníky u Boha a dva vzory ctnosti na zemi.

Všickni máme jméno některého světce, proto nezapomínejme na svého patrona; netoliko prosme ho o přímluvu u Boha, ale též následujme jeho ctnosti a svatý jeho život.

Zbožný mnich Bonifác, přesvědčen jsa, že má sv. jmenovce svého následovati, přemýšlel o něm a když shledal, že byl mučedníkem Páně, jenž i statek i život svůj za Boha obětoval, zvolal pohnutým hlasem: „Až posud bylo jméno mé prázdným zvukem. Jmenuji se jménem mučedníka, avšak nenaučil jsem se sebe zapírati. Přisámbůh a sv. jmenovci svém, že buď jméno to odložím, anebo mučedníkem se stanu.“ A slibu svému také dostál. Od té doby byl život jeho ustavičné zapírání a i té milosti mu Bůh popřál, že pro jméno Jeho mučednictvím byl korunován. — Náš otec vlasti, Karel IV. vážil si jména, jež na biřmování obdržel. Od svého otce Jana odevzdán byl v mládí svém Karlu, králi francouzskému, aby u jeho dvoru nabyl vzdělání. I dal ho král Karel biřmovati. Na sv. biřmování byl mu sám král kmotrem a dal mu jméno Karel. A toto jméno, ač na křtu sv. přijal jméno Václav, až do smrti podržel a pod tímto jménem i v našich dějinách je znám.

Naučení. Nejsi-li dosud biřmován, měj vroucí touhu po milosti plynoucí z této svátosti! Jsi-li však už biřmován, vzpomínej často na přijatou milost, vzbuzuj důvěru v ní a žij, jak se sluší na bojovníka Kristova! „Nestyď se za kříž Kristův, nebo proto přijal jsi právě jeho znamení na své čelo bys se zaň nestyděl. (Sv. Augustin).

57. CVIČENÍ.

3. O nejsvětější svátosti oltářní.

Pán Ježíš největší důkaz božské své lásky k nám dal tím, že, dříve než odešel z tohoto světa k Otci svému nebeskému, ustanovil nejsv. svátost oltářní, ve kteréž veškero bohatství své lásky k lidem takřka vylil, že totiž až do skonání světa duším našim sebe samého za pokrm duchovní dává. My ani nedovedeme pochopiti převelikou tu lásku Boží a proto v největší pokoře a uctivosti rozjímati musíme o tom divu, který každodenně při mši sv. se děje. Jaká milost se nám prokazuje! Ani andělé nepožívají takové milosti, neboť jim pouze popřáno jest na nejsvětějšího Boha patřiti, nám však sám Bůh a spolučlověk pod způsobami chleba a vína dává se za pokrm. O, kdo by se nekořil té veliké lásce Boží! Proto v nadšeném podivu volá bl. Tomáš Kemp.: „kde jest jiný národ tak slavný, jako lid křesťanský? Aneb které stvoření pod nebem jest tak milované, jako duše pobožná, k nížto Bůh přichází, aby ji nasytil svým tělem převelebným? O milosti nevýslovná! o schýlnosti předivná! O lásko nesmírná, člověku zvláště prokázaná.“

Kéž naše srdce naplní Bůh pevnou vírou, láskou a úctou k nejsv. svátosti oltářní, když nyní na těchto cvičeních o předivné a převelebné této svátosti oltářní rozjímati budeme.

574. *„Co jest svátost oltářní?“*

Svátost oltářní je nejsvětější svátost; je pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod způsobami chleba a vína.

Svátost oltářní jest sice mezi ustanovenými svátostmi na třetím místě, avšak ze všech svátostí jest největší a nejdůstojnější

a proto nejsvětější sluje. Jest zajisté pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista, jenž v pravdě, skutečně a podstatně přítomen jest pod způsobami chleba a vína; učiněn jest naším duchovním pokrmem, obětí a naším společníkem až do skonání světa.

Svátost oltářní jest tajemství víry a závdavek budoucí slávy nebeské, jest ustavičná památka smrti Páně, ano jest památkou všech divů Božích, takže se žalmistou Páně plni obdivu volati můžeme: „Památku způsobil sobě divy svými milostivý a milosrdný Hospodin, pokrm dal těm, kteříž se ho bojí.“ (Žalm 110, 4—5)

Svátost oltářní v pravdě je svátostí lásky, jakož na sněmu Tridentském prohlášeno bylo, neboť Pán Ježíš před odchodem svým na nebesa ustanovil tuto svátost, ve které bohatství božské své lásky k lidem vylil.

Ze všech jmen, jimiž svátost oltářní v písmě sv. a ve spisech sv. otců jest nazývána, poznáváme, že svátost oltářní jest největší a nejsvětější svátost a korunou všech svátostí, které Pán Ježíš k našemu posvěcení ustanovil.

Svátost oltářní zvláště tím převyšuje ostatní svátosti, poněvadž, kdežto ostatní svátosti v témže okamžiku učiněny bývají a po udělení milosti přestávají, svátost oltářní stává se svátostí po proměnění chleba a vína a zůstává svátostí tak dlouho, pokud způsoby chleba a vína trvají, byť bychom svátosti oltářní ani nepřijímali Církev sv. vždy učila, že chléb a víno po slovech: „toto jest tělo mé — totoť jest krev má“, která kněz nad chlebem a kalichem pronáší, proměňují se všemohoucím slovem Božím v živé tělo a v živou krev Ježíše Krista a že Kristus Pán na oltáři jest skutečně přítomen. Jest tedy na oltáři pravá novozákonní svátost, poněvadž má také všechny ony tři části, které každé svátosti náleží. Sv. Alfons Lignori praví: „Jest to článek víry, že svátost oltářní jest pravou svátostí, poněvadž se předně: ve způsobách chleba a vína viditelné znamení nalezá; poněvadž jest za druhé od samého Krista ustanovena: „To čiňte na mou památku,“ a poněvadž za třetí uděluje milost: „Kdo jí mé tělo, má život věčný.“

1. Které jest viditelné znamení svátosti oltářní? Jako u každé svátosti viditelné znamení sestává z věci neb živlu a ze slov, jež úkon doprovází, podobně se to má u svátosti oltářní Viditelným znamením svátosti oltářní jsou způsoby chleba a vína a posvátná slova, jimiž Pán Ježíš při poslední večeři proměnil chléb a víno ve své živé tělo a živou krev svou.

Živlem neb viditelnou věcí svátosti oltářní jsou způsoby chleba a vína, které po proměňování obsahují tělo a krev Ježíše Krista. Viditelným znamením svátosti oltářní není tedy chléb a víno, nýbrž toliko způsoby chleba a vína, to jest, pouze to, co na chlebě a víně smysly svými poznáváme, na příklad: zevnější podoba, barva, chuť a vůně chleba a vína. Tyto způsoby chleba a vína jsou tajemným závojem, pod nímž zakryt jest sám Kristus Pán s tělem i krví svou, s duší svou a se svým božstvím a člověčenstvím.

Církev sv. předpisuje, aby ku svátosti oltářní používáno bylo chleba pšeničného a vína přirozeného. Na sněmu Florentském v té věci bylo toto prohlášeno: „Třetí svátost jest svátost oltářní, jejíž živlem jest chléb pšeničný a víno z révy.“ Pšeničný chléb může býti buď nekvašený nebo kvašený, jakž církev na sněmích Lateránském a Tridentském ustanovila. V církvi naší užívá se chleba nekvašeného, kterýž z mouky a vody na ohni se peče

Že musí se použíti ku svátosti oltářní chleba pšeničného a nikoli chleba jiného neb žádného, potvrzuje Písmo sv. a ustavičné podání církve.

Z Písma sv. poznáváme, že Pán Ježíš při poslední večeři, když ustanovil nejsv. svátost oltářní, vzal do svých svatých rukou chléb. (Mat. 26, 26.) Tímto chlebem rozumí se jen chléb pšeničný, to jest, z pšeničných zrn, poněvadž židé o svátcích velkonočních nepožívali jiného chleba než pšeničného. Tento pšeničný chléb byl ku slavení beránka velikonočního předepsán a proto i apoštolové toliko chléb pšeničný na stůl připravili. Církev také vždy užívala a užívá ku proměňování při mši sv. jen chleba pšeničného, což všickni svatí otcové ve svých spisech dosvědčují.

Chléb tento má býti nekvašený, to jest z pšeničné mouky a vody učiněný. Církev sice dovoluje ku mši sv. použíti i chleba kvašeného, avšak učí, že přednost dána býti má chlebu nekvašenému. Řekové a nesjednocené církve východní užívají chleba kvašeného a církev katol. i těm Řekům, kteří do církve sv. se vrátili, dovolila, aby dle svého obyčeje užívali chleba kvašeného, přece však hlásá, že nekvašený chléb jest nejvhodnějším ku svátosti oltářní. Učení své odůvodňuje tímto: Svatí evangelistové zřejmě praví, že Pán Ježíš svátost oltářní ustanovil v den přesnic, ve kterýž židé používali jen chleba nekvašeného a v domě chleba kvašeného toho dne býti nesmělo. Z toho jest zjevno, že Pán Ježíš také použil přesného neb nekvašeného chleba k ustanovení svátosti oltářní. Nekvašený chléb také dokonaleji naznačuje čistotu, neporušenost a krásu těla Kristova a zároveň čistotu duše, s kterou třeba jest nejsv. svátost oltářní přijímati.

Kvas vždy znamenal něco hříšného a nečistého, proto také sv. Pavel nás napomíná: „A protož hodujme, ne v kvasu starém, ani v kvasu zlosti a nešlechetnosti, ale v přesnicích upřímnosti a pravdy.“ (I. Kor., 5, 8.)

Druhým živlem svátosti oltářní jest přirozené víno. Kristus Pán použil ku svátosti oltářní přirozeného vína, to jest, vína, které vytlačeno bylo z hroznů, což dosvědčují jeho slova, kteráž pravil po proměnění chleba a vína; pravilť k apoštolům: „Nebudu od této chvíle píti z tohoto plodu vinného kořene, až do onoho dne, když jej píti budu s vámi nový v království Otce mého.“ (Mat. 26, 29.)

Do vína při obětování nalévá kněz několik kapek vody, poněvadž totéž činil Pán Ježíš. Zároveň pak má nám to naznačiti, že při smrti Páně z boku jeho vyšla krev a voda. Sv. Augustin k tomu praví: „Velebné svátosti nesmí se obětovati pouhá voda, nýbrž víno vodou smíšené. Poněvadž i víno bylo v tajemství našeho vykoupení, neboť Pán Ježíš řekl: ‚Nebudu od této chvíle píti z tohoto plodu vinného točené . . .‘ i vodou smíšené. Ne proto, že se při večeři rozdávalo, nýbrž že se skrze vodu s krví vyšlou z boku jeho kopím otevřeného naznačuje víno — z pravého kmene těla jeho — s vodou vytlačené.“

Ačkoliv ve svátosti oltářní jest dvojí živel, způsoby chleba a vína, přece nejsou tu dvě svátosti, nýbrž toliko jedna svátost a jeden Kristus Pán. Svátost zajisté jest viditelné znamení neviditelné milosti, proto svátost závisí od viditelného znamení. A sv. oltářní jest pouze jeden nebeský pokrm, jenž jedno duchovní nasycení naznačuje a obsahuje. Jako pokrm a nápoj vlastně jsou jednou potravou, tak svátost oltářní, ačkoliv jest pod dvěma způsobami, přece jest jedním toliko duchovním pokrmem, jednou svátostí.

Třetím viditelným znamením svátosti oltářní jsou posvátná slova: „Toto jest tělo mé, tatoť jest krev má,“ jimiž Pán Ježíš chléb a víno proměnil v živé své tělo a ve svou živou krev.

Poněvadž každá svátost uskutečňuje se třemi věcmi, totiž: živlem neb viditelným úkonem, slovy úkon doprovázejícími a osobou, která úkon koná a slova pronáší, proto ku svátosti oltářní náležejí i posvátná slova, jimiž chléb a víno proměňuje se v tělo a krev Páně, jakž na sněmu Florentském bylo prohlášeno: „Způsob velebné svátosti jsou slova Spasitelova, jimiž se stává svátost tato. Konáť to kněz v osobě Krista mluvící, neboť mocí slov těchto proměňuje se podstata chleba v tělo Kristovo a podstata vína v krev.“ Kristus Pán při poslední večeři vzal do svých svatých rukou chléb a pravil nad ním: „Toto jest tělo mé,“ a potom vzav kalich

s vínem pravil nad ním: „Tento jest kalich mé krve nového a věčného zákona, tajemství víry, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.“ (Mat. 16, 26, 28.) Těmito slovy poručil Pán Ježíš apoštolům totéž činiti, to jest, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Slova tato jsou k uskutečnění svátosti oltářní nutna a církev sv. také od apoštolů vyučena byla, aby těmito slovy proměňovala chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista.

Proč Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní pod způsobami chleba a vína?

Již v starém zákoně tato svátost předobrazena byla zvláště obětí kněze Melchisedecha, jenž obětoval Bohu chléb a víno. Kristus Pán zvolil ku svátosti oltářní chléb a víno, aby předobrazy naplnil. Proto také Pán Ježíš nazývá se knězem podle řádu Melchisedechova. Zvláště však proto užil chleba a vína, poněvadž tyto pokrmy nejlépe naznačují duchovní pokrm, který ve svátosti oltářní přijímáme. Chléb a víno zajisté jsou nejobyčejnější stravou, jíž lidé k posilnění tělesnému užívají. Chléb jest každodenním naším pokrmem, který se nikdy nikomu nezmrzí, ale vždy s chutí bývá požíván. Chléb tento naznačuje nám, že vždy toužiti máme po chlebě nebeském a proto jako tělo své živíme chlebem obyčejným, tak duši svou živiti a posilovati máme tělem Páně Proč Pán Ježíš použil chleba ku svátosti oltářní, krásně vysvětluje sv. Alfons, jenž praví: „Aby nikdo z účastenství na hodech lásky vyloučen nebyl, zvolil Kristus Pán způsobu chleba. Kdyby se byl pod způsobou nějakého drahého a vzácného pokrmu a nápoje daroval, nebyli by chudí žádného podílu měli. Proto se tedy pod způsobami chleba skryl, jelikož chléb málo stojí, všude je k dostání a tudíž nikdo od častějšího požívání vyloučen není.“

2. Svátost oltářní uděluje duši naší neviditelnou milost.

Ve svátosti oltářní přítomen jest skutečně a podstatně Ježíš Kristus, jenž jest pramenem všeliké milosti a svatosti. A Pán Ježíš v této svátosti podává se nám za duchovní pokrm. Proto požíváním tohoto nebeského pokrmu duše nabývá mnohých milostí, jimiž bývá posvěcována a pro nebe živena.

Poněvadž svátost oltářní jest duchovním pokrmem, proto může jen duchovně živým prospívati. Abychom tudíž svátost oltářní hodně přijali, musíme býti očištěni od poskvrny hříchu a nalézati se ve stavu posvěcující milosti. Jsme-li duchovně živými, pak svátost oltářní netoliko tento duchovní život, milost posvěcující v srdci našem uchovává, nýbrž i rozmnožuje a nás Bohu milejšími činí. Mimo rozmnožení posvěcující milosti uděluje nám svátost oltářní zvláště tyto svátostné milosti:

a) Spojuje nás co nejúžeji s Kristem dle slov Spasitelových: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ (Jan 6, 57)

b) Seslabuje zlé náklonnosti a posiluje naši lásku k Bohu. Blah. Tomáš Kemp. praví: „Jestiť tato nejvyšší a nejdůstojnější svátost spasení duše i těla a lékařství proti všelikému neduhu duchovnímu, jelikož v něm hříchové zhojeni, zlé vášně ukroceny, pokušení přemožena anebo zmenšena bývají, a nadto jím větší milost vlita, začasto ctnost rozmnožena, víra upevněna, naděje posilněna a láska roznícena a rozhojněna bývá.“

c) Očišťuje od hříchů všedních a chrání ode hříchů smrtelných. Sv. František Sal. svátost oltářní vyhlašuje za mocný lék proti neduhům duchovním, ano i za ochranu proti smrtelnému hříchu, když praví: „Jako lidé v pozemském ráji postaveni, na těle umříti nemohli pro mocnost ovoce života, kteréž tam Bůh větípil, tak nelze pobožným lidem na duši umříti pro mocnost nejsvětější této obživující svátosti.“

d) Zhlazuje časné tresty za hříchy.

e) Je nám rukojemstvím slavného z mrtvýchvstání a věčné blaženosti. Církev na sněmu Nicejském prohlásila, že svátost oltářní jest nám zárukou budoucího slavného vzkříšení: „Drahé tělo Beránka Božího a krev přijímajíce, musíme pevně věřiti, že jest to pravdivá zástava našeho z mrtvýchvstání.“ A sv. Ignác Ant. učí, že svátost oltářní jest rukojemstvím věčné blaženosti, neboť dí: „Spojeni jste v jednom Ježíši Kristu . . . Jeden chléb lámajíce, jenžto jest lék nesmrtelnosti, prostředek, abychom nezemřeli, nýbrž žili na věky v Ježíši Kristu.“ Konečně sám Pán Ježíš slibuje nám touto svátostí život věčný, když praví: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný.“ (Jan 6, 55) (O těchto milostech obšírněji budeme rozjímati později.)

3. Konečně třetí část, která každé svátosti náleží, jest ustanovení od Ježíše Krista. Že Pán Ježíš svátost oltářní ustanovil, ještě dnes na cvičení uslyšíme.

Svátost oltářní má tedy všechny tři části, které ku každé svátosti náležejí, proto jest pravou svátostí nového zákona. Svátost tato jmenuje se „oltářní“.

575. Odkud pochází jméno svátost oltářní?

Jméno „svátost oltářní“ pochází odtud, že se tato svátost na oltáři koná a na něm ve svatostánku ukládá.

Při mši sv., která se koná na oltáři, proměňuje se při pozdvihování chléb a víno v tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista. A poněvadž jen při mši sv. proměnění toto státi se může, proto jen na oltáři může se nalézati pravá svátost oltářní. Po pozdvihování jest na oltáři pravé, skutečné a živé tělo Ježíše Krista, tam jest také pravá krev Ježíše Krista, která v živém těle proudila a kterouž Pán Ježíš na kříži za nás prolil. Pán Ježíš jest skutečně na oltáři po proměňování přítomen jako Bůh a člověk, nejen pod způsobami chleba a vína, kteréž kněz při mši sv. obětuje a přijímá, nýbrž i pod způsobami chleba v malých hostiích, které pro nemocné a věřící posvěcuje a ve svatostánku uchovává. Poněvadž tedy při mši sv. na oltáři stává se chléb a víno „svátostí", proto tato svátost nazývá se „svátost oltářní".

Jmenuje se „svátost oltářní" proto, poněvadž pro nemocné a věřící ustavičně se uchovává na oltáři ve svatostánku. Ačkoliv Kristus Pán jako Bůh jest všude přítomen a jako člověk na nebesích sídlí, přece ve své neskonalé lásce k lidem uvolil se také ustavičně přebývati mezi námi ve svátosti oltářní a tím naplňují se slova jeho: „Rozkoš má býti mezi syny lidskými." Hle! Pán Ježíš, náš Spasitel, naše láska, ustavičně mezi námi dlí jako Bůh a člověk a všechny nás k sobě zve: „Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím!" (Mat. 11, 28.)

Starozákonní svatostánek byl obrazem novozákonního svatostánku; neboť jako v arše přebýval zázračným způsobem Hospodin, tak ve svatostánku našem na oltáři ustavičně přebývá Ježíš Kristus, Syn Boží.

Svatostánek neb tabernakul nalézá se uprostřed na oltáři; jest to schránka ze dřeva nebo mramoru, anebo ze vzácného kovu, mající podobu malého domku anebo chrámku. V tomto svatostánku uchovává se svátost oltářní pro nemocné a ku sv. přijímání věřících ve větším kalichu, jenž nazývá se „ciborium", to jest, schránka neb nádoba, kalich pro nebeský pokrm svátosti oltářní. Ciborium bývá zastřeno bílým a zlatem vyšívaným pláštíkem, na znamení, že Ježíš Kristus ve svátosti oltářní zázračně a tajuplně zakryt jest způsobami chleba a vína. Svátost oltářní a sice pod způsobou velké hostie uchovává se v monstranci, to jest, vzácné posvátné nádobě, mající podobu slunce s paprsky. Uprostřed za sklem jest kulatý prostor, v němž nalézá se zlatá „lunula", to jest, dutý kroužek, mající podobu části měsíce. Do této lunuly klade se sv. velká hostie a o svátcích anebo v neděli uděluje se svátostí oltářní v monstranci takto uložené sv. požehnání. V této monstranci vystavuje se také svátost oltářní o pobožnostech, na Boží hrob a s ní se koná průvod o vzkříšení a o Božím Těle.

Na důkaz víry v ustavičnou přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní hoří před svatostánkem ustavičně světlo, kteréž proto „věčným světlem“ sluje. Proto také věřící, přicházejíce do chrámu Páně, obnažují hlavy své, hluboko se klaní před hlavním oltářem, bijí se v prsa, vyznávajíce tím víru v přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní.

Poněvadž Pán Ježíš, jenž ve svátosti oltářní jest přítomen, jest nejsvětější, proto svátost oltářní také sluje „nejsvětější svátost“.

576. *Proč se jmenuje svátost oltářní „nejsvětější?“*

Svátost oltářní jmenuje se „nejsvětější“ svátost, protože netoliko jako všecky ostatní svátosti člověka posvěcuje, nýbrž samého Ježíše Krista, původce veškeré svatosti, v sobě obsahuje.

Všechny svátosti jsou svaté, poněvadž svatou věc znamenají, jsou viditelným znamením neviditelné milosti; avšak svátost oltářní sluje „nejsvětější“, poněvadž nejen nás posvěcuje, nýbrž obsahuje samého Ježíše Krista, jenž jest původcem a pramenem všeliké svatosti. Ve svátosti oltářní přítomen jest Ježíš Kristus živý a touto svou přítomností přímo posvěcuje duši naši.

Avšak zbožní ctitelé této svátosti pro její vznešenost a velikost nespokojili se s jedním jménem, jímž by svátost oltářní nazývali, nýbrž připojili jí ještě mnohá krásná jména, která také naznačují účel a význam této svátosti.

Tak svátost oltářní nazýváme „chlebem andělským“. Nazývá se tak proto, ne že by andělé v nebi tento duchovní pokrm požívali, nýbrž proto tím jménem se nazývá, že jen ten člověk může tuto svátost hodně přijímati, jenž jest tak čistým a svatým jako andělé v nebi. Jmenuje se „pokrmem nebeským a mannou nebeskou.“ Jako manna, kterouž Hospodin israelity na poušti živil, padala s nebe a byla chlebem zázračným, tak svátost oltářní jest nám s nebe daný pokrm s tím však rozdílem, že manna neobsahovala Boha a padati přestala, kdežto tato svátost oltářní obsahuje živého Ježíše Krista, jenž do skonání světa v této svátosti uvoliti se ráčil přebývati a duším lidským za duchovní pokrm se podávati.

Svátost oltářní nazývá se také „Boží tělo,“ poněvadž pod způsobami chleba a vína přítomno jest pravé a živé tělo Ježíše Krista, jenž jest pravý Bůh a pravý člověk.

Dále sluje „svátostí pokoje a lásky,“ poněvadž v ní Pán Ježíš jest nám zárukou usmíření s Bohem a spolu i pohnutkou

ku svornému a laskavému s bližním obcování. Svátost oltářní jmenuje se „eucharistie“ (dobrý dar díkůčinění), poněvadž Kristus Pán jest dárcem všeliké milosti. Díkůčiněním sluje, poněvadž Kristu Pánu povinni jsme díky vzdávati za všechny milosti, jichž nám v této svátosti uděluje.

Jmenuje se „sv. hostie,“ to jest oběť, poněvadž Pán Ježíš v této svátosti ustavičně se za nás obětuje svému nebeskému Otci. Dále sluje „Beránkem Božím,“ poněvadž velkonoční beránek předobrazoval Ježíše Krista, jenž za naše hříchy, jako tichý beránek na kříži se obětoval a svátostí oltářní tuto svou oběť ustavičně připomíná a obnovuje.

Sv. Pavel nazývá svátost oltářní „účastenství těla Páně a účastenství krve Kristovy“ (I. Kor. 10, 26), neboť tato svátost s Kristem nás spojuje a jeho tělo i jeho božství účastnými činí, nás vespolek v témž Kristu smiřuje a sjednocuje a jako jedno tělo dohromady pojí. (sv. Jan Damas.)

Svátost oltářní nazývá se „večeří neb stolem Páně“, poněvadž Pán Ježíš tuto svátost ustanovil při poslední své večeři a poněvadž k těmto hodům nebeským, ku stolu svému ustavičně nás zve a nejsvětější pokrm — své tělo a svou krev — nám předkládá. Sv. Justin proto dí: „My nazýváme chléb ten večeří Páně. Nikdo, jenž pravdám učení našeho nevěří, a k odpuštění hříchů obmyt (pokřtěn) není, a podle předpisů Pána Ježíše nežije: z této přesvaté večeře požívati nesmí.“ Konečně svátost oltářní nazývá se „pokrmem na cestu do věčnosti,“ neboť nebeský tento pokrm posiluje nás na této pouti pozemské, abychom dosáhli věčné blaženosti.

Z těchto jmen, jimiž svatí a zbožní učitelové církevní svátost oltářní pojmenovali, poznáváme, že nebeský tento chléb, který přijímáme, není obyčejným chlebem, nýbrž že jest to pokrm nejvznešenější, živé tělo a živá krev Ježíše Krista, jež se nám zakryto pod způsobami chleba a vína za duchovní pokrm podává. Katol. církev od dob apoštolských tuto pravdu vždy hlásala a věřila, že totiž ve svátosti oltářní přítomen jest živý Kristus Pán se svým božstvím i člověčenstvím, týž Pán Ježíš, jenž s oslaveným tělem vstal z hrobu a sedí na pravici Boží. Že toto učení katol. církve jest pravé, potvrzuje písmo sv., které nám vypravuje, že Pán Ježíš tuto svátost oltářní za duchovní pokrm nám slíbil a při poslední večeři skutečně ustanovil a k požívání do skonání světa zanechal.

O přislíbení nejsvětější svátosti oltářní.

Pán Ježíš asi rok před svou smrtí slíbil zástupům v městě Kafarnaum, že dá nám tělo a krev svou za pokrm ku spasení

věčnému. Přislíbení toto stalo se jednoho dne o svátcích velkonočních, když Pán Ježíš zázračně byl nasytil 5 tisíc lidí pěti chleby a dvěma rybičkami. O tomto zázračném nasycení pěti chleby a o přislíbení svátosti oltářní vypravuje nám sv. Jan ve sv. evangeliu v hlavě VI.

Jednoho dne v době svátků velkonočních odešel Pán Ježíš k moři Tiberiadskému a za ním přišel velký zástup lidu. Pán Ježíš s učedníky svými posadil se na horu a vyučoval zástupy. Vida pak tolik tisíc lidí, kteří z daleka k němu přišli, že nemají pokrmu a hladem jsou souženi, řekl k Filipovi: „Odkud nakoupíme chlebů, aby pojedli tito?“ To pak řekl jemu chtěje ho zkoušeti, neboť věděl, kterak zástupy nasytí. „Ani za dvě stě peněz, pravil Filip, nestačí jim chlebů. Ondřej pak řekl: „Jest tu jeden pacholík, který má pět chlebů a dvě ryby; ale což jest to mezi tak mnohé?“ Pán Ježíš pravil, že dosti jest toho chleba. I poručil, aby se lid k jídlu posadil. Potom požehnal chleby a ryby a rozdával sedícím, jak mnoho chtěli: Když se všickni nasytili, řekl učedníkům svým: „Seberte drobty, kteréž pozůstaly, ať nezhynou.“ Tedy sebrali a naplnili dvanácte košů drobtů z pěti chlebů ječných, jež pozůstaly po těch, kteří byli jedli. Tedy lidé, když byli uzřeli div, kterýž byl učinil Ježíš, pravili: Tentoť jest jistě prorok, kterýž má přijíti na svět. Tedy Ježíš, když poznal, že by chtěli přijíti, aby jej chytili a učinili jej králem, ušel opět na horu sám jediný. Když pak byl večer, vstoupil s učedníky svými na lodičku a přeplavil se přes moře do města Kafarnaum.

Ráno lidé hledali Ježíše a uslyševše, že by byl v Kafarnaum, přišli tam za ním. Pán Ježíš uzřev zástup poznal, že ho hledají pro ono zázračné nasycení a proto pravil k nim: „Hledáte mne, ne proto, že jste divy viděli, ale že jste jedli z chlebů a nasyceni jste. Nepečujte o chléb, kterýž hyne, ale který zůstává k životu věčnému.“ Aby upozornil židy, že chléb, který nyní chce slíbiti, není ani chlebem obyčejným ani mannou, kterou Hospodin israelity na poušti živil, pravil k nim dále: „Ne Mojžíš dal vám chléb s nebe, ale Otec můj dává vám chléb s nebe pravý. Neboť chléb Boží jest, který s nebe sstoupil a dává život světu.“ Tímto chlebem mínil Pán Ježíš sebe, neboť on jest to, jenž s nebe sestoupil. Poněvadž židé stále na mysli měli chléb tělesný a domnívali se, že bude vzácnější než manna, proto pravili: „Pane, dávej nám vždycky chléb ten.“ Nyní Pán Ježíš zřetelně jim vyložil, jaký chléb lidem dáti chce. Pravilť: „Já jsem chléb živý, jenž s nebe sstoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky; a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa.“

Tím zřetelně praví, že míní totéž nejsvětější tělo své, kteréž na vykoupení světa na kříži obětoval a toto tělo slibuje ve způsobě chleba dáti za pokrm k životu věčnému v nejsvětější svátosti oltářní.

Židé dobře porozuměli, že Pán Ježíš slibuje jim své tělo za pokrm, a proto reptali řkouce: „Kterak tento může nám dáti tělo své k jedění? Tvrdá jest tato řeč, kdož ji může slyšeti?“

Židé hádali se mezi sebou. Někteří se domnívali, že mají jísti mrtvé tělo Ježíšovo, jiní zase pravili, že Pán Ježíš myslí to jen v podobenství, jiní pak se mu posmívali. Pán Ježíš nevysvětloval jim, jak to bude s tím požíváním jeho těla, žádal však od nich víry. Židé hlavní věc pochopili, že totiž mají požívati tělo Syna člověka, nemohli však pochopiti, jak to bude možno. Než Pán Ježíš ničeho dále nevysvětloval, ale s důrazem pravil dále: „Amen, amen, pravím vám: nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný: a já ho vzkřísím v den nejposlednější. Tělo mé pravdivě je pokrm a krev má pravdivě jest nápoj.“ Slova Páně jsou tak jasná a určitá, že nelze o smyslu jejich pochybovati. Kdo přece pochybuje a jinak slova jeho vykládá, podobá se těm židům, kteří Ježíši neuvěřili a od něho odešli.

Avšak nejen židé neuvěřili slovům Ježíšovým, nýbrž i mnozí z učedníků jeho. Tito uslyševše tuto řeč jeho pravili: „Tvrdá jest tato řeč, i kdož ji může slyšeti?“ Pán Ježíš nehněvá se ani na židy ani na učedníky své, nýbrž snaží se je přesvědčiti a k věření pohnouti a proto dále praví k nim: „To-li vás pohoršuje? Což pak, až uzříte Syna člověka, an vstupuje, kde prve byl (to jest na nebesa)?“ Slovy těmi Pán Ježíš chtěl říci: Tomu, co nyní pravím, nechcete věřiti, ale co teprve řeknete, až vstanu z mrtvých a vstoupím na nebesa? To všechno se stane a bude to zajisté veliký div! Nuže! budu-li moci vlastní silou vstáti z hrobu, proč bych nemohl dáti své tělo za pokrm? — Lépe zajisté nebylo třeba židy přesvědčovati o pravdě slov Páně, zvláště když nejednou svědky byli mnohých divů Ježíšových.

Aby však židé nemyslili, že mají jísti jeho tělo a píti jeho krev jako maso z nějakého zabitého těla, tedy pravil jim: „Duch jest, který obživuje, tělo nic neprospívá.“ Slovy těmi vyložil Pán Ježíš židům, že nemíní nám dáti tělo své za pokrm tělesný nýbrž za pokrm duchovní, pokrm pro duši, pokrm živý a život požívajícím dávající. Sv. Augustin slova Páně vysvětluje a praví, že nemáme chystati si žaludek a zuby, ale abychom věřili

a připomínali si památku umučení Páně. Samo zajisté požívání svátosti ničeho neprospívá, nečiníme li to duchovně s vírou a láskou. Pán Ježíš nesliboval tedy za pokrm duchovní mrtvé své maso a mrtvou krev, nýbrž oslavené živé své tělo s božstvím spojené a tajemným způsobem zakryté pod způsobem chleba.

Ačkoliv Pán Ježíš židům zřetelně vysvětlil požívání jeho těla a krve, přece neuvěřili a odešli od něho a s nimi odešli i mnozí učedníci, kteří dříve v něho byli uvěřili. Pán Ježíš to předvídal a proto pravil: „Ale jsou někteří z vás, kteří nevěří.“ Od toho času mnozí z učedníků jeho odešli a již s ním nechodili. Všickni ho opustili, pouze 12 apoštolů, kteří Pánu svému věřili, zůstali u něho. Nyní Pán Ježíš obrátiv se k nim, zkoušel víru jejich řka: „Zda-li i vy chcete odejíti?“ I odpověděl mu Simon Petr jménem všech: „Pane, ku komu půjdeme? slova života věčného ty máš. A my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus, Syn Boží;“ to jest, my věříme tobě, neboť ty jsi pravý Bůh. Ačkoliv sv. apoštolové také nepochopili, kterým způsobem dá jim Pán Ježíš tělo své k požívání, přece o pravdě jeho slov nepochybovali, nýbrž pevně jemu věřili a zůstali mu věrnými. A co Pán Ježíš přisliboval, to splnil při poslední večeři, o čemž rozjímati budeme na příštím cvičení.

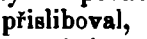

55. CVIČENÍ.

O ustanovení nejsv. svátosti oltářní.

Posledně rozjímali jsme o přislíbení nejsvětější svátosti oltářní. Co Pán Ježíš rok před svým utrpením a svou smrtí v Kafarnaum sliboval, to splnil při poslední večeři, kterou se svými apoštoly naposledy slavil před svou smrtí.

577. *Kdy ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?*“

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní večer před svým utrpením při poslední večeři, když se svými apoštoly jedl beránka velkonočního.

Pán Ježíš po všechny tři léta apoštolům projevoval upřímnou a vpravdě přátelskou lásku svou, avšak největší důkaz lásky své chtěl jim a nám všem podati právě toho dne, ve kterém za nás vydán býti měl na smrt.

Dříve tedy než se za nás na kříži obětoval, než se rozloučil se svými učedníky, zanechal nám památku neskonalé lásky své ustanovením nejsv. svátosti oltářní, kteráž do skonání světa hlásá jeho dobrotu, moudrost a všemohoucnost. Pán Ježíš nechtěl navždy od nás odejíti, nýbrž toužil s námi ustavičně přebývati a proto když nemohl po svém z mrtvých vstání viditelně vždy na zemi dlíti, ustanovil sv. oltářní, aby aspoň neviditelně zakryt pod způsobami chleba a vína mezi námi jako člověk dlel a své tělo i s božstvím svým duším našim za pokrm dával.

Že Pán Ježíš právě toho večera, ve kterém měl býti od Jidáše zrazen, od vojáků zajat a od Kaifáše a židovské velerady k smrti odsouzen, ustanovil svátost oltářní a novozákonní oběť, jest velikého významu.

Proč Pán Ježíš na zelený čtvrtek ustanovil nejsv. svátost oltářní?

Podle zákona Mojžíšova musili židé u večer před svátky velkonočními zabíjeti beránka a v každé rodině upečeného požívati. Tento beránek velkonoční ustanoven byl na památku zázračného vysvobození israelitů z otroctví egyptského. V II. knize Mojžíšově čteme totiž, že když král Farao nechtěl israelitů propustiti ze země, oznámil mu Mojžíš jménem Božím: „Pomře všecko prvorozené, u synů israelských ani pes nezaskučí.“ Až se to stane, budeš ty i lid snažně prositi: „vyjděte“. Když pak nastal večer, ve kterém měli pomříti všickni prvorození v Egyptě, poručil Mojžíš židům, aby toho dne zabili v každé rodině beránka bez poskvrny, jednoročního a aby krví jeho pomazali veřejí na znamení, že v tom domě bydlí rodina israelská. Pečeného beránka měli jísti s přesnými chleby, bez kvasu a soli připravené a hořké zeleniny (polní salát). Beránka měli jísti o půlnoci pospěšně a na cestu úplně připraveni — podpásáni a s holí v ruce. Den ten nazván byl Fáse (pascha) přejíti Hospodinovo, neboť anděl z rozkazu Božího přecházel veškeru zemi egyptskou a vykonával nad ní trest Boží. A té noci vyšli israelité ze země, vedeni jsouce Hospodinem.

Židé osvobození toto a vyjití z Egypta do zaslíbené země každoročně oslavovali svátky velkonočními. V předvečer svátků těch koupila si každá rodina beránka, kterého dala si v předsíni chrámové zabíti a večer pak celého upekli a jedli Byla-li rodina málo četná, přibrala si ještě jednu rodinu, neboť beránek musil býti požit

Beránek velkonoční byl předobrazem Beránka Božího, Ježíše Krista a jeho oběti na kříži. Beránek velkonoční musil býti bez poskvrny, bez vady a tělesné chyby. A Pán Ježíš zajisté jest tím

neposkvrněným Beránkem Božím, na němž poskvrny není. Beránku velkonočnímu nesměly býti zlomeny kosti, Pánu Ježíši také nelámali kostí, když na kříži za hříchy naše se obětoval. Beránek velkonoční určen byl k oběti a Pán Ježíš jest tím Beránkem Božím, jenž za hříchy pokolení lidského byl obětován. Krev beránka velkonočního uchránila israelity od časné smrti, krev pak Beránka Božího chrání nás před smrtí věčnou, vysvobozuje nás z moci ďáblovy a uvádí nás do věčného života.

Požívání beránka velkonočního bylo obrazem sv. přijímání. Neboť jako židé musili jísti beránka velkonočního, tak Pán Ježíš přikázal nám, abychom často požívali jeho tělo a krev ve svátosti oltářní. Židé jedli beránka s hořkým salátem, my pak máme přistupovati k stolu Páně s lítostí a pokáním. Židé požívali beránka, aby posilnili se na cestu do země zaslíbené, nás pak Beránek Boží ve svátosti oltářní posilňuje na cestu do života věčného.

Pán Ježíš po všecka leta svého pobytu na zemi vždy slavil velkonoční svátky a také požíval beránka velkonočního. A nyní před svou smrtí naposledy jedl tohoto beránka se svými apoštoly a naposledy také slavil velkonoční svátky. Proto ta večeře jeho nazývá se „poslední večeře Páně.“ Jmenuje se „poslední večeře Páně“ také proto, poněvadž starozákonní večeře přestala a nastala v novém zákoně nová večeře, neboť pojídán býti měl pravý Beránek Boží, jenž beránkem starozákonním byl předobrazen.

Když Pán Ježíš viděl, že hodina jeho přišla, aby za hříchy lidstva byl obětován na usmíření Otce svého nebeského, a když naplnilo se všechno, co bylo o něm předpověděno a předobrazeno, slavil poslední svou večeři a po této večeři ustanovil svátost oltářní a nejdražší oběť mše svaté, kteráž jest ustavičnou památkou krvavé jeho oběti na kříži.

Pán Ježíš svátost oltářní ustanovil na Zelený čtvrtek. Svátky velkonoční toho roku připadly na pátek, proto ve čtvrtek večer zabíjen byl beránek velkonoční a požíván téhož večera. Čtvrtek onen jest v církvi Kristově dnem velepamátným. Jest to první nejdůležitější den ve svatém týdnu. Jmenuje se „zelený čtvrtek“, poněvadž v prvotní církvi veřejní kajícníci uváděni byli opět do církve a slavným způsobem přijímali tělo Páně. Na důkaz radosti nad obrácením a polepšením veřejných hříšníků ozdobovali křesťané chrám i příbytky zelenými ratolestmi. Čtvrtek ten nazývá se „zeleným“ též proto, poněvadž první křesťané přísně se postili a toliko zelenin požívali.

Na zelený čtvrtek slavíme památku ustanovení nejsv. svátosti oltářní a mše svaté. Toho dne koná se v chrámu Páně slavná mše sv. v rouchu barvy bílé na znamení radosti, že Pán Ježíš v ten

den svátost oltářní ustanovil. V každém farním chrámu Páně slouží se jen jedna mše sv., jež nám připomíná poslední večeři Páně. Při Gloria zvoní se všemi zvony, které potom až do soboty umlkají; neboť také oněměla u lidu všecka chvála Pána Ježíše, když byl jat na hoře Olivetské. Při mši sv. posvěcuje kněz tři sv. hostie, z těch jednu přijímá a ostatní uschovává do kalichu. Po kněžském přijímání přijímají tělo Páně pod způsobou chleba ostatní kněží a věřící. To nám připomíná poslední večeři Páně, při kteréž Pán Ježíš proměnil chléb a víno v tělo a krev svou, lámal způsoby chleba a dával sv. apoštolům.

V biskupském chrámu světí biskup svaté oleje nemocných a křtěnců a sv. křižmo. Po mši sv. umývá 12 starcům nohy na památku toho, že i Pán Ježíš při poslední večeři umýval nohy apoštolům.

Po mši sv. přenáší kněz velebnou svátost a dvě posvěcené sv. hostie z hlavního oltáře k postrannímu oltáři, v němž v tabernakulu se uschovají. Velebná svátost ukrývá se na jiném místě a tabernakul na hlavním oltáři zůstane otevřen na znamení, že Pán Ježíš také nebyl tam, kde jindy býval, nýbrž byl zajat a zavřen v žaláři.

Konečně oltáře se odhalují a omývají ratolestmi na květnou neděli posvěcenými. To nám připomíná, jak Pána Ježíše svlékali s jeho šatu; proto modlí se kněz žalm 21.: „Rozdělili sobě roucha má a o oděv můj metali los.“

578. *„Kterak Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní?“*

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní takto:

1. Vzal chléb, požehnal jej a pravil nad ním: „Totoť jest tělo mé“;

2. podobně vzal i kalich s vínem, požehnal jej a pravil nad ním: „Tatoť jest krev má nového zákona“;

3. obojí dal požívati apoštolům svým;

4. poručil: „To čiňte na mou památku!“ (Mat. 26, 28. Mar. 14, 22, 24; Luk. 22, 19, 20.)

Přiblížily se poslední svátky velkonoční, které měl Pán Ježíš podle ustanovení Otce nebeského naposledy na zemi slaviti. Apoštolové ve čtvrtek ráno tázali se Pána Ježíše: „Kde chceš, abychom tobě připravili beránka?“ Petrovi a Janovi svěřuje Pán Ježíš připravení večeře a posílá je do města, kdež najdou připravené večeřadlo. Apoštolové připravili beránka, dali

jej v chrámě zabiti a upekli jej. Přichystali chléb, víno, zeleninu, vodu, nádoby a prostěradla. Když vyšla první hvězda, shromáždili se všickni apoštolové s Pánem Ježíšem v tom večeřadle. Ostatní přátelé Ježíšovi a Matka Páně, jak Kateřina Emerichová ve svém zjevení vypravuje, shromáždili se v ostatních vedlejších místnostech, aby také slavili beránka velkonočního. — Pán Ježíš a apoštolové posadili se za stůl. Než počala večeře, promluvil Pán Ježíš k apoštolům dojemnou řeč: „S toužebností žádal jsem tohoto beránka jísti s vámi, prve než trpěti budu. Neboť pravím vám, že již více nebudu ho jísti, až se naplní v království Božím.“ (Luk. 22, 15, 16.) Jakoby Pán Ježíš říci chtěl: Toužil jsem po tomto okamžiku, abych dokonal dílo své vykupitelské, pro kteréž jsem na tento svět přišel. Naposledy budu s vámi jísti tohoto beránka, kterýž předobrazuje mé utrpení a mou smrt a potom nastane skutečná má oběť, abych trpěl sám. Už více nebudu beránka s vámi jísti, ale odloučen budu od vás, dokud neumru za hříchy světa. Pán Ježíš předpovídá své slavné z mrtvých vstání a že zase bude v království Božím, to jest, v církvi s nimi večeřeti. Slova tato vztahují se na sv. přijímání, ve kterém věřící požívati budou nejsvětějšího Beránka Božího, jenž velkonočním beránkem byl předobrazen.

Když pojedli beránka, umýval Pán Ježíš apoštolům nohy na znamení, že s čistým srdcem připraviti se máme ku sv. přijímání. Proto Pán Ježíš apoštolům pravil: „Nyní čisti jste, ale ne všickni.“ Mínil Jidáše, který v srdci choval černou zradu.

Na to Pán Ježíš opět posadil se za stůl a vzal do svých svatých rukou chléb. Chléb ten byl nekvašený, pšeničný, tenký, křehký a proto lehko se mohl lámati na části.

Pán Ježíš slavně připravoval se k tomu, co nyní konati chtěl: Béře chléb do rukou svých, pozdvihuje oči k nebi, modlí se, díky činí a žehná chléb. Apoštolové se sv. bázní patří na Pána svého a poznávají, že díti se bude něco velikého a svatého. „Vezměte a jezte“, praví Pán Ježíš, avšak nepodává ještě apoštolům zázračného pokrmu toho, nýbrž teprve jim oznamuje, že nebéře ho pro sebe, nýbrž pro ně. Potom praví nad chlebem: „Totoť jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude.“ Slovy: „které za vás vydáno bude,“ naznačuje Pán Ježíš, že toto tělo jest pravé, skutečné a živé tělo jeho, které na kříži za nás vydal a za pokrm duchovní ustanovil.

Potom vzal Pán Ježíš do svých svatých rukou kalich s vínem, opět díky činil a podával apoštolům, řka: „Pijte z toho všickni: neboť toto jest krev má nového zákona, která za vás a za mnohé jiné vylita bude na od-

puštění hříchů.“ Jako krev Páně na kříži prolita byla na odpuštění hříchů, tak i nekrvavá oběť, mše svatá, při níž proměňuje se chléb a víno v pravé tělo a pravou krev Pána našeho Ježíše Krista, přivlastňuje nám ony milosti, jichž nám Pán Ježíš smrtí svou na kříži zasloužil.

Pán Ježíš pravil nad kalichem: „Tatoť jest krev má nového zákona“ na znamení, že touto krví svou ustanovuje nový zákon, novou úmluvu a že starý zákon přestává. Když Hospodin israelity vyvedl z Egypta, dal jim na hoře Sinai desatero a učinil s nimi smlouvu. Mojžíš na utvrzení smlouvy té obětoval pokojná zvířata (telata) a obětní krví pokropil lid, řka: „Tato jest krev úmluvy, kterouž učinil Hospodin s vámi o všech řečích těchto.“ (II. Mojž. 24, 8) Obětní krev, kterouž Mojžíš pokropil lid, byla tedy pečetí a úmluvou starého zákona, kterýž trval do poslední veřeře Páně. Aby apoštolové věděli, že starý zákon přestal a nový nastává, proto Pán Ježíš pravil nad kalichem: „tatoť jest krev má nového zákona“. Nový tento zákon a novou smlouvu utvrzuje a spečeťuje Pán Ježíš krví svou.

Když apoštolové přijali tělo a krev Páně, řekl jim Pán Ježíš: „To čiňte na mou památku“ (Mat. 26, 26, 28), to jest, sv. apoštolové měli totéž činiti, měli po odchodu Páně na nebesa proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista na památku této poslední večeře a na památku smrti jeho.

579. *„Co způsobil Pán Ježíš slovy: ‚Totoť jest tělo mé‘, ‚Tatoť jest krev má‘?“*

Slovy: „Totoť jest tělo mé,“ „Tatoť jest krev má“ proměnil Pán Ježíš chléb ve své nejsvětější tělo a víno ve svou nejsvětější krev, ale tak, že způsoby chleba a vína zůstaly nezměněny.

Když Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil svátost oltářní, vzal do svých rukou chléb a kalich s vínem a proměnil chléb ve své nejsvětější tělo a víno ve svou nejsvětější krev. V tom okamžiku, když nad chlebem a vínem pronesl slova: „Totoť jest tělo mé, totoť jest krev má,“ chléb a víno nebyly tu více chlebem a vínem, nýbrž pouze zůstaly způsoby chleba a vína, to jest, podoba, barva a chuť chleba a vína. Pod způsobami chleba a vína přítomno bylo živé tělo a živá krev Ježíše Krista, podstata chleba a vína proměněna byla v podstatu těla a krve Páně. Jako na počátku světa Bůh řekl: „Buď světlo“ a hned učiněno bylo, tak při poslední večeři Pán Ježíš všemohoucím slovem svým: „Totoť jest tělo mé

totoť jest krev má", proměnil chléb a víno v tělo a krev svou. Pán Ježíš zajisté jest všemohoucím Bohem a proto mohl-li jako Stvořitel celý svět z ničeho stvořiti, mohl i chléb a víno proměniti ve své tělo a krev svou. Sv. Ambrož proto dí: „Bylo-li slovo Pána Ježíše tak mocné, že to, co nebylo, býti počalo: kterak by nemělo dosti mocné býti to, což již bylo, proměniti v něco jiného? Nebesa nebyla, moře nebylo, země nebyla. Avšak slyš, co pravíno: „Onť řekl, a učiněna jsou; přikázal, a stvořena jsou." (Žalm 148.) Abych tedy odpověděl tobě, před posvěcením nebylo tělo Kristovo; po posvěcení ale pravím tobě, že již jest tělo Kristovo. On řekl, a stalo se; přikázal, a učiněno jest." A sv. Cyrill Alex. praví: „Mohl-li Kristus Pán v Kání Galilejské proměniti vodu ve víno, nebylo by věrohodno, že proměnil víno a krev svou?"

Pán Ježíš tedy všemohoucností svou proměnil celou podstatu chleba a vína v podstatu těla a krve své, tak že zůstaly jen způsoby chleba a vína. Když podával apoštolům první sv. přijímání, viděli sice chléb a víno, poznávali chuť a vůni chleba a vína, avšak již to nebyl chléb a víno, nýbrž pravé a živé tělo a krev Ježíše Krista, jenom zůstalo to, co na chlebě a víně poznáváme. Způsoby chleba a vína ve svátosti oltářní zůstávají, poněvadž při proměňování jedné věci v druhou věc něco vždy zůstává. Sv. Tomáš Aqu. praví, že po proměňování musí něco zůstati, aby pravdivým bylo, co praveno: „Totoť jest tělo mé," neboť tato slova, jimiž Pán Ježíš proměnil chléb a víno, naznačují věc, která proměněna byla. Poněvadž po proměnění podstata chleba přestává, musí zůstati to, co má podobu, barvu, vůni a chuť chleba a vína. Tajemství toto, proměnění totiž chleba a vína v tělo a krev Ježíše Krista, nazývá se „předpodstatnění", poněvadž podstata chleba a vína, to jest, to co chléb chlebem a víno vínem činí, proměňuje se v podstatu těla a krve Ježíše Krista.

Zázračné a tajuplné toto proměňování chleba a vína v tělo a krev Ježíše Krista nesmíme si představovati tak, jakoby snad s chlebem a vínem tělo a krev Páně se spojily jako na př. božství Ježíšovo s člověčenstvím jest spojeno. Ani není tělo Kristovo ve svátosti oltářní přítomno tím způsobem, že by s chlebem bylo smícháno anebo chléb a víno pronikalo. Kristus Pán ve svátosti oltářní není přítomen ani ve chlebě, ani s chlebem a vínem, ani pod chlebem a vínem, nýbrž toliko pod způsobami chleba a vína, poněvadž proměňováním celá podstata chleba a vína proměňuje se v podstatu těla a krve Páně.

Pravdu učení tohoto poznáváme ze slov, jimiž Pán Ježíš svátost oltářní ustanovil. Neboť Kristus Pán neřekl nad chlebem: v tomto chlebě, pod tímto chlebem jest mé tělo, ani

neřekl „to bude mé tělo nebo tento chléb znamená mé tělo, nýbrž jasně a určitě pravil nad chlebem a vínem: „Totoť," to jest, tento chléb, který v rukou držím, „jest tělo mé" a „Tento kalich jest krev má". Z jedné podstaty učiněna byla podstata jiná a zůstalo jen to, co na chlebě a víně smysly poznáváme totiž: podoba, barva, chuť a vůně chleba a vína. Slova Kristova musíme bráti doslovně. Není tudíž dovoleno je jinak vykládati anebo převraceti. Kdo tak přece činí, dopouští se urážky a rouhání a kacířství.

Církev sv. vždy učila, že slova Kristova bráti musíme doslovně a proto, aby se předešlo všem bludným výkladům, prohlásila na sněmích Nicejském II., Lateránském IV. a Florentském, že Pán Ježíš slovy: „Totoť jest tělo mé," „Totoť jest krev má," proměnil chléb a víno v tělo a krev svou, takže jen způsoby chleba a vína zůstaly Na sněmu pak Tridentském proti reformatorům 16 století, kteří bludně učili o svátosti oltářní, prohlásila toto: „Tvrdil-li by kdo, že v nejsvětější svátosti oltářní zůstává podstata chleba a vína spolu s tělem a krví Pána našeho Ježíše Krista, budiž z církve vyloučen." (Frid. 13, 2)

Také církevní učitelové učí, že slovům Páně: „Totoť jest tělo mé", Totoť jest krev má", rozuměti musíme doslovně, to jest, že jimi proměnil chléb a víno v tělo a krev svou. Tak sv. Cyrill Jer. praví: „Duše vaše raduj se proto v Pánu, že to, co očím našim chlebem zdá se býti a jako chléb chutná, ne chléb, nýbrž tělo Ježíše Krista jest; a že to, co očím našim víno se býti zdá a jako pouhé víno chutná, ne víno, ale krev jest Ježíše Krista." A sv. Augustin praví: „Chléb, kterýž na oltáři spatřujete a kterýž je slovem Božím posvěcen, jest tělo Kristovo; onen kalich, anebo spíše co v sobě kalich obsahuje, jest krev Kristova."

Nazýváme-li v církevní mluvě svátost oltářní „chlebem", tím nechceme říci, že by ve svátosti oltářní chléb zůstal, nýbrž slovem tím naznačujeme, že před proměňováním byl na oltáři chléb a pak že svátost oltářní jest duchovním pokrmem duší lidských, jako chléb obyčejný jest pokrmem těla. Proto když čteme v písmě sv., že první křesťané scházeli se ku „lámání chleba", vyrozumívá se tím, že přistupovali ku sv. přijímání, to jest, že požívali pod způsobami chleba tělo a krev Páně, což také sv. Pavel zřetelně praví, když píše: „Chléb, kterýž lámeme, zdali není účastenství těla Páně?" (I. kor. 10, 16.)

Pravíme, že ve svátosti oltářní přítomno jest živé tělo a živá krev Pána našeho Ježíše Krista pod způsobami chleba a vína.

580. *„Co rozumíme způsobami chleba a vína?“*

Způsobami chleba a vína rozumíme to, co na chlebě a víně smysly poznáváme, na příklad: zevnější podobu, barvu, chuť, vůni chleba a vína.

To, co po proměňování podstaty chleba a vína v podstatu těla a krve Páně ve svátosti oltářní zůstává, nazýváme „způsobami chleba a vína.“ Každá věc skládá se z nějaké hmoty a má nějakou podobu a jisté vlastnosti, po nichž se poznává. Jakou jest nějaká věc, poznáváme svými smysly: zrakem, sluchem, čichem, hmatem a chutí. Proto „způsobami chleba a vína“ nazýváme všechno to, co svými smysly na chlebě a víně poznáváme. Očima vidíme podobu a barvu chleba a vína, chutí a čichem poznáváme chléb a víno. Jen tyto způsoby zůstávají ve svátosti oltářní, avšak sám chléb, to jest, láska chleba, to, co chléb a víno, chlebem a vínem činí, čili podstata chleba a podstata vína proměňuje se slovem Božím v podstatu těla a krve Páně.

A proč po proměňování zůstávají ve svátosti oltářní způsoby chleba a vína? Pán Ježíš jest pod těmito způsobami přítomen, aby způsoby chleba a vína, kteréž vidíme a chutí poznáváme, byly viditelným znamením svátosti oltářní a naznačovaly nám, že Pán Ježíš všemohoucností svou chléb a víno v tělo a krev svou proměnil. Dále pak proto, abychom poznali, že tato svátost oltářní jest pokrmem pro duši a proto abychom s vírou přistupovali k stolu Páně. — Za času sv. Ludvíka, krále francouzského, zjevoval se Kristus Pán v jednom kostele pařížském ve sv. hostii v podobě děťátka. Když krále vybízeli, aby se sám o zázraku tom přesvědčil, odpověděl: „Ať tam jdou ti, kteří pochybují o přítomnosti Kristově v nejsvětější svátosti oltářní. Co se mne týká, já věřím pevně a vidím ve sv. hostii samého Krista.“

Pán Ježíš také proto přítomen jest pod způsobami chleba a vína, abychom bezbázně tento nebeský chléb požívali. Sv. Terezie praví: „Bolí tě snad, že Pána nespatřuješ tělesným zrakem? Pomni, že by to pranic neprospívalo: ježto zcela něco jiného jest, patřiti na něho teď v jeho slávě a něco jiného, patřiti na něho, jak druhdy mezi smrtelníky jako člověk obcovati ráčil. Nikomu by nebylo možné, snésti toho, jelikož k tomu přirozeností svou nedostatečni jsme: ano, svět by pak přestal světem býti a nikdo by ve světě zůstati nechtěl; neboť z patření na tuto věčnou pravdu poznali bychom teprv náležitě, kterak vše, čehokoliv sobě na zemi vážíme, toliko lež a podvod jest. A kterak mohla by taková bídná

hříšnice, jakou já jsem, jež ho tak mnohými urážela hříchy, na velebnost tak přenesmírnou patřiti a přece Jemu blízkou zůstati? Avšak způsobami chleba jest s ním obcování usnadněno.“

Pán Ježíš tedy všemohoucností svou podává nám tělo své za pokrm duchovní zázračně pod způsobami chleba a vína ukryté a tím nám umožňuje požívati jeho tělo a píti jeho krev. My ovšem rozumem svým nepochopíme divu tohoto, proto je tajemstvím víry nazýváme — avšak pochybovati o něm nesmíme; neboť Pán Ježíš, jenž jest pravda sama, ráčil sám chléb a víno vyvoliti, aby pod těmito způsobami splnil ono přislíbení, kteréž nám v Kafarnaum dal, když pravil: „Já jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky.“ (Jan 6, 5, 1.)

Poněvadž Pán Ježíš dal nám tělo své k požívání až do skonání světa, proto musil se také o to postarati, aby i po jeho odchodu na nebesa svátost oltářní byla a věřícím byla udílena. A Pán Ježíš se o to postaral, neboť apoštolům a jejich nástupcům biskupům a kněžím dal moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev jeho.

581. *„Jakou moc dal Ježíš Kristus svým apoštolům rozkazem: ‚To čiňte na mou památku‘?“*

Rozkazem: „To čiňte na mou památku“ dal Ježíš Kristus svým apoštolům moc, činiti zrovna to, co učinil sám, proměňovati totiž chléb v jeho nejsvětější krev.

Když Pán Ježíš při poslední večeři proměnil chléb a víno v tělo a krev svou, pravil: „Tatoť jest krev má nového zákona.“ Slovy těmi naznačil, že svátost oltářní a oběť mše sv., při níž chléb a víno se proměňuje v tělo a krev Páně, jest novozákonní obětí, která konati se bude po celém světě až do skonání světa. Proto když Pán Ježíš dokonal první nekrvavou oběť tuto a když byl apoštolům podal tělo a krev svou k požívání, dal jim rozkaz: „To čiňte na mou památku“, to jest, i vy budete proměňovati jménem mým chléb a víno v tělo a krev mou a podávati je budete věřícím za duchovní pokrm. Tím Pán Ježíš apoštoly posvětil na kněze a dal jim moc, svaté svátosti udělovati a mši svatou obětovati

Rozkaz tento: „To čiňte na mou památku,“ dal Pán Ježíš toliko apoštolům, neboť jen oni s ním slavili poslední večeři a jen k nim tato slova mluvil, nikoli však ku všem věřícím. Proto pouze apoštolové obdrželi od Pána moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista a podávati svátost oltářní věřícím.

Sv. apoštolové byli si vědomi této moci od Krista jim dané a proto také rozkaz Páně po seslání Ducha sv. plnili. Neboť ve skutcích apoštolských čteme, že věřící scházeli se na každý den „k lámání chleba“, to jest, na mši sv., při níž apoštolové proměňovali chléb a víno v tělo a krev Páně, na to lámali způsoby chleba na částky a podávali věřícím, jakž byl prve Pán Ježíš jim učinil. Sv. Pavel v listu svém k Židům praví: „Máme oltář, z něhož nemají práva jísti ti, kteří stánku slouží (t. j. židé a pohané). (Žid. 13, 10.) Měli-li apoštolové oltář, zajisté konali na něm oběť nového zákona, to jest, proměňovali chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista.

Také ze života sv. Ondřeje poznáváme, že svatí apoštolové plnili rozkaz Páně: „To čiňte na mou památku.“ Neboť byv pro víru Kristovu zajat a před soudce pohanského předveden, hájil učení křesťanské a když soudce mu poroučel, aby bohům obětoval, pravil: „Já obětuji každodenně pravému a všemohoucímu Bohu nikoliv kadidlo, maso anebo krev zvířat, nýbrž neposkvrněného Beránka.“

Církev sv. od dob apoštolských učí, že Pán Ježíš jen apoštolům a jejich nástupcům dal moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev jeho.

V prvních stoletích nikdo tomu neodporoval, toliko pohané, slyšíce mluviti o požívání těla a krve, podezřívali křesťany, jakoby malé dítky zabíjeli a maso a krev z nich požívali. Proti těmto pomluvám vystoupil znamenitý církevní učitel sv. Justin, jenž žil v II. století a podal obranný památný spis císaři Antoniovi Piovi. Sv. Justin v obranném spisu tom napřed mluví o oslavení nejdražší oběti mše sv., ve které obětujeme Bohu chléb a víno, kteréž božskými slovy v tělo a krev Ježíše Krista proměňujeme. Darů těchto nepožíváme jako obyčejný chléb a jako obyčejný nápoj, nýbrž vyučeni jsme od apoštolů, že pokrm onen jest tělo a krev Páně, neboť ve sv. evangeliu, kteréž jsme od apoštolů přijali, čteme, že Pán Ježíš jim tak činiti poručil, když totiž vzal chléb, díky činil a pravil: „To čiňte na mou památku.“ Slova sv. Justina podávají jisté svědectví, neboť nemluví tu ve jménu svém, nýbrž ve jménu celé církve, kteráž učení své veřejně před pohany a židy vyznávala.

Církev sv. proto vždy hájila toto apoštolské učení proti bludařům, kteří tvrdili, že proměňovati chléb a víno v tělo Páně, mohou i věřící nekněží. Na sněmích Lateránském IV., Florentinském a na sněmu Tridentském proti Lutrovi prohlásila následující: „Řekl-li by kdo, že slovy: „To čiňte na mou památku,“ neusta-

novil Pán Ježíš apoštoly kněžími, ani jich neposvětil, aby oni sami a jiní kněží obětovali tělo a krev jeho, budiž z církve vyloučen" (Frid. XXII., 2)

Moc, kterou Pán Ježíš dal apoštolům, neměla přestati smrtí sv. apoštolů, nýbrž trvati měla až do skonání světa. Neboť poručil-li Pán Ježíš všem věřícím přijímati jeho tělo, když pravil: „Bude li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky" (Jan 6, 54), musil také apoštolům dáti moc, aby i své nástupce splnomocnili a moc jim odevzdali, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Poněvadž tedy požívání svátosti oltářní jest všem lidem až do skonání světa třeba, proto moc, kterou měli apoštolové, přešla na jejich nástupce biskupy a kněže.

582. *„Na koho přešla od apoštolů moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista?"*

Moc proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista, přešla od apoštolů na biskupy a kněze.

Biskupové jsou řádnými nástupci sv. apoštolů, neboť přijmutím nejvyššího svěcení na biskupa obdrželi tutéž plnou moc, kterou Pán Ježíš odevzdal apoštolům. Biskupové, jakožto nejvyšší kněží v církvi právo mají všechny sv. svátosti udělovati a mají tedy i moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Poněvadž biskupové nemohou sami po celé diecési věřícím sv. svátostmi přisluhovati, proto již v dobách apoštolských ku pomoci biskupům přibíráni byli kněží, jimž biskupové svěcením na kněžství udělovali část moci, kterou sami byli přijali. Kněží mají pak moc, zvláště tuto: mohou mši sv. obětovati, sv. svátosti kromě biřmování a svěcení kněžstva udělovati, slovo Boží hlásati a různá žehnání konati.

Že biskupové a kněží mají moc, proměňovati chléb a víno při mši sv., vysvítá zajisté z rozkazu Páně, jenž svaté svátosti pro všecky věky ustanovil za řádné prostředky ku posvěcování duší lidských. Mimo to ze slov sv. Pavla, který poznamenal ku slovům, jimiž Pán Ježíš svátost oltářní ustanovil a apoštolům dal rozkaz: „To čiňte na mou památku", vysvítá, že rozkaz tento trvati má až do skonání světa; neboť praví: „Nebo kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde" (I. Kor. 11, 23, 26.) Poněvadž Pán Ježíš podruhé s nebe přijde až v soudný den, proto oběť mše sv., to jest, proměňování chleba a vína v tělo a krev Páně trvati má až do tohoto posledního dne.

Konečně církev na sněmu Tridentském prohlásila, že moc proměňovati chléb a víno v tělo a krev Páně a věřícím tělo Páně

podávati, přešla od apoštolů na biskupy a kněze svěcením na kněžství, církevní sněm praví: „Povždy v církvi byl obyčej, že věřící od kněží přijímali sv. přijímání, kněží pak obětujíce sami přijímali, kterýžto obyčej z dob apoštolských pocházející právem zachovávati sluší.“

583. „*Kdy proměňují biskupové a kněží chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista?*“

Biskupové a kněží proměňují chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista ve mši svaté, když nad chlebem a vínem říkají slova: „Totoť jest tělo mé“, „Tentoť jest kalich krve mé“. Nejsvětější tento okamžik jmenujeme proměňování nebo pozdvihování.

Již v době apoštolské proměňování chleba a vína v tělo Páně konalo se na oltáři s mnohými modlitbami a zpěvy. Nejsvětější svátost oltářní zajisté toho zasluhuje, abychom ji zvláštním a slavnostním obřadem konali. Obřady pak, které před proměňováním, při proměňování a po něm konáme, nazývají se mší svatou. A při této mši sv. děje se proměňování chleba a vína v tělo a krev Ježíše Krista a sice při pozdvihování, když obětující kněz jménem Kristovým a jako jeho zástupce béře do rukou chléb a praví nad ním slova Kristova: „Toto jest tělo mé“, a nad kalichem: „Tentoť jest kalich krve mé.“ V tom okamžiku všemohoucím slovem Božím proměňují se podstaty chleba a vína v živé tělo a živou krev Ježíše Krista. Proto nejsvětější tento okamžik nazýváme proměňování neb pozdvihování, poněvadž kněz tělo Páně a kalich Páně pozdvihuje, aby věřící nejsvětější svátost oltářní viděli a jí se pokorně klaněli. Toto tedy nejsvětější tělo Kristovo pod způsobou chleba na oltáři přítomné a tato nejsvětější krev Páně pod způsobou vína přítomná, je nejsvětější svátost oltářní Sv. Augustin proto dí: „Chléb, kterýž na oltáři spatřujete a kterýž je slovem Božím posvěcen, jest tělo Kristovo; onen kalich, anebo spíše, co v sobě kalich obsahuje, jest krev Kristova.“ A sv. Jan Zlat. volá: „Tedy i náš duch na křídlech pobožnosti k nebi se vznášej. Svatá bázni, zmocni se mysli naší, abychom tělu Ježíšovu takovou prokazovali úctu, jakáž jemu od mudrců východních prokázána byla.“

584. „*K čemu ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?*“

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní:

1. aby i jako člověk ustavičně s námi dlel;

2. aby se ve mši svaté svému nebeskému Otci ustavičně za nás obětoval;

3. aby ve svatém přijímání byl pokrmem našich duší.

a) Aby i jako člověk ustavičně s námi dlel.

Kristus Pán největší lásku nám tím prokázal, že sebe samého jako Boha a člověka ve svátosti oltářní pod způsobami chleba a vína do skonání světa duši naší za duchovní pokrm se podává. Pán Ježíš nechtěl od nás navždy odejíti, nýbrž touží s námi i na zemi až do skonání světa přebývati. A proto když nemohl po svém na nebe vstoupení viditelně mezi námi dlíti, ustanovil nejsvětější svátost oltářní, ve které sice neviditelně zakryt pod způsobami chleba a vína, avšak přece v pravdě a skutečně mezi námi i jako člověk přebývá. Mohl-li Kristus Pán většího dobrodiní nám prokázati, než že ustavičně s námi a mezi námi přebývá, ustavičně se za nás obětuje a duši naši sílí a pro život věčný posvěcuje? Proto s nadšením volá sv. Teresie: „Láska Kristova, kterou k nám v ustanovení této svátosti projevil, jest nekonečná a nevýslovná. Ježto dva bez nějakého prostředku, v němž oba vespolně podílu mají, nemohou dost pevně spolu spojeni býti: co vymyslila láska jeho, aby s člověkem se spojila? Ráčila z nás na sebe tělo vzíti, sjednotila je spolu k osobnímu bytí života božského a tak zbožněné dává je nám a dává je takořka za náhradu jako pokrm, aby nás sebou sjednotila skrze nás.“

b) Aby se ve mši svaté svému nebeskému Otci ustavičně za nás obětoval.

Bůh tak nás miloval, že pro naše vykoupení dal svého jednorozeného Syna, aby bolestnou smrtí svou na kříži otevřel nám zavřené nebe A Ježíš Kristus, Syn Boží, zase tak nás miloval, že ustanovil nejsvětější svátost oltářní, aby jeho vykupitelská oběť na kříži až do skonání světa v paměti nejen byla uchována, nýbrž aby každodenně byla obnovována. Neskonalou tudíž byla láska Syna Božího, když dal nám tělo své k požívání, abychom života věčného došli. Jako stal se člověkem, aby nás vykoupil, tak zase tuto svátost oltářní ustanovil, aby nám spasení pojistil; neboť nic by nám jeho vykupitelská smrt neprospěla, kdybychom neužívali prostředků, jimiž účastniti se můžeme zadostčinění Kristova na kříži.

Poněvadž svátost oltářní jen při nejdražší oběti mši svaté se uskutečňuje a poněvadž mše sv. jest ustavičnou památkou smrti Páně na kříži, proto svátost oltářní nám tuto oběť na kříži ustavičně připomíná. Neboť Kristus Pán, ačkoliv obětoval se za hříchy celého světa na kříži, přece aby smrt jeho pro mnohé nebyla marnou, chtěl za nás se obětovati nekrvavým způsobem, což se při mši svaté děje. Když tedy přijímáme nejsv. svátost oltářní, anebo ji

v chrámu Páně navštěvujeme, máme sobě živě připomínati umučení a smrt Páně, k čemuž nás napomíná sv. Pavel, řka: „Kolikrátkoli budete jísti chléb tento a z kalicha píti, smrt Páně zvěstovati budete, dokavadž nepřijde.“ (I. kor. 6, 7, 5.)

c) Aby ve svatém přijímání byl pokrmem našich duší.

Pán Ježíš nepřišel na svět, aby ho zatratil, nýbrž aby hledal, co bylo ztraceno a spasil, co zahynulo; proto z lásky k nám trpěl, na kříži umřel a zanechal nám hojnost milostných prostředků, jimiž bychom si spasení duše své zasloužiti mohli. A nejpřednějším prostředkem k posvěcení duší a k dosažení života věčného jest nebeský pokrm, nejsv. svátost oltářní dle slov Kristových: „Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky.“ (Jan 6, 5, 1.) Svaté přijímání jest ona veliká večeře, k níž nás všechny nebeský hostitel, Pán Ježíš zve a na stůl předkládá nejvznešenější pokrm, své nejsvětější tělo a nejdražší krev svou. O jaké to pro nás vyznamenání, že můžeme býti hosty samého Ježíše Krista! Proto volá sv. Jan Zlat.: „O dive a dobroto Boží! Ten, jenž s Otcem v nebi trůní, nalézá se v tétéž době v rukou veškerých a odevzdává se všem, kdož Ho přijmouti a obejmouti chtějí.“ Kéž bychom vždy toužili po tomto chlebě nebeském, jenž jest závdavkem budoucí slávy naší, jak dí Pán Ježíš: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější.“ (Jan 6, 55.) — Hle! takovou lásku prokázal nám Pán Ježíš, že sama sebe podává se nám za duchovní pokrm, abychom v tomto pozemském boji byli posilněni a po smrti života věčného došli. Buďme tudíž Pánu Ježíši vděčnými za milost, že své tělo nejsvětější dává nám za pokrm a nejen kořme se velebné svátosti, nýbrž jí často a hodně přijímejme, neboť svátost oltářní jest zdrojem všech milostí. — Jistá klášterní panna, která nesmírnou láskou k nejsv. svátosti oltářní naplněna byla, psala jednou následující slova: „Seznala jsem, že všecko dobré, co ve mně jest, děkovati mám nejsv. svátosti oltářní. Zcela jsem se odevzdala svému Vykupiteli v nejsvětější svátosti skrytému. Mnohých darů se nám neuděluje, poněvadž o ně Krista Pána ve svátosti oltářní neprosíme. Vím, jak mnoho milosti nám Bůh nejsv. Svátosti prokázati chce. O velké tajemství! O svatá hostie! Kde více ukazuje Bůh všemohoucnost svou, ne-li zde? Ve svátosti oltářní nalezáme vše, co Bůh pro nás učinil. A proto nemáme, co svatým v nebi záviděti, ježto Boha zázračně na světě máme. A proto tato svátost naplňuje mne láskou nesmírnou k Bohu.“

59. CVIČENÍ.

A) O přítomnosti Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní.

Ze všech cvičení, na kterých jsme rozjímali o svátosti oltářní, poznali jsme, že Kristus Pán se svým božstvím a člověčenstvím, celý jak na nebesích sídlí, přítomen jest skutečně a podstatně ve svátosti oltářní pod způsobami chleba a vína. Dnes promluvíme o této přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní a ukáži vám, odkud víme, že Pán Ježíš skutečně jest přítomen ve svátosti oltářní, kterak jest přítomen pod způsobami chleba a vína, jak dlouho jest přítomen pod těmi způsobami a jaká proto náleží úcta nejsv. svátosti oltářní.

585. *„Odkud víme, že Ježíš Kristus jest ve svátosti oltářní skutečně přítomen?“*

Že Ježíš Kristus jest ve svátosti oltářní skutečně přítomen, víme:

1. ze slov, jimiž Ježíš Kristus tuto svátost přislíbil: „Já ť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky; a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa... Amen, amen pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života... Nebo tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj.“ (Jan 6, 51, 52, 54, 56.)

O tomto přislíbení svátosti oltářní již jsme mluvili. Pravili jsme, že Pán Ježíš asi rok před svým utrpením a svou smrtí po zázračném nasycení 5 tisíc lidí chleby a dvěma rybičkami v městě Kafarnaum přislíbil jiný zázračný chléb, totiž svátost oltářní. Ze slov přislíbení svátosti oltářní víme, že Ježíš Kristus skutečně a v pravdě přítomen jest ve svátosti oltářní pod způsobami chleba a vína. Pán Ježíš zajisté pravil zástupcům: „Já ť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky; a chléb, který já dám, tělo mé jest za život světa.“ (Jan 6, 51, 62.) Slova Kristova jsou tak jasná a zřetelná, že nemůžeme a nesmíme je jinak vykládati. — Pán Ježíš nemluví tu ani obrazně ani o podobenství, nýbrž zřetelně mluví o skutečném požívání jeho těla a krve.

Židé také dobře rozuměli slovům Ježíšovým a proto reptali a mezi sebou se hádali, řkouce: „Kterak nám může tento dáti tělo

své k jedění?“ Pán Ježíš nevysvětloval jim slov svých, avšak také ani jediného svého slova neodvolal, nýbrž slavnostně potvrdil slova svá, když jim dále řekl: „Amen, amen pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Nebo tělo mé právě jest pokrm a krev má, právě jest nápoj.“ (Jan 51, 56.) Nejen židé pozastavovali se nad slovy Pána Ježíše, nýbrž i někteří učenníci jeho pravili mezi sebou: „Tvrdá jest tato řeč, kdož ji může slyšeti?“ Ač Pána Ježíše bolelo, že mnozí ho proto opustili, přece ničeho neodvolal, nýbrž trval na slovech svých. Vida pak apoštoly zarmoucené, laskavě se jich tázal, zdali i oni chtějí odejíti? Svatí apoštolové, kteří Pána Ježíše milovali a pro něho všecko na světě opustili, pravili: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova věčného života a my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus Syn Boží.“

Ze slov přislíbení svátosti oltářní tedy víme, že Ježíš Kristus skutečně jest přítomen ve svátosti oltářní.

2 Že Pán Ježíš skutečně přítomen jest ve svátosti oltářní, víme ze slov, jimiž tuto svátost ustanovil: „Totoť jest tělo mé,“ „Tatoť jest krev má!“

Pán Ježíš při poslední večeři, kterou s apoštoly naposledy před svou smrtí slavil a při níž svátost oltářní ustanovil, mluvil zajisté vážně a zřetelně; proto slova jeho nepřipouští žádného jiného výkladu, nýbrž třeba jim rozuměti doslovně. Také všickni sv. evangelistové slova jeho, která nad chlebem a kalichem pronášel, ve stejném znění uvádí ve svých evangeliích, čímž naznačují, že dlužno slova Páně bráti doslovně a nikoli obrazně.

Že Pán Ježíš podával apoštolům skutečné a živé své tělo, vysvítá zvláště ze slov, která pravil nad kalichem: „Tatoť jest krev má nového kalicha“. Jako Hospodin na hoře Sinai učinil s lidem israelským úmluvu a Mojžíš pak lid pokropil obětní krví, aby úmluvu tu spečetil, podobně Pán Ježíš před svou smrtí činí novozákonní úmluvu s námi, kterou spečeťuje a potvrzuje svou krví. Když tedy Pán Ježíš slavnostním tímto způsobem zakládá nový zákon a ustanovuje novou oběť, mohli bychom se domnívati, že mluvil dvojsmyslně nebo obrazně, jak jinověrci slova jeho vykládati se snaží? Každý člověk, když činí před svou smrtí smlouvu a předejíti chce všelikému nedorozumění a jinému vykladu, činí smlouvu jasnou a zřetelnou. A tak činil Pán Ježíš. Vždyť on svou vševědoucností předvídal, že povstanou mnozí bludaři, kteří učení jeho převraceti budou, a proto ustanovuje nejdůležitější věc, nejdražší oběť novozákonní a svátost oltářní, užil slov jasných, zřetelných a určitých, jež nepřipouští žádného jiného výkladu, nýbrž bráti se musí doslovně.

3. Pravdu tuto dále víme z učení apoštolů; tak dí svatý Pavel: „Kalich požehnání, kterýž žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy? A chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastenství těla Páně?“ (I. Kor. 10., 16.)

Všickni sv. apoštolové pevně věřili, že chléb, kterýž jim Pán Ježíš podával, není více chlebem, nýbrž tělem Páně, a kalich není více vínem, nýbrž krví Páně. Sv. apoštolové byli prostými a upřímnými lidmi, kteří každé slovo Páně tak přijímali a tak mu věřili, jak povědíno bylo. Oni věděli a věřili, že Pán Ježíš je Synem Božím, že jest všemohoucím a nejvýš pravdomluvným, proto nepochybovali o jeho slovech, nýbrž pevně věřili, že přijímá skutečné tělo a pravou krev Ježíše Krista.

Že všichni apoštolové o pravdě té přesvědčeni byli, poznáváme zvláště ze slov sv. Pavla v listu jeho ku Korinťanům. V obci Korintské povstaly mezi křesťany spory, zda-li dovoleno jest křesťanům súčastňovati se pohanských obětí a požívati obětního masa. Spor tento přednesen byl sv. Pavlu, jenž jej měl rozhodnouti. Sv. Pavel proto psal Korinťanům list, v němž napomíná křesťany, aby nebyli modláři jako někteří židé na poušti, kteří jedli a pili a vstali, aby hráli na způsob pohanů, nýbrž aby utíkali před modloslužbou. Aby pak odůvodnil svůj zákaz, porovnává požívání obětního masa s večeří Páně a praví, že večeře, kterou my požíváme, jest pravé tělo Ježíše Krista. Píšeť: „Kalich požehnání, kterýž žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy? A chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastenství těla Páně?“ (I. Kor. 10., 16)

Sv. Pavel slovy těmi zřetelně praví, že, přijímáme-li kalich Páně a tělo Páně co nejúžeji spojujeme se s tělem a krví Ježíše Krista. Neboť „kalich požehnání, kterýž žehnáme,“ to jest, nad nímž pronášíme posvátná slova proměňování, jimiž to, co v kalichu jest, proměněno bývá, jest společenství krve Kristovy — to jest, kdo z kalicha toho požehnaného pije, požívá krev Ježíše Krista a spojuje se s Kristem Pánem. A „chléb, kterýž lámeme“, to jest, chléb, nad kterým pronášíme slova Kristova a který potom lámeme na části a podáváme věřícím, jest účastenství těla Páně, to jest, kdo tento požehnaný chléb požívá, přijímá tělo Ježíše Krista a má podíl neb účastenství na těle Ježíše Krista.

Spojujeme-li se tedy přijímáním požehnaného kalicha a proměněného chleba s Kristem Pánem, pak požehnaný kalich a požehnaný chléb jest tělem a krví Páně. Že sv. Pavel také skutečně

věřil a učil, že Pán Ježíš ve svátosti oltářní jest skutečně přítomen, poznáváme z jeho dalších slov, která v následující hlavě téhož listu praví.

Sv. Pavel napřed přísně kárá některé křesťany, kteří před slavením večeře Páně jedli a pili. „Zdaliž", praví sv. apoštol, „nemáte domů k jedění a pití? Čili církev Boží potupujete a zahanbujete ty, kteříž nemají? Což vám dím? Chválím vás? V tom nechválím." (I. Kor. 11, 22.) V prvních dobách církve slavila se totiž památka poslední večeře Páně u večer Když se věřící shromáždili v místě k bohoslužbám určeném, modlili se žalmy a hymny zpívali a potom obětovali dary, chléb, víno a jiné. Z darů těch uspořádala se skromná hostina, kteráž slula „hody lásky", neboť bohatí i chudí bratrsky si sloužili a pomáhali. Po této hostině teprve nastalo slavení večeře Páně a sv. přijímání. Poněvadž při této hostině povstaly někde nepořádky a zlořády, proto sv. Pavel přísně křesťany káral a nařídil, aby věřící velebnou svátost lační přijímali.

Když sv. Pavel křesťany pokáral, vypravuje jim, kterak sám Pán Ježíš zjevil mu ustanovení svátosti oltářní a pak napomíná křesťany, aby s největší uctivostí a nábožností scházeli se ku slavení večeře Páně. – Praví: „Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a z kalicha pij; nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje těla Páně." (I. Kor. 11, 28, 29)

Sv. Pavel těmito slovy důkladně napomíná věřící, aby vždy napřed vážně uvážili a přísně se zkoušeli, zda-li jsou hodnými přistoupiti k stolu Páně; neboť kdo jest nevhodným, to jest, kdo není podle duše řádně připraven, kdo jest ve hříchu smrtelném a přijímá tělo Páně, odsouzení sobě jí a pije, to jest, sám si chystá věčné zavržení, protože nerozsuzuje tělo Páně, to jest, protože nečiní žádného rozdílu mezi tělem Páně a obyčejným chlebem.

Sv. Pavel jistě by tak přísně nenapomínal věřících, kdyby ve svátosti oltářní chléb zůstal chlebem a víno vínem, ježto nehodným požíváním chleba a vína nikdo by tak hrozného odsouzení na sebe nesvolával, jímž sv. apoštol hrozí těm, kteří nehodně přijímají tělo Páně. — Apoštolové tedy a zvláště sv. Pavel dosvědčují, že ve svátosti oltářní skutečně přítomen jest Ježíš Kristus.

4. Konečně pravdu tu víme z ustavičného podání církve.

Že církev od dob apoštolských věřila, učila a vyznávala, že ve svátosti oltářní skutečně jest přítomen Ježíš Kristus jako Bůh

a člověk, poznáváme ze spisů sv. otců, církevních učitelů, z obřadních knih, z modliteb, z dějin a z výroků církevních sněmů. Počet církevních otců a spisovatelů, kteří přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní obhajují a dokazují, jest tak veliký, že nelze tu uvésti všechny. Proto uvedeme aspoň některé.

Již žáci sv. apoštolů dosvědčují nám, že v církvi od počátku se věřilo, že při mši sv. proměňuje se chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Pak sv. Klement, jenž byl společníkem sv. Pavla na jeho cestách, a r. 89 stal se papežem, ve svých listech o tom se zmiňuje. Sv. Ignác, jenž byl žákem apoštolů Petra a Jana, dokazuje ve svých spisech přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní.

Roku 68 byl biskupem v Antiochii a tam vytýkal bludařům, že se zdržují modliteb a večeře Páně, nevěříce, že by pravé tělo našeho Spasitele Ježíše Krista, které za nás trpělo a z mrtvých vstalo, bylo přítomno ve svátosti oltářní, a potom o sobě dí: „Po chlebu nebeském, kterýž jest tělo Jesu Krista, Syna Božího, a po nápoji Božím, po jeho krvi dychtím, jenž jest láska nevypadající, život věčný“ Sv. Justin († 167) praví: „Vyučeni jsme, že požehnaný tento pokrm jest tělo a krev vtěleného Syna Božího.“ Sv. Cyrill Jerusalémský ve své řeči, kterou měl k novokřtěncům před sv. přijímáním, mluví o svátosti oltářní toto: „Poněvadž Kristus sám, když o chlebě mluví, zřejmě praví, že jest to tělo jeho; kdo by o té pravdě pochybovati mohl? A poněvadž mluvě o víně, zřejmě nás ubezpečuje, že jest to jeho krev, kdo by o tom mohl pochybovati, aneb kdo by se osmělil říci, že by to jeho pravá krev nebyla? Onť druhdy v Káni Galilejské vodu ve víno toliko vůlí svou proměnil, a my bychom slovu jeho věřiti nechtěli, že by víno ve svou krev proměnil? Přijímejme tudíž s vírou neklamnou tělo a krev Kristovu. Neto pod způsobou chleba dává nám tělo, a pod způsobou vína krev svou nám poskytuje, abychom požíváním toho těla a krve té, to samé tělo, ta sama krev s ním byli . . . Duše vaše raduj se proto v Pánu, že to, co se očím našim chlebem býti zdá, a jako chléb chutná, ne chléb, nýbrž tělo Ježíše Krista jest: a že to, co očím našim víno býti se zdá, a jako pouhé víno chutná, ne víno, ale krev jest Ježíše Krista.“ — Sv. Irenej († 202) praví: „Onen chléb, jemuž jsme dobrořečili, je tělo Kristovo a kalich krev jeho.“ Sv. Augustin dí: „Kristus držel v rukou sebe samého, když podával učedníkům své tělo“; a jinde týž sv. učitel dí: „Kristus Pán ráčil nám ku spasitelnému požívání dáti samé své tělo. Nikdo pak je nepožívá, leč by se byl prve klaněl. Netoliko nehřešíme, klanějíce se, ale hřešili bychom, neklanějíce se.“ Konečně sv. Tomáš Aquinský

nadšeným byl obhájcem a velebitelem nejsv. svátosti oltářní, ku jejíž cti napsal překrásné hymny, jimiž vyznává skutečnou přítomnost Krista Pána pod způsobami chleba a vína, když dí:

„V církvi vždy to slovo znělo:
chléb že v Kristovo se tělo,
víno v krev se proměňuje.
Co tu rozumu a zraku
v neprohledném skryto mraku,
statná víra stvrzuje.“

Církev svatá také na sněmích hájila apoštolské učení o svátosti oltářní. Na sněmu Nicejském I. r. 325 prohlášeno bylo: „Církev Beránka Božího představuje věřícím, jehož převzácné tělo a převzácnou krev skutečně požíváme.“ Církevní sněm Efesský (r. 431) praví, „že při sv. přijímání na sv. těle a krvi Ježíše Krista podíl béřeme.“ Na sněmu Lateránském IV. bylo prohlášeno: „Věříme, že ve způsobách chleba a vína opravdě jsou obsaženy tělo a krev Kristova, jelikož chléb v tělo a víno v krev proměněno bylo.“ Na všech těchto sněmích pouze článek víry o svátosti oltářní se prohlašuje, avšak nevyslovuje se trestu vyloučení církve: Tomu se nedivme, neboť do 11. století nikdo nepopíral přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní. Teprve v 11. století povstal bludař Berengar, jenž počal učiti, že prý ve svátosti oltářní neproměňují se chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Hned po celé církvi konaly se církevní synody, na nichž bludné toto učení jednohlasně bylo zavrženo jako kacířské. Berengar brzo na to uznal svůj blud a smířen s církví kajícně zemřel r. 1088

Konečně církve východní rozkolnické, které v dávných dobách od církve římsko-katolické se odloučily, věří, že Ježíš Kristus přítomen jest ve svátosti oltářní pod způsobami chleba a vína. Proto když v 16. století protestanští novotáři vyzývali rozkolnické církve východní, aby přijaly nové jejich učení a s nimi se spojily, odmítl jejich žádost cařihradský patriarcha Jeremiáš (r. 1550) a za hlavní příčinu odmítnutí prohlásil, že protestanté zavrhli skoro všechny svátosti a zvláště bludně učí o svátosti oltářní. Když pak jeho nástupce, Cyrill Lukaris, jenž se na stolec patriarchy vetřel, počal přáteliti se s reformatory a protestantské novoty i zaváděti, byl sesazen a na sněmu cařihradském r. 1638 dán do klatby. Na to pak slavně bylo prohlášeno, že Kristus Pán skutečně a opravdě přítomen jest ve svátosti oltářní.

Proti apoštolskému učení o svátosti oltářní v 16 století povstali protestanští novotáři Lutr, Zvingli a Kalvín, kteří

opět bludné učení Berengarovo vyvolali a počali brojiti proti nejsvětějšímu odkazu Krista Pána, proti svátosti oltářní a mši svaté. Novotáři dovolávajíce se Písma sv. tvrdí, že prý katolická církev nesprávně učí o svátosti oltářní. Je to vůbec možno, aby po 15 set let nechal Kristus Pán církev blouditi a teprve Lutra a ostatní novotáře osvítil a pravdu jim zjevil? Tomu asi nevěří ani protestanté sami. Novotáři tito nazývají se v dějinách „reformatory", to jest, oprávci, ačkoliv spíše zasluhují jména kazičů pravé víry. Nuže vizme, čemu tito novotáři učili o svátosti oltářní.

Luter, ačkoliv v listu svém pravil, že slova Kristova: „Toto jest tělo mé" jsou velmi mocná, tak že nedají se v jiném smyslu vykládati, přece později učil, že ve svátosti oltářní je sice přítomno tělo Kristovo, avšak zároveň s chlebem a vínem. Popíral tedy proměnění podstaty chleba a vína v podstatu těla a krve Páně. Katol. církev však učí, že jakmile kněz při pozdvihování vysloví nad chlebem slova Kristova: „Totoť jest tělo mé", promění se všemohoucností božskou chléb v tělo Páně, a že jen způsoby chleba a vína, t. j. podoba, barva, chuť a vůně chleba a vína zůstávají. Tak tomu učili apoštolové a celá církev, která věří Kristu Pánu, jenž při poslední večeři pravil nad chlebem: „Totoť jest tělo mé", to jest, tento chléb jest tělo mé.

Dále Lutr učil, že Kristus Pán je ve svátosti oltářní jen tehdy přítomen, když věřící chléb přijímají, nikoli však ani před tím ani potom. I toto učení je bludné. Neboť Pán Ježíš neřekl nad chlebem: toto bude tělo mé, nýbrž pravil: Totoť jest tělo mé; tedy hned byl chléb proměněn v tělo jeho a když chléb lámal, podával apoštolům tělo své.

Konečně Lutr učil, že prý jen ten přijímá tělo Páně, kdo má víru. Tedy vlastně víra by měla proměňovati chléb a víno. Pán Ježíš však proměnil chléb ve své tělo, dříve než apoštolové je požívali a než věřili. Jest ovšem třeba víry a také lásky, abychom hodně přijímali velebnou svátost. Na nás však a na naší víře nezáleží proměňování chleba v tělo Páně, poněvadž svátosti nemají svou působnost od lidí, nýbrž od Krista Pána.

Učení Lutrovo zavrhla církev na sněmu Tridentském těmito slovy: „Řekl-li by kdo, že v nejsvětější svátosti oltářní zůstává podstata chleba a vína spolu s tělem a krví Pána našeho Ježíše Krista; popíral-li by zázračné ono proměnění celé podstaty chleba v tělo a celé podstaty vína v krev, any pouze způsoby chleba a vína zůstávají, kteréžto proměnění církev vhodně „přepodstatnění" nazývá, budiž z církve vyloučen."

Zvingli a Kalvín, kteří s Lutrem přeli a hádali se o učení o svátosti oltářní, popírali vůbec přítomnost Krista Pána

ve svátosti oltářní a učí, že chléb a víno toliko znamenají a připomínají tělo a krev Páně a že na věřícího, to jest, předurčeného pro nebe, ve večeři Páně sestupuje neviditelná síla z duchovního těla Kristova na nebesích sídlícího. — I toto učení jest bludné, poněvadž odporuje zřejmě Písmu sv. Církev blud tento zavrhla na sněmu Tridentském těmito slovy: „Kdo by popíral, že v nejsvětější svátosti oltářní opravdově, skutečně a podstatně obsaženo jest tělo a krev spolu i s duší a božstvím Pána našeho Ježíše Krista a tedy celý Kristus: nýbrž řekl-li by, že jest v ní jen jako ve znamení čili „figuře“ nebo v moci, a že Kristus ve sv. večeři podávaný, jen se duchovně požívá a nikoli svátostně a skutečně, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. 13, 1.)

Všickni tito novotáři vrátili se do Starého zákona, v němž manna a beránek velkonoční znamenaly a předobrazovaly svátost oltářní. Protestanté tedy místo chleba nebeského, těla Kristova, které Pán Ježíš v Kafarnaum sliboval a při poslední večeři nám za pokrm k životu věčnému ustanovil, přijímají ve své večeři Páně jen obyčejný chléb a obyčejné víno. Pýcha a vzdor reformatorů připravily tolik millionů lidí o pokrm nebeský, o kterémž řekl Pán Ježíš: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný: a já ho vzkřísím v den nejposlednější.“ (Jan 6, 54)

Když tedy Pán Ježíš, sv. apoštolové, Písmo svaté, nejstarší učitelové církevní, církev a konečně i rozkolnická církev východní tak jasně svědectví vydávají o přítomnosti těla a krve Kristovy ve svátosti oltářní, budeme i my o tom pochybovati? Nikoli. My volejme se sv. Petrem a sv. apoštoly: „Pane, ke komu půjdeme? Slova života věčného ty máš! A my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus, Syn Boží.“ (Jan 6.) Kristu tedy více věříme než lidem, kteří se klamou a klamají.

Milujme církev svou a věřme, čemu nás učí jménem Božím. Spravujme se pak slovy sv. Augustina, jenž dí: „Bratři jsme, proč se hádáme? Vykupitel náš podstoupil pro naše spasení smrt kříže, zanechav nám své poručenství; šetřme tedy listiny a zachovávejme věrně slova její.“ — A poručenstvím neb závětí jest svátost oltářní, kterou Pán Ježíš před svou smrtí nám pozůstavil.

Zbožný malíř Leonardo přišel kdysi do společnosti jinověrců, kteří posmívali se katolické víře, zvláště pak o svátosti oltářní pronášeli bludná mínění. Jedni chválili Lutra, druzí zase Zvingliho. Leonardo rychle namaloval obraz představující Krista u poslední večeře a vedle něho reformátory Lutra a Zvingliho. Z úst Spasitelových vycházela slova, jimiž ustanovil svátost oltářní: „Totoť jest tělo mé“; pod obraz Lutra napsal: „Toto bude tělo mé“ a pod

Zvingliho: „Toto znamená tělo mé.“ Na spodku napsal: „Kdo z těchto tří má pravdu? Lutr nebo Zvingli, anebo Kristus Pán — věčná pravda a moudrost?“ Jinověrci pohleděvše na obraz, ihned umlkli zahanbeni a nikdy již neopovážili se nešetrně posuzovati učení katolické církve.

586. *„Kterak jest Ježíš Kristus ve svátosti oltářní přítomen?“*

Ježíš Kristus jest ve svátosti oltářní takto přítomen:

1. pod způsobou chleba jest přítomno živé tělo Ježíše Krista, tudíž i jeho krev a jeho duše;

2. pod způsobou vína jest přítomna živá krev Ježíše Krista, tudíž i jeho tělo a jeho duše;

3. Ježíš Kristus jest pod každou způsobou a v každé, i nejmenší částce každé způsoby přítomen celý, to jest, jako Bůh i člověk.

Ve svátosti oltářní přítomno jest živé tělo Ježíše Krista, totéž živé a oslavené tělo, s kterýmž Pán Ježíš vstal z mrtvých a s kterýmž sídlí ve slávě své nebeské. Kde však jest živé tělo, tam musí býti i živá krev a duše. Poněvadž Pán Ježíš v jedné osobě jest Bohem a člověkem, neboť přirozenost božská a přirozenost lidská v osobě Kristově nerozlučně jsou spojeny, proto ve svátosti oltářní přítomen jest celý Kristus Pán se svým živým tělem a krví svou, se svým božstvím i člověčenstvím. Když tedy Pán Ježíš při poslední večeři podával apoštolům k požívání své tělo a svou krev pod způsobami chleba a vína, nebylo to tělo mrtvé, bez krve, nýbrž tělo živé; podobně když jim podával krev svou, nebyla to krev, která se od mrtvého těla oddělila, tedy mrtvá krev, nýbrž byla to živá krev, která v živém těle proudila. Neboť kdysi Pán Ježíš řekl nad chlebem: „Totoť jest tělo mé“, a nad kalichem: „Tatoť jest krev má,“ proměnil chléb v živé tělo a víno v živou krev svou. Z toho následuje, že Pán Ježíš přítomen jest celý jako Bůh a člověk pod způsobou chleba i pod způsobou vína.

Pod způsobou chleba přítomno jest živé tělo Ježíše Krista, tudíž i jeho krev a duše, neboť k živému tělu náleží živá krev, která s tělem musí býti spojena. Poněvadž pak božství Kristovo od jeho člověčenství nemůže se odloučiti, proto pod způsobou chleba jest přítomen celý Ježíš Kristus, to jest, jeho živé tělo a živá krev i jeho duše, jeho božství i člověčenství.

Pod způsobou vína jest přítomna živá krev Ježíše Krista. Krev však nemůže býti živou, není li v těle a s tělem spojena; proto k živé krvi náleží i živé tělo a duše. Poněvadž ani od živé krve nemůže odloučeno býti božství Ježíše Krista, proto i pod způsobou vína jest vpravdě a skutečně přítomen celý Ježíš Kristus, jako Bůh a člověk, se svým živým tělem, živou krví, s duší a se svým božstvím a člověčenstvím.

Pán Ježíš jest tedy ve svátosti oltářní pod každou způsobou celý jako Bůh a člověk přítomen. A jako přítomen byl Pán Ježíš celý pod způsobami chleba i vína při poslední večeři, když své tělo a krev svou podával apoštolům k požívání, tak přítomen jest i nyní při mši sv. na oltáři. Když kněz jako zástupce Ježíše Krista nad chlebem a kalichem pronáší slova Kristova: „Totoť jest tělo mé“, a nad kalichem: „Totoť jest krev má“, v tom okamžiku všemohoucností božskou proměňuje se chléb v živé tělo a krev Ježíše Krista a víno v živou krev a tělo Ježíše Krista. Na oltáři ve svátosti oltářní přítomen jest celý Ježíš Kristus jako Bůh a člověk pod způsobami chleba i vina.

Nesmíme si tudíž mysliti, že když Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní pod dvěma od sebe oddělenými způsobami chleba a vína, přítomno jest pod způsobou chleba, zvlášť tělo, a pod způsobou vína zvlášť jeho krev. Neboť tak by tělo bylo mrtvé, poněvadž tělo bez krve a duše nemůže býti živé. Ze Pán Ježíš pod každou způsobou celý jest přítomen, poznáváme ze slov Páně, která pravil nad chlebem: „Totoť jest tělo mé, které se za vás vydává.“ Kristus Pán zajisté vydal za nás živé tělo, tedy i krev i duši. A totéž řekl nad kalichem.

Svatí apoštolové byli přesvědčeni, že přijímali pod každou způsobou celého Ježíše Krista; proto sv. Pavel napomínal věřící: „Kdokoli jísti bude chléb tento, **nebo** píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně.“ (I. Kor. 11., 27.) Sv. Pavel nepraví: „chléb tento **a** kalich“, nýbrž „nebo“, čímž naznačuje, že kdokoli nehodně přijímá buď pod způsobou chleba aneb pod způsobou vína, vinen jest těla i krve Páně. Že v církvi od dob apoštolských se věří, že Ježíš Kristus celý jako Bůh a člověk přítomen jest pod každou způsobou, poznáváme z toho, že již v době apoštolské věřící přijímali tělo Páně také jen pod způsobou chleba. Přijímáme-li tedy svátost oltářní jen pod způsobou chleba, přijímáme celého Ježíše Krista, živé tělo i živou krev i duši jeho s jeho božstvím a člověčenstvím.

Pravdu učení tohoto potvrdila také církev na sněmích. Tak na sněmu Basilejském prohlásila proti bludařům: „Že by pod způsobou chleba bylo jen tělo Kristovo a pod způsobou vína jen

krev jeho, nýbrž, že pod každou způsobou jest neporušeně Kristus celý, o tom nijakým způsobem pochybovati nesluší.“ A na sněmu Kostnickém bylo prohlášeno: „Co nejpevněji věřiti sluší, že se celé tělo Kristovo i krev jeho jak pod způsobou chleba, tak pod způsobou vína opravdově přijímá.“ Totéž prohlášeno bylo i na sněmu Tridentském.

Poněvadž Ježíš Kristus přítomen jest ve svátosti oltářní celý jako Bůh a člověk pod každou způsobou chleba, jest také přítomen celý, nerozdělený a nezmenšený v každé i nejmenší částce způsoby chleba a vína. Pravdu tuto můžeme si vysvětliti z následujícího: Kristus Pán, jak jsme častěji připomenuli, přítomen jest ve svátosti oltářní s týmž živým a oslaveným tělem, s kterýmž vstal z mrtvých a s kterýmž vstoupil na nebesa a sídlí ve slávě nebeské. A jaké bylo tělo Kristovo po jeho z mrtvýchvstání? Písmo sv. praví, že Pán Ježíš vstal z hrobu v oslaveném těle. Tělo jeho jest nesmrtelné, duchové, které proniká každé místo a žádným prostorem není vázáno; proto Pán Ježíš po svém zmrtvýchvstání zavřenými dveřmi vstoupil mezi apoštoly, proto zjevoval se jim rychle hned na tom, brzy na onom místě. Tělo Krista Pána oslavené má tu vlastnost, že nepotřebuje ani pokrmu, ani nápoje, ani oděvu, nikdy už nemůže ani trpěti ani umříti. Poněvadž toto oslavené tělo Kristovo přítomno jest ve svátosti oltářní, proto, byť by se způsoby chleba a vína rozdělily na nejmenší částečky, nemůže tělo Kristovo ani býti rozděleno na části, ani se nemůže lámati. Jako jest Kristus Pán nerozdělený, nezmenšený a nesmrtelný přítomen na nebesích a jako Bůh na nebi i na zemi, tak jest nezmenšený a nerozdělený přítomen v každé způsobě a v každé i nejmenší částce každé způsoby. Pokud způsoby chleba a vína trvají, dotud jest Kristus Pán celý přítomen v každé způsobě a v každé i nejmenší částce kterékoli způsoby. Jakmile však způsoby jsou ztráveny nebo jinak zničeny, není tam Kristus Pán přítomen.

Poněvadž Kristus Pán přítomen jest ve svátosti oltářní v oslaveném svém těle, proto není v ní přítomen s tělem smrtelným a hmotným, nýbrž přítomen jest v ní na způsob ducha. Proto svatí otcové svátost oltářní nazývají pokrmem a nápojem duchovním, tělem duchovním, chlebem andělským Duch pak nemůže býti rozdělen na části, ani se nemůže zmenšiti nebo zvětšiti, nýbrž zůstává vždy týmž. Jako tedy duše přítomna jest v těle celém, to jest, v každém údu i nejmenším, podobně Kristus Pán přítomen jest v každé hostii a v nejmenší částce sv. hostie celý a nerozdělený. Ovšem pravíme, že Pán Ježíš jest toliko na způsob ducha ve svátosti oltářní přítomen, neboť duch jest pouhou duchovou

bytostí, avšak Kristus Pán, ač vstal z hrobu v těle oslaveném, duchovém, přece tělo má a tělo podržel, s nímž i viditelně může se zjeviti.

Kristus Pán jest skutečně a podstatně ve svátosti oltářní přítomen v oslaveném svém těle, avšak zázračným způsobem zakryt jest všemohoucností svou pod rouškou viditelné způsoby chleba a vína. Proto týž Kristus Pán, celý, nezmenšený a živý, přítomen jest ve velké i malé hostii, v každé částce způsoby chleba a v každé krůpěji způsoby vína. To si můžeme zobraziti tímto podobenstvím: Jako vidíme celou svou tvář v celém zrcadle, tak uvidíme ji také celou v každém kousku, rozbijeme-li zrcadlo na kousky.

Poněvadž tedy Pán Ježíš přítomen jest ve svátosti oltářní ve svém oslaveném těle, proto není vázán na jedno místo a na jednu hostii, nýbrž přítomen jest celý ve svátosti oltářní po celém světě, při každé mši sv., v každé sv. hostii a přece jest tu jen jedna svátost oltářní, jeden Kristus Pán. Proto sv. Ondřej před svou smrtí pravil k pohanskému soudci, když mu poroučel obětovati bohům: „Já obětuji denně všemohoucímu a pravému Bohu na oltáři neporušeného Beránka Božího. Když veškeren věřící lid jeho tělo požil, přece zůstává Beránek onen, jenž obětován byl, zcela neporušeným a živým.“

Církev sv. učení toto vždy hlásala a na sněmích hájila. Tak na sněmu Florentském bylo prohlášeno: „Mocí slov těchto (která kněz v osobě Kristově pronáší) proměňuje se podstata chleba v tělo Kristovo a podstata vína v krev, tak ale, že celý Kristus jest obsažen pod způsobou chleba a celý pod způsobou vína, ano i pod každou částkou posvěceného chleba a posvěceného vína, povstalou rozdělením, jest Kristus celý.“ A na sněmu Tridentském prohlášeno bylo, že z církve má býti vyloučen, kdo by popíral, že Kristus Pán jest celý přítomen pod každou způsobou a v každé i nejmenší částce každé způsoby.

Z učení toho poznáváme, že, přijímáme li svátost oltářní toliko pod způsobou chleba, přijímáme celého Krista Pána a nepožíváme tudíž méně než kněz, jenž při mši sv. přijímá pod způsobou chleba a vína. Také přijímáme-li malou sv. hostii neb jen částku sv. hostie, nepřijímáme část těla Kristova, nýbrž přijímáme celého Ježíše Krista jako Boha a člověka. Kněz používá ku mši sv. velké hostie pouze proto, aby při pozdvihování věřící ji viděti mohli a pak aby posvátné obřady snadněji konati mohl.

Že Kristus Pán jest celý přítomen pod každou způsobou a v každé částce kterékoli způsoby, poučují nás i svatí církevní učitelové. Sv. Augustin praví: „Jednotliví přijímají Krista Pána

a v těch jednotlivých částkách on celý jest; on nezmenšuje podílením jednotlivců, ale každému z nich celý se podává.“ Láme-li tedy aneb dělí-li kněz sv. hostii na částky, neláme těla Kristova, nýbrž jen způsobu chleba a proto přijímáme celého Krista i v malé částce. Totéž činil Pán Ježíš při poslední večeři, neboť „lámal a dával“ apoštolům a všickni stejně přijímali celého Ježíše Krista. Proto dí Gracian: „Celého Krista Pána přijímají jednotliví: a celý se nalézá v částkách jednotlivých: dělením nebývá zmenšen, nýbrž sebe celého poskytuje jednotlivcům.“ A sv. Tomáš Aquin. pěje:

„Rozlomena-li hostie
V částce nejmenší se kryje
To, co v celku skryté dlí.
V podstatě nebývá změna,
Ta nemůže být dělena.
Pouhý znak jen se dělí.“

587. „*Proč ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní pod dvojí způsobou?*“

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní pod dvojí způsobou, by se dvěma oddělenými způsobami představovala ve mši svaté Jeho krvavá oběť na kříži, kde se krev od těla oddělila.

Pravili jsme, že Pán Ježíš celý jako Bůh a člověk přítomen jest pod každou způsobou, a přece že jest na oltáři jen jedna svátost, jeden Kristus Pán celý a nerozdělený. A proč tedy Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní pod dvěma od sebe oddělenými způsobami? Že Pán Ježíš svátost oltářní ustanovil pod dvěma způsobami chleba a vína, byla zajisté důležitá příčina.

Kristus Pán přišel na tento svět, aby Starý zákon doplnil a naplnil vše, co o něm bylo předpověděno a předobrazeno Pán Ježíš byl tedy také zákonodárcem a sice Nového zákona. Poněvadž v Starém zákoně samým Bohem ustanoveny byly různé oběti, proto Pán Ježíš chtěl, aby i v Novém zákoně byla oběť a sice nikoli obrazná, nýbrž pravá a skutečná a Bohu nejmilejší A tuto novou oběť ustanovil Pán Ježíš při poslední své večeři toho večera, jenž byl posledním jeho večerem v učitelském úřadu jeho na zemi a posledním večerem Starého zákona a staré smlouvy. Při poslední večeři konal Pán Ježíš svůj kněžský úřad a jako kněz podle řádu Melchisedechova ustanovil obět pod způsobami chleba a vína, aby tato oběť nekrvavá byla vždy trvající památkou krvavé jeho oběti na kříži. A touto novozákonní nekrvavou obětí jest nejsvětější

svátost oltářní, kteráž nám ustavičně připomíná smět Ježíše Krista na kříži dle slov sv. Pavla: „Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde.“ (I Kor. 11., 26)

A smrt Páně nejlépe můžeme si připomínati nebo naznačiti dvěma oddělenými způsobami chleba a vína. Neboť tyto oddělené způsoby naznačují, kterak při smrti Páně krev od těla se oddělila. Poněvadž mše sv. jest tou obětí, která nám ustavičně připomíná oběť Ježíše Krista na kříži a poněvadž jen při mši sv. proměňuje se chléb v živé tělo a víno v živou krev Ježíše Krista, proto tyto dvě oddělené způsoby živé nám představují smrt Páně. A z toho důvodu Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní pod dvěma od sebe oddělenými způsobami.

588. *„Jak dlouho zůstává Ježíš Kristus přítomen pod způsobami chleba a vína?“*

Ježíš Kristus zůstává pod způsobami chleba a vína přítomen, pokud způsoby tyto trvají.

Církev katolická učí na základě písma svatého a ustavičné víry křesťanské, že Pán Ježíš hned po proměňování skutečně a vpravdě přítomen jest ve svátosti oltářní pod způsobami chleba a vína, pokud způsoby ty trvají.

Proti tomuto apoštolskému učení vystoupil reformator Luter, jenž učil, že prý Kristus Pán ve svátosti oltářní není přítomen ani před sv. přijímáním ani po tom, nýbrž toliko při sv. přijímání, a proto nemá se svátost oltářní ani uchovávati ve svatostánku a ani se jí nemáme klaněti.

Církev katol. bludné učení Lutrovo zavrhla na nasněmu Tridentskému těmito slovy: „Řekl-li by kdo, že po proměňování není ve velebné svátosti oltářní přítomno živé tělo a živá krev Pána našeho Ježíše Krista, nýbrž toliko v požívání, když ji přijímáme, ne však před tím ani potom; a že ve sv. hostiích posvěcených, které po svatém přijímání se uchovávají anebo zůstávají, není přítomno tělo Páně, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. XIII., 4.)

Pravda učení katolické církve vysvítá:

a) ze slov přislíbení nejsv. svátosti oltářní. Kristus Pán v Kafarnaum slíbil nám své tělo a svou krev za pokrm pro život věčný: „Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky.“ Má-li býti svátost oltářní pokrmem duší našich, tedy musí jím býti již před požíváním:

b) z ustanovení svátosti oltářní. Když Pán Ježíš řekl nad chlebem: „Totoť jest tělo mé“, ihned proměněna byla podstata chleba v živé tělo Ježíše Krista. A tělo Páně tak dlouho bylo přítomno, pokud způsoba chleba trvala. Když tedy Pán Ježíš lámal způsobu chleba a dával apoštolům k požívání, byla tu svátost oltářní a Kristus Pán byl tak dlouho přítomen, pokud způsoba chleba nebyla ztrávena. Sv. Hilar o tom dí: „O pravdě těla a krve pochybovati, není ponecháno žádného místa, ježto teď i dle samého vyznání Páně, i dle víry naší vpravdě jest tělo a vpravdě jest krev. A požíváním a pitím toho se stává, že i my v Kristu a Kristus v nás zůstává.“ Proto také sv otcové nazývají křesťany „Kristofory“, to jest, nositeli Krista, poněvadž po sv. přijímání nosíme v sobě Krista svátostného tak dlouho, pokud způsoby chleba a vína nejsou ztráveny.

c) z ustavičného podání církve. Ze spisů sv. otců poznáváme, že v době pronásledování církve nejsv. svátost oltářní uchovávána byla v soukromých domech a jáhnové tělo Páně donášeli nemocným, zajatým a k smrti odsouzeným křesťanům. Sv. Justin ve svém obranném spisu praví: „Když ustaneme od modlitby, přinesen bývá chléb, víno a voda a kdo předsedá (biskup), koná modlitby a díkučinění, a lid odpovídá: Amen; a když díkučinění dokonáno, nastává dělení a podávání přítomným, nepřítomným pak jáhnové odnášejí.“ Z církevních dějin také víme, že věřícím v době pronásledování bylo dovoleno, by tělo Páně při sobě nosili, aby před smrtí posilniti se mohli na cestu do věčnosti.

Ze všeho toho následuje, že Pán Ježíš ve svátosti oltářní přítomen jest před sv. přijímáním i mimo ně i po něm tak dlouho, pokud způsoby chleba a vína trvají Proto před svatostánkem hoří věčné světlo, kteréž nám přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní ustavičně připomíná.

Přítomen jest Ježíš Kristus pod způsobami chleba a vína, pokud způsoby mají podobu chleba a vína. Jakmile způsoby chleba a vína byly buď ztráveny anebo jinak zničeny neb zkaženy na př. kdyby způsoba vína zoctovatila, nebo kdyby do kalicha přimícháno bylo tolik vody, že by to vínem nebylo, pak pod způsobami těmi není přítomen Kristus Pán, poněvadž již nejsou tím, nad čímž Pán Ježíš řekl: „Totoť jest tělo mé“ — Tatoť jest krev má.“ Proto vidíváte, že kněz častěji posvěcuje sv. hostie, které pro nemocné a přijímající v ciboriu se uchovávají anebo v monstranci vystavena bývá. Kde je v kostele vlhko, musí kněz často obnovovati posvěcení sv. hostií, což se pravidelně koná vždy za 14 dní.

60. CVIČENÍ.

O úctě k nejsvětější svátosti oltářní.

Ze všeho, co jsme o nejsv. svátosti oltářní rozjímali, přesvědčili jsme se, že ve svátosti oltářní skutečně a vpravdě přítomen jest Ježíš Kristus jako Bůh a člověk, týž Ježíš, jenž v oslaveném těle z mrtvých vstal a sídlí v království svém nebeském. Poněvadž tedy sám Bůh přítomen jest ve svátosti oltářní, proto této svátosti oltářní náleží božská úcta, to jest, máme se jí klaněti.

589. *„Jaká úcta náleží nejsvětější svátosti oltářní?“*

Nejsvětější svátosti oltářní náleží úcta nejvyšší, totiž klaněti se jí.

Pravověřící křesťan ví, že ve svatostánku a při mši sv. a pozdvihování na oltáři přítomen jest ve svátosti oltářní sám Ježíš Kristus, pravý Bůh, proto prokazuje velebné svátosti nejvyšší úctu, která toliko Bohu náleží, totiž klaní se jí. Neklaníme se tudíž způsobám chleba a vína, nýbrž Ježíši Kristu, jenž pod těmito způsobami zázračně na oltáři jest přítomen. Církev sv. proto na sněmu Tridentském prohlásila: „Řekl-li by kdo, že Kristu jednorozenému Synu Božímu nemá se ve svátosti oltářní prokazovati božská úcta, a proto že nemá býti ctěn zvláštní slavností, ani veřejnými průvody, jakž po celé církvi chvalitebným obyčejem se děje, anebo že se nemá vystavovati k veřejnému uctívání, a že ctitelé svátosti oltářní jsou modloslužebníci; budiž z církve vyloučen.“

Také svatí otcové praví, že svátosti oltářní náleží božská úcta, klanění. Sv. Augustin praví: „Kristus Pán ráčil nám k spasitelnému požívání dáti samé tělo své. Nikdo pak ho nepožívá, leč by se byl prve klaněl. Netoliko nehřešíme, klanějíce se; ale hřešili bychom, neklanějíce se.“ Sv. Jan Zlat. pak dí: „Mudrcové od východu klaněli se tomu tělu, které v chlévě v jeslích leželo. Ti mužové z cizích zemí přišedše, klaněli se Jemu pokorně. My jej již více nevidíme v jeslích ležícího, nýbrž na oltáři v rukou kněze, pod křídlema Ducha svatého, jenž se vší mocí svou na obětné dary sestupuje. Tedy i náš duch na křídlech pobožnosti k nebi se vznášej. Svatá bázni, zmocni se mysli naší, abychom tělu Ježíšovu takovou prokazovali úctu, jakou jemu mudrcové od východu prokázali.“ A sv. Tomáš Aqu. vybízí nás ku klanění

se nejsv. svátosti oltářní svými hymny ku cti a slávě velebné svátosti takto:

„Svátosti té neskonalé
Čiňme tedy poklonu,
Ústup řádstvo zastaralé
Novému teď zákonu.“

Křesťané od dob apoštolských vzdávali svátosti oltářní nejvyšší úctu; neboť než přistupovali k stolu Páně, klaněli se přítomnému živému tělu Ježíše Krista. Z církevních spisů také víme, že již v prvních dobách církve nejsv. svátost oltářní uchovávali v drahocenných nádobách a schránkách. S největší uctivostí přechovávali ji v době pronásledování v soukromých domech vznešených křesťanů a na svém těle v drahocenných schránkách ji nosili, aby před smrtí posilniti se mohli tělem Páně na cestu do věčnosti

Ku cti svátosti oltářní stavěli křesťané velkolepé chrámy a nádherné a umělecké oltáře. Zvláště pak největší péči věnovali k ozdobení svatostánku ve kterémž svátost oltářní se uschovává. Oltáře ozdobují se květinami, mnoho světla hoří na oltáři, dva cherubové klaní se před svatostánkem a věčná lampa hlásá nám, že na oltáři přítomen jest Ježíš Kristus. Již v dávných dobách bylo obyčejem, že před svatostánkem hořelo ustavičně světlo. O věčném světle, které před oltářem hořelo ve chrámu sv. Felixe v Nole, mluví sv. Pavlín; na lampu v chrámě sv. Pavla věnoval papež Řehoř I. veškeré roční příjmy z tak zvaných veřejných vod. K uctění velebné svátosti užívalo se též od dávných dob kadidla.

Ku rozmnožení úcty ku svátosti oltářní již v prvních stoletích církve byly připojeny ku mši svaté krásné a významné obřady a různé modlitby a zpěvy.

Církev sv. také ku cti velebné svátosti a ku rozmnožení víry v přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní ustanovila různé slavnosti a svátky.

Boží Tělo. Na památku ustanovení svátosti oltářní ustanovila církev svátek Božího Těla, který se slaví ve čtvrtek po slavnosti nejsv. Trojice Boží. Vlastně měla by se slavnost Božího Těla konati na zelený čtvrtek, poněvadž však toho dne mysli naše zaujaty jsou zármutkem, ježto toho večera Pán Ježíš byl od Jidáše zrazen a k smrti odsouzen, proto církev radostnou tuto slavnost koná až ve čtvrtek po svaté Trojici. Původ této slavnosti jest tento:

Kolem roku 1230 žila v klášteře sv. Augustina na hoře Karmel u města Luttichu zbožná a blahoslavená klášternice Juliana

Kornelionská. Velice ráda se modlila a při modlitbě měla několikráte podivné zjevení. Viděla měsíc v úplňku po jedné straně částečně zatemnělý, jako by na tom místě byla trhlina. Vidění tomu nemohla porozuměti a proto prosila Boha, aby jí zjevení vysvětlil. Bůh jí oznámil, že jasný měsíc znamená církev Boží a ono temné místo nedostatek zvláštního svátku ku cti nejsv. svátosti oltářní, by Kristu Pánu dáno bylo slavné dostiučinění za mnohé urážky, které se od lidí této svátosti činí. I svěřila blah. Juliána zjevení toto kanovníku Janu v Luttichu, jenž zase to oznámil biskupovi. Biskup povolal učitele církevní a znamenité učence mezi nimiž byl Jakub, jenž později stal se papežem pod jménem Urban IV., a oznámil jim ono zjevení, žádaje o radu. Biskup na radu církevních hodnostářů napřed nechtěl povoliti slavnost Božího Těla, potom však povolil. Než však se poprvé Boží Tělo mělo v diecesi jeho slaviti, umřel. Nejprve slavnost Božího Těla konala se v Luttichu a odtud rozšířila se do okolí a do cizích zemí. Když pak se stal papežem Jakub, jeden z těch kněží, kteří o zjevení bl. Juliány věděli, přijav jméno Urban IV., ustanovil r. 1264, by po celé církvi slavnost Božího Těla konala se ve čtvrtek po sv. Trojici.

Slavnost Božího Těla koná se velmi slavně. V chrámu Páně napřed slouží kněz slavnou mši sv., ve kteréž posvěcuje dvě sv. hostie, z nichž jednu přijímá a druhou klade do monstrance. Po mši sv. koná se průvod osadou s velebnou svátostí a zastavuje se u čtyřech ozdobených oltářů. Cestou zpívají se chvalozpěvy ku cti nejsv. svátosti oltářní a věřící s obnaženými hlavami kráčejí ve spořádaném průvodu, vyznávajíce tím víru a přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní.

U každého oltáře zpívá kněz část ze čtyř evangelií o ustanovení nejsv. svátosti oltářní. Kněz modlí se za úrodu zemskou a různé potřeby těla a duše a na konec uděluje velebnou svátostí sv. požehnání. U posledního oltáře po vykonaných modlitbách a zpěvích zanotí kněz „Te Deum“, Bože chválíme Tebe. Za radostného tohoto zpěvu, jímž Kristu Pánu chválu a díky vzdáváme, že nejsv. svátost oltářní ustanovil a nám za pokrm se dává, vrací se průvod do chrámu Páně, kdež svatým požehnáním slavnost ukončena bývá.

Na mnohých místech bývá po celou oktavu Božího Těla u večer sv. požehnání, aby věřící Kristu Pánu ve svátosti oltářní skrytému náležitou úctu a vděčnost prokázali. Někde je obyčejem, že se po celou oktavu květiny a zeliny žehnají.

Při průvodu o Božím Těle máme se vždy pobožně a uctivě chovati, neboť slavnost tato zavedena byla zvláště proto, abychom Boha usmířili za všechny urážky a zneuctění, které od lidí této

svátosti činěny bývají, a abychom veřejně víru v přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní vyznávali Krásný příklad veřejného vyznání víry v přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní zanechali mnozí mocnářové a vznešení lidé. Císař Karel V., když některá nekatolická knížata v německé říši nechtěli se súčastniti slavnosti Božího Těla, považujíce ji za pověru, císař a jiná knížata tím slavněji ji konali zvláště roku 1550. Šest knížat střídalo se při nesení baldachinu a císař s obnaženou hlavou v císařském hávu následoval kardinála průvod vedoucího

Církev ustanovila ku cti velebné svátosti oltářní slavnost nejsvětějšího Srdce Páně, která se koná v pátek po oktavu Božího Těla Srdce Pána Ježíše jest sídlem neskonalé a vroucí lásky k lidem a proto na usmíření Pána Ježíše za mnohé urážky a zneuctění, které zvláště dějí se svátosti oltářní, ve které jeho láska měrou největší se jeví, ustanovena byla tato slavnost. Slavnost nejsvětějšího Srdce Páně ustanovena byla následkem zjevení, jichž se dostalo blah. Marketě Alacoque. Bl. Marketa byla řeholnicí řádu navštívení Panny Marie v Parai v bývalém Burgundsku. Kristus Pán ve zjevení ukázal jí své srdce, které nás vroucně miluje a které z lásky k nám kopím probodeno bylo. Bl. Marketa obdržela rozkaz od Boha, aby rozšiřovala úctu k nejsv. Srdci Ježíšovu mezi lidmi, aby stali se všickni účastni bohatých pokladů milosti Boží. Marketa s vroucností duše uposlechla hlasu Božího a dožila se té radosti, že před svou smrtí viděla pobožnost k nejsv. Srdci Páně rozšířenou po celé Francii. Odtud pak pobožnost tato rozšířila se do všech katolických krajin. Papež Pius IX. dekretem ze dne 23 srpna 1856 rozšířil tuto slavnost po celém světě křesťanském. Od té doby také založeno jest bratrstvo nejsv. Srdce Páně, které každý první pátek v měsíci koná pobožnost a zvláště pak slavným způsobem oslavuje slavnost nejsv. Srdce Páně v pátek po oktavu Božího Těla. Hlavním účelem tohoto bratrstva jest, rozšiřovati úctu a lásku k nejsv. svátosti oltářní a pracovati k tomu, aby věřící zasvěcovali se nejsv. Srdci Páně a častěji svátost oltářní přijímali a v chrámu Páně ji navštěvovali a jí se klaněli.

Ku rozmnožení víry a úcty k nejsv. svátosti oltářní zavedla církev vystavování nejsv. svátosti oltářní.

Když se nejsv. svátost oltářní buď v monstranci nebo v ciboriu ze svatostánku vystaví na oltář anebo na zvláštní místo nad svatostánkem, nazýváme to „vystavování nejsv. svátosti oltářní.“ Toto vystavování svátosti oltářní děje se vždy, kdykoli po mši sv. anebo při odpoledních službách Božích v neděle a svátky vystavuje se svátost oltářní a uděluje se jí sv. požehnání. Zvláště pak vy-

stavuje se nejsv. svátost oltářní na Velký pátek a na Bílou sobotu, když zahalená monstrance staví se na Boží hrob k veřejnému uctívání.

Ve 13 století, jak čteme v životě sv. Kláry, vystavovala se nejsv. svátost oltářní mimo služby Boží velmi často k veřejnému uctívání. Později pak bylo dovoleno vystavovati svátost oltářní jen v určité dny a slavnosti. Zvláště pak vystavuje se nejsv. svátost oltářní při 40 hodinné pobožnosti.

Pobožnost tuto, však bez vystavení velebné svátosti, zavedl jistý kapucín P. Josef r. 1556 v Milánu na památku 40 hodin, ve kterých tělo Páně v hrobu odpočívalo. R. 1550 za papeže Pia IV. konalo jisté bratrstvo v Římě 40 hodinnou pobožnost před nejsv. svátostí oltářní na památku 40 denního postu Kristova. Avšak před vystavenou velebnou svátostí konala se tato pobožnost teprve v 16 stol. v Loretě, odkudž rozšířila se do ostatních měst a krajin katolických. Na počátku pobožnost tato trvala 40 hodin bez přestávky ve dne i v noci. Později však nařízeno bylo, aby se pobožnost konala toliko ve dne a tak až podnes koná se po 4—5 dní. S pobožností touto spojeny jsou i odpustky.

Blah. Josef Labre nazýván byl v Římě čtyřicetihodinovým chudákem, poněvadž vždy viděn býval v kostelích, kde se tato pobožnost konala. Zdálo se, že tento ctitel nejsv. svátosti oltářní ve zvláštním vytržení se nalezal. Srdce jeho takovou rozkoší bylo naplněno, že duch jeho necítil tělesných pout svých. Mnozí lidé činili si z něho posměch, jiní však považovali jej za světce a také se nemýlili. Neboť kdo tak miluje Ježíše, musí býti blahoslaveným.

Poněvadž uctívání nejsv. svátosti oltářní mocně působí na mravnost lidskou, proto bylo nařízeno, aby nejsv. svátost oltářní vystavována byla zvláště v poslední tři dny masopustní. Pobožnost tuto ustanovil papež Benedikt XIV. chtěje přítrž učiniti zlořádům a rozpustilostem, které v tyto dny obyčejně se konají.

Při vystavování velebné svátosti oltářní konají se pobožnosti buď veřejné anebo i soukromé. Soukromé pobožnosti v tom záleží, že ctitelé velebné svátosti oltářní klanějíce se Kristu Pánu ve svátosti oltářní, vzpomínají s láskou a vděčností na památný večer ustanovení této svátosti a rozjímají o milosti, jíž se nám v této svátosti udílí. Vroucně se modlí, činí dobrá předsevzetí, litují svých hříchů, odporoučí Pánu Ježíši sebe a své domácí, prosí za potřeby duchovní i tělesné a zvláště pak touží po hodném sv. přijímání těla Páně.

Při veřejné a společné pobožnosti konáme různé modlitby. Obyčejně modlíme se sv. růženec, litanie k nejsv. Srdci Ježíšovu a k nejsvětější svátosti oltářní, konáme odprošení Krista a zasvěcování se Kristu Králi a zpíváme písně ku cti velebné svátosti oltářní.

Ku cti nejsv. svátosti oltářní a k rozmnožení víry živé ustanoveny jsou různá bratrstva a spolky. Zvláště pak rozšířen jest „spolek věčného klanění nejsv. svátosti oltářní.“

Členové „věčného klanění“ zavazují se, že alespoň jednou měsíčně v jistou hodinu před velebnou svátostí oltářní konati budou pobožnost ku cti nejsv. svátosti oltářní a že dle možnosti také vykonají sv. zpověď a hodně přijmou tělo Páně. Církev sv. zajisté dobře ví, že nejsv. svátost oltářní jest pramenem všeho dobra, blaha a pokoje mezi lidmi, proto spolek věčného klanění zavedla. Dle úmyslu církve sv. má se po celém světě každé hodiny díti klanění svátosti oltářní touto pobožnosti a proto věčným klaněním sluje. A také spolky věčného klanění tak jsou uspořádány, že každý spolek určí den a hodinu v měsíci, kdy pobožnost konati míní. Takovým způsobem po celém světě každou hodinu uctívá se nejsv. svátost oltářní.

Tento spolek má také vznešený účel, že z příspěvků členských podě uje chudé chrámy bohoslužebným rouchem a jinými ke službám Božím potřebnými věcmi.

Spolek věčného klanění mnoho povinností věřícím neukládá a také ne pod smrtelným hříchem, proto podle možnosti rozmnožujme řady ctitelů svátosti oltářní a brzy poznáme ovoce této pobožnosti, neboť naučíme se trpělivosti, tichosti a mírnosti, spokojenosti s málem, čistotě mravů, střídmosti a mnohým jiným křesťanským ctnostem, jichž nynější svět nesmírně potřebuje.

Kterak máme se chovati k nejsv. svátosti oltářní? Kristus Pán jako Bůh a člověk přítomen jest ve svátosti oltářní a každodenně na každém místě při mši sv. o pozdvihování sestupuje na oltář a přítomen jest mezi námi pod způsobami chleba a vína. Proto v chrámu Páně zvláště klaněti se máme svátosti oltářní.

Když vkročíme do chrámu Páně, poklekněme a pokloňme se Kristu Pánu ve svátosti oltářní skrytému. Kdykoli jdeme okolo oltáře, na němž ve svatostánku jest svátost oltářní, vždy hluboko poklekněme, neboť Pán Ježíš jest blízko nás a jemu náleží tato úcta. Když Hospodin ukázal se Mojžíšovi v hořícím keři, volal k němu: „Zuj obuv, nebo místo, na kterémž stojíš, svaté jest.“ I náš chrám jest místem svatým, jest domem a příbytkem Božím, neboť přítomen jest tu Kristus Pán ve svátosti oltářní. Proto před Bohem padejme na kolena.

Zvláště pak při mši sv., v níž chléb a víno se proměňují v tělo a krev Páně, uctivě a nábožně se chovejme. Nábožní lidé obyčejně po celou mši svatou klečí a zbožně se modlí. Když při pozdvihování neb proměňování nastává nejsvětější okamžik, ve

kterémž zázračným způsobem slovem Kristovým proměňuje se chléb v tělo Páně a víno v krev Kristovu, pokorně klaňme se přítomnému Kristu. Když kněz pozdvihuje sv. hostii, klaňme se jí a bijíce se třikráte v prsa, tiše se modleme: „Pozdraveno budiž, pravé tělo Ježíše Krista, které za nás na kříži obětováno bylo! V nejhlubší pokoře klaním se tobě Ježíši, tobě jsem živ! Ježíši, tobě umírám! Ježíši, tvůj jsem živý i mrtvý! Amen.“

Při pozdvihování kalichu opět se hluboko klanějme a bijíce se v prsa modleme se: „Pozdravena budiž, předrahá krvi Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla! V nejhlubší pokoře klaním se tobě! Ježíži, smiluj se nade mnou! Ježíši, slituj se nade mnou! Ježíši, odpusť mi hříchy mé! Amen.“

Kořme se nejsv. svátosti oltářní nejen v chrámu Páně, nýbrž i při jiné příležitosti. Kdykoliv jdeme okolo chrámu Páně aneb chrám ze vzdálí spatříme, uctívejme svátost oltářní a pozdravujme ji krátkými modlitbami na př. „Svatý, svatý, svatý jsi, Hospodine, Bože zástupů, země jest plna velebnosti tvé. Sláva Otci, sláva Synu, sláva Duchu svatému!“ (100 dní odpustků jednou za den.) „Pochválena a pozdravena budiž nejsvětější svátost oltářní od toho času až na věky! Amen“; anebo „chvála a díky buďtež nyní a bez ustání nejsvětější, božské svátosti oltářní!“ (100 dní odpustků jednou za den).

Když jde kněz k nemocnému „s Pánem Bohem“, padejme na kolena a klaňme se Kristu Pánu ve svátosti oltářní skrytému. Chvalitebný obyčej panuje v některých osadách, že věřící kněze s obnaženými hlavami doprovázejí až do domu nemocného a tam se ku cti velebné svátosti modlí. V mnohých krajinách bylo obyčejem, že, když kněz nesl tělo Páně k nemocnému, nesena byla nad ním nebesa a vyzvánělo se. U nás cestou zvoní ministrant a nese lampu na znamení přítomnosti Krista Pána.

Když někdo jede a potká kněze k nemocnému jdoucího s velebnou svátostí, má se zastaviti a klaněti se Kristu Pánu. Když vojsko potká kněze s velebnou svátostí, zastaví se a vzdá čest Pánu Bohu. Tak čiňme i my; vždy veřejně vyznávejme víru a úctu k nejsvětější svátosti oltářní.

L. P. 1854 pospíchal ve Vídni Mysliveckou ulicí kněz s nejsv. svátosti k nemocnému; sem tam obnažila se sice některá hlava věřícího lidu, velká část však nevšímala si kněze a nekořila se Kristu Pánu. Tu však pojednou zastaví se skvostný kočár, z něho vystupuje mladistvý pán a ku podivu všech kleká na veřejné ulici s obnaženou hlavou a žádá požehnání s Nejsvětějším. A kdo to byl? Sám císař František Josef I.

Poněvadž Pán Ježíš ve svátosti oltářní v chrámě ustavičně jest přítomen jako Bůh a člověk, proto máme jej často v chrámu Páně navštěvovati. Pán Ježíš volá k nám: „Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste a ja vás občerstvím.“ (Mat 11, 28.) V křížích, v utrpení a bídě spěchejme do chrámu k milému Spasiteli svému, kterýž nás k sobě volá, a jistě utiší náš bol, posilní nás v utrpení a potěší nás Aby věřící často navštěvovati mohli Krista Pána ve svátosti oltářní, proto zvláště v městech bývají chrámy po celý den otevřeny. Někde aspoň mřížové dvéře jsou zasazeny, aby návštěvníci na oltář viděli. Nemůžeme-li mimo služby Boží navštěvovati Krista Pána v chrámu Páně, tedy aspoň přede dveřmi klečíce uctívejme svátost oltářní Časté návštěvy svátosti oltářní blahodárně působí na srdce naše; proto neopouštějme Krista Pána, jenž z lásky k nám dává se zavírati do chrámu a svatostánku. Následujme svaté a světice, kteří zvláště pokornou úctou uctívali Krista Pána ve svátosti oltářní.

Sv. Magdalena z Pazzis nemohla se ani rána dočkati, aby se Ježíši Kristu ve svátosti oltářní pokloniti mohla. Když nastal večer, opět chvátala navštívit Spasitele svého; totéž činila i za dne, kdykoliv měla volnou chvíli. Klečíc před svatostánkem, pociťila nevýslovných rozkoší v srdci svém a proto také co nejvřeleji přátelům svým uctívání nejsv. svátosti oltářní doporučovala těmito slovy: „Přítel přebývající u přítele svého navštěvuje ho často, přeje mu dobrého jitra, dobrého večera a dobrou noc; on také neopomene žádné příležitosti i za dne s přítelem svým pohovořiti. Tak navštěvuj i ty Krista a brzy okusíš, jak návštěva ta prospívá.“

Sv. Václav, náš patron, takovou úctu měl k svátosti oltářní, že sám hostie připravoval a v zimě v noční době velebnou svátost oltářní navštěvoval, provázen jsa jediným služebníkem svým Podivínem a v chrámu Páně po několik hodin v pobožnosti trávil.

Naučení. Chovej se vždycky pobožně a uctivě před Pánem Ježíšem Kristem v nejsvětější svátosti oltářní přítomným. Choď rád do kostela navštívit svého Spasitele, kterýž dnem i nocí ve svatostánku přebývá, a klaněj se mu tam! Když jdeš okolo kostela, říkej: „Pochválena a pozdravena budiž nejsvětější svátost oltářní od tohoto času až na věky. Amen.“

61. CVIČENÍ.

B) O oběti mše svaté.

Pán Ježíš, jak jsme o svátosti oltářní rozjímali, ustanovil svátost oltářní pod dvěma od sebe oddělenými způsobami chleba

a vína, aby těmito způsobami naznačena byla jeho krvavá oběť na kříži, kde se jeho krev od těla oddělila. Slovy pak: „To čiňte na mou památku“, dal sv. apoštolům rozkaz, aby totéž činili, to jest, aby chléb a víno Bohu obětovali a proměňovali v tělo a krev Ježíše Krista, aby tím jeho oběť na kříži do skonání světa byla připomínána a ustavičně obnovována. A obnovování oběti Ježíše Krista na kříži děje se konáním novozákonní oběti, kterou mší svatou nazýváme. Poněvadž oběť mše sv co nejúžeji spojena jest s nejsvětější svátostí oltářní, neboť jen ve mši sv. může se chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista proměňovati, proto ku svátosti oltářní připojeno jest učení o oběti mše sv. Kde se nekoná mše sv., tam také není pravé večeře Páně, pravé svátosti oltářní. A o této nejdražší oběti mše sv. budeme nyní rozjímati, abychom poznali, co o ní má katolický křesťan věděti a jak se má k této Bohu nejmilejší a nejvzácnější oběti chovati.

Mši sv. jmenujeme obětí nového zákona, proto napřed vyložím, co jest oběť vůbec.

590. „*Co jest oběť?*“

Oběť jest viditelný dar, kterýž přinášíme Bohu, bychom jej zničením anebo změněním daru za nejvyššího pána uznali.

Slovem „oběť“ v širším slova smyslu rozumíme dobrovolné odevzdání se člověka Bohu. Všechno, co činíme, mluvíme a myslíme ku cti a slávě Boží, můžeme nazvati obětí. Písmo sv. také v tomto smyslu obětí nazývá dobré skutky, almužnu, modlitbu, utrpení, odříkání, mrtvení těla a vůbec konání bohumilých ctností. Tak sv. Pavel dí: „Skrze něho obětujeme Bohu oběť chvály vždycky, to jest ovoce rtů vyznávajících jméno jeho. Dobročinnosti pak a sdílnosti nezapomínejme, neboť takovými obětmi bývá získán Bůh.“ (Žid. 13, 15, 16.)

Takových obětí žádal Bůh již od prvních našich rodičů, když jim v ráji dal první přikázání. Měli Boha uznávati za svého nejvyššího pána a proto měli mu býti poddáni a poslušni. Jak velikou obětí jest poslušnost, vidíme nejlépe ze života Spasitele našeho Ježíše Krista, jenž za neposlušnost lidskou obětoval Otci svému nebeskému poslušnost až k smrti kříže. Z poslušnosti k Otci svému sestoupil s nebe na zemi a vzal na sebe lidskou přirozenost. Proto dí sv. Pavel: „Ale sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn a v způsobu nalezen jest jako člověk.“ (Filip. 2, 7.) Jeho pozemský život byl ustavičným strádáním a obě-

továním, jakž sám o sobě dí: „Lišky mají doupata a ptáci svá hnízda, ale syn člověka nemá, kde by hlavy sklonil.“ (Mat. 8, 20.) Na světě Pán Ježíš nehledal cti a slávy, nýbrž hledal slávu a čest Otce svého a sám byl služebníkem pokorným a tichým. Podobné oběti žádá Bůh ode všech nás, chceť zajisté, bychom se mu celí odevzdali, jemu ve všem poddáni byli, tělo své umrtvovali a žádosti své krotili a zvláště konáním ctností Bohu život obětovali.

Konání dobrých skutků a ctností nazýváme tedy v širším slova smyslu také obětí. Avšak o takové oběti na tomto místě nemluví katechismus;, nýbrž o skutečné oběti v užším slova smyslu A v užším slova smyslu „oběť jest viditelný dar, kterýž přinášíme Bohu, bychom jej zničením anebo změněním daru za nejvyššího pána uznali.“

Dle toho k oběti v užším slova smyslu náleží tři věci:

a) Viditelný dar, to jest, nějaká věc, kterou svými smysly můžeme poznati. Takovými viditelnými dary obětními byly v Starém zákoně: beránek velkonoční, různá zvířata, chléb, víno a olej, plodiny zemské, kadidlo a sůl. Písmo sv. samo tyto viditelné dary, jež lidé Bohu přinášeli, nazývá obětí. Lidé od počátku světa věřili, že všechny stvořené věci i sám člověk náleží Bohu, jenž jest pánem života i smrti, a proto chtějíce ukázati tuto víru ve svrchované panství nejvyšší bytosti, obětovali Bohu ze stvořených věcí. Toto obětování nazváno bylo „sacrificium“ t. j. svatou věc činiti, obětovati. Lidé nikdy nekonali oběti bez nějakého viditelného daru. Chtějíce tudíž Bohu náležitou úctu prokázati, vybrali ze svých věcí nejvzácnější, položili ji na oltář říkajíce při tom modlitby, jimiž dar Bohu zasvěcovali neb obětovali Proto modlitba a obřady, kteréž při oběti konány bývají, nejsou podstatnou částí oběti, jak učí protestanté, aby brojiti mohli proti mši sv., kterou nazývají pouhým obřadem nebo ceremonií, nýbrž podstatnou částí oběti jest vždy viditelný dar.

Lidé ovšem vždy k oběti připojovali jisté modlitby a konali při přednášení daru obětního obřady. A činili tak proto, aby ukázali, že tento dar Bohu obětují, aby jej buď chválili, nebo mu za obdržené milosti děkovali, aneho ho za nové milosti prosili Avšak modlitby a obřady samy o sobě nejsou obětí, poněvadž oběť svou přirozeností náleží ku zevnější bohoslužbě a proto záležeti musí z nějakého viditelného daru. Modlitby a zpěvy náleží ovšem také k zevnější bohoslužbě, avšak k dokonalému uctění Boha nedostačují. Člověk zajisté, ježto skládá se z těla a duše, musí celý se Bohu klaněti, to jest, netoliko srdcem a slovem ale i tělem. Člověku jest vrozeno, že, chce li někomu prokázati úctu, činí tak

netoliko slovy, nýbrž i zevnějším znamením na př. smeká před ním, klaní se mu a zvláště vzácné dary jemu posílá. Jestliže tedy lidé sobě prokazují úctu zevnějšími skutky, tím více slušno jest, abychom Bohu a Tvůrci svému božskou poctu prokazovali zevnějšími úkony. A takovým veřejným a zevnějším úkonem, kterýmž Bohu vzdává se božská úcta, jest oběť viditelného daru.

b) Oběť jest viditelný dar, kterýž přinášíme Bohu, to jest, vzdáváme se dobrovolně a rádi nějaké věci, kteráž nám náleží a darujeme ji Bohu, abychom mu úctu a oddanost ukázali. Písmo sv. i dějiny světové nám dosvědčují, že národové toliko Bohu oběti přinášeli. Sv. Augustin proto dí: „Kdo že kdy se domníval, že by mělo komu jinému obětováno býti, leč jedině pravému Bohu, anebo tomu, koho kdo, ač nepravdivě za Boha měl?“ A na jiném místě praví týž sv. církevní učitel: „Ďábel by od svých ctitelů nežádal obětí, kdyby nevěděl, že oběť jedině pravému Bohu přísluší. Nebo bůh nepravý žádá od těch, které oklamává, právě takové pocty, jaké vyžaduje Bůh od těch, jež opatruje. Žádali sice již i lidé, pýchou nadchnutí, pro sebe služeb, které jen Bohu prokazovány bývají. Avšak jen někteří troufali si nařiditi, aby jim božské obětí přinášeny byly, ač mnozí z nich byli by ve své moci královské tak dokázati mohli. Kteří však tolik smělosti měli, že božských obětí pro sebe vyžadovali, také za bohy považováni býti chtěli.“ Z dějin jest nám známo, že zvláště pohanští císařové římští za bohy se vyhlašovali a pocty božské, to jest, obětí od poddaných žádali a nařizovali. Pohané poctu božskou, *t.* j. oběti, přinášeli nepravému bohu, věcem stvořeným, zvířatům, slunci, měsíci a hvězdám, neboť je za bohy považovali. Ze všeho toho však poznáváme, že lidé oběti přinášeli vlastně Bohu a nikdy pouhým lidem. Oběť vždy byla veřejnou bohoslužbou, kterou Bůh jakožto nejvyšší bytost byl ctěn a oslavován.

c) Oběť jest viditelný dar, který přinášíme Bohu, bychom jej zničením anebo změněním daru za nejvyššího pána uznali.

K obětování neb konání svaté věci nedostačuje, aby viditelný dar byl na oltář položen neb Bohu zasvěcen, nýbrž obětní dar musí býti zničen anebo změněn tak, že už ho více nemůžeme pro sebe upotřebiti. Lidé také vždy obětní dar Bohu věnovaný položili na oltář a potom jej zničili: zvíře zabili, plodiny spálili, víno vylili na zemi. Tím chtěli naznačiti, že viditelného daru se vzdávají a obětují jej místo sebe Bohu na znamení, že Bůh jest svrchovaným pánem všeho, pánem života i smrti, a proto že od něho můžeme býti zahlazeni a že také za své hříchy toho i za-

sluhujeme. Od počátku světa lidé i pohanské víry přinášeli Bohu oběti, aby jej buď chválili a veřejnou poctu mu prokázali, buď ho za milosti prosili, buď za udělené dary děkovali anebo za hříchy své jej usmířili. Člověk poznával, že vlastně on zasluhuje smrti za své nepravosti, a proto místo sebe obětoval Bohu věci, jichž k živobytí a uchování života zvláště potřeboval. A právě toto vnitřní smýšlení činí oběť tím, čím býti má, to jest, veřejnou bohoslužbou a veřejným vyznáváním Boha za nejvyššího pána.

Proto při oběti hlavní věcí jest toto vnitřní smýšlení čili přednešení oběti, jak dí Tertulian: „Bohabojný duch obětujících, čeho od Boha obdrželi, ten měl cenu před Bohem Ne co se dělo, nýbrž proč se to dělo, totiž pro čest Boží.“ Proto také může se státi, že Bůh sice má zalíbení na obětním daru, avšak nelíbí se mu člověk, jenž dar slibuje. Tak čteme v Písmě sv., že synové Adamovi, Kain a Abel, obětovali z prvotin úrody své to nejlepší a přece Kainova oběť Bohu se nelíbila: „A vzhlédl Hospodin na Abela a na dary jeho. Na Kaina pak a na dary jeho nevzhlédl.“ (I. Mojž 4, 4, 5.) A proč se Bohu nelíbila oběť Kainova? Protože smýšlení Kainovo Bohu se nelíbilo.

Konečně dlužno připomenouti důležité věci při obětování darů. U židů i pohanů bylo totiž obyčejem, že obětní dary netoliko obětovali, nýbrž i část obětních darů požívali S obětí spojeny bývaly i obětní hostiny neb jakési přijímání. Tím se naznačovalo, že obětující požíváním daru obětního sjednocují a spojují se s Bohem, jemuž oběť přinášena.

591. „*Zda-li oběti byly vždycky?*“

Oběti byly vždycky; již Kain a Abel obětovali, a židům ve Starém zákoně byly oběti výslovně od Boha přikázány.

Bohu oběti přinášeti jest lidem vrozeno, neboť koho milujeme, tomu nejen slovy ale i skutky lásku a oddanost projevujeme. Sv. Tomáš Aqu. praví, že jest to přirozeným zákonem, Bohu oběti přinášeti, to jest, že přirozenost člověka sama jej k tomu nutká, aby Bohu oběti přinášel i bez výslovného nařízení a bez zvláštního napomínání.“

Člověk zajisté poznává, že viditelný tento svět a vše, co na něm jest, nepovstalo samo od sebe, nýbrž že všechno stvořila vyšší bytost všemohoucí, která svět moudrostí svou řídí, spravuje a zachovává. Člověk věří, že nad ním jest Bůh, Pán nebe i země, a tato víra nutká ho, aby Bohu a Tvůrci svému vzdával nejvyšší

úctu. A poněvadž člověku nedostačovala ani slova ani zpěv k dokonalému uctění Boha, proto obětoval mu ze stvořených věcí viditelný dar. Tak povstaly oběti chvály.

Člověk také vždy poznával svou bezmocnost a nedostatečnost. Nikdo zajisté na světě nemá všeho, čeho pro život potřebuje Proto každý z nás odkázán jest na pomoc druhého. A má-li někdo všechno, schází mu zase zdraví nebo vnitřního blaha. A ku komu v této bídě má se o pomoc obrátiti? Člověk hledá pomoci u Boha, jenž jest dařitelem všech věcí. Proto lidé vždy v bídě a v utrpení oči k nebi obraceli, Boha o pomoc prosili, a aby prosba jejich byla učinnější, přinášeli Bohu oběti, jimiž jej chtěli nakloniti a pohnouti k vyslyšení prosby své.

Oběti prosebné konali nejen židé ale i pohané. Z dějin jest nám známo, že pohané zvláště před válkou obětovali bohům hojné oběti, aby pohnuli bohy, by jejich zbraním vítězství popřáli. Tak se vypravuje, že když vojevůdce Hektor nemohl dobýti města Troje, matka jeho šla se vznešenými ženami na Akropolis, a tam Palladě Athenské obětovala dvanácte nejkrásnějších kusů domácího bravu, aby bohyně chránila jejího syna a vůdce Hektora.

Lidé zvláště konali oběti za své hříchy na usmíření Boha. Člověk vědom si byl své hříšnosti a proto nikde nenalezal pokoje. Hřích jako černý, hustý mrak zahaloval národy a činil je nešťastnými. A toto vědomí hříšnosti pohnulo lidstvo, že přinášelo Bohu vzácné a mnohé oběti, aby jej usmířilo a alespoň nějakou náhradu dalo za urážky Bohu učiněné. Lidé poznávali, že vlastně měli by Bohu obětovati svůj život a svou vlastní krev, proto nahrazovali krev svou krví dobytčat a obětováním darů, jichž k zachování života nevyhnutelně potřebovali Všechno toužilo po smíření s Bohem a proto všude krev na oltářích prolévána na znamení očišťování. Pohané pak v přinášení obětí tak poklesli, že obětovali svým bohům i dítky, mládence a panny.

Víra v nejvyšší bytost, závislost na Bohu a vědomí hříšnosti byly od počátku světa pohnutkou, že lidé Bohu přinášeli oběti. Písmo sv. také nám připomíná, že od počátku světa lidé konali oběti. Již synové Adamovi, Kain a Abel, obětovali Bohu, aby mu úctu, díky a prosby přednášeli. Abel obětoval z prvorozených stáda svého, Kain pak z úrody své. Bůh sám přikázal synům Adamovým, aby viditelnou obětí prokazovali mu čest. díky a prosby. Písmo sv. nám připomíná, že i potomci Abelovi a Kainovi oběti přinášeli. Tak když Noe po potopě světa vyšel z korábu, postavil oltář a obětoval Bohu čistá zvířata na poděkování za ochranu života. O Abrahamovi praví Písmo sv., že na rozkaz

Hospodinův obětoval na hoře Moria syna svého Isáka; a podobně i Jakub Bohu obětoval. Písmo sv. také nám zjevuje, že nejen patriarchové Bohu obětovali, nýbrž i jiní národové konali oběti. Tak Melchisedech, král Salemský, obětoval Bohu chléb a víno na poděkování za vítězství, jehož dobyl Abraham. Z Písma sv. také víme, že i Job obětoval zápalné oběti za své syny, jakž čteme v knize Jobově: „A vstávaje na úsvitě, obětoval oběti zápalné za jednoho každého Nebo říkával: Aby snad nebyli zhřešili synové moji, a nedobrořečili Bohu v srdcí svých. Tak činíval Job po všechny dny.“ (Job 1, 5.)

Písmo sv. také nám vypravuje, že tyto oběti Bohu se líbily, že je schvaloval a konečně národu israelskému výslovně konati přikázal.

Když Hospodin národ israelský vyvedl z Egypta a pouští jej vedl do země zaslíbené, tehdy na hoře Sinai dal Israelitům celé náboženské zřízení. Nejprve dal jim desatero přikázání a učinil s nimi smlouvu. Potom zřídil jim bohoslužbu, jíž středem byly oběti. Hospodin podrobně předepsal, které oběti mají konati, kdy a kterými obřady mají je Bohu přinášeti. Dal jim rozkaz a plán ku zřízení svatostánku a konečně ustanovil kněžstvo, kteréž by obřady a oběti za lid Bohu konati mělo.

Oběti, které Hospodin v Starém zákoně ustanovil, byly: krvavé a nekrvavé. Ku obětem krvavým bral se dobytek hovězí, ovce, kozy a holubi; všechna tato zvířata musila býti bez poskvrny. Nekrvavé oběti byly buď suché nebo mokré. K suchým obětem braly se: pečivo z pšeničné mouky (přesné chleby) a kadidlo; mokré: víno, kteréž se kladlo s 12 chleby na oltář, olej, jenž hořel v sedmiramenném svícnu.

Oběti podle toho, za jakým účelem byly konány, rozdělovaly se: *a*) na oběti zápalné. Při oběti zápalné bylo zvíře zabito, kůže stažena, pak celé na oltáři spáleno a krev rozlita byla na oltáři a okolo oltáře. S prolitou krví odchází i život ze zvířete a proto oběť tato naznačovala skutečné obětování a odevzdání se Bohu; proto oběti zápalné byly oběťmi nejpřednějšími a sluly oběťmi chvály. Tyto oběti konány byly nejčastěji. Velekněz každodenně před východem a po západu slunce musil vždy obětovati jednu ovečku. V sobotu obětovaly se nové chleby a dva beránci.

b) Pokojné oběti, kteréž též sluly děkovací a prosebné. Při těchto obětech obětní zvíře bylo zabito, oltář polit byl krví, avšak maso všechno se nespálilo, nýbrž toliko tuk, jakožto nejlepší část oběti. Ostatní maso požívali kněží a obětující se svými rodi-

nami. Požívání obětního masa naznačovalo, že obětující spojen jest s Bohem, jehož takřka spolustolujícím učiněn jest.

c) Oběti smírné, jimiž prosili Boha za odpuštění a očištění od hříchů. Při této oběti obětovatel položil ruce na hlavu zvířete obětního, jako by hřích svůj na ně přenášel. Potom je sám zabil na znamení, že by sám zasloužil smrt za své hříchy. Na to zvíře bylo úplně spáleno. Při smírných obětech nebyla hostina, nepožívalo se obětního masa. Krev z obětního zvířete kněz zachytil a pokropil jí oltář na znameni, že Bůh tuto oběť na usmíření přijímá.

Smírná oběť za celý národ konala se o slavnosti očišťování. Toho dne všichni činili pokání, modlili se, prosili o milosrdenství Boží, vyznávali své hříchy a přísně se postili až do večera. Velekněz obětoval napřed býka za hříchy své a své rodiny a potom dva kozly za lid. Jeden z nich byl zabit a spálen a krví obětní pokropil velekněz slitovnici (víko) nad archou, a na druhého položil své ruce, jakoby na něj hříchy lidu skládal a pak jej pustil na poušť, což znamenalo, že lid hříchů jest sproštěn.

Když Hospodin ustanovil bohoslužbu a oběti, zřídil také zvláštní kněžstvo. Až dosavad bohoslužby konali patriarchové jakožto vůdcové a otcové rodin. Nyní však Hospodin ku vykonávání bohoslužby ustanovil posvátné osoby čili služebníky oltáře a sice: *a*) nejvyššího kněze, jímž první byl Aron; *b*) obecné kněze, jimiž byli synové Aronovi; *c*) levity, t. j. služebníky při svatyni z pokolení Lévi. Aby lid věděl, že ku službě Boží kněžstvo samým Bohem jest ustanoveno a tudíž že jen ono má moc a právo služby Boží a oběti konati, nařídil Hospodin Mojžíšovi, aby Arona, jeho syny a levity k úřadu kněžskému posvětil. Mojžíš Arona umyl a oblekl jej v roucho kněžské, v bílý šat lněný až k zemi splývající a přepásaný čtyřbarevnou stuhou (pásem). Na hlavě měl kněz bílou čepici podobnou turbanu. Bílý šat naznačoval čistotu duše, s jakouž kněz konati má bohoslužby.

Mimo roucho kněžské měl velekněz ještě jiná roucha: vrchní oděv, bez rukávů, po kolena sahající, ze zlata a hedbáví tkaný, na obrubě mající zlaté zvonečky a granatová jablka. Dle zvonění zvonků poznával lid, co koná velekněz ve svatyni svatých. Náramník, podobný škapulíři, ze zlatohlavu, skládající se ze dvou částí, přední a zadní, které byly na ramenou spjaty drahými kameny, na nichž vyryta byla jména šesti kmenů. Naramník připevněn byl k tělu drahocenným pasem. Náprsník, nádherný to štít, který přikrýval prsa Na štítu tom bylo 12 kamenů se jmény dvanáctera pokolení. Velekněz přes kněžskou čepici dával si ještě na hlavu temněmodrou čepici, na níž spředu byl malý štít s nápisem: „Svaté Hospodinu.“

Na to Mojžíš vlil na hlavu Aronovu olej, pomazal ho. Po dokonaném svěcení Arona a synů jeho a levitů přistoupil Aron k oltáři a obětoval; pak vztáhl ruce a dal lidu požehnání. A hle, oheň s nebe spadl a oběť spálil.

Konečně Hospodin nařídil Mojžíšovi, aby zřídil svatostánek ke službě Boží. Lidé do té doby konali oběti na různých místech obyčejně na kopcích Neměli chrámů pro služby Boží a oběti, nýbrž modlili se a obětovali pod širým nebem. Nyní Hospodin nařídil, aby Mojžíš postavil prozatímní svatostánek, kterýž by se dal skládati a přenášeti. Plán k tomuto svatostánku dal Hospodin Mojžíšovi. Mojžíš dle rozkazu Hospodinova učinil svatostánek ze dřeva vzácného, desky uvnitř obložil zlatem a upevnil na stříbrné podstavce. Podstavce vráženy byly do země, aby desky stály pevně. Z venčí na deskách byly kruhy, kterými se protáhly dlouhé týče, aby celá budova byla pevnější. Místo střechy pokryl čtyři stěny čtyřmi čalouny. Nejspodnější byl velmi drahocenný, na němž vetkány byly cherubíni, palmy a květiny, ostatní byly z pevných koží.

Celý stánek byl 30 loktů (asi 16 m.) dlouhý, 10 loktů (6 m.) vysoký a široký. Svatý stánek rozdělen byl na dvě části: *a*) první část hořejší byla menší asi 1 třetina celého stánku a slula svatyně svatých Do svatyně svatých postavil Mojžíš archu Páně. Archa byla schránka 2 a půl loktu (něco přes 1 m.) dlouhá a 1 a půl loktu (as půl m.) široká a vysoká. ze dřeva akacového učiněná. Uvnitř i zevnitř byla pozlacena, víkem zakryta, na němž postaveni byli dva cherubové, na sebe hledící a křídly svými víko zakrývající. Z venčí k arše přidělány byly čtyrv zlaté kruhy a sochory k nošení, zlatem obložené. Do archy vložil Mojžíš dvě desky přikázání, kteréž obsahovaly úmluvu Hospodinovu s lidem a proto archa slula „archou úmluvy“. V této svatyni svatých zjevoval se Hospodin veleknězi, jenž jednou za rok a sice v den očišťování do ní vstupoval. — Archa jest předobrazem našeho svatostánku na oltáři, v němž Ježíš Kristus ustavičně jest přítomen v nejsvětější svátosti oltářní.

b) Svatyně, kteráž od svatyně svatých oddělena byla vzácnou a drahocennou oponou, byla místem pro kněžstvo a bohoslužbu. Ve svatyni v pravo stál zlatý stůl, na kterýž kladeno bylo každou sobotu 12 přesných chlebů a zlatá nádoba s vínem. Chleby a víno zůstaly po celý týden na tom stolu, v sobotu pak kněžstvo je požilo a položilo čerstvé. Ne levo stál svícen sedmiramenný se sedmi lampami, do nichž naléval se čistý olej a v nichž neustále udržovalo se světlo. Uprostřed stál oltář kaditelný, na němž zapalovalo se každodenně kadidlo.

Svatyně byla předobrazem našeho přesbytáře, v němž je hlavní oltář, před nímž hoří věčné světlo a v němž kněz každodenně obětuje Bohu nejdražší oběť mše svaté.

Okolo celého svatostánku udělal Mojžíš síň 100 loktů dlouhou a 50 širokou. V síni této před vchodem do svatyně stál měděný oltář pro zápalné (krvavé) oběti, a měděné umyvadlo, aby kněží a levité mohli si před a po obětování umývati ruce. V ostatní prostoře shromažďoval se lid k pobožnosti.

Dle tohoto svatostánku postavil později v Jerusalemě král Šalomoun velkolepý a památný chrám, v němž i Pán Ježíš vyučoval, zázraky konal a pád chrámu předpověděl, a kterýž také r. 70 po Kristu od římského vojska byl zapálen a zbořen.

Starozákonné oběti, chrám i kněžstvo bylo předobrazem novozákonné oběti a novozákonného kněžstva a chrámu křesťanského.

Oběti starozákonné ustanovil Hospodin, aby lidem připomínaly zaslíbení budoucí pravé a smírné oběti Syna Božího na kříži. Byly tedy jen předobrazem pravé oběti a proto také přestaly, když Kristus Pán novou oběť při poslední večeři ustanovil a na kříži sám vykonal.

592. „*Proč přestaly oběti Starého zákona?*“

Oběti Starého zákona přestaly, protože byly toliko předobrazy nebo nástiny oběti Nového zákona.

Bůh ve věčné úřadě své ustanovil, že padlému člověčenstvu pošle na svět Vykupitele, kterýž by nejdokonalejší obětí usmířil Otce nebeského s lidem a ztracené milosti mu opět získal. Aby lidstvo ustavičně na mysli mělo pravou smírnou oběť svého Vykupitele, proto Bůh zvláště vyvolenému národu israelskému přikázal přinášeti oběti, kteréž by tuto budoucí oběť předobrazovaly, nastiňovaly a na ni připravovaly. A takovými předobrazenými obětmi byly zvláště tyto:

a) Prvým a nejstarším předobrazem oběti Vykupitelovy byla oběť spravedlivého Abela. Tento z pravé nábožnosti a úcty k Bohu postavil oltář a obětoval Bohu z prvorozených stáda svého. S pokorným srdcem uznávaje Boha za nejvyššího pána svého, kladl ovečku na oltář, zabil ji a spálil na znamení, že vlastně sám měl by Bohu život svůj obětovati. Oběť Abelova Bohu se líbila, jak dí Písmo sv.: „Vzhlédl Hospodin na Abela a dary jeho.“ (I. Mojž. 4, 4.) Oběť Abelova byla předobrazem oběti Ježíše Krista

na kříži. Abel místo sebe obětoval ovečku, Ježíš Kristus obětoval sebe samého za hříchy lidstva a oběť jeho Bohu byla příjemna.

b) Druhý předobraz novozákonní oběti byla oběť Abrahamova. Bůh zkusiti chtěl věrnost Abrahamovu a proto řekl mu: „Vezmi syna svého, kteréhož miluješ a obětuj mi ho v oběť zápalnou na jedné hoře, kterouž ukáži tobě“ (I. Mojž. 22, 2.) Abraham uposlechl rozkazu Božího a hned vydal se se synem svým Isákem na horu Moria, aby ho tam obětoval. Isák sám si nese na zádech dříví, stoupá s otcem na horu, pomáhá stavěti oltář a dobrovolně podává ruce své ku svázání a klade se na oltář. Isákova oběť jest předobrazem oběti Ježíše Krista, jenž z poslušnosti k Otci svému nebeskému béře na ramena svá těžký kříž a nese jej na horu Kalvarii, tam dobrovolně klade se na kříž, aby za nás se obětoval.

c) Třetím předobrazem oběti Ježíše Krista jest Melchisedech a jeho oběť. Když Abraham zvítězil nad nepřáteli, kteří vpadše do Sodomy a Gomorhy a vše poplenili, lidi zajali a mnoho dobytka a vše odvedli, vyšel mu Melchisedech vstříc a na poděkování Bohu za vítězství obětoval chléb a víno jako kněz Boha nejvyššího. Melchisedech a oběť jeho jest předobrazem Ježíše Krista. Jméno Melchisedech znamená tolik jako „král spravedlnosti“. Jak krásně poukazuje jméno to na Krista Pána, jenž jest nejvýš spravedlivý a původcem všeliké spravedlnosti. Melchisedech byl králem a knězem. Pán Ježíš jest králem nebe i země, knížetem pokoje a nejvyšším knězem Jako Melchisedech vyšel vstříc Abrahámovi proto, aby obětoval, tak Pán Ježíš proto přišel na svět, aby na kříži za nás se obětoval. Melchisedech obětoval chléb a víno a Pán Ježíš před svou smrtí obětoval celého sebe sama napřed pod způsobami chleba a vína nekrvavým způsobem a potom na kříži prolil za nás krev svou.

d) Čtvrtým předobrazem oběti nového zákona byl beránek velkonoční. Dle rozkazu Hospodinova beránek velkonoční zabíjen byl o svátcích velkonočních na památku osvobození Israelitů z otroctví egyptského. Beránek musil býti jednoroční, bez poskvrny a nesměly se mu kosti lámati. Tento beránek velkonoční byl předobrazem Beránka Božího, Ježíše Krista, nebo Pán Ježíš byl bez poskvrny hříchu, obětoval se za nás o velkonocích na kříži a kosti jeho nebyly zlámány. Pán Ježíš jest tím pravým Beránkem Božím, kterýž osvobodil nás od hříchů a věčné záhuby.

Všechny pak ostatní oběti a obřady, které Hospodin Israelitům konati nařídil až do vykonání pravé oběti, byly toliko nástiny oběti Ježíše Krista na kříži a oběti mše svaté.

Všechny oběti starozákonné k tomu směřovaly, aby Boha usmířily za mnohé urážky od lidí mu učiněné. Člověk vlastně měl život svůj Bohu obětovati za hříchy své, proto místo sebe obětovali lidé Bohu to, co jim bylo nejdražším a čeho nevyhnutelně potřebovali k zachování života svého. Těmito oběťmi a požíváním částí jejich nastíněna byla pravá oběť Ježíše Krista, jenž za hříchy lidstva život svůj obětoval na kříži a nekrvavým způsobem obětuje se za nás ve mši sv. pod způsobami chleba a vína a dává nám tělo a krev svou k požívání.

Starozákonní tyto oběti trvati měly až do smrti Syna Božího, a potom měly navždy přestati. To také předpověděl prorok Daniel, jenž dí: „A po téhodnech šedesati dvou zabit bude Kristus. Utvrdí pak smlouvu mnohým jedním týdnem: a spolovici téhodne přestane oběť a obětování, a bude chrám ohavnost spuštění, a až do skonání a konce trvati bude spuštění.“ (Dan. 9, 26, 27). Sv. prorok předpovídá těmito slovy, že až bude Vykupitel světa, Ježíš Kristus, od židů zavržen a zabit, chrám Jerusalémský bude zbořen a do skonání světa nebude se v něm konati oběť. A proroctví ono do slova se naplnilo, neboť hned po smrti Páně opona chrámová, která dělila svatyni svatých od svatyně, se roztrhla na dvě části na znamení, že Hospodin v chrámě tomto už nepřebývá a nemá zalíbení na obětech v něm přinášených. Roku pak 70. po nar. Kr. chrám Jerusalemský byl zbořen a zpustošen.

A proč Bůh v Starém zákoně nařídil oběti? Bůh nařídil v Starém zákoně oběti a měl na nich zalíbení toliko proto, že byly předobrazem oběti Syna Božího. Tyto oběti měly lidstvo v kajícnosti připravovati k pravé oběti smírné, kterou Pán Ježíš na kříži měl vykonati. Že oběti starozákonní měly hlavně tento účel, potvrzuje sv. Pavel, jenž praví, že oběti starozákonní nemohly člověka s Bohem ani smířiti, ani hříchy smazati a spravedlnosti božské dosti učiniti. Praví sv. apoštol: „Stín zajisté budoucího dobrého maje zákon a ne samý obraz věci, po každý rok týmiž samými obětmi, kteréž se bez přestání obětují, nikdy nemůže přistupujících dokonalými učiniti.“ (Žid. 9, 14.) Ačkoliv se totiž každodenně každého roku oběti konaly, přece nikdy nedosáhly a nedosáhnou té moci, aby člověka od hříchu ospravedlnily a milosti posvěcující získaly. A proto dále dí sv. Pavel: „Nemožno jest, aby krev býků a kozlů zhladila hříchy.“ (Žid. 9, 4.) Poněvadž tyto oběti nedostačovaly, aby lidstvo s Bohem smířily, za hříchy dosti učinily a od hříchů očistily, proto musely nahrazeny býti obětí novou a pravou, kteráž by úplné smíření s Bohem, dokonalé dostiučinění a zhlazení hříchu uskutečnila. A tou obětí jest smrt Ježíše

Krista na kříži, jenž jak dí sv. Pavel, vcházeje na svět, dí: „Obětí a darů a zápalů za hřích nechtěl jsi, aniž se tobě líbí, kteréž podle zákona obětovány bývají. Aj, jdu, abych činil, Bože, vůli tvou"; odjímá první, aby ustanovil druhé. (Žid. 10, 5.—9.) Když tedy Pán Ježíš přišel na svět a vykonal oběť, kterou staré oběti předobrazovaly, staly se tyto oběti bezúčelnými a proto navždy přestaly.

593. *„Která jest oběť Nového zákona?"*

Oběť Nového zákona je sám Syn Boží, Ježíš Kristus, jenž se svou smrtí na kříži Otci nebeskému za nás obětoval.

První lidé, ďáblem byvše svedeni, odepřeli Bohu poslušnost a přestoupili první přikázání. Vina jejich byla nekonečná a proto také následoval zasloužený trest. „Umřeš," volal Hospodin a již soud spravedlivé ruky Boží vykonává se nad celým člověčenstvem. Bída, nemoc a smrt vládnou na světě. Lidstvo pod tíhou hříchu dědičného klesá hlouběji a hlouběji, a samo pomoci si nemůže, neboť urážka Bohu učiněná jest tak veliká, že žádný člověk nemůže jí napraviti a nemožno Boha usmířiti ani obětováním života svého, ani jinými oběťmi nejhojnějšími. Aby uražený Bůh důstojně byl usmířen, bylo tudíž třeba oběti takové, která by měla nekonečnou cenu. Poněvadž život lidský i oběti zvířat mají cenu toliko konečnou, nemohl tedy nikdo Bohu takové oběti přinésti, kteráž by jej dokonale usmířila a urážce božské rovnocenné dostiučinění poskytla. Proto sám Bůh ustanovil prostředek, kterýmž lidstvo mělo býti s Bohem smířeno. Za nekonečnou urážku měla dána býti oběť nekonečné ceny. A oběť nekonečné ceny mohl přinésti toliko Syn Boží, jehož život jest neskonalé ceny. A proto když se naplnily časy, aby Syn Boží stal se naším prostředníkem, předstoupil před Otce svého nebeského a prosil za lidstvo: Já, Otče, vezmu viny lidské na sebe, já chci za hříchy jejich trpěti. „Aj, jdu, abych činil, Bože, vůli tvou." (Žid. 10, 6, 7.)

Syn Boží smiloval se nad lidmi a již sestupuje s nebe na zemi, aby přijal na sebe lidskou přirozenost, aby stal se naším bratrem a obětoval život svůj za život náš, krev svou za krev naši. Hle! láska a milosrdenství Boží ujímá se padlého člověčenstva a přináší oběť, kterouž jedině Bůh může býti usmířen, neboť oběť Ježíše Krista jako Boha a člověka má nekonečnou cenu a proto napraviti může urážku Bohu učiněnou. Proto dí sv. Pavel: „Kristus miloval nás a vydal sebe samého za nás v dar a oběť Bohu

k vůni rozkošné.“ (Efes. 5, 2.) Syn Boží, Ježíš Kristus, vzal na sebe lidskou vinu a uvolil se za neposlušnost lidskou obětovati Otci svému nebeskému poslušnost až k smrti kříže. Pán Ježíš obětoval se za hříchy lidské na kříži a proto smrt jeho jest pravou obětí Nového zákona,

Ku každé oběti náleží: *a*) obětující kněz; *b*) viditelný dar čili oběť, kterou Bohu přinášíme; *c*) zničení viditelného daru.

Pán Ježíš poslušen jsa Otci svému nebeskému, učiněn jest z lásky k nám nejvyšším obětujícím knězem a zároveň obětí.

a) Pán Ježíš byl knězem nejvyšším a nejvznešenějším. Pán Ježíš byl knězem nejvyšším, neboť všechna moc kněžská v něm byla soustředěna; on neměl důstojnosti kněžské od lidí, nýbrž s důstojností kněžskou přišel s nebe na svět, a od něho kněžstvo pozemské přijalo důstojnost a moc kněžskou.

Pán Ježíš byl knězem nejvznešenějším a nejsvětějším, neboť nebyl vzat z hříšného lidu, nýbrž od Otce svého na zemi poslán. On byl tím svatým a neposkvrněným knězem, jehož kněžství starozákonní kněžstvo předobrazovalo a jakéhož lidstvo ku spáse své potřebovalo. Proto dí sv. Pavel: „Takového zajisté potřebí nám bylo míti velekněze svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníků, a kterýž jest vznešenějším učiněn nad nebesa. Kterýž nepotřebuje po každý den jako kněží nejprve za své hříchy oběti obětovati, potom za hříchy lidu; neboť to učinil jednou obětováním sebe samého.“ (Žid. 7, 26, 27.)

Pán Ježíš kněžský úřad svůj zvláště tím vykonal, že dobrovolně obětoval život svůj za hříchy celého světa, aby Otce svého nebeského usmířil a za urážky Bohu učiněné nekonečně dosti učinil. Proto sám o sobě dí Pán Ježíš: „Žádný ho (života) nebéře ode mne: ale já jej dávám sám od sebe: a mám moc jej dáti a mám moc jej zase vzíti.“ (Jan 10, 18.) Pán Ježíš zajisté pánem byl svého života a jako všemohoucí Bůh mohl, kdyby byl chtěl, i s kříže sestoupiti, ano kdyby nebyl chtěl, nebyli by ho mohli židé ani k smrti odsouditi ani ukřižovati. Pán Ježíš však dobrovolně vydal se v ruce nepřátel, aby obětí svou na kříži prokázal úctu a poslušnost Otci svému a aby dosti učinil za hříchy lidstva.

b) Pán Ježíš byl také obětí, neboť dobrovolně tělesný a viditelný život svůj obětoval za hříchy lidstva. Zmařil život svůj, aby Otec nebeský byl usmířen a lidstvo aby vykoupeno bylo.

Smrt Ježíše Krista na kříži byla pravou krvavou obětí, ve které nejsvětější krev svou prolil, aby hříchy naše zahladil. Písmo sv. smrt Ježíše Krista na kříži výslovně nazývá obětí. Tak sv. Petr dí: „Vědouce, že ne porušitelnými věcmi, zlatem anebo stříbrem vykoupeni jste, nýbrž drahou krví Kristovou, jakožto Beránka nevinného a neporušeného.“ (I. Petr. 1, 18, 19) A sv. Pavel píše: „Ale nyní jeden při skonání věkův ukázal se na shlazení hříchů skrze obětování sebe samého.“ (Žid 9, 26.) Pán Ježíš jest tím neposkvrněným Beránkem Božím, kterýmž jej nazval sv. Jan Křtitel: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa. (Jan 1, 29.) Pán Ježíš jest tou nejvzácnější a nejsvětější obětí, kteráž převyšuje svou nekonečnou cenou všechny oběti starozákonné; on jest tou výkupnou obětí za hříchy lidstva, kteráž po pádu prvních lidí byla přislibována a předobrazována. Proto dí sv. Augustin: „Skrze onu zvláštní oběť, při níž prostředník byl obětován, a již oběti starozákonné předobrazovaly, smiřují se nebesa se zemí a země s nebesy.“

Pán Ježíš byl pravou obětí, neboť život svůj obětoval Otci svému nebeskému. Oběť jest pravou obětí, přinášíme-li ji Bohu samému ku jeho cti, k usmíření a dostiučinění. A Pán Ježíš obětoval dobrovolně život svůj Bohu Otci, když pravil: „Aj, jdu, abych činil, Bože, vůli Tvou“ (Žid. 10, 5, 7.) Jest tudíž oběť Ježíše Krista na kříži netoliko obětí smírnou, nýbrž i obětí chvály a díků, neboť smrtí svou na kříži vzdal Pán Ježíš Bohu Otci nejvyšší čest, úctu a službu.

c) Oběť musí býti zničena. Pán Ježíš byl pravou obětí, neboť za nás na kříži umřel, zmařiv tak život svůj. V Starém zákoně oběti položeny byly na oltář, zvíře bylo zabito a spáleno, čímž bylo naznačeno, že oběť přináší se Bohu a jemu zasvěcuje. Pán Ježíš také položen byl na oltář, na kříž, na němž dokonal jako oběť krvavá, neboť dobrovolně dal se na kříž přibíti a prolil za nás krev svou. Oběť byla dokonána smrtí jeho, neboť krev se oddělila od těla a duše od těla a krve jeho. Oběť Pána Ježíše na kříži byla pravou a Bohu nejmilejší obětí. Neboť Pán Ježíš jako naše hlava a náš prostředník dokonale dosti učinil za hříchy naše a úplně nás s Bohem smířil. Proto dí sv. Pavel: „Jedenť jest zajisté Bůh, jeden také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Ježíš Kristus, kterýž dal sebe samého na vykoupení naše za všecky na svědectví časy svými.“ (Tim 2, 5, 6.)

Kristus Pán obětí svou na kříži vpravdě jest naším Vykupitelem, neboť předrahou krví svou nás od věčné smrti vykoupil, posvětil a Bohu milými učinil. Sv. Pavel proto dí: „Kristus nás vykoupil ze zlořečenství zákona, učiněn byv pro nás zlo-

čenstvím," (Gal. 3, 13), t. j. přijal na se pokutu, kteráž nám pro hříchy přináležela a za nás pro hříchy naše na kříži umřel, zaplativ za nás pokutu a vykoupiv nás z kletby věčné. Proto krvavá oběť Kristova na kříži na věčné časy dostačuje ku vykoupení lidstva a není třeba, aby Pán Ježíš znova za nás umíral a krev proléval.

Konečně Pán Ježíš svou obětí na kříži netoliko nás s Bohem smířil a dokonale za hříchy dosti učinil, nýbrž on nás také ospravedlnil, to jest, zasloužil nám smrtí svou na kříži poklad milosti a prostředky, svaté svátosti, jimiž posvěcující milosti můžeme dosíci, rozmnožiti a uchovati, a tak věčné blaženosti a patření na Boha dosáhnouti. Proto sv. Pavel o zásluhách Ježíše Krista praví: „Kristus umřel za nás, mnohem tedy více nyní ospravedlněni jsouce krví jeho osvobozeni budeme od hněvu skrze něho. Nebo jelikož byvše nepřátelé, smířeni jsme s Bohem smrtí Syna jeho; mnohem více smířeni jsouce, spaseni budeme životem jeho." (Řím. 5, 9, 10.)

Kristus Pán smrtí svou na kříži zasloužil veškerému lidstvu nevyčerpatelný poklad milosti, z něhož čerpati má až do skonání světa. Abychom však účastnými býti mohli dostiučinění Kristova a všech milostí na kříži zasloužených, ustanovil Pán Ježíš ve své lásce nekrvavou oběť mše svaté, kterouž se oběť Ježíše Krista na kříži ustavičně obnovuje a ovoce zásluh Kristových nám přivlastňuje. Mše svatá jest tudíž obnovováním neb představováním oběti na kříži.

594. *„Čím se oběť Pána Ježíše na kříž ustavičně obnovuje?"*

Oběť Pána Ježíše na kříži se ustavičně obnovuje mší svatou.

Jako Hospodin v Starém zákoně nařídil oběti, které trvati měly až do smrti Syna Božího, podobně Pán Ježíš v Novém zákoně ustanovil oběť, kteráž trvati má potud, dokud trvati bude církev, to jest, do skonání světa. Pán Ježíš ustanovil v Novém zákoně oběť zvláště proto, aby křesťanské náboženství mělo také oběť, a to oběť nejvznešenější, a aby touto obětí ustavičně obnovovala se oběť jeho na kříži.

Náboženství křesťanské musí míti také oběť a kněžstvo. Náboženství křesťanské zajisté jest ze všech náboženství na světě nejvznešenější a nejdokonalejší, neboť jest samým Kristem Pánem zjeveno a na zemi založeno. Poněvadž náboženství musí se jeviti i zevnější bohoslužbou, jejíž středem jest oběť, proto i církev

Kristova musí míti oběť, jíž by se Bohu nejdokonalejší pocta a úcta prokazovala. Každé náboženství má oběti Dějiny nám dosvědčují, že všickni národové oběti konali, neboť člověku je vrozeno, jak dí sv. Tomáš Aqu., oběti Bohu přinášeti. Nejen židé konali oběti, nýbrž i pohané oběti konali a konají. Jestliže tedy v Starém zákoně byly oběti, musí i v Novém zákoně přinášeti se oběť, neboť člověk zůstává člověkem, byť by i milostí Boží přijat byl za syna Božího a proto i on potřebuje oběti, jíž by Bohu sloužil, jej chválil, za milosti prosil, jemu děkoval a jej usmiřoval. Jako v Starém zákoně přinášeny byly každodenně oběti a jako tehdy konaly se obětní hody, to jest, že se některé části z oběti požívaly, podobně v Novém zákonu musí každodenně konána býti oběť, kterouž bychom Bohu poctu a úctu vzdávali a ze kteréž bychom také požívali.

Konečně v církvi musí býti ustavičně oběť, poněvadž církev musí také míti ustavičně kněžstvo. Kristus Pán jest naším veleknězem a on ustanovil také v Novém zákoně nové kněžstvo, kteréž důstojnost kněžskou přijalo od velekněze Ježíše Krista. Církev kněžstva potřebuje, neboť k tomu je Pán Ježíš zřídil, aby bylo prostředníkem mezi Bohem a lidem, a aby lidstvu zprostředkovalo milosti ze zásluh Ježíše Krista. Pravé kněžstvo však nemůže býti bez oběti. Proto když Pán Ježíš ustanovil nové kněžstvo, musil ustanoviti i novou oběť.

A touto novou obětí jest mše svatá, kteráž jest ustavičným obnovováním oběti, kterou Ježíš Kristus jednou na kříži vykonal. Oběť mše sv. ustanovil Pán Ježíš při poslední večeři na věčnou památku smrti své na kříži. Neboť všickni lidé nemohli přítomni býti oběti, kterou na kříži za nás vykonal, proto ustanovil opakování neb představování své oběti na kříži nekrvavou obětí mše svaté, aby ovoce vykoupení všem mohlo býti přivlastněno.

Oběť Nového zákona nazývá se „mše svatá“. Slovo „mše“ pochází z latinského slova „mittere neb missio,“ což znamená: posílati neb odeslání. V prvotní církvi nesměli totiž katechumeni a veřejní kajicníci přítomni býti celé bohoslužbě, která hlavně sestávala ze slavení oběti, kterouž nazývali tajemstvím víry, díkučiněním, liturgikou, večeři Páně neb obětováním. Než započalo obětování, předčítalo se evangelium nebo část z listů apoštolských a potom biskup měl kázání. Po kázání nastalo slavení tajemství víry neb mše svatá. Proto jáhen slovy: „missa est“, vyzval katechumeny, aby chrám opustili. Pro toto odesílání katechumenů již v dávných dobách nazývána oběť novozákonní mší svatou. Jménem tímto nazval oběť tuto již papež Pius r. 142. Také církevní spi-

sovatelé z prvních století ve svých spisech oběť novozákonní nazývají mší svatou Tak sv. Ambrož píše: „Zůstal jsem ve svém úřadu, počal jsem mši svatou sloužiti, a obětuje se Bohu, prosil jsem, aby nám ku pomoci přispěti ráčil.“

Někteří církevní učitelové praví, že oběť oltáře proto může se nazývati mší svatou, poněvadž při proměňování posílá se Syn Boží s nebe na zemi. Tak sv. Bonaventura dí: „Nejprv posílá Bůh svého Syna na oltář, pak církev posílá Krista Pána k nebeskému Otci, aby za hříšníky prosil.“

Mše sv. jest tedy tou novozákonní obětí, kterouž se ustavičně a na všech místech obnovuje oběť Ježíše Krista na kříži. V čem záleží oběť mše svaté a v jakém vztahu je k oběti na kříži, rozjímati budeme na příštím cvičení.

---

57. CVIČENÍ.

O mši svaté a oběti na kříži.

Na minulém cvičení mluvili jsme o oběti vůbec a obětech starozákonnýeh, které předobrazovaly oběť Ježíše Krista krvavou a nekrvavou. Pravili jsme, že oběť Ježíše Krista na kříži jest tou novozákonnou obětí, kteráž ustavičně obnovována bývá obětí mše svaté. Dnes tedy rozjímati budeme o mši svaté a o jejím vztahu k oběti na kříži.

595. *„Co jest mše svatá?“*

Mše svatá jest ustavičná oběť Nového zákona, ve kteréž se Ježíš Kristus pod způsobami chleba a vína Otci svému nebeskému nekrvavým způsobem obětuje.

Mše svatá jest pravou a skutečnou obětí, neboť má všechny vlastnosti oběti. Ku podstatě oběti, jak jsme dříve pravili, náleží viditelný dar, kterýž přinášíme Bohu, abychom zničením nebo změněním daru Boha za nejvyššího pána uznali.

Viditelným darem oběti mše svaté jest sám Ježíš Kristus, jenž nejsvětější tělo své a nejdražší krev svou pod způsobami chleba a vína Otci svému nebeskému obětuje. Pán Ježíš jest zároveň obětním knězem, neboť tuto oběť sám neviditelným způsobem koná,

když všemohoucností svou chléb a víno proměňuje v nejsv. tělo a krev svou. Kněz, jenž tuto oběť viditelně koná, jest toliko služebníkem a zástupcem Ježíše Krista. Obětní dar býval v Starém zákoně zničen na znamení, že se Bohu zasvěcuje a odevzdává. I při mši svaté obětní dar bývá zmařen, neboť obětující kněz nejsvětější tělo a nejsv. krev Páně přijímá a věřícím, přistupují-li k sv. přijímání, k požívání podává.

Mše svatá nazývá se „obětí Nového zákona," neboť Pán Ježíš tuto oběť při poslední večeři ustanovil jako novou smlouvu s námi. Jako ve Starém zákonu byly oběti úmluvou, již učinil Hospodin s lidem svým, podobně Pán Ježíš jakožto zakladatel Nového zákona a nové úmluvy, ustanovil novou oběť, kteráž trvati má až do skonání světa. A touto novozákonnou obětí jest mše svatá.

Že mše svatá jest pravou obětí Nového zákona, poznáváme: *a*) z předobrazu oběti Melchisedechovy; *b*) z proroctví Malachiášova.

a) Mše svatá nazývá se obětí nekrvavou, poněvadž na oltáři krev se neprolévá, jako se to na kříži stalo. Ve mši svaté obětuje se Ježíš Kristus pod způsobami chleba a vína svátostně, na kříži však obětoval se za nás viditelně a krvavě. Tato nekrvavá oběť mše svaté byla již ve Starém zákonu předobrazena nekrvavými obětmi, které s krvavými byly spojovány, zvláště pak obětí Melchisedechovou.

Když Abraham vracel se z boje a z rukou nepřátelských vysvobodil Lota a čeleď jeho, jakož i zajatý lid Sodomský a stáda, vyšel mu vstříc Melchisedech, král Salemský, jenž byl zároveň knězem Boha nejvyššího. Na poděkování Bohu za vítězství obětoval za Abraháma a lid jeho chléb a víno.

Melchisedech byl předobrazem Ježíše Krista a oběť jeho byla předobrazem oběti novozákonné, kterou Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil. Již král David nazývá Spasitele knězem podle řádu Melchisedechova, když praví: „Přisáhl Hospodin, a nebude toho želeti: Ty jsi knězem na vždy podle řádu Melchisedechova." (Žalm. 1097). Podle slov žalmisty Páně jest Kristus Pán knězem na vždy. Je-li tedy knězem na vždy, musí i jeho oběť trvati na věky. A poněvadž David nazývá Pána Ježíše knězem podle řádu Melchisedechova, proto oběť Ježíše Krista musí se podobati oběti Melchisedechově, to jest, musí obětovati chléb a víno.

Sv. Pavel v listu svém k židům dokazuje, že proroctví Davidovo vztahuje se na Krista Pána a na jeho nekrvavou oběť, a že tudíž

Melchisedech jest od Boha naznačeným předobrazem věčného kněžství Ježíše Krista a jeho nekrvavé oběti. Z listu toho také poznáváme, že oběť Melchisedechova nevztahuje se na oběť Ježíše Krista na kříži, nýbrž na oběť, kterou ustanovil při poslední večeři. Praví sv. Pavel: „Všeliký zajisté kněz z lidí vzatý, pro lid bývá ustanoven v těch věcích, kteréž jsou Boží: aby obětoval dary a oběti za hříchy. Aniž kdo sám osobuje si té cti: ale kdož povolán bývá od Boha jako Aron. Tak i Kristus ne sebe sama oslovil, aby byl nejvyšším knězem: ale ten, kterýž jemu řekl: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe. Ty jsi kněz na věky, podle řádu Melchisedechova.“ (Žid. 5, 1, 11.) Ze slov sv. Pavla poznáváme, že Pán Ježíš jest nejvyšším a nejsvětějším knězem, a že proto jako Melchisedech obětoval Bohu oběť. Písmo sv. vypravuje, že Melchisedech obětoval chléb a víno, dary ty k nebi pozvédl, a Bohu jakožto příjemnou oběť věnoval. Poněvadž Pán Ježíš jest knězem podle řádu Melchisedechova, proto také musil před svou krvavou obětí jako kněz nejvyšší konati oběť, musil obětovati Bohu chléb a víno

Církev sv. na sněmu Tridentském také prohlásila, že novozákonná oběť mše svaté předobrazena byla obětí Melchisedechovou. Neboť dí: „Poněvadž v Starém zákonu dle svědectví sv. Pavla k židům, starozákonné kněžstvo nedostačitelným bylo, aby mohlo člověčenstvo dokonalým učiniti: musil z vůle Boha, Otce milosrdenství, vystoupiti jiný kněz, dle řádu Melchisedechova, Kristus Ježíš, jenž by všech, kteří posvěcenými státi se měli, skutečně také ku dokonalosti přivésti mohl. A ač tento náš Bůh a Pán ráčil se jednou na oltáři kříže skrze přebolestnou smrt svou nebeskému Otci obětovati, aby tak vykoupení věčné zjednal: nemělo přece kněžství Jeho pro smrt jeho zaniknouti. Proto zanechal při poslední večeři, v noci, ve které vydán byl, své milované choti, církvi katolické, oběť viditelnou, jaké si lidská přirozenost vyžaduje: aby nám tak stále na oči stavěl onu krvavou oběť, jež jednou na kříži vykonána býti musila; abychom tak až do konce časů na lásku jeho pamatovali a také spásonosné moci její si přivlastňovali na odpuštění těch hříchů, jimiž denně se proviňujeme. Kristus Pán se takto prohlásil za kněze dle řádu Melchisedechova na věky ustanoveného; jakožto kněz obětoval Otci svému své tělo a svou krev pod způsobami chleba a vína; a odevzdal obé pod týmiž způsobami svým apoštolům, jež tehdy za kněze Nového zákona ustanovil, aby jich požívali. Kristus Pán dal také jim a pravým jich nástupcům v úřadu kněžském nařízení, aby i oni dle

jeho způsobu obětovali, když řekl: „To čiňte na mou památku,“ jak slovům těm církev katolická vždy rozuměla.“ (XXII. I)

b) Mše svatá nazývá se „ustavičnou obětí“, to jest, obětí, která se koná na všech místech, a kteráž konati se bude až do skonání světa. Tato ustavičná a čistá oběť Nového zákona předpověděna byla sv. prorokem Malachiášem.

Prorok předpovídá židům, kteří po navrácení ze zajetí babylonského špatně a neuctivě Bohu přinášeli oběti, že jejich oběti přestanou, a že přinášena bude všude oběť čistá. Praví: „Nemám zalíbení ve vás, praví Hospodin zástupů, a darů nepřijmu z ruky vaší. Nebo od východu slunce až na západ veliké jest jméno mé mezi národy a na každém místě posvěcena a obětována bývá jménu mému oběť čistá; neboť veliké jest jméno mé mezi národy, praví Hospodin zástupů.“ (Mat. 1, 10. 11.)

Prorok Malachiáš předpovídá tudíž:

1. novou bohoslužbu, kteráž bude všeobecná; 2. novou oběť, která nastane po zrušených obětech židovských; 3. čistou oběť, kteráž na všech místech bude konána.

Proroctví Malachiášovo o čisté a nové oběti nevztahuje se ani k obětem židovským, ani k pohanským Neboť sv. prorok zřetelně praví, že nová oběť tehdy teprve bude zavedena, až Hospodin staré oběti, na nichž zalíbení nemá, zavrhne. Jestliže oběti židovské Bohu již se nelíbily, oč více urážely jej oběti pohanské, které poskvrněny byvše vraždami, smilstvem a jinými nepravostmi, nebyly přinášeny Bohu, ale jak dí sv. Pavel ďáblu. (I. Kor. 10, 20.) Ani oběti židovské ani pohanské nebyly čistými a svatými, a proto sv. prorok na mysli má oběť Ježíše Krista, kterou při poslední večeři ustanovil. Mluví-li sv. prorok v přítomném času „obětována bývá“, neznamenají slova ta přítomné t. j. za jeho doby konané oběti, nýbrž sv. prorok vidí se v duchu v době Messiášově a proto tak mluví, jako by oběť tu viděl. Svatí prorokové obyčejně předpovídajíce budoucí osudy a skutky Messiášovy, mluví přítomným časem.

Proroctví Malachiášovo nevztahuje se tudíž ani na oběť Ježíše Krista na kříži, protože Pán Ježíš na kříži obětoval se toliko jednou a na jednom místě, na hoře Kalvarii, kdežto oběť mše svaté koná se na všech místech a konati se bude až do skonání světa.

Proroctví Malachiášovo nevztahuje se také na naše dobré skutky a chválu Boží, jak bludaři tvrdí, poněvadž modlitby a dobré skutky nejsou obětí v užším slova smyslu, o jakéž sv. prorok mluví.

Proroctví Malachiášovo tudíž vztahuje se toliko na oběť mše svaté, neboť mše svatá jest tou čistou obětí, která se Bohu přináší na všech místech a mezi všemi národy od slunce východu až k západu.

Církev sv. také vždy učila, že mše svatá jest pravou obětí novozákonnou, kterou Bůh skrze proroka Malachiáše předpověděl a kterouž Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil. Pravdu tu prohlásila na sněmu Tridentském těmito slovy: „To jest ta čistá oběť, kteráž nijakou nehodností aneb nešlechetností obětujících nemůže poskvrněna býti; o kteréž předpověděl Bůh skrze Malachiáše, že jménu jeho, kteréž veliké bude v národech, na každém místě obětována bude.“ (XXII. 1.)

Že mše svatá jest pravou obětí Nového zákona, poznáváme také z ustanovení nejsvětější svátosti oltářní, zvláště z rozkazu: „To čiňte na mou památku“, kterýž Pán Ježíš dal apoštolům; dále z ustavičného podání církve, z obřadních knih a z církevních památek, které v katakombách se nalezají. O tom obšírněji v dalších otázkách bude pojednáno.

Mše svatá jest tedy pravou obětí a sice touže obětí, kterou Ježíš Kristus při poslední večeři sám konal a kterouž na kříži Otci svému nebeskému přinesl. Proto mezi mší svatou a obětí na kříži není podstatného rozdílu.

596. „*Je-li nějaký rozdíl mezi obětí mše svaté a obětí na kříži?*“

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatného rozdílu; jenom způsob obětování je rozdílný.

597. „*Proč není mezi obětí mše svaté a obětí na kříži podstatného rozdílu?*“

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatného rozdílu proto, že jest v obojí týž obětující kněz a týž obětní dar, totiž Ježíš Kristus sám.

Porovnáváme-li oběť mše svaté s obětí Ježíše Krista na kříži, jest mše svatá v podstatě své touže obětí jako na kříži. Co rozumíme slovem „podstata“? Podstatou rozumíme vlastnost, která nějaké věci náleží a bez kteréž by věc nebyla tím, čím jest.

K podstatě almužny na př. náleží, aby někdo někomu nějaký dar dal. Dá-li almužnu sám nebo prostřednictvím druhého, anebo uděluje li dar v penězích nebo v pokrmu, sluje dobrý tento skutek vždy almužnou a dárci prospívá. Způsob, kterým někdo almužnu uděluje, nenáleží k podstatě almužny a také ji nečiní více nebo méně záslužnou. Ať tedy někdo dá almužnu sám nebo skrze někoho druhého, dar vždy má vlastnost neb podstatu almužny. A právě tak se to má s obětí mše svaté a s obětí na kříži.

Mše svatá podstatou svou jest touže obětí jako na kříži. Neboť mše svatá má všechny vlastnosti, které náleží ku skutečné a pravé ob ti. Ku oběti, jak jsme dříve pravili, náleží: obětující kněz a obětní dar. Kdo jest ve mši svaté obětujícím knězem?

a) Obětujícím knězem při mši svaté jest sám Ježíš Kristus.

Mši svatou viditelným obřadem koná sice kněz, jenž na oltáři obětuje Bohu chléb a víno a proměňuje je v tělo a krev Páně, avšak tuto oběť koná toliko jako zástupce a služebník Ježíše Krista Hlavním a prvním knězem oběti mše svaté jest sám Ježíš Kristus, jenž při mši svaté pod způsobami chleba a vína obětuje Otci svému nebeskému totéž nejsvětější tělo a nejsvětější krev svou, svůj život, který na kříži za nás obětoval. Jako na kříži obětoval sebe samého a byl zároveň obětí i obětujícím knězem, podobně při mši svaté obětuje sebe samého, jest i tu knězem i obětí. Kněz jest toliko jeho služebníkem, jemuž propůjčuje svých rukou a úst svých aby na místě jeho konal tutéž oběť, kterou sám vykonal při poslední večeři.

Že kněz při mši svaté toliko zastupuje Krista Pána, poznáváme zvláště ze slov, jimiž chléb a víno proměňuje v tělo a krev Páně. Neboť když kněz nad chlebem praví: „Totoť jest tělo mé“, a nad kalichem: „Tatoť jest krev má“, nemluví tu ani za sebe, ani ze své moci, nýbrž jedná a mluví jménem Krista Pána a jeho všemohoucími slovy proměňuje chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Při proměňování tedy jest prvním a hlavním obětujícím knězem sám Ježíš Kristus, jenž všemohoucností svou proměňuje chléb a víno v tělo a krev svou a pod těmito způsobami obětuje své člověčenství s božstvím spojené Otci nebeskému.

Ze Ježíš Kristus sám jest knězem při mši svaté, tomu učila vždy církev a všickni církevní otcové.

Církev na sněmu Tridentském prohlásila: „Táž jest oběť, týž nyní obětující skrze službu kněží, jenž se tehdy na kříži obětoval; jediný způsob obětování jest jiný.“ (22, 2.)

Také církevní sv. otcové učí, že Pán Ježíš při mši svaté jest obětujícím knězem a že kněz jest toliko jeho nástrojem. Sv. Cyprian praví: „Kněz u oltáře vpravdě zastupuje Krista a pravou i dokonalou oběť obětuje Bohu Otci.“ A sv. Augustin dí: „Kristus Pán sám jest obětujícím i obětí; a to nám připomíná každodenní oběť církve.“ Ze slov těch poznáváme, že Kristus Pán neviditelným způsobem spojuje se s knězem, a skrze něho koná oběť mše svaté. Proto sv. Jan Zlat. praví: „Když tedy vidíš posvěceného služebníka Páně k nebi zdvihati svatý dar obětní, nesmíš se domnívati, že on jest vlastně knězem, nýbrž musíš se povznésti nad to, co vidíš, a neviditelnou ruku Ježíše Krista pozorovati.“

Poněvadž Kristus Pán sám jest při mši svaté obětujícím knězem, jenž jest nejvýš svatý a neposkvrněný, proto mše svatá nepozbývá nekonečné své ceny, byť by i nehodným knězem konána byla. Jako služebník, jenž jménem pána svého obětuje Bohu nějaký dar, neposkvrňuje oběť pána svého, byť by sám byl hříšným, podobně ani hříšný kněz nemůže oběť mše svaté poskvrniti anebo cenu její zmenšiti, neboť nekoná věc svou, nýbrž božskou a Bohu náležející. Proto dí sv. Jan Zlat.: „Oběť tato jest svatá, ať je kněz jakýkoliv; neboť ne lidé tuto oběť posvěcují, ale sám Kristus Pán.“

b) Při mši svaté i oběti na kříži jest týž obětní dar, totiž sám Ježíš Kristus.

Jako Pán Ježíš na kříži obětoval za nás své tělo a krev svou, podobně při mši svaté obětuje znova za nás nejsvětější tělo a krev svou. Sv Jan Zlat. dí: „Kristus Pán byl i obětí i knězem; obětí dle těla, knězem dle ducha; týž obětoval i byl obětován.“ A sv. Augustin praví: „Kristus jediný byl knězem takovým, jenž byl zároveň i obětí; neboť neobětoval Bohu Otci ničeho jiného leč sebe sama.“

Obětní dar při mši svaté i na kříži jest týž, totiž nejsvětější tělo a krev Ježíše Krista; avšak způsob obětování jest jiný. Při mši svaté Ježíš Kristus neobětuje své tělo a svou krev v oné podobě, jakou má na nebi, nýbrž zakryto jest pod způsobami chleba a vína. Přece však způsoby chleba a vína nejsou obětním darem při mši svaté, nýbrž sám Ježíš Kristus, jenž potud na oltáři jest přítomen, pokud ony způsoby trvají Ze Pán Ježíš pod způsobami chleba a vína sám jest obětí, vysvítá z ustanovení nejsv. svátosti oltářní. Kristus Pán při poslední večeři proměnil chléb a víno ve své tělo a krev svou a obětoval se Otci nebeskému a poručil apoštolům,

aby totéž po odchodu jeho na nebesa činili. Při poslední večeři obětoval tedy Pán Ježíš totéž tělo a tutéž krev pod způsobami chleba a vína, kterouž obětoval na kříži. Proto způsoby chleba a vína nejsou obětním darem, nýbrž toliko slouží k tomu, aby nám viditelně představiti mohly pravou oběť Ježíše Krista, jeho nejsvětější tělo a nejsv. krev, neboť bez těchto způsob nemohla by se oběť mše svaté konati.

Porovnáme-li oběť mše vsaté s obětí na kříži, tedy v podstatě nebo hlavní věci není mezi nimi žádného rozdílu; neboť jak při mši svaté, tak při oběti kříže jest týž obětující kněz a týž obětní dar, totiž Ježíš Kristus sám. Avšak způsob, kterým se Pán Ježíš obětoval na kříži a kterým nyní obětuje se ve mši svaté jest rozdílný.

598. *„Jaký rozdíl je mezi obětí mše svaté a obětí na kříži co do způsobu obětování?“*

Co do způsobu obětování je mezi oběti mše svaté a obětí na kříži rozdíl ten, že se Ježíš Kristus na kříži obětoval způsobem krvavým, ve mši svaté však že se obětuje způsobem nekrvavým, totiž tak, že znova netrpí a neumírá.

Mše svatá jest pravou a skutečnou obětí a touže obětí, kterou Ježíš Kristus na kříži vykonal. Avšak co do způsobu obětování, jakým se Bohu obětuje, jest mše svatá zvláštní obětí Jest totiž obětí pokojnou, která nám ustavičně představuje, obnovuje a zpřítomňuje krvavou oběť Ježíše Krista na kříži. V jakém poměru neb vztahu jest mše svatá k oběti na kříži, vysvětluje nám církev na sněmu Tridentském těmito slovy: „V této božské oběti, jež při mši svaté se koná, obsažen jest a obětuje se nekrvavým způsobem týž Kristus, jenž na oltáři kříže krvavým způsobem jednou sám se obětoval. Táž jest oběť, týž nyní obětující skrze službu kněží, jenž se tehdy na kříži obětoval; jediný způsob obětování jest jiný.“ (22, 2.)

Oběť mše svaté toliko vedlejší věcí t. j. způsobem obětování rozdílnou jest od oběti na kříži. A rozdíl ten jest následující:

Na kříži obětoval se Ježíš Kristus krvavým způsobem, to jest, jako tichý beránek dal se na kříž přibíti, na kříži pněl tři hodiny v hrozných bolestech, z jeho ran stékala krev po dřevě kříže na zemi a konečně se od těla oddělila Pán Ježíš obětoval za nás na kříži svůj život a umřel jako člověk, když se duše jeho od těla odloučila.

Ve mši svaté obětuje se Pán Ježíš za nás nekrvavým způsobem, to jest, při mši svaté na oltáři krev se neprolévá a Pán Ježíš znova ani netrpí ani neumírá. Mše svatá jest pokojnou obětí, neboť Pán Ježíš obětuje pod způsobami chleba a vína své oslavené tělo, s kterýmž vstal z mrtvých a s kterýmž sedí na pravici Boží. A toto jeho oslavené tělo jest nesmrtelné a proto nemůže ani trpěti ani umříti. Aby však mše svatá představovala krvavou oběť Ježíše Krista na kříži, kde se krev od těla oddělila, proto Pán Ježíš zahaluje své tělo a krev svou pod dvěma viditelnými způsobami chleba a vína. Jako na kříži dal se dobrovolně zabíti, tak nyní s touže ochotností a láskou sestupuje s nebe a po proměňování přítomen jest pod způsobami chleba a vína, aby se nekrvavým způsobem za nás Otci svému obětoval a svou krvavou oběť ustavičně představoval.

Mimo tento rozdíl oběti mše svaté a oběti na kříži jsou ještě některé rozdíly, jimiž mše svatá se liší od oběti na kříži.

Na kříži obětoval se Pán Ježíš sám viditelným způsobem, kdežto ve mši svaté obětuje se neviditelně prostřednictvím kněží. Na kříži Pán Ježíš přinesl oběť výkupnou za hříchy celého světa, při mši svaté se nám zásluhy neb ovoce oběti krvavé přivlastňují. Konečně oběť na kříži vykonána byla toliko jednou a na jednom místě, kdežto mše svatá obětuje se ustavičně na všech místech a konati se bude do skonání světa.

599. „*Kdy ustanovil Ježíš Kristus oběť mše svaté?*“

Ježíš Kristus ustanovil oběť mše svaté při poslední večeři.

O tom jsme rozjímali v otázce 577.

600. „*Kterak ustanovil Ježíš Kristus oběť mše svaté?*“

Ježíš Kristus ustanovil oběť mše svaté takto:

1. proměnil chléb a víno v tělo své a krev svou a nad to sebe sama pod způsobami chleba a vína svému Otci nebeskému obětoval;

2. přikázal apoštolům, aby tuto oběť na jeho památku obnovovali.

Poslední večeře, kterou Pán Ježíš s apoštoly před svou smrtí slavil a ve které ustanovil nejsvětější svátost oltářní, byla zároveň pravou obětí nového zákona. To vysvítá ze slov, jimiž Pán Ježíš nejsv. svátost oltářní ustanovil.

1. Slova, jimiž Pán Ježíš proměnil chléb a víno v tělo své a krev svou, naznačovala oběť. Pravilť nad chlebem: „Totoť jest tělo mé, které se za vás vydává“ (Luk 22. 19.), anebo jak praví sv. Pavel: „které za vás vydáno bude,“ (I. Kor. 11, 24.) Nad kalichem pak řekl: „Tentoť jest kalich nová úmluva v mé krvi, kteráž za vás vylita bude.“ (Luk 22, 20.)

Ze slov těchto poznáváme, že Pán Ježíš skutečně konal oběť a že své tělo a krev svou na způsob pokrmu za nás Otci svému obětoval. Neboť slova: „Totot jest tělo mé, které se za vás vydává,“ neznamenají, že by Pán Ježíš apoštolům tělo své dával toliko k požívání, nýbrž znamenají, že Pán Ježíš tělo své jako oběť vydává za život celého světa. Podobně když Pán Ježíš pravil nad kalichem: „Tentoť jest kalich nová úmluva v mé krvi, která za vás vylita bude neb se vylévá,“ neznamená toliko požívání z kalicha, poněvadž již před proměňováním vína pravil Pán Ježiš apoštolům: „Vezměte a pijte z toho všickni,“ nýbrž vylitím krve rozumí se prolití jí za apoštoly a za nás všechny na odpuštění hříchů.

Ačkoliv slova Kristova, která pravil nad chlebem a kalichem mohou se též vztahovati na jeho oběť na kříži, kde krev svou skutečně za nás prolil, přece však především vztahují se na nekrvavou oběť mše svaté, ve které Pán Ježíš krev svou neprolévá, nýbrž prolití krve na kříži představuje. To poznáváme z toho, že Pán Ježíš po proměnění chleba a vína v tělo a krev svou, lámal tělo své pod způsobou chleba a dával apoštolům k požívání. Když Pán Ježíš na kříži se za nás obětoval, nebylo jeho tělo lámáno a ani krev jeho se nevylévala z kalicha, nýbrž všechno to dálo se při poslední večeři.

Kristus Pán při poslední večeři dal své tělo a prolil krev svou svátostně, aby Boha usmířil a za hříchy naše dosti učinil. Konal tedy Pán Ježíš první oběť mše svaté, neboť vidíme tu všechny hlavní části mše svaté. Pán Ježíš vzal do svých svatých rukou chléb, díky činil a žehnal jej. To bylo obětování-offertorium. Pak pravil nad chlebem: „Totoť jest tělo mé“: to bylo proměňování neb pozdvihování. Konečně Pán Ježíš podával tělo své a krev svou pod způsobami chleba a vína apoštolům k požívání a to bylo sv. přijímání.

Že Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil pravou oběť Nového zákona, poznáváme z okolností, za kterých tuto oběť konal a konati přikázal. Pán Ježíš ustanovil oběť mše svaté o svátcích Velkonočních, ve kterých zabijen a požíván byl velkonoční beránek.

Tento beránek velkonoční byl předobrazem Ježíše Krista, Beránka Božího, jenž v nejsvětější svátosti oltářní za nás se obětuje a k požívání podává. Jako beránek velkonoční napřed byl obětován a potom požíván, podobně když Pán Ježíš při poslední večeři dával k požívání nejsv. tělo své a krev svou, napřed sebe Otci nebeskému obětoval. Musila tedy předcházeti oběť a potom byla obětní hostina.

Dále Pán Ježíš ustanovil mši svatou jakožto novou smlouvu na znamení, že stará úmluva a staré oběti přestávají a nyní že nastává nová úmluva, nový zákon a nová oběť. Pravilť Pán Ježíš nad kalichem: „Tatoť jest krev má nového zákona.“ Kristus Pán svou krví zpečeťuje novou úmluvu, která předobrazena byla starozákonnou úmluvou a krví, kterou Mojžíš ji potvrdil. Když totiž Hospodin lid vyvedl z Egypta a na hoře Sinai učinil s ním smlouvu, Mojžíš na utvrzení smlouvy té obětoval pokojná zvířata a obětní krví pokropil lid řka: „Tato jest krev úmluvy, kterouž učinil Hospodin s vámi o všech věcech těchto.“ (II Mojž. 24, 8) Obětní krev, kterou Mojžíš pokropil oltář a lid, byla pečetí úmluvy Starého zákona. Aby apoštolové věděli, že Starý zákon přestal a Nový nastává, proto Pán Ježíš nazývá krev svou „krví Nového zákona“, jíž novou smlouvu utvrzuje. Byla tedy nejsv. jeho krev krví obětní.

Ze všeho toho poznáváme, že Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil a sám první konal oběť Nového zákona, kteráž se mší svatou stále opakuje a připomíná dle slov sv. Pavla: „Nebo kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich piti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde“ (I. Kor. 11, 26.)

2. Že mše svatá má býti obětí vždy trvající památkou oběti Ježíše Krista při poslední večeři a oběti na kříži, poznáváme z rozkazu Páně, kterýž dal apoštolům řka: „To čiňte na mou památku.“

Kristus Pán jest knězem dle řádu Melchisedechova a poněvadž kněžství jeho trvati má na věky, proto nemohlo přestati vykonáním oběti při poslední večeři, nýbrž musí trvati i po odchodu jeho na nebesa. Proto Pán Ježíš před odchodem svým na nebesa vykonav napřed sám první oběť Nového zákona, dal apoštolům rozkaz: „To čiňte na mou památku“ Rozkazem tímto dal Pán Ježíš apoštolům moc, konati totéž, co sám při poslední večeři konal. Tím ustanovil vždy trvající oběť, nejsvětější svátost oltářní a zároveň novozákonné kněžstvo. Neboť odevzdav apoštolům moc, konati oběť, posvětil je na kněze a splnomocnil je, aby tutéž moc kněžskou přenášeli na své nástupce svěcením na kněžství.

Poněvadž při mši svaté koná se totéž, co učinil Pán Ježíš při poslední večeři, proto mše svatá jest pravou obětí Nového zákona. Církev sv. vždy učila, že Pán Ježíš ustanovil oběť mše svaté a proto na sněmu Tridentském prohlásila: „Řekl-li by kdo, že se při mši svaté Bohu pravá a zvláštní oběť nepřináší; anebo že obětování nic jiného není, než-li dávati nám Krista k požívání; budiž z církve vyloučen.“ (22, 1.)

601. „*Proč ustanovil Ježíš Kristus oběť mše svaté?*“

Ježíš Kristus ustanovil oběť mše svaté:

1. aby nám svou krvavou oběť na kříži ustavičně připomínal;

2. aby nám ovoce oběti na kříži přivlastňoval.

Mše svatá jest pravou a skutečnou obětí Nového zákona, avšak povahou svou jest obětí zvláštní a rozdílnou od oběti na kříži. Kristus Pán na kříži obětoval se krvavě za celé člověčenstvo, aby je vykoupil a za hříchy celého světa dosti učinil. A oběť tato úplně dosáhla úkolu svého, neboť Kristus Pán smrtí svou na kříži nás dokonale smířil s Otcem svým nebeským a za hříchy naše přebytečně dosti učinil. Proto dí sv. Pavel: „Ale nyní jednou při skonání věků ukázal se na zhlazení hříchů skrze obětování sebe samého. A jakož uloženo jest lidem jednou umříti, tak i Kristus jednou jest obětován, aby zhladil hříchy mnohých“ (Žid. 9 26, 28.) Ze slov sv. Pavla poznáváme, že Pán Ježíš, když ukončen byl starý věk t. j. Starý zákon, obětoval se za nás a za naše hříchy na kříži a úplně zhladil hříchy naše. Proto když Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil nekrvavou oběť mše svaté a naporučil ji do skonání světa konati, neustanovil jí proto, aby snad oběť na kříži doplnila nebo nás znova vykoupila, nýbrž ustanovil ji:

a) aby nám svou krvavou oběť na kříži ustavičně připomínal.

Církev sv. na sněmu Tridentském poučuje nás o tom těmito slovy: „Večeře Páně jest obětí, jíž se krvavá oběť na kříži jednou dokonaná představuje a její památka trvá až na konec světa a spasitelný její účinek se nám přivlastňuje na odpuštění hříchů, jichž se každodenně dopouštíme.“ (22, 2) Mše svatá dle slov církve svaté jest tedy představování, památka a obnovování oběti na kříži a přivlastňování užitků krvavé oběti.

Pán Ježíš zajisté chtěl, abychom ustavičně živě si představovali a připomínali krvavou jeho oběť na kříži a tím rozmáhali v srdci svém víru, lásku a vděčnost ku Spasiteli svému. Proto ustanovil nekrvavou oběť mše svaté, kteráž má nám krvavou oběť na kříži před oči stavěti a ustavičně zpřítomňovati. A mše svatá představuje nám oběť na kříži tím, že pod způsobami chleba a vína obětuje Ježíš Kristus nekrvavým způsobem nejsvětější tělo své a krev svou Otci svému. Oddělené způsoby chleba a vína živě představují nám oběť Ježíše Krista na kříži, kde se krev jeho od těla oddělila. Když kněz jako služebník Kristův proměňuje chléb a víno v tělo a krev Páně, v tom okamžiku na oltáři přítomen jest týž Ježíš Kristus, kterýž za nás na kříži pněl. Způsoba chleba představuje nám nejsvětější jeho tělo, kteréž na kříž bylo přibito a kopím probodeno, způsoba vína představuje nám nejsvětější krev Ježíše Krista, kteráž z ran těla jeho po kříži na zem stékala. Když kněz pozdvihuje sv. hostii a kalich Páně, živě si představujeme, kterak Syn Boží na kříži byl pozdvižen a na něm po tři hodiny v hrozných bolestech umíral. Týž Kristus Pán ve mši svaté obětuje za nás svůj život, avšak pouze způsobem nekrvavým; neboť více netrpí ani neumírá. Proto však mše svatá není pouhým představením neb nápodobením smrti Páně, nýbrž jest skutečným obnovováním a zpřítomňováním téže oběti, kterou Pán Ježíš na kříži dokonal. O tom poučuje nás církev svatá, která na sněmu Tridentském prohlásila, že se v této viditelné oběti mše svaté představuje ona krvavá oběť, jež jednou na kříži obětována byla, poněvadž v božské oběti mše svaté tentýž Kristus obsažen jest a způsobem nekrvavým obětován bývá.“ (22, 1.) Ctihodný Marchantius o oběti mše sv. praví: „Mše svatá není pouhým představením utrpení Páně, ale jest i duchovním a nekrvavým obnovením jeho. Nebo podobně jako Pán Ježíš jednou trpěv, hříchy celého světa na se vzal, aby je krví svou zahladil, tak skládáme my hříchy své denně na něho jakožto na toho samého Beránka Božího, jenž na oltáři má býti zabit, aby zhladil nepravosti naše.“

Že mše svatá jest obnovováním a ustavičnou památkou oběti na kříži, dosvědčuje i sv. Pavel, jenž dí: „Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde.“ (I. Kor. 11, 26)

Podobně učí všickni svatí otcové. Sv. Cyprian praví: „Utrpení Páně jest touže božskou obětí, kterou i my obětujeme“, to jest, když koná kněz oběť mše svaté, obnovuje se totéž, co se stalo při umučení Páně. A sv. Řehoř dí: „Ten, jenž z mrtvých vstal, neumírá více; ale přece trpí v oběti mše svaté způsobem tajuplným za nás.“

Když pozorujeme obřady mše svaté a všechno, co se při ní koná, vše nám živě představuje poslední večeři Páně a smrt jeho na kříži. Oltář představuje nám stůl při poslední večeři a zároveň sv. kříž, roucho kněžské připomíná nám roucha jimiž oděn byl Pán Ježíš, modlitby a obřady mešní živě představují nám památný onen děj, kterýž na Kalvarii byl jednou vykonán.

Mše svatá nám také živě představuje celý život Krista Pána a jeho vykupitelské dílo. Proto nábožný kartusian Diviš praví: „Celý život Pána našeho Ježíše Krista na tomto světě nebyl ničím jiným, leč jedinou slavnou mší svatou, při které byl on sám oltářem, chrámem a knězem i obětí.“

Zbožný mnich tento překrásným způsobem vykládá, kterak mší svatou představuje se celý život Krista Pána od jeho vtělení až do jeho smrti, jež jest středem vykupitelského díla Kristova na zemi. A obřady mše svaté následujícím způsobem vysvětluje.

Kněžskými rouchy přioděl se Kristus Pán v nejsvětější sakristii, totiž v lůně přesvaté Matky své, v němž přijal člověčenství naše, a přioděl se rouchem života smrtelného. Z této sakristie vystoupil v přesvaté noci narození svého, a začal introit čili úvod ku mši svaté, když na svět vstoupil.

Když leže v jesličkách plakal, zapěl Kyrie eleison, Pane smiluj se nad námi!

Gloria in excelsis Deo, t. j. Sláva na výsostech Bohu, zpívali andělé, když se pastýřům ukázali, jich k uctívání i chvále Boží povzbuzovali, a ku chlévu v Betlémě doprovázeli.

Kollekty čili spojené modlitby lidu konal Kristus Pán, když celé noci trávil na modlitbách a milosrdenství Božího se pro nás dovolával

Epištolu četl Pán Ježíš, když vykládal zákon Mojžíšův i řeči proroků, a poukazoval, kterak na něm proroctví se vyplňují.

Evangelium zpíval Spasitel, když v zemi židovské chodil z místa na místo, a své svaté evangelium hlásal.

Offertorium čili obětování konal Syn Boží, když se denně svému nebeskému Otci za spásu lidí nabízel, a všechno za ně podstoupiti i vytrpěti sliboval.

Praefaci čili předzpěv zanotoval Vykupitel, když na místo nás bez ustání Boha velebil, a jemu za dobrodiní, nám prokázaná, díky činil.

Sanktus čili svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů, „hossana na výsostech“ zpíval lid židovský o květné neděli, v kterou Kristus Pán, sedě na oslátku, slavně do Jerusalema vjížděl.

Konsekraci čili posvěcení vykonal Pán Ježíš, když při poslední večeři proměnil chléb ve své přesvaté tělo, a víno ve svou předrahou krev.

Pozdvihování těla a krve Páně se stalo, když Pána Ježíše, na kříži přibitého, katové do výše vyzdvihli, a celému světu jako na odiv představili.

Pater noster čili Otčenáš modlil se Kristus Pán sám, když sedm posledních slov svých s kříže promluvil.

Rozlomení svaté hostie se stalo, když nejsvětější duše Pána Ježíše od jeho požehnaného těla při smrti se odloučila.

Agnus Dei, čili Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, proslovil vojenský setník se svými zbrojnoši, když po skonání Páně zvolal: „Vpravdě Synem Božím jest tento!“

Svaté přijímání se stalo, když mrtvé tělo Páně pomazavše, do hrobu uložili.

Požehnání ku konci dal Pán Ježíš, když s hory Olivetské k nebesům vstupuje, naposled učedníkům svým rukama pozdviženýma žehnal.

Hle! tak při mši svaté krátkým sice způsobem, avšak živým představuje se nám celý život Krista Pána. Šťastnými tudíž jsme my katolíci, že každodenně viděti můžeme obětování Pána Ježíše a téhož ovoce dosáhnouti z oběti jeho, jehož užili všickni ti věrní přátelé Kristovi, kteří s ním chodili, jeho kázání poslouchali, jeho divy viděli a u oltáře kříže stáli a svědky byli smrti jeho.

b) Ježíš Kristus ustanovil oběť mše svaté, aby nám ovoce oběti na kříži přivlastňoval.

Kristus Pán smrtí svou na kříži získal nám nevyčerpatelný poklad milostí, z něhož nabírajíce života věčného dosáhneme. V tom okamžiku, když Pán Ježíš na kříži zvolal: „Dokonáno jest“, otevřely se brány nebeské, Otec nebeský dokonale byl usmířen, hřích zahlazen a studnice milostí otevřena, z níž prameny milostí vlévají se do duší lidských. Z tohoto zřídla zásluh Kristových bohatě čerpali zvláště přátelé Ježíšovi, kteří pod křížem stáli, v něho věřili a jej nade všecko milovali. Aby však veškero lidstvo, kteréž nemohlo přítomno býti oběti Ježíše Krista na kříži, podílu mělo na zásluhách jeho, proto ustanovil Pán Ježíš oběť mše svaté, ve kteréž nám milosti na kříži zasloužené přivlastňuje. Jistý zbožný duchovní učitel k tomu praví: „Co bylo na kříži obětí vykoupení, to jest při mši svaté přivlastnění; neboť cena a síla oběti na kříži se jednomu každému při mši svaté zvláště přivlastňuje.“

Obcujeme-li tudíž mši svaté s pravou nábožností, přivlastňuje nám Kristus Pán cenu a moc svého utrpení a své smrti, čili dává nám podíl na svých zásluhách na kříži dobytých a uděluje nám milostí, jehož smrtí svou na kříži k našemu spasení zasloužil. Pán Ježíš nepřestává býti i v nebesích naším knězem a prostředníkem, neboť ustavičně představuje Otci svému nebeskému utrpení své a smrt svou, ustavičně odvolává se na svou smrt, aby jej k milosrdenství pohnul. A týž Syn Boží obětuje se jako Beránek Boží při mši svaté Otci nebeskému, ustavičně duchovně obnovuje utrpení a smrt svou a ustavičně za nás prosí. A na prosbu Syna svého uděluje nám Bůh mnoho milostí, ano více než zasluhujeme. Jak mnoho uděluje se nám milostí mší svatou, zjevil Pán Ježíš sv. Mechtildě, jíž pravil: „Kdo mi mé utrpení, jež jsem mu daroval, obětuje, tomu přivlastňuji ho v odplatu dvojnásob.“

Hle! drazí v Kristu, jak vznešenou a mocnou jest oběť mše svaté! Jest touže obětí, kterou Pán Ježíš na kříži vykonal a kteréž přítomni byli Matka Páně, miláček sv. Jan, přátelé i nepřátelé Ježíšovi. Pán Ježíš za všechny umíral, za všechny se obětoval, avšak tehdy na jeho oběti podílu měli toliko ony zbožné osoby. Než Kristus Pán pramen milostí, jejž na kříži otevřel, neuzavřel, nýbrž vylévá ho na všechny v každé mši svaté. Když tudíž přítomni jsme oběti mše svaté, stojíme v duchu s Marií Pannou a přáteli Ježíšovými pod křížem, na němž ovoce našeho vystoupení uzrálo, a kteréž nám Pán Ježíš na oltáři jako na zlaté míse podává. Važme si tudíž předrahé této oběti a často spěchejme do chrámu Páně, abychom pro spásu duší svých hojnost milostí ze zásluh Ježíše Krista získali. Následujme prvních křesťanů, kteří s nebezpečím vlastního života spěchali za časů pronásledování obyčejně před východem slunce na mši svatou. Také později přemnozí svatí zanechavše všeliké práce, každodenně spěchali na mši svatou. Sv. Baldomer, ač byl jen chudým zámečníkem, přece každodenně spěchal do kostela, aby přítomen byl mši svaté. Sv. Monika neopomenula žádného dne obcovati mši svaté a na smrtelné posteli byla poslední její prosba, kterou vzkládala na syna svého sv. Augustina, aby každodenně při mši svaté jí byl pamětliv.

Všickni věrní ctitelé Krista Pána věděli, čím je nám mše svatá, a proto tak rádi spěchali do chrámu Páně. Nuže následujme jich a Bůh i nám udělí svého požehnání a hojných milostí.

63. CVIČENÍ.

Od kdy se mše svatá v církvi koná?

Chceme-li mluviti o stáří mše svaté, tedy otevřeme Písmo svaté, spisy nejstarších sv. otců a vstupme do katakomb, a přesvědčíme se, že mše svatá konala se v církvi hned za dob apoštolských. O tom poučuje nás další otázka.

602 *„Zda-li se vždycky v církvi katolické konala oběť mše svaté?“*

Oběť mše svaté konala se v církvi katolické vždycky, od dob apoštolských počínaje.

Mše svatá od dob apoštolských byla středem veškeré křesťanské bohoslužby. Se mší svatou spojováno bylo udělování všech sv. svátostí a všecky ostatní prostředky milosti. Že mše svatá v církvi vždycky se konala, víme: 1. z Písma sv.; 2. ze spisů svatých otců; 3. z obřadních knih neb liturgií: 4. z církevních památek.

1. Z Písma svatého. Skutky apoštolské dokazují nám, že již sv. apoštolové konali oběť mše svaté. Neboť čteme tam, že první křesťané scházeli se každodenně a zvláště v první den po sobotě (v neděli) na „lámání chleba“, anebo aby „sloužili Pánu.“ (Sk. ap. 13, 2.) Sv. apoštolové konali oběť mše svaté tím řádem, jakýmž ji konal Pán Ježíš při poslední večeři. Oni tedy obětovali Bohu chléb a víno, díky činili, žehnali jej a proměňovali v tělo a krev Páně a podávali věřícím k požívání.

Zvláště pak z listu sv. Pavla k Židům poznáváme, že již sv. apoštolové a jejich nástupcové oběť mše svaté konali. Praví sv. Pavel: „Máme oltář, z něhož nemají moci jísti, kteří stánku slouží.“ (Žid. 13, 10.) Dle slov sv. Pavla měli tedy křesťané obětní oltář, což jest důkazem, že také konali oběť; neboť kde jest oltář, tam musí býti i oběť. A oběť, o níž sv. Pavel mluví, byla viditelná a skutečná oběť a sice byla to obětní hostina, jíž se křesťanům dostává v nejsvětější svátosti oltářní. O této oběti praví sv. Pavel, že z ní nesmějí jísti ti, kteří stánku slouží, to jest, židé. Jakou pak jest ona oběť, kterou křesťané konali a požívali, vysvětluje sv. Pavel v listu ku Korintským, když praví: „Nemůžete kalicha Páně píti a kalicha ďáblů (modloslužebníků); nemůžete účastníci býti stolu Páně a stolů ďáblů.“ (I. Kor. 10, 20, 21.) Ze slov těchto a z celého obsahu kapitoly listu sv. Pavla poznáváme,

že sv. apoštol přirovnává oběti pohanské s křesťanskými a poučuje věřící, že jim není dovoleno píti z kalicha, který na oltáři Páně se obětuje, a zároveň z kalicha, který obětují pohané svým bohům, podobně že jim není dovoleno požívati z obětí, která se Pánu přináší a zároveň účastniti se hostin pohanských a požívati obětního masa a pokrmů Že pak kalich Páně a pokrm oltáře jest nejsvětější tělo a krev Ježíše Krista, vysvětluje sv. Pavel v témže listu těmito slovy: „Kalich požehnání, kterýž žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy? a chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastenství těla Páně?“ (I. Kor. 10, 16.)

Ze skutků apoštolských a z listu sv. Pavla tedy poznáváme, že již sv. apoštolové konali oběť mše svaté.

Že sv. apoštolové konali mši svatou, dosvědčují nám letopisy, v nichž zaznamenány jsou osudy svatých apoštolů z doby pronásledování církve. O sv. Matouši praví letopisy, že byl kopím proboden, když právě konal nejdražší oběť mše svaté. Když sv. Ondřej pro víru křesťanskou byl předveden před pohanského soudce a donucován byl, aby obětoval pohanským bohům, pravil: „Já obětuji každodenně na oltáři všemohoucímu a pravému Bohu ne maso z býků ani krev kozlů, ale neposkvrněného beránka Božího, a když věřící svaté jeho tělo požijí, zůstane Beránek, jenž byl obětován, ustavičně neztrávený a živý.“

Také nástupcové sv. apoštolů oběť mše svaté konali. Když sv. papež Sixtus r. 258 veden byl k mučednické smrti, jáhen jeho sv. Vavřinec spěchal za ním a volal: „Svatý otče, beze mne nyní odcházíš, kdežto jindy beze mne jsi nikdy nekonal svaté oběti.“

2. Ze spisů svatých otců. Všickni svatí otcové a věhlasní církevní učitelové ze všech dob jasně dokazují, že oběť mše svaté vždy se v církvi konala. Z četného počtu sv. otců, kteří ve svých spisech mluví o mši svaté, uvedu aspoň některé.

Sv. Ignác († 107) ve svých listech napomíná věřící k jednotě, která zvláště jeví se ve sjednocení se svým biskupem a v konání nejsvětější oběti, a pak praví: „Snažte se tedy jednu eucharistii slaviti. Jedno zajisté jest tělo Pána našeho Ježíše Krista, a jeden kalich pro sjednocenost krve jeho, jeden oltář, jakož jeden biskup s kněžstvem a jáhny, spolusluhy mojími: abyste, cokoliv konáte, podle Boha vykonávali.“ Ze slov sv. Ignáce poznáváme, že týž dle listu sv. Pavla (I. Kor. 10, 16.) oběť mše svaté nazývá pravým tělem a pravou krví Ježíše Krista, kteráž se nám za pokrm dává a kteráž za nás trpěla.

Druhým nejstarším svědkem oběti mše svaté, jest sv. Justin († 167) Sv. Justin byl prvním obhájcem víry katolické, jenž na

obranu církve vydal obranné spisy proti pohanským pomluvačným a nevědomým spisovatelům. V tomto obranném spisu svém napřed mluví o životu křesťanů, o bohoslužbě křesťanské a potom popisuje, kterým řádem koná se oběť mše svaté. Praví: „Donáší se tomu, jenž předsedá, chléb víno a voda, jež on přijav, chválu a slávu Otci nebeskému ve jménu Syna a Ducha sv. koná, a děkování za udělená od Boha dobrodiní obšírně činí. A když prosby a díky eucharistie dokonal, lid veškeren volá: Amen. Když byl eucharistii dokonal a už veškeren lid svolal, jáhnové od nás jmenovaní rozdávají každému z přítomných přiúčastniti se posvěceného chleba, vína a vody, a k nepřítomným dary ty se donášejí. Pokrm ten u nás nazývá se eucharistia, jenž nikomu jinému se nedopouštíme přiúčastniti, jedině tomu, jenž věří všecko pravdou býti, co se u nás učí, a jenž obmytím na odpuštění hříchů a na obrození obmyt jest a takto žije, jak Kristus přikázal. Nebo nepřijímají se pokrmu toho, ani nápoje toho jako obecného, nýbrž jako skrze slovo Boží Ježíš Kristus Spasitel náš se vtělil v tělo a krev pro spasení naše měl: takto i vyučeni jsme, že pokrm onen skrze modlitbu slova od něho pocházejícího posvěcený, jímž krev a tělo naše skrze proměnu se živí, že, dím, jest tělem a krví vtěleného onoho Ježíše. Apoštolové zajisté v pamětech svých, evangelium řečených, takto od Krista sobě poručeno míti vypravují; že totiž vzav chléb a díky učiniv, pravil: ‚To čiňte na mou památku, toto jest tělo mé‘; a vzav podobně kalich a díky učiniv pravil: ‚Toto jest krev má‘ a že jim samým toliko dal.“

Ze slov slavného obhájce víry z II. století po Kristu poznáváme, že již první křesťané chléb a víno proměňovali v tělo a krev Páně, Bohu je obětovali a jako obětní pokrm nebeský přijímali, čili že mši svatou sloužili.

Další svědek mše sv. jest sv. Irenej († 203). Světec tento ve svých spisech proti bludařům praví o mši sv. toto: „Chtěje odporučiti učedníkům, aby Bohu prvotiny z jeho tvorstva přinášeli, ne snad jakoby Bůh jich potřeboval, nýbrž aby nebyli neužitečnými a nevděčnými, vzal náš Pán chléb, který je z tvorstva, a díky činil řka: „Toto jest tělo mé“, a podobně kalich, totiž víno, který je také z tvorstva nám stejnorodého, prohlásil za svou krev a naučil nás nové oběti, oběti Nového zákona; kteroužto oběť církev od apoštolů obdrževši na veškerém světě přináší onomu Bohu, který nám pokrm poskytuje, prvotiny svých darů v Novém zákoně, o němž Malachiáš předpovídal.“

Ze slov těchto poznáváme, že sv. Irenej oběť mše svaté vyhlašoval za pravou a skutečnou oběť, kterou Pán Ježíš při poslední večeři ustanovil a církvi do skonání světa konati poručil. Že sv.

Irenej mluví o oběti mše svaté a o žádné jiné, vysvítá z jeho slov jiných. Praví: „Židé neobětují: neboť jejich ruce jsou plny krve: neboť oni nepřijali Slova, které Bohu se obětuje“, to jest, křesťané obětují Krista, ale židé a jinověrci nikoliv; onino ne, poněvadž nechtějí věřiti, že jest při oběti skutečně přítomen. Jiným starověkým svědkem mše sv. jest sv. Hippolyt († 235). Sv. Hippolyt vykládaje z knihy Přísloví slova: „Moudrost vystavěla sobě dům“.. obrací slova ta na druhou božskou osobu Ježíše Krista a dí: „Moudrost (Syn Boží) smísila víno v měšidle“: a sice tím, že v Panně své božství s tělem jako nesmíšené víno sjednotil, narodil se z ní Vykupitel, nesmíšen jako Bůh a člověk. „A přistrojil stůl svůj, a své ctihodné neposkvrněné tělo a krev, které na tajúplném a božském stole denně za oběť se přistrojuje na památku onoho povždy paměti hodného a prvního stolu tajúplné a božské hostiny. Pojďte, jezte chléb můj a pište víno, kteréž jsem nalil vám: své božské tělo a svou božskou krev nám dal jísti a píti na odpuštění hříchů.“

Sv. Jan Zlat. praví o mši svaté: „My slavíme velkonočního beránka třikráte za týden, někdy i čtyřikráte, či raději kolikráte chceme. Neboť slavení velkonočního beránka pozůstává v oběti, jak se to při každé bohoslužbě (liturgii) děje. Že tomu tak jest, vyrozuměj z listu sv. Pavla: „Beránek náš velikonoční obětován jest Kristus,“ — a: „Kolikrátkoli chléb ten jísti budete a kalich Páně píti, smrt Páně zvěstovati budete (t. j. krvavou oběť na kříži tím představovati a hlásati budete).

Konečně sv. Augustin († 430) ve svých spisech na mnohých místech mši svatou nazývá nejvyšší a nejsvětější obětí. O něm také je známo, že zvláště za svou zemřelou matku mši svatou sloužil a sloužiti dával. Pravdu tuto ani protestanté nemohou popříti, což vysvítá z následující události.

Hrabě Stafford, znamenitý pán anglický a dobrý katolík, měl za ženu protestantku velmi horlivou. Slovutný pán tento po nějakou dobu zdržoval se ve Francii, kdež seznámil se s biskupem Amienským. Stali se přáteli a často se navštěvovali. V rozmluvách přišla řeč na náboženství. Paní ráda takové rozhovory poslouchala, avšak některým věcem odporovala. Zvláště pochybovala o mši svaté, o očistci a modlitbě za zemřelé. Pochybnosti své předložila biskupovi, jenž snažil se dokázati jí pravdu učení katolického. Vida však, že hraběnka s odpovědmi nebyla spokojena, pravil k ní: „Hraběnko, znáte dobře protestantského biskupa londynského. Nuže, navštivte jej a řekněte mu: biskup Amienský stane se protestantem, když mu dokážete, že sv. Augustin nekonal oběti mše svaté a za zemřelé,

zvláště za svou matku se nemodlil.“ Hraběnka poslala svého chotě do Anglie s dopisem. Protestantský biskup odpovědi nenapsal, ale ústně pravil hraběti: „Paní ta přišla do nebezpečné společnosti; to, co bych jí mohl odpověděti, bezpochyby by nic neúčinkovalo, a můj list by třeba jiní lidé na zlou stránku vykládali. Nedám tedy žádné odpovědi.“ Hraběnka nad takovou polovičatou odpovědí užasla a poznala, že jí protestantský biskup odpověděti nemohl. Pochybnosti rázem zmizely a stala se katoličkou

3 Že mše sv. konala se v církvi od dob apoštolských, poznáváme z nejstarších liturgií.

Liturgie jsou obřadní knihy, ve kterých obsaženy jsou modlitby, zpěvy a řád, kterým se konati má mše svatá, svaté svátosti udělovati a bohoslužbu konati. Takových liturgických spisů jest v církvi více, neboť jiným řádem konala se bohoslužba na východě a jiným na západě. Ve všech těchto liturgiích netoliko se dokazuje, že Ježíš Kristus mši svatou pod způsobami chleba a vína ustanovil, nýbrž vyhlašují zřetelně a jasnými důvody, že mše svatá jest nejsvětější a nejvznešenější obětí, kteráž jest pramenem naší spásy.

Obřadní knihy povstaly v prvních dobách církevních a sepsali je někteří svatí církevní učitelové západní a východní církve. Porovnáváme-li tyto obřadní knihy, seznáváme, že se všechny shodují v tom, že mše svatá jest pravou a nekrvavou obětí, ve které Ježíš Kristus svátostným způsobem za nás znova se obětuje Otci svému nebeskému. Tak v nejstarší obřadní knize čteme: Shlédni, o Pane, milostivě na oběť lidu svého, při níž nehoří na oltáři oheň cizí ani se neprolévá krev nerozumných zvířat, nýbrž působením moci Ducha svatého obětí naší jest tělo a krev kněze samého (t. j. Ježíše Krista). Obětujeme ustavičně oběť chvály tvé, jejížto předobrazení spravedlivý Abel ustanovil, na níž beránek podle zákona obětovaný ukazoval, jižto v předobrazení slavil Abraham a konal kněz Melchisedech, ale předobrazení to pravý Beránek a věčný velekněz, jenž dnes se narodil, Kristus, vyplnil.“ V liturgii sv. Ambrože modlil se kněz při mši sv. na Zelený čtvrtek takto: „Na tuto tedy oběť, kterou tobě přinášíme na památku postního dne večeře Páně, při níž Pán náš Ježíš Kristus, Syn tvůj, ustanovil obětní řád Nového zákona, proměniv chléb a víno, jež kněz Melchisedech jakožto předobrazení budoucího tajemství obětoval, ve svátost těla svého i krve své, račiž, Pane, milostivě shlédnouti.“

V armenské liturgii modlí se kněz při obětování těmito slovy: „Raduj se, dcero světla, svatá, všeobecná matko, raduj se

se svými dítkami! Sione, ty vyvolená nevěsto, oltáři, který svítíš jako světlo nebeské, ukaž krásu svou; neboť Kristus Pomazaný jednou obětoval se v Jerusalemě, aby nás s Bohem smířil, a ustavičně bude zde ještě obětován, a nikdy nebude ztrávený."

Ze všech církevních liturgií poznáváme, že mše svatá v církvi vždy se konala. Svědectví toho nemohli upříti ani protestantští reformatorové. Aby však svědomí své utišili a svedený lid utvrdili v zášti proti mši svaté, pravili, že prý všechno to jest pouhým lidským výmyslem. Takový však důkaz je málo cenným, neboť dějiny nedají se popříti takovým lichým slovem.

4. Že mše sv. v církvi vždycky se konala, dosvědčují katakomby.

Právě v té době, ve které protestantští reformatorové vystoupili proti katol. církvi a popírali učení o nejsv. svátosti oltářní a o mši sv., objeveny byly v Římě rozsáhlé podzemní chodby, katakomby zvané. V těchto podzemních chodbách pochovávali první křesťané sv. mučedníky a vůbec zemřelé křesťany. Katakomby byly tedy vlastně křesťanským hřbitovem. Avšak v době pronásledování církve, poněvadž křesťané nemohli veřejně konati služby Boží, používali těchto katakomb ku shromážděním a ku posvátné bohoslužbě. Ano v katakombách měli papežové i svá sídla. Proto v katakombách nalezají se prostorné a okrouhlé kaple, v nichž křesťané konali bohoslužby. A tyto kaple jsou dnes nejdokonalejším svědkem, že již v první době církev mši svatou konala. Neboť tam nalezeny byly oltáře, nápisy a obrazy, které jasně hlásají, že tam slavena byla oběť mše svaté. Zvláště pak četné obrazy nástěnné dosvědčují, že mše sv. se konala a že křesťané věřili v přítomnost Ježíše Krista pod způsobami chleba a vína. Nejčastěji zobrazuje se v katakombách oběť mše svaté předobrazy starozákonnými.

Mezi těmi nejčastěji jest obraz oběť Abrahamovu představující. Že oběť Abrahamova jest předobrazem oběti Ježíše Krista, nikdo nepochybuje. Často vidíme v katakombách obraz Ryby, koše s chleby a malé rybičky. Obraz tento připomíná nám přislíbení nejsv. svátosti oltářní v Kafarnaum, kteréž učinil Pán Ježíš po zázračném nasycení lidu pěti chleby a dvěma rybičkami. Křesťané událost tuto spojili s obětí mše svaté a s přijímáním nejsv. svátosti oltářní a znázornili tajemství víry Rybou, chleby a rybičkami. Ryba znamená Krista Pána, chléb obětní dar při mši svaté a rybičky znamenají věřící, kteří ve sv. přijímání spojují se s Kristem Pánem. Aby znázorněno bylo, že obraz tento představuje oběť Nového zákona, přidán jest z jedné strany obraz představující oběť Isákovu a z druhé strany obraz trojnožky s chleby, při níž

stojí muž oděný palliem s rukou ku žehnání vztaženou a žena modlící se. Obraz tento představuje kněze v okamžiku, když právě posvěcuje chléb a víno. Žena představuje buď církev aneb jednotlivé údy její, svátost oltářní uctívající, anebo duši pohříženou v blaženost, která pochází ze sv. přijímání.

V kaplích podzemních také nalézají se malby představující úkon lámání chleba. Na obraze jest viděti šest stolujících osob, které sedí na stolové pohovce. Na pravém konci sedí muž, který zaujímá první místo a jenž podává všem ostatním pokrm. U nohou má kalich s dvěma miskami, z nichž na jedné jsou dvě ryby a na druhé pět chlebů, a na nejzazších koncích po obou stranách osob stolujících jsou na levo čtyři a na pravo tři koše plné chleba. Postava tohoto muže dokazuje, že láme chléb. Koše, ryby a chleby znázorňují zázračné nasycení lidu na poušti pěti chleby a dvěma rybičkami, jež připomínají zázračné nasycení tělem a krví Páně, jež Kristus Pán po zázračném nasycení na poušti v Kafarnaum nám přislíbil. Všickni sv. otcové dosvědčují, že obraz tento znázorňuje slavení oběti mše svaté

Dále v katakombách nalézáme obrazy a nápisy, z nichž poznáváme, že již v prvních dobách církve bylo zřízené kněžstvo. Celou hierarchii vidíme v katakombách, neboť čteme tam jména: biskup, kněz, jáhen, podjáhen, akolyt. Jména kněžstva hlásají nám, že v katakombách konala se oběť, neboť kněžstvo bez oběti nedá se mysliti. Biskup je tím „předsedajícím“ o němž sv. Justin mluví ve svém obhajovacím spisu, jenž oběť na oltáři konal a jáhnové, podjáhnové a akolyté mu přisluhovali. Také z dějin víme, že již v době pronásledování církve bylo v Římě 25 farností, ve kterých duchovní správu vedlo vždy po dvou kněžích. Z toho musíme souditi, že již tehdy kněží netoliko kázali, křtili a pochovávali, nýbrž že i obéti konali. Na hřbitovech v katakombách byly zvláštní budovy, ve kterých se pohřební obřady konaly a vůbec pohřební slavnost odbývala. Jeden z kněží, jenž k farnosti byl přidělen, měl za povinnost pohřební průvody vésti a pohřeb vykonati. Slavnost pohřební hlavně sestávala z oběti mše sv. za zemřelé, z modliteb a jiných pobožností.

Ačkoliv tak starobylá a přesvědčivá svědectví dokazují, že mše sv. vždy v církvi konána byla, přece protestanti tvrdošijně tvrdí, že oběť mše svaté zavedena byla papežem. Mají snad na mysli papeže Řehoře Velkého († 601). Tento papež pouze opravil mešní obřadní knihu, uspořádal modlitby a zpěv při mši svaté, čímž právě dokázal, že oběť mše svaté dávno před ním jistým řádem se konala.

Že protestanti oběť mše svaté zavrhli, a nedají se ani dnes přesvědčiti rozumnými důvody a doklady dějepisnými, jest příčinou vštípená a pěstovaná zášť a odpor proti všemu katolickému, zvláště pak proti mši svaté. A také nedivme se tomu. Lutrovy spisy jsou plny rouhání a potupy o mši svaté, a protestantské katechismy zvláště v Německu nazývají oběť mše svaté zlořečeným modlářstvím. Když se protestantům od jejich dětství tupí mše svatá, pak ovšem jest velmi nesnadným někoho z nich o pravdě přesvědčovati.

Protestantům z původní bohoslužby křesťanské zůstalo jen kázání a zpěv. Oni jsou snad jedinou náboženskou společností na světě, která nemá oběti. Na počátku reformace sice i protestantští kněží konali obřady mše svaté a používali i mešních rouch, později ale zavrhli všecko. Protestanti o sobě praví, že mají čistou apoštolskou bohoslužbu. Mají jednou nebo dvakráte do roka tak zvanou večeři Páně, jindy jen kázání a zpěv. O obřadu, kterým posluhují večeři Páně, právem říci můžeme, že není ani stínem a obrazem pravé večeře Páně, nebo takto první křesťané jistě nekonali. První křesťané scházeli se na lámání chleba ne jednou za rok, ale každého dne a zvláště v neděli.

Protestanti také praví, že, poněvadž mají málo obřadů, mají čistou bohoslužbu prostou příměšků lidských. Každý člověk ví, co jsou obřady a k čemu jsou, a dovede také obřady rozeznati od věcí, pro niž se obřady konají. Katolická církev k oslavení oběti mše svaté připojila významné a úchvatné obřady, modlitby a zpěv, než vše to zavedla k větší oslavě původních obřadů a zvláště k oslavení Boha, jemuž obětí mše svaté největší úcta, totiž klanění vzdáváme; avšak původní obřady, které Kristus Pán a apoštolové konali, nedotknutými zachovala. Nemusí tudíž nikomu býti podivem, že nejdražší oběť koná se tak slavně. Ostatně kdo si přečte modlitby, které kněz při mši svaté koná, doznati musí, že jsou to modlitby vznešené dýšící láskou k Bohu a důvěrou v jeho dobrotu a milosrdenství. Protestanté však nemají ani oběti ani apoštolských jednoduchých obřadů, neboť zavrhli nejhlavnější věc, totiž proměňování chleba a vína v tělo a krev Ježíše Krista. Nemají tedy obřadů apoštolských, nýbrž mají nové obřady, které vymyslili a zavedli reformatorové: Luther, Zvingli a Kalvín.

Že mše sv. v církvi vždy se konala, konečně dokazují všecky východní církve rozkolnické, které oběť mše sv. konají a které proto odepřeli spojenství s protestanty, poněvadž tito mši svatou zavrhli.

Písmo sv., spisy sv. otců, nejstarší obřadní knihy a katakomby a jiné staré památky jako ornáty, kalichy, pateny a mešní

knihy dosvědčují nám, že mše sv. v církvi vždy se konala. Církev sv. do dnešního dne zachovává rozkaz Páně: „To čiňte na mou památku“, neboť nástupcové sv. apoštolů mši sv. obětují a do skonání světa obětována bude.

603. „*Kdo koná oběť mše svaté?*“

Oběť mše svaté konají biskupové a kněží, činíce totéž, co činil Ježíš Kristus při poslední večeři.

Jako Hospodin na hoře Sinai ustanovil řád kněžský, jemuž odevzdal moc a právo bohoslužbu konati a oběti přinášeti, podobně Pán Ježíš zakládaje Nový zákon a novou oběť, ustanovil též novozákonné kněžstvo, kteréž by konalo oběť a církev jeho rozšiřovalo a spravovalo. Prvními novozákonnými kněžími byli sv. apoštolové, jimž Pán Ježíš při poslední večeři dal rozkaz: „To čiňte na mou památku.“ Slovy těmi dal jim moc proměňovati chléb a víno v tělo a krev jeho, čili posvětil je na kněze, jimž náleží: obětovati a duchovní správu vykonávati. Poněvadž oběť mše sv. dle proroctví Malachiášova má se konati na všech místech až do skonání světa, proto musí také na světě býti na všech místech kněžstvo, kteréž by tuto oběť konalo. Poněvadž dále Pán Ježíš jest knězem na věky dle řádu Melchisedechova a poněvadž nemohl na věky na zemi zůstati, proto ustanovil kněžstvo, jež by ho v úřadu kněžském na zemi do skonání světa zastupovalo. Oběť mše svaté neměla tedy přestati smrtí Páně a sv. apoštolů, nýbrž konati se má až do skonání světa. Proto dal Pán Ježíš apoštolům moc, aby i oni své nástupce ustanovovali, na biskupy a kněze je světili a odevzdali jim moc a právo, konati nejdražší oběť mše svaté. Že rozkaz Páně: „To čiňte na mou památku“, trvati má až do skonání světa, čili že biskupové a kněží do skonání světa konati mají oběť mše svaté, vysvítá ze slov sv. Pavla, jenž dí: „Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde“ (I. Kor 11, 23, 26.)

Církev vždy učila, že biskupové a kněží svěcením na kněžství nabývají moci konati oběť mše svaté, a že tudíž jen oni jsou řádnými služebníky oltáře. Učení to prohlásila na sněmu Tridentském těmito slovy: „Povždy v církvi byl obyčej, že věřící od kněží přijímali svaté přijímání, kněží pak obětujíce sami přijímali, kterýžto obyčej z dob apoštolských pocházející sluší vždy zachovávati.“

Když pak protestantští reformatorové učili, že i nekněží mohou chléb a víno proměňovati v tělo a krev Páně, církev hájila

učení apoštolské a bludné učení zavrhla těmito slovy: „Řekl-li by kdo, že slovy: ‚To čiňte na mou památku‘, neustanovil Pán Ježíš apoštoly kněžími, ani jich neposvětil, aby oni sami a jiní kněží obětovali tělo a krev jeho, budiž z církve vyloučen.“ (22, 2.)

Také sv. otcové učí, že jen biskupové a kněží, jakožto řádní nástupcové sv. apoštolů, mají moc konati oběť mše svaté. Tak sv. Cyprian dí: „Poněvadž Pán a Spasitel náš Ježíš Kristus, nejvyšší kněz Boha Otce svého, oběť Bohu, Otci svému, nejprve obětoval, a to na svou památku činiti rozkázal: jistě tedy zastává ten úřad na místě jeho kněz, čině to, co činil sám Kristus, a tak obětuje v církvi Bohu Otci oběť pravdivou a dokonalou, za jakouž Kristus sám sebe obětovati ráčil.“

Kněží tedy jsou zástupci Ježíše Krista, konajíce viditelně oběť mše svaté, kterou neviditelně koná sám Ježíš Kristus jako nejvyšší kněz, neboť svou všemohoucností proměňuje chléb a víno v tělo a krev svou. Abychom této předrahé oběti mohli býti přítomni a ovoce zásluh Ježíše Krista sobě přivlastniti mohli, proto Pán Ježíš nařídil nekrvavou oběť ustavičně konati. A kněz koná oběť tu, čině totéž, co činil Pán Ježíš při poslední večeři. Béře do svých rukou hostii a kalich s vínem a obětuje dary tyto Bohu Otci; žehná chléb a víno a praví nad nimi slova, jimiž Pán Ježíš proměnil chléb a víno v tělo a krev svou; přijímá tělo a krev Páně, a podává věřícím k požívání. Z toho vidíme, že podstatný obřad mše svaté ustanovil sám Pán Ježíš.

Poněvadž kněží jsou toliko zástupci a služebníky Krista Pána, jenž ve mši svaté tajuplným způsobem obětuje se Otci svému nebeskému, proto oběť mše svaté může se obětovati toliko Bohu.

604. *„Komu se obětuje mše svatá?“*

Mše svatá se obětuje toliko Bohu; i když se koná ke cti svatých, obětuje je kněz toliko Bohu samému.

Písmo sv. a dějiny poučují nás, že lidé oběti přinášeli toliko Bohu, aby mu úctu a oddanost svou prokázali. Pouhým tvorům nikdy nepřinášeli obětí, leč by je za bohy považovali, jak dí sv. Augustin: „Kdo že kdy se domníval, že by mělo komu jinému obětováno býti, leč jedině pravému Bohu, anebo tomu, koho kdo, ač nepravdivě za Boha měl?“

Mše svatá jest obětí a sice obětí nejvznešenější, nejsvětější a jedině pravou obětí, neboť ve mši svaté obětuje se Otci nebeskému sám Syn Boží, Ježíš Kristus, pod způsobami chleba a vína. Mše

svatá jest nejvznešenějším bohoslužebným úkonem, poněvadž v ní se vzdává Bohu nejvyšší pocta, nejvyšší čest a chvála, neboť oběti mše svaté uctívá Boha sám Syn Boží. Poněvadž tedy mše svatá jest božskou obětí, proto může se obětovati toliko a jedině samému Bohu. Bůh jest naším Tvůrcem a Pánem a proto toliko jemu náleží božská úcta, jemu smíme oběti přinášeti. Církev také vždy učila, že oběť mše svaté může se toliko Bohu obětovati. Také všecky modlitby, které kněz při konání oběti mše svaté se modlí, odnáší se toliko a jedině k Bohu, jemuž oběť se přináší.

Avšak oběť mše svaté může se konati k e c t i andělů, Panny Marie a svatých. Církev sv. hned v prvních dobách spojovala uctívání a vzývání svatých s nejdražší obětí mše svaté. Neboť na hrobích sv. mučedníků stavěla oltáře, na nichž oběť mše sv. se konala, na oltáře stavěla obrazy a sochy svatých a přednášela k nim prosby. Církev sv. také památku neb úmrtní den svatých oslavovala zvláště konáním mše svaté. Sv. Chrysostomus k tomu praví: „Jest to svatým neobyčejnou ctí, když při mši svaté v přítomnosti Páně jsou jmenováni.“

Již v prvním století církev oslavovala památku svatých a nařizovala věřícím, aby úmrtní den sv. mučedníků slavili službami božími, konáním mše svaté, ve které sv. mučedníci byli velebeni a za přímluvu vzýváni.

Když pak počet mučedníků a svatých se rozmnožil, ustanovila církev na každý den památku některého svatého. Dle zápisů úmrtních sestavila církev kalendář, ve kterém na každý den památka některého světce se koná a připomíná. Aby památka světců důstojně byla oslavena, ustanovila církev jisté modlitby a žalmy, které kněží každodenně se modlí v breviáři a zároveň na každý den ustanovila jisté modlitby, které kněz při mši svaté se modlí. Každodenní hodinky, které kněz se modliti musí, spojeny jsou s modlitbami mše svaté téhož dne konané. Modlitby tyto obsaženy jsou v mešní knize, kteráž rozdělena jest podle církevního roku. Na každý den jsou v mešní knize ustanoveny modlitby, které se kněz modlí. Koná-li se mše sv. ke cti některého svatého, tedy modlí se kněz orace t. j. modlitby, kterýmiž církev svatého velebí a jeho ctnosti oslavuje a za přímluvu u Boha prosí: také epištola a evangelium jsou ku každé mši svaté dle toho uspořádány. Ostatní však modlitby, zvláště při obětování a od sanctus až do sv. přijímání, odnáší se toliko a jedině k Bohu. Církev sv. při mši svaté také tím svatým úctu prokazuje, že roucho mešní bývá barvy buď bílé nebo červené, podle toho ku cti kterého světce koná se oběť mše svaté. Koná-li se mše svatá ku cti světce, jenž zemřel smrtí přirozenou, jest barva mešního roucha bílá, kteráž značí

radost a nevinnost; koná li se oběť mše svaté ku cti sv. mučedníka, jest barva mešního roucha červená, jež značí krev, kterou světec za Krista prolil.

Poněvadž můžeme svaté o pomoc a přímluvu u Boha prositi a poněvadž můžeme i jiných žádati, aby za nás svatým prosby naše přednášeli, by se za nás u Boha přimlouvali, proto můžeme také oběť mše svaté konati ke cti svatých, aby svaté modlitby a prosby naše Bohu přednášeli a modlitby své s našimi spojili a pomoci nám vyprosili. Proto věřící často dávají kněžím almužnu na mši svatou ke cti Panny Marie nebo svatých, aby na přímluvu jejich tím spíše vyslyšeni byli.

Tato úcta, kterou církev sv. andělům, Matce Boží a svatým při mši svaté vzdává, zavdala protestantům příčinu k pomluvě, že prý katolická církev koná oběť mše svaté Panně Marii a svatým.

Kdo si přečte všechny modlitby v mešní knize obsažené, jež kněz se každodenně modlí, jistě něco podobného mluviti nebude. Církev katolická není žádnou modloslužebnickou společností, nýbrž jest pravou církví, kterou Ježíš Kristus založil a kteráž Krista Pána nade všecko miluje, ctí, jemu jedinou a božskou poctu vzdává a tudíž jemu jedině oběť mše svaté přináší.

Již v pátém století bludaři Manichejci předhazovali církvi totéž, co protestanté po nich ohřívají a opakují, aby omluviti mohli prázdnou a neapoštolskou bohoslužbu svou. Sv. Augustin vystoupil proti bludařům Manichejcům a učenými svými spisy jim dokázal, že mše svatá přináší se toliko Bohu. Sv. Augustin praví, že církev sv. sice s velikou slávou oslavuje památku svatých mučedníků a na hrobích jejich staví oltáře; avšak nevzdává svatým poctu božskou, neklaní se jim, neboť tato největší pocta náleží toliko samému Bohu. Poněvadž oběť mše svaté náleží k bohoslužbě, proto neobětuje se mše svatá ani andělům ani svatým, nýbrž samému Bohu.

Kdo by však v tomto pobloudil, bývá zdravým učením církve poučen. Aby pravdu svých slov potvrdil, praví dále sv. Augustin: „Kdož tedy z věřících slyšel, že by který kněz, stoje při oltáři, třebas snad tělem mučedníka, ke cti a slávě Boží vzdělaném, v modlitbě své takto mluvil: „Přináším ti oběť Petře, nebo Pavle, nebo Cypriáne!“ Bohu samému se při památkách jejích obětuje, kterýž je i lidmi i mučedníky učinil a v obcování se svými anděly svatými v nebeskou slávu přijal, abychom i my při takové slavnosti pravému Bohu za vydobyté jim vítězství díky činili, povzbuzujíce sebe vespolek následováním jich v dobývání takovýchto korun a palem, a obnovováním jejich památky Boha o pomoc vzývajíce.“

Že sv. Augustin má na mysli oběť mše svaté a nikoli snad oběti starozákonné anebo oběti v nevlastním smyslu jako modlitbu, chválu Boží, sebezapírání, vysvítá z ostatních jeho řečí, ve kterých zřetelně praví, že obětovati mučedníkům bylo by hříchem, avšak že dovoleno jest na hrobích jejich Bohu oběť přinášeti ke cti a památce svatých. „A toto my," dále dí sv. Augustin, „velmi často činíme. Avšak jedině tím řádem, kterýmž obětovati sám Ježíš Kristus v Novém zákoně nám přikázal. Tělo a krev této oběti, kteráž byla před příchodem Ježíše Krista krvavými oběťmi Starého zákona předobrazena a předpověděna, bylo za nás skutečně v utrpení Páně vydáno; totéž tělo pak po odchodu Krista k Otci nebeskému bývá na památku jeho ve mši svaté opět obětováno"

Z učení sv. Augustina jest tudíž zřejmo, že v církvi vždycky mše svatá obětovala se toliko samému Bohu, i když se konala ke cti svatých. Pravdu tu také církev vždy hájila a proto na sněmu Tridentském prohlásila: „Ačkoliv jest obyčej v církvi časem některé mše svaté k uctění a upamatování svatých slaviti, přece ona tomu neučí, že by se jim měla oběť vzdáti, nýbrž jen Bohu jedinému, kterýž je korunoval." (22, 3.)

Ze slov sv. Augustina poznáváme, že církev od dávných časů mši svatou konala ke cti svatých, abychom Bohu děkovali za milosti svatým udělené a abychom svaté za přímluvu prosili. A to je hlavní příčinou, pro kterou církev mši svatou koná ke cti svatých.

605. *„Proč se koná mše svatá i ke cti svatých?"*

Mše svatá se koná i ke cti svatých:

1, abychom děkovali Bohu za milosti, které svatým udělil;

2. abychom dosáhli jejich přímluvy u Boha.

Svatí, kteří na nebesích sídlí a s Kristem Pánem věčné radosti požívají, jsou našimi bratřími, neboť i oni náleží k duchovnímu tělu Kristovu, k jeho církvi. Oni tvoří na nebi církev vítěznou a mají s námi ustavičné obcování, které v tom záleží, že my svaté ctíme a vzýváme, oni pak za nás u Boha orodují. Svatí, pokud byli na zemi, vykonali mnoho dobrých a záslužných skutků, které netoliko jim prospěly, nýbrž jsou i pokladem zásluh celé církve, z něhož nám Kristus Pán na přímluvu svatých uděluje.

Pro tyto milosti a zásluhy, jimiž svatí od Boha byli uštědřeni a v nebi odměněni, církev koná oběť mše svaté ke cti svatých,

aby touto nejdražší a Bohu nejmilejší obětí Bohu díky vzdala za ony milosti, jichž svatým udělil. Tato vzpomínka na milosti a zásluhy svatých jest všem nám velmi spásonosnou; neboť vzpomínáme li na ctnostný a svatý život světců, býváme povzbuzeni, abychom je v ctnosti následovali; vzpomínáme-li na jejich věčnou blaženost, které po tolikerém a těžkém boji na tomto světě dosáhli, nabýváme i my zmužilosti, bychom bojovali proti tělu, světu a ďáblu, abychom také dosáhli oné blaženosti, jíž svatí dnes požívají. Že při mši svaté děkujeme Bohu za milosti svatým udělené a Boha prosíme, aby i nám udělil milostí a síly, bychom svaté následovali v ctnostném životu, nejlépe poznáváme z modliteb, které kněz při mši sv. se modlí. Tak o svátku sv. Juliány de Falconieri modlí se kněz při mši svaté: „Bože, jenž jsi zázračně potěšiti ráčil drahocenným tělem svého Syna blahoslavenou pannu Julianu v poslední její nemoci, dejž, prosíme, abychom pro zásluhy a na přímluvu této světice byli potěšeni a posíleni v hodině smrti a přišli do nebeské vlasti; o to prosíme skrze Ježíše Pána našeho.“ A o svátku sv. Aloise z Gonzagy modlíme se: „O Bože, dárce nebeských darů, jenž jsi v tomto jinochovi spojil kajícnost s obdivuhodnou nevinností, popřej nám pro zásluhy jeho a na přímluvu jeho, abychom aspoň jako kajícníci mohli následovati toho, jehož jsme v nevinnosti nenásledovali.“

Vzpomínáme-li při mši svaté na zásluhy svatých a na jejich oslavení v nebi, vzdáváme tím svatým náležitou úctu; my je ctíme a vzýváme. Svaté pocta tato velice těší, jak dí sv. Chrysostomus: „Andělé a svatí jsou také proto naplněni radostí, že se při mši svaté vyslovují jejich jména; radují se z toho tak, jako se radují, kdož vedle krále bojovali, jestli se při slavném vjezdu královu činí zmínka i o nich.“ Když svatým takovou úctu prokazujeme, že ku jejich cti konáme nejdražší oběť mše svaté, jež jest nejsvětějším úkonem a nejmocnějším prostředkem milosti, tím také svatí bývají pohnuti, že s větší ochotou a horlivostí za nás u Syna Božího orodují a potřebných milostí pro tělo i duši nám vyprošují. — Neobětujeme tedy mši svatou svatým, když ji konáme ke cti jejich, nýbrž obětujeme ji Bohu.

---

64. CVIČENÍ.

Na který úmysl koná se mše svatá a které jsou užitky mše svaté.

Již v Starém zákoně naporučil Hospodin Israelitům, aby Bohu přinášeli oběti, by jimi Boha chválili, jemu za obdržené dary

děkovali, jej usmiřovali za hříchy své a za milosti prosili. Oběti starozákonné, jak jsme pravili, byly předobrazem oběti Nového zákona. Proto i oběť novozákonná musí býti obětí chvály, díků, smíření a prosby. A tuto nejvznešenější oběť chvály, díků, smíření a prosby přinesl sám Ježíš Kristus, když své nejsvětější tělo a krev svou na oltáři kříže Otci nebeskému za nás obětoval. Poněvadž však oběť mše svaté jest touže obětí jako na kříži, proto i mše svatá jest nekonečnou a nejvznešenější obětí chvály, díkůčinění, smíření a prosby. Při tom však dlužno na zřeteli míti následující: Mše svatá podstatně není rozdílnou od oběti na kříži, avšak co do způsobu obětování jest rozdílnou. A k těm rozdílům, které jsme dříve uvedli, náleží též těm, že totiž oběť na kříži vykonal Pán Ježíš pro lidi, mši svatou však konají lidé, t. j. kněží. Jest sice Kristus Pán i při mši svaté hlavním knězem, poněvadž svou všemohoucností proměňuje chléb a víno v tělo a krev svou a na oltáři jest přítomen, přece však říkáme, že oběť mše svaté konají kněží a Bohu ji obětují. A právem tak říkáme; neboť mše svatá jest obět Nového zákona, kterou Pán Ježíš církvi své odevzdal a ve kteréž uložil poklad zásluh svých na kříži dobytých, aby církev z něho věřícím rozdávala a přivlastňovala. Když tedy kněz mši svatou slouží, není toliko zástupcem a služebníkem Kristovým, nýbrž jest zároveň zástupcem celé církve, jejíž jménem oběť mše svaté koná a ve spojení s věřícími, kteříž jsou údy duchovního těla Kristova, Bohu nejvyššímu ji obětuje. Když kněz obětuje mši svatou, obětuje ji s ním celá církev, všickni údové církve, které úmysl svůj s úmyslem knězovým spojují. A na který úmysl koná se mše svatá, vysvětluje nám další otázka.

606. *„Na který úmysl koná se mše svatá?“*

Mše svatá se koná:

1. bychom Boha náležitě ctili a chválili (oběť chvály);

2. bychom Bohu za všecka dobrodiní děkovali (oběť díků);

3. bychom spravedlnost Boží usmířili a milosti pravé lítosti a kajicnosti, jakož i odpuštění trestů za hříchy dosáhli (oběť smíření);

4. bychom všecko dobré pro tělo i pro duši sobě i jiným vyprosili (oběť prosebná).

1. Mše svatá koná se, abychom Boha náležitě ctili a chválili (oběť chvály).

Člověk povinen jest Boha, Tvůrce a Pána svého ustavičně chváliti a velebiti. K této chvále vybízí nás žalmista Páně: „Vzdejte Hospodinu slávu a čest, vzdejte Hospodinu slávu (příslušnou) jménu jeho: klaňte se Hospodinu v síni svaté jeho.“ (Žalm. 28, 2.) Člověk však ničím nemůže Boha svého dokonale a náležitě uctíti a chválu jemu vzdáti. Ano ani andělé nebeští a svatí, kteří na Boha patří, nemohou Boha dokonale uctíti. Poněvadž nám lidem nemožno jest náležitě Boha chváliti, proto Pán Ježíš ustanovil oběť mše svaté, kteráž jest Bohu obětí nejmilejší a kterouž jedině náležitě můžeme Boha oslaviti. Neboť jako na oběť Šalomounovu sestoupil sám Hospodin a sláva jeho naplnila dům Boží, tak při mši svaté sestupuje na oltář sám Syn Boží, Ježíš Kristus, jenž jediný zná velebnost a velikost Boží, a proto obětováním sebe samého nejlépe může oslaviti Boha na zemi.

Když tedy konáme oběť mše svaté, prokazujeme Bohu největší chválu, poněvadž při mši svaté tajuplným způsobem pod způsobami chleba a vína Ježíš Kristus sebe samého Otci nebeskému obětuje, týž Ježíš Kristus, jenž na kříži se za nás krvavým způsobem obětoval. Proto praví ctihodný Martin z Kochému: „Skrze mši svatou dostává se Bohu Otci chvály neskonalé, totiž božské chvály jeho vlastního Syna. Ano Kristus Pán velebí Boha na oltáři chválou tak vznešenou, jakou Bůh zasluhuje, aby jí chválen byl; chválu takovou, jaké jemu prokázati nemohou ani andělé ani svatí v nebi, a tím méně lidé na zemi. Proto také dostává se Bohu skrze jednu mši svatou větší chvály, než jaké se mu může dostávati ode všech andělů a svatých v nebi.“

Jedna zbožná duše, která o čest Boží až k neunavení horlila, často v zápalu srdce Boha milujícího volala: „Ach, můj Bože, kéž bych měla tolik srdcí a jazyků, kolik jest listí na všech stromech, kolik hvězd na nebi, kolik kapek vody v moři, abych tě hodně milovati a ctíti mohla! Kéž bych tě milovala více než všickni andělé, více než všickni svatí a více než celé nebe!“ A tu se jí jednou Pán zjevil, řka: Co tak vzdycháš, dcero má? Jedinou mší svatou, kteréž pobožně budeš přítomna, prokážeš mi všecku onu čest, kterou mu žádáš, ano nekonečně více.“

2. Bychom Bohu za všecka dobrodiní děkovali (oběť díků).

Povinni jsme nejen Boha chváliti, nýbrž máme mu ustavičně i díky vzdávati; neboť Bůh nám ustavičně prokazuje mnohá a veliká dobrodiní pro duši i pro tělo. Dobrodiní tato nutkají nás k vděčnosti k Bohu a proto každodenně volati máme se žalmistou Páně: „Čím se odplatím Hospodinu za všecko, co mi učinil?“

(Žalm. 115, 3.) Člověk ničím nemůže Bohu náležitou vděčnost a povinný dík vzdáti. Kdyby veškeré své jmění i život svůj Bohu obětoval, ještě by dík ten byl nedostatečným. Proto Kristus Pán smiloval se nad námi a na kříži obětoval se za nás, aby Bohu Otci náležitý dík vzdal za všecka dobrodiní, která světu prokázal a ustavičně prokazuje. Poněvadž pak ve mši svaté obětuje se týž Ježíš Kristus, jenž na kříži za nás dokonal, proto mše svatá jest nejlepším díkůčiněním. Kristus Pán za nás Bohu děkuje a spojíme-li úmysl svůj a vděčnou mysl svou s úmyslem a díky Kristovými, pak Bůh s láskou dík tento při mši svaté projevený přijímá. Že mše svatá jest obětí díků, vyznává církev svatá při praefaci, když kněz zpívá: „V pravdě hodno a spravedlivo jest, slušno a spasitelno, abychom tobě vždycky a všude díky vzdávali, Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože.“

Sv. Františka Farnéská, rozjímajíc kdysi o milostech, jimiž ji Bůh obsypával, tázala se úzkostně sama sebe: „Je možno projeviti Bohu vděčnost svou tak, jak zasluhuje?“ A tu zjevila se světicí Královna nebeská, vložila jí do loktů svého božského Syna v podobě děťátka a řekla jí: „Dcero má, vezmi jej a obětuj Bohu nejvyššímu: tak se mu poděkuješ nejlépe.“ Při každé mši svaté děje se totéž všem nám, neboť na oltáři přítomen jest Syn Boží pod způsobami chleba a vína a volá k nám: „vezměte mne a obětujte mne Bohu a vzdáte mu nejlepší dík.“

3. Bychom spravedlnost Boží usmířili a milosti pravé lítosti a kajicnosti, jakož i odpuštění trestů za hříchy dosáhli (oběť smíření).

Mše svatá jest pravou obětí smírnou, neboť touto obětí bývá spravedlnost Boží usmířena za všecky urážky, jimiž Boha denně urážíme.

Jinověrci popírají, že by mše svatá byla obětí smírnou, ježto Ježíš Kristus na kříži za hříchy naše dosti učinil a Otce nebeského dokonale usmířil. Ovšem Pán Ježíš smrtí svou na kříži dokonale usmířil spravedlnost a za hříchy celého světa přebytečně dosti učinil. I my věříme a vyznáváme, že oběť Ježíše Krista na kříži jest zdrojem všech milostí ku spasení nám potřebných. Avšak ačkoliv Pán Ježíš za hříchy celého světa na kříži se obětoval, přece všickni nedosáhli a nedosahují odpuštění hříchů a trestů za hříchy. Proto Kristus Pán z lásky a milosrdenství svého poklad zásluh svých na kříži jednou dobytých ustavičně otvírá a rozdává všem těm, kteří po smíření s Bohem touží. A prostředek, kterým Pán Ježíš ze zásluh na kříži dobytých nám uděluje, jest oběť mše svaté. Nekrvavá oběť mše svaté přivlastňuje nám ovoce a zásluhy

oběti Ježíše Krista na kříži, neboť touto obětí mše svaté ustavičně bývá Bůh usmiřován a k milosrdenství pohnut. Mše svatá zajisté podstatně jest touže obětí jako na kříži. Na kříži prolil Pán Ježíš krev svou za nás a tím dokonale smířil nás s Bohem. Poněvadž ve mši svaté znova se Ježíš Kristus obětuje svátostným způsobem a oběť na kříži zpřítomňuje, proto i mše svatá musí býti obětí smírnou. Ovšem mše svatá nesmiřuje nás s Bohem tím způsobem, jak nás Ježíš Kristus smířil obětí svou na kříži. Neboť na kříži Pán Ježíš smrtí svou všem lidem smíření zasloužil a všecky milosti ku spasení zjednal, kdežto ve mši svaté jednotlivcům zásluhy a milosti na kříži zasloužené toliko přivlastňuje. Mše svatá jest tedy jakoby nástrojem, jímž nám Kristus Pán zásluhy a ovoce utrpení svého uděluje a přivlastňuje.

Že mše svatá jest obětí smírnou, potvrzuje Písmo svaté. Z Písma svatého víme, že všecky oběti starozákonné, kteréž oběť Nového zákona předobrazovaly, byly oběťmi smírnými, jak dí sv. Pavel: „A téměř všecko podle zákona krví očišťováno bývá a bez vylití krve nebývá odpuštění.“ (K. Žid. 9, 22) Poněvadž oběť mše svaté jest opakováním neb obnovováním oběti Ježíše Krista na kříži, proto i mše svatá musí býti obětí smírnou. Že mše svatá jest obětí smírnou, vysvítá také z toho, že Kristus Pán jest ustavičným knězem podle řádu Melchisedechova. Kristus Pán jest knězem na věky a proto musí na věky sebe samého obětovati na usmíření lidstva.

Poněvadž při mši svaté jest Ježíš Kristus sám obětujícím knězem a zároveň obětí, proto mše svatá jest obětí smírnou. To také sám Pán Ježíš naznačil, když oběť mše svaté při poslední večeři ustanovil; neboť pravil nad chlebem: „Toto jest tělo mé, které se za vás vydává“, a nad kalichem: „Totoť jest krev má, která za vás vylita bude na odpuštění hříchů.“ (Mat. 26, 28.)

Církev sv. proto zavrhla bludné učení novotářů 16. století, kteří popírali, že by mše svatá byla obětí smírnou. Prohlásilať na sněmu Tridentském, že mše svatá vpravdě jest obětí smírnou kterouž v každý čas a dle potřeby uděluje nám Bůh milosti a svého milosrdenství; a proto vyhlásila vyobcování z církve každému, „kdož by řekl, že mše svatá jest pouze obětí chvály anebo díkůčinění, anebo pouze upomínkou na oběť na kříži dokonanou, nikoli však obětí smírnou; anebo že samotnému prospívá přijímači, a že za živé a za mrtvé, za hříchy a tresty, za dostiučinění a jiné potřeby obětovati se nemá.“

Také všickni svatí otcové praví, že mše svatá jest obětí smírnou, kterouž obětujeme za hříchy a tresty živých i zemřelých

na vyprošení odpuštění a milosrdenství Božího. Tak sv. Cyrill Jerus. praví: „Krista zabitého obětujeme za své hříchy, snažíce se, abychom dobrotivého Boha a jim (zemřelým) i sobě naklonili a usmířili“ Že křesťané od nejstarších dob mši svatou obětovali za zemřelé na vyprošení milosrdenství Božího, dosvědčují netoliko svatí otcové, nýbrž i všecky obřadní knihy, ve kterých obsaženy jsou modlitby, které kněz při mši svaté za zemřelé na usmíření Boha se modlí. Když kněz při mši svaté vzpomíná na zemřelé, modlí se: „Pomni také, Pane, služebníků a služebnic svých, kteří nás předešli se znamením víry a odpočívají snem pokojným. Jim, Pane, a všem v Kristu odpočívajícím, abys místa občerstvení, světla a pokoje popřáti ráčil, žádáme.“

Mše svatá jest tudíž obětí smírnou, kterouž ustavičně usmiřujeme spravedlnost Boží za hříchy, jichž se denně dopouštíme, a odvracíme od sebe tresty, jichž za hříchy své zasluhujeme.

Mší svatou jakožto obětí smírnou zvláště dosahujeme: *a*) milosti pravé lítosti a kajicnosti; *b*) odpuštění časných trestů za hříchy.

a) Mší svatou nabýváme odpuštění hříchů. Nesmíme se však domnívati, že mší svatou, jíž někdo jest přítomen, anebo za odpuštění hříchů svých obětovati ji dá, již dosahuje odpuštění těžkých hříchů. Kdo chce dosáhnouti odpuštění hříchů, musí také sám činiti to, co předpisuje Kristus Pán a církev svatá. Musí tudíž činiti pravé pokání a ze všech hříchů svých úplně a upřímně se ve sv. zpovědi vyznati. Aby však hříšníci ku poznání svého hříšného stavu a k pravé lítosti přišli a úplně se obrátili, uděluje Kristus Pán při mši svaté, jíž kajicníci nábožně jsou přítomni, milosti pravé kajicnosti a lítosti. Proto volá sv. Jure: „Ano, oběť mše svaté byla ustanovena na odpuštění hříchů; nikdo nevypoví, kolik duší bylo vyzváno z bahna nepravostí zázračnou pomocí, již jim podala tato vznešená oběť.“ Že mší svatou i největší hříšníci byli obráceni a k pravému pokání přivedeni, dosvědčují mnohé příklady. Hrabě Lopcforti, dopustiv se na Sanziu vraždy, bloudil zoufale v lesích. V tom zaslechl zvonek vybízející na mši svatou. I šel do chrámu Páně a pobožně přítomen byl mši svaté. Patře k oltáři, vzpomenul si na oběť, kterou Ježíš Kristus na kříži za hříšníky vykonal, plakal nad nepravostmi svými a umínil si, že dokonale se obrátí na cestu ctnosti. Po mši svaté vyznal se biskupu z vraždy a odebral se do Říma, kdež po delší čas činil tuhé pokání. Vrátiv se do domu svého, vedl život vpravdě křesťanský a vážil si vnitřního pokoje, jehož byl nabyl.

Mše svatá nepůsobí tedy odpuštění hříchů, nýbrž uděluje kajícníkům milosti, aby hříšný svůj život poznali, hříchů litovali a z nich se vyznali. Toto obrácení kajícníků nestává se vždy hned, nýbrž Bůh při vhodné příležitosti milostí svou působí na srdce jejich, takže se obměkčí a pokání činí. Děje se to právě tak, jako při umučení Páně. Když Pán Ježíš na kříži umíral za hříchy celého světa, lid stál a díval se, aniž by v srdci svém cítil nějaké lítosti. Když však později viděli divy, které sv. apoštolové ve jménu Ježíše Krista činili, když zvláště o seslání Ducha svatého slyšeli nadšenou řeč sv. Petra o ukřižovaném Kristu Pánu, tehdy dotkla se jich milost Boží a činili pokání.

Mší svatou nabýváme odpuštění všedních hříchů. Avšak i tohoto nedosahujeme bez lítosti a pravé kajícnosti. Chceme-li dosáhnouti odpuštění všedních hříchů, musíme jich upřímně želeti a potom Bůh udělí nám při mši svaté milosti, bez kteréž bychom jinak odpuštění všedních hříchů nedosáhli. Kdo tedy s pravou nábožností přítomen bývá mši svaté a v srdci svém vzbuzuje upřímnou lítost nad hříchy, jichž se denně i nevědomě dopouští, zhlazuje Bůh tyto všední hříchy jeho milostí, kterou mu ve mši svaté přivlastňuje.

b) Mší svatou nabýváme odpuštění časných trestů za hříchy, které bychom po odpuštění hříchu a věčného trestu buď na tomto světě anebo v očistci trpěti musili.

Kristus Pán ve mši svaté přivlastňuje nám ovoce svých zásluh na kříži dobytých, on za nás trpí a Boha usmiřuje. Jak mnoho časných trestů se nám mší svatou odpouští, není nám lidem známo; avšak můžeme doufati, že těm více promíjí se časných trestů, kteří častěji a s větší nábožností přítomni bývají mši svaté. „Býváš-li mši svaté často přítomen, smíš také doufati v krátký a mírný očistec“, praví ctihodný Martin z Kochemů.

Také církev svatá učí, že mší svatou nabýváme netoliko milosti pravé kajícnosti, nýbrž i prominutí anebo zmírnění časných trestů. Proto také vždy v církvi konána bývá oběť mše svaté za zemřelé, aby jim Bůh tresty, jež snad v očistci trpí, buď zkrátil anebo úplně prominul. Mohou-li zemřelí mší svatou dosáhnouti odpuštění časných trestů, zajisté i nám živým může se na světě téže milosti dostati. Chceme-li tedy uchráněni býti různých časných trestů na př. neúrody, moru, hladu, vojny a jiných trestů, jimiž Bůh nepravosti lidské trestá, spěchejme často na mši svatou. Při mši svaté spojme modlitby své s knězem obětujícím a pokorně prosme Boha, aby od nás časné tresty a různé nehody odvrátiti

ráčil. Uvidí-li Bůh naši pokoru a zkroušenost, pohne se jeho milosrdenství a odvrátí od nás metlu zaslouženého trestu.

4. Mše svatá se koná, bychom všecko dobré pro tělo i pro duši sobě i jiným vyprosili (oběť prosebná).

Mše svatá jakožto oběť smírná jest zároveň obětí prosebnou, neboť mší svatou dosahujeme milosti pravé kajicnosti, odpuštění všedních hříchů a časných trestů a jiných milostí duchovních i tělesných. Přece však jest rozdíl mezi obětí smírnou a prosebnou. Smírnou obětí totiž usmiřujeme božskou spravedlnost, prosebnou však obětí vyprošujeme na Bohu milostí a dobrodiní pro duši a pro tělo.

Všickni máme mnoho potřeb duchovních i tělesných. Nikdo nemá všeho dostatek, nýbrž každému z nás něčeho se nedostává. Má-li někdo požehnání na statcích, důstojnosti a slávě, zase nemá zdraví, pokoje anebo jiné potřebné věci. Všickni tudíž potřebujeme vyšší pomoci a milosti. Než žádnou modlitbou a ani nejlepšími dary nepohneme dobrotivostí a láskou Boží k udělení pomoci tak rychle, jako obětováním oběti mše svaté. Mše svatá zajisté jest tou nejdokonalejší a nejlepší modlitbou, již můžeme si vyprositi potřebných milostí pro duši i pro tělo.

Této nejdražší oběti máme co děkovati, že Bůh chrání nás od těžkých hříchů, že nás ve ctnosti utvrzuje a naši víru, lásku a naději k Bohu víc a více rozhojňuje, a že nám uděluje milosti, bychom v dobrém až do konce setrvali.

Avšak mší svatou můžeme si vyprositi i darů pro tělo potřebných. Proto církev obětuje mši svatou za pokoj celé církve, za sv. Otce, biskupa a kněžstvo, za císaře a krále, za úrodu zemskou, za nemocné, nešťastné a v bídě postavené, za vyprošení požehnání Božího pro různé bohumilé podniky a práce; vůbec obětuje mši svatou za všecky, kteří pomoci a milosti Boží potřebují. A církev sv. činí tak proto, poněvadž jest přesvědčena, že žádná modlitba není tak mocnou jako jediná mše svatá. Neboť ve mši svaté obětuje se Bohu, Otci nebeskému, sám Syn Boží, Ježíš Kristus, nejsvětější náš velekněz a prostředník, jenž Otci svému nebeskému v každé mši svaté připomíná svou smrt a své zásluhy na kříži a pro tyto zásluhy prosí za nás, a tím dosahuje, že Bůh lidem uděluje milostí a dobrodiní, jichž potřebují pro duši a pro tělo. Ve mši svaté neprosíme Boha toliko ve jménu Ježíše Krista, ale Pán Ježíš sám za nás prosí. Když tedy Pán Ježíš ustavičně za nás prosí, jak dí sv. Pavel: „jsa vždycky živ k orodování za nás“ (Žid. 7, 26), a

ustavičně za nás se na oltáři obětuje, pak můžeme s jistotou doufati, že Otec nebeský prosby Syna svého vyslyší.

Chceme-li, drazí v Kristu, potřebných milostí a dobrodiní od Boha dosáhnouti, spěchejme často na mši svatou a v chrámu Páně v pokoře a nábožnosti přednášejme Kristu Pánu na oltáři přítomnému prosby své. Spojme modlitby a prosby své s Kristem Pánem, modleme se skrze Krista Pána i s Kristem Pánem, obětujme Bohu všecky své dobré úmysly, žádosti a myšlenky, všecky své řeči a skutky, a pak můžeme doufati, že splní Bůh pokorné prosby naše, o čemž ujišťuje nás sám Pán Ježíš, jenž dí: „Začkoliv prositi budete Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“

Že Pán Bůh požehnává lidem na statcích pozemských a uděluje spokojenosti v rodinách i v celém národu, jestliže lidé často na mši svatou chodí, poznáváme ze života mnohých lidí a národů. Sv. Jan Almužník, patriarcha alexandrijský, vypravuje o jistém zbožném občanu, obuvníku, kterak prací svou vydělal si tolik, že s četnou svou rodinou spokojeně a blaze žil, kdežto soused jeho, rovněž obuvník, přes všecko přičinění měl ustavičně bídu a nemohl rodiny slušně uživiti Jednoho dne navštívil svého souseda a tázal se ho, jak to činí, že má dosti práce a všeho hojnost. „Já“, pravil, „pracuji od rána do večera ano i v neděli, a přece mám bídu.“ Řekl mu soused: „Milý příteli, já jsem nalezl poklad, z něhož každodenně beru, a proto mám všeho dosti; a což při tom nejkrásnější, že pokladu toho neubude, i kdyby celé město z něho bralo; přijď zítra a ukáži ti poklad ten.“ Časně z rána přišel soused a prosil přítele svého, aby ho k tomu pokladu zavedl. Ten se hned oblékl a vedl souseda svého do farního chrámu Páně na mši svatou. Když vyšli z kostela, nemálo se rozdurdil chuďas řka: „Nemusíš si ze mne dělat blázna, já také znám cestu do kostela.“ Než šťastný soused napomínal přítele svého mírnými slovy: „nedělám si s tebou žerty, ale opravdu zavedl jsem tě k pramenu blaha a spokojenosti, z něhož já každodenně čerpám. Mše svatá jest ten poklad, čerpej z něho a bude i tobě dobře i celé tvé rodině; neřekltť nadarmo Kristus Pán: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a toto všecko bude vám přidáno.“

Také na sv. Isidoru, patronu rolníků, vidíme zjevné požehnání Boží ze mše svaté. Sv. Isidor každodenně časně ráno, když ostatní služebníci ještě spali, spěchal do chrámu Páně na mši svatou. Z počátku mnoho musil od pána svého trpěti pro svou zbožnost, neboť ostatní služebníci na něho žalovali, že každodenním docházením na mši svatou zanedbává práci. Když pak hospodář mu to domlouval, pravil sv. Isidor: „Pane, shledáte-li o žních, že pole

vaše vám méně vyneslo, strhněte si škodu z mé služby.“ Nedošlo však k tomu; neboť žeň byla velmi hojná a Pán Bůh velké požehnání udělil práci, kteráž takovou zbožností byla posvěcena.

Obětujme Pánu Bohu aspoň někdy v témdni půl hodinky a jděme na mši svatou a jistě i nám požehná v práci a podnicích našich.

607. „*Kolikeré jsou milosti neb užitky mše svaté?*“

Milosti neb užitky mše svaté jsou dvojí: obecné a zvláštní.

Milostmi neb užitky mše svaté rozumíme všecky milosti a dobrodiní duchovní a tělesná, jež nám Bůh ze zásluh Ježíše Krista na kříži dobytých mší svatou přivlastňuje. Sv. Tomáš Aqu. praví: „V každé oběti mše svaté dosáhnouti můžeme onoho ovoce a užitku, jejž Kristus Pán svou smrtí na kříži nám zasloužil.“ Pán Ježíš na kříži získal celému světu nevyčerpatelný poklad zásluh a poněvadž mše svatá jest obnovováním oběti na kříži, proto musí těchže milostí udělovati, jichž Kristus Pán smrtí svou na kříži nám zasloužil.

Užitky pak neb milosti mše svaté jsou zvláště ony, o nichž jsme v předešlé otázce rozjímali. Oběť mše svaté svou povahou jest obětí chvály, díkůčinění, smíření a prosby, proto podle toho užitky mše svaté jsou zvláště tyto: rozmnožení posvěcující milosti, odpuštění všedních hříchů a časných trestů, udělení pravé lítosti a kajicnosti, síla proti pokušením, dobrodiní duchovní a tělesná. Tyto pak užitky mše svaté podle toho, kolika lidem prospívají neb se přivlastňují, rozdělují se na užitky obecné a zvláštní.

Obecnými užitky rozumíme ony milosti a dobrodiní mše svaté, jichž se dostává celému světu, zvláště pak úlům církve bojující a trpící čili živým věřícím a zemřelým údům církve, jejichž duše trpí v očistci.

Zvláštními užitky rozumíme ony užitky a milosti mše svaté, jichž se dostává jednotlivým věřícím živým a zemřelým, na jejichž úmysl se mše svatá slouží.

608. „*Komu se dostává obecných užitků mše svaté?*“

Obecných užitků mše svaté dostává se veškerému lidstvu vůbec, zvláště však církvi bojující a trpící.

a) Obecných užitků mše svaté dostává se veškerému lidstvu vůbec.

Kristus Pán na kříži obětoval život svůj za spásu celého světa a oběť jeho jest pramenem milostí a požehnání pro všecky

lidi. Poněvadž mše svatá jest obnovováním krvavé oběti Ježíše Krista na kříži, proto i mše svatá uděluje užitků a dobrodiní všem lidem. Církev svatá zajisté dobře ví, že Pán Ježíš umřel za všecky lidi a že chce, aby všickni lidé ku poznání pravdy přišli a spaseni byli, proto přináší oběť mše svaté za všecky lidi dle napomenutí sv. Pavla: „Prosím tehdy především, aby činěny byly prosby, modlitby, přímluvy, díkůčinění za všecky lidi.“ (I. Tim. 2, 1.)

Proto kněz u oltáře, jak dí sv. Chrysostomus, jest takřka otcem veškerého lidstva, o jehož blaho tak má pečovati jako Otec nebeský, jehož služebníkem jest. Že církev každodenně obětuje mši svatou za všecky lidi, poznáváme z modlitby, kterou kněz říká při obětování kalicha. Když totiž při obětování pozdvihuje kalich s vínem a Bohu jej obětuje, modlí se: „Obětujeme tobě, Pane, kalich spasení, dobrotu tvou vzývajíce, aby přede tváří božské velebnosti tvé za naši i celého světa spásu s vůní líbeznou vstoupil.“ Na velký pátek, kdy si smrt Páně na kříži připomínáme, modlí se církev při mši svaté předposvěcené za všecky lidi a stavy: za kacíře, rozkolníky, ano i za židy a pohany.

Mše svatá jest tudíž ustavičným zdrojem milosti a požehnání, z něhož Kristus Pán celému světu udílí. Nejdražší této oběti může svět děkovati, že Bůh od národů odvrací mnohé zasloužené pohromy a tresty, neboť Syn Boží ustavičně přimlouvá se u Otce svého za lidstvo a ustavičně jej usmiřuje. Právem tudíž dí sv. Leonard: „Já věřím, že, kdyby nebylo mše svaté, musil by svět zahynouti, poněvadž by tíhy hříchů dále neunesl.“

b) Obecných užitků mše svaté dostává se zvláště církvi bojující, to jest všem živým údům církve katolické.

Oběť mše svaté jest obětí církve, neboť Pán Ježíš tuto oběť církvi odevzdal a jí přikázal, aby tuto oběť mše svaté do skonání světa konala zvláště za blaho pravověřících svých údů. Poněvadž ve mši svaté Ježíš Kristus obětuje nejsvětější své tělo, jež jest obrazem jeho církve, jíž neviditelnou hlavou jest Ježíš Kristus a věřící jsou údy jeho těla, proto všickni údové církve jsou spoluobětujícími a mají tudíž na oběti mše svaté podíl. Když tedy kněz jménem církve a jako zástupce Krista Pána a všech údů církve mši svatou Bohu obětuje, mají z oběti této užitek všickni věřící. Že mše svatá obětuje se zvláště za údy církve, poznáváme z modliteb, které kněz po sanktus se modlí: „Tebe tedy, nejdobrotivější Otče, skrze Ježíše Krista, Syna tvého, Pána našeho, pokorně prosíme a žádáme, abys vděk přijal a požehnal tyto dary, tyto pocty, tyto svaté oběti neposkvrněné, zvláště ony, jež tobě obětujeme,

za tvou svatou církev katolickou, již v míru zachovati, chrániti, sjednotiti a říditi račiž na celém sboru světa, spolu se služebníkem svým, papežem naším a biskupem naším, císařem a králem naším i se všemi pravověrnými vyznávači víry katolické a apoštolské."

Mše svatá jest tudíž ustavičně pramenem milosti Boží, z něhož věřící čerpají pro posvěcování duší svých. Neboť Kristus Pán pramen zásluh svých na kříži dobytých nezastavuje, nýbrž do skonání světa otvírá a do duší věřících vlévá. Z tohoto pramenu milosti zvláště svaté svátosti nabírají svou působnost a přivlastňují přijímajícím. Proto v prvních dobách církve svaté všechny svaté svátosti udělovaly se ve spojení se mší svatou, aby věřící byli poučeni, že všecka milost se proudí z oltáře, na němž obnovuje se oběť Ježíše Krista na kříži, z něhož vytrysklo sedmero svatých svátostí, nejhlavnějších to prostředků k posvěcování duší lidských.

c) Konečně obecných užitků mše svaté dostává se *církvi trpící*, to jest, duším v očistci, které dosud spravedlnosti božské dosti neučinily.

Z učení o obcování svatých víme, že k obcování svatých náležejí i ti zemřelí pravověřící křesťané, jichž duše v očistci trpí. Duše v očistci náleží do církve, ony jsou údy duchovního těla Kristova a proto také mají podíl na všech milostech a zásluhách církve. Jako Kristus Pán umřel nejen za živé, nýbrž i za všecky zemřelé, tak mší svatou, ve které Pán Ježíš duchovně za všecky umírá a se obětuje, dostává se milosti netoliko živým ale i zemřelým. Že mše svatá může se obětovati za zemřelé a že jim prospívá, prohlásila církev na sněmu Tridentském těmito slovy: „Oběť mše svaté se netoliko za hříchy, tresty, dostiučinění a jiné potřeby živých věřících obětuje, nýbrž dle apoštolského podání i za mrtvé v Kristu ještě úplně neočištěné." (22, 2)

Od počátku církve křesťané za zemřelé nejen se modlili, ale zvláště mši svatou konali. V Římě v době pronásledování církve byli při každé farnosti ustanoveni zvláštní kněží, kteří pečovali o pohřeb zemřelých anebo umučených křesťanů. Pohřby odbývány byly velmi slavně a za každého zemřelého konala se oběť mše svaté, aby Bůh duši jeho na věčnosti občerstvení a pokoje uděliti ráčil. Že křesťané vždycky za zemřelé obětovali mši svatou, potvrzují svatí otcové. Sv. Jan Zlat. praví: „Ne bez příčiny jest od apoštolů ustanoveno, aby se v oněch tajemstvích vzpomínalo na zemřelé. Věděliť zajisté, že jim odtud mnohý prospěch, mnohý užitek pochází. Neboť když tu všecken lid, veškero kněžstvo s rozpjatýma rukama stojí, a když se ta oběť přináší, kterakž bychom neuprosili Boha za ně orodujíce?" A sv. Augustin píše:

„Neníť pochybnosti, že zemřelým přímluvami církve, obzvláště pak spasitelnou obětí se pomáhá. Jest to také obyčej církve dle podání sv. otců, že modlí se za ty, kteří ve společenství těla a krve Kristovy zemřeli, pamětliva jsouc jich obzvláště při oběti; učí docela, že se za ně oběť Bohu přináší. Jisto jest, že prospívá to zemřelým, ovšem jen těm, kteří tak živi byli, že užitek z toho po smrti doufati smějí.“ A čemu sv. Augustin učil, to sám také konal. Neboť ve svých spisech vděčně vzpomíná na svou matku sv. Moniku a vypravuje o její smrti, praví, že matka zvláště ho prosila před svou smrtí o jednu věc: „Pochovejte kdekoliv tělo mé, nic vás starost o ně nezarmucuj; jedině o to vás prosím, abyste pamatovali na mne při oltáři Hospodinově, kdekoli budete.“ Sv. Augustin přání matčino věrně plnil, neboť každodenně při mši svaté na matku svou vzpomínal a za duši její jiným kněžím mši svatou sloužiti dával.

Církev svatá také při každé mši svaté vzpomíná na zemřelé údy své, neboť po pozdvihování modlí se kněz: „Pomni také, Pane, služebníků a služebnic svých, kteří nás předešli se znamením víry a odpočívají snem pokojným. Jim, Pane, a všem v Kristu odpočívajícím, abys místo občerstvení, světla a pokoje popřáti ráčil, žádáme.“

Ačkoliv všickni věřící, živí i zemřelí, v otčistci podíl mají na užitcích mše svaté, přece však zvláštních užitků mše svaté dostává se těm, na jejichž úmysl se mše svatá obětuje. Proto tyto milosti a užitky mše svaté, jichž dosahují jednotlivci, nazýváme „zvláštními užitky“ Komu pak se zvláštních užitků mše svaté dostává, poučuje nás další otázka.

609. *„Komu se dostává zvláštních užitků mše svaté?“*

Zvláštních užitků mše svaté dostává se:

1. knězi, který ji obětuje;
2. těm, za které ji kněz zvlášť obětuje;
3. těm, kdo jsou jí nábožně přítomni.

1. Zvláštních užitků mše svaté dostává se knězi, kterýž ji obětuje.

Že knězi ze všech údů církve nejvíce užitků mše svaté se dostává, jest samozřejmo.

Vždyť kněz jest zástupcem Krista Pána a jeho nástrojem, skrze kterýž Kristus Pán koná tuto oběť a proto knězi obětujícímu větších užitků mše svaté uděluje než ostatním věřícím. Kněz také

jménem církve oběť Bohu přináší a za sebe ji obětuje, což poznáváme z modlitby při obětování. Když totiž obětuje Bohu hostii, modlí se: „Přijmiž svatý Otče, všemohoucí věčný Bože, tuto neposkvrněnou oběť, kterou já nehodný služebník tvůj obětuji tobě, Bohu svému, živému a pravému, za nesčíslné hříchy a urážky a obmeškání svá a za všecky přítomné i za všecky věrné křesťany, živé i mrtvé, aby mně i jim prospívala ku spáse života věčného.“

Obětující kněz nejvíce užitků mši svaté přijímá také proto, poněvadž netoliko koná oběť, nýbrž i dary obětní přijímá a stává se spolustolujícím s Kristem Pánem, neboť přijímá nejsv. tělo a krev Páně a tím co nejúžeji spojuje se s Kristem Pánem.

Připravuje-li se kněz ku mši svaté s pravou pokorou a nábožností, a koná-li mši svatou se živou vírou a láskou ku svému Spasiteli, dosahuje od Boha neobyčejných milostí. Mše svatá jest nábožnému knězi zdrojem všeliké pomoci a milosti Boží. Bůh také věrného a zbožného služebníka svého obohacuje vzácnými ctnostmi, uděluje mu pomoci a síly proti pokušením, trpělivosti v jeho těžkém povolání, lásky a nadšení pro Krista a jeho sv. církev a konečně blažené a pokojné smrti.

Sv. Tomáš Aqu. všecku důvěru svou skládal v oběť mše svaté. Když oběť mše svaté vykonal, zase jinému knězi u oltáře posluhoval; a proto sv Bonaventura právem se domníval, že z pobožného konání a slyšení mše svaté více moudrosti a učenosti nabyl, než li veškerou svou prací a pilností.

2. Těm, za které jí kněz zvlášť obětuje. Kněz jakožto zástupce Ježíše Krista a prostředník mezi Bohem a lidmi může zvláštní užitky mše svaté přivlastniti těm, za něž oběť mše svaté zvlášť koná. Již v Starém zákoně konány byly oběti netoliko za celý národ, aby Boha chválili, jemu děkovali a jej usmířili, nýbrž konány byly oběti také za jednotlivce na zvláštní jejich úmysl, aby od Boha vyprosili nějaké milosti, nebo Bohu poděkovali za udělené dobrodiní, anebo Boha za urážky jemu učiněné usmířili. Tak král Melchisedech obětoval Bohu chléb a víno za Abrahama a čeleď jeho na poděkování za vítězství, jehož mu Hospodin popřál. O Jobovi vypravuje Písmo svaté, že každ denně obětoval za hříchy synů svých na usmíření Boha. Nábožní manželé Elkana a Anna putovali ku stánku Hospodinovu do Sila, aby tam obětováním a modlitbou vyžádali si na Hospodinu syna. Hospodin prosby jejich vyslyšel a dal jim syna; i nazvali jméno jeho Samuel, t. j. na Bohu vyžádaný. Mimo to ve Starém zákonu z nařízení Božího konaly se oběti na různé úmysly na př. za úrodu zemskou, za odvrácení pohrom a jiných nehod.

Podobně od počátku církve konala se oběť mše svaté na úmysl jednotlivců, za jednotlivé údy církve a za vyprošení milosti a dobrodiní pro jednotlivce [Ano církev také nařídila kněžím, aby mši svatou v neděle a svátky obětovali za živé farníky své.

Ačkoliv kněz jako služebník a zástupce Kristův může užitky mše svaté přivlastniti komu chce, přece musí se v této věci říditi nařízením církve. Církev sv. totiž sama ustanovila, za které osoby může kněz mši svatou sloužiti. Kněz pak může mši svatou sloužiti:

b) Za všecky živé lidi vůbec.

Pán Ježíš obětoval život svůj na kříži a při mši svaté obětuje se ustavičně za všecky lidi, proto i kněz může mši svatou obětovati za všecky lidi, proto i kněz může mši svatou obětovati za všecky živé lidi. Poněvadž však mše svatá jest zvláště obětí církve, proto veřejně a po ohlášení s kazatelny může mši svatou sloužiti zvláště za katolické křesťany na jejich vpravdě zbožný a dobrý úmysl. Za jinověrce, to jest, za živé osoby, které k církvi katolické nenáleží na př. protestanté, pravoslavní a jiní odštěpení křesťané, může za ně kněz mši svatou sloužiti i na jejich dobrý úmysl na př. za navrácení zdraví, avšak nesmí mši svatou veřejně ohlásiti, poněvadž by tím dal věřícím pohoršení, nýbrž musí mši svatou sloužiti soukromě beze vší okázalosti Když kněz slouží mši svatou za nekatolíka, má ji sloužiti s tím úmyslem, aby se obrátil a ku poznání pravdy přišel. Kdyby tudíž některý katolík dal na mši svatou za uzdravení nemocného jinověrce, může ji kněz na úmysl ten sloužiti, avšak musí též s úmyslem tím spojiti úmysl, by Krista Pána a víru svatou poznal a v něho uvěřil. Konečně dlužno poznamenati, že za živé panovníky nekatolické může se i slavná mše svatá sloužiti.

Mši svatou nesmí kněz sloužiti za ony živé, kteří z církve byli veřejně vyloučeni. Církev neposlušné a vzdorovité údy vyloučila ze svého společenství a proto nemají více podílu na pokladech milosti, jimž církev z moci Kristovy vládne. V tom právě spočívá trest pro vyobcované, že se za ně nesmí sloužiti mše svatá. Ovšem kněz jako soukromá osoba může z vlastního popudu vzpomenouti při mši svaté na jisté odpadlíky nebo vyloučené z církve, aby jim Bůh udělil milosti, by pobloužení své poznali a do církve se opět vrátili.

b) Kněz může mši svatou sloužiti za zemřelé katolické křesťany, kteří do své smrti byli údy církve a jako křesťané umřeli.

Mše svatá nesmí se sloužiti za zemřelé nekatolíky, neboť, jak dí papež Inocenc III, „s těmi, s nimiž v životě neměli jsme společenství, nemůžeme také, když umřeli, žádného společenství

míti.“ Za zemřelého protestanta mohl by kněz soukromě a bez ohlášení sloužiti mši svatou jen tehdy, když by věděl anebo se právem domníval, že zemřelý po pravdě toužil, Boha upřímně miloval a dle sil svých jemu sloužil. Avšak requiem nemůže kněz sloužiti za zemřelého jinověrce, poněvadž tato úcta a prosba náleží toliko údům katolické církve.

Také se nemá veřejně a po ohlášení s kazatelny sloužiti mše svatá za úmyslné sebevrahy a pohoršlivé lidi, jestliže před smrtí s Bohem se nesmířili, anebo alespoň lítosti nad hříchy neprojevili.

Poněvadž kněz může mši svatou sloužiti na úmysl věřících za živé i zemřelé, proto také věřící dávají knězi almužnu, t. j., jistý peněžitý obnos, aby na jejich úmysl obětoval mši svatou. Z toho učinili si protestanté posměch, že prý se v katolické církvi mše svatá prodává.

Oběť mše svaté jest nekonečné ceny, a nemůže se ani zlatem ani čímkoliv jiným zaplatiti. Dar, který věřící knězi na mši svatou dávají, jest nepatrná odměna, vlastně dobrovolná podpora za službu, kterou jim prokázal. Že jest netoliko dovoleno, nýbrž i spravedlivo dávati knězi nějaký dar za obětování mše svaté, dosvědčuje sv. Pavel, jenž praví: „Nevíte, že kdo ve svatyni pracují, ze svatyně jedí, a kdo oltáři přisluhují, s oltářem se dělí?“ (I. Kor. 9, 11.) Ano sám Kristus Pán vysílaje sv. apoštoly kázat evangelium pravil jim: „Nemějte ani zlata ani stříbra ani peněz na cestě: hodenť zajisté jest dělník mzdy své.“ (Mat. 10, 9, 10) Že kněžstvo již v době apoštolské z oltáře bylo živo, vypravují nám skutky apoštolské. V prvních dobách křesťanských věřící při mši svaté a sice při obětování skutečně obětovali na oltář peníze, chléb, světlo a jiné dary. Dary tyto obětní rozdělovány byly potom na tři díly, z nichž jeden náležel kněžím ku výživě. Dnes se neobětuje tím způsobem, proto věřící, chtějí li, aby kněz zvlášť na jejich úmysl mši svatou sloužil, dávají mu jistý peněžný dar. Že věřící v dávných dobách kněžím na mši svatou dávali dary, dosvědčují dějiny. Ku knězi Barbacianu přišel v Ravenně zeman Julian a přinesl mu obětní dary, aby za jeho syna mši svatou sloužil; podobně jistá Theodora, která krvotokem trpěla a pak byla uzdravena. Již sv. Jan Almužník obdržel peníze od jistého kupce, aby sloužil mši svatou za jeho syna, aby šťastně z Afriky do Evropy se dostal. Zbožní naši předkové při chrámích farních a klášterních zakládali hojné nadace, aby na věčné časy z úroků slouženy byly mše svaté za spásu duší jejich. Tak zbožný a vpravdě katolický císař Karel IV., otec vlasti české, založil na Karlově dne 18. září 1350 kostel a klášter, aby řeholníci slavné zádušní služby Boží konali za něho a jeho rodinu.

Jest tudíž slušno a spravedlivo, aby za zvláštní službu věřící knězi nějaký dar věnovali. Ostatně protestantští kazatelé také nečiní ničeho zadarmo, ale dají si dobře vše zaplatit Přijímají peníze za kázání při pohřbu, za modlitbu za šestinedělky a za jiné služby kněžské.

3. Zvláštních užitků mše svaté dostává se těm, kdo jsou jí nábožně přítomni.

V prvních dobách křesťanských konal kněz oběť mše svaté spolu s přítomnými věřícími, zvláště část přípravnou k obětování. Kněz modlil se žalmy a různé modlitby za potřeby církve a věřících, a lid mu odpovídal a některé části zpíval, takže věřící byli i viditelně spoluobětujícími. Ačkoliv dnes věřící s knězem obětujícím neříkají mešních modliteb, ale vše koná sám kněz s při sluhujícími služebníky a zpěváky, přece jako údové duchovního těla Kristova jsou spoluobětujícími a proto se jim, jsou-li mši svaté nábožně přítomni, dostává zvláštních užitků mše svaté. Neboť kněz při obětování hostie modlí se netoliko za sebe, nýbrž i za přítomné věřící, když praví: „Přijmiž svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože, tuto neposkvrněnou oběť . . . za všecky přítomné i za všecky věrné křesťany.“

Míra užitků mše svaté, jichž ze mše svaté přítomní dosahují, závisí na jejich zbožnosti a úmyslu, se kterýmž jsou přítomni mši svaté. Aby věřící mnoho zvláštních užitků mše svaté dosáhli, mají svůj zbožný úmysl s úmyslem kněze obětujícího sjednotiti a všecky úkony mše svaté s pozorností a nábožností sledovati a Bohu srdce své obětovati.

Chceme-li zvláštních užitků mše svaté získati, musíme se také náležitě připraviti ku mši svaté. Nežádá se ovšem od věřících, aby se na mši svatou tak připravovali, jak kněz se musí připraviti, jenž musí modlitbou, vzbuzením lítostí nad svými hříchy a svatou zpovědí srdce své k nebeským věcem pozvednouti a také zvláštní úmysl vzbuditi, za koho oběť mše svaté konati míní. Přece však něco od věřících musí se žádati, chtějí-li získati zvláštních užitků mše svaté. Kterak tedy mají se věřící ke mši svaté připraviti? Sv. císař Jindřich II. chodíval přede mší svatou vždy o půl hodiny dříve do dvorní kaple, kdež před obrazem Ukřižovaného kleče umučení Páně rozjímal, tak že často slzy proléval a srdce jeho pravou lítostí se chvělo. „Pohled na kříž“, říkával král, „jest nejlepší přípravou ke mši svaté; neboť tu se oku věřícímu živě velikost oné lásky představuje, s kterouž se Ježíš na hoře Kalvarii za nás obětoval a s kterouž on ještě každodenně na oltáři tuto oběť obnovuje.“

Podobným způsobem i věřící mají se připravovati ke mši svaté. Když jdeme do chrámu Páně na mši svatou, vždy si vzpomeňme, kam jdeme a proto srdce své již cestou připravme k pobožnosti a všeliké světské starosti a žádosti zanechme ve světě. Kdo cestou do kostela mnoho mluví, žertuje a světskými věcmi se zabývá, ten i v kostele obyčejně bývá roztržitým a nepozorným, a pak ovšem nedosahuje žádných užitků mše svaté. Proto když jdeme na mši svatou, mysleme si, že kráčíme s Rodičkou Boží, se sv. Janem a nábožnými ženami na horu Kalvarii, abychom přítomni byli oběti Ježíše Krista na kříži. Vzpomeňme si také na první křesťany, kteří spěchajíce na služby Boží ubírali se tiše jako duchové, nemluvili mezi sebou, nýbrž toliko vyslovovali tiše nejsvětější jméno Ježíš, anebo se modlili a svaté písně prozpěvovali. Když vkročíme do chrámu Páně, pokorně a tiše jděme na své místo, poklekněme a hluboko pokloňme se Ježíši Kristu ve svatostánku přítomnému. Jestli jsme doma nevykonali ranní modlitby, modleme se v kostele přede mší svatou. Když se počne mše svatá sloužiti, klečme a buď se nábožně modleme modlitby ke mši svaté z modlitební knihy, anebo zpívejme mešní píseň. Varujme se všeliké dobrovolné roztržitosti a nepozornosti. Kdo při mši svaté je roztržitým, nepozorným a neuctivým, podobá se těm židům a katanům, kteří při smrti Páně neslušně, roubačně a neuctivě se chovali; kdo však pobožně sleduje všecky části mše svaté a v duši své s Bohem se obírá, podobá se Marii Panně, která tiše a pokorně pod křížem stála, rozjímajíc v duši své o nejsvětější lásce Syna svého.

Spěchejme rádi často na mši svatou, neboť mše svatá jest zdrojem všech milostí ku spasení potřebných. Na oltáři obětuje se ustavičně za nás Ježíš Kristus, jenž ustavičně u svého Otce nebeského za nás se přimlouvá, s Bohem nás smiřuje, za nás díky činí a vyprošuje dobrodiní pro duši i tělo. Na oltáři obětuje se Kristus Pán, jenž jest vzorem všeliké ctnosti a dokonalosti. Proto kdo často s pravou nábožností přítomen bývá mši svaté, netoliko dosahuje různých milostí a užitků mše svaté, nýbrž nabývá síly proti pokušení a naučí se mnohým ctnostem. Rozjímáme-li při mši svaté o neskonalé lásce Syna Božího, jakož nám prokázal obětováním sebe na kříži a obnovováním této oběti na oltáři, nemůže srdce naše zůstati bez vnitřního pohnutí.

Mší svatou zvláště křísí a oživují se tři božské ctnosti víra, naděje a láska. Kdo často nábožně a uctivě přítomen bývá mši svaté, jeho víra v Boha a ve věčné pravdy božské se netoliko utvrdí, ale i rozhojní. Ano mše svatá často působí, že vlažní nebo i nevěrci obrací se k Bohu a víry nabývají. Když vlažný křesťan vkročí do chrámu Páně a pozoruje věřící lid, kterak

nábožně klečí a vroucně se modlí při mši svaté, měkne srdce jeho a on padá na kolena a klaní se Kristu Pánu na oltáři přítomnému.

Mší svatou udržuje a rozmáhá se naše naděje. Na oltáři obětuje se za nás týž Ježíš Kristus, kterýž odpustil lotru kajícímu a ráj mu přislíbil. Jestliže tedy tísní nás bídy a strasti tohoto světa, jestli tě, bratře, nepravosti tvé souží a k zoufalství dohání, pospěš sem k oltáři a Ježíš Kristus udělí duši tvé pokoje a posilní tě v naději na milosrdenství Boží.

Mše svatá probouzí a rozhojňuje naši lásku k Bohu. Ve mši svaté opakuje se umučení Páně, my v duchu vidíme rozpjatého Krista Pána na kříži, vidíme stékati krev jeho po kříži, slyšíme jeho modlitbu za bříšníky, vidíme velikou tu lásku Syna Božího a vzpomínka tato probudí v srdci našem lásku k milému Spasiteli.

Mší svatou nejen nabýváme tří božských ctností, nýbrž i jiných ctností, zvláště pokory, poslušnosti a sebezapírání.

Kristus Pán z lásky k nám tak se ponížil, že netoliko stal se člověkem, nýbrž že i svou božskou velebnost a slávu ukrývá ve mši svaté pod způsobami chleba a vína. Tato pokora našeho Spasitele každodenně při mši svaté nás poučuje: „učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem.“ Kdo nábožně přítomen bývá mši svaté, poznává svou marnivost a nicotu před Bohem a cvičí se v nejkrásnější ctnosti pokoře.

Při mši svaté učíme se poslušnosti. Kristus Pán tak byl poslušným Otci svému nebeskému, že dobrovolně z lásky k nám obětoval se na kříži a obětuje se ustavičně za nás na oltáři Kristus Pán ustavičně jest poslušným Otci svému nebeskému a ustavičně poslušnost osvědčuje na oltáři. Učme se od Krista Pána poslušnosti a poddanosti Nynějšímu světu zvláště nedostává se poslušnosti. Neboť nejen děti nechtějí poslouchati rodičů a představených, nýbrž i dospělí jsou dnes vzdorovitými a neposlušnými ku představeným a vrchnostem. Posílejte, rodičové, děti a poddané své do chrámu Páně, přicházejte i vy sami často na mši svatou a učte se od Pána Ježíše poslušnosti.

Kdo bývá nábožně přítomen mši svaté, učí se sebezapírání a odříkání Na oltáři obětuje se za nás Ježíš Kristus, jenž po celý život svůj pozemský byl vzorem sebezapírání a odříkání. Z oltáře volá k nám Spasitel: „chceli kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne“ (Luk. 9, 23) Život sv. apoštolů a všech mučedníků a světců nám dosvědčuje, že oltář

Páně byl jim nejlepší školou sebezapírání a mrtvení. U oltáře učili se pohrdati světem a jeho rozkoší, u oltáře učili se trpělivosti, zde nabývali síly a statečnosti ve vyznávání víry a útěchy k smrti mučednické. Sv. Augustin sám vyznává, že nemohl pochopiti, odkud nabývá sv. Ambrož tolik síly a nadšení k úřadu tak těžkému. Když pak stal se křesťanem a knězem, poznal, že právě mše svatá jest tím pramenem, z něhož prýští se ona nebeská pomoc, kteráž učí nás přemáhati tělo a odumírati světu.

Kdo nábožně bývá přítomen mši svaté, nikdy neodchází z chrámu Páně bez útěchy, bez duchovní radosti a posilnění. Proto také církev, která pečuje o naše blaho časné i věčné, nařizuje všem věřícím, aby v neděle a svátky přítomni byli mši svaté, kteráž za ně se obětuje. Ve všední dny sice nejsme povinni choditi na mši svatou, avšak komu jest možno a kdo nezanedbá tím povinností stavu svého, nechť spěchá rád na mši svatou i ve všední dny. Zvláště děti školní a staří lidé, kteří již nemají tolik povinností k světu, měli by každodenně přicházeti na mši svatou, aby za ostatní, kteří prací a starostmi jsou zaměstnáni, mši svatou obětovali a na Bohu požehnání a milosti vyprosili. V neděli však a ve svátek přijděte všickni do chrámu Páně, v neděli ať jsme jako veliká rodina Boží shromážděni u oltáře, u svého Otce a Spasitele. Nepřicházejte sem z otrocké poslušnosti, nýbrž z lásky k Pánu Ježíši, jenž na oltáři znova za nás se obětuje a milosti svých zásluh hojně nám uděluje. Buďte přesvědčeni, že budete-li vždy ochotně a nábožně přítomni mši svaté, dostane se i vašim rodinám hojného požehnání Božího, pokoj a bázeň Boží panovati bude mezi vámi a ruka Boží odvrátí od vás mnohé pohromy a neštěstí.

65. CVIČENÍ.

O místě, kde se slouží mše svatá. Bohoslužebná roucha a nářadí, liturgická řeč a zpěv při mši svaté.

Bůh slávou a všemohoucností svou naplňuje sice každé místo a všudy jest přítomen, proto možno mu na každém místě sloužiti a jemu se klaněti. Přece však lidé od počátku světa vyhledávali zvláštní místa, na kterýchž by Bohu oběti přinášeli a jemu náležitou poctu vzdali. Obyčejně volili k tomu výšiny, aby jaksi blíže stáli

Bohu svému, jemuž oběťmi vzdáti chtěli chválu a prosbu nebo díkučinění přednášeti. Že výšiny líbily se Bohu za vhodné místo k obětem, vidíme v rozkazu Hospodinova, jejž Abramovi dal. Neboť nařídil mu, aby jednorozeného syna svého Isáka obětoval mu na hoře Moria. Později konali lidé oběti na místech, která jim Bůh zjevil. Tak patriarcha Jakub na cestě do Mesopotamie vzdělal oltář tam, kde se mu Hospodin zjevil.

Když pak Hospodin národ israelský vyvedl z Egypta a vedl jej poušti do země zaslíbené, dal Mojžíšovi rozkaz, aby postavil zvláštní přenosný chrám neb stánek Boží, ve kterém by Bohu přinášeli oběti. Když později národ israelský vešel do země zaslíbené a trvale se v ní usadil a říši zřídil, postavil král Šalomoun dle plánu stánku Božího velkolepý a nádherný kamenný chrám na hoře Moria. Po sedmi letech chrám byl dostavěn a slavnostně posvěcen. Do chrámu tohoto přenesl Šalomoun archu úmluvy a na poděkování Bohu konal v novém chrámu první oběť. Plamen s nebe sestoupil a ztrávil oběť na znamení, že Hospodin zalíbení má na tomto místě, jež sobě vyvolil, aby položil tam jméno své a bydlel v něm. (3 Král. 8.)

Chrám tento Nabuchodonosor zbořil, židé však navrátivše se ze zajetí babylonského, znovu jej postavili, ačkoliv nevyrovnal se kráse a nádheře chrámu Šalamounovu. Do tohoto chrámu chodil Pán Ježíš, v něm kázal a divy činil a na uchování jeho i daň platil. Roku 70. po nar. Páně byl pak i tento chrám i s městem Jerusalémem od vojska římského zbořen, takže nezůstal kámen na kameni, jakž Pán Ježíš byl předpověděl.

1. Chrámy křesťanské. První křesťané z počátku z uctivosti chrám Jerusalemský navštěvovali; avšak ke službám božím křesťanským, jichž středem bylo „lámání chleba“ čili mše svatá, shromažďovali se v památném večeřadle na hoře Sionské, kdež Pán Ježíš při poslední večeři nejsvětější oběť Nového zákona sám konal a ustanovil. Když pak počet věřících každodenně se množil, konali služby Boží v soukromých domech. V dobách pronásledování církve shromažďovali se ke slavení mše svaté v lesích, ve skrýších a zvláště v podzemních pohřebištích „katakomby“ zvaných. V katakombách zřízeny byly kaple, ve kterých na hrobě mučedníka postaven byl oltář a tam konána oběť mše svaté. Z počátku bylo vše zcela jednoduché. Na oltáři byl kříž a svícny, v kapli bylo několik lavic a nejpotřebnější věci. Později teprve kaple ozdobovali malbami, obrazy a sochami.

Když pak za Konstantina Vel. dosáhla církev svobody, vyšli křesťané z katakomb a stavěli si nádherné chrámy. Císař Konstantin

a matka jeho sv. Helena předcházeli příkladem, neboť postavili překrásné chrámy v Římě a v Jerusalemě. Od té doby všude, kde se utvořila křesťanská obec, postaveny byly důstojné ano i velmi krásné a umělecké chrámy.

Křesťanský chrám nazývá se „kostelem, domem Božím, svatyní, církví.“ Jméno „kostel“ odvozuje se z latinského slova castellum, t. j. pevnost, hrad, kostely totiž stavěny byly pro bezpečnost křesťanů jako pevné tvrze neb hrady. Kostel sluje „domem Božím neb svatyní“, poněvadž v něm ustavičně na oltáři ve svatostánku přebývá Kristus Pán a poněvadž v kostele shromažďují se věřící, aby Bohu sloužili, k němu se modlili a oběť nejsvětější přinášeli. Slované nazývali kostel „církví“, z řeckého slova kyrios, t. j. pán, tedy dům Páně.

Pravidelné služby Boží konají se v chrámech biskupských a farních nebo klášterních. Mimořádně, to jest, v některé dny neb o některých slavnostech konají se služby Boží v chrámech filialních a kaplech.

Biskupský chrám neb dóm jest onen, při němž biskup má své sídlo; proto také sluje sídelní chrám. Arcibiskupský chrám sluje také metropolitní.

Farní chrám sluje onen, k němuž náleží osada křesťanská, farnost nazvaná a ve které duchovní správu vede duchovní správce farář.

Filialní chrám jmenuje se ten, jenž náleží ku farnímu chrámu. V některé farnosti je více chrámů a sluje pak onen chrám, který nejprve byl postaven, chrám matiční, ostatní chrámy k němu náležející a později postavené slují filialní, t. j., jakoby byly dcerami farního chrámu. Ve filialních chrámech služby Boží, hlavně mši svatou, koná farní duchovenstvo, pod jehož správou jsou tyto filialní chrámy.

Kaple jsou malé kostelíky, ve kterýchž s povolením biskupským někdy může sloužena býti mše svatá.

Mimo chrámy biskupské a farní jsou ještě chrámy klášterní při klášteřích, chrámy poutní, chrámy kollegiatní, při nichž je sbor kanovníků bez biskupa

Kaple bývají zřizovány netoliko na menších osadách, nýbrž i v různých ústavech na př. v nemocnicích, v trestnicích, v ústavech bohosloveckých neb seminářích, ve školách a universitách, v kasarnách a v zámcích a hradech šlechtických. V těchto kaplích dovoleno bývá mši svatou sloužiti i v neděle a svátky.

1. Zevnější a vnitřní úprava chrámů.

Chrámy obyčejně staví se na místě povýšeném nebo na místě prostranném uprostřed osady. Již pouhý pohled na chrám Páně osvědčuje, že to není budova k potřebě světské ani příbytkem lidským, nýbrž že jest to budova ve prospěch duší nesmrtelných. Chrámy obyčejně obráceny bývají hlavním oltářem k východu, neboť se v něm klaněti máme nejvyššímu Bohu, jenž jest sluncem pravdy, kteréž zapudilo tmu bludů a nevěry.

Při chrámech bývají vysoké věže, které jako prst ukazují nám cestu k nebi a napomínají nás, abychom toužili po pravé naší vlasti nebeské. Na vrcholu věže nad bání stkví se kříž, znamení víry naší, na znamení, že Kristus Pán smrtí svou na kříži smířil zemi s nebem a nyní vládne v nebesích nade vším, co jest na zemi i na nebi. Na věži bývají hodiny, které nám připomínají pomíjejícnost času a poslední naši hodinku, kterou nám před smrtí odbijí. Ve věži jsou zvony, které nás vybízejí k modlitbě, volají nás na služby Boží a doprovází zemřelé na poslední jejich cestu do věčnosti. Obyčejně bývá na střeše nad oltářem malá vížka, ve kteréž je malý zvon, jímž zvoní se při pozdvihování a někdy ve všední dny na mši svatou.

Vnitřek chrámu dělí se 1. na předsíň, 2. na loď 3. na presbytář.

V předsíni chrámové shromážďovali se v prvních dobách církve kajícníci a katechumeni, při nových chrámech předsíní nebývá. Předsíní dnes rozumíme místo pod věží nebo kůrem u hlavního vchodu do chrámu. V předsíni je kropenka a velký kříž, abychom sobě připomínali, že modlitba z čistého srdce vycházející jest Bohu příjemna. Vcházejíce do chrámu kropíme se svěcenou vodou a líbáme sv. kříž, abychom se tím připravili na pobožnost v chrámě konanou. Nad předsíní je kůr, místo pro zpěváky s varhanami. Druhá část chrámu a sice největší sluje lodí, v níž shromažďují se věřící. Prostor onen nazývá se lodí proto, poněvadž z počátku stavěly se chrámy v podobě loďky a pak proto, že věřící v chrámu Páně shromáždění tvoří část církve, kterou Pán Ježíš často k lodičce připodobňoval.

V lodi chrámové jsou lavice pro starší věřící, křtitelnice, veliká nádoba z mramoru nebo jiného kamenu, v níž jest křestní voda. Křtitelnice zakryta jest víkem, na němž bývá obraz křest Páně představující. V některých chrámech křtitelnice jest velmi umělecky shotovená a ve zvláštní kapli umístěna.

V lodi dále jest kazatelna, vyvýšené místo ku hlásání slova Božího. Nad kazatelnou je stříška, aby o ni hlas kazatelův

se odrážel a tak se sesiloval. I kazatelny bývají umělecky shotoveny, obrazy a řezbami ozdobeny. Na stříšce uvnitř bývá obraz Ducha svatého na znamení, aby Duch sv. osvítil kazatele, by horlivě a nadšeně hlásal pravdy věčné. Na hoře na stříšce bývají dvě desky s desaterem Božích přikázání na znamení, že s kazatelny zvláště vykládají se povinnosti, které desatero nám ukládá.

V lodi jsou zpovědnice, v nichž kněz kající hříšníky zpovídá a rozhřešuje.

Vnitřek chrámu ozdoben bývá obrazy sv. kříže, obrazy svatých, křížové cesty a sochami.

V lodi jsou také korouhve a kostelní prapory. Konečně v lodi bývají poboční neb malé oltáře. Vnitřek chrámu bývá často nádherně a umělecky vymalován, strop hnězdami aneb obrazy ozdoben, aby vše srdce naše k Bohu a nábožnosti pozvédalo.

Nejdůležitější částí chrámu jest presbytář. (Místo pro kněžstvo.) V presbytáři jest hlavní oltář, na němž kněz nejsvětější oběť koná. V prvotní době církve svaté konala se oběť mše svaté na dřevěných stolech dle příkladu Krista Pána, jenž při poslední večeři na obyčejném stole první mši svatou konal. Tento stůl, na němž Pán Ježíš s učedníky svými slavil první nekrvavou oběť, měli křesťané u veliké vážnosti a podnes ukazuje se ve chrámu lateránském v Římě. Má se za to, že sv. Petr a jeho nástupcové na tomto stolu mši svatou konali. První křesťané užívali ku slavení oběti mše svaté dřevěných stolů proto, aby je v době pronásledování snadno přenášeti a k oběti mše svaté uchystati mohli. Když pak za Konstantina Vel. v IX. století dosáhla církev svobody, stavěny byly chrámy veřejně ve všech křesťanských osadách a v chrámě stavěny byly oltáře v té podobě, v jaké nyní se zřizují.

Oltář má podobu náhrobku nebo rakve, neboť první křesťané v katakombách nad hroby sv. mučedníků mši svatou konali. Tím chtěli naznačiti, že i s těmi mají ustavičné obcování, jichžto tělesné ostatky v uctivosti chovají. Proto dosud na každém oltáři uprostřed ve zvláštní dutině čtverhranné uloženy jsou částečky ostatků některého světce. Tím jest každý oltář hrobem, a na takovém oltáři může se oběť mše svaté konati Oltáře mají býti stavěny z kamene, anebo aspoň horní část má býti z kamenné desky. Než církev dovoluje oltáře stavěti i ze dřeva, avšak uprostřed musí býti zasazena mramorová deska, ve kteréž zazděny jsou ostatky svatých.

Povrch oltáře, jenž má podobu stolu, pokryt jest trojím bílým lněným plátnem (plachtami), což nám připomíná, že Josef z Arimathie a Nikodém, sňavše tělo Kristovo s kříže, prostěradly

je obvinuli a potom do hrobu položili. Horní plachta oltářní bývá ozdobnější a větší; neboť částí zakrývá přední stranu oltáře a sluje antipendium. Antipendium obyčejně bývá zvláštní šat neb plachta, která bývá zlatem vyšívána neb jinak skvostně pracována a k horní plachtě se připevňuje Antipendium bývá různých barev jako mešní roucho. V době postní bývá barvy fialové, v době velkonoční bílé, v době svatodušní červené a o pohřbu a na dušičky barvy černé. Na oltáři rozeznáváme dvě strany epištolní a evangelní stranu čili pravou a levou stranu. Když kněz od oltáře k lidu se obrátí, tedy po jeho pravici jest evangelní strana a po levici strana epištolní Na epištolní straně čte se při mši svaté část z některého listu apoštolského anebo část z Písma sv. Starého zákona, na evangelní části čte neb zpívá se část sv. evangelia podle sepsání některého ze čtyř evangelistů.

Na oltáři uprostřed postaven jest kříž na znamení, že mše svatá jest obnovováním oběti Ježíše Krista na kříži. Tabernakl, malá schránka v podobě chrámku, ve kterémž uschovává se nejsvětější svátost oltářní v monstranci a v ciboriu. Po stranách svatostánku klečí dva cherubové kořící se přítomnému Kristu Pánu. Na oltáři jsou svícny se svícemi, které při mši svaté se rozžíhají. Při mši svaté musí aspoň dvě svíce hořeti; o svátcích a slavnostech hoří na oltáři ku větší oslavě Páně více svící, obyčejně 12 ano i více Svíce mají býti voskové. Hořící svíce na oltáři připomínají nám smutné ony doby, v nichž křesťané jsouce od židů a pohanů pronásledováni uchýliti se musili do podzemních katakomb, kdež při světle přítomni byli službám Božím. Připomínají nám tudíž horlivost prvních křesťanů a napomínají nás, bychom s podobnou horlivostí spěchali do chrámu Páně. Hořící svíce také znamenají Krista Pána, jenž nazývá se „světlem světa“ a jenž ve mši svaté uděluje nám milosti, bychom i my ctnostným životem bližním svítili. Světlo znamená také radost, poněvadž slunce světlem zapuzuje tmu a všechno činí radostným a slavným. Proto na znamení radosti o slavnostech rozžíhá se v chrámu Páně mnoho svící, ano celý kostel bývá osvětlen.

Hořící svíce také znamenají víru a lásku, jimiž srdce naše má býti ozářeno a naplněno. Jako svíce jasným světlem k nebi plápolá, tak i srdce naše má zvláště při mši svaté obraceti se k nebi a k nebeským věcem a nemá po ničem jiném toužiti, než-li po nebi a jeho radosti Na oltáři a nad oltářem bývají sochy nebo obrazy svatých, zvláště obraz patrona, ku jehož cti chrám Páně jest posvěcen Již první křesťané na oltáře kladli obrazy svatých, pod jejichž ochranu se odevzdávali.

Hlavní oltář bývá vysoký a povýšenější, aby všickni věřící naň patřiti mohli a úkony mše svaté sledovati mohli. Oltáře bývají s největší pečlivostí a dle možnosti nádherně a umělecky zřizovány. Obyčejně oltáře staví se v témže slohu, ve kterémž stavěn jest chrám Páně. (Slohy kostelů a oltářů bývají romanské, gotické a smíšené slohy.) Než v kostele a na oltáři konati se mohou služby Boží, bývá kostel i oltář posvěcen od biskupa anebo požehnán od kněze.

2. Bohoslužebná roucha.

Vidíváte, že kněz přistupuje k oltáři ve zvláštním rouchu. I to je důležito. Kněz zajisté nekoná obyčejnou práci, nýbrž přináší Bohu oběť a proto již rozumem poznáváme, že musí se i zevnějším vystupováním lišiti od lidu, že musí také míti obřadní roucho, které toliko k bohoslužbě náleží. Již ve Starém zákonu nařídil Hospodin, aby kněžstvo odívalo se zvláštním rouchem. Za příkladem tímto zavedli i svatí apoštolové zvláštní bohoslužebné roucho, kterýžto obyčej až dosud v církvi se zachovává. Není to plýtváním peněz, jestliže se zřizují skvostná a drahocenná mešní roucha, neboť jestliže se lidé odívají skvostným rouchem, činí-li návštěvu vznesené osobě, tím více sluší se, aby kněz předstupuje k oltáři krále nebeského, blížil se k němu ve zvláštním a drahocenném rouchu. Kněz konečně zastupuje u oltáře Krista Pána a proto bylo by nedůstojným, kdyby k oltáři přistupoval v obyčejném oděvu světském. Bohoslužebná roucha kněžská jsou skoro tatáž, jichž se v církvi v dávných dobách užívalo. Kněz oděn jest v klerikn. Klerika jest dlouhé roucho, jež nám připomíná oděv, kterým Pán Ježíš a apoštolové se odívali. Kněží mají kleriku barvy černé, biskupové barvy fialové, papež barvy bílé a mnichové mají „habity“ roucha klášterní, jaké jim řehole předpisuje.

Přede mší svatou kněz připravuje se modlitbou ke mši svaté v sakristii, aby mysl jeho při konání oběti obrácena byla jen k Bohu. Na to obléká se do mešních rouch. Na ramena a okolo krku dává si bílý lněný šátek, jenž sluje „humeral“ (náramník). Jindy kněží tímto šátkem zahalovali si hlavu, aby při mši svaté zapudili všelikou roztržitost Při zahalování krku tímto šátkem modlí se kněz, aby mu byl přilbou spasení ku bránění se proti pokušením. Potom obléká dlouhý, bílý ze lněného plátna šat až k zemi splývající, jenž sluje „alba“; připomíná nám ono bílé roucho, kterým Herodes Pána Ježíše na potupu odíti kázal, když jej k Pilátovi nazpět poslal. Alba knězi připomíná nevinnost a čistotu srdce, kterou má býti oděn jako služebník nejsvětějšího Boha. Albu připevňuje si kněz k bokům provazy „cingulem“, které

nám připomínají ony provazy, jimiž Pána Ježíše katové svázali. Knězi připomínají čistotu duše, jíž se má opásati v boji proti pokušením. Na levou ruku dává si „manipl“, jest to páska podobná tašce Připomíná nám ony biče a provazy, jimiž Pán Ježíš byl bičován. Knězi má připomínati horlivost svatých apoštolů, kteří při neunavném hlásání evangelia měli na levé ruce bílý šat, jímž si pot otírali. Křížem přes prsa klade si kněz „štolu“; jest to dlouhý a úzký pásek, stejné barvy s ornátem, jehož konce ozdobeny jsou křížky. Když kněz káže, křtí, zpovídá a vůbec bohoslužby koná, má vždy štolu, která jest odznakem důstojnosti kněžské. Štola značí břímě Páně, které kněz zvláště nésti má. Proto při mši svaté klade štolu křížem přes prsa na znamení, že chce následovati Pána Ježíše, jenž na bedra svá tiše a pokorně kříž bral a na Kalvarii nesl. Konečně obléká kněz vrchní roucho mešní „ornát“, jenž nám připomíná onen plášť, jímž vojáci Pána Ježíše po bičování oděli. Mešní toto roucho značí lásku k Bohu a lidem, jíž knězi třeba, aby byl u oltáře prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Ministranti a kostelníci mají také zvláštní roucho obřadní, komži červenou, nebo modrou, nebo černou a rochetu na znamení, že jindy tyto služby při mši svaté konalo nižší kněžstvo, kteréž také oděno bylo obřadním rouchem.

3. Barva rouch bohoslužebných.

Již v Starém zákoně mělo kněžstvo dle zákona bohoslužebná roucha různých barev. Zvláště užívalo se roucha bílého, červeného a modrého. Také pohanští kněží odívali se zlatým a bílým rouchem. Proto křesťané, kteří dříve byli buď židy anebo pohany, mohli si přáti, aby při křesťanské bohoslužbě, která se konala pravému a jedinému Bohu, užívalo se roucha skvostného a různobarevného. Církev svatá také ze zjevení Božího věděla, že ti, kteří Bohu v nebi slouží, skvostně jsou oděni. Církev jako království Boží na zemi má se podobati království Božímu na nebi: proto i ona když Bohu slouží, má se odívati rouchem zvláštním Konečně barva bohoslužebných rouch má také duchovní význam, neboť nic v církvi se nekoná, co by nemělo nějakého duchovního významu.

Církev zavedla patero barev bohoslužebných rouch a sice: bílou, červenou, zelenou, fialovou a černou

Barva „bílá“ znamená nevinnost a radost; proto bílých ornátů užívá se o svátcích Páně, Panny Marie, andělů a těch svatých, kteří umřeli přirozenou smrtí. Barva „červená“ značí lásku, krev a oheň; proto ornátu barvy červené užívá se o svátcích svatodušních, poněvadž Duch svatý sestoupil na apoštoly v po-

době ohnivých jazyků, a o svátcích svatých mučedníků, kteří krev prolili za Krista Pána a tak svou věrnost a lásku dokázali.

Barva „fialová“ značí kajicnost: proto užívá se fialových ornátů v dobách kajících, v adventu, postu a o křížových dnech. Barva „zelená“ značí naději; proto užívá se zelených ornátů o těch nedělích po Zjevení Páně a po svatém Duchu, na něž nepřipadá nějaký svátek, jenž vyžaduje jiné barvy. O nedělích po Zjevení Páně slaví církev probuzení jara, to jest mládí a veřejné vystoupení Ježíše Krista jako Vykupitele, jenž celý svět naplňoval nadějí na život věčný. O nedělích po svatém Duchu oslavuje církev naději, jíž spěje k svému dokonání v nebesích.

Barva „černá“ znamená smutek; proto užívá se černého ornátu o pohřbu dospělých, na dušičky a na velký Pátek. Při pohřbu dítek užívá se barvy bílé, poněvadž dítky, které v nevinnosti umřely, vcházejí do radosti nebeské.

4. Ke mši svaté užívá se také posvátných „nádob.“

Pán Ježíš při poslední večeři také upotřebil posvátné nádoby a sice kalicha. Ke mši svaté jest tedy třeba „kalicha“. Kalich musí býti aspoň stříbrný a vyzlacený nebo celý ze zlata. Úcta k nejdražší oběti a přítomnosti Těla Páně nás pobádá, abychom ke mši svaté používali nádoby skvostné, tedy ze zlata, kteréž jest nejvzácnějším kovem. Do kalicha leje kněz při obětování víno a několik kapek vody, které potom proměňuje v Tělo a krev Páně. Ke kalichu patří „patena,“ jest to zlatá míska uprostřed vyhloubená, na niž klade se hostie a tělo Páně. Kalich čistí se bílým lněným šátečkem (purificatorium), a zakrývá se po obětování čtverhrannou tuhou bílou tabulkou (palla), aby do kalicha něco nespadlo.

Na začátku mše svaté a po svatém přijímání bývá kalich zastřen závojem (vellum), jenž bývá takové barvy jako ornát. Na hoře nad kalichem je taková taška (bursa), do níž uschovává kněz čtverhranný lněný bílý obrousek (corporale), který kněz na počátku mše svaté uprostřed oltáře prostře a na něj postaví kalich. Poněvadž na něm položeno jest tělo Páně — corpus Domini — proto jmenuje se „corporale.“ Víno a voda ku mši svaté nalévá se do konviček buď skleněných nebo kovových. Ke mši svaté také jest třeba obřadní knihy, „missalu“, to jest mešní knihy, v níž sestaveny jsou na každý den církevního roku modlitby, epištoly, evangelia a zpěvy ke mši svaté.

5. V jaké „řeči“ koná se obřad mše svaté?

U nás a vůbec v celé církvi konají se obřady mše svaté latinskou řečí. V některých krajinách je dovoleno mši svatou sloužiti v jiné řeči. Tak Řekové konati mohou obřady řeckým jazykem, Armeni armenskou řečí a někteří slované mohou mši svatou sloužiti jazykem staroslovanským. I u nás v Čechách a na Moravě v dobách svatých apoštolů Cyrilla a Methoděje užívalo se při službách Božích jazyka slovanského, což i papežové slavnostně dovolili a obřadní slovanské knihy posvětili. Později však, když v zemích našich usazováni byli Němci, a naši předkové slovanské bohoslužby si nevážili, a konečně mnohé spory z toho povstaly, zavedena byla latina, aby v církvi byla jednota a svářům mezi národy byl učiněn konec. Ostatně kdyby se povolilo sloužiti mši svatou řečí slovanskou, tedy by jen řeč staroslovanská, to jest, cyrillská obřadní řeč byla dovolena, jíž by lidé tolik rozuměli jako latinské. Ostatně není článkem víry, že by jen latina byla církevní řečí. Svatý Otec může podle okolnosti ustanoviti pro mnohé kraje i jinou obřadní řeč, když by takové ustanovení církvi prospělo. Pro jižní Slovany v nejnovější době vydány byly nové mešní knihy v jazyku slovanském. Z toho vidíme, že církev není nepřítelkyní Slovanů.

Latiny se proto všeobecně užívá, poněvadž se tím udržuje jednota i v obřadech, a nikdo není urážen ve svých citech národních Církev není jen pro jeden národ, ale jest katolickou, pro všecky národy. Latina mimo to jest řečí mrtvou, to jest žádný národ touto řečí nemluví, proto také latina se nemění, kdežto řeči živé, jimiž národové mluví, ustavičně se mění. Mimo to kdyby na příklad u nás dovoleno bylo mši svatou sloužiti v jazyku slovanském, jak tomu mnozí chtějí, povstaly by sváry mezi námi a Němci; těch svárů národnostních máme však tak dosti, proč by ještě církev měla je množiti? Stává se často, když v některé osadě jsou Čechové a Němci, že bývá dosti mrzutosti, káže-li se česky Čechům a německy Němcům, hned se vyhrožuje odpadnutím. Když je hlavní bohoslužba v latině, nedává se přednost nikomu a všickni svatým obřadům rozumí. V modlitebních knihách jsou pro věřící modlitby ke mši svaté v řeči domácí, a tak kdo je dobré vůle, může všemu dobře rozuměti. Ve škole a v kostele vysvětlují se obřady mše svaté, takže nikdo nemá výmluvy, že by nerozuměl tomu, co se koná při oltáři. Mimo mši svatou konají se všecky ostatní pobožnosti v řeči lidové. Česky se káže, odpolední služby Boží jsou české, zpovídá se, křtí se, zaopatřuje se česky, takže vlastně máme všecko české, jenom tedy mše svatá se slouží jazykem

latinským, což nikomu dnes ani nevadí: neboť přijde-li do kostela v cizině, je přece v něm jako doma.

6. Při konání oběti mše svaté užívá se také „zpěvu“. Mše svatá je totiž buď tichá anebo zpívaná; tichá je mše svatá, když kněz všecky modlitby modlí se tiše, zpívaná, když některé části zpívá. Při zpívané mši svaté zpívá kněz „Gloria“, (sláva na výsostech Bohu, „epištolu“, část v listu apoštolského evangelium), „Credo“ (věřím), „Dominus vobiscum“, Pán s vámi, modlitby na počátku (orace) a na konci mše svaté, „prefaci“ delší zpěv před proměňováním, „Pater noster,“ Otče náš před sv. přijímáním a na konci mše svaté „Ite, missa est.“ Zpěv tento jmenuje se gregoriánský, poněvadž papež Řehoř Veliký zpěv tento upravil a doplnil. Zpěv tento jmenuje se také „chorál“, poněvadž zpěváci ve sboru jej zpívají. Zpěv při mši svaté jest velmi vznešený, poněvadž ničeho světského neobsahuje, a také jest velmi umělý, neboť podobá se nějaké řeči z vyššího světa, jest vpravdě pokornou a nadšenou chválou Boha.

Zpívaná mše svatá je slavnou, když více kněží obětujícímu knězi přisluhuje.

Slouží-li se mše svatá za zemřelé, sluje Requiem a to je buď slavné nebo tiché.

Při mši svaté tiché i zpívané může také lid nebo zpěváci zpívati buď mešní píseň lidovou anebo latinskou mši na kůru. V prvních dobách křesťanských, kdy i věřící lid mluvil řečí bohoslužebnou, zpíval lid s knězem některé části mše svaté. Když v pátém století národ germanský vpadl do říše římské, tu v krátké době povstaly nové řeči, zvláště italská a francouzská. A tu lid nemohl již latinskou řečí s knězem zpívati, a proto zavedeny byly mešní písně lidové, které lid zpívá s průvodem varhan. Při zpívané mši svaté užívá se, kde toho okolnosti dovolují, zpěvu choralního anebo vícehlasého, který přednášejí zpěváci s průvodem varhan a také jiných hudebních nástrojů, anebo bez průvodu hudebního vůbec. Tyto zpěvy mají býti latinské, poněvadž jsou pokračováním zpěvu při mši svaté a mají tudíž obsahem souhlasiti se mší svatou. Při zpěvu nemají hudební nástroje zastiňovati zpěv, ale mají pouze jej doprovázeti a dodávati mu mohutnosti, krásy a slavnostního ducha. Při službách Božích modlitba a zpěv jsou věcí hlavní, poněvadž srdce naše k Bohu povznášejí; proto varhany a jiné nástroje hudební nemají utlumovati zpěvu. Kde nástroje mají hlavní úlohu a zpěv sotva je slyšet, tam taková hudba chrámová dráždí uši, ale srdce k Bohu nepovznáší. V prvních dobách křesťanských neužívalo se žádných hudebních nástrojů při zpěvu, nebo křesťané

nechtěli při své bohoslužbě používati těch nástrojů, při nichž pohané tančili a neřesti páchali. Teprve asi v osmém století uvedeny byly do chrámů varhany a později ostatní hudební nástroje. Na počátku církve řídil a cvičil kostelní zpěv zvláštní kněz k tomu ustanovený, později však chrámová hudba dostala se do rukou nekněží. Tím způsobem dostaly se do kostela zpěvy ducha světského, divadelního, takže při bohoslužbě zaznívala hudba světská, která urážela ducha křesťanského a překážela v pobožnosti. Mnozí slavní hudební skladatelé snažili se očistiti chrámový zpěv a proto zaváděli skladby vznešené, církevní, které vpravdě srdce k modlitbě povznášely.

I za našich dob církev horlivě pracuje o zvelebení chrámové církevní hudby, a zvláště zvěčnělý a slavný papež Lev XIII. napomínal často svými listy, aby se církev vrátila k původnímu vznešenému chorálu Církevní zpěv u nás v Čechách a na Moravě zvláště horlivě pěstují cyrillské farní jednoty, jichž ústředí jest Ústřední jednota cyrillská v Praze, jejíž zakladatelem jest znamenitý hudebník a vlastenecký kněz Lehner, jenž celý život věnuje církevnímu zpěvu. Cyrillské jednoty považovati můžeme právem za reformatory církevní hudby, neboť tyto vpravdě pěstují dle předpisu církevního přesný zpěv a hudbu. Přičiněním těchto jednot všude zaznívá v našich chrámech krásný zpěv lidový: chorální a vokální. Proto v každé farnosti měly by býti tyto jednoty zřízeny, neboť krásný náš zpěv volá věřící do chrámu a služby Boží důstojně a velebně oslavuje. Zvláště kněží mají podporovati chrámovou hudbu a nejsou-li sami hudebníky, aspoň pečovati mají o to, aby při chrámu Páně zřízen byl kostelní sbor, jenž by častým cvičením nabyl umění a vzdělání hudebního a tím přispěl k oslavení nejdražší oběti mše svaté.

Jsem pevně o tom přesvědčen, že v každé farnosti možno zříditi kostelní pěvecký sbor, kterýž by o slavnostech důstojné zpěvy přednášel. Třeba jest jen dobré vůle a nepatrné práce a hmotné podpory. Věřte, kde se pečlivě cvičí kostelní zpěv a pěkně zpívá, tam bývá návštěva služeb Božích hojnější a pobožnost příkladnější. Zvláště obecným neb lidovým písním mešním třeba dobře nacvičiti. Ač dosud ve většině našich chrámů zpívají se staré mešní písně, s nimiž mnozí nechtějí se rozloučiti a nechtějí také nových zaváděti. Mnohde lid písně natahuje a křičí, takže věru není to zpěv na oslavu Boha ani k poučení a k rozmnožení pobožnosti, nýbrž roztržitosti a nepobožnosti. Lidová píseň má se zpívati dle ducha písně, krátce a s citem. Ostatně až bude uveden nový diecesalní kancional, bude také uveden jednotný zpěv.

66. CVICENÍ.

Které jsou hlavní části mše svaté? Jakým obřadem koná se mše svatá?

Abychom s pravou nábožností přítomni byli mši svaté, musíme znáti dobře hlavní části mše svaté a rozuměti významu obřadů, které kněz při mši svaté koná.

V prvních dobách křesťanských dělila se bohoslužba křesťanská, mše svatá, na dvě části. První část slula mše katechumenů, které přítomni býti mohli katechumeni, čekatelé svatého křtu, kajicníci, kteří odsouzeni byli pro své hříchy k veřejnému pokání, a také židé a pohané. Část tato trvala od začátku služeb Božích až do „Credo" — Věřím v Boha. Služby Boží křesťanské záležely hlavně v konání oběti, při níž konali různé pobožnosti. Než počala hlavní oběť, připravovali se k ní zpěvem a modlitbou. Zpívali žalmy a různé vážné zpěvy a hymny. Na to čten byl list svatého apoštola anebo aspoň nějaká část. Po přečtení epištoly zpívali vážný zpěv „graduale", mezitím co jáhen vystupoval na povýšené místo, aby zpíval nebo četl část evangelia. Po přečtení sv. evangelia měl buď apoštol nebo biskup nebo kněz nejstarší, správce církevní obce, výklad nebo kázání. Po kázání musili odejíti z chrámu katechumeni, kajicníci a nevěřící, poněvadž nastala nyní mše svatá, druhá část, která se jmenovala „mší věřících". Jáhen ohlásil, že nyní konati se bude tajemství, „ite, missa est", to jest, odejděte, nyní počne konání oběti. Katechumeni a pohané odcházeli, protože ještě nebyli poučeni o tajemství obětování a požívání Beránka Božího. Na to věřící vyznávali víru „Credo" a začalo obětování. Kladli na stůl chléb, peníze a jiné dary. Obětující kněz obětoval Bohu chléb a víno, proměňoval je v Tělo a krev Páně a podával všem věřícím.

Všechny tyto obřady později sloučila církev v jeden celek, tak že, jak se nyní mše svatá slouží, jest vpravdě podstatným apoštolským obřadem, což lépe poznáme při rozjímání o jednotlivých úkonech a modlitbách mše svaté.

Obřady mše svaté rozdělujeme na čtyři hlavní částky.

610. „*Které jsou hlavní částky mše svaté?*"

Hlavní částky mše svaté jsou: 1. evangelium, 2. obětování, 3. proměňování nebo pozdvihování; 4. přijímání.

Tyto čtyři částky mše svaté jmenujeme hlavními, poněvadž jsou podstatnou částí oběti mše svaté; proto také věřícím se při-

kazuje, aby zvláště na tyto části mše svaté byli pozornými. Ostatní obřady připojila církev k větší oslavě Boží a k rozmnožení pobožnosti věřících. Všecky obřady při mši svaté mají hluboký význam, neboť znázorňují a představují nám celé umučení a smrt Páně. Konají pak se následujícím řádem. Když se kněz v sakristii ke mši svaté modlitbou připravil, kalich upravil a v posvátná roucha oděl, dá se zvonkem znamení, že počne se konati mše svatá. Někde i na věži dá se zvonem znamení, že mše svatá začíná. Zvonění se při mši svaté proto užívá, aby všickni věřící i ti, kteří na oltář nevidí, věděli, která část mše svaté se koná.

Kněz pokryje si hlavu biretem, vezme kalich do levé ruky a pravou položí na bursu o ukloniv se před křížem, vážně kráčí ze sakristie k oltáři. Hlavu má pokrytou biretem na znamení, že jest zástupcem Ježíše Krista. Když přijde k oltáři, hlavu obnaží a biret odevzdá ministrantovi, aby vzdal úctu a čest Bohu, jemuž klanění náleží. Slouží-li mši svatou u hlavního oltáře, na kterém je svatostánek s velebnou svátostí oltářní, poklekne hluboko na jedno koleno. Není-li na oltáři tabernakl, tedy se před oltářem hluboko ukloní. Na to po stupních vystupuje k oltáři a postaviv kalich na stranu rozestře uprostřed oltáře korporale a postaví na něj kalich a upraví Pak jde na epištolní stranu a otevře mešní knihu. Se složenýma rukama vrací se do prostřed oltáře, hluboko se ukloní před svatostánkem anebo před sv. křížem a sestupuje až na zemi před oltář a modlí se:

1. stupňové modlitby. Modlitby tyto jmenují se stupňové, protože se konají u stupňů oltáře. Sestávají z těchto modliteb: z antifomy, žalmu 42 a vyznávání hříchů neb konfiteor — obecné zpovědi.

Stupňové modlitby začíná kněz s v. křížem. Poznamená se znamením svatého kříže a praví: ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

Při tom i věřící mají se poznamenati sv. křížem a vzbuditi úmysl obětování mše svaté.

Znamení sv kříže od počátku církve bylo u věřících ve veliké vážnosti a úctě. Jak Tertulian dosvědčuje, znamenali se křesťané již v prvních dobách církve sv. křížem při každé příležitosti; když vstávali, se oblékali, z domu vycházeli, před prací a po práci, před jídlem a po jídle a vůbec při každém kroku sv. křížem se žehnali. Církev sv. také již v prvních dobách znamení sv. kříže zavedla v obřadech a všecky svátosti uděluje sv. křížem a všecky pobožnosti tímto znamením počíná a končí. Ve všech obřadech nejčastěji opakuje

se dělání svatého kříže. Při dělání sv. kříže říkají se slova: „ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého,“ abychom vyznávali víru v tajemství nejsvětější Trojice Boží, že totiž jest jeden Bůh ve třech osobách. Poněvadž při našem vykoupení na kříži súčastněny byly všecky tři božské osoby, proto církev začíná mši svatou znamením sv. kříže a slovy: „ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen.“

Mše svatá začíná se sv. křížem na znamení, že mše svatá jest touže obětí, kterou Ježíš Kristus na kříži dokonal. Slovem „Amen“ naznačujeme, že chceme konati obět k oslavě nejsvětější Trojice Boží a že si přejeme, aby Bůh modlitby naše vyslyšel.

Kněz poznamenav se sv. křížem složí nábožně ruce a modlí se střídavě s ministranty žalm 42. s předcházející antifonou. Praví:

„Vejdut k oltáři Božímu“ a ministrant, jenž zastupuje lid, dokončuje antifonu: „K Bohu, který obveseluje mladost mou.“ Slova tato nazývají se antifonou, poněvadž předchází žalm a krátce vyjadřují obsah myšlenek žalmu. Touto antifonou, kterou jindy zpěváci střídavě zpívali, naznačuje se příprava ku konání oběti mše svaté. Neboť když kněz praví: „vejdu k oltáři Božímu,“ naznačuje, že chce nyní konati obět Nového zákona. Tím zároveň vyzývá i věřící lid, aby s pozorností a zbožností přítomen byl mši svaté, ze kteréž nabýváme pro život věčný mnoho milostí.

Nyní modlí se kněz střídavě s ministranty žalm 42.: „Suď mne, o Pane“, a rozeznej při moji od národa nesvatého; od člověka nepravého a lstivého vytrhni mne.

Nebo ty jsi, Bože, síla má: proč jsi mne zapudil, a proč mám smuten choditi, když mne sužuje nepřítel?

Sešliž světlo své a pravdu svou: ty aby mne provodily na horu tvou svatou a do stanů tvých.

I vejdu k oltáři Božímu: k Bohu, kterýž obveseluje mladost moji.

Chválu vzdávati budu tobě na harfě, Bože, Bože můj; proč jsi smutná duše má, a proč kormoutíš mne?

Doufejž v Boha, neb ještě vyznávati mu budu: (že jest) spasení obličeje mého a Bůh můj. — „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému. Jakož byla na počátku i nyní i vždycky i na věky věkův. Amen.“

Žalm tento sepsal nábožný král David. Vzpomíná na vzpouru, kterou proti němu zosnoval nezdárný jeho syn Absolon a prosí Boha, aby mu zjednal práva a vytrhl ho z moci nepřátel. Ve vyhnanství svém touží po svatyni na Sionu, doufá, že Bůh ho vysvobodí z trápení a že nastane doba, kdy bude moci vstoupiti k oltáři Božímu a obětovati Bohu obět díků.

Církev sv. uvedla tento žalm k modlitbám mešním proto, poněvadž obsah žalmu velice se hodí k vyslovení vnitřních myšlenek a citů jak obětujícího kněze, tak věřícího lidu. Žalmem tímto projevuje kněz bázeň před přísným soudem Božím. „Suď mne Bože“, volá kněz pokorně u vědomí své slabosti a křehkosti, smiluj se, Bože, nad mou hříšností a odpusť mně mou vlažnost a slabost. V této tísni poznává svou slabost a bezmocnost a proto prosí o pomoc Boží: „Sešli světlo své a pravdu svou: ty nechať mne provodí a přivodí na tvou horu svatou a do stanů tvých.“ Ujištěn pomocí božskou vzbuzuje v srdci svém naději a důvěru v Boha a praví: „Oslavovati budu tebe na harfě, Bože, Bože můj.“ David písně své doprovázel na harfě, při mši sv. pak kněz i lid věřící slávu Boží projádřuje svou pokornou modlitbou a obětováním nejsvětějšího těla a krve Páně — Otci nebeskému. Kněz upevněn jsa v důvěře v Boha, těší ducha svého a volá: „Proč jsi smutná, duše má, a proč mne zarmucuješ? Doufej v Boha, nebo ještě vyznávati mu budu: on jest spasení tváři mé a Bůh můj.“ Na důkaz tohoto vyznání a slibu, že bude chváliti Boha, připojuje kněz hned chvalozpěv: „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému. Jakož byla na počátku i nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.“ Tímto chvalozpěvem ukončuje se každý žalm, abychom trojjedinému Bohu vzdali čest a díky za milosti nám udělené.

Po každém žalmu opakuje se antifona a proto i při mši svaté kněz s lidem opakuje antifonu: „Vejdu k oltáři Božímu“, a lid odpovídá: „K Bohu, jenž obveseluje mladost mou“

Potěšen jsa pomocí božskou a nadějí na milosrdenství Boží, vzývá znova pomoc Boží a znamenaje se sv. křížem, praví: „Pomoc naše ve jménu Páně“, a lid na vyznání všemohoucnosti božské odpovídá: „kterýž stvořil nebe i zemi.“

Žalm 42.: „Suď mě, Bože“, vynechává se ve mších zádušních a od neděle smrtelné až do bílé soboty. Církev sv. činí tak proto, aby naznačila, že při mši sv. za mrtvé (requiem) a umučení Páně připomínající, má náš zármutek a touha po milosti Boží ustoupiti vzpomínce na utrpení Páně a zármutku trpících duší v očistci.

Po žalmu 42. modlí se kněz i lid konfiteor čili vyznání viny. Kněz zajisté ví, že jest křehkým a hříšným a proto než se odváží přistoupiti k oltáři, aby přinášel Bohu nejsilnější obět, vyznává své viny těmito slovy: „Vyznávám se Bohu všemohoucímu, Marii, vždy blahoslavené Panně svatému Michalu archandělu, svatému Janu Křtiteli, svatým apoštolům Petru a Pavlu, všem svatým a vám, bratří, že jsem velice zhřešil: myšlením, řečí a skutky: (bije se třikráte v prsa, řka:) svou vinou, svou vinou, svou převelikou vinou. Pročež prosím, Marie, vždy blahoslavené Panny, svatého Michala,

archanděla, svatého Jana Křtitele, svatých apoštolů Petra a Pavla, všech svatých a vás, bratří, abyste za mne orodovali u Hospodina Boha našeho."

Kněz vyznáním své viny prosí Boha za milosrdenství a Pannu Marii, kteráž jest útočištěm hříšníků a svatých a také bratří, živých křesťanů, za přímluvu a orodování u Boha. Již sv. Jan napomínal věřících, aby jedni druhým hříchy své vyznávali, když praví: „Vyznávejte se též tedy jedni druhým z hříchů svých a modlete se za sebe vespolek, abyste spaseni byli." (Jan 5, 6)

Na důkaz, že věřící modlí se k Bohu za smilování pro obětujícího kněze, odpovídá ministrant jménem jeho: „Smiluj se nad tebou Bůh a odpusť tobě hříchy a přivodiž tě k životu věčnému." Kněz odpoví: „Amen", staň se, jak prosíte.

Konfiteor modlí se, kněz hluboko skloněn na znamení pokory a vědomí své hříšnosti. Po slově „Amen" opět se vzpřímí a na to zase věřící lid vyznává své viny a modlí se konfiteor.

Když lid modlí se konfiteor, místo „vyznávám se vám, bratří," praví: „a vám otče", aby naznačil, že kněz jest duchovním otcem věřících a prostředníkem jejich u Boha.

Kněz prosí za odpuštění hříchů jejich a dí: „Smiluj se nad vámi všemohoucí Bůh a odpusť vám hříchy vaše, a přivediž vás k životu věčnému." „Amen", odpovídá lid, kéž se tak stane a kéž na přímluvu tvou odpustí nám Bůh hříchy naše.

Na to kněz žehná se sv. křížem a praví: „Prominutí, rozhřešení a odpuštění hříchů našich uděliž nám všemohoucí a milosrdný Hospodin." Lid odpoví: „Amen". Těmito slovy prosí kněz Boha, aby jemu i lidu odpustil časné tresty za hříchy. Znamená se při tom sv. křížem na znamení, že odpuštění hříchů a trestů pochází z kříže Kristova.

Nyní modlí se kněz střídavě s lidem krátké modlitby, jimiž prosí Boha, aby se od nás neodvracoval, ale udělil nám své milosti a svého milosrdenství.

Modlí se kněz: „Obrať se k nám, o Bože, a obživ nás."

Lid: „A lid tvůj veseliti se bude v tobě."

Kněz: „Ukaž nám, Pane, milosrdenství své."

Lid: „A spasení své uděl nám."

Kněz: „Pane, vyslyš modlitbu mou."

Lid: „A volání mé k tobě přijď."

Kněz: „Pán s vámi."

Lid: „I s duchem tvým."

Pozdravem „Pán s vámi“ ukončuje kněz modlitby stupňové a přeje lidu milosti, lásky a požehnání Božího. Aby kněz milosti Boží vyprositi mohl, proto lid odpovídá: „I s duchem tvým“, kéž i s tebou jest Pán a kéž zavítá k tobě s láskou, pokojem a požehnáním, jehož bys nám uděliti a vyprositi mohl.

Kněz vybízí věřící ku zbožné modlitbě a rozpínaje ruce praví: „modleme se“ Rozpínání rukou připomíná a naznačuje nám rozpjaté ruce Ježíše Krista na kříži, kteréž celý svět toužily obejmouti na důkaz lásky a smíření.

Kněz vystupuje po stupních k oltáři a cestou modlí se: „Odejmi od nás, prosíme, Hospodine, nepravosti naše, abychom do svatyně svatých s čistým srdcem vejíti zasloužili. Skrze Krista Pána našeho Amen.

Touto modlitbou vzývá kněz Boha o milosrdenství Boží za sebe i za lid, aby tuto oběť s čistým srdcem konati mohli. Přistoupiv k oltáři líbá místo, na kterémž uloženy jsou ostatky svatých a modlí se za sebe, aby Bůh na přímluvu svatých, jichž ostatky na oltáři pochovány jsou, odpustil mu všeliká provinění; modlí se:

„Prosíme tebe, Hospodine, pro zásluhy tvých svatých, jichž ostatkové zde jsou, i všech svatých, abys odpustiti ráčil všechny hříchy mé. Amen.“

Kněz líbá oltář na znamení úcty a lásky k Pánu Ježíši, jehož na oltáři Bohu obětovati bude; líbá místo, v němž jsou ostatky svatých, aby ukázal bratrskou lásku ku svatým

Při slavné mši svaté okuřuje kněz oltář. Když klade zrnka kadidlová do kadidelnice, modlí se:

„Od toho budiž požehnáno, k jehož cti spáleno budiž.“ Učiniv kříž nad kadidelnicí béře ji do rukou a okuřuje napřed sv. kříž, pak sochy neb ostatky svatých na oltáři se nacházející a pak celý oltář nahoře a v předu.

Okuřování oltáře připomíná nám oběti starozákonné, kdy velekněz napřed oltář vonným kadidlem okouřil, než-li oběti přinášel. I oltář Nového zákona má býti okouřen na znamení, aby nic nečistého neposkvrnilo oběť Okuřování kadidlem má nám připomínati vroucnou naši modlitbu. Jako kouř a vůně kadidla vznáší se k nebesům, tak naše modlitba má se Bohu líbiti a vznášeti se k trůnu nebeskému

Když byl kněz oltář okouřil, odevzdá kadidelnicí přisluhujícímu knězi, jenž obětujícího kněze okouří. Pocta tato děje se knězi proto, že u oltáře zastupuje Krista Pána; náleží tedy pocta ona vlastně Kristu Pánu a knězi připomíná, aby vždy hodným byl služebníkem Kristovým.

2. Introit — vstup. Kněz přistupuje na epištolní straně k mešní knize a poznamenav se sv. křížem, modlí se introit, t. j. verš žalmu a Sláva Otci i Synu i Duchu svatému. Modlitba tato jmenuje se introit, to jest, vstup, poněvadž jindy křesťané zpívali celý žalm, mezi tím co kněz k oltáři vstupoval. Modlitba tato obsahuje krátce smysl denního svátku, ku jehož cti mše svatá se slouží Proto introit, začáteční mešní modlitba, bývá různá. V adventě na př. při roratech modlí se kněz na začátku mše svaté tuto modlitbu: „Rosu dejte nebesa s bůry, a oblakové dštěte spravedlivého: otevři se země a vydej Spasitele. Nebesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.“ (Žalm. 18, 1.)

Když slouží kněz requiem, dělá nad knihou mešní sv. kříž a modlí se tento introit: „Odpočinutí věčné dej jim, o Pane, a světlo věčné ať jim svítí. Tobě přísluší chvála, Bože na Sionu: a tobě se splní slib v Jerusalemě. Vyslyš modlitbu mou: k tobě všeliké tělo přijde.“

Podle introitu nazýváme proto mši svatou, kterou slouží kněz v adventě „rorate“ a mši svatou zádušní „requiem“.

3. Kyrie. Kněz pomodliv se introit jde do prostřed oltáře a modlí se střídavě s ministranty „Kyrie eleison, Pane smiluj se“: třikráte říkají Kyrie eleison, třikráte Kriste eleison a třikráte Kyrie eleison. Proto část tato mše svaté nazývá se „Kyrie“ a zpěváci nebo lid zpívají příslušný zpěv. Kněz s lidem devětkráte volají k Bohu „Pane smiluj se, Kriste smiluj se, aby naznačili svou hříšnost, pokoru a vytrvalost v modlitbě.

4 Gloria. Ujištěni jsouce o velikém milosrdenství Božím chválíme Boha andělským chvalozpěvem „Gloria in excelsis Deo“, t. j., Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle! Chválíme Tebe, dobrořečíme Tobě, oslavujeme Tebe, díky vzdáváme Tobě pro velikou slávu Tvou. Pane Bože, králi nebeský, Bože Otče všemohoucí! Pane Ježíši Kriste, Synu jednorozený, Pane Bože, Beránku Boží, Synu Otce! Jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi! Jenž snímáš hříchy světa, přijmi prosbu naši. Neb ty sám jsi svatý, ty sám Hospodin, ty sám nejvyšší, Ježíši Kriste, s Duchem svatým ve slávě Boha Otce. Amen.“

Chvalozpěv tento nazývá se andělským zpěvem, protože začíná slovy, jimiž andělé na nivách Betlemských narození Páně oslavovali. Kdo chvalozpěv tento složil, není nám známo, avšak jisto jest, že v dávných dobách při mši svaté jej zpívali. Chvalozpěvem tímto vzdáváme čest a chválu všem třem božským osobám a zvláště prosíme Ježíše Krista, Beránka Božího, aby se v nebi nad námi

smiloval. Gloria se vynechává ve dny kající a při mši svaté zádušní.

5. Kollekty. Po Gloria políbí kněz oltář a obrátí se k lidu a pozdravuje ho slovy: „Dominus vobiscum — Pán s vámi“, lid odpoví: „Et cum spiritu tuo — I s duchem Tvým.“ Tímto bratrským pozdravem pozdravovali se první křesťané, když vstupovali do chrámu aneb vůbec kdykoliv se potkali. Biskup při své mši svaté pozdravuje věřící slovy, jimiž Pán Ježíš apoštoly pozdravoval, totiž „pax vobis — pokoj vám.“ V prvních dobách církve svaté mše svatá začínala čtením Písma svatého a tu než bohoslužba začala, pozdravil biskup shromážděné slovy: „Pokoj vám“, načež lid odpovídal: „I s duchem Tvým“. Když však později do obřadu mše svaté zavedeny byly introit. Kyrie, Gloria a Kollekty, pozdravoval biskup věřící před kollektem.

Pozdrav „Pán s vámi“ několikráte pronáší kněz při mši svaté. Pozdravem tímto přejí si navzájem kněz i lid požehnání Božího a zvláště milosti, aby Bůh prosby naše milostivě vyslyšeti ráčil.

Po tomto pozdravu ubírá se kněz na stranu epištolní a maličko se ukloniv praví: „oremus — modleme se“ a modlí se s rozpjatýma rukama jednu nebo více modliteb, jimiž prosí Boha za milost nebo svaté za přímluvu, ukončuje pak modlitbu slovy: „Skrze Pána našeho Ježíše Krista, Syna Tvého, jenž s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého, Bůh po všecky věkův.“ Lid odpoví: „Amen.“

Kollekty bývají při každé mši svaté jiné dle toho, jaký jest toho dne svátek. Tak na př. o slavnosti nejsvětější Trojice modlí se tato kollekta:

Všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi dal služebníkům svým ve vyznání pravé víry slávu věčné Trojice poznati a v mocné velebnosti Jednotě se klaněti, prosíme, abychom skrze pevnou tuto víru ode všech protivenství chráněni byli. Skrze Pána našeho Ježíše Krista atd.“ Vidíme, že každá modlitba sestává ze dvou částí; napřed oslavujeme a velebíme bytost, ku jejíž cti mše sv. se slouží, a pak připojujeme prosbu za orodování pro sebe. Připadá-li téhož dne ještě jiný svátek, připomíná se také při mši svaté kollektou a modlitba tato nebo více modliteb jmenují se vzpomínky. Když při mši svaté je více orací, tedy na prvním místě modlí se kněz modlitbu, kteráž připadá k denní mši svaté a ukončí ji slovy: Skrze Krista Pána. , . Potom opět řekne „modleme se“ a modlí se ostatní předepsané modlitby a teprve poslední ukončuje slovy: „Skrze Krista Pána našeho.“

Modlitby tyto nazývají se „Kollekty“, sebrané modlitby, jakoby kněz všecka přání a prosby lidu sbíral a Bohu přednášel. Sv. Bonaventura o těchto modlitbách praví: „Modlitba nazývá se kollektou či sbírkou, poněvadž všichni, kdo přítomni jsou mši svaté, mají zbožně mysli své sebrati a se vší důvěrou s knězem se modliti.“

Modlitba ukončuje se slovy: „Skrze Ježíše Krista Pána našeho . . .“, abychom tím ukázali víru, že všechny milosti uděluje nám Bůh skrze zásluhy Ježíše Krista.

Lid odpovídá: Amen, t. j., staň se. Slovo Amen častěji vyskytuje se při obřadu mše svaté a vůbec při obřadech jiných a při modlitbě. Slovem Amen buď něco potvrzujeme anebo přání vyslovujeme. Po kollektě odpovídáme: Amen, abychom vyjádřili přání, že si vroucně přejeme, aby se stalo, oč prosíme. Při zpívané mši svaté zpívá kněz: „Dominus vobiscum — Pán s vámi“ a „oremus — modleme se s následujícími modlitbami“. Při tiché mši svaté modlí se kněz modlitby tak hlasitě, aby přisluhující je slyšeli.

6. Epištola. Po skončených modlitbách modlí se kněz epištolu. V prvních dobách církve svaté čítávalo se před obětováním Písmo sv., kteréž církev vždy má u veliké úctě a vážnosti. Židé také v den sobotní předčítali Písmo svaté a Ježíš Kristus sám bral do rukou listy Písma sv. a vykládal smysl jeho. Proto v církvi zavedeno bylo čtení Písma svatého při mši svaté a předčítalo se buď ze Starého zákona nějaká část, anebo z listu apoštolského. Po přečtení Písma svatého měl biskup obyčejně krátkou řeč.

Na památku toho čte se při každé mši svaté čtení z Písma sv. Starého zákona, anebo část z listu některého apoštola. Kněz položí ruce na mešní knihu a čte hlasitě: „Čtení z proroka Isaiáše nebo čtení z knihy Moudrosti nebo čtení epištoly sv. Pavla, Petra, Jakuba, Jana . . .“

Při čtení epištoly máme sobě připomínati, že Bůh nás napomíná skrze sv. proroky a apoštoly ku kajícnosti, spravedlnosti a jiným ctnostem, abychom tak srdce své dokonale připravili ku spasitelnému přijetí sv. evangelia. Proto po přečtení epištoly děkujeme Bohu, odpovídajíce: „Deo gratias. — Bohu díky!“

V neděli a ve svátek čte se s kazatelny tatáž epištola, která se zpívá nebo čte při mši svaté.

7. Graduale. Po epištole modlí se kněz krátkou modlitbu, která sluje graduale. Na počátku církve zpívali kněží střídavě s lidem celý žalm, jeden sbor předzpěvoval a druhý zpěv opakoval. Proto tyto modlitby nazývají se „graduale — vystupování.“ Zpěv

tento proto byl po epištole zaveden, aby mohla se díti příprava ku čtení nebo zpívání evangelia, jež jáhen zpíval z vyvýšeného místa a pak aby věřící rozjímali o tom, co v epištole bylo jim předčítáno

Nyní graduale skládá se z odpovědi a verše žalmu. O slavnosti nejsvětější Trojice jest toto graduale: „Požehnaný jsi, Hospodine, který prohlídáš propasti a sedíš nad cheruby Požehnaný jsi, Pane, na obloze nebeské a chvalitebný na věky. Alleluja, alleluja. Požehnaný jsi, Pane, Bože otců našich a chvalitebný na věky. Alleluja.“

Modlitbou graduale, krátkými, avšak jadrnými slovy připomíná se obsah epištoly anebo vypisují se ctnosti světců, k jejichž cti koná se obět mše svaté. Tak na př. na svátek sv. Jana Zlat, graduale se čte následující: „Ejhle, kněz veliký, jenž za dnů svých líbil se Bohu. Nenalezl se podobný jemu, který by zachovával zákon Nejvyššího. Alleluja, alleluja. Blahoslavený muž, který snáší pokušení; nebo když bude zkušen, vezme korunu života. Alleluja.“

Po graduale následuje alleluja, jež se zpívá po verši dvakráte a po odpovědi jednou. Jindy totiž zpěvák zazpíval alleluja, jež sbor opakoval a pak zpíval verš a ukončil opět zpěvem alleluja Alleluja jest slovo hebrejské a znamená: „chvalmo Boha“. Sv. Bonaventura k tomu praví: „Láskou jen zasloužíme si radosti věčného království. V nebesích je Bůh zahrnován chválou svých světců. Jejich nevýslovná radost nebude míti konce. To chceme vyjádřiti, když poslední písmenu slova toho při zpěvu dlouze a v různých tonech protahujeme; tato řada tonů beze slov znamená tolik, jakobychom volali: „Radost vyvolených v nebesích bude věčná a nevýslovná.“

Graduale i dnes zpívá se chorálně při slavné mši svaté a alleluja, zvláště umělecky bývá celou řadou tonů vystupujících a sestupujících zpíváno. V době velkonoční od bílé soboty až do sv. Trojice vynechává se graduale a místo něho zpívá se radostný zpěv, t. j. častější alleluja. O slavnosti nanebevstoupení Páně zpívá se: „Alleluja, alleluja. Vstoupil Bůh s radostným zpíváním a Hospodin se zvukem trouby. Alleluja, Hospodin na Sinaji ve svatyni, vstupuje na výsost, jaté vede ze zajetí. Alleluja.

V době postní vynechává se alleluja a nahrazuje se zpěvem, jenž sluje „traktus“. V prvních dobách církevních v době postní na znamení kajícnosti a žalu, zpíval jen jeden zpěvák verše táhlým a smutným zpěvem, proto verše neb modlitba tato sluje traktus — táhlý zpěv. Sv. Bonaventura o traktu praví: „Ve dnech smutku a na připomenutí běd naší doby, nahražuje se Alleluja traktem,

proto tak zvaným, že verše žalmu, z nichž se skládá, mají býti zpívány volně a jako protahovaně; to budí pak smutek, jejž má cítiti duše."

Po alleluja anebo traktu modlí se kněz v některé dny „sekvence" následující, poslední zpěv. Zpěvem tímto naznačovala se radost a chvála a proto sekvence byly obyčejně jen po alleluja. V IX. století skládány byly sekvence v nevázané řeči či prose, později spisovány byly k některým slavnostem ve verších. Jsou to tedy vzletné a krásné hymny neb básně, které srdce naše naplňují touhou po budoucí slávě nebeské.

Veršovaných sekvencí podržela církev při mši svaté patero: 1. Slavné 3 a sice o velkonocích „Beránkovi velikonočnímu křesťanský lid zpívá chvalozpěvy..." O svatodušních svátcích: „Přijď, o Duchu přesvatý, k nám, s nebes výšin sešli nám světla svého paprsek. Přijdi, Otče ubohých, dárče darů přemnohých, světlo srdcí zářící..." O Božím Těle: „Chval Sione, Spasitele, chval Pastýře, vůdce vřele, prozpěvuj mu v písních čest, rozezvuč se k chválám Krále, nemůž zpěv říct dokonale, jak on velký, dobrý jest..."

2. Žalostné dvě: O Panně Marii sedmibolestné v pátek před květnou nedělí: „Stála matka bolestivá, podle kříže žalostivá, na němžto Syn její pněl..." A při mši svaté za mrtvé: „Onen hněvu den se chýlí, kdež se v popel svět rozptýlí, dle Davida a Sibilly..."

8. Evangelium. Slovo evangelium jest řecké a znamená radostnou zvěstu, jíž nám svatí evangelistové zvěstují o narození, divech a celém životu a smrti Páně. Poněvadž evangelia obsahují toliko život Pána Ježíše, jeho řeči a skutky, proto tyto knihy jsou nám křesťanům nejmilejšími a proto také jsou v písmě svatém nového zákona na prvém místě. Evangelium nazýváme „svaté", protože obsahuje svaté věci.

Evangelium hned prvním křesťanům bylo knihou nejmilejší a proto již v prvních stoletích předčítalo se při mši svaté. Spočátku předčítali je po pořádku, vždy část jednoho dne, druhého dne při mši sv. začalo se dále čísti, kde se předešlého dne přestalo. Později teprve, když církevní rok byl upraven, ustanoveno bylo, která část sv. evangelia má se při každé mši svaté čísti.

V prvních dobách evangelium slavnostně předčítal jáhen nebo kněz. O velikých slavnostech zpíval evangelium biskup. Ve středověku bylo obyčejem, že při jitřní o vánocích zpíval evangelium císař s obnaženou hlavou a oblečen v rochetu a štolu. Před čtením sv. evangelia zamával mečem a při čtení držel meč v pravici na

znamení, že chce sv. evangelium hájiti, ano i krev za ně obětovati. Sv. evangelium čte se při mši svaté netoliko k našemu poučení, nýbrž, abychom vzdali úctu slovu Božímu a tudíž samému Ježíši Kristu, jenž svatým evangeliem k nám mluví. Proto také sv. evangelium slavnostně se zpívá, kniha mešní se okuřuje, líbá a zvonem dává se znamení, že se v chrámu Páně zvěstuje sv. evangelium.

Po graduale přenáší ministrant mešní knihu na pravou stranu oltáře. Pravá strana platí vždy za čestnější a důstojnější Přenáší se kniha na druhou stranu též na znamení, že když národ židovský pohrdl Kristem a jeho učením, obrátili se apoštolové k pohanům, kteří evangelium s radostí přijali.

Nežli kněz počne čísti neb zpívati sv evangelium, modlí se uprostřed oltáře skloněn tuto modlitbu: „Očisť srdce mé a rty moje, všemohoucí Bože, jenž jsi rty Isaiáše proroka žhavým očistil uhlem: tak i mne milým slitováním svým rač očistiti, abych hodně zvěstovati mohl tvé svaté evangelium. Skrze Krista, Pána našeho. Amen“

Aby kněz důstojně hlásati mohl evangelium, potřebuje posvěcení a očištění srdce. Aby sv. evangelium pokorně a s pravou horlivostí hlásal, prosí kněz za požehnaní boží: „Rač, Pane, požehnati. Pán budiž v srdci mém a na rtech mých, abych hodně a náležitě zvěstoval evangelium jeho. Amen.“

Pomodliv se, jde ku knize na pravou stranu a pozdravuje lid: „Dominus vobiscum — Pán s vámi“, a lid odpovídá: „Et cum spiritu tuo — I s duchem tvým.“ Nyní kněz znamená místo sv. evangelia v mešní knize sv. křížem a potom sebe na čele, ústech a na prsou a praví: „Následující (jsou slova) svatého evangelia podle sv. Jana,“ aneb jiného evangelisty, a lid odpovídá: „Sláva budiž tobě, Pane!“ Na to čte vážně, pozorně a zřetelně sv. evangelium.

Při slavné mši svaté, při níž přisluhují: jáhen a podjáhen a více kněžstva, předčítá epištolu podjáhen, evangelium zpívá jáhen. Evangelium mohou toliko kněží a jáhnové při mši sv. zpívati. Když obětující kněz se pomodlil uprostřed oltáře modlitbu: „Očisť srdce mé a rty moje...“ — jde ku knize a polohlasitě čte evangelium a na konci nelíbá knihy. Po přečtení evangelia vrací se opět do prostředku oltáře, pokloní se a obrátí se a požehná kadidlo a opět se obrátí k oltáři. Jáhen mezitím položí knihu na oltář a potom poklekne a pomodlí se potichu modlitbu: „Očisť srdce mé a rty moje“, potom povstane, vezme knihu do obou rukou, drží ji před sebou a kleče na nejvyšším stupni oltáře, prosí kněze o požehnání: „Račiž, pane, požehnati“ a kněz udělí mu požehnání, načež jáhen

políbí mu ruku, vstane a sestoupí až na zemi. Odevzdá otevřenou knihu podjáhnovi, kterýž postaví se na pravou stranu několik kroků od oltáře, po stranách jeho akolyté s rozžatými svícemi a jáhen zanotí: „Pán s vámi,“ . . . „následující svatého evangelia podle Jana“ a znamená knihu i sebe sv. křížem a okouří knihu a pak zpívá evangelium. Obětující kněz i ostatní přisluhující stojí obráceni od oltáře a se sepjatýma rukama poslouchají svaté evangelium Po ukončení evangelia zanese podjáhen knihu knězi k políbení, kterýž políbí knihu a říká: „Pro slova evangelia zničeny buďtež naše viny“, a jáhen jej třikráte okuřuje.

Jáhen klade knihu na oltář na znamení, že evangelium máme od Ježíše Krista Oltář jest obrazem Krista a proto když evangelní knihu s něho jáhen béře, jakoby ji přijímal od samého Ježíše. Při zpívání evangelia drží se rozžaté svíce na znamení radosti ze svatého evangelia, kteréž nám rozžalo pravé světlo, Ježíš Kristus. Světla při čtení evangelia užívalo se již ve IV. století.

Evangelní kniha okuřuje se kadidlem na znamení, že jako libá vůně kadidla se rozšiřuje a k nebi nese, podobně také evangelium po celém světě se rozšiřuje a s radostí přijímá.

Při slavné mši sv. zádušní se neokuřuje ani kniha ani kněz, poněvadž okuřování značí radost, kteráž při rekviem ustupuje žalu a kajícnosti.

611. „*Co máme činiti při evangeliu?*“

Při evangeliu máme povstati a svatým křížem se požehnati na znamení, že jsme hotovi, učení svatého evangelia přede světem vyznávati a dle něho žíti.

Když se čte při mši svaté evangelium, věřící slušně povstanou a znamenají se sv. křížem na čele, ústech a na prsou. Při čtení sv. evangelia stojíme, abychom tím úctu vzdali slovu Božímu a zároveň ukázali, že jsme ochotni podle svatého evangelia žíti, je hájiti, zastávati, ano i život obětovati. Vojsko při evangeliu drží proto zbraň a císařové vytasený meč.

Stání při čtení sv. evangelia pochází od dob apoštolských. Při čtení sv. evangelia všickni mají státi s obnaženými hlavami; proto mocnářové odkládají koruny s hlavy, biskup mitru, avšak berlu drží oběma rukama na znamení, že hotov jest vždy hájiti sv. evangelium.

Při čtení sv. evangelia znamená se sv. křížem na čele na znamení, že se nebudeme styděti za svou víru: na ústech, že chceme učení sv evangelia vyznávati a hájiti, a na prsou, že budeme podle víry svaté žíti a že chceme v ní i zemříti.

Při čtení sv. evangelia máme Bohu Otci děkovati, že nám poslal na svět svého jednorozeného Syna, jenž nám učení plné pravdy, útěchy a spásy hlásal. Bohu Synu máme děkovati, že nás v pravém náboženství vyučil a dítkami pravé církve učinil, Duchu svatému, že pravé učení Kristovo v církvi ustavičně neporušené zachovává a rozum náš milostí svou osvěcuje, abychom pravdu poznávali. Proto po přečtení sv. evangelia dík svůj vyjadřujeme slovy: „Chvála budiž tobě Kriste.“ Tím je ukončena první část mše svaté.

II. část mše svaté jest obětování.

Přípravou k obětování jest Kredo — Věřím v Boha.

V prvotních dobách církve sv. po evangeliu bývalo kázání, na to katechumeni a kajicnící musili z chrámu odejíti, neboť nastati měla mše věřících, kteréž přítomni býti mohli toliko pokřtění pravověřící křesťané. Po evangeliu vhodně modlí se kněz „věřím“, neboť víra jest ovocem poslouchání svatého evangelia, jak dí sv. Pavel: „Víra pochází ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Kristovo“ (Řím. 10, 17.) Na počátku církve „Věřím v Boha“, modlili se všickni věřící, neboť vyznání víry bylo nejbližší přípravou k obětování.

Nyní modlí se kněz sám „Kredo“. Když byl evangelium přečetl, jde doprostřed oltáře a pozdvihuje ruce a opět je spínaje zanotí: „Kredo in unum Deum“ a modlí se polohlasitě vyznání víry nicejsko-cařihradské, to jest, které na sněmích v Niceji a Cařihradě sestaveno bylo ze základu apoštolského vyznání víry. Zní pak:

„Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebes i země, všech věcí viditelných i neviditelných. I v jednoho Pána Ježíše Krista, Syna Božího jednorozeného a z Otce narozeného přede všemi věky. Boha z Boha, světlo ze světla, Boha pravého z pravého Boha; zplozeného, neučiněného, jedné podstaty s Otcem, skrze něhož všecky věci učiněny jsou. Jenž pro nás lidi a pro naše spasení s nebes sestoupil. A vtělil se od Ducha svatého z Marie Panny a člověkem učiněn jest. Ukřižován také za nás pod Pontským Pilátem, trpěl i pohřben jest. A vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce A zase přijde se slávou soudit živých i mrtvých, jehož království nebude konce. I v Ducha svatého, Pána a obživovatele, který z Otce i Syna vychází, který s Otcem i Synem ctěn a oslá-

vován bývá a který mluvil skrze proroky. A v jednu svatou, katolickou a apoštolskou církev. Vyznávam jeden křest na odpuštění hříchů. A očekávám z mrtvých vstání. A život budoucího věku. Amen."

Při slovech „v Boha", „Ježíš" a při slovech, jimiž Duchu svatému vzdává se čest, skloní vždy kněz hlavu. Při slovech: „A vtělil se od Ducha svatého z Marie Panny a člověkem učiněn jest," kleká na jedno koleno na znamení, abychom se klaněli Bohu Otci, jenž nás tak miloval, že dal nám svého jednorozeného Syna, jenž přirozenost božskou spojil s člověčenstvím a pro spásu naši stal se člověkem. Kristus Pán pro nás se pokořil, proto musíme i my k Bohu blížiti se s pokorou.

Při posledních slovech: „A život budoucího věku", žehná se kněz znamením sv. kříže na znamení, že smrtí Ježíše Krista na kříži otevřena byla nám brána do života věčného.

Kredo modlí se kněz při mši svaté vždy v neděli a slavnostech velkých a kdy církevní předpisy „Kredo" předpisují. Při requiem a některých votivních mší svatých, na příklad za snoubence nemodlí se kredo.

Obětování. Tuto část můžeme rozděliti na 3 části: a) přípravu k obětování; b) obětování samo; c) po obětování. Všecky modlitby a obřady mešní od začátku až k obětování jsou vlastně přípravou ke pravé oběti věřících. Všecky modlitby, jak jsme poznali, k tomu směřují, abychom srdce své očistili a náležitě připravili k druhé části mše svaté, k obětování. Proto také kněz modlitby koná střídavě s lidem, kdežto od obětování modlí se sám, neboť nyní zastupuje lid a jako náš prostředník u Boha přináší jménem celé církve Otci nebeskému nekrvavou oběť.

Část tato jmenuje se obětování, poněvadž kněz obětuje Bohu chléb a víno, jak to činil Pán Ježíš při poslední večeři.

a) Příprava k obětování.

Kněz pomodliv se Kredo líbá oltář a obrací se k lidu a pozdravuje ho slovy: „Dominus vobiscum — Pán s vámi", a lid odpovídá: „Et cum spiritu tuo — I s duchem Tvým." Obrácen k oltáři praví kněz: „Oremus — modleme se." Oběť začíná a proto třeba jest zbožné a vroucné modlitby. I modlí se kněz tiše modlitbu zvanou „offertorium — k obětování." V prvních dobách byla modlitba k obětování dlouhá, byl to celý žalm, který lid zpíval, mezi tím co věřící přinášeli na oltář dary: chléb, víno, svíce a peníze. Věřící obětovali dary, aby následovali Krista Pána, kterýž zvláště v době utrpení svého sebe samého na vykoupení naše obětoval. Dále obětovali dary tyto proto, aby na-

značili vnitřní své přesvědčení, že Kristus Pán při mši svaté obětuje se za celou církev a že ten dosahuje hojnějších užitků mše svaté, kdo v oběti mše sv. s Kristem Pánem se co nejúžeji spojuje. Konečně obětovali dary, aby ukázali svou lásku k církvi, kněžstvu a bližním. První křesťané musili si totiž sami vydržovati chrámy a kněžstvo, jakž dosud tomu jest v Americe, nyní ve Francii a jiných zemích, ve kterýchž stát neplatí ani kněžstvu služné ani na uchování chrámů. Proto první křesťané při obětování přinášeli netoliko chléb a víno, jichž je k oběti třeba, nýbrž přinášeli i jiné pokrmy a také i peníze. Dary tyto, které určeny byly na výživu kněžstva anebo pro chudé, nekladly se na obětní oltář, nýbrž na připravený vedlejší stůl. Dary pak rozdělovaly se na čtyři díly: jeden díl náležel biskupovi, druhý díl kněžstvu, třetí díl chrámu Páně a čtvrtý díl chudým. Později pak, když hmotné poměry církve byly upraveny, přestalo obětování. Na památku tohoto obětování podává při slavné mši svaté jáhen knězi obětujícímu patenu s hostií a konvičky s vínem a vodou; při tiché mši svaté podává knězi víno a vodu ministrant. Prvotní obětování věřících připomínají nám dnes naše „offery“, které o slavnostech konáme pro chudé a na různé potřeby církve a věřících.

Poněvadž tedy se zpíval žalm při tomto obětování darů, proto slul „offertorium — obětování“. Dnes modlitba k obětování je krátká a skládá se buď z antifony anebo modlitby, kteráž obsahem svým odnáší se ku slavnosti, která se mší svatou připomíná. Tak na př. o slavnosti nejsvětější Trojice modlí se kněz toto offertorium: „Požehnaný budiž Bůh Otec, a jednorozený Syn Boží, též, i Duch svatý: poněvadž s námi učinil milosrdenství své.“

b) Obětování samo.

Když se kněz pomodlil offertorium, následuje obětování hostie. Odhaluje kalich, béře do rukou patenu s hostií a drže ji oběma rukama vzhůru před sebou obětuje chléb Bohu řka: „Přijmi, svatý Otče, všemohoucí věčný Bože, tuto neposkvrněnou oběť, kterou já nehodný služebník Tvůj obětuji Tobě, Bohu svému živému a pravému, za své nesčíslné hříchy a urážky a nedbalosti, za všechny okolostojící, však též za všechny věrné křesťany, za živé a zemřelé: aby mně i jim prospěla k spasení a k životu věčnému. Amen.“ Na to kněz učiní patenou kříž nad oltářem a klade hostii na korporál a patenu položí na pravou stranu pod korporále.

Z obsahu modlitby poznáváme, komu a za koho se oběť mše svaté obětuje.

Mše svatá obětuje se toliko Bohu, jehož nazýváme Otcem svatým, všemohoucím a věčným. Proto kněz při obětování hostie praví: „Přijmiž, svatý Otče, tuto neposkvrněnou oběť a na znamení, že toliko Bohu ji přináší, pozdvihne při slovech těch oči ku sv. kříži na oltáři.

Za koho obětuje kněz oběť? Předně obětuje mši svatou za sebe, proto dí: „kterou já nehodný služebník Tvůj obětuji Tobě . . za nesčíslné hříchy a urážky a obmeškání svá.“ Kněz uznává svou hříšnost a nehodnost a proto prosí všemohoucího Boha za smilování a odpuštění hříchů.

Dále mši svatou obětuje za všechny přítomné, za všechny věrné křesťany, živé i mrtvé, aby Bůh užitky mše svaté přivlastniti ráčil předně všem přítomným a pak všem živým údům církve a konečně duším v očistci, aby všickni dosáhli života věčného.

Obětování kalicha. Kněz vezme do levé ruky kalich, vyčistí jej purifikatoriem a nalévá do kalicha z konviček víno a několik kapek vody, kterou napřed požehná modle se: „Bože, jenž jsi důstojnost lidské přirozenosti podivně stvořil a podivněji obnovil: dej nám, abychom skrze tajemství této vody a tohoto vína byli účastni božství toho, jenž člověčenství našeho společníkem státi se ráčil, Ježíš Kristus, Syn Tvůj, Pán náš, který s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého, Bůh po všechny věky věkův. Amen.“ Modlitba tato vysvětluje nám význam smíšení vína s vodou. Do vína nalévá se několik kapek vody na znamení, že z boku Krista Pána po jeho smrti vyšla krev a voda, a pak proto, že Pán Ježíš při svém vtělení spojil přirozenost božskou s lidskou. Víno představuje přirozenost božskou, voda přirozenost lidskou. Do vína přilévá se několik kapek vody také proto, poněvadž to bylo obyčejem a jak se za to má, že tak učinil i sám Pán Ježíš při poslední večeři. Kněz žehná sv. křížem vodu, aby tím naznačeno bylo, že třeba jest požehnání nám lidem. Proto při requiem nežehná vody, poněvadž má na mysli duše zemřelých v očistci trpící.

Nyní kněz kalich obětuje Bohu. Drží jej vzhůru před sebou a prosí Boha, aby tento kalich za naše spasení přijal. Modlíť se: „Obětujeme Tobě, Pane kalich spasení, Tvou dobrotivost vzývajíce, aby před obličejem Tvé božské ve-

lebnosti za naše a celého světa spasení s líbeznou vůní vystoupil. Amen.“ Učiniv kalichem nad oltářem kříž postaví jej na korporal a přikryje pallou.

Kalich nazývá se v modlitbě „kalichem spasení“ proto, že to, co v kalichu jest obsaženo, víno totiž s vodou smíšené proměněno bude v živou krev Ježíše Krista, kterou Kristus Pán na kříži za spásu naši vycedil.

Při obětování kalicha nepraví kněz: „obětuji tobě, Pane,“ jak při obětování hostie se modlil, nýbrž mluví jako zástupce celé církve, všeho lidu a proto dí: „obětujeme tobě, Pane, kalich spasení.“ Tím se naznačuje, že všickni údové církve jsou spoluobětníky a s knězem tudíž Bohu obět za své spasení přinášejí.

Postaviv kalich na oltář skloní se kněz hluboko a složiv ruce pokorně se modlí modlitbu, kterouž obětuje sebe i věřící Otci nebeskému a pokorně prosí, aby tuto obět milostivě přijmouti ráčil. Modlí se: „V duchu poníženosti a v mysli zkroušené buďmež přijati od Tebe, Pane: a obět naše tak buď před obličejem Tvým, aby se líbila tobě, Pane Bože.“

Obět jest připravena, avšak aby chléb a víno proměněny byly v tělo a krev Ježíše Krista, třeba jest všemohoucnosti Ducha svatého. Jako působením Ducha svatého vtělil se Syn Boží v lůno Panny Marie — a ona počala z Ducha svatého, tak tentýž Duch svatý mocí svou působí, že při mši svaté znova vtěluje se Syn Boží, když přítomen jest pod způsobami chleba a vína. Aby tedy Duch svatý dary obětní požehnal a proměnil v tělo a krev Páně, proto kněz pozdvihuje ruce k nebesům na znamení prosby, obrátí oči k nebi a vzývá Ducha svatého a žehnaje kalich dí: „Přijď Posvětiteli, všemohoucí věčný Bože, a požehnej tuto obět tvému svatému jménu připravenou.“

Při slavné mši svaté okuřují se kadidlem obětní dary a oltář. Kadidla užívalo se již v starém zákoně, neboť na oltáři se zapalovalo a Bohu obětovalo. Kadidlo překrásně naznačuje obět a modlitbu. Jako vonný dým kadidla rozšiřuje se a vstupuje k nebesům, tak obět mše svaté po celém světě se koná a přináší se Bohu Otci, jenž na nebesích sídlí. Dříve než kněz okuřuje obětní dary, požehná kadidlo. Jáhen podává loďku s kadidlem knězi, jenž poznamenav kadidlo křížem modlí se: „Na přímluvu svatého Michala archanděla, stojícího na pravici oltáře zápalného a všech vyvolených svých račiž, Pane, tento zápal požehnati (dělá kříž) a v líbeznou vůni přijati. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

Sv. Jan ve svém „Zjevení“ vypravuje o andělu, jímž jest archanděl Michael, kterýž postavil se před oltářem, maje kadidelnici

zlatou a jemuž dáni jsou mnozí zápalové, aby je dal od modliteb všech svatých na oltář zlatý, kterýž jest před trůnem Božím. (Zjev. 8, 3.) Církev sv. majíc na mysli tohoto anděla s kadidelnicí, proto prosí sv. Michala, aby přimlouval se u Boha se všemi svatými, by tato oběť kadidla a oběť Beránka Božího Bohu příjemnými byly, jako milým a příjemným jest dým kadidlový.

Kněz béře kadidelnici a okuřuje kalich a hostii v podobě kříže třikráte a pak obtáčí obětní dary dvakráte od pravé ruky k levé a po třetí od levé k pravé. Při tom modlí se: „Zápal tento od tebe požehnaný nechať vstoupí k tobě, Pane, a nechať sestoupí na nás milosrdenství tvé.“

Kněz kadidelnicí okuřuje obětní dary třikráte v podobě sv. kříže na znamení, že mše svatá jest touže obětí jako na kříži.

Okuřování kalicha a hostie v kruhu má tento význam. První kruh značí starý zákon, druhý nový zákon a třetí kruh značí život věčný, kdež poznáme dokonale tajemství víry, jež nám Písmo sv. zjevuje. Okouřiv obětní dary okuřuje potom sv. kříž uprostřed oltáře, cherubíny a sochy po stranách svatostánku stojící anebo sv. ostatky a celý oltář nahoře i vpředu, při čemž modlí se:

„Vznášej se, Pane, modlitba má, jako zápal (kadidlo) před obličejem tvým; pozdvižení rukou mých budiž obětí večerní. Polož, Pane, stráž ústům svým a dvéře vůkol rtům mým, aby se nenachylovalo srdce mé ke slovům nepravosti, k vymlouvání skutků hříšných.“ (Žalm. 140, 2, 3.)

Modlitba tato vzata jest ze žalmu Davidova, jenž ve vyhnanství svém pro nenávist Saulovu nemohl súčastniti se zápalné oběti a proto těmito slovy prosil Boha, aby upřímnou modlitbu jeho přijal místo zápalné oběti. Aby pak jeho modlitba Bohu se líbila, prosí Boha, aby od něho odvrátil všeliká pokušení a chránil úst i srdce jeho před hříšnými slovy a žádostmi. Proto dí: „Polož, Pane, stráž ústům mým a dvéře vůkol rtům mým, aby se nenachylovalo srdce mé ku slovům nepravosti.“

Když kněz tuto modlitbu Davidovu se modlí, prosí s Davidem Boha, by ústa jeho i všeho lidu chránil od hříšných slov a skutků, a aby milostí svou působil, by modlitba jejich jako ten kadidlový dým k nebi se vznášela a jemu příjemnou byla.

Když kněz okouřil celý oltář, na epištolní straně odevzdá kadidelnici jáhnovi, kterýž ukloniv se třikráte okouří kněze. Pocta tato děje se mu jakožto služebníku Krista Pána a vlastně náleží samému Kristu Pánu. Při tomto okuřování modlí se kněz: „Zapáliž v nás Pán oheň lásky své a plamen věčného milování. Amen.“

c) Po obětování. Lavabo. Po vzývání Ducha svatého při tiché mši svaté a po okouření při slavné mši svaté umývá si kněz na epištolní straně prsty a šátkem osušuje. Při umývání rukou modlí se: „Umyji mezi nevinnými ruce své: a obstoupím oltář tvůj, Hospodine. Abych slyšel hlas chvály: a vypravoval všechny divné skutky tvé. Hospodine, miluji okrasu domu tvého: a místo přebývání slávy tvé. Nezahlazuj s bezbožnými, Bože duše mé: a s muži krve života mého. V jejichžto rukou nepravosti jsou: pravice jejich naplněna jest dary. Já pak v nevinnosti své kráčel jsem: vysvoboď mne a smiluj se nade mnou. Noha má stála na cestě spravedlnosti: ve shromážděních dobrořečiti budu tobě. Hospodine. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému . . .“ (Žalm 24, 6, 12.) Žalm tento pochází od krále Davida, jenž na útěku svém před Absolonem modlil se k Bohu za vítězství nad buřiči. Vyslyšení prosby své pevně doufá, neboť není si vědom nespravedlnosti; proto dí: „Umyji mezi nevinnými ruce své.“

Proč si kněz po obětování umývá ruce?

Umývání rukou bylo jižv Starém zákonu obyčejem. Umýval si lidé ruce před jídlem a tak épřed obětováním; proto v síni domu a chrámu byly nádoby s vodou. Umývání vodou znamenalo vždy vnitřní čistotu srdce Z té příčiny také umývá si kněz po obětování ruce; neboť srdce jeho má čisté býti od všelikého hříchu při konání nejdražší oběti.

Umývání rukou také nám připomíná první doby křesťanské, kdy věřící obětovali dary své, kteréž do rukou přijímal a po skončení obětovaní ruky si umýval.

Z epištolní strany vrací se kněz doprostřed oltáře a hluboko skloněn modlí se k nejsvětější Trojici Boží, aby tuto oběť, kterou konáme na památku utrpení Páně, milostivě přijala a pak vzývá Pannu Marii a svaté, aby se za nás v nebi přimlouvali. Modlí se:

„Přijmi, svatá Trojice, tuto oběť, kterou tobě přinášíme na památku umučení, zmrtvých vstání a nanebevstoupení Ježíše Krista, Pána našeho a ke cti blahoslavené Marie vždy Panny, blahoslaveného Jana Křtitele a svatých apoštolů Petra i Pavla, i těchto (jichž ostatky jsou na oltáři) i všech svatých: aby jim sloužila ke cti, nám pak ku spasení: a aby oni za nás přimlouvati se ráčili na nebi, kterýchžto památku konáme na zemi. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen.“

Z modlitby této poznáváme, že mše sv. neobětuje se svatým, jak nám jinověrci předhazují, nýbrž totiko samému Bohu. Proto dí sv. Alfons: „Touto modlitbou kněz obětuje Bohu Ježíše Krista jako obět již jednou smrtí přinesenou. Kacíři nás pomlouvají, že prý přináším Bohu dvě různé oběti, obět kříže a obět svátosti oltářní; není to pravda, není tu dvé obětí, neboť oběť mešní je památka na obět na kříži a je podstatně i skutečně s ní totožná, protože i při mši svaté i na kříži týž Kristus je i obětí i obětníkem.“

Aby Bůh obět milostivě přijmouti ráčil, jest také třeba společné modlitby; proto když kněz poprosil nejsvětější Trojici, Pannu Marii a svaté za pomoc, vyzývá přítomné křesťany, aby nyní s ním vroucně se modlili, neboť okamžik pravé oběti se blíží. Políbiv oltář obrací se kněz k lidu a s rozpjatýma rukama dí: „Orate fratres... Modlete se bratří, aby má i vaše obět příjemnou se stala u Boha Otce všemohoucího.“

Křesťané nazývali se vždy bratřími a sestrami, neboť věděli, že všickni jsme dítkami Otce nebeského, jenž nás stvořil a na křtu svatém za syny Boží přijal. Nazýváme se bratřími také proto, že církev svatá jest společnou naší matkou a my jejími dítkami a tudíž vespolek bratřími. Na přátelské vyzvání knězovo, aby se s ním přítomní modlili, modlí se lid k Bohu ústy služebníka: „Přijmiž Hospodine obět z rukou tvých ke cti a chvále jména svého, jakož i k užitku našemu a celé své církve svaté.“ Kněz odpoví: „Amen“, kéž učiní Bůh dle přání vašeho.

612. *Co máme činiti při obětování?*

Při obětování máme svůj úmysl s úmyslem kněze spojiti a Bohu se obětovati.

K obětování dává se obyčejně zvonkem znamení, aby i ti věděli, že nastává přinášení oběti, kteří na oltář nevidí.

Při obětování hostie a kalicha máme rozjímati o neskonalé lásce Spasitele našeho a o jeho pokoře. Ježíš Kristus takovou lásku k nám ukázal, že netoliko pro nás stal se člověkem a s nebe na zemí sestoupil, nýbrž že i při mši svaté ustavičně znova se vtěluje a za nás obětuje. Jaká to pokora! Kristus Pán božskou velebnost a slávu nebeskou zakrývá pod prostými způsobami chleba a vína! Uvažujme, kdo my jsme, za které Pán Ježíš znova se obětuje a ponižuje? My jsme hříšnými a nehodnými jeho tvory, kteří jej tak často a těžce urážíme. Vzpomínejme proto při obětování na hříchy své, srdečně jich želme a obětujme Bohu s pokorou a zkroušeností

srdce své, neboť pokorné srdce Bohu se nejvíce líbí, jakž vyznává žalmista Páně: „Srdcem zkroušeným a pokorným, Bože, nezhrziž! (Žalm. 50.) Zvláště při lavabo, když kněz umývá si ruce, vzpomeňme, že i my máme býti čistými, že i my máme hříchů svých zkroušeně litovati, chceme-li dosáhnouti užitků a ovoce obětí mše svaté. Konečně obětujme Bohu všechny prosby a žádosti srdce svého a slibme mu, že z lásky k němu všechna utrpení a bídy trpělivě chceme snášeti a tak celý život svůj Bohu obětovati.

Sekrety. Po dokonaném obětování chleba a vína a po skončení modliteb k obětování, připojují se k obětování tiché modlitby, kteréž proto nazývají se „sekrety". V prvotních dobách modlil se kněz tyto modlitby mezi obětováním darů obětních. Poněvadž však později zpěváci při obětování zpívali, proto přeložily se tiché tyto modlitby až po ukončení obětování.

Modlitby tyto nazývají se „sekrety", poněvadž se je kněz modlí tichým hlasem sám pro sebe. Sekrety podobají se kollektám a bývá jich tolik, kolik je kollekt. Sekrety jsou modlitbami prosebnými. Prosímeť jimi, aby Bůh obětní dary milostivě přijmouti ráčil a chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista proměniti ráčil. Sv. Alfons o sekretách praví: „Sekreta je modlitba nad chlebem a vínem, jež mají býti změněny v tělo a krev Ježíše Krista; proto volá církev k Hospodinu, aby je požehnal a je prospěšnými učinil nejen pro ty, kdo je obětují, ale pro všecky věřící." Proto modlithou touto nejen prosíme, aby Bůh všemohoucností svou proměnil chléb a víno v tělo a krev svou, nýbrž prosíme také za různé milosti a dobrodiní pro sebe. Podle toho sekrety jsou při každé mši svaté jiné jako kollekty a uspořádány jsou dle církevního roku. Tak o slavnosti nejsvětější Trojice Boží modlí se kněz následující sekretu: „Posvěť, prosíme, Pane Bože náš, pro vyznání svatého jména tvého tuto obět darů našich a skrze ni nás samy učiň sobě darem věčným. Skrze Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého, jenž s tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého, Bůh."

Tyto tiché modlitby po obětování připomínají nám soukromou a tichou modlitbu Ježíše Krista, kterou před svým utrpením konal v zahradě Getsemanské na hoře Olivetské, jakž praví sv. Bonaventura: „Sekreta připomíná modlitbu, kterou Spasitel náš konal v tichu zahrady Getsemanské a při níž tělo jeho polilo se krvavým potem."

Preface-Sanktus. Ukončiv kněz modlitby po obětování připravuje sebe i věřící k nejdůležitější části mše svaté, totiž ku proměňování, jež jest středem oběti. A aby věřící spojili modlitby své s jeho modlitbami, proto povýšeným hlasem nebo zpěvem ukončuje poslední sekretu slovy: „Per omnia saecula saeculorum

— Po všecky věky věkův.“ Lid odpovídá: „Amen“. Kněz zpívá: „Pán s vámi“, lid: „I s duchem tvým“. Kněz zvédaje ruce, jakoby ukázati chtěl, kam se mají nésti myšlenky a žádosti naše, volá: „Vzhůru srdce!“ a lid pokorně odpovídá: „Máme (je pozdvižena) ku Pánu.“ Když tomu tak jest, tedy dí kněz: „Díky vzdávejme Pánu Bohu našemu“, a lid přisvědčuje mu, řka: „Hodno a spravedlivo jest.“

Kněz opakuje odpověď věřících a zpívá překrásný chvalozpěv, kterýž jmenujeme prefací, to jest, předmluvou, poněvadž předchází před proměňováním. Zpívá: „V pravdě hodno a spravedlivo jest. slušno a spasitelno, abychom Tobě vždy a všude díky vzdávali. Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, skrze Krista Pána našeho. Skrze něhož velebnost Tvou chválí andělé, klanějí se Panstva, s třesením koří se Mocnosti; nebesa a nebeské síly i blažení Serafové společným plesáním Tě velebí. S nimiž abys i našim hlasům přístupu dopřál, prosíme s pokornou úctou volajíce: (následující modlí se kněz skloněn před oltářem soukromě.) „Svatý, Svatý, Svatý, Pán Bůh zástupů. Plna jsou nebesa i země slávy Tvé. Hosanna na výsostech. Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně: Hosanna na výsostech.“

Chvalozpěv, preface, kterýž kněz při zpívané mši svaté zpívá, jest nejvznešenějším a nejvelebnějším zpěvem při obřadu mše svaté. Každý z vás jistě bývá pohnut a nadšen tímto velebným zpěvem, jemuž není rovného. Chvalozpěvem tímto vzdává církev svatá pokorné díky Bohu Otci, Bohu Synu a Bohu Duchu svatému, a poněvadž my lidé nemůžeme dosti osloviti Boha a jemu díky činiti, proto vzýváme sbory andělské, aby s námi Boha oslavovali a díky mu vzdávali.

Církev sv. již v době apoštolské po obětování chvalozpěv tento zpívala. A učinila tak proto, poněvadž Písmo svaté nám vypravuje, že i Pán Ježíš s učedníky svými při poslední večeři před proměňováním chleba a vína chvalozpěv říkal. S počátku byla toliko jedna formule prefací, později pak když církevní rok byl upraven, povstaly různé preface, kteréž obsahem svým vyjádřují tajemství jednotlivých slavností církevního roku. Jsou pak zvláštní preface následující:

1 Preface vánoční, ve kteréž činíme díky Bohu za vtělení Syna Božího a oslavujeme Boha Otce a Ježíše Krista. Preface vánoční zpívá se o Božím Hodu vánočním a v oktávu, na slavnost Očišťování Panny Marie, na Boží Tělo, na slavnost Proměnění Páně,

nejsvětějšího Jména Ježíš a při mši svaté o nejsvětější svátosti oltářní.

2. Preface o slavnosti Zjevení Páně, ve kteréž oslavujeme Krista jako Světlo pravé, jež osvěcuje nás svou milostí a chystá nám věčný život.

3. Preface postní, kteráž zpívá neb říká se od středy popeleční až do neděle smrtelné, nepřipadá-li v té době svátek, jenž předpisuje jinou prefaci. V téte prefaci opěvují se blahodárné účinky postu.

4. Preface o sv. kříži, ve které oslavuje se smrt Ježíše Krista na kříži, kterouž moc ducha zlého byla potlačena. Preface tato modlí se od smrtelné neděle až do Zeleného čtvrtka, ve mši sv. o slavnosti Povýšení sv. kříže, o utrpení Páně a na svátek nejsv. Srdce Pána Ježíše.

5. Preface velkonoční, ve které oslavuje se Kristovo vítězství nad smrtí; zpívá se na Bílou sobotu a o Božím Hodu velkonočním až do Nanebevstoupení Páně.

6. Preface o Nanebevstoupení Páně, jíž díky vzdáváme Bohu za oslavení Syna Božího; zpívá se o slavnosti nanebevstoupení Páně až do vigilie letnic.

7. Preface na Boží Hod svatodušní, jíž si připomínáme ovoce seslání Ducha svatého.

8. Preface o nejsvětější Trojici, kterouž vyznáváme víru v trojjedinného Boha a nejsv. Trojici oslavujeme. Proto nařízeno jest prefaci tuto zpívati ve všecky neděle obyčejné.

9. Preface o slavnostech Panny Marie, ve které velebíme Pannu Marii, její mateřskou důstojnost i její ctnosti a milosti, jimiž ozdobena jest.

10. Preface o svátcích sv. apoštolů, ve které prosíme Boha, aby skrze apoštoly církev svou říditi a zachovati ráčil.

Při requiem zpívá se praeface všeobecná.

Když kněz dozpívá prefaci, po slovech, jimiž vybízí věřící, aby s anděly Boha chválili, praví: „Sanctus, sanctus, sanctus, — Svatý, svatý, svatý, Pán Bůh zástupů. Plna jsou nebesa i země slávy Tvé Hosanna na výsostech. Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně; Hosanna na výsostech.“

Při slovech těchto ministrant dá znamení zvonkem, aby věřící byli upozorněni, že nastává třetí část mše svaté — proměňování. Kněz říkaje hymnus: „Svatý, svatý, svatý“, skloní se

nad oltářem, neboť nejsvětějšímu Bohu náleží pocta nejvyšší — klanění. Při slovech pak: „Požehnaný, jenž se béře“, opět se vzpřímí a znamená se svatým křížem.

Chvalozpěv tento nazývá se „andělským hymnem“, poněvadž dle zjevení Božího cherubové a serafové Boha tímto zpěvem ustavičně oslavují. Již prorok Isaiáš popisuje v knize své vidění andělů, kteří Boha v nebi oslavují zpěvem: „Svatý, svatý, svatý Hospodin Bůh zástupů, plna jest všecka země slávy jeho. A pohnuly se podvoje veřejí od hlasu volajícího a dům naplněn jest dýmem.“ (Is. 6, 3.) Podobně sv. Jan, miláček Páně, ve svém zjevení viděl anděly před trůnem Božím stojící a slyšel je dnem i nocí zpívati: „Svatý, svatý, svatý Pánbůh všemohoucí, kterýž byl, kterýž jest a kterýž přijíti má.“ (Zj 4, 8.)

Zpěvem tímto, „svatý, svatý, svatý“, vzdáváme úctu a slávu nejsvětější Trojici Boží a vyznáváme, že jest jeden Bůh ve třech osobách. Boha nazýváme Bohem zástupů, připomínajíce si slávu Boží v nebi, kdež nesčíslní zástupové duchů andělských a svatých Bohu se koří a jej oslavují. A přesvědčeni jsouce o slávě Boží na nebi i na zemi, voláme: „Plná jsou nebesa i země slávy tvé.“ V nebi oslavují Boha andělé a svatí, na zemi pak všickni jeho věrní a proto právem nebesa i země plna jsou slávy Boží.

Nadšeni a rozradostněni jsouce slávou Boží, připojujeme ku zpěvu andělskému jásavé výkřiky: „Hosanna na výsostech. Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně. Hosanna na výsostech.“ Jásavým tímto zpěvem vítali zástupové Pána Ježíše, když před svým utrpením do Jerusaléma se ubíral. Lámali se stromů ratolesti, radostí jimi mávali, na cestu prostírali roucha a pozdravovali Krista Pána, Messiáše svého, slovy: „Hosanna!“ (spasena učiň, zachovejž.) A týž Spasitel náš za okamžik sestoupí na oltář a přítomen bude mezi námi pod způsobami chleba a vína a proto právem i my vítáme ho: „Hosanna na výsostech. Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.“

Velebný tento okamžik hudební skladatelé snaží se znázorniti uměleckým zpěvem, který při sanktus na kůře se pěje. Celý chrám takřka chvěje se radostí a nadšením, když kněz prefaci dozpívá a ministranti zvonkem oznamují andělský hymnus: sanctus, sanctus, sanctus! Na kůře velebnými zvuky varhan a zpěváků nápodobuje se líbezný zpěv andělů. Dozněl andělský zpěv: sanctus. A tu jako ozvěna nebeského zpěvu rozléhá se mocný zpěv pozemčanů chválících Krista Pána: Hosanna. kteréž střídavě a stupňovitě sbor přednáší, aby naznačil naši radost nad příchodem Ježíše Krista.

Hosanna doznělo, varhany tišeji a tišeji hrají a vše v chrámu Páně koří se v největší pobožnosti a sebranosti srdce, neboť blízko jest Pán.

III. část mše svaté: Proměňování či tichá mše.

Po prefaci modlí se kněz tiše až po Pater noster. Modlitby tyto jsou při každé mši svaté stejné, nikdy se nemění, a proto nazývá se tato část mše svaté „kánon či pravidlo“. O modlitbách těchto praví sněm Tridentský: „Všechny modlitby tyto skládají se ze slov Ježíše Krista, z tradic apoštolských a z ustanovení papežských! Ze slov církevního sněmu poznáváme, že modlitby kánonu pocházejí z dob apoštolských, to jest, podstatné obřady a modlitby před, při a po proměňování pocházejí od sv. apoštolů, kteří je přijali od Krista Pána, ostatní pak modlitby byly připojeny od nástupců sv. apoštolů, až nynější kánon se ustálil a po celé církvi zavedl. Jisto však jest, že všechny tyto modlitby, jak jsou dnes v misalu obsaženy; modlí se církev při mši svaté od dávných dob, asi ze čtvrtého století. Všechny pak modlitby připomínají nám utrpení a smrt Páně, neboť právě proměňování zpřítomňuje a představuje nám oběť Ježíše Krista na kříži.

Obřady a modlitby této části mše svaté můžeme rozděliti na tři díly: a) před proměňováním, b) mezi proměňováním, c) po proměňování.

a) Před proměňováním. V této části modlí se kněz pět modliteb.

Kněz pomodliv se „sanctus“ obrácen k oltáři a stoje uprostřed něho pozdvihuje očí i rukou k nebi na znamení, že Boha vzývá. Sklání se potom hluboko a klade spjaté ruce na oltář a modlí se první modlitbu, kteráž zní takto:

„Tebe tedy, nejdobrotivější Otče, skrze Ježíše Krista, Syna tvého, Pána našeho, zkroušeně prosíme a žádáme, abys milostivě přijal a požehnal tyto dary (políbí oltář a žehná trojím křížem kalich a hostii, říkaje), tyto pocty, tyto svaté oběti neposkvrněné; (dále pak s rozpjatýma rukama modlí se kněz) zvláště, které tobě obětujeme za církev svou svatou katolickou: kterouž upokojiti, hájiti, sjednotiti a říditi račiž po celém oboru zemském: spolu se služebníkem tvým, papežem naším N. a biskupem naším N. a císařem a králem naším N., i se všemi pravověrnými vyznavači víry katolické a apoštolské.“

V modlitbě této nejprve prosí kněz Boha Otce, aby tuto oběť požehnal a aby i nám požehnání přinesla. Potom modlí se za církev a prosí Boha, aby jí udělil: pokoje na světě, ochrany proti ne-

přátelům, jednoty ve víře a lásce, a konečně aby ji sám Duch svatý řídil. Na to vzpomíná na papeže a biskupa. Kristus Pán církev svou odevzdal apoštolům, hlavně sv. Petru a jeho nástupcům, a proto kněz v této modlitbě přednáší Bohu prosby za papeže a biskupa diecesanního a za všechny kněze, pak za císaře a krále a pravověřící křesťany, aby všickni věrně církvi sloužili a k rozšíření jejímu horlivě pracovali.

Memento – vzpomínka živých.

Kněz pozdvihuje ruce k nebi a pomalu je zase spíná modle se: „Rozpomeň se, Pane, na služebníky a služebnice své N. N.“ Skloní hlavu a vzpomíná na živé věřící, na jejichž úmysl mši svatou slouží a jimž zvláštní užitky mše svaté přivlastniti žádá. Na to opět rozpíná rukou a modlí se: „a na všechny přítomné, jejichž víra i pobožnost Tobě známa jest, za které Tobě přinášíme, aneb kteří Tobě přinášejí tuto oběť chvály za sebe i za všecky svoje: za vykoupení duší svých, za naději spasení a zachování svého a předkládají žádosti své Tobě, Bohu věčnému, živému a pravému.“

Modlitba tato jmenuje se „memento — vzpomínka na živé“, poněvadž kněz vzpomíná: a) na živé křesťany neb jednotlivce, na jehož úmysl mši svatou slouží. Při této vzpomínce buď kněz jméno jeho vysloví potichu anebo alespoň myslí na něho a v mysli své Bohu přednáší prosbu jeho. b) Potom vzpomíná na všechny křesťany, kteří jsou mši svaté přítomni, aby i jim ovoce mše svaté přivlastněno bylo. Z toho poznáváme, jak mnoho spasitelného získávají křesťané, jestliže jsou mši svaté nábožně přítomni c) Konečně kněz vzpomíná na všecky věřící i nepřítomné a prosí Boha, aby tato oběť chvály, kterou přinášíme za sebe i za všecky svoje, t. j. pravověřící křesťany, všem byla ku spasení a vykoupení.

K této modlitbě za živé věřící připojena jest další modlitba, v pořadí třetí, kterou prosí kněz Pannu Marii a svaté za přímluvu. Tím naznačuje se naše úzké spojení se svatými v nebi, obcování věřících na zemi se svatými v nebi. Modlí se kněz následovně: „Obcování majíce (se svatými) a v uctivosti chovajíce památku především slavné vždy Panny Marie, Rodičky Boha a Pána našeho Ježíše Krista, ale též blahoslavených apoštolů a mučedníků Tvých, Petra a Pavla, Ondřeje, Jakuba, Filipa, Bartoloměje, Matouše, Šimona a Tadeáše: Lína, Kleta, Klementa, Xysta, Kornelia, Cypriána, Vavřince, Chrysogona, Jana a Pavla, Kosmy a Damiana: i všech svatých Tvých, pro jejichž zásluhy a prosby uděliž, abychom ve všem pomocí ochrany Tvé opatřováni byli. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen.“

Na prvém místě vzýváme Pannu Marii za přímluvu, neboť Panna Maria má největší zásluhy o naše spasení, poněvadž jest matkou našeho Vykupitele; dále proto že Maria Panna jest královnou mučedníků a svatých a konečně, že přímluva její u Syna Božího jest nejmocnější.

Potom prosí kněz za přímluvu svaté apoštoly, neboť tito byli svědky vykupitelského díla Ježíše Krista a jim Pán Ježíš odevzdal dokonání díla svého vykupitelského. Svatí apoštolové milovali Pána Ježíše nade všecko, pro církev jeho obětovali život a proto Bůh je odměnil slávou nebeskou, kdež jejich přímluva za nás jest po přímluvě Matky Boží nejúčinnější.

Konečně kněz prosí za přímluvu první nástupce svatého Petra, první papeže; Lina, Kleta, Klementa, Xysta a Kornelia, kteří všichni v době pronásledování církve pro víru Kristovu podstoupili mučednickou smrt. Konečně vzývá znamenité mučedníky z prvních dob křesťanských: sv. Cypriána, jenž byl znamenitým spisovatelem a obhájcem církve sv. a r. 258 podstoupil smrt mučednickou. Sv. Vavřince, jenž byl jáhnem sv. Xysta; vynikal výmluvností a péčí o chudé křesťany. Umučen byl za císaře Valeriana byv na rožni upečen. Dále vzpomíná sv. Chrysogona, občana římského, jenž za císaře Diokleciana byl umučen; sv. Jana a Pavla, rodné bratry, které císař Julian odpadlík dal umučiti: Kosma a Damiana, rodné bratry a lékaře. Za císaře Diokleciana byli umučeni pro víru Kristovu, kterou velmi úspěšně mezi pohany rozšiřovali.

Svatý okamžik proměňování se blíží, již již má se za nás Beránek náš obětovati a prosby naše Otci svému přednášeti. Na znamení toho klade kněz obě ruce nad kalich a hostii a modlí se modlitbu, kteráž druží se k první modlitbě „Tebe tedy, nejdobrotivější Otče... prosíme“ a jest tudíž pokračováním prosby, aby Bůh oběť tuto přijal a dary obětní proměnil v tělo a krev svou: Modlí se kněz: „Tuto tedy oběť služebnosti naší i veškeré čeledi své, prosíme, Pane, abys milostivě přijal dny naše v pokoji svém pořádal a od věčného zatracení nás vysvoboditi a k zástupu svých vyvolených nás připojiti ráčil. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

Kněz vzkládá ruce nad kalichem a hostií na znamení, aby Kristus Pán naše hříchy na sebe vzal a za nás se obětoval jako na kříži. Vzkládání rukou na oběti již v Starém zákoně naznačovalo přenášení viny obětníka na oběť. A Kristus na kříži vzal na sebe všecky hříchy lidstva a za ně krev svou prolil. Poněvadž oběť mše

svaté jest touže obětí jako na kříži, proto vzkládání rukou na dary obětní znamená, že Ježíš Kristus naše hříchy na sebe béře a s Otcem nebeským nás smiřuje. Konečně kněz prosí Boha žehnaje obětní dary, aby tuto oběť požehnal a proměnil ji v nejsvětější tělo a krev svou. Modlí se kněz tiše řka: „Kteroužto oběť rač ty, Bože, prosíme, ve všem požehnanou, přijatou, platnou, rozumnou a příjemnou učiniti, aby se nám stala tělem a krví nejmilejšího Syna Tvého, Pána našeho Ježíše Krista.“

Když se kněz tuto modlitbu modlí, dělá nad obětními dary 5 křížů a sice 3 kříže nad kalichem i hostií v rovné čáře říkaje: „Kteroužto oběť rač ty, Bože, prosíme, ve všem požehnanou †, přijatou †, platnou †, rozumnou a příjemnou učiniti.“ Tyto tři kříže znamenají nejsvětější Trojici, jejíž všemohoucností obětní dary proměňují se v tělo a krev Páně a že mše svatá jest touž obětí jako oběť na kříži.

Čtvrtý kříž dělá kněz nad hostií, při čemž dí: „aby se nám stala tělem“, t. j. aby chléb proměněn byl v nejsv. tělo Páně; pátý kříž činí kněz nad kalichem řka: „a krví nejmilejšího Syna Tvého, Pána našeho Ježíše Krista.“

b) Mezi proměňováním, proměňování samo neb pozdvihování.

Když kněz obětní dary žehná znamením sv. kříže, ministrant zazvoní, aby věřící věděli, že nastává nejsvětější okamžik, proměňování chleba a vína v tělo a krev Páně, že sestupuje s nebe na oltář Ježíš Kristus, aby mezi námi dlel. Varhany a zpěv umlkají a v chrámu Páně panuje hrobové ticho. Věřící pokorně klečí a upírají se svatou bázní očí na oltář vroucně se modlíce.

Kněz nyní činí totéž, co činil Pán Ježíš při poslední večeři. Napřed vypravuje, kterak Pán Ježíš ustanovil nejsv. oběť Nového zákona, modlíť se: „Kterýž den před tím, než trpěl, vzal chléb do svatých a velebných rukou svých a pozdvihnuv oči k nebesům k Tobě, Bohu Otci svému všemohoucímu, Tobě díky čině, žehnal, lámal a dával učedníkům svým řka: Vezměte a jezte z toho všickni. Neboť toto jest tělo mé.“

Při této modlitbě nápodobí také kněz Krista Pána, neboť když vypravuje o Pánu Ježíši: „vzal chléb do svatých a velebných rukou svých“, béře do svých rukou hostii, když praví o Pánu Ježíši: „pozdvihnuv oči k nebesům“, také oči své pozdvihuje ku kříži na oltáři; když vypravuje o Pánu Ježíši:

„díky čině“ skloní hlavu svou a při slově: „žehnal chléb“, také hostii žehná svatým křížem. Na to již nevypravuje sám nýbrž mluví jako zástupce samého Krista Pána, „Vezměte a jezte z toho všickni“ tu mluví sám Kristus Pán skrze ústa knězova. Kněz hluboko skloněn nad oltářem, pronáší nad chlebem slova Kristova s největší pozorností, uctivostí a nábožností: „Neboť toto jest tělo mé“. V tom okamžiku všemohoucností božskou proměňuje se chléb v nejsv. tělo Páně; kněz drží v rukou toliko způsobu chleba, pod níž však přítomen jest zázračným způsobem sám Ježíš Kristus, Král nebes i země Tvůrce a Pán náš a budoucí náš Soudce. Z úcty a víry v přítomnost Krista Pána kleká kněz hluboko a vstav pozdvihuje tělo Páně, aby věřící je viděli a jemu se kořili. Při pozdvihování nejsv. hostie ministrant zvoní a na věži také dává se zvonem znamení, aby věřící i při svých pracích věděli, že právě nastal nejsvětější okamžik při mši svaté a aby se proto Kristu Pánu klaněli. Přítomní věřící mši svaté při pozdvihování hluboko se klaní a bijí se třikráte v prsa.

Po pozdvihování položí kněz tělo Páně na korporal a oddělav z kalicha pallu otře si prsty nad kalichem a vezme kalich do rukou svých, kterýž poněkud nadzdvihne a opět postaví a při tom modlí se. Napřed vypravuje, co činil Pán Ježíš při poslední večeři, když vzal do svých svatých rukou kalich. Praví kněz: „Podobným způsobem, když povečeřeli, bera i tento přeslavný kalich do svatých a velebných rukou svých, opět Tobě díky čině žehnal a dal učedníkům svým řka: Vezměte a pijte z toho všickni: Neb tento jest kalich krve mé, nového a věčného zákona, tajemství víry, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.“

Při slovech: „díky čině“ kněz se ukloní; při slovech: „žehnal“ činí nad kalichem znamení sv. kříže. Na to nad kalichem hluboko skloněn, pronáší slova, jimiž Pán Ježíš proměnil víno v nejsv. krev svou. Opět nemluví tu kněz sám, nýbrž Kristus Pán mluví skrze ústa služebníka svého.

Po proměnění kalicha opět kněz poklekne a při tom dí: „Kolikráte to činiti budete, čiňte to na mou památku,“ a pozdvihuje kalich. Opět dává se zvoncem znamení a věřící se koří Kristu Pánu přítomnému.

Při slavné mši svaté okuřuje se kadidlem nejsvětější svátost oltářní.

Část tato mše svaté jmenuje se pozdvihování, poněvadž kněz nejsv. hostii a kalich s nejsv. krví Páně pozdvihuje. Pozdvi-

hování toto připomíná nám, kterak Pán Ježíš s křížem byl pozdvižen na hoře Kalvarii. Pozdvihujeme tělo Páně, abychom Kristu Pánu projevili svou vděčnost, úctu a pokoru a tím nahradili bezbožné jednání židů, kteří Kristu Pánu na kříži vyzdviženému se posmívali a jemu se rouhali. Při pozdvihování vzpomínáme si na zaslíbení Páně: „A já když povýšen budu od země, všechno potáhnu k sobě“, a proto prosíme Krista Pána, aby prosby naše vyslyšeti ráčil.

613. „*Co máme činiti při pozdvihování?*“

Při pozdvihování máme Ježíši Kristu pod způsobami chleba a vína se klaněti, víru, naději a lásku vzbuzovati a hříchů svých litovati.“

Beránek Boží spočívá na oltáři, a s jakou uctivostí a pokorou máme se mu klaněti! Vzpomeňme si v tom okamžiku na sv. tři krále, kteří přišedše z dalekých krajin do Betlema a nalezše božské děťátko padli na kolena a klaněli se mu. I my klaňme se Kristu Pánu, jenž na oltáři znova se vtěluje a za nás obětuje, a nesme mu také své dary. Obětujme Kristu Pánu své srdce ozářené vírou, nadějí a láskou. Koříce se přítomnému Kristu Pánu vyznávejme víru: „O Ježíši Kriste, Spasiteli náš, pevně věříme a vyznáváme, že jsi pod způsobami chleba a vína přítomen.“ Vzbuzujme naději: „O Ježíši doufáme v Tebe, neboť Ty jsi nekonečně věrný, nejvýš dobrotivý a milosrdný.“ Projevme lásku k Pánu Ježíši: „O můj Ježíši, miluji Tebe nade všecko, poněvadž Ty jsi největší mé dobro.“ Při pozdvihování vzpomínejme také na své hříchy, které byly příčinou, že Pán Ježíš tak bolestnou smrtí za nás a za hříchy celého světa umřel. Litujme skroušeně hříchů svých a bijíce se v prsa svá slibme Bohu, že s milostí jeho všech těžkých hříchů chceme se chrániti.

Při pozdvihování sv. hostie hluboko se skloňme, poznamenejme se sv. křížem a bijíce se třikráte v prsa tiše říkejme: „Pozdraveno budiž, pravé tělo Ježíše Krista, které za mne na kříži obětováno bylo! V nejhlubší pokoře klaním se Tobě. Ježíši, Tobě jsem živ! Ježíši, Tobě umírám! Ježíši, Tvůj jsem živý i mrtvý! Amen.“

Při pozdvihování kalicha opět se třikráte bijeme v prsa a při tom modleme se: „Pozdravena budiž, předrahá krvi Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla! V nejhlubší pokoře klaním se Tobě. Ježíši, smiluj se nade mnou! Ježíši, slituj se nade mnou! Ježíši, odpusť mi hříchy mé! Amen.“

Při pozdvihování klečme na obou kolenou a nábožně rozjímejme o nejsvětějším tajemství tomto. Po pozdvihování modleme se buď z modlitebních knih modlitby mešní, nebo nábožně zpívejme anebo modleme se růženec a jiné pobožnosti. Snažme se, abychom po celou mši svatou uchránili se všeliké roztržitosti a nepozornosti.

c) Po proměňování.

Po proměňování modlí se kněz opět pět modliteb. V první modlitbě připomíná kněz utrpení Páně, jeho slavné vzkříšení a nanebevstoupení. Modlí se: „Pročež také, Hospodine, my služebníci Tvoji, tolikéž i lid Tvůj svatý, konajíce památku přesvatého umučení téhož Krista, Syna Tvého, Pána našeho, jskož i zmrtvýchvstání a slavného nanebevstoupení jeho: přinášíme přejasné velebnosti Tvé z darů Tvých a uštědření oběť čistou, oběť svatou, oběť neposkvrněnou, chléb svatý života věčného a kalich spásy ustavičné.“

V modlitbě této vzpomínáme na utrpení Páně, slavné jeho zmrtvých vstání a nanebevstoupení, abychom v srdci svém vzbuzovali tři božské ctnosti víru, naději a lásku. Neboť vzpomínka na umučení Páně budí v nás lásku k Pánu Ježíši, jenž tak nás miloval, že za nás život obětoval; vzpomínkou na jeho vzkříšení utvrzuje se naše víra v božství Páně a vzpomínkou na jeho nanebevstoupení posilněna bývá naše naděje, že Pán Ježíš do nebes odešel, aby nám tam místa uchystal.

Když kněz modlí se modlitbu: „Pročež také, Hospodine . . .“, činí pět křížů nad kalichem a sv. hostií a sice tři kříže při slovech: „oběť čistou, oběť svatou, oběť neposkvrněnou“, jeden kříž nad tělem Páně při slově: „Chléb svatý“, a konečně kříž nad kalichem při slovech: „Kalich spásy ustavičné.“ Tímto žehnáním neposvěcuje znova obětní dary, neboť již jsou posvěceny a proměněny. Sv. Tomáš Aqu. vysvětluje, proč kněz tyto kříže dělá, praví: „Kněz po pozdvihování dělá znamení kříže ne aby žehnal a světil, ale pouze aby připomněl moc kříže a způsob utrpení Ježíše Krista, jež se dokonalo na kříži.“

Kněz modlí se druhou modlitbu, kteráž zní: „Rač na ně (dary obětní) milostivou a jasnou tváří shlédnouti a je sobě oblíbiti, jakož jsi ráčil oblíbiti sobě dary sluhy svého Abela spravedlivého, a oběť arciotce našeho Abrahama, i tu, kterou Tobě podal nejvyšší kněz Melchisedech, žertvu svatou, neposkvrněnou oběť.“

Touto modlitbou prosí kněz jako zástupce církve a věřících, aby Bůh tuto oběť, kterou jemu přinášíme, tak milostivě přijal,

jako přijal oběť Abelovu, Abrahamovu a Melchisedechovu. Při mši svaté připomínají se oběti Abela, Abrahama a Melchisedecha proto, poněvadž byly předobrazem oběti mše svaté.

V třetí modlitbě prosí kněz Boha, aby poslal svého anděla, jenž by tuto oběť donesl na oltář v nebesích před trůn nejsvětějšího Boha a abychom pak požíváním těla a krve Páně naplněni byli požehnáním nebeským a milostí skrze zásluhy Ježíše Krista Poněvadž tato modlitba jest pokorná prosba za milosti a účinky sv. přijímání, proto modlí se kněz hluboko skloněn řka: „Pokorně prosíme Tebe, všemohoucí Bože, kaž tuto oběť donésti skrze ruce anděla svého na vznešený oltář svůj, před obličej božské velebnosti své, abychom kdežkoliv účastenství oltáře tohoto majíce, svatosvaté tělo † (dělá kněz kříž nad sv. hostií) a krev † (kříž opět nad kalichem) Syna Tvého přijímati budeme, všelikým požehnáním nebeským a milostí naplněni byli. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.“

Memento — vzpomínka na zemřelé.

Poněvadž duše v očistci jsou také údy církve, proto mše svatá obětuje se i za zemřelé a proto kněz může užitky neb ovoce mše svaté přivlastniti duším v očistci. Po pozdvihování ve čtvrté modlitbě vzpomíná tudíž kněz na zemřelé a modlí se:

„Rozpomeň se také, Pane, na služebníky a služebnice své N. N., kteří nás předešli se znamením víry a spí snem pokoje.“ — Když kněz slova tato se modlí, pozdvihuje rukou a opět je spíná, na to pak skloniv hlavu vzpomíná na zemřelé zvláště na toho nebo ony, za jejichž pokoj duše mši sv. obětuje. Jména zemřelých tiše jmenuje nebo jen myslí na ně. V této vzpomínce za mrtvé také modlí se kněz za své zemřelé rodiče, příbuzné, přátele a známé. Ovšem největší užitek mše svaté přivlastňuje zemřelému na prvním místě vzpomínanému a za něhož vlastně mši sv. obětuje

Vzpomněv na zemřelé opět rukou rozpíná a modlí se za všechny zemřelé a vyprošuje jim pokoje, občerstvení a světla, t. j. věčného života. Modlí se: „Jim, Pane, a všem v Kristu odpočívajícím, abys místa občerstvení, světla a pokoje popřáti ráčil, prosíme. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen.“

Kněz důvěřuje v milosrdenství a dobrotivost božskou touží s ostatními věřícími po věčné blaženosti, které duším v očistci vyprošuje, a proto připojuje modlitbu, kterou prosí Boha, aby i nad námi hříšníky se smiloval a jednou dopřál nám požívati radostí nebeských s dušemi z očistce vysvobozenými a se svatými apoštoly a svatými, jichž některé jmenuje. Modlíť se:

„Nám také hříšníkům (kněz u vědomí své hříšnosti bije se v prsa i s přisluhujícími), služebníkům Tvým, důvěřujícím ve množství slitování Tvých, račiž podíl nějaký a společenství dáti se svými apoštoly a mučedníky: s Janem, Štěpánem, Matějem, Barnabášem, Ignácem, Alexandrem, Marcelinem, Petrem, Felicitou, Perpetuou, Hátou, Lucií, Anežkou, Cecilií, Anastasií a se všemi svatými v jejichžto společnost nás připusť neposuzuje naše zásluhy, nýbrž milostivě uštědřuje odpuštění. Skrze Krista, Pána našeho."

Modlitbu tuto neukončuje kněz slovem Amen, poněvadž s ní souvisí následující modlitba, kterou ukončuje se kánon neb pravidlo. Kněz dělá tři kříže nad kalichem a tělem Páně a při tom praví: „Skrze něhož toto všecko, Pane, vždy dobré tvoříš, posvěcuješ †, oživuješ †, požehnáváš a nám uděluješ."

Kněz vzpomíná na všemohoucnost božskou, která všechno na nebi i na zemi stvořila a kteráž i chléb a víno, které jsme v této oběti Bohu přinášeli, proměnila v nejsv. tělo a krev Ježíše Krista. Děkuje Bohu za neskonalou jeho lásku, kterou všecky řídí a zachovává, a prosí, aby nejsvětější tělo a krev, jež přijímati budeme, přineslo nám požehnání a posvěcení.

Na to kněz odkrývá kalich, poklekne hluboko na jedno koleno, povstane a s největší uctivostí béře do pravé ruky nejsv. hostii a činí jí znamení sv. kříže třikráte nad kalichem a při tom dí: „Skrze něho †, a s ním †, a v něm †" a pak činí dva větší kříže tělem Páně nad korporalem před sebou a při tom dí: „jest Tobě, Bohu Otci † všemohoucímu, a jednotě Ducha † svatého" a pak drží nejsv. tělo Páně nad kalichem a oboje pozdvihne a při tom praví: „všechna čest a sláva". Kněz tímto vzdává nejsvětější Trojici náležitou úctu a čest a vyznává, že všechna naše modlitba dosahuje vyslyšení jedině skrze Krista Pána, proto kněz žehnaje sv. hostií praví: „skrze něho, s ním a v něm", to jest, skrze zásluhy Ježíše Krista.

Na znamení slávy, již Bohu vzdáváme, pozdvihuje kněz maličko kalich a sv. hostii. Jindy ukazovalo se tělo Páně věřícím a dávalo se zvonem znamení jako při pozdvihování.

Touto modlitbou ukončena jest třetí hlavní částka mše svaté a nastává čtvrtá část, kteráž sluje „přijímání". Tuto část můžeme opět rozděliti na tři díly a sice: a) modlitby před přijímáním; b) přijímání; c) po přijímání.

a) Modlitby nebo příprava před přijímáním. Oběť bývá dokonána ztrávením neb zničením obětních darů. I mše svatá dokonána bývá požíváním nejsv. těla a krve Páně, kteréž

jmenujeme svatým přijímáním. Ve sv. přijímání stáváme se spolustolujícími s Kristem Pánem a co nejužeji s ním se spojujeme. Ku sv. přijímání připravuje se kněz modlitbou a sice modlí se Pater noster, Otče náš. Pater noster jest ku sv. přijímání předmluvou jako k proměňování preface jest přípravou neb předmluvou.

Kněz dokončiv modlitbu kánonu zavírá ji slovy: „Po všecky věky věkův“, a lid odpoví: „Amen.“ Na to kněz buď hlasitě se modlí nebo zpívá: „Modleme se. Rozkazy spasitelnými napomenuti a božským vyučováním vedeni jsouce, osmělujeme se volati: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno Tvé. Přijď království Tvé. Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého.“

Otčenáš jest nejvznešenější a nejobsáhlejší prosbou, již nás modliti se naučil sám Pán Ježíš. Poněvadž v Otčenáši krátce obsaženo jest všechno, zač máme Boha prositi, proto křesťané od počátku církve Otčenáš modlili se zvláště při službách Božích před sv. přijímáním.

Než se kněz modlí Otčenáš, předesílá úvod, praví: „Rozkazy spasitelnými napomenuti a božským vyučováním vedeni jsouce, osmělujeme se volati: Otče náš . . .“ Slovy těmito připomínáme si povinnost, bez přestání se modliti a zároveň památný onen okamžik, kdy Pán Ježíš na prosbu sv. apoštolů naučil jich modliti se Otčenáš. Pater noster neb Otčenáš modlí se kněz s rozpjatýma rukama obrácen k velebné svátosti oltářní, aby tím vyzval věřící k horlivé modlitbě ku Kristu Pánu, jenž na oltáři jest přítomen a jenž jest původcem této modlitby.

Otčenáš ukončuje kněz slovem „Amen“, jež sám potichu pronáší, neboť kněz jest u oltáře naším prostředníkem u Boha. Odpověď „Amen“ vysvětluje pak další modlitba, kterou říká tiše. Kněz béře do pravé ruky patenu a opíraje ji o oltář modlí se: „Zbav nás prosíme, Pane, všeho zla minulého, přítomného a budoucího: a na přímluvu blahoslavené a předůstojné Rodičky Boží Marie Panny, blahoslavených apoštolů Tvých Petra a Pavla, též Ondřeje a všech svatých uděl milostivě pokoje za dnů našich: abychom pomocí milosrdenství Tvého jsouce podporováni, i hříchu byli vždy prosti i přede vším soužením bezpečni. Skrze téhož Pána našeho Ježíše Krista . . .“

Modlitbu tuto rozděliti můžeme na dvě části. V první části prosí kněz, aby nás Bůh uchránil všeho zla minulého, všech trestů,

jichž si zasluhujeme za hříchy minulé; zla přítomného duchovního i tělesného a zla budoucího, totiž od nových hříchů a trestů v pekle.

V druhé části prosí kněz za přímluvu Rodičku Boží, knížata apoštolská Petra a Pavla a též Ondřeje a všecky svaté. Konečně prosí Boha: „uděl nám milostivě pokoje za dnů našich“, při čemž žehná se patenou a uctivě ji líbá, neboť na ní spočívati bude tělo Páně, jež jest původcem pokoje vnitřního, jehož nám Pán Ježíš smrtí svou na kříži dobyl. Modlitbu zakončuje kněz slovy: „Skrze téhož Pána našeho Ježíše Krista, Syna Tvého, jenž s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého, Bůh.“ Při slovech těchto lámé kněz sv. hostii nad kalichem na dvě polovice, z nichž pravou klade na patenu a zlevé polovice dole ulomí malou částku, kterou drží v pravici a větší část položí na patenu. Na to hlasitě praví: „Po všechny věky věkův“ a lid odpovídá: „Amen“, pak dí kněz: „Pokoj Páně budiž vždy s vámi“, při tom dělá sv. částečkou třikráte kříž nad kalichem, a lid odpovídá: „I s duchem tvým“ Po slovech těchto pouští kněz částečku do kalicha modle se: „Toto sloučení a posvěcení Těla a Krve Pána našeho Ježíše Krista budiž nám přijímajícím k životu věčnému. Amen“

Lámání sv hostie upomíná nás na to, že i Pán Ježíš při poslední večeři lámal chléb a dával apoštolům; v prvních dobách církve svaté činíval kněz podobně, lámal totiž velikou hostii na částky a podával věřícím. Lámání hostie připomíná nám také umučení a smrt Páně, kdy tělo jeho bylo na kříž přibito a kopím probodeno

Částečka sv. hostie pouští se do kalicha a spojuje se s krví Páně, což nám připomíná, že Kristus Pán celý s tělem i krví i duší jako Bůh a člověk přítomen jest pod každou i nejmenší částkou způsoby chleba a vína Sloučení hostie s krví Páně také nám naznačuje z mrtvých vstání Páně, kdy duše Pána Ježíše spojila se opět s tělem.

Agnus Dei. Když kněz částečku sv. hostie pustil do kalicha, zakryje kalich pallou a poklekne hluboko na jedno koleno a povstav poněkud skloněn bije se třikráte v prsa řka: „Agnus Dei — Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi“ a po třetí dí: „uděl nám pokoje“

Sv. Jan Křtitel ukazuje zástupům na Pána Ježíše nazval ho „Beránkem Božím, jenž snímá hříchy světa.“ Pán Ježíš byl tím Beránkem Božím. neboť jako tichý beránek dal se na smrt vésti, aby na kříži hříchy naše zahladil. Vhodně zajisté před přijímáním

prosíme Beránka Božího, aby se nad námi smiloval, neboť před sv. přijímáním musíme hříchů litovati a v kajícnosti se k němu připraviti.

Při requiem nebije se kněz v prsa, protože prosí za smilování pro duše v očistci a praví: „Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, uděl jim pokoje“, čímž vyprošuje duším v očistci prominutí anebo alespoň zkrácení trestů v očistci.

Po Agnus Dei modlí se kněz před sv. přijímáním tři modlitby za pokoj církve, za odpuštění hříchů a za hodné přijímání.

Za pokoj církve modlí se kněz takto: „Pane Ježíši Kriste, jenž jsi řekl apoštolům svým: Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj vám dávám, nehleď na hříchy naše, nýbrž na víru církve své a rač ji podle vůle své v pokoji a jednotě zachovati, jenž jsi živ a kraluješ Bůh na věky věkův. Amen.“

Pokoj vnitřní jest největší dobrodiní, neboť jest zárukou věčné blaženosti v nebi. Proto o tento pokoj prosí kněz pro církev a pro všecky věřící. Při slavné mši svaté, kdy více kněží přisluhuje, líbá kněz přisluhující na znamení lásky a svornosti, které sobě i všem přeje. Obřad tento koná se na památku prvních dob křesťanských, kdy věřící, kteří v chrámu Páně dle pohlaví od sebe odděleni byli a všickni ke stolu Páně přistupovali, na důkaz lásky a bratrství vespolek se líbali. Neboť jen ti, kteří v lásce a přátelství spolu žijí, jsou hodni, aby Boha pokoje do srdce svého přijímali. Na památku toho nyní vznešeným osobám na př. císaři, místodržiteli neb zástupci města podává se při slavné mši sv. kříž k políbení se slovy: „pax tecum — pokoj s tebou“.

V druhé modlitbě prosí kněz za odpuštění hříchů, modlíť se: „Pane Ježíši Kriste, Synu Boha živého, jenž jsi z vůle Otce přičiněním Ducha svatého smrtí svou svět obživil: vysvoboď mne skrze toto svatosvaté tělo a krev svou od všelikého zlého a učiň, abych vždy byl oddán přikázáním Tvým, a nedej, bych kdy se odloučil od Tebe. Jenž s týmž Otcem i Duchem svatým živ jsi a kraluješ Bůh na věky věkův. Amen.“

V třetí modlitbě prosí kněz pokorně Boha, aby toto sv. přijímání nebylo mu k odsouzení a zavržení, ale k věčnému spasení. Modlí se: „Požívání těla Tvého, Pane Ježíši Kriste, kteréž já nehodný přijímati se osměluji, nebudiž mi k odsouzení a zatracení, nýbrž podle dobroty Tvé přispěj mi k ochraně duše i těla a k jejich vyléčení. Jenž jsi živ a kraluješ s Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého, Bůh po všechny věky věkův. Amen.“

b) Přijímání. Kněz všechny modlitby před sv. přijímáním modlí se hluboko skloněn s největší pozorností a poníženostl a potom hluboko pokleknuv praví: „Chléb nebeský přijmu a jméno Páně vzývati budu.“ Béře tělo Páně do levé ruky a pravou třikráte bije se pokorně v prsa říkaje: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má.“

Ministrant dává zvonkem znamení a věřící také bijí se pokorně v prsa svá a říkají s knězem tiše: „Pane nejsem hoden . . .“ Slova tato, jak známo, pronesl pohanský setník v Kafarnaum, aby ukázal svou pevnou důvěru v pomoc Pána Ježíše a nehodnost svou, aby Pán Ježíš až do jeho domu vstoupil. Církev slov těchto vhodně používá při sv. přijímání, aby naznačila nehodnost přijímajících a zároveň všemohoucnost a dobrotivost Pána Ježíše, jenž ve svátosti oltářní vstupuje do srdce našeho a uzdravuje nás od neduhů duchovních.

Na to kněz béře sv. hostii do pravice a dělaje jí znamení sv. kříže praví: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši mou k životu věčnému. Amen.“ Potom skloněn nad oltářem přijímá tělo Páně, vzpřímí se a se sepjatýma rukama maličko rozjímá o veliké milosti, jíž se mu dostává sv. přijímáním.

Ukončiv rozjímání kleká znova hluboko na jedno koleno a s vděčností za laskavé a milostné navštívení Páně volá: „Čím se odplatím Pánu za všechno, co udělil mi?“ Na to patenou pozorně sbírá na korporalu částečky sv. hostie, kdyby snad při lámání tam se nalezaly, stírá je prstem z pateny do kalicha a bera kalich do pravé ruky odpovídá na otázku: „Čím odplatím Pánu . . ?“ slovy: „Kalich spasení vezmu a jméno Páně vzývati budu. Chválu vzdávaje vzývati budu Pána a od nepřátel svých osvobozen budu.“

Kalich spasení nazývá, neboť v něm jest nejdražší krev Páně, kterou Pán Ježíš za spásu naši na kříži prolil. „Vzývati budu Hospodina“ a toto jméno Páně a krev jeho uchrání duši mou od nepřátel spasení mého.

Potom dělá kněz kalichem před sebou sv. kříž a dí: „Krev Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši mou k životu věčnému. Amen.“ Drží pak patenu pod bradou a uctivě přijímá z kalicha krev Páně.

Přijímání věřících. Když byl kněz krev Páně přijal, opět maličko skloněn rozjímá a děkuje Kristu Pánu, že mu prokázal takovou lásku vstoupiv do srdce jeho. Na to, jdou-li věřící k sv. přijímání, podává jim tělo Páně. Věřící jsou spoluobětujícími s knězem a proto mají také súčastniti se hostiny obětní. V prvních

dobách také vždy s knězem tělo Páně přijímali. Nyní jen tehdy, když napřed vykonali sv. zpověď. Jdou-li tedy věřící k sv přijímání, dá ministrant znamení zvonkem a říká konfiteor, obecnou zpověď. Mezitím kněz otevře tabernakl a vystaví ciborium na oltář a hluboko poklekne na jedno koleno. Na to obrací se kněz k přijímajícím a uděluje jim všeobecné rozhřešení. Modlí se: „Smiluj se nad vámi všemohoucí Bůh, odpusť vám hříchy vaše, a uveď vás do života věčného. Amen.“ Potom žehnaje je sv. křížem modlí se: „Prominutí, rozhřešení a odpuštění hříchů vašich uděliž vám všemohoucí a milosrdný Pán. Amen.“

Na to vezme z ciboria do pravé ruky sv. hostii a obrácen k lidu praví: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa. Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má“ (třikráte tak dí). Potom podává věřícím tělo Páně a učiniv sv. hostií kříž dí: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista chraň duši tvou pro život věčný. Amen“

614. „*Co máme činiti při přijímání kněžském?*“

Při přijímání kněžském máme, skutečně-li nepřijímáme, duchovně přijímati, to jest, máme míti svatou touhu tělo Páně, kdybychom mohli, skutečně přijmouti.

Nepřistupujeme-li při mši svaté ku stolu Páně, máme alespoň duchovně přijímati tělo Páně Duchovně přijímá tělo Páně, kdo má úmysl a vroucí touhu tělo Páně skutečně přijímati. Jindy věřící každodenně anebo alespoň v neděli přijímali tělo Páně; nyní však není to dovoleno. Proto však duchovním způsobem můžeme každodenně přijímati tělo Páně a toto duchovní přijímání působí takovou milost, jako bychom skutečně přijímali. Proto při kněžském přijímání chovejme se nábožně, při slovech: „Pane nejsem hoden“ bijme se pokorně v prsa svá, vzbuzujme upřímnou lítost nad svými hříchy, probuďme v srdci svém živou víru a dokonalou lásku k Bohu a upřímnou mějme touhu po sv. přijímání těla Páně. Kristus Pán svatou touhu naši splní a udělí nám hojných milostí. Duchovní toto sv. přijímání jest tedy velmi užitečné a kdo často ano každodenně touží po sv. přijímání, ten nejlépe se připravuje ku skutečnému sv. přijímání. Toto duchovní sv. přijímání nečiní žádných obtíží ani nežádá velkých obětí, proto cvičte se, drazí v Kristu, v tomto duchovním sv. přijímání a naleznete v něm veliké útěchy v tomto pozemském boji.

Po sv. přijímání nalévá ministrant do kalicha vína, kněz pak otáčí kalichem, aby i nejmenší kapka krve Páně byla smyta. Při lití vína modlí se kněz: „Co jsme ústy přijali, Pane, s čistým srdcem podržme, a z daru časného staniž se nám lék věčný.“ Slovy těmi prosí kněz Boha, aby svou milostí učinil, by užitek sv. přijímání v srdci našem zůstal a přinesl nám život věčný. — Kněz na to víno požije a nyní obmývá prsty, v nichž držel tělo Páně. Béře do rukou kalich a palce a ukazováčky položí nad kalich. Ministrant leje mu trochu vína a vody na prsty, při čemž kněz modlí se: „Tělo Tvé, Pane, které jsem přijal, a krev, kterou jsem pil, nechť utkví v útrobách mých, a dej, aby ve mně nezůstala skvrna nepravosti, jelikož mě čistá a svatá občerstvila svátost. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.“ Kněz si potom prsty utře purifikatorem a požije víno s vodou a očistí si i rty a pak šátečkem vysuší kalich a patenu. Na to korporal složí do bursy, postaví kalich opět doprostřed oltáře a zakryje jej velem. Mezitím ministrant přenesl knihu na epištolní stranu.

c) Po sv přijímání. Když byl kněz kalich upravil, ukloniv se maličko, jde na epištolní stranu ku knize a modlí se krátkou modlitbu: „Kommunio — přijímání“ zvanou. Na počátku církve zpíval se celý žalm, mezitím co věřící přijímali tělo Páně. Modlitbou touto vzdávány byly díky Bohu za milosti sv. přijímání. Děkovali křesťané po sv. přijímání za příkladem Krista Pána a sv. apoštolů, kteří také po dokonané poslední večeři, jak dí sv. Matouš, „chválu vzdavše vyšli na horu Olivetskou.“ (Mat. 26, 30.)

Nyní „kommunio“ neb přijímání jest jen antifona žalmu nebo krátká a jadrná modlitba vztahující se ku dennímu svátku. Tak o slavnosti nejsvětější Trojice modlí se kněz: „Chvalme Boha nebeského a přede všemi živými vyznávejme ho, poněvadž učinil s námi milosrdenství své.“ Pomodliv se kommunio jde kněz doprostřed oltáře a políbiv oltář obrátí se k lidu a pozdravuje ho slovy: „Pán s vámi“, a lid odpoví: „I s duchem Tvým.“ Na to modlí se na epištolní straně jednu nebo více modliteb, které slují „postkommunio — po sv. přijímání.“ Modlitba tato podobná jest kollektám a sekretám a počtem jejich právě tolik, kolik je kollekt a sekret Modlitby po sv. přijímání jsou prosebné, jimiž vyprošujeme si na Bohu milostí a dobrodiní duchovních i tělesných Ukončují pak se modlitby tyto jako kollekty slovy: „Skrze Krista, Pána našeho,“ anebo „jenž jsi živ a kraluješ . . .“ a lid odpovídá: „Amen.“ Modlitba po sv. přijímání bývá při každé mši svaté jiná dle toho, jaký svátek se toho dne slaví. O slavnosti nejsv. Trojice modlí se

kněz tuto modlitbu po sv. přijímání: „Modleme se. Přispívej nám ku blahu těla i duše, Pane Bože náš, přijetí této svátosti a vyznání věčné svaté Trojice i nerozdílné jednoty její. Skrze Pána našeho Ježíše Krista, Syna Tvého, který s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého „Bůh po všechny věky věkův. Amen.“

Zakončení mše svaté. Kněz ukončiv modlitby po sv. přijímání jde opět doprostřed oltáře a políbiv jej obrací se k lidu a pozdravuje ho slovy: „Pán s vámi“ a lid odpovídá: „I s duchem Tvým.“ Jako na rozloučení přeje kněz lidu požehnání Božího nejen při mši svaté, ale i při všech jeho pracích mimo chrám Páně.

Na to oznamuje konec mše svaté slovy: „Ite missa est — Jděte, mše svatá jest skončena.“ Jindy věřící nesměli odcházeti z chrámu dříve, dokud slovy těmito nebyli propuštěni. Nám pak je to napomenutím, abychom dle příkladů prvních křesťanů také setrvali na celé mši svaté a ani nechodili pozdě, a ani před ukončením neodcházeli.

Ve dny kající, kdy při mši sv. nezpívá se Gloria, místo „Ite missa est“ zpívá kněz: „Benedicamus Domino — Dobrořečme Pánu.“ Jindy totiž po mši svaté lid z chrámu neodcházel, ale trval ještě na modlitbách. Slovy; „Dobrořečme Pánu“ byl lid vyzván, aby nyní Bohu díky vzdával a žalmy chválil Boha a jemu dobreřečil.

Na slova: Ite missa est anebo Benedicamus Domino odpovídá lid: „Deo gratias — Bohu díky.“ Ano, Bohu díky, volejme, za všechna dobrodiní a milosti, jichž se nám dostává každou mší svatou. Bohu díky za to, že nám dopřáno bylo súčastniti se nejsvětějšího tajemství, jež se při mši sv. koná.

Při mši sv. za mrtvé — při requiem místo Ite missa est nebo Benedicamus Domino zpívá kněz: „Requiescant in pace“— „Ať odpočívají v pokoji“, lid odpovídá: „Amen“.

Požehnání kněžské. Již v Starém zákoně po skončení bohoslužeb a obětování uděloval kněz lidu požehnání. I při skončení mše sv. nepropouští se lid bez požehnání. Kněz po Ite missa est hluboko skloněn nad oltářem děkuje nejsv. Trojici za všecky milosti a znova doporoučí trojjedinnému Bohu modlitby naše a prosí, by užitky mše svaté přivlastněny byly knězi, těm, za které mši sv. obětoval, všem přítomným a konečně celé církvi. Modlí se: „Kéž se tobě líbí, svatá Trojice, služba poddanosti mé a propůjč, aby obět, kterouž jsem já nehodný před očima velebnosti Tvé obětoval, Tobě byla příjemna,

a mně i všem, za něž jsem ji obětoval, pro milosrdenství Tvé sloužila ke smíření. Skrze Krista, Pána našeho. Amen."

Na to kněz políbí oltář, zvedá oči i ruce k nebesům, aby lidu požehnání vyprosil, obrací se k lidu a žehnaje lid znamením sv. kříže, dí: „Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec, Syn a Duch svatý," a lid odpovídá: „Amen".

Požehnání toto uděluje kněz jako zástupce a služebník Krista Pána a proto také přináší nám v pravdě požehnání. Lid při požehnání tomto má pokorně klečeti a znamenati se svatým křížem, neboť Kristus Pán sám skrze kněze požehnání nám uděluje a s námi se loučí, jakž při loučení svém vstupuje na nebesa apoštoly naposledy požehnal.

Po udělení požehnání jde kněz na evangelní stranu a modlí se začátek sv. evangelia podle sepsání sv. Jana. Při slovech: „A slovo tělem učiněno jest," pokleká kněz na jedno koleno vzdávaje tím úctu vtěleném Synu Božímu.

Při tomto posledním evangeliu, které tak se čte jako první, věřící povstávají a s knězem znamenají se sv. křížem na čele, ústech a na prsou.

Toto evangelium sv. Jana čte se skoro po každé mši sv., neboť nám nejkrásněji naznačuje ono tajuplné vtělení Syna Božího, kteréž se při mši svaté zázračně opakuje, když po proměňování na oltáři přítomen jest živý Ježíš Kristus jako Bůh a spolu člověk. O některých nedělích a slavnostech nemodlí se kněz evangelium sv. Jana, nýbrž evangelium, které připadá na neděli neb svátek, jehož památka děje se při mši svaté. Kdykoliv nechá kněz na konci mše sv. knihu otevřenou, přenáší ji ministrant na druhou stranu a kněz modlí se předepsané evangelium. Po přečtení evangelia odpoví lid: „Bohu díky", čímž děkuje Bohu za slovo Boží. Po posledním evangeliu jde kněz po stupních oltáře dolů a pokleknuv modlí se s lidem střídavě: třikráte Zdrávas Maria, pak Zdrávas Královno. Na to modlí se kněz dvě modlitby: „Bože útočiště naše a Sv. Michaeli archanděle," jimiž vyprošujeme ochrany a pomoci Boží pro církev a věřící v nynější době smutné, kdy proti církvi tak ukrutný boj od nepřátel se vede. Modlitby tyto modlí se kněz po každé tiché mši svaté.

Po mši sv. obyčejně bývá sv. požehnání velebnou svátostí. Na to kněz vystoupí opět k oltáři a vezme do levé ruky kalich a pokryje hlavu biretem a opět hluboko pokleknuv před svatostánkem jde do sakristie. Svléknuv roucho mešní pomodlí se mo-

dlitby po mši sv. předepsané. Z obřadů mše svaté poznali jsme vznešenost oběti mše svaté, proto: „Obcuj mši svaté i ve všední dny, kdykoli jen můžeš! „Mše svatá je sluncem všech duchovních cvičení, středem křesťanského náboženství, duší pobožnosti, nevýslovným tajemstvím s bezednou prohlubní lásky Boží. (Sv. František Sal.)

67. CVIČENÍ.

O svatém přijímání.

K oběti mše svaté druží se poučení o svatém přijímání, o němž nyní rozjímati počneme. K oběti vždy náleží obětní hostina. Již v Starém zákoně konaly se obětní hody, při nichž kněží a obětující rodiny požívali některé části z obětních zvířat. Podobně při oběti Nového zákona musí býti obětní hostina nebo požívání obětních darů. Obětními dary při mši sv. jest živé tělo a živá krev Ježíše Krista pod způsobami chleba a vína. A toto požívání těla a krve Páně jmenujeme svaté přijímání.

615. „*Co je svaté přijímání?*“

Svaté přijímání je požívání těla a krve Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní.

Kristus Pán ustanoviv nejsv. svátost oltářní a nejdražší oběť mše svaté jistě nechtěl, aby se za nás ve mši svaté toliko ustavičně obětoval a v nejsvětější svátosti oltářní jako Bůh a člověk mezi námi dlel, nýbrž ustanovil nejsv. svátost oltářní zvláště proto, aby dušim našim byla duchovním pokrmem pro život věčný. Proto Pán Ježíš při poslední večeři netoliko proměnil chléb a víno v tělo a krev svou a obětoval sebe samého nekrvavým způsobem Otci svému nebeskému za nás, nýbrž také své tělo a krev svou učedníkům svým podával k požívání a dal jim rozkaz: „To čiňte na mou památku“, to jest, aby i oni po jeho odchodu na nebesa chléb a víno netoliko proměňovali v tělo a krev jeho a Bohu obětovali, nýbrž aby také věřicím k požívání je podávali.

Toto požívání nejsv. těla a krve Páně, nazývá se sv. přijímání. Latinsky sluje sv. přijímání „communio“, což znamená společenství neb spojení duše naší s Kristem Pánem, neboť

ve sv. přijímání spojuje se duše naše co nejúžeji s Kristem Pánem, jenž ve svátosti oltářní přítomen jest jako Bůh a spolu člověk. Ve sv. přijímání stáváme se spolustolujícími s Kristem Pánem a hosty jeho při nejdražší oběti mše svaté.

Slovem „communio“ naznačuje se také duchovní naše spojení mezi sebou a společenství neb podíl na oběti mše svaté. Kněz zajisté, jak jsme dříve poznali, slouží mši svatou jménem celé církve a všech věřících, za všecky údy církve svaté; a poněvadž věřící jakožto údové těla Kristova jsou spoluobětujícími, proto spoluobětování toto má se naznačiti sv. přijímáním, které proto díti se má při mši svaté. Od počátku církve sv. přijímání věřících náleželo ku mši svaté, aby i oni podíl měli na nejdražší oběti. Proto svatí otcové majíce na mysli poslední večeři Páně, při kteréž Pán Ježíš stoloval s učedníky svými a všem tělo své a krev svou podával k požívání, nazývají svaté přijímání také „večeří Páně“. Nejčastěji však sv. přijímání nazývá se „stůl Páně“, nebeská hostina, hody lásky, sv. přijímání nejsvětější svátosti oltářní“

Aby sv. přijímání skutečně naznačovalo spojení duše naší s Kristem Pánem a mezi sebou, proto církev nařídila, aby věřící přistupovali ku sv. přijímání mezi mší svatou, to jest, po přijímání kněžském. Jen nemocným, uvězněným a těm, kteří nemohou býti přítomni mši svaté, podává se tělo Páně mimo mši svatou.

Poněvadž Ježíš Kristus jest pod každou způsobou a v každé i nejmenší částce každé způsoby celý jako Bůh a člověk přítomen, proto věřícím podává se sv. přijímání toliko pod způsobou chleba.

616. „*Pod kterou způsobou přijímáme svátost oltářní?*“

Kněz přijímá svátost oltářní pod způsobem chleba a vína, kdykoli koná oběť mše svaté; jinak přijímají i kněz i ostatní věřící toliko pod způsobou chleba.

Svaté přijímání podává se věřícím toliko pod způsobou chleba; kněz však, kdykoli koná oběť mše svaté, musí přijímati nejsv. svátost oltářní pod obojí způsobou chleba a vína, poněvadž těmito dvěma oddělenými způsobami naznačuje se oběť Ježíše Krista na kříži Mše svatá zajisté jest touže obětí, kterou Pán Ježíš konal při poslední večeři a na kříži. Při poslední večeři proměnil Pán Ježíš chléb a víno v tělo a krev svou a obětoval sebe samého svému nebeskému Otci a poručil apoštolům, aby tímto řádem oběť Nového zákona konali. Na kříži obětoval Pán Ježíš za nás život svůj, tělo i krev svou, neboť tělo jeho bylo na kříž přibito a krev

prolita. Oddělení krve od těla Ježíše Krista na kříži naznačují oddělené způsoby chleba a vína při mši svaté. Aby tudíž mše svatá vpravdě představovala oběť Ježíše Krista na kříži, proto musí kněz obětovati Bohu chléb a víno a proměňovati je v tělo a krev Páně, neboť těmito oddělenými způsobami naznačuje se smrt Ježíše Krista na kříži, kde se krev od těla oddělila

Poněvadž obě způsoby chleba a vína jsou ku konání oběti mše svaté nutny, musí také obětující kněz přijímati nejsvětější svátost oltářní pod obojí způsobou, neboť požívání těla a krve Páně náleží k celosti oběti mše svaté. Kdykoliv tedy kněz slouží mši svatou, musí přijímati tělo Páně pod způsobou chleba i vína. K této povinnosti zavázal Pán Ježíš apoštoly, když je posvětil na kněžství. Jinak sv. přijímání podává se kněžím i věřícím toliko pod způsobou chleba.

Když kněz nekoná mše svaté na př. na Zelený čtvrtek, v nemoci anebo při duchovních cvičeních a jiných příležitostech, a chce přijímati nejsv. svátost oltářní, tedy podává se mu sv. přijímání jako ostatním věřícím nekněžím toliko pod způsobou chleba.

Svaté přijímání toliko pod způsobou chleba podávané úplně dostačuje ku spasení Neboť z učení o přítomnosti Krista Pána v nejsv. svátosti oltářní jsme poznali, že Ježíš Kristus jest pod každou způsobou a v nejmenší částce každé způsoby celý jako Bůh a člověk přítomen. Pod způsobou chleba jest přítomno živé tělo i živá krev Ježíše Krista a pod způsobou vína jest netoliko krev ale i tělo Ježíše Krista přítomno. Kdo tedy přijímá pod způsobou chleba, přijímá celého Ježíše Krista; kdo přijímá pod způsobou vína, přijímá také celého Ježíše Krista, a kdo přijímá pod obojí způsobou, přijímá též celého Ježíše Krista, jeho tělo a krev. Z toho poznáváme, že ku spasení našemu dostačuje sv. přijímání pod jednou způsobou.

Kristus Pán sice nedal určitého nařízení o způsobu sv. přijímání věřících, avšak z jeho slov poznáváme, že k dosažení života věčného dostačuje požívání těla Páně toliko pod jednou způsobou. Neboť když Pán Ježíš mluví o chlebě a kalichu, nepraví, že budeme li přijímati pod obojí, dosáhneme života věčného. Kristus Pán nezaručuje nám života věčného přijímáním způsob, nýbrž požíváním toho, co způsoby obsahují, totiž požíváním jeho těla a krve. Proto Pán Ježíš jednou mluví pouze o chlebě, jindy zase o chlebě a kalichu a každému přislibuje život věčný, kdo buď pod jednou způsobou anebo pod oběma způsobami svátost oltářní přijímá.

Tak když Pán Ježíš v Kafarnaum přislibovalsvátost oltářní, pravil: „Jako mne poslal živý Otec i já živ jsem pro Otce: a kdo jí mne, živ bude pro mne.“ (Jan 6. 58) Kristus Pán tu nemluví o pití z kalicha, nýbrž o požívání těla jeho: „kdož jí mne, živ bude pro mne.“ Ze slov těchto poznáváme, že kdo přijímá svátost oltářní pod způsobou chleba, požívá celého Ježíše Krista, jeho tělo i jeho krev. Dále pravil Pán Ježíš: „Tenť jest chléb, který s nebe sestoupil: kdo jí chléb tento, živ bude na věky.“ (Jan 6, 29); a na jiném místě dí: „A chléb, kterýž já dám. tělo mé jest za život světa.“ (Jan 6, 52.) Z výroků těchto opět poznáváme, že, kdo přijímá toliko pod způsobou chleba, dosahuje těchže užitků a téže milosti, to jest, života věčného jako ti, kteří přijímají toliko pod způsobou vína anebo pod obojí.

Odvolávají-li se odpůrcové učení katolického na jiná slova Kristova, dle nichž přikazuje Pán Ježíš požívání chleba a vína, nenásleduje z toho, že Pán Ježíš dal rozkaz přijímati svátost oltářní toliko pod obojí. Řekl-li Pán Ježíš: „Nebudete-li jísti tělo Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě“ (Jan 6, 54) neznamenají tato slova, že jen ten dosáhne života věčného, kdo přijímá svátost oltářní pod způsobami chleba a vína, nýbrž slova ta znamenají, že pod každou způsobou jest nerozlučně spojen celý Ježíš Kristus s tělem i krví, že nikdo nemůže přijímati těla Páně bez krve a krev Páně bez těla; ale kdo přijímá nejsv. svátost oltářní, přijímá i pod jednou způsobou celého Ježíše Krista, jeho tělo i jeho krev. Spojka „a“ v řeči biblické i obecné znamená také „anebo“. Dle toho chtěl Pán Ježíš říci: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka anebo píti jeho krve, nebudete míti života v sobě“. Kristus Pán přikázal přijímati jeho tělo a jeho krev, avšak nepřikázal, abychom všickni přijímali pod obojí způsobou: neboť z jeho slov jest zřejmo, že kdo přijímá pod způsobou chleba, přijímá jeho tělo i jeho krev.

Že dostačuje sv. přijímání toliko pod jednou způsobou, vysvítá i ze slov ustanovení nejsvětější svátosti oltářní. Neboť když Pán Ježíš proměnil chléb, pravil nad ním: „Totoť jest tělo mé, které za vás vydáno bude“. Nebylo to zajisté tělo mrtvé ale živé, tedy i s krví spojené. Podobně řekl nad kalichem: „Totoť jest krev má, kteráž za vás vylita bude.“ Nebyla to v kalichu krev mrtvá ale živá; a živá krev nemůže býti bez těla a duše. Při poslední večeři Pán Ježíš byl živým, nebyl ukřižován; podával tedy apoštolům pod způsobou chleba živé své tělo i živou krev, a pod způsobou vína podával netoliko krev ale i živé tělo, celé své božství a člověčenství. Z toho poznáváme, že Pán Ježíš jest pod každou způsobou celý jako Bůh a člověk přítomen a proto pro

spásu naši dostačuje, přijímáme-li svátost oltářní buď pod způsobou chleba anebo pod způsobou vína.

Slovům Spasitelovým tak právě rozuměl sv. Pavel a proto napsal: „Kdokoli jísti bude chléb tento nebo píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně.“ (I. Kor. 11, 27) Sv. Pavel zřetelně praví, že kdo přijímá svatokrádežně pod způsobou chleba, prohřešuje se netoliko proti tělu Páně ale i proti krvi Páně; a kdo přijímá nehodně z kalicha, prohřešuje se netoliko proti krvi ale i proti tělu Páně. Ze slov sv. Pavla jest také zřejmo, že Kristus Pán jest celý přítomen pod každou způsobou; proto ku sv. přijímání dostačuje přijímání pod jednou toliko způsobou.

Odvolávají-li se odpůrcové na slova Páně, která pravil k apoštolům při poslední večeři: „Pijte z toho všickni“, a činí-li z toho závěr, jako by Pán Ježíš nařídil, abychom všickni přijímali pod obojí, nechť vážně uváží, ku komu Pán Ježíš mluvil ona slova a komu dal rozkaz: „To čiňte na mou památku“? Pán Ježíš slova ta mluvil k apoštolům, nikoli však ku všem lidem. Jako neporučil všem věřícím, aby všickni konali oběť mše svaté, podobně nenařídil, aby všickni z kalicha přijímali, nýbrž rozkaz ten dal toliko apoštolům a jejich nástupcům biskupům a kněžím, jimž dal moc konati oběť mše svaté, při kteréž proměňují jménem jeho chléb a víno v tělo a krev Páně a jen oni pod obojí přijímají, aby oběť byla dokonána. Že slovy „pijte z toho všickni“ nedával Pán Ježíš všeobecného rozkazu přijímání pod obojí, poznáváme z toho, že při proměňování chleba neřekl Pán Ježíš: „Jezte z toho všickni“, nýbrž toliko řekl: „Vezměte a jezte“. Pán Ježíš chléb sám lámal a podával apoštolům po částech. Kalich pak byl toliko jeden a proto jim řekl, aby všickni z jednoho tohoto kalicha jeden po druhém pili.

Že se v církvi od prvních dob podávalo tělo Páně také toliko pod způsobou chleba, dosvědčují dějiny, ústní podání a církevní sněmy.

Ve skutcích apoštolských čteme o prvních křesťanech následující: „Trvali pak v učení apoštolském a ve sdílnosti lámání chleba,“ (Sk. ap 2, 42); a na jiném místě čteme: „Tedy první den po sobotě, když jsme se byli sešli k lámání chleba, mluvil k nám Pavel.“ (Sk. ap. 2, 46.) Nikde není tu řeči o kalichu, z čehož právem můžeme souditi, že již první křesťané přijímali svátost oltářní toliko pod způsobou chleba.

Z ústního podání víme, že první křesťané přijímali tělo Páně pod jednou způsobou buď chleba nebo vína a také pod obojí způsobou.

Na počátku církve všeobecným bylo obyčejem, že věřící pouze v kostele při mši svaté přijímali tělo Páně pod obojí. Sv. přijímání dělo se pak tímto řádem: Napřed přijímal obětující kněz, potom ostatní kněžstvo a naposledy věřící. Kněží podávali věřícím tělo Páně pod způsobou chleba se slovy: „Tělo Kristovo," věřící pak odpovídali: „Amen". Jáhnové pak podávali z kalicha se slovy: „Kalich Kristův, krev života", a věřící odpovídali: Amen. Přijímali pak stojíce s hlavou skloněnou. Z kalicha přijímali s počátku pijíce ústy z nahnutého kalicha. Později pak, aby se předešlo zneuctění krve Páně, pili z kalicha zlatou rourkou. Na východě používali zlaté lžičečky, která k tomu účelu byla posvěcena. Tělo Páně kladlo se mužům na dlaň levé ruky a ženám na dlaň bílým rouchem pokrytou. Věřící pak sami podávali si tělo Páně pravou rukou. Kalicha však nesměli se věřící rukou dotknouti.

Ačkoliv bylo obyčejem podávati sv. přijímání podobojí, přece také velmi často podávalo se tělo Páně toliko pod jednou způsobou. Pravidelně přijímali kněží a věřící svátost oltářní toliko pod způsobou chleba při mši svaté předposvěcené na velký pátek, kdy se chléb a víno neproměňují v tělo Páně, nýbrž na zelený čtvrtek posvěcené sv. hostie na oltář se přinášejí a k přijímání podávají. — Dále pravidelně přijímali věřící tělo Páně toliko pod způsobou chleba mimo chrám Páně. V prvních dobách církve svatí křesťané nespokojivše se sv. přijímáním při mši svaté, brali sobě tělo Páně do svých příbytků. Že nosili si domů tělo Páně pod způsobou chleba, jest zcela jisto. Věřící sv. hostii vložili do bílého lněného roucha a s největší uctivostí přechovávali je v domě svém na zvláštním důstojně upraveném místě, aby zvláště v době pronásledování mohli se posilniti tělem Páně na cestu do věčnosti. Poněvadž však později děly se při tom nepřístojnosti a poněvadž nebezpečenství smrti přestalo, proto církev zakázala nositi si domů tělo Páně.

Ze spisů sv. otců víme, že jáhnové po každé mši svaté donášeli tělo Páně pod způsobou chleba věřícím, kteří nemohli býti přítomni službám Božím. Na příklad: Uvězněným křesťanům přinášelo se tělo Páně toliko pod způsobou chleba a nikde se nedočítáme, že by jim i pod způsobou vína bylo podáváno sv. přijímání, což by ostatně bylo spojeno s velikým nebezpečím.

Nemocným také podávalo se tělo Páně toliko pod způsobou chleba. Dějepisec Eusebius (IV. století) vypravuje, že jakýsi muž Serapion v Alexandrii v době pronásledování od církve odpadl, později však činu svého litoval a vroucně prosil o přijetí do církve. Mezi tím na smrt onemocněl. V nemoci poslal si pro kněze, dal se zaopatřiti a přijal tělo Páně pod způsobou chleba a potom umřel.

Sv. Pavlín píše, že sv. Ambrož z rukou kněze Honorata přijal tělo Páně a potom skonal.

Také poustevníci, jichž v prvních stoletích mnoho žilo na poušti v Arabii, Syrii a Egyptě, brali si do pustin tělo Páně pod způsobou chleba, protože způsoba chleba déle vydrží než víno.

První křesťané v době pronásledování měli dovoleno na svém těle nositi svátost oltářní ve vzácných nádobkách ukrytou, aby v nebezpečí života posilniti se mohli tělem Páně na cestu do věčnosti.

V církvi bylo také obyčejem, jenž u Řeků se zachovává, že se i dětem podávalo tělo Páně a sice toliko pod způsobem vína.

Že se sv. přijímání podávalo věřícím velmi zhusta toliko pod způsobou chleba, vysvítá konečně z nařízení papežů Lva I. (440—460) a Gelasia I. (492—496. Té doby byla v Římě tajná sekta Manichejských, kteří mimo jiné bludy také učili, že víno jest „ďábelský nápoj," a proto že se nesmí požívati. Zevně drželi s pravověřícími křesťany, neboť chodili na služby Boží a s ostatními přijímali též tělo Páně, poněvadž se tehdy podávalo toliko pod způsobou chleba. Aby papežové poznali sektáře a od církve je buď odloučili nebo k rozumu přivedli, dali proto nařízení, aby se sv. přijímání podávalo podobojí. Když pak sekta Manichejců vyhynula, zaveden opět obyčej přijímati svátost oltářní pod způsobou chleba.

Ze všeho toho poznáváme, že první křesťané pevně věřili, že Pán Ježíš pod každou způsobou jest celý přítomen a proto přijímali svátost oltářní buď podobojí, nebo toliko pod jednou způsobou buď chleba anebo vína, a všickni věřili, že přijímají stejně tělo i krev Ježíše Krista. Svaté přijímání podobojí podávalo se v církvi až do 12. století. Potom pak z rozumných důvodů zavedeno bylo všude sv. přijímání toliko pod způsobou chleba. Tento způsob svatého přijímání také schválil a nařídil církevní sněm Tridentský.

Podnět k tomuto nařízení dali čeští utrakvisté a němečtí protestanté. Učení Husovo, žel B hu, jako vůbec každé bludné učení natropilo nejen mnoho bouří, válek a zbytečných třenic, nýbrž otevřelo i cestu k novým bludům. Sotva Hus odešel do Kostnice, aby se tam před církevním sborem zodpovídal z bludů svých, počali v Čechách jeho stoupenci zaváděti různé novoty navzdor katolické církvi Kněz Jakub ze Stříbra počal podávati svaté přijímání pod obojí, to jest, sv hostii i z kalicha, uče, že Kristus Pán přítomen jest ve svátosti oltářní toliko ve spojení obou způsob chleba a vína, a že tak přijímati naporučil Pán Ježíš. Hus svým dopisem do Čech zaslaným novotu tuto schválil, čímž dal podnět k novým svárům a zároveň k nové sektě. Husité totiž brzo rozštěpili se na tři strany, z nichž ona, která zavedla sv. přijímání

pod obojí, nazvána byla kališnickou neb utrakvistickou — pod obojí. Sekta tato vzdorovitě opřela se katolické církvi, která z vážných důvodů zavedla sv. přijímání pod způsobou chleba. Učení a jednání své vysvětlila na sněmích: Kostnickém a Basilejském, kdež jasně vysvětlila učení o přítomnosti Ježíše Krista ve svátosti oltářní a prohlásila, že zákazem svým, podávati totiž svátost oltářní podobojí, neprohlásila sv. přijímání podobojí za kacířství, že však na tom pevně stojí, aby všickni věřící věřili, že Ježíš Kristus jest s tělem i krví i duší svou přítomen pod každou způsobou a nikoliv toliko ve spojení obou způsob chleba a vína, jak tomu učili husité. Církev v této věci prohlásila na sněmu Kostnickém následující: „Co nejpevněji věřiti sluší, že se celé tělo Kristovo i krev jeho jak pod způsobou chleba, tak pod způsobou vína opravdově přijímá.“ A na sněmu Basilejském prohlásila: „Že by pod způsobou chleba bylo jen tělo Kristovo, a pod způsobou vína jen krev jeho, nýbrž že pod každou způsobou jest neporušeně Kristus celý, o tom nějakým způsobem pochybovati nesluší.“

Aby církev utrakvisty uspokojila a církvi zachovala, povolila jim svaté přijímání podobojí. Avšak věřící nesměli býti k přijímání podobojí nuceni, nýbrž měla býti každému ponechána volnost. Všickni pak měli býti poučeni, že Ježíš Kristus jest celý s tělem i krví přítomen pod každou způsobou a že tudíž přijímají celého Ježíše Krista, byť by přijímali toliko pod jednou způsobou chleba.

V celém chování kališníků jest vlastně viděti jen vzdor proti církvi, nikoliv však upřímnou lásku a úctu ku svátostnému Kristu Pánu. Proto také mírní kališníci podrobili se církvi, zatvrzelí však odpadli k protestantismu.

V nové náboženské bouři, kterou vyvolali protestantští novotáři Luther, Kalvín a Zvingli, opět ze vzdoru proti katolické církvi zavedeno bylo u protestantů přijímání podobojí. Ačkoliv Luther zazlíval katol. církvi, že povolila husitům sv. přijímání podobojí a sám sv. přijímání pod způsobou chleba obhajoval těmito slovy: „Ne že by se prohřešovali proti Kristu ti, kdož jen pod jednou způsobou přijímali, protože Kristus neporučil určitou způsobu přijímati, nýbrž to ponechal svobodné vůli jednoho každého a řekl: „Kdykoli to činíte, učiňte to na mou památku,“ přece v krátké době mínění své velice změnil. Zavrhl mši svatou, převrátil pravé učení o přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní a prudce se hádal s každým, kdo uznati nechtěl jeho učení. (Zvláště s Kalvínem se hádal.) Luteráni i kalvinisté brzo potom slavili večeři Páně podobojí, učíce, že tímto řádem ji konati naporučil sám Pán Ježíš.

Církevní sněm Tridentský bludné učení novotářů zavrhl a pravé učení o svátosti oltářní obhájil výroky samého Spasitele. Pravilť: „Jako Pán Ježíš řekl: Nebudete li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě; nebo kdož jí tělo mé a pije mou krev, máť život věčný (Jan 6, 54—55); řekl též: Budeliť kdo jísti z těla tohoto, živ bude na věky“ (Jan 6, 52) A jenž řekl: „Kdož jí mé tělo a pije mou krev, máť život věčný“ (Jan 6, 55), ráčil též říci: „Chléb, kterýž já dám, tělo mé jest, kteréž já dám za život světa.“ (Verš 52.) A konečně jenž řekl: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm: taktéž řekl: Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.“

Církevní sněm Tridentský, vysvětliv pravé učení o svátosti oltářní, zavrhl pak bludné učení novotářů a prohlásil: „Řekl-li by kdo, že z rozkazu Božího nebo ku spasení našemu nutně musejí všickni a jednotliví křesťané přijímati svátost oltářní podobojí způsobou, budiž z církve vyloučen.“

Protestanté hlásají, že oni mají pravou a celou večeři Páně, kdežto v katol. církvi že prý se nepodává celá večeře Páně. Je tomu však naopak. V katol. církvi podává se celá večeře Páně a slaví se právě tak, jak ji konal Pán Ježíš, neboť věřící přijímají závdavek budoucího života, totiž živé tělo a živou krev Ježíše Krista, kdežto protestanté mají jen napodobení poslední večeře Páně a to ještě nedokonalé. Slaví večeři Páně řádem, který zavedli jejich reformatoři. Konečně z celé večeře Páně nemají žádného duchovního užitku, protože přijímají obyčejný chléb a víno, avšak žádné svátosti a žádného těla a krve Kristovy.

Proč zavedla církev sv. přijímání toliko pod způsobou chleba?

Církev z vážných a rozumných příčin zavedla po celé církvi sv. přijímání pod způsobou chleba. Příčiny pak ty jsou následující:

1. Z úcty k nejsv. svátosti oltářní; neboť při podávání z kalicha snadno mohla by se krev Páně rozlíti a tím zneuctíti.

2 Víno nedá se dlouho držeti, zkazí se v otevřené nádobě, zmrzne nebo zkyselí; proto pro nemocné a ku sv. přijímání věřících nemohla by se krev Páně pod způsobou vína delší dobu uschovávati. Sv. hostie však v suchém kostele až 2 měsíce i více neporušená vydrží. Mimo to kněz musí k nemocným choditi přes pole a často v noci a za bouře, proto bylo by velikou obtíží i nebezpečím posluhovati nemocným také pod způsobou vína.

3. Svaté přijímání pod způsobou vína působilo by věřícím mnoho obtíží a nepříjemností. Neboť mnozí

lidé nemohou vína píti, jiní pak štítili by se z téhož kalicha po druhém přijímati. A tomu nelze se ani diviti. Vždyť mnozí lidé štítí se s druhým z jedné sklenice se napíti anebo touže lžicí jísti, aby se nenakazili. A také nákaza, t. j. různé nemoce na př. tuberkulosa, kožní a jiné nemoce přenáší se stykem s nemocným. Proto také i protestanté dnes touží po odstranění kalicha. Nedávno jistý protestantský lékař v novinách poukázal na nebezpečí rozšiřování tuberkulosy společným přijímáním z kalicha a horoval po odstranění kalicha za příkladem katol. církve, kteráž už dávno z těchto příčin zdravotních sv. přijímání z kalicha odstranila.

4. Církev odstranila sv. přijímání z kalicha také proto, poněvadž víno všude se nerodí, jest dosti drahé a pak pravého a přirozeného vína těžko lze velkou zásobu zaopatřiti. Většina našich chrámů nemá žádného anebo jen nepatrného jmění, věřící také nemají nazbyt ničeho a proto kdyby ku sv. přijímání všech farníků mělo se kupovati víno, stálo by to mnoho peněz, věřící by nemohli vydání každoroční zapraviti a tím by se od častějšího sv. přijímání zdržovali. Podává-li se tělo Páně pod způsobou chleba, ulehčuje se všem, knězi i věřícím, není obava nákazy a pak to nestojí žádného nákladu.

5. Konečně církev zavedla sv. přijímání pod způsobou chleba, aby věřícím ustavičně hlásala, že Ježíš Kristus jest celý jako Bůh a člověk přítomen pod každou způsobou a aby tím vyvrátila učení bludařů. Že věřící přijímají toliko pod jednou způsobou, nejsou tím nikterak zkráceni; neboť nepřijímají méně než kněz, jenž při mši sv. přijímá podobojí, nýbrž přijímají právě tolik jako kněz, totiž celého Ježíše Krista, jeho tělo i jeho krev, jakž Pán Ježíš přijímati poručil.

O této otázce jsem se více rozmluvil proto, poněvadž i dnes někteří nespravedlivě buď z nevědomosti nebo zlomyslnosti posuzují zřízení katol. církve. Važme si, dr. v Kr., odkazu milého našeho Spasitele, s pevnou vírou a hlubokou úctou klaňme se Kristu Pánu v nejsvětější Svátosti skrytému a často posilujme se v tomto pozemském boji nebeským tímto chlebem.

68. CVIČENÍ.

O potřebě svatého přijímání.

Velikou lásku ukázal nám Pán Ježíš, neboť netoliko sestoupil s nebe a vzal na sebe lidskou přirozenost, aby nás osvobodil

z otroctví hříchu a ducha zlého a dal nám naději na radostný život věčný, nýbrž postaral se také o to, abychom nadpřirozeného toho života dosáhli. Kristus Pán z lásky k nám ustanovil nejsv. svátost oltářní, ve které nejen ustavičně mezi námi dlí, nýbrž také touží po spojení s námi; chce přebývati v srdci našem, aby tím jistěji pojistil nám budoucí slávu nebeskou. Nejsv. svátost oltářní jest zajisté tím nebeským pokrmem, jímž duše naše bývá posvěcena, svatou a Bohu milou učiněna; jest pokrmem, jenž jest závdavkem budoucí slávy věčné. Proto přijímání nejsv. svátosti oltářní jest nezbytnou podmínkou k dosažení života věčného. Že jsme povinni nejsv. svátost oltářní přijímati, vysvítá z ustanovení nejsv. svátosti oltářní a z rozkazu Páně, o čemž poučuje nás další otázka katechismu.

617. *„Jsme-li povinni, svátost oltářní přijímati?“*

Jsme povinni, svátost oltářní přijímati:

1. protože Ježíš Kristus nejsvětější svátost oltářní ustanovil, aby duše naše k životu věčnému živil;

2. protože výslovně přikázal, abychom ji přijímali:

a) Kristus Pán svátost oltářní ustanovil za prostředek k dosažení života věčného. Proto v Kafarnaum pravil zástupům: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný: a já ho vzkřísím v den nejposlednější.“ (Jan 6, 55.) Chceme-li jednou dosíci života věčného, musíme dle slov Páně často přijímati jeho tělo a jeho krev. Tohoto nebeského pokrmu potřebujeme všickni, spravedliví i hříšníci, jak dí sv. František Sal.: „Dvojí lidé často přijímati mají: jedni v ctnostech dokonalí, kteříž vždycky toho hodni jsouce, sami sobě škodí, nepřistupujíce ke studnici vší dokonalosti: druzí nedokonalí, a ti proto, aby snadněji přístup k dokonalosti měli a jí dosáhli. A tak mají toho užívati silní, aby síly neztratili, a mdlí, aby síly nabyli; nemocní, aby ozdravěli, a zdraví, aby se při zdraví zachovali.“

Sv. František a všickni věrní služebníci Boží zajisté byli přesvědčeni, že ku setrvání v dobrém až do konce a ku šťastné smrti nezbytně třeba jest častějšího svatého přijímání. Neboť dobře znali lidskou slabost a boj, který každý člověk podstoupiti musí s nepřáteli spasení svého. Proto sv. František praví, že sv. přijímání potřebno jest dokonalým i hříšníkům, zdravým i nemocným, neboť svátost oltářní jest nejlepším pokrmem, nejhojnějším lékem a nejmocnější posilou a ochranou duší našich.

Duše naše určena jest pro život nadpřirozený, proto již na zemi, pokud s tělem jest spojena, potřebuje nadpřirozeného pokrmu, aby v sobě duchovní život, milost posvěcující, ustavičně uchovávala a pak po odloučení od těla života věčného dosáhla. A duchovním pokrmem tím jest svátost oltářní, jež duši naši živí, posilňuje, od hříchu a pokušení ochraňuje. Jestliže ustavičně staráme se o své tělo a jeho život, o zdraví a sílu, jestliže tělu svému pokrm a nápoj nikoli jen někdy ale několikráte za den podáváme, oč větší péči věnovati máme nesmrtelné duši, aby i ona byla živa a zdráva!

K tomuto pečování o život duše napomíná nás Pán Ježíš slovy: „Nepečujte o pokrm, kterýž hyne, ale kterýž zůstává k životu věčnému, jejž Syn člověka dá vám. Jáť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil. Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, živ bude na věky.“ (Jan 6, 27—51, 52) Nebudeme-li, drazí v Kristu, z tohoto chleba jísti, nebudeme-li v tomto pozemském životě přijímati tělo Páně, nebudeme věčně živi, ale umřeme, t. j. budeme zavrženi.

Bohužel mnoho jest katolíků, kteří pohrdají nebeskou hostinou, sv. přijímáním. Přemnozí po mnoho let, snad od svého mládí nebyli ani u zpovědi ani u sv. přijímání. Zapomínají na svou duši a její budoucí život a zároveň ukazují velikou nevděčnost ku Kristu Pánu, jenž pro spásu duše naší tak se ponížil, že své tělo a svou krev za pokrm duše ustanovil. Nebuďme lehkomyslnými a nevděčnými, ale často požívejme pokrmu nebeského, abychom duši svou zachovali. První křesťané chodili k sv. přijímání denně anebo aspoň každou neděli; proto byli svatými, ve víře pevnými a proto tak statečně a rádi za Krista a víru umírali.

Jsme povinni, svátost oltářní přijímati, poněvadž jest lékem duše naší.

Jako nemocné tělo potřebuje lékařské pomoci a hojivých léků, aby bylo zdrávo, podobně i duše naše ve své nemoci potřebuje lékaře a léku. A kdy jest duše naše nemocnou? Duše naše jest nemocnou a mdlou, když poskvrněna jest mnohými a těžkými hříchy. V takovém stavu nejlepším lékařem a lékem jest hodné svaté přijímání; neboť po dokonalé sv. zpovědi a pobožném sv. přijímání duše naše se uzdraví, tělo Páně ji posvětí, rány vyhojí, od poskvrn hříchů obmyje a udělí jí nadpřirozené krásy a svěžesti. Sv. František Borgiáš, když ještě byl místodržitelem v Katalonii, tázal se sv. Ignáce, co soudí a mu radí ohledně častého sv. přijímání? Sv. Ignác mu odpověděl, že časté přijímání jest nejlepším prostředkem, jenž duši od hříchu a slabosti uchrání. Proto mu radil, aby každou neděli tělo Páně přijímal. Takové rady jest všem

nám třeba. Nezůstávejme tudíž v hříších svých, ale spěchejme ku zpovědnici a ku stolu Páně, nenechávejme duši svou dlouho se trápiti v nebezpečné nemoci, aby snad na věky nezahynula.

Avšak netoliko hříšníci potřebují častějšího sv. přijímání nýbrž i spravedliví a ctnostní křesťané, aby totiž ve ctnosti utvrzeni a v pokušení posilněni byli, neboť sv. přijímání jest posilou a ochranou duší našich. I svatí a ctnostní lidé zůstávají křehkými a slabými lidmi. Vždyť i jim bývá velmi obtížno odolati hříchu a přemáhati pokušení svého těla, světa a ďábla. Proto i svatí potřebují v tomto pozemském boji posily a ochrany, a té se jim hojně dostává svatým přijímáním. Neboť kdo často přijímá svátost oltářní, snadněji přemáhá své tělesné náklonnosti a náruživosti, snadněji odolá pokušení a konečně posilní se v křesťanské dokonalosti, takže pevnou nohou kráčí ku svému konečnému cíli. Proto svatý František napomíná silné, t. j. ctnostné, ku častějšímu sv. přijímání, aby síly neztratili.

První křesťany a svaté mučedníky v době pronásledování církve jedině sv. přijímání sílilo ku hrdinské smrti. Sv. Augustin obdivuje statečnost mučedníků praví: „Opojeni jsouce tímto kalichem, přemáhali všecky žádosti těla a krve své; a tážeš-li se mne, jak to přijde, že jsi tak sláb, kdykoliv máš pokušení odpírati, odpovídám ti: protože nevyhledáváš moci a síly ve sv. přijímání, anebo protože nejsvětější svátost bez patřičné přípravy a bez díkučinění přijímáš.“

b) Povinni jsme svátost oltářní přijímati, protože Ježíš Kristus výslovně přikázal, abychom ji přijímali.

Pán Ježíš netoliko si přeje, abychom jeho tělo a krev jeho přijímali, nýbrž také výslovně přikázal požívání jeho těla. Pravilť v Kafarnaum: „Zajisté, zajisté pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě.“ (Jan 6, 54.) Všickni tedy povinni jsme, častěji přijímati tělo Páně a sice netoliko z nařízení církevního, nýbrž i ze zřetelného rozkazu Páně. Neboť kdo chce dosáhnouti života věčného, musí již v tomto životě pozemském duše jeho žíti nadpřirozeným životem, to jest, musí býti posvěcena milostí posvěcující. Kdo nemá této milosti, nemá naděje na život věčný.

Ačkoliv Pán Ježíš pod trestem věčného zavržení přikázal požívání jeho těla, přece však nesmíme rozkazu tomu rozuměti tak, jakoby sv. přijímání vůbec každému ku spasení nevyhnutelně potřebno bylo jako sv. křest. O křtu svatém praví Pán Ježíš, že jest všem ku spasení nevyhnutelně potřebným; neboť beze křtu nikdo, ani dítě spasení

dojíti nemůže. O sv. přijímání však Pán Ježíš takového nařízení nedal, nýbrž toliko přikázal, abychom požívali jeho tělo a jeho krev, bychom v duši své nadpřirozený život uchovali a neztratili věčného života, jehož dědici jsme se stali na křtu svatém. Dle rozkazu Páně a církve svaté jsou toliko dospělí věřící povinni, přijímati nejsv. svátost oltářní.

Na počátku církve bylo zvykem, že i pokřtěným dítkám podávalo se tělo Páně pod způsobou vína. Svatí otcové také učí, že dítky schopnými jsou ku sv. přijímání, poněvadž duše jejich nalezá se ve stavu posvěcující milosti. Než v pozdějších dobách, asi ve 12. století, upustila církev od tohoto obyčeje a zapověděla podávati dítkám tělo Páně. Zákaz tento odůvodnila tím, že dítky nepotřebují ku svému spasení svatého přijímání, poněvadž posvěcující milosti, jíž na křtu svatém nabyly, v tomto věku nemohou ztratiti, poněvadž nemohou hřešiti.

Poněvadž někteří bludaři, zvláště odloučení Řekové, církvi vytýkali, že zákazem svým porušila apoštolské podání, tu církev na sněmu Tridentském (21, 4) zákaz daný vysvětlila a prohlásila: „Řekl-li by kdo, že jest svaté přijímání potřebno dítkám, které ještě nedosáhly užívání rozumu, budiž z církve vyloučen.“ Aby však se nezdálo, že církevní sněm zavrhuje vlastně i první křesťany, ježto v některých krajích dítkám svaté přijímání podávali, praví sněm, že nesmí se proto starověk odsuzovati, jestliže onen obyčej někde zachovával; neboť jako tehdy sv. otcové měli zvláštní důvod pro podávání těla Páně dítkám, tu bez odporu musíme věřiti, že nečinili toho proto, že by snad dítkám svatého přijímání ku spasení třeba bylo. Co se týká dospělých, nařizuje církev všem sv. přijímání, poněvadž dospělí snadno mohou svou vlažností nebo mnohými všedními hříchy milosti posvěcující ztratiti, anebo v boji proti pokušení mohou tak ochabnouti, že by i do smrtelného hříchu upadnouti mohli. Aby tudíž dospělí milost posvěcující uchovali, pokušení statečně odolali a ve ctnosti až do konce setrvali, potřebují ustavičné posily a té se jim dostává častějším sv. přijímáním. Netřeba ovšem dokazovati, že dospělý věřící, dopustí-li se těžkého hříchu, jímž posvěcující milosti pozbývá, musí napřed přijmouti svátost pokání; neboť svátost oltářní není ustanovena k získání posvěcující milosti, nýbrž toliko k uchování a rozmnožení její.

Jak často máme přistupovati ku stolu Páně, závisí vlastně na potřebě naší duše. Poněvadž však lidé o spásu duše své málo se starají, proto církev dala přikázání, jímž všem údům církve pod smrtelným hříchem přikazuje, aby alespoň jednou za rok šli ku sv. přijímání.

618. *„Kdy jsme povinni, přijímati svátost oltářní?“*

Svátost oltářní jsme pod těžkým hříchem povinni přijímati:

1. alespoň jednou za rok, a to v čas velikonoční;

2. v nebezpečenství smrti jakožto pokrm na cestu do věčnosti.

a) Kristus Pán sice pod trestem věčného zavržení přikázal požívání jeho těla, avšak nenařídil, kdy a kolikráte v životě mají věřící přistupovati ku stolu Páně. Proto církev svatá, kteráž jest zástupkyní Krista Pána na zemi a od něhož má moc, dávati zákony, nařídila všem věřícím, aby každoročně v době velikonoční přistoupili ku stolu Páně. Nařízení toto dáti musila, protože přemnozí křesťané nekonali náboženských svých povinností.

První křesťané na počátku církve chodili k sv. přijímání denně. To nám dosvědčují písma svatá, církevní dějiny a sv. otcové.

V e skutcích apošt. čteme o prvních křesťanech: „A na každý den trvajíce jednomyslně v chrámě a lámajíce po domích chléb, přijímali pokrm s veselím a sprostností srdce, chválíce Boha.“ (Sk. ap. 2, 46.) „Lámáním chleba“ rozumí se požívání těla a krve Páně, vysvítá z jiných výroků Písma sv., o čemž jsme dříve rozjímali.

Denní sv. přijímání připomíná i Tertulian, nejstarší církevní spisovatel, jenž praví, že věřící denně vztahují ruce, aby přijímali tělo Páně. Sv. Ignác, žák sv. Jana a biskup v Antiochii, napomíná věřící effeské ku častějšímu sv. přijímání těmito slovy: „Přičiňte se, abyste se často scházeli k přijímání těla Páně a k chvalozpěvům.“ Sv. Ambrož, sv. Augustin a jiní svatí otcové a biskupové vroucně doporučovali věřícím denní sv. přijímání. Tak sv. Ambrož praví: „Ježto nejsv. svátost oltářní jest chlebem každodenním, proč pak jej přijímáš teprv po roce, jen jednou do roka?“ Sv. Ambrož totiž bojoval proti jednoročnímu sv. přijímání a nabádal své věřící ku častějšímu sv. přijímání.

V některých osadách chodili věřící k sv. přijímání čtyřikráte v témdni. Sv. Basil ve svém listu píše, že za jeho doby v Kapadocii jen čtyřikráte v témdni sloužila se mše sv. a také tolikráte se přijímalo, totiž v neděli, ve středu, v pátek a v sobotu.

Brzy však věřící ochabli ve své horlivosti, takže církev musila nedbalé mnohými nařízeními k častějšímu sv. přijímání pobádati. Tak papež Fabián († 250) nařídil, aby každý věřící alespoň třikráte za rok přistoupil k stolu Páně, a sice o svátcích velkonočních,

svatodušních a o vánocích. Kdo by pak ani o těchto svátcích nepřistoupil k stolu Páně, nesměl býti (dle usnesení sněmu v Agde v jižní Gallii) považován za katolíka.

V některých krajích již tehdy byla taková malá horlivost mezi křesťany, že chodili k sv. přijímání toliko jednou za rok. Tuto lenost přísně kárali horliví biskupové: sv. Ambrož, sv. Augustin a sv. Jan Zlat., jenž přísně přikazoval věřícím, aby zachovávali prvotní ustanovení a přistupovali k stolu Páně při každé mši svaté.

Bohužel napomínání světců a starostlivých biskupů bylo marným. Čím více šířila se církev, tím více přibývalo vlažných křesťanů. Mnozí nechodili k sv. přijímání ani jednou za rok, tak byli lenošnými v náboženských věcech, že vůbec ke zpovědi a sv. přijímání nechodili. Když přemnozí nechtěli uposlechnouti napomenutí svých biskupů a kněží, svolal papež Inocenc III. církevní sněm v Lateránu r. 1215, na kterémž nařízeno a prohlášeno bylo, že každý věřící, jakmile k užívání rozumu dospěje, povinen jest alespoň jednou za rok a to v době velikonoční přijímati tělo Páně; kdo by však toho přikázání neplnil, tomu má býti po smrti odepřen křesťanský pohřeb. Toto přikázání později potvrdil a obnovil sněm Tridentský (13, 10).

Co se týká školních dítek, mají býti vedeny k sv. přijímání tehdy, když již o svátosti oltářní dostatečně vycvičeny a poučeny byly. Nemá se však první sv. přijímání odkládati až do 14. roku. U nás obyčejně vedeny bývají dítky k prvnímu sv. přijímání po 10. roku. Ostatně duchovní správce, jenž dítky v náboženství vyučuje, nejlépe může určiti, které dítky jsou schopnými k sv. přijímání. Školní dítky vedeny pak bývají k sv. zpovědi a k sv. přijímání pravidelně třikráte do roka.

Proč se nařizuje sv. přijímání v době velkonoční?

Církev přikazuje sv. přijímání v době velikonoční, poněvadž v této době Pán Ježíš nejsv. svátost oltářní ustanovil, a poněvadž doba postní jest nejpříhodnější ku pokání. Každý křesťan, jenž jest poněkud horlivý, nikdy nezanedbá velkonoční zpovědi a sv. přijímání. Kteří však zúmyslně zanedbávají velkonočního sv. přijímání a sv. zpovědi, dopouštějí se smrtelného hříchu a vydávají duši svou v nebezpečenství věčného zavržení. Církev pro tyto vlažné a nedbalé křesťany ustanovila přísný trest, že jim totiž odpírá po smrti církevního pohřbu. Katolíci, kteří nechodí k sv. přijímání a k sv. zpovědi, vylučují se sami ze společenství církve Kristovy, a poněvadž tedy nemají s námi společenství a nežijí jako katolíci, proto také nezasluhují ani po smrti pocty, jež se řádným údům církve prokazuje. Jindy, aby se vědělo, kdo byl u sv. zpovědi a velko-

ročního sv. přijímání a kdo nebyl, rozdávaly se cedulky, které se po době velikonoční zase sbíraly. Dnes sice rozdávají se také obrázky nebo cedulky, kněz ví, kolik farníků vykonalo velikonoční zpověď a sv. přijímání, a kolik asi nevykonalo, avšak kromě napomínání ničím jiným nemůže pohnouti nedbalců, aby náboženskou svou povinnost konali. Dnes musí kněz vše ponechati Bohu, jenž jednou spravedlivě a přísně souditi bude ty, kteří jím na světě pohrdali.

Mimo dobu velikonoční máme také častěji v roku svátost oltářní přijímati.

Církev sv. sice nařídila sv. přijímání o velkonocích, avšak vroucně sobě přeje, abychom častěji v roce přistupovali k stolu Páně. Proto v nařízení svém praví „alespoň jednou“, to jest, nejméně jedinou za rok, z čehož následuje, že jsme povinni častěji za rok choditi ku sv. přijímání. Když církevní sněm Tridentský pojednával o mši svaté, pravil: „Sněm si přeje, aby při každodenní mši svaté přítomní věřící nejen duchovně, ale i svátostně tělo Páně přijímali, nabývajíce takto hojnějšího ze mše svaté užitku.“ Také římský katechismus, jenž z rozkazu sněmu Tridentského byl vydán, klade na srdce duchovním správcům, aby věřící častěji vybízeli a napomínali ku častějšímu sv. přijímání

Ze všeho toho poznáváme, že časté sv. přijímání jest nám velmi potřebno a užitečno. Sv. Karel Bor. praví: „Tělo své živíme každodenně a duši svou chtěli bychom živiti jen jednou za rok?“ Kdo jednou za rok přistupuje ku stolu Páně, učinil sice dosti přikázání církevnímu, avšak potřebě duše své dosti neučinil. Všickni jsme smrtelni, můžeme umříti náhle, což se i často stává, a jaký osud očekává pak naši duši, odejde-li na věčnost nepřipravena a mnohými hříchy poskvrněna? Poněvadž nevíme ani dne ani hodiny, kdy nás Pán k sobě povolá, proto buďme na smrt vždy připraveni. A nejlepší přípravou k smrti blažené a šťastné, jest časté sv. přijímání. Neboť čím častěji budeme se dokonale zpovídati a pobožně tělo Páně přijímati, tím snadněji přemůžeme své náklonnosti a tím více ozdobíme duši svou ctnostmi, vírou, nadějí a láskou a tak dokonale připraveni budeme pro budoucí život věčný. Proto sv. František Sal. napomíná nás k častějšímu sv. přijímání: „Často velebnou svátost přijímej; tento zajisté chléb nebeský duši posilňuje a obveseluje.“

Častější sv. přijímání doporučují všickni svatí Otcové a církev sv. prosí věřící, aby zvláště v neděle, svátky a o různých církevních slavnostech k stolu Páně přistupovali. Mnozí křesťané církve své poslouchají a skutečně častěji v roce chodí ku sv. přijímání. V klášteřích na př. jeptišky a bratří chodí ku sv. přijímání jednou, ano

i třikráte týdně, všeobecně v neděle a svátky a nejméně jednou za měsíc. Mnozí zbožní věřící chodí ku sv. přijímání měsíčně anebo vícekráte za rok. Jednou za měsíc sv. přijímání může se doporučiti každému křesťanu. Kdo této rady používá, zajisté užitek sv. přijímání na duši své poznává. Nemůžeme-li však měsíčně přistupovati k stolu Páně, tedy učiňme tak alespoň o velikonocích, o Božím Hodu svatodušním, o vánocích, o svátcích Panny Marie, na slavnost nejsl. jména Ježíš, v oktávě Božího Těla a slavnosti nejsv. Srdce Páně, v den svých narozenin nebo jmenin a když vstupujeme do jiného stavu anebo podnikáme nějaké důležité dílo. Jak velice užitečno jest časté sv. přijímání, vidíme na přemnohých světcích, na př. na sv. Františku Sal. Sv. František Sal. narodil se z hraběcí rodiny ze Salesů v Savojsku, dne 21. srpna 1567. Když ho přinesli od křtu a vložili do rukou jeho matce, hraběnce Františce, zvolala tato proniknuta jsouc vírou a láskou ku pravdám sv. náboženství: „Nyní jsi společníkem andělů, bratrem Ježíška nebeského, chrámem Ducha sv., údem sv. katolické církve, závdavkem lásky Boží. Bohu budiž zasvěcen.“ Jestliže matka tak vítala dítko od křtu sv., mohlo se předvídati, že také je bude zbožně vychovávati. Činila tak co nejpečlivěji, a proto není divu, že malý František velice byl zbožným. Když mu bylo deset let, přistoupil s největší vroucností poprvé ku sv. přijímání. Od té doby pak chodil každou první neděli v měsíci ke stolu Páně, později častěji a potom každý týden. Tak činil jako žák škol latinských v Annecy a pak i jako posluchač vysokých škol v Paříži. Když se ho ptali, proč tak často chodí ku sv. přijímání, odpověděl: „Činím to z téhož důvodu, proč častěji mluvím se svými učiteli, od nichž chci se dověděti mnoho důležitého. Ježíš jest učitelem ve vědách svatých. Chodím k němu často, aby mne těmto vědám přiučil. Neboť málo by mi prospělo, kdybych mnoho věděl a učeným byl, ale při tom kdybych nebyl svatým.“ Také každé sv. přijímání posilnilo ho a naplnilo novým zápalem k dobrým skutkům, zde vzplanulo srdce jeho ohněm lásky, zde čerpal sílu, jež ho potom v pokušeních udržovala a vedla k vítězství.

Ačkoliv Kristus Pán a církev sv. přikazují sv. přijímání všem věřícím, přece může církev některým lidem sv. přijímání odepříti. Sem náleží na př. ti, kteří žijí v civilním nebo cizoložném manželství a nechtějí napomenutí církve uposlechnouti; kteří žijí ve smíšeném manželství — jestliže strana katol. dala se oddati od nekatolického kněze a dovolila neb dokonce úmluvu dala ku vychování dítek v nekatolickém náboženství. Ku sv. přijímání nesmějí býti připuštěni lidé opilí, blbí, pomatení a konečně nedospělé dítky.

b) Svátost oltářní jsme povinni přijímati v nebezpečenství smrti, jakožto pokrm na cestu do věčnosti.

První křesťané měli vždy na mysli zaslíbení Páně: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější“ (Jan 6, 55), a proto denně přijímali svátost oltářní, aby ustavičně připraveni byli na cestu do věčnosti. V době pronásledování, kdy ani hodiny svým životem nebyli jisti, brali si tělo Páně do svých příbytků anebo nosili je na svém těle ukryté, aby před smrtí posilniti se mohli tímto nebeským pokrmem na cestu do věčnosti. Uvězněným a k mukám odsouzeným bratřím donášena byla velebná svátost oltářní často s nebezpečenstvím života, aby i mučedníci posilněni byvše tělem Páně statečně podstoupili smrt za víru. A sv. přijímání zázračnou posilu udělovalo křesťanům, takže s radostí nejpotupnější a nejhroznější muka trpěli.

Proto církevní sněm Tridentský, odvolávaje se na prastarý církevní obyčej, jenž i dřívější sněmy schválily, nařídil, aby nejsv. svátost oltářní byla v chrámích uschovávána a nemocným v nebezpečenství smrti donášena. V nebezpečenství smrti zvláště třeba jest duchovní posily a útěchy, poněvadž každý člověk bojí se smrti a mimo to očekává ho hrozný zápas s duchem zlým, jenž zvláště nemocné a umírající pokouší ku nedůvěře v Boha, k netrpělivosti, malomyslnosti a často i k zoufalství. Když však nemocný posilní se tělem Páně, najednou všeliká bázeň před smrtí zmizí a nemocný odevzdán do vůle Boží trpělivě snáší své bolesti, až ho Bůh vysvobodí z trápení jeho. Poněvadž církev svatá přesvědčena jest o zázračné moci sv. přijímání a poněvadž pamětliva jest rozkazu Páně: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný,“ proto napomíná věřící, ano, přísně jim nařizuje, aby v nebezpečí smrti posilnili se tělem Páně.

Předně tedy těžce nemocní povinni jsou pod smrtelným hříchem, přijmouti před smrtí nejsv. svátost oltářní. Nemocný potřebuje netoliko útěchy, ale zvláště potřebuje posily na cestu do věčnosti. Proto pečujme o nemocné, aby včas byli zaopatřeni svatými svátostmi umírajících. Neodkládejme nikdy se zaopatřováním nemocného, ale vidíme-li, že nemoc je nebezpečnou a zvláště upozorní-li nás lékař na nebezpečí smrti, tedy hned povolejme kněze, aby nemocný ještě při zdravém rozumu vážně a důstojně přijal svaté svátosti umírajících a tím dobře se připravil na odchod z tohoto světa a na nastávající soud Boží. Trvá-li nemoc delší dobu, anebo zhorší-li se, dejme nemocného opět zaopatřiti. Sv. Efrém ve své nemoci častěji přijímal nejsv. svátost oltářní a potěšen volal:

„Tebou, o božský Vykupiteli, chci sytiti hlad, jenž sžírá duši mou.“ Všickni zbožní křesťané v nemoci častěji posilovali se tělem Páně, proto dopřejme i svým nemocným té nebeské útěchy, a zvláště před skonáním povolejme kněze, aby nemocní naposledy přijali posilu a závdavek budoucího života věčného.

Dne 26. února 1895 pochován byl polní maršálek arcivévoda Albrecht, vítěz u Kustozzy r. 1866, zvaný „mečem Rakouska“. Příkladná byla jeho oddanost do vůle Boží v hodince poslední. Když dne 17. února těžce nemocný cítil, že konec jeho se blíží, sám požádal, aby mu přinesena byla velebná Svátost ze zámecké kaple v Arku, což se i stalo ve slavném průvodu kněžstva, důstojníků, úředníků a zástupců města. V Tyrolsku je zvykem, že kněz bývá k nemocnému doprovázen v průvodu, při čemž všickni se modlí za nemocného.

Přítomna byla jeho dcera, princezna Marie Teresie Würtenberská, která modlila se hlasitě modlitby přípravní ku sv. zpovědi a sv. přijímání.

Když přišli s vel. Svátostí do komnaty, kázal arcivévoda po sv. zpovědi svým příbuzným, adjutantům a služebníkům v počtu 50 vstoupiti, aby přítomni byli jeho přijímání.

Arcivévoda Rainer přinesl nemocnému zprávu o apoštolském požehnání od sv. Otce, což arcivévoda s velikým povděkem přijal. Když sv. obřady byly vykonány, pravil nemocný: „Nyní jsem spokojen, protože jsem obdržel milého Pána Boha a mohl jsem dáti dobrý příklad.“ Po té kněz opět v průvodu lidu odešel. Poslední boj započal kolem osmé hodiny dne 18. února. U lože umírajícího dlel jeho zpovědník, dp. Josef Tappainer, ředitel Johannea v Meranu. Arcivévoda okolo 1 hodiny v plném vědomí zvolal: „Můj Bože, Tobě jsem náležel v životě, dokud jsem býval zdráv, dopřej, bych Tvým zůstal i ve smrti.“ Přítomni byli: princezna Marie Terezie, arcivévodové: Rainer, Bedřich Eugen, Arnošt, arcivévodkyně Alžběta a Isabella, dvorní dámy, adjutanti, úředníci a mnoho občanů. Všichni hlasitě se modlili předříkávané modlitby, a když duši svou Bohu odevzdal, rozezvučely se v celém kraji zvony, a všechny masopustní radovánky přestaly. Kéž by každý křesťan tak zbožně připravoval se na cestu do věčnosti!

Nejsv. Svátost oltářní povinni jsme přijímati v nebezpečí života. Ačkoliv nikdo neví, kdy ho Pán Bůh k sobě povolá, přece v životě našem mohou nastati jisté okolnosti, které jsou našemu životu velmi nebezpečny a které snadno mohou nám přivoditi i smrt. Taková nebezpečí smrti hrozí nám na př. v době nakažlivých nemocí, v době války, při různých nebezpečných pracích, před dalekou cestou a podobně.

Nábožní křesťané v podobném nebezpečí života pečují o duši svou a proto častěji přistupují ku stolu Páně. Známo jest na př., že vojínové před bitvou bývají vyzváni, aby se zpovídali a tělo Páně přijali, poněvadž vpravdě očekává je nebezpečí smrti. Proto vojenští kněží ustavičně zpovídají a zvláště vyhledávají raněné, aby je posilnili na cestu do věčnosti.

V nebezpečí smrti nachází se také nemocný před operací. Často se stává, že mnohý s nadějí na uzdravení odebéře se na kliniku, avšak z operace přivezou ho domů mrtvého. Jak dobře tudíž učiní, když před nebezpečnou operací vykoná sv. zpověď a posilní se tělem Páně. Ve sv. přijímání nalezne netoliko útěchy a odevzdanosti do vůle Boží, nýbrž také připraví se dokonale na cestu do věčnosti, jíž není dalek.

R. 1550 dal si hrabě Jeroným Šlik odejmouti nohu, aby nalezl zdraví. Než se podrobil nebezpečné operaci, učinil poslední vůli, zavolal si kněze, vyzpovídal se ze svých hříchů, povolal k loži svému manželku a dítky své, se všemi se rozloučil, smířil a za odpuštění prosil, urazil-li kdy koho, a potom pobožně přijal tělo Páně. Tak jednají všickni bohabojní křesťané. Znal jsem jistého rolníka, kterýž trpěl žaludeční rakovinou. Lékaři mu radili, aby, chce-li býti živ, odebral se na kliniku. Odhodlal se k tomu se strachem. Než odjel, požádal mne, abych vyslyšel jeho zpověď, jež bude asi poslední v tomto životě. A chudák se slzami v očích předpovídal pravdu. Za několik dní přivezli ho z kliniky v rakvi. Proto v takovém nebezpečí vždy se dobře připravme na smrt.

Zbožný a chvalitebný obyčej dosud u nás panuje, že ženy před porodem jdou ke sv. zpovědi a k sv. přijímání. A obyčej tento lze jen schvalovati a zachovávati, neboť i tehdy hrozí nebezpečí smrti. —

Dobře také učiníme, když před odjezdem do dalekých krajin, zvláště máme-li cestovati mořem, vykonáme sv. zpověď a přijmeme svátost oltářní. Církev sv. i v tomto směru pečuje o své údy, neboť zřídila zvláštní spolky na ochranu katolických vystěhovalců do Ameriky, na př. spolek sv. Rafaele v Bremách, Hamburku a Americe, které netoliko obstarají cestujícím bezpečnou loď a dopravu přes moře, nýbrž také pečují o duchovní život jejich. Neboť duchovní správcové těch spolků cestujícím káží slovo Boží a zvláště připravují je na nebezpečnou cestu zpovídáním a podáváním těla Páně.

Konečně nebojme se v nemoci a v nebezpečí smrti přijímati tělo Páně; naopak hledejme v nebeském pokrmu síly a útěchy, neboť nejsv. Svátost jest nejmocnějším lékařem, kterýž nejen duši, ale často i tělo uzdravuje. Ze života mnohých svatých víme, že tělem

Páně živili se po mnoho let, jiní i nabyli zdraví. Když sv. Frant. Borgiáš těžce onemocněl, že i lékaři vzdali se naděje na uzdravení, přinesli mu tělo Páně a hle, ihned okřál a brzy se uzdravil. Jan z Jenšteina, arcibiskup pražský, veliký ctitel svátosti oltářní, sám zakusil lékařskou sílu nejsv. svátosti oltářní! Neboť několikráte náhle ozdravěl, jakmile tělo Páně přijal.

Sami lékaři dosvědčují, že nemocní po zaopatření velmi se uklidní a často ozdraví. Všechno to je přirozeno. Vždyť přijímáme do srdce svého samého Boha, jenž duši i tělo posvěcuje svou přítomností a uděluje milosti duši i tělu. Kéž tudíž duše naše vždy hledá posily a útěchy u tohoto nebeského lékaře a nejlepšího těšitele, Ježíše Krista ve svátosti oltářní přítomného.

60. CVIČENÍ.

O milostech, které působí hodné svaté přijímání.

Hodné sv. přijímání působí v duši naší tolik milostí, že je nelze všechny ani pojmenovati. Katechismus uvádí patero milostí, jichž dosahujeme sv. přijímáním a proto dnes promluvím o těchto účincích nebo milostech sv. přijímání.

419. *Které milosti působí v nás sv. přijímání?*

Svaté přijímání působí v nás tyto milosti:

1. Spojuje nás co nejúžeji s Kristem.

a) Největší užitek a nejprvnější milost sv. přijímání v tom záleží, že Kristus Pán v nejsv. svátosti oltářní s námi se spojuje telesně i duchovně. V nejsv. svátosti oltářní jest přítomen Ježíš Kristus s tělem i krví i duší svou, celý jako Bůh a člověk. Kdo tudíž přijímá svátost oltářní, přijímá do svého srdce živého Krista Pána a co nejúžeji s ním se spojuje, to jest, naše tělo spojuje se s tělem Páně a duše naše s duší jeho. Spojení to tak je úzké, že takřka naše přirozenost smíchána je s božskou přirozeností. Proto dí sv. Cyrill Jerus.: „Jako dva kousky měkkého vosku mohou se spolu sloučiti, tak spojuje se Kristus Pán s duší ve sv. přijímání. Kristus Pán je v nás a my jsme v něm.“ Svátostné spojení toto

s Kristem Pánem je jaksi druhé vtělení Syna Božího. Když Syn Boží s nebe sestoupil a vzal na sebe lidskou přirozenost když Slovo tělem učiněno bylo, spojil se Kristus Pán s celým pokolením lidským; ve sv. přijímání však vstupuje do srdce jednotlivců a s každým zvláště se spojuje na znamení jednoty, t. j. abychom všickni zajedno byli s ním i s Otcem jeho nebeským. Toto spojení s námi ve sv. přijímání přislíbil sám Pán Ježíš, když pravil: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ (Jan 6, 57.) Kdo hodně přijímá svátost oltářní, má dle slov sv. Pavla účastenství těla Páně a společenství krve Páně, Kristus Pán přebývá v srdci našem a my stáváme se Christofory, to jest, Kristanositeli, jak vysvětluje sv Cyrill Jerusalémský.

Svatým přijímáním netoliko spojeni jsme s Kristem Pánem, ale také proměněna jest naše přirozenost, přeměňujeme se v Krista, to jest, sv. přijímání činí nás účastnými přirozenosti božské. Neníť svaté přijímání tělesným pokrmem, jímž tělo své živíme; neboť tělesný pokrm přeměňuje se v naši podstatu, v tělo a krev, kdežto nejsv. svátost oltářní přeměňuje naši přirozenost ve svou přirozenost, jak dí sv. Cyprian: „Naše tělo stává se jistou měrou jeho tělem a naše krev jeho krví.“

Avšak Kristus Pán ve svatém přijímání nespojuje se s námi toliko tělesně. t. j. jako pokrm spojuje a slučuje se s tělem a krví naší, nýbrž Kristus Pán spojuje se s námi zvláště duchovně. Kristus Pán nezůstává totiž v srdci našem jen potud přítomen, pokud způsoba chleba trvá, nýbrž i po sv. přijímání dále zůstává u nás, aby nám pojistil život věčný. Pán Ježíš zajisté podává se nám ve svátosti oltářní na způsob pokrmu, aby duši naši živil a ve ctnosti sílil. Máť požívání těla Páně podobný účinek jako tělesný pokrm. Jako pokrmem a nápojem nejen utišujeme hlad a žízeň, nýbrž nabýváme i síly, bychom prácí a povinnosti stavu svého konati mohli, podobně svatým přijímáním posiluje se duše naše, aby v milosti Boží setrvala, ve ctnostech prospívala a věčné blaženosti jednou dosáhla. Kristus Pán jest pramenem všeliké svatosti a proto nedivme se, že věřící, kteří častěji Krista Pána ve svátosti oltářní přijímají, bývají posvěceni a svatostí ozářeni. O ctihodné Anežce z řádu sv. Dominika se vypravuje, že čím častěji přijímala svátost oltářní, tím více ve ctnostech prospívala. Brzy znamenáno, že milost Boží, která naplňovala srdce její po sv. přijímání, též chování její zevnější řídila, a že krása ctností, jimiž nebeský ženich nevěstu svou obohacoval, vně též se zjevujíc tváři její dodávala leposti andělské a postavě celé zjevu nebeského. Zdálo se, jakoby svátostný Kristus Pán s duší její se spojiv, svátost

svoji byl vtiskl v duši její a účastnu učinil svatosti své. Tak zajisté prospívala v lásce, pokoře, mírnosti a ve všech ctnostech za příkladem Ježíše Krista.

b) Sv. přijímání spojuje nás netoliko s Kristem Pánem, nýbrž také spojuje a sjednocuje nás mezi sebou, jak dí sv. Pavel: „Nebo jeden chléb, jedno tělo mnozí jsme, všickni, kteříž jednoho těla účastni jsme.“ (I. Kor. 10, 17.) Proto církevní sněm Tridentský (13, 2) vysvětluje užitky a milosti hodného sv. přijímání, nazval nejsv. svátost oltářní „znamením jednoty u víře, svazkem lásky a odznakem svornosti.“

Svátost oltářní jest znamením jednoty u víře. Jednotu tuto znázorňují způsoby chleba a vína, pod nimiž Kristus Pán ve svátosti oltářní jest přítomen. Kterak způsoby chleba a vína naznačují jednotu věřících, překrásně vysvětluje sv. Augustin. Praví: Jako z množství zrn pšeničných stává se chléb a z množství zrn hroznových vytlačuje se víno, podobně všickni věřící svatým přijímáním těla a krve Páně sjednocují se mezi sebou a jsou jedno srdce a jedna duše. Proto volá sv. Augustin: „Jeden chléb, jedno tělo mnozí jsme. O tajemství milostivosti! O znamení jednoty! O svazku lásky! Kdo žíti chce, má, kde by žil; má, odkud by žil. Nechť přistoupí, věří, přivtělí se, aby byl oživen. Nechť se nehrozí vazby údů; nechť není údem shnilým, jenž by zasluhoval oddělenu býti; nechť není zmrzačelým, za nějž by se třeba bylo styděti. Budiž (údem) sličným, buď příhodným, buď zdravým: těla se přidržuj, Bohu žij z Boha: nyní se na zemi přičiňuj, abys potom kraloval v nebi.“

Sv. přijímání jest svazkem lásky.

Ve sv. přijímání spojeni jsme s Kristem Pánem, jenž jest pramenem všeliké lásky. Jsme-li pak jedno s Kristem Pánem a Otcem nebeským, jsme také jedno mezi sebou, neboť táž láska, kteráž nás spojuje s Kristem Pánem a Otcem nebeským, spojuje nás i mezi sebou. Milující Boha milují i svého bližního. Tento účinek sv. přijímání zvláště vidíme u prvních křesťanů, kteří se vespolek milovali jako bratří. Stůl Páně spojoval je s Kristem Pánem a také mezi sebou.

Konečně sv. přijímání jest odznakem svornosti. Všem údům církve připravil Pán Ježíš velikou večeři, k níž nás všechny pozval. Ve sv. přijímání stáváme se hosty Kristovými a všickni jsme mu stejně milými. U stolu Páně shromažďujeme se jako děti jednoho Otce, celá rodina Kristova shromažďuje se u jedné hostiny nebeské a proto všickni tvoříme jedno duchovní tělo Kristovo, jehož

hlavou jest Pán Ježíš. Proto všickni máme býti jako údové jednoho těla svornými u víře, pokoj Páně a láska všecky má nás mezi sebou sjednotiti, abychom dle slov Páně „jedno byli s ním i mezi sebou.“

2. Sv. přijímání rozmnožuje milost posvěcující.

Nejsv. svátost oltářní jest svátostí živých, proto tuto svátost oltářní hodně přijímá jen ten, kdo jest duchovně živým, to jest, kdo se nalézá ve stavu posvěcující milosti. Církev sv. proto před sv. přijímáním nařizuje sv. zpověď, kterou nabýváme posvěcující milosti. Přijímáme-li tudíž svátost oltářní ve stavu posvěcující milosti, svaté přijímání tuto milost v duši naši uchovává a rozmnožuje. Ovšem i ostatní svátosti živých rozmnožují v nás milost posvěcující, avšak nejsv. svátost oltářní činí tak daleko učinlivěji, poněvadž Pán Ježíš k tomu ji ustanovil a přijímati nařídil, aby v duši naší milost posvěcující uchovala a rozmnožila. Praví Kristus Pán: „Kdo mne požívá, živ bude skrze mne.“ (Jan 6, 58.) Proto církevní sněm Tridentský prohlásil, že vůlí Spasitele našeho jest, bychom tento duchovní pokrm přijímali, by duše naše v milosti byla uchována a posilněna.

Svaté přijímání udržuje v nás milost posvěcující, kterýžto účinek naznačují způsoby chleba a vína. Neboť jako přirozeným chlébem udržuje se zdraví a síla těla, podobně tělem Páně uchovává se život duše a chrání ji od hříchu. Proto dí Pán Ježíš: „Kdo jí z chleba toho, neumře“ (Jan 6, 20), to jest, neupadne do smrtelného hříchu. Nejsv. svátost oltářní jest proto nejmocnější zbraní proti hříchu, poněvadž jest pramenem všeliké milosti. Proto volá sv. Ambrož: „Přistupte k němu a nasyťte se, neboť chléb jest to; přistupte k němu a pijte, neboť pramen jest; přistupte k němu a budete osvíceni, neboť světlem jest; přistupte k němu a budete svobodnými, neboť kde jest duch Páně, tam jest svoboda; přistupte k němu a budete osvobozeni, neboť jest odpuštěním hříchů.“ Hle! Takový účinek má sv. přijímání! Proto chceme-li ve ctnosti až do konce setrvati, chceme-li v dokonalosti prospívati a přátelství s Bohem sobě uchovati, přistupujme často ku stolu Páně.

Svaté přijímání milost posvěcující v nás rozmnožuje. Jako zdravý a záživný pokrm zvětšuje sílu těla, podobně sv. přijímání rozmnožuje zdraví duše, rozmáhá posvěcující milost a činí nás Bohu milejšími. Svatí a spravedliví lidé nebyli by nikdy dosáhli takové dokonalosti a svatosti na zemi, kdyby nebyli často přijímali tělo Páně. Sv. František Sal. říkával, že ze své 23leté zkušenosti jest pevně přesvědčen o tom, jak velikou posilou jest nejsv. svátost oltářní, jak ona od zlého chrání, k dobrému povzbuzuje, síly a útěchy dává, jestliže ji jen s čistým a pobožným srdcem

přijímáme. Onať sílila tisíce svatých a světic Božích, že víru svou stále vyznávali a podle ní živi byli, pro Krista nejhroznější muka snášeli, ano ochotně i život svůj obětovali.

3. Sv. přijímání seslabuje zlé náklonnost a posiluje naši lásku k Bohu.

a) Sv. přijímání seslabuje zlé náklonnosti.

Všickni jsme slabými a křehkými a ustavičně bojovati musíme s mnohými svými zlými náklonnostmi. Zlé tyto náklonnosti bývají pramenem pokušení, která na nás dotírají ze tří stran.

Nejvíce pokouší nás vlastní naše tělo, to jest, nezřízené žádostivosti, jakožto následek dědičného hříchu. Hříchem dědičným zatemněn jest náš rozum a seslabena naše vůle, takže více milujeme a činíme zlé než dobré. Této náklonnosti ku zlému nemůžeme se nikdy zbaviti, každý člověk ji v sobě má a do smrti ji v sobě nosí. A proti této zlé náklonnosti musíme ustavičně bojovati, avšak bez pomoci Boží nemůžeme ji přemoci.

Mimo žádostivosti tělesné pokouší nás svět, to jest, zlí a pohoršliví lidé. Špatné příklady, náboženská vlažnost a nevěra mnohých lidí, špatná četba a různé hříchy světa svádějí nás ku zlému.

Konečně pokouší nás a vzbuzuje v nás zlé žádostivosti největší nepřítel spásy naší — sám ďábel. Duch zlý jest odvěkým nepřítelem pravdy a Krista a proto stále bojuje proti Kristu a hledí rozmnožiti na zemi svou nadvládu.

Proti těmto nepřátelům musíme stále bojovati, chceme-li věrnými zůstati Kristu. Člověk v boji tom zmítán jest jako slabá třtina, vzdychá a ohlédá se po zbrani, jíž by nepřátelům čeliti mohl. A pomoci té dostává se mu zvláště častým hodným sv. přijímáním. Pán Ježíš volá k nám: „Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.) I přichází Pán Ježíš ku pomoci v tomto boji proti žádostivostem, zmírňuje a uhašuje jejich oheň jako hojivý lék utišuje a mírní prudkou horečku. Proto sv. Otcové sv. oltářní právem nazývají lékem proti náklonnostem. Bl. Tomáš Kemp. praví: „Jestiť tato svátosť oltářní lékařstvím proti všelikému neduhu duchovnímu, jelikož v něm mnozí hříchové zhojeni, zlé vášně ukroceny, pokušení přemožena anebo umenšena bývají, a nadto jím větší milost vlita, začatá ctnost rozmnožena, víra upevněna, naděje posilněna a láska roznícena a rozšířena bývá.“

Upříti se nedá, že častější sv. přijímání jest nejmocnější zbraní proti náruživostem a pokušením. Nedivme se proto, že dnes přemnozí katolíci jsou ve víře vlažnými, ano nepřáteli své víry a církve, takže od jinověrců a nevěrců ničím se nerozeznávají. Že

tito lidé zanedbávají svých náboženských povinností, že sebe menšímu pokušení se poddávají a hříchů se dopouštějí, toho zajisté hlavní jest příčina, že nejsv. svátost oltářní velmi zřídka a to bez náležité přípravy, anebo vůbec nikdy nepřijímají. Všem těmto platí slova sv. Pavla: „Proto jsou mezi vámi mnozí nemocni a mdlí a mnozí umírají,“ t. j. hynou v hříších svých. (I. Kor. 11, 30.) Nechceme-li, drazí v Kristu, podlehnouti svým vášním, a nechceme-li propadnouti věčné smrti, chopme se nejmocnější zbraně proti zlým náklonnostem.

Zpovídejme se často a přistupujme s pravou vírou a nábožností ku stolu Páně. Jestliže uzdravena byla žena od dlouholeté své nemoci pouhým dotknutím se roucha Ježíšova, oč spíše uzdraví duši naši Pán Ježíš, jenž ve svátosti oltářní s tělem i duší svou s námi se spojuje a v srdci našem přebývá! Bouří li v nás náruživosti, přistupujme častěji k stolu Páně, k čemuž vyzývá nás sv. Cyrill Alex. těmito slovy: „Nadýmá-li tě jed pýchy, přijmiž tuto svátost, a pokorný chléb tento učiní tě pokorným. Strhlo-li tě lakomství, požívej tohoto nebeského chleba, a štědrý chléb tento učiní tě štědrým. Ovívá-li tě jedovatý vítr závisti, užívej tohoto chleba andělského, a laskavý chléb tento naplní tě láskou. Jsi-li nestřídmosti v jídle a pití oddán, užívej těla a krve Ježíše Krista, a to tělo, které sobě takovou újmu učinilo, že čtyřicet dní a nocí se postilo, a před smrtí žlučí a octem napájeno bylo, učiní tě střídmým. Přichází-li na tebe lenost, činící tě chladným, že ani pravd Božích rozjímati, ani modliti se nechceš, posilniž se tělem Páně a nábožností budeš naplněn. Býváš-li konečně ke hříchu nečistoty pokoušen, přijmiž tuto nejsv. svátost, a nejčistší tělo Ježíše Krista učiní tě čistým a zdrženlivým.“

Sv. Ignác mučedník praví: „Svatým přijímáním moc ďábla se krotí, a šípy jeho se odrážejí. Onyno, kteří dříve bojácni byli, proměňuje sv. přijímání ve lvy: a pekelný duch se chvěje, an rty jejich krví Ježíše Krista zbarvené vidí.“

Že sv. přijímání krotí náruživosti a vede ku pokání a ctnosti, poučuje nás i zkušenost. Jistý vojín žil se svou příbuznou v hříšném poměru. Nespomohlo napomínání ani příbuzných, ani kněžstva, ba ani vyobcování z církve. I stalo se, že onemocněl. Na smrtelné posteli zavolal si kněze. Uslyšev, že musí onu osobu propustiti, nechtěl se s Pánem Bohem smířiti. Kněz odešel. Na cestě potkal sv. Bernarda, jemuž všechno vypravoval. „Vrať se, a pojď se mnou!“ pravil sv. Bernard. Šli. Sv. Bernard laskavě domlouval nemocnému; i dal si říci, tak že se mu mohlo podati tělo Páně. A když svaté svátosti přijal, cítil vojín, že dřívější jeho hříšná ná-

klonnost proměnila se v nenávist k oné osobě. Plakal a pravil ke sv. Bernardovi, že by raději viděl nestvůru, než onu osobu. Náhle mu změnil Pán Ježíš srdce, a vojín zemřel v pláči kajícném.

b) Sv. přijímání posiluje naši lásku k Bohu.

Sv. přijímání posiluje nás, že netoliko přemáháme své náklonnosti a pokušení, nýbrž uděluje nám i chuti a touhy po konání dobrých skutků. Sv. přijímání působí, že láska naše k Bohu stále se v srdci rozmáhá, takže dle slov sv. Pavla živ jest v nás Kristus, jemuž všechny síly své ano i život svůj obětujeme. Nedivme se, že nejsv. svátost oltářní má takový účinek. Vždyť ve sv. přijímání spojujeme se s Kristem Pánem, jenž jest sama láska; a proto láska Boží rozlévá se v srdci našem, jež působí, že pohrdáme světem a jeho vábivými rozkošemi, více a více odumíráme světu a největší radost nalezáme ve službě Boží. Kdo často hodně a nábožně přijímá tělo Páně, tomu jest Kristus Pán jedinou rozkoší a radostí. Z lásky k němu trpí všeliké strasti pozemské, se vším jest spokojen, jest laskavým a dobročinným ku svým bližním, miluje každého a sv. pokoj přebývá nejen v srdci jeho, ale i v domácnosti jeho. Tito jsou vpravdě oni chudí duchem, jež Pán Ježíš blahoslaví a jimž přislibuje království nebeské.

Takovým dítětem Božím byla blah. Kateřina Emmerichová. Kateřina Emmerichova narodila se v osadě Flamsku, diecése Münsterské, r. 1774. Zbožní její rodiče byli ze stavu rolnického, kteří se starali o dobré její vychování. Když jí bylo 12 let, šla ponejprv ku sv. přijímání. Ubírajíc se do chrámu Páně, měla oči sklopeny, aby ji nic nevyrušovalo. S největší vroucností přijala tělo Páně. Po sv. přijímání modlila se k Bohu a prosila hlavně o to, aby ji Bůh učinil dítkem takovým, jak si sám přeje. Obětovala se v tom okamžiku docela Pánu Ježíši. Přála si od toho okamžiku jen Bohu se líbiti a Jemu sloužiti. Všemu jinému uzavřela své srdce i své smysly. Umrtvovala své oči, odvracejíc je ode všeho, co je lákalo a co zvědavost působilo; obzvláště v kostele nedovolila očím svým žádného nepatřičného pohledu. Podobně umrtvovala i sluch, nechtíc z lásky k Pánu Bohu ani něco dovoleného příjemného slyšeti. Jazyk svůj umrtvovala, zamlčujíc, co by ráda byla řekla a nechtějíc ani okusiti, co by ráda byla jedla. Nohy své umrtvovala, nechodíc nikdy na místa zábavy, raději chvátala do chrámu P. půl hodiny vzdáleného. A srdci svému odepřela mnohou radost, kterou mohla pocítit beze všeho nebezpečenství hříchu. Ký div, že Pán Ježíš měl obzvláštní zalíbení nad tímto dítkem a omilostnil ji tím, že vstoupivši do kláštera byla stigmatisována, to jest, dostala rány Spasitelovy na své tělo, a také měla vidění, ve kterém viděla hlavně mnohé

výjevy ze života a utrpení Pána Ježíše, jež také jsou popsány. Umřela r. 1824 a prohlášena byla za blahoslavenou.

4. Sv. přijímání očišťuje ode hříchů všedních, chrání ode hříchů smrtelných a zhlazuje časné tresty za hříchy.

Církevní sněm Tridentský účinek tento připisuje sv. přijímání, nazývaje sv. přijímání prostředkem, jímž osvobozeni bývame od hříchů všedních a uchráněni od hříchů smrtelných.

a) Sv. přijímání očišťuje nás od hříchů všedních. Sv. Tomáš Aqu. udává dva důvody, jimiž dá se vysvětliti účinek sv. přijímání, že totiž nás očišťuje od hříchů všedních. První záleží v síle a účinku pokrmu. Jako přirozený pokrm poznenáhlu nahražuje tělu, čeho na své síle ztratilo, podobně hodné sv. přijímání zbavuje duši naši malých provinění, jimiž život a zdraví duše bývá seslabován. Sv. oltářní jest totiž lékem duše naší, neboť rány hojí, mdlobu duchovní křísí a duši činí krásnější. Proto sv. Ambrož nazývá svátost oltářní lékem, jímž hojí se každodenní naše slabosti.

Druhý důvod, jejž uvádí sv. Tomáš, jest spojení naší duše ve sv. přijímání s Kristem Pánem, jenž jest pramenem lásky. Hodným sv. přijímáním rozmáhá se naše láska k Bohu a působí v duši naší, že srdečně litujeme i těch nejmenších poklesků, jimiž jsme Boha svého urazili. Dokonalá tato láska zahlazuje všední hříchy jako vycházející slunce zaplašuje mraky. Vzbudíme-li tudíž před sv. přijímáním upřímnou lítost nad spáchanými všedními hříchy, pak hodným sv. přijímáním se nám odpouštějí a bývají úplně zhlazeny. Bez lítosti ovšem sv. přijímání nepůsobí tohoto účinku.

b) Sv. přijímání chrání ode hříchů smrtelných. Sám Pán Ježíš přislíbil, že kdo jísti bude jeho tělo a píti jeho krev, neumře, t. j. neupadne v moc ďáblovu a nebude zavržen. Praví Pán Ježíš: „Tentoť jest chléb s nebe sestupující: aby, bude-li kdo z něho jísti, neumřel“ (Jan 6, 50). Svátost oltářní jest tudíž životem duše, jak na církevním sněmu Tridentském bylo prohlášeno: „Svátost oltářní v pravdě jest život duše a ustavičná posila srdce.“

Církevní sněm právem vyhlásil svátost oltářní za nejmocnější zbraň proti duchovní smrti. Svátost oltářní zajisté jest nejmocnějším pokrmem, jímž duchovní život v duši své udržujeme a chráníme se před hříchem smrtelným, jímž duchovní život bývá zničen. Proto dí sv. Ambrož: „Tento jest chléb života; kdo tedy požívá život, nemůže umříti. Jak by mohl umříti, komu pokrmem jest život?“

Sv. přijímání chrání duši naši od hříchu, neboť jest mocnou zbraní proti nepřátelům spásy naší. Duchovní náš život, t. j. milost posvěcující a spásu naši ohrožují naše zlé náklonnosti a pokušení světa a ďábla. Proti těmto nepřátelům však svátost oltářní jest nejsilnější zbraní, neboť časté sv. přijímání potlačuje nezřízené žádostivosti a seslabuje moc ducha zlého. Kdo tudíž často přistupuje k stolu Páně, snadněji odolá pokušení a uchrání se smrtelného hříchu. První křesťané znali sílu sv. přijímání a proto denně přijímali tělo Páně, aby v nebezpečenství života posilnili se proti nepřátelům těla i duše. Sv. přijímání sílilo je v životě i ve smrti, takže duchové zlí neměli na ně žádné moci. To potvrzuje sv. Ignác, mučedník, jenž dí: „Svatým přijímáním moc ďábla se krotí a šípy jeho odrážejí. Onyno, kteří dříve bojácni byli, proměňuje sv. přijímání ve lvy; a pekelný duch se chvěje, vidí-li jejich rty krví Ježíše Krista zbarveny.“

Ze života věrných a zbožných křesťanů můžeme se přesvědčiti, že sv. přijímání skutečně chrání nás od těžkých hříchů. To vyznal i sám Voltaire, jehož jméno pro jeho nevěru stalo se zlověstným. Jsa ještě dobrým katolíkem, uznal, jak mocně sv. přijímání nás udržuje na dráze ctnosti, když pravil: „Boha jsme přijali; Bůh jest v našem těle a v naší krvi; kdo by tu ještě hříchu se mohl dopustiti? Anebo kdo jen naň mysliti? Nemožno jest, aby někdo jiné tajemství si vymyslil, kteréž by nás lidi tak ve ctnosti udrželo, jako tajemství velebné Svátosti.“

c) Sv. přijímání zhlazuje časné tresty za hříchy.

Poněvadž hodné sv. přijímání očišťuje nás od všedních hříchů a chrání ode hříchů smrtelných, působí také, že nám P. Bůh odpouští časné tresty za hříchy, které bychom musili buď na světě nebo v očistci trpěti. Svátost oltářní není sice ustanovena k dostiučinění za hříchy, avšak tím, že ve sv. přijímání co nejúžeji spojujeme se s Kristem Pánem, dosahujeme milosrdenstvím a láskou jeho odpuštění hříchů i časných trestů za hříchy.

Poněvadž odpuštění časných trestů závisí od naší horlivosti a zbožnosti, proto připravujme se k sv. přijímání vždy dokonale a zvláště před sv. přijímáním vzbuzujme dokonalou lítost nade všemi hříchy, jimiž jsme Boha v životě svém urazili. Čím zbožněji přistoupíme ku stolu Páně, čím více dobrého vykonáme, tím více trestů bude nám prominuto.

5. Sv. přijímání konečně je nám rukojemstvím slavného zmrtvýchvstání a věčné blaženosti.

Kristus Pán slíbil nám, že po tomto pozemském boji dá nám život věčný, kdež věčně patřiti budeme na Boha svého; že jednou

slavně vstaneme z mrtvých a budeme i podle těla nesmrtelni a věčně živi. Avšak této slávy posmrtné musíme si na zemi zasloužiti. A čím si zasloužíme života věčného a slavného vzkříšení? Častým a hodným sv. přijímáním. Neboť sv. přijímání jest tím rukojemstvím, jímž se nám zaručuje slavné vzkříšení a věčná blaženost v nebi. Toto rukojemství dal nám sám božský náš Spasitel, když pravil: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější“ (Jan 6, 55). Církev sv. vždy rozuměla těmto slovům v tomto smyslu a proto na sněmu Tridentském nazvala nejsv. svátost oltářní „závdavkem naší budoucí slávy a blaženosti“ (13, 2).

A jistě právem věříme, že jednou s Kristem Pánem slavně z mrtvých vstanou všickni ti, kteří na zemi byli jeho dítkami a ve sv. přijímání s ním se spojovali. Svatým přijímáním spojuje se tělo naše s tělem Ježíše Krista a duše naše s duší jeho, a poněvadž Ježíš Kristus jest ve svátosti oltářní přítomen jako Bůh a člověk, proto dle slov sv. Petra stáváme se účastnými božské přirozenosti jeho. Jsou-li naše těla spojena s Kristem Pánem, není možno, aby na věky zahynula a od Krista Pána byla navždy odloučena. Kristus Pán slíbil, že nás opět vzkřísí, proto také dostojí svému slibu a vzkřísí z prachu země těla, kteráž na světě byla chrámem a příbytkem jeho nejsv. těla a krve jeho. Proto dí sv. Irenej: „Jako vinný kmen do země vložen, časem svým se zúrodňuje, a zrno pšeničné v zemi padnouc a jsouc rozděleno, mocí božskou, jež všecko zachovává, povstává rozhojněné a stává se slovem Božím velebnou svátostí, jež jest tělo a krev Kristova: rovněž tak povstanou z mrtvých časem svým i těla naše, jsouce jí krmena a v zem vložena a v ní rozdělena.“

Jestliže Kristus Pán dává nám záruku, že, budeme-li často jeho tělo a krev přijímati, vstaneme jednou oslaveni z mrtvých a budeme i dle těla nesmrtelni, pak také dává nám Pán Ježíš rukojemství, že požívati budeme věčné blaženosti. Všickni zajisté ti, kteří z mrtvých povstanou s oslavenými těly, jsou dědici věčného království. Jejich duše již hned po smrti těla požívala věčné blaženosti a po zmrtvýchvstání, které Pán Ježíš proto ustanovil, abychom i podle těla byli odměněni, spojí se pak duše s tělem, aby celý člověk v nebi věčně se radoval a věčné blaženosti požíval. Abychom tudíž jednou slavně z hrobu povstali a věčně se radovali, milujme Boha nade všecko, konejme ctnosti a dobré skutky a posilňujme se v tomto pozemském boji tělem Páně a Kristus Pán jistě splní dané nám rukojemství: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den nejposlednější“ (Jan 6, 55).

Všickni svatí a světice Boží věřili ve slavné vzkříšení, proto nelekali se smrti, nýbrž s radostí umírali, neboť smrti nastal jim den věčné a nebynoucí radosti. Když sv. Jeroným měl před svou smrtí přijmouti tělo Páně na cestu do věčnosti, ač byl velmi sláb, padl přece na kolena a vroucně se modlil: „Zdráv buď chlebe života věčného! Kdož tě důstojně přijímají, ač smrtí tělesnou od těla se oddělí, neumrou na věky; neboť to rozloučení není smrt, nýbrž jest ze smrti do života průchod; proto kdož tě důstojně přijímají, umírajíce s tebou, teprv počnou věčně žíti. Hle! já umírám a Ty mne uzdravíš, jsem nah a Ty mne oděješ, umírám hladem a Ty mne nasytíš na věky.“ Přijav tělo Páně, pln radosti zvolal: „Jak velikým ziskem jest smrt! Nyní bude Ježíš Kristus životem mým. Křehký stánek těla mého se rozpadne a duše má vstoupí do obydlí nebeského. Z temnosti vejdu nyní do světla, z nebezpečenství do jistoty, z chudoby do bohatství, z boje k vítězství, ze strasti do radosti, z časného života do života věčného. Plesejte, přátelé, neboť Spasitel přijímá mne do domu věčné blaženosti.“

Hle! Tak blahé účinky má hodné sv. přijímání. Kéž bychom všickni tak pokojně a blaženě mohli umírati, jak umíral sv. Jeroným a tisíce světců, pak by i nám smrt byla začátkem nového a věčného dne radostí nebeských.

61. CVIČENÍ.

O přípravě ku svatému přijímání.

Mnohých a velikých milostí uděluje duši naší sv. přijímání, jak jsme poznali v předešlém rozjímání. Abychom však všech těch milostí dosáhli, musíme se ku sv. přijímání dobře připraviti. V čem záleží příprava k hodnému sv. přijímání, budeme dnes rozjímati.

620. „*Co musíme činiti, abychom se stali účastni milosti svatého přijímání?*“

Abychom se stali účastni milosti svatého přijímání, musíme se k němu dobře připraviti.

Ve sv. přijímání máme do srdce svého přijmouti samého Ježíše Krista, Syna Božího, v celé jeho slávě a moci nebeské.

Kristus Pán, Bůh a spolučlověk, náš Spasitel, Pán nebes i země a budoucí náš přísný a spravedlivý Soudce blíží se k nám a chystá se v srdci našem zříditi svůj trůn! Hle! tak vzácný host přichází k nám, proto musíme se na příchod jeho důstojně připraviti. K přípravě té nutká nás vznešenost a svatost svátosti oltářní a milosti, jichž dosahujeme hodným sv. přijímáním.

K této přípravě napomíná nás i sám Bůh. Již v Starém zákoně, kdykoli Bůh lidem nějaké milosti udělovati chtěl, přikazoval zvláštní přípravu podle těla i podle duše. Tak když na hoře Sinaj učiniti chtěl s israelity úmluvu a dáti jim desatero přikázání, poručil Mojžíšovi, aby lid napřed se k slavnostnímu tomu dni řádně připravil. Pravilť Hospodin k Mojžíšovi: „Jdi k lidu, a posvěť jich dnes i zítra, a ať očistí roucha svá. A jsou hotovi ke dni třetímu; nebo v den ten třetí sstoupí Hospodin přede vším lidem na horu Sinaj.“ (II Mojž. 19, 10, 11.)

Přikazoval-li Hospodin israelitům přípravu před prohlášením desatera, oč větší přípravy jest třeba ku sv. přijímání, ve kterémž sám Bůh do srdce našeho vstoupiti míní? V prvních dobách křesťanských předepsána byla velmi přísná příprava ku sv. přijímání. Sv. Řehoř vypravuje, že v prvních dobách křesťanských hlasitě volal kněz před sv. přijímáním: „Svaté svatým“. Tímto napomenutím měli odstrašeni býti ti, kteří by snad nepřipraveni odvážiti se chtěli přistoupiti ku stolu Páně. Jáhen pak volal: „Kteří nejsou připraveni, aby tak velikého a vznešeného tajemství účastni byli, ať odstoupí a jiným místo učiní.“ Pak pravil k těm, kteří připraveni byli: „Přistupte s věrou, uctivostí a láskou.“

Církev sv. přípravu ku sv. přijímání vždy přikazovala, na paměti majíc napomenutí sv. Pavla, jenž přísně přikazoval, abychom se vždy napřed soudili a zkoušeli. Sv. Augustin připomínaje slova sv. Pavla: „Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a z kalicha pij. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje těla Páně“ (I. Kor. 11, 28, 29) praví: Proto kdykoliv přijímati máme, dříve ku zpovědi jíti a všecky své skutky bedlivě zkoumati musíme. Shledáme-li pak, že jsou nám hříchy překážkou, rychle spěchejme je smazat zpovědí a pravým pokáním, abychom ďábla v sobě ukrývajíce, nezhynuli s Jidášem, zrádcem, den ode dne hřích svůj odkládajíce a ukrývajíce.“

Takovou přísnou přípravu ku sv. přijímání nařizuje církev. A jistě příprava ku sv. přijímání jest velmi důležita; neboť na přípravě té závisí i účinky a milosti sv. přijímání. Čím dokonaleji se připravíme, čím větší píli vynaložíme ku přípravě ku sv. přijímání, tím hojnějších a větších milostí se nám dostane. Kdo pak ku sv. přijímání málo anebo docela nic se nepřipravuje, netoliko

dopouští se hříchu svatokrádeže, nýbrž připravuje se o všechny milosti sv. přijímání a chystá si věčné zavržení. Proto napomíná nás sv. Bonaventura: „Uvaž, že účinek svátosti závisí od přípravy a jakosti přijímajících; neboť všech těch jmenovaných milostí nezúčastnil se Jidáš, ačkoliv tělo Páně přijal. Protož musí tobě obzvláštně záležeti na tom, abys se k jeho přijetí tak hodně, jak jen možno, připravil: Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije.“ Sv. Anděla z Merici od prvního sv. přijímání svého povždy jevila převelikou uctivost k velebné svátosti oltářní a touhou její nejvroucnější bylo, svátost onu co nejčastěji přijímati. Připravovala se na to též co nejsvědomitěji a okrašlovala se všemi ctnostmi, zvláště pak mrtvením a zapíráním sebe.

S jakou přípravou přistupovati máme ku stolu Páně, ukazuje nám následující prostinký příklad.

Kristina, dceruška chudých rodičů, měla přistoupiti ponejprv ku stolu Paně. Když se konečně radostný den přiblížil, dostavila se do školy, odkudž s ostatními žačkami v průvodu do chrámu Páně se ubírala. Všechna děvčata byla překrásně oděna, jen Kristina měla šaty jednoduché, avšak čisté. To vidouce dvě marnivé a rozpustilé spolužačky, pohlížely pohrdavě na Kristinu a pro prostičký oděv se jí posmívaly. Kristina však ani si toho hrubě nevšímajíc, těšila se na okamžik ten velesvatý, kdy nebeského Hosta do srdce svého přijme. Čeho si Kristina nepovšimla, nezůstalo tajno učitele, kterýž nespokojen jsa s rozpustilým chováním oněch dvou školaček, přistoupil k nim a přísně pravil: „Vězte, že božský Spasitel vždy byl milovníkem chudoby, nikoli však marnivého fintění a skvostu. Oděv váš jest pln marnivosti, a srdce vaše jest plno nečistoty, protože v něm nepřebývá láska, nýbrž pýcha. Jděte a očisťte duše své, prve než Jeho přijmete.“ Těmito slovy zapověděl učitel oněm hrdým dvěma žačkám ku stolu Páně přistoupiti, dokud by neslušného svého chování nenapravily.

Poněvadž přijímáme nejsv. svátost oltářní skutečně jako nebeský pokrm do svého srdce, proto třeba jest dvojí přípravy.

621. „*Kolikerá je příprava ke svatému přijímání?*“

Příprava ke svatému přijímání je dvojí: podle duše a podle těla.

Očekáváme-li vzácných hostí, jistě připravíme se dle možnosti na důstojné uvítání a pohostění jich. Dům svůj očistíme a vyzdobíme, sobě pak připravíme nejlepší oděv. Ve svatém přijímání přijíti má do srdce našeho nejvzácnější a nejsvětější host — sám

Ježíš Kristus. Proto připravujeme-li se na uvítání lidí podle duše a těla, tím více sluší se, abychom na příchod Pána Ježíše ve svátosti oltářní připravili tělo své i duši svou. Přípravy dvojí — podle těla a podle duše — jest proto třeba, poněvadž Pán Ježíš ve svatém přijímání spojí se netoliko s duší, nýbrž i s tělem naším. Tělo naše stane se příbytkem Krista Pána, tělo naše sloučí a spojí se s tělem Kristovým, proto slušnost toho vyžaduje, aby i tělo naše bylo připraveno k důstojnému uvítání svátostného Spasitele. Celý člověk, tělo i duše, má spojiti se ve sv. přijímání s Kristem Pánem, celý člověk zakusiti má milosti a užitků sv. přijímání, celý člověk má přijmouti posvěcení a závdavek budoucí slávy věčné. Proto ku sv. přijímání předepsána jest dvojí příprava: jedna dle duše, druhá dle těla. Kterak máme se ku sv. přijímání připraviti dle duše a dle těla, o tom poučují nás další otázky. Poněvadž příprava dle duše jest přednější, než příprava dle těla, proto napřed promluvíme o přípravě duše.

622. *„V čem záleží příprava ke svatému přijímání podle duše?“*

Příprava ke svatému přijímání podle duše záleží v péči o čisté svědomí a v pobožnosti srdce.

První a nejdůležitější příprava ku hodnému sv. přijímání jest podle duše, neboť nejsv. svátost oltářní jest duchovním pokrmem ku posvěcení duše naší. V této přípravě podle duše předpisuje nám církev dvojí péči. Předně pečovati máme o čistotu duše své, t. j. ku sv. přijímání přistoupiti máme s čistým svědomím a ve stavu posvěcující milosti. Za druhé žádá církev od nás, abychom duši svou ozdobili ctnostmi, čili abychom s pobožností srdce tělo Páně přijímali.

O důležité této přípravě ku sv. přijímání podle duše poučují nás následující otázky. Hlavní péči v přípravě ku sv. přijímání věnovati máme čistotě svědomí.

623. *Co jest míti čisté svědomí?*

Míti čisté svědomí jest, býti alespoň beze všech těžkých hříchů, neboli býti ve stavu posvěcující milosti.

V prvních dobách křesťanských, jak připomíná sv. Řehoř, před sv. přijímáním hlasitě volal jáhen: „Svaté svatým.“ Tímto připomenutím měli býti všickni odstrašeni, kteří by snad nehodně k stolu Páně přistoupiti chtěli. K těm pak, kteří byli připraveni,

volal jáhen: „Přistupte s věrou, úctou a láskou.“ Slovy těmi bylo naznačeno, že jen ti mohou přistoupiti ku stolu Páně a požívati těla Páně, kteří mají čisté svědomí, t. j., kteří nejsou si vědomi smrtelného hříchu.

Svaté přijímání zajisté jest tou královskou hostinou, ku kteréž nás král nebeský, Ježíš Kristus pozval. K této hostině mají však přístup pouze ti, kteří ozdobeni jsou svatebním rouchem, jímž jest posvěcující milost. Jaký osud očekává ty, kteří k této nebeské hostině přicházejí neoděni rouchem svatebním, t j. s nečistým svědomím, poznáváme ze slov, kteráž řekl král ku člověku neoděnému rouchem svatebním, jenž vedral se ku svatební hostině. Pravilť k němu: „Příteli, kterak jsi sem vešel, nemaje roucha svatebního? On pak oněměl. Tehdy řekl král služebníkům: Svížíce ruce jeho i nohy jeho, uvrzte jej do temností zevnitřních; tamť bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 22, 12, 13.) Takový osud potkal by i nás, když bychom se opovážili přistoupiti ku stolu Páně ve stavu hříšném. Proto napomíná nás sv. Augustin: „Pozvánit jsme k stolu, kdež se nenalezá pokrm lidský, nýbrž kde se předkládá chléb andělský. A tudíž pečujme o to, abychom v duši své, již ozdobenu míti máme perlami dobrých skutků, nevyhlíželi zahrabáni ve staré hříchů hadry.“

Že takové čistoty svědomí třeba jest ku sv. přijímání, poznáváme také z napomenutí sv. Pavla, jenž praví: „Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a pij. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje tělo Páně.“ (I. Kor. 11, 28.)

Církev sv., připomínajíc věřícím toho přísné napomenutí sv. Pavla, dala proto nařízení, aby ti, kteří chtějí přistoupiti ku stolu Páně, napřed svědomí své zpytovali a jsou-li sobě vědomi těžkého hříchu, bez předchozí sv. zpovědi neopovážili se jíti ku sv. přijímání. Neboť kdo by opovážil se do srdce hříchem smrtelným poskvrněného přijímati nejsv. svátost oltářní, přijímal by tělo Páně nehodně a tudíž ku své smrti a věčnému zavržení.

Abychom tudíž svátost oltářní přijímali hodně a ku spasení své duše, proto především pečujme o to, abychom duši svou očistili alespoň od hříchů smrtelných a byli ve stavu posvěcující milosti.

Ačkoliv k hodnému sv. přijímání dostačí, jsme-li ve stavu posvěcující milosti, t. j. nejsme-li si vědomi žádného smrtelného hříchu, přece však vzhledem ku svatosti a vznešenosti nejsv. svátosti oltářní máme se přičiniti, bychom před sv. přijímáním duši svou očistili i od hříchů všedních

Bez poskvrny přistoupiti máme ku stolu Páně, neboť přijímati máme samého nejsvětějšího Boha. Očekáváme li vzácných hostí, vyčistíme příbytek svůj netoliko z hrubé špíny, nýbrž uvedeme všechno do nejlepšího pořádku a také i prach z nábytku setřeme, aby se vše lesklo čistotou. A do srdce našeho přijíti má nejvznešenější host, sám Ježíš Kristus, jenž nenávidí každý i nejmenší hřích. Jest tudíž třeba, bychom s největší péčí očistili své srdce i z toho prachu, t. j., abychom i ze všedních hříchů se vyzpovídali. Proto církevní sněm Tridentský napomíná věřící k této péči o čistotu svědomí těmito slovy: „Jestliže vůbec jest slušno, abychom ku posvátnému nějakému úkonu přistupovali se svátostí, tím více musí křesťan toho býti bedlivým, aby s největší uctivostí a svatostí přijal tělo Páně.“ S jakou čistotou a svatostí přistoupiti máme ku stolu Páně, ukázal Pán Ježíš při poslední večeři. Dříve než podával apoštolům tělo a krev svou k požívání, umýval jim nohy na znamení, že srdce své očistiti mají oe nejmenšího hříchu. Proto pravil k nim: „Kdo jest umyt, nepotřebuje, než aby nohy umyl, ale jest čist všecken“ (Jan 19, 10.) Dle výkladu sv. otců znamenají slova Páně: Kdo jest prost hříchů smrtelných, má se očistiti od hříchů všedních, aby důstojně přijati mohl nejsv. tělo Páně.

Duši svou očistiti máme ode hříchů všedních také proto, abychom sv. přijímáním dosáhli větší milosti a hojnějších užitků. Kdo jde ku sv. přijímání poskvrněn všedními hříchy, nepřijímá sice nehodně a nedopouští se svatokrádeže, avšak připravuje se o milosti sv. přijímání. Všední hříchy totiž jsou překážkou, že Pán Ježíš nemůže přijímajícím uděliti větší síly ku konání dobrých skutků a k odporování pokušení. Kdo se všedními hříchy přijímá svátost oltářní, nikdy nedosáhne křesťanské dokonalosti a ani se neupevní ve ctnosti, nýbrž zůstává i po sv. přijímání slabým proti pokušení a snadno i jemu podléhá. Abychom tudíž ve sv. přijímání přijali plnost milosti, litujme srdečně i všedních hříchů a také se z nich zpovídejme. Svaté přijímání sice zahlazuje všední hříchy, jak jsme dříve řekli, avšak jen tehdy, když jich upřímně litujeme a upřímnou máme vůli, jich se dle možnosti uvarovati. Abychom však s větší jistotou doufati směli dosažení všech milostí sv. přijímání, zpovídejme se před sv. přijímáním i ze všech hříchů všedních.

Kterak pečovati máme o čisté svědomí před sv. přijímáním, nejlépe se učíme z příkladu svatých. Sv. Gertruda, žíznivši jednoho dne po večeři Páně, velmi tesklivou byla, majíc za to, že by ještě náležitě připravena nebyla. I vzývala tedy nejsv. Pannu Marii a jiné svaté, aby, cokoliv k hodnému sv. přijímání té svátosti činívali, Bohu to za ni obětovali. I zjevil se jí Pán a řekl jí: „Nyní jsi před obličejem andělů a svatých právě tak ozdobená, jakž jsi sobě

žádala. Já jen to jedině žádám, abys, přijímajíc mne, sama sebe prázdna byla a mne s prázdným srdcem přijala.“

Máme-li přistoupiti ku stolu Páně a jsme si vědomi smrtelného hříchu, musíme napřed vykonati sv. zpověď.

624. *Co musí činiti, kdo je si vědom těžkého hříchu a chce jíti ke svatému přijímání?*

Kdo je si vědom těžkého hříchu a chce jíti ke svatému přijímání, musí dříve svědomí své očistiti svatou zpovědí.

Kristus Pán ustanovil svátost pokání za prostředek, jímž očistiti můžeme svědomí své hříchy poskvrněné. Poněvadž ku sv. přijímání předpisuje se čistota svědomí, proto kdo chce jíti ku sv. přijímání a jest si vědom těžkého hříchu, musí napřed přijmouti svátost pokání, t. j. musí se napřed zpovídati, aby očistil své svědomí od hříchů a nabyl posvěcující milosti. Proto církevní sněm Tridentský připomínaje věřícím napomenutí sv. Pavla: „Zkusiž pak sám sebe člověk“ (I. Kor. 11, 28), vydal přísné nařízení o přípravě ku sv. přijímání. Nařídilť, že nikdo, kdo jest si vědom těžkého hříchu, byť by ho i dokonale litoval, bez předcházející zpovědi nesmí přistoupiti ku stolu Páně. (13, 7.) Z nařízení toho následuje, že každý, kdo chce přistoupiti ku stolu Páně, musí své svědomí dokonale zpytovati. Pozná-li, že poskvrněn jest těžkým hříchem, musí se z něho zřízenému knězi upřímně vyznati a dokonalou lítost nad hříchy vzbuditi. Sama dokonalá lítost tudíž nedostačuje, poněvadž není jedinou přípravou ku hodnému sv. přijímání.

Dále z nařízení církevního sněmu seznáváme, že sv. zpověď před sv. přijímáním jest rozkazem, kterýž dal věřícím sv. Pavel: „Zkusiž pak sám sebe člověk“. Ze slov těch poznáváme, že nedostačuje toliko svědomí své zpytovati a stav duše své poznati, nýbrž že se nám přikazuje, abychom k očistění svědomí použili prostředku, kterýž Pán Ježíš k tomu ustanovil. A tímto prostředkem jest svátost pokání, kterou Pán Ježíš ustanovil k tomu, abychom smrtelným hříchem ztracené posvěcující milosti na křtu sv. udělené opět získali a opět byli před Bohem ospravedlněni. Když nám tedy církev sv. předpisuje sv. zpověď před sv. přijímáním, pak nařizuje jen to, co sám Pán Ježíš činiti přikázal.

Že církev nařizuje sv. zpověď před sv. přijímáním, nezavedla něčeho nového; neboť od počátku církve bylo obyčejem, že křesťané před sv. přijímáním z hříchů svých se vyznávali. Pravdu tu po-

znáváme zvláště ze spisů sv. otců, kteříž jsou nejlepšími svědky pravého učení církve katolické. Tak sv. Augustin praví: „Koho smrtelné po křtu spáchané hříchy tíží, toho nabádám, aby prve veřejným pokáním učinil zadost; a tak kněžským soudem usmířen, nechť se přijímání zúčastňuje, nechce-li k svému odsouzení a zavržení velebnou svátost přijímati“

Chceme-li tudíž hodně přijímati tělo Páně a sv. přijímáním dosáhnouti mnohých milostí, proto s největší pečlivostí připravme se napřed ku sv. zpovědi. Dokonale zpytujme své svědomí, vzpomínejme si, zdali jsme se prohřešili proti Bohu netoliko hříšnými skutky, nýbrž i zdali jsme také myšlením, žádostmi a řečmi uráželi Boha svého. Po dokonalém zpytování svědomí zpovídejme se pak pokorně a upřímně ze všech hříchů a udejme počet těžkých hříchů jakož i okolností, za kterých ten nebo onen hřích jsme spáchali. Nezamlčujme žádného hříchu, neboť tím bychom se dopustili dvojího hříchu. Zpověď naše byla by neplatnou, a když bychom do hříšného srdce přijímali tělo Páně, přijímali bychom nehodně a dopustili bychom se hrozného hříchu, kterýž svatokrádeží nazýváme. Vzpomeňme si na Jidáše, zrádce, jenž, ačkoliv černou zradu choval v srdci svém, přece opovážil se z nejsv. rukou Spasitelových přijímati nejsv. jeho tělo a krev jeho. Pán Ježíš znal Jidáše, znal jeho lakotu, avšak pro tento hřích ho netrestal. Když však přijal do srdce nečistého a zrádného nejsv. tělo Páně, opustil ho Bůh a ďábel vstoupil do srdce jeho. Jeho hrozný konec, jeho děsné zoufalství budiž nám výstrahou, bychom nikdy neopovážili se do hříšného srdce přijímati nejsv. tělo Páně.

Když jsme dokonalou zpovědí očistili své svědomí, připravujme se ku sv. přijímání s nejvroucnější nábožností. Varujme se všeliké roztržitosti, ducha svého zabývejme rozjímáním o milosti, jíž se nám ve sv. přijímání dostati má. Modleme se ustavičně, abychom zapudili různá světská a hříšná myšlení, jež by nás snad nehodnými učinila sv. přijímání.

Mnohý z vás si pomyslí: Když tedy tak dokonalé přípravy třeba jest ku sv. přijímání, a když tak hrozný trest čeká toho, kdo nehodně přistupuje ku stolu Páně, kdo z nás dovede se tak připraviti ku sv. přijímání? Abych strach váš utišil, připomínám vám, že každý má se přičiniti dle sil svých srdce své, co možno nejlépe, připraviti ku sv. přijímání. Co může, ať učiní. Ovšem nikdo z nás, i kdyby světcem byl, nemá naprosté jistoty, že jest dokonale připraven ku sv. přijímání. Avšak Kristu Pánu jest vše povědomo; on hledí na nás a vidí naši horlivost, upřímnost a dobrou vůli, s jakouž chystáme se ku sv. přijímání: proto nebojme se. Kdo své svědomí řádně zpytoval a ze všech hříchů, jichž jest

si vědom, upřímně a dokonale se vyznal, kdo s pravou pokorou a uctivostí přijímá svátost pokání a s největší zbožností připravuje se ku sv. přijímání, kdo konečně jest hotov raději nepřijímati tělo Páně, nežli by ho nehodně přijal, pak takový křesťan nemusí se báti jíti ku sv. přijímání. Jen ten se musí báti a chvěti, kdo odváží se přistoupiti ku stolu Páně nepřipraven, a jestliže jest si vědom těžkého hříchu, z něhož zúmyslně se zpovědníku nevyznal. Takový dopouští se svatokrádeže a chystá sobě odsouzení a věčné zavržení.

Proto jsme-li si před sv. přijímáním vědomi těžkého hříchu, z něhož jsme se zúmyslně nevyznali, odstupme od stolu Páně a jděme znova ku sv. zpovědi. Vzpomeneme-li si před sv. přijímáním na nějaký těžký hřích, z něhož jsme se zapomněli zpovídati, ačkoliv jsme se dle možnosti přičinili a upřímnou vůli měli, ze všech hříchů se vyznati, máme-li ještě příležitost a čas zpověď doplniti, tedy beze studu zpovídejme se znova. Není-li však už možno zpověď doplniti, tedy můžeme jíti ku sv. přijímání, avšak musíme hříchu toho dokonale litovati a umíniti si, že co nejdříve z něho se vyzpovídáme.

Kdo přistupuje ke stolu Páně vědom si jsa těžkého hříchu, přijímá nehodně a dopouští se hříchu svatokrádeže.

625. *„Kterak hřeší, kdo jde ke svatému přijímání, ač je si vědom těžkého hříchu?“*

Kdo jde ke svatému přijímání, ač je si vědom těžkého hříchu, hřeší velmi těžce a „jí sobě odsouzení, jelikož nerozsuzuje těla Páně.“ (I. ke Kor. 11, 29.)

Velikých a mnohých milostí ze sv. přijímání dosahuje ten, kdo s náležitou přípravou přistupuje ku stolu Páně. Avšak všech těchto milostí nedosahuje každý stejnou měrou. Čím slabší a špatnější příprava, tím méně milostí sv. přijímání uděluje, ano někdy nejen nedosahujeme žádné milosti, nýbrž sv. přijímáním voláme na sebe kletbu Boží a dopouštíme se hrozného hříchu. Žádné milosti a žádného užitku nepůsobí sv. přijímání, nýbrž duši chystá věčnou záhubu tomu, kdo opovažuje se přistoupiti ku stolu Páně ve stavu smrtelného hříchu. Tehdy nepřijímá svátost oltářní k životu věčnému, nýbrž ku svému zahanbení a ku věčnému zavržení. Tomu učí sv. Pavel, jenž dí: „Kdokoli jísti bude chléb tento, nebo píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně.“ (I. Kor. 11, 27) Slovy těmi praví sv. Pavel, že kdo ve smrtelném hříchu přijímá tělo Páně, „vinen bude tělem a krví Páně“, t. j. dopustí se těžkého

zločinu, poněvadž jako Jidáš do nečistého srdce přijímá nejsv. tělo Páně a tím se dopouští největší urážky Boha svého Tohoto hříchu dopouští se, kdo buď beze sv. zpovědi přistupuje ku stolu Páně, ačkoliv jesi si vědom těžkých hříchů, anebo kdo zúmyslně některý těžký hřích ve zpovědi zamlčel, žádné lítosti nad hříchy neukázal, nemá pravého úmyslu se polepšiti, učiněnou škodu nahraditi, s nepřáteli se smířiti. Všichni tito nejsou vpravdě kajícími a tudíž čistými, a proto přijímají li do hříšného a nekajícího srdce svého svátost oltářní, dopouštějí se nového a velikého hříchu, kterýž svatokrádeží nazýváme.

Co rozumíme „svatokrádeží“, jest vám známo. Svatokrádeže se dopouští, kdo zneuctívá osobu, místo nebo věc Bohu zasvěcenou. Kdo na př. dopustí se vraždy nebo sebevraždy anebo smilstva ve chrámu Páně nebo na hřbitově, zneuctil zločinem tím posvátné a Bohu zasvěcené místo, a pravíme, že se dopustil svatokrádeže. Avšak nehodné sv. přijímání jest mnohem větší urážkou Boha než zneuctění chrámu nebo hřbitova, poněvadž svatokrádežným sv. přijímáním samého Krista Pána zneuctívá se takřka drzou rukou na nejsvětější jeho osobu sahá jako ti suroví žoldnéři, kteří jej v zahradě Getsemanské svázali, jím smýkali, bili a na kříž jej přibili. Proto dí Theodoret: „Ono pak: „vinen bude tělem a krví Páně“ znamená, že jako Pána Ježíše Jidaš zradil, židé pak sami se mu posmívali, rouhajíce a utrhajíce jemu, rovněž mu hanbu a potupu činí, kdož nejsv. tělo jeho nečistýma rukama přijímajíce, v poskvrněná a nečistá ústa vpouštějí.“

Svatokrádežné sv. přijímání jest tudíž největším hříchem a zvláštní zlobou převyšující všeckny nepravosti, poněvadž, ačkoliv každým hříchem urážíme velebnost božskou, přece žádným hříchem tak neponižujeme a nenapadáme přímo samého Krista Pána, jako nehodným sv. přijímáním. Proto dí sv. Chrysostomus: „Takoví lidé jednají hůře než Jidáš, který Krista za 30 stříbrných prodal a políbením zradil. Hůře než Herodes; neboť se dělají, jako by se šli klaněti Ježíškovi, zatím však jdou jej usmrtiti.“

Avšak nehodným sv. přijímáním netoliko se dopouštíme hrozného hříchu, nýbrž svoláváme na sebe soud Boží a chystáme si věčné zavržení.

Praví sv. Pavel dále: „Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje těla Páně.“ (I. Kor. 11, 29.) Dle slov sv. Pavla volá na sebe pomstu Boží, kdo nehodně přijímá tělo Páně a donucuje věčného Soudce ku hroznému rozsudku věčného zavržení. Těmto není sv. přijímání pramenem života a požehnání, nýbrž příčinou hanby a věčného zavržení. Proto k naší výstraze

praví sv. Jan Zlat.: „Čistý-li se přiblížíš, k svému spasení přistoupil jsi: se zlým-li svědomím, k pokutě a k trestu. Neboť kdo jí a pije nehodně krev Páně, odsouzení sobě jí a pije. Neboť jestliže kdo purpur královský zašpiní, nejinak bývají trestáni, než kdo jej roztrhají: což divu, že kdo s nečistým svědomím tělo Kristovo přijímají, témuž podléhají trestu, jako kdož ho na kříž hřeby přibili? Pomni, jak strašným trestem hrozí sv. Pavel: „Přestoupil li by kdo zákon Mojžíšův, bez milosti před dvěma, nebo třemi svědky umříti musil, čím horšího, můžete pomysliti, bude hoden trestu ten, kterýž Syna Božího pošlapal, a krev úmluvy za obyčejnou považoval, kterouž byl posvěcen?

Svatokrádežné sv. přijímání jest hroznou urážkou Syna Božího, poněvadž člověk dopouští se černého nevděku ke Kristu Pánu, jenž s láskou a požehnáním do srdce lidského ve svátosti oltářní přichází. Odstrašující příklad nevděku ku Kristu Pánu zanechal všem lidem zrádný Jidáš. Jidáši dostalo se veliké milosti a zvláštního vyznamenání, neboť Pán Ježíš přijal ho za svého apoštola. Jidáš měl jako ostatní apoštolové kázati evangelium, rozdávati věřícím milost Boží, měl na zemi sloužiti Kristu a na věčnosti měl s ním kralovati a jednou souditi dvanáctero pokolení israelských. Kristus Pán ukazoval mu velikou lásku a šetrnost, ačkoliv předobře znal slabou jeho stránku, jeho totiž lakotu. Avšak Jidáš nevděčným byl ku svému Mistru a Pánu a do posledního okamžiku neupřímně a pokrytecky se choval. Byl tak smělým, že, ačkoliv již se smluvil se Židy, že jim Pána Ježíše za 30 stříbrných vydá, přece opovážil se zasednouti ke stolu s Pánem Ježíšem, ku poslední ještě večeři. Nechal si od Pána Ježíše umývati nohy, stoloval s ním, a ačkoliv Pán Ježíš šetrným způsobem dal mu na srozuměnou, aby vzdal se hrozného svého úmyslu, přece zůstal zatvrzelým. Od stolu pak odešel, aby Židům vydal svého nejdobrotivějšího Pána a Spasitele. Svět neviděl takové nešlechetnosti, takového hrozného nevděku! Brzy na to modlil se Pán Ježíš v zahradě Getsemanské! V tom přichází Jidáš s četou žoldnéřů, aby zajali nevinného Spasitele. Jidáš líbá Pána Ježíše a políbením zrazuje Syna člověka. „Zdráv buď, Mistře“, volá. Hrozné a protivné to farisejství! Pána Ježíše bolí neupřímnost Jidášova a proto dí k němu: „Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka“, jako by říci chtěl: To-li jsem si zasloužil od tebe za lásku svou, tak se mně odměňuješ?

A právě tak nevděčnými a neupřímnými jsou všickni ti, kteří ve smrtelném hříchu přistupují ku stolu Páně. Vědíť, že nejsv. svátost oltářní jest odkazem největší lásky božské k nám, vědíť, že Pán Ježíš touží po spojení s námi, a přece lásku Kristovu potupují

nepřátelstvím. Objímají tělo Páně nečistým a zrádným srdcem, dotýkají se hříšnými a nečistými ústy nejsvětějšího těla Páně jako Jidáš. Kdo svatokrádežně přijímá, podobá se úplně Jidáši. Jidáš, ačkoliv choval v srdci svém zradu, přece vedral se do večeřadla a opovážil se s věrnými učedníky slaviti s Kristem Pánem poslední večeři. Choval se tak, jako by byl té milosti hodným. Podobně mnozí nekajícníci směle přistupují ku sv. přijímání, ukazujíce před lidmi pobožnost a pokoru, vpravdě však jsou farizeji, neboť v srdci svém jsou zrádci, kteří nemají ani lásky, ani pravé zbožnosti, protože hřích přebývá v srdci jejich. Nechceme-li zváni býti Jidáši a nechceme-li sdíleti stejného osudu s Jidášem, bojme se do nečistého srdce přijímati svátostného Krista, aby neplatila o nás slova, kteráž řekl Pán Ježíš o Jidáši: „Lépe by bylo, kdyby se nebyl narodil člověk ten.“

Svatokrádežné přijímání má hrozné následky. Jako hodné sv. přijímání uděluje duši i tělu posvěcení, požehnání a jiných hojných milostí, tak zase opačně nehodné sv. přijímání svolává kletbu Boží a různé časné i věčné tresty.

Již ve Starém zákoně trestal Hospodin svatokrádež. Za panování Soudců v říši israelské, když nejvyšším soudcem byl Heli, vedli israelští válku s Filištinskými. Když israelští prohrávali, přinesli synové Heli archu úmluvy, neboť starší lidu pravili: „Přinesme archu úmluvy sem prostřed nás, aby nás vysvobodila z rukou nepřátel našich.“ Vojsko israelské všetečně prohlíželo si archu a neuctivě se chovalo. Když pak znova rozzuřil boj, israelští byli poraženi a padlo jich 30 tisíc, mezi nimiž i oba synové Heli. Filištinští vzali archu a odnesli ji do svého chrámu modly Dagona. Ráno nalezli modlu ležeti tváří na zemi před archou Hospodinovou. Mimo to sesílal Hospodin na Filištinské rozličná soužení. Pole jejich zpustošil hmyz a obyvatelé měst i vesnic onemocněli a umírali. Filištinští ulekli se takové rány a řekli: „Nechť nezůstává archa Boha israelského u nás, nebo ruka jeho bije nás.“ Vložili tedy archu Hospodinovu na vůz a dvě krávy zapřáhli do vozu; krávy pak šly přímou cestou do Bethsames a tak přivezena jest archa úmluvy zase do země israelské. (I. Král. 1—7.)

Jestliže Bůh již v Starém zákoně trestal ty, kteří neuctivě chovali se k posvátné arše a Bohu zasvěceným věcem, jestliže i usmrcen býti měl, kdo by s nečistým srdcem požíval masa z oběti Bohu přinášené, neměl by Bůh trestati ty, kteří opovažují se do nečistého a hříšného srdce přijímati samého Boha ve svátosti oltářní skrytého? Sv. Pavel vyhrožuje věčným zavržením všem těm, kteří nehodně přijímají tělo Páně. Avšak Bůh svatokrádežné sv. přijímání

trestá často již na tomto světě. Netrestá li každého svatokrádce smrtí, trestá je různými časnými tresty, jestliže se nepolepší a pokání nečiní. Tresty pak, jimiž Bůh již na zemi trestá nehodné sv. přijímání, jsou zvláště následující:

a) Nepokojné svědomí. Když Jidáš viděl ovoce svého zločinu, těkal ulicemi Jerusalemskými jako šílený. Nikde neměl pokoje, všude viděl nevinnou obět své zrady, svědomí činilo mu strašné výčitky. Měšec s penězi pálil ho na prsou. I běžel do radního domu a hodil peníze k nohoum vysoké rady, řka: „Zradil jsem krev spravedlivou". Avšak ani tím neupokojil svého svědomí. Znova bloudil ulicemi jako pomatený, všude pronásledoval ho zločin jeho. Nepokojné svědomí, hrozný vnitřní kárající hlas vedral mu do hlavy hroznou myšlenku: „Hoden jsi smrti, Bůh ti nemůže odpustiti, na věky jsi ztracen." Zatvrdilo se srdce jeho ku pokání a zoufalé myšlenky jím lomcovaly.

A podobným vnitřním nepokojem pronásledován bývá každý, kdo poprvé nehodně přijal nejsv. svátost oltářní. Děsí se a svědomí ustavičně činí mu výčitky, dokud z hříchu se nevyzná Sv. Jeroným pravdu tu dosvědčuje těmito slovy: „Kdo tebe nedůstojně přijímají, zajisté k svému pohoršení a k svým mukám znovu tě křižují, již ovšem nesmrtelný a netrpějící ty jsi, jich zlým přijímáním moc tvá není menší, ale jejich muky jsou větší Ach, běda, milý Pane Hospodine, co pak mám říci více o těch!"

Štěstí veliké pro ty, kteří se sv. Petrem pláčí nad nepravostí svou. Setrvají-li však v hříchu, utlumili výčitky svědomí a odváží-li se po druhé, po třetí a nadále svatokrádežně přijímati, propadají svému odsouzení a Bůh trestá je zaslepeností a zatvrzelostí srdce a často i tělesnými tresty.

b) Zaslepenost a zatvrzelost srdce jest druhý trest svatokrádežného přijímání. Kdo jednou svatokrádežně přijímal a hříchu toho kajícně nelitoval, kupí potom svatokrádežně sv. přijímání jedno za druhým, jest jako slepý a neví, co jest mu ku prospěchu a ku spasení. Tací lidé svědomí své nadobro uspali. Netkne se jich ani napomínání, ani vzpomínka na věčnost a budoucí soud Boží; neotřese jimi ani hrůza pekla a věčné jeho tresty. Zaslepení ducha činí pak srdce zatvrzelým a necitelným, jež nedbá napomínání, dobré rady, ba ani navštívení Božího Nešťastní tito lidé jsou úplně v moci ďáblově jako Jidáš. Sv. Chrysostomus o osudu zrádného učedníka toho praví: „Jidáš reptá, Ježíš to trpí, jest lakomým a zlodějem, Ježíš to trpí. Činí návrh, že zradí svého Pána, Ježíš to trpí. Jakmile však nehodně přijímal, upadl ihned v moc zlého ducha. Po požití těla Páně vešel do něho satan."

Hrozný tento trest měl za následek zoufalství. Jidáš, jenž první svatokrádežně přijímal, zaslepen byl na duchu a zůstal zatvrzelým, ačkoliv Pán Ježíš byl by mu i tento hřích odpustil. Avšak srdce jeho zatvrdilo se ku všelikému napomínání a dobrému vnuknutí. Jako ďáblem posedlý běhal s místa na místo, až konečně vzal provaz a oběsil se.

Kéž by hrozný osud Jidášův odstrašil mnohé křesťany od nehodného sv. přijímání! Neklamte se, kteří jste si vědomi nehodného sv. přijímání, že vás trest Boží mine. Nehodné sv. přijímání obyčejně mívá za následek špatný život a špatný konec. Ku potvrzení pravdy té, poslyšte následující příklad ze života:

Jistý chlapec, který se připravoval k prvnímu sv. přijímání, dělal duchovnímu správci mnoho starostí. Nebyl s jeho chováním úplně spokojen, ale vzal ho přece do počtu těch, kteří měli poprvé jíti ku sv. přijímání, protože už byl dosti dospělým. Kněz v hochu se neklamal, předvídaje, že z něho nic dobrého nebude. Chlapec se úplně pokazil a když dorostl, byl pro své zločiny postrachem celé krajiny. Po dlouhý čas nemohlo se podařiti četníkům polapiti nebezpečného zlosyna. Konečně však byl při úkladné vraždě chycen a odsouzen na smrt. Dověděv se o tom bývalý jeho farář, spěchal za ním, doufaje, že zpustlé srdce nešťastníka obměkčí a s Bohem smíří. Vstoupil do žaláře. Vidí před sebou bývalého svého žáka, jde k němu a laskavými slovy praví k němu, že ho přišel navštívit, aby ho potěšil. Zlosyn pohleděv na kněze propukl v usedavý pláč a zvolal: „Jste vy to skutečně, velebný pane? Vy že jste na mne nezapomněl, jenž jsem vaše dobré srdce tolik zarmucoval? Byl jste ke mně tolik dobrým a shovívavým a já takovým nevděčníkem. Ach na jediný okamžik svého života nemohu zapomenouti. Ten učinil mne tím, čím jsem. Je to okamžik mého prvního sv. přijímání. Vím, jak svědomitě jste nás připravoval, a já přece přijímal jsem nehodně. Nejsem hoden, abych tu hleděl na vás, račte raději odejíti.“ „Ne tak,“ pravil kněz. „Bůh je to, který mne k tobě posílá, abych tě k němu opět přivedl a svědomí tvé utišil. Bůh skrze mne nabízí ti odpuštění, nuže, marnotratný synu, použij posledních těchto chvil, a budeš ještě žíti, k tomu, abys se dobrou zpovědí s Pánem Bohem smířil. Nuže, počneme hned.“ Zločinec skutečně vykonal doživotní zpověď zkroušeně a kajícně, na konec ubezpečoval, že nyní rád podstoupí smrt, aby tím odpykal nehodné své první sv. přijímání, jež bylo pramenem všech jeho zločinů, pak dodal: „O to vás prosím, velebný pane, vyřiďte mým dítkám, chtějí-li ujíti hroznému osudu svého otce, ať se vynasnaží, aby první sv. přijímání vykonaly hodně.“ Tak hrozné jsou následky nehodného sv. přijímání.

e) Konečně Bůh trestá svatokrádežné sv. přijímání časným tresty: nemocí, neštěstím, ano i náhlou smrtí.

Sv. Pavel maje na mysli tyto následky nehodného sv. přijímání, psal Korinťanům: „Proto (že nehodně přijímáte) jsou mezi vámi mnozí nemocní a mdlí a mnozí umírají.“ (I. Kor. 11, 27.) Sv. Ambrož ku slovům sv. Pavla praví: „Aby sv. apoštol ukázal pravdivost toho, že soud očeká á přijímajících tělo Páně, již tuto ukazuje nějaký obraz soudu na těch, kdož nerozvážlivě tělo Páně přijali, ježto zimnicemi a chorobami zachváceni byvše, mnozí i zemřeli, aby se z těchto ostatní poučili, a příkladem několika postrašeni, se polepšili, vědouce, že tělo Páně bez pomsty nebývá nedbale přijímáno.“

Sv. Jan Zlat. dosvědčuje, že mnozí za jeho doby, kteří nehodně přijali tělo Páně. ďáblem posedlí byli, a že nehodné sv. přijímání vůbec považuje za příčinu přemnohých trestů.

Sv. Cyprian zaznamenal některé případy, z nichž poznati možno, jak Bůh trestá ty, kteří nehodně ku stolu Páně přistupují. Když jednou světec tento konal oběť mše svaté, přiloudila se jistá letitá žena k oltáři a přistoupila ke stolu Páně Poněvadž však přijímala se srdcem poskvrněným a nehodným, byla tak zděšena, že na celém těle se třesouc, skácela se na zem mrtvá. Také dějiny zaznamenaly nám hrozný trest Boží za nehodné sv. přijímání. Lothar II, král lothrinský, zapudil pravou manželku Theutbergu a přijal k sobě mladou osobu, jménem Valdradu. Byv od papeže pro tento skutek z církve vyobcován, přišel do Říma, slíbil svatosvatě, že se polepší a prosil, aby ho papež slavnostně s církví smířil, aby v jeho přítomnosti slavné služby Boží vykonal a jemu vlastní rukou tělo Páně podal. Papež povolil jeho žádosti, ale v okamžiku sv. přijímání pravil vysokým hlasem: „Kníže, jsi-li pevně odhodlán neobcovati s Waldrudou, přibliž se s důvěrou a přijmi svátost života věčného; jestliže však tvoje pokání není upřímné, neodvažuj se tělo a krev Ježíše Krista, svého Pána, přijati a tím, že bys tuto nejsv. svátost znesvětil, svou vlastní záhubu žití.“ Když král, nerozmýšleje se, tělo Páně přijal, a jeho družina se blížila, pravil papež ku každému z nich: „Jestliže jsi nepomáhal k záhubě svého pána, budiž tobě tělo Páně zárukou věčné spásy.“ Někteří, jsouce svědomím dojati, odcházeli po těch slovech; ostatní pak následovali směle příkladu králova Trest následoval po strašném zločinu v zápětí. Sotva Lothar dorazil do Luccy, pojala ho o všechny, kteří s ním byli přijímali, zhoubná horečka. Zatím co krutý žár jejich vnitřnosti sžíral, opadaly jim vlasy, nehty, ano i kůže. Zemřeli všickni, naposledy král, když byl po delší čas vědomí a řeči pozbyl

(† 869). Ti pak, kteří raději odstoupili od stolu Páně, nežli by byli nehodně přijímali, ani jeden nezemřeli. Že Bůh každé svatokrádežné sv. přijímání hned netrestá, ba že přemnozí na světě vůbec nejsou trestáni, to nás nikdy neutvrzuj v nekajicnosti a smělosti. Naše lehkomyslnost jednou bude jistě potrestána, neboť Bůh nebývá posmíván. Následky nehodného sv. přijímání někdy se hned neukazují, avšak přijde čas, kdy spravedlivá ruka Boží dotkne se nehodných. Proto bojme se vševědoucího Boha a připravujme se ku sv. přijímání s náležitou uctivostí, pokorou a nábožností, aby nám sv. přijímání nebylo k zahanbení a věčnému zavržení, nýbrž požehnáním a zárukou budoucí blaženosti nebeské!

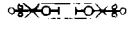

71. CVIČENÍ.

O další přípravě ku sv. přijímání.

Druhá podmínka ku hodnému sv. přijímání záleží v pobožnosti srdce.

Když letos (1906) navštíviti mínil císař pán Mor. Ostravu a jiná města ve Slezsku, všickni obyvatelé o závod činili velkolepé přípravy k uvítání jeho. Černé a dýmem zašpiněné domy obílili, ulice očistili a ozdobili. U vchodu města postavili slavobrány, na vysokých stožárech vlály prapory, domy ozdobeny byly prapory, věnci a obrazy císaře pána; světla hořela na všech ulicích, ano i cesta, jíž ubíral se zeměpán, posypána byla květinami. Obyvatelé a zvláště zástupcové města a spolky v nádherném oděvu očekávali příchodu milovaného císaře. Výzdoba tato hlásala, že obyvatelé svého císaře a krále milují a že jsou mu oddáni.

A podobně musíme i my ozdobiti srdce své, když přichází k nám král všech králů, Ježíš Kristus. I my musíme ukázati, že Pána Ježíše milujeme a že s radostí vítáme ho do svého srdce. Proto nemáme přestávati toliko na očištění duše své od hříchů, nýbrž musíme též srdce své ozdobiti květinami ctností, čili pobožností srdce.

V čem záleží pobožnost srdce, poučuje nás následující otázka.

626. „*V čem záleží pobožnost srdce.*“

Pobožnost srdce záleží ve vzbuzování:

1. víry, naděje a lásky;

2. pokory a lítosti;

3. nejhlubší úcty ke Kristu a vroucí touhy po spojení s ním.

1. Pobožnost srdce záleží ve vzbuzování víry, naděje a lásky.

a) V prvních dobách církve sv., jak jsem dříve již připomenul, vystoupil jáhen před sv. přijímáním a řekl těm, kteří byli ku sv. přijímání připraveni: „Přistupte s věrou, uctivostí a láskou.“ Jménem pak všech modlil se: „Věříme a vyznáváme, že toto jest pravé tělo a pravá krev Ježíše Krista.“ I my, drazí v Kristu, před svatým přijímáním musíme vzbuzovati víru. Když při mši sv. před sv. přijímáním patříme na oltář, když vzpomínáme, že za okamžik přijímati budeme nejsv. svátost oltářní, tažme se sebe sama: Kdo jest ten, jenž ve sv. přijímání přichází ke mně? Uvažujeme-li dokonale a vážně o této otázce, odpovídá nám naše svatá víra: Ježíš Kristus jest to, jenž přichází k nám, týž Ježíš, jenž na nebesích sídlí, kdež sedí na pravici Boha Otce všemohoucího, týž Ježíš, jenž nás jednou z hrobu vzkřísí a všecky bude nás souditi; Spasitel a Vykupitel, náš Bůh a Stvořitel přichází k nám, aby v srdci našem stánek sobě učinil.

Tuto živou víru musíme v srdci svém vzbuditi a prositi Ducha sv., aby osvítil náš rozum, bychom pevně věřili, že ve svátosti oltářní vpravdě a skutečně přítomen jest Ježíš Kristus. Vzbuzujme tudíž tuto božskou ctnost víry a modleme se buď z modlitebních knížek anebo z paměti říkejme: „O můj Ježíši! Všecko pevně věřím, co jsi ty zjevil, zvláště však věřím, že vpravdě přítomen jsi v nejsv. svátosti oltářní, poněvadž ty, jenž jsi věčná pravda, sám jsi to pravil.“

Chceme-li hojnosti milostí ve sv. přijímání dosáhnouti, musíme v srdci svém živou víru vzbuditi. Vždyť Pán Ježíš žádal vždy víry od těch, jimž milosti uděloval. Když Pán Ježíš šel do domu knížete, aby vzkřísil dceru jeho, volali na cestě k němu slepci: „Smiluj se nad námi, synu Davidův!“ I dí jim Ježíš: „Věříte-li, že vám to mohu učiniti? Řkou jemu: Ovšem, Pane“. (Mat. 9, 27, 28.) A Pán Ježíš hned jim navrátil zrak. I nám udělí Pán Ježíš milosti a dobrodiní, vzbudíme-li víru před sv. přijímáním. Varujme se tudíž vlažnosti a lehkomyslnosti, nepřistupujme ku stolu Páně bez živé

víry. Ratherius, biskup veronský, lituje v listu svém jistého Patrika, že tak lhostejně přijímá tělo Páně, kdežto přece přijímá samého Syna Božího. To vždy mějme na mysli, abychom nepřijímali těla Páně ku svému zavržení.

b) Před sv. přijímáním máme vzbuzovati naději. Musíme se tázati: „Proč přichází ke mně Pán Ježíš?“ Přichází k nám, aby nás nasytil pokrmem andělským, aby nás uzdravil od neduhů duše, aby nás uchránil hříchu, potěšil a oblažil nás. Tuto naději chovejme ku milému svému Spasiteli a obětujme jemu všecku svou slabost a prosme ho, aby, jako vždy zarmoucené těšil, nemocné uzdravoval, všem dobře činil, pomáhal a všechny k sobě volal, kdož obtíženi jsou, též nás ve sv. přijímání uzdravil a potěšil. Pán Ježíš jest věčná dobrota a neskonalé milosrdenství, onť jistě splní, co nám slíbil. Proto vzbuzujme v srdci svém naději a modleme se: „Ano, nejmilejší můj Ježíši! Milosrdenství tvé jest nekonečné; ty přicházíš ke mně, ty chceš v srdci mém přebývati. Proto také pevně doufám, že mě posvětíš a svou milostí naplníš.“

Že Bůh naši naději často i na zemi splňuje, učíme se z mnohých příkladů Chudobná jedna žena ležela na smrt nemocna. Tři malé děti stály u jejího lože a hořce plakaly. Nebohá žena tušila, že se blíží její poslední hodina. Ne že by se byla smrti bála, nikoli — vždyť již dávno před tím, kdy ještě byla zdráva, ano i za mládí svého myslívala často na smrt a snažila se tak žíti, aby vždy byla řádně na smrt připravena; ale pláč tří nedospělých dětí velice ji dojímal a jen pro ně si přála, aby jí všemohoucí Bůh ještě několik let na živě zachoval. Řekla to také knězi, který k ní přišel, aby ji svatými svátostmi zaopatřil. „Přijměte svaté svátosti s pravou věrou a pevnou důvěrou. Udělím vám také poslední pomazání; přijměte svátost tuto pevně doufajíc, že vám Bůh, je-li v tom jeho sv. vůle, bolesti zmírní — nebo vás i uzdraví.“ Se živou věrou a pevnou důvěrou v božskou pomoc Otce nebeského a Syna jeho Ježíše Krista nemocná přijala nejsv. svátost oltářní a poslední pomazání, a hle, bolesti se utišily a nemocná brzy se uzdravila.

Kéž by všichni měli tak pevnou důvěru v uzdravující sílu Spasitelovu ve velebné svátosti oltářní!

c) Konečně před sv. přijímáním máme vzbuditi lásku.

Uvažujeme-li o milosti a o nekonečném milosrdenství Božím k nám ubohým hříšníkům, musíme milovati Pána Ježíše, jenž takovou lásku nám prokázal, že se nám dává za pokrm ve svátosti oltářní. Proto sv. František Sal. napomíná nás: „Z lásky musí se

přijímati ten, jenž se nám z lásky daroval.“ Nelze vypověděti s jakou láskou a vroucností svatí a světice Boží přistupovali ke stolu Páně. Když mládeneček sv. Alois měl jíti ku prvnímu sv. přijímání, tři dny připravoval se k tomu svatému okamžiku. Nejdůležitější částí v přípravě zdálo se mu býti očišťování srdce; proto bedlivě a opravdově o životě svém zpytoval a slzy prolévaje, každé i nejmenší chyby srdečně oplakával. Také se vroucně modlil, aby ho Bůh tak veliké milosti hodným učinil. Soudruhové jeho nalezli ho brzy v tom, brzy v onom koutě na zemi klečícího a v modlitby pohrouženého. Konečně přiblížil se den, kdy měl ke stolu Páně přistoupiti. Životopisec jeho praví: „Jak velikou byla jeho láska, vroucí touha, jak silnou jeho víra a jak hluboká jeho pokora, když jako anděl nevinný poprvé chléb andělský požíval, toho nelze ani vylíčiti, to jest jen Bohu samému povědomo.“ Obličej jeho zářil nebeskou slastí a čistá andělská duše jeho naplněna byla nevýslovným blahem. Dlouho a dlouho klečel v kostele přede vším lidem u svatém zanícení vzdávaje vroucí díky nebeskému hosti, jenž do srdce jeho zavítal.

I my, drazí v Kristu, vzbuzujme v srdci svém takovou upřímnou lásku k milému Spasiteli. Abychom tuto lásku v srdci svém rozplamenili, modleme se vroucně a zbožně: „O můj Ježíši, ty jsi mne tak miloval, že jsi z lásky ke mně na kříži umřel. Z této lásky chceš i do srdce mého vejíti, abys nasytil tělem svým ubohou duši mou. O čím se Tobě odplatím? Pane Ježíši, Tebe chci milovati, Tobě žíti a v Tobě umříti.“

Lásku k Pánu Ježíši ukážeme, když také milovati budeme i svého bližního. Proto před sv. přijímáním smiřme se se všemi lidmi. Vždyť do srdce svého přijímati máme Pána Ježíše, původce pokoje, lásky a míru na zemi i na nebi. Jak by mohl do srdce našeho zavítati pokoj Páně, když bychom v nepokoji a nepřátelství žili se svým bližním? Abychom lásku k bližnímu ukázali, proto netoliko se smiřme s nepřáteli, nýbrž konejme i milosrdné skutky, abychom tím spíše milosrdenstvím Božím pohnuli a také ho hodnými byli.

2. Před sv. přijímáním vzbuditi máme pokoru a lítost.

a) Máme vzbuditi pokoru. Uvažme, ku komu přichází Pán Ježíš ve svátosti oltářní skrytý? Pán Ježíš přichází ku hříšnému a nevděčnému tvoru, jenž Boha svého tak často hříchy svými uráží a hněvá. O kterak nemáme pokorně volati: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou! Nehodni jsme takové milosti, nezasluhujeme takového vyznamenání, že sám Pán nebes i země, sám Bůh přichází k nám. Proto pokořme se před Bohem svým, potlačme v srdci svém všelikou domýšlivost a pýchu, uznejme svou nicotu

a křehkost a pokorně se modlemé: „Pane a Spasiteli můj! Kterak smím se opovážiti přiblížiti k Tobě, jehož jsem tolik a tak často urážel? Vpravdě nejsem hoden, abys vešel do srdce mého. Avšak toliko rci slovem a uzdravena bude duše má.“

Učme se vzbuzovati pokoru od věrných služebníků Božích, kteří věděli, že pokora se Bohu nejvíce líbí. Sv. Tomáš Aqu., který víru ve velebnou svátost oltářní i spisy mnohými dotvrdil, byl po celý život vroucím ctitelem nejsv. svátosti oltářní. Umíraje pak, ze samé úcty a pokory dal se položiti na popel a na tomto loži pokory a kajícnosti přijal Pána Boha s velikou vroucností a s velikými díky. Pln zanícení volal: „Věřím pevně, že Ježíš Kristus jakožto pravý Bůh a pravý člověk v této vznešené svátosti jest přítomen; klaním se ti, o můj Bože, o můj Spasiteli! Jak rád Tě přijmu, nejsladší, jenž jsi cenou mého vykoupení a posilou na mé pouti.“ Sotva přijal tělo Páně, již také blaženě skonal, aby duše jeho se Spasitelem na věky se v nebi spojila.

Pokoru u sv. přijímání ukázal také jistý vznešený muž Maršálek Turenne klečel o jednom svátku mezi ostatními věřícími, připravuje se na sv. přijímání. Když bylo u oltáře dáno znamení, aby věřící přistoupili ke stolu Páně, povstal i maršálek a pokorně blížil se k oltáři. Jeden ze sluhů maršálkových, jenž pána svého neviděl, šel před maršálkem k oltáři. Byl pak upozorněn od jistého pána, že maršálek jde za ním. Zaražený sluha se zastavil a chtěl, aby jeho pán šel napřed. Turenne však byl tak zabrán do své pobožnosti, že ani nepozoroval, co jeho sluha chtěl. I přistoupil sluha k maršálkovi a potichu mu pravil: „Prosím, milostpane, račte jíti přede mnou ke sv. přijímání.“ „Milý příteli,“ odpověděl maršálek, „milostpán zůstal přede dveřmi, zde je pouze jeden jediný pán, ten totiž, kterého chceme oba přijati, a proto jdi jen napřed, neboť před Bohem jsme si všickni rovni.“

b) V pokoře před Bohem ve svátosti oltářní skrytém máme litovati svých hříchů. Vzpomeňme ještě jednou na všecky hříchy, jimiž jsme Boha svého v životě uráželi a ponižovali. Plačme nad svou nevděčností a srdečně litujme všeho, čím jsme Pána Ježíše zlehčovali. Zvláště pak litujme těch hříchů, jichž se nejčastěji dopouštíme a slibme Bohu, že s jeho pomocí a milostí chceme se všech těžkých a zvláště těchto hříchů chrániti.

Abychom tím vroucnější lítost v srdci svém vzbudili, rozjímejme o umučení Páně a o jeho bolestné smrti, na jejížto památku svátost oltářní byla ustanovena. Vzpomeňme, že naše hříchy byly příčinou bolestné a ponižující smrti Ježíše Krista. Srdečně litujme hříchů svých a prosme milosrdného Boha, by se nad námi smiloval a podal

nám pomocné ruky své, bychom všemu zlému odolali a všechna pokušení přemohli. Modleme se: „O můj Ježíši, z celého srdce lituji všech hříchů, poněvadž jsem tebe, svého nejdobrotivějšího Boha, jehož nade všecko miluji, jimi urazil.“

3. Před sv. přijímáním vzbuditi máme nejhlubší úctu ke Kristu a vroucí touhu po spojení s ním.

a) Máme vzbuditi úctu ke Kristu Pánu. Uvažujeme-li upřímně a srdečně, že Pán Ježíš přítomen jest ve svátosti oltářní, a jsme li přesvědčeni o milosti, jíž se nám ve sv. přijímání dostává, pak musí srdce naše proniknuto býti nejhlubší úctou ku Kristu Pánu, musíme se mu klaněti. Proto dí sv. Augustin: „Nikdo nemá požívati těla Kristova, dokud se mu dříve neklaněl.“

Hle! Pán Ježíš přichází k nám, týž Ježíš, před nímž andělé nebeští se koří a celé nebe se mu klaní. Sláva a velebnost Boží nás obklopuje, hle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa, blíží se k nám. Jak bychom neměli v pokoře klaněti se Kristu Pánu ve svátosti oltářní přítomnému? Bůh blízko jest, proto padejme před ním na kolena. Když se Hospodin zjevil Mojžíšovi v hořícím keři na hoře Horeb a Mojžíš chtěl se podívati na podivný tento zjev, volal k němu Hospodin: „Nepřistupuj sem, zuj obuv z nohou svých, nebo místo, na kterém stojíš, země svatá jest.“ (II. Mojž. 3, 5.) Proto i my v největší pokoře klaňme se svátostnému Kristu a modleme se nábožně: „O můj Ježíši! se všemi anděly a svatými klaním se tobě v nejsvětější svátosti, ve kteréž z lásky ke mně tajuplným způsobem jsi zakryt. Klaním se tobě jakožto svému Pánu a Bohu, Stvořiteli a Vykupiteli svému.“

Před jistým časem umřel v jednom z přednějších měst říše rakouské stařičký generál. Byl to muž výtečný, odvahou a bystrostí ducha na bojišti hrdina slavený hned od mladosti. Když se mu přibližovala smrt, poslal si pro kněze, aby ho zaopatřil. Po pokorné sv. zpovědi nastala sv. chvíle sv. přijímání. K tomu úkonu shromáždila se celá rodina, celý dům a známí vojvodovi. Mezi tím modlil se kněz před nejsv. svátostí. A co učinil nemocný a věkem sešlý generál? Povstal s lože, chtěje kleknouti. Sám duchovní znaje jeho mdlobu, kynul, aby sedě Pána Boha přijal. „K Bohu na kolenou“, volal generál a již klečel s celou vroucností duše, aby přijal tělo Páně. — Pamatujme si: před Bohem patří na kolena a proto vždy pokorně klaňme se Ježíši ve svátosti oltářní přítomnému.

b) Konečně vzbuditi máme touhu po spojení s Kristem Pánem.

Již blíží se sv. okamžik, kdy sluha Páně podati má nám andělský chléb, tělo Páně. Ještě okamžik a srdce naše spojeno bude

s Bohem svým. „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm,“ dí Pán Ježíš. Sv. Gertruda ustavičně myslila a zabývala se nejsvětější svátostí oltářní a povždy po ní toužila, tak že celý její život nazvati by se mohl ustavičné sv. přijímání. Dlouho před sv. přijímáním se na ně připravovala a dlouho po něm Bohu děkovala. Na sv. přijímání nejraději myslila, o něm nejraději mluvila a sestry své k němu povzbuzovala a vůbec jen Kristu žila.

Kdo, drazí v Kristu, upřímně a vroucně miluje Krista Pána, jistě jako sv. Gertruda a všickni svatí touží po spojení s Kristem Pánem ve sv. přijímání. Snažme se tudíž srdce své rozehřáti dokonalou láskou k Pánu Ježíši a vzbuďme pak vroucí touhu po spojení s ním, modlíce se: „Přijď, o Ježíši, přijď, a učiň sobě trůn v srdci mém; Tobě dávám srdce své: přijď, o Pane Ježíši, navštiv mne a posilni mě svou milostí.“

Krásný příklad vřelé touhy po sv. přijímání a spojení s Kristem Pánem vidíme v následující události. Když v letech šedesátých zle řádila u nás cholera a mnoho obětí si vyžádala, onemocněl též jistý patnáctiletý mladík, jenž byl návštěvou u své matky v jednom městečku, a již dokonával. Kněz, který chodil od nemocného k nemocnému, byl právě, vraceje se již domů, ještě požádán, by šel k onomu mladíku. „Snažně si přeje sv. přijímání,“ pravili kněži. A slova ta byla pravdiva. Radost nemocného, když spatřil kněze s poslední útěchou, byla nevýslovna; oči jeho zazářily, sepjal ruce přes veliké bolesti na prsa, zdvihl se na loži a modlil se k nejsv. svátosti a hlasitě děkoval, že kněz k němu přišel. Ale návaly cholerové přikvačovaly tak, že mu mohla býti jen poskytnuta svátost pokání a poslední pomazání.

Nemocnému bylo se podrobiti trpké zkoušce. Nemohl přijímati tělo Páně, poněvadž byly jen velmi krátké přestávky návalů jeho. Nemocný však prosil kněze: „Velebný pane, neopouštějte mne a neodnášejte milého Spasitele ode mne, nýbrž zůstaňte u mne!“ Kněz, jenž nemínil odejíti, vida, že mladík při všech svých bolestech jest vesel a šťasten, když byl jeho Spasitel zůstal u něho, a jeho světnice stala se příbytkem Božím, byl velmi laskav, a těšil ho, jak jen mohl.

Více než 2 hodiny trvaly strašné návaly, a nemocný, dívaje se hned na sv. Hostii, hned na kněze, byl trpěliv Konečně k jedenácté hodině v noci jeho touha byla splněna. Nyní mohl beze všeho nebezpečí a námahy přijati tělo Páně. Návaly se již neopakovaly. Milý Spasitel uzdravil svého vroucího ctitele.

Abychom hodně a uctivě přijali nejsv. svátost oltářní, musíme se také ku sv. přijímání připraviti i podle těla.

627. „*V čem záleží příprava ke svatému přijímání podle těla?*“

Příprava ke svatému přijímání podle těla záleží v tom:

1. **Abychom kromě nebezpečné nemoci byli úplně lační, to jest, abychom ode dvanácti hodin v noci ničeho nepožívali.**

2. **Abychom v počestném oděvu ke svatému přijímání přistoupili.**

1. Ku sv. přijímání podle těla máme se připraviti tím, že přistupujeme ke stolu Páně lační, t. j. **nemáme ani jísti ani píti a ani léku užívati od dvanácti hodin v noci.** Toto církevní nařízení jest starodávné a sv. Augustin praví, že pochází z dob apoštolských. Sv. Augustin má na mysli slova sv. Pavla, kteráž napsal věřícím v Korintu Sv. apoštol totiž v listu svém přísně kárá některé křesťany, poněvadž před slavením večeře Páně jedli a pili.

Praví: „Neb jedenkaždý béře nejprv večeři svou k jedění; a někdo zajisté lační, jiný pak jest opilý. Zdaliž nemáte doma k jedění a pití? Čili církev Boží potupujete a zahanbujete ty, kteříž nemají? Což vám dím? Chválím vás? V tom nechválím.“ (I. Kor. 11, 21, 22)

V prvních dobách slavila se totiž večeře Páně navečer. Když se věřící shromáždili k bohoslužbě, modlili se, zpívali hymny a žalmy a potom obětovali dary: chléb, víno, světlo, peníze a j. Z darů těch vystrojili pak společnou večeři neb hostinu. Po hostině teprve nastalo slavení nejdražší oběti a sv. přijímání. Poněvadž při hostině někteří dopouštěli se nestřídmosti, proto sv. Pavel tyto zlořády přísně káral a nařídil, aby věřící přijímali tělo Páně lační a teprve doma aby jedli: „Pakli kdo lační, jez doma, abyste se nescházeli k odsouzení. Jiné pak věci, až přijdu, zřídím“ (I. Kor. 11, 34), končí sv. Pavel své napomenutí.

Ze slov sv. Pavla právem můžeme se domnívati, že již první křesťané lační přijímali tělo Páně. A zajisté není ani slušno, abychom napřed požívali pozemský pokrm a nápoj, a potom teprve pokrm nebeský, tělo a krev Páně. Z úcty tedy k nejsvětějšímu tělu a krvi Páně zdržujeme se před sv. přijímáním jídla a pití. Proto dí sv. Augustin: „Zlíbilo se Duchu svatému, aby ku poctě tak vznešené svátosti v ústa křesťana dříve vešlo tělo Páně, nežli ostatní pokrmy. Neboť za tou příčinou se po všem světě tento obyčej zachovává. Neboť proto, že Pán po jídle rozdával, nemají se bratří na oběd

neb večeři scházeti ku přijímání oné svátosti. Neboť Spasitel chtěl nejposléze vštípiti to v srdce a v paměť učedníků, aby tím více schválil vznešenost onoho tajemství."

Také papežové a církevní sněmy nařídili, abychom tělo Páně přijímali lační. Na sněmu toletánském bylo prohlášeno: „Nikdo se neosměluj mši sv. sloužiti, jestliže něčeho požil, a byť to byl i sebe menší pokrm nebo nápoj." Jestliže obětující kněz, jenž při mši sv. přijímá, musil býti lačným, tedy týkalo se toto nařízení i věřících, kteří při mši svaté s knězem přijímali. Proto dí sv. Alfons Liguori: „Kdo chce přijímati, jest pod smrtelným hříchem zákonem církevním zavázán, aby řádně byl lačným a to postem přirozeným, to jest, aby od půl noci nepožil zcela žádného jídla, ani nápoje, ani léku." Kdyby tedy někdo po půl noci jen něco málo pojedl, nebo i trochu vody nebo jiného nápoje vypil, ano kdyby to i lék byl, nesmí toho dne přistoupiti ku sv. přijímání. Kdyby někdo z nepozornosti nebo náhodou při umývání a vyplachování úst trochu vody požil, také nesmí jíti ku sv. přijímání. Kdyby neměl jistoty, zda li jedl a pil po dvanácté hodině půlnoční, tedy také nesmí jíti ku sv. přijímání.

Od tohoto přikázání osvobozeni jsou nebezpečně nemocní, to jest, oni nemocní, o nichž může se předvídati, že jim skutečně hrozí smrt. Tito těžce nemocní mohou před zaopatřováním požívati léků a posilujících pokrmů a nápojů. Nemocní však, kteří nenalezají se v nebezpečí smrti náhlé neb brzké, jako lidé staří a neduživí, kteří ve své nemoci častěji bývají zaopatřeni, takoví nemocní mají se před zaopatřením zdržeti od jídla a pití i užívání léků. Tuto nepatrnou oběť mohou nemocní přinésti milému Spasiteli, aniž by si uškodili na zdraví. Proto církev napomíná věřící, aby takové nemocné, u nichž není obavy náhlé smrti, nechávali zaopatřovati vždy ráno po mši svaté.

Jak máme ochotně přikázání církevní toto zachovávati, dávají nám příklad všickni věrní křesťané a zvláště mnohé vznešené zbožné osoby. Tak Ferdinand II., císař rakouský, často chodil ke stolu Páně a před sv. přijímáním již večer se přísně postil. Marketa, dcera Bely IV., krále uherského, plačíc k stolu Páně přistupovala. Večer před tím dnem, v kterýž žádala tělo Páně přijmouti, byla její potrava chléb a voda a celou noc na modlitbách trvala. V den sv. přijímání modlila se a chválila Pána až do večera a pak teprve se posilnila nějakým pokrmem.

2. Abychom v počestném oděvu ke svatému přijímání přistoupili.

Ke stolu Páně máme přistoupiti „v počestném oděvu“, to jest, ve slušném oděvu. Den svatého přijímání zajisté jest pro nás dnem svátečním a památným. Jsme-li pozváni ku svatební hostině anebo ku hostině u některé vznešené osoby, jistě odějeme se slušně, ano odějeme se co nejlépe můžeme. Bylo by to jistě velikou urážkou pro hostitele, kdybychom se k tabuli dostavili ve všedních a snad docela v roztrhaných a nečistých šatech. Prokazujeme-li tedy lidem čest a úctu tím, že se ku světské hostině slušně, ano nádherně odějeme, tím více toho slušnost žádá, abychom k hostině nebeské, ku stolu Páně, kterýž nám přichystal a k němu pozval sám Pán Ježíš, dostavili se ve slušném a svátečním oděvu. Tuto slušnost přikazují i svatí Otcové. Sv. Jan Zlat. praví: „Stůl tu stojí královský, jsouť přítomni andělé, stolu toho sluhové, jest tu přítomen král sám, a ty tu stojíš ospalý? Ve špínu jsi oděný a nic na to nedbáš? Či rouchem čistým jsi oděn? Přibliž se tedy a přijímej.“

Nežádá se ovšem, abychom nádherně se oděli k sv. přijímání, nýbrž toliko se žádá, bychom ve svých svátečních a slušných šatech šli ku sv. přijímání. Neboť kdo již i na svůj zevnějšek jest pečlivým a zachovává i v oděvu slušnost, ukazuje, že i jeho srdce jest ozdobeno ctností a čistotou. Kdo však přistupuje ke stolu Páně ve všedních a ošumělých šatech, ačkoliv pro světské zábavy má dostatek pěkných ano drahocených šatů, ten ukazuje neúctu a lhostejnost k nejsvětější svátosti oltářní. Lidem, kteří mají živou víru a lásku k Pánu Ježíši, není třeba toto připomínati, neboť jejich srdce samo jim praví, aby i zevnějškem úctu vzdali Kristu Pánu ve sv. přijímání.

Kdo nemá lepších šatů, ať jde ku sv. přijímání v tom, co má. Očisti si svůj oděv, oprav a připrav se dle svého stavu a poměrů, neboť Pán Bůh hledí více na srdce a jeho ozdobu, než-li na tělo. Varujte se však přistoupiti ke stolu Páně v neslušném a nepočestném oděvu. Neboť nejdete ani do divadla, ani na svatbu, ani k nějaké světské zábavě, nýbrž jdete k hostině nebeské; proto parády a marnivosti v chrámu Páně neukazujte. Přistupte ku stolu Páně čistě a slušně oděni, abyste ukázali úctu i pokoru k Pánu Ježíši.

72. CVIČENÍ.

Jak se máme chovati při svatém přijímání a co máme činiti po sv. přijímání.

Církev sv. přeje si, abychom ku sv. přijímání přistupovali mezi mší svatou. Proto, kteří mají jíti ku sv. přijímání, zpovídají se

buď den před sv. přijímáním, anebo téhož dne přede mší svatou. Po sv. zpovědi pokleknou buď před oltářem anebo na své obvyklé místo v chrámě, a při mši svaté připravují se ku sv. přijímání tím způsobem, jak jsme předešle rozjímali. Ku přípravě té nechť použijí dobrých modlitebních knížek, v nichž obsaženy jsou modlitby vroucí a pěkné ku sv. zpovědi, před sv. přijímáním, mezi sv. přijímáním a po sv. přijímání. Zvláště aby v modlitební knize obsaženy byly modlitby vzbuzování tří božských ctností, pokory a lítosti, nejhlubší úcty k Pánu Ježíši a vroucí touhy po spojení s ním.

Po celou mši sv. se modleme a srdce své připravujme ku dokonalému uvítání a přijímání svátostného Ježíše Krista. Když pak po kněžském přijímání dá se zvonkem znamení, aby věřící přistoupili ku sv. přijímání, povstaňme a uctivě poklekněme k oltáři.

628. „*Kterak máme přistoupiti ke sv. přijímání?*"

Ke sv. přijímání máme přistoupiti s rukama sepjatýma a s největší uctivostí.

Svatý okamžik nastává. Již přichází náš Pán a Spasitel, Ježíš Kristus, aby v srdci našem ubystal si trůn svůj. Již přichází král všech králů, jenž volá své věrné ku své královské hostině. Oděni jsme rouchem svatebním, milostí posvěcující, srdce své ozdobeno máme květinami tří božských ctností, pokorou, lítostí a vroucí touhou po Spasiteli. Duše naše prahne po nebeském pokrmu. Neváhejme tudíž a spějme k nebeskému kvasu.

Podává-li kněz tělo Páně mezi mší svatou, povstaňme, když ministrant zazvoní ku sv. přijímání, a ubírejme se k oltáři s největší vážností a uctivostí. Nespěchejme, ani druhých nepředbíhejme, nýbrž kráčejme pomalu se sklopeným zrakem. Neohlížejme se po lidech, chovejme se příkladně a přistupme k oltáři s pokorou. Ruce své mějme sepjaté a ukazujme celým svým chováním víru, uctivost a lásku k Pánu Ježíši ve svátosti oltářní přítomnému.

Před oltářem obyčejně bývá zábradlí, na němž připevněno jest bílé prostěradlo. Někde však není zábradlí a proto věřící přiklekají na nejnižší stupeň oltáře. Když přistupujeme k oltáři a jest veliký nával přijímajících, netlačme se, aniž předbíhejme druhé. Tím bychom ukázali malou úctu a pokoru. Poklekněme před oltářem, uctivě se pokloňme nejsv. svátosti oltářní a v tichém rozjímání čekejme, až přijde na nás řada. Zachovejme vzorný pořádek při sv. přijímání, abychom ostatním věřícím dali dobrý příklad.

Církev sv. při podávání těla Páně zavedla dle starodávného obyčeje jisté obřady a způsob, kterým tělo Páně máme přijímati.

629. *„Co máme činiti, když se před svatým přijímáním říká konfiteor?“*

Když se před svatým přijímáním říká konfiteor aneb obecná zpověď, máme ještě jednou vzbuditi lítost nade hříchy svými.

V prvotní církvi obřad sv. přijímání byl následující:

Když nastalo při mši svaté přijímání kněze obětujícího, volal jáhen: „Svaté svatým“, načež lid odpověděl: „Amen“. Na to kněz podával tělo Páně slovy: „Tělo Páně“, lid pak odpovídal: „Amen“. Napřed přijímali biskupové, pak kněží, jáhnové a ostatní klerikové, pak mniši, diakonisky a Bohu zasvěcené panny; po nich mužové, ženy a konečně děti. Biskupové a kněží přijímali u oltáře, jáhnové za oltářem a ostatní klerikové v presbytáři. Věřící buď u zábradlí nebo na svém místě v chrámě.

Svatá hostie kladla se věřícím na dlaň levé ruky a pravou si sami podávali tělo Páně. S uctivostí k nejsv. svátosti měli dlaň pokrytou bílým rouchem. Teprve v 6.—10. století zaveden byl obyčej nynější, že se sv. hostie podává do úst.

Dle nynějších církevních předpisů říká se před sv. přijímáním „Konfiteor“, t. j. obecná zpověď. Obecnou zpověď říká ministrant jménem věřících. Veřejnou neb obecnou zpovědí ještě jednou vyznáváme se ze svých hříchů Bohu všemohoucímu, bl. Panně Marii, všem svatým a knězi, zástupci Krista Pána, a vroucně prosíme, aby nám hříchy naše odpuštěny a prominuty byly. Když ministrant modlí se „Konfiteor“, ještě jednou upřímně litujme svých hříchů, z nichž jsme se vyzpovídali, a prosme Pána Ježíše za milosrdenství, by nám milostiv býti ráčil. Jestliže v tomto posvátném okamžiku hříchů svých dokonale litujeme, naplní se srdce naše bolestí, že jsme milého Spasitele tolik hněvali; avšak hned zaplesá duše naše slastí a nebeskou rozkoší, že dobrotivý a milosrdný Bůh, jenž smilovává se nad každým hříšníkem pokání činícím, trůn svůj nyní zvolí v srdci našem. Duše naše plesá a raduje se, neboť Pán blízko jest.

Mezi tím, co ministrant říká „Konfiteor“, kněz otevře tabernakl a pokleknuv hluboko, vystaví ciborium na oltář. Opět poklekne a obrátiv se ku věřícím se složenýma rukama, modlí se: „Smilujž se nad vámi všemohoucí Bůh a odpustiž vám hříchy vaše a přivediž vás k životu věčnému“. Načež odpovídá ministrant: „Amen“. Na to kněz uděluje věřícím všeobecné rozhřešení. Dělá nad nimi pravou rukou sv. kříž, modle se: „Pro-

minutí, rozhřešení a odpuštění hříchů vašich uděliž vám všemohoucí a milosrdný Hospodin.“ Načež ministrant opět odpoví: „Amen“. Při tomto rozhřešení znamenají se věřící sv. křížem.

Na to kněz obrátí se opět k oltáři, poklekne a vezme z ciboria do pravé ruky sv. hostii a ciborium do levé a obrátiv se k věřícím modlí se drže sv. hostii nad ciboriem: „Ejhle, Beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa. Pane nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má.“ Slova tato říká třikráte.

630. „*Co máme činiti, když kněz lidu ukazuje sv. hostii?*“

Když kněz lidu ukazuje sv. hostii, máme se jí pokorně klaněti, v prsa se bíti a pobožně říkati: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má.“

Věřící hluboko se klanějí Pánu Ježíši, žehnajíce se sv. křížem, a bijíce se v prsa třikráte pobožně buď tiše nebo hlasitě s knězem, říkají: „Pane, nejsem hoden . . .“ Slova tato pravil zbožný setník Pánu Ježíši, když ho prosil, aby uzdravil služebníka jeho na smrt nemocného. Pán Ježíš chtěl totiž jíti do domu setníkova, kde služebník ležel nemocen, avšak setník nepovažoval sebe za hodna takové cti a proto pln víry ve všemohoucnost Ježíšovu pravil: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj.“ Pánu Ježíši tato důvěra setníkova velice se líbila a proto ho pochválil a služebníka jeho hned uzdravil. Církev sv. slova tato pokoru a víru vyjadřující připojila k obřadu sv. přijímání, neboť Pán Ježíš ve svátosti oltářní přichází do srdce našeho, aby duši naši uzdravil a věčný život jí zabezpečil.

Když byl kněz ona slova třikráte řekl, potom podává tělo Páně, počínaje na straně epištolní. Svatou hostií činí znamení sv. kříže a klade ji na jazyk přijímajících, řka: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista uchovej duši tvou k životu věčnému. Amen.“

631. „*Co máme činiti přijímajíce sv. hostii?*“

Přijímajíce sv. hostii máme:

1. Hlavu pozdvihnouti, ústa slušně otevříti a jazyk položiti na dolejší ret.

2. Sv. hostii požiti, jí nežvýkati, aniž déle v ústech zadržovati.

3. Sv. hostii, kdyby se nám snad na ponebí přilepila, nikoli prstem, nýbrž jazykem odloupnouti.

Aby kněz pohodlně a bez nebezpečí mohl nám podati tělo Páně, pozdvihněme poněkud hlavu. Otevřeme slušně ústa, ne mnoho a také ne málo, jazyk položme na dolejší ret. Nachází-li se u zábradlí bílé roucho, podložíme pod ně sepjaté ruce a pozdvihneme roucho až pod bradu, aby sv. hostie, kdyby snad knězi nebo nám z úst vypadla, nepadla na zem, nýbrž na roucho. Není-li prostěradla, tedy držíme před sebou otevřené modlitební knihy.

Kdyby náhodou sv. hostie upadla na prostěradlo nebo do knížek, nesmíme si ji sami vzíti, nýbrž učiní to sám kněz. Aby se však taková nehoda nepřihodila, třeba jest opatrnosti a pořádku. Věřící nemají se tlačiti, hned odcházeti a zase přiklekati, ani příliš těsně vedle sebe klečeti. Nikdo ničeho nezmešká a proto vždy zachovávejte pěkný pořádek. Až celá řada přijala tělo Páně, pak rázem povstaňte a učiňte místo druhým.

Přijavše tělo Páně, zavřeme ústa a požívejme způsobu chleba beze všeho žvýkání a dalšího v ústech zadržování. Kdyby se nám sv. hostie přilepila na ponebí, nesmíme ji prstem odloupnouti, nýbrž učiníme tak jazykem a hned ji požijeme. Nejsvětější svátosti oltářní jen posvěcené ruce knězovi smějí se dotýkati, proto církev zapovídá, aby věřící dotýkali se sv. hostie.

Když máme přijímati tělo Páně, požehnáme se sv. křížem, a po sv. přijímání opět se poznamenáme sv. křížem, hluboko se ukloníme a bijeme se třikráte v prsa na znamení své nehodnosti a pokory, že Pán Ježíš do srdce našeho vstoupiti ráčil. Když celá řada přijala tělo Páně, pak v tichosti a uctivosti vstaneme a jdeme na své místo nebo zůstaneme v presbytáři. Poklekneme a nějaký okamžik v tichém rozjímání děkujeme Bohu za milostivé navštívení. Potom modleme se z modlitební knihy díkučinění neb modlitby po sv. přijímání.

633. „*Co máme činiti po svatém přijímání?*“

Po svatém přijímání máme:

1. Pánu Ježíši pokorně se klaněti a jemu děkovati, že k nám ráčil přijíti;

2. jemu se obětovati a učiněná dobrá předsevzetí obnoviti;

3. jeho prositi, by svou milostí stále s námi zůstával;

4. jemu všecky tužby a potřeby duše i těla přednášeti.

1. Nejvzácnější host nás navštívil, sám Ježíš Kristus ve způsobě chleba zakrytý v srdci našem stánek sobě ráčil učiniti; proto slušno jest, abychom po sv. přijímání „Pánu Ježíši pokorně se klaněli a jemu děkovali, že k nám ráčil přijíti.“ A čím ukážeme Pánu Ježíši svou vděčnost a lásku? Tím ji ukážeme, že setrváme v chrámu Páně aspoň půl hodiny a vroucně buď z paměti nebo z modlitební knihy pomodlíme se modlitby po sv. přijímání. Nikdy neodcházejme z chrámu hned po sv. přijímání. Pomněme, že Pán Ježíš přebývá v srdci našem a proto potěšme se s ním v jeho příbytku. Sv. Filip Nerejský viděl kdysi člověka, který hned po sv. přijímání, nevzdav díků, z chrámu odešel. Sv. Filip poslal za ním rychle dva ministranty s hořícími svícemi. Podiviv se tomu nemálo onen člověk, tázal se, k čemu ty svíce? Hoši pravili, že je sv. Filip poslal. Šel tedy ku světci a tázal se, co by to znamenalo. „Milý synu“, odvětil Filip, „když tělo Páně neseno bývá k nemocnému, žádá úcta, aby světlo před Ním bylo neseno. Tys před chvílí utekl z kostela maje ještě tělo Páně v srdci svém; bylo tudíž slušno, aby před tebou světlo bylo neseno.“

Neodcházejme tudíž nikdy z kostela brzo po sv. přijímání, nýbrž vroucně se modleme a děkujme Pánu Ježíši za milostivé navštívení.

Když sv. Alfons Rodriguez přijímal velebnou svátost, zářil jeho obličej nadpřirozeným leskem, a tvář jeho tak se změnila, že ho nebylo lze poznati. Jakmile pak přijal Boha svého, oddal se výlevu své lásky a nejživějším pocitům vděčnosti. Alfons představoval si obyčejně srdce své jako síň, v níž stály dva trůny, na jednom viděl Pána Ježíše, na druhém Pannu Marii; neboť tyto nejsvětější osoby nemohl ve své mysli nikdy od sebe odděliti. V duchu klesl k jejich nohoum, říkal třikráte: „Sláva Bohu Otci...“, na to zapěl hymnus: „Bože chválíme Tebe“ a když přišel ke slovům: „Plna jsou nebesa i země velebnosti a slávy Tvé,“ zval všechny tvory, aby se s ním spojily a svému Pánu chvalozpěvy zpívaly a tisíceré díky vzdávaly. Rozplýval se takořka v zářném lesku svého obličeje plnějsa nevyslovitelné slasti.

2. Jemu se obětovati a učiněná dobrá předsevzetí obnoviti.

Nechtějme Pána Ježíše milovati toliko v tomto posvátném okamžiku, ale slibme mu, že všecky síly těla i ducha jemu obětujeme a zasvětíme se službě jeho, aby jeho nejsvětější jméno netoliko od nás, nýbrž ode všech lidí ctěno a velebeno bylo. Pán Ježíš prokázal nám dnes velikou milost, že do srdce našeho zavítati a sv. pokoj nám uděliti ráčil. Kéž si sv. pokoj ten v srdci svém i nadále uchováme! Poprosme Pána Ježíše, aby propůjčil nám síly a milosti, abychom znova neklesli do starých hříchů a neztratili sv. pokoje, vnitřního blaha a slasti nebeské, nýbrž aby Pán Ježíš i dále s námi zůstával. Slibme mu věrnost, poslušnost a lásku a úplné odevzdání se do jeho sv. vůle. Učiňme si pevné předsevzetí, že nyní budeme žíti, jak se sluší na pravé křesťany, že jeho sv. přikázání věrně budeme plniti, že zvláště v ctnostném životě setrváme a statečně bojovati budeme proti všelikému pokušení.

Maria Maxmiliána Hohenzollernská, která před 200 lety žila, choť Joachima z Jindřichova Hradce, přijímala nejsv. svátost o všech svátcích co nejzbožněji a nejvroucněji, ke sv. přijímání se celý den před tím, ano i v noci dlouho připravovala tisícerými zbožnými vzdechy, modlitbami a sliby. A jaké bylo její díkůčinění po sv. přijímání! Aby svému Spasiteli za prokázanou milost vděčnou se stala, trvala vždy po sv. přijímání na kolenou přes poledne ve chrámu Páně.

3. Jsouce si vědomi své slabosti a křehkosti, prosme Pána Ježíše, „by se svou milostí stále s námi zůstával.“

Žádný čas není vzácnější a milostnější nad dobu po sv. přijímání; protož máme té chvíle hodně použíti, abychom co nejvíce měli užitku ze sv přijímání. „Po sv. přijímání nalézá se Pán Ježíš v našem srdci,“ dí sv. Teresie, „jako na trůnu milosrdenství, aby nám milosti udílel. On tu k nám takořka volá: „Co chceš, abych ti učinil?“ Pročež nesmíme tak vhodné příležitosti k nabytí bohatství zanedbati; neboť božská velebnost nebývá neštědrá za přechovávání, jestliže jsme ji jen dobře přijali.“

Prosme proto Pána Ježíše, aby nás chránil hříchu, bychom neztratili posvěcující milosti, nýbrž aby s námi stále zůstával.

Abychom spíše Boha uprosili, obnovme po sv. přijímání křestní slib, vzbuzujme tři božské ctnosti víru, naději a lásku. Vidíváte, že dítky po prvním sv. přijímání u křtitelnice obnovují křestní slib, čiňte tak všickni po každém sv. přijímání. Připomeňte si, co jste Pánu Bohu na křtu sv. slíbili a slibte nyní znova, že si vážíte té milosti, že jste křesťany, dítkami Otce nebeského a bratřími Páně.

Važme si, drazí v Kristu, milosti, jíž se nám ve sv. přijímání dostalo, neboť nevíme, dopřeje-li nám kdy Bůh tak radostné chvíle. Sv. Alfons praví o P. Baltazaru Alvazezovi, že zvláště mnoho věnoval času k díkučinění po sv. přijímání. A tak čiňme i my dlouho s Kristem Pánem se zabývajíce, pamětlivi jsouce slov Páně: „Mne nemáte vždycky mezi sebou.“

4. Jemu všecky tužby a potřeby duše i těla přednášeti. Když patriarcha Jakob navracel se od Labána do své vlasti, potkal na cestě anděla, s nímž tak dlouho zápasil, až mu dal požehnání: „Nepustím tebe, leč mi požehnání dáš.“ (I. Mojž. 32, 26.) Anděl vida jeho stálost, požehnal mu. Hle! Pán Ježíš jest v našem objetí, jest v srdci našem, proto držme se ho pevně, použijme tohoto navštívení a prosme ho vroucně a vytrvale za milosti a dobrodiní pro sebe, pro své rodiny a pro svého bližního. Zvláště pak prosme Pána Ježíše, by nám propůjčil síly, bychom trpělivě snášeli všecka utrpení a strasti, jimiž na tomto světě navštíveni býváme. Prosme Pána Ježíše, aby od nás vzdálil nepřátele našeho spasení a popřál nám sv. pokoje se všemi lidmi.

Pamatujme ve svých modlitbách také na druhé, zvláště pak na ty, kteří jsou nám tělem i duchem bližními. Modleme se za své rodiče živé nebo zemřelé, za bratry, sestry a příbuzné, aby jim Pán Bůh uděliti ráčil zdraví, požehnání a zvláště své milosti.

Modleme se za církev svatou a prosme Boha, aby své církvi popřál mezi národy pokoje, aby všem národům mohla svobodně evangelium zvěstovati a všem blaho časné i věčné zabezpečiti.

Modleme se za sv. Otce, za svého biskupa, za duchovní správce své, za všecky dobrodince a za všecky věřící, aby jim Pán Bůh milosti, síly a pravého pokoje uděliti ráčil. Konečně modleme se za své nepřátele, aby ku smíření pohnuti byli; za nevěrce a jinověrce, kteří nevěří v přítomnost Krista Pána v nejsv. svátosti, kterouž snad z nevědomosti nebo ze zlomyslnosti potupují a uráží, aby pravdu poznali a ku Kristu v pravé jeho církvi se navrátili.

Když jsme pobožnost po sv. přijímání dokonali, navraťme se s dobrými svými úmysly k dennímu svému zaměstnání. Co jsme Pánu Bohu slíbili, snažme se nyní splniti, zvláště pak svědomitě konejme povinnosti svého stavu a povolání. Abychom pak hned se neoloupili o milost a sv. pokoj, jehož jsme ve sv. přijímání nabyli, proto den sv. přijímání zasvětíme Pánu Bohu.

633. *„Kterak máme tráviti den svatého přijímání?“*

Den svatého přijímání máme tráviti v sebranosti mysli co největší, máme světských zábav a radovánek se vystříhati, chrám Páně navštíviti, nábožné knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

Den sv. přijímání jest pro křesťana dnem slavným a milostiplným. Proto slušno jest, abychom den tento svatě prožili, bychom hned neztratili všech těch darů a milostí, jichž se nám sv. přijímáním dostalo.

Máme tudíž den sv. přijímání tráviti v sebranosti mysli, t. j., máme po celý den i při své denní práci a konání povinností stavu svého obírati se v duši své se svým Spasitelem a potlačovati v sobě všeliké hříšné žádosti a světská smýšlení. Zvláště varujme se zbytečného mluvení, žertování, neslušných řečí a vůbec všeho, čím bychom poskvrnili svou duši a tím milého Spasitele vypudili ze srdce svého. Krista Pána máme v srdci svém jako v tabernakulu, proto chovejme se k němu uctivě a nábožně.

Jak máme den sv. přijímání tráviti, dávají nám příklad svatí a nábožní křesťané. Sv. Gertruda ustavičně myslila na velebnou svátost a povždy po ní toužila, tak že celý její život mohl by se nazvati ustavičným přijímáním. Dlouho před sv. přijímáním se na ně připravovala a dlouho po něm Pánu Ježíši děkovala a ten den zvláštním způsobem zasvětila. Nepromluvila po celý den ani slova, leč by toho bylo nezbytně třeba; odevzdala se všechna Bohu svému; rozvažovala, jak hanebno jest ústy, kterými vešel Pán Ježíš do srdce jejího, jazyk, na němž prodlel Pán Ježíš, darebným hovorem a hříšnými řečmi poskvrniti. Bůh sám zjevil jí, jak velice si toho přeje, abychom se v den sv. přijímání zdrželi zbytečných rozprávek, řka: „Kdo úst svých a jazyka svého na uzdě nemá, a hned po sv. přijímání darebné, hanebné, utrhačné řeči si dovoluje, ten se chová ke mně, svému Pánu Bohu právě tak, jak by se zachoval člověk ku vznešenému hostu, kdyby na něj kamením házel, když by přišel do domu jeho.“

V den sv. přijímání chraňme se všech světských zábav a radovánek. Byť by mnohé zábavy nebyly hříšny a samy sebou byly dovoleny, přece se jich v den sv. přijímání varujme, poněvadž velmi snadno vzbuditi mohou v srdci našem různé náruživosti a žádostivosti, a vůbec srdce naše odvrací od Boha. Komu záleží na přátelství Božím, jistě toho dne nepůjde k žádné zábavě, nebude tančiti, píti, hráti a veseliti se, nýbrž odepře si všeho toho z lásky k milému Spasiteli, jehož nyní jest chrámem.

Jak potupují Krista Pána křesťané, kteří sotva přišli od sv. přijímání, již spěchají do hostinců, tam tančí, křičí, neslušné písně zpívají, žertují, hádají se a opíjejí se. Věru těmto lidem platí slova sv. Pavla: „Nemůžete kalich Páně píti a kalich ďáblův; nemůžete býti účastníky stolu Páně a stolů ďáblův.“ (I. Kor. 10, 20, 21.) Jak máme v den sv. přijímání i nevinné radosti si odepříti, poučuje nás následující příklad. Marie, manželka císaře německého Maximiliana II. (1564—1576) kolikrátkoli velebnou svátost přijala, vždy dvoudenní pobožnost na poděkování Pánu Ježíši konávala. Láska a stálost k díkůčinění tomu nejjasněji ukázala, když její syn Maximilian tajně domů ze Španěl se vrátil, kamž byl ku hrobu sv. Jakuba, apoštola putoval, chtěje ji svým návratem překvapiti a radost způsobiti. „Syn váš, o císařovno, navrátil se zdráv a touží vás viděti,“ tak jí dvořenín příchod syna oznámil. A co na to císařovna odvětila? „Až zítra chci ho viděti, dnes musím ještě Bohu v nejsv. svátosti oltářní přítomnému, kterého jsem včera přijala, povinné díky vzdávati, a nesluší se, abych je k vůli synu svému opomenula.“

V den sv. přijímání máme chrám Páně navštíviti, nábožné knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

Chvalitebným je obyčejem, že věřící zvláště v neděle a svátky přistupují ku sv. přijímání, neboť tak mají příležitost, aby podle úmyslu církve sv. den sv. přijímání v bázni Boží trávili. Dovolují-li nám tudíž okolnosti, máme v den sv. přijímání jíti na odpolední služby Boží, abychom znova Pánu Ježíši se poklonili a za přijaté milosti mu poděkovali. Po odpoledních službách Božích čteme náboženské knihy, zvláště život Pána Ježíše, Panny Marie a svatých, abychom v předsevzetí svém a v dobrých svých úmyslech se posilnili, poučení nabyli a ku ctnostnému životu povzbudili. Navštivme také své staré rodiče a přátele, nemocné a nešťastné lidi, konejme milosrdné skutky tělesné i duchovní. Tímto způsobem nejlépe oslavíme den sv. přijímání.

Naučení. Nebuď cizincem u stolu Páně, nýbrž přistupuj k němu hodně často a urči si k tomu jisté dny v roce; žij však i jindy tak čistě, že bys mohl každý den přijmouti chléb andělský!

---

73. CVIČENÍ.

O svátosti pokání.

Než Pán Ježíš veřejně vystoupil jako Vykupitel a Messiaš lidského pokolení, sv. Jan Křtitel z rozkazu Božího připravoval

lid na příchod jeho. A čím připravoval sv. Jan lid na příchod Páně? Sv. Jan kázal pokání u řeky Jordanu a napomínal lid ku polepšení života: „Čiňte pokání“, volal. Zástupcové hrnuli se k Janovi, aby poslouchali kázání jeho. Mnozí pak uposlechli hlasu jeho, činili pokání a na znamení své kajícnosti dali se od Jana pokřtíti. Když potom Pán Ježíš začal konati úřad svůj vykupitelský, převzal sv. Janem započaté dílo a počal horlivě pracovati na obrození lidstva. Pán Ježíš hlásal, že se nyní přiblížilo království Boží. Kdo však chce tohoto království dosáhnouti, musí činiti pokání. Pán Ježíš žádal tedy od těch, kteří státi se chtěli jeho učedníky a jednou s ním vládnouti v království nebeském, polepšení života čili pokání.

Od počátku světa žádal Bůh od lidí pokání, neboť bez pokání nelze Bohu se líbiti a nelze dosáhnouti blaženosti věčné. A o tomto pokání budeme na těchto cvičeních rozjímati.

Poněvadž slovo pokání jest různého významu, proto promluvím napřed o významu slova pokání. Slovem „pokání“ rozumíme a) buď ctnost, b) buď tresty neb kající skutky, c) anebo svátost.

a) Kdy jest pokání ctností? Pokání jest ctností, odvrátíme-li srdce své od pozemských tvorů a obrátíme-li se k Bohu, litujeme-li minulého svého hříšného života s opravdovým předsevzetím, nikdy již nehřešiti. Toto kající smýšlení a bolest nad hříchy jest tedy ctností pokání. K tomuto pokání napomíná nás Bůh ústy proroka Ezechiele: „Obraťte se a čiňte pokání ze všech nepravostí svých: a nebude vám ku pádu nepravost.“ (Ez. 18, 30.) Takového pokání žádal zvláště Pán Ježíš, jenž volal: „Nebudete-li pokání činiti, všickni zahynete.“ (Luk. 13, 3.)

Kajícího tohoto smýšlení jest nám všem třeba, neboť bez něho nemohli bychom ani skutkem pokání činiti. Člověk musí po celý svůj život želeti svých hříchů, jimiž Boha urážel, byť by i z nich se již vyznal a za ně dosti učinil. Neboť kající smýšlení stále připomíná nám hříšný náš minulý život a povzbuzuje nás, bychom hříchu se chránili a v dobrém předsevzetí setrvali. Svatí a spravedliví lidé po celý život oplakávali svých chyb, do své smrti činili pokání i za nepatrná provinění. Příkladem toho jest nám sv. Pavel, jenž po celý svůj život vzpomínal s bolestí na svůj život před obrácením. Často ve svých listech pláče nad svou dřívější nenávistí ku Kristu, a proto po celý život v srdci svém želel svého jednání a v největší pokoře uznával nehodnost svou k úřadu apoštolskému, jak sám píše Korinťanům: „Neb já jsem

nejmenší z apoštolů, kterýž nejsem hoden slouti apoštolem, protože jsem pronásledoval církev Boží.“ (I. Kor. 15, 9.) Podobně sv. Petr, jenž z lidské slabosti zapřel Krista Pána, po celý život oplakával hříchu svého. Vzpomeňme ještě kající Marie Magdaleny, kteráž, poznavši svou hříšnost, zanechala dřívějšího hříšného života, milovala Pána Ježíše nade všecko a do své smrti tiché činila pokání, ačkoliv jí Pán Ježíš vše odpustil. Všickni kajícníci vedli přísný život, mnoho se postili, těla svá bičovali, ustavičně se modlili a světu odumírali, aby tak svým pokáním Boha usmířili a napravili vše, co dřívějším hříšným životem pokazili. Oni věděli, že kající myšlení Bohu se nejvíce líbí a duši prospívá. Sv. Tomáš Aqu. ačkoliv vynikal svatostí života, přece kajícím myšlením až do své smrti Bohu se kořil. Když k smrti onemocněl a dal se zaopatřiti, do popelu se položil a v této pokoře přijal sv. svátosti umírajících.

Takového kajícného myšlení jest nám všem třeba. Neboť kdo nečiní pokání, nemůže býti spasen. Avšak naše pokání nesmí záležeti toliko v kajícím smýšlení a bolesti srdce, nýbrž musíme i skutky pokání činiti, jak dí sv. Ambrož: „Pokání nemá slovy, ale skutky býti konáno.“ Musíme tedy dosavadní hříšný život změniti, od světa a tvorů se odvrátiti a musíme obrátiti se k Bohu. Takové pokání přinese nám pak pravý pokoj a útěchu na zemi a na věčnosti vysvobodí nás od věčných muk.

b) Slovem pokání rozumíme také „tresty neb dostiučinění“, které se nám ukládá po odpuštění hříchů ve sv. zpovědi. Na počátku ukládala církev kajícníkům kající tresty neb veřejné pokání za hříchy. Kajícníci odsouzeni bývali k jistým kajícím skutkům, které po určitou dobu konati musili, aby Bohu dosti učinili a s církví se smířili. Tyto kající tresty, které někdy rok, několik roků, ba do smrti trvaly, nazývají se veřejným pokáním. Později veřejné pokání přestalo a zůstalo jen pokání, které zpovědník kajícím hříšníkům po rozhřešení ve sv. zpovědi ukládá. Modlitby, almužna, půst a jiné dobré skutky, které nám po sv. zpovědi ukládány bývají, anebo které si kajícníci dobrovolně ukládají, nazýváme také „pokáním“.

c) Konečně pokáním rozumíme svátost, kterou Pán Ježíš ustanovil za jediný prostředek k odpuštění hříchů po křtu svatém spáchaných. Poněvadž svátost pokání zahlazuje hříchy a smiřuje nás s Bohem, přivádí nás ku polepšení ku ctnostnému životu a poněvadž také musíme nejen z hříchů se vyznati, nýbrž i kající skutky konati, proto tato svátost jmenuje se „svátost pokání“. A o této svátosti pokání budeme jednati na cvičeních našich.

634. „*Co je svátost pokání?*“

Svátost pokání je svátost, ve které kněz ke zpovídání zplnomocněný jménem Božím hříšníku odpouští hříchy po křtu svatém spáchané, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich zpovídá a opravdovou vůli má, se polepšiti a za hříchy dosti učiniti.

Svátost pokání jest pravou svátostí Nového zákona, rozdílnou od svátosti křtu, neboť i tato svátost uděluje duši naší posvěcení a svatou věc znamená. Každá svátost, jak jsme dříve pravili, musí míti tři části: viditelné a působivé znamení, neviditelnou milost a ustanovení od Krista Pána. Svátost pokání má všechny tyto tři části; jest tudíž pravou od Krista ustanovenou svátostí. Máť:

a) Viditelné a působivé znamení. Každé svátosti náleží viditelné a působivé znamení, kteréž sestává z věci (živlu), z úkonu a slov (forma), jež úkon doprovází a s věcí jsou spojena. Viditelným znamením svátosti pokání jest všechno to, co vykonati musí kajícník, aby odpuštění hříchů dosáhl, a pak zpovědník, jenž na místě Božím hříchy odpouští a tresty kající ukládá.

Viditelným znamením svátosti pokání jest předně vyznání hříchů, jichž se hříšník po křtu svatém anebo od poslední zpovědi dopustil. Hříchy kajícníkovy tedy jsou živlem této svátosti, neboť svátost pokání ustanovena jest k odpouštění hříchů po křtu spáchaných. Sv. Alfons Liguori o viditelném znamení svátosti pokání praví: „Živel vzdálený a potřebný jest všeliký smrtelný hřích, po křtu sv. spáchaný a dosud nevyznaný. Živel dostatečný, ač ne potřebný, jest každý hřích všední po křtu spáchaný, anebo i smrtelný, z něhož se kajícník již jindy vyznal.“ Jako ku svátosti křtu třeba jest vody, aby křest platně udělen býti mohl, podobně ku svátosti pokání třeba jest živlu, a tím jsou předně všecky smrtelné hříchy, po křtu sv. spáchané anebo od poslední zpovědi. Svátost pokání však může se uděliti i takovému kajícníku, jenž zpovídá se toliko ze všedních hříchů, anebo opakuje smrtelné hříchy, z nichž se už jednou vyznal a rozhřešení dosáhl.

Avšak samo vyznání hříchů nedostačuje ku podstatě svátosti pokání, nýbrž musí s ním spojeny býti skutky, jimiž kajícník zasloužiti si má odpuštění hříchů. A skutky ty jsou: lítost nad hříchy, opravdové předsevzetí a dostiučinění, jak dí sv. Alfons Liguori: „Živel nejbližší jsou skutky kajícníkovy: skroušenost, vyznání a dostiučinění. Poslední z nich jest toliko část doplňující, bez níž někdy rozhřešení se uděluje na př. nemocnému,

pozbyl-li užívání rozumu.“ Také na sněmě Florentském byly tyto části prohlášeny za nejpotřebnější k viditelnému znamení svátosti pokání. Neboť sněm prohlásil: „Čtvrtá svátost jest pokání, jejíž živlem jest jednání kajícníkovo, kteréž se dělí na tři části. První z nich jest zkroušenost srdce, k čemuž náleží, aby hříchu spáchaného želel s tím úmyslem, více nehřešiti. Druhá část jest vyznání úst, k němuž náleží, aby hříšník všecky hříchy, jež v paměti má, svému knězi úplně vyznal. Třetí jest dostiučinění za hříchy podle uznání kněze; stáváť se pak to nejvíce modlitbou, postem, almužnou.“

Ačkoliv lítost, zkroušenost a předsevzetí nejsou znamením takovým, jež bychom mohli viděti neb hmatati, jako u jiných svátostí, na př. u svátosti křtu, poněvadž jsou to vnitřní a duchovní skutky, přece však náleží k viditelnému znamení svátosti pokání, poněvadž kajícník lítost, vyznání a předsevzetí projeviti může slovy, anebo takovým znamením, jež můžeme poznati.

Lítost, zpověď, opravdové předsevzetí a dostiučinění jsou nutné části svátosti pokání, neboť bez nich nemohl by kajícník dosáhnouti odpuštění hříchů. Dostiučinění, jak prohlášeno bylo na církevním sněmu, jest doplňkem viditelného znamení svátosti pokání, neboť v některých případech, na př. když nemocný po zpovědi upadl v bezvědomí nebo v duševní chorobu, milosrdenství Boží dostiučinění odpouští a proto kněz může nemocnému rozhřešení uděliti. Avšak lítost a zpověď jsou podstatou svátosti pokání, bez nichž nemůže zpovědník rozhřešení uděliti. Proto kdyby zpovědník viděl anebo měl naprostou jistotu, že kajícník buď nemá žádné lítosti, anebo zúmyslně zamlčuje těžké hříchy, může mu rozhřešení odepříti. V takovém případu poučí zpovědník kajícníka, aby nechodil ku sv. přijímání, nechce-li přijímati svatokrádežně.

K viditelnému znamení svátosti pokání náleží slova rozhřešující, kteráž zpovědník po sv. zpovědi nad kajícníkem říká, dělaje při tom znamení sv. kříže: „Rozhřešuji tě ze hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen.“ Ostatní modlitby, které se kněz modlí před a po rozhřešení, nejsou podstatnou částí viditelného znamení svátosti pokání, a proto mohou se i vynechati. Sv. Alfons Liguori praví, že do 12. století užívalo se této formule rozhřešovací: „Bůh nechať rozhřeší tebe“, mimo některé modlitby, při nichž kněz ruku svou na hlavu kajícníkovu vložil. Na sněmu Tridentském (14, 3.) bylo však ustanoveno, že podstatná slova při rozhřešení jsou: „Já tě rozhřešuji od hříchů tvých“, a že přidané modlitby jsou sice prospěšny, ne však potřebny.

Při udělování svátosti pokání vidíme něco zvláštního, což jen této svátosti přináleží. U svátosti na př. křtu musí živel — voda a úkon slovy doprovázející býti spojeny, to jest, kněz musí zároveň vodu líti a říkati slova: já tě křtím. Kdežto u svátosti pokání napřed kajícník musí ukázati hodnost odpuštění a potom teprve koná kněz úkon rozhřešení. Pořádek tento vysvítá z povahy svátosti pokání.

Pán Ježíš totiž svátost pokání ustanovil na způsob soudu. Jako při soudu předchází žaloba a výslech obžalovaného, jenž jest předmětem rozsudku, podobně děje se při sv. zpovědi. Kajícník napřed musí na sebe hříchy žalovati a potom teprve kněz uděluje rozhřešení. Vyznání kajícníkovo jest začátkem soudu, rozhřešení kněžské jest pak ukončením jeho.

Rozhřešení kněžské jest tedy soudní výrok, jímž kajícníku, naplnil-li všechny podmínky k odpuštění hříchů, skutečně odpouští se všechny hříchy a usmiřuje ho dokonale s Bohem. K pronášení tohoto rozsudku nad hříšníkem jest kněz zplnomocněn od Krista Pána, neboť svěcením na kněžství udělena byla knězi od Boha moc, odpouštěti hříchy. Tím liší se pravomoc kněží Nového zákona od moci kněžstva starozákonného. Ve Starém zákoně totiž kněží toliko prohlašovali, že někdo jest nějakého hříchu nebo trestu prost; kdežto kněží Nového zákona jakožto zástupcové Kristovi jménem jeho a mocí jim udělenou kajícníka sprošťují hříchu a trestu věčného.

Proti tomuto učení apoštolské a katolické církve s počátku nikdo nebrojil, až teprve v 16. století vystoupili reformatorové, kteří knězi upírali této moci učíce, že pouze Bohu přináleží, odpouštěti hříchy, nikoli však kněžím, poněvadž prý by odpuštění hříchů záviselo na libovůli zpovědníkově. Církev na sněmu Tridentském obhájila právomoc rozhřešení těmito slovy: „Rozhřešení jest zároveň soudní výrok, jímž kněz jakožto soudce rozsudek uděluje.“ Kletbou církevní pak každému vyhrožuje, „kdo by tvrdil, že svátostné rozhřešení kněžské není soudním výrokem, nýbrž toliko jakési prohlášení a oznámení, že kajícníku hříchy jsou odpuštěny.“

Bezpráví velikého dopustili se tudíž reformatorové tvrdíce, že církev neprávem sahá na právomoc, která jedině Bohu přísluší. Vždyť kněz nikoli z vlastní moci, nýbrž z moci Ježíše Krista kajícníku hříchy odpouští. To poznáváme také z formule rozhřešení, kterou kněz nad kajícníkem říká: „Pán náš Ježíš Kristus rozhřeš tebe, a já mocí jeho rozhřešuji tebe ode vší pokuty církevní, jak dalece mohu a ty potřebuješ“; a potom dí: „Rozhřešuji tě od

hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen.“ Z formule rozhřešovací poznáváme, že kněz sice má moc, kajícníka ze hříchů rozhřešiti, avšak že tuto moc má od Ježíše Krista, a že tudíž jménem jeho ji vykonává. Církev tedy neuchvátila moci Bohu příslušící, jak praví novotáři, nýbrž užívá této právomoci z moci Ježíše Krista jí dané. Nesmí pak kněz pravomoci své zneužívati, to jest, libovolně rozhřešovati anebo nerozhřešovati, nýbrž musí rozhřešení udělovati podle spravedlnosti. Vyplní-li kajícník všechny podmínky pravého pokání, pak má právo na rozhřešení a tomu ho také kněz uděliti jest povinen. Kdo však podmínek nesplnil, ten nečiní pokání, Bůh mu hříchy neodpouští a proto ani zpovědník nemůže ve jménu Božím takovému kajícníku rozhřešení dáti. Rozhřešení kněžské má tudíž takovou moc, že i před Bohem odpuštění hříchu platí, neboť jakmile zpovědník udělí kajícníku rozhřešení, splnil-li kajícník předepsané podmínky k odpuštění, v tom okamžiku i sám Bůh hříchy odpouští dle slov Ježíše Krista: „Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim; a kterým zadržíte, zadržány jsou.“ (Jan 20, 22, 23) Sv. Jan Zlat. velebě moc kněžskou praví: „Kněží mají moc, jíž Bůh nepropůjčil ani andělům a ani archandělům. Neboť toliko kněžím pravil: „Zajisté pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno na nebi: a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 18, 18.) Co ustanoví na zemi, to potvrdí Bůh na nebi, souhlasí s rozsudkem svých služebníků. Může-li býti větší moci nad tuto? Otec odevzdal veškerý soud Synu svému, a Pán Ježíš soud tento přenechal kněžím.“

b) Každá svátost uděluje neviditelnou milost. Kterou milost uděluje svátost pokání? Kristus Pán sám zřetelně oznámil, jaké milosti dosahujeme svátostí pokání, když pravil apoštolům: „Kterým hříchy odpustíte, těm se odpouštějí.“ (Jan 20, 22.) Svátostí pokání dosahujeme netoliko odpuštění hříchů, nýbrž i posvěcující milosti a jiných duchovních darů. Kajícník po sv. zpovědi netoliko bývá s Bohem smířen a ospravedlněn, nýbrž nabývá i pokojného svědomí, síly proti pokušením, posilnění ve smrti a mnoho jiných milostí, o čemž obšírněji budeme brzo mluviti.

c) Konečně k pravé svátosti náleží ustanovení od Krista Pána. Svátost pokání ustanovil Pán Ježíš, což víme z Písma sv., o čemž v následující otázce se dokonale přesvědčíme.

Poněvadž svátost pokání má všechny části, které k pravé svátosti náležejí, proto jest pravou od Krista Pána ustanovenou svátostí. Ačkoliv někteří bludaři v dávných dobách o svátosti pokání bludně učili, přece nikdo z nich nepopíral ustanovení její od Krista Pána, až teprve reformatoři v 16. století popírali, že by Pán Ježíš byl ustanovil svátost pokání.

Protestanté tvrdí, že kněz nemůže hříchy odpouštěti, nýbrž že toliko Bohu taková moc náleží. Nemají tudíž zpovědi, neboť dle jejich učení osobní hříchy jsou toliko následky hříchu dědičného, které na křtu sv. se odpouštějí. Křest sv. jest tudíž dle jejich učení jediným prostředkem k odpuštění hříchů. Svátost pokání pak zavrhují jako nepotřebnou, poněvadž věrou a slovem Božím hřích skrze milosrdenství Boží hříšníku ku potrestání se nepřipisuje. Katol. církev však učí, že Pán Ježíš mimo svátost křtu ustanovil k odpuštění hříchů ještě svátost pokání, kterouž dosahujeme odpuštění hříchů po křtu sv. spáchaných a ztracené posvěcující milosti opět nabýváme. Že Pán Ježíš skutečně svátost pokání ustanovil, a že dal kněžím moc, odpouštěti hříchy, poučuje nás a dosvědčuje nám Písmo svaté.

635. *„Kterak ustanovil Ježíš Kristus svátost pokání?“*

Ježíš Kristus ustanovil svátost pokání, když se po svém zmrtvých vstání ukázal apoštolům, na něž dechl a jim řekl: „Přijměte Ducha svatého! Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim; a kterým zadržíte, zadržány jsou.“ (Jan 20, 22, 23.)

Těmito slovy ustanovil Pán Ježíš svátost pokání a dal apoštolům moc, odpouštěti hříchy nebo neodpouštěti.

Tuto moc „klíčů království nebeského“ Pán Ježíš již dříve v době svého učitelského úřadu apoštolům a jich nástupcům slíbil. Moc svazovací a rozvazovací slíbil Pán Ježíš nejprve sv. Petrovi. Když jednoho dne přišel Pán Ježíš s apoštoly do krajin Cesaree Filipovy a tázal se apoštolů, za koho mají lidé Syna člověka a kým oni ho býti praví, tu sv. Petr jménem všech odpověděl: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ Pán Ježíš vyznání Petrovo odměnil, odevzdav mu nadvládu v církvi a klíče království nebeského těmito slovy: „A já pravím tobě: Ty jsi Petr a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského: a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18, 19.)

A jindy tutéž moc přislíbil Pán Ježíš všem apoštolům, když jim řekl: „Zajisté pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18, 19.)

Slovy těmito dal Pán Ježíš všem apoštolům moc, hříchy odpouštěti anebo zadržovati. Neboť dal-li Pán Ježíš Petrovi a

apoštolům moc, odstraniti všechny překážky, jež nebe zavírají, dal jim i moc, odpouštěti hříchy, jimiž přístup do království Božího se zavírá. Pán Ježíš tuto moc svazovací a rozvazovací dal apoštolům ku prospěchu a spáse duší, neboť duše potřebují rozvázání svazků hříchů, aby do nebe mohly vejíti. Že Pán Ježíš na mysli má odpouštění hříchů, poznáváme z jeho slov, neboť praví: „Cožkoli rozvážete“, to jest, všechno, co rozvážete, bude i v nebi rozvázáno. Kdyby tedy nemohli apoštolové duši hříchů sprostiti, nemohla by vjíti do života věčného. K čemu potom měli by apoštolové ostatní moci, když by nemohli odstraniti vše, co duši překáží vejíti do nebe? Hříchy tedy jsou tím „svazkem“, jenž brání duším přístupu do nebe a proto dal-li Pán Ježíš apoštolům klíče království nebeského, dal jim i moc rozvazovati svazky hříchů, t. j. dal jim moc, hříchy odpouštěti nebo neodpouštěti.

Tuto moc svazovací a rozvazovací, kterou Pán Ježíš apoštolům slíbil, slavnostně jim odevdal po svém zmrtvých vstání. Sv. Jan zaznamenal nám ve sv. evangeliu (20. hlava) památnou onu událost. Když Pán Ježíš smrtí svou na kříži usmířil Otce nebeského a hřích zahladil, prve než odebral se do sídla svého nebeského, odevzdal apoštolům moc, aby jménem jeho v úřadu smiřovacím pokračovali a věřícím pokoj a smíření s Bohem udělovali. A to stalo se hned po vzkříšení Páně. Pán Ježíš po svém vzkříšení vstoupil zavřenými dveřmi do síně, v níž shromážděni byli apoštolové a pozdravil je: „Pokoj vám.“ Na to hned dále praví: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ Slovy těmi Pán Ježíš apoštolům chtěl říci: jakou moc dal mně Otec nebeský, když mne na svět poslal, abych jej opět s Bohem smířil, podobnou moc odevzdávám i vám. Pán Ježíš zajisté nepřišel na svět pouze proto, aby kázal pokání, jak to činil předchůdce jeho sv. Jan Křtitel, nýbrž přišel, aby hříchy odpouštěl. Pán Ježíš také, jak nám sv. evangelistové zaznamenali, hříchy kajícníkům odpouštěli.

Tak na př. uzdraviv šlakem poraženého, pravil k němu: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ (Mat. 9, 2) Když tedy Pán Ježíš měl moc, odpouštěti hříchy, odevzdal apoštolům i tuto moc.

Pán Ježíš neposlal apoštolů do celého světa, aby toliko kázali a křtili, nýbrž poslal je, aby také hříchy odpouštěli. Úplnou tedy moc, kterou Pán Ježíš sám měl, odevzdal apoštolům, neboť oni měli vykonávati trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a královský, a v tomto úřadu zahrnuto jest i odpuštění hříchů.

Aby pak apoštolové mohli úřad soudcovský vykonávati, t. j., aby mohli hříchy odpouštěti a zadržovati, udělil jim Pán Ježíš Ducha svatého. Neboť dechl na ně a pravil: „Přijměte Ducha svatého.“ Pán Ježíš posilnil je Duchem moudrosti, lásky a síly, aby jako jeho zástupcové moc svazovací a rozvazovací vykonávati mohli.

Když byl Pán Ježíš apoštoly posvětil Duchem svatým, potom udělil jim moc, hříchy odpouštěti, když jim řekl: „Kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim a kterým zadržíte, zadržány jsou.“ (Jan 20, 22, 23.)

Těmito slovy ustanovil Pán Ježíš svátost pokání a sv. zpověď, a dal apoštolům moc, věřícím hříchy odpouštěti a neodpouštěti, věřícím pak nařízení, z hříchů apoštolům se vyznávati.

Slova: „Kterým hříchy odpustíte..“ jsou tak zřetelná a srozumitelná, že zdravým rozumem nelze smysl jejich jinak vykládati, než-li jak je církev od počátku vykládá, že totiž znamenají moc a právo, hříchy odpouštěti anebo zadržovati. Ačkoliv Pán Ježíš svátost pokání tak jasnými slovy ustanovil, přece reformatorové smysl slov jeho překrucují a praví, že slova tato vztahují se k rozkazu Páně, kterýž dal apoštolům: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je...“ (Mat. 28, 19.) Protestanté odvolávají se na evangelium sv. Matouše (28, 19) a sv. Lukáše (24, 47), kteří o tomto rozkazu Páně mluví a protestanté praví, že sv. Jan ve svém evangelium slova sv. Matouše a Lukáše doplňuje a vysvětluje. Kdo si však jen trochu pozorně přečte poslední hlavy u sv. Lukáše a sv. Matouše a 20 hlavu sv. evangelia podle sepsání sv. Jana, pozná, že výklad protestantů jest nesprávný. Apoštolové, jak víme ze sv. evangelia, již dříve obdrželi od Pána Ježíše moc, kázati a křtíti, a také úřad tento již před umučením Páně vykonávali. Pán Ježíš úřad tento učitelský a udělování svátosti křtu ještě jednou slavnostně apoštolům odevzdal a sice krátce před svým nanebevstoupením. A o tom vypravuje sv. Matouš v 28 hlavě sv. evangelia: „Jdouce, učte všecky národy...“ Tato slova sv. Matouše nemají žádného vztahu k tomu, co vypravuje sv. Jan o ustanovení svátosti pokání. U sv. Matouše Pán Ježíš nařizuje apoštolům: „učte a křtěte“, u sv. Jana pak uděluje jinou moc: „odpouštějte a zadržujte.“ Vidíme tu dva různé rozkazy. Z toho také poznáváme, že sv. evangelistové popisují každý jiné zjevení Pána Ježíše po jeho zmrtvýchvstání a jiné ustanovení, což ostatně zřejmě sv. evangelistové praví. Zjevení Krista Pána po zmrtvých vstání, jež sv. Matouš popisuje, dálo se na hoře v Galileji a bylo poslední. Při tomto zjevení dal Pán Ježíš apoštolům rozkaz: jdouce, učte všecky národy, křtíce je“ Ono pak zjevení Páně, které po-

pisuje sv. Jan, bylo první po jeho zmrtvýchvstání. Sv. Jan vypravuje napřed o zmrtvýchvstání Páně, pak kterak Pán Ježíš zjevil se ženám a na to popisuje, že Pán Ježíš téhož večera, t. j., téhož dne, kdy vstal z mrtvých zjevil se všem apoštolům v Jerusalémě, vešed zavřenými dveřmi do síně, ve kteréž byli shromážděni ze strachu před Židy. A při tomto prvním zjevení se apoštolům ustanovil Pán Ježíš svátost pokání. Sv. Jan tedy nedoplňuje popsání sv. Matouše, nýbrž doplňuje to, co ostatní evangelistové nezaznamenali, t. j. vypravuje o prvním zjevení Pána Ježíše a o ustanovení svátosti pokání, a sv. Matouš vypravuje o posledním zjevení Páně a ustanovení svátosti křtu.

Církev na sněmu Tridentském blud reformatorů odsoudila a prohlásila: „Řekl-li by kdo, že slovům našeho Pána a Spasitele: „Přijměte Ducha svatého, kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou“, nemá se rozuměti o moci odpouštění a zadržování hříchů ve svátosti pokání, jak jim katol. církev od počátku rozuměla, budiž z církve vyloučen.“ (14, 3.)

Když Pán Ježíš dal sv. apoštolům moc, odpouštěti hříchy a neodpouštěti, ustanovil tím zároveň sv. zpověď. Apoštolové dle rozkazu Páně měli vážně uvažovati, komu odpustiti mohou a komu mají hříchy zadržeti. Aby úřad tento podle úmyslu Ježíše Krista věrně konati mohli, proto musili znáti hříchy věřících. Poněvadž však nebyli vševědoucími, proto věřící musili jim hříchy své říci, čili věřící musili se ze svých hříchů zpovídati.

Moc svazovací a rozvazovací, kterou Pán Ježíš dal apoštolům, neměla přestati smrtí jejich, nýbrž má trvati až do skonání světa, protože vždy budou hříšníci, kteří odpuštění potřebovati budou. Proto moc, hříchy odpouštěti, přešla od apoštolů na jejich nástupce.

636. *„Na koho přešla od apoštolů moc, hříchy odpouštěti?“*

Moc, hříchy odpouštěti, přešla od apoštolů na biskupy a kněze, kteří však musejí, aby ji platně vykonávali, řádně k tomu býti zplnomocněni.

Moci, hříchy odpouštěti, nedal Pán Ježíš apoštolům toliko pro jejich osobu a pro jejich dobu, nýbrž moc tato přejíti měla i na jejich nástupce a trvati má až do skonání světa. Neboť Kristus Pán nepřišel na svět toliko pro tehdejší národy, nýbrž i pro budoucí pokolení. Kristus Pán chce, aby všickni lidé byli spaseni. Proto nemůžeme si ani mysliti, že by Pán Ježíš nebyl pamatoval na spásu lidí, kteří po smrti apoštolů žíti budou. Vždyť jako byli za doby apoštolské hříšníci, kteří odpuštění potřebovali, podobně byli hříšníci

po jejich smrti, hříšníci jsou i dnes a budou až do skonání světa, kteří odpuštění potřebovati budou. Proto Pán Ježíš moc „klíčů“ neudělil toliko apoštolům, nýbrž dal jim moc, aby všechna práva a všechnu moc, kterou od něho obdrželi, přenášeli neb odevzdali svým nástupcům biskupům. Pravilť jim Pán Ježíš: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás,“ t. j., jako mně dal Otec nebeský všecku moc, tak i já vás posílám a dávám vám všecku svou moc. Zajisté všecka práva a povinnosti, které potřebny byly k založení, rozšíření, řízení a zachování církve, obdrželi apoštolové netoliko pro sebe, nýbrž i pro své nástupce, poněvadž církev trvati má až do skonání světa. Jako tedy měli apoštolové moc křtíti, kázati, hříchy odpouštěti a jiné milosti ke spasení potřebné věřícím udělovati, podobně i jejich nástupcové mají právo a moc, úřad učitelský, kněžský a pastýřský vykonávati.

Že moc, hříchy odpouštěti, přešla i na nástupce sv. apoštolů, biskupy a kněze, potvrzují také všickni církevní spisovatelé a sv. otcové. Tak Tertulian praví: „Pamatuj, že Pán klíče království nebeského Petrovi a skrze něho církvi zanechal.“ Sv. Atanáš dí: „Nejsou-li dosud svazky hříchů tvých rozvázány, svěř se učedníkům Ježíšovým. Jsou tu zajisté, kteříž by nás rozvázali mocí, kterou od Spasitele obdrželi. „Sv. Ambrož obhajoval moc klíčů církve proti Novotionům, kteří sice svátosti pokání nepopírali, avšak bludně o ní učili, zvláště o pravomoci rozhřešení. Sv. Ambrož odpovídaje jim píše: „Zdálo by se nemožným, že hřích po křtu sv. spáchaný může býti ve svátosti pokání odpuštěn Avšak Kristus Pán udělil tuto moc apoštolům a tato přešla od nich na kněze. Neboť Pán Ježíš ve sv. evangeliu sám praví: „Přijměte Ducha sv. Kterým hříchy odpustíte, těm se odpouštějí.“ Táži se tedy, kdo ho více ctí — ten, kdo jeho rozkazů poslouchá, anebo onen, jenž se mu protiví? Církev sv. prokazuje poslušnost Kristu Pánu tím, že hříchy zadržuje a také odpouští.“ A konečně uvedu ještě sv. Basila, jenž klade tuto otázku: „Mají-li nešlechetnosti po odložení všeho studu všem, anebo jen některým zjeveny býti? Pak-li ano, kterým tedy a jakým?“ Odpověď: „Co se týká vyznání hříchů, platí totéž, co se děje u projevování tělesných neduhů. Jako lidé nevyjevují tělesných svých vad všem bez rozdílu a bez příčiny, nýbrž toliko těm, kteří je vyléčiti mohou: podobně má se i vyznávání hříchů díti před těmi, jimž jest svěřeno rozdávání tajemství Božích.“ Konečně také církev sv. na sněmu Tridentském prohlásila, že moc, hříchy odpouštěti, přešla od apoštolů na jejich nástupce. Praví sněm: „Všickni svatí otcové všech dob jednohlasně prohlásili, že Spasitel náš slovy: „Kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou“ (Jan 20, 22, 23),

odevzdal apoštolům a všem jejich řádným zástupcům moc, hříchy odpouštěti a zadržovati, aby opět smířiti mohli věřící, kteříž by po křtu svatém zhřešili“ (14, 1).

Biskupové, jakožto řádní nástupcové svatých apoštolů, mají pravomoc hříchy odpouštěti a přenášeti i na kněze.

Aby kněží mohli rozhřešení platně udělovati, musí býti netoliko od řádného nástupce sv. apoštolů posvěceni, nýbrž musí také od svého biskupa býti ke zpovídání ustanoveni a zplnomocněni. Kněz sice již svěcením na kněžství nabývá moci a schopnosti, odpouštěti hříchy; aby však moci této užívati mohl, musí ještě ke zpovídání od biskupa obdržeti povolení a pravomoci. Zplnomocněným knězem ke zpovídání jest tudíž onen kněz, kteréhož biskup ve své diecesi za schopného ke zpovídání uznal a potvrdil, v duchovní správě ustanovil a odevzdal mu pravomoc, odpouštěti hříchy věřícím v jisté farnosti, v klášteře nebo v celé diecesi. Podle našeho zřízení má kněz právo, zpovídati toliko v té diecesi, jíž jest příslušníkem. Přijde-li do cizí diecese, musí si od tamního biskupa dovolení ke zpovídání vyžádati.

Nařízení toto dala církev na sněmu Tridentském, kdež bylo prohlášeno, že již povaha a způsob soudu toho vyžadují, aby rozsudek pronášen byl toliko nad poddanými; proto jen ti kněží mohou platně rozhřešovati, kteří od svého biskupa ke zpovídání jsou zplnomocněni.

Kněz ve zpovědnici jest jako soudce. Jako světský soudce má právo soudcovskou moc vykonávati jen ve svém obvodu, podobně kněz má právo, hříchy odpouštěti nebo zadržovati jen tam, kde obdržel pravomoc ke zpovídání. K tomuto zplnomocnění kněží mají biskupové právo, poněvadž biskupové jsou správci a nejvyššími soudci ve své diecesi a proto jim přísluší právo, kněze zkoušeti, mají-li schopnost ke zpovídání, je pak za zpovědníky ustanovovati a zplnomocniti.

Sv. Otec může však dáti povolení, aby kněží na některých místech i mimo své diecese zpovídati mohli. Takovými místy jsou některá poutní místa. Že v nebezpečí smrti, ve válce, na lodi v čas bouře a na cestách, může každý kněz umírajícím útěchy sv. zpovědí poskytnouti, rozumí se samo sebou.

74. CVIČENÍ.

O potřebě a ovoci svátosti pokání.

Církev sv. má moc, hříchy odpouštěti, věřící pak zase jsou povinni, ze svých hříchů kněžím ke zpovídání zplnomocněným se

vyznávati, poněvadž svátost pokání jest po křtu jediným prostředkem k odpuštění hříchů. Promluvím tudíž dnes o potřebě svátosti pokání a o tom, čeho nabýváme svátostí pokání.

637. *Je-li svátosti pokání ku spasení třeba?*"

Svátosti pokání je ke spasení třeba, protože je po křtu jediným prostředkem, kterým od Boha odpuštění těžkých hříchů dosáhnouti lze.

Novotáři 16. století zavrhli svátost pokání, jako ke spasení nepotřebnou. Učí, že Kristus Pán za hříchy naše dostiučinil svou smrtí na kříži, a protože skrze víru hříchy naše milosrdenstvím svým zakrývá. Dále učí, že křest jest jediným prostředkem k odpuštění hříchů a že jiného prostředku Pán Ježíš neustanovil. Zpověď prý zavedla církev katolická. Že toto učení nesrovnává se s písmem svatým a s ustavičným podáním církve, není třeba znova dokazovati. Podotýkám však, že dnes i mnozí protestanští kazatelé touží po zpovědi a želí toho velice, že reformatorové svátost pokání odstranili. — Katolická církev však učí, že svátosti pokání třeba jest všem lidem, kteří po křtu těžce zhřešili, chtějí-li dosáhnouti odpuštění hříchů a smíření s Bohem. Kristus Pán také svátost pokání ustanovil za prostředek k odpuštění hříchů a nařídil apoštolům a jejich nástupcům, aby hříšníkům hříchy jménem jeho odpouštěli, když jim pravil: „Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim." Kristus Pán ustanovil tudíž svátost pokání za nutný prostředek k odpuštění hříchů po křtu spáchaných a přijímání této svátosti nařídil všem, kteří po křtu zhřešili a smíření s Bohem dosáhnouti chtějí. Kdo tedy po křtu sv. dopustil se těžkého hříchu a chce býti spasen, musí svátost pokání přijmouti buď skutečně, anebo, když by neměl příležitosti ji přijmouti, alespoň musí míti opravdovou touhu a vůli, z hříchů svých se vyznati. Neboť jako klíče jsou potřebným prostředkem k otevření zavřeného domu, a jako třeba jest soudního rozsudku, aby učiněn byl konec sporu, podobně hříšník nemůže dosáhnouti smíření s Bohem, leč přijímáním svátosti pokání.

Pravdu učení toho prohlásila církev na sněmu Tridentském těmito slovy: „Svátosti pokání jest ke spasení třeba všem, kteří po křtu sv. zhřešili, jako křtu jest třeba všem, kteří nejsou znovuzrozeni" (t. j. pokřtěni) (14, 2). Jako beze křtu nikdo nemůže býti spasen, podobně bez svátosti pokání nevejde nikdo do života věčného, dopustil-li se hříchů těžkých po křtu svatém. Církevní sněm proto vylučuje z církve toho, kdo by popíral, že svátostné zpovědi z ustanovení Božího třeba jest ku spasení (14, 6).

Také svatí otcové potřebu svátosti pokání uznávají. Svatí otcové nazývají svátost pokání druhým křtem anebo záchranným prknem po ztroskotání lodi (sv. Jeroným). Neboť jako po ztroskotání lodi zachová život svůj, uchytí-li se kdo nějakého prkna ztroskotané lodi, podobně kdo hříchem ztratil posvěcující milosti, jíž na křtu sv. nabyl, zahyne, neuchytí-li se druhého záchranného prostředku ke spasení, totiž svátosti pokání. Svatí otcové proto svátost pokání nazývají druhým křtem, poněvadž kdo po křtu zhřešil, může znova posvěcující milosti a ospravedlnění nabýti svátostí pokání.

Církevní spisovatel Theodoret o potřebě svátosti pokání praví: „Duše po křtu sv. těžce zraněná neléčí se pouhou věrou, ale pravou kajícností (ve sv. pokání), slzami, vzdycháním, postem, almužnou.“ A tohoto hojivého léku jest všem nám třeba; neboť nikdo z nás nemůže říci, že by nebyl chybujícím a hříšným. Dobře tudíž dí sv. Augustin: „Řídký jest počet těch lidí přeblažených, kteří by od dětinství svého žádného smrtelného hříchu nebyli se dopustili. Větší však jest počet těch, kteří přestupují přikázání Boží. Kdožkoli tedy uniknouti žádá pokut věčných, musí nejenom pokřtěn, nýbrž i ospravedlněn býti v Kristu (ve svátosti pokání), aby tou cestou vpravdě od ďábla ku Kristu mohl přejíti.“

Ačkoliv svátosti pokání ke spasení jest třeba z nařízení Božího, přece milosrdný Bůh v některých případech i bez svátosti pokání hříchy odpouští. Jako totiž křest vody nahrazen býti může v nouzi křtem žádosti nebo krve, podobně svátost pokání v nouzi nahrazena býti může dokonalou lítostí s opravdovým předsevzetím, co nejdříve možná se zpovídati. Dopustil-li by se kdo těžkého hříchu a nemůže-li se hned zpovídati, může vzbuditi dokonalou lítost s opravdovou touhou, co nejdříve se zpovídati, a dosahuje hned posvěcující milosti a odpuštění hříchů. Dokonalou lítostí bývá totiž Bůh usmířen, neboť dokonalá lítost vychází z dokonalé lásky k Bohu. Kde pak jest dokonalá láska, tam nemůže býti hříchu a nepřátelství Božího. Dokonalá lítost nahrazuje tedy v nouzi sv. zpověď, avšak vždy musí býti spojena s předsevzetím, co nejdříve se zpovídati. Kdyby tohoto předsevzetí nebylo, nebyla by to vůbec dokonalá lítost z dokonalé lásky pocházející, jež ochotnou jest všechno činiti, čeho Bůh žádá k odpuštění hříchů, tedy i vykonání sv. zpovědi.

Dokonalá lítost působí odpuštění hříchů netoliko tehdy, když se nemůžeme zpovídati, nýbrž v každém případu. Avšak kajícník, chce-li s Bohem dokonale býti smířen, nesmí přestávati toliko na předsevzetí, co nejdříve se zpovídati, nýbrž musí také skutečně při nejbližší příležitosti sv. zpověď vykonati.

Poněvadž Kristus Pán svátost pokání ustanovil za nutný prostředek k odpuštění hříchů a dosažení života věčného, proto jest naší povinností, bychom tohoto prostředku ke svému spasení často užívali. Církev sv. také přísně nařizuje, aby každý křesťan nejméně jednou za rok z hříchů svých se vyznal svému zřízenému knězi. Neodkládejme tudíž s pokáním na pozdější dobu, neboť čím dále odkládáme, tím těžší jest a tím větších trestů musíme se obávati. Zvláště však neodkládejme pokání až na konec života, neboť obyčejně odnímá Bůh těmto lidem možnost, dokonale se vyzpovídati a úplně se s Bohem smířiti.

Svatí otcové nazvali svátost pokání druhým křtem a jediným záchranným prostředkem k odpuštění hříchů. Jest tudíž svátost pokání nejen potřebnou, nýbrž i velmi užitečnou svátostí. Jaké milosti uděluje nám svátost pokání, poučuje nás další otázka.

638. *„Čeho nabýváme svátostí pokání?“*

Svátostí pokání nabýváme:

1. odpuštění hříchův;
2. prominutí trestů věčných a alespoň části trestů časných;
3. posvěcující milosti nebo jejího rozmnožení;
4. obživnutí zásluh pro nebe, o které nás smrtelný hřích oloupil.
5. zvláštních milostí k životu bohumilému;
6. pokojného svědomí

1. První účinek svátosti pokání jest **odpuštění hříchův.**

Na křtu sv. duše naše očištěna byla od všeliké poskvrny hříchu, byla posvěcena a pro nebe znovuzrozena. Avšak člověk svatosti duše své si neuchoval, nýbrž prvním těžkým hříchem jí ztratil. Jak bychom nyní vejíti mohli do života věčného, když duše naše nemá toho svatebního roucha, posvěcující milosti? Proto vroucí dík vzdávati musíme Kristu Pánu, jenž pamatoval na křehkost naši a dal církvi moc, hříchy odpouštěti! První tedy účinek svátosti pokání jest, jak na sněmu Florentském a Tridentském bylo prohlášeno. odpuštění hříchův a smíření s Bohem.

Moc svazovací a rozvazovací vztahuje se na všecky hříchy, t. j., ve svátosti pokání mohou odpuštěny býti všechny hříchy po křtu sv. spáchané, vyznáme-li se z nich úplně a upřímně. Odpuštění hříchů působí totiž posvěcující milost, jíž ve svátosti pokání nabýváme; proto v duši naší úplně zahlazeny jsou všechny smrtelné

hříchy, neboť jinak nemohl by kajícník zároveň býti spravedlivým a nespravedlivým, přítelem a nepřítelem Božím. Žádný hřích není dosti veliký, aby nemohl býti odpuštěn a žádný hříšník není tak bezbožným, aby ho Pán Bůh ku pokání nepovzbuzoval a nevolal. Bůh, jak dí prorok Ezechiel (33, 11), nechce smrti hříšníka, nýbrž aby se obrátil a živ byl. Proto stále napomíná ku pokání a slibuje odpuštění a zapomenutí urážky. „Pak-li by bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých, kteréž učinil, a ostříhal by všech přikázání mých, a činil by soud a spravedlnost: živ bude a neumře; všech nepravostí jeho, kteréž učinil, nevzpomenu“ (Ez. 18, 21.)

Poněvadž Pán Ježíš v Novém zákoně ustanovil svátost pokání za prostředek k odpuštění hříchů, proto každý křesťan, jenž tuto svátost hodně přijme, může pevně doufati, že mu Bůh všecky i největší jeho hříchy odpustí.

Vždyť Pán Ježíš proto na svět přišel, aby hříšníky hledal a spasil; i on nechce smrti hříšníka, ale aby se poznal, hříchů zanechal a věčně živ byl. Kdo tedy vyzná se ze všech hříchů svých, dosáhne úplného odpuštění, takže vina jeho nikdy se nevrátí, byť by potom opět do jiných anebo těchže hříchů upadl. Bůh nikdy na odpuštěné hříchy vzpomínati nebude, jak dí sv. Bernard: „Ani u soudu nebude Kristus připomínati hříchů, které pokáním byly zhlazeny.“

Že ve svátosti pokání odpouštějí se nám i nejtěžší hříchy, poznáváme ze slov, jimiž Pán Ježíš dal apoštolům moc, hříchy odpouštěti nebo zadržovati: „Cožkoliv rozvážete na zemi, rozvázáno bude i na nebi,“ a „kterým hříchy odpustíte, těm se odpouštějí.“ Moc tato svazovací a rozvazovací vztahuje se na všecky hříšníky a na všecky hříchy bez výjimky. Jako Pán Ježíš všem hříšníkům i největším odpouštěl, podobně i apoštolové a jejich nástupcové mají odpouštěti všem hříšníkům. Svatí apoštolové také za příkladem Pána svého odpouštěli hříchy i největším hříšníkům. Tak sv. Pavel odpustil krvesmilníku v Korintu hřích jeho a opět jej do církve přijal. (II. Kor. 2, 10).

Ve svátosti pokání mohou se hříchy odpouštěti netoliko jednou, nýbrž vždy, kdykoliv opět se jich dopustíme a znova se z nich vyznáváme. Pravdu tu poznáváme ze slov Kristových, kteráž pravil sv. Petru tázajícímu se: „Pane, kolikrát zhřeší proti mně bratr můj a odpustím jemu? Zdali do sedmkráte? Pán Ježíš odpověděl: „Pravím tobě, ne do sedmkráte, ale až do sedmdesátkrát sedmkrát.“ (Mat. 18, 21, 22). Pán Ježíš sice slova tato pravil o hříších proti křesťanské lásce k bližnímu, avšak právem vztahovati je můžeme na všechny hříchy vůbec.

Také všickni sv. otcové učí, že ve svátosti pokání mohou odpuštěny býti všecky i největší hříchy. Sv. Ambrož na př. praví: „Bůh rozdílu nečiní, jelikož milosrdenství svého přislíbil všechněm, a kněžím svým beze vší výminky povolení udělil, hříchy odpouštěti.“ A sv. Jan Zlat. dí: „Byť i kdo nesčetných maje ran, se kál a cosi dobrého konal, Bůh jeho rány tak zahojí, že již nezůstává ani jízvy, ani stopy, ani jakéhož hříchu znamení.“

Ačkoliv ve svátosti pokání všecky i největší hříchy se odpouštějí, přece však každý kněz nemůže všecky hříchy odpouštěti, poněvadž papež a biskupové vyhradili si rozhřešení některých těžkých hříchů. Kněz sice, jak jsme dříve pravili, svěcením na kněžství dosáhl moci, hříchy odpouštěti; avšak aby moc tuto vykonávati mohl, musí od svého biskupa býti zplnomocněn ke zpovídání. I světský soudce má schopnost a moc, rozsudky nad vinníky pronášeti, přece však nesmí všude libovolně soudcovský úřad konati, nýbrž jen v tom okresu, ve kterém jest soudcem ustanoven, a pak rozsuzovati může jen takové zločiny, které jemu přiděleny jsou. V jistých případech nesmí soudce rozsudek vynésti, nýbrž právo to náleží vyššímu soudu. Podobně i Pán Ježíš odevzdal moc, odpouštěti hříchy, apoštolům bezprostředně, kněžím pak prostřednictvím biskupů.

Papež, jakožto hlava církve a náměstek sv. Petra, má pravomoc nade všemi věřícími a proto může rozhřešení udělovati všem bez výjimky. Papež na zemi nezávisí od nikoho a nikomu není poddán, proto má právo, rozhřešovati v celé církvi a všechny hříchy. Biskupové ve své pravomoci podřízeni jsou papeži, jenž je ustanovuje správci a soudci v jednotlivých diecesích. Proto papež může si v každé diecesi rozhřešení jistých hříchů vyhraditi pro sebe. Kněz pak podřízen jest svému biskupu, jenž ho ustanovuje a zplnomocňuje ke zpovídání. Jako papež vyhražuje si rozhřešení jistých hříchů pro sebe, podobně i biskupové mají právo, ve své diecesi rozhřešení jistých hříchů vyhraditi pro sebe.

Takové tedy hříchy, jichž odpuštění ponechali sobě papež a biskupové, nesmějí kněží bez dovolení církevního rozhřešiti. K takovým hříchům (reservatům) náleží na př.: odpadnutí od víry, vražda, otrávení, paličství, sodomský hřích, křivá přísaha a j. V nebezpečí života, v době milostivého léta, na některých poutních místech a v době velkonoční zpovědi mohou kněží i vyhražené tyto hříchy odpouštěti.

Rozhřešení některých hříchů ponechali si papež a biskupové proto, poněvadž mají k tomu právo jako nejvyšší soudcové a pak proto, poněvadž kajícníci tím bývají zastrašeni a proto podobných hříchů se chrání. Stane-li se, že v takovém případu musí kněz

kajícníku rozhřešení odepříti, až obdrží povolení od biskupa, má se kajícník tomu ochotně podrobiti a pokorně očekávati, až v příští zpovědi rozhřešení mu kněz udělí. Takového kajícníka kněz poučí, aby k sv. přijímání nechodil, až povolení k rozhřešení přijde. Aby však tajemství zpovědní ničím nebylo zlehčeno, nesmí kajícník o ničem mluviti, nýbrž ponechá si vše ve svém srdci. Když pak povolení od biskupa přijde, zpovědník kajícníku to oznámí a vyzpovídá ho.

Bůh odpouští nám ve svátosti pokání netoliko všecky hříchy, nýbrž: 2. odpouští nám i tresty věčné a alespoň část trestů časných.

Každým hříchem urážíme nejsvětějšího Boha a proto zasluhujeme trestu. Tresty, které Bůh za hříchy ustanovil, jsou buď věčné nebo časné. Za všední hříchy určil Bůh časné tresty, které musí člověk trpěti buď na světě nebo v očistci. Za hříchy smrtelné ustanovil Bůh tresty věčné v pekle a také časné tresty, jimiž Bůh hříšníka na zemi tresce.

Poněvadž ve svátosti pokání odpouští nám Bůh smrtelné hříchy, příčinu to věčného trestu, proto odpouští nám také věčné tresty; neboť dosáhl-li kajícník ospravedlnění a stal-li se opět přítelem Božím a dědicem věčného spasení, nemůže býti trestán věčným zavržením. Jest tudíž článkem víry, že s odpuštěním hříchu spojeno jest i odpuštění věčných trestů, což také na sněmu Tridentském bylo prohlášeno: „Účinek svátosti pokání záleží ve smíření s Bohem.“ Že Bůh odpouští kajícníku s hříchem i věčné tresty, potvrzuje písmo svaté. Král David velmi těžce se prohřešil, neboť svedl ženu Uriášovu k cizoložství a Uriáše dal v boji zabíti. Bůh poslal k němu proroka Nathana, kterýž mu oznámil trest Boží. David pokorně uznal svou vinu a činil tuhé pokání. Když Bůh viděl jeho zkroušenost, poslal k němu opět proroka Nathana, kterýž králi jménem Božím oznámil: „Hospodin promíjí hřích tvůj: neumřeš.“ (II. král. 12, 1—14). Bůh tedy odpustil Davidovi hřích i věčný trest, neboť mu řekl: „neumřeš“, t. j., duše Tvá nebude odloučena od tváři Boží Bůh nám ve svátosti pokání odpouští hřích a věčné tresty, avšak časné tresty všecky nám neodpouští.

Jako svátostí křtu neodpouštějí se nám všechny následky dědičného hříchu, podobně svátostí pokání neodpouští nám Bůh vždy všecky časné tresty. Bůh činí tak z moudrého a vpravdě božského důvodu, neboť chce, abychom za své hříchy alespoň nepatrné tresty po nějakou dobu vytrpěli, dále abychom hříchy nepovažovali za malichernou urážku Boží, a konečně abychom se nespoléhali na milosrdenství Boží a proto lehkomyslně znova hříchů se dopouštěli.

Bůh musí nás alespoň časnými tresty trestati, poněvadž zasluhujeme trestu, ježto jsme si nevážili milosti o posvěcení duše, jehož jsme na křtu sv. obdrželi.

Že Bůh s odpuštěním hříchu neodpouští vždy všecky časné tresty, poučuje nás písmo sv. mnohými příklady. Tak prvním rodičům, Adamovi a Evě, odpustil Bůh sice hřích a věčné tresty, avšak neodpustil jim časné tresty, neboť vyhnal je z ráje, podrobeni byli nemocem a jiným svízelům a konečně musili umříti. Také Mojžíšovi odpustil Bůh hřích nedůvěry, za to však ho potrestal tím, že nevešel do země zaslíbené. Také králi Davidovi neodpustil Bůh časných trestů. Prorok Nathan jménem Božím oznámil Davidovi časné tresty, když mu pravil: „Protivenství přijdou na tebe z vlastního domu a syn, který se narodil tobě, smrtí umře.“ (II. Král. 12, 1—14). Nezdárný syn Absolon byl tím časným trestem Davidovým, neboť způsobil otci svému mnoho zármutku, pobouřil lid proti němu a konečně v bitvě proti vlastnímu otci svedené bídně zahynul. Také svatí otcové učí, že svátostí pokání neodpouštějí se nám všechny časné tresty. Tak sv. Řehoř Vel. praví: „Hřích nezůstává nikdy bez trestu; buď trestá se člověk sám tím, že činí pokání, nebo Bůh trestá na něm hřích.“ Sv. Augustin dí: „Nenecháváš bez trestu ani hříchů oněch, jimž jsi odpustil.“ A sv. Bernard píše: „I na lidském těle zůstává po zhojení rány jízva.“

Jisto však jest, že Bůh svátostí pokání alespoň nějakou část časných trestů a někdy docela všecky nám odpouští. Svatí otcové učí, že čím kdo větší lítost nad hříchy a lásku k Bohu jeví, tím více časných trestů Bůh mu odpouští, ano v některých případech promíjí vůbec všechny časné tresty. Příklad vidíme na kajícím lotru. Když Pán Ježíš viděl jeho upřímnou lítost a slyšel úpěnlivou jeho prosbu, smiloval se nad ním a laskavě pravil k němu: „Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ (Luk. 23, 43.) Pán Ježíš odpustil kajícímu lotru netoliko hříchy jeho a věčné tresty, nýbrž i všecky časné tresty a přijal ho hned do slávy své.

Takové milosti neuděluje Bůh vždy a také ne každému. Sv. Tomáš Aqu. mluví o odpuštění následků hříchu asi takto: Bůh celého člověka dokonale uzdravuje; avšak někdy hned, jako tchýni Petrovu, tak že hned vstala a posluhovala jim (Luk. 4); někdy opět poznenáhlu, jako onoho slepce, jemuž poznenáhlu vrátil zrak (Mar. 8, 22). A podobně pohne Bůh srdce člověka tak, že dochází ihned úplného odpuštění viny a trestu, jako stalo se Marii Magdaleně, jíž Pán Ježíš všecky hříchy i tresty odpustil, neboť „kdo mnoho miluje, tomu bývá mnoho odpuštěno.“ (Mat. 7, 47).

Někdy však odpouští Bůh napřed vinu, později pak poznenáhlu i následky hříchu.

Poněvadž tedy na naší horlivosti v konání pokání záleží i odpuštění časných trestů, proto netoliko svědomitě vykonejme pokání, jež nám kněz po zpovědi ukládá, nýbrž sami ukládejme si dobrovolně kajícné skutky, bychom tím větší část časných trestů si odpykali. Církev sv. také pomáhá nám k dosažení odpuštění časných trestů odpustky, proto používejme hodně takové milosti, bychom nemusili na věčnosti dlouho a mnoho trpěti.

3. Svátostí pokání nabýváme posvěcující milosti nebo jejího rozmnožení.

Tento účinek svátosti pokání vysvětluje Pán Ježíš podobenstvím o marnotratném synu. Když marnotratný syn ve své bídě poznal provinění své, srdečně litoval, že z domu otce svého odešel a rozmrhal dědictví otcovské. Vrátil se k otci svému a padna na kolena zkroušeně volal: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou: již nejsem hoden slouti synem tvým.“ Otec radoval se z návratu jeho a hned poručil služebníkům: „přineste roucho první a oblecte jej a dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho: neboť tento syn můj mrtev byl a zase ožil.“ (Luk. 15, 21, 22.)

Podobně činí Pán Ježíš i nám kajícníkům po sv. zpovědi. I my jsme na křtu sv. obdrželi veliké dědictví, milost posvěcující a nároky na život věčný. Avšak dědictví to rozmrhali jsme mnohými svými hříchy. Duše naše byla v bídě, toužila po životě, avšak nikdo se jí neujal. Konečně jako onen marnotratný syn vrátili jsme se k Otci svému nebeskému. A když hříšník pokorně vyznal hříchy své, když zvolal: Otče, zhřešil jsem, tu opět Otec nebeský přijímá ztraceného syna, raduje se a s ním plesá celé nebe nad hříšníkem pokání činícím.

Jako onen otec poručil syna svého odíti nejlepším rouchem, podobně Otec nebeský kajícníka přijímá opět za svého syna a odívá ho bílým rouchem, posvěcující milostí, a dává mu na ruku prsten, znamení to lásky Boží. Hříšník po sv. zpovědi nabývá opět oné milosti, již byl na křtu sv. přijal, opět stává se synem Božím a dědicem věčného království. Sv. Augustin praví, že posvěcující milost jest ta perla, o níž mluví Pán Ježíš, a o které praví, že má člověk všecko prodati, aby ji koupil, poněvadž má-li tu, má všecko. Touto milostí stává se člověk synem Božím, bratrem Ježíše Krista, a v duši jeho přebývá celá nejsvětější Trojice. S touto milostí dává Bůh člověku také všecky dary Ducha svatého a ctnosti, tak že není před Bohem krásnější bytosti nad duši ozdobenou touto posvěcující milostí.

Veliký jest účinek této svátosti, neboť hříšník opět nabývá práva na nebe, vrací se tam, odkud spadl, jak dí sv. Efrém: „Pokání jest žebřem, po němž vystupujeme zase tam, odkud jsme spadli.“ Svátost pokání očišťuje duši a vrací jí krásu, kterouž ji Bůh při stvoření ozdobil, proto dí sv. Augustin: „Pokání lidi k andělům uvádí a stvoření navracuje Stvořiteli.“

Takovou cenu a moc má posvěcující milost; proto věřme učení Kristovu a po celý život svůj pečujme o to, aby duše naše ozdobena byla posvěcující milostí.

Svátostí pokání nabýváme také rozmnožení posvěcující milosti. Svátosti pokání nepřijímáme nikdy bez užitku, byť bychom si nebyli vědomi smrtelných hříchů. Kdo totiž ve stavu milosti zpovídá se ze všedních hříchů, anebo kdo vzbuzením dokonalé lítosti nabyl posvěcující milosti, nabývá rozhřešením rozmnožení posvěcující milosti, takže jest Bohu milejším a ochrany Boží hodnějším a schopnějším.

Kajícník zajisté potřebuje i po sv. zpovědi zvláštní ochrany a pomoci Boží, aby odolal pokušení a uchránil se hříchu. Kajícník má sice dobrou vůli, varovati se starých hříchů a náklonností, avšak jest velmi slabým. Podobá se nemocnému, který z těžké nemoci povstal, sotva chodí, nemůže pracovati a tím méně mohl by bojovati proti nepřátelům. A v této slabosti napomáhá kajícníkům milost Boží, která dodává jim síly, že snadno přemáhají své náklonnosti ke hříchu, že poznávají ohavnost hříchu a proto se ho varují.

Milost, jíž svátostí pokání nabýváme, jest tak potřebnou, že bez ní sotva bychom ve ctnosti setrvali. Proto nejen prosme za hojnější milost Boží, avšak také s milostí působme, bychom hříchu se uchránili a přijaté milosti i nadále si uchovali.

Bůh netoliko uděluje nám milosti a své pomoci, nýbrž svátostí pokání nahrazuje nám i škodu, kterou nám způsobil hřích. Svátostí pokání totiž nabýváme: 4 obživnutí zásluh pro nebe, o které nás smrtelný hřích oloupil.

Zásluhy pro nebe můžeme si získati konáním dobrých skutků. Avšak ne vždycky dosahujeme odměny v nebi za své dobré skutky. Aby naše dobré skutky Bohu se líbily a připočteny nám byly ku zásluze, musíme je konati v posvěcující milosti. Takové dobré skutky, které konáme v milosti Boží, nazýváme záslužnými neb živými dobrými skutky, poněvadž si jimi zasluhujeme věčnou blaženost a rozmnožení této blaženosti.

Dobré pak skutky, které konáme ve smrtelném hříchu, nazýváme mrtvými skutky, poněvadž jimi nenabýváme práva na život věčný. Bůh však tyto dobré skutky nenechává přece bez

odměny, neboť odměňuje je na zemi požehnáním a hříšníkům často uděluje milosti pokání. Proto i hříšníci povinni jsou, dobré skutky konati.

Konečně dobré skutky, které jsme sice konali v milosti Boží, avšak potom jsme zhřešili, nazýváme umrtvenými, poněvadž hřích zásluhu těchto dobrých skutků takřka umrtvil a zničil. Kdykoliv totiž dopustí se člověk hříchu, všecky jeho dobré skutky ztrácejí zásluhy; neboť kdyby zemřel jen v jediném smrtelném hříchu, nepomohou mu ničeho dobré skutky. Bůh zajisté praví u proroka Ezechiele: „Pak-li by se odvrátil spravedlivý od spravedlnosti své a činil by nepravost . . . na žádné spravedlnosti jeho, kteréž by činil, nebude pamatováno.“ (Ez. 18, 24.) Víra sv. proto učí, že hříšník smrtelným hříchem všecky své zásluhy umrtvuje. Tyto umrtvené skutky tak dlouho jsou bez zásluhy a bez naděje na odměnu v nebi, pokud duše naše poskvrněna jest smrtelným hříchem.

Jakmile však hříšník k Bohu se obrátí, z hříchů svých vyzná a činí dokonalé pokání, tu všecky dobré naše skutky obživnou, to jest, Bůh nám je připočte k naší zásluze. Bůh je k nám tak dobrotivým, že zapomíná na hříchy naše, avšak nezapomíná na dobré skutky naše, jak dí sv. Pavel: „Bůh není nespravedlivý, aby zapomenul na naši práci a na milování, kteréž jsme ukázali pro jméno jeho, jež jste sloužili svatým a sloužíte.“ (Žid. 6, 10.)

Svátost pokání netoliko obživuje naše dobré skutky, nýbrž uschopňuje nás, že můžeme činiti nové záslužné skutky pro nebe. Kristus Pán zajisté pravil, že jako ratolesti nesou ovoce, jsou-li spojeny s kmenem, podobně i my můžeme konati dobré skutky, jsme-li s Kristem Pánem spojeni milostí posvěcující. Poněvadž svátostí pokání nabýváme milosti posvěcující, proto jsme způsobilými, činiti záslužné skutky pro nebe.

5. Svátostí pokání nabýváme milosti k životu bohumilému.

Vzpomeňme opět marnotratného syna. V největší pokoře padl na kolena před svým otcem a nechtěl slouti ani jeho synem, nýbrž posledním jeho služebníkem. Avšak otec přijal ho za syna, oděl ho nejen nejlepším rouchem, nýbrž dal mu i na nohy obuv, aby nechodil bos jako otroci, nýbrž jako syn zámožného otce. A podobnou milost prokazuje Bůh kajícníku. Netoliko ozdobil duši jeho milostí a nahradil mu zásluhy dobrých skutků, nýbrž posilňuje ho ještě zvláštní milostí, aby kráčeti mohl bezpečně po trnité cestě pokušení a hříchu. Tou obuví, kterou otec dal synu, jest svátostná milost, které nám uděluje svátost pokání. Svátostnou milostí rozumíme onu milost, kterou Bůh uděluje každou svátostí

kromě milosti posvěcující. Kristus Pán ustanovil sedmero svátostí a každá svátost uděluje nám kromě posvěcující milosti a jejího rozmnožení ještě vlastní milost svátostnou. A účinky svátostné milosti svátosti pokání jsou veliké. Bez této milosti ovoce pokání u mnohých kajícníků bylo by zmařeno. Vždyť ze zkušenosti víme, když člověk některému hříchu uvykne, jak snadno opět do něho klesá i po svátosti pokání. Proto člověk potřebuje pomoci Boží, aby v dobrém předsevzetí setrval. Avšak milost tato také působí, že horlivěji sloužíme Bohu. Neboť čím častěji kdo přijímá svátost pokání, tím jest ctnostnějším a zbožnějším. O tom poučuje nás zkušenost.

Zvláštní lásku ku svátosti pokání a svátosti oltářní jeví lid alpský. Mnozí zpovídají se týdně, vždy po sobotním sv. požehnání a v neděli přistupují k stolu Páně. Mnozí chodí ke zpovědi jednou za měsíc, všeobecně pak chodí ke sv. zpovědi třikráte do roka. Kdo by šel méně než třikráte, nepožívá vážnosti. Nedivme se tudíž, že katolíci těchto zemí vynikají zbožností, věrností k církvi a uvědoměním katolickým.

Chceme-li i my býti zbožnými a pevnými ve víře, proto i my častěji v roce se zpovídejme a nábožně přistupujme ke stolu Páně.

6. Konečně svátostí pokání nabýváme pokojného svědomí.

Největším neštěstím na světě pro člověka jest, míti nepokojné svědomí. Mnozí hříšníci mohli by nám vypravovati o hrozných mukách, kteráž v duši své trpěti musili pro své hříchy často i nepatrné. Člověk, jemuž svědomí činí výčitky, má všechnu radost na světě zkaženou, jest velmi nešťastným. Nepravosti své ustavičně vidí, všude ho pronásledují, nikde nemá pokoje, ani v rozkoších ani ve spánku. Zlé svědomí ustavičně člověka děsí a vidí-li osoby, místa nebo věci, které byly příčinou jeho hříchu, odvrací se od nich a bojí se, že na něho zvolají: „Tvá nepravost vyjde na jevo, a ty budež zahanben před celým světem.“ A když by se nemusil báti, že by někdo prozradil hříchu jeho, o němž toliko Bůh ví, přece hlas svědomí nedá mu pokoje a ustavičně mu připomíná hřích jeho. Nepokojné svědomí jest vpravdě hroznou trýzní, o čemž nás poučuje písmo sv. i dějiny lidstva.

Vzpomeňme jen Kaina, prvního vraha, kterak zlým svědomím pronásledován byl po celý svůj život. Poběhlíkem byl na světě a nikde neměl pokoje. Podobně král Saul strašná muka trpěti musil výčitkami svědomí. A kdož by nevzpomněl na Jidáše? Zlé svědomí takovou trýzeň mu působilo, že se oddal zoufalství a oběsil se. Svědomí neušetří ani těch, kteří vrhají se v náruč rozkoší a zábav,

kteří chtějí svědomí ulumiti pitím, hraním a jinými věcmi a nejméně ušetří i těch, kteří víru odhodili. Toho jest důkazem Voltair, nejhorší nevěrec a rouhač. Ve své nemoci vytrpěl děsná muka výčitkami zlého svědomí. Sám ve svých dopisech naříká na hrozné utrpení, jež mu působí zlé svědomí. Tak v dopisu hraběti z Argentalu zaslaném píše: „Často vzpomínám si, co jsem již vytrpěl . . . a kdybych syna měl, jenž by totéž vytrpěti měl, z lásky otcovské raději bych mu krkem zakroutil.“ Že zlé svědomí jest červem, kterýž nikdy neumírá, ale ustavičně sužuje, uznávali a věděli i pohané. Rekové a Římané výčitky svědomí připisovali bohyním pomsty, jimž říkali: „Erynye“ neb „furie“. Představovali si je v podobě ohyzdných ženštin, které oděny byly černým rouchem a krvavým pásem, s očima krví zalitýma, zuby vyceněnými a jazykem vyplazeným, místo vlasů majíce zmije, jako honící psi pronásledují každého vinníka, nedávajíce mu nikde pokoje i ze spaní štěkotem ho budíce, ano i po smrti krev jeho lízajíce. Obrazotvornost pohanská hrozným tímto zjevem naznačiti chtěla hrůzu a vnitřní nepokoj, jež působí špatné svědomí. V pravdě nespokojeným a nešťastným činí člověka zlé svědomí.

Nejšťastnějším však na světě jest člověk, jemuž svědomí ničeho nevyčítá, jenž má dobré a pokojné svědomí. A tohoto pokojného svědomí uděluje nám Bůh svátostí pokání. Sužuje-li tě tedy, milý křesťane, nepokoj, nuže pojď ke svému duchovnímu otci, vyznej se z hříchů, které ti nepokoj působí, obrať se k Bohu a nalezneš pokoj, jehož ti svět dáti nemůže. Mnozí kajícníci se slzami v očích odcházeli od zpovědnice a vroucně děkovali Bohu za pokoj duše, který po sv. zpovědi nalezli. A pokojné svědomí jest největší dobro, jehož všickni potřebujeme, abychom s radostí povinnosti své konali a strasti tohoto světa s trpělivostí snášeli, byli spokojenými a šťastnými lidmi. Missionář dp. Hamerle znal jistého důstojníka ve Vídni, na němž pozoroval, že mu jistě něco těžkého leží na srdci. I domlouval mu několikráte, aby šel ke sv. zpovědi. Konečně důstojník svolil. Po vykonané zpovědi řekl důstojník se slzami v očích knězi tato slova: „Důstojný pane, vězte, že jste největším dobrodincem mého života, a kdybych byl ministrem, vydal bych ve všech zemích zákon, že pod těžkým trestem každý musí jednou za měsíc jíti ke sv. zpovědi; a brzy by byl na zemi pokoj, ba učiněný ráj.“

A čistou pravdu pronesl onen důstojník; neboť svátost pokání nepřináší pokoj jenom jednotlivcům, nýbrž celým rodinám, obci a společnosti lidské vůbec. Nepokoj vládne nejen v srdci některých zločinců, nýbrž i rodiny, obce i celý národ rozdvojeni jsou nesvorností, nespokojeností a nepokojem. A kdo ruší spokojenost a

štěstí v rodinách? Kdo je příčinou nevěrnosti, hádek a rozvodů? Kdo působí v obci a národu strany, které se nenávidí a pronásledují? Hřích je to, jenž v rodině, obci i v celé zemi působí nepokoj. Kdyby tudíž všickni manželé, všickni občané a vůbec všickni věřící svědomitě plnili přikázání církve, kdyby se často zpovídali, jistě by panoval pokoj v rodinách, v obcích a v celém národu. Jistě by nebylo tolik zločinů, různic a hněvů. Pravdu toho uznávají i jinověrci, kteří dobře poznávají, že od té doby, kdy reformatorové zpověď odstranili, přibylo zločinů a hříchů, o nichž jindy nebylo ani slechu. Proto i oni touží po zavedení zpovědi.

Pokoj a spokojenost nalezneme ve zpovědi, proto byli bychom jistě sami sobě největšími nepřáteli, když bychom nehledali pokojného svědomí ve svátosti pokání. Bl. Tomáš Kemp. o dobrém svědomí pravil: „Měj dobré svědomí, a budeš vždycky míti radost.“ Kdo tedy chceš míti na zemi ráj, kdo chceš spokojeně žíti a šťastně jednou umříti, často se zpovídej ze svých hříchů.

Chceme-li všech těchto velikých a důležitých účinků svátosti pokání získati, musíme činiti pravé pokání. Abychom pravé pokání činili, musíme vykonati předepsané podmínky. A čeho je třeba k hodnému přijímání svátosti pokání neb k pravému pokání, udává nám další otázka.

639. „*Kolik částek náleží k hodnému přijetí svátosti pokání?*“

K hodnému přijetí svátosti pokání náleží pět částek:

1. zpytování svědomí,
2. lítost,
3. opravdové předsevzetí,
4. zpověď,
5. dostiučinění.

Těchto pět částek musíme vyplniti, abychom svátost pokání hodně a s užitkem přijati mohli. Kristus Pán podobenstvím o marnotratném synu vysvětlil nám, co musí kajícník činiti, aby odpuštění hříchů a smíření s Bohem dosáhl. V podobenství tomto obsaženy jsou totiž ony částky. Proto hříšník musí následovati marnotratného syna v pokání, jestliže se mu podobal hříchem.

Podobenství o marnotratném synu vypravuje Písmo sv. následovně.

Člověk jeden měl dva syny. I řekl mladší z nich k otci: Otče, dej mi díl statku, kterýž mně přináleží. I dal mu dědictví

jeho. Po nemnohých dnech shromáždil mladší syn všecko a odebral se přes pole do daleké krajiny. Tam rozmrhal statek svůj, živ jsa prostopášně. Když byl všecko utratil, stal se hlad veliký v krajině té. I on počal nouzi trpěti. I šel a dal se do služby k jednomu měšťanu krajiny té. Ten jej poslal do dvora svého, aby tam pásl vepře. I žádal nasytiti se mlátem, kterýmž vepře krmili; ale žádný mu ho nedával.

Podobně hříšník hříchy svými odvrací se od Otce svého nebeského a promarní dědictví, kteréž na křtu svatém obdržel, milost posvěcující, lásku a přátelství Boží a nároky na život v království nebeském. Aby hříšník opět nabyl přátelství Božího a nároku na dědictví nebeské, musí činiti totéž, co činil marnotratný syn.

Když se marnotratnému synu vedlo zle a měl hlad, šel sám do sebe a řekl: „Jak mnoho nádeníků v domě otce mého má hojnost chleba; já pak zde hynu hladem.“ Podobně hříšník uvažovati musí o svém minulém hříšném životě, musí rozpomínati se na své hříchy a dokonale poznati stav duše své. Poznání to děje se „zpytováním svědomí“, jež jest první částkou ke svátosti pokání potřebnou.

Když marnotratný syn vzpomínal na svůj život v domě otce svého a uvažoval o nynější své bídě, cítil v srdci svém bolest i ošklivost nad svým jednáním, srdečně litoval, že z domu otce svého odešel. Podobně i hříšník musí upřímně litovati všech svých hříchů, jimiž Boha urážel. Lítost jest tudíž druhá částka, jíž jest třeba k hodnému přijetí svátosti pokání.

Vnitřní bolest a lítost, kterou marnotratný syn cítil v srdci svém, působila na vůli jeho, že si pevně umínil: „Vstanu a půjdu k otci svému a dím jemu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým: učiň mne jedním z nádeníků svých!“ Marnotratný syn učinil si pevné předsevzetí, že se polepší a vrátí k otci svému.

Podobně hříšník musí si umíniti, že zanechá svých hříchů, že se polepší a z hříchů svých se upřímně vyzná. Hříšník musí míti „opravdové předsevzetí“, t. j. upřímnou vůli, život svůj polepšiti. A opravdové předsevzetí jest třetí částkou svátosti pokání.

Co si marnotratný syn umínil, to také hned vykonal. „I vstal a šel k otci svému. I řekl mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou: již nejsem hoden slouti synem tvým.“ Marnotratný syn vyznává se otci svému pokorně ze svých hříchů a chce zadostučiniti za dřívější své bezbožné jednání a za svůj nevděk. Nechce býti zván jeho synem, nýbrž toliko jeho služebníkem.

Podobně hříšník musí nejen si umíniti, že se polepší, nýbrž musí jíti ke sv. zpovědi a musí říci: „Otče, zhřešil jsem.“ Hříšník musí se tedy ze hříchů zpovídati. Zpověď jest tudíž čtvrtou částkou svátosti pokání.

Jako marnotratný syn hotov byl trpěti za své hříchy, podobně i hříšník musí ochotně vykonati pokání, které mu zpovědník po zpovědi uloží. A toto pokání neb dostiučinění jest pátou a poslední částkou svátosti pokání.

Jako onen otec radoval se z návratu ztraceného syna svého, podobně raduje se Bůh z obrácení kajícího hříšníka. A jako onen otec oděl syna svého nejlepším rouchem, na ruku mu dal prsten a na nohy obuv, podobně Otec nebeský kajícníka odívá rouchem posvěcující milosti, dává mu prsten lásky a přátelství Božího, a obuv pomoci a ochrany proti pokušením a náklonnostem hříšným.

O těchto pěti částkách svátosti pokání budeme v dalších cvičeních obšírněji rozjímati.

Abychom patero těchto částek svátosti pokání náležitě vykonali, musíme vzývati Ducha sv. o pomoc a osvícení.

640. *„Co máme činiti, abychom částky ke svátosti pokání potřebné náležitě vykonali?“*

Abychom částky ke svátosti pokání potřebné náležitě vykonali, máme nejprve vzývati Ducha sv. o pomoc a modliti se: „Přijď, o duše svatý, osvěť rozum můj, abych hříchy své náležitě poznal; pohni vůlí mou, bych srdečně jich litoval, upřímně se z nich vyzpovídal, za ně dosti učinil a opravdově se polepšil.“

Vzývání Ducha sv. před přijetím svátosti pokání jest velmi důležito, nutno a užitečno. Člověk často zapomíná na hříchy své a někdy ani dokonale neumí poznati velikost hříchů svých. Proto prosme Ducha sv., aby osvítil rozum náš, bychom na všechny hříchy své si vzpomněli a dokonale počet i velikost jejich poznali.

Prosme také Ducha sv., aby vůlí naší pohnul, bychom hříchů svých upřímně litovali, dokonale z nich se vyznali a ochotni byli, učiniti všechno, čeho třeba jest k dokonalému odpuštění a smíření s Bohem.

Kdo modlitbou a vzýváním Ducha sv. připravuje se ke svátosti pokání, ukazuje, že polepšení života svého nejen slibuje, nýbrž skutečně vykonati chce. Proto připravujme se ke sv. zpovědi vždy s největší vážností, pokorou a pravou nábožností.

75. CVIČENÍ.

O zpytování svědomí.

Abychom svátost pokání hodně přijali a úplného smíření s Bohem dosáhli, musíme se ze všech těžkých svých hříchů vyznati knězi, jenž na místě Božím moc má, hříchy odpouštěti. Úplné vyznání hříchů jest však jen tehdy možno, jestliže kajícník hříchy své dokonale poznal. Kterak mohl by nám zpovědník hříchy naše jménem Božím odpustiti, když bychom jich dokonale neznali a z nich se úplně nevyznali? Abychom tudíž hříchy své dobře poznali a z nich se dokonale vyznati mohli, musíme před zpovědí svědomí své řádně zpytovati. Zpytování svědomí jest tudíž první a nejdůležitější částkou svátosti pokání a nejpotřebnější přípravou k hodnému přijetí svátosti pokání, jakž na církevním sněmu tridentském bylo prohlášeno. (14, 7.) A o tomto zpytování svědomí budeme dnes s pomocí Boží rozjímati.

641. *„Co je svědomí zpytovati?“*

Svědomí zpytovati je vážně přemýšleti, kterých hříchů jsme se od jisté doby dopustili.

Až jednou duše naše státi bude před soudnou stolicí Boha vševědoucího, musí vydati počet ze svého vladařství na zemi. Tehdy duše naše bude souzena. Abychom se tohoto soudu na věčnosti nemusili příliš obávati, musíme již na světě sami sebe souditi a tak k soudu Božímu se připravovati. A kterak můžeme sami sebe souditi? Sami sebe soudíme zpytováním svědomí. Abychom pochopili, co jest zpytování svědomí, připomeňme sobě, co rozumíme svědomím.

Svědomí jest vnitřní hlas, který k nám mluví, kdykoliv něco chceme mysliti, mluviti a konati. Tento vnitřní hlas povzbuzuje nás: toto čiň, to jest dobré; napomíná a varuje nás: toho nečiň, to jest zlé a hříšné. Hlas svědomí chválí nás po vykonaném dobru a působí v srdci našem zvláštní radost a pokoj; po vykonaném však zlém skutku nás kárá, trestá a hrozné výčitky působí.

Odkud máme v srdci svém hlas svědomí? Hlas svědomí vložil Bůh do srdce každého člověka. Tímto hlasem mluví k nám sám Bůh a ohlašuje nám, co jest dobré a co jest zlé, co máme činiti a čeho se máme varovati. Hlas svědomí jest tím přirozeným zákonem, kterýž Bůh do každého srdce lidského vepsal. Pán Ježíš nazývá hlas svědomí světlem, a proto pravil k apoštolům:

„Je-li světlo, které je v tobě, tmou, sama tma, jak veliká bude?“ (Mat. 6, 23.) Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Viz tedy, aby světlo, které v tobě jest, nebylo tmou.“ (Luk. 11, 35.)

Ačkoliv Bůh všem lidem do srdce vložil hlas svědomí, aby podle něho dobře činili a zlého se varovali, přece však člověk může hlas ten umlčeti, takže dle slov Spasitelových světlo stane se tmou. A čím může člověk umlčeti hlasu svědomí, že nás někdy ani nepovzbuzuje k dobrému, ani nekárá, když zlé pácháme? To se děje častým opakováním hříchu, jež pak působí zatvrzelost srdce. Když člověk nedbá hlasu svého svědomí a dopouští se větších a větších zločinů, tu otupí své svědomí, jako ostrý nůž otupí se kamenem. Kdo mnohými a často opakovanými hříchy otupil svého svědomí, dopouští se pak i největších zločinů beze studu a bez bázně. O takových lidech pravíme, že nemají svědomí. Doklad toho vidíme na zrádném Jidáši. S počátku dopouštěl se malých krádeží, nedbal hlasu svědomí, až častějším opakováním tohoto hříchu tak otupil své svědomí, že beze studu z lakoty prodal židům svého Mistra a Pána. Po vykonaném zločinu tom, najednou se v něm ozvalo svědomí a kárající jeho hlas byl tak hrozný, že Jidáš si zoufal. A odkud si vysvětlíme nelidské a ukrutné jednání Neronovo? Císař Nero, jak nám vypravují dějiny, byl člověkem krutým a bezcitným. Zvláště rozzuřil se proti křesťanům tak, že je dal strašným způsobem mučiti. Dal je obložiti smolou a hořlavými látkami, pak je poručil přivázati ke sloupům a zapáliti jako pochodně. Živé tyto pochodně ozařovaly zahradu, v níž nelidský tyran bavil se se svými přáteli a zástupy krvelačných pohanů. Čím si vysvětlíme tuto jeho bezcitnost?

Císař tento dříve dopouštěl se různých zločinů; zavraždilť vlastní svou matku a manželku. Hlas svědomí utlumil a pak beze studu dopustil se i nelidského zločinu na nevinných křesťanech. Ovšem i tento bídník zhynul bídně, neboť opuštěn od přátel svých, sám se zavraždil.

Podobně všickni zatvrzelí hříšníci mnohými svými hříchy a častým jich opakováním otupují své svědomí a proto bez uzardění dopouštějí se krádeže, loupeže, vraždy, smilstva, opilství a jiných hříchů. Všichni tito hříšníci mají sice v nitru svém hlas svědomí, avšak tak jej oblušili, že ho již neposlouchají.

Avšak hlas svědomí, ačkoliv jej člověk může na čas umlčeti, přece se ozve i u největších hříšníků. Zlé svědomí pronásleduje hříšníka všude a stále a zvláště na smrtelné posteli činí mu hrozné výčitky. Šťastný ten, kdo hlasu toho uposlechne. Vždyť hlas svědomí jest hlasem Božím. Bůh sám mluví k nám, soudí a posuzuje nás, napomíná a hrozí nám. Proto, chceme-li zjednati si vnitřního pokoje,

neodporujme tomuto hlasu, kterýž nám připomíná nepravosti naše. Svědomí zajisté jest naším soudcem, kterýž zná všecky naše skutky dobré a zlé, a který nedá se ničím uplatiti, aby nestranný úsudek o jednání našem nevyhlásil. Svědomí jest naším žalobníkem i svědkem, ono volá duši naši před spravedlnost, aby zodpověděla se za vše, co proti zákonu Božímu činila. Svědomí jest kniha, v níž se každodenní spáchané hříchy zapisují; proto třeba jest ustavičného účtování. Aby obchodník poznal pravý stav svého jmění, zkoumá knihy, vypisuje dluhy i své požadavky a z toho činí závěr buď výdělku nebo ztráty. Podobně naše svědomí účtuje naše dobré skutky i hříchy a činí rozvahu o duchovním majetku našem, t. j. zdali jsme Bohu věrnými či nevěrnými, jsme-li v milosti Boží nebo ve stavu hříšném.

Proto tohoto věrného a spravedlivého soudce, hlasu svědomí tažme se a s ním se raďme, než-li se z hříchů svých chceme vyznati. K tomu napomíná nás sv. Jan Zlat.: „Řekni si v srdci svém a v duši své: den jsme ztrávili, duše má, co jsme vykonali dobrého, co jsme spáchali zlého? A dobrého-lis co vykonal, Bohu za to díky vzdávej; pak-li zlého, budoucně se toho nedopouštěj.“

Dejme si mnoho práce k řádnému poznání svého jednání, prohlédněme důkladně všecky záhyby srdce svého, vzpomínejme na všechna místa, kde jsme něco činili, na všechny osoby, s nimiž jsme se stýkali, mluvili, žili i hřešili; vzpomínejme na všecky myšlenky a žádosti, kteréž jsme mívali, v nichž jsme si libovali a při nich se dobrovolně zdržovali. Vzpomeňme si na řeči, které jsme mluvili doma nebo ve společnosti a uvažme, zdali jsme řečí svou nedali pohoršení, bližního neurazili anebo víry nezapřeli. Konečně vzpomínejme na všecky své zlé skutky, jichž jsme se buď sami dopustili nebo jiných k nim svedli.

Avšak nevzpomínejme jen na zlé, nýbrž vzpomeňme také na všecko dobré, které jsme svou nedbalostí konati opomenuli. Přemýšlejme také o velikosti hříchu a jeho následcích. Neboť mnohý hřích zdá se nám často nepatrným, uvážíme-li však okolnosti a následky jeho, objeví se nám v hrozné své velikosti. Konečně musíme poznati pramen a příčinu svých hříchů; neboť chceme-li nepravosti zahladiti, musíme napřed zničiti příčinu hříchu, t. j. musíme odstraniti příležitost ke hříchu.

Při temto posuzování sebe musíme si počínati přísně, jak přísně posuzujeme svého nepřítele, chceme-li na něm naleznouti nějaké chyby. Posuzujeme-li nepřítele, neomlouváme ani jeho slabosti ani okolnosti; tak musíme i sebe posuzovati a nesmíme ničím hříchů svých omlouvati.

A když tak všestranně tážeme se svého svědomí na všechny skutky své, tažme se pak sami sebe: a co dále učiním? Zůstanu dále ve hříších, budu dále tvrdošíjně odpírati hlasu svého svědomí? Anebo poslechnu svého svědomí a navrátím se pokorně k Bohu, Otci svému, jako onen marnotratný syn? Když takto mluvíme a radíme se se svým svědomím, když rozpomínáme se na všecky své hříchy, jichž jsme se od poslední zpovědi nebo od jisté doby dopustili, pravíme, že zpytujeme své svědomí.

Zpytování svědomí jest velmi potřebné. Abychom svátostí pokání dosáhli odpuštění hříchů, musíme dokonale nitro své poznati, musíme řádně poznati stav své duše. A k tomuto poznání dospějeme zpytováním svědomí. Kdo své svědomí řádně zpytuje, kdo nestranně se posuzuje, pozná všecky své dobré i zlé vlastnosti; pozná nejen své ctnosti, nýbrž pozná také své vady, náruživosti a náklonnosti, pozná dokonale sebe sama. A toto dokonalé poznání sebe jest největší moudrostí a nejbezpečnější cestou ku spasení.

Již pohanský mudřec Sokrates poznání sebe vyhlásil za největší moudrost. Proto jiný pohanský učenec, Pythagoras, přikazoval svým žákům, aby každého rána a večera sami sebe se tázali: co činili, jak to činili, a co z toho, co činiti měli, opomenuli. A podobně církevní učitelé přikazují nám, abychom nitro své zkoumali, bychom tak sebe sami dokonale poznali.

K tomuto poznání sebe nedospějeme nikdy bez dokonalého zpytování svědomí. Proto napomíná nás sv. Bernard: „Uč se sám nad sebou panovati, uč se život svůj rozdělovati, mravy své pořádati, sebe samého souditi, uč se sám na sebe před sebou žalovati, často sebe odsuzovati a nikdy bez pokárání sebe nepropouštěti. Spravedlnost budiž soudcem, před ní nechať stojí vinník, a vlastní svědomí tvé nechať je žalobníkem. Více tebe nikdo nemiluje, jako ty sebe samého; nikdo nebude tebe souditi upřímněji.“ Abychom tudíž dokonale znali sami sebe, zpytujme dobře své svědomí. Nikdy nepřistupujme ku zpovědnici bez zpytování svědomí; neboť neznáme-li my svých chyb, kterak má je na nás poznati zpovědník? Velice tudíž chybují oni kajícníci, kteří jdou ke zpovědi nepřipraveni, spoléhajíce se na to, že kněz jim otázkami pomůže z hříchů se vyznati. Stává se často, že takoví kajícníci nevědí, z čeho by se zpovídali a táže-li se jich zpovědník, bez přemýšlení odpoví buď ano nebo ne. Tito kajícníci neznají sebe dokonale, neznají svých chyb a proto špatně se zpovídají.

K dokonalé zpovědi jest tedy třeba dokonalého zpytování svědomí. Že zpytování svědomí k dokonalosti jest nejvýš potřebno

vidíme na příkladech všech svatých. Sv. Ignác z Loyoly, zakladatel řádu jesuitského, dospěl v životě svém ku veliké dokonalosti. A základem ku jeho svatosti bylo dokonalé zpytování svědomí. Po celý svůj život, každodenně zpytoval své svědomí, každou i nejmenší chybičku zaznamenával si do knížky, aby na ni nezapomněl, z ní se očistil a budoucně se jí varoval. I na smrtelné posteli dále zpytoval své svědomí, jakž poznali bratří z knížky, kterou pod hlavou jeho nalezli. Sv. Ignác svým bratřím řeholním podobné zpytování svědomí nařídil. Také zanechal knížečku neb návod, kterak hříchy své máme zpytovati.

Z příkladu tohoto také poznáváme, že zpytování svědomí jest velmi prospěšné. Neboť časté zpytování svědomí učí nás pokoře a přivádí nás k pravé kajícnosti.

Každý člověk obyčejně nejraději poslouchá o sobě chválu a také sám nejraději hledí na své dobré vlastnosti. Chvála lidská a vědomí dobrých vlastností nebo zásluh, vede k domýšlivosti a pýše. Pýcha zaslepuje pak ho tak, že nevidí a viděti nechce mnohých svých chyb a vad. Avšak dokonalým zpytováním svědomí poznává člověk své chyby a toto poznání jej pokořuje. Poznává, že vše to dobré, které vykonal, že všecky ctnosti a dobré vlastnosti, jimiž jest ozdoben, vlastně přijal od Boha a milostí Boží jest tím, čím je, jakž sv. Pavel pokorně o sobě vyznal. Vidí také své nedostatky a slabosti, a toto poznání ho pokořuje před Bohem. Proto dí sv. Jan Zlat.: „Uvážíme-li, co jsme byli, nutí nás to býti pokornými. Dejme tomu, že vedeš od mladosti život ctnostný, zdali jsi nepáchal mnohem více hříchů, než-li jsi konal ctností? Pak-li jsi hříchů nepáchal, pomni, že to dlužno počítati ne tvým silám, nýbrž milosti Boží.“

Že zpytování svědomí vede k pokoře, vidíme na všech svatých. Sv. František Borgiaš každodenně dvě hodiny ztrávil ve zpytování svědomí, aby sebe dokonale poznal. A toto cvičení tak mu prospělo, že se vždy považoval za posledního člověka na světě a divil se, jak ho mohou jiní lidé milovati. Měl i ten obyčej, že cokoliv viděl, slyšel neb četl, vše na sebe obracel, aby sebe poznal.

Dokonalé zpytování svědomí vede ku kajícnosti. Pokud člověk nepozná nebezpečenství, do něhož hříchy svými upadá, dotud nezanechá nepravosti své. Když však řádně zpytuje svůj život, když pozná nebezpečí, do něhož padá, tu probudí se ze své ospalosti a uvažuje o budoucnosti duše své. Zpytováním svědomí poznává zlé, kterýmž od Boha se odvrátil, vidí nebezpečný stav duše své, leká se věčných trestů a toto poznání nakloňuje ho k upřímnému pokání.

Že zpytování svědomí přivádí hříšníky ku pokání, dosvědčují mnohé příklady. Sv. Augustin, nejznamenitější církevní učitel a veliký světec, v mladosti své oddán byl hříchům a byl nepřítelem pravdy křesťanské. Když však počal o životě svém rozjímati, když četl v Písmě sv. slova sv. Pavla: „Jako ve dne poctivě choďte, ne v hodování a v opilství, ne ve smilnostech a nestydatostech, ve sváru a závisti, ale oblecte se v Pána Ježíše Krista“ (Řím. 13, 13, 14), tehdy zanechal dosavadního života a obrátil se k Bohu celým srdcem. Zpytování svědomí učinilo Augustina křesťanem a sv. Augustinem.

Dokonalé zpytování svědomí až dosavade přivádí nás ku pokání; neboť poznáme-li své chyby a náruživosti, spěcháme ku zpovědnici a pokorně vyznáváme se ze svých hříchů a činíme opravdové předsevzetí, že s milostí Boží hříchů se uchráníme. Kdyby zpytování svědomí žádných jiných účinků nepůsobilo, nežli pokání a polepšení života, jest jeho užitek a potřeba nesmírně veliká.

Zpytování svědomí jest velmi potřebné a užitečné, avšak nelze upříti, že jest také nesnadné. Zpytování svědomí nesnadným nečiní snad vzpomínání hříchů nebo přemýšlení, nýbrž těžkým je činí naše sebeláska a pokušení.

Naše pýcha a hříšná sebeláska nechce viděti hříchy, omlouvá a umenšuje vinu. Touto sebeláskou zaslepen bývá hříšník tak, že nechce poslouchati hlasu svého svědomí, kteréž mu praví, jakým vpravdě jest. Hříšník považuje těžký hřích za lehký, omlouvá své hříchy křehkostí lidskou, svádí vinu na druhé a konečně myslí o sobě, že nemá žádného hříchu, ano, že jest lepším než druzí. Kdyby však řádně zpytoval své svědomí, kdyby dbal hlasu jeho, poznal by, že jest vpravdě velikým hříšníkem a hodným věčného zavržení.

Ďábel také ztěžuje nám zpytování svědomí, neboť právě při zpytování svědomí po ouší nás, abychom dokonale nepoznali velikosti svých hříchů. Ďábel snaží se nám namluviti, že hříšný skutek není tak velikým, jak nám hlas svědomí praví. Ďábel vůbec pracuje o to, abychom sebe dokonale nepoznali a tudíž od něho se neodvrátili.

Poněvadž zpytování svědomí jest tak těžkým, proto musíme před ním vzývati Ducha sv., aby rozum náš osvítil, bychom své hříchy poznali, a vůlí naší pohnul, bychom hříchů svých litovali, z nich se upřímně vyznali a za ně zadostučinili. Zpytování svědomí musíme počíti modlitbou. Prve než jdeme ku sv. zpovědi, připravujme se dokonale k tomuto soudu, na němž spása duše naší závisí. Vyhledejme si samotu, abychom nikým nerušeni mohli dokonale poznati své hříchy. Není-li nám možno doma zpytovati svědomí,

jděme dříve do chrámu Páně. Tam poklekněme a prosme Boha o pomoc a milost, bychom své hříchy náležitě poznali v jejich velikosti a pravé podobě, a take abychom se rozpomenuli na počet všech hříchů. Nikdy nepřistupujme ku zpovědnici, dokud jsme se řádně nepřipravili. Kdo má na spěch a ku zpovědnici se tlačí, ukazuje, že málo rozjímal o stavu duše své a proto jeho zpověď bývá také obyčejně nedokonalá. Jistý kajícník chtěl se beze vší přípravy zpovídati. Kněz pozoruje to, pravil k němu: „Ano, chci vás slyšeti, avšak pomněte, že i Bůh vás slyší.“ Toho se kajícník ulekl a pravil: „Slyší-li i Bůh zpověď mou, potom musím teprve přemýšleti, co bych měl říci a srdce své zkoumati.“

Podobně učiňme i my. Mysleme si, že tato zpověď je v životě našem poslední. Myšlení, že brzo, snad ještě dnes státi budeme před soudem Božím, povzbudí nás k dokonalé přípravě ke sv. zpovědi. Při zpytování svědomí na mysli mějme spravedlivé a sváté křesťany, kteří, ačkoliv vedli svatý život, přece svědomí své denně zpytovali a velmi vážně připravovali se ku sv. zpovědi, kterou často vykonávali. V dějinách čteme, že Bernhard hrabě z Martinic, nejvyšší purkrabí pražský r. 1681 svátky svatodušní ztrávil v klášteře bohosudovickém, aby se tam řádně připraviti mohl ku sv. zpovědi. Po dva dny zpytoval svědomí, konal nábožná cvičení a duchovní rozjímání a potom teprve vykonal sv. zpověď. Tak vážně i my se připravujme a pak naše zpověď bude platnou a duši naší užitečnou.

Abychom dokonale vykonali sv. zpověď, musíme před zpovědí oznámiti, za kterou dobu z hříchů svých se vyznáváme. Doba ta jest rozdílnou podle toho, zpovídáme-li se poprvé v životě, anebo po vykonaných zpovědích, anebo konáme-li životní zpověď. Podle toho musíme také za tu dobu zpytovati svědomí.

642. *„Za kterou dobu musíme svědomí své zpytovati?“*

Svědomí své musíme zpytovati:

1. Při první zpovědi za dobu uplynulou od času, kdy jsme počali hříchy poznávati.

Křesťan, jenž v životě svém poprvé má se vyznávati ze svých hříchů, na př. školní dítky, pokřtěný žid nebo jinověrec, jenž se do církve vrátil, musí před zpovědí zpytovati své svědomí za celou dobu svého života, t. j. musí se rozpomínati na všecky těžké hříchy, jichž se dopustil od té doby, kdy užívání rozumu nabyl a věděl, co jest dobré a co jest zlé. Aby kajícník dosáhl odpuštění všech hříchů po

křtu sv. spáchaných, musí tudíž před první zpovědí vážně vzpomínati na všecka svá smýšlení, žádosti, řeči a hříšné skutky, jimiž urážel Boha od té doby, kdy poznával rozumem svým dobré a zlé. Aby školní dítky a dospělí křesťané, kteří ještě u sv. zpovědi nebyli, dokonale zpytovali své svědomí, bývají od kněží pečlivě po delší dobu o tom poučováni a cvičeni.

2. Při obyčejných zpovědích za dobu uplynulou od poslední platné zpovědi.

Kdo byl u sv. zpovědi jednou nebo vícekráte, kdo zpovídá se jednou za rok nebo častěji v roku, musí zpytovati své svědomí za dobu od poslední platné zpovědi. Platnou zpovědí jest ona, kterou jsme řádně vykonali a ve které jsme dosáhli odpuštění všech hříchů Jestliže jsme minulých zpovědí dobře nevykonali, zamlčeli-li jsme zúmyslně některý těžký hřích, anebo nevykonali-li jsme předepsané podmínky k dosažení odpuštění hříchů, byly ony zpovědi všechny neplatné. Proto chceme-li v této zpovědi dosáhnouti odpuštění hříchů a úplného smíření s Bohem, musíme zpytovati své svědomí netoliko od poslední zpovědi, nýbrž od té zpovědi, o které víme nebo doufáme, že jsme ji platně vykonali. Kdo na př. před 10 lety neplatně se zpovídal, že totiž zamlčel nějaký těžký hřích, byly všecky jeho zpovědi do dnešního dne neplatné. Aby nyní platnou vykonal zpověď, musí zpytovati svědomí za 10 let a všecky zpovědi, které po neplatné zpovědi konal, opakovati.

3 Při zpovědích za delší dobu, právě za tuto dobu.

Kdo vykonal platnou zpověď před několika lety a od té doby u zpovědi nebyl, musí svědomí zpytovati za tuto dobu. Při zpovědích životních musíme svědomí zpytovati za dobu celého života a všecky zpovědi opakovati. Kdo vykonává generální zpověď za 10 let, musí svědomí své zpytovati právě za tuto dobu.

Aby zpovědník věděl, za kterou dobu se zpovídáme, musíme před zpovědí udati přesně dobu, za kterou se zpovídati chceme. Činíme tak, když před zpovědí modlíme se obecnou zpověď: „Já bídný hříšník“. V této obecné zpovědi oznamujeme, že „jsem od poslední zpovědi, která se stala v době velkonoční, nebo před měsícem anebo před 2—3 lety, těchto hříchů se dopustil.“

Abychom za tyto doby dokonale svědomí své mohli zpytovati a dokonale na všecky hříchy si vzpomněli, musíme při zpytování svědomí říditi se pravidlem nebo návodem ku zpytování svědomí. Kterak si máme počínati, poučuje nás další otázka.

643. „*Kterak zpytujeme svědomí?*“

Svědomí zpytujeme takto:

1. rozpomínáme se, kdy jsme se naposledy platně zpovídali, a zda-li jsme vykonali uložené pokání.

Když počneme zpytovati své svědomí, položme si otázku; kdy jsem se naposledy platně zpovídal? Nezáleží totiž tak na tom, kdy jsme se naposledy zpovídali, nýbrž na tom hlavně záleží, kdy jsme se naposledy platně zpovídali. Neboť jestliže jsme poslední nebo i dřívější některé zpovědi neplatně vykonali, musíme všecky zpovědi opakovati a ze všech hříchů znova se vyznati, protože nám nebyly odpuštěny. Proto při zpytování svědomí musíme sami sebe tázati se po příčině neplatné zpovědi. Položme si otázky: zpytoval jsem dokonale své svědomí při posledn zpovědi? Nezamlčel jsem zúmyslně některého těžkého hříchu? Litoval jsem upřímně všech hříchů? Činil jsem opravdové předsevzetí ku polepšení? Poznáme-li, že jsme se při poslední nebo dřívější zpovědi dobře nezpovídali, pak byla naše zpověď neplatnou a proto musíme se z toho vyznati. Musíme zpovědníkovi upřímně vyznati, že jsme při poslední zpovědi zamlčeli ten nebo onen hřích, aby zpovědník poznal stav duše naší a dle toho nám mohl dáti potřebného naučení a napomenutí.

Pak tažme se, zda-li jsme vykonali při poslední zpovědi uložené pokání. Vzpomínejme, zda-li jsme po vykonané zpovědi vykonali modlitby, které nám za pokání byly uloženy. Zda-li jsme napravili dané pohoršení, odvolali pomluvu a urážky bližnímu učiněné? Zda-li jsme se vůbec polepšili, starých návyků zanechali a všeliké příležitosti ke hříchu se varovali?

Jest velmi důležito, aby kajícník před zpovědí upřímně vyznal zpovědníkovi, zdali uložené pokání při poslední zpovědi řádně vykonal nebo jen z části anebo docela zanedbal. Neboť zpovědník musí se otázati po příčině, proč jsme uloženého pokání nevykonali. Kajícník má udati pravou příčinu, buď že zapomněl anebo nemohl. Zpovědník pak dle odpovědi buď znova nařídí, aby uložené pokání vykonal, anebo je změní v lehčí nebo těžší a vůbec kajicníka poučí o nutnosti vykonání uloženého pokání.

Při vzpomínání, zdali jsme se naposledy platně zpovídali a uložené pokání vykonali, suďme se přísně, avšak nebuďme při tom příliš úzkostlivými. Nevytýká-li nám naše svědomí lehkomyslnosti a nedbalosti, nebojme se přistoupiti ku zpovědnici, ve které hledáme pokoje a útěchy, ale důvěřujme v milosrdného Boha, jenž dokonale zná srdce naše.

2. Připomínáme si desatero přikázání Božích a patero přikázání církevních jakož i sedmero hlavních hříchů a při tom se tážeme, zda-li jsme zhřešili myšlením a žádosmi, slovy a skutky neb opominutím dobrého.

Abychom si snadněji vzpomněli na své hříchy a také jakýsi pořádek při zpovídání zachovali, bychom zbytečně hříchy neopakovali, probírejme desatero Božích a patero církevních přikázání, a tažme se, zdali jsme se proti některému prohřešili myšlením, žádostí, slovy nebo skutky.

Desatero Božích a patero církevních přikázání jsou zákony, jimiž v tomto pozemském životě máme se říditi. Tato přikázání dal nám Bůh nebo církev z moci Boží, a podle těchto přikázání bude nás Bůh na věčnosti souditi. Probírejme tudíž při zpytování svědomí přikázání jedno po druhém a tažme se, zdali jsme svědomitě zachovávali vše, co se nám jimi poroučí, anebo zdali jsme se něčeho dopustili, co zapovídají. Abychom v desateru jako v zrcadle viděli své chyby a celý svůj život, musíme ovšem dobře znáti katechismus. Neboť v katechismu podrobně se nám vysvětluje, co se v každém přikázání poroučí a zapovídá. Proto čteme často v katechismu, abychom tím snadněji a dokonaleji naučili se zpytovati svědomí a vůbec poznávali své povinnosti náboženské.

Ku zpytování svědomí můžeme také použíti návodu neb zrcadla zpovědního, jež je v katechismu a v modlitební knize uveden. Ovšem nesmíme se domnívati, že otázky v návodu uvedené jsou všechny. Jest ještě mnoho jiných otázek, které si musíme položiti, chceme-li dokonale poznati stav duše své. Užíváme-li při zpytování svědomí zrcadla zpovědního, považujme je pouze za pomůcku, bychom své paměti pomohli, při tom však přemýšlejme, jak a čím jsme se prohřešili proti každému přikázání.

Nemohu tuto uvésti všechny otázky, které si máme klásti při zpytování svědomí, avšak alespoň některé přikázání probereme, abyste poznali, kterak si máme počínati.

V prvním přikázání se nám poroučí, bychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli. Máme tedy míti víru, víry si máme vážiti a ji také veřejně vyznávati. Proto zapovídá se: nevěra, pochybování u víře, netečnost u víře, náboženská vlažnost a lhostejnost, pověra, hádání, kouzla neb čáry, opovážlivé spoléhání na Boha, zoufalost, nedůvěra. Přikazuje se nám, abychom se Bohu klaněli a v něho důvěřovali. Proto máme se modliti, Boha nade všecko milovati a jemu za všecko děkovati a jemu býti vděčnými. Vizte, co tu je otázek, které si musíme po-

ložiti. Jaká byla má víra? Pochyboval jsem o některé pravdě? Zapíral jsem svou víru? Styděl jsem se za své náboženství? Věřil jsem hadačům a vykladačům karet? Byl jsem pověrečným? Reptal jsem proti Bohu a řízení Božímu? Byl jsem malomyslným a nedůvěřivým? Modlíval jsem se ráno, večer a vůbec, kdy se máme modliti? Modlil jsem se pobožně a pozorně?

Při 2. přikázání vzpomínejme, zdali jsme nevyslovovali jména Božího nadarmo, neuctivě anebo při klení. Zdali jsme nepřísahali křivě nebo nesvědčili? Zdali jsme učiněné sliby splnili? Při 3. přikázání přemýšlejme, jak jsme světili neděle a svátky? Byl jsem každou neděli a svátek na kázání a na mši sv.? Jak jsem se choval v kostele? Konal jsem v neděli dobré skutky anebo jsem v neděli pracoval bez dovolení církevního a bez potřeby anebo svátek znesvěcoval různými hříchy? Při 4. přikázání tažte se rodičové, představení, hospodářové a mistři, jakož i děti a poddaní, jak jste povinnosti stavu svého plnili? Při 5. přikázání vzpomínejte, zdali jste někomu nebo sobě neublížili na zdraví hněvem, nestřídmostí, přílišnou prací? Zdali jste se nehněvali, svárů a hádek nepůsobili? Zdali jste netrýznili zvířat? Při 6. přikázání vzpomínejte, zdali jste myšlením, žádostmi, slovy, očima neb skutkem neprohřešili se proti sv. čistotě. Při 7. přikázání uvažujte, zdali jste někoho neokradli, neošidili anebo vůbec bližnímu na majetku neuškodili leností, lakotou, podvodem nebo lichvou. Při 8. přikázání suďme se přísně, neboť proti tomuto přikázání nejčastěji lidé se prohřešují. Tažme se, zdali jsme lhali, pomlouvali, chyby bližního roznášeli, slovem i tiskem nepravdu šířili a sváry působili? Zdali jsme nebyli neupřímnými nebo pokryteckými? Poslední dvě přikázání zapovídají nám žádost po cizím majetku, zdali jsme nebyli závistivými? Podobně probírejme patero přikázání církevní a ptejme se, zdali jsme myšlením, žádostí, slovy nebo skutky proti nim se prohřešili. Bůh bude nás souditi i z myšlení a žádostí, neboť Bůh nehledí toliko na skutky, nýbrž i na naše smýšlení, zdali jsme i v srdci svém jednali podle zákona Božího anebo proti němu. Proto musíme se zpovídati i ze zlých myšlení a žádostí. Bůh bude nás souditi také z každého slova, jak dí Pán Ježíš: „Pravím vám, z každého prázdného slova, kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný.“ (Mat. 12, 36) Proto při zpytování svědomí musíme se tázati, zdali jsme nemluvili něco hříšného, anebo zdali jsme neposlouchali hříšných a špatných řečí.

Při zpytování svědomí musíme zvláště rozpomínati se na všecky zlé skutky, jimiž jsme se prohřešili proti zákonu Božímu.

Než netoliko na zlé musíme vzpomínati, nýbrž také na to dobré, jež jsme povinni byli konati a jež jsme konati opomenuli.

Bůh přikazuje nám, almužnu dávati, bližnímu v bídě pomáhati radou i skutkem, zastávati se cti a dobrého jména bližního a vůbec přikazuje se nám, konati milosrdné skutky duchovní a tělesné. Tažme se tudíž: zda-li jsme konali dobré skutky a s jakým úmyslem, anebo zdali jsme jich opomenuli konati? Pamatujme, co praví sv. Jakub: „Kdo umí a může dobré činiti a nečiní, má hřích.“ (Jak. 4, 17.) Kdo sice varoval se hříchu, avšak ničeho dobrého nevykonal, bude také zavržen, jak dí Pán Ježíš: „Všeliký strom, který nenese dobrého ovoce, vyťat bude, a na oheň uvržen bude.“ (Mat. 7, 19.)

Když jsme probrali desatero Božích a patero církevních přikázání, připomeňme si sedmero hlavních hříchů, jež jsou: pýcha, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv a lenost. Tažme se, zdali jsme se některého nedopustili a kolikráte?

3. Rozpomínáme se, zdali jsme se dopustili hříchů cizích, a zdali jsme konali povinnosti svého stavu.

Cizími hříchy rozumíme takové hříchy, jichž jsme se sice sami nedopustili, avšak byli jsme příčinou, že jiní zhřešili. Dopustí-li se někdo jiný hříchu naší vinou, jsme spoluvinnými a tudíž také jsme zhřešili. Spoluvinni hříchy cizími býváme: když ke hříchu radíme, jiným hřešiti velíme, ke hříchu jiných svolujeme, ke hříchu jiných mlčíme, hříchů jiných netrestáme, na hříchu jiných podíl bereme, hříchu jiných hájíme.

Dobře proberme tyto cizí hříchy a vážně uvažujme, zdali jsme se některého nedopustili.

Konečně vzpomínejme, jak jsme konali povinnosti stavu svého. Každý člověk má nějaký stav, nějaké povolání a tudíž jisté povinnosti. Rodičové mají jisté povinnosti k sobě navzájem a ku svým dítkám, čeládce a poddaným. Děti a poddaní mají zase jisté povinnosti k rodičům a představeným. Každý z nás zastává nějaký úřad a má jisté povinnosti, jichž nekoná-li, těžce se prohřešuje proti povinnosti stavu svého. Tažte se tedy rodičové, hospodářové, duchovní i světští představení, děti a poddaní, jak jsme všickni konali povinnosti stavu svého? Zdali jste rodičové byli sobě věrnými? Jak jste vychovávali děti? Zdali jste jim nedávali špatného příkladu? Zdali jste je napomínali a trestali? Děti a poddaní tažte se, jak jste se chovali k rodičům a představeným? Zdali jste jich poslouchali, milovali a jim věrně sloužili?

Ačkoliv každé zúmyslné přestoupení zákona Božího jest hříchem a urážkou Boha, přece každý hřích není stejně veliký. Některé

hříchy jsou smrtelné neb těžké, jiné pak jsou všední neb lehké. Těžký hřích jest dobrovolné a vědomé přestoupení zákona Božího ve věci důležité. Všední hřích jest přestoupení zákona Božího v méně důležité věci. Při zpytování svědomí musíme Ducha sv. vzývati, aby rozum náš osvítil, bychom poznali těžké své hříchy, neboť bez osvícení Ducha sv. nepoznali bychom vždy, jedná-li se o hřích těžký nebo všední. Proto musíme sebe přísně souditi a nesmíme těžké hříchy považovati za všední. Zvláště velikou pozornost věnujme těžkým hříchům, poněvadž se z každého zvlášť vyznati musíme. Proto také k dokonalé zpovědi náleží i udání počtu těžkých hříchů, jichž jsme se dopustili a okolností, za kterýchž jsme se hříchu dopustili.

644. *Nač se musíme u hříchů těžkých zvláště rozpomínati?*

U hříchů těžkých musíme se zvláště rozpomínati:

1. Na jejich počet;

2. alespoň na okolnosti, které druh jejich proměňují nebo hřích jinak všední v těžký mění.

a) U těžkých hříchů musíme udati počet, t. j. jestliže jsme se dopustili některého těžkého hříchu vícekráte než jednou, musíme ve zpovědi udati, jak často a kolikráte jsme se ho dopustili. Abychom se na počet těžkých hříchů upamatovali, musíme ovšem svědomí své pilně zpytovati.

U všedních hříchů nemusíme udati počet. Kdybychom se však zpovídali pouze ze všedních hříchů, jest radno, abychom podle možnosti udali, kolikráte a jak často jsme se jich dopustili.

b) U těžkých hříchů musíme rozpominati se na okolnosti, které druh jejich proměňují nebo hřích jinak všední v těžký mění.

Co rozumíme okolností? Okolností rozumíme všechno to, co s hříchem bylo spojeno, či co okolo hříchu bylo. Okolností rozumíme zvláště místo, kde byl hřích spáchán, čas, kdy byl hřích učiněn, osoby, proti nimž jsme se prohřešili anebo s nimiž jsme se hříchu dopustili.

Všechny tyto okolnosti musíme ve zpovědi udati, poněvadž jimi často hřích jinak všední mění se v těžký anebo jistý druh hříchu v jiný druh se proměňuje. Vzhledem na místo, kde byl spáchán hřích, musíme udati, zdali spáchán byl hřích na místě posvěceném, na př. v kostele nebo na hřbitově, anebo na místě veřejném nebo soukromém. V kostele se smáti, žertovati, noviny čísti, hádati a bíti se, jest jistě daleko větším hříchem, nežli kdyby týž hřích spáchán byl jinde.

Ohledně času, musíme udati, kdy jsme se hříchu dopustili, na př. zdali kdo v době postní a vůbec v času zapověděném navštěvoval taneční zábavy. Také máme udati, jak dlouho jsme v některém hříchu trvali, na př. v hněvu, nepřátelství, nečistotě atd.

Ohledně osob musíme udati, proti kterým osobám jsme se prohřešili, anebo s nimi hřešili, při tom však nesmíme osoby, s nimiž jsme zhřešili, jmenovati. Větším zajisté jest hříchem, jestliže dítky hrubě a neuctivě se chovají k rodičům, poddaní k představeným, nežli k cizím lidem. Větším hříchem jest manželská nevěrnost, nežli vůbec hřích smilstva. Větším hříchem jest, oplzlé a neslušné řeči mluviti před dětmi, nežli před dospělými, poněvadž tím dává se dětem velké pohoršení.

Při zpovědi také musíme udati způsob, kterým jsme se hříchu dopustili, zdali ze msty, ze zlosti anebo ze zvyku, zdali veřejně před mnohými lidmi anebo soukromě.

Tyto okolnosti často mění i druh hříchu. Těžké hříchy totiž podle jejich vlastností a následků rozdělujme na různé druhy hříchů. Tak všecky hříchy proti každému přikázání tvoří zvláštní druh hříchů. Zvláštním však druhem hříchu jsou následující druhy: Sedmero hlavních hříchů, šestero hříchů proti Duchu sv., čtvero hříchů do nebe volajících a devatero cizích hříchů.

Při zpytování svědomí máme se rozpomínati alespoň na tyto dvoje okolnosti:

a) Na okolnosti, které druh hříchu mění v jiný druh, t. j. na takové okolnosti, které působí, že týž hřích jest netoliko proti některému přikázání, nýbrž zároveň i proti jiným přikázáním. Na příklad: Nečistota jest těžký hřích proti 6. přikázání. Avšak dopustil-li se kdo nečistoty slovem nebo skutkem veřejně, dává pohoršení a prohřešuje se i proti 5. přikázání. Dopustil-li se kdo nečistoty násilím, na př. na dětech, dopouští se hříchu sodomského. Krádež jest hříchem, jenž se zapovídá v 7. přikázání. Dopustí-li se kdo krádeže utiskováním vdov, sirotků a chudých lidí nebo zadržováním mzdy dělníkům, mění se krádež v hřích do nebe volající. Dopustil-li se krádeže násilím, jest to loupež, jež jest daleko větším hříchem, než-li obyčejná krádež. Podobně krádež věcí službě Boží zasvěcených jest větším hříchem, nežli krádež vůbec, krádež na př. kalicha a jiných posvátných věcí slove svatokrádeží, jež jest jistě větším a trestuhodnějším zločinem, než krádež polní nebo lesní.

Podobným způsobem musíme se u všech těžkých hříchů rozpomínati na různé okolnosti, které druh hříchu v jiný mění.

b) Konečně musíme se rozpomínati na okolnosti, které hřích jinak všední v těžký mění.

Lež na př. jest hříchem všedním. Avšak způsobí-li kdo lži bližnímu velikou škodu na cti nebo na statku, pak jest lež těžkým hříchem. Roztržitost při modlitbě nebo při službách Božích jest malým hříchem a někdy žádným hříchem; avšak zlomyslná roztržitost a pohoršlivé chování při službách Božích jest těžkým hříchem. Okamžité rozhorlení jest jistě menším hříchem, nežli zarputilý a dlouhotrvající hněv a nepřátelství.

Při zpytování svědomí nesmíme přehlédnouti podobné okolnosti, nýbrž přísně musíme se posuzovati. Musíme přemoci svou sebelásku a tak se souditi, jak nás jednou bude souditi Bůh sám, jenž dokonale zná naše úmysly, kteréž jsme měli při každém spáchaném hříchu. Jak jsme dříve slyšeli, máme také udati počet těžkých hříchů, t. j. kolikráte asi jsme se toho neb onoho hříchu dopustili.

645. *Kterak se můžeme při zpytování svědomí na počet hříchů upamatovati?*

Při zpytování svědomí můžeme se na počet hříchův upamatovati, když se rozpomínáme, stal-li se ten hřích každý den, každý týden anebo měsíc a kolikrát za den, za týden anebo měsíc.

Abychom si při zpytování svědomí vzpomněli na počet těžkých hříchů, musíme u každého hříchu vážně sama sebe se tázati: učinil jsem hřích tento od své poslední zpovědi jednou nebo vícekráte a kolikráte asi? Nemůžeme-li si vzpomenouti, kolikráte jsme se některého těžkého hříchu dopustili, tedy alespoň musíme udati, jak často asi jsme se ho dopustili, zda li jednou za den, za týden nebo za měsíc, anebo vícekrát? Zloděj, na př. nebo opilec, palič, vrah, smilník a podobní hříšníci mohou se dobře upamatovati kolikráte toho neb onoho hříchu se dopustili. Kdo jest některému hříchu oddán, na př. opilství, nebude moci udati přibližný počet, kolikrát se toho hříchu dopustil; přece však může se rozpomenouti, dopouštěl-li se nestřídmosti každý den, nebo několikrát za týden nebo za měsíc.

A proč máme udati počet těžkých hříchů? Předně proto, poněvadž kolikrátko-li jsme se jednoho a téhož hříchu dopustili, tolikrát jsme urazili Boha a proto povinni jsme, z každého hříchu se vyznati. Za druhé proto, aby zpovědník poznal slabou naši stránku a podle toho nás mohl poučiti a dobré rady uděliti.

Ze všeho toho, co jsme řekli, poznáváme, že zpytování svědomí jest dosti nesnadné, a že proto vyžaduje času a píle.

646. *„Kolik píle máme vynakládati na zpytování svědomí?“*

Na zpytování svědomí máme vynakládati tolik píle, co jí vynakládáme na díla důležitá; nemáme při tom býti ani povrchní ani lehkovážní ani příliš úzkostliví.

Na zpytování svědomí máme vynakládati tolik píle, co jí vynakládáme na díla důležitá. Proč se vyžaduje ku zpytování svědomí velké píle? Ve sv. zpovědi chceme dosáhnouti odpuštění všech hříchů, chceme býti zbaveni všech poskvrn duše a chceme úplného smíření s Bohem. Abychom této milosti dosáhli, musíme dokonale znáti své nitro, své chyby. Kdyby nějakému dlužníku řekl věřitel, že mu odpustí všechny dluhy, jichž výkaz předloží, jistě by s největší pílí sepsal všecky položky a s největší opatrností shledával by dlužní úpisy, aby ani na jeden nezapomněl. A ve sv. zpovědi mají nám býti odpuštěny také všecky dluhy, t. j. všecky naše hříchy. Proto musíme s největší pílí zkoumati srdce své, abychom ani na jeden hřích nezapomněli. Zpytování svědomí jest důležitou částkou svátosti pokání, proto vykonejte ji s takovou pílí, jakou věnujete na důležité práce. Pamatujme si, že kdo špatně zpytuje svědomí, špatně se i zpovídá, znova hřeší a duši svou lehkomyslně vydává v nebezpečenství věčného zahynutí. Abychom tudíž dobře se připravili ku sv. zpovědi, varujme se při zpytování svědomí těchto chyb:

a) Nebuďme při zpytování svědomí povrchními.

Kdo jen tak letmo zpytuje svědomí, kdo jen několik minut vzpomíná na své hříchy a ničeho ani neuvažuje ani nepřemýšlí o počtu těžkých hříchů a všech okolnostech, nýbrž rychle projde desatero a již přikleká ku zpovědnici, aniž by měl před očima jasný obraz života svého, ten zpytuje své svědomí povrchně a nedbale. Jako každá povrchní práce nemá ceny, podobně nedbalé a povrchní zpytování svědomí jest bezcenným. Kajícník musí sebe sama dokonale poznati a proto církevní sněm Tridentský nařizuje, abychom před zpovědí pilně zkoumali všecky záhyby srdce svého. Proto komu opravdu záleží na spáse duše své, musí se varovati všeliké povrchnosti při zpytování svědomí a musí mu věnovati píli a určitý čas.

Jak dlouho máme zpytovati své svědomí, nedá se pro všecky kajícníky určiti doba. Kdo chodí ke zpovědi jednou za rok nebo za několik let, kdo oddán jest mnohým náruživostem a vede hříšný a nepořádný život, rozumí se samo sebou, že ku zpytování svědomí potřebuje veliké píle a také více času, aby stav duše své

náležitě poznal. Kdo chodí ke zpovědi častěji v roku a vždy se řádně k této připravuje, nepotřebuje ku zpytování svědomí mnoho času. Tomu snad dostačí 10 minut nebo čtvrt hodiny, aby si vzpomněl na hříchy své.

Se zpytováním svědomí má se to jako s vedením obchodních knih. Kdo nepořádně vede knihy a nezapisuje každý příjem a vydání, chce li pak uvésti knihy do pořádku a účty skládati, nemůže práci tu vykonati za minutu nebo za čtvrt hodiny, nýbrž potřebuje k tomu delší doby. Kdo však každodenně svědomitě vše zapisuje, je s účtováním brzo hotov bez práce a námahy. Podle toho tedy, za kterou dobu zpytujeme své svědomí, musíme se na hříchy rozpomínati buď delší nebo kratší dobu.

Jistá zbožná osoba přistupovala každých osm dní ku sv. zpovědi a pokaždé, ač jemného byla svědomí, zpytovala své hříchy čtvrt hodiny, před čímž se modlila: „O Bože, dej, abych srdce své poznala i každou myšlenku jasně, jak jsem se od cesty spravedlnosti vzdálila, a abych opět na pravou cestu spasení zabočila.“ I my tak bedlivě zpytujme své svědomí.

b) Při zpytování svědomí nebuďme „lehkovážnými.“

Říká se: práce kvapná, málo platná. A to platí i o zpytování svědomí. Kdo rychle zpytuje své svědomí a ani nepřemýšlí o velikosti a následcích hříchů svých; kdo jest se zpytováním svědomí za několik minut hotov, jedná lehkovážně a lehkomyslně, protože nedá si času, aby si vzpomněl na své hříchy. Této lehkovážnosti zvláště se dopouští, kdo sice vzpomíná na své hříchy, avšak z nepravé sebelásky a pýchy hříchy těžké přehlédá a nepovažuje je za těžké přestoupení zákona Božího. Člověk zaslepen svou sebeláskou omlouvá mnohé své hříchy, zmenšuje jejich velikost, ano některé hříchy ani nepovažuje za provinění. To se děje zvláště u hříchů, jichž se často dopouštíme, jimž sloužíme a jež milujeme. Kdo na př. často a rád lže a pomlouvá, omlouvá tyto své chyby a myslí, že je to jen maličkost. Nepováží však, jaké následky hříchy jeho měly a mají. Takové lehkomyslnosti při zpytování svědomí se varujme. Přemožme svou sebelásku a suďme se tak přísně, jak nás jednou P. Ježíš přísně bude souditi. Vypravuje se o starodávných mniších egyptských, že zpytování svědomí vykonávali s největší přísností. Měliť pás kající, kterýž byl takřka rejstříkem hříchů jejich a na kterém si zaznamenávali každou hříšnou myšlenku, aby vše bez ohledu na sebe žalovati mohli. — Mnozí kajícníci bohužel nejsou na sebe tak přísnými. Myslí, že, když se nedopustili vraždy nebo krádeže, nemají žádných hříchů. Nenechme se klamati takovým myšlením; neboť praví-li Písmo sv.,

že spravedlivý sedmkráte denně klesá, kolikráte asi klesá nespravedlivý?

c) Zpytování svědomí vykonejme s největší pílí a věnujme mu dosti času, avšak nebuďme při tom příliš úzkostlivými.

Jestliže jsme své svědomí řádně zpytovali a věnovali k poznání svých hříchů dosti času a píle, jestliže jsme vlastní vinou ničeho nezanedbali, přistupme beze strachu ku zpovědnici. Někteří lidé při zpytování svědomí bývají zbytečně úzkostlivými. Mají strach, aby na nic nezapomněli anebo bojí se, že snad vše dobře neprobrali a nepochopili. Uzkostliví lidé trápí se celé hodiny a se strachem se zpovídají. Varujme se povrchnosti a nedbalosti, avšak varujme se také bezdůvodné úzkostlivosti. Vždyť ve zpovědi chceme naleznouti pokoje, útěchy a radosti; proto s důvěrou v pomoc a milosrdenství Boží přistupujme ku zpovědnici. Žalujme na sebe hříchy, jichž se vinnými uznáváme a vše ostatní ponechejme Bohu a zpovědníku.

Kdo zpytuje své svědomí nedbale, dopouští se hříchu.

647. „*Kdy je nedbalost při zpytování svědomí hříchem těžkým?*“

Nedbalost při zpytování svědomí je hříchem těžkým, když sejí člověk vydává vědomě v nebezpečenství, zapomenouti hříchů smrtelných.

Abychom mohli dokonale se vyznati ze svých hříchů a ve zpovědi dosáhli odpuštění a smíření s Bohem, musíme ku zpytování svědomí věnovati patřičného času a píle. Kdo však svědomí své zpytuje povrchně a lehkovážně, zpytuje své svědomí nedbale. Nedbalost tato jest pak těžkým hříchem, poněvadž kajícník vědomě, t. j. svou vinou vydává se v nebezpečenství, zapomenouti hříchu smrtelného.

Kdo nepřipraven přistupuje ku zpovědnici, zpovídá se nepořádně, hříchy ustavičně opakuje, vše říká páté přes deváté, ustavičně si vzpomíná a konečně neví, z čeho by se ještě měl vyznati. Nedbalostí touto pak se stává, že kajícník mnohé těžké hříchy zamlčí. Zamlčí-li hříchy vlastní vinou, z trestuhodné nedbalosti, dopouští se těžkého hříchu. Zpověď jeho jest neplatnou a tělo Páně přijímá svatokrádežně. Varujme se této nedbalosti, aby nám svátost pokání nebyla místo ku spáse ku zavržení.

Kdo při zpovědi po pilném zpytování svědomí zamlčí beze své viny nějaký těžký hřích, hříchu se nedopouští a zpověď jeho jest platnou. Jest však jeho povinností, aby, vzpomene-li si po

zpovědi, že beze své viny na nějaký hřích zapomněl, v příští zpovědi z hříchu toho se vyznal, nemůže-li to učiniti ještě před sv. přijímáním.

Mnohý z vás si pomyslí, že takovým způsobem připravovati se ku sv. zpovědi jest nemožno a velmi obtížno. Milý křesťané. Chceš-li, aby zpytování svědomí nedalo mnoho práce, zpovídej se častěji, připravuj se ku každé zpovědi svědomitě a konečně uvykni, denně zpytovati své svědomí. Tím si ulehčíš zpytování svědomí.

648. *„Kterak si usnadníme zpytování svědomí?“*

Zpytování svědomí si usnadníme, když je budeme zpytovati každý den a často se zpovídati.

Abychom si usnadnili zpytování svědomí, konejme je každý den. Zpytování svědomí konati můžeme nejvhodněji před spaním. Sv. František Sal. radí, abychom, než jdeme spáti, vstupovali do postele jako do zpovědnice, t. j. abychom své svědomí zpytovali, žel a lítost a dobré předsevzetí vzbudili. Když jsme vykonali večerní modlitbu, rozpomínejme se, nač jsme ve dne myslili, po čem jsme toužili, co jsme mluvili a činili. Vzpomínejme netoliko na dobré, jež jsme vykonali, ale zvláště na zlé, jehož jsme se dopustili. Litujme svých hříchů a učiňme si pevné předsevzetí, že se příštího dne hříchů těch chrániti budeme. Denní zpytování jest velmi užitečno; neboť kdo denně cvičí se ve zpytování svědomí, usnadní si zpytování před zpovědí a vykoná pak i dokonale sv. zpověď. Mimo to denní zpytování svědomí uchrání nás od mnohých hříchů a přivede nás ku křesťanské dokonalosti.

Již pohanští mudrcové denní přemýšlení o vykonaných skutcích doporučovali a sami je konali. Tak Cicero praví o sobě: „Dle vzoru a příkladu Pythagorova přemýšlím každého večera, co jsem po celý den mluvil.“ Mudřec Seneka vypravuje o znamenitém muži Sixtiovi, že každého večera takto sebe sama se tázal: „Kterou ránu duševní jsi dnes vyléčil? kterému hříchu jsi byl na odpor?“ A královský pěvec David volá: „Přemýšlel jsem o dnech starých a léta věčná na mysli jsem měl. A rozjímal jsem v noci se srdcem svým a cvičen jsem býval a zkoumal jsem ducha svého.“ (Žalm. 76, 6.)

Denní zpytování svědomí připomene nám minulost i budoucnost. Vzpomínáme-li na hříchy a vše zlé, které jsme po celý den konali, účtujeme s duší svou a poznáváme, jaké nebezpečenství nám hrozí. Činíme proto dobré předsevzetí ku polepšení a nastupujeme cestu k dokonalosti. Všickni svatí a spravedliví lidé zpytovali své svědomí denně a často několik hodin a proto také dosáhli veliké do-

konalosti. Sv. Ignác z Loyoly po celý život zpytoval své svědomí několikráte za den. Konal je s takovou horlivostí, že i před smrtí ještě zaznamenával si své vědní hříchy do knížečky, kterou pod hlavou jeho po smrti nalezli. Sv. Gerhard, biskup a mučednik, denně zpytoval své svědomí a shledal-li na sobě sebe nepatrnějšího poklesku, jehož ani spravedliví prosti nebývají, ukládal si vždy také pokání a všemožně hleděl vše napraviti, čím se byl provinil. Poněvadž denní zpytování jest tak důležito a duši prospěšno, proto v klášteřích a jiných duchovních společnostech přikazuje se dvakráte za den zpytování svědomí, k čemuž se i zvoněním dává znamení.

Ode všech křesťanů ovšem nežádá se, aby denně věnovali ku zpytování svědomí jednu a více hodin, avšak doporučuje se alespoň několik minut před spaním, což každý vykonati může a má. Kdo denně zpytuje své svědomí, dokonaleji vykoná sv. zpověď, než-li ten, jenž nikdy nevzpomíná na své hříchy. Kdo zpytuje své svědomí jen jednou za rok před velkonoční zpovědí, toho srdce podobá se vinohradu, který sotva jednou do roka ledabylo okopáme. Že potřeba jest denního zpytování svědomí, poučuje nás sv. Jan Zlat., jenž dí: „Učtuje-li hospodář se svým správcem každého dne, tedy účty budou správné; podobně je to s naším svědomím, jestliže je denně zpytujeme.“

Avšak netoliko máme denně zpytovati své svědomí, nýbrž máme se také častěji zpovídati Kdyby někdo sice denně zpytoval své svědomí, avšak z hříchů svých se nezpovídal, podobal by se hospodáři. který stále zaznamenává dluhy, avšak ničeho nesplácí. Budeme-li tedy denně zpytovati své svědomí a častěji se zpovídati, ulehčíme si přípravu ku zpovědi, naše zpovědi budou vždy dokonalé a tím nejlépe zjednáme si pokoje na zemi, šťastné hodinky smrti a naděje na věčnou blaženost.

76. CVIČENÍ.

O lítosti.

Zpytováním svědomí, o němž jsme minule rozjímali, poznáváme stav své duše, své hříchy a jejich velikost a počet. Avšak k dokonalému pokání nedostačuje pouhé poznání hříchů, nýbrž jest třeba, bychom také spáchaných svých hříchů dokonale litovali.

Marnotratný syn neuvažoval pouze o své bídě, nýbrž také vzpomínal na svou lehkomyslnost, na svůj nepořádný život, kterýž ho do této bídy uvedl. Při vzpomínce na špatný svůj život srdečně litoval nepředloženého svého jednání a bolestně volal: „Jak mnoho nádeníků v domě otce mého má hojnost chleba a já zde hynu hladem.“ (Luk. 15, 11, 12).

Podobně i hříšník, když zpytováním svědomí poznal množství hříchů svých, jimiž urážel Boha, nebe a přátelství božího ztratil a věčného zavržení zasloužil, musí hříchů svých litovati, chce-li dosáhnouti odpuštění a smíření s Bohem. K odpuštění hříchů jest tedy třeba lítosti, jež jest nejpotřebnější částka svátosti pokání.

649. *„Která je nejpotřebnější částka při svátosti pokání?“*

Lítost je nejpotřebnější částka při svátosti pokání, protože bez lítosti žádný hřích nemůže býti odpuštěn.

Abychom svátostí pokání dosáhli odpuštění všech hříchů a opět získali milosti posvěcující a nároků na věčnou blaženost, musíme netoliko své hříchy znáti a z nich se vyznati, nýbrž musíme jich i upřímně želeti. Kdybychom sebe lépe svědomí zpytovali, kdybychom co nejpodrobněji ze svých hříchů se vyznali, avšak hříchů svých nelitovali, všechno bylo by marným. Neboť bez lítosti žádný hřích nemůže býti odpuštěn. Bůh chce viděti naše slze a bolesti nad hříchy a potom teprve bývá pohnut k milosrdenství.

Bůh žádá od hříšníků lítosti, neboť volá k nám ústy proroka Joele: „Obraťte se ke mně celým srdcem svým, s postem a s pláčem, a s kvílením. A roztrhněte srdce vaše, a ne roucha vaše, a obraťte se k Hospodinu Bohu svému.“ (Joel. 2, 12, 13). Také Pán Ježíš vždy žádal lítosti, neboť pravil: „Nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete.“ (Luk. 13, 3) Podobně sv. apoštolové napomínali hříšníky ku lítosti. Když sv. Petr uzdravil chromého žebráka a potom zástupům kázal o ukřižovaném Ježíši Kristu, napomínal ku pokání řka: „Čiňte pokání, a obraťte se, aby shlazeni byli hříchové vaši.“ (Sk. ap. 2, 13) Také všickni církevní učitelové a sv. otcové učí, že k odpuštění hříchů třeba jest lítosti. Tak Tertulian praví: „Jest třeba, aby hříšník želel a vzdychal, chtěje hříchů svých dojíti odpuštění.“ Sv. Basil V. dí: „Veliký a těžký jest hřích. Proto třeba jest mnoho slzí, žalu, bdění a postu, aby byl smazán.“

Jak velice třeba jest lítosti, poznáváme také ze života světců. Sv. František Sal. pozoroval jednou, že hříšník ve zpovědi vy-

znával se mu z největších nepravostí bez nejmenší známky lítosti. I počal sv. František plakati. Hříšník táže se ho, proč pláče? Světec pak s největší vlídností odpověděl: „Milý synu, já pláči, protože ty nepláčeš.“ Slovy těmi kajícník tak byl dojat, že s pravou bolestí a lítostí hříchů svých oplakával.

Poněvadž lítosti jest k odpuštění hříchů nevyhnutelně třeba, proto musíme dokonale věděti, v čem záleží pravá lítost nad hříchy.

650. „*Co je lítost?*“

Lítost je bolest a ošklivost duše nad spáchanými hříchy.

Lítostí rozumíme zvláštní bolný duševní pocit, kterýž nám působí nespokojenost a zármutek, že jsme se něčeho dopustili, čehož jsme činiti neměli, anebo že se nám něco stalo, čeho si nepřejeme. Každá však vnitřní bolest není již lítostí, o níž mluvíme. Potká-li někoho nějaké neštěstí, zemře li mu otec, nebo ztratí-li jmění, má ovšem také v srdci svém bolest a zármutek; avšak byť by až k slzám pohnut byl, přece tato vnitřní bolest není lítostí, o kteréž mluví katechismus. Jestliže však člověk svou vinou upadne do neštěstí a hanby, tu vnitřní hlas mu praví, že, kdyby se byl toho neb onoho varoval, nemusilo ho potkati neštěstí. Člověk v srdci svém mrzí se sám na sebe, je mu líto, že to neb ono činil, anebo toho neb onoho zanedbal. A tento vnitřní bol nad spáchaným zlem nazýváme lítostí.

Avšak každá lítost není tou lítostí, jíž třeba jest ku svátosti pokání. V čem záleží lítost, jíž třeba jest k odpuštění hříchů, a o kteréž nyní mluvíme, vysvětluje církevní sněm Tridentský, jenž dí: „Lítost je bolest duše a ošklivost nad spáchaným hříchem s předsevzetím, více nehřešiti.“

Tři tedy části náleží k pojmu „lítosti“ totiž: bolest duše, ošklivost nad spáchanými hříchy a opravdové předsevzetí, budoucně nehřešiti.

a) Lítost jest bolest duše nad spáchanými hříchy. Potká-li člověka nějaké neštěstí, neúroda, oheň, nemoc a podobné nehody, cítí v srdci svém bolest, nespokojenost a zármutek, takže ho nic na světě netěší. A podobně se děje hříšníku. Pokud nedopustil se žádného těžkého hříchu, byl šťastným a spokojeným. S radostí konal své náboženské i světské povinnosti, těšila ho modlitba i práce. Se vším byl spokojen, klidně ubíral se na odpočinek po denní své práci a vesel vstával ku svému zaměstnání. Jakmile však dopustil se těžkého hříchu, rázem zmizela všechna

spokojenost a vnitřní radost. Všechno ho mrzí a nikde nemá pokoje. Vnitřní hlas ustavičně činí mu přísné výčitky, ustavičně staví mu před oči jeho hřích. Člověk je zamyšleným, nic ho netěší, ba ani nemůže spáti.

Když pak uvažuje o svém hříchu, poznává hrozné jeho následky. Vidí, že ztratil přátelství božího a že upadl v moc pekla. Sám v sobě jest hrozně nespokojeným, neboť svým hříchem snad způsobil bolest i svému bližnímu anebo i ho oloupil o milost a přátelství boží. A vzpomínka na spáchané hříchy působí v srdci jeho bolest. Bolí a mrzí ho, že se hříchu dopustil a přeje si, aby se ho nebyl nikdy dopustil. Pláče sám nad sebou a volá s kajícím králem Davidem: „Umdlévám v úpění svém, zmývám každé noci lože své: slzami svými smáčím postel svou.“ (Žalm 6, 7.)

Lítost nad spáchanými hříchy jest tedy ona bolest, onen zármutek duše nad zlem, kterýž způsobil hřích.

Bolest duše nad spáchanými hříchy nemusíme ukazovati zevnějšími skutky, poněvadž lítost jest bolestí vůle. Kdo tedy v duši své má bolest a zármutek nad spáchanými hříchy, má pravou a upřímnou lítost byť by lidé lítosti jeho neviděli a nepoznávali. Bůh zná srdce naše a on vidí každé hnutí jeho.

Ačkoliv není třeba lítosti ukazovati bolestí viditelnou, přece však může kajícník lítost svou projeviti i bolestí zevnější, na př. pláčem nebo zármutkem. Kajícné slzy zajisté jsou ony perly drahé, nad nimiž andělé v nebi se radují. Neboť kajícné slzy jsou ovocem pravé vnitřní bolesti, jak dí sv. Tomáš Villanove: „Bolest jest dvojí: jedna jest činem vůle, nenávistí a ošklivostí hříchu, přáním, by se bylo nehřešilo; a tento čin jest svoboden a v moci naší. Druhá bolest jest tělesná, jest jakési utrpení, zármutek a zasmušilost, kteráž tělesně pocítěna bývá a někdy i slzami se jeví. První bolest jest lítostí, ne však druhá; tato jest následkem lítosti a není v naší moci. Neboť někteří přicházejí tížeji k slzám, jiní jsou citlivějšími.“

Ze slov těch poznáváme, že kající slzy jsou vlastně darem božím. A poněvadž není v naší moci, bychom vždy lítost nad hříchy pravými kajícnými slzami projevili, proto nermuťme se, nemůžeme-li bolest nad hříchy také slzami ukázati. K lítosti dostačí, máme-li upřímnou a pravou bolest v srdci nad svými hříchy. Pravou lítost a bolest nad hříchy měl sv. Petr. Neboť když zapřel Krista Pána a když potom Pán Ježíš pohledem svým jeho slabost mu připomněl, ucítil v srdci svém takovou bolest a tak veliký žal, že vyšel ven a hořce plakal. Sv. Petr poznal, jak velikého hříchu se dopustil tím, že zapřel svého Mistra a Pána.

Proto hanbil se za svou slabost, mrzel se sám na sebe, že tak byl slabým a před čeládkou nechtěl se znáti ke Kristu Pánu. Litoval velice svého hříchu a lítost svou ukázal i kajícími slzami. Proto Pán Ježíš hřích jeho mu odpustil a nikdy mu ho nepřipomínal.

b) Lítost jest ošklivost duše nad spáchanými hříchy.

Pozná-li člověk, že nějaké zlo způsobilo mu utrpení, škodu nebo zahanbení, nenávidí toho zla, odvrátí se od něho a má je v ošklivosti. Člověk zdaleka vyhýbá místu a lidem, kteří mu uškodili anebo kteří příčinou byli jeho neštěstí. Hřích však jest nejhorším a nejnebezpečnějším zlem, poněvadž netoliko nám působí časné škody, nýbrž činí nás nešťastnými i pro věčnost; neboť hříchem ztrácíme nebe a chystáme si věčné zavržení.

Když tedy křesťan rozumem svým poznává velikost zla hříchu a hrozné jeho následky, když poznává hřích za největší zlo na světě, probudí se v srdci jeho odpor a nenávist ku hříchu, jenž ho odvádí od Boha a vrhá v moc pekla, kajícník má hřích v ošklivosti, nenávidí hříchu a přeje si, aby se ho nebyl nikdy ani dopustil. Kdo chce opět navrátiti se k Bohu, kdo chce pravé pokání činiti, musí se od nich s ošklivostí odvrátiti a musí ho boleti, že se jich dopouštěl.

V takové ošklivosti měla své hříchy kající Maria Magdalena. Když poznala ohavnost svých hříchů, styděla se sama za sebe, odhodila šperky a činila tuhé pokání. Úplně se odvrátila od nepravosti své a nyní spočívala u nohou Spasitelových, slzami je smáčela a vlasy svými utírala. Maria Magdalena měla bolest i ošklivost nad svými hříchy; proto jí Pán Ježíš odpustil všecky hříchy, protože nyní mnoho milovala.

S bolestí duše a ošklivostí nad hříchy musí býti spojeno:

c) opravdové předsevzetí, více už nehřešiti. O opravdovém předsevzetí mluviti budeme na místě jiném. Proto alespoň několika slovy se o něm tuto zmíním. Kajícník musí netoliko želeti svých hříchů a jich nenáviděti, nýbrž musí si také pevně umíniti, že se jich budoucně nedopustí. Jen tehdy smí doufati v odpuštění hříchů, jestliže s lítostí spojeno bude i opravdové předsevzetí, s milostí Boží život svůj polepšiti.

Takovou lítost nad hříchy spojenou s opravdovým předsevzetím měl Zacheus. Neboť přijímaje Pána Ježíše do domu svého s pravou upřímností pravil: „Aj, polovici statku svého, Pano, dám chudým: a oklamal-li jsem koho v čem, navracuji čtvernásob.“ Pán Ježíš odměnil pravou jeho lítost, když mu pravil: „Dnes spasení stalo se domu tomuto.“ (Luk. 19, 8, 9).

Má-li tudíž naše lítost tyto tři části, pak máme pravou lítost, jíž třeba jest k odpuštění hříchů. Že k odpuštění hříchů jest lítosti třeba, uznáváme také svým rozumem. Neboť urazíme-li svého bližního, a chceme-li se s ním opět smířiti, musíme ukázati, že nás to bolí, že jsme mu ublížili; musíme bližního odprositi a slíbiti, že vícekráte mu neublížíme. Chceme-li tudíž od Boha dosáhnouti odpuštění hříchů, musíme hříchů svých litovati, od nich se odvrátiti a Bohu slíbiti, že ho více nechceme a nebudeme urážeti.

Pravá lítost musí ještě míti jisté známky nebo vlastnosti. Jaké vlastnosti musí míti pravá lítost, o tom poučuje nás další otázka.

651. „*Jaká musí býti bolest?*"

Lítost musí býti:

1. vnitřní, 2. nade všecko, 3. obecná, 4. nadpřirozená.

652. „*Kdy je lítost vnitřní?*"

Lítost je vnitřní, když hříšník nejen ústy kajícnou modlitbu říká, nýbrž hřích též skutečně v ošklivosti má a upřímně sobě žádá, by se ho byl nedopustil.

Hříšník musí hříchů svých litovati v nitru svém, to jest, v srdci svém musí býti proniknut bolestí nad spáchanými hříchy, musí hříchy považovati za největší zlo, jehož musí nenáviděti, od něho s ošklivostí se odvrátiti a upřímně si žádati, by se ho byl nedopustil.

Vnitřní tato lítost jest rozdílnou od zevnější lítosti, kterouž někdo ukazuje slovy, zármutkem nebo i slzami. Pouhá lítost zevnější nemá před Bohem žádné ceny a není také žádnou lítostí. Vzbuzuje-li tudíž kajícník lítost slovy, musí slova lítostná spojena býti s bolestí srdce; jinak pouhé odříkávání lítostných slov není žádnou lítostí. Podobně ani pláč nebo zármutek nejsou znamením pravé lítosti, nejsou-li spojena s bolestí srdce, nejsou-li ovocem a následkem vnitřního bolu. Zevnější touto lítostí můžeme sice oklamati lidí, avšak Boha, jenž zná smyšlení lidská, neoklameme. Proto dí sv. Řehoř: „Pravá lítost má svůj počátek v srdci a ne v ústech. Srdce zhřešilo, k hříchu ponoukalo, srdce musí také želeti. Všecky slzy, všecky modlitby nepomohou, neví-li o nich srdce."

Lítost musí tedy vycházeti ze srdce, protože srdce zhřešilo, neboť, jak dí Pán Ježíš, ze srdce lidského vychází zlá myšlení,

vraždy, cizoložství, smilstvo, krádeže, křivá svědectví a rouhání. Chceme-li tudíž dosáhnouti odpuštění hříchů, musí naše vůle, která hříchem od Boha se odvrátila, od hříchu ošklivostí se odvrátiti a pokorně k Bohu zase se obrátiti. K této pravé a vnitřní lítosti důtklivě napomíná nás Duch sv. ústy proroka Joele: „Roztrhněte srdce svá a ne roucha svá.“ (Joel 2, 13).

A podobně volá kající král David: „Oběť Bohu duch zkormoucený; srdcem zkroušeným a pokorným, Bože, nepohrdneš.“ (Žalm. 50, 19). Za starých dob bylo obyčejem, že lidé na znamení bolesti, zármutku a lítosti roztrhli roucho své a sypali popel na své hlavy. Tyto zevnější obřady lítosti okázale konali zvláště fariseové. Proto také Pán Ježíš je káral a poukazoval je na pravou lítost, kterou projevili praví a upřímní kajícníci. Ovšem u mnohých kajícníků zevnější toto znamení lítosti nad hříchy nebylo pokrytectvím, nýbrž pravým výrazem vnitřní bolesti a lítosti nad spáchanými hříchy. Abychom se však varovali pouhé zevnější lítosti, proto napomíná nás sv. Jan Zlat.: „Kajícník musí se míti na pozoru, aby se v tomto ohledu neklamal; neboť mnohé jsem viděl, kteří se postili, plakali, pokorně v prsa bili, takže kdo je povrchně pozoroval, domnívati se musil, že opravdovou lítostí jsou proniknuti; ale nebylo tomu tak, ježto city srdce jejich nesouhlasily se zevnějším chováním; proto zevnější mrtvení těla, o němž srdce ničeho neví, jest jen pokrytectvím.“

Má-li tudíž naše lítost býti pravou, musíme v srdci svém míti bolest nad hříchy a opravdové předsevzetí, budoucně nehřešiti. Ovšem nesmíme vždy odsuzovati kajícníky, kteří lítost projevují zármutkem a slzami; neboť jsou ještě, Bohu dík, na světě upřímní lidé, kteří opravdu srdcem i slzami vnitřní bol nad hříchy ukazují. Dějiny vypravují nám o Václavu IV., králi českém, jenž dal sv. Jana Nep. umučiti, že později hříchu svého velice litoval. Vypravuje se o něm, že za soumraku přicházel k hrobu sv. Jana, vrhl se na kolena, skláněl hlavu až k samému náhrobnímu kameni, jako by ho líbal. Z jeho prsou ozval se bolestný ston: „Odpusť, odpusť.“ Dlouho tam klečíval a skropiv hrob slzami odcházel.

Lítost naše musí býti nade všecko.

653. *„Kdy je lítost nade všecko?“*

Lítost je nade všecko, když pokládáme hřích za největší zlo a více ho v ošklivosti máme než každé jiné zlo.

Kajícník musí netoliko hříchu litovati, nýbrž musí hřích, jímž Boha urazil a o lásku jeho se připravil, považovati za největší zlo

na světě. Neboť jako máme Boha jakožto největší a milování nejhodnější dobro milovati nade všecko, tak zase hřích, jenž nás o Boha, největší dobro, oloupil, musíme nenáviděti jako největší zlo. Hříšník musí chtíti raději všechno trpěti a všechno, co jest mu milé a drahé, raději ztratiti, než-li chtíti opět Boha hříchy urážeti. Kdyby kajícník takové lítosti neměl, pak by obrácení jeho nebylo úplným a pravým.

K této lítosti nade všecko povzbuzují nás vzácné příklady kajícníků Starého i Nového zákona. Sv. Maria Magdalena hořce oplakávala své hříchy, ano všechno na světě opustila, co dříve milovala a čemu sloužila. Nyní milovala jen Pána Ježíše a proto dostalo se jí milosrdenství Božího, o němž ji Pán Ježíš ujistil, když jí pravil: „Odpouštějí se jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho.“ (Lud. 7, 47)

Čteme-li o životu přemnohých kajícníků, přesvědčujeme se, že všickni hříchy své srdečně oplakávali po celý život, zřekli se všeliké důstojnosti a pozemských radostí i dovolených a až do smrti sloužili jedině Bohu, aby dosti učinili za urážky Bohu učiněné. Takový příklad vidíme na sv. Kateřině. Sv. Kateřina z Janova zasnoubila se již v 16. roce věku svého s lehkomyslným šlechticem, s nímž lehkomyslně žila a pravého klidu pozbyla. Na radu své sestry řeholnice odhodlala se konečně, zpovídati se. Klečíc před zpovědnicí, poznala najednou lásku Boží a takovou lítostí byla naplněna, že až omdlela. Když přišla k sobě, zvolala: „Žádný svět, žádný hřích více.“ I pravila, že se chce ještě k sv. zpovědi připraviti. Odešla domů, kdež kajícně hořké slzy nad hříchy svými prolévala. A majíc na mysli umučení Páně, opravdově se polepšila, a ačkoliv žádného těžkého hříchu více se nedopustila, po celý život svůj kajícně žila.

Lítost musí býti obecná.

654. „*Kdy jest lítost obecná.*“

Lítost jest obecná, když se vztahuje alespoň na všecky hříchy těžké.

Chce-li hříšník od Boha dosáhnouti odpuštění všech hříchů, musí také všech hříchů, jichž se dopustil a jichž si jest vědom, také litovati. Neboť bez lítosti nemůže Bůh ani jednoho hříchu odpustiti. Pravidlo toto platí o odpuštění všech hříchů vůbec, lehkých i těžkých. Avšak přece jest veliký rozdíl v odpuštění hříchů všedních a těžkých. Jaké lítosti jest třeba k odpuštění všedních hříchů, poznáme v následující otázce. Nyní věnujme pozornost těžkým hříchům.

Chceme-li dosáhnouti odpuštění všech těžkých hříchů, musíme bez vyjimky všech litovati. Vztahuje-li se tedy naše lítost na všecky těžké hříchy, jichž jsme se dopustili, pak naše lítost je jest obecná. Kdo by jen jednoho těžkého hříchu nelitoval, nemá vlastně žádné lítosti a nedosahuje ve zpovědi odpuštění ani tohoto hříchu a také ani všech ostatních, z nichž se zpovídá. Aby tudíž kajícník sv. zpovědí dosáhl odpuštění všech hříchů a úplného smíření s Bohem, musí v srdci svém vzbuditi ošklivost nade všemi spáchanými těžkými hříchy a musí všech hříchů stejně nenáviděti. To potvrzuje sv. Augustin, jenž dí: „Kdo chce býti ospravedlněn, musí ne některých, ani mnohých, nýbrž všech těžkých hříchů litovati". Nežádá se však, abychom litovali každého hříchu zvlášť, nýbrž dostačí, litujeme-li vůbec všech těžkých hříchů vědomých i nevědomých. Ovšem naše lítost musí se stejnou měrou vztahovati na všecky těžké hříchy, t. j, musíme všech hříchů litovati z pohnutek nadpřirozených, že jsme totiž svými hříchy Boha urazili, nebe ztratili a věčného zavržení zasloužili. Taková lítost pak jest obecná, jak dí sv. Alfons: „Lítost musí býti obecná t. j., musí se vztahovati na všecka těžká provinění, jichž jsme se proti Bohu dopustili, tak že ani jediného smrtelného hříchu býti nesmí, jehož bychom více nenáviděli, než všelikého jiného zla.

A proč musíme bez vyjímky všech těžkých hříchů litovati? Každým těžkým hříchem urážíme nejsv. velebnost božskou a za každý těžký hřích zasluhujeme věčného zavržení. Jediný těžký hřích, jehož jsme se dopustili a jenž nám nebyl odpuštěn, dostačuje, abychom na věky byli zavrženi. Proto, kdo by sice všech hříchů litoval, avšak jediného jen hříchu těžkého nezahrnul v lítost svou, byla by zpověď jeho neplatnou, nedosáhl by odpuštění ani ostatních hříchů a zůstal by nadále nepřítelem Božím. Proto dí sv. Řehoř Naz.: „Co pomáhá, jestli kdo želí hříchu chlípnosti, ale hříchu lakomství neoplakává a jeho se drží? Aneb co platno, oplakávati hřích zlosti, ale hřích závisti v sobě chovati?"

Víme-li, drazí v Kristu, že k odpuštění hříchů a k dosažení posvěcující milosti a věčného spasení třeba jest lítosti nade všemi těžkými hříchy, proto při každé sv. zpovědi litujeme všech svých hříchů bez vyjímky a pak dosáhneme i my milosrdenství Božího, jež Hospodin všem kajícníkům slibuje ústy proroka Ezechiele: „Pak-li by bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých, kteréž činil, životem živ bude a neumře". (Ez. 18. 21.)

Chceme-li ve sv. zpovědi dosáhnouti odpuštění všech těžkých hříchů, musíme všech litovati. Jinak ale věc se má, zpovídáme-li se toliko ze všedních hříchů.

655. „*Co platí o lítosti, když se zpovídáme toliko ze hříchů všedních?*“

Když se zpovídáme toliko ze hříchů všedních, platí o lítosti toto:

1. zpověď je platná, i když jen jednoho z nich opravdově litujeme;

2. máme se však přičiniti, bychom litovali všech hříchů všedních, ze kterých se zpovídáme;

3. radno je také, v lítost a zpověď zahrnouti hříchy, z nichž jsme se už dříve zpovídali, bychom tím jistěji pravou lítost měli.

a) Zpovídá-li se kdo toliko ze všedních hříchů, musí alespoň jednoho z nich opravdu litovati, aby jeho zpověď byla platnou. Proč u všedních hříchů dostačuje lítost pouze nad jedním všedním hříchem? Víra sv. nás učí, že, kdo se dopustil toliko všedního hříchu, zůstává přece přítelem Božím. Neboť všedním hříchem neodvracujeme se úplně od Boha, nestáváme se nepřáteli jeho, nýbrž zůstáváme spojeni s Bohem milostí posvěcující a tudíž jsme přáteli Božími. Proto zpovídáme-li se toliko ze všedních hříchů, bývá nám odpuštěn i jeden všední hřích, jestliže ho litujeme. Aby však zpověď byla platná těch, kteří se dopustili pouze všedních hříchů, musí se ze všech všedních hříchů vyznati a jednoho z nich alespoň litovati. Kdo by ani jednoho hříchu všedního nelitoval a ani z jednoho se nezpovídal a neukázal by dobré vůle, že se chce s milostí Boží i všedního hříchu varovati, byla by jeho zpověď neplatnou a svatokrádežnou.

Kdo se zpovídá z těžkých a zároveň i ze všedních hříchů, musí ovšem všech hříchů litovati.

b) Máme se však přičiniti, bychom litovali všech hříchů všedních, ze kterýchž se zpovídáme.

K odpuštění hříchů třeba jest lítosti. Proto i když někdo dopustil se toliko malých hříchů a zpovídá se z nich, musí jich litovati. Neboť musíme uvážiti, že i nejmenší hřích jest také urážkou nejsvětějšího Boha; jest nevděkem k Bohu a pohrdáním zákonů božských. Všedním hříchem sice neztrácíme nároků na nebeskou blaženost a nemusíme se obávati věčných trestů, avšak zasluhujeme za všední hříchy časné tresty, které musíme vytrpěti buď na tomto světě anebo v očistci. Mimo to radno jest i všech všedních hříchů litovati a jich se varovati také proto, poněvadž nás snadno svésti mohou k těžkým hříchům. Kdo nevšímá si malých chyb, kdo všední

hříchy považuje za nic a myslí, že netřeba jich želeti, nachází se na nebezpečné cestě ku větším chybám a pokleskům. Pravdu tu potvrzuje Sirach, jenž dí: „Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zahyne“ (19. 1.) a Pán Ježíš praví: „Kdo i v nejmenším jest věrný i ve větším věrným jest: a kdo v mále jest nepravý i ve větším nepravý jest“. (Lok. 16. 10.)

Jestliže tedy někdo z nás a těch bude asi málo, dopouští se toliko malých hříchů, jakýchž i svatí z lidské křehkosti se dopouští, vyznávejme se pokorně i z těchto malých hříchů a opravdově jich želme, abychom srdce své uchránili od těžkých hříchů a od časných trestů. Pohleďme na světce, kterak tito, ač svatě žili, přece i všedních hříchů oplakávali. Sv. František z Assisi snad v celém svém životě nedopustil se smrtelného hříchu, nicméně nalezl jej jeho řeholní bratr často v slzách tonoucího. Sv. Pavel, poustevník, ačkoliv svatě žil, přece říkával: „Kamkoliv se obrátím, vidím své hříchy; proto padám na tvář, lkám a hořekuji před nejvyšším soudcem“. Tak činil sv. Antonín a věrní jiní služebníci Boží.

c) Konečně radno je také v lítost a zpověď zahrnouti hříchy, z nichž jsme se již dříve zpovídali, bychom tím jistěji pravou lítost měli.

Nejsme sice povinni, v každé zpovědi opakovati vyznání hříchů, z nichž jsme se již jednou platně vyzpovídali a upřímně jich litovali, avšak nikdy nám neuškodí, jestliže zvláště z některých těžkých hříchů znova se vyznáme, anebo alespoň dřívějších hříchů při poslední zpovědi znova litujeme. Zvláště však třeba jest litovati dříve odpuštěných hříchů, jsme-li v pochybnosti, zda-li jsme v dřívější zpovědi hříchů svých dokonale litovali, aneb zda-li některý hřích byl smrtelným nebo všedním.

Také jsme povinni, v lítost zahrnouti i dřívější hříchy již odpuštěné, jdeme-li ku sv. zpovědi a nejsme-li si vědomi vůbec žádných hříchů. Někdo na př. před několika dny nebo předešlého dne vykonal sv. zpověď a přijal tělo Páně a má přijmouti některou svátost, k jejíž hodnému přijetí předepsána jest sv. zpověď. Jde tedy opět ke sv. zpovědi a jestliže od poslední zpovědi nedopustil se žádného ani všedního hříchu, musí z dřívějších hříchů již odpuštěných znova se zpovídati a jich litovati, poněvadž ku platnosti zpovědi jest třeba vyznání hříchů. Konečně církev sv. nám radí, abychom v každé zpovědi litovali všech vědomých a také nevědomých, t. j. takových hříchů, jichž jsme se snad z nevědomosti dopustili.

Opakování dřívějších zpovědí a vzbuzování lítosti i nad dřívějšími odpuštěnými hříchy jest zajisté každému velmi prospěšné a

spasitelné. Církev sv. proto doporučuje zvláště těm křesťanům, kteří častěji přistupují ku sv. svátostem. Avšak opakování dřívějších zpovědí a vzbuzování lítosti nad nimi prospívá vůbec každému. Neboť vzpomínáme-li při zpovědi na dřívější své poklesky, a vzbuzujeme-li při zpovědi znova lítost nad nimi, cvičíme se v pokoře, Boha znova usmiřujeme, dosahujeme většího milosrdenství a konečně umenšíme si zasloužených trestů časných za hříchy.

Všickni světci, ačkoliv svatě žili, po celý život oplakávali i nejmenší hříchy své a denně vzbuzovali lítost nad svými poklesky. Sv. Karel Bor. každoročně po osm dní připravoval se ku svátosti pokání, po kolik hodin kleče modlíval se, aby skroušenou lítost na Bohu si vyžádal. Sv. Makarius říkával svým duchovním bratřím: „Plačme, mojí bratři, na světě, abychom tam neplakali, kde slzy tělo i duši pálí.“ Jan z Jenštýna, arcibiskup pražský, z počátku žil světácky. Náhlou smrtí arcibiskupa děvínského se velmi změnil. Skroušené, vděčné srdce pudilo ho k tomu, aby své druhdy rozkošné tělo trestaje, alespoň částečně splácel dluh spravedlivému Bohu. Nosil na těle svém žíní a odíval se hrubým rouchem. Přísně se postil a spával na tvrdé lavici. Popřál sobě k odpočinku pouze 3 hodiny, neboť v noci i čtyřikráte vstával k modlení, rozjímání a k bičování těla. Tak přísně káli se světci ze svých dřívějších hříchů. Proto Bůh jim byl milostivým soudcem. Chceme-li i my dosáhnouti milosrdenství Božího, oplakávejme často minulé chyby své. Konečně lítost musí býti nadpřirozená.

656. *„Kdy je lítost nadpřirozená?“*

Lítost je nadpřirozená, když hříšník pomocí milosti Boží a z pohnutek nadpřirozených hříchu lituje.

Abychom svátostí pokání dosáhli odpuštění hříchů, musíme nad spáchanými svými hříchy vzbuditi lítost nadpřirozenou. Lítost nadpřirozená jest ona lítost, která pochází nikoli z přirozených neb pozemských pohnutek a důvodů, nýbrž z milosti Boží a z pohnutek, jež nám udává víra. Dvě věci tudíž náleží k vlastnosti nadpřirozené lítosti, totiž: a) abychom lítost vzbudili pomocí milosti Boží; b) z pohnutek nadpřirozených.

Bez milosti Boží ničeho nemůžeme učiniti ku spáse své, ano bez milosti Boží nemůžeme ani mysliti, ani chtíti, co by nám prospěti mohlo ku věčnému spasení. Poněvadž tedy milost Boží ku všemu dobrému jest potřebnou, následuje z toho, že ani pravou lítost nad hříchy nemůžeme vzbuditi bez pomoci milosti Boží. Proto svatí otcové na církevním sněmu Tridentském prohlásili, že lítost, jež

kajícníka schopným činí k hodnému přijmutí svátosti pokání, jest darem Božím a vnuknutím Ducha svatého. Pravá lítost jest v pravdě darem Božím a proto kajícník musí Ducha sv. vzývati, aby pohnul srdcem jeho, by hříchů svých opravdu želel, je v ošklivosti měl a od nich se odvrátil. Litujeme-li hříchů svých pomocí Ducha sv., pak taková lítost je nadpřirozená. A budeme-li Boha prositi o dar pravé lítosti, jistě nám ji udělí.

Lítost je nadpřirozená, jestliže hříšník hříchů svých lituje z pohnutek nadpřirozených.

657. *„Co rozumíme nadpřirozenými pohnutkami k lítosti?“*

Nadpřirozenými pohnutkami k lítosti rozumíme pohnutky, které nám udává víra.

Slovem „pohnutka“ rozumíme důvod neb příčinu, kteráž nás pobádá k nějakému skutku. Pohnutkami k lítosti rozumíme takové důvody, které v nás probuzují bol neb lítost. K lítosti bývá člověk vždy pohnut z nějakých důvodů neb příčin. A důvody ty mohou býti buď přirozené nebo nadpřirozené. Pohnutka k lítosti je přirozená, když člověk svým rozumem poznává, že zlý skutek, jehož se dopustil, jest něčím nečestným a špatným, jež jest proti všelikému pořádku a že tudíž zasluhuje trestu. Člověk na př. miluje zdraví, statky pozemské a čest, proto vystříhá se pečlivě všeho, čím by si mohl uškoditi. Uškodil-li si však svou vinou na zdraví, statku nebo dobré pověsti, povstává v srdci jeho bolest neb žel, a mrzí ho, že se dopustil hříchu, jenž mu tak smutné následky způsobil. Lituje-li hříchu svého z těchto přirozených pohnutek, pak jest jeho lítost pouze přirozená.

Člověk svým rozumem poznává zlobu a ošklivost hříchu, avšak kterak hřích škodí duši, toho pouhým rozumem nepoznává. Že hřích jest v pravdě jediným a pravým zlem, že hřích jest největší neštěstí, jež člověka může potkati, že hříchem urážíme nejsvětějšího Boha, že hříchem duše naše bývá zohavena a že ji na věčnosti očekává hrozný trest, toho pouhým rozumem nepoznáváme. Jak ošklivým je hřích a jaké má následky pro duši, o tom poučuje nás pouze sv. víra. Litujeme-li tudíž hříchu z pohnutek, jež nám udává sv. víra, pak tyto pohnutky nazýváme nadpřirozenými pohnutkami k lítosti. Nadpřirozené pohnutky k lítosti, jež nám udává víra, jsou přemnohé. Katechismus uvádí ty nejhlavnější a proto o těchto pohnutkách promluvíme.

658. *„Které hlavní pohnutky k lítosti nám víra udává?“*

Víra nám udává tyto hlavní pohnutky k lítosti:

1. že Bůh nekonečně dokonalý a vší lásky hoden jest, a hříšník jím pohrdá;

2. že Ježíš Kristus pro hříchy naše přehořké utrpení a smrt podstoupil;

3. že hříchem ztrácíme nebe;

4. že hříchem si zasluhujeme trestu v pekle, jakož i jiných trestů;

a) K nadpřirozené lítosti povzbuzuje nás víra, že Bůh nekonečně dokonalý a vší lásky hoden jest, a hříšník jím pohrdá.

Bůh jest nejkrásnější a nekonečně dokonalou bytostí, neboť má všecky dobré vlastnosti v míře největší. Bůh nekonečně převyšuje všecky bytosti svou velebností, krásou, mocí, moudrostí a svatostí. Bůh jest Tvůrcem nebe i země, všecko, co jest na nebi a na zemi, pochází od něho a od něho závisí. Bůh řídí nebe i zemi všemohoucí svou rukou, dává vzrůstu bylinám a tvorům a všecko vede k určitému cíli. Proto žalmista Páně nadšeně volá: „Oči všech v tebe doufají, Hospodine, a ty dáváš jim pokrm v čas příhodný. Otvíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.“ (Žalm 134. 6. 7.)

Poněvadž Bůh jest nekonečně dokonalý a k nám lidem zvláště předobrotivý, proto máme ho nade všecko milovati, jemu sloužiti a jemu se klaněti. Hříšník toho všeho nedbá, uráží nejsvětějšího Boha, jest nevděčným k největšímu svému dobrodinci a pohrdá jím. Jak nešlechetným jest hříšník, když zapomíná na svého Boha a dává přednost věcem stvořeným, více miluje své tělo, pozemské statky, své náruživosti a hříchy než Boha.

Víra sv. ukazuje hříšníku jeho nešlechetnost a pobádá ho, aby obrátil oči svých k nebesům a vzpomněl na Boha svého, jehož tak mnohými hříchy urážel. Jestliže hříšník uznává svou vinu a lituje hříchů svých proto, že Boha, nekonečně dokonalého a nejvýš svatého urážel, jest jeho lítost nadpřirozená a dokonalá, protože pochází z víry.

Takovou lítost měl jistý chlapec. Když se ho zpovědník tázal, lituje-li svých hříchů, odpověděl: „Přede dvěma měsíci zemřel mi otec, což mně způsobilo velikou bolest, avšak mnohem větší, ano nevýslovnou bolest mně působí, že jsem svého nebeského Otce urazil.“ Takovou lítost vzbuzuje v srdci našem víra, kteráž nám představuje Boha jako bytost nekonečně dokonalou. A taková lítost jest Bohu nejmilejší.

b) K nadpřirozené lítosti povzbuzuje nás myšlení, že Ježíš Kristus pro hříchy naše přehořké utrpení a smrt podstoupil.

Hřích to byl, jenž pohnul Syna Božího, že s nebe sestoupil a stal se člověkem, aby za hříchy celého pokolení lidského život svůj obětoval a krev svou na kříži vycedil. Hřích Kristu Pánu uchystal nevýslovná utrpení a hřích to byl, jenž jej na kříž přibil, jak předpovídal prorok Isaiáš: „On pak zraněn jest pro nepravosti naše, potřín jest pro hříchy naše: kázeň pokoje našeho na něm, a zsinalostí jeho uzdraveni jsme.“ (Is. 53. 5)

Rozjímáme-li o umučení Páně, zvolati musíme: hříchy naše byly příčinou umučení a smrti Páně. Když hříšník okem víry patří na sv. Kříž, poznává, že i za jeho hříchy Pán Ježíš trpěl a umřel. A vzpomínka tato povzbuzuje a nutí ho, aby hříchů svých upřímně litoval. Sv. Karel Bor., chtěje hříchů svých litovati, dělal při tom tři zastavení: první v pekle, druhé v nebi, třetí na hoře Kalvarii. Nejprve sestoupil v duchu na místa utrpení a muk věčných a uvažoval, jak by i on tato místa zasloužil a jak by zahynouti musil, kdyby ho Bůh v hříších zachvátil a děkoval Bohu, že mu až dosud shovívá. Pak hrůzou a bázní naplněn povznesl se v duchu k trůnu slávy věčné blaženosti a tu vzdychal žalostně, že hříchy svými si tam přístup zamezil, prose Pána, by mu je opět otevřel a vzýval svaté za přímluvu. Tato dvě zastavení měla duši jeho spasitelnou bázní naplniti. Odtud pak přistoupil k lásce. A aby se k ní roznítil, činil zastavení na hoře Kalvarii. V duchu obrátil s bolestí oči své na ukřižovaného Vykupitele, říkaje takto sám k sobě: „Hle! skutek můj! Já jsem příčinou bolestí, kteréž Ježíš utrpěl; já jsem k tomu s ostatními hříšníky přispíval, že byl umučen a ukřižován. Ejhle, tak miloval Otec svět, že Syna svého jednorozeného vydal a já jsem nevděkem a neposlušností a zpurností splácel tuto lásku jeho a nesčetná dobrodiní. A Ježíš z lásky ke mně zemřel. O pane Ježíši! co jsi mi učinil, že tak nakládám s tebou, jenž jsi mě tak nekonečně miloval a jehož já opět jsem milovati chtěl“.

c) Další pohnutku k lítosti udává nám víra, **která nám ukazuje, že hříchem ztrácíme nebe.** Nebe jest sídlo Boha, andělů a svatých. Jest to místo nejkrásnější a nejblaženější na onom světě, kde není žádného zármutku, žádného utrpení, nýbrž neskonalá a věčná radost. Bůh všem přislíbil tuto nebeskou radost, budeme-li na zemi jeho zákony zachovávati. Avšak o tuto naději na věčnou blaženost připravuje se hříšník jediným smrtelným hříchem. Do nebe nic nečistého nevejde; proto pro hříšníky jest nebe zavřeno, hříchem ztrácí nebe.

Když vážně uvažujeme o následcích hříchu, když poznáváme, že pro hřích ztrácíme pravého pokoje na zemi a naděje na věčnou blaženost v nebi, pak v pravdě bylo by to bláznovstvím, když

bychom se vlastní vinou oloupili o věčnou radost. Kéž by křesťan pamatoval na budoucnost své duše a kéž by chránil se hříchu, jenž mu nebe zavírá.

Za panování císaře Mauricia žil jeden náčelník loupežníků, jenž se svou rotou mnoho vražd a neštěstí v celém okolí způsobil. Tu najednou milostí Boží se obrátil a předstoupiv před císaře skroušeně vyznal nepravosti své. Císař dojat jeho upřímnou lítostí, napomenul ho jen mírně, odpustiv mu provinění jeho. Za několik neděl se kajícník nebezpečně roznemohl a dal se donésti do nemocnice. Tam si dal zavolati kněze, se slzami z hříchů svých se vyznal a potom kajícně se modlil: „Viz, božský Spasiteli! nic nového nežádám od Tebe: prosím Tě, abys mi byl milostiv, jako jsi kajícímu lotru na kříži odpustil. Přijmi mne mezi pracovníky, které v poslední hodině jsi přijal do díla na vinici svou. Ó, odpusť mně bídnému hříšníku!“ Tak se modlil a od slz až šátek měl celý mokrý. Téže noci měl dohlížitel nemocných sen, kdež onoho kajícníka viděl na soudu a poznal, že onen šátek pomohl mu pro kajícné slzy k nebi.

d) K nadpřirozené lítosti pobádá nás víra, že hříchem zasluhujeme trestu v pekle, jakož i jiných trestů.

Dnešní svět posmívá se učení o pekle a přemnozí říkají, že prý peklem mohou se strašiti jen děti. Než peklo jest a tresty pekelné jsou hrozné. Proto Pán Ježíš nás napomíná: „A horší-li tě ruka tvá, utni ji: lépeť jest tobě mdlému vjíti do života, nežli dvě ruce majícímu jíti do pekla, v oheň neuhasitelný, kdežto červ jejich neumírá a oheň neuhasne“. (Mar. 9, 42, 43) Pán Ježíš mluvil o pekle a trestech pekelných a jistě by nebyl o místě tom hrozném mluvil, kdyby ho nebylo. Že peklo jest, poznáváme z mnohých výroků Spasitelových, jemuž musíme více věřiti, nežli bezbožným a nevěreckým lidem, kteří z pekla tropí si smích.

Vzpomínka na peklo a jeho hrozné tresty působí v srdci hříšníků strach, neboť víra nás poučuje, že peklo určeno jest pro hříšníky. Jestliže pak hříšník ze strachu před pekelnými tresty hříchů svých lituje, má je v ošklivosti a slibuje, budoucně se jich varovati, lituje hříchů svých též z nadpřirozených pohnutek víry. Lítost jeho je nadpřirozená, ovšem ale nedokonalá, protože vlastně z lásky k sob hříchů lituje. Bůh však i s touto nedokonalou lítostí se spokojuje, o čemž na jiném místě uslyšíme.

Avšak Bůh trestá hříšníky i na zemi časnými tresty: nemocí, neštěstím, bídou a na věčnosti v očistci. Časné tresty, jimiž Bůh hříšníky trestá, jsou sice přirozené pohnutky k lítosti, avšak mění se v nadpřirozené, jestliže kajícník tyto tresty osvícením Ducha sv. považuje za dopuštění Boží, za tresty, jimiž ho Bůh trestá, aby

ho k pokání pohnul. Lituje-li hříšník svých hříchů z těchto důvodů, jest jeho lítost ač nedokonalá, přece však dobrá a také nadpřirozená.

Sv. Antonín kdysi pravil jednomu bratru napomínaje ho k lítosti toto: „Vzbuzuj v sobě takové myšlení, jaké mívají zloději, kteří v žaláři sedí, vždy se tázajíce: kde jest soudce? brzo-li přijde? brzo-li je na smrt vyvésti rozkáže? kterak s nimi učiní? Též i my na to vzpomínati musíme, řkouce: Běda nám, kterak se ukázati máme před soudem Božím, nebo kterak vydáme počet Bohu ze svých zlých skutků a dobrých, kterak je Bůh zváží, budou-li spočívati na milosti či nenávisti, v které místo nás přijme, v peklo či do ráje? Na to vzpomínajíce v skroušenosti budeme spaseni skrze milost Boží“.

e) Konečně k nadpřirozené lítosti pobádá nás vědomí, že hřích už sám sebou ošklivý jest.

Víra sv. nás poučuje, že hřích jest jediným a pravým zlem. Zloba a ošklivost hříchu spočívá v tom, že hřích netoliko porušuje všeliký řád a spravedlnost, nýbrž zvláště v tom, že hřích jest urážkou Boha, Tvůrce a Pána našeho, Bohu, jenž jest naším Stvořitelem a svrchovaným Pánem, náleží neobmezená poslušnost. A hříšník, pozemský tento červ, jenž potud žije, pokud Bůh mu dýchati dává, a hyne, jakmile ruka Páně se ho dotkne, opovažuje protiviti se Pánu svému. Bůh poroučí: „mně samému budeš sloužiti a se klaněti“ a hříšník vzdorovitě odpovídá: „nebudu sloužiti tobě“. Člověk drze přestupuje zákony Boží a nedbá na velebnost božskou. Hříšník posmívá se Bohu a pohrdá jím, takže stěžovati si musí do hříšníků jako kdysi stěžoval si do neposlušných israelitů: „Zlomil jsi jho mé, roztrhl jsi svazky mé a řekl jsi: nebudu sloužiti; avšak věz a viz, že zlé a hořké jest, opustiti Hospodina Boha svého a nemíti bázně přede mnou, praví Pán Bůh zástupů“. (Jer. 2, 19, 20.)

Zloba hříchu konečně v tom spočívá, že hřích jest hanebným nevděkem k Bohu Otci, jenž jest největším naším dobrodincem. Bůh jest netoliko naším Pánem, nýbrž on jest také naším přelaskavým a starostlivým Otcem a my jsme jeho dítkami. Bůh stvořil nás k podobenství svému a na křtu sv. učinil nás svými dítkami a dědici věčného spasení. Otec náš nebeský pečuje o nás jako nejlepší otec, neboť všecko dobré máme od něho. Bůh nás všecky miluje a všecko nám dává, čeho potřebujeme pro tělo i pro duši a ničeho od nás nežádá, leč lásky. Máme tedy Boha milovati a býti mu vděčnými.

Hříšník však zapomíná na dobrotivost a lásku Otce svého nebeského, pohrdá dary jeho, ano často zneužívá jich ku potupení a k urážkám Tvůrce svého. Hříšník nechce býti dítkem Božím,

nýbrž spolčuje se proti Bohu s ďáblem, kterýž jej proti Bohu štve a o dědictví v království nebeském olupuje. Jednání hříšníkovo jest tak hanebné, že zachvívá se nebe i země, které jednou proti němu svědčiti budou. Neboť Bůh sám nebe i zemi za svědky volati bude, jak praví ústy proroka Isaiáše: „Slyšte nebesa, a ušima pozoruj země, nebo Hospodin mluví. Syny jsem vychoval a vyvýšil: oni pak pohrdli mnou.“ (Is. 1, 2.)

Hle! tak hrozným a ošklivým je hřích ve světle víry! Jestliže tedy hříšník lituje svých hříchů proto, že hřích sám sebou jest ošklivý, jest jeho lítost nadpřirozená a dokonalá.

Takové tedy vlastnosti musí míti naše lítost, chceme-li svátostí pokání dosáhnouti odpuštění hříchu. Když nyní víme, v čem záleží pravá lítost, nuže cvičme se ve vzbuzování této lítosti a pak naše zpovědi budou vždy dobré a spasitelné.

77. CVIČENÍ.

Pokračování o lítosti.

Pravil jsem vám, drazí v Kristu, že hříšník vždy lituje hříchů svých z nějakých pohnutek, kteréž mohou býti buď přirozené nebo nadpřirozené. Podle pohnutek, ze kterýchž hříchů litujeme, je lítost buď přirozená nebo nadpřirozená. Poněvadž k odpuštění hříchů nevyhnutelně třeba jest lítosti nadpřirozené, proto také musíme dobře věděti, v čem záleží lítost přirozená, abychom její nedostatečnost k odpuštění hříchů poznali.

659. „*Kdy je lítost pouze přirozenou?*“

Lítost je pouze přirozená, když hříšník toliko z přirozených pohnutek hříchu lituje, na příklad: že hříchem do časného neštěstí, do hanby nebo škody upadl.

Přirozená lítost jest tedy ona lítost a bolest duše, která v srdci našem povstává z pohnutek, které svým rozumem poznáváme bez osvícení Ducha sv. nebo bez světla víry. Člověk ze vrozené touhy po štěstí miluje pozemské statky, zdraví, důstojnosti a touží po slávě a cti. Proto také bedlivě vystříhá se všeho, čím by sobě uškodil na pozemských těchto statcích. Potká-li ho však neštěstí, že vlastní

vinou a svou neopatrností, přišel o majetek, o zdraví, o čest a důstojnost, anebo že hříchem upadl do hanby, tu přirozeně v srdci jeho povstává bolest neb lítost, že se toho hříchu dopustil a přeje si, aby se ho raději nebyl dopustil. Hříšník takový nelituje vlastně hříchu, nýbrž toliko jeho následků; neboť kdyby za svůj hřích neutrpěl žádné škody ani na statcích ani na cti, anebo kdyby se nemusil obávati lidské pomluvy a hanby, ani by hříchu vůbec nelitoval a budoucně se ho nevaroval.

Lituje-li tedy hříšník hříchů svých pouze proto, že jimi upadl do časného neštěstí nebo do hanby, jest lítost jeho toliko přirozená a tudíž k odpuštění hříchů nedostatečná. Taková lítost není ošklivostí nad hříchem, protože jsme přestoupili přikázání Boží, nebo že jsme urazili Boha, anebo že hřích sám sebou jest největší zlo, nýbrž jest přirozenou bolestí, protože jsme utrpěli časnou škodu. Kdo lituje svých hříchů pouze z přirozených příčin, slibuje nebo chce se varovati hříchů těch jen potud a tehdy, jestliže mu opět neuškodí na majetku, nebo nezpůsobí-li mu světské hanby. Že taková lítost není žádnou lítostí, poznáváme svým rozumem.

Abychom dokonale poznali, kdy má někdo lítost pouze přirozenou a kdy nadpřirozenou, uvedu některé příklady. Někdo uškodí si na zdraví nestřídmostí. Ve své nemoci lituje, že se dopouštěl nestřídmosti a činí předsevzetí, že se toho hříchu bude vystříhati, aby opět neonemocněl. Člověk tento k lítosti je pohnut z pohnutek zcela přirozených, z následků totiž nestřídmosti; neboť kdyby mu pití neškodilo, pil by nestřídmě dále. Jeho lítost je pouze přirozená, poněvadž pochází z pohnutek časných, pro časný zisk nebo dobro časné. Kdyby však hříchu svého litoval proto, že nestřídmostí urážel Boha, že zasluhuje věčného trestu anebo že nestřídmost jest ošklivým hříchem, byla by lítost jeho nadpřirozená, protože by pocházela z nadpřirozených pohnutek.

Někdo dopouští se tajně nějakého zločinu na př. smilstva, pomluvy, podvodu, krádeže atd. Najednou zločin jeho se prozradí, lidé si o něm napřed šeptají, pak veřejně mluví a jemu se vyhýbají. Hříšník to pozoruje a stydí se. Nyní, když jeho nepoctivé jednání se prozradilo, lituje, že se hanebnosti takové dopouštěl, činí si trpké výčitky a přísahá, že se něčeho podobného vícekráte nedopustí.

I tento hříšník lituje svých hříchů z pohnutek přirozených, neboť kdyby se svět nebyl dověděl o jeho hříchu a kdyby proto nedošel zahanbení, hříchu by ani nelitoval, ani se ho varoval. Lítost jeho jest tedy pouze přirozená.

Kdyby však hříchu svého litoval proto, že urazil Boha a že, byť by celý svět o jeho hříchu nevěděl a ani se nemohl dověděti,

Bůh přece o něm ví a jej vidí a proto trestu neujde, byla by jeho lítost nadpřirozená.

A ještě jeden příklad. Někdo dopustil se krádeže a byv dopaden, potrestán byl žalářem nebo peněžitou pokutou. Nyní nepoctivý člověk naříká a běduje, lituje, že kradl, avšak nikoli proto, že krádež je hříchem, nýbrž proto, že utrpěl škodu anebo že byl potrestán. Jeho lítost je pouze přirozená a k odpuštění hříchu nedostatečná. Kdyby zloděj litoval svého zlého skutku proto, že krádež je hříchem, kterýž Bůh přísně zapovídá a trestá časně i věčně, a že proto chce se hříchu toho varovati, pak by lítost jeho byla nadpřirozenou.

Z toho poznáváme, že pouze přirozená lítost nestačí k odpuštění hříchu.

660. „*Stačí-li lítost pouze přirozená k odpuštění hříchův?*“

Lítost pouze přirozená nestačí k odpuštění hříchův.

Pouze přirozená lítost k uvarování se časných trestů a neštěstí sice dostačuje, neboť přemnozí poučeni jsouce zlými následky svých hříchů, bývají opatrnějšími a varují se alespoň těch chyb, jimiž si škodí na statku a cti; avšak k odpuštění hříchu a k uvarování věčných trestů lítost pouze přirozená nedostačuje. Odpuštění hříchu jest něčím nadpřirozeným a proto, kdo chce odpuštění hříchů dosáhnouti, musí také použíti prostředků nadpřirozených. A takovým nadpřirozeným prostředkem jest nadpřirozená lítost. Hříšník musí uvážiti, že hříchem urazil Boha, jenž jest nejvýš svatý a proto hříchu nenávidí; že hříchem odvrátil se od Boha. Aby dosáhl odpuštění a Boha opět usmířil, musí hříchů svých litovati z pohnutek nadpřirozených, že totiž urazil Boha, ztratil nebe a pekla zasloužil. Hříchem odvrátil se od Boha, proto chce-li opět býti dítkem Božím, musí se odvrátiti od hříchu a musí z celého srdce upřímně litovati, že více miloval svět a zlé, než Boha a ctnost. Odvrátí-li se hříšník od hříchu z pohnutek světských, nemůže dosáhnouti odpuštění hříchu. Že pouze přirozená lítost nestačí k odpuštění hříchu, dosvědčuje Písmo sv. mnohými příklady.

Král Saul, ačkoliv mu Bůh přikázal, aby v boji s Amalechitskými ničeho si z jejich věcí neponechal, neuposlechl, nýbrž ponechal si pěkná stáda ovec a jiné věci. Když pak Samuel, velekněz, mu domlouval, proč neposlouchal Boha, lhal, že prý stáda ovec uchoval pro zápalné oběti. Za to Samuel oznámil králi trest Boží: „Proto tedy, že jsi zavrhl řeč Hospodinovu, zavrhl také tebe Hospodin, abys nebyl králem.“ Král nyní litoval svého skutku a

pravil: „Zhřešil jsem, že jsem přestoupil řeč Hospodinovu.“ (I. král. 13, 23, 24.) Avšak ani lítost a vyznání Saulovi nepomohly, protože nelitoval činu svého, že Boha urazil, nýbrž proto, že neměl býti více králem.

Že přirozená lítost nestačí k usmíření Boha, ukázal Bůh na králi Antiochovi Epifánském. Bezbožný tento král hrozně pronásledoval israelity pro jejich víru. Okradl chrám Jerusalemský a ve svatyni postavil pohanské modly. Byv v jedné bitvě od nepřátel poražen, přísahal, že se pomstí na israelitech, neboť řekl: „Jerusalem proměním v hrob.“ Bůh však potrestal zuřivého krále, seslav na něho hroznou nemoc. Z těla jeho lezli červi a tělo jeho hnilo, takže pro zápach nikdo u něho nemohl vydržeti. Nyní počal pyšný král litovati svých nepravostí. Ano sliboval, že se stane židem, odvrátí-li Hospodin od něho hroznou nemoc. Avšak lítost jeho nebyla pravou a upřímnou. Litoval pouze proto, že upadl pro své nepravosti do těžké nemoci; proto jeho lítost nic mu nepomohla. Písmo sv. praví o něm: „Volal k Bohu, ale nedosáhl milosrdenství.“ (II. Makb. 9, 13.) Antiochus v nemoci své se modlil a sliboval, že napraví svou krutost. Přece však nebyl vyslyšen, jak dí Písmo sv.: „Bůh ho neslyšel.“ A proč ho Bůh neslyšel? Protože litoval svých zločinů pouze proto, že upadl do nemoci a bál se smrti. Aby nabyl opět zdraví, síly a moci, proto činil dobrá předsevzetí. Poněvadž tedy pouze z přirozených příčin litoval svých nepravostí, proto lítost jeho neměla žádné ceny a nemohl tudíž dosáhnouti odpuštění u Boha.

Z příkladů těchto poznáváme, jakou musí býti naše lítost, abychom dosáhli odpuštění hříchu a odvrátili od sebe časné i věčné tresty. Naše lítost musí býti ne přirozená, nýbrž nadpřirozená, t. j. musíme upřímně litovati, že jsme urazili Boha, nebe ztratili a věčného zavržení zasloužili. Vzpomínáme-li na odbojné a neposlušné israelity, kteří často Hospodina hříchy svými hněvali, tažme se, čímže usmířili Boha, že jim opět odpustil? Byla to jedině upřímná lítost a kajicnost. Israelité poznavše svou vinu, v pokoře litovali své vzdorovitosti a tím Boha usmířili. A tak i my, chceme-li dosáhnouti milosrdenství Božího, musíme svých hříchů pokorně litovati.

Avšak každá lítost nestačí k odpuštění hříchů. Lítost naše, jak jsme poznali, musí pocházeti z víry, musí býti nadpřirozená. A nadpřirozená tato lítost může zase míti stupně dokonalosti, t. j. může býti buď dokonalou nebo nedokonalou.

661. „*Kolikerá je lítost nadpřirozená?*“

Lítost nadpřirozená je dvojí: dokonalá a nedokonalá.

Pravili jsme, že k nadpřirozené lítosti býváme pohnuti nadpřirozenými pohnutkami, které nám udává víra. Tyto pohnutky mohou býti buď dokonalé nebo méně dokonalé. Čím šlechetnější a dokonalejší jest pohnutka k lítosti, tím také lítost jest dokonalejší, lepší a Bohu milejší. S lítostí má se to zrovna tak jako s láskou k Bohu. Jako naše láska k Bohu jest buď dokonalá nebo nedokonalá, podobně i naše lítost, která z lásky pochází, může býti buď dokonalá nebo nedokonalá.

Dokonale milujeme Boha, milujeme-li ho nade všecko pro něho samého, poněvadž jest největší a milování nejhodnější dobro. Naše láska k Bohu jest však nedokonalá, když ho sice milujeme nade všecko, ale nikoli pro něho samého, nýbrž pro dobro, které od něho máme a doufáme. A podobně se to má s lítostí. Litujeme-li svých hříchů nade všecko, poněvadž jsme jimi urazili Boha, jenž jest nejdokonalejší a lásky nejhodnější dobro a že hřích jest největší zlo, jímž nekonečně jsme urazili svého dobrého nebeského Otce, pak jest naše lítost dokonalá, protože pochází z dokonalé lásky k Bohu.

Litujeme-li však hříchu pouze proto, že jsme jím ztratili nebe a pekla, jakož i jiných trestů zasloužili, anebo že hřích jest největším zlem naším, jest naše lítost nedokonalá, protože pochází z nedokonalé lásky k Bohu.

Podle toho tedy dokonalou lítostí litujeme hříchu pro jeho zlobu, jíž Bůh bývá urážen, nedokonalou pak lítostí želíme hříchu proto, poněvadž jeho zloba škodí naší duši. Kdy jest naše lítost dokonalá nebo nedokonalá, nejlépe objasní nám příklad ze života. Dva chlapci neposlušností svou rozhněvali otce svého a proto zasloužili trestu. Nyní oba litují svého hříchu, avšak každý z jiného důvodu neb pohnutky. První lituje svého hříchu proto, že dobrého otce svého zarmoutil. Trestu, praví sám k sobě, jsem ovšem zasloužil, avšak velice je mi líto, že jsem svého otce, jenž mne tolik miluje a tak o mně pečuje rozhněval a zarmoutil. Budoucně chci se všeho zlého varovati a nechci otce svého zarmoutiti, byť by mě i nepotrestal. Druhý syn sice také lituje upřímně své chyby a také činí opravdové předsevzetí, že budoucně nechce otce svého hněvati; avšak nelituje své chyby pouze z lásky k otci, jehož zarmoutil, nýbrž také proto, že byl potrestán. Oba chlapci litují hříchu upřímně a slibují polepšení, avšak lítost prvního jest lepší, poněvadž lituje hříchu z dokonalé synovské lásky k otci. Kdežto druhý syn lituje chyby své z nedokonalé lásky k otci, neboť chce se varovati chyby více ze strachu před trestem než-li z lásky k otci svému. První syn měl tedy lítost dokonalou, druhý však nedokonalou.

Také u marnotratného syna, o němž Pán Ježíš v evangeliu mluví, vidíme rozdíl lítosti dokonalé a nedokonalé. Když marnotratný syn všechno jmění utratil a měl hlad, litoval srdečně, že opustil dobrého otce svého. První tato jeho lítost byla nedokonalou, protože hříchu svého litoval pro bídu, do kteréž upadl. Miloval však přece poněkud otce svého, neboť toužil po otcovském domě a také skutečně k otci se navrátil. Když však otec v domě svém ho vítal, objímal a z radosti, že syn ztracený se navrátil, hostinu ustrojil, tu marnotratný syn plakal a srdečně želel nevděku svého, poněvadž zarmoutil tak dobrého a milosrdného otce. Druhá jeho lítost byla již dokonalou, protože litoval hříchu svého nikoli z bídy, nýbrž z čisté a a dokonalé lásky k otci svému.

Když jsem vám, dr. v Kr., nyní vysvětlil rozdíl lítosti dokonalé a nedokonalé, promluvím napřed o dokonalé lítosti a potom o nedokonalé.

662. *„Kdy je lítost dokonalá?“*

Lítost je dokonalá, když hříchu litujeme z dokonalé lásky k Bohu, protože jsme totiž Boha, nejdokonalejší a lásky nejbodnější dobro, urazili.

Pohnutkou k dokonalé lítosti jest dokonalá láska k Bohu. Milujeme-li někoho upřímně, jistě přejeme mu všeho dobrého a upřímně žádáme, aby ho nepotkalo žádné neštěstí. Zvláště však varujeme se všeho, čím bychom jemu slovem neb skutkem uškoditi mohli. Jestliže jsme však přece přítele svého urazili, nebo mu uškodili, bolí nás to tím více, čím více ho milujeme. My tedy svého zlého skutku srdečně litujeme a upřímně si přejeme, aby se to nebylo stalo a činíme opravdové předsevzetí, že budoucně budeme opatrnými, abychom přítele svého nezarmoutili. A totéž platí o naší lásce k Bohu a o lítosti nad hříchy.

Kdo miluje Boha nade všecko, tedy dokonale, jistě přeje Bohu všeho dobrého a upřímně si žádá, aby netoliko on, nýbrž všickni lidé Boha poznávali, milovali, nejsvětější jméno jeho všude chválili a před celým světem vyznávali. Kdo Boha dokonale miluje, rmoutí se, že Bůh bývá od lidí tupen, že jeho nejsv. jméno bývá zlehčováno a tupeno. Jestliže pak sám se těchto hříchů dopustil, z celého srdce jich lituje a bolí ho, že svého přelaskavého Boha, jenž jest nejdokonalejší a lásky nejhodnější dobro, urazil. Činí opravdové předsevzetí, že budoucně takových hříchů se nedopustí a to jedině proto, poněvadž jimi urazil nejsvětějšího Otce svého nebeského.

Litujeme-li hříchů svých jedině proto, že jsme urazili svého dobrotivého Boha, že jsme pohrdli jeho milostí a přátelstvím, pak jest naše lítost dokonalá. Hříšník, jenž vzbudil v srdci svém dokonalou lítost, ochoten jest všechno trpěti, aby Boha usmířil a ubezpečil ho svou láskou Láska k Bohu jest mu jedinou pohnutkou k lítosti nad hříchy. V bolu tomto nemyslí ani na sebe a na budoucnost své duše; lituje hříchu svého, byť by nebylo ani nebe ani pekla a byť by se ani nemusil strachovati, že ztratí nebe a zaslouží věčného trestu. Kdo má takovou lítost, ten lituje dokonale, jak dí sv. Alfons: „Dokonalou lítost má ten, kdo svých hříchů lituje proto, že jimi urazil dobrotu Boží“.

Dokonalou lítost nad hříchy měl král David, jenž do své smrti oplakával hříchy své a kajícně volal: „Tobě, o Bože, jsem zhřešil a zlé před tebou učinil. (Zalm. 506). Podobně Maria Magdalena a sv. Petr měli dokonalou lítost. Sv. Marie Magd., která dříve byla veřejnou hříšnicí, litovala hříchů svých nikoli z bázně před trestem, nýbrž jedině z lásky k Pánu Ježíši. Proto také Pán Ježíš odpustil jí všecky hříchy, neboť mnoho milovala. (Luk. 7, 47). Sv. Petr k lítosti nad svým hříchem, že totiž zapřel Mistra a Pána svého, nebyl pohnut strachem před zavržením nebo ztrátou přátelství Ježíšova, nýbrž jediný pohled Ježíšův způsobil v srdci jeho hroznou bolest, že zapomněl na lásku Pána svého a takovým nevděkem se mu odplatil. Sv. Petr hořce litoval své slabosti a proto „vyšed ven, hořce plakal.“ (Luk. 22, 61, 62.) —

Také kající lotr na kříži měl dokonalou lítost, když pravil druhému lotru: „My zajisté spravedlivě trpíme, co jsme zlými skutky svými zasloužili, ale tento nic zlého neučinil.“ (Luk. 23, 41). Pán Ježíš také odpustil mu jeho hříchy, když mu řekl: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“

Všickni svatí kajícníci po celý život dokonale litovali svých hříchů a proto také dosáhli milosti Boží a svatosti. O svaté Pavlíně vypravují nám letopisy, že velikou lítost měla nad každým i nejmenším hříchem. Sv. Pavlína byla vznešenou paní římskou, která úplně oddala se službě Boží a až do smrti oplakávala hříchy minulého svého života. Sv. Jeroným vypravuje o ní, že tak oplakávala své hříchy, až byla obava, aby si oči nevyplakala. Místo měkého lože používala tvrdého a nepohodlného, ač málo spávala a noc probděla na modlitbách. Když jí kdosi pravil, aby tak mnoho neplakala a šetřila si tváří, odpověděla: Ať pozbudu krásy, však jindy jsem tvář svou malovala; dobře jest, že nyní pláčem napraviti chci, co jsem pokazila jindy svým smíchem a zábavami. Hrubé, žíněné roucho nyní ať nahradí dřívější nádherné

a hedbávné šaty. Jindy chtěla jsem se líbiti muži a světu, nyní chci se líbiti jen Kristu Pánu".

Abychom dokonalou lítost nad svými hříchy vzbudili, musíme vážně uvažovati o velebnosti božské, již jsme hříchem urazili a připomenouti sobě, co učinil Bůh pro nás, abychom dosáhli odpuštění hříchů.

663. *„Co máme činiti, abychom snadněji vzbudili lítost dokonalou?"*

Abychom snadněji vzbudili lítost dokonalou, máme uvažovati:

1. že Bůh, jejž jsme urazili, nejdokonalejší a vší lásky nejhodnější dobro jest, a že nám tolik dobrého na těle i na duši prokázal;

2. že Ježíš Kristus na kříži za nás umřel a nám tak ochotně hříchy odpouští.

a) Abychom dokonalou lítost nad hříchy svými vzbudili, uvažujeme, kdo jest Bůh, jejž jsme hříchy svými urazili. Pohleď, člověče, na nebe a zemi, viz tu krásu a moc božskou! Všechno hlásá tobě, jak velebným a mocným jest Bůh, Stvořitel tvůj. Uváž nesčetná dobrodiní, kteráž ti Bůh denně uděluje. Všecko máme od Boha, život, zdraví, nadání, úrodu. Bůh jest nejen dobrotivým a pečlivým Otcem naším, ale on jest též nejmilosrdnějším přítelem a soudcem. Tolikráte a tak velikými hříchy jsme ho urazili a přece nás nechává na živu, netrestá nás neštěstím, nemocí a neúrodou, ale dává nám tepla i déště a všeho, čeho potřebujeme. Hle! Bůh je k nám lidem tak dobrým i štědrým a my jsme k němu tak nevděčnými! Hříchy svými zlehčujeme jeho božskou velebnost, nevděkem splácíme jeho dobrodiní a nevážíme si lásky a přátelství jeho. Uvažuje-li hříšník o dobrotě a velebnosti božské a o své hříšnosti, poznává svůj nevděk a bolí ho, že Boha svého, jenž jest vší lásky hoden, hříchy svými urážel. Hříšník uznává, že jsme povinni Boha nade všecko milovati a z této lásky hříchu nenáviděti a od něho se odvrátiti. Chceme li tudíž v srdci svém vzbuditi lítost dokonalou, musíme se vynasnažiti, bychom napřed dokonale milovali Boha, neboť budeme-li míti lásku k Bohu, snadněji vzbudíme i dokonalou lítost.

Dokonalou lítost vzbuditi není ovšem snadným, avšak také není nemožným nebo příliš obtížným. Dokonalá lítost jest darem Božím, proto vroucně prosme Boha, aby nám udělil milosti, bychom hříchů svých dokonale poznali a jich litovali. Bůh milosti té, kdo o ni prosí, nikomu neodepře. Udělí-li nám pak Bůh milosti a své-

pomoci a budeme-li s ní působiti, můžeme doufati, že dokonalou lítostí usmíříme Boha a dojdeme odpuštění. Sv. Augustin, věrný sluha Boží, do smrti své oplakával hříchy mladosti své. A když vzpomínal minulých chyb svých, tu vroucně k Bohu se modlíval za milost dokonalé lítosti, volaje: „Ježíši nejlaskavější! Skrze předrahé slzy a milosrdenství tvé, kterýmiž jsi nám bídným tak milostivě ku pomoci přispěti ráčil, popřej mi daru slzí, o kteréž snažně žádá duše má. Nemohu plakati bez tvé pomoci; neboť jako země bez vláhy je suchou, tak suchou je duše má bez tvé milosti". Tak pokorně prosme Boha o milost dokonalé lítosti a také ve vzbuzování lítosti často se cvičme, neboť jen ustavičným cvičením naučíme se Boha nade všecko milovati a svých hříchů dokonale litovati.

b) Abychom snadněji vzbudili dokonalou lítost, musíme také uvažovati, že Ježíš Kristus za nás na kříži umřel a nám tak ochotně hříchy odpustí.

Rozjímání o utrpení a smrti Páně dojemně působí na lidské srdce, neboť přemnozí hříšníci rozjímáním umučení Páně se obrátili a pokání činili. Hříšník živě představuje si hrozné bolesti Pána Ježíše a poznává, že i hříchy jeho a celého světa uchystaly mu bolestnou a ponižující smrt na kříži. Když popatříme na obraz ukřižovaného Krista, v duchu vidíme zsinalé jeho tělo, četné jeho rány, jeho nakloněnou bledou tvář. Tento pohled na sv. kříž vzbuzuje v srdci našem bolest, zármutek a lítost, že milý náš Spasitel z lásky k nám bolesti tyto trpěl, a proto velikým nevděkem jest, že ho znova hříchy svými bičujeme a ukřižujeme.

Že rozjímání o umučení Páně a pohled na obraz umučeného Spasitele často zázračně působí na obrácení hříšníků, dosvědčují přemnohé příklady ze života. Vypravuje se, že v Benátkách kdysi žila rozpustilá a nemravná žena, která svým životem mnoho pohoršení dávala. Kněz Hypolit umínil si veřejnou tuto hříšnici pohnouti ku pokání. Najal si tedy byt naproti Pelagii, takže mohla pozorovati, co se v jeho světnici děje. Pelagia vídávala ho před jakýmsi zrcadlem. Všetečnost nedala jí pokoje, až vyhledala kněze a tázala se ho, proč se ustavičně dívá do zrcadla. „I ano", řekl Hypolit, „mám zrcadlo, které mi na vlas udává, jak všecko na sobě uspořádati mám". I žádala Pelagia, aby jí zrcadlo to ukázal. Hypolit jí zrcadlo donesl pod pláštěm a najednou je odhalil. Byl to obraz ukřižovaného Spasitele, pod nimž byl nadpis: „Ejhle člověk". Jako bleskem omráčena stála tu Pelagia bez pohnutí. Najednou však milost Boží se jí dotkla a již padá k nohoum kněz ovým. Hypolit zaplesav v srdci svém praví: „To jest to zrcadlo, do něhož denně nahlížím, zrcadlo, jež nám věrně ukazuje, že jsme hříšníci,

kteří Spasitele uvrhli v tato muka a bolesti tyto, že máme býti kajícníky". A od té chvíle známá benátská světačka se polepšila a byla nejhorlivější kajícnicí.

Abychom dokonalou lítost nad hříchy vzbudili, uvažme také, že Pán Ježíš ochotně nám hříchy odpouští.

Pán Ježíš, ačkoliv pro hříchy naše vytrpěl, přece jest nejvýš milosrdným a ochotně každému odpouští hříchy jeho, jestliže jich upřímně lituje a od nich se odvrátí. Milosrdenství své ukázal Pán Ježíš vždycky. Přicházeli k němu, pokud na zemi byl, mnozí velicí hříšníci na př. Maria Magdalena, Zacheus a jiní a Pán Ježíš všem hříchy odpustil. Pán Ježíš hříšníky vyhledával, s nimi stoloval a je miloval, ačkoliv fariseové se nad tím pohoršovali a jednání jeho mu předhazovali. Pán Ježíš proto přišel na svět, aby hříšníky obrátil a spasil. Jeho milosrdenství bylo tak obdivuhodné a veliké, že i v největších bolestech na kříži pamatoval na hříšníky. Umíral a ještě odpouštěl hříchy nejúhlavnějším svým nepřátelům. A jestliže Pán Ježíš na zemi rád odpouštěl hříchy kajícím hříšníkům, tím ochotněji odpustí nyní v nebi.

Křesťane! viz to dobré srdce Ježíšovo, jež láskou k lidem plane! O miluj nejsvětější srdce Ježíšovo a uč se od něho milosrdenství. Ono odpouští tobě, odpusť i ty svým nepřátelům.

Dokonalá lítost působí v srdci našem velikou milost, neboť kdo vzbudí lítost dokonalou, dosahuje odpuštění hříchů již před zpovědí.

664. *„Čeho nabýváme dokonalou lítostí?"*

Dokonalou lítostí nabýváme hned, také již před zpovědí, odpuštění hříchů; jsme však povinni, v nejbližší zpovědi z nich se vyznati.

Kristus Pán sice ustanovil sv. zpověď za řádný prostředek k odpuštění hříchů, avšak někdy můžeme dosáhnouti odpuštění hříchů i bez zpovědi mimořádným prostředkem. A tímto mimořádným prostředkem k odpuštění hříchů jest dokonalá lítost. Dokonalá lítost má totiž takový účinek, že v tom okamžiku, když ji v srdci svém vzbudíme, Bůh odpouští nám všecky hříchy a věčné tresty, které za hříchy zasluhujeme. Lítost dokonalá působí, že milost posvěcující vchází do našeho srdce a zahlazuje všechny hříchy. Že lítost dokonalá má takový účinek, tomu netřeba se diviti. Dokonalá lítost, jak jsme dříve pravili, pochází z dokonalé lásky k Bohu. Kdo má dokonalou lásku k Bohu, toho i Bůh miluje a má v něm zalíbení, jak dí Pán

Ježíš: „Miluje-li kdo mě, řeč mou zachovávati bude, a Otec můj bude jej milovati a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme“. (Jan 14, 23). Má-li Bůh v někom zalíbení, jistě srdce jeho jest od hříchu očištěno, neboť hřích nás odvrací od Boha a činí nás nepřáteli jeho.

Také sv. otcové učí, že dokonalá lítost působí odpuštění hříchů. Tak sv. Jan Zlat. dí: „Kde jest láska, tam zahlazeny bývají všecky hříchy“. Sv. Augustin praví: „Lítost vytrhuje nás z náručí pekla a otvírá nám nebe“.

Lítost dokonalá má tedy takový účinek, avšak pouze tehdy, je-li spojena s touhou po zpovědi. Kristus Pán sv. zpověď ustanovil za řádný prostředek k odpuštění hříchů a proto, kdo před Bohem jest ospravedlněn dokonalou lítostí, přece povinen jest, co nejdříve možno z hříchů svých se vyznati. K této povinnosti jsme zavázáni rozkazem Božím. A kdo dokonalou lítost vzbudil, jistě také touží po sv. zpovědi; neboť kdo Boha nade všecko miluje, ten také ochotně učiní vše, co Bůh poroučí. Kdo by však nechtěl jíti ke sv. zpovědi, ač příležitost má, neukazuje dokonalé lásky k Bohu a tudíž nemá ani dokonalé lítosti nad svými hříchy a nedosáhl také ani odpuštění hříchů.

Poněvadž dokonalá lítost působí takový účinek v duši naší, proto často vzbuzujme dokonalou lítost a ve vzbuzování jí horlivě se cvičme. Dokonalou lítost vzbuzovati jsme také povinni, o čemž nás poučuje další otázka.

665. *Kdy jsme povinni vzbuditi lítost dokonalou?*

Lítost dokonalou jsme povinni vzbuditi:

1. v nebezpečenství života, zvláště když na sobě máme hřích těžký a nemůžeme se zpovídati;

2. kdykoli máme přijmouti některou svátost živých, ale jsme ve stavu nemilosti a nemáme příležitosti se zpovídati.

1. Dokonalou lítost povinni jsme vzbuditi v nebezpečenství života.

Člověk vlastně ustavičně jest v nebezpečenství života, neboť nikdy neví, kde ho smrt čeká a kdy musí předstoupiti před soud božské spravedlnosti. Přece však někdy překvapí nás nebezpečenství náhle, kteréž ohrožuje náš život. Tato nebezpečenství jsou buď předvídaná neb nenadálá. V takovém nebezpečenství povinni jsme pamatovati na spásu duše své. Hrozí-li našemu nebezpečenství předvídané na př. těžká nemoc, tehdy nemáme s pokáním odkládati,

nýbrž máme použíti řádných prostředků k ospravedlnění a dosažení milosti posvěcující, které k tomu Pán Ježíš ustanovil, t. j. máme se dáti zaopatřiti sv. svátostmi umírajících.

Někdy však člověk octne se v nebezpečenství života z nenadání, takže nemá ani času ani příležitosti, aby se s Bohem smířil a na cestu se připravil. Taková náhlá nebezpečenství mohou nás často překvapiti. Co chvíle čteme, že náhle povstal oheň v divadle. Jaký zmatek a hrůza nastane, když vykřikne někdo: hoří! Všechno tlačí se ku dveřím, nastane hrozná tlačenice, lidé padají na zem, druzí po nich šlapou a kteří nemohou se ven dostati, zahynou v plamenech. Kolik životů tu náhle zahyne! Na moři zase pukne parní kotel nebo loď překvapí hrozná bouře, loď se potopí i s lidmi. Jinde zase zemětřesení, povodeň a jiná nebezpečenství náhle ohrožují život lidský. A kdybychom i doma byli, všude na život náš číhá nebezpečenství jako nějaký lupič. Vychází li člověk z domu svého, neví, vrátí-li se živ a zdráv, anebo přinesou-li jej na nosítkách mrtvého. Když tedy nacházíme se v nebezpečenství smrti, nesmíme zapomenouti na spásu duše své. Žádá toho péče o budoucnost duše naší, abychom v poslední hodince své, od níž závisí celá věčnost, ničeho nepronedbali, čím bychom si zabezpečiti mohli spásu věčnou. A co tedy máme činiti v náhlém nebezpečenství smrti? V náhlém nebezpečenství života nemůžeme se zpovídati ze svých hříchů, buď že nemáme času, anebo příležitosti, proto povinni jsme před smrtí vzbuditi dokonalou lítost. Dokonalá lítost v nebezpečenství života jest jediným prostředkem, jehož musíme se uchopiti, chceme-li zachrániti duši svou od záhuby věčné. K této povinnosti zavázán jest zvláště ten, kdo jest si vědom smrtelného hříchu a nemůže se zpovídati. Také umírajícím velmi prospěje, když před skonáním, pokud jsou při paměti, vzbudí dokonalou lítost, byť byli zaopatřeni, poněvadž přece nikdo nemá jistoty, že jest úplně před Bohem ospravedlněn.

Od šťastné smrti závisí celá naše věčnost. Umřeme-li ve stavu milosti, dojde duše naše věčné blaženosti; odejde-li však duše naše na věčnost ve stavu hříšném, bude na věky zavržena. Proto zvláště umírající jsou povinni před skonáním znovu hříchů svých upřímně litovati. Domácí mají o to pečovati, aby umírající k lásce a k důvěře v milosrdenství Boží s nimi se modlili a lítost dokonalou vzbuzovali.

2. Dokonalou lítost povinni jsme vzbuditi, kdykoli máme přijmouti některou svátost živých, ale jsme ve stavu nemilosti a nemáme příležitosti se zpovídati.

Svátostmi živých rozumíme ony svátosti, které Pán Ježíš k tomu ustanovil, aby posvěcující milost v duši naší rozmnožily

a aby nám udělily zvláštní milosti a zvláštní pomoci božské. Svátosti živých jsou: biřmování, sv. oltářní, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský. Kdo chce tyto svátosti hodně a s užitkem přijmouti, musí býti ve stavu posvěcující milosti. Proto církev svatá přikazuje věřícím, aby ku přijímání svátostí živých napřed řádně se připravili, t. j. aby sv. zpovědí očistili své svědomí a milosti posvěcující nabyli. Kdykoli máme přijmouti některou svátost živých na př. nejsv. svátost oltářní nebo stav manželský, musíme napřed jíti ke sv. zpovědi. Neboť kdybychom některou svátost živých přijali ve stavu hříchu smrtelného, nejen bychom nepřijali žádné milosti, nýbrž dopustili bychom se ještě nového hříchu svatokrádeže, o čemž jsme dříve již rozjímali. Kdybychom však před přijímáním některé svátosti živých nemohli se zpovídati, tu jsme povinni vzbuditi dokonalou lítost, poněvadž lítost dokonalá v tomto případu jest jediným prostředkem, kterýmž můžeme dosáhnouti odpuštění smrtelných hříchů a posvěcující milosti. Dokonalou lítost zvláště povinni jsme vzbuditi před přijímáním nejsvětější svátosti oltářní, vzpomeneme-li si na nějaký těžký hřích, z něhož jsme se zapomněli vyznati a nemůžeme-li již sv. zpověď doplniti. Musíme však vzbuditi pevný úmysl, že co nejdříve půjdeme ke sv. zpovědi a zpovědníkovi vše upřímně sdělíme.

Poněvadž dokonalá lítost jest spáse duši naší velmi užitečná a Bohu nade vše milá, proto radno jest, abychom dokonalou lítost častěji v životě vzbuzovali.

666. *Kdy je velice radno, vzbuditi lítost dokonalou?*

Vzbuditi lítost dokonalou je velice radno, když jsme se dopustili těžkého hříchu a nemůžeme hned se zpovídati; velmi prospěšno je, vzbuditi ji každého dne večer, než jdeme spát.

Život náš na tomto světě tak má býti uspořádán, abychom každé hodiny připraveni byli na smrt a abychom beze strachu předstoupiti mohli před soudnou stolici Boží. Křesťan pečovati má o to, aby ustavičně byl ve stavu posvěcující milosti. Avšak člověk je slabým a křehkým tvorem a proto také často podléhá pokušení a dopouští se hříchu. Každým hříchem těžkým ztrácí milosti a nachází se v nebezpečenství věčného zahynutí. Nikdo z nás zajisté neví, kdy ho Bůh k sobě povolá a proto stále jsme v nejistotě a nebezpečenství o život časný i věčný. Poněvadž pak víme, že před soudem Božím jen tehdy obstojíme, dostavíme-li se k němu čistí a v milosti posvěcující, proto jest naší povinností, bychom o čistotu duše své ustavičně pečovali.

Když tedy byli jsme tak nešťastnými, že jsme se dopustili smrtelného hříchu, nezůstávejme dlouho v tomto hříšném stavu, ale očišťme srdce své od hříchu častou sv. zpovědí. Někdy však není nám možno po spáchaném hříchu hned se zpovídati. Co tedy učiníme? Kdykoli se dopustíme těžkého hříchu, máme ho hned srdečně litovati a vzbuditi dokonalou lítost, aby duše naše nebyla v nebezpečenství věčného zahynutí, kdyby jí Pán Bůh k sobě snad náhle povolal. Při tom ovšem musíme si pevně umíniti, že co nejdříve možno, vykonáme sv. zpověď.

Avšak netoliko ze strachu před náhlou smrtí a věčným zavržením radí se nám, vzbuditi lítost dokonalou, nýbrž máme lítost dokonalou vzbuzovati také pro větší zásluhu a odměnu v nebi. Vímeť, že konáme-li dobré skutky ve stavu hříšném, nemají pro nebe žádné ceny, t. j. nejsou nám přičteny ku zásluze. Abychom tudíž svými dobrými skutky rozmnožili své zásluhy v nebi, musíme je konati ve stavu milosti. Proto tedy je velice prospěšno, vzbuditi lítost dokonalou, když jsme se dopustili těžkého hříchu, aby naše dobré skutky měly vždy cenu nadpřirozenou, t. j. aby byly pro nebe záslužnými. Konečně užitečno jest, po každém těžkém hříchu vzbuditi lítost dokonalou a zároveň opravdové předsevzetí, budoucně nehřešiti, poněvadž snadněji překonáme pokušení a spíše uchráníme se dalších a větších hříchů.

Poněvadž účinek a užitek dokonalé lítosti jest tak veliký, proto se nám radí, bychom dokonalou lítost vzbudili každého dne, zvláště večer, než jdeme spat. Také se nám přikazuje, jak jsme dříve rozjímali, abychom před spaním zpytovali své svědomí. Avšak samo zpytování svědomí nepřineslo by nám žádného užitku, když bychom také zároveň všech hříchů nelitovali. Proto vzpomínejme po večerní modlitbě na svá myšlení, žádosti, řeči a skutky a činí-li nám svědomí výčitky, želme upřímně svých hříchů, prosme Boha za pomoc a milost, bychom budoucně těchto hříchů se nedopustili. Denní vzbuzování lítosti jest velmi prospěšno. Jako častým zpytováním svědomí ulehčíme si zpověď a posilníme se proti pokušením, podobně častým vzbuzováním lítosti netoliko očistíme duši od hříchů, nýbrž ji i posvětíme, Bohu oddanější učiníme a konečně naučíme se pravou lítost nad hříchy vzbuzovati.

Ku vzbuzování lítosti nepředpisují se jisté modlitby nebo slova, nýbrž každý může bolest nad hříchy projádřiti svými slovy. Ba ani slov není třeba, nýbrž dostačí vnitřní upřímná bolest nad spáchanými hříchy. Ačkoliv každý může libovolnými slovy lítost vzbuzovati, přece však nábožní a svatí mužové sestavili modlitby ku vzbuzování dokonalé lítosti. Modlitby tyto modleme se zvláště před sv. zpovědí, kdy povinni jsme, vzbuditi žel a lítost. Katechismus

doporučuje nám následující modlitbu vzbuzení lítosti, která vůbec v každé pořádné modlitební knize se nachází. Zní pak: „Bože můj! Mám v ošklivosti všecky hříchy své a žádám si upřímně, bych se jich byl nikdy nedopustil. Vím, jak jsem se trestuhodným stal a jak jsem i nebe ztratil a pekla zasloužil. Proto lituji všech hříchů svých a na vždycky se jich odříkám. Ještě více však jich proto lituji, že jsem tak nevděčně více miloval tvory nežli Tebe, svého Stvořitele a nejlepšího Otce, nejvyšší a lásky nejhodnější dobro, a že jsem Tvoji nekonečnou velebnost tak těžce urazil. Činím opravdové předsevzetí, život svůj polepšiti, všech hříchů, jakož i blízkých příležitostí ke hříchu bedlivě se varovati a Tobě od této chvíle věrněji sloužiti. O Bože, dej mi milost k vyplnění mého předsevzetí! Amen."

Lítost můžeme vzbuditi také jinými a kratšími slovy. Neboť nejedná se tu o slova, nýbrž o vnitřní bolest nad hříchy, kterou můžeme vyjádřiti několika slovy, na př.: „Ježíši, můj Spasiteli, smiluj se nade mnou hříšníkem; buď milostiv mně hříšnému; již nechci Tebe hříchy svými více hněvati" a podobně.

Nadpřirozená lítost nižšího stupně jest lítost nedokonalá.

667. *„Kdy je lítost nedokonalá?"*

Lítost je nedokonalá, když hříchu litujeme z nedokonalé lásky k Bohu, protože jsme jím totiž nebe ztratili a pekla, jakož i jiných trestů zasloužili, nebo že hřích ve světle víry velice ošklivým se ukazuje.

Podle napomenutí církve sv. máme se vynasnažiti, bychom nad svými hříchy vzbudili lítost dokonalou, poněvadž naše pokání činí Bohu milejším a odpuštění hříchů jistějším. Avšak každému křesťanu není vždy dopřáno, vzbuditi lítost dokonalou, protože dokonalá lítost jest zvláštním darem a milostí Boží. Než milosrdný Bůh spokojuje se i s menším stupněm nadpřirozené lítosti, kterou katechismus nazývá lítostí nedokonalou.

Jaký rozdíl je mezi lítostí dokonalou a nedokonalou, již jsme dříve rozjímali. Ještě krátce připomenu. Lituje-li hříšník svých hříchů z dokonalé lásky k Bohu, t. j. pouze proto, že jimi Boha urazil, nemysle při tom na sebe a osud duše své, jest jeho lítost dokonalá. Lituje-li však hříchů svých z nedokonalé lásky k Bohu, t. j. ze strachu před jeho přísnou spravedlností, z bázně před pekelnými a jinými tresty časnými a věčnými, anebo že hřích ve světle víry je velice ošklivým, jest jeho lítost nedokonalá.

Lítost tuto jmenujeme proto nedokonalou, poněvadž kajícník lituje svých hříchů z méně dokonalých pohnutek. Kajícník tento

sice také miluje Boha nade všecko, avšak nikoli pro něho samého a pro jeho dokonalosti, nýbrž proto, že všecko dobré od něho máme a doufáme, a že od něho očekáváme odměnu anebo musíme se obávati trestu. Kajícník má tu více na mysli sebe a osud své duše a proto jeho lítost je méně dokonalou. Avšak i tato nedokonalá lítost dostačuje ku pokání a jest pravou lítostí, poněvadž pohnutky k ní také pochází z víry.

Kajícník uvažuje o svých hříších poznává, že hřích jest hrozným zlem, jímž Bůh bývá urážen a přímo vyzýván, aby hříšníka spravedlivě potrestal. Hříšník poznává, že za své hříchy zasluhuje zahanbení a věčného trestu a proto bojí se, že ztratí nebe a že bude na věky odloučen od tváře Boží. Tento strach před Bohem a věčným trestem jest také nadpřirozená pohnutka k lítosti, neboť kajícník přece miluje Boha a bojí se, aby nebyl od něho na věky odloučen.

Luther sice neuznával lítost nedokonalou za dostatečnou k odpuštění hříchů a učil, že prý lítost pouze ze strachu před peklem jest hříšnou, ježto činí člověka pokrytcem a větším hříšníkem. Církevní sněm Trid. (15, 4.) bludné učení Lutherovo zavrhl a prohlásil, že nedokonalá lítost nečiní člověka hříšnějším anebo pokrytcem, nýbrž že ku přijmutí milosti Boží ve svátosti pokání nás uschopňuje. Lítost nedokonalá jest jako jiskra, která se musí teprve zpovědí a rozhřešením rozdmýchati, aby zničila plevy hříchu.

Že strach před peklem jest k polepšení života užitečným a také nadpřirozenou pohnutkou k lítosti, poznáváme ze slov Spasitelových, jenž pravil: „Bojte se toho, kterýžto, když zabije, má moc uvrhnouti do pekelného ohně. Tak pravím vám, toho se bojte“. (Luk. 12, 5).

Příklad nedokonalé lítosti vidíme na marnotratném synu. Když marnotratný syn si umínil, že se vrátí do domu otce svého, nepohnula jej k tomuto úmyslu dokonalá láska k otci, jehož urazil, nýbrž pohnutkou k dobrému předsevzetí a lítosti byly následky jeho hříšného života, hlad a bída a strach před budoucností. V nouzi té nevolal: „Ach, jak je mi líto, že jsem zarmoutil dobrého svého otce“, nýbrž zvolal: „Jak mnoho nádenníků v domě otce mého má hojnost chleba a já tu hynu hladem“. Hlad ho tedy donutil k lítosti a k předsevzetí, že vrátí se do domu otce svého a že odprosí zarmouceného otce svého.

Také Šavel obrátil se k Bohu a k pravé víře napřed nedokonalou lítostí. Neboť když na cestě do Damašku zjevil se mu Kristus Pán a napomínal ho, proč se mu protiví, tehdy srdce Šavlovo počalo se báti Boha. Ze strachu před božskou spravedlností pro své hříchy modlil a postil se po tři dny a srdečně litoval, že pro-

následoval církev. Avšak s lítostí rostla i láska v srdci jeho ku Kristu Pánu, tak že když kněz Ananiáš ho pokřtil, dokonale litoval svých hříchů a dokonale miloval Pána Ježíše. Sv. Pavel stal se potom vzorem dokonalého kajícníka a věrného následovníka Ježíše Krista, neboť po celý život litoval toho, že se Kristu protivil. Lítost nedokonalá přivedla ho k dokonalé lítosti a k dokonalé lásce k Bohu.

Z příkladu sv. Pavla vidíme, že i lítost nedokonalá přivádí hříšníka k Bohu a působí polepšení a konečně vede i k dokonalé lásce a k dokonalé lítosti. Proto chceme-li ve svátosti pokání dosáhnouti odpuštění hříchů, musíme se přičiniti, abychom předsevzetí vzbudili alespoň nedokonalou lítost.

Abychom vzbuditi mohli nedokonalou lítost, uvažujme především zlobu a trestuhodnost hříchu. Vstupme v duchu do hrozného místa zavržených, jež spravedlivý Bůh ustanovil ku potrestání odbojných hříšníků; představme si všechna ta utrpení a zoufalství, jimiž věčně jsou trestáni a řekněme si: „hle, hrozný tento osud zasloužil jsem i já svými nepravostmi, i já měl bych býti odloučen od Boha a věčně lkáti mezi zavrženými“. Uvažování o hrozných trestech pekelných pohne srdce naše netoliko k lítosti, ale i k dokonalé lásce k Bohu. Dokonalá láska a z ní vycházející dokonalá lítost musí býti naším cílem a touhou při vzbuzování lítosti. Proto rozjímáme-li o trestech pekelných, nesmíme hříchu litovati pouze ze strachu před nimi, nýbrž musíme také hříchu litovati proto, poněvadž hřích sám sebou jest ošklivý a poněvadž jím ztrácíme nebe a pekla zasluhujeme. Neboť kdybychom se báli pouze pekla, avšak nikoli hříchu, podobali bychom se, jak dí sv. Augustin, lupiči, který přestal loupiti ze strachu před soudem a trestem; přece však zůstává lupičem, poněvadž loupež miluje a loupiti míní. Aby lítost naše byla pravou a dostatečnou k dosažení odpuštění hříchu ve svátosti pokání, musíme hříchu nenáviděti a od něho se s ošklivostí odvrátiti, poněvadž následky jeho jsou hrozné.

Avšak uvažujme netoliko o trestech pekelných, nýbrž také o tom, co hříchem ztrácíme. Hříchem ztrácíme nebe. Představme si zase v duchu radosti nebešťanů a uvažme: „Ach, o tyto věčné radosti andělů a svatých oloupil jsem se jediným těžkým hříchem. Jak mě srdce bolí, že jsem tak lehkomyslně nebe ztratil, srdečně jest mi líto, že jsem přednost dával světu a věcem pozemským před věčnou radostí, a proto nikdy nechci se hříchu dopouštěti“. A když takto želíme svých hříchů, vzbuďme v srdci svém lásku k Bohu a volejme: „Velice mě bolí, můj Bože, že jsem Tebe, svého Spasitele a nejlaskavějšího Otce, svého Boha a Spasitele, jenž vší lásky hoden jsi, hříchy svými urazil. Kéž bych mohl vše napraviti, jak rád bych vše, ano i smrt podstoupil, aby se to nebylo

stalo. Avšak nyní činím opravdové předsevzetí, raději umříti, než-li Tebe opět hříchem uraziti."

Uvažujeme-li tímto způsobem o hříchu a jeho následcích, rozjímáme-li, jak ošklivým je hřích, jímž Bůh bývá zlehčován, duši naši poskvrňuje a obraz Boží zastiňuje a konečně věčné tresty přivozuje, srdce naše naplněno bude pravým bolem, milost Boží dotkne se ho a Bůh smiluje se nad naší lítosti a přijme nás na milost.

Ačkoliv nedokonalá lítost jest pravou a nadpřirozenou lítostí, protože pochází též z nadpřirozených pohnutek, jež víra udává, přece nedokonalou lítostí nedosahujeme hned odpuštění hříchů, nýbrž teprve po vykonané sv. zpovědi.

668. *„Čeho nabýváme lítostí nedokonalou?"*

Lítostí nedokonalou nabýváme odpuštění hříchů, přijímáme-li zároveň svátost pokání.

Účinky nedokonalé lítosti jsou mnohem menší, než-li dokonalé lítosti. Dokonalá lítost, jak jsme dříve pravili, působí odpuštění hříchů již před zpovědí. Kdo vzbudí lítost dokonalou nad svými hříchy, milost posvěcující vstupuje hned do jeho duše a zahlazuje všecky hříchy a ospravedlňuje nás před Bohem. Ovšem i ten, jenž vzbuzuje lítost dokonalou, povinen jest z hříchů svých se vyznati, má-li k tomu času a příležitosti. Nemůže-li se však zpovídati, jest lítost dokonalá jediným prostředkem k odpuštění hříchů.

Jinak se věc má s lítostí nedokonalou. Nedokonalá lítost duši naši pouze činí schopnou k odpuštění hříchů. Proto, chce-li kajícník, jenž vzbudil pouze lítost nedokonalou, dosáhnouti odpuštění hříchů, musí se z nich knězi úplně a upřímně vyznati. Nedokonalá lítost působí tedy odpuštění hříchů jen tehdy, přijímáme-li zároveň svátost pokání, nedokonalá lítost dostačuje tudíž k hodnému přijetí svátosti pokání; přece však máme se přičiniti, bychom vzbudili lítost dokonalou, poněvadž jest známkou dokonalosti a pravé lásky k Bohu a opravdového předsevzetí, život svůj dokonale polepšiti. Přijímáme-li svátost pokání, čili jdeme-li ke sv. zpovědi, musíme lítost vzbuditi před zpovědí.

669. *„Kdy musíme při svátosti pokání vzbuditi lítost?"*

Při svátosti pokání musíme vzbuditi lítost před spovědí neb alespoň před rozhřešením.

Kdy jsme povinni vzbuditi lítost dokonalou, jsme již rozjímali. Chceme-li však odpuštění hříchů dosáhnouti ve svátosti pokání, mu-

síme lítost vůbec vzbuditi před zpovědí anebo alespoň před rozhřešením. Kdo by zanedbal nebo zapomněl vzbuditi lítost před zpovědí a vyznával-li by se ze hříchů bez lítosti, byla by zpověď jeho neplatnou. Také nedostačuje, kdo by hříchů svých litoval teprve po zpovědi anebo po rozhřešení. Abychom sv. zpověď dobře vykonali, odporučuje se nám, bychom lítost vzbudili dříve než přiklekneme ku zpovědnici, poněvadž lítost jest nejdůležitější přípravou ke zpovědi. Lítost musí předcházeti vyznání hříchů. Proto vzbuzujme lítost hned po zpytování svědomí, neboť tím způsobem nejlépe připravíme srdce své k řádné zpovědi.

Ku hodnému přijmutí svátosti pokání není sice třeba dokonalé lítosti, avšak nějaké lítosti jest nevyhnutelně třeba, poněvadž ji nelze ničím nahraditi. Všem tudíž, kteří těžce zhřešili, třeba jest lítosti netoliko dle rozkazu Božího, nýbrž jako jediného prostředku k odpuštění hříchu. Bůh také upřímnou lítost učinil jedinou podmínkou k odpuštění hříchů. Bůh odpustil mnohým hříšníkům největší hříchy, avšak ani nejmenšího bez lítosti. Písmo sv. připomíná nám hojnost příkladů milosrdenství Božího, avšak ani jediného příkladu neuvádí, že by byl Pán Ježíš někoho na milost přijal, kdo nelitoval svých pokladů. Pán Ježíš žádal ode všech kajícníků lítosti a proto pravil: „Nebudete-li pokání činiti, všickni zahynete.“ (Luk. 13, 3.)

Lítosti tedy jest nevyhnutelně třeba k odpuštění hříchů. Proto kdo by bez lítosti přijímal svátost pokání, byla by zpověď jeho neplatnou, byť by všecky ostatní podmínky ku svátosti pokání předepsané vyplnil. Lítosti jest ku svátosti pokání tak třeba, že ničím nemůže býti nahrazena. I umírající, jenž už nemůže se zpovídati, může dosáhnouti odpuštění hříchů, jestliže jich upřímně lituje anebo alespoň ukazuje srdečnou bolest nad svými hříchy. Kdyby tudíž někdo sebe více se modlil, postil a almužnu dával, avšak hříchů svých nelitoval, všechno mu nic neprospěje. Proto dí sv. Jan Zlat.: „Nežádá od nás Bůh, abychom se bičovali anebo do tmavých skrýší zalezli; co od nás žádá, jest: srdce zkroušené a ponížené.“ Abychom tudíž ve sv. zpovědi dosáhli odpuštění hříchů, musíme před zpovědí vzbuditi lítost nad svými hříchy. Kterak máme vzbuditi lítost, pověděl jsem vám v otázce 666.

Poznali jsme z rozjímání o lítosti, že k odpuštění hříchů třeba jest lítosti, jež jest nejpotřebnější částkou svátosti pokání. Nuže následujme v lítosti kající Magdalenu, sv. Petra a Pavla a jiné kajícníky, a obraťme se k Bohu celým srdcem, aby i Bůh k nám se obrátil svou láskou a milosrdenstvím svým.

Kdo hříchů svých opravdu lituje a má je v ošklivosti, protože jimi urazil Boha a zasloužil věčného zavržení, jistě má také oprav-

dovou vůli se polepšiti a nikdy už nehřešiti. Opravdový tento úmysl, s pomocí Boží budoucně nehřešiti, jmenujeme „předsevzetím“, kteréž s lítostí nevyhnutelně musí býti spojeno.

670. *„Co musí s lítostí nezbytně býti spojeno?“*

S lítostí musí nezbytně býti spojeno opravdové předsevzetí, protože bez předsevzetí skutečná lítost je nemožna.

O tomto opravdovém předsevzetí budeme rozjímati v dalším cvičení.

78. CVIČENÍ.

O opravdovém předsevzetí.

Marnotratný syn uvažuje o bídném stavu svém a poznávaje následky svého hříšného života, litoval srdečně svých hříchů a pevně si umínil, že zanechá hříšného života a navrátí se k otci svému. Pravilť k sobě: „Půjdu k otci svému a řeknu: Otče zhřešil jsem proti nebi a před tebou, nejsem hoden slouti synem tvým, učiň mne jedním z nádenníků tvých“. A co si umínil, to také hned učinil; neboť vstal a šel k otci svému. Podobně hříšník poznav ošklivost svých hříchů a srdečně jich oželev musí v srdci svém vzbuditi touhu po odpuštění hříchů a opravdově si umíniti, že se polepší a odvrátí se od svého hříšného života. Má-li naše lítost, o níž jsme dříve rozjímali, býti pravou lítostí, musí s ní spojena býti naděje na odpuštění hříchů a opravdový úmysl, budoucně s pomocí Boží nehřešiti.

Kajícník musí tedy předně doufati, že milosrdný Bůh může a chce mu hříchy jeho odpustiti. Kdo by neměl naděje na odpuštění hříchů, tomu lítost sebe dokonalejší ničeho neprospěje. Doklad toho vidíme na Jidáši. Když Jidáš po vykonané zradě uzřel ovoce svého skutku, běhal jako pomatený po ulicích Jerusalémských, ano hodil měšec s penězi k nohoum vysoké rady řka: „zradil jsem krev spravedlivou“. Přece však nic mu nespomohla jeho bolest, protože neměl naděje na odpuštění hříchu svého. Jidáš zoufal nad milosrdenstvím Božím a proto bídně zahynul.

Chce-li tudíž kajícník dosáhnouti odpuštění hříchů, musí doufati, že Bůh pro zásluhy Ježíše Krista a pro upřímnou lítost může od-

pustiti mu hříchy jeho. Bůh také nikomu, kdo o jeho milosrdenství prosí, milosti své neodepře, ale s radostí odpouští i největším hříšníkům, byť by hříchy jejich byly sebe větší a četnější. O tom ujišťuje nás Bůh ústy proroka Isaiáše: „Budou-li hříchové vaši jako šarlat, jako sníh sbíleni budou; a budou-li červení jako červec, jako vlna bílí budou". (Is. 1, 18).

S lítostí a nadějí na odpuštění hříchů musí nezbytně spojeno býti opravdové předsevzetí.

671. „*Co jest opravdové předsevzetí?*"

Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle, život svůj polepšiti a nikdy už nehřešiti.

Opravdového předsevzetí jest k odpuštění hříchů tak třeba, jako lítosti nad spáchanými hříchy, poněvadž lítost musí se vztahovati netoliko na minulost, nýbrž i k budoucnosti, že totiž už více hřešiti nebude. Kdyby kajícník neměl pevného úmyslu a opravdové vůle, budoucně nehřešiti, nebyla by ani jeho lítost pravou, protože vlastně nemíní se odřeknouti minulých hříchů. Kdo tedy nemá opravdového úmyslu, polepšiti se, jest jeho lítost i zpověď pokrytectvím a tedy žádným pokáním.

Poněvadž opravdové předsevzetí musí býti spojeno s lítostí, proto také kajícník již před zpovědí anebo před rozhřešením musí vzbuditi úmysl, že život svůj polepší a všecko učiní, čeho třeba jest k odpuštění hříchů. Že kajícník již před zpovědí musí vzbuditi pravý úmysl, nařídil církevní sněm Tridentský, jenž prohlásil, že kajícník musí netoliko svých hříchů litovati a míti jich v ošklivosti, nýbrž že si také musí pevně umíniti, budoucně se jich varovati.

Poněvadž opravdové předsevzetí nerozlučně spojeno býti musí s lítostí, proto musí míti tytéž vlastnosti jako lítost. Musíť býti: a) vnitřní a upřímné; b) všeobecné; c) nadpřirozené.

a) Opravdové předsevzetí musí býti vnitřní. Jako pravá lítost vycházeti musí ze srdce a nebyla by lítostí, kdybychom jen lítostná slova pronášeli, podobně i naše předsevzetí musí býti upřímné a ze srdce vycházející. Kdo by polepšení jen ústy sliboval, avšak neměl pravého úmyslu a vůle, opravdu hříchů zanechati a k Bohu celým srdcem se obrátiti, jeho předsevzetí nebylo by opravdovým, nýbrž lživým a klamným. Kajícník musí po vážném uvažování následků hříchů pevně ustanoviti se na tom, že se nyní opravdu polepší, a že zanechá svých nepravostí, byť by jej to stálo mnoho boje, práce a sebezapření. Proto pravý úmysl vycházeti musí ze srdce, člověk musí opravdu chtíti se polepšiti, ne

však toliko planými slovy polepšení slibovati. Nesmí tudíž jednati jako jistý kupec. Ku sv. Františku Xaver. přišel jednou bohatý kupec Ďuro a oznámil mu, že se chce polepšiti a napraviti křivdy, které bližním způsobil. Sliboval, že rozdá své jmění chudým a zvolí sobě dobrovolnou chudobu. Sv. František mu však nedůvěřoval. A nedůvěra tato byla oprávněna. Kupec sice něco jmění rozdal, avšak v srdci jeho probudila se zase stará žádost po penězích a proto sv. František nespolehlivého muže do svého řádu nepřijal.

Za to však opravdové a upřímné předsevzetí ukázal a provedl Zacheus. Za času Krista Pána žil v Jerichu muž jménem Zacheus. Byl vrchním nad celnými a bohatým. Jednoho dne ubíral se Pán Ježíš k Jerichu a veliký zástup lidu ho doprovázel. Zacheus žádal též viděti Ježíše; nemohl ho však pro zástupy uzříti; neboť byl malé postavy. Předběhl tedy zástup a vystoupil na strom planého fíku u cesty. A když Pán Ježíš přišel k tomu místu, pohleděl vzhůru na strom a řekl: „Zachee, sestup spěšně dolů; neboť dnes v domě tvém musím zůstati“. Zacheus sestoupil dolů a s radostí přijal Pána Ježíše do domu svého. Všickni, kteří to viděli, reptali řkouce: „K člověku hříšnému vešel“. Zacheus pak řekl: „Aj, Pane, polovici statku svého dávám chudým a oklamal-li jsem koho v čem, navracuji čtvernásob“. Ježíš odpověděl mu: „Dnes stalo se spasení domu tomuto, neboť přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, což bylo zahynuto“. (Luk. 7)

Chceš-li i ty, křesťane, uslyšeti podobná slova útěchy, jdi a čiň podobně.

b) Opravdové předsevzetí musí býti všeobecné, t. j. kajícník musí sobě pevně umíniti, že se chce bedlivě varovati všech hříchů, jichž se dopustil a z nichž se zpovídal, zvláště však že se bude varovati všech těžkých hříchů a že se uchopí všech prostředků milosti, aby budoucně do těžkého hříchu neupadl. Opravdové předsevzetí musí se tedy vztahovati alespoň na všechny těžké hříchy, jichž jsme se dopustili a jichž bychom se snad budoucně dopustiti mohli a chtěli Bůh žádá od nás úplné obrácení nejen pro okamžik, ale i pro budoucnost, jak dí ústy proroka Ezechiele: „Odvrzte od sebe všechna přestoupení svá a učiňte sobě srdce nové a ducha nového“. (Ez. 18, 31). Proto, kdo činí opravdové předsevzetí, musí netoliko upřímně litovati minulých hříchů, nýbrž musí též vzbuditi pevný úmysl, že se vynasnaží, aby opět neupadl do starých svých hříchů. Ovšem bez boje a sebezapření toho nedosáhne. Člověk lehko uchrání se některých i těžkých hříchů, avšak jistých hříchů, jichž se ze zvyku dopouští a jimž otrocky jest oddán a je miluje, těžko

odvykne a jich se uchrání. Vímeť ze zkušenosti, že mnohý kajícník při zpovědi s pláčem slibuje, že bude opatrnějším, aby opět neklesl do starých hříchů, avšak brzo na své předsevzetí zapomíná a opět svým náruživostem se poddává. Proto chceme-li přemoci své náklonnosti a náruživosti, musíme před zpovědí upřímně si umíniti, že se chceme varovati nejen některých těžkých hříchů, nýbrž vůbec všech a zvláště těch, které milujeme. Slibujeme-li, že chceme život svůj polepšiti, pak musíme bojovati proti hříchům a musíme také chopiti se všech prostředků, abychom slibu svému dostáli. Opravdové toto předsevzetí musíme také hned ukázati novým a v pravdě křesťanským životem. Následující příklad poučuje nás o činěném úmyslu, ale nikdy nesplněném. Jest tudíž varovným příkladem. — O pouti Porciunkula potácel se opilec z hospody k blízkému mostu k domovu. Jeden člověk šel za ním, obávaje se, aby snad s mostu nespadl. Opilec se na mostě zastavil a k sobě pravil: „Už mnoho roků chodím do městečka, abych o Porciunkuly odpustků dosáhl, avšak nikdy je nepřenesu přes tento most“. Neříká se nadarmo, že cesta do pekla vydlážděna je samými předsevzetími.

c) Konečně opravdové předsevzetí musí býti nadpřirozené, t. j. kajícník musí z pohnutek nadpřirozených vzbuditi dobrý úmysl, že se polepší. Musí totiž míti opravdovou vůli, že se chce hříchů chrániti z lásky k Bohu a pro spásu duše své. Kdo by si umínil, hříchů se varovati, aby nedošel lidské hanby, anebo aby neutrpěl škody na jmění a zdraví, anebo kdo by vůbec z jakýchkoli časných a světských ohledů sliboval polepšení, bylo by jeho předsevzetí přirozené a tudíž k odpuštění hříchů nedostatečné. Takové předsevzetí nenakloní nám milosrdenství Božího, ale spíše odvrátí od nás jeho milost. Ve skutcích ap. vypravuje se o čarodějníku Šimonovi, kterýž vida apoštoly činiti veliké divy, chodil s nimi a prosil jich, aby mu také udělili moc Ducha svatého. Netoužil však po křtu svatém z pohnutek nadpřirozených, nýbrž z hříšných úmyslů, neboť se domníval, že, bude-li míti dar Ducha svatého, bude činiti zázraky a tím si vydělá mnoho peněz. Sv. Petr prohlédl jeho hříšný úmysl a proto mu pravil: „Nemáš dílu ani losu v této věci, neboť srdce tvé není upřímné před Bohem.“ (Sk. op. 8, 21.) Kde není nadpřirozené pohnutky k polepšení života, tam také není pravého pokání. O tom přesvědčují nás příklady. Před dávnými věky viděn byl v Cařihradě neobyčejný úkaz na nebi. Někteří předpovídali, že město toto hříšné bude zničeno ohněm s nebe. Uděšení obyvatelé činili pokání dle příkladu ninivetských. I vyšli za město s císařem a trvali na modlitbách. Když pak se přiblížil den, ve kterýž mělo se to státi,

poslali, aby viděli, co se přihodilo. Avšak uslyševše, že město stojí, obrátili se domů a navrátili se k předešlému hříšnému životu.

Aby naše předsevzetí bylo opravdovým a upřímným, musíme z lásky k Bohu a ku spáse duše své pevně si umíniti, že hříchů svých zanecháme a učiníme všechno, abychom opět do hříchů neupadli. Co musíme tudíž učiniti, aby naše předsevzetí bylo opravdovým a upřímným, o tom poučuje nás následující otázka.

672. *„Co sobě musí umíniti, kdo činí opravdové předsevzetí?“*

Kdo činí opravdové předsevzetí, musí sobě umíniti:

1. že se bude varovati alespoň všech těžkých hříchův a každé dobrovolné blízké příležitosti k nim.

Hříšník zpytováním svědomí poznal velikost a zlobu svých hříchů, poznal, že hříchy svými urážel velebnost božskou a zasloužil věčného zavržení. Jsa si vědom všech následků hříchů, musí pevně si umíniti, chce-li dosáhnouti odpuštění hříchů, že varovati se chce alespoň všech těžkých hříchů. Předsevzetí toto musí býti tak pevné, že nesmí se dáti od svého dobrého úmyslu odvrátiti ani strachem nastávajícího boje proti náruživostem, ani ohledem na zisk nebo škodu časných věcí. Kdo by neměl opravdové vůle, budoucně varovati se těžkých hříchů, nebylo by jeho předsevzetí ani pravým ani upřímným. Kdyby chtěl se varovati hříchů jen potud, pokud mu neškodí na jeho časných věcech, nebylo by předsevzetí nadpřirozené, nýbrž přirozené a proto k odpuštění hříchů nedostatečné. Nežádá se ovšem, abychom slíbili, že raději podstoupíme smrt, než-li bychom opět zhřešili. Aby však naše předsevzetí bylo pravým a dostačilo k odpuštění hříchů, musíme si umíniti, že podle možnosti a dle sil svých varovati se chceme všech těžkých hříchů.

V Bavořích přišel ku knězi Hofreutrovi, jenž v minulém století žil a pro lásku k hříšníkům velice byl ctěn, jistý hostinský, jemuž již po deset let břímě hříchů jako kámen na srdci leželo, kteréhož ale přece milost Boží konečně k pokání pohnula a proto si umínil k jmenovanému knězi jíti a duši svou spasiti. Přemohl všelikou svou slabost a stud a vykonal dokonalou zpověď. Když chvíli tu šťastně přestál, sedl na koně a radostně ku svému koni pravil: „Nuže, komoni můj, nyní pojecháš o centnýř lehčeji domů“. Od té doby se hostinský nápadně změnil. Po šesti letech těžce onemocněl a když ho místní duchovní správce zaopatřil sv. svátostmi, pravil mu: „Prosím, račte po mé smrti P. Hofreuterovi k jeho potěšení a k oslavě milosti Boží sděliti, že jsem od své zpovědi,

kterouž jsem před šesti lety u něho vykonal, svému předsevzetí věrným zůstal a nižádného smrtelného hříchu nespáchal, ano, že jsem se i všedního hříchu po celý ten čas zúmyslně nedopustil". Kéž bychom i my tak věrně slibu svému vždy dostáli.

Kajícník musí také sobě umíniti, že se bude varovati každé dobrovolné blízké příležitosti k hříchu.

Člověk miluje svůj život a proto také úzkostlivě chrání se všeho, čím by sobě mohl na zdraví uškoditi, anebo dokonce o život přijíti. Máme-li takový strach o život tělesný a varujeme-li se proto každého nebezpečenství, tím více pečovati musíme o zdraví a život nesmrtelné duše své. Duši naši ohrožuje každý těžký hřích. Proto musíme se chrániti zvláště hříchu. Kdo miluje upřímně svou duši, varuje se netoliko každého těžkého hříchu, nýbrž i každé nebezpečné příležitosti ke hříchu. Kdo by tudíž nevaroval se příležitosti, ve kteréž by lehko mohl zhřešiti, anebo kdo by také nechtěl odstraniti zlou příležitost a nebezpečenství k hříchu, ukazoval by, že nemá opravdové vůle, hříchů zanechati a život svůj polepšiti. Takový hříšník dobrovolně vydával by se v nebezpečenství nových hříchů a ukazoval by, že nebezpečenství miluje. O takovém výstražně praví Sirach: „Kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm". (Sir. 3, 27). Musíme si proto pevně umíniti, že varovati se budeme osob, míst, zábav, společnosti špatné a vůbec všeho, co nám může býti nebezpečným ku hříchu. Kdo by takové opravdové vůle neměl, nedosáhl by odpuštění hříchu; jeho zpověď byla by neplatnou a dopustil by se svatokrádeže.

2. Kdo činí opravdové předsevzetí, musí sobě umíniti, že bude zlým náklonnostem a pokušením ke hříchu statečně odpírati a k zachování milosti potřebných prostředků užívati.

Kajícník musí si umíniti, že bude odpírati zlým náklonnostem ke hříchu. Zlou náklonností rozumíme náchylnost ku konání zlého. Kdo hotov jest v každé blízké příležitosti opět hřešiti, o tom pravíme, že má zlou náklonnost ke hříchu. Kdo při každé příležitosti dopouští se lži, nestřídmosti, nečistoty, krádeže, pomluvy atd., jest k těmto hříchům nakloněn, tyto hříchy miluje. Zlá náklonnost jest tudíž velmi nebezpečnou, protože stala se takřka druhou naší přirozeností. Zlá náklonnost všude nás pronásleduje a ke hříchu svádí. Kdo tudíž nakloněn jest k některým hříchům, musí sobě pevně umíniti, že statečně bude odpírati starým svým zlozvykům.

Kdo činí opravdové předsevzetí, musí sobě také umíniti, že bude odpírati pokušením ke hříchu. I pokušení jest nebezpečným nepřítelem duše naší. Pokušení jest všude mnoho a žádný člověk

mu neuteče. Avšak pokušení jakékoliv, ať již pochází od světa, od těla neb od ďábla, nám neuškodí a nesvede nás k hříchu, jestliže mu statečně odpíráme a od sebe je zapuzujeme. Chceme-li se hříchu uchrániti a život svůj dokonale polepšiti, musíme sobě pevně umíniti, že budeme pokušení odpírati.

Abychom však snadněji přemohli zlé náklonnosti a pokušení, musíme také užívati potřebných prostředků k zachování milosti.

Jako nemocný, chce-li dosáhnouti opět zdraví, musí užívati léků a podříditi se rozkazům lékařským, podobně i kajícníci, mají li opravdovou vůli, život svůj polepšiti a nikdy už nehřešiti, musí užívati všech prostředků, jichž nám sv. víra poskytuje, a musíme se také podrobiti rozkazům zpovědníkovým. Které jsou ty prostředky k zachování milosti, uslyšíme v další otázce.

3. Kdo činí opravdové předsevzetí, musí sobě umíniti, že odpustí ze srdce svým nepřátelům a všem, kdož mu ublížili.

Má-li kajícník protivníky a nepřátele, které buď sám si učinil svým chováním nebo svým slovem, anebo jeho stav a povolání činí mu nepřátele a závistníky, musí před sv. zpovědí pevně sobě umíniti, že všem nepřátelům ze srdce odpustí, na všechna protivenství zapomene a dle možnosti se všemi se smíří. Tento úmysl jest podmínkou k dosažení odpuštění hříchů, jak dí Pán Ježíš: „Jestliže odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský hříchy vaše. Pakli neodpustíte lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich“. (Mat. 6, 14, 15). Kdo chce dosáhnouti odpuštění v nebi, musí všem nepřátelům odpustiti na zemi, musí všechnu nenávist a hořkost proti nim v srdci svém zničiti, ochotně ruku ku smíření podati a na všechno zapomenouti. Kdo by sice slíbil, že odpustí všem nepřátelům, avšak s nimi mluviti nebude, ani je vidět nechce a všude jim vyhne, nebylo by jeho předsevzetí upřímné, protože přece ještě chová v srdci svém odpor a nenávist ku svým nepřátelům. Kdo touží po smíření s Bohem, musí se napřed smířiti s lidmi. Jak rádi máme nepřátelům odpouštěti, ukázal nám milý náš Spasitel, jenž na kříži umíraje, za své nepřátele se modlil a všem ze srdce odpustil a odpuštění od Otce nebeského vyprošoval. V lásce nepřátelům následují Spasitele všickni praví kajícníci a proto s nepřáteli se smiřují a všem odpouštějí. Když zbožný papež Pius VI. ležel na smrtelném loži a k přijmutí sv. svátostí umírajících se připravoval, dal se obléci do církevního roucha a pro velikou lásku a úctu k Pánu Ježíši ve svátosti oltářní přítomnému z lože snésti a na křeslo posaditi. Kardinal Spina, arcibiskup Korintský, jenž se slzami v očích

k papeži přistoupil, tázal se jej u přítomnosti Ježíše Krista ve svátosti oltářní, zda-li odpouští svým nepřátelům? Tu sv. Otec pozvednuv zraků k nebesům a pak ku kříži, jejž ustavičně v rukou držel, pravil: „Z celého srdce, z celého srdce, jak Kristus odpustil, kterýž na kříži visí.“

4. Kajícník musí slíbiti, že cizí statek, seč bude, navrátí, a že napraví dané pohoršení i škodu, kterou bližnímu na jeho cti, na časných jeho statcích anebo jinak způsobil.

Mnohý kajícník jest si vědom, že dopustil se krádeže a podvodu, že zpronevěřil cizí majetek, bližního ošidil a oklamal, jej pomlouval a o čest a dobré jméno oloupil. Chce-li ve zpovědi dosáhnouti odpuštění těchto hříchů, nedostačuje, když se z nich upřímně vyzná, nýbrž musí sobě pevně umíniti a zpovědníkovi se zavázati, že ukradené věci navrátí nebo nahradí, že škodu učiněnou na cti nebo na statku napraví a sice tak, že s každým poctivě se vyrovná, s nepřáteli smíří, pomluvu odvolá a přičiní se, aby bližnímu svému dobrou pověst podle možnosti opět zjednal. Kdo by sice ve zpovědi slíbil, že škodu na cti a statku způsobenou nahradí a napraví, avšak slibu nedodržel, oklamal sice zpovědníka, na němž rozhřešení takřka vynutil, avšak vševědoucího Boha neoklamal, jenž mu hříchy neodpustí, dokud do posledního penízka nezaplatí. Sv. Augustin proto dí: „Neodpouští se hřích, dokud nenahradí se věc odcizená.“ Kdo chce odpuštění hříchů i v nebi dosáhnouti, musí tak se zachovati jako Zacheus, jenž pokorně pravil k Pánu Ježíši: „Pane, okradl-li jsem koho, nahradím čtyřnásobně.“

Kdo pak svým hříšným životem dával veřejné pohoršení, musí sobě umíniti, že nyní zbožným a křesťanským životem napraví daná pohoršení. Kdyby po sv. zpovědi opět žil jako dříve, opět byl tím starým pohoršlivým člověkem, pak byl ošemetným lhářem, jenž svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní hříšně a nehodně přijal. Sv. Marketa Kortonská, která ve svém mládí rozpustilým a marnivým životem jiným dávala pohoršení, obrátivši se, spěchala kajicně do chrámu, majíc na hrdle provaz a klečíc všecky přítomné s velkým pláčem odprošovala. Na to až do smrti kajicně a svatě žila.

5. Konečně kajícník musí slíbiti, že bude bedlivě konati všecky povinnosti stavu svého.

Každý člověk má nějaké povolání, nějaké povinnosti neb úřad, jejž jeho stavem nazýváme. Kněz, učitel, úředník, manželé, děti, čeládka, mistři a dělníci mají své povinnosti ve svém povolání. Všickni povinni jsme, povinnosti stavu svého svědomitě, poctivě a

s láskou konati. Jednou všickni účet klásti budeme svému nebeskému Hospodáři, jak jsme pracovali na vinici, na kterou nás Pán najal. Snažme se tedy všickni, abychom horlivě a svědomitě konali všecky povinnosti stavu svého, majíce vždy na paměti, že jen poctivý a přičinlivý dělník hoden jest odplaty na zemi i na nebi. Konečně nezapomínejme, že práce a věrné plnění povinností jsou dobrým prostředkem proti pokušení. Kdyby každý horlivě konal své práce, neměl by ani času na nepravosti. Zahálka a nedbalé konání povinností jsou také blízkou a nebezpečnou příležitostí ke hříchu, o čemž nás denní zkušenost přesvědčuje.

V opravdové předsevzetí musíme zahrnouti i pevný úmysl, že svědomitě konati budeme povinnosti stavu svého a tím zároveň i povinnosti svého náboženství. Proto nehleďme na svět, jenž se posmívá zbožnosti, nýbrž pilně pracujme také o spásu duše své.

Takové tedy předsevzetí musí vzbuditi ten, kdo se zpovídá z hříchů smrtelných. Kdo však se dopustil toliko hříchů všedních a z hříchů všedních se zpovídá, musí sobě umíniti, že se alespoň jednoho více nedopustí.

673. „*Jaké musí učiniti předsevzetí, kdo se jenom ze hříchů všedních zpovídá?*“

Kdo se jenom ze hříchů všedních zpovídá, musí učiniti předsevzetí, že se alespoň jednoho z nich už nedopustí, neb alespoň vynasnaží, by počet jich umenšil.

Jaké předsevzetí musí učiniti, kdo se zpovídá toliko ze hříchů všedních, platí totéž, co jsme pravili o lítosti nad hříchy všedními. Kdo nedopustil se těžkých hříchů a zpovídá se toliko ze všedních hříchů, musí, aby jeho zpověď byla platná, alespoň jednoho z nich upřímně litovati a vzbuditi opravdový úmysl, že se alespoň jednoho z nich nedopustí. Lépe ovšem učiní, kdo sobě umíní, že se chce s pomocí Boží všech i nejmenších hříchů varovati a chrániti se všeliké příležitosti ke hříchu, aby tím počet všedních hříchů umenšil. Všech malých hříchů se uvarovati a uchrániti, jest ovšem s velikou obtíží spojeno a třeba jest k tomu také zvláštní milosti Boží. Avšak Bůh spravedlivým i této milosti udělí, jestliže opravdovou vůli mají i malých chyb se varovati a s milostí Boží působiti. Kdo chce býti dokonalým, musí i malých chyb se vystříhati a též v malém býti Bohu věrným.

Kdo se chce opravdu polepšiti a má opravdovou vůli, budoucně už nehřešiti, musí se zvláště varovati každé blízké příležitosti ke hříchu. O blízké příležitosti jsme se již zmínili. Následující otázka však nás zvlášť poučuje o tom, co rozumíme blízkou příležitostí.

674. *„Co rozumíme blízkou příležitostí ke hříchu?“*

Blízkou příležitostí ke hříchu rozumíme osobu, společnost, místo a vůbec všecko, čím upadáme do velikého nebezpečenství zhřešiti.

Blízkou příležitostí rozumíme každé nebezpečenství nebo nástrahu ke hříchu, ať už pochází od lidí nebo z vlastního těla nebo od ďábla. Všechno to zlé, jež nás svádí k přestoupení přikázání Božích, nazýváme nebezpečím ke hříchu. Poněvadž pak vnitřní pokušení obyčejně povstává od zevnějších okolností, proto osoby, místa, společnost a vůbec všechno, co v srdci našem vzbuzuje žádost po hříchu anebo nás ke hříchu svádí, takže neodstraníme-li těchto okolností, snadno zhřešíme, nazýváme blízkou příležitost ke hříchu. Blízké příležitosti ke hříchu mohou býti buď méně nebezpečné anebo velmi nebezpečné, čili buď vzdálené nebo blízké.

Vzdálenou příležitostí ke hříchu rozumíme ony okolnosti, které sice ke hříchu mohou svésti, avšak poněvadž někomu neškodí nebo někomu nejsou nebezpečným pokušením, proto také nemusí se báti, že by zhřešil. Hostinec na př. jest sice blízkou příležitostí k nestřídmosti, kdo však miluje střídmost a jest pevným v této ctnosti, tomu hostinec jest vzdálenou příležitostí ke hříchu.

Nebezpečnou a blízkou příležitostí ke hříchu rozumíme osoby, místa, společnost, zábavy a vůbec takové okolnosti, které pro člověka jsou velikým nebezpečenstvím ke hříchu a které nás obyčejně ke hříchu svedly. Kdo na př chodí do špatné společnosti, kde se mluví nevěrecké a nemravné řeči a kde i on sveden bývá k podobným hříchům, pak ona špatná společnost jest pro něho nebezpečnou a blízkou příležitostí ke hříchu, poněvadž ze své zkušenosti ví, že jakmile tam přijde, prohřeší se proti víře nebo mravnosti. Podobnou blízkou příležitostí ke hříchu jsou vykřičené hostince, tance, divadla, tajné známosti, čtení špatných novin a knih, obrazy a vůbec všechny podobné věci, které snadno probouzí v srdci lidském hříšná myšlení, zlé žádosti a svádějí nás ku hříšným řečím a skutkům.

Konečně dlužno poznamenati, že blízká příležitost ku hříchu může býti buď dobrovolná, t. j. taková, jíž dobrovolně se přibližujeme, a kterou můžeme odstraniti nebo ji odpírati, anebo se jí vyhnouti; buď nucená, t. j. taková příležitost, jíž nehledáme, nýbrž ve kteréž žíti musíme a kteréž odstraniti nemůžeme anebo alespoň bez velike škody.

Co musí učiniti, kdo ke hříchu bývá sváděn blízkou příležitostí, chce-li dosáhnouti odpuštění

hříchů? Kdo činí opravdové předsevzetí, musí sobě umíniti, že vyhne se všem dobrovolným blízkým příležitostem, anebo odstraní vše, co jej ke hříchu uvádí. Ví-li křesťan, že, přijde-li do té neb oné společnosti, jistě tam zhřeší, ví-li, že, bude-li mluviti s tou neb onou osobou, jistě zhřeší, musí tuto blízkou příležitost odstranit, t. j. nesmí choditi do oné společnosti a nesmí mluviti s onou osobou.

Kdo by však nechtěl této blízké příležitosti ke hříchu se varovati, ukazoval by, že nemá opravdové vůle, varovati se hříchu a proto nemůže doufati v odpuštění hříchů. Kdo chce ve svátosti pokání dosáhnouti odpuštění hříchů, musí netoliko jich litovati, nýbrž musí sobě také pevně umíniti, že odstraní všechno, co ho ke hříchu svádí. Kdo by nechtěl ve sv. zpovědi slíbiti, že se bude varovati blízkých příležitostí, tomu by zpovědník rozhřešení uděliti nemohl. Kdyby však kajícník klamnou lítostí a nepravým slibem, že se chce varovati blízkých příležitostí, rozhřešení si takřka vynutil, zpověď jeho byla by neplatnou a svatokrádežnou.

Kdo chce pravé pokání činiti, musí se varovati všech příležitostí k hříchu. Nikdo nespoléhej na svou sílu. Sv. Petr měl pevný úmysl, že Mistra Pána svého nezapře, ano i přísahal: „Bychť pak s tebou umříti, nezapru tebe“. (Mat. 26, 35). A přece podlehl pokušení, které mu způsobila blízká příležitost, čeládka a noční stráž v domě soudním. Velikou jest proto lehkomyslností říkati: „nic se mně nestane, přijdu-li do té neb oné společnosti; vždyť mám rozum a nedám se svésti“. Mnozí a mnozí se sklamali a dosud se sklamou, o čemž přesvědčujeme se denně. Přemnozí i dosti stateční a zachovalí lidé zkazili se špatnou společností a kajícníci, kteří polepšení přísahali, sotva přišli na místa nebo do společnosti, kde obyčejně zhřešili, na všechna dobrá předsevzetí zapomněli a opět upadli do starých hříchů. Proto kdo se chce opravdu polepšiti, musí odtrhnouti se ode všeho, co ho ke hříchu láká, musí prchati před osobou, kteráž ho k hříchu svádí, musí vyhnouti místu a společnosti, kde obyčejně hřešívá, musí i přátelství zrušiti a přetrhnouti, jestli jest mu blízkou příležitostí ke hříchu. K takovému rozhodnutí napomíná nás Pán Ježíš, jenž o zlé příležitosti, kteráž nás pohoršuje, pravil: „Jestliže oko tvé pravé pohoršuje tě, vylup je a vrz od sebe: neboť užitečněji jest tobě, aby zahynul úd tvůj, než aby celé tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně. A jestliže ruka tvá pravá pohoršuje tebe, utni ji a vrz od sebe: nebo užitečněji jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé upadlo v oheň pekelný“. (Mat. 5, 29, 30).

Slovy těmito chce Pán Ježíš říci: kdyko-li tě osoba, zábava nebo vůbec nějaká věc, kteráž je ti tak milou jako oko nebo ruka,

svádí ke hříchu, zahoď ji od sebe, t. j. prchni, vzdal se, odstraň ji, neboť užitečnějším bude pro tebe ztráta i největších statků pozemských, než-li na věky býti zavrženu do pekelného ohně.

Jistý mladík, jenž pocházel ze vznešeného rodu a pečlivě byl vychován, dán byl od rodičů do hlavního města na vysoké školy, aby se tam ve vědě a umění zdokonalil. V témže domě a bytu bydlel i jiný studující, jenž místo studií vyhledával zábavy a rozkoše. Místo do školy chodil po hostincích, místo cvičení se ve vědě cvičil se v tanci, různých hrách a v pití. Vida to šlechetný, mravný a pilný onen mladík a obávaje se, aby ho onen studující nepokazil a k podobnému darebnému životu nesvedl, vystěhoval se hned z toho bytu a najal si byt u jistého zbožného kněze.

Kéž by naše mládež vzala si příklad z tohoto šlechetného mladíka a tak vyhýbala a prchala před nákazou špatné společnosti. Jak mnoho zachovalých a ctnostných mladíků a panen šlechtilo by naše osady, vlast a národ náš!

Kterak máme se chovati ku vzdáleným nebo méně nebezpečným příležitostem ke hříchu? Křesťan má se dle možnosti varovati i těchto vzdálených příležitostí ke hříchu, neboť i při menší neopatrnosti anebo v důvěře ve svou stálost a pevnost snadno může se nám vzdálená příležitost proměniti v blízkou a nebezpečnou. Kdo zahrává s ohněm, popálí se a kdo zbytečně vydává se v nebezpečenství, snadno může zahynouti. Ovšem všech příležitostí ke hříchu nelze se uchrániti aniž jim uniknouti, neboť jinak musili bychom, jak dí sv. Pavel, ze světa odejíti. (I. Kor. 5, 10), ježto svět jest plný příležitostí ke hříchu. Avšak svévolně vydávati se v nebezpečenství hříchu, je trestuhodným.

Co musí učiniti, kdo nachází se v nebezpečné blízké příležitosti, jíž však nemůže se vyhnouti anebo ji odstraniti, leč s velkou škodou na cti nebo na statku? Otázku tuto vysvětlím příkladem. Někdo má v domě děvečku, která svým chováním jest nebezpečnou příležitostí synovi. Propustí-li hospodář děvečku ze služby, domácnost utrpí velikou škodu, anebo povstanou v rodině sváry, podezřívání a pomluvy. Jak se máme v takovém případu zachovati? Nejlépe učiníme, když se poradíme svého zpovědníka, kterýž nám dá dobrou radu, takže nebezpečná příležitost může se státi méně nebezpečnou nebo vzdálenou. Ovšem rodičové musí syna rázně napomenouti, aby s děvečkou bez potřeby nemluvil a vůbec každé příležitosti k pokušení se chránil. Kdyby však ani dobrá rada a napomenutí zpovědníkovo nepomohlo, nezbývá, nežli propustiti děvečku, byť by

domácnost sebe větší škody utrpěla, ano byť by i život byl v nebezpečí Tu platí rozhodná slova Páně: „Jestliže oko tvé pravé pohoršuje tě, vylup je a vrz od sebe: neboť užitečněji jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně“. (Mat. 5, 29).

Abychom se uchránili hříchu a uchovali v duši milost posvěcující, musíme užívati prostředků, jichž nám k zachování milosti poskytuje sv. víra.

675. *„Které jsou hlavní prostředky, jichž máme k zachování milosti užívati?“*

Hlavní prostředky, jichž máme k zachování milosti užívati, jsou: modlitba a rozjímání o pravdách věčných vzpomínání na přítomnost Boží, častější přijímání svatých svátostí, poslouchání slova Božího, čtení dobrých knih a podobné.

Kdo má pevný úmysl, život svůj polepšiti a mnohých hříchů zvláště pak těch, jimž jest ze zvyku oddán, se varovati, musí také užívati všech prostředků k zachování milosti potřebných. Zvláště však musí užívati oněch prostředků, o nichž sám se přesvědčil, že velmi napomáhají k zachování milosti, anebo těch, které mu zpovědník odporučí a nařídí. Hlavní prostředky, jichž máme k zachování milosti užívati, jsou: modlitba a rozjímání o pravdách věčných, vzpomínání na přítomnost Boží, častější přijímání svatých svátostí, poslouchání slova Božího, čtení dobrých knih a podobné.

a) Prvním a nejmocnějším prostředkem k zachování milosti a uchránění se hříchu jest ustavičná a vroucí modlitba.

Kdo denní modlitby své svědomitě a horlivě koná, má v rukou mocnou zbraň proti pokušení a nástrahám ke hříchu. Proto Bůh od počátku světa napomínal lid k modlitbě. Modlitbou udržuje se v srdci našem světlo víry, vzbuzuje bázeň Boží a chrání před hříchem, jak dí Sirach: „Kdož miluje Boha, modliti se bude za hříchy, a zdrží se od nich, a na modlitbě denní vyslyšen bude.“ (Sir. 3, 4) Zvláště však Pán Ježíš napomínal nás k modlitbě a přikázal nám, abychom se bez přestání modlili, zvláště pak v pokušení. Pravilť Pán Ježíš: „Toto pokolení (duchů zlých) nevymítá se, leč skrze modlitbu a půst.“ (Mar. 17, 20); bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 17, 20.)

Všickni svatí a spravedliví lidé milovali modlitbu a můžeme tvrditi, že jedině modlitba ustavičná zachovala je ve víře, rozmnožila jejich lásku a naději v Boha, a uchránila je od hříchu.

Proto také zcela určitě můžeme tvrditi, že ten, kdo často hřeší a hlouběji padá do nepravostí, buď málo nebo nic se nemodlí. Chceme li tedy uchrániti se hříchů a ve ctnosti prospívati, milujme modlitbu. Modlívejme se zbožně ráno a večer, před prací i po práci, v pokušení ke hříchu a vůbec konejme své pobožnosti horlivě a přesvědčíme se, že modlitbou vyprosíme si od Boha mnoho milostí.

b) Jiným mocným prostředkem k zachování milosti jest rozjímání o věčných pravdách. Rozjímání o utrpení a smrti Páně, o smrti, soudu po smrti a o pekle a trestech jeho povzbudí nás k horlivé službě Boží a k opatrnosti před hříchem, jímž zlehčujeme Boha, ztrácíme nebe a chystáme si věčné zavržení. Proto napomíná nás Sirach: „Ve všech skutcích svých pamětliv buď na poslední věci své, a na věky nezhřešíš.“ (Sir. 7, 40.)

c) Abychom se varovali hříchu, vzpomínejme na přítomnost Boží.

Bůh je všude, na nebi i na zemi, jeho oko všecko vidí, Bůh zná nejtajnější naše myšlení a žádosti. Kdo je si vědom, že Bůh hledí na nás a vidí naše skutky, jistě báti se musí urážeti svými hříchy Boha nejsvětějšího. Zuzana statečně odpírala bezbožným starcům, kteří ji sváděli ke hříchu, a ačkoliv jí vyhrožovali smrtí, nepřivolila, neboť bála se Boha a proto volala: „Lépe mi jest bez skutku upadnouti v ruce vaše, než-li hřešiti před obličejem Páně.“ (Dan. 13, 23) Sv. Hyacint ustavičně myslil na Boha. Při sebe menším pokušení ke hříchu říkával: „Neuraz oka Božího, které všecky lidi vidí!“ Kdo ustavičně sobě připomíná všudypřítomnost Boží, snadněji uchová srdce od hříchů.

Kdo oddán jest některým hříchům a při každé příležitosti se jich dopouští, nesmí spokojiti se s obyčejným předsevzetím, nýbrž musí slíbiti, že užije oněch prostředků, které se odporoučí zvláště proti těmto hříchům.

d) Takovým prostředkem jest častější zpověď a sv. přijímání. Kdo je v pokušení slabým, nesmí se spokojiti se zpovědí pouze velkonoční, nýbrž musí častěji v roku se zpovídati a svátost oltářní přijímati. Tohoto mocného prostředku užívejme všickni. Zpovídejme se častěji v roku, abychom nikdy dlouho nežili ve stavu nemilosti; neboť snadno uspali bychom své svědomí a staré náklonnosti probudily by se v srdci našem větší prudkostí.

Nikdy se nedomnívejme, že jednoroční zpovědí vyhubili jsme kořeny náruživostí a zlých svých náklonností. Kdo chce upevniti se ve ctnosti a v dobrém předsevzetí, musí dobrý svůj úmysl často obnovovati. K tomu nejlépe přispívá častější zpověď. Proto kdo chceš odolati pokušením a odvyknouti starým náklonnostem, choď častěji ke sv. zpovědi.

e) Konečně poslouchání kázání a čtení dobrých knih a spisů jest mocným a užitečným prostředkem k zachování milosti a k utvrzení v křesťanském životě. O pravdě této všickni jsme z denní zkušenosti přesvědčeni.

Drazí v Kristu! Kdo touží po vnitřním pokoji a komu záleží na spáse jeho duše, jistě užije všech těchto k zachování milostí dobrých prostředků. Co by nám prospěla sv. zpověď a sliby naše, když bychom po sv. zpovědi opět upadali do starých svých nepravostí? Tím bychom ukazovali, že naše lítost a předsevzetí byly neupřímnými a lživými, a že vlastně nemáme opravdové vůle, život svůj polepšiti. Chceme, drazí v Kristu, po celý život klamati Boha a sebe, chceme až do smrti zůstati vlažnými a nekajícími hříšníky?

Bojme se budoucnosti, neboť čím déle sloužiti budeme svým hříchům a milosti Boží zneužívati, tím tvrdší bude naše srdce a tím větší nebezpečenství hroziti bude spáse duše naší. Aby tudíž poslední věci nebyly horší prvních, čiňme pravé pokání, dokud je čas a dokud Bůh popřívá nám své milosti. Užívejme horlivě všech prostředků, jichž nám poskytuje naše sv. víra, abychom vykořenili ze srdce svého všechny své náruživosti a abychom celým srdcem sloužili Bohu svému. Učiňme si pevné předsevzetí, že alespoň těžkých hříchů a těch náruživostí, jimž otrocky sloužíme a jimž se často, ano denně oddáváme, navždy zanecháme. Bl. Tomáš Kemp. praví: „Kdybychom ročně jen jednu chybu vykořenili, stali bychom se brzo svatými“. Nuže zkusme to. Vyplejme srdce své od plevele, bojujme statečně proti svým hříchům, až konečně stane se srdce naše milým a svatým stánkem Ducha svatého. Dospějeme-li k takové dokonalosti, udělí nám Bůh pokojného svědomí, spokojeného života na zemi a na onom světě věčné radosti.

79. CVIČENÍ.

O zpovědi.

Marnotratný syn pevně si umínil, že se navrátí k otci svému a pokorně ho odprosí, že ho zarmoutil svým chováním, a poprosí ho, by jej opět přijal do domu svého. Předsevzetí své také hned vykonal; neboť vstal a šel k otci svému, padl před ním na kolena

a volal: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou". Marnotratný syn vyznával se ze svých hříchů otci svému, žaloval na sebe pokorně své poklesky, zpovídal se. Tím jeho pokání a opravdové předsevzetí bylo vyplněno.

Podobně hříšník, když zpytováním svědomí poznal své hříchy, opravdu jich oželel a vzbudil v srdci svém pravý úmysl, musí jíti k duchovnímu svému otci, ke zpovědníku a musí se ze svých hříchů pokorně vyznati. Zpověď jest tedy k odpuštění hříchů potřebná, neboť bez zpovědi nemohl by kajícník dosáhnouti odpuštění hříchů. Zpověď jest tudíž další potřebná částka ke svátosti pokání. A o této čtvrté části svátosti pokání, o zpovědi budeme dnes rozjímati.

676. *„Co je zpověď?"*

Zpověď je zkroušené vyznání spáchaných hříchů knězi ke zpovídání zplnomocněnému, bychom od něho rozhřešení dostali.

V obyčejné mluvě slovo „zpověď" zaměňuje se za svátost pokání. Avšak na tomto místě mluví katechismus o zpovědi jakožto části svátosti pokání. Co tedy je zpověď?

Katechismus praví, že zpověď je zkroušené vyznání spáchaných hříchů. Kdyby někdo někomu, třebas i knězi vykládal o svých hříších, kdyby vypočítával všecky své zlé skutky anebo jimi se chlubil, zajisté takové přiznání se k hříchům není zpovědí. Ani není zpovědí, kdyby vinník u soudu s pokorou a lítostí žaloval na sebe hříchy své.

Zpověď svátostná, o níž mluvíme, jest vyznání, které činí kajícník knězi, jenž na místě Božím jest ustanoven a zplnomocněn ku zpovídání, aby od něho rozhřešení neb odpuštění hříchů dosáhl.

Toto vyznání hříchů musí býti zkroušené, t. j. hříšník musí na sebe s bolestí a pokorou žalovati hříchy, jichž se sám dopustil. Musí hříchů svých litovati a vzbuditi opravdové předsevzetí, že život svůj polepší, neboť bez lítosti nelze dosáhnouti odpuštění hříchů ani při nejdokonalejším vyznání.

Hříšník musí se zpovídati ze svých hříchů, t. j. z těch hříchů, jichž se po křtu svatém nebo od poslední platné zpovědi dopustil. Vyznání musí činiti sám beze svědků a žalobců. Kajícník musí býti sám svým žalobcem i svědkem a zpovědník jeho soudcem, jenž na místě Božím jej soudí, viny ho sprošťuje a trest mu ukládá. V prvních dobách církve nařízena byla sice zpověď i veřejná před věřícími, kteří byli takto svědky jeho přiznání i dobrého úmyslu. Později

však veřejná zpověď z rozumných příčin byla zrušena a nařízena pouze zpověď soukromá neb tajná.

Vyznání hříchů musí se díti kněži ke zpovídání zplnomocněnému. Ke zpovídání zplnomocněným knězem jest ten, kteréhož biskup ve své diecesi ku zpovídání ustanovii a jemuž jménem Božím dal moc a právo zpovídati. Takového kněze jmenujeme zpovědníkem. Konečně zpověď je zkroušené vyznání knězi, abychom od něho rozhřešení dosáhli. Kajícník, jenž knězi z hříchů svých se vyznává, musí míti úmysl a touhu, aby dosáhl odpuštění hříchů.

Zpověď jest tedy k odpuštění hříchů jediným prostředkem; proto chce-li kdo dosáhnouti odpuštění hříchů po křtu svatém spáchaných, musí se z nich zplnomocněnému knězi vyznati. Proč se musíme zpovídati, abychom dosáhli odpuštění hříchů, o tom nás poučuje další otázka.

677. *„Proč se musíme ze hříchů svých zpovídati?“*

Musíme se ze hříchů svých zpovídati, protože svátost pokání je také soudem a kněz jenom skrze zpověď věděti může z čeho nás má souditi a má-li nám hříchy odpustiti čili zadržeti.

Žádný snad článek naší víry není tak urputně a zlomyslně od jinověrců a špatných katolíků napadán, jako právě článek o zpovědi. Jest tudíž třeba, abychom o božském zřízení zpovědi a o jejím užitku pro každého člověka zvlášť a pro celou společnost lidskou vůbec dokonale poučeni byli.

Často slyšeli jste nebo četli, že prý zpověď jest vynálezem církve, t. j. ustanovením papežů. Zpovědi nezavedla ani církev, ani papež, ani kněží a vůbec žádný člověk jí neustanovil. Lidé nezavedli zpovědi, protože lidé vymýšlí a zavádí jen takové věci, které jim přináší nějaký časný zisk a užitek. A jaký zisk přináší knězi zpověď? Žádný; naopak mnoho námahy, trpělivosti a soužení. Ani církev nezavedla zpovědi, neboť církev nemohla by ze své moci odpouštěti hříchy. Protestanté praví, že prý zpověď ustanovil papež Inocenc III. (r. 1215). Nikoliv. Papež tento pouze, vida vlažnost křesťanů, kteří povinností svých neplnili, dal nařízení, že každý povinen jest, nejméně jednou za rok se zpovídati a tělo Páně v době velkonoční přijímati. Tím však nezavedl zpovědi, kteráž v církvi vždy se konala, nýbrž přikázání božské přiostřil a zachovávati přikázal.

Zpověď jest nám nařízena zákonem Božím a ustanovením Ježíše Krista.

Již ve starém zákoně žádal Bůh od hříšníků vyznání. Když Adam v ráji zhřešil, volal Hospodin: „Adame, kde jsi? Evo, proč jsi to učinila?“ (I Mojž. 3.) Na Kaina volal Bůh: „Kde jest Abel, bratr tvůj?“ (I. Mojž. 4) A ve zjeveném zákonu přikázal Bůh israelitům, aby muž nebo žena, zhřeší-li provinění svá vyznali a škodu nahradili, jak čteme ve 4 knize Mojžíšově: „Muž nebo žena, kdyžby se dopustili nějakého hříchu, kteréž se přikazují lidem, a skrze nedbalost přestoupili by přikázání Hospodinovo a provinili by se, tedy vyznají hřích svůj.“ (4. Mojž. 5, 6, 7.) Toto vyznání musilo se díti před židovským knězem jistými slovy a za pokání musili přinésti předepsanou oběť. Také kající král David vyznával hříchy své, když volal: „Zhřešil jsem proti Hospodinu.“ (2. Král. 12, 13, 24, 17.) Také sv. Janu Křtiteli vyznávali se lidé z hříchů svých, kteréž pak sv. Jan křtil na znamení pokání.

Z příkladů uvedených poznáváme, že již ve Starém zákoně byla jakási zpověď, ovšem ne svátostná, nýbrž pouze předobraz zpovědi novozákonné. Avšak z toho poznáváme, že Bůh již od počátku stvoření lidí žádal, aby hříšníci z poklesků svých se vyznávali.

Někdo však řekne: toto všechno uznávám a věřím, avšak nynější zpověď není ustanovena od Boha. Neboť hříšníci v Starém zákoně vyznávali se z hříchů samému Bohu, kdežto církev katol. přikazuje, vyznati se kněžím, tedy lidem. Opakuji, že zpověď v Starém zákoně nebyla svátostí, nýbrž toliko předobrazem nynější zpovědi. A pak, jak z příkladů uvedeno, bylo již ve Starém zákoně nařízeno, z hříchů vyznati se kněžím. Tvrdíme a také dokážeme, že nynější svátostná zpověď jest ustanovením božským. Sv. zpověď v Starém zákoně předobrazenou ustanovil v Novém zákoně Pán Ježíš, jenž nepřišel na svět, zákony božské rušit, nýbrž doplnit a zdokonalit.

Kristus Pán na odpuštění hříchů ustanovil svátost pokání, jejíž podstatnou částkou jest vyznání hříchů čili zpověď. Ze Pán Ježíš ustanovil sv. zpověď, která v církvi od dob apoštolských až na naše časy se koná, poznáváme: a) z ustanovení svátosti pokání, b) z dob apoštolských, c) z výroků sv. otců, d) z dějin církevních.

a) Kristus Pán ustanovil, že, kdo chce dosáhnouti odpuštění hříchů po křtu sv. spáchaných, musí se z nich vyznati apoštolům a jejich nástupcům, jimž odevzdal moc, hříchy odpouštěti nebo zadržovati.

Tomu vždy učila církev a proto na sněmu Tridentském proti bludařům prohlásila: „Kdo by popíral, že svátostné vyznání zá-

konem božským jest ustanoveno, a ku spasení duší potřebno; anebo řekl li by, že způsob tajně se knězi zpovídati, kteréhož církev katol. hned na počátku vždy zachovávala a zachovává, s řízením a rozkazem Pána Ježíše Krista se nesrovnává, a jest toliko lidským vynálezem: budiž z církve vyloučen.“ (Trid. 14, 6.) Týž církevní sněm také učí, že Pán Ježíš sv. zpověď ustanovil tehdy, když po z mrtvýchvstání ustanovil svátost pokání. Že s ustanovením svátosti pokání zároveň nařízena jest zpověď, poznáváme ze slov, jimiž Pán Ježíš svátost pokání ustanovil.

Pán Ježíš, jak vypravuje sv. Jan ve sv. evangelium, po svém z mrtvýchvstání zjevil se apoštolům, kteří v památném večeřadle v Jerusalemě byli shromážděni. Vstoupil k nim zavřenými dveřmi a když ulekané apoštoly přesvědčil, že vpravdě on to jest, jenž vstal živý z hrobu, pravil k nim: „Přijměte Ducha svatého. Kterýmž hříchy odpustíte, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženi jsou.“ (Jan 30. 23.) Slovy těmito odevzdal P. Ježíš apoštolům vznešený a božský úřad, mocí jehož měli až do skonání světa hříšníkům hříchy odpouštěti nebo zadržovati. Pán Ježíš učinil je a jejich nástupce místo sebe soudci lidí. A moc ta tak je vznešenou a působivou, že, odpustí-li na zemi, bude odpuštěno i na nebi.

Avšak apoštolové a jejich nástupcové nesměli moc svou vykonávati libovolně, nýbrž podle zásluhy a spravedlnosti. Nesměli odpouštěti hříchy každému, nýbrž jen těm, kteří této milosti jsou hodnými. Apoštolové měli napřed kajícníka zkoumati, jeho hříchy poznati a potom teprve buď rozhřešiti nebo hříchy zadržeti. Že si tak apoštolové měli vésti, vysvítá ze slov, jimiž Pán Ježíš svátost pokání ustanovil. Aby apoštolové mohli hříšníkům hříchy odpustiti nebo neodpustiti, musili napřed hříchy hříšníku znáti. Proto měli si počínati jako soudcové. Soudce, prve než vyřkne rozsudek, vyslýchá obžalovaného a hledí se přesvědčiti o jeho vině nebo nevině. A na základě šetření pronese rozsudek. Aby tudíž apoštolové mohli někomu hříchy odpustiti, musili hříšníci hříchy své jim vyznati čili z hříchů svých se vyzpovídati. Apoštolové nebyli vševědoucími jako Pán Ježíš, jenž bez vyznání hříchy lidské znal a odpouštěl, proto aby moc rozhřešovací, jíž jim Pán Ježíš odevzdal, spravedlivě vykonávati mohli, musili věřící k nim přijíti a ze svých hříchů se vyznati. Proto praví sv. Jarolím: „Kněz může jen tehdy úřadu svého dobře konati a ustanoviti, kdo rozhřešení zasluhuje a komu má odepřeno býti, když pozná hříchy, jichž se hříšník dopustil“.

Avšak zpovědník má býti netoliko soudcem, nýbrž i učitelem a lékařem. Aby zpovědník mohl kajícníka poučiti, čeho má se varovati, by opět do hříchů neupadl, aby mu mohl udati lék proti pokušení a náklonnostem zlým, musí znáti jeho svědomí, jako lékař musí

znáti chorobu, by předepsati mohl účinný lék. A všechno to nemůže se státi bez vyznání hříchů. Aby tedy svátost pokání, kterou Pán Ježíš k odpuštění hříchů ustanovil, měla svůj účel, aby nám totiž hříchy byly odpuštěny, abychom byli smířen si Bohem a spasení došli, třeba jest vyznání hříchů. Zpověď jest tedy nutnou částkou svátosti pokání.

Že zpověď z nařízení Ježíše Krista vždy v církvi se konala, dosvědčují apoštolové a ústní podání církve.

b) Z Písma svatého víme, že již v době apoštolské věřící z hříchů svých se vyznávali. V prvních dobách církve svaté bylo obyčejem, že věřící vyznávali se z hříchů svých veřejně i soukromě. Později však, poněvadž mnozí veřejnou zpovědí byli odstrašováni od zpovědi, byla veřejná zpověď zrušena a pouze soukromá neb tajná přikázána. Písmo svaté nám dosvědčuje, že již první křesťané se zpovídali.

Tak ve skut. ap. čteme: „Mnozí z věřících přicházeli, vyznávajíce a vypravujíce skutky své“. (Sk. ap. 9, 18). Sv. Jan, miláček Páně, činí též zmínku o zpovědi ve svém I. listu, když praví: „Vyznáme-li hříchy své, věrný jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti“. (I. Jan 1, 9). Efešští vyznávali se z hříchů sv. Pavlu (Sk. ap. 19, 18); k vyznání hříchů vybízí sv. Jakub (7, 6). Z bezpečných dokladů víme, že první křesťané zpovídali se často, neboť přistupovali denně ke stolu Páně, později třikráte v týdnu, jindy každou neděli a vždy předcházela sv. zpověď. Z dob sv. Jana zachovaný spis „učení dvanácti apoštolů“ dosvědčuje, že věřící často se zpovídali, neboť čteme tam: „Každého dne Páně se shromážďujíce lámejte chléb a vzdávejte díky, když jste byli hříchy své oznámili, aby oběť vaše byla čistá“.

c) Církevní sv. otcové a učitelové všech století neklamnými svými výroky dosvědčují, že zpověď vždy v církvi byla a se konala. Všickni sv. otcové jednomyslně učí, že ti, kteří po křtu svatém těžce zhřešili, pouze svátostí pokání od hříchů očistěni býti mohou. Slovem „pokání“ rozumí sv. otcové onu svátost, kterou Pán Ježíš na odpuštění hříchů ustanovil, kterouž hodně přijímá, kdo nejen svých hříchů lituje a činí opravdové předsevzetí, nýbrž kdo se i z hříchů svých knězi upřímně vyzná. Proto také sv. otcové přísně napomínají věřící, aby se z hříchů svých zpovídali, chtějí-li dosáhnouti odpuštění hříchů. Že věřící se zpovídali, můžeme podati doklady ze všech století. Uvedu aspoň některé.

V prvním století sv. Klement, žák a nástupce sv. Petra, pravil o zpovědi toto: „Kdo pečuješ o duši svou, neostýchej se

svému představenému církve z hříchů svých se vyznati, abys od nich rozhřešení dosáhl. Sv. Petr učil, že máme knězi i zlá myšlení zjeviti. Jak dlouho jsme na světě, musíme se přičiniti, abychom celým srdcem k Bohu se obrátili; neboť jakmile ze světa odejdeme, nebudeme moci se ani zpovídati ani pokání činiti.“

V druhém století Tertulian mluví o těch, kteří stydí se zpovídati, a přirovnává je k nemocným, kteří tají svou nemoc. Praví: „Mnozí štítí se tohoto úkonu (vyznání hříchů) jakožto obžaloby sebe sama i odkládají jej ze dne na den, spíše dbalí jsme hanby své, nežli svojí spásy, podobajíce se oněm, kteří jsouce stíženi tajnou chorobou, zatajují ji lékařům a tak pro svou stydlivost hynou. Jak veliký zisk vyplývá stydlivosti z utajení poklesku? Jestliže jsme něco zatajili lidem, zdaž budeme to moci také utajiti Bohu? Zdaž lépe jest tajně býti zatracenu, nežli veřejně býti rozhřešenu?“

Něco později sv. Cyprian († 258), biskup a mučeník, přísně káral hříšníky, kteří bez zpovědi odvážili se přistoupiti ke stolu Páně, a proto tím většího hříchu se proti Pánu Ježíši dopustili, než kdyby jej byli zapřeli. Proto napomíná věřící k častější zpovědi, když praví: „Jedenkaždý vyznávej hřích svůj, dokavadž jeho vyznání přípustno býti může, dokavadž odpuštění od kněží udělené Pánu příjemno jest.“ Také sv. Ambrož jest znamenitým svědkem sv. zpovědi. Týž světec a slavný církevní učitel vydal dvě knihy, v nichž obhajuje zpověď proti bludařům Novatiánům. Sv. Ambrož praví, že dle slov Ježíše Krista, jimiž svátost pokání ustanovil, všickni i největší hříšníci, činí-li opravdové pokání a vyznají-li se z hříchů svých, dosáhnou milosti odpuštění. A pak praví dále: „Pán čeká na tvé slovo (vyznání), nikoli aby tě trestal, nýbrž aby ti odpustil. Žaluješ-li sám na sebe, nemusíš se báti žalobců; udáš-li se sám, budeš opět žíti, byť bys byl již zemřel. Vyznej tedy sám své poklesky, abys byl ospravedlněn; neboť ústy děje se přiznání ku spáse“. A komu máme se vyznati ze svých hříchů? Komu jinému než těm, jimž Pán Ježíš tuto moc odevzdal a svěřil jim úřad, aby hříšníky rozhřešovali. „Tuto moc“, praví dále svatý Ambrož, odevzdal Pán Ježíš svým kněžím. Těmto toliko a nikomu jinému, neboť jen jim pravil: „Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte atd.“

Konečně slyšme, co napsal o zpovědi sv. Augustin: „Nikdo neříkej, já se zpovídám Bohu; dosti jest, jestliže ten, jenž mi odpustiti má, lítost srdce mého zná! Kdyby tomu tak bylo, pak Pán Ježíš nadarmo řekl: cokoli svážete na zemi, svázáno bude na nebi. Není tedy dosti, zpovídati se Bohu; musíme se také zpovídati těm, kteří od něho ustanoveni byli a moci dosáhli, svazovati a rozvazovati“.

d) Konečně i rozkolné církve, které v prvních dobách od katol. církve se odloučily, zpověď mají a ji za božské ustanovení prohlašují.

Zpověď tedy nebyla, jak protestanté rádi by světu namluvili, vymýšlena a zavedena církví, nýbrž jest božského původu. Po všecku dobu trvání církve nenalezne nikdo ani nejkratší doby, v níž by nebylo zpovědi. Ostatně vyznání z hříchů jest nám vrozeno. Vždyť nešťastný člověk i zločinec touží po tom, aby mohl srdci svému ulehčiti a vyznati se někomu z toho, co jej tíží. Máme-li pak na mysli spásu duše své, pak jest zpověď velemoudrým zřízením, jímž nám Bůh největší dobrodiní prokázal.

Zpověď je užitečná jednotlivcům i celé společnosti lidské.

Ze zkušenosti víme, že zpověď jest mocnou zbraní proti hříšným náruživostem a náklonnostem. Vždyť pomyslí-li jen poněkud hodný křesťan: z těchto hříchů musím se vyznati. třese se před svými nepravostmi a snaží se blízké příležitosti k novým hříchům se chrániti. Kdyby všickni lidé na celém světě podle úmyslu církve katol. upřímně a zkroušeně se vyznávali ze svých hříchů, nebylo by jistě tolik zoufalých a rozervaných lidí, ani tolik nepokoje a hříchův. Neboť po řádné zpovědi navráceny by byly nepoctivě nabyté statky, škody bližnímu učiněné nahrazeny, mysle utišeny, nepřátelství odstraněno, vraždy a sebevraždy umenšeny, bouře a spiknutí potlačena, vůbec všeliké zlo bylo by vykořeněno a ctnosti pěstovány a rozmnoženy.

Praví-li jinověrci, že mezi katolíky, ačkoliv máme zpověď, jsou přece zloději, lháři a vůbec hříšní lidé, tím není vyvracena potřeba zpovědi; neboť i za Krista Pána bylo dosti lidí, kteří se polepšiti nechtěli. Že i katolíci mnozí nejsou hodní, není vina ve zpovědi, nýbrž oni jsou vinnými, protože neposlouchají církve, která je k pokání napomíná. Přece však nelze upříti, že i dnes zpověď mnoho dobrého působí pro jednotlivce; pro společnost lidskou. Stává se i dnes, že rozvadění lidé po zpovědi se usmiřují, pomluvy se odvolávají, ztracené a ukradené věci se vrací majitelům a staří hříšníci k Bohu se obrací.

Jistý advokát dělal si často posměch ze zpovědi. A tu najednou vkročil do jeho kanceláře kněz a odevzdal mu 300 zl., jakožto náhradu od neznámého kajicníka. „Snad jste se omýlil, velebný pane,“ pravil advokát, „já nevím o žádném dluhu.“ „Nikoliv,“ odpověděl kněz, „peníze náleží vám. Od koho jsou, nemohu říci, avšak byly mně po zpovědi odevzdány, abych vám je doručil.“ Advokát, přesvědčiv se tímto důkazem o užitku zpovědi, od té doby nikdy jí netupil, nýbrž vždy zastával a obhajoval.

Pro celý stát je zpověď užitečnou, neboť zpovědí vedeni jsou lidé ku svědomitosti, poctivosti a poslušnosti. Proto i mnozí slavní učenci zpověď velebili jako zřízení boží. Tak učenec Leibnitz pronesl o zpovědi tato památná slova: „Nedá se upříti, že svátost pokání jest dílo božské moudrosti a zajisté křesťanství nemůže se ničím jiným prospěšnějším chlubiti. Považuji vážného, zbožného a moudrého zpovědníka za velký prostředek Boží ku spasení duší a nalezneme-li sotva na světě přítele, jak si vážiti musíme toho, jenž přísahou jest povinen věrnost zachovati a duším prospívati. Zpovědník přináší pokoj, čest, osvícení a mravní svobodu.“

Protestanti nemají soukromé zpovědi; na počátku však ji uznávali a dnes mnozí věřící kazatelé toužebně volají po zpovědi, neboť poznávají, že je jí všem lidem třeba. Sám Luther zpověď chválil, neboť o ní napsal: „Žádný neví, jakou moc má tajná zpověď, leč ten, kdo častěji s ďáblem zápasiti musí. Bylť bych od ďábla přemožen a uškrcen býval, kdyby mě tato byla neochránila.“ Později však brojil proti zpovědi a počal učiti bludným věcem. Ve Šmalkaldských článcích, tedy v symbolickém spisu Luteránů praví: „Protože absoluce nebo moc klíčů také jest pomůckou a útěchou proti hříchu a špatnému svědomí, v evangeliu od Krista ustanovenou, nemá zpověď nebo absoluce nikterak odstraněna býti z církve. Vyznání však hříchů má býti každému na vůli ponecháno, každému jest volno, co říci chce a co říci nechce.“ Tím však Luther oloupil svátost pokání od Krista Pána ustanovené z větší části o její význam. Neboť jakmile jest každému ponecháno hříchy své vyznávati, z nich se zpovídati neb je zamlčeti, kdo pak bude se vůbec zpovídati? A vskutku také k tomu došlo, že zpověď tajná z protestantské církve vymizela. A konečně by jim ničeho nezpomohla, i kdyby ji zavedli, protože nemají kněží, kteří svěcením na kněžství dosahují dědičné moci, od apoštolů pocházející, hříchy odpouštěti Oni mohou prohlásiti, že někomu hříchy se odpouštějí, avšak odpouštěti nemohou.

Ze všeho toho, co jsme o ustanovení zpovědi pověděli, poznáváme, že zpověď je všem, kteří těžce zhřešili, ke spasení potřebná a že tedy jest dílem Božím. Aby však zpověď působila odpuštění hříchů a smířila hříšníka opět s Bohem, musí míti jisté vlastnosti. Jaká musí býti zpověď, o tom poučuje nás další otázka.

678. *„Jaká musí býti zpověď?“*

Zpověď musí býti:

1. úplná,
2. upřímná.

Zpověď naše musí býti úplná a upřímná, poněvadž tyto vlastnosti náleží k řádnému vyznání. Neboť jako světský soudce nemohl by pronésti spravedlivého rozsudku, když by obžalovaný a žalobce nepověděli vše upřímně a úplně, podobně zpovědník nemohl by božský úřad soudcovský, jejž mu Bůh odevzdal, svědomitě vykonati. Abychom tedy dosáhli odpuštění hříchů, musí naše zpověď býti předně: úplná.

679. *„Kdy jest zpověď úplná?“*

Zpověď jest úplná, když se zpovídáme alespoň ze všech hříchů těžkých, které jsme poznali, i z jejich počtu a těch okolností, ze kterých jsme povinni se zpovídati.

K úplné zpovědi náleží tedy tři věci. Zpověď je úplná, zpovídáme-li se: a) ze všech hříchů těžkých, b) z počtu těžkých hříchů, c) z těch okolností, ze kterých jsme povinni se zpovídati.

a) Musíme se zpovídati ze všech těžkých hříchů. Již při zpytování svědomí jsme povinni, rozpomínati se na všechny těžké hříchy, jichž jsme se od poslední zpovědi dopustili. Ve zpovědi pak jest nám pod smrtelným hříchem nařízeno, abychom se vyznali úplně ze všech hříchů, jichž jsme se od poslední zpovědi dopustili a jichž jsme sobě vědomi po dokonalém zpytování svědomí. K této povinnosti napomíná nás církevní sněm Tridentský těmito slovy: „Poněvadž všecky smrtelné hříchy, ano i takové, jichž jsme se pouze myšlením dopustili, činí nás nepřáteli božími, proto jest třeba, abychom úplnou zpovědí u Boha odpuštění všech hříchů hledali. Ti však, kteří jinak jednají a vědomě některé hříchy zamlčují, nemohou dosáhnouti od Boha odpuštění hříchů“. (14, 5).

Také sv. otcové napomínají kajícníky, aby se ve zpovědi ze všech vědomých hříchů úplně vyznali. Tak sv. Cyrill Jer. praví: „Nyní jest čas k vyznání; vyznej se, čeho jsi spáchal slovy neb skutky, ve dne neb v noci“. Sv. Augustin napomíná: „Můj milý, vyznávej jmenovitě nepravosti, jež tebe hryzou; co zevrubně víš, zevrubně projevuj“. Již papež Klement I. za časů sv. Jana, apoštola, nařídil úplné vyznání hříchů. Proto i Jan, patriarcha cařihradský, nařídil zpovědníkům, aby se kajícníků i na druh a způsob hříchů tázali, což až dosud platí.

Proto hříchu se dopouštějí ti, kteří kněze pomlouvají neb si stěžují, že se mnoho táže. Kdyby každý kajícník řádně se ke zpovědi připravil, jak církev přikazuje a jak nám to svědomí káže, nepo-

třeboval by se zpovědník dotazovati. Pozná-li však zpovědník, že kajícník neúplně se zpovídá, proto jeho úřad mu to káže, aby se na některé věci tázal, aby zpověď byla úplnou.

Kdo by ve zpovědi vědomě a úmyslně zamlčel jediný jen těžký hřích, byla by jeho zpověď neplatnou a nedosáhl by od Boha odpuštění žádných hříchů. Neúplnou je také zpověď, kdo se zpovídá, že hřešil proti 1., 2. atd. přikázání, ale neřekne, jak a čím se proti každému přikázání prohřešil. Někdo se zpovídá takto: „Žádného jsem nezabil, nikomu jsem neublížil, s nikým se nehněvám, vím, že jsem hříšný, ale nejsem si ničeho vědom". Taková zpověď není žádnou zpovědí. Z čeho má kněz takového kajícníka rozhřešiti?

Varujme se, dr. v Kr., zbytečného mluvení při zpovědi, vyznávejme se ze svých hříchů, jichž jsme si vědomi, pamětlivi jsouce spásy duše své, kteráž závisí od úplné a dobré zpovědi. Nezamlčujme vědomě ani nejmenší chyby, nýbrž žalujme na sebe všechno, co víme. Sv. Paškal Baylon již v mládí svém snažil se, aby se vždy dobře zpovídal. Aby nezapomněl na nejmenší poklesek, učinil si na provazu vždy uzel a při zpovědi pak, maje provaz v rukou, vyznával se zkroušeně a úplně ze všech hříchů.

b) Ve zpovědi musíme také udati počet těžkých hříchů, jichž jsme se dopustili, t. j. jestliže jsme se některého těžkého hříchu dopustili vícekráte než jednou, musíme udati, kolikráte jsme se ho dopustili.

Nemůžeme-li se upamatovati na počet smrtelných hříchů, máme udati alespoň přibližný počet, zda-li jednou za den, nebo za týden, nebo za měsíc jsme se ho dopustili.

Počet těžkých hříchů proto musíme udati, poněvadž pokaždé, kdy jsme se téhož hříchu dopustili, urazili jsme znova Boha a proto chceme-li dosáhnouti odpuštění všech urážek Bohu učiněných, musíme se z každého spáchaného hříchu zvlášť vyznati. Kdybychom počet těžkých hříchů vědomě zamlčeli, nedosáhli bychom odpuštění hříchů.

Počet těžkých hříchů musíme také proto udati, poněvadž zpovědník, nezná-li úplně našeho nitra, nemůže nám uděliti potřebného poučení a napomenutí. Že můžeme i na počet těžkých hříchů se upamatovati, poznali jsme při rozjímání a zpytování svědomí, kdy jsme pravili, že na počet těžkých hříchů můžeme se upamatovati, rozpomínáme-li se, zda-li jsme se toho hříchu dopustili jednou za den, za týden nebo za měsíc anebo vícekráte.

Kdo tedy zpovídá se, že zanedbal v neděle a svátky mše sv., že dopustil se nestřídmosti, smilstva, krádeže a podob., musí také

udati, kolikráte se těchto hříchů dopustil od poslední platné zpovědi. Musí tedy říci, že jsem nebyl na mši sv. v neděle a svátky, jednou, dvakráte . . .

Zpovídáme-li se z počtu těžkých hříchů, jest také radno, abychom zpovědníku upřímně sdělili, jak dlouho jsme v těžkém hříchu trvali. Hněvá-li se na př. někdo na svého bližního, musí také říci, jak dlouho hněv, mstivost a křivé podezřívání trvalo, zda-li den, týden, měsíc, rok anebo déle. Kdo takto podrobně i dle počtu ze svých hříchů se vyzná, jest zpověď jeho úplná. K takové podrobné zpovědi napomíná nás sv. Augustin: „Pozoruj jakost přečinu, co se týká místa, času, setrvání v něm, rozdílnosti osob; a z jakého pokušení jsi ho učinil, a kolikráte jsi se téže nepravosti dopustil. Všechna ta rozdílnost má býti vyznána a oplakána, aby, seznaje jak mnohý jest hřích jeho, v brzku nalezl Boha milostivého.“

c) Aby zpověď byla úplnou, musíme udati okolnosti, za kterých těžký hřích byl spáchán.

Co rozumíme „okolnostmi“, rozjímali jsme při zpytování svědomí. Připomínám krátce, že okolnostmi rozumíme místo, kde byl hřích spáchán, čas, kdy byl spáchán, způsob, kterým byl učiněn, osoby, před nimiž anebo s nimiž byl spáchán, příčina, proč byl spáchán a prostředky, jichž kdo ke hříchu užil.

Ve zpovědi nejsme povinni, vyznati se ze všech okolností méně důležitých, avšak ony okolnosti, které hřích mění ve větší neb menší, jsme povinni udati. Z kterých okolností jsme povinni se zpovídati, poučuje nás další otázka.

680. *„Ze kterých okolností jsme povinni se zpovídati?“*

Povinni jsme se zpovídati alespoň z těch okolností, které:

1. druh hříchu proměňují;

2 hřích jinak všední v těžký mění.

Aby zpověď byla úplnou, musíme udati alespoň tyto dvě okolnosti. K tomu nás přísně zavazuje církevní sněm Tridentský, jenž nařizuje, abychom ve zpovědi udali ony okolnosti, které druh hříchu proměňují, poněvadž jinak hříšník nevyznal by se z hříchů svých úplně, zpovědník pak nepoznal by hříchu v jeho pravé podobě a velikosti, a proto nemohl by správně souditi a kajícníku zasloužené pokání uděliti. (Trid. 14, 5, 7).

a) Podle výroku církevního sněmu jsme tedy povinni ve zpovědi udati okolnosti, kteří druh hříchu proměňují tak, že

hřích proti jednomu přikázání stává se okolnostmi také hříchem proti jinému anebo proti více přikázáním. Věc tuto vysvětlíme si příklady.

Ukradne-li někdo bližnímu svému nějakou věc, prohřešuje se proti 7 přikázání, ve kterém se zapovídá krádež. Ukradne-li však v kostele posvátnou věc, službě Boží zasvěcenou, na př. kalich, dopouští se hříchu, jenž touto okolností proměňuje se v jiný druh hříchu. Tento zloděj dopustil se nejen krádeže, nýbrž i svatokrádeže, která se zapovídá v prvním Božím přikázání. — Jiný příklad: Kdo křivě přísahá, hřeší proti 2. přikázání. Činí-li to však proto, aby bližního poškodil na jeho majetku, hřeší zároveň proti 7. přikázání. Když se tedy z podobných hříchů zpovídáme, nestačí pouze říci: kradl jsem, křivě jsem přísahal, přál jsem někomu smrti . ., nýbrž musíme také udati místo, kde byla krádež spáchána, jaké ceny byla krádež, příčinu neb účel, proč někdo křivě přísahal, s kým se dopustil nečistoty atd. Při tom ovšem jména osob nejmenujeme.

b) Ve zpovědi musíme udati okolnosti, které hřích jinak všední v těžký mění. Lež na př. jest všedním hříchem. Kdo by však lží způsobil velké pohoršení nebo bližnímu uškodil na cti a statku, mění se všední hřích v těžký Nestačí proto říci: já jsem lhal, nýbrž musí říci, proč lhal, před kým lhal a vůbec udati okolnosti a následky lži.

Někdo se zpovídá, že se dopustil nestřídmosti v pití. Aby jeho zpověď byla úplná, musí říci, zda-li si pitím uškodil na zdraví anebo pozbyl vědomí. Někdo ukradne hospodáři chléb anebo vůbec pokrm. Ukradne-li však pánu svému peníze nebo nějakou cennou věc, jest krádež těžkým hříchem. Okolnosti tyto t. j. cena věci ukradené mění krádež v těžký hřích. — Žertovné a dvojsmyslné řeči mohou někdy býti všedním hříchem, dle toho, kdo je mluví a před kým. Mluví-li podobné věci osoba vznešenější, představený, starší člověk anebo mluví-li podobné řeči před mládeží, mění se všední hřích v těžký: Takové okolnosti hříchu musíme tedy ve zpovědi vždy udati. K tomu přísně napomínají nás sv. církevní otcové a učitelové. Tak sv. Řehoř praví: „Každý se má zpovídati, kdy a kde a jak zhřešil, zda-li se to nevědomky, z přenáhlení nebo úmyslně stalo.“ A Theodulf píše: „Zpovědi se mají díti ze všech hříchů, jež se buď skutkem, buď myšlením páchají. Když tedy někdo přijde ke zpovědi, musí pilně býti vyšetřeno, kdy a při které příležitosti byl hřích spáchán, z něhož že se dopustil, se vyzná. Dle toho jaký jest skutek, musí mu pokání uloženo býti.“

Mimo okolnosti, které katechismus udává, jsou ovšem ještě mnohé jiné okolnosti, které hřích činí jiným, menším nebo větším.

Proto odporučuje se, aby kajícník ve zpovědi upřímně pověděl, proč toho neb onoho hříchu se dopustil a jaké byly následky hříchu. Kajícník vůbec, aby dosáhl odpuštění hříchů a pokojného svědomí, musí zpovědníkovi říci vše, aby zpovědník dokonale poznal stav duše jeho, aby zvláště hned poznal, má-li před sebou hříšníka náklonnostem zlým oddaného, zpětivého anebo takového, jenž následkem dobrovolných anebo nucených blízkých příležitosti hříchů se dopouští. Proto jest nezbytně třeba, bychom ve zpovědi upřímně pověděli, zda-li žijeme v blízké příležitosti, která nás ke hříchu svádí, a zda-li ji můžeme odstraniti anebo nemůžeme. Musíme také udati, zda-li některého hříchu dopouštíme se ze zvyku a zda-li jsme se z něho vždy zpovídali.

Komu jedná se o pravé polepšení života, ten jistě zpovědníkovi poví vše, co jej k hříchu svádí, aby nejen dosáhl odpuštění, nýbrž i poučení a rady, čeho měl by se budoucně uchopiti, aby opět do hříchu neklesl.

Ačkoliv máme zpovědníkovi všecky okolnosti hříchu říci, přece musíme se při tom varovati jmenování spoluvinníků a vůbec osob, protože jména osob nenáleží k úplnosti zpovědi, a pak proto, abychom snad neublížili na cti svému bližnímu.

Konečně varujme se dlouhého a nepotřebného výkladu. Jedna žena ve zpovědi měla ve zvyku, že vypravovala o zlých časech, o domácnosti, o sousedech, ano i o slepicích a jiných věcech. Takové řeči do zpovědi nepatří. Není třeba vykládati celou historií hněvu, nepřátelství, nemoci a neštěstí, nýbrž musíme vše říci krátce, čeho nutno jest říci, aby zpovědník poznal, zda-li hřích je všední neb smrtelný.

Aby zpověď byla úplnou, musíme se tedy vyznati ze všech těžkých hříchů, z počtu jejich a všech nutných okolností hříchu. Jinak ale věc se má, zpovídáme-li se ze všedních hříchů.

681. *„Jsme-li povinni, také ze všedních hříchů se zpovídati?“*

Nejsme povinni, ze všedních hříchů se zpovídati, ale jest to velice radno a užitečno.

Ze všedních hříchů nejsme povinni se zpovídati, poněvadž všedními hříchy neztrácíme posvěcující milosti a poněvadž odpuštění všedních hříchů můžeme dosáhnouti i bez zpovědi, vzbuzením dokonalé lítosti, almužnou, pobožným obcováním mše sv. a jinými dobrými skutky. Nicméně však velice jest užitečno a známkou pravé kajícnosti a pokory, zpovídáme-li se i ze všedních hříchů.

Zpovídáme-li se i ze všedních hříchů, prospěje to našemu spasení, poněvadž svátostí pokání jistěji dosáhneme odpuštění všedních hříchů, nežli snad konáním dobrých skutků. Mimo to Bůh odpustí nám mnohé časné tresty, které za všední hříchy zasluhujeme.

Ze všedních hříchů se zpovídati jest také radno, protože mnohý ani neví a nedovede posouditi, zda-li některý hřích je všední či těžký. Mnohý kajícník často považuje některý hřích za všední, jenž v pravdě jest hříchem těžkým. Dobře tudíž učiníme, když se vyznáme ze všech hříchů, jichž jsme si vědomi. Nejedná se tu jen o pokoj svědomí, jehož ve zpovědi hledáme, nýbrž o jistotu, abychom svátost pokání hodně přijali a odpuštění hříchů dosáhli.

Ze všech hříchů, tedy i ze všedních jest zvláště povinen zpovídati se ten, kdo jest v pochybnosti, zda-li ten neb onen hřích jest vědní či smrtelný. Abychom se i ze všedních hříchů vyznávali, napomíná nás církevní sněm Tridentský, jenž praví: „Dobré a užitečné jest ze všedních hříchů se zpovídati“. Také sv. František Sal. odporučuje zpovídati se ze všedních hříchu, když praví: „Neboť ačkoliv není třeba, aby se vyznání všedních hříchů tak přísně dělo, jakož ani se z nich, pokud se jich samých týká, zpovídati vlastně povinni nejsme; avšak kdož duši svou tím úmyslem úplně očistiti chce, aby k pobožnosti způsobilejším byl, má i ty nejmenší nemoci duchovnímu lékaři oznámiti“.

Uvykněme si ve zpovědi vyznávati se vždy ze všech hříchů těžkých i všedních, neboť tím ukážeme svou pokoru, pravou kajícnost a konečně uchováme si útlé svědomí, kteréž děsí se i malého poklesku. Na paměti mějme vždy slova moudrého Siracha“: „Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zahyne.“ (Sir. 19, I.)

Druhá vlastnost dobré zpovědi jest: zpověď má býti upřímná.

682. *„Kdy jest zpověď upřímná?“*

Zpověď jest upřímná, když na sebe žalujeme právě tak, jak se před Bohem vinnými poznáváme, aniž co zamlčujeme neb omlouváme.

Upřímným nazýváme člověka, který vždy mluví pravdu, jak říkáme, co má na srdci, to též na jazyku. Takové upřímnosti třeba jest zvláště ve zpovědi. Mnohý kajícník dobře jest si vědom svých hříchů, dobře ví, že svými hříchy dal pohoršení, že dobrovolně zlé skutky páchal, avšak před knězém chce se ukázati lepším, než-li skutečně jím jest, a proto často z lichého studu anebo z pýchy není upřímným, zamlčuje některé hříchy nebo okolnosti, omlouvá své chyby anebo je svaluje na druhé. Ano, jsou křesťané, kteří

jednomu zpovědníkovi vyznají se jen z některých hříchů, ostatní pak ponechají si pro druhého. To je trestuhodné pohrdání a zlehčování svátosti pokání a známkou pokryteckých a neupřímných lidí. Proto varuje nás sv. Augustin od takové neupřímnosti, když praví: „Měj se na pozoru, abys, stydlivostí sveden, u sebe zpověď nedělil, a rozličné hříchy rozličným kněžím vyjeviti nechtěl. Nebo někteří ukrývají jednomu, co ponechávají, aby zjeveno bylo jinému. Toť jest, sebechváliti a pokrytectví se přidržovati, a vždy bez odpuštění býti, k němuž povšechnému domnívá se přijíti kouskováním.“

Buďme ve zpovědi vždy upřímnými a nikdy nezamlčujme hříchů, jichž jsme se dopustili a jichž jsme si vědomi. Pamatujme, že můžeme sice oklamati kněze, avšak Boha, jenž jest vševědoucí, neoklameme. Před zamlčováním hříchu varuje nás Tertulian, jenž píše: „Snadné to ovšem, lstivě se k představenému této záležitosti (k zpovědníku) přiblížiti, a svým ujišťováním ho klamati; avšak Bůh střeží poklad svůj, aniž připustí, aby se k němu přikradli nehodní. A co praví nad to? „Nic není tajného, což by nemělo býti zjeveno“ (Luk. 8, 17) A v které a v jak veliké temnoty skutky své zahalíš, Bůh jest světlo.“

Aby zpověď byla úplná a upřímná, praví sv. Bernard, musíme se varovati, bychom snad neomlouvali zlé své úmysly; neboť to neznamená se zpovídati, nýbrž své chyby zakrývati a zastávati. Dále nesmíme hřích zmenšovati, aby se neobjevil v pravé své podobě, buď že svou vinu na jiné svalujeme, aneb že se odvoláváme na nutné příležitosti, jimž jsme se nemohli vyhnouti. — Jistá žena měla ve zvyku ve zpovědi vždy jen na druhé naříkati. Sotva přiklekla ve zpovědnici, již začala plakati, s pláčem se zpovídala a ustavičně všechno svalovala na svého muže. Kněz trpělivě poslouchal její nářek, až konečně jí vlídně pravil: „ženo, poslal vás ku zpovědi váš muž, abyste se za něho zpovídala? Rozumím vašemu trápení a cítím s vámi, avšak žalujte nyní na sebe, čím vy jste se prohřešila.“

Aby naše zpověď byla upřímnou, musíme odložiti zvláště pýchu a odíti se pokorou. Pokorný člověk zpovídá se upřímně, na nikoho se nevymlouvá a ani své hříchy neomlouvá, poněvadž dobře ví, že zpověď není obyčejnou rozmluvou, nýbrž soudem, jejž kněz na místě Božím koná. Sv. Ludvík IX., král francouzský, když se zpovídal a zpovědník z úcty jej oslovil: „Nejosvícenější Veličenstvo“, odpověděl: „Neklečím tu jako král, nýbrž jako bídný hříšník Zde vy jste otcem a já synem.“

Mnohým kajícníkům nesmí kněz ani klásti otázek ani je přísně napomínati. Ihned jsou uraženi. Jedna žena přišla ke zpovědi

a žalovala na sebe hříchy, tvářic se při tom velmi pokornou. „Ach, pravila, já jsem největší hříšnice na světě, již dávno zasloužila jsem od Boha býti zavržena.“ I prosila, aby se jí zpovědník ujmul. Zkušený zpovědník, poznav ihned, s kým má co činiti, neodporoval slovům jejím a povzbuzoval ji k opravdovému předsevzetí. A co se stalo? Najednou se žena rozdurdila, že ji zpovědník považuje za hříšnici a celá červená utekla od zpovědnice.

Drazí v Kristu!. Považujte sv. zpověď vždy za úkon svatý, ne za soud lidský, nýbrž za soud Boží. Vyznávejte se z hříchů svých tak, jak jednou před soudnou stolicí Boží vyznati se musíte. Na věčnosti nebudeme moci ničeho zamlčeti, tam je vše dopodrobna zapsáno v knize života. Abychom tudíž nebyli na věčnosti zahanbeni a zavrženi, vyznávejme se upřímně ze svých hříchů na zemi. K tomu napomíná nás sv. Alfons: „Kajícník ubíraje se ke zpovědi, aby se z hříchů svých vyznal, musí sobě představiti, jako by k smrti odsouzeným provinilcem byl, který jest tolika řetězy spoután, kolika hříchy svědomí má obtížené. Přicházíť ke zpovědníku, jenž zastupuje místo Boží, a který ho jedině z oněch okovů a z pekla vysvoboditi může. Proto musí především ve vší pokoře ke zpovědníku mluviti.“

Upřímnost také ukážeme tím, že dle pravdy odpovíme i když se nás zpovědník na něco otáže. Nemějme zpovědníku za zlé, když se nás táže na okolnosti hříchu nebo když vůbec dává nám otázky. Zpovědník chce určitě věděti, jaká je naše vina, chce, aby naše zpověď byla i před Bohem platnou. Proto aby sám někdy netrpěl, že byl povrchním, musí se někdy ve zpovědi tázati. A tehdy odpovězme vždy ochotně a upřímně, ničeho nezamlčujíce. Jsme-li v pochybnosti, zda-li některý hřích je těžký nebo všední, tažme se důvěrně svého zpovědníka. A vůbec potřebujeme-li nějaké rady a poučení, se vší důvěrou otažme se zpovědníka, jenž nám vždy ochotně a upřímně poradí a nás poučí.

80. CVIČENÍ.

Pokračování o zpovědi.

Aby zpověď byla úplnou, musíme se také ve zpovědi vždy zřetelně a srozumitelně vyjadřovati.

683. „*Kterak se máme ve zpovědi vyjadřovati?*“

Ve zpovědi se máme vyjadřovati:

1. počestnými slovy;

2. zřetelně a tak hlasitě, by nás slyšel sice zpovědník, ale neslyšeli okolostojící.

Zpověď jest posvátný úkon, který konáme v chrámu Páně u přítomnosti Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní. Proto také při zpovědi chovejme se vážně a vyznávejme se z hříchů svých slušnými a počestnými slovy.

a) Máme se tedy ve zpovědi vyjadřovati počestnými slovy.

Hříchy své žalujme na sebe slovy slušnými, varujíce se všelikých hrubých slov, jichž nevzdělaní lidé v obyčejné mluvě často užívají. Zvláště zpovídáme-li se z hříchů proti 6 přikázání, jmenujme hříchy slušným způsobem. Vůbec držme se návodu zrcadla zpovědního a vyznávejme se z hříchů svých slovy nehledanými, ale slušnými. Varujme se ve zpovědi frasí, t. j. prázdných slov, dlouhého výkladu a všeliké květomluvy, abychom tím jaksi chtěli zaobaliti hříšnost a ničemnost svou.

b) Máme se zpovídati zřetelně a tak hlasitě, by nás slyšel sice zpovědník, ale neslyšeli okolostojící.

Nestačí, abychom se ve zpovědi ke všemu upřímně přiznali, nýbrž musíme tak mluviti, aby nám zpovědník rozuměl a dokonale poznal stav duše naší. Proto musíme se zpovídati zřetelně, t. j. když hříchy jmenujeme pravým jejich jménem, aby zpovědník poznal, co myslíme. Zpověď nebyla by zřetelná, kdyby se někdo zpovídal takto: že jsem se dopustil něčeho, zač bych se před lidmi musil styděti. Kajícník snad tím myslí hřích nečistoty, avšak zřetelné to není, protože i krádež a vůbec každý hřích jest něco, zač se musíme styděti. Anebo zpovídal by se: hřešil jsem proti 1, 2, 3 . . . přikázání a neřekl by, jak a čím. Aby tedy zpověď byla zřetelná, musíme hříchy jmenovati pravým jménem, musíme udati druh hříchu, jaké byly naše myšlenky a žádosti, a čím jsme se prohřešili proti 1, 2 atd. přikázání. Musíme tedy se asi takto zpovídati: že jsem pochyboval o pravdách sv. náboženství, zvláště pak o trestech věčných, o očistci, o pekle, o neomylnosti církve . . . že jsem klel atd.

Máme se zpovídati tak hlasitě, by nás slyšel sice zpovědník, ale neslyšeli okolostojící.

Nemáme mluviti ani příliš tiše, ani příliš hlasitě, ani rychle, nýbrž tak, aby zpovědník každé slovo slyšel a všemu rozuměl, ale aby okolostojící ničeho ze zpovědi neslyšeli. Kdo zpovídá se příliš tiše nebo rychle, ukazuje, že by si přál, aby zpovědník některé hříchy přeslechl. Kdo zpovídá se rychle a s chvatem, ukazuje, že brzy chce býti s prací touto hotov. Ukazuje malé vážnosti ke zpovědi a tedy i malé kajícnosti nebo vůbec žádné. Aby se zpovědník nemusil stále tázati a tím zpověď zdržovati, proto zpovídejme se zřetelně a pomalu. Aby okolostojící neslyšeli něčeho ze zpovědi, anebo aby nebyli rušeni v pobožnosti, zpovídejme se šeptem a držme modlitební knihu tak, aby hlas ve zpovědnici se sesiloval, mimo zpovědnici pak aby nebyl slyšen. Kdo nedoslýchá nebo vůbec je hluchým, ať to zpovědníku napřed oznámí, a on zpověď jeho vyslyší v sakristiji.

Konečně zpověď je zřetelná, když se zpovídáme dle určitého pořádku, jak jsme při zpytování svědomí slyšeli. Kdo žaluje na sebe hříchy, jak se říká, páté přes deváté, říká hříchy hned proti prvnímu, hned proti desátému přikázání, hned cizí hříchy a zase hlavní hříchy a stále vzpomíná a opakuje, co už jednou řekl, taková zpověď je nepořádná a kajícník prozrazuje, že své svědomí buď málo anebo nic zpytoval. Zpovídejme se vždy úplně, upřímně a zřetelně, a tím ulehčíme zpovědníku těžkému jeho úřadu a prospějeme také sobě; neboť úplnou a upřímnou zpovědí naleznem ztraceného pokoje, dojdeme útěchy a zabezpečíme si spásu své duše.

684. *„K čemu jsme zavázáni, když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechli?“*

Když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechli, jsme zavázáni k nejpřísnější mlčelivosti.

Při velkém návalu kajícníků bývá obyčejně u zpovědnice tlačenice. Lidé kleči neb stojí blízko zpovědnice a tu snadno může se státi, že zaslechnou něco z cizí zpovědi. Aby se tak nestalo, radno jest, by se kajícníci ke zpovědnici netlačili a také i v tom pořádek zachovávali. Klečme vždy ve slušné vzdálenosti od zpovědnice a nepředbíhejme se, nýbrž po pořádku přiklekejme ke zpovědnici. Nebuďme nikdy zvědavými po tom, z čeho se druhý zpovídá. Hřích jest něco, zač se každý člověk stydí; proto nikomu není lhostejným, slyš-li někdo, jenž k tomu není oprávněn, jeho vyznání. Proto je neslušno ano hříšno, kdo by ze všetečnosti nebo zlomyslnosti blížil se ke zpovědnici, aby cizí zpověď vyslechl.

Uslyšíme-li však náhodou, proti své vůli, něco z cizí zpovědi, pak zavázáni jsme k nejpřísnější mlčelivosti jako zpovědník. Těžkého hříchu se dopouští, kdo vykládá, co z cizí zpovědi slyšel.

Také je zlehčováním zpovědi a tedy hříchem, kdo vypravuje jiným, z čeho se sám zpovídal a co mu řekl zpovědník. Mnozí bezbožní lidé dávají ve spustlé společnosti k lepšímu, z čeho se zpovídali a vypravují, co jim kněz řekl. Kněze často tupí a pomlouvají, ano i v novinách zpověď zlehčují, že prý kněži mnoho se vyptávají žen, přikazují jim, aby mužům zakázali čísti protikatolické noviny atd. Zpovědník svědomitě musí jednati dle předpisu církevního, veliká jest jeho zodpovědnost před Bohem i církví, proto musí konati svou povinnost svědomitě a lží jest, že by zpovědi zneužíval k politickým věcem. Proto těžkého hříchu se dopouští a svátost pokání, Bohem zřízenou, zlehčuje, kdo zlomyslně vykládá, co z cizí zpovědi slyšel, protože zpovědník, jenž je k mlčelivosti zavázán, nemůže se hájiti a roztrušované lži vyvraceti.

Při zpovědi máme se varovati lichého neb falešného studu.

Hřích jest něčím škodlivým, zač se každý člověk hanbí. Proto člověku je vrozeno, že, má-li se přiznati k nečestnému svému skutku, stydí a ostýchá se. Tento stud jest trest za hřích a proto máme jej ochotně přijmouti jako pokání.

Avšak tento stud nesmí býti nepravý a hříšný. O studu praví moudrý Sirach: „Jest zajisté stud, kterýž uvozuje hřích; a jest stud, kterýž uvádí slávu a milost.“ (Sir. 4, 15.)

Dle tohoto výroku rozeznáváme dvojí stud: bohumilý a lichý, pravý a nepravý.

Pravý stud v tom záleží, že se stydíme za hříchy, jimiž jsme urazili velebnost Božskou a proto pokorně jich litujeme a hanbíme se, že jsme se jich dopustili. Neboť hanbou jest, činiti zlé. Není však hanbou, nýbrž něčím čestným a Bohu milým, když se ve zpovědi z hříchů svých vyznáme a upřímně jich želíme.

Nepravý neb lichý stud záleží v tom, že se hříšník stydí ze svých hříchů úplně se vyznati, buď že hříchy jeho jsou příliš veliké a nečestné, buď že se chce ukázati lepším, než-li jím skutečně jest. Takový hříšník stydí se, zbaviti duši svou z hříchů, což jistě jest nepravým a převráceným studem. K tomuto nepravému studu svádí nás ďábel, jenž nám namlouvá, jako by to bylo hanbou, přiznati se ve zpovědi ku svým nepravostem. Ďábel činí tak proto, aby hříšníka podržel ve své moci. V jistém klášteře jest

zasvěcen významný obraz. U zpovědnice, kolem níž klečí zástup kajícníků, stojí ďábel. Proti němu stojí řeholník s rukou vyzdviženou. A pod obrazem napsány byly tyto otázky: „Co tu činíš, ty nepříteli Boha a lidí?“ táže se řeholník. „Vracím zde lidem, co jsem jim dříve vzal.“ „A co jsi jim vzal, ty synu věčných temností?“ zní druhá otázka mnichova. A pod ní odpověď ducha zlého: „Vracím jim zde stud. Když chtěli hřešiti, o stydlivost jsem je oloupil a nyní před zpovědí opět jim stud vracím, aby se styděli a z hříchů se nevyznali.“

Proti tomuto pokušení musíme statečně bojovati. Nepravý stud ve zpovědi musíme potlačovati, abychom jej snadněji přemohli, musíme uvážiti vše, o čem nás další otázka poučuje.

685. *„Co má uvážiti, kdo by se styděl, upřímně se zpovídati?“*

Kdo by se styděl, upřímně se zpovídati, má uvážiti:

1. že se nestyděl, hřešiti před Bohem, jenž všecko vidí;

2. že jest lépe, hříchy své zpovědníku tajně vyznati, než ve hříchu nepokojně žíti, nešťastně, umříti a při posledním soudu proto před celým světem zahanbenu býti;

3. že zpovědník je pod těžkým hříchem a pod velmi přísnými časnými i věčnými tresty k mlčelivosti zavázán.

a) Ze svých hříchů nemáme se styděti vyznati, nýbrž máme uvážiti, že, když jsme se nestyděli hřešiti před Bohem, jenž všecko vidí, nemáme se styděti, vyznati se z hříchů knězi, jenž je člověkem jako my.

Abychom ve zpovědi přemohli lichý stud, uvažme, že Bůh jest vševědoucí, jenž zná všecky naše skutky, ano i nejtajnější myšlenky a žádosti naše. Bůh viděl naše zlé skutky, které jsme páchali, jemu známy jsou i úmysly, které jsme při konání zlého měli. Bohu není nic tajno a nic skryto před očima jeho, jak dí Písmo sv.: „Oči mé patří na všecky cesty jejich; nejsouť skryty od tváři mé, a nebyla skryta nepravost jejich před očima mýma.“ (Jer. 16, 17.)

Uvažme, že Bůh jest nejvýš svatý, jenž miluje dobré a nenávidí zlé. A dále, že Bůh jest nejvýš spravedlivý, kterýž dobré odměňuje a zlé trestá. A před tímto Bohem vše-

vědoucím a nejvýš svatým a spravedlivým nestyděli jsme se hřešiti. Uvažuje-li hříšník, že se nestyděl před Bohem páchati hanebnosti, musí uznati, že by byl vpravdě bláhovým, kdyby se nyní styděl ze hříchů svých vyznati knězi, kterýž i na místě Božím má ho zbaviti nepravostí, kteréž jej před Bohem činí ošklivým a věčné záhuby hodným. Vyznání z hříchů jest ovšem pro člověka něčím pokořujícím a proto třeba jest k tomu i sebezapření a statečnosti. Přece však není to hanbou, vyznati se knězi z hříchů, víme-li a věříme-li, že Pán Ježíš kněžím dal moc, hříchy odpouštěti a hříšníkům nebe otvírati. Styděti se máme hřešiti, ale nestyděti se z hříchů se vyznati.

Abychom zapudili nepravý stud ve zpovědi, uvažme dále, že jsme se nebáli hřešiti před Bohem, jenž nás proto může na věky zatratiti. Ve zpovědi dosáhneme odpuštění hříchů a tím osvobozeni budeme od věčné záhuby. Proto nebojme se, z hříchů svých se vyznati. Bojme se hříchy svými Boha urážeti a tresty věčné na sebe svolávati, avšak nestyďme se pokornou zpovědí Boha usmířiti a tresty věčné od sebe odvrátiti.

Kajícník také nemusí se báti, z hříchů svých se vyznati knězi; neboť kněz nikomu ani slovem neubliží, naopak raduje se, když hříšník upřímně vyznává se ze svých hříchů, těší ho a uděluje mu rady a poučení, kterak by se hříchu uchránil a ve ctnostném životě prospíval. Abychom zapudili nepravý stud při zpovědi, napomíná nás sv. Augustin, jenž dí: „Nestyď se před jedním vyznati, co jsi se nestyděl snad před mnohými a s mnohými konati. Neboť člověka jest, chybiti, křesťana, od hříchu se zdržeti, ďábla, v něm setrvati Kteréž nešlechetnosti tedy mysl více rozhořčují, andělu Božímu (zpovědníku) vyjev; nic temného nepravé, vinu žádnými okolky neobaluje, obcházkami, co pravdivého, neukrývaje“. Sv. Augustin netoliko nás k vyznání napomíná, nýbrž dává nám v tom i příklad. Napsalť knihu „vyznání“, ve kteréž líčí všecky poklesky svého mládí. Před celým světem tedy vyznal se ze svých chyb a přece na vážnosti a svatosti tím ničeho neutrpěl. Proč bychom se tedy my styděti měli, soukromě vyznali se kněži z hříchu, kteréž známy jsou Bohu a snad i mnohým lidem?

b) Abychom se nestyděli z hříchů svých se vyznati, máme uvážiti, že jest lépe, hříchy své zpovědníku tajně vyznati, než ve hříchu nepokojně žíti, nešťastně umříti a při posledním soudu proto před celým světem zahanbenu býti.

Kdyby nám Bůh slíbil odpuštění hříchů pod tou podmínkou, když se z nich veřejně vyznáme, musili bychom i to učiniti,

abychom osvobozeni byli od věčného zahynutí. Avšak Bůh nežádá od nás takového pokoření, nýbrž ve svém milosrdenství spokojuje se, když se vyznáme ze svých hříchů tajně pouze jednomu člověku, knězi, jenž jest od Pána Ježíše ustanoven soudcem lidí. Proč bychom se tedy báli, tajně vyznati se ze svých hříchů? Kněz je křehkým člověkem jako my, proto má s hříšníkem útrpnost a činí vše, aby ho z kalu hříchu vysvobodil a Bohu čistého vrátil. Michael Feichter představený semináře v Brixenu, byl velmi oblíbeným a hledaným zpovědníkem. Když se mu hříšníci zkroušeně a upřímně vyznávali z těžkých hříchů, volával: „Bohu chvála a díky.“ Radoval se, že kajícníci, odloživše lichý stud, řádně vykonali zpověď svou. A podobnou radost má každý zpovědník; proto se nikdy nestyďme, vyznati se knězi upřímně ze všech hříchů. Neboť lépe jest ze hříchů tajně se vyznati, než v hříších nepokojně žíti. Kdo z hříchů svých úplně se nevyzná, nemá nikde a nikdy pokoje ve svém svědomí. Hříšník všude vidí své nepravosti, svědomí mu stále vyčítá jeho poklesky a děsí jej hroznými tresty, které ho na věčnosti očekávají. Kdykoliv si vzpomene, že zamlčel ve zpovědi těžký hřích, vždy slyší hlas svého svědomí, který jej kárá: „Tys se neplatně zpovídal a svatokrádežně přijímals tělo Páně.“ Nikde nemá pokoje, jak praví Duch sv. u proroka Isaiáše: „Není pokoje bezbožným, praví Hospodin.“ (Is. 48, 22.) Již pohanský učenec Seneka učil, kterak zlé svědomí člověka trestá, neboť praví: „A kdybys se pro svůj hřích žádného báti nemusil, boj se sám sebe; neboť jinému můžeš utéci, sám sobě nikdy. Tvá zloba jest již velký trest.“ Dějiny vypravují o Kaligulovi, že pro své hanebnosti, které páchal, ustavičně se bál a třásl. Sotva tři hodiny v noci spával, a když hřmělo, schovával se pod postel. Vzpomeňme na zrádného Jidáše, jak ho zlé svědomí mučilo. Když zvěděl, že Pán Ježíš odsouzen jest k smrti, nikde neměl pokoje. Zlé svědomí všude ho pronásledovalo a strašně trýznilo, až se oběsil. A takový nepokoj působí hřích každému. Co jest tedy lepší, žíti v ustavičném strachu a nepokoji, anebo míti pokojné svědomí? Proto nezamlčujme ve zpovědi hříchu a budeme spokojenými a šťastnými.

Uvažme dále, že snadno můžeme ve smrtelném hříchu umříti. Jedna paní těžce onemocněla. Rychle povolala si kněze, aby se s Bohem smířila. Když byla zdráva, chodila sice ke zpovědi, ale mnohý hřích zamlčovala. Nyní jí svědomí činilo hrozné výčitky. Když se kněz dostavil, naříkala: „Ach, jak špatně to stojí s mou duší, a jak špatně jsem se zpovídávala. Nyní však chci hříchy, které jsem zamlčovala, vyjeviti, všecky, které vím.“ Tak řekla a skonala. Chraň nás Bůh náhlé smrti. Uvažte, drazí, jak nešťastným

bude člověk na věčnosti, který na světě vždy špatně se zpovídal a hříchy zamlčoval. Neboť kdo ve smrtelném hříchu umře, umírá nešťastně a na věky odloučen bude od tváře Boží.

Hříšník stydí se na světě vyznati se ze svých hříchů a přece jednou musí býti zjeveny. Zamlčí-li hříchy na světě, budou pak ve vší nahotě odkryty na věčnosti při posledním soudu před celým světem. Hříšník tedy přece bude zahanben. Chtěl na světě ujíti hanbě lidské, avšak za to neujde zahanbení na věčnosti, kde každý zamlčený hřích bude veřejně souzen a trestán. Hříšníci budou tak se hanbiti a styděti, že dle výroku Pána Ježíše volati budou: „Hory padněte na nás, a pahrbkové přikryjte nás.“ (Luk. 23, 30.) Stydíme-li se tedy, ze hříchů svých knězi se vyznati, uvažme, že daleko větší zahanbení nás čeká na věčnosti. Před tímto zahanbením při posledním soudu varuje nás sv. Bonifác, jenž dí: „Zamlčujeme-li své hříchy, vyjeví je Bůh jednou, ať už chceme nebo nechceme. A lépe jest, vyznati se z hříchů jednomu člověku, než-li abychom při hrozném posledním soudu před celým nebem, zemí a peklem byli veřejně obžalováni a zahanbeni, nikoli ku polepšení, nýbrž ku věčnému zavržení!“

Vykonávejme proto všecky své zpovědi dokonale a nikdy hříchu nezamlčujme. Bůh odmění upřímnost naši blahým pokojem na zemi, dopřeje nám šťastné smrti a na věčnosti dojdeme věčné slávy. Tam nevzpomene Bůh hříchů našich, tam nebudeme zahanbeni ale oslaveni.

c) Konečně nestyďme se, vyznati se ze všech hříchů proto, že zpovědník je pod těžkým hříchem a pod velmi přísnými časnými i věčnými tresty k mlčelivosti zavázán.

Zpovědník zavázán jest k mlčelivosti, byť by i největší neštěstí mu hrozilo, ano byť by i smrt podstoupiti musil, jakž nám důkaz toho podávají vznešené příklady zpovědní mlčelivosti, totiž sv. Jan Nepomucký a bl. Jan Sarkandr, kteří raději podstoupili nejhroznější muka a smrt, než-li by byli zpovědní tajemství zrušili.

Zpovědní pečeť, t. j. že zpovědník ze zpovědi ničeho nesmí vyjeviti. jest velmi nutnou, poněvadž by se lidé ze svých hříchů upřímně nevyznali. Zpovědník nesmí ani slovem ani nějakým znamením anebo svým chováním prozraditi zpověď. Bůh sám o to pečuje, že zpovědníci ničeho ze zpovědi nevyzradí, neboť se nestalo, že by kněz i hříšný nebo odpadlík nebo pomatený něco ze zpovědi byl vyzradil. Každý zpovědník dobře ví, že nesmí ničeho vyzraditi, a zná také tresty, které by jej stihly, kdyby zrušil pečeť zpovědní. Pán Bůh také činí, že zpovědník zapomene na hříchy, z nichž se

mu lidé zpovídali. Sv. Augustin praví: „Co ze zpovědi vím, jakobych ani nevěděl.“ A když jedna osoba tázala se po zpovědi sv. Františka Sal., co o ní soudí, pravil: „Nic, ježto se při hříších nezdržuji a o nich nepřemýšlím“. J. Luther, ačkoliv zpověď zavrhl, přece pravil, že kněz ničeho ze zpovědi nesmí vyzraditi. Proto také, co některé nevěrecké a protikatolicke dějiny praví o zrušení tajemství zpovědního císařovny Marie Teresie, jest lží a klamem nepřátel církve katolické, kteří chtějíce potupiti jesuity a zpověď, takové utrhačné a lživé výroky do světa vyhlásili. Církev vždy hájila pečeť zpovědní a vždy učila a učí, že zpovědník nesmí ze zpovědi ani obmyšlené vzpoury a vraždy a podobné zločiny vyzraditi ano i kdyby jemu samému hrozilo neštěstí, nesmí se jinak chovati, aby neštěstí unikl nebo jemu překazil. — V městě Dublíně r. 1793 zavražděn byl nějaký mladík. Do podezření z vraždy upadl jeden důstojník, proti němuž různé okolnosti svědčily. Důstojník před soudem živým Bohem se dokládal, že jest nevinným; nevěřilo se mu však a byl k smrti odsouzen. Tu přišel pravý vrah k bratru důstojníkovu, knězi Patrikovi ke zpovědi. I domlouval kněz vrahu, aby se sám u soudu udal, ale nadarmo. Patrik však přece zpověď nevyzradil a s krvácejícím srdcem na to hleděl, když jeho nevinný bratr byl odsouzen a matka hořem zemřela. Skutečný vrah později se sám udal, a tu teprve přišla na jevo nevinnost důstojníkova a obdivuhodná mlčelivost zpovědníkova. Ze všeho, co jsme řekli, poznáváme, že nemáme žádné příčiny báti se, upřímně se vyznati ze svých hříchů. Kdo by však přece z bázně nebo lichého studu hřích zamlčel, jest jeho zpověď neplatná a dopouští se těžkého nového hříchu.

686. *„Zpovídá-li se platně, kdo vlastní vinou z některého hříchu těžkého se nezpovídá?“*

Kdo vlastní vinou, na příklad: z bázně, z lichého studu nebo proto, že svědomí své příliš nedbale zpytoval, z některého hříchu těžkého se nezpovídá, zpovídá se neplatně a dopouští se nového těžkého hříchu.

Kdo úmyslně ve zpovědi zamlčí některý těžký hřích z bázně neb lichého studu anebo že svědomí své nedbale zpytoval, t. j. bez přípravy ke zpovědnici přikleká a tím vlastní vinou vydává se v nebezpečenství, zapomenouti některého hříchu, má taková zpověď dvojí následek. Předně zpověď jest před Bohem neplatná, za druhé hříšník dopouští se nového hříchu těžkého, svatokrádeže. Věru hrozná to myšlenka, když zpověď, spasitelný tento prostředek, jejž Pán Ježíš ustanovil ze svého milosrdenství a z lásky k nám,

aby i největším hříšníkům otevřeno bylo nebe, otvírá mnohým brány pekelné. A přece jest tomu tak. Uvažme, drazí v Kristu, jednání hříšníkovo, jenž z lichého studu zamlčuje těžké hříchy. Taková zpověď, v níž hříšník vědomě zamlčuje těžký hřích, a byť by to byl jeden jediný, nepůsobí odpuštění hříchů ani těch, z nichž se úplně vyznal, nýbrž má za následek nové a mnohé těžké hříchy, těžší a větší, než ze kterých se nevyznal. A nový ten hřích jest svatokrádež.

Hříšník podvodným způsobem vyloudil na zpovědníku rozhřešení; jest jako zloděj, jenž tajně přisvojuje si cizí majetek. Než nedosti na této svatokrádeži. Hříšník, ačkoliv ví, že se neplatně zpovídal, zamlčev těžký hřích, přece odvažuje se přijmouti do nečistého svého srdce nejsvětější tělo Páně. Nový hřích, druhá svatokrádež. A týž hříšník snad po několik let chodí ke zpovědi, vždy se špatně zpovídá a opět tělo Páně přijímá. Kolik tu nových hříchů a svatokrádeží! V tomto hříšném stavu přijímá snad jiné svátosti, biřmování a stav manželský. Konečně je na smrtelném loži a přijímá svátost posledního pomazání. Jestliže ani před smrtí nenapraví minulé špatné zpovědi, jest obava, že i poslední pomazání přijímá nehodně a svatokrádežně. A pravdě podobno to býti může; neboť kdo po celý život špatně se zpovídal, kdo svědomí své chlácholil a omlouval, ten na smrtelném loži sotva bude míti síly, aby přemohl staré pokušení a řádně se s Bohem smířil. Ovšem Bůh jest milosrdným i k těmto hříšníkům a často udílí jim milostí, že alespoň v poslední hodince smrti činí pravé pokání a dokonale se vyzpovídají. Bude-li však i poslední jeho zpověď a sv. přijímání svatokrádežné, co ho pak očekává po smrti?

Uvážíme-li, dr. v. Kr., následky lehkomyslnosti těch, kteří z bázně nebo jiné příčiny zamlčují ve zpovědi těžké hříchy, pak nám to musí býti výstrahou, abychom se takového hříchu nedopouštěli. Staré chyby těžko se napravují. proto dbejme o spásu duše své, dokud nám Bůh času popřívá. Jestliže některý kajícník úmyslně hříchy těžké ve zpovědi zamlčel a umíní si, upřímně všechno napraviti, musí učiniti všechno, co nám církev přikazuje a o čemž nás další otázka poučuje.

687. „*Co musí činiti, kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal?*“

Kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal, musí:

1. ze zamlčeného hříchu se zpovídati, poněvadž dle božského nařízení těžký hřích může býti odpuštěn jen svátostí po-

kání. Kajícník musí tudíž zpovědníku hned na začátku oznámiti, že chce napraviti špatné zpovědi. Musí tedy jmenovati hříchy, které v dřívějších zpovědích zamlčel.

2. Udati, v kterých zpovědích hřích ten, zamlčel, poněvadž všecky ty zpovědi byly neplatny. Aby počet neplatných zpovědí přesně mohl udati, musí ovšem při zpytování svědomí pilně přemýšleti a vzpomínati.

3. Všecky tyto zpovědi, když se v nich vyznával i z jiných těžkých hříchů, zevrubně opakovati, t. j. musí se znova ze všech hříchů vyznati, ze zamlčených a také z těch, z nichž se zpovídal, poněvadž všecky zpovědi byly neplatny a nebyl mu odpuštěn žádný hřích.

4. Zpovídati se, kolikrát ve stavu tom přijal nejsvětější svátost oltářní a stalo-li se to i v čas velikonoční.

Kdykoliv hříšník po takové neplatné zpovědi šel k sv. přijímání, přijímal svatokrádežně a dopustil se nového hříchu. Proto musí udati i počet svatokrádežného přijímání. Přijímal-li tělo Páně v době velikonoční svatokrádežně, prohřešil se též proti 4. církevnímu přikázání, kteréž přikazuje, bychom v době velikonoční hodně přijali tělo Páně.

5. Konečně musí udati, přijal-li ve stavu tomto i jiné svátosti.

Abychom svátosti živých hodně přijali, přikazuje se nám dokonalá zpověď. S čistým srdcem a ve stavu posvěcující milosti máme přijímati svátosti živých: biřmování, svatost oltářní, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský. Kdo tyto svátosti přijal ve stavu hříšném, přijal je nehodně a dopustil se svatokrádeže. Proto při zpovědi musí také udati, které svátosti přijal v tomto stavu a kolikráte.

Z toho poznáváme, v jak veliké nebezpečenství vydává svou duši, kdo ve zpovědi úmyslně zamlčuje hříchy. Hříšník připravuje se také o mnohé milosti a zásluhy; neboť všecky dobré skutky, které v tom stavu konal, nebyly mu připočteny ku zásluze. Konečně připravil si svou nedbalostí velikou práci, strach a úzkost, když má napraviti snad v dávné době špatně vykonané zpovědi. Abychom si tedy uspořili trápení, námahy a strachu o spásu duše své, dobře učiníme, když každou zpověď vykonáme dokonale. Kdo je dobré vůle a bojí se Boha, ten také připravuje se svědomitě ku každé sv. zpovědi a proto může doufati, že odpuštění dosáhl na zemi i na nebi.

688. *„Co má činiti, kdo bez vlastní viny z některého hříchu se nezpovídal?“*

Kdo bez vlastní viny z některého těžkého hříchu se nezpovídal, musí se z něho dodatečně vyznati; radno jest, aby to učinil ještě před svatým přijímáním, ale třeba toho není, protože vykonaná zpověď byla platná.

Kdo by bez vlastní viny nějaký těžký hřích ve zpovědi vynechal, má se z něho vyznati v příští zpovědi. Může se státi i zbožnému a svědomitému kajícníku, jenž vždy ke sv. zpovědi řádně se připravuje a pevnou vůli má ze všech hříchů se vyznati, že přece někdy zapomene na některý hřích. Ačkoliv ve zpovědi rozhřešením odpouštějí se všecky vědomé a nevědomé hříchy a tedy i onen, z něhož jsme se bez vlastní viny zapomněli vyznati, přece však jsme přísně zavázáni, bychom z toho hříchu v příští zpovědi se vyznali. Neboť Pán Ježíš ustanovil zpověď za jediný prostředek, jímž lze odpuštění hříchu dosáhnouti.

Vzpomeneme-li si tedy před sv. přijímáním, že jsme se zapomněli z některého těžkého hříchu vyznati, máme se z něho hned vyzpovídati, máme-li k tomu čas a příležitost. Zpověď nemusíme opakovati celou, nýbrž pouze řekneme: „zapomněl jsem ve zpovědi ještě tento hřích“. Zbožní věřící také vskutku tak činí, řídíce se napomenutím církve, kteráž nám takovou svědomitost klade na srdce. Kdyby však nám už nebylo možno před sv. přijímáním zpověď doplniti, můžeme jíti k sv. přijímání, avšak musíme vzbuditi dokonalou lítost nad tím hříchem. Kdybychom již klečeli u oltáře a měli přijímati Tělo Páně, neodcházejme, vzpomeneme-li si na těžký hřích, z něhož jsme se zapomněli zpovídati, poněvadž bychom tím dali příležitost ku zbytečným řečím. Přijměme pokorně Tělo Páně a v nejbližší zpovědi doplňme neúplnou, ale jinak platnou zpověď tím, že se hned vyznáme z hříchu zapomenutého.

Ačkoliv nejsme povinni úplné a platné zpovědi opakovat, přece však jest to někdy nejen radno, ale i prospěšno. Taková zpověď, ve které opakujeme všecky zpovědi z celého života, jmenujeme zpovědí generální. A o této poučují nás další otázky.

689. *„Kterak se jmenuje zpověď, ve které se opakují všecky nebo několik zpovědí dřívějších?“*

Zpověď, ve které se opakují všecky nebo několik zpovědí dřívějších, jmenuje se zpověď generální.

Generální zpověď jest tolik jako všeobecná, poněvadž v ní zpovídáme se vůbec ze všech hříchů, z nichž jsme se buď od první zpovědi nebo od několika let zpovídali. Nazývá se také životní zpovědí, poněvadž se zpovídáme ze všech hříchů, jichž jsme se v celém životě od své maličkosti dopustili. Opakujeme-li zpovědi pouze jednoho roku, nazýváme takovou zpověď roční. Životní zpověď jest nám někdy potřebná neb nutná, jindy zase užitečná a prospěšná.

690. „*Kdy je třeba zpovědi generální?*"

Zpovědi generální je třeba, když dřívější zpovědi byly neplatny.

Životní zpovědi jest třeba všem těm, kteří z jakékoliv příčiny dřívější zpovědi špatně konali, buď že se zpovídali neúplně a neupřímně, buď že nevzbudili pravé lítosti a opravdového úmyslu, anebo že nedbale zpytovali své svědomí. Jsme-li sobě vědomi, že jsme v dřívějších zpovědích některé části k hodnému přijímání svátosti pokání potřebné nevykonali, musíme všecky zpovědi opakovati, o čemž jsme už dříve mluvili. Takové generální zpovědi jest třeba zvláště těm, kteří jsou v pochybnosti, zda-li dřívější zpovědi byly platny a když vůbec nemohou se upamatovati, kdy se vlastně dobře naposledy zpovídali. Aby duše naše na věky nezahynula pro dřívější špatné zpovědi, proto nutno jest, napraviti vše životní zpovědí.

Vzpomeňme si jen, jak jsme byli v mládí svém často lehkomyslnými, zpověď odbyli jsme často bez vnitřního pohnutí a tedy snad neplatně. Naše zpytování svědomí bylo často velmi povrchní. Vidíme to teď na mladých lidech. Přeběhnou rychle zrcadlo zpovědní, trochu se pomodlí a již jsou s přípravou ke zpovědi hotovi. Bylo-li zpytování svědomí povrchní, byla i zpověď ledabylá. Vzpomeňme, zda-li jsme také vždy vzbudili upřímnou a alespoň nedokonalou lítost před zpovědí! Bohužel i té lítosti viděti málo. Slibovali jsme ve zpovědích polepšení, avšak slibu jsme nedostáli. Přemnozí sotva přišli od správy Boží, byli opět těmi starými hříšníky. Zpovědník napomínal, abychom se varovali blízkých příležitostí, ale nedbali jsme slov jeho. Dnes s bolestí a hanbou vzpomínáme na mnohé hříchy, jichž jsme se dopouštěli, poněvadž jsme se nechtěli varovati příležitosti ke hříchu. Ach velmi smutně vypadá u mnohého z nás stav duše. Přemnozí chodí snad každoročně aspoň jednou ke sv. zpovědi, ale nejsou lepšími; zpovídají se, avšak snad vždy neplatně. Proto praví sv. Terezie: „Mnozí zahynou, ne proto, že se nezpovídají, ale proto, že se špatně zpovídají."

Chceme, drazí v Kristu, až do smrti žíti v takovém nebezpečném stavu, chceme i na smrtelném loži býti povrchními v nejdůležitější věci, v péči o spásu duše své? Jistě všichni přejeme si po smrti lehkého odpočinutí; proto opravme brzy a důkladně příbytek Ducha sv., duši svou. A náprava neb oprava řádná státi se může toliko generální zpovědí, když totiž vážně a s pravou zbožností vykonáme zpověď z celého svého života. Vykonáme-li dokonale životní zpověď, napravíme všechny dřívější chyby a nedostatky, duše naše bude znovu zrozená a strach o budoucí její osud bude zažehnán.

Jistý šlechtic, jenž dlouho vedl život prostopášný, súčastnil se duchovních cvičení, která se pro muže v chrámu Páně konala Poznav smutný stav své duše, vykonal hned životní zpověď. Po zpovědi naplněno bylo srdce jeho nebeskou slastí, a kdykoliv na zpověď vzpomněl, vždy kanuly mu z očí radostné slzy. Ještě na smrtelném loži vyznal: „Na věky byl bych zahynul, kdybych byl s milostí Boží životní zpovědi nevykonal. Pomním-li na ni, povždy mně přichází jako záruka na nebe“. Na to potěšil dítky a manželku, napomenuv je, aby hříchu se chránily a Bohu vždy věrně sloužily. A dav si ještě přečísti dobrá předsevzetí, kteráž při generální zpovědi učinil, pokojně usnul v Pánu.

Životní zpovědi jest též třeba i ostatním věřícím vůbec. Zvláště však v některých případech doporučuje se nám životní zpověď. Kdy jest radno, vykonati životní zpověď, poučuje nás katechismus.

691. *„Kdy jest radno, vykonati zpověď generalní?“*

Zpověď generální jest radno vykonati:

1. když se připravujeme na první svaté přijímání;
2. když vstupujeme do nového stavu;
3. v čas jubilea nebo missií;
4. v nebezpečné nemoci, bychom byli na smrt připraveni.

V předešlé otázce poznali jsme, že životní zpovědi jest třeba hříšníkům, kteří snad po celý život špatně se zpovídali. Avšak životní zpověď prospěje vůbec každému z nás. Řekněme si upřímně: kdo z nás může s jistotou říci, že od své mladosti vždy dokonale se ke zpovědi připravoval a zpověď dokonale vykonal? Naprosté jistoty nemá nikdo z nás. Proto životní zpověď nikomu neuškodí, naopak všem nám velmi prospěje.

Zvláště pak životní zpověď prospěje těm, kteří jsou v pochybnosti, zda-li v životě svém platně se zpovídali. Je-li nejistota

vůbec trapnou, oč větší muka působí nejistota vzhledem budoucího osudu duše? Nemá-li křesťan jistoty, zda-li očistil duši svou od poklesků, zda-li jest dítkem Božím a má-li naději na život věčný, působí mu tato nejistota ustavičnou starost a nepokoj. A tohoto nepokoje zbavíme se životní zpovědí. Jako účetní, přehlédne-li znova celé účty a shledá-li vše v pořádku, teprve nabývá klidu a pokoje, podobně kdo trápen jest nejistotou, zdali se vždy dobře zpovídal, dosáhne duševního klidu a pokojného svědomí, vykoná-li dokonale životní zpověď.

Avšak životní zpověď užitečnou jest i těm, kteří vždy dobře se zpovídali. Životní zpověď přivádí tyto křesťany k dokonalejšímu sebepoznání, rozmnožuje pokoru a utvrzuje je v křesťanské dokonalosti.

Když křesťan uvažuje o dřívějších svých hříších, když vzpomíná na přemnohá nebezpečenství, z nichž ho Bůh takřka zázračně vysvobodil, když vzpomíná na dobrotu a milosrdenství Boží, jehož se mu bez zásluhy dostalo, naplněn jest pokorou a láskou k dobrotivému Bohu svému, kterýž jej tak dlouho chránil od zahynutí. Kajícník dokonale poznává svůj nevděk k Bohu, svou lehkomyslnost a své náruživosti a proto vzbuzuje dokonalou lítost nad svými hříchy a činí opravdivé předsevzetí, ostatek života svého, jehož mu Bůh dopřeje, lépe použíti ku konání dobrého a pro nebe záslužného.

Konečně životní zpověď má i ten veliký užitek, že zpovědník lépe pozná vnitřní stav kajícníkův. Z jeho životní zpovědi pozná, kterým hříchům zvláště jest oddán, které jsou jeho náklonnosti a zlozvyky, které blízké příležitosti k hříchu ho svádí a dle toho může pak kajícníku dáti dokonalejšího poučení a rady, jak by snadněji budoucně uchrániti se mohl hříchů.

Poněvadž životní zpověď jest tak prospěšnou, proto církev nám radí, bychom jí vykonali zvláště v důležitých dobách života anebo při zvláštních příležitostech. A takové zvláštní životní doby a příležitosti jsou tyto:

1. Když se připravujeme na první svaté přijímání.

První sv. přijímání jest pro celý náš život velmi významné, neboť obyčejně kdo první sv. přijímání s pravou zbožností přijme, připravuje se pak ku každému sv. přijímání s touže zbožností. Sv. přijímání jest zářnou hvězdou, kteráž křesťana uvádí na cestu ctnosti anebo kajícnosti. Proto k prvnímu sv. přijímání třeba jest dokonalé přípravy. A dokonale připravíme se k prvnímu sv. přijímání, když opakujeme všechny dřívější zpovědi; neboť tím napravíme všeliké nedostatky, jichž jsme se snad v útlém věku při

zpovědích dopustili. Životní zpovědí vzbudíme také v srdci svém větší pokoru a lítost nad hříchy, jíž třeba jest k hodnému sv. přijímání.

Aby dítky s pobožností přistoupily k prvnímu sv. přijímání, o to jistě pečují duchovní správcové, kteří připravujíce je k prvnímu sv. přijímání již je cvičí, aby zpovídaly se znova ze všech hříchů, jichž se od své maličkosti dopustily.

2. Životní zpověď radno jest vykonati, když vstupujeme do nového stavu, na př. do stavu manželského, kněžského, řeholního anebo vůbec když nějaká zvláštní změna v našem životě má nastati.

Změna stavu jest v životě každého člověka krokem důležitým a pro budoucnost rozhodujícím. Člověk opouští dřívější způsob života svého a nastupuje novou dráhu životní. Vstupuje do nových a neznámých poměrů, neví, co ho čeká, zda bude šťastným či nešťastným. Od tohoto kroku závisí často jeho blaho nebo utrpení časné i věčné. Člověk tu poznává, že potřebuje pomoci Boží, aby šťastně nastoupil novou pouť životní. Vzpomene-li si však na svůj minulý život a poznává-li, že málo Bohu sloužil, ano i mnohých poklesků se dopouštěl, jež nyní mu překáží, že nehodným jest milosti a pomoci Boží, tu sám uznává, že, má-li v novém stavu býti spokojeným, musí se rozloučiti s minulým životem a řádně se připraviti k novému životu. A nejlepší přípravou k tomu jest životní zpověď. Proto zvláště snoubencům se doporučuje, aby před oddavky vykonali životní zpověď. Životní zpovědí rozloučí se se svobodným stavem, napraví všecky nedostatky dřívějších zpovědí, vypořádají se s celou svou mladostí a připraví se k manželskému životu s pevným předsevzetím, že nyní žíti budou život nový a vpravdě křesťanský. Vykonají-li životní zpověď upřímně, udělí jim Bůh své milosti a hojného požehnání. Z těchže důvodů doporučuje se životní zpověď novosvěcencům a těm, kteří věnovati se chtějí životu řeholnímu.

Životní zpověď prospěje i těm, kteří jdou do světa do učení, na studie, k vojsku anebo vůbec vstupují do takových poměrů, kdež by snadno zkaženi býti mohli a kdež zvláštní pomoci a ochrany Boží potřebují. Sv. Eligius, živ jsa u dvora královského, aby se posilnil proti nebezpečenství, jemuž u dvora byl vystaven, složil životní zpověď. Byl pak první, kterýž tak učinil.

Životní zpověď zvláště velice prospěje těm, kteří, zanechavše špatného života, pokání činí a službě Boží se věnují. Sv. Ignác z Loyoly nastoupiv cestu pravou po svém obrácení vyzpovídal se knězi z celého svého života. Podobně sv.

Kateřina Janovská, zanechavši světského života, připravila se co nejdokonaleji a složila životní zpověď, aby nyní jedině Bohu sloužila.

3. Životní zpověď radno jest vykonati v čas jubilea nebo missií.

Jubileum neb milostné léto je čas, v němž církev jménem Božím otvírá poklady zásluh Ježíše Krista a uděluje z něho věřícím slavným způsobem odpustky. Milostivé léto jest buď řádné nebo mimořádné. Řádné neb pravidelné milostivé léto slaví se vždy po 25 letech a trvá celý rok. Mimořádné prohlašuje se z důležitých příčin, na př. při nastolení nového papeže anebo z jiné významné pro církev příčiny. Toto mimořádné milostivé léto prohlašuje se buď pro celou církev nebo jen pro některou diecesi. Trvá kratší dobu než pravidelné milostivé léto.

Již israelité slavili jubileum z nařízení Božího. Slavili je vždy po 50 letech. Rok jubilejní byl pro židy velmi důležitým. V tom roku nesmělo se ani síti ani žíti; všechno prodané nebo odcizené pole musilo býti vráceno majiteli, vůbec všeliká náprava a obnova života byla přikázána. V církvi křesťanské slavilo se jubileum napřed po 100 letech, za papeže Klementa VI. (1349) nařízeno slaviti jubileum po 50 letech; papež Urban VI. ustanovil r. 1389 jubilejní rok po 33 letech na památku pozemského života Ježíše Krista; papež Pavel II. (1470) ustanovil konečně jubileum po 25 letech.

V jubilejním roku udělují se nám hojnější milosti, plnomocné odpustky. Abychom však těchto milostí skutečně dosáhli, třeba jest mimo vyplnění předepsaných pobožností zvláště čistoty duše. A nejlepší přípravou k tomu jest životní zpověď. Proto církev zvláště v době milostivého léta doporučuje věřícím životní zpověď, aby tím bezpečněji milosti a zvláště plnomocných odpustků dosáhli.

Také v čas missií radno jest složiti životní zpověď. Povolá-li duchovní správce nebo církevní missijní spolky, na př. apoštolát, do některé farnosti missionáře, t. j. řeholníky, jejichž úkolem jest, slovo Boží hlásati, věřící k dokonalejšímu životu povzbuditi, vlažné a nevěřící k Bohu přiváděti a vůbec obnoviti křesťanského ducha, jmenujeme takové církevní duchovní cvičení missiemi. Při missiích konají se po několik dní, obyčejně po 10 dní, různé pobožnosti, růženec, křížová cesta, rozjímání a pod., denně konají se i třikráte kázání a mimo to missionáři ustavičně zpovídají. Jako o milostivém létě udělují se milosti celé církvi, tak missie farností jsou pramenem

mnohých milostí. Doba missií jistě jest velmi vhodnou, bychom vykonali životní zpověď. Neboť konají-li se missie k polepšení života, k vykořenění starých hříchů a zlých náklonností, pak nejlépe začneme kající život životní zpovědí. Missionáři jsou nám neznámými zpovědníky, neznají nás a proto tím snadněji odložiti můžeme stud a můžeme se bez uzardění vyznati ze všech hříchů celého života. Očistíme li životní zpovědí srdce své, připravíme se k přijmutí mnohých milostí, jichž nám Bůh v době missií udílí.

4. Konečně radno jest životní zpověď vykonati v nebezpečné nemoci, bychom byli na smrt připraveni.

Člověk sice neví, kdy a kde ho zachvátí smrt, přece však někdy ví, že smrt hrozí jeho životu. Je to nebezpečná nemoc. Nebezpečná nemoc děsí nás před smrtí, kteráž otvírá nám bránu do věčnosti a předvádí nás před trůn spravedlivého a přísného Soudce. Kdož by nepoznával důležitost tohoto hrozného okamžiku! Vzpomínka, snad ještě dnes musím se objeviti před svým Bohem a Soudcem, snad v tomto okamžiku klásti budu účet z celého svého života. Jak tam obstojím? Bázeň a hrůza nás obchází. Abychom však zbavili se strachu před smrtí a nastávajícím soudem, připravme se dobře na smrt. A nejlepší přípravou na smrt je životní zpověď. Sv. Tomáš z Villanovy, cítě blížící se smrt, s největší zkroušeností složil zpověď z celého života a tu s největší zbožností přijal velebnou svátost oltářní. — Chce-li nemocný pokojně s odevzdaností do vůle Boží očekávati smrt, ať vykoná životní zpověď; neboť nic mu tak neulehčí a nedodá útěchy jako životní zpověď, když se znova vyzná ze hříchů celého života. Proto prosme Boha, aby nám popřál milosti, bychom před smrtí mohli dokonalou životní zpovědí připraviti se na dalekou cestu do věčnosti.

Když jistý mnich jednoho dne navštívil vězně, přistoupil k němu zločinec a prosil ho, aby vyslyšel jeho životní zpověď; mělť býti na druhý den odpraven. I otázal se ho kněz: „Proč chceš složiti životní zpověď?

Ach, „otče duchovní“, pravil zločinec, „zítra mám z tohoto života do věčného se odebrati a kdyby toto vykročení špatně dopadlo, co by bylo ze mne? Bojím se věčnosti a proto chci se k ní dobře připraviti“.

Drazí v Kristu! I my jsme odsouzeni k smrti, neboť jednou musíme umříti, ať chceme nebo nechceme, proto buďme na smrt vždy připraveni. Zvláště pak nemocní připravte se brzy, nebo Pán blízko jest.

Poněvadž generální zpověď jest všem věřícím užitečná a mnohým potřebná, proto vykonejme ji v době vhodné. Abychom životní

zpověď dobře vykonali, vyhledejme si zpovědníka, k němuž máme důvěru, oznamme mu napřed svůj úmysl a potom se ke zpovědi řádně připravme. Konejme po několik dní duchovní cvičení, alespoň hodinu denně, rozjímejme o posledních věcech člověka a vroucně se modleme. Vzývejme Ducha sv., bychom dobře poznati mohli hřích celého svého života a denně zpytujme své svědomí. Nebude škoditi, když při zpytování svědomí napíšeme si všecky hříchy, neboť tím si zpověď ulehčíme. Když skládáme životní zpověď, vyznejme se napřed ze všech hříchů, jichž jsme se dopustili od poslední zpovědi, potom vyznejme se zvláště z těch hříchů, které nás nejvíce trápí a nepokoj nám působí, a konečně zpovídejme se podle pořádku ze všech hříchů, jichž jsme se dopustili od své maličkosti. Po zpovědi pozorně poslouchejme poučení zpovědníkovo a dobře si zapamatujme pokyny, jež nám kněz dal, bychom nyní použili všech prostředků k zachování milosti a pokojného svědomí. —

692. *„Jak často jsme povinni se zpovídati?“*

Povinni jsme se zpovídati;

1. alespoň jednou za rok;

2. kdykoli v nebezpečenství života jsme si vědomi těžkého hříchu.“

Ale i mimo to máme častěji se zpovídati.

Už dříve v otázce 502 rozjímali jsme, že jsme povinni zpovídati se alespoň jednou za rok. Jindy křesťané zpovídali se jednou za týden, měsíčně, později třikráte do roka a vůbec častěji bez zvláštního nařízení. Poněvadž však mnozí své povinnosti nekonali, proto církev dala přikázání, kterýmž se nám pod smrtelným hříchem přikazuje, abychom alespoň jednou za rok se zpovídali.

Avšak máme se častěji za rok zpovídati, poněvadž často hřešíme a nevíme ani dne ani hodiny, kdy nás Pán Bůh k sobě povolá. Zvláště pak máme se zpovídati v nemoci a vůbec v nebezpečenství smrti. Onemocní-li člověk nebezpečně, ihned volá k sobě lékaře. Avšak nejen lékaře pro tělo volejme, nýbrž i lékaře duchovního, aby uzdravil duši naši, která léku často více potřebuje než tělo. Vůbec nechtějme nikdy dlouho trvati v hříchu, nýbrž častou zpovědí očišťujme duši svou. Svatí a zbožní lidé zpovídali se velmi často. Sv. Ludvík zpovídal se každý pátek, papež Klement VIII. každého večera, sv. Karel Bor. každý týden. Čím častěji se zpovídáme tím snadněji překonáme hříšné náklonnosti a uchováme si čisté svědomí. Radno jest, aby křesťané chodili ke zpovědi mimo

velikonoční dobu též v adventě, zvláště na štědrý den, před slavností Jména Ježíš a oktávě, o svátcích Mariánských, v den svých narozenin a jmenin a před každým důležitým podnikem.

693. „*Proč se máme častěji zpovídati?*“

Máme se častěji zpovídati:

1. protože jest nebezpečno, smíření s Bohem odkládati, když jsme těžce zhřešili;

2. protože častější zpověď duši v milosti posiluje a náklonnost ke hříchu seslabuje;

3. protože častější zpověď čistotu a útlost svědomí velice podporuje.

a) Nebezpečno jest, smíření s Bohem odkládati, když jsme těžce zhřešili, poněvadž hřích sám je nebezpečným a pak proto, poněvadž nevíme, kdy a kde nás může smrt překvapiti. Trvá-li člověk dlouho v hříších, uvykne jim a stane se otrokem svých náruživostí. Neboť čím déle člověk v hříších žije, tím je slabším v pokušení a ve zlé příležitosti ke hříchu a proto tím snadněji klesá. Hřích pak panuje nad ním a člověk jest jeho otrokem. Hřích zatvrdí srdce lidské tak, že člověk po dlouhá léta nevzpomene ani na Boha, ani na pokání, ani na spásu duše své. Proto jest velmi nebezpečno, odkládati zpověď a žíti v hříchu, poněvadž kdo hříchům uvykne, těžko jich zanechá. Obrácení starých hříšníků bývá vždy řídkým zjevem. Abychom také nestali se otroky hříchu, proto nikdy nezůstávejme dlouho v hříchu, nýbrž častěji za rok se zpovídejme.

K časté zpovědi má nás také povzbuditi strach před smrtí a věčností. Nikdo z nás neví ani dne ani hodiny, kdy nás Bůh k sobě povolá. A což, kdyby nás povolal náhle a my byli ve stavu smrtelného hříchu? Jaká by byla budoucnost duše naší, když by hříchy poskvrněna předstoupila k soudu Božímu? Byla by na věky zavržena. Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Bděte, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán přijde.“ (Mat. 24, 42.) Blíže Ženevy, kdež r. 1839 konaly se missie, žil opilec, jenž již po dlouhou dobu nebyl u zpovědi. Jedna zbožná paní napomínala nešťastného opilce, aby také šel ke sv. zpovědi. Slíbil, že půjde v pátek večer. Avšak nedodržel slova. V sobotu opět dopustil se nestřídmosti a vraceje se na večer domů, upadl se schodů a zabil se.

Příklad tento a mnohé podobné denně se přiházející nás výstražně poučují, že opravdu nebezpečno jest, zpověď odkládati.

Nezapomínejme, že i sám Bůh nás napomíná, abychom vždy na paměti měli, že smrt hříšníky zachvátí rychleji, nežli se nadějí. Praví Bůh ústy moudrého Šalomouna: „Nehromaď hřích na hřích, abys nezemřel před svým časem“ (Kaz. 7, 18), a v knize Jobově dí: „Bezbožný zahyne dříve, než dnové jeho se naplní.“ (Job. 15, 32.) Vzpomeňme také na výrok Páně o zatvrzelých hříšnících: „Strom, který nenese ovoce, vyťat a na oheň uvržen bude.“

Mnozí z vás nebyli u zpovědi snad 6, 10 a více let Nač čekáte? Na stáří, na nemoc a potom že se na smrt připravíte? Ptám se vás: „Víte, zdali vám dopřeje Bůh času k pokání? Víte, zdali dočkáte se stáří anebo nemoci, abyste se mohli dáti zaopatřiti? Snad ještě dnes neb zítra přiloží Bůh sekeru ku špatnému stromu vašeho života, aby jej vyťal a na oheň uvrhl. Nevydávejme tudíž spásu duše své v sázku, nýbrž dokud čas je, zachraňme ji častou zpovědí.

b) Máme se častěji zpovídati, protože častější zpověď duši v milosti posiluje a náklonnosti ke hříchu seslabuje.

Dokonalou a upřímnou zpovědí nabýváme netoliko posvěcující milosti, nýbrž Bůh také nám uděluje zvláštní milosti a pomoci, že snadněji uchráníme se hříchu a překonáme pokušení. Víme ze zkušenosti, že zbožní lidé, kteří častěji v roku přistupují k sv. svátostem, nejsou oddáni náruživostem a hříšným náklonnostem, nýbrž že více milují ctnosti a dobré konají. Častou zpovědí rozmnožuje se jejich láska k Bohu a seslabují se náklonnosti ke hříchu. Častá zpověď přemnohé přivedla k dokonalosti největší, ke svatosti. Proto všickni svatí často se zpovídali, neboť byli přesvědčeni, že jen pokáním mohou přemáhati tělesné náklonnosti a pokušení ďábelská. Chceme-li, dr. v Kr., milost a přátelství Boží v duši své si uchovati a chceme-li zvítěziti nad světem, tělem svým a ďáblem, choďme často ke zpovědi.

c) Konečně máme se častěji zpovídati, že častější zpověď čistotu a útlost svědomí velice podporuje.

Kdo chodí zřídka ke zpovědi anebo vůbec nechodí, toho svědomí jistě není v pořádku. Mnohými hříchy hlas svědomí bývá ohlušen a otupen tak, že se ani při největším hříchu neozývá. Člověk takový nic si nedělá i z největšího hříchu. O takovém člověku říkáme, že má široké anebo žádné svědomí. Nemá-li člověk svědomí, pak jest všeho i nejhoršího skutku schopen. Zlé svědomí jest však hrozným neštěstím pro každého člověka. A tohoto zlého

svědomí zbavíme se častou zpovědí. Neboť kdo častěji se zpovídá, zachová si předně čistotu svědomí.

Každou zpovědí znova očistí své srdce od nejmenších poskvrn, posilní se proti pokušením, a tím snadněji uchrání se nových a těžkých hříchů. Častější zpovědí zachová si čisté svědomí Avšak častější zpovědí zjedná si i útlé svědomí. Kdo se častěji zpovídá, lépe poznává varovného hlasu svého svědomí, neboť tento ozývá se před každým i sebe menším hříchem, napomíná a varuje nás, abychom přemáhali pokušení a svádění ke hříchu. Kdo má útlé svědomí, bojí se Boha hříchem urážeti, avšak také varuje se každé nepoctivosti. Svědomití lidé jsou ctěni a váženi a požívají všude důvěry. Asi před 30 lety měli bratří Gvé na Nové ulici v Brně továrnu na sukno, byli Belgičané a velmi hodní katolíci. Po času velikonočním požadovali každoročně od svých dělníků, aby se vykázali, zda-li vykonali velikonoční zpověď. Říkávali: „Kdo není věrným Bohu a církvi, nemůže býti věrným ani lidem“. — A říkávali pravdu.

694. *„Kterak se vykonává zpověď?“*

Zpověď se vykonává takto:

1. Kdo se zpovídá, poklekne ve zpovědnici, udělá kříž a říká:

„Prosím za svaté požehnání, bych se mohl ze hříchů svých dobře a úplně vyzpovídati“.

„Já bídný hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu, nejblahoslavenější Marii Panně, všem milým svatým a vám, otče duchovní, na místě Božím, že jsem (od své poslední zpovědi, která se stala . . .) těchto hříchů se dopustil“.

2. Vyznává hříchy své.

3. Končí zpověď, vzbuzuje znova žel a lítost modle se:

„Bože můj! Těchto a všech svých hříchů srdečně lituji, protože jsem pro ně spravedlivého trestu zasloužil. Želím jich proto, že jsem Tebe, svého nejlepšího otce, nejvyšší a lásky nejhodnější dobro, urazil. Činím opravdové předsevzetí, s milostí Tvou život svůj polepšiti, blízké příležitosti ke hříchu se varovati a nikdy už nehřešiti.“

„Žádám vás, ctihodný otče, za spasitelné pokání a kněžské rozhřešení.“

4. Dává pozor, jaké mu zpovědník dává naučení a ukládá pokání. Zeptá-li se ho zpovědník na něco, odpoví upřímně; sám-li pak něčemu dobře nerozuměl anebo potřebuje-li poučení, otáže se.

5. Přijímá zkroušeně rozhřešení, které zpovědník uděluje slovy; „Rozhřešuji tě ze hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen“, a dělá při tom kříž. Řekne-li zpovědník, jak to na mnohých místech bývá: „Pochválen buď Ježíš Kristus“, odpoví: „Na věky. Amen.“ Pak odchází počestně od zpovědnice, děkuje Bohu za přijatou milost, prosí za sílu, by svá předsevzetí vytrvale prováděl, a vykoná uložené pokání. Kdyby snad bylo při někom shledáno, že není hoden rozhřešení, má se pokorně podrobiti a tím více se vynasnažiti, by se pravým polepšením života rozhřešení hodným stal.

Když zpovědník kajícníku uděluje rozhřešení, má ještě jednou vzbuditi lítost nad hříchy a když kněz dělá nad ním kříž, má se také znamenati sv. křížem. Potom slušně povstane, políbí zpovědníku ruku nebo štolu a odejde k oltáři neb na své obyčejné místo v kostele a hned se pomodlí uložené pokání. Zpovídáme-li se den před sv. přijímáním, chovejme se slušně, abychom nedopustili se ani myšlením těžkého hříchu.

Poněvadž zpověď jest ustanovením božským, proto mějme ji ve veliké úctě. Nikoho neposuzujme, chodí-li často k zpovědi, nýbrž přičiňme se, abychom i my byli horlivými v pokání a často sv. pokoje hledali ve zpovědi.

81. CVIČENÍ.

O dostiučinění.

Marnotratný syn, kteréhož nám P. Ježíš ve sv. evangelium předkládá za vzor pokání, nejen ze hříchů svých pokorně se vyznal otci svému, nýbrž také chtěl dokonale napraviti dřívější svou chybu. Proto sám uvolil se trpěti ponížení za svou dřívější neposlušnost a nevděčnost. Marnotratný syn nechtěl, aby ho otec opět za syna přijal, takové cti uznával se nehodným, proto pokorně volal k otci svému: „Nejsem hoden slouti synem tvým, ale učiň mne nejmenším služebníkem svým.“ Marnotratný syn chtěl tedy trpěti nějaký trest za svůj hřích, chtěl dostiučiniti otci svému za urážku mu učiněnou. A podobně hříšník, aby hoden byl odpuštění hříchů,

z nichž se ve zpovědi vyznal, musí za své hříchy činiti nějaké pokání, čili musí za své hříchy spravedlnosti božské dosti učiniti. A o tomto dostiučinění, páté to potřebné části svátosti pokání, budeme dnes rozjímati.

695. *„Co rozumíme dostiučiněním, jehož je ke svátosti pokání třeba?“*

Dostiučiněním, jehož je ke svátosti pokání třeba, rozumíme konání kajícných skutků, kteréž ukládá zpovědník.

Co rozumíme slovem „dostiučinění“ vůbec? Dostiučinění, jakž již samo jméno naznačuje, rozumíme náhradu, kterou povinni jsme bližnímu učiniti, jestliže jsme mu uškodili buď na cti nebo na statku. Kdo odvolá pomluvu, kdo ukradenou věc majiteli vrátí a škodu napraví tak, že opět má bližní svou věc v původním stavu a už od nás ničeho nežádá, pravíme, že jsme bližnímu dosti učinili.

Dostiučiněním, jehož třeba jest k hodnému přijetí svátosti pokání, rozumíme kajícné skutky, které zpovědník kajícníku po zpovědi za pokání ukládá. Hříšník urazil Boha a proto povinen jest učiněnou urážku napraviti. Aby Boha úplně usmířil a za své hříchy dosti učinil, měl by vlastně učiniti vše, čeho jest třeba, aby mu Bůh mohl odpustiti. Hřích ale jest nekonečná urážka Boží a proto hříšník měl by dáti Bohu nekonečnou náhradu za hřích. Člověk však nemůže takové náhrady Bohu dáti, proto Ježíš Kristus sám svou smrtí na kříži za hříchy naše dosti učinil a Otce nebeského dokonale smířil.

Ačkoliv Ježíš Kristus dokonale dosti učinil za hříchy naše, přece však hříšník povinen jest za své hříchy alespoň něco trpěti, aby Boha k milosrdenství naklonil a milosti odpuštění stal se hodným. Proto dostiučinění, které kajícník po zpovědi konati musí, sluje také „pokání“, poněvadž alespoň něco chce vytrpěti za své hříchy. Pokání neb kajícné skutky náležejí tudíž ku svátosti pokání a proto zpovědníci jsou povinni, kajícníkům pokání ukládati a kajícníci zase jsou povinni, uložené pokání vykonati. Tato povinnost obsažena jest v ustanovení svátosti pokání, neboť dle nařízení P. Ježíše měli apoštolové hříchy odpouštěti jen těm, kteří chtějí se polepšiti a za své hříchy dle možnosti něco trpěti.

Jestliže tedy církevní sněm Tridentský nařídil zpovědníkům, aby kajícníkům podle velikosti hříchu ukládali přiměřené pokání, neprohlásil něčeho nového, nýbrž jen to, co nařídil P. Ježíš, a co církev po všecky časy věrně zachovávala.

696. *„Proč se ukládají za hříchy, z nichž jsme se zpovídali, kajícné skutky?“*

Za hříchy, z nichž jsme se zpovídali, ukládají se kajícné skutky, by hříšník:

1. za urážku, již učinil Bohu, alespoň nějakou náhradu dal;

2. vytrpěl časné tresty za hříchy;

3. budoucně byl opatrnějším a již tak snadno nehřešil.

a) Protestanté dostiučinění, kteréž má kajícník za své hříchy konati, vyhlašují za zbytečné, poněvadž P. Ježíš za naše hříchy dosti učinil. Přece však žádá toho spravedlnost, bychom i my za své hříchy něco trpěli. Praví-li protestanté, že my nepotřebujeme ničeho trpěti za své hříchy, ježto P. Ježíš za nás dosti učinil, odpovídáme, že P. Ježíš také za nás se modlil, postil a trpěl, přece však nás nezbavil této povinnosti, nýbrž napomíná nás, abychom se ustavičně modlili, postili a kajícné skutky konali. Písmo sv. dosvědčuje pravdu slov těchto mnohými výroky.

Tak u sv. Lukáše čteme, že Pán Ježíš vyhrožoval hříšníkům věčným zavržením, nebudou-li pokání činiti. Praví Pán Ježíš: „Nebudete-li pokání činiti, všichni podobně zahynete.“ (Luk. 13, 3) A na jiném místě praví Pán Ježíš, že celé nebe raduje se nad kajícím hříšníkem. „Pravímť vám, že tak bude radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím větší, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteříž nepotřebují pokání.“ (Luk. 15, 10.)

Napomínal-li Pán Ježíš hříšníky ku pokání, jistě nechtěl tím ukázati, že by snad jeho dostiučinění potřebovalo doplnění anebo snad cena jeho byla zmenšena, nýbrž Pán Ježíš žádal od hříšníků pokání proto, aby účastnými se stali jeho nekonečného dostiučinění a aby také ukázali dobrou vůli, že alespoň nějaké tresty trpěti chtějí za své hříchy. Kristus Pán chce, abychom ho v utrpení následovali. Pán Ježíš jako nevinný Beránek obětoval se za nás a první dal Otci nebeskému náhradu za urážky od lidí mu učiněné. Proto spravedlnost toho žádá, bychom my, kteří Boha urážíme, také se vynasnažili Bohu dáti alespoň nějakou náhradu za učiněné urážky a tím následovali Ježíše Krista a jemu v utrpení se podobali. Proto dí církevní sněm Tridentský: „Činíme-li pokání za své hříchy, podobáme se Kristu, jenž za hříchy naše trpěl.“

Že kajícnými skutky nezmenšují se zásluhy Ježíše Krista, poučuje nás sv. Řehoř, jenž dí: „Ne všecko, co nám přináleželo, vykonal Kristus. Všecky sice vykoupil svou smrtí, pozůstalo však,

abys též sám sebe ukřižoval (svou žádostivost přemáhal), kdo chce vykoupen býti, kdo s ním kralovati žádá. Že to k vykoupení zbylo, uznal onen, kdož řekl: co vykonal Kristus, neprospívá, leč tomu, kdo doplňuje, co vykonati zbylo. Proto praví sv. Petr: „Kristus trpěl za nás, zanechav nám příklad, abyste následovali šlepějí jeho.“ (I. Petr. 2, 21.) Tudíž i dokládá sv. Pavel: „Doplňuji ostatek soužení Kristových na těle svém.“ (Kolos. 1, 24.) Kajícník povinen jest tedy za své hříchy také něco vytrpěti, neboť spravedlnost toho žádá, abychom ku spáse své též něco činili. Proto jako musíme s milostí Boží spolupůsobiti, tak také musíme s Kristem trpěti, abychom si odměny v nebi zasloužili.

b) **Za hříchy ukládají se kajícné skutky kajícníku, aby vytrpěl časné tresty za hříchy.**

Bůh prokázal nám veliké milosti tím, že nám ve zpovědi odpustil hříchy a zasloužený věčný trest v pekle; avšak spravedlnost Boží toho žádá, aby kajícník alespoň nějaké časné tresty trpěl za své hříchy, t. j. takové tresty, které Bůh za pokutu hříšníkům ukládá a kterouž buď na světě nebo v očistci trpěti musíme. Že hříšníci musili vždy za své hříchy trpěti časné tresty, potvrzuje Písmo sv. Již prarodičové naši po pádu v ráji musili po celý svůj život trpěti pokuty za svou neposlušnost. Israelité za svou neposlušnost a reptání byli od Boha mnohými časnými tresty pokutováni. A tak každý hříšník zasluhuje za své hříchy časný trest. Proto musí konati kajícné skutky, aby na zemi vytrpěl si, když ne všechny, tedy aspoň větší část zasloužených časných trestů. Proto církevní sněm Tridentský napomíná zpovědníky, aby kajícníkům ukládali kajícné skutky za pokání, neboť tyto skutky, které za pokání, uloženy bývají, slouží netoliko k zachování nového života a k uzdravení duše, nýbrž také ku potrestání spáchaných hříchů; neboť moc klíčů není dána kněžím pouze k rozvazování, nýbrž i k svazování.

Vytrpíme-li si na světě časné tresty za odpuštěné hříchy, nebudeme musiti trpěti v očistci. Proto všickni kajícníci rádi trpěli různé tresty, jež jim za pokutu uloženy byly, ano dobrovolně přidávali si jiné a těžší, aby Boha tím spíše usmířili a časné tresty odkáli si zde na zemi. Vypravuje se, že blíže Alexandrie byl zřízen klášter pro kajícníky, v němž se shromažďovali, aby tam činili přísné pokání za své hříchy. Byli oděni hrubým oděvem, leželi v popelu, mnoho plakali a se modlili. Přísně se postili a společně různé těžké práce konali. Po vykonaném pokání vraceli se do svých příbytků.

Církev sv. neukládá nám tak přísných trestů za pokání; proto s tou větší ochotou konejme kajícné skutky, které nám dnes

ukládá, abychom nemusili mnoho a dlouho na věčnosti trpěti. K tomu napomíná nás sv. Bonaventura, jenž dí: „Sebe samého se taž, jak dalece jsi za své hříchy dosti učinil, pevně jsa přesvědčen, že bude od tebe v budoucím životě všecko až do posledního haléře požádáno, čeho jsi zde nezapravil. Neboť tam nezůstane žádný přestupek bez trestu, a žádný dobrý skutek bez odměny.“

c) Ukládají se kajícníku kajícné skutky, aby budoucně byl opatrnějším a již tak snadno nehřešil.

Bůh z otcovské lásky ukládá nám kajícné skutky, abychom byli opatrnějšími a opět do hříchu neupadli. Bůh jedná s hříšníky jako dobrý otec se svými dětmi. Chybí-li dítko jednou, lituje-li své chyby a slibuje-li polepšení, milerád odpouští mu otec jeho provinění. Chybíli však po druhé a nedbá-li napomenutí otcova, tehdy otec z lásky k němu, aby nespoléhalo se na jeho dobrotu, musí je potrestati. Dítko bojí se trestu a proto chrání se, aby podruhé nezhřešilo. Kdyby otec dítka netrestal, dopouštělo by se bez bázně i největších nepravostí. Bázeň před trestem krotí jeho vzdorovitost a chrání je před opětnými hříchy. A podobně Otec náš nebeský nám svým dítkám odpouští hříchy na křtu sv. bez potrestání, zhřešíme li však po křtu sv., ukládá nám kajícné skutky, abychom opět tak snadno nezhřešili. Kdyby Bůh hříšníků netrestal, dopouštěli by se beze strachu často hříchů. Proto církev z nařízení božského ukládá kajícníkům po zpovědi kajícné skutky za trest, aby byli opatrnějšími a opět nehřešili.

Vzpomíná-li hříšník na následky svého hříchu, poznává-li, že za své hříchy musí trpěti, že musí zlo, které hříchem způsobil, napraviti, bližnímu náhradu učiniti, jistě bude opatrnějším aby podruhé těchže hříchů se nedopustil. Proto dí sv. Jan Zlat.: „Bázeň trestu jest ten prostředek, který hříšníka po svatém pokání opatrným činí, v ctnosti a konání dobra zachovává a upevňuje. Bázeň trestu dodává mu udatnosti k potlačování zlých vášní a náruživostí, ku krocení zlých žádostí. Pobádá ho, aby ustavičně sám proti sobě bojoval, údy své trýznil, a odbojné tělo své stálým mrtvením a sebezapiráním v dobré kázni a v pořádku udržoval.“

Dle slov těchto jest tudíž uložené pokání také lékem, jímž náruživosti a zlé náklonnosti bývají kroceny, hojeny a vykořeňovány. Trapná bolest, která snad po několik let tělo sužuje a vysává, nebývá vyhojena za jeden den. I když nemocný vyvázne z nebezpečenství smrti a s lože povstane, není hned úplně zdráv a tělo jeho nemá tolik síly, aby hned konati mohlo těžké práce, člověk je sláb, a proto musí se dlouho šetřiti a lékařské rady užívati, aby se nemoc opět nevrátila. Byly by pak poslední věci horší

prvních. A podobně kajícník po odpuštění hříchu ve svátosti pokání vyvázl sice z nebezpečenství věčného zahynutí, avšak duše jeho jest ještě mdlá a slabá v setrvání v dobrém předsevzetí; proto kajícné skutky, které mu zpovědník po zpovědi ukládá, mají mu býti lékem a posilou, by opět do starých hříchů neupadl. Proto kajícník má uložené pokání ochotně konati a užíti všech prostředků, aby pokušení odolal a náruživosti docela potlačil. Zvláště musí se přičiniti, aby poučení zpovědníkovo prováděl skutkem. Musí se varovati blízkých příležitostí ke hříchu, horlivě se modliti, služby Boží pilně navštěvovati a častěji se zpovídati.

Aby různé náruživosti a zlé náklonnosti byly úplně vyhlazeny a vyléčeny, musí ovšem zpovědník kajícníkům takové tresty neb kajícné skutky ukládali, kteréž jsou v odporu ku hříchům. Proto zpovědník ukládá za pokání lakomcům udělování almužny a vůbec konání milosrdných skutků tělesných a duchovních; lidem nestřídmým ukládá půst a sebezapírání; hněvivým a mstivým modlitbu za nepřátele a cvičení se v pokoře a mlčení. Vůbec proti každé náklonnosti ustanovuje zpovědník lék, kajícné skutky, jimiž by náruživosti byly kroceny a vyléčeny. Zachová-li se kajícník dle předpisu zpovědníkova, s pomocí Boží vyléčí své náklonnosti a uchrání se opětných hříchů. Komu tudíž opravdu záleží na polepšení života a spáse duše své, musí uznati, že kajícné skutky jsou výborným lékem a trestem, bychom byli opatrnějšími a již tak snadno nehřešili.

Pravili jsme, že kajícníku ukládají se kajícné skutky za pokání, aby vytrpěl časné tresty za hříchy.

697. *„Co rozumíme časnými tresty za hříchy?“*

Časnými tresty za hříchy rozumíme tresty, které nám vytrpěti jest za naše hříchy buď zde na zemi nebo na onom světě v očistci.

Za každý hřích zasluhujeme trestu Poněvadž jest dvojí život, časný a věčný, proto také trest za hřích jest dvojí: časný a věčný. Věčný trest jest onen, který zavržení v pekle věčně trpěti musí. Tento věčný trest se nám odpouští na křtu sv. a ve svátosti pokání. Avšak za hříchy musíme také trpěti časné tresty. Časnými tresty rozumíme ony tresty, které musíme trpěti buď na tomto světě nebo v očistci. Časné tresty jsou různého druhu. Na tomto světě trestá nás Bůh nemocí, bídou, chudobou, neúrodou a jinými nehodami. I smrt je pokuta za hřích. Na onom světě v očistci časné tresty musí trpěti duše, které sice v milosti Boží

z tohoto světa odešly, avšak spravedlnosti Boží za své hříchy dosti neučinily. I v očistci jsou časné tresty různého druhu. Největší trest v očistci v tom záleží, že duše odloučeny jsou od Boha, jehož spatřiti nevýslovně si žádají. Tato touha po věčném patření na Boha působí duším v očistci nesmírná muka. Mimo to musí trpěti i palčivost ohně a jiné soužení.

Tresty, které musíme trpěti za hříchy na zemi nebo v očistci, jmenují se „časnými“, poněvadž trvati budou nějakou dobu a pak přestanou. Následující otázka nás poučí, které tresty se nám ve svátosti pokání odpouští a které nám nebývají odpuštěny.

698. „*Odpouští li se nám spolu s hříchem vždy také trest za hřích?*“

S hříchem odpouští se sice vždy trest věčný, neodpouští se však vždy také všechen trest časný.“

Když jsme rozjímali o svátosti křtu, pravili jsme, že na křtu sv. odpouštějí se nám všecky hříchy přede křtem spáchané a také všechny tresty za hříchy, trest věčný i časné tresty. Proto po křtu sv. neukládá se křtěncům pokání. Jinak však děje se ve svátosti pokání.

Ve svátosti pokání odpouštějí se nám hříchy a zasloužený věčný trest, avšak neodpouštějí se nám vždy všechny časné tresty. Časné tresty nám zbývají, kteréž musíme vytrpěti buď zde na světě nebo v očistci. Že kajícník musí za své hříchy trpěti časné tresty, tomu církev učí od dob apoštolských. Proto na sněmu Tridentském zavrhnuto bylo bludné učení protestantů, kteří učí, že spolu s vinou odpouští se nám i věčný trest a zároveň všecky časné tresty, těmito slovy: „Jest zcela nesprávno a proti Písmu sv. tvrditi, že Bůh vždy s vinou odpouští také všechny tresty. Neboť v Písmě sv. dosti je příkladů, které bludné učení vyvrací.“

A vskutku v Písmě sv. nalezáme hojnost výroků a příkladů, které jasně dokazují pravdu učení církve katol., že totiž Bůh neodpouští vždy s vinou i všechny časné tresty.

V knize proroka Ezechiele (18, 21.) čteme sice, že bude-li hříšník činiti pokání, neumře a živ bude a Bůh nevzpomene hříchu jeho: „Avšak na jiném místě zase napomíná nás Bůh ku kajícnosti. Tak prorok Ioël volá: „Obraťte se ke mně celým srdcem svým, s postem a s pláčem i s kvílením“ (Joël. 2, 12); a ústy proroka Daniele napomíná Bůh krále Nabuchodonosora, aby dobrými skutky usmířil Boha za hříchy: „Hříchy své almužnami vykupuj a nepravosti své milosrdenstvím nad chudými, snad odpustí hříchům

tvým.“ (Dan. 4, 24.) Sv. Jan Kř. napomínal farisee a zákonníky ku konání kajícných skutků za hříchy, když volal: „Protož čiňte hodné ovoce pokání.“ (Luk. 3, 8.) Z výroků těchto poznáváme, že Bůh sám předpisuje kajícníkům almužnu, půst, modlitbu a jiné dobré skutky za pokání, aby dosti učinili za hříchy.

Avšak Písmo sv. uvádí i mnoho příkladů, z nichž poznáváme, že Bůh kajícníkům odpustil sice hřích a trest věčný, avšak neodpustil všechny časné tresty.

Hned první člověk Adam s manželkou svou Evou musil za pokání za hřích svůj trpěti mnohé časné tresty. Bůh odpustil Adamovi hřích a věčný trest, nezavrhl jej, protože oplakával hříchu svého, avšak po celý život svůj musil trpěti mnohá soužení. Byl podroben nemocem a konečně umřel. Zvláště však dějiny národa israelského jsou nám nejlepším dokladem toho, že Bůh kajícníkům neodpouští vždy s vinou časné tresty.

Když Mojžíš na hoře Sinai s Hospodinem rozmlouval a Israelité nemohli se ho dočkati, donutili Arona, aby jim udělal boby, jaké mají egyptští. Aron učinil jim zlaté tele a tomuto Israelité se klaněli. Zhřešili velice a Bůh chtěl je všechny zahladiti. Avšak Mojžíš prosil Hospodina za lid. Bůh odpustil lidu jeho hřích, přece však pravil Mojžíšovi: „Jdi a uveď lid tento, kamž jsem mluvil tobě; anděl můj půjde před tebou. Já pak v den pomsty navštívím i tento hřích jejich“ (II. Mojž. 32, 38), t. j. navštívím je časnými tresty.

Když později Israelité přišli na pomezí země zaslíbené, poslal Mojžíš vyzvědače, mezi nimiž byli Josue a Kaleby, aby zemi tu shlédli. Když se vyzvědači vrátili a lidu zvěstovali: „Země ta teče v pravdě mlékem a strdí, ale obyvatele má velmi silné, města převeliká a ohrazená“, tu všecken lid vzkřikl a reptal proti Mojžíšovi a Aronovi, řka: „O bychom byli zemřeli v Egyptě, anebo na této poušti zahynuli.“ Tu Hospodin pravil Mojžíšovi: „Dokavadž utrhati mne bude lid tento? Dokavadž nebudou mně věřiti při všech zázracích, které jsem učinil před nimi? Rci Israelským: Živ jsem já, dí Hospodin, všichni, kteří jste sečteni od dvaceti let a výše, a kteří jste reptali proti mně, nevejdete do země kromě Josue a Kaleba. Vaše pak těla mrtvá ležeti budou.“ Když pak Mojžíš opět za lid prosil Hospodina, tu pravil Hospodin: „Odpustil jsem vedle slova tvého . . . avšak ani jeden z těch, kteří mne utrhali, uhlídají.“ (4. Mojš. 14, 20—23.) Podobně potrestal Hospodin Mojžíše i Arona pro malou důvěru v pomoc Boží, zda-li totiž bude moci ze skály vyvésti vodu. Za tuto malou nedůvěru potrestal je Bůh tím, že ani oni nevešli do země zaslíbené, nýbrž umřeli na hranicích.

Zvláště však patrný důkaz pravdy, že Bůh i největším kajícníkům neodpouští vždy s vinou tresty časné, vidíme na králi Davidovi. Král David dopustil se těžkého hříchu; svedl totiž ženu Uriášovu k cizoložství a Uriáše dal v boji zabíti. Bůh poslal k němu proroka Nathana, kterýž jménem Božím připomenul mu hřích jeho a k pokání ho napomínal. David činil také pokání a tu poslal Hospodin k němu opět proroka Nathana, kterýž králi oznámil: „Hospodin promíjí hřích tvůj: neumřeš. Avšak syn, kterýž se narodil tobě, smrtí umře.“ (II. Král. 12, 13, 14.) Bůh odpustil tedy Davidovi hřích a trest věčný — neumřeš, pravil mu, t. j. nebudeš zavržen avšak potrestal jej časným trestem, jímž byl nezdárný syn Absolon, jeho vzpoura a smrt.

Ostatně my všickni na sobě vidíme doklad, že Bůh s vinou nepromíjí i časné tresty. Neboť ačkoliv na křtu sv. jsme byli očištěni od hříchu a osvobozeni od věčného trestu, přece však musíme na světě trpěti různé tresty, následky to hříchu.

Konečně i rozumem poznáváme, že za své hříchy musíme pokání činiti. Bůh to zajisté, jenž odpouští vinu, může nás trestati časnými tresty. Neboť jestliže otec odpouští synu svému jeho vinu, avšak nějaký trest mu přece uloží, proč by tak nesměl učiniti Otec náš nebeský?

Ačkoliv učení katolické o časných trestech, jež se kajícníkům po zpovědi ukládají za pokání, jest dokázáno Písmem sv., přece pravdu učení toho popírají jinověrci, kteří vyhlašují kajícné skutky za zbytečné trýznění. Sám Kalvín napsal: „Nevšímám si toho, co napsáno jest o pokání ve starých spisech. Pravím krátce, že skoro všickni staří spisovatelé, jejichž spisy dostaly se až na nás, mýlili se v této věci anebo příliš tvrdě se vyjádřili.“

Jinověrci považují tedy kajícné skutky za týrání, které prý se nesrovnává s odpuštěním viny. V Písmě sv. jest prý psáno, že Bůh odpouští hřích tak, že nikdy naň nevzpomene. Dokonalé odpuštění v tom záleží, že všeliká msta proti hříšníkovi je vyloučena. Na výtku tu odpovídáme: Jest pravda, že v Písmě sv. (Ezechiel, Jeremiáš, žalm 31.) praví se, že Bůh nebude vzpomínati hříchu, avšak také jest tam psáno, že jen pod tou podmínkou, pakliže hříšník hříchů lituje a za hříchy něco vytrpí. To jsme na počátku této otázky dokázali.

Bůh tedy odpouští ve svátosti pokání hřích a věčný trest, avšak neodpouští nám vždy všechny časné tresty za hříchy. Proto zpovědník kajícníku ukládá po zpovědi nějaké kajícné skutky za pokání. Zpovědník má právo kajícníkům ukládati pokání, neboť moc tu obdržela církev od Ježíše Krista, jenž jí odevzdal

netoliko moc a právo rozvazovací, nýbrž i svazovací. Proto zpovědník má právo hříchy odpouštěti jen pod tou podmínkou, pakliže kajícník vykoná všechny podmínky k odpuštění hříchů potřebné. A k podmínkám těm náleží také dostiučinění. Proto církevní sněm Tridentský prohlásil, že má býti z církve vyloučen, kdož by tuto právomoc zpovědníků popíral. Praví: „Řekl-li by kdo, že jest moc klíčů církvi dána toliko k rozvazování, a nikoli zároveň ku svazování, a proto že zpovědníci, ukládajíce kajícníkům pokání, jednají proti účelu klíčů, a proti ustanovení Kristova; a že je to myšlenka, jako by po zahlazení věčného trestu mocí klíčů na větším díle ještě ku splacení zůstával trest časný: buď vyobcován.“ (14, 15.)

Církev sv. z nařízení božského ku dokonalému polepšení a napravení škody, která hříchem způsobena byla, vždy ukládala kajícníkům pokání. Proto dostiučinění náleží ku svátosti pokání a kajícníci musí vzbuditi pravý úmysl, že po zpovědi uložené pokání přesně vykonají. Kdo by uloženého pokání nechtěl vykonati, zpovědník nemohl by mu dáti rozhřešení. Kdo by neměl úmyslu, vykonati pokání, byla by zpověď jeho neplatnou. Kdo však slíbil ve zpovědi, že uložené pokání vykoná, avšak potom je přece nevykoná, zpověď jeho je sice platná, avšak dopouští se hříchu, z něhož se musí v příští zpovědi vyznati. O tom poučuje nás další otázka.

699. *„Platně-li se zpovídal, kdo uloženého pokání nevykonal?“*

Kdo uloženého pokání svou vinou nevykonal, ale při zpovědi je vykonati zamýšlel, zpovídal se sice platně, ale dopouští se hříchu a připravuje se o mnohé milosti.

Jako jsme povinni před sv. zpovědí vzbuditi opravdové předsevzetí, že se polepšíme, podobně musíme býti ochotnými uložené pokání vykonati, aby zpověď naše byla platná. Kdo tedy ve zpovědi slíbil, že uložené pokání vykoná, jest jeho zpověď platná, byť by potom uloženého pokání buď vlastní vinou nevykonal anebo je vykonal jen z části. Dopouští se však hříchu, poněvadž zanedbal dáti Bohu povinnou náhradu za hříchy a zároveň dopouští se neposlušnosti k církvi, kteráž z moci Ježíše Krista má právo kajícníkům pokání ukládati. Nedbalost u vykonání uloženého pokání jest těžkým hříchem, jestliže kajícné skutky uloženy jsou za hříchy těžké anebo mají-li býti náhradou za učiněnou škodu bližnímu na cti nebo na statku. Zanedbá-li kajícník vykonati obyčejné pokání na př. modlitbu nebo jiné menší kajícné skutky, dopouští se, jak církevní učitelové učí, toliko všedního hříchu.

Avšak kajícník, jenž vlastní vinou uloženého pokání nevykoná, dopouští se netoliko hříchu, nýbrž připravuje se také o mnohé milosti, jichž mohl dosáhnouti po zpovědi, kdyby byl uložené pokání vykonal. Neboť kajícné skutky ukládají se nám proto, abychom odkáli si na světě časné tresty, anebo nových od sebe odvrátili. Nevykoná-li tudíž kajícník uloženého pokání, nedochází prominutí časných tresiů, které pak musí buď na zemi nebo v očistci vytrpěti.

Mimo to kajícné skutky ukládají se nám také proto, abychom krotili zlé náklonnosti a měli tak mocný prostředek proti pokušení a náruživostem. Kdo zanedbá uloženého pokání vykonati, připravuje se o tento prostředek a proto obyčejně do starých hříchů opět upadá.

Poněvadž dostiučinění jest ku svátosti pokání nezbytně potřebné, proto kajícník má se vynasnažiti, aby uložené pokání svědomitě vykonal. Kdo by uloženého pokání bez vlastní vůle nevykonal, buď že nemohl, anebo zapomněl, nedopustil se sice hříchu, avšak jest povinen, jakmile si vzpomene, je vykonati. Kdo zapomněl, co mu zpovědník za pokání uložil, vykonej zatím, co za nejlepší uznáš, a při příští zpovědi oznam to zpovědníku.

700. *„Které skutky obyčejně ukládají se za pokání?“*

Za pokání se obyčejně ukládají: modlitba, půst, almužna a jiné podobné skutky velikosti a povaze hříchu přiměřené.

V dobách prvotní církve, kdy náboženská horlivost věřících byla veliká, ustanovovala církev kajícníkům pokání přísnější a k tomu veřejné. Později však, aby vlažní křesťané neodstrašovali se od zpovědi, ustanoveny byly tresty mírnější. Církev sv. dobře pochopuje ducha své doby a proto v době prvotní určovala přísnější tresty, později pak, když toho třeba nebylo, ustanovila tresty mírnější.

Obdivovati ale musíme zkroušenost a pokoru kajícníků staré doby, s kterou uložené pokání věrně konali a dobrovolně větší sobě ukládali. Mnozí kajícníci odcházeli do lesů, na pustiny, budovali si poustevny, aby nikým nerušeni vykonati mohli pokání za své hříchy. Mnozí i dobrovolně putovali bosýma nohama na posvátná místa, do Jerusalema nebo do Říma, aby tak dosti učinili za své hříchy. A proč činili tak přísné pokání? Tertulian, křesťanský spisovatel nejstarší praví: „Ach, velice jsme Boha urazili a nevíme, postačí-li spravedlnosti jeho toto naše pokání.“ První křesťané měli

živou a velikou víru a pravou bázeň Boží a proto s takovou ochotou i nejpřísnější pokání konali.

Církev v prvních dobách musila kajícníky přísnějšími tresty pokutovati, protože musila úzkostlivě všechna pohoršení odstraniti, aby čistota mravů byla uchována, a aby pohany přesvědčila o přísné kázni křesťanů a o snaze po pravé dokonalosti.

Církev z těchto příčin na počátku zavedla veřejné pokání, k němuž odsouzeni bývali nenapravitelní hříšníci a kteří veřejně hříchy svými dávali pohoršení.

Kajícníci byli na nějakou dobu z církve vyloučeni a nesměli choditi na společné služby Boží. Rozděleni byli na 4 stupně. V prvním stupni sluli „plačící“, kteří stávali před chrámem, kdež oplakávali své hříchy a věřící prosili za přímluvu, by jim pokání bylo zmírněno. Kdo byl v pokání horlivým, postoupil do druhého a třetího sboru kajícníků. Tito kajícníci směli býti přítomni kázání a mši sv. až do obětování a sluli „slyšící a klečící“. Na posledním stupni byli „stojící“, kteří směli přítomni býti celým službám Božím, nesměli však přistupovati ku stolu Páně.

Kajícníci musili po celou dobu pokání přísně se postiti, všech radovánek i dovolených se odřeknouti a dobré skutky konati. Veřejné pokání ukládalo se na určité dny ano i roky. Kdo měl činiti pokání 3, 10 a 30 dní, musil po celý čas přísně se postiti. Kdo odsouzen byl k veřejnému pokání na 40 dní, musil se nejen postiti, nýbrž i o samotě bydleti a všeho pohodlí se odřeknouti. Kdo odsouzen byl na rok nebo na několik let, musil se postiti po celý rok vždy v pondělí, ve středu a v pátek, v ostatní dny nesměl požívati masitých pokrmů. Druhého roku dostal úlevu, ukazoval-li horlivost v dobrém; mohlť v úterý, ve čtvrtek, v sobotu a v neděli požívati masitých pokrmů, musil však ustanovené modlitby se modliti, zvláště kající žalmy. Přísným postem rozumělo se požívání pouze chleba a vody.

Tyto tresty církevní později byly ukládány za jednotlivé těžké hříchy. Byly také všecky tresty sepsány, aby představení církve věděli, jaké pokání mají kajícníkům ukládati. Tak odpadnutí od víry trestáno bylo veřejným pokáním 10 let, za křivou přísahu 7 let, za klení 7 dní, za bezpotřebnou práci v neděli konanou 3 dny; kdo v kostele šeptal 10 dní; kdo ublížil rodičům 3 léta; kdo se dopustil vraždy 7—20 let; za hřích nečistoty 3—7 let, za krádež 1—5 let, za šizení v míře a váze 2 léta a k náhradě, za pomluvu 7 dní postu; za křivé svědectví 5—7 let. Kdo dával pohoršení, byl třikráte napomenut; nepolepšil-li se, byl odsouzen k veřejnému pokání.

Na popeleční středu všickni kajícníci musili se napřed tajně knězi vyznati za svých hříchů a veřejně z těch, jimiž dávali pohoršení. Na to byli z církve na čas vyloučeni. Veřejné pokání začalo zvláštními církevními obřady. Biskup kladl ruku na kajícníky, na hlavu sypal jim popel, oděl je v kajícné roucho, pak se za ně modlil a oznámil jim, na jak dlouho odsouzeni jsou k pokání.

Když kajícníci ukazovali příkladnou horlivost v dobrém, upřímně se za své hříchy káli a ctnostně žili, odpustil jim biskup zbývající část pokání a slavnostně uvedeni byli opět do církve. Také nemocným a umírajícím bylo pokání prominuto.

Ve 12. století veřejné pokání bylo zrušeno a ustanoveno, aby zpovědníci kajícníkům za pokání ukládali modlitbu, půst, almužnu a jiné dobré skutky.

Modlitba, půst a almužna proto ukládají se kajícníkům za pokání, poněvadž tyto dobré skutky jsou nejlepším dostiučiněním za spáchané hříchy. Církevní sněm Tridentský nařizuje tyto skutky za pokání ukládati, neboť není také nic lepšího, co by mohlo hřích vykořeniti tak, jako modlitba, půst, almužna, poněvadž jimi se potlačují hlavní zlé žádosti člověka, žádost očí, žádost těla a pýcha života. (14, 8.)

Také sv. Jan praví, že všechna nepravost kořen svůj má v žádosti těla, očí a pýše života, proti těmto příčinám duševní nemoci za lék předpisují se modlitba, půst a almužna.

Jestliže jsme žili jen světu, jestliže jsme užívali rozkoší a pohodlí, nejpřiměřenějším pokáním bude mrtvení těla, odpírání si i dovolených zábav, zvláště však újma v jídle a pití, čili půst. Postem krotili tělo a žádosti všickni svatí, postem usmiřovali Boha všickni kajícníci.

Jestliže jsme na světě ničeho dobrého nekonali, jestliže jsme bližnímu škodili na statku, byl-li kdo lakomým a srdce tvrdého, jistě nejlépe dosti učiní za své hříchy udělováním almužny a vůbec konáním milosrdných skutků tělesných i duchovních. Jestliže jsme byli pyšnými, ctižádostivými a neposlušnými k rodičům a představeným, pak modlitba a rozjímání jsou nejvhodnějším pokáním, abychom pýchu zkrotili a naučili se pokoře a poslušnosti.

Modlitba, půst a almužna jsou ovšem obyčejné a nejmírnější kajícné skutky, kteréž zpovědník po zpovědi kajícníkům ukládá. Někdy však musí zpovědník kajícníkům i přísnější tresty za pokání uložiti. Tresty totiž, které jsou přiměřené velikosti a povaze hříchu. Sv. Ambrož praví: „Veliká a hluboká rána potřebuje ostrého a dlouho trvalého léku. Velikou nepravost musí také následovati veliké dostiučinění.“ Podle toho musí zpovědník těm, kteří velikých hříchů se dopustili, také přísnější pokání uložiti.

Kdo svým životem dávali veřejné pohoršení, musí jim zpovědník za pokání uložiti, aby nyní hříchů se varovali, mravným a vpravdě zbožným životem pohoršení napravili. Sv. Marketa Kort., kteráž v mladosti své dávala svým rozpustilým životem velké pohoršení, obrátivši se spěchala do chrámu a pokorně věřící prosila za odpuštění a potom svatým životem daná pohoršení napravila.

Kdo dobrovolně vyhledával blízké příležitosti ke hříchu anebo vůbec žije ve zlé příležitosti na př. v nedovoleném poměru, kdo chodí do špatné společnosti, kdo čte a odbírá nemravné a protináboženské spisy, tomu musí zpovědník uložiti, aby se příležitosti ke hříchu varoval, odstranil, co ho ke hříchu svádí. Na sněmu Lateránském IV. bylo prosloveno, že nečiní pravého pokání, kdo nechce se varovati příležitosti, kteráž jej ke hříchu svádí. A sv. Karel Bor. výslovně kněžím zapověděl, aby rozhřešení dali těm, kdož zlé příležitosti varovati se nechtějí.

Kdo opravdu má úmysl, život svůj polepšiti, musí se varovati každé zlé příležitosti ke hříchu. A řádný křesťan také to učiní. Jistý studující čtením nemravných spisů se zkazil a hříchu nečistoty dopustil. Poznal však chybu svou a proto ještě před zpovědí knihu spálil, aby jiných nezkazila.

Kdo odcizil cizí majetek anebo bližnímu uškodil na majetku, musí cizí věc navrátiti a učiněnou škodu nahraditi. Kdo bližního pomlouval nebo na cti utrhal, musí pomluvu odvolati a uraženého poprosit za odpuštění. (O tom všem rozjímali jsme v 7. a 8. přikázání.)

Poněvadž dostiučinění jest potřebnou částkou svátosti pokání, proto musíme uložené pokání vykonati tak, jak nám zpovědník nařídil.

701. *„Kterak máme vykonati uložené pokání?“*

Uložené pokání máme vykonati:

1. právě tak, jak bylo uloženo;
2. bez odkladu, to jest, co nejdříve.

Kajícník, jenž má dobrou vůli, život svůj polepšiti, sám uznává, že zasluhuje za své hříchy větších trestů, než-li mu zpovědník ukládá. Proto také má uložené pokání s ochotou a pokorou přijati. Sv. Bernard proto praví: „Pokorné a ostýchavé musí býti dostiučinění, jímž se napravuje hrdé přestupování.“ Přijímá-li kajícník uložené pokání pokorně a ochotně, ukazuje tím uctivost a poslušnost k církvi své, kteráž na místě Božím pokání nám ukládá. Abychom tudíž ukázali pravé pokání a pravý úmysl, život svůj polepšiti, proto uložené pokání přijímejme s pokorou a vykonejme je:

a) právě laik, jak bylo uloženo, t. j. právě tolik, kolik nám bylo uloženo, na témž místě, v tomže času a týmž způsobem, jak nám zpovědník nařídil. Uložil-li tedy zpovědník někomu pomodliti se za pokání jeden desátek bolestného růžence, tedy musíme se onen desátek pomodliti. Uloží-li nám zpovědník nějaký kajícný skutek, který bychom vykonati nemohli anebo ne toho dne, kdy nám nařídil, tedy uctivě oznámíme to zpovědníkovi, kterýž nám pokání změní. Kajícník však sám nesmí uloženého pokání měniti v lehčí nebo těžší. Uložené pokání může změniti toliko zpovědník. Kdyby tedy někdo pro nějakou překážku důležitou nemohl uloženého pokání vykonati tak, jak mu bylo nařízeno, nesmí je sám změniti, nýbrž musí požádati zpovědníka, jemuž pravdivě a upřímně vyloží příčinu, proč nemůže uloženého pokání vykonati. Proto uložené pokání nepovažujme za přetížení, nýbrž uznejme, že nynější mírné pokání daleko se nesrovnává s přísným pokáním starověku a s trestem, který za své hříchy zasluhujeme.

b) Uložené pokání máme vykonati bez odkladu, to jest co nejdříve. Nemáme totiž vykonání uloženého pokání odkládati na dobu pozdější, nýbrž musíme je vykonati v tu dobu, kterou nám zpovědník ustanovil. Nejlépe učiníme, když uložené pokání vykonáme hned po zpovědi. Uloží-li nám zpovědnik za pokání modlitbu neb nějakou pobožnost, vykonejme ji hned. Uloží-li nám půst v některý den, na př. ve středu, tedy skutečně v nejbližší středu půst zachovejme. Neustanovil-li zpovědník dne, kdy pokání máme vykonati, vykonejme je co nejdříve možno. Kdybychom nemohli pro nějakou překážku uloženého pokání vykonati v ustanovený den, poprosme zpovědníka, aby nám určil jiný den.

Abychom uložené pokání ochotně hned konali, vzpomeňme si, jak jsme se rychle oddávali hříchu. Tehdy jsme dlouho neodkládali, nebyli jsme váhavými, k dobrému však byli jsme vždy lenošnými a ustavičně jsme dobré odkládali na dobu pozdější. Proto nyní napravme svou lenost a vykonejme uložené pokání rychle a věrně, abychom ukázali, že nyní chceme začíti lepší život. K tomuto věrnému a ochotnému konání pokání povzbuzujtež nás mnohé příklady kajícníků. Pohleď na Magdalenu, sv. Petra a jiné kajícníky, kteří s pokáním neodkládali, nýbrž hned je vykonali a proto také dostalo se jim milosti odpuštění a pomoci, že nových hříchů se uchránili a v milosti setrvali až do konce.

Také dějiny podávají nám dosti příkladů, kterak mnozí i vznešení kajícníci uložené pokání věrně a bez odkladu vykonali. Břetislav I., kníže české, byl u papeže Benedikta IX. obžalován, že jeho vojsko dopustilo se v Polsku mnoha násilí na obyvatelích a

svatyních. Papež za pokání uložil knížeti, aby postavil ke cti Boží chrám a vším potřebným jej opatřil. I neváhal Břetislav vykonati uložené pokání. Nejen že postavil památný chrám ke cti sv. Václava ve St. Boleslavě, nýbrž dal všecky chrámy v zemi opraviti a mnohé postaviti, o to pečuje, aby jeho poddaní ve zbožnosti a v duchu křesťanském prospívali.

Ačkoliv dosti činí, kdo uložené pokání věrně vykoná, přece dobré a Bohu milé jest, jestliže mimo uložené pokání přidáme si dobrovolně nějaké pokání a také je vykonáme jako onen kníže Břetislav. Neboť čím více odpykáme si časných trestů na zemi, tím méně jich budeme trpěti v očistci.

702. *„Máme-li konati jenom pokání, které nám zpovědník uložil?“*

Nemáme konati jenom pokání, které nám zpovědník uložil, nýbrž máme se vynasnažiti, bychom také dobrovolnými kajícnými skutky, zvláště pak trpělivostí v souženích zasloužené tresty odkáli.

Kajícné skutky ukládají se nám proto, abychom si na zemi vytrpěli zasloužené časné tresty za hříchy. Avšak nikdo z nás neví, kolik asi bylo by třeba trpěti, abychom úplně osvobozeni byli od časných pokut. Proto když církev v nynější době ukládá kajícníkům mírné a nepatrné pokání, nechce tím naznačiti, že by snad naše hříchy byly menší nebo méně trestuhodné, než prvních křesťanů, kteří velmi přísné pokání konati musili, nýbrž chce nám dáti příležitost, bychom sami dobrovolně přidali si pokání a tím svou horlivost v polepšení projevili.

Náš celý život na zemi má býti vlastně ustavičným pokáním za hříchy spáchané. Neboť všichni jsme přesvědčeni, že i když po zpovědi věrně vykonáme uložené pokání, přece zůstává nám dosti časných trestů, které musíme vytrpěti buď na světě nebo v očistci. Proto zbožní křesťané nepřestávají na pokání, kteréž jim zpovědník uložil, nýbrž konají dobrovolně ještě jiné kajícné skutky. Oni s větší horlivostí konají své denní modlitby a pobožnosti, častěji spěchají na mši sv., mimo ustanovené posty postí se dobrovolně i jindy, kdy dovoleno jest požívání masitých pokrmů; zdržují se dovolených radovánek a zábav a vůbec odpírají si mnohých věcí a tělo své ustavičně umrtvují. Aby tím více zásluh pro nebe si získali, udělují hojnou almužnu, věnují dary na chrám Páně a na jiné bohumilé účely a vůbec ochotně konají všechny milosrdné skutky tělesné i duchovní.

Zvláště však kajícnost svou ukazovati máme tím, že utrpení, která Bůh na nás seslal, trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží

snášíme. Církevní sněm Tridentský upozorňuje nás zvláště na tuto cvičbu v trpělivosti a odevzdanosti do vůle Boží a praví, že skrze časné tresty, které Bůh na nás sesílá a kteréž trpělivě snášíme, dosti činíme Bohu Otci skrze zásluhy Ježíše Krista za hříchy své; a římský katechismus praví: „Kdož s trpělivou myslí nesou, cokoliv bolestného a protivného Bůh dopouští, rozsáhlé látky k dostiučinění a zásluhám nabyli.“ „Tak soudili všickni mučedníci, těšíce se, že trpíce s Kristem, s ním i oslaveni budou.“ (Řím. 8, 17.)

Sesílá-li tedy Bůh na nás různé nehody a kříže, přijímejme je rádi, považujíce je za zasloužené tresty časové, a děkujme Bohu, že můžeme již na světě odkáti si buď všechny tresty anebo největší část jich. Buďme tudíž vždy trpělivými následujíce svatých služebníků Božích, kteří rádi trpěli i největší muka, ano i smrt, aby umenšili sobě trestů v očistci. Vždy mějme na mysli slova sv. Augustina: „Chceš-li, aby tě Bůh netrestal, tresci se sám.“

Drazí v Kristu. Tímto jsme ukončili důležité rozjímání o svátosti pokání. Komu na tom opravdu záleží, aby po sv. zpovědi byl smířen s Bohem, aby nalezl v srdci svém blahého pokoje a útěchy, ten také musí chopiti se všech prostředků, jimiž by se hříchů nových uchránil a v předsevzetí svém vytrval. Proto aby naše pokání bylo upřímné, musíme si pevně umíniti, že se přičiníme, bychom opět do starých hříchů neupadli; že pěstovati budeme ctnosti, bychom přemohli pokušení k hříchu a konečně že se přičiníme, bychom ustavičně v dobrém prospívali. Kdo se dle tohoto nebude říditi, neuchrání se hříchu a nedovede žíti pobožně a svatě, jak se na pravého křesťana sluší.

Proto napomíná nás P. Ježíš: „Kdo spravedlivý jest, ospravedlniž se ještě a svatý, posvětiž se ještě.“ (Zjev. 22, 11.) A sv. Petr dí: „Protož, bratří, tím více se snažte, abyste skrze dobré skutky jisté učinili své povolání a vyvolení; nebo to činíce, nehřešíte nikdy.“ (II. Petr. 1, 10.)

703. *Čím nám přichází církev na pomoc, abychom si časné tresty za hříchy odkáli?*

Abychom si časné tresty za hříchy odkáli, přichází nám církev na pomoc odpustky.

Pověděl jsem vám, drazí v Kristu, že ve svátosti pokání odpouštějí se nám hříchy a věčný trest, avšak neodpouští se nám vždy časný trest. Kajícník musí časné tresty sám si odkáti buď na zemi nebo v očistci. Mnoho hřešíme a proto jistě i časných trestů mnoho si zasloužíme. Člověk sotva by mohl ve svém životě odkáti si na světě všechny časné tresty, proto církev přichází nám na pomoc odpustky, jimiž nám mocí Ježíše Krista a z jeho zásluh časné tresty

buď umenšuje nebo odpouští. A o těchto odpustcích rozjímati budeme na budoucím cvičení.

Naučení. Zpovídej se často a vždycky tak, jako by to byla zpověď tvá poslední! V pokorné zpovědi „rodí se naděje odpuštění, znepokojené svědomí se smiřuje, ztracená milost se znova nalézá, člověk budoucímu hněvu uchází, a tak se potkávají ve svatém políbení Bůh a duše kající.“ (O následování Krista.)

82. CVIČENÍ.

O odpustcích.

V rozjímání o dostiučinění jsme poznali, že kajícník musí po zpovědi nějaké kajícné skutky konati, aby spravedlnosti Boží za hříchy spáchané nějakou náhradu dal. Bůh odpouští nám ve svátosti pokání hříchy a věčný trest, avšak časné tresty nám všechny neodpouští. Tyto časné tresty musíme vytrpěti buď na zemi nebo v očistci. Církev sv. majíc na zřeteli spásu naši, ukládala v prvotních dobách přísné pokání kajícníkům, aby co nejvíce časných trestů na světě si odkáli. Jestliže nyní po zpovědi ukládá se mírné pokání, nesmí se nikdo domnívati, že už není zavázán k dostiučinění za hříchy. Poněvadž dnešní pokání je mírné a nepatrné, proto tím více zbývá nám vytrpěti časných trestů. Mnozí z nás snad za celý život nedovedou odkáti si zasloužené pokuty a proto, byť by v milosti Boží umřeli, budou dlouho trpěti v očistci. Této naší slabosti a nedostatečnosti přichází církev ku pomoci svými odpustky, jimiž z moci Kristem jí udělené odpouští nám buď všechny anebo část časných trestů.

Odpustky sice nenáleží ku svátosti pokání, poněvadž udělují se mimo zpověď, avšak druží se ku svátosti pokání, protože také jsou prostředkem k odpuštění pokuty, která nám zamezuje přístup do nebe. Proto učení o odpustcích připojeno jest ku svátosti pokání. A o těchto odpustcích budeme dnes rozjímati.

704. *Co jsou odpustky?*

Odpustky jsou odpuštění časných trestů, které církev po odpuštění hříchu mimo svátost pokání uděluje.

Slovem „odpustky“ rozumíme prominutí, odpuštění trestu. Proto odpuštění všech nebo části časných trestů, které bychom po odpuštěné vině a věčného trestu trpěti měli, nazýváme odpustky. Odpustky nejsou tedy odpuštění hříchů, jak se často církvi od nepřátel vytýká, nýbrž odpuštění časných trestů, kteréž nám po zpo-

vědi zbývají trpěti. Abychom pochopili, v čem záleží odpustky, všimněme si dobře výměru, který podává katechismus.

Odpustky jsou odpuštění časných trestů, avšak nikoli toliko těch trestů, které církev v prvotní době kajícníkům ukládala, jak hlásal Luther. Vždyť církev udělovala odpustky i těm věřícím, kteří nebyli trestáni veřejným pokáním. Bludné učení toto bylo zavrženo papežem Lvem X. Kdyby nám odpustky odpuštěny byly pouze ony kajícné skutky, které církev ve staré době kajícníkům ukládala, tím by nám nebylo spomoženo, protože by nám přece zbyly časné tresty, které za své hříchy zasluhujeme. Tyto tresty musili bychom buď na zemi nebo v očistci trpěti. Odpustky tedy neodpouští se nám pouze ono staré přísné pokání, nýbrž odpouští se nám časné tresty, které každý sám za své hříchy zasluhuje. Poněvadž však naše kajícné skutky, které po zpovědi konáme, nedostačují k dostiučinění spravedlnosti Boží, proto zbývá nám mnoho trpěti, ježto i počet časných trestů stále rozmnožujeme novými svými hříchy. Proto církev, aby naší slabosti pomohla, uděluje nám odpustků.

Dále pravíme, že odpustky jsou odpuštění časných trestů po odpuštění hříchu.

Jest to hrubé a zlomyslné překrucování učení katol. církve, kdož praví, že odpustky jsou odpuštění hříchu a věčného trestu. Tomu církev nikdy neučila a neučí. Katol. církev zřetelně praví, že odpustky neodpouští se ani hříchy ani věčný trest, nýbrž toliko časné tresty za hříchy a to tehdy, když hřích byl nám ve svátosti pokání napřed odpuštěn. Dokud hřích není ve zpovědi odpuštěn, dotud také nemohou odpustky odpuštěny býti pokuty neb časné tresty. Proto napřed musí býti odstraněna příčina trestu, t. j. hřích, a potom teprve může býti prominut časný trest. Proto církev k získání odpustků předpisuje napřed sv. zpověď.

Odpustky uděluje církev. Odpuštění časných trestů nedosahujeme kajícnými skutky, které k získání odpustků se předpisují, nýbrž dosahujeme odpuštění časných trestů z pokladu zásluh Ježíše Krista a svatých, z něhož nám církev uděluje neb nedostatečné pokání naše nahrazuje. Církev sv. jest tedy rozdavatelkou odpustků. Konečně odpustky uděluje nám církev mimo svátost pokání, t. j. odpustky se neudělují ve zpovědnici po rozhřešení. Odpuštění časných trestů, jehož odpustky dosahujeme, není spojeno s rozhřešením ve zpovědi, neboť ve zpovědi odpouští zpovědník hříchy a věčný trest, časné tresty však neodpouští, nýbrž církev, která má od Krista Pána moc a právo, zbývající časné tresty po zpovědi odpouštěti. Proto kněz nemůže kajícníkům odpustky udělovati. Co jsme nyní krátce o odpustcích řekli, obšírněji vysvětlují nám další otázky.

705. *Co máme věřiti o odpustcích?*

O odpustcích máme věřiti:

1. že církev obdržela od Ježíše Krista moc, odpustky udělovati;

2. že jest velice užitečno, odpustky získati.

V této otázce předkládá nám církev dvě pravdy víry o odpustcích, které musíme věřiti: První, že církev má právo, odpustky udělovati a druhá, že jest velice užitečno, odpustky získati.

Promluvím napřed o tom, že církev má moc nebo právo, odpustky udělovati.

Koho tu rozumíme církví? Církví rozumíme církev učící, papeže a biskupy. Papež tedy a biskupové mají od Ježíše Krista moc, odpustky udělovati. Moc tato ovšem není na všechny stejnou měrou rozšířena.

Papež, jakožto náměstek Ježíše Krista na zemi, nástupce sv. Petra a nejvyšší hlava církve, má nejprvnější právo a moc, odpustky udělovati, poněvadž předně jemu odevzdal P. Ježíš klíče království nebeského. Proto papež má právo, odpustky udělovati pro celou církev. Biskupové jakožto spoluvladařové mají také moc, odpustky udělovati, avšak toliko pro svou diecesi.

Že papež má největší právo, odpustky pro celou církev udělovati, vysvítá z jeho nejvyššího pastýřského úřadu. Sv. Otec jest prvním a nejvyšším správcem celé církve, jemuž všickni věřící jsou poddáni. Poněvadž udělování odpustků jest úkonem nejvyšší duchovní svatovlády, proto papež má právo, odpustky udělovati pro celou církev. Moc neb vláda biskupů vztahuje se pouze na diecesi papežem jim ustanovenou, proto biskupové mají právo, odpustky udělovati pouze poddaným své diecese.

Konečně papež má právo, odpustky udělovati pro celou církev proto, poněvadž jako nejvyšší hlava církve jest nejvyšším a neodvislým správcem duchovních pokladů církve. Duchovní poklad církve, o němž ještě budeme mluviti, rozumíme zásluhy Ježíše Krista, bl. Panny Marie a svatých, kteréž tvoří tento duchovní poklad církve. Poklad tento odevzdal P. Ježíš církvi, aby z něho všickni ti čerpati mohli, kteří odpuštění časných trestů mimo svátost pokání potřebují. Poněvadž papež jest správcem tohoto duchovního pokladu církve, proto nejpřednější právo náleží jemu, aby dle potřeby z něho všem věřícím ku jejich spáse uděloval. Biskupové naproti tomu jakožto podřízení papeži mají jen částečné právo, ze všeobecného pokladu církve věřícím udělovati.

Že církev, t. j. papež a biskupové mají od Ježíše Krista moc, odpustky udělovati, poznáváme ze slov, jimiž Pán Ježíš jim tuto moc udělil.

706. *„Kterými slovy dal Ježíš Kristus církvi moc, odpustky udělovati?“*

Moc, odpustky udělovati, dal Ježíš Kristus církvi slovy: „Což bys koli (Petře) rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 19.)

Jest vám, drazí v Kristu známo, že zvláště tak zvaní reformatorové 15. a 16. století brojili proti odpustkům, bludně o nich učili a zvláště popírali, že by církev měla moc, věřícím odpustky udělovati. Proto církev bludné učení reformatorů na církevním sněmě Tridentském zavrhla a prohlásila následující: „Ježto byla od Krista Pána církvi udělena moc, odpustky udělovati, a jelikož církev této sobě Bohem udělené moci od těch nejdávnějších časů také užívala: učí a přikazuje sněm tento, aby obyčej odpustků lidu křesťanskému nejvýš spasitelný a vážností svatých církevních shromáždění stvrzený v církvi byl zachován. Spolu vylučuje z církve těch, kdož buď praví, že by odpustky byly neprospěšny, anebo moc jich udíleti církvi upírají.“ (25. de indulg.)

Jest tedy článkem víry, že církev má moc odpustky udělovati. Pravdu tu potvrzuje Písmo sv. a ústní podání.

a) Z Písma sv. Kristus Pán pravil sv. Petrovi: „Tobě dám klíče království nebeského. Cožbyskoli svázal na zemi, svázáno bude i na nebi.“ (Mat. 16, 19.) Všem pak apoštolům pravil: „Zajisté pravím vám: cožkoli svážete na zemi, svázáno bude i na nebi; a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi“ (Mat. 18, 18.) Těmito slovy dal Pán Ježíš sv. Petrovi a apoštolům moc, odstraniti všechno, co by kajicníkům překáželo vejíti do království nebeského. Neboť slova: „cožbyskoli rozvázal“ vztahují se na všechny duchovní svazky nebo překážky, kteréž nám vstup do nebe zavírají. A takovým svazkem neb překážkou jsou také časné tresty, které tak dlouho zabraňují duši vstupu do nebe, dokud nebyly buď odpykány nebo prominuty. Dal-li Pán Ježíš Petrovi a apoštolům moc, hříchy a věčný trest odpouštěti, dal jim také moc, odpouštěti zasloužené časné tresty.

Slova „cožkoli rozvážete“ nevztahují se toliko na odpuštění hříchu ve svátosti pokání, nýbrž slova ta jsou všeobecně řečená a proto vztahují se zvláště na odpuštění pokut za hříchy čili na časné tresty. Hřích a věčný trest odpouštějí se toliko ve svátosti pokání, avšak časné tresty se neodpouštějí. Tyto musí

kajícník i po zpovědi trpěti buď zde nebo v očistci. A poněvadž časné tresty jsou překážkou do království nebeského, proto Pán Ježíš dal církvi právo, časné tresty mimo zpověď odpouštěti.

Moc tato platí i před Bohem, neboť Pán Ježíš jim řekl: cožbyskoli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Poněvadž pak tato moc udělování odpustků má prospívati všem věřícím po všecky časy, proto moc svazovací a rozvazovací či udělování odpustků přišlo i na nástupce Petra a apoštolů, na papeže a biskupy.

Papež a biskupové byli si vždy vědomi této moci a práva Bohem jim daného, neboť po všechny časy kajícníkům časné tresty mimo zpověď odpouštěli. Práva toho použil již sv. Pavel, jak sám vypravuje ve svém II. listu ke Korintským. V městě Korintu nějaký křesťan dopustil se krvesmilstva. Sv. Pavel za tento hřích uložil mu přísný trest, vyobcoval jej z církve. Když však onen křesťan činil tuhé pokání, odpustil mu sv. apoštol zbývající tresty a přijal ho opět do církve. Odpuštění toto stalo se mimo zpověď, neboť sv. Pavel ani v Korintu nebyl, nýbrž zvláštním listem oznámil mu prominutí zbývajících trestů. Sv. Pavel však neodpustil tomu kajícníku pouze církevní tresty, nýbrž odpustil mu vůbec všechny časné tresty, které za hříchy měl trpěti, aby Bohu dosti bylo učiněno. To vysvítá ze slov, která sv. Pavel napsal: „Co jsem odpustil, jestliže jsem odpustil, v osobě Kristově jsem odpustil.“ (II. Kor. 210.) Sv. Pavel odvolává se tu na moc, kterou od Pána Ježíše obdržel a že tudíž odpouští jako zástupce Kristův, jestliže jest třeba, něčeho ještě odpustiti. Sv. Tomáš Aqu. k tomu dokládá: „Co učinil sv. Pavel z moci Kristovy, může učiniti i papež, poněvadž nemá v církvi menší moci než sv. Pavel.“

b) Ústní podání dosvědčuje, že církev odpustky vždy udělovala.

Z nejstarších církevních spisů víme, že v době pronásledování církve biskupové na přímluvu uvězněných mučedníků odpouštěli kajícníkům buď všechny anebo alespoň část časných trestů. Nejstarší církevní spisovatel Tertulian zmiňuje se o tom těmito slovy: „Mnozí sobě onoho pokoje, jehož v církvi neměli, v žaláři u mučedníků vyžádali.“ Mnozí totiž kajícníci v nebezpečných těch dobách prosili mučedníky, aby se za ně u biskupa přimluvili, by jim prominuty byly kajícné tresty za hříchy. Sv. mučedníci napsali jim lístek, který pak kajícníci předložili biskupovi. Přesvědčil-li se biskup, že takové milosti jsou hodni, odpustil jim další kajícné skutky a přijal je do církve.

Mimo to biskupové odpouštěli kajícníkům časné tresty vždy, jestliže tito ukazovali polepšení a horlivost v pokání. Tak Eusebius vypravuje, že biskup Natalis, byv pro bludné učení z církve vy-

obcován, oblekl se v roucho kajícné, popelem hlavu posypal a papeži Zefirinu k nohoum se vrhl, kterýž mu tresty prominul a do církve jej opět přijal.

Také na církevních sněmích odporučováno bylo, aby horlivým kajícníkům tresty byly buď zmírněny nebo prominuty. Tak na církevním sněmu Nicejském r. 325. bylo ustanoveno, aby horlivým kajícníkům tresty byly odpuštěny; praví: „Neboť s těmi, kteří bázní, slzami, trpělivostí a dobrými skutky upřímné pokání osvědčují, může biskup po nějakém čase, zvlášť když ku společným modlitbám připuštěni jsou, milostivěji naložiti.“

Sv. Cyprian přimlouvá se ve svém listu, aby zvláště v době nebezpečného pronásledování kajícníkům uděleno bylo prominutí časných trestů čili odpustků. Píšeť: „Ten, kterýž nám dal zákon, slíbil, že všecko, cožkoli na zemi svážeme, svázáno bude i na nebi, a cožkoli na zemi rozvážeme, rozvázáno bude i na nebi. Nyní pak pokoje smíření s Bohem třeba jest nejen nemocným, nýbrž i zdravým; musíť ho sděleno býti se živými a ne s mrtvými, abychom těch bez zbraní nenechali, jichž k boji povzbuzujeme, nýbrž abychom jich tělem a krví Kristovou posilnili. Neboť an večeře svatá posily uděluje těm, kteříž ji přijímají, nesmíme pomoci její těch zabavovati, kteréž před nepřítelem ochrániti chceme.“

Zvláště pak udělovány byly odpustky nemocným a umírajícím, jakž poznáváme z prohlášení sněmu Karthaginského: „Jestliže kdo, jenž dle svědectví jiných o prominutí prosil, do nebezpečné nemoci upadl, buď vzkládáním rukou z kázně propuštěn, a přijmiž nejsvětější svátost.“ Totéž naporučil i sv. Inocenc I.

Když později veřejné pokání bylo zrušeno, a za pokání po zpovědi ustanoveny mírnější tresty: modlitba, půst a almužna, udělovala církev i tehdy kajícníkům odpustky. Z církevních dějin je nám známo, že papežové k získání odpustků ustanovili jisté chrámy a posvátná místa anebo prohlásili milostivé léto. Tak papež sv. Řehoř Vel. ustanovil, že, kdo vykoná pouť do Říma a navštíví chrámy sv. Petra a Pavla, získá plnomocných odpustků. Urban II. zase posvátná místa ve sv. zemi obdařil plnomocnými odpustky. Také již v dávných stoletích bylo v církvi obyčejem, že i zemřelým přivlastňovány byly odpustky.

Ze všeho toho, co jsme řekli, poznáváme, že církev od začátku svého po všechny časy vykonávala moc Kristem Pánem jí udělenou, že totiž udělovala mimo zpověď odpuštění časných trestů.

O odpustcích máme věřiti, že jest velice užitečno, odpustky získati.

Každý z nás musí za své spáchané hříchy i po zpovědi trpěti časné tresty, neboť spravedlnosti božské musí býti dosti učiněno.

A hle! odpustky odpouštějí se nám tyto časné tresty. Kdybychom odpustky nedosáhli žádné jiné milosti, leč prominutí časných trestů, ať už zcela neb z části, již tím byly by odpustky pro spásu naši velmi užitečny a potřebny. Všickni zajisté přejeme si, abychom po skončené pouti pozemské vešli do radosti nebeské. Avšak byť bychom na světě svých hříchů srdečně litovali a kajicně skutky konali, přece když nastane naše poslední hodina, kdy měli bychom objeviti se před soudnou stolicí Boží, budeme se strachem třásti, při vzpomínce na hrozné tresty, které spravedlnost Boží na onom světě v očistci ustanovila k dostiučinění za hříchy. Tohoto strachu budeme však zbaveni, jestliže v životě svém použijeme dobrodiní a prostředku, jehož se nám dostává udělováním odpustků. Kdo v životě svém častěji snažil se získati odpustků, kdo s pravým úmyslem a s pravou zbožností srdce své připravoval k získání odpustků, tomu nebude se třeba báti smrti, neboť smí doufati, že Bůh odpustky, jichž na zemi získal, osvobodí ho buď ode všech anebo alespoň od velké části trestů v očistci. Nejpřednější tedy užitek odpustků záleží v odpuštění časných trestů na věčnosti. Než také jest jisto, že Bůh osvobozuje nás i na světě od mnohých nehod a utrpení.

Užitek udělování odpustků mimo to jest mnohonásobný. Odpustky povzbuzují nás k častějšímu přijímání svatých svátostí a k horlivějšímu konání dobrých skutků.

Církev sv. uděluje věřícím plnomocné a neplnomocné odpustky za konání různých pobožností anebo přiděluje odpustky různým spolkům náboženským a bratrstvům. Tak na př. uděluje odpustky za častější přijímání nejsvětější svátosti, za pobožnost křížové cesty, čtyřicetidenní pobožnost, májovou pobožnost a různé noveny; dále v době missií a duchovních cvičení. Také církev uděluje odpustky členům bratrstva ružencového věčného klanění a jiným spolkům a řádům. Církev uděluje odpustky i za konání skutků tělesného a duchovního milosrdenství. A proč církev za různé pobožnosti, bratrstvům a řádům uděluje odpustky? Aby věřící a členy duchovních spolků povzbudila k častější zpovědi a častějšímu sv. přijímání a ku konání dobrých skutků. Věřící, chtějí-li získati odpustků těch, musí se často zpovídati, musí konati různé ustanovené pobožnosti a dobré skutky. A tím věřící pečují o čistotu svědomí a mravů, prospívají ve ctnosti a snaží se dojíti křesťanské dokonalosti. Poněvadž tedy odpustky povzbuzují ku kajicnosti a k dokonalému křesťanskému živlu, proto jsou pro nás velmi užitečny.

707. *„Na čem se zakládají odpustky?“*

Odpustky se zakládají na nevyčerpatelném pokladu, který má církev v zásluhách Ježíše

Krista, blahoslavené Panny Marie a svatých, a z něhož může božské spravedlnosti dávati náhradu za časné tresty za hříchy.

Církev sv. udělováním odpustků odpouští kajícníkům časné tresty, které by měli za odpuštěné hříchy trpěti buď na světě nebo v očistci. A čím nahrazuje církev prominutí časných trestů anebo odkud dosazuje za nás spravedlnosti božské? Církev sv. má ve své správě nevyčerpatelný poklad zásluh Ježíše Krista a svatých, a z tohoto pokladu nahrazuje naši slabost, udělujíc nám odpustky.

Všickni zajisté věříme, že Pán Ježíš svým utrpením a smrtí svou za hříchy celého světa Otci svému nebeskému dosti učinil. Ano jeho zásluhy jsou nekonečny, neboť více pro naše vykoupení vykonal, než-li bylo třeba. Sv. Řehoř Naz. praví, že jediná krůpěj krve Spasitelovy byla by stačila, aby celý svět byl vykoupen. A podobně všickni mučedníci a světci, jak učí církevní učitelové, více vytrpěli a větších záslužných skutků na světě vykonali, než-li za své hříchy konati potřebovali. Tak blah. Rodička Boží Panna Maria, která prostou byla všeliké poskvrny hříchu a nikdy ani nejmenšího hříchu se nedopustila, nepotřebovala činiti žádného pokání a přece celý život její byl nepřetržitou řadou utrpení, záslužných to kajicných skutků a dostiučinění. Sv. Jan Křtitel, jenž již v životě matky své byl posvěceným, jak veliké činil pokání! Žil od své mladosti na poušti, postě a modle se. Sv. Jan nepotřeboval kajícných skutků pro sebe, vždyť hříchu nečinil. A dále na tisíce mučedníků hrozná muka ano i smrt podstoupili za Krista Pána, tisíce světců, poustevníků, vyznávačů a kajícníků po celý život Bohu sloužili, mnoho se modlili, postili, těla umrtvovali, bližním sloužili a vůbec velmi mnoho dobrého konali. Všickni svatí mučedníci, vyznávači a kajicníci daleko více vykonali dobrého, než-li potřebovali ku svému dostiučinění. A tyto přebytečné zásluhy Krista Pána, Panny Marie a svatých měly by zůstati jako nějaký uložený kapitál bez užitku? Zásluhy tyto daroval církvi Kristus Pán.

Tyto přebytečné zásluhy Ježíše Krista a jeho svatých tvoří onen nevyčerpatelný poklad, který nazýváme duchovním pokladem církve, jenž náleží všem údům církve. Duchovní tento poklad jmenuje se nevyčerpatelný proto, poněvadž zásluhy Ježíše Krista jsou nekonečně veliké a dostiučinění svatých jest přebytečné. Poklad tento jest také nekonečné ceny, neboť církev nenechává ho ležeti ladem, nýbrž čerpá z něho tolik, kolik věřící údové církve ku spáse své potřebují. Již papež Klement VI. prohlásil, že Pán Ježíš svým utrpením a smrtí svou církvi zůstavil nevyčerpatelný poklad svých zásluh, který odevzdal sv. Petru, jemuž dal klíče království nebeského, aby z něho věřícím ku spáse jejich rozdával.

Z tohoto pokladu tedy církev uděluje pomoc těm kajícníkům, kteří nemohou za své hříchy zasloužené časné tresty odkáti, avšak ochotni jsou, vykonati svědomitě podmínky, které církev k získání odpustků předpisuje. K těmto podmínkám náleží: sv. zpověď a sv. přijímání, modlitba, návštěva chrámu Páně a jiné kajicné a dobré skutky. Vykoná-li věřící tyto nepatrné kajícné skutky, církev doplní pak jeho pokání tím, že mu z pokladu zásluh Ježíše Krista a svatých udělí odpustky, to jest, zásluhami Ježíše Krista a svatých nahradí jeho nedostatečné pokání, aby tak jistěji dosáhl odpuštění časných trestů. Tím věřící na zemi stávají se účastnými zásluh Ježíše Krista a svatých a z přebytečného jejich dostiučinění potřebnou část pro sebe získávají.

Učení toto zakládá se na článku víry o obcování svatých, dle něhož všickni údové církve, věřící na zemi, svatí v nebi a duše v očistci tvoří jednu rodinu Boží, duchovní tělo Kristovo, jehož hlavou jest Ježíš Kristus. Zásluhy Ježíše Krista a jeho svatých jsou tudíž společným majetkem celé rodiny Kristovy a proto také všickni údové duchovního těla Kristova mají podíl na tomto společném pokladu. Jestliže modlitba a dobré skutky svatých a všech věřících vůbec jsou společny všem údům církve, a prospívají-li celé ctrkvi a každému údu církve, prospívají tedy i zásluhy Ježíše Krista a svatých celé církvi a všem její údům. A na tomto základě spočívá učení o udělování odpustků.

Udělováním odpustků nechce církev sv. kajícníky osvoboditi ode všech kajícných skutků, jak jinověrci církvi vytýkají, ani nechce podporovati vlažnost a lenost v konání dobrých skutků, nýbrž naopak, udělováním odpustků snaží se církev věřící povzbuditi k horlivější pobožnosti a k horlivějšímu konání dobrých skutků. O tom poučuje nás následující otázka.

708. „*Proč uděluje církev odpustky?*“

1. by v nás vzbudila ducha kajícnosti a odměnila horlivost, s kterouž kajícné skutky konáme;

2. by přispěla na pomoc našíslabosti, protože málokdy můžeme Bohu tak dosti učiniti, jak bychom měli.

Církev sv., pečlivá naše matka, přeje si vroucně, abychom všickni byli spaseni; i ona nechce smrti hříšníka, nýbrž aby se obrátil a živ byl. Proto používá všech spasitelných prostředků, aby hříšníky a vlažné křesťany ze spánku probudila k životu novému a bohumilému. A jedním z těch spasitelných prostředků jsou též odpustky. Odpustky, jak jsem několikráte pravil, udělují od-

puštění časných trestů; odstraňují tedy překážku k dosažení života věčného. Abychom však odpustků získali, musíme činiti pokání a vzbuditi úmysl, že život svůj polepšíme. A to je první důvod, proč církev prohlašuje odpustky.

1. Církev uděluje odpustky, by v nás vzbudila ducha kajícnosti.

Církev sv. nabízí nám odpustků pod tou podmínkou, budeme-li činiti pokání a chceme-li svůj život polepšiti. Proto předpisuje těm, kteří odpustků chtějí získati, upřímnou zpověď, lítost nad hříchy, sv. přijímání a věrné vykonání uloženého pokání. Tím tedy církev povzbuzuje nás k polepšení života, ku kajícnosti a ku konání kajícných skutků. A církev také udělováním odpustků úkolu toho dosahuje; neboť často i vlažní a zatvrzelí křesťané z hříchů svých povstávají a konají nejtěžší i nejobtížnější kajícné skutky, aby Boha usmířili a od časných trestů osvobozeni byli. Víme ze zkušenosti, že v době milostivého léta, anebo v době missií chrámy bývají přeplněny, věřící s největší nábožností poslouchají kázání, súčastňují se veřejných průvodů a pobožností a celé zástupy přistupují ke zpovědnici, mezi nimiž bývají i takoví křesťané, kteří po mnoha let u zpovědi nebyli a kteří náboženské své povinnosti nedbale konali anebo vůbec je zanedbávali. Odpustky vyburcují všechny ospalé a vlažné křesťany, tak že duch křesťanský bývá u velké části věřících obrozen a obnoven. Odpustky působí vždy velikou nápravu v životě křesťanů.

Církev uděluje odpustky, aby odměnila horlivost, s kterouž kajícné skutky konáme.

K získání odpustků předpisuje církev různé pobožnosti a konání kajícných a milosrdných skutků. Kajícné skutky neukládají se ani příliš obtížné ani nemožné, avšak k vykonání jich přece třeba jest horlivosti a často i sebezapření a pokory. Kdo tudíž kajícné skutky a předepsané pobožnosti koná s pravou zbožností, láskou a horlivostí, odměňuje církev horlivost jeho udělením odpustků.

Udělováním odpustků nepodporuje se tedy vlažnost náboženská, nýbrž probouzí se pravý křesťanský život. Odpůrcové odpustků totiž předhazují církvi, že prý udělování odpustků není ničím jiným, leč prohlášením, že věřící beztrestně dále mohou hřešiti a že za nepatrné skutky dosahují odpuštění časných trestů, čímž prý se vlastně podporuje náboženská vlažnost a kající život bývá seslabován.

Kdo toto tvrdí, dopouští se lži a ukazuje, že buď učení o odpustcích nerozumí, anebo zlomyslně církev pomlouvá a nevědomé klame. Katolická církev zřetelně učí, že odpustky neodpouštějí se hříchy, nýbrž toliko časné tresty, které by měl kajícník po odpuštění hříchu a trestu věčného trpěti. Tyto časné tresty mohou se

tedy odpustiti pouze těm, kteří již jsou s Bohem smířeni. Pokud hříšník je v nemilosti, či ve stavu hříchu smrtelného, odpustky nemají pro něho ceny, t. j. nedosahuje odpustků, byť by sebe větší kajícné skutky konal.

Odpustky tedy neseslabují kající život a nepodporují vlažnost náboženskou, nýbrž naopak povzbuzují nás k pravé kajícnosti a k pravému polepšení. Kdyby odpustky podporovaly lenost v konání kajícných skutků, anebo utvrzovaly ve hříších, musila by také mezi křesťany býti i větší spustlost v té době, kdy se odpustky prohlašují a udělují. Zatím však děje se opáčně, neboť v době udělování odpustků konají věřící nejvíce dobrých skutků a všude pozorovati mravnost a skutečné polepšení života.

Rnku 1600. prohlásil papež Klement VIII. milostné léto, kteréž bylo jedno z nejznamenitějších. Do Říma přišlo skoro 3 milliony poutníků z celého křesťanského světa, mezi nimiž též se nacházeli Maxmilian I., vévoda bavorský a Bedřich, vévoda wirtemberský. Cizinci viděli, kterak sám papež, kardinalové a kněží poutníkům prokazovali skutky lásky a pokory; nohy jim myli, pokrm zaopatřovali, do bytů je uváděli a ustavičně zpovídali. Tak mnoho dobrého konáno bylo tehdy v Římě od kněží i lidu věřícího, že mnozí protestanté, kteří tam přišli jen ze zvědavosti, pohnuti byvše do katol. církve se navrátili, mezi nimiž byl i vévoda Bedřich a Štěpán Kalvín, strýc bludaře Kalvína.

2. Církev uděluje odpustky, by přispěla na pomoc naší slabosti, protože málokdy můžeme Bohu tak dosti učiniti, jak bychom měli.

Za mnohé a veliké hříchy zasluhujeme také mnohé a veliké tresty, které musíme buď na světě, nebo v očistci vytrpěti, abychom spravedlnosti božské dosti učinili. My však nemůžeme na světě při vší horlivosti tolik vytrpěti, aby nám všecky zasloužené časné tresty mohly býti odpuštěny. Neboť kajicné skutky, které se nám po zpovědi za pokání ukládají, nedostačují k zahlazení časných trestů. Zbývá nám tudíž mnoho časných trestů trpěti a poněvadž je nemůžeme na světě odkáti, musili bychom je snad velmi dlouho trpěti v očistci. Církev sv. zná tuto naši slabost a nemožnost a proto pomáhá nám udělováním odpustků doplniti ze zásluh Ježíše Krista a svatých naše dostiučinění. Ovšem církev nenahrazuje naši nemožnost bez nějakého našeho přičinění; proto k získání odpustků předpisuje nám jisté skutky kajicné, abychom alespoň tolik vykonali, kolik vykonati můžeme. Čeho pak se nám nedostává, doplňuje z pokladu zásluh Ježíše Krista a svatých, tak že dosahujeme buď úplného odpuštění časných trestů, anebo alespoň nějaké části.

Abychom mohli získati odpustků, musíme vyplniti podmínky, které církev k získání odpustků předpisuje. Které ty podmínky jsou, poučuje nás další otázka.

709. *„Čeho se vyžaduje k získání odpustků?“*

K získání odpustků se vyžaduje:

1. bychom byli ve stavu milosti;

2. bychom vykonali předepsané podmínky zevrubně a s úmyslem získati odpustky.

a) Kdo chce získati odpustků, musí býti ve stavu milosti, t. j. nesmí míti na sobě žádného hříchu. Proč předpisuje církev tuto podmínku? To vysvítá z učení o odpustcích. Pravil jsem vám, že udělování odpustků zakládá se na učení o obcování svatých, dle něhož živí údové církve, t. j. kteří posvěcující milostí spojeni jsou s Kristem Pánem, podíl mají na všech duchovních pokladech církve. Dále, že odpustky odpouštějí se nikoli hříchy, nýbrž toliko časné tresty za odpuštěné hříchy. Proto kdo jest ve stavu hříchu či v nemilosti, nemůže míti žádného podílu na odpustcích, poněvadž je mrtvou ratolestí církve, není milostí posvěcující spojen s Kristem Pánem, proto také nemá podílu na zásluhách církve. Takový křesťan nedosahuje odpuštění časných trestů ani těch, jichž si zasloužil za hříchy, z nichž se dříve zpovídal a jež mu byly odpuštěny, byť by ostatní podmínky k získání odpustků zevrubně vykonal. Kdo je ve stavu hříšném, nemůže dosáhnouti odpustků tak dlouho, pokud má na sobě hřích, poněvadž odpustky neodpouštějí se hříchy, nýbrž toliko časné tresty. Pokud tedy člověk je ve stavu hříšném, dotud nemá práva na duchovní poklady církve, čili není schopným získati odpustků.

Chce-li hříšník získati odpustků, musí tedy napřed svědomí své od hříchů očistiti, musí z hříchů svých se upřímně vyznati, anebo nemůže-li se zpovídati, alespoň dokonalou lítost nad hříchy vzbuditi. Jen tehdy jest schopným k získání odpustků, je-li ve stavu milosti. Proto k získání odoustků třeba jest sv. zpovědi, byť by církev toho zřetelně ani nepředpisovala.

Kdo má na sobě jen všední hříchy, může získati odpustků, poněvadž všedními hříchy neztrácí milosti posvěcující a jest tedy živým sídlem církve; nedosahuje však odpuštění všech časných trestů, nýbrž toliko těch, které zasluhuje za hříchy, z nichž se vyznal a které tedy byly mu odpuštěny. Proto kdo má na sobě všední hříchy, může získati jen neplnomocných odpustků.

Z toho opět poznáváme, že církev k získání odpustků žádá kajicnost a polepšení života. Proto kdo v době udělování odpustků

zůstává vlažným a polepšení nejeví, tomu se odpustků nedostává. Proto také již v době pronásledování církve sv. Cyprian napomínal sv. mučedníky, aby nedávali lístků prosebních těm kajícníkům, kteří pravé kajícnosti neokazovali.

b) Abychom získali odpustků, musíme vykonati předepsané podmínky, t. j. kajícné skutky s úmyslem, získati odpustky.

Za starých dob bylo dosti obtížno získati odpustky, poněvadž předepsané podmínky k získání odpustků byly takové, jichž všickni věřící nemohli vykonati. Tak na př. papež Urban II. roku 1095 prohlásil odpustky, jichž dosáhnouti mohli ti, kteří se súčastnili křížových výprav proti nevěřícím ve sv. zemi. Jindy zase udělovány byly odpustky těm, kteří vykonali pouť do Sv. země nebo do Říma. V Římě musili poutníci navštíviti tři chrámy: sv. Petra, sv. Pavla a chrám lateránský. Kdo chtěl doma získati odpustky, musil za to prositi.

Dnes však není obtížným získati odpustky, poněvadž podmínky jsou mírné a snadné. Podmínky, které dnes papež a biskupové k získání odpustků předpisují, jsou obyčejně následující: svatá zpověď a sv. přijímání, modlitba, půst, almužna a návštěva jednoho nebo více chrámů a jiné kajícné skutky.

Že k získání odpustků třeba jest zpovědi a sv. přijímání, již jsme slyšeli. Neboť jen ten schopným jest k získání odpustků, kdo jest ve stavu milosti. Proto kdyby u některých odpustků nebyla předepsaná zpověď, přece jest jí třeba. Je-li však k udělení odpustků zřetelně předepsána zpověď a sv. přijímání, pak byť by někdo byl i ve stavu milosti a nebyl si vědom hříchu, musí v době udělování odpustků přijmouti předepsané svaté svátosti.

Co se týká pobožnosti neb modlitby, která k získání odpustků jest potřebna, modlíme se ony modlitby, které nám církev odporučuje. Obyčejně k získání odpustků vydány jsou zvláštní odpustkové pobožnosti, které konáme buď společně nebo soukromě. Odpustkové modlitby máme konati na úmysl církve sv., t. j. máme se s církví modliti za pokoj, jednotu a rozšíření církve, za obrácení hříšníků, za vykořenění bludařů, za pokoj a svornost knížat křesťanských a za blaho všech věřících.

K získání odpustků předpisuje se také půst, t. j. netoliko zdržování se od masitých pokrmů a ujma v jídle a nápojích, nýbrž též zdržování se zábav a různých jinak dovolených radovánek. Že půst jest důležitou podmínkou k získání odpustků, netřeba dokazovati, když víme, že postem nejlépe krotí se náruživosti a zlé náklonnosti. Pán Ježíš sám chválí a odporučuje modlitbu s postem spojenou,

neboť postem a modlitbou vyháněni bývají zlí duchové, t. j. potlačována bývají ďábelská pokušení.

Konečně k získání odpustků doporoučí církev udělování almužny, neb konání milosrdných skutků. Církev má tu na mysli užitek a zásluhu dobrých skutků dle slov nábožného Tobiáše, jenž dí, „že almužna od všelikého hříchu i od smrti osvobozuje a nedopouští duši jíti do temnosti“. (Tob. 4, 11.) Církev sv. zvláště za starých dob předpisovala almužnu za jednu z podmínek k získání odpustků, poněvadž lidé tehdy byli lakotní a loupeživí. Tím chtěla církev tyto nepravosti vykořeniti a napraviti. Z peněz pak, které věřící v době udělování odpustků složili, stavěla chrámy, kláštery nebo věnovala je na jiné dobré a potřebné věci. Z takových darů postaven byl chrám sv. Petra v Římě.

Z toho, že k získání odpustků církev předpisovala nějakou almužnu, vzali si nepřátelé církve záminku brojiti proti odpustkům, podezřívajíce církev, jako by odpustky prodávala. Že se odpustky nesměly nikdy prodávati, dokladem jest pohrození papeže Pia IV., jenž kletbou a vyobcováním z církve vyhrožoval těm, kdož by se opovážili za odpustky požadovati nějakého platu.

Jinověrci a mnozí vlažní katolíci často urážlivě mluví proti odpustkům a odvolávají se na dějiny, že prý při rozhlašování odpustků děly se zlořády. Nepopíráme, že by se tu a tam zlořády nebyly děly; za to však nemohl ani papež, ani církev. V dobách před reformací hlásali u nás odpustky františkáni a dominikáni, z nichž snad někteří počínali si při tom neopatrně. Proto také biskupové a církevní sněmy proti nim přísně zakročili, neboť kazatele odstranili a potrestali. Proto však přece nerozumně jednali Hus, Luther a Kalvín, kteří chtějíce kárati zlořády, brojili proti odpustkům a v posměch uváděli věc svatou. Ostatně nesmíme vždy do slova věřiti tomu, co nepřátelé proti církvi píší a mluví. Jedná-li se o zájem a dobro církve, vždy to svět křivě posuzuje a proti tomu brojí. Konají-li však protivníci totéž pro sebe a pro své dobro, vyhlašují své jednání za vlastenectví a vlasteneckou povinnost. Nepřátelé vytýkají církvi, že vyhlásila odpustky na vystavění chrámu sv. Petra v Římě, anebo na jiné dobročinné účely. A co je na tom zlého? Almužna vybírala se pouze od katolíků pro katolickou věc. Nikdo také nebyl nucen věnovati na kostel nebo jiné katolické potřeby. Kdo něco dal, dal to dobrovolně a z lásky. Je-li vlastenectvím a milosrdenstvím, skládati dary peněžní na ubohé utiskované Slováky, na školskou matici a jiné národní podniky, proč by katolíci nesměli v době odpustků nějaké dary obětovati na své katolické věci? Konečně v době dnešní i ti největší odpůrcové katol. církve nemohou církvi ničeho vytýkati při prohlašování odpustků.

Kajícné skutky, které církev za podmínku k získání odpustků předpisuje, musí každý, kdo odpustky získati chce, vykonati zevrubně a s úmyslem, získati odpustky. Udělení odpustků závisí od přesného vyplnění předepsaných podmínek. Kdo by těch podmínek nevykonal, jak bylo předepsáno, nedosahuje odpustků. Musíme tedy předepsané podmínky vykonati zevrubně a v pravý neb ustanovený čas. Jestliže je k získání odpustků předepsáno několik kajícných skutků, pobožností a návštěv chrámů Páně, tedy dle učení církevních učitelů má každý o to pečovati, aby byl ve stavu milosti tehdy, když vykonává poslední předepsanou podmínku čili poslední pobožnost, poslední kajícný skutek nebo poslední návštěvu chrámu Páně. Proto se odporučuje, bychom v tom času vykonali sv. zpověď a přistoupili ku stolu Páně.

Konečně předepsané podmínky musíme konati s úmyslem, získati odpustky, t. j. musíme vzbuditi úmysl, že předepsané pobožnosti, modlitby a jiné kajícné skutky konáme za tím účelem, abychom získali odpustky. Proto je dobře, když hned při ranní modlitbě vzbudíme úmysl, že chceme všecky odpustky získati, které spojeny jsou s pobožnostmi a dobrými skutky, které toho dne vykonáme.

Odpustky dosahujeme odpuštění buď všech, nebo jen části časných trestů. Podle toho jsou odpustky dvojí: plnomocné a neplnomocné. V čem záleží tyto odpustky, poučují nás následující otázky.

710. „*Kolikeré jsou odpustky?*“

Odpustky jsou dvojí: plnomocné a neplnomocné.

711. „*Co jsou plnomocné odpustky?*“

Plnomocné odpustky jsou odpuštění všech časných trestů za hříchy.

(K plnomocným odpustkům náležejí odpustky milostného léta, v hodinu smrti, o slavnosti porciunkuly a jiné.)

Plnomocnými odpustky dosahujeme odpuštění všech časných trestů, jichž po odpuštění hříchu a věčného trestu za hříchy zasluhujeme. Kdo tudíž byl tak šťastným, že získal plnomocných odpustků, osvobozen jest ode všech časných trestů. Kdyby v tomto stavu zemřel, má naději, že přijde do nebe. Kdo po udělení plnomocných odpustků zůstává ještě na světě, nesmí si mysliti, že pokud bude na světě, nebude už ničeho trpěti. Utrpení a pokušení do své smrti se neuchráníme, byť bychom získali plnomocných odpustků. Avšak utrpení, která Bůh na nás dopouští, nejsou trestem, nýbrž zkouškou a předmětem odměny. Bůh dopouští na nás utrpení,

aby vytrvalost naši zkoušel a povzbudil nás k opatrnosti a ostražitosti, bychom opět do hříchu neupadli a tím znova neuvalili na sebe pokuty časných trestů. Konečně časná utrpení budou nám na věčnosti k větší zásluze připočtena.

Plnomocné odpustky uděluje církev v různých dobách a z různých pohnutek. K plnomocným odpustkům zvláště náležejí odpustky milostného léta, v hodinu smrti, o slavnosti porciunkuly, o slavnosti nejsladšího Jména Ježíš, o slavnosti jména Panny Marie a při udělování papežského požehnání.

a) K plnomocným odpustkům, které církev pro všechny věřící prohlašuje, v přední řadě náleží jubilejní rok neb milostivé léto.

O milostivém létě mluvili jsme již dříve (otázka 691.) Milostivé léto jmenuje se také „jubileum.“ Slovo to značí dobu radosti, plesu a odpuštění. Již israelité slavili každého 50 roku jubileum. Israelitům byl tento rok v pravdě dobou radosti a plesu. Neboť dle zákona Mojžíšova byli v tom roku otroci židovští propuštěni na svobodu, dluhy odpuštěny, prodané neb odcizené pozemky vráceny prvotním majetníkům a vůbec vykonána všeliká náprava podle těla i duše. Tomuto starozákonnímu jubileu podobá se i církevní naše jubileum nebo milostivé léto. Neboť jako v době jubilea židovského otroci byli propuštěni na svobodu, tak v křesťanském milostivém létě vykupováni býváme z otroctví ďáblova, nabýváme svobody milostí posvěcující a prominutí pokut za hříchy. Jako v židovském jubileu odpuštěny byly dluhy a vrácen odcizený majetek, tak v milostivém létě všecky zásluhy dobrých skutků bývají oživeny a k zásluze připočteny.

V době milostivého léta mají i zpovědníci veliká práva, neboť mohou všechny hříchy odpouštěti i tedy ony, které k odpuštění ponechali sobě papež nebo biskupové. Jest tedy milostivé léto i nám křesťanům dobou radosti a plesu.

Milostivé léto prohlašuje se nyní vždy po 25letech, aby všickni věřící ve svém životě mohli dobrodiní jeho užíti. Mimo to sv. Otec má právo, prohlásiti milostivé léto i v jinou dobu. Tehdy sluje milostivé léto mimořádné. A činí tak obyčejně po volbě nového papeže, dále aby od církve odstraněno bylo zvláštní nějaké zlo nebo nebezpečenství, anebo aby nějaká zvláštní milost celé církvi od Boha byla vyprošena.

V milostivém létě, které trvá od první neděle adventní až do příští neděle adventní, tedy celý církevní rok, možno získati plnomocné odpustky. Milostivé léto ohlašuje se věřícím pastýřským listem a oznámí se také všecky podmínky k získání odpustků.

Podmínky ty bývají obyčejně předepsány následující: sv. zpověď a sv. přijímání, půst v den některý, almužna k dobročinnému církevnímu účelu, návštěva jednoho nebo více chrámů. Kolikráte a které chrámy máme navštíviti v průvodu a soukromě, bývá také předepsáno. Konečně předepsána jest odpustková modlitba: litanie k Pánu Ježíši a Panně Marii, kající žalmy, pobožnost křížové cesty, růženec, 5 Otčenášů a 5 Zdrávasů a Věřím v Boha a podobné modlitby. Modlitby mají se konati na úmysl církve za jednotu a pokoj církve, za obrácení hříšníků, za odvrácení nevěry a nebezpečenství církvi hrozící, za pokoj a svornost knížat křesťanských a za blaho časné a věčné všech věřících. Pořádek pobožností a modlitby v každé farnosti zevrubně se všem ohlásí.

b) Plnomocné odpustky umírajících neb generální absoluce. Tyto plnomocné odpustky udělují se pravidelně nemocným při zaopatřování svátostmi umírajících. Udělují se obyčejně tehdy, když nemocný vykonal sv. zpověď, přijal Tělo Páně a svátost posledního pomázání. Každý kněz má právo nemocným udělovati tyto plnomocné odpustky. Aby nemocný získal tyto odpustky, má vzbuditi úmysl, že chce své bolesti trpělivě snášeti, má býti odevzdán do vůle Boží a ochoten i zemříti, je-li to vůlí Boží. Má také zkroušeně litovati všech svých hříchů a nejsvětější jméno Ježíš vzývati. O tom více promluvíme později při rozjímání svátosti posledního pomázání.

c) Plnomocné odpustky „porciunkula“ zvané. Porciunkula po česku sluje „podíleček“. Tyto odpustky vyprosil sv. František z Assisi na papeži Honoriovi r. 1223 pro svůj kostelíček v městě Assisi, který z milodarů postavil a upravil a v němž nejraději dlíval. Slavnost „porciunkuly“ koná se vždy 2. srpna. Kdo tehdy do toho kostelíčka na slavnost putoval a vykonal předepsané podmínky k získání odpustků, dosáhl plnomocné odpustky. Později papežové výsadu tu rozšířili na všecky kostely řádu sv. Františka: kapucínské, františkánské a minoritské chrámy. Slavnost „porciunkula“ koná se vždy 2 srpna s velkou okázalostí. Zbožní věřící z celého okolí putují do chrámů těch, aby súčastnili se milosti plnomocných odpustků. Zvláště členové III. řádu sv. Františka toho dne mají svůj slavnostní den, ve který všichni se zpovídají a přijímají nejsv. svátost, aby získali plnomocné odpustky.

d) Plnomocné odpustky každoročně udělují se o slavnosti nejsladšího jména Ježíš a v oktavě a o slavnosti jména Panny Marie. Plnomocné odpustky o slavnosti jména Ježíš ustanovil papež Pius VIII. r. 18 9. Podmínky k získání plnomocných odpustků o těchto slavnostech jsou: sv. zpověď a sv. přijímání, návštěva chrámu Páně, modlitby na úmysl církve a obcování mši svaté.

e) Plnomocné odpustky přiděleny jsou také apoštolskému požehnání. Sv. otec uděluje o největších svátcích po slavné mši sv. apoštolské požehnání, které jest spojeno s plnomocnými odpustky. S povolením papežským mohou i biskupové udělovati apoštolské požehnání o Božím Hodu velikonočním a na některý libovolný svátek. Kdo jest ve stavu milosti přítomen slavné mši sv. a přijme apoštolské požehnání, které biskup slavnostně od oltáře uděluje, dosahuje plnomocných odpustků.

Mimo to uděluje sv. otec plnomocné odpustky různým duchovním řádům, spolkům a místům, o čemž na jiném místě promluvím.

Plnomocné odpustky získati jest velikou milostí a štěstím, avšak nelze upříti, že získání plnom. odpustků jest dosti obtížné. Nikdo z nás nemůže o sobě tvrditi, že získal plnomocné odpustky, byť i všechny podmínky vykonal. Neboť musíme uvážiti, že jen tehdy dosahujeme plnomocných odpustků, jsme-li v tom okamžiku, kdy je získati chceme ve stavu milosti a prosti všeho i nejmenšího hříchu. Kdo má v tom okamžiku na sobě jeden všední hřích, nedosahuje plnomocných odpustků, neboť pokud není i nejmenší hřích odpuštěn, dotud nemohou odpuštěny býti všechny časné tresty. Proto sv. Kateřina praví: „Nikdo neklam sebe a neříkej: vyzpovídám se, pak dosáhnu plnomocných odpustků a tak očištěn ode všech poskvrn vejdu do nebe. Dobře uvaž, že lítost, jíž jest nezbytně třeba k získání plnomocných odpustků, jest přece jen hrozně těžkou věcí“. Proto konejme předepsané podmínky s velkou horlivostí, buďme pokorni a hodně se modleme. Netraťme však mysli a ani neustávejme v konání kajícných skutků, neboť nezískáme-li plnomocných odpustků, získáme alespoň neplnomocných, t. j. nějaké části prominutí časných trestů. A takové dobrodiní vždy stojí za to, abychom každé příležitosti k získání odpustků použili.

612. *„Co jsou neplnomocné odpustky?“*

Neplnomocné odpustky jsou odpuštění části časných trestů za hříchy.

Neplnomocné odpustky nenazývají se tak proto, že by byly málo mocný, nýbrž nazývají se neplnomocnými proto, poněvadž jimi odpouští se nám jen nějaký díl zasloužených časných trestů. Plnomocnými odpustky odpouštějí se časné tresty úplně, neplnomocnými ne úplně, nýbrž jen nějaká část.

Neplnomocné odpustky měří se neb udělují se dle starého řádu veřejného pokání. V prvotních církevních časích, jak jsme se dříve o tom zmínili, bylo veřejné pokání přísné a dlouhotrvající. Mnozí kajícníci odsouzeni byli za odpuštěné hříchy k veřejnému

pokání, které trvalo 7, 40, 100 a více dní, 1, 5, 7 a více roků. Kdo na př. zneuctil rodiče, musil se postiti 40 dní; kdo potupně mluvil o Bohu a svatých, musil 7 neděl se postiti a káti; kdo křivě přisáhal, uloženo mu bylo veřejné pokání na 7 let. Podle velikosti hříchu ukládalo se delší nebo kratší pokání. Aby zpovědníci spravedlivě předpisovali pokání za hříchy zpovídané, sestaven byl seznam trestů za jednotlivé hříchy. Když hříšník vykonal sv. zpověď, bylo mu dle toho seznamu uloženo pokání. Když kajícníci uložené pokání horlivě konali a ukazovali polepšení života, odpustil jim biskup na přímluvu věřících zbývající část veřejného pokání. Staré pokání bylo sice zrušeno, avšak časné tresty nemohou býti zrušeny; ty zůstaly a musíme je trpěti buď na zemi nebo v očistci. Poněvadž pak pro svou nedostatečnost a slabost nemůžeme odkáti si na světě všechny časné tresty, proto církev pomáhá nám svými odpustky. Odpouští nám časné tresty buď všechny nebo nějakou část a činí tak podle obyčeje prvotní církve, t. j. odpouští nám tresty, které bychom podle starého zřízení trpěti měli. Určuje-li se při udělování odpustků jistá doba, na př. 40 dní, 1 — 7 roků odpustků, neznamená to, že se nám odpouští 40 dní neb 1 — 7 let očistcových muk, nýbrž to znamená, že se nám odpouští 40 dní neb 1 — 7 let veřejného pokání, kteréž bychom dle starého zřízení církevního za hřích trpěti měli.

Odpůrcové odpustků činí si z odpustků posměch buď z nevědomosti nebo zlomyslnosti pravíce, že kdo prý dosáhne odpustků 40 atd. dní nebo 1 — 7 let, může 40 atd. dní anebo 1 — 7 let hřešiti a že už předem má všechno odpuštěno. To však je lež a klam. Odpustky neodpouští se hřích, nýbrž časné tresty.

Jak tedy máme rozuměti učení o neplnomocných odpustcích? Praví-li se, že za nějaký kajícný skutek nebo za vykonání jisté pobožnosti udělují se neplnomocné odpustky 40 dní nebo 1 — 7 let, znamená to, že se kajícníkovi odpouští 40 dní nebo 1 — 7 roků veřejného pokání, které by podle starého církevního zřízení vykonati musil. Papežové z moci svého úřadu udělili některým modlitbám nebo kajícným skutkům neplnomocné odpustky. Na příklad. Kdo se nábožně požehná sv. křížem a při tom říká obvyklá slova, dosahuje 50 dní odpustků; kdo se při tom žehná svěcenou vodou, 100 dní odpustků získá. Kdo se pomodlí 3 božské ctnosti, získá odpustků 7 let a 7 quadragen atd. Kdo tedy se požehná sv. křížem a říká při tom: ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen., dosahuje 50 dní nepl. odpustků, t. j. odpouští se mu 50 dní pokání, které by si odkál, kdyby dnes ukládalo se veřejné pokání. Často slyšíte o odpustcích na 7 let a 7 quadragen. Co znamenají tyto odpustky? Znamenají, že se kajícníkovi odpouští 7 roků a 7 krát 40 dní

veřejného pokání, které by podle starého zřízení vytrpěl. A totéž platí o odpustcích přidělených duším v očistci. Kdo na př. získá odpustky 5 roků ve prospěch duší v očistci, neznamená to, že duším v očistci ukracuje se doba utrpení v očistci o 5 roků, nýbrž že se jim odpouští 5 roků veřejného pokání, které by na zemi si odkály, kdyby činily veřejné pokání. Kolik časných trestů Bůh nám odpouští, to nám ovšem není známo a také toho věděti nepotřebujeme, víme-li jen, že nějaké časné tresty skutečně nám odpouští.

Podle toho nyní poznáváte, že nikdo nemůže získati odpustků na 100 nebo 1000 let, jak nevědomí lidé říkají. Odpustky mohou se udělovati nejvíce na 30 let, poněvadž nikdo v prvotní církvi nedožil se takového věku, aby mohl činiti veřejné pokání 100 nebo více let. Proto církev takové odpustky, které jsou na 100 nebo více let prohlásila za nepravé.

Poněvadž odpustky jsou všem nám užitečny a potřebny, proto papežové za různé dobré skutky a modlitby udělují plnomocné nebo neplnomocné odpustky. Plnomocné a neplnomocné odpustky rozeznáváme: místní, osobní a věcné; časné a stálé.

Místními odpustky rozumíme ony, které přiděleny jsou nějakému místu, na př. chrámu, oltáři, křížové cestě, obrazům a sochám v chrámě. Mnohé poutní a památné chrámy obdařeny jsou v jistých dnech a o jistých slavnostech plnomocnými nebo neplnomocnými odpustky. Kdo chce místních odpustků získati, musí ony chrámy navštíviti a předepsané ostatní podmínky vykonati. V některých chramích jsou také některé oltáře obdařeny odpustky. Oltář takový hned poznáte; neboť nad ním je nápis: altare privilegiatum. Privilegovaný oltář má to privilegium neb výsadu, že koná-li se na něm mše sv. za jistého zemřelého nebo živého křesťana, může dosáhnouti plnomocných odpustků. Mše sv. za zemřelé má se sloužiti v černé barvě a mohou se odpustky přivlastniti toliko jedné duši. Takový oltář má každý biskupský chrám. Farní a klášterní chrámy mohou je též míti, avšak po sedmi letech musejí vždy o výsadu další u biskupa žádati.

Osobní odpustky jsou ony, které jistým osobám jsou povoleny, aby je udělovaly jiným na př. biskupové, představení klášterů a kněží. K osobním odpustkům náležejí též ony, které udělují se členům některého řádu, bratrstva a náboženským spolkům. Na příklad členům třetího řádu sv. Františka a Dominika, členům bratrstva růžencového, spolku uctívání nejsvětějšího Srdce Páně a Panny Marie, věčného klanění, bratrstvu sv. škapulíře Panny Marie karmelské, sv. Michala atd. Papežové také přidělili odpustky spolkům: dědictví sv. Jana, Cyrilla a Methoděje a dědictví Maličkých. Členové těchto spolků dosahují odpustků všude, vykonají-li přede-

psané podmínky. Věcné odpustky jsou ony, které přiděleny jsou některým náboženským předmětům. Na příklad: křížkům, růženci, medailům. Kdo tyto posvěcené předměty nosí nebo jich v příbytku chová, dosahuje též odpustků. Podotýkám, že předměty ony pouze majetníku mohou uděliti odpustky. Kdo na př. dal si pro sebe posvětiti růženec, tedy odpustky mohou pouze prospěti tomu, pro koho byl posvěcen. Kdyby růženec někomu daroval, pozbývá té výsady. Časné odpustky jsou ony, které možno získati jen v jistý čas a ne jindy na př. odpustky milostivého léta Odpustky na jistou dobu povolené na př. na 5 nebo více let. Po uplynutí této doby, musí se o udělení odpustků znova žádati.

Odpustky stálé jsou ony, které lze každoročně v jisté dny získati na př. odpustky o slavnosti Jména Ježíš a Jména Panny Marie.

Konečně jsou odpustky, které se přivlastniti mohou jen živým anebo jen zemřelým a takové, které se mohou přivlastniti živým i zemřelým, t. j. duším v očistci. Aby církev sv. odměnila naši horlivost za konání dobrých skutků a povzbudila nás k nábožné a horlivé denní modlitbě, přidělila plnomocné a neplnomocné odpustky za různé modlitby a pobožnosti. Takové odpustkové modlitby jsou na příklad:

Kdo se požehná sv. křížem a zbožně říká obvyklá slova, dosahuje 50 dní odpustků, kdo se modlí Anděl Páně třikráte denně kleče, dosahuje pokaždé 100 dní odpustků. Připojíme-li k Anděl Páně Otčenáš a Zdrávas za duše v očistci a říkáme-li veršíky: „Odpočinutí věčné dejž jim, o Pane. A světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají v pokoji. Amen,“ třikráte denně, dosahujeme 200 dní odpustků.

Jdeme-li okolo chrámu Páně a modlíme se tak zvané střelné modlitby, dosahujeme nepl. odpustky. Na příklad říkáme-li: „Svatý, svatý, svatý jsi Hospodine, Bože zástupů, země jest plna velebnosti tvé. Sláva Otci, sláva Synu, sláva Duchu svatému.“ — 100 dní odpustků jednou za den Nebo: „Pochválena a pozdravena budiž nejsvětější svátost oltářní od tohoto času až na věky. Amen.“ „Chvála a díky buďtež nyní a bez ustání nejsvětější, božské svátosti oltářní.“ 100 dní odpustků jednou za den. Když jdeme mimo kříž, modlíme-li se: „Klaníme se Tobě, o nejsvětější Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme Tobě, neboť skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.“ 100 dní odpustků jednou za den.

Nábožné vzdechy k Pánu Ježíši: „Pochválen buď Ježíš Kristus! — Na věky Amen.“ 50 dní odpustků při vzájemném pozdravení.

„Ježíši, Bože můj, nade všecko Tě miluji.“ — 50 dní odpustků po každé.

„Můj Ježíši, smilování!“ (100 dní po každé.)

„Ježíši, tichý a pokorný srdcem, učiň, aby srdce mé srdci tvému se podobalo.“ 300 dní odpustků jednou za den. Za nábožné vzdechy k Panně Marii a sv. Josefu:

„Sladké srdce Mariino, budiž mou spásou,“ — 300 dní po každé).

„Velebeno budiž svaté a neposkvrněné početí nejblahoslavenější Panny Marie, matky Boží.“ (300 dní po každé). O svatý Josefe, vzore a patrone ctitelů nejsvětějšího srdce Ježíšova, oroduj za nás!“ — 100 dní odpustků jednou za den. Voláme-li o pomoc k Panně Marii v pokušeních: „O paní má, o matko má, pomni, že Tobě náležím! Chraň a opatruj mne jako statek a majetek svůj!“ (Odpustky 40 dní, kdykoli se tak v pokušeních modlíme.)

Někdy dostanou se vám do rukou různé odpustkové modlitby pochybné ceny. Není-li na nich přesně udáno povolení rozšiřování těch modliteb od církevních úřadu, tedy je považujte za nepravé a neplatné.

Hle! takových milostí dosahujeme za krátké denní modlitby. Proto modleme se rádi a ustavičně, avšak pečujme o čistotu duše své, neboť milosti odpustků i neplnomocných dosahujeme jen tehdy, jsme-li ve stavu milosti. Konečně udělení odpustků prospěje nám i na zemi, neboť Pán Bůh odvrátí od nás mnohé pohromy a utrpení.

Odpustky můžeme získati i duším v očistci.

713. *„Mohou-li odpustky také duším v očistci přivlastněny býti?“*

Odpustky mohou na způsob přímluvy také duším v očistci přivlastněny býti, ale jenom ty, o kterých to církev výslovně prohlásila.

Odpustky zakládají se na učení o obcování svatých, dle něhož zásluhy a dobré skutky jednotlivých údů prospívají netoliko těmto, nýbrž všem údům církve. K tomuto obcování svatých náležejí: pravověřící na zemi nebo církev bojující, svatí v nebi nebo církev vítězná a duše v očistci neb církev trpící. Všickni tito údové církve mají mezi sebou obcování, t. j všickni mají podíl na zásluhách Ježíše Krista a svatých, a proto všickni ze společného pokladu toho mohou čerpati. Poněvadž i duše v očistci náležejí k církvi, proto také i jim prospívá všechno dobré,

které ostatní údové církve vykonali neb konají. Můžeme-li tudíž duším v očistci pomáhati modlitbou, postem, almužnou a obětováním mše sv., můžeme to také činiti přivlastněním odpustků. Proto sv. Tomáš Aqu. praví: „Může-li církev společné zásluhy přenésti na živé, není příčiny, proč by jich nemohla přivlastniti mrtvým.“

Že církev může odpustky přivlastniti i duším v očistci, poznáváme také z ustavičného obyčeje církve. Neboť již r. 878 papež Jan VIII. prohlásil, že odpustky mohou býti přivlastněny těm, kteří padli v boji proti nevěřícím.

Dále z toho, že papežové Sixtus IV., Lev X. a Pius VI. zavrhli učení bludařů, kteří popírali, že by církev, t. j. papežové měli moc, odpustky přivlastniti i zemřelým. V 15. století totiž Petr Osma, doktor theologie na universitě Salamanka ve Španělsku učil, že papež nemůže duším v očistci tresty časné odpustiti. Učení toto prohlásil arcibiskup Toledský s mnohými učenci za blud, což r. 1478 potvrdil papež Sixtus IV. Podobně Lev X. zavrhl učení Luthrovo, jenž pravil, že odpustky nejsou zemřelým ani potřebny ani užitečny. Papež prohlášení své odůvodnil článkem víry o obcování svatých, jež nám ukládá za povinnost, prokazovati zemřelým křesťanskou lásku a milosrdenství dle slov Spasitelových: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou“. (Mat. 5. 7.)

Odpustky tedy můžeme my věřící na zemi přivlastniti i duším v očistci. Při tom však dlužno připomenouti následující:

a) Všech odpustků nelze přivlastniti duším v očistci, nýbrž jen ony, o nichž církev výslovně prohlásila: tyto odpustky mohou také duším v očistci přivlastněny býti. Neboť papež, jakožto nejvyšší správce duchovního pokladu zásluh Ježíše Krista a jeho svatých, má právo ustanoviti, komu odpustky přiděleny býti mohou, zdali věřícím na zemi nebo také zemřelým. Aby tedy některé odpustky přivlastněny býti mohly zemřelým, musí zřejmě býti prohlášeno, že tyto odpustky možno též přivlastniti duším v očistci.

b) Odpustky mohou duším v očistci toliko na způsob přímluvy přivlastněny býti. Duše v očistci nenáležejí již pod moc klíčů církve, nýbrž podrobeny jsou soudu Božímu; proto církev nemůže bezprostředně duším v očistci tresty jejich ani umírniti ani ukrátiti, jak to může učiniti živým. Poněvadž však církev dle obcování svatých povinna jest zemřelým pomáhati v jejich mukách, proto činí tak přivlastňováním odpustků ve způsob prosby. Církev totiž prosí Boha, aby odpustky, které věřící na zemi získají pro sebe, přivlastnil k dobru duším v očistci a muka jejich zmírnil nebo ukrátil.

Abychom duším v očistci mohli odpustky přivlastniti, musíme jich napřed sami získati. Vykoná-li křesťan všechny předepsané podmínky k získání odpustků, které pro duše v očistci jsou ustanoveny, může pak tyto odpustky přivlastniti nebo obětovati duším v očistci. Duše v očistci tímto způsobem získají buď plnomocných nebo neplnomocných odpustků, t. j. Bůh jim odpustí tolik časných trestů, kolik by musily na světě odkáti, kdyby bylo veřejné pokání. Čím větší je naše horlivost v získání odpustků, tím více trestů bývá duším v očistci odpuštěno. Kolik trestů časných Bůh duším v očistci odpouští na naši prosbu, my ovšem nemůžeme věděti, avšak pevně doufáme, že Bůh prosby naše vyslyší a duším v očistci buď všechny anebo alespoň část časných trestů odpustí.

Abychom duším v očistci přivlastniti mohli odpustky, znovu připomínám a opakuji, že musíme všechny podmínky tak zevrubně vykonati, jako bychom odpustky získati chtěli pouze pro sebe. Neboť nezískame-li my odpustků, nemůžeme toho, co nemáme, někomu obětovati nebo přivlastniti. Musíme tedy jíti k sv. zpovědi a sv. přijímání; je-li předepsána modlitba, půst, almužna a návštěva chrámu Páně, musíme i tyto podmínky zevrubně a v určitý čas vykonati a musíme býti ve stavu milosti Boží, což jest nejhlavnější podmínkou.

Z učení o odpustcích jsme poznali, že odpustky neodpouštějí se hříchy a věčný trest, nýbrž toliko časné tresty, které po odpuštění hříchu musili bychom trpěti buď na světě nebo v očistci. Poznali jsme, že odpustky jsou všem užitečny a potřebny, poněvadž nás povzbuzují k pokání a k horlivému konání dobrých skutků. Hlavní pak užitek odpustků záleží v tom, že dosahujeme odpuštění buď všech anebo části časných trestů. Odpustky jsou tudíž velkým dobrodiním a důkazem božské péče o spásu naši. Často a mnoho hřešíme, jak mnoho tedy i po dobré zpovědi zbývá nám trpěti! Život náš nestačí k dostiučinění za hříchy. Uvažme však, jak brzo a náhle lidé umírají! Byť by dosáhli milosrdenství božího a uchráněni byli věčného zavržení, přece však osvobozeni býti nemohou od časných trestů. Tito musí pak snad velmi dlouho trpěti v očistci. Proto pokud jsme živi a zdrávi, čiňme pokání, často se zpovídejme, konejme milosrdné skutky a používejme každé příležitosti k získání odpustků, abychom nemusili na věčnosti dlouho trpěti. Zvláště pak denní své modlitby konejme zbožně a každodenně ráno vzbuďme úmysl, že chceme pobožnosti a dobré skutky konati proto, abychom za ně získali odpustky. Bůh dobrotivý shlédne na naši horlivost a podle milosrdenství svého a dle naší zásluhy zmírní neb odpustí nám časné tresty.

Naučení. Měj v uctivosti odpustky, važ si jich a hleď jich hojně získati pro sebe i pro zemřelé! Modli se na př. často nábožně: „Můj Ježíši, smilování!“ (100 dní odpustků pokaždé.) anebo: „Sladké srdce Mariino, budiž mou spásou!“ (300 dní odpustků pokaždé). Vzbuď každého rána úmysl, získati všecky odpustky, kteréž toho dne získati můžeš.

83. CVIČENÍ.

O svátosti posledního pomazání.

Důležitým a rozhodným okamžikem, od něhož závisí celá věčnost každého člověka, jest šťastná a pokojná smrt. Umírá-li křesťan bohabojně, smířen s Bohem i lidmi, odevzdán do vůle Boží, může kojiti se nadějí, že život jeho posmrtný bude také pokojným a blaženým. Avšak poslední zápas života se smrtí bývá obyčejně velmi bolestný a těžký. Umírajícímu nastává hrozná hodina. Vidí, že nelze smrti se ubrániti, vidí před sebou tmavý hrob, myslí na soud na věčnosti a na budoucnost duše své Vzpomínky na minulý i budoucí život hrozně jej děsí a proto bojí se smrti. Mimo to ďábel právě v posledním tom zápasu nemocného svádí k netrpělivosti, k zoufání a k jiným hříchům. A tak nemocný sevřen bolestmi tělesnými i duševními toužebně ohlíží se po nějaké pomoci. A u koho té pomoci a útěchy má hledati? Lékař vzdal se naděje na uzdravení, přátelé zkormoucení naříkají u lože jeho a pomoci mu nemohou. Hle! Spasitel přichází k nemocnému a přináší mu v posledním tomto zápasu útěchy a zázračného léku ve svátosti posledního pomázání.

Hroznou byla by smrt, kdyby Pán Ježíš umírajícím nepřispěl ku pomoci. Jako Pán Ježíš na světě nemocným pomáhal, je navštěvoval a uzdravoval od bolestí duševních i tělesných, tak postaral se o to, aby i po jeho odchodu na nebesa nemocným dostalo se útěchy. Jménem jeho přichází kněz k nemocnému a přináší mu útěchy pro duši a léku pro tělo, tak že nemocný s příkladnou trpělivostí a důvěrou v milosrdného Boha trpělivě snáší tělesné své bolesti a beze strachu očekává okamžik, kdy jej Pán Bůh z toho světa povolá.

Poznáváme tu opět, kterak nejvýš dobrotivým a starostlivým jest Pán Ježíš o spásu naši, neboť od kolébky až ku hrobu život náš posvěcuje svou milostí, abychom v tomto životě i ve smrti

posilněni byli. Pro každou důležitou dobu našeho života ustanovil Pán Ježíš některou svátost, jíž uděluje nám potřebné milosti a pomoci. Hned při počátku našeho života křtem svatým obmývá duši naši od poskvrny hříchu a činí nás svými dítkami, údy své církve a dědici věčného spasení. V dalším životě uděluje nám potřebné milosti ve svátostech pokání, nejsv. svátosti oltářní a biřmování. Ani na stav manželský a kněžský nezapomněl Pan Ježíš a i k těmto stavům uděluje nám milosti a své pomoci a posvěcení. Jako tedy Pan Ježíš celý náš život posvěcuje svou milostí, postaral se i o to, abychom i na konci života svého, než se rozloučíme s tímto světem a než vkročíme do života nadzemského, posvěceni a posilněni byli milostí. A proto ustanovil svátost posledního pomázání, ve kteréž nemocní nabývají útěchy a síly, by poslední hodinu života šťastně ukončili a jako křesťané a dítky Boží umřeli.

Abychom, drazí v Kristu, svátost posledního pomazání rádi bez bázně a s užitkem přijali, až i nám nadejde poslední hodina, musíme o potřebě a důležitosti této svátosti býti poučeni. Proto poslechněte mne s pozorností, když vám vykládati budu o této svátosti, co o ní katolický křesťan věděti má.

714. *„Co je poslední pomazání?“*

Poslední pomázání jest svátost, ve které nemocný skrze mazání svatým olejem nemocných a skrze modlitbu kněžskou nabývá milosti Boží ke spasení duše a častěji i ku prospěchu těla.

Poslední pomázání, kteréž také svátostí umírajících se nazývá, jest pravou svátostí nového zákona, jakž na sněmě církevním Tridentském proti novotářům protestantským bylo prohlášeno: „Řekli by kdo, že poslední pomazání není pravá a vlastní od Krista Pána našeho ustanovená a od blahoslaveného apoštola Jakoba zvěstovaná svátost, nýbrž toliko od otců přijatý obyčej, aneb lidský vynález, budiž z církve vyloučen“. (Trid. 14. 15.)

Pravda učení církve vysvítá ze slov sv. Jakoba, jimiž tuto svátost církvi oznámil: „Stůně-li kdo z vás, uvediž (k sobě) starši církve; a ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčíť mu Pán, a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny“. (Jak. 5, 14, 15.) Ve slovech těchto obsaženy jsou všechny tři části, kteréž ku každé svátosti náležejí totiž: a) viditelné znamení, b) neviditelná milost, c) ustanovení od Krista Pána.

a) Viditelné znamení sv. pomazání jest mazání sv. olejem a církevní modlitba dle slov sv. apoštola: „ať se nad ním

modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně". Mazání sv. olejem vidíme a modlitbu, kterou kněz mazání doprovází slyšíme; proto mazání a modlitba slují viditelným a působivým znamením svátosti posledního pomazání.

Na počátku církve nebylo přesně ustanoveno, na kterých údech má nemocný býti sv. olejem mazán. V životě sv. Eugena čteme, že byl mazán na prsou. Nemocní také mazáni byli mezi lopatkami, na spáncích a zvláště na onom údu, kterýž byl nemocen. Všeobecně však udělovalo se pomazání na čele a na některých údech; dle nařízení církevního sněmu Florentského má se pomazání sv. olejem udělovati na pěti smyslech: na očích, uších, nosu a ústech a pak na rukou a na nohou. Proč na těchto údech má nemocný býti mazán, vysvětluje týž sněm těmito slovy: „Máť pak pomazán býti na místech těchto: na očích pro zrak, na uších pro sluch, na chřípích pro vůni, na ústech pro chuť anebo řeč, na rukou pro cit a hmat, na nohou pro chůzi." Údy těmito člověk nejčastěji dopouští se hříchu, proto pomazáním sv. oleje mají býti očištěny a posvěceny. V nebezpečenství náhlé smrti maže kněz nemocného napřed na čele a je-li ještě živ potom na ostatních údech. Věřícím mazány bývají na rukou dlaně, kněžím ruce svrchu, poněvadž ruce kněží byly při svěcení na kněžství na dlani mazány sv. křižmem.

Mazání sv. olejem doprovází kněz předepsanou církevní modlitbou, kteráž vysvětluje význam mazání na jednotlivých údech. Kněz maže sv. olejem jednotlivé údy v podobě sv. kříže a při tom modlí se: „Skrze toto sv. pomazání a své předobrotivé milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoliv jsi zavinil zrakem, sluchem, čichem, chutí a slovy, citem a hmatem, chůzí, tělesnými a duševními žádostmi. (maže-li se na boku). Udělují-li pomazání pouze na čele, modlí se kněz: „odpustiž tobě Bůh, cokoli jsi zavinil všemi smysly."

K udělování posledního pomazání užívá se oleje olivového, který za tím účelem biskup světí na zelený čtvrtek s ostatními oleji. Olej tento ustanoven jest pro mazání nemocných a proto olejem nemocných sluje. Olej naznačuje milosti, jichž se nemocnému ve svátosti posledního pomazání udílí.

Olej sílí. Vojínové a zápasníci mazávali olejem těla svá, aby údy byly pružnější a silnější, aby lehčeji odrážely se nepřátelské rány. Nemocný zápasí se životem a smrtí, a aby snadněji odrazil pokušení ďábelské, potřebuje posily na těle i na duši. Mazání olejem údů naznačuje tudíž duchovní posilu, jíž se nemocnému v této svátosti dostává proti útokům ďábelským.

Olej hojí rány a mírní bolesti. Ze sv. evangelia víme, že milosrdný samaritán nalil oleje do ran zraněného, aby bolesti jeho

zmírnil. Mázání nemocného naznačuje tudíž, že ve svátosti posledního pomazání uděluje Bůh nemocnému milosti odpuštění hříchů a jeho následků, hojí rány duše, mírní úzkost a strach před smrtí. Někdy také uděluje i uzdravení těla anebo alespoň zmírnění bolestí.

Olej olivový tlačí se z ovoce olivových stromů, které zvláště od pradávna pěstí se na posvátné hoře Olivetské, kde Pán Ježíš před utrpením svým se modlil a ve velké úzkosti krví potil. Nemocný má tudíž při udělování posledního pomazání vzpomínati na bolesti a krev Ježíše Krista, kterouž Pán Ježíš svatým svátostem moc a působení milosti udělil. Má vzpomínati na úzkost Ježíše Krista a ve své bolesti zbožně se modliti: „O božský Spasiteli! Skrze tvůj přebolestný smrtelný zápas a tvůj krvavý pot uděl mi nyní ve svátosti posledního pomazání odpuštění hříchů, posilni mě v hodině smrti, uděl mi milosti v životě i ve smrti“.

b) Poslední pomazání uděluje neviditelnou milost. Ze slov sv. apoštola poznáváme, že poslední pomazání uděluje odpuštění hříchů, uzdravení a polehčení. Praví sv. Jakob: „a jestli jest v hříších, budou mu odpuštěny“. Avšak hřích nemůže býti odpuštěn bez milosti. Uděluje tedy tato svátost milost, kteráž zahlazuje hříchy anebo následky hříchu. Z dalších slov sv. apoštola poznáváme jiné milosti, jež tato svátost uděluje: „a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí mu Pán“. Nemocný potřebuje uzdravení a polehčení duševního i tělesného. Ovšem tělesného uzdravení neuděluje vždy, neboť tato svátost v první řadě nebyla ustanovena pro uzdravení těla, nýbrž pro uzdravení duše. Duše potřebuje uzdravení a polehčení a této milosti se jí také v této svátosti dostává. Když pak duše jest zhojena, ulehčí se i tělu, tak že nemocný často i na těle okřeje anebo docela zdraví nabývá. Kdo poslední pomazání nábožně a s důvěrou v Boha přijímá, nabývá veliké útěchy a vnitřního pokoje. Z toho tudíž poznáváme, že poslední pomazání vlastně ustanoveno jest pro uzdravení duše a s podmínkou toliko pro uzdravení těla, jestliže totiž jest vůlí Boží, aby nemocný opět byl uzdraven.

c) Poslední pomazání jest pravou svátostí, poněvadž dle slov sv. Jakoba byla pro nemocné od Krista Pána nařízena a ustanovena, o čemž v jiné otázce hned pojednáme.

Poslední pomázání jest tedy svátostí, poněvadž má viditelné a působivé znamení, uděluje neviditelnou milost a ustanovena jest od Krista Pána.

Svátost pomazání nazývá se „poslední“ pomazání. Proč se jmenuje „poslední“, poučuje nás další otázka.

715. *„Odkud pochází jméno ‚poslední pomázání‘?“*

Jméno „poslední pomazání“ pochází odtud, že toto pomazání obyčejně bývá posledním ze všech svatých pomazání, jež církev člověku uděluje.

Poslední pomazání nenazývá se „poslední“ snad proto, že se nemocným uděluje před smrtí, jakoby potom musili umříti, nýbrž proto tak sluje, poněvadž křesťan musí napřed jiná pomazání sv. olejem přijmouti, nežli toto pomazání nemocných může přijímati. Zkušenost nás učí, že neumírá každý nemocný, kterýž poslední pomazání přijal, naopak přemnozí bývají uzdraveni. Proto tedy poslední pomazání nemá odtud jména, že se uděluje umírajícím, nýbrž proto že se uděluje naposledy ze všech svatých pomazání, která křesťan v životě přijal. Křesťan totiž bývá v životě svém častěji mazán sv. olejem. Nejprve bývá mazán sv. olejem hned po svém narození při křtu svatém, potom při udělování svátosti biřmování, kněží bývají pomazáni sv. olejem při svěcení na kněžství a naposledy bývá mazán křesťan ve své nemoci. Pomazání sv. olejem, které nemocným se uděluje, jest tedy posledním ze všech sv. pomazání, která církev věřícím uděluje. A z toho důvodu ovšem, poněvadž se pomazání uděluje nemocným, nazývá se také svátost posledního pomazání „pomazáním nemocných neb svátostí umírajících“.

Poslední pomazání jest pravou svátostí, poněvadž Pán Ježíš tuto svátost zřídil a ustanovil. Kterými slovy byla ustanovena tato svátost poučuje nás Písmo svaté.

716. *„Odkud víme, že Ježíš Kristus ustanovil svátost posledního pomazání?“*

Že Ježíš Kristus ustanovil svátost posledního pomazání, víme ze slov svatého apoštola Jakoba: „Stůně-li kdo z vás, uvediž (k sobě) kněží církve, a ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčíť jemu Pán, a jestliže jest ve hříších, budou mu odpuštěny“. (Jak. 5, 14, 15.)

Postaral-li se Pán Ježíš o posilu a posvěcení duší našich v tomto pozemském boji ustanovením svátostí křtu, biřmování, nejsv. svátosti oltářní a ostatních svátostí a prostředků milostí, nemůžeme si ani pomysliti, že by nebyl pamatoval na nejdůležitější boj a zápas, který křesťana na konci života očekává, totiž smrt. Proto ti, kteří popírají, že by Pán Ježíš svátost posledního pomazání byl ustanovil, vinili by jej z jakési malé péče o duši naši, jejíž

spása závisí od šťastné smrti. Avšak Písmo sv. a ustavičné učení církve nám dosvědčují, že Pán Ježíš pamatoval i na poslední hodinu našeho života, ustanoviv před svým odchodem na nebesa svátost posledního pomazání.

a) Z Písma sv. víme, že Pán Ježíš poslední pomazání zřídil a ustanovil.

Kdy Pán Ježíš svátost tuto ustanovil a apoštolům nařídil, jí nemocným věřícím udělovati, zřetelně ovšem Písmo svaté nepraví. Avšak z evangelia sv. Marka poznáváme, že Pán Ježíš již před svým utrpením apoštolům přikázal, aby nemocné navštěvovali a olejem je mazali. Čtemeť u sv. Marka: „Rozešli se a kázali pokání, vyháněli zlé duchy, mazali olejem mnohé nemocné a uzdravovali je.“ (Mar. 6, 13.) Sv. evangelium mluví tu o mazání olejem jen všeobecně, přece však z toho poznáváme, že Pán Ježíš apoštolům poručil nemocné navštěvovati, nad nimi se modliti a olejem je mazati, čehož dříve nečinili. Apoštolové návštěvy nemocných a mazání olejem sami si nevymyslili, neboť s modlitbou a mazáním spojeno bylo i uzdravení těla a duše, čehož by jistě ze své moci učiniti nemohli. Z toho vidíme, že již tehdy svátost posledního pomazání byla naznačena a předobrazena jako křest Janův byl předobrazen svátosti křtu.

Církevní sv. učitelové mají za to, že Pán Ježíš svátost posledního pomazání ustanovil po svém z mrtvých vstání, když apoštolové od něho přijali úplnou moc nad duchovním tělem Kristovým, to jest, když byli posvěceni na kněžství. Pán Ježíš po svém z mrtvých vstání odevzdal apoštolům moc, hříchy odpouštěti a odstraniti neb rozvázati všechno, co by duším překáželo přístupu do království nebeského.

Právem tudíž můžeme se domnívati, že Pán Ježíš poslední pomazání ustanovil po svém z mrtvých vstání, poněvadž svátost posledního pomazání jest doplňkem svátosti pokání. Neboť k tomu jest ustanovena, aby zahlazeny byly všecky nedostatky a slabosti, které po odpuštěné vině zůstávají. Že Pán Ježíš svátost posledního pomazání skutečně ustanovil a udělovati nařídil, poznáváme ze slov sv. Jakuba, jenž dí: „Stůně-li kdo z vás, uveďiž kněží církve a ti ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčíť jemu Pán, a jestliže jest ve hříších, budou mu odpuštěny.“ (Jak. 5, 14, 14.)

Ze slov těchto poznáváme, že sv. apoštol mluví o svátosti novozákonné, neboť zřetelně jmenuje viditelné znamení, kteréž spojeno jest s vnitřní milostí. Zevnějším znamením jest mazání sv. olejem a modlitba, kteréž působí zvláštní milost, odpuštění hříchů a uzdravení. Z účinků této svátosti poznáváme, že sv. apoštol sám

ze své moci nemohl dáti ani rozkaz, navštěvovati nemocné, ani nemohl způsobiti, aby mazáním oleje a modlitbou nemocní dosáhli odpuštění hříchu a uzdravení. Jen Bůh může nějakým viditelným znamením posvěcovati, hříchy odpouštěti a uzdravovati. A jako Pán Ježíš udělil vodě a modlitbě při udělování křtu takovou působivost, že na křtu sv. odpuštěny bývají hříchy a duše učiněna jest čistou a svatou, má také toliko on moc, přiděliti mazání sv. olejem a modlitbě církevní působivost, že duše nemocného očištěna jest od následků hříchů a někdy i od hříchů vůbec a že tělo může býti uzdraveno. Svátosti, jak jsme několikráte připomenuli, mají moc, působiti milost pouze od Ježíše Krista. Sv. Jakub nemohl tedy sám od sebe poslední pomazání ani ustanoviti ani nařiditi, protože jako člověk nemohl nějakým obřadem takových účinků jako odpuštění hříchů a uzdravení způsobiti.

Také způsob, kterým sv. apoštol udělování této svátosti celé církvi oznamuje, naznačuje již, že nikoli z jeho ale z rozkazu Krista Pána svátost tato jest nařízena a ustanovena. Neboť sv. apoštol na počátku své epištoly nazývá se služebníkem Ježíše Krista a proto to, co celé církvi oznamuje a k čemu všecky věřící zavazuje, činí toliko jménem Ježíše Krista, z jeho rozkazu. Konečně sv. apoštol praví, že kněží církve mají tuto svátost udělovati. A kněží zajisté jsou řádnými od Krista Pána ustanovenými rozdavači svatých tajemství neb svátostí.

b) Ze poslední pomazání ustanovil Pán Ježíš, poznáváme z ustavičného podání církve.

Církev sv. po všecky časy učila, že poslední pomazání ustanoveno jest od Krista Pána, a jak církevní sněm Tridentský praví, že toto učení má od sv. apoštolů. A v pravdě ve všech spisech sv. otců, v různých obřadních knihách, v nichž předepsán jest obřad udělování této svátosti, nachází se hojnost dokladů, že již v prvotní církvi nemocní mazáni bývali sv. olejem. Ano i všecky odštěpené církve, řecká ruská, koptové a jiné východní rozkolné církve dosud užívají této svátosti, již by jistě nepřijali od církve katolické, kdyby nebyli přesvědčeni, že svátost tato ustanovena byla od Krista Pána.

Svatí otcové ve svých spisech dosvědčují, že nemocní svátost tuto přijímali spíše k uzdravení a vyléčení duše nežli těla. Přijímali tedy poslední pomazání v duchu sv. Jakuba, jenž ji doporučoval k odpuštění hříchů. Proto již Origenes (nar. 185.) píše o posledním pomazání jako prostředku k odpuštění hříchů, když dí: „Poněvadž moc posluhovati posledním pomazáním zavírá v sobě také moc odpuštění hříchů, za Kristovo ustanovení se pokládá“. Papež sv. Inocenc I. (r. 400.) zřejmě praví, že slova sv. Jakuba: „Stůně-li kdo z vás“, vztahují se na svátost posledního pomazání,

neboť píše: „Neníť pochybnosti, že toto o věřících nemocných bráno a rozuměno býti má, kteříž sv. olejem pomazáni býti mohou“. Papež tento také poučuje biskupy, že sv. pomazání netoliko pouze oni, nýbrž i kněží udělovati mohou. Svátost tuto dále že mohou přijímati všichni nemocní věřící, avšak veřejným kajícníkům nemá býti udílena. Neboť těm, jimž ostatní svátosti se odpírají, proč by se jim dovolovalo jednu přijímati? Podobně sv. Cesarius, biskup arelatský (v 6. století) poslední pomazání nazývá svátostí a napomíná věřící, aby v těžké nemoci ji přijímali. „Kolikrátkoli,“ praví, „přijde nějaká nemoc, ať nemocný přijme tělo a krev Páně, a potom ať nechá tělo své pomazati, aby na něm splnilo se, což psáno jest: ‚Stůně-li kdo z vás...‘ Proto pečujte, bratří, o to, aby ti, kteří v nemoci v církvi pomoci hledají, uzdravení těla i odpuštění hříchů dosáhli“.

Písmo sv., spisy nejstarších církevních učitelů dosvědčují, že poslední pomazání jest pravou svátostí, kterou Ježíš Kristus ustanovil a kteráž po všechny časy v církvi také udělována byla.

Protestanté neuznávají této svátosti a praví, že mazání nemocných jest jen starým zvykem, kterýž nepůsobí žádné milosti. Dokud z rozkazu Lutherova epištola sv. Jakuba z Písma sv. byla vypuštěna, dělala jim slova sv. apoštola o udělování sv. pomazání málo starostí. Když však nyní epištolu sv. Jakuba přijali na milost a mají ji také v Písmě svatém, praví, že prý sv. Jakub slovy těmi míní zazračnou moc uzdravování, jehož mnohým za časů apoštolských uděleno bylo, my pak katolíci prý jsme z toho učinili svátost. Všechny vytáčky jejich jsou plané, poněvadž sv. Jakub nemluví toliko o uzdravení těla, nýbrž i o uzdravení duše, o odpuštění hříchů.

Ačkoliv protestanté svátost posledního pomázání zavrhli, přece nemocní jejich přejí si náboženské útěchy, a kazatelé někde nemocné také navštěvují. Z toho poznáváme, že naše přirozenost toho žádá, abychom v zápasu smrtelném náboženské útěchy přijali. Že mazání sv. olejem není pouhým obřadem, nýbrž působivým znamením vnitřního posvěcení, dosvědčuje sv. Jakub, jenž mluví nejen o uzdravení těla, nýbrž zvláště o uzdravení duše.

Luther, Kalvín a jiní bludaři zavrhli tuto svátost asi proto, poněvadž se jim nechtělo navštěvovati nemocné. Luther, když byl katol. knězem, zůstal ve Wittenberku i když panoval mor. Když však odpadl od církve, změnil se a všichni jeho přívrženci; báli se nemocných. Aby omluvili svou pohodlnost, prohlásil Luther, že není třeba nemocné svátostí těla Páně obsloužiti, jestliže ji přijal o velkonocích. To prý platí již po celý rok. Když vypukl v Ženevě mor, ačkoliv Kalvín a kazatelé byli státní radou vyzváni, aby šli do nemocnic konati duchovní službu, vymluvili se, že nemají odvahy.

Zcela něco jiného děje se v církvi katolické. Není tomu dávno, co v Hamburku a severních městech panoval mor. Všichni kazatelé protestantští uprchli, avšak katoličtí kněží a milosrdné sestry zůstali a o nemocné bez rozdílu náboženství pečovali. Katolický kněz nebojí se nemocných, ani nakažlivé nemoci, nýbrž vždy navštěvuje nemocné a přináší jim útěchy na cestu do věčnosti, byť by sám měl život ztratiti. Kněz také povinen jest, nemocné zaopatřovati sv. svátostmi umírajících. Z toho již poznáváme, že tato svátost od Krista Pána byla ustanovena a církví nařízena, neboť by církev kněžím nepřikazovala pod trestem sv. svátostmi přisluhovati.

Ze slov, jimiž sv. Jakub prohlásil svátost posledního pomazání, poznáváme její užitek a milosti. Promluvím tedy o tom, co tato svátost působí.

717. *„Co působí poslední pomazání?“*

Poslední pomazání působí:

1. rozmnožení posvěcující milosti.

Svátost posledního pomazání jest svátostí živých, t. j. takovou svátostí, kterou hodně přijímá ten, kdo jest ve stavu milosti Boží. Proto k hodnému přijímání této svátosti nařizuje se sv. zpověď, anebo nemůže-li se nemocný zpovídati, má vzbuditi dokonalou lítost nad hříchy. Nemocný musí tedy býti ve stavu milosti a přijímá-li v takovém stavu poslední pomazání, nabývá rozmnožení posvěcující milosti. Poslední pomazání nebylo ustanoveno v první řadě k odpuštění hříchů, nýbrž toliko k zahlazení následků a pozůstatků hříchů. Proto sv. Jakub praví: „jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny“, t. j. jestliže ještě něco zbylo k odpuštění, anebo nemohlo svátostí pokání býti odpuštěno, bude nemocnému v této svátosti odpuštěno. Pravdu tu také potvrzuje církevní sněm Tridentský. Kdyby ve svátosti posledního pomazání odpouštěly se hříchy po křtu sv. spáchané, nebylo by pak třeba svátosti pokání, což jest však proti víře. Proto svátost posledního pomazání byla vždy prohlašována pouze za doplněk svátosti pokání, a proto také v počtu svátostí následuje po svátosti pokání. Svátost posledního pomazání ustanovena jest hlavně k vyhlazení následků hříchů, k posilnění nemocného ve víře, lásce, naději a odevzdanosti do vůle Boží. A této milosti dostává se nemocnému rozmnožením posvěcující milosti. Neboť přijímá-li nemocný tuto svátost po zkroušené zpovědi, anebo po vzbuzení dokonale lítosti, doplňuje se jeho víra, láska a naděje k Bohu, duše jeho učiněna bývá spravedlivější a Bohu milejší a tím usnadňuje duši šťastné vykročení z tohoto světa.

2. Odpuštění všedních hříchů.

Že ve svátosti posledního pomazání nabývá nemocný odpuštění všedních hříchů, vysvítá ze slov sv. Jakuba: „a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny“. Hříchy těmi na prvém místě rozumíme všední neb lehké hříchy. Jest to také přirozeno, že hodným přijímáním svátosti posledního pomazání dosahujeme odpuštění všedních hříchů; neboť uděluje-li se v této svátosti rozmnožení posvěcující milosti, kterouž rozmáhá se v srdci našem víra, láska a naděje a kterouž stáváme se spravedlivějšími a Bohu milejšími, působí již tato milost, že lehké hříchy bývají zahlazeny neb odpuštěny. Ovšem odpuštění všech všedních hříchů závisí vždy od přípravy nemocného ku přijímání svátosti pomazání. Přijímá-li nemocný tuto svátost zbožně, s důvěrou v Boha, pokorně a kajícně, může doufati, že mu Bůh promíjí i ony malé chyby, jichž se i spravedlivý z lidské křehkosti dopouští.

Odpuštění všedních hříchů jest velikou milostí a velikým dobrodiním, neboť víra sv. nás poučuje, že i všední hřích jest překážkou k dosažení věčné blaženosti. Kdo odejde na věčnost poskvrněn všedními hříchy, musí v očistci dlouho trpěti, nežli uveden bude do radosti věčné Proto přijímejme svátost posledního pomazání s největší pobožností a kajícností, abychom očištěni byli již na světě i od hříchů všedních.

3. Poslední pomazání působí mimořádně též odpuštění hříchů těžkých, když se z nich nemocný nemůže už zpovídati, ale upřímně jich lituje.

Pravil jsem, že svátost posledního pomazání jest svátostí živých a proto kdo ji chce hodně přijmouti, musí býti od hříchů očištěn. Jestliže tedy nemocný je si vědom těžkých hříchů a může se zpovídati, musí před přijímáním posledního pomazání napřed z hříchů svých se vyznati. Kdo by tudíž bez sv. zpovědi přijímal svátost tuto a měl by na sobě těžké hříchy, přijímal by ji nehodně a svatokrádežně. Avšak stává se často, že nemocný, ačkoliv se přičinil ze všech hříchů se vyznati, přece zapomene na některý hřích. Uvažme jen, v jakém stavu nachází se mnohý nemocný. Umírající otec vidí u lože svého ubohou svou manželku a zástup nezaopatřených dítek, jimž byl jediným živitelem. Slyší jejich pláč a předvídá jejich bídu a opuštěnost. To vše působí mu velké starosti a bolesti. Mimo to děsí se smrti, svírají ho hrozně bolesti duševní i tělesné. Přeje si zaopatření sv. svátostmi a také připravuje se dle sil svých k důležitému okamžiku tomuto. Vyznává se zkroušeně ze svých hříchů, srdečně lituje všech zlých svých skutků a ukazuje dobrou vůli, aby s Bohem byl smířen, nežli předstoupí před jeho přísný

soud. Přece však může se přihoditi, že zapomene některý hřích a nevyzná se z něho. V takovém případu nemocný dosahuje mimořádně ve svátosti posledního pomazání odpuštění i těch těžkých hříchů, ze kterých se zapomněl zpovídati. Podobně odpuštění těžkých hříchů dosahuje i ten nemocný, jenž už se zpovídati nemůže, na př. kdo raněn byl mrtvicí, nebo náhle na smrt onemocněl. Přijme-li nemocný v takovém nebezpečenství smrti svátost posledního pomazání kajícně a vzbudí-li aspoň nedokonalou lítost nad hříchy svými, dosahuje odpuštění i všech těžkých hříchů, o čemž ujišťuje nás sv. Jakub svými slovy: „a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny“.

4. Osvobození od časných trestů a jiných pozůstatků hříchů již odpuštěných, na příklad: náklonnosti ke hříchu, slabosti vůle.

Každý kajícník musí po odpuštění hříchů trpěti nějaké časné tresty buď na světě nebo v očistci. A tyto časné tresty odpouští Bůh nemocnému, přijímá-li svátost posledního pomazání kajícně a zbožně. Zdali odpouští Bůh nemocnému všechny nebo jen část časných trestů, to nám ovšem není známo. Jisto však jest, že tím více časných trestů bývá odpuštěno, čím větší jest zbožnost a důvěra v Boha u nemocného. Ostatně nemocný již tím dosahuje veliké milosti, že po zaopatření sv. svátostmi obyčejně se mu ulehčí a že bývá posilněn, aby tělesné bolesti s trpělivostí a odevzdaností do vůle Boží snášel.

Poslední pomazání osvobozuje nemocného od pozůstatků hříchů, na příklad: náklonnosti ke hříchu, slabosti vůle.

I po dokonalé sv. zpovědi a po smíření s Bohem zůstává v duši naší náklonnost ke hříchům a slabost vůle k odporování hříchu, které všem nám i po odpuštěné vině zůstávají. Jako po těžké nemoci člověk je slabým a mdlým a lehko může opět do nemoci upadnouti, podobně kajícník po sv. zpovědi jest slabým k odporování hříchu a ku přemáhání pokušení. Člověk má sice dobrou vůli, hříchu se chrániti, avšak vůle jeho jest slabá a snadno poddává se staré náruživosti. A od těchto následků hříchu, od náklonnosti ke hříchu a slabosti vůle osvobozuje nemocného svátost posledního pomazání. Nemocný po zaopatření netouží již po radostech a rozkoších světských, nemá zalíbení na věcech pozemských, nýbrž hledá nyní útěchy v modlitbě a rozjímání o věcech nebeských. Již nemyslí na tento svět, nýbrž v duchu obírá se s Bohem a jeho královstvím. — Sv. Adelard s vroucí pobožností přijal poslední pomazání. I tázali se ho, chce-li býti pomazán sv. olejem.

Na slova ta pozdvihl oči k nebi a prosil, aby se tak stalo. Jak mu bylo u srdce; jak byl pohnut! Maje oči k Bohu obrácené, ruce pak roztažené, zval Ducha sv. k sobě řka: „Nyní propusť, Pane, služebníka svého v pokoji, neboť přijal jsem všecky svátosti tajemství tvého. Což zbývá více, než abych přišel k Tobě“.

5. Posilnění nemocného v pokušeních a bolestech, obzvláště v zápase smrtelném.

Pokušení přichází na každého člověka, avšak na nemocného zvláště doráží pokušitel ďábel, aby ho svedl k netrpělivosti, rouhání anebo k zoufalství. Nemoc sama a různé okolnosti působí nemocnému bolesti a svádějí ho k netrpělivosti a reptání. Nedivme se tomu. Nemocný vidí, že blíží se konec jeho života, vidí, že všechny jeho naděje ho sklamaly a všechny plány, které si dělal, jsou přetrhány. Vše musí opustiti, co ho na světě těšilo. Všechno to působí mu zármutek a krutou bolest, zvláště je-li ještě v mužných letech. Nemocný jest netrpělivým a malomyslným.

Ještě hůře vede se nemocnému v zápasu smrtelném. Neboť v tomto okamžiku nejvíce ďabel doráží na nemocného a pokouší ho k zoufalosti. Nemocný děsí se smrti a bojí se trestu věčného. Vzpomínka na přísný soud Boží a na hrozné tresty pekelné strašně jej rozčilují a seslabují všelikou důvěru v milosrdenství Boží. Nemocný jest nepokojný, úzkostlivý a malomyslný. Takové hrozné myšlenky před smrtí vzbuzuje ďábel i u svatých lidí. Sám sv. Eleazar děsil se ďábla a v nemoci své volal: „hrozná jest moc ďáblova“. Svatý Eleazar, hrabě, po celý život Bohu sloužil a svatě žil, tak že za živa oslavil jej Bůh zázraky. Když pak těžce onemocněl, nereptal ani nemalomyslněl, jestliže mnoho musel trpěti, nýbrž trpěl rád. A přece ani on ušetřen nebyl pokušení ďábelského. Ve smrtelném zápasu hrozné myšlenky plnily jeho mysl. Ďábel sváděl ho k netrpělivosti a malomyslnosti. Jakmile však přijal svátost posledního pomazání, uklidnil se a pokušení odešlo Světec radostně zvolal: „Zvítězil jsem, ďábel prchá přemožen“, a se slovy: „do rukou Božích poroučím duši svou“, šťastně a spokojeně skonal.

Takový boj čeká každého nemocného; proto v tomto ubohém stavu svém potřebuje pomoci Boží a útěchy, aby boj tento šťastně dokončil A této pomoci a útěchy dostává se nemocnému ve svátosti posledního pomazání, o čemž ujišťuje nás sv. Jakub, jenž dí: „a polehčíť jemu Pán“. Zkušenost nás také učí, že mnozí nemocní po zaopatření jsou úplně změněni. Sv. zpovědí očistil svou duši od hříchů, kteréž mu tolik úzkosti a strachu působily. Nyní jest nemocný klidným a tichým, důvěrně patří na sv. kříž, od něhož učí se trpělivosti a odevzdanosti do vůle Boží. S největší uctivostí a

pokorou přijímá tělo Páně, závdavek jto budoucí slávy nebeské. Sv. přijímání zapuzuje všelikou jeho nedůvěru a malomyslnost; nemocný nyní nepovažuje se za opuštěna, vždyť Bůh je s ním a milost Boží rozlévá se v srdci jeho. Potěšen a posilněn šeptá vroucnou modlitbu díků za milostivé toto navštívení. A takto připraven a posilněn přijímá naposledy svátost posledního pomazání. Svátost tato doplňuje a dovršuje štěstí a radost nemocného. Nemocný odevzdán do vůle Boží, pokorně Bohu děkuje za přijaté milosti a vroucně modlí se: „Bože můj, staň se vůle tvá; jak ty chceš, tak ať se stane, v ruce tvé skládám život svůj i smrt svou“.

6. Poslední pomazání konečně působí častěji i tělesné zdraví, jestliže duši nemocného ke spasení prospívá.

Svátost posledního pomazání působí i uzdravení těla. Všechny sv. svátosti ustanoveny jsou pouze pro uzdravení duše; poslední pomazání ustanovil však Pán Ježíš netoliko k uzdravení duše, nýbrž i k uzdravení těla. Uzdravení těla neb vyléčení nemoci není sice hlavním a prvním účelem této svátosti, přece však ji Pán Ježíš i k tomu ustanovil, aby nemocní nabyli polehčení, anebo i úplného uzdravení. Vždyť Pán Ježíš již v době svého učitelského úřadu poručil apoštolům, aby nemocné navštěvovali, olejem mazali a nad nimi se modlili, aby byli uzdraveni. Také sv. Jakub svátosti posledního pomazání přiděluje moc uzdravení, neboť praví: „a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčíť jemu Pán“. Církev svatá vždy v tom smyslu brala slova sv. apoštola a proto také všechny modlitby, které kněz nad nemocným říká, obsahují prosbu, aby Bůh nemocnému ulehčil anebo mu zdraví uděliti ráčil, jestliže jest to vůlí Boží a slouží-li to ku spasení nemocného. Zkušenost nás také poučuje, že nemocným po udělení svátosti pomazání skutečně se ulevi a často i docházejí uzdravení. Účinek tento dá se přirozeně vysvětliti. Nemocný obyčejně bývá velmi nepokojným a podrážděným, což nemoc jen zhoršuje. Když však přijme sv. svátosti umírajících s pravou zbožností a s důvěrou v pomoc Boží, uklidní se, nemá žádného strachu před smrtí a s trpělivostí snaší své bolesti. Tento duševní pokoj a klid velmi blahodárně působí na tělo. Sami lékařové dosvědčují, že nemocným po zaopatření značně se ulevuje. Znamenitý lékař Tissot, protestant v Lausaně ve Švýcařích, léčil jistou vznešenou katolickou paní, nad jejímž uzdravení velice pochyboval. Nemocná dala se zaopatřiti sv. svátostmi. A hle! Hned se jí tak ulevilo, že brzo úplně se pozdravila. Lékař Tissot, ač jinověrec, od té doby vždy s uctivostí mluvil o podivné moci svátosti posledního pomazání

Svátost posledního pomazání nepůsobí vždy uzdravení, nýbrž jen tehdy, když jest to vůlí Boží a prospívá-li uzdravení ke spáse nemocného. Někdy také svátost posledního pomazání nepůsobí ani polehčení, ani uzdravení. To se stává proto, že nemocný buď nehodně přijímá tuto svátost, buď příliš pozdě, anebo proto, aby na Bohu takřka zázračného uzdravení vyžádali. Konečně všickni musíme jednou umříti, proto Pán Bůh mnohé i po přijmutí svátosti posledního pomazání k sobě povolá.

Poněvadž svátost posledního pomazání tolik a tak velikých milostí uděluje, proto nebojme se ji zavčas přijmouti. Nebojme se, že zemřeme, naopak doufejme, že dosáhneme polehčení. — Rupert, král římský, přijal v nemoci své svátost pokání a nejsv. svátost oltářní, avšak svátost posledního pomazání z bázně přijmouti se zdráhal. Byv pak přátelí laskavě upozorněn, aby výborným tímto lékem nemocných nepohrdal, konečně povolil. Mezi udělováním této svátosti pozorně poslouchal modlitby, které se kněz za uzdravení těla i duše modlil, a pln obdivu zvolal: „Vpravdě, kdybych byl dříve věděl, jak veliké účinky tato svátost má a jak zdraví duše, tělu prospívá, jak to nyní slyším, dávno byl bych ji přijal“. I pozdravil se opět, a mnoho ještě let moudře panoval a potom ctnostně dokonal život svůj.

82. CVIČENÍ.

Pokračování o svátosti posledního pomazání.

718 *„Kdo může udělovati poslední pomazání?“*

Poslední pomazání může udělovati pouze kněz, a to jen olejem od biskupa posvěceným.

Svátost posledního pomazání může udělovati pouze kněz, jenž od svého biskupa ustanoven byl duchovním správcem v některé farnosti. Že kněží mají právo a povinnost přisluhovati sv. svátostmi umírajících, vysvítá ze slov sv. Jakuba, jenž dí: „Stůně-li kdo z vás, uvediž (k sobě) kněží církve“.

Protestanté, ačkoliv svátost tuto zavrhli, aby církvi alespoň něco mohli vytknouti, praví, že prý dle slov sv. Jakuba nemocné mohou navštěvovati a olejem mazati „starší církve“. Slovem „presbyteri“ rozumějí své kostelní hospodáře, obyčejné věřící. U evangelíků volí se vážní občané do kostelního výboru a tyto výbory

nazývají „presbytery“. Církev katol. naproti tomu praví, že slovem „presbyteri“ rozumějí se nikoliv starší a vážnější věřící občané, nýbrž představení církve, biskupové a kněží. Na počátku církve biskupové a kněží nazývali se představenými církve, či presbytery a nikoli kostelní hospodáři. Pravdu tu poznáváme z Písma sv. Již ze slov sv. Jakuba: „uvediž kněží církve“ jest zřejmo, že presbytery rozumějí se duchovní představení, což přivlastek „církve“ naznačuje. Ve skutcích apoštolských čteme, že první křesťané na potřeby církevní a pro chudé skládali dary k nohoum představených církve, jimiž byli sv. apoštolové. A když apoštolové nemohli pečovati pouze o správu církevního jmění a chudé, aby nezanedbali hlásání sv. evangelia, ustanovili za správce církevního jmění a za almužníky ne obyčejné věřící, nýbrž jáhny. Již sv. apoštolové za představené církve neb starší církve ustanovovali posvěcené kněze. To také poznáváme ze skutků apoštolských. Svatý Pavel povolal představené církve z Efessu do Milétu, aby jim dal různá napomenutí a poučení. Pravil k nim: „Buďte bedliví sebe i všeho stádce, v němžto Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží, kteréž dobyl svou krví“. (Šk. ap. 20, 28.) Ze slov těchto poznáváme, že staršími církve rozumějí se biskupové a kněží, kteří od Pána Ježíše přijali moc, církev říditi a tajemství Boží rozdávati. Ostatně z prakse protestantské církve víme, že nemocných nenavštěvují jejich presbyterové, t. j. kostelní hospodáři, nýbrž sám pastor.

Take ze spisů sv. Innocence I., papeže, poznáváme, že kněží mají právo, svátost pomazání udělovati. Praví: „Ostatně vidí se nám zbytečné přidávati, že by se od biskupa mohlo pochybovati, o čemž jisto, že jest kněžím dovoleno. Neboť proto jest (v Písmě) jen o kněžích pravíno, poněvadž biskupové jinými starostmi zaměstnáni, ku všem nemocným jíti nemohou. Ostatně, když biskup buď může, buď za hodno uzná, někoho navštíviti, požehnati a křižmem pomazati, můžeť to bez váhání, jemuž přináleží, křižmo samo světiti“.

Konečně na církevních sněmích bylo prohlášeno, že kněží mají právo svátost posledního pomazání udělovati. Tak na sněmu Florentském bylo prosloveno: „Posluhovačem této svátosti jest kněz.“ Církevní sněm Tridentský zavrhl bludné mínění protestantů, kteří praví, že poslední pomazání mohou udělovati i věřící nekněží, těmito slovy: „Řekl-li by kdo, že staršími církve, kteříž dle napomenutí sv. Jakuba přivedeni býti mají k nemocným, nemíní se kněží od biskupů posvěcení, nýbrž starší neb vážnější občané některé obce a protože kněz není jediným a vlastním rozdavačem této svátosti, budiž z církve vyloučen.“ (Trid. 14, 4.)

Každý kněz může tedy posluhovati sv. svátostmi umírajících. Ovšem ale v první řadě má právo a povinnost, nemocné navštěvovati, duchovní správce či farář, z jeho pak povolení ostatní kněží. V čas nouze nebo nebezpečenství může nemocného zaopatřiti každý kněz, poněvadž kněz svěcením na kněžství obdržel moc, svaté svátosti udělovati.

Praví-li sv. Jakub, že k nemocnému mají uvedeni býti kněží církve, neznamená to, že nemocného musí navštíviti několik kněží, nýbrž některý kněz. Papež Alexander k tomu praví, že kněz i jeden může nemocnému svátost pomazání udělovati. V prvních dobách bylo totiž obyčejem, že nemocné navštívilo několik kněží a slavnostním způsobem udělovali poslední pomazání. Obyčej tento později byl zrušen, neboť je i nemožný, a dle nynějšího obyčeje církevního navštěvuje nemocné pouze jeden kněz, jehož doprovází kostelník a věřící.

Obřady při udělování posledního pomazání jsou dojemné a krásné; proto vyložím vám jejich význam.

719. *„Kterak se uděluje poslední pomazání?“*

Poslední pomazání uděluje se takto: kněz maže nemocného na jednotlivých smyslech, modle se zároveň: „Skrze toto svaté pomazání a své předobrotivé milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoli jsi zavinil zrakem, sluchem...

Na počátku církve bylo obyčejem, že poslední pomazání dle možnosti udělovalo se v kostele, kamž nemocní byli přineseni. Tak dočítáme se, že biskup sv. Audomar v 7. století dal se zanésti do kostela a tam přijal sv. svátosti umírajících. V 16. století činili tak věřící Indiáni v Americe a Řekové dosud v kostele po sv. přijímání udělují poslední pomazání. Činili tak z toho důvodu, že chtěli podobati se těm nemocným, kteří plni víry a důvěry přicházeli ku Kristu Pánu, aby je uzdravil; pak že v chrámu Páně udělují se všecky ostatní svátosti.

Poněvadž však mnoho obtíží působilo by přenášení nemocných do chrámu, bylo také již na počátku církve obyčejem, že nemocné kněží nevštěvovali v jejich příbytcích a tam jim sv. svátostmi přisluhovali. Ostatně již sv. Jakub káže, aby nemocní k sobě, t. j. do domu povolali kněží církve.

Chce-li některý nemocný přijmouti sv. poslední pomazání, oznámí to domácí buď knězi anebo alespoň kostelníkovi. Dobře učiní, dají-li nemocného zaopatřiti hned ráno po mši svaté. V nebezpečenství povolejme kněze kdykoliv, třebas i v noci.

Kterak mají se domácí připraviti, má-li nemocný býti zaopatřován? Slušnost a úcta k nejsvětější svátosti oltářní, kterou kněz do domu nemocného přináší, toho žádá, aby světnice, kde nemocný leží, podle možnosti slušně byla upravena a očištěna. Postel budiž čistým prádlem opatřena a také nemocného umyjme a do čistého prádla oblečme. Kdyby však bylo náhle, tedy přednější je zaopatření nemocného, než očištění příbytku. Stůl pokryje se bílým ubrusem, neboť má nahraditi oltář, na němž klade se tělo Páně. Stůl postavíme tak, aby nemocný k němu mohl hleděti a všechno s pozorností sledovati Na stůl postaví se sv. kříž s dvěma rožatými svícemi. Dále na stůl postaví se sklenice se svěcenou vodou a kytička z prázdných žitných klasů ku kropení; talíř se solí, kousek bavlny nebo několik kousků chleba. Bavlnou stírá kněz při pomazání sv. olej a solí utírá si potom prsty. Bavlna, sůl a chleby musejí po sv. obřadech býti spáleny. Konečně postaví se na stůl sklenice s obyčejnou pitnou vodou a lžíce. Obyčejně kněz po sv. přijímání nemocného na lžíci vody umyje si prsty, jimiž tělo Páně držel a dává nemocnému vypíti.

Kněz v chrámu Páně vloží nejsv. svátost oltářní do bursy a nádobku se sv. olejem ve fialovém pytlíčku pověsí si na krk a ubírá se do domu nemocného. Před ním jde kostelník s lucernou a zvoní na znamení, že kněz jde s Pánem Bohem. Potkáme-li kněze, máme kleknouti a klaněti se nejsv. svátosti oltářní. Jede-li někdo, musí se zastaviti. Někde kněze doprovází věřící až do domu nemocného. Věřící mají cestou tiše se modliti a co nejuctivěji se chovati. Nebylo by slušným, kdyby si cestou vykládali obyčejné věci. Někde je zvykem, že přichází-li kněz do přifařené osady k nemocnému, zvoní se v kapli nebo na zvonici. Všecka tato pocta náleží Bohu, kteréhož kněz pod způsobou chleba ve svátosti oltářní k nemocnému přináší.

Když kněz s Nejsvětějším přichází do domu nemocného, domácí klečí v předsíni a klaní se Kristu Ježíši. Kněz vstupuje do ložnice nemocného pozdravuje slovy: „Pokoj domu tomuto a všem přebývajícím v něm“ Položí bursu na stůl, poklekne na klekátko, kteréž postavíme před stůl, a pokloniv se nejsvětější svátosti, kropí svěcenou vodou nemocného a příbytek, modle se: „asperges me — pokropíš mě yzopem a očištěn bude, obmyješ mne a nad sníh zbílen budu Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého. Sláva Otci“. Opakuje antifonu: Pokropíš. Pak se modlí verše: „Pomoc naše ve jménu Páně. Jenž jsi stvořil nebe i zemi. Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k tobě přijď. Pán svámi. I s duchem tvým. Modleme se: Vyslyš nás, Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, a seslati račiž svatého anděla svého

s nebe, jenž by chránil, ostříhal, opatroval, navštívil a hájil všechny shromážděné v tomto příbytku. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Domácí odejdou ze světnice a kněz nemocného zpovídá. Před sv. zpovědí promluví k němu několik slov, by vzbudil v srdci jeho lítost nad hříchy a důvěru v milosrdenství Boží. Po zpovědi vejdou věřící a kostelník do ložnice. Nyní jest sv. přijímání nemocného. Ministrant modlí se konfiteor, kněz uděluje nemocnému všeobecné rozhřešení, žehnaje ho znamením sv. kříže, jak se to činí v chrámu Páně před sv. přijímáním. Potom béře do rukou tělo Páně a obrácen k nemocnému třikráte praví: „Ejhle, Beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa! Pane nejsem hoden..“ Na to přistupuje k nemocnému a učiniv sv. hostií sv. kříž, podává jí nemocnému řka: Přijmi, bratře (sestro), pokrm na cestu, tělo Pána našeho Ježíše Krista, aby tě chránil před nepřítelem zlostným a přivedl tě k životu věčnému. Amen.“

Nyní kněz opět poklekne a modlí se: „Pán s vámi. I s duchem tvým. Modleme se: Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, důvěrně tě prosíme, aby přijímajícímu bratru (sestře) našemu přesvaté tělo Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého, jak tělu, tak i duši ku životu věčnému prospívalo. Jenž s tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého Bůh na věky věkův. Amen.“ Potom kněz má k nemocnému krátkou promluvu, aby ho povzbudil k díkučinění za milostivé navštívení a k odevzdání do vůle Boží.

Po sv přijímání nastává obřad udělení posledního pomazání. Kněz nemocnému krátce připomene užitky a účinky této svátosti a potom kleče modlí se:

Pomoc naše ve jménu Páně. Jenž stvořil nebe i zemi.

Pán s vámi. I s duchem tvým.

Modleme se: Zavítejž, Pane Ježíši Kriste, do domu tohoto s příchodem nás, ponížených služebníků, věčná radost, boží požehnání, nezkalená radost, účinná láska a stálé zdraví; nechať nemají přístupu na místo toto zlí duchové, nechť však zde přebývají andělé pokoje a nechať se vyhostí z domu tohoto všechna zkázonosná nesvornost.

Zvelebiž, Pane, nad námi své sv. jméno a požehnej našemu shromáždění. Posvětiž příchod nás, ponížených služebníků, jenž svatý a milostivý jsi a zůstáváš s Otcem a Duchem svatým na věky věkův. Amen.

Modleme se a vzývejme Pána našeho Ježíše Krista, aby požehnal tento příbytek a všechny bydlící v něm a dal jim anděla dobrého k ochraně, a učinil, by mu sloužili, rozjímajíce divné skutky zákona jeho. nechať odvrátí od nich všechny protivné mocnosti, ať je vysvobodí ode vší bázně, ode všeho zármutku a zdravé v tomto

příbytku zachovati ráčí, jenž s Otcem a Duchem sv. živ jest a kraluje Bůh na věky věkův. Amen.

Nedostačuje-li času při nebezpečenství smrti, mohou se tyto modlitby vynechati.

Na to ministrant modlí se „konfiteor“, t. j. obecnou zpověď. Kněz obrácen k nemocnému stoje modlí se: „Smilujž se nad tebou všemohoucí Bůh, odpustiž tobě hříchy tvoje a přivediž tě ku životu věčnému. Amen.“ Potom: „Prominutí, rozhřešení a odpuštění hříchů tvých uděliž tobě všemohoucí a milosrdný Bůh. Amen.“

Při slovech těchto žehná nemocného sv. křížem. Nemocný má ještě jednou vzbuditi lítost nad svými hříchy.

Kněz poklekne a drže ruku nad nemocným, modlí se: „Ve jménu Otce, i Syna, i Ducha sv. zničena buď v tobě všechna moc ďáblova vzkládáním rukou našich a vzýváním všech svatých andělů, archandělů, patriarchů, proroků, apoštolů, mučedníků, vyznávačů, panen a všech svatých.“

Po této modlitbě vyzve kněz přítomné věřící, aby se za nemocného modlili buď litanie nebo Otčenáš a Věřím. Nyní kněz bere do levé ruky nádobu se sv. olejem, přistupuje k nemocnému a namočiv pokaždé palec ve sv. oleji, maže nemocného v podobě kříže na očích, uších, nosu, ústech, rukou a nohou a bavlnou pomazaná místa stírá. Při mazání jednotlivých údů modlí se: „Skrze toto svaté pomazání a své předobrotivé milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoli jsi zavinil zrakem, sluchem, čichem, chutí a řečí, hmatem a chůzí.“ Věřícím na rukou maže dlaně, kněžím svrchu; na nohou maže též všem svrchu. Osušiv si prsty solí a bavlnou modlí se kleče:

Pane, smiluj se nad námi. Kriste smiluj se nad námi. Pane, smiluj se nad námi. Otčenáš.

A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás ode zlého.

Spasiž Pane, služebníka svého, Bože můj, doufajícího v Tebe.

Sesliž mu, Pane, pomoc se svatyně své. A se Sionu ostříhej ho.

Budiž mu, Pane, silnou věží. Před nepřítelem. Neboť nepřítel proti němu nic neprospívá. A syn nepravosti ať mu neuškodí.

Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k tobě přijď.

Pán s vámi. I s duchem tvým.

Modleme se: Pane Bože, který jsi řekl skrze svého apoštola Jakuba: „Stůně-li kdo z vás, zavolej kněží církve, ať se modlí nad ním, mažíce ho olejem ve jménu Páně, a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí mu Pán, a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny“, posilni, prosíme, Spasiteli náš, milostí Ducha sv. neduhy tohoto nemocného, zhoj jeho rány, odpusť mu hříchy a všechny

bolesti duše i těla od něho zapuď, a úplné vnitřní i zevnitřní zdraví mu milostivě navrať, aby pomocí milosrdenství tvého uzdraven ku předešlým povinnostem opět schopným se stal. Jenž s Otcem a Duchem sv. živ jsi a kraluješ Bůh na věky věkův. Amen.“ „Modleme se: Shlédni, Pane, prosíme, na služebníka svého neduživostí těla svého hynoucího, a občerstvi duši, již jsi stvořil, aby touto kázní polepšena pomocí tvou se cítila uzdravenou. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“ „Modleme se: Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, jenž milost požehnání svého na nemocné vlévaje tvory své mnohonásobnou dobrotou ochraňuješ, vyslyš milostivě vzývání jména svého, abys služebníka svého nemoci zbaviv a zdravím obdařiv pravicí svou pozdvihl, silou svou posilnil, mocí ochránil a církvi své v žádoucím zdraví navrátil. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

Na to kněz několik slov promluví k nemocnému povzbuzuje ho, aby Bohu díky vzdal za všechny milosti, jichž se mu v této hodině dostalo, a napomíná ho k trpělivosti a odevzdanosti do vůle Boží.

Obyčejně po posledním pomazání uděluje kněz nemocnému generální absoluci neb apoštolské požehnání, s nímž spojeny jsou plnomocné odpustky.

Kněz kleče modlí se: „Pomoc naše ve jménu Páně. Kterýž stvořil nebe i zemi.“

Nepřipomínej si, Pane, provinění služebníka svého aniž trestci hříchu jeho. Pane, smiluj se nad námi. Kriste, smiluj se nad námi. Pane, smiluj se nad námi. Otčenáš. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás ode zlého. Spasena učiň služebníka svého, Pane. Bože můj doufajícího v tebe. Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k tobě přijď. Pán s vámi. I s duchem tvým.

Modleme se: Nejdobrotivější Bože, Otče milosrdenství a Bože všeliké útěchy, jenž nechceš zahynutí v tebe věřícího a doufajícího: dle množství slitování svých shlédni milostivě na služebníka svého, kteréhož tobě pravá víra a naděje křesťanská doporoučí. Navštiv ho spasením svým a skrze umučení a smrt jednorozeného Syna svého všech jeho provinění odpuštění a milost jemu dobrotivě uděl, aby duše jeho v hodinu vykročení z tohoto světa nalezla v tobě soudce milostivého a krví téhož Syna tvého očištěna do života věčného vejíti zasloužila. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen.“

Na to ministrant říká „konfiteor“, kněz pak modlí se nad nemocným, „Smilujž se a prominutí odpuštění“ jako před sv. přijímáním.

Potom uděluje nemocnému apošt. požehnání modle se: „Pán náš Ježíš Kristus, Syn Boha živého, jenž sv. Petrovi, apoštolu svému, dal moc svazovati a rozvazovati, přijmiž skrze dobrotivé milosrdenství své vyznání tvé a navrátiž ti roucho první, jež jsi na křtu přijal; já pak mocí od apoštolské stolice mi svěřenou, uděluji ti plnomocné odpustky a odpuštění všech hříchů ve jménu Otce i Syna, i Ducha sv. Amen.

Skrze přesvatá tajemství vykoupení lidského odpustiž tobě všemohoucí Bůh všechny tresty tohoto i budoucího života, otevři tobě brány rajské a přivediž tě do radostí věčných. Amen.

Požehnej tě všemohoucí Bůh Otec, Syn a Duch sv. Amen."

Kněz naposledy napomíná nemocného, aby děkoval Bohu za všechny milosti, jež mu v této hodině uděleny byly, že mu Bůh odpustil hříchy ve svátosti pokání, posilnil ho tělem Páně k životu věčnému ve svátosti oltářní, a očistil, posilnil a posvětil duši jeho ve svátosti posledního pomazání. Napomíná nemocného k trpělivosti a k modlitbě: „Otče, nechť odejde tato nemoc ode mne, avšak ne jak já chci, nýbrž jak ty chceš" a pak aby doufal, že učiní P. Bůh, co bude ku prospěchu duše jeho.

Na konec kropí nemocného svěcenou vodou, dává mu políbiti sv. kříž, potěši ho a pak odchází.

720. *„Kdo může poslední pomazání přijmouti?"*

Poslední pomazání může přijmouti každý katolický křesťan, který už přišel do rozumu a nebezpečně onemocněl.

Poslední pomazání může se udělovati předně jen katolickým nemocným křesťanům, poněvadž sv. svátosti vůbec mohou se udělovati jen údům církve.

Poslední pomazání má se udělovati těžce nemocným, což vysvítá ze slov sv. Jakuba: „Stůně li kdo s vás, uvediž kněží církve." Nemoc tato má býti nebezpečná, t. j. která může přivoditi smrt. Sv. Alfons praví: „Zjevně se projádřil sv. Jakub, aby se sv. pomazání nemocným udílelo. Není tedy dovoleno, touto svátostí posluhovati zdravým, byť by i smrti byli zcela blízcí", na příklad: k smrti odsouzeným, vojínům před bitvou, lodníkům před bouří. Také na církevním sněmě Tridentském bylo prohlášeno, že poslední pomazání má se udělovati nemocným, zvláště však těžce nemocným, jimž hrozí smrt. Sv. Alfons k tomu poznamenává, že dle tohoto prohlášení může se poslední pomazání udělovati i těm nemocným, kteří sice jsou těžce nemocni, avšak nemoc není k smrti. Starým lidem, třebas

by nebyli nebezpečně nemocni, může se poslední pomazání udělovati, poněvadž stáří jest již nemocí nebezpečnou, neboť každého dne mohou náhle umříti nebo vědomí pozbýti.

Poslední pomazání má se uděliti nemocným, kteří již přišli k užívání rozumu. Sv. Alfons k tomu praví: „Tato svátost nesmí udělena býti dětem, dokud k užívání rozumu nedospěly, ani těm, které od narození k užívání rozumu nepřišli, poněvadž se skutečného hříchu nedopustily; ovšem ale může jí přisluhováno býti dítkám, sedmý rok svého žití dokončivším, jakož i oněm šílencům, kteří dříve svého rozumu užívali.“ Poslední pomazání jest doplňkem svátosti pokání a proto nemohou jí přijmouti všickni ti, kteří nemohou přijímati svátost pokání. Podle toho poslední pomazání nemůže se udělovati nemocným nedospělým dětem, poněvadž nedopustily se žádného hříchu a proto této svátosti ku svému spasení nepotřebují. Dětem však, které již rozeznávají dobré od zlého a které již zhřešiti mohly, může se poslední pomazání uděliti, byť by dosud nebyly u sv. zpovědi a nebyly o těchto svátostech dostatečně poučeny.

Poslední pomazání nesmí se udělovati oněm nemocným dospělým, kteří od narození bez přestávky nenabyli užívání rozumu. Kdo však pozbyl rozumu, řeči a vědomí, a o němž smíme doufati, že by si přál této svátosti, kdyby k sobě přišel, tomu může se poslední pomazání uděliti. Těm pak, kteří byli z církve vyloučeni, anebo kteří nekající a pohoršlivý život vedli, kdyby náhle pozbyli rozum a vědomí, nemá se udělovati poslední pomazání, poněvadž nemáme záruky, že by si přáli této svátosti, anebo že by litovali svých hříchů.

Onemocní-li vyloučení z církve anebo nekající lidé a povolají k sobě kněze, má ovšem k loži jejich rád spěchati a k obrácení jejich přispěti.

Poslední pomazání může tedy přijmouti jen nemocný; proto také, kdo těžce onemocní, nemá se zaopatřením odkládati, nýbrž má hned povolati k sobě kněze. Poslední pomazání máme přijímati vždy, kdykoli nebezpečně onemocníme. Můžeme tedy tuto svátost vícekráte v životě přijmouti.

721. *„Kolikrát můžeme poslední pomazání přijmouti?“*

Poslední pomazání můžeme přijmouti, kolikrátkoli nebezpečně onemocníme nebo v téže nemoci do nového nebezpečenství života upadneme.

Poslední pomazání můžeme přijmouti tolikráte, kolikráte těžce onemocníme. Uzdraví-li nemocný a později opět těžce onemocní,

má opět povolati k sobě kněze, poněvadž opět potřebuje milosti, polehčení a posily v nebezpečenství smrti. Jestliže někdo dlouho jest nemocen a byl v nemoci své již zaopatřován, může v téže nemoci tolikrát přijmouti poslední pomazání, kolikráte nastalo mu nové nebezpečenství smrti. Těmto nemocným nemůže se odepříti posledního pomazání, poněvadž v nemoci své potřebují posily. Proto nemají domácí spokojiti se tím, že nemocný již jednou byl zaopatřen, nýbrž mají za nějakou dobu zvláště před smrtí opět kněze povolati. Trvá-li nemoc měsíc a ještě déle a pozorují-li domácí, že nemocnému nastalo nové nebezpečenství, ať povolají kněze znova, poněvadž nemocný od posledního zaopatření mohl dopustiti se hříchu. Aby tudíž o spásu umírajících bylo bezpečně postaráno, volejme kněze k nemocnému častěji a zvláště tehdy, když nastalo nebezpečenství smrti.

722. *„Je-li posledního pomazání ku spasení třeba?“*

Posledního pomazání není ke spasení nevyhnutelně třeba; přece však nemá nemocný opominouti je přijmouti, by se právě pro hodinu smrti nepřipravil o tak veliké milosti.

Posledního pomazání není ke spasení nevyhnutelně třeba jako svátosti křtu, neboť zdravým lidem se nesmí udělovati. I nemocný, nemůže-li před smrtí přijmouti poslední pomazání, může býti spasen, umírá-li ve stavu posvěcující milosti. Kdo však může a má příležitost, poslední pomazání přijmouti, nemá opominouti to učiniti, poněvadž P. Ježíš tuto svátost pro nemocné ustanovil a poručil ji přijmouti. Víme-li, že poslední pomazání uděluje tolik milostí, zvláště však že zahlazuje následky hříchu, časné tresty, a náklonnosti ke hříchu, posilňuje, polehčuje a šťastné vykročení z tohoto světa do života věčného zabezpečuje, dopustili bychom se velikého hříchu, když bychom pohrdli touto svátostí Proto sv. Augustin napomíná věřící, aby nezdráhali se tuto svátost přijmouti, když praví: „Nesluší se zanedbati rozkazu, jehož udílí sv. Jakub: ‚Stůně-li kdo z vás, uveďiž kněží církve.‘ Tento obživující těla Páně doplněk též přijmouti se nezdráhej, synu můj; budeť on tobě na cestu potravou přespasitelnou.“

Také církevní sněm Tridentský napomíná věřící, aby nikým nedali se zdržovati od přijetí této svátosti. „Nesmímeť“, praví sněm, „poslouchati těch, kteří praví, že nepřikazuje Bůh přijímání této svátosti a proto nedopustí se hříchu, kdo posledního pomazání nepřijímá.“ Avšak jisto jest, že kdo zúmyslně a zlomyslně pohrdá touto svátostí, dopouští se hříchu proti Duchu svatému, jakož i ti, kteří nemocného od přijímání této svátosti buď zdržují, anebo udělení jí vlastní vinou zanedbali.

Bohužel mnozí lidé bojí se nemocného upozorniti na nebezpečenství smrti; nechtějí před ním mluviti ani o zpovědi ani o knězi, aby prý nemocného nerozčilili a nepolekali. Ovšem tak jednají lidé vlažní, kteří se domnívají, že kněz nemocnému přináší smrt. Zbožný křesťan však nebojí se zaopatřování, poněvadž dobře ví, že potřebuje k smrtelnému zápasu posily a milosti. V jedné nemocnici v Paříži ležel jistý mladík těžce nemocný. I zavolán byl kněz a stůl připraven k udělení posledního pomazání. Když však přišel lékař, dal stůl odstraniti, aby prý to na nemocného zle neučinkovalo. Nemocný však sám požádal kněze, aby mu udělil sv. svátostí, neboť, jak pravil, potřebuje léků duchovních více než tělesných. I přijal zbožně poslední pomazání a brzy na to klidně skonal.

723. *„Kdy má nemocný přijmouti poslední pomazání?“*

Nemocný má přijmouti poslední pomazání, možno-li dokud ještě je při dobré paměti.

Kdo nebezpečně onemocní, nemá nikdy s přijmutím sv. svátostí umírajících odkládati, nýbrž má k sobě povolati kněze hned, dokud ještě jest při vědomí, t. j. dokud může rozuměti, slyšeti a viděti, co se s ním děje a jakých milostí se mu udílí. Již papež Benedikt XIV. nařídil, aby nemocní přijímali poslední pomazání, dokud jsou při vědomí, neboť dí: „Touto svátostí má se posloužiti nemocným, dokud svého rozumu užívají, aniž se má až do posledního okamžení čekati, kdy již svých smyslů mocni nejsou.“ A nařízení toto jistě jest nutné a důležité. Vždyť církev nařizuje, aby věřící ku přijímání sv. svátostí dokonale se připravili, by je hodně a s užitkem mohli přijmouti. A nemocný, jenž jest v nebezpečenství smrti, potřebuje nejdokonalejší přípravy ku přijímání sv. svátostí, poněvadž jest pravděpodobno, že snad naposledy v životě bude se zpovídati, tělo Páně a poslední pomazání přijímati. Již z toho důvodu, že nemocný může brzo umříti, radno a nutno jest, zavčas dáti se zaopatřiti. Na smrti šťastné nebo nešťastné závisí celá naše věčnost. Proto nemocný byl by sám proti sobě, kdyby o pokoj a spásu duše své nedbal. Chce-li nemocný dosáhnouti všech milostí, jichž udílí poslední pomazání, chce-li klidně a odevzdán do vůle Boží očekávati poslední svou hodinku, nuže neodkládej se zaopatřením, nýbrž povolej k sobě kněze hned, jakmile cítíš, že je s tebou zle.

Mnozí lidé odkládají zaopatření sv. svátostmi ne snad ze zlomyslnosti nebo náboženské vlažnosti, nýbrž obyčejně z bázně a ze strachu před smrtí, jsou bohužel i hodní lidé toho bludného mínění, jako by snad nemocný zaopatřováním se rozčilil nebo smrt urychlil. Proto z lichého tohoto strachu a nepravé láskyk nemocnému kněze

nevolají až v posledním okamžení, kdy nemocný umírá. Tehdy s chvatem spěchají ku knězi: „prosím, honem pojďte k nám, otec nám už umírá.“

Uvažte, drazí v Kristu, sami, může-li poslední pomazání nemocnému v posledním jeho okamžení, kdy již nemluví, neslyší a neví, co se okolo něho děje, něco prospěti? Kdo bude za to jednou Bohu odpovídati? Kdo drazí v Kristu, přijímá poslední pomazání v bezvědomí, tomu tato svátost nikdy tolik neprospěje, jako kdyby jí byl přijal při vědomí s pravou pobožností a kajícností. Nemocný má se před udělením posledního pomazání zpovídati, má se posilniti na dalekou cestu tělem Páně, neboť poslední pomazání v první řadě neodpouští hříchy, nýbrž pouze následky hříchu a pak pouze ony těžké hříchy, ze kterých se nemocný nemohl anebo zapomněl zpovídati. Jestliže nemocný mohl se zpovídati, avšak odkládal až k poslednímu okamžení, neuděluje mu poslední pomazání odpuštění hříchů. Proto takoví umírající přijímají poslední pomazání obyčejně bez užitku a účinku.

Drazí v Kristu! Pro spásu duše své a vašich přátel nikdy neodkládejte se zaopatřením. Nebojme se tuto svátost přijmouti, neboť nepřináší nám smrt, nýbrž posilu, polehčení, pokoj a také uzdravení. A když by konečně smrt přišla, když by nemocný po zaopatření umřel, zda-liž právě pro tu hodinu smrti nemáme se dobře připraviti? Nemocný pravě v zápasu smrtelném potřebuje živé víry, důvěry v Boha, čistoty svědomí a všech těchto milostí uděluje sv. pomazání. Spása duše a věčné blaho její toho žádají, aby nemocný, prve než odejde k Soudci svému, smířil se s Bohem a v milosti odebral se na věčnost. Zbožní křesťané, kteří spásu duše své mají na mysli, nikdy neodkládají se zaopatřováním. — Karel Vel., král francouzský, onemocněv nebezpečně, vykonal generalní zpověď a vroucně přijal tělo Páně a poslední pomazání. Prosil pak lid za odpuštění, ublížil-li komu, a poručil dvéře své ložnice otevříti, aby ho lid viděl umírati. Tak umírají věrní služebníci Kristovi.

Onemocní-li někdo náhle, a upadne-li v bezvědomí, na příklad raněn mrtvicí, máme i tehdy k němu kněze ihned povolati. Církev sv. chce i těmto nešťastníkům, kteří bez vlastní viny do bezvědomí upadli, poskytnouti pomoci a vyprositi umírajícím milosrdenství Božího. Církev sv. i takové bezvědomé zaopatřuje, poněvadž jest toho přesvědčení, že by si nemocný, kdyby mluviti mohl, jistě přál kněze a udělení posledního pomazání. Jest také i možnost, že nemocný, ač jest v bezvědomí, alespoň nějakou lítost měl nad svými hříchy.

Poněvadž poslední pomazání uděluje mnohých milostí, proto ku hodnému přijímání této svátosti třeba jest řádné přípravy. A o této přípravě poučuje nás poslední otázka.

724. *„Kterak se má nemocný k poslednímu pomazání připraviti?“*

Nemocný se má k poslednímu pomazání takto připraviti.

1. má se zpovídati, a nemůže-li se zpovídati, má se vynasnažiti, by vzbudil dokonalou lítost;

2. má míti pevnou víru a pevnou důvěru v Boha a zcela se odevzdati do vůle Boží.

Sv. Alfons o přípravě ku přijímání posledního pomazání připomíná toto církevní nařízení: „Abychom se všech prospěchů této svátosti súčastnili, nevyhnutelně třeba, nalézati se v milosti Boží. Musíť tedy nemocný před přijímáním sv. pomazání ze všech hříchů svých se vyznati a svátost oltářní přijmouti, pak teprv bývá mu sv. pomazáním posloužено.“ Poslední pomazání jest svátostí živých a proto k hodnému jí přijmutí třeba jest, by nemocný byl ve stavu milosti. Proto předepsána jest příprava tato: 1. zpověď, 2. vzbuzení víry, naděje a lásky.

1. Nemocný má se před přijmutím posledního pomazání zpovídati. Když nemocný přeje sobě, aby byl zaopatřen sv. svátostmi anebo domácí ho na to upozorní, má se nemocný k tomu vážnému okamžiku řádně připraviti. Nemocný, může-li se ještě modliti a je-li vůbec při dobré paměti, nechť před příchodem kněze zpytuje své svědomí. Bude to jen k jeho prospěchu, bude-li zpytovati svědomí za celý svůj život. Učiní-li pořádek v duši své za celý život, vyzná-li se z hříchů celého svého života, tím více milostí získá a a tím bezpečnější bude jeho odchod na věčnost. Domácí dobře učiní, když nemocnému pomohou zpytovati svědomí a dle možnosti připraví jej k jeho snad poslední sv. zpovědi. Já jsem svou matku připravoval ke sv. zpovědi před smrtí a vždy na to rád vzpomínám. Učiňte tak a budete míti nejen radost, nýbrž i zásluhu na spáse nemocného.

Když pak přijde kněz s Pánem Bohem, nemocný má se s pokorným srdcem klaněti přítomnému Ježíši Kristu a má vzbuditi lítost nad svými hříchy. Sv. zpověď vykonejž dobře. Kdyby nemocný nemohl se upamatovati na všechny hříchy, anebo pro slabost nemohl dlouho mluviti, ať jen s důvěrou požádá kněze o pomoc, jenž mu ochotně pomůže. Kdyby se nemocný už zpovídati nemohl, má alespoň ukázati dobrou vůli a vzbuditi lítost nad svými hříchy.

Po sv. zpovědi má se nemocný připraviti ku sv. přijímání zbožnou modlitbou, vzbuzením víry v přítomnosti Ježíše Krista a s největší uctivostí tělo Páně přijmouti. Nebeský lékař přichází k němu a přináší mu zázračný lék a největší útěchu, proto po sv.

přijímání sluší Kristu Pánu díky vzdáti za toto milostivé navštívení. Sv. Stanislav Kostka cítě, že smrt se blíží, žádal přijmouti naposledy tělo Páně a poslední pomazání. Sv. svátosti přijal z hluboké pokory na zemi leže a s takovou vroucností a zbožností, že přítomní pohnuti byli až k slzám.

2. Nemocný má míti živou víru a pevnou důvěru v Boha a zcela se odevzdati do vůle Boží.

Přikazuje-li nám sv. církev, bychom všechy svátosti přijímali s živou vírou, pevnou důvěrou v Boha a láskou, tím více třeba jest vzbuzení tří božských ctností při přijímání posledního pomazání. Kristus Pán jako milosrdný Samaritán přichází k nemocnému, aby rány jeho duševní i tělesné zhojil. Proto žádá od něho víry a důvěry.

a) Nemocný má tudíž před udělováním posledního pomazání vzbuditi živou a pevnou víru, že Bůh všemohoucí může mu touto svátostí polehčení a všech milostí uděliti. Pán Ježíš za pobytu svého na zemi žádal od nemocných víru: „věříš-li, že tě mohu uzdraviti?“ tázal se nemocných. A nemocní odpovídali: „Věřím Pane“, a byli uzdravení. Proto i nemocný má vzbuditi v srdci svém takovou živou víru a volati: „Pane Ježíši, pevně věřím, že budeš-li chtíti, a bude-li to k mému spasení, můžeš mě uzdraviti“.

Přemnozí světci zanechali nám vzácný příklad živé víry při přijímání posledního pomazání. Sv. Tomáš Aqu. cítě, že smrt se mu blíží, vyzpovídal se zkroušeně a přijal Tělo Páně. Potom lehl si na postel a přijal i poslední pomazání, při němž v modlitbách sám odpovídal a naplněn jsa pokojem a radostí tiše se modlil: „Brzy, brzy již dokončí Bůh milosrdenství své a naplní přání mé; brzy již jím se budu nasycovati a z řeky jeho blahoslavenství píti“. A tak posilněn pevnou vírou zesnul v Pánu.

b) Nemocný má v srdci svém vzbuditi pevnou důvěru v Boha, že Ježíš Kristus může touto svátostí uzdraviti rány duše i těla, a že mu může uděliti všech milostí, které této svátosti přidělil. Zvláště pak má důvěrně očekávati, že Bůh učiní vše, čeho je mu třeba ku spasení. Jistý kněz zaopatřoval nemocného mladíka. Byl to mrzák, pravý Lazar. Nemohl již ani ležeti, ani seděti. Kněz vida jeho hroznou bolest, těšil jej a dodával mu důvěry v Boha. Nebohý mladík pravil knězi: „Ano, duchovní otče, zoufati bych si musil v tom bídném svém stavu, kdyby mě nesílila důvěra v mého nejmilejšího Spasitele, jenž občerstvení a útěchy mně v této svátosti slíbil a také udělil. O tisíceré díky božskému dobrodinci.“ Jak šťastným jest křesťan, jehož v nemoci sílí taková pevná důvěra v Boha!

c) Nemocný má vzbuditi v srdci svém také lásku k P. Ježíši. Kristus Pán nemocného navštívil a podal se mu v jeho nouzi za duchovní pokrm. Nemocný má Kristu Pánu děkovati za toto milostivé navštívení, má lásku spláceti láskou. P. Ježíš potěšil nemocného a posilnil ho v těžké nemoci, a zásluhami svého utrpení zmírnil jeho bolest a přinesl mu v posledním okamžiku života jeho útěchu. Za tuto milost děkuj Bohu a daruj mu srdce své.

Konečně nemocný má vzbuditi v srdci svém úplnou odevzdanost do vůle Boží. Nemocný má býti ochotným, všechno rád přijmouti, co Bůh k jeho spasení ustanovil. Představ si v duchu Krista Pána na hoře Olivetské, vzpomeň na jeho modlitbu, kterouž odevzdal se do vůle Otce svého nebeského: „Ne má, ale tvá vůle se staň“, tak volal Pán Ježíš ve své úzkosti smrtelné. I ty, bratře, v nemoci své volej: „Staň se vůle Boží; v ruce tvé, o Bože, skládám život svůj i smrt svou. Učiň se mnou, jak ty chceš. Tobě živ jsem, Tobě umírám.“ Edmund Loage, chovanec francouzského semináře, byl velmi zbožný. Upadl do těžké nemoci, jejíž nebezpečenství mu přatelé zamlčovali a povzbuzovali tak k důvěře v Boha. Hodný mladík však pravil: „Jsem připraven na všechno, věřím, miluji Boha a odevzdávám se do jeho vůle.“ A když se ho tázali, chce-li přijmouti svátost posledního pomazání, pravil: „Ano, ano, chci ji ochotně přijmouti.“ Kéž by každý křesťan s takovou radostí a odevzdaností do vůle Boží připravoval se ku přijmutí svátosti posledního pomazání!

Mezi udělováním sv. pomazání má nemocný vzbuditi ještě jednou upřímnou lítost nad svými hříchy. V pokoře a lítosti má prositi Boha, by mu milostivě odpustil hříchy, jichž se smysly svými dopustil a jimiž Boha svého tak často urážel. — Marketa arbonská, abatyše řádu sv. Benedikta těžce stonala a když se jí tázali, chce-li přijmouti sv. pomazání, odpověděla, že z celé duše. Na to poprosila zpovědníka, aby jí ještě jednou vysvětlil účinky této svátosti. Po tom žádala přítomných, aby se za ni modlili a když byla mazána sv. olejem, prosila Boha, aby jí odpustil hříchy, kterých se smysly, kteréž právě byly mazány, dopustila.

Po sv. pomazání má nemocný Bohu děkovati za udělené milosti, duši svou doporučiti P. Ježíši a blahoslavené Panně Marii, by za něho u Syna svého orodovala a vyprosila mu šťastné hodinky smrti.

Po zaopatření má se nemocný chrániti hříchu a všeho, co by ho o přijaté milosti mohlo připraviti. Blíží-li se konec života jeho, má se modliti a vzývati nejsladší jména Ježíš, Maria a Josef.

Naučení. Pros často za milost dobré smrti a neodkládej s přijetím svatých svátostí až na poslední okamžik, aby tě smrt nepřekvapila! Pečuj však též svědomitě o to, by nikdo z tvých příbuzných a domácích neodebral se na věčnost bez přijetí svatých svátostí.

85. CVIČENÍ.

O svátosti svěcení kněžstva.

Až dosud rozjímali jsme, drazí v Kristu, o pěti sv. svátostech, které Pan Ježíš ustanovil pro všechny lidi ku jejich spáse. Aby však věřící mohli sv. svátosti přijímati a duši pro nebe posvěcovati, musil Pán Ježíš před odchodem na nebesa někoho ustanoviti a zplnomocniti, jenž by na jeho místě věřícím svátostmi přisluhoval. Pán Ježíš přisluhování sv. svátostmi nesvěřil všem věřícím, nýbrž ustanovil již v době svého učitelského úřadu zvláštní řád a stav, jemuž odevzdal moc, evangelium hlásati, církev sv. říditi, bohoslužbu konati a sv. svátosti udělovati. A řádem tím jest novozákonné kněžstvo, jež také nazýváme „duchovním stavem“, poněvadž jeho úkolem jest, pečovati o spásu duší lidských. Kněžstvo jest tudíž prostředníkem mezi Bohem a lidmi, neboť skrze ruce kněžské uděluje Bůh lidu svému milosti a prostředky k dosažení života věčného.

Stav kněžský jest velmi potřebný a užitečný, neboť bez něho nemohla by se církev rozšiřovati a až do skonání trvati. Mimo to pro společnost lidskou jest stav kněžský nejen užitečný, nýbrž i nutný.

Kněžstvo bylo vždy ve společnosti lidské. Nebylo a není na světě náboženské společnosti, není národů, kteří by neměli svého kněžstva, t. j. zvláštních osob, jichž úkolem jest: modliti se, obětovati a lid poučovati.

Již pohané měli kněžstvo, kteréž tvořilo zvláštní stav a kteréž také požívalo zvláštních výhod a předností. Egypťané, Peršané, Řekové a Římané, ano i naši pohanští předkové měli své kněžstvo, kteréž oděvem, důstojností a vzdělaností lišilo se od ostatního lidu. Pohané uznávali potřebnost kněžstva; vždyť kněží byli představiteli mravnosti a vzdělanosti celého národa.

V národu israelském s počátku nebylo zvláštního kněžstva; hlava rodiny byl knězem. Teprve Mojžíš z rozkazu Hospodinova zřídil zvláštní kněžstvo, kteréž na tři stupně bylo rozděleno.

Prvním a nejvyšším knězem byl Aron, jehož Mojžíš slavnostním způsobem na kněze posvětil. Aronovi podřízeni byli ostatní kněží a levité. Také ostatní kněží z pokolení Aronova k úřadu svému byli svěceni. Nejnižší stupeň kněžstva tvořili levité, pomocníci kněží. Všecko kněžstvo bylo rozděleno a bydlelo v 48 městech, odkudž dle pořádku docházelo do Jerusaléma, aby tam službu Boží konalo. Pokolení Levi tvořilo tedy stav kněžský, jenž v národu měl zvláštní přednosti a práva.

Toto starozákonné kněžstvo bylo předobrazem novozákonného kněžstva a proto dle proroctví Malachiášova mělo přestati zároveň se starozákonnými obětmi, kteréž též byly předobrazem oběti Nového zákona. Kristus Pán, předpověděný Vykupitel, příchodem svým na svět a naplněním všech předobrazů zrušil Starý zákon, a starozákonné oběti a kněžstvo. Ustanovil pak zákon nový, který potvrdil svou krví na kříži, a ustanovil též novou oběť, kteráž má konána býti na všech místech až do skonání světa. Jako ustanovena byla nová oběť a nový národ vyvolený, tak musilo býti zřízeno i nové kněžstvo. A toto nové a pravé kněžstvo zřídil Syn Boží, Ježíš Kristus, nejvyšší a věčný náš kněz podle řádu Melchisedechova. A zajisté jest zcela přirozeno, že Pán Ježíš ustanovil nový řád kněžský. Nemůžeme si ani mysliti, že by Pán Ježíš ustanovením nové oběti, nového řádu a nové náboženské společnosti nebyl také ustanovil nové kněžstvo. Chtěl-li Kristus Pán, aby jeho učení a církev trvaly až do skonání světa, musil místo sebe ustanoviti stav kněžský, jenž by byl jeho zástupcem na zemi a prostředníkem mezi Bohem a lidmi.

V pravém slova smyslu vlastně Pán Ježíš jest naším jediným prostředníkem u Otce svého nebeského. Pán Ježíš jest tím nejvyšším knězem podle řádu Melchisedechova, jehož oltářem byl sv. kříž, na němž obětoval sebe samého za všecky lidi. Avšak Pán Ježíš nechtěl za nás obětovati se toliko jednou, nýbrž chtěl se obětovati za nás nekrvavým způsobem ustavičně až do skonání světa, aby nám užitky a milosti oběti na kříži ustavičně přivlastňovati mohl. On jest knězem na věky podle řádu Melchisedechova a proto jeho kněžství a jeho oběť musí trvati po všecky věky.

Pán Ježíš však nemohl vždy zůstati na zemi a až do skonání světa vykonávati svůj kněžský úřad; proto aby věřící po všecky časy i po jeho odchodu na nebesa účastni byli zásluh jeho na kříži a aby tato oběť ustavičně byla obnovována a připomínána, přenesl veškeru svou kněžskou moc na své apoštoly, jimž řekl: „Jako mě poslal Otec, tak i já posílám vás.“ (Jan 20, 21.) Sv. apoštoly ustanovil svými zástupci na zemi, jim odevzdal moc,

každodenně obnovovati oběť na kříži konáním nekrvavé obětí mši sv., jim dal moc, evangelium hlásati a sv. svátosti ku posvěcení lidí udělovati. Pán Ježíš posvětil sv. apoštoly na kněze a biskupy a odevzdal jim veškerou moc kněžskou, kterou měl a vykonával. Tak Pán Ježíš skrze zástupce své, novozákonné kněžstvo, ustavičně se za nás obětuje na oltáři, ustavičně uděluje nám odpuštění hříchů, posvěcení a požehnání.

Avšak kněžstvo nemělo v církvi přestati smrtí sv. apoštolů. nýbrž trvati má až do skonání světa. Proto Pán Ježíš dal apoštolům a jejich nástupcům moc, aby duchovní moc kněžskou přenášeli na své nástupce, aby tak kněžstvo po všecky věky trvalo. A tato duchovní moc kněžská uděluje se svátostí svěcení kněžstva. Poněvadž svěcením kněžstva uděluje se duchovní moc a milosti, proto svěcení kněžstva jest pravou svátostí Nového zákona, kterou Ježíš Kristus ustanovil a udělovati nařídil. A o této svátosti budeme dnes rozjímati.

725. *„Co jest svěcení kněžstva?“*

Svěcení kněžstva je svátost, kterou se uděluje kněžská moc a zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského.

Svěcením rozumíme posvátný úkon, jímž někomu odevzdává se duchovní moc a vyprošuje se milost, aby tuto duchovní moc vykonávati mohl. Svátostí svěcení rozumíme pak úkon, kterýmž někomu duchovní moc a potřebná milost k vykonávání duchovní moci se skutečně uděluje. A takovou svátostí svěcení jest svátost svěcení kněžstva; neboť touto svátostí kněží přijímají onu duchovní moc, kterou Pán Ježíš odevzdal apoštolům, aby totiž chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista proměňovali a Otci nebeskému obětovali, kajícníkům hříchy odpouštěli a ostatní svátosti udělovali. Přijímají také zvláštní milost, aby tuto duchovní moc řádně vykonávati mohli.

Udělování duchovní moci a milosti církev vždy nazývala svátostí svěcení kněžstva. Proto také církevní sněm Tridentský zavrhl bludné učení Lutrovo, jenž učil, že Ježíš všecky věřící učinil kněžími a že neustanovil ani svátosti svěcení kněžstva, ani zvláštního viditelného stavu kněžského, těmito slovy: „Řekl-li by kdo, že svěcení kněžství není pravou a vlastní svátostí od Krista Pána ustanovenou, anebo že jest lidský vynález, vymyšlený od mužů církevních věcí nezkušených, anebo že jest pouhým obřadem, jímž hlasatelé zlova Božího a přisluhovatelé svátostí se volí, budiž z církve vyloučen.“ (XXIII. 3.)

Svěcení kněžstva jest pravou svátostí nového zákona, neboť má všechny tři části, které ku podstatě svátosti náležejí. Máť: 1. viditelné znamení, 2. uděluje neviditelnou milost, 3. ustanovena jest od Krista Pána.

1. Viditelné znamení svátosti svěcení kněžstva jest: vzkládání rukou biskupových, modlitba, podávání kalicha s vínem a vodou, pateny s hostií a mazání sv. křižmem.

Písmo sv. na mnohých místech mluví o tomto viditelném znamení svěcení kněžstva. Ve skutcích ap. čteme o posvěcení sv. Pavla a Barnabáše toto: „A když oni sloužili Pánu a postili se, řekl jim Duch sv.: oddělte mi Pavla a Barnabáše k dílu, ku kterémuž jsem je povolal. Tedy postíce a modlíce se a vzkládajíce na ně ruce, propustili je.“ (Sk. ap. 13, 3.) Také sv. Pavel píše v listu svém, že Timotea vzkládáním rukou posvětil a proto napomíná ho: „Nezanedbávej milosti, kteráž jest v tobě, kteráž ti dána jest skrze proroctví se vzkládáním rukou kněžských.“ (Tim I. 4, 14.) Týž sv. apoštol napomíná Timotea k opatrnosti, by bez důkladného uvažování nikoho nesvětil na kněze; píšeť mu: „Nevzkládej rukou rychle na žádného.“ (Tim. 3, 2, 10)

Vzkládání rukou při udělování svěcení kněžstva jest starobylým zvykem. Sv. Isidor praví, že již v starém zákoně patriarcha Isák vložil ruku svou na hlavu Jakobovu a požehnal mu; podobně činil Jakob svým synům, Mojžíš Josuovi, uděliv mu ducha síly a vůdcovství nad lidem israelským. A podobně i Pán Ježíš vzkládal ruce své na apoštoly a žehnal jim, jak o tom čteme u sv. Lukáše: „Vyvedl je ven až do Bethanie, a pozdvih rukou svých, požehnal jim.“ (Luk. 24, 50.) Proto také od počátku církve svěcení kněžstva udělovalo se vzkládáním rukou: Při svěcení kněze, když ho biskup žehná a ruku nad jeho hlavou drží, mají též všickni přítomní kněží ruce nad jeho hlavou držeti.“

Jiným viditelným znamením svěcení kněžstva jest podavání kalicha s vínem a vodou a pateny s hostií na znamení, že svěcenci uděluje se moc, konati obět nového zákona. Toto viditelné znamení ustanoveno bylo na sněmu florentském: „Šestá svátost jest svěcení, jejíž živlem jest ono, čehož podáním svěcení se uděluje: tak se kněžství uděluje podáním kalicha s vínem a pateny s chlebem.“

Již v nejstarších dobách bylo obyčejem, že svěcencům mazány byly ruce sv. olejem a sice ukazováčky, palce a dlaně, aby takto i ruce byly posvěceny, kteréž držeti budou tělo Páně a udělovati sv. svátosti a požehnání.

S viditelným znamením spojena jest modlitba biskupova, kteráž naznačuje duchovní moc a milost viditelným znamením uděl-

lenou. Když biskup maže sv. olejem ruce svěcencovy modlí se: „Pomazáním a požehnáním tím račiž, Pane, posvětiti a požehnati těchto rukou, aby cožkoli požehnají, Bohem samým bylo požehnáno, a cokoliv posvětí, Bohem posvěceno bylo ve jménu Pána našeho Ježíše Krista“. Při podávání kalicha s vínem a pateny s chlebem modli se biskup: „Přijmi moc Bohu přinášeti obět a slaviti mši sv., jak za živé, tak i za mrtvé“.

Nejdůležitější modlitba při svěcení kněžstva jest ona, kterou biskup nad svěcencem říká naposledy. Na konci mše sv. vzkládá biskup ruce na hlavu svěcencovu a modlí se: „Přijmiž Ducha svatého, kterýmž odpustíš hříchy, odpouštějí se jim, kterýmž je zadržíš, zadržány jsou“.

2. Svěcení kněžstva uděluje neviditelnou milost. Posvátné obřady, jimiž svěcencům duchovní moc kněžská udělena bývá, naznačují také i vnitřní milost, kterou touto svátostí přijímají. Kdo věnuje se stavu duchovnímu, potřebuje zajisté pomoci a zvláštní milosti Boží, aby povinnosti stavu svého ke cti Boží a ku spasení věřících konati mohl. O této milosti, které nabývá kněz ve svátosti svěcení kněžstva, mluví sv. Pavel, když píše Timoteovi: „Napomínám tě, abys rozněcoval v sobě dar Boží, kterýž jest ti dán skrze vzkládání rukou mých.“ (II. Tim. 1, 6.) Stav kněžský jest netoliko vznešený, nýbrž i velmi obtížný a zodpovědný. Proto povolal-li Bůh člověka k této důstojnosti a svěřil-li mu duchovní moc a vznešený kněžský úřad, jistě také propůjčil mu i milost, aby úřad tento svatě vykonávati mohl.

3. Svátost svěcení kněžstva ustanovena byla od Krista Pána.

Novotáři protestantští zavrhli svěcení kněžstva a jednání své odůvodňují prohlášením, že prý Pán Ježíš neustanovil ani viditelného kněžstva ani zvláštní svátosti kněžstva, nýbrž že všichni věřící křtem sv. stávají se kněžími. Odvolávají se na slova sv. Petra, kteráž pravil k prvním křesťanům: „Vy jste královské kněžstvo.“ Nazval-li sv. Petr věřící lid „kněžstvem“, nemínil slovem tím, že by všichni věřící byli skutečnými kněžími. Sv. Petr nazývá věřící kněžími v duchovním smyslu a proto také doporoučí jim, aby přinášeli Bohu duchovní obět. Jako jest obět, kterou Bohu přinášíme, vnitřní neb duchovní a vnější neb viditelná, podobně i kněžstvo jest vnitřní a vnější neb viditelné. K tomuto vnitřnímu neb duchovnímu kněžství náležejí ovšem všickni pokřtění věřící. Proto také sv. Petr věřící právem nazývá „svatým kněžstvem“, poněvadž všickni máme Bohu přinášeti duchovní obět víry, naděje a lásky, modlitby a sebezapírání. Nazývá-li tedy sv. Petr věřící „kněžstvem“,

má na mysli toliko a jedině toto vnitřní kněžstvo, což také vysvítá také z dalších jeho slov, kteráž praví: „Vzdělávejte se na něm v dům duchovní, v kněžstvo svaté, k obětování duchovních obětí“, t. j. modlitby a skutků kajícnosti a milosrdenství. (I. Petr. 2, 5) Přečteme-li si celou hlavu epištoly sv. Petra, seznáme, že sv. Petr má tu na mysli pouze duchovní neb vnitřní kněžstvo a že činí rozdíl mezi tímto a skutečným neb viditelným kněžstvem.

Také sv. Pavel v listu svém k židům mluví o skutečném a viditelném kněžstvu, když píše: „Všeliký zajisté velekněz z lidí vzatý pro lidi bývá ustanoven v těch věcech, kteréž k Bohu přísluší, aby obětoval dary a oběti za hříchy“. (K Žid. 5, 1.) Ostatně i ve sřarém zákoně vyvolený lid israelský nazván byl „kněžstvem“, a přece Hospodin ustanovil Arona a celý rod jeho za služebníky oltáře, čili zřídil viditelné kněžstvo. Jen potomci Aronovi měli od Boha moc a právo, konati oběti a zastávati úřad kněžství a nikdo jiný nesměl si osobiti právo na kněžství. Proto již oni buřiči Kore, Datan a Abiron a ostatních 250, kteří se k nim přidali, byli od Boha potrestáni smrtí, poněvadž si chtěli osobiti kněžství, odvolávajíce se na to, že všecken lid je svatý a kněžstvem. Podobně i král Oziáš osobil si právo kněžské. Za to však byl od Boha potrestán malomocenstvím.

A konečně proč protestantská církev má viditelné kněžstvo, kteréž oděvem i postavením rozlišuje se od lidu? Proč má své biskupy, seniory, vikaře a proč nekoná bohoslužbu leckdo z věřících, když tedy všickni jsou kněžími? Ze všeho poznáváme, že kněžstvo jest zvláštní stav, který Bůh ustanovil k vykonávání viditelné oběti. A poněvadž Pan Ježíš ustanovil viditelnou obět, kteráž na památku smrti jeho konati se má až do skonání světa, proto ustanovil také viditelné kněžstvo a viditelné znamení, kterým kněžstvo učiněno bývá. Proto posvátný úkon, kterýmž uděluje se někomu duchovní moc kněžská, právem sluje svátostí svěcení kněžstva.

Písmo sv. dosvědčuje nám, že Pan Ježíš ustanovil novozákonné kněžstvo, jemuž svými slovy a úkonem duchovní moc kněžskou udělil, či je na kněžství posvětil. Kristus Pán ustanovil kněžský řád, dříve než zřídil církev; neboť vyvolil si 72 učedníků a 12 apoštolů, jimž odevzdal tutéž plnou moc, kterou sám měl od svého nebeského Otce. Moc tato má zůstati v církvi do skonání světa; proto přenáší se na nástupce apoštolů svěcením neb udělováním svátosti svěcení kněžstva.

A kdy Pan Ježíš ustanovil tuto svátost?

Pan Ježíš tuto svátost ustanovil zvláště při poslední večeři, kdy sám první slavil nekrvavou obět nového zákona a apoštolům

nařídil: „To čiňte na mou památku.“ (Luk. 22, 19.) Slovy těmito dal Pan Ježíš apoštolům a všem jejich nástupcům moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev jeho, čili konati mši svatou. Slovy těmi učinil Pan Ježíš apoštoly kněžstvem, neboť moc kněžská v tom záleží, že kněží mohou konati obět.

Ustanovení svátosti svěcení kněžstva doplnil Pan Ježíš po svém z mrtvých vstání, když se apoštotům zjevil a řekl jim: „Pokoj vám. Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás“. To pravě, dechl na ně a řekl: „Přijměte Ducha svatého, kterým hříchy odpustíte, těm se odpouštějí a kterým zadržíte, těm zadržány jsou.“ (Jan 20.) Slovy těmito odevzdal Pan Ježíš apoštolům další moc kněžskou, odpouštění hříchů.

Konečně před svým na nebe vstoupením dal jim moc, udělovati svátost křtu a hlásati evangelium, neboť pravil jim: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, zachovávati všecko, cokoli poručil jsem vám.“ (Mat. 28.) Z těchto a jiných slov Pana Ježíše poznáváme, že odevzdal apoštolům úplnou moc kněžskou. Dal jim moc lidi učiti, křtíti, hříchy odpouštěti, obět mše sv. konati a dávati zákony, jichž věřícím ke spasení třeba bude.

Pan Ježíš odevzdal apoštolům trojí svůj úřad: učitelský, kněžský a královsky a dal jim také milost, aby tento úřad vykonávati mohli. Této moci duchovní nabývá se pouze svěcením na kněžstvo, neboť věřící musí viděti a věděti, že někomu kněžský úřad a kněžská moc byla odevzdána. Proto kdo není posvěcen, nemá práva a moci konati úřad kněžský, a nemá také právo ani na jméno neb důstojnost „kněze“; neboť ne lidé činí kněžstvo, nýbrž Bůh. Proto praví sv. Pavel: „Aniž kdo sám sobě osobuje té cti, ale kdož povolán bývá od Boha jako Aron.“ (K žid. 5, 4.)

Církev sv. vždy svěcení kněžstva vyhlašovala za svátost Kristem Pánem zřízenou, což potvrzují i svatí Otcové. Tak sv. Jan Zlat. praví: „Kněžstvo samo vykonává se sice na zemi, buď však kladeno v třídu a řád věcí nebeských A to s největším právem, jelikož ne smrtelník některý, ne anděl, ne archanděl, ani která jiná stvořená moc, nýbrž sám Utěšitel (Duch sv.) řád ten ustanoviti ráčil, způsobiv, aby smrtelní lidé, i v těle zůstavajíce, službu andělskou duchem pochopili.“ A sv. Augustin o svátosti svěcení kněžstva praví: „Co se o Pánu čte, že po nemnohých dnech po svém vzkříšení na učedníky dechl a řekl: ‚Přijměte Ducha svatého‘, ukazuje udělenou moc církevní. Vdechnutí toto jest tedy milost, kteráž podáním vlita bývá v posvěcené, kterouž se stávají schválenějšími.“ Písmo sv., církevní sněmy a sv. Otcové tedy hlásají, že svěcení kněžstva není pouhým obřadem, nýbrž svátostí Nového zákona.

Každá svátost uděluje duši naší vnitřní posvěcení a milost, proto i svátost svěcení kněžstva uděluje netoliko kněžskou moc, nýbrž i vnitřní milost.

726. *„Co působí svěcení kněžstva?“*

Svěcení kněžstva

1. uděluje moc kněžskou,

2. rozmnožuje milost posvěcující;

3. uděluje zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského;

4. vtiskuje duši nezrušitelné znamení kněze Kristova.

a) Svěcení kněžstva uděluje moc kněžskou, t. j. kdo platně přijal svěcení kněžstva, nabyl způsobilosti konati platně i před Bohem všechno to, co Kristus Pán kněžím konati přikázal, a k čemu je zplnomocnil. Posvěcený kněz jest způsobilým zvláště vykonávati trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a královský neb pastýřský. Proto biskupům udělena bývá moc, aby nejen hlásali evangelium, nýbrž aby také dbali o církevní kázeň podřízeného kněžstva; aby církev řídili a o čistotu učení pečovali, svaté svátosti zvláště biřmování a svěcení kněžstva udělovali, kněze v duchovní správě ustanovovali a vůbec všecko řídili a ustanovili, co by přispívalo ku blahu a spáse věřících.

Kněží svěcením kněžstva nabývají moci, slovo Boží hlásati, sv. svátosti udělovati, mši sv. sloužiti, žehnati a světiti náboženské věci, vyučovati a vésti duchovní správu na osadách.

Jáhnové nabývaji moci, kázati, křtíti, tělo Páně věřícím podávati a při slavné mši sv. přisluhovati.

O této kněžské moci ještě v následující otázce promluvím.

b) Svěcení kněžstva rozmožuje milost posvěcující.

Svátost svěcení kněžstva jest svátostí živých, t. j. takovou svátostí, kterou hodně přijmouti může ten, kdo jest ve stavu posvěcující milosti. Proto před přijetím této svátosti církev nařizuje sv. zpověď. Přijímá-li svěcenec svátost svěcení kněžstva ve stavu posvěcující milosti, svátost tato rozmnožuje pak v duši jeho tuto milost. Milost tato působí, že duše svěcencova ozářena bývá větší láskou a svatostí před Bohem. Kněz má býti dle slov Páně „světlem a solí země“, t. j. příkladem v slovu, v obcování, v lásce, víře a čistotě. Proto rozmnožení milosti potřebuje, aby vznešený úřad kněžský svatě vykonával a s radostí námahu i všeliké obtíže

s úřadem spojené s trpělivostí snášel. Účinek této milosti ukázal se na sv. Sidoniovi. Světec tento v mládí svém oddán byl životu prostopášnému po způsobu urozených a bohatých tohoto světa. Žil u královského dvoru, kdež jen hostiny a zábavy se pořádaly. Že takovému životu byl oddán, nemůžeme se diviti, poněvadž teprve byl novokřtěncem, t. j. napřed byl pohanem a krátce před svěcením na kněžství byl pokřtěn. Roku 471 proti své vůli ustanoven byl biskupem Klermontu. Odhodlal se však přece důstojnost tuto přijati. Když potom přijal svěcení kněžstva a později svěcení na biskupství, tak se změnil v životě svém, že stal se vzorem biskupa ano i svatým.

c) Uděluje zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského.

Kdo věnuje svůj život službě Boží, ještě potřebuje k tomuto vznešenému a obtížnému úřadu zvláštní pomoci a milosti Boží, aby byl knězem podle srdce Božího, nikoli však aby v kněžském stavu doufal naleznouti jen časného zaopatření. Uvažme jen, jaké povinnosti ho čekají v úřadu kněžském. Kněz má pečovati o spásu nesmrtelných duší, má věřící povzbuzovati a vésti ku zbožnému a mravnému životu, má všem ukazovati a raziti cestu do nebe, všem lidem raditi a všecky těšiti. Pán Ježíš ustanovil řád kněžský, aby jej na zemi zastupoval a království Boží rozšiřoval a upevňoval.

Vůlí Pána Ježíše tedy jest, „aby užitek přinesli, a užitek jejich aby zůstal.“ (Jan 15, 16.) Proto kněz nejlépe má znáti to, čemu jiné učí, má míti největší víru, má býti všem světlem a co jiným káže, má sám zachovávati a konati. Veliké a těžké povinnosti má kněz. Nesmí se štítiti žádné práce a žádné oběti, kterouž by prospěti mohl časnému i věčnému blahu svých svěřených oveček. Kněz nesmí dbáti svého pohodlí a zdraví, on musí všem sloužiti a všem býti otcem a rádcem. A k tomu všemu potřebuje trpělivosti a pokory. Vždyť svět bývá nevděčným, a kněz obyčejně za všechno dobré, kteréž pro lid vykonal, dochází nevděku.

Aby kněz povinnosti úřadu svého rád a řádně konati mohl, uděluje mu Pán Ježíš ve svátosti svěcení kněžstva zvláštní milosti, kterou „svátostnou“ nazýváme. Bůh touto milostí kněze posiluje, že věrně koná své povinnosti a jest vpravdě věrným a dobrým pastýřem stáda svého. Svět obdivuje věrnost a horlivost katol. kněžstva, kteréž svůj lid upřímně miluje, jemu ochotně slouží a nešetří ani svého života ani zdraví. Odkud čerpá kněz trpělivosti a vytrvalosti v úřadu svém, kdo činí ho hrdinou v době moru, že neopouští stáda svého, nýbrž s ním trpí a umírá? Jest to milost a pomoc Boží, kterou Bůh kněžím uděluje svátostí svěcení kněžstva.

Proto sv. Pavel napomíná i nás kněze, když snad malomyslníme anebo ochabujeme v práci, bychom na přijatou milost nezapomínali: „Napomínám tebe, abys opět vzbudil milost Boží, kteráž jest v tobě skrze vzkládání rukou mých.“ (II. Tim. 1, 6) Na jedné chudé faře žil kněz, jenž horlivostí svou jména otce si zasloužil. Vysoké staří a krutá zima podlomily jeho zdraví a proto upoután byl na lože. V té době přišli pro něho, aby jel zaopatřiti nemocného rolníka do osady 3 hodiny vzdálené. Nemocný kněz poslal je k sousedu svému. Avšak za několik hodin opět se posel vrátil a prosil znova. Nemocný kněz, ačkoliv byl velmi sláb a blízek smrti, vydal se přece na dalekou cestu. Musili ho na nosítkách nésti. Po namáhavé cestě dostal se k nemocnému a zaopatřil ho sv. svátostmi, při čemž přítomní slzeli. Cesta a zima kněze tak unavila, že hlas mu slábl, síly ubývalo, tak že dav nemocnému naposledy políbiti sv. kříž dokonal. Nemocný rolník brzy na to také zemřel. — Tak posiluje Bůh kněze svou milostí.

4. Uděluje duši nezrušitelné znamení kněze Kristova.

Svěcení kněžstva náleží k oněm svátostem, které křesťan jen jednou za celý život přijmouti může, poněvadž vtiskují duši nezrušitelný duchovní znak. Svátosti ony jsou: křest, biřmování a svěcení kněžstva. Kdo byl platně pokřtěn, zůstává na věky křesťanem, neboť křest svatý poznamenal duši jeho nevymazatelným znakem. A podobně svěcení kněžstva vtiskuje duši duchovní znak, který nikdy nemůže býti ani vymazán ani odebrán. Kdo platně přijal svěcení kněžstva, zůstává knězem na věky, byť by i odpadl a kněžským stavem pohrdl. Proto tuto svátost nelze vícekráte než jednou v životě přijmouti. Sv. Augustin o tomto duchovním znaku praví: „Není žádného důvodu, pro který by onen, jenž křtu ztratiti nemůže, mohl ztratiti právo jej udíleti. Neboť oboje jest svátost, oboje se člověku posvěcením uděluje: ono, když bývá křtěn, toto, když se na kněžství světí. Proto se oboje v církvi katolické opakovati nesmí.“ A týž církevní učitel praví, že kdyby kněz odpadl od církve, zůstává knězem, jako pokřtěný nepřestává býti křesťanem. Praví: „Odtrhne-li se pokřtěný od jednoty, netratí svátosti křtu; rovněž i posvěcený, odstoupí-li od jednoty, netratí moci svátost křtu udíleti.“

Kdo tudíž podle předpisů církevních platně byl posvěcen na kněze nebo biskupa, nemůže nikdy pozbýti duchovní moci, která s touto svátostí jest spojena, a také nikdo nemůže mu ji vzíti. Kněz řádně posvěcený jest způsobilým proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista a může udělovati poslední pomazání.

Biskup platně posvěcený, platně uděluje svátost biřmování a svěcení kněžstva, byť by i odtrhl se od pravé církve. Jedinou vyjímku činí platné rozhřešení od hříchů. Ačkoli každý kněz svátostí svěcení kněžstva nabývá moci, odpouštěti hříchy, přece však moc tu vykonávati může jen tehdy, je-li od svého biskupa k zpovídání zplnomocněn. Odejme-li biskup některému knězi moc, odpouštěti hříchy, nemůže platně rozhřešovati. Pouze v nebezpečenství smrti, není-li po ruce kněz ke zpovídání zplnomocněný, může i onen kněz platně uděliti rozhřešení umírajícímu.

Z toho poznáváme, že všickni kněží a biskupové církví rozkolnických: řecké pravoslavné a jiných východních církví, jakož všickni kněží katoličtí, kteří od církve odpadli, nepozbyli kněžské moci, již platným svěcením přijali. Proto pravoslavní a řečtí rozkolní biskupové jsou pravými biskupy a proto i platně světí kněze své a církev katolická také uznává platnost svěcení kněžstva a biskupů. Když kněží neb biskupové rozkolničtí vrátí se do církve, jako na př. řecko-katoličtí sjednocení, tedy církev jich znovu nesvětí, nýbrž pouze jim udělí právo, kněžskou neb biskupskou moc vykonávati. Podobně vrátí-li se odpadlý kněz do církve, nebývá znovu svěcen, nýbrž pouze znovu obdrží právo a zplnomocnění, aby mohl moc kněžskou vykonávati. Kdyby však k církvi katol. přistoupil protestantský kněz, a chtěl-li by býti katolickým knězem, musil by býti posvěcen, poněvadž protestanté nemají svěcení kněžstva a kdyby měli, nebylo by to žádnou svátostí. Proto také zvěčnělý papež Lev XIII. neuznal anglikánské biskupy a kněze za platně posvěcené.

Kdo tedy byl platně na kněze posvěcen, nemůže duchovní moci kněžské ani pozbýti, aniž může mu jí kdo odebrati. Ovšem ale biskup má právo některému knězi vykonávání moci kněžské zakázati a může mu zplnomocnění odebrati, což také činí, kdykoliv některý kněz církvi vzdoruje anebo od ní odpadá. Avšak duchovní znak kněžství nikdo mu nemůže odejmouti, ani biskup a ani Bůh. Posvěcený kněz je knězem na věky, jako pokřtěný je křesťanem věčně, byť by i od víry odpadl.

Platně posvěcený kněz nabývá svěcením kněžstva duchovní moci. V čem tato kněžská moc zvláště záleží, poučuje nás následující otázka.

727. „*V čem záleží hlavně moc kněžská?*“

Moc kněžská hlavně záleží v tom, že kněz může:

1. konati oběť mše svaté,
2. udělovati svaté svátosti.

Hlavní a nejpřednější duchovní moc, kterou Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům udělil a kterouž učinil je vpravdě novozákonným a viditelným kněžstvem, záleží v konání oběti mše sv. a udělování sv. svátostí. Tuto moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista čili konati oběť mše sv., dal Pán Ježíš apoštolům při poslední večeři, když jim řekl: „To čiňte na mou památku.“ Druhou moc, udělovati sv. svátosti, odevzdal jim při ustanovení té které svátosti. Zvláště však slavnostně udělil jim moc odpouštěti hříchy, když jim pravil: „Přijměte Ducha svatého, kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim . . .“ Odevzdáním dvojího tohoto úřadu, konati totiž oběť mše sv. a odpouštěti hříchy, povýšil Pán Ježíš apoštoly na kněze čili odevzdal jim moc kněžskou. Svěcením kněžstva uděluje se tedy svěcencům úřad kněžský a moc kněžská, která záleží v tom, že kněží mohou mši sv. sloužiti a sv. svátosti udíleti. Mimo tyto dvě povinnosti nebo práva, má kněz ovšem i jiné ještě povinnosti, které k jeho kněžské moci náležejí. Kněz totiž může evangelium hlásati, kázati, křtíti, snoubence oddávati, poslední pomazání udělovati, světiti a žehnati a jiné církevní úkony, které kněžím přináleží, vykonávati.

To jsou tedy povinnosti a práva stavu kněžského, která kněží svěcením na kněžství od Boha přijímají. Stav kněžský jest velmi důležitým a vznešeným, poněvadž zřízen jest od samého Krista Pána, a poněvadž povinnosti kněžské jsou vznešené a všemu lidu potřebné a užitečné. Vždyť ti, které Bůh povolal k službě své, mají pracovati o spasení nesmrtelných duší, mají církev rozšiřovati, víru a ctnost udržovati a rozmáhati a všem dobrým příkladem předcházeti. Proto kněžský stav jest nejvznešenější a úcty nejhodnější. Buďme Bohu za to vděčnými, že máme pravé a posvěcené kněžstvo, jež nepřetržitou řadou posloupnosti od sv. apoštolů obdařeno jest duchovní mocí, kterou Pán Ježíš svým učedníkům odevzdal. Jen toto apoštolské kněžstvo zplnomocněno jest od Krista Pána, aby bdělo nad duchovním pokladem, který Syn Boží v církvi uložil, a aby z tohoto pokladu zásluh Kristových rozdávalo tajemství víry, a svátosti, kteréž Pán Ježíš rozdávati poručil. Poněvadž pak zvláště v době naší třeba jest dobrých a horlivých kněží, proto modleme se, by Bůh církvi své dal dostatek hodných a nadšených kněží.

Svěcením kněžstva odevzdává se svěcencům moc kněžská a proto jest důležitou otázka, kdo může udělovati svěcení kněžstva.

728. „*Kdo může udělovati svěcení kněžstva.*“

Svěcení kněžstva mohou udělovati toliko biskupové, protože jen na ně přešla tato moc od apoštolů svěcením na biskupství.

Z Písma sv., z ústředního podání a z dějin můžeme dokázati, že vyšší svěcení, t. j. svěcení na biskupství, kněžství a jáhenství platně udělovati mohou toliko biskupové, kteří platně posvěceni byli na biskupství a jejichž posvěcení pochází od řádných nástupců sv. apoštolů, jimiž Pán Ježíš udělil plnou moc v církvi, kterou sám od svého nebeského Otce přijal. Pán Ježíš byl nejvyšším knězem a velekněžství své odevzdal apoštolům s právem, by moc velekněžskou buď úplnou nebo z části udělovati neb přenášeti směli na své nástupce. Svatí apoštolové také dle rozkazu Páně se vždy chovali. Neboť některým odevzdali tutéž úplnou moc, kterou sami přijali, světili je na biskupy; jiným udělili část své moci, světili je na kněze, jiným odevzdali menší část z moci své, světili je na jáhny.

Poněvadž tedy biskupové jsou řádnými nástupci apoštolů, od nichž přijali plnost moci duchovní v církvi, proto jen oni mají právo kněžskou moc svěcením na druhé přenášeti čili biskupové mají právo posluhovati svátostí svěcení kněžstva. Pravdu tu církev vždy hájila a prováděla, a pravdu tu také dokazuje Písmo sv., ústní podání a církevní dějiny.

a) Písmo sv. Ve skutcích apošt. čteme, že sv. apoštolové vyzvali věřící v Jerusalémě, aby ze sebe vyvolili sedm mužů plných víry, kteříž by pečovali o chudé vdovy a pomáhali kázati evangelium a křtíti na víru obrácené. Věřící vyvolili sedm mužů, kteréž sv. apoštolové modlitbou a vzkládáním rukou posvětili na jáhny: „Zvolené jáhny postavili před apoštoly a tito modlíce se, vzkládali na ně ruce.“ (Sk. ap. 66.) Jestliže apoštolové i jáhny světili, jistě také světili i ty, jimž odevzdávali ve jménu Ježíše Krista větší duchovní moc. A Písmo sv. také nám vypravuje, že jen apoštolové světili nové kněze a biskupy. Ve skutcích apoštolských čteme, že apoštolové poučeni Duchem svatým, posvětili na biskupy Šavla a Barnabáše. Psánoť tam: „Když pak sloužili Pánu a postili se, řekl jim Duch svatý, oddělte mi Šavla a Barnabáše k úřadu, ku kterémuž jsem je povolal. Tehdy postíce a modlíce se a vzkládajíce na ně ruce, propustili je.“ (13, 23.) O sv. Pavlu a Barnabáši čteme ve skut. ap., že na svých apoštolských cestách v M. Asii zakládali křesťanské obce a zřizovali neb světili kněze a biskupy. (Sk. ap. 14, 22.) Také sám sv. Pavel posvětil na biskupy Tita a Timotea a dal jim moc, světiti kněze a ustanovovati je v osadách. Sv. Pavel v té věci píše Titovi: „Pro tu věc nechal jsem tebe na Kretě, abys ty věci, kterýchž se nedostává, napravoval, a ustanovil po městech kněze, jakož i já tobě jsem zřídil.“ (Tit. 1, 3.) Týž sv. apoštol napomíná Timotea, aby bez dokonalého uvážení nikoho na biskupa neb kněze neposvěcoval. Píšeť mu: „Nevzkládej rukou rychle na

žádného.“ (Tim. 3, 10) Písmo sv. mluví tedy jen o apoštolech a biskupích, řádných to rozdávačích svěcení kněžstva a nikde rečteme, že by kněží udělovali svěcení kněžstva nebo biskupství. To potvrzují také:

b) svatí otcové a církevní sněmy. Sv. Ambrož praví: „Kdo uděluje milost kněžství? Bůh či člověk? Beze vší pochyby odpovíš: Bůh; avšak přece dává Bůh skrze člověka. Člověk vzkládá ruce, Bůh uděluje milost. Biskup světí a Bůh udílí hodnost.“ A týž světec dále praví: „Nikdy nebylo dovoleno, aby nižší světil vyšších, neboť nikdo nedá, čeho nemá.“ Sv. Kliment též praví, že jen biskupové mohou světiti kněze: „kněz budiž od biskupa posvěcen.“ Sv. Epifán v listu svém proti kacířům dokazuje, že jen biskupové mají právo, svěcení kněžstva udělovati. „Biskupům“, praví světec, „náleží zvláště právo tvořiti otce a od nich jen rozšiřuje se kněžstvo. Jiný může sv. křtem syny znovuzroditi, avšak nemůže zroditi otce a učitele. Kterak mohl by ustanoviti kněze ten, jenž nemá práva ku vzkládání rukou? Anebo kterak kněz může říci, že jest rovným biskupu?“

Také na církevních sněmích bylo prohlášeno, že toliko biskupové mohou platně světiti kněze. Sněm florentský prohlásil: „Řádným posluhovačem této svátosti jest biskup.“

c) Konečně dějiny svědčí, že kněží nikdy nesvětili právoplatně kněží a církev také nikdy neuznávala za kněze toho, kdo byl od pouhého kněze posvěcen. Dějiny vypravují nám jediný případ, kdy obyčejný kněz svěcení kněžstva udělil; avšak církev svěcení to vyhlásila za neplatné. Případ ten stal se za časů sv. Athanáše, biskupa Alexandrinského (ve 4. století). Když sv. Athanáš zlomil jakémusi knězi Ischyrovi kalich a nedovolil mu sloužiti mši svatou, žalovali ariáni na biskupa u papeže, že neuznal Ischyra za platně posvěceného kněze. Na sněmu Alexandrinském sv. otcové žalobu ariánů zamítli z toho důvodu: „Kým stal se Ischyros knězem? Kdo jej posvětil? Kolluthus? Všem však je známo, že Kolluthus byl jen knězem a proto neměl moci světiti kněze.“ Církev neuznala za kněze ani Ischyra ani ostatní, které Kolluthus posvětil, nýbrž považovala je za obyčejné laiky.

Z učení tohoto, že totiž jen biskupové mají právo svěcení kněžstva udělovati, následují důležité dvě pravdy:

1. Poněvadž biskupové, řádní to nástupcové apoštolů, mají moc od Ježíše Krista svátost svěcení kněžstva udělovati, proto jen tam je pravé kněžstvo nového zákona, kteréž o sobě může dokázati, že jeho posvěcení sahá až na apoštoly a Ježíše Krista, jenž apoštolům odevzdal duchovní moc kněžskou a biskupskou, a

nařídil jim, aby tuto moc přenášeli na své nástupce. Ježíš Kristus jest tedy otcem pravého kněžstva, jako Aron byl otcem kněžstva starozákonního. Katolické kněžstvo může o sobě dokázati, že svěcení přijalo od řádných nástupců sv. apoštolů, ono tedy jest pravým kněžstvem, ono jest tím věčným kněžstvem, jehož otcem jest sám Ježíš Kristus, nejvyšší kněz podle řádu Melchisedechova.

2. Z učení, že jen biskupové mohou udělovati svěcení kněžstva, následuje druhá důležitá pravda, že totiž duchovní moc kněžskou nemá práva udělovati lid nebo světská vrchnost, a že také vrchnost nesmí zabraňovati biskupům, udělovati kněžskou moc tomu, komu za hodno uzná. Pravda tato vysvítá z učení víry, že sv. svátosti udělovati nemají práva věřící, nýbrž pouze ti, které Pan Ježíš k tomu zplnomocnil. Platnost svěcení kněžstva nezávisí tedy od lidí, nýbrž od biskupa, kterýž jest od Ježíše Krista ověřen mocí, udělovati svěcení. Protestanté, kteří svěcení neuznávají, odvolávají se na první doby církevní, kdy lid volil jáhny, kněze a biskupy, a že tedy vlastně věřící lid uděluje zvoleným kněžskou moc. Jest pravda, že již v době apoštolské věřící volili k službě církevní schopné muže; z toho však nenásleduje, že zvolení již volbou nabyli duchovní moci a kněžské způsobilosti. Vyvolení a posvěcení jsou dvě od sebe oddělené věci. Věřící na př. zvolili si na vyzvání sv. Petra místo zrádného Jidáše za apoštola sv. Matěje, zvolili si 7 jáhnů a vůbec volili si ze svého středu v každé obci schopné muže za správce duchovní. Avšak zvolení neb vylosovaní tehdy teprve učiněni byli biskupy, kněžími nebo jáhny, když apoštolové nebo jejich nástupcové biskupové zvolené potvrdili a na ně ruce vzkládali, čili na biskupa, kněze nebo jáhna posvětili. Ostatně taková volba děje se i dnes. Křesťanské obce, vrchnost světská nebo patron kostela a fary mohou jistou osobu k duchovní správě si vyvoliti nebo jak říkáme praesentovati, avšak duchovní moci kněžské a práva ku konání bohoslužeb nemají ani práva ani moci udíleti. Duchovní moc kněžskou, t. j. úřad učitelský, kněžský a pastýřský neodevzdal Pan Ježíš ani králům ani lidu, nýbrž sv. Petrovi a apoštolům a jejich nástupcům. Jim pouze řekl: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás,“ „pasiž ovce mé, pasiž beránky mé.“ Jen biskupům platí slova Písma sv.: „Buďte bedliví sebe i všeho stádce, v němžto Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží“ (Sk. ap. 20, 28.)

Světská vrchnost a lid nemají práva někomu udělovati kněžské moci, protože takové moci nemají a od nikoho jí nedostali. Proto také církevní sněm Tridentský (XXIII. 4.) prohlásil, že nepovažuje za služebníky boží ty, kteří jediné od lidu nebo vrchnosti povoláni a ustanoveni byli k vykonávání duchovní kněžské moci,

anebo kteří si sami kněžskou moc osobili, nýbrž vyhlašuje je za zloděje a vrahy, poněvadž nevcházejí do ovčince dveřmi, nýbrž jinudy. Kristus Pán sám nazval „zloději a lotry“ (Jan 10, 1.) vetřelce do církve Boží, neboť vpravdě vrahem duší lidských jest ten, kdo si osobuje moci kněžské nikoli ku spáse věřících, nýbrž k jejich záhubě.

Biskupové mají tedy od Krista Pána moc, svěcení kněžstva a moc kněžskou udělovati. Avšak biskupové mají také právo kněze k duchovní správě zplnomocniti. Kdo přijme platně svátost svěcení kněžstva, nabyl způsobilosti ku konání duchovní moci kněžské. Aby však kněz tuto duchovní kněžskou moc mohl vykonávati, t. j. svaté svátosti udělovati, kázati a jiné kněžské povinnosti konati, musí od svého biskupa býti zplnomocněn a ustanoven k vykonávání křesťanské moci. Kněz musí obdržeti „jurisdikci“, t. j. církevní poslání k úřadu svému. Zvláště ke zpovídání musí každý kněz býti zplnomocněn od svého biskupa. Toto poslání neb jurisdikci uděluje biskup kněžím tehdy, když je ustanovuje ve své diecesi za duchovní správce: faráře, kaplany a katechety. Kdo nemá této jurisdikce, nemůže vykonávati kněžského úřadu.

Konečně musíme promluviti také o tom, kdo může svátost svěcení kněžstva přijmouti.

Svátost svěcení kněžstva mohou přijmouti jenom pokřtěné osoby mužského pohlaví, které již byly biřmovány a které vyhovují všem církevním podmínkám. K těmto podmínkám náležejí hlavně následující:

1. Zákonité stáří. Na sněmu Tridentském bylo ustanoveno, že jáhenství mohou přijmouti ti, kteří dovršili rok 22, kněžství 24, biskupství 40. Sv. Otec může z důležitých příčin uděliti dispenso a několik scházejících měsíců může prominouti.

2. Povolání od Boha dle slov sv. Pavla: „Aniž kdo sám sobě osobuje té cti: ale kdož povolán bývá od Boha jako Aron.“ (K. Žid. 5, 4.) Aron a synové jeho nezvolili si sami kněžský úřad, nýbrž byli Bohem povoláni. Také sv. apoštolové nestali se apoštoly sami od sebe nýbrž Pán Ježíš si je zvolil a povolal, jakž jim řekl: „Ne vy jste mne vyvolili, ale já jsem vyvolil vás.“ (Jan 15, 16.)

Stav kněžský jest krásný a vznešený, avšak velmi obtížný a zodpovědný; proto každý se k němu nehodí. Kdo se chce stavu kněžskému věnovati, ať napřed dobře uváží, má li k němu náklonnost, povolání a schopnost. Bůh svěřuje knězi spásu lidstva, skrze ruce jeho uděluje sv. svátosti a požehnání lidu svému.

Kněží mají takřka ve své moci spásu nebo věčné zavržení svěřeného lidu svého. Z toho již vidíme, jak důležitým jest duchovní stav a zároveň jak jest před Bohem zodpovědným. Kdo tedy hodlá se věnovati stavu kněžskému, nechť se napřed poradí s Bohem, ať prosí za osvícení Duchem sv. a pak, pozná li, že jest vůlí Boží, by se věnoval stavu kněžskému, ať s důvěrou v pomoc Boží vstoupí do řady služebníků Božích. Bez tohoto uvažování ať nikdo nevstupuje do kněžského semináře, aby snad později kroku svého nelitoval a nebyl pak do smrti nešťastným a nespokojeným knězem a nečinil nešťastným i lid sobě svěřený.

Kdo míní se věnovati stavu kněžskému, ať si dá napřed otázku, z jakých úmyslů státi se chce knězem. Vstupuje-li do stavu kněžského k vůli zaopatření nebo z touhy po důstojnosti, nebo k vůli rodičům a příbuzným nebo vůbec ze světského úmyslu, pak nebude nikdy ani šťastným ani spokojeným knězem. Takový lépe by učinil, kdyby, dokud je čas, nevtíral se do stavu, k jehož cti nebude pracovati. Neboť bude-li v kněžském stavu zklamán, nedosáhne-li všeho, po čem toužil, omrzí ho služba Boží, bude jen nájemníkem avšak nikoli horlivým pastýřem. Takový kněz je potom jen ku škodě církve Věru nemůže býti na světě nešťastnějšího tvora nad nespokojeného kněze. O tom poučuje nás denní zkušenost. Proto kdo nemáš k tomuto stavu povolání a lásky, nevstupuj do něho, abys nebyl někdy Jidášem.

3. Další podmínka jest: mravnost a dobrá pověst. Kněz má býti všem vzorem čistoty a mravnosti, proto sám musí býti od své mladosti zachovalým, bezúhonným a dobré pověsti. První křesťané volili si ku kněžství jen takové muže, kteří byli plni víry, moudrosti a dobré pověsti. Proto sv. Augustin volá: „Uvaž, co jest to, spravovati lid svatý; posuďte, jakou důležitostí je to, zabývati se božskými svátostmi!“ Církev sv. proto žádá od čekatelů kněžstva zvláště mravnost a dobrou pověst; proto posvěcuje jen syny manželské a o nichž jest dokázáno, že jsou v dobré pověsti.

4. Dále třeba jest vzdělání a vědomosti. Kněz má věřící učiti hlubokým náboženským pravdám, má pravou víru v srdcích lidských utvrzovati, rozhojňovati, pochybující pravdě získati, víru hájiti a zastávati proti nepřátelům. Kněz má všem ukazovati cestu do nebe; proto sám musí býti moudrým a vzdělaným. Pan Ježíš apoštoly a učedníky své po tři léta vyučoval a připravoval ku kněžskému úřadu. Také sv. apoštolové své nástupce cvičili a učili, aby mohli s užitkem zastávati úřad biskupský a kněžský. Proto i dnes církev sv. žádá od těch, kteří chtějí se věnovati stavu kněžskému, aby se prokázali potřebným předběžným vzděláním, jež by bylo základem ke studiu bohosloveckému.

Konečně připomínám, že kdo se chce věnovati stavu kněžskému, musí býti zdráv a nesmí míti takovou tělesnou vadu, kteráž by mohla dáti podnět k posměchu.

Kdo se chce věnovati stavu kněžskému, ať také vážně uváží. zdali bude schopným a ochotným konati všechny povinnosti, které s tímto stavem jsou spojeny. Kněz má mnoho těžkých a zodpovědných povinností, k nimž zavazuje se až do smrti. Připomenu alespoň hlavní povinnosti kněžské.

1. Kněží povinni jsou dle předpisu církevního se odívati Rouchem kněžským vlastně jest duchovní roucho klerika. Tímto rouchem měl by ustavičně se odívati. V některých krajinách také kněží skutečně stále nosí kleriku. Avšak z důvodů závažných dovoleno jest mimo službu Boží nositi roucho světské. To však se kněžím přikazuje, aby se odívali slušně a přiměřeně stavu svému, kněz musí i svým zevnějškem ukazovati vážnost a důstojnost stavu svého. Proto jeho oděv musí býti vždy slušný, čistý a barvy temné. Kněz má se varovati všelikého přepychu a ješitnosti v oděvu, aby nedával pohoršení.

2 Kněz musí se denně modliti breviář čili církevní hodinky, k modlitbě této pod těžkým hříchem zavázán jest již i jáhen. Povinnost tato tak je přísná, že kdyby vlastní vinou zanedbal brevíř, povinen jest k nábradě příjmů, jichž se mu dostává z farního obročí. Mimo to kněz povinen jest mši sv. sloužiti, služby Boží v určitou hodinu konati, věřícím vždy ochotně udělovati svaté svátosti, zvláště pak křtíti, zpovídati a nemocné zaopatřovati, Kněz musí býti ochotným každé hodiny a za každého počasí jíti k nemocnému, byť by sám na zdraví si uškodil nebo i o život přišel. Kněz musí vésti přísnější život, jeho dům musí býti domem pokoje a pobožnosti. Na kněze obráceny jsou oči všech, proto nesmí ničím dávati pohoršení. Jeho chování, jeho řeči i jeho zábava musí býti vždy slušné. Kněz musí býti štědrým podporovatelem chudiny a všeho dobrého, musí býti trpělivým, musí i protivenství snášeti a za zlé spláceti dobrým. Všechny tyto povinnosti vyžadují velikého sebezapírání, protože kněz přece jest také křehkým a slabým člověkem.

3. Konečně kněz musí zachovávati panickou čistotu čili celibat. Kdo přijal vyšší svěcení, nesmí uzavříti stav manželský, jak na sněmu Tridentském bylo prohlášeno: „Řekl li by kdo, že duchovní, kteří přijali vyšší svěcení mohou uzavříti manželství, a že toto jest platné, jež neruší ani zákon ani slib církevní, budiž z církve vyloučen.“ (XXIV. 9) Sv. Řehoř nařizuje: „Nikdo nemá k oltáři přistoupiti, leč koho čistota (panictví) před přijetím posluhování na sebe byla uznána.“

Poněvadž dnes i ve veřejnosti často přetřásá se otázka o coelibatu kněžském a často nepovolaní lidé o tomto zákonu píší a mluví, proto docela krátce promluvím o potřebě kněžského coelibatu.

Zákon o kněžském coelibatu jest starodávný, církvi a společnosti lidské prospěšný a také neprotiví se ani zákonu božskému ani přirozenému.

a) Coelibat je zákon starodávný. Církev již v dávných dobách nařizovala kněžstvu panictví. Tak již v 3. století bylo pohroženo odejmutím kněžské důstojnosti těm, kteří by byli nezdrženlivými. Také na sněmu kartaginském byl (r. 390) prohlášen zákon coelibatu: „abychom to, čemu apoštolové učili a starý věk zachovával, my také zachovávali.“

b) Coelibat zvláště přísluší stavu kněžskému. Pán Ježíš byl panicem a panictví obzvláště miloval; proto sv. Jan, jenž byl panicem, byl miláčkem Páně a jemu bylo popřáno, že odpočívati směl na nejčistším srdci Páně. Svatí apoštolové z lásky ku Kristu Pánu a ku vznešenému svému úřadu, opustili všechno a šli za Pánem Ježíšem. Byli mnozí ženatí, když však stali se učedníky Páně, dobrovolně a jistě za souhlasu svých manželek zdrželi se manželských práv.

Coelibat jest potřebný pro svatost úřadu, který kněz přijal a kterýž koná. Již v starém zákoně bylo přikázáno kněžím, aby v době vykonávání služby kněžské v chrámu Jerusalemském, zdržovali se od svých manželek. Tím více sluší se, aby kněžstvo nového zákona, které koná nejsvětější službu boží a zastupuje samého Krista, bylo čistým a zdrželivým. Napomíná-li sv. Pavel věřící k zdrženlivosti na čas, „abyste uprázdnili se k modlitbě: a opět k témuž se navracujte, ať vás nepokouší satan pro nezdrženlivost vaši“ (I. Kor. 7, 5.), tím více přísluší kněžím, aby se zdržovali od manželství, poněvadž jejich povinností jest, ustavičně se modliti a obětovati. (Inocenc I.)

c) Coelibat prospívá blahu věřícího lidu; neboť kněz tím je ochotnějším a horlivějším ve službě lidu, čím méně má starostí o domácnost. Kdo jest ženatý, stará se napřed o dětí a svůj dům, a varuje se každého nebezpečenství, aby dům jeho neutrpěl zkázy. Kde by byla ona obětavost kněžstva v době moru, války a jiných neštěstí, kdyby kněží byli ženati! Nepřesvědčuje nás denní událost, kterak ženati pastoři prchají s rodinou daleko, když vypukne nakažlivá nemoc? Proto sv. Pavel dí: „Kdo nemá ženy, pečuje o to, co jest Páně, kterak by se líbil Bohu. Kdo jest se ženou, pečuje o to, což jest světa, kterak by se líbil ženě, a jest rozdělen.“ (I. Kor. 7, 32, 33)

d) Konečně zákon o coelibatu není ani proti božskému ani přirozenému právu.

Bůh sice zřídil stav manželský k rozmnožení pokolení lidského a požehnal mu, avšak neporučil všem lidém, aby se ženili a vdávali. Mnoho je na světě lidí svobodných a nikomu nenapadne, že by snad proto prohřešili se proti zákonu Božímu. Mnozí z nich, ač nejsou kněžími, mohli by se ženiti a nechtějí, chtěli by se ženiti a nemohou. Stav svobodný není tedy proti zákonu Božímu, naopak Bohu se líbí.

Z toho, že apoštolové někteří byli ženati, nelze uzavírati, že mohou se kněží ženiti. Ukazuje-li se na kněžstvo ruské a řecko-katolické, jež žije v manželství, připomínám, že musí v manželství vstoupiti před posvěcením. Zdali však manželství kněží prospívá církvi, lidu, národu a kněžstvu, o tom nejlépe se poučí, kdo pozná poměry v těch krajinách. Myslím, že národu každému musí na tom záležeti, aby měl kněžstvo obětavé, horlivé a statečné a takovým může býti kněžstvo svobodné.

Konečně někteří praví, že lépe jest žíti v počestném manželství nežli hřešiti, jak praví sv. Pavel, a že proto nemá se manželství zakazovati. Manželství se nezakazuje všem, nýbrž jen kněžím. Ostatně vojenské zákony zakazují vojínům vstupovati ve stav manželství a dovolují jen za obtížných podmínek, kteréž mnozí nemohou splniti. Vojenské zákony nutí, církevní zákony však kněze nenutí, neboť kdo přijal svěcení kněžstva, dobrovolně se zavázal k coelibatu. Ukazují-li odpůrci coelibatu na některá pohoršení, odpovídáme, že žádný stav není bez chyby a sám Voltaire řekl, že světští lidé byli vždy zkaženější než duchovní.

Jak vidíte, dr. v Kr., povinnosti kněžské jsou opravdu těžké a veliké. Avšak Pan Bůh neopouští zvláště kněží, nýbrž zvláště jim uděluje dosti milosti, aby těžký úřad svůj svatě zastávati mohli, Kněz, který miluje Boha, který nadšen jest pro víru a církev, jehož kněžský stav těší, jest přece nejšťastnějším člověkem na světě a nezaměnil by kněžskou svou důstojnost ani s mocnými vladaři tohoto světa.

86. CVIČENÍ.

Obřady svěcení kněžstva.

Na minulém cvičení vyložil jsem vám, že svěcení kněžstva jest pravou svátostí nového zákona, kterou Ježíš Kristus ustanovil. Vyložil jsem vám, v čem záleží kněžská moc, kdo může svěcení kněžstva udělovati a které jsou povinnosti kněžské. Dnes promluvím o posvátných obřadech, kterými se svěcení kněžstva uděluje.

729. „*Kterak se uděluje svěcení kněžstva.*“

Svěcení kněžstva uděluje se takto: biskup vzkládá ruce na ty, kteří mají býti svěceni, modlí se nad nimi, maže jejich ruce svatým olejem a podává jim kalich s vínem a patenu s hostií, by se jich dotekli.

Poněvadž svěcení kněžstva předcházejí jiná duchovní svěcení, kteráž jsou přípravou a stupněm ku svěcení kněžstva, proto v následující otázce promluvím o nižších a vyšších svěceních a podle postupu vysvětlím všechny obřady až k nejvyššímu svěcení na biskupství.

730. „*Jsou-li mimo svěcení kněžstva ještě jiná duchovní svěcení?*“

Mimo svěcení kněžstva jsou ještě jiná duchovní svěcení, a to:

1. svěcení, která na kněžství připravují, totiž čtvero nižších svěcení, jakož i svěcení na podjáhenství a jáhenství;

2. svěcení na biskupství, kterýmž se svěcení kněžstva dovršuje.

Kristus Pán odevzdal sv. apoštolům trojí svůj úřad: učitelský, kněžský a pastýřský, jenž obsahuje úplnou nebo veškerou moc kněžskou. Apoštolům dal také Pan Ježíš moc, aby z plnosti moci své nástupcům svým udělovali a to buď úplnou moc kněžskou, kterou sami přijali, nebo jen nějakou část. Apoštolové také dle toho jednali, neboť jedny posvětili na biskupy, jiné na kněze a jiné na jáhny. Tato tři vyšší svěcení ustanovena byla od Krista Pána a proto je církev považuje za svátosti. Později zřízeno bylo v církvi ještě patero nižších svěcení: podjáhenství, akolyté, exorcisté, lektoři a ostiáři, kteréž jsou přípravou nebo stupni k vyšším svěcením. Církev sv. nižší svěcení uděluje v různých dobách přípravných studií čekatelů kněžstva, aby ti, kteří chtějí státi se kněžími, na kněžství se připravili a jako po stupních dostoupili k nejvyšší důstojnosti kněžské. Církevní sněm Tridentský praví o těchto nižších svěceních, že jest velice moudré, když církev ustanovila nižší svěcení před udělením svěcení vyšších, poněvadž úřad kněžský jest něčím božským a vznešeným a proto sluší se, aby k němu postupovalo se po stupních. Proto právem tato nižší svěcení nazýváme přípravou k vznešenému úřadu kněžskému.

I. Kdo chce přijmouti tato nižší svěcení, musí vstoupiti do kněžského ústavu, v němž kněžstvo budoucí je vychováváno a připravováno ku kněžskému stavu a úřadu. Studující v ústavu

ku vzdělání kněžstva jmenujeme bohoslovci, theology nebo kleriky. Kdo přijat jest do kněžského semináře, musí také hned přijmouti odznak duchovního stavu. A prvním odznakem služebníka Kristova neb klerika jest duchovní roucho, které jmenujeme klerikou. Kněžské neb duchovní roucho má bohoslovci připomínati, že nyní vzdal se světa a služby světské a stává se služebníkem Kristovým. Do této služby boží uvádí biskup kleriky udělováním „postřižin“ neb tonsury. Biskup přede mší sv. vystřihuje na hlavě kleriků vlasy, místo ono má pak klerik i kněz vystřižené na znamení, že vylučuje se od marného světa a oddává se službě boží. Tonsura má knězi připomínati trnovou korunu Páně. Potom biskup klerika obléká bílou rochetou, napomínaje ho, aby oblekl člověka nového podle Boha stvořeného ve spravedlnosti a svatosti.

Po nějaké době, obyčejně za rok, uděluje biskup klerikům čtvero nižších svěcení. Církev nižší svěcení zavedla již v prvotních dobách, aby totiž i ty osoby, které menší církevní služby konaly, byly také posvěceny. Ovšem toto nižší svěcení nepovažuje církev za svátost.

Čtvero nižších svěcení jest: ostiarové neb vrátní, lektoři neb předčítači Písma sv., exorcisté neb zaklínači zlých duchů a akotyté neb sluhové oltáře. V prvotní době církevní byli tito služebníci církevní velmi potřební a úkol jejich byl i velmi zodpovědný.

Ostiáři neb vrátní v době pronásledování církve oznamovali věřícím čas a místo služeb božích a jiná důležitá nařízení. Později otvírali a zavírali chrámy, pečovali o čistotu a ozdobu chrámů a bděli nad pořádkem při službách božích. Zvláště pak o to pečovali, aby nepovolaní nebyli připuštěni do chrámu. Když pak zavedeny byly při chrámech zvony, bylo povinností jejich zvoniti Služby tyto dnes konají kostelníci. Lektoři neb předčitatelé Písma sv. kromě evangelia Později předzpěvovali při službach božích církevní zpěvy. Část této služby konají kostelní zpěváci, choristé a na venkově starší bratři.

Exorcisté zažehnávači měli dozor nad těmi, kteří byli duchem zlým posedlí. Církev sv. ujímala se těchto ubohých lidí, jichž tehdy mnoho bylo, vyučovala je a vyháněla z nich ducha zlého. Službu tuto konali axorcisté.

Akotyté služebníci kostelní posluhovali biskupům a kněžím při mši sv., oltáře upravovali, světlo rozžíhali, víno a chléb k oběti chystali a kadidelnici s kadidlem přinášeli. Dnes služby ty konají kostelníci a ministranti.

Z těchto osob neb služebníků církevních vybíráni bývali schopnější a hodnější k úřadu podjáhenskému, jáhenskému i kněž-

skému. Vystupovali tedy k nejvyšší hodnosti po stupních, od nižšího svěcení k vyššímu. Později pro nedostatek duchovních osob a pro nedostatek výživy dovolila církev, aby tyto nižší kostelní služby směli konati kostelníci a ministranti bez udělování svěcení.

Aby však duchovní význam těchto nižších svěcení v církvi byl navždy zachován, a aby ku vznešenému úřadu kněžskému svěcenci pozvolna se připravovali a po stupních dostoupili ku kněžství, proto uděluje biskup klerikům všechna tato nižší svěcení.

Čtvero nižších svěcení uděluje biskup klerikům najednou přede mší svatou.

Ostiariat odevzdává biskup klerikům modlitbou a podáním klíčů chrámových. Vysvětluje jim význam tohoto úřadu a napomíná je, aby netoliko viditelný, ale i neviditelný chrám Páně, totiž srdce věřících, otvírali klíčem dobrých příkladů Bohu, a naopak je zavírali hříchu a nepravosti. Potom jim velí kostel zavříti a otevříti a zazvoniti.

Na to světí biskup kleriky na lektory. Podává jim knihu, v níž obsaženy jsou částky z Písma sv. ku předčítání při službách Božích, a napomíná je, aby vždy Písmo sv. rádi čítali a v něm se vzdělávali.

Nižší svěcení na exorcistat uděluje biskup klerikům podáváním knihy, v níž obsaženy jsou zažehnání, a napomíná je, aby zvláště bojovali proti pokušení ďábelskému. Biskup konečně světí kleriky na akolyty. Podává jim svícen s hořící voskovou svící a konvičky a napomíná je, aby v pokoře a pobožnosti posluhovali při oltáři. Klerikové oděni jsou v bílé rochety na znamení, aby dbali o čistotu svého srdce. Při mši svaté obětují hořící svíci, čímž slibují, že chtějí všem svítiti dobrým příkladem, že zachovají v srdci svém světlo víry a oheň křesťanské lásky. Při biskupské mši sv. přijímají pak všichni tělo Páně.

V posledním roku bohosloveckých studií uděluje biskup klerikům podjáhenství, kteréž řadí se k vyšším svěcením, poněvadž v církvi podjáhenství již zavazuje klerika k povinnostem těžším, zvláště modliti se breviař a zachovávati čistotu. Zdali svěcení na podjáhenství jest svátostí, církev nerozhodla. Poněvadž podjáhenství jest nejbližší přípravou k vyšším svěcením, proto také nařízena jest přísnější duchovní příprava. Klerikové konají několik dní duchovní cvičení a zvláště vykonají sv. zpověď, aby ve stavu milosti přijali vyšší svěcení a vyprosili si pomoci Ducha svatého k důležitému kroku života svého.

1. Svěcení na podjáhna.

Podjáhnové v prvotních dobách církve svaté přisluhovali při mši svaté, předčítali epištolu a pečovali s jáhny o chudé. Kdo pod-

jáhenství přijme, zavazuje se již na celý život k službě církevní, musí zachovávati panictví a každodenně modliti se církevní hodinky čili breviář.

Biskup světí podjáhny mezi mší svatou. Svěcenci oděni albou, majíce na levé ruce roucho podjáhenské, manipl a dalmatiku, očekávají v chrámu biskupa. Biskup vstoupiv do chrámu, udělí jim požehnání a potom slouží mši svatou. Před epištolou obrací se k svěcencům a připomíná jim důležitost stavu duchovního, aby uvážili, jaké břímě na sebe berou, a že ještě nyní odstoupiti mohou. Nyní vykládá jim biskup povinnosti podjáhenské. Svěcenci vrhají se na zemi a biskup s přítomným kněžstvem modlí se litanie ke všem svatým; na konec litanií žehná je třikráte svatým křížem, prose Boha, „aby těmto vyvoleným svým požehnání, svatost a posvěcení uděliti ráčil.“ Na to odívá svěcence rouchem podjáhenským, dává jim na levou ruku manipl a obleká je v tunicellu; podává jim kalich s patenou a konvičky s vínem a vodou, neboť nosívati budou kalich k oltáři a při mši svaté přisluhovati; konečně podává jim mešní knihu, neboť podjáhen čítá epištolu při slavné mši svaté. Na to biskup slouží mši svatou a podjáhen čte epištolu. Při obětování obětují hořící svíci a přijímají po sv. přijímání biskupovu z rukou jeho tělo Páně.

2. Svěcení na jáhna.

Po nějaké době světí biskup podjáhny na jáhny. Jáhnové byli hned v době apoštolské, neboť víme z Písma svatého, že sv. Petr vyzval věřící, aby sobě zvolili ze svého středu muže plné víry, kteří by apoštolům pomáhali v apoštolské práci, zvláště ale aby pečovali o chudé. I zvoleno bylo 7 jáhnů, mezi nimiž proslavili se sv. Filip a sv. Štěpán. Apoštolové posvětili jáhny vzkládáním rukou a modlitbou. Proto jáhenství považuje církev za svátost. Biskup světí jáhny mezi mší svatou po epištole. Na základě Písma svatého, zvláště listu sv. Pavla k Timotheovi, kterého sv. Pavel napomínal, aby bez uvážení nikoho nesvětil, táže se biskup představených kněží, jsou-li tito podjáhnové hodni, aby posvěceni byli na jáhny. Když nikdo proti nim ničeho nemá, připomíná biskup svěcencům povinnosti jáhenské. Na to vrhají se svěcenci na zemi a biskup modlí se za ně litanie o všech svatých a ku konci litanií žehná je třikráte. Svěcenci přistupují k biskupovi, jenž vzkládá ruku na hlavu každého a modlí se nad ním: „Přijmi Ducha svatého.“ Vzkládání rukou znamená sestoupení Ducha svatého na jáhny, aby mohli slovo Boží hlásati a bojovati proti pokušení ďábelskému. Na to obléká je v roucho jáhenské, dává jim štolu přes levé rameno a svazuje ji pod pravou paží a odívá je v dalmatiku. Podává jim mešní knihu, neboť povinností jejich bude, čítati evangelium při

slavné mši svaté. Konečně biskup jáhny napomíná a modlí se nad nimi, aby horlivě konali nový svůj úřad, a potom pokračuje ve mši svaté dále, při níž jeden z jáhnů čte evangelium. Při obětování obětují hořící svíci a po přijímání biskupově přijímají tělo Páně.

3. Svěcení na kněze.

Konečně biskup světí jáhny na kněze. Vážná a zároveň radostná chvíle blíží se svěcencům, kteří po dlouholetých studiích konečně došli svého cíle. Nastává radost i rodičům a příbuzným, a proto přeplněn bývá biskupský chrám, v němž uděluje se svěcení na kněžství.

Před svěcením na kněžství připravují se jáhnové opět modlitbou, rozjímáním, postem a svatou zpovědí k důstojnému přijetí svátosti svěcení kněžstva. Biskup světí jáhny na kněze mezi mší svatou po epištole. Před oltářem klečí jáhnové majíce na levé ruce ornát a modlíce se tiše modlitby mešní. Po epištole představený semináře vybízí jáhny, aby předstoupili před biskupa, řka: „Nechať předstoupí, kteří mají býti svěcení na kněžství.“ Na to prosí biskupa, aby tyto jáhny posvětil na kněze. Biskup táže se: „Víš, zdaž jsou toho hodni?“ Představený odpovídá: „Pokud lidská křehkost znáti dovoluje, i vím, i dosvědčuji, že jsou hodni k těžkému tomuto úřadu.“ Biskup dí: „Bohu díky.“

Biskup připomíná svěcencům povinnosti kněžské a napomíná je, aby úřad kněžský tak horlivě konali, jako sv. apoštolové a učedníci Páně úřad svůj svatě konali. Nyní vrhají se svěcenci na zemi, biskup modlí se litanie o všech svatých a ku konci litanií obrácen jsa k svěcencům, třikráte je žehná, řka: „abys tyto vyvolené požehnati ráčil.“ Přisluhující kněží odpovídají: „Tě prosíme uslyš nás.“ Po litanii předstupují svěcenci k biskupovi, jenž klade každému štolu křížem přes prsa, modle se: „Přijmi jho Páně; neboť jho jeho sladké jest a břímě lehké.“ Potom dává jim ornát, jehož zadní část je vzhůru svinuta, protože svěcenci plné moci kněžské dosud nemají. Při oblékání ornátu modlí se biskup: „Přijmi roucho kněžské, skrze něž se láska vyznamenává; nebo mocen jest Bůh lásku v tobě rozmnožiti a skutek tvůj dokonalým učiniti.“ „Bohu díky,“ odpovídají. Nyní všichni pokleknou, biskup modlí se nad nimi, prose Boha, aby těmto sluhům svým požehnání udělil, by se vyznamenávali skutky dobrými a bezúhonným životem. Po modlitbě této pokleknuv biskup před oltářem, vzývá Ducha svatého: „Veni Creator Spiritus — Přijď k nám Tvůrce Duše svatý,“ zpěváci pak hymnus dále zpívají. Svěcenci přiklekají k oltáři a biskup maže svatým olejem křtenců dlaň, palce a ukazováčky na vnitřní straně, dávaje jim moc žehnati a světiti; proto biskup při mazání

modlí se: „Zasvětiti a posvětiti rač, Pane, ruce tyto skrze toto pomazání a naše požehnání. Amen," žehná ruce svatým křížem řka: „Aby, cokoliv žehnati budou, bylo požehnáno, a cokoliv zasvěcovati budou, bylo zasvěceno, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista. Amen" Biskup obě pomazané a posvěcené ruce spojí a přisluhující kněz bílým plátnem je obváže. Na to biskup svěcencům podává kalich s vínem a patenu s hostií, svěcenci dotknou se kalicha a pateny a biskup dí: „Přijmi moc přinášeti Bohu obět mše svaté jak za živé, tak za mrtvé ve jménu Páně. Amen."

Biskup pokračuje ve mši svaté a jeden ze svěcenců čte nebo zpívá evangelium na znamení, že všichni budou evangelium Kristovo beze strachu hlásati. Při obětování obětují hořící svíci a konají s biskupem všecky modlitby mešní. Po Agnus přijímají od biskupa políbení pokoje a po přijímání podává jim biskup tělo Páně pod způsobou chleba.

Po sv. přijímání obrací se biskup k svěcencům a modlí se nad nimi, aby Duch svatý na ně sestoupil. Svěcenci společně říkají apoštolské vyznání víry „Věřím v Boha," na důkaz, že mají pevnou víru a že vždy hlásati budou pravou víru. Na to svěcenci jeden po druhém poklekají před biskupa, který klade ruce na hlavu každého a praví: „Přijmi Ducha svatého, kterým odpustíš hříchy, odpuštěny jsou; kterým zadržíš, zadržány jsou." Při tom spouští se novému knězi svinutý ornát, na znamení, že má nyní již plnou moc kněžskou. Při tom praví biskup: „Rouchem nevinnosti přiodějž tě Pán" Ku konci přistupují novosvěcenci k biskupovi, kleknou na stupeň a biskup béře ruce svěcencovy do svých rukou a táže se ho: „Slibuješ mně a mým nástupcům uctivost a poslušnost?" Novosvěcenec odpoví: „Slibuji." Biskup jej obejme a otcovsky políbí, řka: „Pokoj Páně budiž vždycky s tebou. Amen." Na to napomenuv biskup novosvěcence krátce, dává jim klečícím požehnání, řka: „Požehnání Boha Otce všemohoucího, i Syna, i Ducha sv. sestoupiž na vás, abyste byli požehnaní v řádu kněžském a obětovali oběti smírné za hříchy a urážky Bohu všemohoucímu, jemuž čest a sláva na věky věkův. Amen."

Nyní dokončuje biskup mši svatou. Modlí se modlitby po sv. přijímání a po obyčejném požehnání před čtením posledního evangelia, praví k novosvěcencům: „Synové předrazí, bedlivě uvažte úřad, který jste přijali, a břímě, které na vaše ramena vloženo jest. Vynasnažte se svatě a nábožně žíti a všemohoucímu Bohu se líbiti, byste milosti jeho mohli dojíti, kterouž on vám skrze milosrdenství své uděliti račiž." Na to uloží biskup novosvěcencům, aby po první své mši svaté tři mše sv. a sice jednu ke cti Ducha sv., druhou ku cti Panny Marie a třetí za duše v očistci sloužili a též

při modlitbách svého biskupa pamětlivi byli. Na to biskup modlí se poslední evangelium sv. Jana.

Po mši sv. představí se novosvěcenci biskupovi v jeho domě a poděkují mu za udělené milosti a za všecku lásku a péči, kterou o ně měl po celou dobu studií bohosloveckých. Biskup ještě jednou je napomíná k horlivému konání kněžských povinností a uděliv jim požehnání, propouští je.

Novosvěcenci udílejí pak věřícím první své kněžské požehnání. Brzo na to slaví své „prvotiny“, t. j. první slavnou mši svatou.

II. Svátost svěcení kněžstva vlastně jest jen jedna, poněvadž jedna toliko jest duchovní moc kněžská, neboť podstata této svátosti tvoří odevzdání moci mši svatou obětovati. Avšak ku kněžství, jak jsme pravili, přistupuje se po stupních přijímáním nižších svěcení, potom podjáhenství a jáhenství. Tato svěcení jsou přípravou ku svěcení kněžstva. Avšak svěcením kněžstva neuděluje se úplné moci kněžské, jíž obdařeni byli od Krista Pána sv. apoštolové. Proto kněžství jest vlastně neúplnou mocí kněžskou, poněvadž kněz může sice mši sv. sloužiti, a svátosti udělovati, avšak nemůže duchovní moc kněžskou přenášeti na druhé, čili nemůže udělovati svěcení na kněžství. Úplné moci kněžské nabývají teprve biskupové svěcením na biskupství. Svěcením na biskupství dovršuje se svěcení kněžstva.

Kterak se uděluje svěcení na biskupství?

Jako svatí apoštolové mnohé kněze světili na biskupství, odevzdávajíce jim tutéž úplnou duchovní moc, kterou od Krista Pána přijali, podobně i jejich nástupcové biskupové světí kněze na biskupství. Nového biskupa světí biskup u přítomnosti dvou biskupů.

Před svěcením předčítá se v chrámě biskupském listina, kterouž papež nově zvoleného biskupa potvrzuje. Na to pak nový biskup skládá u oltáře přísahu, že setrvá v jednotě víry s církvi, že papeži jakožto řádnému nástupci sv. Petra a viditelné hlavě církve vždy bude věrným a jemu oddaným, že statečně hájiti bude práva svého biskupství a o diecesi svou otcovsky pečovati bude.

Nyní slouží mši svatou světitel i svěcenec, a sice každý u jiného oltáře; světitel u hlavního oltáře slouží a svěcenec u vedlejšího oltáře.

Po epištole světitel vykládá svěcenci povinnosti biskupské; na to svěcenec vrhá se na zemi, biskupové modlí se litanie ke všem svatým a světitel udílí mu troje požehnání.

Světitel klade svěcenci na šíji a na hlavu knihu evangelijní na znamení, že biskup má dobře znáti zjevení Boží a že se má ve

všem zákonu svatého evangelia podrobnosti. Na to světitel a přisluhující biskupové vzkládají na hlavu svěcencovu ruce, modlíce se: „Přijmi Ducha svatého.“ Světitel maže svatým křižmem svěcence na hlavě, řka: „Budiž pomazána hlava tvá a posvěcena požehnáním s nebes k řádu biskupskému“. Potom maže sv. olejem dlaně, palce a ukazováčky svěcencovy na znamení, že skrze ruce jeho Duch svatý hojně milosti lidu udíleti bude, a podává mu berlu, odznak to nejvyššího pastýře duchovního, pak dává mu na ruku požehnaný prsten, na znamení jeho zasnoubení s církví. Všickni biskupové svěcence líbají na znamení, že jej přijímají za svého bratra. Nyní světitel i svěcenec slouží mši svatou dále. Při obětování obětuje dle starobylého obyčeje nový biskup dvě hořící svíce, dva chleby a dva soudečky vína na znamení, že bude vždy štědrým k chrámu Páně a lidem, a že svítiti bude dobrým příkladem kněžím i věřícím.

Na to slouží oba mši svatou a při pozdvihování proměňuje se jen jedna hostie a jeden kalich, neboť při přijímání světitel i svěcenec přijímají tělo Páně společně z jedné svaté hostie a z jednoho kalicha na znamení, že nyní jsou sobě rovni, a že budou svorni v úřadu biskupském. Po mši svaté světitel dává novosvěcenému biskupovi na hlavu mitru a na ruce požehnané rukavice, modle se, by jej Bůh učinil slavným uprostřed věřících, strašným pak odpůrcům pravdy. Novosvěceného biskupa vedou k biskupskému trůnu, dávají mu berlu a zmotí chvalozpěv: „Te Deum laudamus — Bože chválíme Tebe.“ Mezi zpěvem kráčí nový biskup kostelem a udílí věřícím první biskupské požehnání. Nový biskup vzdává díky světiteli a svěcenci pak všickni přejí „na mnohá léta“ důstojnosti biskupské. — Prvním a nejvyšším biskupem v církvi jest papež. Proto promluvím o jeho volbě a korunovaci.

Volba a korunovace nového papeže.

Na počátku církve byli papežové voleni od římského duchovenstva a lidu, a zvolený papež pak byl od celého katolického světa za hlavu církve uznán. Poněvadž později při volbě papežů děly se různé zlořády a mnozí mocnářové světští do volby se pletli, bylo na římském sněmu r. 1058 ustanoveno, že papeže voliti mají pouze kardinálové ze svého středu. Volba nového papeže děje se tímto řádem:

Když umře papež, zvoní se v Římě zvláštním zvonem, jímž jindy se nezvoní. Úmrtí oznámí se všem dvorům panovnickým a všem kardinálům. Tělo zemřelého papeže bývá balsamováno a v papežském ornátu na zvláštním loži vystaveno. Osiřelou církev řídí papežský komoří. Pohřeb koná se sice třetího dne, avšak smuteční obřady konají se po devět dní.

Desátého dne dostaví se kardinálové do chrámu sv. Petra k volbě nového papeže. Kardinálové přísahají, že podle svého svědomí voliti budou nového papeže ku prospěchu církve svaté. Volba počíná vzýváním Ducha svatého a mší svatou; na to kardinálové odeberou se do zvláštních uzavřených místností, „konklave“ nazvaných, kam nikdo nemá přístupu a odkudž kardinálové odejíti nesmějí, dokud volba není ukončena. Volba koná se buď akklamací, to jest svorným jmenováním nového papeže; buď kompromissem, když totiž kardinálové, nemohouce se ve volbě dohodnouti, volbu odevzdají svým zvoleným důvěrníkům; aneb skrutiniem, to jest, lístky volebními. Aby někdo zvolen býti mohl za papeže, musí obdržeti dvě třetiny hlasů přítomných voličů. Po celou dobu volby konají se po celé církvi modlitby za zdar volby. Když některý kardinál byl za papeže zvolen, táže se zvoleného nejstarší kardinál, zda volbu přijímá. Zvolený papež kleče vzývá Ducha svatého a dává si nové jméno. Na to nového papeže vedou do kaple, oblékají jej do papežského ornátu a vzdávají mu uctivost a slibují poslušnost. Na ruku dávají mu prsten rybářský, odznak to nástupce svatého Petra. Také lidu a celému křesťanskému světu se oznámí, že za papeže zvolen byl kardinál, jenž takto se bude jmenovati. Nový papež veden jest do chrámu sv. Petra, kde přijímá blahopřání, oddanost a poslušnost a všem uděluje požehnání.

Za několik dní po volbě koná se korunovace nového papeže. Korunovaci nového papeže koná biskup z Ostie. Dává novému papeži na hlavu knihu evangelijní, klade ruce na jeho hlavu a leje mu na hlavu svatý olej. Potom vzdávají díky Bohu chvalozpěvem Te Deum. V slavném průvodu nesen jest papež do chrámu svatého Petra; u dveří chrámových zapaluje kněz kousek koudele na talíři, připomínaje papeži. „Tak, svatý otče, hyne sláva světa,“ aby nový papež s pokorou nejvyšší důstojnost v církvi zastával. Papež slouží slavnou mši svatou a po mši svaté ubírá se s kardinály na pavlan nad hlavní branou chrámovou; tu přední z kardinalů snímá mu s hlavy kardinálský klobouk a dává mu na hlavu tiaru (trojnásobnou korunu). Na to veden jest papež v slavném průvodu do chrámu sv. Jana v Lateránu, kde mu odevzdávají zlatý a stříbrný kříž, papež pak udílí papežské požehnání.

Volba a korunovace nového papeže oznámí se všem panovnickým rodinám, všem biskupům a všemu lidu křesťanskému.

731. *„Jaké smýšlení má v nás vzbuzovati víra v kněžskou moc a důstojnost?“*

Víra v kněžskou moc a důstojnost má v nás vzbuzovati úctu, poslušnost a vděčnost ke kněžím.

Také máme Boha často, zvlášť o suchých dnech, za dobré kněze prositi.

a) Uvážíme-li vznešenost, důležitosť a zodpovědnost stavu kněžského, a pomníme li, jaké sebezapření musí kněz často svému povolání obětovati, pak musíme kněžstvo míti v uctivosti.

Každý člověk má právo k jakési úctě a cti. A úcta také vzdává se lidem z různých důvodů. Některé lidi ctíme pro jejich vážnost a důstojnost; na př. králi vzdává se větší úcta než jeho poddaným. Větší úcta náleží také někomu pro jeho úřad. Proto větší úctu vzdáváme soudci než jeho podřízeným úředníkům. Konečně někomu náleží větší úcta k vůli osobě, jejíž úřad a důstojnost zastupuje. Z těchto důvodů náleží také kněžstvu větší úcta než jiným lidem. Uvažme jen, koho kněz na zemi zastupuje! Kněz jest zástupcem samého Ježíše Krista; neboť na místě jeho koná nejdražší obět nového zákona, mši svatou, odpouští kajícníkům hříchy, hlásá slovo Boží, uděluje sv. svátosti, koná a řídí bohoslužbu, navštěvuje nemocné a připravuje je na cestu do věčnosti. Kněz pečuje o spásu všeho lidu a všem jest rádcem a upřímným přítelem a otcem. Poněvadž Bůh skrze kněžstvo své udílí nám tolik milostí, proto sluší se, abychom kněží ctili.

Již v starém zákoně Israelitům bylo přikázáno, aby své kněžstvo měli v uctivosti, jak dí Sirach: „Ze vší duše své boj se Pána, a kněží jeho v poctivosti měj.“ (Sir. 7, 31.) Pán Ježíš sám uctivě se vždy choval k židovskému kněžstvu, ačkoliv znal jeho neupřímnost a zášť. Také sv. Pavel vždy uctivě se choval ku kněžstvu tomu, ač věděl, že úlohu svou již dohrálo. I pohané ctili své kněžstvo a trestali ty, kteří kněžím zle činili.

Jestliže tedy už starozákonní kněžstvo bylo ctěno, oč větší úcty zasluhuje kněžstvo naše, jež zastupuje samého Krista! První křesťané také kněžím prokazovali velikou úctu a proto dávali jim zvláštní tituly, které hodnost a důstojnost kněžskou naznačovaly. Všichni věrní křesťané ve všech dobách vážili si kněžstva. Svatý Antonín, opat, takovou pověstí svatosti slynul, že králové a knížata do jeho modliteb se doporoučeli a u něho rady hledali. A hle! veliký tento světec vážil si velice kněžstva; neboť kdykoli kněze potkal, poklekl, políbil mu ruku a prosil o kněžské požehnání. Také králové vážili si kněžstva. Sv. Kanut, král dánský, choval zvláštní úctu a lásku ku kněžím. Propůjčoval jim mnohé svobody a výsady, aby před lidmi byli ctihodnějšími a dle stavu svého slušně žíti mohli. Sv. Václav, český král a patron země české, miloval duchovenstvo, s ním se radil ve věcech důležitých a jeho radou se řídil.

Vidíme-li na některém knězi lidské chyby a křehkosti, nesmíme se tím pohoršovati, nýbrž vždy mějme na mysli úřad a důstojnost, kterou zastupuje. Sv. Jan Zlat. k tomu praví: „Kdo ctí kněze, ctí Krista; a kdo příkoří činí knězi, činí příkoří Kristu Pánu, jehož zástupcem právě kněz jest.“ Proto nepohrdejme chybujícím knězem, neboť Bůh ne anděly ale lidi kněžími činí. Proto také chyby kněžstva neroznášejme a nezveličujme, nýbrž spíše zakryjme. Nebuďme nepřáteli svého kněžstva jako mnozí dnešní odpůrci a nepřátelé církve, kteří slídí po kněžských chybách, které pak s největší zlomyslností v novinách uveřejňují, zveličují a často zcela nepravdivé zprávy o kněžích rozšiřují, aby kněžstvo o vážnost a úctu připravili. Chybu pak jednoho vztahují na celý stav kněžský, všechny tupí a všemi pohrdají. Kněží jsou syny našeho národa, kteří vyšli z rodin rolnických, řemeslnických a dělnických; proto nepohrdejme vlastní krví svou. Císař Konstantin tak si vážil kněžstva, že říkával: „Kdybych viděl kněze hřešiti, bez meškání přikryl bych jej svým císařským pláštěm.“ Obdržev kdysi několik dopisů, plných hany a pomluv na biskupy a kněze, dopisů nečetl, nýbrž uvrhl je do ohně, řka: „Nesluší se, abych soudil ty, od nichž já musím býti souzen.“ Také vydal zákon, aby se kněžím náležitá úcta vzdávala. My kněží nežádáme, aby se nám svět klaněl, avšak žádáme ode všech alespoň slušného chování a takové úcty, jaké lidé mnozí pro sebe žádají.

b) Kněžím máme prokazovati poslušnost; neboť oni jsou našimi duchovními otci, vůdci v tomto pozemském boji a prostředníky u Syna Božího. Pán Ježíš přikazuje věřícím tuto poslušnost, když pravil apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.)

Bůh již v starém zákoně trestal lidi, kteří vzdorovali kněžím. Vypravuje Písmo svaté o sestře Mojžíšově Myrijamě, že jednou reptala proti svému bratru slovy: „Co my potřebujeme, aby nám Mojžíš kázal? Nevíme-li tolik, což on sám?“ (4. Mojž. 12, 10) Mojžíš urážku tu trpělivě snášel, avšak Bůh neposlušnou Myriam potrestal malomocenstvím, aby lidu ukázal, jak nelibě nese, když zástupců jeho neposlouchá.

I dnes Bůh trestá neposlušnost ku kněžstvu tím, že často odnímá lidstvu dobré a věrné kněze a dává jim nehodné. Proto Bůh již vzdorovitým židům pravil: „Já vzbudím pastýře v zemi, kterýž opuštěných nenavštíví, rozptyleného nebude hledati a potřebného neuzdraví.“ (Zach. 11, 16)

Náš lid nemůže si stěžovati do svého kněžstva, kteréž jsouc z lidu, lidu svému obětuje zdraví i život. Proto kněžstvo si nezasluhuje, aby mu bylo vzdorováno zvláště v tom, co slouží všem

k dobru. My kněží nežádáme, aby lidé byli nám poddáni jako otroci, nýbrž pouze si přejeme, aby ve věcech náboženských a spásy duše se týkajících lid náš rád a ochotně poslouchal napomenutí a varovného hlasu svého kněžstva. Oddanost taková jest nejen známkou hodných křesťanů, nýbrž i zárukou pokoje a společenského řádu. Proto císař Karel V. pravil: „Nemohu pochopiti, jak ten mi věrně sloužiti může, kdo náměstků Božích zde na světě, kněží, nectí. Špatní křesťané jsou zajisté i špatní poddaní.“ O pravdě těchto slov přesvědčuje nás dnešní zkušenost.

c) Kněžstvu svému prokazujme vděčnost. Za časů Jana Zl. mnozí křesťané pohrdali kněžími, proto sv. Jan přísně káral jejich nevděčnost těmito slovy: „To li ten dík za služby, které vám kněží Páně prokazují? Nejste vy skrze ruce knězovy ve svátosti křtu znova zrozeni? Nedosáhli jste skrze úřad jeho odpuštění hříchů? Neobětuje za vás oběť, která vás těla a krve Páně účastnými činí? Není to kněz, kterýž vás vyučuje, dětem vašim chléb slova Božího láme, za vás se modlí a nebe vám otvírá?“ Nechci vypočítávati ještě jiné služby, které kněžstvo koná lidu svému. Avšak nevděk bolí nejen vás, nýbrž i kněze.

d) Vděčnost svou zvláště ukážeme, když se budeme za kněze své modliti.

O císaři Ferdinandovi II. se praví, že ani jednoho dne neopomenul, za nejvyšší hlavu církve, za biskupy a veškeré duchovenstvo se modliti. Kéž by vznešený tento příklad měl mnoho následovníků! Kněz modlí se denně při mši sv. za všecky lidi živé i zemřelé; proto modleme se i my za kněžstvo, aby Bůh sílil je v těžkém úřadu jeho. Zvláště pak modleme se v době svěcení, aby Bůh církvi své dal dobré kněze, jichž zvláště dnes je třeba. Církev také nařizuje zvláště o suchých dnech prositi za dobré kněze, modliti se, aby vyslal hodné dělníky na vinici Páně dle napomenutí Pána Ježíše: „Proste Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou.“ V prvotní církvi udělovalo se svěcení o suchých dnech. Jestliže dnes uděluje se jindy, přece povinni jsme v těch dnech modliti se, aby Bůh vyslal církvi hojnost horlivých kněží. Čiňme tak rádi, neboť bude-li míti církev a národ dosti dobrých kněží, bude i národ dobrým a šťastným. Zvláště v dobách dnešních, kdy církev naše a kněžstvo tak je pronásledováno, zlehčováno a tupeno, modleme se, by dal nám Bůh statečných kněží, kteří by dědictví Cyrillo-Methodějské hájili a národu našemu neporušené zachovali.

Naučení. Uvaž, co praví světec: „Kdo ctí kněze, ctí Krista; a kdo příkoří činí knězi, činí příkoří Kristu Pánu, jehož zástupcem právě kněz jest“ (sv. Jan Zlat.)

87. CVIČENÍ.

O svátosti stavu manželského.

Zbývá nám, drazí v Kristu, promluviti o poslední svátosti, o svátosti stavu manželského. Svátost tato není sice ustanovena pro všechny lidi, avšak pro rozvoj společnosti lidské jest veliké důležitosti. Manželství zřídil sám Bůh a vytkl mu vznešený úkol.

Když Bůh stvořil svět a všechno na něm překrásně uspořádal, scházel mu ještě hospodář. Bůh svět i tvorstvo stvořil pro člověka. Proto naposledy učinil z hlíny země prvního člověka, jemuž dal jméno Adam. Bůh naplniti chtěl zemi lidmi, proto Adamovi přidal pomocnici a družku života, jejíž jméno bylo Eva, t. j. matka všech živých. Bůh Adamovi dal Evu za manželku, uvedl je do rozkošného ráje, odevzdal jim hospodářství na zemi a požehnal jim: Rostěž a množtež se a naplňte zemi.“ (Mojž. 1, 28) Tím Bůh založil první manželství na zemi, požehnal mu a vytkl mu jeho úkol.

Stav manželský, o němž dnes počneme rozjímati, jest velmi důležitým, neboť od něho závisí štěstí pokolení lidského na zemi i na věčnosti. Manželství zvláště důležitým jest pro církev a stát, poněvadž církvi dodává údy a vychovává katolický dorost a státu užitečné občany. Konečně manželství jest jediným prostředem k zachování mravnosti ve společnosti lidské.

Poněvadž manželství jest tak důležitým stavem, proto Pán Ježíš povýšil je za svátost a udělil mu mnohé milosti, aby povinnosti své dle vůle Boží na světě konati mohlo. Poněvadž pak právě dnes mnoho se mluví o manželství a upírá se církvi moc zákonodárná, proto třeba jest, bychom o této svátosti dokonale byli poučeni. Promluvím tedy dnes, že manželství mezi křesťany uzavírané jest pravou svátostí od Krista Pána ustanovenou.

732. „*Co je svátost stavu manželského?*“

Svátost stavu manželského je svátost, kterou se dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, nerozlučně spojují a od Boha nabývají milosti, by povinnosti stavu manželského až do smrti věrně plnily.

Od stvoření prvních lidí považováno jest manželství za posvátný svazek, jímž spojují se dvě svobodné osoby, muž a žena, ku společnému a úplnému spolužití až do smrti. Tento posvátný ráz sám Bůh manželství dal a třebas později pohanští národové

posvátnost manželství poskvrnili, přece stav manželský vždy považovali za něco svatého. Kristus Pán však opět vrátil manželskému svazku prvotní ráz jeho náboženský, povýšiv manželství za svátost Nového zákona.

Církev od svého počátku vyhlašovala uzavřenou smlouvu manželskou mezi křesťany za svátost. Proto také církevní sněm Tridentský zavrhl bludné učení reformatorů, kteří manželství prohlásili za pouhou smlouvu občanskou a učili, že manželství není svátostí a že neuděluje žádné milosti. Církevní sněm blud tento zavrhl těmito slovy: „Řekl-li by kdo, že manželství není pravou a vlastní svátostí Nového zákona, Kristem Pánem ustanovenou, nýbrž že jest vynálezem lidí a církve, a že neuděluje žádné milosti; budiž z církve vyloučen.“ (24, 1)

Manželství jest pravou svátostí, poněvadž má všechny tři nutné části, které každé svátosti náleží. Máť: 1. viditelné znamení, 2. uděluje neviditelnou milost, 3 ustanovena jest od Krista Pána.

1. Které jest viditelné znamení svátosti stavu manželského?

Viditelným znamením svátosti manželství jest manželský slib, který snoubenci činí před svým farářem a dvěma svědky; pak obřady, které se při oddavkách konají: podání rukou snoubenců, ovinutí štolou a modlitba, kterou kněz nad snoubenci koná; konečně kněžské požehnání.

Hlavní podstatou manželství jest slib neb smlouva, kterou dvě křesťanské svobodné osoby, muž a žena, mezi sebou uzavírají před farářem nebo jeho zástupcem, kteroužto smlouvou dobrovolně se zavazují ku společnému životu až do smrti jednoho z nich. Smlouvu tuto neb slib musejí snoubenci slovy nebo srozumitelným znamením projádřiti, poněvadž mezi lidmi nemohou se vůbec činiti úmluvy bez vzájemného dohodnutí a bez nějakého viditelného znamení souhlasu. Uzavřenou neb prohlášenou vzájemnou a dobrovolnou smlouvou stávají se snoubenci manžely. Abychom porozuměli těmto slovům, třeba jest zmíniti se o významu slova „úmluvy neb smlouvy.“

Co rozumíme vůbec smlouvou? Smlouvou rozumíme úmluvu ústní neb písemnou dvou osob, z nichž jedna druhé zavazuje se něco dáti nebo učiniti. Ze zákonitě učiněné smlouvy vzniká závazná vzájemná povinnost dodržeti úmluvy

Když tedy snoubenci učiní slib před knězem, že chtějí dobrovolně spolu v manželství žíti až do smrti, pak tento úkon čili ta smlouva tvoří svazek manželský, jímž zavazují se muž a žena ku společnému spolužití čili stávají se manžely Tato smlouva man-

želská není obyčejnou smlouvou občanskou, jakouž lidé v různých obchodních záležitostech mezi sebou činí, nýbrž manželská smlouva jest posvátným úkonem, kterým Bůh manžely spojuje v nerozlučný manželský svazek, jemuž kněz jménem Božím požehnání uděluje a jej před církví potvrzuje. Z toho poznáváme, že mezi křesťany učiněná manželská smlouva jest již svátostí, jak dí papež Pius IX.: „Mezi věřícími nemůže býti manželské smlouvy, aby nebyla zároveň svátostí.“

Aby manželská smlouva byla svátostí, musí snoubenci ji učiniti před církví, t. j. před svým farářem nebo zplnomocněným jeho zástupcem. Církev sv. obdržela od Krista Pána moc, udělovati svátosti; proto jen ono manželství jest pravým a svátostným manželstvím, kteréž církví bylo požehnáno. Proto také církev civilní manželství, t. j. takové manželství, které uzavřeno bylo před světským úřadem, za pravé manželství neuznává, jakož i ono manželství, které uzavřeno bylo před protestantským pastorem.

Z manželské smlouvy také následuje, že pravé manželství může býti uzavřeno jen mezi dvěma svobodnými křesťanskými osobami, jimž žádná překážka nebrání učiniti mezi sebou manželskou smlouvu. Proto manželství jest svazkem jednotným a nerozlučným. Pravé manželství mohou uzavříti jen dvě osoby, muž a žena. Tak bylo hned na počátku, kdy Bůh stvořil jednoho muže a jednu ženu a učinil je manžely. Pán Ježíš také prohlásil, že manželství jest spojení jednoho muže s jednou ženou, když pravil: „Protož opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky své, i budou dva v jednom těle.“ (Mat. 19, 9.) Ze zjevení Božího a ze slov Kristových poznáváme, že mnohoženství jest proti zákonu božskému i přirozenému.

Konečně manželství smlouvou manželskou uzavřené jest nerozlučitelným svazkem, jímž manželé se zavazují ku společnému životu až do smrti. Proto pravil Pán Ježíš: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ (Mat. 19, 6)

2. Manželství jest svátost, poněvadž snoubencům uděluje n e v i d i t e l n o u m i l o s t.

Svátostí manželství nabývají snoubenci netoliko rozmnožení posvěcující milosti, nýbrž ještě zvláštní milosti, jíž Bůh manžely posilňuje a zvláštní pomoci jim uděluje, aby povinnosti stavu manželského až do smrti věrně plnili, v lásce a svornosti manželské živi byli, strasti a utrpení trpělivě snášeli a dítky své křesťansky vychovali.

3. Poněvadž manželství činí manželská smlouva, jíž Pán Ježíš přidělil svou milost, proto svátost manželství m u s í b ý t i u s t a n o v e n a o d K r i s t a P á n a.

733. *„Kdy bylo manželství ustanoveno?“*

Manželství bylo již v ráji od Boha ustanoveno, v novém zákoně pak Ježíš Kristus je povýšil na svátost a na milostiplný obraz svého nerozlučného spojení s církví.

V době dnešní, kdy vlažní lidé náboženstvím pohrdají a ustanovení božské za lidské výmysly vyhlašují, prohlašuje se i manželství za pouhé lidské ustanovení a za obyčejnou smlouvu muže a ženy ku společnému životu. Nevěrci a zvrhlí lidé považují manželství za pouhé přirozené ukájení pohlavních pudů, upírajíce manželství mravní důstojnosti a vznešeného úkolu, jejž Bůh manželství přiřkl. Manželství jest ovšem i k tomu zřízeno, aby pokolení lidské se rozmnožovalo, přece však žádný slušný člověk nepovažuje manželství za zvířeckost, neznající žádného vznešenějšího a ušlechtilejšího ideálu. Manželství od stvoření prvních lidí mělo vždy u všech národů ráz neb charakter náboženský. Rodinný život lidský také vždy rozlišoval se svým způsobem žití a účelem od společenského života zvířecího. Proto také jen ono spojení muže a ženy sluje manželstvím, které sobě vytklo za úkol povinnosti, které Bůh manželství uložil.

Z toho poznáváme, že manželství svým původem i účelem jest něčím posvátným, t. j. že není dílem lidským, nýbrž že sám **Bůh jest původcem manželství.** A o tom **Písmo sv.** podává nám důkaz.

Když Bůh stvořil celý svět, naposledy učinil člověka k obrazu a podobenství svému a dal mu jméno Adam. Bůh Adama postavil do ráje. Adam však byl sám, t. j. žádný tvor nebyl mu ani podoben ani roven, a proto bylo mu smutno. I řekl Bůh: „Není dobře člověku býti samotnému, učiňme mu pomocnici podobnou jemu.“ (Mojž. 1. 18.) Uvedl na Adama spánek a vyňal z těla jeho žebro a z toho učinil ženu. Přivedl pak Bůh ženu k Adamovi a dal mu ji za manželku. Adam ženu přijal a pravil: Tato jest kost z kostí mých a tělo z těla mého: tato slouti bude mužice“, a dal jí jméno Eva, t. j. matka všech lidí. Bůh jim požehnal a řekl: Rosttež a množtež se.“ (I. Mojž. 1, 28.)

To bylo první manželství na světě, které Bůh v ráji zřídil a jemuž přidělil úkol a manželské povinnosti. Dle zřízení Božího jest úkolem manželství rozmnožení pokolení lidského a vychování dítek. Manželé, Adam a Eva, povinni byli děti své v bázni Boží vychovávati a víru v jednoho Boha v srdci jejich uchovati. Z účelu, k němuž Bůh manželství zřídil, poznáváme, že již první manželství bylo něčím posvátným a rázu náboženského. Posvátné

to manželství mělo pak dvě důležité vlastnosti: bylo svazkem jednotným a nerozlučným, t. j. bylo spojením jednoho muže s jednou ženou a spojení toto mělo trvati až do smrti jednoho z nich. Adam to také věděl a proto přijav od Hospodina Evu za družku života pravil: „Tato jest kost z kostí mých a tělo z těla mého: tato slouti bude mužice, nebo z muže vzata jest; proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své, a budou dva v jednom těle.“ (I. Mojž. 2, 22—24.)

Avšak posvátnost manželství netrvala vždy; neboť jak nám Písmo sv. a dějiny vypravují, brzo po pádu prvních lidí jednota i nerozlučnost manželství byly porušovány a tím manželství pozbylo prvotního svého posvátného rázu. Na počátku dle zřízení božského měl muž jen jednu manželku a manželka jen jednoho muže. Když však lidé zvláště po potopě světa se zkazili a na jediného a pravého Boha zapomněli, zaváděli mnohoženství, zrušovali manželství uzavřené a vstupovali do nového manželství za života druhého manžela. Dějiny nám vypravují, že netoliko mezi pohany bylo mnohoženství, nýbrž i v národu vyvoleném, i israelském. Písmo sv. sděluje nám, že i někteří mužové spravedliví měli dvě i více žen. Tak Abraham měl několik žen, Esau tři a Jakob dvě. K tomu poznamenati dlužno, že Bůh tuto výjimku trpěl za příčinou rychlejšího rozmnožení pokolení israelského.

Také nerozlučnost manželská byla mezi pohany i židy často porušována. Israelité žili mnoho set let v Egyptě mezi pohany. proto nakazili se od nich a donutili Mojžíše, aby jim dal zákon, dle něhož by jim bylo dovoleno v jistých případech manželku propustit a jinou pojmouti. Dle tohoto zákona Mojžíšova řídili se židé i v zemi zaslíbené i za doby Krista Pána. Proto když Pán Ježíš mluvil o jednotě a nerozlučnosti manželství, odvolávali se fariseové na zákon Mojžíšův, dle něhož muž mohl ženě dáti lístek propustný. Pán Ježíš však pravil jim: „Mojžíš pro tvrdost srdce vašeho napsal vám přikázání toto: ale s počátku nebylo tak.“ (Mat. 19, 8.)

Kristus Pán věděl, že posvátnost manželství všeobecně jest porušena, proto chtěl manželství vrátiti prvotní jeho svatost a náboženský ráz. Povýšil proto manželství za svátost Nového zákona a vrátil mu prvotní jeho ráz a vlastnosti: jednotu a nerozlučnost. Pán Ježíš zřídil manželství takové, jaké bylo od Boha v ráji ustanoveno, svazek jednoho muže s jednou ženou, kterýžto svazek trvati musí až do smrti jednoho z manželů. Když pak fariseové mu odporovali, odvolal se na první zřízení manželství řka: „Což jste nečetli, že kdo učinil člověka s počátku, muže a ženu učinil? a řekl: Protož opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky

své, i budou dva v jednom těle. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. A protož co Bůh spojil, člověk nerozlučuj." (Mat. 19, 3.) Když pak apoštolové prosili Pána Ježíše, aby jim zákon tento vysvětlil, pravil jim: „Pravím pak vám, že kdokoli propustí manželku, leč pro smilství, a jinou pojme, cizoloží: a kdo propuštěnou pojme, cizoloží." (Mat. 19, 9)

Zákonem tímto Pán Ježíš očistil manželství, které pohané i židé znetvořili, a vrátil mu prvotní jeho ráz. Povýšiv pak manželství na svátost, učinil je milostiplným obrazem svého nerozlučného spojení s církví. Jako Kristus Pán založil toliko jednu církev, kterouž miluje a o niž ustavičně pečuje a s níž jest ustavičně spojen, a jako církev Krista Pána považuje za svého ženicha, jeho miluje a jemu jest věrna, podobně manžel má míti jen jednu manželku, kterouž má milovati a o ni pečovati, a manželka má míti jen jednoho muže, jehož má milovati a věrnost zachovati jako církev Kristu Jako tedy Kristus Pán s církví svou jest na věky spojen, tak manželé mají spolu býti spojeni svazkem lásky a svornosti až do smrti.

Aby manželé posvátnost svazku manželského poznali a povinnosti manželské podle úmyslu Ježíše Krista plnili, přislíbil jim Pán Ježíš zvláštní pomoci a milosti, které nabývají touto svátostí. Prvního posvěcení stavu manželského a udělení svátostné milosti dostalo se oněm šťastným manželům v Kani Galilejské, kteréž Pán Ježíš svou přítomností vyznamenal a zároveň tím manželství za svátost prohlásil.

Manželství mezi křesťany od zřízení církve považováno vždy za svátost. To potvrzuje Písmo sv. a ustavičné učení církevní.

a) Z Písma svatého. Již sv. Pavel, apoštol národů, nazývá manželství velikou svátostí v Kristu a církvi, když praví: „Tajemství toto veliké jest, já pak pravím v Kristu a církvi." (Efes. 5, 32) Sv. Pavel nazývá manželství obrazem milostiplného spojení Krista s církví. Jako Kristus Pán spojen jest s církví svou, již nevěstou svou nazývá, a jako Kristus Pán církev posvěcuje a svatou láskou miluje a s ní spojen jest do skonání, podobně manželé mají býti mezi sebou spojeni poutem jednoty, nerozlučnosti, věrnosti a lásky až do smrti. Proto sv. Pavel dí: „Muž je hlava ženy, jako jest Kristus hlava církve; muži, milujte manželky své, jakož i Kristus miloval církev" (Efes. 5, 23, 25) Poněvadž tedy spojení Krista s církví jest milostiplné, t. j. takové, které církev posvěcuje a očišťuje, aby byla slavnou, svatou a neposkvrněnou, proto i manželství, má-li býti obrazem spojení Krista s církví, musí býti svazkem milostiplným, t. j. musí býti svátostí,

ve které manželé nabývají milosti a posvěcení, aby v manželství v lásce a věrnosti až do své smrti živi byli.

b) Také sv. otcové, církevní sněmy a odloučené východní církve manželství za svátost vyhlašují.

Svatí otcové mluvíce ve svých spisech o manželství, praví, že manželství není smlouvou občanskou, nýbrž posvátnou smlouvou, kteráž má před církví býti uzavřena. Tak sv. Lev praví: „Společnost manželská od počátku tak jest spořádána, že krom svazku spojujícího pohlaví má do sebe i svátost v Kristu a církvi.“ Tertulian, církevní spisovatel, dosvědčuje, že manželství mezi křesťany považováno bylo za posvátný úkon, neboť píše: „církev je spojuje, oběť potvrzuje, andělé se nad ním radují a Otec nebeský je schvaluje.“ Svatí otcové nazývají manželství tajemnou svátostí. Sv. Augustin praví, že manželství mezi křesťany má přednost před sňatkem pohanů zvláště tím, že jest svátostí: „Přednost manželství u národa Božího záleží ve svatosti svátosti.“ Na jiném místě nazývá manželství svátostí nerozlučitelnou, když dí: „Opustí člověk otce i matku, a přidrží se ženy své, a budou dva v jednom těle. Toť jest, co sv apoštol nazývá velikou svátostí v Kristu a církvi. Co tedy v Kristu a v církví jest veliká svátost, toť jest, co se týká spojení, svátost nerozlučitelná.“ Mnozí sv. otcové, jako Epifán a Cyrill Alex., mají za to, že Pán Ježíš proto přítomností svou poctil svatbu v Káně, aby manželství věřících posvětil, požehnal a udělil mu svou milost.

Také z nejstarších církevních obřadních knih poznáváme, že manželství křesťanů vždy považováno bylo za svátost, kteráž v chrámu Páně přijímána byla.

Též církevní sněmy prohlásily manželství za svátost. Tak na sněmu Florentském bylo prohlášeno: „Sedmá svátost jest manželství, jež jest znamením spojení Krista s církví dle apoštola řkoucího: svátost to veliká, já pak pravím v Kristu a církvi.“ Také na sněmu Tridentském, jakž jsem s počátku řekl, bylo proti reformatorům prohlášeno, že manželství jest svátostí.

Konečně všecky východní církve, řecká, ruská a jiné sekty, které v prvních stoletích povstaly a od církve katolické se odloučily, manželství prohlašovaly vždy za svátost. Řecká i ruská církev vždy stejného smýšlení jest s katolickou církví ve věcech manželských a vždy manželství vyhlašuje za svátost. Proto když v 16. století protestanté vybízeli odloučené církve řecké ku spojenství s protestanty odpověděl jim Jeremiaš, patriarcha, jménem celé církve, že manželství jest božskou svátostí a jednou ze sedmera, které Kristus a apoštolové církvi zůstavili.

Písmo sv., ustavičné učení církevní a dějiny nám dosvědčují, že manželství jest svátost. Proto také uděluje těm, kdož je hodně a zbožně přijímají potřebnou milost.

734. *„Co působí svátost stavu manželského.“*

Svátost stavu manželského působí:

1. rozmnožení posvěcující milosti;

2. zvláštní milost, aby manželé povinnosti stavu manželského věrně plnili.

Snoubenci svátostí stavu manželského přijímají na sebe těžkou a zodpovědnou úlohu, proto jest jim třeba zvláštní pomoci a milosti Boží, aby povinnosti stavu svého až do smrti věrně konati mohli. A takové milosti uděluje snoubencům svátost manželství. Jaké milosti dosahují ve svátosti manželství, naznačil církevní sněm Tridentský, jenž praví: „Milosti, kteráž přirozenou onu lásku zdokonaluje, a nerozlučnou sjednocenost utvrzuje a manžely posvěcuje, sám Kristus, posvátných svátostí ustanovitel a zakladatel, svým utrpením nám zasloužil.“

První milost tedy, kterou manželé ve svátosti manželství přijímají, jest posvěcení, t. j. posvěcující milost v srdci jejich bývá rozhojněna. Bůh přirozenou lásku jejich a náklonnost posvěcuje a mění v lásku Bohu příjemnou. Mimo rozmnožení milosti a posvěcení, přijímají manželé ještě zvláštní milost svátostnou. Aby manželé těchto milostí dosáhli, musejí se ku přijetí svátosti manželství podle úmyslu a nařízení církve připraviti. Poněvadž manželství jest svátost živých, proto snoubenci musejí ji přijmouti ve stavu milosti. Proto církev sv. předpisuje snoubencům před oddavkami sv. zpověď a sv. přijímání. Poněvadž snoubenci vstupují do nového stavu a začínají novou dráhu života, proto doporučuje se jim, aby vykonali životní zpověď, aby duši svou dokonale očistili a takto obrození a znovuzrození nastoupili novou dráhu životní. Kdo tímto způsobem dokonale připraví duši svou ku přijetí svátosti manželství, tomu Bůh udělí potřebné milosti, rozmnoží v srdci jeho milost posvěcující, posvětí srdce jeho a učiní ho Bohu milejším.

Mimo rozmnožení posvěcující milosti uděluje Bůh manželům ve svátosti manželství zvláštní neb svátostnou milost.

Každá svátost ustanovena jest od Krista Pána k jistému účelu a potřebě naší. Svátost manželství ustanovena jest k tomu, aby manželé v lásce a svornosti až do smrti živi byli a dítky své v bázni Boží vychovávali. Aby manželé těžký úkol tento mohli vykonati a aby byli manžely podle úmyslu a vůle Ježíše Krista, k tomu potřebují zvláštní ochrany, pomoci a milosti Boží. A této

zvláštní milosti se jim dostává, neboť přijímají-li svátost manželství hodně, dosahují zvláštní síly, aby věrnost manželskou vždy zachovali a aby obtíže stavu manželského až do smrti trpělivě snášeli.

Dokud manželé byli svobodnými, byli pány svého srdce i těla. Jakmile však muž nebo žena vstoupí do stavu manželského, ztrácí osobní svobody. Manžel již není pánem ani svého srdce ani těla, nesmí činiti a ani mysliti, co by chtěl, nýbrž jest svázán, náleží své manželce, jíž jedině nyní náleží a jíž musí býti věrným. Totéž platí o manželce. Poněvadž však manželé i po oddavkách zůstávají slabými a křehkými lidmi a podrobeni jsou ustavičným pokušením, proto tím více potřebují zvláštní pomoci Boží, aby srdce své uzavřeli před nástrahami světa a ďábla a zachovali je čisté sobě vespolek.

Povinnosti manželské jsou veliké a těžké. Manželé mají se vzájemně posvěcovati, poučovati a k ctnostnému životu nabádati. K tomu jistě třeba jest milosti Boží, neboť kde není milosti a Boží ochrany, tam v manželství nekvetou ctnosti. Mimo to v manželství nebývá jen sama radost a štěstí, nýbrž často nastávají v rodině trampoty, neštěstí, nemoce a různá soužení. Aby manželé s trpělivostí snášeli soužení, která Bůh na ně dopouští anebo která sami zaviňují, aby trpělivě snášeli i chyby své, k tomu potřebují milosti Boží. A Pán Bůh také zbožným manželům své pomoci neodepře, nýbrž uděluje jim trpělivosti a pokory, že i největší neštěstí s odevzdaností do vůle Boží snášejí. Štěstí a spokojenost manželská pramení jen z požehnání Božího. Proto kdo pohrdá požehnáním církve, kdo vstupuje v manželství bez církevního požehnání, nenajde v manželství ani štěstí ani pokoje ani radosti. Proto dnes mnohá manželství jsou nešťastná, protože bez Boha byla založena.

Konečně svátost manželství uděluje manželům milost a pomoc Boží, aby dítky své v bázni Boží vychovali a na nich jednou radosti se dočkali.

735. „*Co jest povinností manželů?*“

Povinností manželů jest:

1. aby ve svornosti, lásce a manželské věrnosti spolu živi byli, dokud je smrt nerozloučí;

2. aby křesťanským životem vespolek se vzdělávali a podporovali;

3. aby své děti v bázni Boží vychovávali a o jejich časné i věčné blaho pečovali.

1. Kristus Pán povýšiv manželství na svátost, učinil je milostiplným obrazem spojení svého s církví. Proto manželé měli by sobě vždy připomínati posvátnost stavu manželského a měli by se vynasnažiti, aby jejich manželství bylo vpravdě milostiplným spojením v Kristu a v církvi, t. j. aby se podobali Kristu Pánu a jeho církvi. Kristus Pán církev svou miluje a činí ji svatou a slavnou, církev pak Krista Pána miluje a jest mu vždy věrnou. Podobně manželé mají vespolek milovati a zachovati si věrnost. První tedy povinností manželů jest, aby ve svornosti a lásce spolu živi byli.

Bez lásky a svornosti jest manželství nejsmutnějším a nejnešťastnějším stavem. Nespokojené a rozhárané spolužití manželské jest opravdu nesnesitelným břemenem, které působí sváry, zášť a ustavičnou trýzeň. Takové nesvorné a rozhárané manželství není obrazem milostiplného spojení Krista s církví. A hlavní příčinou této nespokojenosti manželské spočívá v tom, že v domě jejich nepřebývá ani láska ani svornost. Aby manželé připravili si spokojené a šťastné spolužití a aby příbytek svůj učinili si rájem a nebem na zemi, musí se tak upřímně a něžně milovati, jako Kristus miluje církev a církev Krista Pána. Tato manželská láska nesmí však býti tělesná, nýbrž musí býti čistou láskou, kterouž posvěcuje víra a láska k Bohu. Láska manželská nesmí trvati jen na čas, pokud manželé jsou mladí, zdraví a pokud nějaké bouře rodinného štěstí nezkalí, nýbrž manželé mají se milovati po celý život. K této lásce manželské napomíná manžely sv. Pavel, jenž dí: „Muži, milujte manželky své, jakož i Kristus miloval církev, a vydal sebe samého za ni.“ (Efes. 5, 25); a na jiném místě napomíná sv. apoštol opět muže: „Milujte, muži, manželky své, a nemějte se k nim trpce.“

Dle napomenutí sv. Pavla, mužové jsou povinni, manželky své milovati a lásku svou ukazovati jim slovem i skutkem. Křesťanský muž mluví se svou ženou vždy vlídně, laskavě a přátelsky a nikdy jí neukazuje svou nadvládu a tím méně ji trýzní anebo nelidsky s ní zachází. Manžel nesmí manželku považovati za svou služku, nýbrž za svou pomocnici, za družku a přítelkyni v tomto životě.

Jak uspořádán má býti poměr křesťanských manželů, poučuje nás sv. Alfons: „Co se řízení a domácnosti a dobrých mravů týká, jest manželka povinna manžela poslouchati; tento pak má s manželkou nakládati ne jako se služkou, nýbrž jako se společnicí. Příčina v tom záleží, poněvadž manžel jest hlavou a manželka spolúdem.“

Přikazuje-li se vlídné a slušné chování k cizím lidem, oč více povinni jste vy, mužové, vlídně a laskavě chovati se ku svým ženám, kteréž jsou vám ze všech lidí nejbližšími. Jsouť to vaše věrné družky, které vždy věrně stojí po boku vašem, byť by vás celý svět opustil a oklamal. Manželky s vámi pracují a stejně starají se o vezdejší chléb. Ony snáší s muži žalost i radost. Manželky milují vaše dítky, je vychovávají, krví svou živí a za ně i život obětují. Dopustí-li Bůh na muže nemoc, kdo pak nejvíce se o něho stará? Jest to manželka, která ve dne i v noci mu slouží, pečlivě jej ošetřuje, s ním trpí a s ním Boha za uzdravení prosí. A když Bůh manžela k sobě povolá, manželka nikdy nezapomíná na muže svého; ona s dětmi navštěvuje hrob jeho, tam ulevuje pláčem bolu svému, tam nabývá útěchy a síly, aby vytrvala až do poslední hodiny. Věrná manželka miluje muže svého i za hrobem, vzpomíná na něho a ona jediná denně za spásu duše jeho se modlívá. Proto, mužové, milujte své dobré a věrné manželky.

Krásný příklad lásky manželské ukázal pohanský král armenský. Cyrus, král perský, zvítěziv nad Tygranem, králem armenským, zajal jej i manželku jeho. Jednoho dne oba zajaté manžely k stolu svému pozvav, tázal se Tygrana: „Jak draze bys vykoupil manželku svou z mého zajetí?“ Zajatý král odpověděl: „Dal bych za ni království, kteréž jsi mně odňal, ano i životem a krví svou chtěl bych ji ze zajetí vysvoboditi.“ Pln obdivu nad touto láskou manželskou navrátil mu Cyrus království a propustil oba manžely na svobodu. Po nějakém čase tázal se Tygran své manželky, jak se jí líbil krásný král Cyrus? I odpověděla královna: „Nevím, co tou otázkou myslíš, já však jen to vím, že po všechen čas zajetí našeho oči své jsem upírala jen na toho, kterýž hotov byl za mne i život obětovati i krev vycediti.“

Manžel mimo to má ještě zvláštní povinnosti k ženě a rodině své. Muž jako hlava rodiny a hospodář má pečovati o svou rodinu. Jemu vykázal Bůh v rodině první místo a proto jako hlava církve Kristus Pán pečuje o blaho a pokoj církve své, tak mužové starati se mají o živobytí své rodiny. Muž proto pilně má pracovati, hospodářství rozumně říditi a má se chrániti lenosti a hýřivosti. Největším neštěstím rodiny bývá nepořádný a marnotratný muž, jenž stará se jen o sebe, avšak domácnost svou zanedbává. O takových mužích praví sv. Pavel: „Jestliže kdo o své a zvláště o domácí péče nemá, zapřel víru a jest horší než nevěřící.“ (I. Tim. 5, 8.)

Avšak i manželky mají mnohé a veliké povinnosti ku svým mužům a k své domácnosti. Manželky mají své muže upřímně

milovati a býti jim poddány, jako církev miluje Krista a jemu jest poslušna. K této lásce a poddanosti napomíná ženy sv. Pavel: „Ženy, mužům svým poddány buďte, jako Pánu; neboť muž jest hlava ženy, jako jest Kristus hlava církve.“ (Efes. 5, 22. 23.)

Manželka má se všemožně přičiniti, aby ve všem dobrém a dovoleném poslušnou byla muži svému. Zvláště pak má povinnosti své bedlivě konati a vynasnažiti se, aby domácnost muži svému učinila milou a útulnou, by muž dům svůj miloval a doma rád se zdržoval. Manželka musí býti ženou moudrou a opatrnou; neb od ní závisí rodinné štěstí. Řádná žena často z nepořádného muže učiní dobrého a starostlivého hospodáře. Žena musí býti čistoty a pořádku milovnou a zvláště musí býti nábožnou, potom jistě bude zlatým sloupem domu svého.

Žena také musí se pečlivě varovati všeho, čím by zapuditi mohla z domu pokoj a štěstí Zvláště ženy varujte se klevet, marnivosti a nestřídmosti. Nešťastným je dům, kde vládne žena nedbalá a nepořádná, marnivá a nestřídmá. Říkává se, že marnotratná žena spíše v zástěře roznese majetek, nežli marnotratný muž ho promární. Avšak žena spořivá, přičinlivá a opatrná, zachová dětem majetek, byť by muž byl opilcem.

Sv. Augustin, napomínaje ženy, za příklad dával jim svou matku, sv. Moniku. „Patricius“, praví sv. Augustin, „otec můj, byl dobrotivý, ale často velmi náhlý a hněvivý muž. Matka má se mu nikdy neprotivila, aniž mu kdy odmlouvala a teprv když ho zas ukroceného a tichého viděla, vyjevila mu, proč to neb ono učinila, nad čímž se on rozlobil. Když si jiné ženy na násilí mužů svých stěžovaly, říkala jim: „Přičtěte to raději jazykům svým a nahlédněte do svých svatebních smluv, v nichž jste připověděly poddanost.“ A když se, dobře vědouce, jak náhlého manžela má, divily, že nikdy žádného stýskání na něho od ní neslyší, vypravovala jim, jak s ním zachází. Ženy pak jí následovaly, děkujíce jí za dobrou radu. Nuže, ženy, učte se od sv. Moniky opatrnosti a moudrosti, a ušetříte si mnohých zbytečných domácích mrzutostí.

Zvláště však svatou povinností manželů jest, aby sobě až do smrti **zachovali manželskou věrnost.**

Manželská věrnost jest něčím tak jemným a posvátným, že manželé mají se úzkostlivě chrániti všeho, čím by pel manželské lásky setříti mohli. Vidí-li žena, že muž si jí takřka nevšímá, vidí-li, že ho doma nic netěší, vkrádá se do srdce jejího hrozný nepřítel domácího pokoje, strašná žárlivost. Žárlivost trýzní a trápí srdce manželů, spokojenost a pokoj rodinný jsou zničeny, neboť manželé žijí v ustavičném sváru a hněvu. Proto manželé měli by se všeho varovati, čím by dávali podnět k žárlivosti. Avšak man-

želé nesmějí také hned bez příčiny jeden druhého podezřívati z nevěrnosti a zvláště nemají poslouchati ošemetných lidí, kteří donášením klevet v rodinách působí sváry a různice. Alfons, král arragonský, říkával: „Jen tehdy žijí manželé šťastně, když muž jest hluchým a žena slepou, t. j., když muž nedbá, mluví-li s kým žena, a nedívá-li se žena, kam muž chodí a s kým mluví.“

Jistý mladý muž měl hezkou, ale ctnostnou a zbožnou ženu. Žena nesměla sama nikam ani choditi ani s někým mluviti, neboť muž ji velice trýznil žárlivostí. Duchovní správce muže napomínal, aby zbytečně ženy své nesužoval. Muž však omlouval své jednání tím, že prý manželku svou velice miluje. I řekl mu kněz: „Trpíte klamem jako všickni žárlivci. Velikost lásky musí státi v pravém poměru k velikosti vážnosti. Čím pohrdáme, toho nemilujeme, čím více si však něčeho vážíme, tím více ono i milujeme. Čím více choť milujete, tím větší ctnosti musíte jí připisovati, a čím žárlivější jste, tím více pochybujete o její mravnosti a urážíte tu, kterou, jak pravíte, milujete.“

Avšak hrozné domácí peklo připravují si manželé, jestliže skutečně nevěrnosti se dopouští. Je-li jeden z manželů nevěrným a zapletá-li za zády své manželky nedovolený poměr s jinou osobou, ruší věrnost manželskou a vyvolává domácí sváry a nepokoj. Nevěrností manželskou bývá rušena přísaha, kterou před Bohem skládali, rozvázán a přetrhán bývá manželský svazek, kterýž knězem byl posvěcen, pokoj a požehnání Boží stěhují se z domácnosti. Kterak takoví manželé mohou potom děti své křesťansky vychovávati? Dítky vidí špatný příklad svých rodičů, slyší také lidské řeči a úsměšky o svých rodičích. Nedivme se pak, že děti stydí se za své rodiče, že jich nemají v lásce a uctivosti a že jich i neposlouchají. Nic se také nedivme, když i děti v takové rodině se zkazí a nemravnosti se dopouštějí. Jaký strom, takové ovoce, platí zvláště o vychování dětí nevěrných manželů.

Nevěrnost u všech národů považována byla vždy za veliký zločin. Sami pohané, ačkoli byli nemravnými a smyslnými, nenáviděli manželskou nevěrnost a přísně ji trestali. O Egypťanech vypravuje se, že nevěrného manžela tak dlouho mrskali, až pod ranami dokonal. Pohanští Sasové donutili cizoložnici, aby se sama uškrtila. Potom ji spálili a na tom místě oběsili jejího svůdce. Zvláště však u židů přísně trestána byla nevěrnost manželská. Dle zákona Mojžíšova ustanoven byl na cizoložství trest smrti ukamenováním, jak čteme v knize Mojžíšově: „Zcizoloží-li kdo se ženou druhého, ať smrti umrou cizoložník i cizoložnice.“ (III. Mojž. 20. 10.) Cizoložník vyveden byl za město a tam byl ukamenován.

U nás cizoložství ovšem netrestá se na světě ani smrtí ani žalářem, avšak cizoložník považuje se u všech lidí za člověka bezectného. Na věčnosti však Bůh přísně trestati bude nevěrnost manželskou, což dosvědčuje sv. Pavel, jenž dí: „Nemylte se, ani smilníci ani cizoložníci nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (I Kor. 6 9.) Křesťanští manželé chraňte se nevěrnosti a vězte, byť by svět o hříchu vašem nezvěděl, Bůh vidí nevěrnost vaši a jednou ji potrestá. U oltáře slíbili jste si věrnost až do smrti, buďte tedy sobě věrni. Krásný příklad věrnosti manželské podala Marie Antoinette, nešťastná manželka Ludvíka XVI., krále francouzského. Na radu vévody z Ligne měla se z Francie vzdáliti; avšak Marie, ač viděla nebezpečí svého života, odpověděla: „Nikdy manžela svého a dítky své neopustím. Chci jako obět padnouti. Nikdy však pro život povinnosti své neopustím.“ A slovu svému dostála, byvši s manželem zároveň popravena.

2. Manželé jsou povinni, aby křesťanským životem vespolek se vzdělávali a podporovali.

Chtějí-li manželé býti šťastnými na zemi i na věčnosti, musí býti proniknuti vírou a pravou nábožností. Ve které rodině není bázně Boží, tam také není ani pokoje ani blahobytu. Manželé zvláště měli by míti na mysli slova písma sv.: „Bázeň Boží počátkem jest moudrosti.“ Křesťanské moudrosti třeba jest manželům, aby uměli a věděli, kterak by si zaříditi měli společný svůj život, aby jim byl milým a příjemným. Manželům brzo snad nastanou přemnohé starosti a přikvačí na ně pohromy, na které snad ani nemyslili, když v manželství vstupovali. Kterak dovedli by mnohé útrapy pozemské zmužile a trpělivě snášeti, když by neměli pevné víry a důvěry v Boha? Potřebuje-li kdo náboženské útěchy, pak na předním místě jsou to manželé, kteří bez náboženství nemohou býti šťastnými. Víra v Boha a důvěra v pomoc Boží potěšuje a posilňuje manžely, tak že i největší pohromy s odevzdaností do vůle Boží snáší. Jak šťastnými činí víra manžely, překrásně popisuje Tertulián, jenž dí: „Dva věřící spojeni bývají pod jedním jhem k jedné naději, jednomu slibu a stejné službě; oni jsou sobě bratrem a sestrou, spolusloužícími bez rozdělení ducha a těla. Oni jsou vpravdě dva v jednom těle, jedno tělo, jedna mysl, jeden duch. Spolu se modlí, spolu postí, poučují se, napomínají se vespolek. Spolu jsou v církvi Boží, spolu při svaté večeři Páně, spojeni jsou v potřebách, pronásledováních, občerstveních. Ničeho sobě nezatajují, nevyhýbají se, nejsou si obtížni. Mši svatou navštěvují bez vlažnosti, každodenní pobožnost konají bez překážky, neznamenají se kradmo sv. křížem, nespěchají bázlivě u díkučinění a mezi nimi před jídlem i po jídle modlitba

neumlká. Mezi oběma ozývají se žalmy a chvalozpěvy a závodí spolu, kterak by Bohu nejlépe sloužili. To vidí a slyší i Kristus a raduje se, takovým dává pokoj svůj."

Ano Pán Bůh dává pokoj a požehnání takovým manželům, kteří svědomitě konají povinnosti náboženské. Jsou-li manželé dobrými katolíky, ozývá se v domě jejich zbožná modlitba a nábožné písně; manželé pilně chodí do kostela, častěji k sv. zpovědi přistupují, posty svědomitě zachovávají a bohumilé skutky konají. Zbožní manželé váží si sv. víry, ničím jí nezlehčují a zlehčovati nedají. Rádi poslouchají slovo Boží a v náboženství se cvičí a utvrzují čtením dobrých knih a spisů. V dobré křesťanské rodině neuvidíme nikdy protináboženských novin a spisů a ničeho, co by náboženství uráželo. Věru šťastnými jsou manželé, které láska k Bohu spojuje, zahřívá a sílí. Kéž by všickni manželé takové štěstí do domu si přinášeli, oč lepším a krásnějším by byl život na světě!

V jedné osadě u pověstného Blaníka byla r. 1827 zaopatřována svatými svátostmi jistá nemocná sousedka. Kněz vstoupiv do pokoje, zaražen byl hrozným zápachem, div že neomdlel. Vykonav s velkým sebezapřením svou povinnost, podával nemocné tělo Páně a tu se zhrozil, uzřev, že žena má celou tvář hrozně znetvořenou rakovinou. Při druhé návštěvě dověděl se kněz, že ubohá žena již 5 let strašnou touto nemocí trpí, čeládka žádná tu nechtěla sloužit, ač dostávala větší mzdu, sousedky ji opustily, jedině muž jí neopustil, ale věrně ji ošetřoval. Sloužil jí trpělivě a radostně po 7 let, zanechav tak všem mužům překrásný příklad manželské lásky a věrnosti. A co muže onoho sílilo, že takovou oběť s trpělivostí ano radostí ženě své přinášel? Bylo to náboženství, byla to přesvědčivá víra, pravá zbožnost, která plodí takové hrdinské skutky.

3. „Aby své děti v bázni Boží vychovávali a o jejich časné a věčné blaho pečovali"

Nejprvnější požehnání Boží, které Pán Bůh manželům uděluje, jsou jejich děti. Dítky jsou ovocem manželské lásky, proto radost manželů je veliká, když se jim narodí první dítko. Než s dítkem nejen radost přichází do domu, ale také starost, kteráž tím větší a obtížnější bývá, čím více dětí přibývá.

Manželé už nejsou sami, mají rodinu, a tu nastává jim práce, aby dítky své nejen uživili, ale také dobře vychovali. Nejhlavnější úlohou manželů jest, aby děti, jimiž je Pán Bůh obdařil, pro Boha vychovali. Že úloha tato jest dosti nesnadná, a že mnozí manželé jí nepochopují, poznáváme zvláště v dobách dnešních. Rodičové mají býti prvními učiteli svých dítek, oni kladou základ k budou-

címu vychování a vzdělání jich. A který jest ten nejpevnější základ, který dítkám k budoucímu životu položiti mají? Jest to svaté náboženství, víra v Boha a bázeň Boží. Rodičové mají dítky záhy cvičiti ve zbožnosti, učiti je modlitbám, ráno, v poledne, před jídlem a po jídle a večer s nimi se modliti, do chrámu Páně je voditi, napomínati je, aby se v kostele nábožně a uctivě chovaly, často jim vykládati o Bohu, o Pánu Ježíši a Rodičce Boží, Panně Marii, dbáti o to, aby se také náboženství samy učily a přesvědčiti se sami zda-li katechismus vždy dobře umějí. Rodičové často mají dětem připomínati lásku Boží a učiti je, milovati Boha a ctíti svaté jeho náboženství. Zvláště rodičové o to pečovati mají, aby děti přikázání Boží učily se plniti a bály se Boha hříchem uražeti. Dítky své mají milovati, ale láskou pravou, která i chyby trestá a nepřehlédá. Rodičové záhy musí všeliké rozmary a zlé náklonnosti dítek svých potlačovati a odstraňovati napomínáním, poučováním, a je-li toho třeba i trestáním. Jako zahradník, chce-li míti krásný strom, a chce-li dočkati se ušlechtilého ovoce, musí již mladý stromek pečlivě ošetřovati, čistiti a ořezávati, tak rodičové, chtějí-li na dětech dočkati se radosti a ve stáří útěchy, musí hned od mala děti dobře vychovávati a všeliké náruživosti u nich se jevící krotiti. Rodičové mají vždy pamatovati, že Pán Bůh jim dal děti nevinné a čisté, a že jednou od nich zase čisté požadovati bude. Vychovají-li rodičové děti dobře, sami největší odměnu vezmou na zemi i na věčnosti. Matka, která vychovala šlechetné syny a ctnostné dcery, jest hodna větší slávy a odměny, než nejslavnější učenci, neboť vychovati zdárné děti jest největším uměním.

Aby však rodičové děti své křesťansky vychovali, musí ovšem sami býti dobrými křesťany a křesťanské povinnosti svědomitě a horlivě plniti. Jsou-li rodičové v náboženství nevycvičeni, ovšem špatně vycvičí v náboženství dítky své. Jsou-li pak rodičové bezbožní anebo lhostejní ve věcech náboženských, pak spíše dětí zkazí, než něčemu dobrému naučí. Odtud pochází zkaženost a nemravnost nynější mládeže, protože doma nevidí ničeho dobrého.

Kterak matky vychovávati mají své děti, ukázala sv. Františka z Chantalu, která vychovávala své dítky zbožně. Když ráno dítky vstaly, učila je modliti se, vyučovala je a také své služebníky pravdám sv. náboženství. Nedovolovala, by se promluvilo slovo, které by mohlo uraziti jejich nevinnost, pečujíc o to, aby za stolem jen dobré věci slyšely. A večer modlila se s nimi litanie k Panně Marii a modlitby za jejich zemřelého otce. Potom kázala jim zpytovati svědomí, poručiti se do ochrany anděla strážného a modliti se nahlas společně: „V ruce tvé, Pane, poroučím ducha svého.“ Konečně pokropivši je svěcenou vodou a požehnavši je svatým

křížem, položila každé zvlášť do postýlky a nikdy pospolu. Strvala ještě půl hodiny na modlitbách, dokud dítky neusnuly.

Aby vychování dětí dobře se zdařilo, musí také rodičové z domu všecko odstraniti, co děti pohoršuje. Nejen sami rodičové všeho se musí varovati, čím by děti pohoršili a pokazili, ale musí také čeládku napomínati, aby dětí jejich nekazila a neposlechne-li, raději zlou a nemravnou čeládku z domu vyhnati. Rodičové stále musí dítky pozorovati a zvláště je chrániti před špatnou a nemravnou společností a vůbec přede vším, co by je pokaziti mohlo. Rodičové konečně mají děti naučiti poslušnosti. Jistý řádný a rozumný rolník měl 16 dobře zvedených dítek. I tázal se ho kdysi soused, jak dítky své vychovává? S úsměvem odpověděl mu rolník: „Učinil jsem si to velmi snadno. Jen první dítko naučil jsem okamžité poslušnosti a ty ostatní je již jen následovaly. Kde pak všickni poslouchají, tam se snadno panuje. Ostatně mám v domě dle příkladu svého otce přísný pořádek.“

Konečně rodičové jsou povinni, dítky živiti, šatiti a o budoucnost jejich podle možnosti a poměrů se starati.

Toť jsou, milí rodičové, vaše povinnosti. Jest jich dosti a těžké jsou také dosti. Avšak nebojte se! Bůh svou ochranou a milostí vás bude v díle vašem podporovati; proto jen nezapomínejte na Boha, Otce nebeského.

88. CVIČENÍ.

O nerozlučnosti manželské.

736. *„Může-li býti manželství rozloučeno?“*

Manželství nemůže býti rozloučeno jinak než smrtí jednoho z manželů; duchovní vrchnost může však z důležitých příčin dovoliti, by manželé odloučeni od sebe žili.

Každé manželství, katolíků i nekatolíků, křesťanů i nekřesťanů musí míti dle přirozeného a božského zákona dvě vlastnosti: jednotu a nerozlučnost.

Promluvím napřed o jednotě manželské.

1. Manželství dle zřízení božského a dle přirozeného zákona má býti spojením jednoho muže s jednou ženou a jedné ženy s jedním mužem a spojení toto má býti tak pevné, že toliko

smrtí jednoho z nich může býti zrušeno. Proto kdo uzavřel platné manželství, nemůže za života jednoho z manželů uzavříti druhé manželství. Kdo by tak přece učinil, takový sňatek není manželstvím, nýbrž souložnictvím.

Tato jednota manželství jest požadavkem přirozeného zákona. Muž a žena oddávají se v manželství ku společenskému životu a tím stávají se takřka jednou bytostí. Jsou-li v manželství jednou bytostí, nemůže s nimi spojena býti třetí osoba, kteráž by mohla muži nebo ženě poskytnouti tatáž práva. Zdravý rozum nám praví, že muž nemůže míti dvě ženy anebo žena dva muže, kteříž by mohli stejná práva poskytovati nebo žádati. Proto již zákon přirozený jest proti mnohoženství a žádá, aby manželství bylo jednotné, t. j., aby bylo spojením jednoho muže s jednou ženou. A co hlásá zákon přirozený, to potvrzuje zákon božský.

a) Z Písma svatého. Písmo sv. vypravuje nám, že Bůh učiniv Evu z kostí Adamových, dal mu ji za manželku. Adam sám věděl, že Eva jest jeho manželkou a proto pravil: „Tato jest kost z kostí mých a tělo z těla mého: tato slouti bude mužice; proto opustí člověk otce i matku svou a přidrží se manželky své, a budou dva v jednom těle.“ (1. Mojž. 2, 22, 24). Dle tohoto božského zřízení mělo býti manželství spojením jednoho muže s jednou ženou. Později pak, když se národové zkazili a v modlářství upadli, poskvrnili jednotu manželskou a brali si dvě i více žen. Kristus Pán však, jenž přišel proto na svět, aby lidstvo obrodil a očistil ode všech nepravostí, chtěl očistiti i znetvořené manželství. Proto manželství povýšil za svátost a vrátil mu prvotní jeho ráz jednotu a nerozlučnost. Dle nařízení a zákona Kristova má býti manželství takovým, jakým bylo na počátku, t j. svazkem jednoho muže s jednou ženou. Když fariseové Kristu Pánu odporovali, odvolal se na prvotní ráz manželství řka: Což jste nečetli, že kdo učinil člověka s počátku, muže a ženu učinil je? a řekl: protož opustí člověk otce i matku svou a přidrží se manželky své, i budou dva v jednom těle. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. A protož co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ (Mat. 19, 3). Slovy těmi praví Pán Ježíš, že Bůh na počátku stvořil jednoho muže a jednu ženu, a proto manželství musí býti spojením jednoho muže jen s jednou ženou. Pán Ježíš také výslovně nazval cizoložníkem, kdož by, propustiv manželku, jinou pojal. Proto také cizoložníkem jest, kdož by držel s jinou anebo měl mimo svou manželku ještě jednu nebo více žen. Pravda ta vysvítá ze slov Páně: „Pravím pak vám, že kdokoliv propustí manželku svou, leč pro smilství, a jinou pojme, cizoloží: a kdo propuštěnou pojme, cizoloží.“ (Mat. 19, 4).

Sv. Pavel též obhajoval jednotu manželství a výslovně prohlásil, že nikdy není ženě dovoleno, aby se provdala za jiného muže, pokud první muž je na živu. Praví: „Nebo žena, která za muže vdána jest, dokavad živ jest muž, uvázána jest zákonu. Protož, dokud jest živ muž, slouti bude cizoložnicí, bude-li s jiným mužem.“ (Řím. 7, 2, 3). Zákon ten platí i o muži, poněvadž i muž má tatáž práva a tytéž povinnosti jako žena.

b) Také sv. otcové učí, že manžel může míti toliko jednu manželku. Sv. Klement Alex. praví, že Pán Ježíš, jenž prvotní ráz manželský obnovil, nikdy nedovolil mnohoženství, nýbrž zavedl jednoženství a sice pro výchovu dětí a pro pořádek v domácnosti. Pokoj a svornost byly by v rodinách zničeny, kdyby mužové mohli míti dvě ženy anebo žena dva muže. V takové rodině byly by různice na denním pořádku. Řekne-li někdo, že turci a židé na východě mají více žen a že jsou všechny spokojeny, pak nemluví pravdy ze zkušenosti. Jak známo u Turků první žena má zvláštní práva a zvláštní přednost, ostatní jsou otrokyněmi. Konečně v jakém poměru stojí ženy pohanské k muži, jest dosti známo. Žena na východě nemá ani svobody ani práva, jest v domě ničím. My však jsme křesťany a pro nás platí zákon Kristův.

Církev také již v prvotních dobách přísně nařizovala obráceným křesťanům, aby podrželi si jen jednu ženu. Když totiž pohanský muž přijal sv. křest, musil všechny ženy propustiti a směl si ponechati pouze tu první. Proto také Mikuláš I, papež, nařídil Bulharům: „Dvě manželky zároveň míti nedovoluje ani zákon přirozený ani zákon křesťanský.“ Konečně církev na sněmu Tridentském prohlásila, že není muži dovoleno míti více žen: „Řekl-li by kdo, že dovoleno jest křesťanům míti zároveň více žen a že toto není zakázáno žádným božským zákonem; budiž z církve vyloučen.“ (22, 2.)

2. Druhá vlastnost manželství jest nerozlučnost.

Nerozlučnost manželství v tom záleží, že manželé, kteří uzavřeli platné manželství, zůstávají až do smrti jednoho z nich manželským svazkem vázáni. Proto nesmí žádný z nich za života jednoho z manželů jiný sňatek s jinou osobou uzavříti. Toliko smrtí jednoho z manželů manželství jest rozloučeno, tak že pozůstalý manžel může uzavříti druhé manželství.

Nerozlučnost manželská vysvítá z jednoty manželské, neboť jsou-li muž a žena spojeni svazkem manželským v jednu bytost a zaváží-li se k úplnému spolužití, pozbývají práva na sebe. Manželé jeden druhému se oddávají, t. j. darují si právo spolužití, kteréžto

právo nemůže býti opět odebráno. Manžel nemůže manželku propustiti a jinou pojmouti, protože už nemá na sebe práva, neboť je daroval manželce. Tohoto vzájemného manželského spojení nelze měniti žádnou mocí, ani církevní ani státní, a ani sami manželé nemají práva manželství zrušiti, neboť to, co zákon přirozený jednou určil, je nezměnitelno. Tato manželská doživotní nerozlučnost jest bezpodmínečnou, t j. nepřipouští žádných vyjímek, poněvadž se zakládá na přirozeném i božském zákonu. Proto platně uzavřené manželství mezi křesťany i nekřesťany jest nerozlučitelno.

Církev katol. nerozlučnost manželskou vždy hájila a nikdy neustoupila a neustoupí od učení Kristova, byť by byla pronásledována a byť by i největší škody utrpěla. Církev také proti všem snahám starší i nové doby, které přičiňují se o rozluku manželskou, statečně bojovala a bojuje, hájíc práva svého a práva manželství. Proto církev již na sněmu florentském prohlásila nerozlučnost manželství těmito slovy: „Třetí výhoda manželství jest nerozlučnost proto, že znamená nerozlučné spojení Krista s církví. Ačkoliv pak za příčinou smilstva dovoleno jest oddělení od lože, přece není dovoleno jiné manželství uzavříti, jelikož svazek zákonně uzavřeného manželství jest věčný a jedině smrtí některého z manželů zrušitelný.“ A na sněmu Tridentském (24) bylo prohlášeno, že manželství nesmí býti zrušeno ani pro bludařství ani pro obtížné spolužití ani pro útěk některého manžela.

Učení katol. církve o nerozlučnosti manželské potvrzuje Písmo sv., ustavičné učení církve a dějiny.

a) Písmo sv. jasně svědčí, že nerozlučnost manželskou ustanovil Bůh již v ráji, jenž Adamovi dal Evu za manželku ne na nějaký čas, nýbrž až do smrti. Pán Ježíš, jenž přišel na svět, aby božské zákony naplnil, odvolával se na božský zákon nerozlučnosti manželské a proto zákon ten obnovil, prohlásiv manželství za svazek nezrušitelný: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“ (Mat. 19. 6.)

Ve Starém zákoně bylo sice též manželství považováno za svazek nezrušitelný; přece však v jistých případech bylo židům dovoleno manželku zapuditi a jinou pojmouti. Když Pán Ježíš židům předkládal zákon manželství a tito pozorovali, že opravuje dosud platné zákony a obyčeje, tázali se ho: „Sluší-li ženu propustiti?“ Pán Ježíš jim odpověděl? „Co vám přikázal Mojžíš?“ A židé pravili: „Mojžíš dovolil lístek zapuzení napsati a propustiti.“ Pán Ježíš ovšem věděl, že židé měli takový zákon a znal také příčinu, pro niž Mojžíš židům povolil zrušení manželství, proto odpověděl jim: „Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám přikázání tato: ale s počátku nebylo tak. Což jste nečetli, že ten, kterýž

učinil člověka na počátku, muže a ženu učinil je? a řekl: Protož opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky své, i budou dva v jednom těle. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. A protož co Bůh spojil, člověk nerozlučuj." A dále pravil Pán Ježíš: „Kdokoli propustí manželku svou, leč pro smilství, a jinou pojme, cizoloží: a kdo propuštěnou pojme, cizoloží. A jestliže žena propustí muže svého a za jiného se vdá, též cizoloží." (Mat. 19. 3—9. Mor. 10. 11.) Slovy těmito Pán Ježíš jasně prohlásil nerozlučnost manželství.

Také sv. apoštolové vždy učili, že svazek manželský jest nerozlučitelný. Tak sv. Pavel praví: „Těm pak, kteří jsou v manželství, přikazuji, ne já, ale Pán, ať manželka od muže neodchází: pakli odejde, ať zůstane nevdaná, anebo ať se s mužem svým smíří. Protož dokud živ jest muž, slouti bude cizoložnice, bude-li s jiným mužem. A muž manželky ať neopustí." (I. Kor. 7. 10.) A jinde praví týž sv. apoštol: „Žena, která za mužem jest, dokud jest živ její muž, přivázána jest zákonu: pak-li umře muž její, rozvázána jest od zákona muže." (Řím. 7. 2.) Ze slov sv. Pavla poznáváme, že manželé nesmějí se rozejíti, kdy by jim napadlo Jestliže snad pro důležité příčiny nemohou spolu žíti, může jim církev povoliti rozvod od stolu a lože, avšak manželství zůstává nerozlučitelno, t. j. žádný z nich nesmí v jiné manželství s jinou osobou vstoupiti, dokud smrt jednoho z nich svazku manželského nerozváže a manžela od zákona neosvobodí.

Také sv. otcové hájili nerozlučnost manželskou. Sv. Augustin praví: „Není vám dovoleno míti manželky, jichžto prvnější mužové jsou živi; anž vám, ženy, dovoleno míti muže, jichžto prvnější manželky na živě jsou. Cizoložná jsou taková manželství, ne sice dle práva světského, ale dle nebeského. Ani s manželkou, kteráž zapuzena od muže odešla, dovoleno vám zasnoubiti se za života muže. Toliko za příčinou smilství dovoleno cizoložnou manželku propustiti, avšak dokud ona žije, není dovoleno s jinou se spojiti. A vám ženy, nedovoluje se pojmouti za manžele muže ty, od nichž manželky odešly, jsouce zapuzeny. To není dovoleno, to jsou cizoložstva, ne manželstva." A sv. František krásně dí o nerozlučnosti manželství toto: „První účinek té svátosti jest věčné spojení srdcí manželských. Když truhlář dvě prkna čistotným klihem spojuje, tak silně se jedno druhého drží, že je spíše jinde než v tom spojení rozštípíš. Kristus Pán spojil muže a ženu svou svatou krví, odkudž to spojení tak mocné jest, že se spíše duše od těla některého z nich odděliti má, nežli to spojení zrušiti. Což však ne tak o tělích jako o srdcích, o vnitřní náklonnosti a lásce rozuměj."

Nerozlučnost manželství hájily vždy církevní sněmy a papežové.

Když na církevním sněmu v Elvíru r. 313 bylo ustanoveno, aby křesťanská žena, která opustila muže též věřícího, a za jiného se provdala, byla z církve vyloučena, někteří odvolávali se na světské zákony, které takové rozloučení dovolují. Sv otcové však odpověděli: „jinak zní zákony císařské, jinak zní zákon Kristův. Něco jiného předpisuje učenec Papinian, něco jiného zase náš sv. Pavel. Bůh nebude nás souditi podle světských zákonů, nýbrž podle těch, které sám dal.“

Nerozlučnost manželskou hájili vždy papežové, čehož důkaz podávají dějiny. Jindřich IV., král francouzský, uzavřel platné manželství s Bertou, markraběnkou ze Suzy. Později oddav se prostopášnému životu, zapudil manželku a chtěl si vzíti jinou. Avšak papež Alexandr II. hájil nerozlučnost manželství s Bertou, tak že král pokorně podrobil se rozkazu papežovu a opět vzal k sobě manželku Bertu, čehož do své smrti nelitoval pro její dobrosrdečnost.

Dějiny nám také potvrzují, že papežové nikdy nedovolili manželku pravou zapuditi, byť by i církev pohromy utrpěla. Tak když Jindřich VIII., král anglický, zapudiv pravou svou manželku Kateřinu, s Annou Boleyovnou zasnoubiti se chtěl, papež Klement VII. nedovolil králi druhého sňatku, ač Jindřich proto od církve odpadl a celou zemi k odpadlictví donutil. Luther a Kalvín však králi nové manželství schválili, tak že Jindřich VIII. až šest manželek pojal, zapudiv jednu po druhé.

Platně uzavřené manželství nemůže býti rozloučeno ani cizoložstvím jednoho z manželů. Platné manželství nemůže býti zrušeno ničím, leč smrtí jednoho z manželů. Protestanté však odvolávají se na slova Páně, jenž dí: „Kdokoli propustí manželku svou, leč pro cizoložství, a jinou pojme, cizoloží“, a praví, že dopustí-li se jeden z manželů cizoložství, může býti manželství zrušeno. Uvažujeme-li však slova Páně, která fariseům pravil, poznáváme, že Pán Ježíš tím „leč pro cizoložství“ chtěl říci, že muž může ženu propustiti ne pro jakoukoli příčinu, nýbrž toliko pro cizoložství Avšak hned dodává: „Kdo propuštěnou pojme, též cizoloží.“ (Mat. 19. 9.) Pán Ježíš mluví tedy o rozvodu nedokonalém, t. j. od společného žití čili jak říkáme o rozvodu od stolu a lože, avšak nikoli o úplném zrušení manželského svazku. Muž tedy může manželku propustiti, když by se dopustila cizoložství, avšak nesmí vstoupiti do nového manželství, dokud manželka jest na živu.

Že apoštolové dobře rozuměli slovům Páně, poznáváme z odpovědi, kterou dali Pánu Ježíši: „Poněvadž jest takový způsob člověka s manželkou, není dobře se ženiti“ (Mat. 19. 10.)

Také církev vždy hlásala, že ani cizoložstvím jednoho z manželů nemůže manželství býti rozloučeno. Proto na sněmu Tridentském bylo prohlášeno, že pro cizoložství mohou manželé býti odloučeni od stolu a lože, avšak tím svazek manželský nemůže býti zrušen. Proto také pohrozila vyloučením z církve, kdo by jinak tvrdil: „Řekl-li by kdo, že církev bloudí, když učila a učí, že podle evangelického a apoštolského učení pro cizoložství jednoho z manželů svazek manželský nemůže býti zrušen, budiž z církve vyloučen“

Platně uzavřené manželství nemůže leč smrtí býti rozloučeno. Avšak církev pouze tři výjimky připouští a sice:

a) Manželství uzavřené mezi nevěřícími může býti úplně rozloučeno, když jeden z manželů přijal křest sv. a druhý s ním v manželství zdráhá se žíti, anebo snaží se pokřtěného věřícího sváděti k činům nemravným, anebo mu překáží vykonávání povinností náboženských. Jedná se tu tedy o manželství, které uzavřeli manželé židovští nebo pohanští. V tom tedy a jedině v tom případu, když by pokřtěný manžel s pohanským žíti nemohl, může pokřtěný žádati, aby manželství v pohanství uzavřené mohlo býti zrušeno a aby bylo pokřtěnému manželu dovoleno uzavříti sňatek s pravověřícím. Církev sv. v takovém případu má právo manželství rozloučiti a činí tak na základě slov sv. Pavla, jenž o manželství věřících s nevěřícími následující pravidlo předpisuje: „Má-li která žena muže nevěřícího, a ten svoluje s ní bydliti, nepropouštěj muže; nebo posvěcen jest muž nevěřící skrze ženu věřící; sic jinak by děti vaše nečisté byly, ale nyní jsou svaté. Pak-li chce nevěřící odejíti, nechť odejde; neboť není službě poddán bratr nebo sestra v takové věci“, t. j. svobodna jest věřící strana takového manželství, tak že nejen od nevěřící strany odejíti, ale i jiný platný sňatek uzavříti může. (I. Kor. 7, 13—15).

Církev v tomto případu nejedná nedůsledně a proti zákonu, poněvadž manželství mezi pohany není svátostí.

b) Manželství platné, avšak dosud nesplněné, t. j. manželství, ve kterém manželé dosud manželského práva neužili, může býti rozloučeno, když jeden z nich složí slavné sliby řeholní. Kdyby některý manžel i proti vůli druhého vstoupil do kláštera a složil slavné sliby, které ho do smrti zavazují k čistotě, chudobě a poslušenství, jest po složení těchto slibů manžel ve světě pozůstalý svobodný a může uzavříti nové manželství, Sv. Tomáš Aqu. odůvodňuje toto rozloučení manželství tím, že jako smrtí přirozenou rozlučuje se manželství, podobně ruší se manželství složením slavných slibů, neboť ten, jenž věnuje se ustavičné

službě Boží v klášteře, jest pro pozůstalého manžela ve světě jako mrtvým.

c) Konečně papež může platné manželství, ale dosud nesplněné t. j. ve kterém manželé práv svých nepoužili, dispensí rozloučiti z důvodů nejvážnějších, zvláště je-li pravdě podobno, že manželství vlastně nebylo platně uzavřeno.

Kromě těchto tří případů nemůže manželství býti rozloučeno. Církev však může z důležitých příčin dovoliti, by manželé odloučeni od sebe žili.

Platné manželství může býti na čas rozloučeno, t. j. manželé mohou se pro důležité příčiny rozejíti od stolu a lože, avšak v nové manželství nemohou vstoupiti za života jednoho z nich. Že církev má právo povoliti dočasný tento rozvod, potvrzují slova Pána Ježíše a sv. Pavla, Kristus Pán dí: „Kdokoli propustí manželku svou kromě příčiny smilstva, uvádí ji v cizoložství,“ t. j. uvádí ji v nebezpečí cizoložství a proto jest vinen hříchu toho; „a kdo propuštěnou pojme, cizoloží.“ (Mat. 5, 32) Ze slov Krista Pána jest jasno, že muž může manželku pro cizoložství propustiti, aniž by měl proto hřích. Že však manželství zůstává nezrušitelno, když by ji pro cizoložství propustil, vysvětlují slova Páně: „a kdo propuštěnou pojme, cizoloží.“ Dle zákona Kristova mohou se tedy manželé pro cizoložství rozejíti, avšak v nové manželství s jinou osobou vstoupiti nesmějí, neboť to by nebylo manželství, nýbrž cizoložství. To potvrzuje také sv. Pavel, jenž dí: „Žena ať neodchází od muže; pak-li odejde, zůstaň nevdaná, anebo se smiř s mužem svým.“ (I. Kor. 7, 10, 11). Sv. Pavel udává pouze cizoložství jako důvod k rozvodu od stolu a lože. Avšak mimo cizoložství mohou nastati i jiné vážné důvody, pro něž manželé mohou býti rozvedeni od stolu a lože. Církevní právo udává několik vážných takových důvodů. Na příklad: nebezpečenství odpadnutí od víry, vyhrožování smrtí, marnotratnost a j. Když by manžel nutil manželku k odpadu od víry, nebo když by jí vyhrožoval zabitím, anebo když by muž byl marnotratníkem a ohrožoval by výchovu dítek, a pokoj domácí a majetek, může manželka žádati duchovní vrchnost, aby manželství dočasně, t. j. od stolu a lože bylo rozvedeno. Rozvod tento však dotud má platnost, pokud trvají příčiny rozvodu. Když však obžalovaná a vinná strana se polepší, chybu napraví a pokojné spolužití slíbí a zaručí, mají se manželé dle napomenutí sv. Pavla smířiti, což manželé bez soudců učiniti mohou, kdykoliv chtějí. Církev ovšem se snaží, aby manželé se dohodli, dříve než dojde k soudu a rozvodu. Proto také manžele napomíná a častěji k soudu a výslechu volá.

Podobné rozvody dějí se dnes zhusta i na vesnicích. Příčiny k nim bývají různé, avšak obyčejně bezpodstatné. Mnozí manželé pro malicherné věci se znesváří, muž vyčítá ženě věno nebo minulé chyby, ženu pak trýzní a z domu vyhání. Rodičové její místo aby ji pokárali, štvou ji proti muži a běží s ní k soudu a žádají o rozvod. Kdyby cizí lidé nemíchali se do rodinných záležitostí a neštvali manželů, sotva by bylo tolik svárů a rozvodů. Ovšem manželé, kteří za svobodna nenabyli dobrého vychování, kteří nevstoupili v manželství s pravým úmyslem a s pravou zbožností a čistí, nýbrž z lehkomyslnosti, ze světských ohledů a s poskvrněným srdcem, ti se brzo po svatbě hádají. Takoví manželé dnes se hádají a z domu utíkají, a zítra se zase hledají.

Tyto a podobné manželské nesrovnalosti, které vždycky byly a budou do skonání světa, dávají dnes podnět mnohým nespokojencům k boji proti nerozlučitelnosti manželské. Církev po všechny časy chránila posvátnost nerozlučitelného manželství a musí jí chrániti a hájiti i dnes. A církev činí tak nejen z toho důvodu, aby náboženský ráz manželství zachránila, nýbrž činí tak pro blaho národů, států a celé společnosti lidské.

Rodina jest základem spořádané a mravné společnosti, jest pevnou tvrzí a hrází mravnosti vůbec. Z nerozlučnosti manželské mají všickni lidé prospěch časný i duchovní, neboť manželství chrání mravnost, krotí vášně, zabezpečuje zdárnou výchovu dítek, udržuje majetek rodinný a usnadňuje státu péči o poddané. Zrušte svazky manželské, rozvažte pouto manželské a uvidíte hrozné následky rozluky.

Kdyby provedena byla manželská rozluka, otevřena bude brána k všeobecné nemravnosti. Najdou-li se i dnes někteří mužové nebo manželky, kteří prohřešují se nevěrností, nebude takových manželů mnohem více, když by manželství bylo zrušitelno? Kdyby manželé věděli už napřed, že manželství jejich není svazkem až do smrti, nýbrž že se mohou dle libosti rozejíti, mnohý dopustil by se zúmyslně cizoložství, aby měl důvod k rozluce. A když by manžel nedopustil se cizoložství, může zase něco jiného dáti příčinu k rozvodu. Každá hezká tvář, výnosný druhý sňatek, každá domácí hádka, neštěstí zaviněné nebo nezaviněné, chyby manželovy a podobné mohou býti příčinou k rozvodu. A tak by manželé žili ve stálém strachu a nejistotě, že dnes nebo zítra musí z domu se stěhovati.

A dále uvažme. Kdyby rozluka stala se zákonem, budou manželé svorně pracovati na svém majetku, budou trpělivě snášeti svízele a různé trampoty, bez nichž není žádné manželství, budou společně pečovati o rozmnožení a zachování společného majetku?

Nikdy. Bude-li rozluka, pak bude každý opatrný jako had, manželé budou k sobě neupřímnými a každý bude pracovati a šetřiti pro sebe, aby si zabezpečil živobytí, když by musil z domu, když by najednou muži nebo ženě napadlo: jdi, já tě nechci.

Avšak nepřátelé řeknou: k čemu mají se manželé trápiti, nemohou-li spolu vycházeti, jsou-li nešťastni? Lépe bude, když se rozejdou a budou hledat jinde štěstí. Jest ovšem otázka, naleznou-li v jiném manželství štěstí. Zkoumáme-li svárlivé manžely, shledáme, že obyčejně jsou oba chybujícími. Kdyby každý kousek ze své neústupnosti povolil, nastal by v rodině jistě pokoj. Než dejme tomu, že některý manžel je vinen, že jenom svým hněvem, svou surovostí, nestřídmostí a jiným způsobem domácí štěstí kazí, má druhá strana jistotu, že s jiným bude šťastnější? Není-li v jednom manželství spokojeným, sotva najde štěstí v druhém, neboť v novém manželství zase najde se jiná chyba. A tak by mnohý musil snad každoročně se ženiti, aby nalezl čeho hledá a do smrti by nenalezl nezkalené radosti a štěstí. V Americe, kde je civilní manželství, jistý muž, jak noviny sdělily, šestkráte se oženil a nikdy nenalezl, čeho hledal, až konečně vrátil se k první ženě a tu naposledy pojal a nyní byl spokojeným.

Ostatně k vůli několika nespokojencům nebylo by radno otvírati bránu všeobecné zkáze. Nemravnosti jest dnes již dosti a bylo by jí mnohem více, kdyby nastala rozluka. Důkaz toho vidíme v jiných zemích a také v Uhrách. Tam jest zákonem zavedeno civilní manželství a za těch několik let přibylo 20 tisíc lidí bez vyznání, kteří pro sňatky se židy a protestanty odpadli od víry, a přes 130 tisíc dětí nebylo pokřtěno. V Americe, ve Francii a jiných státech také jest civilní manželství zákonem a tudíž i rozluka dovolena. A jaké to má následky? Stálé rozvody. Roku 1905 jen ve Francii bylo 20 tisíc rozvodů. To bylo také tolik soudních rozepří. Kolik peněz vyhodilo se zbytečně? Řekne ještě někdo, že kněží jsou proti civilnímu manželství, že by jim ubylo příjmů? Rozvody přijdou asi dražeji než oddavky jednou za život.

Kdyby nastala manželská rozluka, nejhůře by na tom byly ženy a děti.

Dokud by žena byla hezká, zdravá a k práci schopná, dotud by ji snad muž v domě trpěl. Avšak jak dlouho může potrvati její krása a síla? Několik let, když by se tedy muži zmrzela a on by zatoužil po mladší, vyžene manželku a co ona si počne? Kdo si vezme starou a sedřenou ženu? A pak kdo si ji vezme bez peněz? Do prvního manželství přinesla nějaké věno, jehož z části použito bylo pro domácnost. Byť by jí něco zůstalo anebo soudně jí část byla přikázána, kolik bude míti pro druhé, třetí a další

sňatky, když mužové málo kdy berou si ženy bez peněz? Muž sebestarší i bez krejcaru ožení se vždy, nikoli však žena. Když žena připravena bude o zdraví, sílu, krásu a peníze, pak ji muž vyžene. A z čeho bude živa? Přijde na krk obci nebo rodičům. A tak nastanou obcím a státu nové starosti, co si počíti mají s propuštěnými ženami. Zdali pak socialní demokraté a ostatní bojovníci za rozluku manželskou o hrozných následcích rozluky manželské vážně uvažují? Praví-li, že to nebude tak zlé, jak my to hlásáme, klamou sebe i svět. Církev katol. jest moudřejší a zkušenější než tito lidé a proto pro blaho lidu svého a zvláště pro blaho časné a věčné křesťanských rodin a slabšího pokolení — pro ženy neustupně stojí na nerozlučnosti manželské.

Konečně uvažme, jaký osud potká dítky, kdyby nastala rozluka. Kdyby manželé se rozešli, kam půjdou dítky, kdo je bude živiti a vychovávati? Někdo řekne: některé si musí vzíti otec, ostatní matka. A což ty ostatní nepatří matce, vždyť všechny krví svou vyživila a vychovala. Kterak mohla by se od svých dítek odloučiti? A kterak otec mohl by se vzdáti práva na své děti? Ani zvíře nedá si odebrati mláďata a matka měla by si nechat své dítky vzíti? Než dejme tomu, že by buď otec nebo matka podrželi si všechny dítky. Nastává otázka, budou-li je moci uživiti a vychovati. A uzavře-li manžel nové manželství, bude macocha pečovati o cizí děti, když i ona musí mysliti, že za nějaký čas snad i ji muž vyžene? Hrozný osud očekává dítky z rozloučeného manželství. Než k tomu řeknou socialní demokraté: stát bude se starat o výživu a vychování dítek. Dobře! Avšak kolik ústavů musil by stát zříditi, aby mohl převzíti vychování dítek? A konečně ústavy takové nikdy dětem nenahradí maminku a tatínka.

Chce-li stát a národ míti mravný a zdravý dorost, může jej očekávati jedině z rodin. V křesťanské rodině vychovávají se řádní a zbožní lidé, kteří jsou nejmocnější podporou státu a společnosti lidské. Proto rozluka manželská byla by největším neštěstím pro svět a proto nejen církev, nýbrž i stát a rodičové měli by bojovati proti nepřátelům křesťanského manželství; neboť od manželství závisí blaho nejen církve, nýbrž i rodin, obcí, národů a států.

Konečně musíme se zmíniti, kdo vlastně přeje si rozluky?

Rozluky neb občanských sňatků přejí si:

a) Lidé ku víře vlažní nebo nevěrci. Kdo v náboženství nehledá útěchy, kdo pohrdá náboženstvím, ten nemá ctnosti, nemá zvláště trpělivosti a čistoty, bez níž věrnost manželská

neobstojí. Nevěrci proto chtějí rozluku, aby mohli veřejně a bez hanby ukájeti svou smyslnost.

b) Rozluku chtějí lidé neuvědomělí a zkažení, kteří věří různým řečníkům, když jim výhody rozluky pěkně vymalují, zatajujíce stinných stránek.

c) Dále lidé světáčtí, lakomí a nemravní, kteří manželství nepovažují za svátost, za božské ustanovení, nýbrž za pouhý obchod a pouhé ukájení smyslnosti. Cizoložníci a nevěrní manželé touží po rozvodu, aby mohli svým vášním sloužiti. Proto právě tito věrolomní mužové nejvíce křičí a domáhají se rozluky. Nevěrní manželé bojí se skandalu, neboť vědí, kdyby se jejich cizoložství prozradilo, nastanou jim soudy, očekává je posměch a pohrdání lidské. A to jest jim nepohodlno a proto pryč s církevním manželstvím, ať se zavede občanské, kteréž dovoluje rozluku.

Pořádní, křesťanští manželé netouží po rozluce ani po civilním sňatku, ti si přejí církevního požehnání, ti chtějí svátostné manželství, které utvrzuje svazek až do smrti.

89. CVIČENÍ.

O obřadech svátosti manželství a čeho se žádá od těch, kdož ve stav manželský vstoupiti míní.

Manželství mezi křesťany jest svátostí a proto mohou jí posluhovati pouze ti, jimž Pán Ježíš dal moc, sv. svátosti udělovati. Promluvím tudíž o tom, kdo může manželství požehnati a kterými obřady se to děje.

737. „*Jakým způsobem přijímají snoubenci svátost stavu manželského?*“

Snoubenci přijímají svátost stavu manželského tím způsobem, že prohlašují před svým farářem anebo jeho zástupcem a dvěma svědky, že se za sebe berou.

Již u pohanů i židů manželský sňatek uzavírán byl vždy slavným způsobem a mnohými náboženskými obřady. Manželství zajisté jest něčím vznešeným, posvátným a důležitým a proto nedivme se, že od počátku lidé manželství uzavírali před svými

kněžími anebo alespoň nějakými náboženskými obřady. Křesťanům manželství jest posvátným svazkem, který Bůh sám zřídil a kterýž Pán Ježíš za svátost povýšil a proto křesťanští snoubenci uzavírají sňatek v chrámu Páně V chrámu Páně přijali první svátost, křest svatý, v chrámě vyznávali se z hříchů svých, zde přijímali tělo Páně a svátost biřmování, v chrámě se modlí a Bohu slouží, proto jest slušno a důstojno, aby i v chrámu Páně před oltářem přijali sedmou svátost a vyprosili si od Boha milosti a požehnání k nastávajícímu, novému a snad trpkému životu. Poněvadž v církvi Kristově sv. svátosti udělovati mají právo biskupové a kněží, proto platné manželství mezi křesťany může býti uzavřeno jen před farářem, jehož biskup v duchovní správě ustanovil, anebo jiným knězem z povolení biskupského nebo farářova.

Dle obyčeje u nás stávajícího jest vlastním farářem snoubenců onen, v jehož farnosti bydlí nevěsta. Je-li tedy ženich v jiné farnosti, konají se oddavky ve farním chrámu Páně nevěsty a před farářem, v jehož farnosti nevěsta bydlí.

Chtějí-li dvě osoby, muž a žena, vstoupiti ve stav manželský, odeberou se na farní úřad, kdež požádají o prohlášky. Sepíše se zkušební snubní protokol, ve kterémž uvedou se pravá rodní a křestní jména snoubenců, den a rok narození a věk, rodiště a nynější bydliště, zaměstnání, stav svobodný nebo ovdovělý, náboženství, u ženichů zdali vykonali vojenskou povinnost, pak jména a povolání rodičů. Při sepsání protokolu musejí snoubenci udati, není-li mezi nimi manželské překážky na př příbuzenství. Je-li ženich v cizí farnosti, musí předložiti rodní list a je-li vdovcem, také úmrtní list první manželky. Neplnoletí musí míti povolení k sňatku od otce a nemají-li otce, tedy od c. k. nadporučenského úřadu. Kdo neučinil zadost vojenské povinnosti, musí sobě přinésti certifikat od příslušného vojenského úřadu. Protokol podepíší snoubenci a dva svědkové a po případě otec.

Na to snoubenci bývají v chrámu Páně při hlavních službách Božích ohlášeni. Ohlášky jsou tři a konají se ve třech po sobě jdoucích nedělích nebo svátcích. Je-li ženich z cizí farnosti, konají se i v jeho farním chrámu Páně ohlášky. Není-li nevěsta nebo ženich v místě 6 neděl, konají se ohlášky také tam, kde naposledy bydleli. Ohlášky konají se proto, aby se manželské překážky objevily a aby farníci věděli, že tyto dvě osoby vstupují ve stav manželský, jímž nabývají práva ku spolužití.

Z důležité příčiny mohou církev a politické úřady od jedné nebo dvou nebo docela ode všech ohlášek uděliti dispense.

Po třetí ohlášce vykonají snoubenci sv. zpověď a přijmou nejsv. svátost oltářní, Druhého dne pak konají se oddavky. Oddavky

pravidelně konají se dopoledne, poněvadž se za snoubence slouží mše sv., při níž novomanželům uděluje se církevní požehnání.

Snoubenci, přijavše od svých rodičů požehnání, ubírají se s dvěma svědky, s otci a přáteli do chrámu Páně a postaví se před hlavní oltář. Ženich na pravo, jako hlava rodiny, a nevěsta na levo, za ně pak postaví se dva svědkové. Kněz oděn rochetou a štolou táže se snoubenců, jsou-li svobodni od všelikého závazku stavu manželského a zdali dobrovolně a bez přinucení vstupují ve stav manželský. Snoubenci odpoví: ano. Na to kněz jim připomíná povinnosti manželské a táže se jich, zda-li slibují je vyplniti? Odpovídají: slibujeme. Nyní vyzývá kněz snoubence, aby na důkaz slibu svého, že totiž chtějí spolu žíti a dobré i zlé až do své smrti snášeti a sebe neopouštěti, podali si pravé ruce a učinili před Bohem manželský slib. Snoubenci jeden po druhém říkají formuli slibu neb skládají manželskou přísahu věrnosti. Podání rukou znamená, že manželé učiněný slib před Bohem zavazují se zachovati, a že v úzkém tomto spojení jako ruka v ruce kráčeti budou po cestě vezdejšího života. Na to kněz ovine ruce jejich štolou a položiv ruku na ruce snoubenců, modlí se: „Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj. Pán Bůh všemohoucí rač toto svaté manželství potvrditi, já pak z úřadu svého kněžského potvrzuji mezi vámi toto pořádné manželství ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého. Amen.“ Kněz žehná ruce sv. křížem, kropí svěcenou vodou a potom dí: „Dejž vám Pán Bůh své svaté požehnání.“ Ovinutí štolou znamená nerozlučnost manželství.

Po oddavkách někdy světí kněz snubní prsteny. Při tom modlí se: „Pomoc naše ve jménu Páně. Jenž stvořil nebe i zemi. Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k tobě přijď. Pán s vámi. I s Duchem Tvým. Modleme se: Požehnej, Pane, prsteny tyto, které my ve jménu Tvém žehnáme, aby ti, kteří je nositi budou, neporušenou věrnost navzájem si zachovali, v pokoji Tvém a vůli Tvé setrvali a v lásce obapolné vždy živi byli. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

Kněz pokropí prsteny svěcenou vodou a dává je novomanželům na ruce řka: „Přijměte prsten věrnosti a buďte sobě věrni“ Snubní prsteny připomínati mají jejich manželský slib; neboť jako prsten jest kroužek bez konce, tak manželství má býti až do smrti svorné a nerozlučné.

Někde jest také obyčejem, že se žehnají věnečky, které mezi oddavkami kladou snoubencům na hlavy. Věnec znamená vítězství, jehož snoubenci dobyli zachováním čistoty až do tohoto okamžiku. Věnečky novomanželé si uschovají, aby i ve stáří připomněli si radost, kteráž plála v srdcích jejich, když sobě před Bohem věrnost a lásku slibovali.

Po oddavkách snoubenci pokleknou a kněz modlí se: „Utvrď, Bože, co jsi v nás působil. Se svého svatého chrámu, jenž jest v Jerusalémě. Pane, smiluj se nad námi. Kriste, smiluj se nad námi. Otče náš. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého. Spasiž, Pane, služebníky své. Bože můj, doufající v Tebe. Sešli jim, Pane, pomoc ze svatyně své. A ze Sionu ostříhej je. Budiž jim, Pane, silnou věží. Proti nepříteli. Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k Tobě přijď Pán s vámi. I s duchem Tvým. Modleme se: Shlédni, prosíme, Pane, na tyto služebníky své a zřízení, jež jsi k rozmnožení pokolení lidského ustanovil, milostivě ochraňuj, aby ti, kteří dle Tvé vůle ve svazek vcházejí, Tvou pomocí byli zachováni. Skrze Krista, Pána našeho. Amen."

Po oddavkách slouží obyčejně kněz mši sv. za snoubence. Při mši sv. a sice po Pater noster a pak na konci mše sv. před kněžským požehnáním modlí se kněz nad snoubenci, vyprošuje jim pokoje, štěstí a dlouhého života a uděluje jim požehnání. Toto požehnání při mši sv. uděluje se snoubencům, jsou-li oba katolíci a alespoň nevěsta svobodnou.

Ku platnému manželství není vždy třeba všech těchto obřadů. Aby manželství bylo platně uzavřeno, předpisuje církevní sněm Tridentský: aby snoubenci slovem neb poznatelným znamením před svým farářem a dvěma svědky učinili slib, že chtějí spolu v manželství žíti. Nestalo-li se tak, jest manželství neplatné, což sněm prohlásil následujícími slovy: „Kdož jinak než před svým farářem a dvěma svědky vstupují v manželství, prohlašuje sněm takový způsob za nezpůsobilý k uzavření manželství, a prohlašuje takový svazek manželský za neplatný a žádný. Tento zákon platí všude tam, kde ustanovení sněmu bylo prohlášeno anebo kde této formy bylo šetřeno.

V Rakousku platí forma Tridentská všude, jen v Uhrách od r. 1841 nemusí manželství nekatolíků a manželství smíšená býti uzavírána dle formy Tridentské.

Tomuto zákonu protiví se sňatky civilní neb občanské, poněvadž se uzavírají ne před farářem, nýbrž před státním úředníkem. Takové sňatky jsou buď podpůrné, buď fakultativní nebo obligatorní.

Podpůrné občanské sňatky v tom záleží, že stát uznává sňatek za platný tehdy, když církev z důležitých příčin sňatek církevní odepřela. U nás zákon tento platí od r. 1868.

Fakultativní občanský sňatek v tom záleží, že stát dovoluje stranám dle libosti buď civilně nebo církevně se dáti oddati.

Obligatorní neb povinný občanský sňatek záleží v tom, že stát pouze církevní sňatek uznává za neplatný a nařizuje, aby všickni uzavřeli sňatek před státním úřadem, na čež mohou, chtějí-li, dáti se i církevně oddati. Tento povinný občanský sňatek zaveden jest v Uhrách a takový chtějí dnes zavésti i u nás. Proto nelze se diviti, když církev hájí práva svého a právo a blaho svých věřících.

Manželství, jak jsme dříve již slyšeli, ukládá manželům mnohé a těžké povinnosti, které musejí až do smrti věrně plniti. Aby manželé kroku svého později nelitovali a aby v manželství byli šťastnými a spokojenými, musí napřed vážně se připraviti k tomuto důležitému kroku. Kdyby snoubenci vždy s rozvahou a podle úmyslu církve ve stav manželský vstupovali, nebylo by tolik nespokojených manželstev a také by ani lidem nenapadlo brojiti proti nerozlučnosti manželství. Aby tedy manželství byla šťastná, předpisuje církev snoubencům vzdálenější a nejbližší přípravu ku stavu manželskému. V čem ta příprava záleží, vysvětluje nám následující otázka.

759. *„Čeho se žádá od těch, kdož ve stav manželský vstoupiti míní?“*

Od těch, kdož ve stav manželský vstoupiti míní, se žádá:

1. by se lehkomyslně nezasnubovali;

2. by mezi nimi nebylo překážek manželských a v náboženství dobře byli vycvičeni;

3. by po dobu zasnoubení počestně živi byli;

4. by před oddavkami svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní hodně přijali.

1. Od snoubenců žádá se, by se lehkomyslně nezasnubovali.

Co rozumíme zasnoubením? Zasnoubením rozumíme manželský slib, který sobě muž a žena učiní se závazkem, že se za sebe vezmou. Zasnoubení může se státi buď soukromě nebo slavnostně před knězem.

Kdo se zasnoubil neb dal slib, že s jistou osobou ve stav manželský vstoupí, povinen jest slibu dodržeti. Poněvadž lidé často z ohledů časných slibů nedodržují a své mínění často mění, proto církev radí, aby se zasnubování nedělo lehkomyslně, t. j. bez náležité rozvahy. Manželství jest velikou svátostí v Kristu a církvi, jak dí sv. Pavel, proto křesťané tuto svátost mají přijímati vždy po zralém uvažování, aby se uchránili budoucích soužení.

Co tedy mají snoubenci činiti, než se odhodlají vstoupiti ve stav manželský?

a) Snoubenci mají napřed poraditi se s Bohem a se svými rodiči.

Dobrý křesťan nepodniká důležité věci, prve než by se poradil s Bohem a moudrými lidmi. A manželství jest zajisté velmi vážným krokem k budoucímu a neznámému životu; proto ti, kteří mají nastoupiti důležitou změnu stavu svého, potřebují osvícení rozumu a posily Boží. Kniha přísloví praví: „Dům a zboží dáno bývá od rodičů: od Hospodina ale toliko (dána bývá) manželka opatrná.“ (Přísl. 19, 14). Proto Tobiáš na radu archandělovu napřed modlil se k Bohu, prve než pojal Sáru za manželku. Proto i ti, kteří chtějí vstoupiti ve stav manželský, nechť napřed modlí se k Bohu, aby Bůh dal jim dobré vnuknutí a radu, mají-li s jistou osobou ve stav manželský vstoupiti nebo ne. Zbožní křesťané také bez této porady s Bohem nevstupují ve stav manželský.

Ferdinand Nunnez, urozený španělský šlechtic v Granadě, oblíbiv si chudou dívku, prve než o její ruku požádal, ptal se o radu sv. Jana z Boha. Světec poradil mu, aby dříve Boha prosil o radu a že se i sám za něho bude modliti. A Bůh naznačil mu, že by v manželství tom nebyl šťastným. Proto Nunnez vzdal se manželství toho a potom proslavil se mnohými ctnostmi a šlechetnými skutky.

Snoubenci mají se také o radu tázat svých rodičů. Rodičové jsou po Bohu největšími dobrodinci svých dítek, neboť oni dali jim život, o nějž ve dne v noci pečovali, děti své vychovali a budoucnost jim zaopatřili. Proto byly by děti velmi nevděčnými, kdyby v důležité této věci netázaly se svých rodičů o radu a svolení. Rodičové milují své dítky a z lásky k nim přejí si, aby všechny dítky jejich byly šťastny. Proto jistě mohou jim dáti nejlepší radu. Kdyby však rodičové dítky své nutili do stavu manželského s nějakou osobou pro peníze, z lakoty a jiných hříšných úmyslů, jednání jejich bylo by nerozumné a děti neprohřešily by se proti povinné poslušnosti k rodičům, když by rodičům nebyly po vůli.

Kdyby však rodičové předvídali, že manželství, které syn nebo dcera uzavříti chtějí, nebude šťastným, když by věděli, že osoba, kterou chtějí si syn neb dcera vzíti, nemá dobrých vlastností a do jejich domácnosti vůbec se nehodí, pak děti mají rodičů poslechnouti a takového manželství ochotně se zřeknouti. Kdyby dítky rodičů svých neposlechly, a proti vůli jejich přece ve stav manželský s onou osobou vstoupily, dopustily by se hříchu a požehnání Boží odvrátily by od sebe.

Sv. Františka Římská, poznávajíc marnost tohoto světa, umínila si, že se nikdy nevdá a že vstoupí do kláštera. Avšak její dobří rodičové přáli si, aby se provdala za jistého šlechetného a zbožného muže. Sv. Františka poslechla rodičů svých, neboť ve vůli jejich spatřovala vůli Boží. Tak jednati mají všechny křesťanské děti. Ničeho nemají činiti bez rady rodičů a proti jejich vůli, je li rada rodičů dobrá a moudrá, neboť děti, které proti vůli rodičů se zasnubují, obyčejně toho později litují.

b) Kdož ve stav manželský vstupují, mají hleděti na ctnosti a zbožnost osoby, s kterouž chtějí ve stav manželský vstoupiti.

Zbožnost a ctnost jsou základem šťastného, spokojeného a spořádaného manželství. Přináší-li ženich nebo nevěsta do domu sice menší věno, za to však jsou-li ozdobeni křesťanskými ctnostmi, zbožností, mravností, skromností, upřímností, pracovitostí, šetrností a střídmostí, pak ženich nalezl vzácnou perlu, kteráž učiní ho v tomto životě nejšťastnějším mužem. Hledí li se však při uzavírání manželství více na peníze, rod a tělesnou krásu, nežli na víru, zbožnost a ctnosti snoubencovy, pak takové manželství nebude šťastným. Zkušenost nás učí, že bohatství a krása tělesná nečiní manželství vždy spokojenými, nýbrž naopak bývají pramenem svárů, hádek a domácího nepokoje. Proto kdož ve stav manželský vstupují, mají dobře znáti osobu, kterou míní si vzíti. Vždyť to není žádnou maličkostí dáti se s někým do smrti svázati. Proto při volbě ženicha nebo nevěsty nehleďte na peníze a tělesnou krásu a na jiné časné věci, nýbrž hleďte napřed na povahu, chování a zvláště na náboženské smýšlení osoby, s níž chcete vstoupiti ve stav manželský. Potom teprve tažte se po jeho majetku a bude-li moci rodinu vyživiti.

Moudří rodičové vždy hledí napřed na ctnosti ženichovy. O Abrahámu čteme v Písmě sv., že synu svému Isákovi nevolil manželky z dcer chananejských, protože mravy a obyčeje jejich nebyly dle zákona Páně. Proto poslal služebníka svého daleko k příbuzným svým, aby odtud přivedl synu jeho bohabojnou ženu. A služebník přivedl mu zbožnou i krásnou Rebeku. Také Booz, bohatý statkář v Betlémě, vzal si za manželku chudobnou Ruth, neboť přesvědčil se o její zbožnosti, mravnosti a pilnosti. Proto chcete li býti v manželství šťastnými, neberte si ani nevěrců ani zkažených a náruživých lidí.

Eliška Embertova, dcera jednoho pařížského měšťana, byla zasnoubena jistému mladému muži, s nímž měla býti v září 1776 oddána. Večer před svatbou byl ženich se svou nevěstou v jisté společnosti. Rozveselen mnoho mluvil a chtěje všecky obveseliti, přešel ze žertů i na náboženství. Nevěsta vlídně kárala ho pro

takové řeči, on však jí odpověděl jako mnozí světáci, kteří pokládají za zpozdilost a malichernost, Boha a víry sv. se držeti. I ulekla se nevěsta; brzo však vzpamatovavši se, pravila: „Od této chvíle, kdy jsem poznala, že vám náboženství není věcí svatou, nejsem více vaší nevěstou, neboť kdo Boha nemiluje, nebude milovati ani manželky". A na tom pevně stála. Nadarmo se teď ženich přetvařoval a omlouval, tím více se jí zošklivil; nadarmo se snažili rodičové věc urovnati, dívka setrvala ve svém předsevzetí a nelitovala toho.

c) Kteří ve stav manželský vstupují, mají také uvážiti, budou-li schopnými konati povinnosti stavu manželského. Mnohé a veliké povinnosti očekávají manžely, proto kdo míní vstoupiti ve stav manželský, měl by dobře uvážiti, dovede-li svědomitě je zastati. Manželé mají býti trpělivými a věrnými sobě až do smrti. Jejich život má býti vzorným a dokonalým, vždyť mají býti vychovateli svých dítek, kteréž vésti mají k Bohu. Manželé jsou povinni děti živiti, šatiti a budoucnost jim opatřiti. Proto i na tyto povinnosti musejí mysliti, zdali budou moci je splniti. Proto při volbě ženy neb muže má se také hleděti na to, zdali je schopným k práci, má-li nějaký majetek nebo nějaké postavení, živnost neb úřad. Nikdo nemá do stavu manželského vstupovati z hříšných úmyslů, lehkomyslně a bez uvážení, bude-li moci povinnosti manželské konati. Proto neberte si muže lehkomyslné, nedbalé, nestřídmé a nepořádné.

O ruku bohaté rolnické dívky ucházeli se dva mladíci. První byl tichý, pracovitý, skromný a mravný; druhý byl hezký, švarný jinoch, jenž uměl baviti společnost a také rád vysedal v hostinci. Dívka si vyvolila tohoto. Avšak již v den oddavek ukázaly se nectnosti ženichovy a od té doby neminul ani jeden den v pokoji. Muž opilství oddaný několikráte denně chodil do hospody a když přišel domů, musila žena s dítkami z domu utíkati, aby je netrýznil. Opilec práce se štítil, vše utratil, tak že žena bídně živořila, dluhů přibývalo denně, že ani daně platiti nemohla. Nyní pozdě litovala, že si nevzala onoho chudého, jenž ve svém manželství šťastně a spokojeně žije.

2. By mezi nimi nebylo překážek manželských a v náboženství dobře byli vycvičeni.

O překážkách manželských promluvíme v následující otázce. Aby manželé povinnosti své věrně konali, potřebují náboženské vědomosti, musejí znáti povinnosti, které jim ukládá víra. Manželé mají nejen sebe povzbuzovati k zbožnému a křesťanskému životu, nýbrž také jsou povinni své dítky v náboženství cvičiti a

k bohumilému životu vésti. Aby tuto úlohu zdárně konati mohli, musí sami v náboženských pravdách dobře býti vycvičeni a musí také své náboženské povinnosti znáti a konati. Jak mohli by manželé, kteří v náboženství jsou nevědomí, kteří povinností náboženských nekonají a vůbec nemají náboženského přesvědčení, vychovati dobré, zbožné a hodné děti? Proto z mnohých rodin vychází pokolení zvrhlé a nevěrecké, poněvadž rodičové nemají víry a bázně boží. Proto církev přikazuje, aby duchovní správce před oddavkami přesvědčil se, zdali snoubenci znají i náboženské své povinnosti. Dle nařízení církevního mají proto snoubenci v době ohlášek choditi na katechismus, t. j. na náboženské cvičení, aby připomněli sobě hlavní pravidla víry a pak aby zvláště dobře poučeni byli o svátosti stavu manželského a o povinnostech manželů a rodičů. Budou-li snoubenci dokonale poučeni o svátosti manželství a o povinnostech stavu manželského, vstoupí-li pak ve stav manželský s bázní Boží, pak také jest naděje, že v rodině jejich panovati bude duch křesťanství, jednota a sv. pokoj.

3. Aby po dobu zasnoubení počestně živi byli. Ženich a nevěsta nejsou ještě manžely a proto také nemají manželských práv. Nesmějí tedy po dobu zasnoubení spolu žíti a čistotu porušiti. I ti snoubenci, kteří před ohláškami spolu hříšně žili, musí po tu dobu odloučeně od sebe žíti. Že hříšný život před oddavkami bývá smutným začátkem manželství, dosvědčuje nám zkušenost.

Jistá děvečka nabaživši se služby, hleděla hříšným způsobem dostati se pod čepec. Mnoho roků žila s čeledínem v hříšném poměru, z něhož narodilo se několik dětí, až konečně dali se oddati. Za krátkou dobu po svatbě počal u nich hrozný život. Muž oddal se pití, v domácnosti dělal povyky a hádky, ženě vyčítal její ošemetnost v mládí, nadával jí a také ji bil. Děti vychovali špatně, synové byli lenošnými a zlodějskými a dcery jako jejich matka hříšnými, takže dům byl plný nemanželských dětí. Dům tento pro nepořádek a nemravnost stal se postrachem celé osadě.

4. „By před oddavkami svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní hodně přijali.“

Snoubenci nastupují dráhu nového života, proto prospěšno jest, aby krok do tohoto nového a neznámého života učinili s Bohem, aby byli ve stavu milosti Boží, by pak přijetím svátosti stavu manželského nabyli ještě zvláštní milosti a pomoci Boží. Církev svatá, na mysli majíc blaho a štěstí snoubenců, nařizuje, aby snoubenci před oddavkami vykonali svatou zpověď a pobožně přijali tělo Páně. Snoubenci dobře učiní, když vykonají životní zpověď,

aby tak oblekli nového člověka a úplně očištěni nastoupili pouť manželského života. Snoubenci opouštějí svobodný stav, před zraky jejich kmítá se nejistá budoucnost, ale jistota mnohých trápení a povinností a starostí; toto vše mocně působí na srdce snoubenců, takže se srdcem kajícím vyznávají se z hříchů mladosti své a doporoučí se dobrému a milosrdnému Bohu. Když snoubenci takto srdce své připraví k přijetí svátosti stavu manželského, pak jistě udělí jim Pán Bůh milosti a požehnání, aby těžké povinnosti manželské svědomitě až do své smrti konati mohli.

Jistý vzdělaný a zbožný lékař zasnoubil se s dívkou rodičů zámožných, ale přísně katolických. Po dobu zasnoubení nikdy s nevěstou o samotě nemluvil, matka vždy byla hovoru jejich přítomna. Lékaři se tato opatrnost matčina velmi líbila a byl přesvědčen, že jeho vyvolená jest velmi dobře vychována. Když před oddavkami přišel pro nevěstu, aby spolu šli ku sv. zpovědi, žádal nevěstu, aby se připravila k vykonání životní zpovědi. Matka slyšíc lékaře přednášeti takovou žádost, nemohla se zdržeti slzí a objímajíc ženicha pravila: „Dobře, synu můj, my všickni půjdeme společně k stolu Páně; jděte k dceři mé a řekněte jí, že jsem vás nazvala synem svým. Jděte, zbožný muži, vaše smýšlení jest mi zárukou budoucího štěstí vašeho i dcery mé.“

90. CVIČENÍ.

O překážkách manželských.

Aby manželství i před Bohem platně bylo uzavřeno, nesmí mezi manžely býti překážky nějaké, kteráž by manželství činila neplatným, t. j. žádným manželstvím. A o těchto manželských překážkách dnes promluvím.

739. *„Co jsou překážky manželské?“*

Překážky manželské jsou okolnosti, které činí sňatek manželský buď nedovoleným aneb i docela neplatným. Onyno slují překážky vadící nebo závady, tyto pak překážky rušící.

(Nedovoleným činí sňatek manželský na příklad: zapověděný čas, rozdílnost křesťanského vyznání, platné zasnoubení nebo slib

manželský, jednoduchý slib čistoty. Neplatným činí snatek manželský na příklad: pokrevní příbuzenství a švakrovství ve stupních zapověděných, duchovní příbuzenství.)

Takové okolnosti, pro kteréž dvě osoby nemohou uzavříti platné manželství, nazýváme manželskými překážkami. Tyto překážky manželské jsou dvojího druhu: jedny, které manželsvi činí sice platným, avšak nedovoleným. t. j. kdo uzavře manželství. ačkoliv má toho druhu překážku, manželství jeho jest sice platným, avšak dopouští se hříchu, protože bez dovolení církve uzavřel manželství. Takové překážky slují proto vadící neb závadou. Druhé překážky jsou ony. které manželství činí docela neplatným, t. j. překážky tyto jsou takového druhu, že kdo má takové překážky, nemůže uzavříti platného manželství; proto tyto překážky slují rušící.

Manželské překážky pochází buď z přirozeného, buď s božského anebo církevního zákona. Tak na př. omyl v osobě ruší manželství, poněvadž dle přirozeného zákona nemá žádné platnosti úmluva, která uzavřena byla s nepravou osobou. Dle zákona božského nemůže uzavříti manželství druhé za života prvního manžela, poněvadž Kristus Pán zákon ten dal, jímž zapovídá manželství rušiti, pokud jeden z manželů je na živu. Konečně církev ustanovila z moci boží různé překážky, pro něž nelze uzavříti platné manželství, kteréž nebylo uzavřeno před farářem a dvěma svědky.

Abychom lépe pochopili učení církve o manželských překážkách, uvedeme všeobecné překážky manželství vadící a rušící.

Které jsou překážky vadící, to jest, které jsou závady které manželství činí sice platným, ale nedovoleným?

1. Církevní zákaz. Církev zapovídá věřícím vstupovati ve stav manželský s jinověrci. Kdo by bez církevního dovolení uzavřel manželství s protestanskou nebo pravoslavnou osobou, jest jeho manželství sice platné avšak nedovolené, to jest dopouští se hříchu neposlušností církvi. Manželství platné avšak nedovolené uzavírá, kdo by bez předcházejících ohlášek dal se oddati. Kdo by uzavřel sňatek dříve nežli církevní úřad povolení dá. Církev totiž může někomu oddavky odložiti na dobu pozdější, na př. až budou snoubenci dokonale v náboženství poučení, anebo až se nějaká překážka vadící odstraní. Proto snoubenci musí se podrobiti nařízení církevnímu.

Církev také zapovídá slavné oddavky v době uzavřené, to jest od první neděle adventní až do Zjevení Páně a od první neděle postní až do neděle Bílé neb Provodní, poněvadž doba ta jest dobou kající a nesrovnává se s duchem křesťanským, aby v

těchto dobách konala se svatební veselí, jež posvátnost doby ruší. Někdy však z důležité příčiny může církev dovoliti i v době uzavřené uzavříti sňatek; činí však to zřídka. Konají-li se oddavky v době postní, nesmějí se konati hlučně, nýbrž jen tiše a při zavřených dveřích chrámových.

2. Zasnoubení jest též závadou manželství. Kdo některé osobě slavnostně, úředně nebo i soukromě slíbil manželství čili s ní ze zákonitě zasnoubil, nemůže dovolený sňatek uzavříti s druhou osobou, dokud slib nebyl z obou stran zrušen. Uzavřel-li však přece manželství, jest sice platné, ale touto závadou dopouští se hříchu.

3. Závadou manželství konečně jest jednoduchý slib čistoty. Jednoduchým slibem rozumíme slib, který někdo Bohu soukromě učiní, že se nevdá nebo neožení, že vstoupí do kláštera nebo věnuje se stavu kněžskému. Kdo učinil jednoduchý slib, hřešil by, kdyby bez dispense, to jest bez osvobození od splnění svého slibu ve stav manželský vstoupil. Kdo učinil slib, že se nebude ženiti a potom slibu dodržeti nemůže, musí církevní úřad žádati o prominutí neb dispensi od této překážky.

Jednoduché tyto sliby liší se od slavných slibů, které se ovšem prominouti nemohou.

Které jsou překážky rušící, to jest které překážky činí manželství neplatným a žádným?

1. Různost náboženství. Dle nařízení církevního mohou platné manželství uzavříti jen dvě osoby křesťanské, poněvadž jen tehdy je manželství svátostí. Proto církev nedovoluje křesťanům vstoupiti ve stav manželský se židy, mohamedány, pohany a vůbec s nepokřtěnými. Zákaz tento jest církevní a proto papež může i od této překážky uděliti dispensi.

2 Donucení neb násilí, to jest když by ženich nebo nevěsta násilím nebo vyhrožováním smrtí byli donuceni, vstoupiti ve stav manželský s jistou osobou. Kdyby rodičové přemlouvali dceru ku sňatku s osobou, kterou oni si přejí, a když by dcera rodičům učinila po vůli, nebylo by to násilí, a nemohla by potom říci, že byla donucena. Kdyby však jí vyhrožovali bitím, zabitím anebo i vyděděním, to by bylo násilí a takové manželství bylo by neplatným.

3. Omyl v osobě, to jest, kdyby někdo požádal o mladší ze dvou dcer a přivedli by mu k oltáři starší. Kde je v osobě omyl, tam neplatí smlouva. Kdyby však byl ženich oklamán ohledně věna, stáří, krásy nebo zachovalosti, to by nebyl podvod, neboť to jsou vedlejší věci, hlavní jest osoba, s níž kdo manželskou smlouvu činí.

4. Věk a neschopnost. Poněvadž blbí, pomatení a nedospělí lidé jsou neschopnými k uzavření smlouvy a splnění závazku,

proto nemohou též skládati manželskou úmluvu čili nemohou se ženiti a vdávati. Co se týká věku, tedy u nás chlapci před 14 rokem a děvčata před 12 rokem nesmějí vstoupiti ve stav manželský.

5. Příbuzenství a) pokrevní příbuzenství. Ve stav manželský nemohou vstoupiti osoby v přímé linii příbuzné do jistých zapověděných stupňů, na příklad otec nemůže si vzíti dceru, bratr sestru. V pobočné linii nemůže si vzíti neteř strýce; teprve od 4. stupně. Na př. bratranec a sestřenice mohou jen s dispensí uzavříti sňatek.

b) Švakrovství ve všech stupních zapověděných. Manželka nemůže vstoupiti ve stav manželský se všemi příbuznými manželovými na př. s otcem, a bratrem manželovým až do 4. stupně. Příbuzní manželčini, její rodičové, bratří atd. nejsou sešvakřeni s příbuznými jejího manžela a proto může na př. její bratr vzíti si sestru jejího manžela.

6 Manželský svazek, to jest kdo uzavřel platné manželství, nemůže za života druhého manžela uzavříti druhé manželství s jinou osobou.

7. Slavné sliby a vyšší svěcení. Kdo vstoupil do kláštera a složil slavné sliby čistoty ustavičné, anebo kdo přijal vyšší svěcené podjáhenské, jáhenské a kněžské, nemůže uzavříti platné manželství.

8. Zločin. Kdo by se dopustil cizoložství a slíbil svedené, že po smrti své ženy pojme ji za manželku, bylo by takové manželství neplatné. Když by manžel s jinou ženou učinil slib, že zavraždí manželku a potom se vezmou; kdyby muž dopustil se cizoložství a svou ženu zavraždil, aby se svedenou mohl uzavříti manželství, byť by svedená o zločinu nevěděla, taková manželství jsou neplatná.

9. Veřejná počestnost povstává z platného zasnoubení. Kdo zákonitě někomu slíbil, že uzavře s ním manželství, nemůže si potom vzíti otce neb matku, bratra neb sestru své snoubenky, dokud zasnoubení nebylo zrušeno.

10. Duchovní příbuzenství, které povstává z kmotrovství na křtu a biřmování. Tato překážka jest pouze církevní, již stát neuznává.

Možno-li dosáhnouti prominutí neb dispense od těchto manželských překážek?

Má-li zákonodárce právo a moc, překážky neb závady manželské stanoviti, má také moc a právo, udělovati dispensi neb prominutí. Církev může tudíž křesťanům uděliti dispense od některých překážek a sice od těch, které sama byla ustanovila. Od

některých překážek na př. pokrevního příbuzenstva a švakrovství nejbližších stupňů může dispensi uděliti papež; od ostatních může dispensovati biskup, jenž od papeže má zplnomocnění. Avšak od překážek, které pocházejí z přirozeného nebo božského zákona, nemůže ani papež ani biskup dispense udělovati. Na příklad od překážky omylu v osobě, násilí nebo donucení nelze dáti dispense. Podobně od pokrevního příbuzenství bratra a sestry, otce a dcery. Dispensi také nemůže církev uděliti od překážky, kterou Pán Ježíš zákonem stanovil, že totiž nelze vstoupiti v nové manželství za života druhého manžela. Od překážek tedy, které pocházejí z přirozeného a božského zákona, nemůže nikdo uděliti dispensi a také církev nikdy jí nedává, protože k tomu nemá práva.

Církev i v těch případech, kdy právo má dispensi uděliti, činí tak zřídka a jen tehdy, když prominutí překážek rodině velmi prospěje anebo když větší zlo může býti odstraněno. Kdo míní vstoupiti ve stav manželský s osobou, s níž jest příbuzným anebo vůbec jest mezi nimi překážka, musí se ohlásiti u svého faráře a musí také udati pravdivé důvody a všechny nutné polehčující okolnosti. Zatajování pravdy činilo by manželství neplatným.

Konečně kdyby se přihodilo, že někdo nevědomky uzavřel manželství s některou překážkou, která manželství činí neplatným, musí manželskou smlouvu obnoviti. Je-li překážka známa na př. vědí-li věřící, že manželé jsou vlastníci a byli oddáni bez dispense, pak musí žádati dodatečně o dispens a musí býti znovu oddáni před farářem a dvěma svědky. Je-li překážka tajná a způsobila-li by pohoršení a je-li oběma manželům známa, obnoví smlouvu mezi sebou, není-li druhému manželu známa a mohla-li by druhé straně dáti podnět k rozvodu, může papež uděliti dispensi od obnovení smlouvy manželské.

Jaká práva má stát v této věci, promluvíme v jiné otázce.

740. „*Co jsou manželství smíšená?*“

Manželství smíšená jsou sňatky mezi křesťanem katolickým a nekatolickým.

Sv Pavel uvažuje o výpovědech Spasitelových o spojení muže se ženou nazývá stav manželský svátostí velikou v Kristu a církvi. Sv. apoštol přirovnává manželské spojení muže a ženy ku spojení Krista s církví. Poněvadž tedy manželství jest svátostí a poněvadž svátosti může jen katol. církev z moci Krista Pána udělovati svým údům, proto také jen tehdy manželství je svátostí, když dvě katolické osoby, muž a žena, manželský slib skládají v církvi a před církví. Církev od počátku napomínala věřící, aby jen mezi sebou uzavírali manželství a vždy zakazovala vstupovati ve stav man-

želský s osobami nekatolickými. Sv. Ambrož dí: „Chraň se, milý křesťane, za manželku pojmouti židovku nebo pohanku nebo bludařku.“ Také církevní sněmy zapovídaly věřícím vstupovati v manželství s jinověrci. Tak na sněmu Chalcedonském (451) bylo prohlášeno: „Manželství nesmí býti uzavřeno s pohanem nebo židem nebo bludařem, byť by i jinověrec slíbil, že přestoupí ku pravé církvi.“ Má-li tedy manželství býti obrazem spojení Krista s církví, pak snoubenci musí býti z jedné církve, t. j. oba katolíky.

Avšak mnoho nesnází katolické církvi nastalo, když povstaly různé nekatolické církve. Mezi katolíky žijí zvláště u nás protestanté a stává se, že katolíci žádají o sňatek s jinověrci. Takové tedy manželství, které uzavírá katolík s protestantem, nazýváme smíšeným manželstvím.

Katolická církev nikdy neschvalovala smíšených sňatků, ano protiví se jim, pokud může, poněvadž je považuje za hříšné účastenství věcí posvátných a za nebezpečí věčné spásy strany katolické. Smíšené manželství jest také v odporu s pojmem a cílem manželství; neboť je-li manželství obrazem spojení Krista s církví, pak obraz tento nikdy nepředstavuje sňatek katolíka s protestantem. Smíšené manželství nikdy neposkytuje záruky k rodinnému štěstí a nemůže také zabezpečiti dosažení nadpřirozeného účelu, k němuž jest rodina povolána Pro tyto příčiny musí každý zavrhovati smíšené manželství nejen ze zájmů církevních, nýbrž i se stanoviska sociálního. Řekne li někdo, že někteří v takovém manželství jsou docela spokojeni a žijí v pokoji, pak je to opravdu výjimkou. Pravidelně však smíšená manželství nejsou šťastna, což nám dokazuje denní zkušenost. Proto církev nerada povoluje smíšená manželství. A povoluje-li, činí tak skoro z donucení, aby katolickou stranu uchránila od horšího zla.

Proč církev varuje před smíšeným manželstvím, vysvětluje nám další otázka.

751. „*Co jest dobře povážiti při manželstvích smíšených?*“

Při manželstvích smíšených jest dobře povážiti:

1. že stranu katolickou uvrhují do nebezpečenství, svoliti v nekatolické vychování dětí a tak sebe připraviti o spásu duše;

2. že i za příznivých okolností katolické vychování dětí ztěžují;

3. že v rodině způsobují často různice a náboženskou lhostejnost;

4. že jich tudíž církev katolická nikdy neschvaluje a z příčin důležitých jen tehdy je připouští,

když katolické vychování všech dětí zaručeno a nebezpečenství pro spásu duší odstraněno jest.

Velmi vážné důvody uvádí církev, pro něž varuje věřící před uzavíráním smíšeného manželství.

1. Hlavní důvod záleží v tom, že stranu katolickou uvrhují v nebezpečenství, svoliti v nekatolické vychování dětí a tak sebe připraviti o spásu duše.

Hlavním úkolem církve jest, aby ustavičně se rozšiřovala a lidi ku poznání pravdy přiváděla. A církev hlavně rozšiřuje se křesťanským vychováním dítek z katolického manželství. Proto také církev o to pečuje, aby věřící manželství pouze mezi sebou uzavírali, by tak dorost vychován byl ve víře katolické a by tím církev byla rozmnožována. Mohou-li však rodičové ve svém smíšeném manželství úkol tento vykonati? Mohou-li dítky své v katolickém náboženství vychovati? Dejme tomu, že nekatolík před sňatkem slíbí, že dovolí, aby všechny dítky byly v katolickém náboženství vychovány, má katolická strana bezpečnou záruku, že nekatolík slovu dostojí? Může katolík nekatolíka donutit, aby slibu splnil? Bohužel nemáme takového zákona, aby nekatolická strana byla donucena slibu dodržeti. Proto strana katolická je vždy v nebezpečenství, že buď hrozbou nebo zlehčováním víry musí svoliti k nekatolickému vychování dětí. Zkušenost nás učí, že protestanté před sňatkem slíbí straně katolické všechno, avšak slibu málo kdy dostojí. Jakmile se narodí první dítko, sejdou se známí a přemlouvají katolíka, aby dal dítko pokřtíti v protestantském chrámě. Nepovolí-li katolík, nastává domácí vojna, která katolíka přivádí k zoufalství. Nyní pozdě poznává nešťastný krok, před nímž ho kněz a přátelé varovali. Je-li katolík u víře slabým, snadno podlehne útokům nekatolíka a aby měl v domě pokoj, povolí k nekatolickému vychování všech dětí. Pokoj snad má v domácnosti, avšak pokoje nemá ve svém svědomí, kteréž do smrti činí mu hrozné výčitky, že zradil Krista a církev svou. Kdo svolí k vychování nekatolickému dětí, dopouští se těžkého zločinu a jednou těžko bude Bohu odpovídati za své jednání.

2. Že i za příznivých okolností katolické vychování dětí ztěžují.

Dá-li nekatolická strana úmluvu, že všechny děti budou vychovány v katol. náboženství a dostojí-li i slibu, přece i tehdy vychování dítek nemá pevného základu. Aby dítky prospívaly ve ctnosti a bázni Boží, aby od útlého mládí vychovány byly v duchu katolickém, musí oba rodičové, slovem i příkladem je poučovati a vychovávati.

A bude-li takové vedení možno, jestliže na př. matka je evanděličkou? Matka jest první vychovatelkou dítek, na matce všechno záleží. Je-li matka zbožnou a dobrou katoličkou, vychová i dobré a zbožné děti. Je-li však nekatoličkou, kterak může dítky učiti modlitbě, kterak může je voditi do kostela, připravovati k sv. svátostem a vůbec k zachovávání katolických povinností? Našeho náboženství nezná, ba ona naše náboženství nenávidí. Proto nekatolická matka i kdyby nebyla zlou, jest úplně nezpůsobilou, aby mohla děti v duchu katolickém vychovati. Takové děti obyčejně bývají ve víře vlažné, lhostejné a snadno od víry odpadají. Je-li otec evanděllíkem a matka katoličkou, jest vychování dětí poněkud bezpečnější, avšak ne pravidelně.

Váží-li si evangelický otec své víry, vykonává-li přísně své náboženské povinnosti, pak jistě nastanou v rodině sváry. Nekatolický otec, uvidí-li děti znamenati se sv. křížem, modliti se, učiti se našemu náboženství, nedá mu to, aby slovem neb posměchem nezlehčil naší víry. My víme, jak protestanté nenávidí katolíky, víme, jak rádi se posmívají našemu učení, mši svaté a jiným posvátným věcem. Proto jistě nekatolický otec před dětmi tupiti bude naši víru a tím snadno zkaziti může děti. Před dětmi počne hádku se ženou, bude se posmívati všemu a své náboženství vychvalovati. Že takové náboženské hádky nerozmnoží víru v srdci dítek, dává rozum. Vidí li děti, že katolická matka neumí se dovedně brániti a lži vyvraceti, ochabují a pomalu přidávají se k otci. V takovém manželství jsou děti vždy v nebezpečenství, že svedeny budou k odpadnutí. Strana nekatolická vždy o to pracuje, aby alespoň dospělé děti daly se na druhou stranu. A nebezpečenství takové může se uskutečniti, když katolická matka zemře a ovdovělý nekatolík vstoupí do nového manželství s nekatoličkou. Jsou-li nyní oba manželé nekatolíky, přičiní se o to, aby všechny děti z prvního manželství převedeny byli k protestantismu. A to se pravidelně stává. Kdyby však oba rodičové zemřeli, a děti byly nedospělé, snadno mohou míti za poručníka evangelíka, jenž jistě dítky buď vezme k sobě nebo svěří je evangelické rodině na vychování a dítky budou ztraceny.

Nejhorším však je vychování dítek ve smíšeném manželství, jestliže i děti jsou smíšeného náboženství, to jest jsou-li chlapci víry otcovy a děvčata víry matčiny. Představte si nyní takovou rodinu, která je rozdělena na dva nepřátelské tábory. Ztěžuje-li katolické vychování dětí, je-li jeden z manželů protestantem, oč větší nesnáze nastanou, jsou-li i děti různé víry? Manželé se hádají ve věcech víry a děti následují svých rodičů. Je-li otec evangelíkem, miluje více chlapce, kteří jsou i dle víry po něm, dětmi katolickými

pohrdá, odstrkuje a často je i nespravedlivě trestá, kdežto svým vše promíjí. A jaký z toho následek? Dítky obou stran nejsou dobře vychovány, neboť každá strana svým nadržuje, chyby odpouští a k druhým je nespravedlivou. Dítky to konečně poznají a buď nenávidí protivné strany anebo hledí se mocnější zalichotiti a tím upadají ve vlažnost náboženskou.

Největším neštěstím pro vychování dětí jsou smíšená manželství. Avšak smíšená manželství jsou vůbec záhubou pro rodiny. I když jsou manželé katolíky, přece dosti často nastanou mezi nimi neshody. Avšak ve smíšeném manželství jsou neshody, sváry a hádky na denním pořádku. Proto církev varuje před těmito sňatky také proto:

3. že v rodině způsobují často různice a náboženskou lhostejnost.

Může-li pohan křesťana pokaziti, může též jinověrec katolíka bludem nakaziti ano i k odpadnutí přemluviti. Sv. Pavel proto napomíná věřící: „Prosím pak vás, bratří, abyste šetřili (vyhýbali se) těch, kteříž různice a pohoršení činí proti učení, kterémuž jste se naučili, a varujte se jich.“ (Řím. 16, 77). Když tedy nemáme ani obcovati s těmi, kteří naši víru tupí, jistě není ani dovoleno s nimi vstupovati ve stav manželský. Bůh žádá, aby manželé byli jedna duše a jedno srdce. Kterak mohou manželé býti jednoho srdce, když jsou různého náboženství? jeden věří tak, druhý jinak, ve všem jsou rozděleni. Kterak mají se takoví manželé posvěcovati, k ctnostnému životu povzbuzovati, spolu se modliti a Bohu sloužiti, když každý jinak věří a co jeden pokládá za dobré, druhý považuje za pověru, klam a lež? Bude evangelík katolíka napomínati, aby plnil svědomitě své náboženské povinnosti? Naopak, přičiní se, aby ho pohnul k odpadnutí. Jak ze zkušenosti víme, nekatolická strana je vždy výbojnější a ničeho se neštítí, aby katolickou stranu o víru připravila. Je-li katolík pevným a dovede-li víru svou hájiti, nastanou ustavičné hádky. Kdyby se manželé i milovali, jsou-li oba pevnými ve své víře, nelze doufati, že v rodině přebývati bude pokoj, protože přirozená láska, není-li duchovní láskou, která z víry pochází, živena, má přece jen slabý základ. Naskytne se každodenně dosti příležitosti k hádce.

I ten vlažný katolík chce aspoň na štědrý den nebo na velký pátek zachovati půst. Evangelíci však na posty nedrží a právě v tyto dva dny hodují a masitých pokrmů požívají. A tato různost způsobí hned hádku a zlost. Je-li muž evangelíkem, poručí přichystati masité pokrmy, bude nutiti ženu i děti, aby také jedly, a by byl pokoj, žena dá si říci. Je-li pevnou, odporuje muži a z toho vznikne svár v ty nejposvátnější dny. Katolík na př. rád by v příbytku

sv. kříž a nějaký obraz, avšak evangelík křížů a obrazů nenávidí, to je mu modlářstvím. Posmívá se ženě, spílá jí modlářek a hádka opět. A tak každodenně náboženská různost bývá příčinou hádek a domácího nepokoje. Říkává se, že i v nejlepším manželství bývá někdy bouře, avšak ve smíšeném manželství bouře bývají napořád. Tyto hádky náboženské mívají však pro katolickou stranu smutné následky. Naše náboženství předpisuje mnoho a těžkých povinností, kdežto evangelická víra je lehká. V takovém náboženství, ve kterém není třeba tolik přemáhání, žije se ovšem veseleji, avšak špatně umírá, jak vyznal sám Luther. A tato lehkost náboženská snadno zalíbí se slabému katolíku, neboť statečný sotva vezme si evangelíka. Nekatolík denně tupí víru katolickou, stále všemu se posmívá, to neb ono vyhlašuje za výmysl kněžský, až konečně katolík nadobro otupí, zvlažní a konečně je mu vše jedno, víra jako víra. Tehdy protestant dosáhl svého cíle, neboť katolíka už vede ke své straně.

Mnohé katolické nevěsty, které vstupují do smíšeného manželství, dělají hrdiny, když jim kněz radí, aby v takový sňatek nevstupovaly, že by mohly i víru zapříti. „Toho neučiním, to se nestane“, říkala mnohá. A odpadla, když ne docela a veřejně, jistě v srdci svém, t. j. stala se špatnou katoličkou.

Někdo však namítne, že i evangelická strana jest v nebezpečenství v takovém manželství a že může odpadnouti ku katolické církvi a to může býti? Předně podotýkám, že takové případy jsou řídké a za druhé vrátí-li se evangelík do katolické církve, ničeho neztratí. Vždyť protestanté praví, že kdo věří v Krista, je křesťanem a bude spasen. My katolíci věříme přece v Krista Pána také, ano daleko dokonaleji a evangelík tím, že více bude věřiti a zachovávati, co Pán Ježíš poroučí, tím snadněji pojistí svou spásu. Ať už tedy je ta nebo ona strana výbojnou, ať katolík nebo evangelík nutí k odpadnutí, vždy zůstává pravdou, že smíšená manželství jsou největším zlem pro rodiny. Proto katoličtí rodičové dbejte o to, aby vaše děti nikdy nečinily si známosti s evangelíky. Mějte na mysli následky smíšeného manželství a proto varujte a braňte. V manželství bývá tak dosti často svárů, proto sami si jich nepřidávejte smíšeným manželstvím.

Pro tyto příčiny nedovoluje církev katolíkům, aby vstupovali v manželství smíšená; Není-li však možno katolíka odvrátiti od jeho úmyslu, tedy církev k takovému sňatku povolení dává, avšak snoubenci musí předepsané podmínky zaručiti, jak dí katechismus:

4. manželství smíšená církev z příčin důležitých jen tehdy připouští, když vychování všech dětí zaručeno a nebezpečenství pro spásu duší odstraněno jest.

Nemůže-li církev katolickou stranu k tomu pohnouti, aby zřekla se sňatku s evangelíkem, přičiňuje se alespoň o to, aby snoubenci ohlášeni a oddáni byli v katolickém chrámu Páně a aby zaručili se, že všechny děti vychovávati budou v katolickém náboženství. Snoubenci musí tudíž dáti písemnou úmluvu, že všechny děti, které jim Bůh dá, v katolické víře vychovají nebo vychovati dají; že nekatolík ničím nebude překážeti katolické straně u vykonávání náboženských povinností a že katolíka nebude přemlouvati k odpadu. Katolická strana musí slíbiti, že své náboženské povinnosti bude věrně konati, aby zbožností svou nekatolickou stranu posvěcovala a o pravdě víry naší přesvědčila. Úmluva tato zavazuje ve svědomí obě strany a těžkého hříchu dopustil by se, kdo by úmluvě nedostál.

Dají-li snoubenci takovou úmluvu a potvrdí-li ji před svědky svými podpisy, obdrží od církvi dispensi od překážky různosti vyznání křesťanského a mohou býti v chrámu Páně oddáni.

Nechtějí-li snoubenci dáti úmluvy, musí se duchovní správce vynasnažiti, aby alespoň toho docílil, by snoubenci napřed před ním ve faře manželskou úmluvu učinili. Pohrdne-li však katolík svou církví a nedá ani úmluvy a ani nedostaví se alespoň na faru s nekatolickou stranou, aby před farářem a dvěma svědky soukromě manželskou smlouvu učinili, nýbrž dá se oddati v nekatolickém chrámě od nekatolického duchovního, považuje církev takové manželství za neplatné. Stát takové manželství uznává za platné. Neposlušný katolík tímto činem sám se vylučuje z církve a nemůže dosáhnouti zpovědního rozhřešení. Činí-li katolík pokání a chce-li sv. svátosti přijímati, musí manželský slib obnoviti před svým farářem a dvěma svědky. I na smrtelné posteli musí katolická strana, chce-li sv. svátosti umírajících přijmouti a s Bohem se smířiti, manželský slib tímto způsobem obnoviti.

Církev tento trest uvaluje na neposlušné katolíky proto, aby věřící uchránila od lehkomyslných sňatků s jinověrci. Ostatně i evangeličtí duchovní trestají své údy odepřením večeře Páně a církevním pohřbem, jestliže dali úmluvu k vychování všech dětí v katolickém náboženství.

Z rozjímání o smíšeném manželství poznali jsme, že manželství smíšená jsou velkým zlem pro rodiny. Proto, katolíci, poslouchejte své církve a nevydávejte spásu duše své v nebezpečenství pro časný zisk.

V době dnešní začal i u nás všeobecný boj proti zákonodárné moci církevní ve věcech manželství se týkajících. V novinách a na schůzích mluví se dnes o manželství a nepřátelé církve veřejně brojí proti nerozlučnosti manželské a upírají církvi práva,

rozhodovati o platnosti nebo neplatnosti manželství. Manželství vyhlašuje se za pouhou občanskou smlouvu a proto prý pouze stát má právo dávati zákony o podmínkách svazku manželského. Naproti tomu církev na tom pevně stojí, že jedině ona má právo dávati zákony o podmínkách manželských a že ona má právo, stanoviti překážky manželské a rozhodovati o platnosti nebo neplatnosti manželství mezi věřícími. Kdo tedy má právo ve věcech manželských, církev či stát, o tom poučují nás následující otázky.

742. *„Kdo má moc, rušící překážky manželské stanoviti a o platnosti manželství rozhodovati?“*

Moc, rušící překážky manželské, stanoviti a o platnosti manželství rozhodovati, má jedině církev.

Co se týká podstaty manželství a manželského slibu, má jedině církev právo a moc, rozhodovati o platnosti neb neplatnosti manželské smlouvy.

Církvi také přísluší právo, manželství rozlučovati, souditi a rozvod od stolu a lože povoliti. A odkud církev nabyla této moci a práva?

743. *„Proč má jedině církev moc, rušící překážky manželské stanoviti a o platnosti manželství rozhodovati?“*

Moc, rušící překážky manželské stanoviti a o platnosti manželství rozhodovati, má proto jedině církev, že sňatek manželský je svátost a jedině církev od Ježíše Krista obdržela právo, v tom, co se týče svátosti, dávati nařízení a činiti rozhodnutí.

Církev má jedině moc, stanoviti překážky manželské a rozhodovati o platnosti manželství z následujících důvodů:

a) Manželství jest věcí posvátnou. Kristus Pán sám dal zákony manželství, neboť prohlásil manželství za svazek nerozlučitelný. Církvi pak nařídil, aby stanovila podmínky, jichž jest třeba ku platnému manželství. Sv. Pavel také předepsal pravidla a zákony manželství, dle nichž mají se věřící říditi. Když tedy manželství křesťanů jest věcí posvátnou, proto jedině církvi přináleží zákonem božským i přirozeným o platnosti manželství rozhodovati a podmínky a překážky manželské stanoviti.

b) Manželství jest netoliko věcí náboženskou, nýbrž jest také svátostí. Manželství, kteréž křesťané mezi sebou uzavírají, jest svátostí. O svátostech však rozhodovati a podmínky k přijmutí jich předpisovati přináleží jedině církvi. Neboť Pán Ježíš jedině církvi dal moc, rozhodovati o platnosti nebo o neplatnosti svátosti.

Poněvadž tedy manželství mezi křesťany jest svátostí, proto jedině církev má moc, rozhodovati o manželství a stanoviti podmínky neb překážky manželské.

c) Církevní dějiny a ústní podání dosvědčují, že církev hned na počátku práva svého ve věcech manželství užívala a sobě osobila. S počátku ovšem mnoho musila bojovati s pohanskými zákonodárci a mnoho také vytrpěla, avšak když křesťanská víra u všech národů byla rozšířena a upevněna, sami křesťanští panovníci uznali, že církev jedině má právo, zákony manželské dávati. Křesťanští mocnářové také církev podporovali u vykonávání této moci a dávali mnohá nařízení, kteráž byla jen k dobru a ku prospěchu křesťanských sňatků.

Církev práva svého vždy hájila proti vměšování se světské moci ve věci manželské a také i dnes hájí práv svých proti světské moci, kteráž osobí si právo, předpisovati překážky manželské a souditi o platnosti manželství. Na sněmu Tridentském slavnostně bylo prohlášeno, že zákonodárná moc manželství náleží jedině církvi: „Řekl-li by kdo, že záležitosti manželské nenáleží před církevní soud, budiž z církve vyloučen“, a „řekl-li by kdo, že církev nemá práva ustanoviti překážky manželství rušící, anebo že v ustanovení jich může se mýliti, budiž z církve vyloučen.“ (24, 12)

Z důvodů těchto poznáváme, že světská moc nemá práva, rozhodovati o platnosti manželství křesťanů a ani nemá práva, stanoviti překážky manželství, nýbrž že toto právo náleží jedině církvi, t. j. papeži a biskupům. Avšak v novější době zavádí se občanské manželství a světská moc osobuje si zákonodárnou moc ve věcech manželských, považujíc manželství za pouhou občanskou smlouvu Ve Francii, ve Spojených státech amerických, v Belgii, v Italii a v Německu zavedeny jsou sňatky občanské. V těchto zemích každý musí manželskou smlouvu uzavříti před světským úřadem a jen takové manželství stát uznává za platné. Oddavky v kostele a před knězem se sice dovolují, avšak snoubenci musí napřed dáti se oddati před státním úředníkem.

Také v říši naší staly se pokusy o zavedení občanského sňatku. Za císaře Josefa II. a za jeho nástupců (od r. 1781—1856) vydány byly nové manželské zákony, zvané Josefinské. Dle těchto zákonů manželství prohlášeno bylo za občanskou smlouvu podléhající světskému zákonodárství, jež si osobilo moc, stanoviti překážky manželské a rozsuzovati o platnosti manželství. Církvi dovoleno bylo uzavřený sňatek před státem pouze požehnati. Zákony tyto mnoho škod způsobily.

Tyto zákony však konkordatem a císařským zákonem ze dne 8. října 1856 byly zrušeny a vydány nové zákony, které shodo-

valy se s církevními zákony manželskými. Dle těchto zákonů za platné uznává se manželství mezi katolíky, které církev za platné uznává. Také církvi vrácena byla moc, rozhodovati o platnosti manželství. Roku 1868 dřívější zákony byly schváleny a prohlášen nový zákon, dle něhož zavedeno jest podpůrné civilní manželství pro takové snoubence, které církev pro jisté překážky oddati nemůže. Odepře-li církev z podstatných důvodů sňatek, snoubenci mohou dáti se oddati civilně před státním úředníkem.

Konečně r. 1895 zavedeno bylo v Uhrách občanské manželství povinné čili obligatorní, které v tom záleží, že stát církevní sňatky vůbec za platné neuznává, nýbrž nařizuje, aby všickni před úřadem státním sňatky uzavírali, načež je každému na vůli ponecháno, chce-li také ještě církevně se dáti oddati. Tuto změnu zákona manželského chtějí nepřátelé církve provésti i v ostatních zemích říše naší.

A což stát nemá docela žádných práv v manželství?

Církev uznává důležitost i moc státu a proto dle možnosti ponechává státu práva, která zvláště týkají se jeho moci a zájmů.

Není pochybnosti o tom, že manželství jest základem společnosti státní a že jest poměrem právním i v ohledu společenském nad míru důležitým. A není též pochybnosti, že pořádek společenský jest hlavním účelem státu a předmětem jeho spásy. Proto nepřekročuje stát obor své působnosti, když upravuje i poměry manželské. Má tedy i stát nepopiratelné právo rozhodovati o poměrech manželských a je upravovati.

A v čem to právo záleží? Stát může určovati jedině občanské účinky manželství a rozhodovati jen o občanských manželských právních poměrech a následcích; proto stát může stanoviti jen překážky manželské vadící. Stát má právo určovati, které děti z manželství mají právo dědičné, které jsou manželské; má právo rozhodovati o právu dětí na dědictví a nároky předků, následnictví trůnu. Proto v těchto věcech má stát právo i překážku manželskou stanoviti a církev státu práva toho ponechává, aby pokoj a pořádek byl v říši zachován.

Stát má také právo manželský sňatek některým osobám zakázati anebo předpisy k platnosti manželství nařiditi. Tak na př. u nás neplnoletí nesmí se ženiti bez dovolení otcova a nemá-li snoubenec otce, nesmějí se ženiti bez povolení nadporučenského úřadu státního. Kdo dosud nevykonal vojenské povinnosti, nesmí se ženiti bez povolení vojenského úřadu Vdovy mohou se vdávati po 6 měsících. Stát může také vojínům, úředníkům a jiným osobám

manželství zakázati anebo podmínky předepsati a má také právo přestupníky trestati.

Toho druhu předpisy v manželských záležitostech dávati je stát oprávněn a každý jest ve svědomí zavázán, šetřiti těchto státních nařízení.

Církev těchto práv státu neupírá. Naopak přičiňuje se, by stát jich plnou měrou ku blahu všech používal a napomíná věřící, by v té věci státní moci poslušni byli. Církev chce býti se státem ve svorném souladu a proto ustupuje, pokud může a povoluje vše, co s neporušitelností práv, která jí od Boha dána byla a kterých zříci se nesmí, srovnati se dá. Jen jednoho církev schvalovati nemůže a nesmí, aby totiž stát osvojoval si práva, která mu nepatří, a dával zákony, které zjevnému právu se protiví. Jen shoda státu s církví zabezpečuje pokoj a blaho občanů; proto stát měl by práva církve v manželství hájiti, manželských předpisů církevních šetřiti a o zachování jich svou mocí pečovati.

Proto stát chybuje: neuznává-li zákonodárství církevního, neboť před Bohem a ve svědomí jest manželství jen tehdy platné, když je církev za platné uzná. Ustanovuje-li tedy stát něco jiného než církev, nemá ustanovení to před Bohem a ve svědomí platnosti.

Chybuje stát, zavádí-li civilní sňatky, uzavírané před úřadem státním církevní zákony neuznávajícím, jako by sám měl moc rozhodovati o platnosti sňatků a směl určovati, co k platnému manželství patří.

Dále stát chybuje, předpisuje-li, by sňatek napřed vykonán byl před státním úředníkem, než se manželství před církví uzavře, a trestá-li ty, kteří jinak jednají, a nazývá-li manželství, které napřed církevně a potom teprve před státem uzavřeno bylo, neplatným.

Že tyto chyby, jichž státy se dopouštějí ve věcech manželských, mnohé škody, nepokoje a jiné zhoubné následky přinášejí, ukazují nám zkušenosti v zemích, kde civilní manželství jsou zavedena.

Proto na lidu katolickém a jeho zástupcích na radě říšské bude dnes záležeti, zachován-li bude dosavádní řád a zákon manželský, anebo nastane-li nám boj ve věcech manželských.

Dej Bůh, aby v říši naší našlo se mnoho mužů statečných, kteříž by všemi silami opřeli se revolučnímu hnutí socialistickému, kteréž vpravdě ohrožuje pokoj a časné i věčné blaho věřících křesťanů. My pak modleme se, aby světská vrchnost vždy jen to ustanovovala, co se neprotiví zákonům božským.

Tím jsme ukončili rozjímání naše o svátostech a zvláště o poslední svátosti stavu manželského. Svátostí jest sedmero a

mimo tyto svátosti nejsou jiná viditelná znamení, kteráž by milosti udělovala.

744. *„Jsou-li mimo svátosti ještě jiná sama ze sebe působivá znamení milosti?*

Mimo svátosti nejsou už žadná jiná sama ze sebe působivá znamení milosti; tak zvané „svátostiny“ jsou svátostem jenom podobny.

O svátostinách rozjímati budeme v následujícím křesťanském cvičení.

Naučení. U volbě stavu měj na paměti především Boha a spásu své duše! Máš-li po zralé úvaze za to, že jsi povolán ke stavu manželskému, připravuj se k němu modlitbou, čistým životem a hodnou svatou zpovědí.

91. CVIČENÍ.

(Oddělení čtvrté.)

O svátostinách a církevních obřadech.

K učení o sv. svátostech, o nichž jsme až dosud rozjímali, připojeno jest poučení o svátostinách, posvátných to úkonech svátostem podobných. Kristus Pán k posvěcení duší našich a k našemu spasení ustanovil nejen sedmero sv. svátostí, hlavních to prostředků milosti, nýbrž svěřil také církvi ještě jiné prostředky, jimiž bývají duši i tělu zvláštní milost a dobrodiní vyprošeny. A takovými prostředky jsou svátostiny, o nichž budeme dnes rozjímati.

745. *„Co rozumíme svátostinami?“*

Svátostinami rozumíme:

1. svátostem podobné úkony, jako: zaříkání nebo zažehnávání, žehnání, svěcení, jež církev ustanovila, by nám zvláštní milosti a dobrodiní zjednávala neb osoby a věci posvěcovala;

2. jisté věci od církve k bohoslužebnému nebo k našemu vlastnímu zbožnému užívání posvěcené, jako na příklad svěcenou vodu.

Slovem „svátostiny“ dle učení nejstarších církevních učitelů rozumíme vůbec všechny ony posvátné úkony, které církev koná při udělování sv. svátostí mimo úkony, které ku podstatě každé svátosti náleží. Tak na př. při udělování svátosti křtu exorcismus neb zažehnávání ducha zlého, žehnání sv. křížem, mazání svatými oleji nazývají se svátostinami, poněvadž ku podstatě svátosti křtu nenáležejí, avšak novokřtěnci zvláštní milosti a ochrany Boží zjednávají.

V užším slova smyslu svatostinami rozumíme posvátné viditelné úkony, jimiž církev z moci Krista Pána osobám nebo věcem zvláštního požehnání a posvěcení vyprošuje. Sem náleží na příklad uvádění šestinedělky, církevní pohřeb, žehnání nejsvětější svátosti oltářní, svěcení kostela, oltáře, hřbitova, zvonů, vody, soli, ohně, ratolestí, popelu, pokrmů, posvátných nádob a rouch, svěcení a žehnání křížů, obrazů, soch, růženců, medailků, stříkaček hasičských, drah, a podobných osob a věcí.

Proč církev sv. osoby a různé věci žehná a světí?

Církev sv. duchovní osoby a různé věci ke službě Boží anebo k soukromému zbožnému užívání žehná a světí proto, aby osobám a věcem vyprosila na Bohu skrze zásluhy Ježíše Krista zvláštní milosti, ochrany a požehnání Božího.

První člověk hříchem svým v ráji pozbyl netoliko nadpřirozené své blaženosti a obzvláštní přízně Boží, avšak i poměr jeho k přírodě a ku stvořeným věcem se zhoršil. Před pádem člověku poddáno bylo všechno tvorstvo, ano i příroda ho poslouchala. Po spáchaném však hříchu příroda vypověděla člověku poslušnost a také ďábel z dopuštění Božího nabyl nad člověkem i přírodou větší moci. Kletba Boží spočívá na tvorstvu a na celé přírodě. Avšak i osobní lidský hřích působí až dosud smutné ony následky, které v zápětí měl první hřích Adamův. Všechny ty časné tresty jako: nemoci, smrt, bouře, povodně, krupobití, neúroda, sucho a jiná soužení, kteráž příroda působí, jsou následky hříchu a trest Boží. Avšak jako Kristus Pán svou smrtí na kříži a slavným svým z mrtvých vstáním zlomil moc ďáblovu a osvobodil nás od následků hříchu, zjednav nám prostředky k získání zásluh na kříži dobytých, podobně Pán Ježíš příchodem svým na svět chtěl i z přírody a z tvorstva sníti kletbu Boží, aby všechno stvořené navrátilo se k původnímu svému stavu. Odevzdav tudíž své církvi poklady svých zásluh, milost k posvěcení duší, dal jí také moc, aby jménem jeho časné následky hříchu mírnila a člověka od nich osvobozovala. Jako sám Pán Ježíš žehnal osoby a přírodu a duchy zlé vymítal, tak také apoštolům a jich nástupcům dal moc, aby osoby a věci žehnali a duchy zlé vymítali. A této moci užívá

církev i dnes, když žehná a světí osoby a věci, které buď zasvěcuje službě Boží, anebo skrze něž zapuditi chce moc ducha zlého a vyprositi požehnání a ochranu Boží těm, kteří svěcených věcí užívají.

Poněvadž žehnání a svěcení církev koná viditelným obřadem a modlitbou, proto svátostiny podobny jsou svátostem, které také udělují se viditelným znamením a modlitbou církevní. Veliký však rozdíl jest mezi svátostinami. A v čem rozdíl ten záleží, poučuje nás další otázka.

746. *„Kterak se rozeznávají svátostiny od svátostí?“*

Svátostiny se rozeznávají od svátostí hlavně takto:

1. svátosti ustanovil Ježíš Kristus, svátostiny církev;

2. svátosti působí mocí vlastní, udělenou jim od Ježíše Krista, svátostiny pak přímluvou církve a zbožným úmyslem těch, kdož jich užívají.

Svátostiny rozeznávají se od svátostí podstatnými věcmi.

Rozdíly pak ty jsou následující:

a) Ustanovení. Sv. svátosti ustanovil sám Pán Ježíž, jakž jsme při každé svátosti jasně dokázali. Ustanovil jich sedmero, kteréž církev může udělovati, nesmí však ani nových zaváděti neb ustanoviti, ani některé odstraniti. Církev je pouze rozdavatelkou a posluhovatelkou sv. svátostí, Kristus Pán pak jest původcem a ustanovitelem sv. svátostí

Svátostiny však ustanovila a ustanovuje církev, ovšem z moci Krista Pána. Kristus Pán odevzdal církvi moc, aby svým údům udělovala požehnání, světila a žehnala osoby a věci, a aby vzýváním jeho jména vliv ducha zlého na věci stvořené krotila. Církev také již od založení svého ustanovila zažehnávání ducha zlého, různá žehnání a svěcení. Církev i dnes různá žehnání a svěcení koná a dle potřeby a na žádost věřících nová žehnání a svěcení ustanovuje, na př. žehnání stříkačky hasičské, dráhy a různých vynálezů k potřebě lidské učiněných.

První tedy rozdíl, kterýmž svátostiny rozeznávají se od svátostí, záleží v tom, že svátosti ustanovil Pán Ježíš, svátostiny však církev; že svátostí jest 7, nic více a nic méně, a že počet jejich nesmí býti ani zmenšen ani rozmnožen, kdežto svátostin jest mnoho a počet jejich může býti rozmnožen.

b) Svátostiny rozeznávají se od svátostí svým působením. Sv. svátosti působí samy ze sebe, t. j. mocí, kterou jim Pán

Ježíš dal. Svátosti, jsou-li pravým řádem uděleny a nepřekážíme-li sami jejich působení, působí vždycky. Působení svátostí nezávisí od hodnosti nebo nehodnosti přisluhovatelů, ani od zásluhy těch, kdož je přijímají. Svátosti samy ze sebe udělují nám buď posvěcující milost a ospravedlnění anebo milost posvěcující v nás rozmnožují a mimo to udělují nám ještě zvláštní milost, kterou svátostnou nazýváme.

Svátostiny nám sice také udělují mnohé milosti, avšak nikoli samy ze sebe, t. j. viditelný úkon a modlitba, jimiž svátostiny se konají, nemají moci, působiti milost, nýbrž toliko nám milost na Bohu vyprošují pro zásluhy Ježíše Krista a na přímluvu církve. Proto církev, když osoby nebo věci žehná a světí, prosí Boha, aby požehnání a ochrany propůjčil těm, jimž požehnání uděluje anebo aby zvláštní milosti udělil předmětům, jichž někdo k získání nějakého dobrodiní nebo odvrácení zla užívati bude. Působení svátostin závisí tedy na vůli Boží, chce-li nám svátostinami nějaké milosti uděliti, dále na smýšlení a zbožném úmyslu toho, kdo svěcených věcí užívá. Proto působení svátostin jest podmínečné. Pán Ježíš sám slíbil apoštolům, budou-li pevné víry a důvěry, že budou činiti divy: „Znamení pak ty, kteří uvěří, tato následovati budou. Ve jménu mém budou ďábly vymítati, novými jazyky mluviti, hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vzkládati a dobře se míti budou.“ (Mar. 16, 17, 18.)

Ačkoliv modlitba církve jest Bohu milou a mocnou, přece někdy odpírá Bůh milosti a dobrodiní, kterýchž církev pro někoho vyprošuje, poněvadž Bůh předvídá, že by udělených dobrodiní zneužili, anebo poněvadž naše důvěra v Boha je malá. Jisto však jest, že tím větší milosti a tím jistěji jí dosáhneme, čím větší je víra a důvěra v Boha u těch, kteří posvěcených věcí užívají.

c) Svátostiny rozeznávají se od svátostí také tím, že svátosti působí přímo vnitřní posvěcení duše, t. j udělují posvěcující milost nebo její rozmnožení, svátostiny však udělují jen milost pomáhající a chrání nás od časného zla. Svátostinami nemůžeme jako křtem sv. a svátostí pokání dosáhnouti odpuštění hříchů, nýbrž svátostiny pouze mohou v srdci našem vzbuditi kajícnost a lítost anebo mohou nás povzbuditi k horlivějšímu konání křesťanských ctností. Svatostiny tudíž hlavně k tomu jsou ustanoveny, aby nám od Boha vyprosily požehnání a dobrodiní tělesná a uchránily nás od duchovního a tělesného zla.

d) Konečně svátostiny rozeznávají se od svátostí tím, že svátosti jsou ke spasení potřebny a Kristem Pánem přikázány,

kdežto svátostiny církev pouze doporučuje jako užitečné a spasitelné. Některé svátosti na př. křest a pokání jsou ke spasení nevyhnutelně potřebny, jiné zase Pán Ježíš přijímati nařídil na př. svátost oltářní, biřmování a poslední pomazání, jiné opět jsou potřebné pro stavy na př. svěcení kněžstva a stav manželský. Svátostiny nejsou nám přikázány, nýbrž pouze doporučeny k našemu duchovnímu a tělesnému dobru. Přece však církev si přeje, abychom posvěcených věcí rádi a uctivě užívali, poněvadž tím také ukazujeme své křesťanské smýšlení a ducha zbožného. Kdo pohrdá posvěcenými věcmi, kdo považuje růženec, medailky, svěcenou vodu, svíce a jiné posvěcené věci za pověru a věcem těm se posmívá, ukazuje, že buď působení svátostin nerozumí, anebo že jest srdce zkaženého a nevěreckého.

Svátostiny obyčejně rozdělujeme podle posluhovatele, účelu a účinku na trojí druh.

Podle oprávnění vykonavatele nebo posluhovatele svátostin, rozeznáváme svátostiny papežské, biskupské a kněžské.

Některé svěceniny konati má právo toliko papež, na př. svěcení pallia, beránků, vévodského meče a zlaté růže. Biskup má právo konati všecky svěceniny kromě papežských. Zvláště pak biskupům vyhraženy jsou tyto svěceniny: svěcení sv. olejů, konsekrace kostelů, oltářů, kalichů, svěcení zvonů, svěcení opatů, abatyší a nižší svěcení kněžská, svěcení rouch bohoslužebných, monstrance, ciboria a slavné svěcení soch a obrazů. K vykonávání těchto svěcení může biskup i kněze zplnomocniti.

Kněží mohou vykonávati svěcení a žehnání zvláště taková, která spojena jsou s jejich úřadem, to jest taková svěcení a žehnání, která spojena jsou s udělováním sv. svátostí Mohou tedy kněží světiti křestní vodu a ke kropení, pokrmy, svíce, ratolesti, sůl, popel, kadidlo a křídu; mohou konati žehnání šestinedělek, žehnání novomanželů, úrody zemské a mrtvoly nebo křesťanský pohřeb. Aby kněz mohl vykonati svěcení, která náleží ku právům biskupským, musí kněz biskupa žádati o povolení.

Svěceniny podle účelů a účinků rozdělujeme na trojí druh: zaříkání neb zažehnávání, žehnání a svěcení.

K čemu církev ustanovila zaříkání, žehnání a svěcení, poučují nás další otázky.

747. *„K čemu užívá církev zaříkání nebo zažehnávání?“*

Zaříkání nebo zažehnávání užívá církev, aby škodlivý vliv zlého ducha zapudila nebo vzdalovala.

Zaříkáním neb zažehnáváním rozumíme posvátný úkon, kterýmž církev vzýváním nejsvětějšího jména Ježíš, modlitbou a kropením svěcenou vodou osvoboditi chce osoby nebo věci od vlivu ďábelského. Církev učí a věřiti velí, že ďábel z dopuštění Božího může škoditi nejen duši, nýbrž i našemu tělu a že má i moc škoditi jiným tvorům. Ano moc ďáblova jest tak veliká, že může podmaniti sobě duši i tělo některého člověka. Stav tento nazýváme posedlostí a člověka v moci ďáblově nazýváme posedlým duchem zlým. Z Písma sv. víme, že zvláště za dob Krista Pána mnoho lidí bylo duchem zlým posedlých. A missionáři ze zámořských krajin sdělují, že dosud jsou lidé duchm zlým posedlí. Bůh sice duchy zlé zavrhl do pekla a Kristus Pán smrti svou a vzkříšením svým moc ďáblů zlomil a vliv jejich na lidí umenšil; přece však ponechal jim moc, aby lidé, pokud svět státi bude, bojovali proti jeho moci a pokušení. Boj tento umenšil nám Kristus Pán svou milostí a svými prostředky milosti a proto kdo nad pokušením ďábelským zvíteziti chce, s pomocí a milostí Boží také zvítěziti může.

Mimo prostředky milosti, sv. svátosti a jiné prostředky milosti a pomoci proti vlivu a moci ducha zlého, dal Pán Ježíš církvi své ještě zvláštní moc nad ďáblem. A moc tuto vykonává církev zaříkáním neb zaklínáním ducha zlého.

Církev zažehnává ducha zlého buď rozkazem, když ve jménu Božím ďáblu přikazuje, aby ustoupil od nějakého tvora nebo věci, anebo prosbou, když prosí Boha a svaté aby tvor nebo věc vlivu ducha zlého byla osvobozena.

Zažehnávání ducha zlého koná církev trojím způsobem: při udělování svátosti křtu, při svěcení a žehnání některých předmětů a nad těmi křesťany, kteří jsou duchem zlým posedlí.

Při udělování svátosti křtu zažehnává kněz ducha zlého tím, že klade ruku nad křtěnce a třikráte v tvář jeho dýchá, na znamení, aby duch zlý křtěnce opustil a Duch sv. v něm přebýval. Církev sv. zažehnávání ducha zlého při udělování křtu ustanovila ne snad proto, že jest poskvrněn hříchem a tudíž nalezá se v moci ďáblově, nýbrž modlitba církevní proto koná se nad křtěncem, aby od něho lákání ďábelské vzdáleno bylo.

Zaříkání koná církev při svěcení křestní vody. Když Bůh všecky věci stvořil, byly dobré a požehnání Boží na nich spočívalo. Avšak hříchem Adamovým kletba Boží přešla i na věci neživé a duch zlý i na ně měl moc a vliv. Proto církev světí vodu, aby ji osvobodila od tohoto ďábelského vlivu a ji úplně očistila. Církev při svěcení soli a jiných věcí užívá zažehnávání ducha zlého, o čemž na svém místě promluvím, když mluviti budeme o obřadech svěcenin. Církev také při žehnání úrody země, kteréž se koná o průvodech

křížových, zažehnává moc ducha zlého a jménem Božím přikazuje mu, aby ustoupil z farnosti a krajiny na místo pusté, kde se neoře a neseje, a aby neškodil polím a vinicím krupobitím, povodní, přívaly a větry, suchem nebo mokrem.

Konečně církev vymítá zažehnáváním ducha zlého z lidí, kteří duchem zlým jsou posedlí. Zažehnávání toto díti se může buď slavným způsobem jménem církve, anebo soukromým, to jest neděje se jménem církve, ani předepsanou modlitbou církevní, nýbrž toliko vzýváním jména Ježíš.

Slavným způsobem zažehnávati ducha zlého neb vymítati ducha zlého z lidí posedlých nesmí žádný kněz beze zvláštního povolení biskupského. Roznesla-li by se pověst, že ve farnosti nějaké je člověk duchem zlým posedlý a byl li kněz na zjev tento upozorněn anebo o duchovní pomoc požádán, nesmí hned řeči lidské věřiti, nýbrž musí se o zjevu tom dokonale přesvědčiti. Kněz musí člověka toho pozorovati, co se s ním děje a co koná. Podle kterých známek pozná kněz, že někdo jest duchem zlým posedlý, uvádí obřadní kniha. Mluviti řečí neznámou, anebo rozuměti řeči, které se člověk nikdy neučil, věděti o věcech vzdálených a tajných, jeviti sílu, kteráž převyšuje přirozenou sílu a povahu lidskou a podobné zjevy jsou známkami posedlosti. Pozná-li kněz na člověku takové známky, počíná si velmi opatrně, poněvadž nelze hned poznati, zda-li zjevy tyto pochází z nemoci anebo jsou-li klamem. Dobře učiní kněz, když známého a moudrého lékaře upozorní na toho člověka. Když by pak přirozené prostředky ukázaly se malomocnými, může kněz záležitost tuto oznámiti svému biskupovi. Když pak biskup uzná, aby zažehnávání ducha zlého obřadem bylo vykonáno, může kněz to učiniti. Ovšem napřed musí použití obyčejných duchovních prostředků, modlitby, soukromého požehnání a pak může vykonati exorcismus dle předepsaného církevního obřadu.

Druhý druh svátostin jsou žehnání.

748. „*K čemu užívá církev žehnání?*“

Žehnání užívá církev, aby osobám a věcem vyprošovala Božího požehnání.

(Taková žehnání jsou na příklad: žehnání nejsvětejší svátostí oltářní a svatým křížem, znamení kříže, žehnání nemocných a umírajících, žehnání domů, žehnání pokrmů a nápojů.)

Žehnáním rozumíme posvátný úkon, kterým církev osobám nebo věcem vyprošuje požehnání Božího. Požehnáním Božím pak rozumíme milosti a dobrodiní Boží, zvláště pak ochranu a pomoc Boží proti všelikému a tělesnému zlu. Vyprošuje-li církev osobám

nebo věcem požehnání Božího, přeje osobám a věcem, aby je Bůh vzal pod zvláštní svou ochranu anebo aby jim různá dobrodiní a milosti prokázal. Takového požehnání Božího již v Starém zákoně mnozí zbožní lidé pro jiné vyprošovali na Bohu. Tak Noë po potopě světa žehnal hodným svým synům Samovi a Jafetovi, Isák Jakobovi, Jakob svým 12 synům, Mojžíš před svou smrtí celému národu israelskému. V Starém zákoně vůbec bylo kněžím nařízeno, aby po bohoslužbách lidu udělovali požehnání; požehnání udělovalo se ráno i večer a byla také ustanovena zvláštní modlitba k udělování požehnání. O knězi Zachariašovi praví sv. evangelium, že, když po zjevení andělském oněměl, nemohl nad lidem říkati obyčejné požehnání. Požehnání toto udělovalo se tím způsobem, že kněz vztahoval ruce nad osobami a říkal přání nebo modlitbu.

V Novém zákoně zvláště Pán Ježíš uděloval lidem i věcem požehnání. Pán Ježíš žehnal dítkám, jež mu matky přinášely; žehnal chleby a rybičky, jimiž jednou 5000, po druhé 4000 lidí nasytil; žehnal chléb a víno, než je v tělo a krev svou proměnil. Proto nedivme se, že i dobrá a pečlivá matka naše, církev sv. vyprošuje nám a věcem našim požehnání Božího. Činí tak jistě ze zvláštního doporučení Kristova a pak proto, aby nám na Bohu vyprosila ochrany anebo nás uchránila od zla duchovního a tělesného.

Žehnání, která církev koná, jsou buď všeobecná, nebo žehnání osob a věcí.

a) Žehnání všeobecná dějí se velebnou svátostí, sv. křížem, ostatky svatých nebo rukou. Při udělování požehnání nejsvětější svátosti oltářní v monstranci nebo ciboriu a svatými ostatky nepronáší se žádná modlitba; neboť ve svátosti oltářní žehná sám přítomný Ježíš Kristus. Požehnání svatými ostatky jest již modlitbou, aby Bůh po zásluhy Ježíše Krista a svatých věřícím udělil milosti a dobrodiní, jakž často skrze těla svatých udělovati ráčil. Požehnání nejsvětější svátostí uděluje kněz tím způsobem, že monstrancí činí nad lidem znamení sv. kříže, při čemž velebná svátost okuřuje se kadidlem.

K těmto požehnáním náleží také požehnání papežské, biskupské a kněžské. Požehnání tato udělují se rukou. Kněz žehná lid jednou sv. křížem, biskup činí nad lidem tři sv kříže. Při udělování kněžského a biskupského požehnání předepsána jest formule: „Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec Syn a Duch sv.“

Požehnání to je buď veřejné nebo slavné. Kněz na př. na konci mše sv. uděluje požehnání sv. křížem, po sv. přijímání žehná přijímající, před zpovědí žehná kajícníka, po udělení po-

slední pomazání žehná nemocného a po kázání a křesťanském cvičení žehná věřící, ku kněžskému požehnání náleží i požehnání, které udělují novosvěcenci. Novosvěcenci mají právo po několik neděl věřícím udělovati novokněžské požehnání. Novosvěcenec klade ruku na hlavu věřících, modlí se církevní požehnání a pak uděluje požehnání znamením sv. kříže a dává posvěcenou dlaň políbiti.

Kněz jako duchovní otec a služebník Kristův může i soukromě požehnání jednotlivcům, kteří o to žádají, udělovati, při čemž může kněz užívati slov buď předepsaných nebo jiných.

Slavné požehnání uděluje papež. Požehnání to sluje apoštolské, s nímž spojeny jsou plnomocné odpustky. Aby všickni věřící dosáhnouti mohli apoštolského požehnání, uděluje papež biskupům moc, by o dvou hlavních církevních slavnostech, o Božím Hodu velikonočním a o jiné slavnosti, kterou si biskup sám zvolí, mohli udělovati apoštolské požehnání, s nímž spojeny jsou plnomocné odpustky, jichž dosahují ti, kteří požehnání jsou přítomni ve stavu posvěcující milosti, t. j. kteří napřed vykonali sv. zpověď a přijali tělo Páně a pomodlí se na úmysl církve za papeže a biskupa. Apoštolské požehnání toto uděluje také biskup k tomu od papeže zplnomocněný při generalní visitaci.

b) Žehnání osob a věcí.

Církev žehná osoby, aby jim na Bohu vyprosila zvláštní ochrany a milosti, anebo aby je Bůh uchránil od duchovního nebo časného zla. Jako církev žehná člověka, tak žehná také všechno, co člověka obklopuje, přírodu, úrodu zemskou; žehná věci, jichž člověk v životě svém potřebuje, na př. domy, místa, lodi, dráhu, pokrmy a nápoje.

Církev žehná věci, prosíc Boha, by věci tyto sloužily ku prospěchu lidem, pokud jich patřičně a s dobrým úmyslem užívati budou. Požehnáním tímto, jehož církev osobám a věcem vyprošuje, nezasvěcují se osoby a věci službě Boží, nýbrž vyprošuje se jim toliko požehnání, aby sloužily k tomu účelu, k němuž ustanoveny jsou. Proto těchto věcí můžeme užívati i v obyčejném životě a ku potřebě světské Požehnání tato udělují se také jen na jistou dobu a mohou se osobám a věcem častěji udělovati.

Nejhlavnější žehnání osob jsou následující: žehnání šestinedělek neb úvod matky, žehnání sv. Blažeje, korunování králů, žehnání snoubenců, poutníků a žehnání mrtvoly neb křesťanský pohřeb.

Žehnání věcí jsou: žehnání domů, školy, nemocnice a různých ústavů a veřejných budov, žehnání lodí, dráhy, stříkačky

hasičské, žehnání polí a vinic, pokrmů a nápojů, na př. velikonočních vajíček, chleba, masa a vína.

Některá tato žehnání vykonává kněz, jiná vykonati může s povolením biskupským. Církev sv. ustanovila jisté obřady a modlitby, jimiž vykonávati se má žehnání osob a věcí, aby viditelným tímto posvátným úkonem věřící byli poučeni, jakého požehnání udílí se osobám a věcem.

Poněvadž nenaskýtá se často příležitosti, abyste poučeni byli o významu obřadů těch, proto vysvětlím vám obřady některých žehnání církevních.

Žehnání osob.

1. Korunovace králů.

Králové a císařové křesťanští bývají někdy k úřadu svému žehnáni, což korunovací jmenujeme. Králové jsou správci říše a národů a od jejich kralování závisí požehnání, pokoj a blaho lidu i církve. Proto církev králům k tomuto těžkému úřadu jejich vyprošuje jim na Bohu požehnání.

Již v starém zákoně bylo obyčejem, krále zvoleného olejem mazati na znamení, že jest také vyvoleným služebníkem Hospodinovým. Když náboženství křesťanské upevnilo se skoro ve všech říších a panovníci také křesťany byli, zaveden byl zbožný obyčej, že králové v úřad svůj uvedeni byli korunováním. První král, jenž přijal korunu královskou z rukou biskupových, byl Theodosius, jehož korunoval patriarcha Proklus.

Korunovace králů koná se tímto obřadem:

Biskup maže krále sv. olejem křtěnců na pravém rameni a na šíji na znamení, aby Bůh králi propůjčiti ráčil síly k vykonávání jeho úřadu. Mezi mší svatou podává biskup králi meč, na hlavu dává mu korunu a do ruky žezlo, odznaky to královské hodnosti a moci, jíž dle vůle Boží má užívati.

Při obětování obětuje král zlatý peníz na znamení, že bude štědrým k poddanému lidu svému. Před sv. přijímáním přijímá od biskupa políbení pokoje na znamení, že chce s církví vždy v pokoji žíti. Na to z rukou biskupových přijímá tělo Páně, čímž projevuje, že i s Kristem Pánem se spojuje a jemu svou službu přislibuje.

2. Žehnání snoubenců. Církev sv. novomanželům uděluje požehnání při mši sv., kteráž se po oddavkách za snoubence slouží. Požehnání toto uděluje se před sv. přijímáním a na konci mše sv. Po „Pater noster“ přikleknou novomanželé k oltáři a kněz modlí se nad nimi, vyprošuje jim na Bohu požehnání,

dlouhého věku, pokoje a štěstí v rodině. Na konci mše sv. před kněžským požehnáním opět se nad nimi modlí a potom žehná je sv. křížem. Požehnání toto uděluje se novomanželům tehdy, je-li nevěsta svobodná a zachovalá.

3. Žehnání matky neb úvod. Za příkladem Rodičky Boží, blah. Panny Marie, která Ježíška v chrámě Jerusalémském Bohu obětovala a předepsanou obět za sebe přinesla, přicházejí křesťanské matky do chrámu Páně, aby novorozené své dítko Bohu obětovaly a jemu díky vzdaly.

Kněz oděn rochetou a štolou u dveří chrámových nebo v sakristii uvádí šestinedělku. Podává jí hořící svíci, kropí ji svěcenou vodou a modlí se žalm 23. Na to položiv štolu na dítko, uvádí matku do chrámu Páně. U oltáře modlí se kněz za časné i věčné blaho matky a dítka a pak je pokropí svěcenou vodou. Kněz podává matce hořící svíci na znamení, aby dítku svému vždy svítila dobrým příkladem a k Bohu je vedla.

4. Požehnání sv. Blažeje. Po svatku očišťování Panny Marie nebo po hromnicích připadá svátek sv. Blažeje, biskupa a mučedníka. O svátku tomto žehná kněz přede mší svatou dvě křížem svázané svíce a potom uděluje jimi věřícím svatoblažejské požehnání. Církev sv. požehnání toto zavedla na památku sv Blažeje, biskupa v Sebastě v Armenii († 316), jenž jistého chlapce, jemuž uvízla v krku rybí kůstka, uzdravil tím, že mu dvě svíce, které jeho matka darovala kostelu, držel křížem pod krkem a nad ním se modlil. Církev sv. podobným způsobem uděluje požehnání sv. Blažeje. Kněz drží požehnané hořící svíce pod krkem věřících, pravou ruku klade na hlavy jejich a při tom modlí se: „Na přímluvu sv. Blažeje, biskupa a mučedníka, osvoboď tě Bůh ode všeho neduhu hrdla i jakékoliv jiné nemoci. Ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“, při slovech těch žehná je sv. křížem.

5 Žehnání mrtvoly neb křesťanský pohřeb. Již pohané a židé uctivě a s mnohými obřady a slavnostmi pochovávali zemřelé. Úcta a láska k zemřelým pobízely je k tomu, aby počestně do hrobu uložili tělesnou schránku těch, s nimiž na světě přátelskými svazky spojeni byli. Také křesťané hned v době apoštolské uctivě a s mnohými slavnostmi pochovávali zemřelé své bratry a sestry. Proč církev s takovou uctivostí zemřelé věřící pochovává? K tomu povzbuzuje nás vyšší důvod. Církev sv. považuje zemřelá těla křesťanů za posvěcené chrámy Ducha sv. a příbytky nesmrtelné duše, za ostatky dítek Božích a dědiců království nebeského, za těla, která jako símě do posvátné půdy jsou zaseta, aby jednou k novému a nesmrtelnému životu povstala.

Celý člověk byl krví Kristovou posvěcen a proto, když duše odešla k Bohu svému, jest slušno, aby schránka duše, tělo mrtvé také uctivě bylo ku věčnému spánku uloženo.

Když křesťan umře, oznamuje se smrt zvoněním, zvoní se na skonání umíráčkem, abychom za duši jeho se pomodlili, by jí Bůh na věčnosti byl milosrdným a milostivým soudcem. Třetího dne koná se pohřeb. Církev sv. zvoněním svolává věřící, aby zesnulého bratra svého nebo sestru doprovodili ku poslednímu jeho odpočinku.

Pohřební obřady dělíme na obřady u domu zemřelého, v kostele a u hrobu.

a) Na znamení zvonu shromáždí se věřící u domu zemřelého. K domu zemřelého přichází kněz oděn rochetou, štolou a pluvialem barvy černé, je-li pohřeb dospělého. Roucha kněžská jsou barvy černé na znamení smutku a pak proto, že ačkoliv zemřelý před smrtí smířen byl s Bohem, přece obávati se musíme, že dosti neučinil za hříchy své a že snad musí duše jeho dlouho trpěti v očistci. Proto také i rakev je barvy černé a zakrývá se černým příkrovem. Na rakev však staví se sv. kříž na znamení, že zemřelý všechnu svou naději skládá v zásluhy ukřižovaného svého Spasitele.

Kněz přišed k domu, pokropí rakev svěcenou vodou a zanotí antifonu: „Si iniquitates“ — Budeš-li, Hospodine, nepravosti šetřiti: Hospodine, kdo obstojí?“ Na to střídavě se zpěváky zpívá žalm 129. „De profundis“ — Z hlubokosti volám k tobě, Hospodine, vyslyš hlas můj.“ Slovy žalmu tohoto připomínáme si poklesky, které sotva budou moci obstáti před soudem Božím a proto musíme jich oplakávati. Avšak křesťan neoddává se zoufalství, nýbrž s důvěrou v milosrdenství Boží se těší, volaje: „Nebo u Hospodina jest milosrdenství a hojné u něho vysvobození.“

A o milosrdenství toto prosí církev Boha modlitbou. Kněz zanotí: „Kyrie eleison — Pane, smiluj se nad námi. Otče náš.“

Otče náš modlí se tiše a při tom kropí rakev svěcenou vodou a okuřuje kadidlem. Na to modlí se:

A neuveď nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého.

Od brány pekelné. Vysvoboď, Pane, duši jeho (její).

Odpočívej v pokoji. Amen.

Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k Tobě přijď.

Pán s vámi. I s duchem Tvým.

Modleme se: Vyprosť, o Pane, tě žádáme, duši služebníka svého ze všech pout hříchu, aby ve slavném vzkříšení z mrtvých vstal. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Odpočinutí věčné dej mu, Páne. A světlo věčné ať mu svítí.

Ať odpočívá v pokoji. Amen.

Zplesají Hospodinu, kosti ponížené.

Na to koná se průvod do chrámu Páně. V čele průvodu nese se sv. kříž na znamení, že zemřelý byl vyznavačem Ukřižovaného Spasitele. Kříž sv. vůbec o průvodu pohřebném nám hlásá, že všickni jednou vstaneme z hrobu, neboť znamením tím volá k nám P. Ježíš: Já jsem vzkříšení a život, kdo ve mne věří, byť by umřel, živ bude.

Za křížem kráčí dítky, panny a mládenci, pak zpěvácí a kněz. Za knězem nesou rakev a za ní jdou přátelé zemřelého, konečně ostatní věřící. Cestou zpěvácí zpívají žalm 50: „Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství Svého.“ Lid za rakví modlí se bolestný růženec anebo za duše v očistci.

b) Obřady v chrámu Páně. Při vchodu do chrámu Páně zpívá se: „Subvenite sancti Dei. — Přispějtež, svatí Boží, přijdětež andělé Páně, přijměte duši jeho, uveďte ji před obličej Nejvyššího. Nechť tě Kristus přijme, který tebe povolal, a nechť tě andělé do lůna Abrahamova dovedou Odpočinutí věčné dejž mu, Pane, a světlo věčné ať mu svítí. Uveďte ji před obličej nejvyššího.“

Nosiči postaví máry s mrtvolou před oltář a sice hlavou k lodi, aby jako za živa obličejem obrácen byl k oltáři.

Mrtvola kněze postaví se na márách opačně, neboť kněz od oltáře a s kazatelny patřil na věřící lid.

Na to zpívají se buď hodinky za zemřelé anebo hned slouží se mše sv. „requiem“ za zemřelého.

Po mši koná se kondukt. Kněz oděn v černém pluvialu postaví se před rakev a modlí se: „Non intres. Nevcházej v soud se služebníkem svým, Hospodine; neboť nižádný člověk nebude ospravedlněn před tebou, nedáš-li ty mu odpuštění všech hříchů jeho. Nechať mu tedy, prosíme tebe, není těžkým soudní výrok tvůj, ježto jej tobě doporoučí křesťanská víra a upřímná modlitba naše; ale poněvadž za živobytí svého znamením nejsvětější Trojice vzdoben byl, nechať pomocí milosti tvé od trestu soudního vysvobozen býti zaslouží, který živ jsi a kraluješ od věčnosti do věčnosti. Amen.“ Zpěvácí zpívají: „Libera—Vysvoboď mne, Hospodine, od smrti v onen hrozný den . . . .“ Zpěvem tímto prosíme Boha, aby zemřelé vysvoboditi ráčil od věčné smrti v den soudný, kdy přijde Pán Ježíš všecky lidi souditi.

Církev sv. odvolávajíc se na milosrdenství Boží, prosí za lehké odpočinutí zemřelého následující modlitbu: „Pane, smiluj se nad námi, Kriste smiluj se nad námi: Pane, smiluj se nad námi. Otče náš.“ Nyní obchází kněz rakev, kropí ji svěcenou vodou a okuřuje kadidlem. Na to modlí se: Od brány pekelné. Vysvoboď, Pane, duši jeho.

Ať odpočívá v pokoji. Amen. Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k tobě přijď. Pán s vámi. I s duchem tvým. Modleme se: Bože, jehož vlastností jest, smilovati se vždycky a odpouštěti:

snažně prosíme tebe za duši služebníka tvého, kterou jsi dnes z tohoto světa povolal; nevydávej ji v ruce nepřítele, a nezapomínej na ni na věky, ale dej, ať přijmou ji svatí andělé a uvedou do vlasti rajské, aby nezakusila trestů pekelných, poněvadž v tebe věřila i doufala; nýbrž aby věčných radostí požívala. Skrze Krista, Pána našeho. Amen. Odpočinutí věčné dejž mu, Pane. Světlo věčné ať mu svítí. Ať odpočívá v pokoji. Amen.

e) Průvod na hřbitov. Po konduktu nesou mrtvolu k poslednímu odpočinku na hřbitov. Cestou zpívají zpěváci „In paradisum. Do ráje doprovoďtež tebe andělé; příchodem tvým uvítejtež tebe mučedníci, a uveďtež tebe do města svatého, Jerusaléma. Kůr andělů přijmiž tebe, abys s Lazarem druhdy chudobným, požíval pokoje věčného.“ Slova zpěvu tohoto připomínají nám podobenství o bohači a Lazaru, o němž Pán Ježíš mluví ve sv. evangeliu: „Umřel žebrák a nesen jest od andělů do lůna Abrahámova.“ (Luk. 16, 22)

Kněz u hrobu kropí svěcenou vodou mrtvolu a potom hrob. Církev požehnati chce zemřelému poslední jeho příbytek, aby s důvěrou těšil se na budoucí vzkříšení. Proto také zanotí kněz antifonu: „Ego sum. . Já jsem vzkříšení i život: kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude, a každý, kdo jest živ a věří ve mne, neumře na věky.“ Rakev spouští se do hrobu a kněz střídavě se zpěváky zpívají chvalozpěv Zachariášův: „Požehnaný Pán Bůh israelský, že navštívil a učinil vykoupení lidu svého.“ Zpěvem žalmu tohoto připomínáme si vykoupení, jehož se nám dostalo, čímž smrt přestává býti trestem, ale stává se přechodem k odpočinku a ku věčné blaženosti.

Na to kněz modlí se: Pane, smiluj se nad námi. Kriste smiluj se nad námi. Pane, smiluj se nad námi.

Otče náš. Nyní kropí rakev a okuřuje kadidlem, načež modlí se: Neuvoď nás v pokušení Ale zbav nás od zlého. Od brány pekelné. Vysvoboď, Pane, duši jeho. Ať odpočívá v pokoji. Amen. Pane, vyslyš modlitbu mou. A volání mé k tobě přijď. Pán s vámi. I s duchem tvým.

Modleme se: „Učiň, prosíme, Pane, milosrdenství se služebníkem svým zemřelým, aby nebyl trestán podle skutků svých, ježto tvou plniti vůli toužil; aby jako zde jej pravá víra sdružila se zástupy tvých věřících, tak jej slitování tvé připojilo kůrům andělským. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Odpočinuti věčné dejž mu, Pane. A světlo věčné ať mu svítí. Ať odpočívá v pokoji. Amen. Duše jeho a duše všech věrných zemřelých skrze milosrdenství Boží ať odpočívají v pokoji.

Na to kněz třikráte hodí trochu hlíny na rakev řka: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš.“ Konečně se s věřícími

za lehké odpočinutí zemřelého pomodlí a za všechny, kteří na posvátném poli pochováni jsou.

Při pohřbu nesou se hořící svíce na znamení pravé víry, ve kteréž zemřelý za života svého kráčel a na znamení, že zemřelému přejeme, aby došel života věčného — a světlo věčně ať mu svítí.

Světel při pohřbu užívalo se již v prvních dobách křesťanských. Sv. Cyprian pochoval císaře Konstantina se světlem.

Rakev častěji kropí se svěcenou vodou, čímž církev vyjádřuje prosbu, aby duše zemřelého občerstvení milosti Boží dosáhla, kdyby za hříchy své očistcové muky trpěti měla Rakev a hrob také se okuřují kadidlem na znamení, že zemřelý, jsa povolán k pravé víře a dle ní živ, líbeznou vůní byl Kristu Pánu. Okuřování připomíná nám živým povinnost, bychom za zemřelého se modlili a dobré skutky konali. Zemřelý pochovává se do země, aby tělo, jež jest chrámem Ducha sv., nebylo zneuctěno. Pochovává se do země, neboť člověk ze země byl učiněn a v prach se má opět obrátiti.

Na hrobě stavíme pomníky a kříže na znamení, že zde odpočívají křesťané, kteří v Krista věřili a doufali, a že my živí máme jim modlitbou pomáhati.

Žehnání věcí.

Církev sv. žehná některé věci a předměty, jichž věřící k svému životu potřebují a užívají. Sem náleží zvláště:

1. žehnání budov jako: lodí, drah, stříkaček hasičských a praporů. Svěcení těchto předmětů děje se kropením svěcenou vodou a předepsanou církevní modlitbou. Obyčejně předchází žehnání věcí promluva neb kázání, ve kterém světitel vyloží účel předmětu, jenž má býti požehnán a připojí naučení, kterak požehnané věci máme užívati, aby nám požehnání Boží přinesla.

2. Církev také žehná pokrmy a nápoje.

Žehnati pokrmy není něčím novým, vždyť již v Starém zákoně bylo zvykem žehnati pokrmy. Od té doby, kdy lidé poznali, kterak jim uškodilo požívání zapověděného ovoce v ráji, uvykli zbožní lidé před požíváním pokrmů Boha prositi, by jim je požehnal a užitečnými učinil. V zákonu Mojžíšovu byly předepsané modlitby, kterými se pokrmy žehnaly. Proto nemůže nám býti s podivem, proč i církev žehnání pokrmů zavedla. Církev sv. žehná pokrmy zvláště o Božím Hodu velkonočním.

Proč církev žehná pokrmy o velkonocích? První křesťané zachovávali církevní půst s velkou přísností, zdržujíce se masitých pokrmů ano i vajec po celou dobu postní. O Božím Hodu velikonočním ukončen byl půst; avšak křesťané neodvážili se požívati masitých pokrmů, prve než byly od církve požehnány. Tím chtěli

projeviti kajícnou pokoru, že nebyli by hodni přijímati z rukou Božích darů, kdyby se nad nimi nebyl smiloval. Ačkoliv v době nynější dovoleno je i v postní době požívati masitých pokrmů, přece církev pokrmy žehná, aby nám připomněla, že všechno požehnání máme jedině od Krista Pána, vzkříšeného Spasitele. Církev sv. žehná pokrmy také proto, abychom dary Boží s vděčností přijímali a moudře jich užívali, zdržujíce se nestřídmosti.

A které pokrmy žehná církev o velkonoci?

Především žehná maso, aby bylo napřed požehnáno, než je věřící po dnech postních požívati budou. Při svěcení masa má církev na mysli Beránka velikonočního, neboť první křesťané světili maso z beránka. Církev sv. také proto při svěcení masa prosí Boha, aby jako krví beránka lid israelský ochráněn byl při vyjíti z Egypta, tak aby i nám skrze Beránka Božího pokrmy naše požehnány byly ku blahu našemu.

Dále světí se chléb. Chléb jest nejpotřebnějším naším pokrmem, proto i Pán Ježíš v Otčenáši naučil se nás prositi za denní chléb. Při svěcení chleba prosí proto církev sv. Boha, aby nám ho Ježíš Kristus, jako druhdy zástupům na poušti, dáti a rozmnožiti ráčil. Avšak chléb jest také obrazem andělského chleba, jehož nám Pán Ježíš ve Svátosti oltářní slíbil, když pravil: „Já jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. (Jan 6, 51.) Proto jako prosíme Boha, aby nám požehnal vezdejšího chleba pro tělo, tak zase máme se vynasnažiti, abychom vroucně toužili po chlebě nebeském a často duši svou živili nebeským tím chlebem, jejž Pán Ježíš při poslední večeři žehnal a dával svým apoštolům.

Konečně církev žehná velkonoční vajíčka neb kraslice. Vejce jsou obrazem nesmrtelnosti a slavného vzkříšení Páně. Jako kuřátko samo proklube se ze skořápky k životu, tak Pán Ježíš vlastní svou mocí prolomil hrob a vstal z hrobu nesmrtelný a slavný. Avšak svým vzkříšením dal i nám naději, že i my jednou z hrobů svých povstaneme k životu smrtelnému. Na označení radostného vzkříšení Páně a naděje našeho vzkříšení malují se velkonoční vajíčka různými barvami a ozdobují se květy a jinými okrasami. Křesťané pak kraslice uschovávají, aby nezapomněli na naději budoucího svého vzkříšení. Přání toto také církev vyjádřuje při žehnání velkonočních vajíček.

Církev sv. žehná také víno o svátku sv. Jana, miláčka Páně, na památku zázraku, který učinil sv. Jan, když nádobu s vínem jedem zkaženou znamením sv. kříže neškodnou učinil. Církev při svěcení vína prosí Boha, aby ti, kteří požehnané víno píti budou, podobali se láskou sv. Janu, jenž Pána Ježíše tak vroucně miloval.

3. Církev také žehná úrodu zemskou o dnech křížových, o čemž rozjímali jsme v I. části.

4. Konečně církev žehná květiny a zeleniny o slavnosti Nanebevzetí bl. Panny Marie.

O slavnosti této připomínáme si radostné spojení Panny Marie se svým nejmilejším Synem, jenž matičku svou s tělem i duší po její smrti k sobě do nebe vzal. Zbožná pověst praví, že sv. apoštolové otevřevše hrob matky Páně, nalezli tam jen květiny líbou vůni vydávající. Odtud asi povstal obyčej, žehnati květiny o slavnosti Nanebevzetí Panny Marie. Církev sv. žehnajíc vonné květiny, připomíná nám všechny ony líbezné květy, jejichž jmény Maria Panna v Písmě sv. jest zobrazena. Církev při žehnání květin prosí Boha, aby na přímluvu Panny Marie požehnané květiny chránily nás před pokušením ďábelským a naše příbytky a polnosti před škodlivou bouří.

92. CVIČENÍ.

Pokračování o svátostinách.

Třetí druh svátostin jest svěcení.

749. *„K čemu užívá církev svěcení?“*

Církev užívá svěcení, by osoby a věci službě Boží zasvětila nebo jisté předměty ke zbožnému užívání posvětila.

Taková svěcení jsou na příklad: svěcení svatých olejů, kostelů, oltářů, zvonů, křížů a růženců, křestní vody, svící, popela a svěcení vody.)

Svěcením rozumíme posvátný úkon, kterýmž církev osoby nebo věci výhradně k službě Boží a k účelu posvátnému ustanovuje a zasvěcuje. Posvěcené osoby a věci svěcením vylučují se z obyčejného užívání a určují se výhradně ke službě Boží.

Proč církev světí osoby a bohoslužebné věci?

Církev světí osoby a předměty k bohoslužbě určené, aby je posvětila a službě Boží úplně zasvětila. Již v Starém zákoně z rozkazu Božího byly osoby a věci k službě Boží určené svěceny.

Když Hospodin zřídil israelitům kněžstvo a bohoslužbu, nařídil Mojžíšovi, aby pomazal a posvětil bratra svého Arona ku velekněžství a aby také posvěceny byly všechny věci bohoslužebné jako: svatostánek, oltáře, bohoslužebná nářadí a duchovní oděv veleknězův i ostatního kněžstva. Hospodin pravil k Mojžíšovi: „A vezma olej pomazání pomažeš stánku s nádobami jeho, aby posvěceny byly; též oltáře zápalné oběti i všech nádob jeho; umyvadla (také pomažeš) s podstavkem jeho; všecko olejem pomazání posvětíš, aby bylo svatosvaté.“ (II. Mojž. 9, 11.) Podobně Hospodin nařídil Mojžíšovi, aby posvětil kněžská roucha: „A vzav mast a krev, kteráž byla na oltáři, pokropil Arona i roucha jeho, též synů jeho, i roucha jejich.“ (III. Mojž. 8, 30)

Jestliže již v Starém zákoně bohoslužebné nářadí bylo posvěceno, tím více sluší se, aby v Novém zákoně, ve kterém pravá služba Boží, nejdražší oběť mše svaté Kristem Pánem byla ustanovena, posvěceny byly všechny věci, jichž třeba jest ku konání novozákonné oběti a k udělování sv. svátostí. Církev sv. také hned od svého zřízení posvěcovala místa, chrámy, oltáře, kalichy, pateny, bohoslužebná roucha, svíce, kadidlo a jiné věci ke službám Božím potřebné, poněvadž tyto věci sloužiti mají nejsvětějšímu Bohu a poněvadž jsou v nejbližším styku s Kristem Pánem. Církev sv. světí tyto věci, aby je učinila úcty hodnými a posvátnými a tím je uchránila zneužívání ku světským neb obyčejným službám a potřebám.

Církev sv. světí bohoslužebné věci, abychom je měli v uctivosti. Povinni jsme Bohu prokazovati největší úctu, máme se mu klaněti; avšak láska a úcta k Bohu toho žádá, abychom také v uctivosti měli všechno to, co s Bohem jest spojeno a co k poctě Boží náleží. Bohoslužebné věci slouží Bohu; proto církev svěcením činí je posvátnými a úctyhodnými a přeje si, bychom posvěcených věcí si vážili a je v uctivosti měli. Již ve Starém zákoně poručil Hospodin světiti osoby a věci a lidu přikázal, aby je měl ve zvláštní úctě a varoval se posvěcených osob nebo věcí zneuctívati. Israelité také, jak Písmo sv. dosvědčuje, u veliké úctě měli posvátná místa a věci, pomazané osoby, krále, kněze a proroky. Příklad toho vidíme na Davidovi. Král Saul pronásledoval Davida, jenž před ním utekl do hor. I tam král přitáhl s vojskem, chtěje Davida usmrtiti. David snadno mohl se zbaviti nepřítele svého, jehož ve stanu nalezl spícího. David však neuposlechl rady svých přátel, neublížil Saulovi pro jeho pomazání, jakž sám pravil: „Uchovejž mne Hospodin, abych to učiniti měl pánu svému, pomazanému Hospodinovu, abych vztáhnouti měl ruku svou na něj, nebo pomazaný Hospodinův jest.“ (I. Král. 24, 7.)

Církev sv. konečně světí předměty k službě Boží a k soukromé pobožnosti určené proto, aby nám sloužily k rozmnožení naší pobožnosti, k dosažení ochrany a požehnání Božího a aby nám přispěly k našemu spasení. Z toho seznáváme, že posvěcené osoby a věci stávají se majetkem Božím a že pouze jemu jsou zasvěceny.

Tím také svěcení rozeznává se od žehnání. Kdežto žehnáním vyprošuje se toliko na Bohu osobám a věcem milost a ochrana Boží a nezasvěcují se službě Boží, svěcením však osoby a věci učiněny bývají svatými a úctyhodnými, věnují se výhradně službě Boží a tím navždy vylučují se z obecného užívání. Svěcené osoby nabývají svěcením vyšší důstojnosti a jsou v užším spojení s Bohem; přijímají také zvláštní povinnosti.

Která svěcení osob a věcí v církvi se konají?

V církvi obyčejně světí se tyto duchovní osoby: svěcení papeže, svěcení opatů a abatyší, nižší svěcení kněžská a podjáhenství.

Svěcení duchovních osob vyhraženo jest biskupům. Svěcení věcí ke službě Boží určených jsou následující: svěcení základního kamene při stavbě kostela, svěcení kostela, kaplí, oltářů, zvonů a hřbitovů, svěcení křestní vody a vody na kropení a žehnání, svěcení kalichů, paten, rouch a jiných bohoslužebných nádob a věcí, svěcení sv. olejů, svící, popelu, ratolestí, křížů, obrazů, růženců, medailí, korouhví. Některá slavná svěcení věcí bohoslužebných má právo konati toliko biskup. Sem náleží: svěcení kostela, oltářů, kalichů a paten, svěcení sv. olejů, jichž se užívá k udělování sv. svátostí. Ostatní svěcení může konati kněz.

Obřady hlavních svěcení osob a věcí.

Svěcení duchovních osob.

1. Svěcení papeže nově zvoleného. Zvolenému papeži uděluje se zvláštní svěcení, aby nejvyšší úřad pastýřský vždy svatě vykonával a byl dobrým pastýřem stádce Kristova. Nového papeže vedou v slavném průvodu na místo v chrámu sv. Petra, kteréž nazývá se „Konfesse Petrova“, kde v době pronásledování církve stálo římské divadlo a kde na tisíce křesťanů bylo umučeno a kdež také těla umučených knížat apoštolských sv. Petra a Pavla odpočívají. Na tomto místě modlí se biskupové nad novým papežem, aby mu vyprosili požehnání a ochrany Boží. Na to jest papež oděn zvláštním rouchem „palium“ zvaném, kteréž naznačuje papežskou důstojnost. Nový papež slouží potom mši sv., při níž epištola a evangelium čtou se v jazyku latinském a řeckém na

znamení, že papež je hlavou veškerého křesťanstva. Brzy na to jest papež korunován.

2. Svěcení opata a abatyše.

Nově zvolené opaty a abatyše církev sv. také posvěcuje, poněvadž povolání a úřad těchto duchovních osob je ve zvláštním spojení s Bohem a poněvadž se jim zvláštní povinnosti ukládají. Svěcení opata jest vlastně slavnostným uvedením v jeho úřad. Někteří opatové mají berlu, prsten a mitru jako biskupové. Odznaky tyto propůjčeny jsou některým řádům, kteříž mnohých zásluh o církev si zasloužily. Také abatyše neb nejvyšší představené ženských klášterů uváděny bývají v úřad svůj zvláštními obřady neb svěcením. I některé abatyše při církevní slavnosti nositi mohou berlu, jakožto zvláštní vyznamenání řádu.

3. Svěcení čtvera nižších svěcení kněžstva a podjáhenství. O obřadu udělování těchto svěcení rozjímali jsme při svátosti svěcení kněžstva.

Svěcení místa a věcí k službě Boží určených.

Svěcení základního kamene chrámového.

Stavba nového chrámu Páně jest pro církev a věřící farní obec vždy důležitým podnikem. Poněvadž budova tato sloužiti má službě Boží, proto také již základ její bývá posvěcen, aby všechno, co na něm spočívati bude, Bohu sloužilo. Svěcení základního kamene děje se pak následujícím obřadem:

Na místě, kde má státi v budoucím chrámu Páně hlavní oltář, postaví se dřevěný kříž s obrazem ukřižovaného Spasitele na znamení, že na místě tomto přinášena bude obět mše sv., památka to krvavé oběti, kterou Ježíš Kristus na kříži za nás přinesl. Na tomto místě začíná také obřad svěcení základu. Světitel pokropiv místo toto svěcenou sv. vodou, modlí se: „Znamení spásy vztyč, Pane Ježíši Kriste, na místě tomto a nedopusť, aby sem přiblížiti se směl anděl zhoubný“ Na to modlí se žalm 83 „Jak milí jsou stanové tvoji. Hospodine zástupů.“ Jako David toužil po stánku Božím, tak věřící tímto žalmem vyjádřují touhu po brzkém zřízení chrámu Páně. Touhu tuto doplňuje světitel modlitbou: „Pane Bože, nebesa i země nemohou obsáhnouti Tebe, a přece voliš sobě příbytek svůj na zemi, kde jméno Tvé svaté horlivě vzýváno bývá. Račiž proto, prosíme Té, pro zásluhy sv. N., jakožto patrona budoucího chrámu Páně a všech svatých, na místo toto okem dobrotivosti své shlédnouti, milostí svou je ode vší poskvrny očistiti i neporušené zachovati, a jakož jsi zbožné předsevzetí milého sluhy svého Davida dílem syna jeho Šalomouna korunoval, tak v tomto díle našem račiž naplniti i touhy

naše a nechť uprchnou odtud všeliké úklady ďábelské. Skrze Pána našeho Ježíše Krista."

Nyní světitel světí základní kámen. Kámen tento jest veliký a čtverhranný, aby ležel pevně a směřoval ke čtyřem uhlům světa. Základní kámen představuje Krista Pána, jenž sebe sama nazývá kamenem úhelným: „Kámen, který zavrhli stavitelé, učiněn jest hlavou úhelní." Základní kámen značí také zástupce Ježíše Krista na zemi, viditelnou hlavu církve, sv. Petra, jemuž řekl Pán Ježíš: „Ty jsi Petr a na té skále vzdělám církev svou." Kristus Pán a jeho náměstek, hlava církve, jsou základnu naší církve. A křesťanský chrám jest obrazem církve; proto i jeho základ musí býti pevný. Odtud rozšiřovati se bude do všech uhlů světa pravé učení Kristovo, jež hlava církve chrání před bludem. Proto také při svěcení kamene prosí světitel Ježíše Krista, aby hojnou milost a sílu posvátnému místu tomuto uděliti ráčil. Modlí se: „Upevni, Pane Ježíši Kriste, tento kámen, který ve jménu Tvém zasaditi zamýšlíme. A jakož jsi počátek i konec, skrze něhož Bůh Otec na počátku všecko stvořil, budiž, prosíme tebe, počátkem, zdarem i dokonáním díla tohoto, kteréž nyní ku chvále a slávě jména Tvého počíti se má."

Na to světitel pokropí kámen a ostrým nástrojem vryje na něm trojí kříž se slovy: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen." Žehnaje kámen, modlí: „Požehnej, Pane, kámen tento, a pro vzývání jména Tvého učiň, aby, kdožkoli ku stavbě chrámu s dobrým úmyslem přispějí, zdravím těla i útěchou duše obdařeni byli."

Na to modlí se litanie ke všem svatým, žádá se o přímluvu všech těch, kteří v nebi se radují, aby modlitbu naši Bohu přednášeli. Aby církev odůvodnila, proč vzývá pomoci Boží a přímluvy svatých, modí se žalm 126. Před žalmem zanotí kněz antifonu: „Ráno vstav Jakub vyzvedl kámen, na znamení poliv jej olejem svrchu, zavázal se slibem Pánu: V pravdě místo toto svaté jest, a já jsem nevěděl." Slovy těmi připomínáme si vidění patriarchy Jakuba, jenž na památku, že na tom místě zjevil se mu Hospodin a zástup andělů, kámen posvětil a olejem pomazal. Církev připomíná slova Jakubova, aby naznačila, že i toto místo bude brzy místem Božím, kde se Bůh bude zjevovati. K antifoně pak připojuje žalm 126, jímž naznačuje, že při stavbě chrámu Páně třeba jest pomoci Boží, neboť „Nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují, kteří stavějí jej."

Na to spouští se posvěcený kámen na své místo, při čemž světitel modlí se: „S věrou v Ježíše Krista klademe tento kámen úhelní v základ tento ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., aby

zkvétala zde pravá víra a bázeň Boží a bratrská láska; nechť místo toto slouží k modlitbě a k vzývání i oslavování jména téhož Pána našeho Ježíše Krista, který s Otcem i Duchem sv. živ jest a kraluje na věky věkův Amen."

Na to světitel kámen pokropí svěcenou vodou, říkaje při tom antifonu: „Pokropíš mne yzopem." Po uložení a posvěcení základního kamene světí světitel ostatní základy. Obchází celé staveniště, kropí je svěcenou vodou a modlí se žalm 86.: „Základové jeho jsou na horách . . ." Slavnost ukončí se chvalozpěvem Te Deum.

2. Svěcení kostela.

Svěcením kostela rozumíme slavné obřady, jimiž chrám zasvěcuje a odevzdává se službě Boží. Posvěcení kostela může vykonati buď kněz s povolením biskupským, a takové svěcení jmenujeme benedikce, anebo kostel světí biskup a svěcení toto nazýváme „konsekrace". Obyčej, posvěcovati křesťanské chrámy, pochází z prvních dob křesťanských. Již v Starém zákoně sám Bůh nařídil posvěcení chrámu Jerusalemského, kterýž král Šalomoun byl postavil. Písmo sv. vypravuje nám, s jakou slávou a nádherou Šalomoun a celý národ israelský zasvětili nový chrám Hospodinu a službě jeho. Bůh se zalíbením patřil na jednání královo a proto oběť, kterou král první v chrámě posvěceném Bohu přinésti chtěl, sám Bůh ohněm s nebe seslaným zapálil. Památku posvěcení chrámu obnovovali pak israelité každoroční slavností posvěcení chrámu Páně.

Naše křesťanské chrámy jsou daleko větší a Bohu milejší, než-li jím byl chrám Jerusalémský. Neboť v chrámě křesťanském nepřebývá Bůh jen někdy a toliko obrazně, nýbrž ustavičně a skutečně v nejsv. svátosti oltářní. V židovském chrámě obětovány byly oběti, které pouze předobrazovaly oběť Nového zákona, v chrámě však křesťanském obětuje se pravá oběť Nového zákona, mše sv., kteráž jest ustavičným obnovováním krvavé oběti na kříži. Proto křesťané s velikou slávou světili vždy chrámy, mnoho biskupů a kněží scházelo se ku svěcení, aby kázáním, obětí mše sv. a modlitbami rozmnožili slavnost posvěcení nového stánku Božího.

Posvěcení chrámu koná se tímto posvátným obřadem. V den před svěcením kostela postí se biskup a celá farnost, aby Bůh byl usmířen a požehnání svého kostelu i věřícím udělil. Téhož dne přijede biskup do osady, v níž má kostel býti svěcen, a přinese sv. ostatky, které uloženy býti mají ve hlavní oltář. Biskup v průvodu nese sv. ostatky do nějaké

kaple nebo do školy neb vůbec na nějaké vhodné místo a tam je ve zvláštní schránce, podobné kostelíku, uloží. U sv. ostatků hoří ustavičně svíce a po celou noc stojí tam čestná stráž. V předvečer svěcení kostela modlí se biskup u sv. ostatků s kněžstvem hodinky ke cti sv. mučedníků, jichž ostatky ty jsou.

V den svěcení časně zrána počnou obřady.

1. Biskup v průvodu jde na místo, kde postavena jest schránka se sv. ostatky a modlí se tam sedm kajícných žalmů. Na to ubírá se biskup s duchovenstvem k chrámu Páně a ku hlavní bráně jeho. Žehná sůl a vodu, zanotí „Asperges me“, pokropí okolostojící a obchází kostel třikráte. Dvakráte jde od pravice, po třetí od levice a při tom kropí stěny kostela svěcenou vodou. Po každém obejití zatluče berlou na hlavní dvéře a na prahu dělá berlou znamení sv. kříže, modle se: „Otevřte se brány, aby vejíti mohl král slavný.“

Trojí obcházení má tento význam: Pro svaté z pohanství (I. obcházení) a ze židovstva (II. obcházení) otevřelo se nebe teprve tehdy, až jim Kristus (III. obcházení) vstříc přišel a svou smrtí na kříži bránu nebes otevřel. Proto po třetím obejití brána chrámu se otevře a biskup s kněžstvem vstupuje do chrámu se slovy: „Pokoj domu tomuto.“

2. Biskup pokleknuv uprostřed kostela vzývá Ducha sv.: „Veni Creator Spiritus — Přijď Stvořiteli Duše svatý“, a modlí se litanie o všech svatých. Prosí Ducha svatého, aby hojně udělil milosti těm, kteří v tomto chrámu pobožně službám Božím obcovati budou.

Potom biskup píše berlou na zemi popelem v podobě Ondřejského kříže posypané řeckou a latinskou abecedu na znamení, že v tomto chrámu hlásati se bude učení, které sv. církevní otcové latinští a řečtí vyznávali. Psaní abecedy též nám připomíná, že církev Kristova, jejíž obrazem jest dům Boží, tvoří jednotu všech národů a jazyků, neboť latinská a řecká řeč jaksi zastupují všecky řeči, jimiž lidé víru v ukřižovaného Ježíše Krista vyznávají.

Potom biskup světí Řehořskou vodu, t. j. vodu smíchanou se solí, popelem a vínem. Voda znamená přirozenost lidskou, víno přirozenost božskou, popel smrtelnost neb pomíjejícnost a sůl znamená moudrost. Voda s vínem smíchaná představuje Ježíše Krista, jenž jest Bůh a spolu člověk, popel a sůl značí člověka, jenž má tělo smrtelné a ducha nesmrtelného. Touto Řehořskou vodou kropí biskup oltář:

a) omočí palec ve vodě a na památku pěti sv. ran Páně činí pět křížů na oltáři a sice uprostřed a na čtyřech rozích oltářní desky.

b) Sedmkrát obchází oltář kropě jej na znamení, že z oběti mše sv. 7 svátostí vypryšťuje.

Od oltáře biskup obchází třikráte vnitřek kostela a kropí stěny a podlahu na znamení, že celý kostel má býti očištěn a posvěcen.

3. Vlastní svěcení kostela.

Mezi obřady, které biskup koná v kostele, koná se obyčejně venku kázání; neboť nikdo nesmí ještě vkročiti do chrámu. Po ukončení žehnání kostela nastává pravé posvěcení jeho. Biskup v průvodu jde pro sv. ostatky na místo, kde byly uloženy. Sv. ostatky ve chrámu uložené nesou kněží mešním rouchem odění. Ve slavném průvodu třikráte obchází chrám za zpěvu a zvonění. Dříve než průvod vejde do chrámu, biskup maže sv. křižmem hlavní dvéře, aby vkročení do chrámu od té chvíle bylo spasitelno. Biskup vejde do kostela až k oltáři a křížmem maže kryptu oltářní, vloží do ní sv. ostatky, nakouří je kadidlem, udělá křižmem kříž na víku, jímž se krypta uzavře, zavře neb zazdí kryptu a maže křížmem víko také zevně. Mazání křižmem znamená nebeskou sílu a útěchu, se kterou se svatí obětovali a my obětovati máme; nakuřováním má se naznačiti neustálá přímluva svatých za nás a naše jich vzývání.

Uloživ biskup ostatky svatých, nakuřuje oltář se všech stran, třikrát jej obcházeje, a potom odevzdá kadidelnici knězi, který oltář až do konce svěcení nakuřuje. Tímto nakuřováním mají se věřící povzbuditi k obětem a ustavičným modlitbám.

Biskup maže pak oltářní desku na 5 místech, napřed dvakráte lejem katechumenů a potom jedenkrát křižmem; naposledy rozleje olej katechumenů po celé desce oltářní zároveň s křižmem, aby tak celý oltář byl pomazán.

Nyní maže biskup křižmem stěny chrámové na 12 místech apoštolskými kříži označených a místa ta nakuřuje. Pomazání a nakouření znamená milosti, které z oběti oltáře proudem budou se vylévati na všechny, kdož jako živé kameny vsazeni jsou ve zdivo chrámu církve, jenž spočívá na 12 apoštolech jako na svém základě.

4. Svěcení oltáře. Biskup vrací se k oltáři, nakuřuje jej, žehná kadidlová zrnka a klade je v podobě kříže na 5 místech desky oltářní. Na tyto křížky z kadidlových zrn klade pak křížky z voskových tenkých svíček, takže, když se svíčky tyto zapálí, i s kadidlem shoří.

Patero křížků představuje pět ran Krista Pána, jenž na oltáři znova se za nás obětuje. Křížky na oltáři se zapalují na znamení, že modlitba a láska věřících jsou nejlepšími obětními dary, které Bohu vzdávají.

Když pak křížky na oltáři shoří, biskup maže křižmem oltář ještě z předu a místa, kde se deska oltářní dotýká spodku na znamení, že oltář ten má zůstati nedotknutelným majetkem Božím. Od tohoto okamžiku je místem svatým, poněvadž na něm bude každodenně přítomen Ježíš Kristus při nejdražší oběti mše sv.

Posvěcený oltář pokryje se lněnými plachtami a biskup na něm obětuje první mši svatou.

3. Svěcení zvonů a bohoslužebných rouch a nádob.

Zvony mají velikou důležitost v bohoslužbě církevní; neboť účelem zvonů jest, aby hlásaly slávu Boží; proto při pozdvihování se zvoní, nebo jde-li kněz k nemocnému, aby věřící hlasem zvonu upozorněni byli na přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní. Zvony volají věřící na služby Boží, napomínají k modlitbě a oznamují smrt křesťanovu. Také hlaholem zvonů rozmnožuje se sláva Boží při slavnostních průvodech a k oslavení svátků. Poněvadž tedy účel zvonů jest v církvi tak vznešený, a poněvadž k rozmnožení slávy Boží a služeb Božích slouží, proto také bývají napřed posvěceny.

Svěcení zvonů koná biskup. Svěcení zvonů jmenujeme také křtem zvonů, poněvadž se zvony umývají svěcenou vodou a dává se jim jméno některého svatého. Když zvon ten zvoní, tu jakoby mluvil k nám onen svatý a nás k modlitbě a povinnostem křesťanským povzbuzoval. Biskup světí napřed sůl a vodu, prose Boha, aby při hlasu zvonu moc zlého ducha, hromobití, blesku a bouře ochabla, a aby v srdci věřících zbožnost a důvěra v Boha se zmáhala. Na to biskup umývá zvon svěcenou vodou vnitř i zevnitř, modle se, by všeliké zlo přirozené a ďábelské před tímto znamením zvonu prchalo. Maže zvon sv. olejem a sice zevně sv. olejem nemocných a uvnitř svatým křížmem v podobě znamení sv. kříže. Zvony totiž mají hlásati slávu ukřižovaného Spasitele a věřícím oznamovati udělování sedmera svatých svátostí.

Biskup zvon okuřuje kadidlem smíšeným s mateřídouškou a myrhou na znamení, že zvon nás povzbuzovati bude k modlitbě, která k nebesům tak se má vznášeti, jako kouř z kadidla. Na konec čte se evangelium o Marii a Martě (Luk. 10, 38—42); i my máme rádi poslouchati slovo Boží jako Maria a nedávati se od poslouchání slova Božího jako Marta zdržovati starostmi tohoto světa.

Ke službám Božím potřebné posvátné nádoby a roucha bývají napřed také svěceny. Biskup světí kalich a paténu takto:

maže je svatým křížmem a kropí je svěcenou vodou, modle se předepsané modlitby. Bohoslužebná roucha světí se modlitbou a kropením svěcenou vodou. Bohoslužebné nádoby a roucha proto se světí, poněvadž jsou v nejužším styku s Kristem Pánem ve svátosti oltářní, a poněvadž ustanoveny jsou k službě Boží.

4. Svěcení hřbitova.

Všickni národové od počátku měli hřbitovy ve veliké vážnosti a bylo velikým zločinem, kdo by zneuctil posvátného pole, na němž těla zemřelých ku věčnému spánku uložena jsou. Zvláště pak křesťané hřbitovy mají u veliké úctě a vážnosti; vždyť na hřbitově odpočívají těla, která byla chrámem Ducha svatého, a pod stínem svatého kříže odpočívají jako zasetá semena na poli Božím, tiše očekávajíce slavného svého vzkříšení.

Za starých časů bývaly hřbitovy okolo kostela, odtud jméno „krchov“, neboť byly jako nádvoří kostela. Církev sv. přála si, aby hřbitovy byly okolo kostela, neboť jako živí křesťané shromažďují se v kostele, aby Pána Boha chválili, tak mají v jeho nádvoří, na hřbitově, shromažďovati se mrtví k věčnému odpočinku. Již první křesťané hřbitovy zřizovali blízko místa, kde se služby Boží konaly, totiž v katakombách, aby živí i zemřeli vyznavači Kristovi co nejúžeji byli spojeni. Když církev nabyla svobody a křesťané mohli si chrámy stavěti, tu pohřebiště zřizovala se okolo kostela aby věřící neustále na smrt pamatovali a proto hříchů se varovali, a aby za zemřelé se modlili, neboť „svaté a spasitelné jest myšlení, za zemřelé se modliti, aby od hříchu sproštěni byli.“ (2 Mark. 12, 46.) Dnes lidé neradi smrt vidí, bojí se smrti a proto hřbitovy jsou daleko od domu Božího a příbytků lidských. Avšak i když jsou dnes hřbitovy daleko od kostela, přece úzce spojeny jsou s kostelem, neboť jenom ti na posvěceném hřbitovu mají právo býti pochováni, kteří v kostele byvše pokřtěni do církve svaté byli přijati a na služby Boží chodili a jako doobří křesťané umřeli. Na katolickém hřbitově nemají tudíž pochováni býti ti, kteří k církvi nepatřili. Nekřtěné děti a samovrazi také nepochovávají se na posvěceném hřbitově, nýbrž na místě zvlášť pro ně vyhrazeném a neposvěceném. Hřbitovy také jmenujeme „svatým polem a místem odpočinku“; neboť na tomto svatém poli zemřelí jako semena vloženi jsou do země, očekávajíce vzkříšení svého; tu bude nebeský Hospodář jednou sklízeti žeň svou. Hřbitovy jmenují se „místem odpočinku“. Již za nejstarších dob hřbitovy jmenovány byly „dormitoria“, to jest místo, kde si člověk odpočívá, kde spí spánkem věčným. První křesťané proto hřbitovy tak jmenovali, protože věděli, že na tomto místě nevládne smrt a zničení, nýbrž

odpočinutí, jež podobá se spánku, z něhož při posledním soudu probuzeni budeme a proto o těch, kteří zemřeli, říkáme, že v Pánu zesnuli. Hřbitovy tedy jsou místem pokoje a tichého spánku, a proto místa tato zasluhují úcty a pokoje. Poněvadž tedy hřbitovy jsou polem posvátným a místem odpočinku, proto církev je posvěcuje, aby svaté toto místo bylo ctěno, a aby ho nebylo zneužíváno k věcem světským.

Svěcení hřbitova koná se takto:

Do prostředku hřbitova postaví se dřevěný kříž a před kříž zarazí se do země trojramenný kůl, na němž upevní se tři hořící svíce na znamení, že nám světlo víry zasvitlo smrtí Ježíše Krista na kříži.

Biskup nebo kněz modlí se litanie o všech svatých, aby svatí přimlouvali se u Boha za ty, kdož tu pochováni budou. Kropí celý hřbitov svěcenou vodou, prosí Boha, aby všichni, kteří na tomto svatém poli pochováni budou, s čistým svědomím umírali. Mezitím co světitel kropí celý hřbitov, zpívají kněží a zpěváci žalm 50. „Smiluj se nade mnou, Bože.“ Okuřuje kříž, na znamení, aby modlitby za zemřelé konané byly Bohu jako vůní příjemnou pro zásluhy Ježíše Krista. Na to dává svíce s kůlu na kříž, čímž se naznačuje, že zemřelí skrze svatý kříž do věčného světla k nejsvětější Trojici povýšeni budou.

5. Svěcení vody.

Církev svatá užívá svěcené vody ku všem svěcením a žehnáním a věřícím doporučuje, aby svěcenou vodou často se žehnali. Voda tudíž může se světiti vždy v neděli. Svěcení vody je dávný již obyčej, nebo sv. Jeroným zmiňuje se již o svěcení vody. Ano i ve starém zákoně nalezáme jakési předobrazení svěcení vody. Když totiž všecka voda v městě Jericho a v okolí byla zkažena, přišli zástupcové města Jericha ku sv. prorokovi Eliseovi, prosíce jej o pomoc. Sv. prorok pravil k nim: „Přineste mně novou nádobu a dejte do ní soli.“ Když mu nádobu přinesli, šel ke studním a sypal sůl do vody, modle se: „Toto praví Hospodin: uzdravil jsem vody tyto, a nebude více v nich smrti ani neplodnosti. A tak uzdraveny jsou ty vody až do tohoto dne.“ (4 Král. 2. 19—22)

Vodu může světiti kněz. Kněz modlí se nad vodou, aby tam, kde jí bude kropeno, panovala čistota srdce, blaho tělesné i duchovní; dává do ní sůl, aby křesťané při každém pokropení obnovili křestní slib, že se chtějí varovati hříchu, jenž jest hnilobou duše; žehná vodu svatým křížem, aby vždy i zákona i učení Krista Pána pamětlivi byli a jeho zásluh hodnými státi se hleděli.

Svěcenou vodou kropíme se vycházejíce z domu svého, než ulehneme k spánku, žehnáme se svěcenou vodou odcházejíce a vycházejíce z chrámu a konečně v neděli kropí kněz po kázání věřící. Při kropení svěcenou vodou máme Pána Boha prositi, aby tak očistil srdce naše od poskvrny hříchu, jako se vodou všeliké skvrny očišťují. (Obřady svěcení křestní vody vyloženy v I. části).

6. Svěcení svící.

Světla při bohoslužbě užíváno bylo již ve Starém zákoně. Tak sám Hospodin poručil, aby ve svatostánku postaven byl zlatý svícen sedmiramenný, na němž by ustavičně hořelo světlo. I před svatostánkem novozákonním hoří věčné světlo, které nám připomíná ustavičnou přítomnost Krista Pána ve svátosti oltářní. Než i při službach Božích již první křesťané užívali světla. Hořící svíce má zajisté duchovní význam, neboť nám připomíná povinnost, abychom osvojili si nejpřednější tři božské ctnosti: víru, která osvěcuje duši, naději, která zahřívá, a lásku, která rozněcuje, neboť i svíce svítí, hřeje a spaluje se Hořící svíce také nás pobádá k účinné lásce k bližnímu; neboť jako svíce svítí a sama sebe tráví, tak také my svým životem máme ostatním svítiti dobrým příkladem a skutky milosrdnými k věčnému svému spasení takřka se ničiti. Jako svíce vždy vzhůru plápolá, tak všecky naše žádosti směřovati mají k nebesům. Konečně svíce připomíná nám smrt Hořící svíce stále ubývá, až dohoří a uhasne; i člověk když se narodí, každým dnem blíží se k hrobu, umírá a život ustavičně zápasí se smrtí.

Svíce světí se o svátku Očišťování blah. Panny Marie nebo o hromnicích na památku, že zbožný Simeon nazval Pána Ježíše světlem k osvícení pohanů. Kněz světí svíce modlitbou a kropí je svěcenou vodou. Na to koná se průvod okolo kostela s hořícími svícemi, abychom si připamatovali onu cestu, kterou Rodička Boží a sv. Josef konali s Ježíškem do chrámu Jerusalemského. Svěcených svící užívá se při křtu svatém, při úvodu šestinedělek, při hromobití a bouři a umírajícímu dává se do rukou. Proto tyto svíce jmenují se „hromničky“. Při křtu svatém dává se hořící svíce do rukou kmotrům nebo dospělému křtěnci na znamení, že křtěnec z temnoty hříchu povolán jest ke světlu, k Ježíši Kristu, a že toto světlo má po celý život následovati a bližnímu dobrým příkladem svítiti.

Umírajícímu podáváme svíci, aby mu na cestu tmavé noci, smrti, Ježíš Kristus, světlo světa, svítil a jej do věčného života uvedl.

7. Svěcení popelu.

Popel představuje nám smrtelné naše tělo, které jednou promění se v prach a popel. Jest tudíž popel znakem nebo symbolem pomíjejícnosti, smrti. Smrt jest pokutou za hřích, proto popel, symbol

to smrti, zároveň jest znamením trestu za hřích a názorně nás napomíná, abychom se k Bohu obrátili a pravé pokání činili. Popel již v starém zákoně byl odznakem smutku a kajícnosti, pokory a sebezapírání. Obyvatelé města Ninive činili pokání, sypajíce popel na hlavy své.

Také církev svatá napomíná nás k pokání, když na popeleční středu popelem maže čela naše, abychom pamatovali na smrt a proto pokání činili. Popel, jenž učiněn jest ze spálených ratolestí na květnou neděli svěcených, světí kněz na škaredou středu přede mší svatou modlitbou a kropením svěcenou vodou. Na to popelem dělá křížek na čele věřících, řka: „Pomni člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš", což nám připomíná pomíjejícnost všeho i našeho života.

8. Svěcení ratolestí.

Na květnou neděli světí církev ratolesti rozvité, aby nám připomněla onen slavný vjezd Krista Pána do Jerusaléma, kdy zástupové lámali ratolesti a kladli roucha na cestu, jíž Pán Ježíš se ubíral, sedě na oslátku. Zelené ratolesti jsou obrazem radosti a vítězství; proto církev svatá svěcením ratolestí připomíná nám vítězství, kterého Pán Ježíš dobyl nad hříchem, smrtí a ďáblem. Církev při svěcení ratolestí také se modlí, aby věřící na těle i na duši požehnáni byli, aby se zazelenali a kvetli dobrými skutky, jako ratolesti úrodného stromu, a abychom jednou po dokonaném vítězství nad světem a ďáblem s Kristem Pánem do nebeského Jerusaléma vešli. Konečně církev se modlí, aby posvěcené ratolesti chránily příbytky i polnosti naše před škodlivou bouřlivostí; proto věřící svěcené ratolesti dávají v příbytcích za obrazy a na poli do obilí. Po svěcení koná se průvod okolo chrámu. Hlavní dvéře se zavrou, část průvodu se zpěváky vejde do chrámu, kněz a ostatní lid zůstanou venku. Nyní zpívá se chvalozpěv ke cti Páně. Potom klepá kněz křížem třikráte na dvéře na znamení, že Pán Ježíš svým z mrtvých vstáním třetího dne nám otevřel bránu nebeskou. Na to dvéře se otevrou, průvod vejde do chrámu Páně a kněz slouží zpívanou mši svatou.

9. Svěcení velkonoční svíce, paškálu.

Velkonoční svíce značí Krista Pána vzkříšeného a zároveň ony ohnivé sloupy, které Hospodin na poušti zjevoval židům z Egypta do země zaslíbené putujícím Jako Hospodin Israelitům cestu ukazoval sloupy ohnivými, tak vysvobodil nás vzkříšený Kristus Pán z otroctví a ze zajetí ďáblova.

Svěcení paškálu koná se slavnostním zpěvem a modlitbou na bílou sobotu. Paškál je z čistého vosku, což nám znázorňuje čisté a svaté tělo Kristovo, které z neposkvrněného lůna Panny Marie

se narodilo. Na svíci připevní se pět zrn kadidlových, které nám připomínají pět ran Krista Pána. Zrna jsou z kadidla, což nám připomíná ony vonné masti, jimiž tělo Páně do hrobu pomazali. Paškál hoří na hlavním oltáři při službách Božích až do nanebevstoupení Páně. O slavnosti této, když čte se při mši svaté evangelium, kterak Pán Ježíš vstoupil na nebesa, odnáší se paškál od oltáře.

10. Svěcení olejů.

Oleje užívalo se již v starém zákoně v bohoslužbě a olej vždy byl odznakem milosti a vyznamenání. Tak patriarcha Jakob pomazal olejem kámen, na němž ve spaní Bůh se mu zjevil a svou všudypřítomnost oznámil. Olejem mazáni byli: nejvyšší kněz, svatí proroci a králové. I v novém zákoně již v době apoštolské užívalo se oleje; křtěnci jsou mazáni olejem, biřmovanci, kněží a nemocní. Také při svěcení posvátných nádob, oltáře a kostela užívá sv. oleje. Konečně i králové křesťanští při korunovaci bývají sv. olejem mazáni.

Poněvadž tedy oleje třeba jest v církvi zvláště k udělování svatých svátostí, proto je biskup posvěcuje. Biskup světí oleje na Zelený čtvrtek a sice: křižmo, olej křtěnců a olej nemocných. Svěcení těchto olejů koná biskup mezi mší svatou. V presbytáři postaveny jsou nádoby s olejem a biskup obklopen dvanácti kněžími mešním rouchem oděnými a sedmi jáhny, modlitbou a posvátnými obřady oleje světí. Dvanáct kněží připomíná nám dvanáct apoštolů, kteří vždy s Kristem Pánem chodili. Posvěcené oleje potom rozdělí se a v menších nádobkách rozesílají se do všech děkanství a odtud pak do všech farností.

11. Svěcení kadidla.

Kadidla při bohoslužbách užívali již pohané, kteří na oltářích bohům svým kadidlo zapalovali. Také v starém zákoně zapalovalo se kadidlo ku poctě Hospodinově. V novém zákoně již v době apoštolské užívalo se při službách Božích kadidla, což poznáváme z obřadních knih církevních. Konstantin veliký, jak píše sv. Sylvestr, kostelům v Římě daroval vzácné zlaté kadidelnice, z nichž mnohé několik liber vážily a drahokamy ozdobeny byly. Kadidlo proto užívá se při službách Božích, protože kadidlo je znamením nejvyšší pocty, jaká pouze Bohu přísluší, a pak že je symbolem modlitby. Neboť jako vonný kouř z kadidelnice vzhůru vystupuje a líbeznou vůní dům Boží naplňuje, tak zbožná a pokorná modlitba jest Bohu příjemna a k trůnu nebeskému se vznáší. Král David, obětuje Bohu kadidlo, modlil se: „Vznášej se modlitbo má jako zápal kadidla před obličejem tvým.“ (Žalm. 140—2)

Kadidlo světí se na Bílou sobotu, kdy světí se také nový oheň a světla. U nás na Moravě světí se kadidlo také ve svatvečer

Zjevení Páně nebo sv. tří králů, kdy světí se třikrálová voda, křída a zlato.

12. Konečně církev světí různé náboženské předměty k soukromému zbožnému užívání. Sem zvláště náleží: svěcení křížů, obrazů, růženců, medailek, škapulířů, korouhví a podobné. Vysvětlím aspoň obřady **svěcení kříže**.

Jako na oslavení velikých činů a znamenitých vítězství staví se nádherné pomníky z kamene a kovu, aby potomci vzpomínali na zásluhy mužů zasloužilých a aby památka na slavné vítězství nezahynula: tak také křesťané na místech veřejných, na poli, u cest a na kopcích staví znamení spásy, sv. kříže, aby při pohledu na ně připomínali si zaslužnou oběť Ježíše Krista na kříži, jenž smrtí svou a slavným vzkříšením svým zvítězil nad smrtí, ďáblem a světem a vydobyl nám věčné spásy.

Kříže staví se buď ze dřeva, buď z kamene nebo z kovu. Nové kříže bývají slavným způsobem svěceny. Ve slavném průvodu ubírá se kněz k novému kříži. Napřed obyčejně bývá kázání o sv. kříži nebo o zásluhách ukřižovaného Spasitele Na to kněz světí kříž. Při svěcení kříže modlí se kněz, žehnaje jej, aby toto znamení obětování se Syna Božího za hříchy světa bylo veškerému člověčenstvu pravým lékem proti duchovní smrti, aby bylo útěchou u víře, útěchou ve strastech a ochranou proti nepřátelům našeho spasení Potom pokropuje kněz kříž svěcenou vodou, prose Hospodina za milost, aby požehnané ovoce smrti Kristovy na nás nebylo zmařeno; na to kleče klaní se Spasiteli, jemuž kříž za lůžko sloužil, a líbá jej. Po knězi líbají posvěcený kříž ostatní věřící, mezi čímž zpívá se píseň k sv. kříži.

Kdykoli okolo kříže jdeme, máme sobě živě představovati tu předrahou cenu, jakouž umírající láska Syna Božího nás nebi zase vydobyla, a spolu uznávati máme svůj nevděk, jakýmž hřešíce laskavému úmyslu Spasitele svého na odpor se stavíme. U kříže musí nás pocit kajícnosti nad hříchy spáchanými zároveň s pevným úmyslem dokonalého polepšení naplňovati.

93. CVIČENÍ.

Dokončení o svátostinách.

Posledně rozjímali jsme o svěcení osob a věcí službě Boží určených a vysvětlil jsem vám obřady hlavních svěcení osob a věcí. Dnes budeme rozjímati o pravomoci církve svěcení, žehnání

a zaříkání ustanoviti a vykonávati a kterak máme požehnaných a posvěcených věcí užívati.

750. *„Od koho má církev moc zažehnávati, žehnati a světiti?“*

Moc zažehnávati, žehnati a světiti má církev od Ježíše Krista.

Kristus Pán svým příkladem a svými slovy dal apoštolům a jejich nástupcům moc, zažehnávati ducha zlého a žehnati a světiti osoby a věci.

Písmo sv. nám vypravuje, že Pán Ježíš před očima svých učedníků duchy zlé z lidí vymítal a žehnal osoby a věci. Pán Ježíš často žehnal pokrmy, zvláště chléb a ryby, jimiž mnoho tisíc lidí nasytil. Ve sv. evangeliu sv. Lukáše čteme, že Pán Ježíš jednoho dne odebral se s apoštoly na poušť, aby si tam odpočinuli po práci a v soukromí se pomodlili. Avšak i tam za nimi přišli zástupové. Pán Ježíš nepopřáv sobě oddechu, vystoupil na horu a po celý den vyučoval. Po vyučování sestoupil mezi lid, uzdravoval nemocné, těšil zarmoucené a všem uděloval dobré rady. Mezi tím přistoupili k Pánu Ježíši učedníci jeho řkouce: „Rozpusť zástupy, ať nakoupí sobě pokrmů.“ Je-li hlad příčinou, aby odešli, pak, pravil Pán Ježíš, „není třeba jim odcházeti. Kolik chlebů máte?“ Apoštolové pravili: „Pět chlebů ječných a dvě ryby.“ „Rozkažte lidu, ať se posadí“, pravil Pán Ježíš. Vzhlédl pak k nebi, požehnal chleby a ryby a dal učedníkům, aby je kladli před zástupy. V jeho divotvorných rukou množí se chleby a ryby tak, že z jednoho chleba a z jedné ryby nalámal množství kusů. Chleby i ryby množí se v rukou apoštolů, rozdávají a nasycují pět tisíc lidí. Takovou moc mělo žehnání všemohoucího Krista Pána.

Pán Ježíš žehnal osoby. Žehnal často své apoštoly, žehnal zástupy a žehnal i malé dítky, které matky k němu přinášely.

Pán Ježíš žehnání přenesl i na své apoštoly a jejich nástupce, odevzdav jim moc, zažehnávati zlé duchy, uzdravovati nemocné vkládáním rukou, žehnati a světiti osoby a věci. Moc tuto odevzdal apoštolům těmito slovy: „A svolav dvanácte učedníků svých, dal jim moc nad duchy nečistými, aby je vymítali, aby uzdravovali všelikou nemoc i všeliký neduh.“ (Mat. 10, 1.)

Když před svým nanebevstoupením dal Pán Ježíš apoštolům rozkaz, aby šli do celého světa a všecky lidi učili a křtili, předpověděl, jakou moc budou míti ti, kteří v něho uvěří. Pravil: „Znamení pak ty, kteří uvěří, tato následovati budou: Ve jménu mém budou ďábly vymítati, novými jazyky mluviti, hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vkládati a dobře se míti budou.“ (Mar. 16, 17, 18.)

Konečně Pán Ježíš výslovně apoštolům přikázal, aby požehnání Božího lidem a věcem vyprošovali čili aby žehnali a světlili. Pravilť jim: „Do kteréhožkoli domu vejdete, rcete nejprve: Pokoj domu tomuto“, t. j. aby napřed domu tomu přáli požehnání Božího. „A bude-li tu syn pokoje (t. j. člověk požehnání hodný) „odpočineť na něm pokoj váš“ (Lud. 10, 5, 6)

Slovy těmito nechceme tvrditi, že by Pán Ježíš svátostiny byl ustanovil, avšak toliko říci chceme, že ze slov a příkladu Ježíše Krista poznáváme, že apoštolům, t. j. církvi dal moc, zažehnávati, žehnati a světiti, čili svátostiny ustanovovati.

Svatí apoštolové také moci té užívali. Již za života Krista Pána, když je po dvou rozeslal po krajině, aby kázali, nemocné uzdravovali a duchy zlé vymítali, moci té užívali. Neboť vrátivše se ze svých cest, zvěstovali Pánu svému: „Zlí duchové se nám poddávají při vzývání jména tvého.“ (Luk. 10 1—17.) Zvláště však po nanebevstoupení Páně učinil Bůh skrze ruce apoštolů veliké divy. Neboť jménem Ježíše Krista duchy zlé vymítali, nemocné uzdravovali a věci žehnali. O sv. Pavlu vypravují skutky apoštolské, že před jídlem žehnal pokrmy. Sv. Pavel byv u císaře obžalován, byl zajat a na lodi do Říma vezen. Na cestě radil setníku posádky, aby upustil od další cesty, neboť nastane bouře. Setník však neuposlechl a pluli po širém moři dále. Bouře přišla a všem hrozila zahynutím. Sv. Pavel těšil je a předpověděl jim, že ani jeden z nich nezahyne, neboť ukázal se mu anděl, jenž mu to zvěstoval: „Před císařem máš státi, a aj daroval ti Bůh všecky, kteří s tebou plují.“ Čtrnáctého dne přiblížili se ku břehům a sv. Pavel vyzval lodníky, aby ku svému zdraví něco pojedli. A to pověděv, vzal chléb a díky vzdával Bohu přede všemi, a rozlomiv, počal jísti.“ (Sk. ap. 27, 1—85)

Týž sv. apoštol v listu svém dává Timoteovi různá naučení, jak by se měl chovati a věřících varovati před bludaři, kteří novoty zavádějí, zdržujíce se od některých pokrmů, které Bůh stvořil k vděčnému užívání věřícím a těm, kteří poznali pravdu: „Nebo všecko se posvěcuje skrze slovo Boží a modlitbu.“ (I. Tim. 4, 3) Slovy těmi učí sv. Pavel, že všecky věci a všecky pokrmy jsou dobré, poněvadž jsou slovem Božím posvěceny, t. j. poněvadž je Bůh stvořil a k užívání ustanovil Pokrmy pak také proto jsou dobré a užitečné, poněvadž věřící je před požíváním slovem Božím žehnají.

Z příkladu toho poznáváme, že již v době apoštolské církev pokrmy žehnala. Zvláště pak již v prvních dobách církev světila chrámy a bohoslužebná nářadí a roucha. Církev sv. moc žehnati a světiti přijala od Krista Pána a moc tuto přenáší na biskupy

a kněze při svěcení kněžstva. Neboť když biskup svěcencům maže ruce sv. olejem, žehná je a modlí se: „Zasvětiti a posvětiti rač, Pane, ruce tyto skrze toto pomazání a naše požehnání, aby, cokoliv žehnati budou, bylo požehnáno, a cokoliv zasvěcovati budou, bylo zasvěceno, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista“

Církev sv. věci a předměty náboženské světí, aby posvěcené věci přispívaly k dobru našemu duchovnímu a tělesnému. Proto posvěcených věcí máme míti v uctivosti a máme jich užívati pouze k tomu účelu, k němuž jsou posvěceny.

751. *„Kterak máme svěcených věcí užívati?“*

Svěcených věcí máme užívati:

1. jen k tomu účelu, ku kterému byly od církve posvěceny;

2. s uctivostí a důvěrou, protože jejich působnost závisí hlavně na zbožném smýšlení toho, kdo jich užívá.

a) Církev sv. si přeje, aby věřící svěcených věcí užívali a přijímali požehnání skrze věci požehnané a posvěcené. Avšak věcí posvěcených máme vždy užívati v duchu církve svaté. Účel a účinky posvěcených věcí naznačuje církev zvláště obřadem a modlitbou, jimiž věci žehná a zasvěcuje Církevní učitelé rozdělují obyčejně účinky svátostin na čtyři druhy: 1. na milosti, jež rozum osvěcují a vůi k dobrému nakloňují; 2. odpuštění všedních hříchů a to lítostí a pokáním, jež nábožným užíváním svátostin v srdci vzbuzují; 3 zapuzení ducha zlého a seslabení jeho moci na člověka a na věci, které slouží člověku; 4. některé časné výhody, jako zdraví těla, ochranu v nebezpečenství, odvrácení hromobití a bouře, moru a nehod, jež Bůh jakožto spravedlivý trest na nás sesílá.

Svátostiny ovšem nepůsobí všechny stejně a také každá svátostina neuděluje všech těchto milostí, které církevní učitelové vypočítávají Každá svátostina má různý účinek podle toho, k jakému účelu ji církev ustanovila. Užitek a účinek jednotlivé svátostiny poznáváme z modlitby, kterou církev věci posvěcuje. Tak na př. při svěcení hromniček modlí se kněz pět modliteb, v nichž podobných milostí, jakých Simeonovi skrze dítko Ježíše se dostalo, i věřícím vyprositi hledí. Modlí se, aby Bůh na přímluvu Panny Marie svíce tyto posvětiti ráčil ku prospěchu lidí a ku zdraví tělesnému i duševnímu, jak na zemi tak na vodách Při druhé modlitbě prosí kněz, aby posvěcené svíce působily, bychom ohněm lásky Boží rozníceni ve svatém chrámu slávy jeho představení býti zasloužili. — Při svěcení svící Blažejských prosí kněz Boha, aby svíce ty

požehnati ráčil a do nich milost svou vlíti ráčil, aby všichni, jejichž hrdla v dokonalé víře jimi dotknuta budou, ode všeliké nemoci hrdelní skrze zásluhy jeho umučení osvobozeni byli.

V modlitbě a obřadu, kterýmž posvěcuje se nějaká věc, vyměřuje se meze, jíž nesmí překročiti, kdo posvěcených věcí užívá, t. j. má posvěcených věcí užívati toliko k tomu účelu, k němuž jsou posvěceny. V modlitbě církevní také vyslovena jest podmínka, co musí člověk činiti a v jakém duchovním stavu musí se nalezati, aby posvěcená věc byla mu k užitku tělesnému a duchovnímu. Církev svatá při svěcení věcí zvláště výslovně naznačuje přání, abychom posvěcených věcí užívali k rozmnožení křesťanského smýšlení a nábožnosti. Dobře tedy užívá posvěcených věcí, kdo s důvěrou v modlitbu církve užívá svěcených věcí proti ďábelskému pokušení, kdo nábožně doufá, že skrze ně dosáhne dobrodiní, kteráž by prospívala ku spasení jeho.

Svátostin však neužívá v duchu církve, kdo jich užívá k jinému účelu, nežli ku kterému ustanoveny jsou. A to děje se zvláště tehdy, kdo posvěcených věcí zneužívá k pověrám a čarům, anebo kdo očekává od posvěcených věcí účinků, jichž nemají.

Pověra nechápe poměru mezi Bohem a stvořenými věcmi, o němž nás poučují víra a rozum. Pověra odnímá Bohu moci a přikládá ji tvorům. A v tom právě spočívá zneužívání posvěcených věcí. Pověrčiví lidé uznávají sice působnost posvěcených věcí, avšak očekávají od nich větších účinků a jiných, nežli které jim Bůh přidělil. Pověry se tudíž dopouští, kdo posvěceným věcem připisuje moc, jakoby ji měly samy ze sebe, a ne Bohu, od něhož jí jediné nabýti mohou; očekává-li účinků od posvěcené věci jediné proto, že ji při sobě má a jí užívá. Někdo na př. by se domníval, že bude-li nositi při sobě svěcenou vodu, v žádném požáru neshoří a nikdy se neutopí. Nebo kdo od posvěcené věci očekává, že uchráněn bude od nemoci, neštěstí a jiné nehody.

Některé svátostiny mají ovšem ten účinek, že nás chrání od nemoci a jiného tělesného zla; avšak křesťan musí také užívati přirozených prostředků proti nemoci a nebezpečenství. Kdo jest nemocen, může sice s důvěrou používati svěcených zelin nebo vody z některého poutního místa, avšak nesmí jediné od posvěcené věci očekávati uzdravení, nýbrž musí také lékaře volati, léků předepsaných užívati a k Bohu za uzdravení vroucně se modliti.

Hříchu dopouští se, kdo zneužívá svěcené vody, zelin, kadidla a jiných věcí posvěcených k zaříkání nemoci, anebo kdo posvěcených věcí zneužívá k čarům anebo k uškození bližnímu.

Slyšeli jste snad také o zvonění proti mračnům V některých farnostech dosud je zvykem, že, hrozí-li bouře a krupobití, vyzvání se. Lidé věří, že zvoněním zahánějí se mračna a proto zvonění tomu říká se „zvonění proti mračnům“. Co má křesťan o tomto zvyku souditi? Je to pověrou anebo mají zvony takovou moc?

Kdo by očekával odvrácení bouře a krupobití od pouhého zvonění, to by bylo pověrou. Zvonění proti mračnům jest zbytkem po zvláštní církevní pobožnosti, která v mnohých krajinách se konala v kostele v době bouře, aby krupobití a škodlivé přívaly Bůh od lidí odvrátiti ráčil. Dle církevních předpisů mělo se napřed dáti zvonem znamení, aby věřící sešli se v chrámu Páně k pobožnosti anebo aby se ve svých příbytcích při hořící hromničce modlili za odvrácení škodlivé bouře. Pobožnosti ony časem přestaly, avšak někde zůstalo v obyčeji zvonění proti mračnům. Zvoněním tímto nepohrdejme, avšak také nedomnívejme se, že zvonění samo mračna a bouři zahání. Křesťan nesmí důvěru skládati ve zvučení zvonů, nýbrž musí doufati v Boha, jenž uchrání nás neštěstí, budeme-li ho na hlas zvonu vzývati. Proto také papež Benedikt XIV. o tomto zvonění praví: „Bouře nerozptyluje se prouděním, jež ve vzduchu působí hlahol zvonu; rozptýlení mračen přičítati sluší modlitbám, kteréž se konají při svěcení zvonů.“ Je-li tudíž někde obyčej zvoniti proti mračnům, nezavrhujme zvyku toho, avšak řiďme se dle napomenutí církve. Když zvon ohlašuje hrůzu bouře, ať nás hlas zvonu povzbudí k modlitbě, by všemohoucí Bůh skrze modlitbu církevní a na přímluvu církve bouři zahnal a úrodu od neštěstí uchránil.

2. Svátostin máme užívati s uctivostí a důvěrou, protože jejich působnost závisí hlavně na zbožném smýšlení toho, kdo jich užívá..

Posvěcených věcí máme užívati s uctivostí, poněvadž požehnáním a posvěcením vyjmuty jsou z obecného užívání. I ony posvěcené předměty, které nejsou zasvěceny k službě Boží, nýbrž k soukromému užívání, na příklad růžence, křížky, medailky, sošky, obrazy, květiny a podobné, máme míti v uctivosti. Uctu k posvěceným věcem ukazujeme tím, že je chováme v příbytku svém na slušném místě, že je při sobě nosíme anebo s uctivostí je líbáme. Zbožný křesťan posvěcené sošky, obrazy a křížky staví na nejpřednější místo ve svém příbytku, růžence věsí na kropenku nebo nad svou postel, posvěcené ratolesti dává za obrazy nebo na kříž.

Kdo posvěcených věcí leckde pohazuje, jich užívá jako obyčejných věcí, ten posvěcených věcí zlehčuje a zneuctívá. Takový člověk ukazuje, že nemá vážnosti k věcem svatým a Bohu za-

svěceným, a že také nemá živé víry; neboť by nepotupoval věcí, které církev jménem Božím ku zbožnému užívání posvětila. Varujme se podobného zneuctívání posvěcených věcí, neboť Bůh rouhače často i na světě trestá.

Svěcených věcí máme užívati s důvěrou.

Účinek posvěcených věcí vyplývá ze zásluh Ježíše Krista, jenž skrze svou církev očišťuje věci od následků hříchu. Proto působnost posvěcených věcí vlastně nezávisí ani od těch, kdož je světí, ani od těch, kdož jich užívají. Aby však posvěcené věci působily dobrodiní, t. j abychom užíváním posvěcených věcí dosáhli oněch účinků, jakýchž jim Bůh přidělil, závisí působnost posvěcených věcí od našeho spolupůsobení čili od našeho smýšlení Čím kdo jest srdce zbožnějšího, tím více a tím spíše dosáhne účinků svátostin. Kdo jest v těžkých hříších, tomu posvěcené věci méně prospívají. Zvláště však třeba jest pevné důvěry v Boha. Kdo pevně věří, že Bůh může na přímluvu církve skrze posvěcené věci milosti a ochrany udělovati, slouží-li to k našemu spasení, ten také může doufati, že Bůh udělí mu dobrodiní a milosti, kteréž svátostiny nám zaručují. Kdo však nemá důvěry v Boha a pevné víry, tomu ovšem posvěcené věci tak málo prospějí, jako modlitba bez víry a důvěry v pomoc Boží.

Ačkoliv svátostiny mají ze zásluh Kristových moc působiti milosti a tělesná dobrodiní, přece někdy nedosahuje člověk posvěcenou věcí žádné milosti a žádného dobrodiní, byť by jí i s největší důvěrou užíval. Tomu však nesmíme se diviti. Církev svatá také nezaručuje nám, že svátostiny vždy udělí nám dobrodiní, jehož očekáváme a si žádáme, nýbrž církev svatá světíc předměty modlí se a prosí Boha, aby posvěcenými věcmi milosti a ochrany udělil, bude li to ku cti a slávě Boží a k našemu spasení. Někdy tedy posvěcená věc neuchrání nás od zla, ani nám neuděluje dobrodiní, poněvadž Bůh předvídá, že by odstranění zla uškodilo nám k dosažení života věčného, a udělení dobrodiní, že by bylo příčinou naší zkázy. Ví-li Bůh, že bychom dobrodiní získaného zneužili, odepře nám ho, čímž duši naši uchrání od většího zla. Proto nedosahujeme li vždy posvěcenou věcí toho, čeho žádáme a oč prosíme, neztrácejme důvěry a víry v Boha, nýbrž pevně důvěřujme, že Bůh jistě učiní vše, čeho nám ke spasení třeba.

Z účelu a účinků svátostin poznáváme, že užívání svátostin jest velmi prospěšné a spasitelné. Církev sice nenařizuje nám, abychom posvěcených věcí vždy užívali; doporučuje však nám užívání posvěcených věcí, poněvadž člověk všude potřebuje ochrany a pomoci proti úkladům ďabelským. Křesťan také nevyhnutelně potřebuje mimořádné pomoci a podpory, aby ve víře a v ctnostech

setrval. A takové podpory dodávají nám posvěcené věci. Kdo posvěcenými věcmi pohrdá, kdo si posvěcených věcí neváží, jim se posmívá a za pověru je vyhlašuje, ukazuje náboženskou vlažnost anebo i nevěru Kde však v příbytku vidíme kropenku se svěcenou vodou, kde zbožní rodičové děti ukládají ku spánku se znamením sv. kříže a pokropením svěcenou vodou, kde ve vážnosti jsou hromničky, svěcená sůl, ratolesti a podobne, tam také vládne duch křesťanský a zbožný.

Ze všech svěcenin v životě křesťanském nejvíce užívá se svěcené vody. Promluvme tedy o užívání svěcené vody.

752. *„Kterak máme užívati svěcené vody?“*

Svěcenou vodou máme se častěji, zvláště ráno a večer pokropovati a Pána Boha prositi, by nás ode hříchů víc a více očišťoval a všelikého nebezpečenství duše i těla chránil.

Užívání svěcené vody jak při bohoslužbě tak v soukromém životě jest tak staré jako církev. Již spisovatel Tertuliam a sv. Jeroným a jiní církevní otcové III. a IV. století zmiňují se o tom, že věřící vcházejíce do chrámu svěcenou vodou umývali si ruce i obličej. Voda tato světila se zvláště ve svatvečer Zjevení Páně. Před chrámem byla velká nádržka s vodou, kteráž se světívala. Odtud také asi pochází obyčej, že u dveří chrámových nacházejí se kotlíky se svěcenou vodou, aby věřící vcházejíce a vycházejíce z chrámu mohli se svěcenou vodou žehnati, jak to činili první křesťané. První křesťané svěcenou vodu také si nosili do svých příbytků, aby jí kropili sebe i pokrmy a vůbec všechno, čeho k životu potřebovali. O tomto užívání svěcené vody praví sv. Jan Zlat.: „Všickni, jimž o této slavnosti (Zjevení Páně) dána jest voda, nesou ji domů, chovají a ochraňují na celý rok neporušenou jakožto vodu, která jest posvěcena. Jest pak při tom patrný zázrak, poněvadž po celý ten dlouhý čas ničehož v přirozenosti vody se nezmění, ano nejen po jeden rok, nýbrž i dvě i tři léta ona voda, jež dnes nabrána byla, neporušena a čerstvá zůstává tak, že od proudné čerstvé vody se nerozeznává.“

Také jiní církevní učitelové zmiňují se o tom, že křesťané všeobecně svěcenou vodu nosili si domů a jí kropili nejen sebe, nýbrž i pole, vinohrady a dobytek, aby statky své odevzdali pod zvláštní ochranu Boží. Poněvadž užívání svěcené vody bylo v celé církvi všeobecným, proto v 9. století nařídil papež Lev IV., aby voda každou neděli přede mší svatou byla svěcena. Od té doby také zaveden byl v církvi obyčej, že v neděli

před službami Božími kropí se lid svěcenou vodou.

U nás obřad ten koná se po kázání. Kněz oděn rochetou a štolou a o slavnostech pluvialem přistupuje k oltáři a zanotí první slova antifony: Asperges me. Zpěváci anebo lid zpívají pak celou antifonu. Kněz pokropí třikráte oltář a pak sebe; načež procházeje středem chrám, kropí věřící na pravo i na levo.

Kropí oltář, aby posvěcen byl pro tu nejvzácnější obět, která se na něm konati bude. Kropí sebe, aby ode všech poskvrn hříchu byl očištěn. Kropí věřící, neboť mají býti účastni nejsvětější oběti, k čemuž třeba jest očištění a posvěcení. Očištění od hříchu jest tedy hlavním účinkem pokropení svěcenou vodou. Proto také při kropení zpívá se „Asperges me“, kterážto antifona vyňata jest z kajícného žalmu 50., v němž král David prosí Boha za očištění a milosrdenství volaje: „Pokropiž mne yzopem, Pane, a očištěn budu, obmyješ mne a nad sníh zbělen budu.“ (Ž. 50. 9.) I my s Davidem vyznáváme hříšnost svou a proto dovoláváme se milosrdenství Božího zpívajíce: „Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého. Sláva Otci i Synu i Duchu sv. . . .

V době velikonoční, t. j. od Božího Hodu velkonočního až po slavnost nejsv. Trojice zpívá se antifona: „Vidi aquam — Viděl jsem vodu vycházející z chrámu od strany pravé, Alleluja. A všickni, k nimž přišla voda ona, spaseni učiněni jsou a volati budou: alleluja, alleluja.“

Církev v době velkonoční nezpívá Asperges me, žalmu kajícího, proto, poněvadž předpokládá, že věřící přijetím svátosti pokání dosáhli milosti posvěcující, aby byli nově skropeni. Avšak i velkonoční zpěv má nám připomínati, zda-li jsme skutečně sv. zpovědí duši očistili. Při kropení svěcenou vodou obnovme také úmysl, který jsme učinili před sv. zpovědí velkonoční, slibme Bohu, že duši svou uchováme čistou, abychom tak hodnými byli s anděly a svatými oslavovati Boha na věky.

Kněz pokropiv lid, vrací se k oltáři. Po ukončení zpěvu modlí se: „Vyšlyš nás, Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, a račiž seslati s nebe svatého anděla svého, který by nás všecky ve stánku tomto přítomné chránil, ostříhal, opatroval, navštívil a hájil. Skrze Krista Pána našeho Amen.“ Církev sv. nedělním kropením svěcenou vodou odporoučí nás pod zvláštní ochranu sv. andělů strážných a dává nám svaté za příklad, abychom od nich učili se Bohu celým srdcem sloužiti.

Starobylý jest také obyčej, že věřící kropí se svěcenou vodou vcházejíce a vycházejíce z chrámu Páně. Při

tomto kropení máme Boha prositi, aby očistil srdce naše od hříchu, jako vodou očišťují se všeliké skvrny, abychom čistí a svatí ukázali se před Bohem a abychom při službách Božích zbožně a pozorně mohli se modliti.

Svěcenou vodu máme také chovati ve svých příbytcích, abychom se jí často kropiti mohli Zbožný křesťan kropí se svěcenou vodou ráno, když vstane, aby pokušení ďábelská zapudil a po celý den Bohu věrně sloužil a hříchu se chránil. Kropí se svěcenou vodou večer před spaním, aby odevzdal duši i tělo pod ochranu Boha a anděla svého.

Velmi jest užitečno, bychom se požehnali svěcenou vodou, když vycházíme z domu svého. Zbožný křesťan kdykoliv podniká důležitou cestu nebo vychází z domu k důležitému jednání, kropí se svěcenou vodou, aby ho Bůh na cestě chránil ode všeho zlého, aby se šťastně domů opět vrátil anebo aby jednání neb důležité dílo se mu dobře podařilo.

Zvláště pak v pokušení máme se žehnati svěcenou vodou. Že svěcená voda má velikou moc nad ďábly, dosvědčují mnozí světci. Sv. Jiljí užíval svěcené vody k vymítání zlých duchů a osvobodil od nich více než 50 posedlých osob. Sv. Řehoř veliký zahnal svěcenou vodou z kláštera zlé duchy. Sv. Terezie zvláště na sobě zkusila moc svěcené vody a proto o působnosti svěcené vody praví: „Zakusila jsem často, že ďábel vody svěcené velmi se štítí. O sobě mohu tvrditi, že voda svěcená mou duši sílila a podivuhodně občerstvovala. Nespočívá výrok můj na domněnce, nýbrž na zkušenosti. Užitek blahodějný pocítila jsem jako žíznivý napiv se, občerstvení cítí v celém těle. I připomínám si vděčně, jak velmi prospívají svěcení církve. Modlitba církve dodává svěcené vodě takové moci.“

O působnosti svěcené vody proti pokušením a nehodám praví sv. Alexander I. toto: „Vodu se solí smíšenou lidu světíme, aby jí pokropení očištěni a posvěceni byli. Nebo jestliže popel jalovice a pokropení krve z obětí starozákonních lid posvěcoval a očišťoval, mnohem více voda se solí smíšená a Boha vzýváním posvěcená, lid posvěcuje a očišťuje. A poněvadž se solí smíšením od Elizea vody zlost uzdravena byla, čím více sůl a voda, vzýváním Boha posvěcená, zlost odnímá, a poskvrněné očišťuje i posvěcuje, a mnohé dobré věci rozmnožuje, úklady ďábelské odvracuje, a od bázní zlých člověka obhajuje. Ježto nepochybujeme, že skrze dotknutí podolka roucha Páně nemocní uzdraveni byli, tím více věřiti máme, že mocí slov svatých jeho živlové posvěceni bývají, skrze něž zdraví duše i těla nabývá lidská nedostatečnost.“

Že svěcená voda mocí Boží a přímluvou církve působí i uzdravení nemocných, dosvědčují též mnohé příklady ze života svatých. V domě jistého Hortensia vypukla zimnice, na niž několik sluhů zemřelo. Hortensius odebral se k sv. biskupu Klermontovi a prosil ho, aby za dům jeho se modlil. Klermont přislíbil a spolu svěcenou vodou pokropil dům Hortensiův a zimnice přestala.

Aby nám pokropení neb žehnání svěcenou vodou bylo prospěšno, nesmíme se žehnati svěcenou vodou bezmyšlenkovitě, nýbrž se živou vírou a s pokorným srdcem. Při žehnání tom zvláště máme prositi Boha, aby nás krví Kristovou víc a více očišťoval, a ve všech nebezpečenstvích duchovních i tělesných chránil. Hlavní účinky svěcené vody zajisté jsou: očištění duše od hříchů a ochrana Boží. Voda připomíná nám toto očištění duše od poskvrn hříchů a znamení sv. kříže, které při kropení svěcenou vodou činíme, připomíná nám sv. kříž, na němž Pán Ježíš nejdražší krev svou prolil na očištění duší našich. Že svěcená voda uděluje nám očištění od hříchů a ochranu před duchem zlým, vysvítá zvláště z církevních modliteb, které se konají při svěcení soli a vody. Když kněz světí sůl, kteráž s vodou má býti smíšena, prosí Boha, aby tuto sůl ráčil požehnati a posvětiti, aby všem jí užívajícím byla ku spáse duše i těla a všecko, načkoli bude dána neb sypána, bylo prosto vší nečistoty a všeho útoku duchovního nepřítele. Když světí kněz vodu, prosí Boha, aby ji posvětil a milost jí udělil, aby, cokoliv v domech věřících tou vodou pokropeno bude, sproštěno bylo vší nečistoty a osvobozeno bylo od pohromy; ať tam nesídlí duch zkázonosný, ať tam není povětří nakažlivé, nechať ustoupí všechny úklady skrytého nepřítele.

Když pak smísí kněz sůl s vodou, modlí se nad ní prose Boha, aby této vodě udělil milost, aby, kdekoliv jí bude kropeno, vzýváním jeho svatého jména veškerý útok nečistého ducha byl zapuzen.

Poznali jsme, jaké dobrodiní uděluje nám Bůh svěcenou vodou, proto nestyďme se nikdy svěcenou vodou se žehnati. Čiňme tak s pobožností a s důvěrou v pomoc Boží a buďme ujištěni, že Bůh také uchrání nás na cestě našeho pozemského života od pokušení ďábelského a od tělesných i duchovních nehod.

Církev sv. svaté svátosti a svátostiny koná různými viditelnými úkony nebo obřady. Proto čtvrtá část končí otázkou o církevních obřadech.

753. *„Co jsou církevní obřady?“*

Církevní obřady jsou zevnější úkony a znamení, jež církev ustanovila, by projevovala a vzbuzovala náboženské myšlenky a city na příklad: obřady při mši svaté a při udělování svátostí.

Církev sv. hned na počátku svém zavedla bohoslužbu, kterou jistými a viditelnými úkony konala. Úkony tyto nazýváme „obřady“, poněvadž jistým řádem nebo dle jistého předpisu se konají Obřady jsou potřebny a nutny, neboť co v duši cítíme, ať radost nebo žalost, to dle své přirozenosti projevujeme i zevně. Radost a žalost ukazujeme nejen tváří, nýbrž i slovy.

Chceme-li někomu projeviti svou úctu, pozdravíme jej slovy, smekneme před ním klobouk, ukloníme se mu a ruku mu podáme. Hle! děláme obřady, úkony, které naše vnitřní city prozrazují. Myšlenky naše a zevnější úkony bývají tu spojeny na znamení, že duch a tělo v jednu bytost jsou sloučeni. Podle toho tedy i co duše naše myslí a cítí o Bohu, projeviti žádá slovem, úkonem, obřadem. Církev svatá zavedla tedy obřady v bohoslužbě, poněvadž přirozenost naše toho žádá, a poněvadž i zevnějším znamením slušno Boha a víru vyznávati a Bohu čest a slávu prokazovati. Ostatně lidé od počátku světa Boha uctívali nějakým obřadem. Kain a Abel, na př. vystavěli si oltáře a obětovali Bohu prvotiny úrody své. Židé měli svou bohoslužbu a různé obřady, na příklad obřízku, slavení beránka velkonočního a jiné. Kristus Pán také v uctivosti měl bohoslužbu starozákonní, jí se súčastňoval a obřady zachovával. Avšak Pán Ježíš sám obřady také konal; vkládal na nemocné ruce, slinou dotekl se slepého a němého, mrtvé bral za ruku, myl apoštolům nohy, slavným obřadem ustanovil mši svatou, na apoštoly dechl, uděliv jim moc, hříchy odpouštěti a naporučil apoštolům, aby jistým řádem udělovali sv. křest a jiné svátosti.

Svatí apoštolové také obřady konali. Byly sice prvotní obřady jednoduché, ale přece to byla bohoslužba, která ke cti Boží později s větší oslavou se konala Za dob apoštolských konala se bohoslužba již dosti slavným způsobem; měli kázání, slavili nejdražší oběť mše svaté, konali slavnost neděle a svátků, konali veřejné modlitby a díkůčinění za všecky lidi, světili kněze vkládáním rukou, biřmovali vkládáním rukou a modlitbou, nemocné navštěvovali mažíce je sv. olejem.

Ze všeho poznáváme, že obřady v církvi ustanoveny byly z rozkazu Krista Pána. Neboť jisto jest, že některé úkony Pán Ježíš apoštolům konati poručil; tyto obřady musí se v církvi neporušeně zachovati, neboť nebylo by ani jisto, zda člověku milost se udílí. Křest svatý na příklad, musí tak býti udělován, jak Pán Ježíš poručil. Podstatné tedy obdřady ustanovil Pán Ježíš a ostatní připojili apoštolové a církev svatá, která od Krista Pána obdržela moc, aby ustanovila, co k rozmnožení úcty Boha a církve za prospěšné uznává.

Bohoslužba však nekoná se jen k uctění Boha, nýbrž koná se také ke spasení věřících, neboť úkony neb obřady udělují se věřícím milosti a posvěcení duše. Poněvadž Bůh je neviditelným a duše naše a milost Boží jsou též neviditelny, jest proto třeba nějakého viditelného znamení, aby člověk byl ujištěn, že se mu nějaké milosti dostává. Že obřady povzbuzují ke zbožnosti, zajisté není třeba dokazovati. Mnozí protestanté obdivují se vznešeným katolickým obřadům a také doznali, že velmi povzbuzují ke zbožnosti. Tak protestantský professor Clausen praví, že obřady církve katolické jsou opravdu vznešené, povzbuzující k nábožnosti.

Protestanté sice obřady vyhlašují za pověry a za věci zbytečné a nám katolíkům se často posmívají, že máme jen samé ceremonie, sami však vlastně bez ceremonií nejsou; neboť skládají ruce, když slovem žehnají, konají průvody pohřební, kazatel má obřadní roucho a obřadní knihu, koná obřady v domě zemřelého a u hrobu, obřadem konají večeři Páně. Zvláště s velkou okázalostí konají „konfirmaci“. Děti oděny jsou v bílý šat, mají věnečky a také dostávají nějaké modlitby. Protestanté mají i odznaky bohoslužebné, neboť užívají kalicha a různými nápisy z Písma svatého snaží se prázdné chrámové stěny ozdobiti. Viděti z toho, že přirozenost naše žádá něčeho názorného, viditelného, odpovídajícího vnitřnímu cítění. Mnozí rozvážní protestanti doznávají, že jejich bohoslužba je velmi chudá a také málo dojemná; pouhé kázání nemá vždy té moci jako úkon. Protestanti, zvláště kalvini, zavrhli všecky obřady, i ty které v době apoštolské se konaly, aby ničeho z katolické církve jim nezůstalo, a zavedli obřady nové, s nimiž zavrhli také i to, co Kristus Pán ustanovil, zvláště oběť mše svaté. Protestanti chtějíce omluviti chudobu obřadů a prázdnotu svých chrámů, praví, že oni mají čistou apoštolskou bohoslužbu; avšak nedovedou toho dokázati. Mají bohoslužbu sice chudou, ale není to jednoduchá bohoslužba prvotní církve, nýbrž bohoslužba reformatory zavedená, která sice snaží se podobati se bohoslužbě apoštolské, avšak má jen slupku, kdežto jádro apoštolské bohoslužby má přece jen katolická církev.

Protestanti obřadů katolických neznají, zvláště významu jejich, a proto říkají, že prý máme jen samé úkony a ceremonie, a přece prý Kristus Pán pravil, že se mu máme kláněti v duchu a pravdě; proto oni v duchu dělají kříž, v duchu žehnají atd. Nechceme slovo Páně rozbírati, pouze podotýkám, že Kristus Pán slovy těmi říci chtěl, jaká má býti naše modlitba. Ostatně katolická církev také učí, že prázdné obřady nás nespasí, jestliže v duchu není víry, naděje a lásky. Katolická církev kárá a odsuzuje ty, kteří před lidmi Bohu se klaní, sv. křížem žehnají a jiné úkony

konají, ale v srdci jsou plni hříšnosti. Ano nechce pokrytců, nýbrž chce a také přičiňuje se o to, aby lidé opravdu v duchu a pravdě Bohu se klaněli. Katolická církev také ve škole i v kostele obřady vysvětluje, takže věřící lid ví, proč obřady konáme a ví, jaký mají duchovní význam. Nic se v katolické církvi nadarmo nekoná, nýbrž všecko má hluboký a náboženský význam. Kdo tudíž chce posuzovati katolické obřady, ať se napřed poučí o jejich významu a pak doufám, je-li člověkem pravdě přístupným, uznati musí, že katolické obřady jsou vznešené a skutečně slouží k rozmnožení cti a slávy Boží, ku zvelebení a rozšíření církve a k nábožnosti věřících. Krása a účelnost obřadů katolické církve nedají se upříti; proto jen neuvědomělí a předpojatí lidé se obřadům posmívají.

Při bohoslužbě a obřadech ku větší oslavě a k naznačení významu úkonů užívá se také obřadní řeči. V katolické církvi všeobecně konají se obřady jazykem latinským S povolením sv. Otce někteří národové na př. Jihoslované, Řekové, Armenové mohou obřady konati jazykem národním. Že latina zůstala po dnes panující řečí obřadní, má zajisté veliký význam. V době, kdy církev katolická nejvíce se mezi národy rozšířila a upevnila, byla latinská řeč všeobecnou netoliko v říši římské, nýbrž i v ostatních západních říších. Proto církev latinu přijala za církevní neb obřadní řeč a v řeči této sestavila a uspořádala všechny modlitby a obřady při mši sv. a při udělování sv. svátostí. Až do 16. století nikdo nebrojil proti obřadní této řeči, až teprve reformatorové, kteří, zavrhnuvše obřady, zavrhli i obřadní církevní řeč. Chlubí se, že oni modlí se s lidem srozumitelně, užívajíce řeči národní. Novota tato mnohým zvědavým lidem se líbila, neboť velmi lichotila národní ješitnosti a proto mnozí i katolíci vyslovili přání, nebylo-li by církvi prospěšným, aby také zavedla domácí řeč při bohoslužbě. I dnes mnozí z lichého vlastenectví horují pro slovanskou liturgii. Církev sv uváživši však důkladně a všestranně záležitost tuto, uznala za dobré setrvati i na dále při své obřadní řeči latinské. A důvody k tomu má vážné a moudré.

Církev katol. užívá při obřadech latinské řeči téměř od dob apoštolských; jest tudíž latina obvyklou její řečí, s níž za mnohá ta století takřka srostla. Nebylo by tudíž ani radno ani užitečno, aby církev bez příčiny zavrhla věc, která v církvi nabyla práva historického. Latina dosud také není žádnou závadou bohoslužbě anebo církvi. Naopak latina má velikou přednost přede všemi řečmi. Neboť jazyk latinský, poněvadž přestal býti jazykem živým, není žádným proměnám podroben. Proto není třeba, aby bohoslužebné knihy se častěji přepracovaly. Kdyby však církev zavedla řeč mateřskou, musily by se obřadní knihy každým stoletím opra-

vovati a znovu vydávati, poněvadž živé řeči podlehají stálým změnám. Stálým opravováním obřadních knih snadno mohlo by něco býti vynecháno nebo změněno, což by jistě vedlo k různým zmatkům.

Církev katol. trvá při obřadní řeči latinské také proto, poněvadž právě tím, že ve všech zemích, v celé církvi užívá se jedné obřadní řeči, zachovává se také jednota a svornost ve službě a úctě Boží a u víře. Katolický křesťan může všude i v cizině s pobožností přítomen býti službám Božím, poněvadž jim rozumí a poněvadž se konají týmže řádem, jako doma konati je vídal.

Konečně církev užívá při obřadech latiny, protože neznámá tato řeč naznačuje tajemství víry a také chrání posvátné věci a hluboká tajemství Boží před znesvěcováním a sevšedněním.

Ačkoliv latina jest obřadní řečí církevní, přece církev sv. nezavrhovala jiných řečí, jakoby k bohoslužbě byly neschopny. Církev sv. dovoluje výminečně některým katolickým národům konati obřady v mateřské řeči, avšak vyhražuje si právo, správnost rčení a modliteb obřadních posouditi, potřebu užívání obřadní řeči národní schváliti a jisté podmínky předepsati. Že církev národům dle potřeby dovolila užívati mateřské řeči při bohoslužbě, důkazem je staroslovanská liturgie sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje, kterou papežové schválili. Také i zvěčnělý sv. otec Lev XIII. uznal slovanskou liturgii a některým Jihoslovanům užívati jí dovolil.

Ačkoliv církev výminečně a z nutnosti některým národům povoluje bohoslužby konati v řeči mateřské, přece všeobecně pro celou církev ustanovena jest latina za obřadní řeč. Církev sv. nechce zaváděním novot takových rozmnožovati národnostní sváry, jichž bez toho všude jest až na zbyt.

Latinská řeč konečně nikomu nevadí v pobožnosti, protože každý katolík hlavním věcem rozumí a pak v modlitebních knihách má modlitby mešní v jazyku mateřském. Konečně při službách Božích užívá se mateřské řeči daleko více než latiny. Chlubí-li se protestanté, že oni modlí se řečí srozumitelnou, pak můžeme my říci, že katolická církev užívá mateřské řeči v kostele více než protestanti. Neboť kromě mše svaté konají se všecky obřady a pobožnosti v jazyku mateřském.

Konečně ku zvýšení oslavy obřadů užívá se při bohoslužbě zpěvu. Při mši sv. zpívají buď zpěváci některé části mše sv. anebo lid zpívá v mateřském jazyku píseň mešní. Také při některých svěceninách a pobožnostech užívá se zpěvu. Na příklad o Božím Těle, o pohřbu, při svěcení křestní vody a podobných. Církev sv. vždy uznávala duchovní zpěv za velmi účinný k roz-

množení slávy Boží a zbožnosti věřících a proto od začátku svého zpěv církevní horlivě pěstovala a zřizovala i školy a ústavy ku vzdělání hudebnímu.

Poněvadž obřady církevní jsou staroslavnou památkou z dob apoštolských a poněvadž napomáhají k rozmnožení cti a slávy Boží a posvěcení věřících, proto v uctivosti mějme posvátnou bohoslužbu naši a nikdy nezlehčujme jí ani slovy ani neuctivým chováním. Naopak přičiňme se, abychom dobře poučeni byli o významu posvátných obřadů, abychom si jich tím více vážili, ducha bohoslužby dokonale poznali a tak skutečně Bohu v duchu a pravdě se klaněli.

Tím jsme ukončili čtvrtou část o milosti a sv. svatostech. Podle své možnosti a vědomosti snažil jsem se vyložiti vám účel a užitek svatých svátostí, abyste s větší horlivostí a zbožností je přijímali. Kéž Duch svatý osvítí rozum váš a pohne vůlí vaší, abyste spasitelných prostředků těchto, sv. svátostí vždy hodně užívali a tím slávu a odměnu věčnou si zabezpečili.

V. ČÁST.

O KŘESŤANSKÉ SPRAVEDLNOSTI A ČTYŘECH POSLEDNÍCH VĚCECH ČLOVĚKA.

94. CVIČENÍ.

Část pátá: O křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka.

(Oddělení první.)

O křesťanské spravedlnosti.

Přikročili jsme, drazí v Kristu, ku páté a poslední části katechismu, kteráž jedná o křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka. Katechismus vhodně končí učením o křesťanské spravedlnosti, neboť křesťanská spravedlnost jest ovocem a korunou veškerého učení křesťanského, o němž jsme dosud rozjímali.

Bůh stvořil lidi, aby jako rozumní tvorové na světě spořádaně žili a po dokonané pouti pozemské na věčnosti s Bohem svým věčně se radovali. Aby člověk vytčený úkol plnil a konečného cíle svého dosáhl, dal mu Bůh k tomu potřebné prostředky. Prvním z těch prostředků jest křesťanská víra, kterou Pán Ježíš na svět přinesl a kterou církvi své svěřil, aby ji po všechny věky zachovávala neporušenu, všem lidem do skonání světa ji hlásala a všecky lidi ku spasení vedla. A o této křesťanské víře rozjímali jsme v I. části katechismu. Víra křesťanská poučuje nás o budoucím životě duší našich, o věčné radosti, kterou Bůh slíbil těm, kteří v něho uvěří. O této naději v budoucí odměnu poučuje nás II. část katechismu. Abychom však dosáhli věčné radosti, musíme také věrně zachovávati všecko, co Bůh poroučí a varovati se, co zapovídá, čili musíme plniti vůli Boží. A vůle Boží obsažena jest v desateru Božích a pateru církevních přikázáních, o nichž jsme rozjímali v III. části. Abychom pak vůli Boží vždy plnili a duši

svou pro život věčný posvěcovali víc a více, ustanovil Pán Ježíš sedmero sv. svátostí, jichž hodným přijímáním nabýváme milosti, bychom bohumile žili a šťastně zemřeli. A o těchto prostředcích milosti jedná IV. část katechismu.

Z těchto tedy prostředků spasení, z víry totiž, naděje, lásky a posvěcující milosti, kteréž sv. svátostmi nabýváme, vzrůstá ovoce dokonalého křesťanského života neb křesťanská spravedlnost, o níž budeme nyní rozjímati.

Spravedlnost jest tou střechou, která zakončuje a korunuje budovu našeho náboženského života. Co by nám pomohla víra nebo přijímání sv. svátostí, když bychom v životě svém neřídili se věrou a když bychom neukazovali ovoce pravého a dokonalého křesťanského života, t. j. když bychom nečinili dobrého a nevarovali se zlého? Kdo chce býti dokonalým, kdo chce dosáhnouti odměny v nebi, musí na světě dobré činiti a zlého se varovati, čili musí býti křesťansky spravedlivým.

V této křesťanské spravedlnosti musíme se však až do smrti cvičiti a ji stále konati. A k tomu mocně pobádá nás vzpomínka na čtyři poslední věci člověka: smrt, soud, peklo a nebe. Proto **pátá část** katechismu rozdělena jest **na dvě oddělení. První jedná o křesťanské spravedlnosti a druhá o čtyřech posledních věcech člověka.**

754. „*V čem záleží křesťanská spravedlnost?*“

Křesťanská spravedlnost záleží v tom, že pomocí milosti Boží zlého se varujeme a dobré činíme, jak nás tomu víra učí.

V Písmě svatém a v obecném životě často čteme a slyšíme o spravedlnosti. Písmo svaté mluví o spravedlnosti Boží a lidské, připomíná a chválí lidi spravedlivé a odsuzuje nespravedlivé. O takové spravedlnosti však nejedná pátá část, nýbrž o spravedlnosti, kteráž naznačuje zbožný a svatý život křesťana, jenž z lásky k Bohu zlého se varuje a dobré činí Spravedlnost tedy, o níž v páté části budeme rozjímati, není jen jednotlivá ctnost, nýbrž jest to souhrn všech ctností, které člověk konati může a má, i plnění všech povinností, jež plniti povinen jest. Spravedlností nerozumíme také ctnost, kterou člověk ze své opatrnosti nebo z vlastního cviku koná, nýbrž spravedlností rozumíme ony zásady křesťanské spravedlnosti, jimž Pán Ježíš učil a jež doporučoval svým následovníkům, zásady, které křesťan z víry poznává a které toliko s milostí Boží konati může. Křesťansky spravedlivým jest tedy ten, kdo s milostí Boží celý zákon božský i lidský bohumilým způsobem vyplniti se snaží. I o takové spravedlnosti často

mluví Písmo sv., předkládajíc ji jako pravidlo, podle něhož mají lidé život svůj na světě zříditi, aby bohumile žili a jednou věčné blaženosti došli.

Abychom byli křesťansky spravedlivými, musíme žíti tak, jak nám to Kristus Pán poroučí a jak se na věřícího křesťana sluší. Musíme tedy s pomocí milosti Boží zlého se varovati a dobré činiti, jak nás tomu víra učí. Podle toho ku křesťanské spravedlnosti náleží tři věci:

a) Abychom se zlého varovali, t. j. abychom se varovali hříchu, jenž jest jediným a pravým zlem, a abychom dobré činili, t. j abychom konali takové dobré skutky, které Bůh konati poroučí, kteréž se mu líbí a kteréž jednou hojně odmění. K takové spravedlnosti napomínal israelity prorok Isaiáš, když viděl, kterak od pravé cesty se ucbylují a nepravosti páchají. Volalť k nim: „Přestaňte převráceně jednati; učte se dobře činiti; hledejte spravedlnost“ A žalmista Páně nás napomíná: „Varuj se zlého a čiň dobré: a tak přebývej na zemi na věky věkův.“ (Žalm 36, 27.)

Abychom byli křesťansky spravedlivými, nestačí, bychom jenom zlého se varovali, nýbrž musíme také dobré činiti. Pole, na kterém sice neroste bodláčí a plevele, avšak které také nepřináší žádného užitku, není polem dobrým, nýbrž špatným a planým. Podobně křesťan, kterýž by sice varoval se zlého, avšak ničeho dobrého nekonal, nebyl by spravedlivým a nezasloužil by žádné odměny. Proto Pán Ježíš v podobenství o boháči pravil, že bohatec proto byl do pekla zavržen, poněvadž nečinil dobrých skutků.

Pán Ježíš přikazoval netoliko zlého se varovati, nýbrž i dobré konati a proto zavržením hrozí všem, kteří nečiní dobrého: „každý strom, kterýž nenese dobrého ovoce, vyťat bude a na oheň uvržen“, t. j. kdo nečiní dobrého, byť by se varoval zlého, bude zavržen. Jen ten tedy jest dobrým a spravedlivým křesťanem, kdo nejen varuje se hříchu, ale kdo také činí dobré, jak vysvětluje svatý Augustin: „Zlého-li se varuješ, a dobrého nečiníš přestupníkem jsi zákona, který se naplňuje netoliko zlých činů nenáviděním, nýbrž i konáním dobrých. Nepřikazuje se tobě toliko, abys oděnému roucha jeho bral, nýbrž abys i svým rouchem přioděl oloupeného“ — Chceme-li tedy slouti spravedlivými, musíme se zlého varovati a dobré činiti.

b) Ke křesťanské spravedlnosti dále náleží, abychom se zlého varovali a dobré činili, jak nás tomu víra učí, t. j. abychom to za zlé měli a toho se varovali, co naše víra za zlé prohlašuje, a abychom to za dobré uznávali, milovali a dle sil svých vyko-

návali, co víra za dobré prohlašuje, a abychom se konečně zlého tak varovali a dobré tak konali, jak toho víra naše žádá.

c) Konečně ku spravedlnosti náleží, abychom se zlého varovali a dobré činili pomocí milosti Boží, neboť tyto skutky jen tehdy mají cenu nadpřirozenou a pro nebe záslužnou, konáme-li je pomocí milosti Boží a z lásky k Bohu. Lidé často z různých pohnutek konají dobré skutky, které je nějaký čas při zdánlivé spravedlnosti udržují, na př. ze ctižádosti, z prospěchu anebo ze strachu před trestem. Kdo z takových pohnutek varuje se zlého a dobré činí, není křesťansky spravedlivým a spravedlnost jeho také nemá ani ceny ani stálosti. Před takovou nepravou spravedlností varoval nás božský náš Spasitel řka: „Pilně se varujte, abyste spravedlnosti své nečinili před lidmi, abyste od nich viděni byli: jinak nebudete míti odplaty u Otce v nebesích.“ (Mat. 6, 7.) Takovou spravedlnost ukazovali fariseové, kteří ne z lásky k Bohu a pomocí milosti Boží dobré činili, nýbrž z lásky k sobě a proto Pán Ježíš spravedlnost jejich zavrhoval a učedníky své před takovou spravedlností varoval: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše, než-li zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského.“ (Mat. 5, 20.)

Písmo sv. připomíná nám mnoho příkladů pravé spravedlnosti. Hned Abel byl spravedlivým, neboť obětoval Bohu lepší dary nežli Kain a ze šlechetnějšího úmyslu. O Abrahamovi dosvědčuje sv. Pavel, že byl spravedlivý. I Lot byl spravedlivý; proto Bůh vysvobodil ho od zahynutí při zkáze města Sodomy. Mnoho mužů a žen ve starém zákoně bylo spravedlivých, t. j. varovali se hříchů a zachovávali zákony Boží. Tak Písmo sv. zvláště o rodičích sv. Jana Křtitele, Zachariáši a Alžbětě praví: „Oba byli prostřed hříšného lidu spravedliví před Bohem a chodili bez úhony ve všech přikázáních Páně“, t. j. zachovávali přikázání Boží, varovali se toho, co Bůh zapověděl a činili to, co Bůh poroučel, čili varovali se zlého a dobré činili. Podobně o sv. Josefu, pěstounu Páně, dí Písmo sv., že byl spravedlivým, t. j. byl mužem ctnostným a zbožným, hříchu se chránil a dobré miloval a konal z lásky k Bohu.

Avšak vzorem spravedlnosti jest sám Ježíš Kristus, jenž přišel na svět, ne aby zákona rušil, nýbrž jej doplnil a zdokonalil. Pán Ježíš naučil nás, jak máme zákon Páně zachovávati, abychom slouti mohli spravedlivými. On učil nás, abychom neplnili zákona pouze dle písmene, nýbrž dle ducha jeho, ne ze strachu ani pro odměnu, nýbrž z čisté lásky k Bohu. A čemu Pán Ježíš učil, to i příkladem svým nám ukazoval. On jest nejdokonalejším vzorem spravedlnosti, neboť z lásky k Otci nebeskému a k lidem s nebe sestoupil, na zemi nehledal slávy a cti své, nýbrž slávy Boží a spásy naší.

Abychom tedy byli v pravdě spravedlivými, musíme stále hleděti na vzor spravedlnosti, na Ježíše Krista, a v jeho spravedlnosti jej následovati.

Křesťanské spravedlnosti jest všem ke spasení třeba. Již kniha přísloví dí: „Pro zlost svou vyhnán bude bezbožný; ale spravedlivý doufá při smrti své“ (Přísl. 14, 32), a žalmista Páně volá: „Kdo žádá šťastného života a chce viděti dny dobré, uchyl se od zlého a čiň dobré! (Ž 33, 13.) Spravedlnosti třeba jest nejen pro tento život, ale pro život věčný, neboť jen spravedliví vejdou do života věčného dle slov Páně: „i půjdou spravedliví do života věčného.“ (Mat. 25, 46.)

Na světě bohužel není mnoho spravedlnosti, neboť mnozí nemají pravého pojmu o spravedlnosti, a protože spravedlnost jest pronásledována.

Mnozí lidé neznají pravé spravedlnosti a myslí, že již jsou dokonalými a spravedlivými, jestliže nikoho nezabili, neokradli nebo nedopustili-li se hanebnosti. To všechno ještě nestačí k spravedlnosti; my musíme se chrániti netoliko hrubých přestupků, nýbrž musíme vůbec varovati se každého hříchu a musíme také dobré konati a to nikoli z lásky k sobě, nýbrž z lásky k Bohu.

Spravedlnosti jest na světě málo, protože spravedliví musí pro spravedlnost trpěti. To mnohé zastrašuje a proto nemají odvahy, zříditi svůj život dle zásad křesťanské spravedlnosti. Křesťanská spravedlnost také nepřináší vždy pozemského zisku a slávy a proto svět jí pohrdá. Avšak pravý křesťan miluje spravedlnost a nekoná jí ani pro svou čest ani pro odměnu, nýbrž pro Boha o odměnu věčnou. Takové spravedlivé Pán Ježíš blahoslaví: „Blahoslavení jsou, kteří trpí pro spravedlnost, neboť spravedlnosti dojdou.“

Ačkoliv spravedlnost vyžaduje mnohého přičinění a přemáhání, přece každý křesťan může býti spravedlivým. Mnozí domnívají se, že spravedlnost jest věcí velmi těžkou a skoro nemožnou, proto také ani se nepokusí, aby okusili ovoce spravedlivého života. Komu zdá se spravedlivý život obtížným a nemožným, ať jen pohlédne na mnohé muže ve Starém a Novém zákoně, kteří svým svatým životem dokázali, že člověk s milostí Boží může býti spravedlivým. Bůh všem nám uděluje dosti milosti, abychom mohli hříchu se varovati a vůli Boží plniti, t. j. dobré konati. Působí-li člověk s milostí Boží a má-li snahu a ochotnost po spravedlnosti, tedy spravedlivým býti může dle slova Pavla: „všecko mohu skrze toho, kterýž mne posilňuje.“ (Filip. 4, 13.) To také dokázali všickni sv. mučedníci, světci a světice Boží, kteří s pomocí milosti Boží život svůj zasvětili Kristu a křesťanskému životu. Byli spravedliví a ve spravedlnosti setrvali až do smrti a proto dosáhli věčné slávy.

Poněvadž spravedlnosti jest nám třeba ku spasení, proto snažme se, abychom i my ve spravedlnosti se cvičili a jí také dosáhli.

Učení o křesťanské spravedlnosti dle výměru, v čem záleží křesťanská spravedlnost, dělíme na dva díly. První díl křesťanské spravedlnosti zní: varuj se zlého; druhý: čiň dobré. První díl proto jedná napřed o tom, abychom se zlého varovali, neboť nejprve nutno varovati se zlého čili nečiniti ničeho zlého, chceme-li křesťansky spravedlivě žíti. Uvarujeme-li se hříchu, pak snadněji můžeme konati dobré, jehož třeba jest ku křesťanské spravedlnosti. A proto druhý díl křesťanské spravedlnosti jest: čiň dobré.

Nejprve tedy rozjímati budeme o zlém, jehož se musíme napřed varovati, abychom byli spravedlivými.

První díl křesťanské spravedlnosti.

Varuj se zlého.

755. *„Co jest zlé?“*

Jediné a pravé zlé jest, co se protiví zákonu Božímu, totiž hřích.

Zlem vůbec rozumíme všechno to, co nám působí bolest a zármutek, co jest nám nepříjemné a nemilé, na př. smrt, nemoc, bída, chudoba, hlad, neúroda, různé neštěstí a trápení tělesné i duchovní. Všechna tato zla jsou následky hříchu dědičného, od nichž nikdo nemůže býti osvobozen. Avšak všechna tato zla nejsou pravým a jediným zlem, protože trvají jen dočasně a jistě, když ne hned, tedy smrtí pominou. Zla tato také nemohou duši naší škoditi, leč by sám člověk chtěl. Naopak časná zla mohou duši naší prospěti, snášíme-li je s trpělivosti, z lásky k Bohu a s odevzdaností do vůle Boží. Nemoc na př. jest jistě veliké a trpké zlo, zvláště trvá-li dlouho a škodí-li celé rodině. Přece však i nejhorší a nejdelší nemoc nemůže uškoditi duši nemocného, nýbrž může ji šťastnou a blaženou učiniti na zemi a zvláště na věčnosti, snáší-li totiž nemocný utrpení své s trpělivostí a odevzdaností do vůle Boží. Časná zla nemohou tedy duši naší škoditi, leč bychom sami chtěli, t. j. když bychom je neradi snášeli a reptali proti řízení Božímu.

Že časná zla nejsou pravým a jediným zlem a že proto nemohou spáse duše naší škoditi, poznáváme zvláště z toho, že Bůh často právě spravedlivé a zbožné lidi navštěvuje soužením a různým tělesným zlem, aby jim na věčnosti tím větší odměny a radosti

uděliti mohl. Vzpomeňme jen na trpitele Joba. Bůh seslal na něho velká soužení, ač byl spravedlivým. Job pozbyl jmění, umřely mu všecky děti a mimo to navštíven byl ošklivou nemocí, tak že opuštěn od svých přátel a vlastní ženy na hnojišti seděl. Že však navštívení Boží trpělivě snášel, proti Bohu nereptal, nýbrž Bohu děkoval i za to zlé, proto Bůh zármutek jeho obrátil v radost.

Z toho poznáváme, že časná zla nejsou pravým zlem. A o takovém zlu také katechismus na tomto místě nemluví, když praví „varuj se zlého.“ Slovem „zlé“ rozumíme tu ono zlo, které člověku nic neprospívá, nýbrž jen škodí a to nejen na těle, nýbrž i na duši nejen na tomto světě, nýbrž zvláště pro věčnost. A tímto pravým zlem jest hřích. Že hřích je pravým zlem, poznáváme z následujícího:

a) Hřích jest pravým a největším zlem, poněvadž nás připravuje o největší a nejlepší dobro, jímž jest Bůh, jeho milost, láska, zásluhy, víra svatá, pokoj a věčná blaženost.

Hřích odlučuje nás od Boha a usmrcuje duši, jak dí sv. Augustin: „Je-li duše od Boha oddělena, jest právě tak mrtvá, jako tělo mrtvé jest, oddělí-li se duše od těla.“ Následky hříchu jsou tak veliké, že žádný člověk nemůže je sám se sebe odstraniti, nemůže tu propast, kterou hřích způsobil mezi Bohem a člověkem, vyrovnati a překlenouti. Jediný Syn Boží mohl hřích učiniti neškodným a on to učinil svou smrtí. Hřích tedy tak je velikým zlem, že sám Syn Boží musil s nebe sestoupiti, aby lidstvo opět s Bohem spojil a smířil. A o toto spojení s Bohem připravuje se člověk každým těžkým hříchem. Kdykoliv člověk dopustí se těžkého hříchu, přivádí na zmar zásluhy Ježíše Krista, smrt jeho ničeho mu neprospívá, ano slouží mu ku většímu odsouzení. A poněvadž člověk hříchem maří na sobě zásluhy Ježíše Krista, ztrácí tím všechno ostatní, ztrácí Boha, milost a lásku jeho, pokoj, víru, duši i nebe na věky. Hříchem uvrhuje se člověk do největšího neštěstí. Uvaluje na sebe hněv Boží, činí se před Bohem ohavným a ošklivým a před jeho spravedlností věčně trestu hodným. Hříchem stává se člověk nepřítelem Božím, propadá věčné smrti a chystá si věčné zavržení.

b) Hřích připravuje nás o všecky zásluhy dobrých skutků. Kdo se dopustí těžkého hříchu a v něm trvá, přivádí všecko dobré, které v tom stavu koná, na zmar; neboť za dobré skutky v hříchu konané nepřijme na věčnosti žádné odplaty, jak dí prorok Ezechiel: „Pak-li by se odvrátil spravedlivý od spravedlnosti své a učinil by nepravost, na žádné spravedlnosti jeho, kteréž by činil, nebude pamatováno; pro přestoupení, jehož se dopustil, a pro hřích svůj, který páchal, pro ty umře.“ (Ezech. 18., 24)

c) Hřích jest největším zlem, poněvadž plodí jen zlé. Hřích nás připravuje o Boha a tím rozdvojuje nás se vším na zemi i na nebi. Hřích rozdvojil nás s přírodou, neboť i ona nám vypověděla poslušnost; hřích rozdvojil nás samy v sobě, neboť tělo protiví se duchu a duch tělu; hřích rozdvojuje lidi, rodiče a děti, bratry a sestry, národ s národy. Hřích rozdvojuje tělo i duši, neboť duše odlučuje se od těla, člověk musí umříti. Smrt jest pokuta za hřích. Hřích odlučuje nás ode všeho dobrého, za to však spojuje nás se vším zlým. Hřích spojuje hříšníka s hříšníky a tyto s ďáblem a peklem.

d) Hřích jest největším zlem, protože škodí nejen duši, nýbrž i tělu. Hřích jest nejhorším škůdcem našeho duchovního života. Bůh dal nám duši, kteráž jest nadpřirozeným obrazem Božím. Avšak hříchem nadpřirozený obraz duše bývá setřen a změněn. I hříšná duše má sice rozum a svobodnou vůli a všecky duševní mohutnosti a schopnosti, avšak u přirovnání s duší čistou jsou velmi změněny. Duše čistá jest plna lásky, hříšná plna hněvu, závisti, msty a bezbožnosti; duše čistá chce a činí jen dobré, hříšná však chce a činí jen zlé; duše čistá je v milosti Boží, hříšná v nemilosti; čistá duše žije v Bohu a pro Boha, hříšná však žije tělu, světu a ďáblu; duši čistou čeká život věčný, hříšnou však očekává věčné zavržení. Hle! tak škodí hřích duši.

Hřích seslabuje duševní mohutnosti, zatemňuje rozum a seslabuje vůli. Hřích působí, že člověk nepoznává pravd sv. víry a snadno upadá do nevěry. O tom důkaz podávají israelité i nynější národové.

Kdykoliv israelité oddávali se nepravostem: pýše, lakomství, smilstvu a nestřídmosti, upadali i do nevěry, až i pohanským modlám se klaněli. Zapomněli na Hospodina, nevěřili v něho, ač mnohými zázraky jsoucnost svou jim zjevoval. Rozum jejich hříchem byl zatemněn, že nepoznali pravdy. Oddali se bludům a nevěřili ani Synu Božímu, ačkoliv viděli jeho divy a slyšeli jeho učení, a ačkoliv o jeho poslání z Písma a proroctví přesvědčiti se mohli.

Hřích i dnes lidem zatemňuje rozum. Proč je dnes i mezi křesťany tolik pochybovačů a nevěrců? Odkud ta hrozná náboženská lhostejnost, slepá zášť proti víře a církvi, odkud nevěra? Odtud, že lidé slouží tělu, světu a ďáblu, že zabředli do nepravostí. Hříchem dědičným zatemněn byl bez toho náš rozum, avšak novými hříchy tím více zahaluje se světlo poznání, tím více zatemňuje se rozum lidský, tak že nejen nepoznává pravdy víry a nevěří zjevení Božímu, avšak také nepoznává zlobu a trestuhodnost hříchu.

Hřích nakloňuje vůli naši ku zlému. Již první hřích, jehož Adam se dopustil, měl tento následek. Dopustí-li se člověk nových hříchů a trvá-li v nich, náklonnost ku zlému se rozmáhá, vůle víc a víc se seslabuje a zatvrzuje k dobrému. Člověk hříchu oddaný nemiluje dobrého, nýbrž touží jen po zlém. Vůle jeho zcela jest zkaženou, takže takový člověk zřídka anebo velmi těžko činí pokání.

Hřích umrtvuje a ničí v srdci lidském všelikou lásku k Bohu a k bližnímu a vůbec všecken ušlechtilý cit. Hříšník pozbyv dokonalé lásky k Bohu, nemiluje také bližního pravou a čistou láskou; srdce jeho necítí s nešťastnými, není tak nadšeno pro skutky milosrdenství. A koná-li hříšník něco dobrého, nekoná toho z lásky k Bohu, nýbrž z lásky k sobě. Hřích zatvrzuje srdce hříšníkovo tak, že se už ani nebojí i největšího hříchu. Zapomněl na Boha a na věčnost a když si vzpomene anebo jiní mu připomenou smrt, soud a peklo, směje se všemu. Hřích zatvrzuje srdce lidské tak, že hříšník na polepšení vůbec nemyslí, těžko dává se pohnouti k pokání a obyčejně v zatvrzelosti své umírá.

b) Hřích škodí i tělu, neboť připravuje člověka o časnou blaženost, působí mu nepokoj a přivozuje často tělesné tresty.

Pravé blaženosti na světě žádný člověk nenalezne ani nedosáhne. Statky, rozkoše a sláva nečiní člověka na světě ani dokonale blaženým ani spokojeným. Naopak tyto věci činí nás často nespokojenými. Jediná však ctnost křesťanská a svatý život činí nás dokonale spokojenými. Proto svatí byli i na zemi šťastnými i v největší bídě a utrpení, neboť milovali Boha nade všecko, neboť byli svatými, neměli hříchu.

O tento pokoj, o tuto blaženost připravuje člověka hřích. Hřích sice slibuje nám radost a také jí někdy udělí, avšak radost ta je krátká a velmi trpká. Sotva člověk okusí jedu hříchu, již ho pronásleduje nepokojné svědomí, které člověka neustále trýzní. Nepokojné svědomí kalí hříšníkovi každou i nevinnou radost, všude ho děsí a ukazuje mu hrůzu pekelnou. Hříšník utíká před svým svědomím, chce je utišiti a zahlušiti novými hříchy, avšak vše marno; svědomí ozývá se stále. Sv. Isidor o zlém svědomí praví: „Není muky a trápení těžšího nad vlastní svědomí. Svědomí člověka vinného vždy mučí, trápí a hryze. Mysl člověka hříšného nikdy v bezpečnosti nebývá. Mysl a svědomí zlého člověka vlastními svými ostny bodá, mučí jej, hryze a vždycky zžírá.“

Hřích působí člověku i různá časná zla, přivádí ho do bídy, připravuje ho o zdraví a ukracuje života. Následky hříchu zkusil hned první člověk, neboť po spáchaném hříchu obklopilo ho

všechno zlo. Vyhnán byl z ráje, musil těžce pracovati, podroben byl nemocím a smrti. A takové následky má hřích podnes. Dnes je na světě více zla a bídy, mnoho nespokojenosti a utrpení. A co je toho hlavní příčina? Hlavně jsou to lidské hříchy, jimiž požehnání Boží se zastavuje. Bůh nechává sice pýchu lidskou růsti, však odnímá její práci svého požehnání a proto při vší pracovitosti a při všem pokroku panuje bída.

Hřích připravuje lidi o zdraví a život. Vizte opilce, smilníky, lakomce a jiné hříšníky. Na tváři jejich hřích vyryl znatelným písmem znamení hanby a blízkou smrt. Proto tolik je na světě nových a divných nemocí, jichž staří neznali, proto lidé také brzo umírají, poněvadž slouží nepravosti. Hřích hubí duši, hubí statky a hubí život. Hrozný jest hřích a proto právem pravíme, že hřích jest jediným a pravým zlem.

Poněvadž hřích jest tak hrozným a velikým zlem, proto všickni spravedliví hříchu se báli a varovali. Sv. Ludvík, král francouzský, od nejútlejší mladosti své měl hřích v ošklivosti. A nelze se tomu ani diviti, neboť vychován byl od zbožné a svaté královny Blanky, kteráž jej před hříchem vždy varovala a mu říkávala: „Synu můj, raději bych tě viděla mrtvého, než li jediným hříchem poskvrněného.“ A sv. Isidor o sobě dí: „Běda tomu dni, v němžto jsem zhřešil, běda dni tomu, v němžto jsem přestoupil; běda tomu dni, v němž zlého jsem zakusil. O by byl ten den nikdy se nezasvítil, o by se byl nikdy nade mnou neukázal. O dni mrzutý, dni ohavný, dni nehodný.“ Ze slov těchto poznáváme, jak svatí hřích za nejhroznější neštěstí považovali a proto také raději smrti si přáli, než-li hříchu se dopustiti. Kéž bychom i my poznávali velikost zla hříchu a proto také se ho báli a varovali!

Hřích jakožto urážka nejsvětějšího Boha jest vlastně jedno zlo; avšak dle způsobu, kterým se člověk hříchu dopustil a dopouští, dělíme hřích na dvojí druh: dědičný a osobní.

756. *Kolikerý je hřích?*

Hřích jest dvojí:

1. hřích dědičný, kterého se Adam v ráji dopustil, a který jsme my i s jeho následky po něm zdědili;

2. hřích osobní.

První druh hříchu jest: hřích dědičný, o němž jsme již dříve mluvili.

1. Všickni lidé přicházejí na svět poskvrněni hříchem, jehož se Adam v ráji dopustil. Proto hřích tento jmenujeme dědičným. Jediná

bl. Panna Maria zvláštní milostí vzhledem na zásluhy Ježíše Krista, poněvadž ustanovena byla za matku Syna Božího, uchráněna byla hříchu dědičného. Kromě P. Marie všickni lidé, kteří se narodili, rodí a kteří se narodí, dědí hřích Adamův a všechny následky hříchu toho, jak dí sv. Pavel: „Jako skrze jednoho člověka na svět hřích přišel a skrze hřích smrt, a tak na všecky lidi smrt přišla, v němž všichni zhřešili.“ (Řím. 5, 12)

Hřích Adamův všickni lidé dědí, t. j. přechází na všecky lidi jako nějaké dědictví, poněvadž všickni lidé jsou potomky Adamovými. My sice osobně neb skutkem hříchu prvního jsme se nedopustili, avšak jsme syny Adamovými a proto jako bychom byli bez zásluhy zdědili jeho blaženost a nesmrtelnost, kdyby nebyl zhřešil, podobně dědíme i jeho hřích a následky hříchu.

Je pravda, že první rodičové neposlušností svou připravili zármutek a bolest nejen sobě, nýbrž celému pokolení lidskému, tak že k vysvobození lidstva z otroctví ďáblova třeba bylo bolestné smrti Páně, přece však nesmíme prarodičům svým hřích jejich vytýkati, jednání jejich odsuzovati. Vždyť my bychom na jich místě sotva asi lépe se byli zachovali. O tom přesvědčil Jindřich z Vidy, zámožný šlechtic, svou manželku. Jedenkráte hovořili o hříšnosti lidské a přišli na první hřích Adamův. Paní velice odsuzovala všetečnou Evu, kterouž pokolení lidské do takové bídy uvedla. Manžel ji napomínal, aby tak nemilosrdně neodsuzovala první ženy, neboť kdož ví, zda-li by v podobném pokušení neklesla. Manželka se hájila, až učinili sázku. V zahradě měli besídku, v níž paní ráda po práci sedávala. Muž jí poručil, aby po určitou dobu do besídky nevkročila. Paní se zasmála tomu nepatrnému zákazu. Po několik dní besídce vyhýbala. Jednoho dne však, domnívajíc se, že není pozorována, ze všetečnosti do besídky vkročila. Manžel tajně ji pozoroval a překvapiv ji v besídce, domlouval jí, aby podruhé neodsuzovala Evu, ježto sama všetečnost ukázala a tím zákaz přestoupila.

Hřích dědičný, jak jsme dříve o tom mluvili, odpouští se nám na křtu svatém. Následky jeho však jako: nemoc, bídu, různá utrpení, zatemnění rozumu a naklonění vůle více ku zlému než k dobrému a konečně smrt, nám zůstávají, ty se nám neodpouští a ty musíme všickni trpěti.

2. Druhý druh hříchu jest **hřích osobní**.

Osobní hřích jest onen hřích, jehož jsme se sami myšlením, řečí nebo skutkem dopustili. Jmenuje se hřích tento „osobní“, protože člověk svou osobou, svou vůlí hříchu se dopouští. Osobní

hřích jmenuje se také „skutečný hřích“ poněvadž osobní hřích my sami skutkem pácháme a dokonáváme. Hříchu skutečného dopustili se na př. pyšní andělé, Kain, lidé před potopou a vůbec každý, kdo skutkem hřeší. Rozdíl tedy mezi hříchem osobním a dědičným v tom záleží, že hříchu dědičného sami jsme se skutkem nedopustili, nýbrž jej toliko zdědili. Pro Adama první jeho hřích byl i hříchem osobním, pro jeho potomky je však dědičným. Osobního hříchu však se sami skutkem dopouštíme přestupováním zákona Božího. O tomto osobním hříchu budeme příště rozjímati.

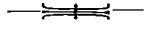

95. CVIČENÍ.

O hříchu osobním a jeho druzích.

Na minulém cvičení mluvili jsme o zlém, kterého se máme varovati, abychom dospěli spravedlnosti. A pravým zlem jest hřích, jenž jest buď dědičný nebo osobní. O tomto osobním hříchu budeme dnes rozjímati. Ukáži vám, v čem záleží osobní hřích, kterak se ho člověk dopouští a zdali všecky osobní hříchy jsou stejně veliké a stejného druhu.

757. „*Co jest hřích osobní?*“

Hřích osobní jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Pravíme, že hřích je přestoupením zákona Božího.

Co rozumíme zákonem Božím?

Zákonem Božím v širším slova smyslu rozumíme vůli Boží, kteráž nám něco činiti přikazuje a něco činiti zapovídá. Bůh svou vůli neb svůj zákon zjevil nám buď přímo sám bezprostředně anebo prostředně skrze jiné. Bezprostředně dal nám Bůh zákon tím, že jej vepsal do srdce lidského a kterýž člověk rozumem svým může poznati, dále dal nám desatero přikázání. Konečně Pán Ježíš zákony Boží doplnil novými přikázaními.

Prostředně dal nám Bůh zákony skrze svou církev. Sem náleží patero církevních přikázání a různé jiné předpisy a nařízení církevní. K zákonům Božím náleží také všecky předpisy a zákony, které světské vrchnosti poddaným svým dávají. Světské vrchnosti jménem Božím vládnou, ony jsou zástupci Božími na zemi a proto,

kdo přikázání, kteráž řádná a oprávněná vrchnost ku blahu duchovnímu a tělesnému poddaných dává, zlovolně přestupuje, prohřešuje se tím proti božskému zákonu, jak dí sv. Pavel: „Protož kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví.“ (Řím 13. 2.) Všechna tedy přikázání a předpisy, kteréž nám buď sám Bůh zjevil anebo skrze církev a vrchnosti zjevuje, nazýváme zákonem Božím.

Tento zákon Boží přestupuje, kdo činí něco, co zákon zapovídá, nečiní pak, co zákon poroučí. Toto přestupování zákona nazýváme hříchem, poněvadž člověk překročuje hranice zákona, vybočuje z mezí zákona a nezachovává toho, co zákon Boží poroučí nebo zapovídá. Aby však přestoupení zákona Božího bylo hříchem, musí přestoupení zákona býti vědomé a dobrovolné. Proto dí sv. Augustin: „Kdo nutností něco činiti přinucen bývá, nehřeší. Kdo hřeší, svobodnou vůlí hřeší. Nic zlého neučinil, kdo ničeho svou vůlí nevykonal.“ Aby tudíž přestoupení zákona bylo dobrovolné a vědomé, jest třeba, by zákon přestoupen byl s vědomím a poznáním zákona a s úplným svolením vůle.

a) Hříchu se dopouští, kdo zákon Boží přestupuje s vědomím a jasným poznáním zákona. Kdo dobře ví, co Bůh poroučí a zapovídá, kdo zná přikázání Boží a ví, co činiti má a čeho se musí varovati, aby Boha neurazil, přece však vědomě činí, co zákon zapovídá, ten s vědomím a poznáním jedná proti zákonu, přestupuje zákon a tudíž dopouští se hříchu. Proto dí sv. Jakob: „Kdo umí dobře činiti a nečiní, má hřích.“ (Jak. 4, 17.) Adam a Eva znali dokonale přikázání Boží: „Se všelikého stromu rajského jez, ale se stromu prostřed ráje ať nejíš.“ Že tento zákon dobře znali a jemu jasně rozuměli, ukázala Eva, když hadovi odvětila: „Jenom z tohoto stromu Bůh nám zakázal ovoce jísti.“ Znali tedy přikázání Boží a dobře věděli, čeho činiti nemají, a přece Boha neposlechli. Přestoupili tudíž přikázání Boží vědomě a s jasným poznáním. I Kain znal zákon Boží, neboť Bůh mu řekl: „Přemoz zlou žádost a panuj nad ní.“ Kain však napomenutí toho nedbal, nepřemohl v srdci svém zlosti a nenávisti k bratru svému Abelu a zabil jej. Kain přestoupil zákon Boží také vědomě. Israelité znali dobře přikázání Boží: „Já jsem Hospodin Bůh tvůj. Nebudeš míti bohů cizích přede mnou. Neučiníš sobě rytiny ani žádného podobenství, a nebudeš se jim klaněti.“ (I. Mojž. 20, 2—4) A přece donutili Arona, aby jim ulil zlaté tele, jemuž se jako Bohu klaněli. I oni přestoupili zákon Boží vědomě. Katolický křesťan zná nebo aspoň má znáti zákony Boží, ví na př. že krádež, vražda, opilství, nečistota, lež a jiné hříchy jsou zapověděny; koná-li je však přece, přestupuje zákon Boží s vědomím a poznáním zákona, a tudíž dopouští se hříchu.

Kdo však bez vlastní viny nezná dokonale zákona, kdo neví, že to, co činí, jest nedovoleno a hříšno, anebo z nezaviněné nevědomosti nečiní, co by činiti měl, nedopouští se hříchu, jak dí sv. Pavel: „Kde není zákona, tam není přestoupení.“ (Řím. 25.) Pohané, kteří neznají zjeveného zákona Božího, vědomě nehřeší, dopouští-li se některých skutků, které Bůh přikázáním zapovídá. Nedospělé dítky, pomatení a blbí lidé nehřeší vědomě, činí-li něco, co jest nedovoleno, poněvadž nemají ani vědomosti ani jasného poznání zákona Božího. Proto král David, maje na mysli hříchy mladosti své, volá k Hospodinu: „Hříchu mladosti mé a nevědomostí mých nevzpomínej.“ (Ž. 24, 7.) Také sv. Pavel před obrácením svým z nevědomosti hřešil a proto pravil: „Byl jsem prve rouhač, protivník a tupitel; ale milosrdenství Božího jsem došel, že jsem to učinil z nevědomosti v nevěře.“ (I. Tim. 1, 14.)

Hříchu však se dopouští, kdo přestupuje zákon Boží ze zaviněné nevědomosti. Zaviněnou nevědomostí se prohřešuje, kdo nezná zákona, protože vlastní vinou zákona poznati nechtěl, ačkoliv měl a má dosti příležitosti přikázání Boží poznati. Kdo urputně protiví se náboženským pravdám, kdo nechce slyšeti, co činiti máme a čeho se musíme varovati, aby se mohl vymluviti, že nevěděl, že to neb ono jest zapověděno, hřeší zaviněnou nevědomostí a pohrdá zákonem Božím, když přestupuje přikázání Boží. Požívá-li katolík v zapověděné postní dny masitých pokrmů a vymlouvá-li se, že nevěděl, že dnes jest postní den, nevědomost taková jej neomlouvá, protože každý katolík může a má věděti, v které dny se zapovídá požívání masitých pokrmů. Kdyby katolík pilně chodil do kostela anebo kdyby se byl náboženství pilně učil, znal by jistě přikázání postní. Kdo tedy ze zaviněné nevědomosti přestupuje přikázání Boží, dopouští se hříchu.

Kdo jest v pochybnosti, zdali něco jest dovoleno či nedovoleno a přece to činí, dopouští se také hříchu. Někdo na příklad s jistotou neví, zdali je den postní či není, je v pochybnosti, může-li toho dne požívati masitých pokrmů nebo nesmí. Požívá-li v tomto případu masitých pokrmů, hřeší, poněvadž vlastně v srdci svém si ustanovil, že bude jísti masité pokrmy ať jest to dovoleno nebo není.

Jsme-li v pochybnosti, zdali jest něco dovoleno nebo nedovoleno, jednejme vždy dle hlasu svého svědomí. Praví-li nám svědomí, že něco jest nedovoleno, nečiňme toho, byť by to jinak bylo dovoleno. Pokud se nepřesvědčíme, zdali jest něco dovoleno nebo nedovoleno, řiďme se hlasem svého svědomí, jak nás napomíná Sirach: „Při každém skutku svém důvěřuj se věrně duši své (svědomí); neboť to jest zachovávati přikázání.“ (Sir. 32, 27.)

Hříchu se také dopouští, kdo zlému zvykl, že už ani neví, že hřeší. Kdo propadl náruživostem závisti, mstě, lakomství, nečistotě, a těchto hříchů ze zvyku se dopouští, nesmí se omlouvati, že neví, že činí zlé. Nevědomost taková jest hříchem, protože spočívá ve zkažené a převrácené vůli.

Konečně hřeší, kdo dá se svou vášní strhnouti ku zlému. Poraní-li nebo usmrtí-li hněvivý a mstivý člověk nepřítele svého, nesmí zločinu omlouvati svou prchlivostí, nesmí říci, že v rozčilení nevěděl, co činí. Křesťan nesmí se dáti ovládati svými náruživostmi, nýbrž má je vždy přemáhati a proti nim bojovati.

Kdo by však náhle vzplanul hněvem nebo jevil netrpělivost, byl-li nevinně uražen, záchvaty tyto nejsou hříchem, poněvadž předchází užívání vůle a rozumu. Jakmile však člověk užívá svého rozumu a myšlenky tyto hříšné dále v srdci svém choval, dopustil by se již hříchu.

b) Hříchu se dopouští, kdo s úplným svolením své vůle zákon Boží přestupuje. Člověk obdařen jest od Boha rozumem a svobodnou vůlí a proto může činiti, co chce; může konati dobré i zlé. Rozhodne-li se tedy dobrovolně a bez cizího vlivu nebo násilí k něčemu zlému, činí-li dobrovolně zlé, ačkoliv by mohl jinak jednati, dopouští se hříchu. Adam a Eva na př. dobře znali přikázání, které jim Bůh v ráji dal. Měli a mohli je tedy zachovávati. Ďábel však je pokoušel k přestoupení přikázání toho. Nalhal jim, že budou-li z prostředního stromu jísti, budou jako Bůh. Ďábel však přece nemohl je donutiti k hříchu, kdyby nebyli sami chtěli. Oni však poddali se pokušení a v srdci svém dobrovolně se rozhodli poslechnouti ďábla. Přestoupili tedy přikázání dobrovolně a proto zhřešili. Podobně křesťan dobrovolně přestupuje zákon Boží, když nezachovává přikázání Božích. Křesťan ví, že v neděle a svátky má býti přítomen mši svaté a že má od práce odpočívati. On však nejde na služby Boží, nechce jíti, ačkoliv ho žádná příčina neomlouvá. Kdo tedy svobodně a dobrovolně koná zlé, hřeší.

Kdo však nechce činiti zlé, anebo kdo zdráhá se činiti zlé a se zlým skutkem nesouhlasí, avšak ku zlému jest donucen, nedopouští se hříchu dobrovolně, jak dí sv. Augustin: „Kdo nutností něčeho činiti přinucen bývá, nehřeší.“ Když pohanský soudce Paschasius vyhrožoval sv. Lucii: „Nechám tě odvésti do domu hanby ku zneuctění, nebudeš-li obětovati bohům,“ odpověděla mu statečná světice: „Budu-li proti své vůli zneuctěna, bude to tím větší slávou mé čistotě.“ Kdyby sv. Lucii násilí bylo učiněno, nebyla by měla hříchu, protože vůlí svou zlému odporovala a

s ním nesouhlasila. Podobně nedopustili se hříchu mučedníci, kteří donuceni byli k obětování bohům. V době pronásledování církve stávalo se, že křesťané násilím dovlečeni byli k pohanským oltářům, do rukou jejich násilně dáno bylo kadidlo a ruce nataženy nad plamen, aby se zdálo, že obětovali bohům. Podobně v Starém zákoně nutili starce Eleazara, aby požíval zapověděných pokrmů. Byla mu i ústa násilně otvírána, aby pokrmy jísti musil. Avšak Eleazar raději volil umříti, než-li by byl přestoupil sv. zákony.

První křesťané i Eleazar nedopustili se hříchu, poněvadž v srdci svém protivili se zlému, avšak násilím byli donuceni proti své vůli přestoupiti zákon Boží. Kdyby však byli ze strachu před smrtí kadidlo bohům obětovali, anebo kdyby Eleazar byl poslechl rady přátel a dělal, jako by maso jedl, byli by se hříchu dopustili. Člověk má svobodnou vůli, jíž mu nikdo nemůže vzíti ani hrozbami ani smrtí. Proto sv. mučedníci nelekali se žádných muk a ani smrti, majíce na mysli slova Páně: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše zabiti nemohou“, a proto raději podstoupili nejhorší smrt, než-li by byli zapřeli Krista Pána.

Strach a hrozby sice hřích zmenšují, přece však nesmíme ze strachu ničeho zlého konati. Kdo ze strachu před smrtí nebo ztrátou jmění zapírá víru, křivě přísahá a svědčí, dopouští se hříchu.

Hříchu také se nedopouští, kdo něco koná, o čemž neví, že by mohlo míti zlé následky. Tak Noe pije první víno, které vypěstoval, opil se, avšak proti své vůli a beze vší své viny. Noe neznal síly vína a proto nedopustil se hříchu. Jinak však se to má u těch, kteří dobře vědí anebo mohou předvídati, že skutek jejich bude míti zlý následek, byť by toho v úmyslu neměli. Člověk dopouští se již hříchu, chce-li něco konati, co může býti příčinou hříchu. Na příklad nějaký opilec má v obyčeji, že, kdykoliv jest opilým, vždy hrozně kleje, spílá, rouhá se, nemravně a neslušně mluví a jedná. Když vstoupí do hostince, nemá v úmyslu ani se opíti, ani jiné hříchy páchati. Poněvadž však dobře sebe zná a ví, že obyčejně se opije a potom hrozně mluví a hříšně jedná, proto dopouští se hříchu nejen opilství, nýbrž i ostatních hříchů, které z opilství koná. Opilci často vymlouvají se na nepříčetnost, avšak omluva jejich před Bohem neplatí. Ať přemáhají svou náruživost, ať se neopíjí a pak uchrání se ostatních hříchů.

Člověk tedy svou vinou dopouští se hříchu, když zákon Boží přestupuje vědomě a dobrovolně. Poněvadž přestupuje zákon Boží svou vůlí, proto přestoupení zákona sluje osobní hřích. Přestupování zákona Božího můžeme se dopouštěti různým způsobem. Kolikerým způsobem může člověk hříchu se dopustiti, o tom poučuje nás další otázka.

758. *„Kterak bývá spáchán hřích?“*

Hřích bývá spáchán:

1. myšlením a žádostmi, slovy a skutky;

2. opomenutím dobrého, jež jsme povinni konati.

Všechno zlé, které lidé konali a konají, vzniká napřed v srdci lidském, jak dí P. Ježíš: „Ze srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložství, smilství, krádeže, křivá svědectví, rouhání.“ (Mat. 15, 19.) V srdci lidském povstává napřed zlé myšlení. Hříšná myšlenka, má-li v ní člověk zalíbení, jest zřídlem, z něhož vyvěrá zalíbení ve zlém, žádost po zlém, kteráž pak uskutečňuje se slovy a skutky. Sv. Isidor o vzniku hříchu praví: „První hřích jest: na to, co zlého pomysliti; druhý, převráceným myšlenkám hověti; třetí což horší, skutkem je plniti; čtvrtý hřích, pokání nečiniti a ve svém přestupku sobě libovati.“ Ze slov těchto poznáváme, kterak vzniká hřích. Člověk napřed na něco hříšného myslí, hříšnou věc v mysli své sobě představuje, jako by ji duši své ukazoval. Duše rozumem svým zkoumá hříšný obraz a hlasem svědomí varuje před spáchánim hříchu. V duši nastává zápas mezi hlasem svědomí a zkaženou vůlí. Svědomí praví: toho nečiň, neboť to jest proti přikázání; vůle však nakloňuje se ku zlému, myšlenku hříšnou neb obraz hříchu činí příjemným, člověk má v něm zalíbení a vůle nyní mocně si ho žádá. Tím vzniká druhý hřích: hříšná žádost. Vůle však nepřestává na pouhé žádosti po zlém, ona činí si předsevzetí či umíní si, že to, po čem touží, skutkem vnějším provede. A hříšník zlou žádost projevuje hřísnými slovy nebo skutky. Hříšná slova nebo hříšné skutky jsou uskutečním rozhodnutí, které v srdci bylo učiněno. Že hřích touto cestou neb těmito stupni vzniká, vidíme na Evě, kteráž se prvního hříchu dopustila. Když had Evě řekl: „nevěřte, neumřete, ale budete jako Bůh“, najednou zrodila se v srdci jejím hříšná myšlenka: Bůh nás obelhal, nepřeje nám větší dokonalosti. Eva pochybuje o pravdomluvnosti boží a zároveň myslí na své povýšení. V této myšlence má zalíbení, přeje si rovnati se Bohu a proto touží po ovoci. Žádost provádí skutkem, neboť utrhla, jedla a dala také Adamovi. A tak byl spáchán první hřích.

Tímto způsobem bývá spáchán každý hřích. Avšak každý hřích nemusí býti spáchán i vnějším způsobem, t. j. skutkem; neboť hřích jest přestoupením zákona Božího i tehdy, když se ho dopouštíme pouze myšlením nebo žádostí. Neboť u Boha vůle platí za přestupek. Proto kdo myslí na hříšné věci nebo žádá hříšného skutku, již tím dopouští se hříchu.

Podle toho, kterak bývá hřích páchán, zda myšlením, žádostí nebo slovy a skutky, dělíme hříchy na vnitřní a vnější. Ku vnitřním hříchům náleží hříchy, jichž se dopouštíme myšlením a žádostmi; ku zevnějším hříchům náleží hříchy slovy neb skutky vykonané. Kterak hřešíme myšlením, žádostmi, slovy nebo skutky, o tom poučují nás další otázky.

759. *„Kdy hřešíme myšlením?“*

Myšlením hřešíme, když se dobrovolně zdržujeme při zlých myšlenkách a v nich máme zalíbení.

Člověk může těžce hřešiti již svým myšlením, když totiž v srdci svém protiví se zákonu Božímu a myslí na něco, co se Bohu nelíbí a co Bůh zapovídá. Bůh dal nám srdce, které má jen dobré mysliti a žádati; neboť Bůh stvořil nás proto, abychom jej milovali, ctili a jemu sloužili Odkud to tedy pochází, že lidé mají srdce zkažené a chovají v něm zlá myšlení proti Bohu a bližnímu? Původcem těchto hříšných myšlení jest ďábel, jenž již v ráji nasadil do srdce prvního člověka zrnko hříchu, vzbudil zlé myšlení. Od prvních lidí zdědili jsme všickni pokaženou přirozenost, kteráž v srdci našem i proti vůli naší probouzí hříšná myšlení. Povstanou-li v srdci našem mimovolně hříšné myšlenky, nejsou hříchem, nezdržujeme-li se při nich a nemáme-li v nich zalíbení. Avšak hříšné myšlenky stávají se hříchem, když se při nich dobrovolně zdržujeme a máme-li v nich zalíbení, byť by zlý skutek nebyl spáchán anebo ani spáchán býti nemohl. Zlá vůle neb zalíbení ve hříšném smýšlení zastupuje zlý skutek, který pro nahodilé překážky nemohl býti vykonán. Nestaví-li se však zlé vůli na odpor žádné překážky, pak obyčejně zlá myšlení plodí i zlé skutky.

Pouhé tedy zlé myšlení může býti i těžkým hříchem a velikou urážkou Boží, poněvadž u Boha platí již vůle za skutek. Proto Pán Ježíš káral farisee pro zlá myšlení. Jednoho dne kázal Pán Ježíš v domě Petrově, kdež shromáždilo se mnoho lidí. Také fariseové tam přišli, aby slyšeli, co mluví a co činí, by pak proti němu mohli vystoupiti. Do toho domu přinesli člověka šlakem poraženého, aby ho Pán Ježíš uzdravil. Pro zástupy nemohli však dostati se k Pánu Ježíši, proto otvorem střechy vpustili nemocného k nohoum jeho. Pán Ježíš vida velikou víru nemocného a znaje i jeho duševní chorobu, pravil mu: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ Fariseové slyšíce slova tato, odsuzovali v srdci svém Pána Ježíše a myslili u sebe: „Tento se rouhá; neboť kdo může odpustiti hříchy, leč Bůh sám?“ Fariseové hříšné tyto myšlenky sice před Kristem Pánem chytře zakrývali, avšak Pán Ježíš znal jejich

myšlení a proto hned je pokáral: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?“, t. j. proč mě viníte v srdci svém nespravedlivě z nejhoršího hříchu? Tím Pán Ježíš ukázal, že již zlá myšlení jsou proti zákonu a tedy hříchem; proto myšlení fariseů nazývá „zlá.“ Zvláště však myšlení nečistá jsou hříšná a obyčejně dobrovolné nečisté myšlenky jsou těžkým hříchem. Proto dobrovolně nevyvolávejme v srdci svém hříšná myšlení. Varujme se všetečnosti očí, neboť všetečné oči působí nečisté představy a myšlení. Vzpomeňme, že Bůh na věčnosti bude nás souditi nejen z hříšných skutků, nýbrž i z hříšného myšlení. jak dí Sirach: „Na myšlení bezbožníka tázáno bude.“ (Sir. 11, 29.) Proto potlačujme v srdci svém i taková hříšná myšlení, která mimovolně v nás povstala, nezdržujme se při nich, nýbrž rázně mysl svou odvraťme od nich. Hříšná myšlení jsou pokušením ďábelským, které na každého přichází Jestliže však hned zlým myšlením odporujeme, jestliže zlé hned při jeho vzniku zničíme, uchráníme se hříchu.

Sv. Kateřina Sen. byla hrozně trápena nečistými myšlenkami. Ďábel s celým komonstvem mužů a žen se jí zjevil a představoval jí různé hanebné tělesné rozkcše a pokoušel ji k těmto skutkům. Sv. Kateřina však modlitbou, postem a rozjímáním o posledních věcech člověka pokušení přemohla a čistotu srdce až do smrti si uchovala. Proto když v srdci našem povstávají zlá myšlení, bojujme hned proti nim, jak nám radí sv. Bernard: „Udus zlou myšlenku v jejím vzniku; neboť neudusí-li se myšlenka, následuje zalíbení, z toho povstane svolení, načež následuje skutek, a opakovaný vícekráte stává se zvykem, pak nutností, kterouž uvržena bývá duše do nekajícnosti.“

Abychom zapudili zlá myšlení, vzývejme nejsvětější jména Ježíš a Marie, vzpomeňme na nejčistší srdce Ježíšovo a volejme: „Ježíši, tichý a pokorný srdcem, učiň, aby srdce mé srdci tvému se podobalo.“ Sv. Terezie ku potlačení zlých myšlení radí následující: „Napadne-li ti zlá myšlenka, poznamenej se sv. křížem, pomodli se Otčenáš anebo pokorně bij se v prsa a mysli na něco jiného spasitelného a dobrého.“

Konejme také své práce a povinnosti stavu svého horlivě, neboť budeme-li ustavičně prací zaměstnáni, srdce naše bude míti pokoj od hříšných myšlení. Sv. Antonín, poustevník, byl kdysi velice sužován nečistými myšlenkami. Zdvojil umrtvování, modlitby a rozjímání, avšak také pilně pracoval a nad pokušením zvítězil. Užívejme všech prostředků milosti proti zlým myšlením, zvláště pak dle napomenutí Ježíše Krista bděme a modleme se, abychom nevešli v pokušení.

Z hříšných myšlení, neodporujeme-li jim, vzniká zalíbení ve zlém a zalíbení proměňuje se v hříšnou žádost, kteráž jest hříchem, jakmile k ní svolíme. I zlé žádosti jsou tedy hříchem.

760. *„Kdy hřešíme žádostmi?“*

Žádostmi hřešíme, když dobrovolně toužíme po něčem, co jest hříšné.

Zlou žádostí hřeší, kdo zlé, na něž myslí a v němž má zalíbení, přeje si uskutečniti anebo učiní si předsevzetí, že zlé vykoná a také již vyhledává způsob a prostředek, kterak by zlé vykonati mohl. Podle toho zlá žádost jest buď neúčinná nebo účinná.

Zůstane-li někdo při pouhé zlé žádosti, avšak zlého skutku se nedopustí, sluje taková žádost neúčinnou. Takovou žádost měl Esau v srdci svém, neboť chtěl Jakoba, bratra svého, zabiti. Zvolalť: „Přijdou dnové smutku na otce mého, neboť zabiji Jakoba, bratra svého.“ (I. Mojž. 27., 41.) Esau sice bratra nezabil, však žádost po vraždě měl a proto hříchu se dopustil.

Kdo touží zlou žádost uvésti ve skutek a také hledá cestu a prostředek k tomu, žádost jeho jest účinnou a proto trestuhodnější než žádost neúčinná. Takovou zlou žádost měl Kain. Ze závisti hněval se na bratra Abela a umínil si jej zabiti. Hospodin napomínal ho: „zapuď zlou žádost“, avšak Kain neuposlechl, žádost v srdci svém nejen udržoval, nýbrž i snažil se, aby ji skutkem provedl. Proto tajně a úlisně vylákal bratra do polí a tam ho zabil.

Že i zlé žádosti jsou hříchem a často smrtelným, poznáváme z toho, že Hospodin v 9 a 10 přikázání zapovídá žádost hříšnou, když dí: „Nepožádáš manželky bližního svého, nepožádáš statku jeho.“ Zvláště tělesné žádosti jsou těžkým hříchem, poněvadž člověk svou vůlí porušuje čistotu a dobrovolně probouzí v těle svém nečistá hnutí. Pán Ježíš nečisté žádosti zapovídal a za hřích prohlásil. Pravilť: „Já pravím vám, že každý, kdož by pohleděl na ženu ku požádání jí, již zhřešil s ní v srdci svém.“ (Mat. 5, 28.) Takovou hříšnou žádostí provinili se oni dva starci, kteří hříšnou žádost měli k Suzaně, o níž vypravuje se v knize Danielově.

Hříšné žádosti jako zlá myšlení vznikají v srdci každého člověka často proti jeho vůli. Žádosti takové nejsou však hříchem, jestliže jim odporujeme, s nimi nesoublasíme a jim nepovolujeme. Hříšná žádost zaslepuje člověka, a proto, abychom se uvarovali hříšného skutku, musíme hned při vzniku zlé žádosti krotiti a v srdci svém

je potlačovati. Sv. Ambrož varuje nás před zlou žádostí a napomíná k rychlému potlačení, neboť „kdo neumí krotiti zlých svých žádostí, podobá se jezdci, jejž jeho splašený kůň pryč unáší a všemi ložisky vláčí; neboť i on bude stržen do nejtěžších smrtelných hříchů a konečně stržen do propasti pekelné.“

Abychom potlačili v srdci svém zlou žádost, mějme vždy na mysli všudypřítomnost Boží, jenž sice na nás pokušení dopouští, avšak neopouští nikoho, kdo u něho pomoci hledá. Bůh i na spravedlivé dopouští zlé žádosti, ne však aby je ku hříchu sváděl, nýbrž aby je zkoušel a k opatrnosti, ku bdělosti a k pokoře povzbuzoval. Hlavním proto prostředkem ku potlačení zlých žádostí jest ustavičná bdělost a modlitba. Kdo se denně vroucně a horlivě modlí, kdo při práci často na Boha vzpomíná, kdo častěji přijímá sv. svátosti, tomu Bůh udělí dosti milosti, aby zlé žádosti přemohl. Modlitba a ctnostný život jsou nejlepší zbraní proti zlým žádostem. To uznával již pohanský mudřec Sokrates, jenž sám vyznal, že zlým žádostem jen proto nepodlehl, protože oddal se mudrctví a cvičil se ve ctnosti.

Abychom v srdci svém žár zlých žádostí nerozhojnili, varujme se všech zlých příležitostí, které v srdci našem zlé žádosti probouzejí. Proto prchejme ze špatné společnosti a nemravných míst, varujme se hříšných osob, které obyčejně v nás vzbuzují zlé žádosti, přemáhejme pýchu a hněv a jiné hříchy, z nichž zlá žádost pochází. Konečně pamatujme na smrt a soud Boží, na němž bude Bůh souditi a trestati i zlé žádosti.

Hříchu dopouštíme se dále slovy.

Bůh dal nám převzácný dar, dar řeči, jímž převyšujeme veškero tvorstvo. Člověk daru tohoto má užívati ke chvále a oslavě Boží, ke spáse a blahu svému a svého bližního. Lidé však jazyka často zneužívají, neboť nemluví „právě“, nýbrž slovem svým zneuctívají Boha i bližního.

Slovy hřešíme, když vnitřní zlé myšlenky a žádosti slovem zlým vyjadřujeme. Slovem hřeší, kdo mluví něco, co se protiví zákonu Božímu. Slovem prohřešují se tudíž ti, kteří nejsvětější jméno Boží zneuctívají klením, křivým svědectvím a křivou přísahou; kteří reptají proti řízení Božímu a Bohu se rouhají; Slovem hřeší, kdo mluví proti víře, proti náboženství a církvi; kdo slovem porušuje lásku a spravedlnost. Oplzlými a neslušnými řečmi porušuje se veřejná mravnost a dává se veliké pohoršení. Lží, pomluvou a na cti utrháním porušuje se láska k bližnímu a spravedlnost, neboť hříchy těmito velmi často ubližuje se bližnímu na cti i na jeho majetku a právech. Hříšným slovem působí se mnoho sváru a zlosti. Hříšný jazyk působí sváry ve společnosti, v obci a

v rodinách. Zlý jazyk roztrhuje svazek manželský a věrné přátelství; zlý jazyk působí zoufalství, hněvy, mstu, hádky a vraždy. To potvrzuje Písmo sv., které o jazyku praví t to: „Jazyk je sice malý úl, avšak veliké věci provozuje. Aj, jak malý oheň, a jak veliký les zapálí! A jazyk jest oheň, kterýž znečišťuje celé tělo a rozpaluje kolo našeho narození, roznícen jsa od ohně pekelného. Všeliké zajisté přirození hovad a ptactva a zeměplazů i jiných, bývá zkroceno od přirození lidského: ale jazyku žádný z lidí krotiti nemůže: onť jest nepokojné zlé, pln jedu smrtícího. Jím dobrořečíme Bohu a Otci, a jím zlořečíme lidem, kteří ku podobenství božímu učiněni jsou. Z jedněch úst pochází dobrořečení i zlořečení. Nemá to tak býti, bratři moji.“ (Jak. 3, 5—10.) Bůh trestal lidi pro zneužívání jazyku, trestal a trestá rouhače, křivopřísežníky, lháře a na cti utrhače a na věčnosti trestati bude lidi pro hříšné řeči věčným zavržením. Při soudu Božím člověk účet klásti bude z každého slova, které kdy promluvil, jak dí Pán Ježíš: „Pravím pak vám, že z každého prázdného slova, které mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný.“ (Mat. 12., 36.) Prázdným slovem rozumíme slova, která lidé mluví bez užitku, jimiž neoslavují jména Božího a neprospívají ani blahu svému časnému a věčnému ani bližnímu svému. Jestliže lidé z těchto neužitečných a prázdných slov budou účet klásti, oč přísnější bude soud nad těmi, kteří mluvili hříšná slova? Proto nezneužívejme vzácného daru řeči, ale užívejme jazyka svého jen ku chvále a velebení Boha, ku blahu svému a bližního.

Hříchu dopouštíme se skutky.

Skutkem dopouští se hříchu, kdo přestupuje přikázání Boží, t. j. činí, co Bůh v desateru Božích přikázání a v pateru církevních přikázání zapovídá. Kterak skutkem přestupuje člověk přikázání Boží, bylo vysvětleno, když jsme rozjímali o přikázáních Božích a církevních. Skutkem prohřešují se proti přikázáním, kteří zvláště činí, co se v 3. až 10. přikázání a v církevních činiti zapovídá. Kdo na př. zanedbává služby Boží v neděle a svátky, kdo neprokazuje rodičům a jeho představeným úctu, lásku a poslušnost, kdo sebe nebo bližního poraňuje neb usmrcuje, kdo cizí věci bezprávně si přivlastňuje, kdo krade a loupí, kdo se dopouští nečistoty, kdo nezachovává postů, kdo je nestřídmým atd., ten skutkem prohřešuje se proti zákonu Božímu, dopouští se hříchu skutky.

Hříchy skutkem páchané budou přísněji trestány, nežli hříchy myšlením a žádostmi spáchané. Na věčnosti bude nás Bůh souditi dle našich skutků dobrých a zlých, jak dosvědčuje sv. Pavel: „Všickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou Stolicí Kristovou,

aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jakož činil buďto dobré nebo zlé", (II Kor. 5, 10), t. j. spravedlivou odměnu za všecko, co byl po čas tělesného svého života činil, za dobrou odplatu věčnou v nebi, za zlé věčný trest v pekle.

Konečně hřích bývá spáchán opomenutím dobrého, jež jsme povinni konati.

Zákony Boží netoliko zapovídají zlé skutky, ale také přikazují. bychom zachovávali a konali, co nám přikazují, či bychom konali své křesťanské povinnosti. Kdo vědomě a dobrovolně zanedbává konati to, co jest povinen činiti, dopouští se hříchu opomenutím dobrého, jež povinen jest konati. Kdo zanedbává své povinnosti křesťanské, ukazuje zlou vůli a neposlušnost k zákonům božským a zasluhuje trestu.

Kdo však bez náležitého vědomí a poznání z nezaviněné nevědomosti nekoná dobrého, jež zákon předpisuje, nedopouští se hříchu, jakož i ten. jenž nekoná, co se nám zákonem nepřikazuje, nýbrž toliko radí. Kdo by na př. v neděle a svátky nebyl přítomen mši svaté, dopouští se hříchu, poněvadž obcování službám Božím v neděle a svátky jest přikázáno. Kdo by však dobře nevěděl anebo neslyšel, v kterou hodinu konají se služby Boží a přišel pozdě, a na druhou mši sv. již neměl příležitosti jíti, nedopustil se hříchu. Podobně nedopouští se hříchu, kdo nechodí na mši sv. ve všední dny, protože ve všední dny nejsme povinni choditi do kostela, nýbrž pouze se nám to radí a doporučuje.

Opomenutím dobrého, jež jsme povinni konati, zvláště se prohřešuje, kdo nekoná milosrdných skutků duchovních a tělesných Dobré skutky, jak později uslyšíme, jsou ke spasení potřebné, neboť kdo se objeví před soudem Božím bez záslužných dobrých skutků, nedostane žádné odplaty, nebude přijat do království nebeského, nýbrž bude zavržen, jak dí Pán Ježíš: „Každý strom, který dobrého ovoce nenese, bude vyťat a na oheň uvržen." (Mat. 7, 19)

Opomenutím dobrého, jež jsme povinni konati, také se prohřešují ti, kteří povinnosti stavu a povolání svého zanedbávají. Tak hřeší rodičové a představení, kteří zanedbávají vychování svých dítek, kteří nepečují o mravnost a zbožnost svých poddaných, kteří chyb jejich netrestají a ku konání náboženských povinností nepovzbuzují. Toho hříchu dopustil se velekněz Heli. Věděl, že synové jeho Ofni a Fines jsou rozpustilí a bezbožní, přece však ze své slabosti nedovedl je potrestati. Poněvadž ze slabosti a nezřízené lásky synů svých netrestal, dopustil se hříchu zanedbáním své otcovské i velekněžské povinnosti. Proto také Hospodin jej i syny

jeho přísně potrestal, neboť oba synové padli v bitvě a otec uslyšev zprávu o jejich smrti, spadl se stolice a náhle umřel.

Opomenutím dobrého prohřešují se také všickni ti, kteří povinnosti povolání svého nekonají svědomitě. Tak prohřešují se úředníci, kněží, učitelé, řemeslníci a dělníci, když povinnosti své z nedbalosti a lenosti zanedbávají, když se nepřičiňují, aby schopnosti a způsobilosti nabyli, by úřad ku blahu a potřebě lidu svěřený spravedlivě a s užitkem vykonati mohli.

Bůh nás všecky povolal k práci, všem nám dal dle potřeby schopnosti a síly, abychom jich užívali a dobré konali. Kdo však schopností svých zanedbává a ničeho dobrého nekoná, hřeší leností a zanedbáváním svých povinností a bude proto jednou přísně trestán. O tom poučuje nás Pán Ježíš podobenstvím o neužitečném služebníku. Člověk jeden, vypravuje Pán Ježíš, chystaje se na cestu, povolal služebníků svých a odevzdal jim svůj majetek, aby s ním hospodařili. Prvnímu dal 5 hřiven, druhému 2 a třetímu 1 podle jejich schopností. Služebník, jenž přijal 5 hřiven, prací a přičinlivostí svou vytěžil nových 5, ten, kterýž přijal 2 hřivny, vytěžil nové 2; služebník však, jenž přijal 1 hřivnu, zakopal ji do země a nepracoval. Když se pán navrátil, účtoval se svými služebníky Služebníky, kteří z hřiven vytěžili, pochválil, služebníka však, jenž hřivnu zakopal, potrestal: „Neužitečného služebníka uvrzte do temností zevnitřních; tamť bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 25, 14—30)

Pánem, jenž rozdával hřivny, jest Kristus Pán, jenž odešel do slávy nebeské, aby svým věrným služebníkům tam připravil místa. Před svým odchodem odevzdal nám hřivny, t. j. dary a milosti, život, zdraví, rozum, paměť a vůbec schopnosti, a k tomu přidal svou milost a pomoc. Služebníky jsme my křesťané. Kristus Pán každého z nás dle schopnosti povolal k úřadu a k práci a obdařil nás potřebnými vlohami Každý z nás povinen jest schopností a vloh svých užívati, má z nich těžiti pro věčnou spásu. Kdo však darů těch zakopává, t. j. kdo povinností svých nekoná, podobá se onomu služebníku, jenž hřivnu do země zakopal. Avšak jako onen pán neužitečného služebníka kázal uvrhnouti do žaláře, podobně zavrženi budou nevěrní služebníci Kristovi do ohně věčného, jak dí Pán Ježíš: „Služebník ten, který poznal vůli Pána svého a neučinil podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami.“ (Luk. 12, 47.)

Proto, drazí v Kristu, konejme horlivě své povinnosti, služme Bohu věrně a konejme dobré a milosrdné skutky, pokud nám Bůh popřává času a příležitosti; neboť nyní jest doba setby, na věčnosti pak bude žeň, kde každý podle zásluhy vezme svou odplatu.

96. CVIČENÍ.

O hříchu smrtelném a všedním.

Rozjímali jsme na minulém cvičení o tom, kterak bývá spáchán hřích. Hříchu dopouštíme se myšlením, žádostmi, slovy a skutky a opomenutím dobrého, jež jsme povinni konati. Avšak všecky tyto naše hříchy, ačkoliv jsou urážkou nejsvětějšího Boha, přece nejsou stejně veliké. Některé hříchy jsou těžké neb smrtelné, jiné pak jsou lehké neb všední. A o tomto rozdílu hříchů budeme dnes rozjímati.

761. *„Jsou-li všechny hříchy stejně veliké?“*

Všechny hříchy nejsou stejně veliké; jsouť hříchy těžké nebo smrtelné a hříchy lehké nebo všední.

Bůh bývá sice každým hříchem uražen, avšak urážka ta jest buď větší nebo menší dle toho, za jakých okolností a z jakých úmyslů byl hřích spáchán a podle toho, jaký trest za hřích božská spravedlnost ustanovila. Kdyby všecky hříchy byly stejné, jak někteří bludaři učí, musily by také tresty za hříchy býti stejny. Tomu však odporuje rozum i Písmo svaté.

Církev katolická učí, že hříchy nejsou stejně veliké, nýbrž že jest rozdíl mezi hříchy; některé že jsou těžké nebo smrtelné, jiné zase lehké neb všední; některé trestány jsou věčným zavržením, jiné pak pouze časnými tresty jsou pokutovány. Že všecky hříchy nejsou stejně veliké, potvrzuje rozum a Písmo svaté.

Rozumem svým poznáváme, že všecka přestoupení zákona nejsou stejně veliká. Není přece stejné, ukradne-li kdo tisíc korun anebo jen několik halířů, zavraždí-li bližního anebo urazí-li ho pouze, podvede-li bližního lží anebo mluví-li nepravdu toliko ze žertu. Rozdíl velikosti přestupků uznává i světský zákon, kterýž jinými tresty trestá zločiny a jinými opět pouhé přečiny.

A co rozum uznává, to potvrzuje Písmo svaté mnohými svými výroky. Sám Pán Ježíš činí rozdíl mezi těžkými a lehkými hříchy; neboť těžké hříchy přirovnává k břevnům a lehké k mrvě. Pravilť fariseům: „Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého a břevna v oku svém neznamenáš?“ (Mat. 7., 3.) Mrvou rozumíme ty třísky neb malé kousky dřeva, břevnem pak trámy neb velké klady. Fariseové viděli na druhých malé chyby a hned je kárali a posuzovali, na sobě však neviděli velikých chyb; proto

Pán Ježíš je káral a pravil jim: „Proč tak přísně odsuzujete bližní své pro malé chyby a svých velikých nesoudíte?“

Jinde zase Pán Ježíš hříchy přirovnává ke komárům a velbloudům: „Vůdcové slepí, kteříž cedíte komára, velblouda pak požíráte“ (Mat. 23., 24), tím chtěl fariseům říci: „vy fariseové, v malých věcech ukazujete velikou přísnost a úzkostlivost, avšak velikých věcí nedbáte a nic si z toho neděláte, že hlavní přikázání přestupujete.

Písmo svaté zmiňuje se také o hříších, které přivozují větší tresty, větší hněv a nepřátelství Boží a konečně věčný trest v pekle. Kristus vysvětluje některá přikázání Boží, pravil o pátém přikázání toto: „Slyšeli jste, že řečeno jest starým: nezabiješ! Pak-li by kdo zabil, hoden bude soudu. Ale jáť pravím vám, že každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdož by pak řekl bratru svému „racha“, hoden bude rady. A kdo by řekl: „blázne“, hoden bude pekelného ohně.“ (Mat. 5., 21., 22.) Pán Ježíš nezavrhuje starého přikázání „nezabiješ“, avšak doplňuje je tím, že zapovídá také hněv, mstu a spílání. Proti 5 přikázání pohřešuje se člověk nejen vraždou, nýbrž i hněvem, mstivostí a nadáváním. Podle toho pak, jakým způsobem kdo proti tomuto přikázání hřeší, zasluhuje různého trestu. Tak Pán Ježíš praví, kdo by se na bratra svého hněval, t. j nepatrným způsobem prohřešil se proti lásce, hoden bude soudu, t j. potrestán bude od nižšího soudu. Židé měli trojí soud: 1.) menší o třech soudcích v městě, kde bylo aspoň 120 měšťanů; 2) větší o 23 soudcích, jenž slul malou radou, a soudil důležitější přestupky; 3.) vysokou radu neb radu 372 mužů, která v Jerusalémě sedávala a nejdůležitější věci rozsuzovala a měla právo na hrdle trestati.

Kdo tedy jen se hněval na svého bratra, má býti potrestán od nejnižšího soudu — tedy nejnižším trestem. Kdo by však řekl bratrovi „racha“, t. j. hlupáku, ničemníku, dopouští se větší urážky a proto postaven bude před vyšší soud, před vysokou radu a hoden bude většího trestu. Kdo by řekl bližnímu svému „blázne“, t. j. bezbožníku, neznabohu, největší to urážka na cti u židů, hoden bude největšího trestu, věčného zavržení.

Ze slov Ježíšových poznáváme, že některé hříchy proti lásce k bližnímu jsou menší, jiné větší, některé zasluhují trestu menšího, jiné většího, že tudíž nejsou všecky hříchy stejně veliké.

Písmo svaté mluví také o hříších, jichž se dopouštějí i spravedliví a při tom spravedlivými zůstávají. Tak v knize kazatele čteme: „Není zajisté člověka spravedlivého na zemi, kterýž by vždy činil dobré, a nikdy nehřešil“ (Kaz. 7., 2.), a v knize Přísloví: „Sedmkrát padá spravedlivý a postává“. (Přísl. 24, 16.) O po-

dobných hříších mluví také sv. Jakob a sv. Jan. Sv. Jan dí: „Díme-li, že nemáme hříchu, sami se svádíme a pravdy v nás není“, (Jan 1., 8.) a sv. Jakob dí: „Ve mnohém zajisté klesáme všickni.“ (Jak. 3., 2.) Podle slov Písma svatého hříchy spravedlivých nemohou býti veliké, jelikož by proto nemohli zváni býti spravedlivými. Hříchy, jichž se spravedliví dopouští, jsou malé, které bývají spáchány ze slabosti a lidské křehkosti, jimiž však spravedliví nepozbývají milosti a přátelství Božího.

Konečně i svatí otcové mluví o rozdílu hříchu, o hříších velikých, jimiž ztrácíme milosti posvěcující, a o hříších malých, kteréž nás nepřipravují o přátelství a milost Boží. Sv. Alfons Liguori praví o tom: „Hřích smrtelný jest, jenž pro svou tíži ruší milost a přátelství Boží a věčnou zasluhuje pokutu. Všední neruší, byť i horlivost lásky byla menší a časného trestu zasluhoval.“

Jsou tedy některé hříchy těžké, jiné pak lehké.

Kdy se dopouštíme hříchu těžkého a kdy všedního, o tom poučují nás následující otázky.

762. „*Kdy se dopouštíme hříchu smrtelného?*“

Hříchu smrtelného se dopouštíme, když přestupujeme zákon Boží:

1. ve věci důležité,
2. s jasným poznáním zlého,
3. s úplným svolením.

Ad 1. Smrtelného hříchu se dopouští, kdo přestupuje zákon Boží ve věci důležité.

Důležitou věcí jest ona, na které mnoho záleží, která přísně jest přikázána nebo zapověděna anebo jejíž vykonání nebo opomenutí přísně jest trestáno. Zapovídá-li na př. zákon něco pod trestem smrti, jistě zákaz jest věcí velmi důležitou. Podobně i zákon Boží jest důležitým, přikazuje-li nebo zapovídá-li něco pod těžkým trestem. Zapovídá-li Bůh některé skutky pod trestem věčného zavržení, pak musíme skutky ony považovati za věc velmi důležitou. Kdo mluví na př. nevěrecké a protináboženské řeči, kdo se Bohu rouhá, kdo sváteční den bez potřeby a církevního povolení služebnou prací znesvěcuje, kdo čte a rozšiřuje nevěrecké spisy a noviny a podobné, dopouští se těžkého hříchu, poněvadž tím čest Boží zlehčuje, kazí jiných a připravuje sebe i bližního o spásu duše.

Písmo sv. mnohými výroky svými upozorňuje nás na velikost hříchu a zároveň na tresty, jimiž Bůh lidské hříchy trestal. Tak první rodiče naše pro přestoupení prvního a důležitého zákona z ráje vyhnal a mnohými časnými tresty potrestal, zvláště smrtí. Kainu, bratrovrahu, Hospodin zlořečil, Sodomu a Gomorhu pro hříchy nečistoty ohněm a sírou zahladil, israelity na poušti pro modlářství zahubil. Trestal-li Bůh hříchy tyto smrtí časnou, jistě trestati je bude na věčnosti smrtí věčnou.

Hříchy tedy, jimiž Bůh obzvláštním způsobem bývá urážen a které Bůh přísnými tresty na světě a na věčnosti trestá, jmenujeme těžkými neb smrtelnými.

Ovšem není vždy lehkým poznati, kdy jest hřích přestoupením zákona v důležité věci anebo v méně důležité, kdy jest těžkým nebo všedním, kdy zasluhuje věčného trestu nebo jen časného. Proto také nelze stanoviti pravidlo, kdy se dopouštíme hříchu těžkého a kdy lehkého. Jisto však jest, že podle okolností a dle úmyslu může hřích jinak všední proměniti se ve hřích těžký, čili v některých případech věc méně důležitá může se státi důležitou a tudíž přestoupení zákona Božího může býti těžkým hříchem. Takových případů uvádí nám církevní učitelé mnoho; připomenu aspoň některé.

Někdo na př. dopouští se často malé krádeže s úmyslem, získati pozvolně většího jmění. Malá krádež je sice malým hříchem, má-li však zloděj úmysl z malých krádeží zbohatnouti, proměňuje se věc méně důležitá v důležitou, malý hřích v těžký.

Méně důležitá věc mění se v důležitou, malý hřích v těžký, děje-li se hříchem velké pohoršení. Dopouštějí-li se hříchu rodičové a představení, hříchy jejich mohou býti těžké, protože poddaným dávají špatný příklad. Mluví-li lež obyčejný člověk, jest jen obyčejně menším hříchem; lže li člověk vzdělaný a představený, může lež býti těžkým hříchem, poněvadž tím dáno pohoršení.

Také blízká příležitost a okolnosti mění všední hřích v těžký. Všetečné pohledy na př. pro někoho jsou všedním hříchem, pro jiného však těžkým hříchem, ví-li totiž ze zkušenosti, že nepočestné pohledy v srdci jeho probouzí nepočestné myšlenky a žádosti.

Konečně zlý úmysl a lidská zloba činí všední hřích těžkým, méně důležitou věc důležitou. Přestupuje-li někdo zákon Boží v méně důležité věci, aby ukázal vzdor a pohrdání Bohem a církví, mění se méně důležitá věc v důležitou, lehký hřích v těžký.

Podle okolností, vzhledem na místa a osoby a dle úmyslu hřešícího může někdy méně důležitá věc proměniti se ve věc důležitou a hřích lehký v těžký. Proto také při zpovědi povinni jsme udati všecky okolnosti, které hřích lehký v těžký proměňují.

2. Hříchu těžkého se dopouští, kdo zákon Boží přestupuje s jasným poznáním zlého.

Kdo dobře zná, co jest zlé a dobré, kdo jest si vědom, že skutek, který koná, jest nedovoleným, že jest proti zákonu, jemuž svědomí praví: toto, co činíš, je hřích, dopouští se hříchu s jasným poznáním zlého. Aron a Israelité na poušti dobře znali přikázání Boží, věděli, že Bůh zapověděl jim klaněti se cizím bohům, přece však učinili si zlaté tele a klaněli se mu. Právem tudíž káral Mojžíš Arona: „Co učinil tobě lid tento, žes uvedl naň hřích převeliký?“ (II. Mojž. 32, 11.) Aron jako velekněz měl bdíti nad zachováním přikázání Božích, a proto hříchu se dopustil on i lidí, když vědomě je přestoupili.

Podobně těžkého hříchu s jasným poznáním zlého dopustili se Židé, když úklady činili Pánu Ježíši, lid proti němu štvali a k smrti jej odsoudili. Židé, zákonníci a fariseové znali zákon a mohli se snadno přesvědčiti, že Pán Ježíš jest tím slíbeným Vykupitelem. Srdce jejich však bylo zatvrzelé a pravdy uznati nechtělo. Proto také Pán Ježíš veřejně káral farisee pro jejich hříchy, řka: „Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; ale nyní nemají výmluvy z hříchu svého.“ (Jan 15, 22).

Slova Spasitelova platí i nám křesťanům, kteří od své mladosti zákonům Božím se učíme, je známe a přece vědomě je přestupujeme.

Kdo však dopouští se hříchu z nezaviněné nevědomosti, kdo vůbec ani neví, že by některý zlý skutek byl hříchem těžkým, nebo že by byl přísně zakázán, nedopouští se hříchu. Děti na př., které ještě neznají ohavnosti hříchu, nedopouštějí se těžkého hříchu, byť by je i konaly.

Hříchu těžkého se také nedopouští, kdo v nestřežené chvíli, v polospánku a kdy neužívá rozumu a vůle své, prořekne něco hříšného anebo napadne mu nečistá myšlenka, jíž nemůže hned potlačiti.

Jsme-li v pochybnosti, zda-li jest něco těžkým nebo lehkým hříchem, spravujme se vždy hlasem svého svědomí. Hleďme se také poučiti a zvláště uvažujme vždy následky hříchu. Poznáme-li, že následky hříchu jsou zlé, jest nám to znamením, že hřích jest těžký a proto chraňme se ho.

3. Hříchu těžkého se dopouští, kdo přestupuje zákon Boží ve věci důležité s úplným svolením.

Kdo dobře ví, že některý zlý skutek jest těžkým hříchem a přece chce jej vykonati a také jej vykoná, kdo pokušení k nečistotě neodporuje, nýbrž má v něm zalíbení a dobrovolně se mu poddává, dopouští se těžkého hříchu s úplným svolením neb dobrovolně. Kdo však nechce činiti zlé, kdo nesouhlasí se zlým skutkem

a odpírá mu, nedopouští se hříchu, když by k němu násilím byl donucen, jak dí sv. Augustin: „Kdo nutností něčeho činiti přinucen bývá, nehřeší“. Jestliže však těžkému pokušení slabě odporujeme, avšak přece s ním nesouhlasíme, hřešíme sice, avšak nikoli těžce, nýbrž lehce, kdo však hrozbami a strachem dá se pohnouti k vykonání těžkého hříchu, přestupuje zákon Boží svobodně a dobrovolně, poněvadž křesťan jest povinen hříchu odporovati, byť by i život měl obětovati. Svatí mučedníci nelekali se ani muk ani smrti a raději podstoupili nejtěžší smrt, nežli by byli dobrovolně dopustili se těžkého hříchu.

Velký strach může jen tehdy býti omluvou, byl-li tak velikým, že člověk pozbyl vědomí a užívání rozumu. Podobně nedopouští se hříchu, kdo v šílenství dopustí se sebevraždy. Proto také nemůžeme a nesmíme všecky sebevrahy stejně odsuzovati.

Kdo tedy při zdravém rozumu, s vědomím a s úplným svolením, dobrovolně a svobodně přestupuje zákon Boží ve věci důležité, dopouští se těžkého hříchu.

Těžký hřích jmenujeme také smrtelným.

763. *„Proč se hříchy těžké jmenují také ‚hříchy smrtelné‘?“*

Hříchy těžké jmenují se také „hříchy smrtelné“, protože jimi pozbýváme nadpřirozeného života duše, to jest, milost posvěcující, a stáváme se hodnými věčné smrti.

Spravedlivý člověk má ve své duši dvojí život: přirozený a nadpřirozený. Přirozeného života nemůže duše nikdy ztratiti, poněvadž nikdy neumírá, jest nesmrtelnou. Avšak nadpřirozený život, jehož duše nabývá posvěcující milosti, může ztratiti, může býti duchovně mrtvou. Když jsme rozjímali o posvěcující milosti, pravili jsme, že duše lidská milostí posvěcující nabývá nadpřirozeného života, žije v Bohu a pro Boha a může získati zásluh pro nebe. Odejde-li duše z tohoto světa ve stavu posvěcující milosti, má právo na věčný život v nebi, jehož také dosahuje. Ztratí-li však duše posvěcující milosti, ztratí i onen nadpřirozený život, umírá pro věčný život v nebi, jako tělo umírá pro tento život pozemský, odloučí li duše od těla, jak dí sv. Augustin: „Jako tělo umírá, když je opouští duše, tak také umírá duše, když ji opouští Bůh“. Odejde-li duše z těla, přestává člověk žíti, umřel; tělo jeho jest nehybno a neukazuje žádné známky života. A podobně ztratí-li duše posvěcující milosti, umírá pro život věčný; odloučena jest od Boha a není schopnou dobrými svými skutky zasloužiti si nebe, jako mrtvý člověk nemůže ničeho konati pro život pozemský.

O tento nadpřirozený život, o milost posvěcující olupuje duši každý těžký hřích. Poněvadž těžký hřích duši duchovně usmrcuje, t. j. zbavuje ji nadpřirozeného života, proto sluje smrtelný. Proto dí sv. Isidor: „Těžký hřích jest smrt, poněvadž nás odlučuje od Boha, jenž jest život“.

První hřích, jehož se prarodičové v ráji dopustili, způsobil na světě dvojí smrt, tělesnou a duchovní. Pravilť Hospodin Adamovi: „V kterýkoli den bys s něho jedl, smrtí umřeš“. (I. Mojž. 1, 17.) První lidé Boha neposlechli a jedli se stromu zapovězeného ovoce. V tom okamžiku ztratili milost posvěcující, nadpřirozený život a umřeli pro nebe. Avšak i podle těla měli jednou zemříti, a proto byl první jejich hřích vpravdě hříchem smrtelným.

Avšak i nyní každý těžký hřích jest smrtelným, poněvadž v tom okamžiku, kdy člověk těžkého hříchu se dopustí, ztrácí posvěcující milost a nárok na život věčný. Kdyby v tom stavu umřel, nepřišel by do nebe, nýbrž byl by zavržen do věčného ohně, kterýž jmenujeme věčnou smrtí. Smrtelný hřích usmrcuje tedy v duši lidské duchovní život, zhasíná světlo milosti Boží, olupuje člověka o přátelství Boží a odevzdává jej nejhroznějšímu trestu, věčnému zavržení, věčné smrti, jak dí sv. Jakob: „Hřích pak, když jest vykonán, zplozuje smrt.“ (Jak. 1, 15.) O takovém hříšníku můžeme říci, co napsal sv. Jan ve svém Zjevení o biskupu osady Sardeské, jenž povinnosti své nedbale konal: „Známť skutky tvé, máš jméno, jako bys byl živý, a jsi mrtvý“ (Zj. 3, 1.), t. j. ty se zdáš, jako bys měl duchovní život, jako bys byl ve stavu posvěcující milosti, vpravdě však jsi duchovně mrtvý, poněvadž jsi těžkým hříchem ztratil posvěcující milost a jsi mrtvým pro nebe.

Uvážíme-li, drazí v Kristu, do jak velikého neštěstí a nebezpečenství vrhá člověk duši svou každým těžkým hříchem, mělo by nás to pobádati k opatrnosti, bychom úzkostlivě chránili se každého hříchu. Sv. Ludvík, král francouzský, na smrtelném loži synu svému Filipovi dal různá spasitelná napomenutí. Zvláště mu kladl na srdce, aby se chránil hříchu: „Varuj se hříchu, vol raději všecka i nejhorší muka snášeti, než-li svoliti ku smrtelnému hříchu.“

Hříchu smrtelného máme se chrániti zvláště pro jeho zlobu a hrozné následky.

764. „*Proč se musíme hříchu smrtelného nade všecko chrániti?*“

Hříchu smrtelného musíme se nade všecko chrániti?

1. pro jeho zlobu.
2. pro jeho následky.

Hřích jest největším zlem, k němuž nelze přirovnati žádné tělesné zlo, poněvadž hříchem ztrácíme největší dobro, samého Boha a duši svou vydáváme v nebezpečenství věčného zahynutí. Abychom poznali zlobu hříchu a proto s ošklivostí od něho se odvrátili, jest velmi prospěšno, budeme-li často rozjímati, v čem zloba hříchu smrtelného záleží a jaké tresty ustanovila spravedlnost Boží za hříchy. Jaká zloba spočívá ve hříchu smrtelném, poučuje nás následující otázka.

765 „*Jaká zloba spočívá ve hříchu smrtelném?*“

Ve hříchu smrtelném spočívá nad míru veliká zloba; jestiť hřích smrtelný:

1. těžkou urážkou Boha a pohrdáním nekonečné jeho velebnosti;

2. hanebným nevděkem k Bohu, našemu nejlepšímu Otci;

3. hroznou zpronevěrou proti Pánu Ježíši, našemu nejlaskavějšímu Vykupiteli;

4. trestuhodnou nevážností k milostem Ducha svatého.

1. Hřích jest těžkou urážkou Boha a pohrdáním nekonečné jeho velebnosti.

Čím vznešenější a důstojnější jest osoba, kteráž byla uražena, a čím nižším jest ten, který osobu vyšší urazil, tím větší jest také urážka ta. Velikost urážky spočívá také ve způsobu a úmyslu, kterým nižší osoba vyšší uráží. Pohledneme-li na hřích, poznáváme, že jest nekonečnou a nejhrubší urážkou. Uvažme, kdo jest, jehož urážíme, a kdo jsme my, kteří urážky se dopouštíme? Uraženým jest Bůh. A kdo jest Bůh? Bůh jest nejvyšší bytost, kteráž jest sama od sebe nekonečně dokonalá; Bůh jest naším Stvořitelem a Pánem, králem nebes i země; Bůh jest vševědoucím a nejsvětějším zákonodárcem, na jehož rozkaz slunce vychází a zapadá, jehož poslouchá nebe i země, andělé i tvorové pozemští; Bůh jest naším Otcem nejlaskavějším, od něhož všecko dobré máme. Proto Boha povinni jsme ctíti, chváliti, jej milovati, jemu sloužiti a jemu se klaněti.

A kdo jest člověk, jenž Boha uráží? Člověk jest tvorem Božím, ve všem od Boha odvislým, „jehož dnové jsou jako tráva, jako květ polní tak odkvete“ (Žalm 102, 15), jehož život „jest pára, ježto se na maličko ukazuje a potom zmizí.“ (Jak. 4, 15.) Co jest člověk? Prach a popel, bídný červ a potrava červů. A člověk,

bídný tento červ, opovažuje se urážeti Boha a Tvůrce svého! Urazí-li dítko dobrého svého otce, odplacuje-li se starostlivému otci neposlušností a vzdorovitostí, není hřích tento velikou urážkou otce? Zajisté. Daleko větší však urážkou jest hřích, jímž člověk svého Otce nebeského uráží.

Uvažme, čím a jak člověk Boha uráží?

Člověk uráží Boha drzou neposlušností a vzpourou. Bůh dal nám zákony, abychom podle nich žijíce došli jednou věčného života, svého konečného cíle. A co činí člověk? Člověk zákon Boží drze přestupuje, nechce Bohu sloužiti a ho poslouchati. Boha všechno poslouchá; jeho poslouchají větrové i moře, slunce, měsíc a všecka tělesa nebeská; jeho poslouchají země i obloha, „nebo třesou se, když velí“ (Žalm 103, 32); země vydává úrodu podle rozkazu Božího; Boha poslouchají zvířata, Boha poslouchají andělé a ďáblové před ním se třesou; Boha poslouchal i jeho Syn a to až k smrti kříže. Jen hříšník nechce Boha poslouchati, jen on volá: „Nebudu sloužiti.“ (Jer. 2, 20.) Není to hrozná urážka a pohrdání Bohem?

Hříšník nejen neposlouchá Boha, on jím také pohrdá. Neboť svému tělu, svým hříšným žádostem, mamonu a rozkošnictví dává přednost před Bohem. O Boha nestojí a na něho nedbá, za to raději slouží světu a ďáblu, ač se před ním třese. Není toto odstrkování Boha největší urážkou a pohrdáním Boha? Hříšník ukazuje pohrdání Bohem i tím, že duši svou, kteráž jest k obrazu Božímu stvořena, hříchem poskvrňuje, jakoby obraz Boží z ní vymazati chtěl.

Hříšník pohrdá Bohem, neboť tak se chová, jakoby Boha nebylo a jakoby Bůh nebyl žádné úcty hoden. Hříšník jakoby volal: „Vím, Bože, že jsi mým Pánem, mým nejlaskavějším otcem; avšak já tě proto přece nemiluji a nectím, já tě přece nechci poslouchati, co mi do tvého zákona! Já ti nebudu sloužiti, ač mi věčným zavržením vyhrožuješ. Nevěřím, že mě zatratíš, nevěřím tvým hrozbám a nebojím se jich.“ Není-li to hrozné pohrdání Bohem? Hříšník také uráží svatost Boží, neboť ačkoliv ví, že Bůh hříchu nenávidí a jej v ošklivosti má, přece se ho dopouští. Tak hříšník těžkým hříchem uráží Boha a jím pohrdá, ano snad by i Boha s trůnu nebeského strhl, kdyby mohl, aby beze strachu mohl sloužiti tělu, světu a ďáblu.

2. Hřích jest hanebným nevděkem k Bohu, našemu nejlepšímu Otci.

Bůh jest netoliko naším Pánem, ale jest také naším předobrotivým a starostlivým Otcem, od něhož všecko dobré máme, jak dí sv. Pavel: „Co máš, čeho bys nebyl přijal?“ (I. Kor. 4, 7.) Bůh

jest naším Otcem! Vzpomeň, člověče, kdo tě stvořil. Bůh tě stvořil, jemu máš děkovati, že jsi na světě; on ti dal nesmrtelnou duši, již ozdobil vzácnými dary, rozumem a svobodnou vůlí, učinil ji obrazem svým a uděluje jí i nadpřirozený život milosti posvěcující a život věčný. Tělu tvému dává zdraví a sílu, abys podmaniti si mohl přírodu a panovati mohl nad ostatním tvorstvem

Bůh jest naším přelaskavým Otcem, neboť poslal na svět svého jednorozeného Syna, aby nás vykoupil a syny božími učinil. Hříchem Adamovým upadl člověk v moc a otroctví ďáblovo, avšak Bůh smiloval se nad padlým člověčenstvem a skrze Syna svého osvobodil je z otroctví pekelného a vyvýšil je k synovství Božímu. Bůh neopouští člověka, ale uděluje mu stále své pomoci a milosti, aby zákony jeho mohl zachovávati a věčné radosti jednou dosáhnouti. Bůh učinil vše, čeho třeba bylo ke spáse lidstva, k jeho štěstí časnému i věčnému.

A jak se odměňuje člověk Bohu za všechna ta dobrodiní? Bůh ničeho od nás nežádá, než lásky. Hříšník však pohrdá Bohem, pohrdá jeho láskou, nejen neděkuje za dobrodiní, nýbrž ještě Bohu vzdoruje, ho neposlouchá a činí, jakoby Bohu nebyl povinen vděčností. Ano hříšník tak je zlým, že dobrodiní a darů Božích zneužívá k hříchu. Očí svých zneužívá k nepočestným a hříšným pohledům, úst k hříšným řečem, uší k poslouchání nemravných a nevěreckých řečí, rukou k hříšným skutkům; schopností duševních, rozumu a vůle k potupení Boha, náboženství a církve; časných darů, pokrmů a nápojů k nestřídmosti, lakotě a jiným hříchům. Nevděk a zloba hříšníkova jest tak veliká, že právě proto, že Bůh jest milosrdný a shovívavý, že stále odpouští, v hříších se zatvrzuje a Boha ze srdce svého vyhání a kdyby mohl, svrhl by ho i s nebe.

Jednání hříšníkovo jest tak ohavné, že zachvívá se nebe i země, které jednou proti němu svědčiti budou a jichž sám Bůh za svědky při soudném dni volati bude, jak praví u proroka Isaiáše: „Slyšte nebesa, a ušima pozoruj země, neboť Hospodin mluví. Syny jsem vychoval a vyvýšil: oni pak pohrdli mnou“. (Is. 1, 2).

3. Smrtelný hřích jest hroznou zpronevěrou proti Pánu Ježíši, našemu nejlaskavějšímu Vykupiteli.

Hříšník nevděkem splácí Kristu Pánu za všecku lásku, že stal se člověkem a naším bratrem, že bídy a strasti pro nás snášel, že nás poučoval slovem i příkladem svým, že se stal všem nám cestou, pravdou, světlem a životem, že za nás umřel, církev založil, svaté svátosti ustanovil, že se stále za nás obětuje, nám sebe sama za pokrm podává, že stále s námi přebývá a ustavičně za nás

u Otce svého oroduje. Kristus Pán učinil nás svými bratry a dítkami Otce nebeského a přátelský svazek tento zpečetil a posvětil svou nejdražší krví. Hříšník však svazek ten ruší a jest nevěrným svému Vykupiteli a Pánu. Na křtu sv. slíbil křesťan, že se odříká ďábla a skutků jeho, Kristu Pánu pak sliboval věrnost až do smrti. A co činí hříšník? Slavnou a svatou přísahu hanebně ruší, odvrací se od svého Spasitele, utíká od praporu sv. kříže a vrací se opět k ďablu a k vojsku jeho. Hříšník jest nepřítelem Kristovým a jeho církve, pohrdá učením Kristovým a jeho zákony a volá: nechci ti sloužiti, nechci, abys panoval nade mnou. Nevěrný křesťan spojuje se s ďáblem a služebníky jeho v boji proti Kristu a jeho církvi. Nestal-li se úplně odpadlíkem a zapíračem Krista, zůstává-li v církvi a nezapírá-li víru zjevně, není přece bojovníkem Kristovým, nýbrž nepřítelem jeho a o něm také platí slova Páně: „Kdo není se mnou, proti mně jest“. (Mat. 12, 30.) Není-li hříšník s Kristem Pánem na zemi, nemá také naděje, že by někdy spojen byl na věčnosti se svým králem a vykupitelem, nýbrž musí se obávati, že na věčnosti uslyší hrozná slova: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ (Mat. 24, 41.)

Zpronevěra proti Kristu Pánu, jíž křesťan hříchem se dopouští, jest hanebným nevděkem za lásku a obětavost, kterou Pán Ježíš pro spásu naši učinil. Nevěrní křesťané, jak dí sv. Pavel, znova křižují Syna Božího a v posměch ho uvádějí. (Žid. 6, 6.) Hříšník činí tedy totéž, co činili židé, kteří Pána Ježíše ukřižovali. Nepřátelé Kristovi i dnes zuří proti Kristu a jeho učení jako ti urputní fariseové, a kdyby mohli, znovu by jej bičovali a ukřižovali. Není tedy hřích hanebnou zpronevěrou proti Kristu Pánu?

Sv. Brigitě zjevil se kdysi Pán Ježíš, jenž jí pravil: „Já jsem Ježíš, viz rány mé.“ I otázala se ho sv. Brigita plačíc: „O, Pane můj, odkud ty rány nyní?“ A Pán Ježíš jí odpověděl: „Tak mne dosud raní hříšníci, kteří láskou mou pohrdají“. Uvažme, drazí v Kristu, zlobu hříchu a nechtějme býti nepřáteli a zrádci milého svého Spasitele.

4. Smrtelný hřích jest konečně trestuhodnou nevážností k milostem Ducha svatého.

Vzpomeňme, co Duch sv. pro spásu naši učinil a dosud činí. Duch sv. udělil nám na křtu sv. milost posvěcující, kterouž učiněni jsme byli syny božími a dědici věčného spasení. Duch sv. milostí svou učinil srdce naše chrámem a sídlem Božím. Duch sv. mimo milost posvěcující uděluje nám ustavičně milosti pomáhající, neboť povzbuzuje nás k dobrému, pomáhá nám, abychom dobré konati počali, dále konali a dokonali. Duch sv. milostí svou osvěcuje náš

rozum, abychom pravdy božské poznali. A kterak váží si hříšník všech těchto darů Ducha sv.? Hříšník pohrdá milostí posvěcující, jakoby říci chtěl: já nestojím o tvou milost. Duch sv. nabízí mu pomáhající milosti, aby hřích poznal a pokání činil. Hříšník však odmítá pomoc tu: nechci působiti s tou milostí, neučiním, k čemu mne svou milostí nakloňuješ a povzbuzuješ, já budu zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti, křesťanské pravdě odpírati, budu ke spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé míti; já chci až do konce v životě nekajícím setrvati. Hříšník pohrdá tak milostmi Ducha sv. a tím se hrozného hříchu proti Duchu svatému, o němž Pán Ježíš dí: „Všeliký hřích i rouhání bude lidem odpuštěno; ale rouhání proti Duchu svatému nebude odpuštěno". (Mat. 12, 31.)

97. CVIČENÍ.

Drazí v Kristu! Z toho, co jsme dosud o smrtelném hříchu rozjímali, poznáváme, jak hroznou urážkou Boží jest hřích. Avšak pravou jeho zlobu a nezměrnou jeho velikost není nám lidem možno dokonale poznati. Jen Bůh sám, jenž dokonale zná všechna dobrodiní a oběti, jež lidstvu přinesl, může dokonale znáti velikost urážky, kteráž se mu hříchem činí. Abychom však aspoň částečně poznali nekonečnou velikost hříchu, uvažujme o následcích hříchu pro člověka a pak o trestech, jimiž Bůh smrtelný hřích potrestal.

766. *„Které následky má hřích smrtelný?"*

Hřích smrtelný má tyto následky:

1. zbavuje nás milosti posvěcující a s ní i lásky Boží a synovství dítek Božích;

2. připravuje nás o všecky zásluhy pro nebe, které jsme si už získali.

3. činí nás neschopnými, získati si nové zásluhy pro nebe;

4 uvaluje na nás tresty Boží a konečně věčné zatracení.

Ad. 1. Hřích zbavuje nás milosti posvěcující a s ní i lásky Boží a synovství dítek Božích.

Poznali jsme, že veliká zloba spočívá ve hříchu smrtelném, neboť jím uráží se celá nejsvětější Trojice Boží a důkazem jest

hrozného nevděku k Bohu. Avšak zloba hříchu smrtelného dotýká se také samého hříšníka; neboť hříšník těžkým hříchem vraždí duši svou a vypuzuje z ní Ducha svatého. Na křtu svatém totiž přijali jsme milost posvěcující, kterouž co nejúžeji byli jsme spojeni s Bohem, učiněni jsme byli přáteli a dítkami Božími. Pokud milost Boží v duši své jsme si uchovali, dotud trvali jsme ve přátelském svazku s Bohem, dotud Bůh uděloval nám mnohá dobrodiní a dotud byli jsme v jeho lásce. Bůh miloval nás, měl v nás zalíbení, takže i o nás platila slova Boží: „Rozkoš má jest, býti se syny lidskými“. (Přísl. 8, 31.)

Jakmile však člověk dopustí se jen jediného těžkého hříchu, ihned Duch sv. se svou milostí opouští duši jeho. Neboť jako protivný zápach zapuzuje holubice z hnízda, tak smrtelný hřích vyhání z duše Ducha sv. a milost. Svatý František Seraf. praví, že jako holubice nerady zdržují se na místech nečistých, tak také Duch sv. nerad zdržuje se v srdci hříchem poskvrněném. Hříšníci chovají se k Duchu sv. nepřátelsky, poněvadž ho i milost jeho spurně ze srdce svého vyhánějí a jednají jako bezbožní lidé, o nichž praví Job: „Bezbožníci praví Bohu: Pryč jdi od nás“. (Job. 22, 17).

Smrtelným hříchem ztrácí tedy člověk nejvzácnější poklad a ozdobu duše své, totiž milost posvěcující, a ukazuje, že pohrdá Bohem, jeho přátelstvím a láskou, a že jest mu ďábel a jeho království milejší než Bůh a jeho království nebeské. Kterak musí Boha boleti nevděk lidský, když vidí, že lidé pro svou ctižádost, zisk a rozkošnictví jím pohrdají a tak málo si váží té oběti, kterou Syn Boží lidstvu přinesl! Právem tudíž naříká prorok Ezechiel: „Zlehčovali mne u lidu mého pro hrstku ječmene a kus chleba, aby zabíjeli duše, které neumírají.“ (Ezech. 13, 19.) Hříšník pro trochu slávy a radosti světské olupuje se o slávu nebeskou, o přátelství a milost Boží, a docela nejeví žádné bolesti a zármutku nad touto ztrátou. Ztratíme-li přízeň lidskou, kterak se rmoutíme a kterak se vynasnažujeme, abychom opět získali přátelství ztraceného! Ztratíme-li však přátelství a lásku Boží, málo kdy toužíme po obnovení přátelství s Bohem, ačkoliv přece víme, že ztratíme-li lásku Boží, všecko jsme ztratili.

Smrtelným hříchem zbavuje se duše naše milosti Boží a ovoce milosti, lásky Boží; neboť po hříchu spáchaném nejsme již přáteli Božími a jeho dítkami, nýbrž učiněni jsme nepřáteli Božími a přáteli ďáblovými. Ztráta posvěcující milosti má však i jiné smutné následky; neboť hříšník pozbývá nadpřirozené duševní krásy, kterou milost Boží duši ozdobila, a jest před Bohem nečistým. Hříšník pozbývá také lásky k Bohu a k bližnímu, jeho rozum je zatemněn a vůle seslabena a ku zlému nakloněna. Proto hříšník

nachází se v nebezpečenství věčného zavržení, protože zlá náklonnost vhání jej víc a více do hrozné propasti.

2. Hřích smrtelný připravuje nás o všecky zásluhy pro nebe, které jsme si už získali.

Všecky dobré skutky, které člověk ve stavu posvěcující milosti konal, jsou záslužnými a připočteny jsou mu k větší odměně v nebi. Milostí Boží totiž spojeni jsme s Kristem Pánem jako ratolest s kmenem, jsme živými údy duchovního těla Kristova, a proto vše dobré, které konáme v milosti, konáme ve spojení s Kristem Pánem a jeho svatými. Proto takové skutky v milosti konané mají záslužnou cenu pro nebe a budou také v nebi hojně odměněny.

Avšak hříchem smrtelným připravujeme se o všecky tyto zásluhy všech dobrých skutků, které jsme ve stavu milosti vykonali a zároveň nebude nám k zásluze připočteno ani to dobré, které ve stavu hříšném vykonáme. Praví Bůh ústy proroka Ezechiele: „Pak-li by se odvrátil spravedlivý od spravedlnosti své a činil by nepravost podle ohavností, kteréž obyčej má činiti bezbožný, zda-li živ bude? Na žádné spravedlnosti jeho, kteréž byl činil, nebude pamatováno: v přestoupení, jehož se dopustil a v hříchu svém, kterýž páchal, v těch umře“. (Ezech. 18, 24.) Všecky tedy zásluhy, jichž si spravedlivý konáním dobrého získal, ztratí v tom okamžiku, jakmile se dopustí smrtelného hříchu. Poněvadž těžkým hříchem odtrhuje se od Krista jako ratolest od kmene, přetrhuje všeliké přátelské svazky s Bohem a stává se jeho nepřítelem, proto nejen nebude vzpomínáno dobrého, které konal, nýbrž bude ještě za hříchy své trestán.

Tak hřích činí člověka nešťastným, ze spravedlivého nespravedlivým, z miláčka Božího nepřítelem, z bohatého na zásluhy bídného žebráka. Jako kupec, který v zámořských krajinách nakoupiv vzácného zboží a na lodi veza je do vlasti, bouří mořskou o všechno přijde a sotva život zachrání, tak hříšník jediným těžkým hříchem připravuje se o všecky nebeské poklady, jichž si svými dobrými skutky nashromáždil. Chud odejde na věčnost, kdež se ho nikdo neujme a nezastane. Nic mu nepomůže, byť by se odvolával na množství svých zásluh, jestliže duše jeho přichází na věčnost poskvrněna smrtelným hříchem: „Na žádné spravedlnosti jeho, kteréž byl činil, nebude pamatováno“.

Smrtelný hřích nejen nás připravuje o zásluhy dobrých skutků, jež jsme konali, nýbrž

3. činí nás neschopnými, získati si nové zásluhy pro nebe.

Aby naše dobré skutky byly pro nebe záslužnými, musíme je konati ve stavu posvěcující milosti. A poněvadž všechna milost pochází ze zásluh Ježíše Krista na kříži nám vydobytých, proto bez zásluh Kristových nemůžeme ničeho pro nebe záslužného konati. Neboť jako ratolest sama ze sebe se nerozzelená, nekvete a nepřináší ovoce, není-li s kmenem spojena, podobně člověk nemůže ničeho pro nebe záslužného konati, není-li duše jeho milostí posvěcující spojena s kmenem života, s Kristem Pánem. Praví Pán Ježíš: „Zůstaňtež ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni: tak ani vy, leč zůstanete ve mně. Jáť jsem vinný kmen, vy ratolesti... beze mne nemůžete ničeho činiti". (Jon 15, 4, 5.) Konáme-li dobré skutky v milosti, ve spojení s Kristem Pánem, nabývají skutky naše ceny nadpřirozené. Milost Boží šlechtí naše skutky a dodává jim krásy nebeské. Milost posvěcující uděluje nám tedy schopnost konati záslužné skutky pro nebe.

Avšak smrtelný hřích činí nás neschopnými konati něco záslužného pro nebe. Neboť smrtelný hřích odtrhuje nás od kmene života, od Krista Pána, jako uťatá ratolest odděluje se od kmene; hřích smrtelný přetrhává všeliký svazek přátelský s Bohem, a duše naše podobá se uschlé ratolesti, kteráž k ničemu se nehodí, leč ke spálení. Hříšník ve smrtelném hříchu není již živým údem duchovního těla Kristova, není spojen milostí posvěcující s Kristem Pánem, a proto jako uťatá ratolest nemůže se ani rozzelenati ani kvésti a ovoce vydávati, tak hříšník nemůže nic záslužného pro nebe konati.

Hříšník může sice a také má konati dobré skutky, modliti se, postiti se a almužnu dávati, aby milosti Boží získal a k pokání pohnut byl; avšak byť by všecek majetek svůj rozdal, ustavičně se modlil a tělo své bičoval, má-li na své duši smrtelný hřích, dopouští-li se hříchu a neočistí-li duše své pokornou zpovědí, vše to dobré nemá u Boha žádné ceny a nic mu neprospěje na věčnosti. Jako apoštolové po celou noc ryby lovili a ani jedné nepopadli, tak hříšník, jenž v temnotě smrtelného hříchu dobré koná, nedojde žádné odplaty v nebi. Hříšník podobá se tu hrozné poušti, na které ničeho neroste, kde není žádné radosti a žádného života, nýbrž všude panuje hrozná samota, kterou děsný řev šelem činí hroznější. Proto sv. Tomáš Vil. volá: „Jaká to tedy pustota bez Boha! Jaké sucho, kde žádná nebeská rosa zemi nesvlažuje! Jaká neúroda, kde slunko nesvítí a nehřeje!" Taková poušť, taková prázdnota panuje v duši lidské, když člověk ze srdce svého hříchem vypudí Ducha svatého a jeho milost.

4. Konečně smrtelný hřích uvaluje na nás tresty Boží a konečně věčné zatracení.

Každý, kdo zákon přestupuje, hoden jest trestu a také trestán bývá. Kdo tedy hřeší, kdo přestupuje zákon Boží vědomě a dobrovolně, uvaluje na sebe též vinu a tím i trest. Jako zákonodárce pozemský, dávaje zákon, ustanovuje na přestupníky trest, tak i věčný zákonodárce, Bůh nejvýš svatý a spravedlivý, ustanovil na přestupníky zákonů svých tresty a to časné a věčné.

Bůh hříšníky často již na zemi trestá mnohými tresty. První trest, jímž Bůh hříšníka hned po spáchaném hříchu trestá, jest špatné svědomí, vnitřní nepokoj a strach před trestem Božím. Smrtelný hřích okrádá duši o pokoj a veselost zrovna tak, jako bouře rozruší tichou vodní hladinu. Tento vnitřní nepokoj, hlas svědomí hříšníka všude pronásleduje. Hříšník nikde nemá pokoje, hřích ustavičně ho děsí a mučí, jak dí Isaiaš prorok: „Není pokoje bezbožným, praví Hospodin“ (Is. 48, 22), a žalmista Páně: „Zkáza a neštěstí na cestách jejich (hříšníků), a cesty pokoje nepoznali; není bázně Boží před očima jejich.“ (Z. 133) A sv. Basil dí: „Stín jde za tělem a provází je na všecka místa; tak i hřích všude ducha doprovází, a obraz toho, čeho se dopustil, mu předstírá.“

Z Písma sv. i ze života lidského dosvědčují mnohé příklady, kterak hřích hříšníka znepokojuje, souží a k zoufalství dohání. Vizme na př. Kaina. Jakmile vztáhl vražednou ruku na bratra svého, již hřích naplňuje duši jeho nepokojem a strachem prchá s místa na místo, jak dí Písmo sv.: „I odešel Kain od tváře Hospodina a bydlil poběhlíkem na zemi.“ (I. Mojž. 4, 16.) Horší následky hříchu vidíme na Jidášovi. Když viděl, že zradou jeho nevinný Spasitel odsouzen byl k smrti, ozvalo se jeho zlé svědomí a hrozně ho mučilo, honíc jej s místa na místo, až konečně se ze zoufalství oběsil.

Bůh trestá hříšníky i viditelnými tresty časnými, na př. chudobou, nemocí, hanbou, hladem, neúrodou, předčasnou a někdy i náhlou smrtí.

Bůh již první rodiče v ráji za hřích potrestal mnohými bídami pozemskými; neboť musili těžce pracovati, podrobeni byli nemocem, a konečně musili umříti. Bůh potrestal hříšné pokolení všeobecnou potopou, zahladil sírou a ohněm hříšná města Sodomu a Gomorrhu.

Bůh trestá lidi nemocí. Když israelité na poušti reptali proti Hospodinu, poslal na ně jedovaté hady, jichž uštknutím těžce onemocněli a mnozí i umřeli. Že Bůh trestá hříšníky nemocí, vidíme na služebníku Naamanovu Giezim. Prorok Elizeus uzdravil bohatého Naamana, pohana, od malomocenství. Z vděčnosti chtěl Naaman proroka obdarovati vzácnými dary. Avšak Elizeus nepřijal ničeho; neboť uzdravení Naamanovo nepřičítal sobě, nýbrž Bohu. Giezi,

služebník Elizeův, byl lakotným, a proto lakotou dal se svésti ku lži a podvodu. Běžel za Naamanem a dohoniv ho, pravil mu: „Nyní přišli k pánu mému dva mládenci s hory Efraim, ze synů prorockých, dej jim hřivnu stříbra a dvoje roucho proměnné.“ Naaman dal služebníku dvě hřivny a dvoje roucho. Doma Giezi vše ukryl. U večer pak řekl Elizeus služebníku svému: „Odkud přicházíš, Giezi: kterýž odpověděl: Nechodil služebník tvůj nikam. A on řekl: Zdaliž srdce mé nebylo při tom, když obrátil se muž s vozu vstříc k tobě? Protož nyní vzal jsi stříbro a vzal jsi roucho, abys nakoupil zahrad olivových a vinic, a ovcí, a volů, a služebníků a děvek. Ale i malomocenství Naamanovo přichytí se tebe, i semene tvého až na věky. I vešel od něho malomocný jako sníh.“ (IV. Král. 5.)

Bůh podnes lakomce, smilníky a opilce a jiné hříšníky trestá ohavnou nemocí.

Bůh trestá hříšníky různými tresty. Bůh trestal často israelity za jejich hříchy. Písmo sv. o židech praví: Pokud nehřešili před tváří Boží, vedlo se jim dobře. Když pak odchýlili se od cesty Bohem jim vytčené, byli ve mnohých bitvách od nepřátel poraženi a jako zajatci odvedeni do cizí země. Vzdorovitý národ israelský potrestal Bůh zvláště zkázou města Jerusalema a rozptýlením israelitů do širého světa. Všickni židé dnes jsou živým příkladem, kterak Bůh hříšníky trestá.

Jako trestal Bůh národ israelský, podobně trestá i křesťanské národy pro jejich hříchy. Dějiny nejlépe ukazují nám ty rány, jimiž Bůh hříšné národy trestal. Vzpomeňme jen svého národu, Francie a jiných národů. Hřích v pravdě bídné činí národy, jak dí přísloví (14, 34).

Všecky tyto tresty, jimiž Bůh lidi na světě trestá, považovati musíme za přirozené následky hříchu. Kdykoliv se rozmnoží hřích, nepravost a nevěra, přicházejí hned rozličné tresty na lidi. I dnes je mnoho hříchů na světě, nevěry a bezbožnosti; proto sesílá Bůh na nás neúrodu, drahotu a jiné bídy, takže ustavičně naplňují se slova Páně: „Kdežkoli bude tělo (hřích), tu se shromáždí i orlové (tresty).“ (Mat. 24, 28.)

Bůh sice trestá hříchy časnými i věčnými tresty, avšak někdy na světě nechává hříšníky bez trestu. Mnohým i velikým hříšníkům vede se na světě dobře, mají všeho hojnost, požívají úcty, vážnosti a důstojnosti. Mnozí hříšníci tímto pozemským štěstím bývají často v hříšnosti své utvrzeni, nabývají větší smělosti a konečně odvážlivě říkají v srdci svém: „Zhřešil jsem, a co se mi za to smutného stalo? (Sir. 5, 4) Není však dobře napřed jásati, neboť nikdo neví, kdy se ho ruka Páně dotkne. Bůh shovívá, jak dí Sirach: „Nejvyšší jest shovívající odplatitel“ (5, 4), avšak i milosrdenství jeho

má svůj konec. Netrestal-li Bůh zatvrzelých hříšníků, ať se z toho neradují; naopak plačte a proste za tresty. Neboť časné tresty, jimiž Bůh hříšníka na zemi trestá, jsou lékem k jeho uzdravení, prostředkem, jímž Bůh hříšníka povzbuzuje k pokání Netrestá-li tudíž Bůh hříšníka, je to znamením, že Bůh ho nemiluje, že jest nehodným milosrdenství Božího a hodným věčného zahynutí. Proto dí sv. Bernard: „Jestliže tebe opustil hněv Boží, opustila tě i láska. Aniž budeš lásky hoden, ježto nejsi za hodného pokládán, abys byl pokárán. Pozoruješ, že se pak Bůh více hněvá, když se nehněvá, t. j. když pro hřích netrestá.“ Pros tedy raději za tresty Boží a čiň pokání za hřích, neboť koho Bůh miluje a spasiti chce, toho na světě křížem navštěvuje, jak dí sv. Pavel: „Koho miluje Pán, kárá a mrská každého syna, kteréhož rád má“. (Žid. 12, 7.) Proto také nesmíme hned odsuzovati lidi, kteří snad mnohými bídami jsou navštíveni, že by snad byli od Boha nenáviděni anebo pro hříchy trestáni. Pán Bůh i na spravedlivé a svaté sesílá tresty, ne však aby je trestal, nýbrž zkoušel. Přece však tresty Boží rádi přijímejme, neboť trestá-li nás Bůh, chce jen naše dobro, naše polepšení a pokání.

Konečně Bůh smrtelný hřích trestá věčným zavržením. Toť jest nejhorší a největší trest, který hříšníka čeká, poněvadž bude věčně trvati a bude hrozný.

Hříšník, umře-li v hříších, vezme je s sebou na věčnost. Tam na věčnosti věčně bude hříšníkem a věčně bude trestuhodným. Na světě nechtěl se hříchů sprostiti, nechtěl se od nich odloučiti, miloval je a proto tedy neodloučí se od nich ani na věčnosti a bude pro ně věčně trestán. Bůh jsa nejvýš svatý a spravedlivý, musí nenáviděti hříchu a musí jej také trestati; neboť kdyby toho nečinil, nebyl by Bohem. Bůh je sice pouhá láska a nekonečné milosrdenství, avšak na věčnosti přestává všecko milosrdenství, neboť tam již nelze ani pokání činiti ani odpouštěti, tam jest jen odměna a trest. Hříšník nesmí si stěžovati na přísnost Boží. Na světě měl k pokání příležitosti dosti, Bůh často jej napomínal, volal a trestal, aby ho získal a věčného zavržení uchránil. Hříšník však nedbal a pohrdal všemi milostmi Božími. Uvážíme-li tedy, že hřích jest největší zlo, nejhorší vzpoura proti Bohu, pohrdání Bohem, pak nesmíme se diviti, že spravedlnost Boží hříšníka trestá věčným zavržením.

Že Bůh smrtelné hříchy trestati bude věčným zavržením, potvrzuje Písmo svaté. Tak v knize Jobově čteme: „Sestoupím do země bídy a temnosti, kdežto stín smrti a žádný řád, ale věčná hrůza přebývá“. (Job. 10, 22.) Písmo sv. Starého zákona na mnohých místech mluví o trestu pekelném za hříchy. Zvláště však z výroků Pána Ježíše poznáváme, že hříšníci trestáni budou věčným trestem v pekle. Tak v podobenství o lazaru a boháči praví Pán

Ježíš: „Umřel bohatec, a pohřben jest v pekle... A zvolal: „Otče Abrame, smiluj se nade mnou, nebo se mučím v plameni". (Luk. 16, 22) Při posledním soudu řekne Pán Ježíš zavrženým: „Odejděte ode mne zlořečenci do ohně věčného, kterýž připraven jest ďáblu a andělům jeho". (Mat. 25, 4).

Tak hrozné následky má tedy smrtelný hřích; zbavuje nás přátelství Božího, olupuje nás o zásluhy, činí nás neschopnými konati záslužné skutky, uvaluje na nás časné tresty a konečně chystá nám věčný oheň, věčné odloučení od Boha, věčnou trýzeň a nekonečnou bídu. Pozorujte, drazí v Kristu, hřích v jeho pravé podobě, pozorujte hrozné jeho následky na zemi a na věčnosti a pak uznati musíte, „že zlá a hořká jest věc opustiti Hospodina, Boha svého". Proto sv. Magdalena z Pazzi pravila na smrtelném loži: „Umírám, a co jsem po celý život a co ani v tomto okamžiku nemohu pochopiti, jest: jak člověk zdravého rozumu může se dopouštěti těžkého hříchu!"

Abychom se spíše uvarovali smrtelného hříchu, uvažujme ještě, z čeho poznáváme, jak zlým a trestuhodným jest hřích.

767. *„Z čeho nejlépe poznáváme, jak zlý a trestuhodný jest hřích smrtelný?"*

Jak zlý a trestuhodný jest hřích smrtelný, poznáváme nejlépe:

1. z přísného potrestání padlých andělův a našich prarodičů;

2. z věčného trestu pekelného, kteréhož zasluhuje každý hřích smrtelný;

3. z přehořkého utrpení a smrti, kterouž Ježíš Kristus pro hříchy naše podstoupil.

Písmo sv. dává nám hroznou výstrahu před smrtelným hříchem, uvádějíc nám již na prvních stránkách dva odstrašující příklady, kterak Bůh přísně trestal smrtelný hřích. Zlobu a trestuhodnost hříchu poznáváme zvláště:

1. z potrestání padlých andělů a našich prarodičů.

Bůh stvořil mimo viditelný tento svět také svět neviditelný — nebe a v něm nesčíslné množství duchů, kteréž jmenuje anděly. Anděl, jak krásné to jméno! Slovem tím představujeme si svatost, nevinnost, dobrotu srdce, poslušnost, pokoru, zkrátka souhrn všeho dobrého a krásného. Pravíme-li o někom: ten je jako anděl, chceme tím říci, že jest čistý, svatý a dokonalý. A takovými čistými, sva-

tými a dokonalými byli oni nebeští duchové, andělé. Bůh z lásky své učinil je svatými a krásnými, on udělil jim veliké milosti a velikou moc a obdařil je velikými vědomostmi a silou. Bůh anděle učinil svými přáteli, svými rádci a svým nebeským komonstvem. Láska Boží andělům přidělila nejdůležitější úkoly ve vykoupení lidstva, Bůh svěřil ochraně jejich Syna Božího i celé pokolení lidské. Zvláště pak Bůh odměnil a vyvýšil anděle tím, že ustavičně patří na Boha a přebývají s ním v nebi, v místě věčné radosti a slasti.

Tak byli andělé vyvýšeni a vyznamenáni. A hle! někteří z nich nebyli s touto slávou spokojeni, chtěli ještě více, chtěli trůn Boží převyšovati. Zpyšněli ve svém štěstí a vzbouřili se proti Tvůrci a Pánu svému. A co učinil z nich hřích? Před hříchem obdařeni byli velikou důstojností a vznešeným úřadem; byliť služebníky Boha nejvyššího. Hříchem však ztratili navždy svou důstojnost i svůj úřad a své vyznamenání. Už nebyli vyslanci a služebníky krále nebeského, nýbrž učiněni byli služebníky hříchu, stali se knížaty věčné tmy, pekla. Uvažme, jak hřích změnil anděle! Ztratili radost, spokojenost, blaho, ztratili světlo; hřích tvářnost jejich zohavil, vtiskl v duši jejich pekelnou zášť a nenávist ke všemu dobrému; učinil je nespokojenými, mstivými a zlými, a konečně obklopil je věčnou temnotou, z níž nikdy vysvobozeni nebudou. Hřích z andělů učinil ďábly.

Druhý hrozný účinek smrtelného hříchu vidíme na prarodičích našich.

Bůh první lidi postavil do ráje rozkoše. Jak krásný byl ráj a jak blaženými byli v něm Adam a Eva, nelze lidskými slovy vypověděti. Písmo sv. krátce praví: „Byli šťastni a blaženi. Smrti, bolu a bídy neznali a kochali se jedině v lásce svého milého nebeského Otce a Stvořitele.“ A co z nich učinil hřích? Hříchem ztratili všecku blaženost tělesnou i duchovní, všecku radost a nevinnost, všecku spokojenost a štěstí. Nešťastnými, velmi nešťastnými učinil je hřích. Místo rozkoše, ráj, musili opustiti, byli z něho vyhnáni. Na tom však nebylo dosti. Do světa nesli v srdci svém výčitky svědomí, nepokoj a bázeň. Avšak i na těle byli hrozně potrestáni. Musili namáhavě a v potu tváři dobývati si vezdejšího chleba, podrobeni byli všem bídám, nemocem a soužení. Největší trest však je stihl tím, že musili umříti. Smrt jest pokuta za hřích. (Řím. 6, 23.) Bůh jim slíbil nesmrtelnost, zachovají-li přikázání, avšak hrozil smrtí, nebudou-li ho poslouchati. Trest smrti jest nejhorší a největší trest, jaký zákon ustanovuje na největší zločiny. A takovým trestem, trestem smrti potrestáni byli první rodičové za hřích. Hle! hřích jest tedy takovým zločinem, že jej Bůh musil smrtí potrestati.

2. Zlobu hříchu poznáváme z věčného trestu pekelného, kteréhož zasluhuje hřích smrtelný.

Spravedlnost božská ustanovila za hřích nejen tresty časné, nýbrž i tresty věčné, tresty v pekle. Dosti jest dnes lidí, kteří peklu se posmívají a namlouvají sobě i jiným, že pekla vůbec není a že jen kněží peklem hrozí, aby lidi strašili. A jest peklo? Ano, peklo jest a býti musí; neboť jako pozemští zákonodárci na zločiny ustanovují temné žaláře, podobně i nejvýš spravedlivý zákonodárce, Bůh, musil pro přestupníky zákona svého ustanoviti věčný žalář, peklo. Neboť v nebi, kde sídlí nejvýš svatý Bůh, nemá místa hřích; do nebe nemohou vejíti hříšníci, ti budou zavrženi do žaláře, kde je pláč a skřípění zubů.

Že jest peklo, víme z Písma sv. Sám Ježíš Kristus určitými a zřetelnými výroky svými potvrdil pravdu tu. Vzpomenu aspoň jednoho výroku. Kristus Pán u sv. Matouše mluví podobenství o královské svatbě. Mezi hodovníky nalezen byl jeden, jenž neměl roucha svatebního, jenž nepozván jsa, vetřel se do hodovní síně. I kázal jej král násilím z domu odstraniti: „Svížíce ruce jeho a nohy, uvrzte jej do temnosti zevnitřní: tam bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 22, 13.) Kdo jest ten král, která ta hodovní síně, kdo ti pozvaní hosté a kdo nepozvaný? Králem jest Syn Boží, hodovní síň jest nebe, pozvaní hosté jsou spravedliví, člověk nemající roucha svatebního jest hříšník, jenž přichází na věčnost bez milosti posvěcující. Žalář jest peklo.

Kristus Pán mnohými jinými výroky potvrdil víru v peklo. On také i naznačil, v čem záleží pekelné tresty. Dle slov Kristových bude v pekle ustavičný nářek, pláč. A proč budou zavržení ustavičně plakati a naříkati? Hrozná bolest vynutí jim zoufalý nářek. Zavržení budou naříkati, že navždy ztratili Boha. Nyní vidí, že Bůh i nebe, jemuž na světě se posmívali a v něhož nevěřili, jest největším štěstím a blahem. A o toto blaho připravil je hřích. Avšak nejen bolesti vnitřní vynutí jim slzy, nýbrž i bolesti tělesné. „Odejděte ode mne do ohně věčného,“ řekne Pán Ježíš zavrženým. Zavrženci budou v pekelném ohni, budou ustavičně trápeni, a proto budou smutni a budou hrozně naříkati a plakati.

Pán Ježíš dále praví, že v pekle bude skřípění zubů. Viděli jste člověka hněvem zuřícího? Co dělá takový člověk? Zlostí skřípá zuby, když nemůže nepřítele svého zničiti. Zavrženci v pekle uvidí svou opuštěnost, bídu a opovržení, uvidí posměch ďáblů a všech zavržených, poznají, že z pekla vysvobození není, a proto budou se hrozně hněvati a zuby skřípati. Budou se hněvati na sebe a na ďábly, budou zuřiti i proti Bohu a ve své zuřivosti, kdyby to

možným bylo, chtěli by zničiti nebe i peklo. Jsou však bezmocnými; musí věčně trpěti, věčně se hněvati a věčně plakati. A tresty tyto čekají každého hříšníka, jenž bez pokání odejde na věčnost.

3. Zlobu hříchu poznáváme z přehořkého utrpení a smrti, kterouž Ježíš Kristus pro hříchy naše podstoupil.

Zahlazení hříchu a vykoupení lidstva z otroctví ďáblova stálo velmi mnoho vtěleného Syna Božího. Pro hřích lidstva opustil Syn Boží sídlo své nebeské a stal se člověkem ve všem kromě hříchu nám podobným, jak dí sv. Pavel: „Ponížilť sebe samého, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn jest a ve způsobu nalezen jako člověk.“ (Filip. 2, 7.) Již toto vtělení a narození Syna Božího bylo velikou obětí, kterou Pán Ježíš přinesl za hřích lidstva. Neboť Pán Ježíš stal se člověkem, aby nás vykoupil a povýšil ze stavu otroctví k synovství Božímu, jak dí sv. Jan Zlat.: „Jistě by nebyl sám sebe tak ponížil, kdyby nás nebyl chtěl povýšiti. Narodil se podle těla, abys ty se narodil podle ducha; narodil se ze ženy, abys ty přestal býti synem ženy.“

Syn Boží stal se tedy poníženým naším služebníkem, aby nás vysvobodil z moci pekla, jehož hříchem si zasluhujeme. Pán Ježíš poslušen byl zákona lidského, aby Otci nebeskému nahradil neposlušnost naši k zákonům božským. Avšak to nebylo ještě všecko, co Pán Ježíš pro hřích podstoupil. Pán Ježíš uvolil se za hřích i trpěti i krev svou vycediti.

A co trpěl Pán Ježíš? Viz Spasitele svého v zahradě Getsemanské. Tam padá na tvář svou a bolestně volá: „Smutná jest duše má.“ (Mat. 26, 38.) Ten, jenž všecky těšil a všem zármutek z tváří zapuzoval, nyní sám jest smutným až k smrti. A kdo jej tak zarmucuje? Hříchy lidské zarmucují duši jeho, hříchy vyvolaly bolestná ta slova, hříchy lidské způsobily i ten jeho krvavý pot. To byl počátek utrpení jeho. Krvelačná rota se zrádným Jidášem okovy svazuje svaté ruce, které jen žehnaly a dobrodiní rozdávaly; vleče jej jako zločince k soudu. Hoden jest smrti, strašný rozsudek vynesla nespravedlivá židovská vysoká rada. Jak je asi člověku, když uslyší tak strašný rozsudek nad sebou? Mnohý strachem sešílí, jinému vlasy sešediví A Kristus Pán jde na smrt jako tichý beránek. Pro hříchy lidské dobrovolně přijímá pohrdaný kříž na zbičovaná bedra svá a kráčí na Kalvarii obklopen mstivým a utrhačným lidem. Bolestná byla ta cesta křížová, avšak nejbolestnější okamžiky čekaly ho tam na hoře na kříži. Oloupený o oděv, obnažený a posměchu nepřátel vydaný pní na kříži v ukrutných bolestech. Viz tu hroznou Kalvarii! Tam na kříži visí tvůj Spasitel,

Syn Boha živého. A co jej přibilo na hrozný ten kříž? Hříchy lidské. Syn Boží vzal na sebe množství našich hříchů a stal se obětí za hříchy: „On pak raněn jest pro nepravosti naše, potřín jest pro hříchy naše; kázeň pokoje našeho leží na něm, a zsinalostí jeho uzdraveni jsme," volá prorok Isaiáš (53, 5), a sv. Jan dí: „Kterýž zamiloval nás a umyl nás svou krví od hříchu." (Zjev. 1, 5.)

Syn Boží stal se obětí hříchu, na něm splnila se slova: Smrt jest odplata za hřích. Avšak i tu nevinnou smrt, již za lidstvo podstoupil, ztrpčili mu jeho nepřátelé. Viz ty farisee a zákoníky, viz ty zástupy poštvaného lidu, kteříž před nedávnem mu volali hosanna, nyní se mu posmívají a rouhají. Nebylo dosti na bolestech tělesných, které Pán Ježíš trpěl, on musí trpěti i pomluvu, urážky, tupení a posměch; musí i na duši mnoho trpěti. O právem volati mohl: „Viz, je-li bolest tvá jako má!" Opuštěn od lidí i od svého Otce nebeského, volá bolestně: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil." Konečně Pán nebe i země za hříchy lidstva umírá: Dokonáno jest!

Tak veliký jest hřích, že vyžádal si smrti Syna Božího, aby urážka hříchem Bohu způsobená mohla býti napravena.

Poněvadž hřích má tak hrozné následky a jest tak trestuhodným, že nás odlučuje od Boha a chystá nám tresty na zemi a na věčnosti, proto varujme se hříchu. Nebuďme lehkomyslnými, neboť „Bůh nebývá posmíván. Nebo co bude člověk síti, to bude i žíti. Nebo kdo rozsívá v těle svém, z těla i žíti bude porušení." (Galat. 6, 7. 8.)

98. CVIČENÍ.

O hříchu všedním.

Když jsme rozjímali o hříchu vůbec, pravili jsme, že všecky hříchy nejsou stejně veliké. Některé hříchy jsou těžké neb smrtelné, jiné pak jsou lehké neb všední. O smrtelném hříchu jsme rozjímali a poznali jsme, že jest největším zlem. Avšak i lehký hřích jest největším zlem, větším než každé jiné časné zlo, poněvadž i všedním hříchem Bůh bývá urážen, zneuctíván a tupen. Proto není nikomu dovoleno vědomě a dobrovolně všedních hříchů se dopouštěti, byť by nějakému časnému zlu chtěl zabrániti anebo něco dobrého vykonati. Hříchu všedního musíme se zrovna tak chrániti jako

těžkého, poněvadž všední hřích škodí také duši, olupuje ji o mnohé milosti a zdržuje ji od ctnostného života a setrvání v dobrém až do konce. Abychom se i všedního hříchu chránili a proti němu bojovali, vysvětlím vám, kdy se dopouštíme hříchu všedního a proč se ho máme varovati.

768. *„Kdy se dopouštíme hříchu všedního?“*

Hříchu všedního se dopouštíme:

1. Když přestupujeme zákon Boží ve věci méně důležité;

2. když přestupujeme zákon Boží ve věci sice důležité, ale ne zcela vědomě a dobrovolně.

1. Všedního hříchu se dopouštíme, když přestupujeme zákon Boží ve věci méně důležité. Tím se všední hřích liší od smrtelného neb těžkého hříchu. Těžkého hříchu totiž se dopouštíme, když přestupujeme zákon Boží ve věci důležité, t. j. když činíme něco, co Bůh přísně pod trestem věčného zavržení zapovídá, a nečiníme, co přísně poroučí a čeho nutno jest k našemu spasení. Kdo vědomě a dobrovolně v důležité věci zákon Boží přestupuje, těžce hřeší.

Kdo však přestupuje zákon Boží v méně důležité věci, hřeší sice také, avšak nikoli těžce, nýbrž dopouští se jen všedního hříchu. Kdy je některá věc zákona Božího méně důležita? V zákoně Božím jest věc méně důležita tehdy, když přestoupením zákona Božího nečiní se Bohu veliká urážka, neškodí se spáse naší duši, nedává-li se velké pohoršení a nepůsobí-li se bližnímu neštěstí nebo veliká škoda, anebo když přestoupení zákona netrestá Bůh věčným zavržením. Takové méně důležité věci jsou na př.: Lež ze žertu, nemá-li kdo zlého úmyslu bližního podváděti, jemu na cti nebo statku uškoditi nebo ho pohoršiti. Kdyby však někdo měl úmyslu lží bližního oklamati, škodu mu způsobiti anebo kdyby lží dal pohoršení, pak se dopustil těžkého hříchu.

Rozhněvá-li se někdo náhle, byv uražen nebo k hněvu popuzen, avšak hned prchlivost jeho přejde, nedopustil se hříchu těžkého, jestliže v hněvu nespílal, neproklínal anebo jiného hříchu se nedopustil. Jsme-li při modlitbě poněkud roztržitými anebo zanedbáme-li někdy ranní nebo večerní modlitbu, také nedopouštíme se těžkého hříchu, ovšem nestalo-li se tak dobrovolně a zlomyslně. Všedního hříchu se dopouští, kdo by v neděli nějakou menší práci bez daného pohoršení konal, na př. kdyby chudá žena odpoledne spravovala dítkám šaty; kdo by v méně důležité věci rodičů a před-

stavených neposlouchal; kdo by nepatrnou škodu bližnímu na statku učinil na př. několik halířů ukradl nebo na poli několik klasů vzal. Všedního hříchu se dopouští, kdo je v oděvu marnivým, kdo je všetečným, kdo mnoho mluví, trochu na sobě si zakládá anebo v jídle a pití je mlsný a poněkud nestřídmý — ne však opilým. Kdykoliv z lidské slabosti a křehkosti dopouštíme se malých provinění, přestupujeme zákon Boží z méně důležité věci čili dopouštíme se všedního hříchu.

2. Všedního hříchu se dopouštíme, když přestupujeme zákon Boží ve věci sice důležité, ale ne zcela vědomě a dobrovolně. Neví-li někdo dokonale, že zlý skutek, který chce učiniti anebo který již učinil, jest těžkým hříchem, anebo jestliže ne zcela dobrovolně k hříchu svolil, t. j. nesouhlasil-li úplně s hříchem, nýbrž jaksi proti své vůli, v nenadálém strachu nebo v prchlivosti se ho dopustil, nedopouští se hříchu těžkého, nýbrž všedního.

Takového všedního hříchu dopustili se apoštolové, když Pán Ježíš se jim zjevil na moři. Apoštolové na lodi zápasili s bouří, a najednou po vlnách uzřeli kráčeti Pána. Ač slyšeli jeho hlas a mohli ho tedy poznati, přece pochybovali, zdali on to skutečně. Pán Ježíš netrestal jich pro pochybování, nýbrž toliko je káral pro malověrnost. Podobně sv. Tomáš nevěřil apoštolům, že vstal Pán Ježíš z mrtvých, ale pravil, až uzřím — uvěřím. A Pán Ježíš netrestal ho za to. Také Písmo sv. neodsuzuje Noema, když se opil, neznaje síly vína Netrestal-li Bůh taková přestoupení zákona, ani my lidé nemáme nikoho odsuzovati.

769. *„Proč nazýváme hříchy lehké, také hříchy ‚všední'?"*

Hříchy lehké nazýváme také hříchy „všední", protože se jich člověk i spravedlivý z křehkosti lidské často, ba denně dopouští.

Slovo „všední" znamená něco obyčejného. co se děje každodenně. Hříchy lehké nazýváme tedy proto všední, poněvadž se jich každodenně i spravedlivý dopouští. Žádný člověk bez zvláštní ochrany a milosti Boží nemůže se uchrániti hříchu všedního. Toliko sv. Jan Křtitel a blah. Panna Maria nedopustili se, jak nás tomu víra sv. učí, žádného ani všedního hříchu. Bůh pro zásluhy Syna svého uchoval je i od nejmenšího hříchu. Kromě těchto dvou svatých bytostí žádný člověk, i svatí a spravedliví sami ze sebe nemohou se uchrániti všedních hříchů, jak dí Písmo sv.: „Sedmkrát padne spravedlivý a povstane." (Přísl. 3, 2.) Svatí bojovali proti hříchu, odpírali i nejmenšímu pokušení a považovali i malý hřích za nej-

větší zlo a proto se ho báli, za ně pokání tuhé činili. Sv. Kateřina z Janova nejmenší hřích považovala za největší zlo, a proto byla ochotnou nejen tělo i duši, kdyby možno bylo, zničiti, největší bolest a trápení trpěti, aby jen neurazila Boha. Ačkoliv spravedliví hříchu se báli a lehkomyslně se ho nedopouštěli, přece z lidské křehkosti a slabosti, z následků to dědičného hříchu, někdy i malých hříchů se dopustili a dopouští.

Poněvadž všední hříchy jsou malá přestoupení zákona Božího, proto také duši naší neškodí tak velice a také nepřivozují věčného trestu. Všedním hříchem neztrácí totiž duše posvěcující milosti. Byť by člověk sebe více všedních hříchů se dopustil, zůstává vždy v přátelství Božím a kdyby ve stavu všedního hříchu zemřel, nebude zavržen, nýbrž přijde do očistce, odkudž po dostiučinění přijat bude do nebe.

Poněvadž všední hříchy jsou lehké, proto také snadněji bývají odpuštěny. Kdo se dopustil smrtelného hříchu, chce-li duši očistiti, musí se z hříchu zpovídati anebo v čas nouze, když se nemůže zpovídati, aspoň dokonalou lítost vzbuditi. Kdo dopustil se toliko všedního hříchu, radno jest ovšem a také nejjistější, aby se z něho zpovídal, avšak nemusí toho činiti, protože Bůh všední hříchy nám také odpouští konáním dobrých skutků, postem, pobožným obcováním mši sv., hodným svatým přijímáním a jinými dobrými skutky, jestliže při tom hříchů těch upřímně litujeme. Neboť i všední hříchy pocházejí ze zlé vůle, a proto chceme-li odpuštění jich dosáhnouti dobrými skutky bez zpovědi, musíme jich srdečně litovati.

Ačkoliv všedními hříchy neztrácíme posvěcující milosti a lásky Boží, přece nesmíme všedních hříchů si nevšímati, nýbrž musíme se jich dle možnosti chrániti. Proč musíme se všedních hříchů varovati, odůvodňuje další otázka.

770. *„Proč se máme všedního hříchu pečlivě varovati?“*

I všedního hříchu máme se pečlivě varovati:

1. protože i všedním hříchem Bůh bývá urážen;

2. protože je překážkou mnohých milostí, které by nám Bůh jinak udělil;

3. protože na nás mnoho trestů přivádí;

4. protože časem hříchy těžké mívá za následek.

Ad 1. Hříchu všedního máme se chrániti, protože i všedním hříchem Bůh bývá urážen.

Každý hřích, smrtelný i všední, jest největším zlem, poněvadž každým hříchem urážíme a zarmucujeme Boha, svého Tvůrce a

nejlepšího Otce. Ovšem hřích smrtelný jest těžší urážka než všední hřích, poněvadž těžkým hříchem ukazujeme větší zlobu a pohrdání Bohem. Hříchem smrtelným odpírá člověk Bohu povinnou poslušnost, úctu a lásku, vzdoruje mu a pohrdá jeho zákony. Hříchem všedním člověk sice neprotiví se Bohu, neukazuje vzdor a neposlušnost k jeho zákonům, nepohrdá Bohem a nedává pozemským věcem přednost před ním, nechce býti na věky od Boha odloučen; avšak přece tím, že dobrovolně a vědomě dopouští se všedních hříchů, ukazuje jakousi nevšímavost k Bohu, ukazuje, že ve věcech stvořených má jakési zalíbení a že raději chce od Boha časné tresty snášeti, nežli by se vzdal třebas nepatrné lásky k věcem pozemským. Člověk takový není sice nepřítelem Božím a nechce od Boha na věky býti odloučen, avšak přece si ho dokonale neváží a ho neposlouchá.

Všedním hříchem zarmucujeme Boha tak jako dítko zarmucuje své rodiče nevšímavostí a nepatrnou nezdvořilostí. Hodné dítko poslouchá rodičů nejen v důležitých věcech, ale i v nepatrných; váží si rodičů nejen někdy, nýbrž vždy. Hodné dítko bojí se vůbec i nejmenší neposlušností rodičů zarmoutiti. Nemysli si tedy, křesťane, že malý hněv, nepatrná lež, malá nestřídmost, pomluva a nepatrná krádež nejsou ničím, že takovými hříchy neurážíš Boha a nezasluhuješ trestu Božího. Dopouštíš-li se těchto malých chyb vědomě, ukazuješ, že ti málo záleží na lásce Boží. Bohem sice nepohrdáš, avšak nevážíš si ho tak, jak toho zasluhuje, a proto také ho urážíš a zarmucuješ Hřích všední jest sice menší urážka než smrtelný hřích, avšak obojím přece urážíme Boha, jenž jest nejvýš svatý a jenž nenávidí i nejmenšího hříchu. Chráníš-li se tedy smrtelných hříchů a jsi-li věrným v důležitých věcech, buď věrným i v malých věcech a varuj se i malých chyb. Tehdy ukážeš upřímnou oddanost a lásku k Bohu, kterouž on také hojně ti odmění, o čemž ujišťuje nás Pán Ježíš: „To dobře, služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohým tebe ustanovím: vejdiž v radost Pána svého.“ (Mat. 25, 21.)

Svatí a spravedliví křesťané dobře věděli, že i všední hřích jest urážkou Boha, a proto také všední hřích měli v ošklivosti, dle možnosti se ho varovali a dopustili-li se ho, činili tuhé pokání. Tak sv. Kateřina Sienská pravila: „Kdyby mohla duše, která je nesmrtelná, umříti, pohled na jediný všední hřích, který krásu její hyzdí, postačil by, aby ji smrtí zničil.“ O Marii Terezii, choti francouzského krále Ludvíka XIV., se vypravuje, že byla velmi útlého svědomí. Jedenkráte dopustila se poklesku, pro kterýž si často trpké výčitky činila. Tu ji kdosi těšil, že je to jen všední hřích. „Co na tom,“ pravila královna, „Bůh jest uražen, a to jest pro mé srdce rána smrtelná.“ Svatý Anselm a Tomáš Aqu. měli

v takové ošklivosti i všední hřích, že pravili: „Raději bychom v pekle nevinně hořeli, než všedním hříchem poskvrněni v nebi se radovali.“ Svatí všedních hříchů také litovali a za ně pokání činili. Sv. Alois dopustil se v dětství svém dvou všedních hříchů, vzal totiž svému otci trochu prachu a promluvil několik neslušných slov, jež od vojáků slyšel; avšak tyto dvě malé chyby působily mu takovou bolest, že při první sv. zpovědi, když se z nich vyznával, do mdloby upadl. Na malé své chyby často s bolestí vzpomínal, a ještě na smrtelném loži za ně pokání činil.

Tak smýšleli o všedních hříších svatí. A jak my o nich smýšlíme? Kéž bychom i my všední hříchy považovali za urážku Boží, za největší zlo, a kéž bychom se jich také dle sil svých varovali!

Abychom se všedních hříchů varovali, uvažme následky hříchu všedního.

2. Hřích všední je překážkou mnohých milostí, které by nám Bůh jinak udělil.

Všední hřích jest překážkou, že odpírá nám Bůh milosti pomáhající, kterouž bychom mnoho dobrého pro duši vykonali anebo mnohého pokušení uchráněni byli. Miluje-li kdo Boha nade všecko a varuje-li se pečlivě i nejmenšího hříchu, uděluje mu Bůh zvláštní přízeň a milost, aby ve ctnosti své setrvati mohl. Je-li však křesťan ve svých povinnostech poněkud vlažnějším, uráží-li Boha dobrovolně malými hříchy, připravuje se o zvláštní přízeň Boží a o mnohé milosti. Bůh nemá na něm takového zalíbení jako dříve, a proto odpírá mu i mnohých milostí, kteréž by mu jinak udělil. Pravdu tuto můžeme potvrditi ze své zkušenosti. Mnohý z nás snad byl po celé dny a týdny jakýmsi vnitřním nepokojem sklíčen; modlitba a přijímání sv. svátostí nemohly ho ani potěšiti. K tomu dorážela na nás různá pokušení, náklonnost ke zlému se zmáhala, a my zdáli jsme se proti všemu úplně bezmocnými. Odkud to, že rozum náš najednou tak byl zatemněn a vůle tak seslabena? Příčinu toho hledejme v tom, že jsme se dobrovolně dopouštěli všedních hříchů. Bůh odvrátil od nás svou milost, a proto náš rozum nepoznával zlého a vůle naše nedovedla odporovati i malému pokušení. Proto byli jsme tak nespokojeni a proto nemohli jsme duši svou k Bohu povznésti. Právem tudíž sv. Vavřinec Justinian přirovnává smrtelný hřích k smrti a všední k nemoci, když dí: „Smrtelným hříchem vede se sekyra na kořeny stromu, všedním bývá takořka kůra stromu raněna, následkem čehož strom hynouti musí.“

3. Všedního hříchu máme se pečlivě varovati, protože na nás mnoho trestů přivádí.

I všední hřích jest trestuhodným jako každé přestoupení zákona. Proto Bůh nemůže ani malé přestoupení zákona svého nechati bez trestu. A Bůh také trestá všední hřích a sice na světě časnými tresty: nemocí, neštěstím, chudobou a jiným soužením; na věčnosti pak mukami v očistci.

Že Bůh i všední hříchy trestá, potvrzuje písmo sv. Bůh ustanovil ve své spravedlnosti a přísnosti, aby hříšné město Sodoma bylo zničeno. Avšak v městě tom žil spravedlivý Lot se svou rodinou, jež chtěl Bůh zachrániti. Poslal proto k nim dva anděle, kteří je z města měli vyvésti. Když andělé vedli Lota a rodinu jeho z města, poručili jim, aby se všetečně nazpět neohlíželi. Žena Lotova však neuposlechla a ohlédla se. Za to hned obrácena byla v solný sloup. Tak Bůh potrestal všetečnost. A vizme, kterak Bůh potrestal Mojžíše a Arona pro jejich slabost. Mojžíš na poušti jednou toliko maličko pochyboval, bude-li moci ze skály holí vyvésti vodu, a Aron ze strachu povolil Israelitům učiniti si zlaté tele. Za to je Bůh velmi přísně potrestal; neboť žádný z nich nevešel do země zaslíbené, nýbrž umřeli na hranicích její. A v II. knize královské vypravuje se nám, kterak Hospodin potrestal všetečnost Bethsamitů. Nepřátelé Filištínští po jedné porážce Israelitů sebrali jim archu úmluvy a odvezli ji do země své. Když však Hospodin Filištínské hrozně trestal, poslali archu na voze kravami taženém do země israelské. Když vůz s archou zastavil se u města Bethsames, obyvatelé trochu všetečně a bez náležité uctivosti prohlíželi si archu. Bůh všetečnost jejich potrestal smrtí. Pro malou důvěru potrestal Bůh i Zachariáše. Když archanděl Gabriel zvěstoval Zachariáši, že Bůh vyslyšel prosby jeho a že manželka bude míti syna, jemuž bude jméno Jan, Zachariáš maličko pochyboval a proto řekl mu archanděl: „Budeš němým, a nebudeš moci mluviti až do dne, v kterémž se ty věci stanou; protože jsi neuvěřil slovům mým, kteráž se naplní časem svým.“ (Luk. 1, 20.)

Tak trestal Bůh malá provinění v Starém zákoně. Avšak nedomnívejte se, že dnes Bůh netrestá všedních hříchů. Spravedlnost Boží se nemění a proto i dnes za všední hříchy posílá na svět různé časné tresty. Požáry, krupobití, povodně, nemoci, drahotu a jiná soužení sesílá Bůh na nás často i pro nevšímavost a nevážnost k Bohu, za malé hříchy.

Avšak všechny tyto časné tresty, byť by byly sebe větší, ba snad i smrť, nelze přirovnati k těm trestům, jimiž Bůh trestati bude duši v očistci pro všední hříchy. Víra sv. nás učí, že do nebe nevejde nic neposkvrněného a hříšného; proto do nebe nevejde ani ten, kdo sice v milosti Boží umřel, avšak poskvrněn je všedním hříchem, nýbrž přijde do očistce. Jaká muka musí duše v očistci

snášeti, nelze nám vypověděti. Avšak představte si ony spravedlivé duše, které pro jediný snad všední hřích musí trpěti v očistci. Duše těchto spravedlivých milují Boha nade všecko a proto velmi touží po patření na Boha. Radosti té však na nějakou dobu jsou zbaveny; ony přejí si vroucně Boha viděti a nemohou, a tato touha po Bohu jest největší jejich mukou. Kromě toho musí v očistci trpěti jiné ještě tresty. Tyto tresty očistcové jsou tak veliké a kruté, že, jak dí sv. Augustin, jsou daleko bolestnější, než všecky strasti, kteréž na tomto světě musíme trpěti. Když Bůh všední hříchy trestá na světě i na věčnosti, není tedy hřích všední žádnou maličkostí, jíž netřeba si všímati.

4. Konečně všedního hříchu máme se varovati, protože časem hříchy těžké mívá za následek.

Všecky hříchy, jak dí sv. Vavřinec Justinian, podobají se nemoci, kteráž při malé opatrnosti může způsobiti smrt. Všední hříchy, byť by jich bylo sebe větší množství, nepřipravují duši o život duchovní, o milost posvěcující, avšak jsou velmi nebezpečny, protože snadno vedou k těžkým hříchům, jako nemoc vede k smrti. Jako nemoc anebo nepatrné mnohé rány seslabují tělo a konečně způsobují i smrt, podobně malé hříchy seslabují vůli proti pokušením, člověk lenošněji odporuje zlému, v pokušení bývá slabším, až konečně pokušení se poddává a dopouští se hříchu těžkého. Dobře tudíž dí Sirach: „Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zahyne“ (Sir. 19, 1.), a P. Ježíš dí: „Kdo v mále jest nepravý i ve větším nepravý jest.“ (Luk. 16, 10.) Proto sv. Jan Zlat. výstražně volá: „Varujte se malých hříchů, neb velké z nich povstávají.“ A to jest zcela přirozeno. Kdo nedbá malých chyb, a často se jich dopouští, ztratí útlé svědomí, považuje všecko za malé hříchy; ztratí bázeň Boží, až konečně bez bázně a výčitky svědomí dopouští se i těžkých hříchů. Pravdu tu potvrzuje zkušenost.

Všickni zločinci začali napřed s malými hříchy. Později pak, když navykli na malé chyby, odvážili se i větších, až se stali lotry. O císaři Domitiánovi praví dějiny, že v mládí svém trýznil muchy a velikou měl radost, když muchy, jimž utrhal křídélka, se trápily. Když dorostl, stal se z něho nelítostný ukrutník, kterýž mnoho zámožných rodin zničil, oloupiv je o jmění a dav členy jich odpraviti. On byl druhým krutým pronasledovatelem křesťanů. A vzpomeňme Jidáše. Pán Ježíš svěřil mu chudou církevní pokladnu. Jidáš miloval peníze, duch zlý pokoušel ho tak dlouho, až z cizího svěřeného majetku odvážil se krásti. A co učinila z něho malá krádež? Stal se lakomcem a z lakoty prodal svého Mistra a Pána židům za 30 stříbrných peněz a potom se oběsil.

A když dnes mnozí dopouští se vražd, loupeží a hrozných zločinů, byli vrahy v mladosti? Nikoliv. Z malých chyb, z nichž si ničeho nedělali, anebo za něž nebyli trestáni, vyrostly pak velké chyby. Jistý otec měl syna jedináčka, jehož miloval nepravou láskou. Vše mu promíjel a dovoloval. Nadával-li kluk lidem, bylo to otci maličkostí, ano ještě ho omlouval, že nemá rozumu, a každému vyhrožoval, kdo by kluka opovážil se pokárati. S klukem rostla drzost i odvážlivost. Učitelů neposlouchal, spolužáky bil, lidem okna vytloukal a vůbec různá darebáctví konal. A vše to otec nepovažoval za nic. Syna ani nekáral ani netrestal. Za tím však z maličkostí povstávaly hrozné nepravosti, zločiny a lotrovství, jimiž mazlíček otci mnoho zármutku způsobil, ano i brzký hrob vykopal, sobě pak hanbu, tuhé žaláře a tresty připravil, až konečně skončil na šibenici.

Drazí v Kristu! Rozjímali jsme o hříchu smrtelném a všedním. Poznali jste, že hřích vůbec jest největším zlem, jímž netoliko urážíme a zneuctíváme nejsvětějšího Boha, avšak také sami sebe snižujeme, o největší dobro se okrádáme a konečně hněv Boží na sebe svoláváme. Varujme se tudíž hříchu těžkého i všedního, nechtějme dobrovolně nikdy hřešiti, nýbrž po celý život bojujme proti zlému, abychom věčně nezahynuli. Poslechněme o této věci napomenutí nábožného Tobiáše, kteréž mluvil k synu svému: „Synu můj, po všecky dny života svého před očima měj Boha a střež se, abys hříchu nepřivolil. Chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, jestliže se budeme báti Boha a hříchu se varovati a dobré činiti.“ (Tob. 4, 6, 23.)

99. CVIČENÍ.

O druzích smrtelných hříchů.

Z rozjímání o hříchu poznali jsme, že hřích vůbec jest největším zlem, urážkou Boha, nevěrností, neposlušností a nevděkem k Bohu a že hřích má pro nás hrozné následky. Ačkoliv hřích je zlem velikým, přece všecky hříchy nejsou stejně veliké, protože každým hříchem neděje se stejná urážka Bohu a nejeví se stejná zloba. Proto hříchy dělíme na těžké a lehké. Avšak těžké i lehké hříchy nejsou všechny stejně veliké. Podle vlastností hříchů a pramenů, z nichž vycházejí, a podle velikosti zloby a následků

hříchů, dělíme hříchy na různé druhy. Některé hříchy jsou hlavou neb pramenem jiných hříchů a tyto tvoří jeden druh hříchů, které nazýváme „hlavními hříchy“. Jiné hříchy jsou zlobou proti Duchu sv., dařiteli milosti a proto tento druh hříchů jmenujeme „hříchy proti Duchu sv.“ Jiné hříchy jsou tak ošklivé a hrozné, že samo nebe vyzývají o pomstu a proto tento druh hříchů nazýváme „hříchy do nebe volající“. Konečně jsou hříchy, jichž sice sami se nedopouštíme, avšak jimi jsme vinnými, jako bychom se jich sami dopustili, a proto tento druh hříchů jmenujeme „cizími hříchy“. Rozeznáváme tedy čtvero druhů hříchů.

771. „*Které druhy hříchů rozeznáváme?*“

Rozeznáváme tyto druhy hříchův:

1. sedmero hlavních hříchů;
2. šestero hříchů proti Duchu svatému;
3. čtvero hříchů do nebe volajících;
4. devatero cizích hříchů.

O těchto čtvero druzích hříchů budeme nyní rozjímati. První druh hříchů jest: sedmero hlavních hříchů.

A) O sedmeru hlavních hříchů.

Sedm jest jistých smrtelných hříchů, které jmenujeme „hlavní“.

772. „*Proč se jmenují jisté hříchy »hlavní hříchy«?*“

Jisté hříchy se jmenují „hlavní hříchy“, protože každý z nich jest hlavou nebo pramenem mnoha jiných hříchův.

Hlavní hříchy nenazývají se „hlavní“ proto, že by snad byly největšími a nejtěžšími, nýbrž proto slují hlavní, poněvadž každý z nich jest hlavou nebo pramenem, z něhož vychází jiné hříchy. Jako z pramene vyvěrají potoky, bystřiny a řeky, a jako z kmene vyrůstají větve, ratolesti a listy, podobně z hlavních hříchů povstávají mnohé hříchy. Neboť člověk, který dopustil se některého hlavního hříchu, upadá obyčejně do jiných hříchů. O tom poučuje nás zkušenost. Proč na příklad mnozí lidé lhou, podvádí, křivě přisahají, kradou a vraždí? Protože jsou lakomí. Proč lidé nadávají, pomlouvají, mstí se, hádají a bijí se a vraždí?

Protože jsou hněviví. Podobně z každého hlavního hříchu povstávají mnohé hříchy, o čemž se přesvědčíme, až o každém zvlášť rozjímati budeme. Těchto hlavních hříchů jest sedmero.

773. *„Které jsou hříchy hlavní?“*

Hlavní hříchy jsou:

1. pýcha, 2. lakomství, 3. smilstvo, 4. závist, 5. nestřídmost, 6. hněv, 7. lenost.

Hříchy tyto nejsou všecky stejně veliké a nejsou také vždy smrtelné, nýbrž někdy mohou býti i lehké. Smrtelnými hříchy jsou tehdy, jestliže jimi děje se Bohu veliká urážka anebo škodí-li velice bližnímu, a jestliže jimi přestupujeme zákon Boží v důležité věci anebo jestliže z nich pochází těžké hříchy.

Prvním hlavním hříchem jest pýcha, poněvadž pýcha také byla prvním hříchem, jímž andělé a první lidé Boha urazili. Pýcha tudíž jest počátkem všeho zlého, jak dí Sirach: „Počátek všelikého hříchu jest pýcha; kdož by se jí přidržel, naplněn bude zlořečenstvím, a podvrátí jej do konce.“ (Sir. 10, 15.)

Promluvím tedy o pýše a vyložím vám, kdo se hříchu toho dopouští, jak Bůh pýchou bývá urážen, jaké tresty stíhají pyšné a které hříchy z pýchy pocházejí.

774. *„Co je pýcha?“*

Pýcha je přeceňování sebe a nezřízená žádost cti a přednosti.

Vše, co člověk má, čím jest a čím vládne jako: život, zdraví, síla i krása těla, bohatství a důstojenství, vlohy a schopnosti, ano i ctnosti a vůbec všecky dary těla i duše, vše to máme od Boha. Bohu tudíž povinni jsme za dary ty děkovati a jemu býti vděčnými, jak dí sv. apoštol Jakob: „Všeliké dání výborné a všeliký dar dokonalý s hůry sestupuje od Otce světel.“ (1, 17.)

Na tato slova písma svatého zapomíná však člověk pyšný. Uznává pyšný člověk Boha za svého nejvyššího Pána a dobrodince? Nikoliv. Pyšný vše, co má, čím je a čím vládne, připisuje jedině sobě, svým vlohám a schopnostem, své pilnosti a práci.

Pyšný člověk přeceňuje sebe, t. j. více o sobě myslí než zasluhuje, považuje sebe za dokonalejšího než jím skutečně jest a pohrdá jinými, jakoby vynikal nade všecky lidi dokonalostmi a přednostmi. Člověk nemusí se podceňovati ani bez potřeby se ponižovati, člověk může uznávati své přednosti a může vážiti si dobrého, jež má a koná; avšak nesmí se považovati za dokonalejšího

než jsou druzí a nesmí také dary a schopnosti považovati za svou vymoženost, ale za dar Boží.

Pyšný však cení své přednosti více než toho zasluhuje. Pyšný neuznává Boha za původce všeho dobrého, neděkuje Bohu za dary a přednosti, nehledá slávy a cti Boží, nýbrž na místo Boha staví sebe samého. Svým schopnostem a své pilnosti připisuje důstojnost i bohatství, a vše co má a čím je, a proto také hledá ve všem jen svou vlastní čest a slávu, a chce chválu a úctu jen pro svou osobu.

Pyšný zapomíná, že Bůh jest původcem všelikého dobra, zapomíná, že člověk bez pomoci a milosti Boží ničeho nemůže a ničeho nedosáhne. Proto pyšné napomíná sv. Pavel: „Co máš, člověče, čeho jsi nepřijal? Pakli jsi přijal, proč se chlubíš, jako bys byl nepřijal.“ (I. Kor. 10, 21.)

Pyšný nejen se přeceňuje, nýbrž také nezřízeně touží po cti a přednosti.

Člověk může toužiti po cti a může také domáhati se přednosti, pokud toho zasluhuje a pokud to je prospěšno a napomáhá cti Boží, spáse duší a blahu bližního. Již pohané vážili si cti a dobrého jména, a mudrcové pohanští napomínali své řády, aby dbali své cti a ji si zachovali. Tak mudřec Kato mnoho držel na čest a říkal: „Kdyby jsi i všecko ztratil, hleď, abys dobré jméno zachoval.“ A Cicero praví: „Kdo lhostejným jest k řečem a mínění jiných a sobě, jest pyšný a zcela zakrnělý.“ Také křesťan může toužiti po cti a má také povinnost, čest svou hájiti. Pán Ježíš sám proti fariseům hájil svou čest, když ho tito vinili, že skrze Belzebuba vymítá zlé duchy. Sv. Pavel také hájil svou čest a domáhal se přednosti proti bludařům, když pravil: „Zdaliž nejsem apoštol? Zdali jsem Krista Ježíše, Pána našeho, neviděl? Zdaliž nejste vy dílo mé v Pánu?“ (I. Kor. 9, 1.) Sv. Petr proto napomíná křesťany, aby domáhali se cti a ji hájili, „ale s tichostí a s bázní, majíce dobré svědomí,“ t. j. s uctivostí k představeným a vyšším, a s tichostí k nižším a sobě rovným to čiňte. (I. Petr 3, 16.)

Pyšný však, když se shání po cti a přednosti, neřídí se slovy sv. Pavla; neboť nehledá cti k rozmnožení cti a slávy jména Božího, nýbrž touží po cti a slávě k rozmnožení své slávy a chvály, aby jiné převyšoval a nad jiné vynikal. Pyšný shání se po cti a přednosti, ačkoliv svými skutky žádné cti a odměny nezasluhuje, anebo aspoň ne takové, jaké se domáhá. Pyšný čest a vyznamenání považuje za jediný cíl a účel svého života, své práce a svých schopností. Sláva a chvála, toť jsou modly, jimž se koří. V této podobě také pýcha se zrodila. Bůh obdařil andělY velikými přednostmi, silou a mocí. Někteří andělé však mnoho zakládali si na svých přednostech a zpyšněli. V pýše své chtěli ještě více, toužili

po větší moci, ano chtěli samému Bohu se rovnati, řkouce: „Nejvyššímu chceme podobni býti; nad hvězdy vyvýšíme stolici svou.“ (Is. 14, 13. 14) Také prarodičové naši toužili po větší přednosti, i oni chtěli býti rovnými Bohu. Po cti a vyznamenání toužil a jí se domáhal pyšný Aman. Po návratu židů ze zajetí babylonského zůstalo mnoho židů dobrovolně v říši babylonské a odtud rozšířili se i v říši perské. kdež nabyli mnoho majetku. V Persii tehdy byl králem Assver (Xerxes I). Král oblíbil si jistého muže Amana, jenž mu uměl lichotiti. Aman dosáhl nejvyšší hodnosti, stalť se nejvyšším kancléřem říšským. Všickni služebníci královští i lid klaněli se mu a klekali před ním. Znaliť jej jako muže ctižádostivého a hrdého, avšak znali také i jeho neobmezenou moc; proto ze strachu všickni před ním klekali. Jen Mardocheus, obyčejný žid a strýc královny Esther, Amanovi se klaněti nechtěl. Aman proto velice se rozhněval, jeho pýcha byla velice uražena, a proto chtěl se pomstiti. Králi namluvil, že židé osnují spiknutí proti králi. Král tomu uvěřil a ustanovil den, v který všickni židé mají býti usmrceni. Tam tedy vedla Amanova ctižádost! Ovšem Bůh Amanovi ukázal, že pýcha předchází pád. Na šibenici, kterou udělati dal pro Mardochea, byl potom z rozkazu králova sám pověšen.

I dnes je mnoho ctižádosti, ano více než jindy. Po cti shánějí se bohatí i chudí, není na světě místa, kde by nesídlela ctižádost. Ctižádosti obětují lidé zdraví i život. Lidé tak touží po cti, že jsou velmi nešťastnými ano i nemocní, nedosáhnou-li, po čem touží. Všecko jest marnost, a proto volejme se žalmistou Páně: „Ne nám, Hospodine, ne nám; ale jménu svému dej slávu.“ (Ž. 113, 9.)

Pýcha jest ošklivým hříchem, který objevuje se v různých podobách. Pýchy totiž můžeme dopustiti se myšlením, slovy a skutky.

Pyšným v srdci může býti i nejchudší žebrák, považuje-li sebe za lepšího a zbožnějšího než jsou jiní. Takovou pýchu nazýváme vysokomyslností, kteráž s pravou zbožností nemůže se rovnati. Pyšní tito lidé často konají i dobré skutky, aby chvály a cti požívali. Takovými byli fariseové, kteří v chrámě na prvním místě stávali, okázale se modlili, almužnu dávali a jiné dobré skutky konali; avšak na svých skutcích si mnoho zakládali, jimi se chlubili a žádali lidské cti, přednosti a chvály.

Pýchu ukazují lidé slovy a skutky. Pyšní rádi jen o sobě a o svých zásluhách mluví; ve společnosti chtějí míti první slovo, všemu chtějí nejlépe rozuměti a nejlépe věděti. Sv. Pavel popisuje pyšné takto: „Pyšní křičí, když mluví, a plni jsou trpkosti, když mlčí. Jsou rozpustilí v radosti, zuřiví v zármutku, nectní v jednání,

pyšní v chůzi, vzdorovití v odpovědi, jsou lenošní poslouchati, ale jiné urážeti hned jsou pohotově."

Pyšní, aby ukázali přednost a slávu svou nad jiné, nádherně a nápadně se strojí, na šatech a své marnivosti mnoho si zakládají; pyšní rádi strojí hostiny, aby se pochlubili svým blahobytem jako onen boháč, o němž sv. evanděliuin vypravuje, že na každý den strojil hody a s přáteli svými stoloval. Pyšní i svou chůzí ukazují hrdost, a proto ne nadarmo přirovnávají se k pávu, jenž krásné své peří v kruhu otáčí a svou krásou se sluní.

Pýcha jest ošklivou nepravostí, kteráž se protiví Bohu a kterouž také Bůh trestá.

Právem můžeme říci, že pýcha pro mnohé jest příčinou záhuby časné i věčné. Pyšný staví na oltář místo Boha sebe, neboť sebe více ctí a vyvyšuje se nad Boha, jehož nenávidí. Proto pyšný protiví se Bohu, jak dí Sirach: „V nenávisti jest před Bohem i lidmi pýcha." (Sir. 10, 7.)

Písmo sv. mnohými výroky dosvědčuje nám, že pýcha protiví se Bohu a že ji také vždy přísně trestal. „Bůh, jenž pyšným se protiví," jak dí sv. Petr (I. 5, 9.), nemůže beztrestně nechati bujeti pýchu, kteráž Boha o čest okrádá a jej ponižuje. Bůh pyšné obyčejně trestá tím, čím hřeší, že totiž pyšné s trůnu jejich sesazuje, je ponižuje a pokořuje, jak dí Pán Ježíš: „Každý, kdo se povyšuje, bude ponížen." (Luk. 14, 11.) Pravdu tu potvrzují nám dějiny a Písmo sv. Vizte, kterak potrestal Bůh pyšné anděly? Lucifer, první mezi anděly, zpyšněl a mnoho andělů svedl ku vzpouře proti Bohu. Chtěli býti rovnými Bohu, a hle, Bůh je ponížil, neboť svrhl je do pekla. A kterak potrestal Bůh pýchu na zemi? Adam a Eva chtěli býti také podobni Bohu. Pýcha svedla je k hříchu, avšak hned je přesvědčila o pravdě: „Pýcha předchází pád." Prarodičové naši i my jejich potomci zakoušíme následky hříchu pýchy, neboť pokuta za hřích je smrt. Bůh potrestal i pyšného Faraona. Když Mojžíš jménem Božím žádal ho, aby propustil lid israelský ze země egyptské, odpověděl hrdě: „Kdo jest Hospodin, abych uposlechl hlasu jeho a propustil israele? Neznám Hospodina a israele nepropustím." Brzy však Farao zakusil následky své pýchy. Rána za ranou dopadaly na Egypt a krále i jeho syny, a konečně pronásleduje israelity, zahynul ve vlnách Rudého moře.

Pyšný Aman chtěl israelity zničiti a také postaviti dal šibenici pro nenáviděného Mordochea, a hle, na šibenici té houpal se Aman sám. Obr Goliaš pyšně vychloubal se svou silou a mládeneček David zabil jej kamenem z praku hoděným. Král Baltazar v pýše dal přinésti do hodovní síně posvátné nádoby z chrámu jerusalemského ukradené a kázal dvořenínům z nich píti. A hned

byl potrestán. Tajemná ruka na stěně napsala ortel smrti jeho: mane, tekel, farez, a ještě téže noci byl zavražděn a říše jeho rozdělena. Kristus Pán pyšné farisee trestal a odsoudil, neboť řekl apoštolům: „Nebude li hojnější spravedlnost vaše nežli zákonníků a fariseů, nevejdete do království nebeského.“ (Mat. 5, 20.)

I dějiny světové potvrzují pravdu, že pýcha předchází pád. Vzpomeňme aspoň všemocného Napoleona I. Na tomto císaři naplnila se slova Páně: „Kdo se povyšuje, bude ponížen.“ Císař Napoleon, jenž stal se postrachem celé Evropě, hrůzou a metlou národů, jehož rozkazu poslouchala ohromná vojska, v hrdosti posmíval se církevní klatbě, kterou nad ním stařičký a utiskovaný papež Pius VII. vyřknouti musil. Napoleon mnohými vítězstvími zpyšněv, považoval se za jediného pána na zemi a pohrdavě říkal: „Aj, tou klatbou papežskou nevypadnou vojákům mým zbraně z rukou.“ A hle, vypadly; neboť brzy na to byl přemožen a do zajetí odveden, kdež v opuštěnosti zemřel.

Bůh pyšné trestá na zemi ponížením, bídou a jinými časnými tresty, na věčnosti pak je potrestá věčným zavržením, jak dí Písmo svaté: „Den Hospodina zástupů na každého pyšného a vysokomyslného, a na každého hrdého; i bude ponížen.“ (Isai. 2, 12.)

Ohavnost a ošklivost pýchy poznáváme zvláště z hříchů, které z pýchy pochází.

775. *„Co pochází z pýchy?“*

Z pýchy pochází: nezřízená samoláska a chlubivost, dychtivost po slávě a žárlivost; pohrdání Bohem a náboženstvím, církví a bližním; různice, hádky a sváry; tvrdošijnost, neposlušnost a kacířství.

1. Z pýchy pochází nezřízená samoláska.

Křesťan může a také má sebe milovati. Bůh také chce, abychom sebe milovali, protože i on nás miluje. Aby však naše samoláska byla spořádaná a křesťanská, musíme sebe milovati pro Boha. Sebe pro Boha milujeme, když především pečujeme o spásu duše své. (Otázka 334.) Kterak pečujeme o spásu duše své? O spásu duše své pečujeme, když se varujeme hříchu, když duši posvěcujeme milostí posvěcující, když se cvičíme ve ctnostech a když konáme dobré skutky. Milujeme li sebe láskou křesťanskou, pak sebe milujeme spořádaně a naše sebeláska jest nejen dovolena, ale také přikázána.

Kdo však miluje svět a jeho rozkoše, tělo své a svou osobu více než Boha a duši svou, ten se nemiluje spořádaně a křesťansky,

nýbrž miluje se nepořádně a dopouští se sobectví. Takové nezřízené samolásky dopouští se člověk pyšný a ctižádostivý. Neboť pyšný pohrdá milostí Boží a všechno co má, čím vládne a čím je, připisuje sobě; proto sebe vyvyšuje nad Boha a lidi, proto má v sobě zalíbení, pohrdá Bohem i lidmi, nikoho nad sebou neuznává a také vůli svou nechce podříditi vůli Boží, nýbrž činí jen to, co se jemu líbí a k čemu ho jeho žádost a vášně pobádají. Pyšní hledají jen svou slávu a všude mají na mysli jen sebe. Sv. Augustin o hříšné samolásce praví: „Sebeláska byla záhubou prvního člověka.“ První člověk z hříšné samolásky: „Budete jako bohové,“ přestoupil přikázání a proto zahynul. O boháči, jenž drahým kmentem se odíval a na každý den s přáteli svými hodoval, a tedy jen o své tělo se staral, praví Písmo sv.: „Umřel boháč a pohřben jest v pekle.“ Takový následek má nezřízená samoláska, která z pýchy pochází. Nechtěj tedy, člověče, ustavičně jen své „já“, nepečuj jen o své tělo a svou osobu, nýbrž pamatuj, že, co máš, obdržel jsi od Boha, a proto Boha miluj a hledej jeho slávy.

2. Z pýchy pochází chlubivost.

Chlubivost bývá nejobyčejnější vlastností pyšných lidí. Pyšní totiž velmi rádi mluví o svých přednostech a zásluhách, zveličujíce dobré, které konali, aby tím nad jiné se vyvýšili a ukázali, že oni všemu nejlépe rozumí a nejvíce pracují. Chlubivost vidíme u vznešených i prostých, u mužů i žen, u dětí i starců. Pyšný vychloubá se jměním, krásou svou, oděvem, nábytkem, dobrými skutky a zásluhami, moudrostí a učeností. Jděte na ulici, do hostinců, do paláců a chatrčí, všude uslyšíte chlubné slovo „já“. Učenec se chlubí svými vynálezy, dobrodinec svými zásluhami, hospodář svou úrodou, žena svými dcerami a žebrák svým utrpením. Všude slyšíte: já jsem učinil to a to, kdyby mne nebylo atd.

Chlubivost ukázal Goliaš. Filistýnští počali válku s králem israelským Saulem. Israelité i Saul, král jejich, báli se nepřátel a neodvážili se k boji, neboť viděli mocné a silné vojsko filistýnských. Tito měli obra Goliaše, kterýž každodenně volal k israelským: „Proč jste přišli hotovi k boji? Zdaliž já nejsem Filistýnský a vy služebníci Saulovi? Vyberte ze sebe muže a nechť vstoupí a potýká se se mnou sám a sám.“ Obr chlubil se svou silou a naháněl israelitům strachu. Když pak David, mládenec a pastýř, odvážil se s Goliašem zápasiti, důvěřuje v pomoc Boží, posmíval se mu Goliaš: „Pojď ke mně, a dámť tělo tvé ptákům nebeským a šelmám zemským.“ A jak skončil zápas pyšného Goliaše? David zabil ho kamenem. Tak bídně skončil silák a schlubný Goliaš. Chlubivými byli pyšní fariseové, kteří všude mluvili o své moudrosti, o svých ctnostech

a dobrých skutcích, v srdci svém však byli nečistí a hříšní. Proto Pán Ježíš varoval učeníky své před těmito lidmi a domnělou jejich spravedlností, řka: „Pilně se varujte, abyste spravedlnosti své nečinili před lidmi, abyste od nich viděni byli“ (Mat. 6, 1. 2), jako pokrytci farisejští, kteří v chloubě světské vzali odplatu svou.

Člověče nechlub se a vzpomeň na slova Písma sv.: „Co máš, čeho bys nebyl přijal? Pakli jsi přijal, proč se chlubíš, jako bys byl nepřijal.“ (I. Kor. 4, 7.)

3. Z pýchy pochází dychtivost po slávě. Pyšný touží jen po cti a slávě, čest a světské vyznamenání jest jediným jeho cílem a jedinou pohnutkou k práci. Této cti domáhá se všude často i nepoctivými prostředky. Ctižádostiví lidé jsou velmi odporní a drzí lidé. Všude tlačí se do popředí jako staří fariseové, kteří vyhledávali všude jen první místo, v chrámě i na hostinách. Kristus Pán nenáviděl lidskou ctižádost a také ji veřejně káral. Jednoho dne stoloval v domě farisea. Spatřiv, kterak hosté tlačili se na přední místa, pověděl jim podobenství: „Když budeš pozván na svatbu, nesedej na prvním místě, aby snad vzácnější tebe nebyl pozván od něho: a přijda ten, kterýž tebe i onoho pozval, neřekl tobě: Dej tomuto místo! a tehdy počal bys s hanbou na posledním místě seděti. Ale když budeš pozván, jdi, posaď se na posledním místě, aby když přijde ten, kterýž tebe pozval, řekl tobě: Příteli, posedni výše. Tehdy budeš míti slávu před spolustojícími; nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen; a kdo se ponižuje, bude povýšen.“ (Luk. 14, 7. 11.)

4. Z pýchy pochází žárlivost.

Žárlivost jest netoliko neodůvodněná nedůvěra ve věrnost přátelství, avšak také jest nezřízenou touhou po dobru, cti a slávě, kteréž někdo výhradně pro sebe žádá, spojená s obavou, že by také někdo jiný cti a slávy dojíti mohl. Žárlivými jsou zvláště pyšní lidé. Neboť vidí-li, že také jiní lidé jsou ctěni a váženi, žárlí na ně a závidí jim vážnosti a důstojnosti. Ze žárlivosti pak osočují a pomlouvají bližní a mstí se na nich. Příklad vidíme na králi Saulovi. Vida, že veškeren lid oslavuje Davida, žárlil a hněval se na něho a ze žárlivosti činil mu i úklady. Herodes žárlil na božské dítko Ježíše, uslyšev od svatých králů, že má býti králem židovským. Proto hleděl je usmrtiti. Žárlivými byli i učenníci Janovi, kteří, vidouce a slyšíce, že Pán Ježíš také křtí a káže, přišli k Janovi a pravili: „Mistře, ten, kterýž byl u tebe za Jordanem, jemuž jsi ty vydal svědectví, on křtí, a všickni jdou k němu.“ (Jan 3, 26.) Když naši slovanští apoštolové

sv. Cyrill a Methoděj s velikým úspěchem hlásali evangelium na Moravě a v krátké době celou Moravu i Čechy Kristu získali, žárlili na ně němečtí biskupové a ze žárlivosti žalovali na ně v Římě, jakoby pod rouškou slovanské bohoslužby šířili blud český.

5. Z pýchy pochází pohrdání Bohem a náboženstvím a církví.

Pýcha ničí všecky křesťanské ctnosti. První a nejhlavnější ctnost jest víra. A jak se chová pyšný k Bohu, náboženství a církvi? Pyšný přeceňuje svůj rozum, jeho duch vypíná se vysoko, a proto všechno, čeho svým rozumem nemůže pochopiti, prohlašuje za nedokonalé a proti rozumu. Pyšný myslí o sobě, že všemu nejlépe rozumí a vše nejlépe zná, považuje se za vrchol vědomosti a moudrosti, a proto články víry jsou mu zastaralým a překonaným stanoviskem, na něž nikdo už nedrží. Pyšný proto Bohu se neklaní, nemodlí se, nechodí do kostela, a přijde-li někdy sem, ukazuje svým chováním pohrdání Bohem, náboženstvím a církví. Pyšní, moderní tito fariseové jsou nepřáteli církve, kterou tupí a zlehčují. Odhodili víru a oděli se nevěrou, kterou nazývají svobodomyslností a pokrokem. V pravdě však jejich pokrokovost jest pýchou a nadutostí, která učinila je zapírači víry a nevěrci.

6. Pyšný pohrdá také lidmi.

Pyšný s pohrdáním hledí na svého bližního, slovem i skutkem dává mu znáti, jak je proti němu nízkým, špatným a hříšným. Pyšný považuje každého za nic, sebe sama však za nejdůležitější osobu. Takovými nadutými lidmi byli fariseové. Pán Ježíš je proto káral a aby špatnost jejich ukázal, pověděl podobenství o fariseovi a publikánu. Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili. Jeden byl fariseus, druhý publikán. Fariseus modlil se takto: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, cizoložníci, jakož i tento publikán.“ Fariseus pohrdal publikánem, považuje ho za zloděje a nepoctivce, sebe pak za spravedlivého a dokonalého. A jak je odsoudil Pán Ježíš? O publikánu pravil Pán Ježíš: „Tento sestoupil ospravedlněn, ne pak onen.“ (Luk. 18, 9—14.)

7. Z pýchy pocházejí různice, hádky a sváry.

Pyšní lidé chtějí míti všude první a poslední slovo; proto odporuje li jim někdo, nechce-li a nemůže-li vůbec s míněním jejich souhlasiti, hned se rozčilují a působí hádky, různice a sváry. Kde panuje pýcha, tam není pokoje a svornosti, jak dí kniha Přísloví: „Mezi pyšnými ustaviční jsou svárové.“ (Přísl. 13, 10.)

8. Z pýchy konečně pochází tvrdošijnost, neposlušnost a kacířství.

Církevní dějiny poučují nás, že mezi bludaři a kacíři nebylo ani jednoho, jenž by nebyl člověkem domýšlivým, neústupným, neposlušným a pyšným. Dobře tudíž dí o kacířích sv. Augustin: „Jiní jsou kacíři v Africe, jiní na východě, jiní v Egyptě a v Alexandrii; rozliční v rozličných místech, ale všude je táž matka, pýcha zrodila.“ Kacíři nechtějí se podrobiti církevní kázni, nikoho nechtějí nad sebou uznávati a od nikoho nepřijímají poučení. Pyšní kacíři byli a jsou vzdorovitými a krutými tyrany. Církvi vytýkali chyby, o papežích, biskupech a kněžstvu psali a mluvili hanebně a lživě, na sobě však chyb neviděli a viděti nechtěli. Chtěli opravovat církev, avšak sebe nedovedli opraviti. Pýcha je tak zaslepila, že v záhubu uvedli sebe a celé národy oloupili o pravou víru.

Z pýchy pochází ještě mnoho jiných hříchů, jako: závist, mstivost, hrubost, panovačnost, nevděčnost k Bohu a lidem, a konečně nemravnost a nečistota. Pokud jinoch nebo panna jsou pokornými, pokud netouží marnivým oděvem jiným se líbiti, dotud také jsou mravnými. Jakmile však oddají se marnivosti v oděvu, již se vydávají v nebezpečenství ztráty čistoty. Obyčejně parádnice, jichž srdce nakaženo jest pýchou, nebývají čistého srdce, jak dí sv. František Sal.: „Ženy, jež tak marnivy býti mohou, že v přemrštěném šatu zalíbení nalézají, činí tím svou čistotu podezřelou.“

Pýcha jest ošklivý a často těžký hřích, kterýmž člověk odvrací se od Boha, původce všeho dobrého, a chystá si věčné zavržení, jak dosvědčuje Tobiaš: „Pýše nikdy nedopouštěj, aby panovala v mysli tvé anebo v tvém slovu; neboť v ní počátek vzalo všeliké zahynutí.“ (Tob. 4, 14) Varujme se proto pýchy, neboť také nemáme ani příčiny, proč bychom si na něčem zakládali. Uvažujme často o sobě: Co jsi, člověče, že si tolik na sobě zakládáš? Prach a popel jsi, dnes jsi ve slávě a bohatství, a zítra tělo tvé dáno bude červům a duše tvá snad ďáblům. Proto na čem chtěl bys si zakládati? Vzpomeňme konečně na Krista Pána. Pán Ježíš, Syn Boží a náš Spasitel, byl vzorem pokory. Ač jest pánem nebe i země, ač jest všemohoucím, přece vždy byl poníženým, a právě svou pokorou nás z otroctví hříchu a ďábla vysvobodil. Proto dí Pán Ježíš o sobě: „Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, ale aby sloužil, i aby život dal na vykoupení za mnohé.“ (Mat. 20, 28.) Pán Ježíš miloval pokoru a pýchu vždy odsuzoval a trestal, a proto také svým příkladem i slovem všecky své následovníky k pokoře vedl a napomínal: „Učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11, 29)

100. CVIČENÍ.

Druhý hlavní hřích jest lakomství.

776. *„Co jest lakomství?“*

Lakomství jest nezřízená přilnulost k penězům a statkům pozemským.

Lakomství, ošklivá tato nepravost, která u pohanů byla všeobecnou, ač i pohrdanou, bohužel zakořeněna jest i mezi křesťany. Pozorujeme-li ty lidské starosti o pozemské živobytí a přílišnou námahu lidskou, můžeme říci, že většina lidí hlavně o to pečuje a pracuje, aby co nejvíce vyzískala a statků rozmnožila. Avšak tato touha po majetku a láska k němu není vždy hříchem.

Člověk může míti statky a může je i milovati, považuje-li je totiž za dar Boží a prostředek k dosažení života věčného. Kdo poctivým způsobem nabyl majetku a poctivou prací majetek rozmnožuje, kdo užívá statku k vydržení své domácnosti a k zaopatření členů rodiny, kdo ze statku svého uděluje almužnu a podporuje šlechetné a bohumilé účely, kdo nelpí na penězích a nepovažuje statky za jediný cíl a jedinou radost svého života, ten není lakomcem. Nemůžeme ho také nazvati lakomcem, pracuje-li pilně, je-li opatrným a nerozhazuje-li na marnivosti a přičiňuje-li se, aby statek nejen zachoval, ale i rozmnožil. Takový člověk užívá majetku po vůli Boží, činí si „přátele z mamony nepravosti“ (Luk. 6, 9.), a „skládá dobrý základ pro časy budoucí.“ (I. Tim. 6, 19.) Takovému jest bohatství prostředkem ku spáse.

Avšak hříchu lakomství se dopouští, kdo nezřízeně po penězích a statcích touží, a nezřízeně k penězům a statkům lne.

a) Lakomství se dopouští, kdo po penězích a pozemských statcích nezřízeně touží.

Jako pyšný nezřízeně touží po cti a slávě a přednosti, tedy po statcích duchovních, tak zase lakomec nezřízeně touží po statcích časných, po bohatství. Lakomec příliš miluje peníze a statky, které považuje za největší štěstí, největší radost a cíl svého života. Lakomec nikdy nemá dosti, a proto po celý život shání se po majetku, pracuje a přemýšlí ve dne v noci, kde a jak by statku nabyl; při tom neštítí se žádné nepoctivosti, ani podvodu, ani krádeže, ba ani vraždy. Lakomec netouží po majetku, aby ho snad upotřebil ku konání dobrého, k milosrdným skutkům a almužně,

netouží po statcích pro Boha a spásu duše své, nýbrž touží po penězích pouze pro ně samy, protože peníze považuje za největší blaho a dobro. Proto lakomce netěší žádné jiné i nejsvětější věci. Lakomec nemyslí na Boha, netouží po Bohu a věčné radosti, lakomec nesdílí s bližním ani radost ani žalost; lakomec nevšímá si žádné práce vlastenecké a náboženské, leda jen tehdy, mohl-li by z toho míti nějaký zisk. On má na mysli jen peníze a všímá si jen toho, co něco nese. Proto také lakomci bývají malomyslnými, zamračenými a nevlídnými. O lakomcích dí sv. Jan Zlat.: „Bohatí, by pak možno bylo, aby veškeren svět každý z nich sám měl, přece ještě v žádosti boří, a chudí, když chtějí bohatým rovni býti, neuzdravitelnou vzteklostí trpí. Tak velmi trápí milování peněz a obsáhne celou duši, že ani obyčejnému milování přátel a příbuzných, někdy také ani manželky a synů žádného místa nenechává.“

Hříšná tato touha po statcích jest lidem od počátku vrozena. Písmo sv. i zkušenost poučuje nás o tom mnohými příklady. Nezřízenou touhou po statku hořelo srdce Achabovo. Najednou zachtělo se mu vinice chudého Nabotha, jehož vinice byla vedle královy. Achab bez potřeby umínil si zahradu svou rozšířiti, a proto žádal Nabotha, aby mu vinici prodal. Naboth však jako dědictví po otci vinice prodati nechtěl a také nesměl, protože podle zákona Mojžíšova zděděné pozemky nesměly býti prodávány. Ačkoliv král to věděl, přece se náramně rozhněval, takže přišed domů vrhl se na lůžko a zlostí obrátiv se ku stěně, ničeho nepil a nejedl. Jeho manželka dověděvši se o příčině jeho zlosti, pravila mu: „Vstaň a pojez a buď dobré mysli, já tobě dám vinici Nabotha Jezrahelského.“ S dorozuměním královým napsala starším lidu křivou žalobu na Nabotha, jakoby byl Bohu a králi zlořečil a nařídila, aby byl ukamenován. Nevinný a chudobný Naboth byl skutečně ukamenován, a nyní Achab vzal si jeho vinici. Touha po majetku krále tak zaslepila, že se i vraždy dopustil.

Také Jidáš velice miloval peníze a toužil po nich. Pán Ježíš svěřil mu chudou pokladnu. Avšak Jidáš, jak o něm praví sv. Jan, z pokladny té kradl. Krádeže dopouštěl se z lakoty. Z lakoty bylo mu líto peněz, za které Maria Magdalena nakoupila mastí, aby pomazala nohy Pána Ježíše. Touha po penězích stále v něm rostla až tak poklesl, že šel k vysoké radě židovské a řekl jí: „Co mně chcete dáti a já vám ho zradím? A oni mu dali 30 stříbrných.“ (Mat. 26, 15) Za 30 stříbrných prodal Pána Ježíše i svou duši.

Po penězích nezřízeně toužili manželé Ananiáš a Safira, zadrževše si podvodně částku z peněz, které utržili za prodané pole a které chtěli církvi věnovati. Demetrius, zlatník, z lakomství pobouřil občany proti sv. Pavla (Sk. ap. 19, 24, 29.);

vladař Felix doufal, že mu sv. Pavel dá peníze (Sk. ap. 24.); páni posedlé děvečky obžalovali sv. Pavla, když ji od ducha zlého osvobodil. Učinili tak z lakoty, protože děvečka jim svými skutky vydělávala mnoho peněz. (Sk ap. 18, 18, 22.)

Avšak i v obyčejném životě mnoho jest lidí bohatých i chudých, kteří hrozně touží po penězích. Král Alfons z Aragonie potřeboval pro nutné nějaké vydání peníze a proto nařídil svému pokladníkovi, aby mu jistý obnos přinesl. Pokladník přinesl několik tisíc dukátů a před králem na stole je přečítal. Sluha králův byl přítomen a vida takovou hromadu zlata, vzdychl si a pravil: „Ach, kdybych měl tyto peníze, byl bych velmi šťastným". Král se na něho dobrácky usmál a řekl: „Tu máš, vezmi si peníze, ať jsi tedy šťastný". Sluha peníze shrábnul a chvíli byl velmi šťastný. Nevěděl však, co si s tolika penězi počne. Jak živ tolik peněz neviděl a tím méně měl; proto měl o peníze strach, aby mu jich někdo nevzal. Konečně začal vyhledávati společnost, utrácel a rozhazoval, až konečně všechno promárnil a octl se v bídě nejhorší. Službu ztratil, peníze promárnil a konečně pozbyl i spokojenost. Teprve v největší bídě poznal, že peníze nečiní člověka šťastným.

b) Lakomství se dopouští, k d o k p e n ě z ů m a s t a t k ů m p o z e m s k ý m n e z ř í z e n ě l n e.

Člověk může a má býti spořivým. Nemá na nepotřebné věci peníze vyhazovati, statek nestřídmostí nebo marnivostí rozhazovati, nýbrž má majetek udržovati a poctivým způsobem rozmnožovati. Spořivý člověk není proto lakomcem, poněvadž nešetří z lakoty, nýbrž z opatrnosti a starosti o budoucnost. Může nastati neúroda, drahota a jiné zlé časy, a tehdy uspořený groš bude mu dobrým a potřebným. Spořivý člověk také ze zásoby své rád bližnímu pomáhá a ochotně obětuje na náboženské a národní účely. Rozumná a křesťanská spořivost není hříchem, ale ctností, kterouž jest třeba lidu v dnešní době odporučovati.

Kdo však shromažďuje peníze jen proto, aby měl hodně majetku, kdo peníze miluje více než Boha a svou duši, kdo velikou má zálibu v pokladech a raduje se, kdykoliv poklad rozmnoží, kdo nechce vydávati ani na nutné věci, kdo bližnímu nechce v bídě pomoci, kdo na žádné dobré účely nechce krejcar obětovati, ten není spořivým, nýbrž špinavým lakomcem.

Lakomci jsou srdce tvrdého; kdyby viděl bližního hladem umírati, nepomůže mu. Lakomec nepřeje ani sobě. Chodí oděn jako žebrák, žije jako největší chudák, nepřeje sobě a rodině své ani pokrmu ani oděvu. Má-li vydati na nejnutnější potřeby nějaký haléř, hněvá se, spílá a naříká, co stojí domácnost, dělníci, řemeslníci; hubuje na daně, na žebráky, prosebníky. Právem takové

lakomce nazýváme skrblíky nebo držgrešly, protože náruživě lpí na penězích, od nichž nechtějí se odloučiti. Lakomec učinil si z peněz modlu, boha, jemuž se klanějí jako kdysi židé zlatému teleti. Této modle obětuje svůj život pozemský a též i spásu duše své. Právem tudíž o lakomcích dí sv. Pavel: „Nebo o tom vězte a rozumějte, že žádný lakomec, což jest modloslužebnost, nemá dědictví v království Kristovu a Božím.“ (Ef. 5, 5)

Z Písma svatého i ze života lidského máme hojnost příkladů takové špinavé lakoty. Ve svatém evangeliu vypravuje se nám o boháči, kterýž radoval se jen ze svého bohatství, k bližnímu a chudým byl pak tvrdým a nelidským. U vrát jeho žebral chudý Lazar a prosil o drobty, které padaly ze stolu boháčova, avšak ani těch se mu nedostalo. Boháč miloval statky své tak, že zapomněl na budoucnost duše své. Pán Ježíš o tomto boháči pravil: „Umřel boháč a pohřben jest v pekle.“

Časopis „Čech“ z r. 1876 přinesl o neobyčejné lakotě následující zprávu. Ve Stokravě zemřel 80letý mládenec, kterýž po mnoho let zastával v jednom hostinci službu sklepnickou. Před rokem skočil do Dunaje v sebevražedném úmyslu; byl však od smrti uchráněn. Na otázku, co ho pohnulo k tomuto zoufalému skutku, pravil, že prý po delší dobu neměl žádného výdělku. Jaké však bylo všech podivení, když v balíku, který u známého továrníka měl uschovaný, nalezeno bylo 40 tisíc zlatých ve státních úpisech. Tak daleko lakomství vede člověka, že si život béře!

Lakomství jest velikou nepravostí, což poznáváme zvláště z hříchů, které z lakomství pocházejí.

777. *„Co pochází z lakomství?“*

Z lakomství pochází nepokoj srdce a přílišná péče o věci časné; lest a podvod, nespravedlnost, zrada a křivé přísahy, nemilosrdnost a zatvrzelost srdce.

1. Z lakomství pochází nepokoj srdce. Lakomec miluje jen peníze, které pokládá za největší blaho a dobro. Ptejme se však, jak se má lakomec? „Lakomý nenasytí se penězi; a kdo miluje bohatství, nevezme užitku z něho“, praví kniha kazatel. (5, 9) Čím více má majetku, tím je větším chudákem. Chudobný člověk jest spokojen s málem, těší ho to, co má, spokojeně pracuje a v chudobě své jest šťastným, protože má dobré svědomí a pokoj v srdci svém. Na rukou jeho nelpí žádná nespravedlnost a bezpráví; proto jest vesel a spokojen. Jinak však jest u lakomce. Lakomec má všeho dosti, více než potřebuje, a přece není spoko-

jeným a nemá žádné radosti na světě. Lakomce trápí ustavičný strach, že ztratí majetek a proto stále žije v nepokoji. Také svědomí činí mu hrozné výčitky. Lakomec vidí stále všecky ty oběti, které okradl, ošidil a utiskoval. Lakomec při svém bohatství jest nejnešťastnějším, protože ztratil největší poklad: pokoj srdce a spokojenost. Dobře tudíž dí sv. Ambrož: „Všickni jeho dnové jsou v temnotě a smutku, v mnohé hněvivosti, v neduživosti i v hněvu. Stav otroků je snesitelnější. Vždy jest v okovech, vždy ve vazbách, nikdy není řetězů sproštěn, poněvadž jest vždy v nepravostech pohřížen."

Jak nepokojné srdce působí lakota, vidíme na Jidáši. Z lakoty prodal Mistra a Pána svého. Měl měšec na svých ňadrech a byl nyní spokojen? Nikoliv. Uslyšev, že Pán Ježíš byl odsouzen k smrti, hnulo se v něm svědomí. Zoufalý přiběhl k vysoké radě a hodiv měšec s penězi k nohoum její volal: „Zradil jsem krev spravedlivou". A nyní zlé svědomí honilo jej s místa na místo, nikde neměl pokoje, až konečně si zoufal. Takový konec vzal lakomec. Proto volá Pán Ježíš: „Co prospěje člověku, byť by celý svět získal, ale na duši škody utrpěl?" (Mar. 8, 36.)

2. Z lakoty pochází přílišná péče o věci časné. Člověk není stvořen pouze pro tento pozemský život, nýbrž cílem jeho jest věčná blaženost. Svět a časné věci mají nám býti pouze prostředkem k dosažení konečného cíle, věčné blaženosti. Proto člověk, jenž si jest vědom svého určení, nezapomíná při vší starosti pozemské také na slova Páně: „Nepečujte tedy říkajíce: co budeme jísti, anebo co budeme píti, anebo čím se budeme odívati? Však toho všeho pohané hledají. Víť zajisté otec váš, že toho všeho potřebujete. Hledejte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno." (Mat. 6, 31.)

Lakomec však stará se jedině o rozmnožení statku svého. Láska k bohatství seslabuje, ano dusí v srdci jeho všelikou touhu po vyšších věcech; proto místo k Bohu a spasení své duše soustřeďuje všecky své snahy a starosti k věcem pozemským. Že tomu tak, pozorujme lakomce. Lakomec myslí jen na zisk, stále přemýšlí, kde a jak by něčeho vyzískal a čím by majetek rozmnožil. Pro starost o věci pozemské nemá času k modlitbě, ba ani k jídlu a odpočinku. Lakomec pro pečování o časné věci zapomíná na své náboženské povinnosti. V den Páně, kdy věřící spěchají do chrámu Páně, aby se Bohu klaněli, Boha uctili a milosti si vyprosili, lakomec ani nevzpomene, že je neděle. Sedí u svého stolu, počítá, přemýšlí, činí různé plány, běhá a shání obchody a na Boha nevzpomene. Lakomci je líto i toho nedělního odpočinku; počítá, kolik by se získalo, kdyby i v neděli lid pracoval. Dobře pravil o la-

komcích blah. Tomáš Kemp.: „Boháči tohoto světa mnohých nebezpečenství a starostí mají, o nichž služebníci Kristovi, všeho, co na světě, se odřeknuvše, ničeho nevědí.“ Lakomci, poněvadž statky učinili si svou modlou, svým bohem a pánem, proto opouští i Boha, pozbývají víry a hotovi jsou pro časné věci i duši svou prodati, jako zrádný Jidáš. Mnohý lakomec neděsil by se podobné ničemnosti, jíž se Jidáš dopustil; i on by pro zisk zradil Krista a víru. Dobře tudíž o lakomcích praví Sirach: „Nic není nepravějšího, než milovati peníze, nebo takový i duši má prodajnou.“ (Sir. 10, 9)

K takovým koncům vede náruživá láska k penězům. Lakomci po celý život starají se jen o bohatství a časné věci, zapomínají však na slova Páně: „Blázne, této noci požádám duše tvé, co's nashromáždil, čí bude?“ (Luk. 12, 20.)

3. Z lakomství pochází dále lest a podvod; nespravedlnost a křivé přísahy.

Lakomec k vůli penězům neštítí se žádného zločinu. Ruka jeho poskvrněna jest nepoctivostí, krádeží, násilím ano i vraždou; jeho ústa znectěna jsou lstí, podvodem, lží, pomluvou, závistí a křivou přísahou. Lakomec pro zisk šidí a podvádí lidi, půjčuje peníze na vysoké úroky, padělá směnky a kupní smlouvy, okrádá bližního, utiskuje vdovy a sirotky, utrhuje mzdy dělníkům a řemeslníkům. Lakomci pro peníze zrazují přítele, soudí a hádají se s příbuznými, padělají závěti, zpronevěřují svěřený cizí majetek, zrazují vlast i církev. Pro peníze přemnozí jsou Jidáši, pro peníze dopouští se i vraždy a loupeže. Dobře dí o lakomcích sv. Augustin: „Lakomství boháčů je nenasytné. Vždy loupí a nikdy se nenasycuje, Boha se nebojí, člověka se neleká, aniž otce šetří, aniž matku uznává, aniž bratra poslouchá, aniž příteli věrnost zachovává. Vdovu potlačuje, proti sirotkům brojí, křivě svědčí.“ A svatý Chrysostomus táže se: „Co je příčinou tak mnohého zla na světě? Láska k penězům, nezřízená touha po bohatství, nezhojitelná nemoc tato, neuhasitelný tento oheň, tento tyran, jenž celým světem vládne.“

4. Z lakomství pochází nemilosrdnost a zatvrzelost srdce.

Lakomci nepřejí ničeho sobě ani svým domácím, proto také nejsou milosrdnými ani k bližnímu. Bohatství srdce lakomcovo tak zatvrzuje, že utlumuje v něm všeliký soucit a lásku k trpícím a činí jej bezcitným, nemilosrdným a zatvrzelým. Lakomcem nepohne žádná prosba, žádný pláč, zoufalý nářek hladových a nešťastných, jeho srdce neobměkčí největší bída a nouze lidská. Sv. Vincenc Fer. praví o lakomcích: „Jeho srdce jest tvrdé jako kovadlina, která nezměkne, byť by se na ni sebe více bušilo kladivem; neboť byť

byla bída bližního sebe větší, lakomec není nikdy naladěn k milosrdenství.“ U dveří lakomců nadarmo prosí hladoví o almužnu, lakomec jich neslyší anebo krutě je zažene.

Lakomci podobají se onomu boháči, o němž ve sv. evanděliu mluví Pán Ježíš: „Byl jeden bohatý člověk, který se obláčel v šarlat a kment a hodoval na každý den skvostně. Byl pak také jeden chudý jménem Lazar, kterýžto ležel u vrat bohatcových, plný jsa vředů. Žádal nasycen býti z drobtů, kteréž padaly se stolu boháčova; ale žádný mu jich nedával.“ Boháč slyšel nářek chudého, viděl jeho bídu, a přece mu nedal ani těch zbytků. Byl to člověk nemilosrdný, bezcitný a tvrdého srdce. Pán Ježíš naznačuje tvrdost srdce jeho, neboť praví, že ti psi, kteří lízali rány žebrákovy, více útrpnosti a milosrdenství měli, než onen lakomec.

Bohatství a láska k penězům konečně zatvrzuje srdce lidské i k pokání a přivádí věčnou záhubu.

Zdálo by se, že stářím lakomci touhy a lásky ke zlatu ubývá. Je tomu však naopak. Čím lakomec více blíží se k smrti, čím tělo jeho více stárne, tím více mládne jeho srdce po statcích a penězích. Sv. Řehoř o tom praví: „Všechny nepravosti se umírňují, lakomství však stále se zmáhá, nemajíc nikdy dosti.“ Lakomec do posledního okamžiku lne celým srdcem na svých pokladech, a ani pláč a prosba příbuzných nedovedou srdce jeho obměkčiti, aby se s Bohem smířil, nespravedlnosti a nepoctivosti napravil, a aby jako křesťan k smrti se připravil. Lakomec je srdce zatvrzelého i k sobě a ke spasení duše své Proto jak bídně žil, tak bídně umírá.

Jistý boháč ležel na smrtelném loži, a ačkoliv nemoc kvapně se horšila, nechtěl ničeho slyšeti ani o Bohu ani o knězi. Když však se již blížila poslední jeho hodina, poslali domácí přece pro kněze. Kněz vší možnou výmluvností domlouval umírajícímu, připomínal mu Boha, soud a věčnost, a slovy důtklivými vybízel ho aspoň k upřímné lítosti, drže mu před očima sv. kříž. Umírající najednou upřel zrak na kříž, jakoby řečí knězovou byl velmi dojat. Tu však přerušil kněze hroznou otázkou: „Co stojí asi ten kříž?“ a obrátiv oči v sloup skonal dříve, nežli mu kněz mohl odpověděti.

Hrozná jest smrt zatvrzelého lakomce, hroznější však bude probuzení jeho na věčnosti. Duše lakomcova státi bude před soudnou stolicí spravedlivého soudce a hrozně se bude třásti, když uslyší slova: „Vydej počet z vladařství svého, neboť již nebudeš moci vládnouti.“ Duše lakomcova strachem bude se chvěti, oněmí na věky, neboť zavržena bude do věčného ohně dle slov Páně: „Umřel bohatec a pohřben jest v pekle.“

Drazí v Kristu! Ukázal jsem vám, jak hanebnou a škodlivou nepravostí jest lakomství. K lakomství vede touha po pozemských statcích a nezřízená láska k penězům. Kristus Pán často mluvil o bohatství a statcích pozemských a nazval je „mamonem nepravosti“. Pozemské statky nejsou pravým dobrem ani pramenem dobra, neboť nevedou nás k nejvyššímu dobru, k Bohu totiž a ku věčné blaženosti, nýbrž spíše odvracují nás od Boha a vedou nás ke zlému. „Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně“ (Mat. 24), pravil Pán Ježíš, naznačuje tím, že bohatství je obyčejně překážkou našeho spasení a věrnosti k Bohu. Pán Ježíš sice nezavrhuje pozemské statky a neprohlašuje je za hřích, avšak napomíná nás, abychom z mamony nepravosti — z bohatství činili si přátele, t. j. abychom statků užívali moudře a jako prostředku k dosažení života věčného. Proto důrazně k nám volá: „Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazí a kdež zloději vykopávají a kradou; ale skládejte si poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí a kdež zloději nevykopávají ani kradou.“ (Mat. 6, 19. 20.) Milujme chudobu a buďme vždy s málem a s tím, co máme, spokojeni. Nikdy nereptejme, musíme-li žíti v chudobě, kdežto jiní mají všeho nadbytek. Patřme na svého Spasitele. Jest Pánem nebe i země, všecko jest jeho, a přece na zemi zvolil si chudobu, chudobu miloval a v chudobě umřel.

Kteří pak obdařeni jste pozemskými statky, považujte je za dar Boží a prostředek ke konání záslužných skutků. Užívejte statků po vůli Boží, buďte Bohu za vše vděčnými a čiňte si z mamony přátele, t. j. čiňte dobré skutky, podporujte chudinu, věnujte na dobré účely a zvláště buďte štědrými ke chrámu Páně. Budete-li statků svých užívati jako od Boha svěřené hřivny ke cti a slávě Boží a ke spáse duše své, nebude vám bohatství k zatracení, nýbrž ku spasení.

101. CVIČENÍ.

Třetí hlavní hřích jest smilstvo.

778. *„Co je smilstvo?“*

Smilstvo je dobrovolná žádost věcí, které urážejí stydlivost.

O tomto hříchu rozjímali jsme již dříve, a sice když jsme mluvili o šestém přikázání Božím „nesesmilníš“. Hříchu nečistoty,

jenž, jak dí sv. Pavel, nemá mezi křesťany ani jmenován býti, dopouštějí se lidé myšlením, řečí, písněmi a skutky. Jest tedy smilstvo nezřízená, dobrovolná žádost po věcech nestydatých, nemravných, které uráží stydlivost. Nemravní lidé dopouštějíce se hříchu nečistoty, zapomínají na důstojnost lidskou, kterou Bůh člověka povýšil nad zvíře, a podobají se zvířatům, která studu nemají, jak dí sv. Bernard, že nečistotou stává se člověk zvířetem. Již pohané nečistotu a nemravnost měli v opovržení a nečisté lidi přirovnávali k zvířatům. Staré dějiny vykládají o pohanském učenci Diogenovi, že chodil za jasného dne s lucernou po ulici, jakoby něco hledal. Když se ho tázali, co hledá, odpověděl: „Hledám člověka.“ Pravili mu: „Což nevidíš okolo běhati tolik lidí?“ Diogenes odpověděl: „To nejsou lidé, nýbrž zvířata, neboť ovládáni jsou jako zvíře zvířeckými žádostmi.“ Tak přísně a spravedlivě odsoudil pohanský učenec nemravnost lidskou.

Křesťanské náboženství poučilo člověka o jeho důstojnosti a povolání, zvláště pak vedlo lidstvo k ctnostnému a bezúhonnému životu, jehož korunou jest mravné chování, čistota. Jestliže již mnozí pohané poznávali, že smilstvo jest zvířectvím, které důstojnost lidskou snižuje, oč více my křesťané máme hřích nečistoty míti v opovržení, když obzvláště víme, že dle slov Krista Pána jsme chrámy Ducha svatého!

Člověk má nesmrtelnou duši, kteráž jest stvořena k obrazu a podobenství Božímu. Jak tudíž hrozně uráží Boha smilníci a nemravní lidé, když obraz Boží duši svou, tímto hříchem poskvrňují! Nečistý člověk přestává býti podobným svému Bohu. O nečistých lidech praví sv. Augustin: „Smilstvem znečišťuje člověk obraz Boží, kterýž v něm jest, a uráží Boha právě tak, jako mě uráží, kdo na mou podobiznu naplije aneb urážlivým způsobem ji znečistí.“ Nečistota sama v sobě jest hříchem ohavným, takže sv. Pavel v listu svém k Efeským píše: „Smilstvo pak a všeliká nečistota ani jmenována nebuď mezi vámi, jak se sluší na svaté.“ (Efes. 5, 3.) Křesťané na počátku církve jmenovali se vespolek svatými, poněvadž nejsvětější krví Kristovou byli jsme vykoupeni, a poněvadž na křtu svatém zasvětili jsme se svaté službě Boží. Křesťané tedy hříchu nečistoty, který se protiví všeliké svatosti, nemají ani znáti. V tom shodují se všickni spravedliví a nábožní lidé, neboť nebyli by dosáhli ani jediné ctnosti, kdyby nebyli dovedli v sobě potlačiti všelikou žádost nečistoty. O sv. Aloisiovi čteme, že tak byl čistotným, že ani dotknouti se nechtěl knihy, která obsahovala nemravné čtení. Sv. Stanislav Kostka při jediném nemravném slově, které v jeho přítomnosti někdo promluvil, omdlel.

Smilstvo jest ze všech hříchů nejohavnější, protože smilník zapomíná na Boha, v Bohu zalíbení nemá, na Boha nemyslí a srdce své zatvrzuje k všelikému napomínání a polepšení. Nemravní lidé neradi poslouchají slovo Boží, skoro nikdy řádně a dokonale se nezpovídají, ale v nečistotě své až do smrti zatvrzele žijí. Jak hrozně bude Bůh trestati nečisté lidi, vyličuje nám Písmo svaté. Když již ve Starém zákoně nečistota, největší to urážka nejsvětějšího Boha, trestána byla kamenováním, oč větším trestem trestati bude Bůh křesťany, kteří hříchu tohoto se dopouštějí! Smilník tupí a uráží svou nečistotou trojjediného Boha. Pán Ježíš vycedil za nás nejsvětější svou krev, a smilník údy své, tělo své, které krví Kristovou bylo vykoupeno, bahnem nečistoty špiní, jakoby chtěl i tu vykupitelskou krev Ježíše Krista potřísniti.

Křesťan na křtu svatém stal se dítkem Božím, chrámem Ducha svatého, a smilstvem stává se synem ďáblovým a sídlem ducha zlého. Proto smilníci potrestáni budou věčným zavržením, jak praví sv. Pavel: „Nemylte se! Ani smilníci, ani cizoložníci nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (I. Kor. 6, 9. 10.)

Hrozné ovoce přináší smilstvo na zemi i na věčnosti. Na zemi nemravný člověk jest bezectným, jest poznamenán veřejným znamením hanby, neboť slušný člověk smilným a nemravným lidem z daleka vyhýbá a v jejich společnosti styděl by se meškati. Nemravní lidé vyhledávají sice samotu a temnotu pro hřích svůj, avšak obyčejně na světlo vyjdou jejich nepravosti, jak dosvědčuje sv. Vincenc Fer.: „Nečistota miluje samotu a chce býti ukryta; avšak podobá se ukrytému ohni, který kouřem a zápachem se prozrazuje.“

Po smrti budou smilníci ještě více zahanbeni než na zemi. Smilníci na světě ničeho si nedělají z opovržení lidského, neboť bývají i dosti drzými a nadutými, činíce si posměch z ctnosti a mravnosti. Avšak na věčnosti zajde jim smích i drzost. Nečistá duše na věčnosti pozná svou ošklivost, a proto bude se hrozně hanbiti; ona pocítí, v jak velikém jest opovržení u Boha i svatých; uvidí, jak strašnou propastí oddělena bude od duší čistých, jimž na světě se posmívala. O krásu a radost nebeskou oko její ani nezavadí, viděti jen bude, jak svaté a čisté duše jsou přeblaženy, ona však přeneštastna, neboť podobati se bude ďáblům, v jejichž společnosti věčně žíti bude. A tato myšlenka, že věčně žíti bude s nečistými duchy a věčně opovrženou a zahanbenou zůstane, působiti jí bude nejhroznější muka.

Smilstvo jest tedy hříchem hrozným, protože na zemi lidi zaslepuje, takže sotva hříchu toho zanechají, a protože na věčnosti chystá hříšníkům věčné zavržení. Proto proti tomuto hříchu máme

bojovati všemi prostředky, které nám víra naše poskytuje. Zvláště musíme všeliký zárodek této ohavnosti hned udusiti, to jest, musíme odporovati nezřízeným myšlenkám a žádostem po nečistých věcech. Nikdy nesmíme se zdržovati při nečistých myšlenkách, neboť kdo myšlenkám povoluje, ustupuje z boje a bývá brzo zlým skutkem přemožen. Abychom čisté srdce sobě uchovali a pokušení přemohli, mnoho a často se modleme, zvláště často rozjímejme o umučení Páně. Vzývejme také Rodičku Boží, nejčistší Pannu, aby svou přímluvou vyprosila nám u Syna svého ducha čistého. Choďme častěji ke sv. zpovědi a nikdy dlouho nezůstaňme ve hříchu nečistoty, neboť čím déle hřích nosíme, tím nesnadněji se z něho vyznáme. Abychom vytrvali ve ctnosti čistoty, staňme se členy věčného klanění nejsv svátosti oltářní a předepsanou pobožnost horlivě konejme, bychom víc a více podobali se nejčistším srdcím Pána Ježíše a Panny Marie. Varujme se také zahálky a nestřídmosti v jídle a pití, neboť tyto nepravosti svádí k nečistotě, jak dí svatý Pavel: „Neopíjejte se vínem, v němž jest chlipnost.“ (Efes. 5, 18) Chraňme se všeliké příležitosti k hříchu, zvláště nemravných a smilných lidí, nemravné a rozpustilé společnosti a zábav, čtení oplzlých a nemravných spisů. Vždy a všudy na mysli mějme všudypřítomnost Boží, smrt, soud a věčnost; neboť kdo pamatuje na poslední věci člověka, nikdy nezhřeší, praví Písmo svaté.

179. *„Co pochází ze smilstva?“*

Ze smilstva pochází zaslepenost ducha a zatvrzelost srdce; nechuť k Bohu a věcem božským; vražda a sebevražda; nevěra a zoufání nad milosrdenstvím Božím

O tomto a jakož o nečistotě vůbec viz obšírné pojednání v otázce 437.

Čtvrtý hlavní hřích je závist.

780. *„Co je závist?“*

Závist je zármutek z přednosti nebo statku bližního, protože nechceme, aby nás předčil anebo se nám vyrovnal.

Závist jest hřích, který bohužel mezi lidmi nejčastěji se vyskytuje, ač ho lidé na sobě nechtějí pozorovati. Závisti je mnoho ve vyšších kruzích i mezi obyčejnými lidmi, ano závist nalezneme i mezi žebráky. V čem záleží závist? Katechismus praví, že závist je zármutek z přednosti nebo statku bližního.

Každý však zármutek z duchovního nebo tělesného dobra bližního, který v srdci svém cítíme, není vždy závistí a tedy hříchem. Rmoutíme-li se na př. ze štěstí, moci nebo bohatství bližního proto, že moci své užije, aby buď nám nebo lidem vůbec způsobil nějaké zlo nebo škodu, pak takový zármutek není závistí. Rmoutí-li se dobrý křesťan nad tím, že v obci nebo národu nabyl veliké moci a vlivu nepřítel víry a národa, a přeje-li si, aby moci té opět pozbyl, není to závist, nýbrž bázeň, poněvadž nepřítel moci své může zneužiti ke škodě církve a dobra vůbec.

Také nedopouštíme se závisti, rmoutíme-li se, že nejsme tak ctnostnými a zbožnými jako náš bližní, není-li se zármutkem spojena touha, aby bližní ctnosti ztratil. Zármutek z ctnosti bližního není hříchem, naopak jest pobídkou a horlením, bychom bližního ve ctnosti následovali a jemu se vyrovnali.

Vidíme-li, že někomu dostalo se vyznamenání a důstojnosti, jíž si ničím nezasloužil, a rmoutíme-li se nad tím, není zármutek tento závistí, nýbrž nevolí, poněvadž vidíme ve vyznamenání tom nespravedlnost a odstrkování mužů zasloužilých.

Závisti se však dopouští, kdo nespravedlivě rmoutí se z přednosti nebo statku bližního, jakoby snad sám byl skrácen, zneuctěn nebo poškozen a druhý bez zásluhy vyznamenán. Závist pochází z pýchy. Závistivý rád by měl všechno dobré sám, sám rád by měl statky, sám chce míti vše nejlepší, sám chce býti nejrozumnější, nejdokonalejší, sám chce býti vyznamenaným, ctěným a váženým. Vidí-li však, že i druhý má majetek, že se mu vše dobře daří, že jest ctěn a vážen, nepřeje mu přednosti a statku a bojí se, aby ho snad nezastínil a nepřevýšil. Proto přeje mu neštěstí a raduje se, když bližnímu vede se zle, potká-li ho neštěstí, byl-li zahanben anebo pozbyl-li moci, vlivu a vážnosti. Závistník přeje všechno dobré jen sobě, bližnímu pak všecko závidí a přeje mu jen zlé.

Hřích závist jako pýcha pochází od ďábla. Ďábel byl první, jenž byl závistivým. Vida štěstí a spokojenost prvních lidí, rmoutil se z jejich blaženosti, protože sám nebyl ani šťastným ani spokojeným. Proto ze závisti svedl prarodiče k hříchu a uzřev pak jejich bídu, radoval se. Závistí ďáblovou přišla smrt na okršlek zemský, jak dí kniha Moudrosti: „Závistí ďábelskou přišla smrt na okršlek země. Následují ho pak ti, kteří jsou se strany, t. j. ďábla.“ (Moudr. 2, 24. 25)

Od té doby závist opanovala syny lidské. Ze závisti zabil Kain bratra svého Abela, ze závisti prodali synové Jakobovi bratra svého Josefa, ze závisti vysoká rada židovská vydala Pána Ježíše

na smrt kříže, ze závisti povstává všechno zlé. Právem tudíž dí Písmo sv., že závistí přišla smrt na okršlek země.

Avšak závistník ze všeho toho ničeho dobrého nemá ani na zemi a ani na věčnosti míti nebude. Každý jiný hřích poskytuje člověku aspoň chvilkovou rozkoš, ze závisti však nemá člověk nic jiného, než ustavičnou trýzeň, nepokoj a často i předčasnou smrt.

Závistníka na světě nic netěší, vše ho dráždí, roztrpčuje a rozčiluje. Vidí-li, že se mají lidé dobře, že jsou spokojeni a šťastni, hněvá se, nechce poslouchati chválu o bližním a nemůže-li mu uškoditi, trápí se ve dne v noci. Tím si ztrpčuje život, upadá v těžkomyslnost a podrývá si zdraví. Dobře tudíž o závisti praví kniha Přísloví: „Životem těla jest srdce zdravé, ale hnisem v kostech jest závist.“ (Přísl. 14, 30.) Vizte Kaina! Od toho okamžiku, kdy závistí naplněno bylo srdce jeho k bratru svému, nikde neměl stání a pokoje. Tvář jeho opadla, oči hluboko zapadly, a jen srdce hořelo hrozným pekelným žárem. Pozorujte závistivého krále Saula. Kolem něho všecko jásá nad vítězstvím Davidovým, jen král se hněvá. Závist užírá srdce jeho a ruka zvedá se, aby zahubila nevinného.

A co má člověk z toho, závidí-li bližnímu statku? Závistník zapomíná, že za bohatstvím kráčí chudoba a smrt, jak dí Písmo sv.: „Člověk, který chvátá zbohatnouti a jiným závidí, neví, že nouze na něj přijde.“ (Přísl. 28, 22.) Vzpomeňme na boháče z evandělia. Měl všeho hojnost, strojil bohaté hostiny, a Lazar u vrat jeho umíral hladem. A hle, umřel Lazar a nesen jest od andělů do lůna Abrahamova, a boháč pohřben jest v pekle.

Závist ukracuje života a přivádí předčasnou smrt, jak dí Písmo sv.: „Závist a hněv ujímá dnů, o pečování přivádí před časem stáří.“ (Sir. 30. 26). — Jistá selka měla pěkný statek a mnoho dobytka; přece však vždy se mrzela, viděla-li, že i jiní sousedé mají pěkný dobytek. Když na večer dobytek z pastvy přicházel, postavila se před dům a hlasitě reptala, spatřila-li, že ten neb onen soused má pěknou ano i lepší krávu než ona. Spatřila-li na poli sousedovu pěkné obilí, hned se zlobila, říkajíc: „Jiným všecko se daří, mně nic.“ Tak se ustavičně zlobila a mořila. Proto také její tvář byla celá žlutá a vyschlá. Když pak sousedka její kdysi zdědila sto zlatých, tak jí těch peněz záviděla, že až onemocněla a umřela.

Nepřináší-li závist ničeho dobrého na světě, tím méně přinese závistníkům na věčnosti. Sv. Pavel o závistnících praví, že nebudou v království Božím: „Zjevnyť jsou skutkové těla, jež jsou: cizoložství . . . závist a těm podobné věci, o kterýchž vám předpovídám

jakož jsem i prve pravil, že kdož takové věci činí, království božího dědictví nedojdou." (Gal. 5. 19. 21).

Závist jako ostatní hříchy působí mnohé a těžké jiné hříchy proti Bohu a bližnímu.

Závistník obyčejně bývá nevděčným k Bohu, poněvadž nechce viděti dobrodiní, kteráž z ruky Boží přijímá, nýbrž stále jen závistivě hledí na dobrodiní, kteráž Bůh bližnímu uděluje. Proto také závistníci často reptají proti Bohu, jakoby Bůh o ně nedosti pečoval a vše jen druhým uděloval. Viní tak Boha z nespravedlnosti a stranictví. Závistníci podobají se těm dělníkům nespokojeným, které Pán povolal na vinici svou a když pak večer vyplatil stejně všem, i těm, kteří později najati byli, reptali, ačkoliv se jim křivda nestala. Proto všem zavistníkům platí slova Páně. Či-li oko tvé nešlechetné jest, že já dobrý jsem?" (Mat. 20. 13).

Závistníci netoliko uráží Boha, nýbrž také ubližují svému bližnímu, což poznáváme ze skutků, které ze závisti pocházejí.

781. „*Co pochází ze závisti?*"

Ze závisti pochází: křivé posuzování, pomluva a na cti utrhání; nenávist k bližnímu, radost, když se mu vede špatně, zármutek, když se mu vede dobře.

1. Ze závisti pochází: křivé posuzování, pomluva a na cti utrhání.

Kristus Pán především přikázal vyznávačům svým, aby milovali své bližní. Pravilť Pán Ježíš: „Totoť jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jakož i já miloval jsem vás." (Jan 15 12). Křesťanská láska nikoho neponižuje a nikomu neškodí, ohybujícím odpouští a nikoho neodsuzuje a nesoudí. K této lásce nabádá nás sv. Petr slovy: „Především pak společnou mezi sebou lásku ustavičnou mějte: nebo láska přikrývá množství hříchů" (I. Petr. 4. 8).

Proti křesťanské lásce nejvíce však prohřešuje se závistník. Neboť závistník nikoho nemiluje, bližnímu nepřeje ani statku ani dobré pověsti. Závistník nejen v srdci svém hněvá se na bližního, že jest ctěn, že se mu dobře daří, avšak také slovy i skutky ukazuje bližnímu svou závist. Závistník je horší než-li divoké šelmy. Neboť nasytí-li se šelma, lehne a dá pokoj; závistník však nikdy není nasycen, ustavičně pronásleduje svou oběť. Závistníci zvláště křivým posuzováním, pomluvou a na cti utrháním pronásledují svého bližního. Poněvadž nemohou bližního ani překonati ani odstraniti, proto snaží se pomluvou o čest a vážnost jej připra-

viti. Závistníci také bližní na cti utrhají, důvěru, jíž u lidí požívají, podezříváním podrývají, postavení veřejné, úřad ano i příjem neb služné vyčítají, jakoby snad platu a odměny nezasloužil. Závistníci nikoho nešetří. Jsi-li hodným a zbožným, závistník to popírá a hned o tobě vypravuje špatnosti, jichž jsi se ani nedopustil anebo ne v takové velikosti. Konáš-li dobré skustky, dáváš-li almužnu, podporuješ-li dobré věci a pracuješ-li pr blaho lidu, závistníci hned tě všude pomlouvají, že to činíš pro schlonbu anebo že z toho máš užitek. Jsi-li opatrný, neutrácíš-li bez potřeby, závistník tě nazve lakomcem. Chodíš-li pilně do kostela, přijímáš-li často sv. svátosti, jsi-li horlivým katolíkem, závistníci tě nazvou pokrytcem. Koná-li člověk dobré, neujde závisti, koná-li zlé, pak teprve závist pase se na bližním, jak dí sv. Basil V.: „Jako supové létávají na pastvu k mrchám smrdutým pomíjejíce mnoho luk, mnoho veselých a vonných polí, a jako mouchy zvykly pomíjeti míst na těle zdravých a toliko na vředech sedati: tak závistiví šlechetných skutků a věcí vzácných od lidí vykonaných nechajíce, toliko na vadách lidských se zastavují.“

Závistníci tak dlouho osočují a pronásledují svého protivníka, až ho zničí anebo až sami bídně zahynou. Vizte závistníky Kore, Dathana a Abirona, o nichž v knize Mojžíšově čtěme. Tito tři buřiči záviděli Mojžíšovi, že Hospodin učinil ho vůdcem lidu a že s ním často rozmlouvá. Chtějíce sami vedrati se v popředí lidu, pomlouvali Mojžíše a bratra jeho Arona, řkouce: Dosti mějte na tom, nebo všecko množství je svatým, a mezi nimi jest Hospodin: proč tedy se vynášíte nad lid Hospodinův?“ (4 Mojžíš 16. 3). Když pak Mojžíš buřiče povolal, aby se postavili před Hospodinem s kaditelnicemi, aby sám Bůh ukázal, mají-li právo osvojovati si kněžství, odpověděli buřiči: „Nepůjdeme. Zda-liž málo jest tobě, že jsi vyvedl nás ze země oplývající mlékem a medem, abys nás mořil na poušti, že také chceš panovati nad námi!“ (4 Mojžíš 16. 13) Mojžíš byl, jak Písmo sv. o něm praví, nejtišším mužem v celém israelském národu. Věděltě o závisti mnohých, mlčel však a vše trpělivě snášel. A přece závistníci dovolili si takové hrubosti, takového na cti utrhání! Hospodin však závistivé buřiče přísně potrestal, neboť země se otevřela a všickni tři za živa propadli se do věčného ohně.

2. Ze závisti pochází nenávist k bližnímu.

Vidí li závistník, že bližní tím více nabývá vážnosti, cti a lásky lidské, čím více jej osočuje a pomlouvá, proměňuje se závist v ďábelskou nenávist. Závistník nenávidí bližního svého a jako ďábel pronásleduje ho, touží po pomstě a často i vraždy se dopouští, aby protivníka svého zničil a s cesty odstranil. Právem dí Písmo sv. i

závistí ďábelskou skrze prarodiče přišla smrt na okršlek země.“ Ze závisti nenáviděl Kain bratra svého a zabil ho; synové Jakubovi nenáviděli Josefa bratra svého a proto chtěli ho i usmrtiti Ze závisti nenáviděli fariseové Krista Pána a neustali ve své ďábelské nenávisti, dokud nepřivedli Pána Ježíše na kříž. Titíž fariseové ze závisti, poněvadž nemohli odolati slovům sv. Štěpána, takovou nenávistí k němu byli naplněni, že hněvem zuby skřípali a vyvlekše ho za město, ukamenovali jej.

Závist i dnes usazuje v srdcích nepřátel víry a církve Kristovy ďábelskou nenávist a zášť proti všemu katolickému. Kdož by dnes neviděl hrozné té nenávisti, kterouž nepřátelé víry pronásledují kněžstvo a věrné katolíky! Ze závisti tupí kněžstvo, pomlouvají církev a pronásledují věrné katolíky. Závist žene protivníky i do největších krajností, tak že i dnes ďábelskou nenávistí naplněni jsou a kdyby mohli, ubili a zničili by církev, kněžstvo i všecken katolický lid. V pravdě závistí přišla smrt na svět.

3. Ze závisti pochází radost, když se bližnímu nevede dobře. Vidí-li závistník, že bližní upadl do neštěstí, že pozbyl jmění nebo vážnosti, raduje se Často slyšíte závistníky říkati: „dobře se mu tak stalo, toho mu opravdu přeji, však už si mnoho o sobě myslil.“ Slovem i skutkem závistníci ukazují svou radost neb škodolibost, jestliže bližního potkala nějaká nehoda. Říkává se: máš-li neštěstí, nestarej se o posměch. A z neštěstí bližního nejvíce radují se závistníci; ti se posmívají a smějí nešťastným, poněvadž si namlouvají, že snad bližní spravedlivě byl potrestán.

Takovými škodolibými závistníky byli fariseové. Když Pán Ježíš v největších bolestech na kříži umíral, fariseové radovali se z utrpení jeho a škodolibou radost svou dávali na jevo svými rouhažnými řečmi a posunky, volajíce: „Ha, ha, kterýš rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomoziž sám sobě; jsi-li Syn Boží, sestup s kříže. Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže.“ (Mat. 27. 40. 46).

Vede-li se však bližnímu dobře, má-li štěstí a požívá-li lásky a vážnosti, tu závistníci hněvají se a v srdci svém mají zármutek nad štěstím bližního. Zármutek tento nazýváme nepřízní neb nepřejností. Takové závisti najdete všude, u boháčů i chudých, u učenců i prostých lidí. Ve vyšších kruzích jest zvláště nepřejnosti velmi mnoho. Lidé touží po vysokých hodnostech, po vyznamenání a slávě. Byl-li někdo jiný povýšen neb vyznamenám, ostatní mu toho nepřejí a hrozně se rmoutí, že jiní mají tolik štěstí na světě. U obyčejného lidu je této nepřejnosti ještě více. Obchodník, řemeslník, dělník nepřeje výdělku druhému; závistivě hledí na druhého obchodníka, chodí-li všecko k němu nakupovat. Přál by si aby

všickni lidé jen k němu chodili. Neděje-li se tak, hněvá a rmoutí se. Podobně jiní jeden druhému ničeho nepřeje a všechno by sami rádi měli. Takovými nepřejnými lidmi byli oni dělníci navinici. Pán Ježíš pověděl zástupům podobenství o dělnících. Hospodář jeden na úsvitě povolal dělníky na vinicí, smluviv se nimi na denní mzdu O hodině 9, 12 a odpoledne o 3. o 5. hodině najal opět dělníky a slíbil, že jim dá co bude spravedlivého. Když pak byl večer, vyplatil všem dělníkům stejně, t. j první i poslední dostali celou denní mzdu. S tím nebyli spokojeni dělníci, kteří od rána pracovali, nepřejíce mzdy dělníkům, kteří později byli najati. Proto závistivě pravili pánu: „Tito poslední jednu toliko hodinu dělali a rovné jsi je učinil nám, kteříž jsme nesli břímě dne i horka.“ (Mat. 20. 12). Pán závist jejich pokáal, řka: „Příteli, nečiním tobě křivdy; zda-li jsi se z peníze denního nesmluvil se mnou? Vezmi, co tvého jest, a jdi; chci pak i tomuto poslednímu dáti jako i tobě. Zdaliž mi nesluší učiniti, co chci? Či oko tvé nešlechetné jest, že já dobrý jsem?“ (Mat. 20. 13. 16).

Takové nepřízně je na světě mnoho. Slovutný malíř Leonardo dokonal překrásný obraz, kterýž znalci z široka daleka přicházeli obdivovat. S nadšením mluvilo se vůbec o tomto mistrovském díle, z čehož jistý jeho sok velmi se rmoutil. On dávno tajnou zášť v srdci svém k němu choval, a jen na vhodnou příležitosť čekal, aby se mohl pomstíti A ta se mu nyní naskytla. Leonardo za jistou záležitostí na několik dní odcestoval; uslyšev a jeho nepřítel, vloudil se do jeho dílny o obraz strašně porouchal. Když se mistr z cesty vrátil, první jeho pohled byl na zamilovaný obraz; než co shledal? Místo ušlechtilého obrazu jen zříceniny. Srdce jej ukrutně zabolelo, lomil rukama a ztrátu svou žalostně oplakával.

Závisti je na světě mnoho a snad žádný hřích tolik zla nenatropí, jako tato nepravost. Závist je největší protivou křesťanského náboženství, které hlásá lásku k Bohu k bližnímu. Jsme křesťany, proto varujme se závisti a potlačujme v srdci svém i nejmenší její hnutí. Abychom ze srdce svého z kořene vytrhali toto býlí, musíme také uchopiti se všech prostředků proti závisti.

Nejhlavnější prostředek proti závisti jest ustavičná upřímná modlitba, neboť kde jest vroucná modlitba tam sídlí také pokora, spokojenost s málem a láska k bližnímu. „Láska“, jak dí sv. Pavel, „jest trpělivá dobrotivá: láska nezávidí, nečiní zlé, nenadymá se, není žádostivá, nehledá, což jest jejího, nevzpouzí se, nemyslí zlého. Neraduje se z nepravosti, ale spolu raduje se v pravdě.“ (I. Kor. 13. 4. 6). Sv. Pavel srdečnými slovy napomíná nás k vespolné lásce. Všickni se máme milovati jako bratři a sestry, neboť jsme rodinou Kristovou a všickni jednou chceme společně patřiti na Boha a požívati radosti nebeské.

Proto nezáviďme na světě jeden druhému úřadu nebo statku, nýbrž milujme se, přejíce si vše dobré vespolek dle slov sv. Pavla: „Radujte se s radujícími a plačte s plačícími.“ (Řím. 12. 13). Abychom se uchránili závisti nebo v srdci svém jí přemohli, uvažme také n á s l e d k y závisti. Pověděl jsem vám, že závistník ničeho nemá ze závisti, leč trýzeň a nepokoj. „Závist“, jak dí sv. Jeroným, „sebe samu hryže“ Milujeme-li sebe pro Boha, pak z lásky k sobě varujme se závisti. Buďme spokojeni s tím, co máme a čím jsme, nezáviďme bližnímu statku, neboť pozemské věci jsou marnost a pára. Vzpomínejme raději na radosti nebeské, kde není žádné závisti, nýbrž sama láska. Duše v nebi všecky se milují, žádná nezávidí druhé většího stupně blaženosti, nýbrž radují se v pravdě s radujícími. A těm nebeštanům musíme se i my na zemi podobati, chceme-li k nim jednou býti přiděleni. Proto potlačujme v srdci svém závist.

102. CVIČENÍ.

Pátý hlavní hřích jest n e s t ř í d m o s t.

782. „*Co jest nestřídmost?*“

N e s t ř í d m o s t je n e z ř í z e n á ž á d o s t j í d l a a p i t í a n e m í r n é p o ž í v á n í p o k r m u a n á p o j e.

Jako jsme povinni pečovati o duši svou, podobně máme se starati o zdraví svého těla. Aby tělo naše žilo a bylo zdrávo a mohlo práce konati, potřebuje pokrmu a nápoje. Člověk tedy může jísti a píti, může toužiti po pokrmu a nápoji, aby zahnal hlad a žízeň aby se posilnil ke konání svých povinností. Toužíme-li po pokrmu a nápoji pouze tolik, kolik je třeba a kolik dle vůle Boží požívati smíme, nedopouštíme se hříchu, poněvadž naše žádost po jídlu a pití není nezřízená a požívání pokrmů není nemírné. Jíme a pijeme, abychom život zachovali a sílu k práci.

Avšak hříchu se dopouští, kdo po jídle a nápoji n e z ř í z e n ě t o u ž í a kdo n e m í r n ě, t. j. mnoho jí a pije. Hřích tento jmenujeme n e s t ř í d m o s t í v jídle a pití. Nestřídmost v jídle nazýváme také o b ž e r s t v í m a nemírné pití o p i l s t v í m.

Nestřídmosti v jídle a pití dopouští se nejen ti, kteří tolik pijí, že nemohou ani na nohou stát, nýbrž i ti, kteří pokrmů a nápojů nad potřebu užívají, byť by se neopili. Podle toho nestřídmost

v jídle a pití jeví se v různých stupních a pod různými jmény.

a) Nestřídmosti dopouštějí se předně ti, kteří nezřízeně touží po jídle a nápoji, t. j. kteří ustavičně myslí jen na jídlo a pití a v požívání pokrmů a nápojů vidí největší blaho a radost. Kdo jí a pije, aby ukojil smyslnou žádost po jídle a nápoji, aby svému tělu lahodil, je nestřídmým. Hříchu tohoto se dopouští zvláště ti, kteří bez potřeby a v nepravý čas jí a pijí. Říkává se: čas k dílu, čas k jídlu. Mnozí však k práci dají si čas, k jídlu a pití spěchají však hned. Mnohý člověk má ustavičně žízeň a stále má chuť k jídlu. Sotva ráno vstane, již spěchá do hostinců a kořalen, aby smyslnosti své sloužil. Nenasytní lidé po celý den by jedli a pili; proto tito lidé štítí se práce. Uvidíte je nejčastěji vysedati v hostincích. Celé dny a večery ztráví v hostinci, kde popíjejí, zbytečné řeči mluví a pro ukrácení chvíle si i zahrají.

Lidé mohli by ze své práce dosti ušetřiti a mohli by i mnoho dobrého na světě vykonati, kdyby tolik nesloužili svému žaludku a hrdlu. Mnozí však raději dělají dluhy a okrádají domácnost, než-li by si odepřeli nepotřebného jídla a pití. Tito lidé myslí, že tehdy je člověk šťastným, když se do vůle nají a napije. Takoví lidé také o ničem jiném nemluví, než o jídle a pití. Neslyšíte jich vykládati, jakou práci konali, nýbrž slyšíte stále mluviti, jak se měli dobře tam a tam, jak se dobře najedli a napili.

Nestřídmí tito lidé nic si z toho nedělají, jestliže svou nenasytností projedli a propili svůj majetek. Podobají se tak lehkomyslnému Esauovi, jenž také nemírně toužil po pokrmu. Přišel z lovu viděl bratra svého Jakoba vařiti čočovici, kterou velmi rád jídal. Dostal velikou chuť na pokrm a dychtivě volal: „Dej mi vaření toho ryšavého.“ Jakob však odpověděl: „Prodej mi prvorozenství své“, t. j. práva prvorozenství. Prvorozenství v Starém zákoně spojeno bylo s důležitými právy: mělť prvorozený nárok na dvojnásobný podíl otcovský, byl hlavou rodiny, vykonával v ní úřad kněžský a byl také dědicem božských zaslíbení. — Esau z nezřízené touhy po pokrmu nevážil si práv svých a pro okamžitý požitek prodal je bratru svému. — Tak jednají nenasytní lidé. Pro jídlo a pití obětují statky, úřad, dobré jméno a spásu duše své.

b) Nestřídmosti dále se dopouští, kdo si v jídle a nápoji vybírá, čili kdo je mlsným a labužnickým. Mlsnými byli židé na poušti, když ustavičně reptali proti Bohu a Mojžíšovi, že je vyvedli na poušť, aby tu hladem zahynuli, kdežto dobře jim bylo v Egyptě, kde sedávali u plných hrnců masa. Podobně labužnickým byl onen boháč, jenž na každý den hodoval se svými

přáteli, chudý Lazar pak u vrát jeho umíral hlady. Tuto mlsnost a požitkařství káral Pán Ježíš a k výstraze naší pravil, že onen boháč umřel a pohřben jest v pekle. Lazar pak nesen byl od andělů do lůna Abrahámova.

I dnes je mnoho lidí mlsných a vybíravých. Mnozí, ačkoliv jejich domácnost a příjmy toho nedovolují, strojí hostiny a dobře žijí, t. j. libují si v dobrých a vzácných pokrmech a nápojích aby své smyslnosti a žádosti vyhověli. Lidé ti pohrdají obyčejným pokrmem a žádný pokrm není jim dosti upraveným a chutným. Mlsní lidé obyčejně nezachovávají církevního postu, ničeho si neodpírají a pro ukojení své žádosti nedbají ani na zdraví těla, ani na majetek a spásu duše své.

c) Nestřídmosti se dopouští, kdo mnoho jí a pije. Kdo jí a pije, když nemá už ani hladu ani žízně, kdo je nasycený a přece ještě jí a pije, dopouští se nestřídmosti, kterou jmenujeme obžerstvím. Mnozí lidé, vidí-li hojnost pokrmů, zrovna očima je hltají a vrhají se na pokrmy jako hladové šelmy. Obžerství zvtáště dopouštějí se pijáci. Tito častým pitím zvyknou na nápoj jako kůň na stálou dávku jedu tak, že vypijí velmi mnoho a přece se neopijí. Takoví pijáci vysedí v hostinci celé večery a noci při pivě, víně nebo kořalce a vypijí 10—15 i více sklenic a nevidět na nich, že by byli opilí. Také je nesmíme ani opilci jmenovati, ani k opilcům řaditi, avšak nestřídmými přece jsou a proto hříchu obžerství se dopouštějí.

Jaký konec mívá obžerství, vidíme na Holofernovi, vojevůdci assyrském. Holofernes přitáhl s velikým vojskem do země israelské a obklopil pevnost Bhuli. Israelité měli hrozný strach a proto modlili se k Hospodinu o pomoc. V městě byla zbožná a statečná žena Juditha, kteráž od Boha byla vyvolena za vysvoboditelkyni národa. Vešla do tábora assyrského a dostala se až k Holofernovi. Pro její sličnost pozval ji Holofernes k hostině, kterou připravil svým vůdcům. Při hostině byl veselým a mnoho pil vína, až přemožen jídlem a pitím usnul.

Okamžiku toho použila Juditha a uťala mu hlavu, čímž národ israelský zachránila od záhuby. Neboť assyrští uslyševše ráno o smrti svého vojevůdce, prchali do vlasti své.

Takový následek mělo obžerství Holofernovo. A podobné následky působí obžerství i dnes. Lidé, kteří mnoho jedí a pijí, škodí sobě na zdraví, ukracují si živots, připravují se o jmění a konečně bídně umírají.

d) Nejhorší stupeň nestřídmosti jest opilství, jehož se dopouští, kdo tolik pije, že pozbývá užívání rozumu, t. j. neví, co mluví a činí, nemůže vládnouti svým tělem a neschopným jest k plnění svých povinností. Opilství jest hrozná nepravost, která ničí mnoho lidí, uvádí rodiny na žebrotu a hubí společnost lidskou Největší škodu působí však duši, neboť připravuje ji o věčnou blaženost

Opilství jest ohavným hříchem; neboť člověk snižuje se pod nerozumné zvíře a potupuje v sobě obraz Boží, k jehož podobenství jest stvořen. Vizte, jak krásným tvorem jest člověk; vizte jeho oko, tvář, jeho vznešenou postavu. Člověk vpravdě jest mistrovským dílem Stvořitelovým Člověk povýšen jest nad ostatní tvory nejen svým tělesným ústrojím, nýbrž zvláště svými duchovními mohutnostmi. Bůh stvořil člověka podle obrazu svého, dal mu nesmrtelnou duši a obdařil jej rozumem a svobodnou vůlí. Bůh vyvýšil člověka a, jak dí Písmo sv., málo menším andělů jej učinil. A hle! člověk důstojnost a přednost svou zahazuje do bláta opilstvím. Opilstvím zbavuje se největších svých darů, užívání rozumu a vůle a tím klesá na úroveň zvířete. Vizte jen opilce, když přemožen nápojem potácí se se strany na stranu, když leží v blátě nebo příkopu. Podobá se rozumnému tvoru božímu? Poslouchejte řeči opilců, jsou rozumné? Mumle cosi, nikdo mu nerozumí a řekne-li co, je to hloupé nebo nestydaté. Opilec nemůže také užívati své vůle, přestal býti pánem svého těla, neboť nemůže jím vládnouti a pouze pomocí druhých může se postaviti na nohy a domů se dostati. Doma vpadne do postele jako zvíře a přemožen pitím tvrdo spí. Není opilec horším zvířete? Právem o opilcích dí sv. Basil: „Člověče. co tě různí od zvířete? Je to tvůj rozum, dar Boží, kterým tě Stvořitel učinil pánem tvorstva. A když ty se toho daru opilstvím zbavuješ, pak jsi roveň nerozumným zvířatům.“ A žalmista Páně praví o opilcích: „Člověk, když ve cti byl, nesrozuměl; přirovnán jest hovadům nemoudrým a učiněn jest podoben jim.“ (Ž. 98, 13.)

Avšak opilec klesá pod zvíře. Sv. Jan Zl. o opilcích praví: „Ano, oč je lepší osel oč lepší pes než pijan, neboť ti pijíce zachovávají při tom aspoň náležitou míru“. Zvíře nemá rozum a přece ho ani nedonutíme, aby více než potřebuje pilo. Zvíře, když uhasilo žíseň, více nepije. A rozumný člověk pije více, než potřebuje; pije, až se opije. Proto opilec je horší než zvíře, jak dí sv. Jan Zl.: „Nejsou-li tedy opilci pitomější a nerozumnější než hovada?“

Avšak člověk opilstvím potupuje nejen sebe, nýbrž uráží a potupuje svého Stvořitele. Bůh dal člověku nesmrtelnou

duši, kteráž jest Bohu podobnou; tuto duši ozdobil svými milostmi a určil jí v nebesích sídlo u trůnu svého. A opilec duši svou, obraz Boží, zašlapává do bláta, opilstvím poskvrňuje krásu duše a tím potupuje i Stvořitele jejího. Opilec nezná Boha, Bohu se neklaní, jeho bohem jest pití, jak dí sv. Pavel: jichžto Bůh břicho jest". (Filip 3. 19). Proto také Bůh opilce nenechá bez trestu časného i věčného. Již prorok Isaiáš jménem Božím kletbu Boží svolává na opilce, když praví: „Běda, kteří vstáváte ráno, abyste chodili po opilství a pili až do večera, tak že vínem hoříte. Pročež rozšířilo peklo duši svou a otevřela ústa svá beze všeho konce." (Is. 5. 11). A Kristus Pán volá: „Běda vám, kteří jste nasyceni", t. j. nemírně užíváte jídla a pití, „nebo lačněti budete." (Luk. 6. 23). A proto Pán Ježíš napomíná nás: „Hleďte se pak, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím a pečováním tohoto života, a přišel by na vás náhlý ten den", t. j. soud Boží. (Luk. 21. 34).

Konečně sv. Pavel vyhrožuje opilcům věčným zavržením: „Nemylte se, ani opilci nebudou královstím Božím vládnouti." (I. Kor. 6. 10). Věčné zavržení očekává tedy opilce na věčnosti.

Opilství jest ohavným hříchem také pro následky, které z hříchu pochází.

783. *„Co pochází z nestřídmosti?"*

Z nestřídmosti pochází: rozpustilost mravů, nestydatost a smilství; hádky a sváry; mrhání času a jmění; porušení zdraví a seslabení sil duševních.

1. Z nestřídmosti pochází rozpustilost mravů, nestydatost a smilství.

Říkává se, že víno rozvazuje jazyky. O pravdě slov těchto, není třeba mnoho mluviti, neboť o tom přesvědčujeme se denně. Kde je nejvíce křiku a řeči? Mezi opilci. Opilci omámení nápojem mluví a nevědí, co mluví. Chlubí se svým majetkem, svými přednostmi, uráží bližního pomluvou a na cti utrháním, spílají a nadávají každému, nešetříce ani představených duchovních a světských. Opilcům nebývá nic svato. Posmívají se modlitbě, náboženství a kněžím, rouhavě mluví o posvátných obřadech a často ve své rozpustilosti znesvěcují i posvátné věci a místa. Vzpomeňme na krále Baltasara. Král tento při hostině, kterou vystrojil knížatům a jejich ženám, pitím tak zbujněl a byl rozpustilým, že poručil svým sluhům, aby přinesli posvátné nádoby, které děd jeho Nabuchodonosor z chrámu Jerusalemského ukradl. A pil král i knížata a ženy z posvátných nádob, které posvěceny byly službě Hospodinově. Bůh rozpustilého krále

okamžitě potrestal. Na stěně ukázala se tajemná ruka, kteráž napsala ortel smrti: mene, thekel, fares. A ještě téže noci král byl zavražděn a o říši jeho rozdělili se jeho nepřátelé.

Opilci také nestydatě a nemravně mluví. Opilci zalíbení mají v nestydatých řečích; jejich vtipy a žerty bývají pohoršlivé a nemravné. Avšak nejen nemravně mluví, nýbrž nemravně se i chovají. Opilci jsou nestydatí a smilní. Sv. Pavel varuje křesťany před pitím, a praví: „Neopíjejte se vínem, v němž jest chlípnost.“ (Efes. 5. 18). Opilci jsou veřejní a pohoršliví nemravové, kteří beze studu jako zvířata běhají za druhým pohlavím. Proto dí sv. Jarolím: „Dosti budiž říci, že jest dle výroku apoštolova ve víně smilství. A kdekoliv se nalezají přesycenost a opilství, tam panuje i chlipnost. Já nebudu opilce nikdy za čistého míti.“ A sv. Bonaventura praví: „Nezvítězíš-li nad nestřídmostí, nýbrž ona nad tebou, ihned zavolá sestru svou chlípnost.“

2. Z nestřídmosti pocházejí sváry a hádky.

Opilci v hostinci mezi sebou i s druhými lidmi se hádají, nikomu pokoje nedají, křičí a klnou, bijí se ano i vraždí.

Jistý zámožný hospodář, otec 7 dítek, přišel na trh se svým synkem. Po práci zašel si dle starého zvyku do krčmy a tam se opil. Smyslů zbaven, klel a nadával každému, vše tupil, co svatého. V tom přišel strážník do hostince a napomínal opilce k pokoji. Tento však chopil se zbraně a chtěl seknouti strážníka. Strážník ránu odrazil a opilce poranil, který k zemi klesl. Když se vzpamatoval, vedl ho strážník do nemocnice Lid na ulici se sbíhal, jedni ho litovali, druzí se mu smáli. V nemocnici úplně vytřízlivěl. Syna svého, kterýž s pláčem s ním šel do nemocnice, objímal a líbaje ho pravil mu: „Jdi domů, dítě mé, k matce své a nehlas se už nikdy ke mně; dělám ti velkou hanbu.“ Okolo stojící výjevem tímto byli jako ohromeni a z mnohého oka prýštila se slza soustrasti. Neštastník podlehl ráně a zemřel v nemocnici.

Opilci zvláště v rodině své ruší pokoj a spokojenost. Jak hrozné a zoufalé poměry panují v domě opilcově, netřeba vykládati. Mnohý opilec přižene se domů jako rozdivočené zvíře; zuří, klne, vším hází a tluče. Žena i děti strachem se třesou a často musejí v noci z domu utíkati, aby zachránili své životy. Jak neštastnou je rodina, která neví, co je pokoj, láska a spokojenost! Jak ubohou je žena, která po celý svůj život musí polykati kořaleční zápach, denně musí patřiti na toho netvora, opilého muže svého, poslouchati pitomé řeči, jeho surové a sprosté nadávky a často i bití trpěti.

A jaké je potom vychování dětí v takovém domě! Děti nevidí a neslyší ničeho dobrého, vidí jen břichy a slyší samé bohopusté

řeči. Co může býti z takových dítek? Běda vám, opilci, kteří tolik pohoršení dáváte svým dětem. Pomatujte, co řekl Pán Ježíš o pohoršování: „Kdo by pak pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mně věří, lépe by mu bylo, aby zavěšen byl žernov oslicí na hrdlo jeho, a pohřížen byl do hlubokosti mořské!“ (Mat. 18. 6).

3. Z nestřídmosti pochází mrhání času a jmění. Sv. Pavel napomíná nás: „Viztež, bratři, kterak byste opatrně chodili: ne jako nemoudří, ale jako moudří vykupujíce čas; nebo dnové jsou zlí.“ (Ef. 5. 15. 16). Ano, čas je velmi drahý, čas jsou peníze, jak dí přísloví; proto času máme si vážiti a moudře ho užívati, protože jsou dnové zlí. Opilci však drahý čas nemoudrým způsobem utrácejí a maří.

Všickni lidé spěchají do práce a za svým zaměstnáním, opilec však sedí v hostinci u sklenice, do práce nespěchá a nechce se mu také pracovati. Opilci pitím mrhají drahý čas, avšak utrácejí také peníze. Kdo mnoho pije, je marnotratníkem. Proč je na světě tolik bídy a dluhů? Proč tolik našich katolických statků upadlo a padá do rukou židovských? Jest pravda, že lidé do dluhů a bídy upadají také neštěstím, neúrodou, nemocí a jinými nezaviněnými pohromami. Avšak marnotratnost spojená s nedbalostí a leností hlavně zaviňuje bídu a dluhy. Považte sami, kterak může statek obstáti, jestliže hospodář po celé dny a noci i v nejpilnější práce vysedá v hostinci? Mnohý hospodář za rok propije několikrát násobně více, než by celá rodina potřebovala na slušné živobytí. A nejen popije mnoho, nýbrž i prohraje a prokouří. Sedí-li celý den s kamarády v hostinci, omrzí je konečně klábosení a dají se do hry. Co nepropijí, prohrají v karty. Kdyby mnohý spočítal, kolik utratí, zhrozil by se toho. Mnohý opilec utratí denně na př. 1 korunu. Do roka činí to 365 korun, za 10 let 3650 korun. Hle! jediný člen rodiny svým hrdlem proleje takový obnos, kterýž by dostačil k vybavení dcery anebo k zaplacení dluhů anebo k zlepšení hospodářství. Opilec však nepočítá, ale nechá počítati a psáti žida. Když pak ve všech kořalnách a hostincích učiní velký řád, vyvrtá ve svém statku velkou díru, která podrývá základy jeho, až konečně statek zadlužený se rozpadne a hospodář z opilosti probouzí se jako žebrák. Právem dí kniha Přísloví: „Kdo miluje hodování, bude v chudobě; a kdo miluje víno a tučné věci, nezbohatne.“ (Přísl. 21. 17).

Předkové naši nebyli marnotratníky; proto také synům svým zachovali čisté statky. Ovšem oni vážili si času, pilně pracovali, nerozhazovali těžce vydřené groše, jedli a pili to, co měli doma a co jim pole jejich dalo. Hospod vůbec bývalo na osadách málo a v těch nikdo nebyl, leč o hodech anebo veselkách. Proto ročně

ušetřili vždy nějakou stovku a mohli pak rodinu slušně vyživiti a zaopatřiti. I dnes jsou mnozí hodní hospodářové, kteří varují se hospod. Ti si také dobře stojí, statek svůj zvelebují a ukládají pro své děti. Jiní však jdou s kopce dolů, hospodaří od tisíce ke stu.

Lidé vymlouvají se na zlé časy, na drahotu, na veliké daně a různé platy. Je pravda, že daní je dnes mnoho, že čeládka a dělníci stále větší mzdy požadují, že všechno podražuje; avšak největší daň, kterou lidé dobrovolně platí, jest pití lihovin. U nás v Rakousku vydá se za lihoviny asi 500 millionů korun ročně. Divme se potom, když ze všech stran ozývá se bída. Kdyby každý se uskrovnil, kdyby lidé zbytečně neutráceli, nebylo by žádné bídy. I ty daně zaplatili by snadno a když by Pán Bůh úrody požehnal, mohli by i něco zachovati. Proč pak mnozí hospodáři mají peníze, proč ukládají a půjčují, proč židé mají všeho dosti, proč zbohatli? Proto, poněvadž nechodí hned z rána na posilněnou do hostinců, nýbrž spokojí se s domácí stravou a žijí střídmě. Náš lid však nechce poslouchati dobré rady a ještě se hněvá, je-li napomínán, jakoby snad se mu nepřálo ani toho jídla. Bída je, proto juchu! jak píše ve své povídce náš zvěčnělý kukátkář. Nešetří se nic, ale stále se utrácí a zvláště v kořalce se lid takřka topí. Proto je tolik bídy, proto chodí rodičové i děti bosí a otrhaní, proto statky naše přicházejí na buben. Kdy zmoudří náš lid? Snad tehdy, až bude pozdě.

4. Konečně z nestřídmosti pochází porušení zdraví a seslabení sil duševních.

Písmo sv. praví: „Smělost z opilství jest nemoudrého úraz, umenšuje síly a dělá rány.“ (Sir. 31. 39–40). a sv. Ambrož dí: „Mnohé již zabila nestřídmost, střídmost žádného“. A vpravdě nestřídmost nikomu zdraví a života nepřidá, nýbrž ubírá. Věc je také zcela přirozenou. Lihoviny, zvláště kořalka, obsahují v sobě mnoho látek jedovatých, kterými zdraví těla musí býti podryto. Uvažme jen následující.

Život v těle udržuje hlavně krev, která probíhá všemi údy a dodává jim síly a života. Od zdravé krve závisí i zdraví celého těla. A tato krev nejvíce se kazí lihovinami; neboť pije-li někdo nemírně lihoviny, směsují se s krví, kterouž kazí. Zkažená krev rozežírá pak žilky, které u mnohých pijáků zvápenatí a pak se trhají. Prochází-li zkažená krev srdcem, škodí nejhlavnějšímu údu; neboť srdce tvrdne, obrůstá, čímž jeho činnost se seslabuje. Proto opilci mívají tlučení srdce, ochrnutí srdce nebo slabost srdce a také nejčastěji na srdeční nemoci umírají. Lihoviny dále škodí žaludku. Kdo mnoho pije, trpí slabostí žaludku; žaludek špatně tráví, pokrmů nepřijímá, ale za to touží po pití. Žaludek opilce pálí a brzy

dostavují se žaludeční křeče. Lihovínami také se kazí j á t r a, která pitím stvrdnou a potom nemohou účinkovati, t. j. nemohou vylučovati z krve žluč, tak že škodlivé látky zůstávají v krvi a piják dostává žloutenku nebo vodnatelnost. Také l e d v i n y pitím bývají zničeny, neboť nemírní pijáci dostávají tak zvaný kámen. Že opilci brzo a často náhle umírají, netřeba připomínati.

Nestřídmé pití působí také zle na n e r v y, neboť lihoviny dráždí nervy, působí rozčilení a hned opět seslabení. Proto opilci ztrácejí paměť i rozum. Opilec stává se netečným ke všemu, co se okolo něho děje, ve své práci je nestálým a ke všemu otupělým. Konečně opilci často s e š í l í. Nestřídmost vyžaduje i h r o z n é o b ě t i. Připravuje člověka o ctnost a čest, o čas a majetek, o zdraví a život časný a konečně i o život věčný. A přece opilci nedbají na všechny tyto hrozné následky, nýbrž lehkomyslně až do smrti slouží otrocky své náruživosti. Hroznou jest nestřídmost, poněvadž téměř nemožno jest jí odvyknouti. Kdo oddá se pití, brzy navykne této náruživosti a stane se její otrokem. Opilec často činí předsevzetí, že nebude už píti, avšak sotva ráno vstane, již ho to táhne do krčmy. A tak to jde den za dnem až do smrti. Opilci jsou také srdce zatvrzelého ke křesťanskému napomínání a tato jejich nekajícnost je nejhorší následek nestřídmosti. Snad i vrahové, smilníci a největší hříšníci činí pokání a napraví zbožným životem daná pohoršení; avšak opilci skoro nikdy a ani před smrtí se nepolepší a pití nezanechají. Řídký je případ, zanechá-li opilec pití nadobro. A když opilec je nekajícně živ až do smrti, co má k očekávání na věčnosti? „Umřel bohatec a pohřben jest v pekle“, takový konec byl prostopášného boháče. A podobný konec očekává opilce, neboť dle slov sv. Pavla ani opilci nebudou vládnouti královstvím Božím. (I. K. 6. 10).

Drazí v Kristu! Poznali jste, jak hroznou nepravostí jest nestřídmost. Varujte se jí a zvláště děti učte střídmosti. Nedávejte jim žádných lihovin, ani piva ani vína a tím méně kořalky, abyste jich nenaučili této neřesti. Užívejte darů Božích mírně, na paměti majíce slova Písma sv.: „Pro ožralství mnozí zemřeli, ale kdo jest střídmým, přiloží sobě života.“ (Sir. 37 32) Pamatujte, že jsme křesťany, proto nezahazujme se a nečiňme hanbu svému Spasiteli, kterýž učil nás střídmosti příkladem i slovem. Proto dle napomenutí sv. Pavla: „jako ve dne poctivě choďte, ne v hodování a opilství“, (Řím. 13. 12.) a zachováte si netoliko zdraví těla a duše, statků časných, ale i věčných.

103. CVIČENÍ.

O hněvu a lenosti.

Šestý hlavní hřích jest hněv.

784. *„Co jest hněv?“*

Hněv jest nezřízené rozčilení mysli spojené se žádostí, pomstiti se.

Hněv rozeznáváme dvojího druhu: hněv spravedlivý a hněv nespravedlivý nebo hříšný.

Hněv spravedlivý jest svaté rozhorlení proti lidské zlobě a a hříchu. Proto spravedlivý hněv vlastně není „hněvem“, poněvadž nevzniká z nezřízeného rozčilení mysli a netouží po mstě, nýbrž povstává ze spravedlivé nevole, když lidé urážejí Boha, jeho náboženství a porušují všelikou spravedlnost. Tento hněv spíše nazvati můžeme horlením pro čest a slávu Boží, poněvadž nechce zlé, nýbrž dobré. Proto hněv spravedlivý v Písmě sv. nazývá se „svatým“ hněvem. A o tomto hněvu mluví žalmista Páně, když praví: „Hněvejte se a nechtějte hřešiti.“ (Žalm 4 5) Spravedlivým tímto hněvem naplněn byl Mojžíš, když sestupoval s hory Sinai a uzřel israelity tančící kolem zlatého telete. Mojžíš ve sv. rozhorlení, že lid tak brzo zapomněl na Hospodina, Boha svého, a klaněl se bohům pohanským, mrštil o zemi deskami, na nichž napsáno bylo desatero, že se na kusy rozstříštily.

Podobným sv. hněvem rozhorlil se i Pán Ježíš, když v chrámě Jerusalémském uzřel kupce a penězoměnce. Ve sv. rozhorlení učinil z provázků bič a vyhnal prodavače z chrámu řka: „Dům můj, dům modlitby slouti bude; ale vy jste jej učinili peleší lotrovskou.“ (Mat. 21, 13).

Když rodičové rozhorlí se na dítky, představení na poddané, křesťané na hříšníky a tupitele víry pro jejich hříchy a je kárají a trestají, jest jejich hněv také spravedlivý.

Tento sv. hněv neb rozhorlení, aby nebyl hříchem, musí býti rozumným a musí býti spojen s láskou a touhou po dosažení dobra. O tomto hněvu praví sv. František Sal.: „Pravá horlivost jest dítkem lásky; jestiť hořkost lásky, a proto jako láska i ona jest trpěliva, beze zmatku, nenávisti, závisti, plna pravdy a upřímnosti.“

Je-li rozhorlení naše takové, pak není hříchem, nýbrž je spravedlností, poněvadž chceme zabrániti zlému a dosáhnouti dobra.

Kdo by však při tomto rozhorlení příliš se hněval, nadával a proklínal, nebylo by to horlení pro čest a slávu Boží, nýbrž byl by to hříšný hněv. Takovým nerozumným hněvem nenapraví se lidská zloba, nýbrž naopak více se pokazí, neboť ne hněvem a spíláním, nýbrž láskou a dobrotivostí obráceni bývají hříšníci.

Již z toho poznáváme, v čem záleží hněv nespravedlivý nebo hříšný, o němž chceme rozjímati.

Co je tedy hněv? Hněv jest nezřízené rozčilení mysli nebo vnitřní hořkost a roztrpčení, jež v srdci našem povstává pro domnělé nebo skutečné bezpráví, anebo vůbec pro něco zlého nebo nepříjemného, jež nás potkalo. Rozčilení toto obyčejně spojeno bývá se žádostí, pomstiti se. Urazí-li někdo bližního slovem nebo skutkem, povstává v srdci uraženého hořkost a zlost proti tomu, jenž ho urazil. Zlost tato popouzí uraženého ke mstě. Uražený chce hned bezpráví nebo křivdu jemu učiněnou něčím si nahraditi a proto touží, zlé zlým odplatiti. Čím větší jest zlo, které hněvivý člověk bližnímu chce způsobiti, tím větším hříchem jest jeho hněv. Zloba hněvu stupňuje se pak, jestliže rozhněvaný bližnímu spílá, jej proklíná, bitím nebo zabitím vyhrožuje anebo dokonce bližního poraňuje a vraždí. Takový hněv je vždy smrtelným hříchem.

Hněv jest nejvšeobecnější nepravostí, kterou nakažena jsou srdce všech lidí. Hněvají se už malé děti, které zlostí vším tlukou a vše trhají. Zvláště však hněvají se dospělí lidé. Lidé jsou velmi urážliví a hněviví. Pro nepatrnou urážku, pro nepatrné slovo hned se rozčilí, hněvají, spílají a vyhrožují. Někteří lidé hněvají se ustavičně; jejich tváře jsou stále zamračeny, jejich oko ustavičně zuřivě hledí, jakoby probodnouti chtělo. Hněviví lidé nemají pokory a lásky ani k Bohu ani k bližnímu. Neboť kdyby lidé byli pokornými, pak by i největší urážky a neštěstí, které v tomto životě každého potkávají, s trpělivostí snášeli. Kdyby lidé měli dokonalou lásku k Bohu a bližnímu, báli by se Boha urážeti hněvem, odpouštěli by nepřátelům a křivdy by trpělivě snášeli: Avšak srdce hněvivého naplňuje pýcha a hořkost, která ho dráždí a popuzuje ku mstě, proklínání a nevraživosti.

Hněv jest velikou a ohavnou nepravostí, jejíž zlobu poznáváme zvláště z následků hněvu

785. *„Co pochází z hněvu?“*

Z hněvu pochází: nevole a zmatenost mysli; nadávání a utrhání, nenávist a nepřátelství, zabití a vražda.

1. Z hněvu pochází nevole a zmatenost mysli. Hněviví lidé pro nepatrnou urážku nebo nezdar, hned se rmoutí, mračí

a zlobí. Nedaří-li se jim práce, hned je konec klidu a spokojenosti; osloví-li je někdo snad méně uctivě, hned ukazují podrážděnost, nevlídnost a zlost. Hněviví lidé hněvají se na celý svět a nikdo jim nemůže něco po vůli jejich učiniti; jsou stále nakvašeni. — Slavný německý básník Göthe vyšel si kdysi za nevlídného počasí s nadlesním ze Stečnu do hor na procházku. Na cestě překvapil je déšť a to nadlesního velice rozhněvalo. Göthe mlčel a hledal kamení a roztloukaje je kladivem tázal se nadlesního, nevšímaje si jeho zlosti, do které třídy náleží. Na to nadlesní nevrle odpověděl: „Co jest mně při takovém počasí po kamenech; řekněte mi, do které třídy kamení já náležím?“ Göthe klidně mu odpověděl: „Do třídy vápenců, které, padne-li na ně jen trochu vody, hned se rozkvašují.“ A takovými ustavičně nakvašenými a nevlídnými lidmi jsou všickni zlobivci.

Hněv však působí nejen nevoli, nýbrž mate i rozum a zbavuje člověka užívání svobodné vůle. Sv. František Sal. praví: „Každé mocné pohnutí mysli kalí rozum.“ Přílišná radost nebo náhlé štěstí často působí takové pohnutí mysli, že mnozí i sešílí. Tím více tedy hněv člověka rozčiluje a působí zmatenost rozumu a vůle. Rozhněvá-li se člověk ztratí obyčejně rozvahu, neví, co mluví a činí, zbaven jest rozumu a podobá se bláznu neb opilci, kteří také nevědí, co mluví a činí. Proto říkával sv. František Sal., viděl-li rozhněvaného člověka: „Pane, odpusť mu, neboť neví, co činí.“ Rozhněvaný člověk také nedovede se opanovati, zbavuje se užívání svobodné vůle a úplně poddává se své náruživosti, tak že činí takové věci, za něž se potom, když se zlost jeho utiší, stydí.

Hněviví lidé zapomínají na svou důstojnost, na svůj úřad, na vše zapomínají. Neznají sebe a neznají druhého. V zuřivosti své podobají se dravé řece, která všechno, co jí v cestě stojí, strhuje a odnáší. Hněviví lidé zlostí se třesou, tváře jim rudnou, oči divoce koulí, pěstě zatínají, spílání a klení valí se z úst jejich, jako z protrhané hráze valí se dravá voda. A v tomtu stavu rozhněvaný člověk nezná nikoho, nešetří ani živých ani mrtvých. Dobře tudíž o hněvivých praví sv. Basil: „Hněvivcům není ctihodným ani stáří, ani ctnost života, ni blízkost rodu, ni obdržené milosti, aniž posléze jest u nich v poctivosti cokoli jiného, jakkoli vážného. Hněv jest jakési okamžité bláznovství. Ano v největší neštěstí uvrhují sebe, a snahou pomstíti se, zanedbávají sebe samých.“

Jak hněv člověka připravuje o rozum a všelikou rozvahu, vidíme nejlépe z následků prchlivosti. V Praseticích okresu teplického pohádal se majitel domu Šubert se svou manželkou a následkem toho spálil ve zlosti všecky bankovky, které doma měl, roztrhal spořitelní knížku a všechen nábytek rozbil, pak šel a oběsil se. —

Hněviví lidé ve své zlosti nevědí ani co činí, vše rozbijí a rozsekají a potom, když je hněv přejde, sbírají střepiny a rvou si vlasy nad škodou, kterou učinili v návalu své zlosti.

2. Z hněvu pochází nadávání a utrhání.

Písmo sv. praví: „Muž hněvivý působí sváry.“ (Přísl. 15. 18). Kdo by o pravdě slov těchto pochyboval? Denní zkušenost nás o tom přesvědčuje. Vizte rozhněvaného člověka! Běhá s místa na místo jako divoká šelma, křičí a při tom klne jako pohan, bližnímu nadává a jej proklíná. Hněvivý člověk pro nepatrnou urážku nebo nehodu hned spílá a na cti utrhá. Jak nesnesitelným je život v domě, kde jsou hněviví lidé. Hněvivý hospodář stále se vadíl s čeládkou, hněvivá žena ustavičně křičí. V takovém domě jsou samé sváry, ustavičné hádky, hrozné klení a proklínání. Dobře tudíž praví kniha přísloví: „Lépe jest bydleti v zemi pusté, než se ženou svárlivou a zlobivou“ (Přísl. 12 16.), což platí i o mužích.

Hněvivi lidé nadávají nejen lidem, nýbrž ve své vášni a zlosti urážejí i Boha. Císař Augustus, když jednou za mořské bouře upadl do nebezpečí života, tak se nad tím rozhněval, že se i bohům rouhal. A o Kaju Kaligulovi se vypravuje, že když při veřejných hrách začalo jednou pršeti a déšť zábavu překazil, rozhněvaný císař volal proti nebi: „Zab mě, nebo já zabiji tebe!“ Tím mínil pohanského boha Pluvia. Potom poručil lučištníkům, aby metali střely k nebi, ale šípy padající nazpět zranily mnoho vojáků.

Řeknete, drazí v Kristu, to byli pohané, kteří uráželi domnělého, nepravého boha. Avšak úmysl jejich byl zlý a proto zasluhuje odsouzení. Jednají však mnozí křesťané lépe než oni pohané? Zuřiví a zlobiví lidé, když se jim něco nezdaří, nadávají a spílají i Bohu, rouhají se řízení Božímu a jako ten Kaligula metají šípy vzteklosti své k nebi a kdyby mohli, Boha by i zabili.

Co má hněvivec ze své prchlivosti? Velikou škodu časnou i věčnou. Ve hněvu uráží lidi, nadával jim a na cti utrhal a nyní za to objeví se na lavici obžalovaných. Za svůj hněv odnese si zahanbení, pokutu a snad i žalář. Nic mu neprospěje výmluva na svou prchlivou povahu. Co zlého ve hněvu způsobil, to musí přičísti sobě samému, svému hněvu.

3. Z hněvu pochází nenávist a nepřátelství, zabití a vražda.

Kain hněval se na svého bratra Abela, ačkoliv k hněvu neměl žádné příčiny. Hněv choval v srdci svém, až se proměnil v nenávist a nepřátelství. Kain nenáviděl Abela, vyhýbal mu a vlídného slova k němu nepromluvil. Nepřátelství a zášť jeho tak vzrostly, že potom i bratra úkladně zabil.

A podobné následky má hněv i dnes. Z hněvu znepřátelí se i největší přátelé, bratři a sestry, nenávidí se tak, že se ani nepozdravují, k sobě nemluví a jen zlé jeden druhému přeje. Nepřátelství toto u mnohých lidí bývá tak veliké, že ani na smrtelné posteli nechtějí se s protivníky svými smířiti, nechtějí odpustiti a neprosí za odpuštění.

Nejhorší následek hněvu je zabití a vražda. Kolik životů nevinných utraceno bylo v hněvu! Kolik millionů mučedníků umřelo hroznou smrtí zlostí a mstivostí lidskou! Kdo vypoví, kolik hrozných neštěstí v rodinách, obcích a národech způsobil lidský hněv! Písmo sv. připomíná nám mnoho příkladů hrozných následků hněvu. Kain v hněvu zabil Abela; Saul z hněvu mrštil kopím po Davidovi; Oziáš chtěl ve zlosti kadidelnicí pobíti kněží; Amon z hněvu vyhubiti chtěl lid israelský; Herodes, že byl oklamán od mudrců, rozhněval se náramně, a povolav vojsko zavraždil všecka pacholata, kteráž byla v Betlémě, i ve všech končinách jeho. A dnes z hněvu nejčastěji stávají se hádky, rvačky a vraždy.

Roku 1900 v Uhrách u sv. Mikuláše jistý rolník prodal řezníkovi voly za 600 kor. Bankovky řezníkem vysázené nechal na stole ležeti a sám šel řezníka vyprovoditi. Malý hošík asi tříletý mezi tím přistoupil ke stolu a vzav papíry nůžkami je rozstříhal. V tom vrátil se otec. Uzřev, co synek činí, tak se rozhněval, že chlapcem mrštil o špalek, tak že hošík okamžitě byl mrtev. Matka, která koupala ve vedlejší světnici dítko, uslyševši křik přiběhla do světnice. Uzřevši, co se stalo, ranila ji mrtvice z leknutí. Dítko pak ve vaničce se utopilo. Hospodář vida, co zavinil svým hněvem, šel a oběsil se. Hle! hněv příčinou byl čtvernásobné smrti.

Hněvivý člověk škodí netoliko bližnímu, nýbrž škodí nejvíce sám sobě.

Hněvem podkopává si člověk zdraví a ukracuje si života, jak dí Sirach: „Závist a hněv ukracují dnů.“ (Sir. 30. 26). Kdo se často a mnoho hněvá, nedosahuje vysokého věku, neboť hněv a rozčilení působí nával krve, vysušuje kosti, unavuje tělo a krev kazí. Při hněvu žluč se rozlévá, přechází do krve a kazí ji. Stává se často, že hněviví lidé v návalu zlosti i náhle umírají, raní je mrtvice. — Matyáš, král uherský, když mu předloženy byly fíky nedosti čisté a k jídlu chutné, rozčilil a rozhněval se tak, že raněn byl mrtvicí. Když přichvátali k němu královna, syn, mnozí páni a lékaři, nemohl již mluviti. Ve hrozných bolestech do třetího dne skonal (6. dubna 1490). J. Václav IV. král český, jenž byl velmi prchlivý, byv od někoho uražen, tak se rozhněval, že ho ranila mrtvice a zemřel.

Hněvivý člověk okrádá se o přátelství lidské i božské. Hněvivých lidí nikdo nemiluje, každý se jich bojí a vyhýbá jim.

Hněviví lidé nemají upřímných přátel. Také není radno se zlobivými lidmi se přáteliti, poněvadž velmi snadno mohou svůj vztek obrátiti i proti příteli. Proto Písmo sv. nás varuje před hněvivci: „Neuzavírej žádného přátelství s člověkem hněvivým a s člověkem horkokrevným neobcuj.“ (Přísl. 22. 24)

Horší následky má hněv pro duši; neboť hněvem poskvrňuje člověk duši svou, obraz Boží, vyhání z duše Ducha svatého a usazuje ducha zlého. Hněvivý zbavuje se tak přátelství Božího, vnitřního sv. pokoje a stává se otrokem ďáblovým, jak dí svatý Klimakus: „Srdce člověka tichého jest trůnem, na němž sídlí velebnost Boží, kdežto srdce zlostníkovo jest stolicí, na níž sedí ďábel.“

Připravuje li hněv člověka o přátelství Boží, připravuje ho zároveň o věčnou spásu a chystá mu věčné zavržení. Kristus Pán vyhrožuje hněvivým věčným zavržením, když praví: „Každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu“ (Mat. 5. 22), t. j. největšího trestu, věčného zavržení.

Drazí v Kristu! Poznali jsme jak hroznou nepravostí jest hněv a jak strašné jsou jeho následky. Proto přemáhejme poctivost svou, kroťme svůj hněv. Abychom náruživost tuto přemohli, musíme se chopiti řádných prostředků proti hněvu. Připomenu aspoň ty nejdůležitější.

Urazí-li nás někdo neb vůbec k hněvu popudí, braňme se proti své vášni a v hněvu ničeho ani nemluvme ani nečiňme, neboť ze zkušenosti víme, že v hněvu řeč i jednání mají zlé následky. Následky hněvu mějme vždy na mysli a proto v návalu hněvu vždy mlčme, dle napomenutí sv. Jakoba: „Budiž každý člověk zpozdilý k mluvení, zpozdilý k hněvu. Neboť hněv muže nekoná spravedlnosti Boží.“ (Jak. 1. 19. 20). V tom i pohané dali nám pěkný příklad. Když kdysi Architas, mudřec z Tarentu, viděl, že služebníci jeho učinili něco zlého, rozhněval se; avšak v okamžiku tom nedomlouval jim, nýbrž odešel s pole domů řka: „Máte štěstí, že se zlobím.“ A jiný pohanský učenec Athenodor radil císaři Augustovi, jenž u vysokém stáří chtěl v pokoji žiti: „císaři, když se rozhněváš, nemluv a nečiň ničeho, leč bys napřed neodříkal celou abecedu.“ Sv. František Sal., jenž nakloněn byl k hněvu, přemáhal hněv svůj modlitbou. Jednou upomínali ho dva mužové velmi dotěrné, žádajíce ho, aby jim dluh hned zaplatil. Sv. František vlídně jim řekl, že zaplatí, až určená lhůta vypadne. Mužové však stáli na svém. Sv. František vědom si jsa své prchlivosti a cítě se uraženým drzostí těch mužů, nepromluvil slova a odešel do vedlejší komnaty. Tam poklekl a pomodlil se. Uklidněn vrátil se k mužům a vlídně jim řekl, aby jeho nářadí prodali dražbou. Mužové se zastyděli a prosili světce za odpuštění.

Ke hněvu obyčejně zavdávají příčinu urážky a bezpráví, jež se nám od jiných lidí dějí. Čím větší jsou urážky, tím větší odpor povstává v srdci našem, hořkost a zlost proti urážejícímu. Čím více na urážky myslíme a vzpomínáme, tím také více roste u nás zlost, a čím více na urážky zapomínáme, tím jsme chladnějšími a klidnějšími. Abychom však při urážkách vždy přemohli i hněv, pohleďme na sv. kříž. Jsme křesťany, které Pán Ježíš krvi svou na kříži vykoupil. Vzpomeňme na křivdy, pomluvy a urážky, jichž se milému Spasiteli dostalo od jeho nepřátel. Pán Ježíš, když mu zlořečili, nezlořečil, když se mu posmívali, nevolal na ně pomstu, nýbrž modlil se za nepřátele své: Otče, odpust jim. Pán Ježíš trpělivě snášel i největší urážky; neboť byl tichým a pokorným. Pokora je tedy hlavním prostředkem proti zlosti, proto Pán Ježíš volá k nám: „Učte se ode mne, neboť já jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11. 29). A sv. Řehoř Naz. praví: „Vypudíš-li z duše své pýchu, nebude zajisté míti hněvivost příležitosti vzniknouti v srdci tvém.“

Varujme se také bližního k hněvu popouzeti. Mnozí lidé rádi činí sváry a hněvy mezi lidmi. Štvou jedny proti druhým, pomlouvají a navádí ku pomstě a ďábelskou mají radost, rozdvojí-li přátele, anebo způsobí-li sváry a zlosti. To není jistě křesťanské jednání. Naší povinností jest hněvivé mírniti, rozvaděné smiřovati, hádky a sváry utišovati a hněvivé lidi napomínati k mírnosti.

Konečně jestliže jsme někomu svým hněvem ublížili, litujme svého přenáhlení, napravme chybu vlídností a odprosme, komu jsme ublížili. Často se modleme: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům“, a vzpomínejme na napomenutí sv. Pavla: „Slunce ať nezapadá nad hněvem vaším.“ (Efes. 4. 26).

Sedmý a poslední hlavní hřích jest lenost.

786 *„Co je lenost?“*

Lenost je dobrovolná nechuť k věcem, které se týkají služby Boží a péče o duši, pro namáhání a obtíže s nimi spojené.

Člověk sestává z těla a duše a proto má dvojí povinnost: jedna týká se těla, druhá duše. Zanedbává-li člověk povinnosti svého pozemského povolání, dopouští se tělesné lenosti neb zahálky. Zanedbává-li své povinnosti náboženské a nestará-li se o spasení duše své, dopouští se lenosti duchovní či zahálky náboženské. Podle toho je tedy lenost dvojí: tělesná a duchovní. Obě jsou hříchem, protože nás Bůh všecky k práci stvořil.

Kdo se dopouští zahálky neb lenosti tělesné?

Zahálky se dopouští, kdo se práce štítí anebo kdo povinnosti stavu svého s nechutí, povrchností a nedbalostí vykonává.

Práce, které lidé na světě konají, jsou různého druhu. Každý, stav má své povinnosti, svůj pracovní řád. Jedni pracují na poli, v dílnách a továrnách, jiní pracují v úřadu, ve škole, v kostele, v nemocnicích atd. Jaké povolání si člověk zvolil, takovou má práci a povinnosti. Každý pak povinen jest, povinnosti stavu svého svědomitě, poctivě a horlivě konati. Neboť Bůh nás všecky k práci stvořil, jak dí Job: „Člověk rodí se ku práci a pták k létání.“ (Job. 5. 7). Kdo však nechce dělati, kdo štítí se každé práce, dopouští se hříchu lenosti a sluje lenochem.

Zahálka jest proti všelikému zřízení Božímu. Neboť Bůh hned prvního člověka určil k práci, když mu pravil: „V potu tváři své jísti budeš chléb, dokavadž se nevrátíš do země, z které vzat jsi: nebo prach jsi a v prach se obrátíš.“(I. Mojž. 3. 19). Práce a přičinlivosti jest všem nezbytně třeba, poněvadž z práce živí se rodina a celá společnost lidská. Práce přináší blahobyt jednotlivcům i celým národům. Kdo pilně pracuje, nemá nikdy nouze a nedostatku; podobně i národ pracovitý zkvétá a dosahuje veliké moci. Práce konečně člověka šlechtí, zdraví prospívá a rozmnožuje i dobré mravy. Proto lenoši jsou největšími škůdci sobě samým a společnosti lidské.

Lenoch škodí sám sobě na těle. Pohlédneme-li do přírody, vidíme, kterak všechno hemží se v práci. Od mravence až do největšího zvířete všechno pracuje, aby uhájilo a zachovalo život. Kdyby tvorové tito nepracovali a pro zimu nezaopatřili sobě zásob, zahynuli by hladem. A takový osud potkává lenochy. Kdo nechce pracovati, kdo štítí se práce, upadne do bídy, byť by měl sebe větší majetek. Dobře dí kniha Přísloví: „Pro zimu nechtěl lenoch orati; proto žebrati bude v létě, a nebude mu dáno.“ (Přísl. 20. 4). A naše přísloví dí: „mladí ležáci, staří žebráci.“

Lenoch škodí i své duši, neboť z lenosti dopouští se mnohých nepravostí, jimiž duši poskvrňuje a chystá si věčné zavržení. Lenoch k dobrému jídlu není váhavým, proto aby se měl dobře, dopouští se podvodu, lži, krádeže a často i vražd. Právem dí kniha Přísloví: „Zahálka jest počátkem všech nepravostí“, a „zahálka učí všemu zlému.“ (Sir. 33. 29).

Na lenochy přichází také více pokušení, jimž rychle se poddávají. Lenoši nezaměstnávají ani těla ani ducha, nemyslí vůbec na práci, nýbrž jen hoví svému tělu; proto jsou bujní a plní nečistých myšlení a žádostí. Tažme se, proč zahynula Sodoma? Písmo

sv. dí: „Aj tatoť byla nepravost Sodomy, sestry tvé, pýcha, sytost chleba a hojnost, a prázdnost její a dcer jejich: a ruky nuzného a chudému nepodávali. I pozdvihli se a činili ohavnosti přede mnou: a odňal jsem je, jakož jsi viděla.“ (Ezech. 16 49. 50). Z lenosti dopouštěli se nečistoty a proto zahynuli. A co bylo příčinou, že David dopustil se cizoložství a Šalomoun modloslužebnosti? Byla to zahálka.

Zahálka byla vždy nenáviděna a trestána. V Egyptě pod trestem smrti musil se každý na konec roku vykázati, čím se po celý rok živil. Dle zákona Solonova, Drakonova a jiných řeckých vladařů nesměli v říši bydleti lenoši, nýbrž posláni byli do vyhnanství. Zvláště však božský zákonodárce Ježíš Kristus zahálku káral a mnohými příklady před touto nepravostí varoval. Tak pověděl jednou podobenství o lenivém služebníku. Člověk jeden chtěje odebrati se na cestu, povolal služebníky své a odevzdal jim ku správě svůj majetek. Jednomu dal 5 hřiven, druhému dvě a třetímu jednu, podle jejich schopností. Těžte z hřiven, pravil, dokud se nevrátím. Na to odcestoval Ten, jenž přijal 5 hřiven, pracoval pilně a vyzískal druhých pět; který přijal 2 hřivny, vytěžil opět 2 hřivny. Třetí však zakopal hřivnu do země, nepracoval a ničeho nezískal. Služebník tento byl lenošný, neboť nechtělo se mu pracovati. Proto když se pán vrátil, potrestal jej: „Služebníka nešlechetného uvrzte do temností zevnitřních: tam bude pláč a skřípění zubů. (Mat. 25 30). A jindy pravil Pán Ježíš: „Každý strom, který nenese dobrého ovoce, bude vyťat a na oheň uvržen“ (Mat. 7. 19). Lenochy tedy čeká věčné zavržení.

Také sv. apoštolové napomínali věřící k práci. Tak sv. Pavel píše křesťanům v Tesalonice: „Když jsme byli u vás, tu jsme vám přikazovali, že nechce-li kdo dělati, aby také nejedl. Slyšeli jsme zajisté, že někteří mezi vámi chodí nepokojně, nic nedělajíce, ale všetečné věci činíce. Protož těm, kteříž takoví jsou, přikazujeme a prosíme pro Pána Ježíše Krista, aby pokojně pracujíce svůj chléb jedli (II Thes. 3. 10. 13).

Zahálka má mnohé zlé následky pro tělo a duši; proto varujme se jí. Pracujme rádi a ustavičně, neboť stálé zaměstnání těla a ducha uchrání nás zlých myšlení a všelikých nepravostí. Za práci se nestyďme, vždyť Pán Ježíš práci posvětil svou pracovitostí; pracovalť po celý život. Práci konejme s Bohem dle slov: „Modli se a pracuj.“ Kdo s Bohem pracuje, tomu Bůh požehná: „Šel pak Isák v zemi té, a shledal v tom roce stokrát tolik: a požehnal mu Hospodin.“ (I. Mojž. 26. 12), vypravuje Písmo sv.

Konečně pracujme rádi pro odměnu, která nás čeká na zemi i na věčnosti. Sv. Augustin praví: „Ty vždy patříš jen na námahu, které je třeba; hleď také na spokojenost a radost, kterou ti Bůh

slibuje; k nim nelze námahu ani přirovnati.“ A Pán Ježíš pracovitým slibuje odměnu v nebi: „Dobře, služebníče dobrý, žes nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím: vejdiž v radost Pána svého.“ (Mat. 25. 21)

Druhá lenost jest duchovní.

Lenosti duchovní, kterou vlažností náboženskou jmenujeme, se dopouští, kdo u vykonávání náboženských povinností jest nedbalý anebo s nechutí je koná. Vlažní křesťané nejsou sice úplně špatnými křesťany nebo nevěrci, ale dobrými také nejsou, poněvadž své náboženské povinnosti nekonají s radostí a horlivostí. Vlažní křesťané jeví nechuť k věcem, které se týkají služby Boží.

K službě Boží náleží všechno to, čím Bohu vzdáváme úctu a s Bohem v přátelství a pokoji žijeme K úctě Boží náleží veřejné a soukromé pobožnosti a modlitby, návštěva chrámu Páně, svěcení neděle a svátků, přijímání sv. svátostí, poslouchání slova Božího, zachovávání postu a vůbec konání pobožností a ctností křesťanských, od nichž závisí spása duše. Povinností křesťanské nejsou sice příliš obtížné, přece však často vyžadují sebezapírání, námahy, nadšení a horlivosti, jak dí Pán Ježíš: „Království nebeské násilí trpí a ti, kteří násili činí, uchvacují je.“ (Mat. 11. 12). Vlažní křesťané všechny tyto povinnosti konají s nechutí a jakousi ospalostí. Jdou li do kostela, nespěchají; jim je jedno, přijdu pozdě nebo včas. Nic si z toho také nedělají, zanedbají-li služeb Božích anebo jiných povinností.

Vlažní křesťané konají své náboženské povinnosti také špatně. Při modlitbě jsou ospalí, roztržití a nepozorní; modlí se ústy, duch pak zaměstnává se jinými věcmi. Při kázání a při mši sv. mají dlouhou chvíli, vše jim dlouho trvá; ke sv. zpovědi a sv. přijímání připravují se ledabylo, povrchně a rychle. Konají li něco dobrého, nemají žádné vytrvalosti, vše je hned omrzí. Vlažní křesťané jsou také bazlivými; bojí se lidí, aby je snad neposuzovali neb jak se dnes říká, za klerikály neprohlásili. Při tom však považují se za spravedlivé a dobré křesťany a myslí, že, když se nedopouští zločinů a nepravostí, dosti činí pro spásu duše své. O vlažných křesťanech platí slova Písma sv.: „Nebo pravíš: jsem bohatý a mám hojnost a ničeho nepotřebuji: a nevíš, že jsi bídný a ubohý, chudý a slepý a nahý.“ (Zjev. 3. 17). Sv. Řehoř k tomu dodává: „Ano takový je chudý, poněvadž není bohatým na ctnosti, je slepým, poněvadž nevidí, jak jest chudým a nahým, poněvadž ztratil roucho posvěcující milosti.“

Náboženská lenost nebo vlažnost jest velmi nebezpečným hříchem, poněvadž z ní pochází zanedbávání přikázání Božích, vede k nekajícnosti a věčnému zahynutí.

787 *„Co pochází z lenosti?“*

Z lenosti pochází: zanedbávání modlitby, služeb Božích a přijímání svátostí; truchlivost a malomyslnost, nakajícnost a zoufalství.

1. Z lenosti pochází zanedbávání modlitby, služeb Božích a přijímání svátostí.

Vlažní křesťané konají své náboženské povinnosti nedbale, ospale a s nechutí. Netěší jich ani modlitba ani služby Boží, proto nejhlavnější povinnosti křesťanské nejen špatně konají, nýbrž často je i zanedbávají. Vizte rodinu, kde se na náboženství mnoho nedbá, kde panuje náboženská vlažnost a lhostejnost! Jindy otcové naši modlívali se ranní a večerní modlitby a před jídlem společně a hlasitě, společně spěchali do chrámu Páně, pozorně poslouchali slovo Boží, přijímali často sv. svátosti, cvičili se v náboženství čtením náboženských knih. Jim náboženství bylo věcí nejhlavnější a nejpřednější. Měli ovšem pevnou a živou víru a proto byli katolíky nejen jménem, nýbrž i životem.

Dnes horlivosti křesťanské značně ubylo a ubývá. V rodinách katolických zřídka uslyšíte společné modlitby nebo zbožného zpěvu. Rodičové modlitbu odbudou ledajak, chodě, leže a často se ani nemodlí. Děti ponechány jsou samy sobě. Modlí se sice, avšak modlitba mnoho jich netěší a jsou rády, když bez modlitby mohou jíti spáti. A podobná nedbalost jest i v návštěvě chrámu Páně a přijímání sv. svátostí. Pro samé starosti o tělo zapomínají lidé na duši a spásu její. V neděli místo do kostela spěchají za různými záležitostmi. Jedni obtěžují úřady, jiní jdou za obchodem, druzí pořádají vycházky, výlety a zábavy. Nikdo nečiní si z toho hříchu, že bez potřeby zanedbal v neděli služeb Božích. Nedbalost svou omlouvají vlažní křesťané nicotnými věcmi. Mnozí vymlouvají se na svůj úřad a různé časné povinnnosti. Pro tyto nemohou prý každou neděli choditi do kostela, neboť prý by utrpěli škody a ztráty na majetku a živnosti. Zapomínají na vznešenější povolání své, zapomínají, že jsou křesťany a že mají také nesmrtelnou duši, která větší škody utrpí, nestaráme-li se o ni. Člověk není přece stvořen jen pro tento svět, ale také pro život věčný, jak dí sv. Pavel: „Nemámeť zde stálého přebývání, ale budoucího hledáme.“ (Žid. 13. 14). Vlažní křesťané však nemyslí na věčnost, starají se jen o tento život pozemský, zapomínajíce na slova Páně: „Co prospěje člověku, byť by celý svět získal, na své duši však škody utrpěl?“

Zanedbávají-li vlažní křesťané modlitbu a služby Boží, tím lenošnějšími jsou v přijímání sv. svátostí. Vlažné křesťany vidíte málokdy u sv. zpovědi. Mnozí snad vykonají zpověď velkonoční, aby je svět nepovažoval za nevěrce, avšak zpověď tu obyčejně vykonají povrchně a nedbale. Mnozí z nich často kolik roků nechodí k sv. zpovědi. Srdce jejich netouží po milosti a duchovní radosti, jíž ve sv. přijímání nabýváme, tělo své nasycují, avšak duši svou nechají hladem zmírati. Vlažní křesťané svou netečnost a lenost omlouvají domnělou svou spravedlností. Říkají: Kdo by se pořád zpovídal, nemám žádných těžkých hříchů. Nikoho jsem nezabil a neokradl, žiji v rodině i s lidmi v pokoji, a tak z čeho bych se měl pořád zpovídati? Malé hříchy má každý. Ostatně na modlitbu, kostel a zpověď mám času dosti. Je takový vlažný křesťan spravedlivým a dobrým křesťanem? Nikoli. Podobá se fariseům, kteří také sebe považovali za spravedlivé, a přece je Pán Ježíš káral a apoštoly varoval před jejich spravedlností, řka: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše nežli fariseů a zákoníků, nevejdete do království nebeského.“ (Mat. 5, 20.) Vlažní křesťané nejsou věrnými přáteli Kristovými, proto platí o nich slova Páně: „Kdo není se mnou, proti mně jest.“ (Mat. 12, 30)

2. Z lenosti pochází truchlivost a malomyslnost, nekajicnost a zoufalství.

Náboženská vlažnost má hrozné následky v tomto životě. Dnes mnozí lidé, zvláště vzdělanci, hlásají, že prý náboženství je jenom pro lidi prosté; vzdělaní lidé prý nepotřebují náboženství. Proto náboženský indifferentismus neb lhostejnost náboženská zvláště mezi vzdělanci bují. Že náboženská lhostejnost nešťastnými činí i vzdělance, o tom přesvědčujeme se z denní zkušenosti.

Pokud vlažným lidem vede se na tomto světě dobře, pokud nestihne je nějaké neštěstí, nemoc, nouze, ztráta úřadu nebo statku, dotud žijí spokojeně a bezstarostně. Dopustí-li však Bůh na ně nějaké utrpení, jsou hned hrozně netrpělivými, nespokojenými a nešťastnými. Chytá se jich trudnomyslnost a malomyslnost. V náboženství a modlitbě v době štěstí neměli zalíbení, nyní pak v neštěstí nedovedou v modlitbě naleznouti síly a útěchy. U lidí pomoci a útěchy nemohou naleznouti, u Boha pak pomoci hledati neumějí a nechtějí. V neštěstí svém najednou vzpomínají na Boha, a když hned nedosahují pomoci, malomyslní a lomíce rukama naříkají, že Bůh na ně zapomněl, že snad není ani spravedlivým. Rouhají se proti Bohu a obviňují Boha ze svého neštěstí.

Vlažnost náboženská vede obyčejně k zatvrzelosti neb k nekajicnosti. Vlažní křesťané z pýchy nechtějí uznati svou hříšnost,

nedbají napomínání, nedají se pohnouti k horlivé službě Boží ani neštěstím. Navštíví-li je Bůh nemocí neb jiným neštěstím, zmalomyslní a nechtějí nebo už ani nemohou obrátiti se k Bohu s celým srdcem a u Boha útěchy a pomoci hledati. Vlažní křesťané obyčejně nekajicně žijí a bez pravého pokání umírají. Proto dí sv. Bernardin: „Viděl jsem mnohé lichváře, ukrutné vojíny, nevěstky a pohany, kteří se na pokání dali, avšak posud jsem neviděl, aby se vlažný ku Pánu obrátil.“

Bůh také vlažné křesťany opouští a neuděluje jim tolik milostí pomáhající, protože všelikou milostí pohrdali a pohrdají. Proto Pán Ježíš dí o vlažných: „Že jsi vlažný, a nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých.“ (Zjev. 3, 16.) Tím chce Pán Ježíš říci: Neboť kdybys byl studený, věděl bys, že jsi velikým hříšníkem, a vzpomínka na věčné tresty pohnula by tvrdým tvým srdcem. Že však jsi vlažný a považuješ se za spravedlivého, nepohne tebou ani množství hříchů ani nedbalost tvá, ani přísný soud věčný; proto odejmu ti svou ochranu a dopustím, že budeš pošlapán ďáblem a svou náruživostí.

V jednom anglickém klášteře žil jistý bratr Euprepian, jenž svému řemeslu dobře rozuměl a pilně ho i provozoval, avšak o ctnost a zachování klášterního řádu málo dbal a ku všemu byl lhostejný. Nadarmo mu Bůh dával spasitelná vnuknutí, marně ho napomínali bratři slovem i příkladem. A hle, když se nebezpečně roznemohl, upadl v zoufalství a vida před sebou ustavičně peklo, bídně bez zaopatření zemřel.

Nejhorší následek vlažnosti náboženské bývá zoufalství, které pochází z malomyslnosti a nekajicnosti. Vlažní křesťané v neštěstí ztrácí nadobro hlavu a končí zoufalstvím. Mnozí lidé, i vznešení, po celý život nestarají se o náboženství, jsou křesťany jen jménem, životem však jsou pohany. Dopouští se tajně různých zločinů a nepoctivostí, a když vše se prozradí a čeká je hanba a trest, zastřelí se. Jiní zase onemocní nezhojitelnou nemocí. V životě svém nebyli uvyklí hledati útěchy v modlitbě, proto jsou netrpěliví, malomyslní a obyčejně končí sebevraždou.

K takovému konci vede náboženská vlažnost na světě. A co očekává vlažné křesťany na věčnosti? Pán Ježíš ukázal nám to podobenstvím o neopatrných pannách. Deset panen očekávalo příchod ženichův. Pět naplnilo lampy olejem a bdělo. Pět pak nepřipravivše si lamp usnulo. V tom přišel ženich. Opatrné panny uvedly ženicha do jeho pokoje. Neopatrné panny probudivše se a uslyševše, že ženich přišel, rychle sháněly olej. Nežli však připravily lampy, ženich byl již v hodovní síni. Neopatrné panny nyní tloukly na dvéře a prosily, aby jim otevřel. Ženich však odpověděl: „Neznám

vás.“ — Tak stane se všem vlažným a ospalým křesťanům, kteří pro starosti a rozkoše světské na Boha zapomínají. Smrt přijde nenadále, a tehdy nezbývá jim času ani na pokání ani na dobré skutky. Přijdou k věčné bráně a budou tlouci: „Otevřte nám.“ Uslyší však hlas Boží: „Neznám vás.“

Varujme se, drazí v Kristu, hříšné náboženské lenosti. Nehleďme na nynější svět, který za náboženství se stydí, náboženstvím pohrdá a pobožnosti se posmívá. Hleďme raději na Krista Pána, jenž nám dal příklad náboženské horlivosti a napomínal nás k horlivému plnění povinností křesťanských: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 7, 21.) Patřme také na svaté apoštoly, první křesťany a všecky svaté a světice Boží, kterak oni po celý život horlivě pracovali o spásu duše své. Následujme jich a po celý život věrně služme Bohu, konejme denně horlivě své modlitby, navštěvujme chrám Páně, často přistupujme k sv. zpovědi a sv. přijímání, konejme dobré skutky a cvičme se v křesťanských ctnostech. „Neboť,“ jak dí sv. Pavel, „čas jest krátký. Dobře pak činíce neustávejme; nebo časem svým žíti budeme neustávajíce.“ (Gal. 6, 9.)

104. CVIČENÍ.

O šesteru hříchu proti Duchu svatému.

Budeme dnes rozjímati o šesteru hříchů proti Duchu svatému. Než tak učiníme, připomeňme si krátce, co působí Duch sv. v nás. Duch sv. od stvoření lidí zázračně působil svou milostí v lidech, uděluje jim podivné moudrosti osvěcuje jejich rozum, takže veliké věci činili. V národu israelském vzbudil Bůh sv. proroky, které Duch sv. milostí svou tak osvěcoval, že předpovídali budoucí věci a divy činili. Týž Duch sv. osvěcoval spisovatele Písma sv. a proto bibli považujeme za knihu svatou, za zjevení Boží, které učinil Bůh skrze Ducha svatého spisovatelům Písma svatého. Duch sv. zvláště působil na apoštoly a první křesťany. Když sv. apoštolové o letnicích přijali Ducha sv., byli úplně proměněni, z nevěřících učiněni byli stateční vyznávači Kristovi, z bázlivců udatní bojovníci. Milostí Ducha sv. tak byli osvíceni, že úřad apoštolský dokonale mohli plniti. Avšak Duch sv. osvítil

netoliko apoštoly, nýbrž i ty, kteří v Krista uvěřili. I oni působením Ducha sv. jako apoštolové statečně vyznávali učení Kristovo, divy činili a za víru Kristovu ochotně a rádi umírali. Vše dobré, jež křesťané činili a činí, připisuje se milosti Ducha sv. Duch sv. i nás milostí svou posilňuje ve víře, povzbuzuje nás ku pokání, k pobožnému a svatému životu. Sv. Pavel o Duchu sv. praví, že jest původcem lásky, radosti, pokoje, trpělivosti, dobrotivosti, dlouhočekání, tichosti, víry, mírnosti, zdrženlivosti a čistoty. (Gol. 5, 22) Zvláště pak Duch sv. posvěcuje naše srdce sv. svátostmi, ve kterých uděluje nám milosti, jíž stáváme se chrámem Ducha sv. a syny Božími. Duch sv. tedy milostí svou o to pracuje, abychom všickni byli svatými a vyvolenými Páně. Kdo proti působení Ducha sv. se vzpírá a jeho milostí pohrdá, hřeší proti Duchu sv. a proto tyto hříchy jmenujeme „hříchy proti Duchu svatému.“

788. *„Proč se nazývají jisté hříchy ‚hříchy proti Duchu svatému‘?“*

Jisté hříchy nazývají se „hříchy proti Duchu svatému“, poněvadž zcela zvláštním způsobem odporují milosti Ducha svatého a proto obyčejně obrácení hříšníka zamezují.

Víra naše nás učí, že jest toliko jeden Bůh, avšak ve třech osobách. Otec jest Bůh, Syn jest Bůh a Duch sv. jest, přece však jest toliko jeden Bůh. Poněvadž každá božská osoba jest Bůh, proto každá jest všemohoucí, nejvýš dobrotivá a svatá, jak církev vyznává: „Jaký jest Otec, takový jest Syn, takový jest Duch sv.“ Ačkoliv všecky tři božské osoby jsou stejně mocné a svaté, přece Písmo sv. každé osobě připisuje zvláštní božské skutky. Tak Otci připisuje stvoření, Synu vykoupení a Duchu sv. posvěcení.

Duch sv. jest tedy pramenem milosti, on nám milost uděluje, milostí Boží nás posvěcuje a dítkami Božími činí. Proto, kdo milosti Boží jakýmkoliv způsobem odporuje, prohřešuje se zvláště proti Duchu svatému.

Každým hříchem sice urážíme nejen Ducha sv., nýbrž též Boha Otce a Boha Syna, protože všecky tři božské osoby jsou nejvýš svaté a pramenem všeliké milosti; přece však jistými hříchy zvláště bývá urážen Duch sv., poněvadž zloba těchto hříchů v tom záleží, že člověk jimi odporuje milosti Boží, kterou Duch sv. nám uděluje, abychom se hříchu uchránili anebo k pokání pohnuti byli. Hříchy proti Duchu sv. jsou tedy proti celé nejsv. Trojici Boží jako všecky hříchy vůbec; avšak nazývají se „hříchy proti Duchu

sv.“ proto, poněvadž obzvláště protiví se působení milosti Boží, jejíž udílení přičítáme zvláště Duchu sv. Poněvadž tito hříšníci velmi zřídka a nesnadno k Bohu se obrátí a pokání činí, poněvadž obyčejně v nekajicnosti a zatvrzelosti až do konce setrvají a v stavu tom umírají, proto hříchy proti Duchu sv. jsou velmi těžké, jejich zloba a vina jest hrozná a stav hříšníků velmi nebezpečný. To naznačil Pán Ježíš slovy, kteráž o hříších proti Duchu sv. proslovil: „Všeliký hřích a rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu sv. nebude odpuštěno. A kdožbykoli řekl slovo proti Synu člověka, bude jemu odpuštěno, ale kdož by mluvil proti Duchu sv., nebude mu odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím.“ (Mat. 12, 31, 32) Slovy těmi chce Pán Ježíš říci, že hříchy proti Duchu sv. skoro nikdy nebudou odpuštěny; poněvadž tito hříšníci skoro nikdy nečiní pokání. Neboť tito hříšníci srdce své uzavírají před působením milosti, pohrdají jí a odmítají od sebe všelikou milost a proto nemohou pravého pokání činiti. Čím více pak zatvrzují své srdce k působení milosti, tím těžší, obtížnější jest jejich polepšení, ano stává se úplně nemožným právě tak jako uzdravení nemocného, jenž nechce přijmouti nejpotřebnějšího léku k uzdravení. Proto dí sv. Ludvík Granad.: „Hřích smrtelný totiž z pravidla rozum zatemňuje a vůli odvrací od Boha; čím více kdo hřeší, tím více jest rozum jeho zatemněn a jeho vůle zatvrzena, až se konečně octne v nejbídnější slepotě a zatvrzelosti.“

Přece však slovům Pána Ježíše: „nebudou mu odpuštěny ani na tomto ani v budoucím věku“ nesmíme tak rozuměti, jako by Bůh nemohl nebo nechtěl těchto hříchů odpustiti, když by člověk činil pokání. Ačkoliv hříchy proti Duchu sv. jsou nejhroznější urážkou Boha, přece Bůh ochoten jest na zemi i na nebi hříchy tyto odpustiti, pozná-li hříšník svou hříšnost, přestane-li odporovati milosti a činí-li pokání. Trvá-li však hříšník v hříšnosti své, odporuje-li až do konce působení milosti, nečiní-li a nechce-li činiti pokání a v hříších těch umírá, pak ovšem nemůže mu býti odpuštěno ani na zemi ani na věčnosti. K odpuštění hříchů zajisté třeba jest pokání, ku pravému pokání třeba jest pak milosti; proto kdo milostí pohrdá, nemůže činiti pokání a nemůže mu tudíž býti odpuštěno, jako nemoci nelze vyléčiti, vyhýbá-li se nemocný jistému léku. Proto dí římský katechismus:

Totéž platí o hříších, jestliže člověk nemocný na duši odmítá pravý prostředek záchrany, totiž milost Boží.

Člověk může milosti Boží odporovati rozličným způsobem. Sv. otcové, zvláště sv. Augustin a sv. Tomáš Aqu. označují šestero hříchů proti Duchu svatému.

789. *„Které jsou hříchy proti Duchu svatému?“*

Hříchy proti Duchu svatému jsou:

1. zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti;
2. nad milosrdenstvím Božím zoufati;
3. poznané křesťanské pravdě odpírati;
4. bližnímu svému milosti Boží nepřáti a záviděti;
5. ke spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé míti;
6. v životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati.

O každém tomto hříchu obšírněji promluvím.

1. Zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti.

Hříchu tohoto se dopouští, kdo pouze na milosrdenství Boží spoléhá, avšak sám nečiní, co činiti může a má, aby milosrdenství Božího byl hoden. Takový hříšník ustavičně hřeší, do větších nepravostí upadá, pokání nečiní a při tom lehkomyslně říká: „Bůh jest nejvýš milosrdný, on mně odpustí.“ Hříšník tento zneužívá milosrdenství Božího a dobroty božské, aby Boha ještě více urážel; odporuje milosti a odmítá všelikou pomoc Ducha sv., jenž ho napomíná k pokání a proto probřešuje se proti Duchu svatému.

Bůh ovšem jest nekonečně milosrdným, on nechce smrti hříšníka, jak dí Písmo sv.: „Živť jsem já, praví Bůh: nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své, a živ byl.“ (Ezech. 32, 11.) Bůh také shovívá a dlouho čeká na polepšení hříšníkovo a často i v poslední hodinu smrti smilovává se nad hříšníkem, činí-li pokání, jak to učinil kajícímu lotru. Avšak hříšník nesmí úmyslně odkládati s pokáním až na poslední hodinu a nesmí se spoléhati na to, že, když kajícímu lotru odpustil, také jemu odpustí. Sv. Augustin k tomu poznamenává: „Jeden byl na milost přijat, abychom nezoufali, ale toliko jeden, abychom úmyslně na milosrdenství Boží nehřešili.“

Odkládá-li hříšník s pokáním na pozdější dobu a nečiní-li si z hříchu žádného svědomí, nýbrž myslí si: Bůh je milosrdný, on mně hříchy mé odpustí a poskytne mi příležitosti ke zpovědi a pokání, spoléhá se takový hříšník zúmyslně na milosrdenství Boží a proto hřeší. Takových hříšníků, kteří pokání odkládají, jest dnes mnoho. Mnozí po celý život z hříchů svých se nezpovídají, žijí jako pohané říkajíce: „na modlení mám dosti času, až sestárnu.“

Užívají všech rozkoší světa, starají se jen o tento svět, o Bohu, smrti a o věčnosti nechtějí ani slyšeti. Kdo by prý si takovými věcmi radost na světě kazil. Bůh však nás varuj před takovou lehkomyslností, když ústy moudrého Siracha praví: „Neříkej: hřešil jsem, a co se mi smutného přihodilo? Pro odpuštěný hřích nebývej bez bázně, aniž přidávej hřích ke hříchu. A neříkej: Smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů mých. Neprodlévej obrátiti se ku Pánu, aniž odkládej den ode dne. Nebo náhle přijde hněv jeho, a v čas pomsty rozptýlí tě.“ (Sir. 5, 4—9).

Neříkej tedy: zítra, zítra, nýbrž čiň pokání hned. Neboť velmi jest nebezpečno, pokání odkládati na poslední hodinu, poněvadž nikdo z nás neví, kdy přijde poslední naše hodina. Nemusí vždy smrt svůj příchod oznamovati dlouhou nemocí nebo stářím, nýbrž může přijíti náhle jako zloděj. Proto Pán Ježíš napomíná nás: „Bděte, nebo nevíte dne ani hodiny.“ (Mat. 25. 13).

Není také radno odkládati pokání na stáří, poněvadž nikdo neví, dočká-li se stáří a pak proto, poněvadž obyčejně ti, kteří po celý život nekajícně žijí a ustavičně spoléhají na milosrdenství Boží, umírají bez pokání. Král judský Manasses, jak vypravuje Písmo sv., velice se prohřešil proti Bohu svému; neboť zavedl v zemi bohoslužbu pohanskou a chrám Hospodinův poskvrnil modlářstvím. Hospodin napomínal ho často. Když však zůstal zatvrzelým, vydal ho v ruce nepřátelské. Král assyrský Manassesa zajal a svázaného odvedl do Babylonu. Nyní král počal litovati hříchů svých, vroucně se modlil k Bohu a sliboval pokání. Hospodin modlitby jeho vyslyšel a vysvobodil ho ze zajetí. Monasses poznal, že Hospodin je pravý Bůh a proto nyní ve stáří činil pokání a napravil všecko pohoršení. Modly vyházel a národ israelský opět sloužil Hospodinu. Po smrti jeho nastoupil vládu syn jeho Amon. I on v mladosti své hřešil jako jeho otec, rouhal se Hospodinu a zaváděl modlářství. Spoléhal na dobrotu Boží, že snad ve stáří jako otec bude míti dosti příležitosti k pokání. Bůh však usoudil jinak. Služebníci spikli se proti králi a zabili ho. Umřel náhle ve hříších svých. (II. Tarlip. 33).

Opovážlivé spoléhání na milosrdenství Boží jest těžkým hříchem, který Bůh často již na zemi přísně trestá. Písmo sv. připomíná nám mnoho příkladů, kterak Bůh nekajícné hříšníky trestal. Vzpomeňme potopy světa. Proč zahladil Bůh pokolení lidské potopou? Proto, poněvadž lidé dopouštěli se hrozných nepravostí, že Bůh nemohl se déle na ně dívati. Bůh napomínal lid k pokání ústy spravedlivého Noema a dal jim lhůtu 100 let k polepšení. Lidé však nedbali ani slov Noemových ani hrozby Hospodinovy, nýbrž oddávali se bezstarostně nepravostem, až konečně přísná spravedlivost Boží je zachvátila.

Také Pán Ježíš vytýkal obyvatelům měst Korozaim a Betsaidy jejich zatvrzelost a předpovídal jim záhubu: „Běda tobě Korozaim, běda tobě Betsaido: nebo kdyby v Týry a Lidonu činěni byli divové, kteří činěni jsou u vás, dávno by byli v žíni a v popeli pokání činili. Ale však pravím vám: Týru a Lidonu lehčeji bude v den soudný nežli vám.“ (Mat. 11, 21, 22.) Podobným trestem vyhrožoval Pán Ježíš Jerusalému a fariseům. Židé za času Krista Pána, ačkoliv poznali božské učení Páně a napomínáni byli k pokání, přece nevěřili a domnívali se, že Bůh je nemůže zavrhnouti, poněvadž jsou z pokolení Abrahámova. Pán Ježíš však nejednou vyslovil nad nimi hrozné slovo: „běda vám“, a předpověděl jim trest Boží. Pán Ježíš plakal nad zatvrzelým Jerusalémem a národem židovským a předpověděl jim jejich zkázu: „Jerusaléme, Jerusaléme, kterýž zabijíš proroky a kamenuješ ty, kteří k tobě posláni jsou: kolikrát jsem chtěl shromážditi syny tvé, jako slepice shromážduje pod křídla kuřátka svá, nechtěl jsi. Aj, zanechá se vám dům váš pustý.“ (Mat. 23, 37, 38). A předpovědění Páně se naplnilo; neboť pyšný Jerusalém byl od Římanů roku 70 po narození Páně vyvrácen a lid rozehnán do celého světa.

Také ze života lidského dosti máme i dnes příkladů, kterak Bůh trestá opovážlivě spolehání na milosrdenství Boží. Neodkládejme tudíž s polepšením na pozdější dobu, abychom na věky nezahynuli. Poslechněme napomenutí písma sv.: „Měj tedy na paměti, kterak jsi přijal a slyšel: a ostříhej toho, a čiň pokání. Pak-li nebudeš bdíti, přijduť na tě jako zloděj, a nezvíš, kterou hodinu na tě přijdu.“ (Zjev. 3. 3).

2. Nad milosrdenstvím Božím zoufati.

Tohoto hříchu se dopouští, kdo myslí, že Bůh nemůže mu hříchů jeho odpustiti. Hříchu tohoto dopustil se Kain, jenž dopustiv se bratrovraždy volal: Větší jest nepravost má, než-li abych odpuštění zasloužil.“ (I. Mojž. 4, 13), Podobně i Jidáš zoufal nad milosrdenstvím Božím a ze strachu se oběsil. Když z lakoty Pána Ježíše, svého Mistra a Pána, zradil a židům prodal a na smrt vydal, poznal po vykonaném svém zločinu, že se dopustil hrozného hříchu. V duši své tak byl pobouřen, že nedovedl odporovati ďáblu, kterýž mu našeptával zoufalé myšlenky: „Bůh ti nemůže odpustiti, neboť hřích tvůj je hrozný.“

Jidáše myšlénka tato honila z místa na místo, až konečně skončil zoufalstvím, oběsil se.

Jak jinak jednal sv. Petr! Sv. Petr zapřel svého Mistra, chybil a zhřešil také, byl si vědom svého hříchu, avšak srdce jeho, poněvadž milovalo Pána Ježíše, nepoháněło jej k zoufalství, nýbrž

k lítosti a pláči. Sv. Petr oplakával svůj hřích a doufal, že Bůh mu odpustil a nikdy mu ho nevyčítal. Zoufalec necítí v srdci svém žádné lítosti nad svými hříchy, on se pouze leká zaslouženého trestu, a poněvadž nemiluje dokonale Boha, proto také nemá naděje na milosrdenství Boží. Zoufalec ztratil důvěru v Boha a bojí se pouze přísné spravedlnosti Boží.

Abychom pochopili, jak velice chybují, kteří spolehají na milosrdenství Boží, a kteří zase nad milosrdenstvím Božím zoufají, porovnejme oba výstřední hříšníky a jejich jednání. Ten, jenž spoléhá na milosrdenství Boží, doufá ve své spasení a myslí, že ho snadno dosáhne, poněvadž Bůh je nejvýš milosrdným. Zoufalec zase domnívá se, že spasení dosáhnouti jest velmi obtížno, nesnadno, ano nemožno; proto neočekává od Boha žádného slitování a také se nepřičiňuje, aby milosrdenství Božího stal se hodným. Vězí tudíž zarytě a tvrdošíjně ve svých nepravostech, a když ho vše omrzí, zoufá si.

Oba hříšníci v tom chybují, že se neubírají střední cestou, která by je přivedla k Bohu. Kdyby ten, jenž příliš spoléhá na milosrdenství a dobrotu Boží, připojil k naději své také báseň před přísnou spravedlností Boží, v životě svém mírně a pokorně si vedl a konal, co konati může, aby se Bohu líbil, pak by jistě dosáhl milosrdenství Božího. Zoufalec pak kdyby vážně uvažoval o dobrotě a lásce Boží, kdyby měl živou víru a také se přičinil, aby Boha pokáním usmířil, nemusil by si zoufati. Bůh zajisté odpustil a odpouští i největší hříchy, jestliže vidí v srdci hříšníkovu lítost. Jidáš jednal zrovna tak výstředně, jak si počínají zoufalci. Dostalo se mu veliké milosti a velikého vyznamenání v životě, neboť Pán Ježíš povolal jej za apoštola. Měl tedy nejlepší příležitost poznati lásku Pána svého. Často viděl, že pán Ježíš odpouštěl hříchy velikým hříšníkům, slyšel jeho svatá naučení i mohl tedy dokonale býti přesvědčen o milosrdenství Božím, a přece si zoufal. Nepravost jedna plodí obyčejně mnoho jiných nepravostí. A tak to bylo u Jidáše. Byl lakomcem a lakota jeho tak jej zaslepila, že zapomněl, čím je. Z lakomství zaprodal duši svou ďáblu, který potom tak ho měl ve své moci, že jej i ponoukal k největšímu zločinu, aby totiž zradil a prodal Mistra a Pána svého. Když Pán Ježíš vydán byl na smrt, tu teprve ohavný zločin Jidášem zatřásl. Co jsem to učinil, zoufale volal, zradiv krev spravedlivou! Než obrat k dobrému byl u Jidáše snad nemožným bez zvláštní milosti Boží. Viděltě posměch a škodolibost vysoké rady, viděl ďábelský svůj skutek v pravé jeho podobě, cítil opovržení všech poctivých lidí, viděl v duchu svou oběť, umučeného Mistra a Pána svého. To vše bouřilo v duši jeho a k němu volalo: ty jsi ničema, bytost prokletá, ty musíš býti zavržen. Poněvadž

srdce jeho nikdy necítilo ušlechtilé myšlenky, proto pozbyl všeliké naděje na odpuštění a zoufal si.

Tak jednají všickni zoufalci. Na Boha v životě svém nevzpomínají, a když nepravosti jejich již sahají až k nebesům volajíce o pomstu, pak se děsí, avšak na odčinění zlých svých skutků nepomýšlí, k Bohu se obrátiti zmužilosti nemají a proto končí život tak bídně, jak bídně jej vedli.

Jak hrozného hříchu dopouštějí se zoufalci! Nemají víry v Boha a svým jednáním prohlašují všechno, co Pán Ježíš učinil pro spásu naši, za klam a lež. Pohrdají zpovědí a všemi prostředky, které Pán Ježíš v církvi pozůstavil k posvěcení duší našich. Sodoma byla tak hříšnou, že hříchy její volaly o pomstu Boží, a přece Bůh byl by toto město zachránil od záhuby pro deset spravedlivých, kteří by v něm byli nalezeni. Ninive bylo tak hříšným, že Bůh ustanovil jen 40 dní obyvatelům na rozmyšlenou a pak zahubí město, jestliže obyvatelé jeho nebudou činiti pokání. Ninivečtí pokání činili a Bůh jim odpustil. Maria Magdalena byla veřejnou hříšnicí a Pán Ježíš odpustil jí hříchy její. Lotr vraždil a loupil, když však na kříži litoval svých hříchů, odpustil mu Pán Ježíš a vzal ho do nebe. Odpustil by tedy Bůh i největším hříšníkům, kdyby ho jen milovali, v něho doufali a pokání činili. Zoufalci však pochybují o milosrdenství Boží, a proto nedosáhnou odpuštění.

Poněvadž zoufalost jest hrozným hříchem, a poněvadž zvláště v neštěstí myšlenky zoufalé člověka pronásledují, proto vždy na mysli mějme ohavnost tohoto hříchu a potlačujme v sobě všelikou nespokojenost, která vede k zoufalství. Veďme vždy pořádný život, kterýž jest nejlepší zárukou naděje na budoucí život na věčnosti.

Jistý poctivý muž měl syna velmi nezdárného a marnotratného. Když otec znamenal, že blíží se jeho konec, zavolav syna, pravil k němu: „Neočekávej ode mne mnoho slov; neboť všechno napomínání mé bývalo vždy marné. Vidím v duchu celý běh života tvého; vím, že po mé smrti brzy promarníš všecken statek můj a zbude ti jen nouze a hanba. Potom máš před sebou dvě cesty, buď loupež nebo zoufalství, a konec učiní buďto kat anebo ty sám. V prvním případě, čeho třeba, opatří soud, a pro druhý případ postaral jsem se já. Slyš, synu, tam v zadní komoře, kde se nachází všeliké nářadí, jsem nedávno, abych ti ušetřil starosti a peněz, upevnil na hřebík oprátku. Na tu se budeš moci pověsit a nikdo tě nespatří. Považ starostlivost svého otce a splň vůli jeho poslední.“ Na to otec skonal. Syn byl velmi dojat a vrátiv se z pohřbu, podíval se do komory, kde s hrůzou spatřil připravený provaz. Úzkostlivě chtěl ho z hřebíku sníti, avšak za provazem uzřel kříž a pod ním slova: „Synu, utec se kajícně ke Kristu a spas duši

svou.“ Pohled ten a slova otcova tak synem pohnula, že hojné slzy ronil a padnuv na kolena, zvolal: „Otče, odpusť mně, svatě slibuji, že se chci upřímně polepšiti a spasiti duši svou.“ I odřeknuv se světa, žil pak zbožně a dlouho žehnal památce dobrého otce svého.

3. Poznané křesťanské pravdě odpírati.

Co jest křesťanská pravda? Vše, co Bůh zjevil, co Ježíš Kristus učil a apoštolové kázali, a co církev katolická k věření předkládá, sluje „křesťanská pravda“. Křesťanská tato pravda jest poznaná, poněvadž jest ve vzdělaném světě známou a jako božské učení pravdou dokázanou. Církev učení Kristovo přijala a pečuje o to, aby všickni národové pravdu učení Kristova poznali. Církev ustavičně pravdu tu hlásá v kostele i ve škole a po celém světě. Pravdu tu, kteráž obsažena jest v Písmě sv. a v nejstarších spisech církevních otců, po všecky věky neporušenu zachovává a před porušením chrání a hájí.

Pravdu křesťanskou může tedy u nás každý znáti, kdo má dobrou vůli a kdo po pravdě touží. Pravdu křesťanskou zná, kdo ve víře křesťanské se zrodil a v ní byl vychován, kdo přesvědčil se o božském původu víry, a proto křesťanskou víru za jedinou pravdu uznává.

Kdo tedy pravdu učení křesťanského poznal, avšak pravdy té nechce přijmouti anebo nechce podle učení křesťanského žíti, dopouští se hříchu „poznané křesťanské pravdě odpírati“. Hřích tento jest proti Duchu sv., poněvadž Duch sv. jest původcem pravdy, neboť on milostí svou osvěcuje náš rozum, abychom pravdu poznali. Kdo pravdě odpírá, kdo nechce pravdy uznati, kdo pravdu zapírá a proti ní brojí, ten zúmyslně odporuje milosti a dařiteli milosti, Duchu svatému.

Hříchu tohoto dopustili se fariseové a zákonníci a celý národ židovský, neboť oni slyšeli božskou pravdu z úst samého Ježíše Krista, viděli jeho divy a zázraky, jimiž pravdu potvrzoval, znali jeho svatý život, jeho skutky a věděli, že všechno, co o Spasiteli napsali prorokové, na něm se do slova splnilo; přece však zůstali zatvrzelými, nevěřili v Krista a protivili se poznané pravdě. Pán Ježíš tvrdošijnost židů káral a veřejně vinil je z hříchu: poznané pravdě odpírati, když jim pravil: „Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; ale nyní nemají výmluvy z hříchu svého.“ (Jan 15, 22) A podobně sv. Štěpán, prvomučeník Páně, veřejně a neohroženě vytýkal židům tento hřích: „Vy tvrdošijní a neobřezaných srdcí a uší! Vy se vždycky protivíte Duchu sv., jakož vaši otcové činili, tak i vy.“ (Sk. ap. 1, 81.)

Jako Pán Ježíš na zemi měl odpůrce a nepřátele, kteří učením jeho pohrdali a jemu se protivili, tak dosud učení křesťanské má odpůrce nejen mezi židy a pohany, nýbrž i mezi křesťany, kteří ačkoliv o pravdě učení křesťanského jsou přesvědčeni nebo přesvědčiti se mohou, učení křesťanské pronásledují, pomlouvají, proti němu brojí, nevěří všemu, čemu církev učí, rozsévají bludy, v bludech trvají a o pravdě přesvědčiti se nechtějí a nedají.

Poznané křesťanské pravdě odpírali všickni bludaři a kacíři, kteří pravé učení Kristovo poznali, avšak z neposlušnosti a vzdorovitosti k církvi anebo pro své vášně a náruživosti pravé učení převraceli, bludné pak nepravdivé rozšiřovali, čemuž říkali reformace nebo oprava církve. Bludaři tito nikým nedali se poučiti, nýbrž tvrdošijně v bludech svých až do smrti setrvali. O všech bludařích platí slova, která sv. Pavel pověděl kacíři Elymasovi, kterýž štval proti sv. Pavlovi o pravé víře: „O plný vší lsti a vší chytrosti, synu ďáblův! Nepříteli vší spravedlnosti, nepřestáváš převraceti cest Páně pravých.“ (Sk. ap. 13, 10)

Poznané křesťanské pravdě odpírají všickni nepřátelé víry katolické, kteří brojí proti církvi a pravému učení křesťanskému. Dnes dovoluje si leckdo mluviti a psáti proti církvi a jejímu učení, aby nevědomé a nezkušené odvrátil od pravdy a o víru oloupil. Snad nikdy tak beztrestně nerozšiřovaly se lži a pomluvy v církvi, jako právě za dob našich. Všechno toto brojení pochází z hříšného odporování milosti Boží a z pýchy, která plodí nevěru a bezbožnost Pán Ježíš zatvrzelé své odpůrce, farisee a zákoníky, káral a pravil k nim: „Vy z otce ďábla jste a žádosti otce svého chcete činiti“ (Jan 8, 44.), t. j. ďábel jest původcem lži a bludu, ti pak, kteří pravdu popírají, jsou syny jeho. Slova ta platí všem nevěrcům a odpůrcům pravdy, neboť i oni usilují o zničení pravé víry Kristovy.

Poznané křesťanské pravdě odpírají netoliko zjevní nevěrci, nýbrž i oni katolíci, kteří v církvi zůstávají, jsou katolíky, avšak podle víry katolické nežijí, jakož i ti, kteří zúmyslně se vyhýbají pravdě a dobrým skutkům. Tito katolíci nerádi poslouchají důkazy o pravdě víry anebo s předsudkem pochybují o pravdě a důkazích. O kněžích mluví a píší jakoby pravdy nehlásali anebo pravdu překrucovali. Rádi poslouchají a čtou protináboženské spisy a přátelí se se zjevnými nepřáteli víry. Vlažní tito křesťané vyhýbají se veřejným projevům víry a stydí se za své katolictví. Vlažní a nestálí katolíci uznávají sice pravdu sv. víry a božský její původ, přece však dle víry v životě svém se neřídí, a proto i oni odpírají životem svým nekřesťanským poznané křesťanské pravdě.

Následky hříchu tohoto jsou velmi nebezpečné pro časný a zvláště pro věčný život. Neboť ti, kteří Duchu sv. odpírají, oby-

čejně v zatvrzelosti své umírají. Jaká pak očekává je odplata na věčnosti? „Kdo nenásleduje mne, není mne hoden“ (Mat. 10, 38.), praví Pán Ježíš o těch, kteří jsou nepřáteli pravdy.

Drazí v Kristu! Časy jsou dnes zlé a nepřátel pravdy křesťanské velmi mnoho. Abyste srdce svého nepokazili, proto varujte se lehkovážné společnosti a nevěreckých novin a spisů. Milujte svou víru, poučujte se v ní a žijte podle ní, jak sv. Pavel napomínal Timothea: „Zůstávej v tom, čemu jsi se naučil a což ti jest svěřeno, věda od koho jsi se naučil.“ (II. Tim. 3, 14.)

4. Bližnímu svému milosti Boží nepřáti a záviděti.

O závisti jsme již rozjímali. Pověděl jsem vám, jak těžkého hříchu dopouští se závistník, jenž bližnímu svému nepřeje časných věcí, raduje se z neštěstí bližního a rmoutí se, když se mu dobře vede. Daleko horším a ošklivějším hříchem jest závist, která nepřeje bližnímu duchovních statků, milosti Boží. Milost Boží jest vzácný a veliký dar, který nelze přirovnati k žádnému statku pozemskému. Milostí Boží učiněni jsme chrámem Ducha sv. a miláčky Božími. Žádné tudíž bohatství, ani rozkoše, ani lidská přízeň nemohou se přirovnati k milosti Boží. Proto také ďábel této milosti nepřál našim prarodičům a tak dlouho pracoval, až je o milost Boží oloupil.

A takové ďábelské srdce mají všickni závistníci, kteří nepřejí bližnímu milosti a přátelství Božího, kteří rmoutí se, že bližní ctnostně žije, Bohu věrně slouží a v pokoji žije s Bohem a lidmi. Závistníci sami žijí bezbožně, dopouštějí se nepravostí, pohrdají církví a učením křesťanským, nekonají ničeho dobrého a všemu se posmívají. Podobni jsou Kainovi, kterýž záviděl bratru Abelovi přátelství Božího, avšak sám nechtěl poslouchati napomenutí Hospodinova. Závistníci nenávidí zbožné lidi, trnem v oku je jim pobožnost a ctnost bližního. Největší však zloba závistníků vrcholí v tom, že velice se hněvají a rmoutí, jestliže počet věrných křesťanů se množí a církev sv. pokoje požívá a s prospěchem mezi národy působí, a radují se, když bezbožných lidí přibývá, když přemnozí od církve odpadají anebo když církev je pronásledována a utlačována. Závistníci tito plni jsou zášti a nenávisti k církvi, a ve svém ďábelském srdci vroucně si přejí, aby církev a všickni věrní její údové byli ze světa vyhlazeni. Touto ďábelskou zášti nestydí se i v novinách se chlubiti.

Hříchu záviti dopustili se nejvyšší kněží a fariseové, kteří vidouce, že všecken lid jde za Pánem Ježíšem, záviděli mu lásky lidu, štvali proti němu ze žárlivosti, aby sami sebe na cti a slávě udrželi. „Co učiníme, nebo tento člověk činí mnohé divy? Necháme-li ho

tak, všickni uvěří v něho.“ (Jan 11, 47, 48), tak ze žárlivosti a hněvu volali, až se umluvili, že Pána Ježíše usmrtí.

Závistiví židé v Antiochii vidouce, že církev Boží i mezi pohany se rozšiřuje, hněva-li se na sv. Pavla a rouhali se, jak čteme ve Skut. ap.: „Tehdy židé, vidouce zástupy, naplněni jsou závistí a odporovali tomu, co bylo praveno od Pavla, rouhají se.“

Tento hřích: „bližnímu svému milosti Boží záviděti“, neměl by mezi křesťany ani znám býti, poněvadž každý křesťan má se radovati, když bližní je zbožným a když církev se rozšiřuje a blahodárně působí. Ovšem i zbožný a věrný křesťan musí bdíti nad sebou, aby neposkvrnil srdce svého žárlivostí, když vidí, že i jiní jsou zbožnými a horlivými. Kdyby křesťan rmoutil se nad sebou, že není tak ctnostným jako jiní a snažil by se hodné křesťany ve ctnostném životě následovati, pak ovšem není závistníkem, nýbrž následovníkem ctnosti. Kdyby však zbožnost bližního uváděl v posměch, vinil ho z neupřímnosti, aby sám vynikal ve své domnělé dokonalosti, hřešil by proti Ducha sv.

Sv. Ignác z Lojoly, jenž v Římě pro svou neobyčenou zbožnost všeobecně byl obdivován a ctěn, byl od tří podplacených křivých svědků obžalován jako bezbožný člověk a kacíř a bylo udáno, že v Alkale, Paříži a Benátkách obraz jeho podobizny jako kacíře byl spálen. A snad by se bezbožným závistníkům bylo poštěstilo, sv. Ignáce připraviti o dobrou pověst, kdyby byli řízením Božím právě z těchto tří měst nepřišli městští soudcové a nevinnost sv. Ignáce nevyjevili. Křivý a závistivý udavač byl vyhnán z města, když svědkové dosvědčili, že návodem jeho křivě svědčili. I utekl závistivý udavač do Ženevy, kdež odpadl ke Kalvincům.

Varujme se škodolibosti a závisti v duchovních věcech, konejme své křesťanské povinnosti horlivě a radujme se ze ctnosti bližního a z rozkvětu církve. Všickni jsme dítkami jednoho Otce nebeského a jedné matky, církve sv., která nás všecky uvésti chce do společné vlasti k Otci nebeskému, kde panuje láska a přátelství. Modleme se za sebe vespolek, abychom všickni vždy víru zachovali a ve ctnosti prospívali.

5. Ke spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé míti.

Co rozumíme spasitelným napomínáním?

Spasitelným napomínáním rozumíme poučení a přátelské upozornění na chyby nebo hříchy, jichž se někdo dopouští. Napomíná-li kdo chybujícího, aby se zlého varoval a dobré činil, aby život svůj polepšil a navrátil se k Bohu, nazýváme takové napomínání spasitelné, poněvadž vede ke spasení duše chybujícího. A kdo

má právo dávati spasitelné napomínání? Spasitelné napomínání dává nám předně sám Bůh, když hlasem svědomí, dobrým vnuknutím, osvícením rozumu, povzbuzením k dobrému anebo varováním před zlým nás napomíná, abychom zlého se varovali a dobré činili. K dobrému napomíná nás Bůh skrze církev, kněze, vrchnost, rodiče, dobré lidi, také různými náhlými událostmi, náhlou smrtí bližního, morem, válkou, neúrodou a podobnými věcmi zlými i dobrými. K dobrému povzbuje nás i četba dobrých knih. Všechna tato napomínání, která nás povzbuzují k polepšení života a k ctnostnému životu, pocházejí vždy od Boha, jsou milostí Ducha sv. Proto kdo ku spasitelnému napomínání má srdce zatvrzelé, kdo nechce zanechati hříšného života a dopouští se nových hříchů, hřeší proti Duchu sv., poněvadž Duch sv. svou milostí působí, aby plnil vůli Boží.

Bůh od stvoření lidí napomínal hříšníky k pokání buď přímo vám nebo nepřímo skrze své služebníky. Tak Bůh napomínal Kaina: „Přemoz zlou žádost a panuj nad ní“, avšak Kain napomenutí neuposlechl. Bůh napomínal hříšný lid za času Noema, vyhrožoval potopou světa, avšak lid posmíval se napomenutí, až pak bídně zahynul. Bůh často napomínal lid israelský ústy sv. proroků, které proto v národu občas vzbuzoval. Tak když král David těžce se proti Bohu prohřešil, poslal k němu Hospodin proroka Nathana, aby krále pokáral a oznámil mu trest. Když Saul zhřešil, poslal Bůh k němu Samuele. A jak se zachovali králové ku spasitelnému napomenutí? David hřích svůj uznal, činil tuhé pokání a Bůh přijal ho na milost. Saul však hříchu uznati nechtěl, hříchu nelitoval, nýbrž zůstal zatvrzelým až do konce; proto umřel v zoufalství.

A vzpomeňme, jak často Pán Ježíš napomínal hříšníky ku polepšení. Jidáš zaprodal duši svou ďáblu, ač Pán Ježíš ještě při poslední večeři ho přátelsky napomínal a varoval. Jidáš však nedbal ani napomínání ani výstrahy. Pán Ježíš často napomínal farisee a zákonníky ku pokání, prosil a varoval je; plakal nad zatvrzelostí národa židovského a volal: „Jerusaléme, Jerusaléme! kterýž zabijíš proroky a kamenuješ ty, kteří k tobě posláni jsou. Kolikráte jsem chtěl shromážditi syny tvé, jako slepice shromažduje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi.“ (Mat. 23, 37).

A církev sv. jménem Ježíše Krista a jako jeho zástupkyně na zemi napomíná hříšníky ustavičně ku polepšení života. A přece přemnozí hříšníci, vlažní a lhostejní křesťané jsou hluchými ku všelikému napomínání. Nepohne jimi ani nadšené kázání kněžovo, ani

slovo otcovské, ani slovo přísné. Mnozí ku všelikému napomínání a poučování zůstávají zatvrzelými, jich se nedotkne žádné slovo, ano činí si ještě posměch z církve a kněžské horlivosti.

Konečně rodičové, přátelé a zbožní lidé často napomínají neposlušné a hříšné děti, známé a přátele. A jaký bývá výsledek napomínání? Obyčejně opáčný. Právě ze vzdoru mnozí zkažení lidé v hříšnosti své trvají, dobrými lidmi pohrdají, jich nenávidí a pomlouvají. „Ať napomíná své děti, ať se podívá sám na sebe“, tak zpurně odpovídají a zůstávají ku všelikému přátelskému napomínání zatvrzelými. Nic se pak nedivme, že mnozí lidé dnes už nikoho ani nenapomínají a myslí si: „jak si kdo ustele, tak ať si lehne.“

Hroznou nepravostí jest srdce zatvrzelé; neboť hříšník odporuje milosti Boží a tím sám chystá si věčné zavržení dle slov Siracha: „Srdce tvrdé naposledy zle se míti bude.“ (Sír. 3, 27.)

Drazí v Kristu! Nezacpávejme uší svých ku dobrému a přátelskému napomínání, nebuďme srdce zatvrzelého jako židé, které sv. Štěpán káral pro jejich hrdost, nehněvejme se na kněze, když nás kárá a napomíná, nýbrž pokorně přijímejme každou dobron radu a napomenutí; neboť ti, kteří nás napomínají, jsou našimi přáteli a dobře s námi smýšlí. Vždycky bude s lidem dobře, pokud kněz bude napomínat a varovat. Zle však bude s ním, až ústa knězova budou zavřena a nebudou napomínati.

6. V životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati.

Koho nazýváme nekajícím? Kdo po celý život dopouští se hříchů a ku všelikému napomínání jest zatvrzelým, kdo z hříchů svých se nevyznává, kdo pohrdá milostí Boží a nechce se polepšiti, ten jest nekajícím hříšníkem a pravíme o něm, že vede život nekající. Nekající hříšníci pravidelně dopouští se všech patera hříchů proti Duchu sv., o nichž jsme rozjímali. Zatvrzelí tito hříšníci odporují milosti Boží a napomínání spasitelnému, odkládají s pokáním až na poslední hodinu a po celý život žijí nekajicně. Tito hříšníci však někdy přece aspoň v poslední hodině k Bohu se obrátí a umírají smířeni s Bohem.

Kdo však v nekajicnosti své úmyslně setrvá až do konce, kdo ani na smrtelném loži nechce se s Bohem smířiti a umírá v hříších, dopouští se šestého hříchu proti Duchu sv.: v životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati. Hřích tento jest nejhorší ze všech hříchů, protože tento hříšník zatvrzele a vždy odmítá od sebe všelikou milost smíření s Bohem, po celý život nemyslí na Boha, na smrt a věčnost, nedbá žádného napomínání, ale žije bez-

starostně v hříších a o nic mu neběží, leč aby do vůle světa užil. V zatvrzelosti této urputně a vzdorovitě trvá až do konce a když už blíží se konec jeho života, zpurně a hněvivě odmítá všeliké napomínání a umírá v nenávisti k Bohu, církvi, k lidem a teprve na věčnosti otvírá oči, kdy je vše ztraceno.

Hříchu „v životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati“ také se dopouštějí oni zatvrzelí hříšníci, kteří po celý život hřeší s úmyslem, nikdy se nekáti, kteří neukazují žádné lítosti ani v těžké nemoci, kteří nechtějí napraviti škody bližnímu učiněné a navrátiti věci odcizené, kteří v nepřátelství žijí s lidmi a ani před smrtí nechtějí ani odpustiti, ani se smířiti.

Hrozná jest taková lidská zatvrzelost. Hodina smrti se blíží, domácí a sousedé modlí se u lože nemocného, prosí a zapřisahají ho, aby smířil se s nepřáteli a napravil pohoršení a škody. Manželka i děti se slzami v očích pro Boha prosí umírajícího otce, aby se dal zaopatřiti a neodcházel na věčnost v hrozném stavu hříšném. Kněz přichází, staví tělo Páně na stůl, napomíná a prosí nemocného, aby aspoň v tuto chvíli vzpomněl na věčnost a na svou duši. Vše marné! Nemocný zarputile odvrací se a nechce slyšeti o ničem. Hrozná jest smrt zatvrzelých hříšníků, od níž nás chraň Bůh.

Hnusnějšího divadla bylo sotva před soudem viděti než-li, jak píše „Čech“ r. 1877, před vídeňskou porotou. Vrah matky s nejděsnější otupělostí líčil téměř se smíchem, jak matce své smrt připravil. Propast znemravnělosti, jakouž přelíčení to objevilo, jest hrozná. Rajmund Hackler, mladý zednický dělník, stál v sobotu před soudem, aby se zodpovídal, že svou matku zabil a oloupil. Soudní síň byla přeplněna diváky a děsně pohlíželi na vraha všickni, když netvor ten na otázku předsedovu vypravoval, že hodil matce provaz okolo krku, že jí kus dřeva do úst vrazil a potom, že ji strčil pod postel svou. A ani stopy lítosti nebylo na vrahu pozorovati, naopak zdálo se, že jest mu celý průběh trochu nudnou zábavou. Hackler byl odsouzen k smrti a zívaje pravil, když jej odváděli do vězení: „Jsem rád, že je ta komedie u konce.“

Konečně šestého hříchu proti Duchu sv. se dopouštějí oni lidé, kteří ve své hrozné nenávisti ku katol. církvi vstupují do spolků, které mají ve svých stanovách, církev katol. pronásledovati, životem křesťanským pohrdati, sv. svátostí nepřijímati, zvláště při smrti kněze k sobě nepřipustiti a zakázati si křesťanského pohřbu. Takovým spolkem jsou zvláště zednářské lože. Zednáři, k nimž druží se anarchisté, socialní demokraté a dnes volní myslitelé, jsou zavilými nepřáteli církve. Všickni tito nepřátelé víry usilují o úplné vyhlazení

církve a proto dopouštějí se i násilností. Lidé tito nenávidí Boha, nevěří v život posmrtný, posmívají se ctnosti a křesťanskému učení vůbec. Členové zednářské lože nesmějí se zpovídati a ani dáti se v nemoci zaopatřiti sv. svátostmi umírajících. Spolek tento pečuje o to, aby umírající člen nemohl býti zaopatřen. Snad ani sám ďábel není takovým nepřítelem víry jako zednáři a jejich sdruženci.

K těmto zatvrzelcům náležel největší nepřítel křesťanství Renan, jenž za života přísně si zakázal, aby se kněz ukázal u jeho smrtelného lože. Ani před smrtí nechtěl slyšeti o Bohu a smíření. A co je příčinou hrozné zatvrzelosti a nekajicnosti lidské?

Pán Ježíš krátce k tomu odpovídá: „Protože nepoznali ani Otce ani mne.“ Náboženská nevědomost a zkaženost lidská bývají hlavní příčinou nekajicnosti a zatvrzelosti. Mnozí ve své mladosti se zkazili, v náboženských věcech stali se lhostejnými, na modlitbu a služby Boží nedrželi, za to však vyhledávali špatné společnosti, četli protináboženské a nevěrecké spisy a noviny. Proto nelze se diviti, když tito lidé nemají víry, když posmívají se ctnosti a když konečně bez Boha umírají. Jaký život, taková smrt. A jaká věčnost je čeká? Či mají snad pravdu, když říkali, není Boha, není po smrti ani nebe ani peklo? Ovšem všickni nevěrci přejí si, aby nebylo věčnosti. Avšak marné vymlouvání. Život věčný jest a proto všickni nevěrci a zatvrzelí hříšníci uslyší jednou slova přísného soudce: „Odejděte ode mne do ohně věčného, kterýž připraven jest ďáblu a andělům jeho.“

Hříchy proti Duchu sv. jsou největšími hříchy, protože jsou proti božským ctnostem: víře, naději a lásce. Proto kdo hříchů těchto se dopouští, upadá do velikého nebezpečenství věčného zahynutí. Vyložil jsem vám všecky hříchy proti Duchu sv., proto nechtějte ani myšlením prohřešiti se proti Duchu sv., od něhož všechna milost pochází. Neprotivme se milosti Boží, nýbrž prosme o ní ustavičně a pracujme s milostí, abychom křesťansky na tomto světě žili, šťastně umřeli a po smrti sladce odpočívali v lůnu nejsvětější Trojice Boží.

---

105. CVIČENÍ.

O čtveru hříchu do nebe volajících.

Na minulém cvičení rozjímali jsme o hříších proti Duchu sv., v nichž zvláště jeví se veliká zloba převrácené a zkažené vůle lidské. Poněvadž hříchy těmi člověk zvláště protiví se působení milosti, jejíž původcem jest Duch sv., proto onen druh hříchů nazýváme „hříchy proti Duchu svatému.“

Dnes budeme rozjímati o jiném druhu těžkých hříchů, jejichž zloba a ošklivost jeví se hroznými skutky. Hříchy tyto jsou tak veliké, že jimi uráží se celá nejsvětější Trojice Boží, celé nebe. A druh hříchů těchto jmenuje se: „hříchy do nebe volající.“

790. „*Proč se nazývají jisté hříchy ‚hříchy do nebe volající‘?*“

Jisté hříchy nazývají se „hříchy do nebe volající,“ protože o každém z nich v Písmě svatém výslovně se praví, že volá do nebe o pomstu, to jest, že božskou spravedlnost ku potrestání zvláště vyzývá.

Zloba jistých čtvera hříchů jest tak veliká, že volají o pomstu Boží. Písmo sv. také o každém tomto hříchu praví zřejmě, že volá do nebe o pomstu. Uvažujeme-li o těchto hříších, o zlém úmyslu a skutku, kterým bývají páchány, jsou skutečně hříchy tyto tak velice těžkým přestoupením zákona Božího a přirozeného, že Bůh pro blaho společnosti lidské často již v tomto životě trestá je velmi přísně a náhle. Že hříchy tyto zasluhují neobyčejného potrestání, poznáme, když o každém z nich rozjímati budeme.

791. „*Které jsou hříchy do nebe volající?*“

Hříchy do nebe volající jsou:

1. úmyslná vražda;
2. sodomský hřích;
3. utiskování chudých lidí, vdov a sirotků;
4. zadržování neb ujímání mzdy dělníkům.

První hřích do nebe volající jest:

1. Úmyslná vražda.

O vraždě mluvili jsme již, když jsme rozjímali o hříších proti 5 přikázání Božímu: „nezabiješ“. Na tomto místě poukážeme zvláště na zlobu vraždy, s jakou bývá páchána a pro kteroužto zlobu sluje úmyslná vražda hříchem do nebe volajícím.

Úmyslné vraždy se dopouští, kdo po zralé a promyšlené úvaze umínil si bližního zavražditi a úmysl svůj také provedl. Prvním úmyslným vrahem byl Kain, jenž po dlouhém uvažování připravoval se ku zavraždění svého bratra. Nenáviděl ho, až konečně v srdci jeho uzrála hrozná žádost: „zabiji bratra svého.“ Aby hrozný svůj úmysl mohl vykonati, vylákal Abela do polí a tam jej úkladně zabil. Kain prchal z hrozného místa toho hnán jsa strašlivou výčitkou svědomí. A v tom s nebe volá hlas: „Cos to učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země.“ (I. Mojž. 4, 10.)

Hle! toť ten hrozný hřích do nebe volající. Bůh sám mstí se za nevinného Abela, neboť svolává na vraha Kaina kletbu a čelo jeho poznamenává hrozným znamením.

Úmyslné vraždy dopustil se Farao, jenž kázal narozené pacholíky israelské utopiti; Herodes, jenž povražditi dal v Betlemě všechna pacholata, a jeho syn téhož jména dal zavražditi sv. Jana Křtitele. Úmyslné vraždy dopustila se vysoká rada židovská, která nevinného Ježíše odsoudila k hrozné smrti kříže, k čemuž nejvyšší kněz Kaifáš radil a slaboch Pilát svolil. Hříchu tohoto dopustil se ukrutný císař Nero, jenž množství křesťanů dal ukrutným způsobem povražditi a sám zabil vlastní svou matku Agripinu. Úmyslné vraždy dopustili se všickni pohanští císařové, kteří po 3 století nevinné křesťany krutě usmrtiti dali. Úkladné vraždy dopustili se francouzští revolucionářští tyranové, kteří krále, věrné katolíky a kněžstvo krutě pronásledovali a nespravedlivě usmrtili.

Úmyslné vraždy se dopouští, kdo úmyslně bližního otráví nebo zastřelí, kdo přepadá pocestné, je olupuje a vraždí. Úmyslné vraždy dopouštějí se „krkavčí matky“, které, aby ušly světské hanby, buď plod ze života vyhání anebo novorozené dítky hrozným a nelidským způsobem usmrcují.

Úmyslná vražda jest hrozným hříchem, protože vrah sahá na práva božská, jenž jest jediným pánem života a smrti. Vrah prohřešuje se na rodině, jíž odnímá živitele, působí jí zármutek a uvádí ji do zoufalé bídy. Vrah je nejhorším lupičem a bezcitným tvorem, horším divoké zvěře, neboť násilně a bezprávně béře bližnímu život, největší to statek časný a olupuje ho i o statky duchovní, o milost Boží a zásluhy, jichž si mohl ještě v životě svém pro život věčný dobýti. Náhlou smrtí odňal vrah bližnímu možnost smířiti se s Bohem a na dobrou smrť se připraviti.

Úkladná vražda jest tak velikým zločinem a známkou takové surovosti a bezcitnosti lidské, že právem vyzývá samého Boha o potrestání. A Bůh také vrahy trestá často již na světě a klatbu nad nimi pronáší. Bůh potrestal Kaina, Herodesa, Nerona a jiné úmyslné vrahy; Bůh trestá i dnes vrahy hroznými výčitkami svědomí. Trest Boží také v tom vidíme, že vraždy úkladné obyčejně bývají prozrazeny a vrahové spravedlivému potrestání dodáni. Avšak byť by úkladný vrah ušel přísné spravedlnosti světské, neujde spravedlnosti na věčnosti, což potvrzuje Písmo sv.: „Člověka, který násilí činí krvi duše, byť by až na onen svět utekl, žádný ho nezdrží“. (Přísl. 28, 17).

Za našich časů dopouštějí se lidé často úmyslné vraždy. Skoro denně čteme v novinách o hrozných a bestiálních vraždách, takže

člověk nikde není životem svým jist. A které jsou příčiny této surovosti a zvrhlosti lidské? Hlavní příčina jest nevěra a divoké vášně lidské.

Dnes náboženství všeobecně jest zlehčováno, veřejně brojí se proti Bohu a božským zákonům, posměch se činí z učení o životě věčném a trestech věčných. Není-li víry a bázně před věčnými tresty, pak se nedivme, že lidé jako krvežíznivá zvěř vrhají se na své bližní a nic si z toho nedělají, připraví-li člověka o život.

Jiná příčina vražd jsou lidské vášně, jichž dnes nikdo nechce krotiti. Málo je dnes pokory a trpělivosti, za to mnoho je pýchy, zlosti, nenávisti a mstivosti. Pro malou urážku povstávají rvačky a vraždy. Mstivý člověk ukazuje svou vášeň bodnutím nebo zastřelením svého protivníka. Nejvíce vražd děje se dnes ze msty a nenávisti.

Také lakota a touha po cizím jmění bývá příčinou úkladné vraždy. Smutným zjevem doby naší jsou časté vraždy novorozeňátek. A nejen to, nýbrž mnoho jest dnes zkažených žen a dívek, které dítko v životě svém usmrcují. Dosti často čteme v novinách, že zatknuty byly bezbožné osoby, které pomáhaly padlým dívkám. Opravdu i dnes je mnoho Herodesů, kteří stále vraždí nevinné dítky. Nejhroznějším však je při tom zjev, že přemnohé ženštiny z hříchu toho nedělají si ničeho, ano jsou rády, že se zbavily lehkým způsobem mrzutostí a hanby. Zdali však uvážily a uvažují, že i ony jsou vrahy, byť nezabily živého dítěte? Jakmile žena počala, nosí pod srdcem člověka. Proto kdo vyhání plod aneb úmyslně o zničení plodu jakýmkoliv způsobem pracuje, dopouští se vraždy a je také vrahem. Vraždy teto spoluvinnými jsou i ti, kteří k tomuto zločinu navádí anebo radí. A kde musíme hledati příčinu této hrozné lehkomyslnosti? Ve špatném vychování, ve zkažené veřejnosti, která vraždy dítek omlouvá, a často i vražednic se zastává. Hlavní příčina však spočívá v pokleslé mravnosti u mládeže a v náboženské vlažnosti. Kde je pevná víra a bázeň Boží, tam byť by člověk klesl, přece nikdy nedopustí se vraždy. Zkaženost jest dnes všeobecná a proto právě tajné tyto hříchy a zločiny hrozně se zmáhají. Všecky tyto hříchy jsou ovocem dnešní nevěrecké a protináboženské štvanice, kterou zvláště provozují všecky protináboženské noviny.

2. Sodomský hřích.

Hříchu tohoto se dopouští, kdo koná nečisté skutky proti všeliké přirozenosti a beze studu jako zvíře. Takové prostopášnosti dopouštěli se obyvatelé města Sodomy, tak že nebylo počestnosti ani mezi mládeží ani mezi manžely. Hospodin nemohl již patřiti na

nemravnost Sodomských a proto pravil Abrahamovi: „Hřích Sodomských a Gomorrských rozmnožen jest, a hřích jejich obtížen jest příliš“. (I. Mojž. 18, 20). Bůh proto ustanovil ve své úradě město nemravné neobyčejným způsobem zahladiti. Poslal tam anděly, aby vyvedly Lota a rodinu jeho. Obyvatelé Sodomští uslyševše o příchodu dvou neznámých mužů (andělé ukázali se v podobě mužů) chtěli se do domu Lotova vedrati, aby i těmto mužům násilí učinili. Andělé ranili je slepotou a pak donutili Lota, aby hned z města vyšel, „neboť“, pravili, „zahladíme místo toto, protože se rozmohl křik jejich před Hospodinem, kterýž poslal nás, abychom je zahubili. Tedy Hospodin deštil na Sodomu a Gomorrhu sírou a ohněm s nebe: a podvrátil ta města, i všecku vůkol krajinu, všecky obyvatele měst, i všecko, což se zelená na zemi“. (I. Mojž., 19, 13, 25).

Potud tedy hřích nečistoty nazývá se „Sodomský“, poněvadž nemravní lidé dopouštějí se podobných ohavností jako obyvatelé Sodomští. Hřích tento jmenuje se také „němý“, poněvadž nečistí lidé svými nemravnými skutky podobají se němé tváři zvířecí. Němým sluje tento hřích také proto, poněvadž nemravní a nečistí lidé bývají ku pokání zatvrzelými a z hříchů těchto se nezpovídají. Konečně hřích tento jmenuje se „němý“, protože mezi křesťany nemá býti ani jmenován.

Pohané hříchu tohoto také se velmi dopouštěli, proto Bůh za trest ponechal je v jejich nepravosti a opustil je svou milostí. Sv. Pavel poukazuje na hřích tento napomíná věřící: „Nemějte podílu ve skutcích neužitečných temnosti, ale raději je trescete“, t. j. žádného účastenství na nich nebeřte, tak abyste na ně ani nevzpomněli, „nebo co se tajně děje od nich, mrzko je i mluviti“. (Efes. 5, 11, 12).

Hřích tento tak urazil Boha, že na věčnou výstrahu město bezbožné zahladil neobyčejným způsobem, že totiž s nebe padal oheň a síra a města ona i celé okolí spálil. Zničených těch měst vlastně jest čtvero: Sodoma, Gomorrha, Adamah a Sebojm, kterážto města ležela v údolí Siddim. Na místě jejich objevilo se později mrtvé moře, jakožto živý pomník spravedlnosti Boží k výstraze ostatním národům. Krajina okolo mrtvého moře je pustá a smutná, neboť tam neroste ani stromu ani bylin.

Hřích Sodomský ve Starém zákoně trestán byl smrtí kamenováním, jak čteme v V. knize Mojžíšově 22, 20—24: „A není nalezeno panenství při děvečce: vyvrhou ji ven ze dveří domu otce jejího, a kamením ji uházejí muži z města toho, a umře, nebo dopustila se nešlechetnosti v Israeli, smilnivši v domě otce svého: tak odejmeš zlé z prostředku sebe“.

Ačkoliv hřích Sodomský jest tak hrozný, ačkoliv ho Bůh tak přísně trestal a trestá, přece dosud nepočestní lidé nepravosti této se dopouštějí. Mravnosti a stydlivosti úžasně ubývá, pýchy a prostopášnosti přibývá. I dnes mnohá velká města jsou Sodomou, neboť hříchy nečistoty páchají se v nich beztrestně a veřejně. Také naše mládež není tak stydlivou a mravnou jako za dřívějších dob. Příčinu nemravnosti hledati dlužno v nynější náboženské lhostejnosti a špatném vychování. Náboženství jest dnes popelkou ve škole i v rodině i ve společnosti, proto ubývá ctnosti čistoty.

Hřích nečistvty jest jeden z největších a nejošklivějších hříchů, jichž by se křesťané co nejvíce měli chrániti. Neboť hříchem tímto poskvrňuje se obraz Boží v duši lidské a znečišťuje se chrám Ducha sv. Nečistý člověk podobá se ďáblu, jenž jest otcem všeliké nečistoty. Nečistý člověk spojuje se s ďáblem a již na světě stává se jeho majetkem. Nemravní lidé také jsou zatvrzelými ku pokání a proto budoucnost jejich jest hrozná. Varujme se tudíž tohoto hříchu. Bděme nad svými žádostmi a modleme se, pracujme pilně, konejme věrně své povinnosti a kroťme tělesné vášně Mysl a srdce své zabývejme více věcmi nebeskými než pozemskými, varujme se pokušitelů vnitřních i vnějších a volme raději umříti, než hřešiti, následujíce tak statečných křesťanů, kteří raději nejhroznější smrt podstoupili, než-li by se byli hříchu nečistoty dopustili.

K zachování čistoty užívejme všech prostředků milosti, kteréž nám doporučuje víra naše a o nichž jsme v 6. přikázání Božím rozjímali.

3. Utiskování chudých lidí, vdov a sirotků.

Křesťanská láska přikazuje nám, abychom chudým lidem, opuštěným vdovám a sirotkům podle možnosti pomáhali, almužnu udělovali, jich se zastávali a vůbec milosrdné skutky jim prokazovali. Zvláště však pečovati máme o vdovy a sirotky. Neboť chudé vdovy bývají opuštěny, mnoho mají starostí o výživu dítek svých, které ztratily otce, živitele svého Proto již lidský cit nás nutí, abychom se chudých vdov ujímali. Hůře ještě jsou na tom sirotci, kteří nemají ani rodičů ani příbuzných. Sirotci, zvláště z chudiny, trpký osud musejí snášeti. Nemají domova, nepoznají mateřské lásky, nemají nikoho, u něhož by útěchy a rady nalezli. Sirotci často musejí své mládí prožíti u cizích lidí. Že nezakouší mnoho dobrého, víme z denní zkušenosti. Poněvadž chudí lidé, vdovy a sirotci potřebují pomoci a ochrany lidské, proto Pán Ježíš přikazuje nám, abychom zvláště o tyto chudé a opuštěné pečovali a jim milosrdné skutky konali.

Proti přikázání lásky prohřešují se však všichni ti, kteří chudé vdovy a sirotky utiskují a do větší bídy uvádí. Tvrdí tito lidé dopouštějí se nespravedlnosti a hříchu do nebe volajícího. Hříchu tohoto dopouštějí se zvláště lidé, kteří chudých lidí, vdov a sirotků se nejen nezastávají, ačkoliv svým úřadem k tomu jsou ustanoveni, nýbrž ještě je utiskují, v právech jejich je skracují, je šidí a okrádají.

Nespravedlnosti této dopouštějí se mnozí nepoctiví poručníci, kteří nepoctivě spravují jmění sirotků, větší odměnu za svou práci účtují a vůbec z jmění sirotků chtějí zbohatnouti. Také obce a sirotčí ústavy prohřešují se utiskováním vdov a sirotků, když nespravedlivě chudé lidi odstrkují, v nouzi a bídě nechávají a dovolují beztrestně vdovy a sirotky okrádati. Hříchu tohoto dopouštějí se také lakomí a tvrdí věřitelé, kteří bezohledně a nemilosrdně na chudých dluhy vymáhají, byť by tito upadly proto do hrozné bídy anebo dokonce přišli o veškeren svůj majetek. Všichni tito nemilosrdní lidé dopouštějí se hříchu do nebe volajícího, o němž mluví písmo sv.: „Zdaliž slzy vdovy nespadají na líce, a hřích jejich na toho, kterýž je vyvádí? S líce zajisté vstupují až do nebe, a Pán, jenž slyší, nebude se z nich těšiti.“ (Sir. 35, 18, 19.)

Utiskování chudých lidí jest velikým bezpráví m, kteréž Bůh nikdy nenechá bez trestu. Již v starém zákoně hřích tento byl přísně zakazován a Hospodin napomínal lid, aby se chránil utiskování chudých lidí. Tak v II. knize Mojžíšově čteme: „Vdově a sirotku nebudete škoditi. Urazíte-li je, volati budou ke mně a já slyšeti budu křik jejich: a rozhněvá se prchlivost má, a zbiji vás mečem, a budou manželky vaše vdovy, a synové vaši sirotky.“ (II. Mojž. 22, 22—24) Bůh také nespravedlivým a tvrdým utiskovatelům vdov a sirotků vyhrožoval nejpřísnějšími tresty časnými a věčnými. Tak volá Pán „běda“ nemilosrdným ústy proroka Isaiáše: „Běda těm, kteří ustanovují práva nepravá, aby potlačili v soudu chudé, násilí činili rozepři pokorných lidu mého; aby byly vdovy kořistí jejich, a sirotky aby oloupili.“ (Is. 10, 12.)

Ačkoliv Bůh tak přísně káral a trestal nespravedlivost a bezpráví, přece fariseové hříchu toho se dopouštěli. Utiskovali a okrádali chudé vdovy a sirotky, bohatli z chudiny a chudinou vládli. Proto Pán Ježíš hrozil fariseům přísným soudem na věčnosti: „Běda vám, zákonníci a fariseové, pokrytci! neboť zžíráte domy vdov, dlouhé modlitby říkajíce; protož těžší soud ponesete.“ (Mat. 23, 14) Bohužel i za našich sobeckých a vyděračských časů velmi často utlačována jest chudoba a vyssávány jsou vdovy a sirotci nesvědomitými mamonáři. Zdá se, že milosrdnost a láska křesťanská vystěhovaly se ze světa. Neboť dnes přemnozí nedbají slz chudých

a opuštěných lidí, ničeho si nedělají z nepoctivosti, mohou-li jen něčeho vyzískati.

Smutný osud zvláště zakoušejí sirotci. Jak často slýcháme nářek opuštěného sirotka, jenž stěžuje si na zlou macechu nebo opatrovatele, kteří jej ve všem skracují a okrádají. Zlé macechy trpce jednou pykati budou za ty slzy, které ubozí sirotci vylévali. Hřích „utiskování chudých lidí“ neměl by mezi křesťany ani býti znám, poněvadž naše náboženství spočívá jedině na lásce. Nemáme-li lásky k Bohu a k bližnímu, pak nejsme křesťany, nejsme vyznávači Krista, jenž jest sama láska. První křesťané byli si vědomi povinnosti křesťanské a proto nebyli k chudým necitelnými a nemilosrdnými, nýbrž milovali chudé a pomáhali jim v jejich bídě. Ve skutcích apoštolských čteme o prvních křesťanech, že byli jako jedna rodina. Láska všecky spojovala, bohaté i chudé. Bohatí přinášeli hojné dary a kladli je k nohoum apoštolů, kteří pak je rozdělovali chudým a opuštěným, tak že mezi nimi nebylo chudých a hladových. Zvláště o vdovy a sirotky bylo postaráno, neboť ku podpoře jich zřízena byla zvláštní pokladna, kterou spravovali jáhnové a z níž almužnu chudým vdovám udělovali.

Církev od počátku o chudé pečovala a až dosud o chudé se stará, neboť zřizuje chudobince, sirotčince a jiné ústavy, v nichž sirotci a opuštění lidé ochrany a pomoci nacházejí. Církev také všude v městech zřizuje spolky dle vzoru sv. Vincence Paul., jimiž uděluje chudým chléb a jiné potraviny anebo uděluje peněžní podpory. Spolky tyto mnoho dobrého konají a proto také zasluhují podpory bohatých. I naše kláštery vyznamenávají se láskou k chudým, neboť denně nasycují zástupy hladových.

Nebylo by na světě tolik bídy a chudoby, kdyby bylo mezi lidmi zámožnými více náboženské horlivosti, lásky k Bohu a k bližnímu. Kdyby boháči chudině darovali jen ty drobty, které padají s jejich bohatých stolů, mnoho hladových bylo by nasyceno. Buďme k chudým a opuštěným lidem vždy milosrdnými a podle možnosti pomáhejme zvláště nezaviněné chudině. Buďme ubezpečeni, že každý milosrdný skutek, každý dar, který bližnímu z lásky k Bohu dáme, bude nám na věčnosti stonásobně odměněn, o němž ujišťuje nás Pán Ježíš: „Dobře čiňte a půjčujte, ničeho za to se nenadějíce: a budeť odplata vaše mnohá, a budete synové nejvyššího.“ (Luk. 6, 35.)

Varujme se každé nespravedlnosti, neboť Bůh jednou nespravedlnost a bezpráví přísně trestati bude. Jistý lakomý boháč připravil chudou vdovu o kus pole, aby si svou zahradu mohl rozšířiti. Když druhého dne po soudu dráč na tom poli se procházel,

přišla oloupená vdova s pytlem, žádajíc s pláčem boháče, by si z otcovského podílu tolik země směla odnésti, co by se do pytle vešlo. Boháč s úsměvem odpověděl: „Pošetilé tvé žádosti rád vyhovím.“ Vdova naplnivši pytel hlinou, pravila lakomci: „Mám k vám ještě jednu prosbu. Buďte tak laskav a pomozte mi pytel pozdvihnouti na bedra.“ Boháč, nejsa práci zvyklý, dlouho odporoval; konečně přece se slitoval. Chtěje pak zdvihati pytel, zvolal: „Není možno, pytel je příliš těžký.“ Na to vdova pravila: „Hle! pytel země jest vám tak těžkým, jak teprve celé pole, které by v tisíc pytlů nevešlo, vás bude tížiti na věky.“ Boháč se této řeči vdoviny ulekl a pole jí navrátil.

4. Zadržování neb ujímání mzdy dělníkům.

Hříchu tohoto se dopouští, kdo umluvené mzdy dělníkům řádně a v čas nevyplácí, anebo bez příčiny mzdy ujímá. Písmo sv. hřích tento přirovnává ku vraždě, poněvadž kdo nedává dělníku, čeho k zachování zdraví a života potřebuje, podrývá jeho život, jak dí Písmo sv.: „Chléb nuzný jest život chudých; kdo jej odjímá, vražedník jest.“ (Sir. 34, 35) Mimo to dopouští se krádeže, protože nespravedlivě zadržuje peníze, které náleží dělníku za vykonanou práci. Sv. Pavel ujímá se dělníků a proto dí: „Hoden jest dělník mzdy své.“ (I. Sim. 5, 18) A zajisté dělníci, kteří spravedlivě a poctivě pracovali, zasluhují umluvené mzdy; toť žádá láska a spravedlnost. Přemnozí statkáři, továrníci, obchodníci a vůbec zámožní lidé, nemohli by bez dělníků ani býti živi, buď že dělnickou práci sami konati nemohou, anebo nestačí k vykonání své práce. Když tedy hospodáři, statkáři a továrníci najímají do práce dělníky, musejí se s nimi smluviti na denní neb vůbec lhůtovou mzdu. Dělníci povinni jsou uloženou práci poctivě konati, prácedárcové pak jsou zavázáni úmluvy dodržeti a dělníkům v ustanovený čas zaslouženou a umluvenou mzdu vyplatiti.

Když dělníci spravedlivě pracovali a přece zasloužené mzdy neobdrželi, nýbrž bez příčiny skráceni byli, dopustili se prácedárci hříchu do nebe volajícího, o němž Písmo sv. praví: „Aj mzda dělníků, ježto žali krajiny vaše, kterou jste jim zadrželi, křičí, a křik jejich vešel v uši Pána zástupů.“ (Jak. 5, 4)

Dnes přemnozí prácedárci na slova Písma sv. málo dbají. Neboť mnozí okrádají dělnický lid, vyssávajíce sílu jeho a nakládajíce s ním jako se strojem, kterýž, když byl opotřebován, se odhodí a zaženou jej jako nepotřebnou věc. Továrníci a statkáři často naříkají na nepoctivost dělníků, čímž omluviti chtějí nespravedlivé zacházení

s dělnickým lidem. Dělníci zase stěžují si do tvrdosti a nesvědomitosti pánů. Proto dělnický lid jest nespokojen a proto rád popřává sluchu různým štváčům, kteří jej pobuřují proti pánům a ku stávkám. Že poměr mezi pány a dělníky není dokonale uspořádán, nikdo nepochybuje. Chyba však bývá často na obou stranách. Prácedárcům schází křesťanský duch, víra a láska, oni myslí jen na svůj obchod a přemýšlejí, kterak by obchod zvelebili a hodně vydělali. Proto hledí dělníky vykořistiti, prací je přetěžují, nepopřávajíce jim oddechu ani v neděli. Také jim špatně platí a bez potřeby mzdy ujímají a nelidsky s nimi nakládají.

Dělníci pak často práci uloženou konají nepoctivě a povrchně. I jim schází duch křesťanský; proto vlastně žádají nezasloužené mzdy. Aby spokojeni byli prácedárci i dělníci, třeba jest všem náboženského ducha; neboť kde není víry, tam není ani milosrdenství a lásky, a také ani poctivosti a svědomitosti. Kdyby naši továrníci a statkáři byli dobrými křesťany, sotva by byl povstal socialismus, který dnes přerůstá hlavy všech mocných. Jako křesťané nikdy nemůžeme souhlasiti se zásadami socialních demokratů, kteří víru odhodili a za věc soukromou prohlásili. Socialní demokraté jsou ve vleku židovstva, v jehož rukou jest veškeren obchod a průmysl a kapitál, a tím pomáhají zmáhání se panství a panovačnosti cizáckého tohoto národa. Kdyby víra křesťanská všecky stavy osvěcovala, dal by se poměr mezi pány a dělníky dobře urovnati. Má-li nastati všeobecná spokojenost, pak musí páni i dělníci vrátiti se k zásadám křesťanským, jimiž poměr mezi prácedárci a dělníky spravedlivě bude urovnán; jinak marně domáhá se dělnický lid spravedlnosti.

Drazí v Kristu! Rozjímali jsme dnes o čtveru hříchů do nebe volajících. Poznali jste, jak hroznými jsou tyto hříchy; proto nechtějte se jich ani myšlením dopouštěti. Jsme křesťany, jichžto život jeviti se má v lásce k Bohu a bližnímu. Nemáme li lásky, marna jest naše víra; nejsme potom o nic lepší pohanů, kteří pravé víry neznají. Sv. Jan, miláček Páně, napomíná nás: „Synáčkové nemilujmež slovem ani jazykem, ale skutkem a pravdou.“ (I. Jan 3, 18.) Nuže, dle slov těchto se řiďme ve svém pozemském životu. Buďme křesťany netoliko jménem, nýbrž také životem. Milujme Boha nade všecko a bližního pro Boha jako sebe. Buďme milosrdnými, spravedlivými a poctivými a dojdeme na zemi požehnání Božího, na věčnosti pak hojné a věčné odměny. „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“

106. CVIČENÍ.

O devateru cizích hříchů.

První díl křesťanské spravedlnosti „varuj se zlého“ končí zvláštním druhem hříchů, které cizími nazýváme. Člověk dopouští se hříchu nejen svou osobou, nýbrž také naváděním a pokoušením jiných. Všechno zlé, jež spácháno bývá od jiných naší vinou, nazývá se cizím hříchem. Lidé cizích hříchů nejčastěji se dopouštějí, ač nechtějí o tom ani věděti a slyšeti. Mnozí také z cizích hříchů se ani nevyznávají, nepovažujíce navádění ke hříchu za svou vinu. Abychom se chránili cizích hříchů, proto promluvíme dnes o hříších, kterými býváme spoluvinni.

792. „*Které hříchy nazývají se „cizí hříchy“?*“

„Cizí hříchy“ nazývají se hříchy, které sice od jiných spáchány bývají, kterými však i my spoluvinni jsme.

Jistý druh hříchů jmenujeme „cizí hříchy“, poněvadž hříchů těchto dopustil se někdo druhý. Hříchy tyto však nám nejsou cizími, poněvadž jsme nějakým způsobem na spáchání jich podíl měli, t. j. my jsme se těchto hříchů skutkem sami sice nedopustili, avšak dali jsme k nim podnět radou, rozkazem, schvalováním, mlčením a podobně, že od jiných byly spáchány. Proto tedy hříchy tyto jmenují se „cizí“, poněvadž naší vinou jiný se jich dopustil. Cizí hříchy jsou však i nám připočteny, poněvadž bez nás nebyly by spáchány.

Cizími hříchy jsme spoluvinni i tehdy, když by druhou osobou zlý skutek nebyl dokonán, poněvadž náš úmysl byl špatný, ježto jsme bližního ku hříchu sváděli, radili nebo hřích zamlčeti chtěli. Před těmito hříchy cizími varuje nás sv. Pavel, jenž dí: „Aniž buď cizích hříchů účasten.“ (I. Tim. 5, 22.), a v listu svém k Římanům praví, že hříchy jsou vinnými nejen ti, kdož se jich jako pohané dopouští, „nýbrž také kdo činícím povolují.“ (Řím. 1, 32.) Nikdo proto neříkej, že nemáš hříchů, jestliže tvou vinou druhý hřích spáchal. I ty máš hřích, i ty máš podíl na spáchaném zlu, protože tvou pomocí nebo radou anebo vůbec tvou vinou byl spáchán hřích. Proto dí sv. Jan Zlat: „Neprav mi: jaké společenství mám s tím neb oním? Jeť cizí, mně neznámý. Je-li jen věřící, má-li podílu na těchže tajemstvích, s tou-li též spojen církví, jest tobě bližším i nad bratry, i pokrevníky, i příbuzné, i nade všecky ostatní.

Jakož se tedy netrestají jediné zlodějové, nýbrž také týmž trestem stíhají se i ti, kteří, ač moc k zakázání majíce, přece toho nezapověděli, rovněž podléhají téže pokutě netoliko bezbožníci, nýbrž také ti, kdož od bezbožnosti odvrátiti se mohše, přece však toho neučinili buď z lenosti, buď z bázně."

Hříchů cizích jest devatero.

793. *„Kdy býváme spoluvinni hříchy cizími?"*

Hříchy cizími býváme spoluvinni, když:

1. ke hříchu radíme,
2. jiným hřešiti velíme,
3. ke hříchu jiných svolujeme,
4. jiné ke hříchu ponoukáme,
5. hřích jiných vychvalujeme,
6. ke hříchu jiných mlčíme,
7. hříchu jiných netrestáme,
8. na hříchu jiných podíl bereme,
9. hříchu jiných hájíme.

1. Hříchy cizími býváme spoluvinni, když ke hříchu radíme.

Kdo po vážné rozvaze bližního svádí ku zlému skutku pobízením, radou, napomínáním, vyzýváním a podobným způsobem, dopouští se hříchu cizího „ke hříchu raditi". Kdo ke hříchu poradil a hřích na jeho radu byl spáchán, jest spoluvinen zlým skutkem, kterého se dopustil bližní. Takového hříchu dopustil se velekněz Kaifáš, jenž v židovské radě takto mluvil: „Co učiníme? Jest zajisté lépe, aby jeden člověk umřel za lid, než aby všecken národ zahynul." (Jan 11, 50.) Na tuto radu Kaifášovu vysoká rada židovská odsoudila Pána Ježíše k smrti kříže. Fariseové štvali lid a radili mu, aby na Pilátu žádal propuštění vraha Barabáše a ukřižování nevinného Ježíše Krista. Podobně ke hříchu radila bezbožná Herodias, když dceři své Salome radila, aby na králi žádala hlavu sv. Jana Křtitele.

Tohoto hříchu dopouštějí se všickni falešní rádcové, kteří říkají uraženému: „Ty nesmíš toho trpěti, vždyť se jedná o tvou čest, nesmíš odpustiti urážku, nýbrž musíš žalovati." Hříchu toho dopouštějí se také zlí lidé, kteří syny a dcery štvou proti

rodičům, říkajíce jim: „Nemusíš ve všem poslouchati rodičů; hle, ty jsi přec již dospělým, pojď s námi a nechej rodiče mluviti, co se jim líbí.“

Také ke hříchu radí, kteří říkají: „Není všecko tak velikým hříchem, jak kněží o tom káží; tanec slušný přece je dovolen, počestnou známost míti také není již hříchem. Vždyť jiní totéž také dělají, měli by proto všickni přijíti do pekla? Nedělej tedy žádných zvláštností, vždyť mladost je radost, která se nikdy nevrátí.

Takových lehkomyslných rádců jest dnes všude velmi mnoho, tak že právem říci můžeme, že dobrá a upřímná rada je dnes vzácná a drahá. Falešnými a zlými rádci jsou také všickni nevěrečtí a vlažní křesťané, jakož i všechny protikatolické a vůbec protináboženské noviny a spisy, které nezkušené a neuvědomělé lidi svádí k nevěře a k protináboženskému hnutí. Kdyby nebylo zlých rádců, nebylo by jistě tolik zkaženého lidu, zvláště pak mládeže.

Dějiny také nám dosvědčují, kterak zlí rádcové působili na krále a knížata, kteří pak dopouštěli se mnohých nespravedlností, násilí na poddaných a zvláště církvi katolické. Svatopluk, kníže Moravský, jsa poštván německými rádci, opovrhoval sv. Methodějem a utiskoval ho i jeho žáky. Luther radil knížatům, aby zmocnili se církevních statků, poněvadž prý církev nepotřebuje jmění.

Co církev katolická utrpěla a dosud trpí, na hlavu padá všem zlým rádcům, kteří ze zášti a závisti mocné tohoto světa štvali proti církvi. Nepočestnou tuto úlohu zlých rádců konají dosud mnozí nevěrečtí lidé, odpadlíci a protikatolští novináři, kteří štvou lid proti církvi, říkajíce: neposlouchejte kněží, kteří nejsou přáteli lidu a národu, neposlouchejte církve, která nepřeje pokroku a vzdělanosti. Zlí rádcové mnoho zlého způsobili a působí na světě, takže právem o zlých rádcích praví sv. Bonaventura toto: „Ústa zlého rádce jsou jícen ďáblův. Jeden zlý rádce jest horší, než deset loupežníků.“

U brány jednoho městečka v Čechách prodávala žena rozličné věci, které zvláště děti vábily. Mezi dětmi, kteří každodenně krám obklopovaly, byl jeden chlapec, jehož hračky a pamlsky velice zajímaly. Když pak se ho jednoho dne tázala kramářka, proč si nekoupí něčeho, odpověděl smutně, že nemá peněz. Kramářka mu darovala něco pamlsků a poradila mu, aby místo peněz přinášel rozličné věci na příklad šátek, nůž, že mu za to vždy dá pamlsků, avšak aby o tom rodičům ničeho neříkal. Hoch se z rady té zaradoval a ač mu svědomí činilo výčitky, přece přinesl kramářce nejprv cínovou lžici. Poněvadž se v domě ustavičně ztrácely různé věci, měli rodičové v podezření děvečku, kterou také ze služby propustili. Věci se však ztrácely dále a tu konečně dopaden byl malý domácí zloděj. Když hoch šel do školy, otec prohlédal mu kapsy a nalezl zlatý prsten a křížek. Mladý zloděj napřed zapíral,

když však ucítil bolest metly, přiznal se a vše pověděl rodičům o kramářce. Otec udal kramářku u soudu, kterýž ji odsoudil do vězení. Když trest přestála, odstěhovala se z města a více jí tam nespatřili. K takovým koncům vedou zlé rady.

2. „Když jiným hřešiti velíme.“

Hříchu tohoto se dopouští, kdo svému podřízenému buď poručí konati něco nedovoleného, buď mlčky k vykonanému hříchu se chová, nebo slovem a skutkem pomáhá, aby hřích byl spáchán. Tohoto hříchu dopustil se král David, jenž poslal list vojevůdci Ioabovi, ve kterém mu nařizoval, aby Uriáše postavil do nejprudšího boje, v němž by jistě zahynul. Také král Herodes dopustil se cizího hříchu: „velel hřešiti“; neboť vydal rozkaz, aby povražděna byla všechna pacholata Betlemská.

Pán Bůh nenechává žádného hříchu bez trestu, proto i hříchy Davidovy a Herodesovy přísně potrestal. Davida potrestal nezdárným synem Absolonem, kterýž proti svému otci se vzbouřil a v bitvě byl zabit. Na Herodesa seslal Bůh ošklivou nemoc, takže opuštěn ode všech lidí, bídně ze světa sešel.

Jako v době dávné poroučeli vladařové páchati hříchy, tak i v době křesťanské mnozí vladařové poroučeli ,poddaným svým konati zlé skutky. Tak Václav IV., král český poručil sluhům svým do vězení odvésti sv. Jana Nepomuckého, hrozně jej mučiti a do Vltavy uvrhnouti. Jiní vladařové poroučeli církev katolickou pronásledovati, kostely bourati a jmění církevní krásti, kněze vyháněti a věřící tupiti, vražditi a k odpadnutí od církve donucovati. Tohoto hříchu dopustili se reformatorové i světská knížata v Německu a Anglii, kteří násilím církev katolickou potlačovali a protestantismus zaváděli. Že Bůh tyto hříchy nenechal bez trestu, dosvědčují nám dějiny světové, zvláště pak dějiny našeho národa.

Hříchu: „hřešiti veliti“, dopouštějí se také mnozí obchodníci, kteří podřízeným svým poroučí, špatné a zkažené zboží prodávati za dobré, dávati špatnou míru a váhu.

Hostinští, kteří poroučí do vína a nápojů míchati vodu a vůbec kaziti potraviny a nápoje. Hříchu tohoto dopouští se rodičové, kteří poroučí dětem lháti, zapírati pravdu, lidem nadávati a bližního okrádati. Také hospodáři a továrníci dopouštějí se tohoto hříchu, když dělníkům svým poroučí bližnímu škoditi na jeho majetku, anebo když dělníkům poroučí v neděli pracovati. Všickni tito sváděči těžce budou jednou odpovídati před soudem Božím za hříchy, které z jejich rozkazu byly spáchány. Avšak i na zemi Pán Bůh i světské vrchnosti takové sváděče ku hříchu přísně trestávají. R. 1845 stála v Paříži před soudem desítiletá dívka, která mnohých krádeží se dopustila. Při výslechu přišlo

na jevo, že dívka-sirotek, ku krádeži byla vedena od tety, kteráž ji přijala. Každodenně jí teta přikázala, mnoho-li peněz má přinésti a když tolik nepřinesla, byla bita. Poněvadž žebráním tolik peněz nemohla sehnati, poručila jí teta, aby kradla. Dívka byla dána do sirotčince, teta pak do káznice. Varujte se rodičové a hospodáři podobných hříchů, nechtějte poddané své donucovati k nešlechetnostem, abyste nebyli vinnými hříchy cizími a zároveň nekazili nevinných a zachovalých mladých lidí.

3. „Když ke hříchu jiných svolujeme.“

Hříchu tohoto se dopouští, kdo hřích, kterému by zabrániti mohl a měl, buď dovoluje aneb z jeho vykonání jeví radost, nebo vůbec neukazuje žádné nelibosti nad spáchaným hříchem. Tohoto Štěpána, střeže šaty katanů. Také Aron dopustil se hříchu tohoto, ježto svolil žádosti israelitů a ulil jim zlaté tele, jemuž se jako Bohu klaněli.

Hříchu tohoto dopouštějí se zvláště rodičové a vrchnosti, když netrestají chyby dítek a poddaných a vše jim dovolují. Heli, velekněz israelský, dobře věděl, že synové jeho jsou rozpustilci, odvracujíce lid od obětí a přece neměl tolik ráznosti otcovské, aby nezvedené syny své potrestal. Všechno povoloval synům svým, ačkoliv lidé stěžovali si na nezbednost jejich. Konečně Pán Bůh potrestal otce i syny, neboť v jedné bitvě oba synové zahynuli a otec, uslyšev zprávu o smrti synů svých, spadl ze stolice a zabil se.

Podobného hříchu dopouštějí se mnozí rodičové, kteří s dětmi svými se mazlí, všechno jim povolujíce a žádné chyby nekárajíce. Později marně naříkají na neposlušnost a vzdorovitost svých dítek. Mnohá matka na věky zkazila své děti, protože ku všemu mlčela, vše dětem povolovala, nikdy děti nekárala a netrestala pro neposlušnost, lenost, krádeže, nemravné řeči, nedovolené známosti a noční toulky. Lehkomyslné tyto matky trestá často Pán Bůh již na světě. Její děti, poněvadž nikdy nebyly kárány, dopouštěly se větších a větších neřestí, až konečně připravily sobě i rodičům zármutek a zahanbení. Mnozí nekáraní synové pro zločiny své dostali se do žaláře, ano i na šibenici.

Poněvadž na vychování dítek záleží jejich časné i věčné blaho, proto matky vychovávejte dítky své hned od mládí v duchu křesťanském, veďte je k Bohu, učte je milovati ctnost, často napomínejte a nikdy nesvolujte náruživostem a zlým náklonnostem dítek svých, abyste nebyly vinnými záhuby dítek svých, které vám Pán Bůh svěřil a jemuž jednou účet klásti budete, jak jste opatrovaly svěřený vám poklad nebeský, nevinné děti.

4 „Když jiné ke hříchu ponoukáme.“

Hříchu tohoto se dopouští, kdo slovem, skutky, špatným příkladem nebo jiným způsobem bližního ke hříchu svádí anebo ke spáchání hříchu dává příležitost a návod.

Ke hříchu ponoukali: Ďábel, jenž první rodiče přemlouval, aby jedli z prostředního rajského stromu; bezbožná žena Putifarova sváděla Josefa k nečistotě; dva oplzlí starci sváděli Zuzanu k cizoložství; nepřátelé Kristovi sváděli žoldnéře, aby řekli, že Pán Ježíš nevstal z mrtvých.

Ke hříchu ponoukají lidé zlými slovy, skutky a špatnými příklady.

Zlým slovem ponoukají ke hříchu mladí lidé, kteří ze starých lidí činí si posměch nebo jim nadávají, čímž mnohé ke zlosti, jiné k rozpustilosti popouzí. Často se stává, že ve společnosti mnozí rozpustilí lidé někoho škádlí a zlobí, aby připravili ostatním společníkům obveselení. Z takového škádlení a pokoušení povstávají často hádky, rvačky, ano i vraždy.

U Prahy žil jeden hluchoněmý dělník, jenž poctivě se živil prací rukou svých a ku každému uctivě se choval. R. 1842 přišel do hostince a poručil si sklenici piva. Někteří rozpustilí hosté se domluvili, že hluchoněmého dělníka poškádlí tím, že mu pivo přinesené vypijí. Hluchoněmý byl dlouho trpělivý, když však poznal, že hosté a zvláště hostinský s ním si tropí žerty, rozzuřil se tak, že sekyrou hostinskému hlavu rozbil. Za vraždu byl jako nepříčetný mírně potrestán. Uslyšev, že velkého provinění se dopustil, propukl v srdcelomný pláč a na to pouze naříkal, že hosté a hostinský jej dráždili a zlobili, ačkoliv se pokojně choval.

Ke hříchu ponoukají nemravní svůdníci, kteří lichotivými a planými sliby nevinnou mládež k nečistotě svádí. V jistém městě žil mladík, jenž byl vzorem svou zbožností, skromností a zvláště mravností. Jednou seznámil se s jinochem, který byl velmi zkažený a nemravný. Mravný hoch sice poznával, že velice nebezpečno jest s nemravou obcovati, avšak nedovedl hned přátelstvím jeho pohrdnouti. Kamarádil s ním, až tento pozvolna lichotivou řečí jej zkazil a k nečistému hříchu svedl. Sotva se nešťastný mladík hříchu dopustil, klesl k zemi a zemřel. Zkažený jinoch a svůdce tak se ulekl, že ihned běžel do blízkého kláštera, kdež se ze svého zločinu zkroušeně vyznal. Činil na to také pokání a když se přesvědčili řeholníci o jeho opravdovém polepšení, přijali jej do kláštera, kdež častěji slova k druhům svým opakoval: „Smilujte se nad nešťastníkem, jenž duši do pekla uvrhnul.“

Zlými skutky a špatným příkladem svádějí ke hříchu rodičové, kteří svým nepořádným životem dávají svým dětem pohoršení. Hříchu toho dopouštějí se také děti a čeládka, kteří vzdorovitostí, neposlušností a leností popouzejí rodiče a představené ke hněvu. Ke zlému ponoukají zvláště spisovatelé a novináři, kteří ne-

věrecké a protináboženské články uveřejňují a nevědomý lid balamutí a kazí. Hříchu toho dopouštějí se i umělci, kteří sochy a obrazy necudné vystavují a prodávají.

Pán Ježíš zvláště varoval nás před pohoršováním a také přísný soud vyřknul nad těmi, kteří dávají pohoršení, neboť pravil: „Běda člověku, skrze něhož pohoršení pochází.“ (Mat. 18, 7.) Bohužel pokušitelů jest plný svět, kteří slovy, skutky a nepořádným, nemravným a nekřesťanským životem dávají pohoršení a tak bližního ku hříchu ponoukají. Mnoho zlého zaviňují neslušné a oplzlé řeči mnohých zkažených lidí, kteří často se smíchem před nevinnou mládeží vykládají nemravné a dvojsmyslné věci. Jak mnoho mladých lidí zkaženo bývá jediným nemravným člověkem!

Nevěrecké knihy a noviny, necudné obrazy a sochy, nemravná divadla, hříšné domy a zkažení lidé jsou nebezpeční pokušitelé a sváděči ku hříchu. A těchto sváděčů a pokušitelů jest všude plno, takže víra, mravnost a vůbec křesťanská ctnost jest na každém místě ohrožena. Kdo takové obrazy, obrázky prodává, půjčuje anebo oplzlé knihy rozšiřuje, kdo neslušně se odívá, dává pohoršení a jest vinen cizími hříchy. Proto všem nám třeba jest křesťanské opatrnosti, bdělosti a statečnosti, bychom neupadli do drápů ošemetných pokušitelů. Pokušení a pohoršení jsou, budou a býti musí, avšak my musíme proti nim bojovati. Abychom šťastně vždy vítězili, zachovejme se dle slov Kristových: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení“.

5. „Když hřích jiných vychvalujeme.“

Hříchu tohoto se dopouští, kdo vykonaný zlý skutek schvaluje a dobrý skutek haní, kdo ctnost za hřích a hřích za ctnost vyhlašuje.

Hříchu tohoto snad nejvíce lidí se dopouští. Málo jest na světě upřímnosti, mnoho však neupřímnosti a pokrytectví, proto také stává se velmi často, že lidé naše chyby a zlé skutky do očí nám schvalují, aby se nám zalichotili, za zády pak nás pomlouvají. Některá sousedka pohádá se s druhou, při čemž jí hodně nadá. Přijde druhá a hned jí vykládá, co učinila, dodávajíc: „té jsem dala“. Řekne vám vaše přítelkyně, že jste tak jednati neměly, že spílati a nadávati je hřích? Málo která odváží se vám pravdu říci, naopak řekne: „Dobře jste udělaly, však jí to patří“. Z toho poznáváme, kterak lidé jsou k sobě neupřímnými, schvalujíce hříchy druhých z lidské bázně a slabosti. Tak jednali také Židé, kteří lichotili Herodesovi a chválili jej, že sv. Jakuba dal odpraviti, pro kterouž chválu dal i sv. Petra vězniti.

Hříchu tohoto dopouštějí se nejčastěji t. zv. šplhavci, to jest, mnozí podřízení lidé, kteří, aby získali si přízně vyšších osob

a dosáhli snadněji povýšení, nebo aby se jim vůbec zalichotili, zlé skutky a nepravosti svých představených zastávají, za dobré je vyhlašují a do nebe vychvalují. Takových podlízavých lichotníků jest mnoho, kteří jistě poctivým a spravedlivým lidem jsou odpornými. Tito lidé zvláště nebezpečnými jsou ostatním podřízeným, poněvadž často ze závisti a jiných sobeckých zájmů zlehčují je u pánů svých. Takovým ošemetníkem byl Absolon, jenž u brány královské stával a chválil nešlechetné a zlé lidi, kteří při soudu otce jeho Davida propadli. Hříchu tohoto dopouštějí se také mnohé vydělkářské noviny, které hříchy a zločiny schvalují anebo aspoň omlouvají. Často čteme v mnohých novinách podrobné zprávy o sebevraždě nebo vraždě. Nějaký nepoctivý člověk okrade banky, obchody, nadělá dluhů a když si neví rady, zastřelí se. Jiný zase došel nějakého zklamání v životě svém a poněvadž se mu omrzel život, oběsí se. Některá dívka zaplete se do nepočestných poměrů, které nezůstanou bez následků; aby pak ušla zahanbení, zavraždí novorozeňátko. A co napíši mnohé noviny o těchto zločincích? Omlouvají je, ano někdy sebevraždu vychvalují za rekovný čin. O lidech zbožných a poctivých, kteří s odevzdaností do vůle Boží pokojně umírají, často ani slovem se nezmíní, ale sebevrahům a vrahům věnují často celé sloupce ve svých novinách. Neznamená takové jednání cizí hříchy vychvalovati? Nedává se takovými zprávami pohoršení? Kdo zločiny omlouvá a schvaluje, není sám lepším, jak dí sv. Augustin: „Chválíš-li nešlechetníka, tím samým, že jest nešlechetník, zdaliž i ty nejsi nešlechetníkem?“ Varujme se tohoto hříchu, neboť Pán Bůh často již na zemi přísně potrestal ty, kteří cizí hříchy vychvalovali. — Vilím, biskup utrechtský, chválil jednání císaře Jindřicha IV., jenž mnoho poklesků se dopustil, zvláště pak proti papeži Řehoři VII., od něhož proto i z církve byl vyobcován. Biskup onen tak poklesl, že i on veřejně papeže tupil. Než brzy dotkla se ho přísná pravice Boží. Navštíven byl bolestnou nemocí a tu jsa pln zoufalství, vzkázal císaři: „Proto že jsem tvé činy špatné schvaloval, na věky budu zatracen.“ Nadarmo napomínali kněží Viléma k důvěře v Boha, zemřel v zoufalství nezaopatřen svatými svátostmi. Také všickni ostatní císařští rádcové bídně zahynuli a i císař byl od vlastního syna sesazen a bídně v Lutichu zemřel r. 1106.

6. „Když ke hříchu jiných mlčíme.“

Přísloví praví: „Kdo mlčí, souhlasí“. Kdo vidí druhého páchati nepravosti, pohoršení dávati, víru tupiti a vůbec hříchů se dopouštěti a přece ku všemu mlčí, ač by bližního napomenouti a tak hřích překaziti měl, dopouští se cizího hříchu: „cizí hříchy tajiti neb za-

mlčovati.“ Před tímto hříchem varuje nás Bůh, jenž ústy proroka Ezechiela praví: „Jestliže když já dím bezbožnému: „Smrtí umřeš“ ty nezvěstuješ jemu, aniž řekneš, aby se odvrátil od cesty své bezbožné a živ byl: on bezbožný v nepravosti své umře, ale krve jeho z ruky tvé požádám“ (Ez. 3, 18). Mnozí lidé jednání své omlouvají, říkajíce: „co je mně po tom, co jiní dělají, mně se to netýká, proč bych někoho napomínal, proč bych něco vyzrazoval, měl bych za to ještě zbytečné mrzutosti, zlosti a mstu lidskou. Někdy, ba často je to pravda, že, napomínáme-li někoho, dostane se nám špatné odměny. Avšak víra naše nám poroučí, abychom všude dle možnosti zabraňovali hříchu.

Zvláště tohoto hříchu se dopouští, kdo již svým povoláním a úřadem povinen jest hříchu se brániti. Tak hřešil by kněz, kdyby mlčel ku zlořádům a hříchům, jichž se dopouštějí jeho farníci. Hřešili by rodičové, učitelé, hospodáři a mistři, když by mlčeli ku hříchům poddaných svých a nenapomínali jich k dobrému.

Jak mnohé děti a čeládka byly by vzornými, kdyby rodičové a hospodáři netrpěli neřestí podřízených a nebyli ke všemu lhostejnými. Jak vzorný pořádek a pokoj panoval by v každé osadě, kdyby povolaní činitelé nemlčeli ku všelikým nepřístojnostem, ale vždy a v čas rázně zakročili. Když se však každý bojí promluviti, když mlčí, pak ovšem dovoluje si lecjaký ničema dělati, co se mu zlíbí. Nikdy neříkejme, jsme-li zvláště svým úřadem povinni mluviti: „chci míti s lidmi pokoj a proto raději mlčím.“ Takový pokoj je shnilý, který i Bohu se protiví. Vzpomeňme si, co pravil Pán Ježíš: „Nedomnívejte se, že jsem přišel pokoje poslat na zemi: nepřišelť jsem poslat pokoje, ale meče“ (Mat. 10, 34). Pán Ježíš dobré odděloval ode zlých a zlé pronásledoval. A takový boj všem nám poručil. Nesmíme tudíž mlčením přehlížeti zlé skutky, nýbrž musíme hříchy kárati a hříšných lidí se varovati. Kdo však se bojí ozvati proti neřestem, aby měl s lidmi pokoj, ztratí pokoje s Bohem. Kdybyste pozorovali, že kněz nikdy nekárá veřejných pohoršení, řekli byste jistě, že se bojí lidí, že si nechce proti sobě popuditi farníky. Vlažní křesťané takového kněze chválí a praví o něm, že je hodným. Avšak hodní katolíci těžce nesou slabost svého duchovního správce, poněvadž svým mlčením pohoršení a hříchy ve farnosti trpí. Nejen kněz, ale každý křesťan povinen jest chybující kárati a napomínati. Když vidíme, že lidé zlomyslně zlé věci konají, nemáme mlčeti, neboť kdo mlčí, souhlasí. Kdo tedy nepravosti lidské zatajuje a zamlčuje, souhlasí s hříchy páchanými a jest také spoluvinníkem, protože zlému nepřekážel, ačkoliv mohl a měl.

Nemůžeme-li někdy chybujícího bližního napomínati, na příklad své představené, rodiče a starší lidi, tedy máme na chyby jejich upozorniti osoby, které mají právo chybující napomenouti. Při tom však musíme se varovati mstivého udavačství.

V noci jednoho dne r. 1877 spáchána byla ve vlaku, který jel z Berlína do Královce, vražda neobyčejné surovosti a smělosti. Jistý Ludvík Held měl dva nalezence dopraviti rodinám na venkově. Obě dítky ležely v pracím koši dobře zaopatřeny peřinami a prádlem. Zvrhlý onen člověk chtěl jedno z dítek zavražditi. Stavěl se, jako by byl ospalý a ulehl celou tíhou těla svého na jedno dítko. Že však dítko hned neumřelo, foukal mu do úst kouř z doutníku, až dítě zadusil. V tomtéž vlaku sedělo s vrahem několik cestujících a přece žádný z nich vraždy nepřekazil, toliko na příští stanici vraha udali. Vrah byl ovšem zatknut, avšak zdaž nejsou spolucestující též spoluvinnými při hnusné té vraždě?

7. „Když hříchů jiných netrestáme.“

Hříchu tohoto dopouštějí se rodičové a vrchnosti duchovní i světské, když hříchu dětí a poddaných netrestají. Tohoto hříchu dopustil se Heli, jenž hříchů synů svých netrestal a proto Hospodin řekl o něm: „Souditi budu dům jeho na věky pro nepravost, protože věděl, že nešlechetně činí synové jeho a netrestal jich“ (I. král. 3). Hospodin také již na zemi potrestal Heli i syny jeho, neboť všickni náhle zemřeli. Také král David nepotrestal nemravného syna Ammona a proto hrozná zpuštěnost vypukla v rodině jeho. Pán Bůh vždy přísně trestal nedbalé rodiče a představené, jestliže byli příliš shovívavými ku hříchům poddaných svých. Přísný trest očekává také všechny rodiče, kteří nezdárných a zlých dětí svých netrestají. Bojte se, rodičové, Boha, neboť všecky zlé skutky, které konají vaše dítky, vám jednou připočteny budou, poněvadž jste dětí nekárali a netrestali. Mnozí vrahové, zloději a zkažení lidé na konci svého života často naříkají na rodiče své, říkajíce: „Kdyby mě byli hned v mládí mém kárali, napomínali a trestali, nemusil jsem přijíti na tato místa.“

Mnozí rodičové jsou vinnými zločinů svých dítek, poněvadž se báli na nezdárné děti vzíti metlu. Písmo sv. však praví: „Kdo šetří metly, nenávidí syna svého; ale kdo ho miluje, v čas tresce“ (Přísl. 19, 18). Rozumní rodičové dobře vědí, kdy a jak mají děti své kárati a trestati. Mnohé děti nemusíme tělesně trestati, neboť poslechnou na jediné dobré slovo; avšak vzdorovité a rozpustilé děti z napomínání málo si dělají a proto na takové patří prut. Mnozí rodičové neumí dětí svých vychovávati. Někdy děti hrozně trestají pro nic, někdy zase jich ani nenapomenou, ačkoliv zasluhují

přísného potrestání. Tito rodičové, když jim někdo vytýká nezdárné děti, říkají: „My bijeme děti pořád a přece jsou nedobří.“ To je však chyba, neboť děti nesmějí se pořád bíti, vždyť metla má býti jen silnějším lékem, nikoli však každodenní stravou. Takové otlučené dítko právě zvrhne se ve zlého člověka, protože nikdy nezažilo ani vlídného oka ani pěkného slova. Rodičové tudíž mají s dětmi jednati laskavě, mají je milovati a z lásky napomínati a když toho třeba i trestati. Aby sobě rodičové vychovali zdárné dítky, mají jim vždy předcházeti dobrým příkladem, neboť samo napomínání a trestání ničeho nezmůže.

Podobně představení a vrchnosti jsou povinni poddané napomínati a trestati. Kdyby představení hříchy a nepravosti poddaných vždy trestali, jistě by pořádek a křesťanské mravy panovaly ve společnosti lidské. Ludvík IX., král francouzský, dal již dvakráte milost vrahovi a sice po první a druhé vraždě. Vrah však, spoléhaje na milost královu, spáchal i třetí vraždu. Nyní ovšem nechtěl mu již král milosti dáti a velice byl rozhněván pro jeho surovost. Dvorský šašek to vida, pravil: „Nejmilostivější pane, člověk ten zabil jen jednoho, totiž prvního, ty ostatní dva zavraždil jste vy; neboť kdybyste byl dal vrahovi hned po první vraždě hlavu utnouti, nebyly by spáchány nové dvě vraždy.“ — Podobně kdyby všichni představení a hospodářové hned trestali nepravosti a hříchy poddaných, nemnožily by se zločiny a jistě předešlo by se mnohým pohoršením a hříchům. Představení zastupují rodiče a proto jsou před Bohem zodpovědni za všecko, co poddaní činí.

8. „Když na hříchu jiných podíl bereme.“

Hříchu tohoto se dopouští, kdo se spolčuje se zlými lidmi, kteří bližního okrádají, podvádí, vraždí, pomlouvají anebo vůbec hříchu se dopouštějí. Mnozí na příklad podíl mají na spáchané vraždě, jestliže k hádce a rvačce dali příčinu nebo hádky a sváry, z nichž často povstávají vraždy, podněcovali. Na vraždě nebo sebevraždě má také podíl kupec nebo jiný člověk, který vědomě vrahu prodal jed nebo smrtící nástroj, aby vražda nebo sebevražda mohla býti spáchána. Podíl na hříchu jiných berou, kteří zlomyslně lidi opíjí, k nečistotě svádí, zlodějům při krádeži pomáhají, ukradené věci kupují, uschovávají a přechovávají; kdo tajně pomáhá bližního pomlouvati, kdo štve proti bližnímu a všeliké pikle strojí a lidi pobuřuje.

Hříchu tohoto, „na hříchu jiných podíl bráti“, dopouští se lidé nejčastěji. Tak již Adam v ráji, dav se od ženy své svésti k hříchu, podíl bral na hříchu jejím. Herodes, jenž sv. Jana Křtitele v uctivosti měl, v opilství svolil, aby byl sťat. Také lid židovský

měl podíl na ukřižování Páně, poněvadž se neopřel nespravedlivému hněvu zákonníků a knížat kněžských.

Kdo podíl bere na hříchu jiných, neujde trestu ani na zemi ani věčnosti. Jistý cihlář přechovával u sebe cizího člověka, jenž upadl v podezření, že padělá peníze. Nastalo přísné vyšetřování. Cihlář byl k soudu předvolán, aby vydal svědectví. Než cihlář nechtěl o ničem věděti, ano cizince se ještě zastával a za poctivého člověka jej vyhlašoval. Konečně přišlo se všemu na stopu. V cihelně nalezeny byly nástroje a několik nedohotovených bankovek. Tu cihlář i se šibalem byl uvězněn, neboť mezi jiným také se vyšetřilo, že cihlář padělané peníze vyměňoval a jimi platil.

9. „Když hříchů jiných hájíme.“

Hříchu tohoto se dopouštějí, kdo něco nespravedlivého a zlého slovem nebo písmem omlouvá a zastává, anebo zlé skutky a nespravedlnost hájí a omlouvá. Tak král Achab zastával se 450 kněží Balových a proroky dal zavražditi. Židé hájili kupující a prodávající, když je Pán Ježíš z chrámu vyháněl. Safira hájila lež mužovu před sv. Petrem a za to hned umřela. Hříchu toho dopustili se židovští zákonníci, kteří zastávali lehkomyslnou přísahu; fariseové, kteří hájili a odporučovali svým příkladem zevnější dobročinnost a pobožnost.

Hříchu tohoto dopouštějí se také mnozí nesvědomití advokáti, když nespravedlivý spor zastávají a zločince nebo nepoctivé a vinné lidi snaží se obhájiti, aby spravedlivému trestu ušli. Tohoto hříchu dopouštějí se také křiví svědkové, kteří nepravým svědectvím a křivou přísahou nepravdu zastávají; bludaři a kacíři, kteří, ačkoliv pravdu znají a znáti mohou, lid nevědomý slovem i písmem v bludu udržují a k bludařství svádí; rodičové, kteří chybující dítky své omlouvají a zastávají a hněvají se, když učitel nebo kněz musí rozpustilost dětí jejich potrestati. Konečně hříchu tohoto dopouštějí se podlízaví lidé, kteří, aby se zalíbili svým představeným, nespravedlnost a hřích pánů svých hájí a zastávají.

Cizích hříchů nemáme nikdy hájiti, abychom sami nebyli potrestáni, ale raději přátelství, důstojenství ano i život obětujme, než bychom se zastávali zločinu. Tomáš Morus, nejvyšší kancléř anglický, než by byl krále Jindřicha VIII hájil, jenž řádnou svou manželku zapudil a jinou Annu Bolegnovu pojal, raději se všech důstojností vzdal, ano i smrt mučednickou podstoupil.

Abychom se varovali cizích hříchů, uvažme, jakou náhradu povinni jsou učiniti ti, kteří se dopustili cizích hříchů.

Kdo jinému ke hříchu radil, hřešiti velel, ke hříchu pomáhal a cizí hřích tajil, ač hříchu zabrániti mohl, musí veškerou škodu, kterou třetí osoba spáchaným hříchem utrpěla, nahraditi, jestliže

pravý pachatel buď nechce nebo nemůže škodu nahraditi. Spoluvinník zavázán jest k náhradě nejen té části škody, která na něho připadá, ale i celé škody, neboť pachatel i pomahač musejí býti stiháni jakožto spoluvinníci. Mnozí proto často u soudu nemile bývají překvapeni, když za cizí hříchy musí trpěti a do posledního haléře rukou nedílnou zaplatiti škodu, kterou jiní z jejich návodu spáchali.

Mnohý člověk považuje se za spravedlivého a jak často slovem, skutkem nebo špatným příkladem příčinou bývá mnohých hříchů! Jak jednou všickni tito hříšníci obstojí před spravedlivým a přísným soudem na věčnosti? Bojme se tudíž hřešiti nejen sami, nýbrž i bližního ke hříchu ponoukati. Všickni zajisté musíme se hrůzou třásti a s králem Davidem pokorně volati: „Proviněním kdo rozumí? Protož od tajných (nepovědomých) hříchů mých očistí mne a cizí hříchy odpust služebníku svému“ (Žalm 18, 13, 14).

Dokončili jsme první díl křesťanské spravedlnosti: varuj se zlého. Poznali jsme zlobu a trestuhodnost hříchu v různé jeho podobě; proto přemáhejme své zlé náklonnosti a odporujme smyslnosti, která nás k hříchu ponouká. Jest pravda, že není na světě člověka, kterýž by nemusil bojovati proti některé náruživosti. Pán Bůh dopouští na nás takové slabosti, aby nás zkoušel a potom odměnil. Všickni spravedliví a svatí lidé dosvědčují, že i oni pronásledováni byli různým pokušením. Proto ani my nemůžeme býti osvobozeni od pokušení Avšak máme se přičiniti, abychom pokušení a náruživosti své dobře znali a potom uměli proti nim bojovati. Abychom zvítězili nade všemi náruživostmi, choďme častěji ke sv. zpovědi a svému zpovědníkovi upřímně odhalme nitro své, aby nám potřebné rady uděliti mohl. Když se sami před sv. zpovědí soudíme, neklamejme se. Uvažujme nestranně, hřešíme-li sami nebo také jiné ke hříchu ponoukáme. To by měli zvláště rodičové a představení vážně uvažovati, poněvadž nejen ten jest smrtí vinen, kdo jed vypil, ale také onen, kdo mu jedu k pití podal, čili nejen ten bude za hřích trestán, kdo se ho sám dopustil, ale také i ti, kteří ke hříchu příčinu dali. Mějme vždy na mysli poslední věci, smrt, soud a věčnost a proto pečujme o duši svou, by někdy věčně netrpěla za lehkomyslnost pozemskou. Varujme se zlého, avšak čiňme také dobré, za které jedině Bůh nás na věčnosti odmění.

107. CVIČENÍ.

Druhý díl křesťanské spravedlnosti.

Čiň dobré.

„Varuj se zlého a čiň dobré“ (Ž 36, 27), toť jest zákon křesťanské spravedlnosti, ku kteréž napomíná nás Duch svatý. O prvním dílu křesťanské spravedlnosti „varuj se zlého“ jsme již rozjímali. Chceme-li však slouti spravedlivými, nestačí, abychom se varovali toliko zlého, t. j. hříchu a nepravostí, které Bůh svým zákonem zapovídá, nýbrž musíme také činiti dobré a snažiti se, abychom byli každý ve svém stavu ctnostnějšími a dokonalejšími. K tomu povzbuzuje nás písmo sv., kteréž dí: „Kdo jest spravedlivý, ospravedlniž se ještě a kdo jest svatý, posvětiž se ještě.“ (Zjev. 22, 11.) A Sirach napomíná nás: „Neostýchej se ospravedlňovati se až do smrti“ (Sir. 18, 22).

Pole, na němž sice neroste plevel, avšak také nepřináší úrody, není polem dobrým a užitečným, nýbrž polem planým a neužitečným. Podobně křesťan, kterýž by se sice zlého varoval, avšak ničeho dobrého nekonal, nebyl by spravedlivým a dokonalým, nýbrž vlažným a špatným. Jen ten je spravedlivým křesťanem, který netoliko se varuje zlého, nýbrž který také činí dobré. Proto praví P. Ježíš: „Každý strom, který nenese dobrého ovoce, vyťat bude a na oheň uvržen“ (Mat. 9, 10), t. j. kdo nečiní dobré, byť by se varoval zlého, bude zavržen.

Křesťanská spravedlnost předpisuje nám tedy dvojí povinnost: varuj se zlého a čiň dobré. Proto druhý díl křesťanské spravedlnosti jedná o dobrém, kteréž konati musíme, chceme-li slouti a býti spravedlivými.

794. Co jest dobré?

Dobré jest, co se srovnává s vůlí Boží, totiž: dobré skutky a snaha po křesťanské dokonalosti.

Není všechno dobrým, co lidé dobrým nazývají a za dobré vyhlašují. Víměť na př., že pohané ohavné skutky, nečistotu, vraždu, mstu a jiné zločiny považovali za dobré skutky, kteréž konali, aby bohům svým se zalíbili. Také není pravým dobrem ani bohatství ani sláva a ani jiná časná dobra, nýbrž jsou jen dobrem přirozeným a zdánlivým. Časná dobra nepřipodobňují nás Bohu a také mravně nezušlechťují; proto o takovém dobrém není zde řeči.

Co tedy nazýváme mravně dobrým? Mravně dobrým jmenujeme všechno to, co jest Bohu milým, či jak dí katechismus, co se srovnává s vůlí Boží.

Co rozumíme vůlí Boží? Vůlí Boží rozumíme přikázání Boží a církevní, předpisy a zákony řádných vrchností a také hlas svědomí. Vůle Boží jest nám tudíž zákonem a měřítkem, podle něhož můžeme poznati, které skutky jsou mravně dobré. Bůh totiž jest nejvyšší dobro, pramen všelikého dobra a vzorem dobra, jak dí Pán Ježíš: „Nikdo není dobrý, jedině Bůh“ (Mor. 10, 18), a proto chceme-li poznati, zdali naše skutky jsou dobré, musíme je porovnati s vůlí Boží. Srovnají-li se naše skutky s vůlí Boží aneb konáme-li je podle vůle Boží, pak takové skutky jsou mravně dobré.

Podle toho není dobrým, čeho nečiníme podle vůle Boží anebo z lásky k Bohu, byť by skutky ty samy v sobě dobrými byly. Tak zajisté modlitba, půst a almužna jsou dobrými skutky, které se Bohu líbí a kteréž konati máme. Koná-li však někdo dobré tyto skutky z lásky k sobě a pro světskou slávu a chválu, nemají dobré skutky ty u Boha žádné ceny, protože pohnutka k dobrému není vůle Boží, nýbrž vůle a láska lidská. Proto Pán Ježíš dobré skutky fariseů odsoudil a pravil o nich: „Vzali odplatu svou“ (Mat. 6, 2), t. j. přijali odměnu světskou, po níž toužili a pro níž dobré činili.

Z toho poznáváme, že mají-li naše skutky býti vpravdě dobré, musíme je konati z pohnutky nadpřirozené, t. j. z lásky k Bohu a z touhy po věčné odplatě. „Čiňte co Bůh chce a čiňte to proto, poněvadž to Bůh chce“, musí býti naší křesťanskou zásadou.

Dobré, kteréž ku křesťanské spravedlnosti náleží a kteréž konati máme, označuje katechismus blíže a nazývá je: „dobré skutky a snaha po křesťanské dokonalosti.“ O dobrých skutcích a snaze po křesťanské dokonalosti budeme později obšírněji rozjímati.

Aby člověk konal dobré; jak to žádá křesťanská spravedlnost, musí se v konání dobrého cvičiti. Jako hříšník nestane se najednou zlým a zatvrzelým, nýbrž častějším opakováním konání zlého, podobně ani spravedlivý nestane se hned dobrým a svatým. Chce-li člověk v dobrém býti vytrvalým a schopným ku konání dobrého, musí se v dobrém tak dlouho cvičiti, až nabude zručnosti konati dobré.

Člověk však sám ze sebe není ani schopným ani nakloněným ku konání dobrého, poněvadž nemá ani síly ani vůle konati dobré, naopak nakloněn jest svou pokaženou přirozeností spíše ku zlému než k dobrému. Aby tedy křesťan mohl konati dobré, musí ku konání dobrého nabýti schopnosti a ochotnosti. A toho nabývá křesťanskou ctností.

795. „*Čím nabýváme schopnosti a ochotnosti činiti dobré?*“

Schopnosti a ochotnosti činiti dobré nabýváme křesťanskou ctností.

Člověk po pádu prvních lidí nakloněn jest více ku zlému než k dobrému. Páchati zlé jest v lidské přirozenosti, proto cvičení ve zlém nečiní nám žádných obtíží. Avšak konání dobrého potřebuje vytrvalého cvičení, schopnosti a dobré vůle neb ochotnosti. Této zručnosti a ochotnosti ku konání dobrého nabýváme křesťanskou ctností. Křesťanská ctnost činí nás způsobilými a ochotnými konati dobré tak, jak toho žádá křesťanská spravedlnost.

Není zajisté všecko dobré, kteréž lidé konají, zároveň křesťanskou ctností. Podle toho, s jakým úmyslem anebo z jakých pohnutek koná se dobré, jest ctnost buď přirozená nebo nadpřirozená. Přirozenou ctnost, t j. schopnost a ochotnost konati jisté dobré skutky, může nabýti každý člověk svými přirozenými schopnostmi. Kdo totiž koná něco dobrého, poněvadž rozumem svým to za dobré a vhodné uznává, anebo poněvadž mu to prospívá k rozmnožení časného dobra, koná dobré z přirozených pohnutek a proto ochotnost v konání dobrého neb ctnost taková sluje přirozenou. Takový člověk, poněvadž rozumem svým poznává, že konání jistých dobrých skutků mu prospívá, snaží se v konání dobrého vycvičiti se tak, až docela těmto dobrým skutkům uvykne a stanou se takřka druhou jeho přirozeností. Někteří lidé také od své přirozenosti mají náklonnost neb vrozenou schopnost ku konání některých dobrých skutků. Mnozí lidé od přirozenosti nakloněni jsou k tichosti, poslušnosti, čistotě, střídmosti a jiným ctnostem. Mají, jak říkáme, povahu tichou atd. Proto již i mezi pohany shledáváme muže, kteří vynikali různými ctnostmi, pro něž všeobecné vážnosti požívali.

Přirozená ctnost jest ovšem věcí dobrou, avšak pro nebe nemá ceny, protože člověk této ctnosti nabývá vlastními schopnostmi a nikoli pomocí milosti Boží; koná dobré pouze z časného prospěchu a nikoli z lásky k Bohu a pro věčnou odplatu. A proto o této ctnosti přirozené nechceme mluviti, nýbrž o ctnosti křesťanské, kteráž jest nadpřirozeným darem od Boha nám vlitým a kteráž nás činí schopnými a ochotnými konati pro nebe záslužné dobré skutky.

O křesťanské ctnosti.

796. „*Co je křesťanská ctnost?*“

Křesťanská ctnost jest nadpřirozený od Boha vlitý dar, který nás činí trvale schopným a ochotným činiti dobré.

Často slýcháte v kázání i v obyčejné rozmluvě jmenovati slova „ctnost“ a „ctnostný“. Říkámeť o člověku, který je tichým, mravným, střídmým a pokojným, že je ctnostným. Co rozumíme ctností? Ctností rozumíme pevnou a stálou vůli a ochotnost konati dobré, kdykoliv máme k tomu příležitost. Není tudíž ctnostným, kdo jen některé dobré skutky koná anebo jen někdy dobré koná, nýbrž ctnostným sluje ten, jenž vždy je ochotným konati dobré a kdo v konání dobrého je vytrvalým. Člověk však, jak jsem pravil, může konati dobré buď z pohnutek přirozených a pro časný zisk, anebo z pohnutek nadpřirozených a pro spásu duše své. Koná-li dobré z pohnutek přirozených, sluje taková ctnost přirozená; koná-li však dobré z lásky k Bohu, z pohnutek nadpřirozených, sluje taková ctnost nadpřirozená neb ctnost křesťanská. Křesťanská ctnost činí nás způsobilými konati dobré nejen proto, že náš rozum dobré poznává a uznává, nýbrž proto, poněvadž vůle Boží a učení Kristovo konání dobrého přikazuje. Křesťanská ctnost jest tudíž ona pevná a stálá vůle a účinná snaha, s milostí Boží vždy a v každé příležitosti z lásky k Bohu činiti to, co s vůlí Boží se srovnává. Podstatný jest tedy rozdíl mezi ctností přirozenou a nadpřirozenou. Přirozenou ctnost nabýti můžeme vlastním přičiněním, nadpřirozené neb křesťanské ctnosti nemůžeme však nabýti sami ze sebe, nýbrž tuto uděluje nám sám Bůh bez naší zásluhy. Proto pravíme, že křesťanská ctnost jest „nadpřirozený dar“, který Bůh v duši naši s posvěcující milostí vlévá. Křesťanská ctnost sluje „darem nadpřirozeným“, protože ji člověk od přirozenosti nemá, ona nenáleží k duši, nýbrž Bůh ji k přirozeným darům duše přidává či do duše vlévá.

Křesťanská ctnost činí nás trvale způsobilými a ochotnými činiti dobré, t. j. křesťanská ctnost působí, že konati můžeme a také chceme dobré, pokud tento dar máme.

Tato schopnost a ochotnost činiti dobré zůstává v duši naší tak dlouho, pokud jsme ve stavu posvěcující milosti. Dopustíme-li se smrtelného hříchu, ztrácíme milost posvěcující a zároveň i nadpřirozenou vlitou ctnost. Člověk zajisté, kterýž je oddán nepravostem, nemá záliby v dobrých skutcích, nekoná dobrého, nýbrž raději zlé. Hříšník tedy ztrácí ochotnost i schopnost ku konání dobrého a proto i nejmenší dobré s obtíží koná. Abychom tudíž zůstali ctnostnými, t. j. abychom vždy byli schopnými a ochotnými činiti dobré, musíme se pečlivě chrániti těžkého hříchu.

Křesťanská ctnost nazývá se nadpřirozeným od Boha vlitým darem.

997. *„Proč se nazývá křesťanská ctnost nadpřirozeným od Boha darem?“*

Křesťanská ctnost se nazývá nadpřirozeným od Boha vlitým darem, protože nám není už od přirozenosti přistvořena, nýbrž se nám teprve při našem ospravedlnění od Boha uděluje, takořka vlévá.

Křesťanská ctnost není nám vrozena, ona nenáleží k duchovním darům přirozeným, poněvadž duše naše stvořena byla bez tohoto daru. Křesťanská ctnost neb schopnost a ochotnost činiti dobré, dána nám byla teprve při křtu sv., kdy duše naše přijala milost posvěcující a před Bohem byla ospravedlněna Základ ctnosti v duši naší klade sám Bůh svou milostí, Bůh do duše ctnost vlévá a proto sluje ctností vlitou neb nadpřirozeným vlitým darem.

Písmo sv. praví o ctnostech, že jsou vlitým darem. Tak sv. Pavel o křesťanské ctnosti, lásce praví: „Nebo láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha sv., kterýž dán jest nám“ (Řím. 5, 5), a na jiném místě praví: „Bůh zajisté jest, kterýž působí v nás i chtění i vykonání podle dobré vůle své“ (Fil. 2, 13). Bůh zajisté vlitím ctností činí nás schopnými a ochotnými, abychom s milostí jeho dobré konali, jak toho žádá vůle Boží. Proto všickni spravedliví křesťané uznávají, že Bůh jest původcem ctností a že jen jeho milostí dosáhli dokonalosti. Tak sv. Prosper dí: „To sluší především věděti a věřiti, že všecky ctnosti dar Boží jsou a že nikdo jich nemá, neměl a míti nebude, leč komu by je Bůh udělil, jenž jest všech ctností vlastníkem a původcem.“

Poněvadž ctnosti s posvěcující milostí bez naší zásluhy do duše bývají nám vlity, jsou tedy nadpřirozeným darem, proto můžeme milost i ctnost ztratiti a opět získati. Dopustí-li se člověk po křtu sv. smrtelného hříchu, ztrácí s posvěcující milostí i ctnost, avšak svátosti pokání opět s milostí nabývá i ctnosti, t. j. schopnosti a ochotnosti činiti dobré.

Ctnosti křesťanské nemůže si nikdo ani zasloužiti, ani vlastními silami osvojiti, ony jsou a zůstanou darem od Boha nám vlitým. Ačkoliv si nemůžeme ctnosti a posvěcující milosti svými silami zasloužiti, poněvadž ctnost i milost jsou darem lásky Boží: přece však povinni jsou všickni, kteří milost i ctnost přijmouti mají, srdce své ku přijetí tohoto daru nadpřirozeného připraviti. (To se ovšem týká dospělých.) Příprava, jíž je třeba k důstojnému přijetí milosti a ctnosti, jest táž, kteréž se požaduje od dospělých k hodnému přijetí svátosti křtu a pokání. Je li duše naše připravena ku přijmutí

ctnosti, pak Bůh s milostí posvěcující vlévá do duše i ctnost, t. j. ochotnost a schopnost konati dobré.

Tuto křesťanskou ctnost, kterou nám Bůh na křtu sv. anebo ve svátosti pokání do duše vlévá, nesmíme nechati ležeti ladem, nýbrž musíme se přičiniti, bychom konáním dobrého ukazovali ovoce ctnosti. Proto musíme se v křesťanské ctnosti cvičiti a jí si dobyti. K tomu jest nám vzorem sv. Pavel, jenž darů duchovních si vážil a s milostí působil, jak dí: „Milostí Boží jsem, co jsem a milost jeho ve mně marně nebyla“ (I. Kor. 15, 10). Tak i my, chceme-li býti ctnostnými, musíme nejen srdce své k přijetí ctnosti připraviti, nýbrž musíme se po celý život ve ctnosti cvičiti, až ctnosti uvykneme a ctnost stane se takořka druhou naší přirozeností.

Z toho poznáváme, že křesťanská ctnost uděluje nám sice schopnost a ochotnost činiti dobré, avšak neuděluje nám zručnosti a dovednosti konání dobrého, nýbrž zručnosti této musíme si sami zjednati ustavičným cvičením ve ctnosti.

798. *„Uděluje-li se nám křesťanskou ctností též zručnost a obratnost v konání dobrého?“*

Křesťanskou ctností uděluje se nám sice schopnost a ochotnost ke konání dobrého; ale zručnost a obratnost v konání dobrého musíme sobě teprve zjednati věrným spolupůsobením s milostí Boží a vytrvalým cvičením se v něm.

Každý člověk již od přirozenosti obdařen jest schopností neb vlohami ku konání rozličných skutků. Tato schopnost dřímá v duši jako do země zaseté símě, čekajíc našeho přičinění neb pěstění vrozené schopnosti. Tak na př. novorozeně má schopnost k mluvení, poněvadž má všecky ústroje mluvící. Aby však dítko mluvilo, musí se v mluvení cvičiti, musí mluvidel stále cvičiti. Podobně se to má s pěstováním vědy, umění a řemesla. Kdo se chce státi dovedným malířem, hudebníkem nebo řemeslníkem, musí se ustavičně cvičiti, až dosáhne zručnosti a obratnosti, až stane se mistrem.

A podobně se to má s křesťanskou ctností. Bůh vložil na křtu sv. do srdce našeho ctnost, ochotnost a schopnost konati dobré; avšak schopnost tato by zakrněla, když bychom ji nechali ladem ležeti. Proto kdo chce nabýti zručností a obratnosti ku konání dobrého, musí se vytrvale cvičiti ve ctnosti. Neboť se schopností konání dobrého není spojena již zručnost a obratnost, nýbrž tyto jsou teprve ovocem vlité ctnosti Křesťanská ctnost vůli naší ukazuje cestu a směr ku věčnému cíli, nakloňuje ji ku konání záslužných skutků a také jí pomáhá, aby snadněji dobré konala, avšak ne-

uděluje jí zručnosti, dovednosti a jakési lehkosti v konání dobrého. Této zručnosti získané teprve cvičením a stálým opakováním dobrých skutků. Kdo chce na př. býti střídmým, trpělivým, tichým, musí se v těchto ctnostech ustavičně cvičiti, musí s milostí Boží bojovati proti pokušením a zlým příležitostem, musí tyto ctnosti stále konati, až si osvojí zručnosti v konání těchto ctností takové, že v každé příležitosti bez obtíže překoná pokušení a s lehkostí ve ctnosti. Poněvadž cvičením osvojíme si ctnost, proto ctnosti jmenujeme také dobytými.

Cesta ke ctnosti není snadnou a pohodlnou, nýbrž obtížnou, neboť žádá mnoho boje, přičinění a sebezapírání. Proto dí Pán Ježíš: „Těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu“ (Mat. 7, 14). Že tomu tak, poznáváme ze života svatých. Svatí netoliko se snažili, aby dosáhli milosti Boží, nýbrž také napjali všecky své síly, aby s milostí Boží dosáhli i dokonalosti. Proto přemáhali své slabosti, vášně a náruživosti, mnoho se modlili, postili a chápali se všech prostředků, které Pán Ježíš nám zůstavil, aby hříchu se uchránili a ve ctnosti až do konce setrvali. Úsilovnou prací a ustavičným bojováním proti světu, tělu a ďáblu dobyli sobě křesťanské ctnosti čili zručnosti v konání dobrého a proto stali se svatými.

My všickn povoláni jsme ke svatosti; proto i my musíme bojovati proti hříchu, musíme s milostí v konání dobrého se cvičiti, čili musíme ustavičně se snažiti, abychom činili jen to, co Bůh poroučí a co se jemu líbí a v konání dobrého musíme býti vytrvalými.

Kdo chce býti ctnostným, musí konati jen to, co se Bohu líbí a musí dobré konati z lásky k Bohu.

Kdo touží po dobrém a koná dobré, které se jen jemu líbí a k němuž má i náklonnost, anebo koná jisté dobré, protože má z toho časný užtek, nehledě při tom na Boha a věčnou odměnu, ten nemůže zván býti ctnostným. Fariseové a jim podobní lidé konali a konají sice mnohé dobré skutky, avšak nikoli z lásky k Bohu, nýbrž z lásky k sobě. Proto také o nich platí slova Páně: „Vzali odplatu svou“. Také není ctnostným, kdo dobré koná s donucení a z přetvářky. Kdo chce slouti ctnostným, musí po celý život toužiti po dobrém, jeho vůle musí býti ochotna činiti jen to, co se Bohu líbí a musí dobré konati jedině z lásky k Bohu.

Kdo chce býti ctnostným, musí také býti vytrvalým v konání dobrého. Křesťan nesmí býti v dobrém nestálým a vrtkavým, nýbrž musí vždy a v každé příležitosti, byť by i konání dobrého vyžadovalo námahu a utrpení býti vždy ochotným jednati podle vůle Boží. Kdo koná jen někdy anebo jen v některé ctnosti má zalíbení a ostatních nekoná, není vpravdě ctnostným. Sv. Chrisostomus

dí: „Jako jedna réva nepředstavuje vinohrad, tak také jeden vykonaný dobrý skutek nečiní již ctnost.“

Kdo chce slouti ctnostným, musí vždy konati dobré, byť by ho to stálo velkou obět anebo musil překonati sebe větší utrpení. Pán Ježíš sám ukázal nám, že cesta ke ctnosti je namáhava a obtížna: „Až dosavade trpí království nebeské násilí a ti, kteří násilí činí, uchvacují je,“ t. j. království nebeské dostane se v odměnu ctnostné vytrvalosti (Mat. 11, 12). Chceme-li tedy býti ctnostnými, musíme všecky překážky překonati, musíme bojovati proti pokušení a nic nás nesmí odstrašiti od konání dobrého. „Ctnostným“, jak dí sv. Lev, „nic není obtížného, nic příkrého.“

Ctnost také nedá se mysliti bez utrpení, jak dí sv. Augustin: „Není ctnosti, která nekáže o kříži“. Proto kdo nechce na světě ničeho trpěti, nemůže býti ctnostným. Kterak i v utrpení máme býti ctnostnými poučují nás přemnohé vzácné příklady světců. Sv. Ludvík, král francouzský ve štěstí a pokoji žil vždy bohabojně a ctnostně. Když pak upadl do zajetí tureckého a daleko od vlasti své musil ve vězení se trápiti, nezměnil se ani v tomto svém utrpení. Vstoupiv do vězení modlil se po celý den a tak sloužil Bohu i zde.

Křesťanské ctnosti jest všem nám nevyhnutelně třeba, neboť bez ctnosti nikdo nemůže býti hodným a dobrým. Člověk může býti zámožným a učeným, může býti váženým a mocným, avšak nemá-li ctnosti, schází mu nejdůležitější vlastnost, kteráž jedině ho činí před Bohem i lidmi ctěným a váženým. Pravdu tuto uznávali již pohané, jakž poznáváme ze slov jednoho mudrce: „Jediná ctnost činí dobrým toho, kdo ji má.“ Nemůžeme-li se tedy bez ctnosti líbiti ani lidem, kterak by mohl Bůh, původce ctnosti v nás míti zalíbení? Chceme-li se tedy Bohu líbiti, snažme se, abychom ozdobeni byli ctnostmi.

Křesťanská ctnost jest nám také prospěšná pro tento i budoucí život.

Ctnosti ovšem nelze bez práce a boje dosáhnouti, za to však přináší hojného požehnání již na zemi. Že ctnost činí nás již na zemi šťastnými a spokojenými, vyjadřuje žalmista Páně slovy: „Blahoslavení všickni, kteří se bojí Hospodina a kteří chodí po cestách jeho“ (Ž. 127, 1) Ctnostní lidé chovají v srdci svém největší statek, totiž pokojné svědomí a odevzdanost do vůle Boží. Ať je pronásleduje neštěstí nebo utrpení, oni vždy žijí v pokoji, jehož tento svět dáti nemůže. Zkušenost nás poučuje, že mnozí boháči, učenci a slavní lidé všechno mají, čeho ku štěstí jest třeba, nemají v ničem nedostatku, avšak přece spokojenými nejsou. Jediná ctnost činí člověka šťastným a spokojeným, jak dí sv. František Sal.:

„To zajisté má ctnost podivení a povážení hodného, že duši v ní se cvičící nevýmluvnou radostí naplňuje.“

Křesťanská ctnost zjednává nám vážnosti u lidí a u Boha.

Ačkoliv dnes lidé nedrží na náboženství a mnozí proti němu brojí, přece i nevěrci váží si ctnostných a bohabojných lidí. „Ctnost“, jak dí sv. Bernard, „jest matkou cti“. Bohatý Booz jedině proto oblíbil si chudou Ruth a pojal ji za manželku, protože byla ctnostnou a všecken lid ji chválil. Tak i dnes ctnost zjednává si vážnosti. Císař Zigmund hleděl u svých rádců a přátel především na ctnost, nikoliv však na rod. Proto mnoho šlechticů nemajících ctností nepřijal, nýbrž zvolil si ctnostné, třebas z nízkého rodu. Když se ho tázali, proč nehledí na šlechtictví, odpověděl: „Lidé, kteří rozumem a ctností jsou obdařeni, dostali šlechtictví od Boha a získali si ho zásluhou a pilností; šlechticové dostali šlechtictví od knížat, což jim více z přízně, než pro zásluhy udělili. A proto vším právem povyšuji ty, které již ctnost povýšila.“

Křesťanská ctnost činí nás přáteli Božími a zaručuje nám věčnou blaženost. Bůh se zalíbením patří na ctnostné lidi, miluje a činí je svými dítkami a dědici věčného království. Ctnost tak ozdobuje člověka, že činí ho podobným Bohu a k Bohu ho víc a více přibližuje. Ctnost takto zjednává člověku vážnosti před Bohem. Proto dí sv. Bernard: „Čím jsou milionáři a šlechtici zemi, tím jsou ctnostní lidé u Boha“. Svět váží si boháčů a šlechticů, avšak co jest rod a bohatství proti ctnosti? Pouhá pára a prach. Sláva světská hyne a bohatství se rozpadává, oboje pak člověka nečiní šťastným a bohatým před Bohem. Jedině ctnost činí nás vzácnými a bohatými před Bohem, jak dí Pán Ježíš: „Takť jest každý (bláhovým jako onen boháč), kdo sobě shromažďuje pokladů a není bohat v Bohu“ (Luk. 12, 21), t. j. kdo nehledí bohatým býti ve ctnosti, kteráž člověka Bohu milým činí Ano, ctnost jedině činí nás Bohu milými a jeho přáteli, což opět potvrzuje Pán Ježíš, jenž dí: „Kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest mým bratrem, sestrou a matkou“ (Mat. 12, 50) Proto sv. Alfons nás napomíná: „Chcete-li býti přáteli Božími, hleďte si ctnosti.“

Hle! Takovou odměnu přináší ctnost! Proto cvičme se v ctnosti, abychom náleželi k přátelům Božím, ku všem těm andělům a svatým, kteří na Boha patří, Boha oslavují a s ním věčně se radují. Budeme-li ctnostnými, i nás očekává odměna na věčnosti, kterou Pán Ježíš všem spravedlivým slibuje slovy: „Přijdou spravedliví do života věčného“ (Mat. 25, 46).

Jako milost Boží jest jen jedna, ale podle způsobu působení v nás dělí se zvláště na pomáhající a posvěcující, podobně i ctnost jest vlastně jedna. Avšak podle původu a předmětu, ku kterému se ctnosti vztahují, dělíme křesťanské ctnosti na dva druhy: **božské a mravné ctnosti.**

799. *„Kterak se rozdělují křesťanské ctnosti?“*

Křesťanské ctnosti se rozdělují na božské a mravné ctnosti.

Některé ctnosti nazýváme „**božské ctnosti**“, poněvadž předmětem a pohnutkou těchto ctností jest sám Bůh. Jisté pak ctnosti jmenujeme „**mravné ctnosti**“, poněvadž zřizují naše mravy tak, že se Bohu líbíme. Božské ctnosti nazýváme také „**vlitými ctnostmi**“ a mravné ctnosti „**dobytými**“.

Vlitá ctnost jest ona, kterou duše naše nabývá zároveň s posvěcující milostí. Jest tedy nadpřirozený dar Boží, kterým nabýváme schopnosti a ochotnosti ke konání záslužných dobrých skutků. Dobytou ctností rozumíme onu, jíž nabýváme pomocí Boží a cvičením; jest tedy zručností v konání dobrého. O těchto druzích ctnosti budeme příště rozjímati. Nejprve rozjímati budeme o božských ctnostech, kteréž jsou: víra, naděje a láska. Tyto ctnosti nazýváme také „bohoslovné“, poněvadž sám Bůh jest předmětem a pohnutkou těchto ctností.

108. CVIČENÍ.

1. O božských ctnostech.

V předešlém cvičení pravili jsme, že křesťanské ctnosti podle předmětu, ku kterému se vztahují, dělíme na různé druhy ctností a jimž také různá jména dáváme. Pozorujeme-li ctnosti dle jejich původu a předmětu, k němuž se vztahují, rozeznáváme **ctnosti božské a ctnosti mravné.**

Promluvíme dnes o božských ctnostech.

800. *„Které jsou božské ctnosti?“*

Božské ctnosti jsou: víra, naděje a láska.

O těchto božských ctnostech praví sv. Pavel: „Nyní pak zůstávají: víra, naděje, láska, tyto tři věci; ale největší z nich jest láska“ (I. kor. 13, 3). Ctnosti tyto slují božskými, poněvadž pů-

vodcem jich jest sám Bůh, jenž je do duše naší vlévá s posvěcující milostí na křtu sv. a ve svátosti pokání. Proto božské ctnosti nazýváme také vlitými. Bůh nám tyto ctnosti darmo dává, avšak nevnucuje nám jich, nýbrž ponechává nám na vůli, buď je přijmouti a s nimi působiti, anebo je nechati ladem ležeti. Proto mnozí, poněvadž s milostí nepůsobí, nemají ani víry, ani naděje, ani lásky.

Víra, naděje a láska jmenují se také „božské ctnosti" proto, poněvadž vztahují se na Boha, k Bohu směřují, jenž jest jejich předmětem a pohnutkou.

Tyto božské ctnosti jsou pouze tři, poněvadž dostačují, abychom Boha poznali, v něj doufali, jej nade všecko milovali a konečného svého cíle dosáhli. Abychom konečného cíle, k němuž nás Bůh stvořil, dosáhli, musíme jej znáti a musíme také věděti, kterými prostředky lze ho dosáhnouti. A ku konečnému cíli přivádí nás tři božské ctnosti: víra, naděje a láska; neboť ctností věrou poznáváme Boha, ctností nadějí jsme povzbuzováni, bychom po Bohu víc a více toužili; láska nás s Bohem spojuje. Sv. Petr Dam. překrásně zobrazuje nám působení tří božských ctností sv. křížem Kristovým. Spodní část kříže, která do země byla zapuštěna, představuje nám víru, základ to našeho poznání Boha a pravd náboženských; horní část kříže naznačuje naši nadeji, která v nás vzbuzuje touhu po Bohu a radostech nebeských; prostřední část a ramena kříže znamenají lásku, která nás s Bohem spojuje. Láska, jak dí sv. Pavel, jest z nich největší, protože bez lásky nemají ceny ani víra ani naděje, jak dí týž sv. apoštol: „Ani obřízka nic neplatí, ani neobřízka, ale víra, kteráž skrze lásku působí" (Gal. 5, 6).

První božská ctnost jest křesťanská víra.

801. *„Co je křesťanská víra?"*

Křesťanská víra je nadpřirozená od Boha vlitá ctnost, kterou pro Boží pravdomluvnost všecko za pravdu máme, co Bůh zjevil a skrze církev katolickou k věření předkládá.

O křesťanské víře mluvili jsme hned na začátku našich rozjímání a pravili jsme, že víra jest dar Boží, který Bůh v srdce naše vlévá. To potvrzuje sv. Pavel, jenž dí: „Milostí spaseni jste skrze víru a to ne sami ze sebe", t. j. ani vaším přičiněním ani zásluhou „dar zajisté boží jest" (Ef. 2, 8). Že víra jest dar Boží, vlitá nadpřirozená ctnost, kterou Bůh do duše naší vložil, schopnost, abychom Boha a pravdy božské poznali, hlásala také vždy církev sv. Na církevním sněmě vatikánském (1870) znova prohlásila, že víra

jest nadpřirozená ctnost, kterou působením a spolupůsobením s milostí Boží všechno za pravdu máme, co Bůh zjevil. Že jsme křesťany, že věříme v pravého Boha a že máme pravou víru, není tedy pouze naší zásluhou, nýbrž působením milosti Boží. Pozorujme jen, kterak milost Boží působí v nás víru.

Sv. Pavel dí: „Víra jde ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Kristovo“ (Řím. 10, 17). Pravdu víry božské poznáváme posloucháním slova Božího a náboženským vyučováním; neboť nepoznali bychom víry Kristovy, když bychom v ní nebyli vyučováni. Proto dí sv. Pavel, že víra je ze slyšení slova Božího. Slovo Boží, kázání a vyučování náboženství jest tudíž darem Božím, neboť člověk po pádu prvních lidí svým rozumem nikdy by nedospěl ku poznání Boha a pravd božských. Že jsme tedy křesťany, děkovati musíme Kristu Pánu, jenž pravé učení hlásal a pravdy božské církvi své svěřil, kteráž jménem jeho pravdu božskou hlásá a věřícím předkládá a vysvětluje.

Avšak samé slovo Boží a vyučování náboženské neučinilo nás věřícími křesťany, nýbrž milost Boží, která v duši naší působí, rozum náš osvěcuje a vůli naši pobádá, že hlásanou pravdu přijímáme a věříme. Že víra jest ovocem milosti Boží, vidíme nejlépe na fariseích a zatvrzelých židech. Žádný kazatel nehlásal a nehlásá pravdy náboženské s takovou nadšeností, nikdo nedovedl srdce posluchačů tak uchvátiti, jako sám božský kazatel víry, Ježíš Kristus. A přece přemnozí z jeho posluchačů, zvláště fariseové a učení zákonníci, kteří o pravdě snadněji mohli se přesvědčiti než obecný lid, neuvěřili, ačkoliv Pán Ježíš i mnohými divy a zázraky pravdy víry potvrzoval. A proč neuvěřili fariseové? Protože nechtěli působiti s milostí Boží. Neboť ne pouhým rozumem, nýbrž jak dí sv. Pavel, „srdcem se zajisté věří k spravedlnosti“ (Řím. 10, 10).

Kdybychom mohli víru poznati pouhým rozumem, kdyby nebylo třeba spolupůsobení s milostí Boží, pak by Pán Ježíš nemohl slibovati odměny těm, kteří uvěří a trestati ty, kteří nechtějí uvěřiti; nebyl by Pán Ježíš řekl: „Kdo uvěří a pokřtěn jest, spasen bude: kdož pak neuvěří, bude zatracen“ (Mar. 16, 16). Abychom tedy pravdy božské přijali a uvěřili, musíme býti ochotni Bohu věřiti, t. j. musíme v ů l i svou podříditi Bohu, jenž jest cesta, pravda a život. Kde není této ochotnosti a úcty k Bohu, tam také není víry.

Avšak tato poslušnost a ochotnost k věření není pouhým a přirozeným činem lidského přesvědčení, nýbrž jest účinkem milosti Boží. Proto dí Pán Ježíš: „Žádný nemůže přijíti ke mně, leč Otec, kterýž mne poslal, přitáhne jej“ (Jan 6, 44).

Abychom uvěřili v pravdy božské, osvěcuje Bůh netoliko naši vůli, nýbrž i náš r o z u m, aby ochotně vůli se podřídil a pravdy uznal. Rozum náš je následkem hříchu dědičného zatemněn a ne-

může často přirozených pravd poznati a pochopiti; proto tím méně je schopným, aby poznal a pochopil pravdy nadpřirozené neb tajemství víry. Aby tudíž i náš rozum víru přijal, osvěcuje Bůh náš rozum svou milostí Toto světlo víry působí, že ochotně věříme a vyznáváme, že Bůh jest naším Stvořitelem a Otcem, že jest jeden ve třech osobách, že Ježíš Kristus jest přítomen podstatně v nejsv. svátosti oltářní atd.

Bůh božskou ctnost víry, tuto ochotnost a schopnost všecko věřiti, vložil nám do srdce našeho již na křtu sv. Proto tohoto daru víry máme si vážiti a přičiniti se, aby víra byla nám také zásluhou. Bůh milostí svou osvěcuje náš rozum a pobádá vůli naši, abychom víru vyznávali a podle ní živi byli; proto neodporujme milosti, nýbrž ochotně vždy věřme tomu, co Bůh zjevil, co Ježíš Kristus učil a co církev k věření nám předkládá. Nepohrdejme náboženstvím, nezapírejme víry a neposlouchejme těch, kteří posmívají se víře, jako by byla něčím proti rozumu a pravdě. Víra není proti rozumu, nýbrž přesahuje náš rozum. Bůh však svou milostí rozum náš osvěcuje, tak že pravdám víry rozumíme a jich uznáváme a proto Bohu, původci pravdy, uctivě a pokorně se klaníme a věrně jemu sloužíme.

Druhá božská ctnost jest křesťanská naděje.

802. *„Co je křesťanská naděje?“*

Křesťanská naděje je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou pro Boží všemohoucnost, dobrotu a věrnost s pevnou důvěrou očekáváme všecko, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil.

Křesťanská naděje jest také božská ctnost, kterou Bůh s milostí posvěcující na křtu sv. do srdce našeho vlévá. Křesťanská naděje uděluje nám schopnost a ochotnost, že s pomocí Boží pevně a důvěrně očekáváme, že Bůh dá nám všecko, co nám slíbil. A co nám slíbil Bůh? Bůh nám slíbil pro zásluhy Ježíše Krista věčnou blaženost, jakož i prostředky, kterými bychom ji dosáhli. Předmětem křesťanské naděje jest tedy sám Bůh, neboť od něho očekáváme slíbenou věčnou blaženost. Proto také všechnu svou naději v něho skládáme a důvěrně vyznáváme: „Bůh jest jediná naše naděje.“

A proč skládáme v Boha všecku naději? V Boha skládáme svou naději, protože Bůh může a chce splniti, co nám slíbil. Bůh jest tudíž i pohnutkou křesťanské naděje, neboť pevně doufáme

a očekáváme, že pro svou všemohoucnost, dobrotu a věrnost může a chce dáti nám všeho, co slíbil.

Kdo má křesťanskou naději, jest mnohem šťastnějším těch, kteří svou naději skládají v tento svět, jenž sice mnoho slibuje, avšak málo splňuje. Naděje křesťanská však nikoho neklame, „neboť Bůh není jako člověk, aby se měnil, ani jako syn člověka, aby klamal. Řekl tedy a neučinil? Slíbil a nevyplnil?“ Proto dí sv. Augustin: „Jestliže naději svou skládáš v Boha svého, nebudeš zahanben, poněvadž onen, v něhož jsi důvěru svou složil, nemůže klamati.“

Třetí božská ctnost jest l á s k a.

803. *„Co je křesťanská láska?“*

K ř e s ť a n s k á l á s k a j e n a d p ř i r o z e n á o d B o h a v l i t á c t n o s t, k t e r o u B o h a p r o j e h o n e k o n e č n o u d o k o n a l o s t a d o b r o t u n a d e v š e c k o, s e b e p a k a b l i ž n í h o p r o B o h a m i l u j e m e.

Jako víra a naděje jsou vlitými ctnostmi a darem Božím, podobně i křesťanská láska jest vlitou ctností, kterou nám Bůh při našem ospravedlnění do duše vlévá, jak dí sv. Pavel: „Láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha sv., kterýž dán jest nám“ (Řím. 5, 5). Týž sv. apoštol o lásce pravil, že jest největší ctností, bez níž ostatní nemají ceny. Křesťanská láska činí nás schopnými a ochotnými milovati Boha nade všecko, ona působí, že radujeme se z jeho nekonečných dokonalostí a že si přejeme, aby pro svou nekonečnou dobrotu ode všech lidí byl poznán, milován a ctěn. Láska tato působí, že milující Boha úplně se Bohu odevzdává. Neboť kdo miluje Boha, podrobuje se úplně jeho svaté vůli a přeje si, aby věčně jemu náležel, v něm a s ním žil. Proto také hotov jest raději všechno i život obětovati, nežli by měl býti odloučen od lásky Boží.

Dokonalá tato láska působí, že milující Boha snaží se i v nejmenším zachovávati přikázání Boží, ne ze strachu před trestem, nýbrž aby se Bohu líbil a jemu lásku, úctu a vděčnost ukázal. Proto kdo dokonale Boha miluje, miluje i sebe i bližního pro Boha, t. j. podle vůle Boží, jak Bůh káže milovati sebe a bližního.

Dokonalá láska však nespokojuje se ani s tímto; ona také touží po s p o j e n í s Bohem. Sv. Pavel vroucně miloval Boha a proto toužil „rozdělen býti a býti s Kristem“ (Filip. 1, 23). Láska touží nejen po spojení s Bohem v nebi, ona také touží a dosahuje spojení s Bohem již na zemi. Neboť kdo Boha dokonale miluje, srdce jeho náleží Bohu a Bůh posvěcující milostí spojuje se s ním a v srdci

jeho zřizuje si svůj trůn. Proto dí miláček Páně: „Bůh jest láska a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm“ (I. Jan. 4, 16).

Předmětem křesťanské lásky jest tedy Bůh, jeho nekonečná dokonalost a dobrota. Věřící křesťan ví, že Bůh jest nejkrásnější, nejdokonalejší a nejlepší bytost; křesťan ví, že Bůh jest souhrnem veškeré dokonalosti a krásy a proto Boha svého miluje celým srdcem. Dobrota a láska Boží všecky spravedlivé a světce rozněcovala k nekonečné chvále Boží, k dokonalé lásce k Bohu, tak že z lásky k Bohu ochotně i nejbolestnější smrt podstupovali. Takové ovoce přináší pravá láska, kterou spravedliví s milostí Boží v srdci svém roznítili a zachovali. Proto i my milujme Boha z celého srdce svého a nedejme se ničím odloučiti od této nejsvětější lásky. Bůh, jenž o všecky nás pečuje jako nejlepší otec, jenž připravil v nebi svým miláčkům věčnou radost, zasluhuje této dokonalé lásky. Bůh také lásku naši splatí svou láskou nekonečnou. Víra, naděje a láska pocházejí od Boha, jenž nám tyto ctnosti na křtu sv. do srdce vlévá; proto tyto tři ctnosti nazýváme „božské ctnosti“. Víra, naděje a láska také proto nazývají se „božské ctnosti“, poněvadž vztahují se na Boha, jenž jest bezprostředním předmětem a pohnutkou těchto ctností.

804 *„Proč se jmenují víra, naděje a láska „božské“ ctnosti?“*

Víra, naděje a láska jmenují se „božské“ ctnosti protože Bůh sám jest bezprostřední předmět a pohnutka těchto ctností.

Tři božské ctnosti: víra, naděje a láska nejsou ctnostmi, jichž by si člověk sám mohl osvojiti, nýbrž ony jsou nadpřirozeným darem Božím, který Bůh do srdce našeho darmo vložil. Proto tyto ctnosti nazýváme darem s nebes pro nebe; onyť bezprostředně pochází od Boha. Ctnosti tyto také bezprostředně vztahují se na Boha, neboť Bůh jest bezprostředním předmětem a pohnutkou těchto ctností.

Co rozumíme slovy: „předmět a pohnutka?“

Při každém jednání musíme vždy uvažovati, co činíme a proč to činíme. To, co činíme, jest předmětem našeho jednání a důvod neb příčina, proč to činíme, sluje pohnutkou našeho jednání.

Věříme li, čemu nás učí naše sv. víra, pak články víry jsou předmětem naší víry. Věříme-li proto, poněvadž Bůh sám pravdy sv. víry zjevil, pak pravdomluvnost Boží neb Bůh nejvýš pravdomluvný jest pohnutkou naší víry.

Předmět našeho jednání sluje „bezprostřední“, jestliže naše jednání na nic jiného se nevztahuje, nežli na skutek, který

chceme konati. — Víra křesťanská vztahuje se jedině na Boha a zjevení Boží, proto Bůh a zjevení Boží jest bezprostředním předmětem víry.

Pohnutka jest „bezprostřední“, když jediný důvod stačí k vykonání nějakého skutku. Věřím jedině proto, poněvadž Bůh jest nejvýš pravdomluvný. Kdybych věřil proto, že za víru budu odměněn, nebyl by Bůh bezprostřední pohnutkou víry, nýbrž odměna.

Kterak jest Bůh bezprostředním předmětem a pohnutkou tří božských ctností, vysvětlují nám následující dvě otázky.

805. *Co znamená: „Bůh sám jest bezprostřední předmět božských ctností?“*

Bůh sám jest bezprostřední předmět božských ctností, znamená: božskou ctností víry v Boha samého věříme, božskou ctností naděje v Boha samého doufáme, božskou ctností lásky Boha samého milujeme.

Víra, naděje a láska vztahují se přímo na Boha, předmětem těchto ctností jest na prvním místě sám Bůh. Věříme totiž, že Bůh jest bytostí nejdokonalejší; doufáme v Boha, protože bude jednou naším odměnitelem; milujeme Boha, protože jest největší dobro lásky naší nejhodnější. Naše víra nevztahuje se však pouze na ony pravdy, které mají Boha za bezprostřední předmět, nýbrž vztahuje se i na ostatní pravdy a články víry, na př. těla vzkříšení, život večný atd., poněvadž vyznáváním těchto článků víry na předním místě myslíme na Boha. A podobně se to má s nadějí a láskou. Doufáme netoliko v život věčný a věčnou blaženost, nýbrž také doufáme, že skrze prostředky, milost Boží, dobré skutky dosáhneme života věčného. Milujeme konečně nejen Boha, nýbrž i sebe a bližního pro Boha. Ačkoliv tedy není vždy Bůh jediným předmětem víry, naděje a lásky, přece však vždy všecko věříme, doufáme a milujeme pro Boha, jenž jest prvním předmětem naší víry, naděje a lásky a k němuž všecko naše věření, doufání a milování se odnáší.

Konáme-li jiné ctnosti (mravní), směřují ovšem také k Bohu; avšak nikoli přímo, nýbrž nepřímo. Kdo na př. je štědrým, na prvním místě na mysli má bližního, jemuž chce pomoci; na druhém místě teprve Boha, pro něhož bližnímu milosrdný skutek koná. Ctnost štědrost není tedy bezprostředním předmětem Boha, nýbrž bližního; na druhém místě teprve štědrost vztahuje se na Boha skrze jiný předmět, tedy nepřímo. Bůh jest také bezprostřední pohnutkou božských ctností.

806. *Co znamená: „Bůh sám jest bezprostřední pohnutka božských ctností?“*

Bůh sám jest bezprostřední pohnutka božských ctností znamená: „Boží pravdomluvnost nás pobádá, bychom o Bohu věřili; Boží všemohoucnost, dobrota a věrnost, bychom v něho doufali; nekonečná Boží dokonalost a dobrota, bychom jej milovali.

Každé naše jednání má svůj důvod a příčinu, proč něco činíme. A podobně musí býti nějaký důvod neb pohnutka, proč v Boha věříme, doufáme a jej milujeme. A pohnutkoů k těmto ctnostem jest sám Bůh, t. j. jeho vlastnosti. Věříme totiž v Boha proto, poněvadž jest věčná a neomylná pravda, tedy pro jeho pravdomluvnost; doufáme v Boha, protože je všemohoucí, nejvýš dobrotivý a věrný a proto splniti může a chce, co nám slíbil; boží všemohoucnost, dobrota a věrnost jest tudíž pohnutkou naší naděje; milujeme Boha, protože jest nekonečné a nejvyšší dobro; nekonečná dokonalost boží a jeho dobrota jest tedy pohnutkou naší lásky. Bůh sám jest tedy bezprostřední pohnutkou víry, naděje a lásky.

U ostatních ctností není Bůh bezprostřední pohnutkou, nýbrž něco jiného. Spravedlivý člověk dává sice bližnímu, což jeho jest, pro Boha, avšak pohnutkou ku spravedlnosti jest láska ku právu, aby měl bližní, co mu náleží. Spravedlnost koná člověk ovšem z lásky k Bohu, že to Bůh přikazuje, avšak pohnutka tato jest teprve na druhém místě.

Božské ctnosti víru, naději a lásku vložil nám Bůh do srdce na křtu sv., jako rolník do země zasévá símě. Jako símě v zemi spí, až slunečním teplem a vláhou k životu se probudí a užitek přináší, tak také tři božské ctnosti dřímají v srdci pokřtěného, čekajíce jeho spolupůsobení. Dokud pokřtěný člověk nemá užívání rozumu, dotud tři božské ctnosti nepůsobí a zevně se neukazují. Dítko má víru, naději a lásku, avšak nemůže Boha poznávati, nemůže slovem a skutkem naději a lásku k Bohu dokazovati. Až dítko dospěje, teprve tehdy může s milostí posvěcující vlité schopnosti a ochotnosti užívati, může cvičiti se ve víře, naději a lásce, čili může vlité ctnosti, víru, naději a lásku vzbuzovati.

Křesťan také povinen jest, aby tři božské ctnosti po celý život sobě zachoval a k zachování jich také užíval všech vhodných prostředků. A nejlepším prostředkem k zachování božských ctností jest častější vzbuzování tří božských ctností. Než však promluvíme o této povinnosti, třeba jest věděti, co znamená: vzbuzovati tři božské ctnosti.

807. *Co znamená: „vzbuzovati tři božské ctnosti“.*

„Vzbuzovati“ tři božské ctnosti znamená Pána Boha ujišťovati, že v něho věříme, v něho doufáme, jej milujeme a proč tak činíme.

Božské ctnosti, víru, naději a lásku vzbuzujeme, když vlitou schopnost a ochotnost těchto ctností netoliko v srdci svém probouzíme, nýbrž v konání těchto ctností se cvičíme. Připomínání si božských ctností a cvičení se v nich, jmenujeme vzbuzováním božských ctností. Vzbuzujeme tedy tři božské ctnosti, když si živě představujeme předmět a pohnutku těchto ctností, totiž Pána Boha a když ho myšlením, slovy a skutky ujišťujeme, že v něho věříme, doufáme a jej milujeme.

Tři božské ctnosti můžeme vzbuzovati buď toliko vnitřně anebo zevně. Vnitřně vzbuzujeme tři božské ctnosti, když toliko v srdci svém, v mysli své rozjímáme o předmětu těchto božských ctností. Zevně vzbuzujeme tři božské ctnosti, když slovy nebo skutky ukazujeme víru, naději a lásku k Bohu. Kterými slovy nejlépe můžeme vzbuzovati tři božské ctnosti, uvedeno jest na konci katechismu (str. 197 č. b.). Církev sv. schválila zvláštní formule pro vzbuzování tří božských ctností, neboť ony nejlepším způsobem napomáhají mysli a vůli naší při vzbuzování těchto ctností.

Církev sv. však nás nenutí, abychom při vzbuzování tří božských ctností užívali oněch formulí, nýbrž dovoluje a pobádá nás, abychom vzbuzovali božské ctnosti třebas jen všeobecně, t. j. kratšími slovy anebo takovými dobrými skutky, jimiž vyznáváme víru, naději a lásku. Tak božskou ctnost víru vyznáváme, když se pobožně požehnáme sv. křížem; neboť znamením sv. kříže vyznáváme, že jsou tři božské osoby a že Ježíš Kristus na kříži za nás umřel. Naději vzbuzujeme, když se zbožně modlíme Otčenáš, anebo když jsme s uctivostí a nábožností přítomni mši svaté, anebo konáme-li zbožně veřejné a soukromé pobožnosti. Lásku vzbuzujeme, když zvláště vzbudíme dokonalou lítost nad svými hříchy. Ačkoliv dovoleno jest vzbuzovati tři božské ctnosti svými slovy nebo zbožnými skutky, přece však jest radno a užitečno, abychom je vzbuzovali předepsanými a od církve schválenými slovy. Neboť mnozí nedovedou vhodnými slovy projádřiti, co srdce jejich cítí; proto pro méně cvičené doporučuje se užívati formulí v katechismu obsažených. Při tom však dbejme o to, abychom vzbuzování tří božských ctností neodříkávali bezmyšlenkovitě, t. j. pouze ústy, nýbrž mysleme také na to, co slovy vyjadřujeme. Aby věřící často tři božské ctnosti vzbuzovali, udělil papež Benedikt XIV. (1756) neplnomocné odpustky 7 let a 7 kvadragen těm, kteří s pravou zbožností vzbudí

tři božské ctnosti; v hodinu smrti uděluje plnomocné odpustky těm, kteří je denně vzbuzovali.

Vzbuzování tří božských ctností jest pro náš křesťanský život a pro spásu duše naší velmi potřebno a užitečno. Proto církev sv. napomíná nás, abychom denně aspoň jednou, třebas jen myšlením vzbudili tyto ctnosti. Kdy a v kterém věku povinen jest křesťan tři božské ctnosti vzbuzovati, nelze přesně určiti. Katechismus v následující otázce nás poučuje, kdy jsme povinni tři božské ctnosti vzbuzovati.

808. *„Kdy jsme povinni víru, naději a lásku vzbuzovati?“*

Víru, naději a lásku jsme povinni vzbuzovati:

1. Jakmile ve svatém náboženství dostatečně vycvičeni jsme.

2. Častěji v životě, zvláště v těžkém pokušení proti těmto ctnostem.

3. V nebezpečenství života a v hodinu smrti.

a) Tři božské ctnosti povinni jsme vzbuzovati, jakmile ve svatém náboženství dostatečně vycvičeni jsme.

Jakmile dítko dospělo k užívání rozumu a náboženství, jest vycvičeno aspoň tolik, že už ví, co musí křesťan věřiti, doufati a milovati, aby došel spasení, tehdy nastává mu také povinnost vzbuzovati tři božské ctnosti. Na křtu sv. kmotrové jménem křtěnce Bohu slíbili, že bude do smrti víru vyznávati a podle ní žíti, že bude naději vzbuzovati a Boha nade všecko milovati. Když nyní křtěnec dospěl, jest jeho povinností, aby křestní slib, který za něho učinili kmotrové, obnovoval, t. j. aby vzbuzoval tři božské ctnosti, poněvadž se zavázal, že slib křestní chce do smrti plniti.

b) Abychom si víru, naději a lásku zachovali, musíme tyto tři božské ctnosti častěji vzbuzovati, zvláště v těžkém pokušení proti těmto ctnostem.

Aby křesťan nejen zachoval víru, naději a lásku, nýbrž aby ve své víře byl utvrzen, proto třeba jest častěji tři božské ctnosti vzbuzovati. Doporučuje se nám, abychom tři božské ctnosti vzbuzovali každý večer, než jdeme spáti. Když před spaním vykonáme večerní modlitbu a zpytování svědomí, máme při tom v srdci svém obnoviti křestní slib, Boha totiž ujistiti, že chceme každým dnem horlivějšími býti ve vyznávání své víry. Chvalitebným je obyčejem, že věřící v neděli po kázání nebo před službami Božími společně a hlasitě modlí se tři božské ctnosti. Velmi se nám doporučuje, abychom vzbuzovali tři božské ctnosti v den svých na-

rozenin nebo jmenin, neboť toho dne byli jsme pokřtěni a přijali jsme s posvěcující milostí tyto tři božské ctnosti. V den svých narozenin oživme v srdci svém nekonečnou lásku Pána Ježíše, jenž nás na křtu sv. učinil svými bratry a dítkami Otce nebeského a obnovme svůj křestní slib, že chceme až do smrti Kristu Pánu věrně sloužiti, jej ctíti a nade všecko milovati. Velmi užitečno jest vzbuzovati tři božské ctnosti, kdykoli některou svátost přijímáme, zvláště kdykoli přistupujeme ku stolu Páně, neboť vzbuzením tří božských ctností přijaté milosti účinněji v duši působí.

Zvláště však povinni jsme tři božské ctnosti vzbuzovati v těžkém pokušení proti těmto ctnostem.

Pokušení jest všude mnoho, zvláště však nejčastěji býváme pokoušeni proti víře. Dnes víra sv. je slovem i tiskem tupena a zlehčována; pravdy sv. víry jsou popírány a za lidské výmysly vyhlašovány. Jak často mnozí lidé čtením špatných novin anebo posloucháním protináboženských řečí stávají se pochybovačnými, ano i nevěřícími! Proto když by někdy v srdci našem povstaly pochybnosti o pravdách sv. víry, anebo když bychom sváděni byli k zapírání víry, prosme Boha, aby nás ve víře posilnil. Vzbuďme v takovém pokušení víru aspoň těmito slovy: „Bože můj, věřím v Tebe, věřím, co jsi zjevil a co tvá katolická církev k věření předkládá, poněvadž jsi věčná a neomylná pravda. Bože, rozmnož víru mou.“

V pokušení u víře učme se bojovati od svatých. Sv. Ludvík říkával, že ďábel, největší to nepřítel našeho spasení, vynakládá všecku sílu svou, aby nám vnuknul pochybnosti u víře. Víť ďábel, že nemůže člověka oloupiti o záslužné dobré skutky jeho a že vůbec nemá na něho žádné moci, pokud víru má a věrně ji zachovává. Proto buďme na stráži a svůdce zakřikněme: „Odejdi ode mne, satane! Ty chceš mne svésti, abych nevěřil ve všecky články víry; kdybys však mně všecky údy usekal, přece chci ve své víře žíti i umříti“ Kdo tak s milostí Boží bojuje proti pokušení, zvítězí a víru zachová.

I proti naději býváme pokoušeni. Naděje křesťanská jest kotvou našeho života; neboť bez naděje byl by náš život na světě nesnesitelným. Zmocňuje-li se nás tudíž nespokojenost a netrpělivost, když Bůh na nás dopouští neštěstí, anebo zmáhá li se v srdci našem nedůvěra a zoufalství, jako by nás Bůh opustil anebo nemohl nám pomoci, přemáhejme pokušení tyto a prosme Boha, aby v srdci našem oživil pevnou naději. Vzbuďme božskou ctnost raději a důvěrně volejme: „Bože můj, doufám, co jsi nám slíbil, poněvadž jsi všemohoucí, věrný, neskončeně milosrdný a dobrotivý.“

Když sv. Martin, biskup turský, ležel na smrtelném loži, blížil se k němu zlý duch a snažil se, aby v srdci umírajícího vzbudil zoufanlivé myšlenky. Světec napjav poslední síly své, hlasitě volal na pokušitele: „Co tu stojíš? Nemáš na mne žádné moci.“ Po slovech těch odevzdal duši Bohu, v něhož po celý život až do smrti pevně důvěřoval. Takovou pevnou naději hleďme si i my zachovati a umřeme i my svatě a blaženě.

Konečně povinni jsme i křesťanskou lásku vzbuzovati v pokušení proti ní. Poznáváme-li, že srdce naše více lne k tomuto světu než k Bohu, že více touží po rozkoších než službě Boží, anebo bouří-li se duch náš proti Bohu, jsme-li návštíveni utrpením a chystají-li se už ústa naše, aby proti Bohu reptala a jemu se rouhala, tehdy chlad duše své oživme láskou k Bohu. Vzpomeňme na neskonalou lásku a dobrotu Boží a pokorně modleme se: „Bože můj, miluji tě nade všecko, poněvadž jsi největší a lásky nejhodnější dobro. Bože, rozněť lásku mou.“

c) Tři božské ctnosti konečně máme vzbuzovati v nebezpečenství života a v hodinu smrti.

Od šťastné smrti závisí celá naše věčnost. Proto v nebezpečenství života a na loži smrtelném dle možnosti máme vzbuditi tři božské ctnosti, abychom v posledním a nejtužším tomto boji víru zachovali, v naději a lásce až do konce setrvali a na cestu do věčnosti dokonale se připravili. Na umírající nejvíce doráží ďábel, aby aspoň v posledním tomto okamžiku zviklal v srdci jejich víru, naději a lásku. Vzbudí-li však umírající tři božské ctnosti, posilní ho Bůh ve strachu před smrtí, vleje do srdce jeho blahé naděje na milosrdenství Boží, dobrotu a lásku, takže odevzdán do vůle Boží očekávati bude, až ho Bůh k sobě povolá.

Sv. Bonaventura, duchaplná a sličná panna, vstoupila do kláštera, obrátivši se. Když se přibližovala hodinka její smrti, modlila se slavným způsobem tři božské ctnosti, chovajíc živou víru v srdci svém a odevzdána jsouc do vůle Boží. Když přijala tělo Páně, žádala, aby byl list, kterýž podala a v němž vyznávala tři božské ctnosti a pak tiše skonala se slovy: „Ježíš, Maria, sprovoďtež duši mou!“

Tak blaženě a podobně umírají všickni, kteří v životě svém vždy věrni byli Bohu, v něhož pevně věřili, doufali a jejž nade všecko milovali. Kéž bychom i my v životě svém vždy tak ochotně vzbuzovali tři božské ctnosti, jistě bychom též blaženě a spokojeně žili a jednou odevzdáni do vůle Boží svatě zemřeli.

109. CVIČENÍ.

2. O mravných ctnostech.

Tři božské ctnosti: víra, naděje a láska, o nichž jsme rozjímali, jsou základem všech ostatních ctností křesťanských. Neboť kde není křesťanské víry, naděje a lásky, tam také není pravých a záslužných jiných ctností. Z božských ctností vyrůstají zvláště mravné ctnosti, kteréž „mravné“ proto se nazývají, poněvadž mravy naše zřizují, že se Bohu i lidem líbíme. A o těchto mravných ctnostech budeme rozjímati.

809. *Které ctnosti jmenujeme „mravné“ ctnosti?*

Všecky ctnosti křesťanské mimo tři božské ctnosti jmenujeme ctnosti „mravné“ proto, že především naše mravy Bohu milými činí.

Slovem „mravy“ rozumíme smýšlení a jednání člověka nebo jeho chování k Bohu, k bližnímu a k sobě. Podle smýšlení, řeči a skutků každého člověka mohou jeho mravy býti buď dobré nebo špatné. Chová-li se člověk k sobě a bližnímu tak, jak toho žádá vůle Boží, jsou jeho mravy dobré. Je-li jeho myšlení a chování proti zákonu Božímu neb nezákonné, pravíme, že jeho mravy jsou špatné.

Dobré naše mravy neb chování naše k sobě a bližnímu řídí a pořádají jisté křesťanské ctnosti, které proto mravnými slují. Ctnosti tyto činí nás schopnými a ochotnými, že chováme se k sobě a k bližnímu tak, že se líbíme Bohu i lidem. Ačkoliv člověk tyto ctnosti musí si osvojiti cvičením, přece ochotnost a schopnost ku mravnému chování nemá člověk sám ze sebe, nýbrž vložil mu je do duše sám Bůh. Proto i mravné ctnosti, jako božské ctnosti jsou nadpřirozené a vlité ctnosti. Avšak mezi božskými ctnostmi a mravnými jest přece podstatný rozdíl, který záleží hlavně v následujícím:

a) Předmětem mravných ctností není sám Bůh, nýbrž naše mravné jednání, ať již se vztahuje na Boha nebo na nás a bližního. Tak na př. předmětem střídmosti jest potlačování zlé náklonnosti a náruživosti. Bezprostřední pohnutkou mravných ctností není také sám Bůh, nýbrž buď strach před trestem Božím, buď krása ctnosti anebo ošklivost nepravosti.

b) Jiný rozdíl mezi mravnými a božskými ctnostmi v tom záleží, že božské ctnosti se nám vlévají s milostí posvěcující, mravných ctností musíme si však dobyti s přispěním milosti Boží.

Bůh ovšem schopnost a ochotnost ku konání mravných ctností také nám při křtu sv. do duše vložil, avšak člověk musí schopnost tu dlouho cvičiti, aby si osvojil některé mravné ctnosti. Stálým cvičením ctností zjednáme si pak zručnost a dovednost v konání mravných ctností, tak že potom při každé příležitosti chováme se k Bohu, sobě i lidem tak, že se líbíme Bohu a lidem a že naše mravy jsou dobré.

Člověk může si ovšem i bez pomoci boží vlastním přičiněním osvojiti některou mravní ctnost, na př. mírnost, štědrost, střídmost a podobné, neboť i mnozí pohané v těchto ctnostech se cvičili a jimi vynikali. Avšak tyto mravné ctnosti jsou toliko přirozené ctnosti, které sice také se Bohu i lidem líbí, avšak nemají nadpřirozené ceny a nejsou pro nebe záslužnými. Jen ony ctnosti, které člověk koná s milostí Boží a vlastním cvičením, jsou ctnosti křesťanské, nadpřirozené a tudíž i pro nebe záslužné. A o těchto mravných ctnostech rozjímáme.

Jak rozmanité povinnosti máme k Bohu a bližnímu, tak také různé jsou druhy mravných ctností, které zřizují naše mravy. Zvláště však cvičiti se máme v oněch mravných ctnostech, které nám připomíná katechismus.

810. „*Které mravné ctnosti máme si zvláště pamatovati?*"

Zvláště si máme pamatovati tyto mravné ctnosti:
1. Čtvero hlavních ctností;
2. ctnosti, které jsou protivou sedmera hlavních hříchův;
3 ctnosti, které Ježíš Kristus ve svém kázání na hoře zvláště velebil;
4. ctnosti, které se nám v evangeliu zvláště přikazují.

O každém druhu těchto ctností obšírněji pojednává katechismus. My dnes promluvíme o čtveru hlavních ctností.

a) O čtveru hlavních ctností.

811. „*Které jsou čtyři hlavní ctnosti?*"

Čtyři hlavní ctnosti jsou:
1. Opatrnost,
2. spravedlnost,
3. statečnost,
4. mírnost.

Písmo sv. samo připomíná nám hlavní tyto ctnosti slovy „Miluje-li kdo spravedlnost, práce této mají veliké ctnosti: nebo střídmosti a opatrnosti vyučuje a spravedlnosti i síle, nad něž nic užitečnějšího není lidem v tomto životě“ (Kn. Moudr. 8, 7).

Jako některé druhy hříchů nazýváme hlavními, protože jsou hlavou neb pramenem jiných hříchů, podobně jisté mravné ctnosti jmenujeme též „hlavní“, poněvadž z nich vycházejí mnohé jiné ctnosti.

812. *„Proč se jmenují opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost „ctnosti hlavní?“*

Opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost jmenují se „ctnosti hlavní“, protože všecky ostatní ctnosti mravné v sobě obsahují a je pořádají.

Mezi mnohými mravnými ctnostmi na prvním místě jest čtvero těchto hlavních ctností, poněvadž jsou hlavou a základem všech ostatních mravných ctností.

Tyto ctnosti nazývají se „hlavní ctnosti“, poněvadž všecky ostatní mravné ctnosti v sobě obsahují a poněvadž z nich ostatní ctnosti vychází, takže, kdo má tyto ctnosti hlavní, má i ostatní mravné ctnosti. Ony jsou jako matky a všecky ostatní ctnosti jsou jako jejich dítky.

Hlavní ctnosti nazývají se také základní ctnosti, poněvadž jsou základem veškerého mravného života, pilíři, na nichž spočívají všecky mravné ctnosti. Přirovnáváme-li křesťanský náš život ku chrámu, kterýž křesťan duchovně v srdci svém zbudovati má, aby v něm Bůh přebývati mohl, musí tento duchovní chrám, který založen jest na božské ctnosti víře, vystavěn na božské ctnosti naději a zakryt božskou ctností lásky, opírati se o čtyři mohutné pilíře, jimiž jsou čtyři hlavní ctnosti: opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost. Sv. Řehoř V. o těchto základních ctnostech praví: „Jsou-li ctnosti křesťana domem, pak jsou 4 základní ctnosti čtyři úhly tohoto domu.“

Hlavní ctnosti: opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost nazývají se konečně „kardinální“ neb „stěžejné“ ctnosti. Pojmenování toto pochází od latinského slova „kardo“, jež znamená veřeje, na kterých dvéře spočívají a se otáčejí. Jako dvéře na veřejích spočívají a kolem veřejí se otáčejí, tak také všechny mravné ctnosti spočívají na těchto čtyřech hlavních ctnostech a kolem nich se otáčí jako na nějakých veřejích, z nichž nesmějí se vyšinouti, aby zachovaly svou míru a směr. Proto pravíme, že tyto čtyři hlavní ctnosti všecky ostatní pořádají, t. j. udržují je v pravé

míře, aby se nezvrhly v nepravost. Tak na př. štědrost jest krásná ctnost, avšak kdyby se vyšinula z veřejí opatrnosti, snadno by se mohla proměniti v marnotratnost. Poněvadž tyto čtyři hlavní ctnosti pořádají všecky ostatní, proto samy musí také naše myšlení a jednání tak pořádati, že chování naše jest mravné. Že hlavní ctnosti vedou nás k mravnému chování, poznáme, když o každé zvlášť promluvíme.

První hlavní ctnost jest opatrnost.

813. *„Co jest opatrnost?“*

Opatrnost je ctnost, kterouž poznáváme, co máme v jednotlivých případech činiti, bychom jednali bohumile.

V životě lidském nejvíce jest třeba opatrnosti; proto povstalo přísloví: „opatrnosti nikdy nezbývá.“ Opatrnosti zvláště však třeba jest v životě křesťanském, abychom moudře žili a jednou cíle svého dosáhli. Proto mezi základními ctnostmi na prvním místě jest opatrnost.

Abychom poznali, v čem záleží křesťanská opatrnost, uvažme napřed, koho nazýváme vůbec opatrným. Opatrným nazýváme toho, kdo k dosažení svých záměrů neb cíle svého užívá vhodných prostředků a všeho se chrání, co by mu v dosažení cíle překáželo. O této opatrnosti praví sv. Augustin, že jest poznání toho, co jest prospěšné a škodlivé, co třeba činiti a čeho zanechati. Lidé ovšem k dosažení svého cíle nevolí vždy dobrých a mravných prostředků, nýbrž užívají často nepoctivých prostředků, jako: lži a podvodu, aby uvarovali se škody, anebo aby dosáhli svých záměrů, které ovšem také bývají nešlechetné.

Opatrnost taková sluje světská, protože týká se věcí pozemských, nikoli ale věcí duchovních a věčných. Proti opatrnosti světské stojí křesťanská opatrnost, jejíž úkolem jest, duši lidskou zachovati od zkázy a přivésti ji ku věčnému cíli, k němuž jest stvořena. A v čem záleží křesťanská opatrnost? Křesťanská opatrnost záleží v poznání toho, co křesťan má činiti a čeho se musí varovati, aby vždy bohumile jednal. Poněvadž však křesťan jen tehdy dobře a bohumile jedná, má-li před očima poslední svůj cíl, život věčný, zná-li ho a užívá-li vhodných prostředků k dosažení toho cíle: proto křesťanská opatrnost záleží v tom, že znajíce svůj cíl konečný, užíváme vhodných prostředků k dosažení jeho a umíme se varovati všeho, co by nás od posledního cíle odvracelo. Opatrný křesťan proto při každém jednání napřed uvažuje, kterých prostředků v jednotlivých případech má užiti, aby jednání jeho bylo dobré a bohumilé; zkoumá a rozhoduje, co a jak musí něco učiniti, aby

dosáhl svého cíle, aby se líbil Bohu a konečně rozhodne se pro nejvhodnější a nejlepší prostředky, které jistě ku spasení vedou a přičiňuje se, dobrý skutek provésti. Této křesťanské opatrnosti jest nám ovšem velmi třeba. K opatrnosti napomíná nás sv. Pavel: „Zkoušejte, která jest vůle Boží dobrá, líbezná a dokonalá“ (Řím. 12, 2).

Zvláště však Pán Ježíš napomíná nás k opatrnosti svými slovy a podobenstvími. Tak dí Pán Ježíš: „Buďte opatrni jako hadové.“ (Mat. 10, 16). Had, hrozí-li mu nebezpečenství, hledí především chrániti hlavu; proto v kotouč se schoulí. Víť, že, byť by mu nepřítel uťal kus těla, nebude-li hlava raněna, bude živ. Podobně i my máme o to pečovati, abychom neztratili hlavního a konečného svého cíle, života věčného.

V pečování o spásu duše své měli bychom si vzíti příklad z lidí tohoto světa, kteří jsou velmi opatrnými o svůj život a blaho pozemské. Pán Ježíš také nás upozorňuje na tuto opatrnost synů tohoto světa podobenstvím o nepoctivém vladaři. Bohatý statkář odevzdal ku správě svůj majetek vladaři. Po nějakém čase byl správce obžalován, jako by statek jeho rozhazoval. Pán povolav správce řekl mu: „Vydej počet z vladařství svého; neboť již nebudeš vládnouti.“ I dí vladař k sobě: co učiním? Kopati neumím a žebrati se stydím. Vím, co učiním, aby mne lidé přijali pod střechu svou, když budu sesazen. A co učinil chytrý vladař? Povolal dlužníky pánovy a v dlužních jejich listech dluh zmenšil. Vladař tento jednal nepoctivě, pro sebe však opatrně a chytře, proto také pán jej pochválil a Pán Ježíš k tomu dokládá: „Nebo synové tohoto světa jsou opatrnější v pokolení svém než synové světla“ (Luk. 16, 8). A tak opatrnými, jako onen vladař jsou lidé i dnes. Aby se měli na světě dobře, aby neutrpěli škody a dosáhli svých záměrů, chápají se všech možných, často i nepoctivých prostředků a neštítí se žádné námahy a oběti.

Tak horlivými a opatrnými máme býti v pečování o dosažení života věčného. Spása duše, život věčný jest konečný náš cíl, jest dobro, po kterém máme ustavičně toužiti, pro ně stále pracovati a ho stále hledati. Abychom věčné blaženosti dosáhli, musíme horlivě konati všecko dobré, co Bůh přikazuje a musíme také užívati všech prostředků milosti, jichž nám Pán Ježíš pozůstavil.

Abychom vždy moudře užívali prostředků ku spáse své, abychom byli v hledání života věčného opatrnými, napomíná nás Pán Ježíš podobenstvím o deseti pannách (Mat. 25).

Podle zvyku v krajinách východních očekávaly družičky ženicha a nevěstu a pak doprovázely je k hostině s rozžatými lampami.

Deset panen očekávalo ženicha, z nichž pět bylo opatrných a 5 neopatrných. Opatrné panny vzaly si nejen lampy, ale i nádobu s olejem. Lampy pak naplnily a připravily se na příchod ženicha. Nemoudré panny vzaly si sice lampy, na olej však zapomněly. Že dlouho ženich nepřicházel, ulehly a spaly. Najednou o půlnoci stal se pokřik: „ženich přichází, vyjděte mu naproti.“ Panny rychle povstaly a připravovaly si lampy. Neopatrné panny chtěly své lampy rozžíti, neměly však v nich oleje. Ve strachu a nesnázi prosily moudré panny, aby jim daly oleje. Moudré panny však odpověděly: „Nikoli, snad by se ani nám ani vám nedostalo; jděte a kupte sobě.“ Neopatrné panny rozběhly se po kupcích pro olej. Než se však vrátily, přišel ženich a vešel s opatrnými pannami do večeřadla a zavřel dvéře. Když pak přišly panny neopatrné, tloukly na dvéře, prosíce, aby je ženich vpustil. Ženich však odpověděl: „Neznám vás“.

Pannami, které mají očekávati ženicha, jsou duše lidské, které čekají na příchod Ježíše Krista k soudu, aby uvedeny byly do nebe. Ženich jest Ježíš Kristus a večeřadlo království nebeské. Lampy znamenají víru a olej dobré skutky. Neopatrným pannám podobají se lidé, kteří po celý život nestarají se o spásu duše své, s pokáním odkládají, ke zpovědi zřídka chodí a pro starosti pozemské zapomínají na poslední věci člověka: smrt, soud a život věčný. Moudrým pannám podobají se křesťané, kteří po celý život mají na mysli věčnost, smrt a spasení duše své a k dosažení života věčného užívají vždy všech prostředků, zvláště pak zachovávají víru, činí dobré skutky a uchovávají v duši své milost posvěcující, aby vždy byli připraveni na příchod Páně, na smrt.

Křesťanské opatrnosti jest zvláště dnes všem nám velmi třeba, neboť všude je mnoho pokušení a náboženské vlažnosti. Abychom nedali se svésti s dobré cesty, kteráž nás vede ku spáse, prosme Boha za pravou moudrost, kteráž by nás poučovala, co musíme činiti a čeho se varovati, abychom došli určeného svého cíle. K tomu napomíná nás sv. Jakub: „Jestliže kdo z vás potřebuje moudrosti, žádej od Boha a bude mu dáno“ (Jak. 1, 5). Král Salomoun, nastoupiv vládu po otci svém Davidovi, prosil také Hospodina za moudrost: „Dejž služebníku svému srdce umělé, aby mohl lid tvůj souditi a rozeznávati mezi zlým a dobrým“ (III. Král. 3, 9). A Hospodin dal mu moudrost, kteráž ho učinila slavným, že i z ciziny přicházeli ku králi o radu a obdivovati jeho moudrost. Budeme-li i my Ducha sv. prositi za dar moudrosti, dá nám jí tolik, kolik k dosažení spásy své potřebujeme.

Avšak nejen Boha prosme o moudrost, nýbrž také učme se od lidí opatrnosti a moudrosti. Nepohrdejme poučením církve a šle-

chetných lidí, nýbrž vždy s pobožností poslouchejme slovo Boží, kteréž nám dobře radí a cestu k nebi ukazuje; obcujme s lidmi ctnostnými a moudrými a naučíme se od nich pravé křesťanské moudrosti, o čemž ujišťuje nás Kniha přísloví: „Kdo chodí s moudrými, moudrý bude“ (Přísl. 13, 20).

Druhá hlavní ctnost je spravedlnost.

814. *„Co je spravedlnost?“*

Spravedlnost je ctnost, kterouž jsme ochotni dávati každému, čím jsme mu povinni.

Na spravedlnosti spočívá časné i věčné blaho jednotlivců i všech lidí. Kdyby všude panovala spravedlnost, byl by na zemi mezi všemi národy pokoj, spokojenost a pořádek. A této spravedlnosti učí nás křesťanská spravedlnost, kteráž pobádá vůli naši, abychom dobré chtěli a také konali. Křesťanská spravedlnost záleží tudíž v tom, že jsme ochotni každému dávati, čím jsme mu povinni, t. j. co mu dle zákona Božího náleží a k čemu má právo.

Tuto spravedlnost přikazuje nám Pán Ježíš slovy: „Dávejte, co jest císařovo, císaři a co jest Božího, Bohu“ (Mat. 22, 21). Slovy těmito naznačuje Pán Ježíš, v čem se má spravedlnost jeviti. Spravedlivými máme býti: *a*) k Bohu, *b*) k vrchnosti, *c*) k bližnímu.

a) Předně povinni jsme spravedlnost konati k Bohu dle slov Kristových: „Dávejte, co jest Božího, Bohu“. Bohu jsme povinni věrně sloužiti, jemu se klaněti a zákony jeho věrně zachovávati. Spravedlnost k Bohu ukazujeme, když v něho věříme, přikázání jeho věrně plníme, Boha ctíme a oslavujeme; když povinnosti náboženské horlivě plníme, církve a služebníků Božích posloucháme, je pro Boha milujeme a vůbec ve všem vůli Boží konáme a obětujeme. K této spravedlnosti napomíná nás prorok Micheáš: „Hospodin vyhledává toho od tebe, abys činil spravedlnost a miloval milosrdenství a pečlivě chodil s Bohem.“

Příklad takové spravedlnosti zanechal všem lidem arciotec Abraham. Mezi množstvím bezbožných lidí zachoval víru v jednoho Boha a po celý život věrně Bohu sloužil, byl nábožný a ctnostný. Proto Bůh si ho ze všech lidí vyvolil, aby se skrze něj a jeho potomky zachovala a rozšířila pravá víra a naděje v příštího Vykupitele. Hospodin také uvedl ho do krásné země kananejské a dal mu veliké přislíbení: „Učiním tě arciotcem národa velikého a požehnám tobě. A v tobě požehnána budou všecka pokolení země.“

Spravedlivým byl též sv. Josef, pěstoun Páně a ženich Panny Marie sv. Josef, věrně sloužil Bohu a proto samo Písmo sv. nazývá ho „spravedlivým“.

b) Spravedlnost konati máme vrchnosti.

Spravedlivý křesťan dle rozkazu Páně dává císaři, co jest císařovo, t. j. má v uctivosti vrchnost světskou i duchovní, zachovává zákony, předpisy a přikázání, která dávají vrchnosti Bohem zřízené; ve všem dobrém jest vrchnosti poddán, miluje vrchnosti a představené pro Boha, nebouří se proti nim, nýbrž jest jim věrným a poddaným. K této spravedlnosti napomíná nás sv. Pavel, jenž dí: „Dávejte tedy všem, což jste povinni: komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu bázeň, tomu bázeň; komu čest, tomu čest“ (Řím. 13, 7, 8).

Spravedlnost však konati jsou povinny i vrchnosti.

Představení a vrchnosti konají spravedlnost k poddaným, když se jich v bezpráví zastávají a ujímají, když jim nekřivdí, nýbrž dávají jim, co jim po spravedlnosti náleží; když jich neutiskují, nýbrž zaslouženou mzdu jim dávají, o život jejich časný i věčný pečují, je napomínají, poučují a spravedlivě trestají.

Kdyby všickni představení, rodičové a hospodářové byli spravedlivými ku svým poddaným, nebylo by na světě tolik pláče, nespokojenosti a také bouře a násilí. Kéž by všickni představení a vrchnosti mohli s takovým dobrým svědomím postaviti se před své poddané, jako kdysi Samuel a mohli s ním volati: „Mluvte o mně před Hospodinem, učinil-li jsem komu násilí, utiskl-li jsem koho, vzal-li jsem jaký dar od koho?“ I řekl lid: „Neučinil jsi nám žádného bezpráví.“ (I král. 12, 3).

c) Spravedlnost máme konati bližnímu.

Křesťanskou spravedlnost ukazujeme k bližnímu, když máme v uctivosti každého člověka, když nikomu neublížíme ani na cti, ani na statku, nýbrž každému dáváme, co mu právem náleží, odcizenou věc navrátíme, učiněnou škodu nahradíme a vůbec varujeme se všelikého bezpráví. K této spravedlnosti a poctivosti napomínal sv. Jan Křtitel: „Přišli pak i celní, aby pokřtěni byli a řekli jemu: „Mistře, co budeme činiti? A on řekl jim: „Nic více nevybírejte, než co vám ustanoveno jest. Tázali se pak vojáci, řkouce: „A my, co budeme činiti? I řekl jim: „Žádného nepotlačujte, aniž čiňte křivdy: a dosti mějte na svém platu.“ (Luk. 3, 12, 14).

Spravedlivým byl Tobiáš. Písmo sv. o něm vypravuje, že byl spravedlivým k Bohu i lidem. Pro svou poctivost a dobrotu

upadl i do chudoby. A když pak oslepl a žena jeho kdysi přinesla za práci svou obdrženého kozelce, zvolal: „Hleďte, ať není snad kradený. Navraťtež jej pánu jeho; neboť nesmíme ani jísti, ani se dotýkati ničeho, což bylo kradeno“ (Tob. 2, 21)

Kéž by lidé milovali a také konali spravedlnost! Země tato, kterouž nazýváme slzavým údolím, proměnila by se v ráj. Bohužel nynějšímu světu nejvíce nedostává se hlavní ctnosti — spravedlnosti; neboť všude křivda a bezpráví panují, právo pak je šlapáno.

Proto jsou sváry a nepokoje mezi národy, zlosti a soudy mezi občany, sousedy, příbuznými, rodiči a dětmi. Kdyby ctnost, spravedlnost kvetla u vyšších i nižších, kdyby všickni lidé poddáni byli nejvyššímu Pánu, všude rozlilo by se požehnání Boží a pokoj svatý panoval by v srdcích lidských. Kdyby spravedlnost panovala mezi lidmi, kdyby vrchnosti vždy spravedlivě jednaly s poddanými, poddaní pak poslušni byli vrchnosti, pokoj, svornost a láska panovaly by na světě a naplnilo by se, co pěje žalmista Páně: „Spravedlnost a pokoj líbají se“ (Ž. 84, 11).

Třetí hlavní ctnost jest statečnost.

815. *„Co je statečnost?“*

Statečnost je ctnost, kterouž dobré přese všecky obtíže podnikáme a vykonáváme a raději všecko trpíme, než bychom se hříchu dopustili.

Křesťanská opatrnost ukazuje nám, co jest dobré a zlé, čeho se máme varovati a co musíme činiti; spravedlnost pak pobádá vůli naši, aby poznané dobro chtěla a konala. Abychom poznané dobro konali, t. j. abychom křesťanské své povinnosti k Bohu, bližnímu a sobě vždy věrně plnili, překáží nám v tom lidská naše slabost, ďábelské a lidské pokušení, posměch a nepřátelství lidské, pronásledování a různé vnější obtíže, jak dí sv. Pavel: „I všickni, kdož chtějí pobožně živi býti v Kristu Ježíši, protivenství trpěti budou“ (II. Tim. 3, 12). Abychom však přemohli všecky tyto vnější obtíže a protivenství, kteréž nám překážejí konati dobré, potřebujeme zvláštní pomoci Boží. A této uděluje nám Bůh křesťanskou statečností.

Křesťanská statečnost jest korunou všech ctností; neboť bez ní nemůžeme si osvojiti žádné ctnosti. Kdo se chce vycvičiti v některé ctnosti a chce v dobrém až do konce setrvati, musí míti křesťanskou statečnost, aby mohl přemoci všecka pokušení a obtíže. Dle toho křesťanská statečnost jest netoliko zvláštní ctností, nýbrž jest i hlavní podmínkou k ctnosti, poněvadž bez ní nelze si představiti vůbec nějaké křesťanské ctnosti.

Křesťanská ctnost statečnost záleží v tom, že nás činí ochotnými a schopnými konati své povinnosti, byť by spojeny byly s obtížemi anebo byť bychom i trpěti měli. Křesťanská statečnost posiluje naši vůli, že nás od plnění povinností neodstrašují ani lidská pronásledování, ani muka a ani smrt. Proto statečnost jmenujeme také „silou“, poněvadž statečný křesťan má takovou zmužilost, že raději všechno obětuje, nežli by se zpronevěřil Bohu a svým povinnostem.

Křesťanskou statečnost nesmíme však stotožňovati s odvážlivostí nebo smělostí. Křesťanská statečnost není také bázlivostí, nýbrž dle výkladu sv. Augustina jest ochotné, neunáhlené čelení nebezpečí a snášení trampot. Jest tedy křesťanská statečnost střední cestou mezi odvážlivostí a bázlivostí, jak dí sv. Augustin: „Síla jest královská cesta: od té uchyluje se na pravo, kdo jest lehkomyslně odvážlivý a tvrdošíjný; na levo, kdo jest bázlivý a bojácný.“ Odvážlivý nebo smělý vydává se bez potřeby v každé nebezpečí, statečný křesťan však jen tehdy, žádá-li toho čest a sláva Boží a spása jeho duše. Bojácný dle sv. Augustina odchyluje se s pravé cesty na levo, když před každým i nejmenším nebezpečím a utrpením utíká. Vidí-li, že vyznání víry a konání povinností křesťanských spojeno jest s obtížemi, námahou, nebezpečím a snad i smrtí, klesá na mysli, ztrácí odvahy a utíká zbaběle, zapírá víru a od ní odpadá. Statečný křesťan však zmužile kráčí vstříc všem nebezpečím a utrpením, kteréž mu hrozí v plnění křesťanské povinnosti; neskládá zbraně, nýbrž spoléhaje na pomoc Boží podrobuje se ochotně všemu, všecko trpí, ano z lásky k Bohu hotov jest i smrt podstoupiti. Příklad pravé křesťanské statečnosti zanechali nám tisícové věrných služebníků Božích v Starém i Novém Zákoně. Vzpomenu aspoň některých.

Překrásný příklad statečnosti zanechali nám stařec Eleazar a sedmero bratří Makabejských se svou matkou, kteří pro svaté zákony raději hroznou smrt podstoupili, nežli by je byli přestoupili. Statečným byl sv. Jan Kř., jenž beze strachu volal ku králi Herodesovi: „Neslušíť tobě míti manželku bratra tvého.“ (Mar. 6, 18.)

Nejvznešenější příklad statečnosti zůstavil nám sám božský náš Spasitel, jenž podrobiv se vůli svého Otce nebeského podstoupil nejhroznější muka a smrt, aby nás vykoupil. Krista Pána ve statečnosti následovali všickni jeho věrní učedníci, vyznavači a mučedníci.

K této statečnosti pobádala je živá víra a láska k Pánu Ježíši, kterouž proto v křesťanské statečnosti divy činili. Sv. Pavel napomínal věřící ku statečnosti a dodával jim slovy i příkladem

zmužilosti, aby ve víře neochabovali, nýbrž až do konce vytrvali. Píšeť: „Jest-li Bůh s námi, kdo proti nám?“ (Řím. 8, 21.) A jinde praví: „Bděte, stůjte ve víře, zmužile sobě počínejte, a posilňte se.“ (I. Kor. 16, 13.) A jak sv. Pavel věřící napomínal, tak sám činil, neboť vyznamenával se statečností. V listu svém ke Korintským připomíná, jak mnoho trpěl „v žalářích, v ranách nad míru, v nebezpečenstvích smrtelných častokráte.“ Konečně i mučednickou smrt statečně podstoupil.

A podobně statečnými byli všickni apoštolové. Sv. Petr a Jan uzdravili ve jménu Ježíše chromého žebráka, a pak veřejně kázali o ukřižovaném Ježíši Kristu. To se nelíbilo knížatům židovským, vztáhli ruce na apoštoly a vsadili je do žaláře. Druhého dne předvedli je před vysokou radu a zakazovali jim mluviti o ukřižovaném Ježíši Kristu. Avšak Petr a Jan odpověděli: „Zdali to spravedlivé jest před obličejem Božím, abychom vás více poslouchali nežli Boha, suďte; neboť nelze nám nemluviti toho, co jsme viděli a slyšeli.“ (Sk. ap. 4, 19. 20.) Vzpomeňme, s jakou vytrvalostí hlásali evanděliun a konečně podstoupili mučednickou smrt. Sv. apoštolové, toť jsou vzorové věrných a statečných služebníků Kristových a obhájců víry a církve.

Sv. apoštoly ve statečnosti následovali první křesťané. Po 4 století pohané a židé ukrutně pronásledovali církev, a přece i největší krutost nedovedla ji zničiti. Obdivovati musíme statečnost prvních křesťanů, kteří nejhroznější muka snášeli, nežli by byli Krista zapřeli. Mužové i starci, ženy i panny, ano i dítky s radostí kráčeli na smrt, nežli by byli zapřeli víru anebo hříchem poskvrnili duši svou. Láska ke Kristu a pevná a živá víra dodávaly jim statečnosti, jak napsal sv. Pavel: „Kdož nás odloučí od lásky Kristovy? Zdali nebezpečenství? Či protivenství? Či meč? Jist jsem zajisté, že ani smrt ani život, ani andělé, ani knížectva, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani výsost, ani hlubokost, ani jiné stvoření nebude moci nás odloučiti od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.“ (Řím. 8, 35—39.)

Máme-li tak vzácné vzory křesťanské statečnosti, chtěli bychom my býti bázlivými, vrtkavými, ano snad i nevěrnými Kristu a své církvi? Zasluhovali bychom jména „katolík“, když bychom se za svou víru styděli, pro ni nejen ničeho nechtěli činiti, ale také ničeho trpěti? Hlásíme-li se k církvi katolické, chceme-li slouti vyznavači Kristovými, pak buďme i my statečnými bojovníky. Zvláště dnes, kdy naše sv. víra a církev jsou pronásledovány a tupeny, kdy tolik nepřátel proti nám brojí, víru zapírá a k nevěře svádí, buďme aspoň my věrnými a statečnými katolíky.

Avšak nejen vyznávejme víru, nýbrž také po celý život svědomitě konejme své povinnosti k Bohu, k sobě a k bližnímu. Žádná obtíž, žádné protivenství a žádná oběť ať nás neodstrašují v konání povinností křesťanských. Služme Bohu věrně, avšak služme i vrchnostem, milujme bližního a zvláště bojujme proti svým náruživostem a zlým náklonnostem. Buďme statečnými v boji proti ďáblu a hříchu. K této statečnosti napomíná nás sv. Ambrož: „Toť v pravdě se nazývá silou, když kdo sebe přemáhá, hněv krotí, nijakým lákáním svésti se nedá, protivenstvím se neznepokojuje, štěstím nevynáší a jako nějakým větrem rozličných případností nezmítá. Toť pravá jest statečnost, jakou mívá bojovník Kristův.“

Buďme dobrými křesťany nejen tehdy, když nás to nic nestojí a když ctnost nežádá žádné oběti, nýbrž buďme statečnými i v bolestech, utrpení a neštěstí. Snášejme utrpení statečně a volejme vždy s Jobem: „Hospodin dal, Hospodin vzal, jak se Pánu líbilo, tak se stalo; budiž jméno Páně pochváleno.“ (Job. 1, 21.)

Poněvadž víme a věříme, že každá ctnost pochází od Boha, proto prosme ho, aby nám dal ducha statečného, aby nás v tomto boji pozemském svou milostí doprovázel a posilňoval, bychom šťastně překonali všecky obtíže a mohli na konci života svého se sv. Pavlem zvolati: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru zachoval. Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce.“ (II. Tim. 4, 6. 8.)

Čtvrtá hlavní ctnost jest mírnost.

816. *„Co je mírnost?“*

Mírnost je ctnost, kterouž všecky nedovolené, zvláště všecky smyslné nebo nečisté náklonnosti krotíme a věcí dovolených jen mírně užíváme.

Z rozjímání o křesťanské statečnosti jsme poznali, že křesťan, chce-li až do konce ve ctnosti setrvati, musí ustavičně bojovati proti nepřátelům spasení svého. Největším nepřítelem spásy naší jsou však hříšné náklonnosti a smyslné neb nečisté žádosti, které často vůli naši strhují s cesty ctnosti. Nečisté žádosti seslabují vůli naši tak, že nejen nepovznáší se duch náš k věcem nebeským, nýbrž zapomínaje na věčný cíl, věčnost, oddává se rozkošnictví a nečistým smyslnostem. Tyto zlé náklonnosti, k nimž srdce naše následkem dědičného hříchu jest nakloněno, a jejichž oheň rozdmychován bývá osobními hříchy a hříšnými návyky, musíme přemáhati a na uzdě držeti. A hříšné náklonnosti přemáháme křesťanskou ctností mírností, kteráž v tom záleží, že všecky smyslné a nečisté, nedo-

volené náklonnosti pomocí milosti Boží potlačujeme a dovolených věcí jen mírně užíváme.

a) Mírnost potlačuje nečisté a nedovolené žádosti.

Mírnost jest jako pevná uzda, kterou krotíme a zdržujeme všeliké vášně, kteréž by jistě jako bujný oř se rozdivočily, kdyby mírností nebyly kroceny a v patřičných mezích drženy. Mírnost na př. potlačuje nemírné bažení po jídlu a nápoji, zdržuje od nestřídmosti v jídle a pití, a činí křesťana střídmým. Z toho vidíme, že mírnost není totéž co střídmost. Střídmost jest ovocem mírnosti, ona vychází z mírnosti a záleží v tom, že nápojů požíváme s měrou.

Mírnost také potlačuje v srdci našem nečisté myšlení, žádosti a všelikou nedovolenou žádost po rozkošnictví a činí křesťana mravným a stydlivým. Mírnost krotí jiné vášně lidské, jako: zlost, prchlivost, mstivost, závist, nepřátelství, a plodí překrásné ctnosti: mravnost, tichost, skromnost, příznivost, pokoru a lásku, kteréžto ctnosti ušlechťují naše mravy a činí nás Bohu i lidem milými a příjemnými. „Mírnost," jak dí sv. Ambrož, „jest ctnost, která hříchu zdržuje, světem pohrdá, rozkoše nehledá."

b) Mírnost působí, že dovolených věcí užíváme mírně.

Sv. Pavel dí: „Všecko jest mi dovoleno, ale ne všecko prospívá." (I. Kor. 6, 12.) Bůh nám nezapovídá touhy po majetku, nezapovídá nám také nevinných zábav a radostí, avšak přikazuje nám, abychom těchto dovolených věcí s měrou užívali a jen potud, pokud by nepřekážely nebo neškodily našemu spasení.

A pravou tuto míru užívání dovolených věcí pořádá a udržuje křesťanská ctnost mírnost. Kdo má tuto ctnost, jest mírným v jídle a pití, a jí a pije jen tolik, kolik potřebuje k zachování života, síly a zdraví; mírným jest v bažení po cti, po jmění a statcích; mírným v zábavách a radostech. Mírný není rozpustilým v radosti a v zármutku zase zoufalcem. Tak mírným byl sv. František Sal., jenž dlouhým cvičením k této ctnosti dospěl, a proto mohl o sobě říci: „Zde na světě miluji jen maličko co a to maličko jen málo miluji."

Mírnosti jest všem nám velmi třeba, poněvadž nynější svět jest velmi požitkářským, hledaje jedině radosti a užívání světa. K této mírnosti povzbuzuje nás sv. Petr, jenž dí: „Prosím vás, abyste se zdržovali od tělesných žádostí, kteréž bojují proti duši." (I. Petr. 2, 11.)

Mírnosti však nedosáhneme bez vytrvalého cvičení a sebezapírání. To poznáváme sami na sobě, neboť často klesáme do starých chyb, ačkoliv jsme si často umínili, že se jich pečlivě

chrániti budeme. Že jsme opět padli, jest důkazem, že jsme doposud chabě bojovali. Chceme-li dospěti k dokonalosti, musíme vytrvale bojovati proti zlým náklonnostem a musíme si také odpírati i věcí dovolených. K tomu napomíná nás Pán Ježíš: „Kdo chce za mnou přijíti, zapři sebe sám.“ (Luk. 9, 23.)

Mírnost jest pravou známkou a odznakem křesťana, neboť sv. Pavel praví, že, kdo chce býti následovníkem Kristovým, musí „ukřižovati tělo své se hříchy a žádostmi.“ (Gal. 5, 24.) Církev sv. majíc na mysli slova sv. Pavla, ustanovuje v době postní a kající zdržování se od masitých pokrmů a zároveň zábav a radostí světských; nařizuje totiž půst, zapovídá tance a svatby a doporučuje modlitbu, pobožnosti a zvláště přijímání sv. svátostí, abychom těmito spasitelnými prostředky „křižovali“ své tělo a zlé náklonnosti, a abychom se jich s pomocí Boží také sprostili.

Cvičme se tedy v mírnosti, abychom dle napomenutí sv. Pavla „vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou.“ (Řím. 12, 1.) Odpírejme svému tělu, přemáhejme náklonnosti, abychom „odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, střízlivě a spravedlivě a pobožně živi byli na tomto světě.“ (Titus 1, 12.)

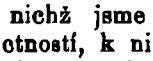

110. CVIČENÍ.

O ctnostech, které jsou protivou sedmera hlavních hříchů.

Jako ze sedmera hlavních hříchů vznikají mnohé jiné hříchy, tak z hlavních ctností, o nichž jsme minule rozjímali, vykvétá mnoho jiných překrásných ctností, k nimž na předním místě náleží sedmero ctností, kteréž jsou protivou sedmera hlavních hříchů. A o těchto ctnostech budeme dnes rozjímati.

817. „*Které ctnosti jsou protivou sedmera hlavních hříchů?*“

Tyto ctnosti jsou protivou sedmera hlavních hříchů:

1. pokora protivou pýchy,
2. štědrost lakomství,
3. čistota smilstva,
4. příznivost závisti,

5. střídmost nestřídmosti,
6. tichost hněvu,
7. horlivost lenosti.

První ctnost jest pokora, kteráž jest protivou pýchy.

818. *„Co je pokora?“*

Pokora je ctnost, kterouž vše dobré Bohu přičítáme, svou vlastní slabost a hříšnost uznáváme, a proto se rádi ponižujeme.

Prvnímu hlavnímu hříchu, pýše, protivou jest ctnost pokora, kteráž jest opakem pýchy. Pyšný zakládá si na svých přednostech, kteréž pokládá za svou zásluhu, a proto se povyšuje. Pokorný chová se zcela opačně. Pokorný člověk, jak praví katechismus: *a)* vše dobré Bohu přičítá, *b)* svou vlastní slabost a hříšnost uznává, a proto *c)* rád se ponižuje.

a) Pokorný vše dobré přičítá Bohu.

Každý z nás má nějaké přednosti a dobré vlastnosti, kterýmiž buď je od přirozenosti nadán, anebo kterých milostí a pomocí Boží nabyl. Tak mnohý vyniká krásou a silou těla, jiný velkými vlohami, jiný vysokým postavením, rodem a bohatstvím, a jiný konečně ctnostným životem. Dobré tyto vlastnosti a přednosti bývají obyčejně příčinou, že si lidé na nich zakládají a proto jsou pyšnými. Zapomínají však, že člověk ze sebe ničeho nemá, nýbrž vše, co má a čím vládne, přijal od Boha; vše jest dar Boží. Proto dí sv. Pavel: „Co máš, čeho bys nebyl přijal? Pakli jsi přijal, proč se chlubíš, jako bys byl nepřijal?“ (I. Kor. 4, 7.)

Na slova sv. Pavla myslí však člověk pokorný. I on jest si vědom svých předností, dobrých skutků a zásluh, avšak vše dobré, které má a koná, nepřičítá sobě, nýbrž považuje za dar Boží a sebe za nástroj, kterým Bůh dobré koná. Pokorný člověk také Bohu za vše děkuje a slovem i skutkem ukazuje svou vděčnost. Pokorný netouží po marné slávě lidské, nemluví o svých zásluhách, nepohrdá bližním, nýbrž všecko dobré považuje za dar a milost Boží. Proto dí sv. Ambrož: „Toť pokora, když kdo ani toho sobě neosobuje, o čem ví, že mu to přináleží.“

Pravou pokorou vyznamenávali se všickni svatí a věrní služebníci Boží. Pokora byla od nepaměti základem všeliké mravnosti a pravé nábožnosti. Pravou pokoru ukázal spravedlivý Abraham, jenž prose Hospodina za odvrácení zkázy Sodomských, pravil: „Že jsem jednou počal, budu mluviti ku Pánu svému, ačkoliv jsem prach a popel.“ (I. Mojž. 18, 27.)

Pravou pokoru, kteráž nehledá slávy, ukázal sv. Jan Křtitel. Sv. Jan svým neobyčejným zjevem, svým svatým životem a svými kázaními upozornil na sebe celý národ židovský, že se mnozí domnívali, není-li on tím Messiášem, který přijíti má. Proto fariseové poslali k němu vyslance tázajíce se ho: „Jsi-li ty Kristus?“ Sv. Jan pokorně vyznal: „Já nejsem Kristus. Tenť jest, kterýž po mně přijde, kterýž přede mnou učiněn jest, kterémuž já nejsem hoden rozvázati řeménka u obuvi jeho.“ (Jan 1, 20—27.)

Pokornou, ano nejpokornější z lidí byla blah. Panna Maria. Marii Panně dostalo ze všech lidí největší cti, neboť vyvolena byla za matku Spasitelovu. A jak se chovala Rodička Boží v tomto svém štěstí? Sklání hlavu svou a plna nejhlubší pokory volá: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“ Maria přichází pak k sv. Alžbětě. Tato ji velebí a blahoslavenou nazývá, protože uvěřila andělovi. A Maria Panna při chvále té se rdí a všelikou chválu odmítajíc díky vzdává Bohu zpěvem: „Velebí duše má Hospodina a zplesal duch můj v Bohu, Spasiteli svém.“ Jakoby říci chtěla: Ne mně patří chvála, ale Bohu, že shlédl na ponížení dívky své a učinil tak veliké věci se mnou. Panna Maria po celý život zůstala pokornou, ona nikdy nezakládala si na tom, že je matkou Toho, jemuž andělé slouží a jehož lidé obdivovali a oslavovali.

A vizme pokoru sv. Pavla. Ačkoliv vynikal učeností i zásluhami nade všecky apoštoly, přece byl velmi pokorným a všecky své zásluhy přičítal jedině Bohu: „Milostí Boží jsem, co jsem, a milost jeho nebyla ve mně marna, nýbrž hojněji než oni všickni jsem pracoval: avšak ne já, ale milost Boží se mnou.“ (I. Kor. 15, 8—10)

Nejvzácnějším a nejvznešenějším vzorem pokory jest sám božský Spasitel Ježíš Kristus, jenž přijav způsobu služebníka přišel na svět, aby všem sloužil a za všecky nejponíženější smrtí umřel. Sv. Pavel velebě pokoru Spasitelovu praví: „Ale sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn, a v způsobu nalezen jest jako člověk. Ponížilť sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti, a to k smrti kříže.“ (I. Filip. 2, 5. 8.)

b) Pokorný svou vlastní slabost a hříšnost uznává.

Sv. Egida z Assisi kdosi se tázal, kterak by se mohl uvarovati pýchy? Světec odpověděl: „Pak-li dobrodiní a milosti Boží pozorujeme, poznáváme, že člověk sám o sobě jest bídným tvorem a jest bohat na milosti Boží. Tyto milosti má milovati, sebou pak opovrhovati, a tím si osvojí ctnost pokory.“ A v pravdě! Pozoruje-li člověk sebe, musí uznati, že jest slabým a hříšným. Byť by

člověk dosáhl veliké dokonalosti a uměl varovati se těžkých hříchů, přece musí uznati, že sám ze sebe nikdy by nedovedl býti ctnostným a ve ctnosti vytrvalým. Všickni na sobě cítíme následky dědičného hříchu; neboť denně se přesvědčujeme, že rozum náš jest zatemněn a vůle nakloněna ke zlému. Člověk při vší své snaze a opatrnosti často klesá a pokušení se poddává. Sebe menší neštěstí nebo utrpení činí nás nespokojenými a netrpělivými; sebe menší pokušení nás přemáhá a k hříchu svádí, tak že kdyby nebylo milosti Boží, klesli bychom do bahna nepravostí.

Pokorný tu slabost a hříšnost svou uznává a vždy také na paměti má. Pokorný ví, že sami ze sebe nic nejsme a ničeho nemůžeme; ví, že ničeho dobrého nezasluhujeme, ano pro své hříchy spíše zasluhujeme věčného zavržení. Pokorný člověk také nezakládá si na svých dobrých skutcích, neboť ví, že daleko více jest toho dobrého, jehož vykonati pronedbal. Vzpomíná také, jak často dobré konal s nechutí, jindy zase pro svět anebo z jiných sobeckých ohledů. Když člověk uváží tuto svou slabost, nedokonalost a hříšnost, měl by si na sobě zakládati? Nemá naopak dosti důvodů k pokoře? A pokorný člověk také uznává svou slabost a hříšnost, a proto:

c) se rád ponižuje před Bohem a lidmi.

Všickni světcové vzpomínajíce své slabosti a křehkosti, svých minulých chyb a poklesků, byli pokornými a proto ponižovali se před Bohem.

Takovou poníženost vidíme u sv. Pavla. Ačkoliv byl vyvolenou nádobou Boží a nejslavnějším z apoštolů, přece byl velmi pokorným a často vzpomínal na minulý svůj hříšný život, jak píše v listu svém ku Korintským: „Nebo já jsem nejmenší z apoštolů, kterýž nejsem hoden slouti apoštolem, protože jsem se protivil církvi.“ (I. Kor. 15, 8.) Příklad pokory před Bohem dal setník v Kafarnaum, jenž za nehodna se uznal, aby Pán Ježíš vešel do domu jeho uzdravit jeho služebníka, když pokorně zvolal: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdraven bude služebník můj.“ A vzpomeňme na toho kajícího publikána. Vědom si jsa své hříšnosti stál v chrámě opodál a neodváživ se očí svých k nebi pozvednouti, bil se v prsa svá řka: „Bože, buď milostiv mně hříšnému.“

Pokorný ponižuje se též před lidmi.

Člověk v pravdě pokorný nikdy nepovyšuje se nad jiné a nehledá světské chvály, řídě se slovy sv. Pavla: „Nebývejme marné chvály žádostivi.“ (Gol. 5, 26.) Všickni světci prchali před lidskou chválou a ničeho tak se nelekali, jako chvály lidské. Oni proto

pokoru svou nestavěli na odiv. Takovou pokoru velebí svatý Albert Vel., jenž dí: „Pravá a dokonalá pokora záleží v tom, když si prokazované cti příliš nevšímáme, aniž bažíme, aby se nám prokazovala.“

Sv. Ignáci z Loyoly bývalo nejmilejším každému sloužiti, a čím byla služba těžší a omrzelejší, tím byla mu milejší. On nepřijal také nikdy žádného důstojenství církevního, nikdy o sobě nemluvil, a ode všech býti tupenu a všem býti povrhelem, bylo mu věcí nejžádoucnější.

Pokorný nikdy nepovažuje se za lepšího jiných, nýbrž vidí i na jiných lepší vlastnosti a proto si jich váží. Pokorný jest mírným ve svých úsudcích a nikoho hned neodsuzuje. Na sebe jest přísným, spravedlivě se posuzuje a chyb svých nikdy neomlouvá, nýbrž pokorně uznává. Sv. Terezie byla pokornou, a proto pravila: „V pravdě pokorný jest ohledem na své vlastní ctnosti vždy v pochybnosti, vždycky v bázni, a obyčejně zdají se mu ctnosti, jež na svém bližním spatřuje, mnohem jistějšími a vznešenějšími.“

Sv. Vincenc Paul každého člověka velmi ctil, každého uznával za lepšího a dokonalejšího sebe. Proto také ve všem se řídil dle náhledu jiných. A maje jiné za lepší, vrhal se jim k nohám. Považoval sebe za největšího hříšníka a často mluvil o svém prostém rodu a nikdy o svých zásluhách.

Pokorný člověk není hněvivým a netrpělivým, nýbrž s radostí snáší příkoří a utrpení. Pokorný není žárlivý, ale vidí-li, že i jiní jsou zbožní a ctnostní, raduje se. Pokorný netlačí se nikde do popředí, nýbrž všude ustupuje, málo mluví a ve všem jest skromným.

Pokora jest nejkrásnější ctností a ke spasení nejpotřebnější. Neboť kdo nemá pokory, nemůže se Bohu líbiti, jak dí sv. Jakub: „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost“ (Jak. 4, 6.) Proto Pán Ježíš pokoru všem nám doporučoval svým příkladem a slovem.

Pán Ježíš byl nejpokornějším. V pokoře a poníženosti přišel na svět jako malé dítko, za matku vyvolil si chudou dívku Pannu Marii, v chudobě žil, chudé miloval, za apoštoly zvolil si chudé rybáře. Pán Ježíš nikdy nehledal slávy své, nýbrž slávy svého Otce nebeského. Proto Pán Ježíš mohl k apoštolům a všem nám volati: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11, 29.)

Pán Ježíš také nám pokoru přikazoval.

Jednoho dne přeli se učedníci jeho mezi sebou, kdo bude prvním v království Božím. „I zavolav Ježíš maličké pachole,

postavil je uprostřed nich a řekl: Amen, pravím vám, neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličká pacholata, nevejdete do království nebeského. Protož kdokoliv se poníží jako toto pachole, ten jest větším v království nebeském." (Mat. 18, 1—4.) A jindy zase, když matka synů Zebedeových prosila ho, aby synové její směli v království nebeském seděti jeden po pravici a druhý po levici jeho, odpověděl: „Víte, že knížata národů panují nad nimi, a kteří většími jsou, provozují moci nad nimi. Ne tak bude mezi vámi: ale kdožkoli bude chtíti mezi vámi větším býti, budiž vaším služebníkem: a kdokoli bude chtíti mezi vámi prvním býti, bude vaším sluhou." Aby pak všelikou pýchu v srdci lidském potlačil, ukázal na se doloživ: „Syn člověka nepřišel, aby si sloužiti dal, nýbrž aby sloužil." (Mat. 20, 20—28.)

Kristus Pán učení o pokoře potvrdil také mnohými svými službami a skutky, které lidem činil. Zvláště pak poníženou službu vykonal apoštolům při poslední večeři, když všem i zrádnému Jidáši umýval nohy.

Pán Ježíš také poučil apoštoly, proč jim tuto pokornou službu prokázal, když jim pravil: „Víte-li, co jsem vám učinil? Vy mne nazýváte Mistrem a Pánem, a dobře pravíte: jsemť zajisté. Poněvadž tedy já umyl jsem vám nohy vaše, Pán a Mistr, i vy máte jeden druhému nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jakož jsem já učinil vám, tak i vy činili." (Jan 13, 12—16.) Svým skutkem a slovy svými přikázal Pán Ježíš svým učedníkům, aby sobě vespolek sloužili a pokornými byli.

Pokora jest překrásnou ozdobou křesťana. Pokorného člověka každý miluje. Zvláště pak líbí se Bohu, jenž se zalíbením patří s nebe na něho, když ve všem jednání jest skromným, spíše hlavy kloní než ji pozdvihuje. Bůh také pokorné jednou odmění, jak dí Pán Ježíš: „Každý, kdo se povyšuje, bude ponížen: a kdo se ponižuje, bude povýšen." (Luk. 14, 11.) Pán Ježíš slibuje pokorným království Boží; proto sv. apoštolům po umývání nohou řekl: „Budete-li tak činiti, blahoslaveni budete." (Jan 13, 17.)

Poněvadž pokora jest nejpotřebnější ctností a základem všech ctností, proto si ji zamilujme a cvičme se v ní. Mějme vždy na mysli nejpokornějšího Spasitele svého, kterýž nás pokoře učil svým příkladem a slovem. Hleďme také na pokorné světce a světice Boží, kteří jedině pokorou stali se svatými. Abychom pokoře se naučili a vždy ji měli, pamatujme vždy, že jsme prach a popel, že nic nejsme a ničeho nemůžeme sami ze sebe. Konečně prosme Boha, aby nám dal ducha pokorného.

Druhá ctnost jest štědrost, kteráž jest protivou lakomství.

819. *„Co je štědrost?“*

Štědrost je ctnost, kterouž jsme ochotni nuzným ze svého majetku udíleti a k dobrým účelům přispívati.

Štědrost je krásnou a záslužnou ctností, konáme-li ji z lásky k Bohu a k bližnímu. Záleží pak štědrost v tom, že jsme ochotni ze svého majetku nuzným udíleti a k dobrým účelům přispívati. Štědrým jmenujeme tudíž toho, kdo nelne k penězům a statkům, nýbrž statky považuje za dar Boží a prostředek k dosažení vyššího mravního cíle. Štědrost jest tudíž protivou lakomství. Lakomec miluje peníze a statky pro ně samy, nezřízeně touží po majetku, nepřeje nikomu ničeho a ani sobě, a také nikomu ničeho nedá. Štědrý váží si sice také majetku a pečuje poctivou prací o jeho rozmnožení, avšak ne z touhy po majetku, nýbrž proto, aby mohl ze svého statku nuzným pomáhati, na dobré účely přispívati a zvláště svou rodinu zaopatřiti.

Štědrost jest záslužnou ctností, konáme-li ji rozumně a jak to Bůh poroučí. Kdo by proto z majetku svého rozdával na věci nepotřebné a hříšné, nebyl by štědrým dle zásad křesťanských. Lidé také proto o štědrosti křesťanské nemají vždy pravého pojmu. Mnozí vyhlašují za hodného a štědrého, kdo v hostinci rozhazuje a za druhé platí, kdo ze schlouby dává veliké dary, ačkoliv tím domácnost okrádá. Taková štědrost není ctností, nýbrž marnotratnictví. Křesťanská štědrost kráčí střední cestou mezi lakomstvím a marnotratnictvím, ona potlačuje nezřízenou lásku k penězům a na druhé straně chrání nás před nerozumným mrháním peněz a statku.

Aby štědrost byla záslužnou ctností, musíme při udělování darů míti také vždy dobrý úmysl, t. j. musíme dobré konati z lásky k Bohu a pro odměnu v nebi. Kdo je štědrým pro světskou chválu a odměnu, podobá se fariseům, o nichž pravil Pán Ježíš: „Vzali odplatu svou.“

V konání ctnosti štědrosti budiž nám vzorem náš Otec nebeský, jenž jest bohatým pro všecky, t. j. štědře všem dary uděluje. Proto dí sv. Jan Zlat.: „Nic nás nečiní Bohu tak podobny a nic nás tak nevyvyšuje, jako dobrodiní a hojné uštědřování.“ Proto všickni máme dle své možnosti a poměrů hmotných ze statku svého chudým udíleti a dobré účely podporovati.

a) Štědrými máme býti k chudým a nuzným, kteří nemají ani toho nejpotřebnějšího k zachování živobytí. „Chudé máte vždycky mezi sebou,“ pravil kdysi Pán Ježíš svým učedníkům.

A věru chudých a nuzných je na světě více než dost. A o tyto chudé máme všickni se starati, poněvadž pozemské statky nestejně jsou rozděleny. Jedni mají mnoho, více než potřebují, druzí méně a většina málo nebo ničeho. Proto Bůh přikázal bohatým, aby pečovali o ty, kteří mají málo nebo ničeho. Chudí mají si nebe zasloužiti modlitbou a trpělivostí, bohatí pak štědrostí. Chudí mají pokorně prositi, bohatí však ochotně a rychle dávati, jak dí Písmo svaté: „Neříkej: odejdiž a navrať se zase; zítra dám tobě, moha hned dáti“ (Přísl. 3, 28), a přísloví dí: „Kdo rychle dává, dvakrát dává.“ Bohatí mají se podobati zbožnému Tobiáši, který domácím i cizincům hojné dary dával a syna svého ku štědrosti napomínal: „Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho: jestliže málo budeš míti, také i z mála rád udělovati hleď. Odplatu zajisté dobrou skládáš sobě ke dni potřeby.“ (Tob. 4, 9. 10.)

Kristus Pán svým příkladem i svými slovy napomíná nás ku štědrosti. Pán Ježíš miloval chudé, nejvíce obcoval s chudými a chudé navštěvoval. On byl pravým milosrdným Samaritánem, neboť všude dobře činil a pomáhal. Slovy pak napomínal bohaté, aby se chudých ujímali a jim almužny udělovali. Pravilť: „Prosícímu tebe dej, a od toho, kdo by chtěl od tebe vypůjčiti, neodvracuj se.“ (Mat. 5, 42.)

Sv. apoštolové za příkladem božského Spasitele napomínali věřící ku štědrosti. Tak sv. Pavel napomíná Korintské: „V nynějším čase spomůže vaše hojnost chudobě jejich, aby i hojnost jejich vaší chudobě byla ku pomoci, aby byla rovnost, jakož psáno jest: Kdo mnoho nasbíral, neměl hojnosti, a kdo málo, neměl nedostatku.“ (II. Kor. 8, 14. 15.) První křesťané také pečovali o chudé s takovou láskou a obětavostí, že nebylo mezi nimi nuzných a hladových. Že dnes je mnoho chudých a štědrých dárců málo, přičísti musíme všeobecné sobeckosti a lakotě a nekřesťanskému duchu, kterýž srdce ku štědrosti zatvrzuje. Dnes lidé zapomínají na slova Páně: „Hledejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí a kde zlodějové nevykopávají aniž kradou.“ (Mat. 6, 20.)

b) Štědrost činí nás ochotnými přispívati k dobročinným účelům.

Co rozumíme dobrými účely? Dobrými účely rozumíme všechny dobré podniky, které slouží k rozmnožení cti a slávy Boží, náboženství a církve, jako: stavění a ozdobování chrámů, zřizování klášterů, podporování misií, ústavů a spolků církevních. Dále všechny ony spolky a družstva, jichž účelem jest zlepšiti smutné hmotné poměry dělnictva a řemeslnictva, ústavy chudobinské, sirotčí a nemocnice, a podobné dobročinné ústavy a spolky. Konečně

dobrými účely rozumíme spolky a podniky, které pečují o vzdělání lidu a slouží ku zvelebení vlasti a národu.

Zvláště štědrými máme býti ku svému chrámu Páně. Čistý a pěkný kostel jest známkou nejen štědrosti, ale také živé víry a zbožnosti farníků. Na ozdobu chrámu Páně máme vždy rádi přispívati, neboť chrám křesťanský jest domem a příbytkem Božím; proto co věnujeme na kostel, obětujeme samému Bohu. Krásný příklad štědrosti k chrámu Páně zanechali nám králové David a Šalomoun. Zbožný král David chtěl postaviti v Jerusalemě velkolepý stánek Boží, a proto po celý život shromažďoval zlato a stříbro, kamení a vzácné dřevo. Vše pak odevzdal synu svému Šalomounovi, kterýž pak postavil velkolepý chrám v Jerusalemě a pečoval o jeho slávu po celý život.

Příkladu krále Davida a Šalomouna následovali zbožní králové křesťanští. Již Konstantin V. a zvláště jeho matka sv. Helena postavili mnoho chrámů a pečovali o krásu jejich. I naši čeští králové byli velmi štědrými ku chrámu Páně. Zvláště pak o stavby chrámů zásluh nesmrtelných zůstavili sv. Václav, Přemysl Otakar II., Karel IV., otec vlasti, jenž vystavěl nádherný chrám na hradě pražském. Také Břetislav, kníže české, velkých zásluh si získal o zvelebení duchovních ústavů v Čechách a na Moravě. Též biskupové a kněžstvo naše pečovali a pečují podnes o ozdobu chrámů a obětují na stavby chrámů mnoho. Také předkové naši byli velmi štědrými k chrámu Páně, neboť i jejich jest to zásluhou, že máme dostatek pěkných chrámů. Proto následujme ve štědrosti zbožné své předky, aby i o nás platila slova Písma sv.: „Hospodine, miluji okrasu domu tvého, a místo obývání slávy tvé.“ (Ž. 25, 8.)

Štědře podporujme také různé církevní a náboženské ústavy a spolky, jichž účelem jest rozšiřovati víru a utvrzovati ve víře. K těmto spolkům náleží u nás apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje.

Buďme také štědrými ku spolkům a řádům, které pečují o nemocné, sirotky a opuštěné a k práci neschopné lidi. Milosrdní bratří a sestry ošetřují z lásky nemocné ve svých nemocnicích, a k bohumilému působení svému nemají často dosti prostředků; proto sbírají almužnu pro nemocné své. Buďme štědrými a rádi jim dle možnosti dary dávejme.

Vůbec všechno, co slouží ku slávě Boží, ku cti a rozšíření církve, ku pomoci chudých a nuzných, a vůbec vše, co jest dobré a ušlechtilé, rádi podporujme. Buďme však opatrni, abychom nedali se oklamati a neudělili darů k takovým účelům, které neslouží ke cti a slávě Boží a k dobru lidstva. Neboť kdo by štědrým byl k účelům protináboženským, jimiž víra, mravnost a bázeň Boží se

podkopává, není štědrým křesťansky, nýbrž hřeší, protože podporuje hříšné účely a spolčuje se s nepřáteli víry a církve.

Buďme štědrými z lásky k Bohu a k bližnímu. Křesťanská štědrost nehledá odměny na světě, nýbrž v nebi; a proto v naději na odplatu v nebi nedává se odstrašiti ani nevděkem, pamatuje na slova Páně: „Dávejte, a bude vám dáno.“ (Luk. 6, 38.) Bůh také štědrých neopustí a již na zemi jim požehná; na věčnosti pak i nejmenší dar z lásky daný stonásobně odplatí. Proto napomíná nás Pán Ježíš: „Dobře čiňte, a budeť odplata vaše mnohá, a budete synové Nejvyššího.“ (Luk. 6, 35.)

Třetí ctnost jest čistota, kteráž jest protivou smilstva.

820. *„Co je čistota?“*

Čistota je ctnost, kterouž krotíme všecky chtíče a žádosti, jež stydlivost urážejí.

Tělo naše, jsouc posvěceno milostí posvěcující, má býti chrámem Ducha svatého, a proto má také vždy uchováno býti od všeliké nečistoty, kteráž Ducha sv. vypuzuje. Nejvíce schránka ducha nesmrtelného poskvrněna bývá smilstvem. Bůh, bytost nejčistší a nejsvětější, nemůže se zalíbením patřiti na lidi smyslnosti a nemravnosti oddané, a proto také nečistí lidé nevejdou do království nebeského. Abychom tudíž Pánu Bohu se líbili a jemu se podobali, musíme přemáhati a potlačovati smyslné žádosti a varovati se všech nečistých myšlení, řečí a skutků. Kdo chrání srdce i tělo své od všeliké nemravnosti, pravíme o něm, že jest mravným a zachovalým, že má ctnost čistotu, kteráž jest protivou smilstva.

Čistota nazývá se andělskou ctností, poněvadž andělé Boží touto ctností jsou ozdobeni. Čistota jest překrásnou ozdobou mládeže a také manželů, kteráž je chrání přede vším, čím by nevinnost svou poskvrniti mohli. Čistota povznáší duši lidskou k nebesům, neboť čistá duše již na zemi jest údem společnosti nebeské. Těmto čistým duším slibuje Pán Ježíš, že Boha viděti budou, když dí: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“

Čistota jest největším bohatstvím a ozdobou všem čistým lidem, vždyť i zvrhlí a zpustlí lidé často obdivují mravné lidi a před nimi se ponižují, jak dí Písmo sv.: „O jak krásné jest čisté zplození (čistý plod) s jasností: nesmrtelná zajisté jest památka jeho; neboť i u Boha známé (ve cti) jest i u lidí.“ (Moudr. 4, 1.) Mravní a stydliví lidé tedy již na zemi nabývají úcty a vážnosti. Ctnost čistota nezdobí však sama srdce čistého člověka, nýbrž doprovázena jest mnohými jinými ctnostmi, bez nichž by čistota neměla před Bohem ceny. Mravní lidé jsou tedy také pokorni,

poněvadž jsou přesvědčeni, že jen s milostí a přispěním Božím odolati mohou nástrahám a pokušením proti čistotě. Mravní lidé jsou také opravdu pobožnými, milují modlitbu, poněvadž srdce jejich není poskvrněno smyslnými žádostmi, nýbrž touží jen po Bohu, jemuž čistotou a svatostí snaží se podobati.

Naše křesťanské náboženství zvláště nabádá nás k čistotě a bezúhonnosti. Proto první křesťané vyznamenávali se cudností a mravností, tak že i pohané, kteří nečistotě byli oddáni, čistotu a mravnost křesťanů obdivovali, mnozí však křesťany proto pohrdali a jim se posmívali. Sv. Justin obhajoval tuto andělskou ctnost proti pohanům a císaři Antoniovi zaslal list, v němž těmito slovy zastával se čistoty křesťanů: „My křesťané, prve než jsme víru přijali, byli jsme všelikým rozpustilostem oddáni; nyní pak milujeme toliko čistotu a mohl bych ukázati tobě osoby obojího pohlaví ve všech stavech, které již více než 60 let mají a ještě čistoty své neporušily.“ Hle! tak zachovalými a čistými byli první křesťané, a tak mravnými byli všickni jiní věrní služebníci Kristovi; byli to andělé v lidském těle.

Čistota jest vzácná ctnost, avšak třeba jest mnoho boje a opatrnosti, aby si jí člověk dobyl a ji zachoval. Tu nestačí pouze lidské přičinění, ale třeba jest i milosti Boží. Mnozí lidé jsou ovšem také mravnými a jsou opatrnými, aby ani slovy ani skutkem neprovinili se proti mravopočestnosti, avšak činí tak někdy z pýchy, aby jim nikdo nemohl vytýkati špatné chování, někdy zase ze ctižádosti a schlubivosti. Taková čistota, ačkoliv jest chvály hodna, není přece křesťanskou ctností. Každá ctnost, tedy i čistota, má směřovati k Bohu. Křesťan má čistotu zachovávati proto, poněvadž to Bůh poroučí. Jsme-li tedy mravnými z lásky k Bohu a nikoliv ze sobectví, pak Pán Bůh udělí nám dosti milosti, abychom čistotu až do konce uchovali. Abychom vždy zůstali mravnými a stydlivými, musíme ovšem varovati se všeho, co k nečistotě ponouká a všeho se uchopiti, co mravnost udržuje, o čemž jsme podrobně rozjímali v 6. přikázání Božím.

Zvláště pak musíme se uchopiti těchto prostředků, abychom si čistotu srdce uchovali, totiž:

1. Musíme pilně střežiti své smysly, zvláště oči. S Davidem musíme volati: „Odvrať oči mé, aby neviděly marnosti: na cestě své obživ mne.“ (Žalm 118, 37.) Podobně starozákonný Job napomíná nás, abychom učinili smlouvu se svými očima, že nikdy nepomyslíme na ženu.

2. Musíme vyhýbati se každé zlé příležitosti a nemravné společnosti, neboť „kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm,“ praví moudrý Sirach (3, 27).

3. Choďme častěji ke sv. zpovědi a ke stolu Páně. Kdo se rád upřímně zpovídá, nerád hřešívá, a kdo často hodně přijímá potravu nebeskou, ten netoužívá po stravě nečistých. Nejsvětější svátost oltářní jest „víno, které sluší panicům.“ (Zachariáš 9, 17.)

4. V době pokušení hledejme pomoci u Boha a nejblahoslavenější Rodičky Boží. Ze zkušenosti napomíná nás sv. Augustin k modlitbě v čas pokušení, neboť dí: „Jakmile počneme se modliti, přestáváme hřešiti.“

5. Na paměti mějme ustavičně, že Bůh všecko vidí a že můžeme každé chvíle zemříti. Kdo v čas pokušení vzpomíná na Boha, nemůže padnouti.

6. Konečně musíme se pilně cvičiti v pokoře, umrtvování těla a sebezapírání. Sv. Bonaventura nám dává tuto radu: „Chceme li nějakou pevnost donutiti ku vzdání se, tedy nejlepším prostředkem jest, ji vyhladověti; podobně můžeme skrotiti vášnivé tělo, odřekneme-li mu dráždivých pokrmů a budeme-li je mrtviti. Chceš-li tedy býti čistým, posti a zapírej se.“

O čistotě a prostředcích zachování čistoty bylo obšírně promluveno v 6. přikázání a ještě o čistotě budeme mluviti později.

Čtvrtá ctnost jest příznivost, kteráž jest protivou závisti.

821. *„Co je příznivost?“*

Příznivost je ctnost, kterouž bližnímu všeho dobrého přejeme, z jeho blaha se těšíme a k němu pomáháme.

Protivou závisti jest křesťanská ctnost příznivost neb přejnost. Příznivost jest ovocem křesťanské lásky k bližnímu, kteráž nám přikazuje, abychom každému pro Boha všeho dobrého přáli a dle možnosti i prokazovali. Příznivým tedy jest, kdo: *a*) bližnímu všeho dobrého přeje, *b*) z jeho blaha se těší a *c*) k němu pomáhá.

a) Příznivý neb blahovolný bližnímu všeho dobrého přeje. Příznivost jest tedy opakem závisti. Závistivý bližnímu svému nepřeje dobra, které bližní buď od Boha nebo od lidí obdržel, anebo jehož si s pomocí Boží svým přičiněním získal, poněvadž se mu zdá, že je tím zkrácen anebo že by to spíše jemu náleželo. Příznivý člověk však všeho dobrého, které bližní má nebo obdržel, upřímně přeje, jakoby jemu bylo prokázáno. V tom záleží pravá láska k bližnímu, o níž dí sv. Pavel, že nezávidí. (I. Kor. 13, 4.) Sv. Bernard upřímnou tuto lásku velebí a praví o ní: „Toť tedy pravá a upřímná láska, když si dobrodiní, kterých se jiní účastnými stali, tak všímáme, jako bychom je byli sami obdrželi.“

b) Příznivý raduje se ze štěstí bližního a rmoutí se z neštěstí jeho. Příznivý počíná si tedy zcela jinak než závistivý. Tento vidí-li, že bližní má štěstí, radost a blaho, že požívá úcty a vážnosti lidské, hněvá se v srdci svém a závistí se sužuje a trápí; raduje se však, upadne-li bližní do neštěstí anebo utrpí-li nějaké škody. Příznivý však, poněvadž každého člověka miluje, raduje se ze štěstí bližního dle slov sv. Pavla: „Radujte se s radujícími.“ (Řím. 12, 13.)

Takové šlechetné srdce měl Jonathas, syn Saulův, jenž vroucně miloval Davida. Ačkoliv věděl, že David bude králem, přece mu štěstí toho nezáviděl, nýbrž radoval se z jeho vítězství nad nepřáteli a přál mu také přízně lidské. O sv. Janu Křt. praví Písmo sv., že se velice radoval, když jeho učedníci mu zvěstovali o slávě Krista Pána. Učedníci Janovi nerádi viděli a slyšeli, že zástupové hrnuli se za Pánem Ježíšem, a proto s jakousi žárlivostí zvěstovali Janovi, že také Pán Ježíš křtí. Sv. Jan chtěje učedníky poučiti a Kristu získati, upřímnou radost měl z této zprávy a pravil učedníkům: „Protož tato radost má naplněna jest. Onť musí růsti, já pak se menšiti.“ (Jan 3, 29. 30.)

Tak jedná pravá křesťanská láska, která štěstí nezávidí, nýbrž upřímně sdílí s bližním jeho radost, raduje se s radujícími. Tak čiňme všickni. Vždyť každý z nás přeje si, aby byl šťastným a těší ho, jestliže druzí i štěstí mu přejí a s ním se radují. Proto, co máš sám rád, co sám si přeješ, čiň a přej i druhým.

Příznivý lásku svou zvláště projevuje v neštěstí bližního. Závistivý raduje se z neštěstí bližního a přeje mu zlého. Příznivý však s trpícím a nešťastným sdílí soustrast, on s plačícími pláče. Tak útrpným byl Abraham. Uslyšev, že Hospodin míní zahubiti město Sodomu, zarmoutil se, neboť všecky lidi miloval; a proto prosil Hospodina, aby nezahubil města, bude-li tam aspoň deset spravedlivých. Útrpnou byla též zbožná Ruth, kteráž tak milovala svou tchýni Noemi, že z lásky k ní opustila vlast svou moabskou a odebrala se s ní do Betlema, kdež i největší bídu s ní sdílela a v živobytí jí pomáhala. Bůh její útrpnost odměnil, neboť stala se manželkou statkáře Booza a prababičkou Spasitele světa. Zvláště však s trpícími největší útrpnost měl Pán Ježíš, jenž všecky nešťastné k sobě volal: „Pojďte ke mně všickni, kteří obtíženi jste, a já vás občerstvím.“ A také milosrdenství jeho nemělo konce. Zvláště pak útrpnost svou ukázal při vzkříšení mládence Naimského a přítele Lazara. Pán Ježíš uzřev vdovu plačící, milosrdenstvím jsa pohnut, zvolal: „Neplačiž,“ a doteknuv se mar, vzkřísil mrtvého mládence. A když sestry Maria a Marta mu

zvěstovaly, že přítel jeho a jejich bratr Lazar umřel, plakal nad smrtí jeho. Pán Ježíš z útrpnosti plakal nad Jerusalémem a národem svým, neboť bylo mu líto, že lid tento nechtěl poznati, co jest mu ku spasení, aby odvrátil od sebe záhubu. Pán Ježíš tak chtěje nás povzbuditi k útrpnosti k bližnímu v jeho neštěstí, pověděl nám podobenství o milosrdném Samaritánu.

Křesťanská láska zvláště poznává se v neštěstí bližního. Miluje-li nás kdo ve štěstí a radosti, nepřináší nám žádné oběti; avšak sdílí-li s námi naše utrpení, pláče-li s plačícími, přináší oběť a ukazuje pravé přátelství. Sv. Pavel miloval všecky věřící celou svou duší, on sdílel se všemi radost i žalost, a proto mohl o sobě říci: „Kdo jest nemocen, abych já s ním nebyl nemocen; kdo se horší, abych já se nepálil?“ (II. Kor. 11, 29.) Kéž bychom i my vždy s bližním svým radost i žalost s takovou upřímností sdíleli!

3. Lásku k bližnímu musíme také dokazovat skutky. Proto příznivý také bližnímu svému podle možnosti k jeho blahu pomáhá a v neštěstí ho neopouští. Závistivý nejen se raduje z neštěstí bližního, nýbrž kde může také mu škodí. Jinak jedná příznivý člověk. Příznivý neb přejný člověk podle sil svých pomáhá bližnímu k dobru a štěstí jeho radou i skutkem, zvláště však v nouzi a neštěstí ochotně podává mu pomocnou svou ruku. Pravá útrpnost a soustrast nejeví se toliko soustrastnými slovy, nýbrž pomocí. Proto dí sv. Jakub: „Jestliže pak bratr neb sestra nazí jsou a potřebují vezdejší živnosti, a řekne-li jim kdo z vás: Jděte v pokoji, ohřejte se a najezte se, a pakli jim nedá, čeho tělo potřebuje, což to bude platno?“ (Jak. 2, 15. 16) Láska k bližnímu musí se tedy jeviti skutky, dle napomenutí sv. Jana: „Synáčkové moji, nemilujmež slovem, ani jazykem, ale skutkem a pravdou.“ (I. Jan 3, 18.)

Takovou lásku k nešťastným ukázal Abraham. Cizí králové vpadli do země, poplenili Sodomu a Gomorrhu, zajali obyvatele, mezi nimiž i Lota, bratrovce jeho. Abraham, uslyšev o tom, ačkoliv Lot byl k němu nevděčným, ihned vypravil se s vojskem a pronásledoval nepřítele, aby z rukou jeho osvobodil Lota i ostatní lid. V noci přepadl nepřítele, porazil ho a odňal mu všecken zajatý lid i stáda. Když pak mu král Sodomský nabízel za odměnu všecky věci, které mu byly uloupeny, Abraham nepřijal ničeho. Písmo sv. také vypravuje nám o nezištné lásce a obětavosti Tobiášově. Zbožný muž tento činil mnohé dobré skutky i pohanům, všem trpícím pomáhal, až sám pro svou nezištnost a dobrotu upadl do bídy. Podobnou účinnou lásku k trpícím měli všickni svatí a spravedliví lidé. O sv. Václavu vypravují dějiny, že i v noci

navštěvoval chudé a nemocné a sám jim nosil dříví a pokrmy. Největší však a nejupřímnější lásku k trpícím měl Pán Ježíš, jenž všude dobře činil a všem trpícím pomáhal.

Takové skutky milosrdenství koná křesťanská ctnost příznivost. Zkoumejte nyní své srdce, máte-li všickni takovou lásku k bližnímu. Nechci nikoho posuzovati, avšak tolik říci musím, že na světě je více závisti než přejnosti.

Drazí v Kristu! Všickni jsme dítkami Otce nebeského a bratry Ježíše Krista, jenž nás předrahou krví svou na kříži vykoupil, na kterýž jej přibila lidská závist. Proto milujme se vespolek pro Ježíše a buďme jeho následovníky. K tomu povzbuzuje nás miláček Páně sv. Jan, jenž dí: „Nejmilejší, milujme se vespolek, nebo láska jest z Boha. A každý, kdož miluje, z Boha se zrodil a zná Boha.“ (I. Jan 4, 7.)

Pátá ctnost jest střídmost, kteráž jest protivou nestřídmosti.

822. *„Co je střídmost?“*

Střídmost je ctnost, kterouž nezřízené žádosti jídla a pití odporujeme a obojího jen méně užíváme.

Jak ošklivým a zhoubným hříchem jest nestřídmost, poznali jsme, když jsme o této nepravosti rozjímali. Nestřídmost podkopává netoliko mravnost jednotlivců, avšak uvádí do bídy celé národy a chystá předčasný hrob. Tomuto ohavnému hříchu, kterýž člověka pod zvíře snižuje, protivou je křesťanská ctnost střídmost, kteráž jest ovocem hlavní ctnosti mírnosti.

Střídmost řídí a pořádá vrozenou touhu po jídlu a nápoji, a uvádí ji do patřičných mezí. Ctnost tato v tom záleží, že nás činí schopnými a ochotnými, bychom pokrmů a nápojů jen tolik užívali, kolik jest třeba k zachování života, zdraví a síly k práci. Člověk potřebuje pokrmu a nápoje k zachování svého života, musí tedy jísti a píti a může i toužiti po pokrmu a nápoji, aby ukojil hladu a žízni. Toužíme-li po pokrmu a nápoji z této příčiny, a užíváme-li pokrmů a nápojů jen tolik, kolik potřebujeme, nehřešíme, poněvadž sám Bůh chuť po jídlu nám dal a dává nám také pokrm a nápoj, když požehnává úrody naší. Bůh si však přeje, abychom darů těchto mírně a rozumně užívali. Neboť, jak dí již pohanský mudřec, jíme a pijeme, abychom žili, nežijeme však, abychom jedli a pili.

Poněvadž však vrozená touha po jídle a pití velmi snadno překročuje hranice a člověk nezřízeně po pokrmu a nápoji touží a nestřídmě jich užívá, proto křesťanská střídmost má býti poča-

datelkou této žádosti po jídle a nápoji a má ji udržovati v mezích zákona Božího. Střídmost tudíž působí, že touhu po jídle a pití krotíme a toužíme po nich jen potud, pokud se to srovnává s vůlí Boží. Střídmost činí nás také schopnými a ochotnými, že pokrmů a nápojů užíváme jen tolik, kolik je třeba k zachování života. Sv. Jarolím k tomu dokládá: „Bez chuti a bez jídla nelze, aby obstálo tělo lidské: přítomen tu musí býti rozum, abychom takové a tolik potravy požívali, kterouž by tělo nebylo obtíženo, aniž svoboda duše potlačena.“

Abychom poznali, v čem pravá střídmost záleží, připomeňme si aspoň hlavní pravidla křesťanské střídmosti.

1. Střídmý požívá pokrmů a nápojů vždy s pravou mírou. Bedřich II., král pruský, pravil kdysi jistému učenci, aby mu napsal to nejlepší slovo, které zná. Učenec nerozmýšleje se, napsal: „Míra“. Král nechtěl hned věřiti, učenec však doložil: „A přece jest tomu tak, neboť při všem, co myslíme, mluvíme a konáme, jest míry třeba, chceme-li pravé a šlechetné věci docíliti.“ A takové pravé míry zvláště je třeba při požívání pokrmů a nápojů. Míru v jídle a nápoji zachovává, kdo požívá pokrmů a nápojů tolik, kolik potřebuje k zachování života, zdraví a síly, aby mohl konati své povinnosti.

Sv. Augustin byl velmi střídmým, jídával obyčejně jen luštěniny, ačkoliv pro slabé hosty na stole maso se nalezalo. Aby meze střídmosti nepřekročil, jídal vždy doma a žádného pozvání k hostinám nepřijal. A při všem tom, ač mnoho pracoval a spisovatelstvím se namáhal, dosáhl přece 76 roků věku svého.

Pravá míra v pokrmech a nápojích uchová nám zdraví a prodlouží života. Že střídmost životu prospívá, dokazuje dlouhý věk prvních pokolení lidských, která neznala lihovin a proto střídmě žila.

2. Střídmý netouží po pokrmech a nápojích vzácných, nýbrž spokojuje se s tím, co má a co stavu a majetku jeho jest přiměřeno. Již moudrý Sirach napomínal israelity, aby netoužili po vzácných pokrmech, nýbrž spokojeni byli s tím, co mají, praví: „Požívej jako člověk střídmý těch věcí, kteréž se tobě předkládají, abys nebyl v nenávisti, když bys mnoho jedl“ (Sir. 31, 17.) Sám Pán Ježíš rozesílaje učedníky své, napomínal je ku střídmosti: „Jezte, co vám předloží.“ (Luk. 10, 8.) Pán Ježíš také káral všeliké labužnictví a hodování, jakž poznáváme ze sv. evangelia o boháči, „kterýž hodoval na každý den skvostně.“ (Luk. 16, 19.) Pán Ježíš také dal nám příklad střídmosti; neboť po celý svůj pozemský život s pěstouny svými sv. Josefem a Marií Pannou

skromně a v chudobě žil. Krista Pána ve střídmosti následovali apoštolové a první křesťané. Sv. Pavel byl velmi střídmým a také biskupy ku střídmosti napomínal. O sv. Matouši se vypravuje, že živil se jako sv. Jan Křtitel lesními kořínky a bylinami. Masa a vína, i všeho, co tělu lahodí, nikdy nepožíval.

Těmito vzácnými vzory střídmosti máme se všichni říditi. Křesťanské náboženství nežádá od nás, abychom snad jako poustevníci živili se jen chlebem a vodou, přeje a dovoluje nám, abychom požívali i lepších a vzácnějších pokrmů. Avšak napomíná nás, abychom pokrmů a nápojů užívali přiměřeně svému stavu a majetku. Jsi-li tedy chudobný, nestroj hostiny, nevyhledávej lepších pokrmů a nápojů, když na ně nemáš peněz. Spokoj se s tím, co máš a co si vyděláš. Mnozí však nespokojují se s obyčejným pokrmem, touží a zhání se po lepším jídle, žijí nad svůj stav a příjmy své, čímž upadají do dluhů a často i přichází na mizinu. Avšak i zámožní nemají si libovati v bohatých a hojných hostinách, nýbrž mají všeho mírně a slušně užívati a raději pamatovati na chudé. Mnozí chudí nemají po celý rok lepšího pokrmu, zvláště masa, musí se spokojiti prostou a jednoduchou stravou a při tom musí konati těžkou práci. Proto místo velikých hostin pamatujme raději na hladové chudé.

O císaři Karlu V. vypravuje se, že jeho tabule byla vždy jednoduchá, neboť pozůstávala ze tří, nejvíce čtyř jídel. Byl císařem, měl dosti majetku a mohl si tedy popřáti. Nečinil toho však, nýbrž žil vždy střídmě, jak se sluší na křesťana.

3. Střídmý zachovává v jídle pravidelnou dobu, t. j. jí a pije v obyčejný čas, kdy lidé spořádaní ke stolu zasedají. Nestřídmí jí a pijí často za den, ano skoro po celý den a dlouho do noci. Nestřídmí mají stále chuť k jídlu a pití, ač nemají ani žízně ani hladu. Požívají tudíž pokrmů bez potřeby a v nepravý čas. Střídmí lidé zachovávají v jídle a pití pořádek. Obyčejně jí ráno, v poledne a večer. Mimo tuto dobu pravidelně nepožívají ani pokrmů ani nápojů, leč by tělo potřebovalo posily.

Pořádek v jídle přísně se zachovává v klášteřích a ústavech. Tam nikdo nejí mimo ustanovený čas. Podobně i u vojska předepsán jest pořádek v jídle. A tento pořádek v jídle slouží každému ku zdraví. Proto mnozí lidé mají pevné zdraví a dosahují vysokého věku, poněvadž v jídle zachovávají pořádek. Pořádek v jídle chválí i Písmo svaté: „Blahoslavená země, jejížto král urozený jest, a jejížto knížata jídají časem svým, pro posilnění a ne pro obžerství.“ (Kazatel 10, 17.)

4. Střídmý požívá pokrmy a nápoje slušným způsobem, t. j. potlačuje v sobě nezříznou touhu po jídle a pití, nesedá ke

stolu s nedočkavostí, nýbrž počíná si při jídle skromně a důstojně dle napomenutí Sirachova: „A mezi mnohými sedl-li jsi, nevztahuj prve nežli oni ruky své, aniž první z nich žádej píti.“ (Sir. 31. 19.) Při jídle varujme se zvláště neslušné chtivosti. Nebuď člověče, jako nerozumné zvíře, které, předhodí-li se mu obrok, vrhá se na něj a s hltavostí jej požírá. Počínejme si při jídle vždy zdrženlivě a nepovažujme pokrm a nápoj za největší blaho a štěstí. Předkládají-li se pokrmy, které obzvláště rádi jídáme, nepředbíhejme se a neukazujme nedočkavosti; pamatujme, že na nás všichni hledí.

5. Střídmý nepožívá pokrmů z pouhé rozkoše, nýbrž jí a pije proto, aby byl živ a zdráv. Střídmý považuje pokrm za dar Boží a proto užívá ho jako léku, aby tělo bylo zdrávo a mohlo práci konati. Proto také střídmí lidé před jídlem a po jídle se modlí, ukazujíce tím vděčnost k Bohu, od něhož máme vezdejší tento chléb. Sv. Ambrož modlíval se k Bohu: „Prosím tě, o nejdobrotivější Bože, abych v požívání pokrmu a nápoje nikdy přikázání tvého nepřestoupil, ale abych pokrmu a nápoje požíval vždy jako nemocný léků, totiž ne z pouhé rozkoše, ne zbytečně, ale jen pro potřebu.“ A tak sv. biskup i povždy činil, maje vždy na paměti, že není člověk proto živ, aby jedl a pil, nýbrž že proto jí a pije, aby živ byl.

6. Střídmí lidé konečně zachovávají ustanovené posty a často dobrovolně činí si v jídle újmu. Střídmým není půst sužováním, jak mnozí říkají, nýbrž nejlepším prostředkem k zachování zdraví těla a ducha.

Střídmost milovali první křesťané, neboť vždy pamětliví byli napomenutí sv. Pavla, jenž praví: „Oblecte se v Pána Ježíše Krista a nemějte péči o tělo podle žádosti.“ (Řím. 13, 14.) Milujme i my střídmost, neboť střídmost prospívá tělu i duši.

Střídmost uchovává zdraví těla a prodlužuje života, jak dí Sirach: „Kdo jest střídmý, přiloží života.“ Poustevníci a mniši, kteří střídmě žili a žijí, dosáhli vysokého věku, ač i při skrovné a chudé stravě tělem i duchem težce a mnoho pracovali. Tak svatý Antonín, poustevník, dosáhl 109 let, sv. Pavel, první poustevník, 115 let. Avšak i lidé, kteří nejsou poustevníky, dosahují vysokého věku střídmostí. Zbožný král polský Stanislav nepil vína, než se stal králem. I později pil nejraději vodu a v pokrmech tak byl střídmým, že odcházel od stolu, ač měl chuť k jídlu. Byl vždy zdráv a dosáhl vysokého věku 82 roky. A podívejme se na mnohé rolníky a dělníky venkovské, jak jsou zdraví. Mnohý chudý dělník nemá ani chleba do sytosti, i ten je v domě jeho vzácným pokrmem; a přece lidé tito jsou zdravými a dosahují obyčejně vysokého věku.

Poněvadž střídmost tak je zdraví prospěšnou, proto tato ctnost v dnešní době požitkářské našla šlechetné a lidumilné lidi, kteří k záchraně lidstva zakládají spolky střídmosti, jejichž účelem jest, odnaučiti lidi požívání nápojů lihových.

Střídmost zvláště prospívá duši, neboť ovocem střídmosti jest zbožnost a mravnost. Sv. Augustin o střídmosti praví: „Jestiť ona ochranou mysli, ohradou čistoty a stydlivosti, přátelství a míru služka, počestnosti společnicí a všechněch nepravostí zapuditelkou.“ A vpravdě, kde jsou lidé střídmí, tam také je více zbožnosti, mravnosti a ostatních ctností. Střídmý člověk vždy má na mysli slova Páně: „Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteréž vychází z úst božích.“ (Mat. 4, 4.) Proto střídmí lidé rádi chodí na služby Boží, ochotně poslouchají slovo Boží a touží po chlebě nebeském, milosti Boží a tělu Páně.

Střídmost pěstuje také lásku a milosrdenství. Neboť střídmí lidé jsou štědrými k chudým a co ušetří na zbytečném hodování, věnují hladovým. Papež sv. Pius V. žil velmi střídmě, tak že pro svou osobu potřeboval velmi málo. Za to však v době šestiletého papežování rozdal k dobročinným účelům a chudým 3 mil. tolarů. Konečně střídmost prospívá majetku, neboť kde jsou lidé střídmými, kde zbytečně nevyhazují peněz na jídlo a nápoje, tam panuje zámožnost anebo aspoň není tam bídy.

Kéž by náš lid zmoudřel a poznal, co prospívá mu k jeho dobru časnému a věčnému. Jak zámožným, spokojeným a mocným by byl, kdyby zamiloval si střídmost a zvláště kdyby zanechal pití kořalky. Kéž by mnohé k rozumu přivedla zkáza nestřídmých lidí. Modleme se proto, aby nám Bůh dal síly, bychom odolali největšímu nepříteli našeho blaha, nestřídmosti a abychom vždy ozdobeni byli křesťanskou ctností a střídmostí.

Šestá ctnost je tichost.

823. „*Co je tichost?*“

Tichost jest ctnost, kterouž všelikou mstivost potlačujeme a veškerá hnutí nespravedlivého hněvu a nevole krotíme.

Protivou hněvu jest křesťanská ctnost tichost. Jak velikým hříchem a jak nepravostí jest nespravedlivý hněv, jsme poznali, když jsme rozjímali o tom, co z hněvu pochází. Hněv působí sváry, hádky, nepokoje, nepřátelství ano i vraždy. Hněvivý člověk jest mstivým. Neboť je-li uražen aneb vůbec k hněvu popuzen, touží po pomstě, t. j. chce se odplatiti za zlé zlým. Každému z nás

vrozená jest tato chyba. Neboť ukřivdí-li nám někdo nespravedlivě, povstává v srdci našem nevole, kteráž nás takřka nutí, abychom se bránili a na svém bližním pomstili. Taková touha po pomstě jest však hříšna a jako křesťané nesmíme jí povoliti, nýbrž v sobě ji potlačiti. A k tomu jest nám nápomocnou ctnost tichost, kteráž v tom záleží, že potlačuje všelikou mstivost a veškerá hnutí nespravedlivého hněvu a nevole krotí.

Hněvivý člověk, byl-li uražen, popouští úzdu své prchlivosti, nechce žádné křivdy snášeti, nýbrž hned se zlobí a ve své zlosti na bližním se mstí. Tichý člověk však potlačuje mstivost a odplácí zlé dobrým dle napomenutí sv. Pavla: „Žádnému zlého za zlé neodplacujte. Nedej se přemoci zlému, ale přemáhej zlé dobrým.“ (Řím. 12, 17, 21.) Tichý člověk, bylo-li mu ukřivděno, urazil-li ho kdo anebo i hrubě se k němu zachoval, nerozčiluje se, neukazuje hněvu, nespílá a nekřičí, nýbrž mlčí a zachovává chladnou rozvahu a vážnost tak dlouho, až dovede bez vášně a podrážděnosti jednati. Ano tichý člověk jest i k tomu, jenž mu nespravedlivě ubližuje, zdvořilým a vlídným. Jednání a chování tichého člověka hněvivce pokořuje a působí na něho jako studená lázeň. Právem tudíž dí kniha přísloví: „Odpověď měkká krotí hněv; řeč tvrdá vzbuzuje prchlivost.“ (Přísl. 15, 1.)

Příklad takové tichosti zanechali nám přemnozí spravedliví lidé. Když král David před synem svým Absolonem, jenž se proti otci svému vzbouřil, prchal a šel s lidem svým přes potok Cedron, potkal ho Semei, muž z domu Saulova. Semei házel kamením po Davidovi a lidu jeho a hrozně Davida proklínal, volaje: „Vyjdi, vyjdi, muži krve a muži Belial, t. j. nešlechetníče.“ Průvodce králův Abisai pln nevole pravil: „Půjdu a setnu mu hlavu.“ David však pokojně a tiše odpověděl: „Nechtež ho, ať zlořečí, snad popatří Hospodin na soužení mé, a odplatí mi Hospodin dobrým za zlořečení toto dnešní.“ (I. Král. 16.)

Také starozákonný trpitel Job zanechal nám krásný příklad tichosti. Když Bůh dopustil na Joba veliké soužení a takové utrpení, že opuštěn a těžkou nemocí navštíven na smetišti seděl, přišla k němu jeho žena a posmívala se mu: „Ještě ty trváš v prostnosti své? Dobrořeč Bohu, a umři.“ Jako by mu říci chtěla: „co ti pomohla tvá zbožnost, musíš přece bídně umříti.“ Job vážně a pokojně jí odpověděl: „Jako žena bláznivá mluvíš: jestliže dobré věci brali jsme z ruky Boží, zlých pak proč bychom nepřijímali?“ A nepromluvil Job hříšného slova. (Job. 2, 9, 10.)

Tichým byl sv. Štěpán, prvomučedník Páně. Když byl kamenován od nepřátel svých, modlil se za nepřátele za příkladem svého Pána: „Pane, nepokládej jim toho za hřích.“

Nejvznešenější příklad tichosti dal nám Pán Ježíš, jenž ku všem lidem, přátelům a nepřátelům byl vždy vlídným, jenž tiše jako beránek snášel největší křivdy, ano když mu láli, modlil se za všecky a všem odpouštěl. Jidáše po 3 léta trpěl ve sboru apoštolském, ač o něm věděl, že ho zradí. A když ho Jidáš v zahradě Getsemánské zrádně políbil, nazval ho Pán Ježíš ještě přítelem. A vzpomeňme, jak surově chovali se k němu služebníci vysoké rady? Když Kaifáš tázal se Pána Ježíše na jeho učení, odpověděl Pán Ježíš: „Já zjevně jsem učil, optej se těch, kteří mne slyšeli.“ A po těch slovech udeřil Pána Ježíše ve sv. tvář služebník Kaifášův. Pán Ježíš se nehněval, nevolal pomstu Boží na něho, ale tiše odpověděl: „Mluvil-li jsem nepravdu, dokaž to; pakli pravdu, proč mne tepeš?“ Pán Ježíš svým příkladem a svými slovy napomínal nás k tichosti: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11, 29.)

Tichost jest vzácná ctnost, která každému, kdož ji má, přináší na zemi mnoho dobrého, na věčnosti pak odměny nebeské.

Tichost prospívá již na zemi, neboť tichý člověk jest všude milován a ctěn. Pán Ježíš proto ctnost tuto blahoslavil, pravilť: „Blahoslavení tiší, neboť zemi vládnouti budou.“ A tiší lidé skutečně podmaňují si i největší protivníky a nepřátele. Neboť svou tichostí a trpělivostí krotí hněv a sváry nepřátel, uklidňují hněvivé a na konec nepřátelé stávají se jejich přáteli. Dobře tudíž dí Sirach: „Synu, v tichosti skutky své konej a nad slávu lidskou milován budeš.“ (Sir. 3, 12.) Sv. Eberhard, nemoha proticírkevní jednání císaře Bedřicha I. chváliti, zastával se papeže; za to uvalil na sebe hněv císařův. Světec protivenství a mstivost rozhněvaného císaře snášel s laskavou tichostí a trpělivostí, že císař konečně přemožen jeho tichostí hněv svůj odložil a k arcibiskupu choval se velmi laskavě a uctivě.

Tichostí získáme lidi. Proto zvláště představení mají býti tichými a shovívavými k podřízeným. Pán Ježíš rozesílaje apoštoly doporučoval jim zvláště tichost: „Posílám vás jako beránky mezi vlky.“ (Mat. 10, 16.) Tím chtěl jim říci, že mírností a tichostí více lidí Bohu a nebi získají než přísností a vyhrožováním. Spravedlivé této tichosti třeba jest všem hospodářům a mistrům, zvláště pak nám kněžím, učitelům a úřadům. Neboť tichostí více pořídíme než hněvem a přísností. Tichostí získáme i vlažných, neposlušných, vzdorovitých a nepřátelských. Sv. Bernard napomíná ve svých spisech k mírnosti a tichosti, jíž nejvíce zmůžeme. Dokládá to svou vlastní zkušeností. Nejdříve zacházel s podřízenými mnichy přísně a nebyli s ním spokojeni, ač ho pro jeho ctnosti obdivovali. I uposlechl rady, zacházel s nimi mírně a všickni s radostí a bez reptání

poslouchali. Hněvem a křikem nikdo ještě ničeho dobrého nepořídil. Proto sv. Pavel dí: „Bratři, byl-li by člověk i v nějakém hříchu zachvácen, vy, kteří jste duchovní, poučte takového v duchu tichosti, prohlédaje každý sám k sobě, abys i ty nebyl pokoušen.“ (Gal. 6, 1.)

Tichost přináší také každému vnitřní pokoj, spokojenost a neobyčejnou duchovní radost. Tichý člověk netrápí se ani žárlivostí ani hněvem, on má pokoj s Bohem a lidmi. Tichý člověk je veselým i když ho Bůh navštěvuje utrpením a soužením, neboť ví, že koho křížem navštěvuje, toho miluje. Bůh konečně tichost odmění věčnou blažeností v nebi.

Tichost, drazí v Kristu, jest krásnou ctností, kteráž nás činí milými Bohu i lidem. Sv. Basil velebí tuto ctnost těmito slovy: „V pravdě to divadlo andělské, spatřiti člověka, an se modlí za ty, kteří ho nenávidí a protivenství mu činí.“ Zamilujeme si proto ctnost tichosti. Přemáhejme svou hněvivost, potlačujme v srdci svém nevoli a mstivost a buďme i k nepřátelům mírnými a vlídnými, jak nás k tomu napomíná sv. Pavel: „Protož prosím vás, abyste chodili v povolání, kterým povoláni jste, se vší pokorou a tichostí, s trpělivostí, snášejíce se vespolek v lásce.“ (Efes. 4, 2.)

Sedmá ctnost je křesťanská horlivost.

824. „*Co je horlivost?*“

Horlivost je ctnost, která nás činí ochotnými, konati všecko, co pomáhá k oslavě Boží a k našemu spasení.

Protivou lenosti jest horlivost. Jako všickni od Boha stvořeni jsme k práci a pracovati musíme, abychom si zasloužili časné odměny, tak také povinni jsme, horlivě pracovati pro život věčný, aby duše naše dosáhla věčné odměny. Jako lenoch nezasluhuje mzdy, tak také i lenoch ve službě Boží nezasluhuje a také neobdrží žádné odměny na věčnosti. Proto musíme býti horlivými dělníky na vinici Páně, chceme-li někdy hojně býti odměněni. A k této práci o čest Boží a spásu duše povzbuzuje nás křesťanská ctnost horlivost.

Horlivost pochází z upřímné lásky k Bohu, jejíž jest nejkrásnějším ovocem; záleží pak v tom, že nás činí ochotnými konati všecko, co pomáhá k oslavě Boží a k našemu spasení.

a) Křesťanská horlivost povzbuzuje nás, abychom ochotně a neunavně konali všecko, co pomáhá k oslavě Boží. K této horlivosti po rozmnožení cti a slávy Boží na zemi napomíná nás

sv. Pavel: „V pečování jsouce neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící.“ (Řím. 12, 11.) Horlivý křesťan, jehož srdce naplněno jest láskou k Bohu a živou věrou a nadšeností pro všecko dobré, touží zvláště po tom, aby všickni lidé Boha poznali a věrně jemu sloužili, aby jméno Boží všude bylo ctěno a velebeno, a aby království Boží na zemi, církev sv., se rozšiřovalo a upevňovalo. Proto horlivý křesťan zvláště pečuje o to, aby dle možnosti odstranil vše, co oslavě jména Božího překáží.

Oslavě Boží zvláště překáží hřích a pohoršení. Horlivý křesťan proto všemožně se přičiňuje, aby hřích byl odstraněn anebo aspoň umenšen. Největšího hříchu proti Bohu dopouštějí se nepřátelé víry, kteří slovem a tiskem zlehčují víru v Boha, tupí náboženství a štvou proti církvi. Proti tomuto zlu, proti nevěře a zlehčování víry bojuje horlivý křesťan a dle sil svých hájí čest Boží, víru a církev. V boji za pravdu a víru neleká se žádné oběti a námaby, nebojí se také ani lidské nenávisti a zloby. Horlivý křesťan v hájení náboženství podobá se statečnému Mathatiaši. Když šlechetný tento kněz starozákonní slyšel, že král sýrský Antiochus chrám Jerusalémský a posvátné nádoby znesvětil, lid israelský pro víru pronásledoval a po celé zemi násilně modloslužbu zaváděl, ulekl se; neboť věděl, že zakoření-li se modlářství, vyhyne pravá víra. Proto posvátnou horlivostí pro čest Boží nadchnut, opustil město, aby všecek lid povzbudil a nadchnul pro zachování víry. Vycházeje z města volal: „Každý, kdož horlivost má zákona státi k smlouvě, vyjdi za mnou.“ K synům svým pak volal: „O synové buďte horlitelé zákona a dejte duše své pro zákon otců.“ (I Mak. 2, 27, 51.) Shromáždil pak kolem sebe vojsko, kteréž pak nadšeně bojovalo proti nepříteli víry a statečně obhájilo svaté zákony.

Podobnou horlivostí pro víru a církev vyznamenali se sv. apoštolové. Opustili všecko a následovali Krista Pána, aby s ním pracovali pro království Boží. Apoštolské poslání své konali s největší horlivostí, nelekajíce se žádných obtíží, ani nepřátelství, ani pronásledování a ani smrti. Mučednická smrt, kterou pro víru podstoupili, byla jim největší odměnou za horlivé konání apoštolského úřadu svého.

Nejkrásnějším a nejvznešenějším příkladem horlivosti pro čest Boží jest Pán Ježíš, jenž po 3 léta chodě po své vlasti s místa na místo, neunavně lid vyučoval, Bohu získával, kázal slovem i příkladem, takže právem mohl o sobě říci: „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste, jakož já jsem činil, i vy činili.“ Pán Ježíš všude vyhledával jen oslavu a čest Otce svého nebeského a proto mohl o sobě říci: „Já jsem oslavil Tebe na zemi.“ (Jan 17, 4.) Pán Ježíš zvláště horlil proti nepravostem a proti zlému vůbec, jímž

jméno Boží bylo zlehčováno. V horlivosti té káral často farisee a zákonníky, v horlivosti pro čest Boží vyhnal prodavače z chrámu, kteří dům Boží potupovali.

V této horlivosti pro čest Boží, pro odstranění hříchu a pohoršení následují Pána Ježíše a věrné jeho učedníky, všickni horliví a nadšení křesťané, kteří statečně potlačují hřích a statečně zastávají se víry a náboženství.

Horlivý křesťan však nejen bojuje proti všelikému zlu, nýbrž také koná horlivě všechno dobré a podporuje nadšeně vše, co slouží k oslavě Boží a rozmnožení slávy Boží. Horlivý křesťan proto ochotně pečuje o ozdobu chrámu Páně a slavné služby Boží. Následuje tak zbožného krále Davida, kterýž po celý život horlivě pečoval o služby Boží a množství zlata, stříbra, drahého kamení a dříví nashromáždil ku stavbě velebného stánku Božího.

Horlivý křesťan podporuje dle své možnosti všecky církevní spolky a práce, jichž účelem jest rozmnožení cti a slávy Boží, rozšíření víry a utvrzení náboženského ducha. Horlivý křesťan slovem i skutkem súčastňuje se nadšeně všeho, co slouží k upevnění ducha náboženského. Podporuje proto katolický tisk a bez bázně přistupuje aa člena ku všem katolickým spolkům, které pracují k rozmnožení cti a slávy Boží a církve. Horlivý křesťan také raduje se ze všeho dobrého, co se pro oslavu Boží koná a vřelý zájem má na všem, co se podniká pro oslavu Boží a náboženství. Horlivý křesťan ve službě Boží nikdy neustává, nýbrž vždy s nadšením obětuje jmění. zdraví i život pro oslavu Boží. A vše to dobré koná a obětuje z lásky k Bohu dle slov sv. Františka z Regis, jenž se neobyčejnou horlivostí vyznamenával a říkával: „Ježto nás Bůh z ničeho stvořil, patříme jemu a musíme všecko jemu ke cti konati.“ Podobnou horlivostí mezi mnohými též vynikal sv. Osvald. Mladý tento biskup započal úřad svůj s neobyčejnou horlivostí. Nejprv stavěl kláštery, v nichž duchovenstvo zbožné si vychoval, pak zakládal školy. Sám putoval od místa k místu, všude hlásal slovo Boží, uváděl dobrou kázeň, rozsíval nábožnost a bohabojnost, a co jiným kázal a čemu učil, sám věrně plnil.

b) Křesťanská horlivost činí nás ochotnými, že konáme všecko, co pomáhá k našemu spasení. Horlivý křesťan při všech pozemských starostech nezapomíná na spásu duše své. Křesťan ví, že tento život jest jen setbou pro budoucí žně. Proto horlivě slouží Bohu a koná dobré skutky, aby nashromáždil sobě v nebi poklad, kterýž, jak dí Pán Ježíš, ani zloději vykopávají aniž kradou. Horlivý křesťan má vždy život věčný před očima, na spásu duše své vždy myslí, neboť toť jest náš cíl, k němuž všickni spěchati máme.

Aby křesťan cíle toho došel, neleká se žádné námahy a oběti, nelituje ani času ani práce. Víť zajisté, že nebe nezasloužíme si malou obětí, nýbrž velkou prací, námahou a obětavostí, neboť jak dí Pán Ježíš: „Království nebeské trpí násilí, a jen ti, kteří mu násilí činí, uchvacují je.“ (Mat. 11, 12.)

Proto horlivý křesťan všeho se chápe, co mu ku spasení prospívá. Zbožně se modlívá, v modlení je vytrvalým, horlivě navštěvuje chrám Páně, nelekaje se ani cesty ani deště, často přijímá sv. svátosti, ochotně a pozorně poslouchá slovo Boží, v náboženství horlivě se vzdělává a poučuje. Horlivý křesťan koná vše dobré z lásky k Bohu, a každé příležitosti použije, aby něco dobrého pro spásu duše své vykonal. On tedy podporuje nuzné a chudé, hříchu se chrání a vzláště s největší horlivostí zachovává přikázání Boží a své povinnosti stavovské svědomitě plní.

Všechnu práci tuto pro spásu duše své koná rád, byť by ho to stálo oběť, namáhání anebo byť by za to musil trpěti. Víť křesťan, že jednou bude se radovati, jak nás těší žalmista Páně: „Ti, kteří se slzami rozsívají, s plesáním žíti budou.“ (Žalm. 125, 5)

V této horlivosti o spásu duše jsou nám nejlepším vzorem první křesťané. První křesťané neměli chrámů a nepožívali také náboženské svobody, nýbrž byli pronásledováni, jako by snad byli nepřáteli a zrádci národu. Nesměli si proto stavěti chrámy a nesměli také veřejně konati služby Boží. První křesťané v noci scházeli se na služby Boží v soukromých domech anebo v podzemních slujích a lesích, ač i tam často očekávala je smrt. Přece však vždy horlivě spěchali na služby Boží, aby posilnili se slovem Božím a sv. svátostmi v boji za víru a církev. Křesťané tito zahanbují mnohé nynější křesťany, kteří, ač mají chrám v osadě a nemusejí se obávati nějakého pronásledování, přece jsou v návštěvě chrámu Páně lenošnými a často bez příčiny služeb Božích zanedbávají.

c) Horlivý křesťan pečuje nejen o spásu duše své, nýbrž také o spásu svého bližního. K tomu povzbuzuje ho křesťanská láska k bližnímu. O spásu duší lidských pečuje ovšem v první řadě církev prostředky, které jí Pán Ježíš odevzdal. Horlivý křesťan však má církvi pomáhati v této práci a má také býti horlivým apoštolem. Příležitosti k tomu máme všickni dosti všude a vždycky. Horlivý křesťan také vždy hřešící napomíná, pochybujícím radí a neumělé učí. Tím pečuje o spásu svého bližního. Příklad horlivosti o spásu bližního zanechali nám sv. apoštolové, kteří celý život svůj obětovali spáse duší lidských. V horlivosti té zvláště proslavil se svatý Pavel, jenž věřící vroucně miloval a pro spásu jejich rád námahu i utrpení snášel, jak psal Korinťanům: „Jáť pak velmi rád učiním,

nad to i sám se vynaložím za duše vaše ačkoliv, ježto vás miluji, málo jsem milován.“ (II. Kor. 12, 15.)

V horlivosti o spásu duší lidských následovali sv. apoštoly všickni jejich nástupcové, papežové, biskupové a kněží, kteří největší oběti přinesli a přinášejí národům, aby je Kristu a nebi získali. Vzpomeňme aspoň na naše slovanské apoštoly sv. Cyrilla a Methoděje s jakou horlivostí a obětavostí hlásali učení Kristovo našim předkům. Milovali lid moravský a jemu zasvětili celý svůj život. A horlivé naše apoštoly následují všickni horliví biskupové a a všickni kněží, kteří lidu svému slouží, jemu se obětují a jemu jedině žijí, aby jej šťastným učinili, ač často za svou obětavost dočkají se jen nevděku a urážek.

Horlivost křesťanská jest krásná ctnost, kterouž měl by ozdoben býti každý katolík, neboť nikdy snad nebylo této ctnosti tak třeba jako v době dnešní, kdy zmáhá se nejen nepřátelství proti církvi, avšak i hrozná náboženská lhostejnost a lenost. Proto chceme-li slouti katolíky, cvičme se ve ctnosti horlivosti. Buďme statečnými vyznávači Kristovými, nezapírejme víry, horleme pro čest Boží a buďme Kristu a církvi věrnými až do své smrti. Bůh pak boj náš za pravdu hojně nám odmění, jak nás těší a povzbuzuje sv. Jan: „Budiž věrný až do smrti, a dám ti korunu života.“ (Zjev. 2, 10.)

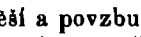

111. CVIČENÍ.

O ctnostech, kteréž se v kázání na hoře zvláště velebí.

Pán Ježíš v době svého tříletého úřadu učitelského pověděl svým následovníkům všechno, co musí na zemi konati a zachovávati, aby byli dokonalými a jednou věčně blaženými. Pán Ježíš zvláště posluchačů svých varoval před hříchem a povzbuzoval ku konání ctností. O mnohých ctnostech, které vedou ku křesťanské dokonalosti, již jsme rozímali a poznali jsme, že všechny ušlechťují naše mravy a činí nás Bohu i lidem na zemi milými a připravují nám blaženost věčnou. Všecky křesťanské ctnosti jsou tedy nejlepší cestou, která nás vede bezpečně k Bohu do nebe. K různým těmto ctnostem náležejí také jisté ctnosti, které Pán Ježíš v kázání na hoře velebil.

Pán Ježíš zástupy nejraději vyučoval na místě osamělém nebo na nějaké hoře. Z některých těch hor nejpamátnější jest hora nedaleko města Tiberias, kteráž sluje „horou blahoslavenství“

nebo též horou „Ježíše Krista“, protože na této hoře Pán Ježíš často o samotě se modlíval a s ní nejčastěji kázal. Hora ta byla vznešenou kazatelnou nejvýmluvnějšího kazatele, a nikdy neposlouchali nikoho tak mnozí zástupové v největší tichosti a s takovou pozorností, jako poslouchali tehdáž Pána Ježíše.

Jednoho dne opět Pán Ježíš kázal na této hoře a v kázání svém zvláště velebil jisté ctnosti, jimiž budeme-li ozdobeni, budeme blahoslavenými na zemi i na nebi. Ctnosti ty jmenujeme „osmero blahoslavenství“. Odtud také i ona hora, na které Pán Ježíš ctnosti tyto proslovil, sluje „horou blahoslavenství“. A o těchto ctnostech budeme dnes rozjímati.

825. *„Které ctnosti zvláště velebil Pán Ježíš v kázání na hoře?“*

Pán Ježíš velebil v kázání na hoře zvláště ctnosti, které jsou obsaženy v „osmero blahoslavenství“.

Osmero jest ctností, kterým Pán Ježíš v kázání na hoře vyučoval a kteréž zvláště pro jejich krásu a důležitost velebil. Pán Ježíš velebil také všechny ty, kteří tyto ctnosti mají a nazývá je proto blahoslavenými. Tím Pán Ježíš nepraví, že lidé, kteří tyto ctnosti mají, požívají již věčného blahoslavenství se svatými v nebi, nýbrž Pán Ježíš toliko chválí a velebí ty, kteří tyto ctnosti si osvojili a slibuje jim, vytrvají-li v nich až do konce, že budou i v nebi blahoslavenými.

Avšak tyto ctnosti, jimiž svět pohrdá, činí lidi již na světě blahoslavenými; neboť ctnosti tyto činí člověka spokojeným a nejvýš šťastným.

Poněvadž Pán Ježíš blahoslaveným nazývá člověka, jenž některou z těchto ctností má, proto osmero těchto ctností jmenujeme „osmero blahoslavenství“.

826. *„Kterak zní osmero blahoslavenství?“*

Osmero blahoslavenství zní:

1. Blahoslavení chudí duchem; neboť jejich jest království nebeské.

2. Blahoslavení tiší; neboť zemí vládnouti budou.

3. Blahoslavení lkající; neboť potěšeni budou.

4 Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti; neboť nasyceni budou.

5. Blahoslavení milosrdní; neboť milosrdenství dojdou.

6. Blahoslavení čistého srdce; neboť Boha viděti budou.

7. Blahoslavení pokojní; neboť synové Boží slouti budou.

8. Blahoslavení, kteříž protivenství trpí pro spravedlnost; nebo jejich jest království nebeské." (Mat. 5, 3—10.)

První ctnost jest:

1. Blahoslavení chudí duchem; nebo jejich jest království nebeské.

Pán Ježíš v kázání svém na prvém místě blahoslaví „chudé duchem." Jak různá jest chvála Páně a velebení lidské! Svět velebí a šťastnými nazývá jen ty, kteří chlubí se vznešeným rodem, vysokým úřadem, bohatstvím, mocí a slávou. Pán Ježíš však velebí chudé duchem a těmto slibuje odměnu v nebi.

A kdo jsou ti chudí duchem?

V obyčejné mluvě „chudí duchem" nazývají se lidé, kteří jsou slabého nadání. Mluví-li na př. někdo o nějaké věci a ukazuje naprostou nevědomost, pravíme o něm, že jest chudý duchem, t. j. že nerozumí tomu, o čem mluví. Velebí Pán Ježíš takovou chudobu ducha, velebí Pán Ježíš zpozdilé, neb abych se zřetelně vyslovil, velebí Pán Ježíš hloupé? Bůh zavaruj, Pán Ježíš nemá na mysli takovou chudobu ducha, o níž svět mluví, nýbrž zcela jinou.

Jakou chudobu ducha Pán Ježíš myslí a které chudé duchem velebí, vysvětlují nám sv. otcové. Tak sv. Augustin o chudobě ducha praví: „Ti jsou chudí duchem, kdož činíce dobré, jen Boha chválí, sobě naprosto žádné zásluhy nepřičítajíce." Sv. Ambrož pak dí: „Kdo vpravdě chudý duchem jest, nenadýmá se, nevynáší se a o věci pozemské, poněvadž jsou draždidlem pýchy a od Boha odvracejí, přílišně nedbá." Nejkrásněji o chudobě ducha vyslovil se sv. František Sal, jenž dí: „Ten jest chudý duchem, kdo ani bohatství v duchu, ani ducha v bohatství nemá." Co rozumíme bohatstvím v duchu? Bohatstvím v duchu jest pýcha, neboť pyšní zakládají si na statcích pozemských i na svém nadání duševním, na své učenosti. Duch v bohatství jest srdce, které miluje bohatství a touží po věcech pozemských. Proto bohatým v duchu může býti i chudý člověk, touží-li nezřízeně po majetku anebo zakládá-li si na některé své dobré vlastnosti. Chudí duchem proto podle učení Pána Ježíše jsou ti, kteří netouží po statcích, kteří nelnou celým

srdcem k věcem pozemským a konečně ti, kteří jsou pokornými. A takové chudé duchem Pán Ježíš velebí a jen těmto slibuje království nebeské.

K těmto „chudým duchem“ náležejí tedy:

1. Skutečně chudí lidé, kteří v chudobě se zrodili, v chudobě žijí a často nouzi o bídu snášeti musejí. Avšak Pán Ježíš ne všecky chudé blahoslaví a neslibuje všem chudým království nebeské jedině proto, že jsou chudými. Těm, kteří chudobu svou nerádi snášejí, kteří často na chudobu reptají a závistivě hledí po cizích statcích, kteří v chudobě jsou nespokojenými a za nešťastné se považují, těm Pán Ježíš neslibuje odměny v nebi a těch také nevelebí. Tito chudí nejsou „chudí duchem“ a proto je Pán Ježíš neblahořečí. Pán Ježíš má na mysli ony chudé, kteří chudobu svou trpělivě snášejí a kteří spokojeni jsou s tím, co mají, ničeho sobě nežádajíce, leč přátelství Božího. Tito chudí jsou „chudí duchem“, protože srdce jejich bohato jest láskou k Bohu a pokorou. A těmto pokorným chudým slibuje Pán Ježíš království nebeské.

Takovým „chudý duchem“ byl Job. Byl napřed bohatým, avšak dopuštěním Božím upadl do neštěstí a tak byl chudým, že neměl ani kde přebývati. Opuštěn od celého světa seděl na hnojišti. Nenaříkal však, netoužil po ztraceném jmění, nýbrž s trpělivostí snášel svou bídu a ještě Boha chválil. Podobně chudým duchem byl onen žebrák Lazar, jenž sedával u vrát boháčových a prosil o drobty, které padaly se stolu jeho. Bůh odměnil tyto „chudé duchem“. Jobovi vrátil zdraví i statky a Lazara vzal do nebe. Tak odměňuje Bůh trpělivou a pokornou chudobu. Naplňují se tak slova žalmisty Páně: „Nebude až dokonce v zapomenutí chudý: trpělivost chudých nezahyne dokonce.“ (Ž. 9, 19.)

2. „Chudí duchem“ jsou ti, kteří statky své dle rady Pána Ježíše rozdali chudým a zvolili si z lásky k Bohu dobrovolnou chudobu, následujíce sv. apoštolů: „Aj, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe.“ (Mat. 19, 27.) Dobrovolnou chudobu zvolili si přemnozí svatí, kteří chtějíce dosáhnouti větší křesťanské dokonalosti, rozdali jmění chudým, pohráli slávou tohoto světa a zvolili si poustevnický nebo klášterní život. V chudobě své byli velmi spokojenými a šťastnými. Sv. František Sal., kterýž z lásky k Bohu zvolil si dobrovolnou chudobu, říkával: „Já jsem v chudobě své zcela spokojeným, a dobře mi jest býti chudým, neboť bohatství mnoho lidí k zahynutí přivedlo.“

3. „Chudí duchem“ mohou býti i bohatí a vznešení lidé. Nesmíme se domnívati, že všickni bohatí budou snad jako

onen boháč, o němž Pán Ježíš mluví, zavrženi proto, že jsou bohati. Bohatství, vznešený rod a vysoký úřad nemusejí býti příčinou věčné záhuby, nýbrž mohou býti i prostředkem k dosažení slávy nebeské. Sv. Ludvík říkával: „Chudí dobývají si království Božího trpělivostí, bohatí pak milosrdenstvím.“ Ze slov těchto poznáváme „chudé duchem“, jimiž i bohatí býti mohou. A bohatí jsou chudí duchem, užívají-li jmění mírně, nelpí-li na statcích, nejsou li hrdými na své statky a nepohrdají-li chudobou, jsou-li poctivými a spravedlivými a udělují-li rádi z majetku svého nuzným a chudým. Bohatí a urození jsou chudí duchem, jsou-li pokornými, štědrými a milosrdnými dle napomenutí sv. Pavla: „aby nebyli vysokomyslni, ani doufali v nejisté zboží, ale v Bohu živém, který nám dává hojně; ať činí dobré a bohatnou v dobrých skutcích.“ (I. Tim. 6, 17, 18)

Takové boháče, kteří byli chudí duchem, připomíná nám Písmo svaté. Chudý duchem byl Abraham, Isák, David, Juditha a jiní. Chudí duchem jsou přemnozí papežové, biskupové, kněží, králové a knížata.

Sv. Antonín, stav se biskupem ve Florencii, ve všem byl milovníkem chudoby, o čemž všecko, jeho stůl, jeho oděv i nářadí, svědčilo. Jeho heslem bylo: „Nástupce apoštolů nesmí míti jiné bohatství, leč ctnost.“ Sv. Kunhuta, choť císaře Jindřicha, vedla zcela prostý život. Její komnata byla prosta vší nádhery; dřevěná lavice sloužila jí za sedadlo; dvéře vedly z komnaty do kaple, kde mnoho hodin na modlitbě prodlela. Chudé a nemocné podporovala bohatě; i nejnižší z lidu směli k ní přicházeti a jí své stížnosti přednášeti.

4 Konečně „chudí duchem“ jsou všichni pokorní. Neboť kdo jest pokorným, ten jest v pravdě chudý duchem; vše, co má a čím vládne, považuje za dar a milost Boží. K těmto chudým duchem náleží všickni učenci a umělci, kteří při vší své moudrosti jsou pokornými, ponižujíce se před nekonečnou moudrostí Boží, nezakládajíce si na své učenosti. Tak pokorným a chudým duchem byl sv. Pavel, jenž o sobě vyznal: „Milostí Boží jsem, co jsem.“

Chceme-li všickni náležeti k těmto chudým duchem, které Pán Ježíš blahoslaví a jimž slibuje království nebeské, přičiňme se, abychom si osvojili vlastnosti chudých duchem. Chudí snášejte chudobu s trpělivostí, bohatí buďte štědrými, učení a kteří zaujímáte vyšší postavení buďte pokorní a pak nás bude P. Ježíš také blahoslaviti a odmění nás královstvím nebeským.

2. Blahoslavení tiší; neboť zemí vládnouti budou.

O tichosti jsme již rozjímali. Tichými slují lidé, kteří z lásky k Bohu potlačují všelikou vášeň, zvláště hněv, nenávist, žárlivost,

mstivost a kteří se všemi v pokoji a svornosti žijí, nepřátelům odpouštějí a vůbec slovem i skutkem mírnost a skromnost ukazují. Tiší nedají se k hněvu strhnouti žádnou urážkou, nýbrž vždy zdrženlivě se chovají dle příkladu Ježíše Krista, jenž k nepřátelům vždy vlídně se choval a nikdy zlé zlým nesplácel, jak o něm vyznává sv. Petr: „Který když mu zlořečili, nezlořečil; když trpěl nehrozil, ale vydával se soudícímu ho nespravedlivě.“ (I. Petr 2, 23.)

Tak „tichými“ nejsou však ti, kteří z chytrosti a světské opatrnosti k urážkám jim činěným mlčí; neboť tito čekají jen vhodné příležitosti, až by se na nepřátelích pomstíti mohli. Tito nejsou „tiší“ dle učení Páně, nýbrž tichými jsou ti, kteří svým srdcem i skutky ukazují mírnost. A tyto tiché P. Ježíš blahoslaví a slibuje jim, že zemí vládnouti budou.

Kterak máme rozuměti slovům Páně, že tiší zemí vládnouti budou? Na světě, jak pozorujeme, vládnou mocní a bohatí, neboť tito podmaňují si země i národy. Jak je tedy možno, aby tiší, kteří všude ubýbají a všechno trpí, mohli panovati na zemi a jí vládnouti? Slova ta nesmíme bráti v takovém smyslu, nýbrž obrazném.

a) Tiší zemí budou vládnouti, když svou tichostí na světě dobývají si srdcí lidských, utišují hněv a mstivost bližního a z nepřátel činí přátele. Takové jest ovoce tichosti na světě, že „mírnost krotí hněv“. (Přísl. 15, 1.)

Tiší svou mírností a trpělivostí nakloňují si vášnivé a žijí se všemi lidmi dobré vůle v míru a pokoji.

Sv. František Sal. ctnost tichosti tak miloval a ji si osvojil, že se stala téměř druhou jeho přirozeností a zářila mu z očí, ačkoliv byl povahou živý a prchlivý. Svým tichým s srdečným chováním naklonil si srdce i nejzarytějších kacířů a nejzatvrzelejších břišníků.

b) Tiší budou zemí vládnouti, když panovati budou nad svými náklonnostmi a vášněmi. Tiší podobají se tiché hladině vodní, kterou vítr nezmítá, oni jsou ve svém srdci šťastnými a pokojnými, vládnou nad sebou a žádná trpkost nedovede je znepokojiti. Na nich splňuje se zaslíbení Páně: „Vezměte jho mé na sebe, a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem; a naleznete odpočinutí duším svým.“ (Mat. 11, 29.)

c) Tiší konečně budou vládnouti zemí živých, t. j. nebe jim dáno bude za podíl, jak již žalmista Páně praví: „Tiší pak děditi budou zemi, a kochati se budou z množství pokoje.“ (Ž. 36, 11.)

„Zemí vládnouti budou“, toť drazí v Kristu, odměna, kterou P. Ježíš všem tichým a mírumilovným slibuje. Proto kdykoliv zmocňuje se nás hněv nebo mstivost, kdykoliv bouří se nitro a již již propuknouti míní v hněv, přemožme prchlivost svou, mírněme se,

na paměti majíce velikou odměnu, kterou P. Ježíš tichým slibuje: zemí vládnouti budou.

3. Blahoslavení lkající; neboť potěšeni budou.

Lkajícími rozumíme plačící neb zarmoucené.

Lidé na tomto světě z různých příčin bývají zarmouceni, kvílí a pláčí. Lidé rmoutí se nad ztrátou majetku a radosti pozemské, pláčí nad ztrátou rodičů, dětí a přátel; naříkají v neštěstí a nemoci. Plačí-li lidé nad ztrátou pozemských věcí, které spasení duše jejich vlastně překážely, pak takový pláč není onen, který P. Ježíš blahoslaví a těmto lkajícím neslibuje, že potěšeni budou.

Pán Ježíš má na mysli lkající, kteří oplakávají hříchy své, kteří rmoutí se nad svou nedokonalostí a slabostí, kteří lkají nad hříšností tohoto světa a rmoutí se, když vidí, kterak nešlechetnost na světě se rozmáhá, nevěry přibývá a kterak církev nespravedlivě jest pronásledována a tupena.

Takovým lkajícím byl kající král David, jenž, poznav svou hříšnost, oplakával hříchy své a za smilování Boží prosil. Lkající byla Maria Magdalena, kteráž u nohou Ježíšových oplakávala hříchy své a kajícnými slzami smáčela nohy Spasitelovy. Lkajícím byl sv. Petr, jenž zapřev Krista Pána, hříchu litoval, vyšel ven a hořce plakal. Lkajícím byl i kající lotr, kterýž uznával své zločiny a Pána Ježíše prosil za smilování. Všecky tyto slzy kajících hříšníků jsou ty vzácné slzy, které Pán Ježíš blahoslaví a jimž potěšení slibuje.

Pán Ježíš na mysli má i ony lkající, kteří, odřeknuvše se světa a jeho radostí, svízele a utrpení trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží a v duchu kajícnosti snášejí. Konečně lkajícími jsou všickni křesťané, kteří nejen nezřízeným a nedovoleným rozkoším a smyslnostem se neoddávají, nýbrž i dovolených věcí mírně užívají.

Takovou lkající byla v starém zákoně Judita, kteráž, ačkoliv byla bohatá a po muži zdědila veliké statky, přece vedla život kající, oplakávajíc hříchy své i hříchy celého národa israelského. Odívala se žíním a mnoho se postila po všecky dny života svého. Proto požívala veliké vážnosti, neboť „bála se Pána.“ Když Holofernes, vůdce assyrský, obléhal město Betulii a veškeren lid pozbýval mysli a chtěl se již nepříteli vzdáti, Judita povzbuzovala všecky k odvaze a důvěře v Boha. Volala: „Pokořme se před Hospodinem“, čiňme pokání za hříchy své a Bůh nás vysvobodí z rukou nepřátel. A Judita modlila se za lid a činila tuhé pokání a volala o pomoc ku Pánu, kterýž ji vyslyšel. (Jud. 8, 9.)

Kdo tedy z takových příčin lká a se rmoutí, toho Pán Ježíš blahoslaví a slibuje mu potěšení. A Pán Ježíš potěší lkající nad

svými hříchy, neboť ve svátosti pokání odpustí jim hříchy jejich. Jako Pán Ježíš odpustil Marii Magdaleně hříchy její, protože mnoho plakala a milovala, jako jí Pán řekl: „jdi v pokoji, odpouštějí se tobě hříchové tvoji“, tak i všem kajícníkům udělí Pán Ježíš vnitřního pokoje a setře slzu všelikou.

Bůh potěší i ty lkající, kteří rmoutí se nad hříchy lidstva a nepřátelstvím, které církvi se děje, neboť Pán Ježíš svou mocnou ochranou církvi dopřeje vítězství a milostí svou mnohé hříšníky ku pokání obratí.

Pán Ježíš potěší i ty, kteří trampoty a kříže s trpělivostí snášejí, neboť udělí jim již na zemi trpělivosti, že i nejhorší bolesti, potupu a ponížení bez reptání snášeti budou. Zvláště však potěší Pán Ježíš lkající tam na věčnosti, neboť přijme je do svého království, kde nebude žádného zármutku a pláče, kde „setře Bůh všelikou slzu s očí jejich, a smrti již více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více.“ (Zjev. 21, 4.)

4. Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti; neboť nasyceni budou.

„Lačněti a žízniti po spravedlnosti značí svrchovanou žádost a píli po ctnosti, dokonalosti a svátosti.“ (Sušil.) Lačnějí a žíznějí tedy po spravedlnosti, kdož tak touží po křesťanské dokonalosti, jako hladový a žíznivý touží po pokrmu a nápoji. Po pravdě a dokonalosti musíme všickni toužiti, a musíme také chopiti se všech prostředků, které nás ku pravdě a ctnosti přivedou. Křesťan musí se snažiti, aby ve ctnosti denně prospíval; musí tedy ustavičně lačněti a žízniti po slově Božím a po poučení náboženském; zvláště však musí toužiti po tom, aby počet hříchů umenšoval, v dobrém stále prospíval a k Bohu svému více a více se blížil. Takovou snahu a touhu po dokonalosti doporučuje sv. Bernard, jenž dí: „Spravedlivý lační a žízní bez ustání po spravedlnosti, takže by vždy spravedlivějším býti žádal, čím déle by byl živ; neboť snaha jeho jest stálá, od dobrého k lepšímu se povznésti.“

Po pravdě toužili přemnozí ti zástupové, kteří Pána Ježíše poslouchali a kteří často několik dní bez pokrmů a oddechu vydrželi s největší pozorností slovo Boží poslouchati Po pravdě toužil onen setník Kornelius, kterýž mnoho se modlil, postil a dobré skutky konal, aby ku poznání pravdy přišel.

Všickni, kteří upřímně po spravedlnosti touží, bývají nasyceni, t. j. spravedlnosti dojdou již na zemi. Kornelius po pravdě toužil a také touha jeho byla ukojena; neboť nalezl Krista Pána a stal se křesťanem a celý dům jeho. Také sv. Augustin po celý život

toužil po pravdě a také ji nalezl v Bohu svém. Sv. Klement, papež, lačnil a žíznil po spravedlnosti a pravdě. „Když jsem ještě pohanem byl“, píše, „netoužil jsem po ničem více, nežli po pravdě a ctnosti.“ A touha jeho byla ukojena, když sv. Barnabáš přivedl ho k víře Kristově.

O hraběti Stolbergovi jest známo, že od mládí svého toužil po pravdě. I zkoumal tak dlouho, až ji nalezl v katolické církvi. Vzdav se dosavádní své víry protestantské, stal se katolíkem, k čemuž ho nejvíce pohnul pohled na útlé dítky, které poprvé přistupovaly ke stolu Páně.

Kteří lačnějí a žíznějí po křesťanské dokonalosti a svatosti, a kteří také všemožně pracují o svém zdokonalení, ti již na zemi bývají nasyceni, t. j. Pán Bůh uděluje jim mnoho duchovních radostí, útěchy a sv. pokoje, a často již na zemi dosahují dokonalosti a svatosti Na věčnosti pak všickni, kteří na zemi lačněli a žíznili po spravedlnosti, dokonale nasyceni budou, tak že, jak dí žalmista Páně, „opojeni budou z hojnosti domu jeho. (Ž. 35, 9.) Touto blahou nadějí těšil se sv. Augustin, a proto volal: „V nebi mne nasytíš, ó Bože, a sice tak zázračným způsobem, že nebudu více lačněti a žízniti.“

5. Blahoslavení milosrdní; neboť milosrdenství dojdou.

Milosrdným nazýváme toho, kdo má z křesťanské lásky útrpnost a soucit s tělesnou nebo duchovní bídou bližního a snaží se všemožně jemu uleviti a pomoci. Pán Ježíš slovem i příkladem povzbuzoval své posluchače zvláště k milosrdenství. Sám milosrdné skutky konal, neboť všude dobře činil a pomáhal, hladové nasycoval, nemocné uzdravoval, mrtvé křísil a z milosrdenství i největším hříšníkům hříchy odpouštěl. K milosrdenství pak napomíná nás: „Buďte milosrdni, jakož i Otec váš nebeský milosrdný jest.“ (Luk. 6, 36.)

Milosrdenství jest velikou ctností, neboť milosrdenství jest vrcholem všech ctností, v ní obsaženy jsou ostatní ctnosti. Ctnost tuto Bůh nejvíce miluje a také odmění. Bez milosrdenství, kteréž z lásky pochází, nemají ceny ostatní ctnosti a Bůh také nebude na ně při soudu hleděti, jak dí Písmo sv.: „Neboť milosrdenství jsem chtěl a ne oběť, a umění Boží více nežli zápaly.“ (Os. 6, 6)

Lidé tohoto světa nemilují milosrdenství. Vidí všude bídu a nouzi, oči však mají zavřeny; slyší nářek a zoufanlivý pláč hladových a utiskovaných, oni však si uši zacpávají. Nestarají se o nešťastné a v bídě postavené lidi, myslí pouze na své blaho a na své štěstí. Šťastnými jsou, dosáhnou-li, po čem duše jejich prahne.

Ve štěstí a přebytku svém zavírají pak dvéře před chudinou a nestydí se, mohou li z chudiny něco vydříti. Sobečtí lidé potlačují v srdci svém milosrdnost, kterou Bůh všem lidem do srdce vložil. Vždyť milosrdnost činí člověka člověkem, pravým obrazem Božím, jenž jest nejvýš milosrdným. Proto také říkáme o lidech, kteří jsou nemilosrdni, že nejsou ani lidmi, že se nelidsky zachovali. Kristus Pán však k nám volá: „Buďte milosrdni, jakož i Otec váš nebeský milosrdný jest.“ Proto milosrdenství jest odznakem křesťana a pravého následovníka Kristova. Proto také říkáme o tom, jenž milosrdenství činí, že jedná křesťansky; kdo pak jest tvrdým a nemilosrdným, že jedná nekřesťansky.

Milosrdenství jest na světě třeba. Vždyť na světě jest všude tolik chudoby, bídy a nedostatku, tolik opuštěných a nešťastných lidí, kteří pomoci lidské potřebují a se slzou v oku jí se doprošují. „Chudé máte vždycky mezi sebou,“ pravil Pán Ježíš, a v pravdě těch chudých jest dnes až mnoho.

Pán Ježíš také chudinu doporučil našemu milosrdenství; proto pravil bohatému mládenci: „Jdi, prodej co máš, rozdej chudým, a přijda, následuj mne.“ (Mat 19, 21.) Nemilosrdným boháčům hrozí věčným zavržením a napomíná je: „Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazí, a kteréž zloději vykopávají a kradou, ale skládejte sobě poklady v nebi.“ (Mat. 6, 19.) Pán Ježíš milosrdenství přikazuje všem a připomíná, že při soudu na věčnosti o osudu každého z nás rozhodovati bude, jak kdo mnoho dobrého na světě vykonal. Proto k milosrdným skutkům napomíná nás sv. Pavel: „Vy pak jste tělo Kristovo a údové z údů, a trpí-li co jeden úd, trpí spolu s ním i ostatní údové.“ (I. Kor. 12, 26.)

Spravedliví lidé vždycky milovali milosrdenství a milosrdenství konali v naději na věčnou odplatu. Vzpomeňme na zbožného Tobiáše, kterak ujímal se chudých a nuzných, nemocných a zemřelých, které i v noci uctivě pochovával. Zvláště však první křesťané konali milosrdné skutky tělesné i duchovní. Písmo sv. o nich praví: „Všecko pak množství věřících bylo jedno srdce a jedna duše, aniž kdo něco z toho, co měl, pravil býti svým, ale všecky věci byly jim společné“ (Sk. 4, 32.) V milosrdenství následovali první křesťany všickni svatí a spravedliví lidé. Nelze ani vypsati všechno to dobré, které bližním v tělesných a duchovních potřebách jejich vykonali. Byli pravými následovníky Páně, ujímali se chudých, navštěvovali nemocných, poučovali nevědomých, odpouštěli nepřátelům, a pro blaho lidstva nic jim nebylo obtížným, žádná práce, žádná námaha, žádná oběť a utrpení.

Všechny tyto milosrdné Pán Ježíš blahoslaví a slibuje jim, že milosrdenství dojdou. Bůh nenechá bez odplaty žádného dobrého

skutku, odplatí vše stonásobně. Milosrdenství odmění opět milosrdenstvím Všichni potřebujeme milosrdenství Božího, a Bůh také odmění naše milosrdenství na zemi a na věčnosti.

Bůh milosrdné odměňuje na zemi hojným požehnáním, jak dí kniha přísloví: „Kdo náchylný jest k milosrdenství, požehnaný bude"; (Přísl. 22, 9) a Pán Ježíš dí: „Dávejte a bude vám dáno." (Luk. 6, 38.)

Štědrou byla ona vdova v Sareptě, kteráž poslední chléb podala sv. proroku Eliášovi; proto požehnal jí Bůh, že neubývalo jí ani mouky ani oleje. Sv. Pavla byla velmi milosrdnou, neboť větší část jmění svého rozdala chudým. Nikdo nemusil ji prositi, sama každému ochotně dávala. „Nejlepší dědictví", říkávala, „které dítkám svým zanechám, jest požehnání nebeské, které pro almužnu na ně přijde."

Milosrdní docházejí na světě vyslyšení svých modliteb. Proto zbožný Tobiáš napomínal svého syna k milosrdenství: „Neodvracuj tváři své od žádného chudého: nebo tak bude, že ani od tebe nebude odvrácena tvář Boží." (Tob. 4, 7.) A také Bůh Tobiášovo milosrdenství odměnil; neboť modlitby jeho vyslyšel, dal mu opět zraku a mnoho jiných milostí Bůh také vyslyšel prosby věřících v Joppe. V městě tom žila zbožná žena jménem Tobita, kteráž mnoho dobrého konala. Stalo se, že roznemohši se umřela. Věřící poslali hned pro sv. Petra, kterýž byl v Lydě, prosíce ho, aby k nim přišel. Když sv. Petr přišel do Joppy, vedli jej do síně, kde Tobita ležela a ukazovali mu plačíce sukně a šaty, které jim dala. Sv. Petr poklekl a prosil Boha, aby mrtvou vzkřísil. A vstav řekl k zemřelé: „Tobito vstaň. Ona pak otevřela oči a posadila se." (Sk. ap. 9, 36, 33) Hle! Bůh vyslyšel prosbu i chudých. Proto napomíná nás sv. Tomáš Vil.: „Chcete-li, aby Bůh vyslyšel vaše volání, pak vyslyšte také volání chudých."

Milosrdní dosahují na světě milost obrácení, odpuštění hříchů a časných trestů. Naplňují se na nich slova žalmisty Páně: „Blahoslavený, kterýž nad chudým a nuzným rozpomíná se: v den zlý vysvobodí jej Hospodin." (Ž 40, 2.)

Takového štěstí dosáhl Kornelius, pohanský setník v Caesarei, kterýž mnoho dobrého činil a mnoho se modlil. Bůh milosrdenství jeho odměnil, neboť přivedl ho ku poznání pravdy. Zjevil se mu anděl, kterýž mu oznámil: „Modlitby tvé a almužny tvé vstoupily na paměť před tváří Boží. Povolej Šimona, kterýž má příjmí Petr, ten ti poví, co bys měl činiti." (Sk. ap. 10, 1—48.) Sv. Petr zvláštním zjevením Božím byv poučen, odešel do domu Korneliova a hlásal tam evangelium. I byl Kornelius i celý dům jeho pokřtěn.

Bůh i nad milosrdnými hříšníky se smilovává, působí svou milostí, že nakloní se k pokání a k Bohu se obrátí. Dobře tudíž dí Tobiáš: „Almužna od všelikého hříchu i od smrti vysvobozuje a nedopouští duši jíti do temnosti.“ (Job. 4, 11) A sv. Jeroným praví: „Nikdy jsem neslyšel, aby někdo, jenž ve svém životě rád konal milosrdenství, zemřel nešťastně, neboť takový má mnoho přímluvců.“

Jistý katol. kněz vypravuje zvláštní událost, která se mu na cestě krajinou ruskou přihodila. Potkal v městě známého důstojníka, kterýž přistoupiv k němu prosil ho, aby navštívil jeho nemocnou manželku řka: „Má choť, ležíc na smrtelném lůžku, potřebuje útěchy.“ „Nemýlím-li se“, pravil kněz, „jest vaše choť evangeličkou?“ „Ovšem“, dí důstojník, „však doufám, že službou vaší nepohrdne.“ A skutečně nemocná uposlechla milosti Boží, učinila vyznání víry a umřela smířena s Bohem. Kněz obdivoval působení milosti Boží a přeptával se na její život. Uslyšev, že mnoho dobrého za živa konala, poznal, že Bůh milosrdenství její odměnil šťastnou smrtí. V pravdě Bůh již na světě splňuje přislíbení své: milosrdní milosrdenství dojdou.

Bůh zvláště na věčnosti odmění naše milosrdenství. Bůh řekne při soudu milosrdným: Lačněl jsem a nasytili jste mne, nah jsem byl a přioděli jste mne. — A když se budou spravedliví tázati: „Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nasytili jsme tě?“ Tehdy odpoví jim Pán Ježíš: „Cožkoli jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili. Pojďte požehnaní otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa.“ (Mat. 25, 34, 40.)

Takovou odměnu slibuje Pán milosrdným na zemi a na nebi. Chceme-li, drazí, přijmouti jednou korunu spravedlnosti, buďme milosrdnými.

6. Blahoslavení čistého srdce; neboť Boha viděti budou.

Kdo jsou ti čistého srdce, které Pán Ježíš blahoslaví a jimž slibuje, že Boha viděti budou? Čistého srdce jsou nejen ti, kteří chrání se hříchu smilstva a všech nečistých myšlení a žádostí, nýbrž čistého srdce jsou vůbec všickni, kteří hříchu nenávidí, hříchu smrtelného se nedopouští a kteří své vášně a náklonnosti ke hříchu přemáhají a snaží se s milostí Boží čisté srdce až do smrti si uchovati. Pán Ježíš ovšem má především na mysli onu čistotu andělskou, kterouž sám byl ozdoben, kterou ozářeni jsou duchové nebeští, svatí andělé a kterouž ozdobeni jsou všickni sv. panicové a panny. Tato srdce čistá jsou příbytkem Ducha sv., v těchto

srdcích má Bůh největší zalíbení, ta blahoslaví, poněvadž po ničem netouží, leč po Bohu a proto i nejmenšího hříchu se chrání.

Avšak srdce čisté musí naplněno býti láskou k Bohu, musí hořeti nadšením pro slávu Boží, musí toužiti po Bohu a Bohu věrně býti oddáno. Nesmí se podobati nádobě, která je sice uvnitř i zevně čistou, avšak prázdnou. Takovými nádobami na povrchu krásnými byli fariseové, kteří libovali si v zevnějších dobrých skutcích, avšak v srdci svém byli hříšnými a nečistými. Proto je Pán Ježíš káral: „Běda vám zákoníci a fariseové, pokrytci: nebo jste podobni hrobům zbíleným, kteříž se zdají lidem zevnitř krásní, ale vnitř jsou plní kostí umrlčích a vší nečistoty.“ (Mat. 23, 27.) I nynější mnozí pokrytci před světem ukazují se hodnými a ctnostnými, avšak srdce jejich poskvrněno hříchy. Tito nejsou čistého srdce a těm také nepatří blahoslavenství Páně.

Pán Ježíš blahoslaví jen ty čisté srdcem, kteří v pravdě jsou čistými, kteří ctnost milují a konají, jak o nich praví žalmista Páně: „Blahoslavení neposkvrnění na cestě: kteříž chodí v zákoně Hospodinově.“ (Ž. 118, 1)

Takovou čistou duší byla blahoslavená Rodička Boží, Panna Maria, kteráž prosta jsouc všeliké poskvrny hříchu, Boha nade všecko milovala, Bohu sloužila a Bohu náležela. Právem nazval ji archanděl Gabriel „milostí plnou a požehnanou mezi ženami“, právem „blahoslavenou“ nazvala ji sv. Alžběta. To jest to nejčistčí srdce, jemuž nemůže se vyrovnati žádné srdce lidské.

Podobně i sv Jan, apoštol, byl čistého srdce; proto jen jemu bylo dopřáno spočívati na nejsvětějším srdci Páně, neboť srdce Ježíšovo milovalo čisté a nevinné srdce Janovo. Nejšlechetnější srdce tato následovali přemnozí věrní služebníci Boží, kteří též srdce svá s milostí Boží uchránili od poskvrny hříchu a byli čistého srdce. Čistotou srdce vynikali sv. Alois, Stanislav, sv. Františka, sv Terezie a tisíce svatých a světic Božích. Čistota srdce jest nejvzácnější ctností, kterou i lidé obdivují a velebí. Sv. Ladislav, syn krále uherského Bely, od mladosti srdce své všech poklesků a hříchů bedlivě chránil a všemi ctnostmi se skvěl Stav se králem, hleděl všemožně v zemi dobrý řád a mravnost upevniti a kleslou kázeň opět pozdvihnouti Dbal o to, aby poddaní jeho přikázání Boží věrně plnili, avšak mohem rázněji a účinněji působil na lid dobrý příklad svatého krále, než moudrá nařízení. Pro svou čistotu srdce byl velmi vážen a milován a po své smrti ode všech oplakáván.

Čisté a nevinné srdce zvláště však miluje nejsvětější Bůh. Proto Pán Ježíš čisté srdcem blahoslaví a přislibuje jim největší odměnu: Boha viděti budou.

Čistí srdcem již na zemi vidí Boha, ovšem že ne očima tělesnýma, nýbrž srdcem, jak vysvětluje sv. Augustin. Pán Ježíš sám přislibuje čistým, že ho viděti budou na zemi, když praví: „Kdo miluje mne, milován bude od Otce mého; i jáť jej milovati budu a zjevím jemu sebe samého.“ (Mat. 14, 21.) Jako Bůh obcoval v ráji s prvními rodiči a oblažoval je svým zjevem, podobně Bůh duchovním způsobem zjevuje se svým miláčkům a oblažuje je nadpřirozeným svým spojením.

Čistí srdcem vidí Boha na zemi, t. j. oni světlem víry ozářeni Boha z viditelných věcí poznávají dokonaleji, nežli ostatní. Hříšní a nečistí lidé těžko poznávají pravdu a nesnadno přicházejí k poznání Boha, jak dí sv. Pavel: „Tělesný pak člověk nechápe těch věcí, kteréž jsou Ducha Božího; nebo bláznovstvím jsou jemu a nemůže jim rozuměti.“ (I. Kor. 2, 14.) Proto nic se nedivíme, proč sv. Jan, miláček Páně, tak hluboko vnikl v poznání pravd božských, nic se nedivíme, proč sv. Augustin, Ambrož, Bernard, Tomáš Aqu. a všickni věhlasní učitelé církevní tak dokonale poznali pravdu a takovou moudrostí slynuli! Srdce jejich bylo čisto a prosto všech náruživostí a vášní, Boha milovali nade všecko a proto dokonaleji poznávali pravdu, nežli učenci hříchu a vášním oddaní Proto dí sv. Bernard: „Pravda neukazuje se duším nečistým, ale před srdcem v pravdě čistým nemůže se skrýti.“

Konečně čistí srdcem tam na věčnosti uvidí Boha, tamť patřiti budou na něho tváří v tvář, jak dí sv. Pavel: „Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobenství, ale tehdáž tváří v tvář.“ (I. Kor. 13, 12.)

„Blahoslavení čistého srdce; neboť oni Boha viděti budou“, toť jest ta odměna, kterou slibuje Pán všem čistým a spravedlivým. Chceme-li Boha na zemi poznávati, toužíme-li po jeho duchovní společnosti a chceme-li jednou v nebi na něho patřiti a s ním se radovati, varujme se hříchu, z hříchů pokorně se vyznávejme a snažme se uchovati si srdce čisté, jak nás napomíná sv. Pavel: „Taková tedy majíce zaslíbení, nejmilejší, očišťujmež se od všeliké poskvrny těla i ducha, dokonávajíce posvěcení v bázni Boží.“ (II. Kor. 7, 1)

7. Blahoslavení pokojní; nebo synové Boží slouti budou.

Ze všech darů pozemských jest nejvzácnějším pokoj; neboť pravý pokoj sám Bůh miluje a pokoje všem svým tvorům nejvíce přeje. Kristus Pán, Syn Boží, světu pokoj přinesl, pokoj miloval s pokoje všem nám přál. Když se v Betlémě narodil, již tehdy světu pokoj přinesl, jak na luzích betlémských andělé zvěstovali zpívajíce: „Sláva na vysostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré

vůle." (Luk. 2, 14.) A když Pán Ježíš konal svůj úřad učitelský, o ničem tak často nemluvil jako o pokoji. Apoštolům pravil: „Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, já dávám vám." (Jan 14, 27.) Všem lidem pokoje přál a dával. Uzdravil-li nemocného, nebo odpustil-li hříšníkům hříchy, loučil se s nimi slovy: „Jdi v pokoji." Učedníkům svým nařídil, aby všemu světu pokoj zvěstovali, aby, do kteréhokoli domu vstoupí, pozdravili: „Pokoj buď domu tomuto." (Mat. 14, 21.) Pán Ježíš konečně před svou smrtí pokoje vyprošoval u Otce svého všem svým učedníkům a církvi, když se modlil: „Neprosím pak toliko za ně (apoštoly), ale i za ty, kteří skrze slova jejich uvěří ve mne: aby všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli." (Jan 17, 20, 21.)

Za příkladem Mistra a Pána svého přáli a doporučovali apoštolové pokoje všem věřícím. První jejich slovo, kdekoliv evangelium hlásali, bylo: „Pokoj vám." Kdykoli psali věřícím list, vždy začínají slovy: „Milost vám a pokoj od Boha, Otce našeho a Pána Ježíše Krista." (Kor. 1, 3) Pokoje přeje i církev sv. všem věřícím a všem lidem. Propouštějíc křtěnce přeje mu pokoje: „Odejdi v pokoji a Pán budiž s tebou." Pokoje přeje umírajícím: „pokoj tobě", a zvláště zemřelým sv. pokoje přeje, když se u hrobu a jindy za ně modlí: „Odpočinutí věčné dej jim, o Pane, a světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají v pokoji."

Pán Ježíš a jeho církev přejí nám stále pokoje. Jest tedy pokoj něčím vzácným, jež člověka jedině činí šťastným. Svatý Augustin o pokoji praví: „Pokoj jest veselost mysli, klid duše, prostota srdce, pouto lásky. On jest to, jenž nepřátelství odstraňuje, válečné nepokoje ukončuje, hněv krotí, pyšného zdržuje, pokorného miluje, rozdvojené smiřuje, odpůrce spojuje; všem jest příjemný, neumí se vyvyšovati, neumí se nadýmati. Kdo jej má, pevně ho drž, kdož jej ztratil, hledej ho." A takový pokoj přinesl nám Pán Ježíš, takového pokoje nám přeje a takový pokoj blahoslaví a slibuje mu odměnu, neboť pokojní synové Boží slouti budou.

Pravý tento pokoj má ten, kdo má pokoj: *a*) s Bohem, *b*) ve svém srdci a *c*) kdo s lidmi žije v pokoji.

a) Kdo má pokoj s Bohem? Hříšníci a zlí lidé dávají pokoj Bohu, t. j. oni na Boha nevzpomínají, jemu neslouží a jeho cti a slávy nehledají a nerozmnožují. Takový pokoj s Bohem není pokojem, který Pan Ježíš velebí. Avšak pravý pokoj s Bohem má ten, kdo Boha nade všecko miluje, jeho přikázání věrně zachovává a kdo zvláště varuje se hříchu, jak dí sv. Lev: „Kdo neodlučuje se od vůle Boží a radost nalézá v tom, co jedině Bohu přináleží."

Takový pokoj s Bohem měla Rodička Boží, blah. Panna Maria, kteráž jedinou radost hledala v Bohu, proto Bůh ji miloval a zvolil ji za matku Syna svého. Pravý pokoj s Bohem měli všickni věrní služebníci Boží, kteří Bohu po celý život sloužili a ve všem jen čest Boží hledali. Na nich naplnila se slova žalmisty Páně: „Pokoj mnohý těm, kteříž milují zákon tvůj a jsou bez úrazu.“ (Ž. 116.)

Mnich Servacius povždy byl veselé mysli, 55 roků žil v pokoji a trpělivosti se svými bratřími; a když se ho před smrtí tázali, jak by se mu vedlo, odpověděl: „Jsem s Kristem v úplném pokoji, jistě že budu tváří v tvář naň patřiti.“

b) Pokoj má v srdci svém, kdo náklonnosti a vášně v srdci svém potlačuje, hříchu se varuje a dobré svědomí zachovati si hledí.

Lidé, kteří dopouštějí se hříchu, kteří uzdu popouštějí svým vášním, mají zlé svědomí, a proto nemají pokoje. Hřích činí člověka nepokojným, svírá srdce jeho úzkostí a bázní a činí ho nešťastným. Člověk takový hledá pokoje ve světě, oddává se rozkoším, aby hlasu svědomí ohlušil, nedaří se mu to však. „Není pokoje bezbožným,“ praví prorok Isaiáš. (41, 22.) Vzpomeňme jen na krále Saula. Pokud sloužil Bohu, Duch pokoje byl s ním; když však přestupoval zákony Boží, odstoupil od něho Duch Boží. A tehdy na krále přicházela taková těžkomyslnost a nepokoj, že prosíval Davida, aby před ním hrál na harfu, by se poněkud obveselil. A co mám říci o zrádném Jidáši? Štěstí hledal v pokladech a když za ňádry svými měl plný měšec, pálily ho peníze krve a ze zoufalství se oběsil. V pravdě „není pokoje bezbožným.“

Jak šťastnými jsou za to ti, kteří hříchu se chrání, jejichž svědomí čisto! Byť by neměli všeho, po čem svět se zhání, byť by i trpěli a byli nenáviděni, přece jsou šťastnými a spokojenými, neboť pokoj Páně přebývá v duši jejich. Myšlení: nemám si čeho vyčítati, nejsem si vědom žádného bezpráví, dobývá mu útěchy v utrpení.

Job navštíven byl velikým utrpením a přece i v té největší bídě v srdci svém byl šťastným. A co činilo ho tak pokojným a trpělivým? Dobré svědomí; proto dí: „Ospravedlnění svého, kteréhož jsem se počal držeti, nepustím: nebo netresce mne srdce mé ve všem životě mém.“ (Job. 27, 6.) A vzpomeňme na sv. Pavla. Málo který člověk zakusil tolik protivenství, nenávisti a pronásledování jako tento sv. apoštol. A přece nikdy nebědoval, nikdy si nestěžoval a nikdy netratil mysli a důvěry v Boha. Ano radoval se, mohl-li trpěti pro Krista; jak píše ve svém listu ku Korintským: „Naplněn jsem plesáním, mám hojnou radost ve všelikém soužení svém.“

(II. Kor. 7, 4.) A odkud čerpal síly v tomto soužení? Bylo to dobré jeho svědomí, jak dí: „Nebo ta jest sláva naše, svědectví svědomí našeho.“ (II. Kor. 1, 12.) Dobré svědomí uděluje tedy pokoj s Bohem a pokoj v srdci. Proto tento pokoj hledejme, po něm bažme. A pokoj v srdci míti budeme, uchováme-li si vždy dobré svědomí, jež jest, jak dí sv. Bernard, „nejlíbeznější a nejspasitelnější odpočinutí ducha.“

c) Kdo má pokoj s Bohem a v srdci svém, obyčejně také zachovává pokoj s bližním svým. S bližním máme pokoj, když se všemi lidmi žijeme v pokoji a svornosti, když nikomu nekřivdíme a neubližujeme ani na cti ani na statku, a když také přičiňujeme se, aby sváry byly odstraněny a aby pokoj všude panoval. Člověk pokojný a mírumilovný nemiluje hádek, hněvů a soudů a proto také nevyhledává těchto hříchů, jimiž pokoj bývá porušován, nýbrž snaží se se všemi lidmi v pokoji vycházeti. Raději proto trpí, nežli by dal příčinu k nepokoji anebo pokoj a svornost zrušil. Pokojný člověk žije proto v pokoji ve své domácnosti, v jeho domě není hádek a křiku, nýbrž tam panuje sv. pokoj. Pokojný člověk žije v pokoji se svými sousedy a spoluobčany. Pokojný člověk nevyvolává ve společnosti rozbrojů, nýbrž rozvaděné usmiřuje a všude zjednává pokoj.

Tak mírumilovným byl Abraham. Uslyšev, že povstaly různice a hádky mezi pastýři jeho a Lotovými, povolal k sobě bratrovce svého a prosil ho řka: „Nechť, prosím, není sváru mezi mnou a tebou, a mezi pastýři mými a tvými; neboť bratři jsme. Hle! všecka země před tebou jest: odděl se, prosím, ode mne: půjdeš-li na levou stranu, já pravou držeti budu: jestliže ty pravou zvolíš, já na levou půjdu.“ (I. Mojž. 13, 8, 9.) Ačkoliv Abraham byl starším a strýcem Lotovým, přece Lotovi raději uhnul, aby jen pokoj zachován byl.

Pokoje milovným byl sv. Václav. Stoje již s vojskem proti německému císaři Jindřichu I., žádal před bojem ještě s císařem mluviti a tu hledě nepříteli tváří v tvář pravil: „Císaři, proč přicházíš nepřátelsky s plenem, vraždou a požárem do dědictví mého, když já a lid můj v ničem jsme tobě neublížili! Knížatům křesťanským nesluší, takto jednati. Potřebuješ-li našeho chleba, dobytka, stříbra, dáme tobě. Proč bychom na jatky a k zabíjení vodili nevinný lid? A císař zahanben upustil od boje a spokojil se s malým poplatkem.

Velikou odměnu slibuje Pán Ježíš pokojným; neboť synové Boží slouti budou. Bůh jest otcem pokoje a za syny své přijímá ty, kteří mírumilovností se mu podobají. A jsou-li pokojní již na zemi syny božími, s tím větší důvěrou mohou se těšiti na dědictví

v království Božím, kteréž Bůh slibuje svým dítkám, jak dí svatý Pavel: „Ospravedlněni jsouce tedy z víry, pokoj mějme s Bohem skrze Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož i přístup máme skrze víru k milosti té, v kteréž stojíme, a chlubíme se nadějí slávy synů božích.“ (Řím. 5, 1. 2.)

8. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost; nebo jejich jest království nebeské.

Ne všechny, kteří protivenství trpí, blahoslaví Pán Ježíš. Mnozí lidé trpí protivenství, jsou pronásledováni a trestáni, ne však pro spravedlnost a dobrý život, nýbrž pro nepravosti a zločiny. Proto pronásledováni jsou zloději, vrahové a jim podobní hříšníci a ti trpí protivenství za své hříchy Těchto Pán Ježíš ovšem nemá na mysli, nýbrž blahoslaví jen ty, kteří protivenství trpí nespravedlivě a nevinně, kteří trpí pro spravedlnost. Blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost, jsou tedy křesťané, kteří jsou pronásledováni pro víru, pro zachovávání přikázání božích a pro svůj ctnostný život.

a) Pán Ježíš blahoslaví předně ty spravedlivé, kteří trpí pro víru. Pravda byla vždycky na světě pronásledována a kteří pravdu milovali, hájili a vyznávali, musili vždy pro pravdu trpěti. Pán Ježíš, Syn Boží, jenž jest sama pravda, musil pro pravdu trpěti a umříti. Pán Ježíš také apoštolům a všem svým následovníkům předpověděl, že pro jméno jeho a pro jeho učení trpěti budou. „Tehdáž vás vydají v soužení a budou vás zabíjeti; a budete v nenávisti u všech národů pro jméno mé.“ (Mat. 24, 9.) Předpovědění Páně se také splnilo. Apoštolové a všichni věřící byli pro víru pronásledováni a usmrcováni I dnes věrní služebníci Boží musejí pro víru protivenství trpěti. Svět sice všude nemůže věřící křesťany vražditi, ač je i nyní dosti krajin a říší, kde křesťané jsou pronásledováni a vražděni; pronásledují však křesťany všude jiným způsobem. Věrní křesťané jsou dnes tupeni, zlehčováni a sesměšňováni. Dobrý a věrný syn katolické církve musí i dnes dosti křivd, ústrků a různého protivenství trpěti. Všechna však protivenství, která pro víru musíme trpěti, nejsou zdaleka rovna utrpením, která trpěli Pán Ježíš, apoštolové a první křesťané. Protivenství, která my trpíme pro víru, jsou sice někdy dosti bolestná, avšak přece snesitelná. Proto zbabělcem jest onen katolík, který pro víru ničeho nechce trpěti, kterýž pro lidskou řeč anebo posměch hned víru zapírá a za své katolické přesvědčení se stydí. Vždy jest čestnějším trpěti pro pravdu, nežli býti velebenu od vlažných a nevěreckých lidí pro vlažnost náboženskou anebo dokonce pro zradu a odpadlictví.

b) Protivenství pro spravedlnost trpí, kdož jsou pronásledováni pro zachovávání zákonů Božích. Písmo svaté připomíná nám přemnohé věrné služebníky Boží, kteří pro svědomité zachovávání zákonů Božích byli pronásledováni, vězněni, ano i vražděni. Vzpomeňme jen starce Eleasara a syny Makabejské, kteří proto byli usmrceni, poněvadž nechtěli přestoupiti zákon, kterýž jim zapovídal požívání vepřového masa. Daniel a společníci jeho, zbožní mládenci, i v zajetí přikázání Boží věrně plnili a hotovi byli raději umříti, nežli přestoupiti svaté zákony. Tak věrně zachovávali zákony Boží i apoštolové a první křesťané; i oni pro svaté zákony byli pronásledováni, avšak raději umřeli, nežli by byli zhřešili. Papež Řehoř VII. po celou dobu svého úřadu vyhledával spravedlnost a konal s největší neohrožeností, takže vším právem umíraje ve vyhnanství zvolati mohl: „Spravedlnost jsem miloval a nespravedlnost nenáviděl; proto umírám ve vyhnanství.“

Pro zachovávání zákonů Božích jsou dnes pronásledováni ve Francii biskupové, kněží a lid. Zednářská vláda vyhání je z vlastních příbytků a chrámů, zbavila je zaslouženého platu a živobytí, donucuje je k odpadnutí od jednoty církve, trestá je pro konání povinností. Mnozí kněží jsou žalářováni a pokutami stíháni, protože konají svou kněžskou povinnost. A podobné poměry jsou i v Uhrách, kde slovácký lid je ukrutně pronásledován i jeho kněžstvo.

Všichni věrní křesťané, kteří pro plnění zákonů Božích a církevních jsou pronásledováni, tupeni a zlehčováni, trpí protivenství pro spravedlnost a všecky tyto Pán Ježíš blahoslaví a slibuje jim království Boží.

c) Pán Ježíš konečně blahoslaví ty, kteří pro svůj ctnostný život jsou pronásledováni. Ctnostný a v pravdě křesťanský život bývá i dnes spíše předmětem pronásledování, tupení a protivenství než následování a velebení. Proto sv. Pavel připomínal již prvním křesťanům: „Kdo chtějí pobožně živi býti v Kristu, protivenství trpěti budou.“ (II. Tim. 3, 12) A sv. Augustin praví: „Nižádný sluha Kristův nebývá bez soužení.“ Údělem tedy všech zbožných a ctnostných křesťanů jest lidské pohrdání. Ctnostného křesťana však opovrhování lidské nikdy neodvrátí od ctnosti a zbožného života. Ctnostný křesťan nevšímá si, co svět o něm soudí, ale myslí pouze na spásu duše své, pro jejíž pokoj i protivenství rád trpí. Ctnostný křesťan ví, že i Pán Ježíš trpěti musil pomluvu, křivé podezření, a jiné křivdy; proto ani posměch lidský, ani pohrdání, ani nepřátelství nedovedou zbožného křesťana odvrátiti od cesty ctnosti.

Všem těmto pro spravedlnost trpícím slibuje Pán Ježíš velikou odměnu; nebo jejich jest království nebeské. Již na

zemi uděluje Pán Ježíš trpícím podíl království svého, neboť popřívá jim pokoje v srdci. Pravého pak království Božího dostane se jim v nebesích, kteréž Pán Ježíš všem trpícím slibuje: „Radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích“ (Mat. 5, 11), a „vy pak, již jste setrvali se mnou v mých pokušeních; a já způsobuji vám, jakož mně způsobil Otec můj, království, abyste jedli a pili za stolem mým v království mém.“ (Luk. 22, 28. 30.)

Toť jest osmero ctností, které Pán Ježíš blahoslaví a které proto osmero blahoslavenství jmenujeme. A která jest hlavní příčina, proč Pán Ježíš tyto ctnosti blahoslaví?

827. *„Proč se zvláště velebí ctnosti, jež jsou obsaženy v osmeru blahoslavenství?“*

Ctnosti, jež jsou obsaženy v osmeru blahoslavenství, se zvláště proto velebí, že jsou přímo proti duchu světa, a že tudíž konání těchto ctností zvlášť uzpůsobuje pro blaženost věčnou.

Co rozumíme duchem světa? Duchem světa rozumíme zlé žádosti, tělesné rozkoše a pýchu života, a vůbec všechno tělesné myšlení a žádání, jak dí sv. Jan: „Všecko, což jest na světě, jest žádost těla, a žádost očí, a pýcha života, kteráž není z Otce, ale jest ze světa.“ (Jan 4, 16) Žádosti tělesné nepochází od Boha, nýbrž z hříšné lidské smyslnosti, kteráž ve světě vždy a všude převládá a jeví se zvláště v žádosti těla, žádosti očí a pýše života. To je ten duch světa. Ti pak, kteří těmito žádostmi jsou ovládáni, jim slouží a za nimi se honí, nazývají se v Písmě sv. syny tohoto světa. Kdo ovládán jest duchem tohoto světa, touží jen po těch věcech, kteréž jsou ze světa, svět pak a jeho radosti jsou mu jediným a posledním cílem. Tento duch světa jest vždy proti duchu Božímu, vždy bojuje proti duchu Kristovu a snaží se svými sliby syny lidské odvrátiti od ducha Kristova.

Duch světa jest protivou ducha Kristova. Kdežto duch světa snižuje lidstvo k prachu země, navádí jen k užívání rozkoší a smyslností a vede k záhubě duševní, duch Kristův však povznáší ducha lidského k výšinám nebeským, učí člověka pohrdati nízkými a smyslnými věcmi, vede ho jedině k tomu, co člověka ušlechťuje a vpravdě rozumnou bytostí činí. Duch Kristův ukazuje nám náš věčný cíl, vede nás k němu různými ctnostmi, kteréž jsou ovocem tohoto ducha Božího. A k těmto ctnostem, které nás k věčnému cíli vedou a věčnou blaženost nám otvírají, náleží osmero ctností, které Pán Ježíš velebil a kteréž proto blahoslavenstvím jmenujeme. Tyto ctnosti jsou proti duchu světa, neboť

zásady světa naprosto nesrovnávají se se zásadami těchto ctností, což poznáme, když si krátce připomeneme, co Pán Ježíš těmito ctnostmi doporučuje a čeho žádá svět a čím se řídí.

Svět posuzuje štěstí lidské podle toho, jak mnoho má kdo peněz a statků a jak mnoho mu vynáší. Za nejšťastnější považuje boháče, za největší neštěstí pak chudobu. Jinak však soudí duch Kristův. Pán Ježíš velebí chudobu: „Blahoslavení chudý duchem“, k boháčům pak volá: „Běda vám, boháči, nebo máte potěšení své“, t. j. nedostane se vám jiného, leč které již máte. (Luk. 4, 6.)

Svět velebí ty, kteří svou mocí pokořují protivníky a vykonávají pomstu na těch, kteří jim ublížili. Kristus Pán však blahoslaví tiché.

Synové tohoto světa honí se za radostmi světskými a za nejšťastnější se považují ti, kteří v užívání světa zapomínají na strasti. Těmto volá však Pán Ježíš: „Běda vám, kteří nyní se radujete; nebo kviliti a plakati budete.“ (Luk. 6, 25.) Naproti tomu blahoslaví lkající; nebo potěšeni budou.

Pán Ježíš blahoslaví ty, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, svět však nechce slyšeti o spravedlnosti, svět touží po ukojení svých vášní, byť by i spravedlnost nohama šlapal.

Synové tohoto světa starají se jen o sebe, a své blaho a pohodlí. Jim nic není po bídě a chudobě bližního. Kristus Pán doporoučí však soucit s bídou lidskou a blahoslaví milosrdné.

Svět nedbá na poctivost a čistotu, světáci chtějí hodně užívati, pokud jsou na světě. Kristus Pán doporoučí však čistotu a blahoslaví čisté srdcem.

Svět nemá pokoje, pokoje dáti nemůže a také neumí si pokoje vážiti. Svět spíše miluje sváry a boje, a velebí ty, kteří znesvářili národy a zahubili tisíce lidí. Pán Ježíš však blahoslaví pokojné a mírumilovné.

Svět prohlašuje za šťastné, kteří jsou ctěni, váženi a kteří ničeho netrpí, za blázny pak, kteří dobrovolně protivenství trpí. Pán Ježíš však blahoslaví ty, kteří trpí pro spravedlnost.

Ze všeho poznáme, že duch světa zcela opačně si vede než duch Kristův. Z toho však také poznáváme zhoubnost ducha světa; neboť duch světa jest proti Bohu, proti všemu mravně dobrému a ušlechtilému. Proto také lidé, kteří chodí v duchu světa, kráčí po nebezpečné cestě k věčnému zahynutí. Chceme-li, drazí v Kristu, jednou připočteni býti ku všem těm blahoslavencům, kteří na tomto světě ozdobeni byli těmito ctnostmi, musíme bojovati proti duchu světa a žíti v duchu Kristovu, neboť „kdo ducha Kristova nemá, tenť není jeho.“ (Řím. 8, 9.)

112. CVIČENÍ.

O ctnostech, jež se nám v evanděliu zvláště přikazují.

Pán Ježíš často srdečnými slovy napomínal své posluchače, aby dobré konali a osvojili si ctnosti, kteréž vedou ke křesťanské dokonalosti a k dosažení věčného života. K takovým ctnostem náležejí také ony ctnosti, kterým Pán Ježíš na hoře učil a nám přikázal a které svatí evanděliste ve svatém evanděliu proto zaznamenali.

828. *„Které ctnosti nám Ježíš Kristus v evanděliu zvláště přikázal?“*

Ježíš Kristus nám v evanděliu zvláště přikázal tyto ctnosti:

1. hledati nejprve království Božího a spravedlnosti jeho;
2. zapříti sebe;
3. nésti kříž svůj;
4. následovati Krista;
5. tichým a pokorným býti;
6. milovati nepřátele; dobře činiti těm, kteří nás nenávidí; modliti se za ty, kteří nám protivenství činí a utrhají nám.

1. Pán Ježíš předně přikazuje nám, hledati nejprve království Božího a spravedlnosti jeho.

Na téže hoře, na které Pán Ježíš proslovil osmero blahoslavenství, mluvil také o péči, kteráž křesťana jediné jest hodna V překrásném kázání tom napomínal Pán Ježíš zástupy, aby příliš nepečovaly o pozemský život svůj: „Nepečujte,“ pravil Pán Ježíš, „říkajíce: Co budeme jísti, anebo co budeme píti, aneb čím se budeme odívati? Nebo toho všeho pohané hledají.“ (Mat. 6.) Pohané, kteří nevěří v pravého Boha, starají se toliko o tyto pozemské věci. Vy však, křesťané, nepovažujte pozemské věci za nejdůležitější a nejpřednější starost: rozeznávejte se od pohanů duchem víry, pečujte také o vyšší statky, starejte se o spásu duše své, o život nadpřirozený, kterýž lepší jest tohoto pozemského. A proto o věci pozemské nebuďte příliš pečliví: „Ví zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete.“ (Mat. 6, 31, 33.) Pečuje-li Bůh o všecky tvory, šatí-li polní kvítí a nasycuje-li ptáky nebeské a

živočichy zemské, dá i vám všeho, čeho k zachování života potřebujete. „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.)

Hledati máme tedy nejprve království Božího.

Které království má tu Pán Ježíš na mysli? Pán Ježíš má na mysli trojí království Boží, za kteréž prositi naučil nás v Otčenáši: „Přijď království tvé.“ A trojí království Boží jest: *a*) království Boží v nás, *b*) království Boží na zemi a *c*) království nebeské.

a) Předně tedy pečovati máme o to, abychom měli království Boží v srdci svém, t. j. aby Bůh skrze víru, naději a lásku s posvěcující milostí panoval v nás. Aby Bůh panoval v srdci našem, musí srdce naše ozdobeno býti živou věrou, pevnou nadějí a dokonalou láskou, musí očištěno býti od hříchu a vyzdobeno ctnostmi. Bude-li srdce naše v posvěcující milosti, bude Kristus Pán panovati v srdci našem, budeme míti v srdci svém neviditelné království Boží a naplní se na nás slova Páně: „Nebo hle! království Boží uvnitř vás jest.“ (Luk. 17, 20.) Tohoto tedy království Božího nejprve máme hledati. Pán Ježíš nezapovídá nám starati se o časný život, nezapovídá nám hledati pozemského království, avšak napomíná nás, abychom pro pečování o tento život nezapomínali na život věčný a spásu duše své. „Co prospěje člověku“, praví Pán Ježíš, „kdyby celý svět získal a škodu duši své učinil?“ (Mar. 8, 36.) A jaká ta škoda jest, vysvětluje sv. Alfons, jenž dí: „Nejedná se tu o ztrátu nějakého statku; tu běží o ztrátu nebe, tu se jedná o snášení věčných muk v pekle. „Tudíž s bázní a třesením spasení své konejme.“ (Fil. 2, 12)

b) Hledati máme také druhého království Božího, t. j. máme se přičiniti, abychom byli věrnými syny církve Kristovy. Pán Ježíš církev svou nazýval svým královstvím na zemi, my pak jsme jeho poddanými. Jako věrní poddaní pečují o blaho říše a její trvání a rozšíření, tak údové církve pečovati mají o pokoj, blaho a rozšíření církve. Nejlépe pak pečujeme o rozšíření církve své, když náboženské své povinnosti věrně plníme, přikázání církevní svědomitě zachováváme, církev svou milujeme, za její blaho se modlíme a svým křesťanským životem ostatní věřící ku ctnostnému životu povzbuzujeme.

c) Konečně hledati máme království nebeského, t. j. po celý život pečovati máme o to, aby nás Bůh jednou do svého království nebeského přijal. Po tomto nebeském království ustavičně máme toužiti, ustavičně volati: „Přijď království tvé.“

Abychom však dosáhli onoho trojího království Božího, zvláště pak aby nás Bůh jednou přijal do království nebeského, musíme také „hledati spravedlnosti jeho.“ A která jest ta spravedlnost království Božího? Spravedlnost království Božího jsou všecky prostředky milosti, které nám Pán Ježíš pozůstavil, jsou to: přikázání Boží, svaté svátosti a konání ctností. Chceme-li míti království Boží ve svém srdci, chceme-li slouti věrnými syny církve a chceme-li jednou přijíti do království nebeského, musíme na zemi konati jeho spravedlnost.

Musíme tedy předně věrně a svědomitě zachovávati desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních. Pán Ježíš volá k nám: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 7, 21.)

Dále musíme konati dobré skutky a duši svou uchovati v milosti Boží. Hledati tedy budeme spravedlnosti království Božího, budeme-li vždy horlivými křesťany a budeme-li prospívati ve ctnosti.

Hledati království Božího a spravedlnosti jeho jest tedy nejprvnějším naším úkolem; vše ostatní, t. j. všechno, čeho potřebujeme pro život časný, „bude nám přidáno“. Pán Ježíš všem svým věrným následovníkům slibuje, že práci jejich požehná a dá jim všeho, čeho k zachování života potřebují. Bůh svých věrných nikdy neopustí a nedá jim zahynouti. To poznali již svatí apoštolové. Když je Pán Ježíš rozeslal kázat evanělium, pravil k nim: „Nemějte zlata a stříbra ani peněz v opascích svých, hodeň zajisté jest dělník pokrmu svého.“ (Mat. 10, 9. 10.) Před svým utrpením připomněl Pán Ježíš apoštolům tento rozkaz a tázal se jich: „Když jsem vás poslal bez měšce a bez mošny a bez obuvi, zdaliž jste v čem nedostatek měli?“ A sv. apoštolové doznati musili: „V ničem.“ (Luk. 22, 35, 36.) Tím poučuje nás Pán Ježíš, že, pečuje-li o všecky tvory a živí-li je, dá i nám všeho, čeho potřebujeme. Proto nenásledujme tohoto světa, jenž jediné stará se o toto živobytí, na duši pak a její budoucí život zapomíná, nýbrž jako následovníci Kristovi hledejme nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude nám přidáno.

2 Pán Ježíš dále přikazuje nám: zapříti sebe.

Pán Ježíš krátce před svou smrtí připravoval své učedníky na nastávající utrpení a umučení své, předpovídá svou smrt a své vzkříšení a napomíná apoštoly k následování. Pravil k nim: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.“ (Mat. 16, 24)

Ve slovech těchto obsaženy jsou tři mravné ctnosti, které se nám ve sv. evanděliu přikazují, chceme-li přijíti za Kristem do nebe a jednou slavně z mrtvých povstati.

První z těchto ctností jest: „Zapři sebe“.

Co rozumíme sebezapíráním? Sebezapíráním rozumíme potlačování a krocení zlých žádostí a odpírání sobě věcí i dovolených.

Chceme-li slouti následovníky Kristovými, musíme potlačovati a krotiti všeliké zlé žádostivosti. V člověku doutnají různé vášně a náklonnosti hříšné, jako: hněv, mstivost, chlípnost, nemírná touha po jídle a pití, nezřízená touha po statcích, cti a slávě a různé jiné vášně. Tyto žádosti ponoukají nás k nepravostem a odvracejí nás od Krista. Kdo povoluje svým vášním, kdo poddává se pokušení, není následovníkem Kristovým, nýbrž ďáblovým, jenž hříšné žádosti v nás rozdmychuje a rozpaluje. Křesťan však následovati má Krista a ne ďábla. Vždyť již na křtu sv. slíbili jsme Kristu Pánu, když se nás tázal ústy své církve: „Odříkáš se satanáše a pýchy jeho?“ Slavnostně jsme slibovali: „Odříkám“. Přísahu tuto musíme tedy po celý život svůj věrně plniti. A plníme ji, když ustavičně pokušení odpíráme a hříšné své žádosti potlačujeme a krotíme.

V tomto sebezapírání dal nám vznešený příklad sv. Pavel, jenž mnohými tělesnými žádostmi byl tak sužován, že Boha prosil, aby ho z utrpení toho smrtí vysvobodil. Sv. Pavel po celý život bojoval proti těmto pokušením, jak sám píše: „Tresci tělo své, a v službu je podrobuji, abych snad, an jiným káži, sám nebyl zavržen.“ (I. Kor. 9, 27.) Sv. Pavel vítězil nad tělesnými žádostmi tím, že tělo své podrobil v službu ducha, že s milostí Boží panoval nad svými žádostmi a nad svým tělem, on sebe zapíral. Podobně činili všickni světci. Sv. Alžběta, královna, již jako osmileté děvčátko tělo své posty a jinými prostředky umrtvovala, aby tělesnost nad duchem převahy nenabylo. Bojovalať ustavičně proti své vůli, potlačovala v sobě samolibost, krotila náklonnost k marnostem světským.

Chceme-li býti následovníky Kristovými, i my musíme krotiti a přemáhati všeliké své hříšné náklonnosti. Abychom v boji tom zvítězili, musíme chopiti se všech prostředků, kteréž nám podávají mocnou zbraň proti pokušení. Nejhlavnějším prostředkem k sebezapírání jest ustavičná, vroucná a pokorná modlitba, časté rozjímání o utrpení Páně, o posledních věcech člověka, půst, konání dobrých skutků a věrné plnění povinností stavu svého. Křesťan, jenž své náboženské povinnosti horlivě koná, jenž denně častěji na Boha vzpomíná a tělo své krotí prací a postem, může s milostí Boží žádosti hříšné potlačiti, může tělo své podrobiti duchu a nad ním panovati.

Pravý následovník Kristův nejen přemáhá hříšné náklonnosti, nejen odpírá nedovoleným věcem a žádostem, nýbrž on odpírá si i věcí dovolených a všeho mírně užívá. Zbožný křesťan vždy patří na vzor dokonalosti, na božského Spasitele svého, kterýž chudobu miloval, v chudobě žil a ustavičně odpíral si i nevinných a dovolených světských radostí. Kristus Pán nezapovídá nám zábav a radostí, nechce, abychom snad všickni žili na poušti a v samotě, dovoluje a přeje nám radosti a užívání světských věcí. Avšak Pán Ježíš přikazuje nám, abychom k věcem pozemským nelnuli celým srdcem, nýbrž abychom všeho jen mírně užívali. Zapírá tedy sebe křesťan, když v radostech a zábavách není rozpustilým a když někdy i nevinné zábavy z lásky ke Kristu si odepře; když v jídle a pití jest mírným a často činí si dobrovolně újmu v jídle a pití; když netouží po cti a důstojnosti, když nehledá chvály lidské, nýbrž raději si přeje, aby se o něm ani nemluvilo; když ve všem jest mírným, skromným, tichým a pokorným.

V takovém sebezapírání vyznamenávali se již i mnozí pohané. Epiklet, mudřec, za pravidlo svého života si učinil slova: „Zdržuj se, snášej.“ Dle této zásady řídil se jiný pohanský mudřec Plato. Žil velmi střídmě, neboť jen jednou denně jedl, přemáhaje sebe; podíl z dědictví svého daroval bratřím a nikdy netoužil po nějakém úřadu.

Také Israelité v Starém zákoně odpírali si dovolených věcí, zapírali sebe. O zbožné Juditě praví Písmo svaté, že, ač byla bohatou, přece velmi skromně žila. V domě svém měla zvláštní pokojík, v němžto s děvečkami svými uzavírajíc se bydlila. A majíc žíni na bedrách svých, postila se po všecky dny života svého, kromě sobot a novoměsíců a svátků domu israelského.

V sebezapírání však hlavně první křesťané se vynamenávali. První křesťané jsou nám vzory pravých následovníků Kristových, neboť život jejich byl ustavičné přemáhání a bojování proti vnitřním i zevnějším nepřátelům duše, ustavičné umrtvování a odpírání si všech věcí. Právem platí o nich slova sv. Pavla: „Ti, kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své s hříchy a žádostmi.“ (Gal. 5, 24.) První křesťany v sebezapírání a mrtvení těla následovali všickni svatí a světice Boží; vždyť jinak nebyli by ani k dokonalosti dospěli. Nemůžeme na tomto místě uvésti všechny ty dobré skutky, všechna utrpení a odříkání, jimiž vyznamenali se svatí, dostačí, když řekneme, že ničeho nepronedbali činiti, co je k Bohu a svatosti vedlo. Příklady tyto povzbuzují nás, abychom i my přemáhali své tělo, sobě i věcí dovolených odpírali, abychom také náleželi k pravým následovníkům Kristovým.

Pravý následovník Kristův nejen přemáhá své náklonnosti, nejen se zapírá, nýbrž také trpělivě snáší všecky kříže a všechna utrpení tohoto života, čili on rád nese kříž svůj. Další tedy ctnost, která se nám ve sv. evanděliu přikazuje jest:

3. Nésti svůj kříž.

Který jest ten náš kříž, který máme nésti? Křížem rozumíme všechna utrpení tělesná i duchovní různá neštěstí, nemoci, chudobu, protivenství a nepřátelství a vůbec různé trampoty života lidského, jež Bůh na nás dopouští, aby nás buď trestal za naše hříchy anebo zkoušel naši vytrvalost a věrnost. Každý člověk má na světě nějaký kříž, nějaké trápení, neboť utrpení jsou následky hříchu prvního, které všickni dědíme. Člověk přichází na svět s pláčem, život svůj vede často v pláči a s pláčem odchází z tohoto světa, jak běduje starozákonný trpitel Job: „Život od kolebky až ke hrobu naplněn jest mnohými bídami.“ (Job. 14, 1.)

Utrpení jest tudíž naším údělem, jemuž málokdo může uniknouti. Proto kříže své rádi přijímejme a také je trpělivě nesme. K tomu povzbuzuje nás Pán Ježíš svým příkladem. Ačkoliv všem lidem dobře činil a pomáhal, ačkoliv byl tichým a pokorným a nejsvětějším, že ani jeho nejúhlavnější nepřátelé nemohli na něm viny naleznouti, přece měl mnoho nepřátel, kteří ho pronásledovali a k hrozné smrti kříže odsoudili. A Pán Ježíš jako tichý beránek vzal na bedra svá kříž, nesl ho trpělivě na horu Kalvarii a odtud volá k nám: „Chcete-li kdo za mnou přijíti, vezmi kříž svůj a následuj mne.“ (Mat. 16, 24.)

Abychom své kříže rádi a ochotně nesli, k tomu činí nás schopnými ctnost trpělivost, která v tom záleží, že bez reptání a s odevzdaností do vůle Boží ochotně trpíme všechno, co Bůh na nás dopouští.

Utrpení musíme považovati za vůli Boží. Kdyby Bůh nechtěl, nepotkalo by žádné utrpení ani spravedlivého ani hříšného; i hříšníkům vedlo by se na světě dobře. Onen boháč, o němž sv. evanděliun vypravuje, jistě byl šťastným; mělť, co duše jeho ráčila, žádné utrpení ho nepotkalo na světe, až teprve na věčnosti, neboť přišel do pekla. Pronásleduje-li nás tedy utrpení, jest to vůle Boží, neboť Bůh dopouští na nás utrpení z lásky k nám. Proto utrpení musíme považovati za vůli Boží a musíme o něm říkati: Buď vůle tvá! Bůh chce, abych trpěl, proto se této jeho svaté vůli ochotně podrobuji.

Utrpení, která Bůh na nás dopouští, slouží k našemu spasení. Všechno, co Bůh činí, jest dobré, protože Bůh jest nejvýš moudrý a nejlépe ví, proč to neb ono činí a dopouští. Dopouští-li

tedy na nás utrpení, umí je zase obraceti k našemu dobrému. Sv. Jakub proto dí: „Blahoslavený muž, kterýž snáší pokušení; nebo když bude zkušen, vezme korunu života, kterouž slíbil Bůh těm, kteří ho milují.“ (Jak. 1, 12) Utrpení vedou tedy k životu věčnému. Proto svatí prosili za utrpení. Tak sv. Terezie modlívala se: „Pane, buď trpěti, nebo umříti.“

Utrpení povzbuzuje hříšníky k pokání. Proč marnotratný syn navrátil se k otci svému? Hlad a bída ho donutily. A tak utrpení i mnohé hříšníky přivádí k Bohu a do života věčného. Dopouští-li tedy Bůh i na nás různá utrpení, přijímejme je rádi, neboť utrpení vedou k věčné slávě, jak dí sv. Pavel: „Budeme-li s Kristem trpěti, budeme s ním i kralovati.“ (II. Tim. 2, 12.)

Aby však utrpení naše připočtena nám byla jednou k zásluze, musíme je trpělivě snášeti. Příkladem musí nám býti Pán Ježíš, jenž s největší trpělivostí a pokorou snášel všechna utrpení. Dopustí-li tedy Bůh na nás utrpení, ať už si ho zasloužíme svými hříchy, anebo trpíme nevinně, pokořme se pod mocnou pravici Boží, aby nás povýšil v čas navštívení. (I. Petr. 5, 6.) Nermutme se přílišně, ani nenaříkejme. Můžeme sice v utrpení plakati a bědovati, vždyť i Pán Ježíš v utrpení svém byl zarmoucen a také naříkal volaje: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?“ I Job naříkal, avšak nereptal ani se nerouhal, nýbrž pokorně volal: „Jestliže dobré věci brali jsme z ruky Boží, zlých proč bychom nepřijímali?“ (Job. 2, 10.) Proto i my v soužení příliš nenaříkejme a nezoufejme, neboť Bůh dopouští, ale neopouští. Vzhůru srdce! volá církev při mši svaté, napomínajíc nás, abychom nepoddávali se utrpení, nýbrž patřili k nebi. Tam v nebesích sídlí náš dobrotivý Otec, jenž vidí slzy naše a nedá nám zahynouti. Pohleďme také často na ukřižovaného Krista a pohled ten posilní srdce naše a potěší nás lepší budoucností, kterou slibuje Pán trpícím ústy sv. Pavla: „Budeme-li s Kristem trpěti, budeme s ním i kralovati. (II. Tim. 2, 12.)

Příklad trpělivosti v utrpení zanechali nám všickni svatí. Sv. Alžběta, uslyševši, že manžel její Ludvík při tažení do Sv. země zemřel, v zármutku svém takto se modlila: „Ty víš, o Pane, že jsem manžela svého nade všecky rozkoše světa milovala, že pak se Tobě zalíbilo, mně jej vzíti, tak jsem s vůlí Tvou spokojena, že byť bych mohla jediným vlasem hlavy své proti vůli Tvé ho k životu zase povolati, nechtěla bych toho učiniti.“

4. Následovati Krista.

Pán Ježíš pobízí nás, abychom vzali na bedra svá kříž svůj a dodává: „následujte mne“. Kam máme následovati Pána svého? Pána Ježíše následovati máme na Kalvarii, t. j. máme ho

následovati v utrpení, v trpělivosti až k hrobu svému; máme ho následovati do života věčného, t. j. máme se přičiniti ctnostným a svatým životem zasloužiti si království Božího. Všickni věrní přátelé Ježíšovi následovali jej ve všem co činil, učil a poroučel. Zvláště věrnými následovníky Krista Pána byli: Maria Panna, jeho matka, nábožné ženy Maria, Marta a jiné, apoštolové a učedníci Páně, ano i někteří fariseové jako Nikodem a Josef z Arimathie.

Nejvroucnějším a nejhorlivějším následovníkem Krista Pána byl sv. Pavel, jenž pro něho ze všech apoštolů nejvíce trpěl a pracoval, proto vyznal o sobě: „Živť jsem ne já, ale živ jest ve mně Kristus.“ Sv. Pavel také napomínal věřící k následování Krista, a poněvadž všem v tom dával nejlepší příklad, proto mohl říci: „Buďtež následovníci moji, jakož i já jsem Kristův.“ (I. Kor. 4, 16)

Za příkladem Rodičky Boží, nábožných žen a učedníků Páně a prvních křesťanů máme i my následovati Krista Pána ve všem, co nám odkázal. Zvláště máme za Kristem Pánem jíti na svou Kalvarii, na vrchol svého života, to jest, máme kříže a utrpení svá tak trpělivě a tiše nésti až k hrobu, jak Pán Ježíš trpělivě kříž svůj na horu Kalvarii nesl.

Než máme také Krista Pána následovati do jeho věčného sídla v nebesích. Pán Ježíš pravil o sobě: „Já jsem cesta, pravda a život!“ Pán Ježíš ukázal nám cestu, která vede do nebe; proto chceme-li býti jeho následovníky, musíme kráčeti za ním po cestě, která k němu vede. Ovšem cesta do života věčného není tak pohodlnou, jako cesta do trápení věčného. Kdo by chtěl přijíti do pekla, nemusí mnoho činiti, povolí jenom všem svým náruživostem a snadno dostane se do trápení věčného. Kdo však chce přijíti do nebe, musí kráčeti cestou trnitou, neboť úzká a těsná brána vede do nebe. Křesťan musí mnoho bojovati, mnoho trpěti a mnoho činiti, aby vejíti mohl za Kristem Pánem do jeho království.

Kristus Pán jest „pravda“. Již zbožný Simeon nazval Pána Ježíše „světlem k osvícení pohanů“. Ano Pán Ježíš jest zářivé slunce, které zapudilo tmu bludu a nevěry, neboť přinesl na svět pravdu, které lidé neznali, založil pravé náboženství, které přivedlo pokolení lidské ku pravdě. Budeme tudíž následovníky Krista Pána, když za příkladem sv. apoštolů a všech věrných služebníků Božích svaté učení Ježíšovo, svatou víru budeme beze strachu vyznávati, hájiti a podle ní žíti. Konečně Pán Ježíš o sobě pravil: já jsem život. Sv. Petr vyznal, že Pán Ježíš má život, v němž oživují všickni, kteří v něho uvěří, neboť nadšeně zvolal: „Pane, ke komu půjdeme? Tyť máš slova života věčného.“ (Jan 6, 69.) Svatí apoštolové také žili jen pro Krista, neboť přesvědčeni byli, že za to

dá jim Pán Ježíš život jiný, život věčný. Nuže i my hledejme u Krista Pána a jemu také věnujme celý svůj život a nalezneme život, v němž věčně radovati se budeme. Sv. Václav byl věrným následovníkem Krista Pána. Neboť uspořádal život svůj dle příkladu, který mu pozůstavil Spasitel. Sv. Václav vyvolil si Pána Ježíše za vůdce svého a jeho duchem se řídil ve všem smýšlení a jednání svém. Pán Ježíš často, ba ustavičně se modlíval; totéž činil svatý Václav, i v noci se svým sluhou chodíval do chrámu a tam se zbožně modlíval. Pán Ježíš ustavičně vyučoval lidi; i svatý Václav lid svaté víře učil a mravy jeho šlechtil, proto povolal do země křesťanské učitele, stavěl chrámy a školy a kupoval pohanské děti, kteréž dal vyučiti a pokřtíti. Pán Ježíš byl tichý a pokorný, miloval nepřátele své a za ně se modlil; v tom následoval sv. Václav Pána Ježíše také. Odpustil odbojnému knížeti Radislavovi i bratru Boleslavovi a všem nepřátelům a také se za ně modlil. Pán Ježíš všude dobře činil a pomáhal, byl dobrodincem a těšitelem všech bídných a nešťastných. Také sv. Václav následoval Pána Ježíše v dobročinnosti, neboť ujímal se otcovsky utiskovaných a trpících, byl pravým otcem chudých vdov a sirotků a tak je miloval, že jim i v době noční donášel dříví a pokrmy. Nebylo chudého, jenž by u něho nebyl nalezl útěchy a pomoci.

Hle! tak vznešený příklad následování Krista dal nám náš patron, sv. Václav; nuže následujme ho všickni a dostane se nám jednou takové odměny a slávy, jakou přijal v nebesích patron země české, sv. Václav.

5. „Tichým a pokorným býti."

Nejvznešenějším vzorem tichosti a pokory byl zajisté Pán Ježíš a proto napomíná nás: „Učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem." (Mat. 11, 29.)

Tichosti a pokory jest žel Bohu na zemi málo. Lidé jsou nepokojní, svárliví, pyšní a nesvorní; proto nynější svět jest jevištěm ustavičných svárů, hádek a všeliké zloby. Takový život však není křesťanský, to není následování Krista Pána, neboť Pán Ježíš nepřinesl na svět nepokoj a pýchu, nýbrž pokoj a lásku. Pán Ježíš byl tichý, pokorný a trpělivý v obcování s učedníky, k Samaritánům, Jidášovi, nepřátelům ano i k vrahům. Pán Ježíš také učedníky své napomínal k tichosti a pokoře a trpělivosti. Svatí apoštolové také následovali Mistra a Pána svého v tichosti a pokoře neboť trpělivě snášeli křivdy a utrpení, radujíce se, že mohou pro Krista trpěti. Také první křesťané a všichni věrní přátelé Ježíšovi byli tichými a pokornými. Tito tedy křesťané byli pravými následovníky Kristovými, oni vedli v pravdě život křesťanský.

Nepokojné, svárlivé a pyšné lidi doby naší zahanbují i mnozí pohané, kteří milovali pokoj a pokoru. Sokrates, mudrc athénský, byl trpělivosti podivuhodné, snášeje rád a mile všeliké křivdy a urážky. Hle tento učenec pohanský neznal Krista Pána, nedočkal se vykoupení lidstva, po němž toužil, a přece ozdoben byl vzácnými ctnostmi tichostí a pokorou. Podává nám důkaz, že v pravdě vzdělaní a učení lidé mají býti skromnými a tichými. Proto také jest to hanbou pro křesťanský lid, jenž má tak vznešený vzor tichosti a pokory, že pohrdá knížetem pokoje, Kristem Pánem a raději následuje knížete nepokoje, ďábla, jenž od počátku až do dnešního dne rozsíval svár, nesvornost a pýchu.

Buďme, drazí v Kristu, následovníky Kristovými, milujme pokoj a pokoru, buďme tichými a pokornými, jak se na křesťany sluší. Nezakládejme si na svých přednostech nebo na bohatství, nevyvyšujme se nad jiné, ale buďme vždy skromnými, na paměti vždy majíce svou slabost a hříšnost. Buďme opatrnými v řeči a jednání, varujme se svárů, hádek a pomluv; nebuďme neustupnými, nýbrž všude raději se pokořme. Pamatujme, že jen pokorou a tichostí dosáhneme věčné blaženosti. Sv. Bernard ve svých spisech zvláště napomíná k mírnosti a tichosti, kterouž nejvíce zmůžeme. Dokládá to ze své zkušenosti. Na počátku jednal s podřízenými mnichy přísně a nebyli s ním spokojeni, ač ho pro jeho ctnosti obdivovali. I uposlechl rady jejich a zacházel s nimi mírně a všickni ho poslouchali velmi ochotně. A tak je to i v našem životě, úřadě a stavu. Mírností a vlídností získáme daleko více dobrého, než přísností a zlostí; proto přemáhejme svou zlost, prchlivost a pýchu a zjednáme si vážnosti, lásky a také oddanosti.

6. Milovati nepřátele; dobře činiti těm, kteří nás nenávidí; modliti se za ty, kteří nám protivenství činí.

Nejkrásnějším ovocem křesťanského náboženství jest láska k nepřátelům. Této neznali ani pohané ani židé, neboť milovali jen sebe a své rodáky; cizinců však nenáviděli a nepovažovali jich za své bližní. Židé cizince vůbec nenáviděli a nebyli by jim ani vody podali, jak nám sv. evanělium vypravuje. (Pán Ježíš u studnice Jakobovy.) Pán Ježíš však zákon o lásce k bližnímu doplnil. Židé dle zákona Mojžíšova milovati měli jen zase židy. Pán Ježíš však zákon ten doplnil, řka: „Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 5, 44, 45.)

Dle rozkazu Pána Ježíše máme tedy milovati i své protivníky. A lásku k nepřátelům máme ukázati svým smýšlením, slovem a skutkem.

Milujeme své nepřátele, když ve svém srdci o nich dobře myslíme, všeho dobrého jim přejeme a když k nim nechováme ani zášti ani nenávisti. Takovou lásku k nepřátelům měl Pán Ježíš. Ačkoliv nejvyšší kněží, fariseové a zákoníci ho hrozně nenáviděli, celý národ proti němu poštvali a k smrti kříže jej odsoudili, přece Pán Ježíš nesplácel zlým za zlé. Pán Ježíš i těmto krvelačným nepřátelům svým projevoval lásku, žádnému ničeho zlého nepřál, nechoval v srdci svém ani hněvu ani mstivosti, nýbrž plakal a rmoutil se nad jejich zatvrzelostí. Pán Ježíš ani na toho zrádného Jidáše se nehněval, nýbrž nazval ho i při zrádném činu svým přítelem. Pána Ježíše v lásce k nepřátelům následovali jeho učedníci a první křesťané. Sv. Jakob menší byl od rozzuřených židů s vrchu chrámu svržen a kamenován. Umíraje sebral všechnu sílu svou a zvolal: „Pane, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ A sv. Pavel, jenž tolik trpěti musil od nepřátel, miloval své protivníky a napomínal křesťany k lásce k nepřátelům řka: „Žádnému zlého za zlé neodplacujte.“ (Řím. 12, 17.) I první křesťané ochotně zachovávali přikázání lásky k nepřátelům a proto Tertulian píše o nich: „Přátele milovati dovedou všichni, nepřátele však milovati jest věcí pouze křesťanů.“

V této lásce k nepřátelům musíme se i my cvičiti a ji si osvojiti. Proto potlačujme v srdci svém odpor k protivníkům, mysleme o nich vždy dobře, přejme jim štěstí a nikdy neukazujme radost z jejich neštěstí. Pravý křesťan má útrpnost s nepřítelem i v jeho neštěstí.

Nepřátelům svým lásku ukazovati máme slovy. Pán Ježíš přikazuje nám: „Modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám.“ I v tom dal nám Pán Ježíš příklad. Neboť když na kříži umíral a jeho nepřátelé pod křížem stojíce se mu posmívali a rouhali, nezlořečil jim a nesvolával pomstu Boží na ně, nýbrž modlil se za své nepřátele: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ (Luk. 23, 34.) Podobně i sv. Štěpán umíraje modlil se za své vrahy.

Za příkladem Pána Ježíše musíme i my nepřátelům lásku ukazovati slovy svými. K tomu napomíná nás sv. Pavel: „Dobrořečte těm, kteří vám protivenství činí; dobrořečte a nezlořečte.“ (Řím. 12, 14.) Jestliže tedy nám nepřátelé ublížili, nespílejme jim a neproklínejme je, nýbrž přemáhejme svou mstivost a svůj hněv a snášejme i křivdu s trpělivostí. Protivníků svých také ani neposuzujme ani nepomlouvejme dle napomenutí Páně: „Nesuďte a nebudete souzeni.“ K nepřátelům zdvořile se chovejme, slušně s nimi mluvme, zvláště ve společnosti neukazujme slovem nebo svým chováním nepřátelství a hněv. Nepřátelům všeho dobrého

přejme a také se za ně modleme, aby Bůh srdce jejich obměkčil a ku pokání pohnal.

Krásný příklad chování k nepřátelům ukázal sv. František Sal. Svou ohnivou výmluvností a podivuhodnou vlídností srdce lidská i nepřátel sobě naklonil a k sobě připoutal. Obrátiv jednoho času mnoho kalvinců, mezi nimiž byli i dva šlechticové, popudil proti sobě kalvinské kazatele, kteří ze mstivosti najali bezbožného muže, který sv. Františka měl otráviti. Nešlechetnému člověku podařilo se dílo zločinné a sv. František poživ nevědomky s pokrmy jed, hrozné trpěl bolesti; Bůh ho však přece při životě zachoval. A za to sv. František za své vrahy se modlil, s nimi velmi šetrně jednal, dobrodiním je takřka zasypával, tak že veřejně doznali, že sv. František jest mužem křesťanské lásky.

Konečně lásku k nepřátelům ukazovati máme skutky svými, jak dí Pán Ježíš: „Dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí.“ Pán Ježíš nejen slovy, ale i svým příkladem káže nám, dobře činiti nepřátelům. Pán Ježíš dobré a milosrdné skutky činil všem lidem bez rozdílu, známým i neznámým, domácím i cizím. V této lásce následovali Pána Ježíše jeho učedníci a první křesťané, kteří i nepřátelům sloužili, v bídě pomáhali a všem dobře činili, tak že pohané lásku jejich obdivovali a proto tak četně dávali se pokřtíti.

Tuto lásku k nepřátelům dokazujme i my svými skutky. Potřebuje-li nepřítel náš pomoci naší, neodpírejme mu jí, nýbrž s radostí dobře mu čiňme, jak nás k tomu napomíná sv. Pavel: „Lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej, žízní-li, dej mu píti; nebo to čině, uhlí řeřavé shrneš na hlavu jeho.“ (Řím. 12, 19, 20.) Činíme-li i nepřátelům milosrdné skutky, snadněji získáme si jejich srdce a z nepřátel stanou se naši přátelé.

Když na počátku tohoto století vtrhli Francouzové do Solnohradu, vydrancovali vše, tak že mnozí neměli co jísti a v hrozné bídě se nalezali. Jen jistý Petr Müller šťastně všecko, co měl, uschoval. Jeho soused, s nímž žil v nepřátelství, již po dva dny s manželkou a dítkami ničeho nejedl. Uslyšev o tom Müller, hned ho navštívil a pokrmu mu poskytl. Soused dojat touto dobrotou, srdečně mu děkoval a prosil ho za odpuštění. I odpověděl mu Müller: „Milý sousede, nyní tím více se milujeme. Zde ti podávám svou ruku, že zůstanu tvým přítelem až do smrti.“

Drazí v Kristu! Rozjímali jsme o ctnostech, jimiž ozdoben býti má každý následovník Kristův. Ctnosti ty jsou velmi důležity a ke spasení potřebny, neboť kdybychom jich neměli a nekonali, neměli bychom naděje na život věčný. Nejtěžší z těchto ctností ovšem jest ta poslední, kteráž nám přikazuje lásku k nepřátelům.

Mnohému zdá se, že jest docela nemožným, aby člověk svým protivníkům za vše zlé ještě dobrodiní prokazovati měl. Avšak v tom právě spočívá to křesťanství, kteréž takovému hrdinství učí, k němu vede a je přikazuje. S milostí Boží a při dobré vůli můžeme všickni lásku k nepřátelům tak dokazovati, jak nám to Pán Ježíš přikazuje. Proto prosme Boha o milost a sílu, bychom všecko ochotně a rádi činili, čeho třeba jest k našemu spasení. Sami pak s milostí Boží pracujme a pak sami na sobě zkusíme, že jho Páně v pravdě jest sladké a lehké.

113. CVIČENÍ.

O dobrých skutcích.

Po několik cvičení rozjímali jsme o křesťanských ctnostech, jimiž ozdobeno a ušlechtěno má býti srdce naše, aby uschopněno bylo ku konání dobrých a záslužných skutků. Křesťanské ctnosti podobají se tu přípravné práci rolníkově, kterou na poli svém koná před zasetím semene. Dříve než počne rolník zasévati símě, napřed hluboko zkypří půdu, aby všeliký plevel vyhubil, a když zemi dobře byl upravil, potom teprve zaseje símě, kteréž majíc dobrou pohodu, vydá hojnou úrodu.

Tak také křesťanskými ctnostmi ušlechťuje a vzdělává se naše srdce a nabývá trvalé schopnosti, aby s milostí Boží a naším přičiněním objevilo se ovoce ctností, totiž dobré skutky. Proto ctnosti a dobré skutky těsně spolu souvisejí; neboť kde není ctností, tam také není dobrých a záslužných skutků. Dobré skutky jsou tedy ovocem křesťanských ctností. A o těchto dobrých skutcích budeme nyní rozjímati.

829. *„Co jsou dobré skutky?“*

Dobré skutky jsou skutky, které s vůlí Boží se srovnávají a s pomocí milosti Boží s úmyslem bohumilým se konají.

Dobrými skutky rozumíme nejen zevní, viditelné činy a jednání, které koná spravedlivý křesťan, nýbrž také slova, myšlení, žádosti a vůbec konání ctností. Dobrými skutky rozumíme tedy všechno mravně dobré, jímž můžeme si zasloužiti odměny v nebi. A o takových dobrých skutcích budeme mluviti. Aby naše skutky nazvány býti mohly dobrými a záslužnými, musí míti jisté vlastnosti.

Které ty vlastnosti jsou, udává katechismus. Dobré skutky musí: 1. srovnávati se s vůlí Boží, 2. musí konány býti s pomocí milosti Boží a 3. s úmyslem bohumilým.

1. Dobré skutky musí se srovnávati s vůlí Boží, t. j. musí býti mravně dobré. Skutek nějaký jest mravně dobrým, srovnává-li se se zákonem Božím neb s vůlí Boží, koná-li se z dobrého úmyslu a z lásky k Bohu. Proto skutky, které jsou proti zákonu Božímu, které nesrovnávají se s vůlí Boží, nejsou dobrými skutky, nýbrž zlými, ty nezasluhují odměny, nýbrž trestu. Almužna zajisté jest dobrým skutkem. Kdyby však někdo napřed peníze ukradl a potom z nich almužny uděloval, nebyl by skutek tento dobrým a také nezasluhoval by odměny, nýbrž spíše trestu. Choditi na pout, je také dobrým a záslužným skutkem. Jde-li však někdo na pout z hříšného úmyslu, aby doma nemusil pracovati anebo aby z pouti měl časný výdělek, pak skutek tento není ani dobrým ani záslužným.

Aby tedy naše skutky byly mravně dobré a záslužné, musíme je konati podle vůle Boží, musíme dbáti toho, co Bůh poroučí a zapovídá.

2. Dobré skutky musíme konati s pomocí milosti Boží. Aby naše skutky byly dobré a záslužné, musí býti nadpřirozené, t. j. musíme je konati s milostí pomáhající a z nadpřirozených pohnutek.

Abychom mohli konati dobré a záslužné skutky, uděluje nám Bůh milosti pomáhající, kteráž nás k dobrému pobádá, v konání dobrého doprovází a posiluje nás, abychom dobrý skutek také dokonali, jak dí sv. Pavel: „Bůh zajisté to jest, jenž působí v nás i chtění i vykonání dobrého podle dobré vůle své.“ (Fil. 2, 13.) Žádný tudíž skutek nemůže býti spasitelným a záslužným, nepředchází-li jej milost Boží.

Aby skutky byly dobrými, musíme je také konati z nadpřirozených pohnutek, t. j. z takových pohnutek, které nepocházejí pouze z rozumu, nýbrž které z víry vycházejí. Neboť jen takové skutky jsou záslužnými, které pocházejí z pohnutek nadpřirozených a které směřují k nadpřirozenému cíli. Proto takové dobré skutky, které konáme bez pomáhající milosti a bez ohledu na Boha, pouze svými silami a pouze proto, že rozumem svým skutky za dobré uznáváme, nejsou nadpřirozenými skutky, nýbrž toliko přirozenými a proto také nejsou pro nebe záslužnými. Že přirozené dobré skutky nemají ceny pro nebe, vysvětlil Pán Ježíš ve svém kázání na hoře, kde nám přikazoval lásku k nepřátelům. Pravilť: „Milujete-li ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? zdaliž i publikáni toho nečiní? A budete-li pozdravovati toliko bratří svých,

což více činíte? Zdaliž pohané toho nečiní? (Mat. 5, 46, 47.) Slovy těmito chce Pán Ježíš říci: Milujete-li jen ty, kteří vás milují a dobře vám činí, pochází vaše láska z lidských toliko pohnutek; milujete-li však bližního svého z lásky k Bohu, abyste jako dítky Boží vůli jeho plnili a jemu podobni byli, milujete z vyšších, nadpřirozených pohnutek. Pak budete milovati i nepřátele a dobře činiti budete přátelům i nepřátelům, jako váš Otec nebeský dobře činí spravedlivým i nespravedlivým. Nemyslete tedy, že přirozená láska jest něčím záslužným, neboť tuto mají i pohané a hříšníci, a proto taková láska nebude odměněna.

Pán Ježíš také přikazuje nám, abychom dobré skutky konali ve jménu jeho a pro něho samého. Kdo s takovým úmyslem a z takové pohnutky dobré činí, tomu slibuje odplatu v nebi, když dí: „Kdožkoli zajisté dá vám píti číši vody ve jménu mém, protože jste Kristovi: zajisté pravím vám, neztratí odplaty. (Mar. 9, 40.)

Konečně při konání dobrých skutků musíme vždy míti na mysli odměnu v nebi. Proto dí sv. Augustin: „Na smýšlení musíme hleděti, ne na statek; třebas je dobrý, neděje-li se k vůli věčné spáse, nemá ceny.“

3. Dobré skutky musíme činiti s bohumilým úmyslem, t. j. dobré skutky musíme konati z lásky k Bohu, že Bůh to poroučí a že se mu to líbí, ne však z lásky k sobě, abychom byli od lidí chváleni. Tohoto dobrého úmyslu při konání dobrých skutků jest třeba, poněvadž na našem vnitřním smýšlení spočívá odplata věčná.

Úmysl náš bude dobrým, budeme-li vždy míti na zřeteli čest a slávu Boží, nikoli však čest a slávu svou. O tomto dobrém úmyslu při konání dobrých skutků kázal Pán Ježíš a vysvětlil nám, v čem záleží. Pravilť: „Varujte se, ať spravedlnosti své nečiníte před lidmi, abyste od nich viděni byli: jinak nebudete míti odplaty u Otce svého, kterýž jest v nebesích.“ (Mat. 6, 1.) Pán Ježíš účedníky a posluchače své varuje před fariseji, kteří dobré skutky konali pro schlonbu. Byloť tehdy obyčejem, že almužna vybírala se v chrámě ve dny sváteční, mimo to i v jiné dny chodil po ulicích a domech sběratel almužny. Někteří, zvláště fariseové, dávali almužnu jen tehdy, když je lidé pozorovali, aby proto byli chváleni. Pán Ježíš tyto dobrodince nazval „pokrytci“, protože svou dobročinnost rozhlašovali svými náhončími, aby chváleni byli. Před takovým špatným úmyslem varuje nás Pán Ježíš a napomíná nás: „Když dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí ve školách a na ulicích, aby slaveni byli od lidí. Amen, pravím vám, vzali odplatu svou. Ale ty když almužnu dáváš, nevěz levice tvá, co činí pravice

tvá: ať almužna tvá jest v skrytě, a Otec tvůj, jenž vidí v skrytě, odplatí tobě.“ (Mat. 6, 2—4)

Je zvykem, že dary věnované chudým anebo vůbec na dobročinné účely uveřejňují se dnes v novinách. Výkazy darů a dárců ovšem nesmíme vždy ani pomlouvati ani za schlubivost prohlašovati. Veřejnost někdy musí věděti, kdo dar udělil a také kolik, aby jiní povzbuzeni byli k dobročinnosti a potom aby zaslaný dar byl také veřejně kvitován. Kdo by však chtěl každý i nepatrný dar soukromě daný rozhlašovati, aby za to byl chválen a mohl se chlubiti svou štědrostí, tedy vzal odplatu svou jako fariseové, t. j. svět ho pochválil, nepotřebuje odměny v nebi.

Jistá vznešená římská paní přinesla kdysi jednomu knězi stříbrné věci v ceně mnoha tisíc, aby je rozdal chudým. Kněz poděkovav: „Zaplať Pán Bůh“, dal stříbro v její přítomnosti svým jednatelům, aby vše mezi chudé rozdali. Paní vidouc, že kněz o ceně daru nemluví, pravila: „Ctihodný otče, nevím, zda-li jste povážil, že almužna tato sto tisíc obnáší.“ „Milá dcero“, odpověděl kněz, „věztež, že netřeba zvěstovati Tomu, jemuž jste tento dar vlastně přinesla, jak mnoho váží; na váze jeho leží pahrbky, doly, tělesa nebeská; proto i vaše stříbro na ní dobře odváženo bude.“ Paní zarděvši se nad svým marnivým jednáním poděkovala knězi za poučení a potom udělovala almužnu pro Boha, nehledajíc slávy lidské.

Dobré skutky může konati spravedlivý i hříšník, avšak všecky ty skutky nejsou záslužnými. Aby naše dobré skutky byly záslužnými, musí jim slíbena býti odměna v nebi a musíme je konati ve stavu milosti Boží.

830. *„Co jsou skutky záslužné?“*

Skutky záslužné jsou dobré skutky, kterým je slíbena odměna pro život věčný.

Záslužnými skutky vůbec rozumíme takové skutky, které někomu k jeho dobru a prospěchu konáme a za což máme právo na odměnu. Konáme-li dobré skutky pro Boha, nemáme vlastně žádného práva na odměnu, poněvadž Bohu dobré konati jsme povinni a poněvadž Bůh nám ničím není povinen. Bůh však ze své dobrotivosti činí naše dobré skutky záslužnými, t. j. připočítává nám je k zásluze, konáme-li je s dobrým úmyslem a ve stavu posvěcující milosti. Tyto dobré skutky, které spravedlivý křesťan v posvěcující milosti koná, slují záslužnými, poněvadž Bůh za ně slibuje odměnu v nebi. Ze Bůh nám za dobré skutky ve stavu milosti posvěcující vykonané slibuje věčnou odměnu v nebi, pozná-

váme z mnohých výroků Písma sv. Tak Sirach dí: „Nedej si překážeti, abys se modlil vždycky, a neostýchej se ospravedlňovati se až do smrti; nebo odměna Boží zůstává na věky.“ (Sir. 18, 22.) Sv. Pavel ve všech souženích posiloval se nadějí na odměnu v nebi a proto pravil: „Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá Pán v onen den spravedlivý soudce: a netoliko mně, ale i těm, kteříž milují příští jeho.“ (II. Tim. 4, 8.) Zvláště však Pán Ježíš sliboval všem spravedlivým hojnou odplatu v nebi. Z podobenství o dělnících na vinici poznáváme, že Pán Ježíš všem stejně odmění dobré skutky. Ano Pán Ježíš slibuje, že i za nejmenší dar z lásky daný, i za číší vody dá jednou hojnou odměnu. Často pak těšil zarmoucené své učedníky poukazuje na budoucí odměnu: „Radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích.“ (Mat. 5, 12.)

Z těchto a jiných mnohých výroků Písma sv. poznáváme, že Bůh záslužné skutky v nebi odmění. Proto však nesmíme se chlubiti svými dobrými skutky, nýbrž Bohu musíme děkovati, jenž milostí svou působí, že naše dobré skutky mají cenu pro nebe, že jsou záslužnými; neboť bez milosti Boží nemůžeme pro nebe ničeho záslužného konati.

831. *„Je-li záslužných skutků třeba?“*

Záslužných skutků je třeba, protože jest nám život věčný slíben pouze jako odměna za naše zásluhy.

Od počátku stvoření lidí přikazoval Bůh lidem dobré skutky konati a sliboval za ně odplatu na věčnosti. Tak Hospodin již prvním lidem v ráji sliboval věčnou radost, budou-li zachovávati jeho přikázání. Zvláště pak Bůh napomínal Israelity ústy Mojžíšovými, aby přikázání jeho zachovávali a za to sliboval jim časnou i věčnou odměnu. Pravilť Hospodin: „Jestliže poslouchati budete hlasu mého a budete-li ostříhati úmluvy mé, budete mi za zvláštní nábytek.“ (II. Mojž. 1, 9. 5) Slovy těmi slibuje Hospodin Israelitům velikou odměnu, budou-li dobré konati; budou totiž jeho „nábytkem“, t. j. jeho majetkem v království nebeském. Všickni sv. proroci a spravedliví lidé starozákonní napomínali lid ku konání dobrých skutků. Tak čteme v knize Přísloví: „Činiti milosrdenství a soud, více líbí se Hospodinu než oběti.“ (Přísl. 21, 3.) Také sv. Jan Křtitel, poslední prorok starozákonný, napomínal posluchače své ke konání dobrých skutků, když u řeky Jordanu volal: „Již jest sekera ke kořeni stromu přiložena. Každý strom, který nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bude.“ (Mat. 3, 10.) Sv. Jan přirovnává člověka ke stromu. Jako neužitečný strom bude vyťat

a spálen, tak také lidé, kteří nečiní dobrých skutků, budou na věčnosti zavrženi do věčného ohně.

Zvláště však Pán Ježíš svým příkladem a svými slovy konání dobrých skutků přikazoval. Pán Ježíš potvrzuje učení Janovo podobenstvím o planém stromu fíkovém, o němž dí: „Aj, tři léta jsou, co přicházím hledaje ovoce na tomto fíku, a nenalezám: protož vytnu jej: nač také zemi zaměstnává.“ (Luk. 13, 7.) Fíkový strom ve vinici Páně byl lid israelský. Po tři léta Pán Ježíš vybízel lid tento, aby přinášel ovoce dobrých skutků, avšak nadarmo. Syn Boží pracoval pro blaho lidu toho jako zahradník, okopával strom a přidával mu kypré zeme svým napomínáním, učením a svými výstrahami. Tak zasloužil si lid ten, aby byl jako neužitečný strom vyťat, t. j. vyhlazen. A skutečně národ israelský roku 70 po Kr. byl ze své vlasti vyhnán a po celém světě rozptýlen, protože byl neužitečným.

Z podobenství o planém fíku poznáváme, že dobré skutky ku spasení jsou potřebny. Učení to vysvítá také z podobenství o pěti pannách neopatrných, které k uvítání ženicha nezaopatřily sobě oleje do lamp. Když pak ženich náhle přišel, lampy jim zhasly, protože byly prázdny a ženich je k hostině nepřijal. Podobně všickni ti, kteří přijdou na věčnost s prázdnými lampami, t. j. bez dobrých skutků, nevejdou do života věčného; i jim řekne nebeský ženich Pán Ježíš: „Neznám vás.“ Pravdu tuto potvrzuje podobenství o lenivém služebníku, kterýž přijatou hřivnu zakopal do země, místo aby z ní byl něco těžil. Tak jako pán potrestal lenivého služebníka žalářem: „A neužitečného služebníka uvrzte do temností zevnitřních, tamť bude pláč a skřípění zubů“, (Mat. 25, 30.) podobně zavrženi budou všickni, kteří nebudou se moci vykázati záslužnými skutky.

Potřebnost dobrých skutků zvláště však poznáváme ze slov, která Pán Ježíš řekne při posledním soudu zavrženým: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblům a andělům jeho. Neboť jsem lačněl a nedali jste mi jísti: žíznil jsem a nedali jste mi píti . . .“ Tehdy odpoví mu oni řkouce: „Pane! kdy jsme tě viděli lačného . . . a neposloužili jsme tobě?“ Tehdy odpoví jim řka: „Zajisté pravím vám: Pokud jste toho neučinili jednomu z menších těchto, ani mně jste neučinili. I půjdou tito do trápení věčného.“ (Mat. 25, 41—46.) Pán Ježíš ustavičně učedníky své nabádal ke konání dobrých skutků, aby tím všem věřícím předcházel příkladem; proto pravil jim: „Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a oslaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 5, 16.)

Svatí apoštolové, jako věrní následovníci Mistra a Pána svého. v konání dobrého neustávali a také věřící ke konání dobrého napo-

mínali. Tak sv. Petr dí: „Protož bratři, více se snažte, abyste skrze dobré skutky jisté učinili své povolání a vyvolení.“ (II. Petr. 1, 10.) Také sv. Pavel ustavičně napomínal ke konání dobrých skutků, jak zřejmo z jeho listu ku Galatským: „Dobře činíce neustávejme; nebo časem svým žíti budeme neustávajíce.“ (Gal. 6, 9.) Potřebnost dobrých skutků konečně vysvítá ze slov sv. Jakuba, jenž dí: „Co prospěje, bratři moji, praví-li kdo o sobě, že má víru, nemá-li skutků? Víra bez skutků mrtvá jest.“ (Jak. 2, 14, 22) Slovy těmi praví sv. apoštol, že naše víra musí se jeviti dobrými skutky, neboť sama víra nestačí ke spasení, jak dí Pán Ježíš: „Ne každý, kdo mi říká, Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského.“ (Mat. 7, 21.)

Ze všech těchto výroků Písma sv. jasně poznáváme, že ku spasení třeba jest dobrých skutků. Proto vědomého bludu dopustili se novotáři 16. století, kteří hlásali, že ku spasení není třeba dobrých skutků, nýbrž že postačí sama víra.

Poněvadž tedy sám Kristus Pán přikazuje nám konání dobrých skutků a podle nich jednou nám dá odměnu, proto konejme na světě mnoho dobrého. Pokud Bůh nám dopřává života, snažme se co nejvíce zásluh zjednati si pro nebe, neboť zde na zemi jest doba setby, tam na věčnosti pak jest čas žní. Uznáváte jistě všickni potřebu dobrých skutků a proto mnohý z vás si pomyslí: „Rád bych konal dobré, avšak sám jsem nuzný a chudý a sám potřebuji často lidské pomoci.“ Nenaříkejte, vy chudí, neboť i vy můžete mnoho záslužného na zemi vykonati. Vaše trpělivost, spokojenost s málem, vaše modlitby a pobožnosti, jsou již velikými dobrými skutky, které vám Pán Bůh hojně odplatí. Budeme-li všickni svědomitě zachovávati přikázání Boží a církevní, která obsahují vše to dobré, která Pán Ježíš činiti velí, pak získáme si pro nebe mnoho dobrých a záslužných skutků. Vždyť Pán Ježíš pro zahovávání přikázání slibuje život věčný, jak pravil onomu bohatému mládenci, kterýž se ho tázal: „Mistře, co čině, obdržím život věčný?“ „Zachovávej přikázání“, odpověděl mu Pán Ježíš. Konečně v každém povolání a stavu naskytuje se tolik příležitosti ke konání záslužných skutků, tak že každý z nás, koná-li povinnosti stavu svého svědomitě, mnohých zásluh může si zjednati pro spásu duše své.

Aby naše dobré skutky Bohu se líbily a byly nám přičteny k věčné odměně, musíme je konati ve spojení s Kristem Pánem, t. j. ve stavu posvěcující milosti.

832. *„Kdy je dobrý skutek záslužným?“*

Dobrý skutek je záslužným, koná-li se ve stavu posvěcující milosti.

Aby naše skutky byly dobré a pro nebe záslužné, musíme je konati ve stavu posvěcující milosti, t. j. ve spojení s Kristem Pánem. Pravdu tu vysvětluje Pán Ježíš podobenstvím o vinné ratolesti. Praví: „Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni: tak ani vy, leč zůstanete ve mně. Jáť jsem vinný kmen, vy ratolesti: kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé, nebo beze mne ničehož nemůžete činiti.“ (Jan 15, 4. 5.) Jako ratolest sama ze sebe nemůže se zelenati, kvésti a ovoce nésti, není-li s kmenem spojena a nepřijímá-li s kmene živoucí šťávy, podobně ani my nemůžeme ničeho pro nebe záslužného konati, nejsme-li milostí posvěcující spojeni s kmenem života, s Kristem Pánem. Proto dí Pán Ježíš: „Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé.“

Konáme-li tedy dobré skutky ve spojení s Kristem Pánem a ve stavu posvěcující milosti, nabývají naše dobré skutky ceny nadpřirozené. Neboť jako větev z dobrého stromu ušlechťuje pláňavku, že nese potom ušlechtilé a krásné ovoce, tak milost Boží ušlechťuje naše dobré skutky a dodává jim nebeské krásy a ceny. Proto odměna dobrých skutků záleží na tom, v jakém stavu je konáme. Konáme-li dobré skutky ve stavu hříšném, podobají se skutky naše ovoci z planého stromu, které chuti nemá. Konáme-li však dobré ve stavu milosti, podobají se dobré skutky ovoci ze štěpovaného stromu, kteréž jest krásné a chutné.

Milost posvěcující činí nás tedy schopnými konati záslužné skutky. Bez této milosti nemůžeme ničeho záslužného pro nebe konati, jak dí sv. Pavel: „A kdybych rozdal na pokrmy chudých všecken statek svůj a vydal tělo své k spálení, lásky pak kdybych neměl, nic mi neprospívá“ (I. Kor. 13, 3.)

Dobrým skutkům ve stavu milosti konaným přislibuje Pán Ježíš odplatu v nebi. Avšak odměna v nebi bude tím větší a hojnější, protože dobré skutky v milosti konané nás již na zemi činí světějšími a větší zásluhy hodnějšími, že milost posvěcující v nás rozmnožují. Dvojí tedy odměna slíbena jest dobrým skutkům, o čemž poučuje nás následující otázka.

833. *„Jaká odměna je přislíbena skutkům záslužným?“*

Skutkům záslužným je přislíbena tato odměna:

1. **rozmnožení posvěcující milosti;**
2. **věčná blaženost a její rozmnožení.**

a) Když jsme rozjímali o posvěcující milosti, poznali jsme, že milost posvěcující nemůže býti zmenšena, za to však může býti rozhojněna. Milost posvěcující může býti rozhojněna řádným způsobem a mimořádným způsobem. Řádným způsobem rozmnožuje se milost posvěcující hodným přijímáním sv. svátostí živých. Mimořádným způsobem rozmnožuje se dobrými skutky.

Že spravedlivý křesťan může konáním dobrých skutků nabýti větší svatosti neb rozmnožení posvěcující milosti, vysvětluje Písmo sv. mnohými výroky. Sám božský Spasitel v podobenství o hřivnách praví: „Nebo každému majícímu bude dáno a bude hojně míti.“ (Mat. 25, 29.) Slovy těmi chce Pán Ježíš říci, že každý, kdo v milosti posvěcující dobré skutky koná a milost posvěcující v srdci svém uchovává a s ní působí, obdrží více ještě milosti, bude před Bohem světějším. Proto sv. Jan napomíná nás k horlivému konání dobrých skutků: „Kdo spravedlivý jest, ospravedlniž se ještě, a svatý posvětiž se ještě.“ (Zj. 22, 11.) A sv. Pavel píše: „Bůh pak, naděje naše, naplniž vás všelikou svatostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a v moci Ducha svatého.“ (Řím. 15, 13.) Že milost posvěcující dobrými skutky bývá rozmnožena a že tedy člověk spravedlivý již na zemi velké odměny dosahuje, poznáváme zvláště z odměny, kterou Bůh dobrým skutkům na věčnosti slibuje.

b) Bůh záslužným skutkům slibuje věčnou blaženost a její rozmnožení.

Že Bůh i nejmenší dobrý skutek nenechá bez odměny, poznali jsme již dnes z mnohých výroků Písma sv. Bůh slibuje za dobré skutky odměnu v nebi, věčnou blaženost, jak dí kniha Moudrosti: „Spravedliví na věky živi budou a u Pána jest odplata jejich.“ (Moudr. 5, 16.) Pán Ježíš sám svými slovy nás ujišťuje, že za dobré skutky odměněni budeme věčnou blažeností.

Avšak Pán Ježíš za záslužné skutky udělí nám i rozmnožení věčné blaženosti, t. j. větší slávy v nebi. Z Písma sv. poznáváme, že v nebi nepožívají všickni svatí stejné slávy a radosti, nýbrž dle velikosti zásluh a dle stupně svatosti, ve kterém z tohoto světa na věčnost se odebrali. Sám Pán Ježíš praví, že v domě Otce jeho nebeského jsou příbytkové mnozí, (Jan 14, 2) z čehož poznáváme, že v blaženosti nebeské jsou stupně blaženosti. Pravda tato vysvítá ze spravedlnosti božské. Bůh jest nejvýš spravedlivý a proto odplatí každému dle jeho zásluhy, jak dí sv. Pavel: „Bůh odplatí jednomu každému podle skutků jeho“, (Řím. 2, 6.) a na jiném místě dí: „Jeden každý zvláštní odplatu vezme podle práce své.“ (I. Kor. 3, 8.) Kdo Bohu sloužil věrněji a kdo více dobrého činil, více také přijme, větší slávy dojde v nebesích; kdo pak méně činil,

menší odměny dostane dle slov sv. Pavla: „Kdo zkoupě rozsívá, zkoupě i žíti bude: a kdo rozsívá v požehnání, v požehnání i žíti bude.“ (II. Kor. 9, 6.)

Ze slov Písma sv. poznáváme, že dobré skutky v posvěcující milosti konané odmění Bůh věčnou blažeností, a že čím více dobrých skutků vykonáme, tím větší odměny se nám dostane. Poněvadž Bůh nám udělí větší slávy za dobré skutky, proto také již na zemi záslužné skutky rozmnožují naši svatost čili milost posvěcující; neboť větší odměna v nebi musí také odpovídati větší svatosti a zásluze, ve které člověk z tohoto světa odchází. Dá-li nám tedy Bůh za dobré skutky hojnější slávy v nebi, již tedy dobrými skutky rozmnožuje se milost posvěcující, která nás svatými a světějšími činí. Protož konejme ustavičně záslužné skutky, abychom tím větší svatosti na zemi dosáhli a potom i větší odměny v nebi, jak nás napomíná sv. Pavel: „Dobře pak činíce neustávejme; nebo časem svým žíti budeme neustávajíce.“ (Gal. 6, 9.)

Zásluha dobrých skutků tak dlouho nám zůstává, jak dlouho jsme v milosti posvěcující. Jakmile však dopustíme se těžkého hříchu, ztrácíme všecky zásluhy pro nebe, protože smrtelným hříchem pozbýváme práva na nebe. Následky hříchu smrtelného jsou tedy hrozné, neboť připravují nás o milost posvěcující, o věčnou blaženost a také o všecky zásluhy, jichž jsme si dobrými skutky v milosti vykonanými zasloužili. To potvrzuje Ezechiel, jenž dí: „Jestliže se odvrátil spravedlivý od spravedlnosti své a činil by nepravost, na žádné spravedlosti jeho, kteréž by učinil, nebude pamatováno.“ (Ez. 18, 24.) Očistí-li se však hříšník od hříchů svých svátostí pokání, nabývá opět milosti posvěcující a naděje na nebe a tím také záslužné skutky před spáchaným hříchem vykonané opět oživnou, jak dí Ezechiel: „Spravedlnost spravedlivého nevysvobodí ho, v kterýžkoli den zhřeší: a bezbožnost bezbožného nebude škoditi jemu, v kterýžkoli den obrátí se od bezbožnosti své.“ (Ez. 33, 12.)

Jest však otázka, jakou cenu mají dobré skutky ve hříchu konané a jaká odměna hříšníky očekává za jejich dobré skutky. O tom poučuje nás další otázka.

834. *„Co je si pamatovati o dobrých skutcích, koná-li je člověk ve stavu těžkého hříchu?“*

Koná-li člověk dobré skutky ve stavu těžkého hříchu, je si o nich pamatovati toto:

1. že mu nejsou záslužny pro život věčný;

2. že mu však pomáhají, by snadněji od Boha obdržel milost obrácení nebo došel odměny pozemské a odvrácení časného zla.

a) I hříšník může konati dobré skutky, kteréž jsou ceny nadpřirozené, avšak pokud je člověk ve smrtelném hříchu, nejsou pro něho záslužnými. Koná-li tedy hříšník dobré skutky ve stavu hříšném, nemá práva na odměnu v nebi, protože nekoná dobré ve spojení s Kristem Pánem, není ratolestí, kteráž jest s kmenem spojena, či není ve stavu milosti posvěcující. Že dobré skutky jen tehdy jsou pro nebe záslužny, konáme-li je v milosti Boží, jsem dříve vysvětlil. Proto nedivme se tomu, že dobré skutky, které hříšník koná, nemohou mu připočteny býti k zásluhám.

Někdo z vás tedy řekne: „Když tedy dobré skutky ve stavu hříšném nemají ceny u Boha, pak je lépe v hříchu ničeho dobrého nekonati.“ Takové myšlení však jest hříšným. Neboť víra svatá nás učí, že všecko dobré, které hříšník koná, nebude na zmar a bez užitku. Ačkoliv Bůh nemůže dobré skutky hříšníkovy odměniti věčnou blažeností, přece nejsou mu dobré jeho skutky snad nemily a nepříjemny; naopak i na skutky dobré hříšníků hledí Bůh se zalíbením a odmění je hojně na zemi. Proto hříšníci mají rádi konati dobré skutky a v konání dobrého neustávati, poněvadž svými dobrými skutky nakloňují si milosrdného Boha a získají si mnohých milostí a dobrodiní, zvláště pak:

b) milost obrácení.

Bůh jest nejvýš milosrdným a dobrotivým, jenž nezatvrzuje se nad bezbožným, ale spíše obměkčuje se i nejmenším dobrým skutkem. Proto také mnohé hříšníky hned netrestá, nýbrž často pro jejich dobré skutky uděluje jim milosti pokání a polepšení života. Proto archanděl Rafael pravil Tobiášovi: „Almužna od smrti vysvobozuje, a onať jest, ježto čistí hříchy a činí, že nalezáme milosrdenství a život věčný.“ (Tob. 12, 9. Pravdu slov těchto zkusil hříšný král Manasses.

Král tento nastoupiv vládu v Judsku, odpadl od Hospodina a zaváděl v zemi pohanství a modloslužbu; lid pak pronásledoval a k modlářství donucoval. Za to Bůh krále potrestal. Knížata assyrská vtrhla do Judska, dobyli země a zajali bezbožného krále a svázavše ho řetězy a pouty odvedli jej do zajetí do Babylonu. Ve své úzkosti počal král Manasses se modliti k Bohu a činil tuhé pokání. Bůh pohnut jeho dobrými skutky, udělil mu milosti, že se opět vrátil na cestu Páně a uveden byl do Jerusaléma.

Podobně dobré skutky prospěly pohanskému setníku Korneliovi, neboť anděl Páně, jenž se mu zjevil, pravil mu: „Modlitby tvé a almužny tvé vstoupily na paměť před tváří Boží.“ (Sk. ap. 10, 4.) Bůh viděl dobré skutky jeho a přijal ho na milost, neboť poslal k němu sv. Petra, kterýž ho pokřtil a domácí jeho. I dnes často se stává, že Bůh uděluje milost obrácení a smíření s Bohem hříšníkům, kteří v životě svém rádi milosrdné skutky konali.

Konečně Bůh hříšníky pro jejich milosrdnost a dobré skutky uchrání pozemského zla a odvrátí od nich mnohé neštěstí; uděluje jim požehnání na statcích, popřívá zdraví, vážnosti lidské a dlouhého věku.

(Kterak Bůh odměňuje milosrdné skutky již na zemi, viz otázku 826., „blahoslavení milosrdní“.)

Poněvadž takovou odměnu Bůh dává již na zemi za dobré skutky, proto zvláště hříšníci měli by mnoho dobrého konati, aby milosrdenstvím Božím získali milosti obrácení svého a šťastné hodinky smrti.

V tomto rozjímání také jsme poznali, že dobré skutky jsou ku spasení potřebny; proto je všickni rádi a horlivě konejme a zvláště pečujme o to, abychom je konali ve stavu posvěcující milosti, bychom tak věčnou blaženost si pojistili.

114. CVIČENÍ.

O hlavních dobrých skutcích.

Které dobré skutky křesťan má konati, poučují nás přikázání Boží a církevní. Mnohé pak jiné připomíná nám Písmo svaté. Které ty hlavní dobré skutky jsou, vysvětlují nám další otázky.

835. *„Které jsou hlavní dobré skutky?“*

Hlavní dobré skutky jsou: modlitba, půst a almužna.

836. *„Proč se jmenují modlitba, půst a almužna hlavní dobré skutky?“*

Modlitba, půst a almužna jmenují se hlavní dobré skutky:

1. protože se nám v Písmě svatém zvláště doporučují;

2 protože každý jiný dobrý skutek na některý z těchto tří skutků uvésti lze.

Písmo sv. mluví o všech dobrých skutcích, které křesťan povinen jest konati, aby dosáhl života věčného. Avšak Písmo sv. také doporučuje nám mnohé dobré skutky, k nimž sice zákonem nejsme vázáni, avšak konáním jich dosahujeme větší dokonalosti a zasloužíme si větší odměny v nebi. K těmto dobrým skutkům, které nám Písmo sv. zvláště doporučuje, náleží ony hlavní tři dobré skutky totiž: almužna, půst a modlitba. Tyto tři dobré skutky Písmo sv. výslovně nazývá dobrými skutky, jakž to poznáváme ze slov archanděla Rafaele, jenž pravil Tobiášovi: „Modlitba s postem a almužnou jest lepší, nežli poklady shromažďovati.“ (Tob. 12, 8.) Kristus Pán také ve svém kázání na hoře posluchačům a následovníkům svým výslovně doporučoval konání těchto tří dobrých skutků. Pán Ježíš almužnu, půst a modlitbu velebil a také nás poučil, kterak tyto dobré skutky konati máme, abychom si jimi odplaty v nebi zasloužili (Mat. 6.)

Písmo sv. nám tyto dobré skutky doporučuje, avšak v jistých případech jsme i povinni tyto dobré skutky konati. O modlitbě a postu již dříve jsme pravili, že tyto dobré skutky každý křesťan povinen jest konati. Křesťan však může dobrého více konati, než mu přikázání poroučí; můžeme dobrovolně více se modliti i postiti. Konáme-li více dobrého, než jsme povinni, tím více prospěje to našemu spasení. A také komu záleží na spáse duše jeho, nekoná jen toho dobrého, k němuž jest zákonem zavázán, nýbrž koná dobrovolně i to dobré, jež se mu toliko doporučuje. Horlivost v konání dobrého nezůstane nikdy bez užitku, neboť uchrání nás od vlažnosti v konání dobrého a posilní nás v horlivém plnění i těch skutků, které konati jsme povinni. Kdo ochotně koná více než jest povinen, ochotně a svědomitě koná zvláště to, k čemu jest zavázán. Kdo však koná jen to, co jest povinen a více nečiní, obyčejně zanedbává konati dobré, kteréž se mu zákonem činiti přikazuje. Proto sv. Petr nás napomíná: „Protož, bratří, tím více se snažte, abyste skrze dobré skutky jisté učinili své povolání a vyvolení; nebo to činíce, nehřešíte nikdy.“ (II. Petr, 1, 10.)

Modlitba, půst a almužna nazývají se „hlavními dobrými skutky“, poněvadž každý z těchto dobrých skutků jest zároveň hlavou nebo pramenem mnohých jiných dobrých skutků, které z nich pocházejí. Slují „hlavní dobré skutky“ také proto, poněvadž vše dobré, které křesťan koná, náleží k některému z těchto tří hlavních

dobrých skutků. V čem záleží hlavní dobré skutky anebo co rozumíme modlitbou, postem a almužnou, vysvětlují další otázky.

837. *„Které skutky rozumíme modlitbou?“*

Modlitbou rozumíme všecky skutky pobožnosti.

Modlitbou nerozumí se pouze modlitby, které konáme ráno, v poledne a večer anebo v chrámu Páně, nýbrž modlitbou rozumíme všecky pobožnosti, jimiž uctíváme Trojjediného Boha, anděly, blahoslavenou Pannu Marii a svaté. Ke skutkům pobožnosti náleží tedy: modlitby soukromé i veřejné, návštěva chrámu Páně, obcování mši svaté, nedělní a sváteční odpolední služby Boží, přijímání sv. svátostí, prosební a jiné církevní průvody a slavnosti, májová pobožnost, pobožnost věčného klanění a různých náboženských spolků a různé pobožnosti, které v církvi jsou zavedeny. Ke skutkům pobožnosti také náleží čtení náboženských knih a každý dobrý skutek, který z lásky k Bohu a k bližnímu s dobrým úmyslem konáme.

Všecky tyto pobožnosti nazýváme všeobecně modlitbou, poněvadž každým tímto skutkem Bohu vzdáváme poctu, modlíme se. Proto na př. každý dobrý skutek milosrdenství, který konáme z lásky k Bohu a s dobrým úmyslem, sluje modlitbou. Konáme-li své denní práce s Bohem, vzpomínáme-li při nich na Boha a obětujeme-li všecky práce své, starosti i bolesti Pánu Bohu, a konáme-li vše ke cti a slávě Boží, pak i to jest modlitbou. K takové modlitbě napomíná nás sv. Pavel: „Buďto že jíte, nebo pijete, nebo cokoli jiného činíte, všecko k oslavě Boží čiňte.“ (I. Kor. 10, 3.)

K dobrému skutku pobožnosti zvláště pak náležejí denní modlitby, obcování mši sv., svěcení neděle a svátků a přijímání sv. svátostí. Tyto pobožnosti jsme povinni konati a máme je také vždy rádi a ochotně konati. K tomu povzbuzuje nás sv. Pavel: „O nic nebuďte pečlivi: ale ve všeliké modlitbě a prosbě s díkučiněním známy buďtež žádosti vaše Bohu.“ (Filip. 4, 6.)

Rádi však také konejme i takové skutky pobožnosti, které se nám sice nepřikazují, ale toliko doporučují. Rádi tudíž súčastňujme se veřejných církevních průvodů, abychom vyznávali svou víru a jiným dali dobrý příklad. Dle možnosti navštěvujme památná a poutní místa, abychom uctili místa, kde Bůh zvláště všemohoucnost a dobrotu svou projevuje. Nestyďme se za pouti a ničeho si z toho nedělejme, posmívá-li se nám svět. Konají-li se missie nebo májová pobožnost, nebo podobné užitečné pobožnosti, ukažme svou lásku k Bohu a horlivě súčastňujme se těchto pobožností. Abychom

v křesťanské dokonalosti a ve ctnosti prospívali, přistupujme za členy k různým náboženským spolkům, na př. růžencovému, věčného klanění, sv. Rodiny a podobných, jichž účelem jest rozšiřovati a upevňovati víru a mravnost věřících. Konejme pak všechny pobožnosti s upřímností a pravou zbožností, ne na oko, jak to činili fariseové, aby neplatila o nás slova Páně: „Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne.“ (Mat. 15, 8.)

Druhý hlavní dobrý skutek jest půst.

838. *„Které skutky rozumíme postem?“*

Postem rozumíme všecky skutky kajicnosti, sebezapírání a umrtvování.

Postem nerozumíme toliko zdržování od masitých pokrmů a újmu v jídle v ustanovené dny postní, nýbrž postem rozumíme vůbec sebezapírání, odpírání si i dovolených zábav a radostí, umrtvování těla, přemáhání a krocení všelikých hříšných náruživostí; vůbec konání skutků kajicnosti.

Půst je proto velmi dobrým a Bohu milým skutkem, poněvadž nás vede ke ctnosti, mírnosti a ke kajicnosti. Půst od pradávna byl považován za nejlepší prostředek k dostiučinění za spáchané hříchy. Hříšné město Ninive jen postem ukrotilo hněvu Božího a postem započalo kající a ctnostný život.

Pán Ježíš půst doporučoval a sám se také postil. Proto církev půst ustanovila a postem ku pokání nás povzbuzuje, když na popeleční středu ústy proroka Joele k nám volá: „Obraťte se ke mně celým srdcem svým, s postem a s pláčem i s kvílením.“ (Joel. 2, 12.) Půst vždycky lidi odvracel od cesty nepravosti a přiváděl je k Bohu.

Půst také krotí hříšné náruživosti, zvláště nestřídmost v jídle a pití. Kdo se rád a ochotně postí, bývá také střídmým a užívá pokrmů i také zábav a vyražení mírně.

Svatí a spravedliví lidé pravidelně postem přemáhali pokušení a krotili své tělo. Sv. Basil praví, že svatí stali se svatými jenom postem. Rozjímáme-li život svatých, tedy poznáváme, že všickni milovali půst a postem krotili hříšné náklonnosti. Sebezapíráním a odříkáním si i dovolených věcí vydobyli sobě koruny svatosti. Když sv. Prokop vysvěcen byl na kněžství, zastával úřad svůj velmi horlivě. Než duch jeho toužil po větší dokonalosti, proto vstoupil do řádu sv. Benedikta. Jsa žádostiv ještě přísnějšího života, odešel na poušť a přebýval ve skalní jeskyni nad Sázavou, kde po mnohá léta v samotě ustavičnými modlitbami, postem a mrtvením těla Bohu sloužil a v pověsti svatosti zemřel r. 1053.

Půst také zvětšuje lásku a dobročinnost k bližnímu. Již nábožný Tobiáš uznával půst za hlavní prostředek k posvěcení duše, proto pravil: „Modlitba s postem a almužnou lepší jest, nežli poklady zlata schovávati.“ (Tob. 12, 8.) Půst zajisté povzbuzuje k vroucnější modlitbě a nakloňuje srdce k dobročinným a milosrdným skutkům. Vždyť lidé, kteří jsou zdrženlivými, kteří se postí z lásky k Bohu, rádi dávají almužnu a ujímají se nuzných a nešťastných lidí. Svatá Notburga, patronka služebných lidí, často se postila, aby mohla pokrmy, které od pánů obdržela, chudým a hladovým lidem darovati.

Aby však půst připočten nám byl k zásluze, musíme se postiti ochotně, dobrovolně a s pokorným a kajícím duchem. Fariseové také se postili, a přece Pán Ježíš jich nepochválil. A proč? Poněvadž pro lidskou schloubu chodili zkroušení, posypávajíce si hlavy popelem, aby lid viděl, že se postí a proto aby je ctil. Pán Ježíš takový půst odsoudil a svým následovníkům doporučil půst takto zachovávati: „Ty pak když se postíš, pomaž hlavy své a tvář svou umyj, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, ale Otci tvému, kterýž jest v skrytě a Otec tvůj, který vidí v skrytě, odplatí tobě.“ (Mat. 6, 16.) Těmito slovy napomíná nás Pán Ježíš, abychom půst zachovávali ne pro lidskou schloubu, nýbrž z lásky k Bohu a ku spáse duše své.

Třetí hlavní dobrý skutek je almužna.

839. *„Které skutky rozumíme almužnou?“*

Almužnou rozumíme všecky tělesné i duchovní skutky milosrdenství.

Almužna pochází z řeckého slova a znamená milosrdenství, skutky milosrdenství vůbec. Milosrdnými skutky rozumíme všechny dobré skutky, jimiž bližnímu v jeho bídě a nouzi pomáháme, abychom mu útrpnost a soucit ukázali. Almužna jest nejkrásnějším květem křesťanské lásky k bližnímu, kteráž nám přikazuje, abychom bližnímu v jeho tělesné i duchovní bídě dle možnosti pomáhali. Bůh svým přikázáním přísně nařizuje, aby ti, kteří obdarováni jsou pozemskými statky, nuzným a potřebným ze statku svého almužny udělovali.

Již v Starém zákoně israelitům bylo přísně nařízeno, aby chudým vdovám, sirotkům a nuzným vůbec ze statku svého almužny udíleli. Tak Mojžíš přikazoval: „Když pak budete žíti obilí země vaší, nesežněte je až k zemi, ani pozůstalých klasů po žni budete sbírati, ale chudým a pocestným zanecháte jich.“ (III. Mojž. 23, 22.) V Starém zákoně ustanoven byl i sobotní rok, t. j. každý sedmý rok k udělování almužny. Každého sedmého roku rozdělovala se půda a co samo narostlo, patřilo chudým a pocestným, jak nařizuje

Mojžíš: „Léta pak sedmého ponecháš zemi svou, ať odpočine, aby jedli chudí lidu tvého to, co na ní roste; a cožkoli pozůstane po nich, aby jedla zvířata polní.“ (II. Mojž. 23, 11.)

V Novém zákoně Kristus Pán přikázání lásky dokonaleji vysvětlil a doplnil. Pán Ježíš přikazuje nám, abychom bližního svého milovali jako sebe. Dle tohoto zákona povinni jsme tedy bližnímu v jeho nouzi milosrdné skutky konati. Pán Ježíš svým příkladem a slovem přikazoval nám milosrdenství. Tak praví: „Kdo má dvě sukně, dej jednu nemajícímu: a kdo má pokrmy, tolikéž učiň“ (Luk. 3, 11.) A jinde praví Pán Ježíš: „Ale však i z toho, což máte, dávejte almužnu: a aj, všecky věci vám čisté budou.“ (Luk. 11, 41.) Sám pak všem lidem všude dobře činil a pomáhal.

K udělování almužny napomínali také sv. apoštolové. Tak sv. Pavel píše: „V potřebách se svatými se sdělujte: přivětivosti k hostům následujte. Lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej, žízní-li, dej mu píti.“ (Řím. 12, 13. 20.) A sv. Jan praví: „Kdo by měl statek tohoto světa a viděl by bratra svého, an nouzi trpí, a zavřel by srdce své před ním, kterak láska Boží zůstává v něm?“ (I. Jan 3, 17.) První křesťané poslušni jsouce rozkazu Páně a sv. apoštolů, konali horlivě milosrdné skutky; neboť hojnou almužnu chudým udělovali. Bohatí kladli k nohoum apoštolů své statky a tito ustanovili sedm jáhnů, kteří almužnu chudým vdovám a sirotkům rozdělovali. Církev sv. podnes za příkladem prvních křesťanů pečuje o chudé; neboť její přičiněním zřízeny jsou při každém farním chrámu Páně chudobinské ústavy, z nichž chudým uděluje se almužna.

Udělování almužny prospívá nám pro život časný i věčný. Z přemnohých výroků Písma sv., jak jsme dříve připomenuli, poznáváme, že Bůh milosrdné skutky odměňuje již na zemi požehnáním na statcích, udělováním mnohých milostí, odpuštěním hříchů a časných trestů a konečně životem věčným. Pán Ježíš pod trestem věčného zavržení přikazuje nám konání milosrdných skutků. Z výroků jeho poznáváme, že při posledním soudu nebude hleděti na žádné ctnosti, nýbrž jedině na dobré skutky, které kdo z lásky k Bohu a k bližnímu činil. Pán Ježíš při posledním soudu nemilosrdné lidi veřejně pokáře a k věčné hanbě odsoudí. Řekne Pán Ježíš těm, kteří na levici státi budou: „Odejděte ode mne, zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. Neboť jsem lačněl, a nedali jste mi jísti; žíznil jsem, a nedali jste mi píti; hostem jsem byl, a nepřijali jste mne; nah a neoděli jste mne; nemocen a v žaláři, a nenavštívili jste mne. Zajisté pravím vám, pokud jste toho neučinili jednomu z menších těchto, ani mně jste neučinili. I půjdou tito do trápení věčného.“ (Mat. 25, 41. 46.)

Přísný rozsudek Páně připomíná nám netoliko jeho spravedlnost, nýbrž také pohnutku, proč v životě pozemském máme horlivě konati milosrdné skutky. Pán Ježíš praví: „Pokud jste toho neučinili jednomu z menších těchto, ani mně jste toho neučinili.“ Slovy těmi chce Pán Ježíš říci: „Já, váš Vykupitel a Pán, tolik důkazů lásky své jsem vám podal, proto povinni jste mi vděčností a láskou. Poněvadž však nyní nepotřebuji vašich darů a vaší služby, proto právo na službu lásky přenechal jsem svým bratřím, abyste vy mohli svou povinnost konati a mně lásku povinnou splatiti. Vy jste však nekonali své povinnosti, vy jste neprokazovali mým bratřím milosrdné skutky, proto odejděte ode mne do ohně věčného.“ Budou-li tedy nemilosrdní a lakomí na věky zavrženi, vykonána bude na nich pouze spravedlnost. Proto trest zavržených budiž nám mocnou pobídkou, bychom nezatvrzovali srdcí svých k chudině; neboť odepřeme-li hladovému a nuznému almužny, odpíráme jí samému Kristu Pánu; konáme-li však milosrdné skutky bližnímu, konáme je Kristu Pánu. Jako nemilosrdným řekne Kristus Pán: „Čeho jste neučinili nejmenším těmto, mně jste neučinili“, tak zase spravedlivým řekne: „Co jste učinili nejmenším těmto, mně jste učinili; protož pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa.“ (Mat. 25, 34.) Tato budoucí odměna na věčnosti budiž nám mocnou pohnutkou ku konání milosrdných skutků. Konejme pak dobré dle napomenutí Tobiášova: „Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho; jestliže málo míti budeš, také z mála rád uděluj.“ (Tob. 4, 8)

Konečně milosrdné skutky povinni jsme konati proto, poněvadž pozemské statky nám Bůh toliko svěřil; my jsme jen dočasnými správci statků a proto musíme je dle vůle Boží spravovati. Vůlí Boží však jest, aby všechny jeho dítky, celá ta rodina Boží ze statků pozemských živa byla. Proto nemají jedni statky rozhazovati a druzí zase je shromážďovati a uschovávati pro sebe, nýbrž statky mají všickni rozumně spravovati a z přebytků chudým udělovati, jak dí sv. Jan Zl.: „Zámožní nedostali statků, aby je v rozkoších promrhali, nýbrž aby z nich almužny udíleli.“ Všickni jsme dítkami Otce nebeského, proto máme se vespolek milovati a také jako členové jedné rodiny Boží o sebe pečovati. Milosrdenství proto je nutnou podmínkou k zachování společnosti lidské; neboť kdyby milosrdenství, jak dí sv. Chrysostomus, na světě přestalo, všechno zahyne. Milosrdenství mírní smutné poměry, uspořádává vzájemnou lásku a oddanost poddaných k představeným, potlačuje nespokojenost a z ní pocházející zločiny a hříchy. Kdyby v celém světě konány byly milosrdné skutky dle vůle a zákona Božího, jistě by nebylo tolik bídy, nespokojenosti, bouří a zoufalství.

Milosrdné skutky, jimiž bližnímu v jeho nouzi a potřebě z lásky a z útrpnosti pomáháme, vztahují se buď na tělesnou nebo duchovní bídu. Proto také rozeznáváme dvojí druh milosrdných skutků: tělesné a duchovní milosrdné skutky. Tělesnými skutky milosrdenství rozumíme všecky dobré skutky, jimiž uleviti chceme tělesné bídě svých bližních. Duchovní skutky milosrdenství rozumíme skutky lásky, jimiž pomoci chceme bližnímu v jeho duchovní bídě. Milosrdných skutků tělesných i duchovních jest mnoho. Písmo svaté však doporučuje nám zvláště sedmero tělesných milosrdných skutků a sedmero duchovních skutků milosrdenství. Které ty milosrdné skutky jsou a kterak je máme a můžeme konati, poučují nás další otázky katechismu, o nichž v příštím cvičení rozjímati budeme.

115. CVIČENÍ.

O tělesných skutcích milosrdenství.

840. *„Které tělesné skutky milosrdenství doporučují se zvláště v Písmě svatém?“*

V Písmě svatém doporučují se zvláště tyto tělesné skutky milosrdenství:

1. lačné krmiti,
2. žíznivé napájeti,
3. pocestné do domu přijímati,
4. nahé odívati,
5. nemocné navštěvovati,
6. vězně vysvobozovati,
7. mrtvé pochovávati.

1. Lačné krmiti.

Lačné krmiti znamená: chudým nouzí a hladem trpícím poskytnouti pokrmu, uděliti jim peněžité podpory anebo potřeb k živobytí, na př. mouky, chleba, a podobné buď za mírnou cenu jim prodati nebo darovati.

Hlad jest jistě vrcholem lidské bídy a lidského utrpení. A této bídy jest dnes mezi lidem mnoho. Mnozí poctiví a pracovití dělníci a chudí řemeslníci často trpí takovou nouzí a nedostatkem, že často nemají ani chleba, aby mohli sebe a dítky své nasytiti. Mnohý dělník nebo řemeslník navštíven jest neštěstím, dlouhou nemocí vyčerpal malé úspory, výdělku je málo anebo žádného, a proto nedivme se, že tito chudí lidé často mají hlad. Takové lačné spíše máme podporovati, nežli mnohé tuláky, jichž řemeslem jest žebrání, a kteří často almužny ani nezasluhují. Ovšem starým žebrákům a k práci neschopným udělujme vždy almužnu a nikdy jich nezapuzujme ode dveří.

Lačné krmiti přikazuje nám Bůh a povzbuzují nás mnohé příklady.

„Lámej lačnému chléb“ (Is. 58, 7.) bylo zbožnému Tobiáši napomenutím, aby ujímal se nuzných a chudých bratří svých. Syna svého pak k udělování almužny napomínal takto: „Ze statku svého dávej almužnu, a neodvracuj tváře své od žádného chudého: nebo tak bude, že i od tebe nebude odvrácena tvář Páně. (Tob. 4, 7.)

Milosrdný skutek „lačné krmiti“ konala zbožná Ruth, kteráž denně v době žní sbírala klasy, aby chudou Noemi uživila. A když statkář Booz pozval ji s dělníky k obědu, uschovala vždy z toho, co jí zůstalo, pro chudou vdovu a domů jí přinášela. Jak tato zbožná žena pohanská zahanbila mnohé křesťanské dcery, které zapomínají na chudé a často největší bídou trpící staré matky své!

V konání milosrdného skutku „lačné krmiti“ dal nám Pán Ježíš nejkrásnější příklad; neboť po dvakráte tisíce posluchačů svých, kteří z daleka přišli, aby poslouchali jeho kázání, nasytil zázračným způsobem pěti chleby a dvěma rybičkami.

První křesťané přikázání lásky k bližnímu vzorně zachovávali; zvláště pak vyznamenávali se konáním tělesného milosrdného skutku: lačné krmiti. O všech církevních slavnostech připravovali chudým bratřím hostiny, hody lásky proto zvané, při nichž poskytovali chudým pokrmu a všeho, čeho k časnému živobytí potřebovali. Proto Písmo sv. chválí milosrdnost prvních křesťanů a praví o nich, že mezi nimi nebylo chudých a hladových.

Od té doby církev pečuje o chudé, zakládajíc chudinské ústavy a různé spolky almužnické, na př. sv. Vincence z Pauly, ku podpoře chudých. Sbírá dary a z darů těch kupuje chléb, mouku a jiné potraviny a rozdává nešťastným rodinám, které nezaviněným způsobem upadly do bídy a trpí bídu a hlad. Podporujeme-li tyto spolky, máme podíl na milosrdném skutku: lačné krmiti.

Také naše kláštery vyznamenávají se milosrdným skutkem: lačné krmiti. V poledne u brány i nejchudšího kláštera tísní se bladoví žebráci, jimž klášter z chudé své kuchyně poskytuje teplého pokrmu. Jak zahanbují tím chudé kláštery mnohé boháče, kteří sedí u bohatého stolu a hladových žebráků odhánějí ode dveří. Pán Bůh boháčům hojně nadělil statků, a proto z vděčnosti a z lásky k Bohu měli by z hojnosti své udělovati nuzným, kteří prosí aspoň o ty drobty, které se stolu jejich padají.

Udělujme rádi chudým almužny, nezavírejme svého domu před chudým a hladovým, nýbrž dle možnosti lačných nasycujme. Stůně-li chudý dělník nebo opuštěná vdova, pečujme o ně všickni; nečekejme, až přijdou prositi, nýbrž sami posílejme jim pokrmu. Skutek tento bude nás blažiti a mimo to nezůstane bez odměny na věčnosti. Vzpomeňme, jak Bůh odměnil chudou vdovu v Sareftě, kteráž z poslední mouky a oleje připravila pokrm sv. proroku Eliášovi, neboť řekl jí: „Neubude ti mouky v nádobě, aniž oleje v láhvi ubude, až do dne, kdežto dá Hospodin deště na zemi.“ (III. král. 17, 14.) A skutečně stalo se dle slova Hospodinova Tak i nám Pán Bůh naše milosrdné skutky odmění požehnáním úrody zemské.

Chudé a nouzí trpící dělníky a řemeslníky podporujme tím, že jim dáme práci, aby si tak potřebného živobytí vydělati mohli.

2. „Žíznivé napájeti.“

Žíznivé napájeti znamená: pocestným, chudým a nemocným potřebného občerstvení uděliti. V krajinách východních, zvláště ve Svaté zemi „žíznivé napájeti“ je opravdu milosrdným skutkem, poněvadž tam bývá nedostatek čerstvé a zdravé vody. Písmo svaté připomíná nám tento milosrdný skutek často. Rebeka, jak čteme v I knize Mojžíšově, dala píti Eleazarovi, věrnému služebníku Abrahamovu, a napojila také jeho velbloudy. Za tento milosrdný skutek dostalo se jí odměny, neboť stala se manželkou Isaka, syna Abrahamova. Když sv. prorok Eliáš přišel do města Sarefty a byv žízní trápen, žádal chudou vdovu, aby mu dala vody; ochotně mu posloužila a také dala mu poslední sousto chleba. Za to na přímluvu sv. proroka neubývalo jí ani mouky ani oleje, takže v době neúrody měla se svými co jísti.

Také Rodička Boží, Panna Maria, vykonala milosrdný skutek tento; neboť zpozorovavši na svatbě v městečku Kani Galilejské, že domácí nemají vína, prosila Syna svého, aby jim pomohl. Písmo sv. nám také připomíná, kterak ochotně Samaritánka navážila vody a dala píti Pánu Ježíši i jeho učedníkům. Z příkladů těchto poznáváme,

že „žíznivé napájeti“ jest záslužný milosrdný skutek, který Pán Bůh také odmění. Pravilť Pán Ježíš: „Kdožkoli dá nápoje jednomu z těchto nejmenších číši vody studené toliko ve jménu učedníka, zajisté pravím vám, neztratí odplaty své.“ (Mat. 10, 12.)

Sv. Kristina často chodila do bohatých a vznešených domů prositi almužnu, nikoli však pro sebe, ale aby mohla nasycovati chudé a nemocné. Jedenkráte trápena byla velikou žízní a tu takřka vedrala se do paláce jednoho boháče a vstoupila do skvostné jídelny, kde boháč se svými přáteli seděl u hohaté hostiny, a prosila o kapku nápoje. Ku podivu hostí vstal od stolu pyšný a bohatý pán domácí a podal sv. Kristině pohár naplněný nejlepším vínem se vší zdvořilostí a úctou. Kristina ovlažila si toliko ústa a s díkem odešla. Brzo na to onemocněl onen boháč a umřel. Sv. Kristině bylo zjeveno, že před smrtí svou upřímně litoval svých hříchů a řádně s Bohem se smířil. — Zajisté to byla odměna za jeho milosrdný skutek, který sv. Kristině udělil.

3. „Pocestné do domu přijímati.“

Pohostinství jest zajisté také milosrdným skutkem a zároveň důkazem dobrého a šlechetného srdce. V krajinách východních pohostinství bylo od pradávna národní ctností. Pocestné do domu přijímati, noclehu jim popřáti a jim občerstvení podati, přikazovali a konali všichni starozákonní spravedliví lidé. Tak vyznával o sobě Job: „Nebylo venku cizince; mé dvéře otevřeny byly pocestným.“ (Job. 31, 32.) Zvláště Abraham byl příkladem pohostinství, neboť vzácné tři cizince přijal do stanu svého a s největší ochotou poskytl jim hojnost pokrmu a nápoje, ač nevěděl, že to sám Hospodin s dvěma anděly, kteří v podobě lidské ho navštívili. Hospodin odměnil Abrahama za jeho pohostinství, neboť mu slíbil, že do roka manželka jeho bude míti syna. Písmo sv. Nového zákona připomíná nám zvláště Lazara a jeho sestry Marii a Martu, kteří také vyznamenávali se pohostinstvím, neboť často do domu svého přijímali Pána Ježíše a chudé jeho apoštoly.

První křesťané i tento milosrdný skutek „pocestné do domu přijímati“ velmi horlivě konali. Proto v církvi brzo povstaly i řády, které mimo tří klášterních slibů měly i čtvrtý, aby totiž pečovaly o bezpečnost poutníků a pocestných. Templáři, Johanité, řád německých rytířů a jiné řády založily v Jerusalémě a v jiných posvátných místech domy pro pocestné a poutníky. Také jiné kláštery v celém světě pečovaly o pocestné. Pocestný směl tři dny zdržeti se v klášteře a pohostinství používati. Sv. Benedikt, zakladatel řádu Benediktinského, zvláště přikazoval bratřím řeholním, by o pocestné pečovali

a do domu je přijímali. Napsal také v knize řádu svého celou kapitolu, kterak mají se hosté a pocestní přijímati.

Za starých časů i předkové naši Slované vynikali pohostinstvím, které až dosavad je ozdobou slovanského lidu. Nikdo pocestného ode dveří neodbyl, ale popřál mu noclehu i občerstvení. Skutek tento milosrdný konaly také tak zvané řemeslnické cechy, které zvláště staraly se o pocestné svého řemesla.

Ačkoliv za našich časů dostatečně jest postaráno o noclehy pocestných, přece naskytuje se nám dosti příležitosti, pocestné do domu přijímati. Vzpomeňme si, v jakých úzkostech nalezala se sv. Rodina, když v Betlémě v noci hledala noclehu a nikde ho dostati nemohla. V celém Betlémě neměli místa pro Pannu Marii, Matku Spasitelovu a jejího snoubence sv. Josefa. S bolným srdcem kráčeli noční temnotou za město do jeskyně pastýřské, kdež od chudých lidí konečně pohostinství a noclehu dostali. A podobně mnohému pocestnému musí býti bolestno, když v celé osadě nemůže noclehu dostati a peněz nemá, aby si v hostinci nocleh zaplatil. Často musí pocestný nocovati pod širým nebem. Avšak někteří pocestní, byť by si nocleh mohli zaplatiti v hostinci, přece pro své povolání nemohou ve veřejném hostinci někdy přenocovati. Jsou to milosrdné sestry a milosrdní bratři, kteří na osadách sbírají almužnu pro nemocné. Temto máme rádi poskytnouti noclehu a také občerstvení, neboť pohostíme služebníky Boží a činitele tělesného skutku milosrdenství. Pohostinství jest tedy milosrdným skutkem, který Pán Bůh odměňuje často již na zemi.

Chudý vojín vstoupil kdysi do dílny vlásenkáře a prosil o podporu. Naříkal, že má ještě daleko k svému pluku a nebude-li si moci koupiti jízdní lístek, že přijde pozdě, a pak ho očekává veliký trest. Vlásenkář vyslechl soustrastně nářek vojínův a dal mu dukát. Vojín jsa překvapen tak vydatnou pomocí, s pohnutím štědrému dárci děkoval. „Jak se vám odměním“, pravil, „nemám ničeho na světě než toto“, a při tom vytáhl z kapsy kus umazaného papíru. „Na tomto papíru“, pravil vojín, „mám napsaný recept pro leštidlo na boty, jest však nejlepší, jaký jsem kdy seznal. Již dosti peněz vydělal jsem za leštidlo dle tohoto návodu připravené. Vezměte si jej, snad vám vynahradí to, co jste dal chudému vojínu.“ Vlásenkář zkusil toho návodu a počal provozovati leštidlo dle něho. A hle! brzo stalo se jeho leštidlo světoznámým. Vlásenkář, jenž jmenoval se Daye a Mertin, vystavěl si v Londýně velkolepou továrnu na leštidlo a velmi zbohatl.

4. „Nahé odívati.“

O sv. Martinu čteme, že, když jednou ubíral se cestou, viděl u cesty žebráka prosícího, jenž byl skoro nahý. Sv. Martin hnut jsa milosrdenstvím, rozťal svůj plášť a polovici dal žebrákovi. V noci pak zjevil se mu Pán Ježíš s onou polovicí pláště a oznámil mu, že milosrdenství, které prokázal chudému žebráku, jemu učinil. Z toho poznáváme, s jakým zalíbením patří Pán Bůh s nebe na milosrdné lidi, kteří chudé odívají.

Písmo sv. také nám připomíná tento milosrdný skutek a povzbuzuje nás k následování milosrdných lidí, kteří nahé odívali. Tak prorok Isaiáš dí: „Když uzříš nahého, přioděj ho.“ (Is. 58, 7.) Milosrdným skutkem „nahé odívati“ vyznamenával se nábožný Tobiáš, jenž zchudlým bratřím v Ninive zaopatřoval oděvu. Ve skutcích apoštolských čteme o nábožné Tabitě, která vdovám a chudým lidem sama šila oděvy, a proto když umřela, prosili s pláčem chudí sv. Petra, aby ji vzkřísil.

Že Pán Ježíš i tento milosrdný skutek jednou odmění, poznáváme z jeho slov, neboť při posledním soudu řekne spravedlivým: „Pojďte a vládněte královstvím vám od věčnosti připraveným, nebo byl jsem nah, a přioděli jste mne.“ Hle! jak snadno můžeme si zasloužiti nebe. Chudých lidí, kteří nemají ani nejnutnějšího oděvu, jest dnes velmi mnoho. Jiní zase mají šatů nazbyt. V mnohém domě pohazují se obnošené šaty, které by chudému udělaly radost. Mnozí pak chudí rodičové mají mnoho dětí, jichž sotva uživí, kterak je mohou ošatiti? Jak dobrý a milosrdný skutek učinili by zámožnější rodičové, kdyby chudým dětem darovali nepotřebné, obnošené šaty svých dítek, které každé chvíle mají nové šaty. Tento milosrdný skutek konají mnohé paní a ženy, které z milodarů opatří šatstva a o sv. Mikuláši nebo při vánočním stromku chudým dětem je rozdávají. Ano jsou dnes zvláště v městech zřízeny spolky, které po celý rok sbírají příspěvky na ošacení chudých dětí. Takové dobročinné spolky podporujme a zakládejme, neboť vykonáme milosrdný skutek „nahé odívati“, který nám Bůh jistě odmění.

Sv. Václav byl velmi štědrým k chudině, o kterou se otcovsky staral. Pamáhal každému a rozdal mnoho. Jednou šel večer v zimě pražskými ulicemi zahalen pláštěm, aby nebyl poznán, s jediným sluhou, a tu v jedné ulici nedaleko něho na ledě upadl jakýsi stařec. I pomáhal Václav starci a když viděl, že stařec bídně a chatrně jest oděn a zimou se třese, dal mu svůj plášť a vzdálil se.

5. „Nemocné navštěvovati.“

Nemocné navštěvovati a je potěšiti, jest naší povinností. V tom nám zanechal Pán Ježíš nejkrásnější příklad, neboť všude ujímal se nemocných, je těšil, uzdravoval a také navštěvoval. Svatí evan-

dělistové zaznamenali nám mnoho zázraků Páně, které na nemocných činil. Zástupy chromých, slepých, malomocných, duchem zlým posedlých a různými nemocemi strápených valily se za Pánem Ježíšem a on všecky uzdravil. Přemnozí uzdravení radostí jásali, veřejně díky vzdávali Pánu a stali se jeho následovníky. Z toho poznáváme jak veliké je dobrodiní, nemocným pomáhati, je uzdravovati a vůbec trpký osud jejich mírniti útěchou a útrpností. Nemoc jest zajisté největší neštěstí, které člověka potkati může. Když je člověk zdravým, byť by byl v největší bídě a nouzi, přece není tak nešťastným, jako člověk těžce nemocný, zvláště stůne-li již delší dobu. Nemocný člověk je opravdu chudák politování hodný; co mu pomůže bohatství, sláva a důstojnosti, když nemá zdraví? A tu v tomto neštěstí, které skrotí každého, potřebuje nemocný útěchy, aby nemoc svou trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží snášel. Takové útěchy jistě přinese nemocnému návštěva přítelova. Nemocný také touží po návštěvě svých známých a naříká bolestně, jestliže nikdo na něho ani nevzpomene. Jak se potěší starý nemocný otec nebo matka, když jejich synové a dcery v nemoci je navštíví, chvíli u nich posedí, jemnou a vděčnou rukou postel upraví a starostlivě na bolesti se dotazují. Staří rodičové po takové návštěvě vždy se rozveselí a bolestí ani tak necítí

Milosrdný skutek „nemocné navštěvovati“ zvláště horlivě konali první křesťané, kteří takořka závodili v obsluhování nemocných, brávajíce si je domů a ošetřujíce je ve dne v noci. V obsluhování nemocných proslavily se zvláště vdovy, které navštěvovaly nemocné i ve vězení a po mučení. Když církev sv. dosáhla svobody náboženské, tu zřizovaly se pro nemocné nemocnice. První a největší nemocnici postavil sv. Basil, biskup v Cesarei, r. 372, kterou sv. Řehoř nazval malým městem. Podle vzoru této nemocnice zřizovaly se nemocnice ve všech městech. Biskupové, císaři, knížata a věřící lid na udržování nemocnic a k výživě nemocných i ošetřovatelů jejich věnovali mnoho peněz, takže v každé nemocnici na sta nemocných mohlo býti ošetřováno. S počátku nemocné ošetřovali věřící buď za mzdu nebo zdarma Později však někteří svatí a spravedliví mužové založili zvláštní řád, jehož úkolem bylo ošetřovati nemocné. Tak sv. Jan z Boha založil řád, jehož členové povinni byli nemocné navštěvovati, do domu přijímati a ošetřovati. Sv. Jan sám všem bratřím v obsluhování nemocných předcházel nejlepším příkladem. Tak se utvořil řád milosrdných bratří, kteří s pravou láskou konají milosrdný skutek: nemocné navštěvovati.

Později povstal také ženský řád k ošetřování nemocných žen. Jsou to milosrdné sestry, jejichž původcem jest sv. Vincenc Paul., jenž r. 1633 první ženský klášter milosrdných sester ve Francii

v život uvedl. Odtud milosrdné sestry dostaly se nejprve do Polska přičiněním královny Marie, choti krále Jana Soběského, a z Polska pak k nám na Moravu a do Čech. Hle! tak církev sv. vypěstila veliké ctnosti v srdci svých věřících, kteří pohrdnuvše světem, celý život věnují milosrdenství. Milosrdní bratří a sestry zasluhují všeliké úcty a podpory, neboť ve svých nemocnicích v pravdě křesťansky ošetřují nemocné všeho druhu, nečiníce rozdílu ani v náboženství ani v národnosti ani v osobách, a tím méně v nemoci. Nelekají se žádné nemoci, ba ani ne moru. Život svůj věnují nemocným a často také i s nemocnými o život přicházejí. Často slýcháte ve sv. evanděliu o malomocných. Malomocenství jest snad nejstrašnější nemoc, neboť malomocní žijíce umírají, to jest, smrt nosí ssebou, až konečně klesnou. Nemoc tato je hrozně nakažlivou. A přece našlo se a nachází se dostatečných křesťanských našich kněží s také nekněží katolíků, kteří ujímají se malomocných. Misionáři tito v krajinách zámořských, kde zvláště malomocenství zuří, zřídili a zřizují pro malomocné osady, nemocné vyučují ve svaté víře, zmírňují jim trápení společnou prací a nevinnou zábavou, těší je, k smrti připravují a s nimi umírají.

Takové vzácné květy lásky křesťanské dovede vypěstovati pouze pravá víra a církev. My musíme obdivovati milosrdné skutky našich milosrdných bratří a sester, avšak my se také máme snažiti, abychom i doma, ve své osadě, byli též milosrdnými bratry a sestrami a také rádi navštěvovali nemocné, je těšili a ošetřovali. Zvláště pak dodávejme nemocným útěchy náboženské, pečujíce o to, aby včas byli zaopatřeni a na cestu do věčnosti Tělem Páně posilněni.

Kterak někdy návštěva nemocným i na zdraví prospívá, povím následující příklad. K císaři Josefu II., jenž v plášť zahalený se procházel, přistoupil plačící pacholík a prosil snažně o zlatku. Pán pohleděl na chlapce a spatřiv v jeho tváři nevinnost, pravil: „Proč pak chceš, synku, tak mnoho?“ „Ach“, odvětil chlapec, „matka má jest nemocná, já pak jsem byl již u dvou lékařů, ale každý chce napřed zlatku. Má ubohá dobrá matka musí zemříti, nezaopatřím-li si zlatku.“ „Když jest tomu tak, tu máš zlatku a běž pro lékaře. Kde pak bydlíte?“ I dověděv se obydlí, navštívil císař nemocnou matku. Tato myslíc, že jest to lékař, vypisovala mu dopodrobna nemoc svou. Císař napsal něco na papír a řekl nemocné, aby si pro lék poslala a odešel, přeje jí brzkého uzdravení. Brzy na to přišel i lékař, žena pak mu pravila, že tu byl již jeden a že jí i něco předepsal. Lékař vzal lístek do ruky a zvolal překvapen: „Inu arci, tento umí lepší recepty předepisovati; 50 dukátů vám císař tímto vykázal, které si máte u jeho pokladníka vy-

zvednouti.“ Radost pronikla nemocnou ženu a brzy se i zcela uzdravila.

6. „Vězně vysvobozovati.“

Vězně vysvobozovati znamená: nevinně uvězněné, kteří pro víru, pro pravdu a spravedlnost anebo kteří nespravedlivě jsou uvězněni, z vězení vysvoboditi buď vykoupením anebo podáním důkazů o jejich nevinnosti. Milosrdný skutek tento konal již Abraham, když bratrovce svého Lota ze zajetí vysvobodil; Juda, bratr Josefův, když chtěl jíti do vězení místo mládenečka Benjamina. Daniel, jenž nevinnou Susanu od smrti zachránil. Za časů pronásledování církve tisíce křesťanů bylo uvězněno nevinně pouze pro víru, a tu bylo zajisté milosrdným skutkem, podařilo-li se uvězněné křesťany z vězení vysvoboditi. Tento milosrdný skutek prokázali věřící v Damašku sv. Pavlu. Když totiž Židé chtěli sv. Pavla zatknouti a usmrtiti, zavřevše brány města, tu křesťané v noci tajně sv. Pavla v koši z městských hradeb pustili na svobodu. Také sv. Petr byl uvězněn a blízek smrti. Když totiž Herodes Agripa viděl, že zavděčil se Židům zavraždiv sv. Jakoba, dal také zatknouti hlavu církve, sv. Petra, jehož také chtěl dáti odpraviti. Tehdy však celá církev modlila se za sv. Petra a Pán Ježíš prosby církve vyslyšel a sv. Petra zázračně ze žaláře vyvedl.

I tento milosrdný skutek „vězně vysvobozovati“ byl podnětem k založení řádu, kterýž obral sobě za úlohu, vykupovati z pohanského zajetí uvězněné křesťany. Ve 12. století za válek křižáckých, které vedeny byly k osvobození Svaté země z moci Saracenů, dostalo se mnoho křesťanů do zajetí mohamedánského. Křesťané v tomto zajetí trpěli hrozná muka od divokých pohanů. Tu v církvi povstali nadšení mužové, kteří život svůj obětovali na vysvobození křesťanů. Byli to dva poustevníci, Felix Valoa a Jan z Mathy, kteří r. 1198 založili řád ke cti nejsvětější Trojice Boží, a proto řád ten jmenuje se „Trinitáři“. Řád tento roku 1200 měl dvacet členů a mohl již v tom roku vykoupiti 186 otroků. Jan z Mathy sám cestoval po Španělsku a sbíral almužnu a vykoupil následujícího roku 120 otroků. Po dvanáctileté strastiplné práci umřel Felix Valoa a rok na to i Jan z Mathy. Avšak dílo jejich přece nezahynulo; neboť řád Trinitářů rozšířil se po celém křesťanském světě, takže v 18. století měl již 300 klášterů. Řád tento od založení jeho až do roku 1635 vykoupil ze zajetí 30.720 otroků. Z příkladu tohoto opět vidíme, kterak církev katolická všecky ctnosti pěstuje a všem svým věřícím příkladem v dobrém předchází.

Než církev také od pradávna o to pečovala, aby s vězni, kteří spravedlivě trpěli za své zločiny v žalářích, zacházelo se lidsky

a pečovalo se o nápravu jejich. Mnozí křesťanští císařové sami žádali církve, aby převzala dohled nad vězni. Tak císař Justinian vydal zákon, aby biskupové každou středu a pátek vězně navštěvovati směli a mohli se přesvědčiti, že s vězni slušně se zachází. Tato dohlídka nad vězni dála se až do středověku a v mnohých zemích děje se dosud. U nás ve větších vězeních ustanoveni jsou kněží, kteří vedou duchovní správu mezi vězni. Trestanci musí v neděle a svátky přítomni býti kázání a mši svaté, musí častěji choditi ke sv. zpovědi. Vůbec pečuje se o to, aby trestanci nejen odbyli si svůj trest v žaláři, ale také aby se polepšili. Proto také zřizují se ústavy pro zkaženou mládež a mladé kárance, aby odučili se nepravostem a přiučili se spořádanému životu.

7. „Mrtvé pochovávati.“

Mrtvé pochovávati znamená: chudým zemřelým slušný pohřeb obstarati, zemřelé ke hrobu doprovoditi a za zemřelé nábožně se modliti. Písmo sv. starého i nového zákona připomíná nám mnohé příklady tohoto milosrdného skutku. Vždyť lidem vrozeno jest pečovati i o zemřelé a zvláště o uctivé pohrobení jejich. Člověk zajisté jest na zemi ze všech tvorů nejdokonalejší, a proto také náleží mu po jeho smrti důstojné pohrobení. Od počátku světa lidé zemřelé uctivě pochovávali, na hroby jejich velkolepé pomníky stavěli a pohřební místa, hřbitovy, v posvátné uctivosti měli. Proto hřbitovy u všech národů i pohanských nacházejí se na místě, kterého se nesmí k ničemu světskému používati. Hřbitovy byly vždy místem pokoje, pobožnosti a úcty. Běda tomu, kdo by se byl odvážil, posvátné pole mrtvých zneuctiti. Jestliže tedy již pohané v uctivosti měli zemřelé, pečujíce o důstojný pohřeb jejich a o pokoj na hřbitově, oč více my křesťané starati se máme o slušný pohřeb zesnulých svých bratří. K tomuto milosrdnému skutku povzbuzují nás příkladem svým mnozí spravedliví a nábožní lidé. Tak Mojžíš vypravuje v I. knize své o Josefovi egyptském, jakou lásku otci svému až za hrob dokazoval. Neboť když Jakob, otec jeho zemřel, srdečně plakal a zulíbav mrtvolu otcovu, dal ji pomazati vonnými mastmi a pak slavně v rodinné hrobce v zaslíbené zemi Kanaan pochovati. Ve Starém zákoně zvláště nábožný Tobiáš proslavil se konáním milosrdného skutku „mrtvé pochovávati“; neboť i v noci vyhledával mrtvé a s nebezpečenstvím života je pochovával, takže při práci té i oslepl. Milosrdný tento skutek vykonali také tajní učedníci Páně, Nikodem a Josef z Arimathie, kteří nevšímajíce si zlosti a výhrůžek vysoké rady židovské, obstarali uctivý pohřeb ukřižovanému Spasiteli. Jestliže snad za života Ježíšova bázlivě ho uctívali, tedy po jeho smrti aspoň větší statečnost ukázali než

učedníci, kteří ze strachu před Židy ani pohřbu Páně se nesúčastnili. Nejen Pánu Ježíši uchystali slušný pohřeb, ale také darovali mu vlastní hrob, do něhož jej pochovali.

První křesťané zvláště jsou nám vzorem v konání milosrdného skutku: mrtvé uctivě pochovávati. Neboť oni velmi o to pečovali, aby věřící uctivě byli pochováni a sice odděleně od pohanů, aby ani po smrti ve společnosti nevěřících těla zemřelých křesťanů neodpočívala. Křesťané nebáli se zemřelých bratří svých, proto chtěli i po jejich smrti blízko nich se modliti a nejdražší oběť konati. Pochovávali tedy mučedníky a vůbec zemřelé věřící v podzemních skrýších, katakombách, jichž jednotlivé části křesťanské hřbitovy se nazývají. Tyto křesťanské hřbitovy podnes jsou zachovány zvláště v Římě

I naší tedy povinností jest, abychom zemřelým svým rodičům, přátelům a zvláště chudým vystrojili slušný pohřeb Není to nikdy důkazem vděčnosti k rodičům, když mnozí synové, ačkoliv po rodičích zdědili majetek, zemřelým svým rodičům zjednají pohřeb chudičký. Církev sv. nepřeje si, aby pohřby konaly se s nádherou světskou, avšak poroučí, aby konaly se pohřby důstojně a uctivě, zvláště pak věřícím doporučuje, aby při pohřbu za zemřelé dali obětovati mši svatou za pokoj a lehké odpočinutí zemřelých.

Tělesný milosrdný skutek „mrtvé pochovávati“ také konáme tím, když zemřelé k hrobu doprováziime. K tomu nás také napomíná Písmo svaté. Když chudé vdově v městečku Naim zemřel jediný syn, tu obyvatelé naimští doprovázeli mrtvolu mládencovu ku hrobu. A když Nikodem a Josef z Arimathie nesli mrtvého Pána Ježíše do hrobu, doprovázeli Pána Ježíše k hrobu jeho nejvěrnější přátelé, Matka jeho, Panna Maria, sv. Jan, miláček Páně, Maria Magdalena a jiné nábožné ženy. Všickni pak do noci zůstali u hrobu, nábožně se modlíce a oplakávajíce smrt milého Pána svého. I my máme rádi choditi na pohřeb zemřelých přátel a sousedů svých. Vždyť tím prokazujeme poslední poctu a lásku zemřelým.

Avšak nejen máme choditi na pohřeb, nýbrž máme se také při pohřebním průvodu slušně chovati a za zemřelého se nábožně modliti. Bohužel mnozí lidé chodí na pohřby často ze zvědavosti a všetečnosti, zvláště koná-li se pohřeb slavný, při tom pak chovají se neuctivě; neboť cestou se baví, hlasitě rozmlouvají, smějí se a často i bližní pomlouvají. Příbuzní kráčí za marami smutní, hořce plačíce, mnozí pak, místo aby s nimi plakali a se modlili, šeptají, hovoří a neslušně se chovají. Takové chování není ani lidské a tím méně křesťanské. Proto při pohřbu chovejme se uctivě a modleme se cestou za lehké odpočinutí zemřelého, tím aspoň následovati

budeme Pannu Marii, sv. Jana a nábožné ženy, kteří v pobožnosti pohříženi kráčeli za mrtvolou Spasitelovou.

Císař František I. potkal jednoho dne na svém letním sídle v Badenu pohřeb. Za marami nešel ani jediný člověk; tak chudým a opuštěným byl onen zemřelý. Císař vida chudičký tento pohřební průvod, pravil ku svým průvodčím: „Když člověk tento, kterého nesou na hřbitov, tak byl chudým, že nikdo ho ani k hrobu nedoprovází, tedy doprovodíme my ho“, a hned kráčel se svým komonstvem za rakví zemřelého. Když to viděli okolo jdoucí, následovali příkladu císařova, a tak chudý zemřelý aspoň po smrti došel úcty. U hrobu pak císař pomodlil se za lehké odpočinutí svého poddaného.

Rozjímali jsme dnes, drazí v Kristu, o sedmeru tělesných skutků milosrdenství a vyložil jsem vám, kterak je máme konati a jaká odplata na zemi i na věčnosti nás očekává, budeme-li je ochotně a z lásky k Bohu konati. Nuže buďme milosrdnými k bližnímu, neboť co dobrého vykonáme bližnímu, učiníme Bohu samému, jehož lásku a milost si získáme, jak praví sv. Pavel: „Dobročinnosti pak a sdílnosti nezapomínejte; nebo takovými obětmi bývá získán Bůh.“ (Žid. 13, 16)

116. CVIČENÍ.

O sedmeru duchovních skutků milosrdenství.

Milosrdné skutky můžeme konati nejen pro blaho a dobro tělesné svého bližního, nýbrž také pro blaho duše jeho čili pro duchovní život bližního. Často milosrdné skutky, které konáme pro duchovní život svého bližního, jsou potřebnější a záslužnější než všeliká dobrodiní tělesná. Neboť duchovními skutky milosrdenství chceme od věčné zásluhy zachrániti nesmrtelnou duši, kteráž dražší jest těla a statků pozemských, jak dí Pán Ježíš: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, na duši však škody utrpěl.“ (Mat. 16, 26) Proto kdo pečuje o spásu duše bližního svého, větší zásluhu míti bude než ti, kteří pouze o jeho tělo se starají.

Milosrdné skutky, které konáme ku blahu duše bližního, jmenujeme „duchovní skutky milosrdenství.“ Písmo sv. doporučuje nám zvláště sedmero duchovních skutků milosrdenství.

881. *„Které duchovní skutky milosrdenství doporučují se zvláště v Písmě svatém?“*

V Písmě svatém doporučují se zvláště tyto duchovní skutky milosrdenství:

1. hřešící kárati,
2. neumělé učiti,
3. pochybujícím dobře raditi,
4. zarmoucené těšiti,
5. křivdy trpělivě snášeti,
6. ubližujícím ochotně odpouštěti,
7. za živé a za mrtvé Bohu se modliti.

1. „Hřešící kárati“, jest první duchovní skutek milosrdný. Hřešící kárati znamená: hříšníky laskavě varovati před hříchem a jeho následky a k dobrému je napomínati a povzbuzovati. Milosrdný tento skutek konali ve Starém zákonu mnozí spravedliví lidé, zvláště však svatí prorokové.

Tak Mojžíš přísně káral bratra svého Arona, že ze strachu dovolil Israelitům udělati si zlaté tele a jemu se klaněti. Mojžíš také velmi přísně pokáral a potrestal nestálý israelský lid, neboť mnoho tisíc dal jich pobíti, které ještě při modlařství dopadli. Zvláště však v Starém zákoně chybující kárali sv. prorokové, kteří jménem Božím napomínali a kárali nejen lid, nýbrž i krále. Totéž činil i předchůdce Páně, sv. Jan Křtitel, jenž na poušti napomínal a káral hříšné farisee a lid vůbec. I Pán Ježíš hřešící káral, zvláště pak pyšné a pokrytecké zákoníky, farisee a židovské kněžstvo. Avšak Pán Ježíš nejen hříšníky přísně káral, nýbrž také vroucnými a milými slovy k polepšení života napomínal.

Hřešící kárati a napomínati máme i my. Hříchy lidskými máme pohrdati a je v ošklivosti míti, avšak hříšníky máme milovati a všemožně přičiňovati se, bychom je zachránili od věčné záhuby. Ovšem každý člověk nemá práva hřešící trestati a kárati. Tak na příklad děti nemají práva chybující rodiče trestati, avšak mohou je prositi, aby jim svými hříchy nečinili hanby. Avšak rodičové, učitelé, duchovní a světská vrchnost mají právo a povinnost poddané chybující kárati a trestati, poněvadž zastupují Boha a jsou zodpovědnými za své podřízené.

Zvláště rodičové povinni jsou kárati a trestati chybující dítky své. Kdyby byl velekněz Heli rozpustilé své syny káral a trestal, nebyl by zahynul ani on ani jeho synové. Podobně mnozí rodičové zaviňují záhubu časnou i věčnou svých dětí, poněvadž, ačkoli dobře

vidí nezvedenost a nemravnost jejich, přece jich nekárají a netrestají. Kdyby všickni rodičové vychovávali děti své v kázni a bázni Boží, měli by jistě děti zvedené a hodné. Bohužel mnozí rodičové dovolují všechno svým dětem a ještě se jich zastávají, když dopouštějí se neřestí. Poněvadž tedy v mnohém domě není kázně, není tam také bázně Boží. Kteří však rodičové své děti napomínají k dobrému a chyby jejich kárají, ti konají svým dětem duchovní skutek milosrdenství: hřešící kárati.

Hřešící kárati povinni jsou i představení duchovní i světští. K této povinnosti napomíná nás Pán Ježíš, jenž dí: „Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci ho mezi sebou a jím samým. Uposlechne-li tebe, získal jsi bratra svého: pak-li tě neuposlechne, přijmi k sobě ještě jednoho neb dva, aby v ústech dvou neb tří svědků stálo každé slovo. Pakli jich neuposlechne, pověz církvi: jestliže pak ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikan.“ (Mat. 18, 15—17.) Ze slov těchto poznáváme, jakým způsobem máme chybující napomínati.

Vidíme-li, že některý křesťan vede nepořádný a pohoršlivý život, své náboženské povinnosti zanedbává a druhé kazí řečí i skutky svými, tu kdo může a má právo, má chybujícího v dobrém napomenouti. Napomínati máme vlídně a přátelsky, neboť láskou spíše získáme si srdce chybujícího. Kárá-li manželka nepořádného svého muže spíláním, křikem a různými vyčitkami, může býti ujištěna, že darmo se namáhá, aby ho odvrátila od jeho špatného života Na chybující nesmí se vždy hnáti útokem, ale raději modlitbou a pěkným slovem. Sv. Monika měla syna Augustina, kterýž jí zajisté mnoho trápení a starostí způsobil svým nepořádným životem. Napomínala ho s pláčem a modlila se mnoho let vytrvale za jeho obrácení a jak víme, trpělivost a modlitba její nebyly marny. Tak čiňme i my. Chybující napomínejme laskavě a vlídně, aby poznali náš dobrý úmysl a snad toto naše přátelské jednání pohne srdcem jejich. Sv. František proto nám radí: „Lépe jest dobrotou a tichostí přiváděti k pokání, než přísností nadělati pokrytců.“ Sv. František radu tuto dává ze zkušenosti své, neboť hřešící sám káral a napravoval a svou vlídností mnoho jich obrátil. Jednou musil také jednoho duchovního, jemuž již několikráte odpustil, pro jeho pohoršlivý život dáti zavříti I žádal onen kněz, aby připuštěn byl k sv. Františkovi. Bylo mu to povoleno. A tu prosil sv. Františka za odpuštění, slibuje, že se opravdu polepší. Sv. František pokornou prosbou jsa pohnut, pravil k němu: „Zapřísahám tě pro lásku a milosrdenství Boží, ve které doufáme, abys se smiloval nad mým biskupstvím, nad duchovenstvem a církví, kterou životem svým zneuctíváš a nepřátelům příčinu k potupení víry dáváš. Napomínám tě pro spasení duše tvé,

pro Krista, jehož znova křižuješ, abys se polepšil. I pohnul napomenutím tím sv. František kněze toho tak, že se opravdu polepšil, ano vzorem ctnosti se stal.

2 „Neumělé učiti.“

Jistě nemalé zásluhy získal si člověk na zemi i na nebi, jenž neumělé v pravdách náboženských poučuje. K tomuto duchovnímu skutku milosrdenství napomíná nás moudrý Sirach, jenž dí: „Kdo milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádce své.“ (Sir. 18, 13) Úkol tento konal zvláště Spasitel světa, Ježíš Kristus, jenž po 3 léta neunavně učil zástupy, chodě ve své vlasti s místa na místo. Neumělé učiti ve sv. víře poručil Pán Ježíš sv. apoštolům a jejich nástupcům, když jim řekl: „Jdouce do celého světa, učte všecky národy.“ Sv. apoštolové také hned po seslání Ducha sv. začali horlivě konati úřad učitelský. Sv. Petr první kázal o ukřižovaném Kristu a poučoval zástupy, co musí činiti, aby dosáhli odpuštění hříchů. Církev svatá po apoštolech převzala úřad učitelský a také po všecky věky o to pečuje, aby všickni národové ku poznání pravdy přišli, proto právem jmenuje se učitelkou národů.

Církev sv. jsouc si vědoma rozkazu Páně: „Učte všecky národy“, od počátku svého svědomitě o to pečuje, aby i pohanští národové poznali pravé náboženství Kristovo a zároveň také dosáhli vědění a vzdělání pro život potřebného. Církev pak úkol ten vykonává zvláště missiemi. Vysílá totiž kněze — missionáře — do všech končin světa a ku všem národům, aby nevědomým zvěstovali učení Kristovo a zároveň je naučili důstojně žíti. A tak s vírou přinášejí missionáři národům i vzdělanost. V církvi již v dávných dobách zřízeny byly také řády, jejichž úkolem bylo národy vyučovati, konati missie mezi pohany. Zvláště pak založeny byly tyto řády: Benediktini, Františkáni, Lazaristé, Dominikáni a Jesuité, kteří, ačkoliv největších zásluh získali si ve vědě a umění, nejméně se jim dostalo a dostává lidské lásky a vděčnosti. Zvláště však papežové pečovali o poučování národů, neboť založili zvláštní spolky a ústavy, v nichž vychovávají se missionáři. Urban VIII. založil v Římě seminář missionářský, zvaný „propaganda“, z něhož na tisíce vycvičených missionářů odesláno bylo do všech končin světa „neumělé učiti“.

Než církev sv. i mezi věřícími křesťany k poučení a zvláště k polepšení života a utužení katolického ducha koná missie. Missie tyto ve farnostech u nás zvláště zařizuje spolek pod ochranou sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje „apoštolát“ zvaný, jenž z příspěvků členských pořádá missionářské pobožnosti na různých místech vlasti naší. Poněvadž tyto missie za našich časů ducha katolického vzrůs-

žují a mnoho dobrého vůbec působí, proto jest naší povinností, bychom stali se členy apoštolátu a tak svými příspěvky pomáhali vykonávati duchovní skutek milosrdenství „neumělé učiti“.

Církev vykonává duchovní skutek milosrdenství „neumělé učiti“ také tím, že pečuje o vzdělání mládeže. Církev již na počátku svém zřizovala školy biskupské a farní, ve kterých mládež učila se nejen pravdám náboženským, ale také čtení, psaní, počítání a jiným potřebným vědomostem. Církev také zřizovala vysoké školy čili university, aby křesťanští národové ve vědě a umění se proslavili a ducha svého zušlechtili Mnozí přátelé mládeže založili také duchovní řády, které věnovaly se vyučování mládeže. Jesuité na příklad zřizovali při svých klášteřích učiliště, ve kterých učili dospělejší mládež nejen bohovědě, to jest, pravdám náboženským, ale také cizím jazykům, latině a řečtině, pak různým vědám, filosofii, země- a dějepisu, počtům, hvězdářství a jiným vědám. Mimo Jesuity věnovali se vyučování mládeže Piaristé, jichž zakladatelem byl sv. Josef Kalasanský (r. 1621). Dále založen byl řád „školních bratří“ od kněze dela Salle, jenž zřizoval školy ve Francii, v nichž zvláště chudá a zanedbaná mládež zdarma byla vyučována a vychovávána. O vyučování a vychování dívek pečovaly zase řády ženské. Sv. Anděla Merici z Brescie založila řád sv. Uršuly čili Uršulinky r. 1544, jenž věnuje se výchově dívek. Sestry tohoto řádu mají velmi přísný domácí řád, neboť po složení slavných slibů do smrti nesmějí z kláštera vycházeti. Ve svých domech mají obecné i měšťanské školy dívčí a těší se všude přízni lidské. I u nás na Moravě jsou Uršulinky v Olomouci a v Brně V novější době chvalně pracují u vychování mládeže Dominikánky, jejichž kláštery dobré pověsti požívají ve Vyškově a Řepčíně. Konečně o vyučování mládeže pečují všickni kněží, kteří ve svých farnostech chodí do školy a mládež cvičí v katolickém náboženství

Neumělé učiti konečně naskýtá se příležitosti dosti každému z vás. Za našich časů zbánějí se lidé po všelikém umění a vědění, avšak po tom nejpotřebnějším a nejdůležitějším vědění, totiž znáti zákon a učení Ježíše Krista a uměti zasloužiti si nebe, se nezbánějí. Proto jest dnes při vší moudrosti a učenosti lidské dosti lidí i učených, kteří ve vecech víry a náboženství se týkajících mnoho vědomostí nemají. Když tak čteme nynější protikatolické noviny, věru diviti se musíme té nevědomosti náboženské. To však je smutné ovoce nynější vzdělanosti.

Poučovati nevědomé ve víře, přináleží ovšem v první řadě kněžím, kteří to činí v kostele a ve škole, avšak přece velmi často naskytne se i vám příležitost, abyste mnohé neuvědomělé v náboženství poučili. Lidé scházejí se spolu v rodinách, v práci, v hostinci

a ve schůzích, a tu obyčejně přijde řeč o náboženství. Mnohy má zmatené pojmy o víře anebo o některém jejím článku a ukazuje hroznou nevědomost. Tu pak se naskytuje druhému pěkná příležitost neumělé poučiti a pravdy se zastati. Šlechetným zajisté jest ten, jenž jiné poučuje, nešlechetným však jest zase onen, jenž bludy svými a tupením církve jiné kazí. Církev za našich časů mnoho se přičiňuje, aby věřící důkladně vyučila v pravdách náboženských, poněvadž také dnes jest všude mnoho kazičů pravdy, kteří, čerpajíce vědomosti své z bludných a protikatolických spisů a novin, o to pracují, aby lid o víru oloupili a kněze o vážnost. Zvláště ale dělnický lid ve velikém nebezpečí se nalézá, aby zcela nepozbyl víry. Proto již v dávných dobách poctiví a zbožní řemeslníci o to pečovali, aby učňové a tovaryši byli v náboženství cvičeni a ku křesťanskému životu vedeni. I těchto učňů ujaly se spolky neb bratrstva. V Italii a Francii jsou podnes bratrstva, která mají název: bratrstvo tovaryšů obuvnických. Zakladatelem jeho byl Jindřich Michal Buch. Pocházel z rodičů chudých, avšak zbožných, proto také dobrého se mu dostalo vychování. Jako obuvnický učedník ukazoval podivuhodnou zbožnost a znalost náboženství. Bolestně patřil na své soudruhy, kteří žili bezbožně, do kostela nechodili, v neděli pracovali a prázdný čas promarnili hýřením. Napomínal a poučoval mnohé, a hle! jeho tiché a zbožné chování získalo dosti učedníků i tovaryšů, kteří horlivě poslouchali rad a poučování svého druha Jindřicha. Když se stal Jindřich tovaryšem, zůstal tichým a zbožným jako dříve, a právě tato jeho vytrvalost v dobrém získala mu lásky a vážnosti. Po nějakém času dostal se do Paříže, kdež jej poznal vznešený baron Renti a velmi si ho oblíbil. Poznal, že muž tento mohl by velmi mnoho učiniti pro stav řemeslnický. Proto povzbudil jej, aby založil bratrstvo, které by pečovalo o výchovu učňů a tovaryšů řemesla obuvnického. Jindřich brzy shromáždil okolo sebe slušný počet učedníků a tovaryšů a založil bratrstvo obuvníků. Jindřicha učinili prvním svým představeným. Spolek za patrony zvolil si sv. Krispiniana a Krispína. Jindřich svou pokorou a svatým životem dával všem příklad, takže bratrstvo takové oblibě se těšilo, že za dva roky založeno bylo bratrstvo krejčích.

Těmto spolkům připodobniti můžeme naše **katolické tovaryšské spolky**, které u nás zvláště v městech jsou rozšířeny a skutečně velmi blahodárně působí. Neboť tovaryšové a vůbec mladí řemeslníci, jsou-li členy tohoto spolku, uchrání se i ve velkém městě mravu, zkázy, vytrvají v křesťanském životě a mimo to vzdělají se v oboru svého řemesla. V tovaryšských spolcích konají se večerní poučné přednášky a občas také pořádají se ušlechtilé zábavy. Mladí lidé jsou pod dozorem mistrů a kněží a tudíž naučí se slušnému

chování. Za našich časů zakládají se Svato-Josefské jednoty, jejichž úkolem také jest konati duchovní skutek milosrdenství neumělé učiti. Jednoty tyto konají poučné schůze, zakládají knihovny, odbírají a rozšiřují katolický tisk, noviny, spisy a knihy, čímž zdárně čelí se proti nevěreckým proudům. Všechno to, co dnes podnikají nadšení katolíci pro obrození katolického ducha a života, jest dnes velmi potřebno, poněvadž také nepřátelé naší víry zimničně pracují o zničení církve katolické I my se připojme k horlivým katolíkům a podle sil svých podporujme vše dobré a pracujme sami, aby všude pravda vítězila.

3. „Pochybujícím dobře raditi."

Osvědčené zajisté jest pořekadlo: Dobrá rada lepší jest než peníze. Vždyť dobrou radou můžeme mnohého člověka zachrániti od časné i věčné záhuby. Pochybujícím dobře raditi jest zajisté milosrdný skutek, neboť ten, kdo dobrou radu umí dávati, více pomáhá lidem svou radou, než velkými dary. My však tu na mysli máme zvláště dobrou radu ohledně křesťanského života a spasení duše. A tu dobře raditi pochybujícím znamená: pochybujícím ve víře, úzkostlivým a nestálým dávati dobrou radu, co mají činiti, aby dosáhli života věčného. Že máme bližnímu svému vždy upřímně raditi, napomíná nás Písmo sv. Když synové Jakobovi chtěli nenáviděného bratra Josefa zabíti, tu bratr Ruben, chtěje malého bratra zachrániti a bratry zdržeti od vraždy, radil bratřím, aby chlapce uvrhli do prázdné studně. Starý Tobiáš vzácné rady a poučení udeloval synu svému, které i nám užitečny jsou. Zvláště však Pán Ježíš vždy dobře radil všem svým posluchačům, co mají činiti, aby dosáhli spasení. Tak radil mládenci, kterýž se ho tázal, co má činiti, aby obdržel život věčný: „Chceš-li býti dokonalým, jdi a prodej všecko co máš a rozdej chudým, tak budeš míti poklad v nebi. Přijdi pak a následuj mne". Sv. Pavel radil pannám, aby se nevdávaly, aby zůstaly svobodny. (I. Kor. 7, 25.)

I nám často v životě naskýtá se příležitost, bližnímu raditi, co by mu prospělo ke spasení duše. Mnohý na příklad zámožný člověk v úmyslu má věnovati větší obnos na nějaký dobročinný účel, ale nemůže se rozhodnouti na který; a tu mu dobře poradíme, aby ukládal si poklady v nebesích konáním milosrdných skutků, zvláště almužny, odkazů na chrámy a jiných křesťanských účelů Tak dobře radil prorok Daniel králi babylonskému, aby totiž hříchy své vykupoval dobrými skutky, a milosrdenstvím k chudým doprošoval se milosrdenství Božího. V těchto věcech přemnozí lidé chybují, neboť nekonají náboženských povinností, nepamatují na smrt a život věčný. Jak dobrý a vpravdě milosrdný skutek činí zbožní křesťané, kteří vlažné a chybující křesťany srdečně napomínají

a radí jim, aby také pamatovali na spásu duše své. Proto dávejme dobré rady a také sami rádi přijímejme dobrou radu zkušených lidí, řídíce se při tom slovy Siracha: „Rozumíš-li věci, odpověz bližnímu, pakli nic, ruka tvá buď na ústech tvých, abys v slovu nemoudrém nebyl polapen a zahanben.“ (Sir. 5, 14.)

Byl jeden bohatý kupec, který měl tři syny. Nashromáždil si hrozného bohatství, ovšem že svědomí jeho nebylo čisté ani od lichvy ani podvodů. A tu těžce onemocněl. Poněvadž nemoc se horšila, vzpomněl si také na svou duši. Povolal k sobě syny své a vykládal jim s jakou pílí po celý život shromažďoval poklady pro ně, aby po jeho smrti měli se dobře. Než chtěl před svou smrtí poznati, jaké útěchy od nich po smrti může se nadíti. Nejstarší syn sliboval otci, že se bude za něho modliti a dá také mše sv. sloužiti. Podobně sliboval i druhý syn. Nyní přišla řada na syna nejmladšího. Nuže, co ty mně, milý synu, slibuješ? Nejmladší syn odpověděl: „Věz, nejmilejší otče, že já z dětinské lásky budu se také za spásu duše tvé modlívati; ale přece ti radím, abys sám o spásu duše své se postaral, pokud ti čas a síla dostačují. Mohl bys třeba býti oklamán, když bys se spoléhal na své děti a na jmění své. Často se přihází, že děti po rodičích zdědí veliký majetek, ale brzy zapomenou na ty, po nichž dědili.“ Otec velmi se divil této řeči moudré nejmladšího svého syna a poslechl rady jeho. Předně činil upřímné pokání za své hříchy, nahradil všecky učiněné křivdy a podvody, navrátil nespravedlivě získaný majetek, rozdal mnoho chudým a potom pokojně umřel. Nejmladší jeho syn po smrti otcově vstoupil do kláštera a stal se z něho věrný služebník Boží. Dobrá jeho rada prospěla otci i jemu.

4 „Zarmoucené těšiti.“

Jako nemocným velmi uleví naše návštěva a útěcha, tak také utiší se srdce zarmouceného člověka, když jej v trápení a neštěstí jeho těšíme, upřímnou soustrast s ním cítíme a také se přičiňujeme, bychom nějakým dobrým skutkem jeho osud zmírnili. Vidí-li nešťastný člověk, že bližní má s ním opravdovou soustrast, dodávaje mu přátelské rady a důvěry v pomoc Boží i lidskou, pak uleví se poněkud stísněnému jeho srdci a zdá se mu, jakoby mu polovice trápení ubylo Vše to jest zcela přirozeno. Vždyť malé dítko, když se rozpláče, uchlácholíme je pěknými a laskavými slovy, a člověk nešťastný někdy jest jako to lítostivé dítko a potřebuje také soustrastných slov, aby nereptal proti Bohu, anebo dokonce si nezoufal.

Že máme s trpícími trpěti a s plačícími plakati, dal nám příklad Pán Ježíš, jenž zarmoucené těšil a k sobě je volal: „Pojďte

ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.“ Pán Ježíš po celý svůj život pozemský zjevoval podivuhodnou lásku k zarmouceným, a také každou slzu setřel. Plačící vdově naimské, která hořce plačíc kráčela zarmoucená za marami jediného svého syna, vrátil živého syna, tklivě ji potěšiv: „Neplačiž“. Podobnou soustrast měl s Marií a Martou, sestrami zemřelého Lazara. Pán Ježíš těšil zvláště sv. apoštoly. Když Pán Ježíš mluvil o své smrti a odchodu svém na nebesa, apoštolové slovy těmi velmi se zarmoutili. Pán Ježíš je však těšil, řka: „Nermutiž se srdce vaše! V domě Otce mého jsou příbytkové mnozí. Byť nebylo, byl bych pověděl vám: protož jdu, abych vám připravil místo. Ale až odejdu a připravím vám místo, opět přijdu a pojmu vás k sobě samému, abyste, kde jsem já i vy byli.“ (Jan 14, 1—3.)

První křesťané Pána Ježíše i v tomto milosrdném skutku horlivě následovali, neboť i oni zarmoucené upřímně těšili a zarmoucených se ujímali. Tak čiňme i my.

Sv. František Sal. byl velmi dobrého srdce, milovalť všecky lidi i nepřátele a vždy uměl lidem dobře raditi i také těšiti. Byl-li někdo zarmoucen, že od lidí zlých byl tupen a pomlouván, tu těšil ho sv. František těmito slovy: „Jestliže v našem srdci je všecko v pořádku, pak nám nemůže uškoditi žádná lidská zloba. Mlha, která jasnost slunce zastírá, musí přece jednou k zemi padnouti a slunce objeví se neseslábléé, v dřívější záři a kráse své; a právě tak je to u ctnosti. Třeba jest jen trpělivosti. Drahým zůstane drahokam, byť i do smetí a prachu byl zahrabán; avšak smetí zůstane smetím, kdyby i k obloze se zvedlo.“ Zarmucují-li nás tedy zlí lidé, netrapme se proto, vždyť Pán Bůh zná naši nevinnost a konečně naše svědomí nám dodá té největší útěchy.

Rok 1847 byl rok krušný. Obilí bylo drahé a tudíž i chléb. Dva dělníci pracovali vedle sebe. Jeden byl vesel a zpíval, druhý zarmoucen a skličen. A tu veselý spatřiv zarmoucenou tvář soudruhovu, tázal se ho po příčině jeho smutku. A zarmoucený pravil: „Ach mám pět dětí a chléb jest tak malý. Věru, nemohu déle žíti a musím konečně věřiti, že není na nebi Boha.“ I odpověděl mu druhý dělník: „Vidíš, já mám sedm dětí a k tomu nemocnou ženu. Ale já se přece těším pomyšlením, že již 17 let s rodinou svou jsem přežil a až dotud mi Bůh vždy pomohl!“ Jako ovlažující rosa na svadlou květinu, tak působila slova ta prostá na zarmoucené srdce dělníkovo, kterýž potěšen pravil: „Když ty si nezoufáš se sedmi dětmi, nezoufám si ani já. Však Pán Bůh pomůže.“

5. „Křivdy trpělivě snášeti.“

Křivdy trpělivé snášeti znamená: pohanění, tupení pomluvy a různá bezpráví z lásky k Bohu trpělivě snášeti. Bezpráví trpělivě snášeti jistě jest velikým sebezapřením a známkou křesťanské dokonalosti. Bezpráví lidé nerádi trpí, neboť mnozí velice bývají uraženi, dotkne-li se jich kdo. Jiní pak hned běží na soud a bližního pro urážky neb bezpráví učiněné žalují. Tak nepočíná si pravá křesťanská láska, kteráž jest trpělivá a dobrotivá. Křesťanská láska právě v tom se jeví, že bezpráví a křivdy trpělivě snášíme, nevoli, zášť a mstivost proti nepřátelům a protivníkům v srdci svém potlačujeme, ano za zlé dobrým se odměňujeme. K tomu povzbuzuje nás Sirach: „Nevzpomínej na každou křivdu bližního, a nečiň sám jemu křivdu.“ (Sir. 10, 6.) Není zajisté křesťanským, nepřátelům stále předhazovati křivdy, jež nám způsobili, nýbrž křesťanským jest, na všechny urážky zapomenouti. Všichni zajisté jsme chybujícími a často jeden druhého urážíme slovem i skutkem; proto snášejme se jako bratři a nehněvejme se pro každou nepatrnou urážku. Nechtějme se podobati židům, kteří učili: „oko za oko, zub za zub“, nýbrž řiďme se zákonem Kristovým, jenž dí: „Udeří-li tě kdo v pravé líce, nastav mu druhé.“ (Mat. 5, 39) Slovy těmi chce Pán Ježíš říci, že nemáme býti mstivými, nýbrž že máme ochotně křivdy snášeti.

Snášíme-li trpělivě křivdy, konáme duchovní milosrdný skutek, kterýž prospívá nám a bližnímu. Neboť trpíme-li křivdy, uchráníme bližního od hněvu, hádek, zlořečení a jiných následků, které obyčejně povstávají, jestliže nechceme ničeho trpěti. Nechce-li totiž někdo bezpráví trpěti, odporuje protivníkovi, často s ním se hádá anebo jej žaluje. U soudu sice bezpráví je potrestáno a uraženým dostane se dostiučinění, avšak obyčejně tím mnoho nezískáme. Neboť potrestaný vinník ještě větší zášť k nám v srdci svém pojme a zatvrdí se ku všeliké smířlivosti. Ze zkušenosti víme, že potrestaní vinníci stávají se našimi úhlavními nepřáteli. Proto jest lépe křivdy trpělivě snášeti, neboť tím ničeho na své cti neztratíme, naopak získáme. Protivník vida naši mírumilovnost a tichost, uzná své přenáhlené chování a sám nás odprosí anebo aspoň nám dá pokoj. Neučiní-li tak, tehdy tím větší odplaty dostane se nám od Boha. O tom poučují příklady z Písma svatého.

Josef Egyptský nespravedlivě uvržen byl do žaláře nereptal však nýbrž bezpráví trpělivě snášel důvěřuje v Boha, jenž viděl jeho soužení. A Bůh Josefovu trpělivost skvěle odměnil, neboť řízením Božím stal se místokrálem v zemi egyptské. — Překrásný příklad trpělivosti zanechal nám Bůh o Jobovi, jenž proto starozákonným trpitelem sluje Hospodin dopustil na něho velké utrpení, neboť pozbyl najednou všechno jmění i dítky své a nad to stižen byl hroznou nemocí. Na smetišti seděl opuštěn od ženy i přátel. A nebylo na

tom dosti. Žena i jeho tři přátelé přišli k němu a místo aby ho těšili v trápení, ještě více ho zarmucovali. Neboť považovali Joba za hříšníka, domnívajíce se, že Bůh jen hříšníky trestá. Job toto ponížení a křivdu tuto trpělivě snášel a ani slovem neprohřešil se proti Bohu. Za to Bůh odměnil jeho trpělivost, neboť vrátil mu zdraví i majetek a dal mu opět dítky a též vrátil mu čest, tak že byl ode všech lidí vážen a ctěn.

Nejkrásnějším vzorem trpělivosti jest ovšem Pán Ježíš Tolik měl nepřátel, kteří mu zle činili, jej pomlouvali a tupili, a přece všecko trpělivě snášel jako tichý beránek, nikomu nehrozil mstou, nýbrž všem i protivníkům dobře činil a umíraje za ně se modlil. Sv. Petr trpělivost Ježíšovu dává věřícím za příklad, když o něm píše: „Když mu zlořečili, nezlořečil, když trpěl, nehrozil, ale vydával se soudícím ho nespravedlivě.“ (I. Petr 2, 23.)

Od Pána Ježíše učili se této mírnosti všickni jeho věrní následovníci. Vzpomeňme, kolik křivd a bezpráví bylo snášeti apoštolům a prvním křesťanům! Pro víru Kristovu byli pronásledováni, žalařováni a usmrcováni; a přece nikdo tak trpělivě nesnášel bezpráví jako oni a jejich věřící. O této trpělivosti napsal sv. Pavel památná slova: „Zlořečí nám, a my dobrořečíme; protivenství trpíme a snášíme; rouhají se nám, a my se modlíme; jako smetí tohoto světa učiněni jsme.“ (I Kor. 4, 12, 13)

Apoštolové a první křesťané trpělivě snášeli křivdy, neboť stále před očima měli vzor trpělivosti Ježíše Krista, jenž křivdy trpělivě snášel a všem svým následovníkům trpělivost přikazoval. V této ctnosti cvičili a proslavili se všickni světcové. Sv. Terezie neznala zášti a nenávisti, v jejím srdci plál jedině oheň lásky a milosti. Proto beze lsti milovala i ty, kteří jí ubližovali, ji pronásledovali, bezpráví a křivdy činili, ano těmto protivníkům svým i dobrodiní prokazovala. Bohužel lidé neradi snáší křivdy a proto také je tolik soudů a nepřátelství. Ovšem nejsme povinni každé bezpráví a křivdy trpěti. Někdy musíme se hájiti a urážející žalovati; avšak činiti tak máme jen tehdy, když toho vyžaduje náš prospěch, když žalobou neuškodíme sobě a dobré věci. Menší však urážky a křivdy snášejme a ani si nevšímejme. K tomu povzbuzuje nás křesťanská láska, kteráž není mstivá, nýbrž trpělivá a dobrotivá

6. „Ubližujícím ochotně odpouštěti.“

Křesťanská láska přikazuje nám, abychom netoliko křivdy trpělivě snášeli, nýbrž i nepřátelům ze srdce odpouštěli. K tomu napomíná nás Sirach: „Odpusť bližnímu svému, kterýž tobě uškodil; a pak i tobě, až prositi budeš, hříchové tvoji odpuštěni budou“. (Sir. 28, 2.) V otčenáši denně modlíme se tato slova, prosíce Boha,

aby nám hříchy naše odpustil, slibujíce, že i my bližnímu odpustíme. Kristus Pán také přikazuje nám, abychom rádi nepřátelům odpouštěli: „Jestliže odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský hříchy vaše. Pak-li neodpustíte lidem, aniž Otec váš odpustí vám hříchů vašich.“ (Mat. 6 14, 15.) Chceme-li tedy, aby Bůh k nám byl milosrdným a shovívavým, buďme milosrdnými ku svému bližnímu. Odpouštějme rádi ubližujícím, nemstěme se, nýbrž smiřme se se svými protivníky. K tomu napomíná nás sv. Pavel: „Snášejte jeden druhého, a odpouštějte sobě vespolek, jakož i Bůh skrze Krista odpustil vám“ (Kol. 3, 12.)

Krásný příklad milosrdného skutku: ubližujícím ochotně odpouštěti, dal nám Josef egyptský. Bratří prodali ho do Egypta, kdež mnoho utrpení nevinně musil snášeti. Když však Bůh ho učinil zachovatelem země Egyptské a povýšen byl k hodnosti místokrále, a když bratři jeho přišli koupit obilí, mohl se na nich pomstíti a mohl je nyní potrestati. On však toho neučinil, nýbrž k bratřím choval se vlídně, líbal a objímal je, zapomenuv na všecky urážky. A náš božský Spasitel, Ježíš Kristus, všem svým nepřátelům odpouštěl a za všecky se modlil. Příkladu jeho následovali jeho učedníci, kteří trpělivě snášeli všechna utrpení a všem nepřátelům odpouštěli. Sv. Štěpán umíraje modlil se jako Kristus Pán za své nepřátele: „Pane, nepokládej jim toho za hřích.“ (Sk. ap. 7, 59)

Milosrdný skutek „ubližujícím ochotně odpouštěti“ jest Bohu velmi příjemným a bližnímu i nám záslužným. Vidí-li Bůh, že ochotně nepřátelům odpouštíme, že nechováme v srdci svém msty a hněvu, ukáže i nám milosrdenství své, i on bude k nám shovívavým a odpustí nám hříchy naše. Odpustíme-li ubližujícím, prospějeme i svému bližnímu, neboť tím jeho zlost zmírníme, ku smířlivosti a lítosti spíše přivedeme a sobě nakloníme.

Svatého Františka Sal. kdysi těžce urazil nějaký šlechtic. Přátelé radili sv. Františkovi, aby šlechtice žaloval. On však odpověděl: „Toho neučiním, nebo bych tím zemana uvrhl v záhubu, já ho však chci získati.“ Když pak za nedlouho nepřítele svého potkal, s největší zdvořilostí požádal ho o přátelství, čímž tento tak byl dojat, že sv. biskupa odprosil a stal se jeho nejvěrnějším přítelem.

Z příkladu toho poznáváme, že odpustíme-li ubližujícím, nezadáme si na cti, nýbrž naopak lepší pověsti nabudeme. Proto přemáhejme svou mstivost a vynasnažme se, abychom s bližním svým v pokoji žili. Varujme se zbytečných svárů a soudů, ale raději něco trpme, než abychom ukazovali mstu a hněv.

7. „Za živé i za mrtvé Bohu se modliti.“

Poslední duchovní milosrdný skutek vybízí nás, abychom se modlili za živé i zemřelé. Nemá-li mnohý křesťan ani příležitosti ani možnosti, konati některé z duchovních milosrdných skutků, může aspoň tento poslední horlivě konati. Modliti se za živé a zemřelé může každý a také činiti jest povinen. Duchovní tento milosrdný skutek konali všickni bohabojní a spravedliví lidé. Vzpomeňme jen na Mojžíše, jak neunavným byl v modlitbě za lid israelský! Kdykoliv neposlušností svou hněvali Hospodina a tento posílal na ně tresty, vždy Mojžíš ruce k Bohu spínal a za lid svůj se přimlouval. Vzpomeňme na Abraháma, kterak neunavně prosil Hospodina za obyvatele Sodomské, aby jich uchránil záhuby. Zvláště však Pán Ježíš dal nám všem příklad, abychom se modlili za živé. Pán Ježíš modlil se ustavičně za všecky lidi, modlil se za své apoštoly, modlil se za hříšníky a za své nepřátele.

Pán Ježíš také nám přikázal, abychom se za živé modlili, neboť v Otčenáši přikazuje nám modliti se za všecky potřeby živých: „Přijď království tvé, chléb náš dej nám dnes.“ Rozkazu toho zvláště sv. apoštolové byli poslušni, kteří konali společné modlitby za věřící, za celou církev ano i za své nepřátele a vrahy. Napomínali také věřící, aby nejen za sebe se modlili, nýbrž i za bratry své. Tak sv. Pavel píše: „Napomínámť pak, aby přede vším činěny byly pokorné modlitby, prosby, žádosti a díkučinění za všecky lidi.“ (Tim. 2, 1.)

Církev sv. poslušna rozkazu božského Spasitele a sv. apoštolů koná každodenně modlitby za všecky věřící živé, zvláště při mši sv. denně vzpomíná přítomných živých a vůbec všech svých údů. Ona modlí se i za bludaře, pohany a židy a za všecky nepřátele Kristovy a jeho učení, aby milostí Boží pravdu poznali a jednou v Kristu Pánu se radovali. Církev sv. také nás napomíná, abychom se soukromě i společně modlili za své duchovní a světské vrchnosti dle napomenutí sv. Pavla: „Modlete se za krále a za všecky v moci postavené, abychom pohodlný a pokojný život vedli, ve vší pobožnosti a šlechetnosti, neboť toť jest dobré a vzácné před Spasitelem, Bohem naším.“ (Tim. 2, 2, 3.)

Máme se modliti za své rodiče a přátele, za dobrodince a nemocné a nešťastné lidi, zvláště pak za hříšníky, jak nás napomíná sv. Jakob: „Modlete se jedni za druhé, abyste uzdraveni byli. Mnohoť může modlitba spravedlivého ustavičná.“ (Jak. 5, 16.) Bůh rád s nebe patří na naše modlitby, konáme-li je za své bližní a také rád upřímné prosby naše vyslyší. Jistý otec vedl velice nepořádný život, oddán

jsa pití a různým nepravostem. Do kostela nechodil, nemodlíval se a o zpovědi ani slyšeti nechtěl. Jeho manželka byla celá neštastná a nevěděla si ani rady ani pomoci. Tu domluvily se s dcerou, že se budou za otce modliti, aby Bůh svou milostí dotkl se jeho tvrdého srdce. Jednoho dne přišel muž z hostince dříve domů, než měl v obyčeji, spatřiv, kterak žena a dcera za něho se modlí, tak byl dojat, že zanechal prostopášného života a počal Bohu věrně sloužiti.

Modlíme-li se za jiné, byť bychom snad nebyli vyslyšeni, nemodlíme se nadarmo, neboť modlitba prospěje nám, rozmnožuje naše zásluhy a přinese nám požehnání časné i věčné. Když sv. Gertruda stěžovala si, že nepozoruje žádného polepšení na lidech, za které se modlí, pravil jí Kristus Pán ve zjevení: „Žádná věrná modlitba nezůstane bez užitku, třebas způsob, jímž se její účinek jeví, zůstal člověku tajným.“ Proto modleme se rádi za živé, zvláště pak v rodinách konejtež se modlitby společně za všechny potřeby duše i těla. Není zajisté mocnějšího prostředku k dosažení ctnostného a bohabojného života v rodinách a ve společnosti lidské nad zbožnou modlitbu. Kdyby ve všech rodinách vždy zbožně a ustavičně se modlili, jistě by Bůh mnohé strasti a pohromy od nich odvrátil a všem pracím více požehnání udílel.

Křesťanská láska přikazuje nám, abychom se také modlili za zemřelé; neboť láska naše k bližnímu nesahá jen k hrobu, nýbrž i za hrob. Že spasitelné jest za zemřelé se modliti, ukázal Juda Makabejský, jenž za padlé vojíny poslal do Jerusaléma na oběti a modlitby 12 tisíc hřiven stříbra, neboť „svaté a spasitelné jest smýšlení, za mrtvé se modliti, aby od hříchů sproštěni byli.“ (II. Mak. 12, 46.) Modlitbou za zemřelé prospíváme duším v očistci, které prosby naší potřebují a jí se také dovolávají. Vděčnost k rodičům a dobrodincům nás nutí, abychom za lehké jejich odpočinutí se modlili. Sv. Monika prosila svého syna Augustina, aby na ni pamatoval před oltářem Božím. A sv. Augustin z vděčnosti také do své smrti za pokoj duše své matky se modlil a modliti dával.

Církev sv. v modlitbě za zemřelé předchází nás příkladem, neboť denně při mši sv. vzpomíná zemřelých a nás také k modlitbě za zemřelé napomíná. Zvláště večer, když po klekání malým zvonkem, umíráčkem, se zazvoní neb zatrhne, modleme se za duše v očistci, aby jim Bůh věčného pokoje uděliti ráčil.

Konejme, drazí v Kristu, milosrdné skutky horlivě, neboť vůlí Boží jest, abychom Boha milovali nade všecko a bližního jako sebe samého. Na paměti mějme, že každý člověk jest dítkem Božím a bratrem naším, jehož zároveň s námi Pán Ježíš vykoupil svou smrtí. Proto máme bližního milovati nikoli pro jeho zevnějšek, bohatství a důstojnost, nýbrž proto, že každý člověk stvořen jest

k obrazu Božímu. Tento obraz Boží, duši lidskou, Bůh tak miloval, že dal nám svého jednorozeného Syna, aby svou smrtí na kříži každou duši spasil. Umřel-li tedy Pán Ježíš za všecky lidi a uznává-li všecky lidi hodny své božské lásky, proto milujme se vespolek, abychom se Bohu svému podobali.

842. „*Proč máme horlivě konati skutky milosrdenství?*“

Skutky milosrdenství máme konati horlivě:

1. protože Pán Ježíš vše, co dobrého bližnímu činíme, tak přijímá, jako bychom to byli učinili jemu samému.

2. protože Bůh milosrdným také milosrdenství přislíbil.

a) Dobré skutky, jak jsme dříve řekli, konati máme vždy z lásky k Bohu a s dobrým úmyslem. Nemáme tedy dobré konati z pohnutky světské, nýbrž pohnutkou ku konání dobrého má nám býti láska Boží, Bůh sám. Bůh také přikazuje nám, abychom bližního pro Boha milovali a pro Boha mu dobré činili. Při všech tedy dobrých skutcích má býti předmětem čest a sláva Boží. Vše, co dobrého konáme, má tudíž směřovati k Bohu, jako bychom vlastně jemu dobré konali. Pán Ježíš také nás poučil, že všechno dobré, které bližnímu konáme, vlastně konáme mu samému. To vysvítá ze slov, která řekne spravedlivým při posledním soudu: „Lačněl jsem, a dali jste mi jísti . . . Amen pravím vám, pokud jste to učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste to učinili.“ (Mat. 25, 35.) Myšlenka, že všechno, co dobrého konáme bližnímu, konáme samému Kristu Pánu, pobádá nás, abychom ochotně, často a mnoho dobrého bližnímu vykonali. Tou myšlenkou k dobrému povzbuzováni byli všickni svatí a proto v každém chudém a nuzném viděli Krista Pána. Sv. Martin jako vojín byl srdce dobrého a ujímal se chudiny tak, že často svůj plat, svůj žold mezi ně rozdal. Jednoho dne, jsa ještě katechumenem, jel v tuhé zimě na koni a spatřil u brány žebráka polonahého, jenž marně mimojdoucí o pomoc prosil. Sv. Martin milosrdenstvím hnut vytáhl z pochvy meč, rozdělil svůj plášť na dvě polovice a jednou přioděl zimou chvějícího se žebráka. I ukázal se mu ve snách Kristus Pán řka: „Tímto pláštěm Martin katechumen mne přioděl.“

b) Milosrdné skutky máme konati proto, že Bůh milosrdným také milosrdenství přislíbil.

Pán Ježíš, pokud žil na zemi jako Bůh a spolu člověk, byl nejvýš milosrdným, neboť všem lidem dobře činil a pomáhal. Avšak

milosrdenství jeho není dosud vyčerpáno, onť jest milosrdným i na věčnosti. Milosrdenství své ukazuje nám různým způsobem, zvláště však tím, že nám odpouští hříchy a netresce nás. Abychom však hodni byli milosrdenství Božího, musíme i my ku svému bližnímu býti milosrdnými, jak nás Pán Ježíš napomíná: „Buďte milosrdni, jakož i Otec váš nebeský milosrdný jest.“ (Luk. 6, 36.) Milosrdným lidem odměňuje Bůh milosrdenství jejich často již na zemi; neopouští jich v nouzi, požehnává jim na statcích, uděluje jim milost obrácení a chrání je od věčného zahynutí, zvláště pak bude jim milosrdným soudcem na věčnosti: „Blahoslavení milosrdní, neboť milosrdenství dojdou.“ (Mat. 5, 7.)

Na toto milosrdenství Boží nebudou však míti práva ti, kteří na světě byli nemilosrdnými, kteří byli srdce tvrdého k chudým a nouzi trpícím. Nemilosrdní třásti se budou před soudem Božím, neboť jak dí sv. Jakub, bude „soud bez milosrdenství tomu, kdož nečinil milosrdenství.“ (Jak. 2, 13.)

Abychom tomuto hroznému soudu ušli, proto čiňme dobré a soud Boží udělí nám korunu slávy věčné.

117. CVIČENÍ.

O zbožných bratrstvech a spolcích.

Církev sv. ku konání milosrdných skutků povzbuzuje věřící slovem a svým příkladem, avšak ze zkušenosti jest známo, že věřící milosrdné skutky horlivěji konají, jsou-li ku konání jich zavázáni slibem nebo stanovami nějakého pomocného spolku, jehož účelem jest, konati milosrdenství. Aby tedy láska křesťanská hojného ovoce nesla, zařizuje proto církev různé spolky a bratrstva, jimiž konání dobrých skutků podporuje.

843. „*Čím podporuje církev zvláště konání dobrých skutků?*“

Konání dobrých skutků podporuje církev zvláště zbožnými bratrstvy a spolky.

V církvi katolické každá ctnost zosobněna jest nějakým duchovním řádem nebo náboženským spolkem, který vytkl sobě životní úkol, sloužiti Bohu a bližnímu. V době dnešní počet nepřátel církve roste, proto třeba jest, aby věrní katolíci semkli se v jednotný šik, by tak spojenými silami odolali nepřátelům náboženství. Dnes je

heslem: v organisaci síla, proto také všecky stavy se organisují, sjednocují, aby zdatněji práv svých uhájili a lepších časů neb výhod si vybojovali. Z této snahy povstaly i v církvi mnohé pomocné spolky a náboženská bratrstva, která sjednocují věřící a stanovami neb pravidly zavazují členy konati jisté dobré skutky ku prospěchu církve, spáse své duše a ku blahu časnému i věčnému věřících. O některých těchto bratrstvech a spolcích katolických promluvíme a vyložím vám účel jejich.

Nábožné spolky dělí se na **bratrstva** a křesťanské **spolky pomocné**.

Co jsou zbožná bratrstva? Bratrstva jsou církví schválené a biskupem diecese zřízené dobrovolné náboženské spolky, jež zavazují své členy ku konání dobrých skutků. Bratrstva svými stanovami snaží se ducha katolického vzpružiti, členy své povzbuditi k dokonalému křesťanskému životu a ku konání ctností a dobrých skutků. Základem bratrstev jest láska k Bohu a k bližnímu; proto členové nazývají se bratry a sestrami a spolky samy slují bratrstvem.

Účelem bratrstev jest, aby láska bratrská panovala nejen mezi členy, nýbrž aby se rozšiřovala i mezi ostatními věřícími. Bratrstva pečují tedy hlavně o zdokonalení svých údů a lidu věřícího vůbec. Bratrstva tudíž pěstují hlavně různé pobožnosti a cvičí se v křesťanské dokonalosti a svým životem vpravdě křesťanským povzbuzují ostatní věřící ku pravému křesťanskému životu.

Papežové bratrstva vždy věřícím doporučovali a k hojnějšímu rozšíření jich udělovali jim různé výsady, zvláště plnomocné odpustky. Členové bratrstev povzbuzováni jsou k horlivé modlitbě, k častějšímu přijímání sv. svátostí; nabádáni jsou k poslušnosti církve a představených, zvláště pak ku mravnému a spořádanému životu. Proto také varují se před různými světskými zábavami a doporučuje se jim, aby i dovolených věcí užívali vždy mírně. Zachovávají-li členové bratrstva svědomitě spolkové předpisy, prospívají v křesťanské ctnosti nejen sami, nýbrž blahodárně působí i v rodinách a ve společnosti vůbec. Neboť vidí-li věřící, že členové bratrstva často konají pobožnosti a přistupují k stolu Páně a chovají se pokorně, uctivě a mravně, snaží se, aby se jim podobali, následují jich a tím křesťanský život a křesťanský mrav ve farnosti roste a se upevňuje.

Povinnosti členů bratrstva nejsou obtížné a nepředpisují něčeho, čím by snad někdo zavazoval se k věcem nemožným anebo k takovým povinnostem, které by překážely v konání povinností stavovských. Konečně dlužno poznamenati, že členové nejsou pod smrtelným hříchem zavázáni předpisy bratrstva zachovávati. Nemohou-li vše zachovávati, nehřeší; zachovávají-li však předpisy, tím

více milostí dosáhnou. Některá bratrstva a jejich účel znáte; vzpomenu tedy aspoň některých známých bratrstev.

Již v prvních dobách církve zřizovány byly náboženské spolky, které různé účely sobě vytkly za svůj cíl. Tak založen byl spolek křesťanských panen, které zasvětily se Kristu Pánu slibem, že se nikdy neprovdají. V době pronásledování církve utvořil se spolek pohřební, jehož účelem bylo, pečovati o důstojné pohřbení mučedníků a vůbec zemřelých křesťanů. Pohřební tyto spolky měly i od pohanské vlády různé výsady. Mnozí křesťané toužíce po větší dokonalosti, vyvolili sobě za obydlí poušť a lesní sluje, tam se zdržovali, aby společně Bohu sloužili a dobré konali. Z těchto začátků povstaly řády duchovní a různá náboženská bratrstva a spolky, které zavazují se ku konání různých milosrdných duchovních a tělesných skutků. K těmto zvláště náležejí tyto:

1. Bratrstvo ku šíření víry mezi pohany. Bratrstvo toto založilo 12 mužů v Lyoně roku 1822. Povinností členů jest: denně modliti se Otčenáš a Zdrávas s přídavkem: „Sv. Františku, oroduj za nás, a ročně přispívati na spolkový účel 2 korunami. Papežové tomuto bratrstvu udělili odpustky a sice ve 2 libovolných dnech v měsíci plnomocné odpustky a v hodinu smrti. Missionářský tento spolek získal si velkých zásluh o rozšíření církve v zámořských krajinách, neboť přičiněním jeho během 40 let zřízeno bylo 150 biskupství a získáno přes 10 millionů věřících. Na spolek tento koná se sbírka na sv. tři krále; proto toho dne rádi obětujme hojně darů užitečnému tomuto bratrstvu.

2. Spolek dětství Ježíšova, jehož účelem jest, vykupovati pohanské děti a pečovati o jejich křesťanské vychování. Údové platí měsíčně 4 hal. a denně modlí se Zdrávas Maria s přídavkem: „Panno Maria, pros za nás a ubohé dítky pohanské.“ Členy tohoto spolku mají býti jen mladí lidé do 21. roků. Papežové členům spolku povolují 5—7kráte v roku plnomocné odpustky.

3. Bratrstvo sv. Michala, jehož účelem jest, podporovati papeže modlitbou a almužnou. Údové denně se modlí Zdrávas Maria a Věřím v Boha za nejvyšší hlavu církve a ročně přispívají 24 hal. na spolkový účel. Almužna tato sluje petrským halířem a užívá se jí na podporu missionářů a biskupů, jimž vlády jmění odňaly. Spolek tento založen byl r. 1860 zbožnými muži ve Vídni. Údům povoleny jsou plnomocné odpustky v hodinu smrti.

4. Bratrstvo věčného klanění nejsv. svátosti oltářní. Udové tohoto spolku zavazují se měsíčně jednu hodinu konati pobožnost ku svátosti oltářní v chrámu Páně. Členům povoleny jsou plnomocné odpustky v libovolný den v měsíci, v první čtvrtek každého měsíce,

na Boží Tělo aneb v oktávě, o pěti slavnostech Panny Marie, v den, kdy kdo pobožnost koná a v hodinu smrti. Členové spolku povzbuzováni jsou k častějšímu přijímání svátosti oltářní. Ročně platí členové nějaký příspěvek na bohoslužebná roucha pro chudé chrámy.

5. Bratrstvo nejsvětějšího Srdce Ježíšova, jehož účelem jest uctívání nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Údové modlí se denně Otčenáš, Zdrávas a Věřím v Boha s přídavkem: „Sladké Srdce mého Ježíše, učiň, ať tě miluji vždy víc a více.“ Údové přijímají sv. svátosti každý pátek nebo v první neděli v měsíci. Slavnost nejsv. Srdce Ježíšova slaví se obzvláštní pobožností v pátek nebo v neděli po Božím Těle. Církev členům bratrstva povoluje odpustky v libovolný den v měsíci a mimo to první neděli nebo pátek v měsíci, v den slavnosti nejsv. Srdce Ježíšova a v neděli potom a v hodinu smrti.

6. Bratrstvo sv. růžence, jehož účelem jest, modliti se růženec. Bratrstvo růžence založeno bylo sv. Dominikem, zakladatelem řádu Dominikánského, jež papež Alexander IV. r. 1261. potvrdil. Údové modlí se týdně 15 desátků, které se na dny rozdělí. Povoleny jsou odpustky: plnomocné v první neděli v měsíci, na svátky Panny Marie, na slavnost Růžencové Panny Marie, o třech slavnostech církevního roku a v hodince smrti.

Podle tohoto bratrstva zřízen jest spolek živého růžence. Vždy 15 osob tvoří jednu růži a modlí se každá osoba denně jeden desátek po celý měsíc, takže všickni pomodlí se dohromady celý růženec. Na první neděli každého měsíce mění se tajemství. Členové živého růžence mohou dosáhnouti plnomocné odpustky každou třetí neděli v měsíci, o 7 slavnostech Páně, na sv. Trojici a na všecky svátky Mariánské. Také modlitby, které na cedulkách jsou obsaženy, obdařeny jsou odpustky.

7. Bratrstvo sv. škapulíře, jehož účelem jest, vyprošovati ochranu Panny Marie ve všech nebezpečích, zvláště v hodinu smrti a pak duším v očistci. Bratrstvo to založeno bylo generálem řádu Karmelitů sv. Šimonem Štockem. Členové bratrstva nosí na těle škapulíř, jenž pozůstává ze dvou kousků vlněného sukna, jež jsou šňůrkou spojeny a zavěšují se kolem krku tak, že jedna část škapulíře jest na prsou, druhá na zádech. Škapulíře tyto musejí členové od hodiny přistoupení ustavičně nositi. Údové modlí se denně hodinky k Panně Marii. Dosahují plnomocných odpustků každou středu, na všecky svátky Panny Marie a v hodinu smrti.

Plnomocných odpustků může získati člen kteréhokoliv bratrstva jen tehdy, vyplní-li předepsané podmínky totiž: sv. zpověď,

sv. přijímání, modlitbu na úmysl sv. Otce, návštěvu chrámu Páně a pak ony podmínky, které jednotlivá bratrstva předpisují.

Mimo bratrstva zřízeny jsou v církvi mnohé náboženské spolky. Náboženské spolky jsou dobrovolné spolky neb sdružení věřících, které nejsou od papeže zřízeny, nýbrž toliko schváleny a doporučeny. Spolky tyto mají různé účely, hlavně pak k tomu jsou zřízeny, aby pomáhaly ku časnému a také ku věčnému blahu věřících. Spolky tyto konají tedy tělesné a duchovní milosrdné skutky.

K těmto spolkům náleží následující:

1. Spolek sv. Vincence, jehož účelem jest, podporovati chudinu, lačné krmiti. Spolek tento založen byl r. 1830 osmi studujícími v Paříži, kteříž za patrona zvolili si sv. Vincence z Pauly, jehož kosti odpočívají v kostele sv. Lazara v Paříži. Členové tohoto spolku skládají a sbírají dary, z nichž pak chudé rodiny podporují.

2. Spolek pod ochranou sv. Cyrilla a Methoděje, apoštolát nazvaný, jehož účelem jest, pečovati o rozšíření ducha katolického. Spolek tento koná missie, cvičení mužů a žen, mládeže a vůbec pracuje o to, aby víra, kterou nám přinesli naši apoštolové sv. Cyrill a Methoděj, v srdci lidu našeho byla upevněna. Apoštolát také podporuje stavby kostelů, rozšiřuje knihy a spisy katolické. Dnes je apoštolát spojen se spolkem sv. Vojtěcha v Praze. Členové platí ročně nepatrný příspěvek.

3. Spolek sv. Rafaele, jehož účelem jest, poskytnouti ochrany a pomoci katolickým vystěhovalcům do Ameriky. Spolek založen byl r. 1868 v Bamberku v Německu a odtud rozšířen jest i v Rakousku. Spolek tento uděluje rady vystěhovalcům do Ameriky, obstarává jim loď, vyměňuje peníze a pečuje o to, aby bezpečně a lacino dostali se do Ameriky a aby tam nepadli do rukou různých agentů. Spolek sv. Rafaele má své důvěrníky, kteří sídlí v různých přístavních městech a vystěhovalcům poskytují mimo rady a pomoci tělesné také duchovní posily, neboť je ve svých domech nebo kaplích poučují, zpovídají a na dalekou cestu připravují. Taková sídla zvláště jsou v Hamburku a v Brémách, kde důvěrníkem je Moravan, rodák z Brumovic, dp. Frant. Prachař.

4. Spolky pro okrasu a stavbu chrámu neb farní, okresní nebo diecesalní jednoty, jichž účelem jest, sbírkami, členskými příspěvky a milodary shromážditi potřebný obnos k rozšíření neb zbudování chrámů v místech, kde kostelů je nevyhnutelně třeba. Takové jednoty jsou na př. spolek na dostavění chrámu sv. Víta v Praze, nově zřízená jednota v Brně pro brněnskou diecesi, zvláště však pro zbudování chrámů v Brně a okolí,

již zřídil nynější biskup brněnský Pavel Huyn. Farních jednot na opravu chrámu Páně je na Moravě mnoho. Na Olomoucku slují „jednoty pod obranou sv. Terezie“. Spolky neb jednoty tyty ozdobily a vystavěly již mnoho chrámů. Taková jednota měla by býti v každé farnosti, poněvadž kostely opravy a ozdoby potřebují a nikdo na ně rád neplatí.

5. Spolky rozšiřování dobrých knih a spisů neb dědictví sv. Janské, Cyrillo-Methodějské, sv. Prokopské, dědictví maličkých, družstvo vlasti a sv. Vojtěcha, kteréž pracují o rozšíření dobrých a v pravdě poučných knih.

6. Spolky ku zvelebení církevního zpěvu, farní cyrillské jednoty jichž účelem jest, pěstovati čistý církevní zpěv a pečovati vůbec o důstojný zpěv při bohoslužbách.

7. Katol. tovaryšské spolky, jichž účelem jest přidržovati řemeslníky ku zbožnému a ctnostnému životu. Zakladatelem těchto spolků jest kněz Adolf Kolping, jenž sám byv napřed obuvnickým tovaryšem, poznal mravní zkaženost dělnictva a také všechny nástrahy a nebezpečí. Toužil po stavu kněžském a jako tovaryš pilně se učil, až konečně po namahavé práci r. 1845 posvěcen byl na kněze. Jako kaplan v Kolíně ujal se dělnictva a založil první spolek katol. tovaryšů. Od té doby spolky ty rozšiřují se do všech křesťanských zemí.

V čele spolku stojí vždy kněz, jemuž ku pomoci slouží předsednictvo z tovaryšů a mistrů sestavené. Členové konají pravidelné schůze ve svých spolkových domech, při nichž konají se poučné přednášky, předčítají se dobré noviny, pěstuje se zpěv a pořádají se slušné zábavy hudební a divadelní. Patronem spolků těchto jest sv. Josef, pěstoun Páně, jehož členové zvláště uctívají o jeho svátku, kdy společně přistupují k sv. zpovědi a sv. přijímání. Účel tohoto spolku v době dnešní jest velmi důležitý, neboť čelí proti socialním demokratům, kteří dělnictvo strhují do záhuby časné i věčné.

8. Katolické spolky dělnické, jichž účelem jest, sjednotiti dělnický lid a podporovati ho v jeho právech a také pečovati o jeho vzdělání, mravnost a zbožnost. Členové spolku scházejí se ve svých spolkových místnostech k poučování. Konají veřejné i soukromé schůze, na nichž hlavně působí se k tomu, aby dělníci zůstali věrnými víře své a aby vždy poctivě konali své práce. V době dnešní velikého významu jsou tak zvaná všeodborová sdružení křesťanského dělnictva, v nichž sjednocují se katoličtí dělníci. Sdružení toto jest mocnou ochranou proti organisaci sociálně demokratické, kteráž množství dělnictva soustředila ve své organisaci. Poněvadž socialistická organisace zpro-

nevěřuje se původnímu účelu dělnických spolků a jest nyní zbudována na bludných a protináboženských zásadách socialistických vůdců Marxe, Lassalla, Bebla a jiných, proto zřizují se křesťanské spolky dělnické, aby náš dělnický lid byl víře zachován. Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva má svou Ústřední Jednotu v Brně, jejíž zakladatelem a předsedou jest poslanec dp. Šrámek. Sdružení dělnické sestává z dělnických skupin, které v osadách se zřizují a které mají své předsednictvo a důvěrníka. Členové sdružení rozděleni jsou na 5 tříd a dle toho platí týdně příspěvky do společné pokladny. Nemocným anebo nezaměstnaným dělníkům uděluje se pak podpora dle toho, v jaké třídě platil příspěvky. K poučení a rozšíření sdružení dělnického konají se veřejné schůze, zakládají se knihovny a čítárny, aby katolické dělnictvo dovedlo se ubrániti drzým a ulhaným socialistům. Křesťanské sdružení dělnictva čítá dnes na 30 tisíc členů na Moravě, ve Slezsku a Dolních Rakousích.

9. K těmto spolkům pomocným druží se jiné katolické spolky, jichž účelem jest, katolický lid v náboženském duchu vychovávati, práva stavovská hájiti a pečovati o rozkvět hospodářský. Sem náleží: Katolicko-politické jednoty, jichž účelem jest, přednáškami a čtením katol. časopisů poučovati lid o zásadách katolických; spolek katolického rolnictva, jehož účelem jest, sdružiti katolické rolnictvo v jednotný spolek, jenž by rolnictvo nejen vzdělával, ale i jeho práva hájil.

Účel všech těchto spolků jest vznešený a v době dnešní velmi důležitý. Neboť všechny tyto spolky hlavně přičiňují se o to, aby členové na základu náboženském byli vychováváni a vedeni, aby vedli život ctnostný, vpravdě křesťanský a aby duch náboženský panoval v rodinách, obcích a v celé společnosti. Proto nepohrdejme těmito spolky, nýbrž staňme se členy aspoň těch spolků, které našemu stavu jsou přiměřeny a prospěšny, abychom tak sami o své zdokonalení pracovali. Nejsme-li však členy některých spolků, přispívejme tedy aspoň almužnou k účelům spolkovým, abychom měli podíl na dobrém, které spolky ty pro církev a lidstvo konají.

Tím jsme ukončili rozjímání o dobrých skutcích. Poznali jsme nutnost a užitek dobrých skutků, avšak také jsme poznali, kdy dobré skutky naše jsou záslužnými pro nebe. Co plyne tedy z učení o dobrých skutcích, t. j. co musíme činiti, abychom z konání dobrých skutků měli pro věčnost užitek? O tom poučuje nás poslední otázka o dobrých skutcích.

844. *„Co plyne z učení o dobrých skutcích?“*

Z učení o dobrých skutcích plyne, že se máme přičiniti:

1. bychom vždycky byli ve stavu milosti posvěcující;

2. bychom mnoho dobrých skutků vykonali a proto své denní práce a utrpení dobrým úmyslem posvěcovali.

a) Dobré skutky, jak jsme dříve slyšeli, mají před Bohem jen tehdy cenu, jen tehdy jsou záslužnými, konáme-li je ve stavu posvěcující milosti. Abychom tudíž mnoho zásluh pro nebe si získali, varujme se aspoň smrtelných hříchů, neboť tyto olupují nás o všechny zásluhy, takže kdybychom ve smrtelném hříchu zemřeli, nebude, jak dí Písmo svaté, pamatováno na žádný náš dobrý skutek. Také jsme poznali, že dobré skutky ve stavu hříšném konané neprospívají nám k odměně v nebi; proto jestliže jsme těžce zhřešili, nezůstávejme dlouho ve stavu hříšném, nýbrž pokornou sv. zpovědí očisťme své svědomí, aby zásluha dobrých skutků oživla a aby dobré skutky, které jsme vykonali ve hříchu, připočteny nám byly k věčné zásluze.

b) Máme se také vynasnažiti, bychom mnoho dobrých skutků v milosti Boží vykonali, neboť čím více dobrého na světě vykonáme, tím větší odměny po smrti dojdeme. Proto sv. Pavel nás napomíná: „Dobře činíce neustávejme; neboť časem svým žíti budeme neustávajíce.“ (Gal. 6, 9.)

Bůh každý dobrý skutek zvláště odmění, proto máme stále dobré konati a zvláště pak máme své denní práce a utrpení dobrým úmyslem posvěcovati.

Bůh každý i nejmenší dobrý skutek jednou odmění, konáme-li jej v dobrém úmyslu. Pán Ježíš slibuje věčnou odplatu i těm, kdož z lásky k Bohu a ve jménu Božím podají bližnímu číši vody: „Kdožkoli dá jednomu z těchto nejmenších číši vody studené, toliko ve jménu učedníka, zajisté pravím vám, neztratíte odplaty své.“ (Mat. 10, 42.) Proto sv. Pavel napomíná nás: „Všecko, cokoli činíte v slovu nebo v skutku, všechno čiňte ve jménu Pána Ježíše Krista.“ (Kolos. 3, 17.) Dle slov sv. Pavla řídil se sv. Ignác z Loyoly, jenž ve všem svém jednání učinil si heslem: „Všecko k větší cti a slávě Boží.“

Ano Bůh odmění i obyčejné naše skutky, které samy o sobě nejsou ani zlé ani dobré na př. jídlo, pití, práce, zábava a podobné, konáme-li vše s dobrým úmyslem a ke cti Boží. Proto napomíná nás sv. Pavel: „Buďto, že jíte nebo pijete nebo cokoli jiného činíte, čiňte všecko ke cti Boží.“ (I. Kor. 10, 3.) Křesťan může tedy velmi mnoho dobrého vykonati a může si mnohých a velkých zásluh v nebi získati, když při svém konání, při své denní práci, při své

radosti i žalosti, ve štěstí i neštěstí myslí na Boha a když všecky své práce a utrpení Bohu obětuje a dobrým úmyslem posvěcuje. A čím šlechetnější a vznešenější máme úmysl při konání dobrého, tím také náš skutek u Boha bude záslužnějším. Nejlepší ovšem úmysl jest ten, kterýž pochází z dokonalé lásky k Bohu. Tento dobrý úmysl nemusíme vzbuditi při každém jednotlivém dobrém skutku, nýbrž dostačí, když jej každodenně ráno při ranní modlitbě vzbudíme, že chceme všecko konati ke cti a slávě Boží. Úmysl tento můžeme vzbuditi těmito slovy: „Bože můj! k větší cti a chvále tvé obětuji tobě všecky své myšlenky, slova i skutky; obětuji je tobě ve spojení s úmyslem a zásluhami Ježíše Krista, jeho nejsvětější matky Panny Marie a všech milých svatých.“

Ovšem velice nám prospěje, obnovujeme-li dobrý úmysl častěji za den, zvláště než něco důležitého počneme. Při tom vzpomeňme na Boha a řekněme: „Bože a Pane můj! Všechno ku tvé cti! Všecko pro Ježíše.“ Čím častěji při své práci denní na Boha a věčnost vzpomeneme, čím častěji posvěcovati budeme svá jednání spasitelným úmyslem, tím také jistěji věčné slávy a odměny v nebi dojdeme.

Zbožný jeden učitel dal dítkám toto dobré naučení: „Milé dítky! Znám dvě slova, která když v srdci svém chovati budete, naleznete pokoj v životě, útěchu ve smrti a naději za hrobem. A slova ta jsou: ‚S Bohem‘. Ano, s Bohem vstávejte, a den ten zapsán bude v knize života, s Bohem ulehněte, a sladce budete odpočívati, s Bohem jděte do školy, a naučíte se slovům pravého života, s Bohem začněte každé dílo, a podaří se vám, s Bohem ustaňte, a dílo následovati bude vás. S Bohem užívejte radosti, a zdvojnásobí se vám, s Bohem snášejte utrpení, a bude sladké a snesitelné; s Bohem umírejte, a smrt bude vám cestou k Bohu, s Bohem jděte do hrobu, a odpočinete si v něm až ku z mrtvých vstání.“

Spravujme se i my dospělí tímto naučením a dojdeme všeho toho, co nám slibuje.

118. CVIČENÍ.

O snaze po křesťanské dokonalosti.

Každému člověku vrozena jest touha po zdokonalení nebo po dokonalosti v jeho oboru a povolání. A touha tato pobádá člověka, aby se uchopil všech prostředků, jimiž by co nejdříve a nejjistěji

dospěl k dokonalosti. Vizme na př. malíře. Malíř nepřestává na vědomostech, jichž ve škole nabyl, ale ustavičně sám se vzdělává, pracuje a koná i daleké cesty, aby ve svém umění se zdokonalil. Co kde vidí krásného, toho si všímá a nápodobuje. Tak dlouho zdokonaluje se ve svém umění, až se stane věhlasným mistrem. Podobně obyčejný řemeslník přičiňuje se, aby byl dovedným a dokonalým mistrem. Všickni umělci a řemeslníci dobře vědí, že od dovednosti a dokonalosti v umění a řemesle závisí jejich dobrá pověst a také výdělek.

Největším však uměním a mistrovstvím jest dokonalost mravní, svatý a bezúhonný křesťanský život. K této křesťanské dokonalosti jsme všickni povoláni; neboť proto jsme na světě, abychom co nejvíce podobali se obrazu Božímu, podle něhož jsme stvořeni. Pán Ježíš jest naším mistrem v dokonalosti, a proto kdo chce za ním do nebe přijíti, musí ho na zemi následovati v dokonalosti. K této dokonalosti napomíná nás Pán Ježíš: „Buďtež vy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.“ (Mat. 5, 48.)

Abychom tudíž všickni jednou došli cti a slávy, aby jména naše zapsána byla v knize života, proto také musíme se snažiti o křesťanskou dokonalost a musíme chopiti se všech prostředků, které ku křesťanské dokonalosti vedou. A o této snaze po křesťanské dokonalosti budeme dnes uvažovati. Nejprve však uvažme, v čem záleží křesťanská dokonalost.

Křesťanskou dokonalost, o níž katechismus na tomto místě mluví, a o kterou každý křesťan má se snažiti, rozumíme svatost, jež jest nejvyšším stupněm dokonalosti. A v čem záleží tato nejvyšší dokonalost? Křesťanská dokonalost záleží v dokonalé lásce k Bohu, kterouž křesťan Boha jakožto nejvyšší dobro nade všecko miluje. „Není jiné dokonalosti,“ praví sv. František Sal., „nežli milovati Boha z celého srdce svého a bližního jako sebe samého. Každá jiná dokonalost je nepravá.“ Ten je tedy dokonalým, kdo miluje Boha nade všecko, a všecko, co miluje, pro Boha miluje a ve všem hledá jen Boha, poslední to svůj cíl. Takovou láskou naplněn volá žalmista Páně: „Nebo co mi jest na nebi kromě tebe? A bez tebe co bych chtěl na zemi? Byť zhynulo tělo mé i srdce mé: Bůh srdce mého, díl můj Bůh jest na věky.“ (Ž. 72, 25. 26.) A sv. František z Assisi volal: „Můj Bůh a mé všecko.“

Svaté tyto duše, jak dí sv. František Sal., milují sice kromě Boha i jiné tvory, avšak nikoli pro ně samy, nýbrž jediné pro Boha. Dokonalí křesťané milují svého bližního, poněvadž v každém člověku vidí obraz Boží, podle něhož všickni jsme stvořeni, a poněvadž Pán Ježíš všecky lidi vykoupil a poroučí všecky lidi milovati. Dokonalí křesťané proto nechovají v srdci svém žádného

nepřátelství a zášti k lidem, nýbrž stejně milují všechny, přátele i nepřátele.

Dokonalí lidé milují také i jiné věci, avšak nemilují jich pro jejich dobro, krásu a užitek, nýbrž pro Boha; srdce jejich zalíbení má na všem potud, pokud ono Bohu slouží, jeho všemohoucnost a moudrost hlásá a pokud slouží k rozmnožení cti a slávy Boží. Proto svatí trpělivě snáší chudobu, nemoc, lidské pohrdání a jiná pozemská utrpení. Nikdy proti Bohu nereptají, nýbrž vše od Boha přijímají s pokornou odevzdaností do vůle Boží, neboť dobře vědí, že vše pochází od Boha a že vše slouží jim ku spasení.

Jako však dokonalí křesťané Boha milují ve všem co hodno jest lásky, tak opět z lásky k Bohu v ošklivosti a nenávisti mají všechno, co Bůh nenávidí, totiž každý i nejmenší hřích. Svatí neb dokonalí bojí se hříchu více než smrti a proto chrání se ho ne tak pro věčný trest, nýbrž spíše z lásky k Bohu, poněvadž hříchem bývá Bůh nejvíce zlehčován a urážen. Dokonalí křesťané po celý život věrně zachovávají zákon Boží, povinnosti stavu svého z lásky k Bohu s největší svědomitostí plní, kříže i utrpení s radostí snáší a vždycky činí jen to, co se Bohu líbí, co chce a jak to chce Bůh a protože tak chce. Láska pořádá všecko chtění i myšlení i jednání jejich, oni žijí v Bohu a Bůh v nich, takže se sv. Pavlem mohou volati: „Živiť pak jsme již ne my, ale živ jest v nás Kristus.“ (Gal. 2, 20.)

Po této křesťanské dokonalosti všickni křesťané mají toužiti a o ni se snažiti, protože Bůh nás všecky k svatosti povolal.

845. *„Co je snažiti se o křesťanskou dokonalost?“*

Snažiti se o křesťanskou dokonalost je přičiňovati se, bychom Boha víc a více milovali a proto všecky skutky co nejlépe konali.

Bůh nás všechny stvořil, abychom ho poznávali, jeho svatou vůli plnili a po dokonalém pozemském boji došli věčné blaženosti. „Tentoť jest pak život věčný“, praví Pán Ježíš, „aby poznali tebe, samého Boha pravého, a kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“ (Jan 17, 3.) A když se onen bohatý mládenec tázal Pána Ježíše: „Mistře, co čině obdržím život věčný“, odpověděl mu Pán Ježíš: „chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání“. (Mat. 19, 16, 17.) A jinde řekl Pán Ježíš: „Kdo má přikázání má a zachovává, tenť jest, kterýž mne miluje; kdo pak miluje mne, milován bude od Otce mého.“ (Jan 14, 21.) A koho Bůh miluje, tomu dá po smrti život věčný v nebesích.

Všech nás křesťanů jest povinností, abychom každým dnem v dokonalosti prospívali, abychom každým dnem byli lepšími a Bohu milejšími a proto od Boha také víc a více milováni. „Tato jest vůle Boží, posvěcení vaše“, píše sv. Pavel (I. Thes. 4, 4.), t. j. Bůh od vás žádá, abyste den co den byli lepšími a světějšími. A Pán Ježíš volá k nám: „Buďte dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.“ (Mat. 5, 48) Snažte se, abyste k dokonalosti Boží víc a více přibližovali, abyste každým dnem Bohu podobnějšími byli.

A jak nám bude možno, abychom se stali dokonalejšími, čím dosáhneme křesťanské dokonalosti? Abychom dosáhli křesťanské dokonalosti, abychom byli lepšími a pobožnějšími, ano svatými, musíme chopiti se všech prostředků, jichž nám poskytuje naše sv. náboženství, jichž nám doporučuje Písmo svaté a zvláště jichž nám radí náš božský Spasitel Ježíš Kristus.

Mnoho jest prostředků, které vedou ke křesťanské dokonalosti. Některé z nich jsou nám přikázány, jiné pak se nám toliko radí neb doporučují. Prostředky dokonalosti, které se nám toliko radí, nazýváme „evandělickými radami“. O těchto radách promluvíme později zvláště. Nyní však promluvím o těch prostředcích dokonalosti, které se nám přikazují, t. j. o takových, kterých každý křesťan, jenž chce dosáhnouti křesťanské dokonalosti, musí se chopiti a jich užívati. A prostředky ty jsou následující:

1. První a nejdůležitější prostředek dokonalosti jest modlitba. Modlitbou vroucnou a vytrvalou vyprosíme si od Boha milosti a pomoci, abychom v křesťanské dokonalosti pokračovali a a vytrvali. Modlitba také lásku naši k Bohu rozmáhá; vždyť čím častěji a vroucněji se kdo modlí, tím vroucněji Boha miluje, tím oddaněji mu slouží, tím úžeji s ním se spojuje a k němu srdce své pozdvihuje. Vroucná modlitba přenáší nás takřka z tohoto světa k Bohu, ona působí, že duch náš setřásá se sebe starosti tohoto světa a povznáší se k výšinám nebeským a žije jedině v Bohu svém. Modlitba těší nás v zármutku, sílí nás v pokušení; proto napomíná nás sv. Jakub: „Jest-li kdo z vás v zármutku, modliž se.“ (Jak. 5, 13.)

Všickni světci modlitbu považovali za nejprvnější prostředek dokonalosti; proto tak často, vroucně a vytrvale se modlili. Oni modlili se při práci, na cestách, v utrpení a nemoci, modlili se mnohokráte za den a dlouho do noci. Věděliť, že modlitba jest tím zlatým poutem, jímž s Bohem býváme spojeni. Chceme-li tedy i my dospěti ku křesťanské dokonalosti, proto modleme se často, rádi a dobře. Vše posvěcujme modlitbou a pak kráčeti budeme po cestě k dokonalosti.

2. Jiný prostředek dokonalosti jest poslouchání slova Božího a čtení nábožných knih. Pozorné a nábožné poslouchání slova Božího přináší hojného ovoce v křesťanském životě. Neboť kázáním býváme poučováni o pravdách Božích, křesťan poznává krásu a velebnost pravdy božské, rozum jeho bývá nebeským světlem ozářen, tak že koří se Tvůrci svému a nadšeně ho miluje, čest jeho hájí a pro pravdu ochoten jest i největší oběť přinésti. Slovem Božím býváme také povzbuzeni, abychom dobré konali a zlého se varovali. Pobožné poslouchání kázání mnohé hříšníky obrátilo a z hříšníků světce učinilo na př. sv. Augustina.

Že mnohý z nás v dokonalosti nepokračuje, nýbrž jde nazpět, víc a více Boha a pravdy se vzdaluje, je také vinou nedbalé poslouchání slova Božího. Chcete-li tedy býti dokonalými, poslouchejte kázání pozorně a hlavně buďte netoliko posluchači ale činiteli slova Božího.

K dokonalosti velmi prospívá rozjímání a čtení o božských pravdách, o utrpení Páně a o životu svatých. Čtení životopisů svatých povzbuzuje nás k následování. Sv. Ignác z Loyoly čtením náboženských knih přišel ku poznání, že tou cestou, kterou dosud kráčel, nikdy nepřijde do nebe. Náboženské knihy ukázaly mu cestu k nebi. Proto i my v prázdnou chvíli čtěme nábožné knihy, život Krista Pána a život svatých, abychom se svatosti od nich naučili. Také rozjímání o pravdách sv. víry, o budoucím životě za hrobem velmi prospívá k dokonalosti. Mnozí proto nenastoupili ani nejnižšího stupně dokonalosti, protože nikdy nevzpomenou na smrt, soud a tresty věčné nebo radosti věčné.

3. Častější zpověď a sv. přijímání. Svatou zpovědí očišťujeme srdce své od hříchu, nabýváme posvěcující milosti a tím vcházíme v úzké spojení s Kristem Pánem. Chceme-li však milost uchovati a čisté svědomí, musíme se častěji zpovídati. Častou zpovědí zjednáme si citlivějšího svědomí, kteréž báti se bude každého i nejmenšího hříchu, bude se vystříhati každé nedokonalosti a proto také snadněji přemůže každé pokušení. Svatí zpovídali se často, mnozí denně, všickni nejméně jednou týdně. Zpovídali se nejen z malých hříchů, jichž se dopustili snad, ale opakovali minulé zpovědi a vyznávali z hříchů již dávno odpuštěných a oplakaných. Činili tak proto, poněvadž opakováním odpuštěných hříchů a novou lítostí cvičili se v pokoře a tím pak snadněji uchránili se těchto hříchů.

Častějším svatým přijímáním duše naše úžeji spojuje se s Kristem Pánem, milost posvěcující v duši naši bývá rozhojněna a proto také duše nabývá větší síly proti pokušením a větší lásky ku konání dobrého. Kdo často přistupuje ku sv. přijímání, prospívati

bude v křesťanské dokonalosti právě tak jako strom, který stojí u potoka a často jest svlažován, musí dosáhnouti podivuhodné výšky. (sv. Augustin) Proto kdo chce dosáhnouti větší dokonalosti, zpovídej se často a pobožně přijímej Tělo Páně.

4. Jiný prostředek dokonalosti jest: Buďme věrnými i v malých věcech. Nikdy se nedomnívejme, že malých hříchů můžeme se dopouštěti, že nepatrné dobré skutky anebo zachovávání přikázání v méně důležité věci můžeme zanedbati, varujeme-li se jen hříchů těžkých a zachováváme-li hlavní přikázání Boží. Kdo si ničeho nedělá z malých hříchů, nikdy nebude dokonalým, nýbrž lehko může upadnouti do hříchů těžkých a může se státi nedokonalým. Kdo však chrání se i nejmenšího hříchu, kdo i nejmenší povinnosti koná zrovna s takovou svědomitostí jako největší přikázání, ten uchová se od těžkého hříchu a nabývá mnohých milostí. Proto Pán Ježíš řekl věrnému služebníku: „Nuž dobře, služebníče věrný. Poněvadž jsi byl věrným v mále, nad mnohými ustanoven budeš.“ (Mat. 25, 21.) Kdo chce tedy býti dokonalým, musí se varovati i nejmenších hříchů a musí konati i to nejmenší dobré.

5. Musí se cvičiti v krocení svých vášní. Naše zlé náklonnosti, hněv, mstivost, pýcha, lakota, nečistota, závist a jiné náruživosti jsou největšími nepřáteli křesťanské dokonalosti. Chceme-li býti dokonalými, musíme i nejmenší hnutí těchto náruživostí v srdci svém potlačovati. Nikdy však si nemysleme, že jsme již zvítězili, jestliže snad skutkem těchto hříchů se nedopouštíme, že jsme již dokonalými; mysleme si vždy, že nám ještě mnoho chybí k dokonalosti. Proto musíme býti pokornými, abychom ani myšlením neměli v sobě zalíbení, jako bychom byli spravedlivými; neboť kdo o sobě myslí, že jest dokonalým, jest domýšlivým a tedy nedokonalým.

Svatému Antonínovi vetřela se kdysi při modlitbě myšlenka, že by pro svou zbožnost daleko od svatosti neměl. Tu zaslechl hlas s nebe řkoucí: „Antoníne, tys ještě nedosáhl ani té dokonalosti, které koželuh v Alexandrii dostoupil.“ Sv. Antonín se zhrozil; ale hned vydal se na cestu, aby onoho dokonalého člověka poznal. Vkročiv do jeho dílny, tázal se ho, jakými skutky nábožnými Bohu denně slouží. Pokorný muž pravil: „Nevím, že bych kdy za živobytí svého něco dobrého vykonal; protož pokládám jiné za nábožné, sebe pak za zlého a bojím se, že zahynu, kdežto jiní budou spaseni.“ Tato odpověď naplnila sv. Antonína úžasem, tak že zvolal: „Tento dobrosrdečný člověk uchvátí království nebeské násilím, já pak žiji již mnoho let na poušti a kdož ví, co o sobě všecko jsem myslil;

nyní však vyznati musím, že prostý tento řemeslník ctností mne převyšuje“

5 Máme se cvičiti v sebezapírání a odpírání i dovolených věcí.

V sebezapírání se cvičí, kdo neposlouchá svůdných svých žádostí a vášní, kdo žádosti těla, očí a pýchu života krotí a je přemáhá a úplně podrobuje svou vůli nejsvětější vůli božské. Kdo odpírá si toho, co jest milé a příjemné, a kdo i dovolených věcí mírně užívá anebo si jich vůbec odepře, aby tím snadněji uvaroval se věcí nedovolených; kdo dovede sebe opanovati, kdo dovede vždy a při každé příležitosti odepříti si nějaké radosti, zábavy a vůbec věcí i nevinných, ten jest vítězem, ten kráčí k dokonalosti. Kdo však nedovede potlačiti ani všetečnost očí, kdo nedovede odepříti si nějaké zábavy anebo zamilované věcí, ten není dokonalým a také jím nebude.

Kdo chce býti dokonalým, musí všeho nedovoleného se chrániti a dovolených věcí z lásky k Bohu si odepříti. Svatí umrtvovali těla svá netoliko odpíráním si obyčejných věcí dovolených jako: zábavy, radosti, smíchu, mluvení, hry, jídla a pití, nýbrž oni i těla svá krotili postem, prací ano i bičováním, aby tělo duchu podrobili a Krista Pána v utrpení následovali. Sv. Pavel sám píše o sobě: „Tresci tělo své a ve službu je podrobuji, abych snad jiným káže, sám nebyl zavržen.“ (I. Kor. 9, 27.)

Takové umrtvování se nám nepřikazuje a ani všem nedoporučuje, neboť takového sebezapírání snad nedovedeme a nesneseme a také toho není ani třeba, avšak obyčejných věcí nemůžeme si odpírati a v mnohých věcech můžeme a máme se přemáhati. K takovému sebezapírání napomíná nás Pán Ježíš, když praví: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne.“ (Mat. 16, 24.)

6. Abychom dosáhli křesťanské dokonalosti, musíme také své denní práce a všechna jednání konati ve stavu milosti a bohumilým způsobem.

Abychom tím bezpečněji dospěli konečného svého cíle, musíme všecky své dobré skutky konati ve stavu milosti; neboť konáme-li i nejmenší dobré skutky v milosti, dosahujeme rozmnožení milosti posvěcující, stáváme se Bohu milejšími a tudíž dokonalejšími. Zvláště pak konejme své denní povinnosti vždy s dobrým úmyslem a již tím kráčeti budeme k dokonalosti. Mějme vždy na zřeteli Pána Ježíše, jenž i ty nejobyčejnější práce vždy s největší dokonalostí konal. Představme si v duchu, kterak Pán Ježíš do 30. let v Nazaretu

s matkou svou Pannou Marií a pěstounem svým sv. Josefem žil, kterak všecky své denní práce a jednání Bohu zasvěcoval. Svatá Rodina budiž nám i v naší domácnosti vzorem dokonalosti. Podle toho vzoru vznešeného spravujme se při své práci, jídlu, odpočinku, v utrpení a obcování s lidmi.

Kdo chce v dokonalosti prospívati, musí své denní práce konati ve stavu milosti; neboť jen tehdy bude naše práce záslužnou a Bohu milou. Své denní práce a vůbec povinnosti stavu svého konejme vždy svědomitě a poctivě. Varujme se povrchnosti a pohodlnosti, ale konejme vše s největší pilností. Při práci buďme vždy trpělivými; nereptejme a nehněvejme se, nedaří-li se nám hned, anebo není-li nám některá práce po chuti. Všecky práce své konejme pak vždy s dobrým úmyslem, t. j. počínejme je s Bohem a Bohu je obětujme.

Křesťan i při jídle má vždy chovati se dle slov sv. Pavla: „Buďto že jíte nebo pijete nebo cokoli jiného činíte, čiňte všecko ke cti Boží.“ (I. Kor. 10, 3.) Proto křesťan před jídlem a po jídle se modlí a pokrmů užívá mírně. Již první křesťané, jak píše Tertulian, modlili se před jídlem a po jídle. Křesťan modlitbou vyznává, že Bůh je dařitelem všech věcí a nepožehná-li On našim pracím, nebudeme míti ani toho vezdejšího chleba. Avšak modlitba před jídlem také nám připomíná, abychom pokrmů užívali s mírou, abychom se varovali nestřídmosti, labužnictví a vybíravosti v jídle a raději ze statku udělovali almužnu chudým a nuzným.

Kdo miluje hostiny, kdo má zalíbení v dobrém pokrmu a pití, nepřivede to k žádné křesťanské dokonalosti. Tedy i v jídle a pití musíme si činiti dobrovolnou újmu. Proto církev přikázáním postním vede nás ku křesťanské dokonalosti.

Křesťan po práci může si také popřáti odpočinku. Bůh sám ustanovil sváteční den, abychom od práce ustali a tělu svému popřáli zotavení a odpočinku. Křesťan tedy dle nařízení Božího má od práce odpočívati v pravý čas a odpočinek posvětiti dobrým úmyslem. K tomuto odpočinku má právo každý, kdo po celý týden svědomitě pracoval a své povinnosti horlivě konal. Kdo však po celý čas lenoší, vlastně odpočinku nezasluhuje a také ho nepotřebuje.

Dokonalý křesťan má i ten odpočinek Bohu zasvětiti. A činí tak, když odpočívá jen tehdy, kdy je čas k odpočinku, když den odpočinku neznesvěcuje rozpustilou a hříšnou zábavou, nýbrž když v den odpočinku slouží Bohu a své myšlení, řeči a zábavy jemu obětuje.

7. Ke křesťanské dokonalosti náleží také trpělivost v kříži a utrpení. Kdo nikdy proti řízení Božímu nereptá, nýbrž se vším je spokojen, kdo i největší utrpení od Boha s pokorou přijímá a

považuje i kříže za dobrodiní Boží, ten jistě kráčí po cestě dokonalosti. Svatí a světice Boží dosáhli dokonalosti a svatosti jen ustavičným bojem proti zlým náklonnostem a neobyčejnou trpělivostí v utrpení. Chceme-li i my dosáhnouti dokonalosti, snášejme utrpení trpělivě a prosme Boha o milost, bychom své kříže a zármutky vždy s odevzdaností do vůle Boží snášeli.

Konečně ku křesťanské dokonalosti dospějeme křesťanským obcováním s lidmi. Křesťanská láska přikazuje nám, abychom každého člověka milovali jako sebe; neboť Bůh nás všecky podle obrazu svého stvořil a všecky nás miluje a o nás pečuje. Dokonalý křesťan proto ke každému chová se uctivě a vlídně a chrání se všeho, čím by bližního mohl uraziti, jemu uškoditi nebo ku zlému svésti. Proto zvláště varuje se zbytečného mluvení. Kdo ve společnosti mnoho mluví a každému odporuje, ukazuje pýchu, což bývá příčinou sváru a urážek. Dobře dí kniha Přísloví: „Mnohé mluvení nebývá bez hříchu.“ (Přísl. 10, 19) Proto i v mluvení musíme býti zdrželivými. Kdy je toho třeba, máme mlčeti, kdy zase třeba jest mluviti, mluvme. K lidem máme býti upřímnými a uctivými, při tom však musíme býti i opatrnými. Není radno každému své nitro otvírati a všechno všem sdělovati; neboť taková upřímnost často zle se nám vyplatí. V obcování s lidmi řiďme se vždy pravidly, které nám zůstavil náš božský Spasitel Ježíš Kristus: „Všecko, cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy čiňte jim.“ (Mat. 7, 12)

Abychom snadným způsobem cvičili se v křesťanské dokonalosti, zachovávejme ve všem, jak v životě veřejném tak v domácnosti vzorný pořádek, k čemuž nás napomíná sv. Pavel: „Všecko pak poctivě a podle řádu se děj.“ (I. Kor. 14, 40) U vojska předepsán je přísný pořádek denní, který každý vojín musí zachovávati. Pořádek udržuje kázeň. V klášteře zvláště předepsán jest denní pořádek. Jisté hodiny určeny jsou k modlení a rozjímání, k práci a studování, k jídlu a k odpočinku. A podobný pořádek učiňme si každý ve svém životu a domě. V určitou hodinu vstávej, své ranní modlitby vždy pravidelně vykonávej a nikdy jich nezanedbej; denní své práce konej svědomitě a od práce bez potřeby nikdy neodcházej. Pracuj rozumně, ne málo a ne mnoho. V pravý čas sedej ke stolu a ukládej se k odpočinku. Zachovej pořádek vždy a pořádek zachová tebe.

846. *„Proč se máme snažiti o dokonalost?“*

Máme se snažiti o dokonalost:

1. protože Boží velebnost a dokonalost snahy té zasluhují;

2. protože touto snahou své blaženosti v nebi tím jistěji dojdeme a tím více ji sobě rozmnožíme.

a) Bůh stvořil lidi k obrazu a podobenství svému a pečoval vždy o to, aby lidé tomu obrazu vždy víc a více se podobali. Obraz Boží zajisté jest božská velebnost a nejvyšší dokonalost, jakou si jen představiti můžeme. Vše krásné a dobré zahrnuto jest v nejvyšší a v nejsvětější bytosti, kterou Bohem jmenujeme. Poněvadž podle tohoto obrazu Božího, podle tohoto vzoru nejvyšší dokonalosti jsme stvořeni, proto máme se snažiti, abychom hříchem ztracenou podobu toho obrazu božského opět si zjednali a do smrti si jí uchovali. Pán Bůh od stvoření lidí jim připomínal, k jakému podobenství učiněni jsou a proto je napomínal, aby tomu obrazu také se podobali. Tak Hospodin pravil k Abrahamovi: „Jáť Bůh všemohoucí, chodiž přede mnou a budiž dokonalým.“ (I. Mojž. 17, 1) Hospodin zvláště pak národ israelský napomínal, aby pamatoval na jeho přikázání a zachováváním jich učiněn byl dokonalým. Volalť Hospodin: „Já jsem Hospodin Bůh váš: svatí buďte, nebo já svatý jsem.“ (III. Mojž 19, 2.)

Bůh tedy, jenž jest bytostí nejdokonalejší, toho zasluhuje, abychom se jemu v dokonalosti podobali, chceme-li jednou s ním býti spojeni a patřiti tváří v tvář na původ svůj! Čím spravedlivější bude náš život na zemi, tím více přibližovati se budeme k obrazu a podobenství svému, Bohu svému, a čím méně hledati budeme spravedlnosti na zemi, tím více vzdálíme se od vzoru dokonalosti, od Boha svého, a tím spíše upadneme do věčné záhuby. Proto máme se všickni přičiniti, abychom v křesťanské dokonalosti prospívali, poněvadž od ní závisí naše blaženost v nebi.

K této snaze po dokonalosti napomíná nás Pán Ježíš, jenž jest nedostižitelným vzorem dokonalosti a tudíž pravým naším Mistrem. Pán Ježíš, ač byl Bohem, zachovával přikázání, ukazuje tím lásku a úctu k zákonodárci, k Otci svému nebeskému: „Nepřišel jsem, abych činil vůli svou, ale vůli toho, jenž mne poslal.“ (Jan 6, 38.) Pán Ježíš miloval všecky lidi, všem dobře činil a pomáhal, nevyjímaje z lásky své ani největší nepřátele své. Vedl život nejvýš svatý, pohrdal věcmi pozemskými, žádaje jen věcí nadzemských, jak sám o sobě pravil: „Ale já nehledám slávy své; jestiť, kdo hledá a soudí“ (Jan 8, 50.) V utrpení byl vzorem trpělivosti a tichosti, v modlitbě vzorem vytrvalosti a pobožnosti. Pán Ježíš jest vzorem dokonalosti a také chce, abychom jej v dokonalosti následovali, proto pravil: „Buďte vy dokonalí, jakž i Otec váš nebeský dokonalý jest.“ (Mat. 5, 48.)

Svatí apoštolové, učedníci to Ježíšovi byli řádnými následovníky dokonalosti Mistra a Pána svého; neboť i oni milovali Boha

nade všecko a bližního jako sebe. I oni horlili o to, aby věřící byli dokonalými a proto k dokonalosti je napomínali a vedli. Svatý Pavel psal Korintským: „Bratři, buďte dokonalí, napomínejte se, jednostejně smýšlejte, pokoj mějte a Bůh pokoje a milování bude s vámi.“ (II. Kor. 13, 11.) A k této dokonalosti církev sv. ustavičně nás vroucně napomíná a vede.

2. O dokonalost máme se snažiti, protože touto snahou své blaženosti v nebi tím jistěji dojdeme a tím více ji sobě rozmnožíme.

Bůh jen dokonalým slíbil život věčný. Proto chceme-li jednou dosáhnouti věčné blaženosti, musíme po celý svůj život pracovati o to, abychom denně byli lepšími, zbožnějšími a vůbec dokonalejšími. „Kdo jest spravedlivý, ospravedlniž se ještě, a svatý posvětiž se ještě“ (Zj. 22, 11.), napomíná nás sv. Jan. Budeme-li po celý život následovníky Kristovými, jeho apoštolů a všech věrných služebníků Božích, zabezpečíme si věčnou blaženost v nebi. Neboť budeme-li každým dnem lepšími a ctnostnějšími, tím větší zalíbení bude míti v nás Pán Bůh a tím snadněji uchováme si lásku k Bohu, kteráž nebe otvírá.

Čím pak horlivěji snažiti se budeme o svou dokonalost, tím větší odměny v nebi obdržíme neb blaženost věčnou sobě rozmnožíme.. Neboť čím světější odejde duše naše z tohoto světa, tím větší bude její blaženost v nebi, poněvadž bude Bohu podobnější a proto tím více Boha bude poznávati a tím více slávy nebeské užívati. Že dokonalejší duše větší slávy v nebi dojdou, vysvětlil nám Pán Ježíš podobenstvím o hřivnách. Pán rozdělil hřivny mezi své služebníky. Prvnímu dal pět, druhému dvě a třetímu jednu a poručil jim, aby z nich těžili podle svých vloh. První vytěžil nových pět, druhý dvě a třetí zakopal svou jedinou hřivnu do země. Když se Pán z cesty vrátil, odňal lenivému služebníku hřivnu a dal ji prvnímu jenž měl deset hřiven, řka: „Nebo kdo má, bude mu dáno a bude hojněji míti; ale kdo nemá, i to, což má, bude od něho odňato“, (Mat. 13, 12) t. j. kdo má mnoho zásluh, bude mu přidáno na odměně, aby měl hojněji. Každý dle své práce a horlivosti bude odměněn dle slov sv. Pavla: „Kdo zkoupě rozsívá, zkoupě i žíti bude: a kdo rozsívá v požehnání, z požehnání i žíti bude.“ (II. Kor. 9, 6.)

Proto, pokud nám Bůh popřívá času, shromažďujme poklady pro nebe, abychom někdy na věčnosti nenaříkali, že jsme promarnili dobu zásluh na zemi. Jestliže jsme byli dosud ve snaze o dokonalost lenivými, nuže nyní přičiňme se, abychom dle slov sv. Jakuba „byli dokonalí a celí, v ničem nemajíce nedostatku“. (Jak. 1, 4.)

119. CVIČENÍ.

O evandělických radách a o osobách řeholních.

Písmo sv. a sv. církevní učitelové uvádějí ve svých spisech mnohé prostředky, jimiž možno dosáhnouti křesťanské dokonalosti. O některých těch prostředcích jsme již rozjímali. Avšak Kristus Pán doporučuje nám zvláštní tři prostředky, jimiž bezpečněji lze dosáhnouti křesťanské dokonalosti. Tyto prostředky nám Pán Ježíš toliko radí a proto slují „radami“.

847. „*Co zvláště doporučil Pán Ježíš k dosažení dokonalosti?*“

K dosažení dokonalosti doporučil Ježíš Kristus zvláště tři evandělické rady.

848. „*Které jsou tři evandělické rady?*“

Tři evandělické rady jsou:

1. dobrovolná chudoba,
2. ustavičná čistota,
3. stálá poslušnost pod představeným duchovním.

1. První evandělická rada jest: dobrovolná chudoba. Dobrovolná chudoba záleží v dobrovolném vzdání se svého majetku, když jmění své buď rozdáme chudým anebo věnujeme je k dobročinným účelům a zvolíme si dobrovolně chudobu, bychom mohli dokonaleji Bohu sloužiti a tím jistěji věčné blaženosti dosáhnouti. Míti bohatství není ovšem hříchem, užívá-li ho člověk podle vůle Boží a je-li i při své zámožnosti „chudý duchem“. Nelze však upříti, že bohatství jest překážkou křesťanské dokonalosti a dosažení věčné blaženosti, protože statky pozemské odvracejí ducha od statků nebeských. Proto dí Sirach: „Mnozí přišli ku pádu pro zlato. Blahoslavený bohatý, kterýž nalezen jest bez poskrvny; a kterýž po zlatu se nehnal, aniž doufal v penězích a pokladech. Kdo jest ten? a budeme jej chváliti. Nebo učinil divné věci v životě svém.“ (Sir. 31, 6—9) Ze slov těch poznáváme, jak velikou překážkou je bohatství k dosažení věčné blaženosti. Chudoba však, protože nemá tolik starostí o pozemské věci, snadněji dosahuje dokonalosti. Proto chudobu milovali a dobrovolně si zvolili mnozí lidé již ve starověku. I mezi pohany nalezali se mužové, kteří chudobu milovali. Tak učenec Sokrates povždy byl dobrovolně chudým chodě bos a maje na sobě prostý plášť. Pohané však nepohrdali statky z lásky k Bohu

a k dosažení větší odměny v nebi, nýbrž z pohnutek světských, aby byli buď od lidí chváleni, anebo aby se nemusili starati o správu jmění.

Také i mezi israelity byli mnozí, kteří milovali chudobu a kterou si dobrovolně zvolili. Všickni svatí prorokové pohrdali vezdejšími statky, žili v chudobě věnujíce se jediné službě Boží a vyučování zákona Božího. Svatí proroci poučeni Duchem svatým považovali statky za překážku ctnosti a dokonalosti. Mezi proroky vynikal chudobou dobrovolnou zvláště sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně, jenž hned v mladosti své zvolil si poušť za stálé obydlí, kde žil velmi přísně; neboť se mnoho modlil a postil. O Panně Marii praví Písmo sv., že byla chudou na statky, avšak bohatou ctnostmi. Panna Maria se svým snoubencem svatým Josefem, ač pocházeli z královského rodu Davidova, žili v chudobě a netoužili po statcích. Zvláště však Pán Ježíš miloval chudobu a dobrovolně ji zachovával. Jest Synem Boha nejvyššího, jemuž náleží nebe a země se všemi statky, a přece zvolil si chudobu, v níž se narodil a po celý pozemský život žil, jak sám o sobě dí: „Lišky doupata mají a ptáci nebešti hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavy sklonil.“ (Luk. 9, 58)

Pán Ježíš také žádá od svých následovníků, kteří touží po větší dokonalosti, aby také zvolili si dobrovolnou chudobu. Za to pak jim slibuje hojnou odplatu v nebi, jak dí: „Každý, kdož opustí dům, nebo bratry, nebo sestry, nebo otce, nebo matku, nebo manželku, nebo syny, anebo pole pro jméno mé, stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude.“ (Mat. 19 29.) Proto také Pán Ježíš radil onomu bohatému mládenci, jenž toužil po dokonalosti: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi; a pojď, následuj mne.“ (Mat. 19, 21.)

Tuto radu následovali svatí apoštolové, kteří opustivše rodiny a vše, co měli, šli za Pánem Ježíšem, následujíce ho v dobrovolné chudobě. Také první křesťané oblíbili si chudobu, neboť prodávali majetek svůj a peníze kladli k nohoum apoštolů, aby z nich všickni věřící živi byli. Chudobu milovali a dobrovolně si ji zvolili přemnozí svatí, zvláště pak zakladatelé duchovních řádů, kteří chudobu za první a nejdůležitější slib řeholní předepsali.

Ačkoliv dobrovolná chudoba tak jest Bohu milou a nám záslužnou, přece nám Pán Ježíš nepřikazuje, abychom všickni všechno, co máme, rozdali a zvolili si dobrovolnou chudobu. Také to není ani možným, protože chudobní potřebují zase darů a almužny, aby život uhájili. Bůh nezapovídá majetku, naopak vlastnictví uznává a svým přikázáním pod ochranu béře. Můžeme tedy míti majetek, avšak nemáme jej považovati za nějakou modlu, jíž tělo, zdraví

i duši obětujeme. Jmění, které mají a rabývají svým přičiněním dělníci, řemeslníci a rolníci a také přemnozí lidé u jiných stavů, není ovšem tak obromným, aby se o něm mluviti mohlo. Avšak někdy mnozí lidé i při malém svém statku bývají lakotnějšími a horšími, nežli někteří millionáři, kteří vládnou mnohými statky; neboť na svém statku lpí celým srdcem, lakotně shání se po zisku větším, dopouštějí se podvodu a krádeže, jsou tvrdého a nemilosrdného srdce k chudině, kterou ode dveří odhánějí a vyssávají. Že i takoví mamonáři nevejdou do království nebeského, potvrzuje Písmo sv. Aby nám tedy náš majetek nebyl překážkou k dosažení života věčného, proto považujme ho za dar Boží a buďme štědrými a milosrdnými k chudým, rozdávejme almužnu hojnou, abychom aspoň částečně následovali těch, kteří všecko rozdavše zvolili si dobrovolnou chudobu.

V životě sv. Antonína, poustevníka, čteme následující: Když sv. Antonínovi umřeli rodiče, bylo mu 20 let. Měl se nyní starati o dům a o nezletilé své sestry. Když jednou kráčel na služby Boží, na mysl mu připadlo, kterak první křesťané prodávali svůj majetek a peníze kladli k nohoum sv. apoštolů. Vzpomínal také na tu blaženost, kterou poděleni byli v nebi všickni tito dobrodincové. Když vešel do kostela, právě předčítalo se evandělium, ve kterém Pán Ježíš pravil mládenci bohatému: „chceš li býti dokonalým, prodej všecko, rozdej chudým a následuj mne, a budeš míti v nebi poklad.“ (Mat. 19, 21.) Slova sv. evanděliа hned obracel na sebe a proto, přišed domů, prodal všecko jmění a rozdal chudým. Své malé sestry odevzdal pod ochranu nábožných panen, aby je vychovaly podle svého řádu, sám pak odešel na poušť, kdež až do smrti žil v dobrovolné chudobě.

2. Ustavičná čistota.

Ustavičnou čistotou rozumíme dobrovolné zdržování se nejen ode všeho, co k nečistotě svádí, ale také vůbec od stavu manželského, oddávajíce se jedině službě Boží. Kdo tedy dobrovolně a z lásky k Pánu Ježíši vyvolí si čistotu, panictví a učiní Bohu slib, že nikdy nevstoupí do stavu manželského, ten zachovává druhou evanděličkou radu: ustavičnou čistotu.

Ustavičnou čistotu dobrovolně zachovávali i mnozí pohané. Sv. Klement alex. praví ve svých spisech, že kněží egyptští, kteří sloužili bohyni Isis, žili dobrovolně v panictví. Podobnou zdrženlivost zachovávali i mnozí jiní pohanští kněží. Také sv. proroci mnozí v Starém zákoně dobrovolně zachovávali čistotu. Eliáš, tento veliký prorok starozákonní, se neženil a bez ženy žil až do smrti. Podobně jeho žák Eliseus, Isaiáš, Jeremiáš, Daniel a jiní proroci zachovávali

panictví. Poslední pak prorok starozákonní sv. Jan Křtitel také vedl život panický. Vzorem čistoty a panictví byl zvláště Pán Ježíš, jeho panenská matka, blahoslavená Panna Maria, sv. Josef a sv. Jan, miláček Páně. Pán Ježíš čistotu a panictví miloval a všem svým následovníkům doporučoval. Tím však ovšem neporoučí všem svým věřícím, aby se neženili a nevdávali, nýbrž pouze doporučuje stav svobodný za dokonalejší. Jako neporučil Pán Ježíš všem vstoupiti ve stav manželský, tak také neporučil panictví všem. Stav manželský jest zajisté potřebný a Pán Ježíš ho i za svátost povýšil; přece však nikdo není nucen, vstupovati ve stav manželský.

Pán Ježíš vždy panictví chválil a jemu přednost dával, neboť kdo dovede uchovati si srdce čisté, jistě více dobrého pro spásu duše své vykoná, než ve stavu manželském. Pán Ježíš však tu na mysli má takové panice, kteří dobrovolně z lásky k Bohu zvolili si stav svobodný. Takové panice Pán Ježíš velebí a praví o nich: „Jsou panicové, kteříž se sami panictví oddali pro království nebeské. Kdo může pochopiti, pochop.“ (Mat. 19, 12) Každý člověk ovšem není zavázán k stavu svobodnému, proto Pán Ježíš praví: „Kdo může pochopiti, pochop,“ to jest, kdo dovede až do smrti čistotu panenskou sobě zachovati, tedy nechť tak učiní a bude dokonalým. Svatí apoštolové pochopivše cenu panenství a čistoty, následovali proto Mistra a Pána svého v čistotě, neboť opustili manželky své a šli za Pánem Ježíšem. Sv. Jan a sv. Pavel vůbec nebyli ženatí a zachovali panickou čistotu po celý život, proto Pán Ježíš sv. Jana více miloval než ostatní apoštoly.

Sv. apoštolové za příkladem Pána Ježíše také panictví vždy velebili a je věřícím doporučovali. Tak sv. Pavel píše: „Kdo vdává dceru svou, dobře činí: kdo nevdává, lépe činí.“ (I. Kor. 7, 38.) Proč sv. Pavel přednost dává panictví před manželstvím, poznáváme z dalších jeho slov, neboť dí: „Chci, abyste vy byli bez pečování. Kdo jest bez manželky, pečuje o věci, které jsou Páně, kterak by se Bohu líbil. Kdo pak s manželkou jest, pečuje o věci, kteréž jsou světa, kterak by se líbil manželce, a jest rozdělen.“ (I. Kor. 7, 32.) Dle slov sv. Pavla jest tedy svobodný stav lepším a Bohu milejším.

Podobně učili všichni sv. otcové a církevní učitelé. Sv. Augustin o panictví praví: „My dle víry písem božských a dle svatého učení sňatek manželský břichem býti nepravíme; přece však jeho dobro netoliko pod panenskou, nýbrž i pod vdovskou zdrženlivost stavíme.“ Sv. Method velebí panenství těmito slovy: „Dar největší a nejslavnější, jaký by kdy od člověka mohl Bohu přinesen býti, jest panenství a mezi všemi sliby pokládáme čistotu za slib největší.“

Dnes je málo zdrženlivosti a pravého následování Krista; proto mnozí nemilují stavu svobodného, brojí proti němu a jako pohané

dokazují, že panictví jest proti přirozenosti lidské. A může li člověk zachovati panictví až do smrti? S pomocí Boží může zachovati čistotu, když má dobrou vůli a všeho se pečlivě chrání, co k nečistotě svádí. Že možno čistotu panickou si uchovati, důkaz podali a podávají milliony paniců a panen, vdov a vdovců, kteří stav svůj svobodný s milostí Boží a svým přičiněním bezúhonný zachovali a zachovávají. Konečně přemnoho jest svobodných lidí, kteří, třebas by se rádi oženili a vdali, přece nuceni jsou panictví zachovávati. Z toho poznáváme, že panictví není něčím nepřirozeným, nýbrž věcí zcela možnou, jinak by ji Pán Ježíš nedoporučoval.

Ačkoliv stav svobodný jest dokonalejším, přece Pán Ježíš všech k němu nenutí. I ve stavu manželském mohou býti lidé dokonalými a svatými, čehož také máme dosti příkladů. Tak svatá Ludmila, sv. Alžběta, sv. Monika a jiné ženy a mužové, kteří žili ve stavu manželském, dospěli též dokonalosti a svatosti.

Tuto evandělickou radu „ustavičnou čistotu“ mohou v jistém smyslu zachovávati všickni. Svobodná mládež a svobodní lidé neb ovdovělí jsou povinni, zachovávati čistotu, manželé pak mají se chrániti všeho nedovoleného. Je-li tedy mládež čistotna a varují-li se manželé věcí nedovolených, zachovávají evandělickou radu „ustavičnou čistotu.“

Slova, jimiž Pán Ježíš, apoštolové a církevní učitelové panenství věřícím doporučují, nepadlo na skálu. Neboť tisícové mládenců a panen od časů Krista Pána až po dnešní dobu zamilovali si panenství a čistotu srdce z lásky k Bohu zachovávají. Panicové jsou ty přerozkošné květy v zahradě Boží na zemi, to jsou ty překrásné ozdoby království Božího na zemi a na nebi, jak dí svatý Cyprian: „Panenství jest květ v zahradě svaté církve, ozdoba a okrasa milosti, nevznešenější oddíl stádce Kristova.“ A k těmto zástupům paniců a panen náleží také sv. Kateřina Sienská. Hned v mládí svém zaslíbila Bohu panictví a věčnou věrnost nebeskému ženichu, Pánu Ježíši. Slibu svému dostála, ač později, když vyrostla ve sličnou pannu, rodičové ji nutili, aby se ozdobněji odívala, by se provdati mohla. Aby navždy všelikému donucování k nádheře konec učinila, ustříhala si vlasy a tak zůstala vždy. Pokorou a neobyčejnou zbožností přemohla konečně nátlak rodičů a sester, kteří ji nutili do stavu manželského, a pak vstoupila do přísného řádu svatého Dominika.

3. Stálá poslušnost představeným duchovním.

Třetí evandělická rada záleží v tom, že člověk vzdává se své vůle a podrobuje se dobrovolně vedení svého duchovního správce, aby tím snadněji a dokonaleji plniti mohl vůli Boží. Kdo chce býti

dokonalým následovníkem Kristovým, musí za jeho příkladem vůli svou podrobiti vůli Boží a vůli těch, kteří Boha na zemi zastupují.

Kristus Pán slovem i příkladem svým doporučoval tuto poslušnost. Neboť sám plnil vždy vůli Otce svého nebeského a jí se podroboval, jak dí: „Nehledám vůle své, ale toho, kterýž mne poslal.“ (Jan 5, 30.) K této poslušnosti, k tomuto sebezapírání a podrobování se vůli cizí napomíná nás Pán Ježíš slovy: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sama, a následuj mne.“ (Mat. 16, 24.) Sebezapírání ukážeme, podrobíme-li se vůli svých představených. Člověk i v životě obyčejném často musí se podrobiti vůli lidí rozumnějších a zkušenějších, nechce-li utrpěti škody nebo dojíti lidského posměchu. Tím více však v duchovních věcech třeba jest poslušnosti zvláště těm, kteří touží po větší dokonalosti. Neboť kdyby sami řídili se svou vůlí, snadno mohli by místo k dokonalosti k nepravosti dospěti. Dobře tudíž dí sv. Bernard: „Kdo chce sám sobě býti učitelem, bude žákem blázna.“ Všickni tudíž církevní sv. učitelové souhlasí se sv. Basilem, jenž praví: „Jest nad míru těžko sebe sama poznati a vésti; neboť člověk k sobě bývá soudcem stranickým a považuje to, co jest mu příjemné, již také za užitečné; kdežto snadným jest poznánu a vedenu býti od jiných.“ Proto kdo chce jistěji dospěti k dokonalosti, doporučuje mu Pán Ježíš dokonalou poslušnost. Tato poslušnost není ani slepou ani nerozumnou, poněvadž týká se jen věcí dobrých a ku spáse duše potřebných.

Dokonalá poslušnost vede k dokonalosti, neboť potlačuje samolibost a pýchu a pěstuje pokornou odevzdanost do vůle Boží. Kdyby hned první člověk Adam byl býval poslušným, nebyl by vyhnán z ráje a nebyl by nešťastným na těle i na duši a ani jeho potomci. Proto sv. Jeroným, doporučuje nám poslušnost, praví: „Pro neposlušnost Adam z ráje byl vyhnán; proto chceš-li v ráj vjíti, musíš býti poslušným.“ Poslušnost tedy otvírá nám nebe a činí nás podobnými andělům, kteří věčně Boha poslouchají.

Čím kdo je poslušnějším, tím jest Bohu milejším, tím jest dokonalejším a tím jistěji dosáhne nebe. Proto písmo sv. chválí poslušnost: „Lepší jest poslušnost nežli oběti“ (I. král. 15, 22), neboť obětí dává člověk Bohu dar, poslušností však obětuje sebe sama. Proto sv. Jeroným poslušnost nazývá „nejdokonalejší bohoslužbou“. A sv. Augustin velebí poslušnost nade všecky ctnosti, když praví: „I ze slibů nejhlavnější a jediná jest ctnost poslušnost. Kdybyste se postili a modlili dnem i nocí, kdybyste se pokořovali v žíní a prachu, kdybyste nic jiného nekonali, než co zákonem přikázáno jest: „budeš-li při tom sám sobě zdáti se moudrým, nejsa poslušen otce (představeného), všecky své ctnosti jsi zničil. Jediná poslušnost více má ceny než všecky ctnosti.“

Poslušnost zamilovali si tisícové následovníků Kristových. Zvláště sv. apoštolé měli dokonalou poslušnost, neboť oni všechno opustili a šli za Pánem Ježíšem, aby činili jen vůli jeho. Pro tuto poslušnost trpěli i pronásledováni byli a veřejně vyznali před vysokou radou židovskou, že více sluší Boha poslouchati než lidí. (Sk. ap. 5. 29). A sv. Pavel vyznává o sobě, že ve všem činí jen vůli Boží: „Neosměluji se mluviti něco z toho, čehož skrze mne nečiní Kristus, ku poslušenství národů slovem i skutky.“ (Řím. 15, 18.)

Svaté apoštoly a první křesťany v poslušnosti následují tisícové věrných křesťanů i dnešního dne, kteří toužíce po větší dokonalosti vstupují do klášterů a podrobují se úplně vedení a rozkazům duchovního svého představeného.

Avšak i věřící, kteří ve světě žijí, mohou evandělickou radu „stálou poslušnost“ zachovávati, když totiž svých duchovních představených ve všem dobrém poslouchají. K této poslušnosti napomíná věřící sv. Pavel: „Poslušni buďte správců svých a buďte jim poddáni, oni zajisté bdí nad vámi, jako ti, kteří mají počet vydati za duše vaše, aby to s radostí činili a ne se stýskáním; nebo to by vám nebylo užitečno“. (Žid. 13, 17.) Kněžstvo zastupuje Krista Pána na zemi, obětuje svůj život lidu, radí mu vždy jen dobře a chce blaho jeho časné i věčné; proto věřící mají rádi a ochotně dobré rady a poučení kněžstva svého poslouchati a také vždy uctivě se k němu chovati. Dnes mnozí vzdorují kněžím, dávajíce se sváděti nevěreckými lidmi, kteří volají: „neposlouchej kněží“. Proto často mnozí kněží dočkají se od těch, jimž dobře činili, nevděku. Avšak neposlušní ať si vzpomenou na slova sv. Pavla: „Nebo to vám nebude užitečno,“ t. j. jednou pro své nepřátelství k církvi a kněžstvu zaslouženému trestu neujdete.

Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost, o nichž jsme nyní rozjímali, jsou mimořádnými prostředky dokonalosti křesťanské, jichž Pán Ježíš všem nepřikazuje, nýbrž toliko doporučuje neb radí a proto slují „rady“.

849. *„Proč se nazývají dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost „evandělické rady?“*

Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost nazývají se „evandělické rady“, protože jich Ježíš Kristus v evangeliu jednotlivým osobám nepřikazuje, nýbrž jen radí.

Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost pod správcem duchovním nazývají se „radami“, poněvadž jich Pán

Ježíš nepřikázal, nýbrž toliko doporučil. Přikázání Boží a církevní musíme zachovávati, chceme-li býti spaseni, jak pravil Pán Ježíš onomu bohatému mládenci: „Chceš-li vjíti do života, zachovávej přikázání Boží.“ (Mat. 19, 17.) Dobrovolnou chudobu, ustavičnou čistotu a stálou poslušnost nemusíme zachovávati, t. j. Pán Ježíš nepřikazuje všem, aby statek rozdali a vstoupili do kláštera, neporoučí všem, aby zůstali svobodnými a slíbili Bohu ustavičnou čistotu, a nepřikazuje, aby všickni jako řeholníci poslušni byli ve všem duchovním správcům. K těmto ctnostem Pán Ježíš nám pouze radí a proto radami slují.

Dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost slují „evandělickými radami“, protože Pán Ježíš těmto ctnostem učil, je vřele doporučoval a proto je svatí evangelistové ve sv. evangeliu zaznamenali. Čteme o tom ve sv. evangeliu dle sv. Matouše. Jednoho dne přistoupil k Pánu Ježíši bohatý mládenec a tázal se Krista Pána: „Mistře dobrý, co budu dobrého činiti, abych měl život věčný?“ Pán Ježíš mu odpověděl: „Chceš-li vjíti do života, zachovávej přikázání Boží.“ I tázal se mládenec: „Které?“ Pán Ježíš mu některá hlavní přikázání desatera jmenoval, zvláště ona, proti nimž židé nejvíce se prohřešovali. Mládenec se zaradoval, neboť nikdy těchto přikázání nepřestoupil. Proto pravil: „To všecko zachovávám od mladosti své, čeho se mi ještě nedostává?“ Pán Ježíš pohleděl na něho lítostně a řekl: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi a pojď, následuj mne.“ (Mat. 19, 16, 22.) Mládenec se však zarmoutil a odešel. Sv. evangelium dokládá, že miloval statky a neuměl se zapříti, aby z lásky k Bohu všecko opustil a stal se učedníkem Kristovým.

Pán Ježíš však proto mládence toho nezavrhl a neodsoudil, protože i při svém bohatství žil ctnostně. Pán Ježíš také mu nepřikazoval, aby, chce-li vejíti do života, vše rozdal, nýbrž mu to pouze radil: „Chceš-li býti dokonalým, rozdej, co máš.“

Z rozmluvy Ježíšovy s mládencem poznáváme, že dobrovolná chudoba a stálá poslušnost pod správcem duchovním nejsou zákonem, nýbrž toliko radou těm, kteří touží po větší dokonalosti. Že i ustavičná čistota, t. j. zdržení se od manželství a zachovávání dobrovolného panictví, jest také toliko radou, poznáváme též z písma sv., zvláště ze slov sv. Pavla, jenž dí: „O pannách pak přikázání Páně nemám,“ t. j. aby v panickém stavu zůstaly a Bohu sloužily, „ale radu dávám. A tak kdo vdává pannu svou, dobře činí — ale kdo nevdává, lépe činí.“ Kdo rady té nemůže poslouchati a vdává pannu, toho sv. Pavel neodsuzuje, ale praví o něm: „nehřeší“. Kdo však rady jeho poslouchá: „lépe činí“. Ty pak, kteří rady jeho po-

slouchají, sv. Pavel chválí: „Blahoslavenější pak bude, zůstane-li tak, podle mé rady; neboť mám za to, že i já mám Ducha Božího“. (I. Kor. 7)

Tyto tři evandělické rady jsou tedy nejlepšími prostředky k dosažení křesťanské dokonalosti. Avšak ne každý je již dokonalým, kdo si je zvolil, nýbrž jen ti, kteří je také svědomitě zachovávají. Zachovávání těchto tří evandělických rad je proto tím u Boha záslužnějším, poněvadž je mnozí zachovávají nikoli z donucení neb nutnosti, nýbrž dobrovolně a ochotně. Proto praví sv. Jeroným: „Větší odměnu má to, k čemu nejsme nuceni, avšak dobrovolně konáme.“

120. CVIČENÍ.

O duchovních řádech nebo řeholích.

Tři evandělické rady: dobrovolnou chudobu, ustavičnou čistotu a stálou poslušnost pod správcem duchovním, o nichž jsme na minulém cvičení rozjímali, hned na počátku církve zvolili si mnozí křesťané, kteří toužili po větší dokonalosti, a podle nich také po celý život svůj se spravovali. Takovým způsobem povstaly duchovní řády nebo kláštery, které své členy slavným slibem zavazují k zachovávání těchto tří evandělických rad: dobrovolné chudoby, ustavičné čistoty a stálé poslušnosti pod správcem duchovním. K zachovávání těchto rad zavázáni jsou také ti, kteří učinili Bohu slib, že jednu nebo všechny tyto evandělické rady chtějí zachovávati i v obyčejném životě.

850. *„Kdo jest povinen zachovávati evandělické rady?“*

Evandělické rady jsou povinny zachovávati osoby řeholní a všichni ti, kdož se k tomu slibem zavázali.

Ne všickni lidé povinni jsou tyto tři evandělické rady zachovávati, nýbrž jen ti, kteří se k tomu zvláštním slibem zavázali. K těmto pak náležejí: 1. osoby řeholní, 2. osoby světské, které se k tomu slibem zavázaly.

1. Evandělické rady povinny jsou zachovávati osoby řeholní.

Slova, která Pán Ježíš řekl bohatému mládenci: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi, a pojď, a následuj mne“ (Mat. 19, 21.), pohnula na počátku církve mnohými křesťany, že skutečně statky své prodali a rozdali chudým a odešli na poušť, kdež vedli život o samotě sloužíce Bohu. Samota zajisté jest nejpříhodnější k rozjímání a modlitbě. Vždyť chce-li člověk o něčem dokonale uvažovati, vyhledává samotu, zátiší, aby nikým nebyl vyrušován. Podobně kdo chce dokonale o Bohu a o životu věčném rozjímati, jistě samota jest k tomu nejlepším prostředkem. Žije-li člověk ve světě mezi lidmi, musí zápasiti s mnohými překážkami, chce-li dospěti ku křesťanské dokonalosti. Proto od jakživa lidé hledali samotu, chtěli-li se věnovati dokonalejšímu poznání. Již ve Starém zákoně mnozí svatí prorokové milovali samotu, ve které zajisté lépe Bohu mohli sloužiti, než ve světě bouřlivém. Také sv. Jan Křtitel zvolil si za obydlí poušť, aby modlitbou a postem dokonale připraviti se mohl k úřadu svému. I Pán Ježíš miloval samotu, neboť před svým veřejným vystoupením jako Messiáš odebral se na poušť, kdež po 40 dní a nocí trval na modlitbě, připravuje se tak na úřad učitelský. Není tedy ničím novým ani neobyčejným, jestliže mnozí horliví křesťané oblíbili si život poustevnický, milujíce chudobu, čistotu a ctnostný život.

Čemu tedy Pán Ježíš radil a co sám činil, v tom mnozí věřící ho následovali. Odřekli se světa, statků a pozemských radostí a zvolili si službu Boží za jediný cíl svého života. Tito nábožní věřící utvořili náboženský spolek, avšak z počátku nepřebývali společně v jednom domě nebo na poušti, nýbrž mezi ostatními věřícími. Neměli také žádného pravidelného denního pořádku čili řádových stanov, nýbrž pouze se snažili, aby konáním dobrých skutků dosáhli větší dokonalosti.

Počátek poustevnického a řádového života sahá do 2. a 3. století. Když v 2. století nastalo hrozné pronásledování křesťanů, tu mnozí křesťané utekli do samot, aby zde Bohu bez překážky sloužili a vespolek se povzbuzovali k horlivé službě Boží. Zbožní tito křesťané bydleli v lesních jeskyních a v osamělých krajinách, a odtud obdrželi jméno „poustevníci“. Prvním poustevníkem byl sv. Pavel, jenž jako 22letý mládenec odešel na poušť, kdež o samotě žil 90 let, trvaje ustavičně na modlitbách. Vedl přísný život, mnoho se postil, neboť živil se jen ovocem. Umřel maje 113 let věku svého.

Druhým slavným poustevníkem byl sv. Antonín Veliký. Pocházel ze zámožné a zbožné rodiny, takže dostalo se mu i dokonalého vychování. Když mu bylo 20 let, umřeli mu rodičové.

Zdědil veliký majetek, avšak chtěje býti dokonalým, rozdal vše chudým a zvolil si poustevnický život. Žil velmi přísně, mnoho se postil, málo spával, mnoho pracoval a se modlil. Brzy roznesla se pověst o jeho svatosti, takže přemnozí křesťané k němu přicházeli, a sv. Antonín horlivě je poučoval v pravdách náboženských. Mnozí pak poustevníci uslyševše o něm, přišli k němu a žádali ho, aby s nimi společně žil a je vedl. Sv. Antonín vyučoval poustevníky v křesťanské dokonalosti, zvláště v přemáhání zlých náklonností, v sebezapírání, v ustavičné modlitbě a konání milosrdných skutků.

Poustevníci tito neměli dosud společného domu, ale žili roztroušeně v poustevnách bez určitého řádu. Neměli také duchovního představeného, jemuž by byli stále poslušni. Společný život náboženský podle předepsaného řádu zavedl žák svatého Antonína, Pachonius, jenž shromáždil kolem sebe mnoho nábožných mužů; postavili si dům a Pachonius předepsal jim domácí řád, rozděliv modlitbu, pobožnosti a práci v určité hodiny denní. To byl tedy první klášter, jenž měl společný život podle předpisu a svého duchovního představeného. Předpis neb řád klášterní nazýváme „regule“ anebo řehole. Proto osoby, které podle jisté řehole žijí společně, slují osoby řeholní. Řeholníci někteří jsou kněžími, jiní nejsou, ale konají různé práce v klášteře. Těmto říkáme bratři neb laikové. Klášterníci v určitou hodinu shromažďovali se k pobožnosti, rozjímání a čtení Písma svatého, v ostatní pak čas konali práci v zahradě, na poli, v dílně a také ve škole; neboť záhy zvali k sobě z okolních osad mládež, kterou cvičili v náboženství a také v potřebných vědomostech jiných. Klášterníci sami pak mnoho se učili a sepisovali náboženské knihy. Zvláštní péči však věnovali chudým a nemocným lidem. Duchovních řádů je v katolické církvi mnoho a jména mají podle svých zakladatelů. Podle řádových pravidel nebo regul rozdělujeme kláštery na dva druhy: rozjímavé a činné. Některé řády totiž věnují se domácímu tichému životu v klášteře, konají rozjímání, mnoho se modlí a také vedou duchovní správu v osadách a městech. K těmto náleží zvláště: Kartuziáni roku 1084 založeni od sv. Brunona z Kolína. Řád tento je velmi přísný. Cisterciáci neb Bernardini, poněvadž sv Bernard řád tento rozšířil. Mnoho se modlí, zachovávají mlčení a vedou též nyní duchovní správu v osadách. Praemonstráti r. 1120 založeni od sv. Norberta. Karmelitáni; řád tento založil Berthold z Kalabrie r. 1156 na hoře Karmelu v Palestýně. Minorité založeni od sv. Františka Paul. roku 1457. Nyní také zastávají duchovní správu. Trapisté r. 1662 založeni. Řád tento založil Jan Bouthillier de Rancé, předepsav mu velmi tuhý řád. Přísný půst zachovávají, mnoho se modlí a nejtěžší práce v dílnách a na poli konají. Za-

chovávají přísné mlčení, ani při práci nesmí mluviti; jediné co promluví, jest pozdravení: „Pomni, že umřeš.“

K činným řádům, to jest, které konají milosrdné skutky k bližnímu, náleží: Trinitáři, založeni k vykupování otroků z rukou Mohamedánů. Milosrdní bratří, založeni od sv. Jana z Boha k obsluze nemocných. Milosrdné sestry, založené od sv. Vincence Pavl. Benediktini, založeni r. 529 od sv. Benedikta, věnují se vědám. Vyučování mládeže věnují se: Piaristé, zalo-založeni sv. Josefem Kalas.; školní bratři, založeni od Jana de la Salle; Uršulinky, založeny od sv. Anděly z Brescie r. 1537. Na výpomoc v duchovní správě a pro zámořské i domácí missie založeny byly řády: Františkáni od sv. Františka z Assisi; Kapucíni od Matěje z Bassi; Augustiniáni od sv. Augustina; Dominikáni od sv. Dominika; Lazaristé nazváni od domu sv. Lazara v Paříži, založeni od sv. Vincence Pavl. pro missie mezi pohany; Redemptoristé, založeni od sv. Alfonse z Ligouri pro missie mezi křesťany; Jesuité, založeni r. 1534 od sv. Ignáce z Lojoly. Duchovní tyto řády pěstují modlitbu a vynikají křesťanskými ctnostmi, takže kláštery staly se útočištěm zbožnosti. V klášteřích pěstuje se také věda a umění. Učeností a spisovatelstvím zvláště vynikají: Athanáš, Basil Velký, Jan Zlat., Jarolim, Augustin, Řehoř Vel., Tomáš Aqu., sv. Bonaventura, sv. Bernard a jiní. Řeholníci proslavili se také mnohými vynálezy. Tak Berthold Švarc, mnich německý, vynalezl střelný prach; Despina, dělání skla dutého; Roger Bakon, anglický mnich, dalekohled. Klášterníci byli znamenití hvězdáři, malíři, sochaři, stavitelé a vůbec umělci; nebylo odvětví, ve kterém by se řeholníci nebyli vyznamenali.

Kdo do kláštera vstoupí, musí složiti tři sliby: dobrovolnou chudobu, ustavičnou čistotu a stálou poslušnost pod správcem duchovním. Do klášterů přijímáni jsou kněží i nekněží. Klášter sám vychovává si své členy a určuje mnohé ku kněžství, jiné pak k domácí práci. Nekněžím klášterním říkáme bratři nebo laici.

Ustavičným zaměstnáním řeholníků jest práce a modlitba. Řeholníci časně vstávají a na dané znamení zvonem shromažďují se v choru k ranní modlitbě a rozjímání. Potom konají každý svou práci; jedni spisují knihy, druzí vyučují mládež, jiní navštěvují nemocné, jiní pracují v zahradě, na poli a v dílně. V poledne scházejí se ku společnému obědu, který v mnohých klášteřích je velmi jednoduchý, neboť v mnohých klášteřích nikdy nepožívají masitých pokrmů. Při obědě zachovává se mlčení a předčítá se něco z písma sv. nebo ze životopisů svatých.

V klášteřích panuje ustavičně zvláštní posvátné ticho, neboť nikdo nesmí hlasitě mluviti, ano i v některých klášteřích vůbec nesmí se mluviti. Vkročíme-li do kláštera, hned pozorujeme, že jsme v jiném takřka světě. V klášteře často přebývá mnoho řeholníků a přece zdá se nám, jako by tam nikoho nebylo; takové ticho tam vládne. V klášteřích shromažďují se zbožní lidé, kteří milují Pána Ježíše nade všecko a proto milují samotu a odloučenost od světského hluku, věnují se modlitbě a práci, odumírají světu panickou čistotou, chudobou a poslušností ku svým představeným.

Kláštery tedy zachovávají a také povinny jsou zachovávati tři ony evandělické rady. Nikdo ovšem není nucen vstoupiti do kláštera, poněvadž všickni nemají náklonnosti k tomu; i tu platí slova Páně: „Kdo to může pochopiti, pochop.“ Některé kláštery dary a odkazy zbožných věřících nabyly statků, a tu mohl by někdo říci, že to není dle evandělických rad, které přikazují chudobu. Klášter, řád, může míti jmění, avšak klášterníci nesmějí míti majetek pro svou osobu. Majetek náleží celému řádu, z něhož vydržuje se dům. Řeholníci od kláštera obdrží oděv, jídlo, knihy a vůbec čeho potřebují. Jmění spravuje řeholník-hospodář, jenž musí vše řádně účtovati. Ačkoliv tedy některý klášter je bohatý, přece řeholníci jsou chudobni, neboť peněz nemají, ale vše je společným.

Mnozí lidé katolíci i nekatolíci často pomlouvají kláštery, spílajíce jim lenochů a jinak. Mluví o něčem, čemu nerozumí. Kláštery pro dobro lidstva vykonaly a dosud konají mnoho. Kde zřízen je klášter, tam je lid ctnostnější, tam chudoba netrpí bídy, tam křesťanská láska koná divy. V klášteřích pěstuje se umění a věda, a odtud šíří se vzdělanost. Kdyby nebylo klášterů, neměli bychom mnohých znamenitých spisů a různých vynálezů. Kláštery jsou sídlem umění a vědy, z klášterů šíří se víra, vzdělanost a všeliké vůbec dobro. Kláštery pečují o vzdělání mládeže, neboť mají i dnes nejlepší školy a ústavy, v nichž tisíce žáků nabývá výborného vzdělání. Kláštery získaly si nesmrtelných zásluh o církev a vzdělanost světovou. Proto v uctivosti chovejme řeholníky a také zastávejme se vždy jejich cti a dobrého jména.

2. Tři evandělické rady konečně povinny jsou zachovávati ony světské osoby, které k zachovávání jich zavázaly se slibem, anebo svým povoláním povinny jsou některé z nich zachovávati.

Světští kněží, t. j. kněží, kteří konají duchovní správu ve farnostech nebo ve školách, při svěcení na kněžství zavázali se slovným slibem, zachovávati ustavičnou čistotu. Kněží tedy nejen

musí býti zdrželivými, nýbrž nemohou se také ženiti, musí zachovávati coelibat. Rada tato jest pro ně zákonem, přikázáním. K tomu zavázáni jsou i podjáhnové a jáhnové. Kněžstvo také musí zachovávati poslušnost k duchovním svým představeným, neboť při svěcení na kněžství slibuje svému biskupu a jeho nástupcům poslušnost.

Ostatní věřící nejsou povinni, evandělické rady zachovávati. Kdo z nich však učinil Bohu slib, n. př. ustavičné čistoty, že nikdy nevstoupí ve stav manželský, musí slib tento zachovávati. Ustavičná čistota není pak pro něho pouze radou, ale též zákonem. Poněvadž zachovávání ustavičné čistoty bývá obtížno a mnohým osobám později i nepříjemno, proto lépe učiní mladí lidé, když bez rozvahy a rady starších takového slibu nečiní; neboť lépe jest slibů nečiniti, ale raději je zachovávati. Kdo by však slib ustavičné čistoty s rozvahou učinil a potom jej zrušil, dopustil by se těžkého hříchu. Slib učiněný nesmí nikdo sám o své újmě rušiti nebo měniti, nýbrž k tomu zplnomocněni jsou biskupové a kněží. (O slibu více rozjímali jsme v otázce 391.)

Tím jsme ukončili rozjímání o snaze po křesťanské dokonalosti. Poznali jsme z celého rozjímání, že každý z nás může dosáhnouti veliké dokonalosti i na světě při všech starostech a při vší práci své, jestliže jen činíme vůli Boží, přemáháme-li své náklonnosti, nelneme-li příliš k tomuto světu, odpíráme-li se i věcí dovolených, jsme-li trpělivými v utrpení a hledíme-li ustavičně na vzor dokonalosti, na Krista Pána, jenž volá k nám: „Chceš-li býti dokonalým, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.“ Vynasnažme se tudíž podle sil svých, abychom dosáhli dokonalosti. Při tom mějme vždy na mysli napomenutí, jež zbožný král David dal svému synu Šalomounovi: „Ty pak, Šalomoune, synu můj, znej Boha Otce svého, a služ jemu srdcem dokonalým a myslí ochotnou: nebo Hospodin zpytuje všecka srdce, a zná všecko mysli tonutí. Budeš-li ho hledati, nalezneš jej: pak-li se ho strhneš, zavrhne tě na věky.“ (I. Prol. 28, 9.)

Naučení. Bez vytrvalého boje, bez péče a přičinění nikdy ctnosti nenabudeš. Bdi sám nad sebou a nechť si jiní vedou, jak vedou, jen ty sebe nezanedbávej! O tolik v dobrém pokročíš, kolik k sobě násilí učiníš.“ (O následování Krista Pána.)

121. CVIČENÍ.

O čtyřech posledních věcech člověka.

Drazí v Kristu! Na křesťanských cvičeních uvažovali jsme až dosud o všem, co máme věřiti a činiti, abychom byli pravými následovníky Kristovými a za to pak jednou dosáhli věčné odplaty v nebi. Učení Kristovo, které církev svatá hlásá a vysvětluje, jest tedy návodem, podle něhož máme žíti v tomto pozemském království Božím, církvi svaté, abychom pak po dokonané pouti pozemské přeneseni býti mohli do království Božího na nebi. Učení Kristovo a život křesťanský jest také přípravou k budoucímu životu nadzemskému. Když někdo podniknouti míní dalekou cestu, tedy jistě koná delší přípravy na cestu, při tom pamatuje na různé nehody, které ho potkati mohou, a proto zavčas ohledá se po spolehlivém průvodci a zásobuje se vším potřebným, aby na vše byl připraven. I my máme před sebou dalekou cestu; kráčíme do světa dalekého, nadzemského a věčného. Na pouti této ustavičně zápasiti musíme s mnohými překážkami a nehodami, které nám cestu do věčnosti činí obtížnou a neschůdnou. Ustavičně bojovati musíme proti nepřátelům spasení svého. Abychom však v tomto putování nezbloudili, nabízí se nám církev za průvodce, která jménem Kristovým ustavičně nás učením božským posilňuje, nadějí na budoucí odměnu v nebi potěšuje a ustavičně varuje před nepřáteli spasení. Život věčný jest tedy náš poslední cíl, ku kterémuž směřuje všecko naše myšlení a jednání, a pro kterýž pracujeme, trpíme a všecko dobré konáme a obětujeme. Věčnost jest tedy ta poslední věc, která nás očekává. Proto také katechismus na konci jedná o těch věcech, které nás naposledy čekají a ku kterým se po celý život připravujeme. A poslední ty věci jsou: smrt, soud, peklo a nebe. O těchto čtyřech posledních věcech člověka budeme na těchto cvičeních rozjímati.

851. *„Které jsou čtyři poslední věci člověka?“*

Čtyři poslední věci člověka jsou: smrt, soud, peklo a nebe.

Tyto čtyři věci jmenujeme „poslední“, poněvadž člověka naposledy očekávají. Poslední věc, které nikdo neujde a které se každý z nás dočká, jest smrt. Po smrti nastává soud a tomu také nikdo neujde, i ten na každého z nás jistě čeká. Po vykonaném soudu očekává nás buď peklo nebo očistec nebo nebe, podle naší zásluhy.

852. *„Proč jedná katechismus na konci o čtyřech posledních věcech člověka?“*

Katechismus jedná na konci o čtyřech posledních věcech člověka: 1. protože smrtí končí se doba přípravy na věčnost; 2 protože nás právě myšlenka na čtyři poslední věci člověka mocně pobádá, bychom se varovali zlého, činili dobré a snažili se o dokonalost.

Tyto čtyři poslední věci člověka týkají se tedy našeho života posmrtného, který jmenujeme životem věčným, protože věčně trvati bude. Proto promluvím napřed o věčnosti.

V našich cvičeních probrali jsme všecky pravdy naší svaté víry a poznali jsme, že náboženství jest lidem potřebno a nutno. Zároveň jsme se přesvědčili, že náboženství pochází od Boha, jenž náboženské pravdy zjevil lidem skrze sv. proroky a naposledy skrze Ježíše Krista, Syna svého, jenž zjevení Boží dokončil. Pán Ježíš učení své svěřil církvi, aby je neporušené vždy zachovávala a až do skonání světa všem národům hlásala a to jedině proto, aby lidé po smrti došli věčného života. Život náš na věčnosti byl tedy jedinou pohnutkou, že Pán Ježíš na svět přišel, že trpěl a umřel. Kdybychom neměli naděje na budoucí život po smrti, pak by náboženství a náboženský život náš neměl ani ceny ani také smyslu.

Než Bůh nám zjevil, že nejsme stvořeni jen pro tento život pozemský, nýbrž stvořeni jsme pro život nadzemský věčně trvající. Proto tedy naše snaha po dokonalosti rozmáhá se jedině nadějí na budoucí odměnu na věčnosti. Svým křesťanským životem dokazujeme, že žijeme, pracujeme, přemáháme a zapíráme se a trpíme pro život nadzemský, čili celým svým životem vyznáváme článek víry: „věřím v život věčný“. Že jest po smrti život, dosvědčují nám hřbitovy, které všem národům byly posvátným místem. A proč od počátku světa všickni lidé pečují o pohřebiště zemřelých, proč taková úcta vzdává se hřbitovům? Zvíře nezná rakve, nestará se, kde jsou pochováni jeho roditelé. Jediný však člověk mezi všemi pozemskými tvory stará se o popel svých zemřelých přátel. Proč se tak děje? Proč člověk s takovou nábožností a uctivostí pochovává mrtvá těla lidská, proč hroby ozdobuje a na hrobech pomníky staví? Proto se vše děje, poněvadž u všech lidí byla a jest víra, že smrtí neukončil člověk života svého, ale že žití jeho pokračuje, že jen tělo podrobeno jest zákonu přírody, avšak to, co tělu život dává totiž duše, neumírá, ale ustavičně žíti bude. Že tedy lidé vždy hřbitovy v uctivosti měli, je důkazem, že vždy byla víra, že naše spojení se zemřelými ani smrtí není přerušeno.

Jak různá jsou náboženství na světě, tak také různá byla mínění o budoucím životě. Všickni však v tom se shodují, že duše lidská jest nesmrtelná a že po smrti těla dále žíti bude. Již pohanský mudřec Plato učil, že po smrti duše, která na zemi svatě žila, přijde k božské bytosti, kteráž jest nesmrtelna a plna moudrosti. Jiný pohanský učenec Seneka praví, že tento pozemský život jest pouze předehrou života lepšího, trvalejšího, jest jako narození, v němž uzříme jiný svět a den smrti, jehož lidé se obávají jako konce života, jest červánkem věčného dne. Tak mluvili a učili pohanští učenci. Kterak tito pohané zahanbují mnohé naše nevěrce, kteří v život věčný nevěří! Než dějiny celého světa nám dosvědčují, že jest po smrti život.

Také rozum náš praví nám, že po smrti musí býti nějaký život. Člověk poznává, že na světě není všude spravedlnosti, pravého blaha a odměny; proto člověk čeká spravedlnosti a odměny mimo tento svět. A tuto naději naši potvrzuje sv. víra, kterou Pán Ježíš na zemi hlásal; neboť proto z věčného života přišel na tento časný život, aby světu cestu ukázal do života věčného a ujistil ho o trvání jeho. První slovo, které Pán Ježíš počal mluviti ve svém učitelském úřadu, týkalo se života věčného. Království nebeské, toť náš poslední cíl, pro nějž všickni máme pracovati. Kterak života věčného dojdeme, poučil nás Pán Ježíš; neboť celé jeho učení jedná o prostředcích, jimiž můžeme si nebe zasloužiti. Proto věříme, abychom byli spaseni, kdo pak nevěří, nebude spasen, jak dí Pán Ježíš: „Já jsem vzkříšení a život; kdo ve mne věří, byť by i umřel, živ bude; a každý, kdo jest živ a věří ve mne, neumře na věky.“ (Jan 11, 25.)

K tomuto budoucímu životu připravujeme se v tomto pozemském životě, jenž nazýváme dobou setby, život pak věčný dobou žní neb odplaty. Doba přípravy pro věčnost ukončuje se smrtí a nastává věčnost, kde již nebudeme moci ničeho záslužného činiti, jak dí Pán Ježíš: „Přichází noc, kdežto žádný nemůže dělati.“ (Jan 9, 4.) Po smrti čeká nás věčnost, kde není žádného času k záslužné práci. Tam bude jen vyrovnání účtů, spravedlnost a odplata. Kdo na světě spravedlivě žil, kdo po celý život pracoval pro spásu duše své, pro toho věčnost bude blažená, jak dí sv. Pavel: „Kdo rozsívá v požehnání, v požehnání žíti bude.“ Běda však těm, kteří promarnili svůj život pečováním o statky pozemské a zapomínali na věčnost, kde není více milosrdenství, nýbrž spravedlnost.

Abychom tudíž nezapomínali na věčnost, proto připomíná nám církev poslední věci člověka, abychom pokud ještě na tomto světě žijeme svědomitě a horlivě pracovali o spasení duše své. Mějme ustavičně na zřeteli napomenutí Písma sv.: „Cožkoli může činiti

ruka tvá, přičinlivě dělej: nebo ani díla, ani rozumnosti, ani moudrosti, ani umění (t. j. světského rozmýšlení) nebude na onom světě, kamž ty pospícháš.“ (Kaz. 9, 10)

Vzpomínka na poslední věci člověka také nás mocně pobádá, bychom se varovali zlého, činili dobré a snažili se o křesťankou dokonalost.

Bohabojný jeden biskup povzbuzoval se k upřímné zkroušenosti a opravdové lítosti tím, že o samotě rozjímal o posledních věcech člověka. Živě si představil: hrob, nebe, peklo a horu Kalvarii. Tělo, ono mistrovské dílo Boží, stává se pokrmem červů. A příčina zničení těla je smrt a smrt následkem hříchu Kterak bych tedy hřích mohl milovati? Od hrobu povznášel se k nebi, místu to neskonalé radosti. A pro nebe určen jest neb povolán každý člověk. Avšak překážkou vstupu do nebe jest hřích. Kterak bych tedy mohl milovati škůdce tohoto? Pak v duchu sestoupil do pekla, místa pláče, muk a zoufání bez konce. A proč přicházejí ubozí do pekla? tázal sebe sama. Pro hřích. O, učiň, Bože, abych z celého srdce hříchu nenáviděl. Posléze se obrátil ku kříži na hoře Kalvarii. A tu kleče rozjímal o utrpení Páně. A původcem těchto bolestí jest opět hřích. O chci raději všecko, ano i smrt podstoupiti, nežli hříchu se dopustiti.

Zbožný biskup rozjímáním a ustavičným pamatováním na poslední věci uchoval duši svou od hříchu a tím nejlépe se připravoval na věčnost dle slov Sirachových: „Ve všech skutcích svých pamětliv buď na věci své, a na věky nezhřešíš.“ (Sir. 7, 40.)

A v pravdě nic nás tak neodstrašuje od hříchu jako vzpomínka na smrt, soud a peklo; neboť věci tyto naplňují duši naši strachem a hrůzou o budoucnost její. Kterak mohl by člověk honiti se po různých rozkoších, kterak mohou jej těšiti smyslnosti, když si vzpomene, že všecko to jest jen pára a prach, že všechno to přestane a zanechá jen trpkost a bolest? Kdybys častěji na smrt než na dlouhý život myslil, není pochybnosti, že bys horlivěji o polepšení své dbal. Kdybys také budoucí muky, buď pekelné, buď v očistci srdečně rozvažoval, mám za to, že bys rád práce a bolesti snášel a přísnosti se nestrachoval. Ale že tyto věci nám k srdci nejdou, že rozkoše posud milujeme, proto chladní a velmi leniví zůstáváme, praví blah. Tomáš Kemp.

Ano, kdybychom vážně myslili na poslední věci člověka, připravovali bychom se na smrt a na soud Boží „s bázní a třesením“, konali bychom vše dobré ochotně a zvláště chránili bychom se hříchu, jenž věčnost činí hroznou. Proto všickni svatí ustavičně

rozjímali o věčnosti; proto sv. Pachonius, poustevník, radil svým bratřím: „Především, bratři, mějte ustavičně před očima den soudu a ustavičně naplněni buďte hrůzou věčného trápení.“ Proto i my ustavičně pamatujme na poslední věci a dle výroku moudrého Siracha na věky nezhřešíme, t. j. uchráníme se nešťastné smrti a věčnosti.

122. CVIČENÍ.

O smrti.

My jsme na tomto světě jen poutníky; tam na věčnosti jest pravá naše vlast, tam pravý domov náš, kde ukončeny budou naše bolesti a nastane nám věčná blaženost. Naděje na tento budoucí život všude nás doprovází, my po něm toužíme a přece bojíme se toho okamžiku, kdy nastati má nám loučení s tímto světem. A přece jen jedna brána vede do života věčného, kterou všickni musíme projíti. A tou branou jest smrt. Smrt jest ukončením pozemského života a začátkem věčného. Všickni musíme umříti a všickni branou smrti vejdeme na onen svět.

Smrt jest tedy první ona věc ze čtyř posledních věcí člověka, které nás naposledy očekávají.

A o této smrti budeme dnes uvažovati.

853. „*Co jest smrt?*“

Smrt jest odloučení duše od těla.

Lidská věda praví, že smrt jest ukončení životní činnosti údů bytosti, když v těle ustane prouditi krev, nastává smrt. Po smrti následuje rozklad a hniloba, a konečně z člověka zůstane jen trochu kostí a prachu.

Písmo sv. však mluví o smrti více. Lidé hledí jen na zevnějšek, ke dnu neproniknou. Chceme-li pochopiti, co jest smrt, musíme vniknouti hlouběji. Svět praví, že smrt jest ukončením života, člověk prý zachází jako bylina nebo zvíře. Víra však nám praví, že život lidský nepodléhá těmže zákonům jako bylina a zvíře, nebo jinak nebyl by člověk tím, čím jest. Kdyby člověk nebyl něčím dokonalejším než bylina nebo zvíře, pak i život jeho musil by tak podroben býti zákonu nutnosti, jak jsou mu podrobeny byliny a zvířata. To však musí každý uznati, že síla, která člověku dává

život, jest jiná než ta, která zvířatům život dává. A silou tou jest bytost nesmrtelná, duchová, rozumem a svobodnou vůlí obdařená a tou jest duše lidská. Duše však nemůže býti zmařena a zničena, nemůže umříti, ona pouze odloučí se na delší čas od těla. A když toto odloučení duše od těla nastane, pravíme, že člověk umřel. Smrt není tedy úplným zničením člověka, nýbrž toliko dočasným odloučením duše od těla hmotného, které ovšem promění se v prach a popel.

Když Bůh stvořil prvního člověka, spojil duši s tělem a učinil jej bytostí živou. Dle úrady božské mělo toto spojení těla s duší věčně trvati, nemělo nastati nikdy odloučení. Poněvadž však první člověk nesplnil podmínky, za které Bůh mu slíbil nesmrtelnost, poněvadž zhřešil, proto smrt neb oddělení duše od těla jest trestem za neposlušnost Adamovu. Od té doby všickni potomci Adamovi musejí umříti, musí se duše od těla odděliti.

Písmo sv. na otázku, co jest smrt, odpovídá: smrt jest odloučení duše od těla. Tak čteme v knize Kazatele: „A navrátí se prach do země své, odkud byl, a duch navrátí se k Bohu, kterýž jej dal“ (Kaz. 12, 7.) Slovy těmito naznačuje se oddělení duše od těla a zároveň se praví, co se stane s tělem a s duší. Tělo po smrti rozpadne se v prach a popel, jak Bůh Adamovi byl oznámil: „V potu tváři své chléb jísti budeš, dokavad se nenavrátíš do země, z které vzat jsi; nebo prach jsi a v prach se obrátíš.“ (I. Mojž 3, 19.) Že tomu tak, popatř na hřbitov, pohleď do hrobu a vše ti hlásá: prach jsi a v prach se obrátíš. Takový konec očekává naše tělo, proto Šalomoun volá: „Marnost nad marnost a všecko jest marnost.“

A co očekává duši po smrti člověka? Duše odejde k Bohu, od něhož vyšla. Duše jen na čas spojena jest s tělem, jehož používá za příbytek a nástroj ku konání dobrého nebo zlého. Při smrti oddělí se od těla, vyjde ze svého příbytku a odejde k Bohu, aby přijala buď odměnu nebo trest. Duše naše tedy neumře, nezahyne, nýbrž bude věčně živa, neboť jest nesmrtelná. Smrtí nekončí tedy všecko, nýbrž pouze na zemi končí náš život, avšak smrtí nastává nový život na onom světě, který nikdy nepřestane, jenž jest věčný. A tímto životem věčným žíti bude duše až do posledního soudu a do vzkříšení těl a pak opět spojí se s tělem a budou spolu zase žíti, aby se od sebe už nikdy neodloučily.

854. *„Co víme o smrti?“*

O smrti víme, že všickni musíme umříti; neboť „uloženo jest lidem jednou umříti“ (k Žid. 9, 27.); nevíme však, kdy, kde a jak umřeme.

Všickni musíme umříti a nikdo nás od smrti nevysvobodí. Smrt jest naším osudem, jemuž všickni musíme se podrobiti, mladí i staří, bohatí i chudí, jak dí sv. Pavel: „Uloženo jest lidem jednou umříti.“ (K Žid. 9, 27) Tak ustanovil Bůh, jenž ortel smrti nade všemi lidmi vyslovil jako pokutu za hřích. Jediné tedy, co o smrti vím, jest, že musím umříti a sice jen jedenkráte. Kdybys měl sebe větší bohatství a moc, přece nebudeš moci ani penězi ani jiným zbožím ani okamžiku života si zakoupiti a nebudeš moci smrti poručiti, aby tebe minula nebo ještě počkala. Bohatstvím a mocí svou můžeš právo a spravedlnost na světě převrátiti neb zastaviti, můžeš si podmaniti národy a říše a můžeš je i zahladiti; avšak smrti nepřemůžeš a nepřekonáš. „Není v moci člověka brániti duchu, aniž má moci v den smrti, aniž se mu dopouští odpočinouti, když nastává boj,“ praví Písmo svaté. (Kaz. 8, 8.)

Napoleon byl takořka všemohoucím pánem na zemi, před ním třásla se celá Evropa a hle! smrti přece neušel, té nepřemohl, i on umřel. A tak všickni musíme umříti a o každém z nás jednou se řekne: byl tu kdysi, ale už ho tu není.

Smrt jest jistá, avšak hodina smrti jest nejistá. Nikdo z nás neví, kdy, kde a jak umřeme.

Kdy zemřeme? Dnes, zítra, za měsíc, za rok, v mladosti nebo ve stáří, ve dne neb v noci? Toho všeho nevíme, všechno to jest zahaleno před očima našima tajemnou rouškou. Smrt může přijíti, kdy se jí člověk nejméně nadá, jak dí Písmo sv.: „Vy nyní říkáte: dnes neb zítra půjdeme do města, a pobudeme tam celý rok, a budeme kupčiti a získáme: ježto nevíte, co zítra bude. Nebo, co jest život váš? Pára jest, kteráž se maličko ukazuje a potom mizí“, (Jakob. 4, 13) Proto napomíná nás týž sv. apoštol, abychom si nezakládali na svém životu, nýbrž abychom vždy říkali: „Budeme-li živi, učiníme to neb ono.“ (Jak. 4, 15.)

Smrt přichází náhle jako nepřítel nebo zloděj a vybírá si, koho chce a kdy chce. Statistika praví, že denně umírá na celém světě asi 88 tisíc lidí, každou vteřinu jeden člověk. Mnozí sotva světlo světa spatřili, umírají, aby ho už nikdy neuzřeli. Smrt počíná si tu jako zahradník, jenž chtěje uvíti kytici, uřezuje poupata, rozvité růže a také listy a větve bez květu. Podobně smrt vybírá si z té zahrady Boží nevinné dítky, v jaru krásy a síly bující mládence a panny, statečné muže a ženy a také šedivé starce a stařeny. Koho chce a kdy ho chce, toho si béře a často bez opovědění, jak dí Písmo sv.: „Přijdut na tě jako zloděj, a nezvíš, v kterou hodinu na tě přijdu.“ (Zjev. 3, 3) Proto nikdo není před smrtí jistým. Mnohý domnívá se, že Bůh postoupil mu veškero panství na světě. Podmaňuje si krajinu za krajinou a když v pýše

své volá: „nyní mně náleží celý svět, najednou přikvačí smrt a zvolá: až potud, a ani kroku dále, já jsem pánem světa.“ Vladař umírá a smrt činí konec panství jeho. Mnohý zase shání se po bohatství a rozkoších, naplňuje pokladny a stodoly, a když myslí, že všeho má dosti k pohodlnému životu, říká sobě jako onen boháč: „Nyní, duše má, máš všeho hojnost, jez a pij a užívej.“ Avšak hned přichází smrt a přísně volá: „Ještě dnes požádám duše tvé a cos nashromáždil, čí bude? (Luk. 12, 13, 21.) A tak smrt všem starostem, všem tužbám a radostem najednou učiní konec. Proto Pán Ježíš napomíná nás, abychom vždy připraveni byli na smrt: „Protož bděte, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde.“ (Mat. 24, 42.)

Kde umřeme? Smrt vládne nad celým světem a člověk nikam před ní neuteče. „Jedním toliko krokem, já a smrt, dělíme se,“ naříká královský pěvec David. (I. Král. 20, 3.) Ano, smrt je všude za patami. Mnohý z nás myslí a doufá, že umře doma na loži mezi svými přáteli; avšak jak mnohý se zklamal! Mnohý muž v plném květu síly a zdraví odchází ráno z domova do své práce a za hodinu přinášejí ho na marách domů. Mnohá dívka zdravím a životem kypící spěchá do taneční síně a sotva při veselé hudbě poskočí, klesá mrtva k zemi. A kolik tisíc lidí umírá na cestách přes moře, kolik jich padá ve válce a žádný z nich nemyslí, že by v daleké cizině našel hrob. A tak miliony lidí umírají často tam, kde si toho nepřáli a také neočekávali.

Jak umřeme? Smrt je ovšem trpkým zlem, jehož se všickni bojíme, ačkoliv, bledíme-li na smrt okem víry, není vlastně zlem, nýbrž počátkem lepšího dobra a lepšího života. Nezáleží tedy vlastně na tom, kdy a kde umřeme, avšak na tom záleží, jak umřeme. Umřeme všichni po dlouhé nemoci, zemdlení, až budou naše síly vyssáty, anebo umřeme v plné síle a zdraví? Umřeme náhle anebo snad rukou zákeřnickou? Umřeme zaopatřeni sv. svátostmi, smířeni s Bohem a lidmi, anebo bez smíření s Bohem, nezaopatřeni? Toho všeho nevíme, vše jest skryto před očima našima. Mnohý člověk leží dlouhý čas nemocen, lékařové k němu docházejí, těší ho, že brzo z lože povstane. Najednou však nemoc se zhorší a je zle. Kolikráte stává se, že lidé udýchaní přiběhnou na faru: „Velebný pane, honem pojďte s Pánem Bohem k nám, tatínek nám umírá.“ „A proč pak jste nedali otce dříve zaopatřiti?“ táže se kněz. „Lékař stále těšil“, praví, „není ještě tak zle a nyní najednou nemoc se zhoršila.“ Kněz spěchá, letí do domu nemocného a často přijde, když nemocný již dokonává. Pláč zoufalý rozléhá se po celém domě. Kéž nás Bůh uchrání náhlé smrti a kéž nám dopřeje, bychom před smrtí mohli smířiti se s Pánem Bohem a všechny věci uspo-

řádati. Proto v nemoci nikdy neodkládejme se zaopatřením, ale dle napomenutí Isaiáše proroka připravme se na cestu do věčnosti: „Zřiď dům svůj, nebo umřeš a nebudež živ.“ (Is. 38, 1.)

„A proč skryl Bůh před námi hodinu a způsob smrti?“

I o hodině smrti platí slova Páně: „Nepřináleží vám znáti časy nebo chvíle, kteréž Otec položil v moci své.“ (Skut. ap. 1, 7), t. j. kdy a jak se co díti má, závisí od svrchované moci božské, vy pak si hleďte svého povolání. Tážeme-li se tedy, proč Bůh zahalil tajemnou rouškou hodinu smrti naší, jistě tak učinil z největší moudrosti k našemu dobru. A Bůh tak učinil hlavně z těchto tří důvodů:

a) Abychom se Boha, pána života a smrti, báli a proto jej ctili. Nic zajisté tak člověka nenutí Boha uznávati, jej se báti a jemu uctivě se kořiti, jako myšlenka: „Musím umříti, avšak nevím, kdy“; hodina smrti mé jest v rukou Božích. Věříme-li, že život náš je v rukou Božích a že žijeme potud, dokud Bůh chce, musíme se Boha báti a jej jako Pána nejvyššího ctíti.

b) Bůh zatajil nám hodinu smrti, aby nám strach a hrůzu před smrtí umenšil a zatvrzelosti v hříších uchránil. Kdyby člověk věděl, kterého roku, dne a hodiny umře, s hrůzou čekal by poslední své hodiny a strach jeho byl by zoufalým, když by poslední hodinka se blížila. Člověk žil by v samém strachu a netěšily by ho ani radosti světské ani duchovní. I v tom dobrém a ctnostném jednání nenacházel by žádné radosti, žádné útěchy. Dobře tedy učinil Bůh, že zahalil před očima našima hodinu smrti.

Ještě hůře bylo by pro hříšníky, kdyby znali hodinu smrti. Kdyby hříšník věděl, že umře až za 20—30 let, nestaral by se o duši svou, žil by vesele, „však mám na pokání času dosti,“ říkal by, až by mnohými hříchy svědomí své nadobro otupil a ku všeliké kajicnosti zatvrdil. A když by pak smrt přišla, zahynul by na věky.

c) Konečně Bůh hodinu smrti nám proto zatajil, abychom se ustavičně na smrt připravovali. Kristus Pán proto mnohými výroky a příklady nás napomíná, abychom se na smrt stále připravovali a na ni myslili, protože nevíme, kdy přijde. „Bděte a modlete se, nebo nevíte dne ani hodiny.“ (Mat. 25, 13.) Nevíme-li tedy, kdy umřeme, avšak víme-li, že po smrti očekává nás soud, pak bázeň o budoucnost naší duše ať nás pobádá, abychom ustavičně tak žili, by nás smrt nezastihla nepřipraveny.

Všickni musíme umříti. Avšak tážete se, proč nás Bůh stvořil pro smrt, proč musíme umříti?

855. *„Proč musejí všichni lidé umříti?“*

Všichni lidé musejí umříti, protože všichni v Adamovi zhřešili a protože s vinou přešel na všechny i trest hříchu, totiž smrt.

Ačkoliv lidské tělo jako všecky stvořené věci dle přirozenosti své určeno jest k smrti neb konci, přece však u člověka měla býti výjimka. Člověk od Boha určen byl k nesmrtelnosti, neměl umříti, nýbrž měl býti jako jeho Stvořitel, nesmrtelným. Že člověk neměl umříti, vysvítá ze slov, kteráž Hospodin řekl Adamovi: „Ze všelijakého stromoví rajského jez: ze stromu pak vědění dobrého a zlého, ať nejíš; nebo v kterýkoliv den bys z něho jedl, smrtí umřeš.“ (I. Mojž. 2, 16, 17) Kdyby Adam nebyl toho zákazu přestoupil, nebyl by ani dle těla umřel. Smrt jest tedy pokuta za hřích, jak dí sv. Pavel: „Jako skrze člověka hřích na tento svět vešel a skrze hřích smrt, a tak na všecky lidi smrt přišla, v němž všickni zhřešili.“ (Řím. 5, 12) Od té doby panuje na světě smrt, ustavičné oddělování, nebo jak dí sv. Pavel: „uloženo jest lidem umříti.“ (Žid. 9, 27.)

Ježíš Kristus svou smrtí na kříži osvobodil nás od dědičného hříchu, avšak neosvobodil nás od jeho následků, zvláště od smrti. Pán Ježíš neosvobodil nás od časné smrti z důvodů velmi vážných, moudrých a svatých. A důvody ty jsou následující:

a) Kristus Pán ponechal nám následek hříchu — smrt, abychom všichni z hrůzy smrti ustavičně poznávali, jak „zlé a hořké jest, opustiti Hospodina, Boha svého.“ (Jerem. 2, 19.) Všichni lidé z tohoto trpkého trestu za hřích musejí poznávati, jak velikým zlem je hřích, který Bůh smrtí musil potrestati a proto abychom se hříchu tím více chránili.

b) Kristus Pán neosvobodil nás od smrti proto, abychom trpělivým snášením bolestí a úzkostí před smrtí mnohých zásluh v nebi si zasloužili. Kdyby nebylo smrti, kolik millionů svatých mučedníků oloupeno by bylo o palmu vítězství, o korunu slávy mučednické smrti!

c) Konečně Pán Ježíš chtěl, abychom snášením bolestné smrti tím více podobali se svému Spasiteli, jenž z lásky k nám bolestnou smrt podstoupil; chtěl, abychom i my s ním smrt přemáhali a nad ní vítězili.

856. *„Co máme činiti, protože nevíme, kdy, kde jak umřeme?“*

Protože nevíme, kdy, kde a jak umřeme, máme často na smrt vzpomínati a na ni stále býti připraveni.

Od šťastné nebo nešťastné smrti závisí celá naše věčnost buď šťastná nebo nešťastná. Chceme-li, abychom jednou šťastně a pokojně umřeli a měli naději na věčnou radost, proto musíme v tomto životě na smrt vzpomínati a na ni se připravovati.

a) Jistý pohanský mudřec prohlásil, že má na prodej moudrost. Uslyšev o tom král Dionysius, vypravil k němu dvořenína, aby od něho té moudrosti koupil. I dal mu mudřec lístek, na němž napsáno bylo: „Cokoliv činíš, čiň moudře a pamatuj na konec.“ I zalíbila se rada ta králi tak, že slova ona na všech dveřích paláce svého napsati kázal, aby je ustavičně měl před očima.

A tato slova měli bychom i my křesťané sobě vepsati hluboko v srdce své: „pamatuj na konec, pamatuj na smrt!“ Budeme-li často vzpomínati na smrt, srdce naše nepřilne nezřízeně k tomuto světu a jeho rozkoším, nýbrž vše považovati bude za marnost, prach a popel. Ustavičná vzpomínka na smrt chrání nás také hříchu. Víme-li, že musíme umříti a po smrti že nás očekává přísný soud Boží, přemáháme různé vášně a konáme dobré s větší horlivostí. Ano při stálé vzpomínce na smrt ustavičně konáme nad sebou soud, jednáme-li dobře či spatně. Svatí na smrt myslili ustavičně, ne snad jen v nemoci nebo neštěstí a zármutku, nýbrž po celý život. Oni také nejen na smrt myslili, nýbrž také starali se o svou smrt. Svatý Bernard ustavičně myslil na smrt a proto denně několikráte si říkával: „Kdybys dnes musil umříti, jednal bys takto?“ A chtěl-li něco činiti, co mu úřad jeho kázal, ptal se sebe samého: „Kdybys po tomto skutku měl umříti, jak bys ho vykonal?“ A tak ustavičnou vzpomínkou na smrt stále udržoval se v horlivosti a šťastně i zemřel, spoléhaje na zásluhy Ježíše Krista. Mnozí svatí na př. sv. Alois měli na svém klekátku umrlčí hlavu, aby nikdy nezapomněli na smrt, ale aby stále na ni byli upamatováni. Proto také bohabojně umřeli Řeholníci Kartusiané, aby na smrt ustavičně vzpomínali, pozdravují se slovy: „Pomni, že umřeš.“ Těmito slovy i církev sv. na popeleční středu připomíná nám smrt, abychom proto činili pokání a hříchu se chránili.

b) Avšak netoliko jen vzpomínejme na smrt, nýbrž také se na ni stále připravujme. Poněvadž nevíme, kdy, kde a jak umřeme, proto žijme vždy ctnostně, aby nás smrt nepřekvapila. K tomu napomíná nás Pán Ježíš: „I vy buďte připraveni; neboť v kterou hodinu se nenadějete, Syn člověka přijde.“ (Luk. 12, 40) „Bděte tedy, nebo nevíte ani hodiny.“ (Mat. 25, 13.) Pán Ježíš ku přípravě na smrt napomíná nás i překrásnými podobenstvími, na příklad o deseti pannách, z nichž pět bylo moudrých a pět nemoudrých. Moudré panny měly lampy připraveny k uvítání ženicha,

nemoudré však zaspaly. Když pak náhle přišel ženich, nastal zmatek mezi pannami nemoudrými. Než nakoupily oleje, byl ženich v hodovní síni a nepustil jich. — Buďme opatrnými jako oněch pět panen, buďme připraveni k smrti zásobou dobrých skutků. Když pak přijde Pán, nemusíme se strachovati, neboť uvede nás do své síně hodovní, do nebe.

Denně vidíme smrt, denně umírají naši přátelé, známí a sousedé, kteříž výstražně volají k nám: „připravte se na smrt, můžete i vy dnes umříti". Proto buďme připraveni, aby nás nepřekvapila. Umírejme denně svým hříšným žádostem a vášním, umírejme světu a jeho bohatství, umírejme hříchu, žijme však ctnosti, Bohu a spáse duše své. Jednejme vždy tak, abychom nemusili žíti v úzkosti a ve strachu před náhlou smrtí. Zvláště však uchovávejme duši svou ve stavu milosti. Proto často přistupujme ku sv. zpovědi, často oplakávejme hříchů svých, nábožně přijímejme tělo Páně; žijme mravně a poctivě, jak se na křesťany sluší a pak můžeme bez bázně očekávati smrt. Když pak onemocníme a Bůh smrtí k nám se blíží, připravme se zbožně k smrti přijmutím svátostí umírajících.

Myslíme-li stále na smrt a připravujeme-li se na ni, není potom smrt pro spravedlivé hroznou ale sladkou. Smrti bojí se jen hříšníci, pro tyto je smrt hrůzou. Že smrt spravedlivých je sladká a hříšníků hrozná, o tom poučuje nás Duch svatý, jenž ústy žalmisty Páně smrt spravedlivých nazývá drahou, smrt hříšníků nejhorší.

857. *„Co praví Duch svatý o smrti člověka?"*

Duch svatý praví o smrti člověka: „Drahá jest před očima Hospodinovýma smrt svatých jeho" (Žalm 115, 6.); „smrt hříšníků (však) jest nejhorší." (Žalm 33, 22.)

Smrt je sice hrozná a pro pozůstalé přátele předmětem pláče a zármutku, hledíme-li však na smrt okem víry, pak smrt jest vlastně naším dobrem. Víra sv. nás učí, že smrt i nad tělem nemá věčné vlády. Pán Ježíš umřel sice jako každý člověk, avšak smrt přemohl svým z mrtvých vstáním a tím dal i nám naději, že jednou i my z mrtvých vstaneme, jak nás těší ústy žalmisty Páně: „Nezanecháš duše mé v hrobě aniž dáš svatému svému viděti porušení." (Ž. 15, 10.) Pán Ježíš také poučil nás, že smrt jest toliko přechodem k životu lepšímu, trvalejšímu a radostnějšímu. Pro věřícího křesťana není tudíž smrt něčím hrozným, nýbrž útěchou; neboť ukončeny budou jeho pozemské strasti a utrpení a čeká ho věčná radost a odplata v nebi, kde není ani pláče ani bolesti. Proto všickni spravedliví po smrti touží, aby co nejdříve s Bohem svým spojeni

byli. Stařec Simeon uzřev Spasitele světa, radoval se a přál si nyní umříti: „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji; neboť viděly oči mé spasení tvé.“ (Luk. 2, 29.) A svatý Pavel ustavičně toužil po spojení s Kristem po smrti a proto volal: „Žádost moje rozdělenu býti a býti s Kristem.“ (Fil. 1, 23.)

Podobně všickni světci toužili po smrti. Když sv. Albín v nemoci své uslyšel, že sotva 8 dní vydrží, radoval se z toho tak, že bratru řeholnímu pravil: „Víte již tu zprávu, která mně byla oznámena? Již jen 8 dní budu žíti. Zpívejte již se mnou: „Tě, Bože, chválíme!“ na znamení díků, že mne již tak brzy k sobě povolá. A krátce před svou smrtí psal své matce krásná tato slova: „Pak-li láska s plačícími pláče a s radujícími se raduje, budete i vy podílu bráti na mé radosti, že tak blízek jsem cíle, u něhož se více nemusím báti, že Boha ztratím. Co se mne týče, považuji svou časnou smrt za veliké dobrodiní nebes a zapřísáhám vás, nejdražší matko, abyste i vy vděčně Boha prosila, by co nejdříve k sobě mne povolal.“

Spravedlivý smrti se nebojí, nýbrž s radostí a veselou tváří čeká na smrt. Spravedlivý i v nemoci mnoho trpí, avšak bolesti snáší trpělivě, následuje svého milého Spasitele, jenž největší bolesti trpěl jako tichý beránek. Spravedlivý křesťan těší se, že brzy bude konec tomuto boji, brzy že ukončeny budou všecky strasti a že již brána nebeská se mu otvírá, kde Pán setře slzy bolesti a hojně odmění mu vše to dobré, které na světě z lásky k němu činil. Proto sv. Jan blahoslaví smrt spravedlivých, když praví: „Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírají. Již od této chvíle praví Duch svatý, nechť odpočinou od prací svých; nebo skutkové jejich následují je.“ (Zjev. 14, 13.)

Spravedlivý při smrti vzpomíná na svůj minulý život a patří do budoucnosti. Avšak vzpomínky ty ho neděsí, nýbrž naplňují srdce jeho blahem a svatým pokojem. Spravedlivý vzpomíná na vše to dobré, které v životě svém rád a ochotně konal, vzpomíná na své modlitby, na své práce a na všecky strasti, které trpělivě snášel. A vzpomínka ta ho blaží, neboť nyní při smrti vidí, že byl věrným dělníkem svého Pána. Vzpomíná ovšem také i na své chyby a poklesky; avšak těch vždy želel a ještě nyní vroucně prosí Boha o smilování a srdečně lituje, že Boha svého tak často zarmucoval. Vidí u lože svého svou manželku, dítky a přátele své, slyší jejich pláč, srdce ho sice bolí, že musí opustiti své drahé, avšak nenaříká a nereptá proti Bohu, ale těší své milé: „Neplačte, milé dítky, zase všickni se jednou shledáme.“ Napomíná pak všecky k bohabojnému životu a se všemi loučí se srdečně, žehnaje všem chladnou svou rukou.

A nyní přichází k nemocnému kněz s Pánem Bohem. A jak plesá srdce umírajícího, že Bůh mu popřál té milosti, aby na dalekou cestu naposledy posilniti se mohl chlebem andělským. O pojď, můj milý Ježíši, pojď radosti a touho srdce mého a uveď do radosti své duši mou, aby věčně věkův s tebou byla spojena a Tebe věčně chválila se slovy andělskými a všemi svatými. Posilněn tělem Páně šeptá nemocný vroucí díky Pánu a s Ježíšem v srdci i v ústech odevzdává duši svou Bohu, jemuž po celý život sloužil.

Tak umírají svatí a spravedliví; proto právem volá žalmista Páně: „Drahát jest před očima Hospodinovýma smrt svatých jeho“ (Ž. 115, 6). a sv. Augustin dí: „Ó, jak sladko jest umříti, když člověk žil zbožně!“

Krásná jest smrt spravedlivých, hrozná však jest smrt hříšníků

Písmo sv. o smrti hříšníků praví: „Hrozno jest upadnouti v ruce Boha živého.“ (Žid. 10, 31.) A kniha přísloví praví: „Poněvadž jsem vás volal, a odpírali jste, protož i já také k zahynutí vašemu smáti se budu.“ (Přísl. 1, 24) Bůh často napomínal hříšníky k pokání, často mluvil k nim ústy svých kněží a zvláště náhlou smrtí jejich přátel a známých. Avšak vše marno. Lidé nemyslí na smrt a nepřipravují se k nejdůležitějšímu tomuto okamžiku, žijí tak, jako by na světě vždy měli zůstati. Mnohý říká: ještě to a ono pole koupím, tolik a tolik peněz uložím, ještě dceru a syna zaopatřím a potom budu sloužiti Bohu, potom budu se připravovat na smrt. A jiní opět říkají: až budu starým, potom budu choditi do kostela, potom se budu modlívat, pak se dám zaopatřiti. Ustavičně odkládají, stále říkají: zítra, zítra. A najednou přijde smrt a učiní všemu konec. Dejme tomu, že mnozí dočkají se stáří a nemoci, kdy Bůh popřeje jim času k pokání a smíření. Napraví v několika dnech nebo hodinách vše to zlé nebo zanedbané, jež po celý život páchali a zanedbávali? Obyčejně platí o hříšnících přísloví: jaký život, taková smrt.

Hrozná jest smrt zatvrzelých a starých hříšníků. Přistupme k loži umírajícího zatvrzelého hříšníka. Bolest jeho jest hrozná. Tělo zápasí se smrtí, pot vystupuje na čele, oči se kalí, rtové se křečovitě pohybují, dech se krátí a již blíží se hrozná poslední hodina. Umírající zoufale volá o pomoc, avšak nikdo jí nepřináší. Ještě horší muka působí mu jeho zlé svědomí. Vzpomíná na své dětství. Ach, jak byl tehdy šťastným, když s matkou svou se modlíval, do kostela chodil, svaté svátosti přijímal! A šťastné to mládí tak brzo uplynulo. Vzpomíná na své jinošství; vidí v duchu mnohé ty hříchy mladosti, vzpomíná na svou neposlušnost, vzdorovitost,

na své dobré rodiče, kteří ho tak často napomínali a varovali a on nedbal, ale klesal hlouběji a hlouběji. Vzpomíná na špatnou společnost, na všecky ty druhy své, kteří ho kazili, ke hříchu sváděli, o víru připravili, s nimiž smál a posmíval se všemu, co ostatním jest svatým. Zapřel víru, zradil svou církev, zpronevěřil se svému Kristu. A nyní má a musí k němu jíti, nyní státi bude před jeho přísnou soudnou stolicí: Svědomí mu praví: zavolej si kněze, smiř se s Bohem, připrav se na věčnost. Marně s pláčem prosí a zapřísahá ho manželka: muži, pro Boha tě prosím, smiř se s Bohem. Připomíná mu soud Boží a věčné tresty. Marná prosba, marná námaha. Umírající hledí do prázdna, srdce jeho ledové ani prosbou ani modlitbou nedá se obměkčiti. Hrozná jest smrt hříšníků, ano, jak dí žalmista Páně: „smrt hříšníků jest nejhorší.“ (Ž. 33, 22.) Mirabeau, jenž ve francouzské válce celou Francii uvrhl v nesmírnou bídu a prostopášnosti zběsilé páchal, brzy si podkopal zdraví. Duši jeho strašně obestřela smrt a tu hleděl úzkost rozličným vyražením zapuditi. V poslední den života svého, kdy již blížící se smrt cítil, dal si voňavky a květiny přinésti a poručil, aby mu hudba hrála. Než vše to nezahnalo mu hrýzení svědomí a smrtelnou úzkost. Marná a pošetilá moudrost jej opustila. I dal se do hořkého pláče a žádal lékaře za lék, jenž by ihned životu jeho konec učinil. Což když mu lékař odepřel, volal hlasitě: „Bolesti mé jsou nesnesitelny. Síly mám na centy, zmužilosti však ani na kvintl.“ I koulely divně jeho oči, hrýzení svědomí a úzkost bylo viděti na tváři jeho. Najednou sebou mocně trhl, vykřikl a zoufanlivě dokonal.

Hrozná jest smrt hříšníkova, avšak hroznější bude jeho osud na věčnosti, na niž na světě zapomínal. „Když umře bezbožný, žádné naděje není mu více“, praví kniha Přísloví (11, 7). Tam zakusí hrůzy, kterou trpce zkoušel onen boháč, o němž Pán Ježíš vypravuje ve sv. evanděliu: „Umřel boháč a pohřben jest v pekle.“ (Luk. 16.)

Drazí v Kristu! Vždy mějme na mysli smrt spravedlivých a smrt hříšníků. Vím dobře, že všickni přejete si, abyste umřeli pokojně a šťastně, vím, že se lekáte smrti bezbožných hříšníků. Abyste tedy i vy jednou pokojně zemřeli, aby i vaši duši andělé donesli do nebe jako duši chudého Lazara, proto pamatujte na smrt a připravujte se na ni po celý život. Žijme zbožně a v pravdě křesťansky, pečujme o čistotu duše své, varujme se hříchu, abychom každé hodiny beze strachu mohli umříti. Překvapí-li nás smrt náhle, nestane se nám nic zlého, neboť jsme na smrt připraveni. Přece však vždy prosme Boha, aby nás od náhlé a nenadálé smrti vysvoboditi ráčil. Dopustí-li Bůh na nás dlouhou a trapnou nemoc,

považujme ji za prst Boží, kterým nám ukazuje cestu do věčnosti. Dejme se včas zaopatřiti sv. svátostmi, vykonejme sv. zpověď za celý život, smiřme se se všemi lidmi a po celou nemoc obírejme se Kristem Pánem, jeho utrpením a smrtí jeho. Sv. kříž buď naší knihou i útěchou. A když anděl smrti státi bude u hlavy naší, nebojme se. Svatý kříž tiskněme k srdci svému, líbejme tu naději a znamení naší spásy, vzývejme Rodičku Boží, sv. Josefa a svého patrona a poslední slova naše buďtež: Ježíš, Maria a Josef.

123. CVIČENÍ.

O soudu.

Smrtí ukončena jest doba přípravy pro budoucí život a začíná duši nový život, který bude buď radostný nebo žalostný podle toho, jakou smrtí kdo zemře. Poněvadž na smrti mnoho, ano všecko záleží, proto napomíná nás Pán Ježíš: „Bděte tedy, nebo nevíte dne ani hodiny.“ (Mat. 25, 13.) A napomenutí toto není bezvýznamným; neboť po smrti očekává nás soud. „Uloženo jest lidem jednou umříti a potom soud“, praví sv. Pavel. (K Žid. 9. 27.)

Soud po smrti jest tedy ta druhá věc poslední, která nás naposledy očekává. A o tomto soudu na věčnosti budeme dnes rozjímati.

858. *„Kolikerý jest soud?“*

Soud jest dvojí:

1. soukromý nebo tajný hned po smrti člověka;

2. obecný nebo veřejný na konec světa nebo v poslední den.

a) Jakmile duše od těla se oddělí, ihned postavena bude před soud Boží. Sama bude souzena, a po soudu buď bude vzata do nebe, nebo do očistce nebo do pekla odsouzena. Poněvadž každá duše bude souzena zvlášť neb soukromně, proto soud tento jmenujeme „tajný neb soukromý.“ Odkud víme, že hned po smrti bude duše naše souzena? Že duše bude hned po smrti souzena, zjevil nám Bůh. Tak z vnuknutí Božího moudrý Sirach napomínal lid israelský k ctnostnému životu a varoval ho před nepravostmi, poukazuje na soud, při kterémž všecko bude zjeveno, praví: „Neuteče

s loupeží a nebude meškati odplata toho, kterýž milosrdenství činí. Každé milosrdenství učiní místo jednomu každému podle zásluhy skutků jeho, podle rozumnosti putování jeho.“ (Sir. 16, 14, 15.) Zvláště však Pán Ježíš ustavičně poukazoval na soud, který nás po smrti čeká, při kterémž účet klásti budeme z každé myšlenky, z každého slova a skutku, neboť praví: „Pravím vám, z každého slova prázdného, kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný; nebo ze slov svých budeš ospravedlněn a z řečí svých budeš odsouzen.“ (Mat. 12, 36.) Že hned po smrti budeme souzeni a odsouzeni, ukázal Pán Ježíš příkladem o Lazarovi a boháči. Lazar i bohatec hned po smrti byli souzeni; Lazar nesen byl od andělů do lůna Abrahamova, bohatec pak pohřben byl v pekle. (Luk. 16, 19.)

Při soudu soukromém bude duše naše podle zásluhy buď vzata do nebe, nebo bude odsouzena do očistce nebo do pekla. Za dobré skutky a dobrý život pozemský bude hned odměněna slávou nebeskou, za zlé skutky své bude hned potrestána. To dosvědčuje sv. Pavel, jenž dí: „Všickni zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý na těle vlastním, jakž činil, buďto dobré nebo zlé.“ (II. Kor. 5, 10.) Hned po smrti bude tedy duše naše souzena a vezme odplatu svou, kterou sama požívati bude až do skonání světa.

b) Na konec světa bude znova souzen celý člověk, to jest, s tělem i duší, aby i tělo buď vzalo odměnu nebo trest. Bude tedy ještě jeden soud, který konati se bude na konci světa veřejně nade všemi lidmi a proto tento druhý soud jmenuje se obecný nebo veřejný. Země naše zajisté nebyla vždycky a proto také ani věčně trvati nebude. Pán Ježíš předpověděl, že země pomine a předpověděl také znamení, která konec světa předcházeti budou. Sv. Petr, odvolávaje se na proroctví Páně o zkáze světa, praví: „Nebesa, která teď jsou, i země, odložena jsou a zachována k ohni ke dni soudu. Tehdáž nebesa velikou prudkostí pominou, živlové pak horkostí se rozplynou, země pak i díla, kteráž na ní jsou, vypálena budou.“ (3, 7—10.) Po hrozné zkáze viditelného světa nastane nové nebe a země, v níž toliko blažení lidé přebývati budou. V hrozném tom dni lidé strachem budou umírati a tu zavzní s nebe hlas a mrtví vztanou z hrobů proměnění, „musí zajisté toto porušitelné tělo obléci neporušitelnost a smrtelné obléci nesmrtelnost,“ dí sv. Pavel. (I. Kor. 15, 53.)

Kdy bude konec světa, není nám známo, ale že jistě jednou nastane, pevně věříme. Po vzkříšení lidí bude pak konán veřejný soud, aby rozsudek, který při soukromém soudu nad každým byl vynesen, při posledním soudu všem lidem byl zjeven. Pán Ježíš

při posledním soudu chce všem ukázati svou otcovskou lásku a spravedlnost, aby celému světu bylo zjevno, že každý podle zásluhy byl odměněn nebo potrestán.

Že bude poslední soud, že přijde Pán Ježíš opět s nebe, ne však aby světu sloužil, nýbrž aby ho soudil, zvěstovali andělé sv. apoštolům při nanebevstoupení Páně Když apoštolové hleděli do nebe za odcházejícím Pánem Ježíšem, tu zjevili se jim andělé v podobě velebných mužů, odění rouchem běloskvoucím, kteří pravili: „Muži galilejští, co tu stojíte, hledíce do nebe? Tento Ježíš, který vzat jest do nebe od vás, tak opět přijde, jak jste ho viděli, jdoucího do nebe“ (Sk. Ap. 1, 11.) Přijde tedy Ježíš Kristus opět s nebe a to s velikou mocí a slávou a jak dí sv. Matouš, „posadí se na trůn velebnosti své“ (25, 31) a počne soud. Před jeho soudcovský trůn shromážděni budou všickni národové, všickni lidé, kteříkoli od počátku světa žili, aby společně a veřejně byli souzeni. Kniha života bude otevřena a zjeveny budou všecky skutky lidské, jak praví sv. Pavel: „Pán i osvítí skryté věci temnosti, i zjeví rady srdcí.“ (I. Kor. 4, 5) Každé myšlení, slova i skutky budou objeveny a odhaleny a podle skutků rozdělí andělé lidstvo na dva tábory: spravedlivé postaví po pravici Soudcově a hříšníky po levici. Spravedliví veřejně budou pochváleni a odměněni, hříšníci pak veřejně zahanbeni a potrestáni. I řekne Syn Boží spravedlivým: „Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa“ (Mat. 25, 24.) Hříšníkům pak řekne: „Odejděte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. I půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.“ (Mat. 25, 41, 46)

Hrozné jest pomyšlení na tento soud; proto vše nám bylo zjeveno, abychom pamatovali na smrt, kterou končí se náš pozemský život a otvírá se nám brána života věčného, kdež přijmeme odplatu za práci svou.

Bude tedy duše naše dvakráte souzena. Po prvé při soukromém soudu hned po smrti a po druhé na konci světa. Uvažujme, z čeho budeme souzeni hned po smrti.

859. *„Z čeho bude každý člověk souzen?“*

Každý člověk bude souzen z celého života a to ze všech svých myšlenek a žádostí, slov a skutků, jakož i z toho, co dobrého konati opominul.

Na každého z nás přijde smrt a tu, až se nás dotkne ledovou svou rukou, ztratíme zrak, oči obrátí se v sloup a my obklíčeni budeme hroznou temnotou. Sotva naposledy vydechneme, duše naše

oddělí se od těla a najednou z temnoty smrti procitne k novému dni, k novému životu. Duše pozná, že odloučena jest od svého těla a ode všeho pozemského, od svých přátel, statků, radostí, ode všeho a to na vždycky. Duše najednou octne se na jiném světě, na tom světě, o němž Job mluví a kterýž nazývá se zemí stínem smrti obklopenou. (Job. 10, 21.) To jest to hrozné místo, jehož tak velice se bál král Ezechiáš, jenž volal: „Ach, jak veliké bude neštěstí mé, až zemru. Neboť pak nebudu ani já lidi viděti, aniž oni mne patřiti budou.“ Duši všechno a všichni opustí a nikdo ji na věčnost nedoprovodí.

A koho nejdříve uvidí duše na věčnosti? Nejprve uvidí svého soudce, svého Spasitele Ježíše Krista. „My všickni zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jakož i činil buďto dobré nebo zlé.“ (II. Kor. 5, 10.) A Pán Ježíš sám oznámil apoštolům a všem nám, že on sám bude nás souditi, když pravil: „Otec nesoudí nikoho, nýbrž veškeren soud odevzdal Synu.“ (Jan 5, 22.)

Ach, jak nám bude, přátelé, až najednou po smrti procitne duše naše na věčnosti a státi bude před tváří Ježíše Krista? Jak asi pohlédne na nás milý náš Spasitel? Ukáže nám milou svou tvář anebo přísnou? Pokud duše žila na zemi, ukazoval jí Pán Ježíš ustavičně svou dobrotu a své milosrdenství; byl jí až do konce laskavým a dobrým Otcem. Nyní však na věčnosti bude její soudcem a od toho okamžiku milost a milosrdenství ustupují spravedlnosti a přísnosti. V tom okamžiku, kdy přátelé tělo zemřelého umývají, oblékají a do rakve kladou, stojí duše jeho před svým vševědoucím a nejvýš spravedlivým Bohem a přísným soudcem.

Jaká hrůza a jaký strach obklíčí hříšnou duši, když najednou státi bude před Ježíšem Kristem, jemuž na světě nesloužila, jím pohrdala, jemu se protivila a jej zapírala.“ Zmocní se jí zoufalství. Písmo sv. vypravuje nám o zajetí krále Sedekiáše. Nabuchodonosor přitáhl s vojskem k Jerusalému, města i celé země Judské dobyl a město mečem i ohněm zpustošil. Král Sedekiáš upadl do zajetí a svázán předveden byl před Nabuchodonosora. Před tváří jeho zabity byly jeho dítky a jemu dal král vyloupati oči. V tomto trudném stavu byl bez pomoci a nevěděl, co se s ním dále díti bude. To jediné věděl, že se nalézá v rukou nepřítele, jehož moci nemůže se brániti. Mohlo-li něco hroznějšího krále Sedekiáše potkati?

Avšak hroznější je osud duše před Soudcem Božím. Sedekiáš měl alespoň naději, že, když ho přátelé nevysvobodí z jeho utrpení, tedy aspoň smrt učiní konec jeho mukám. Duše však zbavena jest veškeré naděje, nazpět z věčnosti se již nedostane.

Dříve než počne soud, objeví se u soudné stolice naši žalobcové. První ukáže se duch zlý, jak píše sv. Augustin: „V okamžení bude ďábel před soudnou stolicí Kristovou a bude vypovídati, cokoli jsme přislíbili. Bude nám předhazovati cokoli jsme činili, kterého dne a v kterou hodinu jsme zhřešili.“

Ukáže se i náš anděl strážce. Ujímati se bude spravedlivých a připomínati bude vše to dobré, které jsme činili. Na hříšníky bude žalovati, jak dí Origenes: „Ejhle, Pane, tolik let bděl jsem nad duší tou nešlechetnou; tolik dobrých myšlenek jsem jí vnuknul; tak často jsem ji varoval, za ni před trůnem tvým prosil; ale ona mi vždy odpírala a všude přičinění mé zmařila. Já ji nyní opouštím a vydávám v ruce tvé, abys s ní naložil, jak zasluhuje.“

Konečně naše svědomí bude žalovati na svou duši. Hříchové sami budou volati: Ty jsi nás páchala, tvým jsme dílem, neopustíme tebe.

Po žalobě nastane soud. Soudce věčný zvolá: „Nuže, pojď k soudu. Vydej počet z vladařství svého.“ Otevřena bude kniha života, v níž zapsány jsou všecky myšlenky, řeči a skutky, které duše na světě měla, mluvila a konala, avšak také všecky ty dobré skutky, kterých zanedbala konati. „Všecko, co se děje, přivede Bůh na soud za všeliké poblouznění, buď že by to dobré bylo nebo zlé.“ (Kazatel 12, 14.) Duše uvidí celý svůj život jako v zrcadle a pozná velikost každého hříchu, jakož i zásluhu nejmenšího dobrého skutku.

Při soudu Božím zjeveny a odkryty budou všecky myšlenky, žádosti a řeči, které člověk na světě měl a mluvil, jak dí Kniha Moudrosti: „Nebo na myšlení bezbožného tázáno bude: a hlas řeči jeho přijde před Boha k potrestání jeho nepravosti.“ (Moudr. 1, 9.) A Pán Ježíš sám dí: „Ale pravím vám, z každého slova prázdného, kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný.“ (Mat. 12, 36.)

Objeveny budou také všecky skutky i nejskrytější, které člověk v životě svém konal. „Při konci člověka bude odhalení skutků jeho,“ dí Písmo sv. (Sir. 11, 29.) Při soudu vyjeveny budou všecky krádeže, podvody a nepoctivosti; všecky nešlechetné a nečisté skutky, které kdo i tajně konal; budou zjeveny všecky špatné zpovědi, zamlčené hříchy a svatokrádežné svaté přijímání. Vše to uvidí duše, jakoby se toho dnes byla dopustila

Avšak duše uvidí i ty cizí hříchy, jichž se dopustila, když cizí hříchy schvalovala, k nim radila, jich netrestala; uzří i ty následky své lehkomyslnosti. Duše uvidí také ty oběti, které

k hříchu sváděla a zkazila. Všechno zlé a všechno dobré, co duše vykonala, uvidí a uslyší.

Konečně bude vzpomenuto i těch milostí, jichž se duši dostalo. Kristus Pán připomene nám podobenství o hřivnách. Dal jsem ti, drahá duše, pět hřiven, dal jsem tolik vloh, nadání a tolik milostí, a ty jsi hřivny zakopala, ty jsi jich zneužila k hříchu. Vydej počet, jak jsi užívala všech mých darů. Měl jsi, člověče, tolik příležitostí k milosrdenství, a tys tak málo dobrého činil. Co odpovíš, ubohá duše? Budeš se vymlouvati na jiné, budeš prositi o smilování? Tam na věčnosti není místa k výmluvě a omluvě, tam nebude už žádného smilování, tam nastane spravedlnost, tam bude dle zásluhy odplata nebo trest.

Soukromý soud bude, drazí v Kristu, hrozný pro hříšníky, pro spravedlivé však bude dostiučiněním za všecka utrpení, která na tomto světě trpěli pro spravedlnost. Při soukromém soudu bude duše sama bez těla souzena a bude také hned odsouzena, t. j. vezme odplatu za svůj život, neboť bude buď odsouzena do pekla nebo přijde do očistce anebo vzata bude do nebe.

860. *„Co se stává hned po soudu soukromém?“*

Hned po soudu soukromém vykonává se na duši rozsudek, a duše přichází buď do očistce nebo do pekla nebo do nebe.

Když člověk umírá, cítí obyčejně nejvíce bolesti. V úzkosti a bolesti loučí se duše s tímto slzavým údolím. Sotva však dokoná boj pozemský, ihned pocítí, co věčně cítiti bude, radost nebo žalost. Jaká bude první kapka, která duši na věčnosti podána bude, takové bude moře věčnosti Jaký bude náš první pocit na věčnosti? Bude radostný? Ó, pak budeme věčně blaženými. Jestli jsme na světě trpěli, pak nám bude vše jen blahou vzpomínkou; neboť za všechna utrpení dostane se nám věčné radosti a blaženosti.

Či bude první náš pocit bolestný? Pak běda nám, běda na věky; neboť první záchvěj bolestný bude počátkem věčné a hrozné bolesti. Jak hrozná to myšlenka! my bychom měli po smrti procitnouti v mukách pekelných? Nedopusť toho, dobrý Bože!

Co duši očekává, zda radost věčná nebo žalost, uslyší hned po soudu. Běda člověku, odešel-li na věčnost ve hříších smrtelných, nesmířen s Bohem a lidmi. Sotva duše jeho objeví se před svým soudcem, uslyší hlas: „Já jsem Ježíš Kristus, jemuž ty jsi se protivil.“ Hříšník u vědomí své viny mlčí. Soudce vyřkne nad ním přísný avšak spravedlivý ortel: „Odejdi ode mne, zlořečený, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu

a andělům jeho.“ (Mat. 25, 41.) Nešťastný hříšník musí odejíti od tváře Boží a musí odebrati se do společnosti ďáblů, jimž na světě sloužil. Jak proklínati bude svůj život, své hříchy a zločiny! Kvíleti a naříkati bude duše ubohá a ráda by vše napravila, Bohu sloužila a dobré činila, avšak již jest na vždy pozdě. Duše všeho dobrého zbavená bude se nyní věčně trápiti v pekle.

A co pak očekává spravedlivé duše po smrti?

Byl-li zemřelý věrným služebníkem Božím a umřel-li v milosti Boží a dosti učinil spravedlnosti božské, tehdy již ve smrtelném zápasu slyší duše jeho líbezný zpěv nebešťanů. A když pak přijde na věčnost, uslyší Ježíše Krista, jenž ji laskavě a slavně obklopen zástupem andělů uvítá: „Jáť jsem, neboj se.“ I duše spravedlivá bude souzena, avšak soud bude krátký, neboť nebude žalobců. Pán Ježíš vynese nad duší spravedlivou radostný rozsudek: „Pojď, požehnaný Otce mého, a vládni království, které jest tobě připraveno od ustanovení světa.“ (Mat. 25, 34.)

O, jak bude se duše radovati při těchto slovech! A nejen ona, ale celé nebe bude s ní plesati. Andělé, Matka Boží a všecky svaté duše ji budou vítati do své společnosti a radostí plesati bude celé nebe. Duše bude přeblaženou a blaženost její bude tím větší, protože ví, že blaženost jí nikdo neodejme, nikdy jí neztratí, neboť bude věčně trvající.

Duše spravedlivé, které sice v milosti Boží odešly na věčnost, avšak dusud neučinily dosti božské spravedlnosti, nebudou zavrženy, ale přijdou na čas do očistce, odkudž pak po svém očištění přijdou do nebe. O tom více rozjímati budeme v příštím cvičení.

Drazí v Kristu! Pamatujme často na soud, neboť kdo na poslední věci myslí, jak dí Písmo sv., na věky nezhřeší. Sv. Augustin říkával: „Nic mne tak mocně neodstrašovalo od návratu k starým náruživostem a nepravostem, jako bázeň před smrtí a nastávajícím soudem, a tato bázeň nikdy více mne neopustila.“ Abychom klidně očekávali smrti a nastávajícího soudu, žijme na světě tak, jak žila sv. Alžběta, dcera krále uherského, kteráž ustavičně připravovala se k soudu Božímu. Když jí jednou dvorní dámy návštěvy nemocnic, ošetřování nemocných a péči o chudé vytýkaly jako nedůstojné jednání jejího stavu, odpověděla, jak se na důstojnost křesťana sluší: „Já se připravuji ke dni soudu, abych soudci jednou říci mohla: viz, Pane, tak často jsem lačného krmila, žíznivého napájela, nahého odívala, nemocného navštěvovala a ošetřovala. Budiž mi tedy soudcem milostivým.“

124. CVIČENÍ.

O očistci.

Z posledního rozjímání jsme poznali, že duše přijme hned po smrti podle skutků svých od Boha odměnu nebo trest. Spravedlivá přijde do nebe, hříšná odsouzena bude do pekla. Co však stane se s těmi dušemi, která pekla nezasluhují a do nebe nemohou býti vzaty, poněvadž neučinily dosti spravedlnosti božské anebo poskvrněny jsou všedními hříchy? Do nebe, jak dí Písmo svaté, nic nečistého nevejde. Kam tedy odsoudí Pán Ježíš duše, které sice v milosti Boží ze světa odešly, avšak buď za hříchy odpuštěné neodpykaly pokání anebo poskvrněny jsou hříchem všedním? Pán Ježíš ve svém milosrdenství ustanovil pro tyto duše zemřelých zvláštní tajné místo na věčnosti, které nazýváme očistec. Místo to sluje očistec proto, poněvadž v něm duše tak dlouho se očišťují nebo trpí, až dokonale jsouce očištěny, hodnými učiněny jsou, patřiti v nebi na tvář nejsvětějšího Boha. A o tomto očistci budeme dnes rozjímati; co o očistci praví víra a Písmo svaté a co každý křesťan o něm má věděti a věřiti.

861. „*Co jest očistec?*“

Očistec jest místo, kde trpí duše časné tresty za hříchy, za které v tomto životě dosti neučinily.

Protestanté nevěří v očistec a praví, že na věčnosti dle Písma svatého jsou jen dvě místa: nebe a peklo. Katolická církev však od počátku učí, že do obecního neb posledního soudu jsou na věčnosti tři tajná místa, v nichž duše se zdržují: nebe, peklo a očistec. Je tedy očistec? Že očistec jest, víme: 1. z Písma sv., 2. z ustavičného učení církve, 3. z rozumu.

1. Že očistec jest, víme z Písma svatého.

Již od stvoření lidí konaly se oběti za zemřelé, jak dosvědčují sv. Bernard a Tertulian. Z toho poznáváme, že víra v očistec zjevena byla lidem samým Bohem; neboť jinak nelze si vysvětliti, proč by lidé za zemřelé přinášeli oběti. I pohané věřili v jakési očišťování na věčnosti. Stoičtí mudrcové učili, že po smrti jest místo očišťování; věřili, že duše po smrti putuje. Plato mluví ve svých spisech o velkých mukách očistcových. Virgil v Aeneidě představuje Aeneáše, kterak vypravuje o mukách očistcových. Proto také pohané konali oběti na hrobech zemřelých.

U židů víra v očistec zachovává se do dnešního dne. Že židé věřili v očistec, potvrzuje Písmo sv. Starého zákona. Tak čteme v knize královské: „Hospodin umrtvuje i obživuje, uvodí do pekel a zase vyvodí.“ (I. Král. 2, 6.) Ze slov těchto poznáváme, že židé věřili v očistec, z něhož Bůh duše vyvádí a proto za zemřelé se modlili a hojné oběti přinášeli.

Víru v očistec, kde se duše pokáním očišťují, ukázal zvláště Juda Makabejský. V jedné bitvě někteří vojínové nešetříce zákazu přivlastnili si maso, které u padlých vojínů nepřátelských nalezli, ukryvše je pod svůj šat. Za to všickni v boji padli. Juda po bitvě padlé vojíny prohlédl a naleznuv ukryté maso, poznal, že Hospodin smrtí časnou neposlušné vojíny potrestal. Poněvadž však doufal, že proto nebudou na věky zavrženi, poslal do Jerusaléma za padlé vojíny na modlení, jakž o tom čteme v II. knize Makabejské 12, 43, 46: „Učiniv Juda Makabejský sbírku, poslal 12 tisíc drachem stříbra do Jerusaléma, aby obětována byla obět za hříchy mrtvých, dobře a nábožně mysle o vzkříšení. A že prohlédal, že ti, kteříž s pobožností zesnuli, mají výbornou milost složenou. Protož svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů zproštěni byli.“

Kdyby Juda nebyl věděl, že i na věčnosti možno dojíti milosrdenství Božího, nebyl by dával na modlení za padlé ony vojíny. Věřil však, že není-li vina jejich veliká, mohou po vytrpěných mukách očistcových jednou vjíti do nebe. Z jednání Judy a z jeho slov poznáváme, že někteří zemřelí odcházejí na věčnost poskvrněni hříchy a že jim možno modlitbou pomáhati. Poněvadž duším v nebi není třeba naší přímluvy, a duším zavrženým zase modlitba a oběti neprospívají, ježto z pekla není vysvobození, musí býti na věčnost místo třetí, kde se některé hříchy odpouštějí. A místem tím jest očistec.

Tuto víru v očistec potvrdil Pán Ježíš. Tak čteme v evanděliu podle sepsání sv. Matouše tato slova Páně: „Vejdi v dobrou vůli s protivníkem svým rychle, dokud jsi s ním na cestě, aby snad nedal tebe protivník tvůj soudci, a byl bys uvržen do žaláře. Amen, pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokavadž posledního penízku nenavrátíš.“ (Mat. 5, 25, 26.) Pán Ježíš mluví tu o žaláři, z něhož vinník nevyjde, dokud by nezaplatil všeho dluhu. Svatí otcové vysvětlujíce tato slova Páně praví, že žalářem tím rozumí se očistec, z něhož nevyjde duše, dokud dosti neučiní spravedlnosti božské. Pán Ježíš v pravdě očistec nazývá žalářem, neboť nebe není místem trestu, žádným žalářem, kde by duše musila trpěti až zaplatí dluh; žalářem také nemíní Pán Ježíš peklo, poněvadž z pekla

nikdo nebude vysvobozen, byť by i mnoho trpěl. Žalářem, o němž Pán Ježíš mluví, může tedy býti toliko očistec.

Že musí býti očistec, soudíme také z onoho místa Písma sv., na němž Pán Ježíš mluví o hříších proti Duchu svatému. Praví Pán Ježíš: „Kdo proti synu člověka hřeší, bude mu odpuštěno; kdo ale proti Duchu svatému hřeší, tomu ani na tomto ani na onom světě odpuštěno nebude.“ (Mat. 12. 32) Sv. Augustin ze slov těch dovozuje, že by tak Pán Ježíš mluviti nemohl, kdyby se na věčnosti některé hříchy neodpouštěly. V nebi se žádný hřích neodpouští, protože do nebe nic hříšného vjíti nemůže; v pekle také se ničeho neodpouští, protože z pekla není vysvobození. Proto musí býti na věčnosti třetí místo, kde se některé hříchy odpouštějí a tím jest očistec.

Že je očistec, poznáváme také ze slov sv. Pavla, jenž praví, že na třech místech koleno kloní při jménu Ježíš: nebeských, zemských a pekelných. Pekelníky nerozumí se zavržení, neboť ti nevzdávají chválu Bohu; pekelníky míní se duše v očistci, které chválí Boha a touží po něm. Zřejměji mluví sv. Pavel o očistci ve svém listu Korintským, kdež píše: „Dílo jednoho každého zjeveno bude... a jednoho každého dílo, jaké jest, oheň zkusí. Zůstane-li čí dílo, které na něm vystavěl, odplatu vezme: pak-li čí dílo shoří, škodu utrpí; ale sám bude spasen; však ale tak jako skrze oheň.“ (I. Kor. 3, 13—15.) Ohněm, o němž sv. Pavel mluví, nemohou se rozuměti utrpení tohoto světa, poněvadž řeč jest o ohni, který hoří na věčnosti, kde každý obdrží odměnu nebo trest. Ohněm nerozumí se však oheň pekelný, neboť z ohně pekelného nikdo nemůže vyjíti blaženým. Proto ohněm rozumí se očistcová muka, jimiž duše očištěny vejdou do věčné blaženosti.

2. Ustavičné podání církve dosvědčuje, že víra v očistec vždy v církvi byla. Spisy nejstarších církevních otců dokazují, že křesťané již v době apoštolské za duše zemřelých konali nejdražší obět mše svaté, modlili a postili se a různé dobré skutky konali, aby duším v očistci utrpení ulevili a z něho jim pomohli. Tak Eusebius, jeden z nejstarších církevních spisovatelů praví: „Upamatuj se při oběti na své rodiče a bratry, kteří tebe na věčnost předešli, tím jim zjednáš lehké odpočinutí.“ Sv. Augustin proti jinověrcům praví, že v církvi jest starodávný obyčej, za zemřelé se modliti a mši sv. obětovati. Sv. Řehoř Naz. praví, že již od apoštolů pochází obyčej, modliti se za zemřelé.

Že již první křesťané modlili se za zemřelé, dosvědčují nejen svatí otcové, nýbrž i obřadní knihy, nápisy na hrobích a mnohé církevní sněmy na př. v Kartagu, Lyonu, Florencii, Agdelu (r. 500.), Toledu (r. 489.), Chalonsu (r. 813.) a zvláště pak na sněmu

Tridentském proti reformatorům bylo prohlášeno, jak dí sv. Alfons Liguori, že podle svědectví sv. Písma očistec stává. „Neboť se praví v druhé knize Makabejské: Svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů byli zproštěni.“ A v evanděliu sv. Matouše čteme: „Amen, pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokud i toho posledního haléře nenavrátíš.“ Z obojí této Písma sv. výpovědi zjevně vysvítá, že jest v druhém životě místo, jehož lze opět opustiti, byl-li za každý všední hřích všecken trest vytrpěn.“

Ze všeho toho vysvítá, že katolická církev od počátku věří v očistec, skryté místo na onom světě, do něhož přicházejí ony duše, které z tohoto světa odešly a které nejsou tak hříšné, aby měly býti zavrženy, avšak také ne tak svaté, aby hned přišly do nebe. Proto také církev nikdy se nemodlila za duše blažené anebo za duše zavržené, poněvadž dle víry Kristovy modlitba zavrženým neprospívá a blaženým není potřebnou. Modlí-li se od počátku za zemřelé, platí modlitba duším v očistci, které přímluvy naší potřebují.

Z toho důvodu i svatí otcové ve svých spisech mluví o skrytém místě na věčnosti, které výslovně očistcem nazývají. Tak sv. Bernard praví: „Trojí jest místo, na kteréž se duše zemřelých, dle rozličných zásluh dostávají: peklo, očistec a nebe. V pekle jsou bezbožní, v očistci ti, kteří očištění potřebují, v nebi dokonalí. První nemohou býti vykoupeni, třetí vykoupení nepotřebují. Protož nám nic nezbývá, než abychom se k poslednímu obrátili s útrpností, s nímž člověčenstvím jsme byli spojeni.“ A sv. Řehoř Naz. dí: „V budoucím životě bývají duše ohněm křtěny a to jest křest poslední, netoliko tužší a bolestnější, nýbrž i zdlouhavější, kterýž vše, co zemského, jako trávu spálí a liché ovoce vší špatnosti zničí.“ Svatý Otec mluví tu o trojím očišťování: první děje se křtem, druhé pokáním a třetí očišťujícím ohněm v očistci.

Konečně všecky církve východní, řecká, ruská a armenská, které od obecné katolické církve se odštěpily, víru a učení o očistci podržely a také za zemřelé se modlí a mši sv. obětují.

3. Konečně rozum nám praví, že musí býti očistec. Na věčnost odcházejí duše spravedlivých, kajících a duše zatvrzelých hříšníků. Jaký osud očekává tyto duše na věčnosti? Máme se těšiti nadějí, že všickni bez rozdílu půjdeme do nebe? Kéž by tomu tak býti mohlo! Avšak Písmo sv. nám praví, že do nebe jdou jen duše čisté a svaté. Čtemeť ve Zjevení sv. Jana: „Nevejdeť do nebo nic poskvrněného a činícího ohavnost a lež.“ (Zj. 21, 27.) Má nás tedy děsiti hrůza, že všickni přijdeme do věčného ohně, poněvadž všickni jsme chybujícími a v mnohém často klesáme? Byl by Bůh nespravedlivým, kdyby duše kající

nebo malými hříchy poskvrněné na věky zavrhl. Mnoho zajisté jest lidí mezi námi, kteří dosti věrně Bohu slouží a klesnou-li do hříchu, činí pokání a snaží se dosti učiniti božské spravedlnosti. Mohou však všickni kajícníci, kteří snad nedlouho před smrtí svojí k Bohu se obrátili, již proto jistě doufati, že za krátké polepšení přijdou do nebe? Když jsme rozjímali o účincích svátosti pokání, pravili jsme, že po sv. zpovědi dosahujeme odpuštění hříchů a trestu věčného, avšak odpuštění všech časných trestů vždy nedosahujeme. Bůh někdy odpouští nám i část časných trestů, avšak ne vždycky, takže kajícník musí ještě trpěti nějaké časné tresty za odpuštěné své hříchy. Nemůže-li časné tresty odpykati na světě, musí je trpěti v očistci.

Rozum tedy nám praví, že tito kajícníci, kteří na světě dosti pokání neučinili za odpuštěné hříchy, musí pokání vytrpěti v očistci. Když pak úplně se očistí a časné tresty nebo pokání v očistci dokonají, mohou přijati býti do nebe, neboť potom budou čisté.

Na kterém místě na věčnosti jest očistec, není nám známo. O očistci pouze se praví, že jest to skryté nebo trapné místo na věčnosti. Svatí otcové jsou toho mínění, že očistec jest pod zemí, níže než tento viditelný svět.

Písmo svaté, ústní podání a rozum náš tedy dosvědčují, že jest na věčnosti tajné třetí místo, jež se nazývá očistec. Ačkoliv víra v očistec jest tak stará jako pokolení lidské, přece reformatorové 16. století víru v očistec zavrhli a hlásali, že není očistce a že není třeba za zemřelé se modliti.

Protestanté zavrhli víru a očistec, ačkoliv na počátku reformatoři uznávali očistec a praví, že na věčnosti jsou jen dvě skrytá místa, totiž: nebe a peklo. Ovšem na základě učení o předurčení musí tak učiti. Podle učení jejich Bůh prý jistou část lidí od věčnosti určil do nebe bez ohledu na zásluhy nebo hříchy jejich, jinou část zase určil do pekla také bez ohledu na zásluhy nebo hříchy. Kdyby učení o předurčení bylo pravé, pak by ovšem musila býti pouze dvě místa na věčnosti, nebe a peklo. Avšak sám rozum nám praví, aniž bychom se dovolávali Písma svatého, že bylo by nespravedlností někoho napřed, dříve než se narodí, odsouditi do pekla nebo určiti do nebe, ať si toho zaslouží čili nic.

Aby žákům evandělickým vyložili, že není očistce, poukazují kazatelé protestanští na lotra kajícího, který, ačkoliv krátce před smrtí v Pána Ježíše uvěřil, přece přišel do nebe. To my také věříme. Avšak pravíme zcela správně, že Pán Ježíš kajícímu lotru mimořádně odpustil netoliko hříchy a za ně zasluhující věčný trest v pekle, nýbrž také časné tresty, které by byl musil trpěti v očistci, poněvadž také jeho víra a lítost byla mimořádná a neobyčejná a

proto zasluhovala takové odměny. Než Pán Ježíš časné tresty odpustil jen jedinému lotru, abychom nezoufali, a jen jemu, abychom nespoléhali na milosrdenství Boží. Z jediného tohoto příkladu nelze tedy víru v očistec vyvrátiti, když jiné důkazy mluví pro očistec.

Protestanté také praví, že v Písmě svatém nikde není řeči o očistci. Jest více věcí, které věříme a plníme, a přece nemluví se o nich v Písmě svatém, ač i jinověrci je uznávají a zachovávají. Není-li v Písmě svatém slovo „očistec", tedy jsou v něm slova, která jsoucnost očistce dokazují. Ostatně v učení o očistci nejsou všickni protestanté jednomyslní; vždyť sám Luther pravil v Lipsku na pověstné disputaci s Eckem tato slova: „Já, jenž pevně věřím a vím, že očistec jest, snadno dám se přesvědčiti, že Písmo svaté o něm zmínku činí." Později ovšem protestanté víru v očistec zavrhli.

862 *„Které duše přicházejí do očistce?"*

Do očistce přicházejí duše těch, kteří sice v milosti Boží umřeli, ale časných trestů za své hříchy ještě nevytrpěli.

Již z dnešního rozjímání o očistci seznali jsme, které duše přicházejí do očistce. Dle učení a víry Kristovy přijdou do očistce duše:

a) Které z tohoto světa odešly poskvrněny hříchy lehkými neb všedními.

Kdo z tohoto světa odejde na věčnost poskvrněn hříchem smrtelným, nepřijde do očistce, protože tam se těžké hříchy neodpouští. V očistci odpouštějí se jen malá provinění, lehké hříchy. Do očistce tedy přijdou duše, které odcházejí sice ve stavu milosti posvěcující, avšak poskvrněny jsou všedními hříchy. Víra svatá nás učí, že Bůh bez trestu nemůže ponechati ani toho nejmenšího hříchu. Bůh trestá často již na světě i malá provinění, což vidíme na příklad na Zachariáši. Že pochyboval o zvěstování andělském, jímž mu sděleno bylo narození Janovo, potrestán byl němotou až do dne, v němž se Jan Křtitel narodil. Každý tedy i nejmenší hřích Bůh trestá. Odejde-li duše na věčnost s malým hříchem, za kterýž nevytrpěla na světě zasloužený časný trest, musí ho tedy trpěti v očistci. O tom vyslovuje se sv. Augustin takto: „Všední hříchy ustavičnými modlitbami, častými posty, hojnými almužnami, a především odpuštěním těm, kdož se proti nám prohřešují, pilně vykupujme: aby snad v hromadu spojeny, nezpůsobily vrch a nepohrouzily duši. Neboť cokoli z oněch hříchů nebude námi vykoupeno, musí býti očištěno oním ohněm, o němž sv. apoštol řekl:

„v ohni se zjeví“. Jestliže však v soužení Bohu díky nevzdáme, aniž dobrými skutky hříchy vykupujeme: v onom očišťujícím ohni tak dlouho setrváme, dokud ony svrchu jmenované hříchy jako dřevo aneb strniště neztráví.“

Dle slov těchto naříkati budou v očistci přemnozí, kteří na tomto světě sice Bohu rádi sloužili, avšak malých hříchů se dopouštěli a za ně na světě nevytrpěli anebo dobrými skutky jich nezahladili.

b) Do očistce přijdou ony duše, které sice nejsou poskvrněny ani všedními hříchy, avšak které ještě nevytrpěly časné tresty za odpuštěné hříchy. Ve svátosti pokání odpouštějí se nám všecky těžké i všední hříchy, jestliže se z nich upřímně a zkroušeně vyznáme; avšak neodpouštějí se nám vždy všecky zasloužené časné tresty za hříchy. Tyto časné tresty musí každý kajícník buď na zemi nebo na věčnosti v očistci vytrpěti. Kdyby Bůh každému kajícníku při smrti odpustil i zasloužené časné tresty, mnozí by se na to spoléhali a nekonali by na světě dobrých a kajícných skutků. Kdo tedy za své odpuštěné hříchy neučinil spravedlnosti božské zadost, musí v očistci pokání dotrpěti, protože i časné neodpykané tresty jsou skvrny, pro něž Bůh nemůže duši vzíti do nebe. Proto dí sv. Bernard: „To věztež, že po tomto životě v místech očistcových, cokoliv zde obmeškáno bylo, stokráte se zapraví až do haléře nejposlednějšího.“

Z učení o očistci poznáváte, drazí v Kristu, jak málo lidí přijde hned po smrti do nebe a jak mnoho do očistce; neboť většina lidí umírá v malých hříších anebo takových, kteří za své odpuštěné hříchy pokání nevytrpěli. Sv. Řehoř V. dosvědčuje, že sv. biskup Germanus duši zemřelého kardinála Paschasia, ačkoliv mnoho zázračného za svého života způsobil, pro svéhlavost v očistci viděl. Proto konejme na světě dobrovolně kajícné skutky, mnoho se modleme, almužny dávejme, buďme trpělivými a kajme se ustavičně za hříchy jako David, abychom na věčnosti nemusili dlouho trpěti, jak nás k tomu napomíná sv. Augustin: „Každý se tedy vynasnaž provinění tak napraviti, aby po smrti nebylo třeba takovému trestu podléhati.“

863. „*Co trpí duše v očistci?*“

Duše v očistci trpí:

1. Nesmírnou bolest, protože vroucí jejich touha, patřiti na Boha, ještě se nesplnila;

2. rozličné muky, kteréž jim spravedlnost Boží přisoudila.

V čem záleží tresty duší v očistci, není nám dokonale známo; avšak z různých zjevení Božích poznáváme, že duše v očistci trpí velmi mnoho. Muky očistcové, které pouze duše trpí, jsou dvojího druhu: *a*) nevidí Boha, *b*) trpí různé bolesti duchovní.

a) Duše v očistci nesmírnou bolest trpí, protože Boha nevidí. Ačkoliv duše v očistci Boha nade všecko milují a po Bohu vroucně touží, přece nemohou jej spatřiti potud, pokud jsou v očistci. A toto odloučení od Boha je nejvíce bolí. Duše v očistci jsou duše spravedlivé, které v milosti Boží od těla se oddělily, ony jsou vyvolenými dítkami Otce nebeského a dědičkami království Božího a přece pro nepatrné chyby, pro jediný snad všední hřích, nemohou patřiti na nejmilejšího Boha svého, nemohou radovati se s anděly a svatými a to ne snad pro nějaký krátký čas, nýbrž snad po dlouhá léta. A toto odloučení od Boha působí jim největší bolest, jak dí sv. Tomáš Aqu.: „Mnohem větší jsou muka, která tyto svaté duše tím snášejí, že jsou patření na svého Boha zbaveny.“ Že pro duše v očistci největší mukou jest touha po spatření Boha, vysvětlujeme si tím, že duše v očistci dokonaleji než my poznávají, v čem záleží nebeská blaženost. Z této touhy po blaženosti nebeské prosí duše v očistci nás živé za přímluvu; proto stále volají k nám: „Smilujte se nad námi aspoň vy přátelé naši; nebo ruka Páně dotkla se nás.“ A my křesťané modlíme se za duše v očistci, volajíce: „Odpočinutí lehké dej všem zemřelým, ó Pane a světlo věčné ať jim svítí,“ t. j. popřej jim, Pane, brzkého patření na Boha. Přání toto vyjadřujeme i tím, když o pohřbu neseme svíce anebo o slavnosti Dušiček když na hrobech svíce rozžíháme.

b) Duše v očistci trpí rozličné tresty, které jim spravedlnost Boží přisoudila.

V čem záleží různé muky v očistci, zjevil nám Bůh jen částečně; avšak z toho již poznáváme velikost utrpení duší v očistci.

Duše v očistci nacházejí se v temnotě jako v nějakém žaláři. Pán Ježíš sám praví o některých duších, že budou uvrženy do žaláře, z něhož nevyjdou, dokud do posledního penízku nenavrátí, t. j. dokud nevytrpí tresty časné za své hříchy. (Mat. 5, 26). Že duše v této temnotě mnoho musejí trpěti, vysvítá z dalších slov Pána Ježíše, neboť doporučuje nám, abychom s nepřítelem svým, „pokud jsme s ním na cestě,“ t. j. v tomto životě, se smířili, abychom potom na věčnosti nemusili dlouho trpěti.

Písmo sv. a sv. otcové praví, že duše v očistci trpí také ohněm. Sv. Pavel v listu svém ke Korintským mluví o ohni, jímž duše v očistci musejí býti očištěny, nežli přijdou do nebe. Píšeť:

„Dílo jednoho každého zjeveno bude; a jednoho každého dílo, jaké jest, oheň zkusí. Zůstane-li čí dílo, které na něm vystavěl, odplatu vezme: pak-li čí dílo shoří, škodu utrpí; ale sám bude spasen; však ale tak jako skrze oheň.“ (I. Kor. 3, 13—15.) Duše tedy, které s nedostatečnými kajícnými skutky anebo s menšími hříchy objeví se před soudem Božím, spaseny sice budou, avšak ale tak jako skrze oheň, t. j. musejí v očistci napřed býti očištěny od poskvrn. Duše ty, dle slov sv. Pavla, očišťují se jakýmsi ohněm, který ovšem není přirozeným ohněm jako na zemi, nýbrž duchovním, nadpřirozeným, který Bůh pro duše v očistci roznítil. Oheň tento duchovní jest palčivější než oheň přirozený; je to oheň, jenž se od ohně pekelného toliko tím rozeznává, že oheň v pekle trvá a pálí věčně, kdežto oheň očistcový jednou vyhasne.

Muka duší v očistci jsou velmi hrozná a veliká, i když trvají jen krátký čas a jsou mnohem větší než všecka pozemská utrpení, jak dí sv. Augustin: „Oheň, který duše v očistci mučí, jest mnohem trapnější, než kterákoliv muka, jakých člověk na zemi trpěti by mohl.“ A sv. Tomáš Aqu. praví: „Nejmenší muky v očistci jsou větší, než největší muky na zemi.“

Ano, muky očistcové rovnají se mukám pekelným s tím toliko rozdílem, jak dí sv. Cyrill Jer., že muky pekelné nemají konce, muky však očistcové někdy budou ukončeny.

Jak dlouho trpí duše v očistci? Jak dlouho trpí duše v očistci, není a nemůže nám býti známo Trpí tak dlouho, kolik zasluhují za své nedostatky a kolik potřebují ku svému očištění. Čím více jim zbylo na světě trpěti časných trestů za své hříchy a čím méně kdo na ně v modlitbách vzpomíná, tím déle musejí se trápiti v očistci. Avšak i jediná hodina utrpení v očistci jest větší než utrpení celého života pozemského.

Duše v očistci netrpí také stejně. Dle velikosti a množství všedních hříchů a zanedbaného pokání na zemi jsou i tresty v očistci větší nebo menší, kratší nebo delší. To však jest jisto, že duše v očistci tak dlouho musejí trpěti, dokud úplně nejsou očištěny, dokud úplně neučiní zadost božské spravedlnosti.

Konečně sv. otcové o duších v očistci praví, že muky své snášejí s mučednickou trpělivostí, s odevzdaností do vůle Boží, poněvadž vědí, že jednou jistě uzří Boha, od něhož pak nikdy nebudou odloučeny a tato naděje naplňuje je nesmírnou útěchou. Rády také snášejí očistcové muky, když vědí, že my se za ně modlíme. I ta naše modlitba jim velikou útěchu skýtá. Proto modleme se denně za duše v očistci. Drazí v Kristu! Duše v očistci trpí tak veliké a hrozné tresty a to za nepatrné chyby, snad za žertovnou nebo lehkomyslnou lež nebo za zanedbání nějaké povinnosti méně důležité. Abychom

duši svou uchránili hrozných těchto trestů anebo aspoň tak dlouho netrpěli, proto chopme se na světě všech prostředků, jichž nám sv. víra poskytuje a jimiž můžeme již na světě odkáti si mnoho časných trestů. A hlavním prostředkem jsou odpustky. Následujme svaté, kteří dobře znali muky očistcové a proto tolik se chránili i nejmenšího hříchu a tak rádi trpěli utrpení. Sv. Augustin, jenž tolik o očistci napsal, očistce se bál a proto prosil Boha: „Pane, zde pal, zde řež, zde muč, jen mne na věčnosti ušetř."

Utrpení duší v očistci je hroznější tím, že si samy pomoci nemohou a jedině odkázány jsou na přímluvu naši a svatých v nebi. Duše v očistci nemohou již nic záslužného činiti, neboť na věčnosti je konec zásluh, tam je jen odplata. Ony tedy nemohou ničím si utrpení zkrátiti nebo zmírniti, musí vzdychati a za smilování prositi. My však věřící na zemi můžeme ubohým dušičkám v očistci pomáhati obětováním mši sv., modlitbami a dobrými skutky, když je na ten úmysl konáme.

864. *„Můžeme-li duším v očistci v jejich utrpení pomáhati?"*

Duším v očistci můžeme v jejich utrpení pomáhati, protože jsme s nimi obcováním svatých spojeni.

Jest článkem víry, že my věřící na zemi můžeme duším v očistci v jejich utrpení dobrými skutky pomáhati.

Učení katolické církve dokazuje: 1. Písmo svaté, 2. učení o obcování svatých, 3. ustavičné podání církevní.

1. Z Písma svatého víme, že můžeme duším v očistci pomáhati. Již v Starém zákoně věřili lidé, zvláště židé, že zemřelým můžeme modlitbou a obětmi pomáhati, proto Sirach napomínal Israelity, aby na zemřelé pamatovali: „Milý jest dar před obličejem všeho živého, ani mrtvému neodpírej." (Sir. 7, 27.) Zvláště však z jednání Judy Makabejského poznáváme, že již židé za zemřelé se modlili a oběti přinášeli. Juda M. poslal do Jerusaléma na modlení za padlé vojíny dvanáct tisíc drachem, neboť věřil, že „svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchu zproštěni byli." (II. Mak. 12, 46)

Zvláště však v Novém zákoně věřící jsou napomínáni a povzbuzováni, aby se za zemřelé modlili. Tak již sv. Pavel připomíná, že věřící za mrtvé se postili a dobré konali, když praví: „Co učiní ti, kteří křtí se za mrtvé, jestliže mrtví naprosto z mrtvých nevstávají? I proč se za ně křtí?" (I. Kor. 15, 29) Co znamenají slova „křtíti se"? V Písmě sv. často činí se zmínka o kalichu, odznaku to utrpení. Když žena Zebedeova prosila Pána Ježíše, aby

synové její, Jakub a Jan seděti mohli jeden na pravici a druhý na levici jeho, pravil jí Pán Ježíš: „Můžete-li píti kalich, který já piji; nebo křtíti se křtem, kterým já se křtím?“ (Mar. 10, 31.) Pán Ježíš „kalichem a křtem“ naznačiti chtěl své utrpení. Když tedy tázal se svých učedníků, mohou-li píti kalich, kterýž on pije a křtíti se křtem, kterýmž on se křtí, chtěl říci, budou-li moci tolik trpěti, kolik on trpí a trpěti bude. Dle tohoto vysvětlení můžeme nyní rozuměti slovům sv. Pavla, když pravil: „Co učiní ti, kteří se křtí za mrtvé?“ Poněvadž „křtíti se“ znamená trpěti, pak táže se sv. Pavel, co by tedy bylo platno, kdyby živí za zemřelé se modlili, postili, dobré konali a trpěli, když by nebylo života věčného a když bychom z hrobů nepovstali? Ze slov sv. Pavla poznáváme, že věřící za zemřelé se mohou modliti, postiti a dobré konati, a že to také již v době apoštolské činili, aby zemřelým v utrpení očistcovém pomáhali. Neboť i oni věděli, že za ty, kteří jsou již v nebi, není třeba se křtíti, t. j. dobré konati.

2. Že máme se za zemřelé modliti, vysvítá z článku víry o obcování svatých. Církev sv. podobá se tělu, jehož údy jsou všickni pravověřící křesťané na zemi, církev bojující, svatí v nebi, církev vítězná a duše v očistci, církev trpící. Jako údové jednoho těla navzájem si slouží a pomáhají, tak také údové církve jsou mezi sebou spojeni. Sv. Pavel proto dí: „Trpí-li jeden úd, trpí všickni.“ (I. Kor. 12, 27.) Duše v očistci jsou těmi trpícími údy a proto jest spravedlivo, aby ostatní údové s plačícími plakali a dle možnosti jim pomáhali; sv. Pavel proto napomíná věřící, aby se za mrtvé spolubratry modlili, aby nebyla roztržitost v těle, ale aby údové jedni o druhé pečovali“. (I. Kor. 12, 25) Sv. Pavel těmito slovy napomíná věřící, kteří dosud netrpí, aby pečovali o ty, kteří trpí. Avšak láska naše nevztahuje se jen na živé trpící, nýbrž i na zemřelé; neboť i ti jsou našimi bratřími.

3. Z ustavičného podání církve víme, že můžeme duším v očistcí pomáhati. Již v dobách apoštolských bylo obyčejem, modliti se a obětovati mši svatou za zemřelé věřící, což dokázati můžeme z nejstarších spisů sv. otců a církevních spisovatelů. Zachovaly se nám obřadní knihy a modlitby za mrtvé, z nichž poznáváme, že již první křesťané modlili se za duše v očistci. Již Tertulian († 240) píše, že bylo vždy obyčejem v církvi za mrtvé se modliti a v den výroční jejich úmrtí nejsvětější obět přinášeti. Eusebius, jeden z nejstarších spisovatelů církevních píše: „Upamatuj se při oběti na své rodiče a bratry, kteří tebe na věčnost předešli, tím jim zjednáš lehké odpočinutí.“ Sv. Augustin pevně věřil, že můžeme duším v očistci pomáhati; proto také za svou

matku sv. Moniku se modlil a obět mše sv. sloužil a sloužiti dával. Plnil tak poslední vůli umírající své matky, kteráž prosila: „Pochovejte tělo mé, kde chcete; jen za to vás prosím, abyste na mne pamatovali při oltáři Páně.“ († 387.)

Že již v prvních dobách církve modlili se za duše v očistci, vysvětluje nám zjevení, které měla sv. Perpetua, kteráž žila v druhém století. Sv. Perpetua měla bratra Dynokrata, který jako sedmiletý pacholík zemřel. Když sv. Perpetua byla v žaláři v době pronásledování církve, při modlitbě často jí napadlo jméno zemřelého bratra. Považujíc to za napomenutí, modlila se za něho. V noci pak viděla, jak její bratr vychází z místa tmavého, zdálo se jí, že se potí a má velkou žízeň; tvář jeho byla smutná, barva bledá a viděti bylo na lících ještě tu ránu, kterou měl, když umřel; umřelť na rakovinu. Na místě tom, kde Dynokrat smutně obcházel, stála nádoba s vodou ku kteréž, ač se o to snažil, dojíti nemohl, by žízeň uhasil. Perpetua velkou s bratrem měla útrpnost a procitnouc, domýšlela se, že ještě jest v trpícím stavu, nepřestala se zaň modliti, doufajíc v Boha, že mu přispěje modlitbou svou. Brzy na to měla jiné vidění. To místo, které prve bylo tmavé, nyní se krásně vyjasnilo. Dynokrates byl skvostně oděn a celé tělo jeho bylo sličné, mohl též dosíci vody a dle libosti pil; když se byl napil, počal hráti, jak veselé dítky činívají. Perpetua procitla, jsouc ujištěna, že bratr její trestu očistcového byl osvobozen.

Konečně i církev na sněmu Tridentském proti reformatorům prohlásila, že věřící mohou duším v očistci pomáhati modlitbou, obětí mše svaté, almužnou, odpustky a jinými dobrými skutky, neboť těmito dobrými skutky utrpení jejich mohou umírniti nebo ukrátiti.

Dle prohlášení církevního sněmu můžeme tedy duším v očistci pomáhati:

a) modlitbou. Duše v očistci bolestně k nám volají: „Smilujte se nad námi aspoň vy přátelé naši, nebo ruka Páně dotkla se nás.“ O kdož by zatvrzoval srdce svého k úpěnlivé této prosbě ubohých duší, které mnoho trpí a samy sobě pomoci nemohou! Zbožný křesťan proto, nemůže-li více pro pokoj duší učiniti, aspoň se za ně modlí. O modlitbě za duše v očistci praví sv. Jeroným: „Toť jest naše lýra, naše harfa; při té zpíváme Hospodinu.“ Jako David hrou na harfu mírnil trápení Saulovo, tak věřící modlitbou mírní utrpení duší v očistci. „Pláčem zemřelým nepomůžeš, ale modlitbou a almužnou“, praví Chrysostomus. A vpravdě! Ani zármutkem, ani pláčem a ani mnohými věnci a zevnější slávou nepomůžeme mrtvým, nebudeme-li se za ně modliti. Proto na zemřelé

hlavně modlitbou pamatujme. Vždyť modlitba, jak dí sv. Jakob, mnoho může. Vzpomeňme, jak vroucně modlili se věřící za sv. Petra, když byl v žaláři: „Modlitba pak dála se bez přestání od církve za něj.“ (Sk. ap. 12, 5.) A Bůh modlitbu církve vyslyšel, neboť Petra ze žaláře vyvedl. Bůh uslyší i naše modlitby za duše v očistci a vyvede je ze žaláře očistcového. Následujme Pána Ježíše, jenž u hrobu zemřelého Lazara se modlil a modleme se také na hrobech za zemřelá. K tomu povzbuzuje nás církev, která zvláště o slavnosti všech zemřelých modlí se za všecky duše v očistci, vede nás na hřbitov a svým příkladem napomíná nás, abychom nezapomínali na zemřelé své přátele.

Modleme se za pokoj duší v očistci zvláště večer po klekání. Sv. František Xav. hlásaje evanělium v Malace, městě v Indii, po západu slunce chodil po městě a zvonečkem a zpěvem napomínal obyvatele, aby se za duše v očistci modlili. Když pak odešel do jiného města za svou apoštolskou práci, zachovávali křesťané tento obyčej dále. Ustanovili muže, který nesa v jedné ruce svítilnu, v druhé zvoneček, vybízel věřící k modlitbě za duše v očistci. Tento obyčej rozšířil se po mnohých krajích v Indii ku prospěchu živých i mrtvých. Nám také denně po klekání dává církev znamení umíráčkem, aby nám připomněla povinnost, modliti se za duše v očistci. Zbožný křesťan také vždy hlasu zvonku uposlechne a aspoň jeden otčenáš pomodlí se za duše v očistci a připojuje prosbu: „Odpočinutí věčné dej jim, o Pane. A světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají v pokoji.“

b) Duším v očistci máme pomáhati zvláště obětováním mše svaté. Církev sv. na sněmu Tridentském prohlásila, že obětováním mše sv. nejvíce prospějeme duším v očistci, neboť ve mši sv. obětuje se Pán Ježíš za všecky tedy i za trpící duše. A přednáší-li sám Pán Ježíš, nejvyšší náš Prostředník, Otci nebeskému prosby za zemřelé, tím spíše budou vyslyšeny. Proto křesťané hned na počátku církve za zemřelé přinášeli oběť nejsvětější, jak připomíná Tertulian: „My přinášíme za mrtvé oběť mše sv. v ty dny, ve kterých ze světa odešli.“ A sv. Jan Zlat. praví: „Ne bez příčiny jest od apoštolů ustanoveno, aby se v oněch tajemstvích vzpomínalo na zemřelé. Věděliť zajisté, že jim odtud mnohý prospěch, mnohý užitek pochází. Neboť když tu všecken lid, veškero kněžstvo s rozpjatýma rukama stojí, a když se ta oběť přináší, kterak bychom neuprosili Boha za ně orodujíce.“

Že mše sv. zvláště pomáhá duším v očistci, potvrzuje sv. Augustin slovem i svým příkladem. Sám za svou matku Moniku mši sv. obětoval a obětovati dával a k podobnému dobrému skutku

věřící napomínal, když napsal: „Všeobecná církev to vše zachovává, co svatí otcové učili, aby za ty, již ve spojení těla a krve Kristovy zemřeli, když při oběti památka jejich se činí, věřící se modlili a pamatovali, že ta oběť za ně se koná skrze milosrdné skutky, kterými Bohu obětována bývá. Protož není pochybnosti, že to zemřelým pomáhá.“

Duše v očistci proto zvláště touží po oběti mši sv. a jí se dožadují. Toho zakusil Mikuláš Poletínský. Když jednou večer po práci ještě bděl, spatřil známého zemřelého, kterýž ho prosil, aby za něho ráno obětoval mši sv. Mikuláš odpověděl: „Zítra nemohu obětovati mši svatou.“ Na to zemřelý mu pravil: „Pojď a viz, není-li má prosba naléhavá a pilná.“ Mikuláš viděl rozličné muky očistcové, jimiž mnoho duší trpělo. Těchto ukrutných muk se zhrozil a sloužil ráno mši sv. za zemřelé a též po celý týden.

Oběť mše sv. jest duším v očistci tak prospěšna, že, jak dí sv. Jeroným, duše v očistci po celou dobu mše sv. za ně obětované necítí žádných bolestí; proto tedy tak po mši sv. touží. To věděli naši zbožní předkové, a proto hojné nadační mše sv. zakládali, aby za duše jejich ustavičně mše sv. slouženy byly. I my nezapomínejme na své zemřelé přátele a často za ně obětujme mši sv. zvláště v úmrtní jejich den. Při mši sv. také spojme modlitby své s modlitbami knězovými, aby tak naše společné modlitby tím spíše a tím více prospěly duším v očistci.

c) Konečně duším v očistci můžeme pomáhati: almužnou, dobrými skutky a odpustky.

Již archanděl Rafael oznámil Tobiášovi, že almužna mrtvým prospívá, neboť mu pravil: „Almužna od smrti vysvobozuje, onať jest, ježto čistí hříchy a činí, že nalézáme milosrdenství a život věčný.“ (Tob. 12, 9.) Proto Tobiáš napomínal syna svého k udělování hojné almužny, ježto věděl, že almužna nakloňuje nám milosrdenství Boží. Napomínal pak syna, aby nejen pro své spasení dobré činil, nýbrž i pro spásu zemřelých; „neboť, jak dí, „almužna od všelikého hříchu i od smrti vysvobozuje, aniž dopouští, duši vejíti do temnosti.“ (Tob. 4, 11.) A sv. Kateřině Kordonské zjevil se Roy Gomez, vévoda pasternský, jenž jí pravil: „O kdyby lidé věděli, z jak velikého trápení duše v očistci almužnou vysvobozují a jak velikou zásluhu si vydobývají, udělovali by hojně almužnu, aby se za ně modlil.“ Proto již první křesťané dávali almužnu chudým v den úmrtí svých přátel zemřelých, aby tímto skutkem pomohli jim v očistcových mukách. Eusebius, vévoda sardinský, uděloval desátý díl příjmů svých na almužnu za duše v očistci. Sv. Efrém, umíraje žádal své přátele, aby na něho po smrti nezapomenuli, ale lásku

k němu almužnou, modlitbou a mší sv., zvláště 30. dne po úmrtí, ukazovali. Podobně činí i dnes mnozí zbožní křesťané, kteří zvláště v den pohřbu aneb v úmrtní den výroční zemřelých svých přátel chudým almužnu dávají. Dáváme-li tedy almužnu s tím úmyslem, abychom zásluhu tohoto dobrého skutku přivlastnili trpícím duším v očistci, pomáháme jim, neboť Boha usmiřujeme a k milosrdenství nakloňujeme.

I kajícnými a jinými dobrými skutky můžeme duším v očistci pomáhati, konáme-li je s úmyslem, aby zásluha těchto skutků připsána byla duším v očistci. Sv. Armella, panna, zvláštní útrpnost měla již v mládí svém s dušemi v očistci. Když velikou a těžkou práci konala, velkou zimu neb horko trpěla, radovala se z toho; neboť vše to obětovala za duše v očistci. Rovněž často se postila ve prospěch duší v očistci. Sv. Filip Ner. vyprosil si od Boha, aby za duše v očistci měl bolavou nohu, což mu velikou bolest působilo.

Hle! Drazí v Kristu! Svou trpělivostí, posty, chudobou, vším vůbec, co trpíme a dobrovolně konáme k zahlazení hříchu, můžeme pomáhati duším v očistci, když utrpení trpělivě snášíme a zásluhu tu k ulevení duší obětujeme. Jak mnoho duší bylo by z očistce vysvobozeno, kdyby všickni na ně pamatovali podobnými dobrými skutky. Zvláště však duším v očistci můžeme pomáhati odpustky — jsou-li od církve k tomu účelu povoleny. Odpustky jsou: odpuštění časných trestů a duše v očistci trpí časné tresty; proto získáme-li duším v očistci odpustky, můžeme je z očistce vysvoboditi. Budiž nám to pobídkou, bychom často získáním odpustků duše z očistce vysvobozovali. Buďme také ubezpečeni, že vše to dobré, které obětujeme duším v očistci, prospěje i nám. Neboť duše v očistci, poněvadž jsou přáteli Božími a snad brzo patřiti budou v nebi na Boha, budou nám vděčnými a budou se potom za nás přimlouvati u Boha. Tuto naději také vyznáváme písní za dušičky, když zpíváme: „Na dušičky vzpomínejme, z očistce jim pomáhejme; budo na nás vzpomínat, až budeme umírat.“

Duším v očistci netoliko můžeme pomáhati, avšak také láska křesťanská nám poroučí, bychom na dušičky pamatovali.

865. *„Jsme-li povinni duším v očistci pomáhati?“*

Z křesťanské lásky k bližnímu jsme povinni, všem duším v očistci pomáhati, zvláště však s vým rodičům, příbuzným a dobrodincům.

Duším v očistci pomáhati káže nám křesťanská láska, kteráž neumírá, netrvá jen ke hrobu, nýbrž jde i za hrob. Tuto lásku k bližnímu nám zvláště Pán Ježíš přikázal; onať jest známkou

křesťanů. A z této lásky nemáme vyjímati zvláště duše v očistci. Vždyť duše v očistci jsou našimi bratry a sestrami, ony jsou údy církve, jížto hlavou jest Ježíš Kristus, věčná láska. Proto i těmto ubohým svým zemřelým bratřím a sestrám povinni jsme konati skutky milosrdenství. Bůh pak i za to slibuje nám odměnu: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“

K těmto milosrdným skutkům za duše v očistci napomíná nás blah. Diviš Kart., jenž dí: „Duším v očistci tak činiti a tak přispívati jsme povinni, jakož bychom sobě přáli, aby se nám v podobném stavu dálo. Nad to, kdyby kdo někoho z lidí, a byť i neznámého, cizího a nepřítele uprostřed velmi rozpálené pece ležeti viděl, a k vyváznutí odtud mu pomoci mohl, a přece by mu nepřispěl, zdaž by nebyl ode všech za tvrdého, nemilosrdného a ukrutného považován? Jaká to tedy nedbalost, nemilosrdnost a převrácenost těch, kdož uvězněným v očistci útrpnosti nemajíce, jim nepomáhají. Obzvláště rodičům, příbuzným, známým, dobrodincům a přátelům, ba sotva že denně jednou na ně vzpomenou.“

Spravedlnost a milosrdenství tedy zavazují nás, abychom duším v očistci modlitbou a dobrými skutky pomáhali. V bohumilém tomto jednání předchází nás církev sv. příkladem. Ona jako dobrá a pečlivá matka o spásu všech svých dítek zvláště stará se o duše v očistci. Proto ustanovila zvlášní výroční den dušičkový, památku všech věrných zemřelých a modlí se toho dne za všecky zemřelé, aby žádné její dítko nebylo oloupeno o zásluhy modlitby celé církve. Církev také přikazuje každému knězi, aby denně při mši svaté vzpomínal na všecky dušičky v očistci. Proto, drazí v Kristu, i my modleme se denně za duše v očistci, prokazujme jim lásku a milosrdenství pamatujíce, že i my jednou této lásky budeme se doprošovati.

Také vděčnost nám přikazuje, abychom se modlili za duše v očistci. Vždyť mezi dušemi v očistci mohou býti naši rodičové, bratři a sestry, přátelé a příbuzní, naši duchovní správcové, učitelé a dobrodinci. Vzpomeňte, synové a dcery, kolik dobrodiní prokázali vám vaši rodičové! Vděčnost káže vám, abyste se za ně pomodlili, neboť dobrodiní vám prokázaná ničím jiným nemůžete jim oplatiti. Duše vašich rodičů, přátel a známých volají k vám: „Smilujte se nad námi aspoň vy přátelé naši, nebo ruka Páně dotkla se nás.“ (Job. 19, 21.)

Sv. Bernard od úmrtí své matky si ustanovil, každého jitra sedm žalmů kajících se modliti, což také věrně zachovával. Ludvík XI., král francouzský, uslyšev v Palestýně, že matka Blanka mu umřela, hlasitě naříkal, padl na kolena a děkoval Bohu, že mu dal tak dobrou matku, kterouž tak velmi miloval. Pak se

za ni modlil, po dva dny zdržoval se jen ve svém pokoji a dal za ni mše svaté sloužiti. Tak čiňte i vy, synové a dcery; nezapomínejte na své zemřelé rodiče a denně za pokoj duší jejich se modlete. Tím ukážete svou dětinskou vděčnost.

Modlete se také za své dobrodince, zvláště za své zemřelé duchovní správce. Sv. Pavel k této vděčnosti nás napomíná, když dí: „Prosím pak přede vším, aby činěny byly prosby, modlitby, žádosti, díkučinění za všecky lidi, za krále i za všecky, kteří jsou ve vysokých úřadech postaveni, abychom pokojný a tichý život vedli, ve vší pobožnosti a čistotě.“ (I. Tim. 2, 1, 2.) Napomenutí to platí nejen pro živé, ale i pro zemřelé. Sv. Terezie modlila se 20 roků za duši duchovního, jemuž byla mnoho povinna a dočkala se té radosti, že byl z očistce vysvobozen. I vy, drazí v Kristu, buďte vděčnými ku svým zemřelým kněžím, kteří s vámi a pro vás žili a pracovali. I oni jsou vašimi otci; proto neopouštějte jejich hrobů a zvláště nezapomínejte na jejich duše.

Povinni jsme se také modliti za ty zemřelé, kteří často pro nás, naší vinou trpí v očistci. Neboť často jeden druhého k hříchu svádíme anebo příležitost k hříchu dáváme. V očistci jsou mnohé duše, které volají k nám: tys mně špatně radil, ty jsi mne k hříchu naváděl, tys mne sváděl, můj hřích schvaloval a trpěl a já nyní pro tebe trpím v očistci. Spravedlnost toho žádá, abychom za tyto nešťastné duše se modlili a aspoň nyní dobré pro pokoj a spásu duší jejich konali.

Všecky ubohé duše v očistci volají k nám: „Smilujte se, slitujte se nad námi.“ O nenechme se prositi, nýbrž rádi a ochotně denně při svých večerních modlitbách pomatujme na duše v očistci. Zvláště pak při mši svaté a při návštěvě hřbitova vzpomínejme na duše v očistci. Duše v očistci budou nám velmi vděčnými, neboť až se dostanou do nebe, budou za nás orodovati, když my budeme v očistci a vyprosí nám milosrdenství Božího.

866. *„Kdy přestane očistec docela?“*

Očistec přestane docela soudným anebo posledním dnem, a pak bude jenom nebe a peklo.

Církev sv. vždy učila a učí, že očistec přestane na konci světa nebo v soudný den. Potom budou na věčnosti jenom dvě skrytá místa: nebe a peklo. Pravdu tu také poznáváme ze slov, která Pán Ježíš řekne při posledním soudu: „I půjdou tito (nespravedliví) do trápení věčného: ale spravedliví do života věčného.“ (Mat. 25, 46) Při posledním soudu rozdělí andělé všecky lidi po z mrtvých vstání na dva tábory; spravedlivé postaví po pravici

Ježíše Krista a hříšníky po levici jeho. Spravedlivé uvede Pán Ježíš do nebe, hříšníky zavrhne do věčného ohně. Budou tedy po tomto soudu spravedliví věčně se radovati a hříšníci věčně trpěti. Z toho poznáváme, že tehdy přestane doba časného utrpení duší v očistci. Duše v očistci do posledního soudu dokončí své utrpení a dostiučinění a přiděleni budou ku spravedlivým. I ony spojí se s tělem svým a vstanou z mrtvých v oslaveném těle jako všickni spravedliví a vejdou do věčné radosti, které věčně požívati budou.

Ukončili jsme rozjímání o očistci. Přesvědčili jste se, že očistec jest, že v očistci duše trpí hrozné muky a že duším v očistci můžeme pomáhati. Poněvadž již pro jediný všední hřích přijde duše do očistce; proto s bázní a třesením pečujme o spásu svou. Věrně služme Bohu, své povinnosti konejme vždy přesně a zvláště pilně varujme se hříchu a každé příležitosti ku zlému. Mnoho se modleme, svědomitě zachovávejme přikázání Boží a církevní, konejme ochotně a často dobré skutky a buďme vždy odevzdáni do vůle Boží.

125. CVIČENÍ.

O pekle.

V minulém cvičení rozjímali jsme o očistci a v duchu doprovodili jsme duše do tohoto skrytého místa časného utrpení, které milosrdenství Boží ustanovilo pro dostiučinění a dokonalé očištění duší kajících. Dnes sestoupíme v duchu do místa hrozného, před nímž třese se každá duše, do pekla totiž. Uvažujme tudíž dnes ku svému poučení o tomto hrůzyplném místě na věčnosti.

867. *„Co jest peklo?“*

Peklo jest místo, kde zavržení tresty věčné trpí.

Lidé tohoto světa o pekle neradi poslouchají, říkajíce, že člověk vytrpí dosti trápení již zde na světě. Tak mluví obyčejně lidé, kteří mají snad příčinu báti se pekla, poněvadž svým životem si ho zasluhují. Věřící a spravedlivý křesťan o pekle však nepochybuje, neboť ví, že Bůh, jenž jest nejvýš spravedlivý, musí dobré odměniti a zlé potrestati. Bůh pekla nestvořil, nýbrž hřích donutil Boha, že na věčnosti musil ustanoviti peklo ku potrestání odbojníků a hříšníků. Ustanovila-li věčná spravedlnost nebe za odměnu spravedlivým,

musila táž božská spravedlnost ustanoviti peklo ku potrestání vinníků. Bůh jedná jako všickni pozemští vladařové, kteří pro přestupníky zákonů ustanovili žaláře. Nikdo tedy nemá práva stěžovati si na peklo, neboť Bůh nepovolal a nestvořil nás k věčnému zavržení, nýbrž povolal nás k věčné blaženosti. Nebudou-li však povolaní všickni také vyvolenými, není toho vinen Bůh, nýbrž sami lidé. Ať tedy soudí lidé o pekle, jak chtějí, ať věří v peklo nebo nevěří, pekla řečí svou nezahladí. O pekle musíme mluviti a rozjímání o pekle jest také potřebno a užitečno.

Co rozumíme „peklem?“ Peklem rozumíme ono hrozné skryté místo na věčnosti, do kterého odsouzeny bývají duše, které z tohoto světa odešly poskvrněny smrtelnými hříchy. Duše do pekla odsouzené nazýváme zavrženými, poněvadž na věky zavrženy jsou od patření na Boha.

Kde se peklo nachází, není nám zjeveno a Pán Ježíš také nám toho neoznámil, protože toho není třeba ku spasení věděti. Dobře proto dí sv. Chrysostomus: „Nepátrejme tolik, kde jest peklo, nýbrž raději, jak bychom mu unikli.“ Avšak dle pojmenování a jména, jímž peklo v Písmě sv. jest nazýváno, nachází se hrozné toto místo někde pod zemí, kde panuje ustavičná a děsná tma hrozný a neuhasitelný oheň, který nesvítí, ale pálí, zoufalý křik pláč, skřípění zubů a vůbec děsná hrůza a nečistota. Písmo sv. nazývá proto peklo místem věčné tmy, věčného trápení, věčného pláče a místem věčného a neuhasitelného ohně.

Odkud víme, že jest peklo? Že jest peklo víme: *a*) z písma sv., *b*) z ustavičného učení církve, *c*) z rozumu.

a) Víra v peklo jest tak stará, jako pokolení lidské. Všickni národové věří v peklo; věří, že duše za své zlé skutky po smrti věčně bude potrestána. Pohanští národové Řekové a Římané věřili v peklo, které nazývali „tartarus“. Pekelné tresty popisují hrozným barvami. Představovali si peklo, jako místo temnoty a trápení, ve kterém člověk trestán bývá pokutami, které odpovídají jeho nepravostem. Pohanské báje popisují trápení Tantalova, jenž v pekle trápen jest ustavičnou žízní; vodu má před sebou, sotva však chce ústa svá svlažiti, voda mu od úst odtéká a to se děje věčně. Podobně i ostatní národové věří v peklo a tresty pekelné. Všeobecná tato víra v peklo jest důkazem, že pravda o pekle zjevena byla lidem — samým Bohem.

Všeobecnou tuto víru v peklo dosvědčuje a potvrzuje Písmo sv. Starého i Nového zákona. Tak již v knize Mojžíšově činí se zmínka o pekle a trestech pekelných. Čtemeť tam: „Oheň zapálen jest v prchlivosti mé a hořeti bude až do pekla nejhlubšího: a sžíře

zemi s úrodou její a základy hor spálí. Shromáždím na ně zlé věci a střely své vystřílím na ně.“ (V. Mojž. 32, 22, 23.) Starozákonný Job v utrpení svém děsí se pekla a rozjímá o něm takto: „Sestoupím do země bídy a temnosti, kdežto stín smrti a žádný řád, ale věčná hrůza přebývá.“ (Job. 10, 22.) Že bezbožní za své nepravosti hrozně budou v pekle trápeni, dočítáme se v knize Moudrosti. Zavržené duše samy poznají, že spravedliví, jimž na světě se posmívaly, došli odměny a slávy, neboť učiněni jsou syny Božími, zavržení pak jsou v hanbě a beze cti. A v tom trápení volají zavržené duše: „Což nám prospěla pýcha? Aneb co nám spomohla chlouba a bohatství? Pominulo vše jako stín — tak i my, zrodivše se, ihned přestali jsme býti: a nemůžeme žádného znamení ctnosti ukázati, ale v zlosti své ztrávili jsme se. Tak mluvili v pekle ti, kteří zhřešili.“ (Moudr. 5, 1.) A prorok Isaiáš volá k hříšníkům: „Přestrašeni jsou na Sionu hříšníci, posedl strach pokrytce, kdo z vás bude moci bydleti s ohněm sžírajícím?“ (Is. 53, 14.) A sv. Jan Křtitel ve svých kázáních u Jordanu vyhrožoval zatvrzelým hříšníkům věčným peklem, volaje: „Jehožto věječka v ruce jeho a vyčistí humno své a shromáždí pšenici svou do obilnice: ale plevy páliti bude ohněm neuhasitelným.“ (Mat. 3, 12.)

Zvláště však Pán Ježíš nesčíslněkráte mluvil o pekle a věčných trestech pekelných. Pán Ježíš v podobenství o Lazaru a boháči nazývá peklo, do něhož boháč byl odsouzen, místem věčného trápení a muk. Zavržený boháč prosí Abrahama: „Tedy prosím tebe, otče, abys poslal do domu otce mého; neboť mám pět bratří, ať jim svědčí, aby také oni do tohoto místa muk nepřišli.“ (Luk. 16, 27, 28.) Pán Ježíš jindy nazývá peklo místem věčného ohně, ohnivou pecí. Při posledním soudu řekne věčný soudce těm, kteří státi budou na levici: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ (Mat. 25, 41.) Pán Ježíš peklo dále nazývá ohněm neuhasitelným. Mluvě o poboršování maličkých pravil: „A horší-li tě ruka tvá, utni ji: lépeť jest tobě mdlému vjíti do života, nežli dvě ruce majícímu jíti do pekla, v oheň neuhasitelný.“ (Mar. 9, 42) Pán Ježíš nazývá peklo temností zevnitřní: „Neužitečného služebníka uvrzte do temnosti zevnitřní: tamť bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 25, 30.)

Podobně sv. apoštolové učili, že na věčnosti určeno jest pro hříšníky peklo, které věčně trvati bude. Proto napomínali věřící k ctnostnému životu, aby po smrti nepřišly duše jejich do tohoto věčného trápení. Tak sv. Pavel píše o pekle: „Jestliže po přijetí známosti pravdy dobrovolně hřešíme, již nám nezůstává oběti za hříchy, ale hrozné nějaké očekávání soudu a prudkost ohně, kterýž ztráví protivníky.“ (K Žid. 10, 26, 27.) A sv. Petr poukazuje na

spravedlnost božskou, která hřích musí potrestati věčným zavržením, praví: „Bůh hřešícím andělům neodpustil, ale pekelnými provazy do pekla je strhnuv vydal k mučení, aby k soudu chováni byli.“ (II. Petr 2, 4.) Sv. Jan ve svém Zjevení nazývá peklo „jezerem“, kteréž hoří ohněm a sírou, a do něhož uvrženi budou nevěřící, vrahové, lháři, smilníci a jiní hříšníci. (Zj. 21, 8.)

b) Církev sv. a všickni sv. Otcové učí, že peklo jest a že muky pekelné jsou hrozné a věčné. Tak sv. Justin praví: „Poněvadž Bůh andělské i lidské pokolení ráčil na počátku svobodnými stvořiti, právem budou tresty hříchů svých v ohni spláceti věčném.“ Sv. Augustin praví, že ti, kteří na světě Bohem pohrdali, spravedlivě zasluhují věčného trestu: „Spravedlivé jest u věčných pokutách, že nespravedliví a bezbožní ztráty přirozeného dobra v trápení oplakávají, poznávajíce, že odňatelem jeho jest Bůh nejspravedlivější, jímž oni jakožto nejdobrotivějším dárcem pohrdali.“

Církev sv. vždy učila a učí, že pro bezbožné a hříšné lidi ustanoveno jest na věčnosti peklo, ve kterém za své spáchané hříchy věčně trápeni budou, jakž vyznává sv. Athanáš: „Kteří zle činili, vejdou do věčného ohně.“

c) Konečně i rozum uznává, že musí býti na věčnosti peklo a pekelné tresty; neboť není-li pekla, proč tedy přišel Pán Ježíš na svět, proč tolik trpěl a od čeho měl nás vykoupiti? Bůh jest nejvýš svatý, který miluje dobré a nenávidí zlého. Mohl by Bůh zlé na světě nenáviděti, na věčnosti však trpěti a dokonce i odměniti? Hřích působí již na světě trápení, výčitky svědomí a na věčnosti měli by hříšníci býti ode všeho najednou osvobozeni? Byla by to spravedlnost, kdyby ctnostní lidé, kteří na světě Bohu věrně sloužili, všeho si odpírali, hříchu se chránili a za svůj v pravdě křesťanský život byli pohrdáni, tupeni a pronásledováni, nyní na věčnosti byli stejně odměněni s těmi, kteří Bohem pohrdali, z víry a náboženství posměch si činili, světu sloužili, zločinů se dopouštěli a na věčnost nemyslili a vůbec v ni ani nevěřili? Sám rozum nám praví, že spravedlnost toho žádá, aby po smrti dobří byli odměněni a zlí potrestáni.

Jest tedy peklo, neboť pravdu tu potvrzuje Písmo svaté, učení církve a náš rozum a konečně dějiny národů. Křesťané vždy se pekla báli a často o hrozných mukách pekelných rozjímali, aby se povzbudili k ctnostnému a kajícnému životu a tím trápení věčnému ušli. I my často vpomínejme na hrozné toto místo a vzpomínka tato uchrání nás mnohých hříchů, které peklem budou trestány.

Sv. Augustin oheň v pekle tak živě si představoval, že po celý den v bázni Boží trval a jiných k podobné bázni napomínal.

Nikoho nepokládal za bezpečného, ježto on i sebe sama za jisté míti nemohl. „Já se bojím pekla“, říkával často. A věru všickni musíme se pekla báti, uvážíme-li, kdo do pekla přijde.

868. *„Kdo přijde do pekla?“*

Do pekla přijde, kdo ve smrtelném hříchu umře.

Církev sv. prohlásila článek víry, že do pekla přijdou ony duše, které z tohoto světa odešly ve stavu nemilosti či poskvrněny hříchem smrtelným. Pravdu učení toho potvrzuje Písmo svaté mnohými výroky. Hříchem smrtelným odlučuje se člověk od Boha, ztrácí milost posvěcující a stává se nepřítelem Božím a přítelem a spojencem ďáblovým. Hříšník jako pyšní andělé bouří se proti Bohu, sám odvrací se od tváře jeho, nestojí o Boha a připojuje se k nešlechetným buřičům pekelným. Hříšník jest následovníkem ďáblovým, jak dí sv. Jan: „Kdo činí hřích, z ďábla jest; neboť ďábel od počátku hřeší.“ (I. Jan 3, 8.) Avšak hříšník jest i synem ďáblovým, jak dí sv. Petr: „Ježto sami jsou otroci nepravosti; nebo od koho kdo jest přemožen, toho jest i otrokem.“ (II. Petr 2, 19.)

Jsou-li hříšníci syny a otroky ďáblovými, budou také dědici království ďáblova, přijdou do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. (Mat. 25, 41.)

Kdo přijde na věčnost ve smrtelném hříchu, podobá se onomu člověku, kterýž vedral se do svatební hostiny, nemaje roucha svatebního. Co stalo se s tímto člověkem? Uzřev jej král, řekl mu: „Příteli, kterak jsi sem přišel, nemaje roucha svatebního? Tehdy řekl služebníkům: Svížíce ruce jeho i nohy, uvrzte jej do temností zevnitřních: tam bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 22, 13) Podobně učiní Král nebeský hříšníkům, kteří přijdou na věčnost neodění svatebním rouchem, milostí posvěcující, kteří nemají ani ctností ani záslužných dobrých skutků, nýbrž přijdou tam ve všedním a špinavém rouchu, v nemilosti a v hříchu.

Duše, které ve stavu smrtelného hříchu přijdou na věčnost, jsou těmi suchými větvemi, které od kmene jsou odděleny a k ničemu už se nehodí než na oheň. Hříšníci nejsou s Kristem Pánem — kmenem života spojeni milostí posvěcující a proto nemohou ani na věčnosti s ním býti spojeni, nýbrž budou jako ty suché ratolesti uvrženi do ohně, jak dí Pán Ježíš: „Jestli kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolesti a uschne a seberou jej a uvrhnou na oheň a shoří.“ (Jan 15, 6.)

Také sv. apoštolové potvrzují, že hříšníci přijdou do pekla. Sv. Pavel praví, že lakomci, zloději, smilníci a opilci přijdou do pekla, a sv. Jan dí: „Bázlivým pak, a nevěřícím, a

proklatým, a vražedníkům, a smilníkům, čarodějníkům, a modlářům, i všechněm lhářům bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sírou: jenž jest smrt druhá.“ (Zjev. 18, 7.)

Do pekla přijdou i ti, kteří toliko jediným smrtelným hříchem poskvrněni přijdou na věčnost. Pravdu toho poznáváme ze slov Pána Ježíše, jenž dí: „A já pravím vám, kdož by řekl bratru svému: „blázne“, hoden bude pekelného ohně.“ (Mat. 5, 22.) Ano zavrženi budou i ti, kteří v hříchu dědičném umrou; neboť i hřích dědičný jest překážkou, že duše tímto hříchem poskvrněné nemohou patřiti na nejsvětějšího Boha. Z toho poznáváme, jak velikého hříchu dopouštějí se rodičové, jichž vinou dítky beze křtu umírají; neboť nekřtěnátka nepřijdou do nebe. I ona budou zavržena od tváři Boží. Avšak dle učení církevních otců nepřijdou duše nekřtěných do pekla mezi zavržené pokřtěné, nýbrž na takové místo, kde sice nebudou trpěti žádných muk pekelných, avšak kde také nebudou požívati žádných radostí nadpřirozených. Budou jako v nějakém vyhnanství, ve kterém na věky postrádati budou radosti nebeské a patření na Boha. Co se pak týká dospělých lidí nekřtěných, kteří víry křesťanské nepoznali a v dědičném hříchu umřeli, ty bude Bůh souditi podle zákona, jejž každému do srdce vepsal. Spravedlnost božská i tyto odmění a potrestá podle zásluhy.

Osud zavržených jest hrozně bolestný, neboť nyní v tom věčném trápení dobře poznávají, jaké blaženosti požívají spravedliví, jak šťastnými jsou všickni ti, kteří Bohu na světě sloužili a jak nešťastnými jsou oni v pekle. Promluvme o trestech, jimiž stiženi jsou zavržení.

869. „*Které jsou tresty zavržených?*“

Tresty zavržených jsou tyto:

1. Zavržení jsou vyloučeni na věky z patření na Boha;

2. trpí nejhroznější muky ohněm pekelným, neustálé výčitky svědomí a úzkost, nevýslovnou opuštěnost a zoufání;

3. všecko to trpí věčně bez naděje na vykoupení neb úlevu; neboť „hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého.“ (K Žid. 10, 31.)

1. Zavržení jsou vyloučeni na věky z patření na Boha. První a největší trest, který zavržení v pekle trpěti budou, jest ztráta patření na Boha. „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho“ (Mat. 25, 41),

tak řekne Kristus — Soudce zavrženým. Zavržení půjdou do trápení věčného a nikdy nespatří ani Boha, ani těch, kteří s Bohem v nebi přebývati budou. Zavržení nikdy připuštěni nebudou k nebeské hostině, neboť „kteří pozváni byli, nebyli hodni.“ (Mat. 22, 8.) Zavržení vlastní vinou na věky ztratí všecky radosti nebeské. Neboť na světě netoužili po nebi a proto také nikdy do něho nevejdou.

Zavržení nikdy neuzří Boha. Jak hrozným bude pro mnohé okamžik, když na věčnosti uslyší, že na věky odloučeni jsou od Boha! Nyní poznávají, jakou by měli nekonečnou radost, kdyby Boha mohli viděti, věčně na něho patřiti a věčně s ním se radovati. Sv. Augustin praví, že, kdyby toto věčné odloučení od tváře Boží bylo jediným trestem zavržených, bylo by to trápení, jemuž na světě žádné utrpení přirovnati nelze. A sv. Alfons dí: „Čím cennější jest ztracené dobro, tím větší jest bolest. Zavržení ztratili dobro nekonečné ceny; proto jest jejich bolest jistou měrou nekonečně veliká.“

Zavržení budou také na věky odloučeni od blažené společnosti andělů a svatých. Jako velikou radost cítí duše spravedlivá, když přidělena jest ku sboru andělů a svatých, tak zase hroznou bolest, zahanbení a ponížení ucítí duše zavržená, když na věky odloučena bude od mnohých známých a přátel, snad muž od své manželky, rodičové od svých dětí. Odloučení toto bude zavržené duši působiti hroznou bolest, neboť uvidí, jaké radosti, jaké odměny jim se dostalo a ona zahanbena, odsouzena bude do společnosti ďáblů a zavržených hříšníků.

Zavržení mimo to trpěti budou mnohé jiné tresty, kteréž muky pekelnými nazýváme. Nejhlavnější muky jmenuje katechismus.

2. Zavržení trpí nejhroznější muky ohněm pekelným. Písmo sv. na mnohých místech mluví o ohni, kterým zavržení páleni budou. Pán Ježíš sám mnohokráte mluvil o ohni pekelném. Tak v podobenství o Lazaru a boháči praví, že boháč v pekle žalostně volal: „Mučím se v tomto plameni.“ (Luk. 16, 24) Při posledním soudu řekne Pán Ježíš zavrženým: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného.“ (Mat. 25, 11.) A jaký je ten oheň pekelný? Jistě oheň skutečný, neboť Písmo sv. nemluví o tomto ohni v podobenství, nýbrž o ohni skutečném. Svatí otcové praví, že oheň pekelný jest pravý oheň, avšak s ohněm pozemským nemůže se přirovnávati. Sv. Jan Zl. o tom praví: „Slyšíš-li mluviti o ohni pekelném, nemysli si, že je podoben zdejšímu ohni, neboť pozemský oheň se mění a uhasíná, ale oheň v pekle se nemění a neuhasíná.“ Oheň pekelný pálí, avšak nespaluje, hoří, ale nesvítí, neboť v pekle jest ustavičná temnota a stálý chlad. Oheň tento jest v duši zavržené, sžírá ji a spaluje a přece ustavičně žije. Duše ustavičně nosí v sobě peklo a je sama peklem.

Zavržení budou trpěti hrozné duševní bolesti a sice:

a) neustálé výčitky svědomí. Zavržení v pekle vzpomínati budou na svůj pozemský život a vzpomínka tato hrozně je bude soužiti. Vzpomenou si na své zločiny, jichž se dopouštěli a také na dobré skutky, které konati mohli, avšak nechtěli. Uvidí také své statky a rozkoše, jimž na zemi sloužili. Nespravedlivě nabyté jmění bude je věčně páliti a rozkošnictví bude jim každou minutu v pekle ztrpčovati. „Tehdáž poznají“, praví Cyrill Alex., „že všecky marnosti života vratké byly a hynoucí; shledají, že cokoli se jim dobré a slasti plné zdálo, nad žluč a nad jed jest hořčí“. Na vše zlé, které na světě páchali, si vzpomenou a vzpomínka věčně je bude sužovati, to bude tím červem neumírajícím. (Mar. 9, 42) Tento červ neumírající, zlé svědomí ustavičně bude jim připomínati: „Vidíš, kdybys byl zbožně a křesťansky žil, mohls nyní také se radovati, avšak že jsi pohrdal věrou, ctností a nábožností, musíš nyní věčně se trápiti.“

Zavržení sami sebe budou odsuzovati a budou volati: „Což nám pomůže pýcha? a bohatství s chloubou co nám pomohlo? Pominuly všecky ty věci jako stín a jako loď, kteráž přešla zdutou vodu, jejížto šlépěje když přejde, nelze naleznouti. Tak i my zrodivše se, zahynuli jsme a žádného znamení ctnosti ukázati jsme nemohli, ale ve zlosti své životy jsme ztrávili.“ (Kniha Moudr. 4, 20 a 5, 8.) A tato vnitřní trýzeň naplní zavržené hněvem a záští tak, že kdyby jim bylo možno, celý svět i nebe chtěli by do pekla strhnouti.

b) Zavrženci trpěti budou hroznou úzkost a nevýslovnou opuštěnost. Zavržení budou dle slov Páně obklíčeni hroznou temnotou a pekelnými duchy. A to jim způsobí hrozný strach a úzkost. Tmy se člověk bojí, ve tmě nerád kdo sedí nebo chodí. Vzpomeňte si, jak jste rádi, když z temného lesa vyjdete na světlo. Kolik úzkostí mnohý zakusil, musil-li v temné noci sám konati nějakou cestu. Leká se každého keře, ano i vlastního kroku. A zavržení musí věčně býti ve tmě, v hrozném tmavém žaláři, kam nikdy ani paprsku světla nepřijde. V této temnotě zavržení na nic jiného nebudou mysliti, o ničem jiném nebudou rozjímati, než o své věčné bídě a o svém zavržení.

Zavržení nejen budou na věky odloučeni od společnosti svatých v nebi, ale také nikdy nezakusí ani soustrasti ani milosrdenství ani přímluvy; budou docela opuštěni. „Když zemře bezbožný, žádné naděje není mu více,“ praví kniha Přísloví (11, 7).

Zavržení o pomoc a smilování právě tak marně volati budou, jako marně o pomoc volal onen boháč, jenž trápil se v pekelném ohni. Zavržení nikde a u nikoho nenajdou ani útěchy ani útrpnosti

ani smilování, budou ode všech opuštěni. Sv. Řehoř praví, že, jako my na zemi nemodlíme se za ďábly, tak svatí v nebi neorodují za duše zavržených, poněvadž vědí, že duším zavrženým pomoci nelze. A sv. Cyrill. Alex. dí: „Zavržení vzdychají bez přestání a nikdo jich nelituje, naříkají, a nikdo jich nevytáhne, křičí a bědují, a nikdo jich neslyší.“

c) Zavržení v této bídě a v tomto utrpení svém trpí i zoufáním. Zavržení na světě milovali statky a rozkoše světské, a nyní umřeli a všecko musili opustiti. Nebe lehkomyslně pozbyli, a nyní opustili je i ostatní, co milovali a čemu sloužili. V pekle vzpomínají na svůj život na světě. Rádi by se vrátili na svět, avšak nemohou, jsou přikováni. I tato touha po světě bude je hrozně sužovati a k zoufanlivosti vésti. Představte si, jak bývá mladému člověku světu oddanému smutno, nemůže-li někdy súčastniti se nějaké zábavy. A zavržení zanechali na světě tolik jmění a tolik radostí, a nyní na věky jich neužijí. Touží po všem tom, avšak marně. Stav zavržených bude zoufalým, neboť ustavičně budou slyšeti hlas Páně, jehož na světě poslouchati nechtěli, když volal: „Běda vám, kteří nyní se smějete, nebo kvíliti a plakati budete.“

Zavržení vidí, že k trápení pekelnému jsou na věky odsouzeni, vidí, že jsou ode všech opuštění a proto hrozně budou naříkati. Rádi by se dostali z pekla násilím; marné však namáhání, jsou chyceni a na věky přikováni. Zavržení rádi by se pomstili na svých nepřátelích; avšak vše je marno. Rádi by, aby duše jejich umřela, aby byla zničena, avšak i to je marné přání; neboť i duše zavržených je nesmrtelná, věčně bude žíti a věčně se trápiti. A když zavržení všechno by rádi a ničeho nemohou dosáhnouti, zmocní se jich hněv, závist, zoufání a hrozná nenávist k Bohu a svatým, ano hněvají se i na ostatní zavržené a nejvíce na ďábly, kteří je trápí a s nimiž věčně v trápení a opovržení žíti musí.

3. Zavržení všecko to trpí věčně bez naděje na vykoupení neb úlevu; neboť „hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého.“ (Žid. 10, 31.) Zavržení nemají žádné naděje, že by někdy muky jejich přestaly nebo byly umenšeny; věčně budou trpěti. „A dým muk jejich vstupovati bude na věky věků; nebudouť míti odpočinutí, ani ve dne, ani v noci,“ tak dí sv. Jan. (Zj. 14, 11) Hrozná jsou to slova: věčně trpěti, nikdy žádné úlevy, věčně býti zavrženi. A zavržení věčně odloučeni budou od Boha, věčně budou bolesti trpěti bez útěchy, bez milosrdenství a bez naděje na úlevu. Miliony let budou trpěti a to bude teprve počátek. V pravdě „hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého,“ jak dí sv. Pavel. (K Žid. 10, 31.) Muky pekelné budou tedy trvati věčně.

870. „*Odkud víme, že peklo trvá věčně?*“

Že peklo trvá věčně, víme:

1. Z jasných výroků Ježíše Krista a apoštolův;
2. z ustavičného učení církve.

a) Již v Starém zákoně věřili, že muky pekelné jsou věčné. Tak dí Daniel: „A mnozí z těch, kteří spí v prachu země, procítí: jedni k životu věčnému a druzí ku pohanění, aby je viděli vždycky.“ (Dan. 12, 2.) Zvláště však Pán Ježíš svými slovy potvrdil, že muky pekelné věčně trvati budou. Při soudu posledním řekne Pán Ježíš zavrženým: „Odejděte ode mne, zavržení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ (Mat. 25, 41.) A na jiném místě radí nám Pán Ježíš, abychom si raději uťali ruku nebo vyloupli oko, pohoršují-li nás tyto údy, nežli „dvě ruce majícímu jíti do pekla v oheň neuhasitelný, kdežto červ jejich neumírá a oheň nehasne.“ (Mar. 9, 43) Také apoštolové učí, že peklo nikdy nepřestane a nebude z něho vysvobození. Tak sv Pavel píše: „A vám, kteří souzeni jste (odplatiti), odpočinutím s námi při zjevení Pána Ježíše s nebe, s anděly mocí jeho, jenžto v plameni ohně uvede pomstu na ty, kteříž neznají Boha a kteříž neposlouchají evanděliům Pána našeho Ježíše Krista, kteříž pokuty věčné trpěti budou v zahynutí od tváři Páně a od slávy moci jeho.“ (II. Tes. 1, 7, 9) A sv. Jan dí: „A dým muk jejich vstupovati bude na věky věkův, nebudou míti odpočinutí, ani ve dne, ani v noci.“ (Zj. 14, 11.)

2. Že peklo trvá věčně, potvrzuje ustavičné učení církve.

Církev sv. vždy učila na základu Písma sv., že tresty pekelné trvají věčně a všecky církevní sněmy vyznávaly se sv. Athanášem: „Kteří zle činili, vejdou do věčného ohně.“

„A proč Bůh trestá hříchy věčným trestem?“

Bůh trestá hříchy věčně, protože jest nejvýš spravedlivý, svatý a nejvýš moudrý.

a) Bůh jest nejvýš spravedlivý a proto musí podle zásluhy skutky lidské odměniti nebo potrestati. Poněvadž smrtelný hřích jest nekonečnou urážkou nejsvětějšího Boha a pohrdáním jeho věčnou velebností, proto také zasluhuje nekonečného potrestání. Hřích zasluhuje věčného trestu také proto, poněvadž Pán Ježíš za hříchy lidstva přinesl Otci nebeskému nekonečné dostiučinění. Nezasluhuje-li hřích věčného trestu, pak nepotřeboval také nekonečného dostiučinění. Hřích také sám v sobě zahrnuje věčný trest, neboť na věčnosti už není ani času ani místa ku pokání. Člověk měl na zemi dosti příležitosti a času ku zahlazení hříchů, Bůh mu uděloval dosti milosti,

pomoci a shovívavosti, aby z hříchů se vyznal, je oželel. Měl tedy člověk poslouchati hlasu svědomí svého a dobré rady církve a měl se hříchu varovati; měl přestati odporovati Bohu a měl raději činiti vůli Boží. Pán Bůh dal člověku svobodu; proto vzdoroval-li Bohu až do konce a přichází-li na věčnost se vzdorem a pohrdáním Boha, sám jest vinen svého věčného odsouzení.

b) Bůh jest nejvýš svatý, jenž miluje dobré a nenávidí zlé. Kdo tedy dopouští se hříchu, odvrací se od Boha, největšího dobra a obrací se ku tvorům a tím dobrovolně sám si chystá nešťastnou věčnost. Neboť slíbil-li Bůh, že dobré odmění věčnou slávou, má také právo zlé věčně trestati a to tím více, poněvadž Bůh člověka před zlým varuje, konání zla zapovídá a pak mnohých milostí a prostředků spasitelných mu uděluje, aby se zlého uvarovati mohl. Přestupoval-li tedy člověk přikázání Boží, činil zlé a proto zasluhuje trestu.

c) Bůh je nejvýš moudrý a proto věčný trest ustanovil, aby lidé hříchu se báli a přikázání jeho zachovávali. Kdyby nebylo věčného trestu, dopouštěli by se lidé nejhorších zločinů beze strachu. Tak věčný trest pekelný svazuje ruce zločinné, zadržuje kroky bezbožných, ano, děsí i před malými hříchy.

Spravedlnost, svatost a moudrost božská ustanovila tedy věčné tresty ku spáse naší.

Ačkoliv muky zavržených jsou hrozné, přece všickni zavržení nebudou stejně trpěti.

871. *„Budou-li zavržení stejně trpěti?“*

Zavržení nebudou stejně trpěti; trápení jejich bude tím větší, čím tíže a čím častěji kdo zhřešil a čím více milosti zneužil.

a) Čím kdo tíže a častěji zhřešil, tím bude více v pekle trpěti.

Jako v nebi všickni stejně nebudou požívati blaženosti, nýbrž dle svých skutků a dle stupně svatosti, v jakém na věčnost se odebrali, podobně i zavržení nebudou stejné muky snášeti v pekle. Muky pekelné jsou tresty a tyto musejí odpovídati provinění neb velikosti hříchu. Čím větších tedy kdo hříchů se dopouštěl a čím častěji, tím větší trest bude trpěti. Tak ustanovila věčná spravedlnost božská, kteráž, jak dí sv. Pavel, „odplatí jednomu každému podle skutků jeho.“ (Řím. 2, 6.)

Že i v pekle nebudou stejné tresty, poznáváme z výhrůžky, kterou Pán Ježíš proslovil nad městy Korozain a Betsaidou: „Ale však pravím vám: Tyru a Sidonu lehčeji bude v den soudný, nežli

vám.“ (Mat. 11, 22.) Konečně i slova sv. Jana pravdu tu potvrzují; čteme ve Zjevení: „Jakž se mnoho chlubil a v rozkošech byl, tak mnoho mu dejte muk a smutku.“ (Zj. 18, 7.)

Nejsou-li muky pekelné stejny, jsou-li menší a větší, nesmí nám to býti útěchou, že muky pekelné proto nejsou hrozny. Tresty pekelné, ač nejsou stejny, přece i nejmenší jsou hrozně veliké a těžké, protože jsou věčné. Nejmenší trest v pekle jest větším, nežli všecka utrpení a bolesti pozemské dohromady. Proto nepřejme si ani toho nejmenšího trestu v pekle.

b) Konečně velikost trestů pekelných bude se rozhodovati podle toho, čím kdo více milosti přijal a čím více jí zneužil dle slov Páně: „Nebo od každého, komu jest mnoho dáno, bude mnoho žádáno.“ (Luk. 12, 48.) Kdo měl více příležitosti zasloužiti si nebe, komu Pán Bůh udělil i více milosti ku konání dobrého, od toho také na věčnosti více bude požadováno. Jestliže však kdo velikých darů a milostí zneužíval ku hříchům a jestliže kdo svým povoláním a stavem měl příležitosti, zasloužiti sobě nebe, avšak toho zanedbával, bude na věčnosti v pekle tím přísněji a tím většími muky trestán. Proto sv. Petr praví, že pro takové „bylo by lépe nepoznati cesty spravedlnosti, nežli po seznání zpět se odvrátiti od tohoto svatého přikázání, kteréž jim vydáno jest.“ (II Petr 2, 21.)

Dle slov sv. Petra můžeme souditi, že křesťané, kteří budou zavrženi, budou více trpěti než pohané, kteří pravé víry nepoznali. Sv. Jarolím k tomu dí: „Ačkoliv všichni zavržení na jednom místě se nacházejí, přece rozdíl jest mezi tresty křesťanů a pohanů. Utrpení pohanů jsou velmi lehká, ba žádná u porovnání s tresty špatných a zavržených křesťanů, poněvadž křesťané dosti milosti obdrželi a přece hříšného života nezanechali.“ My křesťané přijali jsme nejvíce milostí a prostředků k dosažení života věčného; proto kdo z křesťanů těmi prostředky milosti pohrdá, jich neužívá, svou vinou uchystá si peklo a větší tresty v něm. To vždy uvažujme, na to vzpomínejme a vzpomínka na těžké tresty uchrání nás od lehkomyslného a hříšného života.

872. „*K čemu nás má nabádati uvažování muk pekelných?*“

Uvažování muk pekelných má nás nabádati k tomu:

1. bychom vůbec každého hříchu, zvláště pak každého hříchu těžkého se varovali;

2. bychom za spáchané hříchy pokání činili a používali Boží shovívavosti a slitovnosti, by nás jednou neztrestala Boží spravedlnost.

a) Uvažování muk pekelných má nás pobádati, bychom vůbec každého hříchu, zvláště pak každého hříchu těžkého se varovali.

Uvažovali jsme dnes o pekle, o hrůzy plném tom místě na věčnosti, do něhož zavrženi budou ti, kteří v nemilosti a v těžkém hříchu zemřeli. Také jsme poznali, jak hrozné jsou i ty nejmenší muky pekelné zvláště proto, že věčně trvati budou a nikdy se nezmenší. Neboť kdo bude odsouzen do pekla, nikdy z něho nevyjde. Lehkomyslní a nevěrečtí lidé smějí se peklu a říkají, že peklem strašiti se mohou jen nezkušené děti, rozumný člověk však se těm bájkám o pekle jen směje. Aby však nenaplnila se na těchto posměváčcích slova Páně: „Běda vám, kteří se nyní smějete, nebo budete kvíleti a plakati!“ Nesmějme se, drazí v Kristu, učení o pekle, neboť věcem záhrobním nesluší se posmívati se; tyť jsou velmi vážné. Raději pečujme o to, abychom jednou dobře umřeli a nepřišli na ta smutná místa, která hřích si připravil.

Pověděl jsem vám, že do pekla přijde každý, kdo v jediném smrtelném hříchu umře bez pokání a lítosti. Pravda tato musí zatřásti člověkem věřícím. Považte, jak mnoho lidí přišlo by do pekla, kdyby náhle umřeli, když tak často těžkých hříchů se dopouštějí. Kdyby tak mnohý opilec náhle umřel, což se často i stává, jaká byla by jeho věčnost? Poněvadž nevíme „ani dne ani hodiny“, kdy a kde nás Pán k sobě povolá, proto bděme a modleme se. Zvláště však varujme se každého hříchu a zvláště smrtelného. Nechtějme za krátkou pozemskou rozkoš na věky duši svou zatratiti do věčného ohně. Jednu toliko máme duši, proto pečujme o ni, abychom ji na věky neztratili. Proto napomíná nás sv. Bernard, abychom na peklo vzpomínali: „Ve svém životě často sestupuj do pekla, bys po smrti tam nemusil přijíti.“

2. Bychom za spáchané hříchy pokání činili a používali Boží shovívavosti a slitování, by nás jednou netrestala Boží spravedlnost.

Jestliže jsme byli tak nešťastnými a dopustili jsme se těžkého hříchu, vzpomínka na smrt a věčné tresty v pekle povzbuzujž nás, abychom ve stavu hříšném dlouho nežili. Neodkládejme pokání na zítra, na delší dobu, nýbrž hned anebo co nejdříve možno z hříchu se vyznejme, abychom duši svou zbavili strachu a nebezpečenství věčného zahynutí. Po celý život také litujme všech svých nepravostí, konejme kajícné a jiné záslužné skutky, abychom již na světě za své hříchy spravedlnosti božské dosti učinili. — Sv. Marketa Kortonská vedla několik let v mládí svém život nepořádný a pohoršlivý. Když však milenec její byl zavražděn a ona uzřela jeho

mrtvolu, ulekla se trestu božího a činila až do smrti tuhé pokání, aby ušla pekelným trestům. I my oplakávejme chyb svých. Bůh čeká na naše obrácení, napomíná nás svou milostí, slovem Božím a mnohými příklady výstražnými; proto použijme milosrdenství a shovívavosti božské a čiňme na světě pokání za přemnohé hříchy své. Neboť doba pokání a zásluh pro život věčný uplyne dříve, než se nadáme a pak octneme se na věčnosti, kde bude konec všelikého milosrdenství, jak dí Pán Ježíš: „Přicházíť noc, kdežto žádný nemůže dělati“ (Jan 9, 4); „Bděte tedy, nebo nevíte dne ani hodiny.“ (Mat. 25, 13.)

Bůh nás ustavičně varuje před věčným zavržením; proto budou-li mnozí po smrti na věky zavrženi, nesmí naříkati na přísnost Boží, neboť Bůh nikoho bez jeho viny neodsoudí do věčného trápení.

Všickni, kteří přijdou do pekla, svou vlastní vinou tam přijdou. Bůh nestvořil nás pro věčné zavržení, nýbrž abychom Boha poznávali, ctili, jej milovali, jemu sloužili a tak na věky spaseni byli. Nesprávným je tudíž učení Kalvínovo, jenž učil, že Bůh již od věčnosti některé lidi určil pro nebe, jiné pak odsoudil do pekla, bez ohledu na jejich zásluhy nebo hříchy. Bludné toto učení zavrhla církev na sněmu tridentském a vyloučila každého z církve, kdo by tohoto učení se držel a je hlásal.

Že Bůh nikoho napřed bez vlastní viny nezavrhuje do pekla, dosvědčuje Písmo sv. Sv. Pavel praví: „Bůh chce, aby všickni lidé spaseni byli. Jedenť jest prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, kterýž dal sebe samého na vykoupení za všecky.“ (I. Tim., 2, 4, 6.) Dle slov sv. Pavla umřel Pán Ježíš nejen za spravedlivé, nýbrž i za hříšníky, za všecky lidi a proto všickni můžeme doufati, že budeme spaseni, budeme-li také užívati všech prostředků, jichž nám Pán Ježíš svou smrtí zasloužil a v církvi pozůstavil.

Kristus Pán dává nám všem dosti milosti, abychom duši svou spasili a věčných trestů uchráni i mohli. „Život jsem já,“ praví Bůh ústy proroka Ezechiele, „nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své a živ byl,“ a sv. Petr dí: „Nemeškáť Bůh slibem svým, jakož někteří za to mají: ale trpělivě čeká pro vás, nechtě, aby kteří zahynuli, ale by se všickni obrátili ku pokání.“ (II Petr. 3, 9.) Na člověku samém tedy záleží, chce-li s milostí Boží působiti a věčné blaženosti si pojistiti, anebo milostí pohrdnouti. Člověk má úplnou svobodu a může si vybrati, co chce: život věčný nebo věčné zavržení, nebe nebo peklo. Přijde-li tedy kdo do pekla, bude to jen jeho vinou. Proto i nám platí slova Hospodinova, která pravil Israelitům: „Osvědčuji proti tobě dnes nebem

i zemí, že jsem předložil vám život i smrt, požehnání i zlořečení. Vyvol tedy sobě život, abys živ byl i símě tvé a miloval Hospodina Boha svého a poslouchal hlasu jeho a přidržel se ho, nebo on jest život tvůj a dlouhost dnů tvých; abys bydlil v zemi, kterouž přísahou zaslíbil Hospodin otcům tvým." (V. Mojž. 30, 19, 20.)

126. CVIČENÍ.

O nebi.

Dnešním cvičením ukončíme náš výklad katechismu. A čím skončíme? Skončíme rozjímáním o nebi. Katechismus končí také učením o nebi, neboť konec veškerého našeho věření, doufání a milování a veškerého našeho přičinění má býti království nebeské, věčná blaženost, k níž nás Bůh všecky povolal. Nebe jest posledním naším cílem a proto o tomto nebi budeme dnes rozjímati. Dej, milý Bože, abychom po nebi a jeho radostech všickni tak se roztoužili, bychom hotovi byli, raději všechno i život ztratiti, nežli abychom se připravili o věčnou radost nebeskou.

873 *„Co jest nebe?"*

Nebe jest místo, kde andělé a svatí věčné blaženosti požívají.

Slovem nebe rozumíme věčný život, věčnou blaženost na onom světě. Nebe jest tedy místo na věčnosti, ve kterém přebývá Bůh, andělé a svatí. Sám Kristus Pán mluví o nebi jako o nějakém skutečném místě nebo příbytku. Praví: „V domě Otce mého jsou příbytkové mnozí. Byť nebylo, byl bych pověděl vám: protož jdu, abych vám připravil místo. Ale až odejdu a připravím vám místo, opět přijdu a pojmu vás k sobě, abyste, kde jsem já, i vy byli." (Jan 14. 2. 3)

Písmo sv. také mluví o nebi jako o nějakém místě. Nazývá nebe: městem živého Boha, rájem, královstvím Božím, nebeským Jerusalémem, horou Sion, nebeskou vlastí, lůnem Abrahámovým. Sv. Bernard nazývá nebe blaženou krajinou, o níž takto mluví: „O blaživá krajino svrchovaných mocností! Toť místo rozkoše, kdež se spravedliví sytí proudem rozkoší; toť místo světla, kdež se třpytí spravedliví jako hvězdy nebes; tu místo radosti, kdež se věčná

požívá radost. O krajino vznešená, bohatstvím přeplněná, po tobě vzdycháme v tomto slzavém údolí."

A v tomto místě nadhvězdném, v tomto království nebeském sídlí Matka Boží, andělé a svatí, kteří tam věčně se radují a věčné blaženosti požívají.

A kde jest nebe? Bůh nám sice nezjevil místa, kde se nebe nalézá, avšak dle učení církevních otců jest nebe nad hvězdami. Že se nebe nachází vysoko nad námi, soudíme z toho, že Pán Ježíš ze země vstupoval na nebesa, vznášel se k oblakům, až v nich zmizel. S nebe, t. j. s oblak zase přijde soudit živých i mrtvých.

Nebem však také jmenujeme stav duše blažené a svaté, kterýž v tom záleží, že svaté duše, andělé a svatí, patří na Boha, požívají radostí nebeských, pokoje a slávy. Proto Písmo sv. nebe také nazývá: věčným životem, korunou života, korunou nebeskou, věčnou spásou, věčnou radostí a věčným pokojem.

Pánem neb králem království nebeského jest Ježíš Kristus, což poznáváme z jeho slov, která Pilátovi pravil: „Království mé není z tohoto světa." (Jan 18. 36) I kající lotr Pána Ježíše uznával za krále nebes a proto pravil k Pánu Ježíši: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého." (Luk. 23. 42.)

Že jest nebe, o tom snad nikdo nepochybuje, leč nevěrci, kteří vůbec nevěří v nesmrtelnost duše a tedy i v život nadpřirozený. S těmito však nevěrci nebudeme se příti o tom, je-li nebe či není. Pro nás věřící platí slovo Boží, kteréž nám potvrzuje, že nebe skutečně jest. Písmo sv. skoro na každé stránce mluví o nebi. Tak když přátelé posmívali se Tobiašovi v jeho bídě, co že má za to, že dával almužnu a mrtvé pochovával, odpověděl jim: „Nemluvtež tak, nebo synové svatých jsme, a očekáváme onoho života, kterýž Bůh dá těm, kteří víry své nikdy nemění od něho." (Tob. 2. 16. 18.) A v knize Moudrosti čteme: „Spravedliví pak věčně živi budou, a u Pána jest odplata jejich, a myšlení na ně u Nejvyššího. Pretož obdrží království slavné a korunu ozdobnou z ruky Páně." (Moudr. 5. 16. 17)

Zvláště však Pán Ježíš ustavičně mluvil o království nebeském, kterého sliboval všem dobře činícím. Tak pravil apoštolům: „A já vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj, království, abyste jedli a pili za stolem mým v království mém: a seděli na stolcích, soudíce dvanáctero pokolení israelské! (Luk. 22, 29. 30.)

Pán Ježíš také napomíná nás, abychom na světě konali dobré skutky, almužnu dávali, křivdy a protivenství trpělivě snášeli, neboť jednou za to dojdeme stonásobné odměny v nebi. „Radujte se", těší nás Pán Ježíš, „a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích." (Mat. 5. 12) Pán Ježíš konečně při posledním soudu

řekne spravedlivým: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. I přijdou spravedliví do života věčného.“ (Mat. 25, 34. 46.)

Podobně i svatí apoštolové v nebe věřili, doufali a na ně se těšili a věřící v tomto pozemském utrpení těšili odměnou v nebi, jak dí sv. Pavel: „Nebo mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovna budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás.“ (Řím. 8, 18.)

Svatí apoštolové uviděli a zakusili krásy nebeské částečně již na zemi, když Pán Ježíš před nimi na hoře Tábor se proměnil. Sv. Petr tak po nebi zatoužil, že chtěl věčně tam zůstati. I svatý Pavel nahlédnouti směl do radostí nebeských, a proto tolik po nebi toužil, proto o nebi tak nadšeně napsal: „Ani oko lidské nevidělo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří ho milují.“ (I. Kor. 2, 9.)

Sv. otcové i církev vždy vyznávají, že Bůh na onom světě pro spravedlivé ustanovil nebe. Proto v apoštolském vyznání víry vyznáváme všickni: „Věřím v život věčný.“

874. „*Kdo přijde do nebe?*“

Do nebe přijde, kdo v milosti Boží umřel a za hříchy, které snad spáchal, dostiučinil.

Nebe nazýváme „životem věčným“ a proto do tohoto života nadpřirozené blaženosti přijíti mohou jen ony duše, které již na světě byly živými údy těla Kristova, oněmi ratolestmi, které spojeny jsou s kmenem života, s Kristem Pánem, t. j. duše v posvěcující milosti se nalézající. Když tedy člověk na zemi pro nebe žil, pro nebe pracoval, když duši svou pečlivě chránil od poskvrny i nejmenšího hříchu, pak žil v přátelství Božím, v milosti Boží. A umřel-li člověk ve stavu milosti a přátelství Božího, pak duše jeho přijde do nebe. Avšak aby duše do nebe přišla, musí nejen býti ve stavu milosti, nýbrž musí také za spáchané hříchy časné tresty vytrpěti buď na zemi nebo v očistci; „neboť jen blahoslavení čistého srdce Boha viděti budou.“ (Mat. 5, 8.) Abychom, drazí v Kristu, byli také „vyvolenými“, proto připravujeme se ustavičně pro nebe. Jestli snad na světě trpíme mnoho nevinně a nespravedlivě, radujme se, neboť v tom můžeme viděti lásku Boží, jenž proto na nás dopouští utrpení, abychom na zemi odpykali si časné tresty a pak přišli do nebe. Svatí a světice Boží nikdy nermoutili se v trápení, nýbrž s radostí je přijímali a toužili po větším ještě utrpení, aby nemusili na věčnosti ničeho již trpěti. Kdo tedy spravedlivě touží po nebi a jednou ho chce dosáhnouti, musí pečovati o čistotu své duše a musí milosrdnými skutky zasloužiti si milosrdenství Božího.

Radosti, které Pán Bůh připravil v nebi spravedlivým, jsou veliké, nehynoucí a všecky radosti tohoto světa převyšující.

875. *„Které jsou radosti vyvolených v nebi?“*

Radosti vyvolených v nebi jsou tyto:

1. vyvolení patří na Boha tváří v tvář, milují a požívají ho po celou věčnost;

2. jsou na vždy zproštěni každého i sebe menšího zla;

3. mají na věky všecko dobré na těle i na duši; neboť „ani oko nevídalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž jej milují.“ (I. ke Kor. 2, 9.)

1. Vyvolení patří na Boha tváří v tvář.

Největší odměna a blaženost duší v nebi v tom záleží, že vidí Boha tváří v tvář, jakým jest. Všickni toužíme po spatření Boha, všickni se sv. Augustinem voláme, „srdce naše jest nepokojno, dokud v Bohu nespočine.“ A touha duší svatých bude splněna, neboť uvidí Boha a poznají ho dokonale. Na světě nemůžeme Boha viděti a ho dokonale poznávati, protože Bůh jest pouhý duch. My Boha poznáváme jen z jeho tvorů a z jeho díla, kteréž hlásá jeho svátost, všemohoucnost, moudrost, milosrdenství a dobrotu. Některým lidem bylo popřáno, že z části poznali Boha v jeho zjevení. Avšak na věčnosti uzří duše spravedlivé Boha v pravé jeho bytosti, kráse a slávě, o čemž nás ujišťuje sv. Pavel, jenž dí: „Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobenství, ale tehdáž tváří v tvář; nyní poznáváme z částky, ale tehdáž poznáme, jakož i já poznán jsem.“ (I Kor. 13, 12.) V nebi uvidí svaté duše Boha, jak dí sv. Jan, „tak, jakž jest.“ (I. Jan 3, 2) Tam v nebi spadne s oka našeho rouška tajemství, přestane všeliká nejistota, tam úplně a jasně poznáme Boha, jeho dokonalost, moc a moudrost, tam nám nebude nic nepochopitelným, tam dokonale přesvědčíme se i o tom, čemu jsme na světě věřili; tam poznáme i sebe dokonale. Bůh sám světlem své moudrosti osvítí rozum svatých duší tak, že poznají Boha v pravé jeho podobě, v pravém jeho světle. Proto nadšeně volá blahoslavený Diviš Kart: „Poznáme všemohoucnost Otcovu, moudrost Synovu, a předobrotivou milostnost Ducha svatého, a tak dosáhneme známosti veškeré blahoslavené Trojice svrchované. O jak blaživé to patření, viděti Boha, jaký sám jest, viděti ho v nás a nás v něm!“

Z tohoto dokonalého poznání Boha vzejde i dokonalá láska k Bohu. Svaté duše, poněvadž patřiti budou na Boha tváří v tvář,

budou jej i neskonale milovati. Poznávají nyní, že Bůh jest nekonečným a nejvyšším dobrem, neskonalou krásou a dobrotou a proto čím více ho poznávati budou, tím více budou ho milovati a tím větší bude jejich štěstí. Sv. Augustin dí: „Svatí budou tebe, o Bože, tak mnoho milovati, jak mnoho tebe budou poznávati.“

Dokonalé poznání Boha a dokonalá láska způsobí svatým v nebi nekonečnou radost a štěstí. A tohoto štěstí, patření na Boha, budou svatí požívati bez přestání, věčně věkův. Bůh bude jejich podílem, a oni budou jemu zcela náležeti, jak sv. Jan, miláček Páně, byv v duchu vtažen do nebe, popisuje: „Aj, stánek Boží s lidmi a přebývati bude s nimi. A oni budou jeho lidem a sám Bůh s nimi bude jejich Bohem.“ (Zj. 21, 3.)

Svatí budou s Bohem úplně spojeni a jemu podobni, jak dí sv. Jan: „Víme, že když se ukáže, podobni jemu budeme; neboť viděti jej budeme tak, jak jest.“ (I. Jan 3, 2.) Svatí, jak dí sv. Petr, účastni budou božské přirozenosti (II. Petr 1, 4), budou míti podíl na všemohoucnosti, vševědoucnosti a moudrosti božské, budou v jisté míře Bohem. Poněvadž svatí na zemi podrobovali se vždy vůli Boží, proto v nebi dostane se jim podílu na všemohoucnosti božské. Bůh může činiti, co chce a co on chce, to se také stane. Svatí chtějí jen to, co Bůh chce, proto stane se i to, co chtějí svatí. A tak svatí netoliko s Kristem Pánem věčně se radují, nýbrž oni s ním i kralují, jak to Pán Ježíš slíbil apoštolům: „A já vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj, království, abyste seděli na stolcích, soudíce dvanáctero pokolení israelské.“ (Luk. 22, 29, 30.) Proto dí sv. Bonaventura: „Všickni blažení v nebi jsou králi, kteříž z ruky nejvyššího panovníka — korunu království dostávají.“

Jaká to blaženost, jaká čest a sláva, panovati, vládnouti s Bohem, věděti, co Bůh ví, chtíti a činiti, co Bůh chce a co činí. A tato radost bude největší odměnou, jíž se dostane svatým v nebi, jak praví Hugo Viktorinus: „Odměnou jest, viděti Boha, žíti s Bohem, býti s Bohem, býti v Bohu, jenž bude všecko ve všem, míti Boha, svrchované dobro. A kde svrchované dobro, tam jest svrchovaná blaženost, svrchovaná rozkoš, pravá svoboda, dokonalá láska, věčná trpělivost a bezpečná věrnost, tam jest pravé veselí, úplná vědomost, všecka krása a veškeré blaho.“

2. Požívají-li spravedliví v nebi neskonalé lásky Boží, jsou-li s Bohem spojení a Bohu podobni, proto jsou navždy zproštěni každého i sebe menšího zla.

O blaženosti svatých v nebi praví sv. Augustin: „Snáze jest nám říci, co ve věčném onom životě není, než co tam jest. Není tam smrti, není tam zármutku, není tam mdloby, není tam slabosti; tam není žádný hlad, žádná žízeň, žádné horko, žádné porušení,

žádný nedostatek, žádný smutek, žádná lítost.“ Svatí na světě mnoho trpěli, avšak v nebi všecko jim Bůh stonásobně nahradí, jak dí sv. Jan: „A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti už nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti už nebude; nebo první věci pominuly.“ (Zj. 21, 4.)

Svatí však zbaveni budou netoliko tělesného zla, nýbrž osvobozeni budou také od všelikého duchovního zla. Oni nepoznají hříchu, nebudou moci zhřešiti, neboť jejich vůle proměněna bude ve vůli Boží (sv. Bernard); svatých nebudou pronásledovati pokušení, vášně a hříšné náklonnosti. Všeho tohoto zla navždy budou prosti, jak dí sv. Efrém: „Tam neumdlévají, a jelikož tam neklesají, nepociťují tam ani nijaké lítosti; tam není ničeho zlého, aniž žádné zlosti. Není tam protivníka ani odbůjce, ani jaké vnady aneb nástrahy k hříchům.“

3. Svatí budou míti v nebi na věky všecko dobré na těle i na duši; neboť ani oko nevídalo . . .

Svatým a vyvoleným Božím dostane se v nebi všeho dobrého a to v takové míře, hojnosti a počtu, že lidský jazyk nedovede vypověděti vše to dobré, které svaté v nebi čeká a proto dí sv. Pavel: „ani oko nevídalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří jej milují.“ (I. Kor. 2, 9.) Zvláště pak svatým v nebi dostane se: velké cti a slávy, pokoje a radosti.

Spravedliví přiděleni budou ku sborům andělským a k zástupu svatých. Uzří Rodičku Boží, Pannu Marii, v její slávě. Spravedliví křesťané na zemi ctili a oslavovali Rodičku Boží a radovali se, jestliže i jiní ji ctili. Jakou však budou míti radost, až uzří v nebi Pannu Marii v její slávě a až sami se zástupy andělů a svatých v její společnosti dlíti a radovati se budou.

Jakou radost ucítí duše spravedlivé, když přiděleny budou k zástupu svatých! Jak milá a krásná bude to společnost v tom království nebeském! Tam nebude hněvu, závisti, hádek a pomluv, neboť nepokojní a svárliví lidé do nebe nebudou vpuštěni; tam bude jen láska a svornost. Čeho spravedliví nenalezli na světě, najdou v plné míře na věčnosti. Spravedliví přijdou do vzácné společnosti andělů a svatých. V této společnosti dostane se jim cti a slávy, avšak najdou i pravé přátelství a pravou lásku. Všecky nebeské bytosti milují se vespolek vroucně a upřímně a radost jejich bývá rozhojněna, když počet svatých se rozmnožuje. O s jakou radostí vítají nového nebešťana! Sv. Cyprian popisuje radost nebešťanů těmito slovy: „Tam nás očekává zástup milujících; touží po nás množství přátel, rodiče, dítky, bratří, kteří už nyní jisti jsouce blažeností o naši spásu starostlivými jsou. Je spatřiti, je obejmouti,

jaká to obapolná radost pro ně i pro nás! Tam očekává nás Rodička Boží, Maria Panna, svatých andělů kůr devatery, svatých apoštolů sbor slavný, tam nás očekává chvalitebný počet proroků plesajících, tam nesčíslné množství mučedníků korunovaných, tam panny vítězné a ti, kteří pro milosrdenství bližnímu prokazované odměny došli. K těm, drazí bratří, se dostati, vroucně si žádejme." A k těmto milým a krásným nebešťanům dostanou se spravedliví, s nimiž tvořiti budou", jak dí sv. Anselm, „jedno tělo, jedna obec; budeme všickni, cokoli nás tam bude, jako jedna nevěsta Kristova".

Svatým v nebi dostane se veliké cti. Bůh sám je v nebi ctí jako své přátele: „již vás nebudu nazývati služebníky, vy přátelé moji jste," praví Pán Ježíš. (Jan 15, 14, 15.) Spravedlivé ctíti budou andělé v nebi a věřící na zemi dle slov sv. Pavla: „Sláva a čest, a pokoj každému, kdo činí dobré." (Řím 2, 10.)

Spravedlivým dostane se všeho dobrého, cokoli si pomysliti mohou. Nebe zajisté jest souhrnem všeho dobrého a této svrchované blaženosti a radosti dostane se spravedlivým. Pán Ježíš často své následovníky upozorňoval na tuto svrchovanou blaženost v nebi a proto povzbuzoval k vytrvalosti: „Radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích." (Mat. 5, 12.)

Tato radost a blaženost v nebi trvati bude věčně. Sám Pán Ježíš nám oznámil, že radosti nebešťanů nikdy nepřestanou. Když Pán Ježíš loučil se s apoštoly, těšil je: „Jdu, abych vám připravil místo. Ale až odejdu a připravím vám místo, zase přijdu a vezmu vás k sobě samému, abyste, kde jsem já, i vy byli" (Jan 14, 1, 8.), a „radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší žádný neodejme od vás." (Jan 16, 22.) A když Pán Ježíš modlil se před svým umučením za své učedníky, volal k Otci svému nebeskému: „Otče, chci, aby kde jsem já, i oni, které jsi mi dal, se mnou byli: aby viděli slávu mou, kterou jsi mi dal; neb jsi mne miloval před ustanovením světa." (Jan 17, 24.) Při posledním soudu řekne pak Pán Ježíš spravedlivým: „Pojďte požehnaní, a vládněte královstvím od ustanovení světa vám připraveným. I půjdou spravedliví do života věčného."

I svatí apoštolové hlásali, že radosti nebeské jsou bez konce. Tak sv. Petr praví, že Pán Ježíš nás podle velikého milosrdenství svého zplodil k naději živé skrze své vzkříšení, k dědictví neporušitelnému a nevadnoucímu, kteréž se chová v nebesích vám." (I. Petr 1, 4.)

Spravedliví neztratí tedy nikdy radostí nebeské. Po smrti budou se napřed radovati jejich duše a budou požívati všech těch radostí, které Bůh svatým svým v nebi uchystal. Po skonání světa

a po posledním soudu budou pak oslavena i jejich těla, kteráž s duší věčně požívati budou blaženosti a radosti nebeské.

Ačkoliv jest toliko jedno nebe, v němž všickni spravedliví budou se radovati, přece však radost a blaženost jejich nebude stejná.

876. *„Budou-li vyvolení požívati stejné míry blaženosti?“*

Vyvolení nebudou požívati stejné míry blaženosti; kdo více dobrého vykonal, obdrží také větší odměnu.

Pán Ježíš v kázání svém o království nebeském pravil: „V domě Otce mého jsou příbytkové mnozí.“ (Jan 14, 23) Svatí učitelové církevní vysvětlující tato slova Kristova právem soudí, že ačkoliv svatí v nebi dokonale jsou blaženi a všickni na Boha patří, přece nepožívají nebeské blaženosti stejnou měrou. Jsou tedy v nebi mnohá místa blaženosti, avšak, také různé stupně blaženosti; jedni stojí na nejvyšším stupni, druzí níže ji. I toto rozdělení ve slávě nebeské jest spravedlivo. Bůh zajisté jest nejvýš spravedlivý a proto také každého i v nebi odmění podle zásluhy. Kdo více pro Boha na zemi konal, kdo mu více a věrněji sloužil, větší slávy a odměny zasluhuje; kdo pak méně dobrého konal, méně obdrží, jak dí svatý Pavel: „Kdo skoupě rozsívá, skoupě i žíti bude.“ (II. Kor. 9, 6.) Že sláva svatých v nebi nebude stejná, nýbrž různé jasnosti a velikosti, vysvětluje svatý Pavel zvláště těmito slovy: „Jiná jest jasnost slunce, jiná jasnost měsíce a jiná jasnost hvězd. Nebo hvězda od hvězdy se dělí jasností. Tak bude i při vzkříšení mrtvých.“ (I. Kor. 15, 41) Jako jasnost slunce jest větší jasnosti měsíce, jasnost měsíce větší jasnosti hvězd, tak také oslavená těla spravedlivých po zmrtvých vstání budou se od sebe lišiti větší menší nebo jasností a slávou.

Maria Panna, Matka Syna Božího, jistě v nebi požívá po Bohu největší blaženosti, převyšujíc anděly a svaté. A právem zasluhuje Maria Panna největší slávy mezi svatými, neboť také má největší zásluhu o naše vykoupení. Bylať Matkou Syna Božího a proto slušno a spravedlivo jest, aby jako na zemi co nejúžeji spojena byla s Kristem Pánem, tak nyní zvláště v nebi s ním spojena byla více než ostatní svatí. Zajisté také právem se domníváme, že svatí apoštolové a učedníci Páně po Matce Páně největší slávy v nebi požívají a s nimi všickni svatí proroci a nábožní patriarchové.

Stupeň slávy nebeské zvláště však záviseti bude na stupni posvěcující milosti a svatosti, ve kterém člověk z tohoto světa na věčnost přijde. Čím větší bude naše svatost v hodinu smrti, tím většího stupně svatosti dojdeme v nebesích. A jakého stupně svatosti

kdo v nebi dosáhne, takového stupně slávy věčně věkův požívati bude; neboť svatost v nebi se ani nezmenší ani nerozmnoží.

Ačkoliv všickni svatí nepožívají stejné blaženosti, přece není mezi nimi žárlivosti, závisti, reptání a nespokojenosti, jak to panuje mezi zavrženci v pekle. V pekle také netrpí všickni stejně, avšak to právě působí mezi zavrženými hněv, závist a nepokoj.

V nebi však panuje jen láska, která nezávidí, nýbrž raduje se s radujícími. Svatí nepatří na vyvyšenější se závistí, ale radují se z jejich dokonalosti a velebí spravedlnost Boží, která každému podle zásluhy odplacuje. Svatí tedy nermoutí se z větší slávy druhých, nýbrž jsou nanejvýš spokojeni, neboť všickni přece jsou dokonale blaženi a všickni patří na tvář Boží.

Hle! Tak Bůh vyvoleným svým takovou radost v nebi uchystal a učinil nebe tak velikým, že všickni lidé do něho vejíti mohou. Uvažujme často o nebeské radosti, kterou připravil Bůh všem spravedlivým a vynasnažme se, abychom také do nebe se dostali.

877. *„K čemu nás má nabádati uvažování radostí nebeských?“*

Uvažování radostí nebeských má nás nabádati k tomu:

1. bychom statků pozemských příliš necenili a jen po věčných dychtili;

2 bychom v boji proti hříchu věrně vytrvali;

3. bychom všecka utrpení trpělivě snášeli, jelikož „utrpení tohoto času nejsou rovná budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás.“ (K Řím. 8. 18.)

1. Rozjímání o nebi a věrných radostech nebeských povzbuzuje nás k tomu, bychom statků pozemských příliš necenili a jen po věčných toužili.

Mnozí lidé hledají nebe na zemi. Proto shánějí se po statcích, touží po penězích a pohodlném životu. Kdo pozemského tohoto štěstí dosáhl, kdo má všeho hojnost a může všech radostí světa užívati, o tom lidé říkají, že má již nebe na zemi. My jsme však, drazí v Kristu, v našich rozjímáních mnohokráte se přesvědčili a také i v životě společenském se přesvědčujeme, že statky pozemské nejsou trvalým a pravým štěstím, nýbrž nestálým a pomíjejícím. Již moudrý a bohatý Šalomoun byl o tom dokonale přesvědčen a proto volal: „Marnost nad marnost a všecko jest marnost.“ Proto, drazí v Kristu, uvažujíce o věčných a trvalých radostech nebeských, jež Bůh svým věrným připravil, nepokládejme statky pozemské a rozkoše za největší štěstí, nehledejme na světě nebe. Víme dobře,

že statky a rozkoše nečiní nikoho vpravdě šťastným, neboť denní zkušenost nás poučuje, že na dnu radosti bývá obyčejně hořkost a trpkost. Konečně kdybychom měli na zemi ráj, přijde smrt a učiní najednou všemu konec, jak dí sv. Jan: „Svět pomíjí i žádost jeho.“ (I. Jan. 2, 17.) Proto Pán Ježíš napomíná nás: „Neskládejte sobě pokladů na zemi, kteréžto rez a mol kazí a zloději vykopávají a kradou — ale skládejte si poklady v nebi, kdežto ani rez, ani mol nic nekazí, aniž zloději vykopávají a aniž kradou.“ (Mat. 6, 19, 20.) Nelněmež tedy k věcem pozemským s celým srdcem, pamatujíce, že jsme tu jen poutníky a dočasnými uživateli, jak dí sv. Pavel: „Neboť nemáme zde místa trvalého, ale budoucího hledáme“ (K žid. 13, 14.) Považujme pozemské statky za dar Boží a za prostředky, jimiž můžeme sobě zakoupiti místo v nebi. Nikdy však nedávejme přednost statkům pozemským před nebeskými, pamětlivi jsouce slov Páně: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“

Sv. Augustin byl chudý duchem, neboť všech statků pozemských se vzdával a hledal věčných, volaje: „O Pane! V nebi připravuješ mi nevadnoucí poklady, sebe samého, a já bych měl zde na světě zlata, stříbra a drahokamů žádati, které i hříšníci mají? Ach, jindy jsem tě prosil o takové věci, maje je za veliké a nemysle na Tebe.“ Když však sv. Augustin poznal marnost světa a krásu nebe, toužil po nebi a po městě Božím, jak nebe ve svých spisech nazývá. O tomto nebi mnoho napsal, aby věřící povzbudil k touze po nebi. O radostech nebeských praví pak sv. Augustin: „Taková jest krása spravedlnosti, taková příjemnost věčného světla, to jest, nezměnitelné pravdy a moudrosti, že bychom pro jediný den toho požívání opravdu pohrdnouti mohli nesčíslnými lety samých rozkoší a naplněnými hojností statků pozemských. Nepravdivě a bez rozvahy jistě není praveno: „Lepší jest den v síních tvých, nežli tisíc jiných“ (Ž. 83, 11.)

2. Uvažování radostí nebeských má nás nabádati, abychom v boji proti hříchu věrně vytrvali.

Hřích to jest, jenž nám bránu do nebe zavírá; proto hřích mějme v ošklivosti a chraňme se ho, neboť do nebe“, jak dí sv. Jan, „nic poskvrněného nevejde, ani činícího ohavnost a lež, než toliko, kteří napsáni jsou v knize života Beránka.“ (Zj. 21, 27.) Poněvadž však ke hříchu svádí nás pokušení, vášně a hříšné náklonnosti; proto přemáhejme vášně své. Bez boje nepřijdeme do nebe, neboť jak dí Pán Ježíš: „Království nebeské trpí násilí.“ (Mat. 11, 12.) Musíme tedy po celý svůj život umírati hříchu a pak dle slov Písma svatého, „jestliže jsme zemřeli s Kristem, věříme, že spolu také s Kristem živi budeme a vytrváme-li až do konce, budeme s ním kralovati na věky věkův. V tomto boji proti hříchu

a v dobývání království nebeského následujme svatých, kteří po celý svůj život bojovali proti tělu, světu a pýše života. Věrný boj přináší slavné vítězství.

Sv. Makarius Alex. více žil v nebi, než na zemi; tam byly jeho myšlenky, jeho tužby. Byl-li pokoušen, aby se něčím zabýval jiným, mluvil k sobě takto: „Varuj se, duše má, abys s nebe na zemi nesestoupila. Tam jest tvá vlast, zde žiješ jen v cizině. V nebi nalezneš Boha a jeho dvořanstvo. Jen v nebi ohřívati se můžeme-li na paprscích věčného světla, jen tam jest pravda, jistota, život věčný!“

3. Konečně uvažování radostí nebeských má nás pobádati, bychom všecka utrpení trpělivě snášeli.

Jestliže navštíveni jsme na světě utrpením a kříži, nermutiž se srdce naše Buďme trpělivými a statečně snášejme i největší utrpení, těšíce se blahou nadějí, že brzy obrácena budou v nekonečnou radost, jak nás těší sv. Pavel: „Mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovná budoucí slávě, kteráž se zjeví na nás.“ (Řím. 8, 18.)

Utrpení nynější, nepatrné a okamžik trvající zjedná nám tam na věčnosti převelikou slávu a věčnou náhradu, všechnu míru přesahující, jak opět dí sv. Pavel: „Neboť toto soužení naše, jsouc nyní kratičké a lehké, působí v nás převelikou váhu slávy věčné.“ (II. Kor. 4, 17.) Proto sv. Augustin volá: „O duše má, kdybychom na každý den mučeni býti musili, kdybychom i pekelný oheň za dlouhý čas snášeti měli, toliko abychom Krista v jeho slávě viděli a k jeho svatým připojeni býti mohli, zdaliž by nebylo spravedlivé a hodné všecko trpěti, co smutného a protivného jest, abychom tak velikých a dobrých věcí a takové slávy účastni byli.“

Drazí v Kristu! Hleďme často k nebi, kde uchystal všem nám Pán Ježíš přemnohé příbytky. Tam v nebi přebývá Matka Páně, tam radují se andělé, kteří nás k dobrému vedou a napomínají, tam cti a slávy požívají sv. apoštolové a milliony světců. Do nebe, do této šťastné a blažené společnosti andělů a svatých chtějme se dostati. Služme proto rádi Bohu, milujme svého bližního, modleme se ustavičně a konejme věrně své povinnosti, zvláště však po celý život zachovejme přikázání Boží; neboť Pán Ježíš život věčný slibuje jen těm, kteří přikázání jeho věrně zachovávají. „Chceš-li vjíti do života, zachovej přikázání.“ (Mat. 16, 16.) Buďme vždy odevzdáni do vůle Boží a setrvejme v dobrém až do konce, abychom při odchodu z tohoto světa na věčnost mohli se sv. Pavlem zvolati: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. Naposledy složena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž mi dá Pán v onen den spravedlivý soudce.“ (II. Tim. 3. 4.) Amen.